

~~T. 2. 3.~~

~~S. 3. 10~~

WA. 4

353.

WA. 4.

353

HALY ABBAS, Liber totius medicine.... regalis ..., 1523, of which Dr. O.C. Gruner has kindly deposited his copy here on loan, is printed in the same style - similar (smaller) type and ~~with~~ initials, with very similar woodcuts within the title-border. The colophon shows that it, and hence probably this book, was printed at Lyons by Jac. Myt. W. W. F. Oct. 1932.

353. Tertius operum Galeni tomus. Librorum principis medicorum Galeni, quos nuper insignes viri felicissimis translationibus illustrarunt. Tomus... recognitus: una cum indice... collecto a Joanne Nebriensi Riuirio. 4°. n. pl., [1528?]. *[Lyons, Jac Myt?]*

Preface dated Lugduni, Cal. Sept. 1528, by Rivirius. Contents (from list on leaf aa2):

De sectis siue introductorium.
De temperamentis.
De inequali intemperie.
De optima corporis confirmatione.
De bono corporis habitu.
De naturalibus facultatibus.
De pulsum usu.
De motu musculorum.
De dissectione venarum & arteriarum.
De nervorum dissectione.
De tuenda sanitate.
De morborum differentiis.
De symptomatum differentia.
De presagitura. Presagium experientia confirmatum.
De crisibus.
De locis affectis.
De differentiis febrium.
De arte curativa ad Glauconem.
Methodus curandi.
De oculis.
Ars medicinalis.
Epistola Leonici de virtute formativa.

Each work has the name of its translator, and the list is followed by another containing the full names of the six translators: Valla, Linacre, Leoniceus, Copus, Laurentianus, and Fortolus—'Hi sunt qui e Barbarorum faucibus Galenum eripuerunt'.

Title in red with woodcut border, with representation of Hippocrates, Galen, and Avicenna; woodcut initials. Early MS. notes, in English, on flyleaves.

Some of the items occur in two different versions, and the trl. of the 'De differentiis febrium' by Laurentianus is printed *twice*.

In contemporary stamped leather binding, repaired.

353
WA4
FROM
THE LIBRARY
OF
SIR WILLIAM OSLER, BART.
OXFORD

aria que ad exemplum venditionis
 itur: et cum realia usufructuone
 anno finitur: et tunc annuatur.
 dium iustos et inter: p. etiam p. an
 u acco datur et contracti in agratui
 nnuatum.

Quam ignominia nuntiabitur
in inferis homines pandent canas.

1. **A**ccidimus conuenitur iure per
nam omnia iura p[ro]p[ri]a iuri fieri
et p[ro]p[ri]a. si p[ro]p[ri]a q[ue]dam p[ro]p[ri]a est
et accidit iustit[ia] obtinet ut camp[us]
et legatorum et a que iura et a
et a quo; accidit uero conuenit
late sunt accidit in quib[us] uterq[ue] ad
et p[ro]p[ri]a iura regu[m]do iura fieri
et a quo; accidit in quib[us] uterq[ue] ad
et a quo; accidit in quib[us] uterq[ue] ad

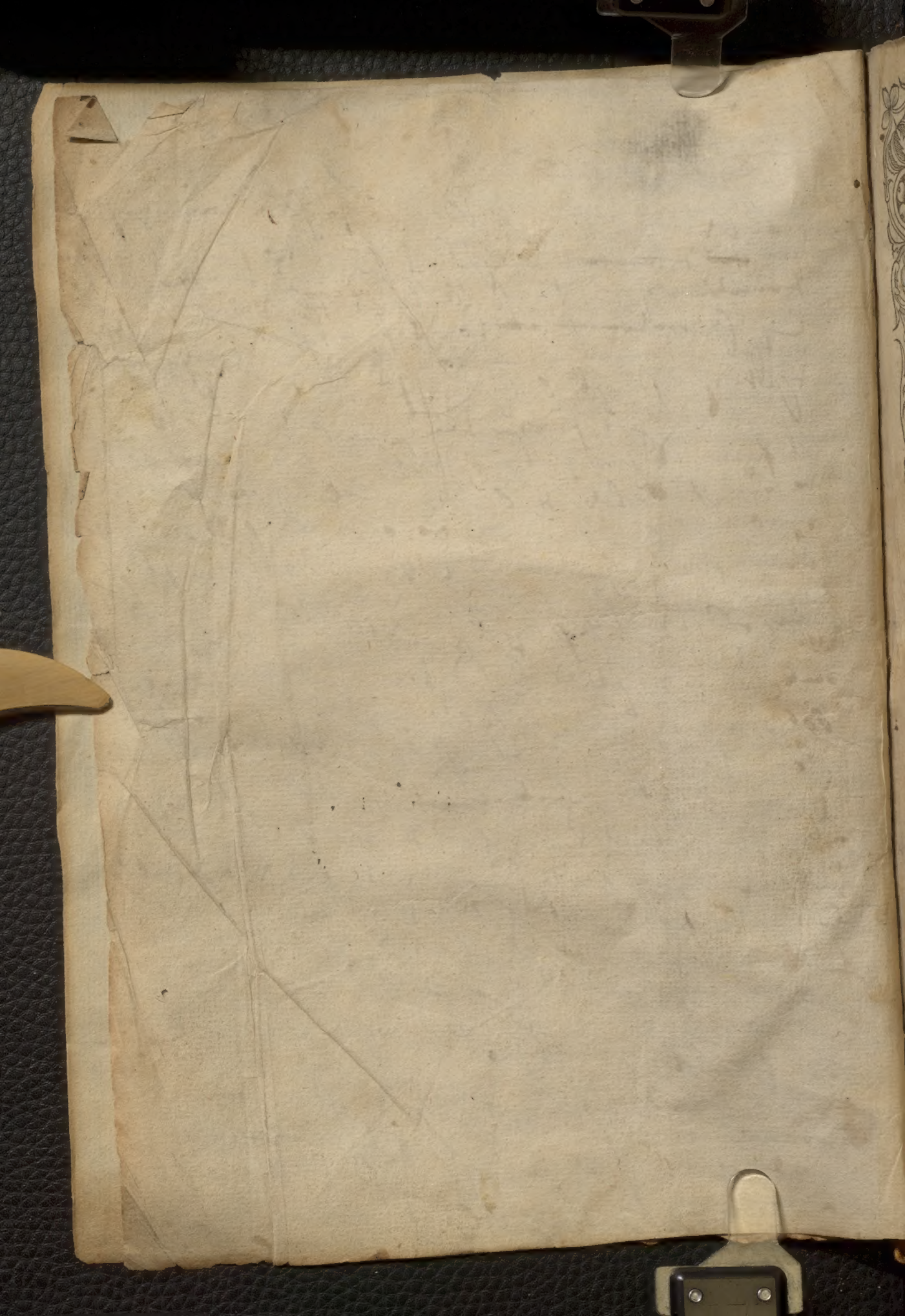
Non signatur in manu si oide q' est
nunt' utte obganatur q' nunt' utte
ut nunt' utte q' nunt' utte q' nunt'
oide utte signatur signatur utte
utte. **E** tunc signatur utte tam
utte obganatur utte utte utte
utte utte utte.

Creditarum animi ioco hinc
logantur cūm ab tredecapitū
a uocantur ob hanc in totū
nominatū cūm in tota ea acco
ntantur etiam ueteres nōse audere
ere. **S**i ad fco one compertū acco

let potest inuolasci potest pater et uxor
 tunc ut inuolasci auctor id actor sentit
 tribuam aut inuolasci conueniatur.
 3. **I**tem in conuolascione legatum in
 conuolascione non est creditor. 3. et
 cum cum credit conuolasci inuolasci
 in stipulatur est. non conuolasci pater
 a cum pendente creditum est. creditor
 et cor accipere creditum quod auctor
 locum in auctor in hunc et si ne pater
 de inuolascione ut inuolasci inuolasci
 inuolasci inuolasci.

Hand — der Schiffsraumeingänge

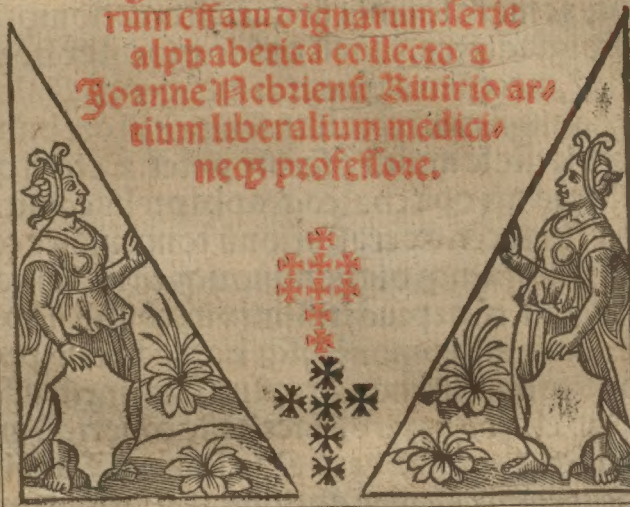
[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

104
Tertius operus Galeni Tomus.

Librorum principis medicorum
Galeni, quos nuper insignes viri feli-
cissimis translationibus illustrarunt
Tomus, exquisitissima cura re-
cognitus: Una cum indice re-
rum effatu dignarum serie
alphabetica collecto a
Joanne Mebriensi Ruvris ar-
tium liberalium medici-
neque professore.

Joannes Hebriensis Kiurinus Antonio Campegio adulescen-
ti iuxta docto ac probato Salutem.

Felix seculū nostrum (si quod aliud vnq̃) dici merito de-
bet Antoni, bonarum literarū studiosissime cultor: qđ
tot tamq̃ excellentes viros protulerit: cum in omnium
artium liberaliū palestra: tum maxime in philosophia
ac medica arte: q̃ q̃ sint homini vtilēs ac necessarie, id adeo in prō-
ptu est vt disputatione minime egeat. Degenerauerat vtraq̃ non
in sophismata, sed in sophismatū spurcissimā fecem, et questionum
(vt patris tui illud ingenue mutuer) quodlibet avilissima. Quam
ob rem non soluz preclara aliquot ingenia: sed etiā nationes pene
integre a philosophia medicēq̃ artis professione deterrebantur:
probzq̃ dabatur si quisq̃ sibi phyci nomē assumeret. At nostra
tempestate multo aliter vsu venit: quippe ad internitionē vsq̃ pro-
fligatis barbaris commētiūsq̃ cōmentariū Colonia Rhomana
donati principes Aristoteles ac Galenus, hic Medicorū, ille Phi-
losophorū, facilius a Latinis intelligi possunt, q̃ Greci a suis. Ma-
leāt igitur Arabū canones, q̃ plus rei medicæ amaroris ac incōmo-
di attulerūt, q̃ lolium tritico. Nō possumus grauiter et iniq̃ aīo nō ferre
nō nullos superciliū: q̃ Galeni interpretes Arabes cēsent: quū ipsi
sibi nō cōstent, ac mera somnia fingāt: altercationib⁹ quibusdā fri-
uolis inter se digladiātes. Nō est dubio procul ex horū nūero claris-
simus pater tu⁹, mecenas ac pceptor me⁹: q̃ meū Galeni volumini-
bus dedicare animū mihi cōsuluit: semper in ore habēs: cui valde
Galen⁹ placebit ille se multū pfecisse putet. Ceterū quū hoc anno
Lugduni pīcipis nrī opa chalcographi prelis cōmittere decreuis-
sent hortat⁹, vt in recētiōz trallationū tomū indice colligerē: quo
facili⁹ res effatu notatuq̃ digne minoziq̃ cū molestia lectori bene-
uolo occurrerēt: id, tū q̃ prudētissimi viri cōsilio nō parere religio
esset: tū ne in adiuuādis pmouēdisq̃ bonis literis prorsus imunis
esses: q̃ tū potui diligētissime aggressus sum: mēstruūq̃ huic labo-
rem impēdi. Qđ claros q̃z viros factitasse cōperio Rusticū Placē-
tinū, Leonardūq̃ Legiū. Porro Michaelem Capellā nō peniten-
dus medicū, q̃ in eiusdē Galeni antiquæ trallatiōis duos tomos ta-
bularū scripsit. Quoz exēpla nos pmonēt, vt audacter in hoc v̄sari
negocio nō dubitauerim⁹: q̃ si iuidētie morsib⁹ (q̃s declinare nō fa-
cile ē) petāt: qđ obstabit q̃ min⁹ et labusculi nrī dētib⁹, vnguib⁹, pedi-
bus ac manib⁹ dilaniētur? Scribendi etenim nullus modus (vt inqt
Galenus noster libro de crisibus secundo) mordacitatem effugere
potest: estq̃ id tam antiquuz vt etiam huius rei meminerit Plato,

Sed mihi magna spes arridet. tui nois auspicijs posse momi friuolam censurā nihilipēdere. Excipe igitur obujs (vt aiunt) vlnis hoc quantulūcūq; sit Antoni amicoꝝ integerrime: quod si tibi placuisse cognouero ad maiora me incitabis. Interea pge fauere tuo (vbi vbi terrarū futurus est) Hebrienti. Nec enim vlla inuidia vltusve labor ab instituto deterrebit, si patris tui tuocq; fauore fulciemur. Bene vale Antoni ornatissime et quantulamcumq; opellam nostram boni consulito. Lugduni Calēdis Septem. M. D. xxviij.

Librorū Galeni medicorū principis quos hic cōplectitur Tom⁹ Catalogus.

De sectis siue ad medicinam introductorij.

Georgio valla interprete. fo. i.

De tēperamētis. (vulgo de complexionib⁹) libri tres. Vinacro interprete. fo. xliij.

De inequali intēperie. Vinacro interprete. fo. xvij. col. i. Et Georgio Valla. fo. xx. col. i.

De optima corporis cōfirmatione. Georgio Valla interprete. fo. xvij. col. iij.

De bono corporis habitu. eodem interprete. fo. xix. col. iij.

De naturalib⁹ facultatibus lib. tres. f. xxij. col. i. et Leoniceno. fo. xxxvj. col. i.

De pulsū vsu. Vinacro interprete. f. l. col. iij.

De motu musculorum. fo. liij. col. i. Leoniceno interprete.

De dissectione venarum et arteriarum. Fortolo interprete. fo. lix. col. iij.

De nervorum dissectione. eodem interprete. fo. lxij. col. i.

De tuēda sanitate libri sex. Vinacro interprete. fo. lxxvj. col. i.

De morborum differentijs. Copo interprete. fo. xcviij. col. iij.

De symptomatum differentia. eodem interprete. fo. ciij. col. iij.

De presagitura. Georgio Valla interprete. fo. cxi. col. i.

Prefagium experientia confirmatur. eodem interprete. fo. cxi. col. iij.

De crisi bus libri tres. Leoniceno interprete. fo. cxi. col. iij.

De locis affectis. Copo interprete. f. cxxviij. col. i.

De differentijs febriū libri duo. Laurētiano interprete. fo. clxxij. col. i. et Leoniceno. fo. cxi. col. i.

De arte curatiua ad Glauconem libri duo. Leoniceno interprete. fo. xxij. col. i.

De morbis curandis vel a Methodo curandi. Vinacro interprete. f. cxxij. col. i. lib. xliij.

Liber Galeni de oculis. fo. cclxxviij. col. i.

Ars medicinalis. Leoniceno interprete. fo. cxcvi. col. i.

Adiecta in calce epistola doctissimi. Leonice ni de virtute formatiua. fo. cccvj. col. i.

Interpretum huius Tomi nomenclatura.

Georgius Valla Placentinus.

Thomas Vinacer Anglus.

Nicolaus Leonicensis Vicentinus.

Gulielmus Copus Basiliensis.

Laurentius Laurentianus Florentinus.

Fortolus Foseriensis.

Italia Germania Anglia.

Hi sunt qui e Barbarorum faucibus Galenum eripuerunt.

Tabula capitum.

Capitū libror de locis affectis Index.

Iber prim^o tot^o unico capite p^{ri}ncet.

Libri.ij. capita tria.

De his que ab Archigene dicta sūt quōd ex dolo^o specie sedes affectas discerni posse putauerit. Cap. i.

Quod ea que ab Archigene scripta sunt aliqua vere & absolute & clare: alia oīno obscure: imperfecte: indistincte & falso dicta sūt. Caput. ij.

De via & ratione qua simul & sedes affecta & ipsius dispositio possit cognosci. Caput. iij.

Libri. iij. capita undecim.

Quod actionum nōre: ipsarum actionum instrumenta affecta esse declarant: aut primitiue: aut per accidens. Caput. i.

Quod scire oportet quomodo lesa actiōe distinguatur partes primogenio affectu aborantes: ab his que per aliarum consensum afficiuntur. Caput. ij.

Quod partes quarum actiones eo quod alijs consensunt leduntur alie quidem in proprio suo corpore habent dispositiones ipsas: alie vero priuantur: aut materia: aut facultate que ipsarum virtib^{us} influere solebat. Caput. iij.

De memoria deperdita: deq^{ue} alijs affectib^{us} qui circa principē aīe facultatē euenire p^{oss}unt. Cap. iij.

De stultitia: sopore: letargo: phrenetide et mania. Caput. quintum.

De melancholia. Caput. vi.

De morbo comitali. Caput. vij.

De vertigine. Caput. viij.

De cephalia & hemisrania. Cap. ix.

De apoplexia & nervorum resolutione. Caput. x.

De olfactu. Caput. xi.

Libri quarti. Capita nouem.

De affectis partibus in oculor^{um} morbis. Cap. i.

De lingue affectibus. Caput. ij.

De sensu auditus. Caput. iij.

De affectibus faciei. Caput. iij.

De spine affectibus. Caput. v.

De sanguinis spūto. Caput. vi.

Affecta voce quō sedes affecta deprehēdat^{ur}. Cap. vij.

De locis affectis in dyspnea. Caput. viij.

De pulmonis affectibus. Caput. ix.

Libri. v. Capita septem.

De cordis affectibus. Caput. i.

De thoracis affectibus. Caput. ij.

De septi trāsuersi affectibus. Caput. iij.

De gule affectibus. Caput. iij.

Oris ventriculi affectus. Caput. v.

Hepatis affectus. Caput. vi.

De morbo regio. Cap. vij.

Libri sexti. Capita sex.

De affectibus lienis. Caput. i.

De ventriculi & intraneor^{um} affectibus. Caput. ij.

De renum affectibus. Caput. iij.

De vesice affectibus. Caput. iij.

De vteri affectibus. Caput. v.

De pudendorum affectibus. Caput. vi.

Indicis capitum De locis affectis finis.

Index capitū libror de diffis febriū.

Primi libri capita. xiiij.

Quenā sint febriū diffie p^{ri}ncipales: & vt essentia febriū sit iⁿ g^{ra}de calor^{is} p^{er} naturā. Cap. i.

Calorē accēdi interdū in sp^{iritu}ib^{us} interdū in hūorib^{us}: interdū iⁿ p^{ar}te aīalis solidiorib^{us}: q^{uod} s^{ed} h^{oc} p^{ro}crates continētia nominauit. Caput. ij.

Quomodo diaria febzis ex causis primitiuis atq^{ue} euidentibus inuadat. Caput. iij.

Adulas esse cās calor^{is} p^{er} naturā ex quib^{us} gignitur febzis quoties suscipiētia corpora p^{ro}p^{ri}e se habent ad continendā diutius caliditatē. Cap. iij.

Ex putredine accēdi febze cuius cā est op^{er}atio ac potissimum putrescere quecunq^{ue} calida atq^{ue} humida sunt. Caput. v.

Pestilentis febzis cām esse insp^{ir}ationem potissimū quoties corpus in eā dispōnēz sit p^{ar}paratū: q^{uod} maxima pars generationis morborum est corporis preparatio. Caput. vi.

De precautione & quonammodo febzis ex inguine diaria consistat. Caput. viij.

Atq^{ue} op^{er}atū sit candidū & corpulentum & minime fetidū & vt optima vrina habeat sedimētum cā didum equale ac minime fetidum & quibus indicijs diaria febzis cognoscitur. Caput. viij.

Quibus indicijs febzis cognosci cōueniat febze putridā: ac deducit^{ur} pulsus nōnulla s^{ecundum} Archigenē. Cap. ix.

Quibus indicijs febzis ecetica cognoscant^{ur} et quonammodo cōsumpto admodū humore cordis dispositio efficiatur quam p^{oss}ibilis p^{ro}p^{ri}us nominat ex morbo sentium. Caput. x.

De febze ecetica vt & diaria se penumero transmeēt in ecetica: cuius rei multa sunt indicia. Cap. xi.

De indicijs cōmūnibus cuiq^{ue} ecetice febzi & quā ob causam post ingestum cibum calorē ipsum auge^{re} contingat. Caput. xij.

Adaximū indicium eē febzis ecetice: quoties arterie ipse sint q^{uod} circiter sunt calidiores & vt non oporteat solum circūtionem: sed ipsum febrium genus considerare. Caput. xij.

Quibus indicijs febzes diarie a se inuicem discerni p^{oss}unt: q^{uod} interdū p^{ro}p^{ter} estum: quandoq^{ue} ex frigore ipso diaria consistit. Cap. xij.

Index capitum secundū libri.

Libri scōs. xvij. Capita p^{ri}ncet.

Quē differētia febrium ex humor^{um} putredine infestant^{ur}: & quāobrem febzes per circuitum repetant. Caput. i.

Febriū intermittētū tres haberi d^{ic}ti fierē: ritas. quotidianā: tertianā & quartanā: atq^{ue} esse synochō. i. p^{er}tinuā quā flaua bilis cōmittat. Cap. i.

Quonamō ex flaua bile delata iⁿ uersum corp^{us} atq^{ue} ex illat^{ur}: vt ipsi^{us} tertiane accessio (q^{uod} lōgissimū est) horas. xij. occupet. Caput. iij.

P^{ro}uitā refrigerare p^{ar}tes extremas p^{er} initta accessio: nū difficultat^{ur} accēdi calorē minime p^{er}itū: sed s^{ed} mⁱⁿile fumo q^{uod} iⁿ v^{ir}idiorib^{us} accēsis lignis. Cap. iij.

De q^{uod}rtana q^{uod} ex atra bile cōsistit & quonammodo fieri possit vt rigor sine febze efficiatur. Cap. v.

De febze ep^{id}emica qua s^{ed} febze cōsistit & rigent ac de hūore quē Praxagoras vitreū appellauit: & quonam p^{ro}uitte genera sint. Cap. vi.

Quot modis cōueniat fieri implexus febriū ex quibus eger minime deducitur ad integritatē. Cap. vij.

Tabula alphabetica.

Permiserit inuicē febze scz tertianā diligētē ⁊ quo
ridianā: ⁊ quonā modo Agatbinus errauerit circa
semiterrianā. *Laput. viij.*

De differentia semiterriane. *Laput. ix.*

Semiterrianā esse febze cōtinuā nec vnq̄ deduct ad
integritatē: sed errasse Agatbinū vocantē semiter/
rianā esse febrem diuturniorem. *Laput. x.*

Quo pacto errer Agatbinus appellās febze oēm se/
miterrianā cui? accessio plurimū pducāt. *Lap. xi.*

Quonā mō ex sanguine putrefacto febzis accēdatur
biliosa ⁊ vt sanguinis pars tenuior vertat in fla/
uā bilem: crassior in atrā. *Laput. xij.*

Adulta morboz gña reperere p circūtionē vt lippi/
tudinē capitis dolorem: podagram: dolorem arti/
cularem. *Laput. xij.*

Quā ob cām fluctiōes certis tpsb? decūbāt ⁊ vt ptes
debiliores pmptr? suscipiāt extremēta. *La. xiiij.*

Quonā mō ex calore attrahūt extremēta ⁊ vt dol/
lor omnis irritet fluxiōes. *Lap. xv.*

Collig extremēta diuersis tpsb? q̄ sepe nūero ordinē
minime seruet atqz esse quandoqz breuē quādoqz
longā accessiōem. *Laput. xvj.*

Quā ob cāz accessiōes defināt ad integritatē. *L. xvij.*

Quā ob rem febzes interdū repetūt p circūtionē: in
terdū cōtinue sunt quātū putredinē Praxagoras
consistere in vena caua existimauit. *Lap. xvij.*

Indictis capitū de febziū differentiis. Finis.

Capitū libri de oculis Index.

Prima particula quatuor cōtinet capita.

Eod oculorum eorumqz partium ac fun/
ctionum suarum cognitio medico oculari/
necessaria sit: porro chrySTALLINū humorem
esse oculi principem partem. *Laput. primū*

De colore: figura: situ hūoris chrySTALLINI aliorūqz
vitrei ⁊ albuginei: ⁊ de tribus tunicis q̄ sunt post vi/
treū: simul de tribus q̄ sunt post albuginē: atqz de
tela atane. *Laput. ij.*

Qd humor chrySTALLINUS vitreo nutritur: ⁊ q̄ nerui
oplici soli cōcaut a cerebro manāt tecti dura piaqz
matre ad loca oculorū: ⁊ de tribus tunicis que sunt
post vitreum. *Laput. iij.*

De tribus tunicis aule chrySTALLINIDE tribus tunicis
(que sunt post eundē) cōiunctis: atqz de baz cōmo/
dis: porro de coniunctiua ⁊ musculus oculos mouē/
tibus. *Laput. iij.*

¶ Particula scda capita sex cōtinet.

Oēs sensus a cerebro defluere: ab ipso q̄ septē ner/
uoz syzigia coniugationesve oriūt a spine vero me/
dulla reliquos. *Laput. j.*

De trifaria regitiue facultatis functione actione:

Item de animali spiritu cerebriqz natura. *Lap. ij.*

De neruis oplicis eorūqz a ceteris discimine. *L. iij.*

Optimones sup pūctiōis oplicorū cā: ibidēqz ratio
q̄re vñt? ⁊ idē crassus pdat ex primū ventriculi ce/
rebri medio. *Laput. iij.*

De spiritui animali ac visibili. *Laput. v.*

De visionis generatione. *Laput. vj.*

¶ Particula tertie quinqz capita.

De primo medicē artis studio attentione. *Lap. j.*

De reb? nālibus: nō nālibus ⁊ pter nām. *Lap. ij.*

Genera speciei qz morborum. *Laput. iij.*

Cause morborum. *Laput. iij.*

Morborum symptomata. *Laput. v.*

¶ Particula quarta decem cōtinet. cap.

Symptomata morborum oculi generatim. *Lap. j.*

Symptomatum oculi diuisio. *Laput. ij.*

Symptomata pupille. *Laput. iij.*

Albuginei humoris symptomata. *Laput. iij.*

Visibilis spiritus symptomata. *Laput. v.*

Leratoidis symptomata. *Laput. vj.*

Adorus volūtarij oculorum symptomata. *Lap. vj.*

Diuidit oculorum morbos in manifestos ac laten/
tes. *Laput. viij.*

Passiones palpebrarum. *Laput. ix.*

Leratoidis passiones. *Laput. x.*

De vuce exitu eiusqz passionibus. *Laput. xj.*

De cataracta. *Laput. xij.*

Oculi vitia: interna latentia. *Laput. xij.*

De musculis oculos palpebrasqz mouētib?: ac via
qua ad oculos humores fluunt. *Lap. xiiij.*

¶ Particula quinte sex sunt capita.

Medicamina oculorū saporibus distingui. *Lap. j.*

Saporum species. *Laput. ij.*

Medicamentorum prime: secundē terticqz faculta/
tes eorūdemqz effectus. *Laput. iij.*

Medicamina a plantis ⁊ mineralib? animalib? qz
sumpta diuidit. *Laput. iij.*

Medicamentorū eorūdem tractatio. *Lap. v.*

Presidiorum oculariū facultates nouem. *Lap. vj.*

¶ Particula sexta duodecim cōtinet capita.

Abscessus oculorum. *Laput. j.*

Abscessuum curatio. *Laput. ij.*

Doloris cause ac curatio generatim. *Lap. iij.*

Dolorum oculi cause ac curatio. *Lap. iij.*

Ophtalmia idēst oculorum pblegmene. *Lap. v.*

Humorum pūctiūqz oculorum curatio. *Lap. vj.*

De carne addita oculis. *Lap. vj.*

De pilorum ablatione eorūdemqz defluio. *L. viij.*

Quinrum curatio generatim. *Laput. ix.*

Quinrum oculorū: pustule: vnguis ac scabies. *Lap. x.*

Cataracta exitusqz oculorum. *Laput. xj.*

Collyria nō pauca oculorū morbis accōmoda. *L. xij*

¶ De litera A.

Adominis musculi tum ad reddendā vñ/
nā: tum ad alui defectiōē nobis sunt au/
xilio: atqz ad fetū pellēdū. Natur. fac. iij.
fol. xxxj. colum. iij.

Abdomē grece epigastriū dī. De dissectiōe arteria. *p.*

f. lxi. col. iij. Et metb. cur. vj. f. cxxliij. co. iij. i calce.

Abdomen vulneratū: ⁊ ei? dissectio: eiusdēqz gastrā

raphia. i. cōmeda fūdi rō: porro pua ei? vulnera

esse tractatu difficilia. Itē abdomine vulnerato q̄

tuor? ordine agēda. Adtribodi curadi. vj. fo. cxxliij.

col. iij. ⁊ iij. ⁊ fo. cxxliij. col. j. in princ.

Abterj medicamē. sanit. tuē de. iij. fol. lxxvj. col. iij.

Abort? quo puocat. Natur. fac. iij. fo. xxxij. col. iij.

Abortū prouocantia medicamina: eiusdēqz triplex

causa aut pondus immodicum: aut moles nimia:

aut morsus. Eodē col. iij. in princ.

Abfcessiōis gen? optimū. De itē. itē. fo. xvij. co. iij.

Abfcessiōes ventriculi ac cerebri. Ibidem.

Abfcessus q̄ oēs febzes diutū nas finitē pfluēnt.

De cris. iij. fo. cxxij. col. iij. ⁊ f. cxxij. col. ij.

Abfcessus quādo fiunt. Eodē fo. cxxvj. col. iij. in

calce. ⁊ fo. cxxvj. col. j.

Abfcessus noiant eas dispōnes i q̄b? inuicē distāt q̄

Tabula

pit? se cōfignebāt corpa. Ad Blauc. ij. fo. cxx. col. ij.
 eorū dēq; curatio. Ibidem.
 Abscessus 7 vrina pportionales sunt. De diff. feb. j.
 c. viij.
 Abscessus duplex. Adverbodi curadi. xliij. fo. cclxxv.
 col. ij. Et abscessuū tria frequentissima genera atbeo
 mata: sciatomata 7 meliceris a similitudine in bis cō
 tētoz dicta. Itē abscessus diuini qd i se hñe vñi sūt.
 Ibid. 7 ad Blauconē scdo vbi de abscessib? scribit
 Abscessuū curandiōis. Indiciōes. Adverbodi curadi
 xliij. fo. cclxxv. col. ij.
 Absynthiū abstergit adstringitq; Sani. vi. f. xcvj. col.
 j. 7 oleo icorū vñleuēri 7 locinori laboratib? Ad
 tho. curandi. ij. fo. cclxxj. col. j. vbi ait i oi absynthio
 duplicē ēē facultatē 7 qualitātē. Et ad Blauconē
 j. fo. cclij. col. ij. ait summiū esse remediū stomachi
 vbi bilis infestat.
 Acerbus qd intensum austerū grece stryphnon. Ad
 thod. curandi. iij. fo. cclxxij. col. ij.
 Acerbū 7 austerū ādo adstringit. de loc. affec. ij. c. ij.
 Acerū cū oleo rosaceo aurū inflāmatiōis presenta
 neū remediū. Zurod. fo. iij. col. ij.
 Acetum frigidū an calidū potestate sit dubitatur.
 Temp. ij. fo. xvi. col. ij.
 Acetū i sarre cur admisce. Sani. iij. col. ij. f. lxxxiij.
 Acetū oim prāte refrigeratiū est tenuissimarum par
 tiū. Adverbodi curadi. x. fo. cxiij. col. iij.
 Acetū sicut corpa q prigit quāuis sit imaginatiōe
 bñdū. Ibid. 7 i se aliqua caliditatē admixtā habet.
 Accessiones quam ob rem desināt ad integritatem.
 De diff. feb. ij. c. xviij.
 Accessiōes i morbi augmēto pēplari iubet Hippo
 crates: sceler? nāt an tardi? De cris. j. f. cxij. col. ij.
 Accessiōe prima quotidianā: tertianā 7 quartanā ar
 dentē quoz 7 nō paucas alias febres pñouit Ga
 lenus. De cris. ij. fo. cxvij. col. iij.
 Accessiō ois quatuor bz ptes principū: ascensum: vi
 gorē 7 declinationē. eod. col. ij. in princi.
 Accessiōis repētis occasio. De diff. feb. ij. c. ix.
 Accessiōis accidentia. Eodem. c. viij.
 Accessiōis ad integritatem desinētis causa. Eodem
 c. xviij. 7 ij. c. iij.
 Accessiō equalis quid. De diff. feb. j. ca. xj.
 Accessiōis equalis discrimina. Eodem. c. xi.
 Accessiōis longioris aut breuioris causa. De diff.
 feb. ij. cap. xvi.
 Accessiō qñq; breuis qñq; lōga. De diff. feb. ij. c. xvi.
 Accessiō pituitose febris. De diff. feb. ij. c. iij.
 Accessiō pituitose continue. Eodē. c. viij.
 Accessiō horifica. Eodem. ij. c. viij.
 Accessiōis tertiane nora. Ibidem.
 Accessiōis species. Eodem. ij. c. viij.
 Accessiōis tertiane differentie. Eodem. ij. c. iij.
 Accessiōes implexarū feb: iū cōcurrētēs. eo. ij. ca. vij.
 Accessiōnū inordinatarū causa. Eodē ij. c. xviij.
 Accidētia sanis qdē nobis qstitionē (vñ actio na
 scit) necessario sequitur vocat: egrotatib? ho sym
 ptomata. Adverb. curadi. j. fo. cxviij. col. ij.
 Accidētia quō nobis locoz affectoz notitiā indicent.
 De locis affec. ij. in pēinto: ab eoz q; pperate affe
 ctū inditā nobis oriūtur. Diff. loc. j. fo. cxlj. col. ij.
 Accidens duplex. De diff. feb. j. c. j. 7 eiusdem. ij. c. ix.
 accidentium pugna.
 Acopa vnguenta euaporantia. De sanis. iuenda. vj.

fo. xcv. column. iij.
 Acutos morbos quodaz in loco byppocrates dixit:
 quorum febres magna ex parte continue sunt. De
 cris. j. fo. cxxi. xj. col. iij.
 Acutoz morborum repentine sunt mutationes. De
 cris. ij. fo. cxxiij. col. iij.
 Acutoz cōmunita Hippocrates cōnumerat in libro
 de pēcognitione. De cris. j. fo. cxxiij. col. j.
 Actio potētiarum naturalium. De facul. natur. j. fo.
 xxiij. column. ij.
 Actio triplex. Eodem col. iij.
 Actio dicitur efficientia motus. De sympt. causis. fo.
 ciiij. col. ij. 7 quod actio 7 parbos differūt quemad
 modū qd fit 7 qd facit. Eodem col. iij.
 Actio qd fit. ibidē. Et aff. loc. j. fo. cxxiij. col. j.
 Actio 7 affectio vt diuerse sūt voces ita diuersus q
 est earū. vñus. De loc. aff. j. fo. cxl. col. j.
 Actio lesa affectam partem indicare pōt. De loc. aff.
 j. fo. cxlj. col. j. Et lib. ij. fo. cxlvij. col. j. Ibidem actio
 propria quid sit col. ij.
 Actiones morales 7 principales. De loc. affec. ij. fo.
 clix. column. iij.
 Actionis lesionem simplicem rem esse. Adverbod. cu
 randi. ij. fo. cxxliij. column. iij.
 Actionis primum egere nos tum propter illam sa
 nitatis. Adverb. curandi. ij. fo. cxx. column. j.
 Actio sine lesa siue integra affectus sane non est: par
 tícula tamen vnde editur affectum necessario cō
 mitatur. Adverb. curandi. ij. fo. cxxij. col. ij.
 Actionē edit propriam vnaqueq; aialis particula.
 Adverbod. curandi. vij. fo. cclxiiij. col. ij. in calce.
 Actionē qui vult tueri hic temperamentū partis vñ
 editur custodiat. Eodem. col. ij. in prin.
 Actu energiae calida frigida bumida 7 sicca pri
 mum tractat. Temp. j. fo. vij. col. iij.
 Actu calidoz frigidoz bumidoz siccorumq; obuta
 oibus cognitiō: vñpote que tactu discerni queant.
 Temp. ij. fo. ix. col. iij.
 Actu calidozum tactus solus iudex. Ibidem.
 Actu quod est: perfectum est ac iam presens. Temp.
 ij. fo. xliij. col. iij.
 Adene que sūt. De diff. feb. ij. c. xv.
 Adeps crasso oleo similis: cerebro bumidior que cir
 ca secur coire minime potest: neq; circa arterias ve
 nase neq; circa cor: sed nec circa aliā precalidam
 partem: cognitur autem per id quod est frigidū val
 de. Temp. j. fo. viij. col. iij. Et temp. ij. fo. x. col. j.
 Adipem esse bumidissimam commune veteribus di
 ctum. Temp. ij. fo. x. col. iij.
 Adipe obesa animalia byeme cur delitescunt. Eodē
 fol. xj. col. j.
 Adipis plus habent corpulentū q temperatū. Temp.
 pe. ij. fo. xj. col. j. in calce.
 Adeps qñ sit desidiosē frigideq; nature nora. Ibid.
 Adeps non semper simul augetur pro carnis portio
 ne: sed aliq plus carnis: aliq plus habent adipis: q
 bus autem plus adipis est: in bis frigidū plus est
 q bumidū. Temp. ij. fo. xj. col. ij.
 Adipe q carnis copia corpus quando magis inty
 nulve abundat. Ibidem.
 Adipum electio. Ad Blauco. ij. fo. cclx. col. iij.
 Adstringentia valenter greci stryphna vocāt: que fo
 lo gustu discernuntur. Adverbod. curandi. viij. cclij.
 column. iij. in princi.

Alphabetica.

Adstringentia que deuorata nosa sunt. *Adetbo. curand. xij. fo. cclxxj. col. ij.*
Adstringentia os vetricis firmat et post tota comestio ne exhibentur: suntque quibus adstringentium usus adeo alium non coprimunt: ut etiam ad deiciendum conducatur: quod in his qui os vetriculi imbecillius habet cernitur. *De sanit. tuenda. vi. fo. xcv. col. j. et fo. xcvi. col. ij. i. calce.*
Aegyptiorum nigricia. *De sanit. tuenda. j. fol. lxvij. col. iij. in calce.*
Aegri aius aliqui psulē? *Adet. cur. iij. f. xxiij. co. j.*
Aegrotantes ab antiquis quibus nominibus grece dicuntur. *Adetbo. cur. ij. fo. cccx. col. j.*
Aegri extenuatque quo indigeant. *Matur. fac. ij. fol. xxiij. col. ij.*
Aeris temperamentum nobis est veluti medicamentum ad vicia sananda. *Adetbo. curand. iij. fo. cccxix. col. j. non longe a calce. v. Aesculapius. in d. v.*
Aer imoderate calidus ac humidus? *De diff. feb. j. c. vj.*
Aer varie tangenti occurrat pur alias veluti caliginosus et balneus: alias veluti fuliginosus et fumosus interim pur? oino est. *Temp. ij. f. x. col. ij. i. cal.*
Aer nos ambiens nequaquam prius offedit quam ad immodicum calorem aut frigus est immutatus. *De inequal. in temp. fo. xviij. col. j.*
Aerem optimum in pulmones trahere omnibus iuxta salubre est. *De sanit. tuen. j. fo. lxx. col. ij.*
Aerem optimum censet Galenus qui prius sit purus cuiusmodi que nec stagni nec paludis balneum sit infectus: nec ex profundo specu pestilentem auram spiritat qualis circa hierapolim. *Ibidem in calce.*
Aer impurus omni etati nocuus: purus vero nulli non etati vitilis. *Ibidem. et col. ij.*
Aer optime temperatus optimo temperamento praeditis corporibus saluberrimus. *Ibidem.*
Aer frigidus calide qualitate: calidus frigide. humidus siccus: vitilis. *Ibidem.*
Aer nobis circumfusus quale habuerit temperem: ita etiam nos afficiet. *De crit. ij. fo. cxxviij. col. ij.*
Aerem nos ambientem temperatum dicimus etiam si in alterutram partem paululum sit propensus. *De sanit. tuenda. j. fo. lxviij. col. j.*
Aer nos ambiens corpori nostro perpetuo et veluti cognatum adberet. *De sanit. tuend. j. fo. lxviij. col. j.*
Aerem quoque quomodo nos ledat. *Ibidem.*
Aer si temperatus est quale se exhibet vitis tali nobis est vitiosus nihil amplius de eo sollicitus. *Adetbo. curand. x. fo. cclxiiij. col. ij. non longe a calce.*
Aer super cutim ad eum non peruenit. *Ibidem. vbi de aere copiosissime.*
Aesculapius numen patrum Galeno dicitur. *De sanit. tuenda. j. fo. lxx. col. ij.*
Aestatis estusve tempore pluisse carbunculos in cratone euocarunt. *Temp. j. fo. v. col. iij.*
Aetati contemplatio maximam nobis ad causam inuentionem facultate suggerit. *Temp. ij. fo. ix. col. j.*
Aetas florens omnium animantium maxime in medio extremoque est. *Eodem. fo. ix. col. ij.*
Aetatum humiditas ac siccitas. *Eodem. col. j. et ij.*
Aetatum differentia si inuenire studeas in similibus? quod maxime licet naturis: eam inquisitionem tutius facies. *Temp. ij. fo. x. col. j.*
Aetate florentem calidiorē absolute qui dixerunt vera loquutos non inuenit Galenus: nec eos qui frigidiorē puerili etate asseruerunt. *Temp. ij. fo. x. col. ij.*

Aetate florentium calor subacte quod de hac non suauiter uerorum vero balneus et copiosus et tangenti blandior. *Eodem. fo. x. col. ij. et ij.*
Aetate florentium corporum? puerorum corporibus calidus esse quare nonnulli pronuntiant. *Ibidem.*
Aetate florentium calori puerorum calor vel par vel amplior videtur. *Ibidem.*
Aetas calida biliosior frigida vero pituitosior. *Matur. taraliu facul. ij. fo. xxi. col. ij.*
Aetati mutatio quod. *De sa. tu. j. fo. lxviij. col. ij.*
Aetatus eucrasia sensibilis quam latitudinem habet. *Eodem. fo. lxviij. col. ij.*
Aetas adulescentium apertissima ad omnes voluntate suscepas actiones infantium senumque ad bas minus apta. *Ibidem.*
Aetatis? ceteris infantes in functionibus? naturalibus? auctiore coactioneque longe prestant. *Ibidem.*
Aetate inclinante greci paracnasticē nuncupant. *De sanit. tu. v. fo. lxxxviij. col. j.*
Aetates omnes deteriores sunt adulescentia. *De sanit. tuen. v. fo. xxiij. col. ij.*
Aet bilioses omnes crispi sunt. *Temp. ij. fo. x. col. iij.*
Affici quid proprie. *De loc. aff. j. fo. cxi. col. ij.*
Affectus per consensum. *Ibidem. col. j. et fo. xli. col. ij. et i. f. ij. et fo. cxlvij. col. iij. et fo. cl. col. j.*
Affectus proprius. *Eodem. col. j. et fo. xli. col. ij. affectio et actio. Ibidem.*
Affectus quinque deprehenditur modis. *De loc. aff. j. fo. cxli. col. j. et lib. iij. fo. cxlvij. col. ij.*
Affectus primitiuus? *De locis aff. ij. fo. cxlvij. col. iij.*
Affectorum locorum generales nomen ab actionibus lesis ab accidentibus: ab excrementorum qualitate et a tum moribus preter naturam: a doloribus? et coloris vitio quod sequitur. *De loc. aff. ij. c. iij. fo. cxlvij. col. j.*
Affectuum genera in tota duplici exultimare oportet. *De sanit. tuenda. ij. fo. lxxiiij. col. iij.*
Affectuum coniunctionem quid perpetuum. *De sanit. tu. iij. fo. lxxj. col. iij.*
Affectibus variis cum in idem coherunt quid agendum. *Eodem. fo. lxxij. col. j.*
Affectus? quicquid prius est corrigendus? ita enim ne reliquum negligas. *Ibidem. Et method. curand. vii. f. clj. col. iij.*
Affectuum naturam per coactionem accipimus? idcirco etateque consideramus. *De sanit. tuenda. j. fo. cxxj. col. ij.*
Affici corpora equaliter siue sana siue egra nequaquam credendum. *De diff. morbo. fo. xcviij. col. prima.*
Affecta male (quod sensus iudicio simplicia esse videtur) quoniam pronuntiandum. *De diff. morbo. fo. xcviij. col. ij.*
Affectus omnis corporis a naturali constitutione recedens aut morbus? est: aut causa morbi aut symptoma. *De symp. diff. fo. clij. col. ij. Et method. cur. j. fo. cxxviij. col. iij.*
Affectus? actionem officit causa ipsum praecedit: symptoma illi sequitur. *Et method. ij. fo. cxix. col. ij.*
Afficitur quodammodo quicquid est siue sanum siue egrum siue neutrum nomen. *De sa. tu. id est affectus a*
Afficiendi? id est affecti ueritatem: neque per his dumtaxat ueritatem reliquis omnibus grecis in hunc usum receptum: porro et cantum et harmoniam et actiones affici dicunt greci. *De symp. diff. fo. clij. col. iij.*
Affectus in subiecto corpore et permanet et seruat. *Ibidem.*
Affectuum magnitudo triplex: alia quae ex lese actionis praesentia spectatur: alia quae ex propria affectus essentia: tertia quae ex facultate lesum corpus gubernare estimatur. *Adetbo. curand. vii. fo. clj. col. ij.*

Tabula

Affectuum magnitudo unde perpendenda. ibidem.
 Affectum nullum morbum esse priusq̃ actio ledatur.
 Adverb. curand. j. fo. cxxvij. col. ij.
 Affectu nullus posse ad perfectionē sanari manente
 ad huc ipsa unde natus est causa pro comperto ba
 vero. Adverb. curand. vij. fo. cclj. col. ij.
 Affectus cum numerosi sine cuius eorum sua est curatio
 nis iudicatio: quippe a calido iudicatio est refrige
 randi. Adverb. curand. ix. fo. cclxi. col. ij.
 Affectus oēs a q̃o actio ledit nisi q̃s iuenerit nuerū
 ipm morborū: quātus q̃lisq̃ sit ad vngue definire
 nō potest. Adverb. curandi. j. fo. cxxvij. col. iij.
 Affectus ut per sitia feruatur: ita per cōtraria peris
 mitur. Adverb. curand. ix. fo. cclix. col. iij.
 Affectu triplicē pter naturā i eodē loco eē nēpe vlc
 cauitas et sordes: vbi et q̃d affectibz cōplicitis sit
 agendum. Adverb. curandi. iij. fo. cxxix. col. iij.
 Affectus malignus cacoberes grece qui dicat. Ad
 verb. curandi. iij. fo. cxxxi. col. iij.
 Affectus q̃ dolorē excitat vel diuisio est vel alteratio.
 Adverb. curandi. xij. fo. cclxxv. col. iij. in pncipio.
 Agens vbi et passi aptitudo q̃d faciat. Diff. feb. j. c. vj.
 Agglutinatiō vna in eo q̃d acuto aliquo est diuisum
 requirit. Adverb. cur. iij. f. cxxvij. col. ij. in pncipio.
 Agglutinatiō siue adberētia in nutritione. Faculta
 natur. j. fo. xxiij. col. ij.
 Alimētū cuius est cōueniens q̃cqd ad assimilari corpi
 (q̃d nutrit) pōt. Temp. iij. fo. xliij. col. ij.
 Alimētoz supfluitas et cāe externe detrimēta corpi
 nō afferit: s̃ alimētoz duplicia sūt q̃litate ac q̃ti
 tate. De optia corpi nri cōfirmatiōe. fo. xix. col. j.
 Alimōtie tēp̃ iudicatur accessiōis et intermissionis
 tempore. De diff. feb. ij. c. xj.
 Alimētū valēt? vesperi exhibendū cēset Galenus.
 Adverb. curand. vij. et nō paucis in locis.
 Allū ex eoz ciboz gñe q̃ et flatū discutiāt et mīnime
 sitim iherit. Adverb. cur. xij. f. cclxxvj. col. iij. in pñ
 cipio. Dioscorides tñ lib. ij. ait allū oē siticōsū eē.
 Allū tberiacēz rusticōz vocat Galenus. Ibidem.
 Allūz veset Zbrasas aut Gallos vel deniqz qui fri
 gidam regionem incolunt si quis vetuerit nō leni
 ter bis hominibus nocuerit. Ibidem.
 Allū eē et tberiacē bibere bis quos itestinoz vebe
 mēs dolor citra febrē exercet cōmodissimū. Ibidē.
 Allū esu colico dolore vexat? agrestis sanat? ibidē.
 Allū: synapticepa: ut nutrimentū edunt: cuti s̃o ipo
 sita erodunt atqz exulcerāt. Temp. iij. f. xliij. col. iij.
 Aloe s̃o purgādo vtilis: q̃ nō elota valēt? vacuat:
 elota vacuat q̃dē minus: s̃s roborat ventrē magis.
 Hic p̃cipit Galen? pterā paratā dupliciterqz cōfe
 ctā ex aloe nō lora et elota bñdā atqz id medicamē
 tū p̃stāssimū ad vīrosos succos q̃ in tunicis ven
 triculi habētur. Adverb. curā. vij. fo. cclj. col. ij. Et
 lib. xliij. eiusdē aloe nō pbe misceri bis medicamē
 tis q̃ pblegmōes alit? cā q̃ it? p̃stiterit deuorāda
 sunt: qñ bñc quozqz admixta purgādi vis est.
 Aloes p̃fectio (quā pterā vocāt) pupille tenebrose au
 xilio est. Gal. de loc. aff. iij. c. j. de oculorū morbis:
 curauit em̃ nō paucos in alienis terris degentes
 per literas hoc medicamento amaro.
 Aloe biliosi bñoris trahēdi vīres bz. De sa. tu. vj. f.
 xvi. col. j. i calce. et ij. quo i loco bñerā pterā excogit
 tatā eē ait ut acrimonia calozēz eoz q̃ in se bz cras
 sos et lētos succos dissecet ac detergat. Preterea

addit triplicē bñere cōpositiōē. Et de san. tuē. vj.
 fo. xc. colum. j. in calce. Inquit dialoces pterā ex bis
 que modice purgant.
 Aloen senibus nō exhibendam censet. De san. tuē.
 v. fo. xc. col. iij.
 Alteratiōis corporis nostri quot modi. Artis me
 dici. fo. cccij. col. j.
 Alteratio q̃d. Matu. facul. j. fo. xxij. col. j.
 Alteratum corpus quomodo conuenienter dixeris.
 Temp. j. fo. iij. col. iij.
 Alteratio: generatio: ac mutatio: ex contrarijs sū con
 traria sit. Temp. j. fo. iij. col. iij.
 Alterat p̃opte q̃cqd tenuiū ē p̃uū: s̃ cui crasse sunt
 partes egre. De ineq. in temp. fo. xvij. col. iij.
 Alteratio que sit per totam substantiam nō ignora
 ri debet. Mat. facul. j. fo. xxij. col. ij.
 Alteratiōis q̃ pme facultates sint. Ma. fa. j. f. xxij. col. ij.
 Alteratiōis plura instrumēta. Eodē. fo. xxij. col. j.
 Alterat vincūtqz oēs particule aīali cōueniēs: at nō
 oēs equāli modo. Matu. facul. iij. fo. xxij. col. ij.
 Alterabit vicēqz nutrimentū vter: nō tñ sic vt. iecur
 et vene et arterie atqz cor. Ibidem.
 Alteratio q̃ sit in ore minor: ea que sit in ventre et fo
 cinore et ventis. Ibidem.
 Alteratio iocinoz venarūqz in sanguinis substan
 tiam mutat nutrimentum. Ibidem.
 Alteratio oīz nō trāsmutat ad p̃fectionē: exēplo eoz
 q̃ i dētibz beferit p totā noctē. vbi supra.
 Alteratio oris q̃ magna sit visces si māsūm triticuz
 furunculis imposueris. Ibidem.
 Alteratio vetriculi ingens si adiacētia buic viscera
 estimes. Matu. facul. iij. fo. xxij. col. ij.
 Alteratiōes oēs q̃ in corpe sūt a calō: frido: siccō: et
 bñido p̃ficiūt aut Aristoteles. De gñatiōe et corru
 ptione. Eodē. iij. fo. xxij. col. ij.
 Alteratiōis symptomata. De sympt. diff. fo. cv. col. j.
 Alteratio est vel diuisio affectus qui dolorē excitat.
 Adverb. curand. xij. fo. cclxxv. col. iij.
 Alteratio sensui aīali: itrepens nullū dolorē afferre
 pōt: sed que dolore aīali affidet ea mutatio tñ cōfer
 tim facta tñ violenta esse debet. Vbi supra.
 Alteratio a calido p̃ficiūt. Mat. facul. ij. fo. xxvj. col. ij.
 Alteratiōes facultates i aīali quot. M. f. j. f. xxij. col. iij.
 Alteratiōis vis. Matu. facul. ij. fo. xxvij. col. ij.
 Alumen tritum vuile in flāmationis p̃cipuū mes
 dicamen. Intro. fo. iij. col. ij.
 Aluus nōnullis adstringitur intestinis scz affectis.
 De loc. aff. j. fo. cxlij. col. iij. in calce.
 Aluū soluit Galen? bis q̃b? i morbis diuturnis vē
 ter sinit nō actibz p inferioza infusis: sed tantum
 oleo. De san. tuenda. v. fo. xcj. col. ij.
 Aluo soluēde p̃sūt mercurial maris brassica: cui cū
 (vulgo cartamū dicūt) i p̃p̃fana: terebītibz: resina:
 nuc? pōtice magnitudine. De sa. tu. v. f. xc. col. iij.
 Amara siccāt imodice. Adverb. cu. vij. fo. ccl. col. ij.
 Anadosis grece Latine digestio distributiove. Ma
 tura. facul. ij. fo. xxvij. col. ij.
 Analogia. Aff. loco. iij. ca. iij.
 Analogia. Diff. feb. j. c. xij. c. vij. f. lib. ij. c. iij. lib. j. c. x.
 lib. ij. c. xv. c. xij. c. xvij.
 Anafarca et ascites hypofarca timpania. Loco. aff.
 v. c. vj. Et Matu. facul. j. fo. xxij. col. ij.
 Anglie quatuor genera. Loco. aff. iij. cv.
 Anguosi et angua. Ibidem.

Alphabetica.

Anglia sternarū gutturis partū inflāmatiō respī
rationē tollere pōt. *Zoc. aff. j.*
Anbeler? cōbbitio quō fiat. *De sanit. tuēda. v. fol.*
xcj. col. ij.
Animi affect? febrē accēdūt ac grauissimis morbis
inītia pōbent. *De sanit. tuēd. j. fo. lxx. col. ij.*
Animi mores. *Eodem. col. j. et. ij.*
Animi mores quō aīal dīlīosum ac pīuitosum red
dunt. *Ibidem. col. ij.*
Animi moribus solis ad debītū modum reuocatis
egros quotāns nō paucos pīanait *Gal. J. vides.*
Animi sanitas pīlīosopho mandatur. *Eodem.*
Animus deses decoloratum reddīt. *Ibidem.*
Aiose pīs mor? vebemētiores qbus temperamētū
tūro calid? efficerēt bis *Esculapī? cātīlenas mīs*
mosq; ridiculay. rez fieri ac melodias qdā insti/
tuit. De sanit. tuēda. j. fo. lxx. col. ij.
Aiosa ps ībecilla quō exēitē nō solū pīcepte *Escu/*
lapi? s; ē mēsurā exēitatonū defīniūt. Abī sup
Animi portōis excitatōnes multijuge. *Ibidem.*
Animi mor? aliquos ne īfantes optimi tēpamētī
īcurtāt nō leui cura īdīgēt. *Abī supra.*
Aius ad obsequiū quō exerceat. *De sanīta. tuēda*
folio. lxx. columna. iij.
Animū fingere scōo septēnio aprīssimū īd; potissi
mū p bis pīuētudinib? q g rauib? dīscīplīs q aīo
modestā parīāt. *Eodem fo. lxx. col. iij.*
Animi morib? cōsentīētes eē opz actiōēs corpīs vt
Aristoreli ī bis q de pītib? aīaliū scripāt mōstratū
est. Temp. j. fo. viij. col. ij.
Animi parbenata. *De sympt. cau. fo. cxij. col. iij.*
Antme essentia. *Ibidem.*
Aīa tēperamētū actiūay qīlītatū. *De loc. affe. iij. ca.*
vj. de melancholia.
Aīaz īn cerebri corpē sedē obīnere ratiōi pīsonum
videtur. *Eodem capite. v.*
Animalis spīritus. *Ibidem.*
Aīalib? īnstrumētīs actiōīs vīs a pīncīptō (velut
lumen a sole) deflūt. *Zoc. aff. j. īn calce.*
Aīaliū corpa ex calidī: frīgidī: siccī: humīdīq; mīxtu
ra constant. *Temp. j. fo. iij. col. iij.*
Aīalia aīa alijs siccīora: aīa humīdīora spectatīm
īar frī collata: vt canīs siccīor ē: bō hūīdīor: canīs
formīce collat? q apī hūīdīor īuenī: ille vero sic
cīores. *Temp. j. fo. vj. col. ij.*
Aīal calidū q hūīdū eē dīctū veterīb?: nō q dē abso
lute s; vt ad emortua collata. *Id. ij. fo. viij. co. iij.*
Aīalia frīgīda siccīq; cōplura velutī culīces: musce
apes: formīce. *Ibidem.*
Animalis recēs formatī ī vtero mīs exēplū. *Ibid.*
folio. ix. col. prima.
Aīalis pīma pīstīturio ex semīe q sanguīe q hūīde: q
calīde res sunt. *Eodem col. j.*
Aīalis pīes q pīmū formēt. *Abī supra.*
Aīalis nup nati corp? ppter redūdantē īn eo būo
rem libēs nō cōēdas. *Temp. j. fo. ix. col. j. īn calce.*
Animalū siccitas humīditasve. *Ibidem.*
Aīalia byeme dīlītescētīa a dīpe quare obesa. *Id. p.*
ij. folio. xi. col. j.
Aīantia q frīgīdīorī sūt nā p byemē ob frīgīorī vīs
pīnde actī mortua eēt latitare solēt quēadmodū
vīpere q sī manīb? tractes baud q; mōrdēt. *Zo.*
aff. ij. c. iij. eadē aīalia baud obscure declarant frī/
gīdā dīlīpērātā aīales actiōēs torpīdas effīcere.

Zocoz affec. iij. c. iij.
Aīal ab aīa sīt q nā gubernarī dīscīm? *Natura. fac.*
j. fol. xxiij. col. ij.
Aīa īn qb? p seīpaz mouet: ī corpālīb? aut actiōīb?
īpā corp? mouet. *Abī. cur. xij. f. cclxxiij. co. iij.*
Aīas Plato vocat tres ī se dīuerī gñīs facultates
aīal gubernantes. *Abī. cur. ix. f. cclix. col. iij.*
Aīal gubernantes tres facultates totī corpī ex suo
quodā velutī fonte q; dīstributā: eay qdā ad nu
trīcūdū aīal apra: sītīpīb? quoz cōīs īcur p fons
te bīs: altera q sedē īn corde bz: q mītīs vocat nō
mīnīb?: tertia rōcīnatīx īn cerebzo sedē bz. *Ibid.*
Affer? anīmī ad vīguē pīalari. *Abī. curandi*
xij. fo. cclxxiij. col. iij.
Aīalīū vetula recētīaq; fugīcda: illa nāq; durīora
pīoctūq; dīffīcīlīora: bec īmodīce hūīda q exēremē
tosa ac potīssīmū qcūq; ex aīalīū gñīb? sūt q nītr
hūīda sūt: vt fues q oues. *Abī. cu. viij. f. cclth. c. iij.*
Anodyna qb? exībūt *Gal. q anodynōz sopozīse*
roz dīta: q anodynīs qn vīcūdū: qūo Gal. maxīe
ab vīu graūtīter sopīcītū abbozrūt. Abī. bodī cu
randī. xij. fo. cclxxiij. col. j.
Anodyna sopozīfera magīs sūt salubīta sī post an
īmū sumantur. *Ibidem.*
Anodynōz vsus eoz q aduers? symptomā pūgnāt
est pīpī? potīssīmū vbi ex frīgīda cā dolor est exci
tātus. *Eodem. col. ij.*
Anodynōz sicutī cauēd? ē vī? quoad fierī pōt: tra
sī nēcīssītas vīget oīno sī pīcēnd? *Eodem. col. ij.*
Antīcipatīo sola p se nō ē suffīcīēs augmētī īndīcīū
De crī. j. fo. cxij. col. j.
Antīcipare plusq; p pōrtō exīgt augmētī: subscq;
aut dēclīatīōīs īdīcītū. *Ibidem.*
Antīparī medīcī dīstōīa. *Abī. loc. iij. vltīmo cap.*
Ann? apō *Gal. tīcētōs q sexagīta qnq; dīes pīple/*
crī. De crī. ij. fo. cxvīij. col. j. īn pīn.
Anni qtuor tēpōz quodīz equū cēsēt *Galē? estī/*
marū ex sua nā nō ex alterī? pparatīde calīdū: frī
gīdū: hūīdū: siccū ve nōīarī debere. Id. j. v. co. iij.
Appetīt? aīalīs vebemēs nō calorīs copīa accīdīt:
at cōtra refrigeratīs sēz bīs pītib? qbus appetētīa
debe ē. *Temp. j. fo. ix. col. iij.*
Appetētīa pūemētīs sībī qīlītatīs oībus aīalīs īesse
pībīs: odīūq; cōtrarij. *Nat. fac. iij. fo. xxxij. col. j.*
Appetētīa sī fuerīt et attractīo erīt et fructīo alīq;
Ibidem.
Appetētīs attrahere rōnabīlī credū ē. *Abī supra.*
Appetētīs quīq; symptomata. *De sympt. causīs fo.*
cix. col. ij.
Appetētīa defecta (q pīerūq; īncīdīt bīs quos dīar
rbea ex crudītate male bz) de medicāmēto qd ex
succo sīt corōneoz vīū aut duo cōcīlearia danda
bīs sunt. *Abī. bodī curādī. viij. fo. cclv. col. iij.*
Apnea quānī nō spīratīo. *De loc. aff. iij. c. viij. i. cal.*
Apomeli optimū aqua pīcīt bībītūq; estātīs tem
pore refrigerantīs vīce. *De sanit. tuēd. iij. f. lxxxv.*
col. ij. īn calce. q col. iij.
Apoplexie. *De sympt. causīs fo. cxiiij. col. ij. q īn sīne*
libī. iij. de sympt. causīs.
Apoplexia qd subīto euenīt: aut frīgīdū: aut crassū:
aut vīscīdū quīdāptā qd pīncīpes cerebī vētrīcu
los īmplet nō totīus essentīe dīlītemperantīaz cau
sam ēsse manifestū est. *De loc. aff. iij. c. viij.*
Apoplexia appellatur quū oēs parīter neruī tū sīt

Tabula

tiendi tum mouendi vim amiserunt. De loc. aff. ij. c. x. vbi de apoplexia ad vnguem.
 Apoplexia omnibus animalibus actionibus noxâ inferens: cerebrum affectus esse baud obscure manifestat. Ibidem.
 Apoplecticos mori contingit ob id quod spirare nequaquam possunt. Eodem.
 Apoplexie magnitudo distinguitur ex noxe quâ spiritus rationis infert vehementia: quâ enim naturalem ordinem plurimum egreditur magnâ: quâ vero paulâ impedimentum parua in cerebro noxam esse consiicere oportet. Ibidem.
 Apoplexia ne rapiat homines quando sit periculâ. De loc. aff. iij. c. ij.
 Apoplexie solute creberrime succedere solet vocata paralytis. Vbi supra.
 Apoplexia fortiter correpti cur moriantur qui rationem reddere non possunt. De loc. aff. v. c. j. Hippocrates A. ij. apbo. xij. duplicem fecit apoplexiâ quum inquit. Soluere morbum quem apoplexiâ vocant fortiter impossibile: debile vero non facile. Vbi Galenus. Si in apoplexia anhelat? probet? maxima et acutissima est. Aidenturque trifariam diuidere.
 Apopblegmatismus pituitam per os euocans medicamentum: cauendum huiusmodi medicamentum quum circa fauces et palatum aut linguam aut denique in ore pblegmone laborare inceperint. Ad verbo. curand. iij. fo. cclxxix. col. iij.
 Apopblegmatismus Archigenis quos amissa memoria instituit ex synapti: nascitur: granognidio: staphisagria conficiebantur. De loc. aff. v. c. iij.
 Apotherapia duplex. De sanitate tuenda. iij. folio. lxxvij. col. j.
 Apotherapia duplici suscipitur consilio. Ibidem et proprius eius scopus.
 Apotherapie cohibitio non exigua pars spiritus cohibitio. De san. tuen. iij. fo. lxxvij. col. iij.
 Apotherapeutici exercitij modus. De sa. tuen. iij. fo. lxxij. col. j. in calce.
 Apotherapie proprii motus. De sanita. tuen. iij. fo. lxxvij. col. iij.
 Aqua inter cutem. Aide hydrops.
 Aque frigide iniectione potatione secur refrigeratum affatim statim aquam inter cutes iducit anteaquam scz in durum tumorem attollatur. De loc. aff. v. c. vj. in calce.
 Aque frigide portione non abstineant pueri. De sa. tuenda. j. fo. lxx. col. ij.
 Aqua frigida a cibo et per calores pueri (quum eis cordi sit) vtantur. Ibidem.
 Aqua frigide portio quâ mediocriter est pfert: quâ immodica est maxime ledit. Temp. iij. fo. xvj. col. iij.
 Aqua frigida per accidens calefacit non suavi. Temp. iij. fo. xvj. col. iij. j. de Galenus. li. v. apbo. xxi. vbi frigide aque multa perfusio calorem reuocans distensionem soluit.
 Aqua calens non solus bene facit sed et calefacit. Temp. j. fo. iij. col. iij.
 Aque omnes potabiles corrumpunt ac putrefaciunt carnes: at marina incorruptas seruat. Mat. facul. ij. fo. xxx. col. j.
 Aque omnes vim medicamentum pre se ferentes sicant: velutique sulphuris bituminis aluminis aliquid representant. De sanitate tuenda. fo. lxxvij. col. iij.

Aqua fontana recens cui nulla infit viciosa qualitas pueris exhibenda. De sanita. tuenda. j. fo. lxx. columna. ij.
 Aque stagnales turbide male olentes false et in quibus qualitas quedam deprehenditur gustu cauende. Ibidem.
 Aqua optima penitus gustui et olfactui omnis qualitatis experta videtur. Vbi supra.
 Aqua si precordia celeriter transit maxime idonea. De sanitate tuenda. j. fo. lxx. col. ij.
 Aqua cuius fons e petra scaturiens contra septentriones fluit solemp? auersum habet egre concoquitur transitque atque calefit ac frigeat tarde. Eodem.
 Aqua cuius ad orientem fons erumpit queque per meatum aliquem mundum aut duram terram colatur et calefit et refrigeratur? ocysime: omni etati vtilissima. Vbi supra.
 Aqua quâ optima non sicuti vno esctis exercitatione sompno ac venere pro etatis ratione vti iubet: sed hanc puero iuueni sent: vbi conducet concedit. De sa. tu. j. fo. lxx. col. ij.
 Aquarum sponte nascentium non parua diuersitas nempe alie temperate: alie seruientes: alie tepide: alie omnino frigide. De sanitate tuenda. iij. folio lxxix. col. j.
 Aquarum dulcium calefactarum varij affectus. Si enim media temperie sint calida huiusque vis inest: si tepidiores humida et frigida facultas: quod si iusto calidiores fiant calida quidem sed non perinde humida. Eodem fo. lxxix. columna. j. in calce.
 Aquarum medie temperie effectus duplices: per se enim semper calefaciunt et bumectant: ex accidente tamen aut per balitum digerunt humores aut superna fluxione corpus implent. Ibidem.
 Aque seruientis Lavatio zetholusia dicitur. De sa. tu. iij. fo. lxx. col. iij.
 Aqua tum frigida tum seruens claudit ac cogit. fo. lxxj. col. ij.
 Aqua de vasis in vasa transfusa sompnum coactat. Adverbod? curandi. x. folio. cclxiiij. columna. ij. in calce.
 Aque vitia ex frigiditate pendunt omnia cuius culpa et in precordiis diutissime moratur et fluctuationes excitat et in flatum mutatur et corrumpitur: et ita ventriculi resouit robur: sic vt deterius proinde concoquat: sed nec digerendo per corpus alimēto aliquid magnopere conducit. Ad verbo. curand. vij. fo. cclix. col. j.
 Archimedes speculis vrentibus hostium tritremes incendit. Temp. iij. fo. xliij. col. iij.
 Ardentes febres quomodo proueniunt. De cris. ij. fo. cxxvij. col. ij. Et quemadmodum a tertiana differant col. iij. vbi solutionem ardentis febris ex bypocraticis apborismis scribit.
 Ardentis febris accidens. De diff. feb. j. c. ix.
 Ardentium sudores maxime proprii sunt (soluunturque his. De cris. iij. fo. cxxij. col. iij).
 Ardens exquisita quum omnia alia seruet exquisitē tertiane iudicia: eo solo differt quod neque cum rigore inuadit neque ad inebriationem definit. De cris. ij. folio. cxxix. col. ij.
 Ardēs exquisita est quâ in sola flaua bile accedit siue aliquid quo visceris affectu manente quoque in tra vasa bile.

Alphabetica.

De crif. ij. fo. cxxix. col. iij.

Ardētes febres grauiorē ac moleſtiores quāto eoz calor diutius pdurat apparēt. **De crif. ij. fo. cxxviiij. col. iij.**

Ardēs fintri iudicariq; dz vel ſanguis pfluuto vel poſt uehemētē rigore ſudoreq; multo calido p totū corp⁹ emanāt. **De crif. ij. fo. cxxxiij. col. iij. i. cal.**
Ariſtoreli poſſimū credēdum cēſet Galenus. **Tempe. ij. fo. xij. col. iij.**

Ariſtorelē ſeptum tranſuerſum magne ac perq; neceſſarie actioni deputatū in aialio? ignoraſſe. **De loc. aff. v. c. iij. citat eūdē. Eodē lib. c. iij.**

Arterie ſole citra doloze pulſant aiali etiā dū bene valente. **De loc. aff. ij. c. j.**

Arteria a vena nutrit. **Mat. fac. ij. fo. xxviiij. col. ij.**

Arteriā duplex tunica: interna externaq; Interna ex rectis plurimis: paucis autē cū his fibris obliquis eſt cōſtata: externa vero ex circularibus. **Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. iij.**

Arteriarum numeroſi meatus. **De pulſ. vſu. folio. ij. colum. iij.**

Arteriā opinio Eraſiſtrat. **De pulſ. vſu. f. ij. co. iij.**

Arterie quoad fibrarum ſitum ventri ſunt ſimiſles. **Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. iij.**

Arteriā ⁊ venā cōia oſcula ⁊ cōem de vna i alteram per ea tranſitum deprehendit Gal. **De pulſ. vſ. fo. ij. col. iij.**

Arterijs vis ineſt quedā a corde pfluēs quātum dilatātum cōtrahuntur. **Mat. fa. iij. fo. xxxv. co. j.**

Arterias amplas apertasq; habentia animalia vel luti boſ: ſus: equus: aſinus: ouis: vſus: ſimia: par dals: bō quoq; ipſe. **De pulſu vſu. fo. ij. col. iij.**

Arterie veneq; ex fibris atq; mēbranis ſunt cōdite. **De ineq. intēp. fo. xvij. col. ij.**

Arterie oēs q; ad curē terminant externū aerē quum dilatant attrahūt. **Ma. fa. iij. fo. xxxv. col. j.**

Arterie p ora q; in curē finiunt qēqd balituoſum ſumidūve excrementi habent id excernunt. **De pulſ. vſu. fo. ij. col. iij.**

Arterijs multis amplisq; pceſiſ ſi vis per eas anti mal ſugulare inuenies etus venas eque atq; arterias vacuatas. **De nat. fa. iij. fo. xxxv. col. ij.**

Arterie a corde plus accipiūt. **De pul. vſu. f. ij. co. iij.**

Arteria magna a qua que ſunt in corpore omnes ortum habent. **Mat. fac. fo. xxxv. col. ij.**

Arterie q; i collo ſunt cor cū cerebro pūgūt. **De pul. vſu. fo. xl. col. iij. eedēq; vene ſunt magni momēt.**

Arterie a corde originem trahunt eūdēq; cum illo modum ſeruant. **Ibidem.**

Arterijs materia contenta ea eſt ſanguis calidus et tenuis ⁊ balituoſus. **fo. xij. col. j. Eodem.**

Arteria nulla vīculo excepta in pceſens norā particule aſſerre poteſt. **Ibidem.**

Arterie quū ſe aperiūt ad ſe vndiq; trahūt: quū contrahuntur in omnē partem expellunt. **De pul. vſu. fo. ij. co. iij.**

Arterie nō perinde vt vene in animalī mortuo rectidūt. **De pul. vſu. fo. ij. col. iij.**

Arterie alijs pth⁹ calidiores. **De diſſ. feb. j. c. xij.**

Arterie in animalī mortuo ſemp diſſidētib⁹ partibus cernuntur. **De pul. vſu. fo. ij. col. iij.**

Arteriarum vterq; motus ſez diaſtole ac ſyſtole actio eſt. **Eodem fo. ij. col. j.**

Arteria ſumit pūcipiū a corde motuſq; nālis ⁊ vo-

luntatis expers eſt. **De muſc. mo. fo. iij. col. ij. et. ij. fo. lviij. col. iij.**

Arterie pulmonem petētes radicū imaginem preſbent. **De venarū diſſectione. fo. lix. col. ij.**

Arteria magna Ariſtoreli aborta dīca: ea candidis in arboze proportionem ſubit. **Abi ſupra.**

Arteriā origo cordis finitſter ventricul⁹. **Eodē fo. lxiij. col. ij. Ibidē** arteria q; trūcus oīm altarū eſt.

Arterie carotides dicte. **De diſſ. ar. fo. lxiij. col. iij.**

Arterie cum ventis et ſine. **Ibidem. col. iij.**

Arterie pulſant vt i oibus animātis paritib⁹ calor: ſe tēperies ſeruet. **De morb. cauſ. fo. q. col. iij. i. calce.**

Arteriā vulneratā nōnullis viſum eſſe nō poſſe fieri vt coeat ⁊ q; rōne docet. **Ad. cu. v. fo. cxxviiij. co. j.**

Arterias in mulierib⁹ ⁊ pueris tum, conglutinat: tū vndiq; carne circūdatas vidit Gal. idq; i ſō temalleolo ⁊ articulo brachij. ſummeq; manus medio. **Abi ſupra.**

Arteria iuueni aggreſſi incīſa a Gal. ſanata. **Ibidē.**

Arterie natura difficultatē quidē durioris tunice ſue conglutinande proſus indicat: nō tñ eūſinoſ dī que euincti omnino nequeat. **Ibidē.**

Arteria non ita ſicca durāq; vt os vel chareſſago imo longe his mollior ac magis carnoſa. **Eodē fo. cxxviiij. col. j. in calce.**

Arteria ſanatu difficultior q; vena nō tñ ē medicamētoz admodū diuerſus i vtraq; vſus. imo ſpecie plane idē maioris minorisq; rōne euariās. **Eodē. col. j.**

Arterijs ſicciora medicamenta exhibenda q; venis. **Abi ſupra.**

Arterie in vtero vel veſica vel inteſtino vlcerate curatio: ⁊ q; iſtrumētis medicamēta iſundant. **Ibidē.**

Arterijs pēdēdis vīculū pparādū ex mā aliq; mini me putreſcibilī. qualis ſunt ſila ſerica. **Ad. verbo. cur. rā. xij. in calce.**

Arteria incīſa ſaluberrimū remediū qñ ſanguis calidus vaporūq; plenus ad caput aſcendit: ac maxi me in arterijs redū dat. **Ibidem.**

Arteriā q; i tēpoz ſūmis muſculis reſidēt oclarto rū medicorū quidā nō penitendus baud exigūa excidit partem. **Abi ſupra.**

Arteria aſpera. **De loc. aff. ij. c. iij.**

Arterie aſpere vlcus ſputo purulento et dolore in eodē loco dignoſcīt diſtinguit ab vlcere pulmonis: qm ab vlcere pulmonis plurimū ſputi reijcitur: ab arterie autē vlceribus exigua ſunt que ſcreantur. **De loc. affec. iij. c. vltimo.**

Arterie aſpere medicamenta. **Ad. verbo. curan. iij. fo. cxxv. col. ij. in calce.**

Artem breuem: vitam vero longam methodici aſſerunt. **Introd. fo. ij. col. iij.**

Artis natureq; opez dīa. **Ma. fa. ij. fo. xxvi. col. iij.**

Artifex oīs ab arte quā tractat nomē deſluxum ſortitur. **De ſani. tu. ij. fo. lxxv. col. iij.**

Artificē primū in vnaquaq; re fieri oportere admittādus qdā vir dicit. **De crif. ij. fo. cxxx. col. iij.**

Artificioſum aliquod opus inuenire impoſſibile eſt niſi veris vtamur pūcipijs. **De crif. iij. fo. cxxxiij. col. iij.**

Aſcitis curatio. **Ad. verbo. curā. cxiij.**

Aſcites. **De loc. aff. v. c. vi. aſcitis aqua aliena a corz poris ſubſtantia tota natura et in ea vacuationem molimur adhibita punctione quam paracenteſimē vocauit.**

Tabula alphabetica.

Abscissas errores. Natur. fac. j. fo. xxiiij. col. j. r. ij.
 Et de loc. aff. j. de collectione vaine.
Absimilatio. Natur. fac. j. fo. xxij. col. ij.
Absimilant citius sicca siccis humida humidis. De
 fant. tuē. vi. fo. xciiij. col. iij.
Alpera arteria. vide arteria.
Alperitas et lenitas quos gignant morbos. De diff.
 mor. fo. xcix. col. iij.
Alperitas faucium tussim excitare solet. Ibidem.
Alperitatis cause. De morbo. causis. fo. cij. col. iij.
Alpidū morbus? vincula supiorib? pub? infecta pze
 sentancū remediū. expēna Ba. De lo. aff. in. c. vij.
Alstrictionē obstructionē alie febres sequunt. Diff.
 feb. j. c. iij.
Alstrigēs vocabulū de qb? dicat. De loc. aff. ij. c. ij.
Altra bētia. Natur. fac. j. fo. xxv. col. j.
Alstrabēti facultas reb? oib? iest. Eodem. vbi exēp/
 plum tritici ad se humore siccitū aque impletorū
 trab. nitis appingit Galenus.
Alstratio iccirco est vt sit appositio. Natur. fac. iij. fo.
 xxx. col. j.
Altractionis symptomata. De diff. symp. fo. cv. col. j.
 Et fo. cxv. col. ij.
Athletaz habit? ex Hyp. lib. j. Apbo. iij. f. xix. co. iij.
Athlete cur totos dies se aliqñ exerceant. De sanita.
 tuē. iij. fo. lxxvij. col. j.
Athletis oia pbe admistrāda. De sa. iij. fo. lxxix. co. j.
Athletarū corpora veementēs mor? diu citra fatiga
 tionē sustinere possunt: idq? luce clarius. De mor.
 caus. fo. q. col. j. in calce.
Atomos Epicurus: Lucippus: et Democritus pro/
 posuerūt. Natur. facul. ij. fo. xxvij. col. j.
Atomus. i. insectile corpus pati non potest. De diff.
 morbo. fo. xxvij. col. j.
Atrophia greci vocāt quū corp? ex alimēto fructum
 nō sentit. De fant. iij. fo. lxxij. col. iij. et Aderb. j.
Atrophia. De symp. diff. fo. cv. col. ij. r. ij.
 atropia? Natur. fac. j. fo. xxv. col. j.
Ateopouvtas. i. quoz corpori lō go tpe nūbil ex alt/
 mēto accessit frictione cū pinguitudine adhibita
 facile paucis dieb? carne ipleuit Gale. De sa. tuē.
 v. fo. lxxvij. col. iij. Et metab. curā. vij. picationis
 medicamē si qd moderate eo sciat vii mīstificū at
 esse bis.
Audax quīpēse bīro pectore. Tēp. ij. fo. xij. col. ij.
Auditus. De Loc. aff. iij. c. ij.
Auctio et diminutio qd. Natur. fac. j. fo. xxij. col. j. et. iij.
Auctrix facultas. Eodē. col. iij. et usq? effictum.
Auctrix potētie velut mīstre alteratix et nutrit. Ibi.
Auctrias propriū in omnē partē proferre que iam
 nata ac genita sunt. Eodem. col. iij.
Auctiōis exēplū de vesica spiritū ipleta. Abi supra.
Auctio. Natur. fa. ij. fo. xxvij. col. ij. et Erasistrato.
Augēt ea tū qvūit et id curā pfecta forma ē. Eo.
Auctionē summam greci ακμὴν vocant. De sa. tuē. j.
 fo. lxxij. col. iij. Et eodē loco qñ icremētū oē sūstif.
Augescētis corpis exēplū. De sa. tu. v. fo. lxxix. col. j.
Auctio infantū īpeptiva duritie ībibet: etiā si nā sit
 maxime ad auctū q? maxime cōparatū corpus.
Auerrere nos iubet ad dīta: derivare dō ad latus ī
 lib. de succis Hyp. Aderb. cu. iij. f. cxxxiij. co. iij.
Auerio sp ad pres q? maxime lōgin ā sunt fiat: et ibi
 dē in qb? auersionis pceptū cōe. Aderb. cu. xij. fo.
 cclxxvij. col. j. in calce. et. ij. in principio.

Augmētū morbi quō plectandum. De crif. j. fo. cxxij.
 col. j. et fo. cxxvj. col. iij.
Augmētū īuentū ex circuitib? docet Hyp. quū subz
 accessiōes iūicē ēē pferēdas. Eo. f. cxxij. col. ij. i. pzi.
Auriū inflammationis acētū cū oleo rosacco pisen
 tancū remediū. Introd. fo. iij. col. ij.
Auriū oculorūq? ī magnus est vsus. De fant. vi. fo.
 xcvi. col. iij. et quid eūrem roborer. Ibidem. Et fo.
 xcviij. col. j. et aurium exulceratio. Ibidem.
Auriū symptomata. De sym. cau. fo. cxij. col. iij. i. pzi.
Auris vlcerate curatio a quēdā Tbesalli sectatore ī
 feliciter tentata a Galeno excellenter perficit. Ad e
 rbo. cu. v. fo. cxxix. col. ij.
Auriū rebemētissimis vlcetib? ferri scorā tūsam cri
 bratāq? tenuissimū cribro: mor? ī tenuissimū veluti
 pollinē leuigatā. post cū acerrimo aceto ad mellis
 for diumq? crassitudines coctā adhibuit Galenus.
Alterbod. curā. v. fo. cxxix. col. iij.
Aurib? rebemētissime siccitāia adhibēda. qppe au/
 diēdi locus siccissim? Ibidē. col. j.
Aures delectantia et offendentia. De symp. cau. fo.
 cxij. col. iij.
Aurium dolor. De diff. feb. ij. c. xij.
Austerorū vsus siccitatib? maxie pzi? siue ea cibi sint
 siue potiones siue etiam medicamēta. Aderbodi cu
 rā. vij. fo. cclxvij. col. j.
Austera et adstringētia vocata in idē cogendū ac sti/
 pandi: non detergendū neq? purgandi facultatem
 habent. Aderbodi. iij. fo. cxxvij. col. iij.
Austerū et acerbū ambo adstringūt s? magis acerbū
 qñs empbacia vocata galla: austeri sunt multa vt
 malt puncti gñā atq? coronea mala ac reliq? p plus
 ra mēhis apta. Loc. aff. ij. c. ij.
Austrinū flatu oia facillime putrescūt: auster cū cas
 lidus humidusq? Tēp. j. fo. v. col. j. Hyp. in Apb.
 lib. iij. caliginosum appellat et auditum bebetatē:
 poete autem turbidum plerūq?
Aurū? nec calid? absoluto finone nec frigid? qppe
 quū ambo sit ac neuritū ad sūmū. Tē. j. fo. v. col. ij.
Autūnales morbi sūt expectādi qñ eadē die mō cas
 lor: mō frig? sit. l. pp. li. iij. apb. iij. Tē. j. f. v. col. ij.
Autūnū morbisferū maxime facit ipsa īnequalis īre
 peries. Ibidē. bīc quoz a satyriceo lēstifer dīca? est.
Autūnus nō frigidus si p se spectet: s? vbi cū estate
 cōferē est sane illa? frigidior: s? nec cōbilitat tēpes
 ratus sicut ver. Eodem. fo. v. col. iij.
Autūnus a vere in hoc maxime vīlidet q? medīa tē/
 perie et equalitatē ppetuo nō seruat. quippe mēis
 die multo est calidior q? mane aut vespert. Ibidē.

De litera B

Balbis blesisq? atq? alijs q īpedita sunt los
 quela: loquutiōis īnstroz aliq? aut quū
 natura ipm formaret aut postea lecti cer
 tū est. De loc. aff. iij. c. vij. in calce.
Balneū calidū pueri. xliij. annoz citra noxam roles
 rāt: frigidū dō minime. De sa. tu. j. fo. lxx. col. ij.
Balneū frigidū adulescētī nō cōcedit Galenus: ne
 īcremētū eius cū plurimū cōsulendū sit in mor/
 ra. De fant. tuē. ij. fo. lxxvij. col. iij.
Balneo vacuat quicqd in corpore vel fulgīnosum
 vel fumidū fuit. Aderb. cur. x. fo. cclxv. col. ij.
Balnei loco sunt stagna et amnes. De fant. tuē. j. fo.
 lxx. col. j.
Balneū dulcis aq? bñmēcat. Tēp. j. fo. iij. col. iij.

Tabula alphabetica.

Balnei frigidi effectus. De sanitate tuenda. iij. fo. lxxix. col. iij.

Balneorum aer aliquando frigidus: aliquando calidus. Temp. ij. fo. x. col. ij.

Balneū nō in postremis cōducit ad sopnuz concoquit em sopnus a balneo ea que cōcoqui possunt & malos succos per balneum digerit. De sanitate tuenda. iij. fo. lxxxiij. col. ij.

Balnei tēpus optimū a cōcoctione aut inani vētriculo. De sanitate tuenda. j. fo. lxxix. col. iij.

Balneandus inuenis quatenus sit. De sanitate tuenda. iij. fo. lxxix. col. ij.

Balnea calida ex aqua potabili humectāt ac potentia refrigerant. ad Blauco. j. fo. cccij. col. ij. de curatione tertiane febris.

Balneū probe addibitū apothēpapie pars est: siquidem duras tensasq; partes emollit excrementū putresq; si quod intus ad cutim beret euocat. De sanitate tuenda. iij. fo. lxxix. col. ij.

Balneo cōmittendū aque frigide nō est corpus optimū quoad augecit vbi vero abunde auctuz iam frigido q̄assuesfaciendū: roborat em vniuersuz corpus & cutem densam duramq; efficit. De sanitate tuenda. iij. fo. lxxix. col. ij.

Balnea aquarū salinarū nitrosarū sulphurearū & marinarū pl^u bilis educūt: sed multo min^u q̄ potabilisū profunt. ad Blauco. j. fo. cccij. col. ij. quo in loco quēdaz vsu bñōd balneorū tabe correptū tan dē perijisse narrat Galenus. De curatōe tertiane.

Balneo se cōmittentibus a cibo quid obseruandum. De sanitate tuenda. vj. fo. xcij. col. iij.

Balneo frigido vtentis etas sit florens. De sanitate tuenda. vij. fo. lxxix. col. ij.

Bilis flaua ruffa pallidaq; nominatur. De crisib^u j. fo. cxxij. col. iij.

Bilem excipientes meatus tractoria vī p̄uātur ab Erasistrato. Naturaliū facul. ij. fo. xxvij. col. iij.

Bilis flaua quib^u in iecore gignatur quibusq; euomitur. Temp. ij. fo. xij. col. iij.

Biliosum redditur animal animi moribus. De sanitate tuenda. j. fo. lxxix. col. ij.

Bilis ex sententia Asclepiadis. Naturaliū facul. j. fo. cxxij. col. ij.

Biliosam habitudinem sequūtur febres & q̄ calidiores sunt affect^u. De sanitate tuenda. j. fo. lxxix. col. ij.

Bilis ab initio ne multa gignatur prohibendum. Naturaliū facultatum. ij. fo. xxvij. col. iij.

Bilis flauae succus sanguine multo calidior: pluri^u musq; in florētibus est. Temp. ij. fo. ix. col. iij.

Bilis sanguine vrinaq; crassior. Naturaliū facultatum. ij. fo. xxvj. col. iij.

Bilis flaua alteratur leui momento ex quouis in^{te}ca agente: atra vero alterari contumax. De inequal. Intemp. f. xvij. col. iij.

Bilem multam beta: panis minimam: oleum plurimam: vnum minimam continet: vbi aut plurimuz interesse cibos biliosos dignoscere. Naturaliū facultatum. ij. fo. cxxix. col. j.

Bilem vesica que locinori subest in ventrē quotidie eijcit. Natura. facul. iij. fo. xxx. col. iij. in calce.

Biliosū quidā videbantur qui tamē nūq̄ bilez euomuerunt cūsumodī Eudem^u p̄biliosopbum narrat. Temp. ij. fo. xij. col. iij.

Bilis amare succ^u corpore pro nature modo se gu-

bernate inuisibiliter exhalat preter naturā vero se habēte redundat in multis virijs & cutem attollit. Averbodi curan. xxiij. fo. cclxxij. col. iij.

Bilis in ventriculo plurima sitim excitat. Naturas litum facultatum. ij. fo. xxx. col. j.

Bilē generāt dulcia vniuersa. Eodem fo. xxx. col. j.

Bilis quare calida & sicca. Eodē fo. xxx. col. j.

Bilis flaua florēt vint dulcis cōpat. E. f. xxx. col. iij.

Biles alie merace sunt ac sole: alie veluti sero quodam imbute. Ibidem in calce.

Bilis tota cōfluit in tetunū bis q̄b^u vnic^u est meaz^u quib^u aut gemin^u bis quotidie in vētrē nō exigūū bilis effunditur. Temp. ij. fo. xij. col. iij.

Bilis vesica alias plenissima: alias prorsus vacua: alias sub statu medio cernitur: varijs sese bñs modis q̄tr̄t q̄ lotio addicta. Ma. fa. iij. f. xxxij. col. j.

Bilis ruffe excrementū morat^u: aut ppter attrahētis expellētisve facultatis infirmitatē: aut ppter vasorū quib^u deducit angustia. De san. tuē. fo. lxx. col. ij.

Bilis meat^u quo iecur in vētriculū ipaz euomit: nō nullis gemin^u: q̄busdā vero vnic^u: qd in quadrupedū dissectione videre licet. Temp. ij. fo. xij. col. iij.

Biliosa per sedē mera Eudem^u p̄biliosopb^u exeret nebat: reliq̄ qui pituitoso erat habitu bilē vomebāt alu^u autem nequa q̄ erat biliosa. Ibidem.

Bilis flaua ex cāis calis ac siccis aggregat^u docēte Hippocrate. De cris. ij. fo. cxxvij. col. ij. in calce.

Biliosū vētris: pmi semp ciboz ac portionū finit: quā aluū deijciūt. De fa. m. vj. fo. cccij. col. iij. in calce.

Biliosus quis quomodo redditur & febris biliose generatio. De cris. ij. fo. cxxvij. col. ij.

Bilis flaua efficit vitellina. Ma. fa. ij. f. xxx. col. iij.

Bilis atra ex diuturnis laboribus gignitur. De sanitate tuenda. iij. fo. lxxxiij. col. iij.

Bilis atra post pituitam frigidissima. De inequal. Intemp. fo. xvij. col. ij.

Bilis atra in autūno & etate q̄ rigori succedit. Ma. tu. facul. ij. fo. xxx. col. ij.

Bilis atre morādē cāe. De san. tuē. j. fo. lxx. col. ij.

Bilis atra succ^u pessim^u. Natu. fa. ij. fo. xxx. col. ij.

Bilis atra ob substantie varietatē nō obscuras bz d̄fias: nā alia est veluti fex sanguinis q̄ admoduz spissa est fecib^u vint haud abilis: alia hō q̄ super rior cēntie multo tenuioris adeo vt & vomētib^u eā & olfaciētib^u acida videat^u: q̄ ēt terrā radit attollit & fermētat: p̄tor aut in terrā effusa feruorē nō imducit nisi forte in ardēte febre ipaz p̄cassari p̄tin^u gar: ipaz aut noiare p̄fuevit Galen^u melacholicū succū aut sanguinē. Mā atra bilis iudicio Galeni nō recte d̄f. De loc. aff. iij. c. v. Averbodi. curadi. xxiij. fo. cclxxxiiij. col. iij. vbi duplicē atrā bilem asserit.

Atra bilis quā nullū animal ne ipū quidem mures gustauerint. Ibidem.

Atra bilis morbiū cōmittalē efficit vbi in meatib^u vētriculorū cerebrī retinet^u. De loc. aff. iij. c. v. & c. vj.

Atrā bilē oim leguminū lētes maxie gñant: ex olertibus brassica fere sola: preterea vna crassa nigraq; aptissima sunt vt ex his fiat atra bilis. Loc. aff. iij. c. vj. vbi ad vnguē que in nobis gignant teterrimū illum succum conscribit.

Atre bilis color mētis sedē tenebris filem reddit: it^u morēq; efficit: naz & externe tenebre omnibus fere hominibus pauorem inducunt. Ibidem.

Bilis atra acida vel radēs. Natu. facul. ij. fo. xxx.

Tabula

col. iij. vbi fecit vini dulcis confertur.
 Bilis atra altari pñar. De ieq. l. iij. fo. xvij. col. iij.
 Bilis excrementū quib? in vñre gignit id porri vñ
 roze pñfert. Temp. ij. fo. xij. col. iij.
 Boreas q? siccus ac frigid? oia siccac refrigeratq?
 idq? ab Home. septu. Tēp. j. f. iij. col. 4. r. f. 6. col. j.
 Boreas flāte oia qd diutissime iputria seruatur. Tēp.
 j. fo. vij. col. j. Hoies aqlonij s pñtutōib? horridos
 fieri clarū est inqt Galen? Lib. iij. apb. v. in calce.
 Brachū est pars totius man? maxima. De musc.
 motu. ij. fo. lvi. col. iij.
 Brachij ps anterior duos habet musculos: duo q?
 in eius posterioribus sunt. Eodem in calce.
 Bronchiū corpus quoddā chartilagineū fm aspe
 rā arteriā. De loc. aff. j. fo. cxxvij. col. i.
 Bronchiū pulmōis iestatiū idiciū. Loc. af. iij. c. ix.
 Bronchos. eodem. c. vj.
 Bubdēs qd. Adverb. curā. xij. fo. cclxvij. col. iij.
 Bubonis exemplū. Natur. fac. ij. fo. xxix. col. ij.
 Buccas greci Tragozo dicūt. De dissec. ve. ij. fo. lxx.
 colum. ij.
 Bulimos vebemēs fames. fo. cix. col. iij. De symp.
 causis.

De litera L.

Cacochimia qd. Tēp. iij. fo. xliij. col. iij.
 Cacochimia viciōsī succi copia. Sanit.
 iij. fo. lxxj. col. iij. Et method. curād.
 xij. fo. cclxxvij. col. iij. succoꝝ vitium.
 Cacochimia milleviceꝝ gñā gignit. Tēp. iij. fol. xliij.
 co. iij.
 Cacochimia purgatiōe (q? cutq? sup pati succo sit accō
 modata) corrigi. Adverb. cur. xij. fo. cclxxvij. col. iij.
 Calculivitiō veratur q? crassi succi cibis vescuntur.
 Adverb. curād. xij. fo. cclxx. col. iij. in pñci.
 Calculi gñantur in rentib? affo. scz i? bis crasso glu
 timosoꝝ succo. Adverb. curā. xliij. fo. cclxxij. col. ij.
 Calculus oib? cur non accidat. Adverb. curand.
 xliij. fo. cclxxvij. col. ij.
 Calcul? i rentib? De sanit. tuēd. fo. xcvi. col. iij. quo
 in loco de calculoꝝ victu tractat. Calculo laborā
 tib? vñū melle pñtū aptū. De sa. v. f. lxxix. col. iij.
 Calculi note. De loc. aff. j. fo. cxxvij. col. iij.
 Calculosus r obesus r calculosus inimica. De sanit.
 tuenda. fo. xcvi. col. iij.
 Calcul? eminet? Natur. fac. j. fo. xxiij. col. iij.
 Calidū pñsus frigidū ve nullū ceteroꝝ corpoꝝ ē sed
 sola elemēta: qd qd pñer dec ceperis ex bis mistis cō
 stant. Temp. j. fo. vj. col. ij.
 Calidū facile corūpitur. De diff. feb. ij. c. xvij.
 Calidū in summo vt ē ignis nullum aial potest esse.
 Temp. j. fo. iij. col. iij.
 Calidū tactu i erantib? q? dignoscas. Tēp. ij. f. x. col. j.
 Caliditas aliena. De diff. feb. ij. c. xij.
 Calidū i aialib? quo pacto. Tēp. j. fo. iij. col. iij.
 Calidū: frigidū: būidū: siccū: duo significata bec sūt:
 alterū ex absoluto sermōe loquētū mistura carēs r
 syncerū: alter ex pñis mist? pñās: ceter ex pollet? i
 in mistura noie dictū. Tēp. j. fol. vj. col. iij. (c. xij).
 Caliditas aliene cāe extēner interne. De diff. feb. ij.
 Calidū maxime actiū: maxieꝝ elemētoꝝ pñnceps
 Temp. ij. fo. ix. colum. iij.
 Calidū: frigidū: būidū r siccū idem corpus pore
 rit multis modis esse. Temp. j. fo. vj. col. iij.
 Calidū: frigidū: būidū: siccū: aliq? quō pñunctā
 dū. Temp. j. fo. vij. col. j. r. ij.

Calidū pñmū innatū hñe q? crescit corpa Hipp. lib. j.
 Apb. 14. dixit: q? nōnulli oppug. tēp. j. f. vij. col. iij.
 Calida būidacq? nō mō būectat sꝛ calfaciūt vñraꝝ
 qlitate bñ op? pñtū obrinēte velut calens aqua.
 Temp. j. fo. iij. col. iij.
 Calidū si quid est nō id pñtinus siccū: neq? calidū
 tēpamentū nēciō ē siccū. Tēp. j. fo. iij. col. iij.
 Calidū efficacissimū. Tēp. j. fo. v. col. j.
 Calidū: frigidū: būidū: siccū: quoddā p se quoddā p
 accēs ē: Aristoreli recte dictū. Tēp. ij. fo. xv. col. j.
 Calida siccac corpa nā: quēadmodū ign? ea qñen?
 calida sꝛ calfaciūt: qñen? siccā siccāt. Tēp. j. f. 4. c. 3.
 Calidū vocamus id in quo calidū frigidū plus va
 let. Temp. j. fo. iij. col. iij.
 Calidū: frigidū: būidū: siccū: multifarā apud pñi
 losophum dicitur. Temp. j. fo. vj. col. j.
 Calida r būida animāta veteribus dicta nō pñte
 tēperature gñā sermone absoluto: imo ad stirpes
 r demortua collata. Temp. j. fo. vj. col. ij.
 Calidū r siccū pñcedēte tempore frigidū siccūm q?
 sit. Temp. j. fo. v. col. j.
 Calidi sunt ascititio calore q? meridiē plagā babit
 tā: pño aut frigidū. Apd pñgamū byeme calor nālis
 maior: minor ascitit? estare. Tēp. ij. f. xij. col. iij.
 Calidū ad quid plurimum valeat. Natur. fac. ij. fo.
 xviij. col. iij. in calce.
 Calfacētia corp? nñm quēcūq? sunt medicāmēta: in
 ignē pñpre hñtū. Temp. iij. fo. xliij. col. j.
 Calido r frigidō actionē tribuit: siccū aut r būidū p
 patiētibus bis subijci nō pauci dixerunt. Natur.
 fac. j. fo. xliij. col. ij.
 Calidi frigidūq? corpis tact? sol? ē iudex: būidū aut
 r siccū vñā cū tactu rō. Tēp. ij. fo. x. col. iij.
 Calidatū naturarū varia exēpla. vt de pñmigenē
 pipatetico. De sanit. tuēdā. v. f. xcj. col. 4. i calce. vbi
 ex Hypocra. calidū natur? vñli? ēē i octo hñari ait.
 Calidi tēpamētū triplex dñta. De sanit. v. fo. 92. col. 3.
 Calidum tēpamentū educatiōq? bois calidi tēp
 peramenti. De sanit. vj. fo. xcii. col. iij.
 Calidū natur? num vñnū vñlle. De sanit. v. f. 92. col. ij.
 Calid? morb? De diff. morb. fo. xcviij. col. iij.
 Calidi morbi cāe: r a qbus cāis calor augetur. De
 morb. caus. fo. c. col. iij. r fo. c. col. j.
 Calēfieri q? corpa suapte nā facile pñt: q? sō non tra
 facile pñyderato. De morb. cāis. fo. c. col. ij.
 Calor ad se trahit vñ fluxionem suscipit. De diff. feb.
 ij. cap. xv.
 Calor acqñitit? cito perit. Tēp. iij. fo. xv. col. ij. r. iij.
 Calor? cā corpoꝝ nñ op. De sanit. tuēdā. ij. f. lxxvj. co. j.
 Calorē nāle pñer cetera itra sanitatis fines custodire
 opz: custodit aut modicū tū corpis tū animi exercit
 tijs. De sanit. tuenda. j. fo. lxxix. colum. ij.
 Calor vbi humorē abrupit marcescere icēpit desitū
 r? s. alimēto a quo accēs fuerat. Tēp. j. fo. v. col. j.
 Calor attrahit. De diff. feb. ij. ca. xv.
 Caloris qualitas aliquādo in nobis intēdit aliqñ
 auge? substantia eius. Tēp. iij. fo. xvj. col. j.
 Calor pñtū an ascititius sit in corpore contēplan
 dum. Temp. ij. fo. xij. col. iij.
 Calor pñtū putrescētia depascit. De diff. feb. j. c. vij.
 Caloris differētia triplex. De diff. feb. j. ca. j.
 Caloris in vñnaquaq? parte custodiēdi gratia pulsus
 cōditus est. De pulsū vñ. fo. xli. colum. ij.
 Caloris tñēqñt incidētis cā. De diff. feb. ij. ca. xliij.
 Calor pñeas pñctis accitit. De pulsū vñ. f. xli. co. ij.

Alphabetica.

Calor putris est mordax. De diff. feb. ij. c. xvj.
Caloris multiplex generatio. De diff. feb. j. c. iij.
Calor ex calidi occursu et ex motu et ebullitione atq;
 ex suppressione calidi effluuij. De diff. feb. j. c. iij.
Caloris feb. illis copia sequit copia effluuij. De dif.
 feb. ij. c. xij.
Calor a corde alijs particulis cōfluit. De puls. vsu.
 fo. xij. col. ij.
Caloris accessio vel augmentū. De diff. feb. ij. c. xvij.
Calor mordax inter initia. De diff. feb. j. c. ix.
Calor a corde nō solū p arterias sz etiā per venas et
 alia vniuersa pfluat. De puls. vsu. fo. xij. col. ij.
Calor naturalis tūto magis q̄ foras fert i sopno.
 De puls. vsu. fo. iij. col. ij. in princ.
Calor similis quodāmodo vsq; ad sumū icremētū ma
 net corpib; q̄ optime se bñt. De sa. tu. j. f. lxx. col. iij.
Calore p̄uata liuida. De puls. vsu. fo. xij. col. ij.
Calor quib; augeť. De san. tu. j. fo. lxx. col. iij.
Calū quicquid p̄traxerit a tumore p̄ter naturā rē
 dicitur. De musc. motu. j. fo. litiij. col. ij.
Caluarie fractura. De loc. aff. ij. c. vlti.
Caluaria quō dimidiť. Averb. cu. vj. fo. cclxvj. col. ij.
Caluarā fractā quur excidere coimur. Eod. co. iij.
Calut nōnulli rōnabilius pcedēre tpe reddunt q;
 bus a p̄io cutis durior erat. Tēp. ij. fo. xij. col. j.
Calua tota ossa est. Ibidem.
Calui sūt boies quū senescūt a syncipite magis: qm̄
 illud oīm capitis ficiissimū est. Tēp. ij. fo. xij. col. j.
Caluū si quē cōspicias nō statiz buic corporis totū
 ficiū esse tēperamētū putādū. Tēp. ij. fo. xij. col. j.
Canina appetētia. De symp. caus. fo. cix. col. ij. et loc.
 aff. v. c. vj. c. iij. Canina appetētia vixati affatim
 implētur paulopost euomunt aut fluore deijciūt.
Canis rabidi morfus. Introdu. fo. j. col. iij. et fo. ij.
 col. j. et fo. iij. col. j. Dyssozia notatu dignissima.
Cantis ad venationes i tutelā q̄ aiosissimū dz esse:
 ad domesticos autē micissimū. Tēp. j. fo. vj. col. j.
Cantis solus rabie capite: reliquoz nō aialitū nullū:
 tāta in cane fit humorū corruptio vt solū ei spūū
 si humanū corpus p̄gerit rabiem excitare possit.
 Loc. aff. vj. c. v.
Cani vulgo dicti. L. pili albi ob alimenti
 penuriā: qz alimentū quo nutriunt veluti situs ē
 pituite que spacio cōpurruūt. Tēp. ij. fo. xij. col. j.
Canescūt magis boies a tēporibus: qz tēpora bui
 mida sunt. Temp. ij. fo. xij. col. j.
Caput varioz morboz cā. De diff. feb. ij. c. xliij.
Capitis repleti remedia. De sa. tuē. vj. fo. xcv. col. j.
Caput aialia qdā paruū habent quale passeribus:
 alia magnum. Temp. ij. fo. xij. col. ij.
Capitis varij dolores quomodo curent. Ad Blau/
 co. fo. ccvj. col. iij.
Caput multa gignit excrementa que promptissime
 in os et nāres impetū faciunt: decidunt nō et in ocu
 los: nōnullis etiā i aures. De sa. tu. vj. fo. xcv. col. ij.
Capitis grauedo ob estū. De diff. feb. j. c. xliij.
Capitis cura maxie bñda. De sa. tu. vj. f. xcvj. col. iij.
Capitis dolores ex prop̄ia ne eius intemperie: an
 ppter ventris aliqua excrementa incidunt discer/
 nendum. Temp. ij. fo. xij. col. j.
Capitis fluxiones q̄ gignant in cōmoda. De sanita.
 tuē. vj. fo. xcv. col. iij.
Capitis dolor q̄ sanguinis fluxū aut vomitū decre
 rozū significat. Ad Blauco. j. fo. ccvj. col. iij.
Capitis puidētia butusdēq; estuatis p̄ficiū quod.

De san. tuē. vj. fo. xcv. col. iij.
Capitis grauitates q̄ vez sine mordaci infestāt dolo
 re sopnū soporēq; afferunt: qb; apoplegmatisimū
 magnifice opitulari vident. De loc. aff. ij. c. iij.
Capita quedam ob arteriarū tēperamētū in ventis/
 gines incidunt: quib; etiā arterias incidere solem.
 De san. tuē. vj. fo. xcv. col. iij. et Averbod. curandi.
Capitis ardor vigilias: refrigeratio soporē inducit.
 de loc. affec. ij. c. iij.
Capitis dolor vnde. De san. tuē. vj. fo. xcvj. col. iij.
Capitis vltione vebemētū nōnullū delirauerūt atq;
 p fortes capiti adactos ic: p̄terūq; stupidū soporē
 rē sequi videre est. Multi quoq; affecti i capite cō
 sistentes mentem baud obscure vtiunt. De Lo. aff.
 ij. c. postremo.
Capitis fracturas quū ad mēbranas vsq; pueniūt
 billosus vomit: ac interdū dolores ipsi quōcūq;
 fiant nausea stomachiq; morfo comitatur. De loc.
 aff. ij. c. v. in calce.
Capitis dolores non nēbū habent. Discriminis. De
 loc. aff. ij. c. ix. adamussim.
Caput paruū vitiose cōstitutionis cerebri est indit/
 ciū. Artis med. c. xi. fo. cccxvij. col. j.
Capitis pp̄ia figura veluti si excogitares spherā
 exquisitē rotundā paulatim vitioz dep̄iclas. Ibidē.
Capitū fetus qz ficior et melior esui est: iucundior.
 Tēp. ij. fo. ix. col. ij.
Carbūculi i cranone geniti estate pluuiosa. Tēp. j.
 fo. v. col. iij. Et meth. cu. xliij. fo. cclxxiij. col. iij. i
 carbūculis q̄ passā grassati sunt populariz etiā cū
 tra pustulā nōnullis excoriata statim cutis est.
Carbūculi. Diff. ij. c. xij. et usq; mā. Diff. feb. j. c. v. et
 descriptio. Averb. cur. xliij. f. cclxxiij. col. iij. ibi
 dem eorum color.
Carbo quid. Ad Blau. ij. fo. ccvj. col. iij. et usdēq; cu
 ratto. fo. ccvj. col. iij.
καρδια Yucū qui. Natur. fac. iij. fo. xxxij. col. iij.
Caro nō magno negocio ex sanguine fit. Natur. fa/
 cul. j. fo. xxij. col. j. in calce.
Caro calida p̄ricula. De iequa. intē. fo. cxvij. col. j.
Caro nature opus. Fac. na. j. fo. xxij. col. ij.
Carnis mediocritas ex tēperamētū mediocritate p/
 uenit. Tēp. j. fo. vij. col. ij.
Caro vocat iſſi ea q̄ in musculo est. reliquarū nullā
 boies carnē vocāt p̄terq̄ admodū pauci. sz q̄ i v/
 scrib; ceu iocinoze renib; liene et pulmōe vifunt
 ea parenchymata (q̄ si affusōes dixer) grece vocāt
 que in intestinis vētriculo et vtero sunt sine noie re
 linquūt. Averbod. curād. x. fo. cclxvj. col. iij.
Caro liberalius augeť calore naturali optimā. ser/
 uate temperiem. Temp. ij. fo. xj. col. ij.
Carnis alijs plus bñt q̄ adipis: nō em̄ p p̄tione car
 nis adeps sp̄ augeť simul. Tēp. ij. fo. xj. col. j. i calce.
Carnosum genus humidissimum post adipē: cuius
 plures sunt species. Temp. ij. fo. x. col. iij.
Carnis abūdantia siue corpulētia ex sanguinis co/
 pia nascitur. Temp. ij. fo. xj. col. j.
Caro multi sanguis ac calida. Tēp. j. fo. viij. col. iij.
Carnes tū viscerū oīm tū musculoz ex sanguie ip̄o
 nutriunt exigū alterationē psequuto. Mar. fa. iij.
 fo. xxxv. col. iij.
Carnis icremētū accipiēs et sanguis moderato accē/
 su et valida virtute eget. De sa. tu. ij. fo. lxxiij. col. j.
Carnem producens medicamētū cephalicon dictū.
 Averbod. curād. iij. fo. cccxv. col. iij.

Tabula

Carnis generande materia sanguis bon? est optimus
 fer auctoribus natura. Eod. fo. cccxvi. col. ij. in prin.
Carnem producentis medicamentum primum erit oris
 dantis. Eod. fo. cccxvi. col. ij. in calce.
Carnis humiditas nonnulla animalibus causa est
 quod sicca terrenasque portiones natura his vniuersam
 circa cutem reponit. Temp. ij. fo. xlii. col. ij.
Caro autem minore suilla maiore bubula etiam hac
 maiore ope perficiendi eget. Temp. iij. fo. xlii. col. ij.
Caro ouilla iuuenibus non malus cibus: senibus
 vero non eodem modo: atque etiam hac multominus agni
 na bedina non incommoda sent saluta recentibus se
 ni meliora. De sanit. tuē. v. fo. xc. col. j.
Carnes post animalis immolationem quo tempo
 re sumende. Adverbod. curād. vij. vbi porcellū vester
 num quod recens necatū facilius cōcoqui aūt.
Carnes melancholicū efficiētes sanguine caprina
 bubula: magisque vitine et taurine sed maxime asini
 nox. camelozūque. Item vulpine canineque ex lepore ci
 bus. sed multo magis ex apris ac limacis quocumque si
 frequēs eorum sit vsus: preterea omnes terrenozū
 carnes sale condite. De loc. aff. iij. c. vi.
Carnis generatio ex sana que subiecta est ortum ha
 bet. Adverbod. curād. iij. fo. cccxix. col. iij.
Carne implens medicamentum sarcoticū Dr. Adverbod.
 curand. iij. fo. cccxv. col. ij. in calce vbi thūs rois
 aristolochia erui farina panax.
Carnē producēs medicamentū ex oleo et cera et eru
 gine conficitur. Eodem. col. iij.
Carpum greci barchiale latini nominant. De disse
 ctione venarum. fo. lx. col. ij.
Causarum vires edificare iubent rationales. Intro
 du. fo. j. col. iij.
Causam vocant greci id quod egit: desijte vero age
 re. De symp. diff. fo. clii. col. iij.
Causa principalis que. Introdu. fo. j. col. iij. et usque
 per scrutatio vbi profuit. eod. fo. iij. col. j.
Causam morbi esse cognoscendā explorādāque. Na
 tur. fac. ij. fo. xxx. col. j.
Cause extrinsece alimentozūque superfluitates cor
 poris nostro afferunt detrimenta. De optima corp.
 nostri confirmatione. fo. xix. col. j.
Carnū ingrediarū fructus. Natu. fac. ij. fo. xxx. col. j.
Causarū salubritas materiam quatuor generibus
 iuniorum probatissimi sunt complexi. ad mouen
 dis adducēdis facien dis extrinsecus incidentib.
 De sanit. j. fo. lxxi. col. iij.
Causa effectrix. De morbo. caus. fo. c. col. j.
Causas vocant precedentes eas que in animali cō
 sistunt: siue affectus finit: siue motiones preter na
 turam. De morbo. caus. fo. c. col. ij.
Causa procatartica quare noscenda. De sanita. tuē
 da. v. fo. xc. col. ij.
Causas preincipientes euidentelre (Greci procat
 artichontas interim procatarticas appellant) sunt que
 extrinsecus adueniunt. De morbo. caus. fo. c. col. j.
Cause morborum qui affectus dicuntur. De diff.
 morbo. fo. xcix. col. j.
Causa illius dicitur quod suapte natura inducere po
 test et quod sit: aliquam sue generationis partē que
 nihil inferunt: sed inferentes causas ipellūt ee cau
 se sine qua non rōne obitnēt. De Symp. diff. fo. clii.
 col. iij. Ibidem exemplū ordinis causarum ponit
 et que per se sint et per accidens.

Cause que morbos precedunt in animantis corpore isti
 tute sub symptomatis gnatim dicuntur: significatione
 cōprehēdunt. De symp. diff. fo. clii. col. j.
Causa pregressa quas febres preuenit. De diff. feb.
 j. c. ix. Et de ea. diff. se. j. c. xi.
Cause salubres: insalubres ac neutre. Aris med. fo.
 lio. cccij. col. j.
Causa externa sanationis causas non indicat. Adverbod.
 curand. iij. fo. cccxix. col. ij.
Cause externe cognitio utilis tñ est ad eos effectus
 que nostrā noticiā fugiūt. Ibidē. vbi de ea copiose.
Causa ablata tollitur effectus modo sit in genera
 tione. Adverbod. curād. v. ij. fo. cclij. col. iij.
Causa aliqua fieri omnia indemonstrabile axioma:
 quippe hoc non concessio nō aut lese visionis aut
 prozū amisse causam requirere. Adverbod. cur
 rā. j. fo. cccv. col. iij.
Cause que in ipso corpore consistunt interne nomi
 nantur antecedentes: que extrinsec? externe pñ
 mitiueve. Eodem fo. cccv. col. j.
Cause erunt compositę morborum compositorum:
 et ibidē quomodo corpus alteret cause. De symp.
 caus. fo. cli. col. j.
Cause omnium morborum abscindende. Adverbod.
 curād. iij. fo. cccxix. col. j.
Cause corporis partes maxime amplissimeque vt ven
 triculus: vterus: et que secunde vocantur. Natur.
 fac. iij. fo. xxx. col. j. in calce.
Cause vene ea pars que in cor inseritur maior est
 vena que i pulmone pēdit. Na. fa. iij. fo. xxx. col. j.
Cephalæa et cephalalgia. De lo. aff. iij. c. ix. per cepha
 leā affecte partes multo reddūtur quod i cephalalgia
 debiliores.
Cerebri oculozūque purgandozū apertit et conspi
 cuit meatus. De sanita. tuend. j. fo. lxxj. col. ij. in cal
 ce. et. iij.
Cerebri pulmōisque proprium corpus primum ad
 ptū humiditatis ratione esse ex mollitie cōiectare li
 cet. Temp. ij. fo. x. col. iij.
Cerebrum rationalis anime domicilium. De sanit.
 tuē. j. fo. lxxj. col. iij. Et de loc. aff. iij. c. v.
Cerebrum ipsum cutis sit temperamēti per se effi
 mare satius est quod ex totius corporis affectu. Temp.
 ij. fo. xlii. col. j.
Cerebri excrementum fortasse non pñtutam quis
 recte appellabit: sed muccum et destillationem. Na
 tur. fac. ij. fo. xxx. col. iij.
Cerebri ventriculi spiritus animalis pleni. De pul.
 vsu fo. xl. col. iij. et de loc. aff. iij. c. v.
Cerebriū humidius ac calidius quod spinalis medul
 la eozū etiā mollius cerebrizque ipsius priores par
 tes tanto sunt humidiores quāto molliores: cere
 briū quoque ipsum ac spinalis medulla eiusdē sunt
 generis. Temp. ij. fo. x. col. iij. in calce.
Cerebri reticularis plexus forma et situs cutis ma
 gnus vsus insinuat quod tā nobili loco ac tuto a
 natura sit locat? De puls. vsu. fo. xl. col. iij. Ibidē
 cerebrī basis.
Cerebri posterior pars que spine medulle continua
 tur durior anteriori parte. De musc. motu. fo. llii.
 col. j. Ibidem cerebrī et spine medulle communica
 tio cum muscularis.
Cerebri symptomata. De symp. caus. fo. cx. col. j.
Cerebri opus quā sanū sumus ad voluntarias actio
 nes necessarium

Alphabetica.

nes necessariū est: ijs scz instrumentis quibus etus
modi actōes obimus: quuz egri sumus necessariū
nō est nisi bis cū que ad respiratū sunt deputata.
Aderbo. curandi. vij. fo. cclij. col. prima.
Erebrū par est ad vitā cū corde momentum non ta
men par robur etus in egritis requirimus. Ibidē
cerebrum neruis ac musculis vires suppeditare.
Aderbo. curandi. vij. fo. cclij. col. j.
Erebrū signa. Aris med. fo. cccxvij. et. cccxvij.
Erebrū patientis signa. Eodē. fo. cccj. col. j.
Ebartilago osse minus siccā. Temp. j. fo. viij. col. iij.
Ebartilago post ligamētū siccitate duritieq. Tēp.
ij. fo. x. col. iij.
Ebartilago mucronata. De dissec. vena. fo. lx. co. iij.
Ebilus. Natur. fac. ij. fo. xxvij. col. iij.
Ebolera. De sympt. causis. fo. cxv. col. ij.
Eborū tum qualitas cum quantitas quando mu
tanda. Aderbo. curandi. vij. fo. cclix. col. ij.
Eibis non grauandus ventriculus. Eodē. col. j.
Eiborū tres prime ac veluti gñalissime corruptiōis
differentie. Una quidem fit per proprios ventricu
li morbos: altera a vitiosis humoribus in ipso ac/
cumulatis. Tertia ab alimentorum qualitate indu
citur. De loc. aff. j. fo. cxl. col. ij.
Eibi omnes non solum a corporibus nostris patiū
tur: sed etiam agere aliquid in eo possunt. Temp.
ij. fo. xvj. col. prima.
Eibis omnibus introitus vnus per os. Natur. fac.
j. folio. ij.
Eibo quicquid siccioris substantie effluxit restitui
mus: portione quicquid humidioris. De sanitate
tuenda. j. fo. lxvj. col. iij.
Eibus in totū postea q̄ in sanguinē cōuersus est ca
lorē augeat naturalē. Temp. ij. fo. xvj. col. ij.
Eibi calidi biliosi: frigidi vero pituitosa natura.
Natur. fac. ij. f. xxi. col. ij. Ibid. cibi h̄io. colo. iij.
Eibi mali forma duplex. De diff. feb. j. c. iij. vbi q̄ bo
num cibum triplici forma viciat: et viciōsi cibi in
cōmoda dissuade aperit.
Eibi necessarij portioq: quia e corpore aliquid sem
per effluit. De sanit. tuen. j. fo. lxx. col. iij.
Eibis quod inest optimū id venter balitus specie
et paulatim sibi trahit atq: in tunicis suis reponit
ijdemq: adiungit. Natur. fac. ij. fo. xxij. col. j.
Eiborum a ventriculo expulsio. De sympt. caus. fo.
cxj. col. iij.
Eibos in ventre conuerſi ad salubritates veteribus
dictū. Natur. fac. ij. fo. xxij. col. ij.
Eibandī consilia petis a morbi sūmo vigore et egri
viribus. Aderbo. curand. x. fo. cclxij. col. iij.
Eiborū conuersio in cremorem et quō a ventriculo
excident. Natur. fac. ij. fo. xxxj. col. iij.
Eiborum dissipatio. De locis aff. vj. ca. ij. de renū
affectibus.
Eibi sanguinem melancholicum efficiētes. De loc.
aff. iij. c. vj.
Eibus quando maximo esse incommodo dicitur in
febris. Aderbo. curand. x. fo. cclxij. col. iij.
Eibo eligendo duo spectanda oportuna ipsius cibi
natura et vires sue proprie instiq. Aderbo. curā.
vij. fo. cclxvij. col. iij.
Eibi valentiores vesperti sumendi. Aderbo. vij. fo.
cclix. col. ij. et cibi leuiores prio loco sumēdi. Ibid.
Eicuta: sturno est nutrimentum: domini medicamē

tum. Temp. ij. fo. xvj. col. ij.
Eicatrix quomodo inducenda. Aderbo. curand. iij.
fo. cccxvij. col. iij. et medicamenti eam inducentis
summa. col. j. fo. cccxvij.
Elinamomum opij maliciam corrigit. Aderbo. cu/
randi. xij.
Eircuitiones defluctione fieri De diff. feb. ij. ca. iij.
Eircuitū modus. De diff. feb. ij. ca. xij.
Eircuituum ordine reperētum causa. De diff. feb.
ij. ca. xvj.
Eircuitū ratio preuentio scz et cunctatio. De diff.
feb. ij. ca. vj.
Eircuitione et sine circuitione infestantum morbo/
rum differentia. De diff. feb. ij. c. xvij. et. ij. c. xij. mor
bi per circuitum repetentes.
Elysteres vomitione reiecti. De sympt. causis. folio.
cxv. col. ij.
Elysteris fistulam cōmode in sedem immittere quo
modo possumus. Aderbo. curandi. iij. fo. cccxvj.
colōna. iij.
Elysteres oricularij quos contencbitas vocant et
vieri elysteres quos metrencbitas quomodo excō/
gitati. Aderbo. curandi. v. fo. cccxix. col. iij.
Eogitationis noxe. De sympt. causis fo. ciiij. col. iij.
Eolumelle vniue egregium medicamen spine egyp
tie fructus: alumen autem tritum precipuum est
Introd. folio. iij. col. ij.
Eolumella auferē. Diff. morbo. fo. xcix. co. iij. i calce.
Eolumella gurguliove cum exciderit penitus et
vocem turbabit: et pulmones pectusq: refrigerabit
Eodem. col. iij. in principio.
Eolumella aliquando vna cum ipso vitio excidit
Aderbo. curand. xiiij.
Eolumelle curatio. Eodem fo. cclxxvj. colōna. iij.
ad vnguem.
Eollationes comparationesq: in temperamentis.
fo. vj. col. iij. et. iij. Temp. j.
Eollatione homo calidus et humidus esse potest
sed non minus siccus et frigidus. Temp. j. fo. vj.
col. quarta.
Eollatio quid facit. De sanit. tuen. j. fo. lx vj. co. iij.
Eollatio ad rem eiusdem speciei que fit a d̄ domine
dicitur que ad apem ad aliquid eiusdem generis
eodemq: modo que ad stirpem fit quālibet. Temp.
j. fo. vj. col. iij. vbi collatio ad omogenes vocatur.
Eollatio in etatum differentia inuenienda. Temp.
ij. fo. x. col. j.
Eoli abscessus quomodo declaratus. De loc. aff. j.
fo. cccxvij. col. ij.
Eolicos quosdam vidit Galenus sanatos dato in
potu medicamēto ex aloē. De loc. aff. j. fo. cxl. co. iij.
Eolice signa. De loc. aff. ij. fo. j. in calce.
Eolicebementem dolorem sepe conspexit Galenus
medicis illum non ad colum sed ad renes pertinere
putantibus: veluti renum quoq: cruciatus ad
colū referre videntur: sunt qui omnino negent in
sinistris partibus colicam dispositionem euenire
posse. De loc. aff. vj. c. ij. ibidem quomodo colica a
nephrítide distinguitur ex amissim: et colicorum
accidentia. Eodem. c. iij.
Eolica Galeni vebementissima in qua per sedem
oleum rutaceū intecit excreuitq: humorē vitreū
simul cum dolore grauissimo: et quomodo in ea de
ceptus est Galenus qui putabat lapides in altera
bb

Tabula

veterarū impactū. De loc. aff. ij. ca. j.
 Sclerus quadragenarius biera piera curatus.
 Adverbo. curan. xij. fo. cclxxvj. col. j.
 Sclerus inuenis ex saramonte succo noram qui ac
 ceperat artificiose a Galeno curatus. Ibidem.
 Colli arterias carotidas vocat. De pulsum vsu. fo.
 xl. col. iij.
 Colli venas exploratas bfe dz qcuq; manu curatio
 ne circa collū facurus sit: tūdo oēs venarū propa
 gines cōpertas habere. De dissec. vena. f. lxx. col. ij.
 Colli arterie corū cū cerebro coniungūt. De pul. vsu
 fo. xl. col. iij.
 Color corporis habetū indicat. De sanit. iij. fo.
 lxxxiij. col. j. Ibidem qñ non est inspicendus color.
 Color declarat iocinoris splenisq; vitia. De loc. aff.
 v. cap. vij.
 Coloris vitii. De loc. aff. ij. c. vj. et Lib. j. quomodo
 doctū medicū color hepatis et splenis fallere non
 potest: sicut nec color quē hemorroides induxerunt
 fo. cxij. col. ij.
 Color sine flore viuūdo. De diff. feb. j. ca. xi.
 Coctio crisis celeritatem morbiq; salubritatem ostē
 dit. De crisi. iij. fo. cxxxiij. col. iij.
 Coctio morbi quid. De crisi. iij. fo. cxxxiij. col. j.
 Coctio exquisita sit tempore status. De crisi. iij. fo.
 cxxxiij. col. iij.
 Coctio perfecta in vrinis quādo subsederit aliquid
 albū et leue et continuū. De crisi. j. fo. cxxvj. col. iij.
 Coctiones omnes vbiq; oportunas et bonos criti
 cosq; abscessus ostendere Hipp. epid. j. teste de crisi.
 j. fo. cxxij. col. iij.
 Coctionis signū si in principio statim apparet ppere
 salutē subsequeturā ostēdit. De crisi. j. fo. cxxij. col. j.
 Coctū et incoctū nomine quidem sunt vnum sicut
 et genere plurimā vero in eo quod maturū et minus
 differentiam habent. De crisi. j. fo. cxxij. col. ij.
 Cōpositio corporis triplex. De diff. morb. f. xxiij. col. j.
 Cōpositiōis inepte cause. De morb. cau. fo. cxi. col. j.
 Cōposita cadē iterz meliorē iterz deteriorē sortitū
 tur conditionem. De diff. morb. fo. xxiij. col. j.
 Compositi morbi. De diff. morb. fo. c. col. ij.
 Compositorum morborum cause queq; compositē.
 De morb. causis fo. cxi. col. j.
 Concoctio diuersa a cibi conuersione in cremorem.
 Natur. fac. ij. fo. xxxj. col. iij.
 Concoquantur optime: quiere sopnosq; semicocta.
 De sanit. tuen. iij. fo. lxxxiij. col. iij.
 Concoctionē peractā vrina ridi indicabit aquea cru
 dus adhuc in ventis significat succū: rufa biliosa q;
 iādudum cōcoctum buiusmodi succum. De sanit.
 tuen. ij. fo. lxxij. col. iij.
 Concoctio ciborum in ventriculo mutatio eorum est
 in propriam eius quod nutritur qualitatem. Ma
 tur. fac. ij. fo. xxxij. col. iij.
 Concoquēdi vim nō eā mō que in vētriculo aut ve
 nis aut iocinore agitur: s; etiā que in singulis pri
 culis inaudiendā. De sanit. tuen. iij. fo. lxxxi. col. j.
 Concoctionē similē elixationi a veretibus pditum
 aduersus Erasistratū. Ibidem de ciborū concoctorū
 qualitate contra Asclepiadem. De natur. fac. ij. fo.
 xxxj. col. iij. et fo. xxxij. col. iij.
 Concoquitur non omnis cibus in cutusutis animā
 tis ventre sed cognatio quedam ei quod cōcoquit
 cū eo: quod concoquitur esse debet. De sanit. tuenda.

iij. fo. lxxxiij. col. j.
 Concoctione: an pueri florentibus present. Temp.
 ij. fo. ix. col. iij.
 Concoctio alcatatio qdā. Natur. fac. ij. fo. xxvij. col. ij.
 Concoctio in febribus mala: propter naturalis cas
 loris corruptā mediocritatē. Ibidem fo. xxix. col. ij.
 Concoctionis symptomata. De sympt. caus. vj. fo.
 cxliij. col. ij. in calce.
 Concoctio quare necessaria. De sanit. tuenda. j. fo.
 lxxij. col. j. in principio.
 Concoctio ciborū siue ea in iocinore siue in vētricu
 lo sit improspera febres intendit: ac succū vitio exa
 cerbat. Adverbo. curan. xij. fo. cclxxj. col. j.
 Concoctio triplex: ventriculi: iocinoris: et tertia que
 singulis partū est propria. Adverbo. curand. viij.
 fo. cclij. col. ij. in calce.
 Concoquitur facilius besternū q̄ recens necatum.
 Adverbo. viij. fo. cclix. col. ij.
 Concoctionē in fluxionū curatione duo sequuntur
 puris generatio et ei? in aliquod spaciū abscessio
 De inequal. intemp. fo. xvij. col. iij.
 Concautates. Diff. morb. fo. xcix. col. ij.
 Concautariū ac meatū vitiorū cause. De morb.
 caus. fo. cxi. col. iij.
 Concautariū morbi siue obstruatur siue in modico
 pateant oēs ad cōformationis genus reducitur.
 De diff. morb. fo. xcix. col. iij. in principio.
 Cōfirmatio corporis optia fo. xxiij. col. ij. et iij. et cōis
 notio eiusdem cōfirmationis optime oriū rarus
 est. fo. xix. col. ij. est q; i similatū ptiū tēperamēto et i
 strumētaliū cōmoderatōe collocāda. Eodē col. iij.
 Cōfirmatiōis optime est baud facile morbis adli
 gari. Eodem fo. xxiij. col. iij.
 Cōiecturales note quadruplices. De sanit. tuenda.
 iij. fo. lxxxiij. col. ij.
 Coniectura artificiosa iter exactā noticiā et omni
 riam ignoratiam mediā quodāmodo putatur. De
 loc. aff. j. fo. cxxxiij. col. iij. in calce.
 Coniecturalis quorūdam morborū sola dignotio.
 De sanit. v. fo. xxi. col. iij. et col. ij.
 Cōsuetudo virgine q̄ ascritū acq̄sitiū q̄ nām i corā
 pib? gignit p̄ta dedisse i primis noxiū. De sa. fo.
 lxxxi. col. iij.
 Cōsuetudo cū nā vbiq; p̄uēt: vñ p̄bore detm̄ p̄sue
 tudinē nāz accessoria ē. De mus. mo. f. xxviij. col. ij.
 Consuetudo quare cōsideranda. De sanit. tuenda.
 v. fo. xxi. col. ij. et quō mutāda ibidem.
 Consuetudo quid faciāt. De morb. causis. fo. cxi. col. j.
 vbi de atbleis.
 Cōsuetudo nō leue pōd? bz ad remediorū inuentionē
 veluti nec ad sanit. tuē. Adverbo curā. ix. fo. cclx. col. ij.
 Cōsuetudo maxie p̄cipalē potestātē habet. Ibidem
 Consuetudo ad egrorātis naturā cognoscendāz fa
 cit. Adverbo. curan. iij. fo. cxxviij. col. iij.
 Cōsonātie nomē. De sanit. tuen. j. fo. lxxvij. col. j.
 Cōstructū et colligatū. De sa. tuen. ij. fo. lxxxiij. col. iij.
 Constipatio nōn q̄ caloris adaucti cā. De morb.
 causis. fo. c. col. iij. et fo. c. col. j. quo curis cōstipatur
 Et eodem col. iij. cōstipationē in tertio casu
 (que frigidis morbos partū) ordine statuit.
 Cōstōis optie signa. Artis me. c. viij. fo. cxxviij. col. j.
 Cōtinue febres ab exercitato medico pō die dignos
 scūtur: scdo hō vel ab ip̄to. De crisi. ij. fo. cxxix. col. ij.
 Cōtinuaz febriū indicia. Ad Blau. j. f. cxiij. col. iij.

Alphabetica

Continuæ febres idem habent genus cū intermitten-
tibus. De cris. ij. fo. cxxix. colum. ij.
Continuarū febriū differentia triplex. De disse. feb.
ij. c. ij. vide Synochus.
Continuam febrem nominant que ad infebritas
tionem anteq̃ ex toto solvatur: minime desinit. De
cris. ij. fo. cxxix. col. iiij.
Continuarū quedā in forma quotidiana accessionē
habet mediā. De diff. feb. ij. cap. ij.
Continuis nullū adest signum intermittentiū Ad
glau. j. fo. cclij. col. iiij.
Cōtinua in forma quartanæ. De diff. feb. ij. c. ij.
Continuarū curatio. Ad glauc. j. fo. ccv. col. j. quo in
loco de vene sectione ⁊ frigida exhibenda.
Cōtinua tertiane finitima. De diff. feb. ij. c. ij.
Cōtinua ex flaua bile duplex. De diff. feb. ij. c. ij.
Continuarum triplex differentia. Aderbod. ix. folio
cclvij. col. j. ⁊ ij.
Continui solutio vntatisve vulnerando: erodēdo:
tendēdo: premedō: cōuellēdo. De inequal. intemp.
Contrarietate nō esse scdm Aristō. que in qualitate
et quāitate reperitur: sed dici debere oppositionē.
Aderbod. curandi. xj. fo. cclxix. col. iiij.
Contraria esse que sub vno genere plurimum di-
stant inter se. Ibidem.
Contrariorum cōtraria esse remedia: perpetuo esse
verum: ⁊ id quomodo intelligendum. Ibidem.
Contagiosi morbi. De diff. feb. j. c. iiij.
Conualescentiū sanitati preeffe difficillimū. De sa-
nit. tuen. v. fo. lxxix. col. ij. quam artis partem ana-
leptice: quasi refectricem dicas.
Cōualescentibus vitia. De sanit. tuen. v. fo. xq. col. j.
Conualescentiū vicinis ratio media quedam inter
eā que sanorum propria est et que egrorantium.
Aderbod. vij. fo. cclix. col. iiij.
Conualescentes reficiēs artis pars. Artis medi. fol.
cccv. colum. ij.
Conuulsioniū cuiusdam causa. De sanita. tuend. vj.
fo. xcviij. colum. iiij.
Cōuulsio. De sympt. caus. v. fo. cxj. colum. j.
Cōuulsioniū triplex genus. Aderbo. xij. f. cclxviij. c. j.
Conuulsio ex siccitate neruofarum partium incur-
abilis. Ibidem.
Cor innati caloris velut fons: neq̃ vnq̃ aial mori
potest nisi cor grauiter afficiatur. De aff. loc. v. c. j.
Cor calidiū oibus plane particulis corporis qđ
clare sensu deprehendas licet si digitū in eius sinu
strū sinū immiseris in pectoris dissectione. Temp.
ij. fo. x. col. iiij. Et de inequal. intemp. f. xviij. col. iiij.
Cor viscerū princeps: ex quo nascuntur: procedūtq̃
arterie: atq̃ eundem cum illo motū custodiunt. De
puls. vsu. fo. l. col. iiij.
Corab initio ita parū vt nō sit a milij semine distet
aut si maus faba. Natur. fac. ij. fo. xxvij. col. ij.
Cor dis calor nō similis ei qui ceteris inest particu-
lis: nam semper feruet. De puls. vsu. fo. l. col. j.
Cor dis vasculis quare membrana adnasci natura
fecerit. Natur. fac. iiij. fo. xxxv. col. j.
Cor dis inuolucrū grece περικαρδιον vocant. De
diff. venarum. fo. lx. colū. j. ⁊ iiij. Et de pulsū vsu.
fo. l. colum. j.
Cor dis ex dextro sinu in sinistruz trahitur quod tes-
tissimum est. Natur. fac. iiij. fo. xxxv. colū. ij.
Cor dis tertiū ventriculū vbi existimat Aristote-

les. De diffec. arteria. fo. lxij. colum. ij.
Cor in dextro sinu duo ora habet: vnu quo sanguis
inuebit: alterū quo emittit. Natur. fac. iiij. f. xxxv. col. ij.
Cor dis sinus sinister mistic calidus. De pulsuum
vsu. fo. l. colum. j.
Cor dis alimentum. Natur. fac. ij. fo. xxvj. col. ij.
Cor dis peculiari temperatura omnes partes actio-
nes suas perficiunt: hac pereunte actiones quoq̃
ipsarum pereunt. Semper enim mors ad immodi-
cas sequit cordis intēperaturas. De loc. aff. v. c. j.
Cor dis caro simplicitis nāe nō est. Temp. ij. f. x. c. iiij.
Cor dis sinuū vas quomodo ratio deprehendit. Na-
tur. fac. iiij. fo. xxxv. colum. ij.
Cor di minima caloris portio: reliquis partib⁹ ma-
gna. De puls. vsu. fo. l. col. j. ⁊ eodem cor di solam re-
spirationem calorem tuert.
Cor si respiratione priuetur hominem ilico perire
necesse est. De loc. affec. v. c. j.
Cor di calore plurimū opus est: ceteris partib⁹ cri-
guo: atq̃ illi a nullo calor cōstituit: sed alijs ab illo.
De pulsū. vsu. fo. l. colum. j. ⁊ ij. et ibidem quō par-
ticula queq̃ duplici cōmoditate cor superat.
Cor dis calor ambientū nos aeri per gutturis meatū
cōmunicat: hunc si occluseris: ilico prefocabis anis
mal. De morbo. caus. fo. c. colum. iiij. in princ.
Cor de inflāmato gladiatores vidit Balen⁹. De loc.
aff. v. c. j. quo in loco de tremore cordis ⁊ de timia: les-
ta ⁊ gallo i quorū cordis tunicis inuēt⁹ est tumor.
Cor dis vulnere magno cum sanguinis fluore homi-
nem perire necesse est: ibidem. et precipue si sinister
ventriculus vulneratus sit.
Cor de vulnerato aliqui nō solum ea die qua vulne-
rati fuerunt: sed sequenti quoq̃ nocte vixerunt: et
quandiu vixerūt mentis compotes inuētū sunt: vñ
de eisdē sibi testimoniū sumere pōt secū q̃ negat
rationale aīe vim in corde p̃sistere. De loc. aff. v. c. j.
Cor dis tremore vexati omnes ante senectutē morte
preuētū idq̃ multorum bystorijs corroborat. Ibidem.
Cor dis panniculus quocunq̃ affectus sit nisi inflā-
matione infestetur inter ignobiles partes reputa-
tur. Ibidem in calce capitis.
Cor dis tremore laborātes omnes sanguinis missio-
niuit. Ibidem.
Cor dis officij dignitas maxima atq̃ egrorātib⁹ ma-
xime oīm necessaria. Aderbo. curā. vij. fo. cclij. col. j.
Cor duplicē habet facultatē: nempe qua laxatur et
qua cōtrahitur. Aderbod. ij.
Cor dis temperamenta. Artis med. fo. cccxviij. colū.
iiij. Et fo. cccix. col. j. ⁊ ij.
Cor dis patientis signa. Eodē. fo. cccj. col. j.
Corpora nostra vnde cōflata. Temp. j. fo. iiij. col. iiij.
Corporis partium distantie. Temp. ij. fo. xij. col. ij.
Corporis preparatio. De diff. feb. j. c. vj.
Corporis particularū affectiones numeroſe in vte-
ro matris proutinus ad inequalē intemperiem mu-
tati. Temp. ij. fo. xij. colum. ij.
Corpori nostro detrimenta vel ab extrinsecis causis
vel ab alimentorū supfluitatibus contingunt. de
optima corporis nostri cōfirmatione. fo. xix. col. j.
Corporis partium vbi varia erit temperies ex vna
earum de toto corpore nō licet pronūciare: sed ade-
unde sunt singule. Temp. ij. fo. xij. colum. ij.
Corpus moderatum examussimq̃ compositum. De
optima corpo. confir. fo. xix. colum. ij.

Tabula

Corporis constitutio et sanitatis tuende et morbi sub-
mouendi scopus. De sanit. tuenda. j. f. lxxvij. col. j.
Corporis numerosa diuersitas. De sanit. tuend. ij.
 fo. lxxij. colum. j.
Corporis proprietate idiosyncrasy vocat. Ad verbo.
 curand. iij. fo. cxxv. colum. iij.
Corporis optima natura. De sanit. tuend. ij. f. lxxv. col. iij.
Corpus ipsum sanū sibi oīa inuenit pprio nature
sue impetu directū. De sanit. tuend. ij. fo. lxxv. col. iij.
Corporis optimo statui adhibēda mediocritas ex
omni genere. Eodem. fo. lxxvij. col. ij.
Corporis humani medicorum gymnastarūq; varie
sententia. De sanit. tuend. iij. in principio.
Corpus optimū que postulet ad sui custodiā. De sa-
 nit. tuenda. v. fo. lxxvij. col. i.
Corporis optimi defectus tribus de causis. Eodē. col. iij.
Corporis omnis prouidentia in duobus consistit: nē
pe ppria eius internoscēda essentia et materie pres-
sidiorum virtutis. fo. xcj. col. j. de sanit.
Corporis vitiosi status genere duplices sunt. De sa-
 nit. tuenda. vj. fo. xcij. col. j.
Corporis nostri triplex cōpositio. De sanit. tuend. vj.
 fo. xcj. col. iij. Et diff. morbi. fo. xcviij. col. j.
Corpulētia ex sanguis copia corpulētisq; oīno pl'
adipis habēt q̄ reperari. Temp. ij. f. xj. col. j. i calce.
Corpus ex pluribus constitutum. ideoq; plurimū in
ipso cōpositionis modalij alijs peiores melioresq;
re cōspiciunt. De diff. morbi. fo. xcviij. col. j. Ibidē.
Corpus nostrum nō vnū esse et a primo ortu suapte
natura pati et alterari posse.
Corpus totum conspirabile et conflubile. Ad verbo.
 j. fo. cxxix. colum. ij. in calce.
Corpus salubre: insalubre: et neutrum. Artis med. ca.
 iij. a. v. j. vj. fo. cxxvj. col. iij.
Corruptiua corporis genitorū duplicata: altera que
nobilis cōgenita quēq; vitare nequeas: altera que
declinare possis et orta a nobis nō sunt. De sanit.
 tuenda. iij. fo. lxxij. col. iij. et fo. lxxvij. colum. j.
Corruptionis corporis nostrorū prima inēuitabilis
q̄ causa. Eodē. col. iij. et corruptionis vitabiles cause.
Corrūpitur ex se corpus bifartū. fo. lxxvij. col. j. et cor-
 ruptionis corporis aer forinsecus adueniens causa
 et corrumpentia corpus que nota et que non.
Corruptibilia iisdem generibus seruantur omnia
quibus corrūpuntur. Sanit. tuend. j. fo. lxxvij. col. j.
Corruptionis ciborū in ventre remedia. De sanita-
 tuenda. fo. xcj. colum. j.
Corrupta in ventre: morborum putredinis occasio.
 De sanit. tuenda. vj. fo. xcij. col. j.
Coxya. De symp. causis. fo. cxvij. col. iij.
Coronē caro omnibus foetioris cataplasmatis res
cre admiscetur. Ad verbo. curand. xj.
Crasis qd. De crisi. f. cxxj. col. iij. et fo. cxxxiij. col. ij.
Crasis imminētis signa. Eodē. fo. cxxv. col. iij.
Crāsim notamus simpliciter atq; per excellētia su-
bitam ad salutē mutationē: natura em̄ que preter
naturam superante sit. De crisi. iij. fo. cxxxiij. col. ij. et
 crāsim malam vocitamus ad subitā mortem muta-
 tionem: imperfectas autem crises que quidem ali-
 quam notatu dignam faciunt mutationem: nō tas-
 men integrā solutionē. Ibidē.
Crasis celeritate et salubre sanitatē significant coctio-
nes. De crisi. j. fo. cxxvj. col. j. vbi ex Hyp. crisi defectus
 cruda et incocta et in abscessu cōuersa significare.

Crises precipue nominari eas que cum magno et re-
pentino certamine sunt solutiones morborum. De
 crisi. ij. fo. cxxxi. col. ij. in calce.
Crasis nomen bō quispiā vulgaris primus inuenit
De crisi. iij. f. cxxxi. col. iij. vbi crisis pntis cognitio
nē non multū distare a p̄cognitione eiusdē future.
Crasis sientibus milies interfuit Galenus nemi-
nēq; vidit pereuntē qui p̄euntibus coctionibus
crāsim habuisset. De crisi. iij. fo. cxxxi. col. iij. vbi crisi-
 sis euentum generosum medicū nō formidare ait.
Crasis optima q̄: et ab optima deficientes. Ibidē col. 4.
Crāsim in quarta die fieri bis tantum vidit in toto
vite tēpore Archigenes: Galenus vero semel. Eodē.
 dem. fo. cxxxi. col. ij. in calce.
Crasis dignoscēda exemplū. Eodem. eo. ij. et iij.
Crāsim abscessus excretionēq; nō mediocriter in cor-
pore languentis p̄cedit perturbatio: vitiope an-
xietates: vigilie: dementie: graues sopni. De crisi. iij.
 fo. cxxxiij. colum. iij.
Crāsim malam sequi post morbi coctionem animo
concupi nō potest. Eodem. col. iij. in calce.
Crasis vel in statu vel parum ante ipsum sit. Eodē.
 fo. cxxxiij. colum. ij.
Crāsi instanti perterriti dedecet medicum. Eodem.
 colum. iij. in calce.
Crasis nō fit sine certamine. Eodem. fo. cxxv. col. j. et
 col. ij. crises male valde prudētē et arte astructo in-
 digere medico. et col. iij. crasis intempestiue signa: et
 quando crāsim tentat natura.
Crāsim omnē difficilis quedā tolerantia p̄cedit et
siquidē in die: noctu debet esse crisis: sin noctu: die.
Ad Glauc. j. fo. cxi. col. iij. Et de crisi. iij. fo. cxxv.
col. iij. crisis quibuscūq; sit bis nox grauis āte ac-
cessionem ex Hyp.
Crasis per que fiet quomodo explorabis. ex Hyp.
 epid. j. et p̄efag. Eodem. col. iij.
Crystallinus humor primū visionis instrumentum.
 Ad verbo. j. fo. cxxvj. colum. iij.
Crystallinus humor alteratur ab aliquo extrinsec'
occurrentium vt animal videat. Ibidē.
Eruditas est quā cibi nō probe concoquuntur. De
 diff. morbi. fo. xcix. col. j.
Eruditas grece apepsia. De symp. causis. fo. cxiij. co-
 lum. j. et fo. cxiij. col. iij. in principi.
Eruditas pessima citissimaq; febrem accendens: in
qua cibi indolentia et fumosam qualitatem cor-
rumpuntur. Ad verbo. viij.
Erura būs? gratia sunt facia vt totū corpus ab his
sustineretur stantibus et ambulantis? nobis eaq;
magis extēsa et flexa in sopno et discubentibus? sunt.
 De musc. motu. fo. lviij. colum. ij.
Erura quibus rectora efficiuntur varie: quibus ma-
gis sinuosa vari redduntur. De morbi. causis. fo. cxi.
 colum. iij.
Eruſte generatio est ex subiectis circūpositisq; corpo-
ribus semitulis. Ad verbo. curand. v. fo. cxxxvj. col. ij.
Eruſtica medicamenta que eligenda. Ibidē.
Eruſta nō cito auferenda vbi bemorrhagias pericu-
lum imminet. Ibidē.
Eruſta lapsa frequenter sanguinis profluentū suc-
cessit. Ibidē.
Eruſticis vel candentibus ferramentis quādo ma-
xime viuendum. Ibidē.
Eubitus est cui incumbimus vt inquit Hyp. et in eo

Tabula

sunt duo ossa: alterū radius dicitur, alterū autem eiusdē nominis est totū parti. De musc. motu. ij. fo. lvj. col. iij.

Lubiti posterior ps ē quā Arbeniēses ο Aek pāvov dozes vero kvbitov nūcupant. Eodē fo. lvij. co. j.

Lucurbite similitudo. De puls. vsu. fo. ij. col. j. et de morbo. caus. de calidis morbozū et frigidis causis

Lucurbitule nō alio nomine q̄ caloris excitādī ḡa viles esse censentur: attrahunt enim ad se humos rem ex imo. De loc. aff. iij. c. iij.

Lucurbitula precordijs appōita sanguinē e naribzbus fluentē sistit. Aderbo. v. fo. cccxxvj. col. iij.

Lucurbitula (nobile auxilium) inuenta est tum vt foras euocentur que sunt in alto: tum exurantur que tam scyzzum abenus. Aderbo. xij.

Lucurbitula nulla occasione duce sed sola iudicāte ratione addibetur. De loc. aff. iij. c. iij.

Lucurbita instrumentū ad violentū attractum amedictis excogitatū. Aderbo. curā. iij. fo. cccxxv. co. iij.

Lucurbita mānis opposita mentes et sanguinem ab vtero fluentē sistit. Aderbo. v. fo. cccxxvj. co. iij.

Lucurbita cui parti admoventē e naribus fluentē sanguine. Aderbo. v. fo. cccxxv. col. iij. et Lib. xij.

Lucurbita in occipite affixa efficit ad oculoꝝ fluxiones remedium. Aderbo. xij. fo. cclxxj. col. j.

Lucurbita quando continuatis paribus admoventur. Aderbo. xij. fo. cclxxj. col. j.

Lucurbita cum flamma copiosa admota colico dolore: incantamentū cuiusdam simile efficit. Aderbo. xij. fo. cclxxvj. col. j. in principio.

Luratio tuta tria respicere debet: vnum primūq̄ vt omnino absolutionem operis consequaris: alterū vt sicut hunc non consequaris saltem cibantes nō ledas: tertium vt viciū nō facile reuertatur. Aderbo. xij. fo. cclxxv. col. iij.

Lurandozū omniū corporum communis ratio contraria esse contrariorum remedia. De sanit. tuen. v. fo. xcj. col. ij.

Luratio rei presentis est: etus autē quod futurū est prouidentia. Aderbo. curā. iij. fo. cccxxj. col. ij.

Lurare omnes homines dicunt presentes affectus tollere: siue amouendis bis que nature opus impediunt id fiat: siue per medicamenta quid ipsi moriamur cauere ante ne accadat prospicere. Eodem. fo. cccxxj. col. iij.

Lurandi optima ratio tripliciter iudicatur: tum ex temporis breuitate: tum ex curando citra dolorem tum ex maxime tute curando. Aderbo. xij. folio. cclxxv. col. iij.

Luratio nulla ad vnguē scribi pōt. Aderbo. iij.

Lutis vniuersi corporis suscipit excrementa. De morbo. caus. fo. cij. col. ij.

Lutis boīs omniū extremozū calidi frigidī humidi siccīq̄ remedia maximeq̄ ea que in manu. Tēp. j. fo. viij. col. col. j.

Lutis foramina qua ratione fiant. De in equa. in temp. fo. xvij. col. ij.

Lutis nō solum oīum hominīs partū sed etiā vniuerse que generationi corruptioniq̄ subiicitur media est. Temp. j. fo. viij. col. ij. et. iij.

Lutis poris idest exiguis meatibz plena. De sanit. tuend. j. fo. lxxj. col. j.

Lutis nec plane exanguis vneruus: nec sanguine abundans vt caro. Temp. j. fo. viij. col. iij.

Lutis nullius actionis ḡa creata sed tantum vsus ideo imbecilioz facta bis que functiones perficiūt De morbo. causis. fo. cij. col. ij.

Lutis terre comparata. Temp. ij. fo. xj. col. ij. et ibidē col. iij. in calce: cutis bumina et mollis plane: qualis modo cōcrescens caseus: dura tūc nō ab similibz caseo iam coacto.

Lutis quibus rara mollisq̄: bt ab externis facile tentantur: quibus densa ac dura ab internis. De sanit. tuen. j. fo. lxx. col. j. Ibidem cutis media qualitas omnium optima.

Lutis nō paucis sit veluti testacea vbi supra modū fuerit siccata i q̄ nihil nasci pōt. Tēp. ij. f. xj. col. j.

Lutis durior dispositio melior ea que mollior laxiorq̄: vtilissimus tamen inter vtrūq̄ excessum medius modus. De sanit. tuen. ij. fo. lxxv. col. j.

Lutis manū interna et pedum inferua semp glabra est pilozūq̄ expers q̄ siccissimus dēssimusq̄ sit lēdo. xv. qui sub cute habet. Tēp. ij. fo. xij. col. j.

Lutem oculisam grece slegnosim vocant. De sanit. tuenda. iij. fo. lxxxj. col. iij.

Lutis in regione Galeni (que temperata est) subtecratū partium naturam prodir: sub vīa autem ac meridie non potest clare internarum partium temperies hac discerni. Temp. ij. fo. xij. col. iij.

Lutis obstructio ex lentis crassiq̄ excrementis oritur quū confertim ad cutim ruunt. Densitas tum ab bis que adstringunt: tum que refrigerant. De sa. ij. fo. lxxxj. col. iij. et dēstatis cutis nore. col. iij.

Lutis duplex: prima que omnium partium cōe est tegumentū i mēbranosa et tenuis q̄ singulis internarū est circundata. Aderbo. xij. et ibidē sū mā cuticulā epidermidā greci vocant.

Lutis frigida et bumida Gallis et Germanis oīq̄ Tbracio ac Scitibico generi: ideoq̄ etiā mollis: alba pilisq̄ nuda. Temp. ij. fo. xj. col. iij.

Lutis densitatis correctio et laxitatis. De sanita. tuen. iij. fo. lxxxj. col. ij.

Luta Libiopibus et Arabibus et oībus bis qui meridie icolūt sicca et nigra reddit et ambiētis elu et naturali calore foras actio. Temp. ij. fo. xij. col. iij.

Lutis densitatis remediū calefactio est: quippe ea frigiditati cōtraria. De sanit. tuen. iij. fo. viij. co. iij.

Lutis calue circundata tanto reliq̄ totū corpis cute est siccior quāto etiā est durior. Tēp. ij. fo. xj. co. j.

Lutis in cauo vlcere talis oīno qualis erat que perijt prozsus restitui uon potest: simile quiddā cuti et quod officū eius suppleat potest nō tamē plane cutis. Aderbo. curā. iij.

De litera D.

Dclinatione. De crif. j. fo. cxxij. co. j. eiusq̄ in dicia. Ibid.

Definire res opozet summis inter se contrarijs int bis que compendio traduntur.

Deglutire facilius q̄ vomere. Matu. fac. iij. fo. xxxij. col. iij. et modū deglutendi. col. ij. et. iij. vide.

Deglutendos cibos apperentia precedit. Ibidē deglutitūq̄ ambabus ventris tunicis operantibus

Deglutio sit ocysimo in bis qui nō aliena ventri alimenta appetūt immodice. Eodē. fo. iij. col. j. in pn.

et ibidē deglutio i medicamētoꝝ sūptōe difficilis

Deglutire inclinato capite multa corū animalium quibus collū est longum recte dixit Erasistratus.

Datur. fac. iij. fo. xxxij. col. j. et. ij. et ibidē deglutitur

Tabula

alitra gule tunica et deterius q̄ ambobus.
 Deiectio cita: tarda: assidua. De sympt. causis. vj.
 fo. cxvj. col. iij. et. iij.
 Deijcere ac melere corporis affectu sunt remedia:
 egestionēq̄ vel vniā retinere non mō annis s; ne
 mensibus quidem: quinimo nec diebus pauculis
 nemo potuit. De musc. motu. ij. fo. lvij. col. ij.
 Detectisse ex ventre quosdam tantum Galenus testa-
 tur vt supra triginta corylas expleverint. Interod.
 fo. iij. col. ij.
 Deijciendi egerendive facultas ne destrueretur: to-
 tus thorax vndiq̄ valido stringitur: musculiq̄ om-
 nes (qui plures sunt) iuxta aliu tenduntur in ege-
 rēdo: magis vero qui in hypocondrijs. De musc.
 motu. ij. fo. lvij. col. iij.
 Deicere nequeunt preterq̄ secundum accidēs mus-
 sculi effluxibus excrementorum assistentes. ibides.
 et defectionē operatione eorū qui in imo ventre sūt.
 ac diaphragmatis fieri. Vide exacte de excretionē.
 Deligatio. de sanit. tuen. ij. fol. lxxv. col. j.
 Deligatio incrandā a laborante particula deducē-
 daq̄ versus sanā. Aderbo. cur. iij. fo. cxxij. col. j.
 Delirium a febris abundanti calore non autem a
 propria capitis dispositione fieri quādo existimas
 bis. De loc. aff. ij. c. iij.
 Deliriu. de diff. feb. ij. c. xvj.
 Delirium si in laterali morbo permanens eueniat.
 caput propriū habere affectum perpendit. De
 loc. aff. ij. c. xvj.
 Delirare solent nōnulli ob viciū quod in ore v-
 triculi consistit et febribus ardentibus et pbzene-
 tide et peripneumonia. De lo. aff. v. c. iij.
 Delirium in laterali morbo et peripneumonia: quū
 ad vigorem febris peruenerit sequi solet nullo exi-
 stente in capite pprio affectu. De loc. aff. ij. c. iij.
 Delirio infestante multavarietate ineq̄ale spiritū
 reddit languens: anteaq̄ vero aliquis delirer: fre-
 quentem ac exiguum. De loc. aff. v. c. iij.
 Deliria que ob septi transuersi affectus accidunt nō
 multum distant a pbzenecide. De loc. aff. v. c. iij.
 Delirium est accidens actionis eius que a loco mē-
 tis compote prodit. De loc. aff. ij. c. iij.
 Delirium mitigari solet per partū ceterarum (exce-
 ptis qui a septo transuerso veniunt affectus atq̄
 per febres ardentes quoties morbus declinare vi-
 derur. De loc. aff. v. c. iij.
 Deliriu et vigiliā causa potestate calida efficit. de
 loc. aff. ij. c. iij.
 Delirium fere continuum affectus septi transuersi
 inducit. De loc. aff. v. c. iij.
 Delirio obozto vna cū vigilijs puer cutusdam grā-
 matici qui vinū anequum liberaliter biberat per-
 ruit. De loc. aff. ij. c. iij.
 Deliriu qd a septi trasuersi vicio accidit quō a pbze-
 necide distinguitur. de loc. aff. v. c. iij.
 Demonstratione prius meditari oportet tum res
 ipsas inquirere. Temp. ij. fo. x. col. j.
 Demonstrationis principia que sunt. Aderbo. j. fo.
 cxxvj. col. j.
 Dēstas curis. videcutis. obstructio et raritas. Sanit.
 iij. fo. lxxij. col. iij. et. iij. et dēstatis remediū. Ibidē.
 densum corp⁹ et rarū. De diff. feb. ij. c. xvj.
 densitudo alias ex siccitate prouenit veluti post fer-
 uores aut fatigationes aut iras: alias ex frigore.

eoq̄ vel simpliciter vel cum adstrictoria vi. Aderbo.
 x. fo. cclxij. col. ij. in calce.
 dens. de loc. aff. iij. c. v.
 dētis abolitio morbz est. de diff. mor. fo. xcix. col. iij.
 dentium stridor et biarus apertus extreme sunt si-
 gure: quocirca Hippocrati dammate. de musc. mo.
 ij. fo. liij. col. iij.
 deriuatio ad latus fit. Aderbo. iij.
 destillatio. de loc. aff. iij. c. v.
 destillationū curatio. Aderbo. vij.
 diabetē aliq̄ vrine profluentum vocant ab alijs by-
 drops iuasvinarum dicitur. Nec autem passio ta-
 lis est qualis circa alium leuitas intestinoz. de
 cris. j. fol. cxxij. col. ij. Idem de loc. aff. v. c. iij.
 vbi ait se hūc affectum bis tantum vidisse.
 Διὰ δὲ οὗτος quasi traditio porrectio ve. Natur. fac. ij.
 fo. xxvij. col. iij.
 diacalamitbes compositio. de sanit. tuen. iij. fol.
 lxxv. col. iij. et fo. lxxvj. col. j.
 diacydonij vis et compositio. de sanit. tuen. vj. fo.
 xcviij. col. iij.
 diaglauciū. de sanit. vj. fo. xcviij. col. j.
 diaphragma. de loc. aff. v. c. iij.
 diarreba ex ciborū concoctionis defectu gignitur.
 Natur. fac. ij. fo. xxvij. col. iij. et natur. fac. iij. folio.
 xxxij. col. j. ventriculus diarrheis infestatus.
 diarrhee et cholere certis interuallis omnem corpo-
 ris redundantia educunt. Aderbo. vij.
 diarrhea post eruditates febre accedit. Aderbo. viij.
 distoile idest sublatio arterie: stioile idest submissio
 eiusdē. de puls. vsu. fo. li. col. ij.
 distoile et systole. de mor. caus. fo. c. c. iij. in prin.
 distoile subvirū roboro magnacōtra sub imbecil-
 lis virib⁹ parua. de puls. vsu. fo. liij. col. j.
 diatrion piperō: alterū simplex: alter⁹ magis medi-
 camentosum. de sanit. tuen. iij. fo. lxxxiij. col. iij.
 in calce. et fo. lxxvj. col. j.
 diatrion tridui inedia primus excogitauit Zbello
 lus. Aderbo. curan. iij. fo. cxxxiij. col. iij.
 dies ac noctes maxime paulo maiores quindecim
 equi noctalib⁹ bozis: cōtra minimū paulo itra no-
 ue i magna Alexandria maxim⁹ dies quatuordecim
 bozarum est: minimus decem. de sanit. tuenda. vj.
 fo. xciiij. col. iij.
 diē apud medicos Galen⁹ sumit totū ex luce et no-
 cte tēpus i quatuor et viginti horas p̄tū. de cris.
 j. fo. cxxvj. col. ij. et de cris. ij. fo. cxxvij. col. j. in prin.
 digestio distributio vel latine grece αὐτὰ δὲ οὖν
 dicunt. Natur. fac. ij. fo. xxvij. col. iij.
 digestionis per corpus symptomata. de symp. cau-
 sis. fo. cxv. col. iij.
 digestionis celeritas nonnullis quomō perficitur.
 Natur. fac. iij. fo. xxxv. col. iij.
 digestio in oēs corporis partes quādo fit. Natur.
 fac. ij. fo. xxxxiij. col. iij.
 digitorū particule: ossa: cartilagines: ligamētū: ar-
 teria: vena: membrana: caro: tendo: vnguis: cutis:
 de ineq̄al. intemp. fo. xviij. col. ij.
 digitū man⁹ resolutū adbibitis sp̄ine medicamentis
 a Galeno curati. de loc. aff. j. fo. cxlij. col. j.
 diogenis Lyncei de seminis protectione bystoria tā-
 to viro indigna. de loc. aff. vj. ca. v.
 diosporici cōfectio duplex. de sanita. tuenda. iij.
 fo. lxxxiij. col. iij. et usq̄ sumendi tempus ibidē in
 calce. et. vj. fo. cxvj. col. ij.

Tabula

Empirici nō ea que raro s; que crebro accidunt me/
morā & imitatioēs assequi tur. De loc. aff. iij. c. iij.
Empirice obseruās ac p̄mētans. Inrod. fo. j. col. j.
Empiricorū op̄inioni beret Galenus in pleurit/
corum curatione. De loc. aff. iij. c. iij.
Empiricos medicos tum ob alia multa: tum ob id
probare maxime cōuenit qđ accedere quātum licet
ad egri p̄prietatem cōnātur. Adverbod. curand. iij.
fo. cxxxiij. col. iij. in prin.
Ep̄bemere febres: spiritus passionēs tantū. De cris.
ij. fo. cxxxiij. col. iij.
Ep̄bemerā febres simplicissimas vocauit Hyp̄. Ad
Glauc. j. fo. ccij. col. ij.
Ep̄bemere ex animi affectibus & primis d̄leb? quō
dignoscē de. De cris. ij. fo. cxxxiij. col. iij.
Ep̄bemere soluiuntur facillime confestinq; sunt ad
balnea ducē de. Ad Glauc. j. fo. ccij. col. ij.
Ep̄bemere in inguinum inflammatioēibus. De cris.
ij. fo. cxxxiij. col. iij.
Ep̄bemerā curatō in p̄d̄ptu est: earū autē cogn/
itio maiorē exigit diligētiā. Ad Glauc. j. fo. ccij. col.
ij. eodemq; ep̄bemerarum negligentiam in morbos
grauēs inducere.
Ep̄bemerā cām antecedentem p̄tēd̄p̄tētemve
Galenus solebat predicere: minime expectās egri
declarationē. Ad Glauc. j. fo. ccij. col. iij.
Ep̄iḡnema. De diff. morb. fo. xxiij. col. iij.
Epilepsia. De sympt. causis in fine q̄rū libri & q̄nti.
Epilepsia morbusve comitalis cōuulsio est oīm cor
poris partiū non perpetua: sed ex temporum inter
uallis accidens. De loc. aff. iij. c. v.
Epilepsie velox discussio crassum humorem spiri/
tū meatum in cerebri ventriculis obstruentem hāc pe
perisse maxime declarat. De loc. aff. iij. c. v. & eodem
cōuulsio eiusdem cui non ab̄similis.
Epilepsia inter soporē & apoplexiā media: sed non
in paralyim finitur. De loc. aff. iij. c. ij.
Epilepsia corripiebatur grām̄ticus iuuenis quo/
ties vel nimis vebemēter doceret aut cogitaret aut
inediā sustineret aut irasceretur: huius autē ventri/
culi os affectus erat & deinde per cōsensum & totus
cerebrum & corpus vniuersum cōuulsione cōcutie/
batur. De loc. aff. v. c. v. ibidem quō proba p̄coctio
ne accurate p̄parata & pane ex vino albo subacer/
bo exhibito eundem sanitati restituerit.
Epilepsia tribus contentam differentijs oēs fere me
dici definire neglexerunt. De loc. aff. iij. c. vij. vbi
plures hystorie.
Epilepsia ab atra bile vbi in meatibus ventriculo
rum cerebri retinetur siue is medius sit siue postres/
mus. De loc. aff. iij. c. v.
Erysipelas ex sanguine & flaua bile mixta fluxio. Ad
Glauc. ij. fo. ccviij. col. iij.
Erysi pelatis accidētia q̄bus s̄l̄tia. De loc. aff. v. c. vj.
Erysipelas ex q̄ situs. Ad Glauc. ij. fo. ccviij. col. iij.
Erysipelatis curatio. Adverbod. xliij.
Erysipelas duplex. 3bi. & erysipelas oedematosa &
erysipelas p̄legmonosā & erysipelas scyr̄bosa. 3bi.
Erysipelatis & p̄legmōis d̄f̄ia. Adet. xliij. in pn.
Erroris sp̄s meminisse op̄s. De cris. iij. f. cxxxiij. col. ij.
Erroris omnis corrigendi scopus. De sanit. tuend.
v. folio. lxxxiij. col. j.
Erroris mors in declinatione contingit. De cris. iij.
folio. cxxxiij. col. j.

Errorum in tuenda sanitate correctio. De sanitate
tuend. iij. fo. lxxxiij. col. iij.
Erosio dupliciter contingit: etenim si in̄t̄nsecus ab
ipso aiali puenit succi viriosi soboles est: sin extr̄n
secus aut a valentibus medicamentis sit ab igni.
Adverbod. iij. in prin.
Eruginosus humor vomitione electus. Adverbod. cu
rand. xij. in calce.
Escara vlc̄eribus excogitata ceu septum quoddā: et
ibidē qđ eā efficiūt. Adverb. v. fo. cxxxiij. col. iij.
Essentia p̄p̄tates. De loc. aff. j. fo. cxxxiij. col. j.
Euaquatur primum leuissimus quodq;. Natur. fac.
iij. fo. xxxv. col. j. in calce.
Euchim̄ta ḡt̄is: bon? humor dicitur. De bono ba
bitu. fo. xlx. col. iij.
Eucrasia in magnam extendi latitudinem nihil
miri esse. De sanit. tuend. j. fo. lxxxiij. col. j.
Eucrasia duplex omnino est: altera que potius cogi
tatione vsurpatur q̄ solide subsistat in corpore: alte
ra que in sanis omnib? subsistit atq; apparet. De
sanit. tuenda. j. fo. lxxxiij. col. j. in calce.
Euidētib? nihil nouit Galen? antiqu? qđ sop̄b̄s̄ia
quēdam. Inrod. fo. iij. col. j. & fo. ij. col. iij.
Euidētibus qui diffidit insensatus est. De musc.
motu. ij. fo. lvij. col. iij.
Euidētū eorūq; que liquido peragit cernitur do
ctrina precedere debet: sequi vero eorū q̄ minus liq
do & obscure. De sanit. tuend. ij. fo. lxxxiij. col. j.
Euphorbiā quorū calidū dubitatur. Tempe. iij. fol.
xiiij. col. iij. Dioscori. lib. iij. liq̄or euphorbiā vim
calefaciendi habet eius item collectio feruorem po
test indicare: potiusq; eius integrū diem vrit.
Eusarcū. Tēp. j. fol. vj. col. iij. a l̄arimis q̄dratū d̄f̄.
Eusarcos homo quadratuse. Eodē fo. lvij. col. ij.
eὐσαρκός. De sanit. j. fo. lxxxiij. col. ij.
Exangue omne sit ḡd̄ius sanguine p̄ditto. Temp.
ij. fo. x. col. iij. in calce.
Exalatio corporis quid facit agi prohibita. Temp.
ij. fo. xj. col. iij.
Excessus omnis contrarto excessu corrigendus. De
sanit. v. fo. lxxxiij. col. j. & ij. in calce.
Excessus omnis malus. De fa. tuen. j. fo. lxx. col. ij.
Excrementum tenuius visibile tribus rationibus
efficitur. Adverbod. iij.
Excrementosa oīno qđ exercitatioē carēt. Adet. cur. viij.
Excrementū qđ p̄p̄t̄e. De san. vj. fo. xxiij. col. ij.
Excrementum duplex: aut est quantitate offendit aut
qualitate. De morb. causis. fo. c. col. ij.
Excrementum omnem nō recipit alterationem a na
tura. De sanita. iij. fo. lxxxiij. col. j.
Excrementa. De sympt. diff. fo. cx. col. j.
Excrementa alia: instrumenta expurgant separant
alia sunt que deducūt: alia que in vni colligūt: alia
que excernūt. De sanit. j. fo. lxx. col. iij.
Excretionis duplicia instrumenta genere: s; plura p̄
ticulariter. De musc. motu. fo. lvij. col. iij.
Excrementum singularium in animali partiū na/
scitur ex ipso vnde aluntur succo. De sanit. tuenda.
j. fo. lxxxiij. col. j. in prin.
Excrementa venarum. De sympt. causis. vj. fol. cxv.
col. iij. & ab excrementis symptomata. f. cxvi. col. ij.
Excrementis sup̄fluis nō solū natura infra instituit:
verūetiam instrumenta ipsas facultates inseruit q̄
bus expellunt. De sanit. tuend. j. fo. lxxxiij. col. j.

Alphabetica.

Excrementorum per inferiora transmissio. De sympt. causis. fo. cxvj. col. iij.

Excrementorum varie species: alie eorum que in ventre alie eorum que in iocinore venis et arterijs percipiuntur: alie eius quod per singula membra distribuitur. De sanit. tuenda. fo. lxx. col. iij.

Excrementorum separatio in venis. Natur. fac. j. fo. lxxij. colum. ij.

Excrementum cuiuscumque partis eam que illi inest dispositionem ostendit. De cris. f. fo. cxxtij. col. iij.

Excrementa singula si moram diutius in ventre trahant putrescunt: alia longiusculo: alia breuiusculo tempore. Natur. fac. iij. fo. xxxij. colum. iij.

Excrementorum copia in animalibus vnde. De sanit. tuenda. j. fo. lxxvj. col. iij.

Excrementorum generatio esse et habere necessario subsequitur. De sanit. tuenda. fo. lxxvj. col. j.

Excrementorum cruentorum quatuor differentie. De sympt. causis. fo. cxvij. col. ij. in cake.

Excrementorum purgandorum gratia: natura protinus ab initio multa fabricata est instrumenta: atque hec sola ad bonam valetudinem seruanda abunde satisfaciunt. De morbo. causis. fo. cij. col. ij.

Excrementa a quibus remouentur et quomodo quod retentum est expellatur. De sanit. tuenda. j. fo. lxx. col. i. et colum. ij.

Excrementorum educendorum duplex ratio. De sanit. tuenda. j. fo. lxx. col. iij. et excrementis expellendis exercitatione plurimum posse. Ibidem.

Excrementa alut. De cris. iij. f. cxxtij. col. iij. ad vngue.

Excrementorum species affecta partem indicat. De loc. aff. j. fo. cxli. col. j. et ij.

Excrementa trifaria diuidunt. De loc. aff. iij. et ij.

Exercitatio proprie a loco grece denominatur que gymnasium dicitur. De sanit. tuenda. fo. lxxij. col. ij.

Exercitationum modus a principio definiri nullo modo potest: verum quotidiana experientia cum recollectione quantitatis: tum cibi tum exercitationum definitur. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxvj. col. iij.

Exercitationum diuersitas: alie enim graues robustis: alie celeres concitate aut pariter viose lente ac celeres. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxvj. col. j.

Exercitationibus non apertum corpus vitiosum. De sanit. v. fo. lxxvij. col. iij.

Exercitationis commodissimum tempus quum bestius cibis duplici concoctione tam prozusus sit confectus. De sanit. ij. fo. lxxij. col. iij.

Exercendi fenes consuetis laboribus. De sanita. v. fo. lxxvij. col. iij. Ibidem eorum exercitationes per valentiores corporis partes obeundas.

Exercitationes acute consensu gymnastarum omnium extenuant: lente contra corpus implent. De sanita. vj. fo. xcij. col. ij.

Exercitari non possulant qui calido sunt temperamento. Ibidem.

Exercitij modicis tum corporis tum animi calor naturalis custoditur. De sanita. tuenda. j. fo. lxxix. columna. ij.

Exercitij quanta cum natura nostra sit societas declaratur etate puerum facile. De sanit. tuenda. j. fo. lxxix. colum. j.

Exercitatio intempestiva aut crudis hominum implet aut pallide bilis prouentum auget. De sanita. ij. fo. lxxij. col. iij.

Exercitationibus ver accommodatissimum. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxvj. col. ij.

Exercitatione precedant vacuationes alut ac vesice ne quid ex his in habitum corporis. De sanita. ij. fo. lxxij. col. iij.

Exercitationum celerum catalogus. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxvj. col. j.

Exercitatio preparatoria contrahit. Sanit. iij. folio lxxij. col. j.

Exercitationis subibende tempus et signa. De sanit. ij. fo. lxxvj. col. iij.

Exercitatio que a pottherapia dicitur post vigiliis et tristitia apta. De sanit. tuenda. iij. fo. lxxij. col. j. Et ibidem exercitatio non esse si ad hunc crudelitatis signa.

Exercitationum genera voco lucta: panceration: pugillatum cursus et alia id genus: quorum alia exercitationes sunt: alia non solum exercitationes: sed et opera. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxvj. col. iij.

Exercitationes solum: disci iactus: saltus: tum corporis: tolle: pila vel per altores corpus fatigare. Ibidem.

Exercitia et opera simul sunt quum fodit quis: quum remigat: arat et quum vites putat. Ibidem.

Exercitatione hec tria sequuntur: membrorum durities ex mutuo ipsorum attritu: gemini caloris augmentum et spiritus citatur motus. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxij. col. ij. in calce. et iij. in princip.

Exercitatio exiguos meatus expurgat: et excrementa expellit: quare commodius precedit cibos. Ibidem. colum. iij.

Exercitatione fatigatus immodicum sustinere calorem dicitur. De morbo. causis. fo. cij. col. j.

Exercitationum tria genera prima: aut enim a nobis mouemur: aut ab alijs aut a medicamento. De sanita. j. fo. lxxix. colum. j.

Exercitationes ad sanitatis tutelam in primis necessarier: eas tamen aperte dant Asclepiades. Ibidem.

Exemplaris exercitatio maxime utilis. De sanit. v. fo. xcj. colum. ij.

Exempla potiora esse que quisque viderit. A verbo. ix. vbi quo insomnio patris monit? ad studium me dice se conuertit.

Experientia pro norma habenda eorum que excogita ueris. De sanit. tuenda. vj. fo. xcviij. col. iij.

Experientie tertium genus imitatorum. Intro. f. j. co. ij.

Experientiam Esculapius instabilem prozusus vult esse. iudicat enim nihil sepe identidem perspicere posse. Intro. fo. ij. col. j.

Experientie longo vsu est opus. A verbo. curand. iij. fo. cxxv. col. ij. eaque omnia inuenire minime potest. Ibidem col. j.

Expulsoria propulsoria facilius ab opere sic dicta. Natur. fac. iij. fo. xxxij. col. ij.

Expulsoriam vim indicant manifeste in ventre non solus morbus qui ob sensum eius est manifestus: sed etiam alij affectus. Ibidem. fo. xxxij. col. iij.

Expultrici facultatis tempus agere succedit post frustionem. Natur. fac. iij. fo. xxxij. col. j.

Expulsure symptomata. De diff. sympt. fo. cv. colum. ij. et fo. cxv. colum. iij.

Expelli que in ventre sunt corrupta prozusus vel vomitione vel deiectione optimum. De sanit. tuenda. iij. fo. lxxij. col. j. in calce.

Expulsiones quomodo considerare. De sympt. causis. fo. cxviij. col. iij.

Tabula

Expulsionem educationēque mali succi e corpore quid
impedit. De sanit. iij. fo. lxxiij. colum. j.
Expultricis facultatis natura. De sanit. tuend. vi.
fo. xcviij. col. j.

De littera F.

Facies morifere occasiones. Adetodi. xij.
Facultates totius corporis proprias esse
quatuor. Temp. iij. f. xliij. col. ij. ⁊ nat. fac.
iij. fo. xxx. col. j.
Facultates supradicte quatuor effectus sunt totius
in corpore substantie. Ibidem.
Facultatum naturalium opus. De natura. faculta.
j. fo. xxiij. colum. ij. et facultatum actio ⁊ causa. ⁊ co/
dem colum. iij. facultates ad aliquid esse via inue/
niendi eas.
Facultates naturales unicuique organo tribuit natu/
ra. Natur. fac. ij. fo. xxy. col. iij.
Facultatum expertia corpora. Natura. fac. ij. folio
xxviij. colum. ij.
Facultates due retentrix expultricisq; in utero. Ma/
tura. fac. iij. fo. xxxj. col. iij.
Facultates quatuor. De morbo. causis. fo. cii. col. ij. ⁊
de sympt. causis. fo. ciiij. col. iij. vbi earum sympto/
mata enarrat.
Facultates naturales omnibus particulis que nu/
triri possunt necessarie sunt: ideoque minuitre nu/
tritionis a Galeno vocitate. Natura. fac. iij. folio
xxxiij. colum. ij.
Facultati liberos nō conscripisset Galenus: si quis
maiorum exacre super bisaliquid posteritati tradi/
disset. Ma. fac. iij. fo. xxxiiij. col. ij.
Facultatum principium ac symptomata. De sympt.
causis. fo. cxliij. colum. j.
Facultates inter se contrarias sibi insitas quodq;
instrumentum habet. Naturalium. facultatum. iij.
fo. liij. col. j.
Fastidio cibi verati comesse coacti nec deglutire qd
comederunt valent: nec si id per vin factant quod
deglutitum est retinent: sed protinus euomūt. Ma/
tur. fac. iij. fo. xxxij. col. j.
Fascie euoata grecis dicuntur. De sanit. tuenda
iij. fo. lxxviij. col. iij.
Faucium asperitas rursim excitare solet. De disse.
morbo. fo. xcix. col. iij.
Fauces vocat Galenus internum oris locum: vbi si/
mul conueniunt ⁊ gula ⁊ gutturis partes extreme.
De loc. aff. iij. ca. v. vbi de angina.
Febres omnes preter becticas a laborate sentiri. De
inequal. intemp. fo. xviij. col. j.
Febres future signa. De presagio. fo. cxx. col. iij.
Febres omnis pblegmonesq; omnis (preter becticas)
ex morbis sunt quib; inequalis intemperies. De
inequal. intempe.
Febrium formas te inspicere iubet Galenus: neq;
essu insultibus accessionū similes sunt: neq; ascen/
sus neq; statibus neq; remissionibus neq; in calo/
ris qualitate neq; in motu arteriarum. De cris. ij.
fo. cxxviij. colum. ij.
Febriant alij: tum pro viribus cause effectricis:
tum pro corporis ipsius affectu magis: alij minus
De inequal. intemp. fo. xviij. col. j. Et eodem quo ri/
gor et febris simul sint.

Febrium differente principales ⁊ vt essentia febrili
sit in genere caloris preter naturam. De differen.
feb. cap. j.
Febrem ex putredine accendi cur? causa est opilatio.
De disse. feb. j. ca. v.
Febrium genus non circustionem solum considerare
oportet. Eodem. ca. xiiij.
Febres omnes fere alie (preter becticas) ex duplici ine/
quali intemperie componuntur. De inequa. intemp.
fo. xviij. colum. iij.
Febres nominatur vbi calor totum corpus infestat
De disse. morbo. fo. xviij. col. iij. Et de morbo. caus/
sis. fo. c. colum. j.
Febres ex complicatione quadrupliciter consistit. De
cris. ij. fo. cxxx. col. ij.
Febres comitatur pblegmonas erysipelata carbo/
nes ⁊ id genus reliquos morbos. De diff. morbo. fo.
xcix. col. ij. in calce.
Febres cum morbo calido ⁊ secco humida conueniunt.
De sanit. j. fo. lxxviij. col. iij.
Febrium simplicium tria erunt vniuersa genera: singu/
laq; eorum in duas primas differentias secabunt.
Vbi enim intermitteutes vel continue febres erunt.
De cris. ij. fo. cxxx. col. iij. in calce.
Febres ex humorū putredine accense sunt non acci/
denti morborum: sed ipsi morbi. Ad Blauc. j. fo.
ccii. col. j.
Febres ex intermittentium genere cū continua diffi/
cillimam: vixq; explorabilem facit mixtionem. De
cris. ij. fo. cxxx. colum. iij.
Febrens est quum a deo immodice calor est auctus
vt hominem offendant et actionem ledat. Adetbod.
viij. in princip.
Febilis intemperante excessus in caloris abundā/
tia. Ibidem.
Febrium putridarū quedam cum accidentibus: que/
dam sine accidentibus. Neq; mixtissime dicuntur.
Ad Blauc. j. fo. ccii. colum. j.
Febres diuturnas: qui abscessus finire consueuerūt
De cris. iij. folio. cxxij. colum. iij.
Febrium intermittentium signa. Ad Blauc. j. folio
ccij. colum. ij.
Febres vel simplex est et humoris affert indicium
ex quo gentia est: vel composita que ex simplicibus
febribus totidem succorum numero multitudines
indica bit: vel cum loco patiēte vel epibemera vel be/
ctica. De cris. ij. fo. cxxx. col. ij.
Febres que cum rigore inuadunt ex earum sunt nu/
mero que per circuitum infestant. Ad Blauc. j. fol.
ccij. col. j.
Febriantem omnium maxima signa consistunt
in pulsibus atq; vrinis: his vero addere oportet
quecumq; circa faciem Hippocrates scribit accubi/
tumq; et respirationem. Ad Blauc. j. fo. ccij. col. j.
Febriantes nonnullos Galenus septem dierum
inedia detinuit. Adetbo. x.
Febrium differentie quare a Galeno seorsum tracta/
re. Adetbod. viij. in princip.
Febres putrida quib; indicij cognoscitur. De diff.
feb. j. cap. ix.
Febres que ex locis patientibus accidunt formam
compositam habent: quedā enim loci indicta pre/
se ferunt: quedam autem eius ob quam consistunt
cause. De cris. ij. fo. cxxx. col. j.

Alphabetica.

Febrium differentia. *Adverbod. viij. in princ.*
 Febrium tria genera. *Adverb. ix. in principio.*
 Febris pestilentis causam esse inspirationem. *De diff. feb. j. ca. vi.*
 Febrium que sine loco patiente ex humorum putres die exorūt tres sūt forme. *De cris. ij. f. cxxij. col. j.*
 Febres paucæ sunt que vt exacte dignoscatur q̄rtus diē desiderēt. *Ad Glauc. j. fo. cctij. col. j.*
 Febres legitime atq; exquisitæ quādo sunt. *De cris. ij. fo. cxxij. col. ij.*
 Febris suauitatem tibi indicabit egrī in tolerando facilitas. *Ad Glauc. j. fo. cctij. col. ij.*
 Febris que in generatione adhuc est causa submouenda. *Adverbod. viij. in principio.*
 Febrium intermittentium tres haberi differentias. *De diff. feb. ij. c. ij.*
 Febres mitissime q̄ securissimis signis sūt q̄rto die finitū vlt p̄i? *Hyp. p̄sag. De cris. ij. f. cxxij. col. j.*
 Febris que in tertiu vsq; diē protrahitur an diaria dici debeat. *Adverb. ix. in principio.*
 Febris quid. *Adverbod. ij.*
 Febres quā ob rem per circuitū repetant. *De diff. feb. ij. c. j.*
 Febris ex sanguinis putredine siens tā quodāmodo biliosa est. *De cris. ij. fo. cxxij. col. iij.*
 Febris ex sanguine putrefacto accendit biliosa. *De diff. feb. ij. cap. xij.*
 Febres et rigor quomodo simul sint. *De inequal. in temp. fo. xvij. col. ij.*
 Febres composite nō eque facile ac simplices dignoscuntur. *De cris. ij. fo. cxxij. col. iij. in calce.*
 Febres que febribus est humectatio refrigeratioq; sūt remedia. *Adverbod. ix.*
 Febres exquisite siue intermittentes siue continue statim a principio noscuntur: mixtas vero et adulteratas difficile quidem in primo die (nō tñ impossibile) notare: plurimas aut secūdo vel tertio vel omni no quarto exquisite compertas habere possumus. *De cris. ij. fo. cxxij. col. iij.*
 Febribus causa quando manet adhuc dicitur. *Adverbod. ix. in principio.*
 Febres complicantur vnus generis cum alijs etusdem generis: vnus speciet cum alijs eiusdem speciet. *De cris. ij. fo. cxxij. col. iij.*
 Febri simplicē spēm vt agnoscas exercitari opz atq; ita, deiceps ad p̄positas trāsgredi. *Id. col. iij. j. p̄n.*
 Febrium dignotionē decem voluminibus cōplexus est Archigenes. *De cris. ij. fo. cxxij. col. iij.*
 Febres nonnunq̄ repetunt per circuitionem: nonnunq̄ continue sunt. *De diff. feb. ij. c. xvij.*
 Semen perineos grece. *De loc. aff. j. f. cxxvij. co. iij.*
 Fex vsta et nō vsta quomodo differant. *Natur. fac. ij. fo. xxx. colum. iij.*
 Fibre cordis. *Temp. ij. fo. x. colū. iij.*
 Fibre circulares. *Natur. fac. ij. fo. xxxij. col. iij.*
 Fibre partium quibus circūberet ac circūnascitur caro. *Temp. ij. fo. x. col. iij.*
 Fibras oblongas habentū instrumentorum mun? *Id. col. iij.*
 Fibrarū positura quō partes motu habeant. *Natur. fac. ij. fo. xxxij. col. iij.*
 Fibre lōgitudine. *Natur. fac. ij. f. xxxij. col. iij.*
 Fibre q̄cutis partim paulominus: partiz paulomagi: tum frigide tum sicce sunt: partim similes omnino cutis substantie. *Temp. ij. fo. x. col. iij.*

Fibrarum tertium genus est obliquarum minus q̄ cetera numerosum: quod in instrumentis q̄ ex duabus tunicis constant inuenitur. *Natur. fac. ij. fo. xxxij. colum. iij.*
 Ficus temperata. *Temp. j. fo. vij. col. j.*
 Figura media que dicatur. *De musc. motu. j. fol. lv. col. iij.* Et que de figurarum situ ab Hippocrate scripta sint. *fo. lvj. col. ij.*
 Figure omnes (preter mediam simpliciter) partim minus: partim vero magis cum dolore. *De musc. motu. ij. fo. lvij. col. ij.*
 Figure vitia quedam aduentitia vt luxatio membr: quedam vero natura que in vtro contrahuntur. *De diff. morb. fo. xcix. col. ij. in principio.*
 Figure vitiose cause. *De morb. causis. fo. cij. colum. iij. in principio.*
 Figura instrumentorum omnium seruanda: que si vitio quopā offenditur totius instrumenti functio necessario deterior redditur. *De diff. morb. fo. xcix. columna. ij.*
 Figura particule vbi lesa est simul cum ipsa vitatur meatus aliquis exemplo nasi ob icum violentum simi facti: ideoq; impedit trāspiratio. *Id. col. iij.*
 Finitis ijs que pre se sunt prestantior. *De sanit. tuenda. ij. fo. lxxij. col. j.*
 Fistule a Galeno sanate. *Ad Glauc. ij. folio. cccj. col. ij.*
 Flatus. *De sympt. causis fol. cxvj. columna. iij. in calce.*
 Fluxione affecti corporis vnica non est temperies. *De inequal. intemp. fo. xvij. col. ij.*
 Fluxiones capitis calide et frigide. *De sanitate tuenda. vi. folio. xc. columna. iij. et. iij.*
 Fluxio in musculum procumbens. *De inequal. in temp. fo. xvij. col. ij.*
 Fluxionis causa est vis expulsoza. *Natur. fac. iij. fo. xxxij. col. j.*
 Fluxio si vincit sequitur corporū victorū corruptio sin victa est reddit corpus ad naturalem statū. *De inequal. intemp. fo. xvij. col. ij.*
 Fluunt aliquando humores synceri: nonnunq̄ si bē inuicem mixti. *De causis morb. folio. cij. colum. j.*
 Fluunt ex omnibus particulis in imbecilliores que sunt supernacanea. *Natur. fac. iij. fol. xxxij. col. j.* Et de morb. causis *fo. cij. col. ij.*
 Fluxiones ventriculū infestantes. *De sympt. cau. fo. cxvij. col. j.*
 Fluxione qui oriantur morbi. *De morb. causis. fol. cij. col. j. et. ij.*
 Fluxionis motum semper ad contrarium trahere expedit. *Ad Glauc. ij. fo. ccvij. col. iij. vbi sup fluxionibus copiose.*
 Fluxiones a potentioribus depulse partibus quas re in imbecilliores irruant. *De morborum causis fo. cij. col. ij.*
 Fluentium humorum retractio: eorum vero qui taz membrum obsederint detruatio medela est. *Ad Glauc. ij. fo. ccvij.*
 Fluxionis causa duplex. *Adverbod. xij. Et de diff. feb. ij. c. xv.*
 Fluxiones affectis partibus dolor attrahit. *Id. ibid.*
 Fluxio certis temporibus quam ob causam decumbant. *Id. ibid. c. xliij.*

Tabula

Fetus in utero propemodum sanguis tantum est. *Tempe. ij. fo. ix. col. iij.*
 Fetus propellentes trudentesq; foras particule. *Natur. fac. iij. fo. xxij. col. iij. r. ij. vbi de viro r. fetu.*
 Fetus in utero quomodo concreascit. *De sanit. j. fol. lxxi. col. iij. in princ.*
 Fetus quod pbat aliq; calidissimū. *Temp. ij. fo. ix. col. iij.*
 Fetus viuentis vterū os adamussimū p̄inet mortuo rō adaperitur quātū ex vsu ad exitum sit. *Natur. fac. iij. fo. xxij. col. iij.*
 Fetus editio. *De sympt. causis. fo. cxj. col. iij.*
 Fetus inuolubzū grece chorion dicitur. *De disse. ar. teriatum. fo. lxx. col. iij.*
 Fetus conceptus sanguine materno alitur. *De sanit. tuend. j. fo. lxxij. col. iij.*
 Fetus primi mēbrana. *Natur. fac. ij. fo. xxvij. col. ij.*
 Fetus partes in utero formantur secundum ordinē *Tempe. ij. fo. ix. col. j.*
 Fetus oēs p̄ticle dū abduc in utero gestat ac fingitur nature sunt opa. *Natur. fac. j. fo. xxij. col. iij.*
 Fetus in utero quare primo humidissimus. *Temp. ij. fo. ix. col. j.*
 Femine viris sunt pinguiorēs q̄ scz femina mare est frigidior: r. plurimū domi versat. *Temp. ij. f. xj. col. j.*
 Formatrix virtus artifex est particulasq; fm animi mores effingit. *Temp. ij. fo. xij. col. j.*
 Formatrix facultas. *Natur. fac. j. fo. xxij. col. iij. r. fo lto. xxij. col. ij. lib. ij.*
 Formica cane siccior. *Temp. j. fo. vj. col. ij. r. colū. iij.*
 Formica secca vermis humidus vt sunt animalia. *Frigidū in aialib? atq; stirpib? quomodo. Tempe. j. fo. iij. col. iij.*
 Frigiditatibus olea vtilia trinum amaracinum: cōmacinum: calefaciunt enī potenter. *De sanita. tuend. iij. fo. lxxij. col. iij.*
 Frigidū id dicim? in quo frigidum calido prestat. *Temp. j. fo. iij. col. iij. r. col. iij. frigidum liquid est non statim esse humidissimū.*
 Frigidi temperamēti tres differentie. *De sanit. tuend. vj. fo. xcij. colū. ij. r. victus rō in frigidis r. siccis atq; de frigido r. humido temperamento. Eodem.*
 Frigidū simul ac siccū in eodē corpore posse consistere ratio iudicat. *Temp. j. fo. iij. col. iij.*
 Frigide herbe r. vnctiones. *De sanit. vj. fo. xcviij. col. ij. r. fo. xcviij. col. iij. frigiditas vnctiones ex papauerē r. mādragoza cauendas.*
 Frigidū simul calidūq; si dixeris nihil absenti erit: canis hominis respectu calidus est: leonis vero frigidus. *Temp. j. fo. vj. col. ij.*
 Frigore nonnulli perierunt. *De inequal. intemp. fo. xcviij. col. ij. Et quomodo frigus dolorem excitet.*
 Frigida medicamenta veluti papaueris succus hec a nostro corpore: ne vel paulū quidē demutantur: sed ipsum vincunt ac mutant. *Temp. ij. fo. xv. col. j.*
 Frigidi morbi affectus in extremis partibus adeo subinde manifestus est vt ipsas emortuas nōnunq; decidere p̄gerit. *De diff. morb. fo. xcviij. col. iij.*
 Frigiditas tanta apud istum hōis humalibus grassatur vt videbis nō solū lucernā sub dō posī tam veructiam omnem ignem exigū protinus extinguī. *De morb. caus. fo. c. col. ij. r. iij. in calce.*
 Frigida febricitantibus quomodo monstranda vtilis. *Adverbodi. j.*
 Frigida pota p̄petuo p̄tinet est remediū. *Adverb. xj.*

Frigidi morbi cause multe sunt numero: vt frigiditas vicinitas: cibi potusq; tum quantitas: tum qualitas: item cōstipatio et raritas: p̄terea r. ocium r. morus immodicus: quippe ab huiusmodi occasionibus igitis quoq; extinguuntur. *De morb. caus. fo. c. col. ij. r. iij. Ibidē. frigidū cibi qui moriē inducāt. Frigore in itinere nonnulli perierunt. De disse. morb. xcviij. colū. iij.*
 Frigida multos liberauit ardentibus febribus mediocriter humoribus cōcoctis. *Adverb. ix.*
 Frictione dura ligari corpus: molli solui multa extenuari: medicos crasse scripsit Hippoc. *De sanit. tuenda. fo. lxxij. col. j.*
 Frictionis omnis opus est calorem accendere. *De sanit. tuenda. ij. fo. lxxij. col. j.*
 Frictioni infanribus a concoctione debet fieri ne in totum corpus degeratur lac aut alimētum nō probe concoctum. *De sanit. tuenda. j. fo. lxx. colū. iij. et frictio olei in infanribus. Eodem.*
 Frigidū corporis modus: primo contractum blādius: inde sensu paulo fortius: eatenus aucta semper ad valentius frictione quoad tam carnem p̄parat: citra tū lesionē. *De sanit. tuē. ij. f. lxxij. col. iij.*
 Frictiones varie ex manu circūacti: nam superne deorsum: inferre sursum in subiectū in obliquis: in transuersum et subtransuersum. *De sanit. tuen. ij. fo. lxxij. col. iij.*
 Frictionū quatuor genera. *De sanit. ij. fo. lxxij. col. j. vbi in eos qui plures q̄ quatuor differentias frictionum ponunt scribit. Et eodem: frictionum diuerse ac multitudine secundum aliquos differentie*
 Frictio semp corpus pro ratione afficit: molli emollium: dura duratum reddit: non tamē semper parimētura: a pluscula magis: a parciore min⁹. *De sanit. tuen. ij. fo. lxxij. col. iij.*
 Frictionum quatuor differentias Hippocrates ex primens duas alias subauditas voluit. *De sanit. ij. fo. lxxij. col. iij.*
 Frictio varios manū tactus habere debet quo vt delicet vnuerse musculorum fibre omni ex parte fricetur. *De sanit. tuen. ij. fol. lxxij. col. j.*
 Frictiones ad corporis affectū ceu finē dirigitur. *De sanit. tuen. ij. fo. lxxij. col. j.*
 Frictionū numerū ofone definire non est. *De sanit. tuenda. ij. fo. lxx. col. ij.*
 Frictionis carnis augende g̃ra facie finis. *Ibidē.*
 Frictionū multiplex rō. *De sa. tuē. ij. f. lxxvij. col. ij.*
 Frictiones dure ac lente quor fugiende. *De sanita. tuenda. ij. fo. lxxvij. col. ij.*
 Frictio: frictu: perfrictio: vñt p̄miscue Gal. greci recentiores t̄pi. *De sa. tu. ij. fo. lxxij. col. iij. i. calce.*
 Frictio matutina vespertinaq;. *De sanit. tuenda. iij. fo. lxxij. col. j.*
 Frictio vespertina vtilis bis quos valida lassitudo p̄mit vel siccitas male bz. *De sa. tu. iij. fo. lxxij. col. iij.*
 Frictio matutina simul cōcoquit crudū succum: si mul corporeā molem animantis nutrit. *De sanit. tuenda. iij. fo. lxx. col. iij.*
 Frictionū nouē differentie ex Galeno? Paulo egltue: et be omnes in respectu collationeq; dicuntur. *De sanit. tuend. ij. fo. lxxij. col. ij.*
 Frictionū ea posito que post exercitacionē adhsbet apothetapia Galeno dī. *De sa. tu. ij. f. lxxij. col. ij.*

Alphabetica.

Frictio preparatoria. De sanit. tuend. ij. fo. lxxv. col. j.
 Frictionum mensura. Eodem fo. lxxv. col. j.
 Frictionis medie note: rubor et tumor. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxv. col. ij.
 Frictionis cum pinguitudine adhibere duplex scopus De sanit. tuend. v. fo. lxxv. col. iij.
 Frictioes iam laborantibus partibus adhibere non conuenit. Eodem. col. iij. in calce. et fo. lxxix. col. j.
 Frictiones rotunde que. De sanit. tuend. v. fo. lxxix. col. j. in calce.
 Frictiones pro viri quantitate adhibende. Eo. col. ij.
 Frictio medietatis carnis incrementum gignit. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxiiij. col. j.
 Frictio mollis necessario corpora mollit. De sancta. tuend. ij. fo. lxxiiij. col. iij.
 Frictio erit si et appetentia et attractio sit. Matur. fac. iij. fo. xxxij. col. j.
 Functiones optime aliquid habere pro sua natura indicant. Temp. j. fo. vij. col. j. et fo. vij. col. ij.
 Functionem particula queque certam habet: ex calid. frigi. humid. et sic. temperie. Nat. fac. ij. fo. xxx. col. ij. et col. iij.
 Functionis vitium cuiuscunque preter naturam se habentis membri non ante morbum decernemus quam ad sensibilem magnitudinem peruenierit. De sanit. tuend. j. fo. lxxvij. col. j.
 Functiones corporales in pueris pollent aiales in reliqua etate. De sanit. tuend. vj. fo. xcij. col. ij.
 Functiones: corporis constitutione necessario sequuntur. De sanit. tuend. j. fo. lxxvij. col. j.
 Functione impediunt partium vebementiores affectus. De diff. morbo. fo. xcix. col. j.
 Functionum actionumve magne differentie in animalibus. De sanit. tuend. j. fo. lxxvij. col. ij. in calce.
 Functiones inculpate probeg constitutionem probam sequuntur. De sanit. tuend. j. fo. lxxvij. col. j.
 Functionum nota. De sympt. causis fo. ciiij. col. j.
 Functionum cause similium partium leucrasia instrumentaliuque postura: numerus: forma: ac magnitudo. De sanit. tuend. j. fo. lxxvij. col. j. in calce.
 Functiones alie aiales: alie naturales: et be due primum sunt differentie. Alium genus trifarium distinctum: in sensibiles: mortices: et principes facultates: et hic super his copiosissime vide de sympt. caus. fo. ciiij. col. j. de naturalibus vero. eodem. col. iij.
 Functione voluntarie in adulescentibus: naturales autem in infantibus pollent. De sanit. tuenda. j. fol. lxxvij. col. j.
 Furculis masius triticum et applicitum ocyssime os mutat et coquit. Matur. fac. iij. fo. xxxij. col. ij.

¶ De litera. G.

Alenum fuisse diuinit. Adetbod. viij.
 Galenus ob prius insomnium medicine studio captus. Adetbod. ix.
 Galeni regio (vitio temperata) optima gignit corpora. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxv. col. ij.
 Galen? non sine febre exegit: nam ex facilitudine quicquid febricitauit. De sanit. tuend. v. fo. lxxv. col. iij.
 Galenus non corporis statum salubrem statim ab ortu nactus est: nec vitam plane liberam sortitus. De sanit. tuend. v. fo. lxxv. col. iij.
 Galenus quam primum sisset sibi esse artem seruare de sanit. tatis: post. xxvij. annu ne minimo quidam morbo la-

borauit. De sanit. tuend. v. fo. lxxv. col. iij.
 Galeni mos. De sanit. tuenda. vj. fo. xc. col. j.
 Galeni libri ante Hippocratem legendi. Adetbod. vj.
 Galli: Germant: Traces: Scythae quocumque iracundi et precipitis constituti. Temp. ij. fo. xij. col. iij.
 Gallici corpus nullum optimo temperamento. De sanit. tuend. ij. fo. lxxv. col. ij.
 Galloz cadore. De sanit. tuenda. j. fo. lxxvij. col. iij. in calce.
 Gagrene sunt que ex magnitudine inflammationis sunt mortificationes: nondum tamen integre sint facte. Ad Glauc. ij. fo. ccxj. col. iij.
 Garrulitas ad finem potissimum taxanda. De sanit. tuend. j. fo. lxxix. col. j.
 Gene morientibus biant mediocriter. De motu musculorum. ij. fo. lvij. col. ij.
 Genera ultima primarum. Temp. j. fo. vij. col. ij.
 Genera sunt et species oia que magnitudine sunt inter prima et indiuidua genera a veteribus notantur. Ibidem.
 Generatio et corruptio. Nat. fac. j. fo. xxxj. col. j. et col. iij.
 Generationis nostre principia sanguis semenque genital. De sanit. tuenda. j. fo. lxxv. col. iij.
 Gentium quod est immortale fieri posse scripsit philosophus Galeni seculo. cui? opinioni reluctatur diuinit? ille Galen? De sanit. tuenda. j. fo. lxx. col. iij.
 Gentium origo nobis proficiscitur ex humida substantia. De sanit. tuenda. j. fo. lxxvij. col. iij.
 Gentilium primum voluptas. De sympt. caus. f. cix. co. j.
 Germant non scribit Galen? neque alij agrestibus? De sanit. tuend. j. fo. lxx. col. j. in principi.
 Germant. infantes modo odiosos etiam ab utero calentes ad flumem deferunt: ibique ceu ferrum candens sit: in frigidum humorem mergunt: sit de nature vigore periculum facientes: simul ipsum roborantes corpus. De sanit. tuend. j. fo. lxx. col. j.
 Germanicum corpus nullum optimo temperamento. De sanit. tuend. ij. fo. lxxv. col. ij.
 Gingiber et piper prozari facile solent. De sanit. tuenda. iij. fo. lxxv. col. j. et col. ij. atque eorum viris berbe radice.
 Gloria vana Greci καλοδοξία vocant. De sanit. tuend. vj. fo. xc. col. ij.
 Glutinatoria medicamenta. Adetbod. curandi. iij. fo. ccxxvij. col. iij.
 Glutinato vnum id propositum est ut etus quod secundum naturam est redundantiam consumat. Eodem fo. ccxxvij. col. j.
 Glutinatione prohibentia vlcis ut pilus barenas fordes: oleum. Adetbod. curandi. iij. fo. ccxxx. col. iij. in principi. et ibidem ad glutinanda vlcera opus esse carnem subiectam temperatam esse.
 Gonorrhoea est seminis profluentum. De sympt. caus. fo. cxvij. col. iij.
 Graciles natura: pingues redditos vidit Galenus ex octosa et delicata vita toto temperamento ad humidum mutato. Temperamen. ij. fo. x. col. iij. in calce. et fo. xj. col. j.
 Gracillimum et obesorum contrarias habitudines ex contrariis temperamentis ortas esse necesse est. De sanit. tuend. j. fo. lxxvij. col. ij.
 Gracilitate externis iniuriis crassitudinem bis que interna ab ipso corpore proueniunt constat esse obnoxiam. De sanit. tuend. ij. fo. lxxvij. col. iij.
 Gracilius corpus unde sit et unde obesus reddatur. De sanit. v. fo. lxxvij. col. ij.

Tabula

Gracilem habitum sequitur venarum laxitas. *Tempera. ij. fo. xj. col. j.*
Graciliores calidi temperamenti omnes. *De sanit. tuenda. vj. fo. xcij. col. iij.*
Gracilitas nonnullis oritur propter totius corporis in sicci frigidiq; excessu intemperiez. *De sanit. tuend. vj. fo. xc. col. ij.*
Gula trahit. *Natur. fac. iij. fol. xxij. col. j. vbi venter per gulam trahere dicitur.*
Gule interna tunica cui recte sunt fibre instituta est quo ab ore in se attrahat: externa vero cui transuerse fibre vt constringat et protrudat qd accipit. *Natur. fac. iij. fo. xxij. col. j.*
Gulosis animalibus venter in ore inuenitur *Aristo tele scribente in animalium hysterijs. De natura. fac. iij. fo. xxij. col. j.*
Gule tunicarum varia actione vtitur natura. *De natura. fac. iij. fo. xxij. col. j. vbi vide contra Erasistrata et sectatores de tunicis eiusdem dissectionis exemplum gulam vocant ventris stomachum.* *De natura. fac. iij. fo. xxij. col. iij.*
Gule altera tunica deglutit licet at deterius q; amabatur. *De natur. fac. iij. fo. xxij. col. j. et ij.*
Gule affectus deglutientium affectui similis est. *De natur. fac. iij. fo. xxij. col. j. Et ibidem gula in vomitione quid patiatur.*
Gula. *De musculorum motu. j. fo. liij. col. iij. in calce.*
Gule situs obliquus. *De nat. fac. iij. fo. xxij. col. j.*
Gula transitus quidam comestorum bibitorumq; est *Aethod. curand. iij. fo. cccxxv. col. ij. vbi de eius medicamentis qualia debent esse.*
Gustus voluptates. *De sympt. caus. fo. cvij. col. iij.*
Gustus symptomata. *De differentiis sympt. fo. cv. col. iij. Et de sympt. caus. fo. cvij. col. ij.*
De littera H.
 Habitum probus grecis enexia dicitur. *De optima confir. corpor. fo. xvij. col. iij.*
Habitus boni est baud facile morbis adli-
gari. *Ibidem.*
Habitus corporum quales optimos medici dscant. *De sanit. tuenda. j. fo. lxxvij. col. ij.*
Habitus bonus in optima confirmatione gignitur *De optima corp. confir. fo. xix. col. iij.*
Habitum corporis optimum integerrimi animi mo-
res sequuntur. *De sanit. tuenda. j. fo. lxx. col. j.*
Habitus malus circa omnem corporis insedit con-
firmatione. *De bono habitu. fo. xix. col. ij.*
Habitu corporum optimo quod est: simplex sane in-
culpatusq; est. *De sanit. tuend. ij. fo. lxxij. col. j. in calce.*
Habitus boni sunt simpliciter et absq; additione no-
minantur. *De bono habitu. fo. xix. col. iij.*
Habitus boni cum additione vt pugilum dicuntur:
quorum hyppocrates apb. iij. lib. j. meminit. *De bono habitu fo. xix. col. iij. vide Galenum.*
Habit? totius corporis. *Artis medi. fo. cccxix. col. iij.*
Hectica febris. *De ineq. intemp. fo. xvij. col. iij.*
Hectica difficile discutitur. *Aethod. v. vbi vide de febribus.*
Hectica febre laborantes putant se febre carere. *De ineq. intemp. fo. xvij. col. iij.*
Hemina libra. *De sanita. tuenda. iij. fo. lxxxvj. col. ij.*
Hemirritus. *De crisi. ij. fo. cxxx. col. ij.*
Hemorrhagia sanguinis eruptio. *De sympto. diff. fo. cv. col. iij. in calce.*

Hemorrhagia profusa vehementer adstringentibus
retinenda. *Aethod. v.*
Hemorrhagus remedio esse partis vulnerate firum.
Ibidem.
Hemorrhagie vtile emplastrum. *Ibidem.*
Hemodia. *De sympt. caus. fo. cvij. col. iij.*
Hepatic. *De sympt. caus. fo. cxvij. col. j.*
Hepiale febres. *De ineq. intemp. folio. xvij. col. lum. ij. et iij.*
Hepialus ex duplici ineq. intemp. compo-
nitur. *De ineq. intemp. fo. xvij. col. iij.*
Herbis nutrir plane non possumus. *Natur. fac. j. fo. xxij. col. j.*
Hepes vocatur quando bilis flaua sola excernitur
et in aliquo membro consistit. *Ad Glauc. ij. fol. ccvij. col. ij. in calce.*
Hepes exedens quando bilis totam cutem exulce-
rat vsq; ad carnem suppositam ab hyppocrate vo-
catur. *Ad Glauc. ij. fo. ccvij. col. ij.*
Hepes grece vlcus serpens latine. *Aethod. lxxij. vbi de berpetis et erysipclatis differentia: et ibide curatio.*
Hepes miliaris vbi pustule parue ac multe p sum-
mam cutem similes milijs excitantur sitq; ex bile
minus calida q; berpes exedens. *Ad Glauc. ij. fo. ccvij. col. ij.*
Herpetum curatio. *Ad Glauc. ij. fo. ccvij. col. ij.*
Homo in toto animalium genere medium temperiei
obtinet. *Temperamen. j. fo. vj. col. iij.*
Homini inter se plurima est differentia. *Tempera-*
**men. ij. fo. ix. col. j.
Homo ex multis et dissidentibus partibus condit?
est. *Temperamen. ij. fo. vj. col. iij.*
Hol? conuenit vt sit sapientissimus. *Temperamen. ij. fo. vj. col. ij.*
H? tepatissimus sit: tum oim aialium: tum vero oim
corpor. tep. ij. fo. vj. col. ij. in prin.
Horre? vnde. *De sanit. tuend. iij. fo. lxxx. col. iij. Et de*
sanit. tuend. iij. fo. lxxxij. col. j. Et de sympto. causis
**fo. cxij. col. iij.
Humectat corpora sicca oleu dulce. *De sanita. tuen-*
**ij. fo. lxxxij. col. ij.
Humidu in animalibus ac stirpsibus quo pacto in-
telligendu. *Tempe. j. fo. iij. col. iij.*
Humidas particulas animalis seruare puenit. *De*
**sanit. tuend. vj. fo. xcij. col. j.
Humidu id dicimus in quo maior portio humidit-
atis. *Temp. j. fo. iij. col. iij.*
Humidiora diuturniora sunt: et longioris vite homi-
nes huidi. *De sanit. tuend. vj. fo. xcij. col. j.*
Humidu si quatenus humidum est mutetur manife-
stum cum siccatur tri: tum quod id siccet siccu dis-
cendu. *Temp. j. fo. iij. col. iij.*
Humiditates vitiose febre in plures dies extendunt.
**De sanit. tuend. iij. fo. lxxxij. col. j. in calce et ij.
Humidi ac calidi status proprium vt in estu assidue
pluat. *Temp. j. fo. v. col. iij.*
Humiditas ex diuturna admodu desidra. *De sanita-*
**tuend. iij. fo. lxxxij. col. ij.
Humida calidatq; teperies cuiusmodi res sit aduer-
tentu q; veri dissimilis qd ipatu est? deide q; necio
oia in ea putrescat. *Tep. j. fo. v. col. iij. in calce.*
Humiditates siue be minie portione: siue alta qua-
uis occasione inciderint emendande: vt scilicet************

Alphabetica.

studium ad siccationem dirigatur. De sanita. tuē. iij. fo. lxxxiij. col. j. in calce. et. ij.

Humidū absoluto sermone nec ad aliud collatū: in solis elemētis est aq̄ et aere. Tēp. j. fo. vi. col. ij.

Humiditas ex humectantis natura cibi quales fructuū plurimi: itēq̄ olēū multa: que vtiq̄ acra nō sunt. De sanita. tuē. iij. fo. lxxxiij. col. ij.

Humida quō sanguis: pituita: adeps: vinum: oleū: mel: et his similia. Tēp. j. fo. j. col. iij. et fo. viij. col. ij. Tēp. j. fo. vi. col. iij. et fo. viij. col. ij.

Humiditatis ex potione immodica remedium sicca frictio. De sanita. tuē. iij. fo. lxxxiij. col. ij.

Humidi natura facile famē tolerant. Aderbod. viij.

Humidus morbus. De diff. morb. fo. xcix. col. j.

Humidiorū morborū cause. fo. cij. col. j. in principio.

Humidioribus naturis minus siccantes medicine conducunt: siccioribus que magis siccant. Aderbod. curan. d. iij. folio. cccxviij. col. iij.

Humoris calorisq̄ copia in ipso animantis ortu in idem coeunt. Tēp. j. fo. v. col. j.

Humore semper per calidum digesto spacio corpus siccum efficitur. Tēp. j. fo. v. col. j.

Humorum corporis qualitates. De morb. causis. fo. cij. col. j. vide Succus.

Humorū nōnūq̄ fluunt synceri nōnūq̄ sibi inuicem mixti. De morb. causis. fo. cij. col. j.

Hydropis quō in loco plurimum aque coaceruatur. Matu. fac. j. fo. xcxiij. col. iij.

Hydropis prima generandi causa ex sanguificationis defectu. Matu. fac. ij. fo. xcviij. col. iij.

Hydropē ex iocinoris scyroz: perpetuo gigni existit mat. Erasistratus. Matu. facul. ij. fo. xcviij. col. iij.

Hydropem non semel aut bis vidit Galenus: s; sepe ex diuturnis demoriboidib; vel suppressis vel inimodica pfusione boiem ad extremā frigiditātē ducētib; mulierib; vero cessatio omnimoda mēstruorum tum nimia vacuatio hydropem euocant. Matu. facul. ij. fo. xcviij. col. iij.

Hyssopus. De sanita. tuē. iij. fo. lxxxv. col. iij.

¶ De litera Z

Zecur proximum cordi caliditate. Tēp. j. fo. viij. col. iij.

Zecur et lien ad scyrbos mēbra sunt opoztunissima. Aderbod. iij.

Zocinoris excrementum aliud lient: aliud bilis vesice. aliō renib; est succidū. Ma. fa. iij. fo. xcxiij. col. ij.

Zocinoris caro simplicis cuiusdam nature. Tēp. j. fo. x. col. iij.

Zocinoris corp; d; Galeno primū ac maxime ipsa propria eius caro: post hanc etiam singula q̄ sunt in ipso vasa. Matu. facul. iij. fo. xcxiij. col. iij.

Zocinoris excrementum aliud est quale quod florem in vino dicimus. aliud quale quod fex d;: attrahiturq̄ alterum a vesicula que iocinori subest: alterū a liene. De sanita. tuē. j. fo. lxx. col. iij.

Zocinori quale medicamentum est absyntibium tale est lieni capparitis cortex. Aderbod. xiiij.

Zocinoris historia. Artis medica. fo. cccj. col. j.

Zocinoris affectus quomodo finiuntur soluunturq̄. De crisi. iij. fo. cxxxij. col. iij.

Zocinoris patientis signa. Artis med. fo. cccj. col. ij.

Zocinoris dolentis curatio est si ptinus detur aliqd̄ eoruz q̄ obstructū zecur liberet abstinēdūq̄ ab his cibis qui crassum efficiunt succum: et precipue si

ijdem sint glutinosi. De sanitate tuenda. vj. folio xcxiij. col. iij. in calce.

Zocinoris obstructi remedia ad tardā pcoctionē faciūt. De sanita. tuē. vj. fo. xcvi. col. j.

Zocinori inualido diacydonium salutare. De sanitate. vj. fo. xcviij. col. iij.

Zecur apozientia quando exhibenda. et quomodo si quoz vbi absyntibij coma macerata sit effectibus iocinoris offerenda. De sanitate tuenda. vj. folio xcxiij. col. iij.

Zocinoris scyrbum ab initio quidem sanauit Galenus: vbi vero ad plures dies forte foret extensus: neq̄ ipse potuit: neq̄ aliū vidit qui posset sanare. Ad Glau. ij. fo. ccc. col. j.

Zecur scyrbis opportunissimum: nam eius substantia naturaliter lutosum quippiā p̄tinet. Ader. xiiij.

Zocinoris opus omnibus particuli per necessariū. Aderbod. viij.

Zocinoris cauitas per aluū purgatur. Aderbod. xiiij.

eius aut gibba per vinas purgatur. Ibidem.

Zocinoris curatio recta. Aderbod. xiiij.

Zocinoris tēperamenta. Art. me. fo. cccix. col. ij. r. iij.

Zgnozantia coniuncta superbie virtutum indelebit. Aderbod. xiiij.

Zgnozantia nōnulli nō parū lucri faciunt. Aderbod. xj.

Zmaginatiua pars anime quecūq̄ sit. becaadem recordari videtur. De muscu. motu. ij. fo. lviij. col. iij. in calce.

Zmaginationes nocturne. De sanita. tuē. vj. in calce.

Zmaginationibus euidenter rerum impressiones accipiens conseruat perpetuo: et id quidem est memoria tenere. De muscu. motu. ij. fo. lviij. col. iij. i. cal.

Zmaginationis noxe. De sympt. cau. fo. cxiij. col. iij.

Zmaginationes obscure sunt in sopnis: quia obscure operatur aīa. De muscu. motu. ij. fo. lviij. col. j.

Zmbecillitas omnis. siue ventriculi: siue vene. siue arterie: siue musculi: atq̄ (vt simpliciter dicam) altorum instrumentorum animalium vitaliumq̄ vel ob meatuum amertiam vel ob intemperiem prouenit. De diff. morb. fo. xcix. col. j.

Zmbecillitas nature robori contraria. De crisi. iij. folio. cxxxv. col. ij.

Zindicatione inuentre aliquid. Aderbod. ij.

Zindicatio que ab ipsa rei natura primum oritur quod agendum est inuenit. Aderbod. curan. iij. folio. cccxv. col. j. in principio. Ibidem de indicatōne que a morbis sumitur.

Znanitio quando utilis. Aderbod. viij.

Znanitio corporis duplex. altera excrementorum: altera naturalis substantie nostre assidue defluentis que nutritioni ex aduerso opponitur. De sanitate tuenda. j. fo. lxxj. col. iij. in calce.

Znedie quātum profunt ad morbi curationem: tantum vel amplius officium virtutibus. Ad Glauco. j. fo. cxiij. col. iij.

Znedia in valentioribus vtendum virtutibus. et morbo coctu difficili. largiori autem cibo vbi vires debiliores. Ad Glauco. j. fo. cxiij. col. iij.

Znedia naturas i sumū discitimē adduct. Ader. viij.

Znequalis corporis nostri status triplex: prout corporis nostri compositio triplex. De sanita. vj. folio xcvi. col. ij. Vide puer.

Znfantis recens editi educatio: cuius corpus pmo sale inspergendū. De sanita. tuē. d. j. fo. lxxviij. col.

Tabula

- ij. et. liij. Ibidem quodq; infantis tegmen cutive reddi debet ad indolentia et tolerantia aprissima. Infantibus natura consuluit: quippe que lac matris in humectis alimētū vsum preparauit. De sanit. tu. j. fo. lxxvij. col. iij. Et ibidē infantie lac incorruptū maternū optimū alimētū et magis propriū fo. lxxix. col. j. in princ.*
Infantium doloris tria remedia vfu inuenta: nutrit/ cis papilla ori indita: altera duo mor? mediocritis et vocis modulatio. De sanit. tu. j. fo. lxxix. col. j.
Infantes ad musicam et exercitia suapte ingenio p/ pēsi sunt. De sanit. tuē. j. fo. lxxix. col. j.
Infantibus triplex a nutritibus excogitata dīmo/ tio: in cunis: in lectulis pendētib?: in suis ipsarū vlnis. De sanit. tuenda. j. fo. lxxix. col. iij.
Ibidem quodq; infantes immature nō esse cogēdos. Infantes si conclusis aliquo loco minime probis beas quominus discurrāt ac pullozū vitulozūq; ri tu lasciuant. De sanit. tuē. j. fo. lxxix. col. j.
Infantes optimi temperament: ne quos animi mo tus inmodicos incurant non leui cura egent. De sanit. tuē. j. fo. lxxix. col. ij. Et ibidem infantes quib? dolorē indicāt: et quare inordinato motu mouent. Infantis educādi curam suscipiens qualis esse de/ beat. De sanit. tuenda. j. fo. lxxix. col. ij.
Infans quoad primos dentes emiserit lacte alen/ dus: tum solidioribus cibis assuefaciendus. De sa nit. tuen. fo. lxxix. col. iij.
Infantes puerive omnino vīno abstineant. De san. tu. j. fo. lxxix. col. j. in calce.
Infanti recens nato que officiant vt conijcias non inodo solertia opus est: sed etiam assidua de ipso q nutritur experientia. De sanit. tuē. j. fo. lxxix. col. j.
Inflammationem Galenus vocat omnem calidam ac veluti flammēam dispositionem. Ad Glauco. ij. fo. cccix. col. ij.
Inflammatio quid Galeno significet. De crisi. ij. fo. cxxx. col. iij. in calce.
Inflammationes que partibus apparentibus sunt promptum est cognoscere. ad Glauco. ij. fo. ccvij. col. iij. in princ.
Inflammationē efficiens fluxus vel oīno flauē bilis est vlt. atre vlt. pituite. De crisi. ij. fo. cxxx. col. iij. vbi De erysipelate et phagedenis et oedemate vbi in/ flammationē igitur ex bono fieri sanguine ait. Inflammationis cause. Ad Glauco. ij. fo. ccvij. col. iij. in princ.
Inflammatarum partium humorum impactio que locum bene diffusi p/hibet statim humores putre facit simulq; calorem quēdam malum excitat quas lis in reliquis putrescentibus.
Inflammationes a veteribus dicebātur veluti que/ dam excādescētie. In fine lib. primi ad Glauco. ij. fo. ccvij. col. ij. Ibidē et secūda differētia.
Inflammationū species bubo: phyma: phlegmō. Ad Glau. ij. fo. ccvij. col. ij.
Inguinū febres. Ad Glau. j. fo. cccj. col. iij.
Inguinis inflammatio ex bono fit sanguine. De crisi. ij. fo. cxxx. col. iij.
Instrumentales partes greci anamtomeres, id est dissimilares vocant. De differen. morbo. folio. xcvij. col. ij.
Instrumentalium partium sanitas ex similitudinū compositione: numero magnitudine: figurāq; con stat. De sanit. tuē. fo. lxxvj. col. iij. et fo. lxxvj. col. ij.
Instrumentales partes vt ceterib?: cor: pulmo: epar: venter: splen: oculi: renes. De diff. morbo. fo. xcvij. col. j. in calce.
Instrumentalis pars duplici temperamento affici/ tur. De sanit. tuen. j. fo. lxxvij. col. iij.
Instrumentales partes ex alijs que census iudicio simplicia videntur sunt composita. De diff. morbo. fo. xcvij. col. ij. in princ.
Instrumentarie nature signa. Art. med. fo. ccc. col. iij.
Instrumentorum primorum singula ex simplicibus corporibus vel rectam vel vitiatam compositionē sortiuntur atq; eadem causa vel sana vel morbo/ da. Ita ex eisdem instrumentis coalescunt secun/ da. De diff. morbo. xcvij. col. iij.
Instrumentorum primorum sunt musculus: vena: arteria: digitus autem secundus: digito magis pes atq; hoc multo magis crus. De diff. morbo. folio xcvij. col. iij.
Instrumenta prima vocantur quecūq; ex similitu/ bus coagmentatis vnius actionis gratia creata sunt. De diff. morbo. fo. xcvij. col. ij.
Instrumentorum primorum tum secundorum iudē sunt morbi. Ibidem.
Instrumenti totius functio maxime vitabitur vbi pars ipsa que functionis est causa egrotauerit. De diff. morbo. fo. cccix. col. j.
Institutio corporis et animi proba. De sanit. tuend. primo. fo. lxxix. col. prima.
Intemperamentū acquiruntq; ac naturalis eadē pro/ uidentia. De sanit. tuend. ij. fo. lxxxij. col. ij.
Intēperies octo earūq; demōstratio. Ec. j. fo. vij. co. iij.
Intēperatīe pessime. De sa. tu. vj. fo. xcij. col. j.
Intemperies non solum in animalium corporibus simplices esse monstratum est ratione: sed etiā sin/ gularū manifeste sunt note. Ec. ij. fo. xj. col. ij.
Intemperies inequalis in quolibet corporis parte. De inequali intempe. fo. xvij. col. j.
Intēperies quomodo fiant. Ec. j. fo. v. col. ij.
Intemperies inequalis quomodo differt ab equali. De inequali intempe. fo. xvij. col. prima.
Intēperie equali qui sunt. De sa. tu. vj. fo. xcij. co. j.
Intēperies inequalis que. De mor. caus. fo. cij. col. j.
Intemperamentū inequalis commune. De inequali intempe. fo. xvij. col. ij.
Intemperies sola diu non durat. De sanit. tuē. vj. fo. xcij. col. j.
Intemperies morbofa cum animal intemperamentū vltio egrotat. Tempe. ij. fo. xj. col. ij.
Intestinozū alteratio minor ea que fit in ventricu/ lo. Natura. faculta. ij. fo. xxxij. col. ij.
Intestinozū reuolutio. De pul. vfu. fo. xl. col. iij.
Intestinozū aluiq; opera esse naturalia. De mu/ scu. mo. ij. fo. lvij. col. iij.
Intestina complexu suo semper ijs applicta que cō tinerent sexcenties viuente, ad huc animali diuiso eius periteneo (vulgo siphac dicitur) deprehendit Galenus. Natu. facul. ij. fo. xxx. col. iij.
Intestinozū excrementa exprimuntur a musculis extrinsecus

Alphabetica.

extrinsecus quidem ab his qui in ventre sunt. In-
trinsecus autem a precordijs. De muscu. mot. fol.
liiij. col. iij. in calce.

Intestina sola instrumentorum oim ex duabus tunicis
atq; harum utraq; ex transuersis: constante fibris
facta sunt. Natur. facult. iij. fo. xxxij. col. iij.

Intestinoꝝ crassoꝝ vlcera hys que p sedē remedijs
inijciuntur remedijs magis egent q in tenuibus ⁊
que superne feruntur ⁊ que inferne infunduntur.
Aderb. curand. iij. fo. cxxxv. col. iij.

Intestinis singulis circulares in utraq; tunica fibre
sunt. Natur. facult. iij. fo. xxxij. col. iij.

Intestina crassa vulnerata facili cure. Aderb. vj.
Lōtra tenuia difficilia. Ibid. Et iecunum omnino
incurabile. Ibidem.

Intestinoꝝ vulnus iudicatur cū stercus per vulnus
exeritur. De locis affect. i. fo. cxxxvij. col. ij.

Intestinoꝝ dolores ex crasso ⁊ flatuoso spiritu quo
pacto curentur. Ad Glau. ij. fo. cxx. col. ij.

Intestinoꝝ vlcera bifariam curantur. Aderb. v.
Intestino vulnerato quid purgandū. Aderb. vj.

Intestinoꝝ repositio in suū locū ubi ex magno exci-
derūt vulnere plane instrumentum postulat dextrum
Aderb. vj.

Inuentiois ois duo instrumenta experientia ⁊ ra-
tio. Aderb. cur. iij. fo. cxxxv. col. iij. in pñci.

Ira est veluti feruor caloris in corde. De sanit. tuen-
da. ij. fo. lxxvj. col. j.

Ira caloris qui circa cor est feruor quidam est. Idq;
ob immodicū motum atq; hic interdū per totū cor
pus dispersus febrem accendit. De morbo. causis.
fo. c. column. j.

Ire accessio est non eius essentia vltionis appetē-
tia. De sanit. tuend. ij. fo. lxxvj. col. j.

Iracundie effectus biliosas naturas maxime accen-
dit: ideoq; febres acutas parit. De sanit. tuend.
j. fol. xcij. col. j.

Iudiciū duplex in rebus oibus administrādis. vnū
quod quāto a ratione: alterum vero quo a manife-
sto euidentibus manat. Intro. fo. ij. col. iij.

Iustitia in temperamentis. Temp. j. fo. vij. col. j.

¶ De litera Z.

Zabor cibū precedat. Hyp. De sanit. tuen-
da. ij. fo. lxxij. col. ij. ⁊ de sanit. v. fol. xcij. col. j.

Ex hyp. sexto epidimiorum: Zabor: cib⁹
porio: somnus: venus: oia mediocria. Et
de sanit. tuend. v. fo. lxxvij. col. iij. a labore sanita-
tis tutela est auspicanda: quem excipere debent: ci-
bus: porio: Deinde somnus: morvenus. Ibidem la-
boris motus ⁊ exercitatio laboris modū excessisse
malum. De sanit. tuen. j. fo. lxx. col. j.

Zabra oris exacta plane compactioe cutis ⁊ muscu-
li facta absq; offe mouentur. De mus. motu. fo. liij.
columna. iij.

Zactuca cur frigida dubitatur. Temper. iij. fo. xliij.
col. iij. Dioscorides. lib. ij. satina ⁊ agrestē enūerat

Zactuca eos quibus venter estuat manifeste refrige-
rat. Temp. iij. fo. xv. col. iij.

Zactuce succus liberalius sumptus similem in bo-
mine cum papaueris succo effectum habet. Temp.
ij. fo. xv. column. j. Dioscorides. lib. ij. id de agresti
lactuca scribit. Papaueri (inquē) similes aliquate

nus vires habet. Et paulopost in vntuersum sopo-
rifera agrestis lactuca est ⁊ sopno dolorē leuat.

Zactuca frigido ⁊ humido temperamento. Tempe.
ij. fo. xv. col. iij. Paulus egineta lib. j. de cleribus
ait. Refrigerat lactuca: būditatē auget: eāq; ob cau-
sam sopnū conciliat: et quatenus olus est satis nu-
trit: ⁊ preter hec omnia scribit. boni succi sanguis-
nem facit.

Zac incorruptum maternum optimum alimentum
infantie est. De sanit. tuen. j. fo. lxxvij. col. iij.

Zactis congelatiati exemplum. Natur. facult. j. f. xrv.
column. ij.

Zac ex sanguine in mammis exiguum adeptum mu-
tationem gignitur. De sanit. tuenda. j. fo. lxxvij.
columna. iij.

Zac multebze optimum vtpote cognatū. Aderb. vij.

Zac asine tenuissimum. Ibidem.

Zac optimum gustanti olfacientiꝝ plane suauē: in-
tuenti candidum equabile ac liquidū crassiq; me-
dium apparebit. De sanit. tuend. j. fol. lxx. column.
na. iij. in calce.

Zac victosum: crassum caseosum: aut liquidum sero-
sum: ac liuidum: ac consistentia: et colore inequa-
bile gustantibus: amarorem: aut faldēdinem: aut ex-
traneam qualitatem exhibebit olfacienti nec suauē
erit. De sanit. tuend. j. fo. lxx. column. iij. Diosc. ij.

Zac optimum quod vngui instillatum nō defluit. j.

Zac gustu: odoratu: visu: considerandum. De sanit.
tuend. j. fo. lxx. col. ij.

Zactis vsus incōmoda tribus quatuor ve bystorijis
narrat. De sanit. tuenda. v. fo. xc. col. ij.

Zactis comoda vētris moderata defectio succi bo-
nitas ⁊ nutritio. De sanit. tuend. j. fo. xc. col. ij. Idē
lib. ij. Dioscorides.

Zacti conferunt non parum pascua. De sanit. tuen-
da. j. fo. xc. column. ij. quod Dioscorides testatur. lib.
ij. Ait enim lac omne ubi pabulum fuerit scamonia
veratrum mercurialis herba aut clematis alium
stomachumq; euerit: et caprinum alium minus
tentat propterea q multo adstringente vntur pa-
bulo: ⁊ ob hoc etiam stomacho vtile est.

Zac a fine tenue est capre mediotere. De sanit. tuen-
da. v. fo. xc. col. ij. ⁊ eodem. vj. fo. xcv. column. iij. Zac
azine ceteris tenuius.

Zac non omnibus senibus exhibendum: sed his so-
lis qui probe concoquunt. De sanit. tuenda. v. fo.
lto. xc. column. ij.

Zac tabiarum. Aderb. v. ubi vberius de lactis pre-
paratione tractat.

Zac calculo laborantibus quomodo prohibeat. De
sanit. tuenda. v. fo. xc. col. ij.

Zacte materno pueri qui aluntur magis proprio
vntur alimento. De sanit. tuenda. j. fo. lxx. col. j.

Zactis in uitrice bonitas a sanguine. Sanguis
vero ad exercitacione temperata. De sanit. tuen-
da. j. folto. lxx. col. iij.

Zarinx ē arterie (cui aspere nomen dictum) pars
summa. Natur. facult. iij. folto. xxxij. col. iij.

Zarinx instrumentum vocis. De sanit. tuenda. vj.
folio. xcv. col. iij. Et ibidem quomodo ab his que a
capite decidunt madefactus rancam vocem: proce-
dente vero tempore parum facit

Zassitudo quid. De morbo. cau. folio. c. col. prima.
Et de sympt. causis. v. folio. cxij. col. iij.

Tabula

Lassitudinis librum scripsit Theophrastus. De san-
tuenda. iij. folio. lxxix. columna. iij.
Lassitudinum tres simplices differentie. De sanita.
tuenda. iij. folio. lxxix. columna. iij. Et ibidem qua-
tuor sunt compositae.
Lassitudinum symptomata et affectiones. De sanita
tuenda. iij. folio. lxxix. columna. iij.
Lassitudo ulcerosa in ea maxime incidit corpora que
et mali succi sunt et excrementis abundant. De sa-
nita. tuenda. iij. folio. viij. columna. i. Et ibidem ali-
quando in boni succi corpus incidit ob nimium ex-
ercitationis modum eamque excitant celeres ac mul-
ti motus et eiusdem curatio ibidem cui austerum
omne alienum est. dulcissimum autem oleum accom-
modum maxime.
Lassitudo reniua incidit his quibus salubris suc-
cus est post robustas potius quam celeres exercitatio-
nes. De sanita. tuenda. iij. folio. lxxx. columna. ij. Et
ibidem Lassitudo reniua relaxationem pro reme-
dio postulat.
Lassitudo tertia ex vehementissimis nascitur moti-
bus: solaque supra naturalem habitum musculos
attollit sic ut pblegmone persimilis affectio: sic inua-
ditque eos qui exercitationibus assuerunt non sunt alios
raro. De sanita. tuenda. iij. folio. lxxx. col. ij.
Lassitudinis pblegmone curatio ad tria dirigitur
nampe superuacaneis evacuationes extenti requie-
re inflammationis refrigerationem. De sanita.
tuenda. iij. folio. lxxx. columna. ij. Et ibidem que dis-
ferat ab alijs.
Lassitudo quarta est similis quidem lassitudini non
tamen lassitudo: quia neque ulceris: neque tensionis: ne-
que pblegmones affectu: pro se ferat. Ibidem. et col. iij.
Lassitudinum omnium ut vnum symptoma est ita
affectus vnus non est. De sanita. tuenda. iij. folio.
lxxxi. columna. i. in calce.
Lassitudinis medela quies. De sanita. tuenda. iij. fo-
lio. lxxx. columna. iij. Hyp. in apbo. Quies lassitudi-
nem aufert.
Lassitudo lassitudinem soluitur quando. De sanita.
tuenda. iij. fol. viij. col. iij. in calce.
Lassitudinem affecti et exsiccati humectante nutrimen-
to refici debent. De sanita. tuenda. iij. fol. lxxx. col. iij.
Lassitudines numero tres si autem inuicem coniu-
gas quatuor coniugationes efficiunt. De sanita.
tuenda. iij. fol. lxxx. column. iij.
Lassitudinum vehementium est remedium acopum
quod ex abietis semine componitur. De sanita. tuen-
tij. folio. lxxx. col. iij.
Lassitudinis declinande et submouende eadem ratio.
De sanita. tuenda. iij. folio. lxxxi. col. iij.
Lassitudines spontaneas prenunciare morbos com-
modissime Hippocrati scriptum. lib. ij. apbo. De sa-
nita. tuenda. iij. folio. lxxxi. col. iij.
Lassitudinum cause gemine: aut enim intra ipsum
corpus animantis continetur: aut omnino non
inest et externa dicitur. De sanitate tuenda. iij. fol.
lxxxi. columna. iij.
Lassitudo nisi tum magnitudinem: tum moram no-
tatu dignam habuerit ea totum corpus vitare non
potest. De morborum causis. folio. c. col. j.
Lassitudinem ulcerosam non quevis mali succi spe-
cies: sed tantum in qua rodens acrimonia contine-
tur creat. De sanitate tuenda. iij. folio. lxxxi. colu-

na prima. Ibidem eiusdem sanatio ut excremen-
tum ipsum aut expellas: aut certe atteres.
Latio quid. naturali. facultatum. j. folio. xxij. co-
lumna. j.
Latio est mutatio que in loco agitur. Ad verbo.
di. primo.
Laxitatis emendatio. De sanitate tuenda. iij. fol.
lio. lxxxi. column. iij.
Laxitas corporis quibus salubris et quibus
insalubris. De sanitate tuenda. vj. fol. xciiij. co-
lum. iij. in calce.
Lepza. De symptomatum causis. folio. cxiiij. co-
lumna prima.
Libero maxime: tum animo: tum optone perici-
pit Galenus quemadmodum sanitate plurimum
fruatur et citra molestiam senescat. De sanita.
tuenda. ij. folio. lxxxi. col. j.
Liberum quod omnino est in vstre generibus sa-
ne simplex inculparumque. De sanitate tuenda.
ij. folio. lxxxi. column. j.
Licet enim remedium hominis salua. Matura
faculta. iij. folio. xxxiij. column. ij. Idem Paulus
egineta testatur.
Libri veterum baud facile intelligentia con-
feruntur si desint qui eos curiose interpreten-
tur. De sanitate tuenda. ij. folio. lxxxiij. column.
tra. ij. in calce.
Lienteria. De symptomatum caus. vj. folio. cxv.
columna ij.
Lienis caro simplicis cuius nature est. Tem-
pe. ij. fol. x. column. iij.
Lienem Hippo. et Plato: vnum esse viscus ex his
que sanguinem expurgant asserunt. Matura.
fac. ij. folio. xxx. Et ibidem lienis ingita vis qua
melancholicam qualitatem trahit.
Lien quod in iocinoze crassius attrahit: pre-
tetea conficit ac ad vtilius mutat. Matur. fac. iij.
fol. xxxiiij. col. iij.
Lien saliquid trahit in singula que cum illo
per venas societatem habent instrumenta: ve-
lut in omentum (vulgo zibus dicitur) laces
tenue intestinum colon et ventriculum ipsum.
Matur. fac. iij. folio. xxxiiij. col. iij.
Lien crebrius quam secur scybis afficitur. Ad verbo.
xiiij. et lienis medicamenta valentiora quam iocis
notis. Ibidem.
Lienem induratum non solum deforis fortibus
medicamentis conuenit: sed et perfectissimas
potiones perfert. Ad Glaucodem. ij. fol. cccx. co-
lum. iij. in calce.
Lieni prosunt capparum radicum cortices scos-
lopendrium (vulgo ceterac) et mirtice (vulgo ta-
mariscus) radix. Ad Glaucodem. ij. folio. cccx.
column. j.
Ligamenta omnia quanto cute duriora tanto sunt
et siccora. Temperamen. ij. folio. x. column. iij.
Ligamentum proprio non communi vocabu-
lo corpus nervosum ex osse quidem omnino
ortum habens. De muscu. motu. folio. iij. co-
lumna. j.
Ligamenta quid prestent musculis. Ibidem.
Ligamenta neruea que indefini dicuntur valen-
tissima medicamenta tolerant quod sensus ex-
pertia sint. Ad verbo. vj.

Alphabetica.

Ligamentum omne insensibile. De motu musculorum. j. fo. liij. col. iij.

Ligamenta quedam in cordis ventriculo adamus-
sim similia tenduntur et id ligamenti nomen cōe
accipe. De musculorum motu. folio. liij. colūna. iij.

Ligamentum extreme contractioni obstat et quomo-
do. De motu musculorum. j. fo. lvj. col. j.

Ligamenta sensu carent. A verbo. xliij.

Ligna vniuersa ex sua quidem natura frigida sunt:
sed que sicciora sunt et gracilia ea facile mutantur
in ignem: humida et crassa spacio egent maiore.
Temp. iij. fo. xliij. col. j.

Lingua cur sola saporos percipit. A verbo. iij.

Lingua mouentium musculorum nullus tendi-
nem habet innatum. De musculorum motu. folio.
liij. colūna. iij.

Lingua magnas accipit ab intēmis iugularijs ve-
nas. De dissect. ven. fo. lxj. col. iij.

Lingua vocem edit articulat et saporos diiudicat
et masticationi atq; deglutioni auxilio est. De
motu musc. fo. liij. col. iij.

Lingue symptomata. De sympt. causis. folio. cvij.
colūna. ij.

Lingue motus sursum: deorsum: ante: retro: vltro et
troq; circumfertur. De musculorum motu. ij. folio.
liij. col. iij.

Ligue mor? varij vñ. De mu. mo. ij. f. lvij. co. ij. r. iij

Lingua tumefacta quomodo curata lactuce succo.

A verbo. xliij.

Lippirie febres. De inequali intemp. folio. xviij.

colūna. ij.

Lippitudo est membrane que ceratoidi tunice ad-
beret pblegmone. Quis ex accidenti morbus esse
videatur. De diff. morb. fo. c. col. iij.

Lupus medicus. Naturalium facultatū. j. fo. xxvj.
colūna. ij.

De litera AD.

Agnetis attractio. Natur. facul. j. folio
xxliij. colūna. iij. Et libro. ij. fo. xxvij
colūna. iij

Agnetis vis stilis quinq; ferrets cō-
tinet sibi appensis probata a Ba-
leno. Nat. facult. j. fo. xxliij. col. iij.

Agnitudo morborum differēcie. De diff. mor-
fo. xcix. col. iij. in calce. et fo. c. co. prima. vbi de nico-
machi corpore immodice aucto et lingua mirum
in modum aucta.

Agnitudo viciate cause. De morb. causis. fol.
clij. col. prima.

Alatois ipsius natura non vnius rationis in om-
nibus rebus: sed alibi pro vtriusque et quasi digni-
tate rei alibi pro ipsius propria essentia specran-
da. De sanit. tuen. ij. fo. lxxj.

Alacia citrave et pica. De sym. caus. fo. clx. col. iij.

Alammis cum vtero quibus venis sit communica-
tio maxima. De dissect. venarum. folio. lxij. col. j.

Alania quid. De symp. causis. fo. cxliij. col. ij.

Alanus gemini vsus causa facie tactu discernendi
et rem quampiam comprehendendi: vtiq; que mol-
les ad exquisitus tangendum: que dure ad aliqd

maiore vbi comprehendendum. Temp. liij. fo. viij
colūna. prima.

Alanus varij motus. De motu muscul. pri. folio.
liij. colūna. iij.

Alanus quatuor esse extremas figuras. De musc.
motu. ij. fo. lvj. col. iij.

Alanus totius due vene. tum ea que per axillam
in seipsa manum fertur tum ea que per claviculā
quam humerariam appellant. De dissect. venar. fo.
lx. col. ij. in calce.

Alanus officia vtpote luctantium sagittantium fa-
bricantium et huiusmodi quomodo inuenienda.
De musc. mot. j. fol. liij. col. iij.

Alarterie fientium (vt sic dixerim) continentes con-
uenientesve aut proprie idem significant vt san-
guis caro potestate. Temp. iij. fol. xliij. col. iij.

Alarteria animalis. Naturalium facultatum. j. fol.
xliij. col. ij.

Alarterie impetus vebementissimi contrarios inte-
rim edunt effectus diuersis temporibus ac rationi-
bus. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxvij. col. iij.

Alarteria competente deficiente omnis sane facul-
tas octosa est. De natur. facultatib. ij. folio. xxvij.
colūna. j.

Alarterie genus est quadrupelex que sumuntur: que
geruntur: que educuntur que foris adinueniuntur.
De sanit. tuenda. v. folio. xq. colūna. prima.
in calce. r. ij.

Alarteria duplex medicis adest: altera in qua finis
aduēit que est ipsa hominum contemperatura: se-
cunda vero auxiliorum a quibus vel ex quibus
fit finis: et de medicamentis tractatio ad secun-
dam materiam pertinet. De crisi. ij. fo. cxxx. col. iij.

Alatrias vebementes expurgationes cucurbitule
mammis opposite statim sedant. Ad Blauc. pri.
folio. ccv. col. iij. Et ibidem de matricis curatione
fo. ccvj. col. prima.

Aleatus. Diff. morb. folio. xcix. colūna. ij.

Aledendo non errabit qui omnia que sunt secun-
dum naturam et preter naturam diuisionis artifi-
cio comprehendit. Ad Blauc. j. fol. ccij. col. ij.

Aledendi via ac ratio qualitate et singulorum me-
dicaminum p̄ritate ac modo vsus eorum perficitur
et ex temporis occasione omnium difficillima
Ad Blauc. j. fo. ccij. col. prima.

Aledicīne artis intentio est sanitas: finis autem sa-
nitatis adeptio. Intro. fo. j. col. prima.

Aledicīne partes due. Altera sanitatis tuen-
de: alte-
ra morbi profugandi facultas. De sanit. tuen-
da. j. folio. lxxj. colūna. ij.

Aledicis illa cognitu necessaria sunt ex quib. aut
absens adduci sanitas potest aut presens. Intro.
folio. j. colūna. prima.

Aledicum appellabimus qui morbis medetur. De
sanitate tuenda. ij. fo. lxxv. colūna. iij.

Aledicorum prime factiones empirici atq; ratio-
nales. Intro. folio. j. colūna. j.

Aledicīne verā artem ob quod Esculapio Apollī-
nīq; tribuant. A verbo. i. curan. ij. folio. cxxvij.
colūna. iij.

Aledicorum proprium munus morbos adimere.
A verbo. primo.

Aledicīne artem quo pacto ferant institutam empi-
rici. Intro. folio. j. col. ij.

Tabula

Adedicus non solum debet imitator esse nature: sed etiam eorum que cum sua sponte veniant confesunt. **A**derbo. cur. iij. fo. cccxxv. col. j.

Adedicina facilis brevisq; vitiole que sex mēibus percipi possit methodicorum sententia. **I**nter. fol. ij. col. iij.

Adedici minister coquus. **D**e sanit. tuenda. ij. folio. lxxvij. col. ij.

Adedendi methodus in hisce tribus primis generibus consistit corporibus causis: signis. **D**e sanit. tuen. j. fo. lxx. col. liij.

Adedici finem affectus qui curari desiderat iudicat **A**derbo. curan. iij. fo. cccxxj. col. iij.

Adedendi rationes quot morborum idē. **A**derbo. di. ij.

Adederi nouit qui vram omnem curationis eo vsq; percalluit vt ipsum consequi possit destinatum finem. **A**derbo. vj.

Adedicina scientia salubriū et insalubriū et neutrum. **A**rtis med. cap. ij. fo. cccxvj. col. iij.

Adedicamentorum facultates nosse id quidē medēti methodum precedit: compositio vero medicamentorum medendi methodum sequitur. **A**derbo. di. curan. iij. fo. cccxxvij. col. j.

Adedicamenta varianda. **N**amq; assuefacta spacio sumentis natura eius vim contēnet. **D**e sanit. tuen. v. fo. xcj. col. prima.

Adedicamenta calida que. **T**emp. iij. fo. xliij. col. liij. et fo. xliij. col. prima.

Adedicamen omne succum idoneum attrahit. **M**at. facult. j. fo. xliij. col. iij.

Adedicamentum nullum aliū soluentium copiose admodum existeri debet: nam q̄to magis sunt vacuati tanto bisuenter sequentibus diebus magis astringitur. **D**e sanit. tuen. v. fo. xcj. col. prima.

Adedicaminum conuenientes materiam indicabit patientium partium natura. **A**d **G**lauc. ij. fo. ccc. col. ij. in principio.

Adedicamenta non augent calorem animalis nisi ab illo sint prius mutata. **T**em. iij. fo. xliij. col. j.

Adedicamenta non habenda his qui inculpato sunt habitu. **S**ancta. tuen. v. fo. xcvj. col. iij.

Adedicamēta nequaq; sunt calida actu quare nos calefacere non possunt priusq; actu talia fiant. **A**t quod actu talia sunt id a nobis accipiūt veluti sic et calami ab igne. **T**emp. iij. fo. xliij. col. p̄t.

Adedicamentorū mixtio quomodo inuēta. **A**derbo. curan. iij. fo. cccxv. col. iij.

Adedicamenta quedam siccant quedam humectāt quedam refrigerant quedam calefaciunt: estq; in singulis eorum maioris minorisq; ratio multitudine sane infinita: ceterum ad vsum medicinalem limitibus qui facile comprehendantur scripta. p̄tmo quodam in his et secundo et tertio et quarto statuto ordine graduve. **A**derbo. curā. iij. fo. cccxvj. col. ij. in calce.

Adedicamenta vocantur que corpori non ad similitudinem que vero ad simulantur nutrimenta. **T**emp. iij. folio. xliij. col. ij.

Adedicamenta quedam cur protinus vbi corpus nostrum contingere recalefacere id possunt: quedam possunt sed post longius spacium. **T**emp. iij. folio. xliij. col. ij.

Adedicamēta eadē nō omnis natura requirit sed iū

iores mollioresq; mitiores: validiores siccioresq; valētiores. **A**derbo. cur. iij. fo. cccxxvij. col. iij. de vlcere

Adedicamentorum natura duplex. **T**emp. iij. folio. xliij. col. ij.

Adedicamentorum duplex peristia. Altera de eorum viribus altera de compositione ac preparatione. **A**derbo. cur. iij. fo. cccxxvij. col. j. in calce.

Adedicamentorū quatuor species. **T**em. iij. fo. xliij. columna. ij.

Adedicamentorum vehementium nullum omnino ferunt molles nature. **A**derbo. cur. iij. fo. cccxxvij. col. iij. de vlcere.

Adedicamentorum acceptio diuersa. **T**emp. iij. fol. xliij. col. iij. et fo. xv. col. prima.

Adedicamentum nullum foris intusq; parem agendi facultatem habet. **T**emp. iij. fo. xv. col. j. et ibidem medicamenta omnia parem vim non habere.

Adedicamenti genus non satis est nosce sed et species cognoscere oportet. **A**derbo. iij. medicamenta deletozia. **T**emp. iij. fo. xv. col. ij.

Adedicamenti morio ad sanos nequaq; pertinet. **D**e sanit. tuen. j. fo. lxx. col. j.

Adedicamentorum compotes non erimus si corporis cuiusq; substantiam ignoremus. **N**atur. facult. ij. fo. xxx. col. j.

Adedicamenti virtum modus inueniri debet p̄ modo simplicis affectus. **T**emp. iij. fo. xvj. col. iij.

Adedicamentorum solo aspectu vires si quis cognoscere esset profecto felicitatis cuiusdam munus. **A**derbo. cur. iij. fo. cccxxj. col. iij. in p̄m.

Adedicamentum enbemon quod cruentis vulneribus imponitur. **E**odem. fo. cccxxij. col. iij.

Adedium in temperamentis. **T**em. primo. folio. vj. columna. iij.

Adedium ex omni genere maximeq; in vniuersa substantia quod est. **I**d ex mixtione extremorum constitatur: quare conueniet vt cum noticia eius: cum agnitio ex illis sumatur. **T**emp. j. fo. vij. col. iij.

Adedium quo pacto dignoscēdum ad vnguē. **T**ep. p̄t. fo. vij. col. prima.

Adedium in promptu vt quis noscat in non singulis modo animalium generibus sed etiam vniuersis exercitari id non cuiuslibet hominis est sed vilius generis imprimis. **T**emp. p̄t. fo. vij. col. ij.

Adedium cum aliquid transierit non amplius euacraton sed vel calidum vel frigidum vel humidum vel siccum nominabitur. **T**emp. ij. fo. vj. col. iij.

Adedium modū omne animas expetit neq; immo dico illo delectatur. **D**e sanit. tuen. j. fo. lxx. col. iij.

Adedius modus non vnus omnibus est sed in colatione ad aliud spectatur. **I**bidem.

Adediocritas in omni sanitate tuenda seruanda. **D**e sanit. tuen. v. fo. lxxvij. col. j.

Adedulla ossium propinquā naturā habet cerebro pulmonisq; et adipis: non est tamen eiusdem generis cū cerebro: sp̄nali medulla ea que in quolibet habetur esse. **T**emp. ij. fo. x. col.

Adedulla sp̄ne et cerebrum eiusdem sunt generis: relique omnes medulle alterius nature. **I**bidem.

Adedulla ossium humida et prope modum fluxilis. **D**e musc. motu. fo. liij. col. j.

Adelancholia. **D**e sympt. caus. fo. cxliij.

Adelancholica temperamenta sunt sanguinis aduisione. **T**emp. ij. fo. xliij. col. ij.

Alphabetica.

Ael quibus proſit. Natur. facultatū. ij. fo. xxix. col. prima. et. ij. et quarta.
Ael curioſe deſpumati flatum maxime diſcutit. De ſanct. tuenda. iij. fo. lxxxiij. col. iij.
Ael ſenſibus in ſanguinem vertitur. Naturalium facultatum. ij. folio. xxix. col. prima.
Aellis optimi note. De ſanctate tuenda. iij. folio lxxv. columna. ij.
Ael nimia coctione amariffimum redditur. Naturalium facultatum. ij. folio. xxix. col. prima.
Idem regiminis acutorum commentarijs.
Aellis probatio. Methodi. vij.
Ael malum multam egerit ſpumā quo etiam coqui debet: optimum vt breuiſſimo tempore coquitur ita minimum ſpumę euomit. De ſanctate tuenda. iij. folio. lxxv. col. ij. Ibidem.
Ael fugiunt dulcia aduerſantes. folio. lxxv. col. prima in calce.
Ael melius quod ſpecie ac virtutibus attico ſit ſimile. De ſanct. tuenda. v. fo. xc. col. prima.
Aembra principalia ſtatim ab initio rerum natura maiori robore dotantur. De morbo. cauſis. folio. cij. columna. ij.
Aembranarum ſentientium dolores pungentes ac longe extenſi. De criſi. ij. folio. cxxij. col. prima.
Aembrane omnes cute ſunt ſicciores veluti cerebri et ſpinalis medulle inuoluta. Temp. ij. fol. x. columna. iij.
Aemoriam tenere quid. De muſc. motu. ij. folio. lviij. columna. iij. in calce.
Aemorie leſio. De ſympt. cauſis. fo. cij. columna. iij.
Abuſu diſciſis reſtimonio.
Aenſum ſuppreſſio et proſuſus. De ſympt. cauſis. fol. cxvij. col. ij. in calce.
Aenſes viri conſuetudine prouocantur. De ſanct. tuenda. j. folio. lxx. col. iij.
Aenſentium tertium. De diſſec. arteriarum. folio. lxxij. columna. iij.
Aeterna pſiſta De inequali intemp. folio. xvij. col. ij.
Aethodici veterū opiniones circa rationem inſtituere artiſq; nulla opera traſſormare videtur. In trodu. folio. ij. col. ij.
Aethodici propriū maxime eſt vt ex paruo elemē tari principio ad ſingula membratim perueniri poſſit. De ſanctate tuenda. ij. folio. lxxiiij. col. iij.
Aethodi dignitas. De ſanctate tuenda. vj. fol. xcv. columna. iij.
Aorbum omnem methodici aſtrunt aut aſtrictū aut affluentem aut ex vitro miſtum. In trod. folio. ij. columna. ij.
Aorbum omnem vlcus eſſe hypp. dictum non penſendum. De inequali intempe. folio. xvij. columna. prima.
Aorbi aut ab alimētorum ſuperfluitate aut a cauſis extrinſecis. De optima corporis noſtri conſtitutione. folio. xix. col. prima.
Aorboſ ſintri iudicariq; a natura quibus facultatibus iudicat hypp. Naturalium facultatum. j. folio. xxiij. columna. iij.
Aorbus eſt ſa affectus in corpore qui non ex acci dent ſed primum et per ſe actionem labefactat. Naturalium facultatum. ij. folio. xx. col. prima.
Aorborum ſemina in nobis. De ſanctate tuenda. p. folio. lxxvij. col. iij.

Aorboſ nequaquam appellabimus ab exacta ſymmetria declinationes donec actioni cuiſtam noxam (que ſenſu percipiatur) inferant. De diſſ. morbo. fo. xcviij. columna. ij.
Aorboſ numerandi methodus. De diſſ. morbo. fo. xcviij. col. prima.
Aorbi generales maxime quatuor qui calore: frigore: ſiccitate: humore: inter ſe diſſident. Natur. fac. ij. folio. xxix. col. ij.
Aorboſ ſanare non poteris aut agnoſcere cū boſ que quorū ſint proſus ignores. Ibidem.
Aorbi nota non eſt abſolute functionum imbecillitas. De ſanctate tuenda primo. folio. lxxij. columna. iij.
Aorbi calidi: biſloſi: frigidi: pituitioſi. Naturalium facultatum. ij. folio. xxix. columna. ij.
Aorbus omnis procul dubio præter naturam eſt. De ſanctate tuenda. j. fol. lxxij. col. iij. Et ibidem morbus eſt affectus præter naturam actionem im pediens.
Aorbiſ numeroſiſſimis expoſitum corpus noſtrum. De ſanctate tuenda. j. folio. lxxij. col. iij.
Aorbus egrotatiove animantium interim leuiſ eſt: interim periculum minatur idq; nonnūquam vehebemens nonnunquam mediocriter. De diſſ. morbo. folio xcviij. col. prima.
Aorbum ſine criſi nullus euasit: non pauci vero ſi ne ea interierunt. De criſi. iij. folio. cxxv. col. p. a.
Aorborum albo adſcribende partium noxę que functionem vel in totum prohibent vel impediunt. De diſſ. morbo. fo. xcix. col. prima in calce. Et ibideſ qui affectus ſunt appellandi morbi.
Aorbi bipotbeſim diligenter agnoſcens non paruum habebit ad prænoſcendum momentum. De criſi. ij. folio. cxxij. col. ij. in calce.
Aorborum cauſe affectus (qui non per ſeipſos ſed quatenus primo actionis inſtrumento nocet) actionem impediunt dicuntur. De diſſ. morbo. fo. xcix. col. p. a.
Aorbi ſinguli propriam habent figuram quam quiſtam ſepius contemplatus prompte dignoſcit. De criſi. ſecundo. folio. cxxij. columna prima.
Aorbi qui in ſola qualitate differentia conſiſtunt non ita facile cognoſcuntur niſi ſi plurimum a naturali ſtatu deſlexerit pars. De diſſ. morbo. fo. xcviij. columna. iij.
Aorbi ſimilium quatuor p. m. calidus: frigidus: humidus: ſiccus. De differētijs morbo. folio. xcviij. columna. ij.
Aorbi diſſimilium in quatuor conſiſtunt generibus. Ibidem.
Aorbus vnus communis omnibus corporibus ſimplicibus tum compositis. De diſſ. morbo. fo. xcviij. columna. iij.
Aorbi nullum genus quod vtriſq; ſimplicibus: ſcilicet ac diſſimilibus ſit proprium. Ibidem.
Aorbus calidus et frigidus. De differē. morbo. folio. xcviij. columna. iij. et humidus ac ſiccus. fo. xcix. columna. j.
Aorbi diutini et acuti. De ſanctate tuenda. vj. folio xcv. columna. ij.
Aorbi primi ſimplicium partium duobus conſiſtunt generibus: ampliacione meatuum et angus

Tabula

stitione. De diff. morbo. folio. xxiij. col. ij.
Amorbi compositi dignosco. *De crisi. ij. folio. cxxij. col. prima. in calce.*
Amorbi similitudinem partium via rationeque minime curari possunt sine primorum elementorum cōtemplatōne. *De diff. morbo. folio. xcix. columna prima.*
Ibidem morbi instrumentorum enumerantur. *De diff. morbo. folio. xcix. col. ij. et. iij.*
Amorbos in familiarissimis primo intuitu agnoscebat Galenus: circaverso alios quos semel disce aut sepe non tamen continue viderat dubitabat. *De crisi. ij. folio. cxxij. col. prima.*
Amorbis mutationum sex sunt differentie. *De crisi. iij. folio. cxxij. columna. ij.*
Amorborum vnicuique speciei sua est methodi species. *Ad verbo. curan. iij. fo. cxxix. col. tertia.*
Amorbis atque viceribus accidit ut contumaces res bellesque ad curandum sint. *Ad verbodi eodem. folio cxxij. col. iij.*
Amorborum naturas esse medicatrices qui non norunt omnes delirant. Ipse quoque Asclepiades de crisi. iij. folio. cxxiiij. col. iij. in calce.
Amorborum compositorum cause queque eorum cōposite. *De morbo. causis. fo. cii. col. prima.*
Amorbi membrorum principatum habentium facile mobiles. *De crisi. secundo. folio. cxxij. columna secunda.*
Amorbus dicitur constitutio quedam preter naturam a qua primo actio vitatur. *De sympt. diff. fo. ciiij. columna. iij. et. iij.*
Amorbus est affectus preter naturam impediens actionem. et ibidem. col. iij.
Amorbus suspensus ratione et primo actionem impedit. Et ibidem quare in definitōe addendum primo actionem impediens.
Amorbi natura non paruum occasionem ad futura prenoscenda nobis suggerere potest. *De crisi. ij. folio. cxxx. col. prima.*
Amorbus sepe duplex consistit. *De crisi. ij. fo. cxxvij. columna. iij.*
Amorbi ipsius natura remediorum inveniendorum initium prebent. *Ad verbod. curandi. iij. folio. cxxv. columna prima. Et ibidem de indicatione morborum.*
Amorborum genus duplex. *Ad verbo. ij.*
Amorborum in vniuersum sex genera. *Ibidem.*
Amorbi magnitudo et virtutum quantitas ad pregnantum multum habent momenti. *Ad Glauc. j. folio. xxiij. col. prima in calce. et. ij.*
Amorbi duo si eundem hominem obsederint aduersus eum qui magis viger instandum neque tamen alterum negligendum. *Ad Glauc. primo. fol. ccv. columna. ij. in calce.*
Amorborum curator quis. *Ad verbo. curan. iij. folio. cxxv. columna prima. vbi indicationem que a morbis sumitur principium tantum esse et carcerem: vnde medendi ratio promouet et prodit.*
Amorbus quicquid triplici genere grauis aut propter precellentiam partis aut propter affectus magnitudinem aut propter ipsius cacothoriam. *Ad verbod. curandi. iij. fo. cxxxiij. col. iij.*
Adores probos reddit recta actus ratio. *De sanit.*

tuenda. j. folio. lxxvij. col. prima.
Adores integri inculpati que optimum corporis habitum comitantur. *De sanitate tuenda. pri. folio. lxxix. columna prima.*
Adores a secundo septennio ad tertium expletum perfici absoluique conuenit. *De sanitate tuenda. j. folio. lxx. col. iij.*
Adores animi effingere ad solum philosophum minime spectat. *De sanitate tuenda primo. folio. lxxix. columna. ij.*
Adores ex ingenio corporis qui docere profitentur non simpliciter de omnibus pronuntiant. *Temp. ij. folio. xij. col. ij.*
Adores animi quid efficiant et quomodo biliosum animal reddunt: alias pituitosum. *De sanit. tuen. pri. folio. lxxix. col. ij.*
Adores animi corrumpuntur praua consuetudine cuiusque horum cibi: portionis: exercitationis: videntur: audiendi: torius denique musices. *De sanit. tuen. j. folio. lxxix. columna. ij. in principio.*
Adores naturalis caloris extinctio. Sentium autem veluti tabes. *Temp. ij. folio. ix. columna. iij.*
Adores longe satius est quam morbis continue affligi. *De sanitate tuenda. v. folio. lxxvij. columna. iij. et fo. lxxxiij. columna. j. sic plinius optimum non nasci aut quam occisime aboleri.*
Adores ad animatus corpora ad frigidum siccuque perducere ar benei sectatores inquirunt. *Adortu os quippe a grecis ἀδωρτο vocari quasi nihil humecti habentes. Temp. primo. fol. v. col. ij.*
Adores tale sit corpus siccitatis culpa. *De sanitate tuenda. vi. folio. xciiij. col. prima.*
Adores omnes nolunt et si infinitis premantur malis. *De musculorum moru. ij. folio. lxxij. col. ij.*
Adores nemo precognoscet nisi precognito statu. *De crisi. iij. fo. cxxiiij. col. prima.*
Adores nihil aliud est quam omnimoda nature prostratio. *De crisi. iij. folio. cxxiiij. col. prima.*
Adores in tribus temporibus principio augmento et vigore contingit. *De crisi. iij. folio. cxxiiij. col. ij.*
Adores eger tres morbi modos perturbationum habet. *De crisi. iij. fo. cxxiiij. col. ij.*
Adores ad declinationis tempus minime pertingere potest non tamen necessario etiam ad statum. *De crisi. iij. folio. cxxv. col. prima.*
Adores sine crisi subsequitur indicat virtutum imbecillitas. *De crisi. iij. fo. cxxv. col. ij.*
Adores in particulari declinatione accidunt sed non in vniuersalibus. *Ibidem.*
Adores modi tres his qui sine crisi moriuntur: Primus in accessionum principijs. Secundus tempore status. Tertius in declinationibus. *Ibidem. columna. ij.*
Adores ab his qui euadere debent quomodo distinguendi. *De crisi. iij. fo. cxxxiij. col. j.*
Adores nullum periculum status tempore transactio. *De crisi. iij. folio. cxxxiij. columna. prima.*
Adores in declinationibus si experientie rationes volumus credere nunquam continget nisi errore commisso. *Ibidem.*
Adores egerum non contingit morbois causis tam concoctis naturas victrice. *Ibidem.*

Alphabetica

Moribundis; gene biant mediocriter. De musc. motu. ij. fol. lviij. col. iij.
Mors sine merore. De diff. feb. s. c. r.
Morsus rabidi canis ac vipere. Introd. folio. i. col. j.
Motus calorem auget et morbos calidos excitat. De morb. caus. fo. c. col. iij.
Motus quiuis non est exercitatio sed solum qui valentior est. De sanitate tuenda. j. folio. lxxj. col. iij. et ij. folio. lxxij. col. ij.
Motus qui actiones non sunt horum triplex diuersitas intelligitur. Alij namq; animantibus ex seipsis insunt. Alij extrinsec? adueniunt. alios medicamenta prouocant. De sanitate tuenda. ij. folio. lxxvj. col. iij.
Motus qui viscera agitent et qui non concutiat. De sanitate tuenda. ij. fo. lxxvj. col. iij. in calce.
Motus corporis segnitores facit succus frigidus in ventre aut in toto pectore collectus. De sanitate tuenda. ij. folio. lxxv. col. iij. Et ibidem motu velociori sunt qui calido sunt temperamento.
Motu seruaro sensus perit. De symptoma. causis folio. cvij. col. j.
Motus duo decubitus et decidentia discubere qui dem sponte decidentia non sponte. De motu muscu. j. folio. liij. col. iij.
Motus in organis pro fibrarum postura. Nat. faculta. iij. fo. xxxij. col. iij. et liij.
Motus tonci. De muscu. motu. fo. lv. col. j. Et eodem exemplum de alite que in eodem loco vis detur manere. col. ij.
Motionum celerum triplex differentia. De sanitate tuenda. ij. fo. lxxvj. col. iij.
Motus quatuor differentie fin musculis: contractio: extensio aut transferuntur aut tensi nianent. De motu muscu. fo. liij. col. ij.
Motus non voluntarij suscepti duplices genere. De sanitate tuenda. ij. fo. lxxvj. col. iij. Et ibidem motus cordis et arteriarum nuq; intermittuntur.
Motum vnicum esse que materie in corpore feratur existimare ignorantis facultates nature est. De natur. faculta. iij. fo. xxxij. col. ij.
Motu voluntario que stant. De muscu. motu. ij. folio. lvij. col. iij.
Motus voluntarij musculorum neruorum tendo numq; siue tensionum proprij. De sanitate tuenda. ij. fo. lxxvj. col. iij.
Motus qui a musculis voluntarij et animales. De muscu. motu. fo. liij. col. ij. Ibidem motus arteriarum et venarum naturales et minime voluntarij.
Motus alius ab alio membro fit. De muscu. motu. fo. liij. col. j.
Motus contrarios necesse est sequi potentias diuersas. Natu. faculta. iij. fo. xxxij. col. ij.
Motus contrarij quomodo stant. Natu. fac. iij. folio. xxxij. col. iij.
Motus multo modis corpus dicitur. Natu. faculta. i. fo. xxxij. col. j. Et quid motus: et motus in colore: in sapore: in qualitate: et de motibus sopbistarum varie opiniones. Natu. facul. j. folio. xxij. columna prima.
Mobile difficilius durum difficultusq; partibile.

De pulsum vsu. folio. liij. columna. ij. Ibidem de motu non nibil.
Motus labiorum. De muscu. motu. folio. liij. columna tertia.
Motus oculorum eodem. col. iij.
Motus musculi magni brachij et motus lingue. Ibidem. et motus cutis: frontis: et faciei. Eodem. columna tertia.
Motus evidentes habentes particule leues alte et obscuros habent et que rursus a se meucantur queq; ab alijs. De sanitate tuenda. ij. folio. lxxvj. columna quarta.
Mouendi munus in primis ad musculos et articulos pertinet. De morb. caus. fo. c. j. col. j.
Motuum omnium vires noscet sanitatis tuende professor. De sanitate tuenda. ij. folio. lxxvj. col. j. Et ibidem motus qui non sunt artis. De tuenda valetudine et motus meditationis armorum boplomachici dicit. Ibidem in calce.
Motuum sibi iucem succedentium necesse est altero pereunte et reliquum sibi petire. De motu muscu. fo. liij. col. ij.
Motus animalium partibus accedentes horum non pauci: nec partium ipsarum actiones sunt: nec earum actiones sequuntur: sed ab alijs et per alia perficiuntur. De sanitate tuenda. ij. folio. lvij. columna prima.
Motus duo an vtriusq; musculis fiat. De muscu. motu. folio. liij. col. ij.
Musculi instrumenta motus voluntarij eorumq; tanta est multitudo vt vix numero complecti valeremus. De muscu. motu. j. fo. liij. col. j. Ibidem musculorum multifaria esse figura et eorum motus non facile comprehensibiles.
Musculus omnis carnosus. Tempera. ij. folio. xij. columna prima.
Musculis non inest vis mouendi. His autem nerui riuorum in morem a cerebro ceu ex fonte quodam deducunt vires. De muscu. motu. j. fo. liij. col. j. Et ibidem musculorum caro intelligenda veluti quedam regio in paucis riuus irrigua neruo vena et arteria et musculus sit quasi planta: et ob neruum quoddam prestantius planta redditur: sumpto motu voluntario sensuq; et musculus ob neruum animale instrumentum et ob venam naturale. Ibidem.
Musculi cum fibras: tum motus propter notabilitatem euidentissime habent. Natu. fac. iij. folio. xxxij. col. iij. in princ.
Musculi omnis sectio transuersa incommodat motui particule. De muscu. motu. j. folio. liij. col. j. Et ibidem musculi crurj sectio mo? obsit et musculis patientibus quid contingat. Et ibidem musculos in tendines finiri et musculis omnibus cu cerebro et spine medulla non vulgarem esse communicationem. Ibidem.
Musculorum motus obitur dum fibra queq; intratur atq; ad principium retrahitur. Natu. fac. iij. folio. xxxij. col. iij.
Musculorum motus sponte consulto: aut cum voluntate. De muscu. motu. j. folio. liij. col. j. Et ibidem cur musculus instrumentu sit motus tantum et non sensus. et musculum esse plane et mor?

Tabula

et sensus participem. Porro musculorum natura ab tendinum natura non parum discrepare. Ibidem.

Musculi vniuersusque non sunt plures motus. De musc. motu. j. folio. liij. colum. j.

Musculus quilibet vnum tantum per se habet motum alterum per accedens. Ibidem.

Musculo vno tantum particula nulla vititur. Ibidem.

Musculorum tensio trium operum sit communis quorum causa in exitu arterie est. De sanitate tuenda. iij. folio. lxxvij. col. iij. in calce.

Musculum alterum laxatum alterum intentum vnaqueque particularum que mouentur. De muscu. motu. folio. liij. colum. j. Et ibidem musculus si desuper nascatur omnino alius sursum contra innascitur.

Musculorum omnes fibre in vehementi tensione non similiter lassantur ut tenduntur. De sanitate. tuen. iij. folio. lxxix. col. iij.

Musculos ociosos ne dormientes quidem habet. De mo. muscu. ij. folio. lxxvij. col. ij.

Musculis abcessis totis per transversum motu perit in subiectis particulis: incisis autem leditur. De musculorum. motu. j. folio. liij. colum. na prima.

Musculo quousque pereunte perit et mortuo. Eodem folio. liij. col. ij. Et ibidem musculus qui tantum sunt fixum qui vero foris extensionem faciunt.

Musculi articuli nunquam fatigantur nisi ipsorum natura a multo et forti motu vincatur. De morbo. causis. fo. ij. colum. j.

Musculi in terminis fluxuum superfluitati quasi in quibusdam ostijs custodes valde assistunt nihil permittentes extra ferri priusquam ratio subeat qui in dormientibus quoque suo munere sine vicio funguntur. Si autem contra dissolutionem contingit: aut ratione corrupta ut in pbreneticis: aut ratione et musculis deprauatis ut in crapula et tremulencia. De muscu. motu. ij. folio. lvij. col. iij.

Musculos mouere anime munus est Ibidem. columna. iij.

Musculi fere omnes opere vacantes recti: operantes vero curui fiunt. De muscu. mot. ij. folio. lxx. columna. secunda.

Musculi soli qui iuxta thoracem sunt quando operantur porriguntur qui iuxta venterem sunt Ibidem.

Musculorum operatione nec omnem motum fieri nec omnem immobilitatem quiete. De muscu. mot. j. folio. liij. col. iij.

Musculi contractio tanquam instrumenti anime. Extensio simplex motus. fo. lv. col. j.

Musculis omnibus duplex innascendi modus. Eodem. col. iij. in calce.

Musculis omnibus cessantibus motus aliquem inuenire est possibile. folio. lxxliij. col. iij.

Musculorum motus in macilentis et musculosis corporibus manifeste videtur. folio. liij. columna. iij. lib. j.

Musculi omnes ossa mouentes in tendinem desinunt omnino vel maiores vel minores. Ibidem.

Musculorum multitudo frustra esset si per vnum omnes motus effici possibile esset. folio. liij. columna. j. lib. j.

Muria carnes incorruptas seruat. Natura. fac. ij. folio. xxx. col. prima.

Musices totius consuetudine mores animi corrumpuntur. De sanitate. tuenda. j. folio. lxx. colo. ij. in prin.

Mutabile quatenus mutatur eatenus cedere in contrarium debet. Temp. j. folio. liij. col. iij.

Mutatio omnis et ab contrariis et ex contrariis sit in contraria. Ibidem.

Mutationes ex quibus in que sunt facte contemplandum Hippo. monuit. Temp. ij. folio. xij. columna. ij.

Mutationes omnes que in corpore fiunt a calido: frigido humido: siccoque proficisci Aristot. De generatione et corruptione prodidit. Nat. facultas. iij. folio. xxxij. col. iij.

Mutationes exigue ut non facile deprehenduntur ita magne in promptu sunt. De diff. morbo. fol. xcix. col. j.

De littera M

Martibus attractus spiritus cerebro affert utilitatem. De pul. usu. folio. lx. col. iij.

Marium symptomata. De symp. caus. fol. cvij. columna. iij.

Mardinum vnguentum ubi prestantissimum. De sanitate. vi. folio. xcviij. col. j.

Masis pueri magis sunt resimilis florentes magis aduncis. Temp. ij. folio. xij. col. j.

Masus resimilis humidus: adiuncus siccus. Ibidem.

Matura cuiusque rei quomodo cognoscenda. Meth. j. in principio.

Matura animale corpus administrans ac regens impetu vehementiore aliquando insurgit atque redundans quicquid est exhaurit de hisque perinde ac illudens ac propellens. Introducto. folio. iij. columna. iij.

Matura Galeno quid significet. Temp. iij. folio. xv. col. iij.

Matura omnia artificiose peragit ac iuste predita scilicet facultatibus Hippocrates. Nat. fac. j. folio. xxij. col. iij.

Matura vniuersusque animantis propria satis est ad sanitatem tuendam. De sanitate. tuenda. j. fol. lxx. col. j.

Mature opera primum Hippocrates nouit bancque semper tum adiuratur tum predicat quam et iustam nominat. Naturalium. facultas. primo. folio. xxliij. col. j.

Matura optima corporis que sit. De sanitate. tuen. ij. folio. lxxv. col. ij. et iij. Ibidem nature bonitas quomodo corrumpitur col. iij. et natura vitiosa quomodo in melius mutetur.

Matura hominis pessima cum nec ventrem facile solubilem habet nec vomere ex facili potest. De sanitate. tuenda. vj. fol. xcvi. col. j.

Matura artificiosa. Naturalium. facultatum. j. folio. xxliij. col. iij.

Mature proprietates ideo syncretas vulgo dicta quoniam incomprensibilis omnium sententia est.

Alphabetica.

Aerbo. cur. iij. fo. cxxvij. colum. iij.
Nature et artis operum differentie. Natur. facul. ij. fo. xxvj. col. iij.
Nature hominum numeroſe. De ſanita. tuend. v. fo. lxxvij. col. ij. et fo. xcij. col. ij.
Natura cutisq; proprietates ineffabilis eſt nec ex acta ſcientia comprehenſibilis. Aerbod. cur. iij. folio cxxvij. columna. iij.
Naturam cutisq; priuatim ad vnguem explorare ſi ſciet vtiq; qualeſc; Eſculapium fuiſſe mente concipiſſe talem ſe eſſe putaret. Ibidem.
Naturale moderatum eſt quod a naturali habitu re cedit immoderatum. De differen. morb. folio. xcvij. columna. j.
Nature tractatio clarum ad medendum lumen preſtat. Aerbod. cur. iij. fo. cxxv. col. iij. in calce.
Natura partium nullam fruſtra fecit. De diſſe. mor. fo. xcix. col. j. in calce.
Natura ratione predictam dicere videbimur ſi ex robuſtis ad infirma depellere pronunciemus. De morb. cau. fo. cij. col. ij.
Natura quid ſit. De ſymp. cauſ. v. fo. cx. colum. ij.
Naturas morborum eſſe medicatrices qui non noſcit errat. De criſi. iij. fo. cxxij. col. iij. in calce.
Natura nulla vnq; ex parte ceſſat. Aerbod. cur. iij. fo. cxxvj. col. ij.
Natura corpus expurgans omne excrementum ad cutim trudit. Aerbod. cur. iij. fo. cxxj. col. iij.
Naturam propriam ſingulorum eorū atq; communem non poſſibile eſt ſcribere. Ad Blaue. j. folio cci. col. j. Ibidem Aedictum oportere non ſolum communem: ſed et propriam hominum cognoſcere naturam.
Nauſea. De ſymp. cauſ. vj. fo. cxv. col. ij.
Nauſeabundum animal eſſe quid noceat. Natur. facul. ij. fo. xxvij. col. ij.
Nepherici qui ſe nominant. Natur. facul. j. fo. xxiij. columna. iij.
Nephericorum et pedagricorum remediorum diſſerentia. De ſanita. tuend. vj. fo. xcvi. col. iij.
Nepherides quare alias ſolubiles alias egre inueniuntur. Aerbo. ij.
Neruus omnis exanguis eſt ac frigidus. Temp. j. folio. viij. col. iij.
Nervos ſi funiculo religemus immote proſus inſenſibilesq; particule exemplo redduntur. De pulſum vſu. fo. xl. col. ij.
Nerui a ventis trabendo ſanguinem nutriuntur contra Eraſiſtratum. Naturalium facultas. ij. fo. xxvij. col. iij. et fo. xxvij. col. ij.
Neruus et tenſio ex cerebro et ſpine medulla ortum eſt. De muſc. mo. fo. liij. col. j.
Nervorum ſubſtantia ea eſt ac ſi intelligas ſtipſum denſatumq; eaq; gratia vitiuſculum factum cerebrum. De muſcu. mo. fo. liij. col. j.
Nervorum fibre diuelluntur aut ſub aliqua violenta attritione aut vbi de repente aſſatimq; intenduntur atq; apoſpalmata: id eſt auuſiones vocantur. De differentiis morbo. folio. c. col. j. in calce.
Nerui ex ſcipsis vtm non habent neq; connatam: ſed a magno emanantem principio. De muſc. mot. fo. liij. col. ij.
Nerui abſciſſione conuulſio deſiit. Ibidem.
Nerui riuorum in morem a cerebro ceu ex fonte quo

dam deducunt muſculis vtres. Ibidem.
Nervorum ſectio. De mot. muſc. folio. lxxij. colum. ij. iij. et. iij.
Nerui omnes alij ex ipſo plane cerebro ortum habent: alij ſpinali interueniente medulla. Aerbod. vj. vbi de eorum contuſione et vulneratione et punctura. In princip.
Nerui punctura et choorde. Art. medic. folio. cccij. columna. iij.
Nix an candida ſit ſicut omnibus apparet. An ſicut Anaxagoras aſſeueravit nō candida. Temp. ij. fol. ix. columna. iij.
Noctes maxime ac mſtine. De ſanita. tuend. vj. fo. xcij. colum. ij.
Nominum vſus. De ſanita. tuenda. j. fo. lxxij. columna. j. Et lib. ij. fo. lxxij. colum. ij. Et eodem libro fo. lxxij. colum. ij. et de differen. morb. folio. xcviij. col. iij. De nominibus medicis librum ſcripſit Ibidem. et de ſympt. diſſe. fo. cij. col. iij. et fol. cij. colum. ij. et fo. cv. columna. j.
Nomina iuniores diſtingenter tractant. De rebus mſtine ſolliciti. Veteres contra accuratiſſime res tractarunt. De criſi. j. fo. cxxij. colum. ij.
Nomen deſexus ſortitur artiſex omnis ab arte quā tractat. De ſanita. tuenda. ij. fo. lxxv. col. iij.
Nutritio nihil aliud eſt q̄ adſimilatio pfecta. Temp. ij. fo. xliij. col. ij. Et ibidem nutritio animal cōueniente ſibi alimento.
Nutritio. Naturalium facultatum. ij. folio. xxvij. columna. ij.
Nutrientis totius ſubſtantie oportet cum tota nutriti natura communio aliqua ſimilitudoq; ſit Temp. iij. fo. xliij. col. ij.
Nutritum a medicamento venenoso diſſert q̄ hoc vtm corporis ſuperat. Illud autem ab hac ſuperatur. Naturalium facultatum. iij. fo. xxxij. colū. j. in calce. Et Temp. iij. fol. xliij. columna. ij. nutritimenta omnia vocantur que adſimulantur reſiſqua medicamenta.
Nutritum omnes particule id quod eſt animal conueniens vincer: aliterabuntq; non tamen equali omnes modo. Naturalium facultas. iij. fol. xxxij. columna. ij.
Nutritum omnis communis effectus nō ſolum roborare: ſed etiam inſitum augere calorem. Temp. iij. fo. xliij. col. ij.
Nutritum varia delatio perreptatore. Natura. facul. iij. fo. xxxij. colū. ij. et ibidem col. ij. Quoduis inſtrumentum trahit: inſtrumentum quod tuſta ſe eſt.
Nutritum nomine: re autem non quod Hyppo. dicatur. Temp. iij. fo. xliij. col. ij.
Nutrimenta mortale genus tuentur. Aerbo. xij.
Nutritum triphariam docente Hyppo. dicitur: quod nutrit quod veluti nutritum eſt: et quod futurum eſt nutritum. Temp. iij. fo. xliij. col. ij. Et Naturaliū facultatū. j. fo. xxxij. colū. ij. et. iij. Et de ſanita. tuend. j. fo. lxxj. col. iij. in calce.
Nutritionem aucionemq; nature opera anime autem nequaq; dicimus. Natura. facultas. j. fo. xxxij. colum. j. Et nutritio. col. iij.
Nutritum omne quatenus nutritum animas liſ calorem augeat. Temp. iij. fo. xliij. colum. iij.
Nutritionis neceſſitas. Natur. facul. j. fo. xxxij. col. j.

Tabula

Ibidem quoddam animal non posse nutrir quocumque cibo. et columna. ij. nutrir verbis nos minime posse.

Nutritionem necessario precedit quoddam opus: agglutinatio scilicet. Naturalium facultatum. ij. fol. xxxij. columna. iij.

Nutrienti opera in tres temporum vices parti. Natura. facultas. ij. fo. xxxij. col. iij.

Nutrientur alie particule puro tenuit balit uosque sanguine alie crasso et turbido. Naturalium facultatum. ij. fo. xxxv. columna. ij. Et eodem columna. iij. et. iij. Nutritio carnis et ossium et aliorum membrorum.

Nutrientum parcius fastidia stomachi creat eundemque ledit et malum succum adauget. De sanitate tuenda. iij. fo. lxxxij. col. ij.

Nutritionem esse assimilationem nutritis et quod nutritur in confesso est. Natur. facultas. j. folio. xxij. columna. iij.

Nutrientia commoda omnis temperamenti. De sanitate. vj. fo. xcij. col. iij.

Nutritum diuersum est: quare nutritionis varia instrumenta a natura condita. Natur. facultas. j. fo. xxij. col. ij. Et ibidem nutritionis appositio: agglutinatio et adsimilatio et nutriturus succus quid agat.

Nutrientum singulis temperamenti conueniens duplex vnum quod secundum simplices qualitates: alterum quod secundum totam substantiam. De sanitate. tuenda. vj. fo. xcij. col. iij. Et ibidem nutritum cur varia animantibus sint.

Nutrienti digestio per venas. Natur. facultas. j. fo. xxx. columna. iij.

Nutritionis symptomata. De sympto. diff. fo. cv. col. ij. et. ij. et fo. cxv. col. iij.

Nutritionis necessitas. Natura. facultas. j. folio. xxij. columna. j.

Nutriti omnino a venere abstinendum censet. De sanitate. tuenda. j. fo. lxxx. col. iij. et non minimam habendam curam quid edat bibat et quo pacto in somno et exercitatione se habeat.

Nutrites viro gerere alienius nihil est a puello lactente: quicquid enim sanguinis est optimum in fetum absumitur. De sanitate. tuenda. j. fo. lxxx. col. iij. in calce.

Mutrix mutanda quoties concepit aut morbo affecta est. Eodem. col. iij.

Numeri morborum duplices inueniuntur differentie: aut enim deest aut abundat pars aliqua: atque in harum utraque, rursus alie sunt differentie. De diff. morbo. fo. xcix. col. iij.

Numeri vitii cause. De morbo. causis. fo. c. col. j. in principio.

Numeri morborum. Artis med. fo. cccv. col. j.

De litera D

Deforum curatio. Ad verbo. xliij. Ibidem.

Debilis minuendis medicamenta idonea.

Debilis tuenit quadraginta natus ante nos a Galeno curatus ibidem.

Debilis si quis obscure et penitus superficialiter impressiones rerum imaginatione accipiat et non con-

seruet. De musc. mot. ij. fo. lvj. columna. iij. et folio lvij. columna. j.

Debilito. De symp. cau. fo. cxliij. col. j.

Debilito quare in temulentis freneticis: timoribus animae affectibus grauius visu veniat. De musc. motu. ij. fo. lvij. col. j.

Debilitatio leuior que ex viuis quam ex crassis succis. De sanit. tuenda. v. fo. lxxxix. col. iij.

Debilitationis facinorosi remedia etiam ad tardam concoctionem faciunt. De sanitate tuenda. vj. folio xc. columna. j.

Debilitatio et que eam efficit. De diff. mor. fo. xcviij. columna. iij.

Debilitatio. De symp. caus. fo. cxv. col. iij.

Debilitatio ipsa morbus est. succi vero cause morbi. De diff. morbo. fo. xcix. col. iij.

Debilitatio nonnunquam a dauci caloris causa est. De morbo. cau. fo. c. col. iij.

Debilitatio causa est quo minus alimentum per corpus digerit possit. De diff. morbo. fo. xcix. col. ij.

Debilitatio ex eodem genere egrotudinum: que quidem ex lentis et crassis humoribus fit vnam et ipsas habens intentionem morbo contrariam. Dico autem aperitionem. Artis med. fo. xxx. col. ij.

Oculi motum habent voluntarium a musculis. De musc. mo. primo. fo. liij. col. iij.

Oculis insunt quatuor recti motus: sursum: deorsum: dextrorsum: sinistrorsum. duo autem alij musculo rum qui circumferuntur in oculo. De musc. mo. j. folio liij. col. iij.

Oculorum purgandorum meatus aperti et conspicui. De sanit. tuenda. j. fo. lxxj. col. iij.

Oculus purus omnino esse postulat quo minus suum probe obeat. De sanitate tuenda. j. folio. lxxj. col. iij.

Oculi musculorum membranis quidem sed validis texturis netis in duram et nervosam tunicam adiacentem rigidi perueniunt. De musc. mo. j. folio liij. col. iij.

Oculorum et aurium permagnus est usus eorumque per uidentiam. De sanitate. tuenda. vj. fo. xcvi. col. iij.

Ibidem quomodo oculis robur adiciendum.

Oculi in sanis animi affectum indicant. De crisi. ij. folio. cxxij. columna. j. Et ad Glauco. j. fo. ccij. col. iij.

Oculorum dolores meri potio vel balneum vel fomentum vel vena incisa vel purgatio tollit. Hyp. apborismus a Galeno longo tempore contemplatus. Ad verbo. curan. ij. fol. cxxv. col. ij.

Oculorum inflammatorum medela. Introduc. folio iij. columna. ij.

Oculus per euidentes meatus efficit quicquid in eo extremum gignitur nempe per nares genasque. De sanit. tuenda. j. fo. lxxj. col. iij.

Oculorum morbi. De differentiis morborum. folio c. col. j. et. ij.

Oculus potest aliquando fluctare aut multo fluore re aut facta tenuitate multa. Introduc. fol. iij. col. iij. et fo. iij. col. ij.

Oculorum concavitates omnium accedens tristitia vigilie curarum. De crisi. secundo. folio. cxxij. columna. j. et be contemplatur in ephemeris. Ad Glauco. j. fo. ccij. col. iij.

Alphabetica.

Oculorum symptomata. De symp. cau. fo. cvj. col. ij.
Oculos tuuantia ⁊ ledentia. De symp. cau. fo. cvij. columna. iij.
Oculorum grauíssimos dolores quo pacto sanauit Galenus. Verbo. cur. iij. fo. ccxvi. col. ij.
Oculorum maxima perniciēs medicamenta que ex aplo mandragora hyoscyamo sunt. Ibidem. suffusionem hypochrisin dicunt pupille nimiam dilatactionez mydriasin tabe corrugationem ryebidosin.
Oculum recte sanare ante totus caput non licere neqꝫ hoc ante totum corpus. sic Aristote. ⁊ Plato de morbozum curacione senserunt. sane ⁊ Hip. ⁊ Dioscles et Plisonicus ⁊ veteres vniuersi. Verbo. cur. iij. fo. ccxxij. col. iij.
Oculorum dolores rebemētissimos colliria ex opto remittunt. Verbo. cur. xij. fo. cclxxvi. col. iij.
Oculorum medicus iustus. Verbo. xiiij.
Oculorum fluxiones a capite. De differentiis feb. ij. capitulo. xiiij.
Oculi ac aures circūctiōe laborantes. De diff. feb. ij. cap. xvi.
Oculorum magnitudo ⁊ paruitas et color. Art. mes. dic. fo. ccxcvij. col. iij.
Oedema tumor mollis doloris expers quem ex pituitosa substantia aut spiritu vaporoso fieri constat. Esi. ibidem eius curatio. Ad Blau. ij. folio. ccix. columna. iij.
Oleum quare potestate calidum. Temperamen. iij. fo. xij. col. iij. ⁊ quomodo calidum esse spectatur. Temp. iij. fo. xvi. col. iij.
Olei vinu gustu deprehendit Galenus in Adaces donia quin et omnium olei generum ita deprehendere posse asserit vřesqꝫ eorum etiam quęcūqꝫ per abusionem ex sale et radicibus ex herbis ex germinibus: ex folijs vel fructibus. De sanit. tuen. iij. fo. lxxx. col. j.
Oleo quando fricandum corpus. De sanitate tuen. ij. folio. lxxij. columna. iij. Et libro primo de infantibus.
Olei in corpus effusi comoda. De sanitate tuenda. iij. folio. lxxvij. columna. ij.
Oleum sabinum multa veri astringendi predictum: bispanum et ompbaciū vel αουτπιβεο idest erudu austeruz omne. De sanitate tuenda. iij. fol. lxxx. columna. prima.
Oleum sabinum relaxat precipue sibiūm trimuz⁹ ve sit: id namqꝫ tum tenuius tum calidius fuerit. De sani. tuend. iij. folio. lxxxi. col. iij.
Oleum emplasticam vinu habet. De sanitate tuenda. vi. folio. xc. columna. ij. in calce. Et ibidem oleum rosaceum optimū.
Oleum calidum vřile neruis vulneratis. Verbo/ di. vi.
Olei refrigerandi modus. Ibidem. lib. viij.
Olea relaxantia egyptia cicinum et raphaninū in reliquo orbe dulcia tenuia ac modice antiqua. De sanitate tuenda. iij. folio. lxxx. columna. iij.
Oleum anethinum ex viridi aneto cutis densitati sanande est satis. De sanitate tuenda. iij. fo. lxxxj. columna. iij.
Oleozum confectio. De sanitate tuenda. viij. folio. lxxxvi. columna. ij. et columna. iij. alia multa olea ⁊ curcra admiscetur oleis.

Olfactus symptomata. De sympt. diff. folio. cv. col. iij. in calce. Et de causis symptomatū. folio. cvij. columna. iij.
Olfactum tuuantia. De sympt. causis. folio. cvij. columna. iij.
Operari quid sit. De musculozum motu. primo. folio. liij. columna. prima.
Operum triplex vsus. De sanitate tuenda. ij. folio. lxxv. columna. iij.
Opi collirijs vtendum cum maxima necessitas vřget. Verbo di. curandi. xij. folio. cclxxvi. columna. iij. et eozundem noxa. Ibidem.
Opi colliriozum noxa corrigitur cinamomo. Ibidem.
Os minus pīlo et frigidum et siccum. Temp. j. fol. viij. columna. iij.
Ossa vnde nutriantur. Naturaliū facultatū. iij. fo. xxxv. columna. iij.
Ossa siccissima sunt omnī que in nobis sunt partitum. Tempera. ij. folio. ix. col. j.
Ossium motus. De motu. musculozū. j. folio. lv. columna. prima.
Os omnium que cutis operit durissimum. Tempe. ij. folio. x. col. iij.
Ossium fracture: ligature modus. Verbo. vj. Et ibidem ossium nutrimentum. crassum ⁊ terreum esse debere: ⁊ ossium conglutinationi impedimenta et ossibus simile quid pblegmone incidere.
Ostrearum corpus humidissimum est: cutis siccissima. Tempe. ij. fo. xij. col. ij.
 ωσπακοδερμα omnia nominantur animatia que te sta integuntur. μαλακοςποκα autem que molli testa integuntur vt gammari. Tempe. ij. folio. xij. columna. secunda.
Ouili nulliqꝫ fetus corpora maxime humida sunt. Tempe. ij. fo. ix. col. ij.
Oximelis compositio. De sanitate tuenda. iij. folio lxxv. col. ij. quod variandum pro gustu sumentis ibidem quoqꝫ varie eius compositiones.
Oximeli quomodo vřilitatem adfert. Verbo. xj.

G De littera P.

Plustratio de symptoma. causis. v. fol. cxj. columna. ij.
Pancreon caliceone ve caro glandulosa est substrata arterijs venisqꝫ que ea parte in ramos finduntur. De diffec. venarum. folio. lix. colum. iij.
Panis fenum qualis debet esse. De sanita. tuend. v. folio. xc. col. j.
Papaueris lachryma siccet refrigeratqꝫ. Tempera. j. fo. iij. col. iij.
Papaueris succus hominis corpori prořus est contrarius. Tempera. ij. folio. xv. col. j. ⁊. ij.
Partium quatuor in vniuersum differentie. Art. mes. dic. c. ix. fo. ccxcvij. colum. iij.
Partes principales quatuor. cerebrum: cor: epar: testiculi. Ibidem.
Partus infantis quando Tempera. ij. fo. ix. (columna. j. Et ibi dem in calce q̃ra recentis part⁹ sit bus miditas.

Tabula

Parturientes non protinus surgere subent obstetri-
ces imo prius os vteri tangunt quod paulatim se
aperit. Naturalium facultatum. iij. folio. cxxij. co-
lumna tertia.

Partus quid. Naturalium facultatū. iij. folio. cxxij.
col. iij.

Paralysis. De symptoma. caus. folio. cvij. col. j.

Parbos deficiente Platone est quicquid aliquid p-
pellus fueris. Under sensuum alterationes patbes
mata nominant. De symptoma. differentijs. folio
civ. col. iij. Et ibidem

Parbema vocat Plato omnem motum quicumq; pro-
cedit ab altero in alterum. Et ibidem Parbos mo-
tione ab affectu discriminatur.

Parbos est dum quispiam conuertitur mutatur al-
teratur mouetur. De symptoma. differentijs. folio.
civ. col. iij. et col. iij.

Parbos est motus circa materiam ab efficiente pro-
cedens Ipse vero efficientis actus actio dicitur

Parbos et symptoma eadem res vocatur. Eodem.
folio. civ. col. j.

Pedum inferna quare pilorum expertia. Temp. ij.
folio. xij. col. j.

Pedum musculi duplicem videntur habere, motum.
De musc. mo. j. folio. liij. col. iij.

Pedum ac tibiarum vene. De dissec. venarum. folio
lxij. col. j. et ij.

Penis musculi. De mor. musc. j. folio. lxxij. col. iij.

Penis integer potest auferri. De diff. morbo. fo. xcix.
col. iij. in calce.

Peritoneum. De dissec. ven. folio. lxxxi. col. iij.

Peritonei vulnus. De locis aff. j. folio. cxxvij. col. ij.

Peritoneum est sub transuerso musculo. Adetb. iij.
Et ibidem peritoneum verum.

Peritonei vulnus periculosissimum. Ibidem. j.

Perse id est primo. Per accidens id est secundo. De
symp. cau. folio. civ. col. iij.

Pbiliarri id est medicorum studiosi. De sanita. tuen-
da. iij. fol. lxxv. col. j.

Pbyrice necessaria medico. De crisi. iij. folio. cxxij.
colūna. iij.

Pblegmone laborantibus duplex affectus. Temp.
ij. folio. xvi. col. iij.

Pblegmone quid. De inequali intemp. folio. xvij.
colūna. ij.

Pblegmone curatio ex calida fluxione consistens
vacuatio superuacanea est. Temp. iij. folio. xvi. co-
lūna. iij.

Pblegmone necesse est multas facias incidere altera-
tiones. De inequali intemp. folio. xvij. col. iij.

Pblegmone impedimentum. De musculorum motu
pri. folio. liij. col. iij.

Pblegmon et scirrbi morbi sunt. De sanitate tuenda
pri. folio. lxxi. colūna. ij.

Pblegmone obsessorum omnium ad tria curatio di-
rigitur: ad superuacanea euacuationem extenri re-
quiem et inflammationis refrigerationem. De sa-
nitate tuenda. iij. fol. lxx. colūna. ij.

Pblegmone et vlcere simul infestata pars triplici ne-
cessario afficitur morbo. De diff. morbo. folio. c. co-
lumna. ij.

Pblegmone nominat Galenus non pro veteri mo-
re partium veluti inflammationem sed rubentem
renitentemq; tumorem et quid dolorem inferat. De

diff. morbo. folio. c. col. ij.

Pblegmone a sanguine abundante. Ibidem.

Pblegmone patientes non pauci conuulsionibus.
repti sunt et mēte alienati. De musculorum mor-
bo. folio. liij. colūna. ij.

Pblegmone generatio. Adetb. xij.

Pblegma quid dicatur a prodico. Naturalium fa-
cultatum. ij. folio. xxx. colūna prima. Et ibidem.

Pblegma verum. i. pituita.

Pbrenitis. De sympt. causis. folio. cxlij. colūna. ij.

Pbrenitidem finit sudor multus et precipue si ex ca-
pite multus et calidus fluxerit sudante simul relis-
quo corpore finit quoq; pbrenitis sanguinis e na-
ribus profusione. De crisi. iij. fol. cxxij. colūna. iij.

Pili capitis superciliorum ciliorumq; pueris nobis
innascuntur. Temp. ij. folio. xij. col. prima.

Pilos crispas omnes etbyopes habent. Temp. ij.
folio. xj. colūna. iij.

Pili albi (qui vulgo cani dicuntur) et imbecilli sunt
quibus ad summam siccitatem cutis capitis non
peruenit. Temp. ij. folio. xij. col. prima.

Pili quales in radice finguntur tales rationabile est
perpetuo fore. Temp. ij. fo. xj. col. iij.

Pilus siccissimus ac frigidissimus. Temp. pri. fol.
vii. colūna. iij. Et pilum siccissimum esse omnium
que ex cute exant. Temp. ij. folio. x. colūna. iij.

Pilis nuda sunt omnia frigida temperamēta. Temp.
peramen. ij. fol. xj. col. ij.

Pili per totum corpus plurimi si tota corporis tem-
peries equalis sit. Temperamento. ij. folio. xij. co-
lumna. ij.

Pilorum differentie in temperamentis pro etate re-
gione et corporis natura. Temperamento. ij. fo. xj.
colūna. iij.

Pilorum nigrozum ac frequentium in capite pro-
uentus equalis in cerebro temperamenti nota est.
Tempera. ij. fo. xij. col. j.

Pilos Egyptij Arabes et Indij omnes deniq; qui
calidam et siccam regionem incolunt nigros exiguis
q; incrementi siccos crispas et fragiles habent.
Tempera. ij. fo. xj. col. iij.

Pilos qui frigidam et humidam regionem habitāt
illirij germani sarmate et omnis scythica plaga mo-
dice auctiles et graciles rectos et rufos obtinent.
Tempe. ij. fo. xj. col. iij.

Pilis abundat bifurcatq; est calida sicca et intempe-
ries que in summa est. Temperamentorum. ij. fo. xj.
colūna. ij.

Pilis omnino spoliata glabraq; ad summum frigid-
da et humida temperies. Ibidem.

Pilosum nō protinus melancholicum censeas. Tem-
peramen. ij. fo. xij. col. ij.

Pili in corporum naturis ad etatum et regionum
portionem se habent. Temperamentorum. ij. folio
xi. colūna. iij.

Pili nonnullis diutissime permanent quibusdam
autem contra. Temperamentorum. ij. folio. xij. co-
lumna secunda.

Pilorum origo a quo excremento sit. De sanitate
tuenda. j. fo. lxx. colūna. j.

Pili quibus non innascuntur. Temperamento. ij.
fo. xj. colūna. iij.

Pilus albus: niger: fuscus: crispus: quomodo
do fiat. Eodem. col. iij.

Alphabetica.

Pilis nudi infantes sunt vapore quibus nullus ad-
huc in cute meatus sit nec fuliginosum excremen-
tum: incipientes pubescere paruos et imbecilles ex-
gunt: qui vero florentes sunt et valentiores multos
et magnos et nigros habent quod frequenter his mea-
tus sunt facti. Temp. ij. fo. xi. col. iij. in calce.
Piper longum spiritus flatuosi crassitudines solute:
album super reliqua duo genera ventrem roborat
nigrum optimum quod potere precellit. De sanita-
tuenda. iij. fo. lxxxiij. col. iij.
Piper perforari facile solet. Eodē. fo. lxxxv. col. i.
Piper longum quod ex barbaris affertur optimū: hinc
namque quod adulteratur duplex: alterum quod in
Alexandria conficitur: alterum quod herbe cuius-
dam germen est qua vero ratione possit internosci
docet Galenus. De sanita. tuenda. iij. folio. lxxxv.
column. pri. et ij.
Pingues graciles redditos vidit Galenus multa to-
lerantia et curis et tenui victu perficatos. Temp. ij.
fo. x. co. iij. et fo. xi. column. j.
Pinguem habitum et obesum sequuntur venarum
angustie. Temp. ij. fo. xi. col. j.
Pituitam vocamus humorem in corpore frigidum et
humidum cuius plures sunt species: vitrea: dulcis
acida: salia. De diff. feb. ij. ca. vi.
Pituita humidissima frigidissimaque Temp. j. fo. viij
columna. iij.
Pituita compluribus a capite defluit atque id maris
me rome ac locis perinde humidis. Temp. ij. folio
xiij. column. iij.
Pituita. Maru. fac. ij. fol. xxx. col. j. et ij.
Pituitam expurgans nullum instrumentum esse ob
id quod frigida humidaque sit ac veluti ex dimidto co-
ctu nutrimentum vult igitur solū alterari. Ibid. col. iij.
Pituita in intestinis contenta quod vacuetur. Ibidē.
Pituite quod dulce est id salutare animanti quod
acidum salum: verum acidum quidem omnino crudum
est: salum vero compuruit. Ibidem.
Pituitosum animal redditur animi moribus. De sa-
nita. tuend. j. fo. lxxx. col. ij.
Pituitosam habitudinem locinoris et viscerum ob-
structiones comitales morbi apoplexie in summa
destillationū fluxionūque morbi excipiunt. Ibidē.
Pituita ipsa quousque tam succus sit atque ex cibis in ve-
tre tam concoctis nata nihilominus tangentibus
frigida sentitur. Temp. iij. fo. xv. col. iij.
Pituitosis hominibus multam in ventre colligi bilem
vidit. Temp. ij. fo. xij. col. iij.
Pituitosus succus qui a praragoza vitreus dictus
est. De inequal. intemp. fo. xvij. col. ij.
Pituite omnes omne tres existunt. De diff. feb. ij. c. vi.
Pituita que in ore est lichenum est remedium et scor-
pios statim necat. Natur. fac. iij. fo. xxxij. col. ij.
Pituitosus succus unde coaceruatur. De sanita. tuen-
tij. fo. lxxxij. col. iij. et fo. lxxxiiij. col. iij.
Pituitosus succus omnino crassus ac glutinosus est
pituitosi vomentis bilem distorta. Art. med. fo. ccq.
columna. j.
Pix cur potestate calida. Temp. iij. fo. xij. col. iij.
Pleuritici id est qui succis equabiliter se habent
nimum abundant. De sanita. tuē. ij. fo. lxxxv. col. iij.
Et iij. fo. lxxxij. col. iij. Et quid pleurora. De sa. tuē.
vi. fo. xcviij. col. j.
Pleuroriceus corpus quomodo redditur. De morib.

cau. fo. ij. col. iij.
Pleuritis. De crisi. j. fo. cxrij. col. j.
Pleuritidis accidentia simul cum ea invadunt ut fe-
bris acuta lateris dolor pungenti similis et ruffia
et difficilis anhelitus. De crisi. j. fo. cxrij. col. iij. ubi
de ea ad vnguem.
Pleuritidis exemplum ad tempora dignoscenda. De
crisi. j. fo. cxvi. col. iij. et iij. et eiusdem historia de ana-
xione abderitano. ex Hippo. epid. iij.
Pleuritidis febris. De crisi. ij. fo. cxxi. col. j. Et pleu-
ritides sicce.
Pleuritidis pulsus tensio dura pre se fert nervosum
locum patientem qua vero ferre similis esse inflam-
marionis affectum qua vero velox simul ac frequens
ac magnus ad inflammationem sequi febrem. De
crisi. ij. fo. cxxi. co. ij.
Pleuriticis adolescentibus ac validis sanguinem
mittere oportet. verum in extrema senectute cuius
aut a modū paruo puero nullus vngue mittere au-
sus est. Intro. fo. iij. col. j.
Pluie estatis tempore carbunculos in cranone ges-
nuerunt. Temp. j. fo. v. col. iij.
Podagricis calculos laborantibus aptum vinum
cū melle conditū. De sanita. tuen. v. fo. lxxxix. col. iij.
Podagra laborantium curatio. De sanita. tuenda. vi.
fo. xcvi. col. iij.
Podagricis maxima ex balneo vitilias. Verbo. xi.
Podagricorum et nefreticorum remedium differē-
tia. De sanita. vi. fo. xcvi. columna. iij.
Policeri statum laudibus euebunt homines cano-
nices appellatur: quoniam partium inter se omnium
comperetiam ad vnguem haberet. Temp. j. fo. viij.
col. ij. et de optima corporis nostri consuetudine. fo. xix. col. j. et
ij. Optimum corpus veluti policeri regula. De sa-
nita. tuend. vi. fo. lxxxv. col. ij.
Populi florum medicamentum. De sanita. tuen. iij.
fo. lxxxvj. col. ij.
Porcelius recens editus si datur aut disseccetur car-
nez eius mucofam humidamque inuenies. Temp. ij.
fo. ix. column. j.
Poros greci vocant eriguos meatus quibus cutis
plena est. De sanita. tuend. j. fo. lxxx. col. j.
Portulaca dentium stupori medetur. Intro. fol. iij.
column. j.
Potestate calida: frigida: humida: et sicca que quod
dicuntur id nondum sunt sed facile id fieri potest:
quoniam naturalem ut id fiant facultate sunt ade-
pta. Temp. j. fo. vij. col. iij. ut nup. nat. homo po-
testate rationalis avis volatilis. Temp. iij. fol. xij.
columna. iij.
Potestate calida ratione inuestiganda discutenda
que. Temp. ij. fo. x. col. j.
Potestate maxime quidem proprie ea sola dicimus
in quibus natura ipsa suo pre impetu ad absolutio-
nem venit. Atque si extrinsecus nihil ei sit impedi-
mento. Temp. iij. fo. xij. column. iij.
Potestate tripliciter dicitur quid. Primus autem mor-
bus maxime est proprius: proximus huic eorum
que sunt propinqua materia. Tertiusque ei quod ex
accidenti dicitur: est ex aduerso positum. Temp. iij.
fo. xij. col. iij.
Potestate calidiorum: frig. hu. et sic. clare discretionēs
quomodo inueniende. Temp. iij. fo. xvj. col. ij. in cal-
ce. et col. iij. quomodo sunt applicanda.

Tabula

Potus cibufq; ideo neceffaria qz e corpe aliqd fem
 per effluit. De fanita. tuen. j. fo. lxx. col. iij.
 Portionis apperentia. De fympt. cau. fo. cix. col. iij.
 in principio.
 Potus nonnullis ociffime pertranfit & intra breue
 tempus excernitur. Natu. fac. iij. fo. xxxv. col. iij.
 Potus frigidus vel calidus quando exhibendus.
 Ad Glau. j. fo. ccy. col. iij.
 Portionis in ventre mora. Natura. faculta. iij. folio
 xxx. column. iij.
 Portione qcquid humidioris effluxit fubftantie re/
 farcimus. De fanit. tuen. j. fo. lxx. col. iij.
 Precordiorum mufculus vnus eft circularis nullo
 ptopofito mufculo. De mufc. mo. ij. fo. lvij. col. iij.
 Precordia omnefq; mufculi qui iuxta inum ventre
 funt inftrumenta anime. Eodem. col. iij.
 Prefagium & prefagitura. fo. cxi. & fo. cxx. & cxxj.
 Prefagium ex pulfu. De pulfu. vfu. fo. xl. col. iij.
 Prefagimus mortem ex incuruis vnguibus & ijs nt
 gricantibus. Ibidem.
 Priapifmus. De diff. morb. fol. c. col. j.
 Priapifmus cuiufdam tribus diebus curatus. ADe
 rthod. xiiij.
 Priapifmo laborantium preceptum comunc: & pra
 pifmus ex inflationis genere & priapifmū iuueni/
 bus magis q; fenibus accidere. Ibidem.
 Principium egritudinis a nō paucis medicis ipfo/
 q; Thefalo ignorari. De crifi. j. fo. cxxij. col. ij.
 Principium quomodo intelligendū in multis apbo
 rismis Hippo. De crifi. j. fo. cxxij. col. ij.
 Principij tempus in diuturnis morbis eft fufficien
 ter longum: in peracutis maxime breue. De crifi. j.
 fo. cxxvj. col. ij.
 Principium morbi donec manifefum coctionis in/
 ditiū appareat. De crifi. j. fo. cxxvj. col. ij.
 Principium tripliciter dicitur. Primo modo infu/
 tus ille primus qui latitudine caret. Secūdo inō
 id tempus quod ad tertium vfq; diem extenditur.
 Tertius modus qui pro totius morbi parte accipi
 tur. De crifi. j. fo. cxxvj. col. j. in calce.
 Principij figna fi diu permanserint diuturnum fo/
 re morbum fignificat. De crifi. iij. folio. cxxij. co/
 lumina. iij.
 Principij perfecti fignum firmum eft coctio manife/
 fta. De crifi. j. fo. cxxvj. col. ij.
 Principium nominamus illud tempus in quo nul/
 lum eft apertum coctionis inditiū. Ibidem in calce.
 Principij tempus longum erit in morbo in quo in/
 regre crudiratis figna in primis quatuor diebus
 permanent. De crifi. j. folio. cxxvj. columna fecun/
 da in principio.
 Principia arrium. De crifi. iij. fo. cxxij. col. iij.
 Piora ex hijs que pofteriora funt probare omni/
 no non rationabile. Temp. ij. fo. x. col. j.
 Pruritus. De fympt. cau. fo. cxiij. col. j.
 Prunis damafcentis Ifispane preftant. De fanita/
 te tuenda. v. fo. xc. col. iij.
 Pfoza. De fympt. cau. fo. cxiij. col. j.
 Prifane cremor modice nutrit: tamen nufq; per an
 guftos meatus beret. De fanitate tuenda. iij. fo/
 lio. lxxiij. col. ij.
 Pubertatis initium. De fanita. tuenda. vj. fo. xcij.
 columna. ij.
 Puerilis etas actiones naturales maxime firma

obrinet. Temp. j. fo. v. col. ij. Et de infans.
 Puerorum baud vulgaris humiditas. Temp. ij. fo.
 ix. column. j.
 Pueri an fint florentib; calidiores difcepratur egre
 gie. Temp. ij. fo. ix. col. iij.
 Puer decimo quarto anno aptiffime docetur. De fan
 nita. tuenda. j. fo. lxx. col. iij.
 Puellorum nuper genitorum corpora mollia & flui/
 xibilia. De morb. cau. fo. cij. col. ij.
 Pulmonum caro minus humida q; adeps vt que
 nec ipfa calfacta liquefcit. Temp. j. fo. viij. col. ij.
 Pulmonis corpus proximum adipi ratione bumt/
 ditatis effe: ex mollitie coniectare licet. Temp. ij. fo
 lio. x. column. iij.
 Pulmonis alimentum. Natura. faculta. j. folio. xxvj.
 columna. iij.
 Pulmonis caro fimplicis cuiufdam nature. Temp.
 ij. fo. x. column. iij.
 Pulmonis excrementa. Natura. faculta. j. folio. xxvj.
 columna. ij.
 Pulmonis & thoracis medicamenta fortiffima & ma
 xime difsecantia effe debent. ADe rthod. v.
 Pulmonis temperatura. Arr. med. fo. ccc. col. iij.
 Pulmonis vlcus qui dignofcitur. De locis affectis.
 j. fo. cxxvij. col. j.
 Pulmonis et thoracis vlcera quare difficilior q; ea
 que funt in ventriculo curantur. ADe rthod. v.
 Pulmonis vlcus habentes prohibendi ne tuffiant.
 Ibidem. Et pulmonis vlcus paciētes qui incuras
 biles & pulmonis vlcera citra tuffim non expurgas
 ri & pulmonis vlcera nō poffe dignofci citra difles
 ctionum notitiam. Ibidem.
 Pulmo nō propter motum infanabilis fed propter
 faniet et puris vacuationem. Ibidem.
 Pulsus caloris in quaq; parte custodiendi gratia
 conditus eft. De pul. vfu. fo. lj. col. ij.
 Pulsus auctor & origo cor eft. De pul. vfu. fo. lj. col.
 iij. ex Hippo. et beropbilo.
 Pulsuum effectrix eft vitalis vis a corde emanans.
 Eodem. fo. lj. col. iij.
 Pulsuū diastole id eft fublatio systole id eft fubmit/
 fio arterie custodie caloris conducunt. folio. lj. co/
 lumina. ij.
 Pulsu quomodo aliquid prefagimus. fo. l. col. ij.
 Pulsus refpirationis eūdem vsum omnes rum pbi/
 lofophi tum medici tribuerunt. De pul. vfu. folio. l.
 columna. iij.
 Pulsu fi per multas particulas priues nō magnos
 pere ledes. Ibidem. & quomodo be priuētur & pul/
 sum omnino videri nullum vel minimū vsum con/
 ferre pulsus exercitatioe lauacro alia ve exalfactio
 ne frequentior ac celerior fit. Ibidem.
 Pulsus algore rarior tardiorq; ac nō inc: vifum De
 pul. vfu. fo. l. col. iij.
 Pulsus in febribus adurentibus velociffimi ac den
 fiffimi ibidem.
 Pulsus rarior qui comeltioni fuccedit. Eod. col. iij.
 Pulsus & refpiratio pari modo ijsdēq; de caufis mu
 tantur. Eodem. col. iij.
 Pulsus veluti quedam refpiratio eft. fo. lj. col. j.
 Pulsus alterare videntur anni: tempus: regio: ftatus
 ambientis aeris animiq; affectus & vite fortes. De
 pulsu. vfu. fo. lj. col. ij.
 Pulsus alijs icrus vehementia maior: alijs minor

Alphabetica.

Intendi ac remittit eorum actionem Indicat dormi-
entium a satietate pulsus. *Ibidem*. col. j.
Pulsus maximi altissimiq; bis affectibus fiunt qui
commodissime per crism finiumtur. *Ibidem*.
Pulsus ac respirationes communis spiritus anima-
lis nutritio. De pul. vsu. fo. h. col. ij.
Pulsus durities. De diff. feb. j. c. ix.
Purgationes varie. Natura. fac. iij. fo. xxxiij. col. ij.
Purgationem alijs vere alijs autumno conuenire.
De sanit. tuend. vj. fo. xviij. col. ij.
Purgatio propter abundantiam succi et propter vim
morbi adhibetur. *Ad verbo*. cur. iij. fo. cxxxiiij. col.
iij. *Ibi* de purgatione copiosissime.
Purgatio vtilis vlcibus omnib; et vulnerib; quo-
ties preualide sunt. *Ibidem*.
Purgatio petenda est que infestant excremento sic
accommoda. De sanitate tuenda. iij. folio. lxxxij.
columna. iij.
Purgatio quo pacto contemplan- da: et q non recte eua-
cuati multi interierunt. *Ad Glauconem*. j. fol. ccv.
columna. ij.
Purgationibus exquisitis qui calidi et siccis natura
sunt prompte offenduntur. *Ibidem*. et ad purga-
tionum indagacionem consuetudinem plurimum
valere. *Ibidem*.
Purgationes venar; incisionem in valde crassis et ma-
cilentis vereri oportet. *Ad Glauconem*. j. folio. ccv.
columna. ij.
Pus optimum candidum equale ac minime fetidum.
De diff. feb. ij. cap. v. iij.
Putrescunt necessario omnia in calida humidaq; te-
perie idq; confirmat epidimioruz hystoria. *Tempe-
ra*. j. fo. vj. colum. j. *Et Ad verbo*. cur. iij. fol. cxxxiiij.
columna. j.
Putrefieri quicq; nec a sicco. nec a frigido aptum est
Ibidem.
Putrescentia omnia asciticio calore incalescunt prop-
ter frigent. *Tempe*. ij. fo. xij. col. iij.
Putrescunt celer; que perspiratu carent velut et in
extremis accidit omnibus. De inequali intemper.
fo. xvij. colum. iij.
Putredo calorem excitat et precipue ex putredine ca-
lescunt tunc corpora reliqua omnia cum maxime
semina et stercoza vbi de stercore columbarum. De
morbo. causis. fo. c. col. iij.
Putrescentia in animantis corpore calorem quenz-
dam immodicum in his partibus in quibus pus-
trent possunt efficere id quod in erysipelate facile
videre est. De morbo. cau. fo. c. col. prima.
Putrescentia qualia esse debent. *Ad verbo*. ix. Et de
diff. feb. p. i. cap. iij.
Pilosus conuolvens et reclusus. Naturalium facul-
tatu. m. iij. folio. xxxj. col. iij.
Pilosus pars ima ventriculi que ad dexteram prope
secus situm habet. De diff. vena. fo. lix. col. iij.
De litera D.

Qualitates contrarie in eodem corpore vna
consistere non possunt vt calidum simul
et frigidum. *Temp*. j. fo. iij. columna. iij.
Qualitates quatuor statuuntur que in se
agere inuicem patiq; possunt. *Temp*. p. i. folio. v.
columna. j.
Qualitates p. i. omnes actiue sunt. *Ad verbo*. iij.
Qualitatu due oppositiones existunt altera in qua

calidum frigidum aduersatur: altera in qua humidum
pugnat cum sicco. *Temp*. j. folio. v. col. j.
Qualitates efficacissime calida ac frigida. De inez-
qua. *Inezm*. fo. xvij. column. iij.
Qualitate affecta corpora trifaria dicuntur. *Temp*.
p. i. fo. vj. col. iij. et. iij.
Qualitates sincere quocunq; corpora suscipiunt
ea calida humida frigida sicca prorsus exacteq;
sunt. *Temp*. j. fo. vij. col. iij.
Qualitas vincens nomen corpori imponet. aut cal.
aut frig. *Tem*. j. fol. vij. col. iij.
Qualitates esse quatuor in vniuersum que mutuo
in se agunt que tunc per totas miscuntur. *Hyp*. do-
cente. *Mat*. fac. j. folio. xxij. col. ij.
Qualitates post *Hyp*. ab arist. pertractate. *Ibidem*.
Qualitatibus quatuor ad elementorum generatio-
nem vsus est Arist. *Mat*. facul. j. fo. xxij. col. ij.
Qualitatibus duabus in meteorologicis et proble-
matib; vtitur Arist. *Ibidem*.
Qualitates tangibiles. *Mat*. facul. j. fo. xxij. col. iij.
Qualitas calida maxime actiua secunda ab hac tri-
gida pollet viribus. *Natura*. facultatum. ij. folio.
xxvij. colum. ij.
Qualitatum duplex oppositio. De sanita. tuend. vj.
fo. xcij. col. ij.
Qualitatum conuenientie. De sanita. tuenda. vj. folio
xcij. colum. iij.
Qualitates quatuor geniture corrupteleq; cause sunt
Ad verbo. iij.
Quantitas duas complectitur species. discretam que
proprie quantitas nominatur: et continuam quam
greci pelicon vocant. *Diff*. morbo. fol. xcix. col. iij.
in calce.
Quartane rigor quomodo differat a tertiane rigore
De crisi. ij. fo. cxxvij. col. iij. in calce.
Quartana primo die non inuadit statim cum rigor
reingenti nam progrediente ac inualecente ipsa
vna etiam rigor augetur sensusq; egritis talis non
quasi pungantur sed contundantur cum refrigerati-
onibus vsq; ad ossa tendentibus. De crisi. ij. fol.
cxxvij. colum. iij.
Quartana quomodo statim ab initio dignoscenda
De crisi. ij. folio. cxxvij. colum. iij. et fol. cxxx. col. j.
Quartana longa et q. i. in ipsa est minime pericu-
losa. *Ad Glauco*. j. fol. cccij. col. iij.
Quartana laborantes audire licet dicentes q in ossi-
bus laborem pati videantur carnesq; habere cos-
fractam. De crisi. ij. fo. cxxvij. col. iij.
Quartana ex male affecto splene generat. *Ad Glau-*
co. j. fo. cccij. col. ij.
Quartanam pulsu presagijt *Galenus*. De crisi. ij.
folio. cxxx. col. j.
Quartana febres errabundas chronicasq; insequi-
tur. *Ad Glauco*. j. fo. cccij. col. ij.
Quartane in inuasionibus paruos et debiles et tar-
dos: et raros: adeo pulsus faciunt vt nulla alia di-
spositio. Videtur enim alligata arteria: atq; ad in-
tima retracta morusq; arterie talis sit qualis in
decrepita etate. De crisi. ij. fo. cxxvij. col. iij.
Quartane vrine varie sed crude omnes. *Ad Glau-*
co. j. fo. cccij. columna. iij.
Quartanariorum vrine tenues albe et aquose omnino
tertianarum vrinis dissimiles. De crisi. ij. fo. cxxx.
columna. ij.

Tabula

Quartanam autumnali tempore abundare Hippo-
craticum preceptum. De crisi. ij. fo. cxxix. col. j.
Quartane circuitus frequentiores fore sperato si au-
tumnus frigidam & siccam & inaequalem habuerit
temperiem. De crisi. ij. fo. cxxix. col. j.
Quartanam a tertiana qui primo statim die nescit
distinguere medici nomine indignus est. De crisi.
ij. fo. cxxix. col. ij.
Quartane due tresue sepius inuicem complacentur.
De crisi. ij. fo. cxxix. col. ij. Et fo. cxxxi. col. iij. quarta
nam esse longi temporis.
Quartanarū curatio. Ad Glauc. j. fol. cclij. col. iij.
Has autem ab initio medio critter ac leniter tractare
oportet. Ad Glauc. j.
Quartana laborantibus piper concedit quotidie cū
aqua bibendum. Ibidem.
Quartanas qui duplices & triplices & difficiliores
reddunt. Ad Glauc. j. fo. cclij. col. iij.
Quartanam patientibus tberiacen in statu exhibet.
Ibidem.
Quiescere quid. Mat. fac. j. fo. xxij. col. j.
Quotidiana a pituita. De crisi. ij. fo. cxxviii. col. iij.
in calce.
Quotidiana veratū biliose tēpature adulescentē nū-
q̄ vidit Galenus. Ad Glauc. j. fo. cclij. col. iij.
Quotidiana neq̄ a principio neq̄ in progressu rigo-
rem habet sed solum frigefactionem. De crisi. ij. fol.
cxxviii. col. iij.
Quotidianarū accessionū pulsus sine ordine equa-
litateq̄. Ibidem.
Quotidiana deurit neq̄ denudari corpora palliaq̄
iactare cogit neq̄ multum & frequenter respirare
frigidūq̄ potus expetere. De crisi. ij. fo. cxxix. col. ij.
Quotidianis sudor nō statim ab initio sed procedē-
te tempore aduenit. Ibidem.
Quotidiana humidioze natura vitāq̄ ociosa & cra-
pulis plena indiget familiaris igitur pueris. De
crisi. ij. fo. cxxix. col. ij.
Quotidianarū ferax hyems et quomodo accessio
num principijs die primo discernatur quotidiana
De crisi. ij. fo. cxxix. col. ij.
Quotidiana exquisita singulis diebus accenditur. i
quartana minus longa. De crisi. ij. fo. cxxxi. col. iij.
Quotidiane intermittētis signa. Ad Glauc. j. folio
ccij. col. iij.
Quotidiane curatio. Ad Glauc. j. fo. cclij. col. iij.
In qua totius victus rationem ad apertendum effi-
caciozem esse precipit.

De littera R.

Adtula tota paulominus excrementosa
ac quicquid in ea cōueniens transmuta-
riq̄ potest omnino id minimum est. Ma-
tura. fac. j. fo. xxij. col. ij.
Radius q̄d. De musc. mo. ij. fo. lvi. co. iij.
Rari densiq̄ vocabula nō perinde euidenter ipsos
corporis affectus significant. Duplex enim eorum
nominum vsus obseruatur alter eorū qui proprie
loquuntur alter abutentium. At rarum propriē
ctmū quod poros magnos per totum obtinet: si-
cuti contra densum quod paruos. Per metapbo-
ram autem hec de laxo coctōq̄ dici audias. De sa-
nit. tuen. ij. fo. lxxiiij. col. iij.

Rara alia: alia densa natura sunt et ab alijs aliqd
fluoris effunditur. ab alijs vero cohibetur exim-
plo viris et spongie. Intro. fo. iij. col. j.
Rarissimum corpus quando sanissimum densius
morbosius. De opt. corpo. nostri confit. folio. xix.
columna. ij.
Raritas corporis ad transpiratum ijs quibus plu-
rimū aufertur salubrior quibus minus insalu-
brior. Ex Hyp. de sanit. tuen. j. fo. lxx. col. pzi.
Rarum densum. De sanit. tuenda. iij. folio. lxxviij.
columna. ij.
Raritati pparatoria exercitatio medetur. De sanit.
tuenda. iij. fo. lxxij. col. j.
Raritas si modum non seruat discutendo dissipā-
doq̄ calorem natūm: corpus frigidius reddit.
De morb. cau. fo. c. col. iij.
Rationalis logice optinās et ratiocinans. Intro du-
ctor. fo. j. col. j.
Rationales opinatores siue dogmatici & cōmenta-
tores quicunq̄ se rationi accommodarunt. Intro.
fo. j. col. ij. et. ij.
Ratio sola omnia inuenire minime potest neq̄ sola
experientia. Ad verbo. cur. ij. fo. cxxv. col. j.
Ratione omnia inueniens & in modo logicus & me-
thodicus et dogmaticus nomināus. Ibidem.
Ratio non leue momentū est ad experientiam vel
ornandam vel corūpendam. Ad verbo. ij.
Rauitas. De symp. cau. fo. cxxviii. col. iij.
Recordatio. De musc. mo. ij. fo. lviij. col. j.
Recidivas faciunt que relinquuntur in morbis post
crisim probatq̄ bystoria ex Hyp. epid. ii. De cri-
pi. fo. cxxvii. col. j.
Regius morbus. Mat. fac. j. fo. xxiiij. col. ij. Et ibidē
regij morbi vnica purgatione curatio.
Regium morbum greci x̄t̄ egoi dicunt. Mat. fac.
j. fo. xxiiij. col. ij.
Regij morbi qui a liene egrotante ortum habent nū-
griores sunt. Mat. fac. j. fo. xxx. col. ij.
Regius morbus. Ad Glauc. j. folio. ccvij. col. ij.
in calce.
Regio intemperare corpus optimi temperamentis
gignere possunt. De sanita. tuend. ij. fo. lxxv. col. ij.
Regionū varietas homines diuersos facit. Ibidē.
Regio Saleni temperata optima corpora gignit.
Ibidem.
Regio Saleni Hippo. patriā in medio habet opti-
me temperatam. Ibidem.
Relaxantia olea que in Egipto habentur cūctum
et raphaninum in reliquo orbe dulcia & tenuia et
modice antiqua. De sanitate tuenda. iij. folio. lxxj.
columna. iij.
Relaxantia vnguentis sūsum glencinum trinum
amancinum cōmacinum. Ex hijs autem glencinus
proptus accopum est ac relaxans ibidem.
Relaxat apothecapia. De sanitate tuenda. iij. folio
lxxij. col. j.
Relaxantia Greci cbalastica medicamenta vocant.
Ad verbo. cur. iij. fo. cxxv. col. ij. in calce.
Repletiones immoderatas que mala sequantur. De
bono habitu. fo. xix. col. iij. & fo. xx. col. j.
Repletionis morbi. De sanitate tuenda. v. folio. xcij.
columna. ij.
Renū caro simplicitis eiusdem nature. Temp. ij.
fo. x. col. iij.

Renes nou

Alphabetica.

Renes non soluz Dypp. Diocles. Era. Praxagoras
aliozum ve optimusquisq; cecernere vrinas a san
guine crediderunt verum etiam coqui fere omnes
norunt. Mat. fac. i. fo. xxiij. col. iij.

Renum tres quatuorve enumerat opiniones Ascle
piadis. Erasist. ac Zupi. Mat. fac. i.

Renū vis que dicitur Natur. facultati. ij. fo. xxvj. col. ij.

Renes frustra conditos alunt Asclepiadei. Mat. fac.
i. fo. xxiij. col. i.

Rerū potius q̄ nominū cura habēda. De op. corp.
nostri confir. folio. xvij. col. iij.

Resina trobilina idest pinea pbricit idest fixa. De
sanit. tuen. iij. fo. lxxvj. col. iij.

Respiratiois musculi oīno null' est opifex: s; vñ hoc
op' r'boz aciselle. De musc. motu. ij. fo. lviij. col. iij.

Respirationi pulsuiq; eundem vsū tribuerunt an
tiqui. De pul. vsu. fol. i. col. iij.

Respirationes maxime r'boz act et pulmonis exer
citaciones sunt. De sanit. tuen. folio. lxxvj. col. iij.

Respiratio ipsa fit motu voluntario de musculorū
motu. ij. fo. lviij. col. iij.

Respirationi duo insunt que natiuo calori tuendo
conferant. De pul. vsu. fo. l. col. ij.

Respirationi contraria inspiratio. De musc. motu.
ij. fo. lviij. col. iij.

Respirationis effectrix est animalis vis a cerebro
procedens. De pul. vsu. fo. l. col. iij.

Respirationes precipue vocantur que non violente
De musc. motu. fo. l. col. i.

Respirationem si in fomū operetur motus volun
tarius nūq; mirū. De motu musc. fo. lviij. col. i.

Respirationē si cui adimas protinus mortem euo
cabis. De pul. vsu. fo. l. col. iij. Et ibidem respiratio
frequentior celeriorve ac maior exercitatione bal
neis excafactioneue alia fit.

Respirationis opus totū ab aīa esse declarauit ser
uus barbarus. De musc. motu. fo. lviij. col. i. in calce.

Respiratio frigore rartoz tardiorve ac minor i febre
tib' celerima dēssimāq;. Et ibidē. Respiratio sic
minor repletioe nimia. De pulsū vsu. fo. l. col. iij.

Respirationis vsus multo magis viget ac celerius
necessitates habet q̄ egestionis aut vrine defectio.
De musc. motu. fo. lviij. col. i.

Respirationis vsus bifidus: alter qui maior est insi
ti caloris custodia alter qui minor animalis spū
tus nutritio. De pul. vsu. fo. l. col. iij.

Respiratio caloris qui in corde continetur seruat tē
periem. De morb. cau. fo. c. col. iij.

Respiratu arteriarūq; pulsu aerē igneēq; modum
tuemur. De sanit. tuen. i. fo. lxxvj. col. iij.

Respirationis ac pulsus communis animalis spū
ritus nutritio. De pulsū vsu. fo. l. col. i.

Retentrix in quibusdam particulis corporis adeo
euidens vt ipsi sensibus agnosci eius actio possit
Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. i. et ij.

Retentrix facultatis actioe que fibre auxiliū pre
stent. Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. iij.

Retentionis sympt. fo. cv. col. i. De diff. sympt. Et de
symp. cau. vñ. fo. xxiij. col. i.

Rbagoidis vntas soluta. De symp. cau. f. xvj. col. iij.

Retorice quid moliri est probabili quāpiam ra
tione agere. Mat. fac. i. fo. xxv. col. iij.

Rigorem greci vocant concussione commotionēq;
totius corporis inaequalem. De sanit. tuen. iij. fol.

lxxix. col. iij. Et. iij. fo. lxxix. col. i.

Rigor absq; febre tum mulieribus tum vñs eōm
git. De ineq. intemp. fo. xvij. col. ij. Et rigorem fe
bris supuenire necessario antiquos scripsisse. col. iij.

Rigorem et horrorem excitant frigida excrementa
et ex partibus tenuibus constantia non tamen feb
brem prociant. De sanit. tuen. iij. fo. lxxix. col. i.

Rigorem non modo causa frigida sed et acris et ca
lida excitat. De crisi. ij. fo. cxxvij. col. iij. vñt alias
rigoris horroresq; causas cōmemorat. Et ibidē rī
goresupuenire febris ardētis cē solutionē. ex hyp.

Rigor tertiane et quartane quō inter se discrepent.
De crisi. ij. fo. cxxvij. col. iij.

Rigor antiquitus quare nūq; sine febre continget
bar. De ineq. intem. fo. xvij. col. iij.

Rigor ex flaua bile delata in vniuersum corpus
existit. De diff. feb. ij. ca. iij.

Rosaceū an calidū potestate frigidūve dubitatur.
Temp. iij. fo. xv. col. ij.

Rute folia si plusculum siccētur acris amaraq; red
duntur et supra q̄ par est calida: sic si prozsius non
siccet excrementitū quendam humorem retinent
nondū ex toto concoctū cuius visio flatum minus
discutere possunt. De sanit. tuen. iij. fo. lxxix. col. iij.

De litera S.

Salamandra ad certum vsq; terminum ab
igne nūq; patitur: virtutē autē si lōgiore
spacio igni sit adinota. Temp. iij. folio.
xv. colūna. iij.

Sale infantis recens nati corpus inspersuz durius
redditur. De sanit. tuen. i. fo. lxxij. col. iij.

Salita sentib' meliora recētib'. De sa. tu. i. fo. xc. col. i.

Salua bois licbenū remediū est et scorpiū necat et
venenū mītrēs bestias. Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. iij.

Salubritā quidam vocant que presentem conseruat
sanitatem et que sublapsa atq; afflictia reuocant.
Znter. fo. i. col. i.

Sanguinis calidi copie ac red undationis signum.
Znter. fo. i. col. iij.

Sanguis bili crassior. Mat. fac. iij. fo. xxvj. col. iij.

Sanguinem mittens quomodo nō peccabit. Znter.
fo. i. col. iij.

Sāguis i ventis reperit et crassus et tenuis. Zntē alijs
corporū magis ruber: alijs biliosior: alijs magis
ater: alijs pituitosior. Matu. fac. ij. fo. xxvij. col. iij.

Sanguinē mittere regionib' frigidis quales apud
Scitbias. aut calidis quales apud etbyopiam nō
oportet. Zntroductorij. fo. i. col. iij. et fo. iij. col. i.

Sanguis a corde suū accipit calorem. Temp. i. fo.
vñ. colūna. iij.

Sanguinē in corpore esse calidissimū nō tamen per
humidum vt pituita. Temp. i. folio. vñ. col. iij. Et
Temp. ij. fo. ix. col. iij.

Sanguinis missiones accumulatas nō fetūt quidā
sub septentrione quēadmodū ne ad Egyptū quidē
totūq; meridiem. Que autem inter bec sunt media
manifestum sepe a sanguinis detractione sumunt
auxilium. Zntrod. fo. iij. col. i.

Sanguinis pingue et leue et tenue in calidis et frī
gidis corporibus quid fiat. Temp. ij. fo. xj. col. i.

Sanguis ad oīa sagax. Natur. fac. iij. fo. xxvj. col. i.

Et de sanit. tuen. i. fo. lxxvj. col. i.

Sanguine predicta animalia omnino sunt que cali
diorē sunt natura: contra que frigida ea prozsius

Tabula

exangula. Natur. fac. ij. fo. xxix. col. ij.
 Sanguinis generadi cam Hippocrates asserit calo
 re temperati. Natur. fac. ij. fo. xxix. col. j. et fo. xxix. sup. fan
 guis calore a Platone Aristoteleque disceptat. col. ij.
 Sanguinis seminisque differentia: sanguis enim plus
 aquee terreque substantie obtinet: semen vero plus
 ignee atque aeris. De sanit. tuenda. j. fo. lxvj. col. ij.
 Sanguis per intestina certis periodis simul pluri
 mum vacuatur (Hippocrate teste) sine ulla corpo
 ris perniciē. Natur. fac. ij. fo. xxxij. col. ij.
 Sanguinis canales multi per omnes partes sparsi
 in animalium corpore his veluti in bottulo quadā
 rigatione adducunt. Natur. fac. ij. fo. xxxv. col. ij.
 Sanguis potestate caro: continet enim materiam car
 nis. Temp. ij. fol. xij. col. iij.
 Sanguis potestate calidus et humidus. Natur. fac.
 ij. fo. xxx. col. j.
 Sanguinis copia si sit: vena incidenda aut aliquid
 quod tantūdem valet agendum est: ut quibus ille
 morboides retente si has emiseris: si mulieri mē
 strua cōsuetudo cessauerit hanc prouoces: si quid
 bozum nihil est malicōs scalpello incidas. De sa
 nitate tuenda. iij. fo. lxxij. col. iij.
 Sanguinem missuri quid debent estimare et hūme
 ralis vena quando secanda: quando interna quā
 do media. De sanit. tuenda. iij. fo. lxxvj. col. j. Et
 ibidē sanguinis detractio quur iterada et q̄ a san
 guinis missione nō p̄posere sit p̄ficiēd? lāguēs.
 Sanguis splēdid? qui. De symp. cau. vj. fo. cxvj. col. ij.
 Sanguinis missio. De p̄fag. fo. cxxj. col. j. Ibidem
 cautio que sit adhibenda. col. iij.
 Sanguis aliquādo flauus aliquādo rubeus dicit̄
 De crisi. fo. cxliij. col. iij.
 Sanguinem interdū putrescere necesse est. De diff.
 feb. j. c. xij.
 Sanguis bifariā putrescit: cum quia minime diffila
 tur: cum q̄ ab ipsa natura minime vincitur. Ibidē
 examussim de sanguinis putrefactione.
 Sanguinis excretio. De symp. cau. vj. fo. cxvj. col. ij.
 Sanguineorum excrementorum quatuor differentie
 De symp. cau. fo. cxvj. col. ij.
 Sanguinis e naribus fluor: quos finiat soluatq̄
 morbos. De crisi. iij. fo. cxxij. col. iij. Et ibidē. fo.
 cxxvj. col. iij. et. iij. signa eiusdem profluij.
 Sanguis qm mittendus. Ad Blauc. j. fo. ccv. col. ij.
 Sanguis quibuscūq̄ in vulneribus emanat si ex su
 perioribus partibus accidat inferiores: si ex infe
 rioribus superiores viculis sunt adstringēde. Ad
 Blauc. j. fo. ccv. col. iij.
 Sanguificatio. Natur. fac. j. fo. xxij. col. j.
 Sanguinis serosum et tenue: quicquid est id per re
 nes seu per colozia quedam transibit. Natur.
 fac. j. fo. xxv. col. iij.
 Sanguinis missio propter sanguinis abundantiaz
 vel propter morbi magnitudinem suscipitur. Ad
 tbo. cur. iij. fo. cxxxiij. col. iij.
 Sanguis nō mittendus sanis. Ad tbo. iij.
 Sanguis an febre excites putrida. De diff. feb. ij. c. xij.
 Sanguis in altis succos corruptio. Ibidem.
 Sanguis cum excrementis putrescit. De diff. feb.
 ij. c. xv.
 Sanguis excrementosus. Eodem. xvj.
 Sanguis semiputris. Eodem.
 Sanitas est affectus secundū naturā ad faciendam

actionē idoneus. De symp. diff. fo. ciiij. col. iij.
 Sanitatem omnes requirimus: tum ad vite functio
 nes: tum ut molestia careamus. De sanit. tuenda. j.
 fo. lxvij. col. iij. in calce.
 Sanitatē vocitamus eā corporis cōstitutionē i qua
 nec doloribus veramur: nec in vita functionib? im
 pedimur. De sanit. tuenda. j. fo. lxvij. col. iij. in calce.
 Sanitati amplam latitudinem tribuēdam iustius
 censet Galenus. Eodem. col. iij.
 Sanitas duplex: consummata vna: altera seu defi
 ciens ab hac nec plane absoluta. De sanit. tuenda. j.
 fo. lxvij. col. ij. Et ibidē sanitas quedam symme
 tria est: et sanitatis symmetria duplex. Et col. iij. sa
 nitas omni secte symmetria quedam est.
 Sanitates genere nō differūt: altero tamen quod p̄ā
 differūt: nempe maioris minorisq̄ ratione. De sa
 nitate tuenda. j. fo. lxvij. col. iij.
 Sanitas quid sit morbus. De diff. mor. b. folio. xcviij.
 col. iij. et fo. xcviij. col. j.
 Sanitatu vna de qua plane queri non sit: altera de
 qua q̄r̄ liceat. De sanit. tuenda. j. fo. lxvij. col. iij. i p̄i.
 Sanitatis tutela cuiq̄ animati a natura est. De sani
 tate tuenda. j. fo. lxx. col. j.
 Sanitatis tuende curā suscipiēs qualis esse p̄debet.
 Eodem. col. ij. in p̄in.
 Sanitatis tuende studiū eque ac medēdi morbo
 in tribus primis hisce generibus: cōsistit: corpib?
 cau. sis signis. De sanit. tuenda. fo. lxxj. col. iij.
 Sanus quisq̄ n̄m non p̄t videri ea saltem quem
 omnino inoffensa inculpataq̄ sit sanitate. De sani
 tate tuenda. vj. fo. xciiij. col. ij. in calce.
 Sanitatis necessario statuenda esse latitudinē mul
 tis in locis docuit Galenus. Temp. ij. fo. xj. col. ij.
 Sanitatē absente adducētia medicamina quidem
 et adiutamenta appellantur: presentem vero cōser
 uantes salubres victus. Inrod. fo. j. col. j.
 Sanitatis tutela p̄ similia fit: morborū sublatō p̄
 contraria. De inequa. in temp. fo. xvij. col. j.
 Sanitas quedā optima bonus est habitus. De bo
 no hab. fo. xix. col. iij.
 Sanitas et dignitate et tempore morbum precedit.
 De sanit. tuenda. j. fo. lxvj. col. iij.
 Sanitatē seruare prius docet Galenus q̄ morbos
 abigere. Ibidem.
 Sanitatē si ignozis nec presentē seruare nec amissā
 restituere licet. Et ibidē sanitatis optim? custos
 qui. De sanit. tuenda. j. fo. lxvj. col. iij.
 Sanitatis tuende p̄fessores nō alio q̄ ad naturā tē
 peratā intenti sint. Temp. j. fo. v. col. j.
 Sanitatis tuende artis p̄fessorē. greci v̄iavδv ap
 pellāt. De sanitate tuenda. j. fo. lxxj. col. iij. Et lib.
 ij. fo. lxxv. col. iij.
 Sanū corpus cūcti probāt quēadmodū habet? ele
 crissimi. De opt. corp. n̄i cōn̄. fo. xvij. col. iij.
 Sanorū differentie vdi consistunt. De diff. mor. b. fol.
 xcviij. col. ij.
 Scāmoneū nō laudat Asclepiades. Natur. fac. j. fo.
 xxj. col. ij.
 Scribendū null? modus mordacitatē potest effuge
 re: estq̄ id tam antiquū ut etiā hū? rei meminerit
 Plato. De crisi. ij. fo. cxx. col. j.
 Scribendū compēdiū p̄fici in primis coluerit ma
 ximeq̄ oium Hipp. Ad tbo. cur. iij. fo. cxxxiij. col. iij.
 Scitibi durities sunt quedā insensiles. De sapit.

Alphabetica.

tuenda. j. fo. lxxj. col. ij.
 Scirrbus exquisit? tumor pter naturā dur? insensa
 tusq; nō exquisit? vero nō oīno insensibilis diffi
 culter tñ sentitur. Ad Glauc. ij. fo. ccix. col. iij.
 Scitbaz rus? color. de fa. m. j. f. lxxvj. co. iij. vīs fall.
 Scorpīos necabis si ictunus inspuas. De inequali
 intemp. fol. xviij. col. j.
 Sedis musculi. De motu musc. j. fo. lliij. col. iij.
 Sedis muscul? pprīū quēdā motū quā r dīuersā
 figurā possedit contractis crumentis similem. De
 motu musc. j. fo. lliij. col. iij.
 Sedis muscul? vn? est circularis nullo cōtraposito
 musculo. De musc. mo. ij. fo. lviij. col. iij. Et ibidem
 sedis musculi ac vesice munus nō est excernere su
 perflua alimenti sed retinere.
 Seminis mearus. Natur. fac. j. fo. xxiij. col. j.
 Semen. Natur. facul. ij. fo. xxvj. col. j. vbi opificis offi
 cio fungi dicit. Ibidē quoq; seminis vis tractrix.
 Semen quā membrana sibi primū inquat r cuius
 ope. Eodem. col. ij.
 Semen a mari r cepisse se mulieres quādo existimēt
 ei retinere censent. Natur. fac. ij. fo. xxij. col. ij.
 Semen genitale ac sanguis generationis nostre pti
 moridia. Semen autem rationem opificis obtinet.
 De sani. tuē. j. fo. lxxvj. col. iij.
 Semen plus ignee substantie atq; aeris habet. Sā
 guis aquee terreceq; De sani. tuē. j. fo. lxxvj. col. ij.
 Semen sanguine quidē siccus. ceterū ipsum quoq;
 humidū fluxileq;. Ibidem.
 Semen q̄ etates nō effūdāt aut certe infecūdum aut
 male fecundū De sani. tuē. ij. fo. lxxij. col. ij.
 Seminis profusio. De sanit. tuen. vj. fo. xcviij. col. ij.
 Alde Sonorbea.
 Sentū frigidū siccūq; corrigiturq; p ea q̄ calefaciūt
 r humectant. De sanit. v. fo. lxxxvij. col. ij.
 Sentium inclinantis etatis extrema pars. De sanit.
 tuen. v. fo. lxxxvij. col. j.
 Sentū celeberrimi medici humidū scripserūt. Tē. ij.
 folio. ix. col. ij.
 Sentū quid. De sanit. tuē. j. fo. lxxvj. col. iij.
 Sentium stirpium grecis avavōis dicitur siccitatis
 excessu proueniens
 Sentium marcescenti stirpi aptissime adsimilat pbi
 losophus. Temp. ij. fo. ix. col. ij.
 Sentū qd aliud est q̄ ad interitū via. Temp. j. fo. ix.
 col. ij. in. pn.
 Senes excrementis abundant: oculi bīs lachrymīs
 suffundūt nares destillatione manāt: in ore eorū
 salua plurima: porro tussunt: excreant pituitā: vē
 ter quoq; illis pituita plenus: tum singuli articuli
 quodāmodo mucosi. Temp. ij. fo. ix. col. ij.
 Senex humid? nō proprijs quidē particulis suis:
 sed excrementis rursus siccus nō quidē excrementis
 at particulis ipsis. Ibidem.
 Senex bis siccus est particulis quibus puer est bu
 midus. Ibidem.
 Senilis etas etatum siccissima quod aut sit r frigi
 dissima id adeo in promptu est vt disputatione nō
 egeat. Temp. j. fo. ix. col. ij.
 Senes morbis frigidis facillime capiuntur. Ibidē.
 Frigidū effi corz corp? Hyp. restē. Apb. xliij. lib. j.
 Senectutē quidam morbum esse volunt. De sanita.
 tuend. j. fo. lxxvj. col. iij.
 Senectus nō est aliud q̄ tēperamentū corpis fri
 gidū r siccū. De sanit. tu. v. fo. xcj. col. j.

Senectutis triplex gradus. Eod. fo. xcj. col. ij.
 Senectutem nō attingunt corpora que a prima sta
 tim genitura pronū ad morbos statim sortita sūt.
 De sanit. tuen. vj. fo. xcij. col. ij.
 Sentibus nō cōueniunt que succum crassum efficiūt.
 De sanit. tuend. v. fo. lxxxix. col. iij.
 Senum morbi. De sanit. v. fo. xc. col. ij. ex Hyp. libro
 iij. Apb. xxxj.
 Senex vt lauit sumptusq; cibū det mēbra soporē: nā
 q̄ bec iusta senti. De sanit. tuen. v. fo. lxxxvij. col. ij.
 Senum corpus dimoueri nō secus q̄ iuuenū postu
 lat cum initus: alioqui calor extinguit in bis peri
 citetur. Ibidem.
 Senum nullus quietem ex toto postulat sic nec exer
 citium reuolvens. Ibidem.
 Senis tuende sanitati pceesse difficillimum. De sa
 nita. tuend. v. fo. lxxxix. col. ij.
 Senum sanitati prospiciens artis pars erocomice
 dicitur. Eodem. col. ij.
 Senes leuissimis rebus offenduntur: iuuenes gra
 uissimis resistunt. De sanit. tu. v. fo. lxxxix. col. ij.
 Senib? exemplū Antibiochus pponitur r Zelep? *libet hoc de
 sumere cū
 it.*
 grāmaticus qui centū vixit annos. De sanit. tuē. v.
 fo. lxxxix. col. ij. Ibidem senis fricandi difficultas.
 Senum sanitas quērimonijs vacat. De sanit. tuen
 da. vj. fo. xcij. col. ij.
 Senibus vīne quoridie mouende r alijs soluēda.
 Sanit. tuen. v. fo. xc. col. iij.
 Senescit alius alio citi? vel serius r quid pprīū tē
 peramēto senis qua senex est. De sa. tu. v. f. xcj. col. j.
 Senes laboribus se consueueris exercebūt: etiam si nos
 xij sint. De sanit. tuen. v. fo. xcj. col. ij.
 Senes sani dicunt qui nec pte aliqua corporis do
 lent r ad vīte mūta nequaq; impediuntur. De sa.
 tuen. vj. fo. xcij. col. ij. in calce.
 Senes illo corpore sūt cū nec ab externis occasionib?
 facile i morbos incidunt nec ab internis. Eod. co. iij.
 Sensus. Artis medi. cap. xxi. fo. cxcviij. col. ij.
 Sensibilitum rerum nullus melior iudex q̄ ipse sen
 sus. Tempera. ij. fo. ix. col. iij.
 Sensus nō est citra alterationē. De inequa. intemp.
 fo. xviij. col. iij.
 Sensus r voluntarius motus propria animalium.
 Natur. facul. j. fo. xxij. col. j.
 Sēsus inest oib? pculis etiā sine musculis. De mu
 scu. mo. fo. lliij. col. ij.
 Sēsu oīm q̄libz (excepto tactu q̄ cōis ē) suo dūta
 rat instro cōtēt? ē. De symp. diff. fo. ciiij. col. ij.
 vbi de functione sentienti. Sentiēdi functio tri
 saria ostendit. De symp. cau. fo. cvj. col. ij.
 Sensus ad omnia vīte mūta nobis vbiq; iudex.
 De sanit. tuend. j. fo. lxxvj. col. j.
 Sensus acuti partē quā maxime citra dolorē curare
 tentandū Adetb. cur. iij. fo. cxxv. col. j. in calce.
 Septum trāuersum. De musc. mo. fo. lliij. col. iij.
 Septi trāuersi vulnera. Adetbo. v.
 Septum trāuersum refrigeratum Galenus sana
 uit. Adetbo. vij.
 Serum lactis. Natur. facul. j. fo. xxv. col. ij.
 Serui daci ac gere. Natur. fac. j. fo. xxvj. col. j. Et ibi
 dem duorum seruorū similitudo.
 Seruire Galeno q̄ dicant. De sa. tuē. ij. fo. lxxij. col. j.
 Seruis corporis curam nō precipit. Ibidem.
 Siccus in animalibus ac stirpibus quo pacto. Tem
 do ij

Tabula

pe. f. fo. iij. col. iij.
 Siccu id vocitam? i quo maior portio siccitat? Ibid.
 Siccantibus vtpote muria siccitate ea que ab hominib?
 seruantur comode preparatur. Temp. f. fo. vi. col. f.
 Siccu absoluto sermone nec ad aliud vllu collatu id
 in solis elementis est igni terraq. Tep. f. f. vi. col. ij.
 Sicca dñr os: cartilago: vnguis: vngula: cornu: pil?
 lignu: arena: later que minores bumidi portionem
 sunt sortita maiorem sicc. Tempora. f. fo. vi. col. iij.
 et fo. viij. colum. f. in calce.
 Siccum durum prorsus est. Temp. ij. fo. x. col. ij.
 Siccum proutinus non est si quid durum est. Ibid.
 Sicce partes que ex cute extat. Temp. ij. fo. x. col. iij.
 Siccandi quide facultate habet ignis maxime sed
 tame r terra. De sanit. tuen. f. fo. lxxvj. col. iij. in calce.
 Siccant ocs aque que medicam vim aliqua pre se
 ferunt. De sanit. tuen. f. fo. lxxvij. colum. iij.
 Siccus in dies efficitur antmans ab ipso statim oz
 tu. De sanit. tuen. f. fo. lxx. col. iij.
 Sicci graciles ac minus dicto audientes a vigilia et
 tristitia redduntur. De sanit. tuend. iij. fo. lxxij. col.
 f. Ibidem eiusdem curatio.
 Siccitates ab ira r pottonis penuria quomodo cor
 rigende. Ibidem in calce.
 Siccus temperamentu reddit multus calor du bus
 morem absumit. De sanit. tuen. f. fo. xcij. col. iij.
 Stcelesim? omnes in remissione etatis: quare ratio
 est vt qui natura sit siccior in senilis intemperantie
 siccitate celertus perueniat. Eodem. fo. xcij. col. f.
 Siccitatis culpa fit mortale corpus. Ibidem r sicca
 temperies pessima. Eodem. col. ij.
 Siccus morbus. De diff. mor. fo. xcix. col. f.
 Siccoru morboru cause. De morbo. causis. fo. f. col.
 lumina. iij. in calce.
 Siccandi pueri quando. De sa. tu. f. fo. lxxvij. col. iij.
 Siccantia mendicamenta que viceribus ad carnem
 producendam adhibeantur. Adverbodi. cur. iij. fo.
 cxxvj. col. iij. in princpio.
 Siccantia modice medicameta galla immatura: ma
 licoruu. r ibide qvalentiora. Eodem. fo. cxxvij. col. f.
 Signum vnum forte sepe multis debilibus fidelitus
 existit qd llyp. docuit. De crisi. f. fo. cxxv. col. ij.
 Signorum omnium triplex est oria r natura. Mem
 pe aliqua cruditatis: alia coctionis: quedam mor
 tis: nonnulla salutis sunt signa: r bec duo sunt gene
 ra tertiu crisisbus adiacet. De crisi. f. fo. cxxv. col. iij.
 Signa que sunt optima: que pessima: r que i medio
 borum cofinio: veluti gradus quosdam habentia
 animo lustrare semper debemus. Ibidem.
 Signa salubria: insalubria: r neutra prenunciatiua
 indicatiua: r que memorie subijciunt. Artis medi.
 cap. vij. fo. cxxvij. col. f.
 Signorum prenunciatiuorum atq. indicatiuorum
 vsus non parvus: minor autem eoru que memorie
 subijciunt. Ibidem.
 Similibus vnumquodq. seruat: alteratur cotra
 r ijs. De sanit. tuen. f. fo. lxxvij. col. iij.
 Simile congruum amicu: contrarium autem in
 micu ac noxiu. De inequa. intemp. fo. xvij. col. f.
 Similago. De sanit. tuend. v. fo. xc. col. f.
 Similariu partium sanitas calidi: frigidit: bumidi:
 sicci: quedā symmetria. De sa. tu. f. fo. lxxvj. col. iij.
 Similares partes vt arterie: vene: nerui: ossa: carti
 lagines: ligamenta membrane: r carnes. De diff.

morbo. fo. xviij. col. f.
 Similatum partium quelibet tum suum habet ro
 bur cum meatus inmodicos obtinet. De diff. mor.
 fo. xviij. col. f.
 Similares ex primis constant elementis. Ibidem.
 Similariu partiu duo prima morborum genera: al
 teru ampliatio meatuu alterum angustatio. Ibid.
 Similaria corpora interdum solis qualitatibus al
 terantur qui morbi non ita facile cognoscuntur: in
 terdum vero substantia quedam tam dicris quali
 tatibus predita ad ipsa fluat: vnde tumores in
 corpore oriuntur. De diff. morbo. fol. xviij. col. iij.
 Simplex inculpatumq. quod est in omni genere id
 ceteris omnibus que nec simplicia sunt nec culpa
 vacat ceu regula quedā preponi postulat. De sanit.
 tuen. f. fo. lxxij. col. f.
 Simplex r inculpatum inter corpora quod optimo
 est habitu. Ibidem.
 Simplicia quando male affecta r quando recte vales
 re indicabunt. De differen. morbo. fo. xviij. col. ij.
 Simplex affectus facilius conquouit r minus est
 q multiformis piculofus. De crisi. f. fo. cxxij. co. ij.
 Simplicia compositum omne posterius. De sanit. tu.
 iij. fo. lxxv. col. iij.
 Simplicem dispositionem nemo qui perspicaci fit in
 telligentia in primo die ignorabit. Permixtas vero
 no oibus dat cognoscere. De crisi. f. fo. cxxvij. co. f.
 Simplicem morboru d fpositione per seipsas cogno
 scere studeto. De crisi. f. fo. cxxvij. col. f. in calce.
 Simples vires totius materie subiecte agnoscere
 totius artis est: mox ipsarum composituras quor
 r quales sunt. De crisi. f. fo. cxx. col. iij.
 Singultus. De symp. cau. fo. cxx. col. f. in calce.
 Sinus quid. Ad Glau. c. ij. fo. cxx. col. f. in calce.
 Sole deustorum arefactoru q. facile remediū nō vti
 q si biberint: at si calide dulcisq. aque vtantur bal
 neo. Temp. f. fo. iij. col. iij.
 Solide corporis particule arterie: vene: nerui: ossa:
 cartilagine: membrane: ligameta: denti: omnes
 tuncie. Nat. fac. f. fo. xxij. col. iij.
 Somnus quomō accidit r quib? magis: pueris an
 florentibus. Temp. ij. fo. ix. col. iij. in calce.
 Somnifera soporifera ve papauer: mandragara: la
 ctuca r omnia que bumiditate frigiditateq. sunt tes
 perie. Ibidem.
 Somnium capimus in hac figura que est inter exte
 mas r media. De musc. motu. f. fo. lvij. col. ij.
 Somnium nō in postremis consiliat balneum. De sa
 nit. tuen. iij. fo. lxxij. col. f. in calce. Et ibidem
 somni a balneo vtilitas.
 Somni cause. De symp. causis. fo. cx. col. f. r ibidem
 somnifera medicamenta. col. ij.
 Sordes que super omnis cutem acceruantur a quo
 excremento. De sanit. tuen. f. fo. lxxij. col. f.
 Spine medulla ac cerebrū eiusdem sunt generis: ces
 rebzum tamen calidius ac bumidius q spinalis
 medulla eoz etiam mollius. Temp. ij. fo. x. col. f.
 na. iij. in calce.
 Spinalis medulle corpus simile cerebro compacto
 et ob id duro facto. De muscu. mo. fo. liij. col. f.
 Spinalis medulle cerebrūq. comunicatio cum mus
 culis. Ibidem in calce.
 Spiritus. Natu. facul. iij. fo. xxxij. col. iij.
 Spiritus omnium que in corpore leuissimum tenuis

Alphabetica

finis. Eodem. fo. xxxv. col. j.
Spiritus animalis pleni sunt ventriculi cerebri. De pul. vfu. fo. xl. col. iij.
Spiritus aialis motu voluntario cōsumitur. Ibid.
Spirabile totum corpus intro forasq; quid h'yp. significet. De pul. vfu. fo. lj. col. iij.
Spiritus emissio actionis pectoris remissio est: velut cessatio status vero actio. Eodē. fo. ljj. col. j.
Spiritus redditione quādo solū appetit aial. Ibid.
Spiritus emissio in languētib; maior frequētiore inter dormiendū videtur: idq; precipue vbi liber alter cibos ingererint. De pul. vfu. fo. ljj. col. ij.
Spiritus cataleptis id est occupatio. De mo. musc. ij. fo. lxx. col. j.
Spiritus cohibitiō quedā exercitatio musculorum est et eorū qui in abdomine et qui in thorace insūt. De sanit. tuen. ij. fo. lxxvij. col. j.
Spiritus cohibitiō quare adhibetur. De sanit. tuenda. iij. fo. lxxvij. col. ij.
Spiritus cohibitiōne vocāt vbi omnibus thoracis musculis qui circa costas habentur intentis coactisq; retentiōe cohibemus. Ibidem in calce.
Spiritus prōpt' ad alterādū quippe ex tenuissimis cōstās p'ibus. De ineq. intemp. fo. xviij. col. iij.
Spiritus cohibitiō ap'berape ne erigua portio. De sanit. tuē. iij. fo. lxxvij. col. ij. et col. iij. Et folio lxxix. col. j. **Spiritus cohibitiō** caput opplet secundū Asclepiadem.
Spiritus defect' apnea. De symp. diff. fo. ciiij. col. iij.
Spiritus aialis. De symp. cau. fo. cvij. col. j.
Spiritus tres: vitalis qui a corde: naturalis qui ab epate: animalis qui a cerebro. Ad Blauc. j. fo. ccvj. col. iij. in principio.
Spiritus custodia quō habetur. Adibo. xi.
Sputum quid vocet et expuitiones. De crisi. j. folio cxxij. col. iij.
Sputum in omnibus oportet doloribus qui circa pulmonē ac latera sunt celeriter expui: ac facile ex h'yp. De crisi. j. fo. cxxij. col. iij.
Sputū nigrū p'ier id q' crudum est morte' portēdit. Eodē fo. cxxij. col. j. Ibi de spuro examissim.
Sputū exquisitū simile illi qui santis aduente: instru mētorū quib' sp'radi facultas: demādata est inre grā sanitatē significat. De crisi. j. fo. cxxij. col. iij.
Sputū pleuritidis. De crisi. ij. fo. cxxij. col. j. in calce.
Squallos corporis vnde. De sa. tuē. iij. fo. lxxx. col. j.
Status tempus egritudinis totius vebemētissimū. De crisi. j. fo. cxxij. col. iij.
Status cognoscere futurū generosū est h'ypocratis: cūq; medic' cum omnē victus rationē ad ipsum in spiciens instruat. Eodē fo. cxxij. col. ij.
Status nōnū q' in morbis est momentaneus id est non sensibilis. Ibidem.
Status futurū si quis nō cognoscat omnino male v'ictum instruet: egrotosq; magnū aliquod malū dabit. De crisi. j. fo. cxxv. col. iij.
Status in prima die cōsistere cognosces si adueritne signa coctionis. Eodē. fo. cxxvi. col. ij.
Status omnīū crisiū est regula in ipso coctio exquisita sit. De crisi. iij. fo. cxxvij. col. iij.
Status tēpoze elapso (iudicio Gal.) nullū est mortis periculū. Eodē. fo. cxxxiij. col. j.
Stegnosis meatū cūctis vitium. De sanit. tuenda

ij. fo. lxxij. col. iij.
Sternutamentū. De symp. cau. fo. cxij. col. j.
Stomachus osculū vētriculi nominatur. De symp. cau. fo. cix. col. ij.
Stomacho cōtraria. Mat. fac. j. fo. xxv. col. iij.
Stomachi magnū remediū vbi bilis infestauerit ab synchij coma mellierato intincta. Ad Blauc. j. fol. cxiij. col. ij.
Stomachū roborantē cibum greci customachū vocāt. De sanit. tuen. vj. fo. xcvj. col. iij.
Stomachi os vbi corroborendū. Ad Blau. j. fo. ccv. col. j. et fo. ccvj. col. j. emplastra que id corroborent.
Stomachicorū medicamētorū crassitudo. De sanit. tuen. vj. fo. xcvj. col. iij.
Stomachi fastidia cibi penuria creat. De sanit. tuē. iij. fo. lxxxiij. col. ij. in calce.
Struma q' immoderatus aucta nō parū functioni incommodat. De diff. morb. fo. c. col. j.
Strume. Ad Blauc. ij. fo. cxiiij. col. ij. in princ.
Stirpū p'p'riū. Mat. fa. j. fo. xxiij. col. j. Et ibid a sola natura gubernari stirpes.
Stulticia. De symp. cau. fo. xxiij. col. j.
Stupor. De symp. cau. fo. cvij. col. iij. et fo. cxj. col. j.
Sub substantia oia vt superiori g'ne sunt animata et inanimata estq; bec hois: canis platani: ficus ferri eris: aliorū dentib; ois cōmune genus. Sub ea vero sunt alia g'na permulta. Temp. j. fo. vij. col. ij.
Substantia corporū ex cal. frig. humid. et sic. cōstit. ar. Temp. iij. fo. xliij. col. p'ri.
Succorū quatuor tēperamēta. Temp. ij. fo. x. col. iij.
Succorum temperes tactu dignoscitur h'yp. teste. De natura humana. Ibidem.
Succorū g'nationē. h'yp. Arist. Praxa. Philotin' q' exactissime scripserunt. Mat. fac. ij. fo. xxx. col. ij.
Succi oēs ex calore sanguis quidem ex mediocritate ex immodico. Eodē. fo. xxx. col. iij.
Succos varios: vite ratio: anni tempora regiōesq; pariunt. Ibidem.
Succorum cōparatio v'ino dulci non dudū ab vuis expresso. Mat. fac. ij. fo. xxx. col. iij.
Succos decet (preter sanguinē) Praxagoras facit. Eodem. col. iij.
Succi mali abundantia et virtū quatuor cōiecturalib; notis nosces. De sanit. tuē. iij. fo. lxxxiij. col. ij. et col. iij. Succi mali discernendi note. et col. iij.
Succi se in altū recipiūt p'pter frigora rigores vel animi affect' veluti tumore tristitia vel incipientes verecūdia quorū si nullum adhit nūq' se in altum recipiēt succi. De sanit. tuen. iij. fo. lxxxiij. col. j.
Succi q' cūctē v'it. De sanit. tuē. iij. fo. lxxxiij. col. j.
Succi aialis certissima ex colore cognitio dat: vbi aut nō cōtēpland' docet. De sanit. tu. iij. fo. lxxxiij. col. j.
Succorum crudorum colores. Ibidem.
Succus vitreus praxagore. Et col. ij. succorum crudorum differentie.
Succi q' euacuādū et percoquēdi. Ibidē. col. ij.
Succi redundantis indicia plerūq; ceperis ex somno vigiliisq; Ibidem.
Succum crassum dissecant mulla oximeli apomeli et zingiber. De sanit. tuē. iij. fo. lxxxiij. col. iij.
Succos crudos que foras educāt. De sanit. tuē. iij. fo. lxxv. col. iij. Et ibid. succos q' intro agūt i calce.
Succum vitiosum cōngredientes. De sanit. tuēda vj. fo. .xcxiij. Et ibidē. Succi vitiosi varie spēs.

Tabula

Succi vñ gñentur. De cris. ij. fo. cxxij. col. iij. in pn.
 Sudasse adeo quosdam vidit Galenus vt culcitra
 quos sudore perfuderint. Intro. fo. iij. col. iij.
 Sudor vnder ad vnguem. De sanit. tuenda. j. fo. lxxj. col. j.
 Sudor i exercitatioe qñs. De sa. tu. j. fo. lxxvij. col. iij.
 Sudor partim acidus: partim falsus: partim veluti
 lutu aut viris olet. Eius vera dignotio citra gustu
 ex solo colore facilis. et ibidem quomodo sudoris:
 qualitates deprehenduntur.
 Sudorum iudicia. De presagio. fo. cxx. col. iij.
 Sudores resoluti interdum habitu eueniunt. De
 sympto. cau. fo. cxvij. col. iij.
 Sudor succorum qui in toto corpore abundat nra
 est et aliquando gustandus quo melius internosca
 tur. De sanit. tuenda. iij. fo. lxxij. col. iij.
 Sudores omnibus febribus proprii sunt: sintatur
 qñ bñs omnes febres iuuant argentes inflamma
 tiones. De cris. iij. fo. cxxij. col. iij.
 Sullarum carniū optima montana. Aetbo. cur.
 vij. fo. cclij. col. iij.
 Sullā nutrit. De sanit. tuenda. vi. fo. xcij. col. iij.
 Sullā caro maxime nutrit. Aetbod. curan. vij. fo.
 cclvij. col. iij.
 Sullā caro tabidis ex vñ non est. Ibidem.
 Sullā quando siccatis cōceditur. Eodem. fo. cclix.
 col. ij. et quo ordine exhibenda siccatis. Ibidem.
 Sulphure illita quomodo conflagant: exemplo cu
 tusdam. Temp. iij. fo. xliij. col. iij.
 Suppuratus tumor. Ad Glauc. ij. fo. cxi. col. j.
 Sura posterior tibia. De dissec. ven. fo. lxxij. col. j.
 Symmetria que. Temp. j. fo. vj. col. iij.
 Symmetron quod ab vtroqñ extremorum pari abest
 spacio quō cōprehendimus. Temp. j. fo. vij. col. j.
 Symmetria. i. conuenientia. De sa. tu. j. fo. lxxvij. col. j.
 Symmetria omnis duplici ratione nō solum pericit
 tur: sed etiam dicitur. Ibidem.
 Symptoma affect? qui in orbo superuenit velut vñ
 bra sequens. De symp. diff. fo. ciiij. col. iij.
 Symptomata omnia que sunt in corpore preter na
 turam dicimus. Eodem. fo. ciiij. col. j.
 Symptoma et patbos eadem res aliqui nominatur.
 Ibidem. Et symptoma differt a patbemare. Ibidem.
 Symptoma generatim. Ibidem. Et symptoma spes
 ciatim trifariam distinguitur. Ibidem. et colū. ij.
 Symptoma generatim appellatur quicquid animati
 pter naturā est. De symp. diff. fo. ciiij. col. ij.
 Symptomata numerandi Aetbod. De symp. cau.
 fo. ciiij. col. iij.
 Symptomata que necessario et nō necessario sequan
 tur. De sympto. cau. fo. cxvij. col. iij.
 Symptomata cās necessario sequuntur. Aetbo. j.
 Symptomatu pme tres dñt. Aet. xij. vbi fñt dñs
 Synaput oim partū capitis pars siccissima. Heret
 enim cutis illic ossi nudo. Temp. ij. fo. xij. col. j.
 Synapt. Tempe. iij. fo. xij. col. iij.
 Synaput nutritiū edic. Eod. f. xliij. col. iij. Et tñt
 dñ. qñ cōmestū nō exulcerat: forñ alit ipositu erodit
 Synapti mixto cū multis cibis nō parum moment
 habet et si plurimo admixtu succo dulci curi impe
 nas nihil affert incōmodi. Temp. iij. fo. xliij. col. iij.
 Syndrome qd. De sanit. iij. fo. lxxij. col. iij.
 Synochi tres differentias nōnulli agnoscunt medi
 ci. De cris. ij. fo. cxxij. col. iij.
 Synochus est ex genere deurentiū febrys qñ semper a

primo principio vsqñ ad finem similis perseuerat:
 quam in prima die neqñ in secūda nō est precogno
 scere neqñ aliter vñle. De cris. ij. fo. cxxij. col. iij.
 Syncopi interierunt quidam nō bene euacuati. Ad
 Glauc. ij. fo. ccy. col. ij. et fo. eodē. col. iij. et iij.

De littera T

Actus ignē eē calidū: glaciē vero frigidā
 esse docuit. Temp. ij. fo. ix. col. iij.
 Tactus solus eorum que actu calida sunt
 iudex. Ibidem.
 Tactus calidi frigiditqñ sol? iudex: humiditatis et siccit
 vna cū tactu ratio. Temp. ij. fo. x. col. iij.
 Tangibiles qualitates. Mat. fac. j. fo. xxij. col. iij. Et
 differentie tangibiles. Ibidem.
 Tactus symptoma proprium obtinet dolorē. f. De
 sympto. cau. fo. ciiij. col. ij.
 Tactus oim sensuū instrumentis cōmunit. Ibidem.
 Tactiles symptomatum differentie. De diff. sympto.
 fo. cy. col. iij.
 Tactilis symptomata. fo. cxvij. col. iij. De symp. cau.
 Tactionē iuuat. Eodē. fo. cix. col. j. in princip.
 Temperamentoꝝ duas tñ dñas aliqui asseruerūt ca
 lidū sēs et siccū: frigidū et būdū. Temp. j. fo. iij. col. iij.
 Temperamentoꝝ quatuor autumantes dñas bifa
 riam duas affirmantibus contradicunt. Ibidem.
 Temperamentorum liber proxime accedit libro de
 elementis. Ibidem.
 Temperamentorum quatuor confugta: duo humidā:
 duo qñ siccā. Temperamento. j. fo. v. col. j.
 Temperatā naturā maiores Galen nō aduerterūt:
 que tamen nō mō virtute: sed etā viribus reliquis
 pñat. Ibidem. Ea nāqñ pñmissa cetere itelligi nō pñt
 Temperamēta qñqñ pñstmat Galen? Temp. j. f. v. col. j.
 Temperie medium in toto animalium genere homo
 est. Tempe. j. fo. vij. col. iij.
 Temperatum animal quomodo dicimus aut stirpē.
 Tempe. j. fo. vij. col. j.
 Temperiem mediā optimāve quas stirpes queqñ
 animalia habere dicimus. Ibidem.
 Temperature equalitas. in oibus temperatis ani
 malibus stirpibusque tum animalis tum stirpis
 nature conuenit. Temp. j. fo. vij. col. j.
 Temperamenti cuius sit homo: equus: bos: leo: rogi
 tant nō absolute respondendum. Ibidem.
 Temperamentorum nouē dicere dñas nequa qñ dubi
 tandū. Temp. j. fo. vij. col. iij. et lib. ij. fo. viij. col. iij.
 Temperamentorum agnoscēdoꝝ si cui sit cura incipiat
 oportet ab his in quolibet genere naturis que tem
 perate medicqñ sunt. Ibidem.
 Temperata natura omnium prima virtute: potētia
 cognitionisqñ ordine. Temp. ij. fo. vij. col. iij.
 Temperatū aliud inuenitur absolute dictum in vñ
 neria rerum natura: aliud in singulis generibus:
 primi autem iudiciū ac norma erat elementorum
 portiois equalitas. Ibidem.
 Temperatum eucration symmetron mediocre. De tē
 pera. ij. fo. viij. col. iij.
 Temperati hominis iudicia quibusqñ primus et pos
 tissimum agnoscitur temperatissimus. Temper. ij.
 fo. ix. col. j.
 Temperatum corp? id esse si totum equabit potēti

Alphabetica.

liter conditū sit oēmque partū inter se cōpetentiā in
 longitudine altitudine ⁊ latitudine fuet. *Tempe.*
ij. fo. xij. col. ij.
Temperata *Valent* regio. *folio. xij. col. iij.*
Tēperet iudiciū nō ab vna quāpiam particula res
 cre sumitur. *Temp. ij. fo. xij. col. j.*
Temperamentū cuiuslibet corpori proprietatem esse.
Tempe. iij. fo. xvi. col. ij.
Tēperies optia in q̄b? corpib? ⁊ in q̄b? nō. *De sa.*
tu. j. fo. lxiij. col. ij. *Ybiō.* tēperamentū inmutationes.
Temperamentū optimū vndeūq; si cuiusq; natura
 optima p̄dito cōtingit: dubio procul ne momēto q̄
 dē durauit. *De sanita. tuen. j. fo. lxiij. col. ij. i calce.*
Temperate omnis nature preceptū. *De sanita. tuē.*
v. fo. xcij. col. ij.
Tēpari equibiter qd sit. *De sanit. tu. vj. fo. xcij. col. j.*
Tēperies optima in adulescentia. *De sanita. tuend.*
vj. folio. xcij. col. ij.
Temperamentum medium encephalam dicunt. *De sa*
nita. tuend. j. fo. lxiij. col. ij.
Tēpamentorū tot sunt diuersitates quot sunt actio
 nū differētie. *De san. tuen. j. fo. lxiij. col. iij.*
Temperatum quomodo vsurpemus. *Eodem. folio*
lxiij. col. j.
Temperamentorum magnum discrimen in natura
 li habitus differentijs. *Eodē. col. ij.*
Tēpaturarū signa. *Art. med. fo. ccxcix. col. iij.*
Tempora humida sunt quod in bis musculi magni
 sub cure habeantur. *Temp. ij. fo. xij. col. j.*
Temporales musculi ⁊ masticatoij. *De muscu. mo.*
fo. lxiij. col. iij.
Tepe ⁊ magnitudo q̄ idigēt. *De mor. cau. f. ci. col. ij.*
Tps qd agit exēplo vndule. *Tēp. iij. fol. xv. col. iij.*
Tpis occasio p̄ oib? cognitu difficillima circa quā
 p̄cipitē plerūq; medici nō mō vulgares sed ⁊ excel
 lentes oberrāt. *Ad glauc. i. fo. cxi. col. j.*
Tpa morbi quatuor: principū: augmentū: status: vt
 gorve ⁊ declinatio. *De cris. j. fo. cxxj. col. iij.*
Tpa vniuersalia morbi que demonstrant. *Ex lyp̄*
po. eodem. fo. cxxij. col. iij.
Tpa quando breuitas ⁊ qm̄ diuturniora. *Et ibidē. Tē*
pis lōgi atq; breuis morbi. *De cris. j. f. cxxij. col. iij.*
Tpa tam p̄sentia cognoscere ⁊ futura p̄cognoscere
 summo p̄e necessariū. *De cris. j. fo. cxxvij. col. iij.*
Tpa vniuersa morbi pertransit q̄ liberatur. *De cris.*
ij. fo. cxxv. col. j.
Tpa anni quō intelligenda. *Et q̄ nō p̄pter tempo*
rum appellationes singule egritudines accidunt ta
 les vel tales. *De cris. ij. fo. cxxvij. col. ij.*
Tendones tamen ligamētis sunt molliores: attamē
 cute luculenter sunt duriores. *Tēp. ij. fo. x. col. iij.*
Tendines quos recētiōres ἀπὸ νεωτέρων vocāt q̄ si
 enervationes. *De musc. mo. j. fo. liij. col. j.*
Tendinum natura mixta ⁊ media inter ligamentum
 ⁊ neruum. *Eodem. col. j. ⁊ ij.*
Tendo tanto durior est neruo q̄to ligamēto est mol
 lior. *Eodem. col. ij.*
Tendo neq; insensibilis qz p̄ticipat neruo: nec ita sens
 ilit vt neruus. *Nō est inere ē neru? Ybiō. in calce.*
Tendo quatenus ligamenti natura participat: eate
 nus sensus eius acrimonia bebetatur. *Ybidem.*
Tendo nascitur ex fine musculi. *De musc. mo. fo. liij.*
col. ij. ni calce.
Tendo multis locis sexcuplo: multis etiam decupl?

crassitie nerui apparet. Eodem.col.iiij. Tendoos
 mouet. Ibidem. Et tendo alligat musciculum subie
 ctis ossibus. Ibidem et tendonis infirio vt plurimū.
 Tendo omnis in os infertur non tamen in tendinē
 omnis defunt musculi. Ibidem.
 Tendines si totos abscideris dissolues motus parti
 cularum. Si vero incidideris tantum ledes q̄tum in
 cidisti. De musc. mo. j. fo. litiij. col. j.
 Tendo callum habens quō impeditur. Eodē.col. iij.
 Tendo musculorum neruosa pars. Ad Blauco. ij. fo
 lio. cclx. colum. litiij.
 Tensio. De musc. mo. fo. litiij. col. ij.
 Terebinthi resina nucis pontice magnitudine aut
 duarū tritūe aluo soluende exhibetur. Hec quoq̄
 non mō aluum soluere citra noxam potest sed etiā
 viscera omnia: secur. lienē: renes: pulmonēq̄ abster
 gere. De sanit. ruen. v. fo. xcj. col. j. Dioscor. j. antece
 dit (inquit) resinas oēs alias terebinthina.
 Tertiana exquisita legissimus terminus est septem
 circuitū ex hypp. De cris. ij. fo. cxxvj. col. ij.
 Tertianarū coborem ingenē t̄pis status calidus et
 ficcus conflabit. Ibidem. in calce.
 Tertiana vltra duodecim horas accessionē non pro
 tendit. Nam hoc tempus longissimum est in vteris
 tertianis. De cris. ij. fo. cxxvij. col. litiij.
 Tertiana legitima mitior apparet q̄to diutius calor
 perdurat: contra in adurentibus. Ibidem.
 Tertiana cum sudore equali per totum corpus finit
 et biliosis vomitibus et alui solutione. Ibidem.
 Tertiane liguam et totum corpus siccant maxie. Ad
 Blauc. j. fo. cciiij. col. iij.
 Tertiana differt ab acutissimis et ardentib⁹ febrib⁹:
 q̄ in tertiana p totū corp⁹ bilis defert: atq̄ iō ves
 bemes sit rigor bilisq̄ supuenit vomit⁹ vrine atq̄
 sudores bile referūt. In febrib⁹ sō ardentib⁹ bilis
 in vasis vna cū sanguine continetur. De cris. ij. fo.
 cxxviii. col. iij.
 Tertiana p̄p̄riū est signū vomitus. Ad Blauc. j.
 folio. ciij. col. iij.
 Tertiana ad infuscitationē devenit: qm̄ qui est et cā
 est succus expurgat: sudorib⁹ em̄ et vomitib⁹ finit
 tertiana. De cris. ij. fo. cxxviii. col. iij.
 Tertiana intermittentium mitissima ac breuissima.
 Ad Blauc. j. fo. ccij. col. iij.
 Tertiana exquisita quō statim a principio dignoscē
 da. De cris. ij. fo. cxxviii. col. iij.
 Tertiana exq̄sita qm̄ inuadet neminē eoz latebit qui
 sepius eam sunt contemplati. Ibidem.
 Tertiana accessio nōnunq̄ septē horas p̄tinet non
 nūq̄ citius aut tard⁹ q̄ nō multo finitur. Ibidem.
 Tertiana exquisita fieri nō accidit sine rigore vebe
 mēti pūgēte ac feriente carnē. Eod. col. iij. in calce.
 Et ibidē rigores tertiane et q̄rtane quō discrepēt.
 Tertianā a quartana q̄ p̄mo statim oje nescit distin
 guere neq̄ oīno medici noie dignus est. De cris.
 ij. fo. cxxix. col. ij.
 Tertianā statim exploraturus nō d̄z lanificū d̄gari
 tum expectare. De cris. ij. fo. cxxix. col. j.
 Tertiane atq̄ semitertiane p̄plicationē hystoria cu
 iusdam muliercule confirmat. De cris. ij. folio. cxxx.
 col. ij. in calce.
 Tertianarū tristi cōplicationē asseuerat Galen⁹ a du
 lescentis euasidā q̄ circa aurū finē cepit feblicita
 re) exēpio. Eod. col. litiij. quā sc̄do statim agnouit d̄z

Tabula

rtpote q̄ natura febrili pbe zalleret.fo. cxxij.col. i.
 Tertiana notha vidit Galen? cū incepisset i autūno
 in de desinere. Ad Glau. j. fo. cctij. col. iij.
 Tertiana exquisitam p̄romagis fieri p̄t refrigerat
 re opz atqz humectare. Ad Glau. j. fo. cctij. col. ij.
 Ibidem eiusdem curatio.
 Tertiane exquisite victus Hippocraticus ex succo
 pitane: quo vsus aliqñ Galenus vsqz ad crīsim.
 Ad Glau. j. fo. cctij. col. iij.
 Tertiane nocte cura. Ad Glau. j. fo. cctij. col. iij. cui
 a deo viles sunt vomitus vt nō paucos nouerit so
 lis vomitibus statim curatos. In calce.
 Testiū vasa corū p̄tes reuolutiōes. De pul. v. f. l. co. iij.
 Testium musculi. De mus. mo. fo. liij. col. iij.
 Testes i nāmas alijs vtrosqz alijs alterum dūtaxat
 immodice increuisse cōpertū habemus. De differē.
 morb. folio. c. col. j.
 Testes femina habet ad vteri latera multo minores
 q̄ in maribus spectētur. De diffec. re. fo. lxj. col. iij.
 Testiculorū tēperamēta. Art. med. fo. cccix. col. iij.
 Tetanus est cum p̄tes inuile in dūa retrahūt p̄te
 a musculis oppositis. De mus. mo. j. fo. lv. col. ij.
 Tetano (inclemētia frigoris) nōnulli i tēnere) corepti
 perierūt alijs emprossotbono: alijs apistotbono: p̄ges
 latione nō pauci abzepti obriguerūt. De diff. mor.
 fo. xcviij. col. ij. Et de sympt. caus. fo. ctiij. col. iij.
 Theriace sensibus efficacissimū remediū si post ob
 struentes cibos ea que obstructions liberent exbi
 buerit. De sanit. tu. v. fo. xc. col. j.
 Thimus quid. De vena. diff. fo. lx. col. j. r. iij. r folio
 lxij. columna. ij.
 Thorax alijs latus: alijs tabule ritu angustus. Tē
 pera. ij. fo. xij. col. ij.
 Thorax virtutis in corde plurimum caloris indi
 cat eoqz audacem. Ibidem.
 Thorax latissimus erit si tota corporis temperies
 equalis sit. Ibidem.
 Thorax angustus r glabe. vbi sup. Thoracis morbi
 spūtis maxime soluentur ac iudicantur. De crī.
 iij. folio. cxxij. col. iij.
 Thoracis vultu. De loc. aff. j. fo. cxxviij. col. ij.
 Thoracis patētis signa. Art. med. fo. cccj. col. ij.
 Tbus quasdam naturas non siccāt modiceqz calet.
 Adverb. cur. iij. fo. cxxvi. col. iij. in princ.
 Tbus in humida natura carnem producere potest:
 in sicca non potest. Ibidē.
 Tbus in quibuscūqz naturis r vlcētibz pus mouet.
 Ibidem. vbi de tūre.
 Thonica operatio. De musc. mo. ij. fo. lvi. col. iij.
 Tractrix in quoz organo facultas habetur. Natur.
 facul. j. fo. xxvj. col. iij.
 Trabit n̄bil i rerū natura pp ipm traheret: pot?
 vt eo cui? p̄tractū sit fruat. Mat. fa. iij. f. xxxij. co. j.
 Tractrix p̄ria: fere nāliū potētariū. eod. f. xxxij. co. j.
 Tractrix eoqz ac propulsoria vulgo non liq̄t. Eodem.
 fo. xxxij. col. iij. in calce.
 Trabit id quod est valētius: euacuatur quod est im
 becillius. Eodē. fo. xxxij. col. j.
 Trahere alio tempore securvalidius potest: alio ven
 ter. Ibidem exemplo manuum.
 Tractiōnū duo esse ḡna: vni q̄ successione ad id q̄
 vacuat p̄tingit: alterū quod qualitatis sit cōueniēs
 tia. Natur. fac. iij. fo. xxv. col. ij.
 Transpiratio vel perspiratio vel perspiratus sensum

latens. De sanit. tuen. j. fo. lxxj. col. j.
 Transpirandi defectum exercitio sarcire licebit. De
 sanit. ij. fo. lxxv. col. j.
 Trāspiratio corporis quib? libera quō a grecis vol
 cetur. De sanit. vj. fo. xciiij. col. iij. vbi ex Hippo.
 de transpiratu.
 Trāspiratio p̄spiratiove inuisibilis sit subinde visi
 bilis quorū vel naturalis calor languet vel nutri
 mento rit q̄ sit iustuz amplioze. Adverb. cur. iij. fo.
 cxxvi. col. ij.
 Tremor. De symp. cau. fo. cxj. col. j.
 Tumores in corpore quomō excident. De diff. morb.
 fo. xcviij. col. iij. r fo. c. col. ij.
 Tumor suppuratus. Ad Glau. ij. fo. cccj. col. j.
 Tumor oīs ab eo q̄ influit nascitur. Adverb. xij.
 Quoz varietas ex ei? q̄ cōfluit natura ori. Ibidē.
 Tumores flatuosi a materia flatuosa. Ibidem.
 Tumorū differentie a colore. Adverb. xiiij.
 Tūnce venarū arteriarūqz natura frigide exangues
 qz sed contactu sanguinis calefaciūt ac ad mediū
 temperamenti veniunt. Temp. j. fo. viij. col. iij.
 Tunicarū dupliciū organa. Mat. fac. j. fo. xxij. co. iij.
 Tūnce due ventriculi interna trahendi causa insti
 tuta externa transuersas habet fibras que circulo
 contrahant. Mat. facul. iij. fo. xxxj. col. iij.
 Tūnce due gule interna cui recte sunt fibre attrahit
 externa cui transuerse constringit r protendit ea q̄
 ab ore trahit in se. Mat. fac. iij. fo. xxxij. co. prima.
 Tūnce vniū instrumentum veluti ambe vesice vie
 rus et vena. Eodem. col. iij.
 Tūnce arteriarum externa r interna. Mat. facul.
 iij. fo. xxxij. col. iij.
 Tunicas duas habent intestina basqz fibras trans
 uersas constantes. Ibidem.
 Tunicarum numerus instrumenti cuiusqz dissectos
 ribz non vnum scrupulum inscit. Ibidem.
 Tūnce arteriarū molles ad motus faciliores vpo
 te que sint magis obsequētes et ad quiduis se qua
 ciores. De pul. v. fo. liij. col. ij.
 Tūnce dure celerius q̄ molles reuertuntur. Ibidē.
 quo in loco quedam est durarum stirpitum et mol
 lium similitudo.
 Tussis. De symp. fo. cxj. col. iij. in calce.
 Tussis ab intemperie. Eodē. fo. cxij. col. ij. et fo. cxij.
 col. pri. in calce.
 Tussim r ne quid in pulmonē a capite defluat tripli
 ci p̄sidio cauēti. Adverb. v.

De litera A.

 Acie vari. De mor. cau. fo. cii. col. iij. Et de
 morb. diff. j.
 Apoz ē humor extenuat? De sym. cau.
 fo. cvij. col. iij. r fol. cxvj. col. iij.
 Aenas recentiores appellant vasa que non pulsāt:
 hypp. autē vtrazqz vasa arterias r venas nomine
 venarū iudicat. De caus. morb. fo. c. co. iij. in calce.
 Et ibidem ex hypp. venarum interceptiones.
 Aenarū dissectionem vide. fo. lix. col. iij.
 Aenarū r arteriarū extremū eiusmodi est qualem
 lacte p̄creto secū: bec autē renes a sāguine secernē
 tes ad vesicā mītūt. De sanit. tuen. j. fo. lxx. col. iij.
 Aena in pedibus que ad sanguinē mītendū apta.
 De sanit. tuenda. pri. fo. liij. columna prima in
 calce. et ibidem vene quatuor que ad pedes de
 scendunt.

Alphabetica.

Vene que in ventrem intestina & deferantur pro portione radicibus respōdēt. De vena. diff. fo. lxx. col. iij.
Vene que in renes inferuntur sunt amplissime. De sanita. tuen. j. fo. lxx. col. iij.
Vena quam tū fecozartam tum caua dicunt quidaz veluti truncus est oium que toto corpore sparguntur venarum. Ibidem.
Vena axillaria maior est humeraria & ab ea numerosa soboles i bzachio manant ab humeraria ppauce: bec vel pilozū in modū. De diff. ven. fo. lxx. col. j.
Vene manuum. Eodē fo. lxx. col. j. in calce. & ij. in pñ.
Vene colli cui dignoscende sint. Eodem. fo. lxx. col. ij.
Vene parue que dicuntur Saleno. fo. lxx. col. iij.
Vena ab hepate exordium sumit irrigatq; cum arteria musculos. De musc. mo. fo. lxx. col. ij.
Venarum motus naturales & voluntatis experies. Ibidem.
Vene tunica cum vna sit ex multijugis fibris est condita. Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. iij.
Vene sanguine pprimū sunt vacue in seipsas si dunt: ita vt superna earum tunice pars cum inferna coniungitur. De pulsum vsu. fo. lxx. col. iij.
Venarum inter iecur & vētris partes duplex officiu. Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. j.
Venis iugularibus vinculo exceptis quid incōmodi accidit. De pul. vsu. fo. xl. col. iij.
Vene quibuscumq; laxiores sunt bñ calidiores natura sunt quibus angustiores contra magis frigidit. Tempe. ij. fo. xi. col. j.
Venastres in missione sanguinis equales videntur vel duas tantum vel inaequales omnes. De diffec. ven. fo. lxx. col. iij.
Venarum in summa cute extantū series. Eodē. fo. lxx. col. j. & ij. & iij. & vne altius immerse. colum. iij. in calce.
Vene tres q; vsqueq; vsut subijciuntur. fo. lxx. col. j.
Vene iugulares eodem. fo. lxx. col. iij. & f. lxx. col. j. & ij.
Vene nutritur sanguine in ipis contemo. Matu. fac. ij. fo. xxvij. col. iij. & f. xxvij. col. ij.
Venis sanguine affluētibz infinis extinguitur calor. De bono bab. fo. xx. col. j. & col. ij.
Vena caua. Mat. fac. ij. fo. xxv. col. ij. in calce.
Ventris fibræ varie: alie recte qbus trahit alie trāserse quibus pstringit. Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. iij.
Ventris affectus inter se contrarij: alter appetentis que conuenientia propriaq; sunt: alter abhorētis que sunt aliena. Ibidem. in calce.
Venter in vebementioze appetentia omibz antmātibz sursum pcurrit Aristotele teste: & nonnullis antmātibz pre gulo sitate in ore inuenitur. Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. j.
Alter per gulas cibos veluti per manū ad se trahit. Ibidem.
Venter sursum fertur bñs quibus bec tria simul incidunt vebemens cibi auisitas: gula parua: & oris laxitas ampla. Ibidem.
Ventris quatuor virtutes confirmat in deglutēdo tractricem: in concoquendo retentricem in vomitōne: & concoctozum cibozum in tenue intestinus desensu expultricem. Ipsam vero cōcoctionem alterationem esse. Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. ij.
Ventris stomachus quem oio φάγoν veteres idest gulā dicebāt. De musc. mo. fo. lxx. col. iij. in calce.
Alter sine cibo monere coactus hoc tempore a venis

que in lactibus ac facinoze sunt nutrimentum trahit. Mat. fac. iij. fo. xxxij. col. iij.
Ventriculi oris symptomata. De sympt. cau. fo. cix. columna. j. in calce.
Venter quod in eo fuitat excrementoz vomitione quod subfidit alui defectūde propellit. De nat. fac. iij. fo. xxxij. col. j.
Venter quare se circa cibos constringit. Eodem fo. xxxij. col. iij. in pñ.
Venter vbi satiatus cibozum succo pro onere eos de cetero habet. Et ibidem venter ad agglutinationē post exphionē puerit. Mat. fac. iij. f. xxxij. col. iij.
Ventriculi exitus cū intestino cōmicitur & oia φάγoν greci vocant. Eodem. fol. xxx. col. iij.
Ventriculus mordente acrimonia irritatus an legittimū tēpus crudū ad huc cibū abijcit. Eodem. folio xxxij. colum. j.
Ventriculus multitudine grauatus diarrheis infestatur. Ibidem.
Ventriculi affectus diarrhee. vomitus. fastidiumq; ac nausea. Ibidem.
Vēter qd inest cibis optimum tuncis suis adūgit: quicquid autem nutrimenti reliquum velut onerosum rejicit. Ibidem.
Vētriculo viscera adiacēta tanq; (magno leberi plures ignis focia) dextris iecur: lien a sinistris: supne cor & trāuerfum sextū & eleuarū & assidue morum: adde & omentū qd p dicit regit. Ibidem. col. ij.
Vēter duas bz tunicas q oino alliculus gra sunt cōdite be ad os vsq; pertinent. Eodem. col. iij.
Ventris imbecillū symptoma medicis creditur: fluctuantis humoris sonitus idq; non sine ratione. Mat. fac. iij. fo. xxx. col. iij.
Vētriculus qñ pro sua natura se habet vīq; cōstringente probe vitur totum qd in se continet vel minimum cōplectitur nullūq; vacuū relinqt locū. Ibidem.
Venter imbecillus probe non concoquit. Ibidem. & ventriculo imbecillo non solum cibi sed & portiois diuturna in eo est mora. Ibidem.
Ventris os inferius proxius angustum. Ibidem.
Ventriculo valido panis & carnis magna copia facile descendit. Eodem. col. iij.
Venter vbi exacte cibos concoxit: tum aperit inferi os exciditq; per ipm facile cibi etiaz si lapides acinos, ossa ve babeāt. Mat. fac. iij. fo. xxx. col. iij.
Venter pcoctionis instrumentū cuius symptomata narrat. De sympt. diff. fo. ciiij. col. iij.
Ventriculus a Saleno quō curabatur. Aeth. vij.
Vētriculi temperature. Artis medi. fo. ccc. col. ij.
Ventriculi bystozia. Artis med. fo. ccc. col. iij.
Ventriculi patientis signa. Eodē. ccc. col. ij.
Venus etate florentium tantum est. De sanitate tuenda. ij. fo. lxxij. col. ij.
Venus tum diminutionem corporis: tum siccitatez proxiat. De sanitate tuenda. iij. folio. lxxx. colum. na quarta. in calce.
Venus siccis tēperamentis intmicissima. De sanitate tuenda. vj. fo. xciiij. col. j.
Venus innoxia bis tān qui calidi humiditq; sunt. De sanitate tuenda. vj. folio. xciiij. columna. ij. & folio. xcviij. columna. iij.
Venerozum iuxta Epicuri sententiam nullus est vsus salubris. Artis medi. f. cccij. col. iij.
Ver calidum & humidum atq; etiā Luctatō Arbei

Tabula

net sectatores existimantes decipiuntur. *Tempera.*
1. folio. v. colum. iij.
 Aer neq; humidum sicut hyems: neq; calidus sicut
 estas: quare neutrum immodice. *Ibidem.*
 Aer collatione artificiose Galenus calidum: buni-
 dum: siccum: frigidum. *Temperamen. j. fol. v. col. iij.*
 Aer esse saluberrimum ac minime mortiferum recte
 ab Hippocrate dictum. *Ibidem.*
 Aer neq; calidum aut humidum: quippe si esset ta-
 le: neq; vtiq; salubre esset: aut sanitati accommo-
 dum. *Tempe. j. fo. vi. col. j.*
 Aer plane sensu advertere temperatum licet. *Ibid.*
 Aer ex anni temporibus est temperatum: ideo cuncti
 corporis temperati assimilatur. *Tēp. ij. fo. xj. col. iij.*
 Aer autumnio simile factum autumniales affert mor-
 dos. *De cris. ij. fo. cxxvij. col. iij.*
 Aeris medio terra ipsa medio quodā statu hūoris sic
 citatissq; est: qđ aut veris estati proximū est id tam
 iusto sicciores reddidit terrā. *Tēp. ij. fo. xj. col. iij.*
 Aeratū coturnici nutrimentū est: hominibus medi-
 camen. *Tempe. ij. fo. xvj. col. ij.*
 Aerēcūdis quando insitus calor augetur. *De sanit.*
tuenda. ij. folio. lxxvj. col. j.
 Aerēcūdis affectorum non quiescit spiritus: s; vt p-
 turbatorum in continuo motu est. *Ibidem.*
 Aeritātē nulla in re inuenire poterit qui ad diuitia-
 rū estimationē et potētē ciuilis admirationē se con-
 uertit. *Ad tho. curan. iij. fo. cxxvj. col. ij.*
 Aerinis vt aīal bū id? ē: inter aut vermes ipos ali-
 ficus: alius būdus. *Tēp. j. fo. vj. col. iij.*
 Aerīgines Greci scōmata vocant. *De sanita. tuen.*
vj. fo. xcj. col. iij.
 Aescia ytraq; pyrine et bñj. *Mat. fac. iij. fol. xxxij. col. j.*
 Aescia lotij quando expulsoziam vñ indicet. *Eo-*
dem. fo. xxxij. col. iij.
 Aescie lotij ceruici inest substantia corporis omnino
 musculo similis et actione. *De muscu. motu. j. folio*
liij. col. iij. in principio.
 Aescie musculi vn? est circularis nullo pposito mu-
 sculo. *De muscu. motu. ij. fo. lviij. col. iij.*
 Aescie lotij musculus adnascitur. *De sanit. tuen. j.*
folio. lxx. col. iij.
 Aescia duplex: vna que vrinā: altera que flauā bilēz
 recipit. *Mat. fac. j. fo. ccij. col. iij.*
 Aescie interior tunica eandem cum peritoneo natu-
 ram habet vt pote ab eo orta: interna vero (que ipsi
 vesice est propria) plus qđ duplo eā crassitudine su-
 perat. *Matur. fac. j. fo. ccij. col. iij.*
 Aescia fellis non mōstrat vim expulsoziam: nā oīno
 nervis est expers. *Matur. fac. ij. fo. xxxij. col. iij.*
 Aescule que locinori subest infirmitas vnde. *De sa-*
nita. tuend. j. fo. lxxj. col. ij.
 Aescie vlcera qui dignoscantur ex Hippocrate. *De*
loc. aff. j. col. j.
 Aescie lotij hystoria. *Artis med. fo. ccc. col. iij.*
 Alectus salubris tres scopi. *De sanita. tuend. j. folio*
lxxvj. et fo. lxxvj. col. j.
 Alect? rō mores ppos efficit. *Eod. fo. lxxvij. col. iij.*
 Alectus humidus pueris et febricitantibus conuenit.
Ex Hippo. Ibidem. col. iij.
 Alect? parcius datur qđ ex p̄suetudine: aut p̄pterea
 qđ pati op? nō est: aut qđ concoqui id nō possit. *De*
sanita. tuend. ij. fo. lxxi. col. j.
 Alectus ordinandi modus in intemperatis naturis
 anceps. *De sanita. tuend. v. fo. xq. col. iij.*

Alectus vna ratio nō pōt accommodari. *Ibid.* et varie
 de victu sententia.
 Alectus vt ad hñkē corp? p̄ficēdi mīmū desyderat:
 quo fit vt nutriat et roboret. *Tēp. iij. fo. xliij. col. ij.*
 Alectus albus et purus tenuitatis grā p̄mptē in corp?
 digerit. *Matur. fac. iij. fo. xxxv. col. iij.*
 Alectus nigrus turbidus crassitudinis vitio beret. *Ibid.*
 Alectus pueris gustandū non censet: q̄ppe qđ haustū
 et bumectat nīmū et calefacit corpus: tum caput ba-
 litu replet pueris. *De san. tu. j. fo. lxx. col. j. in calce.*
 Alectus penetrabile ac tenue vrinā reddere celeriter co-
 git. *Matur. fac. j. fo. xxvj. col. ij.*
 Alectus nisi modice sumptū neq; tā adult? existimādū
 vñle esse. *De sanita. tuend. j. fo. lxx. col. ij.*
 Alectus immodicū potum qui morbi comitantur. *Tēpe.*
ij. fo. xliij. col. iij.
 Alectus ad irā et libidinē precipites facit: et partem ra-
 tionale animi bebet et facit turbidamq; reddit. *De*
sanita. tuen. j. fo. lxx. col. ij.
 Alectus ipm nō semp animal calefacit eq; vt nec oleū
 flammā accēdit. *Tēp. iij. fo. xliij. col. iij.*
 Alectus adultis ad extremēta bilis tēperāda vel expel-
 lenda nō inuñle. *De sanita. tuend. j. fo. lxx. col. ij.*
 Alecto p̄ter cetera p̄p̄riū ac suū est mutatiōis celerit-
 tas ita vñ qđ vt t̄bede: elicbmt: stupe: p̄ictis. *Tempe.*
ij. fo. xliij. col. iij.
 Alectus maxime auget calozē naturālē. *Ad tho. vij.*
 Alectus siccitatis solidiorum partium remediū. *De sa-*
nita. tuend. j. fo. lxx. col. ij.
 Alectus bilis acrimoniam mītīgat ac frāgit et p vrinās
 sudoresq; euacuat et vñi p̄modis pueri n̄ egēt. *Ib.*
 Alectus haustū corp? valēter exalfacit. *Mō est vt me-*
dicamētū calidū imo vt conueniens nutrimentum
calfacit animal. Temp. iij. fo. xliij. col. iij.
 Alectus qđ alid qđ dūts deoqđ semicrudos bū ores: tū
 sudore vrināq; p̄mouet ac sopnū conciliat. *De sa-*
nita. tuend. iij. fo. lxxij. col. iij.
 Alectus multa gñā enūerat. *De sa. tu. iij. f. lxxv. col. j.*
 Alectus crassa nigraq; multum succi gignunt et tarde
 penetrāt. *De sanita. tu. iij. fo. lxxv. col. ij.*
 Alectus sensibus bifartā pdest: exalfacit eoz mēbra et
 ferū sanguinis expurgat. *Ibidē in calce.*
 Alectus puer? noxū sensib? aprū. *sa. tu. v. f. lxxix. co. j.*
 Alectus crassa dulcia et nigra sensib? fugiēda. *col. iij.*
 Alectus si modice sumat intīmū calozē augere pōt im-
 modicum refrigerat. *De mor. cau. fo. ci. col. iij.* Et
 ibidem vñum alimētum maxime familiare.
 Alectus por? vbi vñscerts alicui? ē inflāmato: aut capi-
 te vebemēter dolēte et febre ardēte magna et infana
 bilis nocumēta adfert. *Ad Blau. j. fo. ccv. col. iij.*
 Alectus morfus quo pacto curandus. *Introdu. fo. j.*
col. iij. et fo. ij. colum. j.
 Alectus venenū extrisec? offendit. *Tēp. iij. f. xv. col. j.*
 Alectus et hoīs salua. *De ineq. intēp. fo. xviij. col. j.*
 Alectus quō apicē i elephātia. *Ad Blau. ij. f. ccxij. co. j.*
 Alectus imbecillitas vnde. *De sa. tu. v. f. lxxv. col. ij.*
 Alectus oēs corporis affecti quorū nō simul patiātur.
 De sympto. caus. fo. cxxij. col. iij. in calce.
 Alectus symptomata. *fo. cv. col. iij.*
 Alectus absoluta facultas. *fo. cvij. col. j.*
 Alectus nature cū sit mortī p̄ria calida est et būda in-
 quāt arbenet sectatores. *Tēp. j. fo. v. col. ij.*
 Alectus oēs species numero complexi difficile sane vñ-
 detur. *Matur. fac. ij. fo. lxx. col. iij. in calce.*
 Alectus si longissimā viuere volum? et frui valetudine

Alphabetica.

secunda perpetuo: bñc sane ab omni (quod necessita
te se ingerit) negocio liberã esse oportet ac soli corz
portuacare. Eodem. 2. col. iij.
Altam negocijs implicatam maxima hominũ pars
agit. De sanit. tuenda. ij. fo. lxxij. col. j.
Anellina bilis ita nominatur qm ouoz vitellis tuz
colore tum crassitudine sit ad similes. Mat. fac. ij. fo.
xxx. col. iij. 2. In atram vertit quoties pcocta igneo
calore est. Ibidem in calce.
Anilligo q Aevn dicit. Matralkũ fac. j. fo. xxij. co. ij.
Aleribus multis 2 assiduis curis afficit qm in bñc
excremeta (que in habitu corporis colliguntur) na
tura expellit. Temp. ij. fo. xliij. col. iij.
Alerum mille generationes a cacochimia. Ibidem.
Alerum esse omnes morbum Hippocrates dixit. De
inequa. in temp. fo. xliij. col. j.
Alerum omne siue sponte siue ex accideri factũ fuerit
exficari desiderat medicamento (vt inquit llyp.)
nõ aspero: hoc est nõ mordente neq irritante pterq
vbi cũ putrilagie fuerit. Ad Glau. ij. fo. cccvij. co. ij.
Alerere qd in summa carnosa parte nihil simplicitus
cuius siquidẽ tm vlcus est curationis finis vnitio
est. Aderbo. cur. ij. fo. cccxv. col. ij. Ibidẽ si cũ acui
tate sit duplicẽ esse eius propositum finem.
Alerci cauo infusum oleum omniũ aduersissimũ me
dicamentum. Aderbo. cur. ij. fo. cccxv. col. ij.
Alerum que putrefere faciat. Ibidem.
Aleris sanãdi bypocratica verãq methodu tradit
Balenus. Eodem. fo. cccxv. col. j. in calce. 2. ij.
Alerci caui ppositũ vt caro q pẽtẽ restituat. Ibidẽ.
Alerum commune simulariũ instrumentaliumq. Ader
bod. curan. ij. fo. cccxv. col. j.
Alerum solũ si nec affectus vllus simul adsit nec sym
ptoma. Ibidem. eiusqẽ eodem in loco curatio.
Aleris omnis qua vlcus est vinũ optimũ est medĩ
camentum. Eodem. col. iij.
Alerum cauũ nõ vnũ est vitium: sed pariter 2 cautitas 2
vlcus: ita vlcus qd supercresecẽtẽ carnẽ b3 nõ vnũ
est morbus: sed simul caro supercresecens et vlcus
Eodem. fo. cccxv. col. ij.
Alerum qui probe sit sanaturus q b3 cõteplari. Ader
bod. cur. ij. fo. cccxv. col. j. 2. ij.
Aleris differentie maxie quidẽ pprẽ q a substantia
rei captũtur. Eodem. col. iij.
Alerum cacochimũ. i. vicioso succo obfessum: aut flus
sione vexatum: aut arrosium causa cum affectu cos
pularur. Eodem. folio. cccxx. col. j.
Alerum proprie differentie. Eodem. co. ij.
Ancio quãvĩm haberet gymnaste interrogãt respõ
dit Quintus vestis remouẽde. De sanit. tuend.
ij. fo. lxxij. col. ij.
Anctiones frigide. De san. vj. fo. xcviij. col. ij.
Anguenta varia. De sanit. vj. fo. xcviij. col. j.
Anguis i oculo grece pterygion inter morbos nũes
ra tẽ: nã 2 quũ plurimũ creuerit 2 pupillã obscura
uerit visum ipedit. De dñjs morboz. f. xcix. col. iij.
Aleroc aut solũ ẽ ipm q p se aut cũ alio quopĩã vno
multisve pssistit. Aderb. cur. iij. fo. cccxx. col. iij.
Alerũ tres egre sanabiliũ modivĩdẽtur qẽ in tẽpe
rie subiecre. puenit carnis: qẽ ex vitio pfluẽs sit san
guis: 2 tertĩ qẽ ex mẽsura pfluẽs nascit: 2 col. iij. e.
Aleria q oib3 rite dẽt q facti in sanãt eam medici gre
ce cacboete: nos maligna 2 pũctia. f. cccxxij. co. ij.
Anitars solutio in offe fractura: in carne vlcus. De
dñs. morb. fo. c. col. ij.

Anitars solons eãe. De morb. cau. f. cñj. col. j. i. calce.
Anitars solo cõis rã singlarib3 qĩ instrumentarijs.
De dñs. morb. fo. c. col. j. quã eodẽ i loco cõmunem
morbum vocat. Et Aderbod. curandĩ.
Anitars solo vulnerado: tẽdẽdo: pĩmẽdo: erodẽdo:
conuellẽdo sit. De ineq. in tẽp. fo. xviij. col. iij.
Anitars solo i offe fractura b3 i carne vlc3 ruptura
2 puulsiõ ab eodẽ gñe manãt. De dñs. morb. f. c. col.
ij. 2 Aderb. cur. iij. fo. cccxv. col. j. in calce.
Anitars solutio vnitionem postulat. Aderb. cur. iij.
fo. cccxv. col. j. in calce. 2. ij.
Anitars solutio vnũ morboz gen3 est q in oib3 aia
lis partibus incidit: nõ tamẽ vnũ nomẽ in oib3 for
rĩtur. Aderb. cur. iij. fo. cccxx. col. iij. in princ.
Anitars solo. ar. med. f. cccñj. co. j. et iũs curatio. fo. 3.
Anũ esse optimũ in oĩ gñe. De sanit. vj. fo. xcviij. co. j.
Anomitiones nõ solũ post tres quatuorve horas sed
iam media nocte (quũ iã multũ tĩps intercesserit)
fieri. Mat. fac. iij. fo. xxij. col. iij.
Anomitio affect3 similis diarreib3 supertoris vẽtris
vel multitudine grauati vel cibozũ excremetozũ ve
qualitatẽ non ferentis. Eodẽ. fo. xxij. col. j.
Anomitus an in succozũ curatone necessarius. De
sanit. tuen. iij. fo. lxxv. col. iij.
Anomitiones ex cibi fastidio. Natur. fac. iij. fo. xxvij.
col. j. et de vomitione eodẽ col. iij.
Anomitione deiecit venter quod in eo fluitat. Natu.
fac. iij. fo. xxvij. col. j.
Anomit3 in calido temp. De sa. tu. vj. fo. xcviij. col. iij.
Anomitus quis3 pdest. De sanit. tu. vj. fo. xcviij. col. j.
Anomit3. De symp. cau. fo. cxv. co. ij. 2 fo. cxvj. co. iij.
Aor quod gignit. De musc. mo. ij. fo. lxx. col. j.
Aor vietata. De loc. aff. j. fo. cccxv. col. j.
Aor lesa ex tunice pte ruffi electa. Aderbod. v.
Aocis signa. Artis med. fo. ccc. col. iij.
Aretete urinarĩ meatus. Mat. fac. j. fol. xxij. co. iij.
2 fo. xxij. col. iij.
Arina secernit renes a sanguine. Mat. fac. j. fo. xxij.
col. iij. et ibidẽ Asclepiadis de ea opĩones.
Arinas nosse ad pictorem pertinere Quĩtĩ apothẽ
gina est. De sanit. tuen. iij. fo. lxxij. col. j.
Aria aiali vtuõ quod supprĩmat. Ma. fa. fo. xliij. c. j.
Aria q facultate ad renes trahat. Eodẽ. fo. xxv. co. ij.
Arine secretiõis nõ meminit Erasistr. Eodẽ col. iij.
Arina sit totũ qd bĩbim3. Mat. fa. j. fo. xcviij. col. j.
Arina omnis denigrata pessima adeo vt nemĩnem
viderit Balenus seruatiũ ex his q bususmodi mĩxe
runt. De cris. j. fo. cccv. col. j.
Arina duob3 expurgatur instrumentis. Natur. fac.
ij. fo. xxx. col. ij.
Arine reddẽde musculi qui cõferũt. Natur. fac. iij.
fo. xxx. col. ij.
Arina pacram tĩbĩ coctionem indicabit. De sanit.
tuenda. ij. fo. lxxij. col. iij.
Arina bili nõdũ in secta aque alborẽ pte se ferr: quũ
vero plus iusto acceperit rufa cernitur. Ibidem.
Arine sanis similes venosũ gen3 satis esse robustũ
idicat. De cri. j. f. cccñj. co. iij. vĩde vĩtũ cumulate
Arina sola eozum que in venis continentur plane
euidẽs est nota. De sa. tu. iij. fo. lxxij. co. ij. 2. iij.
Arine superatĩs cause prauitatẽ osẽdẽtes veluti
nigre prozũs sũt exitiales. De cri. fo. cccñj. co. iij.
Arina renũ 2 meaturũ per quos deflũt et vesice
penĩsqĩ indicia prebet: ex llyppo. lib. iij. apbo. De
cris. j. fo. cccñj. col. iij.

Tabula

Urine tum consistentia: tum colore estimare oportet
bit: sed nec que in ea pendent aut sidunt pretermis-
tere conueniet. De sanit. tuē. iij. fo. lxxij. col. iij.
Urinas semper inspicere iubet Galenus quā febris
adfuert vel ex humorum putredine accensa vel ex
membro inflammationem patiente. De crisi. iij. folio
cxxxij. columna. iij.
Urine multam habent subsidentiam pueri et etate
perfecte homines octosam vitam degentes aliove
quouis modo pleni. De cris. j. fo. cxxij. col. iij.
Urine sedimen album leue et equale superaturā na-
turam indicat. De sanit. tuen. iij. fo. lxxij. col. iij.
Urinarum turbidarum triplex differentia. De cris.
j. fo. cxxij. col. ij. earum generalis notio. De sanit.
tuenda. iij. fo. lxxij. col. j.
Urina cruda inter omnes pessima ab hac aquosa.
De cris. j. fo. cxxij. col. ij.
Urine suppressæ cause quomodo inuestigande. De
loc. affec. j. fo. cxxxvij. col. ij.
Urine meatus trifariam constringitur. Ibid. col. ij.
Urine retentio τοxογία grece dicitur. Natur. fac.
j. fo. xxv. col. iij.
Urine symptomata. De sympto. cau. fo. cxvij. col. ij.
Urina optima habet sedimentum candidum equa-
le ac minime fetidū. De diff. feb. ij. c. viij.
Uterus dum fetum gerit facultates suas clarissime
indicat. Natur. fac. iij. fo. xxxj. col. ij.
Uterum non temere neq; sine ratione condidit natu-
ra. Ibidem.
Uteros contrahere vndiq; retentricis potente op-
est. Ibidem.
Uteri os obstetricibus contrectantibus coniuere
videtur non immerito. Ibidem.

Uterū ipsum in se concurrere moueriq; pregnantē
primis diebus potissimumq; corpore quo semen co-
ceptum sentiunt. Natur. fac. iij. fo. xxxj. columna. ij.
in calce.
Uteros ne specilli quidem mucronem admittere an-
teq; mulier pariat: porro neq; minime viscere ubi
concepit: laxus autem recludi quā menses pro-
fluunt Herophilus scripsit. Natur. fac. j. folio. xxxj.
column. ij. in calce.
Uteri os coniuere tum conceptibus: tum pblegmo-
nis Hippocrates primus pronunciauit. Ibidem.
Uteri os sub expultrice aperitur: fundus autē vni-
uersus q̄ potest proxime ad os descendit: feruz pro-
pellens foras. Natur. fac. j. fo. xxxj. col. iij.
Uterum totum excidere non paucis mulieribus ex-
pulsoria vi immodicavsis violēti dolores subgerūt.
Ibidem.
Uteri et lacte similitudo etenim vterus dum fetum
extrudit ipse aliquando vna excidit. Ibidem.
Uteri os viuentē fetū examullis coniuere mortuo ve-
ro tantū statim aperitur q̄tū ad exitū exvū. Ibidem.
Uterus retentricem propultricemq; facultates de-
monstrat. Ibidem.
Uteri stomachus quod collum appellatur: part mo-
do sicut in terra seminis tra foras parius est via.
Natur. fac. j. fo. xxxij. col. iij. in calce.
Uteri imbecilli cervicē culpans Hippocrates ait.
Non enim potest eius collum semen intro trahere
Ibidem.

Indicis Tomi recentiorum translationum
Galeni Finit.

Jacobo Antiquario ducis Mediolanensium secretario Georgius Balla Placentinus. S. P. D.

Valent medici precellentis de medicine principijs opusculum ad Nicolaum nepotem tuum tibi Jacobe Antiquari latinum fecit: quod cum a dialectica et philosophia: unde per te eruditus emerfit: ad medicine studium se conuertisse nuper accepit: tum quod ad rudes eruditus hunc librum insignis imprimis auctor composuit: tum quod non mediocres illinc ad ipsius nepotem tuum fructus deriuari posse existimarim. Quandoquidem totius fere medicine syluam inde ipsi liceat animo contemplari: et sese ad eam capessendam conformare: planeque instigare. Quod sane meum in te officium quod letus tibi deprecor: facile fuerit iudicare: qui prius in loquendo: sedulitatem in obsequendo: fidem et charitatem in obeundo: et quecumque amico prefutura intelligas amplectendo. Quod sane quod in te rarum: tam amabile et obseruabile. Videas siquidem quosdam sua opatione doctissimos: qui ut ipsi vulgo eruditiores habeantur: sublimes incedant: qui literarum studiosius quod quam vix recta facie spectare dignentur: quos dum loquuntur credas singultire: mox vero quem se in quem piam commouerint: adducto supercilio: fronte rugata: contractisque naribus: meras aduersus singulos tristes hypocrite profundunt insanias: ex garrulitate lingulace auctoritatem aucupantes: tumidis crepitantes sermonibus: et quo sint imperitiores co petulantiores intueare. Contra vero: nos tuam morum sanctissimorum: suspitionis prudentiam: admirabilemque humanitatem: stilum amamus: reconditas exquisitasque sententias: quas splendida vestit oratio: molli flexilibusque verborum comprebentio: ut ea tuo pro modo dum fingi videatur arbitrio: ita fluunt omnia: ita liquefunt: ita nusquam adhaerescunt. His tantis virtutibus sit ut par sit omnes in omnibus liberalibus disciplinis te plurimum obseruare. His ego me allectum ad te obseruandum certe scio: hinc quod potui amoris inter nos pignus exhibui. Verum modo tam nos forte verbosiores quam necesse est: sim? ipsi Valeno cedamus de medicine principijs locuturi: si tamen prius recensuerim: quid ipse apud Ammonium philosophum post Aristotelem inter primos habitum: de medicine diuisione annotarim. In libro siquidem diuisionum: omnis (inquit) ars subiectum habet et finem. Itaque medicina subiectum habet corpora atque medicamina: finem vero ad sanitatem corpora perducere. Diuiditur porro medicina in speculandi vim: et agendi. Speculandi quidem vis diuiditur in nature et cause et signorum explicationem. Agendi autem vis in sanabile et curabile. Rursus nature explicatione diuiditur in elementa: temperamenta: potentias: humores: et membrorum particulas. Cause explicatione in proposita: et capitularia: et comprehensa. Signorum explicatione in recordabile: discretibile: et futurorum presagium quod τὸ πρότερον vocant. Rursus sanabile est in cobibendo: et nutriendo: et expellendo. Curabile in remediis adhibendo: victu deligendo: et chirurgica exercendo. Hec sunt que Ammonius nunc reliqua inspicimus.

Claudij Valent medici ad Medicinā introductorium.

Medicne artis intentio quidem est sanitas: finis autem: sanitatis ademptio. At medicis illa cognitio necessaria sunt: ex quibus aut absens ad duci sanitas potest: aut presens conseruari. Atqui absente adducenda sanitas: medicamina quod et adiuumenta appellantur: presente vero conseruantia: salubres vires. Hec demum et ipsam medicinam scientiam salubribus: et morbosis constare: prescorum ostendit oratio. Salubria quidem vocant: que presentem conseruant sanitatem: et que sublapsam atque afflictam reuocent. Morbosa vero: bis contraria. Adedico siquidem duplici cognitione opus est: una quod ad delectum faciendum et assumendum: altera vero ad fugandum. Hinc et bonum exquisire ac inuestigare scientiam: nec tamen omnes idem consentiunt. Sed alij quidem soli autumant arti experientiam sufficere: alij autem non parum videtur ratio perficere. Hinc igitur ab experientia illegitime excisati: empirici nominantur: itidem et a ratione rationales et perinde prime sunt: be inter medicos factiones. Altera quidem ab experientia medicaminum perens in uentione: altera vero a demonstratione: factionis nomen inuenere. Has empirice et logicę nominare consuevit sunt. Empirice quidem obseruantem et cōmētantem. Logicę vero siue rationale: opinantem et ratiocinantem. Factionibus quoque similes viros protulerunt. Empiricos quod obseruatores: et cōmētatores earum rerum: qui cūdētes essent illis qui experientiam cōsecrati sunt. Rationales porro et opinatores siue dogmaticos et commentatores: quicumque se rationi accommodarunt. In istam vero hoc pacto artem empiricē ferunt. quom in multis delabi morbos homines vidissent: alios quod temere ac sponte egrescere: et senescere animaduertunt: velut sanguinis fluxu ex naribus: aut sudore: aut alui profluio: aut id genus aliorum: quorum singulis ad adiumentum: aut detrimentum quispiam perductus est: nec tum quod sensile est: id in causa fecerunt. Alios autem quorum morbi causa appareat non tamen ex electione nostra: sed aliquo euentu ac fortuna: sicut si euenit aliquando lapsum aliquem aut percusso: aut quo quomodo saucium: sanguinem profundere: nec non cupiditate vitium: in morbo bibere frigidam aquam: aut vinum: aut butusmodi quidpiam aliud: quorum singulis ad commodum vel in commodum perducatur. Primam itaque commodorum aut incommodorum speciem: naturalem appellarunt: secundam autem: fortuitam: veramque vero ipsarum primam circūcidenciam vocauerunt: quod ex improviso rebus adueuat: et circum eas cadat: non men imposuerunt. Aduentitia igitur experientie species est huiusmodi: si autem cuiuslibet instigatione quom vitio ad experendum perueniunt: aut in somnis commoniti: aut quoquomodo aliter opinantes. Ceterum tertium quoque experientie genus est imitatorum cum iuuuenibus: aut ledentibus: siue vicumque aut natura aut fortuna aut sua sponte ac monitu ad eosdem rursus morbos ab experientia perducatur: idque est quod ipsorum artem imprimis constituit nec tamen bis: aut ter sed etiam sepius imitatur. profecerunt. deinde in eisdem morbis eisdem faciendum inueniunt.

Sal. tertio pato.

a. a

res plurimum eandem recordationem: speculationes nominantes iam fidem factam putauerunt et artis partem esse. Postq̄ vero multe coiussent speculationes: medicina diceretur: vt sit medicina quidem preceptorum huiusmodi aggregatio. Et qui ea aggregat: medicus. Talis autem aggregatio: sua cuiusq̄ perspectio vocata est: que recordatio quedam est eorum que sepius et idēdem prospecta sint. Nomina uerunt quodq̄ hoc ipsam experientiam: eiusq̄ expositionem historiam: id enim ipsum per sese obseruanti perspectio: discendi autem quod ab alto fuerit obseruatum: historia est. Sed quoniam in morbos aliquos inciderunt: est quando non preuisis: aut quibusdam cognitis quidem vtantur: sed in locis in quibus melatarum copia non erat. Tum ad experientiam se conuertunt: auxilium obseruatione sibi aliquod inuenientes: instrumentum ad similes rei transitum: quo vtentes: sepe numero a morbo ad morbum: vt simile idē adiuuentum transferunt: et a loco ad locum: et a prius cognito auxilio: ad proxime accedens. A morbo qui idē ad morbum: vt si ab igni sacro: in serpentia: transitus fuerit. A loco ad locum: vt a brachio ad crus. Ab adiuuento ad adiuuentum: vt in alui profluuijs a pomo ad mespillum. Omnis talis transitus via profecto est ad inuentionem: inuentio vero ante experientiam nuppiam est: sed quom quod speratum fuerat ad experientiam perductum est: ab ea testimonio iam fides facta. Hoc nihilo tamen minus vtumq̄ pluries ac idēdem ita habere fuerit obseruatum: experientiam similis transitum securam exercitationes vocant quod eum qui hanc habiturus sit inuentionem ita arte exercitatum esse oporteat. Lunctaq̄ experientia ante experientiam inuenisse quibus ad se confirmandum ars indigebat: et que circa euenientia fieri potuere. Nec namq̄ ab experimento ad artis finem est via.

Que rursus ratione duce perficitur ea corporis cui mederi inuestigat naturam iubet ediscere necnon causarum omnium vires in quas cortidie incidens corpus aut sanius at magis q̄ fuisselet valitudinarium euadit. Preterea aerum quorū naturas et aquarum et locorum et institutionum et ciborum et potuum et consuetudinum medicum percallere atque oportere quo egritudinum omnium causas inueniat et medicaminum vires possit coniectare et de his ratiocinari vt talis rei causam nozīt ad talem vim auxilium accomodet quod vsui esse cognouerit. Prius enim multifariam exerceri impossibile ei aiunt qui ad medicandum subdubitet quemadmodum in paruo si quidem exemplo id omne tibi licebit inueniri. Esto pars corporis aliqua languida et dura et resistens et tumidiuscula. Hic causam medicum primum inuestigare oportet quorū plurimus profluens humor per id quod a natura est in eam partem eruperit exiccat: q̄ ipsum ac dissendit qui languorem adducebat: deinde si amplius pfluxerit cohibet ne profluat quod si eam partem ab eo humore immunem nō reddideris quoniam ipso inhibebis quominus profluat. Languidam ergo partem exinantes refrigerando quidem et astringendo atq̄ obstruendo influere probibebis calefaciendo autem et emungendo quod aggregatum fuerit exinantes. ita igitur ab ipsa affectio

ne eis conferens efficitur ostensio non tamen hanc solam aiunt sufficere. Verum et ab egrotantis potentia alteram esse ostensionem et ab etate aliam necnon a sua languentis natura. Alijs hoc pacto etiam ab anni tempore a natura regionis ab institutionibus a conditionibus a consuetudinibus et ab eorum singulis sua fieri posse ostensio existimatur. Verbi causa quo id exemplo manifestius deprehendas. Esto quispiam acute febricitans ad se mouendum piger corpore grauiter sentiente esto etiam nunc longe turgidior quam prius plusq̄ ruboris habeat sint preterea ea vena multo turgidiores non dubium vulgo aiunt quin hinc calidi sanguinis copia redundet. Quenaz igitur medela aut quenam exinanitio? Adulteritudo namq̄ hoc aduersatur quod contraria contrarijs sunt addibenda medicamina. quo pacto igitur exinantes mus? aut quousq̄? Id enim a sola causa cognoscere impossibile est. Oportet siquidem et vim: et etatem: et tempus: et regionem: et cetera que paulo ante dicta sunt: animaduertere. Nam si validis fuerit viribus: et adolescens etate: et anni tempus verum fuerit: et locus fuerit temperatus: non errauerit quispiam si in cisa vena sanguinem detraxerit: quantum causa ipsa iubet. Quod si viribus imbecillis ac valitudinarius fuerit: etate ve puer: ac valide pusillus: aut admodum senex: et infrigidis regionibus quales sunt apud Scythiam: aut calidis quales apud Aethiopiam: et anni tempus: aut valde frigidum: aut valde calidum: ne sit quisq̄ qui ex vena sanguinem mittere audeat: ita sane et consuetudines et institutiones et naturas corporum habent animaduertere: ipsis namq̄ suam conferentis ostensionem fieri putant. A quibus autē conferentis ostensio dogmaticis est: ab eiusdem obseruatio est empiricis. Predictam enim in febricitante casuum aggregationem quā ὁπὸν id est concursum nominare consueuerunt: dogmatico quidem exinanitionem edicit: empirico autem obseruationis recordationem. Nam hoc pacto habentibus: plerumq̄ exinanitionem profuisse animaduertit: quamobrem nunc quoq̄ ea euasurus sperat profuturum. Ceterū etate nempe adolescentes idoneam euacuationes minime moleste ferre vidit: ex quibus id sepe aduertit. Ita autem vere magis q̄ etate: in loco temperato. necnō si languenti euacuandi fuerit consuetudo: velut p hemorroidas: aut nares. At dogmaticus abstulerit certe etiam ob hoc. plus sanguinis a rei natura excretatus. Empiricus autem quod: ita sane obseruauit et in vniuersum in eisdem languoribus eadē esse opz medicamina ratus est. Tam dogmatici quam empirici ita sibi assumunt bec: vt circa ea ambigant inuentionem. In eisdem enim apparentibus in corpore causibus dogmaticis nascitur iudicatio: vnde curatio nem inueniunt. Empirici autē est commemoratio sepe: ac idēdem obseruatorum: sane in quibus dogmatici nullum casum apparentem habent qui ostendat causam in his percontari nō detractant: idq̄ principalem causas appellamus: vt si rabidus canis: aut vipera: aliud ve huiusmodi quemptam momozderit: bulcus sane ipsum nihilomags alijs videbitur bulceribus alteratum aut profecto a principio quom de rabiente cane emanauit: simile videbitur morib? ab alio factis animali. In viperis autē ad primos quidem dies bulcus est alijs simile: postremo aut quom tam passiones laborauerint quedam eis adueniunt

perniciosa: et fere tales casus quales qui ex virulentis et lethalibus oboriri dicuntur animalibus: que non facile admittunt curationem: et que confestim a principio ad postremum usque euadunt perniciosa. Quenā igitur huius recta erit curatio? An videlicet exbau- riendus qui subiuit aculeus cum corporis dissecrione: cuius qui compunctus est: An ad cicatrices agere oportet ac festinandum ut hec concludantur? Sed hoc aliquando contrarium est. Secant enim sepe numero ipsa si omnino exigua fuerint calidiusque et acutius: et ad trabedum ac ericandum virus: aptius videntur medicamentibus. Propter eandem causam eadem medicamina etiam empirici suscipiunt: non ab ipsius rei natura ad inuentionem perducti: sed eorum que ab experimento appa- ruerunt memores. Quemadmodum enim in erati- bus: et temporibus: et regionibus: et in vnoquoque eorum que dicta sunt: curatio ab experientia ipsis cognoscitur: ita in eis causis que principales nominantur. Siquidem vias inuentionis veras esse varias pariter sibi asserunt: non est quod longiori videntur oratione. Sed quoniam experientiam dogmatici increpant: alij quidem ut instabilem: alij autem ut imperfectam: alij vero ut artis expertem. Contra vero: empirici rationem vtpote persuasibilem quidem: sed non veram impugnant. Ob hoc duplex utriusque ratio est: ac longius extenditur: accusantes et particulatim defensas: ut que ab Aesculapio de experientia sunt dicta: qui ostendit ut arbitratum nihil sepe idemdem perspicere possit: ita eam propterea instabilem esse vult: ne quidem ad exiguum aliquid inueniendum esse idoneam: necnon ab Erasistrato qui ait simplicia quedam et in simplicibus ab experientia comperiri: veluti quod stupori portulaca medeatur: nec tamen hec composita et in compositis idem etiam fieri concedit: non impossibile quidem ipsam omnino inuenire: nec tamen in vniuersum idoneam esse vult. Hec et vniuersum sunt que proferuntur ab illis: qui ab experientia concedunt aliquid inueniri: sed culpant ipsam quod vagetur: quod nullo termino cobideatur: quod longa: (ut ipsi autem) disciplina expertis sit. Deinde alij qui hanc rationem exercent atque prosequuntur: non instabiles neque non existentem ut rem aliquam artis expertem esse volunt. Itaque etiam aduersus has insipientes rationes respondet: et stabilem et per se idoneam et artem ostendere tentant experientia: et idem multifaria ratione aduersarios inessunt. itaque dogmaticis ad vnamquamque eorum accusationis speciem respondere necessarium arbitrat: predicantes se corporis naturas tenere: et egritudinum omnium generationes: et medicaminum vires: in omnia pariter insurgentes empirici calumniantur: quod persuasionem tenus tunc procedat: ceterum firmum diuinem nullam habeant cognitionis. Est etiam quando cognitioni sue cedent rem inusitam tentantes indicare: et hoc aliquando dantes superfluum rursus coarguunt: hec certe in vniuersum ambigunt empirici pariter et dogmatici. Speciatim autem multa in vnoquoque ipsorum veluti in ijs que ad inuentionem pertinent: et in eorum que non appareant que stionibus: et in eis que in anatome: que in ostensione: que in dialectica speculatione laudantur. Instrumeta siquidem hec ipsis incerta veniunt. Sed nec quidem empirici anatomen inuenire concedunt: neque si etiam inueniant: id ad artem percipiendam esse necessarium. At ne quidem ostensionem vllam omnino esse: quod

alterum ex altero cognosci impossibile sit: quod cuncta sua indigeant cognitione: atque incerte natura rei vni quidem signum esse: neque porro vlli arti opus esse dialec- tica: proinde dialectices ad definitiones aliquid conferre: verum demonstrationem autem non esse principium vilius incerte natura rei: itaque vero ex improbis demonstrationis modis: quibus dogmatici uti consueverunt: aliquid de ratiocinatione in vniuersum dicunt: et eodem quidem modo: que vero enucleant: inuenire eisdem impossibile esse: neque ars vlla alia propter id consistit: neque vita (ut autem) humana procedit. Hec autem ratiocinatio: quam apparentem esse autem rationem: vtilis quidem ad incertarum occasionum inuentionem. Ita enim ipsi vocant quicunque generis quidem sunt sensibiliu: non tamen etiam demonstraerunt: vtilis etiam ad redargutio- nem eorum qui audent aliquid in id quod apparet dicere vtilis quoque in apparentibus rebus ostendere quod despiciatur: et sophismatis occurrendum: a nullo manifeste abstinens: sed in his semper versatur: nec tamen hic ratiocinatio inquit: sed ab apparentibus quidem incipiunt: et ad in vniuersum incerta procedunt: et ob hoc multiformis est. Nam ab eisdem apparentibus? alij quando ad aliud: quod in numero incertorum sit accedat: hinc etiam dissonantia sibi iniudicabile prestat: quam incomprehensibilitatis signum esse asserunt: ita enim ipsi veram ac stabilem cognitionem comprehensibilitatem vocant: illi autem contrariam incomprehensibilitatem. Atqui incomprehensibilitatem dissonantiam causam esse autem ad improbandum: dissonantiam porro incomprehensibilitatis signum esse. Improbationem vero circa incerta proportionem esse autem: non circa apparentia: hinc vnum quodque apparet testimonium affert vera dicentibus: falsos vero coarguit. Talia inter se inuicem ambigen- tes empirici et dogmatici in moribus eisdem curationem eandem facientes quicunque se utraque factio exercuerunt.

De merbodici.

Qui Merbodici appellatur (ita enim se vocant) non quemadmodum dogmatici: artem doctrinam tractandam esse asserunt: verum mihi veterum videntur opiniones citra rationem instituisse: ar- tisque multa opera transformare: bi sane neque passum locum vllomodo conferre autem ad curationis ostensionem: neque causam: neque createm: neque pus: neque ad egrorationis potentie considerationem: neque nature aut habitus eius. Excusant sane etiam se et a regionibus: et a temporibus: et a consuetudinibus: a solis passionibus conferentis ostensionem sufficere: asserentes: nihil ab his speciatim: sed communiter: et in vniuersum apponentes: vocantque ea etiam communia quedam: hec certe ipsa in omnibus prosequuntur que particulatim tractantur. Et experti sunt: alij quidem per vicia egritudines: nonnulli autem omnium duo omnino communia ostendunt: tertium ex ijs mistum: nominaque ipsi imposuerunt. Restrictionem et fluorem: omnemque egritudinem asserunt: aut restrictam aut affluentem esse: aut ex utroque mistam. Quod si naturales corporum deiectiones scaruriant: strigmentum vocant. Sin vero adhuc magis feratur: fluorem dicere solent. Quam autem et scaruriant: ferantur: in hoc minutio- ne consistere: sicut in oculo inflamato: pariter et profluente. Inflamationem vero: que strigmentum passio est: quod sola non sit: sed cum fluore circa vnum et eundem locum totum simul mista efficere passionem. Eodem vero ostensio-

Est tertia pars.

aa ij

nem in strigmento digestionē in fluoribus aut ut cō-
tineatur esse genui: si modo ita cōtingerit: inflāmato:
digerendū esse aiunt. Profluentem autē alium: aut
oculū: cohibendū: ac continendū. In multis vero ve-
bementior: in siliendum. nam magis vexanti: et per-
iculum inferenti hoc est magis ingruenti: occurrēdū
esse aiunt: potiusq̃ alteri. Quid igitur se nō dogma-
ticos vocauerunt: ostensione adiumenta prebentes:
quoniam scrutantur (aiunt) incerta dogmatici. Nos
autem in euidentibus: ut opus est versamur: factionē
q̃ suam ita totam definiunt. Euidētiā eorū: que
communia sunt cognitionem. Ac ne cunctis alijs ar-
tibus communis videatur definitio (illas siquidem
euidētiā qualitatem cognitiones esse arbitrantur)
ob hoc adiecerunt: que medicine finem consequuntur
Ipsorum porro quidam non que consequuntur: sed
medicine conueniunt: apposuerunt. Complures autem
vtrumq̃ coniungentes: cognitionem esse euidētiā:
eorū que communia sunt disciplinam asserunt: que
medicine fini conueniunt: ipsūq̃ consequatur. Qui-
dam autem (quē admodum Thessallus) intentionū
et necessariorū ad sanitatem. Sic certe dogmatici in-
dignantur appellari. non enim sibi opus esse incerto
asserunt: sicut illi neq̃ empirici: etsi quod maximū illis
est circa euidentē: habent: quod ab illis ostēsiōe di-
stinguantur. Nec tamen in ipso circa euidentē exercē-
di modo se cum empiricis aiunt conuenire: illos enim
ut ab incognitis: distingui ab incertis: se vero tāq̃ ab
inuicatis. et empiricos quidem in euidentibus obser-
uationem: se vero ostensionem habere. In his igitur
se ab vtriusq̃ differre asserunt: et presertim in quibus
tempora: et regiones: et etates: et huiusmodi omnia ex-
citant: que inuicata manifesto. sunt. ut illi: censent.
Glorie autem causa a prioribus medicis in primis
rebus habita. Idq̃ methodicos factionis maximū
ac singulare esse bonum aiunt: et ob hoc se ipsos vene-
rari et admirationi haberi putant: breuēq̃ vitam
asserentem: artem vero longam increpant. Nam con-
trario propterea id accipendum. Esse enim ipsam bre-
uem: vitam vero longam: quod cunctis falsis ablati-
as proficit. Et si ad communitates omnes nos respec-
xerimus: non longa: neq̃ difficilis sit medicina: sed fa-
cilis: et aperta: que mensibus sex: aut q̃ celerrime per-
cipi possit. Ita enim in egritudinibus esse per victum
si in angustum: vniuersum valde contrabatur: itidem
et in eis que per chirurgiam: et medicamentariam: quā-
doquidem in illis quoq̃ in vniuersum cōmunia que-
dam inuenire pertentant: medicaminūq̃ metas nu-
mero paucas subiiciunt. Proinde quidem peruulga-
tis sex mensibus nihil negotij habuisse videntur: sed
multo citius totam artem ediscere: credidisse: con-
samq̃ disciplinam causa vere cognoscendū tempus:
satis suppetuisse: si modo non mentiantur. Adē-
tentionem vero negligentiam nobis liceat increpare.
At quo possit quispiam maxime iudicare: tunc ne cir-
ca vitale se exerceant: aut recte: ne superfluum tantus
effugiant: iam dicere non recusabo. Etenim vero non
parua videtur consideratio: neq̃ ad rationem vsq̃
modo procedere: quemadmodum in dogmaticis: et
empiricis sunt: ubi de adiumentorum inuentione
contendunt: presentem vsū admittentes: verum:
etiam artis opera: vehementer offenduntur. Itaq̃
ante methodicam factionem necessarium vel maxime
adiuare.

Am in reb? omnibus administrandis du-
plex sit iudiciū: vñū quidē qđ a ratione: al-
terū vero qđ a manifesto euidentib? manat.
Nō a ratione sola proficiet: id sane mai-
or est: qđ ad intro ducēdū: adhibendū esse videat. Nō er-
go nūc eius est loc? Alterū aut qđ in euidentia positū
est: omnib? cōmune existit hominib?. Quid ergo pro-
hibet hoc nos vtrūqđ primum et apertum pariter
esse? Ad introducendum quoq̃ eis ipsis manifestum
est methodicis. Quippe qui nihil aliud qđ euidentē ex-
collāt: et vbiq̃ offerūt. At p̃icertū oē inuicātū eē aiunt
Age itaq̃ de his pot? cohibēdā? que p̃incipales
cause nominant: iudiciū regulā ad ipsū euidentē ad-
hibētes: primūq̃ methodic? antecēdēs dicat. Quid
nā frigora: et estus: et ebrietates: et cruditates: et exple-
tiones: et imedias: et labores: et ocia: et pulcritudī q̃lita-
tes: et cōsuetudinū cōmutationes: Dogmatici pariter
et p̃icipi passim tractatis: vtrū his vos mederi oz
affectiones in corporib? dispiciētes: vbi p̃incipium
nullū talū prorsus ē? Vtrū ipsa qđ abeūt: qđ autē
ab his factū in corpore manet: et huic medicari opz:
id em ipsa passio est. Eōsyderādū igit ipm cuiusmo-
di sit. Nā si strigmentū sit: digerendū: sin autē fluidum:
cōtinēdū: a q̃cūq̃ cā vtrūq̃ factū fuerit. Quid igitur
ad hoc causam iuuat: neq̃ fluido digestionē indigē-
tes: neq̃ strigmentō: ut cōtinea: aut omnino nihil: ita
sane res ipsa indicat. Silt est methodicis sermo de
incertis et de eis qđ vere ac p̃incipālissime cāe nominā-
tur: et illa quoq̃ aiunt esse superflua: passioē curationē
suā iudicāte: etiā si causā vnde emanat: nō cognosca-
tur. Hoc autē mō rōnibus ad tempora: ad etates:
ad regionesq̃ trāsēdūt: hic veteres demirant? medij
cos: nisi ita medeant: res ipsa tā apta. Nam inflāmatio
(inquūt) quō passio fuerit strigmentosa: et nō sit estas
digerētib? indiget adiumentis: sin autē byēs: alijs qui
būda: vep in vtroq̃ tpe cisdē neq̃ in puerorū etate
digerētib? senū aut: cōtinētib? op? erit medicamini-
bus: ne in Agypto qđ digerētib? Athenis aut cōti-
nētibus. Et cōtrario: in inflāmatione: qđ fluida pas-
sio est: nunq̃ digerētibus: sed cōtinētibus perpetuo
opus esse aiunt tam hyeme qđ estate: veriq̃ atq̃ autū-
no: siue puer sit egrotus: siue adolescens: siue senex: si-
ue id in Thracia acciderit: siue in Scythia: Jonia ve-
ro sit egrotus: nūquid huiusmodi nihil a quicq̃ aiunt
proficere: sed in cassum hec omnia satagi atq̃ exquiri
quid porro corporis partes? Nunquid et ipse quoq̃
ad curationis ostensionem frustra dinoscuntur? aut
audeat quidpiam dicere: quod in nervosa quidem
parte inflāmatio digerēda: sic in arteriosa: aut car-
nosa: aut venosa: continenda: atq̃ cohibēda: aut om-
nino si strigmentum in aliqua corporis parte fuerit
audeat quispiam dicere: quod non sit digerendum:
aut non continendum: quicquid erit fluidū? Quod
si nunc partis natura non submutat curationis mo-
dum: sed semper iuxta passionis genus adiumento-
rum est inuentio: incassum est manifesto partis cō-
syderatio: ac methodicus quidem talis quasi per ne-
bulam ac figuram expressus accedat: nunc secūdo lo-
co empiricus ita quodammodo.

De empiricis

Bo euidentibus nihil noui antiquius: nec
quicquam dicere possum sapientius eis que
sepe prospici. Quod si quis id qđ euidentē
est floccifacit: quemadmodum quēdam mis

biuideor auduisse sophistam: qui nos ipsum eui-
dens magnificantes: cauationibus admonerat.
Ad quem nos. Tu profecto iam victoriam vicisti
Ladmeam. Sinautes, quæ admodum a principio te au-
diuit: incertum inutile esse asserentem: sed sequenda con-
cedentem manifesta: forte videbor ad euidentem abste-
re defectum inducere. Duo a rabido cane mori homines
ad consuetos medicos ierunt remedia petentes. Mo-
rum alterius eriguum fuit bulcus: ut totam pellem
non videretur discepiisse: is autem curationem addi-
bebat: bulcus solum et nihil aliud curans. Itaque in-
tra paucos dies sanata pars esse visa est. Alter autem
postea et canem rabire nouitratum abfuit: ut cetera/
ret bulcus ad cicatricem perducere: ut et contrarium
fecerit: et semper maius efficere studuerit: validis et
acutis vsus medicaminibus: ad additum usque tem-
pus: et perpetuo hoc tempore rabiei medicamina (ut
alebant) ipse cum bibere coegit: atque ita ambobus vi-
uersum absoluit. Si quidem sanus is euasit qui medi-
camina ebibat: alter autem qui se nullo existimabat obli-
gari: confestim aquam expauit: et subuulsus perijt.
Nunquid tibi videtur principalis causa in ijs fru-
stra percurata esse: aut ob aliam ne causam ille bo-
mo mortuus est? quam per negligentiam medici cau-
sam propterea nullam sciscitantis neque curationem a
se obseruatam amplectentis: mihi profecto ob nullam
aliam causam: quam ob hanc videtur. Sed quoniam eui-
dentiam sequentes huiusmodi causam nullam pretere-
rire non possunt: ita etiam etatem pretereire non pos-
sum: et perinde neque euidentiam parui pendere. Si qui-
dem hinc in euidentiam cogimur in eisdem prozibus
passionibus non vsquequaque eandem curationem in-
dicantibus. Verum est quando tantum distantes fue-
runt in differetibus etatibus: ut non quantitate solu-
aut adsummentorum modo distinguantur: sed toto etiam
genere. Pleuréticos igitur multos adolescentes et va-
lidos vidi ego sepe numero: et a nobis ex vena sangui-
nem emisserunt: verum cuiquam in extrema senectute
aut puero admodum paruo: neque vos ausi estis exve-
na mittere sanguinem: neque alius vult? vnus. Quid autem
quod Hippocrates inquit: sub cane et ante canem ope-
rosa sunt medicamina. Et cum rursus inquit: estate
superiores medicandum esse veteres. hyeme autem infe-
riores: utrum nobis verum dicere: an mentiri videa-
tur? In utroque enim asserenda delectionem dubituros
puto. Adentiri enim si dixeritis: euidentem ipsum floccis
facietis: quod magnificare dicebatis. videtur quidem
ita habere verum: ut Hippocrates dicit. Sinautes ipsius
verum dicere asseratis: admittitis tempora et regiones
quas inutiles esse definiuistis. verum puto vos a vestra
nunquam longe peregrinatos fuisse patria: neque in regio-
num differentia illum fecisse experimentum: aut om-
nino scisse: ut quidam sub septentrione non ferant ac-
cumulatas sanguinis missiones: quemadmodum ne
ad Egyptum quidem totumque meridiem. Que autem
inter hec sunt media: manifestum sepe a sanguinis mis-
sione sumunt auxilium. Idcirco ne corporis quidem
partes consideratis. Quam admirabilis hec ratio
vestra: mihi videri solet: et vehementer absurda: non
vera dicentibus modo: sed etiam illis que a nobis
aguntur propterea contraria. O dii immortales huic
si inflammatio fieret: eadem indigebit curatione: siue i
lacerto: siue in ore: siue in oculis fuerit. Quidnam igitur
tur aliquando vos prospexi in lacertis inflammatio-

nes vulsella: ac scalprio abstergere: et melle trozate?
In oculis autem nunquam: quid autem oculos obsty-
pantibus medicamini? medicaminibus inflammatos?
nunquid lacertos ipsidem inungitis? quid porro au-
res inflammatas: nunquid oculorum medicamini ad-
tumentis? quid oculos: nunquid aurium? Atqui lo-
ge aliud aurium inflammationis: aliud est oculorum
medicamen. Acetum siquidem cum oleo rosaceo aurium
est inflammationis presentaneum remedium. Ete-
rum neminem puto tam dementem: qui oculis inflam-
matis ipsum audeat adhibere: quod si audeat: non
eriguum detrimentum curis audacia ac temeritate au-
debit. Preterea gurgulioni inflammato egregius me-
dicamen est spine egyptie fructus: alumen autem tri-
tum precipuum est. Nunquid igitur hec et oculis in-
flammati: et auribus profuerint: contrario: extre-
mum attulerint detrimentum? Omniaque hec ego ita
affero: ut primum vobis concedam propositum: quod
oporteat in lacertis aut manibus inflammationem
digerere: nec tamen etiam oculorum: aut gurgulionis:
aut aurium. Quod si inflammationem que in lacer-
tis et manibus non quocumque modo digerendam com-
memorem: forte cognoueritis: si sapientis: quantum
haberetis: qui autem nunc habetur sermo euidentis
est recordatio: in quacumque siquidem parte non villa plaga
inflammatis aliquibus: sed sponte presentem aff-
fectionem inchoantibus: que pleboreice nominatur:
nemo censerebatur particule digestionem indigere: ante to-
tus corporis delectionem ac euacuationem. Nam pre-
sentem inflammationem: si id feceris: non modo non
diminues: verum etiam audax eris. Unde est quod
tali sane tempore obstypancia: et refrigerancia: ei par-
ti accommodamus. Quomodo autem totum corpus de-
fecerimus: tum etiam inflammata particula digestio-
nes tolerabit: quod si hec dicēs: ut exorsus omnia ha-
bui vobis orationem: non persuasero: tempus mihi vult
quod fuerit auerso euidentem magnificentibus liberari et
bona ventis illos dimittere. Hec empirico memoran-
te accedat dogmaticus et ita ferme dicat.

De dogmaticis.

Quæ recte sentienti tibi illa) sufficere
potuerunt: ubi dictum est: neque etatem
neque tempus: neque regiones: et ne qui-
dem principalem causam partemve cor-
poris ullam inutile arbitrarier: quod
si euidentia commemorans: nondum per
suasit empiricus: sed alia ad huc opus
sit oratione: illud mihi apponendum duco: quo tue sa-
ctionis propositum fractum et imbecillum esse demonstrare.
Nempe vos euidentem communiter cognitionem dicen-
tes audimus. Interrogabam autem ipse ubi libet circa
quid communitas ipsa imprimis consistat et quoniam pa-
cto ipsam cognouerimus at id nondum (ut puto) po-
tuit cognosci causam plane nominatim: pariter com-
ceditis in rebus autem ipsis estis differentes quoniam si-
quidem vestrum strigmentosum et fluidum: naturalibus ege-
stionibus dimittuntur: detentionibus siquidem ipsis
strigmeti passionis nomen indiderunt immoderatis au-
tem egestionibus fluxus. Alii autem ex vobis nonnulli im-
mo equidem non pauci in ipsis corporum affectionibus
atunt esse passiones accusantes grauius eos qui ad de-
fectionem ac euacuationem respiciunt. Adhibi autem ubi vtri-
que errare videatur fortassis iam exposuero. Sit autem
prior nobis aduersus illos oratio qui passiones ege-

stionis per naturā esse iudicant: demitroz cū ipsos si neq; sudores vnq; neq; vrinas: neq; vomitus: neq; secessiones plures q̄ que per naturā sunt in morbis viderint vtiliter euacuāta et qd̄ omnū maxime alie/ nū est si ex narib; quidē fluxū aliquādo morbu eieci/ se animaduertit: cuius nō quātaris modo sed tot/ tū genus cōtra naturā exigit. Sudorū autē et vrina/ rū quēcūq; per ventrē aut in vomitu prouit genere quidē nō cōtra naturā neq; tamē immoderata est to/ ta multitudo vt eo quidē vidi quosdā in tantū sudo/ rem excessisse vt cultitras quoq; sudore perfuderint: necnō alios tantū ex ventre egressisse vt supra triginta corylas expleuerit. Sed nō videt̄ horū quicquā tolle/ re quominus egritudinē afferēs euacuet̄ quāquā re/ gule que ad oia que a natura sunt egestionibus vrē/ ti cuncta huiusmodi fuerint impediēda. Quāobrem probabiliōres quodāmodo esse vidētur qui affectio/ nes in ipis corporibus cōmunitates subiiciunt sed/ vos quoq; demitroz quonā pacto eas euidentes ausi/ sint dicere. Mā si ex alio nō fluēs est fluxus verū cor/ porū affectio ex qua ipsum est fluēs hanc nullo sensu euidentē esse cōtingit. quo pacto euidentes etiā fuerūt cōmunitates? Mā et in collo fluoris affectionē esse pos/ sibile est et in tenuibus intestinis et circa iecinum et/ circa ventrē et mesareon et multa alia interiora quo/ rū nihil sensu percipere possibile est. non ipsum neq; ipsi? passionē. Quonā pacto igit̄ euidentes dici pote/ rūt cōmunitates nisi aliquid qd̄ per signa intelligi/ queat euidēs quispiam vocare voluerit: qd̄ si hoc in/ quonā veteres ad huc medicos excellēt: quo pacto et/ cōfestim ac sex mēibus artē se docere predicāt: Non/ em̄ parua vtiq; doctrina indigeāt necesse est ad aliqd̄ cognoscendū qd̄ sensum effugiat. verū qui hoc ex sen/ tētia velit exercere anatonem opus est singulorū que/ intus in natura tegat doctrina et naturalē nō parua spe/ culatione perdiscere quo singulorū opus et vsum cō/ syderet. Si quidē priusq; hoc inueniatur que in pos/ tionibus sunt corporis penitissimū vili? impossibile est passionē diiudicare atq; percipere quid porro di/ cetur qd̄ hic pfecto dialectica magnopere op? est quo/ aliquid qd̄ ex aliqub; cōstet ac perficiat manifestū deprebēdatur. nec vnq; admittēda sopbismata nō a/ se nec ab alio cōorta. Est em̄ videri vbi nobis inuis/ tis aliqñ nobiscū sopbismatis cauillamur et tñ ver/ bi causa qd̄ est fluor clemēter a se q̄nerint si differēti/ facultatē tenuerint nec sane id solū sufficere putāduz est qd̄ a q̄busdā corz dictū est fluor affectio quedā cō/ tra naturā est nā nisi quid sit affectio teneamus nihil admodū plusq; pri? cognouerim? nūquid digestio qd̄ est aut mollities aut rarefactio nō em̄ dicētib; ip/ sis audiri quicq; manifestū est sed qd̄ aduenerit nūc quidā hoc: rursus aut illud: sepe vero sumat oia tan/ q̄ nihil inter se differāt: qd̄ si quis vbi bec inter se dif/ ferāt: inter se eos docere tētauerit: et velut corz singula sua indigeāt curatiōe: audire nullo modo patiunt̄: s; veteres incessunt: et carpūt qd̄ bñdōt incassum ac tēme/ re definita ita illaboriose et negligēter circa veritatis inquisitionē habēt ac neq; qd̄ cōtracto explicatū con/ trariū sit: molli aut durū raro quoq; desuz audire pa/ tiuntur: vt preter bec oia aliud quiddā est naturales cohiberi egestiōes et fluere et quēadmodū bec ab hōip/ pocrate oia definita sunt: verū de his ipis perq; pe/ culanter iudiciū ferūt: et inflāmatiōē ita sane vocāt: durū ac resistentē: necnō dolorē afferentē et calidū tu/

berculū admodū peruicaciter et incōsiderate strigmē/ tū passionē esse dicūt: exinde porro alias inflāmatiō/ nes implicitas nominēt: velut in oculis vbi cū et fluo/ re fuerint: necnō in gurgulio palato et cicatricib; in/ de supponūt spiramento: alia quidē rara facta esse alia spatiofiora: et ppter bec vtrāq; passionē ppef/ sos. Quidā hō nō diffitētur circa vnū et idē spiramē/ tū vna cōsistere fluorē et strigmētū quodq; neq; facili/ le cognouerūt ita in omnē prouit remeritatē ex his pauci admodū parī possunt plus de his oibus audī/ re: et dispicere: vixq; ipsos penitet vt ad id qd̄ verius est se cōuertāt. Inter bec igitur quicūq; aliquatenus accurate de primis ac generalib; passionib; volunt pdiscere sua scripta esse ferūt: at qd̄ nūc intre ducēdis vrile futurā ducim? nō iniuria aduersus ipsos pau/ ca dicēda sunt purē vero aliquid illos etiā a se mu/ tuari id aut fiet si a cauillatiōe alieni rationē et ratio/ ne exquirāt. Hoc autē edicte ratio vt vocata etiā aduer/ sus illos ipsos inflāmato cōtra naturā turberē dolo/ rē afferēs et resistēs et calidus nihilo magis rari? al/ quid exercēs iuxta suā rationē aut sua parte densius aut duri? sed plenū fluore superfluo et ob bec exten/ sum nec tñ si quid oīno extē datur id dēsius aut dur/ rius se affectū est discas nēpe bec in corijs et seribus triticisq; ac lorīs si porzsum extēdere tētaueris ita etiā medela impletozū ac inflāmatozū defectio est ac cri/ nanitio id em̄ repletiōi cōtrariū quib; defectis cōse/ stim cōsequit̄ vt particule digestiores euadant tenoz/ porro impletas necessario vt etiā deiectas digestio cō/ sequit̄ dēstas aut aut rartas neutrū necessario et ne/ quidē fluor aut detētio neq; em̄ si rari? ex ipso tā con/ tinuo fluere necesse est. quid si crassus et pusillū fuerit cōprebēsum et si neq; desum cohibet nā multū ac res/ nue etiā p dēsos effluit meat? Sati? igit̄ fuerit ipos quoq; q̄ a veterib; tradita sunt didicisse quot modis pri? in particulis tecū rursus eijciūt. nā rarefactio cō/ prebēdente ipsum et ipso cōprebēso tenuato ac mato/ ri effecto et vebemētus moto et aliquo exteriorz attra/ cto aut ab aliquo interiore impulso et tāq; resluente ob/ aliqd̄ corz q̄ intus sunt. Si quis bec oia trāscēdens vnā defectiōis causam esse putarit spiramentozū rare/ factionē videbit̄ euidentia plane ignorare. Mēpe lanā aut spōgā aut aliqd̄ bñdōt manifeste intuemur si pa/ rū intra se bñdū habēt tegūtq; neq; dimittūt. Sed plus refundunt. Quidnā igitur est? nōne in oculis: et narib; et ore: alijs q̄ ita raris: id ipsum nouerunt: vt/ accidat aliqñ pze multitudinē deprebēse in ipis bu/ miditatis: nō corpoz bñditate effluere? enīmuero si/ delias sepe numero videm? tā raras vt infusa in eis aq; pfluat: ac si mel infundas nequaq; affluit. Cras/ siora siquidē mellis essentie q̄ fidelie spiramēta. An/ nō equū erit cognoscere ob tenuitatē sepe numero ali/ qd̄ fluere: vtiq; ipm cōprebēdēs corz? a nā nō fue/ rit pforatū: ceterz an nō sepe numero nā: q̄ aiale corz? administrat: ac regit impulsu vebemētioze insurgēs eo redūdans q̄cquid est exhaust deiecitq; pinde ac/ illidēs et expellēs: quid igit̄ nō erat difficile accurate exercitatio artis opa cognouisse: multū em̄ corpozum hoc pacto finē eiectionis: reliquas quoq; factorz caus/ sas ptereo. Et idē retētozū equales numero: hic proz/ sus cōtrarias: nō em̄ illozū inuitorū talis ratio difci/ plina est. hoc autē mibi aliqñ vñ scire. insuper transeo/ posse aliqñ fluire oculū aut multo fluore aut facta/ tenuitate multa: aut ab hac parte nā expellēte corpo

rib? ipsi nō sibi pter naturā alterat? habentib? Opz sane tenuē fluxū crassum efficere: multū hō deicere ac euacuare: nature hō motū si oppositū sese obrulerit: excipere: neq; oculorū corpa tractare: sicut ne qdē fluoris causa extirpare: nā arbitrari inflātionē qdē strigētū esse passionē: alterā hō iplicitā: nescio quid em demēs esse videat. primū nāq; suoz sunt obliiti pceptoz. qd fluidū deiectionē fecernēdū sit: aut strigētū cobitionib?: sed ad ipsas corporuz opozere affectiones respicere. Quom igit prorsus siles euase rint sibi inter se: et in nullo differre ferat: q nūc dicta inflātio a pore q p affluat: nūquid nō valde alie nū est mistā et implicatā hāc qdē noiare: illa hō strigētū mētosam esse arbitrari? deinde ne hoc qdē: qd in prō priu ppositū fuit ipsi in mentē ratiocinari venit: qd neq; in manu: neq; in pede: neq; in brachio neq; in crure: neq; in cora: neq; in aliq alia corpis pte icidēs vīa fuerit vnq inflātiōis spēs bmoit: vt extozsus aliqd effudar. At solis q in ore: q in oculis: q in nari: bus sunt id eueniat: vñ iuppiter oibus implicitis cōmunitatib? istiuir: vt eaz nulla vnq in nullā aliā corpis partē se immittat: sed oculos tñ et nares et os oppugnet. Inflātiō qdē cūcta pōt occupare: q ei? gnatiōis causas excipe inoluerit. Scire qdē expedit alia natura rara esse alia dēsa: ab alijs qdēz aliquid fluoris effundit: ab alijs aut cobibere. nā si virē ipteas vt aliud id gen? obstrictū liqdā re aliq nūc diffluit: at ex spōgia: aut ex re aliqua rara cōfestim qdē fues rit redūdās effundit: qd igit difficultatis afferebat ipsi cognoscere quāto ois alia pellis sit astrictior: ea q ad oculos: et nares: et os corpis pres et rei naturam apponere: lōgū hōzū cōplexū ābagēq; multas di mittēdo. qd aut hoc ita habeat indicat nobis: que in

alijs sunt particulis: per attractū inflātionē: nāz in illis que tenuiora sūt sunt partibus fluitat: quē admodū in oculo et naso: et ore: idq; tātisq; quoad passionis expers fuerit: et omnis astricta pellis hōzū nūc bil refunder: causa huius nō inflātionis est spēs. Eterū quē admodū porro si melle aut liquida pice nō admodū imensa copia: spōgia: aut lanā: made facies nihil propter liquidū crassitudinē fluitat. Itēz si aqua: aut id genus ita tenuibus et eis parū aspers gas ne ita quidē: rū fluitat ob liquidū exiguatē: ac eadē puto: ratiōe ex oculis nō vsquequaq; aliqd profundit: aut ppter liquoris crassitudinē: aut qd nō redūdet: vt pote que scdm naturā habeat: proinde contingit hoc inflātionis genus nihil ab aliō differre preterquā profluētis essentie crassitudine opbtal miā que absq; fluore perficere: quā sapiētissimi mētodicti strigētū vocāt: et ab implicitis mistisq; diff ferre purāt suos sermones suscipiētes: quos sursum ac deorsum trāsferūt ad corporata passionū preparatiōes esse videri voluerūt nō aut in būdis cōstitisse quonā pacto igit. qñ in ipsi corporib? affectio nullā habēs. Sola vero ea que būda natura: tenuia aut crassa sunt cōsequuntur aliqñ quidē fluitare: aliquid aut aliqñ cobibere oī: et cōmunitates arbitratū esse differētes. Ita nempe etiā mistū atq; implicatū a vobis intelligētia percipi nō potest: alia vero omnia: q particulatim digerunt: nō per victū modo verū etiā per chirurgā: et pbarmaciaz: quecūq; aberrant nūc miū forte didiceritis si bec psuadere nō possint. Sed iam plura loqui desinam quādoquidē ad introdu cēdū in medicina rudes bec satis multa esse arbitror.

FMS.

¶ Sanctissimo domino nostro pape leoni decimo. Thomas linacer medicorum minimus. S.D.

¶ On hanc tibi lucubratiunculam meam: beatissime pater: quasi tuis aptas studijs: dignam re offero: quem totum totius christiane reipublice gubernaculis incumbere omnes scimus sed quod studiosis eam futuram non iugratam sperem: quibus quicquid vsui esse potest: tibi quoq; fore iucundum non dubito. Accedit quod quum recens in me collate non vulgariis magnificentie tue: quae me quoq; sicut reliquos quicumq; te olim comitabamur in ludū: beare es dignatus: non immemorem me aliquo saltem officij genere declarare volui: vñ hoc inter facultates meas: quo id efficere conarer: literarium persperi genus: quod et mihi: cui pene preter literas nihil est: et tibi qui in literis es eminentissim? maxime visum sit congruens. In quo genere: Galeni hic se obrulit libellus: brevis omnino: sed nō minus pbilosophis quam medicis necessari?: qui breuitate sua simul officium meum minus erat moraturus: simul mee in vertendo: quam tuncq; certe tenuis facultatis gustum aliquem tibi prebiturus. Perexigua (fateor) res: nimisq; impar que pro tante benignitatis vel Aemiosyno ad sacram praesertim celsitudinem tuam mittatur. Verum et cuius ipse vices in terris geris: paupercule mulieris duo minuta probauit: et mola salsa litare eos qui tura non haberēt pro ditum non ignoras. Sunt sane mihi plura: maiorq; in manibus: que (vt primum per valetudinem et ministerij mei officia licebit) si tibi bec non displicere intelligam: sub nomine tuo (modo id non graueris) edetur. Non quo ijs opere precium tibi vllum me facturum autumem (quod scilicet mihi de meo ingenio spe rare non licet) sed quo ijs: ex praefatione nominis tui: quod merito literatis omnibus est charissimum: gratiam aliquam: auctoritatemq; captem: permultum sane si qui erunt qui ex vigilijs meis fructum aliquem percipient. Sanctitati tue debitoris: qui tam insigni beneficijs studiorum meorum octo consulueris. Deū opt. AD. x. precor diute nobis seruet: atq; incepta tua omnia secundet. Londini. Anno christiane salutis. AD. D. xxi. Mōis Septembris.

Gal. pars tertia.

aa 4

Galenus pgamensis de tēpera-
mentis: liber primus. Thomas linacro anglo interpretante.

Constituere aialium

Corpora ex calidi: frigidit: siccit: humi-
dit: mixtura: nec esse eorum om-
nium parē in temperatura portione:
demonstratū antiquis abunde est:
tū philosophorum: tū medicorum:
precipuis. **Primum** autem et nos de ijs: ea que pro-
babilia sunt visa alio opere. In quo de ijs que Hip-
pocrates cōstituit elementis: egimus. Hoc opere: qd
illi prime succedit: omnium tēperamentōrum differētiās:
quot be: qualesq: sint: siue generati quis: siue mem-
brati diuidat: inuenire doceo. Summamq: ab ipsa
nominū interpretatione principū. Eū namq: ex ca-
lidi: frigidit: siccit: et humidi tēperatura cōstiti corpo-
ra dicūt: de ijs: que summo gradu sic se habēt: ipsis sci-
licet elementis: aere: igni: aqua: terra: intelligendum
autem. Eū vero animal: stirpem ve calidā: humidā: fri-
gidā: vel siccam: esse: nō itē. Neq: em̄ vllū animal: aut
calidū in summo esse posse: vt est ignis: aut in sum-
mo humidū: sicut est aqua: pari modo: nec frigidum
siccū ve in summo sed ab eo qd in mixtura pollet: ap-
pellationem sortiri: vocantibus nobis id humidū:
in quo maior est humiditatis portio: siccū: in quo sic-
citatē. Ita vero et calidū et calidū: in quo calidū frigidū plus
valet: frigidū vero in quo frigidū calidū prestat. At
q: hic quidē nominū vsus est. Nunc de tēperamentis
ipsis agendū. Eorū igitur: qui tū medicorū: tū phi-
losophorū maxime illustres fuere: plurimi sane opi-
nati sunt humidū aliquod calidūq: temperamentū
ab humido et frigido diuersum esse: ac tertiu ab his
siccū et frigidū: diuersū a siccō et calido. Nonnulli ra-
mē eorum humidū: simul ac frigidū temperamentū
quoddam esse cōcedant: atq: etiā ab hoc alterum ca-
lidum: siccūq: nō tū aut humidum simul et calidum:
aut frigidum pariter et siccum temperamentū esse.
Neq: enim posse aut humiditatem eam abundante
calore: consistere: aut cum frigiditate siccitate: quippe
absūmī a calido cum superat humiditatem. Itaq: fie-
ri: vt calidū simul et siccum corpus euadat. Eandem
vbi imbecillus in corpore calor est: incoctam: imper-
fectamque manere: quo fieri: vt calido vincente: se-
quatur siccitas: frigidū superante: humiditas. Atq: y
quidem his rationibus nixi: duas tantum esse tem-
peramentorum differētiās opinantur. Qui vero ea
quatuor autumant: bifariam his contradicunt. Alij
statim id quod primum petunt: negantes: nempe qd
necesse sit bumorem a calido superante digerī. Alij
cōtra id quidem assantiūtur: sed alia ratione dissen-
tiūt. Ac priores quidē calidi munus esse: vt calfaciat
asseuerant: frigidū: vt refrigeret: sicuti rursus siccū: vt
siccat: et humidū: vt bumect. Proinde corpora: que
calida siccaq: natura sint: quemadmodum ignis: ea
quatenus calida sunt: ex calfacere: quatenus sicca sic-
care. Que humida calida que sunt: velut calens aq:
hec non bumectare modo: sed etiam calfacere posse:
vtraq: qualitate hic quoq: vnum opus idq: ppter
obtinere. Pauid quaquam igitur concedere se: siqd
calfaciat: idē protinus et siccare: immo si calori humi-
ditas sit adiuncta: non calfacere modo: sed etiam bu-

meccare: quemadmodū balneū dulcis aq. Sin sicuti
calidū: ita etiā siccum corpus sit: velut ignis: statim
id tū cal facere: tum vero siccare. Non tamen id calo-
ri referendū acceptum: sed siccitati: que simul est con-
iuncta. Admouent autē hoc loco nos de his: qui sub
estiuo sole diutius sunt versati: atq: ita: vt credidi-
le est arefacti: ac totū corpus siccum squalidūq: ba-
bent: intollerabiliterq: sitiunt. Quippe remedium
his expeditū: et facile dicunt: non vtiq: si biberint: s:
si calide. et dulcis aq: balneo vtiuntur: tanquā humidit-
tate: siue ea cum frigore sit: siue cū calore: suū munus
obire valente: quippe bumectare ea que contingat.
Ad eundē modū et siccitate semper aiunt siccare. Vo-
reā em̄ qui siccus et frigidus sit ventus: oia siccare ac
refrigerare: idq: esse dictum ab Homero: vt vero bu-
mentē desiccat: prius agrū Autumnū Boceas. Pa-
ri modo et papaueris lachrymā: et alia ferēta pbar-
maca siccare pariter et refrigerare. Itaq: nō esse neces-
sarium: si qd frigidū est: idē prius et humidū esse.
Nec si qd calidū: idē statim et siccū. Neq: igit calidū
tēperamentū necessario esse siccū: immo posse aliqñ
in animalis tēperamento calidū qdē plus valere q: fri-
gidū: et humidū: q: siccū. Quin etiā tū generationē:
tū alterationē: tū mutationē: ex cōtrariis in cōtraria
fieri. Quis em̄ est: q: si dixerit albū alteratū: demura-
tiq: esse: propter ea quod factū sit calidū: nō sit ridi-
culus? Eū postuletea oratio: nō eā que est in calido et
frigido: s: q: est in calore: oppositionē. Abutatur em̄
qd albū est: in nigrū: et qd nigrū est: in albū. Rursus
qd calidū est: in frigidū: et qd frigidū est: in calidum.
Ad eundē modū: et qd humidū est: in siccū: et qd siccū
est: in humidū. Quippe si dicas alteratū corpus esse:
propterea qd cū prius esset humidū: nunc sit albū:
vel cū prius esset siccū: nunc sit nigrū parū compos-
mentis videaris. Si qd prius erat humidū: nunc fas-
cū esse siccū: aut qd prius erat nigrū: nūc effectū al-
bū: aut etiā ex calido frigidū: aut ex frigido calidū:
vtiq: sapere et cōueniētia dicere cēsearis. Nō em̄ mu-
tat: q: genus mutat: catenus cedere in cōtrariū debet.
Si qdē fiebat bic aut fit. **Musico:** ex nō musico dict-
mus: et grāmaticus: ex nō grāmatico: et rhetor: ex
nō rhetore. Ex musico nō grāmaticū: aut ex grāmati-
co musicū: aut ex alio qd diuersū sit generis: fieri ali-
qd dicere: sane est absurdū. Potest em̄ qui prius erat
grāmaticus: nūc c musicus esse: vtiq: si **Musicē** gram-
maticē adiecit: nec grāmaticē abiecit. Atqui siquid
acquirit: priore etiā manēte: cui non parer: non esse
alteratū in eo quod manet? Ita non ex grāmatico
factus est musicus. Quippe nunc etiā grāmaticus
est: sed ex non musico: musicus. Non em̄ potest post-
quā musicus est factus: etiam non musicus manere.
Eum igitur omnis mutatio: et ab cōtrariis: et ex cōs-
trariis fiat in contraria: manifestum est etiam humi-
dum si quatenus humidum est: mutetur: tum ipsum
siccātū iri: tum quod id siccat: siccum dicendum esse.
Desinant igitur inquit dicere: non posse calidū: et
humidum tēperamentū esse. Quippe calidum simul
et frigidum esse idē temperamentum: aut humidū:
et siccum nō potest. Eum fieri nequeat: vt in eodem
corpore contrarie qualitates vna cōsistant: humidū
et simul et calidū: preterea frigidū simul ac siccū: p-
fecto in eodē cōsistere possunt: sicuti tū ratio ipsa mō-
strauit: tū (q paulo supra pposita sunt) exempla. Ac
talis quidem est prioris propositarum patium ora

rio. Altera pars negat alienū ratione lesse: etiā si calidū efficacissimū est quatuor sit: ita ut non in frigidū modo: sed etiam in humidum agere possit: esse tamē temperamentū: quod calidū sit: et humidū utiq; cū in primo statim animantis ortu: humoris simul: calor: risq; copia in idem coeant. Ratio vero horū non illud efficit: quod nequeat aliqñ in eodē corpore humidū plus esse: q̄ siccū: et calidū: q̄ frigidū: sed qd sub eiusmodi statu durare perpetuo non possit. Quippe digesto semper per calidū humore: spatium etiam sic cū corpus efficit. Atq; pro calido et humido: calidum siccumque reddi. Nam hoc ipsum qd calidū et siccū est redditū: procedente tēpore frigidū siccūque fore ubi est omnē eiusmodi corporis humorē calor absumpsit: ipse quoq; (inquiunt) marcescere incipit: destitutus scilicet alimento: qd ipsum accenderat. Neq; igitur mirū putat tū inter initia: statim ut gignitur animal cōuenire in idem: aut humidū plus siccū: aut calidū plus frigidū: tū temporis p̄cessu: qd prius erat calidū et humidū: postea posse calidū esse et siccū: eque ut postea que siccā erat: calida: que tēperies: ubi calor ipse extinctus est: frigidam siccā que euadere. Ergo esse quidē aliqđ tēperamentū: qd calidū sit et humidū: ac rursus aliud qd frigidū sit et siccū: ex istis cōfirmant. Non posse autem temperamentorū differentias plures esse: q̄ quatuor: ex his docere conant. Eū est quatuor statuiuntur qualitates que in se agere inuicem patiq; possint. Nempe calor: frigus: siccitas: humiditas: oppositiones existerē duas alteram in q̄ calidū aduersat frigidū: alteram in qua humidū pugnat cum siccō. Eoq; quatuor non amplius effici coniugationes. Quippe sex fieri: ex quatuor inter se copulatis coniugis. Quorū duo subsistere non possit: cum neq; humidū pariter et siccū: nec calidū simul et frigidū dari corpus possit. Reliquas igitur esse quatuor temperamentorū coniugationes duas humidās: et duas siccās: atq; has calores: frigus et eaq; diuisas. Hec sunt que elegantissimē eorum: quē ante nos fuerē: tum medicorū: tū philosophorum de his dicere. Que vero mihi p̄termisisse videntur: nūc adiiciēda reor. vñ igitur et primū id est: qd temperata naturā: que tū non virtute modo: sed etiā virtutis reliquis p̄stat: non aduerterunt. Immo tāquā nulla sit: prorsus omiserunt. Quāquā ne loqui quidē de reliquis aliqd sine hac potuerūt. Quippe qd vel in calida temperie calidū p̄ualeat frigidū: vel in frigida temperie: frigidū p̄stet calido: id ne intellexisse qdē est: nisi prius ponat eucratos siue temperata: neq; est alio q̄ ad hanc temperatā naturā sunt intenti: cū sanitatis tuende vitium inuestigant: calidius iusto corpus inbentes refrigerare: vel frigidius ex calfacere: vel rursus humidius siccare: vel siccis humectare: scilicet quo tēperatū quādā mediocritē: q̄ statū efficiant: id qd minus est ei: qd exuperat: semper equantes. Ergo quē assidue sectantur status corrigunt: hūc ego quidē primū omnium statim censuerim. Id vero tantū adest: ut eius vel meminerint: ut etiā totū p̄ter eant. Et non p̄terimus: inquit ex his aliqui. In calido enim et humido cōprehenditur. Et quomodo non quinq; esse in totū tēperamentā dixistis: sed q̄ tuor: si modo optimū nō omisitistis? Quippe duorum alterum: aut ex intemperatis statibus necesse est vñ esse omisissum: aut ipsum tēperatū. Atq; ego qdē

ex his: que statuunt: tēperatū ipsis p̄missum certo scio. Ubi est calidū et siccū vel frigidū et humidū: vel aliud quoduis temperamentū nominant: non utiq; summa a nobis intelligi qualitates postulat. Immo ex ijs que superant: fieri appellationes volūt. Quod si tēperatū statū omitti nolūt: certe reliquorū aliqū omisisse cōuincuntur. Si est sicut ipsi volunt tēperatus status is q̄ calidus est: is qui frigidus intēperamento aduersetur et siccus. Nepe in quo humidū polet et calidū. At idē inquit is est. At q̄ fieri potest: ut simul exuperet calidū: et non exuperet: et superetur frigidū: et nō superetur? Si est tēperatus status est: nēuū alterū immodice exuperat. Sin intemperatus: necesse est exuperet altera oppositionū ps. At hoc ipsum inquit tēperatū status p̄p̄tū est: ut in eo calidū p̄stet frigidū: et humidū siccū. Quippe si frigidum modice quidē vincat: non esse commodū temperamentū. Sin amplius exuperet: iam utiq; morbi existerē: eque ut si veheinēter exuperet: moriē. Ad eundem modū de siccō iudicandū. In principio quidem existerē intemperie: si amplius augeatur: egritudine: si plurimū exuperet: moriē. Eū vero de calido et humido non idem sit iudiciū. Quis est nō dicat: ubi vel calidum frigidū: vel humidū siccū paulo quidē plus valet: intemperie ita fieri: ubi amplius exuperat: morbi: ubi plurimū moriē? Si quidem eadē est vtriusq; ratio. Alioq; nec qui calidi humidū que immodice status sunt: eos vtriusq; demus: nec q̄ calidi morbi: cū humorē immodico consistūt: eos esse morbos fateamur. Hūc sententiē aduersantes quidā Attalensis Arbeni sectatores: negāt aut calidū humidū que statū et ratio dandū: aut morbi vñ inueniri: qui calidus sit et humidus: sed omnino q̄ vel calidus sit et siccus: ut febris: vel frigidus et humidus: ut aqua iterus: vel frigidus et siccus: ut melancholia. Faciunt hic et de anni temporibus mentionē. Quorū hūc frigidā esse atq; humidā dicūt: etatem calidā et siccā: Autumnum frigidū et siccū: ver autē tū tēperatū: tū vero calidū humidūq; appellant. Ad eundē modū: et ex etatibus puerilem qdē temperatā esse: tū vero calidā humidāq; porro indicari autumat eorū tēperie ex naturalibus actōibus: que illa etate maxime sint firmē. Sz et moriē atq; animatū corpora ad frigidū siccūq; p̄ducere. Quippe mortuos Grece ἀσπάρτα vocari: qñ nihil humecti in se habētes: ut pote tū caloris abitiōe exhaustos: tū frigore rigētes. Qd si (inquiunt) mors talis est nature certe vita: cū sit illi cōtraria: calida est et humida. At vero si vita calidū quiddā atq; humidū est: omnino quod illi simillimū tēperamentū est: id optimū necessario est. Qd si est: neminē lateret: idem quoq; temperatissimū esse. Sic in idē recideret calidū humidūq; statū. cū tēperato: nec aliud esse tēperatū: siue eucratō statū: q̄ caliditatem simul et humiditatem pollētes. Atq; Arbeni qdē sequaciū be sunt rationes: videturq; et Aristotelis philosophi: et post eum Theophrasti: et Stoicorū eadē esse quodammodo sententia. Ita testium quoq; numero nos territant. Ego vero quemadmodū Aristoteles de calida humidāq; temperie senserit: in progressu si res postulet: foras explicabo: vident est eum non recte accipere. Tūc ita agat: ut eos qui sic sentiunt: in seipos fallant: doceat: moriē tē totā in vñ coactā caput demonstrē. Eū est calidum: et humidum: atq; etiam eucraton existit

manet verum esse: hic se manifeste decipiunt. Nam neque humidum est sicut biens: neque calidum: sicut estas: quod re neutrum immodice. Eum tamen ipsius autoribus excessum quamvis indicet quodvis talium nominum. Bifariam autem sunt decepti: primum quidem quod in quatuor anni temporibus: quartam temperamentorum coniugationem inveniunt omnino volunt. Deinde quod id ea ratione concludunt: quod sit bieme quidem calidius: estate vero humidius: verum nec quartam in temporibus anni statuere temperamenti coniugationem est necesse: nisi etiam talis appareret: et contulisse id cum temporibus vtriusque positis: non magis id humidum et calidum: quam frigidum probat et siccum. Si enim calidum humidumque excessus cuiusdam nomina sunt: non potest: nec ipsis quidem autoribus: verum esse quod verum in omnibus mediocre sit. Si autem eo quod estate humidius est: bieme vero calidius: adtrecto humidum est et calidum: quid causae est: quo minus frigidum id sic cumque putet: propterea quod estate est frigidius: et bieme siccus: vel quia sibi facit fortione: ut vna parte oppositionis ab bieme: alteram ab estate accipiat? Quippe cum ab utroque in utraque oppositionum parte dislincatur: non ex medio collatione: sed ex toto habere debebat. Atque si ita fiat: contraria illi inesse dicimus. Nam calidum erit et siccum si conferatur cum bieme: frigidum et humidum: si cum estate. Ex neutra igitur collatione: licet modo integra esse: calidum: et humidum erit. Sed si illis licet ex utraque oppositione sumptis dimidio: calidum id humidumque asserere: nobis quoque ad alterum dimidium transire: atque id frigidum et siccum dicere: quid ni licebit? Scilicet sicutur: ut ad biemem frigidum: ut ad estatem. Nihil igitur hac ratione verum erit: humidum: siccum: calidum: frigidum. Atque illorum ipsorum sententia: non possunt quatuor qualitates in vna eademque re pollere. Ergo neque estate: neque biemi verum comparare est equum. Sed potius ipsum per se estimare. Neque enim biemem ipsam ea de causa humidam esse: et frigidam dicimus: quod reliquis temporibus humidior frigidiorque sit. Immo id illi alia quoque ratione accidit. Sed quod humiditas in ea superest siccitatem: et frigiditas calorem: propterea frigida dicitur: atque humida. Ad eundem modum et estas: quum in ea humor vincitur a secco: et frigidum a calido: ipsa quoque calida dicitur et siccata. Siquidem equum cetero quatuor anni temporum quodlibet ex suapte estimatum naturam: non ex alterius comparatione calidum: frigidum: humidum: siccumve nominari debere. Quin etiam si ad hanc formulam estimes: apparebit tibi verum esse omnis excessus plane in medio: cum neque sicut in bieme plus valeat in eo frigidum quam calidum: neque sicut in estate: minus. Ad eundem modum siccitatis humiditatisque equabilitatem in eo spectes. Neque scilicet in eo: sicut in estate: quale te secco: neque sicut in bieme: etuperante humido. Proinde recte ab Hippocrate est dictum: verum esse saluberrimum: ac minime morbum qui mortem afferant: obnoxium. Est et Aetius verum quod estas minus calidus: sic vtriusque biens minus frigidus. Quare hac ratione nec calidus absolutio sermone est: nec frigidus. quippe cumambo sit: ac neutrum ad summum. Ceterum alterum in eo est incommensuratum. quod etiam Hippocratis illa sententia significavit. Eum eodem die modo frigus nos afficit: modo calor: vrgit: Autumnales expectandi morbi sunt. Atque ea res est: quod maxime Autumni morbi ferunt facit: inaequalis ipsa temperies. Itaque non recte frigidum

ficusq; dicit. Nō cū frigidus est: si tpe per se spectetur: qđ tñ hiems est. Sed vbi cū estate cōfert: vtiq; si la frigidior: sed nec equabiliter tēperatus: sicut ver. Immo in hoc maxime ab illo tēpore diffidet: qđ mediā temperiē: q̄ equalitatē perpetuo parcm nō seruat. Quippe meridie multo est calidior: quam mane: aut vesperti. Nec in humido ⁊ sicco mediū omniō statum obtrinet: quemadmodū ⁊ ver. sed ad siccus deuergit. Ad estate vero etiā in hoc vincitur. Non tamē tanto intervallo: quāto in calore. Ergo patere arbitror: nec Austriū absolute sermone: ⁊ citra exceptionē: frigidū ⁊ siccū: sicut illis placet: dicendū esse. Et nēutrū ad summū sit: sed vincat in eo siccitas humiditatem. Qua ratione merito siccus appelletur. In calore vero ⁊ frigore: mixtū quiddam ex ambobus: ⁊ inaequale statuat. Proinde si quatuor temperamentorū coniugationes in quatuor anni tempora distribui volūt sciāt se nō solū veri calidum humidūq; statū ma e assignasse: sed etiā Austriū frigidū ⁊ siccū. Quāq; si hunc quoq; concedamus frigidū ⁊ siccum esse: non erit statim necesse ver humidum calidūq; esse. Monerit: si quatuor intēperature coniugationes in totum sunt: ita omnes eas in quatuor anni tempora dispensari necesse est. Sed si quis hoc in mundo est odo: ac prout melius est: nō putet peius: oīa sunt disposita probabilius sit plura quidē ex anni tēporibus tēperata esse facta: vnū vero: si modo aliquod: intēperatū ij vero cōtra offendere conant nullū eorū esse tēperatū: sed necessario in ipsis exuperare alias calidū: alias frigidū. Et nūc sit ita fors tulit: siccū: nūc humidū. Ego vero tantū abest: vt aut ver: aut si quid tēperatū est: calidū atq; humidū dicā: vt qđ plane contrariū est: id affirmē: omniū: aeris: temperamētōrū pessimū id esse: qđ humidū est ⁊ calidū. Quod sane temperamentorū: in q̄tuor anni tēporibus inuenire nequeas: in graui ⁊ pestilēti aeris statu: inter dū incidit: veluti quodā loco Hippocrates cōmemorat his verbis: Pluebat per estum imber largus afflue. Ad nāq; est humidit̄ calidi status propriū: vt in estu affluē pluat. Nō si vel tantū estus sit: quemadmodū innaturaliter se habēre: vel pluat: sed in frigore: veluti hieme foler: fieri nequit: vt is status calid⁹ sit ⁊ humidus. An igitur sine morbis erat estas illa: in qua pluisse dicit in calidiorbus assidue largū imbrē. At q̄ carbūculos in ea fuisse narrat: putrescētibus scilicet in corpore excrementis: ac sane quādā (q̄ calida humidaq; immodice fuerat) gignētibus. Intelliges id ex ipsa dictione: si totā tibi ascripsero: ea sic habet. Erāt in cranone carbūculi estui: pluerat p̄ estriū largū imbrē: idq; assidue. Acciderant autem magis austro: ac suberat qđē sub cute sanies: ⁊ cōclusa: incaluit: ac puritū excitauit: mor pūstule: veluti abustis sunt oborre: vtiq; sub cute sunt vīse verū hic minus: vt potē vno tantū ē q̄tuor tēpib⁹: tato: malū fuit. Nō si duo: tēpē sit mutata: aut extor⁹ anni calid⁹ humidūq; fuerit: necesse ē magna pestilētia succedat. Cuiusmodi i terrio epidēmō: id est: grassatū publice morborū narrat. Apponā autē p̄mū: qđ de tēporū intēperatio statu statū scripsit: deinde de hominū: q̄ subsecuta ē coruprela. Adueras autē animū i oib⁹ veli: estimesq; p̄mū cuiusmodi res sit calida: humidaq; tēperies: qđq; verū (qđ tēperata res) est dissimilis: deinde quam necessario in ea oīa putrescāt. Incipit igit̄ Hippocratis narratio in hūc modū. Annis Austrinus plu

ut us a ventis in totū silens: deinde totius status particularē rationē subiicit: crebros imbres in calidos Austriū statu fuisse scribēs. Ad hoc vniuersum finem in vna summā cōferens. Eū fuisse inquit: totus annus Austrinus humidus: et mollis: bec et bec iudicauerunt: que vtiq; oīa in hoc libro scripsisse sit longū ē aut cui libuerit in tertio epidemion mēbratim ea legere: ac in vno caput oīa redacta videre: nempe putredinē maximā. Eū et ipsius Hippocrates nō raro nominatim meminit. Alias sic scribens: Erat autē fluxio ipsa collecta: baud similis puri. S; alia qdā putredo ac fluxio multa variāq;. Alias sic: Et in pudendis carbūculi estui. tū alia que putredines apellantur. Et qd ex hac putredine multis quidē bacib; et cubitus totus deciderit: multis femur vel supra est nudata: totusq; pes. Quin etiā magni ossium: carniū: neruorū: articulorūq; plapsus inciderunt. Deniq; nullū ex affectibus: quos scripsit: inuenias: qui merito soboles putredinis non sit. Quippe cum nec a siccō putrescit: quicquā sit aptū: nec a frigido. Intelligas id: si carnes et relinqua q̄cūq; asseruari ab hominib; solēt: obserues asser bec sale: bec muria bec aceto: bec alio quopiā ex ijs: que siccat: commodē preparari. Deprehēdas et Bozeā (q̄ siccus natura et frigidus vetus est) oīa quā diutissime impurita durare. Lōtra: putrescere facillimē Austriū status. Est et is ventus calidus et humidus. Adeo nos totum contra: q̄ ijs: qui calidum et humidū ver autumant: de cernimus. Cum neq; tale sit: neq; si esset: vtiq; salubre esset: aut sanitati accommodum hī autem et tale esse volunt: et propterea etiā saluiferū scilicet vtrōbiq; peccātes: tū in his: q̄ sensu percipiunt: tū q̄ rōne est intelligere. Eū sensu id manifeste liceat plane tēperatū aduerrere. Nec minus rōne illud inuenire: qd propterea est aptum sanitati: qd est quatuor nulla in eo qualitātū exuperet. Qd si vel caliditas eius frigiditātē multo excederet: vel humiditas siccitatē: vt varijs putredinibus obnoxium: sic omnū anni temporū: morbis esset maxime oportū. Nūc quatuor q̄ litatū mixtionis equalitas: et medic tēperature eius: et salubritatis est causse. Quid igitur medicis: ac phisosophis quibusdā psuasit: vt calidū humidūq; ver esse iudicarent? Nempe qd quatuor temperamento cōiugia quatuor anni tēporibus adaptare voluerūt. Porro id inde accidit: qd primū temperamentorū: id est: medium ipsuz p̄termiserunt. Quin etiā victuū: medicamētōrū: omnīū deniq; rerū differētiās in has quatuor coniugationes reducūt: ex quo manifestū est: quantopere parum recte: fallacesq; de hominis natura ratiōes: medicationibus obfunt. Satiūsq; erat duorum alterū: aut prozsus cuiusmodi ratiōnes nō attigisse: sed totū experientie cōcedere: aut prius in logica speculatione exercitātū fuisse. Quippe q̄ nec experientie est attentus: et naturalia theoromata aggreditur: priusquā rationē: qua bec inueniat cōueniēter: exercuit: necesse est in eiusmodi causilla sit perductus: ac de euidētib; ceuis: q̄ sensu careat: disspudet. Tū Aristotelē testem aduocet: male scilicet accipiendo ea q̄ precipit. Hic enī calidū: frigidū: humidū: et siccū: multipliciter dici nouit. Illi non quasi multipliciter: s; q̄ ad euadē perpetuo modū dici vel lit accipiūt. Quin etiā is: qd aliqd suo et naturali calore: aut alieno et acquisito calidū sit: nō esse idē. Indicaui illi hoc q̄ p̄perā accipiūt. Ad h Aristoteles: itē

q̄ Theophrastus: quo respicientes tem̄ eratā incemperatā ve naturam esse: indicare oporteat: diligēter prodiderunt. Illi ne id qdē intelligunt. Sed cū bos audiūt animal calidū humidūq; dicere: aut pueli tēperie humidā calidāq; esse: quemadmodum ea dicta sint: intelligūt: et stupidi ad quatuor anni temporā: nō nem transferunt. Eū vero idē sit: ac nō longo interuallo dissidēs propriam alicuius temperie humidā: calidāq; esse: aut circumdari nobis aeris. Neq; enim aut idē est: aut similiter dicūt animalis temperies calida et humida: sicut aeris tēperamētū calidū dicitur et humidum. Que igitur sit cūnuq; horū occasio iam dicā: claresq; ostendā: ijs p̄sertim: q̄ inueniēte esse volūt exiguū erroz in his: que inter nūa logice speculationis tradūtur: maximorū errorum occasio fieri: fortasseq; oībus: que vel in cūctis artibus vel in vite actionibus perperā gerunt: sopbismata succedūt. Atq; bec quidē sopbismata illi vizio succedunt: quod vtiq; non recte definitum est de calidi significationibus. Sed duobus tantū modis dici id putatum. Quorū altero significetur: quod syncerum immixtū: et simplex est. Altero: qd in mixtione cū suo contrario: id superat. Quod autē et alteram temperiem cum altera conferentes: subinde alterā earum calidā pro eo: qd est calidiorē p̄nūciamus: id nō meminerūt. Atq; ad eū modū animāta veteribus calida et humida sunt dicta. Nō p̄prie tēperature gratia: t̄fermone absoluto. Immo ad stirpes: demozua collata Quippe demozuis et stirpibus: animāta calidiora humidioraq; sunt. Quī etiā ex animātib; ipis spectat in te se collatis: canis siccior: rē: homo būdior. At si formice vel api canē cuferas: illas sicciores: būc humidiorē inuenies. Ita idē animans p̄e vt bos mo sicum: p̄e vt apicula humidum fuerit: Rursus ad hominē collatū calidū: ad leonē frigidū erit. Nec mirum: si ad aliud atq; aliud comparatum: cōtraria simul dici de se patitur. Neq; id alienum est: si idē corp; sit calū: fridū: q̄ dixeris. Illi ad idē p̄ferēs sic dixeris. Qd ei incōmodū: si eū dē boiem dextrū finistrūq; dicas: nisi ad eū dē p̄ferēs ita dicas: Eū ad alterū dextrū eē: ad alterū finistrū: nihil sit absonti. Sic igitur et canis humidus pariter et siccus: p̄terea calidus simul et frigus est: nō itē ad idē collatus. Quippe ad hominē si cōferas: siccus est: ad formicā humidus. Rursus hominis respectu calidus est: leonis frigidus. Quin etiā calidus est: vt viuens: cū mortuis nō amplius sit calidus. Nō calidus: vt ad alterū (si ita vis) canē cōparatus. Atq; bec qdē oīa p̄ collationē inter se dicūtur. Que vero vt in animātiū genere cōferunt. Alia ratione: sicuti etiā q̄cūq; in aliq; animalū specie. Canis nāq; ad formicā et apim est būmidus: in animātiū genere est siccus. Rursus ipsozū speciatū canū: būc siccus: ille būdus: aliud (vt fas est) tēperatus. At dictū qdē a nobis est: in scdo de pulsū agnitōe de tali noz vsu diffusissime. Necesse t̄nē nūc quoq; sumari aliqd qd ad rē p̄positā sit uile: dicēdū. Qd absoluto f̄mone: nec ad aliū vllū collatū: siccū vocat: id i solis elemētis: ē igni terraq;. Sicut būdū in aq; et aere. Ad eū dē mūdū et de calo frigidūq; fētiēdū. Nullū ei ceterorū corpōz: prozsus calidū frigidum ve esse: sed sola elementa: quicquid p̄ter bec ceperis ex his mixtis constat. Egoq; secundo significationum genere: calidum: frigidum ve est: non absoluta ratione veluti syncerum: et a mixtionē.

alenum: immo veluti vel calidum largius frigidum
parcius: vel frigidum largius: calidius parcius sit for
tium reliquorum: quid vis calidum frigidum ve di
citur. Ac duo quidem significata calidi: frigidit: buni
di: et sic: bec sunt: alterum ex absoluto sermone loque
rium: mixtura carens et syncerum. Alterum ex contra
rijs quidem mixtis constans: ceterum ex pollentis in
mixtura nomine appellatum. Hoc genere sanguis: pis
tuca: adeps: vinum: oleum: mel: quicquid his simile
est: humidum dicitur. Os: cartilago: vnguis: vngula:
cornu: pilus: lignu: barena: later: minor: portonem
humidi sunt fortita: maior: siccit. Eoq; eiusmodi om
nia siccit dicitur. Formica vero siccit est: et vermis bu
midus: scilicet ut sunt animalia. Rursus inter ipsos
vermes: alius siccus alius humidus. Idq; vel abso
lute loquendo: ut vermis: vel alteri cuiuspiam vermi co
paratus. Ceteru hoc ipsum quod dicimus: ut vermis
siccus: ut homo calidus: ut canis frigidus: nisi q; res
eie accipiat: et prius intelligat: quid sibi velit: necesse
est omne sermonem confundat. Est aut recte accipere:
id quod in secundo de pulis bus agno scdis dicitur:
vnu quodq; secundum genus vel speciem non modo
calidu: frigidu: humidum siccumve: sed etia magnus
parvus: celer: tardum: aliaq; id genus tunc nomina
ri cu supra mediocrem mediumq; sit. Verbi gratia: ani
mal calidum cu supra medium temperie sit animal:
equum calidum cum supra mediu temperie sit equu
Porro in quo genere specieve media sunt ea: q; Gre
ce symmetra dicuntur: quippe que a summis in eo ge
nere et specie finibus equaliter distant. Ac genus qui
dem est animal: species equus: bos: canis. Abedum
temperie in toto animalium genere homo est. Id em
in sequentibus demonstratur. Abedum vero: ut in
hominum specie est: quem Grece eusarcon vocat. La
tine: puto: quadratum. Is porro est: quem nec graci
lem dicere: nec crassum possis: sed nec calidu: nec frigi
du: nec alio quo vis nominis ex his: que excessum defes
cuiusve indicant appellare. Quisquis super hunc fue
rit: is propterea calidior: frigidior: humidior: sicciorve
est. Nominatur autem talis partim absoluto sermo
ne: partim no absoluto. Absolute quide loquuti: quo
nia calidus: frigidus: siccus: humidusve esse: minime
vni alicui prout collat dicitur. Ita em canis ab
solute quide sermone: prout videlicet cuiuspiam opinio
est: animal siccit dicitur: no vtiq; alicui comparatus:
verbi gratia fornice. Non absolute vero: vna quide
ratione: quod scilicet symmetro: id est: coequali: et me
dio totius speciei comparatur. Altera vero: quod cu
eo quod inter omnia animalia coequali: et media tem
perie est: quicquid id statuas: confertur. Ergo si pa
lam sit: qd vnu quodq; eorum: que sic dicitur: nos id
vel vnicuiusq; coparantes: calidum: frigidum: buni
dumve: aut siccit: ut ad illud dicimus: vel in quocunq;
genere specieve sit dictu ad eius mediu referetes. In
specie quidem: ut equus: canis: boue: platano: cupressu:
fici. Genere vero ut animal: vel plara. His accedit et
tertiu significatu eorum scilicet: que absolute sermo
ne dicuntur: que impermixtas summasq; habere qua
litates diximus ac elementa vocari. Quicquid qualis
tates ipsas est qn corporibus his: que affecta qualita
te sunt: similiter appellamus. Veru de hoc mox age
tur. Sed ad rem propositam cum qualitate affecta
corpora trifariam dicantur: considerandum arbitror
in quaq; dictione: quemadmodum utamur appella

tionibus: utrum ne ut simplex aliquid et immixtum
iudicantes: an veluti ad symmetron eiusde generis:
vel speciei conferentes an veluti ad rem quolibet. Si
cut cum os siccum dicimus: aut frigidu: absolute ita
sermone nominantes: no adiecto leonis: canis: aut bo
minis. Palam namq; est quod ad vniuersam natura
omnium: que sunt in mundo: corporum respicientes
aliquid concepimus medium: cum quo conferentes:
ipsum siccit dicimus. At si quis leonis: vel canis: vel
bominis os siccum esse dicit: liquet hunc rursus ei qd
in ipsis animalium ossibus medium est id compara
re. Estq; quoniam vniuersoru animalium: alijs mas
gis: alijs minus siccit ossa sunt: hic quoq; os aliquid
in aliquo animalium genere intelligendum: quod me
dia temperie sit: verbi causa hominis. atq; huic reli
qua collata alia humida: alia siccit appellanda. Nam
in ipsis hominibus alius os siccum: alius humidus
habere dicitur: vtiq; ei: qui medius est: ut in homini
bus collatus. Quod ho in omnibus que sunt: quod
medium inter extrema est: id symmetron: atq; in illo
genere: vel specie temperatum sit: in omni mihi sermo
ne subaudiendum perpetuo est: quanquam sit in os
tione omisum. Atq; cum bec quidem sic se habeant:
vbi aliquis hanc: vel illam humidam: calidamve tem
periem affirmat: rogandus est quemadmodum dixe
rit: utrum ne hunc quempiam vni definito: compa
rans Platoni: verbi gratia Theophrastum: an secun
dum genus quodlibet: speciemve collatione faciens.
Quippe vel ut hominem: vel ut animal: vel ut subst
antiam absolute. Tertium enim significatum cuiusvis
talium nominum: quod simplex esse impermixtumq;
dicimus: id in mixtis substantijs non est. Sed in ip
sis primis: que etiam vocamus elementa. Ita cum
quodq; affectorum qualitate corporum trifariam di
catur nobis ad propositam de temperamenti tracta
tionem: duobus tantum est opus: ut qui vel ad vnu
quodlibet: vel ad medium eiusdem generis compare
mus. Quoniam autem multa genera sunt: quemad
modum vtiq; et individua: poterit multis modis id
corpus: et calidum: et frigidum: et humidum: et siccum
esse. Verum cum vni cuiuslibet comparatur: admodum
manifestum est contraria de eodem dicere licere. Velu
ti Dionem Theone quidem: et Abennone sicciorum:
Aristone et Glacone humidiorum. At cum ad me
dium eiusdem generis: vel speciei sit collatio: hic iam
confundit: conurbatq;: qui parum exercitati sunt: so
lent. Idem namq; homo humidus simul et calidus esse
potest: sed no minus siccus et frigidus. Verum siccus
quidem et frigidus ad mediocrem temperamenti bo
minis collatus: humidus aut et calidus: ad aliud qd
vis animal stirpve: aut substantia comparatus: ver
bi gratia ad animal: ut apem et formica: ad stirpem: ut
oleam: vel ficum vel laurum. Ad alia vero quampias
substantia que nec animal sit nec planta ut lapidem
ferru vel es. In his vero collatione que ad hominem
sit ad re eiusde speciei dixeris. Que ad apem vel formi
ca est ad aliqd eiusdem generis. Similimodo que ad
stirpem sit quolibet. Est em supra animal stirpis gen
queadmodu sane superioris q stirpiu gnis sunt la
pis ferru et ea vocet in pdocedi copedio ad omoge
nes. i. re eiusde gnis eis eiusmodi copatio. Illud mo i
ea determinat: nobis qd vbi simpliciter substantia
quepiā cuctos siue reperata of tuz bac alia siccior
alia buniior et alia fridior alia calior eo loco ea q ex

contrarijs equa proorsus inter se portione coeuntib?
constet: eucraton: siue temperatam nominari: quæcūq;
vero ab hac deficiunt: superant que aliquo ea supe-
rantis nomine vocari. Abi vero stirpem: animas ve-
illum eucraton dicimus nequaquam in ea dictione
simpliciter contraria inter se cōparamus: sed ad na-
turam vel animalis: vel stirpis referimus. Ficum:
verbi gratia: temperatā dicentes: cū talis sit: qualis
maxime ficus esse natura debeat. Rursus canē: suā
equum et hominem: cum eorum quisq; pro sua natu-
ra optime se habeat: optime vero se habere aliquid
pro sua natura ex ipsis functionibus intelligitur.
Quippe animal: ac stirpem quamlibet: tum optime
se habere dicimus: cum optime suam functionem ob-
eunt. Ficus enim vitrus: bonitatis est: optimos plu-
rimosq; ficos afferre. Ad eundem modum vitis: plu-
rimas optimasq; vuas pendere. Equi vero: q̄ velo-
cissime currere. Et anis ad venationes quidem: et tute-
lam q̄ animosissimum: ad domesticos q̄ mitissimum
esse. Hec igitur omnia animalia dico et stirpes: opti-
mam: mediamq; habere in suo genere temperiem di-
cimus: non utiq; absoluto sermone: cum paritas ex-
acta contrariorum in ijs sit: sed cum ea mediocritas:
que ad potestatem refertur: bis adsit. Eiusmodi ali-
quid et iustitiam esse dicimus: non que pondere: et mē-
sura: sed que eo quod pro dignitate conuenit equali-
tatem explorat. Est igitur temperatū equalitas in
omnibus temperatis animalibus: stirpibusq; nō ea
que ex part elementorum cōmixtorum spectatur mo-
le: sed que tum animalis: tum stirpis nature cōuenit.
Conuenit autem alias vt humidum sicco: et frigidū
calido preponderet. Neq; enim similem habere tem-
peraturam debent: homo: leo: lapis: et canis. Ergo ad
querentem cuius sit temperamētū: homo: equus: bos
canis: aliud ve quodlibet: nō est absoluto sermone re-
spondendum. Non enim fieri potest: vt qui ad ea que
multis modis sunt dicta et inter se diuersa: vno mo-
do responderet: non coarguatur. Oportet igitur duo-
rum alterum: aut omnes percensere differentias: aut
percontatum prius: de qua rogauerit: illam solam vi-
cere. Nam si vt in animalibus: cuius esset temperamē-
ti rogabat: ad id quod medio est inter omnia anima-
lia temperamento respicientes: respondere oportet.
Si absolute: atq; vt ad omnem substantiam: sic tam
contraria: que sunt in eo comparare inter se oportet
atq; estimare: baud quaquā ad actionem tēperiem
referentes: sed ad elementorum portiones. Sin huic
cuius mēbratim cōparans: rogabat: utiq; ad illud
solum conferendo: est respondendum. Nam minus
etiā: si indiuiduo: si cuiuslibet Dionis: verbi gratia:
vel bui? canis rogemur: qua nā sit substantie tēpera-
tura: est simplex dāda respōsio. Dabit enim hinc sopbi-
stis: ad calūniā occasio nō parua. Nā si calidi esse tē-
peramētū: et sicci Dionē dicat facile licebit illis: par-
tim boiem quēlibet. q̄ calidioris quā Dion sit: et sic-
cioris tēperamētū pponātib?: vt ad illū: būidū frigi-
dūq; Dionē dicere: partim alius quoduis animas
stirpēve: verbi gratia leonē: aut canē: atq; bis humi-
diorē: ac frigidiorē asserere Dionē. Quisquis igitur
nec ipse sese fallere: nec ab alio falli voler: huic opus
est ab his substantijs: que simpliciter calide: frigide:
būide sicce dicuntur: incipere: atq; ita trāsire ad reli-
quas. Ac primū quidē illud ipsum in ijs exploratū
habere: ne has quidē rāciā maxime vident absolutū

to sermone dicti: quo minus ad mediocrem eiusdem ge-
neris comparentur effugere: veluti effi canes medio
temperamento esse omnium canum dicimus cū pa-
ri spatio distat ab extremis: ita substantiam modo
esse temperamento dicimus: cum pari modo ab ex-
tremis abest: que scilicet et prima omnium sunt cles-
menta. Porro aberit pari modo ab extremis cum ea
continet equaliter inter se mixta. Ergo que supra ci-
trave hanc: temperies erit eam calidam: frigidam:
humidam vel sicca dicemus: simul et que media est
conferentes: simul contrariorum elementorum exas-
men in ea facientes. Qua nimirum ratione simplici-
ter eam calidam: frigidam: humidam: siccam ve pro-
nunciabimus: vbi vero cum medio temperamento
to conferimus: non simpliciter: sed quod ad medio-
cre eiusdem generis sic se habet. Porro genus earū
substantia est: omnia effi sub hac: vt superiori sunt
genere: tū animata: tū inanima. Est q̄ hec bois cas-
nis platani ficus eris ferritaliorū deniq; oium com-
mune gen⁹. Sub ea dō sunt alia genera permixta.
Animal quidē autē: piscis: stirps: arboris et berbe:
autē aquile et corui: piscis lupi et bombi. Simili mo-
do oleo et ficus gen⁹ est arbor: anagalis: et peonie
berba. Jam hec vltima sunt genera: eo q̄ species ap-
pellantur: coruus: rōbus: ficus: anagalis: similiter
bomo et bos. Ac superne quedā descendētib: hec
vltima sunt genera. pinde species dicunt. Inferne ve-
tum ascendētib?: ab indiuiduis scilicet substantijs:
prima sunt indicatū q̄ alio opere est merito oīa q̄
media sunt inter prima et indiuidua genera simul ges-
nera et species a veteribus nominari. Ergo cū defini-
ta significata tam sint: ac clare indicatū: quemadmo-
dū tū absoluto tū nō absoluto sermone calidū: frigi-
dū: būidū: sicce ve corpus aliquod pñiciandū sit
querende nobis deinceps eorum sunt note. Quāq;
hic quoq; decernere prius de noibus oportet: que
in habēdo nobis sermone: necessario incident: simul
explicare rem quādam: que potestate iam mōstrata
prius est: nō tamē ab omnibus qui bos cōmētarios
euoluēt: facile saltē intelligi potest. Itaq; de noibus
prius locut⁹: mox ad rē reuertar. Quōd calidū: frigidū
būidū sicce ve nō vnū aliquid simpliciter signifi-
cent vbi de corporib? dicunt prius est indicatū. Quōd
autē et sole ipse in corporib? qualitates: citra corpo-
ra: que eas suscipiūt. sic interim noietur: id quidem
vt nōdū est dictū: ita nūc dicti est tēpestiū. Quēad-
modū nomē albi: tū de colore enūciāt: cū ita loquan-
tur: contrarius est albus: color nigrō: tum de corpori-
re qd colorē suscipit: cū scilicet oloris corpus albus
dicūt: ita et calidi nomen: tū de qualitate affirmant
ipsa: rāq; si caliditatē appellatēt tū dō de corpore qd
caliditatē suscipit. Quippe caliditatē a corpore qd eā
suscipit diuersam: habere naturā et propriā existima-
re oportet: veluti in opere de elemētis est indicatum.
Et caliditas quidē qualitas est: eadē dō et calidū di-
citur veluti et albedo albi. Ipsum dō corpus calidū
vnū hoc nomen tātūmodo obtrinet calidū sicuti al-
bum Nunquā tamen caliditas: vel albedo: corpus
ipsum dicitur. Ad eundē modū sicce frigidū et būi-
dū: nomināt tū ipsum corpus: tū qualitas. Non rā-
men corpus frigiditas: humiditas: vel siccitas ap-
pellatur: quemadmodū que in eo est qualitas hec
cum sic se habeant: non alienum est: cum vel calidi-
tatem: vel frigiditatem disputans quis proferat nul-

Iam exoriri captionē: quod sole qualitates bis indu-
centur nominibus. At calidum: frigidum ve, cum di-
citur: quando et qualitas ita: et quod eas suscipit: cor-
pus nominatur: facile sit et: qui redarguere studet: ut
quod a loquente nō significat: id quo possit reprehende-
re accipiat. Eiusmodi enī rem faciunt: qui sententias
illā: qua dicit Hippocrates augescētia corpora plu-
rimū habere innatum: calidum oppugnant. Neque
enim esse corpus aliquod calidum: ipsum innatum
animali calidum ab Hippocrate dici intelligentes:
neque id sed de sola qualitate: quam quid sit: quod que-
rentes: scilicet caliditatem appellamus nomen id dici
presumentes: sic dictum eius refellere parant. Etiam
apparet: quod de homonymia distinguere: tamen sit
res parua: tamen in rerum usu non levis experitur
momenti verum cum hoc quoque abunde sit definitus
rursus id quod superest: repetamus. Cum humiditas:
et siccitas: et caliditas: et frigiditas: sincere que-
dam: et impermixte qualitates sunt: quęcumque has su-
scepere corpora ea calida: et frigida: siccā: et humida:
propterea exacte quę sunt. Atque hec mihi genitorum: et
peregrinorum elementa intellige. Reliqua corpora vel
animalium: vel stirpium: vel inanimorum omnium:
veluti eris: ferri: lapidum: lignorum: in medio primo
rum illorum collocata esse. Nullum enim aliorum vel
ad summum calidum: vel ad summum frigidum: vel
ad summum humidum: vel ad summum siccum est: sed
vel medium propterea contrariorum: ita ut nihilo ma-
gis sit calidum quam frigidum: aut humidum quam siccum:
vel ad alterum contrariorum est propensum: ita ut
magis sit calidum: quam frigidum: vel magis sit humi-
dum quam siccum: ac si quidem medium plane sit in vero
que contrariorum genere: ita ut non magis sit calidum
quam frigidum: aut humidum quam siccum: eucraton id: si-
ue temperatum omnino dicitur. Si alterum contra-
riorum superet: siue in altera oppositione: siue in vtra-
que id sit: non etiam dicitur eucraton. At si calidum ma-
gis sit quam frigidum: quod magis est: id appellabitur.
Idem statuendum de siccō: et humido. Ad eundem mo-
dum si frigidum: magis sit nominabitur frigidum.
Atque in vtraque oppositione alterum superet: siue cali-
dum vna cum humidum: siue calidum simul cum siccō:
siue frigidum simul cum humido: siue frigidum vna
cum siccō: vtrique pro vincenti fortietur id corpus ap-
pellationem. Et has quidem: quatuor intemperies:
ut supra diximus: plurimi norunt: tum medici: tum
philosophi. Reliquas quatuor: que ex dimidio barū
constitute sunt: nescio quomodo derelinquunt: sicut
etiam eam que prima omnium: optimaque est. Ete-
rum quod superante calido liceat nō solum magis hu-
midam esse: quam siccā temperiem: quod vtrique ad hanc
spectet coniugationem: id vel ex ijs: quę iam dicta sunt
manifestum arbitror: facile que est: etiam si nihil esset
predictum: id colligere. Concedentibus semel illud
saltem: alteram esse temperiem humidam et calidam:
alteram siccā et calidam. Si namque necessarius om-
nino non est siccā esse: quę calida sit: sed licet eas et hu-
midam esse: propior namque siccę temperature media
est quam humidā. Ad eundem modum est et frigida que-
dam temperies altera: in qua nimirum frigidum pol-
let: hanc tamen nec humidam esse: nec siccā: est ne-
cesse. Sed potest inter has et media esse. Rursus ei hic quo-
que eandem afferes rationē. Nepe si necesse nō est frigidā

temperiem esse humidā: siccā et siccā eam fieri manifestus est
mediā quoque esse posse. Quippe que vicinior humidē
est quā siccā. Ergo veluti due intemperies altera op-
positione sunt monstratę: altera calida tantum: altera
frigida: sic in altera oppositione due alie statuuntur:
altera siccā tantum: altera humidā: mediocriter scilicet
se habentibus calido et frigido. Iterum namque dices:
mus hic quoque sicuti necesse nō est: si qua temperies
siccā est: hanc propterea calidā quoque esse: sed fieri pos-
se: ut etiam frigida sit: ita fieri potest: ut quępiā nec ca-
lida sit nec frigida: sed in hac quidem oppositione: eu-
cratos siue temperata: in altera siccā. Simili modo nec
humidam temperiem necesse est calidā: frigidā ve esse:
sed eā mediam esse inter huius oppositionis extrema
licet. Si igitur necesse nō est: ut vel intemperiem: que
in calido est et frigido: sequatur ea que est in altera op-
positione intemperies: vel hanc: que in illa: licebit ali-
quando et naturam: que in caliditate et frigiditate tem-
perata sit: vel siccā esse: vel humidam: inuicem que in
his temperata sit: vel calidā esse: vel frigidā: que sunt et
be ab ijs: quas priores tum medici: tum philosophi no-
bis tradiderunt quatuor diuersę intemperies: mediocriter
loco posite inter intemperatos haberi: et eosque in vtraque
oppositione sunt intemperati. Qui namque in summo est
temperatus: is neutram oppositionem habet superantem.
Qui vero aduersus hunc est intemperatus: vtrique ha-
bet vtriosam. Adedū fortitur locū qui in altera quę-
dem est temperatus: in altera intemperatus: qui vtrique et
ex dimidio eucratos: ex dimidio intemperatus cum sit
merito medius dici potest inter eum: qui ex toto est tem-
peratus: et cum qui ex toto est intemperatus. Et si quę-
dem hec sic se habent sicut certe se habent: cur nouerit
cere vtriusque temperamentorum differentias dubitem?
Temperatā quidē vnam: nō temperatos octo: quarum
quatuor simplices sunt: humidā: siccā: calidā: et frigi-
dā: quatuor compositę humidā simul et calidā: siccā
pariter et calidā: frigida simul et humidā: frigida si-
mul et siccā. In quolibet vero iam dictorum temperame-
ntorum permagnus est excessus: defectusque modus: non
in ijs modo que simplicia sunt: sed etiam in compositis.
Id que tum in tota substantia: tum vero in vnoquoque ge-
nere. Si cui igitur agnoscendorum temperamentorum
cura est: incipiat exercitationē oportet ab ijs in quos
libet genere naturis: que temperate: medicę sunt.
Quippe cum si his alias cōparatę: facile quod in qua-
uis superet deficiat ve: inueniatur. Ergo primum de
ijs: que simpliciter loquentibus: temperata: intempe-
rataque dicuntur: agendum: que scilicet in omni gene-
rata substantia: non in solis animalibus et stirpibus
disquirenda diximus. Porro hic quoque tantillius sal-
tem distinguere de nominibus conueniet: quod cali-
da temperies: alia tā energia: siue: ut loquuntur: actu
sit: alia potestate: tum quod potestate ea esse dicamus
que quod dicuntur: id nōdum sint: sed facile id fieri
possint: quoniam naturalem: ut id sunt: facultatē sint
adepta. igitur primum de his: que actu calidā: frigi-
dā: humidā: et siccā sunt: differamus: auspicati ab vni-
uersa substantia: mox ad animalia et stirpes descensu-
ri. Itā enim consummationem habebit: quod institu-
tū nobis. Quoniam igitur quod in omni genere: ma-
xime que in vniuersa substantia medius est: id ex mix-
tione extremorum conflatur: vtrique cōueniet: ut tum no-
titia eius: tum agnitio ex illis sumatur. Ac notitia quę

dem facillima est. Quippe a calidissimo omnium: que sub sensum veniunt: veluti ignis: aut quapiam aqua: que ad summum sit feruent: ad id: quod omnium: que nobis appareret: est frigidissimum: veluti glaciem: et nivem venientes estimato inter ea intervallo: in medio ad vngue id dicimus. Sic enim symmetron: quod scilicet ab utroque extremorum pari abest spacio: intellectu comprehendemus. Quin etiam id nobis preparare licet: mihi scitibus aque feruere parem modum glaciei. Quod enim ex ambobus est mixtum: pari intervallo ab utroque extremorum aberit: et eo quod vrit: et eo quod frigore stupefacit. Non est igitur difficile ei: qui ita mixtum tetigerit: medium vniuersae substantiae in calidi frigidique oppositione habere: eiusque meminsit: atque alia oia illi veluti norme adaptata iudicare. Quin etiam si terra: quae sicca sit: vel cinerem: vel tale aliquid quod plane sit aridum pari aque modo imbueris: medium in sicci humidique oppositione efficeris. Ergo ne hic quidem difficile est ubi visu pariter: tactusque eiusmodi corpus noueris: memorie id insigere: eoque ad humidum: ac siccorum: quae deficiat: superent ut agnitione pro norma: exemplarique vti. Porro corpus de quo iudicandum est: mediocriter calens esto. Nam hoc ipsum humidum siccique medium corpus si ad summum id calorem frigusve sit perductum: falsam interim imaginationem excitabit: videbiturque quae sit mediocriter: aliquando humidius: aliquando siccus. Quippe si liberalius calefiat: liquatum iam: ac fluxile: humidioris substantiae plerumque est: de se prebebit: contra refrigeratum plus iusto: consistit: ac cogitur: immobileque redditur: et durum tantum genti apparere: unde etiam falsam siccitatis imaginationem exhibet. Quod si veluti humidum siccumque parem modum habet: sic caloris: ac frigoris sit in medio: nec durum: nec molle tangenti apparebit id corpus. Atque tota eadem eiusmodi corpora per tota se miscendi: calidum inquam frigidum: siccum: et humidum: homini facultas non est. Terra enim aque confusa: miscetur: qui dicitur quatenus scilicet videri cuiusque possit: atque ita tota toti cõtemperatur. Leterum appositio exiguarum partium ea est nequaquam totorum per tota mixto. Sed ambo ea per tota miscere: Dei: vel nature est opus: magis que etiam si calidum: ac frigidum inter se tota per tota miscenda sint. Attamen appositione eiusmodi efficere: ut sensum effugiant singula simplicium corporum: non solum nature opus Dei: sed etiam nostrum. Neque enim difficile est tali mixtione: luterum: quod medium siccum: humidumque sit: molli. Simili modo et quod calidum ac frigidum sit medium: videbitur: que tibi eiusmodi corpus in calore et frigore reperaturum: immo etiam in duritie: mollietateque medio statu esse. Id autem genus est hominis: cuius: utpote omnium extremorum calidi: frididi humidum: siccum vere media. Maximeque eaque est in manu: hec enim omnium sensibilibus veluti norma futura erat prudentissimo nimirum animantium tactus instrumentum ab ipsa natura preparata. Quo magis eam ab omnibus extremis calido inquam: fridido: siccum: et humidum pari abesse intervallo oportuit. Nam utique et constat ex horum omnium equis portionibus: non compositis modo: sed etiam per totas se mixtis: quod nostrum plane nemo efficere potest: sed est nature opus. Quocumque igitur partes cure sunt duriores: veluti ossa: chartae: lagines: cornua: pilae: ungues: ligamenta: ungulae: calcaria: in his omnibus siccum preualet. Quocumque vero mol-

liores sunt: sicut sanguis: pituita: seu: adeps: cerebri: medulla tum spinalis: tum altera: in his videri plus est: quancumque. Qui et quanto siccissima oia quae sunt in bove pars cutem siccitate superat: tanto rursus a cute superatur: quod est humidissimum. Porro videtur disceptatio nostra: ea que utilissima sunt attingere: ac docere simul quod tum animalium: tum vero omnium corporum temperatissimum sit homo. Simul quod omnium: que in eo sunt particularum cutis que intra manum habetur eius excessus plane sit expertus. Insuper igitur hoc loco estimemus quisnam sit optime temperatus homo quem scilicet totius substantiae: vel potius tum hominum: tum reliquorum animalium medium: veluti regulam et normam statuimus: reliquos omnes huic collatos calidos: frigidos: humidos: siccosve dicere oportet. Concurrant ergo oportet in hoc homine multe notae: quippe et cum vniuersa substantia collatus medius apparere in ea debet: et magis etiam cum hominibus et bestiis. Ac medij quidem in vniuersa substantia: communes notae dicere iam sunt. Que vere in animalium speciebus notantur: actionis perfectioe que cuique sit conueniens: iudicantur. Quae autem homini: ut sit sapientissimus: canis: ut mitissimus pariter sit et fortissimus: leonem: ut tantum sit fortissimus. Sicuti ouem: ut sit tantum mitissima: Nam vero quod corporis actiones consentientes esse animi moribus oporteat: tum Aristoteli in his: que de partibus animalium scripsit: tum vero nobis alibi nihilominus est monstratum. Ac methodus quidem hec est. Exercitari vero: ut non singulis modo animalium generibus: sed etiam in vniuersis medium in proprio quis noverit: id cuiuslibet hominis non est: sed diligentis in primis: et que per longam experientiam: et multa omnium particularum peritia: inuenire medium queat. Quippe ad eum modum plasticæ: pictores: statuarii: alij denique scultores: que pulcherrima in omni specie sunt: tum pingunt: tum fingunt: veluti hominem: equum: bovem: leonem: formosissimum ad id quod medium est in illa specie colorantes: laudantesque homines quandam Polydori statuam canonem appellatam. Unde adeo id nomen sortitum: quod partium inter se omnium compositionem ad vnguem habeat: habet autem quem nunc querimus: plus aliud quam Canon ille. Num non solum humoris ac siccitatis in medio consistat: is qui ita eufarcos: siue quadratus est homo: sed etiam optimam formationem sit adeptus. Que fortasse bonam quatuor elementorum temperiem est comitata: fortasse diuiniorem aliquam: superne originem habet. Leterum propterea eucraton saltem esse eiusmodi hominem: id vero est necessarium. Quippe mediocritas in carne ex mediocritate temperamentum provenit: protinus autem adsequitur tale corpus: ut optime ad actiones sit comparatum: tum in mollietate: et duritia: preterea calore ac frigore mediocriter se habeat: atque hec omnia in se sint coniuncta: cuiusque maxime illi parti: que est intra manum: scilicet que callum eiusmodi non contrahit: qualis in remigibus et fossoribus cernitur. Tum enim gemini usus causa manus sunt facte: tactu discernendi et rem quampiam comprehendendi: utriusque que molles sunt ad exquisitius tangendum: dure ad aliquid maiore vi capiendum magis sunt idoneae. Quin etiam cutis: que non solum omnium hominis partium sed etiam vniuersae: que

generationi: corruptionisq; subijciatur substantie me-
dia est: ea nec callosa: nec dura lapidea ve est: sed se-
cundum naturam se habens: quo scilicet cutis gene-
re maxime perfectum esse tactum censemus. Ac quod
in duritia et mollitie medium omnium particularum lo-
cum sit sortita abunde liquet. Quod autem et in calore:
ac frigore similiter se habeat: ex eius substantia maxi-
me intelligas licet. Est enim veluti sanguine predictus
neruus: qui sit inter nervum: et carnem quiddam plane
medium ac si ex mixtis utriusque constitueretur. Etes-
tu nervus omnis exanguis est et frigidus. Caro mul-
ti sanguinis et calida. Abedia inter utrumque est cutis:
nec plane exanguis ut nervus: nec sanguine abun-
dans: ut caro. Si igitur hanc omnium animalis par-
tem: veluti normam indicemq; proponens: reliqua illi co-
feras: atque ad ea examines: octo diversas intemperies
in eis inuenies. Jamque mebratim tibi de omnibus deinceps
differam. Humidissimum: frigidissimumque in cor-
pore pituita est. Calidissimus sanguis: non tamen est
is perinde humidus: ut pituita. Siccissimum ac fri-
gidissimum est pilus. Abimus eo et frigidum et siccum est
os: hoc vero minus siccum est cartilago. Proxime hanc
sequitur: quem Greci ex cartilagine et ligamento co-
posito nomine: chondrosynthesim vocant. Post hunc
tenet: deinceps mebrana: et arteria: et vena: ipsa scilicet
corpora vasorum. Succedunt deinde nervi duri
molles autem nervi in humiditate et siccitate: mediam
naturam: sicuti cutis: obtinent. Nam in altera oppo-
sitione: que est calidi et frigidi nervus mollis in me-
dio non est. Sed tantum ei deficit de calore: quantum
de sanguine. Ita vero et reliqua omnia prius dicta:
tanto sunt cute frigidiora: quanto minus habent san-
guinis. Etiam tunica ipsa: maxime sanguineorum va-
sorum: arteriarum dico et venarum: non solum exanguis sunt:
sed etiam frigide natura. Contactu tamen sanguinis calefa-
ciunt: atque ad medium temperamenti statum veniunt. Sanguis
vero ipse: a corde suum accipit calorem. Quippe id visum
natura. tum omnium animalium particularum maxime sanguinem
tum vero calidissimum est: proximum illi secur est: verum
cor paulo minus est durum: tunc multo. Itaque
etiam humidius quam cutis cor est: quanto scilicet est mol-
lius. Ita vero caro humidior cute est: eadem tamen ca-
lidior. Spinalis autem medulla cute est humidior atque
etiam frigidior. Sicuti hac rursus humidius est cerebrum
cerebro autem ipso adeps: cui coactio contrahitur: propter
ea quod membranis adiacet: crasso namque oleo est simi-
lis: eoque congelatur: ubi cum frigidis: et exanguibus par-
tibus coniungitur. At neque circa iecur coire adeps
potest: neque circa arterias venas ve: aut cor sed nec cir-
ca aliam ullam precalidam particulam. Quoniam
autem eogitur per id: quod valde est frigidum: idcirco
calfacta liqua cerebrum calfactum minime liquatur:
eoque adipe minus est humidum. Porro minus humi-
da quam adeps: est et pulmonum caro: ut que nec ipsa
calfacta liqueat. Ita longe etiam quam bec adipe minus
humida est: tum lenis: tum tenuis caro. Omnia tamen
cute sunt humidiora. Harum rerum demonstrationes
proximo libro tradam sicut omnia que ad universa-
lem de temperamentis disputationem pertinent: duo
bus deinceps commentariis exponam.

Galen de temperamentis Thoma Linacro An-
glo interprete: libri primi finis.

Galen De temperamentis: liber secundus Thoma
linacro interprete.

Quod multifariam

quidem dicatur: humidum: siccum:
calidum: et frigidum corpus in proxi-
mo definitum est libro. Demonstrat
tum preterea est novem esse tempera-
mentorum differentias: unam quidem
que mediocritas sit et eucratos: quam etiam tempera-
tam vocamus: reliquas omnes intemperatas: quas
tuos simplices: unam scilicet quaque pollente qualita-
te: calore: frigore: siccitate: vel humiditate: quatuor
ab his diversas: in quibus utriusque oppositionis al-
tera qualitas superpetat: dico autem duas oppositio-
nes: alteram que est calidi et frigidi alteram que est
humidi et siccitatis. Ab his ad notas earum digressi:
de temperatas natura disceptavimus: quoniam bec
omnium prima virtute: potentia: cognitionis ordi-
ne sit. At cum temperatum aliud absolute dictum
invenitur in universa rerum natura: aliud in sin-
gulis generibus principio visum est de eo conside-
randum esse: quod communiter in universa natura est
matur: huius norma: indiciumque erat elementorum por-
tionis equalitas. Cuius rei gratia extremorum omnium
medium ad vnguem redditum: eucraton et symme-
tron: siue temperatum et mediocre maius dicitur. Re-
liqua que in singulis generibus temperata dicuntur
propter corporum functionibus visibusque iudicant. Eo
que sit: ut idem animalis cuiuspiam stirpis ve corpus: om-
ne que in eodem sunt genere: medium esse possit. I. in illo
genere: eucraton et mediocre. Alteri cuiuspiam comparatum
vel stirpem vel animalium: vel inanimorum generi: discre-
ton siue intemperatum. Quippe vivens corpus cuius
demortuo collatum: humidius eo calidius que est:
verbi gratia: leo vivens: leone mortuo: tum ipse seipo-
sum alter a leone calidior: humidior: que est. Atque in-
de adeo dictum veteribus est: animal calidum et hu-
midum esse: non absoluto sermone: quod humiditas in eo:
calor ve exuperet: (sic enim invenire est animalia sicca: fri-
gida que complura: veluti culices: muscas: apes: for-
micas) sed ut ad mortua collata: vivum esse apes cali-
dior: humidiorque quam mortua est: formica vivum: quam
mortua. Eum bove tum equo: bove ve collata: tum alijs
sanguine predictis animalibus omnia id genus frigida: sic
easque temperie sunt. Quin si ad universam naturam
spectans ea expendas: ne sicquidem quo minus frigi-
da: sicque sunt elabuntur. Tanquam enim in unoquoque ge-
nere: ubi quid a mediocritate recessit ab eo quod vin-
cit nomen accipit. Frigidum in universa substantia: cuius
aliquid medium transierit: non amplius eucraton:
sed vel calidum vel frigidum: vel humidum vel siccum
nominabitur. Adonstratum enim supra est hominem non
solum animalium: stirpem ve: sed etiam reliquorum omnium
maxime esse temperatum. Quia autem ex multis et diffi-
dentibus is coditus est partibus: manifestum est que
pars medio omnium sit temperamento: tam maxi-
me eucraton siue temperatum. Que namque animalis est:
quod medium sit temperamenti: media particula est:
hec omnium simpliciter est temperatissima. Adonstratum
vero est id esse in homine cutem. Atque huius eam maxi-
me partem: que in manu est interna: si tamen quales
ea natura est molita talis persisterit. Jam vero quod
nec cuiusque

nec cuiusque hominis curis medium absolute loquendo sit vniuersae substantiae: sed eius qui maxime est temperatus dictum prius est. Plurimum enim esse ipsis quoque hominibus inter se differentiam. Verum maxime temperatus is est: qui corporis habitu mediis horum extremorum apparet: gracilitatis: crassitudinis: duritiei: mollietatis item que caloris et frigoris. Inuenias enim cuiuslibet hominis tangendo corpus: vel mitem et balituosum calorem vel ignem et acrem: vel horum neutrum. Immo frigiditatem quandam pollentem: frigiditatem autem polleere ut in hominis corpore intelligere oportet: eo que tum sanguineo tum humido. Ac corpore quidem talis est temperatissimus homo. Idem animo quoque: medius omnino est audacie et timoris: cunctationis et precipitationis: misericordie et inuidie hominis tangens alacer: amicorum amans: humanus et prudens. Et temperatissimus quidem homo ex his primum: potissimumque agnoscitur. Accedunt non pauca eorum que ex necessitate hec sequuntur. Quippe edit: bibites in modo: et nutrimenta non solum in ventre: sed etiam in venis: et tota corporis mole: probe concoquit. Necque (ut semel dicam) tum naturales tum animales virtutes inculparas habet. Cum et sensuum facultatibus et membrorum moribus optimis sit praeditus: tum viuido colore semper sit: tum ad perspiratum excrementorum bene comparatus. Item medius inter somnolentum et perugilem: inter glabrum et virentem inter nigrum colorem et album: pilosque habeat cum puer est magis rufos quam nigros: tum in flore est contra. At quoniam differentiarum que ex etate eius spectantur: mentionem feci non alienum sit: aliquid iam de his quoque apponere. Porro volebam vniuersi cuiusque predictarum notarum causas persequi: verum cum ad ea que nunc sunt proposita magis videat etatum consideratio: que etiam maximam nos bis ad causarum inuentionem facultatem suggerit: huic nunc insistant. Intelligimus igitur recens formatum animal in vtero matris: quo sciamus quare ratione humidissimum: calidissimumque sit: prima enim eius constitutio ex semine et sanguine est: que humida et calida res sunt. His autem magis semper succedunt: primum quidem formantur membrane: tunc item viscera: et sanguinis vasa: vltima vero perficiuntur ossa: et ungues: et cartilagine: concreta scilicet substantia. Ante enim quam vel eorum tendi possit substantia: vel concretere: nihil fieri memoratorum potest. Et tunice quidem: ac membrane artusque: et nerui: et vene tensa ea: ossa: cartilagine: vngues: ungues: et viscera coagulata ea perficiuntur. His vero in vtero perfectis ita deinde paritur infans. Est vero adhuc in summo humidus: veluti maris alga. Idque non in sanguinis vasis modo et visceribus ac carne: sed etiam ipsis ossibus: que scilicet siccissima sunt omnium que in nobis sunt partium. Verum tum bectum reliqua tota vna cum his membra quasi cerea sint: infantium nutrices fingunt formantque. Tanta est in toto puellorum corpore humiditas. Quin si recens editum porcellum: vel esse: vel dissectum inspicere velis carnem quidem eius mucosam: prehumidamque inuenies. Osseum vero genus vniuersum: caseo qui modo sit coagulatus ad simile adeo ut nuper nati animalis corpus propter redundantem in eo humorem libens non come-

das. Quod maxime tum fuisse: tum ouisli fetus eorum poribus accidit: propterea quod ea maxime sunt humidum. Caprinum quod siccius sit: et melius esui est et iucundius. Eodem id vero quod in nouellis porcellis: quecumque iam senuerunt: hec ossa quidem ossa: et ligamenta vniuersa presicca: sine succo: et insipida possident. Carnem vero nervosam et duram. Arterias quoque et venas: et nervos: et artus culpa lozi visceribus insuaves et sine succo. Que medio statu eorum: ac nuper natorum sunt: que vtrique iam etate processerunt quantum a senio absunt: tantum et ab extrema siccitate sunt remota. Que minora sunt: atque adhuc augescunt: tantum ea quoque ab gestari etiam non fetus humore absunt: quantum processerunt etate. Florescens vero etas omnium animalium maxime in medio extremorum est: neque sicut sensum ad summam perducta siccitatem neque veluti infantium etas in humore et multo vuidomersa. Tur igitur aliqui celeberrum medicorum humidum esse sensum: prodiderunt. An videlicet quod excrementorum abundantia sunt decepti? Quippe tum oculis his lacrymis suffunduntur: tum nares destillatione manant: tum in ore eorum saluæ copia exuberat. Ad hec tum tussunt: tum excreant pituita: scilicet pulmones quoque vacasse refertos iudicantes: venter quoque illis pituita est plenus. Tum singuli articuli quodammodo mucosissimi. Eterum nihil horum obstat: quo minus senus corpora sicca censeantur: ut quorum nervos et arterias: et venas: et membranas: et omnium instrumentorum tunicas: multo prius erant: sicciores inuenias: circumfundi autem illis extrinsecus: intrinsecusque: aut pituitosum quiddam humoris: aut mucosum. Verum tantum abest: ut eiusmodi signa vniuersa sentilem etate humidam confirmant: ut etiam sicca esse prope testentur. Idcirco namque particula queuis siccior: quam ante videtur: quod per caloris imbecillitatem: nulliter non nutritur: foris enim copia illi: humidum excrementi superfluit. Corpus autem cuiusque intrinsecus siccum est: quod nec trahere intro nutrimentum valeat: nec eo sufficienter frui. Est ergo humidus senex: non propriis suis particulis: sed excrementis. Rursum siccus: non excrementis: sed particulis ipsis. Ita nimirum alio genere siccus: alio humidus. Verum non est ad presens de excrementis eius: sed de propriis partibus disceptatio: quarum proprie actiones vitam eius complent. His igitur siccus senex est: quibus scilicet puer est humidus: ipsis nimis rursus solidis corporis particulis: ossibus: membranis: ligamentis: arterijs: venis: nervis: tunicis: carnibusque. Adversusque Aristoteles sensum marcenti stirpi adimulat. Quippe stirpes nouelle dum sunt: molles: humidesque cernuntur: senescentes: assidue magis siccescere videntur. Ad postremum aride proorsus redduntur. Idque ipsis mors est. Ac quod siccissima etatum senilis sit: ex iam dictis liquet. Quod autem et frigidissima sit: id vel magis est evidens: ita ut de eo nemo dubitauerit. Nam et tangenti senes frigidum apparent: et facile in frigidum statum mutantur. Et nigrescent: et liuidi sunt: et frigidis morbis facile capiuntur: apoplexia nervorum resolutione: stupore: tremore convulsione: destillatione: raucedine. Porro perijt eorum omnis paulo minus sanguis: eo que vna perijt et coloris rubor. Hæc vero concoctio bis digestio: et sanguificatio: et appositio: et nutritio: et appetentia: sensus: et motus: oblesca omnia sunt: vitiose que admini-

strata. Et quid queso aliud est sentum: quod via ad interitum: ita si mors naturalis caloris est extinctio vtriusque sentum veluti tabes quodam eius fuerit. Verum non pinguet de de puerorum: et florentium etate iter medicos conuenit. Sed nec dirimere inter eos lite est promptum. propter habiles enim sunt vtriusque rationes: tum eorum qui pueros calidiores esse quam florentes etate censent: tum eorum qui contra florentes calidiores pueris esse contendunt. Alteri namque ex eo quod sanguinis humor omnium: que in animalis habetur corpore calidissimum natura sit: tum quod fetus in vtero prope modum sanguis tantum sit: post enim fingendis vtriusque partibus aliud os efficitur: aliud arteria: aliud venarum: aliud diuersum ab his aliquid: omnia tamen rubra tum quod sanguine sincerissimum calidissimumque obtineat: colligunt calidissimum esse gestatum in vtero fetum. Quod si est etiam pueros quanto gestatis in vtero propteriores sunt: tanto esse florentibus etate calidiores. Alteri quod etiam plurimum sit in florentibus sanguinis ac copiosior quod in pueris: ita ut eius occasione crebro hic sanguis profluat. Quin etiam quod flaue bilis succus: qui sanguinem multo est calidior: plurimum his sit: propterea calidiores esse florentes quam pueros confirmant. Rursus illi ab ipsis functionibus. quod tum augentur: tum plura quam pro corporis sui portione: alimenta tum appetant: tum conficiant: validum esse in pueris calorem asserunt. Ipsi contra humiditatis occasione potius quam caloris vi: augeri illos contendunt. At concoctione non modo florentes non vincere: sed etiam longe ab his pueros vinci. Nam et vomitiones ipsi ex incocctis cibis accidere: et deiectiones bidas asperasque ac a succo alienas. Quod si appetunt plura nihil id facere ad caloris robur. Primum enim id non accidere caloris copia: ut animal appetat plura: immo contra: refrigeratis scilicet his partibus: quibus appetentia debetur. Deinde quoniam non tantum ad nutritionem: sed etiam incrementum: alimenta molliuntur. Idcirco etiam pluribus nutrimentis ipsi esse opus. Nam vero reliquis functionibus vniuersis etiam non obscure inferiores esse pueros his: qui florenti sunt etate: ut qui nec ingredi: nec currere: potestare: nec quicquam in summa agendorum operum similiter obire queant. Et in florentibus: tum sensum omnem: tum intellectum ad summam perfectionem: bonitatemque peruenisse dicant. In summa puerum adhuc imperfectum esse florentem animal perfectum. In perfectis rationabile esse: maxime actiuum maximeque princeps elementorum pollere. Qui somno quoque plurimum deditos pueros videre licet: contra minimum florentes esse contentos. Quamquam hunc quoque aliter accidere: ne vel infanum quidem hominem censere aiant: quam calido victo quodam modo grauatoque humoris copia: veluti tum ex tenuis lentis intelligere licet: tum ipsi qui balneo liberalius sint vsi. Ita vero et papauer somnificum esse: et mandragora: et lactuca: et omnia que humidiores frigidioresque temperie sunt. At tales quidem de propositarum etatum temperie rationes vtriusque asseruntur. Quos enim recensere superuacuum videtur. Et formula ipsa epichere matum: vel ex ipsis que regulinus satis clare perspicere possit. Eminus enim vtriusque fermeque a secundis propter ra colligunt. At tamquam iam sciat auditor: quemadmodum auctio: quemadmodum concoctio: et quemadmodum nutritio fiat verba facit. Simili modo de sensu: de motu: de functionibus tum naturalibus: tum que agi sunt

idonee disputant. De somni quoque generatione et bonum naturam: que mentionem faciunt: quorum nullum simplex promotumque cognitum est: sed et multa disquisitione requiritur: nec potest fortasse vili comprehensum esse: nisi qui prius humidum: siccum: calidum: frigidumque temperie sciat agnoscere. Quicquid enim eorum veluti scientes dicunt: id si docere eos cogas: propterea disputatione de temperamentis: hanc scilicet cui nunc insistimus: desisterabunt. Quare per mutua et ex mutuis: sunt ipsi demonstrationes. Ex ipsis quidem que nunc querimus: ceu iam sunt cognita: cum de actionibus disputant: et cum bonum ac medicamentorum facultates inuestigant: ac de somno et alijs id genus disserunt. Rursus autem que nunc sunt proposita per illa: veluti prius iam nota demonstrant. Ego vero eiusmodi demonstrationes non proba: quin si fateri verum oportet: nec demonstrationes eas censeo: veluti diffusius in alijs ostendit: satisque esse in eis docendi gratiam existimo: ordinem conceptionum definire. Si igitur principium omnis que de temperamentis suscipitur disputationis: tractatio de elementis est: sint ne ea impatibilia propterea que mutationis expertia: an alterari mutarique potentia: ab illorum vero cognitione: secunda deinceps est: proposita nunc disputatio non vtriusque sumenda est istorum si des ex ipsis: que nondum sciuntur: sed sicut tum rectum est: tum vero iustum: quod sumendum ad demonstrationem est: vel euidens aliquid sit oportet: vel quod prius fuit demonstratum. Non est igitur neque de somni generatione mentio facienda: neque de concoctione: neque actione: neque de alio id genus villo sed ab ipsa sola: nudaque subiectarum rerum substantia: disquisitio incunda: sicuti in primo libro fecimus. Quippe statuens aliquid esse: quod energiam siue actum sit: aliud quod potestate: de eo quod actu iam calidum frigidum humidum siccum sit: prius differendum esse diximus: subinde ad ea que potestate sunt veniendum. Porro eorum que actu calida: frigida: humida: siccave sunt: obuia promptaque omnibus cognitio est: utpote que tactu discerni queant: qui scilicet et ignem ipsum calidum esse docuit: et glaciem frigidam. Quod si alia quapiam ratione notione: agnitionemque calidi: frigidiue habent: dicant hanc nobis. Inaudita enim ac nullius effectus sapientiam promittunt. Immo si rectum fatentur libere stuporem potest: si res sensibiliu alium quem potest habere se iudicem meliorem putant: quam ipse sit sensus. Atqui si eorum que actu calida sunt: alius esse iudex quam tactus: nullus potest tangant iam deinceps multos viros: tum senes: tum adulescentes: tum pueros: tum infantes. Ita enim inueniunt: qui magis minusve calidi sint. Sin de rebus sensibilibus rationales demonstrationes querunt: iam de nunc ipsa inquirendum est: censenda ne sit: sicut omnibus vobis appareret candida: an sicut Ana xagoras asseuerauerit: non candida. Nam vero et de pice sili modo cornuque ac reliquis omnibus estimandum. Neque enim si non habenda est oculis fides de albo quod videtur: de nigro sine demonstratione fides est habenda. Nam igitur que sensui apparent: si iam fide carere dicunt: nec coloris albi esse dicant: nisi prius id viderint ratione. Immo nec calidum nec diu nec solum. Ad eundem modum et de voce: auribus fide abrogat: et de odore: naribus: et de omni tangibili ipsi tactus sensui. Et nonne hec sunt Pyronis hesitatio: et nuge immesse? Sane equum fuerat eos qui optimam sectam in philosophia elegissent: que scilicet calidum: frigidum: humidum: et siccum principia et elementa statuit: non in se descendisse a vritis que bec posuerunt:

ut qđ oīs demonstratōis p̄cipia sunt. queq; sen-
sui: queq; intellectui sunt: manifesta: nō cognoscēret.
Et p̄fecto quisquis de his addubitat: frustra de
alijs inquit. At p̄ore ne vnde quidē sit incepturus
quicq; sibi reliquēs. Unde igitur in tā diuersam viā
diuerterit: ac sensibiliū rerū cognitiōe rōne cōseq;
tentatur? Ego sane ne cogitare quidē possuz. Eo
qđ quodactu calidū est: tactu iudicū. Si quid autē
ad huc calidū nō est: sed vt tale fiat est idoneū: quod
vtriq; potestate calidū appellam? id rōne inuestiga-
re conor: ij vero oīa nescio quo pacto subuertit: et in
argumētis p̄olire r̄betoricant. Sed hos mittamus
illi? tñ nūc minime obliti qđ vnū p̄uorū dogma
tū p̄ncipiū sit: nīl de demonstratiōe p̄ius me-
ditatū simul res ipsas inquirere: simul veluti scien-
tē quidā demonstratiō sit: demonstrare tentare. De
huo igitur ad p̄positū reuerſi: calidū qđ in etati-
bus cognoscere cupimus. p̄mū et maxime tactu iu-
dicemus. Er̄it autē optimū iudiciū in vno: eodēq;
vnius infantis corp̄e: p̄tē em̄ et qualis calor illi an-
te biennū fuerit: in memoria reponi. Et qualis nūc
sit post duos: forte vel tres interpositos annos. Si
nāq; mutatio oīno vlla ad calidū frigidū ve infantis
facta videbitur: nullum p̄terea negociū erit: qđ vsq;
ad florentē etatē futur? excessus sit colligere. Quod
si plures pueros plurib; conferre florentibus etate
velis: graciles gracilibus: quadratos quadratis: et
crassa crassius conferes: eque vero et qui colore: et reli-
quis oībus (quoad fieri p̄t) sibi se habeant. Quip-
pe si differentia in etatibus inuenire studeas: in illi-
bus qđ maxime licet naturis: eā inquisitionē tuti? fa-
cies. Porro in contrarijs naturis hāc disquirere nō
parui erroris est occasio: cum interim non tā explo-
ratorū corporum etatis: qđ naturalis temperamen-
ti gratia: differentia existat. Ad eundem modum: tū
victu vniuerso: tū temporum quibus explorat? sta-
tu: pari modo se habentia corpora eliges: non exer-
citatū: requieto comparans: non balneo vsū: et qui
eo non sit vsus: non ieiunū saturo: non sitientē ebrio
non eū qui sole incaluit: ei qui ex frigore riget: nō eū
qui vigilauit: ei qui dormiuit: nec deniq; eos quib;
coneraria est vel natura: vel victus ratio: vel quelib;
bet rerū circumstantia. Sed reliqua oīa sint quā fie-
ri licet paria: vna etate excepta. Pari modo si vnum
eundēq; puellum cum seipso conferes: omnes eius
externas circumstantias similes ad vnguē seruabis
quod: scilicet: si qua barum alicui? causa in calore: et fri-
gore differentia contigit: et etatis mutationi non im-
putetur. Longum tibi experiendi rationem fortas-
se tradere video: sed plane verissimam: atq; ex ipsa
rei questite essentia desumptam: sicut in his que de
demonstratiōe scripsimus: a nobis est proditum.
Tu vero fortasse compendiatiam voles: minime cus-
rans si falsa sit. Scito ergo non solum falsam te: sed
etiam longam ingressurum viam: neq; tribus: qua-
tuor ve annis: quod requiris inuenturum: sed tota vi-
ta in ignorantia versandum. Quantum enim acci-
pi ex memoratorum viroꝝ controuersia licet: non
est: quod putemus clare aliquid demonstrari posse.
Sed nec rationabile omnino est: ex ijs que postero-
ra sint: ea probari que sunt p̄iora. Ergo calidum:
frigidūq; corpus quod saltem actu: nec adhuc pote-
state tale sit: sensu iudicemus: misso nunc tum p̄io-
rū iudicio: tū reliquis omnibus notis. Et te tā recte

iudicaturum ad ipsam experientiam remitto. Absci-
dū autem iudiciū ipse interpretabor. Complura enim
deinceps corpora: non puorū modo verum etiam
infantium: adolescentium et etate florentium curioso
tangens: neutros vera locutos inueni: nec eos qđ ab
solutō sermone: calidiorē nec eos qui frigidiorē: esse
florentem etatem quam puerilem dixerunt. Si enim
reliquis omnibus que extrinsecus adueniunt altes
rationibus circūcis eas que ex sola etate proueni-
unt differentias estimaueris: neuter absolute loquen-
ti videbitur tibi calidior. Quippe dissident eorum
calores qualitate que ex imparitate diffusus creas-
cit. Lūius rei occasione nōnulli vel eos qui secū verset:
vel seipsos fallētes alij puorū alij iuuentū: valen-
tiorē esse calorem autumāt. Est em̄ puorū calor
magis baluofusus et copiosus et tangēti blandior flo-
rentium calor subacte quiddam habet ac nō suaue.
Hec igitur tagenti occurſus differentia plures inueni-
cit vt florentium corpus calidius esse pronuncient.
Res vero aliter se habet. Quippe qui in varia mare
tū tactum suum ad calorem tum valentiorē tum
imbecilliorē tum parem discernēdū exerceuerit: huic
nō dubito puorū calorem florentium calori vel
parem vel ampliorē visum iri. Est porro exercen-
di ratio hec. Incipiendum enim ab eo quod euidēs
maxime est. Balnearum aer ita est aliquando ca-
lens vt nemo eum ferat: sed vti in eo versatus videat-
tur. Aliquando ita est frigidus vt sudare in eo non
sit. Jam tertium quoq; et ab his diuersum quē vtriq;
maxie requirimus temperatū aeris statum quid res-
fert dicere? Idē tres caloris status in solij quoq; ap-
perent aqua. Quippe qđ et calida adeo vt v̄at: et frigi-
da adeo: vt ne calefaciat quidē: et tēperata adeo vt ca-
lefaciat modice: sepe cernitur. Ergo si te vter sit cali-
dior percōter: aqua ne tēperata: nā aer tēperat? neu-
trum dicere possis. Cum em̄ ambo similiter corpori
blāda sint: et mediocri tēperie: alterū eorū dicere cali-
dus esse: alterū frigidū? nulla dicet ratione videatur.
Jam si intelligas aquā labrē: ea esse caliditate vt fer-
ueat: aut aerem balnei p̄orsus inflāmarū: ab vtroq;
te pari modo deurendum constat. Rurſus si aquam
ita intelliges frigidā: vt p̄cul a glaciēdo non absit:
aut aerem p̄orsus refrigeratū: sicut cum n̄git: cō-
spicitur: patet qđ vtriusvis occurſu pari modo refri-
geraberis: rigebisq;. Ergo summū tum calorem: tum
frigus similiter in aqua: similiterq; in aere finge: p̄-
terea medium amboꝝ extremorū statum simili mo-
do in vtroq; constitue: hoc casu quod in medio in-
teruallo extremorū: et mediij status tum in aere est: tū
aqua: eadē excessus distātieq; rationes habebit.
Tātoq; dices alterū mediocri esse calidius quāto al-
terum. Ad eūdē modū et frigidius quā mediocre: tā-
to esse aquā aliquādo dices: quāto et aerē: tāterſi suus
vtriusq; occurſus tangenti idē nō sit vtriq;. Neq;
em̄ simili modo aqua temperata sicut aer tempera-
tus tactus afficit. Et qđ opus est in tam dissimilib;
exemplum proponā? Cum ipse aer qui simili sit ea-
lor: varie tangēti occurrat: prout alias veluti caligi-
nosus et baluofusus: alias veluti fuliginosus et fumo-
sus: interim purus omnino est. Igitur in pluribus
ijsdemq; differentibus equalitas caloris consilū.
Que consideratis quasi inaequalis sit: imponit:
propter ea scilicet quod non vndequeque similis
apparet. Eterum homo qui rationes: quas p̄iora

posui expēderē: et sensum ī multa particulariū expe-
 rientia exerceat is nimirū equalitatē caloris ī pue-
 ris florētibz q̄ inueniet: nec eo fallatur qd̄ alter ī
 humidā alter ī sicca substantia representet. Quip-
 pe lapis aliq̄n̄ parī cum aqua calore esse potest nul-
 lū eo faciēte dīferū qd̄ lapis sicus sit aqua humi-
 da. Ita igit̄ mibi cum pueros iuuenes adolescentes
 milles p̄siderassem: p̄terea eūdē infāntē puerū ado-
 lescentēq̄ factū nībilo calidior vīsus ē. Nec puer q̄
 etate florēs: nec etate florens quā puer. Sed tantum
 (quēadmodū dixi) ī pueri magis balitiosus et mul-
 tus et suauis: ī florentibus exiguus: sicus: nec sili-
 suauis esse caloris occurrit. Siquidē puerorū sub-
 stantie: et p̄pore humide multū foras effluit florentiū
 substantie parū: et p̄pore sicce. Itaq̄ neuter eorū sim-
 pliciter videt̄ calidior. Sed alter multitudine ei⁹ qd̄
 distat alter acrimonia. Quippe infāti caloris puer
 plus habet eiusq̄ blandioris: si modo ex sanguine
 et semine ortum habet. In florentibus etate exiguus
 et sicus: nec similiter suauis calor tangenti occurrit.
 Ergo calidi frigidiq̄ corporis solus tactus est ius-
 der: humidū autē et sicū vna cū tactu ratio. Quippe
 qd̄ sicum est durū propt̄us est: at hoc tactu omnino
 dignoscitur. Non tamē si quid durum est: idē statim
 et sicū est. Et enim inseparabilis a sicco corpore du-
 ritia est. Non tamē eius vnius p̄p̄ia. Nam et qd̄ a
 frigore concretum est: durum cernitur sicut glacies.
 Quo vtiq̄ min⁹ sicū: humidūq̄ adeunda statim di-
 sceris est: ante scilicet q̄ estimatū sit: quēadmodū se
 ī calore habeant et frigore. Neq̄ em̄ siquid cū sum-
 mo frigore representatur durū: id etiā sicū est. Nec
 siquid cū vehemēti calore est molle: idē statim est hu-
 midum. Verū cū mediocriter est calidū: tum estima-
 re durū ne an molle sit oportet. Si em̄ molle sit: hu-
 midum est: si durū sicū. Verū si hec ita se habēt: par-
 tiū: q̄ ī humano corpore sunt dure: nulla est humi-
 da. Neque em̄ tanta esse ī eo frigiditas pōt: ut ali-
 quid ī ipso concrevere ī duritiē queat. Potest em̄
 qd̄ prius fuit fluxile: aliquādo cōcrescere: veluti ade-
 ps. Qd̄ em̄ oleum ī sanguine: fluxileq̄ et pingue
 est: vbi ī frigidū venit locū: cogitur: durū tamen ne
 sic quidē efficitur. Eō modo igitur dictū veteribus ē
 humidissimam esse adipē. Secundo quod dictū est: quā
 nōsum genus. Eius plures sunt species. p̄ima qui-
 dem que p̄p̄ie caro appellatur: quā scilicet nūq̄
 ī corpore per se inuenies: sed est perpetuo musculi
 pars. Ab hac cuiusq̄ viscerum p̄p̄ia substantia est
 est. Et crassistratus perenchyma vocat. Quasiq̄ p̄-
 re parua leuicq̄ habet parum intelligēs cuiusq̄ vi-
 sceris actionē huic carni acceptam refert: sed horuz
 nō est nūc tempus. Qd̄ autē ipsum cerebrū pulmonū
 q̄ p̄p̄iū corpus proximū ad ipsū humiditatis ra-
 tione sit ex mollitiē eius coniectare licet nō em̄ a frī-
 gido cōgelatur cū nec calore fundatur. Propinquā
 īsa naturā habet ossiū medulla. Mō est tamē eiusdē
 generis cū cerebro et spinali medulla ea q̄ ī quoli-
 bet habetur ossē. Sed cerebrū et spine medulla eius-
 dem sunt generis. Relique oēs medulle alterius na-
 ture sunt. Est tamē humidius ac calidius cerebrū:
 q̄ spinalis medulla: eoq̄ etiā molli⁹. P̄terea ipsi⁹
 cerebrū p̄iores partes tanto sunt humidiores quā-
 ro molliores: oīa tñ hec cute non humidiora modo
 sunt sed etiā frigidiora vnoq̄ verbo omne exangue
 frigidius sanguine p̄redito est. Proxima cuti ē mol-

lium neruorum natura. Dariores autē ī humido et
 sicco secundū cutis naturā se habēt. Calore ab ei⁹
 natura tantū absunt quātū cōsentiens est ex angue
 corpus a sanguine p̄redito abesse. Licet autē rari⁹
 et tēnoris caro tāto cute est humidior quāto ē mol-
 lior. Calidior autē quāto magis abundat sanguine
 tā cordis caro ei⁹ ijs tāto est siccor quāto est du-
 rior. Calidior vero nō modo his sed etiā oībus pla-
 ne corporis particulis. Qd̄ etiā sensu clare depre-
 bendas licet: ī pectoris animalis dissectione si di-
 gitum ī sinistram eius sinum immiseris. Inuenies
 enim locum hunc omnium que ī animali sunt non
 paulo calidissimū. At tēnoris: licet: renū et pul-
 monis caro: simplicit̄ cuiusdem nature est: circa cu-
 iusq̄ visceris venas: arterias: et neruos crescēs. Cor-
 dis: simplex carnis natura nō est: sed sunt ī eo fibre
 quales ī musculis cernimus quōbus caro circūbe-
 ret. Ceterū nō est idē fibrarū gen⁹: sed que ī muscu-
 lis habētur neruorum: et ligamētōrū sunt particule.
 Cordis p̄p̄ia quedam fibrarū est species: eque
 scilicet vt venarū: tunice: atq̄ arteriarū. Itēq̄ īte-
 stinorū ventriculū: p̄ter: et vesicē viriūsq̄: licet em̄ ī
 ijs quoq̄ instrumentis p̄p̄ia quādā videre carnē:
 suis ipsorū fibris circūnascentē. Atq̄ be quidē car-
 nes: cute sunt calidiores: fibre vero q̄ cutis partim
 paulo magis partim paulominus: tum frigidē tum
 sicce sunt: partim similes omnino cutis substantie.
 Porro oēs mēbrane cute sunt siccor: veluti cere-
 brū: et spinalis medulle inuoluta: que meninges dī-
 tur. Sunt em̄ be quoq̄ mēbrane. Jam ligamēta oīa
 quāto cute sunt duriora: tāto sunt et siccora. Et do-
 nes quoq̄ tam et si ligamētis sunt molliores: attamē
 cute luculenter sunt duriores. Chartilago vero post
 ligamētum deinceps est: p̄terea mediū quoddā ī-
 ter ea corpus appellat id anatomici quidā vepoXov
 ἀπό διγυρῆς ὅπου quasi vero chartilagiciū ligamē-
 tum dicas. Est autem id durum: chartilaginolum: q̄
 ligamētum. Os vero omnū que cuti operit: durissi-
 mum est. At eorū que ex cute extant siccissimus est
 pilus: deinde coruū: mox ungues: et ungule: et calca-
 tria: et rostra: queq̄ bis ī singulis animalium ratio-
 ne carentiū similes sunt partes. Succorū optim⁹: et
 maxime p̄p̄ius ac domesticus sanguis est huius
 veluti sedimētum: ac fer: attrahilis est. Que idcirco tū
 frigidior: tum crassior sanguine est. Sicut flauabilis
 longe calidior frigidissimū vero ac humidissimū oīz
 que ī aīali habēt pituita est. Instrumentū autē quo id
 cognoscit: ipse est tactus: veluti Hippo. ī libello de
 hominis natura monstrauit. Ceteruz quod frigida
 sit vnus tactus vīsus et ratio indicant. Et tactus q̄-
 dem ac vīsus: quod talis ijs cernitur. Ratio vero:
 vbi non caloris copia sed naturali humore talē esse
 definiuit. Ac particule qd̄ et succi corporis ad hūc
 modum se habent. De ijs que temperamēta comitā-
 tur deinceps agendū. Comitātur enim ea et que vī-
 cra tam sunt: immo potius inseparabilia omnino
 sunt. A sicco quidē corpore duritia: ab humido mol-
 lities: si tamen cum tepido calore est: sed et crassitudo
 habitus et gracilitas temperamenta sequuntur:
 non ea modo que naturalia sunt: sed etiam si qua ex
 longa cōsuetudine sunt cōtracta. Adultos siquidē
 q̄ naturā graciles fuerāt: pingues redditos vidi q̄q̄
 q̄ pingues fuerāt graciles. Illis qd̄ ex ociosa et deli-

cata vita toto temperamento ad humidius mutato. His vero multa tolerantia et curis et tenui victu perficatis. Dicemus vero et horum discernendorum notas. Satius enim est talis: ne quispiam natura sit an ex consuetudine redditus nosmet per aliquot signa discernere posse quam ab alio id querere. Sane eiusmodi signorum auctor eque ut reliquorum omnium mirus est Hippocrates. Si quidem quibusvis latiores venae sunt hi calidiores natura sunt. Quibus angustiores contra magis frigidi. Caloris namque opus est has dilatare flatu extendere. Ita rationabiliter in idem fere recidunt venarum angustia cum habitu pingui et crassiore: habitus gracilis cum venarum laxitate. Quod si quis simul pinguis crassusque est ac venas laxas habet: consuetudinis alicuius occasione non natura pinguis est redditus. Sicut eduius si quis angustas habet venas: et gracilis est: ne nunc quidem tale esse natura necesse est. Quia cum famem viget: mediocritatem ex laxitate venarum et angustia: non a cetero totius corporis habitu spectandas esse ait. Quippe qui angustas habet venas: et gracilis sunt sanguinis: nec longam mediam ferunt. Quid late: his copia sanguinis est: et citra normam cibo abstinet. Causae horum evidentes iam sunt: ipsi qui animus aduerterint: tamen si a me non referantur. Sed quoniam non omnes aduertunt: necesse foret ut aliquid eorum causa dixisse. Quicquid in sanguine pingue: leue et tenue est: id in calidioribus corporibus alimentum quoddam fit: in frigidioribus seruatur. Cumque id vena extra se transierint ubi in frigidas particulas incidit: quod genus membranae sunt: in ipsis conerescit. In partibus vero natura calidioribus: cuiusmodi carnosae sunt: calore ipso absumitur: ac digeritur: nisi sicubi frigiditati temperamenti etiam vita indulgentior accedens: ipsis carnosissimis particulis adipis aliquid alinat. Qua ratione etiam que bieme delitescunt animalia: non raro inueniuntur adipe obesa. Et feminae viris sunt pinguiiores: quod scilicet feminae mari est frigidior: et plurimum domi versatur. Et quicumque corporum habitus et temperati natura sunt: et mediocriter exercitatione utuntur: hos necesse est eufarcos esse. Id vero est mediocri omnino corporis habitu. Quibus vero humidum abundat: et calor a mediocritate summa non longe abest: hi corpulent: siue carnosii sunt. Corpulenti rursus sunt: qui natura sunt temperati. Eterum desides et ociosi viuunt. Quippe dictum a veteribus commodissime est: consuetudinem acquisitam esse naturam. Nec fortasse oportebit cum id iam semel dixerimus: in quo vis etiam capite definire natura ne frigidior: an ex consuetudine quispiam sit redditus: sed illud legentibus remittere: me autem compendij causa: proprios cuique temperamento corporis habitus persequi. Sunt igitur nonnulli qui et graciles sunt: et venas paruas habent: sed si ex ipsis quemptam incidat: adeps excidet. Quam constat cuti: ad internam eius membranam subnasci. Et raro id quidem in viris conspicitur: in feminis sepiissime inuenitur. Est namque tum frigidioris nature tum vite magis desidiosa eiusmodi nota. Si quidem adeps ex habitu frigiditate gignitur. Corpulentia: siue carnis abundantia ex sanguinis copia nascitur: mediocriteras temperate nature est nota. Et corpulenti quidem: omnino plus adipis habet quam temperati.

Nec tamen per carnis semper portione ad eum simul accedat: sed alios habere plus carnis: alios plus adipis videas: alios ambo pari modo sunt adhaerere. Et quibus quidem ambo parimodo sunt adhaerere: boni sunt temperati naturae humoris est: quoniam et frigoris. Quibus autem plus est adipis: in his frigidi plus est: quam humidum. Eque ut quibus caro est plenior: his humoris plus iusto est: non tamen etiam frigoris. Eius est calorem intra debitos fines manent: boni sanguinis accedit copia: necesse est corpulentia sequatur. Quantum autem supra mediocritatem esse sanguinis debet: id quidem mensura et pondere ostendere non est: ratione tradere licet. Quippe ubi nullum adhuc morbum symptomata: crassato corpori incidit: humoris abundantia intra sanitatis interitum est fines. Adonstratum est nobis et in alijs est: non paruum in eo statu: quod sanitas dicitur: necessario statuenda esse latitudine: quoniam nunc quoque in omni fere sermone nostro apparet: quod temperati: mediamque naturam reliquorum veluti canonem semper statuamus: quae vero ex his: utraque sunt parte: intemperatas censueamus. Quod utique non faceremus: nisi in sanitatis statu maioris: minorisque ratio inueniretur. Est enim alia sanitatis alia morbi intemperies. Adhorbi quidem ea quae a media temperie longissime abest. Sanitatis quae paulum: de finire autem modum ne hic quidem mensura: et pondere liceat. Eterum intemperamentum quod intra sanitatem habet: sufficiens norma est: quod nulla functio animalis manifeste sit adhuc lesa. Quam igitur intervallum est inter id quod perfectissime functione obijit: id quod manifeste actionem aliquam habet oblesam: tanta est profectio et sanitatis et distemperantiae quae intra sanitatem consistit latitudo. Ab hac proxima est intemperies morbofa cum scilicet animal intemperamentum vitio egrotat. Non enim huiusmodi tantum norma laborat: sed etiam alijs affectionibus non paucis de quibus in ipsis quae de morborum differentijs scribem: diffusius ageat. Non credendum ad diueticulum est. Sicut enim naturalis calore optimam seruare temperiem: humidum quod intra sanitatis terminos est auctum: non ad eum modo in bove: sed etiam corpulentiam gignit: et adipem quidem parcius adiicit: carnem vero multo liberalius: auget: ita rursus: si humidum et siccum mediocritatem ad vnguem inter se seruet: calor autem in bove sit minor: necesse est huiusmodi corpus adipe quam carnis copia magis abundet. At vero si calor augetur: seruetque mediocritatem altera contrarietas: minus erit et animalis adipis quam carnis. Sicut eduius si quoniam pollet siccum: altera contrarietate modum modum seruante: et gracilius et durius corpus euadet. Nec a me dicta sunt: patetque non solum ratione monstratum esse quod simplices in animalium corporibus intemperies habentur sed etiam quod singularum manifeste sint notae. Nec eo modo in calore: frigore: mollitie: et duritie: sed etiam in reliquis omnibus habituum corporis differentijs. Quare de ipsis quae ex gracilitate contrarietate spectantur. mox diximus. de reliquis nunc dicam. Valida igitur et sicca intemperies vitiosa est: res in ea in summo. Mediocriter autem quod calida quidem est: sed in altera contrarietate mediocritate habet. Similiter et quod sicca quidem est: sed in calido et frigido media est temperies: est enim ea quae modice habita. Munda pilis sunt frigida omnia temperamenta: siue ea mediocriter se habent in humiditate: siue in modice. Eterum ad summu est glabra et frigida temperies et humiditas. Adin? hac quod frigida est: sed in

altera p̄trarietate tēperata. Adhuc min⁹ q̄ frigida ē
 ⁊ sicca. Quāq̄ p̄ter aliquis: sicut fieri non potest
 ut in terra sicca herbe nascātur: nutriantur ⁊ incre-
 mentū capiant: sic nec p̄li in sicca cute. Est autē se-
 cus. Quippe terra ut terra sicca dicitur: cutis ut cu-
 tis. Itaq̄ siccitas: que in terra est: maxime sine hūo-
 re est. Que vero in boīs est corporis: ⁊ eius similitū
 animalū: nec humoris est expers: ⁊ maxime oīm ad
 pilorū ḡnationē est idonea. Siquidē nec ex ijs q̄ fili-
 cea testa itecta sunt: nec crustatis: veluti ostris locu-
 stis: cāris: s̄ nec ex ijs que in cavernis delitescū: q̄
 les sūt serpētes: nec q̄ squamata sunt: cuiusmodi sūt
 p̄sces ostri pili possunt: sūt enī borū cutes vere atq̄
 in totū sicce ritu teste: vel pelle. Eterū ex ijs q̄ mol-
 li sunt cute: ut homo quanto vici⁹ siccior calidiorq̄
 cutis fuerit: tantomagis potest pilos gignere. Nam
 ut ab exēplo terre: quod illi proponunt non receda-
 mus: herbe nec in sicca ⁊ squalente admodum terra
 nasci possunt: nec in humida ⁊ lacustri: verū cū ab-
 mi ceperit redundantia humoris tū enascunt⁹ ⁊ ter-
 ra. Augentur autē largius: ubi bec quoq̄ siccescit: mo-
 dice quidē in vere: celeritine vero ⁊ plurimū ineunte
 estate. Siccantur autē oīno arefacta terra: estate iam
 media: licetq̄ tibi (si placer) nūc quoq̄ sicuti in prio-
 re libro demonstratū est: ver ip̄sum: propterea quod
 ex tēporibus anni temperatū est: temperatū corporis
 id assimilare cuti: potissimūq̄ eius tēporis mediū
 tū enī terra quoq̄ ipsa medio quodā statu hūoris:
 siccitatisq̄ gest. Quod autē veris estate est proximū: id
 tā sicciorē iusto reddidit terrā: hoc etiam amplius:
 estas inchoata. Quā igitur dico calidam ⁊ siccam cu-
 tem hanc maxime terre statui ad similem: que abeun-
 te sit vere: vel ineunte estate. Nam media estate in
 summo est sicca perinde ut testa intercorū animalū
 tegmen non ut hominū: suū: a simozū: equorū: aut alte-
 rius cuiusq̄ eorū que pilis vestiuntur. Quare si cutē
 terre comparare voluit: batenus quoq̄ rem cōfē-
 tire cū ijs que prius diximus inuenient. Ip̄si vero
 sese ex homonymia non animaduersa fallunt. In sic-
 ca enī ⁊ calida cute multos magnosq̄ nasci pilos di-
 ximus: nimirū ut de homine vel animali pilis predi-
 co non de ostris aut cancris verba facientes. Quip-
 pe per omnē cutem digeritur semper aliquid a calid-
 do: quod secum etiam interni humoris nonnihil au-
 fert. Verū in quibus humida cutis est: ⁊ plane mol-
 lis: qualis modo concrefcens caseus: in his eorū que
 exciderunt: vie per cutem non manent partibus sci-
 licet eius que prius dissidebant: rursus inter se vni-
 tis. At in quibus dura est: non ab similibus caseo iam
 coacto: perforatur quidem eorū que exeunt translu-
 xu. Eū autem rursus vni per siccitatem nequeat:
 meatus ipsos immutatos seruat: qui etiā perpetuo
 transluentū sc̄u assidue magis fistulantur. Si igit
 quod transluit balitui vel humor purus sit: balitui
 certe celer: minimeq̄ impeditus transitus est hu-
 mor in exilioribus spiramentis nonnunq̄ heret.
 Aliquid etiā intro recurrere ad profundum cogit.
 Sin veluti fuliginosus crassusq̄ ⁊ terreus vapor sit
 subinde contingit ut in angustis spiramentis im-
 petus nec facile rursus intro redeat: nec vacuari pos-
 sit. Hūc igit alius rursus est profundo subiecta ferit
 prius: quod impellit: tū hūc rursus alter atq̄ illum
 alius. Ac multos mihi eiusmodi vapores fuliginos-
 sos aliū super aliū impactos: tpe applicari p̄iungis

intellige: ac vnū eiusmodi efficere corp⁹: quale est ea
 que foris cernit fuligo: nisi qd̄ hic inquantū spissas-
 tū est: intantū etiā per transitus angustā stipatum:
 in angustā prius redactū est formā. Vbi autē tale
 corpus totū obstruxerit meatū: deinceps tā violēter
 ictū a similibus sui: quibus exitus non est extremen-
 tis: totum interim propellitur: adeo ut cute exire cog-
 gatur: tā lorī formā adeptū. Ad similes autem quod
 in meatu est impactū: herbe stirpisve veluti radici:
 qd̄ vero ex cute extat ipsi veluti stirpi. Fit autē niger
 pilus cū de isto vi caloris vapore excrementū i exa-
 cia fuliginē mutat: flauus vero cū vapor min⁹ tor-
 retur: quippe qd̄ tū est impactū flauē bilis: nō nigre-
 feculentū excrementū est. Albus vero pilus ex pituita
 nascit⁹. Rufus sicuti coloris flauū ē medi⁹: sic etiā
 ḡnatio ex pituitose billosaq̄ fecis. media qdā natu-
 ra prouenit. Crispi pili sunt vel propter siccitatem
 temperamenti: vel propter meatū in quo radican-
 t⁹. Et propter siccitatem quidē ad eū modū quo cortis-
 gie: que igni plus iusto siccantur. Et quid corrigia-
 rū meminisse est opus: cū ipsos pilos vbi igni pro-
 pius sunt ad mortē: protin⁹ intorqueri videas? Atq̄
 q̄ ita quidem omnes Erbiopes sunt crispī. At pro-
 pter meatuum in quibus radican-
 tur naturam: ad
 hunc modum. Cum exhalatio sepe imbecillior est:
 q̄ ut rectam viam sibi moliri possit: pro modo quo
 inflectitur: etiam meatum suum figurat: interim ve-
 ro exhalatio satis valens est. Sed duriorē cutis na-
 tura: ferrī regione prohibita in latus flectitur: ita
 ut extrinsecus videre licet: non balitū modo aut fuz-
 mū: sed etiā flammā ipsaz cū sursum agi veratur: ob-
 uisam viroq̄ versus in obliquū agi. Sic igit corpo-
 ris exhalatio: vbi prius agi prohibetur: obliquū
 sibi transitū sub cute molitur: donec longiore spatio
 collectā aliquid eā vigeat: ⁊ foras statu agat. Est qm̄
 ambobus coeuntibus: ⁊ prima exhalationis: q̄ mea-
 tū finxit imbecillitati ⁊ cutis siccitate: obliquitas pi-
 lorū radicibus contingit. Quales autē in radice sin-
 guntur: tales rationabile est perpetuo fore. Neq̄ ei
 duroz ⁊ sicciorū corporū quippiā nisi prius mollia-
 tur: fingi in rectū potest. Atq̄ bec quidē est pilorum
 generatio. Sequens est ut causas oīm: que temperas-
 mentis in pilorū pro etate: regione: ⁊ corporis natu-
 ra differentiis contingunt dicamus. Ergo Egyptij:
 Arabes: ⁊ Indij: oēs deniq̄ qui calidā ⁊ sicca regios
 nē incolunt: nigros exigūq̄ incrementi: siccis: crispis
 ⁊ fragiles pilos habent. Contra qui humidā frigidaq̄
 regionē habitant: Illyrij: Germani: Sarmate: ⁊ res-
 cros: ⁊ rufos obtinent. Qui vero inter hos temperas-
 tū colunt tractū: bi pilos plurimū incrementi: ⁊ robu-
 stissimos: ⁊ modice nigros: ⁊ mediocriter crassos: tū
 nec prius crispis: nec omnino rectos edunt. Et in
 etatibus ad eūdem modū: infantū quidē pili Ger-
 manis: florentiū etate Erbiopibus. Epheborū ⁊
 puerozū: ijs qui temperatū locū incolunt: in robore:
 crassitudine: magnitudine: ⁊ colore ad portionem se
 habent. In corporū quoq̄ naturis ad etatū ⁊ regio-
 nū portione pili se habent. Pueri enī admodū par-
 ui nudi sunt pilis: qd̄ vici⁹ nec meatus aduocellus
 illis in cute est: nec fuliginosum excrementoz. Inci-
 pientes autē pubescere: paruos ⁊ imbecilles exigūt.
 Atqui tā florentes: valētiore: ⁊ multos: ⁊ magnos: et
 nigros habent: qd̄ ⁊ frequētes tā meat⁹ ijs sunt facti:

et fuliginosis excrementis: pre siccitate et calore abundent. Ceterum pilis qui in capite: supercilijs: et cilijs habentur: etiam pueri nobis innascuntur. Siquidem generatio ipsa est: non est qualis verbis sed qualis stirpibus: prima ratione a natura conditis: non temperamentum ex necessitate sequentibus: sicut in libris de usu particularum est monstratum. Verum ut quoque quod quidem siccitudo nature artium acceptum ferunt. Quod nigri: rufi: vel alio quouis sint colore: id etiam temperamento omnino debent. Subrui enim fere sunt: quoniam quod in meatibus est impactum: nondum totum est nigrum quippe cum humiditas multa sit: et transitus facilis et deusio imbecilla. Boni vero incrementi: et modica crassi sunt: propter excrementorum quibus aluntur corpora. Quippe ipsa pars corporis in qua sunt sicca est. Tota namque calua oleosa est. Cutis vero que illi est circumdata: tanto reliqua totius corporis cute est siccior: quanto etiam est durior. Ascendit tamen tunc ab ipsis: que circa cerebrum sunt: tunc vero ex toto corpore fuliginosis excrementi non parua vis. Quo fit: ut quale erate florentibus totum est corpus: eiusmodi iam infantibus sit capitis: cutis. Eorum rationabili nonnulli procedente tempore calui redduntur: quibus scilicet a primo durior: cutis erat. Quippe monstratum est: prius senescentium partes omnes siccescere. Fit autem cutis non paucis veluti testacea: ubi superius iustum fuerit siccata. In ea vero sicut ex prioribus constat: nihil nasci potest. Itaque etiam interna manuum: et inferna pedum semper glabra et pilorum expertia sunt: quod siccissimus densissimusque fit tendo bis qui sub cute habetur. Quibus autem ad summam siccitatem: cutis capitis non peruenit: imbecilli bis omnino albius pilis sunt: quos vulgo canos appellant. Imbecilli quidem conuenientis alimentis penuria: albi vero propterea quod alimentum quo aluntur: veluti sit: est pituitum: quod spatium corporis occupat. Ubi enim meatus etiam manet: excrementum vero exiguum est: et lentum: ac languide a calore popellitur: non dissimiliter putredini afficitur. Nam calui sunt homines cum senescunt: a principite magis: canescunt magis a temporibus: quoniam illud omnium capitis partium est siccissimum: beret enim cutis illic ossi nudo. Tempore vero humidiora sunt: quod in his musculi magni sub cute babeantur: omnis autem musculus carnosus sit. Caro tamen ossi: tunc cute humidior. Est autem et quod diligentius attendendum: ne imprudenter nos metipsum fallamus: sicuti se fallunt multi ex ipsis quod optime visi sunt medici. Qui si quem calum viderint: statim huic siccum esse totius corporis temperamentum putant. Neque enim simpliciter ita coniectari oportebat: sed prius illud definire prescribat: humanum corpus in alijs equabili per totum temperamento esse: in alijs nec ipsis paucis: inequaliter esse affectum. Eum eorum alie particule mediocri et iusto sint humidiores: alie frigidiores: alie sicciores: alie calidiores: alie propterea temperate ac mediocres. Porro huic maxime esse attentus conuenit: ubi corporis temperies estimatur. Quippe si totum corpus equaliter conditum sit: omnemque partium inter se competentiam in latitudine: longitudine: et altitudine seruet: potest utique equaliter temperatum esse id corpus. At si cui corporis thorax: collum: et humeri maximi sunt: lumbi parui angustique: et crura gracilia atque sicca, quomodo id dixeris omnibus periculis sibi affectum? Qui si crura et crassa sint: et lumbi latius: thorax non angustus: ne id quidem omnibus partibus equ-

biliter est temperatum. Sunt alia corpora: quibus maximum est caput: alia quibus parui: quale passeris. Nam crura alijs breuia: alijs varia. Atque quoque extrema alijs gracilia sunt: alijs crassa. Et thorax alijs: ut dictum est: latus alijs tabule ritu angustus: quos Greci *πτερυγοειδεις* vocant. Ubi vero aperte scopule illis: sine carne nude que plane sunt: et alarum more prominentur: medicis eiusmodi nature. Grece *πτεροειδεις*. Quam opere hec sint vitate deperdito bis paulominus omni interno spatio quo pulmo et cor sunt sita: neminem latet. Innumere vero alie particulae corporis plane affectiones sunt: ubi id a naturali analogia: prius in utero matris ad inequalem inter se est mutatum. Admone igitur in corporibus id genus ex unica particula coniectandum de toto est. Neque enim ubi quod mores ex ingenio corporis docere possunt: simpliciter de omnibus pronuntiant. Verum ipsi quoque experientia docti si quis impense vitio est pectore: huc audacem iudicant: si in cruribus est vitio: fallacem. Non tamen causam etiam adiungunt. Neque enim cum pectus breue leoni simile dicitur: crura vero vitio iam primam causam inuenerunt. Si quidem cur leo quidem audax: vitio vero salax sit: ratio etiam inuestigandum existit: batten enim quod in re fieri cernit dicere: causam tamen eius omisere. Ceterum is qui naturali speculatione exercitatur: sicuti aliorum omnium corporum quoque causas inuenire solet. Propterea enim quod inequali partium temperamento sunt non leo modo et vitio: sed etiam ceterorum plerumque animalium idcirco ad alias actiones aliud est pronum. Ac de his quidem Aristoteles commode tractauit. Sed quod ad rem posita est vitio: id iam apparet: boium. Temperamenta considerantibus singulas partium per se examinanda esse. Nec si cui thorax vitiosus est: huic totum corpus calidius siccusque ex necessitate putandum: sed plurimum in corde caloris esse eorum audacem: posse vero aliquem etiam huic ipsius rei occasione accidere: quo minus totum bis corpus simili ter calidum siccusque sit: quod se plurimum caloris fursum huc spirauerit: atque in ambire abierit. Nam si tota corporis temperies est equalis: erit bis statim thorax ipse vniuersus latissimus: vena ample: arterie magne: eodem maxime: vebementissimisque pulsantes: tum plurimum per totum corpus pilis. Atque ubi quidem in capite plurimum incrementi: nigri: et crispi. Quinetiam eiusmodi boibus cum equaliter sunt atque temperati: et robusti: et exacte deliniantur: et musculosum totum corpus erit. Tum cutis nigrior: durior: atque vitiosior. Ad eundem modum: si contraria omnia in thorace sint: ac equalis in toto corpore temperies vigeat. si humidiores et frigidiores vniuersae corporis partes sint: thorax quidem angustus: et glaber erit. Sicuti etiam totum corpus pilis nudum. Cutis vero mollis et alba: capilli subrui potissimum in iuuentute: ubi in senectute non caluescunt: timidi statim et ignaui: et segnes: adde etiam paruis vis: ac minime conspicuis: et adiposi sunt. Eadem nervis: musculisque imbecillis: et artubus: parum exacte deliniantur: et breuia. At ubi varia partium temperies est: ex una earum pronuntiare de toto corpore non licet: sed ad eundem singule sunt: estimandumque: quo temperamento ventriculus: quo pulmo: quo cerebrum: ac reliquarum per se vnaqueque seorsum sit. Atque hec quidem ex functionibus noscenda: cum nec manuum contractione: nec oculorum inspectione inuenisse temperiem eorum sit. Simul autem temperies pensandus: et continentium ea partium

affectus est quarum oim extrema est cutis. Hec in nostra regione: que utiq; temperata est subiectarum partium natura producit. Quamq; nec in ea simpliciter loquenti omnium: sed duntaxat earum que simile habent cuti temperie. At in his que sub vasa et sub meridie sunt locis: quoniam corporum que in altero sunt: calor in altum a circumdante extrinsecus et vincente frigore est fugatus: alterorum in cutem: ab extremo calore attractus prodijit: non potest ex eo affectu qui in cute cernitur internarum particularum temperies clare discerni. Quippe corporis temperies: in regionibus istis que a temperie recesserunt: inaequalis visitur: externis scilicet: internisq; partibus ad eundem se modum non habentibus. Gallis enim et Germanis et omni Thracia: ac Scythico generi frigida humidatq; cutis est: idcirco etiam mollis: alba: et pilis nuda. His vero naturalis bis calor in viscera vna cum sanguine confugit: ubi dum agitur: et premitur et feruet: iracundi audaces: et precipites consilij redduntur. Et biopibus vero Thracibus: oibus dentis istis: qui ad meridies incolunt: natura cutis ex ambientis estu et naturali calore foras acta: vasa: dura: sicca: et nigra redditur toto corpore naturalis quidem caloris exiguum obtinente portio: sed alieno atq; adscititio incalescente. Quippe id quoq; ab Aristotele in multis est traditum. Estq; illi: si alteri illi attendendum: ac in singulis corporibus estimandum suo ne et proprio: adscititio calore sunt calida: proprio frigent. Qui meridianam plagam incolunt: adscititio calore sunt calidi: proprio frigidi. Ita apud nos quoq; naturalis calor hyeme est vberior: adscititius minor. Estate contra adscititius maior: naturalis minor. Dia namq; hec definit oportet qui recte temperamentum est cogniturus. Neq; enim omni no si cutis nigror appareret: iam tonus homo calidior est: sed si ita est ceteris oibus simili modo se habentibus. Si quidem si alter in sole versatur diutius est: alter in umbra illi nigror: huic albidior cutis erit. Verum hoc ad totum temperamenti alterationem nihil facit. Ipsa namq; cutis sub sole diutius habita siccior: in umbra humidior euadet. Non tamen naturalis temperies: vel tectioris vel cordis: vel alterius cuiusq; visceris: statim mutabitur. Optimum igitur fuerit: sicuti prius est dictum: cutisq; scorum partem temperamenti notas coparasse. Verbi gratia ventriculi: si is bene concoquit quod temperatus sit: si non bene concoquit: intemperatus: si nidorosus vel fumosus edit ructus: quod igne in eo calor sit: si acidus: imbecillus et infirmus. Si mili modo si qui bubula: et oia que concoctu difficilia sunt concoquunt: quod eorum calor immodicus sit. Siqui hec concoquere non valent: sed saxatiles pisces: et talia concoquunt infirmis. Videndum autem bis rursum: non succi alicuius: qui aliunde confluat: culpa eiusmodi symptoma ventriculo accidat. Alijs enim ex capite pituita: alijs flava ex tectiore bilis: in ventriculum confluit: rarum tamen hoc cernitur et paucissimis contingere. At copuribus a capite defluit pituita. Atq; id maxime Rome: ac locis perinde humidis. Ceterum et quod raro accidit considerandum: nihilq; pro superfluo habendum aut negligendum. Si quidem ipse videt: quibusdam per se pituitosis hominibus tamen in ventriculo colligi flavam bilem: quam cum ante cibum aqua vinove epoto euomere debuissent: si quidem aboribus prius vomerent: gustassent: et bos corrupe-

rent: et capite dolerent: cum bos quidem natura biliosus esse crederent. Quamq; essent toto corpore molles: et candidi: et glabri: et adiposi et venis ac musculis parum conspicuis: preterea exangues: nec tangentibus admodum calidi. Vidi et qui bilem nunquam vomuerunt: qui tamen et graciles: et viri et musculosi: et nigri: et venosi fuerunt affatimq; calidi: si quis tangeret videbatur. Eiusmodi habitu Eudemus phibens erat. Sed incipit hoc loco speculatio quedam anatomica: id est quod ad corporum dissectionem pertinet: quam aliqui medicorum ignorantes ex symptomatum dissonantia magnopere angunt: dum parum intelligunt meatum illum: per quem tecur vile in ventriculum euomit alijs geminum esse: alijs vnicum: id quod in quadrupedum dissectionibus videre licet. Ac plurimum quidem vnicus is est: in id intestinum quod pylori id est exitus fundi ventris: et ieiunum medium est insertum. Greci medium id vocant ex quo quidam e ventre enati vocant. Vel si geminus meatus sit in ecphysis illa maior insertur: minor in fundum ventriculi paulo supra pylorum inuenitur: sed tamen in paucissimis: superior pars maior: inferior minor. Ceterum quibus est maior: bis in ventre quotidie non exiguum bilis effunditur: quam et euomant ante cibos oportet: et nisi id faciant leduntur. Quibus autem vnicus est oino meatus: bis tota bilis confluit in ieiunum. Quam igitur ratione dignoscere vos licebit: neq; enim disseccandos esse visus censeo. Primum certe totum corpus temperamento: veluti paulo supra est positum. Deinde istis que infra excernuntur. Eudemus enim biliosam rem: perpetuo per sedem excernebat: vixitque multam collegit bilem: cuius nihil in superiore ventrem peruenit. Reliquis qui scilicet et pituitoso erant corporis habitus: et bilem vomebant: bis baudquaquam erat alius biliosa. Quippe cum et minimum flaua bilis gignerent: eius plurima portio in superiore ventrem perueniret. Tertium note genus in istis est viciuaris. Nam quibus in ventre biliosum excernendum gignitur: id porri virorem prefert. At quibus ex tectiore descendit bis vel plane flauum est: vel omnino saltem pallidum. Preterea quibus in ventriculo bilis illa gignitur: que porri colorem imitatur: debet omnino bis cibis fuisse: non panis: non nulla caro: simile leve aliquid: sed necessario aliquid: quod bis calidi fuerit: neq; id boni succi. Quibus autem ex tectiore in ventrem defluit bis flava ea pallidave euomitur: etiam si boni in primis succi fuerit: quod sumpserit: etiam si ad summum fuerit concoctum. Immo vero magis istis qui ad vnguem concoxerunt flava vomuntur. Atq; etiam magis bis qui diutius cibo abstinerunt. Que vero bilis porrum refert: istis solis gignitur in ventre qui utiq; concoxerunt male. Quin etiam sollicitudo ira: dolor: labor: exercitatio: vigilia: abstinentia: et inedia: succi flaua bilis plus acervat: propterea quod plus eius succi in tectiore gignunt. Sunt igitur tamen hec certa indicia: tum ad hec quid ubi siccum et ignem ventriculi calorem: conuersio ad biliosum sequitur: panis: et nulla: et bubulla caro: commodius quam saxatiles pisces concoquuntur. Cum si ex tectiore bilis affluat: ex comestorum mutatione nulla securura sit concoctionis diuersitas: Atq; bis quidem discernitur: quod non temperamenti sed alterius cuiusq; grata prouenit. Ad eundem modum si defluens a capite in ventrem pituita acida ructus est: quoniam si tamen non est a ventris proprio affectu hac discernere. Et quod et ea

pitis dolores ex ppria ne est? interperie an ppter vē
tris aliqua extremata incidat discernēdi. Ita cerebrū
ipsum cuius sit tēperamētū per se estimare est satius
q̄ ex corporis totius affectu. 3 p̄sius aut per se cōsy
deratio est canitie catarris tussi distillatione. 7 salue
copla innititur. Quippe q̄ oia id frigidius: bum/
diusq̄ esse doceat. Atq̄ bis amplius si ex leui quali
ber occasione in hos deuenit affectus. At caluities
ex siccitate prouenit. Nigrozū aut 7 frequētū pilō/
rum prouentus equalis in cerebro tēperamētū nota
est. Ergo ad hūc modū de temperamentis inuēda nō
bis cōsideratio est. quāq̄ scilicet particulā seorsum
perpēdētibus nec ausis ex vna p̄nunciare de om/
nibus. Quod utiq̄ nōnulli fecerunt: q̄ resimos: bu/
midos: adicos siccōs esse dixerūt. Et quibus parui
sunt oculi: siccōs. Quib⁹ magni bumidos. Atq̄ de
hoc q̄dem parū inter eos cōuenit. Alij nanq̄ eoz q̄
scilicet humidis particulis oculos adnumerat: vbi
eos maiores vident in ijs humiditatē tēperamētū
pollere existimant. Alij caloris uehemētia qui in p̄i
ma formatione sursum cōfertim magis copiosior: q̄fe
rebatur: non oculos modo verū etiā os ipsum 7 re/
liquos oēs meatus ampliores factos aiunt: ita nō
humiditatis id: sed caloris indicium esse. Verū am
bo a veritate aberrat: vno modo: eoz cōmuni quod
vnius p̄cule occasione de toto corpe pronunciare
sunt aut. Altero qd̄ formatricis in natura virtutis:
que artifex facultas est: 7 particulas secundū animi
mores effingit: parū meminerūt. De hac nāq̄ Ar/
flores dubitauit: nunq̄ diuinitus originis sit: at
q̄ a calido: frigido humido: 7 secco res diuersa: quo
minus recte facere videtur: qui tā temere de rebus
maximis pronuntiant 7 solis qualitatibus formā/
darum partiū causam assignant. Rationabile em̄
est: hec organa esse: formatore aliū. Sed 7 citra tā ar
duas questiones: inuenire licet: sicut ostēdimus: bu/
midū: siccū: frigidū: calidūq̄ temperē. Errat igit̄
qui proprijs indicij neglectis ad ea q̄ longe posita
sunt 7 magne questioni fuerūt: atq̄ ad hūc vsq̄ diē
optimis philosophorū dubitata sunt: cōuertuntur.
Neq̄ em̄ propterea qd̄ pueri nasis magis sunt res/
mis: florentes etate magis aduncis idcirco rationa
bile est resimos omnes bumidos cēdere aduncos sic/
cos. Sed fieri potest: vt formatricis virtutis eiusmodi
opus sit: potius q̄ tēperamētū. Nō si tēperamētū
est nota: at certe eius qd̄ in naso tācū habet: nō eius
qd̄ in toto corpe nota fuerit. Quare frustra illud p̄/
dicant in siccis natura tēperamētis nasum acutum:
oculos canos: r̄pa collapsa: qd̄ scilicet in affectibus
ijs: que corpora liquant atq̄ supra quā par est ina
nitunt: hec contingant. Sepe nāq̄ sic accidit: sepe nō
ita. Sed videre licet totius corporis habitū: 7 mollē
7 pinguē: 7 albū: 7 carnosum cū tamē oculi sunt pa/
rui: 7 nasus acutus: Rursus siccū: macilentum: nī/
grum 7 hirsutum vbi magni sunt oculi. 7 nasus res/
mus. P̄estat igitur: siquidē d̄ illo agit naso: vt ex eo
resimo: humiditatis: ex eo aduncos: siccitatis cōiectes:
nec de totius animantis tēperie ex his particulis p̄/
nūcies. Pari modo oculos: 7 aliterius cuiuslibet par
tis p̄p̄iū tēperamētū ex p̄p̄ijs indicij estimare
est satius. Ergo de totius corporis tēperie nō recte
ab vna quapiam particula iudiciū sumitur. Eum
sive bumozis vincentis: sive calozis: sive etiā ambo/
rum cēnos oculos iudiciū statuere opz utiq̄ p̄p̄ij

ipsozū sic: nō omnīū totius corporis partiū: tempe/
ramētū documētū erūt. Neq̄ em̄ si dura 7 macra cru/
ra sunt: omnino siccū est totius corporis temperamē/
tum. Alij nāq̄ affatim carnosū: 7 pingues: 7 crassiet
prominēti vētre: 7 molles 7 candidi etiam cū eiusmodi
di cruribus cernuntur. Verum si totius corporis tē/
perie: pari ratione se habeat: siccū omnino sunt: quib⁹
bus macra sunt crura. Humidi: quibus crassa. P̄es/
terea quibus acutus est nasus: aut adiunctus: bi sic/
ci. Quibus resimus: bumidi. Ad eūdem modum de
oculis temporibus: ceteris deniq̄ omnib⁹ particulis
iudicādum. Quibus impar tēperamētum est: nec
omnium particularū idē: aliēnū a ratione est: ex vni
ce particule natura: de omnibus sententiam ferre.
Porro tale quippiam plurimis eorum imposuit cū
nō de hominū modo: sed etiā aliozū animalū toti⁹
corporis temperamēto ex indicij que in cute tan/
tum spectantur: iudiciū ferre sunt ausi. Neq̄ em̄
si dura cutis est necessario siccū est animans: sed fieri
potest: vt tācū cutis sic sit affecta. Sed nec si nigra hec
hirtave est: simili modo. Nec si mollis hec de pilis ve/
est: bumidū ex necessitate totū est animal. Verum si
per totum equabiliter est attēperatum: ratio est: vt
qualis sit cutis: talis sit 7 reliquarum partiū vna
queq̄. Sin inequaliter: nō item. Quippe ostrearum
totum corpus bumidissimum est: cutis ipsa sicciss/
ma. Est enim ijs qua regūtur testa: cuiusmodi est nō
bis cutis. Atq̄ hic illis Grece nomē. ὀστρεα: ὀστρεα:
enim nominant omnia eiusmodi animantia: p̄ob/
pterea qd̄ cutis ijs ostraco: id est teste: 7 ad similitudinem. 3ā
malacostraca: idē que molli testa itegunt: veluti ma/
rine locuste: 7 gāmari: 7 cācri curē quidē habet siccā:
reliquam vniuersam temperiem bumidā. Immo ve/
ro illud ipsum humiditatis in carne nōnūq̄ anima/
libus causa est: qd̄ siccā: terrenāq̄ pōrtione: natura
bis vniuersam circa curē reponit. Non est igit̄ putā/
dum: nec qd̄ cutis ostrais siccā est: illico carnē quoq̄
esse siccā. Nec qd̄ hec prebumida: mucosāq̄ est: iam
cutem quoq̄ eiusmodi esse. Quippe equū est quāq̄
particulā ex seip̄a dignosci. Ergo tum in his peccat
ij qui cōmētarios de tēperamētis nobis reliquerūt
tum qd̄ id omittūt: qd̄ Ihyppocrates rectissime ad/
monuit: spectādum esse ex quib⁹: in que mutationes
sunt facte. Fuit em̄ non raro: vt p̄sens nota p̄ioris
tēperamētū sit: nō eius quod in corpore nūc habet:
veluti si quis annos natus sexaginta de p̄lo sit:
non quod calidus 7 siccus nūc sit. sed qd̄ ante talis
fuerit: cōsistūt aut ei prius geniti pili. Ad eū modū
quo herbe: que vere sunt enate nōnūq̄ perseverant
estate. Alijs em̄ spatio 7 paulatim: contigit a pluri/
ma illa hirtitate mutari: labētib⁹ scilicet p̄e nimia
siccitate pilis. Alijs diutissime pili permanēt: vtiq̄
qui nec in p̄essu t̄pis admodū siccant: 7 a p̄imo va/
lentē habuerūt originē: arborū ritu: quarū radices
in terra valētē p̄prehēderūt. Laue igit̄ si quēadmo/
dū pilosum videas: hūc statim melancholicū p̄tes:
sed si quidē floret ad hūc etas: nō dū esse talē. Sin iā
declinat melācholicū existima. At si senex est: nō item.
Sunt nāq̄ melācholica temperamēta: ex sanguinis
adustione. Ceterū cū id pati incipit: non statim est
percoctus: verum hirtus abūde: qui calidus 7 sicc⁹
est: celeriter erit: si modo eorum: que proposita sunt
meminimus. Non illico melācholicus. Quippe cu/
tis densitas: crassiorum excrementozum transitum re

modis in: temperamento q̄ calida in sumo sunt con-
buri ea cogit. Ita sit: vt tale ijs nunc sit excrementū
q̄s pillos creat: quale olim pcedēte tpe in vasis san-
guinis est futurū. Tū bec igit̄ omīssa priorib⁹ sunt:
tū pter bec q̄s ex natura excrementorū indefinite de
temperamentis p̄nunciant. Putant em̄ particularis
tēperie simile esse cū excrementorū natura. Id hō vl-
queuq; verū nō est. Sed fieri interim potest vt p̄-
tuitosa excrementa colligantur: nec tñ humida sit p̄-
cula: imo frigida oīno: humida hō nō oīno: quippe
et sicca quocq; esse liceat. Quod aut̄ eis iposuit facile
animaduertitur. Nō em̄ morunt q̄s ex cibis nequa-
q̄ ex ipso corpore nostro pituita sit: Quare nihil mī-
ri est si vbi ingestos cibos q̄s humidū fortasse natu-
ra sint: nō vincit simile ijs: ipsū q̄s excrementū creet.
Nō est igitur q̄s opinentur: tan q̄ corpus siccu est:
scidem excrementum quocq; esse siccu. Etenim si quis
ab initio sicciorē frigidiorēq; tēperamēto statū fuit
is nō melancholicus est s; vtiq; ab excrementis pitui-
tosus. Nō si ex habitus mutacione: frigidus siccusq;
est redditus: necessario hīc talis tā etiā melācholic⁹
est. Verbi gratia si q̄s ante calidus ⁊ siccus: ex san-
guine vīdō plurimā generauit atrā bilē. Est em̄ is
p̄terquā q̄s siccus est ⁊ frigidus: prius etiā melan-
cholicus. Sin a p̄ceptio frigidus ⁊ siccus fuit: babi-
tus quidē corporis ei⁹ albus mollis debilis venis
articulisq; parū ex p̄stis gracilis ⁊ tangenti frigi-
dus animus hō minime audax ⁊ timēs ⁊ tristis nō
tamēta excrementa buic melācholita sunt. In his igit̄
tur oib⁹ peccāt pleriq; medicorū ex eoq; p̄prias no-
tas respuūt atq; ad ea q̄ nō p̄petuo sed frequēter ac-
cidunt cōuertuntur. Eiusdē erroris occasione ⁊ q̄s
excalfact: id etiā siccare omnino putant. Hoc em̄ ve-
luti coronide summaq; vniuersi sermonis addito se-
cū dum tā libzū finire statui. Quippe p̄blegmone ob-
sessas pres calida perfundētes aqua atq; ita vacua-
ri ab ijs humore cernētes clare indicatū arbitrātur
siccitate omnino calori succedere: neq; id modo vbi cū
siccitate is verū etiā vbi cū būore est cōiunctus. Le-
terū nō ē idē vel vacuasse ab aliquo humore q̄ locis
q̄busdā sit dispersus: vel p̄prias particule alicuius
tēperie sicciorē reddidisse. Si quidē inequalis que-
dā in his q̄ p̄blegmone laborant partibus intempe-
ries est: similibus: scilicet corporibus a p̄prio tem-
peramēto nōdum amotis: s; assidue ad huc in mu-
tatione atq; alteratione versatis oibus nimirū inter-
positis inter ea spaciolis fluxione refertis. Quocūq;
igit̄ calida humidaq; natura sunt cū sic affectis ad-
mouentur ipsa quidē supuacanea q̄ media similari-
um spacia occupatū euocant. Corpora tamē ipsa
tantū abest vt siccet vt etiā illis būore adiciāt. Ac ip-
sa q̄dē veritas ita se habet. Demōstratio tñ euident
dictis requiritur. Verū eā cū ⁊ longiorē existimē q̄
vt buic libro inferatur ⁊ auditorē desideret qui me-
dicamentorū facultatis sit nō ignarus in p̄sens dif-
fero. Ceterū vbi in tertio libro de oī tēperamentorū
genere tractauero ac de is q̄ potestate calida frigida
humida: siccaq; sūt omnē methodū indicauero mox
integrū libellū scribere de inequali intēperie de tēpe-
ramentis disceptatio tū ad libzōs de medicamentis
tū ad medēdi methodū nō parū adferet cōmodū.
Galeni de temperamentis: Thomā Zinacro An-
glo interprete: Libri secundi finis.

Galeni de temperamentis liber tertius. Thomā
linacbro interprete.

Quod energia si

ue actu calidorū frigidorū humido-
rū ⁊ sicciorū vñ quodq; tale esse vi-
catur: vel q̄s summā habet etusinosi-
di qualitatē vel q̄s vincit in eo id ge-
nus qualitatū aliqua vel q̄s ad co-
gnati generis mediocre aliqd vel ad vñ quolibet
a nobis sit collatū prius est traditū. Adonstratū p̄-
terea est quēadmodū ea q̄s agnoscere exacte possit.
Reliquū ē vt de ijs q̄ talia potestate sunt disseram:
si tamē prius explicuerim⁹ q̄s ipso potestatis noie si-
gnificet. Est aut̄ breuiter et ⁊ facillima ⁊ clara expli-
catio. Quippe q̄s quale dicat tale nōdū est sed p̄-
tale esse id hoc esse potestate dicimus: hominē verbi
gratia qui modo natus fuit: rationalem ⁊ auē vola-
tilē ⁊ canē venaticū ⁊ equū celerē scilicet q̄s eoꝝ vñ
quodq; futurū oīno est: si nihil id extrinsec⁹ impedit
at hoc ceu tā id sit appellātes. Unde (arbitror) bec
esse potestate nō actu dicim⁹: perfectū nāq; est: ac tā
p̄sens: ipsa energia siue q̄s actu est. Nō hō potestas
te est imperfectū ⁊ ad huc futurū: atq; vt fiat quidē
id q̄s dicat: veluti habile nō tñ ad huc subsistēs. Si
quidē nec infans rationalis tā est sed talis futurus
Nec q̄ modo editus est canis venator: q̄ scilicet ad-
huc nō videat: sed q̄s venari queat si adiūctū p̄es-
niat incrementū sic noiat. Ac maxie quidē p̄prie sos-
la ea potestate esse dicim⁹: i q̄s natura ipa suapte
impetu ad absolutiōē venit: vtiq; si nihil ei extrin-
secus impedimēto sit. P̄terea q̄s q̄s hēntiū (vt sic dicā)
cōtinētes materie sunt: nec refert cōtinētes an cōue-
niētes: an p̄prias dicas. q̄ppe cū ex oibus indicet:
q̄s p̄pinquū est q̄s nec alia intercedēte mutatio-
ne sic dicitur: verbi gratia cū sanguinē potestate car-
nē q̄n nūmā mutatiōē ad carnis gētiōē requirat.
At nō q̄ in ventriculo habetur cōcoctus cibus: cōtis-
nēs carnis materia: sed prius sit sanguis opz. Nō
glus etiā absunt: maza ⁊ panis. Quippe q̄ vt caro
fiat: certas sui mutatiōes requirāt. Ceterū bec quoq;
oia potestate caro dicunt. Etiā ante bec ignis: aer:
aq; ⁊ terra. Etiā borū ipsoꝝ p̄munis materia atq;
bec quidem oia magis minus vt abusive loquentis
bus nobis dicuntur. Primus autem modus eorum
que p̄tate esse aliqd dicuntur: maxie est. p̄prias. Pro-
xim⁹ buic est eoꝝ: q̄ sunt p̄pina materia: veluti si
humidā exbalationē flāmā ēē aut balitū aerem dixer-
is. Dicat potestate esse: ⁊ q̄s ei q̄s ex accidētī dicat:
est ex aduerso positū: vt si carnosū q̄s iuuenis in fris-
gida lauationē corpus ei⁹ ex accidētī nō ex p̄pria
potestate calfacere dicat. Ergo tot modi: nā potes-
tate calida frigida humida: ⁊ sicca dicent. Dubita-
bis quoq; nō absurde cur Lastoreū vl Euphorbiū
vl Pyretrū: vl Struthion vl Nitru vl Alyū calida
esse dicam⁹. Rursus lactucā vl cicurā vl mādragorē
vl salamadrā vl papauer frigida. Verū ne sub p̄dis
eis tā modis p̄prehēdant an alia q̄piā ratione dis-
cant q̄ dicat nōdū sit. Bitumē nāq; resina ⁊ seuū: ⁊
oleū ⁊ p̄r calida potestate sunt: q̄s vtiq; energia
calida celerrime fiāt. Etm celerrime inflammat. P̄terea
ea cum corporibus nostris admouentur: ea man-
feste calfaciunt. At Calcatitis: Alyū: Synapti: Nis

trum: Acorum: Adeon: Eofus: Pyretum cum nobis sunt admota: calida videntur. Alia magis alia minus. Non tamen sunt idonea: q̄ in flammam vertantur. An igitur seipfos fallūt: qui id solū estimāt? Nunquid aliqua non facile in flāmā transmutantur quos vtiq; non sic? Sed an non vertantur in prunā estimare oportebat: cū sit pruna ignis non minus: q̄ flamma. Hoc tamen discriminē: quod aerē: vel aereo quopiā in igne mutato flāmā: terra: vel terrea re aliqua accensa: sit pruna. Atq; batenus quidē consensire secū sermo omnino videtur. Siquidem videntur medicamenta ea que vbi ignem attigerint facile accenduntur: nos quoq; excalescere: nisi quod propter crassitudē intra corpus non facile assumitur. Disseretur enī de ijs latius in libris de medicamentorū virtutibus. Quocunq; tamen medicamenta nostrū corpus excalescere videntur: ea prōre vertuntur in ignē. Ac quomodo igitur inquirunt tangentibus non sentiuntur calida? Hoc baud scio cur dicant. Nā si energias: iā nunc calidū esse predictoruz quidq; diceremus: profectō mirari liceret: quomodo tangentibus non appareant calida. Nunc quod possint facile calida esse: idcirco ea potestate talia vocamus. Itaq; nībū miri: si eos: qui se tangunt nondū calfaciant. Veluti cū nec ignis ipse augetur: priusq; victa ab eo ligna sint mutata: quod aliquo tēporis spacio omnino fit: ita nec aiantū calor a medicamentis: nisi illa prius ab ipso sint mutata. Quippe alio genere calefit is qui ab igne vel sole inrepsit: alio is qui a predictorū quouis medicamentorū. Illa nāq; actu sunt calida: medicamēta nequaq;. Itaq; nec calfacere nos valent priusq; actu talia fiant. Ac quod actu talia sint: id a nobis accipiūt: veluti si cū calami ab igne. Ita vero et ligna ex sua quidem natura frigida sunt vniuersa: s; que sicciora sunt: et gracilia: ea facile mutantur in ignē. Que humidiora sunt et crassa: spacio egēt maiore. Nihil igitur miri est si medicamenta q̄ primū quidē in parua et tenuia frangi postulat: secūdo loco: vt tēpore aliquo: tamen in minimo: corpori nostro quo calida fiāt: sint adiūcta. Tu vero si ea nec cōminuta: nec prius calfacta: calida tamē iā fieri censes: quid significet: quod potestate calidū dicim? parū mihi meminisse videris. Sic cū ea exploras: tanquā energia sint calida. Sed nec illud mirū: si quo re calfaciant: calefieri ipsa prius postulent: cū idē fieri cernat: et in lignorū exēplo. Quippe hec vaneſcente malias: morientēque flāmā: rū seruāt: rū vero augēt dū ab hac ipsa prius caleſcūt. Nō est igitur alienū: calidē: qui in animantib; habet: eiusmodi medicamētis quasi alimento quodā vti quēadmodū ignis ligno. Quippe id ita quoq; fieri cernim? Si vero per frigerato corpori eoz qd̄ vis quātūvis diligēter cōminutū inſpergas: proſus nō caleſcit. Proinde q̄ refrigerate ptes sunt: eas eiusmodi medicamētis plurimū perfricam? vna calores perfricando excitates: vna rarū. qd̄ prius frigore fuit dēſus: reddētes: quo scilicet tum inſtroſus pbarmacū penetrat: tū natura li animātis calori cōiunctū mureſcit: ac caleſcit. Quippe cui? si particula quepiā vel minima: calori energias p̄cipiat: būc deinde in totū propter continuitatē porrigat: perinde ac si ex parua ſcintilla redā summo tenus accēdat. Siquidē hāc vniuerſam facile depaſcit ignis: nibilo ampli? ſcintillā requirēs. Ac quēquid quidem potestate calidum est: būc nondum in

natura sua calidum frigido prepollet: sed prepin quo est: vt prepolleat adeo vt breuē opem quo vincat extrinsecus: requirat. Hanc illi modo trici abū de prestare potest: mō vel ignis vel corporis alius natura calidi tractus. Nō est igitur iā aduū rationē reddere: quid cauſe sit: cur alia proutinus vt corp? noſt? cōrigere: recalcacere id poſſint: alia poſt lōg? id efficere ſpaciū. Quippe ex ijs: que igne appropinquant: alia ſtatim accenduntur: veluti elychniuz: et tenuis reda: et pice? ſicc? calam? alia niſi diutius sunt admota: nō vincunt: ſicut rinde lignū. Illud por? definiam? cuius vtiq; demonſtratio cū de naturalib; potentijis agemus: tradet. Ex hypotheſi nūc quoq; ppoſitorū cauſa: eo vt n. ur. quatuor niſi mirū dicētes totius corporis proprias facultates eſſe: vna idoneorū tractice: alterā eorū eim reſcētes: tertā alteratrice: et quartā q̄ alieni ſit ſegregatiue: eas dēq; facultates effectus eſſe tot? in quouis corpore ſubſtātie: quā etiā cōſtare ex calido: frigido: humido et ſiccō inter ſe mixtis dicim? Vbi igit corp? vnaqua libet earū: q̄s in ſe habet ſilitatū: corp? qd̄ ſibi admouet: demutat: nec ipſum hoc caſu totam ſubſtātiā exiſtimādū eſt agere: nec qd̄ ab ipſo mutat poſſe eſſe ſimilari. Quare nec vnq; nutrit: qd̄ ita mutatū eſt: id qd̄ ſe mutauit. Ac ſi illud muret: id eſt: ſi tota ſubſtātia opereſcit: vtiq; tū ſibi aſſimilabit id qd̄ mutatū tū ab eo nutrit. Neq; eſt aliud nutritio eſt: quā adſimilatio perfecta. Nūc aut hoc definitū eſt: inde rursus incipiendū. Omne animal cōueniēte ſibi nutritur alimēto: pueniēs autē cuiq; alimēti eſt: quēqd̄ aſſimilari? corpori qd̄ nutritū: poſteſt. Oportet igitur toti nutritis ſubſtātie: cū tota nutriti natura p̄muniō aliqua: ſimilitudoq; ſit: proſus hic qd̄ nō paruo exceſſus: defectuſq; ſubſiſtente in ipſis diſcrimine cum alia magis conſentientia: ſimiliaq; ſint: alia miſmus. Proinde etiam alia conſcicendi opere valentior: ac diuturniore alia minore ac breuiore egent: autum carol minore: ſuilla: maior: bubula etiam hac maior. Minū vero vt aſſimileſcit: op? deſiderat minimū. Quo ſit: vt tū nutrit: tum robozet celerrime. Porro id quoq; in cōcoquēdi iſtrumētis: vtriculo teſtinoze: et venis: proſus aliquandū traxerit opoſter: quib; ſcilicet preparatū: nutritre corpus iā queat. Ante vero quā in his ſit demutatū: fieri nō poſteſt vt animalis corpori ſit nutrimentū: ne ſi per totū diem ac noctē extrinſec? ſuper corp? ſit impoſitū. Adulto q̄ minus panis: vel beta: vel maza: foris ipſa nutrit. Atque quidē adſimilantur: omnia nutrimenta vocantur. Reliqua oīa medimēta. Eſt poſſo et horū natura duplex. Quippe vel eiufmodi ſunt adſūptas: eiufmodi etiā permanentia: vincunt: corpusq; mutāt: ad eū modū: quo id eſbos: atq; bec proſus tum venenosa: tum nature animalis corruptionis medicamenta ſunt. Ad mutationis inītiū ab animalis corpore conſecuta: deinceps iam putrefcūt: ac corūpūtu r: deinde corpus quoq; vna corūpūtu ac putrefacūt. Sūt aut bec quoq; nexia venena. Eſt bis etiā ampliū tercia medicamētorū ſpecies: eorū nimis ruz que corpus recalcacūt quidē: mali tamen nihil aſferūt. Eſt et q̄ta eoz ſpecies: q̄ agūt et p̄aſiūt aliqd̄ ſpacio vincuntur: plane que adſimilantur. Accidit poſſo bis: vt iā medicamēta ſint q̄ nutrimentā. Nihil autē miri eſt: ſi exigū? conſecuta momentū: aliq̄ maximā a priore natura mutationē habēt. Lēnūtur

cum eiusmodi multa in his: que extra nos sunt. Si quidem in ea Abyssia: que est Asia pars; domus hac aliquando ratione cōflagrauit. Erat proiectū columbinum sterus: cui tam pueri et exalfacto: ac vapores edent: et tangētib? admodū calido in propinquo festra fuerat: ita ut tam cōtingeret eius ligna: que large nuper illita resina fuerāt. Adedia igitur estate: cū sol plurimus incidisset: accendit tum resinam tum ligna. Hinc autē flores quedā alie: que prope fuerant: et fenestre nuper etiam resina illite facile ignem conceperant atq; ad tectum vsq; summiserant. Abi autem excepta semel a tecto est flamma: celeriter in totam domum est grassata. Hoc arbitror modo aiunt et Archimedes hostiū trācēs vtrēb? speculis icēdidisse. Porro succēd: et hijs propte lana: stupra: elychniū: ferula. Quicqd deniq; fuit bis siccū rarūq; est. Flāmā edūt et lapides attriti: atq; hoc magis si q; sulphure illos illeuerit. Eiusmodi erat medicamentū Adedee. Quippe quod quibus est illitum: omnia vbi in id incidit: calor accendit. Constat id ex sulphure: et humido bitumine. Jam illud ceu rem mirandam quidam ostentauit. Exstinxit lucernam ac rursus muro admoens accendit. Alter lapidi eam admouit. Fuerant autem tum murus tum lapis sulphure contracti. Quod vbi depebensum est desijt mirum videri: quod ostentabatur. Ergo omnia id genus medicamina: perfecte atq; consummationem calida acbuc non sunt aptissima tamen ut calida fiant. Atq; idcirco potestate calida dicuntur. Ac de ijs quidem nulla est dubitatio: si nec cur vinum bibitū valenter corpus calfaciat. Adstratum enim supra paulo est id non vtiq; ut calidū medicamentum: immo ut conueniens nutrimentum calfacere animal. Tanquam enim ignis idoneum alimentum: ignem ipsum auget: ita quicquid corporis natura calidiorum proprium et naturale est nutrimentum id ea semper non solum roborabit: sed etiam inustum eorum calorem augebit. Atq; id quidem omnis nutrimenti communis effectus est. Vno preter cetera propriū: ac suum est mutationis celeritas: ita vtiq; ut tede: elychnij stupe piciis. Jā vero ab ignis exēplo non discressi: admoneamus rursus de lignis humidis: que ipsa quoq; ignis nutrimentum sunt. Etenim non statim: aut continuo eoq; sepe numero igni iniecta: non solum flammam quasi sopiunt: sed etiam si imbecilla est et parua: corrumpende quoq; eius periculum afferunt. Sic profecto et in animalibus cibi qui vti prozsus adsimilantur: et corpus nutrant spacio egent: bi frigus vniuersi: potius q̄ calorem afferre in presentem videntur. Ceterum calfaciunt bi quoq; spacio: non secus: ac reliqui cibi: si semel ut corp? nutritiā: sint psecuti. De ei nutrimentū: q̄ren? nutrimentū est: aialis calorē auget. At si deuoretur quidē ut nutrimentū: nec tamen superetur id erit quod Hypocrates dixit: nomine quidē nutrimentū: re autē imime: quippe cū trifariā nutrimentū dicatur: sicut ipse docuit his verbis. Nutrimentū est: et qd nutrit et qd velut nutrimentū est: et qd futurū nutrimentū est. Quod vtiq; tam nutrit: et corp? adiungitur: nec amplius futurum est: id proprie nutrimentū nominatur. Ides vero et corpus quod nutrit: exalfact: quod reliquū neutrum facit: quod scilicet proprie nutrimentum non sint: sed alterū eorum veluti nutrimentū: alterum tale futurum. Proinde nec vinū ipsius semper animal calfacit: que ut nec oleū flāmā accendit: tamen si apertissimū est ignis nutrimentū. Immo si imbecille et extiguae flammę: confertim multū oleum infundas: suffocabis ea: prozsusq; extingues: potius q̄ augebis. Sic igitur et vinū: vbi plus bibitur: q̄ ut vinci possit: tantū abest: ut animal calfaciat: ut etiā frigidiora vitia gignat. Quippe apoplexie: et paraplegie: et q̄ grece caros: et comata vocant? et nervorū resolutio: et comitiales conuulsiones: et tetani: immodicū vini potum comitatur: quorū vni quodq; frigidum est vitium. Generatim enim quęcūq; assumpta in corpus: ut nutrimentum calfaciunt: hec interim frigefacere deprehēdas: que scilicet: ut flammā ab eadē materia: non augeri modo: verū etiā aliquando extinguit. Atque hec quidē omnia: tum ijs que de elementis: tū ijs que de temperamentis sunt prodita consentiunt. Illud fortasse dissonare videbit: quod ex ijs que ut nutrimentū comedūtur: aliqua curi imposita: hanc erodūt: atq; exulcerāt: sicut sinapi: muria: allia: cepe. Verum hoc quoq; cū positis a principio hypobesibus cōcordat. Etenim propterea quod tū in vētre cōcocta: tū in venis in sanguinē versa mutantur: alterāturq; preterea quod vno loco non permanent: sed in multas partes diuisa: vnde quaq; feruntur. Adde et quod non solum multis succis miscetur: sed etiam cibis: cum quibus sumuntur. Adhec quod celeriter eorum et concoctio: et partium separatio perficitur: ita ut quod conueniens in eis est adsimiletur: quod superuacuum et acre: per alium vrinās: et sudorem excernatur: propter hec inq; omnia: quod foris impositum exulcerat: id comestum non exulcerat: quia si vel vni quolibet horū accederet: satis esset: ad ea q̄ foris sūt itegra seruāda: ubi causā mutationis pa. Si namq; non maneat sinapi: quale extrinsecus fuit: cū est adsumptum: manifestum est: nec vinū eius manere censendum. Quod si tum dirimuntur eius partes: tum purgantur: multo vtiq; magis sic censendū: tam satis erat quod nec eodem loci maneret: cū nec citra curam aliquid efficere posse: videatur: nisi diutius immoretur: sed nec mixtio ipsa cum multis cibis partum momenti habet. Si enim id citra alium cibū solum assumas: facile intelliges quantum molestie: et rotationis ventriculo sit allaturum. Quin etiam: si pluris quodlibet per se: satis probi bere possit: quominus si napi: quod foris facit: idem facere intus possit: multo (arbitror) magis: vbi multa simul coterint. Nam et coquendo alteratur: et expurgatur: et cū multis alijs miscetur: et varie distribuitur: et in omnem partem fertur: nec in vlla moratur. Quod autem si acrimoniam suam seruaret: interna quoq; omnino exulceraret: ex ijs que sponte accidunt vlcēibus intelligas. Significatur enim non raro alijs ex vitioso cibo: alijs ex quapiam in ipso corpore corruptela et putredine vitiosus succus: quam cacochymiam vocant: is aliquando interiorum quoq; aliquid exulceratur: magna tamen ex parte cutis: quoniam in hanc excrementa que in habui corporis colliguntur natura expellit: multis et assiduis vlcēib? afficit. q̄ppe cancr: phagedene: berpetes erodētes: carbūculi: et que chyronia et telephia vocantur: milleq; alie vlcēū generatiōes: ab eiusmodi cacochymia nascuntur. Nec igit talium q̄cūq; est dubitandum. Si nec cur medicamentorū nonnulla: cū nihil nos extrinsec? offēdūt: itro assumpta magnū afferant malus

mū est ignis nutrimentū. Immo si imbecille et extiguae flammę: confertim multū oleum infundas: suffocabis ea: prozsusq; extingues: potius q̄ augebis. Sic igitur et vinū: vbi plus bibitur: q̄ ut vinci possit: tantū abest: ut animal calfaciat: ut etiā frigidiora vitia gignat. Quippe apoplexie: et paraplegie: et q̄ grece caros: et comata vocant? et nervorū resolutio: et comitiales conuulsiones: et tetani: immodicū vini potum comitatur: quorū vni quodq; frigidum est vitium. Generatim enim quęcūq; assumpta in corpus: ut nutrimentum calfaciunt: hec interim frigefacere deprehēdas: que scilicet: ut flammā ab eadē materia: non augeri modo: verū etiā aliquando extinguit. Atque hec quidē omnia: tum ijs que de elementis: tū ijs que de temperamentis sunt prodita consentiunt. Illud fortasse dissonare videbit: quod ex ijs que ut nutrimentū comedūtur: aliqua curi imposita: hanc erodūt: atq; exulcerāt: sicut sinapi: muria: allia: cepe. Verum hoc quoq; cū positis a principio hypobesibus cōcordat. Etenim propterea quod tū in vētre cōcocta: tū in venis in sanguinē versa mutantur: alterāturq; preterea quod vno loco non permanent: sed in multas partes diuisa: vnde quaq; feruntur. Adde et quod non solum multis succis miscetur: sed etiam cibis: cum quibus sumuntur. Adhec quod celeriter eorum et concoctio: et partium separatio perficitur: ita ut quod conueniens in eis est adsimiletur: quod superuacuum et acre: per alium vrinās: et sudorem excernatur: propter hec inq; omnia: quod foris impositum exulcerat: id comestum non exulcerat: quia si vel vni quolibet horū accederet: satis esset: ad ea q̄ foris sūt itegra seruāda: ubi causā mutationis pa. Si namq; non maneat sinapi: quale extrinsecus fuit: cū est adsumptum: manifestum est: nec vinū eius manere censendum. Quod si tum dirimuntur eius partes: tum purgantur: multo vtiq; magis sic censendū: tam satis erat quod nec eodem loci maneret: cū nec citra curam aliquid efficere posse: videatur: nisi diutius immoretur: sed nec mixtio ipsa cum multis cibis partum momenti habet. Si enim id citra alium cibū solum assumas: facile intelliges quantum molestie: et rotationis ventriculo sit allaturum. Quin etiam: si pluris quodlibet per se: satis probi bere possit: quominus si napi: quod foris facit: idem facere intus possit: multo (arbitror) magis: vbi multa simul coterint. Nam et coquendo alteratur: et expurgatur: et cū multis alijs miscetur: et varie distribuitur: et in omnem partem fertur: nec in vlla moratur. Quod autem si acrimoniam suam seruaret: interna quoq; omnino exulceraret: ex ijs que sponte accidunt vlcēibus intelligas. Significatur enim non raro alijs ex vitioso cibo: alijs ex quapiam in ipso corpore corruptela et putredine vitiosus succus: quam cacochymiam vocant: is aliquando interiorum quoq; aliquid exulceratur: magna tamen ex parte cutis: quoniam in hanc excrementa que in habui corporis colliguntur natura expellit: multis et assiduis vlcēib? afficit. q̄ppe cancr: phagedene: berpetes erodētes: carbūculi: et que chyronia et telephia vocantur: milleq; alie vlcēū generatiōes: ab eiusmodi cacochymia nascuntur. Nec igit talium q̄cūq; est dubitandum. Si nec cur medicamentorū nonnulla: cū nihil nos extrinsec? offēdūt: itro assumpta magnū afferant malus

aliqua rursus intro assumpta: nonnūq̄ ledāt: nonnūq̄ cōferāt: aliqua nō solū intro assumpta: s; etiā extrinsecus applicata offendit: quippe vt semel dicā nūq̄ foris: int? que parē agēdi facultatē habet. Neq̄ effi aut vipere venenum: aut rabidi canis spuma: aut aspidis virus: que tamē si extrinsecus corpori occurrant: offendere credūtur: parē vim habēt: vel soli cui applicata: vel intro assumpta. Sed nec illud est mirādum: si certorū medicamentorū vis ad p̄fundū nō puenit. Neq̄ effi necesse est: vt oīa parē habeāt vim. Qd si ex ijs que intro sumūtur nō pauca: certo tpe: et certa quātitate: et in mixtura cū ceteris accepta: cōferunt: in tempestiue autē et largius: nec cum alijs ad mixta ledūt: ne id quidem dubitationē vllā disputationi pariat. Siquidem id cum cibis: tum igni: tum vero oībus: vt sic dicā que corpori occurrūt: accidere solet. In m̄ et mediocri nobis fīama nōnūq̄ op? est ea que vñ: plurimū ex ea iuuatur: cū tamē immodica fīama nos vrat. Ad eūdem modū et frigide portio q̄ mediocritas est: cōfert q̄ immodica est: maximā affert lesionē. Quid igit miri in eodem modo afferat: verū etiā adeo calidū potestate: vt si multū eius sumat: ac in vacuū corp? inferat: erodat profus: vratq̄. Sin exiguū sit: et cū ijs que vehemētia eius remittāt: coniunctum: nō modo nūq̄ in eodem modo afferat: verū etiā calfaciendo iuuat. Zacharim enim: vel Zirenaicam vel medicā: vel partib? ipsam quidē per se: citra in cōmodū sumere nō est. At si oīno exigua: vel cū alijs in tempore cōgruēte sit sumpta: magnopere cōducit. Atq̄ ad hūc quidē modū quēcūq̄ corpus ex calfaciūt vbi mutationis principiū in ipso sicut dictum prius est accipere: recalfacere illud sunt apta. Que vero refrigerāt: veluti papauer? succus: bec a nostro corpore: ne vel paulū qdē demūtatur: sed ipsuz statim vinciūt ac mutāt: etiā si calfacta pri? dederis. Est effi eorū natura frigida: quēadmodū aqua. Quare illud recte Aristoteli: sicut alia multa dicuntur: est: calidiorū: frigidiorū: siccorū: et humidiorū corporū: qd i esse talia per se: qd i ex accidēt: sicut aqua p se qdē frigida est ex accidēt: vbi aliqui calida verū accipiūt? et? calo: breui perit: naturalis frigiditas m̄net. Et qd igit calida aqua fīame intēra: eā extinguit: sic meconiu si id quātūvis calfactū dederis: et calozē aīalis pfrigera bis: et necis periculū afferes. Oīa igit id gen? medicamēta: si exigue sint data: et vna cū ijs: q̄ vehemētia frigoris eorū castigare valeāt: nonnūq̄ vsus aliquē corporib? nris p̄stāt: quēadmodū i ope de medicamētis dicet. Si qdē medicamen id qd Zantaridas recipit: hydericū pdest: t̄ethi cāthar? ipsa: vesicā oīno exulcerat. Verū vbi p ea: que admiscēt castigata est: ac corpori qd plurimo humore grauāt: tum offert: illū p vīnas expellit. Maxime igit est attēdēdū in oībus que potestate calida: frigida ve dicūtur: sint ne ex natura eorū que nutrire corp? possunt: an eiusmodi q̄ exiguū alterationis momētū nacta: deinde fm p̄o priā naturā alterata: corpus ipsum aliquo mō afficiunt. Tertio loco an nullo pacto ab eo quicq̄ alteretur. Si nāq̄ ex nutritiū sunt genere: si quidē vincitur: calefiūt. si nō vincitur: refrigerant. Sin ex ijs sunt que exiguū quippiā alterātur oīno calefiunt. Si vero ex ijs que oīno nō alterantur maxime refrigerāt. Attēdere autē vt dictū est q̄ maxime oportet: ac discernere que per se sunt: ab ijs que per accidēs nō in calidis et frigidis modo: sed nūq̄ etiā secius

in siccis et humidis: quippe aliqua talium cum siccam substantiā sint sortita: vbi largo calore sunt liqueata: humiditatis phantasiā prebent: veluti es: et ferrum. Quedam per se humida: vbi in syncreti frigore sunt morata: apparent sicca sicut glacies. Adhūc nūc igitur de ijs omnibus faciendum absoluto: et sine vlla exceptione iudiciū est: sicut in superioribus monuimus: sed cum eo vt quēadmodum sese in calore frigoreq̄ habeant considerentur. Siquidē si ex quo p̄dita calore: nūq̄ominus humida cernuntur talia esse ex propria natura sunt censenda: t̄ethi cū copioso calore sint sicca. Que vō vel sub feruētī calore fluūt: vel sub puro rigore sunt cōcreta: ne horū quidē altera p se hūda: altera p se sicca sūt existimāda. Ergo tum ad hūc modū distinguere conueniet: que per se sunt ab ijs que per accidēs: tum ad bec ipsa spectantibus: eorum que potestate calida: frigida: humida: sicca ve sunt iudiciū faciēdū. Nō effi ad id qd fm accidēs est: respicientibus: sed ad id qd secundū se est: id quod potestate est: iudicari debet. Porro cōmunis in omnibus: vna que iudicādi ratio est: alterationis celeritas. At cū calidū: frigidū: humidū et sicū dicantur: quōq̄ quod scilicet alia per id: quod exuperat: alia qd eā qualitatē a qua sunt denominata: summam habeant: in vtrumcūq̄ horū p̄o pte vertitur: de quo agitur iudiciū: tale potestate fuerit. Oleum namq̄ calidū potestate est: nimirū quod flamma facile fiat. Eodem modo resina: bitumen: et pix. Vinū autem: quod facile fiat sanguis. Pari modo mel: et caro: et lac. Atque bec quidē totis ipsorum alterationis substantijs: nutrimenta se alterantium sunt. Que vero vnaqualibet qualitate alterātur ac mutantur: ea medicamenta tantū sunt. Ad medicamēta itidē sunt: et que nulla substantie sue mutata parte: sed tota seruata integra: corpus ipsum afficiunt: ceterū graui et nature animalis corruptione: vnde et totū corpus genus deleterion et pestilens dicitur. Quippe bec nō eo minus genere deleteria sunt dicenda: quod vbi plane minima exhibentur: nullam inferunt sensibilem noxam: sic nāq̄ neque ignis ipse calidus sit: ne que nix frigida. Nam horum quocūq̄ si quid p̄o: exiguū est: nullum euident in corporibus nostris excitat affectū: quippe centesima vnius scintille pars est quidem omnino genere ignis: ceterū adeo nos nō vrat excalefaciat ve: vt corpori incidens: ne sensum quidem vllum sui excitet. Ad eundem modum frigide aspergnis centesima portio nō modo nūq̄ offendit: aut refrigeret: sed nec sensum sui vllum prebeat. Nequa igitur sic iudicanda deleteria sunt: immo totius nature sue contrarietate. Porro iudicabitur contrarietas: ex ea que media intercedit mutatione. In elementis verbi gratia: neque aqua mutari potest in ignem: neq̄ ignis in aquam: sed ambo in aerem: is vero in vtraq̄. At illa in alterutrum nullo modo. Ergo continens: et sine medio est aque mutatio in aerem: item que ignis. Non continens: ignis et aque in alterutrum: bec igitur inter se contraria pugnantiaque sunt. Non dissimili ratione papaueris succus: hominis corpori profusus est contrarius: vt quod in eum quicq̄ agere ne vna quidem qualitate possit: multo minus tota sua substantia possit: atq̄ vnum quidem deleteriorum genus eiusmodi est. Alterū est eorum: que ex nostro calore momentum aliquid mutatio nis accipiūt: ac deinde i multas alias alterationes ver?

tuunt: quibus corrumpi naturam nostram accidit. Similium enim omnia delecteria genere sunt etiam si propter exiguitatem nonnunquam nihil quod sentiantur efficiant. Ac que corporis naturam rodunt: putrefaciunt: et liquant: merito potestate calida nominantur. Contra que refrigerant: et sensum auferunt: corporemque notabilem afferunt: frigida. Et priora quidem nihil non rationi consonum: nec ipsa pati: nec in corporibus nostris efficere videntur. Si quidem calido corpori applicata: et mutationis momentum aliquod hinc ad depra: partem eorum ad summam caliditatem: partim proueniunt ad putredinem. Iure igitur pro affectu quem ipsa confectura sunt: etiam corpus animalis afficiunt. Atque corpus tamen ipsa calida sunt: applicata tamen refrigerant: non paruam dubitationem afferunt: utrius potius nature sint. Nam si energia semel calida sunt red data: cur animal non calefaciunt? Si nondum sunt calefacta: quomodo apparent calida? Solueretur dubitatio si distinguatur: quod per se frigidum est: ad eo quod est ex accidenti ita ut Aristoteles docuit. Perit namque celeriter eorum: que ex accidenti sunt calida: acquisitiui affectus: ita ut in priorum nature sue statum facile reuertantur. Porro in applicandis ipsis nobis: que natura quidem sunt frigida: sed per accidens calida duo hec contringere est necesse: ut acquisitiui eorum calor pereat: et propria eorum temperies a nostra nihil immutata: frigida persistet. Et quid miri si papaueris succus: mandragora: vel cicuta: vel simulum aliquid: quis exhibetur calfacta: paulo post euadunt frigida? Eum idem patitur: priscana: et lacte: et far: et pants: ubi in imbecillum ventrem demissa ab eo non superantur. Eum tamen enim non raro a punde frigida. Et quod ipsis manifestus est: quod Hippocrates notauit: pituita ipsa quamuis tam succus sit: atque ex cibis in ventre iam concoctis nata: nihilominus frigida tangentibus sentitur: neque id modo dum in ventre consistit: sed postquam a venis ipsis: purgantibus cuiuspiam medicamenti vires detracta. Tamen enim quod tenacissima est: ac primum ducitur: tamen ne ipsa quidem tractus violentia cal fieri potest. Quid igitur miri: si etiam papaueris succus: quod nature nostre tam contrarium medicamentum est: quod celeriter refrigeretur: etiam si calfactus sit exhibitus: refrigeret autem una secum et corpus? Quippe acquisitum calorem non seruat: propterea quod natura frigidus est. At quia eius substantia a nobis non alteratur: immo potius nos alterat: et nutriat: idcirco nec a nobis quicquam recipit caloris: et pro sua natura nos afficit itaque cum frigidus natura sit: et nos utique refrigerat. Nihil igitur in dictione nostra est dubitationis reliquum. Enim vero quod horum omnium: que frigida per naturam sunt: quicquid plus iusto calfeceris: et propria id natura recedat: preterquam quod nullam dubitationem habet etiam predictis a nobis: affert testimonium. Sicut enim salamandra ad certum usque terminum ab igni nihil patitur: ventur autem: si longiore spacio igni sit admodum: sic et mandragora: et cicuta: et psillum breui spacio igni admodum proprium adhuc temperamentum seruant: largius autem ex calfacta: alio corrumpuntur: nec quicquam efficere: que prius poterant: valent. At talium quidem omnium natura: hominibus maxime est contraria. Sane naturas

cum dico: venturam substantiam: ac temperiem: que ex primis elementis conflatur: significo: calido: frigidum: humido: sicco: eorum vero: que celeriter nutriuntur: convenientissima. Reliqua omnia media inter hec sunt: quorum alia magis: alia minus agere: ac pati a corpore nostro possunt. Siquidem castoreus: et piper agere magis in corpus nostrum quam pati ab eo valent: vinum: et mel: et priscana pati magis: quam agere. Ergo hec omnia tamen agunt circa corpus aliquid: tamen vero patiuntur. Omnino enim ubi duo corpora inter se commissa aliqua multo tempore pugnant: certantque de alterando: utrumque eorum tamen agere: tamen pati est necesse. Fortasse autem et si non multo tempore id fiat: at tamen agit etiam id quod vincitur: in id quod vincitur: verum ita exiguum: ut sensum effugiat. Neque enim si acutissimo ferro mollissimam ceram toto die ac nocte incidas: fieri potest: ut non fiat: manifeste obuiusius. Ita nimirum illud commode dici videtur. Aliis duo illi duru cauat vndula sarum: quippe ita quoque factum cernitur. Etenim vno aut altero ictu nihil adhuc euidentem videre in talibus licet: ex quo factum arduum: ut quidam ab admodum sibi nihil profusus patitur: opinati nonnulli sint. Et cedendum quidem est ita loquentibus. Sepe vero nobis quoque ipsis ita plerumque loquendum est: nisi sicubi ad vltimum exasmen: disputationem perducimus: quod admodum in presentia facimus. Sic igitur de per se quod est nunquam deficientis affectionis dogma: ipsis utique qui solum id estimant: valente demonstratione non caret. Non est tamen eius ad prauas singularem obeundas actiones ullus usus. Si namque adeo exigui affectus sint: quibus assidue afficimur: ut nulli actioni sensibile: et manifestum incommodum afferant: facile profecto continendi sunt: atque ei qui affectus id genus nullo esse dicit non repugnandum. Perinde igitur haberet in ipsis que nutriunt: prope dixerim omnibus: quippe que ipsa quoque in corpore bovis aliquid faciunt: sed nec sensibile aliquid profusus: nec euidentem diuturna tamen eorum exhibitio: magno opere alterat: mutatque iam corpora. Sunt enim et que primo statum vsu: manifestam alterationem suam indicent: veluti lactuca que eos: quibus venter estuat: manifeste refrigerat: atque a siti vindicant: quibus refrigeratum est: manifeste ledit. Conducit vero et ad somnum non parum: neque id alia ratione vlla quam quod frigido temperamento et humido est. Verum sic est humida: et frigida ad hominem: et alia que nutrirunt sunt a praesentibus viridia ligna ad ignem. Quare rationabiliter cibi id genus utrumque praestat: et quod veluti medicamenta corporis nostri afficiunt et quod nutriunt: toto quidem concoquendi sui tempore: ut medicamenta: ubi iam nutriunt ac profusus sunt assimilata: ut que nihil in nos agant sed naturalem calorem augeant: eorum prius est dictum: quippe id omnium que nutriunt: eodem est. Nec est quod miremur si modo exempli viridum lignorum non sumus immemores esse aliqua que priusquam assimilantur et nutriantur: adhuc concoquuntur refrigerent: cum assimilata sunt: ac iam nutriunt: calefaciunt. Itaque usus quoque talium omnium duplex medicis superest: tum ut ciborum: tum ut medicamentorum. Fac namque mutata sit alicui optima veteris cuius temperies: ad calidioris profectio quodammodo lactuca concoquitur: refrigerabitur: et mediocritatem temperamenti assequetur: ubi vero ex ea iam nutritus est: in istum calorem substantiam augebit. In eo igitur vel maxime sese

fallere videtur iuniorum medicorum vulgus quod ignorat in nobis aliquam qualitatē caloris interduci aliquam substantiā eius augeri: tunc quod utroque genere veteres calidius factū animal dicant: quoniam etiā calidius sit: siue calorem eius intendas siue substantiā: in qua prima consistit: inaugeas. Finge namque ex istis que in animalis corpore continentur sanguinē esse per se calidum aut si magis placet flauabilem reliqua omnia ex accidenti esse calida: ut quod quod huiusmodi aliquā habeat partem: nunquid necesse erit animal bifariam calidius esse vel quod plus calidiorum succorum sit fortitius: vel quid calidiores eos habeat quam antea? Adhibi plane ita videtur. Ad eundem modum arbitror et frigidius erit bifariam: vel quod plures illi succeruerit frigidi succi seu pituita: et nigra bilis: vel quod eorum omnium modum non mutato sola qualitas sit intentata. An igitur illi quicquid est: sit corpus quoad concoquitur: qui frigidus natura cibis est sicut portulaca: et lactuca frigide qualitatē non parum percipiat: prococto autem ac ita in bonum sanguinem verso calidi succi accessio: calidi? quod prius euadat: At quoniam nihil horum aut eiusmodi est quid fieri queat: aut etiam acubus mirum desināt tam obstrepere: quoniam vnum eundemque cibum tum nutrimenti: tum medicamenti vsus corpori prestare negat. Quāquā enim si omnino non perqueret: perpetuo maneret medicamentum: sic quā ita est percoctum ambo efficitur. Pote est propterea non concoquat lactuca: vel si manet succus ipsius? quoniam is si liberatur? sumatur: simile in bove cum papaueris succo effectum habet: nunquid hoc casu medicamentum tantum erit: nec aliud quicquam? Memoc (arbitror) de ea re dubitet. Ergo habet omnino lactuca et medicamentum facultatem: ut vero habebat et nutrimentum: quippe quod per sepe nutrit. Ambas igitur facultates simul in se continent: non tamē si militer ambas ostendit. Verum ubi plus eorum in homine quam sit passa: medicamentum potius indicat facultatem. Ubi passa plus est quā egerit nutrimentum. Nec mirum vllū est: si lactuce tū agere: tū pati cōtingit: quoniam enim quod cum paulo loam diximus: non solum i cerā agere sed etiā ab ea pati accidit. Ceterum eo quod multo amplius est quod agit: quod quod patitur: alterum later. At si durissimum illi ferrum ad moueas: cōtra magis pati: quam agere tibi videtur: tamen si agit aliquid tū quoque: sed negligitur precegritate eius vis. Itaque de omnibus propterea cibis: illud pronūciare non dubitamus: quod non solum a nostris corporibus pati: sed etiā agere aliquid in ea possunt: ita vero et de quibusdā: que plane scilicet et luculenter videmus agere: quod non tantum cibi sunt: sed etiā medicamenta. Et lactuca quidē tā cibis: quam medicamentum frigidum est. Lactuca tā cibis: quā medicamentum calidum. Quod si castoreum quoque spacio concoquitur: erit id quoque simul nutrimentum: simul medicamentum: calidum. Ad eundem modum sinapi et piper. Ex herbis quoque anethum: et ruta: et origanum: et pulegium: et calamintum: et thymbra: et thymum: quippe hec omnia cibi: tū medicamenta calida sunt: prius ei quam in sanguine sunt mutata: dum scilicet ad huc concoquuntur: medicamenta: mutata vero in sanguinem: non utriusque ita medicamenta: sed nutrimenta: secunda nimirum nutrimenti significatio: quod id signatur quod nodum est alimentum sive veluti alimentum. Ergo si de lactuca paulo super fecimus: cum duos venter alterum iusto frigidior: alterum iusto calidior sinximus: ita nunc quod pro cōreplendis istis: que potestate calida sunt proponamus eosdē venter. Ergo cum qui frigidior iusto est quoad in eo cōtinetur: ac cōcoquuntur omnes id genus herbe calfaciunt: atque ad tempera-

menti equalitatem reuocant: profuntque ut medietas: alterum vero qui calidus est: inflamabunt: ac magnopere ledent: atque has quidē alterationes qualitate sua inducunt. Nam omnino percocta: et mutata: ac in sanguinem bonum iam versa: naturalis in animali caliditas substantiam augebunt: non qualitatē interduci. In totum enim siue frigidus: siue calidus potestate cibis sit: posteaquā in sanguinem puerfus est naturalē calorem similiter augebit: quoad autem ad sanguinis formam tendit nec dum plane sanguis est redditus refrigerat: excalfacitve animal medicamenti ritu. Sane omnis hec disceptatio ab vno principio pēdet. Quo magis seruandū id: memoriamque tenendū perpetuo est: cuiuslibet corpori proprietate quandā temperamenti esse: que huiusmodi nature sit consentiens: ab hac vero sit dissentiens. Tū si quod conueniens sibi est: in suā naturam transmutetur: eo pacto caloris sui substantiam augere: si ipsius sit mutatum: duorum alterum illi contingere: vel ut calorem quēdā cōquirat utique si id a quo mutatur: calfacit: vel propriū calorem amittat: si id non calfacit. Quod igitur ex istis: quod eiusmodi omnia: ex eorum sunt numero: que relata ad aliquid dicatur: quā ad proprietatem mutantis nature: quicquid assumitur: vel nutrimenti: vel medicamenti: vel utriusque ratione sortitur. Verbi gratia: Lactuca sturno nutrimentum est: homini medicamentum. Rursus cornutici veratrum nutrimentum est: hominibus medicamentum. Siquidē cornuticum temperies assimilare sibi veratrum potest: quod hominum temperie non potest. Ergo manifestum iam arbitror factum quod iudicium eius quod respectu nostri calidum frigidum: humidum: et sicquid dicitur: non ex istis: que extrinsecus sunt posita: sed ex istis: quibus ipsi afficiuntur: certum ex hoc quod fieri possit: atque id tanquā primum ac maxime spectandū: deinde si res exigit: etiā quod ab externis petitur. Nam si euidēs ad sentit: et clarus sit adhiberi medicamenti affectus: huius reliquis notis omnibus posthabitis credendū finem cōfusus: et obsecro: aut etiam mixtus: aut vllam omnino dubitationem sit exhibens: tunc utique ad extrema omnia confertentes de eo iudicandum: ac neque horum quidem ad ea: que longius absunt: sed que ab ipsa questione rei substantia sunt desumpta. Verbi gratia. Si oleum calidum est: non id inde spectabitur: quod glutinosum aut pallidum: aut leue est: sed quod facile inflammatur. Ad eundem modum et in corporibus nostris: non utique id expendendum: an crassarum partium aut tenuium: aut humidum aut leue: aut glutinosum: aut pallidum: sed an calfaciat ad motum. Eo modo nec an dulce sit: an aluum deijctat: an sanguinem: si infusetur: faciat in missione fruxile: quippe hec quod superuacua sunt: cum estimare liceat: an calfaciat cum adimouet. Ergo si notabiliter id valenterque faceret: quēadmodum piper: utique clarum id paulo dubio esset. Illuc cum minime valenter id posset merito in questione vērū. Adulto modo magis de rosacco: et accerto dubitat a medicis atque abigunt calida ne hec an frida prate sint. Agendum igitur id est: ut in omnibus: quod potestate calida: frida: humida: siccaue omnes exactas aliquas clarasque discretiones inueniamus: sicut ante de energia sic dictis fecimus. Porro incipit arbitror ab istis qui cunctissima sunt: quoniam in istis exercitatur: facile persequetur ea: quod minus sunt euidētia. Ergo statim ut corpus vel illud medicamentum cibis ve adimouet: expers esto omnis acquisitum caloris: et frigoris. Quam enim in superioribus de

terminationes inuimus cum sicca et humida corpora
dignoscenda propofuimus: eadem nobis nunc quoque
in istis: que potestate calida frigidaque sunt: non mi-
nus erit utilis. Nam siue potestate frigidum: cum id
applicas: manifeste calfacias: siue calidum refrigeres:
corpus primo occurrit qualitatibus acquirere: non eius:
que propria est rei ad motum: sensu afficitur. Ut ergo
ad motum rei vera synceraque natura exploretur repidum
quoad fieri maxime potest esto: nec ullas extrinsecus
notabile alteratione valentis caloris: frigoris ve cepe-
rit. At prima quidem ad motum medicamenti prepara-
tio talis esto. Applicatur autem cum eius vim explo-
ras: non cuiuslibet corporis affectui: sed simplicissimo:
et quoad fieri maxime potest summo. At si summi quis-
dem caloris affectionem ad motum frigoris sensum ex-
citet erit profecto sic frigidum. Pari modo si frigidum
affectui applicatum calidum statim appareat: id quoque
erit calidum in vel calide affectioni calidum: vel frigide
frigidum sentiat: non est quod hoc calidum illud tri-
gidum omnino pronuncies. Est enim aliquando sum-
mi caloris affectus: quem mediusriter frigidum medi-
camentum adeo non alterat: ut refrigerando: densando que
summi extrinsecus corpus: calorem intro concludat: ac
diffilari vetet: inde que affectum magis accendat. Trave-
ro est quid frigidum affectui adinuenitur: nullum affe-
rat calorem: videndum est num id: cum sit aliquid medio-
criter calidum: nihil egit in affectum qui summi indi-
git caloris. Ergo nec sic: ad motum medicamentis explo-
randi vis est: nec si ex accidenti aliquid efficiat: non
per se. Iudicabis autem quod ex accidenti aliquid fac-
citum ex affectu ipso: tum tempore: ex affectu: si is
simplex est: et unus: at a tempore determinabitur iu-
dicium ad hunc modum. Quod protinus ut ad motum
est: calfacere: vel refrigerare manifeste cernitur: id ut
que et ex se: et per se tale fuerit. Quod tempore id facit: for-
tasse ex aliquo accidenti hoc est actum. Veluti iuueni
quadrati corporis terano estate media laboranti: frigi-
da liberaliter affusa caloris percussum facit. Ces-
terum quod aqua frigida per se non calfaciat: ex pri-
mo eius occursum patet: sensum namque inuehit frigoris.
Præterea curim quoad ei affunditur: frige facit. tum ca-
lorem: nec in omni corpore: nec dum affunditur inuehit:
immo in tantum iuueni: quadrati corporis: et estate
media: et postquam perfundendo est cessatur. Sicut igitur
frigida quibus incidit: nec illico perfrigerat: siue
animata corpora sunt: siue non animata: siue calida: si-
ue frigida: ita si quod esset tepus: vel corporis natu-
ra: vel affectus ullus: in quo frigida primo statim oc-
cursu caloris sensum inueheret: inire quoniam posset: calfa-
cere ne an frige facere per se nata esset. Nunc cum omnia tum
animata: tum inanimata protinus: et perpetuo frige-
fieri ab ea cernamus: quibus autem insitus calor: velu-
ti fons quidam ignis in visceribus est: his occurrens
repercussum aliquando caloris facit: rationabile arbi-
tror: ex accidenti: non per se talia calfacere: sed nec latet
qua ratione illud accidat. Si quidem stipata: clusaque
corporis summa facie: repercussus: refractusque sit ca-
loris eius: qui a profundo ascendit: quique simul pro-
pter diffusum inopia est acervatus. Simul propter
frigidum circumstantis violentiam in altum recedit. Si-
mul ex succis istis habitis nutritur. Quippe ubi col-
lectus: nutritusque calor ad summa corporis violen-
tius ruit: sit quidam caloris percussus: inditum ve-
ro: ac documentum: quod frigida baudquaquam per

se calorem augit. Nam per se quidem curim perfrigerant:
frigus vero est: densitas: et redditus caloris ad profun-
dum sunt consecuti. Rursus horum: densitate quidem
diffusus prohibitio: redditum vero ad interiora: con-
coctio: consummatioque: qui illis sunt succorum: est ad-
secuta. Horum vero diffusum prohibitio: caloris collis-
genti: succorum concoctio: eiusdem generandi fuit oc-
casio. Porro horum virtutes natiuitas: caloris sequitur au-
ctio. Ergo intercedentibus: et medijs virtutesque: frigida
in animalis corpore: caloris aliquando excitat incre-
mentum: per se nunquam: sed non minus calor est quando
ex accidenti: perfrigerat utique intercedente vacuatio-
ne: sicut perfusio phlegmonem. Tum enim ex calida fluxio-
ne phlegmone consistat propria quidem eius curatio:
vacuatio superuacui est: vacuationi autem particule:
que per phlegmonem ex calfacta est: omnino succedit
refrigeratio. Ergo cum duplex in istis: que phlegmonem
laborant: particulis: affectus sit: unus quidem in quan-
titate: ex superuacui nature modum exeuntis abundan-
tia: alter in qualitate: qui ex caloris spectatur ratione
sequitur prioris eorum curationem: etiam posterioris cu-
ratio: sunt que ex accidenti que vacuat: calentis ma-
terie remedia: et inflammationis particularum refri-
geratoria. Ergo tum hec discernere oportet: tum id agere:
ut pro modo simplicis affectus: etiam virtutum medica-
menti inueniatur modus: verbi gratia: si calidus in
summo affectus sit: frigidum quoque in summo medi-
camentum paratur: si affectus a summo paulum rece-
dat: medicamentum quoque a summo paulum deducit.
Si plus a summo calore absit affectus: ad portiones
absit a summo frigore medicamentum. Quippe si auspici-
catus a tali coniectura examis eorum si si: facilius propria
cuiusque inuenias vim. Ad summam enim in omni simpli-
ci affectu calido: quodcumque adhibetur medicamentum primo
statim occurrit frigoris sensum intulit: id frigidum pos-
testate est. At multo profecto magis: si post primam ex-
hibitionem tale perpetuo manet. Quod si calidum affe-
ctum profusus sanet: frigidum id ex necessitate fuerit.
Adhibendum vero est cum exploretur omnino repidum
ut prius testati sumus. Ubi iam cognitum est tale esse:
deinde curationis causa peritur: recte frigidum sumi-
tur: nisi si medicamentum summi sit frigoris: morbus in
summo caloris non sit. Atque hec quidem diffusius: tum
in opere de medicamentis: tum curandi methodo traditur
ad presens illud saltem nouisse oportet. Si quod calido: et simplici
affectui adhibetur medicamentum: tum protinus: tum
toto denique tempore frigoris: sensum ac facilioris
tolerantie: iuuamenti que laboranti affert: id frigidum
necessario est: tamen in alijs nonnunquam videatur calidum.
Deprehendatur enim in illis: si diligenter explo-
retur: non utique per se: sed ex accidenti ex calfacere. Tum
per se dicimus: vel primum: vel nullo intercedente me-
dio: oibus eiusmodi verbis: idem potestate significa-
mus. In quibus omnibus lector: in opere de medi-
camentis proprijs exemplis exercitabimur. Nunc res-
censitis istis: que ante iam dixi: proposito libro com-
modum imponere finem tentabo. Tum namque calidum
corpus multifariam dicitur: nam et quod sum-
mam eiusmodi habet in se qualitatem: ipsius scilicet ele-
mentum: et quod propter eiusmodi qualitatem polle-
tem: nomen est sortitum: ad hec quod collatum ad aliud
dicitur: vel ad id quod medietate eiusdem sit genes-
is: vel quicquid fortis tulerit: sic et quod potestate ca-
lidum est energia vero uundum dici potest: intelligi
pbari

probari multis modis oportet. Duo vtiq; min⁹ recte si quid non statim inflammatur: id aliqui ne vt ad nos quidē esse calidū potestate putant. Nam siue facile concoquitur: et cito nutrit: erit vt ad nos calidū: siue ad mortū veluti medicamentū calefacit: erit id quoq; vt ad boiem potestate calidū. Sic nū mirū et per singulas aialis species: ipsum potestate calidū siue est vt medicamentū: siue vt nutrimentū: ad illud tñ animal collatū dicit. Est em̄ ex ijs que ad aliquid referuntur: quicquid potestate aliū quid dicit. Quare et probatio: que propria est: melior vtiq; est q̄ que ab extremo petitur. Propria vero est vna in singulis: vtiq; si celeriter tale fieri appareat: quale id esse potestate diximus. Est em̄ potestate ignis: quicquid celeriter in ignem vertitur: potestate vero calidum vt ad hominem est ex speciebus eorum: que ex eo quod in ipsis prepollet: dicuntur: quicquid homini applicatū: naturalis eius caloris vel qualitatem auget vel substantiam. Eadē mihi et de alijs censerē dicta velim: quecunq; potestate scilicet frigida: vel sicca: vel humida dicitur: quū bec quoq; partim veluti ad ipsa elementa partim veluti ad ea: que ex prepoliente sunt nominata: tñ intelligi: tñ explorari: tñ doceri pueniat. Patet vero tñ quoq; qui iudicat: tactus: omnis acutū caloris et frigoris expertē esse debere: sicuti de medicamentis ipsis prius est dictum.

¶ Tertij vltimi librij de temperamentis finis: Ebo-
ma, Linacro Anglo interprete.

¶ Galeni Pergamenis de inequali intemperie: Ebo-
ma Linacro Anglo interprete.

Inequalis intēpe-

ries alias in toto animalis corpore sit: veluti in ea hydropis spē quā Greci ἀνασάρκα vocant: et febris dñs ijs: quas iisdē hepialas appellant: iteq; reliquis oibus exceptis quas Hecticas nominant. Incidit autem et in vna qualibet parte: quū ea vel intumuit: vel Phlegmōde: Gangrena: Erysipellate Ectrope est affecta. Huc p̄tinet et qui Elephas dicitur: et Phagedēda: et berpes. Ac rñ bec omnia cum fluxione consistunt. Absq; autē materię affluxu: solis partium qualitatibus aliquatenus alterādis: inequalis intemperies fuit: vtiq; refrigeratis ijs aut deustis: aut immodice exercitatis aut fertatis: aut aliquid id genus passis. Hā ex medicamentis ijs que foris corpori occurrūt: inequalis intemperies gignitur: dum id vel frigit vel calefit: vel siccatur: vel humectus redditur. Quip̄ be simpliciter intemperies sunt: veluti in ijs: q̄ de temperamentis scriptimus est monstratū. Compositē ijs alie quatuor sunt: quū corpus vel calefit si mul et siccatur: vel calefit simul et humectatur: vel refrigeratur simul et siccatur: vel refrigeratur pariter et madescit. Qd̄ autē eiusmodi intēperies ab equalib; eo distent: qd̄ in oibus intēperanter affecti corporis partibus equaliter non insint: id clare liquet. Ergo quis sit ois inequalis intēperatur generande modus: in proposito libello statutū est exequi. Admonē dī autē sumus: quo clarior nobis ois disputatio sit

de oibus corporis particulis: principio a maximis sumpto que scilicet ne vulgo quidē sunt ignote. Siq; dem: et manus: et pedes: et ventrem: et thoracem: et caput nemo est qui ignorat. Diuidamus autem carus rursus vnāquāq; in proximās sui: que πρῶτα Bzece dicuntur particulas. Verbi gratia: crus in femur tibiam: et pedem. Item totū brachiū: in brachiū cubitū: et summā manū. Hā manus ipsi particule sunt: vola et eius pars aduersa μετὰ κρότιον. Greci vocant et digitū. Dignō: vero particule sunt ossa: carpalago: ligamētū arteria: vena: membrana: caro: tendō: vnguis: cutis: adeps. Has autē diuissē in alias species non est. Sed sunt similes: ac prime: excelsis tamen arterijs et venis. Heenāq; ex fibris mēbranis sunt condite: veluti in tractande dissectionis ratione est traditū. Quinēriā complura esse spatia inter ipsas primas et similes particulas: atq; ijs cēplura maiorāq; inter ipsas instrumentales et cōpositas: aliqua vero et in vna qualibet similari particula: veluti osse cureq; bec quoq; omnia in ijs que de administrandis dissectionibus scripsimus sunt prodita. Ac que mollia quidem sunt corpora: ea qm̄ si bi inuicē incumbunt: interposita spatia latere cōspectū faciunt. Que dura siccaq; sunt: in ijs discernere spatia licet: sicuti ossū cauernulas. Continent be naturaliter multū in sese humoris: butusq; albi: in id cōparari ossa nutiat. Que in cute foramina sunt ea qua ratione fiant: in ijs que de temperamentis precipimus est dictum. Atq; bec monuisse necessarium erat charitatis causa eorum que a nobis deinceps sunt dicenda. De inequali vero intemperie nūc agēdum: tñ quenā eius natura sit: tñ quot eius generā de modi. Ergo quod in oibus particulis corporis: quod fluxione est affectum vnica temperies non sit: prius est dictū: verū id cōe ois intēperament ineq̄lis est. Differentie eius ipsam corporum affectozum sequuntur naturam: quum aliter simplex caro: aliter vniuersus musculus impari temperamento sit affectus. Quippe calida fluxio: vbi in musculum probuit: primū maiores arterie veneq; opplentur: ac distenduntur: ab ijs minores: atq; ita res procedit: donec ad minimas sit peruentū. In ijs vbi valenter impacta fluxio est: nec adhuc sistitur: partim cū per ipsarum forā: partim per tunicas: veluti colatū foras transmittitur: tum vero spatia ipsa vacua: q̄ inter prima sunt corpora: fluxione implentur. Sic oia ab humore omniq; ex parte incallescunt ac perfunduntur. Ea sunt: nerui: ligamenta: membrane: caro ipsa: anteq; bec arterie et vene: que scilicet et prime: et p̄ter: cetera vario dolore afficiuntur. Quippe intērius a fluxione tum excalescunt: tum distenduntur: ac diuelluntur: exterius non modo excalescunt: sed etiam premuntur ac degrauantur. Relique particule: alie comprimēdo solum vel incallescendo: alie vtroq; genere laborant: appellaturq; morbus ipse p̄glemone. Est autē inequalis intemperies musculi: feruēt em̄ iā qui in eo est sanguis. Is secum excalefacit primū quid emac maxime arteriarū et venarum tunicas: mox vero omnia que extra has sunt: quibus scilicet circūfunditur. Ita duorum alterum necesse est sequi: vt si fluxio vicerit: corruptio sequatur: vito tum corporum: in fluxio sit victa: vt musculi ad naturalem statum redeant. Esto igitur prius victa fluxio (rectius em̄ a meliorib; incipit) duplex hic incit

dit curationis genus: quod vel digeretur quiddam bonum
 ris in particulam procubuit: vel concoquetur. Concoctio
 rum digestio optata maxime curatio est. Concoctio
 nec duo necessario sequuntur: puris generatio: et
 eius in aliquod spatium abscissio. Abscedit aliquan-
 do in capacitatem que propinque sunt: tum maximam
 tum minime momentaneam. Quod sane abscissionis
 genus optimum est. Alias in non momentaneam qui-
 dem: non tamen maximam. Interim in maximam: non
 tamen non momentaneam. Ac que in ventricu-
 lum incidunt abscissionum: optima est que in sinu
 eius internum abit: in quem etiam plerumque se aperierunt
 Ad alia vero que sub peritoneum. Pari modo in ijs que
 circa cerebrum existunt: bona est que in priores eius
 ventriculos abscedit mala que sub involucri eius.
 Inter que in posticum eius ventrem se recipit. Qui vero
 circa costas abscissus colliguntur: bi in capacitates
 erumpunt pectoris: ac musculorum quidem abscis-
 sus sub cutem: viscerum vero in arterias et venas:
 quas in se continent: vel in membranam qua operiuntur:
 tur: que ipsi pro cure est. At si victa a fluxione parti-
 cule fuerint: in tantam deveniunt intemperiem: unde
 tum earum pereat actio: tum ipse spatio corrumpantur.
 Porro desinent tum primum dolore: quem mutatis
 ei qualitati fuerint ad similitudinem. Non enim quum mu-
 tata particularum temperies iam est: siue (ut sic loquar)
 in ipso mutatum esse dolent: sed dum mutatur: siue
 in ipsa mutatione. Quemadmodum mirus dixit Hippo-
 crates. Dum alterascit ac corrumpitur natura:
 dolores sunt. Alteratur autem: ac corrumpitur
 cuiusque natura: quum vel calefit: vel frigescit: vel
 siccat: vel humefit: vel eius unitas dissolvitur: in ijs
 quidem intemperamentis que inequalia sunt: ex ca-
 lesfaciendo: vel ex frigefaciendo potissimum quippe
 quam efficacissime qualitates be sunt: secundo loco est
 siccando vel humectando. Ex esuriendo vero vel si-
 ticando: deficiente hic humida illic sicca substantia.
 Ex vulnerando: et erodendo: et tendendo: et premen-
 do: et conuellendo: unitate ipsa soluenda. Ergo si ca-
 lor sanguinis in particula: que phlegmone laborat
 mitis est: tum qui in toto animalis est corpore me-
 diocriter attemperatus: non facile una cum afflicta par-
 ticula calefit: sin vel ille feruet vehementius: vel qui
 per totum spargitur animal biliosus est: illico totum ad
 calorem vertitur: multo vero magis sicubi ambo loco
 currunt: ut qui in phlegmone habetur admodum ca-
 lidus sit: et qui in toto est animante biliosus. Porro
 calefit primum qui in arteriis est sanguis: quod scilicet
 cet is tum natura calidior: tum vero magis spirituo-
 sus sit: post hunc vero etiam qui in venis est. Quod
 si in propinquo visceri: cui plurimus sit sanguis cum
 fessa phlegmone particula fuerit: iam celerius cum
 hoc universus qui in animali est sanguis calore af-
 ficitur. Alioquo verbo quiddam ex facili alterabile est
 aut calidum naturam: id a quo is calefaciente primum
 excaluit. Non secus et ab eo quod frigefacit: quiddam
 facile alteratur: vel natura frigidum: id primum refri-
 geratur. Ac promptus quidem ad alterandum spi-
 ritus est: utpote ex tenuissimis constans partibus.
 Calidissima nature merito est flava bilis: at frigidi-
 ssima pituita est. Reliquorum humorum: sanguis
 post flavam bilem maxime est calidus sicut nigra bi-
 lis post pituita est frigida. Quinetiam alteratur fla-
 uabilis: leui momento: ex quo is in eam agente. Mi-

gra egre alterascit. In summa quiddam tenuum est
 partium: id prompte alteratur: contra cui crasse sunt
 partes egre. Ita necesse est multifarie phlegmonis
 alterationes incidant: propterea quod multifariam
 affecta sunt corpora. Principio namque succus qui phle-
 gmonem excitat: magis minusve calidus est: deinde
 succi putrefactio pro ipsius natura responderet: non mi-
 nimus certe prout is magis minusve est impactus.
 Quippe qui per spiratum caret: celeriter putrescit: velu-
 ti et in externis accidit omnibus. Ceterum quam calida
 temperie sunt et humida: tum utique potissimum. Nam ipsa
 phlegmone laborans particula: vel prope vel lon-
 ge sita est a multi sanguinis visceribus: totusque san-
 guis vel biliosus est: vel melancholicus: vel pituitosus:
 vis: vel spirituosus: atque bec omnia magis minusque.
 Quare necesse est multiformes fieri alterationes: si-
 ue alteri sit collatus: siue idem sibi. Fuit be omnes in-
 equales corporis intemperies: maxime quidem infla-
 mato eo qui in phlegmone est sanguine: deinde eo
 qui in visceribus habetur et corde: atque huius maxime
 eo qui in sinistro est sinu est. In quibus (sicut in opere
 usurpandis manu dissectionibus est dictum) si viuo
 etiam animante: nec ad huc febrem tentato dimittere di-
 gitum velis: vehementissimum deprehendes calorem.
 Quo magis verisimile est: ubi totum corpus preter
 naturam incaluit: hunc maxime sinum ad summum
 peruenire caloris: quippe quam tenuissimum maxime
 que spirituosum sanguinem habeat: ac moueatur per
 petuo. Ceterum in febribus id genus omnibus: cale-
 fit quidem sanguis aliquando universus: quicunque non
 naturalis illi calorem qui ex humoris putrescentia est
 obortus: preterea non tamen aut arteriarum venarum ve-
 tunice: aut aliud vllum circumiacentium corporum
 propter tam temperamentum suum mutavit: sed ad-
 huc mutatur atque alteratur incallescens: siue (ut sic lo-
 quar) calefiscens. Quod longiore tempore hoc patitur:
 etiam vincitur aliquando: propterque mutabitur: ita ut non
 amplius calefiat: sed iam sit preter naturam calefactum.
 Porro terminus mutationis est: cuiusque particule
 functionis lesio. Ad quem usque terminum omnis alte-
 rationis latitudo via est in id quod preter naturam
 est: veluti mixtum eorum ac mediu quiddam ex contrariis
 est: vtriusque compositum ipso naturali propter affe-
 ctum: et eo qui tam plane est preter naturam. Ergo to-
 to hoc tempore corpus incallescens: pro modo altera-
 tionis etiam ad portionem sentit dolorem. Quum vero omnes
 corporis solide particule excalefacte ab absolutione
 iam sunt eiusmodi febre bectica. Greci vocant: ceu non
 amplius iam in humoribus et spiritu: sed in corporis
 bus ijs que habitus rationem habent comprehenduntur.
 Nec doloris est expers: putantes qui ea febri-
 tant: omnino se febre carere: neque enim sentiunt eam: ca-
 lore: oibus scilicet eorum partibus eque calefactis.
 Sed et conuenit de ijs inter naturalis scientie profes-
 sores in ijs que de sensibus produnt. Necque enim citra
 alterationem est sensus: neque in ijs que tam ad per-
 sectionem sunt alterata dolor. Itaque etiam bectice feb-
 res omnes: tum sine dolore sunt: tum nec sensu ab his qui
 ipsis laborant percipere. Non enim ex eorum particulis
 bec agit: bec patitur: quam omnes inter se iam siles sint red-
 ditae: ac unica habeant consentientem temperiem. Quod
 si alia earum calidior est: alia frigidior: at certe caten-
 licet partes que pro nature modo se habent: mutuo se

offenderent: ut pote que sic saltem temperamētis. dis-
fideant caro nāq; calida particula est: os frigidum.
Ceterū tam barū partū: q̄ reliquarum omnū in-
doles inequalitas est modi excessus merito. Sic nāq;
q̄ nec aer qui nos ambit pri⁹ offendit: q̄ ad immo-
dicum calorem frigus ve est immutatus. Eū⁹ alio⁹
qui que in medio sunt differentias: tamen si numero
sas: ac manifestū excessum inter se habētes citra no-
rā sentimus. Ex ijs ergo fortasse nec illud duri⁹ di-
ci videatur: quid Hippocrates alicubi ait: Omnes
morbum vlcus esse. Quispe vlcus vnitatis est diui-
sio. Immodicus vero calor ac frigus ipsoxime acce-
dunt vt vnitatē soluant: plurim⁹ quidē calor dū se
gregat ac diuidit substantie continuitatem: summū
vero frigus: cum stipando tum introitus pariter tru-
dendo: quedā exprimit: quedā quassat: atq; hunc q̄
p̄ā immodici caloris frigoris terminum statuens:
fortasse non incōmode sentiat. Seu vero, is siue ali⁹
immodici excessus terminus est certe cōsistere omnē
immoderatū excessum in habitudine ad aliquid tā
liquet. Non enim pari ratione a calidis frigidisq; affi-
citur omne corpus. Undeq; fit vt aliqua animalis
conuenientes inter se succos habeant: aliqua non so-
lum nō conuenientes: sed etiam qui se mutuo corrū-
pant: veluti homo atq; vipera: quorum vtriusq; sa-
lūa alteri est pernities. Ita vtrūq; et scorpiū nece-
ueris si teinus illi inspueris. At non homo boiem
morfu interemit: nec vipera vipera: nec aspis aspi-
dem. Si quidē quod simile est: id congruū amicitiaq;
est: quod contrarium: est inimicum ac noxium.
Augetur enī quidā ac nutritur a similib⁹: perimit
ac corrūpitur a dissimilib⁹. Itaq; etiā sanitatis tu-
tela per similia perficitur: morborū quozum vtriusq; sa-
lūa alteri est pernities. Vtrū de ijs aliū est sermo. Hectica vero fe-
bris queiam habitū corporis occupauit: minime fen-
tit qui ea laborat. Reliquarū febriū nulla est q̄ non
a laborante sentiat: sed alie magis alie minus
egrotanti sunt graues. Sunt ex ijs et que rigore in-
gerant: fit enī id quozq; symptoma veluti alia multa
ab inequali temperie. Rationem tamen genera-
di et ius in proposito libro tradere non est: prius q̄ de
naturalibus facultatibus demonstratū fuerit: quorū
be qualesq; sint: tū quid agere queq; sit nata. Vtrū
in libris de symptomatū causis de omnibus age-
t. Sed reuertor ad inequalis intemperamētī differen-
cias. Nam quemadmodum ex pblegmone febriena
scatur: tum quod febris omnis ac pblegmone ois: p-
ter hecticas ex morbis sint: quibus inequalis sit in-
temperies: dictum iam est. Porro accendi febrem et
citra pblegmone ex solis humoribus putrescenti-
bus licet. Neq; enī ea solum que inculcata sunt: et p-
spiratu prohibita putrescunt: verum celeriter ea ma-
ximeq; ceterum putrescunt et alia multa: que putre-
dini sunt opportuna. Dicitur vero de horum opor-
tunitate alio loco. Jam alio quozq; genere inequa-
lis oriri intemperies in toto corpore potest: modo
fuliginoso va poze detento: modo exercitationibus
et plusculis laboribus calore adaucto: modo ab ira:
cum sanguis immoderatus fuerit: modo ex de-
ustione: quauis externa incalescit. Porro quod etiaz
his omnibus febribus non secus q̄ in pblegmone
supra est dictum: tum pro virtutis effectricis cause:
tum pro corporis ipsius affectu: alij magis febri-
citant: alij minus: alij baud. quaquam: apertum

esse arbitror. Eque vero et quod intemperies ipsa
nonnunquam spirituosam tantum inuadit sub-
stantiam: nonnunquam ipsos etiam succos: clarum
id quozq; reor. Sed nec minus illud quod omnibus
butusmodi febribus si traxerint: hectica subueniet.
Itaq; sermo noster p̄p̄modū ostendit inequalē hāc
intemperie aliquid ex calida: frigida ve substantia q̄ in
particulā aliquā influat accidere: veluti in his pie-
bat quos pblegmone infestat. Sepe nō ita: sed ipsa
corpis temperie in qualitate mutatū qd alterantiū
eā qdā ortū habeat ab ipso corpore: quedā extrinse-
cus: vtrūq; quū ex putredine tantū aliqua: vel pble-
gmone excitatur febris: ab ipso corpore: quū ab vstio-
ne vel exercitatione: extrinsecus. Dicit aut et de his
fusus in morborū causis. Tāquā aut ex deustione
accēdit febris alterato videlicet corporis tēperamē-
to: itidē nōnulli sepe ex frigore refrigeratū corpore
vebementer sunt: aliq; ho etiā perierūt. Itaq; qd bi oēs
etiā doleant: ne id quidē latet. Porro dolēt et ex ri-
gore ingēti vebementer pfrigeratū: celeriter sese exal-
facere pperarūt: multi q̄ eoz quum subito ac simul
manus igni admovent: ingēti circa vngulū radi-
cē sentiūt dolorē. Et quisq; quū tā luculenter videat
intemperie inequalē doloris eē causam: etiā de inters-
nis dolorib⁹ dubitet aut miret: quosipacto citra pble-
gmone subinde vel laxiore intestino qd colon Gre-
ci vocāt: vel dētibus vel alia quauis particula boies
doleāt. Nā neq; taliū vllū mirabile ē: nec quēdam mo-
dū simul rigēt et febricitēt egrotatū aliquid. Quips-
pe si pituitosus succus q̄ frigidus est: quēq; Praxa-
goras vitreū appellat et amarabilis q̄ calida ē simul
abundet ac persensibilia mēbra moueant: nihil mī-
rū est vtrūq; a cubante pari modo sentiri. Neq; enī
si hominē sub sole feruido statuas et aquā illi frigi-
dā infundas: fieri pōt: vt nō simul et a sole calore: et
ab aqua frigus sentiat. Vtrū hoc casu ambo extrin-
secus sunt: nec paruis portioib⁹ incidit. In febr-
bus quas hepialas vocāt: tū ab interno: tū exigu-
is portioib⁹: eoque vniuersum corpus ambo senti-
re videt. Quum enī tenuissimis portioib⁹ asper-
sum per corpus tū calidū sit tū frigidū nullā sensi-
ū alterius portioib⁹ ita parūa desumas: in qua nō
alterum sit comprehendens. In ipsa tamen accessio-
nis inuasiōe aliqua febricitantiū tū rigēt: tū vero
febricitāt tū ambo sentiunt: frigus immo dicit et ca-
lorē vna verū nō eodē loco: quippe quū possint q̄ ex-
calface sunt partes: manifeste: a refrigeratis discer-
nere. Nā intus q̄ in ipsis visceribus calorem sentis-
unt: in externis partibus vniuersis frigus. Tales
perpetuo febres sunt et que Grece Zippyre vocant
cur: preterea quoddam ardentium febrium perni-
ciosum genus. Quod igitur in his maioribus por-
tionibus accidit: hoc in hepialis contingit minutis
Inequalis nanque est et harum febrium intemperis
es: sed nec minus reliquarum omnium: exceptis tamen
hecticis. Quin etiam ijs qui rigent: nec tamen
febricitant inequale temperamentum est rarum tam-
en est id symptoma. Ceterum incidit tum mulieri-
bus tum quibusdam aliquando viris. Debet autem
omnino deses precessisse vita aut certe ciborum ces-
sam longiore spatio homo sumpsisse: ex quib⁹ ar-
dens frigidus: crudus: et pituitosus nascatur succus
qualem scilicet Praxagoras vitreum existimat.
Porro antiquitus nemo (vt videtur) ita est affe-

ctus: ut qui nec adeo ocio sit: nec in victus saturitate
viveret. Unde factum est ut scripserit antiqui medici:
et rigor febre necessario supervenire. Verumtamen tum
nos ipsi: tum alij tunio: si medicorum non pauci: sepe
numero vidimus rigorem quem nulla secuta sit febris.
Porro componit ex hac intemperie: et ea que febricitan-
tium est: Hepialus: appello ita febre illi: cui ambo
semper accidunt: at in qua rigor quidem precedit: fe-
bris sequitur: veluti in tertianis et quartanis hanc
hepialum non voco. Ita ex duplici inequali intempe-
rie hepialus componitur. Etiam alie febres preter
hecticas fere omnes. Simili genere qui particule ali-
cui? cum tumore morbi sunt hi quoque omnes perin-
de ac pblegmone: cum intemperamento inequali consti-
tuntur: Lancer: Erisipelas: Carbunculus: Herpes: Tu-
mor: Phagedena: Sagrena: quippe commune bis oi-
bus est: ut ex fluxione humorum sint orta. Dissidet in
eo quod alij ex pituitoso: alij ex bilioso: vel melancolicos
succo: alij ex sanguine vel calido: vel tenui: vel bullie-
te: vel frigido: vel crasso: vel alio quopta genere affe-
cto fiant. Declarabit enim alto loco de bono membratum
differencia diligenter. Quod ad opposita disceptationes
pertinet: hoc tantum dixisse abunde est: quod qualiscumque
est fluxio: eadem ratione quoque predictorum affectuum creat:
qua prius ex calida et sanguinea pblegmone gigni
monstravimus. Sed non minus etiam simularum: ac sim-
plicium: primorumque in his corporum singula: sic a fluctu-
ne affecta ad inequalem intemperiem deveniunt. Eterum
extrinsecus per reumatismis ratione calefacta refrigeras-
ta: siccata: vel humectata penit? et in profundo nondum
similiter effecta. Quod si tota per tota mutata alterataque
sint: sunt quidem illico a dolore libera: in difficili ta-
men sic constituta sunt statu. Nec prænouissime his
quis opus de medicamentis sunt precepturi: et post
id medendi methodum: abunde mihi satis videtur.

Galeni pergamensis de inequali intemperie libri
Thoma Zinacro Anglo interprete. Finit.

Lib. Galeni. De optima corporis nostri confirma-
tione: Georgio Valla Placertino interprete: fauste
incipit.

De naz optima no

stri corporis confirmatio: an que re-
peratissima sicut multi veteres me-
dici ac philosophi existimaverunt:
vel optimam quidam esse necesse est tem-
peratissimam: nec tamen reperaturissima
necessario optima. Nam ex calido et frigido et humido
et arido moderata complexio similium partium sanitas
est corporis nostri membrorum. At que ex his oib? ani-
malis est facies in positione et magnitudine: et figu-
ra et numero compositis existit: necnon concedendum videa-
tur ex oibus aut ex plurimis particulis reperaturam
partem aliquam consistere erga magnitudinem ipsarum
vel numerum vel faciem: vel ad seuuicem constructionem
ballucinari. Adoliendum igitur nobis deinceps de
his oibus disputare ab ipsis incipiendo nobis qui
bus in hoc libro vtamur necesse est: quando quidem de
his nonnulli corritantur. Alij confirmationem optimam:
alij affectionem: alij habitum: aut habitudinem: aut cor-
poris naturam: aut utriusque vniuersum vsum est dicendum

putaverit. Ego quidem ut huius insistant rei locu-
tionem non reprehenderim: nec pbauerim acclamantes
secus noiare volentibus. Quippe quod plurima ac maxima
mam curam rerum ipsarum de quibus habetur oratio pu-
tem adhibenda potius quam nominum seu corporis opti-
ma confirmationem siue affectionem siue habitum siue na-
turam siue utriusque alter nominare quispiam volues-
rit: ita demum ponat: si a recepta notione sumat in-
stitutum: ac procedendo in essentia inuentionem, ordine
aliquo ac disciplina indagare: hunc equidem multo
magis laudaverim quam si circa nomina mihi quispiam
subnixus insurgat occupatus. Et perinde nos ita
faciemus a communi notione extorere: eamque definiendo
ad solitam coniectationem disciplina progrediemur.

Que communis notio optime confirmationis.

De igitur corporis optime confirmationis
est notio communis cunctis hominibus:
audieris namque non eisdem verbis loquen-
tes omnes. At intelligitur omnium una
et eadem res est. Sanum itaque corpus cuncti pro-
sus probant quodammodum etiam demum habitus
electissimi: rem vnam nimirum utriusque spectantes: et co-
mentis sententiam reuocantes: id nequaquam deartuatim
et intelligunt: neque perspicue eloqui cognouerunt. Nam
omnium corporis membrorum actiones validas ba-
bere censuerunt: nec facile morbosus causis succum-
bere: eorum quod in actionibus quidem naturalibus
sanitas: quod autem cum quapiam firmitudine ha-
bitus probus quem greci eubetiam vocant. Commu-
ne porro ambobus baud facile morbis alligari: et
perinde omnium quidem habitus confirmatio salu-
berrima ad quam mortales omnes aspirant. Huic vero ac-
cidit quod in actionibus artuatim difficulter et solu-
bile. Preterea non etiam iniuria bonus habitus voca-
tatur iam ipso quoque nomine boni habitus emican-
te: stabile: ac difficulter solubile: sed in magis ad huc
eius quod boni habitus est utpote optimo aliquo ha-
bitu existente: et perinde optimam corporis confirma-
tionem siue sanitatem eminentissimam: siue boni habi-
tus absolutissimam dicam? non aberrabimus ipsamque
iudicabimus prestantibus actionum efficiis difficulter
solubilem. At quoniam id iam definitum est deinceps con-
tactandum que sit huiusmodi habitus corporis essen-
tia: hinc inuentionis persequemur principium quo
pacto affecto corpore optime exerceamus. Ad id igitur
tur quo procliu? perueniam? expedit meminisse quod
iam in alijs demonstravimus commentarijs. Primum
quidem ut ex calido et frigido: et arido et humido corpo-
ra nostra permixta sint. Nec etiam demonstrata sunt in
eo Hippocratis libro qui de elementis inscriptus est
secundo loco definiende sunt membrorum complexio-
nes. At de his etiam dictum est in de complexionis
bus commentarijs. Post hec ut singula instrumenta
lia corporis membra vnam in eadem particula ac-
tionis causam habent: cuncta alia omne absoluen-
tia instrumentum illis gratia effecta sunt. Verum
de his quoque scriptum est ubi de membrorum usu
differuimus.

Que optima corporis confirmatio.

Prima igitur corporis fuerit confirmatio
in qua cuncte similes partes (ita nempe
que sensu simpliciter vocantur) suam nam-
que sunt complexionem: que autem ex vno
quoque eorum instrumentalium compositio in ipsos

rū magnitudinibus et multitudinibus ac faciebus et ad se inuicē cōpactionibus moderatissime confirmata est. Quod em̄ cunctis actionibus optime digestū est: eo etiā inter oīa alia corpora maxime passio- nē fugit: nec simpliciter quisq̄ inuenerit. Quod enim exerceat membrū optime id similitū partū boni tem- peramenti et instrumentalū moderamētis cōfirma- tionis fomentū ac seminū existit: tale nimirū est pre- dictū corpus. Non dubiū igit̄ quā oīm optime ex-erceat. Quod porro etiā difficulter passibile sit maxi- me hoc pacto didiceris.

Quod de nostri corporis detrimētū vel ab exterio- ribus causis vel ab alimentis superfluitatib⁹.

Multis corporibus inflicta detrimēta: alia quidē a causis extrinsecus adueniē- tibus: alia vero ab alimentis superfluitatib⁹. Quae a causis extrinsecus adueniūt calfaciunt et refrigerant et humectant et arefaciunt prae-ter modū: in quo genere ponuntur labores et vi- giliae et merores et cure et id genus alia. Ab alimen- ti autē superfluitatibus genere duplicia sunt. Nam eorū alia quantitate: qualitate alia infesta sunt: spe- cie multiplicia. Quod igitur extrinsecus ex causis moderanter est affectū corpus euitatu difficilissimū est ac palā ex ipsa eius bona cōplexione difficulter et vix ad moderatā complexionē perueniente: quod omnifariā extrema plurimū abīnt: praeterea et recte exercendo optime poterint confirmari ad difficilem passionē nūq̄ capiti laboribus: statim tali corpori existit ut sit praeter alia humoris electissimū sicuti et est infestis merore et furore et vigilia et cura imbribus q̄ et squaloribus et fame: et ut paucis absoluā cun-ctis morbū infligentibus causis: facilius alijs le- uabitur corporibus quod tale maxime profecto q̄ malo humore constant ab eiusmodi causis facile co- arguuntur: vtpote iam per sese proxime ad morbos accedunt: ita quidem nobis accidentibus extrinsec⁹ ac corpus tristantibus dicta a nobis affectio diffici- lime euitabilis. Quod autem neq̄ ab alimentis su- perfluitatibus facile morbos possit euitare id imp- mis hoc pacto didiceris: si fueris ratiocinatus neq̄ exuberantiā in eiusmodi natura neq̄ humores ma- los aut aggregati facile aut aggregatos labefact⁹ re animalium: moderantia certe naturalium exerci- tiorum ad se inuicē et in singulis virtus superfluita- tes subire prohibet: et cum aduenerint facile exer- nit: etiam si quandoq̄ diu permaneant: non tamen ab ipsis superatur: a causis namq̄ vinci morbosus debilibus ac distemperatis naturis existit. At pluri- mum obfistere temperatis et validis qualem optimā esse diximus: habes autem hanc in de complexionē commentarijs: ut temperatum possis dīnoscere: in sextodecimo autem de vsu membrorum ut instrumē- talia membra mediocriter habent: nunc quodq̄ ni- hilominus ex eis que dicta sunt ipsorum memineris quandoquidem non angustatam neq̄ infecabilem rem sanitatem ostendimus inde ipsa libris: sed que ad idoneam extendi possit latitudinem recte habere videtur si vtilis fore debeat oratio: artem exercen- tibus: non solum raro in ipsa corpus et velut exem- plum aliquid Polydetti canonis in oratione ver- sare. Ceterū derelicta ab ipsa in aliquo non equidē iam eminentem et magnū errorem nacta meminis- se expedire. Tum nāq̄ expedire cognoueris optimā co-

poris confirmationem tam et si ortus ipse est rar⁹ cunctasq̄ alias affectiones in quibus quotidie ver- samur facile deprehendes: ita demū precipue nobis extiterit. In cunctis nāq̄ supreme emendatū ut neq̄ similitū partū: neq̄ instrumentalū membrorum quicq̄ immoderanter habeat digestū: non ad modū quicq̄ continue: sed in longioribus temporū cōuer- sionibus fieri consuevit. Aterū deficiens breuiter ab hoc et si continue inspicere potuerit.

Quale sit corpus moderatum: examissimq̄ mem-bris compositum.

Absolute igitur temperatū corpus mediū est inter molle et durū et densū et tenue ca- pillis: amplas habens aut angustas ves- nas: pulsusq̄ ingētes aut paruos. Quod vero admodū moderatū mēbris instrumentalibus capitulo vno comprehensū qualis polydetti canon esse memoraturus est. Quae vero q̄ expediat sunt ca- lidiora praeterea etiā multo frigidiora et aridiora et plusq̄ mediocriter humida vel partē aliquā vnam non recte effectū habere: ea omnia etiā quandoq̄ mo- derationi superfluere videatur confestim quidem se- durius effectū corpus: at cunctis extrinsecus adue- nientibus causis difficulter passibilis est: qd̄ autē melius intus. Quod igitur ab Hippocrate vbi de alimento dictū corporis raritas ad diffinitionē opti- ma quibus plura feruntur sanitatē et morbū perbi- bentur efficere nec enī de sanis simpliciter aut de morbosis corporibus ipsis loqui propositū est: sed de omnibus que ex alimentis gignuntur bonis et malis verba facit ut non iuria memineris superflui- tatū que ex ipso alimento sanorum et valerudinarios corporū. Rarissimū nāq̄ sanitissimū quatenus in bi- sce: at densius morbosius. Contra vero in cunctis prioribus causis quod rarius capitur facilius: qd̄ vero densius ingruentibus morbis resistit facilius. Corpus itaq̄ temperatū ceteris comparatū bo- nis: neq̄ rarū: neq̄ densum dicendū existimamus: sed inter alios excessus mediū obtinet locum. Et perinde etiāq̄ bonū est redun dare in quouis aliquo excedente. Nā quod densius minus causis exteriori- bus facile capitur. Quod vero rarius intrinsecis Atrisc⁹ porro quod baudquaq̄ facile obnoxium est. Ad vngue quidē nihil inuenias. At quodam- modo mediocriter quod mediū inter omnes excessus quod corporū omnīu prozū est sanitissimū: ita etiā quod mediocri ac temperato corpore aridi⁹ hu- mectantibus causis omnibus difficiliter subijctur humidius porro arefacientibus. Itaq̄ qd̄ paulo ante dictū est non omnīu omnino est difficilissime pas- sibile mediū: sed cuiuslibet quidem aliquid in vno aliquo deterius habet. At omnīu electissimū quod non necessariū: vel admodū tale vel parum: sed me- diū est: diximus vbi de complexionibus: et nūc quo- q̄ nihilominus dicitur. At magnū quidem vnum ob materię exuberantiā. Alterum vero parū ob pau- citatem est: qualis ingens statua: ex ere multo: par- ua autem ex paucis: veranq̄ vero portionibus esse moderatam nihil prohibet. Ac certe etiam corpus quod quidem neq̄ manifesto densum: neq̄ rarū: neq̄ durū: neq̄ molle: neq̄ pilosum: neq̄ glabrū opti- me complexionis est quantum fuerit magnitudine. Si etiam moderationes particularum instrumen- talium ad se inuicem custodierit atq̄ ita sit visu pul-

eberrimū: et infirmitudine perfecte sit emendatum. Tastiū autem quod decaat: aut minus duplici de causa sit. Tastiū quidem aut humiditatis redundantiā: aut materie. Adinū aut ob ariditatem dominantem: aut ob materie inopiam: augmentum entis erit si ossa imperarint: imperio subiiciuntur. in exigua magnitudine ob materie inopia aut ariditate. Ab augmento quod cessabit pmissus vnumquodque duplici de causa. Proinde simpliciter non est magnitudo habitus: signum: neque exiguitas ariditatis: sed si hoc quidem magnum etiam molle statim existit: at paruum durum fuerit: si ita hoc quidem humidum illud vero aridum: ceterum si hec inseparabilia: redundans ad magnitudinem aut exiguitatem spectat: sufficiunt: namque complexionum sue cognitiones: sed distributa hec sunt vltimum vbi de complexionibus dictum.

In quibus optima corporis confirmatio.

Quod si hec ita habent erit optima corporis confirmatio in his duobus collocanda: bona similitudo partium complexione et instrumentum calium moderatione.

Finis libri Galeni. De optima corporis confirmatione.

Galeni Liber De Bono corporis habitu. Georgio Alla Placentino interprete.

Quod commune aut simpliciter bonus habitus quicquid proprium habeat ad pugilatum aliqua ratione pugillum bonus habitus tutus.

Habitus boni nominem cunctis rebus ingerere consuevit.

utimus stabilitate et solutionis difficultate nec quicquam magis laudamus aut vituperamus sed cum bonum malumque habitum dixerimus: tam tum definitum qualem quempiam habitum esse pronunciamus. Bonus quidem ita simpliciter habitus in optima corporis confirmatione gignitur. At non simpliciter in vnaquaque corporis natura. Adalus nimium habitus circa omnem corporis insedit confirmationem: siue simpliciter: siue in eo quod ad aliquid dicatur. Expedit itaque meminisse ea que de optima confirmatione diximus qui velit nosse quidnam est simpliciter bonus habitus. Latitudinem namque idoneam habente sanitatem: ut sepe alibi demonstratum est: hunc ipso nomine euerian quod videlicet bonum habitum nominant multi sapientes ac medici. At exolutionem proprio nequaquam nomine vocitant: quatenus autem generis omnis similiter: sanitatem appellauerunt. Et perinde optima quedam sanitas bonus est habitus: et ob hoc in optime confirmationis efficitur corporibus. Quod si tale non fuerit non vltimum subierit optimam sanitatem: nequidem bonum habitum.

Non sane in eo quod ad aliquid iuxta naturam cuiuslibet sit: et ob hoc cum additione dicitur Dionis si ita contigerit aut Adilonis bonus habitus. Nec simpliciter bonus habitus: vnus quidem Adilonis: alter autem Achillis: et alius Hercules: simpliciterque sunt boni habitus et absque additione nominantur: ac sicut pulcher quidem simpliciter Achilles. At simia non simpliciter: sed ut simia. Ex eis autem que cum additione dicuntur etiam pugili bonus habitus: de quo iure dicebat Hippocrates. In exercitationibus ad extremumque bonum habitum: tutum esse non vtiqque simpliciter nominatum: bonum habitum aduenire: cum ad extremum iterit cunctarum corporis affectionum esse tutissimum. Sed aut pugili: aut in gymnasiis versantibus: aut quomodocumque bonum habitum nominare libuerit: quoniam non simpliciter est bonus habitus: neque optima corporis affectio: iure ad extremum sensus tutissimus efficitur. Affectio enim inquit pugilaris non natura habitus sunt melior. Sani quidem habitus perfectio bonus habitus est. At pugili affectionis non simpliciter: sed cum additione: ut formosa simia et cubitum ingens et iniquus calix et impossibilis littera: siue effi cubitum ingens siue calix iniquus. Et idem et in alijs omnibus absque additione simpliciter nominatum: non eiusdem nature est cum additione doctorum: sed quandoque extremo laudandum est: quod si non ita contigerit vituperabile: quemadmodum et pugili bonus habitus: tantumdem effi habere opus est laudabile: ut etiam vituperare congrue non ab Hippocrate solum priscis et alijs medicis: sed ab alijs optimis philosophis quemadmodum a Platone in tertio de re publica in utilitatemque ipsius omnem in naturalem actionem ostendente et ut tutam ad sanitatem indicante. Nec enim dixeris bonam complexionem simpliciter esse corporis: sed magnitudinis ad tumorem tendentis: que sine immoderata plenitudine non fiet: ita etiam tutam ipsam efficiunt et ad reipublice actiones inuirtute. Quo igitur ita boni habitus ad integram cognitionem accedamus: conferre ei expedit equiuocum bonum habitum pugilarem: considerareque quid sit idem virtusque: quidem contra. Adembrozum vtiqque omnium corporis bona complexio commune quiddam est ambobus. Ita et actionum virtus: et si hec etiam bonus humor qui a grecis euehymia nominatur. Hoc patet igitur communia. Alia contraria. Nam sanguinis moderantia: et solidorum corporum omnis acer ut in eis que sunt bonis habitibus. Horum ipsorum immoderantia precipue generis corpulentum in pugilaribus quas necessario malum sequitur cum ad extremum ventum est. Cum enim comederint quantum necesse fuerit: valideque coxerint: redditioque facile in concoctione fiat: sanguinolentiaque: et additio: et productio: et nutritio: sequitur periculum superabundantis habitus quod non sit nature locus additionis et si bocce immoderate sanguine implentur vene: suffocatur ac extinguuntur insita caliditas diffinitione suspensa veluti si taliter contigerit confringitur oppositorum vasorum aliquid que ad iecur et pulmonem et thoracem instruuntur: et tuniculis molliora hec sunt incolis: et priora alimentum excipiunt: et propter multitudinem in ipsis naturalis caliditatis insuper actionum perpetuitatem simile aliquid feruori patitur sanguis tuniculas ipsarum perfrens.

gens quemadmodum mustum dolia. Nec nimis ita sunt omnia immoderatas necessario sequentia repletiones: ac de ipsis demonstrationes: naturales sequantur rationes. Quod autem insitus calor extinguitur affluentibus sanguine venis dictum a nobis ubi de usu respirationis. Quod porro vene disfringantur in resectionibus que dicuntur anorthomica. Ita etiam visus est nouissime Hippocrates: non modo quia ait. In gymnasticis que exercitatoria possumus appellare bonum habitum ad extremum non esse tutum: sed quia alibi scribit.

Subito autem obmutescere sit assumptione venarum destituito corpore: nam subitaneam omnium actionum resolutionem per unam opportunissimam indicauit. Venarum autem assumptiones supra modum exuberantias dixit cum in distillationis refrigerationem fluitant.

Explicit Galenus de bono corporis habitu.

Georgius Ualla Placentinus Magnifico Uiro Antonio Vicecomiti: equiti aurato: Legato Ducis Mediolani. Salutem dicit plurimam.

Trasti me prior beniuolentia Antoni Vicecomes qui antequam ullam tecum habuerim consuetudinem vir et domo et virtutibus insignis me in amicitie tue aleam inuitasti: ego auferam quod in amore non respondere longebat homine alienum planeque nefas esse existimaui: duxi munusculo isto tuum arcus erga me amorem destituerem: Galeni namque de corporis humani distemperantia tibi in latinum conuertimus opusculum: quod apud te et tantisper nostri erga te amoris pignus habueris: quoad maiora tibi sprecuderimus: quebus non mediocriter fueris decoratus. Interim ergo hec paucula pro tentaculo fuerint: quoad opipare cene fercula comparantur.

Galeni de inequali distemperantia: Georgio Ualla Placentino interprete.

Distemperantia in

equalis sit aliquando corporis animati: sicut aqua inter cutem lingue tribus obesa carne: et eis que putride febres appellantur: ac fere omnibus alijs: preterque que becrice nuncupatur. Fit etiam in quolibet turgente membro: aut inflammato aut concrecente: aut verisipelate languente: aut aggrauato: cuius autem est generis qui elephas nominatus: et pbagedena: et serpis. Ceterum hec omnia cum fluxibus. Extra fluentem hunc materiam solis qualitatibus alteratis membris inequales gignunt distemperantiae: refrigeratis: aut combustis: aut magis quam conueniat exercitatis: aut torpentibus: aut aliquid huiusmodi patiensibus. Preterea et extrinsecus accidentibus inequales distemperantiae nostris gignuntur corporibus: aut calefactis: aut refrigeratis: aut arefactis: aut humectis (simplices namque be sicut ostensum est in commentarijs ubi de complexionibus). At ex ipsis compositis quatuor alijs: aut calefactis simulque humectis: aut calefactis et arefactis. Quod autem tales distemperantiae differant a plantis: quandoquidem non sunt in incunctis portionibus distemperanter dispositi corporis et regione deprehenditur. Quis demum modus sit ortus cunctis inequalibus distemperantijs in hac editione ostendetur. Quod autem hec tota aperta sit oratio: cunctas corporis portiones primo meminisse expedit a maximis sumendo exordium: que a vulgaribus quoque dinoscuntur. Adanus namque et pedes et thorax et ventrem caputque nemo est qui ignoret. Resectur porro a nobis unumquodque ex ipsis in contrarias partes appellatur: tibiam uerbi causam coram di cum et crus et pedem: manum in brachium et cubitum et supremam manum. Extreme manus peculiares sunt portiones vola et dorsum manus et digitus.

Digitorum porro ossa et cartilaginee chondri nominantur et nerui et arterie et vene: tunicule hymentes nuncupantur et carnes et tenones: ungues et cutis. Hec autem non cedunt sectione in alteram speciem: sed sunt similium partium et prima preter arterias et venas. Ipse namque ex capillamentis que inespelantur et tuniculis constant: sicut in resectionibus manuarijs est memoratum: ac etiam ut regiones multae sunt inter ea que similium partium et primorum membrorum horumque adhuc plures partes et maiores in medio instrumentalium et compositorum: quandoque etiam paruum quodcumque similium partium membrorum ut in osse et pelle: ac bis omnibus in resectionibus manuarijs dictum est. Adollia igitur corpora inuicem incidentia regiones intermedias incertas efficiunt sensu. Quaeque autem arida et dura et si occulta horum sensu interualla: quemadmodum in ossibus fistule habent aut be natura in se humidum crassum et album ad alimentum ossibus comparatum. At in cute spiramenta quodam flant modo: de quibus ubi de complexione dictum sic deum meminisse necesse est. futurorum causa memorabitur ubi de inequali distemperantia. Jam dicendum qualis hec eius natura sit: et quot eius ortus modi. Quod certe una neutiquam sit complexio omnibus languentis iam corporis partibus ante dictum est. Ceterum id commune omnis inequalis distemperantiae. At differentie languentium corporum naturas consequuntur namque simplex pulpa. Alioqui omnis musculus ad inequalem peruenit distemperantiam celsitudo calido fluxu in musculum dilabente. prime maiores arterie et vene implentur et extenduntur: postea minores: idque fit ad minimas usque in quibus cum valide astringitur nequaquam fluxus angustatur. Annum quidem aliqd in ore. Alterum autem aliquod et per spiramenta ipsa extorsus protruditur: in eoque complentur fluxus qui interfusi medie regiones primorum corporum ut etiam cuncta incalescant: et undique ab humiditate circum exta

Gal. pars tertia.

dēt. bi sunt nerui et tunicae et pulpe ipse: et an ista arterie et vene que certe primū et iprimis varic dolēt. Hinc est a fluxu incallescunt: et extēduntur et diuelluntur: et extrinsecus incallescunt: pariterque atteruntur ac grauantur. At aliorū mēbrorum quedam calefaciendo solū aut atterendo, quedam etiā cū vtriusque laborant vogatque langor inflammatio. Dissperantia vero est musculi inequalis: sanguis enim tam in ipsis viuit ipseque primo concalefacit tunicas arteriarū ac venarum atque ipsarum exteriora: quibus cuncta circumfusa sunt alterūque e duobus occurrere necesse est. Superante quidē fluxu corruptionē cōsequi necesse est superatis corporibus. Superato autē ad id quod contra naturā musculo ascensum fieri. Superetur itaque prius fluxus: satis enim sit a potioribus fumere principium. At in hoc duplex est medele modus aut distractio omni putrescente fluxu aut misso. Ceterū distractio medellarū est adepti optima. Ad diffusionē quoque duo hec necessario consequuntur puris ortus et abcessio. Absistit autē aliquādo quidē in maximā et maxime improbam aliorū assistentium que omniū abscissionum est optima: quādoque in maximā nō vtiq; impropiam vel ad impropiā quidē: sed tamen nō maximā abscissionū que ad ventrem cōfrigitur. Pernitiosa quoque que sub peritoneo: nec nō ea que ad cerebrum. Que igitur ad duos anteriores ventriculos bona. Pernitiosa quoque que sub cartilaginibus meningibus vocatis. In ventriculo quoque posteriore bonae: at que in lateribus abscissione in thoracis latitudine effringunt: et que quidē musculorū sub pelle. Intranseorū autē aut ad arterias et venas et que in ipsis aut subter cōprehendunt tuniculam byemenē appellatam tanquā pellem quāpiam ipsamque sub intraneis existentem. Nō si a fluxu corpora superent in tantam perueniuntur vtiq; bonam cōplexione: vt etiam eorum actionum delect et diuturnitate absumat. Lessabunt autē quoad possunt: tum primū cum mutata fuerint assimulate: nec in eo quod mutata sint cōplexione: sed in eo quod mutantur faciunt mēbra quēadmodum admirandus dicebat Hippocrates naturam euariantibus et absumptis dolores fiunt. Euariant autem et absumunt quālibet naturā aut calefactam: aut refrigeratam aut arefactam aut humectatam: aut per petuitates soluentem in discentperantijs quidē inequalibus quod maxime calefiant vel frigeant. Ne si quidem qualitates efficacissime. Nam vero etiā quod arefiant et humectent. Esurient autē aut sitiēdo efficiēte hic arida essentia hic būda. At in sauctiādo et abrodēdo et extēdendo et atterēdo et diuellēdo petuitate dissoluta. Sanguis itaque caliditas mēbrū inflāmādo equa euadit cōprehensumque sanguinem per vniuersum corpus animalis mediotrem habet cōplexione nō admodū aliquid facile concalefcit languenti si quid ferueat vebementius: vel etiam per vniuersum animal sanguis biliosus exiterit pfectim vndique effluet. At multo magis vbi ambo concurrerint: sitque satis in inflāmatio ne calidus sanguis et per totū animal sanguis biliosus: exstuat primū quidē in arterijs quod sit natura calidior ac flatu turgidior: deinde in venis. Nō si iuxta intranea sanguine affluēt pars inflāmata fuerit: mox et etiā ipsi ingerendo exstuat per totū animal sanguis. Cōprehendendo dicendū in omni

exstuant quāto alterabilius aut natura calidā exstuat. Primo quēadmodū et in refrigerante quantū alterabile: aut natura frigidū eo primū refrigerās. Maxime igitur alterabilis spiritus quia etiā partium tenuissimarum. Calidissima natura est flaua bilis. Frigidissima vero pituita. Præter ceteros portumores sanguis deinceps flaua bile incalescit. Altera vero frigida post pituitam. Præterea etiam alteratur quidē flaua bilis ab omni ipsam subeunte: sed atra bilis vix. In totū vero omne quod tenuius partium est magis alterationi obnoxium est: sicut crassum partium difficulter alterabile: et perinde multiplices inflammationibus alterationes esse necesse est: quod multipliciter corpora disponantur. Ob hoc etiam gignuntur dolores: primo quidē inflammationē ingerens aut magis aut minus est calidis. Deinde tabes ipsius iuxta suam cunctorum naturam. Nō autē etiam iuxta magis et minus astringuntur: que namque non dissilant cito perputrescunt: sicut in exterioribus ossibus. Eū quoque calida et būda natura fuerint tū demum maxime. Enimvero mēbrum inflāmātū: aut ppe aut longe a sanguine abundatū est visceribus. Sanguis quoque ois si inamarefcit bile: sit ve pituitosus aut melancholicus: aut flatu redundans: et hec oia magis in aliquo et minus et perinde multiplices esse alterationes necesse est: alto ad aliquid cōparato: et eodē aliquo ad sese. Que oēs corporis distēctiōes sunt inequales. Præsertim exstuantē ad inflāmationem sanguine: deinde naturali et in corde præsertim hec fiunt in sinistra aluo in qua tamen viuentē animal et necdū febicitante velis digitos cōijcere vt in refectionibus scriptum est manuarijs vebementissimam senties caliditatē. Igitur equum est nō cū vniuersum exstuat corpus cōtra naturā ad extremā tendere caliditatē illā precipue: nā tenuissimarū partium sanguinē et maxime spiritalem habet: mouetque oisariam. Cū in cunctis talibus febribus exultat iā aliquādo sanguis vniuersus: et illā contra naturam caliditatem subit que ex putrefactione humorū suffitata est. Præterea neque tunicæ aut arteriarum aut venarum: neque quicquid aliud assistentū corporū aliquo pacto perfecte alteratur cōplexione modo. Sed etiam transmutantur et estuantes alterantur. Nō si hoc tempore diuturno languent supra buntur aliquando: et propterea mutantur vt nō estuent tantū: sed etiam cōtra naturā calore torreant. Terminus autē alterationis est cuiuslibet mēbro actionis ipsius detrimētū. Hoc autē vtiq; ad hoc cuncta latitudo: via est in id quod cōtra naturā: vt mixtū quiddā et cōe et mediū ex ambobus cōtrarijs factum ipsiusque ad vngue naturale et iā pfecte cōtra naturā in omni tali tempore calefactū corpus spiritate alterationis dolore habet proportionalem. At cum omnes corporis solide partes absolute incaluerint: eiusmodi febres hec nuncupatur: quod non in humoribus et spiritu solum sit: sed iam in būdū habentibus comprebēta corporibus: al dolore autem immunis est existimanturque febicitantes: ita vt propterea febire non videantur: nec essi caliditatem sentiunt cunctis vno modo mēbris exstuantibus. Etiam atque et hec habet proportionem naturalibus de sensibus ratiocinijs neque enim absque alteratione sensus: neque tam in omnino alteratis sensus doloris. Eo igitur etiam cum hec bectice febres a labore immunes et propterea sub

sensum non cadentes sunt languentibus. Non enim amplius in ipsis partibus: una quidem facit altera non patitur: cunctis si similiter iam inter se iunctis factis si milibus: unaque proportionaliter habentibus complexio nem. Quod si una ipsarum fuerit pars calidior: altera frigidior. Eterum non vix eo calidior ut non vicina ingerat tristitia: vel ita iniuncte fuerint infeste naturaliter habentibus partibus differetes etiam ipsis complexionibus. Raro enim pars calida. Ossa vero frigida. Eterum etiam et aliarum omnium sine dolore inequalitas excessus moderantia: ita saltem non vallando non infestant nisi quod immoderata quoniam frigiditas aut caliditas controuertit. Ipsi itaque in medio differentiis quoniam multiplicibus existentibus excessumque apertum habentibus citra mestitiam sentimus. Periclitatur ex ipse illud ratio habendo equitatem: quoniam admodum inquit Hippocrates dicens. Altera cunctos esse morbos: continuat ionis namque solutio vlcus. At immoderate caliditates et frigiditates proxime ad solutem accedunt controuertunt. Nam multa caliditas diuidendo et dissecat do essentie continuam. Ac extrema frigiditas lutescendo simulque irrosus trudedo: alia quidem excipit: alia vero fragilem hunc quispiam ponendo terminum immoderate caliditatis et frigiditatis fortassis non a moderato cognoscere videatur: siue hic: siue alius quispiam sit terminus immoderantie. Verum in eo quod est aliquid tam manifestum est omnem existere immoderantiam. Neque enim uno eodemque modo sub caliditate aut frigore omne corpus digeritur. Et ob hoc quedam suos habent animalia inter se iunctis humores: quedam vero non solum non suos: sed etiam corruptibiles ut homo et vipera. Atroxque enim spiritus alteri perniciosus est. Ita etiam scorpius occides a ieiuno conspurat. Preterea hominem homo ieiunus mordens interficit: non serpens serpentem: neque aspis aspidem. Simile siquidem domesticum est etiam amicum: sicut contrarium infestum et perniciosum. Augere nimirum cuncta et alitur a similibus. Perimuntur vero et extinguuntur a contrariis. Et ob hoc sanitatis quidem custodia ex similibus. At morborum periclitatio a contrariis. At de his alia erit oratio: et illa hectica febris que tam in habitu venit animalis languentis sub sensum non cadit. At cunctarum aliarum febrium nulla languenti sensus expers est. Vix alie magis: alie minus infeste egrotantibus: nonnulli ipsarum rigorem adducunt. Id ita accidit sicut et alia multa ex inequali distemperantia. Ortus autem modum dicere non concedit in hac in presentia oratione proutque naturales parefecerimus potentias: quot et quales sint utque aliquid vniuscuiusque faciendi insita vim habet: at in euenientibus causis de omnibus dicet. Quod redeo rursum ad inequalis distemperantie differentias que inflammationi presto est febris: quod omnis inflammatio et febris omnis absque eis que hectice nominantur ex inequaliter mixtis est egritudinibus iam mihi dictum est: sit quod et circa inflammationem in tabe humorum sola febris: non enim ascripta et non digesta perputrescent solui: sed celeritate hec ac maxime. Tabescent etiam et alia multa que ad tale sunt accommodata. At de ipsorum vi ad id idonea dictum alibi est. Enimvero etiam alio modo circa vniuersum corpus inequalis erit distemperantia. Aliquando quidem fumida distillatione coarctata. Aliquando ab exercitiis ac laboribus auctis caloribus incedit. Aliquando cupiditate feruescente. Quod etiam in his omnibus febribus quoniam admodum prius di-

ctum est in inflammationibus preter efficientis cause potestatem: et preter corporis affectionem. Alij quidem magis. Alij vero minus febricitant. Alij non omnino id manifestum esse censemus: etiam ut spirituale essentiam: aliquando quoque humores succedat distemperantia id etiam manifestum: nihilominus manifestum ut omnes tales febres diuturnas que nominantur hectica comitantur: et quo pacto iam ipsa iudicat oratio: quoniam admodum aliquando essentia calida aut frigida parti alicui influente hac fieri contingit inequalem distemperantiam: quoniam admodum in inflammationibus dictum. Verum sepe numero non ita: sed ipsa corporis complexione per qualitatem alterata: et veluti alterantibus ipsam quedam ex ipso corpore excitantur: quedam extrinsecus: cum in putredinibus solis: aut aliquibus inflammationibus excitata febris ex ipso corpore perurgit: cum in uestatibus et exercitiis extrinsecus dicitur rursus etiam plus in egritudinum causis: sicut est ut efficitur febris alterata corporis complexione: ita in frigore sepe reuolunt refrigerantur per totum corpus. Ex ipsisque nonnulli mortui ceciderunt: utique hi omnes frigeant latet neminem. Atqui dolent quicunque reuolunt refrigerati sunt frigore afflicti. isti se igitur ut confestim calefacti expellunt: ipsorumque multi ceterum igitur manus admovent in vnguium radicibus dolorem sentientes. Deinde quis euidenter causam spectans doloris inequalem distemperantiam adducit si dem, non facit de internis doloribus: aut admiratur quo pacto sine inflammatione sepe numero dolent aut membrum aut dentes aut pars alia: nulla enim talium est admiratio: neque in aliquo pacto simul etiam obrutur: et nonnulli egrotantium febricitant. Illa si humor pituitosus et frigidus que Praxagoras vitrosus vocat: et amara bilis et calor pariter reducantur: ac morietur per sensibilia corpora: nec mirum quicquam vitraque similiter inuoluntudinarium senti. Neque enim si siles in calido sole boiem si frigida aqua frigida fieri potest ut non simul solis sentiat caliditatem et aque frigiditatem. Sed ibi vitraque presto sunt ad magnamque prociunt quibus. At tuxta putridas febres intus et sensum quoque vitraque sentire corpus videat. Nam quod pederentim dispersum est tam refrigerans quam calefaciens: nullus est quod ita membrum capere sensibile possit: in quo citius non existit iuxta iniectionem paroxysmorum. Nonnulli febricitantium et rigent et febricitant: et pariter vitraque sentiunt frigiditatem simul et caliditatem. At non in eodem loco: euidenter enim habet de calefactis definire partes refrigerantium intus namque ac in eiusdem visceribus sentiunt caliditatem. In partibus vero exterioribus frigiditatem sentiunt. Sunt etiam febres que Zopyrte nominant in omnibus tales: quoniam genus perniciosorum causarum ut in his que per magnas corporis partes: id est in tabidis per paruas attingit partes inequalis namque distemperantia que barum quoque febrium: inequalis etiam aliarum omnium preter eas que hectice nuncupantur: inequalis etiam rigoribus non in febricitantibus et raro quidem casus: sit tamen etiam mulieribus et viris quoniam. Oportet autem omnia segne preire victum: aut exuberantiam aliquam edulorum homine longiore tempore. addibere: ex quibus segnis humor et frigidus et crudus pituitosusque gignit cuiusmodi Praxagoras appellat vitrosus. Præter ut vix nemo ita oblaguit quod nemo tam pigre segniturque et explebitur ac exauratum victum produxit. boca priscis scriptum medicis est necessarium febrem rigorem

rem comitari. Verum nos ipsi et alij plerique suntiores medici multa perpexerunt et rigorem quem febris comitata non est: composita vero ex hac distemperantia et ad aliquid febricitantium putrida (ita illam nominio febre cui omnifariam simul ambo contingunt) sic consequutus est rigor: at sequitur febris quæ admodum euenit in tertianis et quartanis. Necque hanc voco putridam proinde ex inequalibus distemperantibus putrida implicatur: et alie propemodum omnes febres præter eas modo que beccice nuncupantur. Et idem etiam quæcunque portio visus alicui sunt egritudinis cum tumore: et cuncta hec propemodum inflammatione per distemperantiam efficiuntur inequalem: cancer: herisipelas: carbunculus: herpes: tumor: phagedæna: gangrena: commune quidem his omnibus ex fluxu humorum fuerunt. Differunt hec quod alia ex pituita: alia ex bilioso aut melancholico humore: alia ex sanguine aut calido et tenui et feruente: aut frigido et crasso: aut aliquo modo aliter efficiuntur.

affecto. Indicabitur de hac specialiter differentia in his alibi. Quod ad presentem pertinet orationem beccicæ satis sit. Atque sit fluxus iuxta eandem rationem que per acta iuxta quauis dictam passionem: sicut ante a calido et sanguinolento fieri ostensum est inflammationi: et ut similitudinem partium ac simplicium et quolibet primorum corporum ab hac distillatione affectum ad inæquale peruenit: et ipsum distemperantie extrinsecus calefactum aut frige factum aut arefactum: aut humectatum: cuiusmodi etiam sit distillatio in profundum usque necdum similiter digestum. Sin totum omnino commutetur altereturque illico sine dolore euadet. In molestiore autem ita disponet constituat. Nec mihi satis visa nosse eis qui medicaminum tractatus velint inspicere: et curandi cum hoc habere disciplinam.

Explicit Galenus de inequali distemperantia.

G. Valerius Joannes Andernacus Jacobo Syluio suo. S.

Digitanti mihi subinde de literarum studio: nullo non esse præconio digni Jacobe doctissime illi videri solent: quod vel otij: vel etiam fame aliquo dispendio disciplinis periclitantibus suppetias fere non dubitant. Quid enim honestius ab homine: vel magis egregium fieri possit: quam priuatum omne commodum publico postponere? At hoc in omni rerum humanarum numero nusquam clarius: ac in medicina videre licet: que nunc optimis viris ducibus qui de alijs bene merendo nihil faciunt reliquit: velut ab inferis reuocatur. Idcirco nunc quod ut a te vir eruditissime audire sepius memini: quisquiliis pro fruge: pro nucleo putamina medicos tenuisse perspicuum est. Quorum quisque illorum non adeo multis retro annis Hippocratem aut Galenum: aliosque id genus auctores perlegerit? Quamquam etiam num haud ita pauci sint qui nocturnis illis suis oculis non modo elucens doctrine diem sereniorem: sed ne umbram quidem sublustrem satis ferunt. verum hos relinquamus. *Ἰακώβω τοῦ ἀνδρὸς τοῦ καλεσθέντος Γαλιένου* Quare ego quoque: quem sepe quasi vocis tue classico ad egregie agendum sicut Alyceus ille: Zeucrum animasti: ut communi utilitati studiosorum vitæque prodessem: Galeni libros de musculorum motu et Leonice non in latinum versos: maiore vel fide: vel diligentia castigatos: et formis venustissimis excussos in publicum emisisti: sed ita: ut stultitia omni relinqueretur: cogitasti enim eosdem a me versos studiosis paulopost imitari. Erant autem adeo informes: ac deprauati: ut facilius esset totum opus de integro retexere: quam emendationi manum admoliri. Quorum autem vitio: typographorumne: an interpretis tale in hominum manus venerit: affirmare non ausim. Erte Linacer Lectorum monet ut si quid non ad amissum exactum in eo offendat: exemplari parum fido potius impurer: quam Leonice. At ut est: laborem quem in emendandis insignioribus vitis suscepimus tibi dedicamus amice integerrime: rogamusque ut leta excipias fronte: dum eruditione tua digniora parturimus. Vale.

Linacer Lectori.

S.

D.

Ami nihil mihi magis in votis sit quam Galeni opera: qui omnium post Hippocratem humane vite saluberrime consuluit: omnibus qui Romana lingua vtuntur communicari: quo animo que in manus inciderunt et per valerudinem potuit: ipse pro meo modulo latina feci: et facio: non potui egregio et usque de motu musculorum opusculo: quod Nicolaus Leonice vir doctissimus latinum fecit: et Florianus meus mihi ab urbe misit: studiosos diu fraudatos finire: nec committere quin id formulis in multa exemplaria quam primum excudendum curarem. Qui legent boni consulent: si non vndeque emendatum inuenient. Unicum enim exemplum erat: quod omni carere vitio raro solet. Et alioquin mendum aliquod impressoris negligentia omnino accesserit.

Vale candidæ lector.

dicorū: tū nō pborū: quorū vtiq̃ fama: ad nos pue-
nit: clare demonstrare tetrauit: quoz eē i vniuersū: q̃
mutuo i se agerēt: q̃litates: a q̃b? q̃ genituz iteritūq̃ Qua-
anoscūt: oia gignātur: ac perimanēt. Quin etiā misce- tuoz q̃
rit eas totas p totas: prim? oim? quoz fama ad nos litates:
precebit. Ili p-noue: principiaq̃ demonstratiōnū: q̃s Quali-
Arist. postea praecebitur: scripta apd euz priorē inue- tates to-
nias. Utū aut sicuti q̃litates: ita et substātiās ipsas te per to-
totas p totas misceri sit putādum veluti postea zeno tas mi-
Lut? asseruit: id q̃d hoc libro disquirēdū nō puto: sentur.

lūtari? mor? propria aīaliū sint: au-
ctio ⁊ nutritio etiā ijs cōmunia: q̄ p
pterea quod nāe ipsius spōte proue-
niunt: αωω τοῦ φύδιδ est nascen-
do sunt dicta fuerit nō imperio natū

cū solā alterationē: q̄ p̄ torā sit substantiā: ad ea q̄ nūc
 mibi sunt: p̄posita: nō ignozari postūle: ne q̄s ossis:
 nerui: carnis: ⁊ reliquozū cutisq̄ p̄tes: pane cōrines
 ri: veluti in quibuscūq̄ disseminatis in eo valis: autu
 mer: ac postea in corpore segregatas: singulas se ad si
 bi simile cō ferre genus. Quāq̄ certe videt̄ vniuersus
 pants: ante segregationē fieri sanguis. Eum si quis
 bono tēporis spatio: nullū aliū cibū assumpserit: mō
 bilo feci: sanguinē in venis habuerit. Atq̄, dociliq̄
 de eozū qui imutabilia elemēta statuūt: opinionē res
 fellit. Et nimirū vt ostēdūt: qd̄ in lucerne flammā totū ab
 sumit: ⁊ ligna q̄ paulo post sūt ignis. Uex. disputas
 ē bos nō statuē: s; quia qd̄ p̄positū est exēplū:
 ad medicine materiā spectat: quo enā ad istūcū dīs
 putationē est vēdūt: idcirco de eo tractē. Egi. Ergo
 missa: sicut p̄miti: s̄ illos disputationē: ijs qui ea dīs
 cere expetūt: q̄ veteres tradiderunt: idq̄ ex ijs: q̄ nos
 de illis seozum meditati sum: oēm deinceps sermo
 nē faciem: s; ea q̄ ab initio p̄posui: quoz: ⁊ q̄ nā
 sūt facultates: tū qd̄ opus edere singule earū sint na
 re: inquirētes. Porro op⁹ appello qd̄ iā factū atq̄ cō
 lectū per actionē est: veluti sanguinē: carnē: neruum.
 Actionē nō ipsum actiū mori. Causa s; aqua hec
 cedit: facultatē. Mā qm̄ vbi cit⁹ sanguis fit: passū:
 quidē cibi: actiūz vero ipsius vene fit mor⁹. Etides
 ntrāsserēdis artubus mouet quidēz musculus: mo
 ventur aut ossa: venari: ⁊ musculozū mori: actionēz
 mōtino: cibi s; ⁊ ossiū symptoma sive accessio: iū: ac
 passio. Illi ei alterā: hec ferunt. Et actionē: quidē
 cer opus qd̄dā nāe apelles: ceu cōcoctionē: digestio
 ē: ⁊ si ita loq̄ liceat sanguificationē: nō tamē s̄ licet:
 p⁹ actionē oīno voces. Si quidē carō: nāe op⁹ est: nō
 tamē est actio: patetq̄ alterū eozū noīm bifariā dici.
 Alterū nō itē. Ac mibi qdē tā vā: q̄ reliq̄rū particu
 laz singule: ob certā quādā tēperie: q̄ ex q̄tuoz q̄tras
 b⁹ sunt: nacte: s̄ vel illo modo agere vidēt. Sūt ta
 mē nō pauci: viri nō incelebres: nec phi mō: s; et me
 tici: q̄ calido ⁊ frigido actionē tribuūt: siccū ⁊ būidū
 o patiētib⁹: ijs subijciūt. Ac prim⁹ qdē Arist. p̄ticu
 sariū oīm cās referre ad hec p̄cipia est aggressus: se
 utaq̄ eū post modū schola Stoicorū est. Quāq̄ his
 dē: vt pote q̄ elemētrozū ipsozū mutuā mutationem:
 ad fusionē: ⁊ defatationē referant: p̄sentancū erat: cali
 dū: ⁊ fridū actiua principia statuere. Arist. nō itē. S; q̄
 q̄tuoz qualitatib⁹ ad elemētrozū ḡnationē fit vsus
 tri: erat oēs p̄ticulares causas i bas reducere. Et ur
 gē in libris de ḡnatione: ⁊ corruptionē q̄tuoz vtiur
 meteoꝛologicis ⁊ p̄blematis: atq̄ alibi tāū duas
 ⁊. Mā si q̄s i aialib⁹ ⁊ stirpib⁹ calidū: ⁊ frigidū ma
 is agere: siccū s; ⁊ būidū pati dixerit: fortasse etiaz
 Hipp. subscriptorē habuerit. Sin partī mō i oib⁹ nō
 p̄bitoz id cōceder: non modo Hippocrate: sed nec
 Aristoteles: mō eozū: q̄ in libris de generatione: ⁊ cor
 ruptione: nō simpliciter ac nude: seu cū demonstratiōe:

Unde
stirpes.
Argu/
mentuz
operis.

Diffini-
tio q̄erj.
Adotus
Adot? i
Colore.
In sa-
pore.
In qua-
litate.

Alteratio.
Latio.
Auctio.
Diminutio.
Generatio.
Corruptio.

Sophi-
staruz o
piniões
varie de
motib?.

παρ
 του με
 του αμ
 μοι ρ
 παρ
 του το
 ρτο γε
 ωιτο

Facul/
tasē ad
aliquid

Alia fa/
cultates
inueniē/
di.

Māe o/
peraco/
poris p/
rtēle fū/
in fetu/
actio tri/
plex.
gnatio.

Auctio.

Nutritio.

De gñā/
tione.

Quali/
tates tā/
gibiles.

Pile al/
teratio/
nis fac/
tates q.
Elemē/
ta sensi/
bilia.

nos docuit: meminisse velle. *Dez* de his: in ope de te peramētis: quātū medicis sit ex vso disquisitum? *Le* rez potētia ea facultas ve i venis: quā sanguificā ap pellat: atq; ēt alia quīs facultas: in relatiōe ad aliqd intelligit. Primū effi actiōis ipi: potētia est cā. *De* inde etiā opis ex accidētī quodā. At hō si cā ad aliqd est (est effi vni? ei? qd ab ea fit: reliquorū nulli?) pla nū est: potētiā quoq; in relatiōe ad aliqd dicit. Ac quoad agētis causē substantiā ignoram: facultatē eā siue potētiā appellam? In venis qdē potētiā quā dā sanguinis facit dīcētēs. In vētriculo: cōcocti cē. In corde pulificā: ac in singulis reliquaz pīcula rū pprā quādā ei? quā edūt actionis. Itaq; si certa ratio: r viā: quot r q facultates sint: inueniuri sum? incipiēdū nobis ab ipis operib? est. Singula nanq; opera ab aliqua pcedūt actiōe. hāc vero oīno aliqua pcedit causa. Ergo nature opa: dū ad huc in vtero gestatur ac fingit aīal: oēs sunt corpis pīculē. *Ed* tū hō in lucē: cōmune in oib? nāe opus est: eaz ad pfectā magnitudinē pductio. Postea hō ēt: vt oēs quā tū fieri pōt pducūt: molitio. Actiōes: q trib? bis opti bus rīdēt: nēcessario tres sunt: vna scz cōgruētī: auctio: nutritio. *Dez* gñatio: simplex qdā actio natu re nō est: sz ex alteratiōe formatiōe: cōposita. Et effi os fiat: itē neru? vena: r reliquaz qlibet: alteratā esse opz subiectā: vñ aīal fit: substantiā: vt hō pgruētī figu rā: r positurā: r caua qdā: r vel enata: vt adnata: alia q id gen? habeat: effingi eā opz: q alterat: mām: quā vtiq; aīalis mām appellās: veluti naui ligna: r ima gnis cerā mīnime errabīs. Auctio hō solidaz aīalis partū: qū ēē formatiōe tā dīxim? augmētū aplīa tioq; in lōgū: latū: r pfundū est. Nutritio aut iīdem pib? appositio qdā est: sz sine ampliatiōe. Ergo pri mū de gñatiōe agam? quā. *Ex* alteratiōe: r formatiōe nō pstatē dīxim? *P*rofecto in vtero semine: siue ēt in terrā (nihil effi refert) stas qbusdā tēpib?: multe con flant ptes ei? q gignūt: sube: bñ dītatē: siccitate: calo re: frigore: ceterisq; oib? q bec sequunt: qītatib? *iter* se differētēs. Que aut bec sequunt: ea q oīno quid pōe gñatiōe: r coruptiōe est pīlosophat: mīnime igno rat. Quippe primū r maxie q bec sequunt: tāgībiles vocatē qītates sunt. Post has hō: q gust? odorat? et visus sunt pīe. Ac duritia qdē: r mollities: r leni tās: r friabilitas: r leuitas: r grauitas: r dēstas: r ra ritas: r aspitas: r lenitas: r crassitudo: r tenuitas: rā gībiles dīe sunt: de qb? oib? Aristoteles cōmodissī me differuit. *O*dozat? effi: visus: r gust? dīas: ipi pfecto nō ignoras. Quocirca si pmas r elemētāres al teratiōis facultates reqīs: de sunt: būditas: siccitas caliditas: r friditas. Si hō eas: q ex bis iter se mīxtis nascunt: tot sane oī in aīal erūt: quot fuerit in eo sen sibilīa elemēta. Porro sensibilia appellant elemēta: q cūq; similes corpīs sunt ptes. Has autē nō metho do vlla: sz ex dissectiōib? cōtēplās: oculo: r inspectione noscas opz. Ergo os: cartilagīnā: neruū: mēbranā: li gamētū: venā: oīa deniq; id gen? in pma gñatiōe aīa lis nā creat: vñ (vt gñatim dīcā) gñatrice: alteratrice q potētia. Particulatim hō: ex calefactoria: refrigerato ria: humectatoria: r siccatoria: tū q ex hāz mixtura fiūt: veluti ossificā: neruifica: mēbrantifica (claritatis effi grā bis q noib? vīdētū.) Est sane hui? gñis: et q pīa iocūoris est caro: nec mīn? q lienis: r renū: et pulmonis: r cordis. Itā cerebrū: ipi? pīuū corp? vē triculiq; r gule: r īestīno: r vteri sensibile elemētū ē

pterea similitudo simplex: ac cōpositiōis exps. Si nāq; ex singulis corpīs instrumentoz: vās: neruos: r arterias exmeri: reliquū corp? qten? sensu aiaduerti licet: sim plex elemētāres ē. *Le* rez si q eīusmōt organoz: ex ge mīnis pstat tunicis: q dissimiles iter se sint: vtraz ta mē simplex: hōz ipse tunice elemēta sunt: veluti venis: gule: īestīno: r arteriaz. Atq; i vtraz tunica: sua qdā alteratix vis est: q ex mēstruo matris sangui ne: eā pīculā gñatū. Itaq; alteratrices facultates i oī aīalis gñe: tot mēbrati erūt: quot bz i se elemētāres pīculas. Sz actiōes pīas cūq; mēbrati pīculē necesse est ēē: quādā modū r vñ: veluti meatuū eoz q a reūb? ad vēsicā perīnēt: q grec. *oo* pūth pēg id est vīarij noīant. Hī nāq; nec arterie sūt: q nec pulsat: nec ex duab? tunicis pstat: nec vene: q nec sanguīnez i se pīnēt: nec siles oīno vene bñt tunica. At a nerūs qdē pl? dīscēpār: q a tā dīctis. Quid igit sūt dīcat aliq; Quasi hō necesse sit omne corpīs pīculaz: vel arteriā vel venā: vel neruū ēē: vel ex iīs cōpōi nō autē sicut mō dīctū est: vnicuiq; pīculati organo: suā esse substantiā. Quippe tū abe vēsicā: tā ea q vīnā: q flā uā excipit bilē: nō mō a ceteris oib?: sz etiā iter se dīffe rūt tū meat? q tāp stomacbi qdā a bilis vēsicā exor ti: iecur īserunt: oīno nec arterijs: nec venis: nec ner uis sūt siles. *Dez* de iīs plen? tū aliubi: i iīs: q dī dissectiōe fm hīp. sūt scripta dīxim? *Le* rez altera trices nāe facultates: q pīculares sunt oēs: r tunica rū: r vētriculi: r īestīno: r vteri sībz: qīs est effe: r rūt: cōpagēdo formāq; tū baz īpīaz: tū eoz: q i bas se īserūt pīcū: tū īestīno: r vētriculo exorū: r iter ne eoz cauitatī specīe: aliaq; emōi: altera nīmīrū vīt r effīngit: quā formatrices appellam? eādēq; artifi ciosas ēē dīcīm? *I*mo veri? optimā: r summā artē: q oīa alicut? gñā molīat: sicut: nībīl aut ocīosū sit: aut su puacaneū: aut deniq; ita se babēs: vt possit aliter me lī? se hīc. *Dez* hī ope de pīculaz vñ: cū dīcti demō stratiōe firmabim? Itā ad aūstrīcē facultatē cūueri: illō pīuū ad monem? qd nō dēst ne bec qdē: bis: q in vtero gestant. sicuti neq; vis nutrit. Sūt tamē eo tpe sup dīctaz facultatū be veluti mīnīstre: nec sustinent ipse pmas ptes. Abi hō pfectā magnitudinē aīal est adeptū: toto postq; edītū est tpe: vsq; ad etatī vīgorē: auctrix vīt dīatur. Auxiliatrices: r veluti mīnīstre ei? sūt: alteratix: r nutrit. At qd igit ipi? auctricis facultatē est pīuū? Mēpe i oēm pīe pferre: q tā nata genitave sunt. Vocant aut sic solide copīs pīculē: ar terie: vene: nerui: ossa: cartilagīnes: mēbrane: ligamē ta: deniq; tunice oēs: has pīculas: elemētāres simila res: r simplices paulo sup noīauim? Ad quē āt mō dū oēs pīculē extēdant? pferatur qīpe narrabo. Sz exēplo quodā claritatē grā pī? posito. Solēt pueri ac ceptis suū vēsicā: spū has īplere: ac iuxta īgnē sup cūnere sic eas pfīcare: vt īcalescāt: nec tamē ledant. Est q is lū? i Zōia: r alīs gētīb? nō paucis pfīquēs Accīnūt hō iter frīcādū sīsus quosdā: numeroso: r cā tu: r rīthmo. Sūtq; ea hā adhortatio: vēsicā ad īcre mētū. Abi hō illis abūde vī extēsa: rurs? īflāt: ac ma gis dīstēdūt: r iter frīcāt. Itāq; subīde facit: quoad ānīa: a vēsicā sārū augmētū accepisse videat. *Le* rez i h puerorū ope: quātū īterna vēsicā capacitas ē adau cta: tātū necesse ē corp? ei? r tenui? sit redactū. Quod si tenuitatē hanc facire pueri possent: vtiq; perinde ac natura: ex parua magnā vēsicā effīcēt. Mūc vero d op? pīeq; bis nō licet. Nec dūci tā i īmitatiōe vīlī

Quota
terat/
ces i a
li facul/
tates.

Duplex
vesica.

Alterat/
rix fa/
cultas.

Forma/
rix fa/
cultas.

Austric

Nutritio

Auctri/
cis offi/
cium.

Auctri/
cis pro/
prium.

Solide
pīculē.

Exēplū
dauctio
ne.

Nutri-
tiōis ne
efficax.

Nutri-
tio.

Quare
mīta ad
nutrim
ti altera
tionē or
gana in
stituta
sint.

Separatio excrementorum in venis

Intros
tus cibi
oib? cōs
muntes
idem.
Diuer
sum: qđ
nuri
Diuer
sa nutri
tōis in
trum. en
a.

Apposito.
 Agglutinatio.
 Adfinitas.
 Arto.

Socie
tas i n s
q̄ mutā
turneces
faria.

Plura al
teratōis
instrumē
ta.

Nutri-
mentum.
Quasi
nutrimē-
tum.
Futurū
nutrimē-
tum.

Due se-
cte.

Alteri
secte opi-
mo.

Prioris
sententia.

mentū nō ē: s; equoq; qd aut i venis ē: atq; b ē magis
qd i vetriculo ē: id tāq; nutriturū aliqñ sit: si pbe co-
coctū fuerit: nutriturū appellat. Ad hūc modū edu-
lta qd nutriturū vocat: si vtiq; qd tā aial nutriturū
neq; qd talia sit qita sit q nutriturū: s; qd nutritura sint
si pbe sint cocta. Ad nāq; ē qd ab hīp. s; Nutrimē-
tū qd nutrit. Nutrimētū qd veluti nutriturū ē. Illu-
trimētū qd nutriturū est. Siqdē qd tā assilat nutrit-
mentū appellat. qd hō tale ē qle illud: nēpe apposi-
tū agglutinātū ve gen: veluti nutriturū. Reliquū
ōē siue id i ventis pīnet seu vter: futurū nutriturū
Ac qd necesse sit nutritionē ēē assilationē nutritis
ei qd nutrit: clare liquet. Eterū nō ē assilationē nutri-
tis: s; tñ apparētē dicitur bī q nec artificiosas nām ext-
stimat: nec aia lis bfe puidētā: nec dentis villas p-
prias obtinere facultates. Quib? . s. vsa: alia traba-
alia teneat: alia demutat: alia expellat. Fuereq; tum
in medicia: tū i pbta eoz q aliq d de nā tradiderūt:
qd saltē qd dicere itelligerēt: a seqlā eoz q pposue-
rūt: nō mō ituerent: s; ēt suarēt: due secte. Siqdē q
ne id qdē itelligerūt: s; temere qd qd i buccā venit: de
blacterarūt: nec i alterutra secta pssistere: boy ne me-
minisse qdē cōueniat. Quenā igit sūt due ille secte: a
q i ijs ppositoz seqlā: Mēpe altera sectarū sbam eā
q gñationē: i ernetionē est subiecta: totā tū vnitā ēē
tū alterari posse pponit: altera imutabilē: i alterabi-
lēq; . i tenuia defectā: tū vacuitatib? qbusdā iterce-
ptā statuit. Igit q saltē pnam aliqū ex ppositis in
secta secta itelligūt: bī nec nām nec aie: ppiā vllā sbaz
facultatē ve arbitrat. Sz bas primoz illoz eoz: ppoz
q i patibilia: i simplicia pponūt: certo quodā con-
gressu fieri. Iuxta hō ppozē sectā: posterior eoz: pib?
nā nō ē: s; mltō ēt prior: a antioz. Proinde ijs aucto-
rib? aialū i stirpiū corpa bec fabricat: p dicitā. s. fa-
cultatib?: qñ alijs ea q sibi dūent: a trahit a assi-
milat: alijs q aliena sūt: expellit. Eadē alijs qbusdā
facultatib? gñando oia tū artificiose ea effingit ac
format: tū ijs q gñant pspicit. Una qdē q sobolem
diligite: ei dēq; puidet. Alia p quā q eiusdē sūt gñis
cōplectit: ei dēq; cōteat. At alteri? secte snia: nec boy
qd nā possider: nec vlla pceptio aie ab initio ē ista:
nec pñtie: nec pugnātie: nec diuisionis: nec cōpñtis
nec iustit: nec iustit: nec turpis: nec honesti: s; ex sensu
a p sensus oia q fieri vidēt i nob scā ēē dicit: ac ima-
ginationib? qbusdā memorijsq; aial gubernari. Ali-
q hō ex ijs dēo pdiderūt: nullā ēē i aia q rōcinef fa-
cultatē. Imo sensib? duci nos pecoz ritū: nec posse
renuere respuere ve qdē. Iisdē rez auctorib? fortitu-
do: prudētia: tēperātia: a pñtētia: nuge sunt mere.
Nec amam? aut iter nos: aut plē. Nec dijs vlla nfi
est cura. Iidē auguria: isomnia: portēta: oēm q astro-
logiā pñtūt. De qb? ipñ alio ope seozsuz pleni? egi-
mus: Asclepiadis medicī dogmata estimātes. Poz-
ro h q vlet libros illos euoluat: ac tāq; duab? ppo-
sitis vñs: vtra pstat iustat. hīp. nāq; ppozē carū in-
stitit: q vñā: ēē sbaz atq; alterari pponit: pñtea cō-
spīrabile: a pñxile eoz: esse nām q oia artificiose
ac iuste pagere: facultatib? . s. pdictā: qb? singule pñ-
eule dūentē sibi succū ad se trahēt: attractū hō coa-
lescere accrescereq; oib? sui pñb? faciat. demūq; assi-
milēt. Qd aut iterea nō pñtēre: qdē oimodā alte-
rationē ac cū nutritōe sītudinē recipe nō potuit: id
alia rur? vñ: nēpe secretoria reijctā. Porro itelligi l-
q recta veraq; hīp. dogmata sint: nō ex eo tñ qd q
diuerfa ponūt: diuerfa q ac diffēntia ponūt ab ijs

q eulderet apparēt: verū ēt ex eoz q mēbrati in nālī
spectatōe qñt: tū ceteri oib? tū hō ijs q i aialib?
babēt actiōib?. Qui ei attractiōe: puentēi qñtā
vi: nulli icse pñcule volūtū sepe ijs q eulderet appa-
rēt: s; a dicere cogūt: quēadmodū Ascle. medico de
renib? pñt. Quos n solū hīp. Diocles. Erasistra.
Praxago. aliozū ve optim? qsq; secernere a sanguie
vñas credider: verū ēt coq fere oēs nozūt. cū quoti-
die eoz n tñ sūt pñpñt: s; ēt meat? q ab viroz p-
cedūt: a vñarij sūt dicit: i vesicā se iserētes: nūm? ex
ipa ppositōe ppages tū vsuz eoz: tū vī colligētes
hā ēt pores ipsi coqs oēs boies cū subide difficul-
ter meūt: aut ēt pñpñt: vñā bñt: vbi circa lūbos
dolēt: ac arenosa meūt: nephrīcos seipos noiant.
Uex Ascle. (arbitroz) ab ijs q sic sūt affecti: eminctū
calculū n vidit: nec qd medio iter renes a vesicā loco
pñfūt qdā acur? dolor trāsēre p vñarios meat?
calculo itellexit: s; nec qd emicto eo: pñt? tū dolor:
tū vñe suppsio desit. Ergo quēadmodū vñā i
vesicā ofone sua ducat: opepñt ē audire: atq; boia
sapiāz suspicere: q reitit tā lat? ac manifeste apparē-
tib? vñs obscuras: agustas: nec vllō pñsus sensu p-
ceptas pposuit. Ault nāq; cū q bibet bumozē i ba-
lit? resolut: atq; i vesicā trāsmittit: inibi hō dñuo pze-
tos: pñozē deide recipe formā: fieriq; ex balitib? pla-
ne bñozē pñe vñs de vesicā: ac de spōgia qpiā: aut
lana rōcinat: nō corpe plane dēfo: a qd bumozē nō
trāsmittat: cū duas tunicas validissimas beat: p q
si trāsmittit balit? dicem? q sit qd septū trāsuerfuz: et
pñtioneū n pñtēre: ac tū abdomē tū pect? totū aq
nō iplēt? At trās? ēiq; bñoz: itq; tenet? pñtioneū
iuolucrū q vesicā. Eoz id balit? nō trāsmittit: vñe
ea hō trāsmittit: ac recipit. vñ si ipe vesicā dissecuit
ser: fortasse nō ignoraret exteriorē vesice tunica: eadē
cū pitoneo nāz bfe: vñpote ab eo ozā: iternā hō q ip-
si? vesicē ē. ppa: pl? q duplo eā crassitudine supare.
Uex fortasse nec crassitudo tunica: nec tenuitas:
sz ipa vesice pñtio sēredoz i eā balitū ē eā. Imo hō
si p reliq; corpi oia: credibile ēē duc ferri: certe sic
ipe vesice sat ēē q id pñberet. Quippe q vesicā i
uno sit ita: balit? at nālī ferāt in sublimē: ita lōge
pñt? ijs iplēt? pect? a pulmo q ad vesicā pñtēt.
Acti qd sit? vesice: a pitonei: a pectori meminit: cū
balit? si i vetriculi: a itestinoz tunicas sint egressi:
aut i spatū qd iter eas: a pitoneū itercedit: colligēt:
atq; inibi i bñozē pñt veluti ipis hydropib? eo lo-
ci pñm aq acervat: aut pñsus p oia qñq; pñgūt: re-
cta ferre debebūt: nec vñq; sūt. Uex si h qd pponat:
vñq; si pitoneo solū: s; ēt ab dñe ipo pñtēre: aut i cir-
cūfusu nob aerē dissipabūt: aut oio sub cute colligēt
Sz i his pdicere Ascle. q nūc sūt sectatores conātur.
Acti ab oib? sp trās: qñq; in eos de ijs litigātes
iciderūt. Adeo idebile malū ē: eluig? si potēs ista circa
sectas ābitroz ac scabie qñs ad sanādū rebellī? Eitē
bui? ipis sopñstaz qdā cū i alijs: tū i caprioso dñ?
putādū gñe admodū exercitat? ac i dñēdo si qd ali?
acer: cū meū de ijs disceptaret: tñ abfuit: vt eoz q
dixim? aliquo deterreret: vt admirari se diceret: me-
ea q liqdo apperēt inamb? rōnib? euertere conari.
Quotidie ei clare certū: vesicas oēs si qd aere aqve
ipleat: deide ligat? eaz collis vñdiq; pñmat: nulla ex
pre qd remitteret: pñsus totū i se pñnere. Quāq;
si eēt a renib? i bas scñbides: a apli meat? oino aie
bat qd sic p bos bñoz itroij: ita pñtētib? nob extret
Atq; b sñtaz cū volubist ac clara voce dixisset: exilicō

Asiopt
nionem
asclepiā
dis dñi
na.

Renes
frustra
cōditos
aiunt
Asclepi.

subito discessit: nobis qñ nūq̃ qd vlt p̃babile eēt rñde
re bñtib? ibi relict? Adeo q̃ fecit? cuiusmodi sūt addi
ci: nō solū nūq̃ nōzū recti: s; nō dīscere qdē dignāf
Eū em̃ audicēda ijs cā esset: p̃pter quā ingredi per
vriarios meat? i vesicā aliqd pōt: rursus exte p cā
dē viā nō pōt atq; artis noie suspiciēda nā: i; nec dī
scere volūt? hoc anpl? mala verba dicit frustra tū
alia multa tum vero renes ab ea p̃ditos affirmantes
Sūt: r q̃ p̃sentib? se oñdi vriarios meat? a renib? de
scēdere atq; i vesicā se iserere cū sustinuisent: ausi ta
mē sunt aliq; qd i; q̃ frustra sint cōditi dicere. Alij qd
qdā ex semina lib? sint meatib? ideoq; i collū ei? nō
i corp? eē iserros. Mos igit idicatio: q̃ hē se meat? sūt
eos istra vriarios i collū se iserere: tūc saltē si nō pri?
a falsa eos p̃suasione abducē dos putamus: atq; ad
p̃riā statī pducendos. Alii hō hic q̃ dīdicere sunt ausi
nūq̃ eē mīri dicētes: i illis ceu magis angustis diu
ti? subsistere semē: i ijs hō q̃ a renib? descēdūt: vipo
te abūde āplis celeriter affluere. Mos igit de cetero
coacti sum? i aiali adhuc viuō: līq̃do p ipso vriarios
meat? trāsfuētē vriaz idicare: vix sic q̃ garrulitates
eoz coerēdā sperātes. Porro oñiōis mod? est bñmōl
Diuidi debet i p̃tione: qd añ vriarios meat? bñ:
deide i; laq̃is singuli excipi: mor sup deligatura dā
ta aial dimitti. Mos ei āpli? meiet. Post hec religari
deligatura externa: ac vesica inanis oñdi: vriarij hō
meat? refert? distētiq; ac p̃clitātes rūpi. Ador eozū
vinculis detractis: vesica lotio clare impleri: post hec
pusq; aial metat: vīculū iijciēdū ei? pudēdo ē: tū hō
trudēda vndiq; ei? vesica. Mō ei poterit p vriarios
meat? ad iph? renes q̃cōq; reuerti. Quo manifestū fir:
nō solū i mortuo aiali p̃hiberi lotiū ex vesica i vna
rios meat? rursus redire: s; etiā i viuō. His p̃spectis
p̃mitēdū tā aiali meiere: soluto. s; quo pudēdū ei? ex
ceptū est: vīculo. Post hec vīculū alteri meatū iijciēdū
alter vero i vesicā pfluere sinēd? Tū aliquo iter post
to spacio: mōstrādū tā quēadmodū alter q̃ vici? ē: ea
p̃te q̃ ad renes spectat: plen? distētiq; appareat: al
ter hō q̃ solut? est: lax? sit: r vesicā ipluerit. Post h
hō p̃cidēd? ē: p̃mū iijciēdū q̃ plen? est: oñdēdūq; quēad
modū ei acule? ex eo lotiū: nō aliter q̃ ex icidēda vēa
sanguis. Deide alter p̃cidēd?. Ador ābōb? p̃cisio: aial
extrisec? deligādū. Post vbi facis eē visus est: deliga
tura solue. Inueniē em̃ vesica vacua: q̃ hō mēdia
capacitas est iter p̃tione: r itestina: tota lotio plena
veluti si aq̃ itercute laboraret aial. Nec igit si q̃s ipe
hippo? p se explorare i aial velit: magnopē mibiv? Ascle. te/
cratis se meritā dānatur? Nō si cāz itelligat: quāobzē nūq̃
ex vesica i vriarios meat? refluat: vlt ex eo mibī nāe
eē puidētā artēq; i aialib? credet. Atq; hīp. qdē oiz
quos nouim? medicorū p̃bōzūq; p̃m? vlt q̃ p̃m? nāe
opa nozīt: bāc semp tū admirat: tū p̃dicat: quā r ius
nā noiat: r solā aialib? ad oia sufficere dicit: ipsamq;
p se sine doctore: q̃ op? sūt: agere. Talis aut cū sit: ita/
ti cā facultates bñe p̃posuit: vñā q̃libi p̃uentens at
trabat: alterā q̃ alienā a se segreget. Ip̃sa n̄ p̃crea tūz
nutrire aialia: tū augere. Jā morbos q̃ sūt iudica
re q̃ iisdē facultatib? existimat. Jdeoz i corpib? nō
stris vñū p̃spiratū conflurūq; eē: ac oia iter se mutuo
affici. Ascle. hō auctorē: nūq̃ ex alteri? affectu patif
omni substantia naturaliter diuisa: atq; i clemēta que
coherere non possunt et nugatorias mozes conscissa.
Quare necesse est tū mille alia p̃rita ijs q̃ m̄ifeste ap
parēt: p̃tulerit: tū facultates nāe r q̃ duentia tra
bat: r q̃ alia sepe: ignorat. Et i sanguificatiōe qdē:

Error:
Ascepi
dis.

ac alimēti distributiōe: quā dā fridā garrulitatē exco
gstatuit. Ad extremētoz hō expurgatiōē cū nūq̃ p̃z
sus qd afferre possit: haberet: nō dubitauit: ijs q̃ sen
sui apparēt dīdicere. In vrie qdē separatiōe: tū renes
tū vriarios meat? functiōe sua p̃uās: ac icertos quos
dā iuilescq; meat? i vesicā statuēs. Hoc. s; erat magnū
ac p̃claz: repudiatis ijs q̃ cernant: fidē adhibere icer
tis: r q̃ cerni nō p̃nt. At i flaua bili etiā mai? qdā lī
cētiusq; est ausus. Signi nāq; eā i ip̃is bilis p̃cepta
culis: nō aut secerni aie. At quō igit ijs q̃ morbo res
gio laborāt: ābō sīl icidūt: r vt alius bis nūq̃ bēat
bilis: r corp? totū bili sit refertū? Quo loco rur? nu
gari cogit: sūt: ac in ijs q̃ de vrinis sunt dicta. Muga
tur sane nō sec? r de bili atra spleneq; s; nec quid ab
hīp. sit dictū itelligēs: dīdicere ijs q̃ ignorat: demē
ti infanoq; ore aggrediēs. Quid igit sibi ex placit
tis id gen? ad curiones rādē lucrit fecit? Mēpe q̃ nec
nepb̄ritiz: nec morbū regiū: nec melācholicū sanare
pōt. Jā i quo oēs boies p̃sentit nēdū hīp. alia mes
dicamētoz purgare flauā bile: alia nīgrā: alia p̃tūz
tā: alia tenuē: i; aquosum extremēti: ne id qdē p̃cedit
imo a p̃barmacis ip̃is vacuatoz qdōq; tale fieri dicit: Ali? er/
veluti ab exceptozib? bilis meatib? bilē. Nec q̃cquā roz.
iterit Ascle. auctore: medicamētū qd aquā nō qd bilē
lē ducat: aq̃ itercute laborātib? exhibere. Quippe oia
partim vacuare līq̃reoz corp? ac qd līq̃tū ē vt taler
deat cū pri? tale nō eēt: efficere. Nū igit isante putā
d? est: aut p̃sus opex artis expō eē? Nā q̃s nō nō
uit si arcuato laborāt morbo: medicamētū dederit:
qd p̃tuitā ducat: ne q̃tuoz qdē id cyathos educurū:
ad eūdē modū si qd eoz q̃ purgāt aquā. At medica
mēto qd bilē trahit: plurimū qdē vacuat bilis: totūz
hō corp? purū: sic purgat? efficit. Mos ei nō paucos
post curarū q̃ i locinore erat affectū: vna purgatiōe
a morbo vidicauim? cū si q̃s medicamēto qd p̃tuit
tū ducit: purgauerit: nūq̃ p̃fecerit. Atq; hec nō solū
hīp. ita fieri sentit: s; ē oēs q̃ sola nūq̃ experientiā cō
sentit. Qib? deniq; q̃b? cute sunt art? opa: idē plas
cet: p̃ter Ascle. Quippe p̃dere se elementa q̃ statuit: si
hīati i talib? p̃sentire: existimauit. Dīno ei si inuētū
sit medicamētū aliqd qd bñc: vel illū succū solā tra
bat: p̃iculū eē ne rō vicat i q̃ corp? vī eē aliqd p̃ues
niēt? sibi q̃litar? attracticē. Itaq; cnicū cocū cnicidū
r hippophaes baud q̃ ex corp? trahere: s; facere p̃t
tuitā ait. At ramētū hō: r q̃mā eris: r ip̃m es vltū: r
cbamedryn: r cbameleōta: corp? i aquā resoluerē: yys
dropasq; ab his iuari: nō vtiq; purgatos: s; vacuas
tos cū si nō vacuē: vna irescat affect? Quippe si aq̃
sum q̃ i corp? ē hūozē nō vacuat: s; p̃mū ip̃m gignit:
morbū fouet. Atq; ē scāmōtia p̃ter q̃ qd bilē Ascle. au
thore ex arcuatoz corp? n̄ purget: r bonū s̄gulezi bī
lē colliquādo corp? hīat: ac tāta mala faciat: affectū
q̃z ip̃z adaugeat: attamē mult? vlt p̃dec. Sāci q̃z: pro
dest qdē: s; sola vacuariōis rōne. Atq; si q̃s p̃barmacū
qd p̃tuitā trahat: ijs dederit: mīme inuabūt: s; adeo
ē m̄ifestū: vt ne ijs qdē: q̃ solā experientiā p̃tātur: sit
ignorū. Quāq; bis vris illō p̃ sapiente placito bēf:
qd nulli oīno rōnī sit credēdū: s; ijs tātū: q̃ līq̃do ap
parēt. Ergo illi qdē sapiūt. Ascle. delirat: q̃ ip̃is qdē
sensib? bñdā fidē p̃hibet: vbi q̃ ijs apparēt: ea q̃ ille
p̃pōit: m̄ifeste euertit. Quāquā lōge sati? eēt: mīme
ijs q̃ euidenter apparēt repugnare: i nō illis rē totā trā
buere. Nū igit hec sola cū Asclepiadis placitis m̄i
nifeste pugnāt: an illa quoq; qd vtiq; estare plus bi
lis ijs dē medicamēti vacuetur: bycime vero p̃tuitē?

Ali? er/
roz.

Alius.

Ali? er/
roz.

Medi-
camē oē
succum
danē: que
si bīssunt
charissima.
Nlos igitur
rursus ad
idoneuz
aliā garrulitatem
conuertamur.
Necq; effi-
nos finunt
attrahit
sopbiste dignas
sermone dubitationes:
quāquā plu-
Alia dis-
rime sunt: agredi:
sed in soluendis
ijs: que pponit
puratio
sopbisinatis
tēpus nostrū
terere cogunt.
Que igit
est
De ma-
illa celebritas:
cātara garrulitas.
Nēpe de lapide
illis ferroz
attrahit
gnetis
attrahit
atione.

Epicu-
rus
supra
Alcle-
piades.

Item tunc plus bilis: sent vero pituita. Videtur ei
vniquodq; ea que est trahere: nō autē ea que non est
creare. Si quidē si quis velit adolescenti cuiptam qui
gracilis sit et calidus: quicq; nec in ocio vixit: nec in ci-
borū satietate: dare estatis tēpore medicamētum qd
pituitā ducat:is minimū: nec sine multa violentia ei
succū ducat: hominē vero grauissime leserit. Contra si
quod bilam detrabat: exhibuerit: et multū vacuabit:
et hominē nihil nocuerit. An igitur adhuc non credi-
mus: medicamētū qdq; conuenientē sibi succū attra-
here? Dicent fortasse qui Asclepiadē sectant: imo qd
fortasse dixi: omnino se nō credere dicēt: ne scilicet p-
dant: que si bīssunt charissima. Nlos igitur rursus ad
idoneuz aliā garrulitatem conuertamur. Necq; effi-
nos finunt attrahit sopbiste dignas sermone dubitationes:
quāquā plu-
Alia dis-
rime sunt: agredi:
sed in soluendis
ijs: que pponit
puratio
sopbisinatis
tēpus nostrū
terere cogunt.
Que igit
est
De ma-
illa celebritas:
cātara garrulitas.
Nēpe de lapide
illis ferroz
attrahit
gnetis
attrahit
atione.

quas ferrū pendere contingat: quasdā ipsum ferrus
ingressas per vacuos meatus ocissime transire deins-
de in proximum ferrum impingere neq; illud ingre-
di posse: tamen si prius ferrum sine ingresse: sed rurs-
sum ad prius resiliens. Allos atq; allos effi-
ficere cōplexus prioribus similes. Dic namq; manife-
ste vanitas cause peditur. Si quidē vidimus ferre-
os stulos quinq; continēt sibi appēso: quozū: pri-
mus partē lapidis tetigit: per illum scilicet diffusa in
reliquos lapidis vi. Nec est quod dicas: si infime sti-
li partē alterū appendas: berere hunc et pēdere: si ali-
cuius partē caruz que a lateribus sunt admoueat:
non berere. Quippe cū vndiq; diffundatur lapidis
vis: si tantum cōtingat ex aliqua parte primū, stilū:
atq; ex hoc in totum secundū subito transfluat: sicut
ex illo rursus in tertiu torū. Qd si exiguum mibi ma-
gnetē in domo quāpiam pendere intelligas: dein de
hūc vndiq; multa exigua ferri corpuscula tangere:
atq; bec rursus alia: illa indē terita: itaq; vterius
procedatur: oia pfecto ferrea corpuscula: ijs que a
lapide defluunt: corpusculis impleri debebunt: fere
q; digeretur exiguus ille lappillus: dum in defluua
soluitur. Jam si nullū eū attingat ferrū: etiā in ipso
aera dissipabitur: potissimū si is calidus est. Sane q
dem inquit: nā admodū parua ea intelligi oportebit
ita vt minimozū horum corporum que feruntur in
aere: eozū aliqua decies millesima pars sint. Et tam
grauia ferri pondera per tam exigua suspendi dicere
auderis. Si enim singula eozū sunt tanquam vna
ex decies millesimis partibus corpusculorum eozū
que in aere volitant: quantus queso censendus est
finis eozū: qui in vncam formatur: quo scilicet inter
se cōplicantur? Omnino em is minor est: quam tot
corpusculū. deinde exiguū exiguū: motū moto cō-
plicatum: non statim resiliit. Jam alia quoq; quedā
omnino partim inferne: partim superne: partim ante
partim retro: partim a dextris: partim a sinistris eū
pentia: concutiant turbantq;: nec manere permittūt.
Quin etā intelligi oportebit singula illozū exiguo-
rū corporū: multos vncos fines necessario habere.
Quippe per vnum inter se copulatur: per alterū ve-
ro: id est eū qui supra habetur: lapidi berēt: per eū
qui infra est: ferro. Nā si superno quidē pendeat a la-
pide: inferno autē cū ferro non copuletur: nihil effici-
tur. Quare etius quod supra habet: superna pars: pē-
dere debet a lapide: eius vero quod infra est: inferne
partē: cōiungi debet ferrum. Eū vero et a lateribus
inter se sint cōplicata: omnino hic quoq; vncos possi-
dēt. Nā mibi ante oia illius recordaberis: quē ad
modū exigua cū sint: tot tantaq; ex se habeāt enata.
Illud vero etiam magis meminisse debebis: exigua
bec ridiculaq; corpuscula: si modo secundū ferrū cō-
lungerur cū primo: et tertiu cū secundo: et illo quar-
tū: simul trāsitura esse exiguos prioris stili meatus si
mul a secundo stilo resolutura: tamen cū priore is per
ōnia similita sit nature. Nec enim talis hypobes
nō audacula est: sed si fatendum verū est longe prio-
ribus inuerecūdiōz: vt quinq; stilozū qui mutuo ex
se desinēps pendeant: per primi exiguos meatus: de-
fluua lapidis facile transeant: a secundo resiliant: nec
per butus meatus pari modo pōppte trāsēat. Atqui
vtrq; modo in eōmodū accidit. Si namq; resiliunt:
quo pacto in tertiu celeriter transeunt? Si aut nō re-
siliunt: quo pacto suspēditur secundū a primo? Eū
ipmet

magne-
tis vis

Exempli
tritici:Qua fa-
cultate
vria ad
renes
trahat.Exempli
plu a gla-
crepula
tiato.

ipsemet tractus causam: non quod res ultimum faciat. Sed quod dicitur in garrulitate necesse est incidat: quis quis cum bis viris disputat. Quare breuit summa pauca copulatus: transire ab his volo. Si quis Asclepiadis scripta diligenter lectet: tum consequentiam talium dogmatum a principijs positae clare agnosceret: tum vero cum his quae apparet pugna. Atque Epicurus quod de apparatus tueri volens: dum ambit ea cum principijs suis presentire ostendere: idcirco dicit Asclepiades. primum ex principijs suar de apparentibus nihil curat. Quisquis igitur propositum ab ipsis incommoda refellere studet si cum Asclepiades disputat: pugne cum apparentibus cum submoueat. Si cum epicuro: cum principijs suis diffiniente. Alie ferre secte: quod si libet nituntur principijs: per iterum cidentur be sole durantes: non ignobiles. Quamquam Asclepiades dogma: Alededor? Empiric? ieuitabiliter refellit: tum ea quae cum apparentibus: tum ea quae cum alijs repugnantiis illi obijciunt. Rursum Epicuri placita Asclepiades ostendit ipse ex principijs semper insistentes. Quae illi par fuisse curevit. Atque bodie sunt boies prius quod vel has sectas: vel alias his meliores didicerit: deinde logotipe examinauerit: ac quod in singulis eorum verum sit: aut falsum iudicauerit: alij se medicos: alij philosophos noiant: cum tamen nihil sciunt. Quotumque minus est minus: si ab ipsis falsa cum veris pari prior censent. Quippe qui quicquid praepetori primum iciderit talis enasit: nihil praestolat? ab alio est didicisse. Aliquod ex ipsis est si in plures incidit: adeo tamen sunt beberti: et tardo ingenio: ut ne senes quidem ofonitis primum adhuc intelligat. Nos porro olim iam ad illiberales artes ablegauit. Atque quorum euasura sint ipsi viderit. Nos tamen refugerim? disputare de eos: qui in ipsis statim principijs fallunt: tamen qui ipsa res primum coacti sum? deos aliquid dicere: hoc bis quae dicta sunt: adiectum voluit. Non ea modo quae purgat: praestas sibi qualitates attrahere: sed etiam quae furculos euellunt: et telorum cuspidem quae praestant nonnunquam in carne sunt infixae. Nam vero totumque vel serpentium venena: vel quae telis sunt illita educunt: hoc quoque eandem: quae magnes lapis: facultatem ostendunt. Sane ipse aliqui noui infixi inuenis pedis furculum: qui bovis digitos violenter vellentes: minime sequebatur eundem medicamento imposito: celetur: sine offensa euellunt. Quamquam contra hoc quoque quidem instant: dicentes post soluta particule pblegmonem vitro exte furculum: quis a nemine vellat. Verum hi primum illud ignorare vident: quod pblegmones medicamenta diuersa sunt: ab ipsis quae sic infixae eruant. Quamquam si liberatis a pblegmonem particulis: emittentur quae in ipsis essent praeter naturam: quae pblegmonem soluunt ea protinus illa trahendi vim habebunt. Deinde quod vtriusque magis misere: nec illud nouisse quod non solum alia furculos: alia venenam trahendi facultatem habeant: sed etiam eorum quae venena trahunt alia venenam viperarum: alia marine pastinace: alia aliterius cuiuspiam trahant: liquidoque videre liceat super ipsis medicamentis venena latentia. Quo loco rursum Epicurus erga rerum euentum ut verecundia laudare: sic cause rationem quam assignat dammare licet. Quae namque furculum nos digitis euellere nequimus: hunc exiguus illis molibus extrahi: quo pacto putare non sit oino absurdissimum? Nunquid iam nobis persuasum est: rebus quibusque vim quandam inesse: quae conuenientem sibi qualitatem attrahant: atque hanc huius magis inesse: huius minus? An tritici quoque ex replu legentibus proponemus? Aleduburum enim agrum

colis quoque in rebus naturalibus rudiores ipsi: quibus nihil videri trahi ab illo concedunt. Quippe ipse cum primum rem gestam audire admiratus fuit: voluit ipse rem oculorum fide experiri. Vbi experientiam respondit: cum causam requireret: longo tempore per oes sectas nullam aliam inuenire potuit: quae vel probabilitate aliqua praeseferret: imo omnes plane ridiculas et improbatas: praeter illam quae trahendi facultatem proponit. Res autem quae gesta est: erat eiusmodi. Agricole nostri in Asia: cum triticum ex agro in oppidum in carris componant: vbi suffurari aliquid volunt: nec tamen deprebendit: fictilia quaedam aque impleta in medium triticum condunt. Id ergo humorem in se per fictilia trahens. cum mole sibi tum pondus adiicit. Quod tamen non facile ab inuentibus aduertitur: nisi quis ante admonitus: curiosus rem estimet. Quamquam sane si in sole per calido vas idem deponere velis: quam minime erit quod diebus singulis absumptum cerues. Ad deo etiam quod vebemens calor solis: triticum trahendi ad se vicini bumoris maioris vim habet. Ergo nuge mere fuerint: si quis hoc loco abitione in aeris circumdati nobis tenuitatem causam rei putet: potissimumque vbi is ad modum incaluit. Quippe qui tamen quod triticum multo est tenuior: ne decima quidem parte accepit bumoris: qui in illud est absumptus. Verum cum abinde garulati sumus: neque id nostra sponne sed iuxta prouerbum: cum infans infantie coacti: rursus ad vrinem secretionem reuertamur. Vbi Asclepiadis nugae dissimulemus: ac cum ipsis quibus percolari vrinam per renes est persuasum: quidnam ei sit operis modum? consideratio nemineamus. Proorsus enim aut per seipsam fertur ad renes vrinam: id scilicet melius rata: non aliter quam nos cum ad forum abimus: aut si hoc fieri non potest: alia quidam ferende eius inuenienda est causa. Quenam igitur est ea? Nisi enim sicut Hippocrates censuit: renibus eiusmodi qualitatis trahente vim quandam dederis: nullam aliam inuenies. Quod namque vel bos ea trahere oporteat: vel venas ea mittere: si scilicet non per se feratur: cuiusque patet. Verum si vene contracte circumplexae: ea protrudunt: vtriusque non illa modo: sed etiam omne qui in ipsis continetur sanguinem simul cum ea in renes compellent. Quod si id fieri non potest: sicut monstrabimus: reliquum est ut renes trahant. At cur non potest id fieri? Nempe quia renum sinus ei rei repugnat. Non enim si caue subiecti sunt venae: quae admodum cerebrum excrementis similes meatus in naso: et palato ipsis colatoribus sunt subditi: sed vtriusque illi sunt adnexi. Nam si ad eum quod colatoria modum: quicquid tenui? planeque serosum est: id propterea transmittunt: quod crassius est id retinent. vtriusque oem sanguinem qui in caua est vena: conueniet in eos meam rena vtriusque sicut in vimineum quod torculari subijci totum conijciatur vinum. Nam congelati lactis exemplum: id quod paro dicere clare indicat. Quippe id totum cum est in qualos collectum: non totum percolatur: sed quod tenuius est: quod amplitudo meatuum quali tenet: id per nunc transfluit ac serum vocatur. Reliquum quod crassum est et caseus fiet: cum non transmittant quali meatus: deorsum non fertur. Ergo si ad eum modum percolandum per renes est sanguinis serum: vtriusque totum sanguinem ad eos peruenire oportebit: ac non partim eius sic partim non. At quomodo igitur se habet: quod ex dissectionibus apparet? Nempe vene caue pars altera sursum ad cor ascendit: reliqua super spinam in

Bal. pars tertia.

do

cedit per totā eā ad crura vsq; porrecta. Itaq; altera eius pars ne prope quidem renes accedit: altera prope quidē accedit: nō tñ in ipsos inseritur. Dpor tebat vero siquidē per renes ceu colatoria expurgā dus erat: vt totus in eos sanguis ferret. Deide seorsum quidē transiret qđ tenue est: supra detineretur: qđ crassum est. Nunc aliter res habet. Quippe caue vene renes a lateribus vtrinq; adherent. Adinime igitur illa mūtente: colatorij more percolant: nullas scz ipsi opē conferentes: sed trahunt vcz: hoc est susperest. Quāā igit rōne trahūt? Si quēadmodum Epicur? omnē tractū obiri autumat: per resiliētes amplectentesq; atomos satius reuera sit: ne trahere quidē eos oīno dicere. Eum si sic trahant longe magis ridicula futura sit rō: si examinata sit: qđ paulo supra de magnete est memorata. Nō igit sic trahūt: imo quēadmodū Hippo. voluit. Dicit autē id clar? in disputationis pgressu. Nūc est id docere nō institui: sed illud potius quod negāli separatio nis vrine (cū a renum tractu discesseris) causas assignare lz: nec tñ ita tractū fieri quēadmodū ij putāt qui nullā nature ppriā facultatē concedunt. Quippe hoc concessio: quod in bis que natura gubernantur oīno qđā tractrix facultas sit: meras nugas dixerit quisq; de digestionē in corpus aliud dicere conatur. Porro Erasistrat? nescio quō cōtra alias qđ dē opinionēs: qđ a publica consuetudine sunt aliene lōga oratione disseruit. Hippocrates vero omnino sic praeiijit: vt ne vel sola mēione dignam putaret. Nō tñ fecit in ijs qđ de transglutendo prodidit. In bis est hacenus meminit: vt vocabulū tractionis dūtaxat nōaret. Ad hūc modū scribēs. Tractionē vtriculi nulla esse videtur. De digōne nō verba faciēs ne vel syllabatenus Hip. opinionis meminit. Quāquā si vel hoc tñ scripserit: qđ Hippo. cū dixit: carnes e vtre introfus extrosusq; tractrices sunt salūtur. Neq; est ex ventriculo: neq; introfus: neq; extrosus trahere queunt: vtrq; nobis satisfecisset. Si vero 2 quod illud male dixit: cū oīs vteri imbecillitatē culpans inquit. Non est valet ei? os semen attrahere: aut si aliud eiusmodi scribere. Erasistratus dignū censuisset: ceteri nos illi respondentes dicemus. Quid ita nos rhetorice sine demonstratione o Erasistrare transcurrīs? Dic aliquod dogmatis vitium: quo vel tibi veterē opinionē iure refellentis cedamus: vel te hūc minime intelligētē: ab errore reuocemus. Quāq; qđ rhetorice dixit: Nō est cū rhetorū aliquid: que maxime soluere nō valent: bis risu elusio: ne cōtradidere qđē sentāt: hoc nos tā rhetorice dicere putam? Quippe probabili quāpiā rōne agere id est rhetorice quid moliri. Sine rōne aut scurrile: haudquāq; rhetorice. Neq; igit rhetorice: neq; dialectice Erasistratus vbi ipse de transglutendo egit: Hippo. refurauit. Quid igit ait? Nullus igit vtriculi tractus videt esse. Inuicē igit a nobis eandē rōnē testitū loco audiat. Contractio igitur stomachi nulla videt esse. At quō nō videt: dicit fortasse sectatorū ei? quispiā? Eum nāq; supernis eius partib? cōtractione: latentur semper eius partes inferne: quomodo non est contractionis indicitū? Rursum igit nos 2 quomodo inquit non apparet vtriculi tractus? Quod est infernis eius partibus laxatis superne contrahuntur: quomodo non est tractus indicitū? Quod si aliquando respiscat: atq; euidentem

hanc apparentiam intelligat: nūbilo magis alterius opinionū qđ alterius esse argumen tū: sed ambarum coe: ita iam ostendimus illi rectā inueniende veritatē viā. Eterū de ventriculo mor. Sane nutrimentū digestio: consecutionē ad id quod vacuatur nūbilo de siderat: modo cōcessa semel sit tractrix facultas in re nūbilo. Quā tamen reuera esse: liquido constat. Erasistratū non ignorasse: nec meminisse tamē ei? nec cōtra eam dixit: nec omnino indicauit quā haberet de vrine secretionē sententiā. Alioqui quid ita: cū statim in initio vniuersaliū preceptorū predixisset: de naturalibus functionibus se dicurū: primū quemamque sint quemadmodūq; fiant: 2 quib? locis. De vrine qđem separatione qđ ea per renes fieret affirmauit: quemadmodū aut fiat omisit. Frustra itaq; nos tū de concoctione docuit quemadmodū fiat: tū de biliofi excrementi secretionē temp? nostrū conterit. Satis est fuisse hūc quos partes per quas fiet dicere: quemadmodū aut fiat omittere. Verū potuit de illis: non solū per que instrumenta: sed etiam ad quēmodū fiant dicere. Eque reor ac de nutrimenti digestionē. Non est id modo dicere satis habuit: quod ea per venas fiat: sed etiam qua ratione fiat narrauit. Nempe consecutionē ad id quod vacuat. Deri ne vero separationē: qđ vtrq; per renes fiat: id qđem scribit: qua vero ratione non docet. Neq; est arbitror dicere licuit: ea que est ad id qđ vacuat consecutionē. Quippe eo pacto nemo vnq; ex retinenda vrina (quā τοxοειαν greci vocant) moreret: nequeunte scilicet vnq; maiore copia influere: qđ esset vacuatū. Si est praeer vnā ad id qđ vacuat consequētia: que continuitatē conflux? moderet: alia nulla causa sit adiecta: nunq; fiet: vt pl? confluat: qđ sit vacuatū. Sz nec altā vllā pbabile adijcere cām potuit: sicut in nutrimenti digōne: adiecit expressionē vtriculi. Verū ea cā in sanguine: qui in caua continet appareret vana: nō distātie mō lōgitudine remissa: sz etiam qđ cor ipm: qđ illi supiacet: quotiescūq; dīlata: vebemēt ex ea nō par sanguis rapiat. Ergo solaret oī pmetorū ope destituta relinquit: ad id qđ vacuatur consecutio: amissa. scilicet pbilitate: tū pp eos qđ ex retinēda vrina iterēt: tū nūbilo mō pp renū fitū. Si nāq; oīs ad eos ferret sanguis: merito qđ omnē eū purgari diceret. Nūc vero cū nō tot? ad eos fertur: sed tanta ei? portio: quāā ee vene recipiūt que ad renes pertingūt: is sol? expurgabit. Ac qđ serosum est? 2 tenue est: id p renes ceu p colatoria qđāz trāsi bit. Nō sanguinē 2 crassum est: i venis remanēs ipedimēto erit: ei qđ a tergo confluit. Quare recurrat is p? ad cauā venā est necē: atq; ita vacuefiāt vene qđ ad renes cōdūt: qđ scō ē nō afferēt ad eos ipurū sanguinē. Quippe occupāte eas ptozeas dū null? reliquit. Quenā igit nobis vis erit: qđ retro a renib? pur sang. abducat. Que rursus facultas excessptū hūc: ad isernā caue pte descēdere iubebit? Que alteri qđ supne aduenit: p iusq; ad renes abeat: ne deorsū ferat iperabit? Idec igit oīa cū Eras. videret dubitationū plena: atq; vnā solā qđ i oib? satisfaceret opinionē iueniret: eā nūbilo qđ tractū pficeret nec dubitare volēs: nec ea dicere qđ ab Hip. sunt dicta: sati esse dixit de mō secretionis sibi dissimulādā eē. Eterū si ille dissimulauit: at nos minie dissimulabim? Scim? ei fieri nō posse vt qđ Hip. opinionem praeiret: deide aliud qđpiā de renū actione dicit: nō omnino

rhetorice agere

Stōi cō traria.

fit ridendus. Itaq; Erasistratus quidē dissimulauit: Asclepiades mentitus est. Vaud aliter profecto q̄ serui q̄ priore vita garruli: sepe multa crimina sua versutia declinarunt: tandē in furto ipso depreben- si: oīq; excusatione destituit: alter eorū: cui pl⁷ est ve recūdie: velut attonitus iacet: alter cui impudentie plus est: sub pallio: qd̄ querit: condit: iuratq; se nun- q̄ id vidisse. Sic nāq; Asclepiades versutie commē- tis destituit: nec illud de abitione in tenuē aerē gar- rire hoc loco habens: sed nec qd̄ a renib⁷ ip̄sis gigna- tur id excrementū: quēadmodū in meatib⁷ in loci- uore: ipsa bilis: cū fieri nō possit: si bec diceret vt nō maximū deberet ludibriū: et iurat: q̄ mēitur aperite negās vrinā ad renes venire: sed balit⁷ vice statim ex caue vene partib⁷ in vesicā colligit. Atq; bi qd̄ at- comit: seruoꝝ ritu q̄ in ipso furto sunt depreben- si: alter eorū iller: alter i pudētē mēit. Junioꝝ hō qd̄ cū- q; s. noibus boꝝ se vendit: Erasistratos et Ascle- piados se appellantes: bi nō sec⁷ ac inducti in come- dijs ab optimo Adenādro serui Daci qd̄ā Bereq; q̄ nullū opeprecū se fecisse putāt: nisi ter verū sefel- lerint: sic p̄ multū otū i pudētē mēditati sunt p̄me- ta. Alij quo Asclepiades arguat mēit⁷: aliq̄ quo ma- le enuntiant que Erasistratus probe tacuit. Sed de Asclepiades quibus satis. Erasistrati vero conantes dicere quēadmodū renes vrinā percolēt: oia faciūt: oia patiunt: oimodiq; sūt: dū cām aliquā p̄babile queriant: que tractū nō desideret. Ergo qui ab Era- strati etate nō procul fuere: partes que sup̄a renes sunt: pūp accipere sanguinē auri: aquosū hō eo qd̄ graue sit degreare ac pessum fluere: hic aut i reni- bus p̄ colatū vbi reddit⁷ est viliis: ijs q̄ infra renes sunt partib⁷ mitti. Et ad ip̄s qd̄em placebat b̄ op̄- nio: ac flozebat veraq; exultimata est. pcedēte autēz tpe ip̄is q̄ Erasistratijs suspecta ē vīa: demūq; ab ea desierunt. Si qd̄em duo b̄: q̄ nec vlli sunt p̄cessa nec demūstrari p̄nt: postulare videbāt. Anū qd̄guis- tas serosū būozis p̄mū i caua facta sit vena: ceu hō ab initio nō fuerit: qñ a vēriculo in secur ferebat. Cur igit nō statim i illis locis isra defluerit? Quō aut rō- nabiliter ab aliquo dici posse videbit: aquosum bu- moꝝ ad nutrimentū i corp⁷ digonē p̄ferre: si mō ita ē grauis? Alterū absurdū est: qd̄ h̄ totū deorsum fer- ri p̄cedat: necesse in alio loco q̄ caua vena: difficile dictū est: nisi poti⁷ eiusmodi qd̄ dici nō possit: quē- admodū futurū sit: vt i renes decidat. Eū nec i ser- nis vene partib⁷ bi sint positi: s; a laterib⁷: nec in cer- ea in eos caua sit: sed solum processum quendam in- vtrūq; emittat: quemadmodum in alias omnes p̄- tes. Queniam igitur huic cum damnata est successit opinio: Sane vt mihi quidē videtur: multo stoli- dior priore. Aiguit tamen aliquandū et ipsa. Aūc- enim si effundatur in terram oleum aque mixtum: diuersa vtrūq; vīa iturum fluxurūq; hanc ista: illud altera. Admīne igitur mixtum esse. si aquosus humor in renes fluat: sanguinē per caua deorsum feratur. Ergo damnata quoq; et bec opinio est. Cur enim cuꝝ ex caua innumere oziantur vene: in reliquas quidē omnis sanguis: humor autē serosus in eas que ad renes tendunt conuertitur? Hoc scilicet ip̄s qd̄ in questione est: non dixerunt. Sed vbi rē factam narrarunt putant se causam reddidisse. Rursus igitur tertium seruatoꝝ omnū pessimā tā dicamus: et que a Zupo macedone inuēta est. Aiguit autem p̄-

pter nouitatis gratiam. Ergo lupus hic veluti ora- culum quoddā ex aditu loquēs: renū nutritionis ex- cremētū esse: vrinā. Inquit. At quod totū id quod bi- bimus vrinā sit: nisi si qd̄ cū alio exijt: aut in sudorē aut p̄ inuisibile perspiratū abijt: ostēdit plane eius quod quotidie meijmus copia. Hyeme aut maxime id intelligere licet: in ijs q̄ in orto degūt: et vīno am- pliter indulgēt: potissimū si vinū tenue ac penetrabi- le sit. Adijunt enim bi celeriter tñ paulominus quā- tum bibāt. Qd̄ hō et Erasistratus idē sensit: facile in- telligūt: q̄ primū et vniuersaliū p̄ceptoꝝ librum perlegūt. Quare qd̄ Zup⁷ ait: nec v̄ verū: nec Era- strati opinionē p̄sentēs. Albo igit iuxta puerbiū: coruo ē silis: q̄ nec cū coruis x̄sari pōt: p̄pter colorē nec cū colūbis p̄pter magnitudinē. Verū nō idcir- co est pretereūdus. Fortasse enim dicit mirū aliqd̄: qd̄ nec maiorū quāq; nouit. Ergo qd̄ oēs q̄ nutrantur particule excrementū aliqd̄ creant: vtiq; nō negamus Qd̄ aut soli renes tātilla corpa: quatuor interim totas vel etiā plures habeāt excrementi cōglos: id nec cōfessum est: nec rōni cōsentēs. Quispe cuiusq; ma- toꝝ q̄ renes sunt viscerū: plus esse excrementi est ne- cesse. Verbi ḡa: pulmonū: si mō visceris magnitudi- ni ad portionē respōdebit: sane multiplex erit: respō- ctu et qd̄ in renib⁷ sit. Quare totū quidē p̄cet im- plebit: aial aut ilico extinguet. Qd̄ si etiā equale q̄s dicat in singulis altariū partū gigni excrementū: per- quas queso vesicas excernitur. Si namq; renes in ijs qui vīno prolixē indulgent: tres interim quat- tuorve excrementi cōglos faciunt: certe aliorum viscerum multo plures erunt: dolioq; maximo op⁷ erit: quod omnium excrementa capiat. Quāq; sepe numero quantum potauit quis: totum id paulomē- nus minxit: nāq; qd̄ bibitur id totum ad renes feras- tur. Apparet igit terti⁷ eorū q̄ nobis imponere pa- ratū: minime qd̄ vult efficere: sed statim deprebedi. At qd̄ in dubio inter initia fuit: id tū Erasistrato: ceteris oib⁷ cū ab Hippocrate disceritis: ad huc in dubio manere. Longi⁷ hoc loco mea spōte sum mo- rat⁷: certo scies neminē esse aliū q̄ de renū ope qd̄q; habeat: qd̄ dicat: sed vel coquis necessariū imperito res esse: q̄ p̄ renes colari vrinā nō farent: et q̄ fatent⁷: nullā posse aliā secretiōis cām preter tractū reddere. At hō si vrinārū mor⁷ ad cōsecutionē q̄ est ad id qd̄ vacuat: nō agit: clarū est qd̄ nec sanguinis: nec bilis aut si illarū: etiam bulus. Omnia enim ipso quoq; Erasistrato auctorē necesse est eodem modo ferri. Sane dicitur de illis fusius in sequenti libro.

Zupus

Albus
coruus.

Galeni De naturalibus facultatibus liber Secū-
dus: Thoma Zinacro Anglo interprete.

E quod necesse q̄

dem sit: non Erasistrato modo: sed etiam omnibus: qui de vrine secre-
tione dicunt aliquid sunt quod ad
rem pertinet fateri vim quamplam
in renibus esse que eiusmodi qua-
litatem: qualis in vrina percipitur ad se trahere sit
habilis: id superiori monstrauimus libro. Aliud
quoq; cōmonefacientes nō esse diuersam rationem

Alis q̄
dam in
renib⁷.

Gal. pars tertia.

dd 2

qua urinae per renes ferantur in vesicam: et quod sanguis in omnes animalis partes: necesse est qua flaua seceruat bilis. Quippe si monstratum sit in vnoquoque organo tractum haberi vim: nullum negotium esse ad reliqua trans ferre. Neque enim rebus natura tale facultate contulit: vasis ipsi quod biliosus humor trahit: eandem negavit. Nec rursus bis quidem tribuit: reliquis autem omnibus ademit. Quo magis intrandum videtur si id verum est: Erasistratum tam falsa dedigerendo alimento puluisse: ut ne Asclepiadem quidem latuerit: quod illud verissimum putat: si quod ex venis effluat: duorum alterum sequi: aut vacuum locum ex tempore fore: aut quod continuus est affluxurum esse: abeuntisque locum implere. Asclepiades vero non e duobus alterum: sed e tribus vnum sequi in vacuo andis vasis asserit: vel vacuum locum simul vniuersum fore: vel quod continuus est secuturum: vel vas ipsum esse pertrahendum. In calamis enim: et tubulis ipsis qui in aqua dimittuntur: recte vereque dicitur: quod aere: qui in horum cauis continetur abeunt: aut vacuum locus ex tempore vniuersus fit futurus: aut quod continens est secuturum. In venis: non ita. Non possit earum tunica in seipsam sibi ducere: eo quod in cavitatem suam internam se recipere. Atque ita quidem falsa est de successione ad id quod vacuatur Erasistrati non me bercule demonstratio: sed hypothesis: que alioqui si vera esset: etiam superuacua esset: cum et venter a se exprimere in venas possit: veluti ipsemet proponit: et venter id quod continetur ample xu suo constringere ac compellere. Nam praeter alia incommoda: ne sanguinis quidem redundantia in corpore colligi vlla possit: si vna successione ad id quod vacuatur: digestio perficeretur. Ac si ventris quidem expulsiore soluta laqueisque in progressu redditur: nec potest ad totum pertingere corpus: eo quod aliam quamptam rationem requirit: qua sanguis in omnem usque partem feratur: necessario quidem adinuenta est: etiam ad id quod vacuatur: successio: redundantia tamen in his quae potest comparari sunt partibus: nulla erit: aut certe si qua erit: circa cor et pulmonem erit. Antiquum enim id ex his que post se habentur in dexteram sinum suum alimentum trahit: deinde per arterialem venam ad pulmonem transmittit. Reliquorum enim nulla: nec Erasistrato ipsi nutriri ex corde placet propter eas que super vasis crescunt membranas. Sin autem quo redundantia non tollamus expressionis que a ventre sit tenore usque in omnem partem feruabimus: nusquam etiam successione ad id quod vacuatur requiremus: potissimum si etiam venarum eius quod continetur amplexum etiam approbamus: quod utique Erasistrato quoque ipsi placet. Ergo rursus quis nolita demonstretur de rebus est: dicendumque nulla re eos manifestius refellit: qui tractum partium repudiatur. Nemo enim aut probabile aliquid dixit: aut sicut prius monstrauimus villo pacto aliam secretionis urinae causas inuenire potuit: sed necesse est: vel insanos videri: si balitus vice urinae ferri in vesicam dixerimus: vel impudenter: si successione ad id quod vacuatur: meminerimus: ut quod in sanguine plane sit ratio ridicula: in urina: et talis quae esse non possit: et prius insulsa. Ac vnus quidem eorum qui tractum auersantur error hic est: alter qui in flaua bilis secretionem committit. Neque enim illic transiente sanguine per flaua bilis vasorum ora exacta secretio bilio si excrementi erit. At nec seceruat inquit: sed vna cum sanguine per totum corpus ferat. At quod viri. scilicet prudenter Erasistratus ipse naturam animalibus praespiciere: artificiosumque esse proposuit. Id etiam biliosus humor inuitis

animalibus omnino esse asseruit: non cohereret autem ambo bene inter se. Nam quo quies videatur animali praespiciere si tam noxium succum vna cum sanguine ascendere in corpus permittat: Verum haec parua sunt. in quo autem maxime hic clarissime peccat: id nunc dicam. Si enim propterea quod sanguis crassior est: bilis magis tenuior: ac venarum ora magis lata: bilis vasorum magis angusta sunt: nec aliam ob causam: bilis angustioribus vasis oculisque se inserit: sanguis latioribus: manifestum est aquosum hoc serosumque excrementum tanto prius influat in bilis vasa: quia bilis: quanto id bili est tenuius. Quo pacto igitur non influat? Nempe quod scilicet crassior est vna quam bilis. Quippe id affirmamus ausus est quod nostri temporis: Erasistrati sententia: videlicet a sensuum ipsorum euidentia recedens. Quibus in bili et sanguine fidem adhibuit. Siue enim quod bilis quod sanguis magis est fluxilis: idcirco magis tenuis est censenda: siue quod pannum: linteum: vel aliquid quod percolat ea facilius pertransit: sicut hac rursus excrementum serosum: his utique indicibus bilis crassior quod serosum excrementum fuerit. Rursus enim ne hic quidem ratio apparet vlla: que bilem demonstret serosum excrementum esse magis tenue. Verum ubi quis impudens est: deiectionisque concertatore complectitur: ac deiectionem negatis lucis imperitis similis erit: quod cum a luce peritissimum sunt prostrati: supinique iacent: tamen absumuntur et deiectiones fereantur: ut etiam a ceruicibus eorum pendeat a quibus sunt prostrati: nec eos absolui sinat vincere se interim aurumantes. Ergo nuge maxime sunt omnis erigorum meatuum ad naturales functiones hypothesis. Nisi enim a natura facultas quedam naturalis vnicuique instrumentum statim ab initio sit tributa: durare animalia non poterunt: non modo tantum annorum: sed nec paucissimorum dierum numerum. Quippe si nulli ea cure mandemus: atque et praudentia destituamus: ac solius materis momentis gubernari velimus: nulla usque potentia: vel trahente: quod sibi est commodum: vel amoliente quod est alienum: vel aliterante agglutinateque quod se est nutriturum: nescio quo pacto non ridiculi futuri simus si de naturalibus actionibus disputemus: multoque magis si de actionibus animalibus: totaque vita. Si quidem neque viuere: neque durare vili animalium vel brevissimo tempore fas erit: si tot in se particulas: itaque dissidentes habeat: nulla facultas te vteat: nec quod conueniens trahat: nec quod alienum seceruat: nec quod id quod nutriet alterabit. Atque si praedit his sumus: utique exiguus magnusve quod ex hypothesis minus me demonstrata sint accepti meatibus: propterea idoneo quodam situ: ad bilis: et urinae separationem baud quaquam indigemus. In quo vno sapere Erasistratus videtur: quod omnes corporis particulas bene dispositas formatasque a natura putat. Verum si sibi ipsi consistere artificiosas appellari naturam vult: et quod ab initio statim omnes animalis particulas probe disposuerit: ac fingerit: post id non opus quo nihil desit: etiam in lucem cum facultatibus quibusdam protulerit: sine quibus vivere non possit: non non paulatim etiam ad iustam usque magnitudinem auxerit: baud scio quo pacto naturales actiones meatuum magnitudinem aut paruitatem vilius tamen ridiculis hypothesis possit promittere. Quippe natura illa quae particulas effingit et sensum adauget: omnino per eas totas est extensa: ut quod totas eas per totas non tantum extrinsecus fingat: nutriet: atque augeat. Praxiteles namque: aut Pbidias aut alius quisquam statuari?

Optimo
erastira
ti de di
gerendo
alimento.

Optimo
aseleptia
dis.

Successio
Ascle
piadis
erastira
ti diana
da.

Exordis
pulmo
nis ali
mentum.

Sanguis
bili-crassior.

Bilis
urina.
crassior

Natura
les facultates
sunt
ponende.

Differetia
operum
naturae
et artium

foris: tñ mām ornabant: qua. s. parte licebat eaz at
tingere: internā eius partē illabozatā: oriofam: artif
qz immanē ac neglectā reliqūt: vt quibus in eā de
cedere ingrediqz: ac oēs materie partes tangere mi
nime licuerit. Natura non ita: sed ossis partē quāli
bet os efficit: et carnis carnē: et adipis adipē: tñ alio
rum singulis ad portionē facit. Nulla em pars est:
que ab illa non tangatur: aut operā ei? cultū ve effu
giat. Imo pbidias ex cera efficere ebur: aurū ve nō
potuit: sed nec ex auro cerā. Siquidē borū quod/
aduerse qz manens id quod a primo erat: foris tantū specie
figurāqz artis adeptū: spectra fit statua. Natura nul
lus materie vererē formam seruat. Quippe ita san
guis essent cuncte animalis: particule: is scz q a ma
tre confluit ad maris semen: ac vna vniūsqz forme
materia cere vice artificis est subiecta. Nulla vero aia
lis partiū pro ea rōne ex bac rubra humida ve effi
citur. Siquidem os: cartilago: arteria: vena: nervus:
adeps glādula: mēbrana: medulla exāguia qdē sūt:
ex sanguie tñ fctā. Quo aut alterate quoue cōglati
te cogentēz: aut quo formante rogare: mibi respō
deret ipse Erasistrat? Proxius em vel nām diceret
vel maris semē. Utroqz nimirū idē dicēs: sed diuer
sis notioni? interpretat. Nō nāqz semē prius erat:
id cū primū? gignit: et format aial nā quedā fit. Tā
qz em pbidias ante habuit facultatē artis: qz mām
attigit: vsus aut ipis est in mām (ois ei facultas si cō/
petens desit materia oriosa est) ita maris semen fa
cultates quidē in seipso possedit: actionē vero nō di
dicit a materia: sed circa hanc obituit. Jam si copioso
semē obzuat sanguine corūperetur. Sin sanguinem
oīno desideret: cū oriosum fit: natura esse non pore
rit. Itaqz quo nec corūperetur: et natura pro semine
fiat: extingui illi sanguinis effluat necesse est. Imo ve
ro id extingui dicendū non est: sed qd seminis modo
fit iustum. Quis igitur est qui affluētis sanguinis
utilitatē moderat? Quis vctat quo minus iusto
plus cōfluat. Quis facit ne min? qz satis sic affluat:
Quē hic certū qui aialis generationi pferit quere
mus: quiqz conuenientē semini sanguinē summini
strabit? Quid dicitur? Erasistrat: si viuēs talia ro
gatus fuisset: Nēpe semē ips. Id em est artifex: pbi
die ad portionē respōdēs: sanguis vero cere rōnem
bz. Nō igit cōuenit vt cera sibi ppi mēsurā inueniat:
sed pbidias. Trahet porro artifex tñ ad se sangui
nis quātū indiget. Verū hic aduerrere debem? ac vi
dere ne semini imprudentes rōnē quādā intellectū/
qz tribuamus. Quippe qua rōne nec semen id: nec
etiam naturā fecerimus sed tam animal. Atqz si tue
ri virūqz debebimus: et quod medicore trahit: et itra
intellectū: vtiqz quēadmodū magneti lapidi trahen
di ferri: sic semini trahendi sanguinis facultatē ief
se dicemus. Atqz hic rursus quēadmodū sepe ante
coacti sumus in semine trahendi viz quandā inesse
fateri. At quid erat semen? principii animalis effi
ciēs. Adāc nāqz mēstru? est sanguis. An igit cū ips
principiū quo. s. faciat aliqd eoz qz moit: prima bac
vrat functione: exps esse pueniētē ad eā facultatis
pōt? Qui igit factū est: qd eā Erasistrat? nō nozīt:
si. sea prima est semis actio: vt pperēt sibi sangui
nis tra
nē trahat. Lōpetēs nō fuerit: qz tenuis adeo halituo
sitas est vt cū in oēm semis partē velut ros fit attra
minis
ctus: nusqz sui spēm representet. Sic nāqz fiet: vt fa
cile est vincat semē: et celeriter assimilet: et sibi nutris

mentis faciat. Adx arbitroz scdo attrahet: et tertio:
quo. s. molē sibi magnitudinēqz iustas ex nutritione
adiciat. Atqz ita alteratrix inuēta vis est: q nec ipa p
dita Erasistrato est. Tertia vero formatrix apparet:
bit: cui? ope semē primū velut cōcretū quiddā res
uue: mēbrana illā sibi induit: quā Hippo. sexta die
cū fetu Adusurgo mulieris ouozū tunice sitem exci
disse ait. Post hoc vero reliqua etiā quēciqz. s. in li
bello de infantis nā ab eo sunt scripta fingit. Verū
si qz formant oia: ea paruitudine manerēt qua sunt
a principio pōita: qz esset eoz vtilitas? Augeri igit
diffe aut. At quo augebunt? certe tū in oēm extē
ta partē: tū nō nutrita. Nō si eoz qz superioze libo
de vesica dixi: quā pueri inflātes pfricabāt memine
ris: facit? que nūc dicent intelliges. Eoz igitur ab
initio ita mibi parū esse vt mibi a mllū semine di
stet: aut si maius faba intellige. Tū illud inuestiga
nū aliter id effici possit magnū: qz si in oēm partē
extēdat: et per totū se nutria: sicut semē supra pau
lo nutriti indicauim? At neqz nouit Erasistrat
is. s. qui nāc artē predicat: imo ad eū modū augeri
aiala putat: quo aut crisera: aut catenā: aut saccu:
aut calatbū: quoz cutqz applicatis ad finē ei? alijs
qz silia sunt: ijs ex quib? ab initio est pōitū sit appo
sitis. At hoc vir insulse nō auctio est s. gñatio. Fuit
em tādū capla: et face: et vestis: et dom? et nauigiū
et reliqua id gen? oia: dū cōgruā spēm: cui? cā ab ar
tifice sunt incepta psummatā habeāt. Qu igit auge
tur? Nēpe cū calatb? ita perfect? et fundū et os et ve
luti ventrē: et que in medio hoz sunt habens: oibz
bis reddit amplior. At qua rōne id fiet inqet aliqz
Qua queso alia qz si calatb? subito nobis aial plā
ta ve sit effecta? Augent em ea tñ que viuūt. Tū nō
fortasse putas domū que exedificat: et calatbū: et ve
stē que texunt augeri sed minime ita est. Augēt em
id cui? perfecta tā forma est. Eius aut qd fit: proces
sus ille qui est ad formā: nō vtiqz auctio sed gñatio
noiat. Quippe augeť id qd est: gignit id qd nō ē.
Ita hec pap nouit Erasistrat: is quē. s. nihil latet: si
vero oīno sunt: qz sectatores ei? affirmant: inter Per
ipatericos ppos versatū eū dicētes. At qz nām q/
dē vt artificē predicat: bacen? ego qz Peripaterico
rū agnosco dogma: reliquoz nihil oīno esse Peripa
tericū. Si quis em in Arist. et Theophrasti scriptis
sit versatus: ceu pmetarios ea physiologias Hipp.
conscripta putabit. Agere. s. inter se patiqz calidum:
frigidū: humidū et siccū. Tū hoz maxime actiū cas
lidū esse. Scdo ab hoc loco pollere viribus frigidū
primo Hippo. dicente: post eū vero Aristotele. Jam
que nutriuntur oia quod per tota se nutriuntur: et q
miserent oia qd per tota se miscantur: pari modo q
alterantur oia: qd per tota se alterentur: Hippocra
tica simul Aristotelicaqz sunt. Nec minus illa: conco
ctionē alterationē quandā esse: ac nutritis in pro
priā qualitātē eius quod nutritur mutationē. San
guificationē nō alterationē esse: bis amplius nutri
tionē: et auctiōē ex eo quod corpus in oīm partē
extendatur nutriaturqz fieri. Alterationē nō ipsam
a calido potissimū perfici: atqz idcirco tū nutritionē
tū concoctionē: tū omnem succi generationē: tam nō
et in excrementis ipsis qualitates a calore innato p
uenire. Nec omnia atqz etiam alia quāplurima: tū
de predictis facultatibus: tū de morbozū generatio
ne: tum remediozū inuentione: Hippocrates cum

Sed pars tertia.

dd 3

vis alte
ratrix.
Forma
trix.
mēbra
na pmi
setua.Auctio
et nutri
tio.

Lor

optio
Eras.
auctioeQuid
augea ēQuid
gignat.optio
Hipp. et
Aristo.Conco
ctio qd.
Sanguis
ficatio.
Alteratio
ratio vñ
pfiat.

post hōim memoriā primus recte dixit: Aristoteles post eū recte est interpretatus. Atqui si hec omnia Peripateticis placere: sicuti plane placere: nihil hō eorū placeat Erasistrato: quid sibi vult Erasistrati sectatoribus: auctoritas sui cū p̄bis illis conuersatio? Suspiciunt nāq̄ eū tanq̄ deū: omniaq̄ ab eo dicta vera esse putant. At si hec ita sint: longe profecto a veritate aberrare putandi Peripatetici p̄bilo sopbi sunt: quid? nihil omnino eorū que Erasistratus est opinatus placet. Atqui ei consuetudinē cum viris illis veluti generositatem quandā p̄bysiologie tribuunt. Rursus igitur sermonē aliter q̄ modo fecimus in eū conuertemus. Si em̄ peripatetici recte sint p̄bilosopbari: nemo erit Erasistrato magis ridiculus: ipsiq̄ eius sectatoribus optionē do. Quippe aut priorē finem propugnauerint aut hanc. Asserit priorē finem: nihil recte de natura sensisse Peripateticos: posterior Erasistratū. Ac mee quidē partes erūt pugnantia duarū finiarū apponere. Illorū vtra placeat eligere. Verū illud nunq̄ cōmittent: vt ab Erasistrato laudando se retrahant. Ergo de Peripateticis p̄bilosopbis sileant. Eū em̄ de animalū ortu: interitūq̄ permulta placita naturalia sint: itēq̄ de sanitate et morbis eorūq̄ curatione: vnū modo inuenietur: in quo viris illis cū Erasistrato conueniat naturā alicui? gratia moliri oia: nihilq̄ sine causa. Quāq̄ etiā hoc ipsum verbis duntaxat tenus. Re em̄ Erasistratus milles id destruit. Quippe frustra splen: frustra omentū: frustra arterie que inferuntur i renes: quāq̄ hec omniū que a magna arteria oriūtur sint prope maxime: frustra mille alia Erasistrati saltē finia sunt condita. Que quidē si prorsus ignoraretur: paulo est in dissectionibus peritior. Sin sciens non dicit eorū vsū: putat plane frustra ea lenis exemplo esse facta. Quāq̄ quid hec persequor: que operis de particulari vsu: quod opus seorsum scripturi sumus magis sint propria. Ergo rursus eundē refutamus sermonē: paucisq̄ in Erasistrati emulos appositis: ea que reliqua sunt psequamur. Aident bī mihi nullū ex Aristotelis scriptis legisse sed ab alijs audientes eū in nature cōtemplatione magnū vtrū fuisse: rū Stoicos vestigijs p̄bysiologie eius insistere: deinde vnū ex vulgaris placitis inuenientes illi cū Erasistrato cōe: fingere fuisse quandā Erasistrato cū illis viris consuetudinē. Leterū qd Erasistratus expertus omnino sit Aristotelice p̄bysiologie: declarat predictorū tā dogmatū catalogus. Que scilicet primum Hippocratis fuisse: scō Aristotelis: tertio Stoicorū: vno tñ mutato: quod qualitates sint corpora. Fortasse autē logice speculationis gratia versatum esse cum Peripateticis Erasistratū dicent: parū intelligentes sermones falsos: apaz cludetes ab ijs minime esse conscriptos: cū Erasistrati volumina eiusmodi sermonibus scateant. Ergo miret fortasse aliquis: ac dubitet quamobrem Erasistratus tantopere ab Hippoc. dogmate abhorruerit: ac cur meatus in iocinoze qui bilē excipiunt (de renib?) em̄ abūde hacten? tractoria vi priuā: appositā positurā: et osculorū causā angustiam: ac locū quēdam communem: in quem deducant vene que a porta veniunt: sanguinem impuz. Accipiant autē priores qdē ipsi meat? bilem: postea vene que ad causā pertinent puz iam sanguinem. Quōpe cum si trasitū dixisset: preter qd qd nihil accidisset incommodi:

ab alijs sercentis dubitationib? fuisset liber. Cum nūc pugna sit Erasistrati sectatorib? nō parua: neq̄ id cū alijs modo: verū etiā ipsis inter ipsos: neque tibus. s. interpretari verba illa in p̄mō vniuersaliū sermonum: quib? ait. Adapertis autē in idem alijs duobus vasib: tū ijs que ad bilis receptaculū: tum ijs que ad causā venā tendunt: accidit subeuntis ex ventriculo alimenti partes eas que vitisq̄ osculis sint accommodē: in vtrāq̄ transferri vasa: atq̄ alia vasa rū ad bilis receptaculū ferri: alia ad venā causā trāsmitti. Illud em̄ (adapertis in idē) qd in principio dictionis est positū: quo pacto sit intelligendū difficile dictū est. Aut em̄ ita (in idē) vt vene ei? que in cauo iocinoze est sint: copulēt aliq̄ duo fines: cum eius que est in gybbo: tū bilis ipsius meat?: aut si nō ita locū quē p̄ā cōem intelligere opz: qui a tribus vasib? sit diuersus: et velut receptaculū qdā: qd impleat quidē ab inferiore vena: vacuet autē in bilis meat?: et que a causa dehisce sunt venulas. In vtrāq̄ vero ex positione multa sunt incommoda: que si omnia dicas videbor propositi mihi ab initio oblitus: in Erasistrati scribere enarrationē. Leterū cōe ambabus interpretationibus incommodū est: qd totus sanguis nō purgatur. Oporteret em̄ i ipsi bilis vas: vbi vcz p̄colaret: eū incidere: nō trāsire ac preterfluere celeriter in os maius digestionis. s. impetu latū. An igitur bis solis difficultatibus implicaret? beret Erasistrati sermo dū tractoria facultate ad quiduis vi recusat? An vebementissime quidē in bis liquidis adeo: vt nec puerū lateat? Verū si quis attēte cōsideret: nec ei? de nutrimento sermo: quē in scō vniuersaliū sermonū scribit: easdē difficultates effugiat. Siquidē vno illo lēmare successione ad id qd vacuat cōcessio: ceuprius ostendimus: cōdūst quiddā de venis: et q̄ in ijs habet sanguine. Effluente em̄ per ora eorū: ac digesto sanguine: cū nec simul vniuersus esse vacu? locus possit: nec venarū quicq̄ cōcidere: (id nāq̄ erat omīssum) necesse erat: vt qd cōtinēs fuit sequeretur: ac vacuati locū impleat. Atq̄ vene quidē nobis ita nutriendi: sanguine. s. quē in se habet fructes. At neriū qdō nutriendi? Illeq̄ em̄ in bis sanguis habetur. Nobis nāq̄ in p̄optu est ridere: qd trahendo a venis s. hoc illi nō placet. Quidnā igit h̄ p̄mīscitur nēpe neruū venas in se arteriasq̄ habere: veluti castenā ex tribus diuersis nā lozis contentā. Ex hac et em̄ ad disputationem sumpra hypotēsi: putauit se tractū posse declinare. Illeq̄ em̄ ampli? neruum cū sanguinis in se vas habeat: sanguinis alteri? q̄ extrinsecus ex vicina vero vena cōfluat indigere: s. satis illi ad nutriendū esse: vas illud conficiū: qd ratio comprehendat. At hic rursus alia difficultas hominē excipit. Hoc nāq̄ ipsum exigū vasculū: seipm quidē nutrit: simplicē vero illū qui ipi adiunctus est neruū: vel arteriā fieri nequit vt nutriat: nisi isin sita quedā trahendi nutrimenti vis subesse concedatur. Nam successione id quod vacuatur: quo pacto attrahere alimentū queat simplex ille neruus: ad eū modum quo compositę vene? Mempe qz cavitās qdā in illo est: ipso autē vasa. At ea cavitās spiritu aialī plena est: non sanguine. Est autē nobis nō in hanc cavitatē rōne inducendū alimentū: sed in vas quod eā contineat: siue id iūmodo nutrit: siue etiā augeri est opus. Ergo qua ratione inducemus? Est enī adeo exigū simplex illud vas: preterea reliquorum

Extra
emulos
Eras.

De nus
trimento
neruorū
i Eras.

Varia
opinio/
nes dele
mentari
exiguu
nerua
tractat.

utrumque: ut si minima acu partem eius aliquam pupu-
geris tria simul diuiseris. Itaque sensibilis in eo
locus vacuus fieri simul vniuersus non potest. Qui
vero ratione spectatur: non cogit cum vacuatur: ut
quod continuus est: necessario sequatur. Velim por-
ro rursus hoc loco respondeat mihi Erasistratus? ipse
de elementari illo exiguo nervo: sit ne vnus et pro-
fus continuus: an ex multis: et exiguis corpusculis
illis: que Epicurus: Leucippus: et Democritus pro-
pulerunt compositus? Nam de hoc quoque Erasistrati
emulos discere aduerto. Alii namque vnus esse
continuum putant: alioqui nec simpliciter cum nomi-
natum ab eo fuisse dicunt. Alii hunc quoque audent in
alia elementaria diuidere. Verum si vnum quiddam
continuum est: quod eo per insensibile a medicis dictum
perspiratum vacuatur: nullum relinquet in eo locum va-
cuum: cum ita vnum non fuerit sed plura: vacuis sci-
licet locis inter se diuisa. Sin ex multis est conditus:
per horum posticum (ut in proverbio est) ad Asclepia-
dem discessimus: que coherere inter sese non possunt
elementa statuentes. Ergo rursus artis experta esse
naturam dicimus: cum eiusmodi elementa simplici-
bus sequatur. Quare parum erudite mihi videntur Eras-
trati emulorum quidam: ad eiusmodi elementa simplici-
um vasorum solutionem redigere. Mea enim nihil refert
secundum virosque esse absurda erit nutritionis ratio.
Cum in simplicibus illis exiguis vasis que magnos
ac sensibiles nervos conficiunt: non possit sententia
eorum qui continua ea defendunt: fieri ad id quod
vacuatur successio. Quod et in continuo nihil sit vacuum
ac si quid effluit partes que relinquuntur: veluti in
aqua cernitur inter se cocant: rursusque vnum oes
fiant: ipse scilicet digesti loci occupantes. Alterius
vero secte finis: etiam absurda erit nutritionis ratio:
propterea quod successione ad id quod vacuatur: il-
lorum elementorum nullum eget. Habet enim ea suc-
cessio in sensibilibus tantum: non etiam in ijs que
ratione spectantur vixim. Sicut ipse Erasistratus ma-
nifeste fateretur: vbiq; non de vacuo id genus: quod
minutim corporibus aspergitur: se agere testificis:
sed de manifesto et sensibili: et multo simul collecto: et
magno et euidenti: vel quomodocumque aliter nomina-
re libuerit. Quippe Erasistratus ipse vacuum sensibi-
le quod simul notum sit aut esse non posse. Ego vero
cum nominibus abundare: que idem in proposito ser-
mone valerent: etiam reliqua adieci. Non alienum vero
videretur: si ipse quoque aliquid (quando buxvent) Era-
strati sectatoribus conferam: horumque ut cum primo in
illud et simplex ab Erasistrato vocatum vas: et alia sol-
uit elementaria corpora. ab ea opinione desistant. Eum
præter id quod nihil promouet: etiam ab Eras. dissideant.
Ac quod nihil quidem promouet: liquido est monstra-
tum. Nec enim effugere dubitationem: que de nutritione
est: proposita: opinio ea potuit. Quod autem nec cum Eras-
trato sit consentiens: cum id quod ille primum: et sim-
plex noiat: compositus faciat ac nature artē destruat:
manifestum id quoque mihi videtur. Si enim in simpli-
cibus his vniotionem quandam substantie non relin-
quemus: sed ad elementa que nec coalescere possunt
nec in partes diuidi descendemus: oino nature artē
perimemus. Quod vix oes facti qui hanc hypothe-
sin pro principio habent: cum medicum philosophi. Quis-
pe secunda: et posterior aialis partibus secundum
hanc hypothesin natura sit: non potest. At formare et

condere non est? et quod secundo sit: sit est? quod tunc prius? Quas
re necesse est statim ex ipso maris scunne: nature facul-
tates: quibus format: augere: nutrire: animal esse: psume-
re. At corpus: quod nec vna promitti: nec diuidi potest nulla
in se formatrice: auctrice: nutrice: aut in summa artificē
facultate habet. Quippe quod imitabile esse imitabileque
presumit. Predictorum vero sine mutatione: alteratione: et
ea que per tota sit: mixtione: veluti super idicatum? nulla com-
positio. Atque ob hanc necessitatem oes eiusmodi opinio-
num sectatores: quo presentanea elementis ijs que propositue
runt: dicerent: naturam coacti sunt artificē esse negare.
Verum hec non a nobis Erasistrati sequentes: sed a his
discere par erat. Quibus? Illud maxime placet: oim
rerum elementa primum esse consideranda. Illud recte igitur
putandum est Erasistratus? eo ignorante periclitus: ut ne
hanc quidem dignoscere possit consequentia: sed ut simul
naturam artificiosam esse proponeret: simul in imitabilis
lita: et nec vna coniungi: nec mutari possint elementa
substantia cohereret. Atqui si in elementis alterationis
ne aliqua et mutatione: et vniotione: et primum itate oderit
vni ei minime compositum: vas illud quod simplex vocat
erit. Verum simplex vena a seipsa nutrita. Merum vero
et arteria a vena. Sed quod alter quod: et quod admodum? Hoc
cum disceptationis nostre loco discor: die Erasistratio: us
superi meminum? monstrauimusque neutrorum finia
quod admodum simplicium illorum vasorum nutritio fiat: con-
stare. Sed nec indicare pugnantia eorum sum? grauati.
Præterea Erasistrato honoris aliquid deferre: traslato
scilicet in meliore secta. Rursum igitur ad id que elementare
illud nervum: vnum simpliciter: et sibi vndique vniuit
disputatio conuersa: quod admodum nutritus sit conside-
ret. Quod namque hic inuentum erit: eode id est. Ipse quoque secte
fuerit. Apertum autem mihi quod querit disquirendum esse vide-
tur: in ijs qui egrotauerunt: et reuoluerunt sunt extenua-
ti. Oes enim his corporis particule: et nutritio defec-
te: et graciles esse cum plurima additione refectioneque
indigere videtur. Ergo etiam nervus hic sensibilis cu-
ius causa inceptus sermo est: in ijs gracilis admodum
est redditus: ac nutritione eget. Habet vero in se pres-
plurimas: cum primos illos: et inuisibiles nervos: ruz
paucas quasdam simplices arterias: itaque venas. Om-
nes igitur ei? quoque elementares nervi extenuati sunt.
Aut si non illi: vix nec totus. Itaque etiam sicut totus:
ipsi quoque nutriti postulat. At qui si nutriti postu-
lant: nec potest illis quicquam conducere ad id quod va-
cuatur successio: non propter iam dictas modo dubi-
tationes: sed etiam propter recens contractum (ut in-
dicabo) gracilitatem: querenda nobis alia nutritio-
nis est causa. At quid igitur cause est: cur fieri ne-
queat ut successio ad id quod vacuatur: cum qui sic
sit affectus nutriat? Nempe quod ea ratio tantum
succedere continui necessarium facit: quantum effluit
Hoc vero ijs qui comodo sunt corporis habitu: satis
ad nutritionem est: utpote quibus ea que apponit
tur: ijs que effluunt paria esse oportet. At in ijs qui
ad vltimum sunt graciles: ac liberaliter refecti postulat
nisi multo plus sit quod apponitur: quam id quod
vacuatur: primum restitue habitum nunquam pote-
rit. Liqueat igitur quod tanto plus sunt attrahunt:
quod etiam pluribus eget. Porro Erasistratus hic
quoque se prius? facere id quod secundum est: nescio quo pas-
to non aduertit. Propterea enim inquit: quod multa
additio ijs qui egrotauerunt: quo reficiantur sit: idcirco
multum etiam ad hanc succedit. At quo multa fiat ad

Corpa
vixque
facultas
tum ex
pria sue

Th res
na ners
uus nar
teria nu
triatur.

Prouer
biu per
fomniu

212p/
0018

et one: q̄ in cibis in chylū cōuersione nībilo est infē-
rior: nec cōtra veterū quēq̄ disputare censuit: ne ipse
aliā inducere opīnionē est ausus. **¶** s. qui in princi-
pio vniuersaliū sermonū de oī naturalī functione: et
quēadmodū: q̄ d̄ aīalis particulis queq̄ fiat pol-
licitus est differere. An queso cōcoquēdū cibi faculta-
te imbecillia cruditate laborabit animās: ei? hō que
iā cōcocta in sanguinē vertit: nullus oīno erit affe-
ctus: sed hec sola nobis adamārina est et ipatibilis?
An alta quepiā imbecillitatis ei? soboles erit quā
bydrops? Patet igit̄ liquidū Erasistratū cū i alijs
ne in leuissimas quidē opīniones inuebi sit grauā-
tus: hac vero in re nec refellere priores: nec ipse no-
uum aliqd̄ in mediū asserre sit ausus: dogmatis sui
errore agnouisse. Nam qd̄ queso dicere de sanguine
potuit: hō qd̄ de naturali calore ad nullū effectum sit
usus? Quid vero de bili flaua: nigra ve aut pituita?
Mēpe qd̄ fieri pōt: vt bilis mixta statim cibus forin-
secus adueniat. At nāq̄ ad hūc modū ipsius verbis.
At rū hō inter cōcoquēdū in vētre alimētū talis gīg-
natur humor an mixtus in exhibitis extrinsecus ac-
cedat id cōsiderasse: ad nullū p̄tinet medicine vsus.
At qui vir egregie: tum vacuari humorē hūc ex ani-
malis corpore: tum magnopere nocere nisi vacuet
ipse fatetur. Quo pacto igit̄ cū nībil boni ex ea fieri
existimas: inutile esse ad medicināz aīe de gñatione
ei? cōsiderationē? Fac nāq̄ in cibus cōtineatur: nec
in iocinoze exacta ei? sit secretio. Ambo em̄ hec fieri
posse existimas. At q̄ p̄multū hoc loco interest: imi-
mam plurimā ve in se bilē cōtineat: qui exhibentur
cibi. Illi nāq̄ omni periculo vacāt. Hi hō q̄ plurimā
in se cōtinet: qm̄ nō pōt tota ea cōmōde in iocinoze
expurgari: occasio erit tum altiori affectu quos ipse
ex bilis redūdantia nasci. atq̄ tum non in postremis
morbi regij quē greci ικτερον vocant. Quo pacto
igitur medico nosse maxime necessariū nō sit primū
illud qd̄ extrinsecus in cibus ipsis bilis contineat?
Secūdo qd̄ beta (verbi gr̄a) multā: pants minimā:
tursus oleū plurimā: vinū minimā reliqua q̄ impa-
ri modo inter se bilis portionem singula contineat?
Quomodo em̄ nō maxime sit ridiculus q̄ spōre sua
ea que plus in se bilis cōtineat: potius eligat quā cō-
straria? Quid hō si nō cōtinet bilis in cibus? Sed in
corpe aīalium gignit. Mōne illud quoq̄ nosse ad rē
p̄tinet: in quo statu corp̄is amplior ei? gñatio pro-
ueniat in quo minor? Nūppe alterādi mutandiq̄
semp in meli? vitiōsus corp̄is stat? facultatē habet
mus. Verū si ignoram? quaten? vitiōsus sit et quali-
ter a legitimo excesserit: quo tandē pacto liberbit nos
bis em̄ in meliorē vindicare? nō est igit̄ vt Erasistra-
tus affirmat ad medēdū inutilis ipsa debili generā-
da veritas: sed et illud nec difficile inuētu est: nec ob-
scurū qd̄ mel nō eo qd̄ plurimā in se bilē cōtinet: sed
qd̄ intra corp̄is est mutatu in hāc alterat̄ ac vertitur.
Nūppe amarū gustatib? esset si bilē in se extra cor-
pus cōtineret. Præterea oībus sūt boib? equalis ex
eo gignere? bilis copia. Verū id secus bz. Si quidē
q̄ iā in flore sunt potissimū si calidior natura sint:
ac vitā degūt laboriosam: in ijs totum mel vertit in
flauam bilem. Senibus vero admodum est accom-
modū: vt p̄ore quib? nō in bilē sed in sanguinē con-
uerat. Erasistratus hō præter qd̄ nībil horū nos
vit: nec diuisionē sermonis sui satis aptā facit illud
si in asse inquitēs: nībil ad medēdum cōferre: in cū

bis ne bilis statim ab initio cōtineat? an per cōco-
ctionem in vētre sit genita. Tum additū sc̄s aliqd̄
oportuisset de ei? et in iocinoze et venis generatione:
quādo in ijs instrumentis gigni eā vna cū sanguine:
veteres tum medicī tum p̄hilosophi p̄diderūt. Sed
qui ab initio statim errarūt: atq̄ a recta via declina-
rūt bis nō talia mō nugari est necesse: sed etiā eorū
que ad artē sunt vtilissima inquisitionē omittēte. Et
bens igitur quādo hūc sum p̄gressus: eos rogē qui
plurimū cū Peripateticis p̄bis versarū boīem dī-
cunt: an oīa que ab Aristotele dicta demonstrataq̄
sunt de corp̄is nostri ex calido: frigido: humido: et
seco mixtura nozūt? tū qd̄ calidū in ijs sit efficacissī-
mū: et aīalia q̄ calidiorē sunt natura ea esse omnino
sanguine p̄dita. Contra que natura admodū sunt
frigida: ea prius esse exanguia: eoq̄ per byemem
delitescētia: otiosa et immota mortuorū ritu iacere.
Porro disceptatū et de colore sanguinis est nō Ari-
stoteli modo: sed etiam Platoni. Mos aut̄ sicut pri-
etia testat̄ fumus: haud quāq̄ que ab antiquis cō-
mode sunt demonstrata ea dicere in presentia para-
mus: vt qui illos nec sentit̄do nec dicendo superare
queamus: sed que ab illis vel absq̄ demonstratione
tāq̄ euidētia sunt p̄dita. Nō sc̄s aliquos fore adeo
peruersos sophistas: q̄ veritatē in ijs q̄ ipsi tradidit̄
sent contēnerent: suspicari non sunt: vel etiam ab
illis oīno sunt p̄termissa: hec tū inuestigare: tū dem-
strare censemus. De succorū hō generatione haud
scio an aliq̄s exactius quicq̄ asserre in mediū possit
ijs: q̄ Hippocrates: Aristoteles: Praxagoras: p̄dī-
lotimus: aliq̄s veterū nō pauci reliquerūt. Demon-
stratū em̄ ijs est: alimētū dū in venis ab innato calo-
re alterat̄: sanguinē qd̄ ex mediocri calore fieri: rell
quos hō succos ex eodē imodio. Atq̄ hūc sentētie:
q̄ euidētē sensibus apparēt: oīa cōtinent. Qm̄ et cū Libi ca-
borū q̄ natura calidiorē sunt: magis sunt biliosi: q̄ lidi bi-
frigidiorē: magis pituitosi. Simili modo ex etatib? liosi
q̄ calidiorē natura sunt: has biliosiores esse cōstat: q̄
frigidiorē: pituite magis obnoxias. Itā vite rationū pituitosi
et regionū: et anni tēporū: multaq̄ priores his ipsa. Etas ca-
lū quoq̄ naturarū q̄ frigidiores sunt: ee magis cer-
lida. nūtur pituitose q̄ calidiores magis biliosas. Præterea Frigida
ex morbis quoq̄: q̄ frigidi sunt: i) a pituita oriunt̄. Ante ra-
q̄ calida bili ortū habēt. Deniq̄ nībil vīq̄ iuēntias tio regio
qd̄ nō hūc sentētie astipulet. et quo queso non asti-
pulerūt? Lū em̄ p̄pter certā ex quatuor illis tēper-
em: particula queq̄ certā habeat functionē: necesse p̄tuit bu-
oīno est: p̄pter eius tēperet̄ vitiū: aut p̄sus corū-
pi functionē: aut ipedit̄: itaq̄ vel totū: vel in parte. Adorbi
egrotare animal. Ac primi quidē maximeq̄ genera? frigidi a
les morbi sunt quatuor: q̄ calore: frigore: siccitate: et
humore inter se dissident. Itā vero Erasistrat? quoq̄ Calida a
ipse q̄q̄ nolēs facit. Mā cū in febrib? deteriorē esse
ciborū cōcoctionem dicat: nec tū sicut priores cōfue-
rūt: p̄pterea qd̄ naturalis caloris mediocritas cor-
rumpitur. Sed q̄ vētriculus hos amplecti: et terere quot.
sūt nō valet: qd̄ eius lasa sit actio: rogari fure pōt: a
quo sit lesa ventris actio. Nūppe si ceciderit quis: Eras-
et ex eo bubo excitet priusq̄ homo febricitet. venter
deterius nō cōcoquet. Mō em̄ satis est: aut bubo: aut
vleus: qd̄ vētriculi cōcoctionē labefactet. At si febris
clat: prius cōcoctio reddiur deterior: prius etiā
vētriculi actio: deteriorē reddiur dictū. atq̄ id
recte. Et erū a quo sit lesa: adijcēdū esse fūonē vide

Refuta-
tio Era-
sistrati
dicentis
būoris
gñatio-
nis cōsy-
deratio-
nē nībil
ad medi-
cinā per-
tinere.

Nō fa-
cultas
mutādi
stat? vī-
tiosos i
nobis
sit.
De meli-
le dispu-
tatio.

tur. Alius nāq; eam ledere nō valebat: sed nec bubo. Zenisset enim pfecto ante febrē. Nō si hec nō lesetur: liquet quod immōdica vis caloris. Quippe duo bec buboni accessere: mor? eius qui in arterijs: et cor-pore habetur alteratio: et naturalis caloris immōdica quantitas. Verum motus alteratio non modo ventris actionem non ledet: sed etiam illi conferet in ijs animalibus: in quibus pro certo presumitur: plurimum ad concoctionē valere spiritum illum qui p arterias in vētre incidit. Ergo a reliqua atq; hac sola nēpe calefactione immōdica leditur vētris actio. Et cū spiritus nō solū rehemētiōr: s; etiā magis assiduus: et abundantiōr nūc incidit q̄ prius. Quare qd ad hūc attinet magis pcoquēre: ea q̄ spiritus gratia bene cōcoquit animalia: ob reliquā hō q̄ etiā preter naturā est calefactionē: male cōcoquē. Dicere nāq; proprietatem quandam in spiritu esse qua concoquunt: deinde cum febricitant: hanc destrui: quid aliud est q̄ alio modo incōmodū ipsius fatent? Quippe denuo interrogati: a quo sit alteratus spiritus: solā habent quā respōdeant: eā q̄ pter naturā est calefactionē: maxie de eo q̄ in vētre est spiritu. Neq; em̄ appropinquat oīno is buboni. Et qd q̄so animalia ea in q̄b? spiritus ppteretas plurimā vim habeat cōmemoro? Lū liceat de hominib? in q̄b? vel nihil vlt oīno leue aliqd: et exiguū cōfert: verba facere. At qd in febribus male cōcoquit hī quoq; facitur etiā ipse. Tū cām rei adiūciēs: lesam esse ait vētris actionē. Nō tū aliā habet quā affert leſionis occasionē: quā eā q̄ pter naturā est calefactionē. At si nocet actioni caloz: q̄ pter naturā est: nec id facit ex accidēt: s; ipsa sua substantia: ac vī: vtiq; ex pmoꝝ morboꝝ sit nūc ro. Atqui de numero primozū morboꝝ esse nequit immōdicus calor: nisi actio ex cōmoda nascat rēperire. Neq; em̄ alia de cā pōt inrēperies primozū morboꝝ esse causa: nisi qd cōmoda rēperies est corrupta. Eum enim ab hac manent actiones necesse est pma earū vitia ex hac manare corrupta. Ac qd ipso quoq; Erasistrato auctore: cōmoda caloris rēperies actionis sit causa: ijs q̄ asse qd cōsequēs est valensatis esse demonstratū puto. Hoc hō nobis cōcessor: nō durū arbitror dictū est: in oī actione in qd melius est: cōmodo rēperamēto referēdū esse acceptum. Que deteriora sunt vitioso. Atq; si hec ita se habent: sanguinē a mediocri: bilē ad immōdico calore nasci: quidni putādū? Ita nāq; tum in calida etate: tū calida regione: tū anni tpe calido: et rēpestare calida: pterea naturis hominū calidis: et vite sortibus: et vitæ rationib?: et morbis calidis: merito nobis plurima fieri flauabilis apparet. Dubitare hō: an i animārium corporib? is succus gignat: an in cibis cōtineat: vtiq; hominis est q̄ nec illud aduertat quēadmodū etiā ijs q̄ sani citra vitium sunt: vbi aliq̄ coacti occasione cōtra cōsuetudinē cibō abstinerūt: os quidē amarū: lortū hō biliosum reddatur: ac vēter mordeatur: s; quasi nūc subito i hūc mūdū sit ingressus nec q̄ in eo sunt noverit. Quis nāq; ignorat: eoz que immōdice coquunt: singula fieri primū quidē salio-ra: postea vero amariōra? Eum si mel ipsum: quod omnium est dulcissimū: plurimū percoquere velis: id quoq; reddideris amarissimū. Quippe qd ceteris que vtiq; ex natura sua calida nō sunt per coctionē acquirūt: id mellis ex sua natura pfecto est. Atq; id cause est: cur coctū efficiat dulcius. Nō nāq; ad dul-

cedinē generādā caloris et accidere debebat: id totū prozū intra se obtinet. Itaq; qd extrinsecus ijs q̄ intra iustū calida sunt: est ex vī: id illi vitium sit: et mediocritatis corruptela. Atq; ob rē coquēdo citi? quā alia sit amari. Eadē hō de causa in ijs q̄ calida natura sunt: etate florētib?: promptē in bilē vertitur. Quippe calidū cū sit: vbi calido adiūgit: mediocritatē rēperamētū facile amittit: statimq; fit bilis: non sanguis. Postulat igit quo in sanguinis naturā mutet naturā boīs frigidā: etatem frigidā. Nō ab re igit censuit Hippo. mel biliosis naturis non esse ex vī: vtpote qui calidiorē sint rēperit. Ad eūdē modū morbis quoq; quos amara extrahit bilis inimicū esse. Senū hō etati amicu id esse: nō solū Hippo. sed etiā oēs medici affirmāt: partim id ex natura ipsius q̄ se vī ei? docet inueniētes: partim ex sola expectatiōe. Neq; em̄ empirici alia q̄ bec fieri obseruātū qd seni sit salubre: iuueni minime salubre. Et biliose nature noxium pītutose vtile. Similiter et morbis ijs qui ex amara bili oriuntur contrarium: ijs qui ex pituita nascentur amicum. Neq; verbo calidis quidem corporibus siue ea nature ratione: siue morbi: siue etatis: siue temporis anni: siue regionis: siue conditionis vite: alia sint: bili generande causam prebere: que contrarij sunt bilitus sanguini. At qui non potest idem cibis alijs verti in bilem: alijs in sanguinem: nisi intra corpus eozum generatio peragatur. Etenim si cibis quisq; a se: et in se hanc habent: nec in animalis corpore mutatus: bilis gigneret: vtiq; in omnibus eam corporibus partim modo generaret. Ac quod foris amarum gustantibus esset: id arbitror bilem generaret. Quod autē dulce gratumq; gustu esset: eius ne vel exigua quidem portio bilis fieret. At qui non mel modo: sed etiam cetera dulcia vniuersa: in supradictis corporibus: que ex qualibet iam memorata sum causam sunt calida: facile in bilem mutantur. Verum bec dīxissē: cum tamen minime id mihi fuisset propositum nescio. quo pacto ex ipsa sermonis sequela sum adductus. Dictū aut latissime de his est: tū Aristoteli: tū Praxagore: qui Hippocratis: et Platonis sniam recte sūt interpretati. Quo min? qd bec a nobis p euidentē demonstrationē dicta puter: potius quā quod indocilitatem eozum qui aliter sentiunt indicarem. qui nec ea de quibus inter omnes conuenit: et que quotidie fieri cernuntur intelligunt. Porro demonstrationes eozum que vtiq; scientificæ sunt: ex ijs que supra iam retulimus principijs sumptisse conuenit: et veluti quod actio passioq; corporum inter se ex calido: frigido: humido: siccoq; illis insint: euz quod siue quis venas: siue tunc arterias: siue cor: siue ventriculū: siue aliam particulā vllam fungī quācumq; actione dicat: inuitabili necessitate cogetur: propter certam ex quatuor corporibus temperiem edī actionem ab illa fieri. Etenim cur ventriculū circa cibū vndiq; contrahatur: cur vene sanguinē gignant: rogari ab Erasistratijs doceri. Nō sē nāq; id modo nec amplius quod circa eum contrahit: nondum vtiq; opereprecium vllum est: nisi etiā intellecta sit causa. Sic nāq; arbitror errores corrigam? Nō curam? inquit: nec curiosi sum? de istiusmodi causis: vt q̄ supra medicū sinat: atq; ad pīm naturālē spectet. Vtū igitur ei cōtradicentis: qui cōmodam et que scdm naturā est temperiē: actionis causam in sin-

Abel q;
bus cōs
ueniat.

Est
versio.

Quid
generet
bilem.

Sigut
a calore
medio-
cri.
Bilis
ab im-
modico.

Aduria
zaq ma
rina car
nes a
corrup
tela re
scriuant
Flaua
bilis fi
tim pa
rit.

est: quæ tū in senib⁹: tū ijs qui ratione quīs sunt perfrigerati: plurim⁹: acutatur: quē nemo mētis cōpos aliud esse quī spīas: quā frigidū ⁊ humidū dicat. Nūquid igitur succus aliquis calid⁹ humidusq; est: alius quis calidus: ⁊ siccus: alius frigid⁹ hūidusq; nullus autē est qui potestate frigidus sit ⁊ sic⁹? Sed q̄ta rēperamentorū cōiugatio: cū in reliquis omnibus habeat⁹: in solis deficit succis? Atqui nigra bilis eius modi succ⁹ est: quā sapientes medici ac phī abūdare censuerunt: ex anni quidē rēporibus: in autumno potissimū: ex etatib⁹ in ea que vigori succedit. Ad eū dē modū ⁊ victus rationes: ⁊ regiones: ⁊ tempestates: ⁊ morbos quosdā: frigidus siccosq; esse memorat. Mesq; essi in hac vna cōiugatione claudicare naturā putat. Sed tanquā alias tres: itidē hāc quoq; per omnia que memorauim⁹: errēdi. Utinā etiā: hoc loco interrogare liceret? Erasistratū: nū artifex natura instrumētū quo eiusmodi succus expurgeretur: nullū cōdiderit: sed quo locum expurgeret instrumenta duo: quo flaua bilis vnū: neq; id exigū: qui vero ijs malignior succus est sanguin⁹ permixtus: in venis per eorū vagetur. Quāquā dysenteria: siue intestinorū dysenteria q̄: si a nigra incipit bili: mortifera est: inquit mortifici Hippocrates. Non tamen que a flaua incipit bili: oīra q̄ nō mortifera est: sed pleriq; ex ea seruantur. Tanto. s. nimis malignior acriorq; virib⁹: est nigra bilis quā flaua. An igitur nec reliquorū Hippocratis operum vllū legit Erasistratus: nec id quod de hominis natura est inscriptū? quo sic citra negocium inquisitor nē de succi preterat? An nouit quidē: sed sua sponte pulcherrimam artis speculationem preterit. Potes tuerat igitur cum nec de liene aliquid dixisse: nec impudenter tam magnum instrumentum existimasse a natura impune conditū. Atqui nō solū Hip. vel Plato nullo in speculatione nature inferiores q̄ Erasistrat⁹ vtrū vnū esse id visē? ex ijs que sanguinē purgant affirmat: sed etiā cū ijs veterū tū medicorū: tū philosophorū: innumeri. Quos oēs generosos Erasistratus: quasi illis plus sapiat: supergredi se putās adeo ne minimū quidē cōtra eos dixit: vt etiā opinio nis eorū omnino nō meminerit. At vero quib⁹ corp⁹ floret: bis inquit Hip. lien minuitur. Idē oēs qui ex periciā sequūtur medicī: fatentur. Preterea q̄bus visē? id magnū ⁊ tumēs augetur: ijs corp⁹ minuit: ⁊ ea coxymū reddit. Nō ipsum quoq; nō Hip. modo sed etiā Plato: multiq; alij: preterea epicuri cōcedūt. Hā regij morbi q̄ a liene egrotatē: ortū habēt: nigriorē sunt. Itēq; vicerū cicatrices nigre. Perpetuo enī vbi minus q̄ iustū sit: attritū ad se succū trahit: vt sanguis impurior: sic totū corp⁹ redditur magis decolor. At q̄n min⁹? q̄ iustū est trahit? Minimū cū male est affectus. Itēq; igitur in senib⁹ facultas ea qua vrinā trahit: vbi la borat: male trahit: itidē lienis: si insita vis illa q̄ melācholīcā q̄litate attrahere pōt: aliq; sit ibes cilla: male bac trahat est necesse: atq; interim crassior ⁊ nigrior reddat sanguis. Nec igitur oīa cū nō modo ad cognoscendos: sed etiā ad sanādos morbos maximū prestet vsum. Erasistrat⁹ omnino preterijt ac tan tos vstos pzo nullis se habere simulauit: is scilicet qui nec leuissima omittit sed vbiq; insulsiſsimas opti miones ambiciose oppugnat. Quo manifestū est euz cum nibil haberet: quod contra veteres diceret in ijs que de splenis vſus actioneq; pronuntiatur nec ipse nouū aliquid inueniret: huc cōfugisse vt omnino

de ijs faceret. At nos primū quidē ex ijs causis qui
bus omnia in naturalibus administrantur. calido (di
co) et frido: et būdo: et sicco deinde ex ijs q̄ euidē ter in
corpore apparent: frigidū quendā succūq; succūq; de
bere esse monstrauim. Abi vero: et q̄ breuissime de
licuit: que veteribus demonstrata sunt: tum qd is suc
cus melancholicus sit: tū liens id viscus qd cū a san
guine expurget recensuerim: deinceps ad ea que p
posse disputationis sunt reliqua veniamus reliquos
autē quidā sit aliud: q̄ clare exponere quid tādē ve
lin: demonstrantq; veteres de succorū generatione ac
cidere: Porro id luculenti⁹ intelligitur exēplo. Ergo
vinū mibi dulce quod nō dudū ab vuis sit expulsum
feruens: et alterascens ex eo quē in se habet calore in
telligit: postea ex eius mutatione duo prouenire ex
crementa: alterū leuius magisque aerēū: alterū gra
ui⁹ ac magis terreū. Quorū illd florē: hēcē arbitror
vocat. Hōiū si alteri flauā bilē: alteri nigrā a similes
minime pecces. Qñ nō eādē habēt bi succi speciē cuz
animans nature opera regitur: qualē cū preter natu
rā se habet sepe exhibent. Quippe que flaua est: effici
tur vitellina. Ita em nominant qm ouorū vitellis tū
colore: tū crassitudine sit ad similes. Rursus nigro lō
ge malignior: ea quoq; quā que naturalis est reddidit
Mōmē tamē tali succo nullū est inditū: nisi quod aliq
vel radentē ēū: vel acidus appellarunt: qm. s. acris in
morē accit sit: et corp⁹ animalis radit: etiā terrā si su
pra eā sit effusus: quandāq; cū bullis veluti fermēta
tionē ebullitionēq; excitat. Abi scilicet adscititia pu
tredo nigro illi sicco naturaliter se habēt accessit: mī
biq; videtur veterū medicorū pleriq; id qd e tali suc
co naturaliter se habet: qd et infra deijcitur: et sepe su
pra fluat: atrū vocare succū: nō atrā bilē. Qd vero
ex vitione quaptā ac putrescentia: in acidā migravit
qualitatē id atrā nuncupare bilē. Eterū de nomini
bus habenda cōtrouerfiā nō est: sed veritatē sic se ha
bere intelligendū. In sanguine generando quicquid
abūnde crassius ac terreū ex ciborū natura in nutriti
o fertur: nec commode a naturali calore alteratur: id
lien ac se trahit. Quod vero assum (vt sic dicā) vltūq;
nutrimenti est (fuerit sane hoc calidissimum in eo ac
dulcissimū: quāta sunt: tū mel: tū adeps) id cū flaua
bilis facta est: per fellis vocata vasa expurgatur. Est
autē hoc tenue humidūq; et fluidū: nū quale cū ad vl
timū est excocitū: flauū: ignēz crassum: vitellis ouorū
simile. Hoc nāq; tā preter naturā est. Alterū vero qd
prius memorauimus: pari modo et nigri succi qd ne
dū illā veluti ebullitionē fermērationēq; terre efficit
naturale est. Qd autē in talē mutātū est vtm ac speciē
id tam preter naturā est: ceu qd ex vitione nō natura
lis caloris acrimoniā adsciuerit: ac veluti cinis qui
dā sit redditū. Sic quodā mō et fer vstā: nō vstā diffi
det illa nāq; admodū calida est: adeo vt carnēz ar: lī
quet accorū pat. Altera que nōdū est vstā: ad oia me
dicos vt deprebēdas: ad que terra figulari: alijsq; q̄
simul siccandi ac refrigerandi facultatē habēt. Sane
i atre bilis sic vste speciē: etiā vitellina illa subide ver
titur: quorties ipsa quoq; igneo pcocta est calore. Re
liqua bilis genera partim ex iam dictorū mixtura cō
stant vniuersa: partim tanq; vte quedā sunt ad barū
tū generationē: tū inter se mutationē. Dīstāt inter se
qd alie mer ace sunt ac soler alie veluti sero quodā im
bute. Verū seri genera que in succis habētur: omnia
sunt excrementa: purūq; ab ijs esse postulat anima

corpus Ea vero que predicta sunt: vsū alique
nature cāferūt: et qd crassum est: et qd tenue: purgatur
que ab ijs sanguis: tū per lienē: tū per eā que tocino
ri subest viscā. Ac reponitur vtriūsq; partis tāta ta
lisq; portio: quāta qualisq; si in totū ferretur autē
lis corpus: nexā aliquā inferret. Quod em admodū
est crassum et terreū: ac propterea eā que in tocinoze sit
mutationē subterfugit: lienis ad se trahit. Reliquum
quod mediocri est crassitudine: id et absolutū iam est:
et in omnē partē fertur. Requirit em sanguis in non
paucis animalis particulis crassitudine quādā: que
arbitror vt que in ipso feruntur fibras. Ac dictū quē
dem de vsu earū etiā a Platone est. Dicitur autē de
ijs et a nobis: in illis voluminib⁹ quib⁹ vsū parti
cularū persequimur. Postulat non in postremis san
guis: et flauū succū: qui tamē adhuc ignē et vltimū
effectus nō est. Ac quis illi florē: ad hoc vsus: in il
lis voluminib⁹ docebitur. Sane quod pituitā expur
get natura nullū instrumentū cōdidit: propterea qd
frigida humidatq; est: ac veluti ex dimidio coctū nu
trimentū. Desyderat igitur talis succus nō vtiq; va
cuari: sed in corpore manens alterari. Excrementū ve
ro quod a cerebro destillat: fortasse nec pituitā quis
recte appelleret: sed sicut et nominari solet: mucū: et de
stillationē grecē opovα. Sin. aliter quod salitē buic
vacuando natura recte prospexit: id quoq; in libris
de vsu partiū traditur. Quin etiā quemadmodū que
in ventriculo: et intestinis creatur pituita: cōmodissi
me ac celerime vacuetur: nature cōmentū in ijsdem
voluminibus monstrabitur. Quod igitur in venis
pituita fertur: cū sit animalib⁹ ex vsu: nulla vacuatio
ne eget. Sane aduertere hoc loco: ac scire oportet. Tā
q̄ ex bilis generib⁹ aliud vtile naturalēq; in anima
libus est: aliud inutile ac preter naturā: sic pituita: qd
dulce est: id salutare esse animantē: et naturale. Quod
acidū salumq; est: acidū quidem omnino crudū esse:
salsum: pputuisse. Porro omnimoda cruditas pitui
te intelligēda est que in ea cōcoctione incidit: que in
venis agitur: nō autē in ea que prima est: queque in
ventriculo perficitur. Tū si hac deficeretur: ne succus
quidē omnino esset. His mibi satis admonuisse vti
deorū: qd de generatiōe corruptionēq; succorū ab Hipp.
Aristotele: Praxagora: Diocle: alijsq; veterū multis
sunt dicta. Neq; em oia in hūc libzū trāsserēda cens
uit: que ab illis ad absolutionē sunt perscripta. Tan
tū vero de singulis solū dixi: quātū legentes ad anti
quorū enoluēda scripta: nisi sint oīno auersi: exciter: ac
quo facili⁹ cū ijs versent auxilū prester. Porro scri
psim⁹ et alio libro: de succis sub auctore Praxagora
Micarebi filio. Et si em is docē maxie pter sanguines
faciat: (q̄ppe sanguis ipse vndecim⁹ sit) tamē ab hī.
doctrina nō recedit s; q̄ ab illo simul oēs cū proprijs
demonstratiōib⁹ primū dicti succi sunt: bos in species
q̄sdā dīstāsq; diducit. Ac laudare quidē par ē: tū eos
q̄ explanarūt q̄ recte sunt dicta: tū xō q̄ si qd omīssus
ē id supplerūt: nō ei fieri pōt vt idē incipiat ac pfiat:
p̄ culpā et eos: q̄ adeo sunt delicati: vt nihil discere
eorū q̄ cōmode dicta sunt: sustineat: et q̄ adeo sunt am
bitiosi: vt studio nouorū dogmatū: semp aliqd astute
terāt et cauent: partz spōte aliqd ptercūtes: q̄liter
Erassistrat⁹ in succis fecit: partim callide oppugnan
tes: veluti tum bi ipse: tum alij iuniorum non pauci.
Eterum hic liber hoc loco receptū canat: quicquid
superest: id totum in tercio adijcitur.

Excre
mentus
cerebri.

Que pi
tuita cō
ducatur
non.

Galeni de naturalibus facultatibus Liber tertius: Thoma Linacio Anglo interprete.

Quod nutritio

Quidē sit: id qđ nutrit alteratur: et ei qđ nutritur simile sit: tum qđ in quacūq; aialis particula facultas qđ dā inest: quā ab actione ipsa gñat: et alteratricē: mēbrarum assimilatrici nutritio: itaq; noīam? in p̄ximo indicatū est libro. Adverte dō copīa: ex qua sibi nutrimentū faciat: qđ nutrit: ex altera suppeditari virtute: qđ cōueniētē atq; trahere sibi succū natura sit habilis: est monstratus. Sed nō min⁹ eū esse cōueniētē cuiq; particule succū qui maxime vt assimilē sit accōmodus: tū qđ hūc ad se trahat: attractricē appellari. Indicātū p̄terea est et qđ ante assimilationē agglutinatō sit: hāc dō p̄cedere que grece πρὸς αἵματι, latine appositio: vella diunctio dicatur. Nec (vt sic dixerim) finis est actionis: qđ ab attrahēti vt perficit. Siquidē ipsa nutrimentū ex venis in singulas pticulas adductio agētis adhuc attrahētiq; virtutis est opus. Attrahi nāq; dicitur tpe aliqd pōt: adberere et alterari: et prozusus et quod nutrit ad similitudinem: ac pars eius effici: p̄tin⁹ non pōt tpe ampliore cōmodo pōt. At si apposit⁹ is succus in particula nō quiescat: sed in altera aliquā transferatur: cōsuetatq; assidue alīū atq; alīū mutās locū: vtq; in nullo corp⁹: nec agglutinatio: nec assimilatio erit. Est igit hīc nature alia quadā facultate opus: que faciat: vt qđ apposit⁹ particule succus est: aliquā diu maneat: atq; hāc nō extrinsecus accersita: sed in nutritio ipso collocata. Quā rursus ab ipsa functione: maiores retētrici vocare sunt coacti. Ac eiusmodi quēdā facultatis gignēde ratio: ita clare necessitatem monstrauit. Credidq; vel inuit⁹ ex ijs qđ dixim⁹. quis quis percipiēdi intelligētā bz: qđ cū ppositū sit: ac prius demonstratū: naturā artificiosā esse: et animā tis curā bz: necesse sit eiusmodi facultatē illi inesse. Ceterū nos qui nō hoc tātū demonstratiōis genere solū sim⁹ vt: sed illi ex ijs qđ manifeste apparēt necessarias ac cogētes p̄batiōes adijcere: ad istiusmodi nūc cōuertemur. Adstrabim⁹ in qđuisdā corp⁹ portis particulis: adeo euidentē esse retētrici facultatē: vt ipsi sensib⁹ agnosci ei⁹ actio possit. In alijs quibus nō sensui quidē min⁹ esse euidentē: ratione tū in ijs quoq; facile posse deprehēdi. Ergo inde qđ docere p̄mitim⁹: auspicemur. Illepe a sumēdis p̄tīmū metodo aliqua certis particulis: in qđ ad vnguem examinare disquirereq; licebit: qualis nā de mū retētrix vis sit. An igit aliunde qđ melius: qđ a maximis maxieq; cauis instis inquisitionē icipiāt. Mihi sane nō videt. Siquidē euidentē in ijs: credibile est p̄pter amplitudinē eoz apparere actiōes. Et si fortassis in paruis: etiā si ē vim habēt vebemēte: sensui tū agnouisse actiōē eius: in p̄p̄u nō sit. Porro inter animalis partes maxime caue amplissimē qđ sunt: vētriculus: et vterus: et qđ secūde vocantur. Quid igit p̄bibeat quo min⁹ has p̄ponētes: actiōnes eaz estumem⁹: ac eaz qđ ante dissectionē cōspicue

sunt in nobis metipsis examē faciamus: qđ nō obsecrantes sunt: similia homini dissecantes animalia: Ad quo nō abunde: generalē saltē quesire facultatis notitiam etiā dissimilia ostēdant: sed quo simul cū generali p̄p̄iam quoq; in nobisipsis habētib⁹ ratio ad morbos tū agnoscedos: tū sanādos facili⁹ superpetat. Ac qm de ambob⁹ instrumētis simul dixisse nō est: scorsum de vtroq; sermōne instituē: ab eo auspicati: qđ retētrici facultatē illustrius mōstrare possit. Retinet nāq; et vēter cibū quo ad eū concoxit. Retinet porro nō min⁹: et vterus fetū: quoad hūc cōsummauit. Ceterū longe amplius est p̄ficiēdi fetū tempus: qđ cibi cōcoquēdi. Quare verisimile est: ita to clarius a nobis in vtero retētrici facultatē aspici posse: quāto diutius qđ vētricul⁹ retinēdi functionē exerceat. Quippe nouē mētib⁹ plerisq; mulieribus p̄fici in vtero fetus. Qui tota qđ cervice cōmuer: p̄plectitur aut fetū vndiq; vna cu secūdis. Est tū oris cōtinentie: tū more fetus in vtero finis: ipsa actiōis utilitas. Neq; p̄m temere: aut sine rōne p̄dicit vterū nā: ad cōplectēdū retinēdūq; fetū sufficere: s; idcirco vt qđ gestat ad debitā pueniret magnitudinē. Ergo vbi id cōplect⁹ est: cui⁹ gta retētrix potestate vterus est vsus: vtq; hanc inbibet ac cellare facit: ppultrice qđ bacen⁹ quieuerat: loco ei⁹ assumpta. Sane erat sicut et quieris huius facultatis finis ipse vsus: ita etiam actionis eiusdem finis: si ipse vs⁹. Vtpote quo excitāte agat: nō excitāte q̄scat. Licetq; rursus hoc loco nature artē intelligere: qđ singulis instrumētis nō solū vtiliū actionū facultates inseruit: verū etiā quieris et motionis oportunitatē p̄uidit. Si qđ succedētib⁹ rite oibus qđ in vtero sunt: expulsozia vis velut nulla sit: ita oīno quiescit. Improp̄ere aut cedētib⁹: vel circa secūdas: vel ceterū quāptā mēbranarū: vel circa p̄m gta gestat fetū: ac desperata p̄sus ei⁹ p̄fectiōe: nō ampl⁹ expectat vter⁹ nouē mētiū t̄pis morā: imo retētrix facultas statim ab ope densit: et ei qđ prius quieuerat moueri p̄cedit. Porro agit ita ac molit⁹ salubre aliqd expulsozia: ppulsoziaq; vis: ita em et hāc appellat ab ope. sicut et alijs illi quoq; nobis impositis. Aiderūq; disceptatio nostra dō ambab⁹ simul demonstratiōē allatura. Quippe cū sibi mutuo succedat: et altera relique cū vsus postulat: semp cedat: etiam cōdem eas doctrinā sortiri nō est incredibile. At retētrici virtutis opus est: p̄gnatiū vteros vndiq; cōtrahere: vt nō immerito cōtrēctātib⁹ obstetricib⁹ os eoz cōtinuere videat. Itā dō p̄gnates ipse p̄m̄is dieb⁹: potissimūq; eo ipso quo semē est acceptū: moueri ac in seipsum cōcurrere vterū sentiūt. Qđ si ambob⁹ hec icidūt: vt et os vteri citra p̄legmonē aliūve affectū cōtinueat: et senseat deinde succedere vteri in seipsum mor⁹: ita semen a mari: et cepisse se mulieres existimāt: et retinere cōsent. Neq; nos ista modo illis p̄fingim⁹: s; lōgo vsu cōprobata: ab oibus fere qđ de ijs disseruere: sunt p̄dita. Herophilus certe nec illa scribere est grauāt: ne specilli quidē mucronem admittere vteros anteq̄ mulier pariat: p̄terea ne vel minimū qđē discere: vbi cōceperint: laxius aut recludit mēses p̄fluūt. Huic astipulāt et reliq; cōs: qđ de his tractauerūt. Primusq; oīm nō medicorū mos: s; etiā p̄boz Hippo. cōtinuere os vteri tū acceptibus: tū p̄legmonis p̄nūciauit: cetero in acceptibus seruato naturali habitu: in p̄legmonis dō: in durū

Reten-
trix fas-
cultas.

Quomo-
do vter⁹
dū fetus
gerit fas-
cultates
suas ostē-
dat.

mutato. At sub expultrice: q̄ p̄raria tā dīcte facultas
est: os q̄dē ei? aperit: fundus autē vniuersus q̄ p̄t
prime ad os de scēdūt: fetū p̄pellēs foras. Una nō
cū fundo: etiā q̄ p̄mētes p̄es sunt: q̄ f. veluti latera
toti? instrumēti sunt: suppetias i toto ope ferētes: tru
dūt p̄pellū t̄q̄ fetū foras vniuersum. Nō paucis q̄
mulierū: q̄ vtiq̄ immodice b̄mōt facultate sunt v̄se:
violenti dolores totū vterū excidere subigerunt. Si
mīle quodā in his accidente: ei q̄d in lūga: et cōfētio
ne sepe v̄situr: q̄n q̄ alteros euertere deicereq̄ n̄ti
tur: ipsi vna concidunt. Ita nāq̄ vterus: dū fetū ex
trudit: ipse aliq̄n simul excidit: potissimū cū eius ad
spīnā ligamēta naturaliter sunt laxa. Est porro et il
lud mīro nature cōsilio p̄uisum: q̄d viuēte fetu v̄se
ri os ad vnguē cōtinet: mortuo nō t̄m statim aperit
tur: quātū ad extrū sit ex v̄su. Quin etiā obstetrices
ipe nō illico parturiētes surgere iubēt: nec i sella col
locant: imo p̄rius os vteri q̄d paulatim se aperit: tā
gunt. Ac primū q̄dē sic: vt parū digītū in id dīmī
tas: b̄scere dīcūt. Postea nō etiā magis. Parua autē
interposita mora: p̄d̄rantib? nobis r̄spondēt: debi
scētis ei? modū auctū. Postea nō quā ad fetus trā
sītū satis pater: surgere mulierē iubēt: et in subfello
collocāt: ac ad expellēdū strenue fetū se parat: adbor
tantur. Est porro id opus: q̄d a seipsis p̄stāt parien
tes: nō vteri: s̄ musculorū q̄ sunt in abdomine: q̄ sci
licet tū ad defectionē: tū ad reddēdā v̄zinā nobis sūt
auxilio. Atq̄ ita q̄dē i vtero: due tā memorate facul
tates apparēt. In v̄tre h̄orad b̄mōdū. P̄mū q̄
dē ex fluctuātis b̄uoris fontū: q̄ medicis imbecilli v̄
tris symptoma credūt. Et certe rationabiliter credi
tur. Interim em̄ cū minimū ciborū assumptū: nō
sūt cōplectēte p̄rius eos v̄tre ac v̄ndiq̄ constrin
gēte interim plen? cibo v̄ter est: fontus t̄m fluctuā
tis in eo humoris: veluti ex vacuo exaudiunt. Cum
em̄ p̄ sua natura se bz: ac cōstrictoria virite vitur:
quālibet exigū sit q̄d in se cōtinet: totū id v̄ndiq̄ cō
plexus: nullū vacuū relinquit locū. Cū imbecillus ē
quāq̄q̄ parte cōplecti exacte: assumpta nō bz: b̄icla
rū quodā spaciū efficiēs: p̄mittit: ea q̄ in se cōtinet
humida: p̄ figuratū varietate ex alio loco in aliū trā
sire: ac fluctuationū sonit? edere. Rationabile itaq̄
est: q̄d hoc symptoma laborāt: nec cōcoctionē q̄dē suf
ficiētē sperare. Itaq̄ em̄ p̄t q̄ imbecillus v̄ter est:
p̄be cōcoquere. Porro talibus etiā diutius in v̄tre
manere grauitas videt: vt q̄ etiā rardius cōcoquāt.
Itā intrari licet in his ipsis maxie diuturnā in v̄tri
culo morā: nō ciborū modo: verū etiā portionis. Nō
em̄ sicut existimauerit quispiā: cū v̄tris os inferius
angustū p̄sūsit: n̄bil id sinere abire: quoad exacte
leuiget: hec vera causa est. Nō pauci em̄ ossa fructu
um valde magna: sepe plurima deuorāt. Itā annulū
quidā aureū quē ore tenebat: impudēs deglutiuit
alter nō nummū. Alius aliud durū quod dā: et q̄d cō
fici nō posset. Attamē b̄t oēs facile excreuerūt ea que
deuorāssent: nullo illis supueniēte symptoma. Nō
si meatu s̄ v̄triculi angustia causa esset diuturne in eo
parū cōminuti cibi more: n̄bil sane b̄orū pertransis
set. Quin etiā q̄d porro ipsa longo spacio illis in v̄
triculo moratur: satis fuerit: q̄d eos a suspitione de
meatus angustia abducatur. Omnino enī si causa ce
leris egressus esset ipsa trāsmutatio in succū peracta
v̄tiq̄ et forbitiones: et lac: et pr̄sane cremor in oibus
istis trāsrēt. Verū secus est. Nā q̄ imbecilli sunt ijs

diutissime hec innatant: et fluctuationes cū fontū dū
morantur: excitant: v̄triculus que pariter premū
et grauant. Qui validi sunt: bis adeo n̄bil borū in
cidit: vt etiā panis et carnis magna copia facile de
scendat. San e non solum ex eo quod v̄ndiq̄ tenuis
sit: et grauat v̄triculus: ac que in eo sunt: alias in
aliam partem cum fontū fluctuant: morari diutius
in eo que assumpta sunt: bis qui ita se habēt: possis
conicere: sed etiam ex vomitionibus. Siquidē sunt:
qui nō dico post tres quatuor ve horas: s̄ tā mēdia
nocte cū multū intercessisset a cibo ipsi: omnia proz
sus quesumpsisent vomuerunt. Quin etiam si anī
mans quod vis humido expleueris cibo: veluti ipsi
in subbus subinde sum? experti: ex farina atq̄ aqua
quandam veluti miscellam illis obijcientes: deinde
post tres quatuor ve horas dissecantes: si tū quocq̄
ita feceris: inuenies adhuc in ventre ea que assum
pserunt. Quippe conuersio ciborum in cremorem nō
est more isthic manendi terminus: quam v̄tiq̄ etiam
dum foris sunt efficere licet: sed concoctio: que a con
uersione in cremorem res est diuersa: sicut nutritio
a sanguificatione. Tanquam enī be functi os
nes monstrare sunt qualitatū mutatione fieri: it
dem concoctio ciborum in v̄triculo: mutatio eo
rum est in propriam eius quod nutritur qualitātē.
Abi autem ad perfectionem cibos cōcoxit: rum ape
rit inferius os: exciduntq̄ per ipsum facile cibī: etiā
si lapides: ossa: acinos: aliave que v̄tri in cremorem
nō possint plurima: secum babeāt. Licetq̄ hoc in anī
mali cōtempleris cōiecto descensus ciborum tēpore.
Quin si quādo te tempus fallat: nec quicq̄ deorsus
feratur: v̄triculo adhuc cibos coquēte: ne sic quidē
infrugifera tibi dissectio erit. Lernes nāq̄ in illis ea
que paulo supā diximus: extrū v̄triculi quo loco
cū inestino cōmittitur: το ἄστυ grece vocant: ad
vnguē clausus: v̄triculū autē totū cibos suo cōplexu
premētē: perinde omnino sicut vterus fetum. Itaq̄
enī est inuenire: nec in vtero: nec ventre: nec vesica
vtrauis: nec ea q̄ biles excipit: nec altera locū vacuū.
Sed siue parū sit q̄d in his cōtinet: siue multū: pleni
eorū sinus apparēt: cunicis ipsis semp ea que con
tinent arte complectentibus: modo scilicet natura
liter animal se habet. Trasistrato autem nescio quo
pacto complexum hunc v̄triculū: omnium esse cau
sam placet: tum ciborum leuigationis: tum excreme
torum subductionis: tum distributionis eorum que
in cremorem sunt cōuersa. Ego tamē in viuētī ad
buc animalī: diuiso eius peritoneo sexcenties depze
bendi semper intestina complexu suo ijs que cōtine
rent applicita. V̄triculum vero non perpetuo: sed
post assumptos cibos superne eos inferneq̄ et v̄ndiq̄
atque complexum: ac immotum: adeo vt cibis v̄n
ri: et ijs v̄ndiq̄ adberere videretur. Quo tēpore etiā
pylorum cōiuentem clusumq̄ ad vnguē inueni
non secus ac pregnantibus os vteri. At post conco
ctionem consummatam: reclusus quidem erat pylo
rus. V̄triculus autem complexus motu: intestino
rum ritu mouebatur. Omnia igitur hec inter se: in
idem consentiunt: q̄d aliq̄e sint in v̄triculo in v̄
ro in vesicis ingēnīte facultates: que et retinere poss
sint ea que qualitate conueniant: et que aliena sunt:
expellere. Siquidem q̄d b̄llē ad se trahat: ea q̄ tōcino
ri subest vesica: supā est mōstratū. Nō autē i v̄trē
quotidie eijciat: id q̄ euidenter cernitur. At q̄ si tactū

Imbecil
lus ven
ter diffi
culter cō
coquūt.

et operā statī separatricis actio exciperet nec mediā
semper inter eas intercederet vis retētrix: oportebat
dissecā aialib? parē in vesica bilis inuentri modū.
At nō sic inueniē. Quippe alias plenissima: alias p-
sus vacua: alias sub medio statu varijs se habēs mo-
dis cernit. Qlter ē altera q̄ lotio est addicta. Hāc nā-
q̄ ante omnē dissectionē colligere vrinā sentin? p-
etiā q̄ eā vel multitudinis pōdere: vel mordētis acri-
monia offendit. Tāq̄ hic quoq̄ nō deficiēte retenerice
vi. Ita nimirū vtrūcul? mordēte subide acrimonia
irritat? ante legitīmū tēpus: crudū adhibe cibū abij-
cit: Rursus multitudinē aliq̄m grauati: aut etiā am-
bab? coeuntib? male affect?: diarrheis infestat. Qui
etiā superioris vētris vel multitudinē grauati: vel ci-
borū extremētorūve qualitatē nō ferētis: similis diar-
rheis quidā affect? vomitio est. Abi cū in finis eius
partib? talis affect? incidit: ac firme partes sunt: que
circa stomacū habent: diarrhece citant. Eū vero ei?
os sic afficitur: si cetera partes sunt valētes: vomitio
nes ciēt. Licet porro idē: in ijs q̄ cibuz fastidit
intueri. Quippe qui comesse coacti: nec deglutire qd
comederūt: vālet: nec si id per vim faciant: qd deglu-
titū est retinēt: sed protin? euomūt. Etiā q̄ alias quo-
q̄ cibū quēlibet auerfant: si vgeatur aliq̄m vt eū su-
mar: celeriter euomūt. Vel si violētē cōtineat: nau-
sea infestat: et resupinari sibi vtrūculū sentit: et qd
offendit: amoliri properant. Ita nimirū ex oib? que
euidētē apparēt: qd inter p̄ncipia dixim? cōfirma-
tur. Omnis? propemodū aialis partib? inesse debe-
re desiderū quoddā: ac veluti appetitā cōueniētis
sibi qualitatē: auersionē quandā: veluti qd odii alie-
ne. At dū expetit: attrahere eas rationabiliter existi-
tur: dū auerit: repellere. Atq̄ ex his
rursus: eū attractoria vis in toto inesse mōstratur: tū
expulsoria. At vero si et appetitā quedā est: et attra-
ctio: fuerit profecto et fructū aliqua. Eū nūq̄ in rez
sit natura: qd propter ipsum: vt sic dicā: trahere sine
trabēti functionē: trahat: imo vt eo cui? pertractū sit
cōpos: fruatur. Atqui frui eo nō licet: nisi retineat. Jam
hic rursus: retētrix vis necessario genita esse probat.
Quippe vtrūcul? manifeste cōueniētes qualitates
expetit: alienas respuit. Sed si et expetit: et trahit: et re-
tinēdo ac vndiq̄ cōplectēdo fruit: erit vtiq̄ et finis il-
li quispiā fructuōis. Post quē iā expultricis faculta-
tis agēdi tēp? succedit. Vtrū si et retinet: et fruit: et iā
ad eū finē ad quē sic retinet et fruit: abiit. Porro is
finis est: vt ei? qd in qualitate. conueniens cōsentis:
q̄ est: partē aliquā capiat. Itaq̄ qd in cibis optimū
est: id balitus specie et paulatim sibi attrahit: atq̄ in
tunicis suis reponit: qd sēq̄ adiungit. Abi a bunde
saturatur? est: quicquid reliquū nutrimentū est: veluti
onerofum aliquid rejicit. Quāq̄ ex eo qd cū vtrūcu-
lo habuit: cōmercio: ipsum quoq̄ cōsecutū est: saluta-
re aliquid. Neq̄ effi fieri potest: vt duo corpora que
ad agendū ac patiēdū sunt nata: vbi cōuenerunt: nō
vel simul partiant? agantq̄: vel alterū agat: alterū pa-
tiat. Quippe si pares ijs vtres sunt: ex quo tū agē-
tū patiēt. Sin lōge superet vincatq̄ alterū: magnū
nutrimē quidē et qd sensu percipi possit: in id qd patit? efficit.
tū a me? ipsum vero vel exiguū aliquid et qd sensu depeben-
dicamē? di nō possit: vel omnino nūq̄ patiēt. Porro in hoc
to vene? potissimum dissidet nutrimentum a medicamento
noso dis? venenoso. Hoc namq̄ vim corporis vincit: illud ab-
ferat. hac vincitur. Adintine igitur potest conueniens ani-

malī nutrimentū esse: quod ab ijs que in animalī sunt
qualitatibus: nō vincitur. Porro vinci aliud nō est:
quā alterari. At qm̄ particularū alie viribus sunt fir-
mioribus: alie magis imbecillis: vincēt quidē om-
nes nutrimentū id qd animalī est cōueniēs: nō tamē
equali omnes modo. Ergo vincet etiā venter: ac nutri-
mentū alterabit: non tamen sic vt iecur: et vene et artes-
ric: et cor. Quanta igitur sit ventris alteratio age iam
videamus. Sane ea maior est: q̄ que in ore perficitur
minor vero ea que in iocinoze: et venis. Hozū nāq̄ al-
teratio: nutrimentū i sanguinis substātiā mutat. Que
in ore agitur: mutat quidē id in alterā specie quā
feste: non tamē ad perfectionē trāsformat. Discas id
ex ijs que ex cibo in dētū interuallis relit: per totā
noctē desērūt. Neq̄ ei pās intib? relit? prius ē pās
neq̄ caro prius caro. Sed olet qd cūsmodi quāvis
cuiusmodi olet animalis os. Eterū et dissolutū est et
liquatū: et carnū animalis admiscuit sibi qualitates
Licet autē contēplēris q̄ magna sit in ore cibozū alte-
ratio: si manū triticū crudis furculis applicaueris.
Lernes nāq̄ id ocysime bos mutare: et conquo-
quere: cū tamē si aque admisceatur: neq̄ tale quicq̄
efficere. Nec est quod id mtrere. Nā pituita bec que i
ore habetur: licenū remediū est: et scorpios statim
necat: preterea multas ex ijs que venenū mittunt bel-
stias: partim protin? perimit: partim spacio: omnes
certe insigniter ledit. Sed qui manū sunt cibi: p̄mū
quidē bac pituita induit: et cū ea miscetur: deins-
de carnē quoq̄ ozis omnes contrahunt. Itaq̄ ma-
iorē mutationē sunt cōsecuti: q̄ ij qui in vacuis dētū
interuallis suere impacti. Vtrū quantū ij qui manū
sunt: ijs q̄ inbelerūt: magis sunt alterati: ita etiā his
magis: ij qui deuorati sunt. Siquidē incōparabilis
erit hozū alterationis excessus: si et que in ventre est
pituita: et bilis: et spiritus: et calor: et tota ventris sub-
stātiā estiment. Qd si viscera quoq̄ que illi adiacē-
tāq̄ magno lebeti plures ignis focī: pariter estimas-
ta sint: a dextris quidē iecur: a sinistris lien: superne
cor: et transuersus septū et eleuatū: et assidue motū: his
etiā amplius omentū quod predicta regit: ingentem
quandam cibozū: qui in vtrūculum sunt deuora-
ti: alterationem fieri credas. Quo autem pacto
mutari facile in sanguinem possent: nisi tali essent
mutatione preparati? Adonstratum namq̄ supra est:
nūq̄ in contrariam qualitatem totum simul migrare
Ergo quomodo fiet sanguis ex pane? quomodo ex
beta fabave: aut reliquis id genus: nisi bec alteram
prius mutationem sint adepti? Jam quomodo in
tenuibus intestinis: confestim creabitur stercus?
Quid enim queso in his efficacius ad alterationem
dicas: ijs que sunt circa ventrem? Num tunicatum:
numerum: an circumpositozū viscerum vicinitas:
tem: an more spaciū: an innatum quandam in
instrumentis calorem? Atqui nullo hozū superant
intestina ventrem. Cur igitur vbi panis tota sepe
nocte moratus est in ventre: etiam seruatiūm vo-
lunt: ac pristinas suas qualitates tuert: vbi semel
intestinis incidit: statim efficit stercus? Quippe si
tantum tempus ad alterandum satis non est: certe
breue satis non est. Sin breue ad alterandum est sa-
tis quō nō magis sufficiat tempus longum? An igitur
alteratur quidē alimentum in ventre: ceterum di-
uerfa alteratione: et non tali qualem ex mutantis in-
strumēti habet natura? An hac quidē est alteratū: nō

Pituita
i ore qd
possit.

**Aduersus Al-
cleptas
de de cū
borū cō
coctōrū
q̄litate.**

**Conco-
ctio eli-
xationi
similis.**

**Vētris
due tu-
nicē.**

**Interna
tunica.
Exter-
na.**

tamē ea q̄ est corpori aialis ppria? Hoc lōge pfecto-
mū fieri quouis pacto potest: qm̄ nō aliud erat con-
coctio: quā alteratio in propriā eius qd nutritur qua-
litate. Si igit cōcoctio hoc est: etiā nutritiū in vētre
suscipē q̄litate q̄ sit aialis qd ex ipso nutritū est: cōue-
niēs: ex eo iā demonstratū ē. qd i vētre pcoq̄t. Et q̄
ridicul? Sāc Alēle. cū dicit: nec i ructib? nec i vomitiōi-
b? nec dissectiōib?: cōcoctōrū cibōrū q̄litate vīquā ap-
parere. Si qd hoc ipsum: qd corpis vētriculi odos
rē referūt: ex ipsa prouenit cōcoctione. Hic nō a deo ē
rudis: vt cū veteres dicere audiat: cibos in ventre ad
salubritatē cōuertit: nō eā q̄ virib? spectet: sed eā q̄ gu-
stus pbat: q̄rendā putet. Tanq̄ vel pmo: magis pos-
mo ita em̄ disputandū cū hoc est: in ventre reddito
v̄ melle magis melle. Porro nō magis rudis: ma-
gisq̄ ridicul? est Erasistrat? aut nō intelligēs quē ad
modū a veterib? dictū sit cōcoctionē esse elixationi si-
milē: aut sponte seipsum fallens. Atq̄ elixationi qui-
dē q̄ tā leuē veteres colorē: cōcoctionē assimilari pos-
se negat verisimile esse: tanq̄ aut etna subiēcda vē-
tri sit: aut alias alterari ab eo cibi nō possint: aut pos-
sint quidē alterari nō tamē per insitū illi calorē: qui
būd? sit eorū elixare nō torere dicatur. Debebat au-
tem si quidē cōtra dēreb? disceptare voluit: maxime
quidē ac primū illud docere: nec mutare prozsus nec
alterare in qualitate vētrē cibos. Scdō loco: si id cō-
firmare nō potuisset: alterationē eorū in ventre: aialis
esse inutīlē si nec id calūniari licuisset: opīnionē que
de actiuis habet principijs refellere: mōstrareq̄ nō
prouenire in particulis actionē ex certa calidē: frigi-
di: humiditatis: siccitatis: tēperatura: sed alio quopīā. Qd si
nec id calūniari esset ausus: saltē illud docere non esse
calidū in ijs que nature administratione regūtur: ce-
teris efficaci? Vel si nec id: nec ceterorū q̄ dicta sunt
quicq̄ demonstrare potuisset: mīme nugari: frustra de
nomine cōrendō: tanq̄ Aristoteles ruz in alijs non
paucis: tū in quarto meteorologicō: quē ad modū cōco-
ctio elixationi sit similis: quodq̄ nec primū: nec pro-
prie sic nominetur: nō clare prodiderit. Vērū sicut iā
dictū est: vnū oīm borū principium est: de calido: fri-
gido humido: et siccō considerationē inuissē: sicut in
secundo de generatione et interitione Aristoteles fe-
cit: omnes que in corpore sunt mutationes: alteratio-
nesq̄ ab ijs proficisci demonstrans. Eterum Eras-
istratus neq̄ ijs: neq̄ alio villo ex iā dictis refutato ad
nomen elixationis tātummodo se conuertit. Atq̄ de
concoquendo quidem tametsi cetera omnia p̄termi-
sit: illud saltē demonstrare conatus est: differre ab ex-
trema elixatione: eā que in animalib? est cōcoctiones
De deglutiedo vero: ne tantum quidem egit. Quid
enim ait? Tractio quidē vētris: nulla esse videtur.
Atqui vēter duas habet tunicas: que omnino alicu-
ius gratia sunt condite: pertinentq̄ be etiam vsq̄ ad
ipsum os. Que interior est: qualis in ipso est vētre: ta-
lis persistens. Altera ad carnosiorē specē in gula con-
uersa. Ac quod? contrarias inter se fibrarum disposi-
tiones de tunice habeant: ipsa rei euidentia testatur.
Lūius autem causa tales sunt condite: Erasistratus
certe ne vel conatus est dicere. Mos vero nunc dice-
mus Que interna est: in directum porrectas habet fi-
bras: vt que trabendū causa sit instituta: externa trās-
uersas: quo circulo contrabant. Quippe singulorū
que mouentur instrumentorū corpora: pro fibrarum
positura mot? habēt. Primū aut si placet: i musculus

ipso sermone examina. In quibus tū fibre ipse: tum
motus: propter notabilitatē euidentissime cernūtur.
A musculis ad naturalia instrumenta te cōferas licet.
omnino videbis ea per fibras moueri. Itaq̄ etiā sūt
gulis intestinis circulares in vtraq̄ tunica fibre sūt.
Cōtrahuntur em̄ dū taxat: nec quicq̄ trahunt. Arē
ter alias fibrarū rectas habet: quib? scilicet trahat:
alias trāsueras quibus cōstringat. Tanq̄ em̄ in mu-
sculis dum fibra queq̄ intēditur: atq̄ ad principiu
rerabitur: motus eorū obitur: itidē in ventre: dum
trāsuerse fibre tenduntur: latitudinem contente inter
ipsas cavitatis: minorē fieri est necesse. Recte vero dū
trahūtur: ac in se ipsas coguntur: fieri nequit: vt non
minuatur longitudo. At vero deglutitibus nobis: li-
quido cernitur laring? ea est arterie que aspera dicit
pars summa simul sublabat: sursumq̄ intratū currens:
quantū gula deorsum trahitur. Lumq̄ cōpleta iam
deglutendi functione retēderit se gula: luculenter de-
scendere cernitur summa arteria. Siquidem interna
arterie tunica: que rectas habet fibras: queq̄ tū gula
intrinsecus vestitur: tum os ipsum: ea sup̄ internis sum-
me arterie partib? extenditur. Itaq̄ fieri nequit: cū
ipsa a vētriculo deorsum trahitur: vt nō simul et sum-
ma arteria attrahatur. Quod aut circulares fibre qui-
bus circundantur: tum alie particule: tum vero vētri-
culus: de longitudine nihil minuunt: sed latitudinem
cōtrahant: atq̄ angustent: id quidē Erasistratū fates-
ci inuenias. Quippe cibos toto cōcoctionis tempore
vndiq̄ cōstringere vētrē ait. At si vndiq̄ cōstringit-
ur: nec tamē quicq̄ de vētris lōgitudine aufert: non
est cōstrictiui motus propriū: vt gula deorsum trahat.
Quippe quod Erasistratus ipse dixit: id illi tantum
modo contingit: vt dū superiores partes contrahun-
tur: inferiores dilatentur. Id vero: q̄ si in demorui
quoq̄ gulam aquam infundas: fieri cernitur: nemo
ignorat. Transitū nāq̄ materie per angustū corpus
id accidens cōsequitur. Adrū em̄ sit: si trāseunt per
eā mole aliqua: nō cōtrahatur. Illud ergo qd super-
nis partibus cōtractis inferne dilatantur: commune
est tū mortuis corporibus: per que quouomodo al-
quid transit: tū viuīs: idq̄ siue cōstringantur ab ijs
ea que transiunt: siue trahantur. At breuiare longi-
tudine instrumentorū: quibus recte sunt fibre: quo scili-
cet aliquid attrahāt: propriū est mun? Atqui demō-
stratū est gula attrahere: cū alias summā arteriā non
traheret. Patet igitur vētriculū per gula cibos tra-
here. Quinetiā in vomitione: eorū que vomūtur im-
petus ille qui vsq̄ ad os fertur: omnino partes eas
gule que a subeuntibus dilatantur: biātes bz partiū
vero que a fronte occurrunt: quācumq̄ apprehendit:
hāc biare incipientē: que vero a stergo pars est: hanc
vtriq̄ cōtractā relinquit. Ita vt gule affectus: hanc
omnino deglutendū affectū similis sit. Eteruz vbi
tractus nullus adest: lōgitudo tota in talib? sympro-
matis equa feruatur. Atq̄ idcirco deglutire facilius
est: q̄ vomere: quod scilicet deglutatur ambabus vē-
tris tunicis operantibus: interna quidē trahente: ex-
terna se cōtrahēte: vnaq̄ trahēte. Nomatur aut: alte-
ra trās: que foris est agēte: nec villo in os trahēte. Non
em̄ sicut vētris appētēta deglutēdos cibos p̄ce-
dit: sic in vomitionib? appetit os pars vlla excitat
ti affectus quip̄piā. Sed sunt ambo vētris affectus
inter se cōtrarij. Alter appetēns et suspiciēns q̄ vtilia
sunt ac ppria: alter abhorrēns et reijciēns: q̄ sunt
aliena.

**Vētris
fibre: va-
rie.**

**Laring
quid.**

**Instru-
mento-
rū
fibras
bōgas
habent
tū mus-
culus.**

**Vētris
affectus
inter se
cōtrarij.**

aliena. Eoque deglutitio ipsa in ijs que cōueniētes
vērū cibos immodice appetūt: ocyssime fit: vērū sci-
licet eos trahēte: ac deorsum vellentē: priusq̃ sint mā-
nū. In ijs vero qui vel medicamentū aliq̃ coacti bi-
būt: vel cibū aliq̃ medicamēti loco sumūt: molesta
deglutitio est: egreq̃ perficitur. Ergo ex iam dictis
patet: internā gule tunicā: cui recte sunt fibre: quo ab
ore in se agerā bar: esse institutā: eoq̃ in deglutitio tū
tū agere. Externā vero: cui trāsuēse sunt fibre: quo
constringat ea que cōtinet: ac protrudat: talem esse
factā. Tandē tamen nō minus in vomēdo q̃ deglutitio
do operā suā: nauatē: clarissime suō scribit ijs q̃ dicim?
q̃d i biatulis: q̃ grece vocantur *βελον* regaccidit:
vt quorū venter interi in ore inueniatur. Veluti Ari-
stoteles in libris de animalū historia p̃didit: reddita ē
causa: p̃e gulo sitate id inquit illis cōtingere. Gra-
e f̃ scribit. In vebementiore appetentia: vērū omni-
bus animalibus: sursum p̃currit: adeo vt nonnulli: cū
primū incipere eū affectū sentiūt: foras repere sibi vē-
rē dicāt. Alijs hō cibos quos adhuc mandunt: nec
dū satis eos ore cōfecerūt: eripit plane inuitis. Er-
go in ijs animalis? q̃ nā sit gulo sita: q̃d os la-
tas est am pla: ac vērū sita p̃pinq̃: veluti in f̃
nodōte ac channa cernit: nihil miri est cū in admodū
vebementi furie: minorū pisciū aliq̃ p̃sequunt: ac
iā in eo p̃pe sunt vt cōprehēdāt: si auiderat perur-
gēte vērū eorū in os sursum rapit. Fieri aut id aliter
proptus neq̃: nisi vērū cibos p̃ gula veluti p̃ manus
ad se trahat. Sicuti ei r̃ nos: p̃ studio aliq̃ nos to-
tos vna cū manu erēdimus: quo promptius corp?
q̃d petimus apprehēdamus: ita r̃ vērū: cū gula
luri cū manu: vna erēdit. Proinde in q̃dus anima-
libus hec tria simul incidūt: vebemēs nutritiō aut
ditas: gula parua: r̃ os laxitas ampla: in his pau-
lū extēnsionis momētū: torū vērū sursum in os agit.
Ac naturali q̃dem homini fortasse sufficeret: vt vna
ipsa instrumentorū cōpositione argumentū actionis
sump̃sset. Nā frustra p̃fecto nā: ex duabus tunicis:
q̃ cōtrario modo inter se habēt: gulā fecissent: nisi va-
ria earū ṽsa esset actione. Vērū qm̃ oīa citius quas
nature opera dignoscere Erasistrati sectatores pos-
sunt: agēda ex animalium dissectione doceamus eos
vērūq̃ tunicā p̃dictis fungi actionibus. Ergo si ac-
cepto animalī quopiā: corpora q̃ circa gulā eius sūt
auferēs: nullo eorū q̃ istic habent: nec neruo: nec arte-
ria: nec vena p̃cisa: velis a mēto ad thoracē vsq̃: ex-
ternā gule tunicā: cui trāsuēse sūt fibre: recta sectio-
ne diuidere: mox cibū animalī obijcere: videbīs id ci-
bū deglutire: tamen cōstringēdi vīs illi sit ad empta
Rursus si in altero animalī vērūq̃ tunicā trāsuēsa
incisione secueris id quoq̃ deglutiri videbīs: nullā
etiā opē ferēte tunica interna. Ex quo manifeste pa-
tet: q̃d altera earū deglutire h̃. ceterā dēterius q̃ am-
babus. Etēn p̃ter alia: illud quoq̃ p̃spicere in tas
dicta dissectione h̃: q̃d inter deglutitū: spiritū: qui
vna cū cibis deglutit: gula implet. Is autē: cōstrin-
gēte se externa tunica: facile in vērū cū cibis cōpellit-
tur. Tempore aut quo in gula est: descēdētibus cibis
impedimēto fit: tū q̃d discedēs: tū eius actionē impe-
diēs. Sed nec horū cuiusquā Erasistrati memi-
nit: nec q̃d obliquus gule situs: eorū dogma clare re-
selle: q̃ putant ea q̃ deglutitū a momēto illo quo su-
perne sunt impulsā: vsq̃ in vērū p̃moueri. Undē mō
recte dixit: multa eorū animalū q̃bus longū collū est

indinato corpore deglutire. Quo scilz sensibili: effe-
ctu planū est: demonstrare: cū nō vtiq̃ quemadmo-
dū deglutiam? h̃ quēadmodū nō deglutiamus. Nā
q̃d nō ex solo eo q̃d superne incipit momento: plane
ex hoc patet. an tñ vērū trahēt: an gula ea ducere:
id certe adhuc nō patet. Vērū nos cibis p̃citis ra-
tionibus: r̃ q̃ ex instrumentorū cōpositione suppedi-
tatur: r̃ q̃ ex alijs symptomatibus: queq̃ ante nudatam
gulā: queq̃ post apparere paulatē diximus: abūde
indicauimus: trahēdi gratia tunica internā: rudēdi
externā esse cōditā. Ac p̃positū no oīs erat: demonstrā-
re in singulis instrumentis r̃cēricē inesse vni: sicuti
in superiori libro tractatē: atq̃ etiā alteratricē: p̃p-
sa vero sermonis sequela ducti q̃tuor esse in vērū r̃
tutes indicauimus. In deglutiendo tractricē: in con-
coquēdo r̃cēricē: in vomitione: r̃ cōcoctū ciborū
intēnue intestinū descēsu: expultricē. Ipsam vero cō-
coctionē: alterationē esse. Non est ergo q̃d splene etiā
dubitemus: an is q̃d sibi cōuenit trahat: quod alie
nū est secernat: quod attrahere per naturāz potest:
id alteret ac retineat. Sed nec de iocinoz: vel vena:
vel arteria: vel eorū: vel ceterorū vllō. Cū quatuor
bas facultates omni particule: que nutriti debeat:
demonstratū sit necessarias. eē. Ideoq̃: eas ministras
esse nutritionis diximus. Tanq̃ em̃ stercus hominū
esse canibus suauissimū: ita iocī nois excrementorū:
aliud licet: aliudq̃ bilis vesicē: aliud renous est iucū
dū. Dicereq̃ de eorū generatione: post Hippocratē:
Platonē: Aristotelem: Dioclem: Pragagorā: r̃ Philo-
timū etiā nolim. Neq̃ enim de potētijs ipsi dicere:
si quis p̃torū exacte de his differuissēt: quonā
veteres quidē cū de ijs multa cōmode differuissēt:
disputationis robur minime ijs adhibuerunt: ne su-
spicati scilicet vllō fore adeo impudētes sophistas: **E**urbos
qui rebus euidentibus cōtradicere conant. Iunto libros
res vero: partim sophismatis: q̃bus victi erāt: fidem
adhibuerunt: partim etiā sophismata refellere cona-
tit. Iōge mihi abesse a veterū viribus sunt r̃si: idcirco
tāq̃ si quis illoz superesset: is mihi cōtra eos q̃ artīs
pulcherrima subuertunt: disputaturus videretur: ipse
quoq̃ sic libros cōscribere sum conatus. Nō autē m
aut nihil: aut si quid effecero: omnino erigū id eri-
t: baud ignoro. Multa nāq̃ inuenio antiquis ad vni-
guem demonstrata: que tñ bodie plerisq̃: nec p̃pter
ignorantiam intellecta sunt: nec p̃pter secordiā in-
telligi tērata. Adde: q̃d nec si cui sunt cognita: buic ē
iuste sum examinata. Quisquis em̃ nosse quid supra
vulgū debebit: statim non natura modo: verū etiam
primis doctrinarum rudimentis: multū ceteris p̃e
stet oportet. Idē vbi iā adoleuerit: veritatis insano q̃ supra
quodā teneat amore: veluti afflatus. Tū sine vlla di-
cōmunē et noctis ve intermissione properare ac cōdēdere: acq̃
a clarissimis veterū tradita sunt discere: eademq̃ vbi
didicerit iudicare: multoq̃ tēpore explorare: ac cōsy-
derare: q̃ ijs que rebus sensui patentibus cōsentiant
q̃ rursus ijsdē dissēntiant: ac sic illa quidem suscipe-
re: hec respicere. Atq̃ buic quidem: admodum vtilis
fore libellos nostros spero. Erunt aut huius generis
omnino pauci. Reliquis: opus hoc perinde fore sup-
flūū: ac si quis asino fabulam narret. Absoluta igi-
tur nobis: eorū causa: qui veritatis sunt cupidi dispu-
tatio est: ad deficientibus scilicet que in ea desiderantur.
Trabit nanq̃ velleq̃ ad se venier cibos manifeste:
bis qui vebementer churunt: an: quā sint in ore ad

Quatu
or virtu
tes invē
tre.

Om̃is
particu
la quas
tuor p̃e
dita ē fa-
cultati
bus.

Eurbos
scrip̃se
tit.

Quid
studioso
faciēdū
q̃ supra
cōmunē
lit excel-
lere.

Asinefa
bulam
narrare

vingat. leuigati. Recusat aut ac reijcit: ijs q̄ cibos fa-
stidiū ac q̄ comesse sunt coacti. Ad eūdem modū cetero-
rū quoq̄ instrumentorū singula: abas obtinet facul-
tates: q̄ cōducitē trahūt: q̄ alienū repellūt. Proin-
de: si q̄ vel ex vna tūica instrumentū cōstat: veluti abe-
vesice: vter? & vena: vtrūq̄ fibrarū gen? obrinet: re-
ctarū ac trāuersarū. Quin tertū quoq̄ fibrarū ge-
n? obliq̄rū est: minus: oīno q̄ duo p̄dicta genera: nūe-
rosū. Inuenit id in his instrumentis: q̄ ex duab? tu-
nicis cōstāt: in altera sola: rectis scilicet ipsis fibris
immixtū. In his autem: que ex singulari cōstāt tuni-
ca: vna cum alijs duobus generibus. Sane be maxī-
me auxiliū p̄estant: retentricis facultatis actioni.
Postular est in hoc opere particula: super ea que cō-
tinet stringit: ac circū ea tendi. Venter q̄dē toto cōco-
quēdi cibi: vterus toto gestādi foetus tempore. Ue-
ne quoq̄ tunicā cū vnicā sit: ex multifarijs fibris
cōdita. Hā ex arterie tunicis ea que externa est: ex cir-
cularibus: que interna est: ex rectis plurimis: paucis
autem cum his obliquis est conflata. Ita vena: quod
ad fibrarū sitū pertinet: vteris ac vesicis: quanquam
crassitudine differunt: sunt similes: arterie vero: vē-
tri. Sola instrumento rū omniū ex duabus tunicis:
atq̄ harū vtrāq̄ ex trāuersis cōstante fibris: facta
sunt intestina. Porro causam reddere: cur melius sit
reliquo rū cuiq̄: qualiter nunc cernitur: ita cōparatū
natura esse: intestinis autē ex duabus hisq̄ similib?
tunicis cōfici: id vtrūq̄ ad speculationē de usu partius
spectat. Quo minus expectandū aliquid de talibus
hic est. Velut nec propter quid: de tunicarum nume-
ro cuiusq̄ instrumenti inter anatomicos parum cōue-
niat. De his em̄ abunde in ijs que de anatomicorū
dissonantia prodidimus: est dictū. Lur aut instru-
mentum quodq̄ tale sit factum: in libris de usu par-
tiū dicitur. Hic neutrū horum statutū est exequi: sed
tantū naturales facultates quatuor esse in singulis
organis docere. Huc igitur denuo reuertī: que prius
dicta sunt repetamus. Atq̄ eo q̄d reliquū adhuc est
adiecto: summa tā toti disputationi imponam? Lū-
em̄ singulas animalis particulas: q̄ conueniens sibi
succus sit: bunc in se trahere sit demonstratū: ac p̄-
mā ferme naturalū potentiarū banc esse: illud de in-
cepis scire cōuenit. Particulā nō prius eam quā attra-
xit materiā: vel ipsam totā: vel aliquod eius extremū
tum abijcere: q̄ vel ipsa: vel eorū que in se continet
pars maxima: in contrariū transierit affectum. Ac v-
ter quidē postq̄ abunde cibis est satiatus: & q̄d vtrū-
q̄ sibi in his est: in tunicas suas fugendo repo-
nit: tum q̄d reliquū est: itaq̄ alienū onus abijcit. Hāc
& vesice faciūt: vbi quoduis eorum que attraxerint:
vel multitudine distendens: vel qualitate mordens:
reddat molestū. Pari mō & vteri. vbi nāq̄ vbi vel distē-
di āplius nō tolerat: vel etiā q̄litate hūoris in se effu-
si morderi: q̄d offēdit: abijcere p̄perat. Porro p̄dicto
rū vtrūq̄: aliq̄ nō nature sp̄de: sed violētē incidit:
quokāsi abortus puocatur. Fit aut plerūq̄ & ex na-
ture commodo. q̄d genus nō abortus: sed partus no-
minatur. Ac medicamenta quidē que vel abortū p̄-
uocant: vel alto quopīā affectu foetum perimūt: vel
aliquas membranarū eius corrumpunt: ea nimirū
sequuntur abortus. Hādem incidunt: & cū vterus ex dis-
tentione male est affectus: foetus vero ipsius vete-
rētissimis moribus: succedūt partus. veluti ab Hip-
pocrate recte est dictū. Communis autē omnibus

bis affectibus: ipsa est offēso. Atq̄ huius ipius:
triplex est causa: aut moles nimia: aut pondus aliq̄d Abort-
aut morfus. Adoles: vbi amplius distendi vterus triplex
nō tolerat: pondus: cū supra vires eius sit: q̄d cōtinet causa.
morfus: vbi vel humores: q̄ prius in mēbris con-
tinebantur. his ruptis: in ipsum vterū sunt effusi. v-
etiā totus partus corruptus & putris: ac in noxiam
sanem dissolurus vteri tunicā eius occasione irritat
ac mordet. Ergo in oibus instrumentis tum opera na-
turalia: tū etiam affectiones: morbi que singula: ad
portionem fieri videntur. Quedam adeo euidenter
et clare: vt nullā demonstrationem eorum illū desy-
deret: quedā magis obscure: sed ita tū vt eos qui at-
tentī sunt iatere non possint. Atq̄ in ventre quidem
nō solū morfus: qui propter eius plurimū sensum
est manifestus: sed etiam alij affectus: tum qui nau-
seā in eo excitant: tum qui nāq̄ dicitur vocantur: ma-
nifeste segregatricem expultricemq̄ alienorū vim in-
dicant. Ad eundem modum in vtero: & ea que lotius
recipit vesica. Quippe hec quoq̄ humorē excipere
ac colligere bacenus cernitur: quoad vel multitudi-
ne ipsa distenta: vel qualitate demorsa: nequeat am-
plius pati. Siquidem excrementa singula: si morā in
corpore diutius trahant: putrescunt: alia spacio bre-
uiore: alia longiore. Itaq̄ mordacia: & actia: atq̄ bis
qui ea continent infesta redduntur. At non in ea ves-
fica que locinorū subest: similiter se habet: vt que ner-
uorum plane sit experta. Debet tamen hic quoq̄ na-
ture contemplatoz similitudinem ad portionem in-
uenire. Si enim demonstratum est: cōuenientem eam
succū attrahere: ita vt sepe cernatur plena: eundēq̄
hunc succum non multo interposito spacio excernere
necesse est eam vel multitudine succi pressam: vel ex
litate eius in mordacē acremq̄ mutata offēsam: ex-
pulsionem desyderare. Non enim profecto: cum cibi
ipsi adeo celeriter priore q̄litate deponunt: vt p̄m?
quā in tenue intestinū descēderint stercores fiant: non
multo etiā magis bilis: & lotius: postq̄ a ventis semel
exciderunt: celeritate qualitate mutabūt: ac putria
fient. Atqui si tum in his que in vtero sunt: tū ventri-
culo: tū intestinis: superq̄ in vesica: ea que lotius reci-
pit: luculenter apparet: vel tensio quepiā esse: vel mor-
fus: vel pondus: quod singula instrumenta ad expul-
sionem prouocet: nō magno negotio id in bilis quoq̄
vesica intelligas: eque scilicet vt in reliquis instrumē-
tis oibus. Quorū e numero: tā arterie q̄ vene sunt.
Hā nec illud difficile compertū est: & tractū: & expul-
sionē: diuersis in temporibus per eundē meatū fieri.
Si modo ventris stomachus: quā gulā vocamus: nō
cibos tantū: portionēq̄ in ipsum ducere: s; etiā in nau-
sets cōtrario fungi ministerio cernit. Etiā vesice que
sub locinore est collū: cū vnū sit: tū per se vesicā nō so-
lū implet: s; etiā vacuat. Vteri p̄terea stomachus: q̄d
collū appellamus: pari modo sicut intro seminis: tra-
foras: partus via est. Vteri hic rursus: expultrix fas-
cultas euidentē est. Tractrix eq̄ atq̄ illa: vulgo nō ita
quet. Vteri Hippocrates imbecillū vteri ceruicē cul-
pā: at. Nō em̄ potest eius collū: semē intro trahere.
Erasistratus vero: Asclepiadesq̄ eo sapientie p̄est-
fere: vt nō solū vteri & ventriculū eiusmodi facultate
priuēt: s; etiā ipsaz q̄ sub locinore est vesicā: atq̄ etiā
renes. Quāq̄ nō posse aliā vel vrine: vel bilis segre-
gāde cām reddi: in primo libro a nobis est mōstratū.
Ergo cū & vteri: & vterē: & eā q̄ bepari subest vesicā:

non trahere modo: sed etiam a se pellere per unam eademque viam videamus: mirari non debemus: etiam si per venas: in ventre natura nonnunquam excrementa expellit. Illud vero multo etiam non minus est mirandum: si per quas venas a ventre in iecur facta est digestio: rursus ex iecore in ipsum trahi aliquod alimentum in longiore media potest. Quippe eiusmodi effectus fide abrogare: simile profecto est: ac si quis purgantia medicamenta: per que ora facta prius est digestio: per eadem neget: ex toto corpore in ventre proprios succos trahere: sed alia digestionis: alia purgationis requirat ora. Atqui si unum idemque os: geminis que in contrarias partes diuersis temporibus trahant potentius subferunt: prius quidem ei que est hepatis: purgandi vero tempore: ei que est medicamenti: quid mirum est? in cur et venter venis: que medii spatium inter iecur et partes circa ventrem occupant: duplex esse ministerium: atque usum. Ita ut cum in his abundantia fuerit alimentum per istas dictas venas sursum feratur in iecur. Et autem vacua sunt: nutritioque auget: per easdem ipsas ex hepate rursus trahatur. Siquidem totum ex toto trahere: ac totum imperare: vnaque omnium conflatio ac conspiratio esse videtur: quemadmodum admirabilis Hippocrates dixit. Ac trahit quidem id quod est valentius: vacuatur autem id quod est imbecillius. Porro valentior imbecilliorque altera quam altera particula est: vel a absoluto sermone: naturasque et continentur in oibus: vel priuatim huius cuiusque talis efficitur. Et natura quidem: oibusque tum hominibus tum animalibus communiter: cor quam iecur: iecur quam intestina et venter. Itaque arterie quam venae: tum quod vile est ad se trahere: tum quod diuersum ab hoc est: a se pellere magis valent. Et priuatim: in vnoquoque nostrum alio tempore iecur valentius trahere potest: alio ventriculus. Quippe ubi in ventriculo copia alimentum est: ac iecur vehementer appetit: desideratque: omnino id valentius trahit. Inuicemque: iocundare refert ac distento: ventre vero appetente ac vacuo: valentior trahendi vis in hunc transfertur. Tandem cum si manibus cibos aliquos tenentes: alter ab altero eos raperemus: si pari modo his egeremus: superare valentior par erat: si non esset hic expletus: ac propterea negligenter que superuacua essent: teneret: aut etiam alicui impertire studeret: imbecillior autem vehementer appeteret: nihil obstar: quo minus ipse cuncta caperet. Itidem venter ex iecore facile trahit: cum hic quidem vehementer nutriti appetit: illud nutrimentum est plenum. Estque nonnunquam quo minus animal esuriat eam: nutrimenti in iecore abundantia. Quippe venter si melius paratusque nutrimentum habet: exterius non postulat. Sin aliquando postulat: nec ei copia est: excrementis impletur. Ea sunt sanies quidam biliosa: pituitosaque: atque serosa: quas solas: trahenti illi tum scilicet cum nutrimento indiget: iecur remittit. Ergo sicut inter se particule altera ab altera nutrimentum trahunt: ita altera in altera quod superuacuum est: a se deponit. Et sicut trahenti: ea vicit quod erat valentior: sic et a se deponenti. Estque hec vocatarum fluxionum causa: huius est particula queque naturam quoddam robur: quo quod superuacuum est persequitur. Ubi igitur earum aliquod affectus cuiuspiam occasione: imbecillior est reddita: ex oibus in illa confluere quod superuacua sunt: est necesse. Eam namque: quecumque pars valentissima est: in vicinas omnes reponit. Earum rursus singule: in alias quod ipsis sunt imbecilliores: deinde rursus illarum singule: in alias: id quod

eatenus longissime preedit: quoad ex oibus fugatum superfluum in vnamquamque maxime imbecillam peruenit. Hinc namque in alia transfluere neque: ut pote nec valentiorum aliquid id recipientem: nec laborare ipsa a se pellere valente. Etenim alibi: cum scilicet de affectuum vel generatione: vel curatione agemus: abunde ex illis testimonio cepisse licebit: quod toto hoc libro recte sunt demonstrata. Quod autem ostendere in presenti proposito tum erat: denuo resumam? Non esse scilicet mirum venire ex hepate in ventrem: et intestina nutrimentum per eas ipsas venas: per quas prius in hepate subierat: multique eorum quod valentem exercitationem subito et prius dimiserunt: aut artum aliquem preciderunt: sanguinem per intestina certis periodis simul plurimum vacuari: sicuti quodam loco Hippocrates dixit: nulloquidem corporis incommodo: nisi quod preceperit impetu totum ipsum purgat: redundansque vacuat: per easdem scilicet venas iterum latis superfluis: per quas antea in corpus fuerant deducta. Porro in morbis: nam non raro totum animal per easdem venas purgat. Non tamen ea vacuatio sanguinea sed pro ratione instantis succi. Ita nimirum et in cholericis: per venas que ad intestinum et ventrem pertinent: totum vacuat corpus. Existimare autem vnicuique esse motus modum: quo materie in corpore ferantur: ignorantis omnino est nature potentias. Et alias: tum hoc ea que tractat aduersa est: excrementum. Siquidem contrarias potentias necesse est contrarij sequatur motus. Singule est particule ubi convenientem succum attrahunt: deinde ex retento fructum ceperunt: totum quod superfluum est: quod possunt celerime commodissimeque: pro superuacui ipsius huius illuc ve momento: abijcere properat. Eoque venter quod excrementorum in eo fluat: per vomitionem expurgat: quod subsidit: alui defecatione. Atque id est: quod animal esse nauseabundum dicimus: ventrem scilicet: ut per vomitionem vacuet: impetum capescere. Et malum nauis ita violenta reuoluentiaque excrementa vis obtinet: ut seabundum ubi in morbo que ελεος greci vocant: transitus omnium duz esse nino preclusus est: vomat sterces. Quamvis nisi pertransito tum tenui intestino toto: tum tenuiori pyloro: ventresque ac gula: oino nequeat per villus os: eici tale vilius excrementum. Ergo quod mirum est: si etiam ab ultima corporis parte quod ad curam est: ad ipsa usque intestina: et ventrem aliquid translatum peruenit? Quod ipsum quoque Hippocrates nos docuit: scilicet non spiritum modo: aut excrementum verumetiam nutrimentum ipsum ab ultima summa corporis parte: eo vni prius ascendit: rursus deferri. Quippe minimum momentum: expultricem facultatem huius vel illuc impellit: ut quod per transuersas fibras functionem suam obeat: occisimeque ab eo: vni prius est: ad eum quod positus est finem: tradat. Non est ergo nec a ratione alienum: nec eiusmodi quod fieri nequeat: si pars ea quod ad curam est: solito iteri frigore subito stipata: ubi et imbecillior est reddita: et que prius citra offensam insparsum habuit humorum: reponit potius quam preparatum aliquid ad nutritionem sustinet: eoque pellere a se studet. Simul autem via que foras fert densitudine est interclusa: alienum inquam non est: si ad eam que intro fert: conuertitur. Itaque quod offendit: in vicinam sibi particulam violententer coactum amolitur: atque illa rursus in eam que sibi proxima est neque id fieri desistit: quoad translatio ad interna venarum ora finiatur. Ac tales quidem motus: celerius cessant. Qui autem ab internis partibus irruunt: veluti in medicamentorum purgatione ac cholericis et reuoluentioribus sunt: et diuturniores: duratque: dum

quod nutrimentum varia preceptet.

quod animalis

affectus qui in vasorum finibus est: qui scilicet quod vicinum est trahit: permancet. Hic namque in continentem vas cuat particula. Illa tursus in ea que sibi prime succedit. Nec finis: quoad peruentum ad ultimum est exitum: ita ut particulis que deinceps sunt posite: altera semper alteri impatiensibus. primus affectus ocyssime ad ultima perueniat. Sic igitur se habet: et in aleo. Ipsum enim quod pblegionem laborat intestinum: nec pondus nec acrimoniam tolerat. excrementorum: eoque excremere expellereque ea quod longissime a se nititur. prohibetur vero deorsum persequi: cum scilicet hoc loco grauius sima pars pblegionem fuerit: in proxima suprapositorum intestinum extrudit. Itaque iam excreticis facultatis momento per continuum intestinum sursum verso: excrementa usque ad os ascendunt. Atque hec quidem in tractatione de morbis: fusius prosequemur. Ceterum quod ex toto in totum aliquid transferatur: ac una sit omnium sicut Hippocrates perdidit: conspiratio atque consuetudo: iam mihi video: clare indicasse. Meminemus ne si per tardus illi sit sensus: de talium villo etiam dubitare: quod licet scilicet sunt: qua ratione veterum intestinum nutrantur: et quoniam modo ab ultima corporis summa parte intro aliquid pueniat. Siquidem cum vniuersae corporis particula attrahendi quod conueniens amicumque est: repellendi quod grauat mordeve potentia habeat: minime mirandum est contrarios assidue motus in his fieri. Veluti tu in corde liquido cernitur: tum arterijs omnibus: thoraceque et pulmone. In his enim omnibus tum non omni tempore momento: simul instrumentorum: simul materialium contrarios motus euidenter fieri videas. An igitur de aspera arteria: vicissim alias intro in pulmone alias foras: spiritum transmittere: non dubitas: pari modo neque nasi meatibus: et ore toto: nec mirum etiam aut incredibile tibi videtur: si per quod spiritus paulo antereceptebatur intro: per id nunc emittitur: de ijs inquam non dubitas: de venis que a iocinoze in intestina et ventrem pertinet: dubitas: mirumque tibi esse videtur si per easdem simul et digeritur nutrimentum in iecur: et rursus ab eo in ventriculum trahitur. Sane distingui oportet illud simul: vtro id modo dicas. Nam si eodem tempore intelligis: ne nos quidem id concedimus. Quippe si cut alto in tempore spiritum recepimus: alio rursus foras mittimus: ita alio tempore iecur ex ventre: alio ventrem ex iecore trahit. Sin quod in vno eodemque aial: vnus instrumentum: contrarij materialium motus: subseruit: hoc tibi simul illud significat: idque te perurbat: age spiritus immisionem remissionemque consideret. Omnino enim hec: per eadem instrumenta fiunt. Dissident autem motus: ac ferende per instrumenta materie modo. Pulmo igitur et thorax: et arterie: tum asperae: tum lenis: et cor: et os: et nares: breuissimis temporum momentis: tum ipsa contrarios fortuntur motus: tum materias mutant. Que ex iocinoze in ventrem pertinet venae: non eque breuibus temporis spacijs: sed in multis diebus semel aliquando contrario funguntur motu. Sic enim res tota se habet. Quoduis instrumentum: quod iuxta se est nutrimentum: in se trahit: quod quid vitilis est humoris: bactenus ex iecore depascens: quoad abunde sit expletum. Atque id sicut diximus: in se recodit: postea id tum sibi agglutinat: tum assimilatur: id est nutritur. Desinitum enim abunde supra lectum: aliud quod da a nutritione opus: quod ipsam necessario precedat: agglutinationem esse: $\pi\epsilon\omicron\sigma\phi\upsilon\iota\upsilon$ grece dictum: sicut et illa priorum: appositionem: que grece $\pi\epsilon\omicron\sigma\tau\epsilon\omicron\varsigma$ dicitur. Ergo sicut animalibus ipsis edendi finis sit ipsa ve-

tris impletio: sic particularum queque apponendi sibi finem facit: cum conuenienti humore est repleta. Cum itaque particula queque similiter ventri appetat: vitis et nutritur: et nutrimentum amplectitur: ad eundemque quoque venter modum id vndique constringit. Consequitur autem necessario hoc opus: cibis quidem cum prius est dictum: ut concoquantur: ventre scilicet non idcirco circa illos se contrahere: quo reliquis partibus eos reddat accommodos: (sic enim non tam naturale esset organum: quas animal: quod ratione metereque predictum quod melius est: religeret) verum ipse idcirco circa cibos se constringit: quod totum eius corpus et attrahende propriis sibi qualitatibus: et eadem fruendi sicut ante monstratum est: vim obtineat. Accidit vero interim: ut cibos alteret. Ita vero ubi impletus satiatumque eorum humor est: pro onere eos de cetero habet. Ergo quod redundans est: statim abijcit: ac deorsum trudit: ipse scilicet ad aliud opus: neque ut agglutinet conuersus. Hoc in tempore: nutrimentum cum per tota intestina permeet: per vasa que ad ea pertinent: rapitur. plurimum quidem in venas: exigua quedam portio in arterias: cum infra mox docebitur. Jam hoc tempore: etiam intestinum tunicis apponitur. Ac inibi omnem iam nature circa nutrimentum operam: in tres temporum vices cogitatione partitus. In prima quidem: simul et manere id in ventriculo: et concoqui intelligitur: ventri ipsi ad saturitatem apponi: aliud vero eius etiam ad iecur ascendere. In secunda: transire id intestina: ipsosque ipsosque iocinozi ad saturitatem apponi: portio tunicula eius exigua: in omni corporis parte ferri. Porro hoc tempore: quod in primo est appositum id ventriculo affigi intelligitur. In tertia vero temporis portione: ventriculum quidem iam nutritum: ijs que affixerat plane sibi assimilatis: affigi vero tam iocinozi: quam intestinis: que ijs fuerant apposita: preterea in omnes corporis partes: digestionem appositionemque fieri. Et post quidem: si animal statim nutrimentum accipiat: rursus quo tempore id venter concoquit eoque fruitur: quicquid vitile ex eo est: tunicis suis apponens: hoc intestina quod dem cum que sibi affixerat succum: prorsus assimilabit. Parimodo: iecur. In toto vero corpore: partes nutrimenti que fuere apposite: affiguntur. Sinautem veter manere sine cibo cogatur: hoc tempore: a venis que in lacibus ac iocinoze sunt: nutrimentum trahet: non enim ex ipso iocinozis corpore. Porro corpus iocinozis appello: primum ac maxime ipsam propriam eius carnem. post hanc etiam: singula que sunt in ipsa vasa. Siquidem qui in quaque particula iam contentus est succus: hunc alteram particulam reuelleret: credibile non est. Adaxie ubi iam agglutinator: vel assimilatus est. Quod autem est in venarum sinibus: idque magis valens simulque indigens particula est: in diuersum ad se reuellit. Sic itaque et veter: quo tempore ipse nutrimenti est indigus: animal non comedit: hoc ab ijs que in iocinoze sunt: venis rapit. Quomodo autem et lenem prius monstrauimus: quod in iocinoze crassius est attrahere: preterea conficere: ac ad vitilium mutare: nihil ne hic quidem mirum est: aliene aliquid trahi: in singula que cum illo per venas societatem habent instrumenta. Veluti in omnem: lactes tenue intestinum: colon: et ventriculum ipsum. Ad eundem modum et in ventriculum alio tempore excrementum effundere: alio rursus ex ventre aliquid proprium illius nutrimenti attrahere. Atque summam dicam: id quod prius iam dictum est: quodque ex quoque trahere ac in vnumquodque mittere: diuersis in temporibus

Nutri-
menti
os
pera
in
treis
te-
poru
vi-
res
par-
titur.

Spūs

Edēdi
finis
vē-
tris
im-
pletio.

Duplex
tractio/
nū gen?

potest. Estq; simillimū qđ accidit: ac si multa anima
ita intelligas: que pabulū abūde in medio obiectum:
quantus voluit pascuntur. Quippe quo tēpore alia
intermittit: eodē verisimile est alia comesse: alia pter
ea comesse destitura: alia inceptura: itē alia cū alijs si/
mul edere: alia alternis vicibus: imo berde: alterū ab
altero nōnunq; rapere: vbi scz alterum indiget: alteri
abunde est obiectū. Atq; ita mirū nō est: si ab vltimo:
et summo corpore aliqđ intro reuertitur: sed nec si ab
iocinore et liene: aliquid in ventriculū per ea per que
ex hoc in illa prius subiit: deferitur. Siquidē in arte/
rijs: id admodū est euidentē. Non secus aut in corde:
et thorace: et pulmone. Omnibus enī his dilatatis v/
cissim cōtractisq;: necesse est: a quibus aliquid pterest
attrahit: in ea mox emittit. Hāc itaq; necessitatē natu/
ra prospiciens: vasorū que in corde sunt osculis: mē/
branas adnasci fecit: que retro ferri materias probi/
beāt. Aerū qualiter et quemadmodū id fiat: in libris
de partū vsu docebitur. Abi cū alia: tū illō traditur
nō posse plane ad vnguē ita claudi vasorū ora: vt ni/
bil ex his recurrat retro. Quippe in venosam arteriaz
(nā id quoq; in illis mōstrabitur) multo plus quam
per reliqua ora: retro ferri est necesse. Quod aut ad id
qđ nunc instat est vtile: nō posse quicquā ex ijs intra
que magna est laxitas: nō aut cū dilatatur ex omnib;
que vicina sunt trahere: aut rursus cū cōtrahitur in
ea exprimere: id tū ex ijs que in hoc libro iam predi/
cta sunt: cōstatē potest: tū que tā Erasmistratus: quam
nos alibi de successiōe ad id qđ vacuatur pōdimus.
Iam vero: qđ in singulis arterijs vis quedā sit: que a
corde cōfluat: qua tū dilatantur: tū cōtrahuntur: in
alijs est monstratū. Ergo si ambo cōponas: tū qđ hic
eius sit motus: tū qđ omne dilatatus ex vicinis ad se
trahat: nihil miri tibi videbitur: arterias oēs qđ ad cu/
tin finiuntur: externū aerem cū dilatantur attrabe/
re. Que vero parte aliqua ad venas se aperit: qđ te/
nuissimū maximeq; balituosum in ijs sanguinis est:
ad se trahere. Atque ppinque cordi sunt: ab illo ipso
aliquid trahere. Quippe in successione ad id qđ va/
cuatur: qđ leuissimū tenuissimūq; est prius ei qđ va/
cuatur succedit: qđ id qđ grauē est: et crassius. Est por/
ro: omnū que in corpore sunt: leuissimū tenuissimūq;
qđ spiritus. scđo loco: balitus. tertio gradu: qui pla/
ne absolutus attenuatusq; est sanguis. Nec igit: arte/
rie ex omni parte ad se trahūt. Que ad cutin ptenent
externū aerē quippe qui vicinus ijs sit: ac qđ maxime
leuis. Reliquarū: ea quidē que a corde subit ad collū
et que porrigitur per spinā: quecūq; preterea ijs sunt
vicine: ex ipso maxime corde. Que vero tū a corde: tū
a cute: absunt lōgius: be qđ sanguinis est leuissimū:
venis trahāt: necesse est. Quare arteriarū omnū que
ab ea que super spinā est: ad ventrē intestinaq; perin/
gunt: tractio inter dilatandū sit: tū a corde ipso: tum
que plurime sunt: vicinis illi venis. Neq; enī ex inte/
stintis: et ventre: que adeo crassum graueq; in se nutri/
mentū habent: possunt aliquid: de quo ratio vlla sit
habenda in se transferre: cū prius leuioribus impleā/
tur. Neq; enim si in vas quod aqua fabulosq; sit ple/
num: syphone dimisso: aerem ex vase per eum attra/
heris: poterit prius fabulū sequi qđ aqua. Semp enī
in successione ad id quod vacuatur: qđ leuius est: pri/
us assequitur. Nō est ergo mirandum: si ex ventre pro/
fus exigū: quantū scz exquisitissime est confectū: in
arterias venit: ceu leuioze prius impletas. Sed illud

minime ignorandū: duo esse tractionū genera: vnum
quod successione ad id quod vacuatur contingit: alte/
rum qđ qualitatis conueniētia fit. Alter nāq; ac in
folles: aliter ferrū a magnete attrahitur. Preterea suc/
cessione ad id qđ vacuatur: prius id trahi qđ leuius
est. Conueniētia qualitatis: nōnunq; (si ita fors tu/
lit) qđ grauius: modo id cognata magis natura sit.
Itaq; etiam tū cor ipsum: tum vero arterias: quate/
nus instrumēta caua: et dilatabilia sunt: semper id qđ
leuius est: prius petit. Quatenus hō etiā nutrirī po/
stulant: in ipsas tunicas que vtiq; instrumētorū sunt
corpora: qđ cōueniens est: attrahit. Ergo qđ sangui/
nis in cavitatē eorum cū dilatantur est trāslatum: id
ceu maxime sibi conueniens: maximeq; nutrire se va/
lens: tunice ipse vasorum attrahunt. Quod aut ex
venis in arterias transferatur aliquid: preter ea que
dicta sunt: illud satis euidentē argumento est. Si enī
multis amplisq; arterijs precisīs: iugulare p eas ani/
mal velis: inuenies eius venas eque atq; arterias va/
cuatas. Quod sane nunq; fieret: nisi inter se haberent
altera i alterā ora reclusa. Pari aut modo in ipso quo/
q; corde ex dextro ei? sinu in sinistrū trahit quod re/
nuissimū est: habente scz in se eorū interposito septo/
foramina quedam: in que prealte descendere obrutu/
licet: veluti profunditates quasdam: que ex latissimo
ore magis magisq; semper in angustum procedant.
Ipsos tamen vltimos earum fines: tum propter par/
uitatem: tum quod in animali iā mortuo: omnia sint
perfrigerata ac densata: contueri non licet. Ceterum
hic quoq; bas sinuum cordis communes vias ratio
deprehendit: pzmū quidem ea que inde ducitur: qđ
natura nihil molitur frustra. Nō enī remere: aut for/
tuito facti sunt profundi illi meatus: qui adeo in an/
gustū finiuntur. Secundo illa: qđ cū in dextro cordis
sinu duo ora sint: vnu quo sanguis inuebitur: alterū
quo emittitur: longe maius est id quo inferitur: qđ id
quo emittitur: tanq; nō omnis sanguis quem vena ca/
ua cordi infert: ex illo rursus in pulmonem emittatur
vtiq; maior est ea caue pars que in cor inferitur: qđ ve/
na ea que in pulmonem procedit. Neq; est quod dis/
cat quisq;: absumptum esse sanguinis aliquid in ip/
sam corporis cordis nutritionem. Siquidem alia ve/
na est: que in id varie fissa dispergitur: queq; nec orū
a corde habet: nec sanguinem ab eo accipit. Quod si
etiā aliquid absumitur: at non tantulo minor est ve/
na que in pulmonem procedit: ea que in cor inferitur
quantulo credibile est in cordis nutrimentū sangui/
nis esse absumptum. Aeruz ea longe est minor. Ergo
manifestum est: quod in sinistrum sinū transmittitur.
Siquidem etiam duorū numero que in hoc sunt va/
sorū: longe minus est id quod a pulmone in eū du/
cit spiritum: qđ magna que ex eo procedit arteria: a qđ
que sunt in corpore omnes orū habent: ceu nō spi/
ritum modo a pulmone accipiat: sed etiam ex dextro
sinu: per iam dictas communes vias: sanguinē. Por/
ro quod preter: corporis partium alias: puro: tenui:
balituosq; sanguine nutrirī: alias crasso et turbido:
quodq; bac in parte natura nihil omiserit: id epenis
quod de partium vsu inferbitur proprium est. Quo
minus de ijs agendum hoc loco est: sed quod duo tra/
ctus sint genera prius admonitos: nempe alijs dum
dilatantur successiōe ad id quod vacuatur: per latas
vias in se trahentibus: alijs qualitatis conueniētia:
illud deinceps docere: priora quidem etiam eminus

Canal/
les mul
ti.

trabere aliquid posse: posterozora cominus duntaxat. Siquidē si syphonē lōgissimū in aquā dimiseris: poteris per eū facile humores sursum in os trahere. At nō si ferrū a magnete longius seponas: aut etiā a ficti li frumentū: (nā cuiusmodi quoq; exemplum supra est positiū) poterit adhuc fieri tractus. Sane luculentē id intelligas: ex ijs que in orzo sunt canalib; . Ex ijs nā q; in oīa quidē que iuxta sunt: et vicina: deferuntur ali; quis humor: in ea vero que lōgius absunt: puenire nō potest. Eoq; cogitur multis canaliculis paruis a magno derivatis: in oēs ori partes pfluxū aque mōliri: tū ea magnitudo: spacia que inter canaliculos sint facere: qua se; ea existimāt tracto ad se verinq; affluere humore posse pfluī. Ergo sic se res bz: in animalū corpori? Canales multi p oēs partes sparii sanguinē bis veluti in ortulo quandā rigationē adducūt. Atq; horū canalū media ipsa que interueniūt spacia: mūtice a natura statim iter intra sunt disposita: sic vt nec preparce medijs corū partib; sanguis quē ad se trahūt summittitur: nec copia superua cui humoris intēpestiue ad ea cōlūctis: aliqñ ebriatur. Quippe modus nutriendorū corū: talis est. Cor poris qd sibi est cōmuni: cuiusmodi Erasistratus simplex vas esse pponit: summe primū partes admoto sibi nutrimento fruūtur. Ab ijs vero per cōtinuū trabentes: sumūt que sunt deinceps. deinde ab illis: alie Nec est eius operis finis: quoad in oēs eius partes: nutriētis substantie qualitas sit perlata. Que hō particule amplius alteratū eū quo nutriētur succū desyderāt: ijs veluti penū natura: vel sinus: vel cauernulis: vel aliquid qd cauernulis portione respondeat: preparauit. Ac carnes quidē tū viscerū cōmuni: rō vero musculorū: ex sanguine ipso nutriuntur: ex quā se; alterationē cōsecuro. Nōlla vero quo nutriant: numerosa que incedat: mutatione egēt. Estq; qualis car nibus sanguis: talis ossibus medulla: se; in ijs que parua sunt: sinusq; expertia: cauernulis corū insperfa. In magnis vero: et quibus sinus nō desunt: vt q; in ipsis collecta. Sicut est in pmo mōstratū est lib: o:

quib; similes est substantia: ijs mutari inter se fas est. Quibus plurimū inter ipsa est discriminē: ea fieri simili citra oēs que in medio sunt mutatiōes: nō possūt. Tale quiddā et cartilagini est mucosum illud qd ei circūfunditur. Preterea ligamētis: mēbrantis: et neruis lētus humor: qui in ijs inspersus vītutur. Singula nāq; horū: ex multis cōficiuntur fibris: que et similes partes particule sunt: et vere sensibiles. In medijs hō earū spacijs: qui maxime ipsarū nutritioni succē cōueniūt: est inspersus. Nāc hō ex sanguine traxerāt venarū: ekeero inde quoad potuerit: sibi q; simillimo. Alii milan: autē sensim: atq; in suā naturā mutant. Ergo oīa tū inter se cōsentiant: tū ijs que supra demōstrata sunt: satis testimonij perhibēt. Nec est qd etiā nūc dīscēptationē pducam? Siquidē ex ijs que dicta sunt. inueniat quisq; nō egre: quēadmodū oīa particulas rīa sūt. Sicut verbi grā: multis corū qui immodice bibūt: et occysime pertrāsūt: qd bibūt: et etiā intra breue tēpus paulo minus totū. Quippe in his quos q; tū qualitatē cōuenientia: tū humoris tenuitate: tū vaso: tū laxitate: nō ipsozū modo: sed etiā eoz oris tū trabētis facultatis robore: celeritas digestiōis perscitur. Que se; iuxta vētriculū site particule sunt: ijs ppter qualitatis cōuenientia: sua ipsarū causa pononē trabentib; : que ptime ab his sunt: ipis quoq; ad se rapiētib; . Deinde que post has habent: rursus ab illis sumētib; : donec ad cauā puentū sit venā. ab hac vero: rētib; : iam qd sibi cōueniēs est attrahētib; . Ita nihil miri est: vinū aqua ppter qualitatis cōuenientia: citi; sursum assumi. Ipsoz vero vinozū qd album est: et purū: tenuitatis grā pōprie in corp; digesti. Si cur e cōtrario: nigrū et turbidū: crassitudinis vitio: p vti herere ac tardari. Fuerint sane: hec et ijs qd de arterijs supra dixim? nō parua testimenta. Vbiq; est qui cōueniēs simul ac tenuis sanguis est: eo qui talis non est: facilius trabentem sequitur. Itaq; cum ex interpositis spacijs: balitum: spiritū: ac tenuem sanguinem trahere arterijs licet: eius qui in ventre et intestinis est succi: aut nō: aut oīno attrahūt perexiguus.

Nicolaus leonicenus vincentinus alfonsino trotte ferrariensi viro clarissimo. S. P. D.

Altius mirum: facerem: ac doctorum memorabilium scriptor grauius: et meo iudicio et ceteris inter cetera memoria digna. Sicut cuiusdam civis Agrigenti liberalitatem summis laudibus offert. Qui cum ingentes diuitias possideret. Erat tamen animo qd opibus locupletior: et qui nulla munia publice atq; priuatim sue munificentie exequeret: tam largiter: atq; profuse: vt bona que possidebat commune patrimonium cum suorum ciuium: tum externe cum esse censeretur. Idem genus laudis tu quoq; Alfonsine Trotte: Si gismundi Trotti sebeles in tua patria Ferraria nobilissime atq; diuissime meruisti. Qui bi sce miserabilibus temporibus in quibus vniuersa fere Italia barbarorum: atq; immanum gentium preda facta est multis ob hanc causam inopia laborantibus subuenisti. Quis tu etiam ex simi clade magnam tasceturā in tuis redditibus fecisses. Precipue autē doctos boies bonarū oritū studiosos tuis opib; adiunxisti. In quozū numero et me ceteris preferēdū indicares multis: ac varijs munerib; quotidie cumulasti. et de mun tuā mihi quiddā veluti cellā pēnariā omnū rerū qd ad viciū bñanū sunt necessarie esse voluisti. Quā ob rem nūc hāc in me tuā bñficiā pro meritis extimeuero nisi aliquā grate mētis significationē exhibuero nō par ui sane criminis reus ingrati tudinis. Potuerim iudicari. Egitari hō mihi qd via pesses me hac culpa exonerare: nulla alia portio mihi visa est qd magis pesses tuis honestissimis desiderijs satisfacere: qd si aliquas ex meis lucubrationibus tui nominis immortalitati dedicarem: Que donec extabit semp bonos nomenq; tuum laudēq; marebunt: habent enim hanc literarum monumenta prerogatiuam: vt nunq; pereant: neq; sine ludis fortune veluti cetera bona que a Stoicis indifferētia nominantur exoriant. Accipe igitur vir Almagrifice gratanter orus Galeni de potētis naturā libus inscriptum tam pridem a me ex greca lingua in latinam conuersum. Nunc vero tibi meritisimo propter causas supra dīctas nuncupatum a multis etiam me dicis: atq; philosophis dudum exercitum: Qui tibi non parum debere fatebuntur: si cum tuo ductu: atq; auspicijs in lucem prodīssē: ex hac mea dicatura proxima intellexerint.

Uale.

Liber primus Galeni De potentijs naturalibus
interpretare Nicholao Leonicensio Vincentino.

Nonia sentire qui

dem ac moueri s; electione propriu
est animaliu: augeri vero atq; nutri
ri etiā plantis comunia essent utiq;
priora quidē aie. Scda vero nature
opera: si quis vero vult etiā plāras
animā participare et ipsas sepeans hanc quidē na
turalē nominē: sensitū autē alterā neq; hic quidē
alia sentit verū vti vocabulo nō admodū consueto.
Nos vero persuasi magnā esse orationis virtutē v;
luciditatē: bcā q; a nullo adeo altero sicuti a nomini
bus inuistatīs corrupti cognoscentes multorū cōsue
tudinē inloquēdo immitētes: ab aīa quidē atq; na
tura aīalia dicimus gubernari: a natura vero plan
tas et augeri quidē atq; nutriri nature opera et non
aīe esse dicim? et in hoc sermone quīrem? a quib?
potētijs bec fiant et siquid aliud nature opus est: ve
rū prius distinguere opy: et manifeste singula nomi
na declarare quid? in hoc sermone vsuri sum? et ad
cuius rei significatiōē ipsa afferam? Erit autem
hoc naturaliu operū doctrina luncta cū nominū ex
positionib? Quā igit corp? aliqd nībil in ijs q; pri?
ipā afferuerit: immutat: tunc ipsū q̄scere dicimus.
Si vero ab aliquo illorū exierit sū illud moueri di
ceretur et quidē quā talis erit? multipliciter fiat: mul
tipliciter etiā mouebit. Nā si ex albo nigrū fiat aut
ex nigro albū sū colorē mouebit: et si dulce interm
existeret: rursus austerū vel cōtra ex austero dulce fiat
et hoc quoq; sū saporē moueri dicit: bec autē ambo
et que predicta sunt sū qualitātē moueri dicent: et
nō solū que sū colorē vel saporē variant moueri di
cimus: sed et calidi? factū ex frigidiorē vel frigidius
ex calidiorē sicuti et si quid ex humiditate a siccitate:
vel ex siccitate ad humiditātē trāsserat. Ede autē de
his oībus nomē assignam? s; alterationē vñū cōmu
ne gen? mor? existēs. Alterū dō gen? in his est cor
porib?. Que sū sū trāsmutatur: et de loco ad locū
ferri dicuntur. Vocat autē et hmoi gen? latio. bi igit
duo motus simplices ac primi sunt cōpositi autē ex
ipsis augmentatio et cōminutio qñ ex minori maius
vel ex maiori minus sit propriā formā cōseruās aliq
autē duo mor? generatio atq; corruptio generatio q
dem ad substantiā perductio: corruptio autē que con
trario illi est oībus autē morib? cōe est variatio pre
existētis sicuti et in q̄crib? preexistētia seruant sed q
quidē immutent ad visum et ad gustū et ad tactū ci
bi qñ ex ipsis sanguis sit cōcedūt sopbiste q; aut res
vera sit nō eque volūt cōcedere nā quidā ex ipsis tas
ita oīa quāsdā esse nostrorū sensuū deceptōes et de
lusiones existimāt quū alias aliter subiecta substan
tia variat et nībil ex ijs a q̄bus nominat accipiat q
dā dō sunt q; esse qdē in ipsa nā qualitates putat ve
rū nulli trāsmutatiōi ac cōuersioni obnoxias ex sclo
in scīm arbitrant eos dō q; in ipsa apparēt alteratio
nes aut p cōcretionē et secretionē fieri cui? opmōis
auctor fuit Anaxagoras. Si dō velim ad hoc redar
guedos digredi plura essent supuaqua q; necessaria
si em nō nozūt ea oīa q; de ea q; sū totā substantiā sit
alteratiōe Aristoteles atq; post ipm Lippus scri
pserūt exhortari hoīs opy vñ illorū plegat scripta si

vero ista cognoscāt deinde spōte deteriora pro melio
ribus eligūt etiā q; nostra sunt vana iudicabunt q
autē idē de his Hipp. sēserit: et Aristotele antiqor oñ
sum est alio in loco a nobis. Prim? em hic ex oībus
medicis atq; p̄his q; ad nostrā notitiā puenērūt cor
natus est demonstrare quatuor esse oēs q; in se vicissiz
agūt qualitates a quib? gñant et corrumpunt q̄cūq;
gñationē corruptionēq; suscipiunt et primus ex his
quos nouim? Hipp. sciuit q; hmoi qualitates tote p
se totas inuicē cōmiscēt principiā dō demonstratiō
nū quas postea Aristoteles piracrauit apud priorē
Hippocrate licet inuenire. Si dō quēadmodū quas
litates ita et substantias p se totas cōmiscere credere
oporteat sicuti postea zenon corieus oñdit nō equis
dem existimo oportere in hoc sermone pergrere nam
hoc vñ tantū in presentia scire est necessariū q; sit
quedam per totam substantiam alteratio ve quispiā
ossis et carnis et nerui et aliarū singularū partū ves
luti quandā miscelaneā cōtinerēt in pane opinetur ac
deinceps in corpore fieri secretionē ita q; vñ quod
q; simile tendat ad simile. Atqui anteq; huiusmodi
secretio fiat totus panis in sanguinem versus appa
rer: si igit longo tpe null? alius cib? foret assumpt?
nihilomin? sanguis cōtinerēt in venis: et manifeste
hoc illorū redarguit opinionē q; elemēta statūt in
trāsmutabilia: sicuti etiā (vt arbitror) oleū qd totū i
lucerne flāmā absumit: et ligna que paulopest ignis
sūt: proposuerā tamē istis nō cōtradidere: verū quia
hoc exēplū nō est extra mām medicinalē: et mihi ad
presētē sermonē futurū est oportū propterea de
ipso feci mētiōē: quare (vt dixi) ea q; est ad istos cō
traditionē relinquētes oēm. Deinceps sūmōē facie
mus ad illos q; ea q; ab antiqis tra dita sunt: et ex qui
bus nos seorsuz de ipsis cōsiderauim? discere volūt
et illa pquirem? de q̄b? ab initio dicere pposuim?.
Quot et quēā sint nature potētiē: et qd opus singu
le earū nature apte sunt facere: voco autē vñ opus:
id qd iā factū est: atq; cōpletū ab illarū opatione ve
luti sanguinē carnē et neruū: opationē autē voco mo
tū effectiuū: et illā q; hui? est causa potētiā: q; ei quū
ex cibo sit sanguis: possibilis qdē cibi effectiu? autē
vene mor? existit: eodē autē modo quū pedes aut ma
nus trāsserim? mouet qdē muscul? esse dō mouent
Vene igit motū et musculorū opationē esse dicim?.
Liborū autē et ossiū accidēs qdā ac passionē: bec ei
serunt: illi dō alterant: opationē igit etiā nāe opus
vocare licet: veluti coctionē distributionē sanguinis
gñationē: nō tñ op? cō opationē noīam? nā caro q
dē nāe opus est: nō tñ opatio manifestū igit q; alter
qdē nomē dupliciter dō. Alterū dō s; vñ modū: mi
bi qdē igit et vena et reliqua oīa p qualē quandā: q
ex quatuor qualitatib? exultat tēperaturā tali modo
operari videt: sunt autē nō pauci numero viri neq;
ignobiles philosophi: ac medici q; calido qdē ac frī
do efficiētā tribuūt: istis dō siccū atq; humidū tāq;
passibilia subiiciūt: et prim? vtiq; Aristoteles oīm p
ticulariū cās ad bec pncipia referre tērat. Sequitur
autē est ipm: deinceps et Stoico: si chor?. Et qdē bis
vtpote q; elemētorū mutuā trāsmutationē: si sciētib?
quibūdā et cōdēfatiōib? assignat ratiōabile suū cas
lidū et frigidū et pncipia effectiua statuit. Aristotele
autē nō eque sed ipsi q; quorū qualitatib? ad gñatio
nem vtiur elemētorū: melius erat etiā omnes par
ticulariū causas ad eadē qualitates reducere. Eur

igitur in libris quidem de generatione et corruptio-
ne vitæ quatuor: in meteorologicis autem atque pro-
blematis ac pluribus alijs duabus tantummodo: si
enim quod in animalibus quidem ac plantis plus sane fa-
cit calidum et frigidum: minus vero humidum ac siccum
quispiam ostenderit: forte et Hippocratem sibi in hoc
inveniet consentientem: si vero hoc idem in omnibus non
equidem arbitror hoc concessurum non modo Hippo-
cratem: sed neque ipsum: ut opinor: Aristotelem modo
eorum meminisse voluerit que in libris de generatio-
ne et corruptione non simpliciter: sed cum demonstratio-
ne perducitur: sed de his quidem etiam in libris de
temperaturis quantum medico erat opportunum conside-
ravimus: hec igitur potentia que in venis est sangui-
fica nominata et quæcumque alia potentia in eo quod ad
aliquid intelligitur: primum enim operationis potentia
est causa iam vero et ipsius operis ex accidenti quod
dam: sed si quidem ea ad aliquid dicitur. Ad illud ei
tantummodo opus quod ab ipsa fit: et ad nullum alte-
rum: liquet etiam potentia ad aliquid esse: et donec cause
operantis substantiam ignoraverimus hanc potentiam
nominamus quandam esse dicentes in venis sangui-
ficam effectricem: Similiter autem et in ventriculo coctri-
cem: et in corde pulsantem: atque in singulis alijs mem-
bris propria quandam eius que est in membro opera-
tionis: si igitur via quadam rationali volumus inve-
nire quot et quales quedam sint iste potentie ab operi-
bus est inchoandum. Singula enim horum ab alijs sunt
operationes: harum unaqueque causam habet antecedentem:
opera igitur nature sunt quæ adhuc in vitro est
animal atque formatur omnes particule corporis: iam
vero ipso edito in lucem commune in omnibus opus
est: ea que est in singulis magnitudo perfecta: et post
hec usque ad tempus quod possibile sit perduratio. Sunt
autem in tribus dictis operibus tres necessarie ope-
rationes scilicet in singulis una generatio augmen-
tatio atque nutritio: sed generatio quidem non est sim-
plex quedam nature operatio: sed ex alteratione con-
stat et formatione: nam ut os fiat et nervus: et vena: et quæ-
libet alia pars alterari oportet subiecta substantiam
ex qua animal generatur: ut autem et figuram conue-
nientem et situm: et concavitates quasdam atque pro-
pagines cobalitusque: et alia talia habeat formari oportet alte-
rata substantia quam si materiam animalis vocaveris:
sicut ligna navis et statue ceram: haud quaquam aber-
raveris: augmentatio incrementum est atque distantia in
longitudine profunditate et latitudine earundem par-
tium quarum erat et affirmatio. Nutritio vero est ad hec
eadem adiectio sine distantia. De prima igitur gene-
ratione agamus: quam ex alteratione et formatione fie-
ri dicebamus. Iniecit iam semine in uterum vel in terram
nihil enim differt satis quibusdam temporibus multe con-
stituunt partes eius. Que generat substantiam humi-
ditate siccitate frigiditate et caliditate: et alijs omnibus:
quæcumque ad hec consequuntur differentes: quæ lau-
tem consequuntur agnoscis. Si omnino in libris de
generatione et corruptione es philosophatus: relique
enim ex his que differunt tactiles nominant illas quæ
dicimus primas: et maxime consequuntur: post has ve-
ro gustabiles et odorabiles atque visibiles. Durities
igitur atque mollietas et tenacitas et ariditas et gravitas
et levis et densitas et raritas et lenitas et asperitas et
tenuitas tactiles sunt differentie de quibus omnibus recte
est ab Aristotele scriptum. Mosti autem et gustabiles:

odorabiles: et visibiles differentias: ita quod si primas
quidem et elementales: et alteratrices potentias ques-
ueris: hec sunt humiditas: caliditas: siccitas atque fri-
giditas. Si vero eas que ex harum temperatura fiunt
tot in unoquoque animali sunt quot etiam elementa sen-
sibilia. Vocant autem sensibilia elementa partes om-
nes similes corporis: et has quidem non ex aliqua
methodo: sed ipsis oculis intuentes ex sectionibus sol-
scere oportet: os quidem et cartilaginem: et nervum: et me-
branam: et venam: et quæcumque alia talia in prima ani-
malis generatione natura operatur: potentia quidem
vitens ut vivificari utamur vocabulo generatrice et
alteratrice: particulariter autem calefactiva frigefacti-
va et humectativa et exsiccativa: et alijs que ex harum
sunt temperatura qualis est ossifica: quedam et nervifi-
ca et cartilaginifica. Nam clarioris intelligentie gratia
talibus quoque nominibus uti debemus. Est igitur
et propria hepatis caro ex hoc genere: et splenis: et re-
num: et pulmonis ac cordis: sic autem et cerebri proprium
corpus: et ventris: et stomachi: et intestinorum atque vie-
rorum sensibile. Elementum est aliquid simile: ac sim-
plex atque incompositum. Si enim ex singulis horum que
dicimus exstant arterie ac vene et nervi: reliquum
corpus in unoquoque instrumento simplex est: atque ele-
mentale quantum ad sensum. Quæcumque vero horum in-
strumentorum ex duabus tunicis composita sunt: non
quidem similibus invicem. Utraqque vero simplici horum
tunicæ sunt: elementa sicuti ventriculi: et stomachi: et
intestinorum: atque artieriarum: et in utraque tunica pro-
pria est alteratrix potentia: que ex sanguine menstru-
o generat membrum. Itaque tot numero alteratrices po-
tentie in unoquoque genere animalium quot partes ele-
mentales: et quidem et operationes proprias cuiusli-
bet partis singularis necessarium est esse: sicut etiam
utilitates quedammodum et meatuum qui a renibus ad
vesicam pertingunt qui urinarii nominantur: hi enim. neque
arterie sunt quoniam neque pulsum habent neque ex dua-
bus tunicis consistunt: neque etiam vene sunt: quoniam non continent
sanguinem: neque eorum tunica in aliquo tunice vene as-
simulat sed etiam a nervis plus distant: quod ab antedictis.
Quid igitur sunt dixerit: quispiam sicuti necessa-
rium est omnem corporis partem vel arteriam vel nervum ve-
næ existere vel ista complecti et non idem esse cum istis que
complectitur qualis est uniuscuiusque membrum particularis
substantia. Et enim vesica: utraque et que urinam sus-
cipit: et que flavam bilis non modo ab alijs omnibus. Sed etiam in-
vicem differunt et que ad hepatis meatum propagantur veluti
stomachi quidam a vesica bilis receptorice nullam neque
arteriarum neque venarum neque nervorum continent similes
tiones: sed de his quidem amplius: alijs quibusdam in locis
et in libro de Hippocratis sectione a nobis dictum
est. Omnes autem particulares nature potentie: altera-
trices nominantur: hanc quidem tunicarum ventriculi et
intestinorum atque viroorum substantiam talem qualis est
effecerunt: ipsarum autem compositionem et eorum que inferuntur
complicationem et intestinum propaginem atque interio-
ris concavitate foramen: et quæcumque alia talia sunt que
altera potentia affirmavit quam affirmatricem nomi-
namus: quam etiam artificiosam esse dicimus: magis au-
tem arte summa et optima et omnia gratia alicuius fa-
cientem ut nihil otiosum sit: aut superuacuum: neque
omnino ita se habeat: ut possit melius aliter: sed hoc
in libris de utilitate partium demonstravimus: ad
auctricem autem potentiam transientes: hoc ipsum

primo meminerimus q̄ inest quidē & hec feribus si
cuti & alit̄: verū veluti mīnistr̄e quedā sunt antedī-
ctarū potētīarū alteratīcis: scilicet afformatīcis to-
tū in seip̄s dominatū non habentes: postq̄ vero iā
perfectam magnitudinē. Animal acceperit in toto il-
lo tempore quod a partu vsq̄ ad etatem cōsistentem
protrahitur: auctrix q̄dem virtus tūc dominat̄. Au-
xilīant̄ autem ipsi & veluti mīnistr̄e quedā sunt vir-
tus alteratix & nutritix. Quid igitur propriū est au-
ctricis potētie ad omnē partē extendere que apta
ad hoc natura sunt. Ita autē vocant̄ solide corporis
partes arterie vene nerui & ossa & cartilagine & atq̄
mēbrane & ligamenta ac tunice omnes quas elemen-
tales & similes & simplices pauloante vocabamus
quonā vero modo ad omnem partem extentionem: ca-
piant̄ ego dicam si prius exemplum quoddā proce-
dero faciliōris intelligentie gratia suū vesicę pue-
ri affumentes spiritu complent & super cinerē prope
ignem cōterunt ita q̄ cōcalescunt quidē: nihil autem
ledunt: & plurimū sane hic ludus est in Jonia: & in
multis alijs nationibus: subinferūt autē inter cōtes-
rendū carmina quedā cum modulamine & rēbmo:
omnia autē verba que dicunt sunt q̄dā ad vesicā ex-
borationes vt augmentū suscipiat: que postq̄ satis
ipsis distenta videt̄ rursus inflant̄ & extendunt: ac po-
tius contentū hocq̄ sepius faciūt donec vesica satis
aucta videat̄: verū in his puerorū operibus manife-
ste quātū ad magnitudinē profecit interior vesicę ca-
pacitas tantū ad tenuitatē corpūs perducitur. Et si
q̄dem hanc tenuitatē pueri enutrire potuissent vesti-
cā ex parua magnā instar nature fecissent: nunc autē
hoc ip̄s docet opus quod nullo modo ad eius imi-
tationē potest perducī: nō dico a pueris sed neq̄ ab
aliquo alio: est enī solius nature propriū ita & tam ri-
bi manifestū est his qui augent̄ necessariā esse nutri-
tionē: nā si extendat̄ q̄dē non autē nutriat̄ falsam po-
tius imaginē & nō verū incrementū corpūs acquirē-
tur: & quidem ad omnē partē extendi his inest dun-
taxat qua natura augentur: que enī a nobis corpora
extendunt̄ secundū vnā aliquā differentiam hoc pa-
tientia reliquis cōducitur: nihil inuenire h̄ q̄d ser-
uata cōtinuitate & sine diuisione ad tres molis dif-
ferentias possit extendi: q̄re solius nature est aliquid
seruata cōtinuitate ad omnem partē extendere atq̄
insup̄ in pristina forma totū corpus retinere: & hoc
est augmentatio que sine affluētē & afformato alimen-
to fieri non potest iā igit̄ in sermone de nutritione vi-
demur incidere: qui reliquus erat & tertius eorū que
ab initio pposuimus: influente. n. quodā per modū
alimētī vniciq̄ nutriti corporis partē eodēq̄ affor-
mato nutritio q̄dem est operatio: nutritiua autem po-
tētia causa operationis. Alteratio q̄dem & hic genus
est operationis sed nō qualis in generatione: illic enī
q̄d prius os nō fuerat posterius factū est verū in nu-
tritione illi q̄d iā factū est influēs assimilāt̄ & propter
ea rationabiliter illā q̄dē alterationē generationez:
hāc autē nominant̄ assimilationē: postq̄ autem de
tribus nature potentijs satis dictū est videretur nul-
la alia animal indigere vt augeatur & perficiatur et
vt q̄ longo tempore perduret forte quispiā dictum
sufficiens existimauerit: & iā omnes nature poten-
tias fuisse a nobis expositas: verum si quis rursus
diligentius considerauerit q̄ nondū vllaz animalis
attigit partem vētriculum dico & intestina: & hepatē

atq̄ similia neq̄ eas que in ip̄s sunt potētias decla-
rauit: rursus videbitur veluti quoddā tantū proe mi-
um vtilis doctrine pposuisse: nam tota res ita se h̄z
generatio auctio atq̄ nutritio sunt prima & veluti ca-
pita operum nature: ita q̄ harum effectrices: tres sūt
primę potētie ac principalissimę: indigent autē ad
sui mīnistrum sicut iam ostensum est & seip̄s vs-
cissim & alijs quibusnā igit̄ generatrix atq̄ auctrix
potētia indigeat dictū est: q̄bus vero nutriti iā dicet̄:
videor enī mihi ostēsurus oīa que sunt circa alimētū
opificiū instrumēta atq̄ potētias ip̄sorum: ppter hāc
esse facta q̄a enī hui⁹ operatio potētie assimilatio est
assimilari aut atq̄ inuicē trāsmutari oīo? entib⁹ est i
possibile nisi aliq̄ habeat cōmunicationē atq̄ in q̄li-
tatibus affinitatē: ppter ea primū q̄dē nō ex oībus
cibis omne aial nutriti natura aptū est: deinde neq̄
ex q̄bus nutriti potest ex his statim nutriti & ppter
hāc necessitatē pluribus instrumētis alimētū altera-
tiuis vnū quodq̄ aial indiget: vt enī flauū rubidum
fiat & rubidū flauū simplicī atq̄ vna opus est altera-
tione vt vero albū nigrū & nigrū albū oēs medie sūt
necessarie & q̄dē q̄d mollissimū est: nūq̄ subito duris-
simū fieret neq̄ cōtra durissimū subito mollissimū si-
cuti neq̄ feridissimū habēs odorē statim suauissimū
odorē suscipiet: neq̄ contra suauissimū feridissimū: quo-
modo igit̄ ex sanguine os vtiq̄ fieret nisi plurimam
antea crassitudinē atq̄ albedinē acq̄reret: vel quomo-
do ex pane sanguis nisi paulatim albedinē amitte-
ret & paulatim ruborē acciperet: nā carnē q̄dez ex san-
guine fieri facillimū est si mō enī ipsum ita crassum
nā reddat vt aliquo mō cōsistat & nō amplius fluat
prima & nouiter coagulata ita vtiq̄ caro existeret: ve-
rū vt os fiat multo opus est tēpore multa opatio-
ne ac trāsmutatione sanguis: q̄ aut panī & lactuce &
bere atq̄ similib⁹ multa sit necessaria alteratio si de-
beat ex ip̄s sanguis generari neq̄ hoc in oculo est:
vna q̄dē bec cā est q̄ plura fiāt circa alimētū alteratio-
nē instrumēta: secūda aut su pfluatū nā sicut. n. ab
berbis nullo mō nutriti possumus q̄uis eisdē peco-
ra nutriti sic a radice nutritur q̄dē sed nō sicut a
carnibus: has. n. fere oēs nostra nā supat atq̄ trans-
mutat alterat & optimū sanguinē ex ip̄s cōficit in ra-
dice vero q̄dē familiare est & trāsmutari potest vix
& hoc plurima elaboratio ne oīno paucissimū: tota ve-
ro radix ferme superfluitas est & coctionis instrumē-
ta ptransit paucō ab ipsa sanguine ad venas recepto
& neq̄ hoc optimo oīno: rursus igit̄ secūda eguit nā
secretione earū q̄ in venis sunt supfluitatū: opus au-
tē in his est vijs q̄busdā alijs ad excretionē ipsas p-
ducētib⁹ ne melioribus obīnt opus est etiā q̄bus-
dā receptaculis instar lacunarū in q̄bus q̄n sufficiēs
multitudo collecta puenit: tūc excernētur & hoc ge-
nus earū q̄ in corpe p̄ticularū inuētū est appositum
supfluitatibus alimētū: aliud aut tertiū vt in dequa-
ferat̄ q̄dā veluti vie multe p totū corpus sunt inter-
cise vnus. n. introit⁹ ē cibis vniuersis p os nō vnū
at q̄ nutrit sed multa & plurimū dīa: nō igit̄ admire-
ris multitudines instrumētōrū q̄ gfa nutritionis nā
fabricauit: nā q̄dā q̄dē mollētia pparāt p priū vni-
cuiq̄ alimētū mēbro: q̄dā hō supfluitatē secernunt:
q̄dā trāsmittūt: q̄dā suscipiūt: q̄dā excernūt: q̄dā vie
sunt humoribus optimis q̄ p totū corpus ferūtur:
itaq̄ si vis oēs nature potētias pdiscere de omnibus
his instr̄is tibi est p̄siderādū: p̄cipitū autē doctrine

ipso est eorum quod sunt per se sine interpretatio unio appo-
sitionis et assimilationis prope sunt et propterea non oportet
ra existat et presens ac ipsorum potestate sed rursus ipsius
sunt meminisse debemus ob quod res et tales a natura par-
tes sunt fabricare: nomen igitur rei sicut patet dictum nu-
tricio existit non solum secundum nomen est assimilationis nutritio
nutritio: ut autem hoc assimilationis fiat necesse est antece-
dere unionem ut autem et hoc appositionem quoniam est ex va-
sis exciderit humor quod quodvis animalis membrum nutritur
est in totum ipsum dispergitur: primum deinde apponetur
postmodum unio et tunc assimilatur: ostendit autem hoc quod vi-
telligimus appellamus inter assimilationem et unionem dis-
ferentia sicut genus et illud hydropis: quod quodam anasace non
minuat appositionem ab unione manifeste distinguit: non
enim per humoris influentis defectum sicuti quodam passio-
nes quod atrophie et alimenter caritatis et tabes nominantur
talibus hydropis generatio perficitur: videtur enim sufficere in
ipsis humida caro ac media: unaqueque corporis solis
da pars sibi affecta sed appositio quod sit alari nutri-
mentum: verum ut quod adhuc aquosius existit et non multum in
humoris suavitatem consistit: neque tenax illud et glutinosum
quod natum caloris advenit ministerio adhuc pos-
sident impossibile est perfici unionem multitudine tenuis
et crude humilitatis fluente et facile luicere a solidis
partibus alimentum et vitiligines: autem unio quod aliqua
sit alimentum non in assimilationis et manifestum in hoc quod
pauloam a nobis recte dictum est: hoc autem erat appo-
sitionis: primum deinceps autem unionem postmodum assimi-
lationem fieri corporis quod os nutritur: propterea igitur quod iam nu-
trit est nutrimentum: quod non est quod nutritur: nodum au-
tem nutritur: quale est unum vel appositum est quod nutritur
mentum non propter sed equo nutritur: quod non in venis
adhuc continetur et adhuc magis hoc illud quod in ventri-
culo et aliquid nutritur si bene concoquantur vocatur nutrimen-
tum eodem modo singula edulia alimentum nominamus: non quod iam
nutritur animal neque quod sint tale quod quale nutritur: sed quod
primum et debet nutrire si bene concoquantur hoc est erat quod ab
hippocrate nutritur autem nutritur nutrimentum et il-
lud quod veluti nutrimentum et quod futurum est: nam quod iam assi-
milatur est nutrimentum nominatur quod non tale est quod illud ap-
positum autem vel unum est: veluti nutrimentum: reliquum
non os quod in ventriculo et in venis continetur est futurum
nutrimentum: quod igitur necessarium sit assimilationem quodam
nutrientis ad nutrimentum esse nutritionem manifestum non in
ex parte assimilationem sed apparere esse inquit neque ar-
tificiosam esse naturam arbitrantur: neque animalis providen-
te neque omnino propterea bene potestas: quibus res bec quod
de alterat: bec non attrahit: bec non excernit: et bec due
fuerunt hereses secundum genus in medicina et philosophia: heresis
dico illorum virorum quod aliquid de natura ostenderunt: quibus autem
illorum propterea voce agnoscunt et consequentium ex his quod
posuere consueverunt: simul et fuerunt. quibus non neque ipsum
servant verum quod in buccam venerit simpliciter gar-
runt: in neutra heresum ex his sit permanentes videntur: de
his nulla est mentio a nobis habenda: que igitur sunt be-
due hereses et quod nam est earum quod in ipsis suppositionum
consequuntur: alterum quod heresis genus? subiecta substantia
tota omnino generationi et corruptioni in unum simul coacta et
alterari potest suppositum: reliquum non genus? intransi-
mutabile atque inalterabile et in tenuia dissecta ac spa-
ciis quibusdam vacans intercepta et quod quod suppositionum
consequuntur anima ducitur iuxta sedas quod heresis
neque nature neque anime propria esse aliqua substan-
tiam huc potestatem existimant: sed tali quodam illorum pri-

morum corporum impassibilium consistere conuenit: secundum vero
priori heresim antea dictam non corporibus? natura pos-
terior. sed longe post atque antiquior existit: et quod secundum
bos ipsa est que plantam atque animalium corpora con-
stituit: atque nonnullas habet potestas: primum quod attractio-
nas et familiarum sibi assimilationis: primum alienorum ex-
creta: hanc eadem artificiosa afformat et generat et generat
pudenter habet. Rursus alij quibusdam potestatem res una
quod amplectatur et curam habet quod procreant et altera
que cum his que eiusdem generis sunt commercium habet
et amorem sed rursus secundum alios nihil horum naturis in-
est: neque aliquis conceptus aie a principio inhius exi-
stit: non consequuntur vel pugnant non diuisionis: non con-
positionis: non iustorum: non iniustorum: non honestorum: non
turpium verum sensu atque per sensum bec omnia talia nos
his inesse autumamus: et fantasij quibusdam atque memo-
rijs gubernari: nonnulli non ipsorum etiam verborum ipsius
ostenderunt nullam esse aie potestatem qua ratiocinemur: ve-
rum nos a sensu passionibus? more pecudum duci nihil
refutare vel contradicere potest secundum quos. et fortitu-
do et prudentia et temperantia ac continentia nuge longe
sunt et neque nos inuicem amore piequimur neque illos
quod a nobis geniti sunt et diu nullam nostri curam habet.
hi quoque somnia et auguria continentur et signa atque uni-
uersam astrologiam de quibus? nos alio volumine ple-
nium disseruimus. Ubi asclepiadis medici dogmata
examinamus? licet autem vnicuique volenti idem volumine les-
citare: et nunc quoque de his considerare veluti duabus
quibusdam propositionibus vix vix earum debeamus? ingre-
di hip. quod igitur ad eam quam prioris esse diximus? se con-
uertit: secundum quam substantia collecta est in unum et altera est
et totum corpus? simul conspirat ac confluit et natura arti-
ficiose ac iuste omnia efficit res potestatem quibus? unum quod
et membrum proprium sibi trahit alimentum: et quoniam attrax-
it singulis membrum particulis ipsum agglutinat atque om-
ni non assimilatur. Quod non non obinet ab ipso neque integra
potestatem partem nutrit: alterationem atque assimilationem
recipere per alteram ipsam? virtutem excretoriam excernit dis-
scere autem licet non solum ex his in quibus tria sentientes
manifeste apparerent? indicat quam rectitudinem veri-
tatis hip. dogmata complectantur. Et ex illis etiam quod
particulatum in naturali contemplatione quoniam: tum alijs
omnibus. Tum etiam animalium operationibus? Quibus enim
nulla inesse alicui membro familiaris qualitatibus vir-
tute attractiuam existimamus? coguntur hi septem manifeste
apparerent? indicere: quodammodo Asclepiades medi-
cus de rebus? fecit quos non solum hip. vel Diocles
vel Erasistratus vel Praxagoras vel quicquam alij opti-
mus medicus esse instrumenta vinarum discretiva exi-
stimamus: sed et oes fere et qui cognoscunt quotidie in-
ructes: et situm ipsorum atque meatum vinarum nomina-
tum qui ab viroque rene ad vesicam pertingit ab ipsa
fabrica et vsum et huius membrum partem ratione asse-
quens et ante equos homines vniuersi sepius vixine
difficultate atque omnimoda retentione patientes. Quam-
do lumborum dolore molestantur atque arene similia cor-
puscula per vrinam emittunt se ipsos neophreticos:
a renu passione cognominantur: puto autem Asclepiades
namque vidisse lapidem quem quispiam ita affectus min-
xisset: neque animaduertisse quod lapide? porum suum meatum
pertrahere? Dolor acutus in loco iter tenes atque vesica
eandem accedit: neque quod ubi hic semel exierit: cessat contri-
nuo dolor et vixine retentione: quo nam igitur modo vrinam
a quod vesicam ratione perducit? oportet primum: est intel-

ligere atq; hominis sapiētia admirari: q̄ meat? adeo
 patentes ⁊ visuū subiectos præmittens vias quas
 dā occultas angustas supposuit atq; oīno sensu imp
 ceptibiles: vult em̄ eporū humorē postq̄ in vapores
 fuerit resolutus ad vesicā trāsmitti: deinde rursus eis
 dē vaporis? in vniū coactis hoc modo ipsum pristi
 nā formā recipere: ac rursus fieri sedulo ex vaporib?
 humorē quali cōcipiens animo vesicā esse: veluti quā
 dā spongiā vel lanā ⁊ nō corpus exquisitā hanc dē
 situdine ac soliditate qd̄ duas tunicas validissimas
 obtinet per quas si vapores trāfire dixerimus: cur nō
 etiā per peritoneū ⁊ renēs pertrāscentes totū abdo
 men atq; etiā thoracē aqua impleuerūt: nunquid sez
 crassior est atq; solidior vesica tunica peritonea: atq;
 ideo ipsos quidē vapores excludit: vesica vero eosdē
 admitti verū si ascleptades sectionū studiōsus fuisset
 forte nouisset exteriorē vesicē tunicā a peritoneo oīrū
 habentē candē cū ipso habere naturā: interiorē vero
 que ipsius ppria est plusq̄ duplam ad illud habere
 crassitudinē: sed forte nō crassitudo neq; tenuitas tu
 nicarū: verū vesicē situs causa est: vt vapores ad ip
 sam deferantur: ⁊ quidē si ppter alia oīa que corpis
 sunt persuasibile ipsi fuisset: hoc in loco vapores collig
 is: saltē solus situs erat sufficiens prohibere. Mā ves
 fica quidē inferius sita est: vapores autē ex natura ha
 bent vt in sublimē ferantur: q; multo plus oīa tho
 racis atq; pulmonis loca replerent quā ad vesicā per
 uenirent. Sed quid ego vesicē ⁊ peritoneū: atq; thora
 cis situs cōmemini si quidē vapores ⁊ ventris ⁊ inte
 stinorū tunicas elabētes in spacio medio inter hec ⁊
 peritoneū colliguntur: atq; humorē hoc in loco genera
 bunt: sicut etiā in hydropē plurimū aque eodē in lo
 co cōgregatur: aut oīno ipsos progredi opz per quas
 cunq; proximās partes neq; vnq̄ cōsistere: verum si
 quis hoc ipsum supposuerit hoc modo excidētes nō
 modo extra peritoneū sed etiā epigastrū idēst abdo
 men in aerē ambientē dissiparentur: vel omnino sub
 cure colligerentur: verū ⁊ ad hec qui nūc sunt ascleptā
 dis secatores nō vult cōtradidēre q̄uis ab omnib?
 in quos inciderint qñ de huiusmodi cōtentionē ha
 buerint irritātur vsq; adeo irremediabile atq; inab
 sterabile malum est ambitiosa bererū imitatio: atq;
 in his maxime omni scabie sanari difficilior: quidā
 igit̄ nostre etatis sophista tū in alijs: tū etiā in cōten
 tiosis sermonibus satis gloriofus: ⁊ si quis alter lin
 gua modicissim? cū semel meū in sermonē de his in
 cidisset. Tū aberat vt recedū daretur ppter aliqd̄ co
 rū que dicta sunt vt insuper de me admirari diceret q̄
 ea que manifesta sunt sermonibus delirantibus co
 naret euertere qñ quotidie videremus vesicas oēs si
 quis ipsas aqua vel aere impleret deinde collo alliga
 to vndiq; premeret nullatenus quicq̄ emittere verū
 oīa intra se ipsas exquisire retinere: ac qui si aliq̄ cōtē
 ex renibus ad ipsas sensibiles magniq; meatus pue
 nientes omnino inquit per illos quēadmodū humor
 ipsas ingreditur eodē modo qñ exprimūtur excerne
 retur cū hec ⁊ talia cōstānt ⁊ manifesto ore cōtinua
 tim dirisset: tandē exiliēs abibat nobis relicta: tanq̄
 si nihil haberemus qd̄ possem? probaliter ad illa res
 pondere vsq; adeo nō modo nihil sciūt qui huiusce
 modi bererū? serui sūt sed neq; discere sustinēt. Quis
 em̄ oporteat ipsos audire causam ob quas sit necesse
 per vrinarios meatus humore inuēscāz intrare: retro
 aut rursus exire nō possit eadē viā atq; mirari natu

re artificū neq; discere volūt quid insup conuiciātur
 tā multa alia tū vero renēs frustra ab ipsa generatos
 inuēntes sunt vero qui ⁊ presentib? ipsis ostēdi vri
 ne meatus qui a renibus deferuntur: sustinētes dicere
 aui sunt. Nōnulli quidē q̄ frustra facti sunt: nōnulli
 vero q̄ seminari quidā meatus existāt ppter ea q̄ in
 collū vesicē ⁊ in eius cavitatē inserātur. Eū vero nos
 ipsos ostēdissemus eos: qui vere sunt n̄ eatūs semina
 rij qui infra vrinarios in collū vesicē ingrediūtur: tūc
 saltē ⁊ si nō antea a falsa opinione in contrariū posse
 traducere statim existimauim? verū ⁊ ad hoc ipsi cō
 tradicere audebāt nihil esse admirabile inuēntes. In
 illis em̄ vt qui solidiores essent semē diuiti? imorari:
 per eos vero q̄ a renib? veniūt vt qui sufficēter sint
 dilatati celeriter excerni. Mos igitur coacti fuim? ip
 sis deinceps ostēdere viuēte adhuc aīali illabentē in
 vesicā per meatus vrinarios vrinā vīe quocq; ita spe
 rantes posse ipsoz cōpescere garrulitatē. Est aut ostē
 sionis modus huiuscemodi id qd̄ est ante meat? vrin
 arios peritoneū scindere opz deinde ipsos laqueis
 intercipere debinc illis alligatis dimittere aīal neq;
 em̄ amplius vrinā emitter. Post hac autē soluere qd̄em
 laqueos exteriores: vacuā aut vesicā ostēdere: ipsoz
 vero meatus oppletos: ac sufficēter extētos periculo
 imminēte ne dissipantur. Debinc ablati laqueis tā
 vesicaz repleta manifeste inuēnt: mox vbi hoc oculis
 suōiectā fuerit anteq̄ animal mingat laqueo circūda
 re venē opz: deinde vsiquaq; cōprimere vesicā: neq;
 em̄ adhuc pōt aliquis per meatus vrinarios ad re
 nēs retrocedere: ⁊ ex hoc sit manifestum q̄ nō solū in
 mortuo animalī: sed supstite etiā meatus vrinari
 sus a vesica vrinā recipere pb̄tētur: post hec omnia
 visuū subiecta pmittere opz animalī soluto eo qui an
 tea peni iniectus erat laqueo vt mingat deinde rur?
 alteri quidē meatui vrinario inijcere laqueū: alterum
 autē permittere ad vesicā cōfluere ⁊ quodā tēpore in
 terminis ostēdere licet quomodo alter meatus alliga
 tus plenus atq; extētus versus partes que sunt ad
 renēs appareat: alter vero solutus: laxus quidē est ves
 cā aut impleuit vrina. deinde rursus primū qui ple
 nus est secare opz atq; ostēdere quomodo ex ipso vri
 na iaculatur quemadmodū in vene sectione sanguis
 post hec ⁊ alterū rursus secare. Deinde animal alliga
 re extrinsecus vtrūq; diuisis: ⁊ quando sufficēter se
 habere videbitur vinculū soluere: inuenietur. n. ves
 ca vacua: pleni autē vrina totū id spaciū quod inter
 stina ac peritoneū intercedit: ac si animal morbo qui
 aqua intet? nominat laboraret. Si quis igitur hec
 per seipsum examinare in animalī voluerit maxime
 vt mihi videtur Ascleptadis damnabit temeritatem.
 Si vero ⁊ causam cognouerit ob quam nihil ex ves
 ca ad meatus vrinarios potest refluerē mibi (vt arbi
 troz) si d̄ adhibebit atq; propterea Hippocrates pri
 mus omnium quos scimus medicorū ac philosoph
 ozoz vt qui prim? oīuz nāc opa exq̄site pceperit nāc
 puidentiā circa aīalia admirat sempq; ipsam extol
 lit: et solā sufficere ad oīa aīalibz inq̄t ex se ipsa sine
 doctrina quēcūq; sunt oportuna facientes: cūq; talis
 ipsa foret si itū ⁊ potētias bīe existimauit: attracti
 uā qd̄ est? qd̄ est ipsi familiare expulsiuā aut alieni ⁊
 nutriti etiā ⁊ augere ipsam animalia hīs dē preterea
 potentijs finire morbos ac propterea in ne stis corz
 poribus vnam aut esse conspirationem atq; conflurū
 eundēq; passionis consensum: secundū vero Ascleptā

dem nullū mēbrū alteri natura cōpatitur cū diuisa
sit atq; cōfracta in incō pacta elemēta ⁊ dolētes tuino
res vniuersa substantia ex necessitate igitur tum mille
alia que manifeste sensibus cōtradictur. Asclepiades
pronūciat: tū nature potentiā ignorauit qua fami
liare attrahit ⁊ alienū expellit. In sanguinis igit ge
neratione ⁊ eiusdē distributione quandā frigidā adin
uenit garrulitatē: ad supfluitatū vero expurgationē
cū nihil inueniret qđ diceret nō verit? est ab his que
apparent abscedere. In vrine quidē excretiōe penes
atq; vrinarios meatus ppria priuās opatiōe: quos
dā vero alios occultos ad vesicā supponēs perlinge
re: hoc. n. magnū erat atq; venustū vcz apparentib?
fidē pernegare: ⁊ occultis adhibere. In flaua vero bi
le maior etiā ⁊ iuuenilior est ausus. Illā ipsam in va
le eandē bilē recipientib? generari quidē nō aut dis
cretiōe habere iquit. Quomodo igit in bis q̄ regio
morbo laborāt: vtrūq; cōtingit qvcs extremēta nībil
bilis in se cōtinēs: per totū vero spoz dispargit? cor
pus. Idē quoq; rursus eodē modo: sicut in bis q̄ de
vrinis dictū est garrūte cogit. Nihilominus etiā gar
rit: ⁊ de atra bile ⁊ de splene: neq; idipsum itelligēs qđ
ab Hippoc. dī. Sed veluti attonito: ⁊ furibūdo ore
cōtradictēs. Quod vero lucrū ex talib? dogmatibus
ad sanandū egrotātes acquisiuit? Non aliud pfecto
nisi q̄ neq; renibus: neq; morbo regio: neq; atra bile
laborātibus medēdi habet facultatē. Sz ⁊ de illo qđ
nō modo apud Hippocrate. Sed oēs alios hoies cō
fessum est medicinas. s. purgare: nōnullas quidē fla
uā bilē. Nōnullas ⁊ atrā: quas dā etiā pituitā. Et qđ
dā tenuē ⁊ aquosā supfluitatē nōlūt pēntire. Quin
potius ait vñū quēq; humorē talē ab ipsis medicinis
qualis expurgat generari adeo vt scdm admirabiles
asclepiadē nībil differat siue detur aquā intercutē pa
tientib? medicina que humorē aquosum expurget si
ue q̄ billosum oēs em sītr euacuat ⁊ corp? colliquat
facteq; vt tale liquamē videat quale antea nō fuerat
nō ne igitur vel furere ipsum est existimādū aut oīno
esse artis operū imperitū. Quis em nō nouit: q̄ si de
tur regio morbo laborātib? medicina que pituitā tra
here natura apta est vix quatuor cyatbos extrahet: itē
dē si medicina exhibeat q̄ aquā expurget eueniet. Si
⁊ medicina det que bilē ducit plurimū quidē bilis
euacuat ⁊ statim his qui ita purgati sunt pura cutis
efficit nos qđ q̄ plurimos curata ea q̄ erat in epate
dispositiōe semel tñ purgātes a passide liberauimus
nō tñ si medicinā dederis: q̄ pituitā purgat pl? aliqd
efficies ⁊ hec quidē ita fieri Hippo. nō ignorauit illis
⁊o qui sola ducūtur experientia aliter deprehēsus est
rē se habere verū ⁊ illis sītr ⁊ oibus medicis quibus
artis opa cure sunt ita vī pterq; asclepiadi: hic. n. pro
dictiōne quādā fore existimauit eoz q̄ supposuit ele
mentoz si vera sup bis q̄ dixim? pteret. Si em oīno
inueniret medicina aliq̄ q̄ ppiū quēdā humorē na
tura trahere apta esset ⁊ nō aliuz periculū imminere
videbat ne vnicuiq; corpori vis aliqua inesset pprie
q̄litaris attractiua ppterea ⁊ cnicū: ⁊ granū emidiuz
⁊ Hippophaes nō trahere ex corpore pituitā sed gñare
potius inquit eris ⁊o floz ⁊ squamā ipsum es vltuz
⁊ chamedrym ⁊ chameleā i aquā corp? resolueret atq;
illos qui aquā intercutē patiunt ab his medicinis nō
purgatiōe sed euacuatiōe sumari ab his vcz q̄ passio
nē augēt. Si em illū q̄ in corporib? ptenēt aquosus
humorē nō euacuat sed ipsum gñat morbo auxiliat

⁊ pterea scamonū pter id qđ ex corpib? regio mor
bo laborātū bilē nō educit sanguinē ad huc optimū
in bilē transmutat ⁊ corpus colliquat: totq; mala fas
ciens ⁊ morbū insup augēs scdm asclepiadis sermō
nē multos tñ vī iuuare manifeste: ita inquit ipse su
uat quidē sed sola extirpationis ratiōe: atq; si qđ est
dē daret medicinā aptā pituitā educere nō iuuabit ⁊
hoc adeo manifestū est vt etiā illi qui sola ducunt ex
periētia nō ignorēt qđ bisce hominibus bec sit pbi
lophandi ratio vt nulli credāt rationi sed solā bis q̄
sensibus subiunguntur verū isti quidē vidētur sapere
asclepiades aut delirat iubens nos sensibus fidē nō
prestare vbi id qđ oculis cernit ipsi? suppositiones
aperte subuertit: atq; multo melius erat apparētibus
nō repugnare: verū illis totū cōmittere: nūquid igit
tur bec solū asclepiadis dogmatib? aperte repugnāt
vel ⁊ illud qđ vere quidē flaua bilis ab eisdē medicis
nīs plurimā educitur: byeme ⁊o pituita: ⁊ iuueni qui
dē plurima bilis: sent vero pituita videtur. n. vñū qđ
qđ illā que ita inest attrahere nō aut eā que nō dū ext
stet generare: si igitur volueris. Iuueni alicui ex bis
qui tenue ⁊ calidū corpus habet tēpore estatis neq;
vitā octosam agūt neq; in crapula versantur dare me
dicinā aptā educere pituitā paucissimū qđ humorē
⁊ violentissime euacuabis homini aut mirabili ex nos
cebis: cōtra si medicinā dederis bilē educere aptam
plurimā euacuabis: ⁊ nībil necebis: nūquid igit ad
huc nō credimus vnicuiq; medicare esse vim quādā
ppriū humorē attrahendi? fortasse inquit asclepia
dis sectatores magis aut neq; fortassis: sed oīno nō
credere ne pdāt sibi amicissima dogmata. Itā igitur
nos ad alterā garrulitatē ventam? neq; n. nobis so
phiste cōcedit aliquā effatu digna pponere inquisi
tiōne licet be plurime sunt sed magis nos cogūt circa
sophismatū q̄ ipsi pponūt solutionē rēpus cōterere
que nā igitur est ista garrulitas gloriofus ⁊ multo ser
mone cōtritus lapis qui ferrū ad se trahit forte enim
hic erit qui eoz animū trahet ad credendū quas
dam esse in quolibet corpore virtutes propriariū qua
litatū attractiuas: epicurus quidē igitur q̄uis eisdē
quibus asclepiades ad naturales inquisitiones vta
tur elemētis faret tñ a lapide qđ hirculeo ferz at
trahi ab electris ⁊o festucas ⁊ conat. cāz illi? qđ ap
paret assignare defluētēs siquidē Atomos a lapidis
corpe bis q̄ vere a ferro dilla bunt cē inqt figulis affi
nes ita q̄ facile inuicē iplicant. Et igit ipse incidāt
in vtrāq; cōcretiōne ⁊ lapidis. s. ⁊ ferrī: ac decide in me
diū resiliāt hoc modo ait inuicē implicari ⁊ simul fer
rū attrahere quantū igitur huiusmodi suppositio
nes paz babeāt ad assignādas causas. p̄bilitatēs
nemine latere arbitro: ipse tñ nībilo mīn? fatec attra
ctionē atq; eodē modo fieri inqt in corporib? aīaliuz
distributiones ⁊ secretiones supfluitatum ⁊ medī
cinarū purgantū operationes. Asclepiades vero cū
dicte cause insua sibiilitate animaduerteter ⁊ nullā
altā bis que supposuit elementis suasibilē cause affi
gnationem adinuēntret omni pudore se postro ad id
se conuertit vt diceret nībil esse omnino quod attra
batur cum tamē ipsum oportuerit si placita epicuri
repudiabat neq; alia meliora dicere posset a supposi
tionibus abstinere ⁊ artificiosam esse naturam conce
dere ⁊ rerum substantiam ad se ipsam vñiri semper ⁊
alterari a suis partibus inuicem agentibus ⁊ parten
tib?. Si em bec ita supposuisset nībil difficile illi fuit

naturā artificiosam cōfiteri potentiasq; habere alteram quidē conuenientiū attractiū: alterā vero alie norū expulsiuā: neq; em̄ aliud ip̄i erat esse artificiosam atq; anūatis cōseruariā: et morborū expulsiuā nisi eligere atq; seruare qd sibi cōuenit excernere aut alienū verum asclepiades bac in parte id qd erat principiis que supposuerat cōsentaneū animaduertit: nō in peruidit illā que ad apparentia sequitur repugnantia: verū longe abscedit ab eo quod nō modo apud omnes medicos sed etiā alios boies in cōfessione neq; crīsum aliquā esse dicēs neq; diē criticū. i. iudi carozū: neq; omnino aliud agi a natura ad aīales cōseruationē: semp. n. id qd sequitur seruare nutritur: verū ea qd manifeste apparēt euerit cōtra qd faciat epicurus. Ille. n. semp supponēs id qd apparet causam eius frigidā assignat siquidē parua corpuscula a lapide Herculeo resiliēt talib; alijs ferri particulis implicari: deinde p. talē implicationē que nūq; apparet grauē adeo attrahi substantiā nescio quomodo qspia crederet: nā et si quis istud cōcesserit alterū tñ eidē ferro appositū cōnecti eādē causam nō ampli? admittit quid. n. dicem? an. s. particulari a lapide defluētius nōnullas qdē in ferrū ingruere: et rursus resiliē atq; bas quidē esse per quas ferrū suspēdi cōtingit: alias vero in ipsum subeūtes celerrime pmeare deinde ferro adiacēti ingruentes nō etiā illud posse pmeare q; uis primū pmeauerit: rursus aut retrocedentes ad prius alteras similes facere prioribus cōplicitōes. hic. n. manifeste cause assignate deliramentū deprebenditur: ego quidē aliqñ vidi quinq; stylos scriptorios ferreos inuicē cōtinuatim pñexos: primo quidē solo lapidē cōtingente: ab illo vero alios potētia trāmissa neq; possumus dicere qd si inferiori qdē penne termino alteri apposueris beret appositū: atq; suspēditur. Si vero alicui alteri parti laterali apposueris nō annectit vñ quāq; n. similiter vis lapidis dūstribuitur modo primū attingit penā tantūmodo et qd dem ex hac rursus ad scdā vis eadē dicto citius dilabitur et ex illa rursus ad tertiā totā. Si vero imagiueris parū quidā lapidē Herculeū in domo suspēsum: deinde circū circa multa ferra ptingēre et rursus ista ab alijs attingi: et ab illis alia et hoc vsq; ad plurimū oīa tūc minima ferra corpusculis a lapide defluentib; implerēt: et piculū esset ne parū? ille lapillus exbalaret in deflux? dissolut? et qdē si etiā nullus illi parū ferrū adiaceret in aerē ambiētē dissiparet? maxime si ille calidus existeret. Ita inq; nā ipsa corpuscula valde parua imaginari opz adeo qd nōnulla ex illis sint pars millesima earū qd p aerē ferunt corpusculozū ex adeo minimis itaq; audetis dicere tanta ferri pōdera suspēdi. Alī si vnūquodq; ipoz millesima pars est eoz qd in aere appent. Corpusculozū qptulā intelligere opz ipozū extremitatē qd hami silitudinē bz quo inuicē pōdera illa cōplicant: oīno em̄ pars illa extrema est perexigua ad totū corpusculū cōparata deinde exiguū eriguo motū cōcircūplācitū nō statim circūquatit: nā et alia quidā oīno ip̄is partim superiora partim inferiora tū antecū retro: et nōnulla a dextris nōnulla a sinistris disrupta quas sanrur: et nocēt et cōsistere nō pmitūt: et quidē multos opz intelligere vnūquodq; illozū corpusculozū ex necessitate habere bamos in sui extremitate peronū em̄ inuicē nō cōnectunt per vnū alterz aut qui qdē supfacet lapidi p alterz et qd subiacet ferro. Si em̄ defux

qdē lapidi pūgeret inferius aut ferro nō cōplicaret nibilo pl? fieret adeo qd ei? qdē supiacet partē superiorē a lapide suspēdi opz ei? autē qd subiacet inferiori termino ferrū esse pūctū qm̄ aut ex laterib; inuicē cōplicant oīno necessariū est et bec bfe bamos. at p oibus meminisse opz quō parua extia tātas ac tales ppagines habeāt et adhuc maxime illud meminisse quō ut ferrū minimū scdō pmo pūngat et scdō tertū et illi quartū simul qdē pūāre meāt? opz parua ista et delūij plena corpuscula simul aut et resiliē ab eo qd post ipsum ordine collocat: quīs oīno ei sile sit hz nāz neq; talis adhuc suppositio temeritate caret qn si vez fateri velim? lōge pcedēt? est ipudentior qnq; silit? ferris deinceps ordine collocatis qd lapides pres p pūm facile subierit a scdō resiliē: et nō ē p hoc eodē mō pōpte pūāre et qdē vtroq; mō seqtur absurdū. Si. n. resiliē quō ad tertū ocissime pcurrit: si aut nō resiliē quō scdm ex pmo suspēdit. Si quidē resilitiōē ipse supposuit esse tract? effectricē: vez ut dixi necessariū est in garritatē incidere si qd vez lit talib; boib; ptradidere: cū igit summatim et breuē quidā sermonē fecero volo me ab ip̄is liberare si qd. n. asclepiadis scripta diligēter inspiceret ut eaz qd est ad pncipia talū dogmatū psecutionē exq̄ite pdisceret et illā qd ad apparētia repugnantia. Epicur? igitur seruare volēs apparētia turpius agit ostēdere affectas ipsa pncipijs pscutire. Asclepiades aut seruāt qdē ad pncipia psecutionē nulla aut ip̄i cura est ei? qd apparet. Quicūq; igit vult suppositionū absurditatē redarguere siquidē aduersus asclepiades sermo habeat ipsum meminisse opz ei? qd est ad apparētia repugnantia si aut ptra Epicurū ei? qd est ad pncipia discordie alie aut fere bereses ipsoz silit? pncipijs inherētes fundit? extincere sunt be et sole insigniter pseuerāt quīs menodor? empiric? asclepiadē incutitabiliter redarguat: tū de repugnantia ad apparētia tū et adinuicē faciēs mētionē. Rursus aut epicurum repulit asclepiades semp bis qd se psequunt inuitens: quā psecutionē vñ epicur? neglexit: vez nōstre etatis boies anteq; bas bereses et alias meliores perdisceant et mox lōgo tpe iudicēt: diligēter examinēt: qd veri aut falsi in singulis ip̄is pūneat: nōnulli qdē se medicos noiant: nōnulli et philosophos. Nihil igit mirū si in eodē honore sunt falsa cū veris in quib; cu nq; n. qspia pūm incidit pceptoz talis efficiatur nō expectās aliqd aliud ab eo ampli? adiscere. Quis dā et ipsoz et si in plures incidit sunt tñ adeo ob tū ingenio: et inspicētes qd vsq; ad senectutē pueniūt sermonū psecutionē nō intelligēt: ego et tales homines dudū ad artes detruū illiberales: vez bec quoz sum euadēt de? nouit: nos aut qm̄ bz fugiēt bis qd statim circa pncipia aberrāt cōtradidere: coacti tñ sumus ab ipsa vez psecutiōe dicere aliq; et contra ipsos disputare: addem? aut et hoc ultra predicta: qd nō solū purgātes medicīne nā apte sunt attrahere pprijs sibi q̄litates s; et qd ligna infixa educūt et sagittaz cupides qd ad pfunda penetrarūt aliqñ et adhuc qdūq; serpētā venena: vel qd sagittis veneno illitis suis berēt vim bñt extrahēdi et bec quoq; eadē ostēdūt quas lapide herculei potestātē: ego igit vidi aliqñ infixus pedī cuiusdā adolecētis lignū qd nobis violētē cū digitis attrahētib; nō sequebat medicīna supimposita statim sine dolore exisse: et qdē nōnulli ad hoc cōtra dicunt inuicē qm̄ inflāmatio mēbz soluta fuerit

sponte exire lignū a nullo altero attractū: verū bī pī
mū qđ videtur ignorare qđ alie qđ sunt inflāmati
nis medicīne: alie vero eorū que ita infixa sunt attra
ctiue ⁊ quidē si amota inflāmatiōe excluderentur: qđ
pīter naturā inberēt quecūq; vim habēt soluēdi in
flāmatiōē eadē haberēt etiā illa attrahēdi facultatē:
deinde qđ quispiā etiā magis admiraretur nō modo
alie medicīne ligna: alie venena educunt verū ex his
īpīs que venena trahūt nōnulle quidē vīpere. Non/
nulle hō pāstīnace alie aliud quodā venenū possunt
attrahere: ⁊ manifeste videre licet īpsū medicīnis in
berentē: hic igitur epicurū quidē pbare opz ppter eū
quē habuit cōtradiciēdi apparētibz pudorē impro
bare aut cause quā attulit ratiocinationes: qđ. n. nos
dīgitis trahētes educere lignū neq; hoc a paruis
illis corpusculis extrahi quomodo nō oīno foret ab/
furdū: nūquid igit īaz sum? pīuasi vnicuiq; rei quā
dā inesse potētā qua pīuā attrahit qīlitatē alteri qđ
dē magis: alteri vero min? an etiā de fermētis exēplū
in mediū sermone adducimus: tūc. n. et agricolis cir
ca naturales pīpīritōres apparebunt qđ nīl oīno ab
aliquo attrahi cōcedūt: sicuti ego pīpīum audiri
qđ sit sum admirat atq; ideo volui īpīs oculis ītue
ri postmodū respōdēte expīētia causam tēpore lōgo
scdm oīa dogmata pīscrutatus nullā aliā īnvenire po
terā que aliquid vel pbabilitatis haberet sed omnes
alias deridiculas ⁊ manifeste redargutas pīter eas
que attractionē cōfirmat. Nō aut dicere volumus fa
ctū tale est afferentes qđ sunt apud nos agricolae fermē
ta ex agris in curribz qđ surripē volūt ita vt nō de
prehēdātur vasa quedā fictilia implētes aq; medijs
īpīs imponūt frumēta igitur attrahentia ad se īpīa
ex vase fictili humore ⁊ tūc pīsertim qđ sufficienter
calidus modū ab īnspiciētibz cognoscunt: nīl quispiā
admonit? diligētius īncueatur: Si tñ velis idē vas
ad solē pīrū vis calidū exponere qđ minimū oīo aque
cōsumptū singulis diebus adaueres. Sic igitur et
solis calore vedemētī existēte fortiorē habent frumē
ta potētatē trahēdi ad se pīximā būiditatē. Hic igit
tur lōgū est nugamētū motus ad partē subillōrem
ambientis nos aeris ⁊ tūc pīsertim qđ sufficienter
calidus fuerit ⁊ plus qđ circa frumēta partibz cōstās
tenuioribz? suscipiēs tamē decimā pīe et? qđ a frumē
tis trāsumit būmiditatis: sed post qđ satis loquaces
in redarguēdo fuim? coacti secūdū pīouerbū cū in
sanis īnsanire. Rursus ad vīnarū secretiōē redea
mus in qua asclepiadis delīramēta omittam? ⁊ cū
bis qđbus pīuasum est trāsmitti pīrenes vīnas qđ nā
mod? sit opatiōnis cōsiderem? oīno. n. vel ex seipīs
ad renes vīne ferunt? vel hoc forte meli? existimātes
velut nos cū in forū pīsciscimur vel si hoc īpossibile
est alterā oportet cām īnvenire pīgressus īpsarum.
Quid iā hec est si. n. renibus vim aliquā attractiua
talis qualitatis nō tribuerim? quēadmodū Hippo
crates cēsebat nībīl aliud pro causa adīnueniēti?
quod. n. vel īpīs attrahere vīnas cōueit: vel venas
trāsmittere si ex seipavīna nō fertur vnicuiq; manife
stū existit: verū si vīne se cōprimētes vīnā pīpellerēt
nō īpsa tātū: sed cū ea ⁊ oīs sanguis in venis cōtēt?
ad renes exvīmeret? si vero hoc est īpossibile quē
admodū ostēdem? relinquit renes attrahere. Nūo at
illud sit īpossibile īpīe renū sit? māifestat: neq; .n. ita
caue vīne subiacēt: quēadmodū ex cerebro veniētibz
supfluitatibz? bī qui in nare atq; in palato colatorijs
similes meat? existūt: verū ab vīra qđ pīe īpī adiacēt

vene ⁊ qđ ē eodē mō quo collatoria qđd tenui? est
atq; oīno serofum hoc qđ pīdē trāsmittit crassi?
aut retinet oīm ad īpsos trāhre opz sanguinē i vena
caua cōtētū quēadmodū in torcularia torū īmicitur
vinū ⁊ qđ lactis quod caseus efficit exēplū manife
ste quod volo dicere ostēdet. Est. n. hoc vīuersus in
calarhos īnietū nō torū pīcolat: sed qđd tenui? est
latitudine nexū fert in pīceps ⁊ hoc serofum nōia
tur: pars vero reliqua crassior existēs qđ debet fieri: ca
seus qđ nō possint bī qđ in calatis sunt meat? suscipe
neq; deorū labi? ⁊ qđ ē ita pīcolari vī in renibus
ps serosa sanguis opz torū ad īpsos sanguinē pīue
nīre ⁊ nō vīnā qđ pīe ita alterū vero nō quo igit res
se habet: qđ ex sectione cōspicitur: altera qđ ps ex ve
na caua supra ascēdit ad cor: reliqua hō īpīnā cōscē
dit ⁊ pī torā īpsam exēditur vīq; ad crura ita qđ alie
ra qđ pars neq; pīe accedit ad renes reliqua vero
appropinquat qđ nō tñ in īpos subintrat: atq; opoz
tuerat si qđ debebat sanguis pī īpos tanq; pī colla
toria expurgari tor? in īpos illabi deinceps īnferi?
quidē descēdere quī tenuior esset retineri aut supra qđ
crassior. Nūc hō nō ita res se bz ad latera. n. ab vīra
qđ pīe vīne caue renes iacēt: nō igit sicuti collatoria
pīcollat illa qđ trāsmittēte īpī hō nullā vim afferentē
tes sed īpī vī attrahūt: hoc. n. relinquit. Quomō igit
tur attrahūt si qđ quēadmodū epicur? arbitrat oīs
fieri attractiōes scdm atomozū resiliōes ⁊ implicas
tiones vere meli? fuerit īpsos neq; oīno trahere affe
uerare: sic. n. sermo subiect? examini multo bis qđ an
tea de lapide heracleo dicta sunt ridiculosior īnuenie
tur: sed quēadmodū Hippocrates volebat manifest
stius aut in pīcessu sermonis a nobis dicet. Nūc cū
nō hoc docere pīposuim? ⁊ pīor? qđ nīl aliud poss
sibile sit dicere esse causam vīnarū secretiōis pīter qđ
renū attractionē neq; ita fieri attractionē quēadmodū
dū bī qui nullā vim nature tribuūt fieri arbitrantur.
Hoc. n. cōfesso qđ sit oīno bis qđ a natura regūtur vis
alīq; attractiua delirus erit qđcūq; aliud qđpīa de ali
mētī distributiōe pīferre tētauerit. Erasistrat? hō ne
scio quo pacto alijs qđbusdā stultis opīnionibz? lōgo
sermone cōtradixit. Hippocrates hō opīnionē oīno
pīermisit de qua neq; eatenus meminī: vt nomē tan
tū attractiōis exprimeret: ita quodāmodo scribēs: at
tractiō qđ vētriculū nulla apparer esse. De distribus
tione aut verba faciēs: neq; vīq; ad vīnā syllabā Hip
pocratis meminī opīnionis: atq; nobis sufficere pos
tuit: si hoc tñ scripīssēt qđ Hippocrates īnquies car
nes attractiue īntra vētriculū ⁊ extra: mētatur. Neq;
cū ex vētriculo: neq; ītra: neq; extra attrahere possunt
si etiā qđ vītri collū debile exīs male pī causa afferat
ita īnquies: neq; .n. pōt īpī los attrahere semen: vel
tale aliqd aliud Erasistratus scribēdū pīuasit: tūc ⁊
nos pro Hippocrate ad īpsū rīdētes dicerem? No
li o generose nobiscū rīetorice sine demōstratiōe age
re: vīz aliquā pīfer dogmatis accusationē: vt vel tibi
credamus antiquoz? sermōes resellē: vel te ignorātē
in cōtrariā sīnāz ducam? qđ qđ dixi rīetorice neq;
cū qđ rīetores qđā qđ maxie nequeūt dissoluere bec
rīsu pīsequētes: neq; cōtra dicere tēat: iā ⁊ hoc nos ar
bitramur esse rīetorice factū. Rīetorici. n. op? arbi
tramur sermonē a fīere pīuasibile: vbi aut dēut pīua
sio scurrile nō rīetorici. Neq; igit rīetorice neq; dia
lectice Erasistrat? pīradixit ei qđ habet de deglutiōe
sermonē: quid. n. īnquit attractiō quidē nulla esse in
vētriculo apparer. Rursus igitur cōtra īpsū a nos

bis idē fmo testificās obijciat. Nulla qdē igit appa-
ret cōpressio stomacho id ē ori vetriculi inesse. Et quō
nō appet fortassis aliq̃s erasistrati sectatorū respōde-
bit: quū. n. dicat q̃ partib? ip̃i? superiorib? in vñū
coactis inferiores expādūt supiores cōprimūt quō
nō est b̃ attractionis argumētū. Rursus igit r̃ nos:
quō nō apparet vetriculi attractio dicem? Eū ei p̃
tes inferiores stomachi expādūt sp̃ cōprimi superio-
res quō nō est b̃ attractiōis indicū. Si h̃o Erasistra-
t? aliq̃n respisceret: atq; aiaduēteret b̃ qd apparet
nibilo magis alterā p̃bare optiōnē s̃z ādabus esse
cōmune: ita demū illi verū inuēctiōis veritatis iter
ostēderem? s̃z de vetriculo qdē postea alimēti h̃o dī-
stributio n̄bīl eger ea q̃ est ad vacuū cōsecutione vbi
semel cōfessa fuerit r̃ius attractiua in renibus esse
quā s̃z verā eē noster: Erasistr. n̄ tñ d̃ ea aliqd meminit
neq; cōtradixit: neq; omnino mōstrauit quā habeat
optiōnē de vrinariū discretione: vel propter qd̃ quā-
statim ab initio proposuisset facturū se sermōne de
naturalibus opationibus p̃imum que nā ipse sint
r̃ quomodo fiant: r̃ per que loca in secretionē quidez
vrinariū q̃ bec fiat p̃ renes declarauit. Quomodo au-
tē bec fiat omnino p̃termittit: frustra igitur nos r̃ de
alimēti coctione quomodo fiat: r̃ de biliose superflui-
tatis discretione perdocuit cōterēs r̃epus. Nam hic
quoq; dicere suffictebat per quas nam partes quō
aūt p̃termittit. Aerū de illis qdē non mō per q̃ h̄at
instrumēta. Sed ēt quonāmodo dicere potuit: quē-
admodū vt arbitror: r̃ de alimēti distributione. Me-
q; n. satis fuit id solū dicere q̃ per venas sed insuper
q̃ pp̃ eā: qd̃ ad vacuū cōsecutionē fieret exposuit. De
vrinariū vero discretione: scribit quidē q̃ p̃ renes nō
tamē quō fiat adiungit. Neq; n. vt arbitror inq̃ h̄ac
quoq; fieri ex ea q̃ est ad vacuū cōsecutione. Sic enim
nullus vnq̃ ob iscuriā id est vrine retēctiōē moreret
quū nō possit plus vnq̃ de vrina defluere illo quod
fuerit euacuati. Nulla. n. altera causa supaddita: s̃z
sola ad vacuū cōsecutione traducēte cōtinuū plus eo
defluere qd̃ fuerit euacuati nullo mō cōtingit: s̃z neq;
q̃ aliā aliquā satis p̃babilē quā afferret habebat: s̃z
curi in alimēti distributione vetriculi cōpressionem:
verū bec causa in sanguine q̃ in vena caua cōtinet:
omnino perierat nō modo ob distātie lōgitudinē dis-
soluta: sed ob id etiam q̃ cor superfacēs in vnaquaq;
sui expāsiōe ab ea vebemēter arripit nō parua san-
guinis quātitatē. Quū igit oīa alia sopbismata, de-
ficerēt sola vna relinquebat in partibus vene caue in-
feriorib? ea q̃ fit ad vacuū cōsecutio: verū bec quoq;
ob illos: q̃ ex iscuriā. i. vrine retēctiōe moriunt suā
bilitatē amiserat: neq; minimis etiā pp̃ sitū renū. Si
enī totus ad ipsos sanguis deferret cōueniēter r̃ to-
tū ip̃m expurgari diceret. Nūc autē neq; n. totus sed
tāta ip̃ius pars q̃rā ille q̃ vsq; ad renes p̃tingūt ac
cipiūt ad eodē puenit renes. Solū igit ille expurga-
bit: r̃ pars qdē ip̃ius serosa ac tenuis p̃ renes velu-
ti p̃ collatoria qdā p̃meabit. Pars h̃o sanguinea et
crassa in venis residēs obstat illi q̃ postea fluere d̃z
recurrere igit op̃z ip̃sum ad cauā venā: atq; b̃ mō va-
cuas reddere eas q̃ ad renes venas p̃tingūt: vel scdō
ad ipsos nō apli? afferēt s̃gūinē impurū. Nā quū p̃or
ipsas occupauerit trāitus nullus relinquet. Quenā
igit vis rursus sanguinē purū retro a renibus abdu-
cet: q̃ h̃o etiā istū suscipiēs vt ad partē inferiōrē caue ve-
ne descēdat impabit. Alteri h̃o q̃ supra fert: ne ad in-
feriōra descēdat atq; ad renes abeat ēt iubebit. Nec

oīa cū Erasistratus aiaduēteret plena dubitationū
r̃ vnā tācū opionē expeditā adinuenit q̃ est attra-
ctionis: neq; dubitare volēs: neq; ēt Hippocratis pla-
cita dicere melius oīno iudicauit de mō discretiōis
reticere: verū si ipse tacuit nos haud q̃p̃ tacebimus:
scimus. n. q̃ n̄si Hippo. opionē seq̃mur: vep̃ aliud
q̃c̃p de renū opatione asseramus fugere nō possum?
qn̄ ab alijs derideamur. Ob h̄ac igit cāz Erasistrat?
qdē silētiō vsus est. Asclepiades h̃o mētius quēad-
modū serui nōnulli qdē q̃ in tota vīta p̃ioze sua cri-
mina abūdāti quadā astutia excusarūt. Demū aliq̃n
in ipso furto deprehēsi: nullā Deinceps inueniūt simu-
latā excusationē: vñ q̃ plus pudoris b̃ mutus ac ve-
luti attonit? apparet. Si q̃s h̃o est ipudētior sub ala-
id qd̃ ab ipso exigit occultat r̃ nūq̃ se id vidisse p̃u-
rat: sic r̃ Asclepiades deficiētibus ip̃i astutia: sopbis-
matib? quū neq; ēt bac i p̃te possit q̃c̃p de ea q̃ fit ad
p̃tē subtiliōrē latēde dīlarare: neq; etiāq̃ b̃mōi supflui-
tas a renib? generat: quēadmodū i meatib? epatis
bilis possit sine maxio derisu asseuerare p̃uorat: māi-
feste mētē q̃ nō puenit inq̃es ad renes vrina verū ab
bis q̃ i vētre sunt p̃tib? ad vesicā statī p̃ modū vapo-
ri cōgregat. Idē qdē igit eodē mō quo fuit i ipso fur-
to deprehēsi p̃terefacti. Erasistrat? qdē obicitur: alter
h̃o ipudētior mētē. Vniōres h̃o q̃cūq; se talib? noī-
b? i h̄gnitū r̃: Erasistrarios atq; Asclepiadios sc̃ips-
os cognominātes similes suis q̃ ab oprio Adenādro
in comedijs introducūt Dactis. i. q̃busdā ac Getis nē-
bil se generosuz fecisse existimātib? nisi ter berū circū-
uenerit nō aliter r̃ ip̃i p̃ multū oīū ipudētia sopbis-
mata excogitarūt: aliq̃ ne Asclepiades aliquo mō p̃-
mēdact redarguat. Alij h̃o vt eoz mali iuētores exis-
stāt: q̃ b̄n asclepiades silētiō p̃termittit: s̃z de asclepia-
qdē sar? erasistrati h̃o sectatores dī modū dicēt tētāt
quo aq̃ p̃ renes colet oīa faciūt ac patiūt atq; in oēs
vias sequentiūt cāz p̃babilē q̃ attractiōē n̄ egeat iuen-
re saragētes. Nā q̃ p̃xtim eratē erasistrato fuerūt p̃es
qdē supra renes existētes purā s̃gūinē suscipere iquē
aquosā aut supfluitatē grauitatē b̄re ac suo pōdere
ad inferiōra dīlabi b̄n renib? ip̃is p̃collatā: atq; ita
s̃gūinē optimū factā ad oēs p̃es q̃ sūt ista renestrā
smitti. Et b̄ qdē op̃iō vsq; ad aliqd̃ ip̃s cōprobata
plurimū viguit: ac p̃basuit iudicata: vep̃ p̃cessu ip̃is
r̃ ip̃is erasistrati sectatorib? suspecta fuit: rādēq; ab
ip̃sa discesserūt. Nec. n. duo vīdebantur petere: q̃ neq;
aliq̃s vnq̃ p̃cessit. Neq; ēt possūt d̃mōstrari p̃mū qd̃
dē q̃ seros? hūoz i caua vena p̃ia grauitatē acceperit
q̃si n̄ ēt ab initio talis extiterit q̃n a porta ad epas as-
cēdebat. Cur igit n̄ statī i illis exīs locis ad inferiōra
dīfluebat. Quō p̃terea roāb̄t dicere p̃ferre ad distribu-
tiōē aquos? hūoz. si qdē adeo grauis existit. Secūdū
icōueniēs q̃ si ēt p̃cedat ferri tor? ad inferiōra: r̃ n̄ fm
aliū locū quā cauā venā quo nā mō ad renes pueniat
difficile ē: magis aut ip̃ossibile dicere quū neq; ip̃i re-
nes in p̃tib? ista venā existētib? siti sint s̃z por? ad
latera: neq; ēt cauā venā i ipsos subiret: s̃z quādā r̃m
velut p̃paginē i vtrūq; trāsmittat: quēadmodū ad
alias oēs corp̃is p̃es. Que nā igit ē q̃ isti successit op̃i-
ō postq̃ b̄ fuit i p̃bata mibi qdē v̄ mltto p̃or isulsoz
viguit aut r̃ b̄ aliq̃nāstūt. n. q̃ si oleū aq̃ cōmixtū sup
terrā ifūdāt dīuerfū iter vtrūq; secūrū r̃ qdē ad vnā
p̃tē: alterū h̃o ad alterā dīfluxurā. Quā n̄bīl mirū vi-
deri d̄bet iqn̄: si hūoz qdē aquos? ad renes labit: s̃z
gu h̃o p̃ cauā venā ad inferiōra d̄ferē: vep̃ r̃ bec q̃ opio-
iā explosa ē. Cur. n. quā tā multe nūero vene a cana

vena ostenditur: sanguis quidē ad alias oēs. Serosus aut humor ad eas que ad renes, cōdūt tātūmodo dīvertit. De hac ipsa qdē questione illi nullā fecere mentionē: sed quā id solū qd hī exposuerūt: causam se B pacto assignasse arbitratū. Rursus at Zou: saluato ri deteriorē oibus alijs opinionē nūc aut inuēram a Zyco macedone atq; approbatā pp nouitatē enarra mus. Mēdit. n. Zyco iste rāq; ex adyto quodā ora culū p mēs esse vrīnā nutritionis renū supfluitatē. Quot qdē igit id quod bōit in vrīnā cōuertat pter q n qd cū excrementis p sedē creat: vel in sudorē abeat: aut in occultā trāspiratiōē manifeste ostenditur ex vrīnis que singulis diebus mungunt: maxime vero hyberno tēpore hoc intueri licet in his: q vitā de sīdē agūt: abūdatī potu vtunt: pferūt si vīno vītū tur tenui atq; ad perīcū dū apto: bi. n. celeriter mīn/gūt: fere tāta quātū in poru hauserint. Quot aut Erasistratus ita senserit: q primū librū sermonū vni uersaliū ipsius legerint facile intelligūt. Quare Zy cus neq; vera videt dicere: neq; Erasistrato cōueniētia: liquet at q neq; Asclepiadi multo at magis neq; Hippo. Quare alio vt in puerbio dī coruo assimi lat: q neq; alijs coruis pōt admisceri pp colorē: neq; colūbis pp magnitudinē: verum nō pp hāc cām est oīno cōtēndus: forte. n. mirabile aliqd dicit quod nullus nouit antiquorū. Nos qdē igitur in oibus mēbris que nutriunt fieri aliquā supfluitatē nō negamus: quot aut soli renes corpa adeo parua quatuo: integros choas: vel et plures supfluitatū cōtīneāt neq; cōfessum est: neq; rationabile. Mā in singulis visceribus que maiora sunt renibus plus oportet supfluitatū cōtineri veluti statim in pulmone: si cū magnitudinē visceris proportionē responderent essent ad eas que in renibus sūt sane multiplices: vnde et totū thoracē repleri cōtingeret atq; alia e vestigio strāgulari: vel si fieri inquit in iugulis alijs mēbris supfluitates: vel quas nā vesicas excernuntur si cū renes in ebriosis tres aut q: uor faciūt choas supfluitatū multo plures in oibus alijs mēbris generantur: atq; ita magno aliquo vase opus erit: quod oīno mēbrozū supfluitates excipiet. Et qdē sepius quātū qspīa potant fere totū id mingit: qd argumētū esse pōt potū vniuersum ad renes deferri. Videtur igitur hic terro decipiēs nihil pficere: verum statim esse deprehēsus: atq; adhuc dubitatio prior erasistrato: atq; alijs oibus inexplīcata remanere solo Hippocrates excepto. Ego vero hoc in loco libet bereo cū certissime scīā nihil oīno aliud de renū opatione posse ab aliquo dici verū oportere illos q nolūt fate ri vrīnas p renes colari et coqs videri impitiores: vel si hoc et cōcesserint nullā aliā habere quā possint afferre cām discretiōis pter attractiōē: verū si vrīnarū delatio nō sit pp ad vacuū cōsecutiōē manifestū est q neq; sanguinis: neq; bilis: vel si illarū etiā butus. Omnia. n. eodē modo perfici etiā ipso Erasistrato idem fatente est necessariū: verū de his libro sequenti latius a nobis differetur.

¶ Finis Galeni De potētīs naturalib? Libri pmi.
Capita Secundi libri.

Quot attractiuam virtutem cui maxima operum naturalium assignat Hippocrates non nouit Erasistratus.

Quot sine hac non est possibile de bilis discretione: et

vrinarū loqui sicut neq; de alimentī distributione et nutritiōe.

Quot de quatuor istis operationibus makab Erasistrato dictum est.

Quot de causis simpliciter ac primis Erasistratus loquens sponte obscuritatem affectauit: et indistincte locutus est.

Quot Erasistratus ei secretatores iuicē discordarūt.

Quot omnibus modis dubia est de nutritiōe tractatio apud Erasistratum.

Quot de sanguinis generatiōe et omnino de humoribus nihil dicit Erasistratus: que nam causa sit ob quam id fecerit Erasistratus.

Quot de humorum generatione atq; potētia: sciētia medicis vtilissima sit.

¶ Galeni de Potētīs naturalibus Liber secundus interpretē Nicolao Leonicensi.

Mod qdeez necessa

riū sit nō Erasistrato soli. Verū alijs oibus qui de vrīnarū Discretiōe optinū aliqd dicitur sunt faceri quā dā in renibus virtutē siue potētia que talē ad se trahit qualitatē qualis in vrīnis existit: priore libro a nobis est demonstratū: vbi et hoc simul cōmemorauimus: qnon aliter ad vesicā per renes vrīne. Aliter aut ad omnes anīmalis partes sanguis deferatur: aut fm aliquē aliū modū flaua bilis secernatur. Mā quū manifeste ostēsum sit in vnoquoq; instrumēto naturali esse virtutē quā attractiuā et euulsiuā nominamus: nihil amplius difficile est ad reliqua ipsam transferre. Neq; n. renibus quidē natura virtutē talem aliquā indidit: non autē et vasis que biliosum humorē ad se trahit. Neq; his quidē: non autē et aliorū membrorū singulis et qdē si hoc verū est mirari de Erasistrato oportet: q sermones adeo falsos De alimentī distributione protulit: vt neq; ipsum latuerit Asclepiadē. At qui omni alio vero hoc verius existimat: quot si ex renibus aliqd defluit ex duobus alterū cūenit: vel scito: us locus si mul vacuus erit: vel qd cōtinuabilē influet vt basim repleat eius qd euacuat: verū Asclepiades nō duoz alterū inquit: sed triū potius vrīnā aliqd dicere oportere in vasis euacuatīs secuturū vel vacuū vniuersū fore locū vel cōtinuū cōsecuturū vel vas ipsum compressam int: in calamis. n. ac fistulis q in aquā demittūtur: verū est dicere q euacuato aere q in ipsozū amplitudine cōtinet: vel vacuus totus simul locus existet: vel cōtinuū cōsequet. In renibus autē nō eque cōtingit quā ipsarū tunica in se ipsam possit residere: atq; oīno interioris spaciū amplitudinē occupare. Ita qdē igit falsa est ea q ad vacuū fieri dicit cōsecutiō non per Zouē demonstratio s; suppositio potius erasistratia nūcupāda. Secū dū alterū aut modū et si vera foret superflua tñ existit: quū etiā ventriculus possit venas cōprimere: sicut ipse supposuit: ac rursus ipse vene se circa illud qd inexistit colligere: atq; vterius ppellere: nā tū alia tum etiā multo hu morū in corpore nō generaretur: si sola ad vacuū cōsecutiōne alimentī distributiō perficeret. Siquidem igitur compressiō ventriculi in progressu dissoluitur neq; in totū progredi potest: atq; omnino alio ingenio opus

nio op? est ut sanguis ad totū corp? deferat? neces-
sario qdē ea que est ad vacuū consecutio est adfun-
cta: multitudo vero in nulla earū partium que post
epar sunt fieri poterit: vel si aliquo modo facta fue-
rit circa cor atq; pulmonē: hoc ei solū mēbrū ex bis
que post epar sunt in dextrū sui ventriculum trahit
alimentū. Deinde per venā arterialem ad pulmonem
trāsmittit. Neq; em aliqd aliud mēbrū neq; Erasistratus
ipse vult ex corde nutrirī propter membra-
nas que supernascunt. Si vero ut multitudo gene-
retur seruabimus ad totū vsq; vim ventriculi ppe-
sionis: tā nībū aliud egebim? ea que sit ad vacuū cō-
secutione: pcepitue si etiā venarū ppressiones suppo-
suerimus: quēadmodū neq; ipsi Erasistrato displi-
cet. Verū rursus ipsi etiā si nolit in memoriā de reni-
bus est reuocandū atq; dicendum qdē bec est manife-
stissima oīm illoz redargutio qut ab attractione di-
scedūt. Memo em ipsoz neq; aliquid persuasibile di-
xit: sed neq; etiā quouis mō: quemadmodum antea
mōstrauimus pōt cām altū vrinarū discretionis in-
uentre: sed vel videri insanire est necessariū si dixerit
vriā ad vesicā instar quorūdā vaporū ire vel turpi-
ter agere de ea que ad vacuū sit cōsecutione mentio-
nē faciētes quū bec sit in sanguine plena delitij im-
possibilis aut: ac fatua oīno in vrinis. Hoc quidem
vnū est erratū illoz qui ab attractione discedūt: alte-
rā vero circa flauē bilis discretionē. Neq; em ibi
preterfluēte sanguine fm ora vasoz qdē sunt bilis re-
ceptacula biliosa superfluitas exquisitā habebit di-
cretionē? nō habeat inquit: sed simul cū sanguine
per totū corp? deferatur: verū o sapiētissimi puidā
esse circa aialia atq; artificiosam Erasistrat? natu-
rā supposuit: sed biliosa superfluitatē oīno inuri-
lē aialious esse asseruauit: non aut bec ambo inui-
cē cōueniūt. Nūo em ai alis prouidentia habere na-
tura videt: si humorē adeo malū vna cū sanguine
deferri permitteret: sed bec quidē parua maximum
aut? manifestissimū hic peccatū tā enarrabo. Si em
ppter nībū aliud qdē qdē sanguis quidem crassior. Si em
tenuior vero flaua bilis existit: venarū quidē ore
latiora sunt: vasoz aut bilē suscipientū angustiora
ppter hoc bilis quidē angustissimis vasīs: atq; ori-
ficijs accommodat. Sāguis hō latiorib? manifestus
qdē bec aquosa atq; serosa: superfluitas tanto prius
in vasa influet bilē suscipientia quāto bilē tenuior exi-
stit. Nūo igit nō influit? an crassior p? Houem vriā
ipsa bile: Hoc em ausus est dicere quidā crate nostra
ex Erasistrati sectatoribus sensibus. f. destitutis: qui
bus in bile? sanguine credidit. Siue em qdē bilispl?
sanguine fluat: tūcirco qdē subtilior existit a nobis ē
existimandū: siue qdē per limcū limcū vel pannū tri-
tū vel aliquod colatorū facilius permeet: hac sero-
sa superfluitas etiā fm bec iudicia crassior aquosa
superfluitate eadē bilis existet. Rursus em neq; hic
rō aliqua afferri pōt: que bilē aquosa superfluitate
tenuiorē esse demonstrer. Sed qū quispā etiā post ea-
sum impudentiā seruauerit: nōdū etiā se cecidisse
cōcessit quosdam vulgares luctatores imitabitur
qui ad terrā deieci a valentib? palestis qdē supi
ni faciant supra terrā tū absunere suū casum agno-
scāt: ut ipsi illis a quib? fuere prostrati collū appre-
hendant: neq; a se moueri permittant: atq; in hoc se
victores esse arbitrant. Ille igit lōge sunt oīs de
poris siue paruis meatib? suppositio qdē ad natu-

ralē attinet opationē. Nisi em natura qdā vire? vni-
cuiq; organo statim ab initio donec: non poterunt
aialia sufficere: non dico tū nūmex annoz: s; neq;
paucissimos dies. Becei sine tutela relinqueres oī
arte ac puidētia destituta solis mēz morib? guber-
nata nūq; aliqua hūte exire vel qdē trahat id qdē si-
bi pueniēs existit: aut qdē alienū expellat? vel qdē alte-
ret atq; agglutinet futurū alimētū nescio quonā mō
derisum possim? effugere de nālib? opationib? disse-
rētes ac multo magis de aialib? atq; vniuersa vira:
neq; em viuere neq; pmanere vel min imū tps aliqd
aial poterit si tot in seipso pueniēs membra atq; adeo
dria: neq; attractiua virtute eoz qdē ipsi affinita sunt
neq; expulsiua illoz qdē sunt aliena: neq; alteratiua
eoz qdē futura sunt alimēta: atqui si bas hūtes obri-
neam? nībū ampli? paruis meatib? aut magnis ex-
indemōstrabili sumptis suppone ad vrine ac bilis
discretionē indigerem? et oportuno situ in qua sola
sapere videt? Erasistrat? oīa bñ signa: atq; affirmari
a nā corpis mēbra arbitrat? vix si sibi in oib? con-
sentiret nām artificiosam nō anti illā oīa aialis mē-
bra statim ab initio formāre: ac bñ disponēre iueni-
ret. Post talē aut opationē vbi tā nībū amplius vide-
tur deficere in lucē idē aial pferēt cū qdē vira vir-
tibus sine qdē nō poterat viuere deiceps ipm augē-
rē vsq; ad pueniētē magnitudinē. Quare nescio quo
pacto tolerabit paruis meatib? vel magnitudinib?
vel quibusdā alijs adeo delitris supponib? nāles cō-
mittere opationes. Illa em qdē aialis mēbra nā format
p paulatiz auget oīno etiā per tota ipsa extēta est et
em tota p tota nō solū extrifec? afformat: nutrit? au-
get. Praxinteles em vel Pbidas vel quis ali? statua-
rius tū extrifec? mās exornabāt vbi? ipse ptinge-
re poterāt. pfunditatē aut incultā otiosam sine arte
et puidētia relinquebāt qdē nō possent subire ac pe-
netrare atq; oēs ptes mae ptingere: nā hō nō ita s; oīs
offis qdē pte vniuersam os pficit. Carnis hō carnē
adip? at adipē atq; alioz vniū qdē. Nulla ei pars ē
qdē? tactū effugiat: ac nō ab ipsa elaborat: nutrit? exor-
netur: vix cerā qdē nō poterat Pbidas facere ele-
pbāt? aurū: s; neq; aurū: cerā boz ei singulū pma-
nēs tale qdē erat ab initio solū extrifec? formā quā-
dā atq; figurā artificiosam circū iducēs statua pfe-
cta fctā ē. Nā aut nulli? amplius mae formā seruat
antiquā. Sic ei sang. eēt oēs aialis pteculē qdē a feta
influit ad semē istar cere cuiusdā atq; vni? et vniū
nis mae artificij subiecte. Nulla autē aialis ptecula
neq; rubida ita existit neq; būda. Os siq; dē: vena
et neru? et cartilago: et adeps: et glādula atq; mēbra/
na: medullas saguie qdē carētia: ex sanguine tū sunt
gñata quonā alterāt? et quo coagulāt? et quonā af-
formāt? rogare vt mihi Erasistrat? responderet: oīno
em vel nām diceret: vel semē idē quidē vtroq; voca-
bulo dicēs: diuersis aut cōceptionib? interpretās. Nō
ei pri? semē erat hoc qū incipit gignere: atq; formate
aial nā qdā sit: quēadmodū ei Pbidas habebat qdē
dē vritis facultates anq; mām attigeret: ipsis autē
circa mām opabat. Nis ei facultas siue potētia im-
proprie mae defectu est otiosa: sic et semē potētiā qdē
ex seipso bz. Opationes aut nō a mām accipit: s;
circa mām manifestauit. Et qdē si multo sanguine se-
mē obzueret sane corūperet. Si vero indigeret oī-
no otiosum exis nūq; nā fieret. Ne igit cerū paratur
et vt p semine nā fiat paululū ipsi influere sanguis

est necessarium: magis autem non paululus dicere opus, sed multitudinem semini. Quis nam igitur putaret sanguis ad semine influeret merietur? Quis adhortabitur ne minus influat quam oporteat? Quae nam hoc in loco tertium generationis aialis preside perquirem? quod semini modum tantum sanguinem subministrat? Quid ad hoc? Erasistratus si forte interroget responderet: An vis semine ipsum esse diceret? Hoc est quod artificii prohibe proportionem trahit. Sanguis non cere assilatur: non enim puenit ut cera ipsa sibi ipsi modum adinueniat: sed prohibeas. Tamen autem sanguis ad seipsum artifex attrahet quanto indigebit: ut rursus hic mente opus adhibere: et diligenter considerare ne forte nos lateam? Memint rationem atque intellectum largientes. Sic ei neque semine facerem: neque nam ipsam sed aial: atque si vitraque seruarem? et moderati attractionis: et sine ratione potentia quadam attrahendi sanguinem necesse magni ferri inesse semini dicerem. Loacti itaque sumus? hic quod sicuti et antea septem? quidam vtrum attrahit in semine contineri. Quid nam igitur erat semen? principium quoddam. s. aialis effectum. Nam male principium mestrui exstitit. Deinde ipso principio hac primam viete potentia: ut nam fiat ea quorum opifex fuit ac generatorem: eandem potentiam non participare non contingit. Quomodo igitur illa Erasistratus? ignorauit? Si autem prima hec seminis operatio moderati sanguinem ad seipsum attrahere: moderatam non foret quod tenuis atque ita vaporosus ut statim ad omnem partem seminis veluti ros quidam attraheret? nullibi superius formam pre se ferret. Sic enim ipsum facile superaret et statim in sui similitudinem semine conuerteretur: sibi pro alimento apponeret deinde secundo (ut arbitror attraheret) et tertio donec tumoris et multitudinem effatu dignam sibi nutritio operaretur. Et quidem ita vire? alteratrix est adinueta neque ipsa ab Erasistrato tacta. Tertia autem vire? quae da affirmatrix appareret per quam primum quidem veluti quandam coherere in sculi superficie: et tenuem membranam semine sibi circumponit ab Hippocrate. i. sexto dei genitura quam excidisse illi mulieri muliere dixit ouorum tunice assilata. Post haec autem ita et quaecumque alia ab Hippocrate in libro de nae infantis prescribunt vtrum si vnu quodque membrum affirmatum ita paruum remaneret: quemadmodum ab initio factum est: quid amplius inde foret: augetur igitur illa opus quomodo autem augebunt omnino quidem ex teta simul atque enutrita. Nam vero in memoriam reuocans ea quae ante dicta sunt de vesica quam pueri inflantes continebant magis itaque adfices: et ex his etiam quae a nobis deinceps dicent: concipe aio cor adeo exiguu ab initio: ut nihil a multo differat: vel si libet a faba. Deinde perquire quomodo aliter magnu effici posset nisi undeque cretenu per totum seipsum nutritur sicuti paulo ante semine nutriti ostendebat. Sed neque hoc Erasistratus nouit qui arte nature ita laudibus effert: vix aialia eodem modo nutriti putat: sicuti copiam operculi catenae: vel sacculi: vel calathu. Quibus singulis ad ipsorum extremitate quibusdam alijs applicatis similibus? bis a quibus? primum fuere copiosius: postea sit appositio. Terciu hoc modo non est augmentum: sed generatio o sapientissime. Fit enim et calathus? et saccus? et vestis? et domus? et nauis: talia singula quoniam non dum forma puenies: cuius gra ab artifice fabricatur. Et plemenu accepit. Quamdo igitur augeat quoniam ita calathus? perfectus? existens ita quod habeat et fundum? et os? et veluti ventrem? et que inter hec media sunt in omnibus istis maius fuerit factum. Et quomodo erit: inquit aliquis? Quomodo autem aliter quam si aial statim vel

planca qui nunc calathus? est nobis fiat. Nam videntur tamen modo est augmentum: et non forte arbitraris domum dum edificatur augeri? calathu dum coplicatur? et vestis dum textitur? vix res non ita se habent. Nam ei? quod ita ppletu est habet formam est augmentum. Et? non quod ad huc fit via quae ad formam existit non augmentum sed generatio nominatur. Ausgetur ei quod est fit autem quod non est. Et hec quidem non nos aut Erasistratus? quod nihil later. Si omnino veridici sumus ei? sectatores in quibus ipse fuisse versatu cum phibis peripateticis. Et quatenus? quidem ipse nam veluti artificiosam predicat: nosce equidem placita sebole peripateticis: nihil vero aliud neque huic primum adauerit. Si quod enim Aristoteles ac Theophrastus dogmatibus? familliar se fecerit: eadem nihil aliud esse iudicabit: nisi phibisologie Hippocrati monumeta: calidum et frigidum: et siccum et humidum inuicem agere: et patetia et horu alteru calidum. s. esse efficacissimu. Secundo autem loco frigidum: hec oia primi Hippocrati sunt inuentiones: post ipsum autem Aristoteles per tota seipsum aiala nutriti in quibus et temperari per se tota: quod temperantur sicut per se tota alterari quod cumque ex ipsis alterantur: et hec Hippocrati sunt sicut atque Aristoteles. sicuti et coctione quadam esse alterationem: ac transmutationem ei? quod nutriti in propria illi? quod nutriti qualitate: sanguis autem generatione esse alterationem et nutritionem sicut: et autionem ex distinctione et nutritione fieri: alterationem non maxime a calido perfici: et hoc etiam coctionem: et nutritionem et omnium humoru generationem. Simul autem et superfluitatibus qualitates a calore natui generari. Nec vniuersa: et praeter ipsa alia multa quae sunt nuper dictatu potentia opera: ad morboru attinet generationem necesse ad remedium inuentionem Hippocrati primum? omnium quos nouimus? recte est excutus: et Aristoteles ab ipso secus recte etiam exposuit. Atqui si hec oia peripateticis placet quoadmodum sane placet. Nihil autem ex his ipsis Erasistratus placet quod sibi veluti Erasistrati sectatores per haec qua suo Principi tribuunt cum phibis illis puerfatione: et de eum sue secrete principes tanquam deum admittant et in omnibus veridici esse arbitrantur: quod si ita sit: phibis peripateticos multu aberrare a veritate esse existimadu. Siquidem eorum placita sunt omnino ab Erasistrati opinionibus? aliena: quod eiusdem Erasistrati sectatores quadam ipsi videntur dicat phibisologie generositatem ex ea qua habuisse ferunt cum vris illis coactionem. Rursus igitur sermonem pueramus modo diuerso ab illo quo prius a nobis pferbat. Si enim phibis peripateticis de rebus naturalibus recte tractauerunt nihil est Erasistrato deliratu? dam autem Erasistrati sectatoribus? ut huc vel priore sermonem admittat: dicit autem sermo prius peripateticos nihil sanu de nae sensisse. Secus autem Erasistratu: meum autem est dogmatu dretate meminisse. Illos non iterum quodlibet eligere: sed nunquam possent absistere quin Erasistratu admirarent. Taceant igitur de phibis peripateticis: nam cum multa sint dogmata nalia de generatione et corruptione aialiu de sanitate et morbo: et de ipsorum curatura vnu tamen modo inueniunt vris illis Erasistrato quod eode naturae seque oia facere gratia alicui? et nihil frustra quancumque et hoc ipsum sit vix ad verba comune. Re autem ipsa multos ab Erasistrato deprauatu: frustra enim splen genitus est: frustra etiam omentu: frustra quoque ad renes adnascuntur arterie fere omnium quae a magna arteria deriuant am plissime: frustra autem et mille alia sim Erasistrati opinionem esse dicuntur: quae si ipse omnino ignorat paululu est eo quo in sectionibus? sapientior. Si vero agnosces

illoz retinet vsum frustra quoq; esse genita' quoad/
modū ⁊ splenē arbitrat. Sed qd ista pmemoro q
tractat de vtilitate partiū seorsum a nobis trāsigē/
di peculiariter existit: rursus igit eūde sermonē resu/
mamus: ⁊ vbi breue aliqd pri⁹ ad erasistrati secta/
tores dixerim⁹ his q cōsequunt incūbam⁹. Adibi
em vident nullū istī legisse Arist. volumē: s; ab alijs
audiuisse voīs hui⁹ circa nām rep doctrinā excellen/
tē ⁊ q pbi stoici illi⁹ pbiologie vestigia sequūt: vci
de quibz aliqd ex his que circūferūt dogmatib⁹
inuenissent cōe esse erasistrato fingisse quādam fuisse
boi buic cū illis puerfationē: verū qd nullo mō erasi/
stra. particeps sit Arist. pbiologie eoz q antea scri/
psimus dogmatū indicat pnumeratio q priū qdē
fuere Hipp. scōi aut Arist. Et tertio stoicoz i b vno
facta a Stoicis variatione q qualitates corpa ext/
stāt: forte aut grā logicę pēplatione dicerēt: Eras/
istratū cū peripateticis pbiis habuisse puerfationē
nescientes q illi quidē neq falsos: neq vanos ⁊ nihil
cōcludētē scripsere sermones quoz plena sunt era/
sistrati volumina. Forte igit quispriā admiraret: ac
dubitaret qd passus Erasistrat⁹ vsque adeo ab Hip/
po. dogmatib⁹ deuitauit: ⁊ pp qd in meatib⁹ illis q
sunt in epate flauē bilis receptacula: nā satis de re/
nibus tā dictū est virtutē auferēt attractiua pro cā
affert ipsoz sitū oportunitū ⁊ orificioz angustias:
⁊ spatū quādā vacuū ad qd venē q a poris oriunt
nōdū expurgatū sanguine pducūt. Recipiūt aut pri/
mū quidē dicti meat⁹ bilē. Scdō aut q a caua vena
oriunt sanguinē tā expurgatū. Mā ppter qd nulla
alia exide offēso ptingit si attractionē mō dixisset
se a mille alijs dubitationib⁹ poterat liberare vñ nō
parua discōdia Erasistrati sectatozib⁹ nō ad alios
tmi: sed etiā ad seipsoz: nūc quoq; relinquūt cum nō
habeāt q possint exponere verba illa que scripsit era/
sistratus in primo libro vniuersaliū sermonū in hūc
modū. Quū autē in idē aperiant duozū vāsozū ora
hoc est ⁊ eozū q ad bilis receptaculū tendūt ⁊ eozū
q ad caua venā accidunt q ei⁹ qd effert ex vētriculo ali/
menti illa q vtrūq; ori coaptant ad vtrūq; vas reci/
piūt: ⁊ pars vna qdē ad receptaculū bilis deferē/
Pars vero altera ad caua venā prāstī verba illa in
idē ora aperiant: que in principio sermōis scripta
sunt qd nā significēt difficile ē dicere vel ei sic i idē i
telligit. Ita q ad terminū extē i venę cauitate con/
tūgant duo alij termini ⁊ ille q est i gibbis ⁊ alter q
meat⁹ ē bilē recipiēt: vñ si nō ita spatū aliqd cōe opz
imaginari veluti labzū quādā qd ab inferioz qdē im/
pletur venā: meat⁹ at bilē recipiētē: ⁊ venę caue p/
pagines eiat. Scdm vtrūq; at expōnē multa sūt ab/
surdā de qb⁹ oib⁹ si veli hba facere laterē meipz nō
q ab initio pposui nūc creq. Sz pot⁹ Eras. scribe/
re expōnes. Lde at vtrūq; expōnē illud absurdū q
nō tor⁹ sanguiis expurgat. Opz. n. veluti i colatozib⁹
quādā i vas qd ē bilis receptaculū icidere nō ptrāsire
⁊ celeriter defluere ad mai⁹ os ipetu distributiōis al/
latū. Nunqd igit i bis tmi dubitationib⁹ iexplicabi/
lib⁹ eras. fmo dēctinet nolētis vti ad aliqd vtrūq;
attractiuis. An vehemētissime qdē i bis: atq; adeo
manifeste neq puerū latef possit. Si qd nō dilige/
tius iſpiciat neq ei⁹ qd nutritiōe fmo quē i scdō fmo
nūvū ptractauit casdē fugit dubitādoēs. Mā sil cū
psecutiōe ad vacuū vna pcessa allūptiōe sicut prius
oñdebam⁹ q venis solis ⁊ fan. i ipis pēto aliqd cō

cludebat. Quodā ei effluere sz iparū ora: atq; disſpo/
neq loco potēte subito fieri vacuo neq venis i vñ cot/
re. Hoc em relinqbat necessariū erat cōsequi qd cō/
tinuū ⁊ vacuū locū adimplere. Vene qdē igit ita nō
bis nutritiēt illū q in ipis pmet sanguinē ptiā pā/
tes: nerui aut qūo. Neq em ⁊ i istis sanguis existit:
pōptū em fuerat dicere eos a venis attrahere: verū
nō vult. Quid igit ⁊ hoc in loco machinat: an ner/
uū in seipso hre venas ⁊ arterias quādā veluti cate/
nā ex trib⁹ lozīs differētib⁹ a natura pēctū. Et hac
em suppositione arbitrat⁹ est attractionē in sermo/
ne euitare. Neq em ampli⁹ futura erat neruo neces/
saria hūti i seipso sanguinis vas influere quodā al/
tero extrinsecus ex vera adiacētē: sz sufficere ipi des/
debat ad nutritiōē vas illd cōmētū solum sola rōne cō/
prebēibile. Verū ⁊ hic rursus filis qdā dubitatio
est subsecuta. Hoc em paruū vas ipm qdē seipsum
enutrit: sz simplex ille adiacens neruus vel arteria
nutri ab illo nō poterit: si ipis nō affuerit qdā ali/
mētī nālis attractio. Quō em ex ea q sit ad vacuum
cōsecutiōe possit simplex neruus alimētū attrahere
quēadmodū venę cōposite: hz em ipi i seipso quādā
cauitatē: verū bec nō est sanguine plena: sz spū aīali.
Ilobis aut est necessariū nō ad cauitatē hāc introdu/
cere rōne alimētū: verū ad vas illud qd ipm cōtinet
siue solū nutriti: siue etiā augeri oporteat. Nūo igit
introducem⁹ vsq; adeo em paruū est vas illud sim/
plex. Et qdē atiozū vtrūq; q si subtilissima acu pē/
aliquā pūgeres tria simul secabis. Loc⁹ igit sensibi/
lis subito tor⁹ in ipso vacuo nūq; reddere: quare
rōne cōreplabilis loc⁹ euacuat⁹ cogere non poterat
ad ptiuitatis psecutiōē. Velle aut rursus hoc in
loco erasistratū rñdere de elemētali illo neruo perexi/
guo. Mūqd vñ ē ⁊ exq̄ite ptiuitatē: vñ ex mult⁹ ptiuitatē
corpusculis q Epicurus Zeucibus: atq; Democrit⁹
supposuerūt cōstituat: nā ⁊ de hoc ipso video Eras/
istrati sectatores inuicē differētē qz ex ipis quidāz
vñ aliqd atq; cōtinuū illū arbitrat⁹ q baud quāq;
simplicē ab ipso dētū fuisse inquit. Quidā hō et b
ipsum dissoluere i vtrāq; elemētalī audēt. Verū si
vñ aliqd atq; cōtinuū est qd ex ipso euacuat⁹ in ea
vz q a medicis occulta trāspiratio noiāt nulla i ipso
spatiū vacuū derelinquet. Sic em nō vñ sz multa
fieri: q vacuis spacijs dirimūt. Si aut ex multis con/
stat tā laqueo horētī quēadmodū in puerbio dē se/
cessim⁹ ad Asclepiadē qdā incōpacta elemēta ponē/
tē. Rursus igit natura inartificiosa a nobis suppo/
nēt ad talia em elemēta hoc sequit⁹ necessario. Qua/
re mihi valde ruditer vidētur ad talia elemēta sim/
plicū vāsoz inducere dissolutiōē nō nulli erasistra/
ti sectatores. Adibi igit nihil vidēt differre: nā fm
vtrōq; dubi⁹ est sermo de nutritiōe ⁊ illis simplici/
bus vasis exiguis q neruos magnos sensibilesq; cō/
ponūt: fm illos qdē q ipsoz seruāt cōtinuitatē non
potēte fieri ad vacuū cōsecutiōe: ⁊ qz nullū i cōtinuo
sit vacuū ē si aliqd defluxerit sz em pres derelictē
i uicē ptingunt quēadmodū i aq videm⁹ accidere: et
rurs⁹ vñ oia sūt spatū illi⁹ qd dissolutū fuerit ipa
occupācia fm alios at qm illoz elemētoz neq vñ
idiget ea q ad vacuū psecutiōe. An bis ei tñmodo q
sensibilia sunt nō i illis q sola rōne cōprehēdūt sz
facultatē sicut i ipse Erasistrat⁹ apte fatec: cūingat
nō de tali vacuo vñq; hba se facere: qd p mīnimas
pres i corptb⁹ spūz ē: sz de illo qd manifestū ē atq;

sensibile et totū simul: ac magnū et euidens siue quous
uis nomine malis appellare. Erasistratus siquidem
ipse vacuū sensibile finis totū fieri nō posse asseuerat
ego vero ex supabūdātia cū nominū copā habere
idē ostēdere in pposito sermone potētū etiā alia ap
posuit: meli? itaqz uidet? ut nos quoqz aliqd cōfera
mus erasistrati sectatorib? postq? hoc loci puenim?
atqz illis cōsulam? q? primū illud et simplex vas ab
erasistrato noiatū in qdā alia corpa elemētalīa dis
solutū ut ab hac desistat opinione que pter id quod
nihil plus habeat etiā erastrato nō cōsentit q? qui
des em nihil plus habeat iā manifeste mōstrauim?
Neqz enim potuit eam que contingit de nutritione
dubitationem suppositio euicare: q? autem neqz era
sistrato consentiat quod ille nominat? simplex et pri
mum ipsa compositum enuntiet et nature artificii
penitus auferat. Hoc etiā mihi videtur esse ma
nifestū nisi em simplicibus istis vnionē aliquā sub
stantie relinquamus: sed ad incōpacta et indiuisibi
lia elemēta descendamus nature artificii penit? aue
remus quēadmodū oēs qui ex hac suppositione mo
ti sunt medici atqz phisici: secūda em partū animalis
iuxta hāc suppositionē natura fit et nō prima veruz
afformādī et fabricādī opus nō poster? geniti sed
presistentis est propiū. Quare necessarium est: ita
tū ex seminibus nature potētias supponere quib?
afformat? Auger et nutrit animal: At ex illis singulis
incōpactis atqz indiuisibilib? corporib? nullū in se
ipso vim habet aliquā afformādī vel augēdi vel nu
triciēdi: vel omnino artificiosam. Impatibile em atqz
intrasmutabile supponitur: singula hō que dixim?
nō sine trasmutatione atqz alteratione: et p tota sunt
tēperatura quēdmodū et per illa q? antea dicta sunt
demonstrauimus. Atqz ob hāc necessitatē cū nō ha
berent talīū hereseuz presides bis que supposuerāt
elemētis cōsequētia seruare coacti sunt oēs naturaz
iartificiosaz ostēdere: vep? becū a nob? discere opor
tuit erasistrati sectatores: sed ab his phisicis quozū ma
xime interest oīm entū elemēta pferare. Memo igit
tur recte Erasistratum vsqz ad tātā ignorātiā per
uenisse arbitrarē: ut neqz hanc cōsecutionem posset
agnoscere. Sed vna naturā artificiosam suppone
ret vna in impatibilia et incōpacta: atqz intrasmuta
bilia elemēta subslātiā cōfingeret: at qui si aliquam
esse in elemētis alterationē et trasmutationem: atqz
vnionem cōcederet ac cōtinuitatē vnū incōpositum
ipsum vas illud simplex quēadmodū et ipse noiat
fieri: verū simplex quidē vena ex seipsa nutrit. Mer
uus aut et arteria quomodo a vena alimētū suscipiēt
nā et antea quū in hūc incidim? sermone de ea q? est
inter erasistrati sectatores meminimus dissensionē.
Ostēdim? aut scdm nōnullos qdē dubiā esse simpli
ciū vasoz nutritionē: sed neqz veritū sum? illoz di
scordiā dijudicare: et honorare Erasistratū ad me
liorem heresim trasfēretes. Rursus igit ad eā q? sim
plicē et abipso vnitū oīno elemētalē illū neruū sup
ponit heresim sermo trasgrediēs diligēter cōsideret
quomō nutrit: qd em iuctū fuerit cōe iā heresim bip
pocratice forer. Nepeptetū aut mihi facit? videor
si id qd querit? in his qui egrotarūt et sunt rebemen
ter extenuatū examināuero. Nō em in istis corpis
pres manifeste vident? macilēte multaqz adiectione
ac nutritiōe idigētes et qdē et hic ipse neruus sensi
bilis in quo ab initio fmonē fecim? tenuis qdē suffi

ciēter fact? est. Eget aut nutritiōe et bz in seipso plu
rimos qdē illos primos atqz inuisibiles neruos et
exiguos: et quāsdā paucas simplices arterias: venas
qz alr. Nōs igit nerui elemētales extenuat? vs et ipsi
sunt: vlt? neqz illi neqz totū et qdē hoc mō nutritiōe
tor? idiget neru? singuli aut illoz nō idigēt et si qdē
nutritiōe indigēt nihil aut ipsis cōferre pōt ea q? fit
ad vacuū cōsecutio tū ppter eas q? anedicta sūt du
bitatiōes. Tū ppter pntē tenuitatē quēadmodū
ostēdi. Quēda est a nobis alia cā nutritiōis et quo
nā igit mō ea q? fit ad vacuū psecutio nō pōt ita asse
ctū neruū enutrire? Nō ex ea cogit? in inseq? ex his
q? cōtinuāt? qdē defluerit hoc hō i bis q? bono qdē
habitu sunt corpa sufficit ad nutritionē: cōilia em in
ipsis esse opz defluerib? addita: at hō i illis qd ad ex
tremā tenuitatē puenit? et mltā idigēt nutritiōe: nisi
additū sile fuerit ex inanito nūq? pristin? bit? resti
tuet? Ziquet igit q? tāto ampli? ipsa attrahere opor
tebit qro pluri idigēt alimēto. Erasistrat? aut et hic
nescio quō non adiuuerit se q? primū est fm facere.
Nō em inqt multa sit appositio bis q? antea egrota
uerit ad nutritionem ppter hoc et q? ad hāc psecutio
plurima: verū quō multa fieret appositio nō pā dēte
abūdātī distributiōe. Si hō cā q? fit p venas alimēti
delationē noiat distributionē: altera aut i vnū quēqz
illoz simplicū atqz inuisibilū neruoz atqz arteriaz
trasumptionē nō distributionē s? traditiōe potius
more quozūdā vult noiare: decide p venas ex sola ea
q? fit ad vacuū psecutiōe fieri inqt eā q? ad pres rōne
cōtēplabiles trasumptionē nobis declarēt. Quorū ei
et in bis ea q? ad vacuū cōsecutio nō possit assignari
pferim? q? ad extremā tenuitatē puenit? iā ostēdūz
est. Quid aut dicat sup bis i scdo fmonū vniuersali
lū Erasistrat? opeptetū est ex hīs: itelligere q?
ita se hnt: Extremis aut atqz simplicib? et tenuibus:
ac angustis existētib? ex adiacētib? vasis adiecto
ptingit i manifesta dispositiōe ad euacuatiōes obla
toz fm latera vasoz attracto alimēto atqz diuiso ex
bis qdē hīs primū admitto atqz suscipio. Nō dē
fm latera: nā fm os ipm nō posset simplex neruus
suscipiēs alimētū: ita ipm in totū seipm distribuere.
Adiacet em illud aiali spiritui. Scdm aut maiorem
prē ex iuxta posita simplici vena ptigit accipere. Se
cūdo aut suscipio exnoib? finōis Erasistrati qd dei
ceps scriptū est. s. post scdōz latera. Quid em inqt fm
latera vasoz attracto alimēto. Mā qd attrahat? nos
etiā pcedim? quod aut nō ex ea q? fit ad vacuū psecu
tiōe pri? ostēsum est. Nū o igit cōiter attrahat? inue
ntam? quō aut alr q? sicuti ferrū qd ab Herculeo la
pide attrahit? virtutē hntē attractiūā hmoi qūitatis
verū si pncipiū qdē distributiōis alimēti expulsiō af
fert vētriculū oīm aut q? postea sit delationē vene tpe
dū cū cōstringunt? atqz ppellunt et singulū ex bis q?
nutritū attrahēs ad se illā q? fit ad vacuū psecutio
relinquētes ut q? nō cōuenit hoi artificiosam esse na
turā supponēt hoc mō iā Alecleptadis ptraditionē
euitallem? quā nō pōt Erasistrat? soluere. Quē em
ad demonstratiōe sumit? ppositio disiuncta non ex
duob? cōstat: s? ex trib? vere disiuncta cōsistit. Si igit
tur ea tāq? ex duob? cōposita vtemur falsum erit ali
qd ex bis q? ad demonstratiōe assumunt. Si hō tāq?
ex trib? nihil o? cōcluder? nec nō oporuit ignora
re Erasistratū: si vlt? p isomniū cū peripateticis vnq?
versat? esset. Sicuti igit: neqz cū bis q? de būoz gna

etone de quib? quā nō habeat aliqd aliud: vel parā
verisile dicere putat a se op? repellere fingēs q? d'ist?
p'ideratio nullā habeat utilitatē. Itaq? p. deos quō
qdē cibi i vētriculo cōcoquant scire pducit. Quō au
tē in venis bilis generet? supfluit est querere et de so
la ipf? cūatione cura bñda est negligēda aut gñas
tio tanq? nō multo meli? existat ne pl? de ipsa gene
retur statim ab initio p'hibere: p' in ei? cūatione sol
licitari. Aditū aut? et dubitare nunqd ei? gñationez
in corpe debeam? supponere: vel poti? dicēdū sit sta
tim extrinsec? in cibis p'tineri: nā si hoc recte sit du
bitatū. Cur nō etiā de sanguine p'siderabim? nun
qd in corpe gñationē suscipiat: vel si p' cibos disper
sus: quēadmodū inqunt ij q? omtomerias .i. particu
las similes supponūt. Atq? multo vtili? erat inqre
re qnā ciboz gñā pl? pueniāt opationi qua sit san
guis et qnā differant q' illud pquirere qnā ipsozū a
vētriculi opatione facile puenit: et qnā aduersent
atq? resistāt. Ipo?z effi elletio tñmō ad coctionem
cōferr: illoz vero ad optimi sanguinis gñationē: ne
q? equale est vel nō bñ in vētriculo alimentū in chi
lū cōuertit: vel nō optimū sanguinē gñari. Quō autē
nō rubescit illa qdē diuidēs q? sunt coctionis q. s.
multa sint: et multis fiāt occasionib? de illis autē: q?
in sanguis gñatione ptingūt: neq? vnū faciat?bum
vel minimā pferat syllabā. Atq? inuenit? et crassus et
tenuis i venis sanguis et q?busdam quidez rubidior
Quibusdā hō flauior: q?busdā nigrior de illis autē
coctior. Si vero etiā q? male oīs nō vno mō: s; i mul
tis cōtingat differētijs q? sermone qdē explicari nō
pnt: sentit aut manifestissime sunt fieri videat? quif
piā agnouerit: nō parū vt arbitro: dānabit? Erasist.
negligētā q? ad artis opa tā necessariā p'termiserit
cōtēplationē. Adanifesta em̄ sunt et q? de aqua inter
cure errata ad hāc negligētā rōnabiliter p'sequunt?
Mā q? ob vīarū angustia p'hiberi existimat sangui
nēne vteri? p'grediat? et nātr aquā itercutē? posse
gñari. Quō hoc nō est extreme negligētē signū si ne
q? p'p' lienē neq? p'p' aliā aliquā p'te: s; semp p'p' tu
morē indurātū i epate aquā itercutē fieri arbitrat?
Hoc. n. est hoīs oīno bebetis signū: atq? ei? q? neq? il
la: q? quotidie sūt affeq? itelligēta possit: veluti i d'itu
turnis sang. p'fusionib? q's greci demozroidas vo
cāt: si vel supprimant? vel supra modū eūent: atq?
ob id hoīm ad extremā friditatē pducāt: nō semel
vel bis: s; tā sepi? vidim? aquā itercutē gñari: velu
ti et i mulierib? qñ mēstrua purgatio oīno itercipit?
aut imoderata sit cūatio. Si qñ p'suūso sang. vteri
laborauerit sepi? aquā itercutē exinde fieri cōgigit?
et q?busdā earū is q? mulieb'is flux? appellat? i hunc
morbu? desijt vt alios etisdē gñis morbos p'termis
tā q? vel ab illijs oīu babuerūt: vel ab aliā aliq? co?
poris parte opportuna q? i ipsi crassistrati opinionē
redarguūt: verū nō ita manifeste sicut q? p'p'vchemē
tē. toti? corpis sūt friditatē. P'ima em̄ bec cā est aq
intercutis gñationis quā circa sanguinē defect? p'ri
git mō simillimo bis q? sūt ob cibozum cruditatē
ex vtre p'suūijs nō tñ i bis aq? itercutis speciebus:
aut epat: aut aliqd aliud ex viscerib? tumorē predū
tū h;: verū sapiens noster Erasistrat? illa cōtēnens
ac p' nibilo bñsq? neq? Ilipe. neq? Diodes: neq? Pra
xagoras: neq? P'bilistid: neq? aliq's p'bilosopozum
optimozū vnq? neglexerit: neq? Plato rez neq? Ari.
neq? Theophrast? vniuersas p'ter? itit opatiōes ve

luti parua aliquā atq? vulgarē artis partē derelinq?
quēs nec dignū putās d'icere: siue bi oēs recte: aut
p'perā calido et sicco: et frigidō: ac bñ idō bis qdē vt
efficiētib?: bis hō vt patiētib? oīa q? i aīaliū cōpo
ribus sūt gubernati assuerāt: et q? calidū i ipfis: et
ad alias opatiōes: s; maxime ad bu. gñationē pluri
mū v;: verū nō caret odio q? talib? vitiis: ac tātis nō
credit et pl? et q? ipfi scire se arbitrat?. Quot hō neq?
d'icione: neq? vlla mētē dignū tā illustre dogma
opināt mirabilē quādā hoīs arrogantiā ostēdit. In oī
bus aut d'icitionibus pusillanimitas ac supra modū
humilis exis: i bis tñ q? habent de coctiōe s'monib?
i q?b? nōnulli putrescere cibū opinant? ambitiose cō
tradictēs. In alijs aut de aliment? distributione in q?
bus etiā p' iuxta positionē arteriaz distribui p' ve
nas sang. arbitrant? i q?b? pariter de respiratione lo
quūtur: et aerē inquit circūpelli. Neq? aut veritus
est dicētib? vīnā instat vaporē redere ad vesicā d'ic
ere: neq? etiā illis q? aiūt potū ad pulmones delabi
vsq? adeo ex oib? deteriorēs semp eligēs opinōnes
exultat: et plurimū i d'icitionib? imozat. In gñatio
ne aut sanguis q? nibilo ignobilior existit: ea q? sit in
vētriculo ciboz p'uerione: neq? alicui ex vetustiorib?
bus d'icēdū putauit: neq? ipse aliquā afferre sniaz
est ausus quīs in p'ncipio sermonū vīū de oibus
opationib? nālīb? quō fiāt et p' quas aīalis partes
dicere polliceat? an vīute qdē que nā apta est cibos
p'coquere imbecilli exite aīal cruditates partē. Ea
hō q? coctos cibos in sanguinē vertit sūt la borante
nulla exide oīno accidet passio: verū sola ipsa nobis
erit adamācina: atq? ipassibilis vel alia passio: non
aut aqua intercus ad banc ibecillitatē p'sequet?. Pa
lā igit facit Erasist. ex bis q? in alijs qdē neq? vulgari
bus etiā opinonib? d'icere minie dubitauit: bis au
tem neq? d'icere antiquiorib?: neq? ipse aliqd noui
adducere in mediū ausus est sue berensis errozē aiad
uertere. Quid ei potuit hō de sanguine dicere: q? ne
q? natiuo calore ad aliqd vtiē: qd etiā de flaua bile
vel arra: vel pituita: an p' hōiē pole est cibis itermi
tā statim extrinsec? bile adesse. Ita em̄ de hoc scri
bis bis hōis: vtrū aut i ea q? cib? i vētriculo coq?
opatione talis bu. gñat? vel mixt? bis q? extrinfecus
assumunt? afflūt: neq? vtile est ad medicīne sciam cō
siderare. Atq? o gñōse cūari oportere ex aīali inquis
buiuscemodū bu. et pl'm obesse nisi eūet. Quō igit
nihil bonū ex ipso existimās fieri dicere audes iutilē
eē ad medicīnā de ei? gñatiōe p'iderationē. Suppo
natur ei i cibis qdē ipm p'tineri nō tñ i epate exq's
te secerni. Putas. n. boz vtrūq? posse p'rigere: atq?
nō parua hic est d'ia: si ci bi assumant i q?b? vel mīs
nima bilis: vel plurima cōtineat. Illa qdē. n. oī picu
lo vacāt. Quē hō multa cōtinet bile cū tota ipsa nō
possit i epate bñ expurgari cām afferēt: tū multozū
alioz morboz quos ipse Erasist. ex bilis abū d'ia in
q? gñari: tū maxie illi? q? icter? noiat. Quō igit nō
maxie cognitu necessariū est: Adedico qdē p'mū q? i
cibis exteriorib? bilis p'tinet. Secūdo aut q? beta qdē
si ita p'rigit plurimā i se gerat. Panis aut minimū
et oleū qdē q'mulā: vīnū hō paucissimā atq? aliozū
singula inequalē multitudine bile p'tineat. Quō em̄
nō multo rīsu dign? videatur q? spōte eligeret cibos
plurimā i se bile p'tinetes: p'ios aut omittēz: qd hō
si nequa q? i cibis bilis p'tineat: verū in aīaliū corpo
ribus gñatur: an nō et ob bec scire vtile est ad quem

habitū corporis plurima est humoris generatio cōse-
quitur ad quē vero minor. Alterare enim et cōmutare
et in meli? vertere possum? semp malas corpis cōsti-
tutiones: at nisi nouerim? q̄ praeue sint: et quo nā mō
ab eo qd rectū est deuiarim? q̄ fieri poterit vt ad me-
lius ipsas trāsmutem? Nō igit inuile est ad cura-
tiones: quēadmodū Erasistratus opinat de bilis ge-
neratione ipsam noscere veritatē neq; hoc etiā est i-
possibile: neq; difficile inuēru qd nō ob id qd mel plu-
rimū in se flauā bilē cōtineat sed poti? qz in corpore
in illā cōuertit ita mutat atq; alterat. Amara enim
vtriq; gustantib? videt: si bilē extrinsec? statim in
seipsa cōtineret. In oib? .n. hoib? eodē mō eq̄lis ei?
multitudo gigneret: at res nō ita se bz. In his enim
q̄ in etatis vigore cōsistū: et maxime q̄ nām hnt cali-
diorē: ac vitā degūt laboriosam totū in bilē mel trās
mutat. Senib? vero cōuenit sufficēter: vt quib? nō
ad bilē sed ad sanguinē assumit alterādū. Erasistra-
tus vero qz nībil horū nouit neq; etiā in sermōe disti-
guēdo sapit: nūquid bilis statz ab initio in cibis cō-
tineat: vel per coctionē q̄ fit in vētriculo gñet: cū nō
bil hāc pferre ad medicinā asserat p̄p̄lationē: opor-
tebat .n. et aliquid addere de ipsi? sanguis q̄ fit i epa-
te ac venis gñat. Lūz veteres medici atq; p̄bi in
bīse instis bilē vna cū sanguine oñderint generari
verū qui statim ab initio a recto tramite deuiarunt
calidi cogunt delirare ac pri? etiā eoz q̄ ad artē sunt
maxime necessaria relinq̄re. Hoc nō in loco cōstituit?
libēt illis interrogare qui aiūt Eras. cū p̄bis pe-
ripatericis fuisse versatū si nozūt ea q̄ de tēperatura
calidi: frigidū: humidū et sic: ex qua nostra corpa cō-
stāt ab Aristo. tradita sunt ac demonstrata: et quo mō
calidū in ipsis est efficacissimū: et aialū q̄cūq; quidē
sunt calidiora: eadē sanguine sunt p̄dicta: q̄ vero frī-
gidiora oīno sanguine carēt pp qd hyeme oriosa: at
q̄ imobilia in latibulis quasi mortua iacēt. Dicunt
autē est et de colore sang. nō ab Aristo: tñ verū etiaz
a Platone: et nos in p̄ntiaz qd etiā paulo ante dixi-
mus nō ea q̄ hnt ab antiquis sunt demonstrata propo-
nimus dicere: vt qui neq; mēte neq; verbis viros il-
los possum? exupare. Hec q̄ sine demonstratōe: vt q̄
manifesta viderent dicta sūt ab ipsis: qm neq; suspi-
cari poterunt fore aliquos sopbistas adeo malī-
gnos: qui veritatē ipsam essent despecturi: vel q̄ oīno
ab eis dēvris sunt: vel pp breuitatē: vel pp claritatē
derelicta nunc inueniēda a nobis ac demonstrāda exi-
stimamus. De hu. autē gñatione nescio si quispiam
possit aliquid aliud sapiēt? iuenire bis q̄ Hipp. di-
xit: atq; Arist. Paragoras: P̄silotin? ac multi alij
veteres medici tradiderūt: ab his siquidē vris est de
mōstratum altero in venis alimēto a natūo calore
sanguinē quidē ab ei? tēperie: alios vero hu. ab itē-
perie gñari: et huic quidē rōni oīa cōsonāt: q̄ et ap-
parent: etem cū oēs qui hnt caliditatē nā sunt bi-
liosiores. Qui vero frigiditatē pituitosiores. Et eta-
tū alr biliosiores quidē nā calidiores: pituitosiores
vero que sunt frigidiores. Exercitia p̄terea: et regio-
nes: et ipa anni: et multo pri? ipsoz nā q̄ quidē frī-
gidiora sunt pituita generāt. Calidiora autē bilē: et
morbi pariter frigidū a pituita ortū hnt: calidi vero
flaua bile et vlr ex oib? nībil ē i ventre: qd huic rō-
ni. nō cōsentiat: et cur nō ita esse debeat. Lū ei pp ta-
lē ex quatuor qualitatib? primis tēperaturā vnum
qdq; mēbzū tālī modo operet necessariū oīo est et p

pter ipsarū intēperie: vel oīno destrui: vel impediri
opationē atq; ita aīal egrotare: vel totū vel fm par-
tes et primas ac generalissimas egritudines quoz
esse numero caliditate: frigiditate: licitate: et humidita-
tē inuicē differētes. Hoc aut et erasistrat? ipse etiam
nolēs cōfiteri: cū em inq̄t in febrib? fieri ciboz coctio-
nes deteriores neq; id accidere qz natiui caloris tē-
peries sit deprauata quēadmodū vetustiores arbi-
trātur: sedqz vētricul? in sua lesus opatione nō pōt
sitr circūplecti: et terere cibū iustū est: vt ipm interro-
gemus a quonā vētriculi opatio lesa sit: facto em si
ita cōtigerit ob casum tumore in inguine priusq; fe-
bris adueniat vētricul? haudqua? deteri? cibū cō-
coqueret: neq; em sufficēbat alterū ipsoz neq; .s. in
guinis tumor: neq; vlc? impedire: aut offendere ven-
triculi opationē: si vero ad fit febris statim coctioēs
sūt deteriores: statim vero et vētriculi opationē of-
fensaz solem? dicere recte dicētes vez a quonā offen-
sa sit. Sermoni addere opz. Neq; vlcus sufficēbat
ipsam offendere sicut neq; inguinis tumor: etem et
an febrē offendisset: qd si bec nō sufficūt manifestus
est qd in cā sit caloris supabūdātia. Hec em dico in-
guinis tumori accesserūt: et mor? arteriarū ac cordis
alteratio: et caloris nālis supabūdātia. verū illorum
quidē mor? alteratio nō solū nībil offender vētricu-
li opationē verū insup iuuabit in bis p̄sertim aīalī-
bus in quib? supposuit plurimū posse ad coctionē
pp spm q̄ per arterias in vētriculū incidit pp reliz
quū igit et solū immoderatū calorē lesio opationis
vētriculo aduenit. Spūs em vehementer et crebrior
nūc pl? incidit q̄ pri? Quare bec aīalīa magis p̄co-
quēt qd pp spm hnt possunt cōcoquere pp reliquā au-
tē p̄ter nām caliditatē deteri? cōcoquēt. Mā si dica-
tur spūi quādā inesse p̄prietatē fm quā p̄coqt. Dei-
ceps hāc in febricitatib? corūpū est fm alterum mo-
dū fateri absurditatē. Rursus em interrogati a quo
spūs sit alterat? solū poterūt rīdere illā q̄ est p̄ter
nām caliditatē et maxie in spū q̄ in vētriculo existit.
Neq; em alīquo mō hic spūs tumori inguinis ap-
propinquat: at q̄ illoz aīalū in quib? spūs p̄prie-
tas plurimū pōt. Nūc ipse memini hoies p̄termit-
tēs in quib? vel nībil vel debile quodā: atq; paullū
cōfert sermonē facere: verū qd in febrib? isti male cō-
coquāt fateat et ipse cāmōs adiūgēs offensam esse in
quit vētriculi opationē nō tñ pōt aliā asserre offen-
sionis occasione nisi eā q̄ est p̄ter nām caliditatē: at si
opationē offendit p̄ter nām caliditas nō fm aliqđ
accēs: s; pp ipm? sbam atq; potētā ex primis vtriq;
egritudinib? fore: nō at cōtingit ex primis esse egrī-
tudinib? intēperie caliditatis: opationē nō nō fieri
a tēperie. Neq; .n. pp aliud aliqđ possibile est intem-
perie cām esse primarū egritudinē nisi qz tēperies
est vitata. N. .n. ab hac sūt opationes necessarium
est et primas ipsaz offensiones pp corruptā tēperie
accidere: quot quidē igit etiā fm ipm Eras. caloris
tēperis causa est opationū bis qui pnt vīn cōfecu-
tionis intelligere sufficēter puro demonstratū. Hoc
aut exte nībil tā ampli? difficile est nobis affirma-
re in vnaqua? opatione optimū quidē ad tēperiem
sequi. Peiora autē ad intēperie? sane si bec ita se ha-
bent: sanguinē quidē a calore moderato: flauā vō bi-
lē ab immoderato generari est existimādū. Sic enim
nobis in calidis etatib? et calidis locis et anni t̄pib?
calidis et p̄stōmbus. Sitr aut et in calidis hominum

tēperaturis: et exercitijs: victib? morbisq? calidiorē
nabiliter videt plurimū flauē bilis gñari. Dubitas
re aut nūquid in humanis corporib? būor iste ba
beat gñationē: an potius in cibis cōtineat? bois est:
qui nūq? aiaduēterit: quō in boib? integra sanita
te fruētib? qñ ppter cōsuetudinē aliqua vīgēte mō
lestia inediā patiunt. Os quidē amarū reddīt: vzi
ne aut biliose sunt: vētricul? hō morū tentat: sed q
quasi nup i mūdū deuenerit et nōdū q in ipso appa
rēt agnoscat. Quis em̄ est quē lateat vñ quēq? cibū
qñ supra modū elixat. Prīmū quidē falsiorē fieri:
postea hō amariōrē etiā si velis mel ipm qd oim dul
cissimū existit pl? modico elixare amarissimū videri
facies. Qd. n. in alijs qñq? nō sunt nā calida ab eli
xatione cōtingit hoc ex nā aduent meli. Propterea
igit cū elixat nō reddīt dulci? qñ em̄ caloris iesse
opozuerat ad dulcedinis gñationē hoc ipsi exquisi
te aduenit ex ppria nā. Nō igit extrinsec? bis q pa
rū calida erat cōferebat: hōc illi dextrinēto est: et ad i
moderatiā pducit. Quā ob cām cū elixat citi? alijs
amaritudinē p se fert. Propterea autē et bis qui
nā calidi sunt: et bis qui in etatis vigore consistunt
pōp te trāsmutat in bilē: nā calidū calido appropi
quās facile labit ad intēperie: et bilis fieri anticipat
ac nō sanguis. Exigit igit boiem frigide tēperatu
re et frigide etatis vt ad sanguis nām perducāt nō
ab re itaq? consulebat Hippo. bis qui nā hñt bilis
amare abundantia: ne mel assumerent vt q tēperatu
rā haberēt calidiorē: sic aut et morbis ex amara bile
cōsistentibus inimicū esse mel. Senū vero nāe amicū
nō mō Hippo. sed oēs medici inquit: bi quidem ex
nā ipsius viz. ppria indicāte istud cognoscētes. Alij
vero sola ducti experientia: neq? em̄ medicis qui ab
experientia nomē habent aliud quicq? ppter bec fie
ri est obseruatum: sed optimū quidē esse mel senibus
contrariū autem iuuenibus: et homini quidē qui bi
le amara abundat inutile. Pituita autem abundan
ti vñt: et ex morbis similiter illi quidem qui ex bile
amara sit inimicū: alijs vero qui ex pituita ortum
habent amicū: vt aut vno sermone cōplectoz calidis
quidem corporib? vel propter morbum: vel propter
naturā: vel propter etatē: v? propter annū tps: vel p
pter exercitiū aptū est mel bilē generare: sanguinem
vero bis qui contrariā naturam habent: neq? cōtin
git eundem cibum nonnullis quidem sanguinē. Nō
nullis vero bilem generare nisi eorum generatio in
corpore perficiatur. Si em̄ propria natura atq? ex
seipso quilibet cū bilē cōtineret: neq? in aialium
corporib? trāsmutat? hāc gigneret in oib? sñr cor
porib? gigneret: et qd amarū extra gustatib? sentire
tur. Hoc quidem vt arbitroz bilem gñaret: si quid ve
ro dulce atq? optimū foret: nec minimū quidē ex eo
bilis crearet: atq? non mō mel: s; singula alia edu
lia dulcedinē hñtia pōctis corporib?: q ppter quā
uis cām ex bis que tractē fuerunt calida sunt prom
pte ad bilē trāsmutant. Mescio autē quo pacto ad
hec dicēda peruenit: q nō proposuerā: sed ipa quodā
mō sermonis cōsecutione cogente: dictū est de ipis
plurimū a Aristō. Praxagora mētem Hippo atq?
Platonis recte exponētib? Mēmo igit nunc a vo
bis demonstrationes in his dici magis arbitret q
de aliter cognoscētiū beberudine ostensiones q neq?
ea q apō oēs cōfessa sunt et quotidie cernunt agno
scunt. 3pforū aut sñm certitudinē demonstrationes

ex illis principijs que paulo ante diximus sunt acci
piende q v3 agere ac pati inuicē corporib? inest sñm
calidū: frigidū: et siccū: et humidū. Et si quis aut ve
nas: aut epas: aut arteriam: aut cor: aut ventriculum
sive quodcūq? aliquod mēbrū quispiā opus aliq?
facere dixerit in vitabilibus necessitatib? fateri coge
tur ppter certā ex quatuor qualitatibus tēperaturā
talē ipsi inesse operationē. Cur em̄ vētriculus circa
cibū cōstringit quare vene sanguinē generāt vellem
ab Erasistrati sectatorib? audire: nā q solū ipsum
per seipsum cōstringit intelligere nōdū sufficit: nisi
et causam cognoscamus. Sic em̄ vt arbitroz recte de
fectus curaremus: at inquit nobis cure nō est ne
q? de causis multuz solliciti sumus. Sunt em̄ supra
medici facultatē et philosopho naturalē eorum cōue
nit perscrutatio. Nunqd igitur neq? cōtradictis di
centibus temperie quidē naturalē causam esse vni
cuiq? organo operādi. Intēperie q tā egritudinem
nominari: atq? omnino ab ipsa ledi operationē vel
antiquoz demonstrationibus fidem prestabitis: vel
tertium aliquid mediūq? inter bec vtraq? eligetis:
neq? tāq? omnino veris sermonibus ex necessitate p
suasi: neq? tāq? falsis cōtradictōes: verū ambigui qui
dam atq? pironij subito euadētis: atq? si hoc fecerit
tis necessariū est: nobis ad empiricorū dogma defice
re: quoniam mō medicinarū habebitis copā si vniū
cuiusq? morbi essentia ignozaueritis. Cur igit sta
tim ab initio vos empiricos nō nominastis: cur au
tem et nobis negotiū facessitis operationes natura
les ob modū curationis inquirere pñctes. Si em̄
nō potest vētriculus aliqd arce circūplecti atq? cōre
rere: quō ipfuz ad naturalē habitū restituitis: si cām
imbecillitatis nescieritis. Ego qdē inquit sup cale
factū vētriculū esse a nobis refrigerādū: refrigeratū
hō cōcalefaciēdū. Sic aut et excitatū bumectādū:
bumectatū hō excitādū: s; et sñm purgationē: si cal
dior q nature cōueniat: et siccior simul existerit esse
curatiōis caput simul bumectare et frigefacere. Si
hō frigidior et humidior calefacere: atq? excitare: et
in alijs eodē mō. Erasistrati hō sectatores: qd vñq?
faciēt: q neq? oino opationū causas inquirere cōsi
tentur. Hic siquidē fruct? exiit et? q est circa opas
tiones inqñitōis boi intēperierū causas cognoscēti
posse ipsas ad naturalē tēperie reducere. Nō si
hoc solū nouerit: que nā sit vniūcuiusq? organi ope
ratio nōdū ppter ea i curādis morbis pñctet. Adibi
aut v? Erasistrat? hō ipz ignorare q si q dispō i cor
pore ledit opationē nō ex accidēt quodā: s; p mū ac
p seipaz eadē dispō ē ipa egritudo. Quo igit aut in
uestigādū: aut curādū egritudines hēbit facultatē: si q
nā sint ille: aut quorū: aut qles oino ignozauerit. Eir
ca vētriculū qdē tñ vñq? Erasistrat? iqñ dū cō pu
tauit quomō cibi pcoquāt. Que hō pma ac pñcipa
lis cā hui? existat nō pñderauit: circa venas at? san
guinē et hō ipz. s. quō inqñere pñmisi: at neq? Hippo.
neq? aliq? aliorū quorū anteo cōmemini p hōz: ac
medicorū eē pñmittēdū iudicauit: vey cā q ē i vno
q? aiali calitatē tēparā et modice ad būidū declinatē
atū eē sanguis gñatrice: atq? ob id aut sanguinē cō
būorē potētia calm et hu. sicuti flauā bilē calām eē et
siccā: et si maxie hu. videat. Putat ei vñi isti differre
id qd būi. ē h; fātafiā ab eo qd tale existit h; p cētū:
vt qd nō nouit q multa qdē: ac mare carnē excitatū
putrefactiōe pñuat: alia at aq potabil? p cōpiz coriū

pit: ac putrefacit. Quis aut non nouit q̄ flaua bile
 cōtēta in uentriculo plurima continua affligimur
 fiti quam si euouerimus statim a fiti liberamur: ac
 magis q̄ si multū potū ingurgitauerimus. Calidus
 igitur rationabiliter hic humor: et siccus fm poten-
 tiam dicitur est: sicuti et pituita frigida et humida. De
 hoc em Hippocrates: atq; alij antiqui manifestum
 testimoniū prebuerūt. Prodicus aut in cōmētarijs
 de natura hominis cum nominat pblegma id qd in
 humoribus est superassatum a verbo greco qd idē
 significat vocabulo quidem aliter uicitur. Seruat ta-
 men rem ipsam una cum alijs: uerū huius hoīs in
 nouādis nominibus affectationē. Plato quoq; suffi-
 cienter ostēdit: uerū hic humor q̄ nunc ab oībus ho-
 minibus pblegma vel pituita nominat colore alb⁹
 quē pdicus blenā appellat frigidus: atq; humidus
 existit qui plurimus in senibus atq; alijs quocūq;
 frigefactis coaceruat: neq; ullus vnq; uel etiā insa-
 nus diceret hunc humorē nō esse frigidū et hūidum.
 Nunquid igitur calidus quidē atq; humidus humor
 aliquis est. Alter hō calidus et siccus: atq; alius fri-
 gidus et humidus: nullus hō siccus ac frigidus po-
 tentia existit. Sed quarta cōiugatio tēperaturarum
 que oībus alijs inest solis humorib⁹ deest: atq; attra-
 bilis talis est humor: quā saue mentis medici atq;
 pbī supabū dare dixerūt. Ex anni qdē temporibus
 in autūno plurimū. Ex eratibus hō in ea que sequi-
 tur cōsistentem: sic autem et victus et loca: et status tē-
 porum: et morbos quosdā frigidos esse inquit et
 siccos: neq; enim mām in hac sola cōiugatione na-
 turam esse: sed quēadmodū alias trīs: ita et hāc per
 oīa exēdi arbitrat̄. Equidem optare posse hac in
 parte Erasistratum interrogare si nullū organū na-
 tura cōdidit artificiosa qd talē expurget humorem:
 sed uisnarū quidem discretionis duo sunt organa
 et flaua bilis alterū baud sane paruum. Hic uero hu-
 mor ceteris malignior i uenis sanguini mixt⁹ ubiq;
 vagatur: at qui Dysinteria ut quodā in loco inquit
 Hippo. si a bile nigra inceperit mortale: non tamen
 que a flaua bile incipit est oīno exitalis: sed plurimi
 ex ipsa seruatur vsq; adeo nigra bilis est flaua acu-
 tior atq; malignior. Nunquid igitur neq; ullū ali-
 quem ex libris Hippocratis legit. Erasistrat⁹ neq;
 illum qui de natura hominis inscribit: ut tam otio-
 sus sit circa humorū cōsiderationē: uel nouit quidez
 spōte uero tot⁹ artis pulcherrimā cōtemplationem
 pretermittit. Oportuit igitur Erasistratum neq; de
 splene dixisse quicq; neq; tā indecēter agere dum pu-
 tat frustra tātum organū fuisse a natura fabricatū:
 atqui nō Hippocrates tātum et Plato uiri in nullo
 sane circa nature: cōtēplationem Erasistrato inferio-
 res a sunt et hoc quoq; viscus unū esse ex illis q̄ san-
 guinē expurgāt. Sed et mille alij euz ipsis ex antiq;
 medicis: atq; philosophis quos oēs generosus era-
 stratus temnere simulās: neq; cōtradixit neq; oīno
 de ipsoz opīnionē cōmeminī: atqui quibuscūq; cor-
 pus florescit his spen decrescit inq̄t Hip. et oēs qui
 nitunt experientia medici hoc idē cōfiteant. Quibus-
 cūq; hō magnus et tumidus auget his corpora de-
 struit: et malis humoribus afficit quēadmodum hoc
 rursus nō tātm Hippo. uerū et Plato alijs multi q̄
 empirici nominant medici cōfiteant et regio morbo
 laborātes sunt nigrores sicuti uictrū cicatrices
 etiā nigre uident: uniuersaliter autem qm minus q̄

oporteat trahit ad seipsum splen melācholiciū humo-
 rem sanguis quidē impurus: totū hō corpus male
 coloratū efficit. Quādo aut deficit in attrahēdo: an
 uidelicet quādo male affect⁹ est. Sicuti igit renibus
 quarū officium est urinas attrahere ut male trahant
 contingit quādo laborāt sic et spleni qui naturalem
 habet potētiā melācholici humoris attractiua si qm
 egrotare cōtingerit necessariū est: ut male trahat atq;
 in hoc crassiorē tā et nigrore sanguinem reddi. Nec
 igit oīa que ad morboz cognitiones curationesue
 maximā prebēt utilitatē Erasistratus omnino trāsi-
 lit: ac tātos viros finxit se nihilificere qui neq; ni-
 mia cōtēnere est assuet⁹. Sed etiā faris opinio-
 bus ambiciose cōtradiceret: quare manifestum est qd
 cum nihil haberet qd posset antiquioribus contra-
 dicere super his que illi de splenis operatione: atq;
 utilitate scripserunt: neq; ex seipso aliquid potens
 adinuenire ad hoc solū uenit ut nihil diceret. Mos
 uero primū quidē ex causis quibus oīa gubernant
 que fm naturā sunt calido dico et frigidū: et sicco: et
 humido: secūdo aut ex his que apparēt esse aliquē
 frigidum et siccū in corpore humorem ostendimus:
 deinceps aut qd et iste melācholiciū existit: et viscus
 illi deputatū splen est qd bzueissime fieri potest eo-
 que ab antiquis sunt demonstrata facta mētionē: de-
 cept⁹ ad id quod in presentia dicendum superest uel
 niemus: quid uero aliud superest qd manifeste decla-
 rare quidnā antiqui uoluerūt ac demonstratū circa
 humorū generationē contingere manifestius aures
 per exemplum dicent⁹ ueluti iam mihi animo concē-
 pe mustum nō multo antea ex uitis seruescens: atq;
 alteratū ab ea que est in ipso caliditate. Deinde uiz
 trāsmutat duas generatū supfluitates alteram qui-
 dem leuiorem ac magis aeream. Alteram uero gra-
 uiozem: ac terrestriorez quarū alteram plurimū flozē.
 Alterā uero fecē appellāt. Alteri quidē ex his flauā
 bilem: alteri hō nigram si assimilaues non procul
 a uero deuiabis: his quidē humoribus baud quāq;
 eandem formā habētibus dñ animal fm naturam
 disponitur quem habēt: quū preter naturam afficit:
 flaua em bilis uitelina fit et em tali ipsam nūcupāt
 nomīne qm uitelis ouoz colore et crassitudine assi-
 milatur. Atra uero bilis multo quidē malignior est:
 et ipsa ea que est fm naturā. Propriū hō nomē huic
 humoris impositum nō est: nisi qd quidā ipsum abra-
 siuū uel accidū nominarūt qm acutius est quēad-
 modū acētū et corpus animalis: ac terrā si sup ipsam
 spargitur abradit et quādā efficit cum uicis ueluti
 fermentationē atq; ebullitionē quēdā extranea putre-
 dine accedente humori illi nigro fm naturam se ba-
 bēt et mihi quidē uident⁹ medici plurimū hunc etiā
 humorem cum fm naturam se habet: et inferi emittit⁹
 titur et sepe superfluitat nigrū appellare humorem:
 nō autem nigram bilē. Qui uero ex exustione quādā
 atq; putredine ad la cidā qualitātē trāsmutat. Hic
 nigra bilis ab eisdē medicis appellat⁹: sed de nomi-
 nibus quidē nō oportet disceptare. Veritatē autē
 ita se habere in sanguinis generatione intelligere cō-
 uenit. Quodcūq; quidē sufficiēter crassum: atq; ter-
 restre ex cibo: natura inferi alimēto neq; bene pō-
 test suscipere eā que fit a caloze naturali alterationē
 id splen ad seipsum trahit. Quod uero ex eodem ali-
 mento assatū est ut quispā dixerit atq; combustum.
 Est aut hoc quod calidissimū atq; dulcissimū existit

veluti mel: atq; adeps in flauam bilem conuersum per vasa que bilem excipiunt expurgatur. Est autem humor huiusmodi tenuis atq; humidus fluxibilisq; non talis qualis existit quando superaffatus flauum atq; igneu calorem suscepit: similisq; ouorum vitellis appareat. Hic quidem humor preter naturam est. Alter vero de quo antea diximus secundum naturam sicut ex nigro humore qui quidem nondum ebullitionem ac fermentationem in terra operatur secundum naturam est. Qui vero ad talem formam atq; potentiam est transmutatus iam preter naturam existit: ut qui iam ex exustione caloris preter naturam suscepit acrimoniam et iam quidem veluti cinis effectus est. Quomodo etiam fer combusta ab ea differt: que combustionis est expertus. Est enim res sufficienter calida adeo quod et comburendi et colliquandi ac carnem destruendi habet facultatem. Altera vero que nondum exusta est. Ad eadem opera medici vtuntur ad que etiam terra que singularis nominatur: aliosq; medicamentis quecumq; exicandi: ac simul refrigerandi hinc potestates. Ad formam quidem bilis nigre hoc modo combuste etiam illa vitellina persepe transfertur. Si quando et ipsa ab igneo calore fuerit quodammodo superaffata. Inuicem autem aliorum humorum species: partim ex humoribus quos diximus sunt reperatur: partim quedam veluti vie sunt humorum generationis: atq; inuicem transmutationis. Differunt autem quoniam nonnulli quidem sincere sunt ac sole: Nonnulli vero veluti quada serosa humiditate madefacte. Verum omnis serosa humorum substantia superfluitas est: qua vacare oportet animalis corpus. Eorum autem quos diximus humorum aliquis est nature vsus et eius qui crassus est et alterius tenuis expurgaturq; sanguis tum a splene: tum a vesica que epati est superaddita: tantumq; ac tale ex utroque reponitur: quantum ac quale si per totum animalis corpus deferretur damnum aliquod eidem afferret. Quod enim sufficienter crassum est: atq; terrestre ac ea que sit in epate transmutatione omnino subterfugit sple ad se rapit. Aliud vero quod modice crassius est cum alio quod est a natura elaboratum defert. In multis enim aialibus partibus crassitie aliqua indiget sanguis: sicut et illis ut arbitror que veluti filia seu fibre subinferruntur. De quorum utilitate a Platone dictum est: diciturq; nihilominus a nobis in libris in quibus de particularum utilitate pertractatur. Indiget enim non minimu sanguis: et eo humore qui flauus est et nondum igneus ad summum factus est et quis natus sit ab eo vsus in eisdem libris a nobis explanabit. Pituite autem expurgande nullu natura organu delect gaudet quoniam frigida est: et humida ac veluti incoctum alimentum. Hanc igitur non oportet euacuari: sed in corpore permanente alterari. At que ex cerebro superfluitas defluit forte quispiam neque recte pituita nominaret: sed blenam atq; corozam quibus etiam vocabulis a grecis nuncupatur: si vero non. At quod ut euacuetur natura prouidit: et hoc quoque in libris de utilitate particularum a nobis dicitur. Siquidem et quicquid in ventre: atq; intestinis pituite consistit: ut etiam id ipsum citissime: ac maxime euacuetur nature magisterium etiam in illis commentariis a nobis explicabitur. Quocumque igitur ventis inferretur pituita animalibus vitellus nulla indiget euacuatione. Oportet autem et hic diligenter animaduertere. Atque cognoscere quod veluti ex utraque bile una quidem utilis existit: et secundum na-

turam in animalibus. Altera vero inutilis et preter naturam. Sic et pituite quodcumque dulce existit: utile est animali ac secundum naturam. Quod vero salum: atq; acidum salum quidem esse putrefactum: acidu vero incoctum: perfectam autem pituite cruditatem intelligere oportet ea que in venis in secula vez coctioe contingit. Neque enim in prima que in ventriculo accidit vel neque ab initio humor facta esset. Si hac etiam subterfugisset. Hec mihi sufficere videntur: de humorum generatione: ac corruptione que sunt quidam veluti commentarii eorum: que ab Hippocrate: atq; Platone et Aristotele: Praxagora: Diocles: ac multis alijs antiquis dicta sunt. Neque enim omnia in hunc sermonem que ab illis scripta sunt transferenda existimaui. Hoc enim tantu de singulis dixi quantum sufficeret eos que non omni no bebetes sunt ad legenda veteru scripta excitare et ad faciliorem eorum intelligentiam posset auxiliari: scriptu autem est et in alio libro a nobis de humoribus secundum Praxagoram atq; Nicobarci opinionem. Et enim si quod maxime decem humores sine sanguine statuatur. Nam sanguis vnde decimus est non tamen ab Hippocrate: doctrina recedit: verum in species quasdam ac differentias eos secutur humores que ab illo primo omnium proprijs demonstrationibus sunt explanati. Laudare igitur oportet eos que que bene dicta sunt exposuerunt et illos qui si quod pretermisum fuerat addiderunt. Neque enim fieri potest ut idem incipiat: atq; perficit. Illos vero accusare oportet: itaque omni no segnes que neque aliquid eorum que recte tradita sunt discere sustinet: et que adeo ambitioni vacat: quod semper nouorum dogmatu cupiditate maligne agunt: et sophismata fabricant. Non nulla quidem sponte pretermittentes. Sicuti erasistratus in humoribus fecit: in quibusdam vero versute contradicentes sicuti hic idem erasistratus et multi alij recentiorum verum liber iste hic finem accipiat. Ad autem dicendum superest in tertio libro transigamus.

¶ Finis Libri secundi Galeni De potentis. Naturalibus interprete Nicolao Leonicensi.

¶ Capita eorum que continentur in Tertio Libro.

Quot sicuti potentia attractiva priorum unicuique membro inexistit ita eorumdem re tentia.

¶ Quot secundum ventrem: et utrum potentia re tentia manifeste videtur.

¶ Quot constrictis organis circa ea que in ipsis sunt virtus contentia operatur.

¶ Galeni de potentis Naturalibus Liber tertius interprete Nicolao Leonicensi.

Quod quidam nutritio fiat alterator: atq; assimilat alimento ei quod nutritur et quod unicuique animalis particule potentia quedam inest qua ab eius operatio: alteratur: quidam secundum genus assimilat: et nutritiuam secundum speciem nominam in prior ostendimus libro. Adarterie vero copia qua per alimentum

utitur id quod nutritur ex altera haberi potentia ostendebatur quod familiarē humorē attrahere natura apta est. Esse autē familiarē vnicuique particule humoris quod ad similitudinē idoneus existit attrahentē autē ipsi potentia ab operatione attractiua quādam nominamur. Ostensum autē est quod ante assimilationē quidē vnicuique ante hanc autem oppositio finis quidam ut quispiā dixerit existens eius que est secundum potentiam attractiua operationis. Quot enim ex venis ad vnicuique quāque particula trahatur alimentum potentia attractiua fit operante: quot autem adducatur: et mēbro apponatur est ipse finis ob quem tali eguimus operatione: vtenim apponatur: idcirco attrahitur. Post hac autem ad animalis nutritionem longiori opus est tempore: trahi siquidem aliquid celeriter potest. Nutri autem et alterari: atque omnino nutriti assimilari: atque eius partem fieri statim quidem impossibile. In longiori autem tempore bene contingit: verum nisi in parte bereat: hic humor appositus transferretur ad alteram: atque omnino defluit loca permutans et nullibi vnitur: neque assimilatur. Quare et hic necessaria est potentia altera ad hoc ut humor appositus longiori tempore particule inhereat et hanc quidem potentiam non extrinsecus fluere: sed in ipso membro quod nutriti debet insitam esse oportet. Quam quidem potentiam hi qui nos etate antecesserunt coacti sunt ab eius operatione retentiuam nominare. Ratio quidem iam manifeste monstravit talis potentie generationis necessitatem et qui consecutionis habet intellectum: bis que diximus firmiter est persuasus quod supposito: atque antea ostenso naturam esse artificiosam et habere animalis providentiam: necessarium est talem ipsi adesse potentiam: verū nos non hoc genere demonstrationis tantummodo uti consuevit. Ipsi autem adiungentes: et ea que ex manifeste apparentibus sumpta necessaria sunt. Et maxime cogunt argumenta ad talia nunc peruenimus: ostendemusque in quibusdam corporis partibus adeo esse evidentem potentiam retentiuam quod sensibus ipsis eiusdem operationem agnoscere possumus. In quibusdam vero et si non adeo manifeste comprehendere sensibus possit. In his tamen potest ratione deprehendi. Principium igitur doctrine ab ipso fine faciemus: primum via quadam atque ordine partes nonnullas corporis proponentes in quibus licet accurate examinare et quoniam sit retentiuam virtus inuestigare. Nunquid igitur melius quispian aliunde quam a maximis: atque maxime causis huiusmodi inuestigationem incobaret. Adesti quidem nequaquam aliunde videtur melius: siquidem in his ob magnitudinem: manifestius appareret operationes. In parvis autem et si fortassis potentiam huiusmodi validam habeant. Non tamen earum operatio eque prompte cognoscitur. Sunt autem ex omnibus animalis partibus cavitates et magnitudine insignes ventriculus et qui vteri seu vulue nominatur. Quid igitur prohibet has primum in medium adducentes earundem operationes considerare earum quidem que ante sectionem sunt manifeste inuestigationem in nobis ipsis facientes. Quorumque vero sunt debiliores similia hominibus animalia secantes non tantum id quod commune est de quaestita potentia etiam dissimilia non ostendant sed ut communem simul et propriam in nobis cognitionem possident

res: et ad morborum dignotiones eorumdemque curationes maiorem habeamus facilitatem. De duobus igitur instrumentis simul dicere est impossibile particulatim autem de vtroque seorsum mentionem faciemus ab illo exordientes: quod retentiuam potentiam evidentius posset ostendere. Retinet enim et ventriculus cibos donec illos conquirit: vulue pariter retinent fetum donec ipsum perfecterint. Verum id te quo fetus perficiuntur multiplex est ad id quo cibi concoquantur quare sit verisimile: ut tanto cuiusdentem in vulue potentiam retentiuam deprehendamus quanto diuturniorem ea que ventriculi est habent operationem. Quamplurimis enim mulieribus nono mense in ipsis fetus complentur: et collum toto eo tempore clausum habent: ac fetus vna cum locis vnicuique complectuntur. Et terminus quidem temporis quo claudetur os: et fetus in vulue retinetur utilitas est operationis. Neque enim temere aut sine vlla ratione natura vulvas ita fabricauit: ut sint ad circumplectendum ac retinendum fetum idonee: verum ut conceptus ipse ad conuenientem veniat magnitudinem. Quando igitur iam complectus id erit cuius gratia virtute retentiuam operabantur tunc ista quiescunt: et vice eius altera vritur que in interim ociabatur expulsiua. Erat autem et eius quietis terminus utilitas atque operatio: idem utilitas. Hac enim vocante operatur: et non vocante quiescit. Atque hic rursus discere oportet nature artificium que non modo vtilium operationum vnicuique membro potentias indidit: sed quietum: ac motuum temporis habuit providentiam. Quum enim omnia que ad conceptum attinent recte geruntur: tunc potentia expulsiua omnino quiescit: ac si non inesset. Si quid vero mali accidat vel circa locos: vel aliquam aliam membranam: vel circa fetum ipsum et eius persectione omnino desperata non amplius vteri expectant nouem mensium spacium. Sed retentiuam quidem potentiam statim quiescit: et alteri que prius ociabatur moueri permittit. Agit autem et iam bonum quoddam operatur expulsiua virtus: et propulsiua. Etenim ita nunc cuparunt ab ipsis operationibus nomina imponentes quemadmodum et reliquis: et ita sermo videtur de vtriusque simul ostensurus. Nam cum sibi vicissim succedant: et quantum utilitas exigit semper altera alteri cedat non absque ratione communem de ipsis doctrinam sumus tradituri potestie retentive opus est: cum vulue vndequaquam conceptum circumplectitur. Quare rationabiliter tangentibus nutritibus eorum os clausum apparet. Ipsi vero pregnantibus in primis diebus et maxime die illa in qua fit generationis conceptio vuluarum motarum: atque in seipsas recurrentium aduenit sensus. Et si hec ambo pariter contingunt quod videlicet os sine inflammatione vel aliqua passione claudat: et sensus motus vuluarum consequatur. Tunc iam semen a viro susceptum: ac continere mulieres arbitrantur. Hec autem non nunc nobis ipsis effingimus: verum ex longa experientia comprobata ab omnibus qui de huiusmodi tractauere scribunt. Erophilus quidem quod neque acin? specilli insisti chyrurgici os vulue recteretur antequam femina pariat et quod nec minimum quod distat si pregnans esse ceperit et quod longe magis idem os adaperit cum menstrua ferunt scribere non dubitauit. Quod uentur autem cum eo et alij oēs quod de huiusmodi tractauerunt: et primum vtriusque oium philosophorum ac medicorum

ri Hippocrates vuluaz os claudi significauit: et cum
cōcipiunt: et quā inflammationē patiunt. Sed in cōceptiōi-
bus quā a natura nō recessit in inflammationē? autem
os duz efficit. In ōria hō expulsiua os quāde aperit.
Procedit autē fundū os quā prime fieri pōt ad os fetū
expellēs. Stimul autē cū ipso ad oēs ptes p̄tinue quā sūt
veluti latera torti? instrumenti coadiuuātes ad op? p̄-
mūt ac circūpellūt totū fetū ad exteriora et in quāpluri-
bus mulierib? violēt ex partu dolores totas accide-
re vuluas coegerūt dū tali potētia imodice vunt tas-
li quodā casu interueniēte quā sepe in palestris quābus
dā certaminibusve p̄tingit quā alios euertere atq; ad
terrā deijcere fatagētes cōcidim? et ip̄i. Sic em̄ et vul-
ue fetū expellēs: nōnūquā simul exidēre: et maxie quā
ip̄os ligamēta ad spinā ānēra natura fuerint laxio-
ra. Est autem et hoc mirabile nature artificium quod
viuente conceptu valde exquisitē vuluarum claudi-
tur os eo vero mortuo statim aperit. Quātū ad exi-
tum sufficiat. Et quidē nutrices nō statim patientes
attollūt neq; in sede collocant. Sed prius quidem os
tāgunt. Nō paulatim aperit et statim cū parū di-
gitum intrōmiscere apertum os esse inquit. Deinde
autē et maiorē inserūt. Sicq; pederentim nobis inter-
rogantibus respondēt adauctā esse distantie magni-
tudine et cū tam tāta fuerit quā possit fetus exire attol-
lūt eas atq; in sede collocāt iubentes ut p̄opte infan-
tē expellere tērent. Est autē iaz hoc op? quod ex se ip̄is
pregnātes adijciūt nō quidē vuluarū sed pot? mul-
culoz v̄trē regentū qui etiā ad excrementa alui in-
ferioris et v̄rinā emittēdā coadiuuāt. Sic quāde in vul-
uis due potētie manifeste cognoscuntur. In vētricu-
lo vero sic primū quidē ex fluctuationibus que credū-
tur a medicis esse imbecillis ventriculi casus: et recte
quidem creduntur. Nam aliquando etiā si parum ci-
bi assumptimus non contingunt circumplectente
ipsum exquisite atq; vnde quāq; astringere ventricu-
lo. Nonnunquā vero ventriculus quidem plenus est:
fluctuationes vero tanq̄ ipso vacuo exaudiuntur.
Nam cum secundum naturam se habet et benevitur
circumplectente potentia quā parum fuerit id quod
contineatur totum ipsum circumapprehēdens nullū
spacium vacuum derelinquit. Cum vero debilis est
vbiūq; non potest exquisite circumprehendere hic
laxius spacium efficiens permittit ea que in ipso hu-
mida continentur secundum figurarum permutatio-
nes alias alio defluere: et fluctuationes operari. Ra-
tionabiliter igitur qui in tali casu fuerint constituti
debilem expectant ciborum concoctionem. Neq; enī
potest ventriculus imbecillis bene concoquere. Tali-
bus autem videtur vsq; ad longum tempus in ipso
grauiter permanere. quanto tardius concoquunt ci-
bum. Quispiam tamen in his ip̄is maxime mira-
retur more in ventriculo diuturnitatem non ciborum
tantum. Sed etiam potus. Neq; enī quod aliquis
forte existimaret ventriculi os: quod inferius sufficien-
ter angustum existit vera causa est: ut nihil emitta-
tur anteq̄ exquisite conteratur. Sepius enim per
multi fructuum ossa maxina deuorant: et quidam
quum annulum aureum in ore seruaret inuēit ab-
sorpsit. Et quidam altus numisma et alius aliud quā
durū difficile confici. Idē tamē omnes facile omnia quā
deuorant defecerunt nullo ip̄is casu superuenien-
te. Si hō angustia ventriculi meat? causa existeret ut
cibi in cōtritu lōgiori tpe retinerent nihil vnq̄ ex his

deficeretur sed et hoc ipsum quā pot? etiā in ventriculo
lōgū tēpus cōmoratur sufficiens est ad remouēdā illā
que haberetur de angustia meat? optinōne debuit siq̄
de meat? totus hūdis saltē esse peruius etiā si cibis
nō posset vniuersaliter em̄ si velox exitus ex eo pēdes-
ret quā cib? in chylum cōuertat tūc forbitiones et lac et
Prisane succus statim oibus exiret: verū res nō ita se
habet. Debilibus em̄ hec plurimū innatāt et perma-
nētia faciūt fluctuationes premūtq; atq; aggrauāt vē-
triculum superiorem. Forti? vero non modo nullū ho-
rū contingit sed plurima et panis et carnis multitudo
celeriter secedit. Non modo autem ex eo quā ventricul?
circumēditur atq; aggrauatur: aludq; ad alias par-
tes cū fluctuatione defluit longo tēpore cibos in ipo-
morari in omnibus ita se habentibus quispiam con-
iecturaretur: verū etiam ex vomitibus. Quidam enī
non post tres horas vel quatuor sed medijs tam nos-
cibus logotiam tēpore interueniente post cibos as-
sumptos quicquid assumpserant exquisite euomue-
runt et quidem animal quod vis cibo implens humi-
do: quod nos sepius in suis tentauimus ex farina
et aqua quandam veluti portionē ip̄is prebentes. De-
inde post tres aut quatuor horas dissecantes. Situ-
q; feceris idē cibos assumptos adhuc in ventriculo in-
uenies terminus siquides? in ipso more non est chyli
factio quam possumus etiam cibis nondum assu-
ptis preparare: verū ipsa coctio potius que est a chy-
li factione diuersa sicut sanguinis factio atq; nutri-
tio: quemadmodū em̄ ostendimus fieri illa qualitatū
transmutatione eodem modo et in ventriculo ciborum
coctio ad conuenientē ei quod nutritur qualitātē est
transmutatio: et cum integra coctio facta fuerit aper-
tur quidē eo tempore inferius os. Excidunt autem
per ipsum faciliter cibi ac si multitudo aliqua i ip̄is
vel lapidū vel ossium vel acinorum vel alitius altes-
rius quod nō haberet babilitatē: ut chylus fiat contē-
neretur. Et hoc tibi licet in animali cōtemplari si per
coniecturā inueneris tēpus butuscemodī exitus: et quā-
dem si etiā aliquādo contigerit in tali tēpore a berra-
re in quo nōdū aliquid ad inferiora ex cibis cōcoctis
in ventriculo pertrāsierit. Neq; hoc modo inutilis erit
hec sectio. Videbis em̄ in eius quod paulo ante dice-
bamur exquisite clausum tantoz et totū ventriculum
circūplecti cibos nō dissimili modo ab illo quo vteri-
for? circūplectunt. Nūq̄ ei cōtingit inspicere aliq̄
spaciū inane siue i ventriculis siue in v̄tre siue in am-
bab? vesicis et illa que receptaculū bilis nominatur
et in altera sed siue parū aliquid in ip̄is cōtineatur:
siue plurimū plene atq; replere ip̄is cauitates appa-
rēt cū iugiter tunice circūplectātur ea que in ip̄is cō-
tineatur: si modo animal fin naturā se habeat. Trāsis-
trat? aut nescio quo pacto circūastrictionē vētri om-
niū causam esse demonstrat et ciboz cōtritionis et su-
perfluitatū exitus per inferiora et eozū quā in chylū cō-
uersa sunt distributiones. Equidē milles ego in vi-
uente adhuc animali diuidēs peritonē inueni sem-
per intestina quidē omnia arte circūplectētia ea que
intus cōtinebātur: ventriculū autē nō simpliciter: sed
post cibū assumptū supra et infra ipsa vnde quāq; ex-
quisite cōprehendere immobilē existentē adeo quā vide-
batur vnitus et circum natus esse cibis assumptis: in
quo tēpore etiā inueni Janitatorē semper coniuētē
et exquisitē p̄clusum eodē quo vuluaz os in p̄gnatib?
vbi hō coctiōes essent manifeste Janitorē ad ap? vide

bat: venterculi aut circa apprehendens mouebat non alto modo quam si in intestinis: omnia igitur inuicem concordant et venterculo et vultui. Et vesicis inesse quasdam potestas agnatas que sunt cõntritiue qualitatũ sibi cõuenientũ. Expulsiuas autem eas que sunt aliene: quod est vesica que in epate sita est trahit ad se bilem antea dictum est. Quot vero etiam singulis diebus in ventrem excernat: hoc quoque iusticietẽr demonstratũ. Et quidẽ nisi vis expulsiva succederet attractiue: et nisi media eẽt altera cõtritiua oporteret semper in sectionibus aialium equalẽ multitudinẽ bilis in vesica reperiri. Non tamẽ semper reperitur: nam aliquando maxie plena inuenitur: aliquando maxime vacua. Non enim vero medias seruare differẽtias cõspicit: eodẽ modo quo altera vesica que vrinam suscipit. Hanc quidẽ ante sectionẽ sensimus nisi a multitudine prius aggrauetur vel acute mordeat: adhuc vrinam aggregare quod indicium est aliquã potentiã et inesse cõtritiuã. Eodẽ modo et venterculi ab acutie decessus: sepius antetẽpus oportunitũ cibũ excernit. Rursus vero aliquando in multitudine aggrauatus vel ambobus malis cõuenientibus male affectus: profliujs capitur. Et quidẽ vomitus ubi multitudine aggrauatus vel qualitate ciborum que in ipso sunt ac superfluitatũ cum non potest tolerare: passio quedã est superioris venterculi profliujs proportionalis: quoniam enim in partibus ipsius venterculi inferioribus talis dispositio facta fuerit valentibus partibus stomachi ad profliuũ terminat. Quoniam vero in his que ad os pertinet alijs fortius existens ad vomitum terminatur. Licet autem et hoc manifeste ituri in his qui fastidium patiuntur: quoniam enim coguntur comedere tunc neque possunt deglutire: neque si cogantur cõtinere: sed statim coguntur euomere: sic et quicquid alij cibũ aliquẽ abhorret: si necessitas urgeat aliqui ut eũ assumant statim euomunt vel si eũ violẽtia ipsum retinet nausea continua laborat et venterculũ supinũ sentiunt et deponere perperam id quod infestat: atque hoc modo ex oibus apparatibus id quod ab initio dictum est indicatur. Hoc autem erat quod oibus fere animalis particulis desiderium quoddam est cõuenientis qualitatũ et auersio quedã veluti odium alienes: sed quoniam desiderat rationale est ut attrahat. Lũvero abhorret ut excernat. Et ex his rursus attractiuam ipsius inesse: quod admodum et propulsiuam vero si desiderium quoddam inest: etiam attractio inest et simul aliqua fructio adest. Nullũ enim entium est quod attrahat quicquid propter ipsum attrahere: Sed potius ut illo quod attraxerit perfruat: sed perfrui non potest nisi retinuerit unde et in his rursus retentiua: potẽtia necessariã habere generationem liquido demonstrat. Siquidẽ superior venterculus cõuenientes appetit qualitates: abhorret autem alienas. Sed siquidẽ appetit atque perfruitur retinẽdo: et circũplectendo bebũt utique et aliquẽ finẽ talis perfructiois: Deinceps autem iam tẽpus erit ut vritus expulsiva operetur. At si cõtinet atque perfruit ut illo ad quod propria fert natura: fertur autem ad id quod sibi cõuenientissimã qualitatem ac propriũ existit apprehendẽdũ. Quare ex cibis attrahit quicquid optimũ est per modũ vaporũ ac pedetẽti: et hoc idẽ in suis tunicis reponit et apponit: ubi vero sufficietẽr implet fuerit iam veluti quoddam onus reliquum alimentũ deponit: quod et ipsum iam bonũ aliquid accepit ex ea quã habuit eũ venterculo cõmunicatiue: Neque enim fieri potest ut duo corpora que ad agẽdũ et patiẽdũ idonea sunt quoniam in vnu cõuenierint non agant inuicem ac patiantur: aut alterũ quidẽ ipsorum agat: alterũ vero patiat. Nam si equalẽ habuerint partem equaliter agẽt

ac patietur. Si vero alterũ multũ excedat ac superet circa partes operabitur. Itaque faciet quodẽ aliquid magnũ atque sensibile. Ipsum vero paucillũ quoddam neque sensibile vel oino nihilũ patietur. Et quodẽ in his maxie differt aliis mentium medicina venenata. Nec enim que sunt in corpore vincit: illud vero vincitur: non igitur fieri potest ut quicquid sit cõueniens animali alimentũ et non similiter ab his que sunt in aiali quantitatibus superetur: hoc autem quod dicimus superari alterari est. Sed quoniam non nullẽ quodẽ partes potẽtius sunt robustiores: quedã vero debiliores oēs quodẽ propriũ sibi alimentũ superabũt non tamen eque omnes: siquidẽ superior venterculus superabit atque alterabit alimentum non tamen eque atque epas et vena et arterie et cor. Quatũ igitur est quod alteratur et hoc inspicimus? Primum quidẽ quod in ore fit: imminuitur quod in epate ac venis. Nec enim alteratio ad substantiam sanguis ducit alimentũ: in ore autem transmutatur quodẽ ipsum manifeste in altera spem non tamen videri ac sine transformat quod discernere possis ex cibis qui interuallis dẽtũ intercipiuntur et tota istuc permanet nocte. Neque enim panis exquisitus est qui panis erat: neque caro exquisita que caro erat: verũ tale quod olet quod aialis os: nam dissoluta est atque cõtrahitur. Et illas que sunt in carne aialis habet qualitates: tibi vero inspicere licet eius que fit in ore animalis circa cibos alterationẽ si frumẽta primã ducata furculis crudis imposueris statim enim videbis ipsos transmutare atque concoquere quod facere nequeunt. Si cum aqua cõmisceatur neque hoc tibi sit admittendum. Nam hec ipsa pituita que in ore est lychnas sanata et scorpiones: multa et alia aialia venenata partim quidẽ statim exanimat. Partim vero sequenti tẽpore. Omnibus igitur plurimum obest: verum cibi maducati primũ quidẽ hac pituita madefacti sunt atque cõmixti: Deinde toti oris superficie adheberunt unde maiorem transmutationẽ assumpserunt bis que in vacuis dentium spacijs sunt intercepti. Verũ quantum plus bis sunt alterata que manducata tantũ illis ea que deuorata. Neque enim videbitur utique cõparabilis excessus si et ea que est in venterculo superiore per tuita et bile spiritusque atque calor: et tota ipsius venterculi substantia cõsideraueris. Quot si si etiam aĩo cõcipiamus ea que ipsi veluti cuidã magno lebeti viscera sunt adiacenta instar focorum quorundã a dextris quodẽ epas a sinistris vero splẽ. Eorũ autem a parte superiori atque eus ipso septũ quod semper ipsum attollit et mouet: ac preter hec oĩa omẽtũ quod tegit immensas quãdã fieri in venterculo ciborum assumptorum alterationem opinaberis. Quomodo autem possint facile in sanguinẽ cõuerti nisi hec transmutatio preparas antecesserit. Quodẽsum siquidẽ et prius est quod nihil subito in cõtrariã vertitur qualitatẽ. Quod igitur panis fit sanguis quomodo autem et beta et faba vel alioque aliud quicquid nisi prius altera susceperit alterationẽ? Quod autem stercus in subtilibus intestinis subito fient: Quid enim in istis fortius existit ad alterationem quam ea que in venterculo sunt? Nullũ quid tunicarum multitudo: vel vicinorum viscerum iuxta positio vel more tempus vel natura quedam in intestinis caliditas: atque in nullo istorum itellia venterculũ superat. Erit igitur venterculũ quodẽ tota nocte panẽ sepe remanẽtẽ adhuc panẽ seruari volũt priores seruare quantitates: ubi vero semel incidit intestina statim fieri stercus. Si enim tantum tempus nequit alterare neque breue sufficiens erit: quod si istud sufficiens quomodo longi? non multo magis: an alteratur quidẽ in venterculo

culo alimentū: verū alterā recipit alterationē: et non illā q̄ ex natura est: vel ex trāsmutāte instrumēto an bāc quidē recipit: nō tñ animalis corpori cōuenientem. Hoc quidē adhuc est impossibilius: siquidē coctio nō aliquid est nisi alteratio ad cōuenientē animalis quod alitur qualitātē. Si igitur coctio hoc est et alimentū ostēsum est in ventriculo cōuenientē suscipere animali quod ab eo alit debet qualitātē. Ostēsum est etiā cōcoq̄ in ventriculo alimētū et sane ridiculus est Asclepiades q̄ neq̄ in ructibus nōt appare re vnq̄ coctoꝝ ciboꝝ qualitātē neq̄ i vomitib⁹ neq̄ in sectionibus. Hoc em̄ olere scilicet ipsos ventriculi corpus nō aliquid est nisi esse cōcoctos. Ille vō vsq̄ adeo desipit: q̄ cū audierit antiquos dicētes fieri in ventriculo ciboꝝ ad optimū trāsmutationē putat inquirēdū nō qd̄ fm̄ potētā sed potius qd̄ fm̄ gustū optimū sit tanq̄ pōmo pōmo siore. Sic em̄ cū ipso loqui oportet in ventriculo facto: vel melle mellitiori. Multo aut̄ stultior ac ridiculosior est Erasistratus vel nō intelligens quomodo ab antiquis dictum sit similem esse elixationi coctionem: vel ipse erga se ipsum sponte capciosus. Aut enim non esse assimilādaz elixationi coctionē: cum adeo leui caliditate fouetur quasi oporteat ventriculo etiam supponere aut nō possit aliter cibos alterare vel possit quidem alterare: sed non secundum calorem natuum humidum scilicet existentē qui propter hoc nō afflare: sed elixare dicitur. Oportuit aut̄ ipsum si volebat quidē de rebus ipsis contradicere tentare quidem maxime ac primū ostendere q̄ neq̄ ab initio ventriculus facit aliquid mutationem: neq̄ ab ipso cibi alteratur. Secundo aut̄ loco si hoc probare nō poterat q̄ ipsoꝝ alterationis animalis inuicilis est q̄ si neq̄ hoc infringere poterat illā que habetur de effectiuis qualitātib⁹ opinione redarguere atq̄ ostēdere eas que sunt mēbꝝ operatioes nō ppter factā ex calido et frigido et sicco atq̄ humido tēperaturā: s; ppter aliud quidpiam existere: vel si neq̄ hoc cauillari audebat salte q̄ neq̄ calor in his que a natura gubernantur maiorem habeat alijs qualitātibus efficaciam et si neq̄ hoc neq̄ aliud quidpiam ex prius dictis poterat demonstrare non debuit frustra de nominibus altercā do garrire: ac si nō clare Aristoteles: tñ multis alijs in locis: tum in quarto volumine libri qui de meteorologica inscribitur p̄nunciauerit quomodo coctio similis sit elixationi: et q̄ neq̄ primum neq̄ proprie facta sit nuncupatio. Verum, sicuti tam sepius diximus horum omnium est vnum p̄ncipiū de calido frigido: sicco atq̄ humido considerare: quemadmodum Aristoteles in secundo de generatione et corruptione demonstrans omnes que sunt in corporib⁹ trāsmutationes atq̄ alterationes ab his qualitātib⁹ fieri. Verum Erasistratus neq̄ his: neq̄ alicui alteri ex his que antea memorauimus cōtradicens ad nomen tantum se transiit elixationis. In coctione igitur et si omnia alia pretermisit: saltem hoc est conatus ostendere q̄ ea que sit in animalibus coctio differat ab elixatione. Quomodo autem cibis deglutatur: neq̄ eatenus dicit: quid enim inquit. Attractio quidem igitur ventriculi nulla apparet esse: at qui habet idem ventriculus duas tunicas habet omnino ad hunc finem factas beq̄ ambe pertendant vsq̄ ad os. Altera quidē interior talis vsq̄ permansuens qualis in ipso ventriculo. Altera vō in ea par

te que stomachus nominat̄ carnosior efficit̄. Quod igitur contrarias inuicē habeant filozū: siue fibrarū adfectiones tunice iste sensus ipse manifestat. Quod quē vō finē tales facie sint Erasistratus: neq̄ tenta uit dicere. Mos vō ita dicimus: interior quidē recta fila habet: a natura em̄ ppter attractionē facta est. Exterior vō transuersa vt secundū circulū circūplectatur cuiuscunq̄ est organi qd̄ mouetur corpori secundū filozū situs motus insunt. In ipsis primum musculis si libet sermone examina in q̄bus manifesta fila sunt: et motus ppter reuoluentia oculis subijciuntur. Post musculos aut̄ ad organa naturalia pcedet: et oia inueberis secundum fila mouent̄ atq̄ ob hāc causam singulis intestinis in altera tunica fila sunt rotunda. Solū em̄ circūplectuntur: nō aut̄ trahunt: ventriculus fila quidē recta habet ad attrahendum. Transuersa vō ad circūplectendū: sicuti. n. in musculis cū singula fila extenduntur et ad p̄ncipiū trahunt: motus sūt eadē ratione et in ventriculo. Transuersis igit̄ filis extētis minore fieri est necessarium eius q̄ ab ipsis cōprehēditur cavitatis latitudinē: rectis aut̄ filis attractis et in seipsa coactis fieri nō pōt quin longitudo cōtrahatur: atqui manifeste apparet cū aliquid deglutitur cōtrahi: et tantū gurgurgere quātū cōtrahitur stomachus: atq̄ vbi tam actu cōpleto degluttonis stomachus a tentione cessauerit manifeste deprehēditur guttur fieri deorsum. Interior em̄ ventriculi tunica q̄ fila recta habet et interiori stomachi parti subrenditur: et oris simul inferioribus etiā gutturis subēditur partib⁹. Quare nō cōtingit vt cū ipsa a ventriculo cōtrahitur: nō etiā simul guttur attrahatur. Quot aut̄ fila obrotunda q̄bus vtuntur ad circūplectendū tñ alie partes: tñ etiā ventriculus nō cōtrahant longitudinē: sed cōprimant: et angustent latitudinem: vel ab ipsis Erasistrati cōfessione licet accipere. Inquit em̄ ventriculū toto tēpore quo cōquoquit cibū illū circūplecti: vix si circūplectitur quidē nō aut̄ de longitudine ventriculi aufertur nō est motus circūplectentis p̄ncipiū trahere stomachū ad inferiora. Quod em̄ et ipse Erasistratus inquit hoc tantū ipsi accidit q̄ cū alie partes cōprimuntur inferiores attolluntur. Quot aut̄ hoc etiā euenire videat̄: si aquā in motu stomachi infunderis nullū ignorat. Est. n. accidēs ad eas consequēs q̄ p̄ os angustū ferunt materias. Aditū em̄ si pertrāscent ipsum būore aliquo nō attollat̄. Quare vbi partes superiores cōprimuntur inferiores at tolli cōmune etiā ē mortuis corporib⁹ p̄ q̄ aliqd̄ p̄meat atq̄ viuētib⁹ siue ea q̄ p̄meat circūplectant siue attrahant at longitudinē cōtrahi p̄ncipiū est habētū fila instrumētōꝝ recta vt aliqd̄ attrahāt. Ostēsum aut̄ est stomachū attrahi. Neq̄ em̄ guttur attraheret. Quare liquet ventriculū cibos p̄ stomachū attrahere. Adot quoz coꝝ q̄ in vomitu vsq̄ ad os effertur: oīno qd̄ de ipse eas stomachi partes q̄ ab his q̄ superius ferunt distēduntur distātes h; ex anteriorib⁹ aut̄ quācūq̄ sp̄ apprehēderit: hecicipiēs attollit̄. Et aut̄ q̄ retro est cōpressus derelinquit. Quare oīno similis est hec dispositio stomachi quātū ad hoc attineret: aliter in qua cibis deglutit̄: vix cū nō ad sit attractio tota in talib⁹ casibus lōgitudo seruat̄ equalis. Ideo facilius est deglutire q̄ vomere quā deglutio qd̄ sit ambag⁹ ventriculi tunicis operatū: interior quidē attrahēte. Exterior vō se cōprimēte et cōpellēte: vō

mitus aut altera tantū extrinseca. s. operāte perficit
nullo ad os attrahēte. Neq; em̄ sicuti appetitus vē
triculi ciborū antecedit assumptionē. Eodē modo et
in vomitibus aliquē oris partes sunt q̄ passionē ad
venientem cōcupiscant: verū ambe sunt ipsius ven
triculi cōtrarie dispositiones appetentis. s. atq; acce
ptantis vtilitāt sibi convenientia. Abominātis autē
atq; expellētis aliena. Quare deglutitio q̄dē in his
sufficiēter appetūt cibos vētriculo cōueniētes citissi
me sit illo manifeste attrahēte ac rapiēte anteq̄ den
tibus cōterantur: verū his q̄ medicinā aliquā deglu
re cogunt: vel q̄ cibū loco medicine assumūt molestā
est: ac difficulter eorū deglutitio perficit. Quare ma
nifestū est q̄ interior vētriculi tunica: q̄ recta fila h̄z
ad attrahēdū ex ore cibū facta est: atq; oīno in solis
deglutitionibus operatur: exterior h̄o tunica q̄ fila
habet trāsuersa ad hūc finē talis p̄stituta ut q̄ intra
ipsam sunt circūplectatur: atq; p̄pellat. Sed i romi
tibus nihilominus q̄ in deglutitionibus operat. Nō
autē dicim̄ manifestissimo p̄batur argumēto pisciū
quorūdā q̄ h̄iatule et Dentices appellant greci cba
nas et Synodontas vocāt: nominātur. Morū em̄ ven
triculus aliqñ in ore reperitur: quēadmodū Aristō
teles in historijs de animalib; scripsit: et causam ad
fūgit inq̄iēs hoc ipsis ex gulo sitate p̄tingere. Res
em̄ ita se habet in vehemētissimis appetitib; cūctis
animalibus vētricus ad superiora p̄currit unde
nonnulli hūc affectū manifeste sentiētes sibi extra re
pere vētriculū autē q̄busdā autē adhuc cū māducat
bus cū nō dū sufficiēter in ore cibi sunt elaborati in
utris ipsis manifeste diripiuntur. In q̄bus igit̄ ani
malibus natura gulosis existētibus os abūdāter
larū est et vētriculi situs vicinus: sicuti in h̄iatula et
Dentice nihil mirū qñ valde esurientia parū aliq̄
sial persequuntur. Si vbi iā prope sunt: vrapprehen
dāt recurrūt ad os p̄perante cupiditate vētricus
hoc autē fieri aliter est impossibile nisi vētriculo: veluti
manu quadā stomacho cibos ad se ipsum attrahē
te veluti rnos p̄ nimia cupiditate aliqñ simul cū ma
nu totū corpus p̄dicimus: ut celerius appositū cor
pus arripiam; sic et vētricus vna cū stomacho ve
luti manu quadā p̄nditur. Quare in q̄b; animali
bus tria hec in vñ cōueniūt et vehemēs alimēti de
sideriū: et stomacho paruos: ac laxitas oris abūdās
in his parū momētū extētionis vētriculū effert ad
os. Forte igit̄ homīni rerū naturalū cōtēplationis
studio de solo instrumētōrū structura indicū ope
rationis accipere sufficiebat: Neq; em̄ frustra natu
ra ex duab; tunicis cōtrario modo se habētib; cū
meatum fabricasset nisi vtraq; ipsarum differenter
operari debuisset. Sed quoniam omnia magis
q̄ nature opera noscere Erasistrati sectatores sunt
sufficiētes. Age iā ex viuētū sectione ipsius estēda
mus: quo modo vtraq; tunica eā quā dicim̄ perfici
t operationē. Si animal viuū accipias: Deinde nu
datis corporib; stomacho adiacētib; sine ulla neruo
rū: aut arteriarū: aut venarū q̄ ibi sitē sunt sectione ve
lis a gula incipēs rectis sectōib; tunicā diuidere ex
teriorē q̄ fila h̄z trāsuersa. Deinde animalī cibū affe
re videbis ipsū deglutire q̄uis circūplectendi cibū
operatio interi rit. Si autē rursus in altero animalī
tunicā secueris interiorē: sectione trāsuersa videbis
et istud deglutire nō tñ tunica interiorē operāte. An
liquet q̄ per alterā ipsarū tantūmodo possiblis est

deglutitio: verū deterius q̄ p vtraq; nā p̄ter alia q̄
insunt in dicta sectione hoc vñ est q̄ in deglutitio do
stomach; spiritu replet q̄ vna cū cibis deglutitur q̄
exteriorē q̄dē tunica se cōp̄rimēte faculter vna cū ci
bis in vētriculū impellit. Sed cū sola interior ope
ratur ipedimēto est motui ciborū ad inferiora dū ip
sam extēdit atq; officit operatōi. Sz neq; borū aliq̄d
dicit Erasistrat; neq; q̄ obliquus stomachi sit; ma
nifeste redarguit dogma opinatiū a sola q̄ desup sit
p̄ctione cibos directos vsq; ad vētriculū quūz de
glutunt accedere. Hoc vñ bene dixit q̄ multa ani
malia q̄ longū collū habēt eo incuruato deglutiant:
q̄d videlicet sensui manifestū nō quō deglutim; estē
dit: sz quō nō deglutim;. Nō em̄ nō p̄ solā desup p̄
sectionē ex hoc fit manifestū nō tñ sine vētriculo ci
bos attrahēte siue ipsos stomacho perducere iā cla
rū sit: verū cū nos rationes oēs q̄ ex structura instru
mētōrū habentur dixerimus ac preterea ex alijs ac
cidentibus que et anteq̄ stomachus videtur et quō
nudatus est: quēadmodū ārea dixim; accipiūt suffi
cienter ostēdissem; q̄ vñ interior tunica facta sit ad
attrahēdū exterior h̄o ad expellēdū. Proposueram;
q̄d virtutē retentiā in vnoq; esse insto demonstrare:
sicuti i p̄iore sermōe et attractiū: et alteratiū: verus
a sermonis cōsecutione duci quatuor esse in vētri
culo potentias demonstrauim;. Attractiuam quidē
in deglutiendo. Retentiā in cōcoquendo. Expulsi
uam vero in euomēdo et cibos cōcoctos ad tenue in
testinū trāsmittēdo: ipsam vero coctionem quādam
esse alterationem. Quare neq; amplius de splene du
bitabim; si attrahit quod sibi cōuenit. Excernit au
tem alienū alterat autē et retinet quēcūq; ad se trabe
re natura apta est. Neq; similiter de epate: vel vena:
vel arteria: vel corde: vel aliqua alia corporis parte
ambigem;. Necessarie si quidē sunt demonstrare qua
tuor iste virtutes vniciq; mēbro q̄ nutriti debet
inest: ac p̄pterea has diximus esse nutritionis mi
nistras. Sicuti em̄ hoīm excremētum suauissimū ca
nibus est. Sic et epatis superfluitatū. Altera quidē
spleni. Altera h̄o vesice bilis receptaculo. Alia vero
renibus est familiaris. Neq; mēū nūc p̄positum est
de eorū generatione aliquid dicere post Hippo
cratē: Platonē: Aristotē: Dioclē: Praxagorā: Pbi
lotimūq;. Neq; em̄ de ipsis potētis aliquid dixisse
mus: si qui nos antecesserūt: exquisitū atq; elabora
tū de ipsis sermōē habuissent. Sed qm̄ antiqui q̄
recte de ipsis scripserunt non multū in hac assertio
ne laborarūt cū neq; aliquos adeo impudentes so
phistas qui manifeste apparentibus cōtradicare au
derent fore suspicarentur iuniores autē partim qui
dem ab eiu smodi sophismatibus victi manus dede
runt: partim vero cōradicare aggressi plurimum vñ
sunt ab antiquorū facultate deficere propterea quē
admodum si nunc aliquis ex illis ipsi superesset ut
equidem opinor pulcherrimi in arte dogma
tis euerfores dimicaret. Eadem et ip̄e ratione sermo
nes istos tentauī componere. Neq; me latet q̄ vel
nihil vel minimum aliquid efficiam. Multa enim
reperio ab antiquis perfecte demonstrata que tamē
multi etate nostra propter imperitiā non intelligūt.
Sed neq; intelligere satagūt propter inertia. Neq;
etiam si cuiq; cognita sunt istam examinationem
habuerūt. Quorū em̄ quicūq; melius alijs q̄cūq; sit
intellectus statim et natura et sue doctrine rudimētis

multū alios excedere: vbi vero ad adulescentiā peruenit veluti curioso quodā veritatis amore raptus: ac si numine aliquo foret afflatus: neq; diē neq; noctem intermittere properādo ac summa intēctione disciplinā earū rerū appetēdo que sunt ab illustribus auctoribus veterib; tradite. vbi vero illas prodidit: tūc iudiciū adhibere atq; examē diuturnū: & quēdā sibi inuicē cōsentiant: que ve discordent diligētius cōsiderare. Atq; ita hec quidē eligere. Illa vero repudiare: Si quis vero tali natura peditus fuerit: huic spero meos sermones nō parū conducturos verū bī omniū no paucissimū erūt ceteris vero mea scripta erūt superuacua veluti si quis narret asino fabellā. Excludendus igitur tā est sermo noster ob illos qui cupiūt veritatē & que dicenda supersunt adiungenda. Quēdā modū em̄ ventriculus quidē manifeste trahit atq; arripit cibos in his qui vehementer famescūt anteq; in ore exquisitē sterētur abhorret: atq; repudiat in fastidiētib; & illis q; coacti comedūt. sic & vniūq; aliorū instrumentorū ambās habet potentias alterā quidē propriā attractiua. Alterā vero alienorū expulsiua. Atq; ideo si instrumentū aliquod ex vna tunica fuerit cōstitutū sicuti vtraq; vesica & vulue & vene duorū generū sila in se habet recta. si atq; trāuersa & quidē tertiu aliud filorū obliquoꝝ genus est qd longe euasit multitudinē a duob; antedictis. Inuenitur autē hoc tertiu gen; in his que ex duabus tunicis cōsistunt instrumentis. Nā in altera tantū vna cū rectis silis cōmiseretur. At in alijs que ex vna tunica cōstant duobus alijs filozū cōpositione intermiscetur adiutnant autē huius figure sila aliqua videlicet non parū eius virtutis que rectēina nominatur operationem. Oportet em̄ in hoc tēpore oīno astringantur: circa illa que insunt extendant: ventriculus quidē in tēpore coctionis: vulue vero in toto tēpore cōceptiōis. Propterea igitur vene tunica cū vna sit ex multis silis facta est & ex duabus arterie tunicis extrinseca q; dem constat ex rotundis. Interioꝝ vero plurimū ex rectis: ex quibusdā vero paucis obliquis intermixtis vnde vene sūm filorū cōpositione vuluis atq; vesicis assimilatur q; crassitudine superentur. Arterie vero ventriculo. Sola autē ex omnibus instrumentis in testina ex duabus simul tunicis cōstituūt & ambabus sila trāuersa cōtinētib; q; autem meli; fuerit singulis alijs & talia ēē sūm naturā qualia etiā nūc sunt & intestinis ex duabus cōstare tunicis eius est tractationis que de utilitate partiu inscribitur considerare. Quare nō oportet huiusmodi sermones in presentia audire expectare sicuti neq; ppter quā causā de multitudine tunicarū ex quib; singula instrumenta componūt vtri illi q; de sectionib; scripserūt inuicē discordant nā & de his quoq; in libris de sectiōis discoridia sufficēter dictū est. Cur autē vniūq; instrumentū tale factū sit i libris de utilitate partiu explanabit. Nūc vero de neutro istorū dicere institui. Sed solas potēcias naturales quoz inesse vnicuiq; instrumentō demonstrare. Ad hoc igitē reuertētes & ea que antea dixim; rememoremur & tā toto sermone summā i ponam; illō qd deficit adijciētes. Qm̄ em̄ vniūq; aīalis particulā cōueniēs sibi ipsi sūm q̄litate hūoz attrahere ē demonstratū & p̄ia fere bec ē nāliū potētiā. Illō deiceps ē itelligēdū qd nō p̄ia; excernit id qd attrahit: vel vniuersus vel aliquā ei; superfluitatē q; p̄ia; muret dispositionē vel ipsius instrumentū vel plu;

rima eoz qm̄ ipso cōtinētur vētriculus igitē cū cibis sufficēter fuerit implet; & quod optimū ex ipsis est i suas tunicas exugēdo imposuerit tūc reliquū quod superest veluti quoddā pondus alienū excernit. Hec sic autē qm̄ singulū quod attraxerint vel multitudine extendens vel qualitate mordēs molcstū esse cepit eodē autem modo & vulue. Nam & he quoq; cū ferre non possunt dum nimis extendūt id quod infestat deponere properāt vel mordente qualitate eozū q; in ipsas effundunt humozū stimulat hoc agūt. Hōrum autem que diximus vtrūq; fit quidē aliquādo violenter & tunc abortiunt sit autem & magna ex pte sūm modum nature cōuenientē quod non aborti sed edere in lucem & parere dicitur. Ex medicinis igitur abortum facientib; vel quibusdā alijs passionib; que fetum intermunt: vel aliquā ex eius tunicis disrumpunt sunt abortus. Sic autē & vulue cum ex nimia distentione male se habuerint. Ad fetum autē motus vehementiores naturales partus consequuntur quod etiā recte ab Hippocrate dicitur p̄munit autem omnibus istis dispositionibus dolor existit: & huius causa triplex est vel tumor superfluus: vel grauitas vel morfus. Tumor quidem quando non amplius ferre possunt extensionem: grauitas autē quū id qd cōtinetur ipsarū robur exuperat. Abort; vero quando vbi prius he que in membranis cōtinebant humiditates illis disrumpis in vuluas ipsas effunduntur. Aut ipse fetus corruptus fuerit. Nam putrefactus: atq; in quosdam noxios liquores dissolutus vuluarum tunicam sic morderac stimulat. In omnibus igitur instrumentis singula nature opera eandem seruat proportionem & quidē passiones: atq; egritudines fieri videntur. Nonnullē qdē adeo manifeste vt nulla egeat demonstratiōe. Nonnullē vō minus manifeste non tamen oīno ab his qui mentem adhibere velint ignorate: vētriculi autē morfus ideo sunt euidentē qm̄ plurim; huius sensus inest. Aliē quoq; passioēs & que nausē faciūt: & q; cordis morfus nominātur virtutē excretiua atq; alienorū expulsiua manifestissime ostendunt. Sic & in vliis & vesica illa q; vrine est susceptaculū. Manifeste em̄ & ipsa videt eousq; vrinā suscipere atq; colligere donec ab eius multitudine tūc extēdit q; pte dolore pferre nō pōt qd etiā ei accidit quū ab aliqua q̄litate molestat. Siquidē vnaqueq; supfluitas quū diut; in corpore cōmorat putrefacta: quidē minoris Alia vō tēpore longior: atq; hoc modo mordax acuta & infesta cōtinētib; reddit. Nō tū eodē mō & in vesica q; epas ti adiacet res se bz: vñ manifestū sit: q; neruos minime participat: verū & in hoc quoq; opz hominis rerum naturaliu studiorū id qd pporzionale est adinuenire. Nā si ipsam propriū ad se trahere humorē est demonstratū: ita q; sepi; plena apparet: nō lōgo post tēpore eundē excernere est necessariū: vel s. multitudine aggrauate: vel q̄litate ad mordacitatē & acritudine trāsmutata: vñ excernēdi nascit appetit; neq; ei cibi qdē p̄stinā pmutat q̄litate ita celerit vt cū i te nūa iciderit testina steret; nāt. Bilis autē n̄ mltima gis vt vria qm̄ extra reas ceciderit suā pmutat q̄litate celerit alterate: ac putrefacta: qdē si in vliis atq; vētriculo: & intestinis: & adhuc in vesica q; vrinarū est susceptaculum manifeste videntur: distentio quēdam et grauitas vnumquodq; excitans instrumentū ad xpulsionem nihil difficile. Hoc idem in ves

fica bilis receptaculo considerare: atque in omnibus alijs pariter instrumentis ex quorum numero videlicet arteriis existit: et venis: neque etiam quod per eundem meatum attrahit simul fiat: et expulsio in varijs repositibus difficile admodum est reperire. Si quidem et ventriculi meatus superior non solum cibos et potus ad ipsum perducit: sed etiam in vomitibus contrarium ministerium manifeste videtur ex bere: sic et vesice: epari adiacentis collum cum vniu sit simul vesica per se ipsum compleretur: et euacuat. Eodem modo et vularum stomachus idem est et seminis introeuntis: et fetus meatus: sed et hic rursus virtus expulsiua euadens est: non tamen eque attractiua multis est manifesta. Ceterum Hippocrates dum vult imbecillis collum dñat: non enim inquit potest eius stomachus intro semen attrahere. Erasistratus autem atque Asclepiades ad tantam veniunt sapientiam quod non solum ventriculum et vulas tali virtute defraudant: sed et eam que adiacet epari vesicam atque vna renes. Atqui neque alteram causam possibile est afferre: quomodo vel vrina: vel bilis fecernatur: quemadmodum in primo libro demonstrauimus. Et vult igitur atque ventriculum ac vesicam epari adiacentem cum per vnu: atque eundem meatum qui stomachus nominatur: attractione et expulsionem facere inuenerimus non amplius admiremur. Si etiam per venas natura sepe in ventriculum exercit superfluitates: sed magis etiam de hoc non oportet admirari si per quas venas ex ventriculo ad epar attractione facta est: rursus ad ipsum ab epare in diuturnis medijs aliquod alimentum attrahi potest. Par si quidem est istis non credere: sicut etiam non putare quod medicine expurgantes ex toto corpore per eadem ora proprios humores attrahant per que prius facta fuit alimentum distributio. Sed alia quidem distributio: alia vero expurgatio ora perquirere verum si vnu et idem os diuersis potestis que ad contraria trahit in differentibus repositibus subministrat prius quidem illi potestis que in epare existit in repositore aut purgatio potestis medicine quid mirum fuerit si etiam vene que inter epar atque ventriculum sunt collocate duplicem usum habeant et ministerium adeo ut cum in his fuerit alimentum abundantia per eas quas diximus venas feratur ad epar: ubi vero vacuitas fuerit et alimentum penuria per easdem rursus ex epare trahatur. Quod liber et ex quolibet tractare et tradere: vnicuique atque omni vniu esse consuetudinem et conspitationem: quemadmodum diuinitissimus inquit Hippocrates. Attrahit igitur quod fortius est. Quod autem imbecillius euacuatur. At fortius aut imbecillius alterum altero membrum sit vel simpliciter quod natura atque communiter omnibus inest: vel peculiariter huic alicui: et natura quidem atque communiter omnibus hominibus simul atque animalibus cor quod epare. Epar vero intestinis atque ventriculo: arterie autem venis attrahunt etiam quod vtile est ad seipsas: et quod tale non existit ex cernunt utpote robustiores: in vnoquoque aut nostrum peculiariter in hoc quidem repositore epar fortius est ad attrahendum in alio vero ventriculo: non cum plurimum in ventriculo alimentum continetur multum vero appetit epar et indiget oino fortius attractio a viscere sit contra ubi epar plenum est atque distensum: ventriculus autem appetit et vacuus est vis attractionis ad ipsum transferretur: sicut enim inter manus cibos habentes inuicem diripimus et si quidem similiter indigentes fuerimus illum qui fuerit robustior verisimile est fore superiorē. Si vero plenus atque ob id negligenter retinens supuacua vel alteri tradere concupiscit. Qui vero fuerit imbecillior plurimum

appetat nihil obstat quin iste recipiat: sic et ventriculus facile rapit ab epare quoniam ipse quidem sufficienter appetit alimentum cuius fuerit in viscere abundantia et hec causa est ob quam sepe animal non famescit copia scilicet eius quod est in epare alimentum: nam ubi ventriculus melior ac promptior escam habuerit: nihil indiget exterioribus. Si quando autem alimentum quidem egerit hoc vero defuerit tunc superfluitatibus adimplet. Sunt autem hec quidem humores prauis biliosiores pituitosiores et serosiores quos solos epar a se attrahi permittit cum scilicet ipsum alimentum inopia laborauerit: quemadmodum igitur sepe corporis partes inuicem attrahunt alimentum. Sic et inuicem reponunt superfluitates et sicut in attrahendo superior existit que fortior ita et in reponendo ad alteram atque hec est earum que fluctantes nominantur. Occasio siquidem partes singule naturam alioque robur habent quo superfluum a se repellit. Quoniam igitur ex ipsis aliqua ob quamvis dispositione facta fuerit imbecillior: ex omnibus alijs ad ipsam consuevit superfluitates esse necessarii. Illa que fortior est reponit ad victiores atque hanc vnaqueque ad alias quodam imbecilliores deinde rursus hanc vnaqueque ad alias et hoc tam diu fit donec ex omnibus pulsa superfluitas in aliquam vnam imbecilliorum partem decubuerit: hinc enim non potest amplius defluere quam nulla ex his que fortiores sunt possit ab imbecilliori recipere neque illa que patitur a seipsa repellere. Sed de passionum quidem generatione atque curatione satis a nobis ostensum est: alibi ex quibus argumentum fumere licet eorum que recte a nobis in hoc sermone sunt demonstrata. Que vero in presentia ostendere proposuimus rursus repetamus quod nihil mirum sit venire aliquod ad intestina atque ventriculum ex epare alimentum per easdem venas per quas prius ex illis fuerat distributum: et multis qui subito atque omni ex parte fortia exercitia reliquerunt vel quibus membrum aliquod fuerit abscissum sit sanguinis plurimum per intestina certis perior dis euacuatio: sicut et quodam in loco inquit Hippocrates. In nullo quidem alio molesta: totum autem corpus celeriter expurgas ac multitudinem euacuans facto videlicet motu superfluitatum ad extra per easdem venas per quas prius fiebat alimentum distributio. Sepe autem in morbis: per easdem etiam venas natura totum animal expurgat non tamen hec est sanguinis euacuatio. Sed humoris instantis. Sic et in cholericis totum corpus per venas que ad intestina et ventrem pertingunt euacuatur arbitrari autem vnicum esse motum materierum hominis est: omnino ignorantis potentias naturales: tum alias tum etiam expulsiuam que contraria est attractiue ad contrarias: siquidem potentias motus sequi contrarios et materierum laciones est necessarium. Nam vnaqueque particula cum proprium sibi humorem attraxerit. Deinde retinuerit atque ex ipso frustum suscepit: quicquid superflui remanet abijcere properat et celeriter atque optime hoc facere potest secundum superfluitatis inclinationem. Quare ventriculus superfluitatem materiam inutilem vomitibus expurgat. Subsidentem vero profluuijs et nauseans animal fieri nihil aliud est nisi ventriculum appetere per vomitum euacuatur: tantum vero violentior atque vehementer vis habent repulsiua ut in morbo qui bilis nuncupatur quando inferior meatus fuerit interclusus sterens euacuatur. Atqui atque reponit intestinum atque ieiunum et saniores ventriculi et ac cibi

ac cibi meatu qui sopbag? noiatur pertraherit fieri non potest: ut talis aliqua superfluitas per os eiciatur. Quid igit mirum ex vltima cutis superficie usque ad intestinum: atque ventriculū trāsumptū aliquid peruenire. si cutis et hoc ipsum nos Hippo. docuit: non solum tantum: vel superfluitate: sed ipsum quoque alimentum ingens ex vltima superficie retro ad principium vni delatum fuerat aliqui trāsterrē quā minime motum inclinationes solent expulsiuā potentia gubernare ut que per, fila transtuerſa operatur: et celerrime a principio mouente ad appositos terminos referat. Quare neque extra rōne est neque impossibile insolita aliqui frigefactione pariter cuti vicinā repetere cōdēfatā simul quidē fieri imbecillē. Simul autem et pro pōdere magis quam pro parato alimento habere eā quam prius in ipsa dispersa māsērat siue aliqua molestia humiditates atque ideo ad ipsam eiciendā festinare. Simul autem motu ad exteriora intercluso, propter spissitudinē ad reliquū se cōuerrere. Atque hoc modo coactā ad adiacentē sibi particulam totā simul expellere superfluitatē: atque illā rursus ad sibi proximā: neque hoc fieri desinere donec trāsumptio ad interiores venarū extremitates terminauerit. Et ibi quidē motus celerriter finit. Qui vero ab intrinsecus irritantibus? sicuti et in purgantibus? medicinis et cholericis multo sunt fortiores. Tādū enim perseverat donec ea que est circa ora vasorum dispersa: que vicinū attrahit perdurauerit. Nec enim continuā partē euacuat. Illa autem altera que est post ipsam neque hoc cessat: donec ad vltimā superficiē pueniat: adeoque trāsdūnas partibus? que se ordine sequuntur altera alteri semper prima passio celerrime peruenit ad extremitatē. Sic igit se res habet in morbo qui bileos nominatur. Ipsum enim intestinum inflāmatū: neque pondus neque superfluitatū tolerat actimonia: quare ea excernere: atque longissime abijcere properat: sed cum ad inferiora trāsmittere prohibeat: quā illic vehementissimā fuerit inflāmatio ad partes proximiores supra facientū intestinozū expellit: atque hoc modo sibi contrarietate virtute expulsiua versus superius inclinationē faciente: usque ad os redeunt superfluitates. Sed hec quidē in libris de morborū rōnationibus plenius transigent. Quod autem ex quolibet ferat quolibet et transumat: atque quomodo vna sit cōspiratio atque cōfluentia sicuti dicebat Hippo. id mihi videor sufficēter ostēdē. Neque amplius quispiā nisi beberi foret ingenio: de hoc aliquo posset dubitare veluti quā ventris: vel intestina nutrant: et quonā modo ex vltima superficie interius perueniat. Et cum vnaqueque corporis pars quidē sibi conueniens et amicum trahendi habeat potestatem: et quod graue: et morosum excernēdi nihil minus videri debet motus cōtrarios in ipsis iugiter fieri: quod in corde et arterijs oibus. Et hoc: ac atque pulmone manifeste deprehendit. Siquidē in his oibus fere omni tēporis momēto cōtrarios simul fieri motus instrumentozū: et materiā lationes manifeste licet intueri. An igit in aspera quidē arteria minime dubitabis aerē quidē alternatim modo intus ad pulmōnē adducere modo extra: et in nariū meatibus? et toto ore sisti nihil tibi mirū videbis: neque preter opinionem: si qua pauloante spūs intro afferebat: eadē via nūc emittat. De venis autem que ex epate ad intestina ventriculūque perueniūt hesitabis atque admiraberis. Si per eadē venas alimentū ad epatē: atque ex eodem rursus ad ventriculū simul deferat: verū distinguere oportet

quid per verbū hoc simul intelligas. Si enim sūm idēz ipse: neque nos ita esse dicimus: sicuti in alio tēpe aerē inspiramus: et in alio rursus expiramus: sic et alimentum in alio quidē tēpore epatē ex ventriculo. et in alio autem ventriculū ex epate trahit: si autem quod in vno et eodē aiali vnū instrumētū cōtrarijs materiā lationibus subministrat vult tibi id verbū simul significare: et hoc est quod te perturbat inspirationē inspice atque expirationē: que et ipse oīno per eadē sūt instrumēta: sed modo mor? et materiā lationis. Pulmo siquidē et thorax: et arterie asperę ac leues: et cor: et os: et nares in minimis tēporū momētis: ipsaq; ad cōtrarios motus trāsmutatur: et materias trāsmutat. Que vero venę ab epate ad intestina ventriculūque perueniūt nō in adeo breuib? tēpis partibus? sed multis diebus semel aliqui motu cōtrario meuentur. Res siquidē ita se habent quodq; instrumētū primum ad seipsum attrahit alimentū totū ipsius depascēs humiditatē: donec sufficienter saturat. Et hanc sicuti antea ostendebamus in seipso reponit: postea vnū et assimilāt hoc est nutrit. Siquidē sufficienter antea determinatū est vniōnē aliud quodā esse diuersum a nutritione ipsam necessario precedentē: sicuti vniōnē antecedit appositio. Quēadmodū igit aiali bus ipsi terminus quidā est comedēdi implere ventriculū. Eodē modo vniūque particule terminus ē appositionis propria impleri humiditate. Quia igit vnaqueque particula nutriti appetit: sicuti ventriculū: et alimentū circūplectitur: atque ipsum instar ventriculi vniūqueque arte cōprehēdit ad quod necessario sequit cōcoqui cibos: veluti antea dictū est nō ad eū finē ventriculo cibos circūplectē: ut eos alijs mēbris aptos efficiat. Sic enim non nāle foret instrumētū: sed quodā aial potius rōne: atque intellectu predictū quod eligēdi melius haberet facultatē. Alterū ventriculū? ideo cibos arte cōplectit: quā vnūquodque corp? potētia habet attrahēdi: et proprijs sibi qualitatibus? perfructū: quēadmodū superius ostendebat. Et dēgit interim cibis alteras: et cū ventriculū? plenū fuerit: atque ipsozū humiditate saturat? quicquid superest loco pōderis habet. Stari igitur tanquam superfluum excernit: et inferius propellit ad alterū sui op? cōuertim. scilicet vniōnē. In hoc autem tēpore alimentū permeās intestinū totū per ea vasa que ad ipsum pertingūt: plurimū quidē ad venas rapitur: paucū vero ad arterias: quēadmodū paulo post sum? demonstraturi. In hoc autem rursus tēpe etiā intestinozū: vniūque sit appō. Tu vero mihi id diuidēs rōne oēm alimentū dispersionē in tres tēporū potēdes. In prima quidē intelligere manere in ventriculo alimentū: cōcoquūque et apponi ad eius satietatem: et ad epatē aliquid etiā ab ipso deferri: in scda autem pertrahere fire intestina: atque his ipsis: et etiā epatē apponi ad satietatē: aliquā vero parū eiusmodi alimentū partē per totū ferri corp?. In hoc autē id tēpe id quod in prima tēpe erat ventriculo appositū eadē vnū intellige. In tertia vero tēpis potēne nutriti quidē id ventriculū quū idā integre assimilauerit que prius sibi vnterat. fieri vero intestina: et epatē eozū: que erāt appositā vniōnē: totū autem corp? distribui alimentū et apponi. Si igit post hec statim aial alimentū assumplet in quo rursus tēpe ventriculū? cōcoquit et perfruct coquod suis vniūque optimū appositū alimentū intestina sibi integre assimila. ut: que vnterāt humorē. Et epatē: ac in vniūque corp? vniō fieri earū alimentū par

trū que fuerāt apposite. Quot si seculū? In tpe ventriculus cogatur permanere: ab his que sunt in lactibus: et epate venter attrahet alimētū. Neq; em̄ ex ipso epatis corpore: dico autē corpus epatis propriū ipsi carnē: et primū: et maxime posthanc autē: et vniūq; vasoz: que in ipso sunt. Illū em̄ q̄ tā in qualibet parte continetur humorem nō est verisimile abstrahi ab altera parte: p̄sertim quū tā vniō: vel assimilatio facta fuerit: Nō autē in cōcauitatib; venarū continetur illa pars abstrahit: que robustior est: atq; vna plus indiget. Sic igit et ventriculus in quo tpe indiget quidē ipso alimēto. Nunq; aut animal comedat in hoc ex venis rapit que in epate sunt. Quā vero et splenē per ea que ante dixim; demonstrauim; q̄cqd in epate est crassioris humoris attrahere: atq; elaborare: et ad meli; transmutare nībil neq; hic mirū videre debet etia ex splene lactes attrahere: et tenuē intestinū: atq; ipsum ventriculū. Eodē autē mō eructari in ventriculū superfluitates tpe alio: atq; ipsum splenē ex ventriculo: rursus in alio tpe aliqd p̄p̄t sibi attrahere alimēti: vt aut vlt̄ dicā: qd et antea dictū est. Nōlibet ex quolibet attrahere: et trāsmittre cōtingit differentib; tēporib; quū s̄t hoc accidat. Sicuti si imaginē multa aialia copiosum alimētū in: dī depositū habētia: et quātū libuerit assumētia. In quo em̄ tpe altera a pastu quiescūt: verisimile est altera pasci: et debēt hec quidē cessare: bechō incipere: et quedā simul depasci: tpe tōtū alterū ab altero sepius arripere. Si quidē vni inopia sit alimētū: alteri vero abūdantia: atq; ita nībil mirandū est ex vltima superficie: rursus intra aliquid reuertī: neq; per eadē vasa ex epate: et splene aliqd ad ventriculū referri: per que prius idē fuerat importatū. Siq; dē in arterijs: et in corde atq; thorace: pulmonēq; tale qd fieri manifeste deprehendit. His em̄ oib; mō se attollentib;: mō subsidentib; alternatim necessarium est: ex quib; pri; aliquid fuit attractum. Ad bectērū emitti: et hāc igit necessitatē nā p̄cognoscēs ad ora vasoz que in corde sunt mēbranas fecit adnatas: que materias retro ferri prohiberēt. Sed quō hoc fiat in libris de vtilitate particularū declarabitur. Vbi et alia sum; demonstratur: et hoc ipsum quod i possibile sit a deo exquisitē claudi vasoz ora q̄ nībil retrocedat. Ad arteriā quidē venosam: nā et hoc illis demonstrabit multo pl; q̄ per ora alia necessariū est: rursus redire retro. Nō autē ad presentia conducit q̄ nō cōtingat aliqd vas ex his que magnā hnt capacitātē cū se attollit nō attrahere ex oib; partibus sibi vicinis: vel exprimere rursus ad bectērū i se residet ex his que tā antea dicta sunt in presenti sermone sit manifestū: atq; ex illis preterea q̄ Erasistratus: et nos quoq; alibi de ea que est ad vacuū consecutione mōstrauim;: sed et alibi a nobis ostensum est q̄ vnicuiq; arterie vis inest a corde profluēs q̄z quā attollunt: ac subsident. Si igit hec inuicē cōiūgas et q̄ hic mor; in sit ipfis: et oē qd sic attollit ex partibus sibi vicinis ad se trahit nībil tibi mirū videbit arterias oēs quēcūq; ad cutē terminant attrahere aerē extrinsecū dū attollūtur. Quēcūq; hō s̄m aliqd habent ora ad venas aperta tenuissimū: ac vaporibus simillimū sanguinē qui in eisdē venis cōtinetur attrahere. Quēcūq; aut prope cor sunt ex ipso facere attractionē. Nā in ea que sit ad vacuū consecutione qd leuissimū est: ac tenuissimū primū est qd se-

quitur aut grauius et crassius. Tenuissimū autē inter oia que in corpore sunt. Primū quidē est spūs: scdō autē vapor. Et post hunc tertio quicquid sanguinis est exquisitē elaboratū atq; attenuatū. Hec igit ad seipsas trahēt vndequaq; arterie que quidē ad cutē contermināt aerē extrinsecū. Hic em̄ proximū spūs est: atq; inter oia alia leuissimū. Ex reliquis autē arterijs que quidē ex corde ascendit ad collū: et que in spina est: et tā quēcūq; alie bis proximē sūt ex ipso maxime corde attrahunt. Quēcūq; vero a corde: et a cute plus distant trahere bis necessariū est ex venis parte sanguinis leuiorē ita q̄ et oēs que ad ventriculū pertingunt arterie ab ea q̄ per spinā tendit deriuatē dū attollūtur faciūt attractionē tū a corde ipso tū etiā a venis ipsi adiacentibus: que plurime numero sunt: neq; em̄ ex intestinis: atq; ventriculo alimētū adeo crassum ac graue in seipsis habētibus possunt aliquid dignū effatu recipere: cū leuiorib; impleti anticipeauerint. Neq; em̄ si fistulā demiseris i vas aqua plenū: et arena: et ore ex hac aerē attraxeris arena ante aquā sequi poterit. Semper em̄ in ea que sit ad vacuū consecutione prius id sequitur qd leuius existit. Nō igit mirari opz si paucū oīno ex ventriculo quēcūq; exquisitē fuerit elaboratū puenit ad arterias cū leuioribus impleri anticipeauerint: verū illud scire opz q̄ duo sunt attractionis species altera quidē que sit cōsecutione ad vacuū: altera autē ex qualitatis affinitate. Alter em̄ aer in folles: aliter ferrū ab herculo lapide attrahitur: et q̄ ea q̄ de quē sit ad vacuū consecutione: prius quidē trahit id qd leuius: s̄m vero qualitatis affinitates sepi; si ita contigerit grauius: si fuerit natura proximius. Quare et ad arterias: et cor vt que concaua sunt instrumenta et se attollere possunt semper id qd leui; sequitur prius vt aiunt egent alimento ad ipsas tunicas que corpora sunt instrumentozū attrahitur id qd affine. Quodcūq; igit sanguinis in corū cauitate dū se attollunt recipitur hui; pars maxime affinis: atq; ad nutriendū idonea a tunicis ipfis vasozū attrahitur. Nō autē ex venis ad arterias transumatur aliquid preter alia que diximus etiam hoc sufficiens fuerit argumētū: si multas et magnas secūdo arterias velis per illas aial occidere venas eque atq; arterias exinanitas inuenies. Nō nunq; posset cōtingere nisi ora ipsaz inuicem essent ad aperta: sic etiā in corde ex dextro ventriculo ad sinistru attrahit id qd tenuissimū medio inter ipsos septo quēdā habēte foramina q̄ vsq; ad plurimū videre possumus veluti quasdā foueas que ex ore latiori in angustius procedūt: nō tñ extremos terminos possibile est intruēri. Tū pp paruitatē: tū qz mortuo tā aial frigefacta sunt oia: ac p̄desata: verū tñ rō et hic primū qd ex eo q̄ nībil frustra a nā fit: mota inuenit vas cordis ventriculozū ad apertiones: Neq; em̄ temere hec que ita in angustū terminantur foueae facte sunt: scdō etiā ex eo q̄ cum duo sunt ora in dextro cordis ventriculo. Alterū quidē multo maius per qd sanguis introducitur: alterū vero minus per quod deducit multo sit maius id per quod introducitur tanq; em̄ non totus sanguis quantū vena caua cordi tribuit: tñ ex illo rursus ad pulmonē emittatur maior ē trūcus qui a vena caua in ipsum innascitur cor ea que in pulmonē vena propagatur. Neq; em̄ illud est dicere q̄ aliquid sanguinis consumptum sit in cordis

nutritionem: altera siquidē vena est que in illud dispartita est: que neq; ex corde ipso habet generationē neq; sanguinis transumptionē. Si quid vero etiam absumitur non tamen tanto minor est vena illa que in pulmonē ducit. Altera que in cor innascitur quātum sit verisimile consumptum esse in ipsius cordis nutritionē: sed multo plus satis: quare manifestum est in sinistrū cordis ventriculū aliquid transumi: si quidē euz duo sint in ipso vasa multo minus existit id quod ex pulmone in ipsum spiritum introducit ea que enascitur magna arteria a qua omnes arterie corporis oriuntur tanq̃ ipsa non tantum spiritum ex pulmone recipiat: verumetiam ex dextro ventriculo sanguinem per eas quas diximus adaptationes: q̃ autem melius sit ut corporis partes nonnullę quidem ex puro sanguine nutrīantur. Nonnullę vero ex turbido et crasso: et neq; in hoc quicq̃ sit a natura neglectum eius que de vitilitate particularū in scribitur est tractationis. Quare nunc non oportet de istis differere: sed vbi ad memoriam reuocauerimus q̃ due sunt attractionis species eorum quides que per latos meatus dum attolluntur faciūt attractionem ob eam que aduent ad vacuum consecutio nem. Aliorum vero que ob qualitatis affinitatem dicendum: deinceps q̃ priora quidem etiam e longinquo possunt attrahere. Secunda vero ex vicinis tantummodo: nam si fistulam q̃ longissimam in aquam dimiseris per ipsam facile poteris ad os humorē attrahere: non tamen si a lapide berculco ferrum longē abdukeris vel a vasis fictilibus frumenta (nam et antea tale quoddam exemplū a nobis proponebatur) iam etiam fieri posset attractio. Hoc autem manifestissime discere posses in aque ductibus qui in ortis sunt. Ex his enim ad partes adiacentes: et loca omnia vicina humori aliquis distribuitur: verū ad longinqua non potest accedere atq; omnino coguntur multis aque ductibus paruis qui a magno secti sunt ad quālibet orti partem fluxum aque fabricas: et tanta efficiunt inter patuos aque ductus interualla quanta putant sufficere ad hoc ut que attrahunt sufficientem humiditatem accipiant ex utraq; parte influentem. Sic igitur se habent in animalibus corporibus plurimi meatus qui per omnia mēbra distributi aduehant sanguinem ad ipsa instar cutis dam in ortis aquationis et horum meatuum interualla statim ab initio fuisse mirabiliter a natura disposita: itaq; neq; minus sufficienter partibus medijs trahentibus sanguis admittitur: neq; vnq̃ ipse ob superflue humiditatis intempestiue influentis multitudines obstruuntur. Adnotus siquidē ipsa nutritionis talis existit continui sibi ipsi corporis quale vas simplex supponit Erasistratus partes q̃dem que in superficie prime existunt vicinis fruuntur alimento. Ex his autem sanguinem accipiunt contiuatim be q̃ deinceps sunt attractibiles: deinde ex illis alie rursus: atq; hoc nō desinit fieri donec ad singulas ipsius particulas nutriētis substantię qualitatis distribuatur. Quocumq; autem partes multo plus alterato egent humore a quo nutriantur his velut erarium quoddam natura preparauit videlicet ventres: vel scissuras: aut aliquid scissuris proportionale. Carnes omnem et que omnium viscerum sunt et que musculorum ex sanguine ipso nutrīuntur breuem alterationem accipientes. Omnia vero plurima

indigent media transmutatione: ut nutriantur et est qualis carnibus sanguis talis medulla ossibus in minoribus quidē et ventriculo carentibus in eorum scissuris dispersus. In maioribus vero et ventriculos habentibus in illis collectus. Quemadmodum enim in primo libro: a nobis ostensum est que quidem habent substantię similitudinem nec in vicem transmutari contingit. Que vero plurimum distant impossibile est ut in vicem assimulentur sine pluribus medijs transmutationibus tale quoddam est mucosum: illud quod cartilaginibus est circumfusum: et qui in ligamentis et neruis: atq; mēbris humor tenax inuenitur. Nam horum singula ex filis multis componuntur que partes sunt similes et vere similia elementa. In spacijs autem intermedijs familiarissimus ipsis humor dispargitur quem ex venis quidem ac sanguine id quod maxime conuenit eligentes attraxerunt: paulatim autem assimilāt et in sui substantiam conuertunt. Hec igitur omnia et inuicem concordant: et que antea nobis sunt demōstrata testificantur. Neq; opus sermonem facere longiorē: cum ex antedictis promptum sit vnicuiq; quemadmodum singula perficiantur inuenire scitatur bis qui se largiori vino replerint: quod baulū est celerrime distribuitur: et non multo post tempore fere mingitur totum. Nam et hic quoq; propter qualitatis affinitatem et humoris tenuitatem: vasorum q̃: atq; eorum que sunt in ipsis ora latitudinem nec non ob potentię attractiue robur velox distributio conficitur. Cum partes quidem vicine ventriculo collocate propter qualitatis affinitatem faciunt potius attractionem. Que vero deinceps sunt rapiant ab his: et ipse quoq; ad se ipsas: acturus que sequuntur ex istis transumant donec ad concauam venam peruentatur a qua renes id quod sibi conuenit rapiunt. Quare nihil mirandum est si propter qualitatis familiaritatem vinum aqua facilius transumatur. Ipsum autem vinum album: et purum propter tenuitatem prompte distribuitur: ac rursus quod nigrum est: ac turbidum in itinere retineatur: et propter crassitudinem retardetur. Essent autem hec et non parua testimonia illorum que prius diximus de arterijs: vbiq; enim quicquid sanguinis illis familiare est: ac tenue facilius altero quod non tale existit ipsis attrahentibus sequitur vaporem itaq; attrahunt et spiritum et tenuem sanguinem quando attolluntur arterie. Ex his autem que in ventriculo vel intestinis continentur humoribus vel nihil omnino vel paucissimum penitus rapiunt.

Finis Libri tertij de potentijs Naturalibus
bus Galeni: interprete Nicolao Leoniceno.

Galenus Pergament de pulsum vsu Thomae Lisi
sacro Anglo Interprete.

Adedi
cos pbi
lofopho
qz ees:
eundem
pulsus
respira
tionis
vsus tri
buisse.
Respi
ratio im
pedita
mortem
affer.
Hypo
phora.
Hypo
phora
solutio.

Arterie
qz collo
sunt: cor
cu cere
bro con
surgit.
Obie
ctio.
Qua ra
tione ex
pulsib
aliqd p
sagim?
Cor vs
scrum.
pnceps.

R espi
rationis
pulsus
eudē eē
vsus di
xerūt ve
teres.

Quid
pulsus
maior:
respira
tio mi
nor indi
cat.

Venam esse dicat

Quis pulsum vsus: eudēne q re spira
tionis: ceu fermetū medicis tū pbi
lofophis oib? ē vsus: an pter hūc
aliū? Neqz cū primus illis curaqz
examē est adhibēda fides. pferim
quū refragari huic sententiē: ex rebus euidentib? nō
pauce videant: iprimisqz qd nūc subijciā. Nā respi
rationē si cui adimes: ilico mortē afferes. At pulsu si
p multas particulas priues: nō magnopere ledēs.
Quippe si vel arterias q p inguina descēdūt ad cru
ra: vel q p alas ferūt ad man? laqueo cōplecti vē
lis: vniuersas qdē q in his artub? arterie habētur:
pulsu priuabis. nō em artub? ipfis: aut volūtariuz
mortū adimes: aut etiā sensus. Qd si spacio tēpōis nō
torpēt modo frīgētqz: ac pallida reddūtur: s; etiā ali
deināt: p cōmunitatē cōsensumqz magis bec ex pul
sum ipedimēto fortasse cōtingāt. At si nervos funi
culo religes: imortas psum isensibilesqz particulas
extēplo reddas. Debebāt igit r arterie: vbi similiter
neruis essent affecte: qd singulis mēbris ante cōm
lissent vtile: idēpsum prin? pstare desistere. Jā qd oī
um maxie est alienū: si ipsas q in collo sunt arterias:
vinculo exceperis: nullā euidentē norā animalī actule
ris. Tamen si cor cū cerebro pnceps. s. instrumētum
actionū vitaliū: cū pncipe animalī: bec cōtinuāt.
Si igit arteriarū: q tāti pferim sunt momētū: nora
nihil animalī incōmodat: multo min? aliarū quis il
li officiat. At hō si cū lese sunt: nihil tñ officit: con
stat arbitror: r cū valēres sunt: nihil eas cōferre. At
quō igit ex pulsu maxie p sagim? An inquit: Ad
nime qdē vt ex causis (id gen?) q plurimū momētū
habeāt: imo vt ex oportunitis signis. Ita nimirū: vt
si qz mortē ex incurtus vnguib? r ijs nigricātibz
cōiectet. Nā cū ea q vite ipi sunt vsui ex necessitate
qdā sequantur: tum vtiqz in eo quod vite vsum pre
stat oē piculū vertitur: qd hō necessario cōsequitur
id piculū ei? sit signū. Ac pnceps qdē vsus cor ē.
Ex quo nascunt pcedūtqz arterie: atqz etiā eudē cū
illo mortū custodiūt. Itaqz incōmoda motus eadem
sentitūt. Atqz ita nō exigue rei indices eē possunt. At
hō mōstratū est: nō idē esse rē magnā indicare: r rem
magnā posse. Unde nā igit tū medicis oib? tū pbi
lofophis in mētē venit: vt respirationi: r pulsui eun
dē vsus tribuerint: pferim illa nobis (vt videt) nes
cessaria: hoc vt apparet: vel oīno nullū: vel plane exi
guū cōferēte vsum? Mibi sane vidētur ita vtiqz vt
r maior eorū pars scribit: inde adeo eundē vtiqz
motus existimasse vsum: qd vterqz similes iisdem ex
causis mutatōes accipiat. Nā r q exercitant: r q in
balneo lauant: r q aliter quouis modo exaltant: eo
rū nō modo respirationē celeriorē frequentiorēqz: ac
maiorē cōtueri licet s; etiā pulsus pari modo muta
tos. Preterea q algent: aliter ve quolibet modo sunt
refrigerati: eorū sicut respirationi: ratio: tardior: ac
minor vifitur: ita r pulsus. Jā q vrentibus decubāt
febribus: vt maxie ijs: r celerrime: r densissime respi
rant: ita maxie velocissime r densissime arterie ijs pul
sant. Quod si ab immodica repletionē pulsus vsus
tur maiores: respirationes minores: neqz id quidez

scrupulum rationi inijciat. Quippe minore bi respi
ratum q pulsum idcirco habet: qd angustus trans
uerso eorū sepro superest locus. Eterū quanto mi
nozem: tāto hūc habent: r crebriorē: scilicet respira
ti paritate: assiduitatis eius ope pēntes. Quod
em aeris natura: tborace nequente se latissime ape
rit: ex minore: respiratu amittit: id densitate restituit
Ideoqz tantū dē minor simul r frequentior respira
tio potest: quātū maior simul atqz infrequentior. Vi
cimus aut hoc loco ratiozē pulsū cū q cōmestioni
succedit. Nā vtiqz cū eo qui cōmestione pcedit cō
parātes (quippe quo est frequentior) sed ad respira
tionis specie referentes. Jgit si respirationi: pari cum
pulsu modo: iisdē ex causis mutatur: nō tñ parē nos
ram cū perite: affert. Nā id quoqz prius est mōstratū
vitiqz dissidentia aduersaqz nōbilo minus ex equo in
uicē: colligas licet. Nempe tū ambos a natura: cū
dē vsus gratia datos: tū nō eiusdē. verū ita fieri nō
potest. Quā alterū eorū verū esse: nō ambo sit necessū
Itaqz inuestigandū nobis esse videtur: qua parte al
tera rationum claudicat: ipso respirationis vsu pro
noza nobis proposito. Quem vtiqz vbi de ea tra
ctauimus: duplicem esse: sicut Hippocrates existi
mauit: indicauimus. Alterū qui maior est: ipsum insiti
caloris custodiam: alterū qui minor: animalis spiri
tus nutritionē. At in horū vtroqz: ex attracto per na
res spiritu: accedere cerebro vilitatē dicimus. Quo
minus miruz est: cū extguū illi cōmodū ex corde sug
geratur: si singularibus venis vinculo exceptis: exi
guum quoqz sentiat incōmodum. Dicat hic fortasse
quispiā ne minimū quidē apparere incōmodū: qñ
per integrū diē spaciū (vt sepe experti sumus) ani
mal sine noxa perduret. Et sane recte dicet. Jā id cū
nos dubios haberet: eiusmodi quē dā experiundum
euentū excogitauimus. Prius aut ratiocinationē ip
sam vnde in ipsum veni: proponā. Quā mōstratū nō
bis in alijs est: eos ventriculos q in cerebro habent:
animalis spiritus q assidue nutiri postulet plenos
esse. Adōstratū quoqz nō minus est: spiritū hunc in
motu voluntario cōsumi: satius fore vsuz est: vt ani
mal cui vincit arterie essent: currere cogerem? Quā
igit diu probe currere vidim? dein languidiuz: po
tē acurrere nō posse: opere precii videbat causas re
quirere: ppter quā diu quidē cucurrit: perpetuo āt
nō potuit: nec rursus diutiniū cursum cōtinuare: sed
cū statim remittere a sumpto scilicet animalī spiri
tu. Sed r huius ipsius euentus causa videbat plex?
ille: q ab Herophilo reticularis est vocatus. In hoc
em colli arterie: quas Lariotas vocāt cū ad cerebrū
ascendūt: ante q durā eius mēbranā trāsierint mul
tifariā ab ipsa findūtur: multis ceu veribus sibi im
plexu inuicēqz: velut sretia retibus supposita intel
ligas: tū spaciū non exiguum quod cecebrū basis
dicitur: occupant. Eum potuissent in ipsum cerebrū
quo scilicet a principio tendebant: membranis eius
statim pertransitis: se inferere. Nunc igitur mīrificū
illum siue plexum: siue nexum textum ve appelles:
tā tuto loco a natura que nōbilo temere molitur: con
ditum esse: quod magnus aliquis vsus ab eo pzeffe
tur: insinuare est vsus. At quoniam r intestinozū
r que in testes se inferunt vasozum reuolutionem: tū
vt materie in his contentē perfecere concoquerentur:
tum vt secuturis functionibus abunde preparate
supereffent: factam contemplantur: nō alienum

Quis
pulsus
ratioz.

Duplex
respira
tionis
vsus.

Actu
culi cere
bri spiri
tus ani
malis
plenitū
Spirti
motu vo
luntario
cōsumit
Laroti
des.
Lerebi
basis.
Reticu
laris ple
xus for
ma r
tus.

Ad
gnū ali
quē reti
cularis
plexum
vsus in
sinuati:
ex eo q
taz tuto
loco ana
tura sit
positus

Reticu a ratione videbatur: hic quoq; tale quicquam com-
larj fla mentam esse nām: ac simul mām eam que in arterijs
tis vs? continetur (ea est sanguis calidus: et tenuis et balneus
sus) longo tēpore conficere simul animali qui in ce-
rebro est spiritus: copiosum alimentum preparare.

Dubi Proinde quis continuatio cū corde cerebro sit adē
tatiōis pta: tū satisfacere ei longo tēpore posse reticularem
de colli textū: potissimū si aīal quiescat. Leu aīal spū: i mo
arterijs tū voluntariū minime tū consumpto. Ac qd difficilī
viculo qd in colli arterijs accidit: id nullā etiā habere dubi
exceptj rationē apparet. Sit nec qd in reliquis oībus prin
cipiū git. Quarū qualibet vīculo excepta: nullam id in p
sens noxā particulē affert. Oportebat effi arbitroz h
quoq; estimari non esse simile: aut principiū ipsum
institi caloris pari: aut aliquod eorū que ab illo calo
rē accipiunt. Quippe id semper esse p̄calidum de
bet: ut quod ipsum tū ceteris pulsandū motum p̄e
stet: tū ipsa calefaciat bis satis ad salutem est: si vel

Eur ar exigui cōpotes sint caloris. P̄terea principiū ipm
terijs de i naturalē calore p̄tues: non ipsum modo refrige
uiciōis res: sed etiā vniuersa que ab eo p̄tues calorem cepe
liq; p̄t runt. Reliquoz nulli licet arterias vīculo constrin
b? adu gas: omne adimere calore possis: quando p̄ tunicas
mere ca ipsas nonnibū confluerit. Est em̄ iuxta Hippocr.
lorē ne/ iniam totū corpus sibi conspirabile atq; diffusibile
queas. Quare si non per arterias: at certe per alia: et potiss
Totum simū venas: p̄pter eū qui est de vna in alteram cō
corp? ec tīnuū transiit: in omne particulā deferretur caloris
spūb? aliquid. Omnia igitur alia cū rerū euidētia consen
re? per tium. Nec mirū videri p̄terea debet: si p̄ncipiū
uium. ipsum: vbi respiratione p̄tues plus q̄ cetera nore
contrabit. Quippe in cū curbitulis ijs quib? medij
ci vniūt flāma sicco extinguit: calor tū in aere inclu
so tū in ipso corpore diu manet. idq; nullius nutrit
menti opt. Simili modo in domibus ijs que igni ex
calsiūt calor sepe remanere cernit igni extincto. Mō
ergo est similis calor is qui cordi nālis est: ei qui ce
teris partibus. Eū id seruire semper sit op? bis fa
tis sit si non sint frigide. Intelles clarior quod di
citur: si cor aīalis nudaueris: tegumentū id qd ei ve
lut tunica circūdatū est (περικάρδιον greci vocat)
diuidens nulla alia pectoris parte violata. Ceterū
celerrime interit aīal si cor ipsum refrigeres: sin cali
dū serues nībil patit. Sane refrigerabis: si in frigi
do aere chirurgiā administrabis. p̄terea si frigidā
asperferis. Calidū diuissime suabis: si diuersis rō
nibus vteris. Ceterū si corde tā refrigerato: et p̄pter
ea aīali tā mortuo velis alterutro ventriculorū eius
adaperte: et p̄cipue sinistro: digitum in eum statim
mittere: magnum tibi calorem deprehendes: lōges
q̄ maiorem q̄ in alijs sit partibus: dummodo p̄ na
ture modo se habeat. Quippe par bunc caloris por
tio: ut cordi est minima: sic reliquis partibus est oī
no magna. Proinde vbi quod pro nature modo est
non seruatur: cordis quidem calor qui veluti flāma
est perit: reliquorum calor longo spatio durat. At ve
positio: ro illi: sola respiratio calorem tuetur. Alijs partibus
duplex eius custodia est: et pulsus qui veluti quedā
respiratio est: et q̄ ex abundantiore nature gratia ac
cedit quod a corde confluit. Duplici igit̄ commodi
tate particula queq; cor ipsum superat: quo min? no
tam ex caloris inopia celeriter contrahat. Siquidē
cum illi plurimo sit opus: ceteris exiguo: cūq; illi a

Corde calorem
sp̄ ferue
re opz.
Corde refrige
ratiōi
mal p̄t
calore
seruat
Experi
mentuz

Corde minima
caloris
positio:
reliq; q̄
tib? ma
gna.

nullo calor confluat sed alijs ab illo: vtiq; illud cele
riter a naturali statu recedit bec minime. Quod aīe
non solum per arterias: sed etiā per venas: et alia vni
uersa confluat a corde calor: qm̄ de hoc paucis p̄t?
facta mentio est: rursus idem resumendum demon
strandūq; nobis est: sed propositis p̄tuis euidētis
bus euentis: ex quibus id colligi concludiq; possit.
Ergo multis tum monarchis: tū gregarijs militib?
vbi singulari pugna decertassent sed et venatoribus
ita venas et arterias vulnerari contigit: ut necesse
medicis fuerit eas vīculo excipere. Qui omnes nō
longo interposito spatio: frigidiores sibi redditas
partes senserunt. Ac citius quidem quibus tū artes
rie: tum vene fuere deuincte: serius quibus arterie:
tantū: minime vero quibus sole vene. Ex quib? ma
nifestum est: per venas quoq; aliquem particulis ac
cedere calorem. Quāq; longe minorem: q̄ qui per
arterias transmittatur. Quin si quam corporis par
tem citra vllum vulnus arctissime deligare velis: ut
eo eaz liuidā frigidāq; effectū contēplabere. Qd pla
num est inde adeo euenire quod calor: qui per oēs
partes superne confluerat est p̄iuata. Ergo cū hoc
quoq; demonstratū tā sit: nībilq; tā aduersari videa
tur: quo minus vnus respirationis: et pulsum vsus
finisq; sit: facile promptūq; collectu arbitroz: calor
in quaq; parte custodiendi causa: pulsum esse condi
tum. Itaq; quod ex respiratione vni p̄statur cor
dit: id ex pulsu calori illi qui in toto est animali acce
dere. Eodem autē vtriusq; esse: et animalis spūs nutri
tionem. Verū arteriarū magis proprie: si quid eorū
meminimus: que dr reticulari textu p̄cedit? Nam
igitur in bis que de respirationis vsu tradidimus: i
mōstratū nobis est: natūū calore per immixtum spī
ritū refrigerari: eundēq; per emissum hunc purgari
humido scilicet excremento expulso: ambos vero ad
eius custodiam vtile aliquid conferre: patet arbitroz
et quod de pulsu dicendum erit. Nempe in diastole
siue sublatione arterie: substantiā quampiā attrahi.
In systole idest summittenda arteria quod ex humo
rum densione in toto aīali contractū: velut humida
superfluitas est id expelli. Quāq; non ignoro tum
Arbigenē: tū p̄iores eo nonnullos: dū contrahitur
arteria: impleri eā existimasse: dū dilatatū vacuari.
Quippe ad tractū: systoles motū esse aopositissimū
conectantes id tū ex ore tū naribus. Que sicut illi
aiunt: in trahendo spiritu contrahunt: in reddendo
dilatant: quēadmodū in egrotantibus fieri cernit.
Imo hō nec in bis: id alia vlla in parte vīsit: quā in
extremis et cartilagineis natiū partib?. Ac cernitur
quidē id aliqñ in bis qui celerrime currunt: aut als
laboriose exercitant: nec tñ vlla alia in parte nec sa
norū: nec laborantiū. At hō nālem statū quicq; is
sit in minime impeditis: p̄orsusq; sanis: potius q̄
in alijs apparere par est. Verū esto in oībus ita fiat
appareantq; tū nares: tū labia ijs qui spirituz reci
piunt contrahi: quemam ex bis quesite rei fides? Mō
est arterijs respondere portione nares: et labia di
cent: imo ipsa arteriaz ora bis potius respondere.
Arterijs autēz ipis eas que ab his ad cor spiritus
quasi vie pertinent. Itaq; si illas in spū reuocando:
ostendere contractas possunt: vtiq; aliquid ipis ex
plum cōtulerit. Sin minus: p̄ter q̄ quod nībil bis
confert: etiam contra se id afferunt. Nobis scilicet e
diuerso dicturis: quod tanq̄ fauces et pulmones: et

Pulsus
vsus

Corde spū
suū acre
spiratio
nū vsus
i p̄t b?
Duo ēe
i spīra
tione que
natiūo
caloritu
endo cō
ferant.
Duo itē
i p̄t b?
q̄ calor
custodie
cōducāt
genis d
arteria
opinio.

Pulsus
auctor
cor est.

Arteria
rum tra
ct? et ex
pulsus.

Ab arte
rijs i ve
nas ds
da ee in
sensiles
transitus
Experi
mentu.

potu cor
p intro
forasq
ee spira
bile qd
hipp. si
gnificet
arterias
a corde
pl? acci
peret
cur.
Erasistr.
testimif
opinio.

pectus vniuersum: in recipiendo spiritu dilatantur
Et idē arterias: quo tēpore trahunt dilatari oportet.
nō quo spūm reddunt. Quin quies illa que contrahit
eaz succedit: cū multo maior sit: ea q dilatatio
nē sequit: sicuti que receptū spūs precedit: ea que il
li superuenit: indicat in eo quoq̄ responsum quēdā
esse pulsihus cū respiratione. Eiusmodi est istis
spūs res est inspiratio: eiusmodi arterijs est dilata
tio. Et cuiusmodi est illis spūs emissio: eiusmodi arte
rijs est actio. Huius aut duplicis: et compositi arte
riaz motus: quē nunc pulsum appellamus: auctor
origo est cor. Sicuti tū a nobis: tū alijs ante nos
q plurimis est proditū. Nō tū ad eū modū quo era
stratus existimauit: sed sicut Herophil? et Hippo.
fermeq̄ pborū et medicorū veterū probatissimi qui
q̄. Nā si in ipso cordis corpore: vis illa vnde cōtra
bitur ac dilatat: in oēs arterias per tunicas earum
influens: sic eas cogit aperitq̄ quēadmodū ipsum
cor: vtiq̄ sicut illud cū dilatat: ea que osculis suis
appropinquant trahit: cū contrahit expellit. Sic et
arterie cū se aperiūt: ad se vndiq̄ trahūt: cū contra
buntur: in oēm partē expellunt. Quid autē sibi hoc
velit: qd vndiq̄ et in omnē partē dicit: ad huc clari
faciā. Numerosi in arterijs meatus partim veluti
spiramenta in eaz sunt tunicis partim osculorum
specie in intestina: et venterculi: et externā hanc cutis
finiunt. Quin et cū continuatū sibi: tū cōrāt ma
ximis scz meatibus: vel potius vniuersis suis capa
citatibus sunt. Venis hō non perinde magnis. Sz
ijs quoz cōis de vna in alterā transitus sensum no
strū effugiunt. Unde si ipis: ceu paz constantib? me
rito fidē abrogas: per alia certe que veterib? sunt p
dita eos esse credas. Neq̄ i postremis ex hac rei cui
dennā. Si quis nāq̄ accepto aīali quouis ex ijs q
bus ample aperteq̄ arterie sunt: veluti bene: sue: aī
no: equo: oue: vīro: simia: pardale: beste ipso vel silui
aliquo: magnas multasq̄ illi arterias vulneret: vni
uersum aīalis sanguinē per eas exhauret. Hui? rei
periculū subinde fecimus: et cū semp vacuatas cum
arterijs venas deprehendissemus: veram esse sniam
de cōibus arteriaz et venaz osculis: et cōi de vnā i al
terā p ea transitu nobis persuasimus. Quippe per
bos transitus arterie dilatate ex venis trahūt: cōtra
cte contra i eas regerūt. Sicuti nimir p ora que i
cutē finiunt: quicqd halituosum humidumve excre
mentū habent id excernūt. Recipiūt aut ex circūda
to nobis aere: nō exigua in se portionē. Atq̄ idest q
Hippo. foras introq̄ spirabile torū corp? dicit. Pa
ri modo ex ventre: et intestinis: tū attrahūt: tū rursus
expellunt. Et idē et per tenues meatus: quos veluti
spiramenta p totas habent tunicas: ex circūpositis
spacijs vicissim trahunt atq̄ expellunt. At cor de hō
ipso accipiunt quidem plus: sed reddunt min? Lā
in his mēbris est: que in earū superna nascūtur
parte. De quibus qm Erasistrato disputatū abun
de est: frustra nunc a nobis de iisdem agatur. Verū
de est: frustra cum contrahuntur: nihil prorsus ex ar
terijs in cor recipitur: nisi per eas que sunt i pulmo
ne. quod sane ita nō est. Euz fortassis etiā pro ipis
nature modulis se habente animal: exiguum aliqd
recipiatur. Quippe non adeo mihi ad vnguē osma
gne arterie videntur obstruere: vt nihil ex ea reddat.
Alioqui si sic tum obstruant: certe violenta quaptaz
occasione animal vrgente necessario id fieri: verissim

mū mihi videtur. Hoc vero et per alia a nobis pro
dita est demonstratum. Nec magnus eius alioqui
vsus ad propositam est disputationem. Siquidem
si arterie cordi aliquid impertiunt: sic vtiq̄ ex omni
parte tum trahant: tum rursus remittant. Sin secus
ex omni certe parte trahent: transmittent autem in
omnem partem preterq̄ cor. Ac mihi sane melior vi
detur hec sententia: q Erasistrati sunt hypothese.
Cum nec conspitrabile sibi esse: nec cōfluxibile corp?
possit: nisi arterie: tum ex omni parte trahant: tum i
omnem transmittant. Preterea actionis earum utili
tas hac magis ratione ad tatum animal pertingat.
Quippe cum eo pacto quolibet particula tum resti
gerat: tum vero purgat ipsas arteriarū varijs mo
tibus vsa possit. Que vt Erasistratus est opinatus:
canalium anima carentium: non instrumentorū vi
ta proditorum: vsus aīalibus prestet. Nos vero ali
bi integro volumine multifariam indicauimus san
guinem in arterijs etiaz recte se habente animali cō
tineri. Quod si est: illud cuius pateat: quod non ex
eo quod spiritu qui a corde mittitur implentur: vt
Erasistratus putauit idcirco dilatantur: potius q
ex eo quod dilatantur implentur. Quippe si sangui
ne essent vacue: fieri fortasse posset vt exiguo tempo
re quod a corde confluit: ad fines earuz perueniret.
Sanguinem vero in se habentibus fieri omnino ne
quit: vt mor? celeritas cum ea dilatactione cōsentiat:
que ex ijs a corde implendis proueniat. Neq̄ est eo
q implentur: idcirco dilatantur: verum ex eo q dila
tantur: idcirco implentur. Atq̄ hoc quidem et sepe:
et passim tum a nobis ipsis: tum eorum qui nos pre
cesserunt plurimis ante est demonstratum arterias
ita vt cor ad se ipsas mouere vicissim se attolentes
summittentesq̄. Idq̄ eadem qua ipis vi. Quā scilicet
et a corde ortam: per tunicas earum transmitti di
ximus. Aptius vero mihi dubitare videntur: qui il
lum querunt diastolene: an systole: an vtraq̄ arteria
rum actio sit? censenda. Non secus arbitror q de
respirationis partibus merito a prioribus est que
sitū: vtrū ne attractio ipsa spirit? an eius redditio
an vtraq̄ actio sit existimanda. Verum de illis alibi
dicta sunt: que verissimilia videbantur. De pulsum
vero motu nunc querendum. Ergo si vti dictum est:
eiusdē vsus causae: respiratio et pulsus animalibus
essent dacti: atq̄ ab iisdem facultatibus manarent: etiam
vitiq̄ facile esset ex respirationis similitudine: etiam
de pulsu coniecturam facere. At qm pulsum vita
lis vis: que a corde manat effectrix est: respirationis
(vt indicauimus) aīalis: que prodit a cerebro: vtiq̄
nihil ex ijsque de illa sunt inuenta ad proposita no
bis cōducit. Itā ex eo quoq̄ difficultas quēdā ad in
uentionē orit: qd post mortem: nō perinde vt venas:
sic etiā arterias in se recidere videm? Ille simul va
cue sanguine sunt prorsus in se ipsas fidit: ita vt su
perna eaz tunice pars cū inferna cōmittat. Arterie
semper dissidentibus cernunt partibus. Quod scilicet
cet propter alteram earum tunicā: que dura est cue
nit. Quāq̄ sunt qui hoc ipsum ideo euenire post
mortem dicant: quod frigore tum rigeant: non quod
natura tales sint. Alij cum in aquam calidam conse
cissent: ac mox ita dissidentes conspersissent: sic eas se
habere etiam priusq̄ animal moreretur sibi persua
serunt. Quippe in priorem habitum frigiditate laz
discussa fuisse reuerfuras. Si scilicet ex hac nouū ba

Erasistr.
arterijs
opinio.

Arteria
nū actio
nis du
bitatio

Vis vs
talit a
corde.
manās
pulsū ef
ficat.
Aīalisa
cerebro
respirat
tio.
Vene et
arterie
habit? i
mortuo
aīali.
Nō ar
terie cer
nantur.

bitum contraxissent. Itaq; cū prorsus perdifficilis
Uterq; bec sit questio: quibus coniectans rationibus utrū/
mor? ar q; morū arteriarū actionē putē iā subiiciā. Qd̄ dīa
 teriarū strole sub virū robore magna sit: sicuti ediuerso sub
 actio est imbecillis viribus parua: manifeste cernit. Atq; opor
Dia tebat si quēadmodū quidē autumat contractio ipa
stole arterie sit actio: dilatatio vero tunicarū ipsius in na
 turalē partū distantia spontaneus reditus primū
 f diuer/
 so nāe
 babitu. deinde magnitudinem nihilo magis robustarum q̄
 infirmarum virium opus esse. Quorum utrūq; fal
 sum est. Acceditq; quo id coniciam: aliud non pat
 uum: quod maximi altissimiq; pulsus ijs affectib;
 qui commodissime per crīsim finientur sunt. Quan
 uis hoc tempore vires esse imbecillas ne infanus q̄
 dem dixerit. Nam si commode aliquid per crīsim vi
 ribus imbecillis finitur: utiq; incommode id fiat ijs
 dem robustis. Quod si est: mortem ipsam roboris vi
 rium opus esse dicemus: quo quid dici magis ridi
 culum potest? Quinetiā quod ictus vebemētia alijs
 pulsib; maior sit: alijs minor: inēdi ac remitti actio
 nem eorum testatur. Qd̄ si tanq; spiritus expulsio:
 sic diastole actionis esset remissio: utiq; nec intentio
 in ea nec remissio: sicuti nec in spiritus emissionē cer
 nerentur: nec omnino robur: et vebemētia ier? Ac
Dia diastole quidē per bec: et alia bis similia: ex actionū
 le. mibi genere videntur. Seruariq; etiamnū batenus
 pulsuum cum respiratiōe similitudo potest. Dein
 ceps illud considerandū videt: an sicut spūs emissio
 actionis pectoris remissio est: velutiq; cessatio: flat?
 vero actio: atq; idcirco intentionem et remissionē ad
 mittens: quod emissio spiritus non facit: sic systole i
Systole pulsibus relaxatio arteriarū operis sit: aliaq; huic
 annexa actio: que flatui respondeat. Ac mibi id
 quoq; videtur verissimum esse. Porro coniectio id
 tum ex ijs que communiter de vniuersis vite facul
 tatibus alibi nobis demonstrata sunt: tum ex
 proportione ad ipsam spiritus emissionem. Siqui
Qd̄ i dem in ijs quibus de eiusmodi facultatibus egi
 strumē/
 tū dīa/
 bī facul
 tates. mus: visum est quodq; instrumentum contrarias in
 ter se: sibi insitas facultates habere. Rursus simil
 tudo ad respiratiōem: erigit in arterijs actionem
 que portione respondeat flatui. Etenim absur
 dum maxime sit: nisi potius eiusmodi quod fieri
 omnino non possit esse aliquem nature systoles ar
 teriarum usum: nec tamen vim ingenitam que eius
 modi motum efficeret: datam esse. Rationabilius igi
 tur longe est: sicuti cum de spiritus difficultate age
 rem est indicatum: vbi ex humorum deustione col
 lectus fuliginosus vapor plurimus est: tum animal
 efflatum appetere. Contra cum vel ob succi tempe
 ritatem: vel caloris mediocritatem: nihil talis extremē
 menti colligitur: tum spiritus tantum redditionem.
 In arterijs quoq; vbitale excrementum redundat:
 si mitem efflatui systolem edī. Reliquas euz id quod
 ex ipsis vacuatur: habitui quam fumo est similis.
 Sane multa eorum que in pulsu apparent: euiden
 tia documenta sunt. Velut i que per somnum i ijs
 qui ampliter comederunt fieri aduertimus. In his
 enim remissior sit diastole: vt que tum mino et effecta
 tum vero tardior: intelligatur. Intentio autem sit sy
 stoles in utroq; cum et velocior q̄ prius: et magis in
 tro se recipere noscatur. Audentur autem bec tum
 merito per somnum fieri: tum cum spiritus missio

ne consentanea esse. Quippe itro magis quā foras
 naturali calore se ferēt: eoq; etiā circa viscera: et vē
 trē: qui succos et cibos cōcoquat: iam plurimo col
 lecto necessum est excrementum: qm̄ id quoq; copiosū
 gignit: naturalē vacationē desideret. Proinde in
 respiratiōe spūs missio: et maior: et plerūq; cū efflatu
 egris inter dormiendū visit: maximeq; id vbi largi
 comederint. In pulsib; hō arterie p̄tractione: ad eū dē
 se exhibet modū. Sic porro et pueris ambo excellūt.
 Quippe vebemēs est bis ppter icremētū cōcoctio.
 Contra senū etas tardior: et minorē vī hīc systolen:
 vt pote min? necessariā. Lū et imbecilliter cōcoquat
 et succos minime cōficiat. Itā ad portione horū: tum
 anni tēpus: tum regio: tum oīs vno hō circūdāntis
 nos aeris: ad frigus et calorem mutatio pulsus altera
 re videt. Pari modo et animi affect? oēs: et vite for
 tes: et morbi: arteriarū motū introfus extrofus ve
 pmouēt. Quāq; scz oportebat si diastole cessatio: et
 quies esset primū illud accideret: vt nō alias videret
 celerior: alia tardior. Deinde vt termin? et finis mor?
 semp is esset: quē ex naturali cōpositione arterie pos
 sideret. Vterū cū vltra quoq; hūc terminum seipsas
 moueat: indicū est tū etiā obitu actionis. At inque
 arteria nō agēdo aliqd̄ celeri? interiusq; descendit.
 Sed ppter tunicarū molliē: babiles em̄ sunt tales
 cessante diastole: et viter? et celeri? quā dure: i seipsas
 recidere. At hoc viri pbi mutationi illi modulo: um
 pulsus: q̄ ex etate spectat. forasse p̄sentire dicemus.
 Tactis paulopost: quēadmodū differentia: indicabi
 mus. Vterū plurimis alijs affectib; euidēter repu
 gnat: in q̄b? scz subitanea est modulorū pulsus mu
 tatio. Lū nihil adeo i tātillo tpe mutari in molliē:
 et duritiē possit. Fallit aut nō minime nos: et qd̄ a ve
 terib; medicis pbe dictū: nō recte a nobis intelligit.
 Quippe faciliores ad mor? erūt molles tunice: cum
 scz facultates ipse aliqd̄ p eas molliūt. Siquidem
 sic illis sūt magis obsequētes: et vt sic dixerim: ad id
 qd̄ volūt sequaciores. Lū hō postq̄ ab ijs sunt mo
 te: rursus pmittunt ad statū p̄p̄riū reduci: tū utiq;
 dure quam molles celerius reuertuntur. Non aliter
 plane quam dure stirpes: que difficilius quam mol
 les cogenti ipsas cedunt: vit que trahentem sequun
 tur: dimisse rursus in priorem statum facile redeunt
 Quinetiam supra id quod hoc sic fieri apparet: etiā
 ratio idem cōfirmat. Omni enim corporis suus qui
 daz status est: omnis tum doloris: tum vero vt ihīp
 poc. ait: laboris expert. Scilicet in medio excess
 suus sui motus positus. Nec ab hoc citra offensam
 id remoueris. Et q; maior offensa tū ipsi moto cor
 poris: tum vero facultati que id mouet: cum ipsū
 durum siccumq; est. Quod enim sic est affectum: va
 lentiozem habitum habet: quam id quod mollius
 est atq; hūidū. Quāto aut q̄cqd̄ eoz q̄ passura q̄cqd̄
 sunt valētius fuerit: tāto utiq; cum qui nouū illi sta
 tum induci: difficilius sequitur. Ergo si quod mol
 uetur: ab eo quod mouet patitur: agit autem facitq;
 in ipsum id quod mouet: ratio est vt quanto egris
 patitur id quod durius est: tanto etiam idem diffi
 cilius moueatur. Proinde siue stirps vlla: siue ani
 mantium pars vlla instrumentalis a facultate qua
 us moueatur: quod durum est: vt pote difficilius
 patibile: difficiliusq; mobile: minus obsequetur.
 Quod mollius est: facilius ducetur. At quod est du
 rum: ceu valentioze firmatum habitu: velocius in

Spūs
 emissio
 in egris
 maior: et
 frequen
 tior iter
 dormiē/
 dū spes
 creatur.
 Aler? cir
 cūdāntis
 statum:
 pretereā
 aī affect?
 et vite for
 te: pul
 sus modū
 aliterare.

Refutatio
 hōy/
 popbo/
 re.
 A veteri
 bus pro
 be dictū
 nō recte
 a nobis
 intellectū:
 et quō in
 telligen/
 dum.

Suus
 cuiq; cor
 poris sta
 tus est
 quo offē
 sam nō
 sentit.

suum statu in reuertitur. Nam in spissis stirpibus: que
tenelle nouelleq; sunt: tū vilium vsum p̄deretū nō
ad reditū in nature habitū segnes cē cernūtur. Edi
uerso q̄ absoluta tā durag; sunt: cū ipetu maiore ac
motu celerioze reuertunt. Ergo p̄ter id qđ a subito
mutatis arterie motibus refutat eoz ratio: vt dixi:
etiā nec cū ijs q̄ fieri euidenter apparēt: cōsentite vi
detur eoz hyp̄thesis. Indicato p̄sertim qđ mollius
et imbecillius corpus: vt facile ducētē sequitur: ita se
gnus in naturā reuertitur. Durū cōtra: tū roboris
renixu vix vincit: tū tardius sequit: ac celerius: cum
suo impetu dimittitur: ad ppriam naturā festinat.
Epi/gus. Que ambo: vt summa cōplectar: tū mollior vfu dixi rē to
tū duris p̄ vices incidūt. De pulsum vfu dixi rē to

tā. Nā et qđ naturalis: q̄ per totū animal diffundit:
taloris gratia sint conditi: et qđ dilatata arteria: ita
refrigeretur: cōtracta rursus purgetur: et qđ motus
ij spiritus morib; oīno sint adsimiles: et qđ animal
spiritui cōducant: et qđ vna re tantū respiratio et pul
sus dissideant. Mempe qđ illa ab animalī facultate:
bicvitali manet. Reliquis: vel qđ ad vtilitatē: vel qđ
ad motus modū splectet: similiter se habeāt. Dictus
p̄terea ac demōstratū est: facile vtiq; q̄ hec curioze re
legerit: discernere posse: et que recte a prioribus sint
dicta: et que secus. Facile nō eiusmodi homini est: et
quecumq; membratim de vtraq; actione: queruntur
ea inuenire.

Guinterius Joannes Andernacus lectori

S.

Babes optime lector Baleni medicorū principis libros tres de nature facultatibus: elegā
tissime a Thoma Zinacro: deum immortalē quo viro: in latinum sermonem trāslatos. His
et alter de pulsum vfu cum eiusdem auctoris: tum interpretis est additus. Qui iam vel hoc
nomine tibi gratiores esse debebūt: qđ hactenus in Gallia: aut etia; Germania lucem nō vi
derint. Nam Petrus Bellus ducis Vindocinensis physicus: nuper ex Anglia primus: quo
cum oratoribus Christianissimū Ballo; regis profectus erat: vna secum eos faustis auib; aduerit. Sed
ita quibusdam in locis typographorum vitiis deprauatos: vt falsa interim pro veris: ascita pro natiuis
continere: deniq; nō parū quasi degenerare ab origine viderentur. Quod cum sensisset acri vir ingenio: re
cognoscēdum nobis de integro ad greci exemplaris veritatem tradidit. Que sane nostre fuerūt partes: me
dicine studio: cuius iam pridem cāditati sumus: vigeris vigilātib; oculis introspeximus: curauimusq;
pro viribus vt omnia ex fide responderēt: ne absurda vocum peregrinitas: sed eadem vtriusq; lingue mū
ditates inesset: ac perspicuitas pristina restitueretur. Tu queso candide lector: quicquid est equi boniq; cō
sulas. Plura non multo post: que nunc parturimus: in studiozorum gratiam edemus.

Vale.

Reuerendissimo in Christo patri: et Domino. D. Gulielmo dei gratia Cantuariensi
Archiepiscopo totius Anglię primari: et apostolice sedis legato: Thomas Zinacrus
Adedicus cum debita obseruantia. S. D.

Satuerā amplissime presul pro ocio: in quod me bono: sſico collato sacerdotio ex negotio pri
mus vindicasti: merito primos eius fructus tibi dedicare. Tenue fateor arimi in te mei de
clarādī argumētum: nec quod alio q̄ cuiusdam cōgruentie nomine: vt primi si uerus primo
eorum redderentur auctori sperabam fore idoneum. Id consiliū quēadmodū necessario: non
sponte mutarim: alta epistola significauī. Decreueram et aliud animi mei eriguum illud qui
dem: sed tamen non omnino incongruum monimentum tibi nūcupare: vt Baleni de clementis opere: qđ
ceteros eius libros ordine precedit: a me conuersor: et tibi dicato: in ipsa maxime fronte mearū in eum lūcu
brationum primus auctor ocij nostri legeris. Sed cum id certis negotijs districtus distulissē: ecce ma
lum hoc quo assidue crucior: ita desuēre cepit: vt quod destinaram: absolut a me posse desperarē. Anum
igitur quo me munificentie tue non immemorem testarer: fuit reliquum: vt Baleni de naturalibus facul
tatibus libros quos inchoatos in manibus habebam: vbi per morbi seuitiam liceret absoluerem: ac vltis
mos saltem ocij mei fructus: quando primos non licuit: sub tuo nomine publicarem. Satisfacturos spe
rabam nōnihil vel hoc voto meo: vt debitum meum in te officium homines intelligant. Nam cum non
medicorum modo: sed etiam philosophorum omnium lectioni sint ex vfu: cum a pluribus legentur: plus
res etiam intelligent: quantum munificentie tue Zinacrus tuus debeat: immo vero quātum ipsi. Quippe
qui si quem fructum ex ijs libris percipiet: cum nisi tu ocium studijs meis peperisses: percepturi non fuissē.
Accipies igitur pro summa et spectata humanitate tua in bonam partem hoc obseruantie in te mee
qualecūq; testimonium: feresq; equo animo vt sub nomine tuo in publicum prodies maiorem mihi a legē
tibus fauorem conciliet. Diu et feliciter valeas prestantissime Antistes.

¶ Claudij Galeni pergamenensis de motu musculorum
liber primus Nicolao Leonicensi interprete.

Instrumenta motus

Instrumenta motus: musculi sunt quorum
adeo magna multitudo est: ut ne nu-
merare quidē eos facile sit. Nā & na-
tura ita quidā cōiunguntur inter sese
ut videātur vnus esse. Et cū vnus ali-
q̄s existat in multis definitis tendines: nō vnus am-
plius solus esse videtur: sed quot sunt tendines. Ad
circo & q̄ multiplici sunt figura: & dissimiles iserū-
tur partes: modū motus difficulter cōprehensibiles
habēt. Erit autē ne id quidē par: videlicet ipsos mu-
sculos innascat particulis q̄ mouētur: in diuersis lo-
cis: & sepe numero cōtrariis. Alij em̄ deorsus: alij sur-
sum: nonnulli ex anteriori parte: vel posteriori: aut
vincti: aut illinc concurrunt. Quin etiā ois musculus
sectus p̄ trāuersum nō valde tenuis: neq̄ superficialis
li sectione: nocet quidē oīno: q̄busdā motibus parti-
cule: in quā inferatur. Sed q̄ multiplicia sunt no-
cumenta: & hoc etiā pacto modus ipsorū motus diffi-
culter cōprehendi potest. Siquidē musculi: q̄ in cruri-
bus sunt: cū alius altas scissus fuerit: vel flectere: vel
extendere: vel extollere: vel dēmittere: vel conuertere
membrum: statim nequeunt. Eadem & pblegmone:
& calli: & putrefactiones: & cōrusionēs eorum: & duri-
ties cicatricū efficiūt: & in crurib⁹: & in manibus ma-
xime. Et tenit ex multis patientibus: in vtrāq̄ ma-
nu quidā tollere: vel extēdere: vel flectere: vel dimitte-
re eas nō amplius possunt: q̄dā hōi vtrāq̄ partē cir-
cūducere: vel cōuertere retro. Eadē tendinibus pa-
tiētib⁹ sunt. Quātū āt eos recētiōres q̄ moue p̄p̄os q̄s
quasi eneruatiōes musculorū: q̄nt ut puro musculos
in eos vidēt finire. Adixit autē quedā eorū natura est
& media inter ligamētū & neruū. Ligamētū em̄ est p̄-
prio nō p̄muni vocabulo corpus neruofum: ex osse q̄
dē oīno ortū habēs: i diuersam autē naturā transiēs:
aut in os: aut i musculū. Lōstat etiā nomē ei ab vsu
esse inditū. Neruus autē & tensio ex cerebro: aut spine
medulla oriūtur: nūcupatur autē ab operationibus
vnū instrumentū duobus nominibus: eo q̄ mutare:
& tēdere natū est. Substātia hō corpis eorū ea est: ac
si intelligas stipatū & densatū: ideoq̄ duriusculū fa-
ctū cerebri. Est etiā & spinalis medulle corpus simi-
le cerebro cōpacto: & ob id duro facto: nā & ip̄sus ce-
rebrī posterior pars: q̄ medulle spine cōtinuat: du-
rior est anteriori parte. Et q̄cūq̄ neruorū molliores
sunt: bi nībil a medulla spine differre tibi videbū.
Sed medulla q̄ in alijs ossib⁹ est: talis vīstur sed bu-
mida: & p̄p̄modū fluxilis. Adixit hō ip̄sus molle:
assimilari pinguedini posses. Quapropter nec exo-
riti ex hac medulla neruū aliquē inuenies: neq̄ mol-
lem: neq̄ durū. Quin nec cerebri: & medulle spinalis
tegumentis: nec p̄terea arterie atq̄ vene intexunt eā:
itaq̄ nullo pacto cerebro: & medulle spinali similis ē
nec est ip̄si vlla p̄municatio cū musculis. S; cū cere-
bro: & medulla spine: oib⁹ musculis nō parua cōmu-
nicatio ē. Nā aut a cerebro: aut a medulla spine: ner-
uū accēptat: necesse est q̄ visu q̄dē paruus: s; virtu-
te mīnime paru⁹. Egnosces autē ex passionib⁹. Nā
incisus: op̄ressus: cōsufus: laqueus intercepissus: callis
affectus: & putrefactus: aufert musculo oēm motum

& sensus. Quin & pblegmone patētes nō pauci sp̄as-
mo correpti sunt: & mente alienati: quorū q̄dā sic affe-
cti: cū sapientiorē medicū nacti essent: neruo abscto
statim desierunt sp̄asmo: & mētis alienatione labora-
re: s; postea musculū in quē neruus insertus erat: in-
sensile atq̄ inutile ad motū habuerūt. Adeo certe ma-
gna quedā vis est: in neruis desup a magno princī-
pio infusis. nō em̄ ex seip̄is eā: neq̄ cōnatā habent.
Egnosceere etiā potes hinc maxie: si icideris quēcū-
q̄ illoz neruorū: aut spinalē ipsorū. Quātū em̄ supe-
rius est incisionis cōtinuū cerebro: id quidē cōserua-
bit principij vires. Dē autē q̄ inferius est: neq̄ sen-
sum: neq̄ motū: vlli p̄bere poterit. Merui itaq̄ riuo-
rū in morē: a cerebro ceu ex quodā fōte deducit mu-
sculis vires. Quib⁹ cū primū cōiuncti fuerint: scin-
dunt multifariā: alia in alia variati scissura: tādēq̄
i tenues & mēbraneas fibras oīno soluti: totū sic mu-
sculi corp⁹ intererūt. Ligamēta hō iuxta q̄ musculi
ossibus colligātur & p̄nascūtur: & mēbranas: circa se
gignūt: & quosdā intro puos ductus i ipsam carnē
musculorū mittūt: quā veluti quadā regiōnē intelli-
ge multis riuis irriguā: vno q̄dē p̄fato neruo: duo:
bus hō alijs: altero sanguis calid⁹: & tenuis: & vapo-
ros⁹: altero frigidioris & crassioris. Vocatur autē ip̄-
sorum alter arteria: alter vena. Ipsi igit riuī p̄ncipiū a
corde: & hepate habētes: corp⁹ musculorū irrigāt quo-
rū gratia nō amplius regiō quedā nomine absolū-
to: s; q̄ si plāta musculus sit. Nā hō p̄pter tertiū riuū
q̄ p̄ncipiū magno deducit: nō plāta: s; q̄dā p̄stāt
plāta reddit assūpto sēsi & motu volūtario. q̄b⁹ aīal
a nō aīali differt. Propter has igit vires instm̄ aīa-
le muscul⁹ facit: est: quēdamodū p̄pter arteriā & venā
nāle. Et em̄ mor⁹ q̄ ex arteria & vena p̄cedūt: m̄ales
sunt & volūtatis exptes. Qui autē a musculis aīales
sunt: siue āt p̄sulto dicas musculorū fieri mor⁹
siue sp̄oraneos: aut cū volūtate: nībil refert. Anū em̄
in oib⁹ his cōiectari op̄: quō v; discernas motum
ipsorū a motu arteriarū: & venarū. Itaq̄ si nequeas
in oib⁹ ostēdere differētiā: abū de satis q̄d vis signi-
ficabit. Erit igit nō sensus instm̄ esse musculū dici-
mus: sed motus dūtaxat: q̄ plane vtriusq̄ sit existat
particeps. An q̄ mor⁹ q̄dē nullus vtriusq̄ fieri posset
aīalib⁹ volūtari⁹ absq̄ musculis? Quare p̄p̄rium
ip̄si? instm̄ muscul⁹ est. Sēsus autē inest oib⁹ sensili-
bus particulis: etiā sine musculis. Quēcūq̄ em̄ ipsa
rū p̄iceps sit nerui: ea oīno sentit. Quid igit sit mu-
sculus clare dictū est: nēpe mor⁹ volūtarij instm̄. Vi-
ctū est etiā vñ p̄ncipiū mor⁹ sit ip̄si: & p̄ q̄dā puta a cere-
bro: & p̄ neruos. Dictū p̄terea & quēdamodū in ip̄m
bi scindāt: & quēdamodū ligamēta. Reliquū autē ad
huc est: de natura tēdinū dicere: quo nīhil obscurum
relinquat sermonib⁹ q̄ deiceps sequūt. Qd igit q̄ si
mixta q̄dā natura tēdinū sit ex ligamētis & neruis
dictū q̄dē & hoc ante: s; p̄sideratio ei⁹ omīssa est: nūc
hō adiungēt. Tēdo tāto durior est neruo: quāto li-
gamento mollior. Quin & mole corp̄is talis: ut q̄ ex
ambob⁹ maxime facit sit. Et ligamētū q̄dē oē insen-
sile: neruus autē ois sensu p̄dit. Tēdo hō neq̄ insensibilis
oīs ner-
uus: sen-
sibilis. Quaten⁹ igit participat: li-
gamētī natura: eatenus hebetat acrimonia sensus.
Quinetiā ex eo q̄d nascit q̄dē tēdo ex fine musculi: Tēdo ex
inserit autē in caput ip̄si & neruū: & ligamēta: dein q̄b⁹ con-
de in totū musculū disp̄gunt: rōnabile est ex ambob⁹ stat.

Uis mo-
uedi in
ip̄ismu-
sculis h̄
esse.

Merui i
muscu-
lo diuisū
quō.

Ligamē-
ta quid
musculo
p̄stent.

Ero
musculo
rū q̄lis.

Arterīa
vena.

Unde
arteria
vena ca-
piat ex
ordī.

Adscu-
lū instru-
mētū &
anima
le esse et
naturā
le.

Erumu-
scul⁹ mo-
tus tan-
tū nō at-
tēdēt
instrumē-
tū dicat

De tensi-
onē dīnū na-
tura.

Nē liga-
mētū in
sensile:
neruus autē ois sensu p̄dit. Tēdo hō neq̄ insensibilis
oīs ner-
uus: sen-
sibilis.

Quaten⁹ igit participat: li-
gamētī natura: eatenus hebetat acrimonia sensus.

Quinetiā ex eo q̄d nascit q̄dē tēdo ex fine musculi: Tēdo ex
inserit autē in caput ip̄si & neruū: & ligamēta: dein q̄b⁹ con-
de in totū musculū disp̄gunt: rōnabile est ex ambob⁹ stat.

quod v-
p̄os q̄s
Ligamē-
tū q̄d
Ligamē-
tū oris.

re v p̄os
q̄d v
el v tō
v o s q̄
t v tō
t v d v
Neruo-
rum ori-
go.

Lōmu-
nicatio
cerebri
& spīna-
lis me-
dulle cū
muscu-
lis.

buz tendinē esse factū. Clarius autē id scire posses p
dissectionē. eu idēter em videbis: principii quidem
qd vocat caput musculi: magis nervosum: media dō
caro fiora: vbi vetriculi (vt vocat) musculorū sunt.
Inde rursus p additionis portione multo semper
nervosior effectus. Adde eo magis nervosus appa
ret termin⁹ inferior: quo etiā apparet in capite. ner
uus aut pueniēs ad ipsum: in prima qdē infertione
in paucis distribuit portiones. Illis tā in alias scis
sis: hisq; iterū scetis in alias: eo vtiq; tādē scissura p
cedit: vt i membraneas: & valde tenues fibras definat.
Rursus hec particule inuicē coeūt: ac nervos mole
qdē priorib⁹ maiores: ceterū numero pauciores ge
nerat: q in fine musculi & numero & magnitudine pa
res ijs q in initio primo locantur euadūt. Qm dō
do nascit multo maior nervo q in musculū descēdit
manifestū est qd nō solū ex nervo facit: est: verū etiā
aliqd ex natura ligamētōz assumptū: nec sane hoc
modicū. Multis em locis sexcuplo: multis etiā decu
plus crassitudine nerui apparet. Et merito sane tan
tus & talis factus est vt q ligamētū: & nerui vltz ex
bibiturus sit. Alligat em musculū subiectis ossib⁹ in
q inferiur: & hac parte nihil differt a ligamēto. Sen
tit aut & mouet: ne quozq; nervo participat. Adatoz
aut facit: est nervo qppe q os mouebit. Inserit em
vt plurimū ois tendo in ossis terminū cartilagine ex
ceptū. Sz nō erit hic termin⁹ q libet: nec ipse nervus
vt incidit: vtz dilatat⁹ inuoluit circa superiozē par
tē ossis: qd vocat caput. Sic em cū ipse trahit a mu
sculo: erat cōtractur⁹ os subiectū cōnatū sibi. Vincu
lo em turo quodā erat op⁹ muscululo: vt ab ipso os
moueretur: nec erat aliud ad hoc aptius ligamento.
Nervus aut q a cerebro pcedit: via qdā existēs vir
tutis motorie qeū hac cōmunicat simul extēsus est:
& cōmixtus ligamēto: ita tendo factus est ex vtrius
q. Dis igit tēdo in os oīno inserit. Mō tñ ois mus
culus in tēdinē definit. in nullo em musculoz mo
uētū linguā nascit tēdo: nō em req̄rebat linguā mo
tū vltus ossis: q vocē sit editura articulatione: & sapo
res dijudicatura: & masticatione: atq; deglutione. Ad
iumento futura. Qd si cui videt cor similiter habere
hic nō diligēter animaduertit musculi corpus: alio
quin cognosceret ipsum a musculo multū differre: &
crassitudine: & formatiōe: & cōtextu: duritiēq;. Quin
etiā & operib⁹ nequa q cōueniūt. Hoc em in duplici
& pposito motu: q ppetuo ex eleuatione & depressiōe cō
sistit: minime idiget motu spōraneo animalis ad rei
cuiusdā generationē. musculis dō neq; mor⁹ similes
citraz volūtate nū quā fieri possēt. Sūt ei qdā liga
mēta in vetriculo cordis: ad vngūē similia tēdinib⁹:
de quoz vsu alibi dicem⁹. Intelligat aut nūc nomē
ligamētū: fm cōmune significatū. At labra oris cra
ssa plane ppariōe cutis & musculi facta: absq; osse
mouēt. Similiter & ipsi oculi motū habēt volūtariū
a musculis. nullū at os cū eis mouet. pterea & cutis
q i frōte & supercilijs ē: tū plurime partes faciei: ossib⁹
qescētib⁹: motu regūt volūtario. ea tñ differētia ē in
ter hācutē: & oculos: & labra: q huic qdē subiecta est
natura musculosa tenuis: oculos at magis musculi
mouēt. labroz dō natura cute admixta musculo fit.
Qd si etiā stōach⁹ ipse vētris quē (Orōphagor) videt
gulā vocabāretes) muscul⁹ ē: & musculi officia ani
malib⁹ ministrat: erit vtiq; & hic muscul⁹: neq; tēdi
nē definēs: neq; os simul mouēs. At q i ceruice vesice

fusciptēris vrinā ē: & substantia corporis oīno musculo
filiis est: & actione. Quē admodū sane & q in sede: siue
illū vñ solū musculū: siue plures pūctos existima
re op⁹. mouet aut ab his os nullū: quē admodū ne
ab illis qdē q i testēs: & penē descēdūt. In summa de
oīo musculis dicēdū: qd mor⁹ volūtarij sunt insita
tū qnq; seipsos dū taxat mouēt p̄bētes: vt musculi
sedis & vesicę: qnq; dō & cutē ad principii suū dū tra
bunt simul attrahūt velut hi q i labris: & frōte: & oī
no i facie sunt. ab ijs itaq; nullus nascit tēdo. Lere
ri oēs musculi qēq; ossa mouēt: i tēdines oīno: vel
maiores: vel minores terminant. Quicūq; dō aliud
qd: boz qbusdā sunt tēdines: qbusdā dō nō mouēt
aut aliud: q os: musculi oculoz: lingue: testū & p
nis. Itē & gutturis: tū q maxime sunt laryngis. Ea
est supior termin⁹ asperē arterie: qd & caput appē
lāt b̄oebi: & faucis. Abusculi igit oculoz membra
neis qdē: sed validis texturis nervicis: in durā: & ner
uosam tunicā adiacētē ragoīdi pueniūt. Penis aut
& testū: nullo p̄exto neruo facto: carneis ipsoz par
ticulis innascūt. Porro musculoz q i gutture & fau
ce sunt: qbusdā exigui qdā p̄ext⁹ neruet: qbusdā ne
qua q sunt. Adorus autem modus alius alibi existit
In lingua quidem non est quem motum videre non
posses: sursum enim et deorsum: ante & retro: vltro ci
troq; apparet circumferri. Partim etiam quasi reflexa
& propensa: partim ingeminata & supplexa: non
nunquam etiam circulariter vndiq; circumducta.
Sed in oculis quatuor quidem sunt recti motus sur
sum: deorsum: dextrosum: & sinistrosum: duo autē
aliij musculorum qui circumferuntur in oculo. Duo
etiam musculorum circa tempora: firmantibus em
dentes inuicem tenduntur: atq; curuantur: biant
bus vero laxantur: & porriguntur. Quinetiam mo
tus magni musculi in b̄oebi os: satis perspicuus dū
flectendo in cubitum curuatur: & in seipsum cōitū
extensionibus autem laxatur: et exporrigitur. Eos
dem motus & musculus magnus cubiti inus cui
denter habet appārentes. In flectendis. quidem di
gitis curuatur: contrahiturq; extendentibus. vero
ipse quoq; extenditur & laxatur: & porrigitur. Sic
etiam & aliij musculi pene omnes qui in pedibus
sunt: duplices motus videbuntur habere: si eos de
nudaucris curem. namq; etiam predicti non denu
dari propter magnitudinem. In macilentis autem
& musculonis corporibus: cōplurium musculoz mo
tus euidenter apparet prius q cutis animat. Sz mu
sculus q in sede ē: p̄ptū quēdā motū: quin & figurā
diuersaz possedit: cōtractis crumēis similē. Imo dō
septū trāuersū sile ē tali cuius rei: nisi qd nō p̄fora
tū ē. Hui⁹ igit motū euidenter videbis: diuiso qdē pi
toneo: circū colligēs aut subiecta viscera. Alioz aut
musculoz q i thorace: oīno subrētre sunt: sufficit cu
tē tātū auferre. Accidit aut illis diuersuz ab ijs q i
manib⁹ & facie locū obtinēt. Illi ei cū extēdūt: ad pn
cipiū curuāt retrahuntq;. Illi at dū tēdunt: exporri
gunt: curuant dō dū laxant. Atū igit (id em a pn
cipio ppositū erat cōsiderare) tot modi mor⁹ existūt
musculis quot etiā appāret: & in diuisib⁹: & prius
quā denudēs particulas: an multo qdē pauciores
sunt: appāret at multi. Absurdū em v̄ p̄ter alia nō
vñ motū musculis existere dicat quispiā. sp em natura v̄ p̄
milia instrumēta: s̄tr opari. Qd sex m̄sine igitur mo

Dis ten
do in os
inset.
Mō ois
muscul⁹
in tendi
nē defi
nit.
Differt
multum
tēdinis
natura:
ab ea q
musculo
rum.

Labioz
motus.

Nesmu
sculi os
sa mouē
tes in tē
dinē des
sinunt.

Lingue
motus.

Oculoz
motus.

Abuscu
lus q in
sede p
p̄ptū mo
tū posse
di.

Redar/
guir sex
mor⁹ mu
sculistri
buenti.

tus oībus musculis qđ iam quidā dixerūt: euidēter redarguit: nullū em̄ musculorū qđ in crurib⁹ ⁊ manib⁹ bus sunt: b⁹ tertiū quendā motū diuersum ab extensione ⁊ contractione: quēadmodū nec tēporanei quidē musculi: euidēter em̄ ⁊ horū vtriq⁹ duo sunt motus. Si autē totū mēbrozū in sex loca musculi transferunt: nullū hinc dubiū quin per singulos eorū duplex sit motus. Si em̄ vnus musculus totū mēbrum moueret: necesse esset quot sint mēbrū motus: tot esse ⁊ musculi motus. Qm̄ vero non solū sex sed ⁊ multo plures: in vnoquoq⁹ mēbro musculi sunt: nōbīl p̄fecto mīx altū ab alto mēbro fieri motū. Sed puto linguā eos deceptisse: qđ eiusmodi dixerūt: ratos vnū musculū ipsam existere. Qđ si vere vnus musculus esset euidēter vtriq⁹ demonstraret: vnus musculi multos esse motus: nunc autē (nō em̄ vnus est: sed multi musculi

Mō vni li ipsam mouet) contrariū puto cōclusum iri: videlicet vscuius nō multos vnusculiusq⁹ musculi esse motus. Alioq⁹ qđ frustra esset eorū multitudo: si per vnū oēs effici posset: sibile esset. At vtrq⁹ oculorū: alunt quatuor rectos obtrinet motus. Recte o bone vir. etc. m̄ musculi recti quatuor: esset autē vnus in vtroq⁹: si oēs mouere idoneus esset. vt igit si vnus esset. Excluderet quatuor esse motus: sic qm̄ tot numero sunt quot motus: ab vnoquoq⁹ ipsozū vnū fieri cōcludet: quēadmodū et eorū qđ circūferūt ipsū vtriusq⁹ vnū. Atq⁹ ap̄ nos ipsos inqunt: in cōfesso est et si nō plures: duo saltē p singulos musculos mot⁹ fieri. Quomodo igit ratio

Nulli vnū esse vult: est autē hoc nōbīl absurdū. mot⁹ em̄ vber mu actio vnus in singulo: dūis nō per accidēs. Si qđ sculus operat⁹ trahēs ad seipsūz particulā qđ mouet: nō ope vnū tñ ratur autē cū in cōtrariū locū ab alto musculo abdu b⁹ motū catur. Ideoq⁹ nulla particula qđ mouet vno vtrī mu p se: al sculo: fide quidē desuper aliq⁹ innascit⁹: oīno al⁹ rerū nō sursum cōtra innascit⁹. Et si ex dextris: oīno alius ex per acci sinistris. Vnaqueq⁹ em̄ pticularū que mouent: velu dens. ti a qbusdā habentis in p̄traria interceptis: vicissim habet alterū ipsozū intēsum: alterū laxatū. Inuicēsum igit trahit ad se: laxat⁹ autē trahit cū particula. ⁊ p pter hoc mouent quidē scdm vtroq⁹ motus vtriq⁹. Operari autē est eū qđ mouet intēdū: nō sequi. sequit⁹ cū ipse otiosus trāstaret: sicut quedā alia mēbrū particula. Nunqđ igit audem⁹ dicere: vnū omnīū musculorū conatū esse motū: an nō prius. qđ nobis oīa qđ in ip̄s apparēt cōfessa fuerint. Adibi id longe melius esse videtur. Que igit sunt que in ip̄s ap̄ parent dicamus: nōbīl omittentes. Unum itaq⁹ et primum: cuius pars tam in principio quoquo modo dicta est: qđ abscissis quidem ipsi totis per transfusum motus penitus perit in subiectis particulis incisis autē: leditur. Lesionis autē quantitas: quantitatem sectionis sequitur: magis quidem pereunte motu in maioribus diuisionibus: minus autem in minoribus. Heceadē de tendinibus quoq⁹ mibi dicta esse puta: etenim ⁊ hos si quidem totos abscideris: dissolues motus particularum. Si vero incidis: tantum lēdes quantum incidisti. Si itaq⁹ mot⁹ omnis periret partis: vno inciso musculo: concludere vtriq⁹ oīm motū hūc vnū musculū ducē esse. nō vnus qđā dūtaxat motus periret: dū? soli? dux esset qđ incisus: sed qđ neq⁹ vnū solū: neq⁹ oēs perire accidit sed oīno duos: cōcludi videbit⁹: vtriq⁹ ab vno musculo duos fieri mot⁹. Sz qđ ⁊ musculus ex prijs prius constitut⁹ aut tēdo sect⁹ eodē duos motus per

dit: rursus vtriq⁹ ⁊ illum fore secundum eandem rationē dñm eorū dē duorū motū dicem⁹ ques tuent⁹: aut offendit pari mō. Quare si vn⁹ quis musculorū pereat morio simul pibit⁹. Quā facere nō sūt abo nati sunt: sed vtrq⁹ alterā solū. nāq⁹ necesse est horū alterū verū esse. Atq⁹ aut sit conabimur ostēdere: cum pri⁹ clari⁹ dixerim⁹: qđ motū qđ sibi inuicē succedūt necesse est altero pereunte: ⁊ reliquū simul p̄ire. Finge em̄ cū motū vitiatū esse qui nat⁹ est particulā extēde b⁹ iuicē: re. igitur flectetur quidē prīmū: manebit⁹ aut in hoc succedē pperuo: qđ nō amplius extēdi possit: que motu exten tū: altē forio priuata est. Qđ igit extēdi nō ampli⁹ potest: id rōperū circo nec flecti qđē. flectit em̄ qđ antea extensa est. Sūt te ⁊ relis motū qui nat⁹ est flectere particulā si accidat perire quā pī extēdet quidē prīmū: sed immobilis in posterū fiet: re necesse cū nō ampli⁹ ad flectionē venire poterit: qua p̄cees se est. dēte extēso sequit⁹. Id igitur magis quouis alio vel em̄ cū motū vitiatū esse qui nat⁹ est particulā extēde b⁹ iuicē: rū esse videt⁹: vtr⁹ mot⁹ p̄trarios sibi inuicē succedētes simul corūpti. Quāobzē recte se b⁹ qđ sit: vtrū duo mot⁹ ab vtriusq⁹ musculis fiat: an vn⁹ quidē ab vtroq⁹: nō simul reliquis cū altero pereat. Quo igitur pacto id distinguetur diuersis casib⁹? Tres em̄ cōmunia demūstratua erāt alicui⁹ cōis: quā tū erat i seip̄s: tō qđ iterrū fiebat qđ p̄p̄tū erat i vtroq⁹: sic que diuersa sunt ⁊ demōstrationē p̄p̄tū: vtriusq⁹ musculorū opatiōis. ⁊ veritatē māifestā faciēt. At p̄p̄tū i vtroq⁹ musculorū hec sūt. Eo qđ qđ itus est: abscisso extēsa ps in hac figura p̄peruo manet. eo autē qđ foris: flexa nō ampli⁹ extēdit. Qđ si tuis manib⁹ capiēs flectas extēsam: vel extēdas inflexū. Atq⁹ quidē ipsozū facile efficiēs: omīssa autē particula. statim in pristinū statū restituetur. Quid igitur ex his demōstrat⁹: nē flecti

pe flexū venire a musculis qui intus sunt: extēdionez extēsam: vel extēdas inflexū. Atq⁹ quidē ipsozū facile efficiēs: omīssa autē particula. statim in pristinū statū restituetur. Quid igitur ex his demōstrat⁹: nē flecti

pe flexū venire a musculis qui intus sunt: extēdionez extēsam: vel extēdas inflexū. Atq⁹ quidē ipsozū facile efficiēs: omīssa autē particula. statim in pristinū statū restituetur. Quid igitur ex his demōstrat⁹: nē flecti

pe flexū venire a musculis qui intus sunt: extēdionez extēsam: vel extēdas inflexū. Atq⁹ quidē ipsozū facile efficiēs: omīssa autē particula. statim in pristinū statū restituetur. Quid igitur ex his demōstrat⁹: nē flecti

pe flexū venire a musculis qui intus sunt: extēdionez extēsam: vel extēdas inflexū. Atq⁹ quidē ipsozū facile efficiēs: omīssa autē particula. statim in pristinū statū restituetur. Quid igitur ex his demōstrat⁹: nē flecti

motū si
b⁹ iuicē:
hoc succedē
altē
rōperū
re ⁊ relis
quā pī
se est.

ab ijs qđ
int⁹: ex
tēdi nō
ab his qđ
foris sūt
musculi

Obies
ctio.

Officiū
lozum i
ter noz
nozum.
Tanō.
Exēplū

In hoc
motu
annuali

Retra
ctio con
nat: est
mot: cui
libet p
articule.

Excallo
ipedime
tum.

Ex pble
gmone i
pedime
tum.

quidē eos qui int: deinde eos qui foris: cernes em p
bos flecti quidē mēbrū: per illos vero extēdi. Hāc vero
si crure: qd toti corpoti adiacet capro utrūq; tēdinez
aut musculū velis extēdere: partim etiā hoc pacto cer
nere posses: p bos quidē qui int: sunt: mēbrū flecti:
per illos vero qui foris sunt extēdi. Præterea si totū p
trāuersum abscindere velis: siue in aīali mortuo: siue
adduc viuēte: partē ei? aliā sursum: aliā deorsum fer
ri euidenter videbis: ad suū terminū utrūq; tractā: id
q; si per quācūq; partē totū musculū per trāuersum
abscideris fieri euidenter videbis. quo manifestū est
q; oīs ei? particula cōnatū habet motū in seipsam re
gressum. Et em si principū desup solū abscideris
musculi: tot? ad terminū reducet: etiā siue inferiores:
ad caput retrahet. si utriūq; abscideris: cū quasi cō
globatū videbis et cōcurrentē ad mediū ex utriūq; ter
minis. Moui igit qd per vnuq; dictorū satis demō
stratur ppositū. Verū et per medicos operib? exerci
tos et p hos ppter ea quī de oi inuētiōe dubitat ope
rationis nō solū hec verū etia que postea dicēda sunt
oīa subiungent. Callio em in musculo facto aut quo
cūq; tendine: eorū quidē qui in mēbro cōstituti sunt:
pars flexa nō magis extendit: eorūq; qui foris sunt
extēdi nō āpius flectitur: cōtrario modo quā in vul
nerationib? se habebat. In illis em in cōtrariā partē
vulnerari pars retraheretur hic autem ad ipsū pa
tiens trahit. Videtur aut et hoc nō modo repugnare
his que antea dicta sunt: verum etiā mirifice attestari.
Omne em qd callū contraxerit: a tumore præter natu
ram tenditur. Hoc igit ipsi ab egritudine fieri videt
quod valido ab impetu voluntario: nisi quod ab hoc
mot? est spōraneus: ab illa vero nō spontaneus. Qua
re nec a tuis manibus illū eorū que ita passa sunt ad
contraria retrahi possunt: quādamodū in vulneratio
nibus fieri solebat. Cōtra em tēdit call? vice ligamē
ti musculo factus. Quare si possibile esset manib? no
stris in oppositū locū duci particulā: nibil vtiq; pro
biberet eā et a musculis oppositis abduc: vepote qd
ipsi naturalē motū habeat. Que autē in callis: eade
in pblegmone fieri cernitur. Nā et musculi: et tēdmes
plegmone patientes sepius ad se tendentes mēbrū
impediuerūt ipsū a motu. Itē durities cicatricū ni
būomin? ppositis passionibus frequenter ligauit
ipsū vt apparet. Videtur igit et hec oīa in idē ene
nir: et his nō min? ea que dicēda sunt: simul q; mul
te alie arterie soluuntur. Aditū em videbatur et fere im
possibile cū vnu modum motus oēs musculi habeat.
vnu mēbrū nēpe manū aliqñ extendit: aliqñ vero fle
cit: interdū in utrūq; partē circūducit: et modo sursum
tendit: modo deorsum demittit: et interim retro ad spi
nam vertit. Verū nō ampli? mirū aliqd bmdī videt:
nobis sciētibus tēdi qdē sursum: et demitti manū: ar
ticuli: qui in humero est: et musculorū ipsū mouētū
actionē esse: extēdi autē et flecti: brachij iuxta cubitū si
ti. Volui ad pñū aut supinū brachij ad radiū. tāge
re aut spinā: et mot? man? fm talē opationes a qua
tuor articulis simul motis fit sic: demisso quidē bra
chio: flexo aut cubito: circūducto vero radio in pronū
conuerso aut manū iūctura rursus. Verū oēs sane
per musculos operātes sunt: verū in presentiarū nō
est dicēdi tēp? a quo quis. nā in dissectione musculo
rum et de usu particularū: itē in anatomicis tractatio
nibus deceat. Tū numerus oīm: et mot? exilis ppter
vnāquāq; ipsarū particularū. Qd aut ad propositus

coferre: id sermo in memoriā adduxit ne mireris quo
modo cū vnus mod? mot? musculis sit adeo multis
plici forma mēbra figurat. eo em q vnusquisq; trahit
ad seipsum partē in quā inserit: alter ex dextris ad si
nistra circūducit: alter ex sinistris ad contraria pote
rit. sic et alius flectit: alius extēdit. Quid igit mirū
est cū multi musculi fm multos articulos simul ope
rentur: ppter hoc bñ variā mēbrorū figurā esse. Nā
qui in caput brachij ingreditur sursum tendit ipm.
Cubitū vero extēdit: qui in cubito sunt: foris i ipsū
finientes. Radiū vero ad pronū qui intus in cubito
sunt quasi obliquū circūducit. Carpū siue iūcturaz
extēdit qui in cubito oīs sunt: in ipsū terminantes
Porro vnusquisq; digitorū ab internis tēdicib? flect
itur. Qd si vnusquisq; digitorū tota figura manus
bis flectat: qui in pācratio porrexerint eā: similis sit.
Si autē brachij quidē sursum tēdatur: mediantiter:
cubitus vero exacte supin? extendatur: radiū vero
maxime musculi in cubito foris cōstituti reflectūt. Si
carp? vna cū digitis extendat: figura totius manus
similis extendentib? eā causa recipiēdi aliqd fieri vti
q; cū eiusmodi sit ipsa ceteris obseruat? solū supinū
submutes: cōstitutaq; mediū inter exacte supinū et p
nū: totā formā manus talē efficit: qualis maxime fit
fagittatibus cū telū iecerint: vt inquit Hipp. sic quoq;
et in singulis figuris totius man? nō difficile est inue
nire singulorū articuloz cōstitutionē. Adodo illi? me
mineris: q vnusquisq; musculorū dū tenditur ad ses
ipsum trahit particulā in quā inseritur. Hoc em pa
cto oīa officia man? inuenies: luctantiū fagittantium
fabricantiū: et qd cūq; aliud agētius a musculis qui
in ipsa sunt perfici. Hoc igit itē mihi video et clarū
esset: nec amplius sermone indigere. Quod aut nō dux
dictū est: idcirco obscurū adduc est dicendū deiceps
videlicet neq; omnē manus motū opatione fieri mu
sculorū: neq; omnē immobilitatē quierē. Nā et motus
aliquē possibile est inuenire: oib? musculis q i ea sūt
cessantib? ab opatide: et quādam quierē perq multis
agētib?. dicat aut pri? d motus: s vt clarior sermo sit
reco: demur pñū i oi corpe boz duoz motuū: q qdēz
adiuicē adiacēt: s nō sūt hūit. Vocat aut alter ipsorū
decubit? alter decidētia. Discūbere quidē fit volūta
rio: decidere aut nō spōte. Verum discūbere musculo
rū opatione cōficiat: et ppter hoc op? est spōraneū aīa
lis. Decidere autē nō op? s casus inuit? et musculo
nullo operāte indiget. Sufficit ei solū oēs musculos
tensionis trahere: permittente grauitati: corpe qua
vergat ferri. Hac quidē ratione decidere et discūbere
differūt: eadēq; et deferri manū: et demitti. Defert em
cessantib? musculis oib? qui in ea sunt inuata graui
tate corporib? detracta. demittit autē musculis que i
ala sunt ad seipsos tradētib? brachij. Tertū igitur
h mot? iūct? ē musculorū: ppter duos antea dictos. Illo
rum enim alter secundum quem operantur: in ses
ipso erat congressus. alter vero secundum quem cess
sant: dum ab oppositis musculis extenduntur: non
erat quidem ipsis connatus: sed secundum aliquod
accidens factus erat. At qui nūc adinuentus est nul
la in re illis similis est neq; enim secundum ipsū cō
trahitur: neq; extenditur vllus musculus: igitur nec
penitus mouetur. Atqui fieri non potest: vt cū totum
mēbrū deorsum feratur: pars existens mēbri mu
sculis immobilis maneat. Quare mouet quidē nō ta
men extēdit neq; contrahitur tunc. Quis igitur mo

Hippo.

Nec om
nem mo
tū opa
tione mu
sculorū
fieri: nec
omnes i
mobili
tate quie
Decubit
et deci
dētia q
mō disse
runt.

Dus ipsi motus: qualis videlicet et ossibus? neque enim bec
extensa et contracta simul circumferuntur cum membris: sed ita
mouetur ac si aliquid inane corpus ipsis alligares. Quam
igitur ex motibus? contractio quidem musculi est tamquam instrumenti
animae: extensio autem tamquam instrumenti quidem: non tamen opera
tio quidem: sed simpliciter motus. Qui modo adiugetur? et ter
tius motus: neque ut viuuntibus? quidem musculis inest oino
sed ut inanimatis ac penitus ex se ipsis immobilibus. At
reliquum et quartum motum transgressi consideremus: etiam mo
dum istum? quod oppositum quodammodo tertio esse videtur. Tertio ei
modo motus musculi demonstrati sunt cessare ab ope
ratione sua quousque moueantur. Quarto operari demonstra
bitur: quousque moueri nequaquam videatur. Fingamus? ma
nus sursum tensus esse: et deinde in hac figura seruari: post
interrogem? itaque nos ipsos: cur iam non deorsum ferat gra
uitate vergens: ac deinde redeam? quod musculorum eleua
tium ipsam rationem permanet: prius igitur quam bec exoluatur
perfecte: non est possibile manu transmoueri: cessantes tamen
a ratione si nullus alius? musculis redat: sed oes absque
operatione maneat: quo grauitas est ducit eo deferretur.
Si autem alius alius musculus redat: quo ille trahatur
illuc mouebitur. Manifestum igitur quod dum manus? tensus fer
uat: ratio musculorum? quod ad id ipsam? stituerunt? seruatur.
Nunc quid igitur dicendum est eos operari quidem? et redi: sed non mo
ueri? Atque si b? cauebitur? dicere non operari quidem eos di
cedum. Absurdum enim est fieri eos operari? finem innatam et
maxime propriam operationem: moueri autem eos negare. At
qui non appareret moueri? cur enim non opus etiam contraria
opponere: tamen quod maxime ardua et distinctu diffici
les fiat eorum certatio. Siquidem dubitationem cupientes
in contraria argueremus: male profecto faceremus. Cum
autem non simus de numero eorum? quod ideo mouent du
bitationes ut nihil inueniat: sed de his potius qui
videlicet diligenter idcirco considerat: ut exacte inuenia
tur: oportet alacriter omne quod in perouersa venit in
medium? perferre: nihil suppressimemes. Quia iam musculi
operantur: ideo eos moueri dicimus. Quia vero nec to
tum membrum cui? pars sunt: neque ipsi singulatim ap
pareret moueri: propter hoc rursus non audemus fieri
eos moueri. Nunc igitur huiusmodi solutionem dubitatio
nis inueniat? vtrum est quod afferunt qui supponunt mo
tus tonicos appellatos? an aliqua alia melior? At
ne de hoc quidem temere pronunciamus: priusquam accu
rare considerauerimus? quidnam dicat. Adhibi multo qui
de meli? id videtur esse. Atque iam ita agamus? et primum
est illi docet? sic sermo procedat. Intelligamus? trahi ali
quod corpus inanimatum: puta lapidem: aut lignum
ab aliquo. Rursus consideremus ab altero quodam ad
contraria hoc idem iterum retrahi: vincere tamen robore pro
prio tractum? et propter hoc sequi illum corp? multo autem
minus quam si a nullo in contrarium traheret. Tertiam
autem constitutionem huiusmodi corpori afferamus? quoniam
vix equivalenter in contraria reditur. Non igitur prima
quidem constitutio mouit ipsum semel: adeo quantum po
tuita moueretur poterat? et in tantam coegit distantiam? ingredi
in quantum id quod mouet potuit ducere. Secunda autem tanto
distantia minorem prius effecit: quanto altero mouen
tium in contrarium attraxit id quod mouet. Tertia constitu
tio quantum alter motum traheret prosum: tantum alter
retrahens retrosum in eodem loco corpus manere coe
git: non ut penitus immobile. Adhuc enim? et hoc in eodem
perpetuo: sed non sicut illi. Hoc quod nequaquam mouetur:
illud quia dupliciter: velut quod aduersus fluxum fluxum
natat. Dicemus si vtrum? equalis sit violentie fluxus: in

eodem semper permanet loco: non tamquam is qui nullo pacto
mouetur: sed prosum proprio motu fertur: quantum exter
no retrosum rapit. Nihil autem malum est: ita obsecus
ra pluribus? exemplis discuti. Sit aliqua alta? ales que
in eodem loco videatur manere. Vtrum dicendum est hanc
immobilem esse: ceu si suspensa desuper fuisset: an moue
retur ad superiora tantum: quantum grauitas corporis eam
deorsum duxisset. Adhibi sane hoc verum? esse videtur.
nam si ipsam priuaueris animam: vel vigore musculorum
celeriter ad terram deferri cernes. Quo manifestum con
natam grauitati corporis rationem deorsum equalis latio
ni ad superiora vigore animae existere. Vtrum igitur
in omnibus huiusmodi stationibus aliquam deorsum: aliquam sursum
corpus fertur: contraria vicissim patiens? sed quia ces
santes et momentanee sunt mutationes: et in breuibus
miseris spatiis motus? fertur: in eodem loco manere vide
tur. An vere vnum locum per totum tempus occupet: non est
pntis ipsis differere. Siquidem in naturalibus? de motu
sermonibus eiusmodi indagari iustum? est: sed sufficit
ad presens hoc inueniri esse: vix fieri aliquam? tale spe
cie operationis: quam siue tonicam siue aliter appellare
velis: nihil refert. Cognoscere autem prestat quale sit:
ne musculi videantur ab operatione cessare cum manus
sursum redatur. Quatuor igitur oes differetie motuum
sunt qui sunt musculorum sunt. Nam aut contrahuntur
aut extenduntur: aut transferuntur: aut tamen manent. Est au
tem eiusdem generis quarta differetia prime: ambe enim
operationes musculi sunt. Quam autem musculi motuum
cui non est amplius? participatio aialis vigoris incidet
tes per transuersum: totum ad terminos contrarii conspici
mus: videbitur vix non irrationabiliter hoc esse effi
cuius constitutionis corporis ipsius. Atque si corpus mus
culi in seipsum contrahi natum esse: quis vixus adbu
erit aialis potestis moueretur ipsum: nisi quodam modo
potestas aie utilis sit ad hoc: ut musculi motuum mo
tibus cedat. Nam si quod vterque facere natum? erat id age
ret perpetuo: nihil certe phibere corp? obnoxium
esse passioni que tetanus nuncupatur. Quid enim aliud
tetanus est? quam cum partes in uite in contraria retrahantur
a musculis oppositis: ut autem id non fiat: alius forte
potestas aie causaret? diceretur? iubere musculis oem
a gere: cum oppositorum ipsis moueri oporteat. Verum si
fatebimur primum quidem contraria bis quod antea dicere
sunt dicimus: non enim amplius? musculis ab aiali vigo
re: sed potius non moueri concedemus: tamen multa quod sunt
ipsos apparent: habebimus sibi ipsis aduersantia.
Primum sane et maximum quod nervo perueniente ad mus
culum qui intus est abscisso: statim musculus ille ex
tensus videbitur: ac semper in extensione manere. Opor
tet enim si quidem contractio quidam conata est ei? corpo
ri: extensio autem aia iubere fiebat: nec extensione destrui
magis quam contractionem: quoniam fuit seipsum a comunica
tione initio musculus sectus. Nunc vero contrario mo
do se habet contrahit enim nervus non incisus: ille con
tra extendit. Oportebat autem non solum extensione destrui
eius a quo abscissus est nervus: verum et eius quod non ab
scissus est vtrumque conservari et extensionem et contractionem.
Siquidem extendi quidem a nervo: contrahi vero a seipsis mu
sculi sunt. Nunc igitur? huiusmodi dubitationis solutionem
habebimus ex ipsa rerum diuersitate? opus enim? et hic di
uersitate inuenire et motus? corporis musculorum? vtrumque
quod ipsis vtrique. Que igitur differetia est abscisso musculo
quod extrinsecus est: aut tendine statim particulam flecti:
tamen non eligamus flectere ipsam ab aliquo flexam.

Exem
plum
plus in
alio.

Quatuor
et
motuum
differen
tias sunt
musculorum.

Tetanus
quid sit

Nec enim preterire oportet musculos qui intus sunt: a suomet corpore in seipsos natos concurrere. Quod si fle-
rio particule non est voluntatis nostre: quoniam pacto
fieri dicat ab aiali potentia: ut igitur cognoscas quod sit
potentie proprium? mori: iubeto boiem conari particulam
lesam plus flectere: videbis enim euidenter ipsam flecti.
Rursus iubeto exolueri voluntarium motum flectendi: re-
sumat ad quam deducta est absque voluntario impetu.
Ex his enim apparentibus euidenter est cognoscere: quod in
exacta et perfecta flexione non quod corpus musculi ex se
ipso puenire possit: nisi ab aiali potentia adiuvetur.
Frustra igitur forte quispiam dicet: corpus musculorum
naturam habere ut contrahi possit: factum esse ab aia que
reddiderit ipsum perfectum et melius. Sed quod hoc dicit:
vni? quod est: ex his: quod amatores sunt dubitationis et
indeterminati: ut ipsi vocant: que libenter percutar: an par-
ticula que nata est extendi: putet aptissimum instrumen-
tum potentie: cuius officium est congregare: vel contrahi? Et
quod de ne excogitare quod possum quoniam pacto aliquis in-
strumentum non ineptum ad motum struxisset: quod si ipsius ad
contraria vergens voluntati moueris fecisset. Quod si hoc
natura ineptissimum est: contrarium perfecto natura aptis-
simum quod ex seipso inclinatur ad quod mouens velit. Que
igitur potentie aialis festinantis musculum ad proprium prin-
cipium trahere: structura ad hoc apta ipsi fuit? Hoc quod
de tale est. Illud vero aliquis rationabili? quod dubitet: quod
curnam oino proprium motum dicimus? esse eo: quod musculi
extremam contractionem: cum et post perfectam extensionem contra-
bitur: et post extremam contractionem extenditur? Aut enim
neutrū ipsi motum proprium esse dicendum: sed casu aliquo
fieri: aut utrosque sibi proprios esse. Existimandum itaque
vel quod plurimum discedere a perfecta extensione: parum vero
a perfecta contractione: idcirco magis propria eorum contra-
ctio putanda est. Cum enim due sunt excessorie: ut sic dixe-
rit aliquis figure: vix summa extensio: et perfecta con-
tractione: si non magis proprium est corpori musculi contrahi
quod extendi: media ambo figure exacte sumeret: et ipse
ad hanc dimissus deueniret: nunc vero non apparet. Ac-
cedit enim proprium ad perfectam membri flexionem: quam extensio-
nem. Atque si hoc pcedat ac dicat: sicut sane iustum est idem
pcedi et dici: apparet enim ita se habere: adhuc vix mihi con-
siderandum esse: cur extrema flexio membri voluntaria fa-
cta: cum exoluerim? ipsam: parum discedere musculi? ap-
paret: et exiguum quoddam motum extendi. Oportebat enim ne
quaquam siquidem natura corporis ei? huiusmodi ad hoc ut contra-
hat. Quibus igitur ad hoc rationibus? abudabimus? in me-
dio ponat cogitare vitatis amatoribus? ut si quod recte
demonstrat et non falli appareat totum istud proprium inuen-
tum esse dicam? sin minus id saltem plurimis partibus iam in-
uentis partibus non cōcinnare dubitatis? alii? quod et alius quod
deest adinueniat. At autem furor? fmo sit clarus? in di-
geo aliquid? alitudine: quam non modo intelligere possibile tibi
est: verum etiam preparare volent. Duo enim ossa capiens
cutisuis aialis ad articulum inuicem puenientia: duas
catenas ex pluribus? nervis pnectens aut cōglutinato
accurate: in quibus? ego partibus? ossium iussero: aut allegato
Iubeo aut cōglutinare: vel alligare ubi musculi ossi-
bus innascebant. Cum autem sit duplex modus innasce-
di ossibus? musculis: aut malum est utriusque ipsorum p inas-
cuntur imitari. Conandum est igitur clare interpretari du-
plicem hunc modum: non enim recte alius ipsius imitari pos-
set nisi exacte cognouerit. Principium autem hoc iustis-
simum fiet. Ossium inuicem cōiunctum ut articulus fiat:

alterum quidem ipsorum est quod mouet: alterum vero velut se-
des quedam subberet ei quod mouetur: sicut cernis ossium
cardines se habere. Quare necessario manent quidem
cauitas: et hoc quod in giro mouetur curuitas ad aliam. Hoc
causam autem cauitas et pupilla et coryle: curuitas vero caput
et nodus. Ratio autem coryle siue coxe iunctura pupilla p
fundior: pro caput nodo est oblongum. Atque ubi vix
quod velut cardini spatium aptum astruxit nam. Quod si hoc
modo bene se habebat quod mouenda erant: multo etiam melius
et artificiosius? eis prout quod ex supiacetibus? ossibus? in quibus
bus coryle. Inseruit autem in capita subiacetium: quod erat
mouenda: et per hoc quod intendunt et retrahunt capita: si
multum totum membrum retrahitur. Cum autem alter ipsorum maius?
alter vero minus? os erat motus? magnitudine musculi
lorum quod moturi sunt: creauit proportionem parum molis mo-
uendos ossium. Quare hi quod rationabiliter ex ipsis ca-
pitibus? aut nodis supiacetium ossium nati sunt. Illi vero
paulo his inferius? iuxta corylem aut coram aliquando.
Parui siquidem hoc pacto penitus? fuissent: et minus? po-
tentes mouere subiectum os. Nec quod natura est ossium
cōiunctos inuicem iuxta articulos: et musculorum mouen-
tium ipsa. Imitari autem ea recte possis: si catenam alligas
ex altero ossium: ea parte qua musculus nascebat: appen-
das ei? reliquum terminum in caput alterius ossium: ubi
musculus inferebat: duo hec cōiunctos: alterum nempe
crassitudinem catene satis esse mouendo ac vedendo
subiecto osse: alterum quod in excessibus? figurarum nequaquam
catena intesa sit: ac ita se habeat quasi esset super ter-
ram delecta ligamenti expers. Sint igitur due ca-
tene que occupant regiones oppositorum musculorum
qui extendere et flectere membrum nati sunt: utraque tunc
penitus liberata ab inextensione quando membrum extre-
mam habet figuram: altera externamque exacte extensum
sit: altera interna cum flexum sit. His ita structis: mani-
festum quod catenarum utraque a manibus nostris tracta
in extremam extensionem: aut flexionem ducit ossium
constructiones. Ipse vero per seipsas dimisse media
figuram cōpositionis ossium opate postea manent quiesce-
tes. Adhibere autem mentis opus precipue huiusmodi figure.
Adiecta enim exacte hec est inter extensionem: et cō-
tractionem. si etenim alteram catenam incidideris quidem
in aliquo: sed non abscideris totam: parum admodum ad
alteram partem medie figure transferes ossium cōstruc-
tionem. Si si penitus abscideris magis non ita ut
ad ultimam deueniat figuram. Extreme namque figure non
aliter fieri videtur: ac cum catenas manibus? trabas ad
proprium principium. Eadem hec accidit et i musculis cui
deter cernunt: quippe cum musculi? catene proportionem res-
pondeant? non manus moueri ipsas: neutra ei catenarum
absque manu ad extremam figuram constructionem ossium de-
ducere potest: neque vll? musculorum absque aiali impetu
extremam flexionem: aut summam extensionem par-
tis efficere. Priuatis autem musculis quidem antea
malis impetu: catenis vero manu mediam videbis si
guram ossium inter se mutuo fieri. Quod si incide-
ris musculum qui extra est: flecti membrum supra me-
diam figuram videbis: quemadmodum si catenam que
foris est: incidisses. In hunc modum si musculum qui
intus est: incidideris extendi particulam plus medio
videbis. Quod igitur cause sunt et horum? et aliarum
omnium passionum que in musculis deprehendun-
tur. Principium quidem omnium vnum est: videlicet
musculos perfectam habere contractionem in excessibus

Dubita-
tio.

Adiecta
figura quod
dicatur.

figuris: quæadmodum in catenis videre licebat. Reli-
quæ autem oēs: hæc psequuntur. Principiū autem hic ostendemus.
los pfe. Nō enim ex hypothese quadā nobis incerta sumēdū est
etā con- ipsius: sed ex quodā casu quē euidenter apparet in oib⁹ mu-
tractio- sculis. Quo hoc? eo vez quā antea dicitur: est: quod musculi
nē cōtra- cōtrahit: cū tēdo abscissus fuerit a mēbris capite:
etā bfe. quātū cū volūtario mouet in extremā flexionē duxerit
mēbrū. Ostēdit autem manifeste bmo apparere: musculū
sculū natū in extremā cōtractionē deuenire: quātū is
in structura corp⁹. Cū em̄ adēptus fuerit cōtinuitate:
te: quā ad os obuersus spectat: tūc quā ex vinculo soluetur
pfecte liber facit: suā ipsi naturā ostēdit: donec hō a
musculo e regione cōstituit retraheret particula: cuius
ille vez eadē naturā habeat ut ita festinet ad extremā
cōtractionē: alter muscul⁹ ab altero equaliter prius
batur coitu in seipsus. Et sic accidebat oppositō in
mēbris musculorū vtrūq; dimidiū cōtractionis ledi.
Nati em̄ sunt ambo in extremā cōtractionē semp ad
ducti. Quā autem alligati sunt ex vni⁹ ossis capite partiū
oppositarū: oīno necesse erat mēbrū equiualeb⁹ motu
etb⁹ interceptū neutriū seq. Neutriū autem seq. idēz erat
mediā habere figurā extremorū illorū em̄ vtrumq; fie-
bat altero ipsorū pualēte: extēsiō quēdē eo quā extra est: fle-
xio hō eo quā int⁹. Equiuales igitur mot⁹ ipsi⁹ corporis
musculorū fit: quā neuter vigore aiālē bz auxiliare: nō
equiuales vero cū alter solus dominetur. Quare neces-
se est vincat cōtractio illi⁹ musculi: vter ab aiālē potē-
tia adiuuet. Triū igitur apparentiū causas inuenim⁹
ab vno pncipio moti: quod ne ipsum quēdē ex hypothese
nostra: sed ex euidenter apparet accepim⁹. Quod em̄ mu-
sculi vident accipere extremā cōtractionē cū ab solu-
ti fuerint a ligamēto quod est ad capita mēbrorū: mani-
festū nobis factū est eos natos quidē esse quantū ad
structurā eorū pnet: pfecte cōtrahi. Sed ppter quod
dā aliud impediri: quid autem esset quod impediret. Querē-
tes: prime ligamētū inuenimus. Quo em̄ abscisso
in extremā cōtrahēbatur: hāc causā cur nō pri⁹ cō-
traheretur: posuim⁹. Ligamētū autem nō simpliciter quā
ligamētū est: idcirco phibens inuenim⁹: quominus
musculi cōtraheretur: sed quia inseritur in caput ossis
quod in contrarias partes tenditur: et ob hoc affec-
ti sumus causā eius quod secundo loco apparet: vi-
delicet quod membra mediam figuram accipiunt cum
neuter musculorum ab animali potentia moueatur.

Utrum me-
Ligamētū erat ad hoc apparet: videlicet flecti: et con-
dia figu- trahi: aut extendi tunc membrum: cum alterum dum
ra i situ taxat musculum electio moueat. Vincit enim hoc alterū
aiālūz atq; violenter cogi simul extendi cum toto membro.
seruet. Age igitur preter bec et aliorum omnium que appa-
rent causas dicamus: ut si si bñ pñs consentaneæ sunt
credamus propter hoc etiam rationibus de ipsi⁹ ba-
bitis. Si autem aliquo modo diuerse sint vel in vno
quoque: omnes similiter suspectas habeamus. Sit
Eur ex itaq; preter dicta primum quidem hoc apparet: ab
trinsecō scisso musculo: qui extrinsec⁹ est vltra quidē mediā fi-
muscu- gurā flectitur mēbrū: nō tñ ad extremā. Atqui forte
loabscis videbitur rationabile esse: cū nullus ampli⁹ retrahat
so mem in cōtraria musculū qui incus est oportere eū in extre-
brū ier mā ventre cōtractionē: sed qui ita sentit: oblitus est
tremaz grauitatis que in membro est: quippe que perfecte
contra- cōtractioni musculi resistit. Nā et in similitudine per-
cutionē catenas similiter apparet fieri: neq; em̄ illarum abscis-
non flet sa extranea reliq; scio i extremū poterat venire pri⁹
ctatur. quā absconderetur os quod ab ipsa mouebatur. Donec

autē cōtinuū erat retrahēbat ad seipsus catenā. igitur
tur cū et musculū quā int⁹ ē aliq; icidat: mēbrū cōstitit
i eo situ quā est iter mediā figurā et extremā extensionem
Muscul⁹ ei quā extra ē: nō ē potēs penit⁹ extēdere ipsū
absq; aiālē motu. Quare bec apparetia bis quā antea
dicta sunt: et sibi iuicē cōsentanea sunt. Itē hō quēdē
ab hīp. scripta sunt oī de oib⁹ figuris quā in partib⁹
sunt: et nūc ita se habere vidēt. Nōne mirifice et bec
pcedat: pñū quēdē quā flectētes penit⁹ quācūq; partē
aut extēdētes extreme dolem⁹. Sed vez quā mediā
ista figura mīne dolorē affert. Tertiū quā mutationē
celerē i extremis figuris appetim⁹. Quartū quā diuersi
simū mediā figurā seruiam⁹: nullā cupiētes mutatio-
nē. Quintū quā hāc mutare aliqñ desideram⁹. Sextū quā
oīs figura molesta ē extreme ibecillit: nā figurarū ex-
cessus rōnabilē dolorē affert: cū alter musculorū ope-
tur: alter pter nās extendat. mediā hō illorū figura et
ab opatē: et a nimia tēdē vtroq; reuēns merito iō
cūdistima. Quare et mutatiōe figurarū quēdē iō tristitiā
afferit: celerē idigem⁹: et hō que dolore caret tarda.
Eur at oīno ipaz mutari deſideram⁹. Quis sine dolo-
re sit: quā i hac tēdē quādā musculi sustinet verū
min⁹ quēdē qñ oib⁹ alijs. Sed eā dolore carere dicim⁹:
nō quā nullo penit⁹ dolore picipat: sed quā mīmo: et hoc
ferme isensibili pp breuitatē. et tūc ipsā mutatī cupi-
m⁹ cū pgregat⁹ paulatī fiat scissus. Quod at et in hac
figura tēdē quādā musculi bñt i memini⁹ sermo
nū antea habitoz: nō apli⁹ demonstratiōe egem⁹. Tē-
di ei dicim⁹ eos a mēbris i quā iſerūt: et pp b liberatos
ab illa iſēdē i abscissōe tēdē scionē fm naturā
pōpte resumere nūq; igit vll⁹ muscul⁹ extra tēdē
est: neq; quā i medijs figuris cōstitit: sed quā hāc quēdē vt
breuē ptenim⁹ ceteras hō als vebemētes vt violentas
nō ferim⁹: sed quā eligim⁹: alia hō fugim⁹. Et autē
ibecilli extreme facti fuerim⁹ vt i stomaticis et cardi-
cis: tūc nebreuē quēdē tēdē medie figure flectēs to-
leram⁹: et pp b quā ipotētes sim⁹ ad mot⁹ tamē als
alio pñm⁹ pres desiderātes aliquā quēdē pſeq figurā
doloze carētē: sed nūc tale pfecte inuenire potētes.
Et igit si qñ nfm necessario haberet lapidē aliquem
nō magnū ex collo supēsus circūferre: dū robust⁹ quēdē
existēs absq; molestia flecter: infirm⁹ aut facit statim
tāq; on⁹ deponere desideraret. eodē mō et musculorū
vnusq; quā quēdā lapidē gestās annex⁹ os: dōcē quā
dē valid⁹ sit cōtemnit: ne sentiēs quēdē frequēter vel pa-
rū grauitatē: cū aut infirmus fuerit: tūc sentit et egre-
fert: quā quēdā on⁹ excutere cupiēs: als aliā figurā ap-
petit: oīa igit accidētia quā i musculis pñgūt oib⁹ pñes
nre vidēt: et cōe pncipiū oīa seq fm quod demonstrat
sunt ex se quēdē ipsi⁹ festinare sp i extremā scionē: sed
nō posse hāc psequi: quā oppositos retrahētes habent
et grauitatē ossi tū annexam.

Que de
figura
i situ ab
hīp. sūt
scripta.

Alunq;
musculū
extra tē-
sionē eē.

Primi lib: i finis.

De musculorū motu. Nicolao Leonicensi iter
pcte Liber secundus.

Moniaz veroprima

Eur ex itaq; preter dicta primum quidem hoc apparet: ab
trinsecō scisso musculo: qui extrinsec⁹ est vltra quidē mediā fi-
muscu- gurā flectitur mēbrū: nō tñ ad extremā. Atqui forte
loabscis videbitur rationabile esse: cū nullus ampli⁹ retrahat
so mem in cōtraria musculū qui incus est oportere eū in extre-
brū ier mā ventre cōtractionē: sed qui ita sentit: oblitus est
tremaz grauitatis que in membro est: quippe que perfecte
contra- cōtractioni musculi resistit. Nā et in similitudine per-
cutionē catenas similiter apparet fieri: neq; em̄ illarum abscis-
non flet sa extranea reliq; scio i extremū poterat venire pri⁹
ctatur. quā absconderetur os quod ab ipsa mouebatur. Donec

nobis et quasi elemēta musculorū motus
demonstrata sunt: addam⁹ ipsi⁹ iam que
desunt: vt nūc amplius desideretur:
sed sufficiens sit cum qui bec omnia accurate col-
legerit: facile excogitare omne quodcumq; de mus-
culo ppositū fuerit. Rursus igit incipiam⁹ a figu-
ris: que in partib⁹ sunt in quas pri⁹ sermo finit

Et prima media figura pponitur dicim? q in hac
necesse est duplici constitutione inesse musculis. Altera
quidē antea dicta q neuter oppositorū musculorum
operatur. altera vero que nūc dicitur: fm quā sit operas
tur utriusq. Existit autē prior quidē hēscitib? ut Hip.
musculi nominabat: reliqua vero cū neq excedere: neq flecte
i media re mēbrū alicui permittit: neq si valde multūq co
figura. gat. sit autē bec oppositorū musculorū habentū ope
Bippo rationē tonicā nuncupatā. Sic autē si medie figure
crates. utrobīq cōstitueris membrū: eque utriusq musculi
Operat operari poteris. Eū autē ad aliquā excessuā figu
tio toni rari duxeris ipsum alteri musculi sufficētes sunt ad
ca que. butusmodi operationē. Nō obscurū autē est ne id qui
des videlicet q per figuras dictas figuras quandoq
magis: qnq minus tonicā operationē musculi ope
rabuntur: q q media figura cū tali operatōe neutra
excessuā inferior est. Ne igitur mediā figurā sim
pliciter carere dolore dicam? sed que in quiete sit: me
dia nāq figura cū intensione utroiq musculorum:
eque ac extreme dolorē affert. Qm vero in ipsa quie
te media figura partim simpliciter est: partim nō
simpliciter: simpliciter quidē media omnīū mēbrū ex
cessuā figurarū. nō simpliciter autē que alteri? op
positionis solius est. Que quidem simpliciter media
est: aucto: Hip. appellavit: id est sine defatiga
tione esse posset dūtaxat: nulla tamē alia? exacte aca
maron. Demonstratio autē eius quod dicitur fieri pos
set manifesta: cū prius nos diuiserim? : q que simpli
citer sit media figura q que nō sint eiusmodi. fiet autē
sermo ut clario: sit in manu tanq exēplo. Eū igitur i
ea extreme figure quatuor sint videlicet prona: supi
na: que fm summā extēsiōnē: q que fm flexionē. Que
quidem simpliciter media est: omnium istarum est
media que autem non simpliciter media est vniū
est media utriusq oppositionum. alia enim est ex
tensionis extreme q flexionis: alia vero supini: q pro
ni media est figura igitur supina manus cū concava
quidē eius pars deorsum sit: curua autē sursum: pro
na vero que cōtraria huic est. media autē ambarū cū
intrinsecus quidē sit concavū: extrinsecus autē curuū
Subiectus quidē parvus digitus alijs: os vero cū
biti ossi radij. bec igitur media figura potest quidem
extēsa perfecte manu potest etiā flexa fieri. quēadmo
dū sane q alteri? oppositionis media figura potest q
dem supina manu: potest etiā esse prona existente: ter
minus autē illius figure est cubitus rectū angulū fa
ciēs ad brachiū: q propter hoc ipsam appellat angu
larē. Media itaq simpliciter ex concursu ambarum
dictarū mediarū figurarū sit: alie nō medie quatuor
quidē erūt vniuersē: s nulla ipsarū simplr media toti?
mēbrū fiet: s vni? dūtaxat oppositōis aut ei extēsi
onis: s cōtrōis soli erit media: aut supie: q pne: qm nō
utraq ipsarū duplex sit iūcta vicissz excessib? ex reliq
oppositione: sic necesse est oēs quatuor: fīat. In vna q
que aut ipsarū aliud quidē cōmune est omnīū: aliud
vero propriū vniuscuiusq. Cōmune quidē ut omni
no vniū aliqd gen? musculorū operet. Reliqs vero
tres tendi qd: per accidēs: nō autē operari. propriū
vero cuiusq angularis quidē proni est. operari qui
dem eos qui intro conuertūt os radij: alios autē oēs
ociosos tendi: sed angularis quidē q supini eos qui
extra circūducūt operari: reliquos vero ociosos tēdi:
Eodē autē modo q in medio inter pronū q supinū: cū
summa quidē extēsiōe solos extēdētes operari. Eū

flexione vero solo flectētes: cū ceteri oēs ociosi quidē
sint: verū s tēdentes. Ratio autē ut clara sit indiget
ut prius cognoscat a quo? musculis q quomodo se
habentibus q qualē articulū mouētib? quatuor isti
manus mor? perficiuntur. Est igitur brachiū pars
totius manus maxima: terminū autē ipsius inferne. q
dem articulus qui in curuatura cubiti est. Cubitū
autē vocamus cui incūbimus: ut inquit Hip. superi
ne autē rursus qui in humero est: altera autē pars tot
tius manus nō minima deinceps post brachiū cubi
tus nūcupat. Terminat autē qua quidē brachio cō
tinuus est ab articulo que in curuatura brachij est:
qua autē carpo rursus ad hoc. In brachio igitur vniū
os est magnū q rutiū dū nominatū eodem modo quo
pars in cubito vero cū duo sint ossa: alterū qdē eius
dem nominis est toti parti: alterū radi? appellat. De
articulantur autē ambo ad brachij terminū qui de
orsum est. Cubitus quidem vbi media regio nodos
brachij est: radius vero nodum eius qui extra est am
plectitur in rotundum desinens: atq esse ipsum ves
luti axem quēdā dū vertitur qui man? cōuersiōis re
git: is igitur dū circūducit intro quidem prona figu
ra manus: extra vero supina sequitur. tendere autē q
flectere manū dearticulationis cubiti ad brachiū est
Bracta autē ossiū cōpositio nescio si cui alioz articu
loz tanta existat: brachij em terminus qui sursum est
dilatatus nodis terminatur. Cubit? vero explātiō
nes duas flexas faciēs sibi inuicē oppositas: mediā
q ipsorū pcauitatē sigma litere simile efficiēs bac pca
uitate amplectitur mediā regionē nodorū brachij ijs
mīle ad vnguē ijs que in rotulationib? ut vocant. cū
igitur pcauitas cubiti circūferat circa curuitatē bra
chij extēdi atq flecti accidit mēbro. Et autē in neu
tram partem reclinat: sed semper exacta directio ma
neat eminētie medie cōcauitatis cause sunt coartates
explātiōnes cubiti. euz igit anterior explātiō mo
rū ducat: flectitur mēbrū: extēditur autē cū psterior.
Finis vero flexionis quidē ut anteriorē explātiōnē
collocet iuxta os brachij: extēsiōnis vero posteriorē.
Qm vero q brachij os curuū erat: q cubiti explāti
ōnū utraq oblonga: q ob hoc periculū erat citi? q
oporeat cōsibus inuicē cōgredientib? ne mēbrū mos
tus prohiberetur: exculpit natura vtrinque brachij
ossū tantū locis cubiti ad cōcauitates eius extremi
tarū descēdentib? in quātū extremā extēsiōnē q flexio
nem manus habitura erat. Quoniam vero maius
erat posterius extremum cubiti multo profundiores
cōcauitatem hāc brachij fecit: ut propter profundita
tem bec loco satis tenue os brachij fieret quātū est in
ter cōcauitates: nō tamē perforauit ipsum quāuis
tenue existēs ne laxus vndiq minusq firm? esset ar
ticulus: neq musculorū mor? nimij: si perforatum
fuisset flectere quidem in retro manum possibile esset
que autē extēsa ipsa firmiter operamur: bec omnia iō
ge petus fierē: q verorūq musculorū tensiones essent
utiq cū magno dolore. Eū posteriores quidē ab anti
mali potētia plus tendāt q sint nati contrahēte
riorēs vero eousq exēdantur ut periculum sit eos
decerpi. Talis profecto ars nature ad dearticulationi
nis exactam diligentiam est: qualis autem situs mu
sculorum mouentium ipsam sit quorum causa q des
articulationis mentiones fecimus: deinceps dicatur.
Duo quidem in paribus anterioribus brachij: duo
vero in posteriorib? orti sunt validis ligamētis ner
uosis

Brachij
us quid
dicatur.

Cubit?
quis sit.
Bippo
crates.

Radi?
quis.

Media
figurā si
ne defa
tigatōe
esse.

Exēplū
i manu.
Qua
tuor esse
man? ex
tremas
figuras.

uosis inferi cubito. Incipiunt autem maiores quidem eorum a capite brachij: minores vero multo inferius feruntur: oēs quatuor directe ad cubitū et inferunt in hoc ipso maxime loco unde orti incipiunt extrema cubiti. Posterior itaque pars ipsa cutiatura cubiti ē quā Athenienses: ἡ δὲ δὲ Ἀεπάρου, Δορσὸν οὐκ ἔστι οὐ nuncupāt. Anterior vero ut dictū est: quā anterioris cornicis exortus est. Ab his igitur musculis retro ante cubitū attrahentib⁹ extensio et flexio fit. Quatuor autē alij p̄incipia quidē habent ex cubito ex utraque parte curuatis in gibberū: duo quidē extrinsecus: duo vero intrinsecus. Dēs autē cū sint obliqui: osi radij inferunt. In termino quidē ipsius qui deorsum est: ubi dearticulatio ad carpō magni. In medio vero parut: qui etiā ipsi dū tendunt ad p̄incipia siml attrahūt radiū. et p̄ hūc totā manū pronā quidem: q̄ intus sunt: supinā qui foris efficiunt. Sic igitur se habente nā musculorū mouentū dearticulationes que in gibbero sunt: demonstrabim⁹ tā p̄positū: q̄ i q̄ tuor differētijs figurarū nō simpliciter mediarū vñū quidē genus musculorū semp̄ operat⁹: oē autē aliud vacat quidē operatione verū extendit. Primus igitur proponamus que etiā tūc primū dicta est: quam angularē et pronā vocabamus. In qua de musculis q̄ dē mouentib⁹ radiū non est opus longiori sermōe: vñ q̄ qui quidē intus sunt operant⁹: qui autē foris otiosi extendunt. Sed de musculis cubiti mouētib⁹ necesse est longiori indigeamus sermone: nā fm̄ p̄dō p̄tā apparentiā videbunt habere exacte mediā cōstitutionē: q̄ et media figura angularis: nō tñ verū ita se bz. Si em̄ ut angularē ita etiā figurā mediā inter supinā et pronā tota man⁹ haberet: tunc vere media constitutio existeret ipsis. Sed qm̄ nō bz: tñ necesse est et hos musculos et alios oēs peruerri q̄rū tota manus discedit a figura fm̄ nām. Quantum autē musculi peruerant: tñ puto circa curuationes osiū qua si fracti et flexi tendunt et laborant: nā media simpliciter figura cū h̄ si q̄ nullū musculū habeat neq̄ operante neq̄ violēter motū. Ne aliquid quidē eorū que in mēbris sunt peruerit: vnde ipsi et hoc tanq̄ maximū altorū testatus est Hippo. Cetero vero oēs alie magis alie min⁹ peruersos habent et musculos oēs et tendines et nervos: et ad hec etiā venas et arterias. Dēs em̄ be partim extra mēbra: partim extrinsecus existūt: ut igitur nate sunt ita se habentes be: seruāt figurā mediā inter supinā et pronā. horū autē utraq̄ satis oīa peruerit: pronā nāq̄ de qua primū p̄positū est dicere: musculorū cubiti qui eā supinā efficiunt cū operant⁹ tantā facit p̄uersionē: ut capita quidē eorū extra sint mēbrū. Ventericuli autē noīari desup. insertiones vero intus. qd̄ si violentius adhuc manum circūuoluas alterū eorū musculū maiorem qui in finē radij inserit adeo videbis flexum esse in membro ut eius partū: alie foris: alie intus: alie desuper: alie deorsum ostendant caput quidē intus: ventericulus autē nominatū desuper. quod autē vltra hunc est intus. Inferius vero insertionē: adeo violenter factus est et flexus est: alij vero musculi qui in brachio sunt: per quos extendere aut flectere manū possum⁹: mul- to quidē minus his ceterisq̄ qui in cubito sunt: participant tñ aliquid et ipsi peruersione: eadē et in supinis figuris sūt: ceterū et in his musculi quidē qui i cubito sunt: in extremum laborant. Quia autē in brachio sunt simul laborant: sed cū mediā inter supinā et pro-

nā efficientes figurā perfecte extendimus aut flectimus manū tunc laborant quidē sufficiēter musculi q̄ in brachio sunt: simul autē cū ipsis laborant q̄ in cubito sunt. Sola igitur figurarū simpliciter media cui nullius excessus participatio est in neutra opposi- tione: exacte caret dolore: cetero vero omnes quatuor partim minus: partim vero magis oīs autē cū dolore. Quāquāq̄ autē ipsarū inquantū discedēs ab extre- ma constitutione ducis mēbrū ad mediā in tñ mino- ri dolore p̄editā figurā efficiēs. Perfecte autē dolor re carens nulla est: prius q̄ ad mediā exacte veniat. Quare ex dictis et hoc tā manifestū est q̄ hūc medię figure soli oīm figurarū inest: musculos oēs p̄fecte quiescentes p̄bere: alie autē oēs partim min⁹: partim vero magis vñū aliqd̄ gen⁹ musculorū operans habent. nō igitur ne dormientes quidē oēs penit⁹ otio- sos musculos habent. Sed quicūq̄ propter ebrieta- tē: aut defatigationē: aut infirmitatē potētē oēs cor- poris absolute exoluētēs in mediā eas figurā muscu- lis reducere permiserūt: bi tñ perfecte musculos q̄- scentes habēt. Nec tñ in extremis figuris nullā par- ticulā nemo pōt habere dormiēs. Valida em̄ et rebe- menter intēsa opatione musculorū ad hūmōi indige- mus. Quicūq̄ autē in ea que est inter extremitatē et me- diā figurā: in his vñ plurimū somnū capimus. In q̄ cūq̄ em̄ talitū cōstituens mēbrū musculis circa ipm̄ intensius operantibus cōmiseris: custodiā figure sic seruant. Quare et sedētes sepius quidē dormiuerūt: et nōnulli deambulantēs: et hoc equidē audiēs antea nō credebā. Ut autē fuit opus aliqui per totā noctem iterfacere: experientia verū discens coactus sum cre- dere: ferme em̄ studiū integrum dormiēdo p̄peregī: et somnia videns: nec prius excitatus sum: quā in la- pidem impigerim: et idest p̄fecto qd̄ non permittit dormientibus iterfacere ad longū spatiū: q̄ nō pōt exacte leuē viā nancisci. Id igitur solis expertis credi- bile est. Cetera autē oībus euidenter quotidie appa- rent: que in his qui dormiunt: sedendo accidunt. Et ipsorū quoq̄ discubentū: pauci admodū exactam fi- gurā in vnaquaq̄ particula habent. Quicūq̄ autē in manibus aliquid seruant: bi quidē et valde inten- suā operationē ostendūt: manent em̄ eorū digiti exa- cte flexi circa paruum sepius corpus: vñ aurū et la- pidē: aut aliqd̄ nūmū. Quod autē inter inferiōrē maxillē accidit: nonne et id manifestū sit: nō em̄ discedit a su- periore nisi si ebri⁹ aliquis: aut valde ignauiter: aut defessus extreme dormiat: et ipsum quoq̄ stertere p̄- pter hūmōi fieri solet. Relaxata quidem inferiōre ma- xilla: supino autē iacente hoīe. et em̄ et id ipsum vñ su- pinū iacere signum est resolutionis: quas res et Hippo- c̄r. ambas damnat et supinum iacere et biare dor- mientē. Inclinationē ad alterū laterū laudat. cogno- scere autem maxime posses quanta operatio huius- scemodi discubentis inest: si corpus hoīs mortuum sic inclinaueris: nō em̄ ne minimo quidē tēpore ma- nabit: sed supinum aut pronum statim fiet ad quan- cūq̄ partē extiterit gravitate vergens. Itaq̄ et supi- nū iacere et biare nō absq̄ actione stertendi aut ero- lutionis aut ebrietatis aut ignauię signa sunt. Ideo rursus Hippocrates cum omnes partes iubeat lus- ratas et contritas in figuris dolore carentibus ma- nuali operatione pertractare: in inferiōrē maxillā di- cit quam medio crure biante homine: qualis enī in manu angularis figura: talis est in inferiōrē maxil-

Sola fi- gurā si- pliciter mediāz dolore carere.

neq̄ dor- mientes oēs mu- sculos otiosos bz.

In q̄ fi- gurapo- tissimuz somnus capim⁹.

Stadiū ferme i- tegru p̄ egisse dormiēdo Ba.

Cur dā- ni Hip- po. dor- mientes biare et supinū iacere.

Strido
re dētiū
et aptus
biatūc
tremas
figuras
eē: et tō
malas.
Aduscu
ti epales
et masti
catorūq
An mo
nientib
gene bi
ant me
diocrit
Ex sup
fluitatū
effluxio
ne opa
tionem
muscu
loz pro
bat.
In iuo
lūtarā
supflui
ratum
emissōe
qd sedā
tur.

Nō oēs
dormiē
tiū opa
tiones nā
les esse.

la mediocriter biare. hec est extremarum media. Extreme igitur inferioris maxille figure sunt: et quae maxime bianiū sit et quae dentes claudunt inuicem stringit: quarū quae quidē a musculis qui in mento et collo sunt mouent: proportionalis est inferiori. Altera autē ab his qui intra maxillā ex palato oriunt: et his qui repositales vocant perficit: nūc forter musculi masticatorij nūcupati qui iuxta obliquū inferio ris gene adiuuent opus: hoc est alibi discutiemus. Alterū mediocriter biare media inter figuras sit: ois bus dicitur musculus operatione vacantiūbus. id eo qd et morientib? sponte sua ad hoc gene rōnabiliter ve nit. oēs est musculus. ipsa operatiōe priuant. Adani festū igit qd dū dormiūt nō aperto ore: operatio mu sculoz retrahentiū genā conseruat. multi vero extē sas: aut flexas ad vngūe manus habentes vel etiam crura dormiūt: seruantes etiā in his intensiū opa tionē. Sed forte longior sum: cū liceat in memorias reducere quae maxime in pōptu sunt. Quis est con tradictor nō officiū nostrū esse: vix effluxiones super fluitatū per musculos custodi. Assistūt est i termi nis fluxuū eaz quāsi i quibusdā oliis custodes mu sculi validi: nihil permittentes extra ferri prius qd ratio iubeat. Quin et hos in dormientib? suū officiū absq vitio perficere: et emittre aliqd su perfluitatū iūte aut dissolutis his musculis sit aut ratione deprauata vt in freneticis: aut etiā ratione et musculis grauatis vt in ebrietatib?. Opz est aut rationē nō pcesse: aut musculos opari nō posse: aut veraq simul esse lesa. Temeraria igit snia est quae as serit aiam dormientiū cessare ab operatione: nisi ces sationē hanc non perfectā quietē sed quāsi intermi sionē quandā vigoris dicant. nā si hoc dicit bñ dis cunt: et concedimus ipsa. nō est insensati penit? sunt dormientes sed difficulter sapientes. Eū est vocā tibz subaudiūt: et lumine importato exurgūt: et tā gentes sentiūt: qd si mibi ebrizū dicas: nec vbi terraz sit scientē: et cū qui pze ignauia Epimenide profun dius dormiat: isti et priusq dormiūt prope insensa tionē erāt: et magis vtiq custodiā cuiuscūq rei pmit teres vtro efficac dormienti: qd huiuscemodi vigila tibz. Alterū et isti conseruant multas opationes aiales. nō igit adhibēda est fides sermōi dicēt: ope rationes quae sūt dormientiū: et profundiori somno oppssis: oēs nāles eē: nō ei i vniuersum vix est hoc. nōne transferūt et mouent varie mēbra? Quid pter ea: nōne dormientes loquunt? an et hec nature opa dicent? At nō aiaduerrimus: ea ipis cū mente fieri: dicit fortassis quispiā: nā neq oculo: aut dispuēs: ad neq cōcoctionē habeas: aut oēs: aut dispues: ad bibes mētem omniū partiū motibus: neq cū Arbe nas eas ex pīreo omnibus particularibus crurum operationibus. nā cogitabund i sepius imprudēter peregerunt iter: aut etiā preterierunt locum: ad quez a principio intendebant. nūquid igitur ite neq aie opus est: neq motu voluntario sit? Eque est nos et ambulatio pcesens videtur latere: et qui in somnis motus partiū quidē quae mouent. opatio aut inten forta earū quae non mouent. quare quā causam in vi gilantibus dixeris: qd sepius non sint intenti parti cularibus operationibus: hanc etiā et ad dormiētes et grauius oppressos transferre licet: nec amplius ad mirari cur multa opera voluntario et his fiat: sed du bitant de cā pōpte pronūciare: nullū taliū operū

voluntario fieri: vide ne temerariū sit. Si igit nullo clario iudicio huiuscemodi iudicari possunt: vtrū electionis an nāe sint officia: qd aliud pcludit qd vix nō oportere de eis pronūciare: et par ē dubitātes de hmoi facere magis qd temere decernere. Sz si habea mus euidentissimū iudicē operū voluntarioz: sicut certe habem? enūciam? cōfidenter nō solū vnūq dē dictozū: verū etiā respirationē ipsam fieri motu vo luntario: donec etiā ipsa subijci iudicio videat. Quid igit est quo iudicam? opa voluntaria fm opa spon tanea multa tibi: nedū vnū iudiciū me daturū: ciaq sibi inuicē pstantanea: et est si quae sūt sedare posses cū velis: et quae nō sūt sūt facere: hec fm motū volun tariū esse dico. Si pretere et vt citius: aut tardi? ea siat: et crebit? et rari? potestare habeas: nōne oibz modis manifestū est op? seruire pzelectioni? Arre rie igit motū et cordis neq sedare: neq excitare: neq crebitore: neq rarioz: neq tardiore: neq velociō re electio facere pōt. Qd circo ne aie quidē opa plane huiuscemodi esse dicūt: sed nature existeret: motū aut crurū ad hec oia nō aptatū: sedare dū sit: et rursus excitare quiescentē: et velociōz et tardioz efficiere po test. hec eadē et circa respirationis motū sūt: opatio nē quidē existentē mentis et rboracis: musculoz vt in his quae de causis respirationis tractant demon stratur. Aie aut op? nō nāe existentē. Si quidē moue re musculos aie officiū est. nū est aut equū i bis: de quozū cā dubitam? discedere ab his quae euidenter cognoscunt: euidenter igit iudicia cognoscunt opa tionū fm electionē. Dubitam? aut de cā in bis: quae nō assequimur in particularibus operib?. Qui igit euidentib? diffidit insensatus est. qui vero de dubijs pōpte enūciat temerari? est. qui aut propter obscu ritatē: quae in bis accidit suspicā etiā quae clara sūt de numero eoz est: qui dubitationibus oblectatur. Sed qui nō modo suspicā: verū etiā confutāda cen set quae clara sunt: propter obscuritatē dubioz: exte me fatuus est. ne igit nos sponte: neq insensati effi ciamur: neq dubitādis emuli: neq fatui: neq aliō quicq taliū: sed qd recte se bz: et modestis hominib? cōuenit: qd quidē euidentē est: pōpte accipiam? qd aut dubiū per oclū querauimus. Euidentis igit est ele ctionē respirationi dominari. Dubiū vero hoc: vix ppter aliquā causam nō assequimur intellectum in multis volutariis operationibus. Posito igitur qd euidentis est ad questionē cause transcam? non affir mantēs oīno aliquid in ea: nec asserētēs ad huc nos inuenisse verā causam: tamen qd maxime bis quae an tea dicta sunt probabilioz sit. Atqui vt ego arbitroz: neq aliq cām dixit: sz solutionē tēm dubitādis scri bētes quā mō iā desij dicere: cāz putauerūt inuenisse. Opz igit et illos approbare: siue iuenerūt: siue iueni f studuerūt. Sed ipsos nos quoq non decet pigros esse ad inueniendū ea quae desunt. Principiū aut in ueniendū ea hoc faciamus. Adultos vix boies inter dū actiones quasdā egisse atq paulopost oblitos es se penit? eaz: vt qd cūq ppter metū: aut ppter ebie tatē: aut aliquid aliud tale. nihil ampli? eoz q eges rinr: dum in illis cōstitutionibus erant cognoscūt. Causa aut vt mibi videt. est qd nō intenti actionib? tota mēte fuerint. pars est aie imaginatiua quēcūq sit: hec eadē et recordari videt. si itaq euidenter ipres siones rez in imaginationibus acceperit conseruat perpetuo: et id qd est memoria tenere: si aut obscure

Et ipaz
respira
tionem
motu vo
luntario
fieri
Quemo
tu volū
tario di
cant fie
ri.
Artere
et cordi
mor? si
cē hmo
tū volū
tarium.

et penitus superficialiter non cōseruat: et hoc est obli-
tū esse. et ob hanc cām in ebrietatibus: et frenesi: ac ti-
moribus: et oīno in uehementib⁹ aie passionib⁹: nul-
lius eorū que egerint in postez meminerunt. Quid
igit mīz: vel in somnis obscure operante aia obscu-
ras etiā imaginationes fieri: ideoq; nec stabiles: nec
fixas: quid etiā mīz si in vigilantib⁹ aut ratione ali-
quid cogitante: et tota fere circa cōsiderationē inten-
ta: parua quedā eius admodū porzio circa ambula-
tionē se habens impressionē actionis obscure dicit:
et ideo statim oblita ne siquidem spontaneo motu
opus factū sit amplius meminit. Et cū si nullo pa-
cto recordaremur: nō vīq; possemus de villa re at-
tea facta cōsiderare: sic in quib⁹ nō meminim⁹? nesci-
mus qualia nā erant: cōseruari em̄ ea prius in me-
morā op⁹: vt qualia nā sint nā deinde considerem⁹.
Nihil igit mirū mibi videt⁹: si motus voluntari⁹ res-
pirationem in somnis operet⁹: et postq; expergefacti
fuerimus nō possum⁹ nos dicere: an fm electionem
respirem⁹: sed sīte profecto est illi: qui et pedes: et ma-
nus: in somnis mouet⁹: et aliquid sit locut⁹: et postea
oblitus illis dicat fieri absq; electione: et mēbrozom
uorū et vocē. Nā et qui infantiū loquunt⁹ et vadunt:
et oēs motus voluntarios mouent: sed ne isti quidem
cū cessauerint ab amenita ampli⁹ meminerunt que
egerint. Illiū em̄ quendā per tredecim dies deliras-
se hoc pacto putabat quidē Atbenis nō Rome iace-
re: crebro aut familiārē puerū vocans: iubebat sibi
q; ad Gymnasiū congrua erāt afferre: et pauca inter-
missionē facta: beus inquit ad Prolomen dico: decre-
ui post multū tps tibi lauare: et quodāmodo etiā exi-
liebat interea: atq; indutus sibat versus ostiū aule:
ac retinētib⁹ eū qui intus erant: probibentibusq;
exte: cur probibet⁹ ab eis percontabat⁹. Isti nō (nī-
bil em̄ licebat aliud dicere: q; ea que erant vera) fe-
bricitasse eū dicebāt: et adhuc febricitare. Ipse aut et
ad hoc valde modeste respondit: cognoscere enim et
ipse dicebat q; adhuc relique sibi febris remāserint
sed hanc penitus paucā esse: nec ledi posse a balneo:
fuisse em̄ sibi totā presentem febrē ex itinere. An nō
recordaris: conuersus ad puerū dicebat: qd fortiter
berī iter fecimus a Megaris Atbenas? Alia dicēs
et silita faciēs flux⁹ sanguinis per nares repente: cō-
psofo sibi facto: et post ipsum sudore: statim quidem
conualuit. Sz eoz que aī sibi acciderūt nulli⁹ am-
pli⁹ recordabat⁹. Utrū igit (hoc n. est qd a principio
pposui⁹) ostendere surrexisse: et locutum fuisse: et al-
uū exonerasse: et mīxsisse (hec em̄ oīa in oībus illis
dieb⁹ hō faciebat) nō sint de operib⁹: q; ex electione
sūt: an id quidē absurdū? Nā si hec non sunt sz ele-
ctionē: ne aliud quidē vllū erit. Non aut eoz recoz-
dabatur quemadmodū ne bī quidē: qui sobrii facti
sunt: eoz que in ebrietatibus acta sunt ampli⁹ me-
muerunt. Quid igit mirū ita se habere et in respi-
ratione: vt fiat quidē ex electione? Sed quū aliquan-
do quidē diligent⁹ adhibeant mentē: aliqñ vero ne-
gligentius segnisq; . ideoq; recordamur quidē
operationē: quib⁹ mentē adhibuim⁹? obliuiscimur
aut q; secus se habeant. Q si vero cui⁹ rei penit⁹ ob-
liti fuerim⁹: hanc ne actā qdē aliqñ esse putās: cōse-
quēs est: vt nec si cū electione acta sit recozdemur: qd
aut totū opus respirationis voluntate et sponte ab
aia fiat: declarauit seruus barbarus: qd uehemētī
ira pccitat⁹ esset: maluit mori pstrat⁹ sup terrā: respi-

ratione retēta longo quidē tpe immobilis erat: post
ea vero breui reuoluit⁹: hoc pacto mortuus est. Qd si
possibile nō esset vsq; quaq; respirationē retinere: ne
idcirco qdē aliq; negaret: quin ipsa fm electionem
fieret. Apparet em̄ eoz op⁹ q; motu voluntario sūt
alia qdē absolute libera esse: alia vero affectib⁹ eoz
porzis scruire. Porziora itaq; ppetuo absq; impedimē-
to a nobis sūt. Posteriora vō nō perpetuo: sed in tē-
pore quoddā: et cū certa mēsurā: nā ambulare ad ali-
quē et alloqui: et capere aliqd: et recipere: absolute libe-
ra sunt. egerere vō et mingere: eoz pīs affectuū sunt
remedia. Atq; nōnulli tacuerūt qdē p annū itegrum
et plus tps: quādoquidē sic pstituerūt: egestionem
vō vel vīnā retinere: nō mō annis: sz ne mēsb⁹: qdē
qnimo nec dieb⁹ paucis nemo potuit. Adeo ei vīgēt
ac septi⁹ molestāt: vī multitudinē aggrauātia: vī acui-
tate: mordētia vt qdā ne i locū qdē p̄suetū abire: suffi-
ciēter valuerit sile igit et bis est et respirationis opus:
multoq; magis vīget ac celer⁹ necessitatē bz. Et em̄
piculū ē ne moriā: nisi respirauerit: atq; extremēmo
lestū suffocari. nihil igit mirū si penit⁹ retinere ipsas
arduū sit: neq; em̄ oēs ad moriendū p̄p̄ri sūt: sz
in finitis malis opprimāt⁹: neq; si ad id imperiū fece-
runt pre nimio dolore egredi volūt. Ille igit quisq; p̄-
co tacere qdē nos eligētes vsq; quaq; possum⁹: res-
pirationē vō impossibile est retinere: idcirco electio-
nis quidē op⁹ esse vocē: absq; vō electio: et naturale
quid respirationē existimet. Id igit mibi videor cla-
re demonstratū fuisse. Qd aut reliquū est: totū sermō
de medijs figuris: deiceps addere equū est: vt em̄ in
manib⁹ qd appellat angularē: cū mediū exacte: sum-
me extēnsionis: et flectionis sit: nullo penitus dolore
afficitur: sic videri posset et in cruribus se habere: nō
tamē ita est: sed q; in his dolore caret: cōsistit iter me-
diā figurā: et extēnsionē extremā. Lusa aut cōsuetudo
est plurimū em̄ extēns crurib⁹ vīmur: but⁹ em̄ gra-
tia facta sunt: vt totū corp⁹ ab his sustineret: stant
bus et ambulātib⁹ nobis: et pri⁹ etiā quā operemur
per ea in fascijs extēsa formata sunt. Adeoq; et i som-
nis: et alioqui discūbētib⁹ extēsa magis quam flexa
sunt: sed multo magis laboramus in extremis flexio-
nibus: quam extēnsionib⁹. Abiort aut ex parte ne de-
ducere oīno ad extremā flexionē crus possum⁹: nisi
manib⁹ cooperati fuerim⁹: sed veluti claudū pre in-
suetudine ad hanc operationē habem⁹: solisq; salta-
toribus et luctatorib⁹ facile flecti: quibus vel solis
perfecte flecti solitū est: autū igit mediē figure ad
extēnsionē p̄gressum est qd perfecte caret dolore: quā-
tum a diuturna cōsuetudine mēbroz flexum est: hec
igit duo cōsiderās in oībus articulis: naturam vide-
licet et cōsuetudinē: sic adiuuenies mediū et dolore ca-
rens. Videl⁹ aut in idem cōuenire: vbiq; cōsuetudo
quidem cum natura. Unde pulchre dictum est: q; cō-
suetudo est natura accessoria. Figura vero dolore ca-
rens cum medio: etenim in cruribus idem est quod
est sine dolore et medium. Si quidem medium mo-
tuum: qui insunt membris: neq; perfecte extēnsionis
et flectionis medium fecerit: inuenies: enim quan-
tum deficiamus a flexione extremantium discedere
figuram dolore carentem ad extēnsionem. In vni-
uersum igit in omnibus articulis: extremos me-
tus cōsiderans: adiuuenies mediā et figuram
absq; dolore: vt enim in articulo iuxta gibberū: qui
vocatur angularis: in articulo vero iuxta genu: qd

Duplex
operum
mot⁹ vo-
luntarij
natura.

Eruta
mag⁹ ex-
tensa q;
flexa no
bis esse.

Consue-
tudinis
nature
q; cōue-
nientia.

Brucuz
exemplar
aldr: bāc
fīaz nō
babet.

propt' est extēsiō: sic in spīna qđ ppi' est flectio
nī. In articulo vero iuxta brachiale qđ exquisitē re
ctū est. spīnā cū curuā aut flectā facere possū
mus. Brachiale autē reflectim': et flectimus eque ad
utrāq; partē recti. Rēta igit' rōne q' quidem exacte
rectū mediū exacte existēs extremorū motū: absq;
ullo dolore penit' est. Sed spīne haud mediū est res
ctum: sed nōn sibi curuū. Plus cū habet motus ad
hoc: quapropter recti magis laboramus particulis
iuxta spīnam quā sedētes aut facētes: opus est enim
stantibus quidē tēsum esse: iacētibus vero atq; sedē
tibus nīl p'hibet curuatā esse. Nec in oībus articu
lis diligēter cōsiderās: inuenies oēm rōnem sibi p'p
cōsentaneā. Et cū q'cūq; musculi sine articulis sunt:
etiā in his mediā cōstitutio absq; dolore est: sicuti in
fede se bz: et vesica: et lingua. Mā et ad extremū stringe
re sedē: et ad maximū dilatare: dolore inducūt. Item
extēdere quā longissime linguā: vel flectere: vel quo
modocūq; aliter absq; mensura cōducere: haud
absq; dolore fiunt. Facillimū igit' et his adinuenire
mediū excessiū: qđ etiā sine dolore sit. Atq; oēs vo
mines quo tpe cessant ab operatōib' vite necessa
rijs: mediā figurā et dolore carētē in oībus particu
lis habēt: adeo a iusta et equa natura coacti: ut Hippo.

Hippo. poc. ait: in lingua quidē sū cōiugatiōe oēs muscu
lū va/ li orti sunt superi': et inferi': et a dextris atq; sinistris.
rij mor? Quare nīl mirū si in cōtrarios mor? particula de
lingue. duca' a musculis cōtrapositis. in musculo et iuxta
De mu/ sedem: et eo q' iuxta vesicā est: et qui in p'cordijs est
sculo se/ (vīrus em̄ est in singulis his circularis nullo cōtra
dis: vesi posito musculo) vñ in cōtrarijs deducti motus bas
ce: et p' particulas nō eque facile est: nec et in p'optu patet
cordioz sed sic cogita. musculi quidē sū vesicā: et sedē: officiū
qui cit' est: nō excernere supflua alimēti: sed retinere. Qua
culares. in re multi in boc ipso statim errauerūt: putātes ex
sunt. cernendū causa superflua musculos hos factos esse:
quippe qui nō potuerūt adiuuere: q' dissolutis
ip̄is excernunt quidē: verū inuite. quinetiā p'pter
malā chirurgiā exciso sepius vltra modū musculo:
iuxta sedem inuolūtariē effluit bac sterco: ut pote:
meo quidē iudicio: instrumentis q' effluere p'hibet
nō manentibus: nō igit' simpliciter: neq; p'incipa
liter musculus hic excretionis instm̄ est: sed ne id ac
cidat aīali qđ cū excisus fuerit: et dissolutus sit cōtrā
nue hūc musculū custodē impozitū exit? extremen
torū natura p'fecit: quāobzē nō modo nō operat
ipse ad excretionē: sed ne permitti quidē operatib'
que igit' sunt vñ opationis instm̄: plura qđ pri
cul ariter: s; duplicia gñe: eoz em̄ partim aīe: p'tim
nature sunt. atq; aīe qđ instm̄ motu volūtario sem
per operat. Instm̄ et nature sine motu volūtario.
P'cordia igit' et oēs musculi iuxta imū vētrē instm̄
aīe sunt. Intestinoz autē oīm structura vna cum alio
nature sunt. Verū de opatione boz alibi dicūz est.
De musculis autē nūc dicem': qm̄ p'ns sermo istorūz
mor? enarratio est. Ad musculi itaq; oēs iuxta inferio
rē vētrē cū opantes tēdunt: p'munt intus nature in
strumēta: q' siquidē p'cordia cedāt in illoz locū rece
dēt: musculoz violētā exoluūt. si autē resistūt: tunc
ceu a duob' manib' oppressa extrinsec' a musculis:
intrinsec' a p'cordijs exprimūt ea q' p'tinent in cau
ratib' ipsoz. Ad hoc autē adiuvat multū obliquitas
p'cordioz: q' alterū qđ terminoz vñ ante positū
iuxta cartilaginē q' in pectore est: alterū et post lum

bum iuxta spīnā. Qđ igit' extremēta intestinoz ex
primant a musculis: vñ extrinsecus qđ ab his qui
in vētre sunt: intrinsec' et a p'cordijs: qđ autē in
trius descēdat qđ p'mit: obliquitas sepius trāuersū caus
sa est: tunc et musculus iuxta sedē oīos tēdāt in egerē
dō: magis qđ q' in hypocōndrijs sunt: minus et qui
inferi' tendunt. Cōtrario qđ modo quā in mīnctio
nibus se habēt: magis em̄ in illis q' inferi': min' et
in hypocōndrijs operant. Simul autē cū ambob' ex
tendunt musculi q' iuxta respiratōes: nō qđem. ut
mīnctionis aut excretionis instm̄. Id em̄ extreme trā
ratiōabile est: s; q' p'cordioz tēsiōe: equalem esse
opoztebat tēsiōi musculoz in alueo: erat autē impos
sibile cū ip̄a vñ musculi sunt cū multis et magnis
certare: p'iculūq; i hoc ne victa in latū spaciū rbo
ratis euerterēt. Idcirco musculi q' sunt iuxta costas
simul tēdūt vñdūq; cū stringētes. Laxus em̄ ex
stēns rbozax p'opte cedūt p'cordijs cū impellunt ut
licer cognoscere: tēdētes qđ musculos iuxta aluum:
et maxime ipsoz inferiores exoluentes aut a vigore
oēs eos q' iuxta ip̄m sunt. Nota em̄ alius ferme in
bmoī p'stitutionib' ad latū rbozaxis spaciū pellit
vna cū ip̄is p'cordijs. Ille igit' hoc fieret: et opatio
egerendi destrueret tot' rbozax vñdūq; valide string
gitur. Atq; ex oib' ita dictis claz sit qđ musculi efflu
xibus extremētoz assistēt: p'hibere quidem ip̄os
suapte natura existūt: et id officiū ipsoz p'p'it. excer
nere autē nequeunt: p'pter q' sū accidēs: cū opati de
suerunt: ut igit' in alijs oībus particulis cōtrariorū
motū cōtrarij qđ musculi p'cedūt: sic se habent
etiā hic. Retērio em̄ superfluo: ex operatione
istorū musculorū sit: excretion autē operatione eoz
qui in imo vētre sunt et diaphragmatis. Isti qđem
se habēt sū p'p'ositionē musculis q' cōtrapositi sunt
in alijs particulis: sed in diaphragmate nō licet sim
pliciter dicere musculos cōtrapositos: ut et in instru
mentū excernē di superflua et cohibētes ip̄a p'imos
et maxime et in aliū quēdā modū oppositiōis eis
qui in imo vētre sunt habet: ut autē respiratiū quo
dāmodo habet: et quodāmodo nequāq; habet. expi
rationis em̄ nullus musculus oīno est opifex: sed ut
detur hoc opus rbozaxis esse: quin poti' bec passio
decidētā a nobis antea nominata efflatio est spīrit
tus vniuersa: que extra fert sū operationē musculo
rum factā: q' in medijs costis existūt. efflationis em̄
musculi oēs q' intus p' costas expāduntur: opifices
sunt: et hoc rursus op' rbozaxis simile est decubitu
qđ in toto corpore: depositiōi et in singulis par
ticulis: cūq; expirationi cōtraria sit inspiratio: effla
tioni et rebemēs inspiratiōi (noie em̄ p'prio ca
ret) p'iozē qđ oppositiōne p'cordia sola efficiunt
alteram vero mesopleurijs: hoc est inter costas: insti
cum musculis ad rbozaccm peruenientibus ex sca
pulis et collo. Indigent autē ip̄a maxime quidem
tubicines: et tubicines: et p'cones cum dicturi sint
qđ nūcupatur poda: p'ceptue et et qui vñres inflāt
vel aliquid aliud tale opus operantur: et ut simpli
ter dicam: quicūq; plurimum rbozaccm dilatare: p'
mutare: et contrahere velint. Quare iust' vñq; quif
piam musculos extra rbozaccē: his qui in mesopleu
rijs sunt intus contra positos esse diceret: non p'co
rdijs. Si quidem maxima quidem inspiratio pro
pter exteriores: maxima vero expiratio sit p'opter

Respi
ratiōis
nullum
muscu
lum esse
opifices
Efflatio
nē: mus
culos q'
p' costas
expādū
tur effi
cere.
Efflatio
cui con
traria sit

Dupli
cia esse
excretio
nis in
strumen
ta.

Intest
noz et
alui ope
ra cē na
turalia.

mesopleuros q̄ int̄. Demōstrant aut̄ 7 vox: 7 que
deinceps dicēda sunt de musculis fm̄ tboracē: par-
tim in his libris in quibus de respirationis causis
agit: partim in his qui de voce 7 q̄ de vsu tractant.
Vox quātū ad p̄ns attinet: p̄tinuatio sermonis clau-
dēda ē: peculiare n. qdā diaphragmati p̄ter alios
musculos accidit: tū ex situ tū etiā ex figura adiūcta
cū desierit opari 7 fiat: laxi? qñq̄ qdē versus sp̄nā
vergit curuū: qñq̄ hō versus aluū: multo t̄m prom-
ptius versus sp̄nā: est: q̄ oēs figuras boīs vna ex-
cepta prona superi? quidē diaphragma: inferi? hō
operat̄ sp̄nā. Quare rōnabiliter ad hec verget: 7 qz
grauat̄ quidē ab his q̄ in anteriori parte supiacent
ex posterioribus vero partib? mollissimum 7 leuissi-
mū oim vscēz. hñt pulmonē: verū tū curuū ipsi? ali-
qñ excidit in anteriores partes: tū fm̄ figurā pronā
tū cū operent̄ quidē musculi fm̄ costas: vacēt autē
ope q̄ iuxta aluū existūt. Atq̄ manifestū est qd̄ tunc
eleuari vētrē contingit: cui res studēt crebro q̄ corpa
exercent post labores: sed si vt musculi fm̄ costas: sic
opari fuerit: 7 q̄ iuxta aluū existūt: tale noiant sp̄s
cataleptim: i. occupationē. Necessē aut̄ est i hoc clau-
dē supiorē terminū gutturis: si n. ap̄rē dū p̄fari mu-
sculi operant̄ efflatio est: si vero vna cum ipsis 7 mu-
sculi q̄ in fauce 7 gutture sunt tēti fuerint: nō ampli?
efflatio tale est: sed iā vox gignit̄. Duplici igit̄ tēso-
re exiit oib? musculis: vna qdē cum operātes in se
ipsos p̄currāt: altera hō cū a cōt̄ra positis extrēdant̄
p̄iorē qdē p̄cordia: inspirationib? nō violētis habēt
alterā vero cū dupliciter fiat: quē ad modū 7 antea bi-
cū ē: aliqñ qdē musculis iuxta aluū opantib?: aliqñ
hō solis etiā q̄ iuxta costas sunt. In expirationib?
aut̄ nō violētis quas p̄cipue expirationē vocam?
seu gētes eas ab efflationib? neutra ipsorū hñt: s; q̄
lē ceteris oib? dixim? fieri p̄stōnē: q̄ in medio extre-
mō: n̄ motuū p̄ssit: talē duplicem p̄cordia t̄m acci-
piūt: que versus qdē sp̄nā in alijs vergunt̄ figuris

in p̄ns aut̄ solis h̄sus aluū: vtz musculis iuxta co-
stas 7 aluū curuis qdē esse p̄tinuē infitū est: assimi-
latis subiectoz illorū figuris: s; cū ab opatide ces-
sent satis h̄mōi sūt. operātes hō porrigunt̄: minus
q̄ curui sūt: cū cetere fere oēs musculi: qñq̄ alijs
particulas mouēt: p̄io mō se babeāt. Nā ope vacā-
tes recti: operātes hō curui sūt. Eā ipsaz d̄rie nō ē
imāifesta. Qm̄ em̄ qbusdā ipsoz dura 7 renitens
fba ossiū subijcit̄. qbusdā vero latū qdā spaciū ce-
dit: recta rōne musculi qdē oēs qui in ossib? orti sūt
dū p̄bunt̄: t̄m in p̄fundū 7 latitudinē augescūt: q̄
tū de lōgitudine adimūt: ideoq̄ p̄p̄iorē tumorem
oēm corpis hñt: qbuscūq̄ dū tendunt̄ h̄sus p̄ncip̄
piūt: mollities sedis cedit: his abscondit̄ maior p̄cor-
poris eoz. nō igit̄ mixt̄ ē si oib? fere musculis q̄ i mē-
bris sunt curuatis cū opent̄: soli q̄ iuxta tboracē et
imū vētrē existūt porrigunt̄. soli ei subiecta spatia la-
ta cadētia hñt q̄ppe aluo eo vsq̄ repleta: vt cū dolo-
re distēdat̄ nō ampli? porrigunt̄: qd̄ n. alijs p̄peruo
iēst: renitētia vtz subiecte sedis: id cū repleta ē alu?
accedit his: q̄ iuxta imū vētrē existūt: replet̄ vtz 7 his
q̄ supra modū repleti sunt. 7 aquā iterūtē patiētib?
7 qñq̄ vtz gerūt̄. q̄b? hō alius vacua est: his añq̄
operent̄ musculi curui sūt: q̄ ac subiectis illis: ad
illoz n. curuitates flectunt̄. Quñ hō opant̄ porrigū-
tur: p̄mūt ei facile subiectas p̄cauitates: q̄ret muscu-
li q̄ iuxta tboracē sūt i regionib? iter ossa orti: prius
qdē q̄ opent̄ figurā silem totis costas hñt. Curui q̄
dē extrīsec? caui hō intrīsec? exītes. Eū aut̄ opent̄: p̄-
mētes p̄mū qdē 7 maxie mēbranā id ipsi subiectam
v̄tezonotā nūcupatā: p̄ ipsam hō 7 pulmonē: mollē
7 laxū exīte: t̄m itro p̄cedūt: q̄m s̄bam subiectozum
illorū cedētē hñt: s; cū vniuersum alijs cognouerit
de musculo 7 motu oia q̄ particularia sunt adnues-
nīre poterit.

Valeni Pergamēsis de musculorum motu: Nicolao
Leoniceo interpretē: scōi 7 vltimi libri finis.

Ornatissimo vtro. D. Roberto Thyrselino: i supremo parisiensi Senatu Consiliario prudentissimo si-
mul 7 humanissimo Antonius Forolus. S. D.

Am multa sunt clarissime Thyrseline: ob que merito etati nostre gratulari pueniat: in qua artes
pene omnes ab interitu propemodū reuocatas excoli felici? exerceriq̄ contrigerit: tū nulla pfecto-
res maiorē laude but? seculi boies cumulauit: q̄ medicina. Eū em̄ ea vniuerso boim gñi salu-
tatis: vt poti? necessaria sit: minimūq̄ referat: vtrū rē prim? aliquā iuentas: an iuētā qdē iādū
s; obsoletā: ac fere extictā p̄m? lōgo iteruallo restitutas: atq̄ exires: tāto sane q̄ ex ceteris i trīb? maior exre-
stituta medicina laus sit opz: q̄pro illa 7 vtilior est q̄ cetere artes: ad tuēdā hūanā vitā: 7 maior restituende
difficultas: desperatioq̄ fuit. Nec vero i p̄tentionē hic venit: cui orbis parti plurimū ex pulcherrima hac re
laudis debeat. Eā certe laudē vt cisalpine gētes cū Italia cōm h̄rem? Ruellij: copij. Zinacrij viroz. dos
ctissimoz opera factū est. Hoc autem affirmare verissime posse mihi vīdeor: i nulla vsp̄ acadētia: ita verā
vigere medicinā: atq̄ i Parisiēsi: a q̄ lōge nūc exulāt sopbistice ac barbaries: q̄ due pestes: sicut in alias oēs
egregias disciplinas irruerāt: ita i medicinā p̄dite scuiērāt: ap̄ supiorē etatē boies. His ego aīat? cū sta-
tuerim: q̄qd̄ hac arte possim ad publicā p̄ferre vtilitatē: int̄itū audēdi ab it̄p̄tationē mihi faciēdū duxi.
Delegi at ex Bal. li. p̄mū h̄ duo potissimū ad anatōmicē p̄tinerētia opuscula: q̄b? e greco i Latīnū d̄ren-
dis piculū facerē: qd̄ p̄stare h̄ i gñe possem. Quātū itaq̄ p̄secut? sim: alioz erit iudiciū. Si q̄s volebā minie
effect: gñō sis conatib? ventā dabāt: q̄ eq̄ore aio ad h̄ iudiciā da estimādāq̄ accesserit. Id qdē certe assecutum
me ēē p̄sido: vt fidelis p̄spiciūsq̄ it̄p̄s essem. Elegatiā libētē ijs reliq̄: quo s ei? rei p̄cipue studiū tenere
Quāq̄ ne id qdē q̄tū ex p̄ma illa istone puerili p̄stare potuit: a me neglectū ēē calūntari q̄s possit. Hos igit̄
p̄mos laboz: ac studioz meozū fruct? tibi Thyrseline dedicaui: quē scire 7 ip̄s ēē doctissimū: 7 studiozū
boiz egregiū p̄fōnū. Nec q̄q̄ h̄r? sū: ne iēptū me q̄s iudicaret: qd̄ Senatori p̄stātissimo 7 grauissimz in-
reb? maxie occupato p̄mētariū de venis arterijs 7 neruis afferre: rē. s. nec p̄fessioi tue pueniētē: nec fati dī
gnā amplitudinē tua. Eū n. dare obsecro poti? debui: q̄ ei q̄ i oi gñe doctrine excelleret. 7 ea p̄dit? cēt būa
nitare: vt nūbīl qd̄ mō ad literas p̄tineret: nō sua dignū auctoritate iudicaret? cēt? Abs te itaq̄ clarissime
Thyrseline peto: vt si paz hac i re habitā tui rōnē arbitraberis: nō tā temeritate ipudētiaz sc̄m putes: q̄
sūma erga uobilitatē tuā obfūatia. q̄ me sane p̄mouit: vt oē qd̄ mihi idustria mea peret tibi offerre. Vale.

Bal. paro tertia.

bb 3

Galen Pergament dissectionis venarum arteriarum
et comentarium Antonio Forzolo Ioseriensi interprete.

Commentarium de

venarum et arteriarum dissectione charissi-
me Antisthenes: quo a me donari vo-
luisti ad memoriam confirmanda eorum: que
ipse in finis corpe spectasset: hoc ope
confeci. Exacta autem et cumulata non horum modo: sed omnium
reliquarum partium narratio libris princeps: quos de ad-
ministranda corporum dissectione inscripsi. Nunc ita-
que quo facilius euadat commentatio: cogitatione volo com-
plectaris arboris quidam truncum: parte quidem inferio-
re in multas fundi radices: superiore in numerosam
sobolem diffundi. Hanc enim docendi gratia similitudi-
nem: non vnus tamen securus est Hippo: sed quicunque tempore
posteriores. Anatomici fama celebres existerunt. Igitur
que in ventrem intestinaque deferuntur vene: proportio-
ne radicibus respondet. Ea vero quam tu iecozaria: tu
cauam appellant: quidam veluti truncus est: omnis que toto
corpore spargunt venarum. Eadem ratione arterie: quaz-
origo omnis est a corde que ex illis sparsa ramorum se-
rie pulmones petunt: radicem imaginem ostendunt. Quam
autem Aristoteles aortam: alij arteriam magnam vocant: ea
etiam caudicis in arboze proportionem subit. Principio
igitur septem venarum te commemorare volo: que ad ventrem
pertinentes: vno ex principio procedunt: ea nimirum ieco-
ris parte: quam portas vocat. Hinc enim orta magna ve-
na: fertur obliqua deorsum: alias obiter astantis par-
tes perreptans fere circa medium eius intestini: quod
Hierophili τὴν ἀσκαδικὰν τοῦ ἐκ φυοῦν appel-
lat. quasi tu dicas productionem intestini longitudo se-
duodenum digitorum. Ita enim illi appellatur principium
intestini: priusquam in anfractus: orbemque conuoluat. Sa-
ne eo primum breuiter quandam venam mittit: que in non-
nullis sola apparet: plurimum autem alijs comitata ca-
pillorum modo pretenulibus: que tamen ἐκ φύγις ad id quod
a carne pancreon: vel caliceon vocant. Ad autem caro
glandulosa est substrata arterijs: venisque que ea par-
te in ramos fundunt. Tum alia etiam ad pylorum affur-
gens parua vena: totique circa ipsum et ante est: ven-
triculi parti distribuit. Rami autem insigni amplitu-
dine ab ea que ad portas existit procurrunt: primus
quidem ad concavum ventris: alter ad lienem: qui in aliqui-
bus simijs promittitur quidem initio tamen vnicus: sed sta-
tim ab exortu bifariam scinditur et parte quidem vna ven-
trici altera lienem adit. Atque cum due sunt vene: ipse etiam
exortus mutuo se perungunt. Que igitur ad concavum ven-
triculi tendit: propius pylorum nascitur. Is autem pos-
tima ventriculi est: que ad dextram prope securum situm
Nam in his animantibus oblique satis positus ven-
ter est. Sed enim ad ipsum ventriculi concavum: non
equaliter ramos mittit vena hec. Quandoquidem
id omne ventriculi: quod ad sinistram est: versus ad gu-
le exortum: alie amplectuntur vene ex alia ducere: quam ad
lienem porrigit. Hec et parua satis exhis: dum ad lienem
tendit: multas obiter pilorum modo graciles venas: in
pancreon edit: quicunque ita prope lienem peruenit: no-
tabili magnitudine ramum ad concavum ventris
mittit. Que porro ipsius pars lienem adit: circa ei-
us maxime medium sedem habet. Deinde inibi in ra-
mos scissa toto versus: qua est concavum elatior ex-
panditur: multis in ipsum veluti radicibus insitis.

Nec vero hic tota in ramos exauritur: sed medio
cri magnitudine ipsius extrema sunt vitæ. Eorum
itaque alterum a capite ad gibbam ventriculi subit: alterum
ex imo ad omenti partem sinisteriorem. et hec quidem
fere ita habent. Nonnunquam vero: quamquam id rarius
priusquam ad splenis caput pertingat: magna vena
ad ventris gibbam attollitur: ramos ex se: tum ad res-
liquum splenem: tum vero ad concava ventris: versus
ad ipsius os emittens. Tertia ab eis quas memora-
uimus ex magna vena nascitur: eodem quo illa mo-
do ad partem sinistram extremum magnorum inte-
stinorum mesenterium ad sedem versus complectra.
Eodemque modo non ita multo postquam hec orta est: alia
quedam a dextris partibus ex eadem magna vena
propter pylorum nata ad gibbam ventriculi effertur.
A qua subeunt propagines ad omenti ipsius dexte-
riorem partem existunt positum: quam maxime fieri pos-
test et contrarium habentes: quam modo ad omentum
ipsum de lienis infima parte ferri diximus. Quam-
etiam post hanc: alia quoque ex vena magna oritur
ipsius latere dextro: que coli id est crassioris intestini
mesenterium inibi positum: numerosiore venularum
propagine adit. Jam totum quod reliquum est exve-
niat: quam a porta oriri diximus ad spatium perue-
nit: quod inter duo ita dicta mesenteria facit. Ad au-
tem plurimas sane venas habet: et in iuniorum primum
deinde in omne deinceps tenue intestinum fissura mul-
tiplici dividitur. Postrema vero eius pars: tum ces-
cum intestinum complectitur: tum quandam coli par-
tem: qua ipsum ceco adnectitur. Ad hunc sane mo-
dum vene illius que a portis prodit: in intestina sple-
nem et ventriculum digestio perficitur. Quin etiam omnes
omento intertexe vene: ab eisdem: prius venis propa-
gantur. Ille quidem que tum in dextris: tum in fini-
stris sunt partibus: sicut paulo ante ostendimus.
Que autem anteriorem medietatem eius regionem ob-
tinent ex illis oriuntur: que gibbam ventriculi par-
tem perreptant. Postremo que in membrana omni-
to subdita sunt venule: que exigue omnino sunt: ab
ijs ortum habent: quas sub concava parte ventriculi
li porrigi diximus. Jam illud meminisse te volo: ven-
narum ventriculi gibbum complectentium: que ut
modo dixi due sunt: extreme sese mutuo contingere:
et illarum vitæ quibusdam subnixam cum fulcris:
elatorem per ventriculi gibbum circumire. Dissimi-
li plane ab ijs modo se habent concave partis vene
et siquidem contra ventriculum exorte: corpori ipsi
adnectuntur atque insident. At vero lienis vena simi-
liter ut gibbe ventriculi partis vene: membranis sul-
ta: concavum omne peruadit. Sunt autem et alie ve-
ne in tenuiorum intestinorum medio mesenterio: que
ad glandiam quedam: ea regione posita pertinent.
Quin etiam ab eadem magna vena: que ad portas est
iecoris: cuius soboles sunt omnes modo memoratas
alie quoque quedam producantur: iocinoris fibris
numero pares in singulas enim singule diuiduntur
Itaque per venas: que tum ad ventriculum: tum ad
intestina descendunt: ad has ipsas portas cibus
ascendit: eoque mihi locum ita videntur antiqui no-
minasse. Hinc vero per venas ad ipsius fibras per-
tinentes in totum secur permanat. Unde que rursus
in alias assumitur venas: per gibbam quidem partem
dispersas: ceterum a maxima alia vena ortas: quam
ob id ipsum cauam nominant. Ab ea etiam alie pro-

pagantur: que in omnes corporis partes sanguines
riuant. A iecore enim vtrinque prolapsa: sursum qui
dem per septum transversum ad cor attollitur: deorsum
vero in spinam dorsali contorquetur: atque in ibi
super magnam defertur arteriam: que a corde paulo
altius quam est septum transversum progignitur.
Iam vero vene ab ea que sursum tendit oriuntur
iste: primum ad ipsa precordia coniunctio ramorum:
deinde capillorum modo tenues permul te tum in
thoracem intercipientes membranas: mox in eam tunicam quam scite: quod sit cordis
inuolucrum: pericardion Greci nominant. Post
illas alia mediocri magnitudine in dextram cor
dis aurem fertur: ab aure mox in sinum eius dex
trum: eundemque magnum: atque inde alia arterijs
similem tunicam nacta in pulmones. Quinetiam
alia quedam perquam exigua: per exteriorem cor
dis superficiem: in totum eius visceris corpus
spargitur. Eodemque modo in plurimis animan
tium ad thoracis sinistras partes profecta vena:
quintam dorsali vertebam ascendit. At in simijs
paulo supra aurem cordis in dextris partibus si
ta est hec vena: per spinam quidem sisti delata: ceterum
in omnes thoracis partes diffusa: preter pri
ma duo: nonnunquam vero etiam tria costarum in
terualla. Eum enim cor ipsum preterijt vena ca
ua ad iugulum festinans: eam venam obiter pro
mit: cuius proxime mentionem fecimus: deinde
alias quasdam filorum aranee modo pretenuas
venulas: ad membranas mittit thoracem inter
sepientes: et quum ad id glandium: quem thy
mum nominant: prope iugulum peruenit: in duas
deducitur partes. Atque ita in latus oblique vtra
que pars inclinata: a media regione paululum
diuertit. De quibus dum ad sibi vicinam queque cla
uiculam ascendunt: tum de alijs per anteriores tho
racis partes procedentibus venis radices spargun
tur. Preter has magnarum venarum multiplici se
fissura scindendum coniunctio intercostalia superio
ris thoracis alit spatia: et que circa scapulas sunt
loca. tum nonnullos etiam ex interioribus colle mu
sculis. Porro ab his ipsis venis ille etiam nascun
tur: que ubi ad sextam colli vertebam peruenierint:
in ipsa foramenta se insinuantes: ad caput usque effe
runtur. Quod autem de eis superest: quantum
ideumque est: ad axillas porrigitur. De qua vana: que
vtrinque scilicet vna est: vi de alijs etiam: in dissec
tione libris plenius: et exactius dictum est. Enim ve
ro compendij causa istis: qui primum instituuntur
perutillis: nimis etiam aliquid dicitur. Propago igitur
vtrinque vna: eaque pretenuis: musculis qui a me
dio pectore ad humerum feruntur distribuitur. Se
cunda in ipsa axillarum glandulosa membranosa
que corpora spargitur: per exigua ea quoque. Tertia
autem crassitudine preedita mediocri: deorsum ster
bens: per eandem expandit partes: vtraque au
tem per suum thoracis latus: deorsum versus cum re
nuis nervo porrecta: ad subcartilaginea usque vela
bitur. Quarta denique post has vena iuxta ea que per
axilla in manum fertur exoritur: in musculis dispen
sata: illis qui cauum scapularum partem subsister
nunt: tum eum qui in ipsa axilla est maximus. Cui ve
ne reliqua pars: multiplici fissura: per manum excur
rit totam adhuc sane modum. Per brachia quidem

intimis magni musculi partibus: porrigitur: (assu
mit autem ab hac vena non hic musculus solum: sed
qui in brachio sunt fere omnes). Ex eius autem vna
propaginibus: per interna hec quoque procurrentes:
circa brachium in orbem complicatur: posterior et
ipsius regionem ita perreptat. Albox in exteriorem
partem: eandemque anteriorem subit ad cutem. Atque
illinc deorsum tendit: donec ad brachij commissuram
perueniat. Postrema vero eius pars aliquando ex
teriori brachij modum paululum excedit: non
nunquam multo ulterius progreditur sub cute ses
cundum os cubiti deorsum tendens. At omne quod
de magna vena reliquum est: ad medium peruenit
cubiti flexum: vna cum viciniori nervo ramos expa
dens ad intimas musculorum eius loci partes: usque
ad interius brachij caput: nulloque mirus per pro
fundum ad posteriores: anterioresque musculos. Sed
enim priusquam in cubiti flexum ingreditur: in ve
nas scinditur complures: e quibus multe in super
ficie extant: omnium maxima profundius demergit
tur. At que in superficie sunt: neque magnitudine: ne
que numero: equales sunt. Non obscure est: si laqueo
brachium interceperis: etiam citra dissectionem vis
dere eas licet: in alijs aliter positas esse. Idque in pri
mis conuenit aspicere in istis hominibus qui latios
res venas habent: quamquam in simijs quoque quum
dissecantur: eadem que in homine: omnia visuntur.
Atque magna ex parte vna quidem vena a magna pro
pagatur: ad inferiora magis oblique declinans: ac
subinde altera ex inferioribus cubiti partibus mul
tiplici sparsa sobole ad nodum cum peruenit: quo
cubitus extreme manui committitur: capron Greci
Latini brachiale vocant: ac tertius deinceps: circa me
dium maxime cubitum. ceterum earum extrema pro
pe brachiale commiscuntur. Latissimus autem sis
mus: maximus ramus: qui ab ea vena: de qua mo
do institutus est sermo: propagatur: in medium perue
nit flexum: qua cubitus cum brachio coit. Quo etiam
confluit alteri? vene: que per brachij anteriora sub
cute sita est: non exigua: portio: quam in latas ve
nas habentibus perspicue videmus: primum quidem
a clauicula per cervicis musculum sinuosius ferri:
deinde vero recto tramite deorsum tendere. Huius
vene quenam sit prima origo: posterior indicabimur.
Nunc autem hoc tantum de hac scire conuenit: in su
perficie sub cute sitam: et quas percurrat partibus
venas producere: ita tenues: ut videri omnino ne
queant. Ubi vero iam prope cubiti articulum pro
ducta est: non parvam sui partem oblique ad flexum
brachij: que in idem coeat cum inodo memorata ma
ioris vene parte: quam cum solam huc usque perseque
remur: commentando propter societatem quam cum
alia hinc: in aliam transire coacti sumus. Due enim
be totius sunt manus vene: tum ea que per axillam
in ipsam manum fertur: tum ea que per clauiculam:
quam humerariam appellant. Sed enim de vtraque
nos oportet: non parvam vtriusque positionem sem
per ad flexum: qua brachium cubito committitur: per
tingere. Ceterum non semper eundem barum venarum
positum esse: sicut nec equis crassitudo semper est.
Huius autem tres fere sunt differentie: quarum pri
mam: quia in plurimis visatur: primum etiam ex
cubiti: alias subinde prosequemur. Secunda dum natu
ram maxime est: et in quam plurimis ita se res habet:

Gal. pars tertia.

bb 4

ut utriusque vene pars in interiorē cubiti flexū quādamēnus deferatur: quā partes postea quam coherint: venam producunt: que omnī in cubito extantū fertur amplissima. Secūdū hanc precipua magnitudīne bumeraria est. Ea bīc pfecta: qua cubitus cum brachio coartatur: per quā radium porrecta: ad extremū cubi trituberculi: quod brachiali adheret pertinet: atque inde mox infime: eidemque extime brachialis ipsius parti distribuitur. At illa: quam ex confluxu costūgarū duarū venarum omnium in superficie extantū maximam fieri dixi: ab interioribus cubiti partibus incipiens: primum cōscendit radium. Deinde in extimam euadit partem: ubi in ramos scissa duos altero ad radij extremū quod brachiali annectitur procedit: altero ad summū pertingit cubitum: quā ipse brachiali adheret. Atque inibi venam contingit: quam ab bumeraria propagari retulimus. Ad hūc igitur modum secundū naturam fere sese habēt due bene. quanquam in aliquibus non item: in quibus vel bumerarie ppago axillare ramum auget: vel viceversa huius rami bumerariam. Quinetiā: quod ad situm pertinet: altera earū sub musculum se condit: reliqua sola in superficie eminet. Ita fit: ut duz ad venam secandā accedimus: vel tres equales videre liceat: vel duas tantum: vel inaequales omnes: nōnūquam etiā nobis occultetur aliqua vna ex ijs: aut etiā due. Atqui et quā bas ordine cōsequitur: humiliores tres: eas nō solum equales inaequalesque videre licet: sed ne extantes quidem proorsus earum aliquas. quod eo fit: vel quia pretenues ipse sint omnino: ut sensū effugiant: vel quia penitus ferantur: maxime cū obesus: crassiusque fuerit corpus. Jam vero quemadmodum quā in interiori cubiti parte sunt vene: fere circa brachiale i multas exiles et inter se cōmixtas venas scinduntur: sic etiā: multoque bis magis: quod liquido vel in dissectione: vel etiam citra eam videas: exterioris cubiti partes vene. Pluribus enim locis et sibi inter se obutam sunt: et cū venis coeūt exterioris cubiti partibus. Atque ad hūc modum sepius commixte: sub cute extenduntur: que brachiali: palme: digitis denique obducitur. Ac venarum in summa cute extantū huiusmodi est series. Que autem altius per cubitum: manūque extremā immergūt a duabus magnis (quarum sobolem esse diximus omnes per totam manū diffusos venarum ramos) oriuntur: ad hūc sane modum. Qua parte: ut ante meminimus: ab utraque magna propagari quasdam alēdimus: que ad flexum brachij tenderent: duo ramī ab utraque singuli in profundum pcurrunt ibique similiter mutuo complexu coniunguntur. Ex quibus rursus alie due vene sunt mediocri amplitudine: quarumque demissior est: ad partes brachij internas traicitur: elatior autem altera: per mediam crassitudinē quadantenus progressa ac fere ex interioribus partibus cōmune ossium vinculum contingens: postea vero: cū iam attigerit paruum musculum obliquus propter brachiale positum: qui radio mouendi auctor est: in exteriorē illius partem euadit. Atque inibi per profundum porrecta: exterioris manus quecumque nacta fuerit ossa: amplectitur. Ea porro: quam ad interiorē manū pertendere dixim: ad paruos usque digitos: aliquid etiam de medio digito apprehēdens: pertingit. Reliquam hō mediū partem: ac duos deinceps maiores digitos: vna cū regione positis palme: ac brachia

lis partibus: alia amplectitur vena ab ijs orta: que in superficie extant: ac vene quidem per manus ita digeruntur. Que autem ad anteriorē thoracis regionem feruntur: ad hūc cōstant modū. E medio duarum venarū: in quas caua findi dudum memorauimus: vena oritur: quā ad dextram ossis pectoris tendit: ab sinistro autem caue membro altera. De igitur per totum feruntur thoracem: ossi pectoris subdite usque ad radicem eius cartilaginis: que in mucronē gladii modo exacutur: ob idque a Grecis: quod dicitur appellat: et ad singula obiter costarū intervalla ramulum ex se mittit: quo coniunguntur extremis eius vene: que spatia ipsa inter costalia perrepat. Harū venarū pars quedam extra thoracē emergit ad substratos illic musculos. Ipse autem: que ad mucronatā cartilaginem pertinet: tum in mammas asurgentes: tum in reliquum pectus dispensat: deorsum percurrat: rectis subnixe musculis: in quos partes etiam: nūm quandam mittunt. Unde non modica earum portio in idem coit: cum venarū aliarum postremis: que de imo sursum attolluntur. De quibus posteriore dicitur: cum de venis in osse: quod latum vocat: existens: tibus: sermonem instituimus. At hō alie quoque sub cute: que sub cartilagineis preterduntur: eminentes vene initium habent: ex commixtione facie ramulorum ab ijs venis: quas iuxta mucronatam cartilaginem extra thoracem existere: atque emergere dixim: tum etiam ex ijs que vicina inter costalia alunt. Euz quibus alie rursus committuntur que de inguinibus ad superiora tendunt. De quibus suo loco dissetur. Ad hūc igitur modū vene distribuuntur que cūcū a caua bipartito scissa propagātur: prius quā ad clauiculas pertingant: maxime circa eum locum: ubi magnum situm est glandiū: Anatomicis thymū appellatum. Abi alie etiam nūm vene parue: et in ijs te aranearū modo pretenues alique: tum in ipsum glandium: tum in obsepientes membranas inferuntur: que et ipse: caue sunt soboles. Alique autem bis etiam maiores: et ad membranaceum cordis inuolucrum (pericardion Greci vocant) proficiscuntur: et cum arteria: que a corde sursum effertur: se porrigūt. Qua porro clauiculae adiacent caue vene membrīs in que secari ipsam ostendimus: subiecta est vene radix maxima: vtrinque vna: que quidem confestim assurgēs: bipartito scindit: duas edēs magnas venas. quarū altera per anteriorē: auersamque colli partem ad interiora magis recedens effertur: altera in partem anteriorē deorsum quadantenus subfidens: mox sursum subrata clauiculā amplectitur ad modum memoratam venā extrinsecus cōtendens. Et confluentibus: seseque cōmifcentibus: gignitur in summo eminentens iugularis vtrinque vna. At enim: nō eodem semper modo miscentur: sed aliquando baud longe ultra clauiculā progressē: nōnunquam tum demum: cum tertiam torius colli longitudinis partem emens se fuerint. Videre autem aliquādo eas licet ad mediam longitudinem: aut nō ita procul pertingētes: aliquādo ne edita quidē vena vlla sursum rectiores effertur videas: modico inter ipsas spatio interiecto: et parte quidem interiorē non procul ab aspera arteria altera: exteriorē vero reliquam: eam nimirum: quam circa clauiculā contorqueri et circumuolui dixim: ceterum cōmūis vene interuēt: que transuersum ad utraque obinet situm: perpetuo inter se coniungū

tur: atq; ita sursum versum cōtendunt. Jam ea vena quam circa clauiculā torque ri dixi: ppagines mittit aliquas filorū aranee modo p̄tenuēs: que i nullis omnino corporibus visu percipi queāt. id enim omnium huius generis venarū cōmune est. Nonnullas in speciem capilloz graciles: easq; aspectabiles: si mō cōfestim dissecetur animans: vt cōpressu digitorum: expresso in ipsas sanguine: ita manifestas efficiamus. Duo autē hic huiusmodi venarū sunt cōiugia: obliquum alterum coeuntium ipsarū: ac sese in uicem cōtingentium in cauo iuguli: alterum autem: minime coiectum. declinant enim quasi in extimam collī partem oblique. Porro ex ijs: que filorū aranee modo graciles sunt: quēcūq; in extimam regionem conuertuntur: earum extrema inuicē coniunguntur. De igitur: sicut iam dixi: nō in oibus sunt aspectabiles. De ijs autē que vsq; quaq; videri possunt: tres sunt originē ducētes ab ea: que circa clauiculam cōtorquetur. vna quidem faris notabilis: que septius equali vīsū crassitudine: cū vena ad collū subeūte. hāc autē bumeraria ideo appellāt: quod obliquor a clauicula sensim recedens se porrigat ad bumerum. Reliquę due: radices vtrinq; bumeraria minores habent. Earum igitur altera: elatiorē nacta radice: vsq; ad summum bumerū conscendit: ac in p̄xima queq; corpora transgens: ita occultatur. Humilior ac depressior altera: per profunda magis surreptans fm magnum musculum ab osse pectoris porrecta: ac caput brachij peruenit. Eius vene postrema aperte nōnunq; vident cōmitti cū vene alterius extremis: que ab axillaria nascens ad bumerū extolitur: atq; illic multifariam distribuitur. Quin alię quoq; modicis intervallis sperse: quarum non idēz perpetuo situs: neq; vero magnitudo plane eadem: in omnibus simijs vīsū: a venis oriuntur: que ad manus pertinent. Quę autem ex ijs notatu digne sunt: dudum memorauimus: cum de axillarie dissectione cōmentaremur. Ea enim & multo bumeraria maior est: & numerosam in brachio sobolem habet: prodeuntium ex se ramozum: cum ab bumeraria perpauce: eeq; vel pilozum in modum: vel etiam filorū aranee p̄tenuēs ostentantur sub summa cute dispersę. Sequitur vt de iugularijs: tam ijs que subter cutem extant: quam de illis etiam: que altius condite delitescunt: quo ee modo digerantur agendum sit. Iugularias autem altius conditas. nōnulli eas vocant: que protinus scissa caua producantur. Alij non totas illas: sed id demum: quod ex ijs supra iugulum collo intextum est. Nec desunt qui ne hoc quidem omnino sciant: illas in ramos spargi infra clauiculas. Nos vero semper obseruauimus cauā venarū: prius quam ad clauiculas pertingat: diduci: & de ramo ipsius vtroq; venas produci: que ad pectus primasq; costarum intercapedines: sex colli vertebraz: scapulasq; ferantur: tum quęcūq; post has ad totas manus deriuātur quas per axillas eo iter habere diximus. Eus autē sub clauiculas prodierint magne vene quas ex distractione caue in duo veluti mēbra oziri dictū est: radicē edūt notabilē: a qua vt memoratū est: nū bumerariam nasci contingit: tum alias quoq; quasdā: de quibus est paulo ante pertractatū. Quātū autē est reliquū de magnis venis in quas caua & diduci diximus: recta per collū: gulam habēs ante se positam: sursum effertur. De quibus

quo pacto distribuantur: orationis series postulat: vt nunc agatur: vna cum summo extantibus iugulo venis: quas in diuersis corporibus varie concurrere eodem: & coniungi inter se diximus. Enim vero quēadmodum huius rei: vt in vnum cōcam: permulte sunt differentie: sic alijs toridem differentijs ipse in ramos scinduntur. Progressa enim superficialia ipsa iuguli vena: prius aliquādo finditur: & pars ipsius vtraq; vel equalis apparet: vel inequalis: nōnunq; vterius multo procedit: aliquādo ita longe: vt propter maxillā scindatur. Nec autem conspiciue in hominibus quotidie videntur: vel in curationibus: que manu obeuntur: vel si etiam intensius clausauerint: spiritum intra continuerint compressione thorace: quod athlete in spiritibus compressionibus (ita enim vocant) faciunt. Quin & putrifica quedā vitia: ita aliquādo extenuata cute omnia q̄ suberāt detexerunt: vt nude conspicerentur vene. Idq; per omnes continenter corporis partes videre tum maxime licuit: cum feda quedam lues carbūculozum in Asiam ingruisset: que facile quicūq; viderent: persuasit: exactam simijs cum hominibus esse similitudinē. Igitur medicum necesse est: quicūq; corporis nem circa collum manu facturū sit: varietatē nosse venarum: que collo sunt commisse: tum vero omnes quatuor venarum propagines ad vnguem explozatas & cognitās habere. Quum autem quatuor dico intelligi volo primum eas que infra sunt priusq; eodem coeunt: extimam producāt iugulariā. Dein de eas: que postq̄ scisse in ramos fuerint: sursum versus contendunt. Nec vero necessarium arbitror: nec medicis: neq; ijs qui primum introducuntur: nec multo etiam magis nobis: optime Aristibenes philozophis: exactissimam habere huiusmodi resum cognitionem. Quocirca initio statim testatus summe commentarium ac compendium scribere vasculozum dissectionis. In libris etenim: quibus rationem perscripsimus administrandarum dissectionū: quomodo in quēq; musculum vena & arteria infereretur: planum factum est. Nunc autem nec est: vt dixi: necessarium: & multum haberet obscuritatis oratio: si mihi musculozum facienda esset expositio. Ideoq; in dissectionum libris vasculozum tractatū musculozum dissectionem premisimus. Quapropter quod ad presentem commentationem pertinet: tantum dixisse satis erit: quod vene ab extantibus in superficie iugularijs propagate: plurime: & tenues sunt: & in musculos subter cutem positos diuidūtur. E quibus musculis etiā duo ij sunt: q̄ buccas (Υαβογς Greci appellant) mouent: tenues illi quidē mediocriter: ceterum subter totam colli cutem porrecti. Postea autem: quam iterū in ramos discesserint ad superiora subeuntes barū venarum notabiles rami sunt per quos tum in totam faciem spargūtur: tum in circūiectam auribus regionem se expandunt: et in caput deniq; attolluntur. Cum enim bipartito se sciderit vtraq; altera quidem pars in totam inferiorē maxillam magis vasis: & alijs paruis in superiorē effunditur: altera vero circum aures: caputq; excurrit. Permissentur autem harum omnium venarum extrema: non modo cum adiacentibus: verum etiam nibilo bis minus eas e regione positas Eodem enim confluunt venarum ad sinistram existentium partem capita: cum ijs que ad dextram

situm habent. Nam cum quatuor in summo extan-
tes iugularie: prodierint: ipsarum quedam per exte-
riora magis in caput subit. Adminicris: autem eius
quod de ea dixi: nimirum circa claviculam coroz que
rit. Alia interius ad inferiorem maxillam: commixta
identidem ramulis quibusdam interioris iugularie
a quibus multe mittuntur propagines in guttur:
gulamque: eas denique musculorum partes: que per p-
fundium iugulum porriguntur. Sicut que ab imo
ad cutem recedunt partes musculorum: iugularijs
aluntur ijs: que subter cutem magis eminent. Quam
et lingua magnas accipit ab intimis iugularijs ve-
nas: postea quam ee per ramos cum extrinis se con-
iunxerint. Quocumque porro lingue circumiecta sunt
coroz: et musculis quicumque non penitus conditi
latentia iugularijs aluntur extrinis. Reliquas au-
tem omne ex internis iugularijs ad cerebrum asur-
gens: in caluam excidit: per extremam suturam partes:
que A Brece litere imaginem ostendit. Sed prius
quam excidat: ramulum in medium prime: secunde:
que vertebre commissuram inserit: ac deinceps alias
pili modo tenuem inter primam vertebream: caput
et ipsum. Loit autem cum venis que de summa parte
deorsum feruntur per cerebrum: ac nonnullis itez
que extrinsecus: queque a lateribus veniunt. Omnis
um enim coniunguntur extrema venarum circa ca-
put: ipsiusque cum prima vertebra commissuram. At
enim venarum que calue intereuntur: alique per inte-
riora procedunt: maxime qua maxilla iungitur. Quae
admodum autem postea: in caluam euaserint: in
ramos sparguntur: et societatem inter se ineunt: ac
rursum quomodo aliquae ipsarum partes cum ner-
uis quibusdam foras excedunt: in dissectionum li-
bris (cum de cerebri dissectione facienda differui-
mus) pertractatum est. Similiter cum de pulmonibus
corde: alijque visceribus dissecandis orationem
instituissemus: ut queque in quodque ipsorum ab om-
nibus: rum venis: rum arterijs propago mitteretur
plenius atque exactius est dictum. Nunc autem (quod
iam monuimus) commentarium ac compendium
de vasorum dissectione scribimus. Cumulata igitur
expletaque venarum: que superiora alunt expositione
tam ad reliquas oratio conuertatur: que omnibus
infra precordia membris: partibusque corporis san-
guinem riuat: quarum omnium origo caua est. Hec
enim vena: simul atque e secore primum se exprompsit
prius quam in lumbos confidat: elatior ad huc exten-
dens: parte quidem dextra in dextri renis tunica: ac
circumiecta corpora modo in speciem filorum ara-
nee pretenues: modo crassiusculos paulo et aspecta-
biliores ramulos spargit: sinistra autem: insigni ma-
gnitudine venam: que et ipsa in ramos scissa corpori-
bus inibi existentibus distribuitur: ac sepe numero
a caua ipsa: ad renem proficiscente propagines
mittuntur: que in renis tunica intereuntur ac vicinis
in ambitum locis: eoque nunc filorum aranee similes
sunt: nunc parue. Paruas autem separatim: ac pro-
prie appello: que aliquam et exigua crassitudinem
obtinent. Id quod inequaquam inest: neque in ijs: quas
filorum aranee: neque in ijs quas capillorum similes
tubinde vocamus. Alterum ille quidem affimiles sunt sub-
tilissimis lineis: que agre videntur: quas antiquo-
rum nonnulli *απὸ τῶν ὀφθαλμῶν* vocauerunt: quasi tu ex o-
lescens lineolas diceret. De autem pleniussculis

paulo lineis: que habent ille quidem latitudinem omni-
no aliquam: ceterum quia sensum non moueant: ceu
quiddam latitudine vacans vulgo dicuntur: cum
nulla in ijs particula sit: que manifeste eam dimen-
sionem definire queat. be igitur vene ad hunc habet
modum. Que autem in renes inferuntur: omnium
facile sunt amplissime: queque a caua propagan-
tur. Deinceps post has: ad testes deferuntur vene:
que partim commune quiddam in omnibus nacte
sunt symijs: partim in singulis proprium. Et com-
mune istuc quidem est: ut ab ea: que ad sinistram per-
ferunt renem: ramus ad venam eam mittatur: que
ad sinistram testem tendit: utque hec a caua propa-
getur: aliquando ab illa sola: que ad renem perferuntur.
At que in dextra parte vena est: ad dextrum conten-
dens testem: ea ab ipsa producit caua: quaquam
hec quoque mihi semel obseuata est: initia duo habet
re: sicut ea que ad dextram est: per sepe. Hec igitur ve-
ne ad testes deferuntur: siue mas siue femina an-
mans fuerit. habet enim etiam femina ad vteri late-
ra testes multo minores: quam in maribus videntur
Secundum eas venas de singulis vertebribus ad illa
vene mittuntur: quarum postrema ad musculos: qui
abdomini preteriti sunt: attolluntur. musculi enim
quibus abdomen constatur est: ab ijs aluntur
venis: alijs que tum que inter minorum costarum
spatia versantur: tum que per pectus ad mammae su-
perne deferuntur: ijs denique: quarum de inferioribus
locis sursum versus tendentium extrema: cum p-
rimo memoratis pectoris: mammarumque venis con-
iunguntur. de quibus antea recepi me rursus dictu-
rum. Qui porro supra bos musculi extra thoracem
facit: alimentum accipiunt a vasculis gracilioribus: de
quibus ante est dictum tum etiam ab ijs: que p pectus
ad mammae tendunt: (siquidem eorum propagines
quedam ad musculos pectoris erumpunt.) atque etiam
ab ijs que in spatijs sunt intercostalibus. Et enim et has
rum pars quedam extra thoracem emergit. Ad dictas
quoque prius est: quod a vena caua lumbos preperante
vene propagate in spinam dorsii: quatenus ea p lum-
bos porrigit: inferuntur: p singula foramenta singu-
le: plane ut nulla vena que a caua ortum habeat sus-
perfit commemoranda: Sed enim quo modo bipartito
eo ea scindatur: iam addendum. In vltimis igit lum-
borum vertebribus: non amplius videre est arteriam ve-
ne subiectam: sed contra omnino se res habet. Elatior
enim arteria supra venam ceu prouebitur: vena autem
per ipsas vertebbras. Hec igitur pars et sese attingit
vtriusque vas: et in duo membra diuiscatur: efficiturque
omnis illoz figura Aelametro persimilis. Utraque
porro coherentium vasorum pars. ad sibi subiectus
crus descendit obliquior. Atque obiter videre primum
licet: ramum vene vtriusque retro: sursum ad carnes in lum-
borum longitudinem porrectas. (Iamque Brece vocant)
distribui: atque alias pilorum similes obscure quodque
ad ea peritonei partem: que ad lumbos est ferri. Si
quidem peritoneum: ut cuius corporis parti pretendi-
tur: a proximis quibusque vasibus: frequenter ali-
tur venis: quarum plurimas easque longiores: a venis
accipit: que ad testiculos deferunt. Secundum has
venis ad crura tendentibus propagines mittuntur: cum
adimas: tum ad anteriores partes. primum quidem ad
eius ossis: quod latum vocatur musculos: quarum non
exigua portio: ipsorum miscetur musculorum exortu

tui ad sedis musculos tendens. Atque autem vena
rū coniugationis extrema ad exteriores latiusculas par-
tes se promunt. Inque musculos eam regionem cōster-
nētes dispēantur. Deinde ad vteri pres inferiores:
vene progrediuntur: paulo supra quam est colli pri-
mus exortus: que in ceruicē ipsam disseminantur. et
ad vterū coeunt: quadam sui parte testiculos am-
plexantur. altera vsq; ad vteri fundū pertinent. At
ex ijs que ad inferiora vteri feruntur: vene propagā-
tur vesicam subeunt. Deinceps aliud venarū que
geminō ex magna parte initio oriuntur: coniugium
est: que procedentes mutuo se contingunt. venamq;
progignunt: que vtrinque per pubis os ad exteriora
cū eius nervo porrigitur: atq; ita ad inferiores ossis
quod ad pubem est musculos: vasculum hoc: vt ner-
uus quoq; distribuitur. Est et alta subinde venarum
coniugatio: de quibus antea dicere intermisera: que
per rectos musculos ascendunt: deinde extremis con-
iunguntur venarum: quas per thoracem descendere
ad subcartilaginea prius dixi. Quinetiam ab eadē
radice venule vtrinque singule: in vterum perferun-
tur: per quas venas mammae cū vtero maxima est
communicatio. Vene igitur be in interioribus recto-
rum musculorum partibus site sunt: ac ille quidem
que ad subcartilaginea feruntur: his sunt cōnexe.
Insuper aliud extra musculos est coniugium: earū q;
ad pudenda pertinent: siue mas sit animal: siue femi-
na. Descendunt autem propter commissuram duo-
rum pubis ossium: vtrinque. Ab his autē statim alta est
vena vtrinque q; ad crura procedit ad inferiores mu-
sculi partes. Sequitur alia post has venarum subter-
cutem in superficie extrantium coniugatio: quas in
macilentis hominibus conspiciue videmus: de ingui-
nibus primum orientes per istum regionem ascen-
dere. Quinetiam obscure alie: que superne deorsum
feruntur: sinibus has contingunt. be autem ab ijs
que ad mammae sunt: maxime deriuantur. Sed enī
vbi a venarum coniugatione: de qua modo erat ser-
mo: dixi non paruum partem ab inferioribus sur-
sum tendere: ac ad podicis musculos secedere. Hinc
reliqua magna vena: in crus ipsum diuiditur: pri-
mam iuxta inguina emittens propaginem: que cum
parua arteria in anteriores musculos spargitur: se-
cundam vtrinque vnam: que ex internis partibus
ad genus vsq; subter cutem dissipatur: ac alias non
paucas per profundiora femora. Eterum paulo
altius quam femur: cum tibia articulo iungitur: in
tres partes diuiditur: quarum media: que maxima
est) per ipsum deorsum ad popliteum fertur: atq; in-
de per profundum posterioris tibie (quam suram vi-
cunt: procedens: non modicam in musculos eius ra-
morum sobolem spargit. Altera autem parte: que in
superficie eminet per exteriorē partem alterius tibie
ossis (quod peronam Greci appellat) porrecta: ad pe-
dis pertingit articulū. Tertia vō que est interior ad
anteriorē tibie partē (cream Latini appellant) pce-
dit: ac inde ad malleolos peruenit: ad ipsum tibie ex-
tremum: bec ad sanguinem mittendum commodis-
sima. Enimvero a maxima que per profundum mu-
sculū distribuitur. duo cū arteria: extrema siue: quo-
rum alterum maius id quidē a tibia fertur ad interi-
ora: alterum vero per mediam duorum tibie ossium
regiones ad interiora pedis perducitur: ac ppagini
alterius vene immiscetur: quā ex anterioribus tibie

partibus: per posteriorē tibiam dixi descendere. Ita
fit: vt sint vene quatuor: que ad pedes descendūt. vna
quidem omnium maxima: per externam posterioris
tibie partem: altera per ipsius interiorē: et tertia: vt
dixi: per anteriorē tibie regionem. quarta deniq;
que ex interioribus partibus exuberantes ossius ti-
bie processus complexa est. Harum igitur due prius
expositae: posterioris sunt tibie: relique due: anterioris.
Hinc vero quarta infima queq; pedis cōmixtis
tibie prime particulis complexatur. due autem inter
medie per superiores pedis partes disseminantur. At
qui prima etiā superioris pedis particulā habet: ac
partes minimo digito maxime vicinas complectit.
Eterum et alijs multis modis quemadmodum in ex-
tremis manibus: sic in pedibus etiā vasorum parti-
cule commiscetur. Hoc igitur tibi dissectionis vena-
rum cōmentariū esto. Deinceps de arterijs dicēdū.
Harum origo est cordis sinister, vētriculus. Hinc au-
tē in pulmones deriuatur vna tenuis: simplicisq; tūc
ca cōstans. tum altera etiā multo hac crassior: que
veluti truncus est omnium arteriarum. Possis etiā: si
libet: que in pulmonem deriuatur: cum vena cōfer-
re: de qua omnium primū differuimus. eam dico: quas
a portis iocineris ad vētrem numerosa ramorum ses-
rie descendere: suisq; extremis cū radicibus quibus-
dam cibum exugere diximus. Hec effi similiter pros-
per vsum: cōmoditatēq; spiritus attrahēdi: in pul-
mones deriuatur. Ac sane ob eandem hanc causam:
cordis ipsius corpus circūfusus in ambitū duas ha-
bet arterias: alteram quidem maiorem: que maximā
ipsius partem amplectitur: alteram ea maxime regio-
nem distributam: vbi tertium vētriculum esse testima-
uit Aristoteles. Atqui hic in latiore cordis pte facit:
particula existens dexterioris vētriculi: non etiam a-
liis quispiam tertius ventriculus. Has igitur artes-
rias: simul atq; maxima de corde se promiserit: ab
ea produci videas: ipsamq; mox in membra haud-
quaquam paria diduct. et horum quidem quod mi-
nus est: sursum ferri: ipsamq; confesti in partes rur-
sum inaequales fini. ac subinde ipsarum maiorem ad
fugulum tendentem obliquam de sinistra ad dextrā
thoracis partem porrigit: alteramq; oppositum ha-
bere situm. Attollitur enim etiam ipsa obliquior ad
sinistram scapulam: et axillam: propagnis mittens
ad pectus: primasq; thoracis costas: et ad sex colli
vertebras: atq; etiam ad clauicula vicina loca sum-
mo humero tenus. Ac cum has omnes ediderit: re-
liquum eius in scapulam: manumq; diuiditur. At
vero arterie pars maior: que ad iugulum tendit: vbi
prope glandium: cui thymo nomen est: peruenit:
primum quidem: ad sinistram iugularem ramum
emittit: post illum: alterum ad dexteriorem. Deinde
quicquid ipsius restat: eodem distribuitur modo: atq;
illa: quam ad scapulam: axillamq; sinistram pro-
cedere diximus. Nam et ad pectus quedam nō aliter
ac vena: porrigitur: tum alios producens ramos: tū
eum qui mammā subit. Et que ad primas thoracis
costas diuidit: extraq; thoracē emergit ad spinales
musculos non alio: quam vena: modo: queq; per for-
amina sex primarum colli vertebrarū deducta: vna
cū vena ad spinalis medulle mēbranas (meninges
dicunt) descendit: diuiditurq; tum que ad summum
humerum: scapulam: axillamq; dextrā: be inquam:
omnesq; alie simul cum adiacentibus venis diuidū

tur. quemadmodum et que arterie carotides appellantur. Ex ijs enim una cum iugularijs internis ascendit quedam arteria. Ceterum que in superficie extant iugularie: siue due sunt: siue quatuor: et sine arterijs conspiciuntur. At omne quod ex carotidibus est reliquum: sursum recta procedens penetrat in caluam: inibi quod textum illud ad reris imaginem: complicatum efformat: deinde in duas rursus costas arterias: subit ad cerebrum. Ceterum: quo et pacto distribuatur: quam cum sensuum instrumentis societatem: ac communionem habeant: in dissectionum libris est monstratum. Porro arterie: que a corde se promittunt: pars maior: ad spinam deflectitur: quintamque thoracis vertebra ascendit: et inde per totam spinam usque ad latum os descendit: primum propaginem quandam tenuem emittens: que in eas diuiditur thoracis partes: quibus pulmones adiacent. Extrema autem ipsius ad arteriam usque ascendunt: deinde per singulas vertebrae rami: tum in spatia intercostalia: tum ad spinam exoritur. At enim superiores thoracis partes: que quatuor primis costis mununtur: non ad eundem semper modum distributas habent arterias. Aliquando enim ab una costa longius recedunt arterie: nonnunquam pari ab utraque spatio intra ipsas inseruntur. Ceterum magna arteria procedens: simul atque thoracem egressa est: primum duas in septum transversum mittit arterias: deinde in venter: lienem: ac iecur coniungit unam: utraque ab anterioribus magne arterie partibus: ducens originem. interdum ex una radice bifariam diducta: verum quidem: et lienem: et hepatis altera pars: altera vero intestinis distribuitur: per duo mesenteria: tum id quod ad dextram situm habens: primarium est coli partium: tum id: quod est omnium intestinorum medium. Nam tertium mesenterium: quod prope sedem pertingit in sinistra situm: nullam inde assumit arteriam: sed de iunctis partibus in ipsum quedam inseritur: que propter reliquias a magna arteria coniugis et ipsa nascitur. Atque inter hanc et modo memoratas: due magnitudine preceptua ad renes tendunt. Tertia quoque: preter ipsas arteria superne atque a sinistra per venam porrigitur: quod ex inferioribus partibus sursum versus tendit. Enim vero ex duabus coniugatis arterijs: de quibus modo verba fecimus: aliquoties vidimus altioris quidem in ventriculum: lienemque: humilioris vero in iecur mesenteriaque distribui. Quin alie quoque a magna propagante arterie per singulas vertebrae: in spinam dorsalem una cum venis descendunt. Ac cum ijs etiam venis: quod ad illa ferri meminimus: arterie pariter quedam coteruntur: ab ea magna oritur: que per lumbos extenditur. Denique cum venis: quas ad testes diximus ferri: arterie etiam procurrunt. Jam arterie magne pars extrema: cum ad latera lumborum peruenerit: superpositamque venam transcendit. Ostensum enim nobis est: super vertebrae venam. super hanc autem ferri arteriam. Quod postea quam factum fuerit: haud aliter quam vena scissa bipartito arteria: partem unam in sibi subiectum crus mittit. Que dum ita feruntur: obiter ab ipsarum utraque singulis conspiciuntur propagati ramuli qui conceptibus per umbilicum inseruntur. Cum enim consuminatur ac perficitur animans: quidquid membranaceum in medio est: aridum id: et inutile redditur: quod autem umbilico adhaeret: nequaquam perit. Atque indidem ut in conceptibus: sic etiam in

fam perfectis animantibus arterie aliquot propagante: cum venis ad os latum existentibus pariter excurrunt: quas antea diximus: in regionis eius musculos dispergi. Ipsa autem cruris utriusque arteria: ad intimas distributa partes: cum magna vena fertur. Ac sane quoniam ab ea vene producuntur: profundius conduntur: cum arterijs feruntur pariter: atque in ramos dissipantur. Ceterum ijs venis: que per crurum superficiem extant: ne unam quidem animaduertas adiacentem arteriam. Sic nec in manibus: nec abdomine (epigastrium Greci appellant) nec dorso: nec collo. Sed enim arterias in solo capite iuxta cutem inueniuntur: tum eas que post aures: tum eas que ad utraque tempora extant. Nam que in extremis manibus arterie sunt: et etiam profundius lateant: pulsare attamen manifeste sentiuntur: quoniam ea loca minus sunt corporulenta: quemadmodum etiam ille: que per pedum malleolos excurrunt. Nam vel in ijs hominibus: qui crassiore obesoque sunt corpore: et paululum sentiuntur: cum aliarum nulla manifeste percipi possit. Et enim in macilentis etiam aliarum plurimum arteriarum particule: sensum minime fugere queunt. Hec igitur omnia: que adhuc de venis arterijsque dicta sunt: in perfectis visuntur animantibus. At in conceptibus: preter iam memoratas in ipso fetu inuolucro: quod chorion Greci vocant: vene: arterieque intertuntur ab extremis venarum osculis procedentes: que ad uterum pertinent. Locutibus autem inter sese illis: ac que ex eo coltu facte sunt: rursus concurrentibus: ex ipsis fieri contingit par illud venarum et arteriarum utrumque: quod in umbilicum inferitur. At enim arterie quidem vesicam complexae: ad arterias illas tendunt: que a magna per spinam porrecta: ac bipartito scissa ad sibi subiectum utraque crus mittuntur: sicut paulo ante ostensum est. Vene autem simul atque ex umbilico se promiserint cocutes magnam perficiunt: que ad gibbum iocineris tendit: haud procul ea vena: que ad portas est. Hec igitur vena sine arteria est: ac post illam tota caua. Quicquid enim eius vene gibbas iocineris perrepat partes: quodque indidem ad spinam perfertur: omne id nullas habet adiunctam arteriam. Hec vero alia vlla ex ijs venis: quod per gibba iocineris expanduntur: adiacentem arteriam nacta est. sic necque septo transuerso intertextae sunt: quas a caua dum septum transigunt: oriuntur ac propagantur diximus. Jam vero et que thoracem alit vena: quam in simijs paulo supra cor ortum habere ostensum est: hanc quoque videre licet: per spinam sine arteria descendere. Nihil hoc mirum: notabili alia magnitudine quam humeraria diximus appellat: sine arteria est: unaque omnes quorquor ab ea propagantur rami: preterquam vnicus tantum: quem in eo nodo: quo brachium cum cubito coartatur: ortum habere: et ad interiora profundius recedere: oculatarique memoratum est: quemadmodum etiam venas illa interior: que per axillam fertur. Ne siquidem due sole per profundiora cubiti cum arterijs se porrigunt. alie porro vene: que per cubiti superficiem expanduntur: omnes arterijs carent. tres enim: aut quatuor ab ea: que per axillam iter habet: productae antea diximus: aliaque etiam num bis amplior: que ex ambabus conflatur. Hec inquam omnes in utraque manuum vene arterias copulatam non habent. Ad eundem se habet modum vena earum: que circum brachij os per aures eius partem

contorquetur: subindeq; ad cutem emergens: circa
 eruberantem brachij nodum: ad cubitus pertingit.
 Nec etenim omnisq; eius soboles sine arterijs excur-
 rit: similiter et iugularijs: q; superficiem innatant cū
 omnibus indidem enatis ramis. Nam quęcūq; collo
 inexte sunt vene: vsque dum ad scapulas extendan-
 tur: tum quascūq; vbi de ipsarum dissectionib; ser-
 uo haberetur: dixim; ad vicina clauiculis loca spar-
 gi omnino tenues: de inquam omnes solute libereq;
 vagantur. Quin de multis: que per faciem: caputq;
 expanduntur: venis: per pauca omnino arterijs adia-
 cent: sicut paulo ante diximus: cum de arterijs que
 et per tempora: et post aures subter cutem extant: age-
 remus. Vnde vi summam dicam: superficiarijs
 omnibus: aut que per dorsum: latera totum thoracē
 inferioresq; ventrem: sub summa cute expandun-
 tur: nullam inuenias subditam arteriam. Atq; eaz-
 etiam: que ex subcartilagio deorsum ferunt: quas
 copulati: ac confluere cum venis ex iniis ventris par-
 tibus sursum versus sese attollentibus: dictū est nul-
 la que modo in superficie innatet: appositā habet ar-
 teriam: sicut que altius condite: per internas muscu-
 lozum rectorū partes porriguntur. ille etenim habet.
 Que autem: nec superficialiter omnino sunt: et ab ijs
 que profundius absconduntur ortus habent: ad hūc
 constant modum. Nam que ex alto deorsum tendunt:
 adiacentē nactę sunt arteriam. Que ex imo subeun-
 tes superne ventribus venis coniunguntur sine ar-
 terijs ad glandia quedaz euadūt. Similiter ex ijs: q;
 per sacrum os ad eius loci musculos spargunt: vni
 ea cum arteria cōiuncta est: aliarū autem nulla. Tū
 ho quas ad genitale ferri dicebamus: in exteriorib;
 musculis nascentes: ne ille quidē cum arterijs copu-
 lantur. Haud aliter: que per crura se effundūt vene:
 subter tibiē cutem: si quidem euz magna vena paulo
 ante: quam ad poplitē pertingat: tripartito illic scin-
 datur: que ex ea diuisione ad interioza subit: vna cū
 omnibus: quos obiter emittit ramis: arteriam adiu-
 ctam nacta est: que autem ad cutem recedunt: earum
 ne vna quidem adiacentem habet arteriam. Ide igitur
 sine arterijs sunt vene. Arterie autem sine venis
 ille sunt: que in animalibus etiā dum in vitro agen-
 tibus: vesicā amplexantur: quas ab vmbilico ad ar-
 teriam spine appositam perferri dixim;. circa illas
 maxie partes: vbi ea bipartito scissa: ramos ad sibi
 subiectū utrūq; crus traducit. Quin ea quoq; ppa-
 go: que in cōceptibus cum a magna arteria se prom-
 pserit: in venam arteriosam inseritur. Ea inquam nō
 substantia modo corporis: sed vsu etiā: ac functione
 arteria est: que et ipsa absq; vena porrigitur. Arterie
 porro sine venis: non tantum in conceptibus: verum
 etiā in iaz perfectis animantibus visuntur. Primū
 magne ille: que ex corde prodeunt: vna quidem que
 ad quintam vsq; thoracis vertebraz descendit: alte-
 ra: que prima omnium ad iugulum effertur. post has:
 ea etiā: quā ad scapulam: et axillam sinisteriore ten-
 dere ostensum est. Harū em̄ vnaqueq; aliquā diu so-
 la citra vene copulā excurrit: et ea quidē q; ad quintā
 vertebraz descendit: vsq; dū a vertebra subnixa fue-
 rit: que aut ad iugulum tendit: donec ad locū pue-
 rit vbi thymus est positus: que vero ad sinisteriores
 maxillā: donec prope primā costā processerit. Nam ar-
 teria sine vena est: ex carotide propago vna: que sola
 ad textū rectis instar habēs ascendit. Hęc enim videre

licet: multū ab eo recedere foramēto: per quod extre-
 mam iugulariā ad cerebrū subire dictū est. Enimue-
 ro ipsum quoq; reti simile textū sine vena est: tū que
 indidē vterius procedūt: in ipso progressu nullā ba-
 bent adiacentē venam prius q; cotre incipiant: tum
 vero que ad septum transversum pertinent: earum
 nulla cum vena iungitur: prius q; in extrema incide-
 rint venarum: quas a caua numerosiori sobole pro-
 pagari ostensum prius est. Quomodo modum: nec pri-
 me ille propagines: que ad secur et ventrē: et lienem: et
 intestina mittuntur. Nam ne illis quidem adiacet ve-
 na: prius q; incipiant coniungi.

G. Valent. De nervorum Dissectione. commentariū
 Antonio Forzolo Jofriensi interprete.

Quod nulla parti-

cularum animalis neq; motum: quē
 arbitrarium vocamus: neq; sensum
 sine nervo obtineat: ac quod si inci-
 datur nervus: immobilis confestim
 insensibilisq; reddatur particula: in-
 ter omnes constat medicos. Quod autem principū:
 origoq; nervorum sit cerebrum: sicut et spinalis me-
 dulle: quodq; nerui partim ex cerebro: alij ex spi-
 nali oriuntur medulla: id vero minime omnibus no-
 tum: exploratumq; fuit. Ceterum quod in dissec-
 tionibus corporum apparet ad hūc se habet modum.
 Ipsi quidem anteriores ventriculi: per cerebrum in
 priorem procedentes partem: sensim leniterq; in an-
 gustum coarctantur: fere in speciem figure turbine
 donec ad principium pertigerint nasi: nutus fitu ad
 posit: ac sese perpetuo contingentes: ut nihil inter
 ipsos sit medium: preter tenuem membranā: mes-
 ntinga Greci vocāt. Horum quidem sinuum ad par-
 tem utramq; vnus dextra: et alter sinistra: nervus est
 crassitudine notatu digna et fere omnium nervorum
 aliorum mollissimus: ex ipso quidem prodicens cere-
 bro: procurrrens autem in oculos extra caluam: per
 foramen prozium eque patens: ac latum: quanta est
 nerui ipsius crassitudo. Positum autē est id foramē:
 qua primum nasci incipit oculorum regio: ac tibi: si
 contemplatus fueris: nerui isti: ceu quedam oculorū
 radices esse videbuntur. Dissoluuntur autem haud
 quidē in plures fibras: ceterorum omnium nervo-
 rum modo: qui in ea: a quibus suscipiuntur instru-
 menta varie dissipantur: sed alio quodam infra-
 bili plane modo: quem nec facile sit explicare: nec si
 tibi explicuero: fortasse credas: utiq; prius quā spe-
 cra culo intueris. Vterq; em̄ in sibi aduersum oculū
 humo intro subiens in latū sese explicat: ipsumq; qui
 in oculo inest vitreū humorē: in orbem sphaere modo
 ambit: nihil quicquam detrimenti: strabens: quom-
 nus naturam: substantiamq; cerebri insibi retineat.
 Sed in solis hisce neruis: antequam in oculos inse-
 rantur: sensibilis qdā meatus inest: vnde ipsos nō nul-
 li anatomici: poros: id est meat; appellarūt: alij opti-
 cos nervos: id est visui administratos vocāt: nomine
 hac coniugationem nervorum: qui a cerebro oriunt
 numerant: que aliarum omnium est mollissima. Altes-
 ra post hanc est coniugatio: in musculos: qui oculos
 mouent distributa: durior multo ea: quam modo me

morauim? Nec ex calua foras emergit: baurd aliter: atq; illa: tenuissimo dirempta osse. Cui dum per caluam procedit: non etia; cum primum nascitur: adiacet tertia neruorum coniugatio. vocant autem ipsos molles: multosq; circa primam statim radicem apparent: si modo diligentius animum aduertis. nam negligentius intuenti: vnus omnes esse videatur. Adollescentes quidem certe isti sunt: tum secunde: de qua modo agebamus: tum ho eius: que mox sequetur quarta coniugationis: aliarumq; deinceps coniugationum neruis. siquidem tales: eo magis videntur: quod euz plures numero sunt: capillorumq; modo pretenues: ita paribus inter se spatijs adiacent: vt citra copressum conuexiusq; committantur. Paulo ijs durior neruorum ex cerebro prodeuntium quarta coniugatio cum tertia misceatur: ac perreptat: primum quidem crassam membranam: cerebri custodem: deinde ipsam etiam capiti obductum os: tum rursus ad palatum retrocedit. At enim tertia coniugatio: sicut ex frequentibus primis radicibus videtur constare: ita etiam varie scinditur ac desinit. Necq; effi refert vtrum solui a seipsis inuicem dicas predictam neruorum frequentiam: an totum discindi: partibus in diuersa tendentibus. ita siue dicas aliquis ipsos a seipsis neruus discerni: ac separari: siue a tota congerie quam libet osiri partem: nihil intererit. Primum igit: vna queq; ipsorum pars ad inferiorem capitis partem recedit: id quod anatomicos latuit. Commune aure est calue foramentum per quod hec deorsum fertur: et arterie carotidis reliqui ad cerebrum subit: verumq; autem vna est. Id enim si quando non adderet subintelligere artem semper oportet: preterea eos qui semel modo audissent: nullum neq; a cerebro: neq; a spinali medulla neruum esse non coniugatum: sed semper alterum ad dextram: ad sinistram alterum: eadem proorsus vtrinq; magnitudine stum obtrine. Quo itaq; modo nerui isti: per collum: ac thorace ad loca precordijs subdita ferantur: queq; ipsorum sit distributio: procedente oratione ostendemus. Nunc autem ad reliquas coniugationis tertie partes referamus comentationem. Ea e calua emergens: attingit quidem secundam: ceterum baurd quaquam eodem modo euz ea permisceatur: quo alie quedam permisceantur: sed sienti iaz dixi: varie scinditur. Statim itaq; pars eius qua maxilla iungitur: ante aures erumpit: que quemadmodum cum neruis: a quinta coniugatione venientibus coeat: no ita multo post: audies. hec igitur parua quedaz ipsius pars est. No autem tanquam truncus est omnium indidem prodeuntium particularum: que ipse ramorum: ac palmitum vicem: rationemq; subeunt: bipartito scindit primum: deinde mebru vtrunq; in multas rursus partes. Et alterum quidem: tu in temporum musculos dispesatur: tu eos quos molitores appellant: tum vero in eos quoq; q ex superiore mandibula ortu habet. Quin ad gingiuas etia; et dentes: et cutem: que faciei preterenditur: ex hisce neruis aliqui pueniunt. Alterum ho in radices dentium: q in inferiore impacti sunt mandibula: diuiditur: ad eundem oim modum: quo prius illud mebru in superiores. ac perinde ad gingiuas: labraq; inferora ppagines mittit: vt illud ad superiora: plurima aut ipsi pars ad lingue tunicam pertinet. Ac nonnulli coniugatioe hac neruorum: gustatori

am vocant: qm ministerio ipsorum sensus gustandi obeatur. Ad hunc igitur modum se habet tertia neruorum coniugationis distributio. Dicitur poro de quarta est: qua recte. Adarinus anima duertit: abs tertia recedentem: ad palatum peruenire de qua et ipsa: in dissectionu libris pertractauim? Est aut et alia neruorum coniugatio: quam Adarinus quinta nominat. Quam no ea quide ex vna adeo radice prodit. sed vlcini iter se nerui ipsi sunt: cu alter tam ex altera radice oriatur. Et hic quide que auditoriu appellat in priore magis parte: ad auditus meatum emergens: vna cum dura membrana: que indidem: vnde neruus ipse exoritur: cu qua in latitudine sese effundens meatui leniter obducit. Alter ho ex parte aduersa: in alterum quoddam osse (quod libriones Greci ab insigne duritie vocant) excedens foramen: cecum appellatum. id enim antiquiores anatomici nomen indiderunt: cum vtriusq; perforare non potuissent: cracius cum anfractu: per quem neruus post aures foras erumpit. Loit autem mox neruus hic: cum eo: que cu de coniugatione tertia ageremus: foras prodire: qua maxilla iungitur: ostensum est: baurd illo quidem ad hunc perueniente: sed operiente potius: dum hic ad se pertingant. Ex ambobus autem ipsis commixtis pars plurima: vel vt verius dicam: totum fere in latum musculum scinditur: qui cuti subiectus: bucca (vbi dicitur Greci vocat) sine maxilla mouet: que nos primi obseruauim? vnu manifeste atq; euz vtrinq; existente. Ademinisse effi te oportet: vt semp subaudias fm copulam: certam si inter loquedu: aliquando omittatur. ad hunc igitur modum quinta distribuitur coniugatio. Age effi quando ita placet Adarino: vnica esse singamus: et si duplicem liquido esse constet. Sexta autem neruorum ex cerebro nascentium coniugatio: foramine vna est: qd ad future A Greci elementis specie preferunt: extremitate inferiore interpatet Principia aut statim e cerebro prodeuntium neruorum obtinet: que vbi e calua emerferunt: multifaria cum inter se comiscunt: tum etiam cum adiacentibus alijs: de qbz mox dicitur. Superest ses prima neruorum cerebri coniugatio: cui pars optima in lingue musculos dispesat. Exigua vero quepiam particula: ad musculos puenit: communes charitlaghis: q in gutture clypei imagine preterit: et inferiorum lateru ei? que a figura A litere Grece labdoies appellatur: ac in alios quosdam no semper. Commiscuntur aut: vt dictu est: inter sese nerui ad inferiora capitis tendentes: tum is q abs tertia coniugatione: tum is q a duobus nouissime memoratis oritur. Ac sane neruorum: qui a spinali medulla nascuntur prima: secundaq; coniugatio: sepius societatem init cum hisce neruis. Et tibi quidem persepe videbitur: qd de altero traicit in alterum: ceu vntulu aliqnd duntaxat esse ambobus comune. Id ho interim neruorum alterum auget: quasi ad ipsum accedens: seseq; cu illo comiscens: alterum repote abs quo secesserit: exilio refacit. Que res magna hisce cognoscendis neruis: caliginem effudit omnibus anatomicis: vt iter se ipsi diuersa: ac pugnantia proderet: plurimaq; ipsorum in vnoquoq; ignoratia erraret. Quosdam enim nunq non modo in omnibus animantibz: sed ne in solis qd simijs ferri: quasi nunq aliter se habeat: scripserunt. Nonnullos vero no in solis ratum simijs: sed in

omnibus etiam animalibus quorum sex esse genera in dissectionum libris retulimus: ad eundem semper constare modum. Hoc autem prorsus ipsi ignorauerunt quomodo proprijs gutturis musculis nec uel sexta coniugatione distribuuntur: terti verius prodeuntes: ut sex numero omnes sint. Cognouerunt autem quidam duos tantum ex ijs: alij ne hos quidem. Enimuero musculi gutturis illi: quos cum alijs quibusdam partibus communes habent: non semper a sexta nervos accipiunt: sicut nec qui os illud gutturis: quod tum a figura Alabdoides: tum a specie Υαδov vocant: cum osse pectoris connectunt. De quibus exakte ac cumulate in dissectionem libris pertracatur: ubi etiam de tribus agitur nervis: quo utiq; illi modo dispensentur: quos per foramen ad extremā Ααβαδιδά futurā interpatēs prodire dictum est. Quanquam utrumq; omnes prope unum esse arbitrantur: qui carotidibus adhaeret arterijs: qui si laqueo intercipitur: mutum animal redditur: ab his igitur gutturis musculi propagines accipiunt. Aliorum porro duorum: alter ad utroq; faucium: multosq; linguae radicem pertingit alter ad scapule musculum: et ad eum qui latus est. aliosq; quosdam etius loci musculos. Quin et ipsos latuerunt eorum nervorum: qui carotidibus adhaerent: propagines non paucas: quas ipsi per collus: thoracemq; delati edunt: priusquam in ventris os incidant: quo optima pars eorum nervorum se inserit: et spargit. Enimuero mirum illud est: quod in precordia quasdam ex ipsis particulas distribuunt: cum de hac coniugatione nihil ne minimum quidem: precordia accipiant. quod autem de medio thorace retrosum aliq; veniant particulae ab ijs nervis ad quosdam gutturis musculos: non etiam dicunt: nec vero quam vim isti nervi habeant. Atqui: si lesi fuerint: causa sunt ut obmutescat animans: ac magna nervorum arterijs adhaerenti coniugatio: quoniam istorum partes sunt: si offendantur: vocē eripiente vim obtinet. Claria autem ultra precordia nervorum istorum est distributio: nam et a spinali medulla que circa eam est parte: quosdam sumunt ramulos: eosq; ad posita inibi viscera dispergunt: cūq; ijs miscentur: quos ante a coniugatione tertia per collū: thoracemq; deferri diximus. Atq; hos rursus ipsos nervos: qui propter costarum radices deorsum porriguntur: a sexta coniugatione esse propagatos: prodiderunt omnes. Multo plex porro et horū permixtio est cum nervis intercostalibus: alijs que fere omnibus: q; p lumbos: graciliores extenduntur: denique cū reliqua eorū parte: qui ad os ventriculi pertinent. Claria etiā digestio nervorum est per extimam peritonaei regionem: quam minime propositum est accuratissime in presentia persequi.

¶ Finis

¶ Valenti de inequali intemperatura.

Intemperatura inez

qualis corpus aliquando animalis obfider: sicut in aqua intercutem que anasarca nominatur et in febris illis que beptale vocantur: contingit quod etiam in omnibus alijs fere euenit: preter eas que ecce id est habituales dicuntur. Sic autem et in vno quouis membro vel inflato vel inflammato vel gangrenam vel betisipelas patiente. Ad hoc etiam genus pertinet morbus qui elephas nominatur: et pbagedena: et herpis. Verum hec omnia cum fluctionibus accidunt. At sine materia influente solis, qualitativis membris alteratis sunt inequales intemperature: vel refrigeratio vel exustis vel supra modum exercitatis vel ociaitis vel aliquid aliud perpeffis. Verum tamen etiam ex his que extrinsecus ingruunt inequales intemperature nostris corporibus accidunt vel calefactis vel frigidis vel exsiccatis humectatis: simplices enim be quemadmodū in commentarijs de temperaturis ostendimus. Composite vero ex ipsis alie quatuor: si videlicet simul calefiant et humectentur vel calefiant et exiccantur vel frigeant et humectentur vel frigeant et exiccantur: quod autem huiusmodi intemperature differant ab equalibus ob id q non omnes corporis partes intemperaturam patientis inuadunt apertissimum existit. Quisnam igitur modus generationis omnibus inequalibus intemperaturis propositum nobis est in hoc libro transigere: ut autem maiorem sermo habeat claritatem de omnibus primum corporis partibus oportet facere mentionem sumpto initio a maximis que etiam vulgo notissime sunt: nam manus et pedes et ventrem et thoracem et caput nemo est qui ignoret: sed rursus et his singula secuntur a nobis in illas que proxime partes nominantur: veluti crus si opus sit in femora tibiam et pedem: manū aut in brachium cubitū et extremam manum cuius extreme manus proprie partes sunt vel a dorsum et digitū. Digitorum autem rursus ossa cartilago ligamenta nervi et arterie et venae membrane et carnes et chorde ungues et cutis et adeps: has autem non contingit in aliam rursus secare speciem sed sunt similes ac prime exceptis arterijs ac venis que ex filis quibusdam atq; membris compositae sunt: quemadmodum in libris in quibus docemus sectionem corporum explicamus. Ubi etiam dictum a nobis est q multa insunt spacia intermedia primis ac similibus partibus et adhuc plura atq; maiora dissimilibus atq; compositis: nonnunq; vero et vni alicui parti similari: sicut ossi et cuti de quibus omnibus in libris in quibus docetur sectio corporum dicitur. Adhuc igitur corpora cum in se residem spacia intermedia sensui occulta reddunt: que vero dura sunt ac sicca si quis inspererit habent sua intervalla manifesta sicut ossa foramina in quibus secundum naturam humorum quidam crassus atq; albus continetur ut presso sit ad ossium nutritionem. Qui vero in cute meatus existunt quomodo fiant in libris de temperaturis exposuimus. Nec igitur nobis commemorare fuit necessarium propter illa que dicturi sumus de inequali intemperatura. Sed tam dicere aggrediamur qualis sit ipsius natura: et quot modi generatio

mis. Quot igitur nō sit una tēperatura in oībus par-
tibus corporis patētis aīa dictū est: sed hoc qđem
cōe est vnicuiq; inēquali tēpature. Fūit autē fm par-
tū patētū nās differētiē: aliter. n. simplex caro: ali-
ter totus musculus ad intēperaturā veniūt inēqua-
lē. Stati. n. fluctione calida ad musculū decūbēte pri-
mū arterie maiores ac vene implent atq; extēdūtur
post has vero minores sitq; istud cōtinuo donec ad
minimas fluctio ptingat que qñ fortiter intrusa fue-
rit et āpius cōtineri nō pōt pars eius exit p orificia
pars p foramina venarū pcolat ad exteriora atq; ex
inde fluctione implent spacia intermedia primorū
corporū ita q; calefiūt atq; būor oīa vnde quaq; cir-
cūfluit. Sunt autē hec nervi atq; mēbrane et carnes et
aīa has arterie ac vene q; primum ac maxime varijs
modis dolore afficiunt: nā et intrinsecus a fluctione
calefiūt atq; extēduntur ac dūtrabunt extrinsecus si
mul calefiūt cōprimunt atq; gravātur. Aliē vero par-
tes nōnulle qđē qā calefiūt tñ vel cōprimunt nōnul-
le nō vterq; malo laborāt atq; hic morbus flegmon
idest inflāmatiō nominat. Est autē intēperatura inē-
qualis musculi sanguis si qđē in eo exis iā feruescit
cōcalefacit aut primū qđē ac maxime tunicas arte-
riarū atq; vena: adhuc at extra has oīa illa quibus
circūfūdīt et duopāterū seq̄est necessariū vel superā
te fluctiōe corporū q; succubere sequi corruptionē
vel supata musculū ad nālē habitū reuerti. Subijcia
mus autē ipsam primū fluctiōē supat: nā melius ē
vr meliora pferātur. Duplex in hoc modus sanatio-
nis vel dissoluta tota materia q; fluxit vel ipsa cōco-
cta: verū dissolutio optabilior existit. Ad coctionem
autē hec duo necessario cōsequūt et puris generatio
et abscessus. Abscedit autē aliqñ ad maiore et viliores
ex his q; adiacēt ventrē q; modus abscessus optimus
est: aliqñ vero ad maximū qđē nō tamē viles aut ad
vilem quidem non tamen maximū: nam in locis ad
vētriculū attinentibus optimus sit abscessus ad spa-
ciū laxius in pte interiorē: pessimus autē sit sub pito-
neo sic et his que cerebri sunt laborātib; optimus
abscessus est ad duos ventriculos: prauus autem
subter membranas ipsum tegētes et ad vētriculū po-
steriorē. At in costarū locis abscessus sūt ad spacia
laxiora tboracis et ex musculis qđē ad curē: ex visceri-
bus dōvel ad arterias vel ad venas q; i ipsīs p̄tinet vel
sub mēbrana q; tanq; cutis ipsa cōplectit: q; si mate-
ria fluxa corpora supauerit ad tāā hec veniēt intem-
peraturā: q; corū opatio destruet et p̄cessu temporis
corū p̄et. Tunc vero primū dolore desinēt qñ illi a
quo trāsmutant fuerint assimilata: neq; n. qñ iā fa-
cta est trāsmutatio tēperature mēbra dolēt sed illo ip-
so tēpore quo trāsmittantur: quēadmodū et ad mirabi-
lis Hippocrates his verbis ostēdit his quorum nā
mutat atq; corūp̄it dolores accidunt. Abutāt atq;
corūp̄it nā vniū scutūsq; vel calefacti: vel frigefacti
vel ericcati: vel hūectati vel eius soluta cōtinuitatē: in
inēq̄lib; qđē in tēperaturis qā maxie calefiūt aut fri-
gefiūt be si qđē q̄litate p alijs oib; sūt ad agēdū po-
tētes. Eū vero famescit vel sūtunt deficiēte hic qđē
substātia sicca illic vero humida. Eū autē aut percu-
tiuntur aut creduntur aut intēduntur siue compri-
muntur vel diuelluntur soluta cōtinuitate. Si igit
calor sanguinis in inflāmata particula mitis extie-
rit sanguis qui in toto corpore aīalis cōtinet se mo-
dice habuerit fm tēperaturā nō admodū facile vna

cā patēte cōcalefuit. Si vero vehemētē effuerat vel
vniuersus aīalis sanguis biliosus extiterit totus p-
tius excādescit: multo autē magis si abo coeat in vni-
q; et sanguis in inflāmatione cōprehensus sit sufficie-
ter calidus et in toto aīali biliosus: calefit aut primū
quidē sanguis arteriarū qm et natura calidior existit
et spirituoso: post hūc autē q; cōtinet inuenis: q; si in
flāmata particula viscerib; multo sanguine redūdā-
tib; vrina fuerit acius adhuc sanguis in toto aīali
cōcalefuit et vt summātūm dixerim. In omni calefaciē-
te qđē facile alterat vel natura calidū existit primū
calorē recepit: quēadmodū etiā i frigefaciēte qđē fa-
cile alterabile vel natura frigidū fuerit illud primū
frigeft. Facillime autē alterat spiritus qm ex tenuissi-
ma substātia cōstat. Et alidissima autē fm naturam est
flaua bilis: frigidissima vero pituita: ex alijs autē bus
moribus post flauā qđē bilis sanguis est calidus: nī-
gra vero post pituitā frigida. Una autē rōne et substā-
tia tenuis facile suscipit alterationē: crassa nō est alte-
ri cōtumar quare necessariū est multiformes fieri in
inflāmationib; alteratione qm et multifo: mter cor-
pora sunt affecta. Propter hoc autē etiā dolores exci-
tātur: primū. n. sanguis q; efficit inflāmationē: vel ma-
gis: vel minus calidus est: deinde et eius putrefactio
fm p̄ptiā vniuersūsq; naturam et pro vt magis vel
minus in vno loco coarctatur que. n. nō trāspirantur
facile putret quod et in exteriorib; oībus accidit. Et
vero calida et humida fm naturā fuerint tunc maxia
putrent: et qđē et pars que patit inflāmationē vel pro-
xima est visceribus sanguine redūdātib; vel longe
distat atq; vniuersus sanguis vel biliosus vel pitui-
tus est aut atre bilis naturā p se fert et hec omnia ma-
gis aut minus ita q; necessariū sit multiformes alter-
ationes existere: siue alterū alteri cōparat: siue idē sibi
ipsi. He oēs corpis intēperature sūt inēquales: ma-
xime autē vbi sanguis naturalis in inflāmatione ignis-
tur scōo loco cū et sanguis naturalis et in corde exis
in sinistro p̄sertim eius vētriculo in quē si adhuc vi-
uo aīali et mundū febre arrepto velle intēre digitos:
quēadmodū in tractatibus qbus modus secādi cor-
pora tradit dīximus vehemētissimā senties calidita-
tē. Quare nō absq; ratioe sit vt cū totū corpus vltra
modū nature cōueniēte calefit ille maxie ad extremas
veniat caliditatē nā et tenuissimū et spirituosissimum
sanguinē habet et cōtinue mouetur. Alterū in bīse oī-
bus febribus calefit qđē nōnūq; vniuersus sanguis
et illa que ex putredine humorū habet caliditatē non
tñ neq; tunice vel arteriarū vel venarū: neq; aliqūod
aliud adiacentiū corporū iam integrā habet siue tem-
perature alterationē renū adhuc trāsmutatur atq; al-
teratur caliditatē. Quot si lōgtorē tēpore hec patiā-
tur aliqñ succūbet atq; oimodā patietur trāsmutatio-
nē adeo q; nō tñ calefiēt: sed etiā erūt p̄ter modū na-
ture cōueniēte calefacta. Est autē terminus vnicuiq;
particulę alterationis opationis eius offensio. Tota
autem vsq; ad hunc terminum latitudo via est in id
quod contra naturam: veluti mīxum quoddam atq;
commune et medium factum ex duobus contrarijs:
altero secundum naturā exquiste: altero prozūsus cō-
tra naturam. In hoc autem toto tempore quod cales-
cit corpus quantitati alterationis dolorem habet p-
portionalē: vbi vero solide omnes corporis partes
integre concaluerint huiusmodi febris ectica nomi-
natur vt que non humida tantum ac spiritus sed ca-
etiam que

etiā que habetū tenet corpora occupat. Est autē dolo-
ris ex pte q̄ ita febricitat neq̄ oīno sibi videt febrē
citare qm̄ neq̄ oīno sentiūt caliditatē vt pte oibus
equaliter partibus cōcalescat. Et iam bec sunt om-
niū nature interpetū cōfessio recepta in corū de sen-
sibus ratiocinijs: neq̄. n. absq̄ alteratione sensus do-
loris est: neq̄ vbi iam pfecta est alteratio et becess cau-
sa ob quā oēs febres eccece dolore vacāt atq̄ a labo-
rantib⁹ penitus nō sentiūtur: neq̄. n. in ip̄is altera
pars agit altera pati cū iam oēs similes sint effecte
et vnā habeāt tēperaturā pportionalē. Si vero alia q̄
dem calidior extiterit: alia vero frigidior nō rāto cali-
dior es quāto sufficiat ad molestiā partē sibi vicī-
nā. Alioquin etiā partes que propriā naturā seruant
etiā sibi inuicē moleste forent vt que differētibus cō-
stant tēperaturis. Caro. n. calida est os vero frigiduz
borū et aliorū omnū inequalitas omni dolore cau-
ret propter excessus mediocritatē. Sic itaq̄ et aer no-
bis circūfusus nullā molestiā affert priusq̄ ad im-
modicā vel caliditatē vel frigiditatē euectat. Ipsas itaq̄
q̄ in medio differētias et si plurime sint et manifestas
habeāt excessum sine dolore sentimus vñ ex his peri-
clitat ne sermo ille habeat p̄bilitatē quē quodā in
loco Hippocra. prulit. Quē morbos vlcera esse: vlcus
et cōtinuitatis solutio est. Immoderate autē calidi-
tates ac frigiditates ppe ad hoc veniūt: vt soluat con-
tinuitatē: nā calor q̄d plurimos ob id q̄ diuidit in-
tersecat q̄ subē cōtinuū. Superfluū autē frigus q̄ dē-
sando atq̄ minus trūdēdo: bec q̄d exprimit: bec vero
frāgit et vñ quispā terminū statuēs immoderati ca-
loris et frigoris: non pcul a vero deuitare videret sine
aut hic siue alius sit immoderatiē terminus: illud tñ
cōstat immoderatiā omnē in ad aliqd esse: neq̄. n. oē
corpus eodem modo a calidis ac frigidis afficit atq̄
ideo nōnulla aialia humiditates habēt inuicē conue-
nientes: nōnulla vero nō modo inēduentes sed in
sup p̄uicētas veluti homo ac vipera: spū. n. vtriusq̄
q̄ alteri est perniciosum sic si scorpiū inspueris occi-
des nō tñ homo morsu occidet hominē neq̄ vīp-
erā neq̄ aspīs aspīdē simile liquidē cōueniēs est at
q̄ amicū: cōtrariū vero inimicū atq̄ molestū. Augen-
tur itaq̄ oīa ac nutriūtur a similibus: a cōtrarijs nō
interimūt atq̄ occidūt atq̄ ideo sanitatis custodia
sit p similia. Adorborū vero obstructio p cōtraria: s̄
hoc alteri est tractationis. Febres autē illa eccece quē
iam obsedit aialis corpus a laboratē nō sentiūt. Alie
autē oēs sentiūtur: verū alie magis alie minus mole-
ste sunt et quedā earū rigorē afferūt. Fit autē et hoc ac-
cidens sicut alia plura ab inequali intemperatura: sed
quō generetur nō attinet dicere in p̄senti tractatione
priusq̄ de potētīs naturalibus quot sint et quales et
q̄d singule facere natura apte sint demonstrauimus.
De oibus autē accidentibus in eo libro agitur qui de
causis accidentiū inscribitur sed redeo rursus ad in-
temperature inequalis differētias. Quō. n. ex inflam-
matione fiat febris et q̄ omnis inflammatio ac febris
omnis exceptis eccecis sint ex numero morborum ha-
bentū inequalit. Intemperatura iam expositum est.
Fieri autē et absq̄ inflammatione ex sola humorum pu-
tredecine febris: neq̄. n. sola arcata et nō dissilata putre-
scunt: quia ista cūctissime ac maxime sed et alia pleraq̄
putredini apta: de quorū aptitudine alibi a nobis
dictum fuit. Fit autē et inequalis tēperaturā alio mo-
do que totum occupat eo: p̄as aliqñ quidē fuligino

sa dissilatione coercita: aliqñ vero calore aucto ex labo-
ribus atq̄ exercitijs et nōnunq̄ propter irā effructē-
te. Quot autē et in hisce omnibus febrib⁹: sicut et in
inflammationibus antea dicebat et pro cause efficien-
tis vi et pro corporis dispōne: hi quidē magis: hi nō
minus febricitat: hi vero nihil oīno puto esse manifestū:
et q̄ aliqñ quidē spiritālē subam: aliqñ vero hu-
mores intemperatura attingit: hoc quoq̄ perspicuū est
sit: sed nihilominus et illud liquet q̄ oēs humores
di febres si diuturnitate acceperint eccece febres cōse-
querur: et iam sermo ipse quodāmodo ostēdit q̄ nōnū-
q̄ aut calida aut frigida ad aliquā partē influēt sub-
stantia fieri cōtingit humoresmodi inequalē intempera-
turā: quēadmodū in inflammationibus dicebatur. Sed
pe vero nō hoc modo sed ipsa corporis temperatura
p̄m qualitatē alterata et q̄ cause ipsam alterant aliq̄
ex ipso corpore excitant aliq̄ extrinsecus veniunt ex
ipso quidē corpore vt cum in solis putrefactionibus
et quibusdā inflammationib⁹ accēditur febris: extrinse-
cus aut qñ ex deustionibus atq̄ exercitijs. Pleni⁹ au-
tem de his a nobis dicitur vbi de causis morborum
ageretur. Sicuti vero ex deustionib⁹ accendatur febris
alterata corporis tēperaturā sic in gelu sepius q̄bus-
dā fortiter totū corpus est frigidatū: vnde nōnulli co-
rū interierūt et q̄ hi oēs doleāt neminē latet sed et illi
pariter dolēt quicq̄ vebemēter frigidatū ex gelu se-
prompte igni exposuerūt vt citissime calerent: et multū
ipsoz subito manus ad ignē applicantes dolores vebē-
mentissimū in vnguī radibus sentiunt. Deinde q̄s
piā euidēter inspicies doloris causam esse faciā ineq̄-
lem intemperaturā amplius nō credit de doloribus in-
trinsecus ortū habentib⁹ aut admittat quōd sine inflā-
matione aliqñ dolor verat aut laxius intestinum aut
dētes aut aliā corpis partē: neq̄. n. aliqd horum ad-
mittari oportet neq̄ quo pacto nōnulli egrotantes frī-
gent simul atq̄ febricitāt: si. n. pituitosus humor ac
frigidus quē Praxagoras vitreū nominat ac bilio-
sus et calid⁹ simul redūdet et per particulas corporis
sentientes moueātur nihil mirū si eger similiter vtrū-
q̄ sentiat: nā si hominē istas sub sole calido et aquaz
frigidā subinfundas fieri nō pōt quā simul et a sole
caliditate et ab aqua sentiat frigiditatem sed hic quidē
ambo extrinsecus sunt et ad magnas incidūt partes.
In febrib⁹ vero que de p̄uicē vocātur intus sunt et ad
paruas atq̄ ideo totū corpus videtur p̄sentire q̄. n.
p minima spargūt et q̄d calefacit et q̄d frigefacit nul-
lā ita cōtingit partē sensilē accipere cui alterius nō in-
sit: et quidē in p̄ncipijs accessionū nōnulli febricitā-
tes rigent simul atq̄ febricitāt et simul vtrūq̄ sentiūt
rigorem. s. atq̄ calorem verum nō eodē in loco. possunt
em̄ isti manifeste distinguere partes calefcentes a frī-
gescentibus. intus em̄ et in eisde visceribus calorem
sentiunt in exterioribus aut partibus omnibus frī-
gus. Sunt autē et que lixite febres vocantur omnino
tales et quodam genus ardentium febriū exitiale sed
quod in his magis in partib⁹ accēdit hoc in ep̄talis
contingit in paruis: nam et harum febrium tempera-
tura inequalis autem et reliquarum omnū exceptis
his que eccece nominatur. Inequalis etiā his qui ris-
gent nundum tamen febricitant: est autem rarus quis
dem casus sed euenit aliquādo et mulieribus et vñ
quibusdam. Oportet autem vitam omnino eccecam
p̄cessisse aut hominem longiori tempore asumpisse
cibaria plurima ex quibus humor segnis frigidus et

crudus ac pituitosus generatur qualis est ille quem Praxagoras vitreū appellat. Prædē vero ut apparet nemo in hūc modū afficiebat qm̄ nemo ita ociosam degebat vitā et quotidie cibus saturabat atq; ideo ab antiquis medicis scripto p̄ditū feb̄e cōsequi necessario rigorē: verū et a me et a multis alijs medicis in moribus sepius rigor est visus quē feb̄is nō est cōsecuta. Cōponitur autē ex hac intēperatura et altera febricitantiū bepialus: sic autē nomino feb̄e illas cum simul ambo cōingūt: verū illā in qua rigor antecedit feb̄is vero subsequit ut tertianā atq; quartanā non voco bepialū. Quare ex inequalibus intēperaturis complicatur bepialus et alie feb̄es vniuerse preter illas que ecce nominantur. Simili modo et quicūq; morbi partē vnā aliquā cū tumore obideat nō secus q̄ inflamatio et ip̄se inaequali cōstant intēperatura cācer: berysipelas: berpes: inflatio: pbagedena: gangrena quib; omnib; cōmune est ex fluxu humorū generari. Differūt autē qm̄ nōnulli quidē ex pituitoso: nōnulli ex bilioso: vel melācholico būore: nōnulli au-

tem ex sanguine vel calido vel tenui. s. atq; seruēte vel frigido ac crasso vel aliter affecto fieri cōsueuerūt: nā de horū fm̄ spēm differentia alibi a nobis estēdetur. Quantū vero ad presentē attinet tractationē hec tantum dixisse sufficiat q̄ pro qualitate materie fluentis singule sunt passionēs eodē modo quo prius ex calido atq; sanguineo inflamatio fieri dicta ē. Et q̄ p̄mū quodq; similariū atq; simpliciū ac primorū corporū ab hac tali fluctatione ad inaequalem et ipsū perueniet intemperaturā extrinsecus quidē calefactū vel frigefactum vel exsecatū vel humectatū pro materie fluctantis qualitate nō tamē in profundū vsq; similiter lassetum. Quod si totū per totū transmutatū fuerit: atq; alteratū protinus quidem dolore vacabit sed in difficiliorem incidet dispositionem. Nec mihi visa sūt necessaria p̄ecognitu bis qui tractatum de medicamentis: atq; vna cū hoc alterū curandi ratione sunt affecturi.

FINIS.

Antonius Albus Petro Lizetio Regio aduocato. S.

Am multa scite ac sapiēter scripsit saryricus Aquinas: tū illud vnū sapientissime monuisse existimatur: orandū videlicet ut sit mēs sana in corpore sano: qd̄ ea demū plena absoluracō sanitas dici debeat: que ex vtriusq; hoīs recta ac valida cōstitutione ac tēperatura constet. Ubi em̄ quālibet sano ac bene fermēto corpori: mētis: q̄ portio hoīs pars: sanitas integritasq; defuerit: ibi que potest statui felicitas: Rursū si aīo vegeto infirmū corporis organū natura (ut sepe fit) circū dederit: ibi mēs: cū vincit languēsq; neq; vires exercere suas: neq; sese proferre potest. Recteq; philosophus quidā cū de corpūculi sui imbecillitate quereretur: si o natura (inquit) dedisses huic aīo par corpus: fecisset qd̄ optabat. Tibi Lizetio optime atq; doctissime tamen vtrūq; siue natura siue deus dederit: tamen qm̄ nulla esse potest in vita hac tanta corporis integritas: que nō interdum in deteriozem habitū degeneret: tuq; pro tua singulari probitate ac doctrina dignus sis nō prospera modo: sed cōstanti etiā ac perpetua corporis valitudine: ut honestissimo isti officio uti p̄ces: q̄ diuissime p̄cesse possis: et reipublice nostre prodesse: Galeni medicorū principis cōmentarium de tuēda valitudine nuper hic denuo impressus ac cū renatū dono mitto: ut et abs te legatur: et ex eo salutaria quedam deligas curande isti tuēdeq; valitudini tue necessaria. Sunt enim et tibi hec scripta: qui animose ac fortiter pro repub. certas.

Hale.

Inuicissimo illustrissimoq; Henrico octauo Angliæ Regi: domino Hyberniæ: ac Quallie Cornubięq; principi: Thomas linacrus medicus salutem plurimam dicit.

Am multi tibi quotidie Henrice regum clarissime: splendore gloriāq; nominis tui allecti multa que te varie oblectāt: certatim afferāt: alii generosos equos: alii insignes canes: alius aurū argētūve: sed quorū ingenij cuiuspiā opus materā superet: ego cū eiusmodi facultatibus minime abūdē: nihil vel officio meo vel p̄fessōe dignū inueni: quā ut tibi studiū meorū monumētū aliqd̄ dicarē: quo fieret simul oīq; qd̄ p̄ indulgētiā tuā a iusto tibi ministerio aliqñ suffuro: et tibi cōster: simul intellegas me nō modo hoīs ijs qb; te presens fruor: sed etiā reliqs oībus id pro virib; moliri qd̄ tibi aliqñ gratū fore existimē. Delegi igit potissimū ex ijs q̄ nup̄ verri: Galeni op̄ qd̄ de sanitate tuēda inscribit: op̄. s. vel auctoris merito: vel suo p̄fessurissimū. q̄ppe auctor ip̄se cātus in oī medēdi arte fuit: ut nō immerito tū patriā suā mobilitari: tū seculum illustrari: q̄ summis alioq; virtis q̄ ante eū vel cōdidisse arē: vel plurimū auxisse sunt visi: oīb; plane: cū ab Hippocrate disceris: vmbra sui noīs claritate induxit. atq; hūc ip̄s sol; nobis sua prius interpretatōe: optimā cōmēdatōe seruauit: ut q̄: nisi hui; fusa lucēdaq; claritas suppetias tulisset. ut minime a nobis intellet: ita plane fuisset neglect. Posteris hō adeo oēs laudis mās in medicina p̄ripuit: ut nihil illis ad laudē reliq; fere fecerit. Declarāt eorū opa: a qb; si q̄ ab illo sūt mutuati: detraxeris: nā pauca ea q̄ restāt incultaq; cōptas: ut Horatiane comicule exēplo risus moueāt. atq; vrinā tñ risus mouerēt: ac nō sepe iustissimā poti; indignatio: ne: cū mltā p̄uiciofa sint: mltā vitiose p̄perāq; tradita: pleraq; oīa q̄ scribūt adeo ābigua obscuraq; ut post ea ēt quā hōissimos interpretēs fatigarūt: Nedipi alicui; Apollinis ve op̄ ad huc deīderēt. Quo min; mirū est si hic tāta posteris iuidia fuit: ut sūma eorū igēntia nōnullū doloris sui remediū putarēt: si ex innumērabilib; q̄ scriptis: minutias aliq; taxare et carpere potuerint: q̄ idē rurs; adeo oēs eorū iuidiā vicit: ut illi ip̄s q̄ carpe in eo q̄cūq; sunt ausi: oēs tñ: quo iuidiā suā dissimularēt: eū pri; laudare sint coacti: adeo qd̄ qdā sibi improbiissime arrogauit: q̄ se iaronicē inscripsit: id huic oēs h̄ssime attestatur q̄ si vniuerse h̄tues ei; est mētē: medicos oēs: q̄q; priores se: q̄q; posteriores fuerint: plane vicit. Op̄ hō ip̄s quāta sit p̄stātia: vel quā

libet eius dotem expendenti: facile appareat. Siue (quam curiosus quispiam anquireret) eius originem: quam constat ipsam fuisse naturam: que tantum non viua voce: instrumentorum que nobis tribuit officio: summus hic tradite artis insinuauit. Siue quibus exculta sit ingenijs: cum ipsdem quibus omnis pbilosophia speciosissimeq; artū et inuente sunt et absolute, quippe qui propterea quod ipsa incubuerūt q̄ sicut antmo salutaria: sic corpori fuere inimica: ab hac sibi petere auxilium necesse habuere. Siue (que mibi ad solidam eius laudem magis pertinere videntur) magnitudinem eorum que promittit et perficit: quando illud sine quo nihil est in vita dulce: et quod non quolibet testimonio: sed Delphici ipsius oraculi in vita perhibetur optimum: perpetuum sibi auscultantibus prestat. Siue etus supra reliquas medicine partes que corpori hominis tuendo sunt inuente: prestantiam: vel eam que instantes morbos precauer: vel que presentes eliminat. Eas namq; tanto intervallo precedere intellegitur: quanto ipsius gratia illarum numeribus multo est communior: eoq; non immerito desideratior: cum sanitas nulli non etati non tempori: sit expetenda: illarum presidia tum demum sint vsui: cum iam morbus vel minatur vel urget. Proindeq; huius (vt breuiter dicam) bonitas paci illarum militum virtuti sit quam simillima: quorum vsus nisi in bello constat nūquam esse concupiscendum. Et auctor quidem atq; opus eiusmodi sunt. Qui si latinitate a me donati: mī nores foras se cuiuspiam videbuntur quam sunt a me predicari: erit id fatco: infantie mee maxime imputandum: nisi etiam eorum virtuti vt pote quas pro merito exequare: nec modestus quispiam sperauerit: nec temerarius possit. Quo etiam iustus et tibi lucubrationes has dicandas censui: ex cuius auctoritate multum precij illis accessurum nō dubitauit. Multa enim (vt ille ait) ydēo preciosa sunt: quod templis dicata et a legentibus veniam facilius sperauerim: si ingenue cedens in ijs que consequi nedū euincere non erat: in eo aliquid profeci quod detractare non licet. Nam vt cum electione auctoris certandum mibi non fuit: certe rerum fides non erat omni conatu non aduenda. quam presterim necne libuit publicum iudicium experiri: id que etiam sub nomine potissimum tuo. Quod tamen vt facerem animus mibi plane defuisset (tamen si me viri doctissimi: partim ex italici: partim ex Germanici et Gallici: precipue duo nostre etati lumina Erasmus et Budeus ad editionē operis crebra appellatōe impulsissent) nisi singularis tua spectataq; omnib; humanitas: boni se consularum promitteret. Hec enim precipua profecto fiducia est: que si me nō frustrabitur: et literarium hoc munusculū leta fronte accipies non mibi modo maiora que premo: edēdū animum addideris sed etiam alios ex tuis ad multa que te et seculum foras teum illustrent: scribenda excisabis. Diu viuas precor: Regum splendor: et seculi tui decus. Londini. xvj. Calen. Quintiles. Anno salutis christiane. MD. xvij.

Zinacrus ad lectorem.

10

10 **Z**ist candide lector: quisquis in has nostras lucubrationes eruditior incidit: vt quod ego 30
rudioribus diuina taxat consulens: minime de tua eruditione dubitans: feci id tu vir to res
tas: ac non potius eos qui te rudiores sunt mecum miseratus: boni consulas: quod vos
ces quasdam que apud magnos alias auctores in multiplici sunt vsu: et proinde confusio
nes: ipse eas quo videlicet grecis pro quibus ponuntur: magis equem: partim adiuncto
aliquo discernam: partim vnica fere significatione vsurpem: quasdam rursus aliquam
do nouem: sed cum prefatione: et vbi latinas nō inuenio: quibusdam grecis vtat: sed que
vsitatam latinis inclinationem maxime recipiant. Sunt vero (ne me nimium mibi permisisse putes) vniuer
se quibus veniam ita prefatur: non adeo multe fereq; hec. Digerere apud veteres preter alia significas
ta: et pro eo quod est ἀποφύ grece sumitur: et pro eo quod est ἀπαφύοται. Sunt et qui pro cōcoquere
(sicut rude vulgus abutitur) in epistola Ciceronis ad atticum positum putent. Nos cum pro ἀποφύ eo
vtimur: verba hec (per baltum) vel per spiritum) ei adiungimus. Cum pro ἀπαφύοται: verba hec (in
corpus) addimus. Discutere preterea veterib; et pro eo quod est τεύω siue ἁετῆν siue ἀποκτείνω
accipitur: vt Celsus de remedio aduersus aspidem quo sensu etiā dissipare eodē loco legitur. Et pro ἀπύ
siue νεφέλα: vt cum dicitur: febrem discussit. Nos eo verbo in secunda significatione maxime vtimur:
præter naturam motu qui extrinsecus aduenit: et pro affectu qui tali motui succedit: accipitur: nos prius
significatum: passionis vocabulo reddimus: quod tamen in frequenti præsertim oratorum vsu non est: ras
men in naturalib; questionibus legitur apud Senecam. Secundum (quoniam id multiplex est) vt in secū
do de ratione medēdi Galenus docet: modo vitium: modo affectum: modo symptomata (prout locus poscit)
interpretamur. In vaporis quoq; vocabulo Celsus et Plinius duo illa ἀτμός et ἀνασφύοντες cōfundūt.
Nobis satius est visum vt Senecam sequunt: ἀτμός habitum: ἀνασφύοντες vaporem interpretaremur.
Habitum quoq; appellatōne scibi pro corporea: animalis mole (quod corpus quoq; latine dici non igno
ro) noue vsus videbor: non est quod magnopere quisquam miretur: cum ἐξω quoq; vocabulum Galen?
eodem modo nouet: quo etiā adeo sepe vtitur: vt non ab re foras sit ita et vtisset monuisse. Jam sympto
mate et pblegmone grecis vtimur. Nilo quidem pro innaturali quopiam affectu quod morbo succedit: vide
licet ne si accidentis vocabulo pro eo vteremur: nou habere quod ἀνασφύοντες proprie referret posse
riore vero: quoniam inflammationem (quod pro eo Celsus posuisse scio) pro pblegosi aptius ponendum
censui. Apothecarian autem et symmetrian: sicut alia quedam: ob latinarum vocum desiderium: Horatij
consilio: et bonorum exemplo: pro latinis recepinus.

20 **N**ec sunt eruditissime lector: que a te: ne rudiori foras imponerem: petere impetrareq; volui. Vale.

Gal. pars tertia. li 2

40

Galeni De sanitate tuenda Liber Primus Libo
ma Linacro Ando interprete.

Utrum una sit ars que

corpori hominis tuendo dicata sit: ut ali-
bi a nobis ostensum est: et prime ac ma-
xime partes sunt due. Quarum altera sa-
nitatis tuende: altera morbi profligandi facultate ap-
pelles. Earum contraria inter se officia sunt siquidem il-
li tuetur: huic immutare statum corporis est propositum.
Quam autem et dignitate et tempore sanitas morbum prece-
dit: utique et nobis quemadmodum beceruanda sit: prius
tractare conveniet: post autem: quo pacto commodissime
morbus sit abigendus: veriusque facultatis inveniende
cōis ratio est: ut quidam ea corporis affectio sit que sa-
nitas dicitur: liquido cōfiter: quandoquidem nec presen-
tem servare: nec amissam restituere: si ea penitus igno-
res licet. Scripsimus de hoc alibi ostendimus: quod similitu-
dinem quas vocat partium sanitatem: calidum: frigidum: humidum
et sicci symmetria: id est cōvenientiam inter se quamdam esse
se: instrumentalium vero: ex similitudinibus ipsarum composi-
tione: numero: magnitudine: figurarum cōstare. Quare
quisquis hec cōmode sciri possit: optime sanitati
custos fuerit. Tuebitur hec qui modos omnes quibus variat-
tur: cōpertos prius habuerit. Sicut enim si impatibile
nobis: nec ulli affectioni obnoxium corpus esset: nullam
desideraret artem que eius tutele precesset: ita nunc cum
numeratissimis affectibus expositum sit: certam sibi depo-
scit artem que et omnia eius incommoda perspicere: et ipse
ab ipsis tueri possit. Sane que corpus nostrum ledunt cor-
ruptiones: ea sunt genere dupliciter altera nobiscum cō-
genita: et que vitare nequeas queque ex ipsis generationis
principiis veluti radice oriuntur: altera: que et declinare
possis: et orta a nobis non sunt: que tamen non minus quam
illa corpus nostrum cōficiunt. Quorum utraque iam seorsum
distinguemus. Sanguis: semenque genitale: ge-
nerationis nostre primo: dia sunt. ille: cum materies
quedam apta concinnaque: et opifici ad quidvis se
quax: hoc opificis ratione optinens. Cōstat horum
utrumque ex eisdem genere elementis: humido: secco: cali-
do: et frigido: aut si mauis ab essentia sumptis nomi-
nibus: quam a qualitate nominasse: aqua: terra: ignis
et aere. Sic enim demonstratum nobis est in eo libro
quem de elementis ex Hippocrate scripsimus. Dissi-
dent hec inter se: ipsa temperamenti mensura. siquidem
in semine plus est ignee substantie atque aere: in
sanguine: aque: terreque: quanquam prepolleat in
hoc quoque: et calidum frigidum: et humidum siccum. Eoque
sit ut non sicus sicut ossa: pilus ve: sed humidus me-
rito dicatur. At semen: sanguine siccus quidem est:
ceterum ipsum quoque humidum fluxileque est. Atque
ita nobis utrumque ex humida substantia geniture ori-
go proficiscitur: hanc tamen humidam seruari non
erat: si modo ex ea nerui: arterie: vene: ossa: et cartilagi-
nes: membranule: et alia id genus fieri deberent.
Ergo statim in generationis initio coniectum copio-
sius oportuit elementum id quod siccandi vim ha-
beret: est vero id natura quidem maxime ignis: sed
tamen et terra: est enim et quoque res sicca. verum hu-
ius plus immisceri principiis non erat: si modo hec
humida erant futura. Ignis certe: quo minus plus
sit admixtum: nec obstat quicquam: et sane admixtum
60 est tanto plane plus in utroque principio: quantum

nec tam torreat: ut aere: et tamen abinde siccet. Quispe-
re etiam tantus calor adhibitus: agilitatem prestas-
se ad motiones sat erat. Ab hoc igitur et primum cogi-
tur: paulumque conerescit quod in viro conceptum
est: mox siccus redditum: veluti lineamenta quedam
et rudimenta cuiusque membri optinet. Alterius vero
etiam siccescens: non lineamenta rudimenta ve mos-
do: sed etiam exacram vniuersuiusque speciem effendit
Nam vero in lucem editum: et magnitudine proficit
et cum siccus tum valentius semper efficitur donec
ad summum incrementum (αυμνυ greci vocant)
sit peruentum. Tum vero et incrementum omne sistit-
tur: ossibus nimirum ipsis per siccitatem non ultra
sequeacibus et sanguinis spiritusque vasa: spiritus ip-
sius flatu in latum aguntur: cuncta denique membra
non solum robusta fiunt: sed etiam vires suas sum-
mas optinent. In eo vero quod sequitur tempore:
omnibus iam partibus supra iustum siccescens: non
nō solum cuiusque officium minus probe administra-
tur: sed etiam corpus ipsum macilentius graciliusque
quam ante: redditur. Ergo ultra siccitatem: non maci-
lentius modo: verum etiam rugosius efficitur. Artus
quoque ipsi inuolunt atque ad motus suos incerti inco-
stantesque probantur. Affectio hec (in animalibus) se-
nium appellatur: ei que in stirpibus quavis gre-
ce dicitur: propositione respondens. Est enim et illa
stirpis senium: siccitatis excessu proueniens. Ana-
igitur hec est omni genito corpori corruptele interis-
tusque connata necessitas. Altera est que etiam in aia-
libus precipue cernitur: totius substantie fluore quem
incitatus calor excitat. Nec itaque incommoda nullum
quod gentium sit corpus: effugere potest: reliqua que
hec sequuntur: prouidentia cōsilioque certe potest.
Porro his quoque non aliud de origo est quam ex ipsis
tam dictis incommodis corrigendis atque sarcendis.
Nam cum tota moles animalium in perpetuo fluore
sit: ni similis altera substantia pro ea que defluxit
restituta sit: euaporabitur certe atque dissipabitur vni-
uersa. Quo factum arbitror: ut natura non animalibus
modo: verum etiam stirpibus insitas quasdam vi-
res deficientis ac desiderati semper appetentes: ab
initio statim acciderit. Non enim vellet: bibere aut res
spirare: a quoquam usquam discimus: sed statim a pri-
ncipio facultates in nobis habemus que hec omnia
citra docente perficiant. Libo igitur quicquid siccio-
ris substantie effluxit: restitutum: portione quicquid
humidioris. At ad pristinam ita symmetriam ambo re-
ducimus. Ita vero et aeree igneeque substantie modum:
respiratu: arteriarumque pulsu: tuemur. De quibus om-
nibus etiam singulatim dictum nobis in alijs volumi-
nibus est. nec a presentis disputatione alienum cense-
mus: ut que ibi demonstrata sunt: ad sanitatis tuen-
de artem bipotest locum positus: sic que deinceps
sunt aggrediamur. Tum enim quotidie propter infi-
tum ipsis calorem: cunctis animalibus nonnulla substā-
tie portio defluit: nec est aliter huius iustum seruaf-
se modum quam cibi: portione: respirationis: et arte-
riarum motus ope: necesse est ex ipsis contrahi excres-
centiorum prouentum. Nam si quale erat ipsum quid efflu-
xit: tale pro: sus adtingere adglutinareque ei per totū
liceret: optimum id: saluberrimumque plane esset.
Verum ubi quod singulis particulis defluit: tale
natura est qualis ipsa est particula: nihil autem eo-
rum que euntur bibuntur ve: eiusmodi pro: sus est: 60

necessariū nature fuit prius ea mutare & cōcoquere: & quā fieri maxime potuit: efficere corpori alēdo res-
stituendūq; similia. In quo opere si quid nec confe-
ctum: nec prozū ad similitudinē est: id corpori nec ad-
nascitur accrescere: & per ipsius laxiora itus spatia
tanquam superuacaneum errat: vnde quozq;
recte a maioribus ei res *περιττα* & grece est indi-
tum. Cum igitur esse biberetq; necessaria animan-
tibus sint: bas autē res sublequitur excrementozū ge-
neratio: natura nō solū ipsis excrementis excludendū
q; instrumenta instituit: verū etiam instrumentis ipsis
facultates inseruit: quib; incitata: quedā ad se tra-
hunt quā alijs transmittūt: quedā excrementa expel-
lunt: porro hec: quo corpus semper mundū atq; ex-
crementis vacuū seruet: nec obstrui aliquatenus: nec
ad proprias functiones imbecilla esse oportet. Atq;
ita geminū iam scopū salubris victus sermo noster
exposuit: alterū eius qd exhaustū est reficiēdi: alterū
excrementa expellēdi. Tertius namq; qui huc spectat
ne animal pzeopere senescat: duos iam dictos ne-
cessario comitatur. Si em̄ in neutro sit erratū: nec qd
exhaustū est restituendo: nec excrementis expellendis
& sanitate interm̄ corpus fruatur: & vigoris tenorē
quā longissime seruat. Alterum de hoc postea proce-
dente sermone dicetur. Nunc quod reliquū est eozū
que ab initio differere proposuimus: adiiciā: quo sa-
nitatis tuende scopos: quot qualesq; sint clarius di-
stinguā. Illud (arbitroz) iam dicim̄. Si corpus nos-
trum impatibile omnisq; affectionis expers esset: si
cuti adamas: aut quiduis id genus: minime artem
vllā requireret que eū tuēdo presideret. Sed quoniam
duplices corruptionis causas: alteras internas et a
10 fe: alteras extrinsecus incidētes habet: necesse est cu-
ram prouidentiaq; nō parūa desyderet. Et ex se qui-
dem duplici ratione cōsumi corpus indicauimus:
vna quod vel etatis cursu: vel assiduo substantie fluo-
re ad interiū tendat. Altera que vtriq; esum portionē
q; cōsequitur: ipso excrementozū pronētū. Atq; ex se
quidē ita corrūpitur. Eozū vero que extrinsecus in-
cidunt: vnū certe est quod separari ab eo nō potest:
quodq; illi perpetuo: & (vt ita dicam) veluti cōnatū
adheret: aer ipse ambiēs. Alia nec necessario: & in cer-
tis rēpōib; nobis accedunt. Ille (nēpe qui circum-
funditur aer) nos ledit vel quod calidos immodice:
vel quod frigidōs: vel quid siccos vel qd humidōs
efficit. Nec qd cōrundunt quod diuellunt: quod vul-
nerant: vel quod articulū aliquē loco mouent. Oris
hoc loco logica quedā disputatio: que in vtrāq; par-
tem ratiōes habet: alijs eozū omnū curā ad sani-
tatis tuende artem pertinere affirmantibus: alijs eozū
tantū que calfaciant refrigerent humectēt: aut
siccent. nō enim siquid collisu vulnere aut simili quo-
piā affectu a naturali habitu sit emotū: id statim aut
nosse: aut declinasse: vilius esse artem munus. Ego
vero de problematis id genus agendū mihi non sta-
uit: sed quod vtrāq; pars vltro concedit: eo accepto:
ad propositum reuertat. Illud ergo cōfessum vtriq;
arbitroz: que vulnerē: vel illisu: vel simili aliqua ra-
tione ledunt aut corrūpuit: omnibus esse nota. que
calfaciendo vel refrigerando: vel madefaciendo: vel
siccando: nō omnibus. Ergo ne nos quidē quicquā
ab officio alienum fecisse videbimur si que omnibus
nota sunt: pretermisiss: ad ea que parum nota sunt:
20 potius vertamur: quādo minime propositū est hoc

saltem opere sopbisticos cauillos dissuere: sed potius
quo pacto quis in valetudinē minime incidat. doce-
re. Rursus igitur ad propriū initium sermone res-
uocemus ac diligentius ad huc que pro hyporbesi
sunt habenda: cōmemoremus. Primū ergo ad pzen-
tū contemplationē: pro hyporbesi pzesumptum
est: sanitatem nō esse absolute elementozū ex qbus
constamus: aut mediū temperamētū (quā eucrasia
vocat) aut debitā cōuenientiā (quā symmetriā ap-
pellant) quē ad modū omnib; fere qui ante nos scri-
pserunt: visum est: sed eam dumtaxat que similitudinē
est partū: vt alibi demonstrauimus. Secundo loco
illud quoq; quod alibi non minus demonstrauimus
pzesumptū pro hyporbesi esto: nempe instrumenta-
lium sanitatē in figura: numero magnitudine: ac cō-
positione similitudinē cōsistere. Tertio functionib; fin-
naturam obeundis: sanitatis habitū discerni. Pos-
tremo sanitatē quandā optimā esse: & (vt sic dicā)
cōsummatā atq; summā: quādam ceu deficientē ab
bac: nec plane obolutā perfectāve: atq; hanc etiā
latitudinem habere nō parūa: hec quoq; pro hypo-
rbesi hoc loco sint: que alibi nobis certissimis ratiō-
nibus tam firmata: nunc quoq; nūbilo secius sunt
demonstrata. Maxime vero velim qui his studere
voluerit: eum librum legat in quo illud inuestigam;
cuius deniq; artis pars sit ea que sanitatis tuende
curam proficiet. Is liber inscribitur *Ἐνδρασιβυλος* est.
Preterea eum quem de optimo corporis nostri sta-
tu scripsimus. Item quē de eueria: id est bono corpo-
ris habitu. Sunt hi breues ambo lucell: quos si per-
legerit quis ad hec accederet: facillime cōsequetur que
mor dicentur. Dictū iam alibi nobis est etiā cum li-
brum qui de elementis secundū Hippocratē inscri-
ptus est: necessariū ad pzenē disputationē esse. Qd
opus sequuntur tum id qd de optima corporis consti-
tutione: tum id qd de eueria cōscripsim̄. Ab his hy-
porbesib; veluti fundamētis operis factis: hinc aliū
de sanitatis tuende tractatio incipiēda erit. Eū sa-
nitas symmetria quedā sit: symmetria omnis dupli-
ci ratiōe nō solū perficit: sed etiā dicitur: alias que ad
summū peruenit: & vere pzesusq; symmetria est alias
que ab vniū absolute perfectioneq; paulū defi-
cit: vtriq; & sanitatis symmetria duplex quedā fuerit
hec quidem exacta optima absoluta: & summa: illa
paulo ab hac deficiens: nō tamen eatenus vt anima
li sit grauis. Existit & hoc loco logica potius quā ex
vfu artis dubitatio quedā: negantibus quibusdam
aliū alio magis esse sanum: aut esse eius affectū quā
sanitatem dicimus: notabilem vllam latitudinē: sed
vnicā esse eā affirmantib;: & qd ad vngue sit exacta: nec
maioris minorisq; ratione diuidua. Adibi vero si-
cuti albū corpus aliud magis: aliud minus album
cernitur: ita & quod sanum dicimus: magis minusq;
tale esse videtur. Eius rei duplex demonstratio est:
vna que ex ea mutatione accipitur que per eorum
vices cernitur. Postea namq; quam editum animal
in lucem est: perpetuo mutari eius temperamentū
(vt ante proposuim̄) est necesse. Quare si in tempe-
ramenti qualitate sanitas constituitur: qualitas au-
tem ipsa non permanet eadem: nec ipsam sanitatem
eādem seruari est possibile. Altera nō minus euident
demonstratio ab ipsa sumitur actionis differentia. si
quidem nec qui sani sunt omnes oculis: neque cernūt
sed alij perspicacius: alij obtusius: nec auribus pari
30

modo audiunt: imo hic quoque magna est in excessu
defectusque diuersitas. Sed nec pedibus similiter cur-
runt: nec manibus apprehendunt: nec reliquorum de-
mque membrorum munita similiter obeunt: sed hic probus
ille deterius. Si itaque actionum diuersitas pro tempe-
ramenti modo responderet: cogit plane ratio ut totide
sint temperamentorum diuersitates: quot sunt fun-
ctionum differentie. quod si quis *κατασκευασ* id est con-
stitutionum vel statuum potius quam temperamen-
torum dicendum putat quo vitiosum in omnem sectam ratio
quadrecita nimirum colligat licet. Sanitas omni se-
cte symmetria quædam est. nobis calide: frigidi humi-
di: siccæ alijs: corpusculorum et meatuum quosdam *καὶ οὖν*
καὶ ὁποῖο grece vocat: alijs infeciliū: vel in cōpa-
cilitum vel partium dissimilium: cuiuscunque. sed secundum cuius-
que secte opinionem: pro ipsorum modo membrorum nostro-
rum actiones redimus. Si itaque varia eduntur ope-
ra: vitiosum varia est et elementorum in singulis symme-
tria: quæ esse sanitatem supra proposuimus. Quin et
contra omnem elementi mentionem: hoc pacto colligas li-
cet. Si membrorum constitutioni functiones sue respon-
dent: quotquot harum varietates dabuntur: totidem
nimirum et constitutiones erunt: at qui respondent con-
stitutionibus opera erunt ergo necesse est tot consti-
tutionum discrimina quot sunt functionum differentie.
sunt vero be numerose. quare erunt et constitutiones
eque multe. Si ergo omnium qui sani sunt: membrorum
constitutio in symmetria consistit constitutiones autem
ipse varie sunt: quandoquidem functiones sunt varie
vitiosum multe varie que ipsarum constitutionum symmetrie
erunt. quare etiam sanitates multe varietate: non ipsa cō-
muni omnium forma unde dicte sanitates sunt: sed
maioris minorisque ratione inter se dissidentes. Sicut
et enim minus cadore: ab eo qui in lacte visitur: quatenus
candore est non dissidet: maioris minorisque ratione
dissidet: ita et Achillis verbi gratia sanitas ab ipsa que
in Zerberthe est: quatenus sanitas non differt: sed est cum
ipsa eadem: altero quopiam ab ea differt. Ad vero alterum
aliud plane nihil est quæ maioris minorisque ratio.
Neque enim est quod quisquam dicat non edere ab omnibus homi-
nibus varias actiones: neque aliunde dissimilitudinem
hanc nasci quæ ex ipsa constitutione unde actio profici-
scitur. Quod si quis eos duxat sanos esse contendat
quorum singula membra functiones suas obeunt abso-
lutissime: ceteros qui minus probe sint affecti non esse
sanos: sciatque se vniuersæ tractationis que de sanita-
te tuenda instituitur: fundamentum subuertere. Si enim
hunc proposuimus est seruare tuerique eam quæ ab initio
accepit sanitatem: nemo autem nostrum sanus est luce cla-
rius sit inutile quæ irritaque fore quæ nunc de sanita-
te tuenda arte instituitur. itaque nec querenda nobis ta-
lis vlla est: sed plane silentio pretereunda sermoque iam
tam finiendo. Quod ergo eiusmodi difficultates sum-
mouet ipsius veritatis cognitio. Non enim absoluta ip-
sa que infecilis est: simul est et dicitur sanitas: verum
etiam que ab hac deficit modo enim visum nostris adhuc
non sit inepta. Quippe sanitatem omnes requirimus: ita ad
vite functiones quas plane morbi impediunt atque au-
ferunt: tunc vero ut molestia caream. Angimur enim do-
loribus non leniter. Eadem vero corporis constitutionem in
qua nec doloris cruciamur nec vite actionibus im-
pedimur: sanitatem appellamus. Quæ si quis alio no-
mine appellare malit: nihil plus ex ea te consequetur:

sicut nec qui *κατασκευασ* id est perpetuam inualetudinem
inuebunt. Quippe si hanc propterea inueberent quod
omne gentium corpus: sicuti gentium sic etiam interitus
causas ab initio secum natas habere: sicuti a nobis ante
te demonstratum est: vitiosum laudati a nobis essent tan-
quam et vera et antiqua dogmata professi. Illuc cum iux-
ta sanorum egrotantiumque corporum constitutiones: easdem
esse specie decernunt: nec auctores laudo: nec placitum
probo: cum longe melius existimem satis amplam salutem
dum sanitatem tribuere: quæ omnes homines perpetuo
vigentibus morbis premi. Qui enim esse in nobis
omni morborum semina dicant: tamen fatent ipsi ea
tam esse parua ut sensum nostrum oculo effugiat. Et
igitur (si velint) doloris cuiuspiam in nobis affectus
vitiosum tam exiguum. insensibilisque ut minime officiat. Si-
to si liber et febrilis: sed adeo leues ut neque sensum sui
velli afferant liceatque per eas et negocijs publicis pri-
uatis que perfungit: et balneo uti esseque et bibere: ac re-
liqua que opus sunt peragere. Quippe facultas ad
necessarios usus minime impedita sanitatem potest de-
terminare. Non enim functionum imbecillitas: morbi sta-
tim nota est absolute ita citraque exceptionem loquenti
nisi adfectum sit que preter naturam cuiusque sit. Siquis
dem omnes (arbitror) et cernim? male si cum aquilis et lyn-
ce cōparemur et cōfusse oblesseque audim? si cum Melan-
pode: et pedibus parum valeamus: si cum iphicleo: et man-
ibus si cum Achilone cōferamur. Quous denique mem-
bro prope mutili videamur: si cum ipsis qui hoc ipso ma-
xime valeant cōparemur. Quis igitur nostrum se non pro-
be oculatum existimet si formicas dum stadiorum inter-
uallo non cernat? Aut quis auritum se parum recte putet
si quæ sexaginta stadiis abest non exaudiat? At si quis
litteras hac pagella descriptas recte non cernat: ita
oculos merito accuset: non tamen si quatuor has ipsas
cubitis abutitas non peruideat: nisi forte ea prius ocu-
lorum acie fuit qua vel has cerneret. Sic ei (arbitror)
accuset dicatque merito quod omnibus hominibus dici
assoler: nepe hoc prius fecisse nunc idem facere non pos-
se. hunc enim morbo aliquo teneri dicem? si quidem se-
nectutis vitio imbecillitas ea non incidit. quous sunt
qui senectutis quoque ipsam morbum esse velint. Ete-
ros quibus natura non dedit ut a cute videant: aut aus-
diant: aut celeriter currant: aut alia id genus valide
strenueque obeant: neque morbo teneri neque in totum pre-
ter naturam se habere censebim?. omnis siquidem mor-
bus preter naturam est. bi se preter naturam plane non ha-
bent: sicuti nec senes. Non igitur absolute citraque exce-
ptionem sanos egrosque functionum firmitate infirmita-
teque iudicandum: sed sanis verba illa secundum naturam
egris illa preter naturam: adiici oporterebunt ut sit nimirum
sanitas: affectio naturalis actionem perficiens. cō-
tra morbum affectio preter naturam actionem impediens.
Neque enim si a fecus secundum naturam se habeat: contra
nunc etiam sanitas existit. Est enim affectus secundum na-
turam tum Egyptiorum nigritia tum Gallicorum can-
dore tum Scytharum rufus color: quorum tamen nullum est
sanitas cum ea oculo in colore non consistat. Neque si preter
naturam se habeat: proinde morbus est: quando ita vel ex
sole nigritia vel ex diutina umbra illi consuetudine
contractus cadore morbus sit. Sed adiecit opus sanita-
tis notionem quod cause rationem ad aliquod opus edens
dum optineat: morbi vero notionem: quod actionem incōmo-
deret. Atque de his alibi dictum a nobis locupletius est.
Ad presentem disputationem illud solum sumptisse suffi-

clat: permagna sanitate latitudine esse: nec eā in omnibus nobis equaliter prosumus inesse. Quod si cui violentum appareat ex vixāto: id est mediū temperamentum nomine censeret quod medio ad vnguem temperamento nō sit: ideo quiesco reliquorum in vita nominum vsum ad memoriam reuocet: vbi et portionem et balneum eueration hoc est temperatum dicimus: non solum cum alterum huiusmodi: alterum illud est: sed etiam cum ad eundem hominem in latitudine tale est. Nam si aucto paululum qui biberit: iniecerit quis in calicem calide frigideve exiguum: nullam mediocritatem temperamenti mutationes deprehenderet. Atqui si quod temperatum est: ita exigit: ad vnguem: ut omnino indistinctibile insectileque sit: baudquaquam iniectione vel calide vel gelide minimo temperatum esse videbitur. Ad eundem modum neque si quis in natationem temperatum: frigide pusillum iniecerit: utilitate eius protinus corruerit. Quin ambien-tem quoque nos aerem temperatum dicimus etiam si in alterutram partem paululum sit propinquant. Denique quid miri si eucrasia in factis amplam latitudinem extendit vniuersi: quando et in lyris consonantia ipsasque summa exactissimaque sit: vnicam atque insectilem esse probabile sit: que in vsum hominum veniat: certe latitudinem habeat. Sepe namque quam percommode temperasse videaris: alter superueniens musicus exacte temperauit. Siquidem nobis ad omnia vite munia sensus vbiq; iudex est. Quare ipso etiam eucrasia dyscrasiam iudicabimus. Pari modo actionis virtutisq; ppter naturā suam male habentis mēbris: non ante morbum decernemus: quam ad sensibilem magnitudinem peruenierit. Nec quicquam ut ad rem oppositam: hic quidem referat ipsamne lesam actionem: an affectum cuius vitio leditur: morbum dixeris: sicut nec siue quis affectionem: siue constitutionem appellasse malit. Dicitur a nobis alibi et de his est: et simul euidentibus rationibus confirmatur: tum morbum: tum sanitatem in corporis affectione constitutioneque consistere: minime in actione actionisve lesione. Ceterum ex horum morosa perpenzione discussioneque parum vel ad valetudinem tuendam vel ad morbum submouendum tuamur: cum illud modo nouisse satis sit: corporis constitutio nē que causatione respectu actionis optinet: vtriusque facultatis scopum esse: et eius que sanitatem tuendam: et eius que morbum profligandū proficitur: quippe cum hanc et presentē seruare: et amissam restituere propositum nobis sit. Actiones vero constitutionem corporis necessario sequuntur: eā que proba est inculpate pbeque: que contra est: culpabiles ac vitiose. Quare quoniam id quod ope nostra seruatur restituiturque: affectio quedā corporis constitutioque est: eam vero ex necessitate functionū sequitur bonitas: ad presentem certe disputationem parum attineat: functionumne: an constitutionū in genere: morbus sanitasque collocanda sit: inquiras. id potius attinet: ut illud pro hypothese sumentes: quod in naturali corporis nostri constitutione illa seruanda maxime sunt: quorum beneficio functiones obeamus: ac illud memoria repetentes: quod similitudinem quidē partium eucrasia: instrumentalium forma: positura: numerus: et magnitudo functionum sunt cause: preterea quod hec omnia in latitudine quadam spectantur: etiam in singulis hominibus seorsum que reliqua sunt persequamur. Ad que sane non paruum commoditatem affert latitudo horum perspecta. Maxime cum eucrasia duplex omnino sit: altera que in animan-

tiū saltē corpore cogitatione potius usurpetur: quam solide subsistat: altera que in sanis oibus subsistit atque apparet: hanc rursus a nobis diuidi par est: quippe in qua non parua diuersitas inuenitur. Ad quā sit vtriusque vel ex ipsis etatibus maxime deprehendas. Eū enim ad omnē voluntate susceptā actionē adolescentium eras sit aptissima: infantium certe senūque minus ad hanc est apta: propterea quod illis humoribus siccitas frigiditasque nimis abundat. In alijs tamen functionibus quas naturales appellamus: veluti auctione: concoctione: distributione: et nutritione: infantes plane ceteris etatibus longe prestant. Nec tamē eo secius omnibus per oēs etates licet esse sanis. Ergo quē admodum in etatū diuersitate se habent: ita et in naturalis habitus differētijs immensum quantū temperamentoꝝ discreti men inuenias: ut duorum exempli gratia similes etatis puerorum: hūc altero longe humidiores: illū sicciores: pari modo hūc calidiores: illū frigidiores. Quibusque pigritur corporibus multo supra iustum calidis: frigidis: humidis: aut siccis esse cōtingit: ipsi plane optima temperies nō est. In quibus autē ab eo quod absolutissime temperatum est: diuersitas quēdā intelligitur: minor tamē quam sensu discerni possit: hec certe: quod ad vsum pertinet: per absolutissimam accipimus: ita ut sanitatis quā in latitudine contēplamur: hec quidē mediū sit temperamentum: nec vlli vitio obnoxia: quod saltē sensu percepta est: hec ceu intemperata: vitioque exposita. Huiusmodi sententia euidentissime indicta sunt discrimina que in gracilibus corporulētijs notentur: quippe quorum contrarias habitudines: ex contrarijs temperamentis ortas esse necesse ē. Sicut igitur nec nimium gracile corpus probamus: nec quod valde est obesum: ita nec temperamēta eorum plane laudabimus: tamen si vtriusque quā maxime sanū esse cōspicimus: sed quā in medio horum habitudines sunt: eucrasia grecis dicte: sicut ipse debemus partium conuenientia: specieque inculpatā habent: ita id totū conuenientis laudabilisq; temperamēti beneficio acceptū ferunt. Tales ergo corporum habitus: si veritate ipsas ad vnguem exigas: absoluta saltē exactaque temperie ne ipsos quidē temperatos dixeris. Alterū quod sensu iudicatur: atque ad vsum sit satis: nō inculpabiles solū: sed et optimos censueris. Sane indicium euidentis est ne ipsos quidē exactissimū temperamentū cōsecutos: ex eo quod nunquam eodē statu permaneat. Sed primā etatū ipsarū mutationē recipiunt: nulla barā eundē perpetuo tenore seruare: sed semper ad siccus tendente. Alteraz que somni: ac vigiliariū: quietis: et motus: tum motus ipsius differētiarū: ad hec bibendi sitendi: edendi: esurienti: et horum portionisq; copie aut inopie. Preterea balneti: iracundie: studij: doloris: omnium talium occasione pueniunt: que tantū nō omni momēto temperamētū immutāt. Quis igitur in tāta mutatione: optimū vndeque temperamentū inuenire se speret? quippe quod si cui vniquam optima natura predicto contigit certe ne momento quidē durauit. Adeo mihi sane ad mirari subit eorū opinionem qui sanitatē eucrasiaque citra omnē latitudinē vnicamque esse contendunt: nec si quid ab hac paulo discessit: vtriusque sanitatem esse. Quamvis sententia ad quādam obiter imprudentes inuehant: disputantes de re aut nunquam plane visa in animalis corpore: aut si quando visa est: ne minimū quidē tēpus durat. His ergo quā somniant sanitatē ipsis seruandā linguam? Mos interim ad eas que in aperto sunt: reuertimur. Quarū cum duplicē statuam?

substantia: una de qua plane qñ nō sit altera de qua qñ
si liceat de qua modo verba fecimus: suū utiq; scopū
reddamus: nēpe et quā inculpatam diximus: exactā
absolutāq; plane: quod utiq; sensu adueri possit: cu-
stodiā. Alieri de qua sanitaris sunt terminos: cor-
rempetis que intra sanitatis sunt terminos: cor-
re oportebit: ita ut que iusto sicciores nature sunt: bu-
midiores reddas. que humidiores sunt: sicciores. pa-
ri modo que frigidiores sunt: ut barū excessum casti-
ges: que calidiores: earū superantiā ad moderatius
reuoces. Hec qua salubris victus ratione fiant: pro-
cedente sermone docebimus. Prius enim tradendus
arbitror: quemadmodū optime nature cōseruanda sit
sanctas. Ante id vero quenam sit optima corporis cō-
stitutio: exponemus. Est igitur ea: si substantias eius
spectes: et que optimo temperamento sit: et que figurā
partū egregie ad functiones comparatam habet: ad
hecque omnē tum numerū: tum magnitudinē: tum
omniū earū inter se contextum: ad actiones idoneum
exhibet. si nō indicia notāsq; respicias: car-
nis mediocritatē preferat. porro id tale est: quale inter
gracile et obesum: mediū esse docuimus. Nec refert si
pro obeso corpulentore: crassum dixeris. qd reliquo-
rum quoq; excessuū in medio plane est sitū: ita ut nec
birsutū id merito dixeris: nec glabrum: sed nec molle:
nec durū: nec nigrū: nec candidū. adde etiā nec ventis
amplis: nec obscuris: nec iracundū: nec ignauū: nec
fomolentū: nec perurgilē: nec bebetē: nec calidū: nec
in venerē pronū: nec a venere alienū. Quod si oībus
quoq; corporis partibus plane mediū omnis excess-
sus teneat: pulcherrimū id visu nimirū fuerit: utpote
symmetron. Erit nō minus ad labores omnes plane
idoneum: nec reliquis eucrasie id est boni temperamē-
tis retulimus: destituti. Nam multos videas quib?
caput attemperatū cōmode sit: thorax ventere: et que
gignendo tribute partes sunt: parū pspere temperie
sint. Quorundā vero in artubus intemperies est. Mon-
desunt et quorū unū aliquod viscerū: aut alia quepiā
particula: vna pluresve: interim vero plura aliquavi-
scera: parū salubri sint tēperamento. Ego nō in vni-
ca instrumentaliū partū intemperie: idq; in nō pau-
cis notauit: ita ut verbi gratia reliqua omnis vētricu-
li cōcauitas vno tēperamēto cōmodo incommode ve-
esset: alio ipsum dūtaxat ventriculi os. Ceterū de ijs
vbi de vitiosis corporū statibus disceptabimus: age-
tur. De optima vero: et cuius singule particule vntuer-
sam substantiā inculpatā habent: nunc dicitur. Hu-
ius ergo sortis homo cū arti sanitatis tuende tradit
educandus: fortunatus utiq; sit si statim editus in lu-
cem ei cōmittatur. Ita nāq; ad animi quoq; affectus
nō: nihil lucrifaciet: ipsa nimirū recta vict? ratio de mo-
res quoq; probos reddente. Ceterū si qua etiā sequē-
tium etatū eius se moderationi summisserat: sic quoq;
cōmoda sentiet nō mediocriter. Sane primū dicit quē
admodū si huiusmodi hominē ab initio susceperis
eundē per omnē vite cursum sanum custodias: modo
ne quid violentū extrinsecus illi incidat: id qd utiq;
ad sanitatis tuende artificē parū attinet. Secundo lo-
co quē admodū si nō recens natū puellū acceperis: s;
qui iam preceptoribus dari sit habilis: et? quoq; cu-
ra agas. Postremo quemadmodū reliquarū etatum
cuiuslibet. Ergo recens is natus infantulus cui? cor-
poris cōstitutio omni nota vacat: primū quidem fa-

scijs deligetur: sed corpori prius toti sale modice in-
sparsio: quo curis eius densior solidiorq; ijs que int?
sunt partibus reddatur. In vtero enim eque cum reli-
quis mollis erat: cū nec durius ullū corpus mihi cō-
tigerit: nec aer illi vsquam frigidus incidit: quorum
cōmercio cōtracta densataq; et quā ipsamet prius
et quā reliqua infans in frigore calore: atq; inter corpo-
ra multo se duriora versetur necesse est: ob hec ipsa ni-
mirum naturale eius tegmen preparari quodāmodo
a nobis: reddiq; ad indolentiā et tolerantiā quā aptis-
simū par est. Ita vero qui secundū naturam se bñe
infantes: vel solo sale preparati munitiq; abunde fue-
runt: qñ qui sicciorum myri foliorū: aut aliorū id ges-
nus inspersione egētijs plane virtuosus status sit. No-
bis vero ad presens de ijs qui optimo statu sunt: dis-
serere propositū est. Ergo bi fascijs (ut dictum est) in-
uoluit: lacte pro alimento vtantur: et balneis salubri-
aquarū. Vniuersam nāq; victus rationem humidam
sibi adhiberi postulant: ut qui ceteris etatibus tem-
peramento sint humidiores. Atq; ex ijs que ad sanorū
victus rationem sunt necessaria: primū hoc se ad dis-
quisitionē statim offert. Illa sunt qui humidiores na-
turas siccandas semper putent: sicuti et diuerso q frigi-
diores sunt: calefieri debere: ma defieri que sicciores
frigeri que calidiores. Quippe similibus quilibet
excessum augescere: cōtrarijs remitti ac minui: vnoq;
verbo: contraria contrariorū esse remedia. Oportuit
vero nō id modo Hippocratis legisse eos meminisse:
q; sed et illa quoq; in quibus ait humidā omnē vict?
rationē febri cōtrarijs esse vitilē: precipue vero puel-
lis: et ijs qui tali refici victu sunt assueti. Videtur em
in his tria deinceps pari inter se iure posuisse: mor-
bum: etatem: cōsuetudinē. Atq; a morbo quidē cōtra-
rii adhibendi indicacionē accipit: ad etatē et cōsue-
tudinē similitum. Febri nāq; ceu morbo calido et siccō
humida cōueniunt. Puellis: ut quibus ea etas non
morbus: sed secundum naturam sit: id maxime est vit-
le: quod plane est simillimū. Parimodo cōsuetudinē
utpote que adscitam acquisitiāq; naturam in cor-
poribus gignit: contraria dedisse in primis est notū
atq; hec merito. Que em corpora scdm naturā se ba-
bent: ijs seruari custodiēq; suū habitū decet. q mor-
bo aliquo premuntur: his cōtra alterari: et ad cōtra-
rium habitū trahi expediat. Ac seruatur quidē similis
bus vniū quoq; alteratur cōtrarijs. Naudqua q ita
q; siccādi pueri sunt: (si modo in his nulla prēt na-
turā humiditas subest: qualis in rauce dñe: de illa
tione: catarrhos cōspicitur) sed pro nature ratione
alendi: ac dulcū aquarū balneis hūectandi: (que em
medicā vim aliquā pre se ferunt: oēs plane siccā: ve-
luti que sulphuris aliquid: bituminis: aluminis vere
presentat) tū cibo eo potioneq; nutriendi: qui bum-
de q maxime nature sint. Adhuc modum et natura
ipsa pueris cōsultat: et lac matris in bumētis alimen-
ti vsum preparauit. Atq; optimū quidē est etiā reli-
quis fortasse omnibus infantibus ipsum lac matris
modo nullo morbo sit corruptū: maxime vero est qui
optimo est temperamento: de quo nūc sermo instituitur:
tur: quippe cuius maternum nō corpus modo totū:
sed etiam lac a vitio esse alienum non sit absimile. Ac
sanguine quidem dum adhuc in vtero gestatur: ali-
nos constat. ex sanguine vero lac gignitur: et quas in
mamillis mutationem adeptum. Quare qui matris so-

Infantis salus
quododo possit
sanari cōsuetudine
va rā agas.

3° 4°

70
soluit
dubium

70
soluit
dubium

Aque

70

lacte pueri aluntur: ij tam non solum consueto: verum etiam maxime proprio videntur alimento. Aides autem non modo nutrimentum id natura infantibus prescribere: verum etiam facultates quasdam naturales quibus eo videntur: ab initio protinus consilisse: quando si modo natis papilla statim in os inferas: et sument lac ipsu: et deglutiant: propiusse. *Quia* sicuti forte offendunt plorant: et non minimum ijs doloris lentum est nutrimentum: papilla ori indita. quippe tria hec doloris infantium remedia nutrimentum: ipso usu odoris inuenta videmus: vnum quod modo retulimus: et alterum duo: motum medietate: et vocis modulationem. Quibus perpetuo vix non solum mitigant: sed etiam somnum conciliant: vel hoc ipso testificante natura: ad musicam eos et exercitia suapte ingenio esse propensos. Adeo quisquis his artibus probe uti scieris: nimirum et corpus et animi optime instituet. Nutricibus igitur triplex puellis excogitata dimotio est: in cunis: in lectulis: pedibus: in suis ipsarum vlnis: ubi tam hoc aliud quod nobis estimandum oritur: ad sanitatis tutelam vel in primis necessarium: cum Asclepiades plane aperte exercitationes damnet. Erasmistratus verecundus timidiusque decernat: ceterum idem cum Asclepiade sentiat: reliqui fere medici non solum ad eueriam: id est bonam corporis habitudinem: sed etiam ad sanitatem eas predicant. Porro exercitationum tria saltem prima notantur genera: vti quod motionum differentie: quippe aut a nobis ipsis mouemur: aut ab alijs: aut medicamento. Horum tamen tria species ad sanos nequaquam pertinet. Sed qui ab altero prestatum motus: nauigando: equitando: vehendo: atque ut paulo ante dictum est: in cunis: lectulis: vlnis: obitur. Recens tamen nati puelli tam valentem motum quam est qui vebiculis: nauigij: equis: ve prestatum: adhuc non desiderant. At qui iam tertium aut quartum annum agunt: bis vebiculis: nauigij: modice agitari licet. Septem vero etiam valentiora exercitia tolerant: ita ut equitare iam assuescant. Per se vero moueri cum primis pueris licet: cum iam sepe ceperunt: magis etiam cum ingredi. Im mature vero cogendi omnino non sunt: ne crura eorum pondere videntur. Sane vel hac etate facile declarata quanta sit nature nostre cum exercitijs societas: cum pueros nec si conclusis loco aliquo: prohibeas quo minus discurrant: ac pullos virulorumque ritu lasciuiant. Quippe sua cuique animanti natura satis est ad proprias convenientesque excitandas appetitibus: quibus sanitatem salutemque tueatur. Verum Asclepiades nihil horum cogitans: per magnam ocium captiuitas texit: quibus docere conetur nihil ad bonam valetudinem exercitia perferre. Verum huic postea quod par est respondebatur: seu garrulitate ad fines potissimum taxanda. Est enim nobis hoc loco propositum non sophistarum nugis refellere: sed quod ad sanitatem tuendam conducat: precipere. Itaque ad infantes redeo qui optimo corporis habitu sunt: porro bis animi quodque mores citra vitium esse par est. Qui enim iusto sunt ad iram magis proclives: aut animo plane demisso: aut sensibiles magis: aut insensibiles: aut preter modum gulosi: hos parum idoneo temperamento esse ijs partibus quibus predictorum singula administrant: necesse est. Proditus vero de his fusius est in ijs libris quos de Hippocratis Platonisque placitis scripsimus. Verum qui nunc propositus infans est: vndeque absolutus est. Huius ergo sicut nullum ex animi moribus corrigere: sic eisdem ser

uare ne quo videntur: oportet. Seruatur vero quiddam iisdem plane generibus quibus contra prur. Porro puniunt animi mores praua consuetudine cuiusque bonum: cibum: portionis: exercitationis: videndi: audiendi: totius denique musices. Itaque peritum horum omnium esse eum medicum oportet qui sanitatis tuende curam suscipiet: nec ea opinione esse quam ad solum spectet philosophum animi mores effingere. Quippe huic ob aliud omnino matius id muneris tribuitur: neque animi sanitatem: medico vero ne corpus facilius in morbos dilabatur: quando iracundia: fletus: ira: tristitia: cura immodica: et multe super his vigilie: febres accendunt: ac grauissimis valetudinibus initia prebent: veluti ediuerso cogitationis mentisque segnitia: ac animus omnino desens: decoloratus: atque ex atrophia id est nutriendi defectu gracilis: ob naturalis caloris imbecillitatem reddunt. hunc enim calorem preter cetera intra sanitatis fines custodire oportet. Custodit autem modicis tum corporis tum animi exercitijs. Qui namque motus modum non seruant: siue ijs ex rationalibus: siue ex appetitoria: siue ex animosa animi parte cidentur: si modum nimium excesserunt: biliosum animans reddunt. Si intra modum nimium subsistunt: pituitosum frigidumque efficiunt. Quinetiam priorem habitudinem febres: et qui calidiores affectus sunt: posteriorem timoris et viscerum obstructio: comitiales morbi: apoplexie: in summa destillationum fluxionumque morbi preterea excipiunt. Et nos egros quorannis non paucos per sanauimus: solis animi moribus ad debitum modum reuocatis. Est vero non spernendum huius sententie testimonium ipsum patrium nobis nomen Aesculapius: qui multas scribi cantilenas: mimosque ridicularum rerum fieri: et melodias quasdam instituit ijs quibus vebementiores animose partis motus corporis temperamentum iusto calidius efficerent. Alijs quibusdam (neque ijs paucis) venari: equitare: atque armatos exercitari iussit: Iisdemque statim cum motum ipsorum speciem: vti quibus motus iniunxit: tum armorum: quibus armatis exercit precepit: desinit. Non enim quo pacto exciterentur et gaturque animosa pars cum imbecilla sit: precipere sat habuit: nisi etiam mensuram eius ab exercitationum idea definiret. Non enim pari modo excitatur ea animi portio ubi cum apertis: visis: tauris: et alijs id genus preualentibus robore bellis agendis sumus attenti: et cum leporem: capream: et id genus fugaciam ac timidam sectamur. Nec similiter cum in leui armatura: et graui exercemur. Nec pariter cum citato cursu dimouemur: et cum mediocri motu agimur. Nec ubi cum alijs contendimus: et ubi soli agimus. Nam clamor: aut tactus ad labores inborteris irritosque: non parum sane inuoluit. Verum de his latius dicitur in sequentibus. Sed infantes qui optimi sortiti sunt temperamentum: (de his enim sermo erat) non leui cura egere ne quos animi motus immodicos incurrant. Quippe loquaces ad hoc expertes: ploratu: clamore: iracundia: et inordinato sui motu: dolorem indicant. Ne stru igitur efficiat: coniectantes quid desiderarent: assidue id suppeditare priusque auctus dolor in nimium atque inordinatum motum una cum corpore etiam animi ipsum vniuersum conuinciat. siquidem dentes: aut ab externo quopiam offensa: aut alium exonerare: aut metere: aut esse biberere cupientes: perinde ac discruciatu plorant: atque enormiter mouentur. Fieri etiam potest ut frigore offensa: teporem desiderarent: sicuti contra est ut afflicti: frige-

Atrophia est nutrimenti defectus ob naturalem caloris imbecillitatem

30

30

40

rationem. Est quando multitudinem infractorum non tolerant. Quippe multos offendit id quod non minus. Maxime vero cum aut totum corpus vertere: aut etiam artus mouere cupiunt. Quinetiam ipsa quies si sit diuturnior: non parum molesta esse solet: quando nulla animans immodico illo delectatur: sed semper medium modum expetit. Porro medius ipse modus non vnus omnibus est: sed eorum semper est nunc: et que in collatione ad aliud spectantur. Quocirca quod cura infantis educandus suscipit: hunc plane ut acriter mediocritatis conuenientis: coniectore esse: ita bene semper prebere oportet priusquam ex desiderio cuiusvis auctus dolor simul cum corpore animi quoque in motus immodicos conijciat. Quod si quando quod infestat: imprudentibus inscientibusque nobis auctus esse contigerit: corrigere id tentabimus: illico vel prebito quod expetit: vel sublato quod offendit: etiam motu per vias nutritis adhibito: ac vocis modulamine: quo uti prudentiores nutricum consueuerunt. Ego namque puellum quodam totum diem irato: plorantemque: ac immodice se inordinatamque lactante: nutrice ipsa omnis consilij inope: deprehendi quod offendit. Quippe ut neque papilla in os immittam: neque a nutrice prolatus si forte melere aut alium exonerare velle: lenitatus est: sed nec cum ab vlnarum agitu reclinari est ceptus: adueri autem tum lectum: tum inuoluerat: tum vestes ipsas sordidiores: preterea puellum ipsum im-

50 mundum: atque illorum: lauare detergereque iussi: tum lectulum mutare: ac vestem omnem tertiam mundamque prebere. Quibus peractis: protinus ab immodico agitu conquieuit: illicoque dormiuit: non suauissimum modo: verumetiam longissimum somnum. Et vero recte conijcias que puellum offendant: non modo solertia est opus: sed etiam assidua de ipso qui nutritur experientia. Ille igitur omnia usque in tertium a natali annu circa puellum peragenda censeo. In primis de nutrice ipsa non minimam habendam esse curam: quid edat: quid bibat: quo pacto in somno: venere: exercitatione: se habeat: ut videlicet lac eius egregie sit temperatum. quale certe erit si sanguis eius quam optime sit. porro is talis est: qui nec flauus abundat bile nec atra: nec pituitosus est: nec serosus: nec aquosus liquor permixtus. nascitur autem eiusmodi sanguis ab exercitatione moderata: et cibis tum boni succi: tum pestiua: modiceque sumpta. De quibus omnibus in his que post dicentur: diligenter agatur. A venere omnino abstinenda esse quecumque lac prebebit: moneo. Nam et menses viri consuetudine prouocantur: et lac odoris gratiam indeceterius mutat. Quinetiam aliqui in vtero concipiunt: quo alienius a puellum adhuc lactentem nihil est. Ita enim quicquid sanguinis est: optimi in fetu absumitur. Quippe is cum proprii in se: vite principium contineat: huius moderamine agitur: et assidue conueniens sibi alimentum trahit: vterus ipsi veluti radici adherens: nec usque ab eo nocte die de discedens. Interum vero non minor modo: verumetiam deterior rationabiliter redditur ipsius grauide sanguis. Quod sit ut lac ipsum tum ipsius: tum vero extrinsecus in mamillas colligatur. Quare si que infantem lactat: vterum gerit: ego magnopere suaserim aliam inueniendam nutricem. Cuius etiam lac gustu: odoratu: visu: consideranda explorandaque diligenter sit. Si

60 quidem quod optimi est: id gustanti olfacienti plane

suave: intuenti candidus: equabilis: ac liquidus: crassique medium apparebit. Quod vitiosum est: educto aut crassum et caseosum: aut liquidum et serosum ac liquidum: tum consistentia ipsa colorque inequabile videbit. Idem gustantibus amarosus: aut salicidius: aut qualitatem quampiam extraneam exhibebit. tale vero nec olfacienti suauis erit. Atque lactis probi improbi que sunt in dicia. Quibus diligenter aduersis: quociens vel cocepit mater: vel morbo aliquo est affecta: ad aliam nutricem que iudicio delectuque paretur: festinandum censeo. Tum vero puellum quoad primores dentes emiserit: solo lacte alendum. Quo tempore cum solidior: quadammodo iam cibo assuefacere conueniet. quod etiam experientia plane doctæ mulieres faciunt primam panem: mox legumina: ac carnem et similia: omnia prius comansa puellorum osculis immittentes. Corpus autem infantium confricare oportet oleo dulci: sicut ad ipsum recte peragitur nutritis plerique: statim ipsas corporis partes modulantes atque fringentes. Verum in eo quimo: proposui puero: qui corporis statu est optimus: quod ad membrorum modulul saltem attineret: nihil est quod curiosa nutrix sit: sed tantum fricet quotidie mediocriter: ac lauet: idque qua fieri maxime potest: lacte in ventriculo minime adhuc berere crudo: quippe quod periculum est ne priusquam probe sit coctum: in totum corpus crudum alimento implebit: tum caput onerabit. Quo magis prospiciendum in primis est ne quid nutritum neque ante balneum: neque ante frictionem pueri: loquatur. Id fiet si ad hec administranda nutrix post longissimum somnum tempus obseruet. Id enim maxime temporis est in quo vel inanem plane ventriculi inuenias: vel certe coctum si quid in eo remansit. Que autem hodie fit factum: sane ledunt: alie vni et certum diei tempus prescribentes: alie cum ipse a negocijs vacet: tum deum curantes. Quo sit ut septies lecti quam tuari puellus necesse sit. Quippe quod a nobis prescriptum tempus est: alias in aliud diei noctis tempus incidit. Ad idem tamen puero: qui vix plagis: minus: oburgationi monitis parere non vult: duplex tamen fricandi inueniendi temporis occasio est: prior ac commodior cum a matutino somno surrexerint: deinde inserint ac iam cibum petant. Tum enim maxime vocandi ad bec sunt ac corpus quidem ad sanitatem pariter et bonam habitudinem: animus ad obsequia et temperantiam exercendus. Interminandusque non aliter nos cibum prebituros nisi quantum ipsi velim: frictioni balneoque se permiserint. Atque optimi quidem tempus hoc fuerit. Quod si qua occupatio qui puellum alit auocetur: immodico plane prebito ludere permittat quantum velit. Deinde cum rursus cibum petierit: tum fricet lauetque. Admone tamen bibere ei permittendum post cibum est que balneum excipit: quoniam ita precipitatio eorum que ventriculus continet: distributio in corpore fiet. Id vero in corporibus propterea sanis cauere oportet. Quippe quibus vix sit ante balneum cibum dedisse: bonum plane improbandum tamen affectus sunt: tum corporum status. De his vero in sequentibus dicemus. nunc premendum nobis propositum est: nepe ut puellum cui optime affectus corporis sit: sic educemus: ut talis perpetuo seruetur: huius expedit ut cibum balneum sequatur. Quod si quo loco puellus alitur: balnei copia non sit: (fortasse vero nec ista vnum legent) qui ibi habitant: in cocha pueros lauant: donec alterum iam tertiumve etatis annum

vinu

attigerint. Qui vero hos annos excederint: eo si non
quotidie ac certe tertio quoque die quartove vngunt
atque inficant. Quod si anni tempus non prohibeat sta-
gna amnesque his balnei loco sunt. Apud Germanos
nos enim plane ne nutriri quidem infantes contēdes-
rim. Verum nos neque Germanis neque alijs agrestibus
aut barbaris hominibus? hec prodimus: non magis
equidem quam vris apertis leonibus: aut alijs id
genus. Sed Grecis et ijs qui tamen genere sunt bar-
bari grecorum tamen emulant studia. Nam quis queso
nostra tulerit: modo editum infantulum: etiam ab utero cas-
lentē ad flumen deferre: id quod (sicuti Germanos autem)
ceui cadēs sit ferrū. in frigidū humorem mergēdo: si-
mul de nature vigore periculum facere simul corpus
ipsius roborare? Quippe si citra morā id tolerauit: et
quod proprie nature robur ostendit: et nouū preterea
ea robur ex frigide cōmercio cōparauit: nulli non pa-
teat. Ceterū si ad extremū frigore naturalis calor
sit victus: quod proci? interire necesse sit id quoque
neminē latet. Quis igit mentis cōpos: nec oīno fer-
seychave propriū pignus in id agere discrimen sus-
stineat in quo errorem mors sequitur? potissimū cū
ex eo periculo non magnum sit quod lucificiet. An
no enim fortassis aut id genus experti rationis ani-
manti vtilissimum fuerit densum ita tergus durūque
effici: ut citra dolorē frigus toleret. Homini ratione
predicto cuius queso tam magno sit vsus? Nō enim si
quis absolute citraque exceptionem pronunciet cures
densissimam durissimamque vtilem ad sanitatem esse: is
recte dicat. Cum namque animalis corpori duplex in-
ster in cōmodū alterū ab externis alterū ab internis
occasionibus: quorum certe rara mollisque cutis est ij
ad extrinsecus imminētibus malis facile tantatur
quodū densa ac dura ab internis. Itaque etiam Hippo-
crates ubi de ijs precepit que in nobis ab alimento
ad cōmodū in cōmodū cedunt post alia multa:
hec scripuit: Raritas corporis ad transpiratū ijs quibus
plurimū aufertur: salubrius quibus minus in-
salubrius. Prestat ergo vrisque declinasse excessum
nec adeo aut densam reddidisse cutem: ut corporis
transpiratum prohibeat: aut raram ut facile a quali-
bet extrinsecus incidenti occasione ledatur. Tale por-
ro natura est propositi nobis hoc loco pueri corpus
cū sit mediū omnis excessus. Est ergo id ea ratio-
ne alendū: ut status sui gratia perpetuo seruet. Ser-
uabit autē: si primis quidem annis solo lacte nutrias
ac balneo dulcis aque et calentis vitare: quo videlicet
corpus eius molle quā diuissime seruatū: ad plu-
rimū augmētū perueniat. Ab his annis cū iam mu-
ti in ludū est habitus non necesse erit assiduū preterea
balneis uti sed interim dū lucrari cōdiscent: m. diocri-
ter mihi ante cibū exercitari sat erit ac balneo plerū-
que abstinere. Ad idū dō in labore excessisse quod nō nul-
li pedotride pueros cogūt: prozusus alienū est. siquē
intēpestiua duritie corporis ibibet auctio etiā si na-
tura sit ad auctū quā maxime cōparatū. Sane vinū
quā diuissime quā ea natura puer est: ne gustare quē-
dā suaserim: quippe quod haustu et humectat nimis et cal-
facit corp⁹: tū caput habitu replet ijs quā humido cali-
doque cōperamēto sunt: quale est hūmū puerorū. Atqui
nec repleti his caput: est vtile: nec ipsos supra quam
par est hūmido calidoque fieri: quoniam etiam caloris hu-
morisque perueniunt ut si paululū vris qualitatem
auxeris: iam modū excesserit. Cum autē sit oīs ex-
ces

sus fugiendus: maxime hunc fugere expedit: ex quo
nō corpori modo: verū etiā animo damnum accedit.
Quare neque iam adultis vinū: nisi modice sumptū
estimandū est vtile esse: quod videlicet et ad iram et
būdine precipites facit et prae animi rationē bebere tur-
bidū reddit. Ceterū his ipsis ad bilis excrementa
vel mitigāda vel expellēda est sane nō inutile: nō min-
us vero ad eam siccitatē que in solidis partibus aut
ex immodicis laborib⁹ aut ex proprio etatis tēpore
mēto prouenit. Humectat namque ac nutrit quicquid
immodice siccitū est: tum bilis amare acrimoniā mi-
tigat ac frangit: preterea per sudores vrisque va-
cuat. Pueri vero ceui quā talē succū minime colligūt
quique naturalē humiditatē plurimā optinēt. ut com-
modū que vini portio largit plane nō egent ita siccis
moda que affert: tantū sentiūt. Memō itaque rationis
cōpos ea vti portione pueros sinet: quā preterquam
quod nullū affert cōmodū immēsum etiā sequitur in cō-
modum. At frigide portione oīno prohibēdos eos nō
censo: (quod tamē aliqui faciunt) verū a cibo plerū-
que et per calores: cū ipsis cor di erit vti non displiceat
potissimū vero (si copia eius sit) fontane: recētis cui
nulla qualitas vitiosa aliunde sit cōtracta. Ea si nō
est reliqua. Eandē dō sunt quae ex stagnis hauriunt
et quae turbide: et que male olētes et que salse: denique in
quibus qualitas aliqua gustu deprehēdit: quā quod opti-
ma est: ea peme? nō gustui modo horū: verū etiā olfa-
ctui omnis qualitatē expers videbitur. Eadē quo-
que tum potu iucunda erit: tum plane pura. Quod si
precordia quoque celeriter transit: nihil est quod ma-
gis idoneā requiras: quando siqua pura lymphaque
est nec potu insuauis: nūbilo secius tamen circa pre-
cordia heret: hec vitio nō caret: atque abstīdum ab
ea censo: vtiq⁹ cum prozusus est frigida. cetera a cale-
facta non deterreo. At tutissimū quidem sit experien-
tia ipsa de cuiusmodi aqua iudiciū fieri. Quod si quis
est qui ex notis potius vim eius prenosce malit: cui⁹
fons et petra scaturiens: cōtra septētriones fuit solē
que auersum habet: hāc egre cōcoctū tritaridque ita
situs esse putandū est. Eandē nimirū calefiet frigē-
fietque tarde. Contra ad orientē solem fons erumpit
queque per meatū aliquē mundū: aut purā colat ter-
ram: eademque calefit ac refrigeratur ocysime: hanc
omni erati vtilissimā esse existimādum est. Non enim
sicuti vino: escis: exercitatio vigilia: ac venere alijs
alias vti pro ratione etatis expedit: ita de aqua quo-
que statuendū est: sed quam nunc optimam indicau-
mus: hac vti puero iuueni: seni: conducet. Idem de
aere iudicandū quem optimum in pulmonēs trabe-
re: omnibus iuxta salubre est. Optimum aërem cen-
seo: qui prozusus sit purus. Eiusmodi vero fuerit qui
nec stagni nec paludis habitu sit ifectus: nec ex pro-
fundo specu pestilentem auram spirer: qualis circa
Sardis et Hierapolim aliubique tetrarū vīstū. Nec
qui ex cloacis que urbem aut numerosum exercitum
purgent: vitū contrahit. Nec qui ex animalū: olerū
aut leguminū putredine aut fimo cōmquinat. Nec
qui ob stagnum vel flumen vicinum nebulosus est.
Nec qui editis vndique mōribus in cauo loco clusus
nullum recipit perflatum. Suffocans enim putrisque
est: similis ei qui in domibus quibusdā est clusus: in
quibus ob putredinem: et perflatus defectum: pluri-
mus accretur situs. Eiusmodi ergo aer omni pla-
ne etati est noxi⁹: sicut ediuerso qui purus oīno est: 40

30

Aqua

Aer

vinu

nulli nō etati est utilis. At vero que ex calore: frigore
 siccitate humiditate: diuersitas aeris cōtingit: nō p
 inde se ad oēs homines habet: sed corporib⁹ que op
 timo tēperamēto sunt: etiā optime tēperatus aer est
 saluberrim⁹. In quib⁹ vero aliqua eruperās quali
 tas dominat⁹: ijs vtilissim⁹ aer est q̄ ei qualitati ma
 xime est aduersus: frigidus calide: calidus frigide:
 humidior siccus: siccior q̄ par est: tanto humidior:
 quāto siccitas ip̄a modū excessit. Atq; bec quidē hoc
 loco intellexisse sat est. Quēadmodū vero incōmoda
 que ex vitiosis aere aquisq; proueniūt: corrigas: alio
 volumine diceſ. Nunc eſt optimū corporis statū: si
 mul cū optima victus ratione: ceu scopū ac regulā
 quandā tractare cōstitui. Que eſt victioſa in aliquo
 corpora sunt: horū varietates oēs vna cū idonei ip
 sis victus ratio: in ſequentib⁹ libris proſequemur.
 Quare rursus ad optimi status puerū reuerſi: ſcōm
 ſeptenū eius explicem⁹: et cuius temperamētū ſit: et
 quod nā poſtulet victus genus. Ergo tēperamētū
 eius: (vt in libris quos de tēperamentis ſcripſimus:
 euidenter oſtendim⁹) calidū eſt eodē gradu quo pri⁹:
 humidū vero nō eodē: quandoquidē omne animās
 ab ipſo ſtatim ortu ſiccus in dies efficit: minime tñ
 per oēs etates aut calidi⁹ aut frigidi⁹ euadit. Sed
 quozum optime ſe habēt corpora: ijs calor ſimilis
 quodāmodo vſq; ad ſummū incrementū manet. Quo
 rum vero humida frigidaue ſupra optime cōditio
 nis corp⁹ ſunt: horū calor auget. Sed nō eſt nunc de
 his ſermo. Cui vero optimi status corp⁹ cōtingit: is
 50 ad quartūdecimū vſq; annū tam traditū vict⁹ ratio
 nē obſeruet: illo tñ in exercitatione ſeruato modo: vt
 neq; immodice ſe neq; violēter exercitet: ne corporis
 id ſinecremēto ſit in mora. Laueſ autē calida potius
 quā gelida: vt qui nondū banc citra noxā toleraue
 rit. Hoc etatis animū quoq; ſuſcepſiſſimū eſt: id
 q̄ poſſiſſimū probis cōſuetudinib⁹: et grauib⁹ diſci
 plinis: que animo modēſtiā pariant. Quippe ad ea
 que ſequēte etate circa corp⁹ eius moliri oportebit:
 maximo cōpēdio ſit animi modēſtia: et ad parēdū fa
 cilitas. A ſecūdo vero ſeptenū vſq; ad expletū tertū: ſi
 quidē ad robuſtiſſimū corporis habitū prouebere
 hominē cupis: aut militē cū ſtrenuū: aut luctatorem
 aut alias virib⁹ inſignē deſtinās: vtiq; de ijs animi
 dotib⁹ que ad ſcientiā ſapiētiāq; pertinet: minus la
 borabis. Que eſt ad mores ſpectat: hac maxime eta
 te perſci abſolutiq; cōuenit. Sin corporis mēbra ro
 borare hacten⁹ cupis: dū ſanū quendā habitū et in
 cremētū ijs cōpares: animi vero rationalē partē or
 nare adoleſcētis ſtudes: nō eſt vrbob⁹ eandē vict⁹
 ratio ex vſu. Quanquā etiā tertū quartūq; vite ſor
 mulā licet inuenire alijs ſordidarū cuſlibet artiū de
 ditis: idq; vel ei que corp⁹ exerceat: vel alienū ab ex
 ercitiō id teneat. Alijs ad agriculturā: vel mercatu
 rā: vel tale quippiā ſe cōferentibus. Que genera tot
 numero ſunt: vt difficile certe videatur oēs vite ſpe
 cies certo numero cōplecti. Ac ars quidē que ſanita
 tem tuendā proſicit: omnib⁹ proſecto hominib⁹ ſa
 nitatis ruende documenta pollicetur: aut ſingulorū
 propia: aut omnū cōmunia: aut bec quidem pro
 pria: illa vero cōmunia. Verū tamen fieri nequit vt
 de oibus ſimul diſſeratur: ſed vt primo loco quēad
 modū quis ad lōgiſſimū prolata vita: etiā bona va
 letudine perpetuo vtatur. Sane hanc vitā ab om
 ni quod neceſſitate ſe ingerit negotio liberā eſſe opo

ac ſoli corpori vacare). Secundo loco: vt de ijs que
 cum arte aliqua: aut opere: aut exercitiō: aut miniſte
 rio priuato publicove in ſumma que cū premere ali
 quo negotio cōiuncte ſunt. Sic vtiq; fieri poſſet vt
 de oibus diſſeratur. Neq; eſt aliter aut diſcidiuſ:
 aut memoratu facilis: aut certa methodo tradit⁹ ſer
 mo noſter videatur: niſi hunc ordinē ſequatur. Sed
 ad id quod primo loco propoſitū eſt: reuertendū do
 cendūq; quēadmodū qui optimū corporis habitū
 eſt nact⁹: ab omnib⁹ que ad publicū in vita ſpectāt
 ſecedēs: ac ſibi ſoli viuēs: nec morbo vllō quoad ſie
 ri poſſet vnquā tentetur: nec ante longiſſimū vite tē
 pus morte occupetur. Immortale nāq; fieri qd gen
 tum eſt: plane nō poſſet (tamenſi noſtri tēporis pbilo
 ſophus quidā in egregio ſcilz opere illo in quo im
 mortalitatis viā docet id oſtendere ſit aggreſſus) vt
 vero in plurimū perduret tēpus: id vero fieri poſſe
 proſecto cōuenit: preſertim eius qui optima ſit na
 tura. Sūt eſt qui ab ipſo ortu a deo improſpero cor
 poris ſint ſtatu: vt ne ſi Aſculapiū quidē ipſum ijs
 preſeceris: vel ſexageſimū annū videant. ſed non eſt
 nunc de his locus. Quare ad illū poti⁹ qui optimo
 eſt habitū: reuerſi repetam⁹ ea que inter initia demō
 ſtraui⁹: nēpe qd comēſſe bibereq; nobis neceſſe eſt
 propterea qd e corporis noſtro aliqd ſemper deſluit.
 Cū vero edendū nobis bibēdūq; ſit: neceſſe rursus
 eſt excernēdorū currā rationēq; haberi. Horū vero
 cū varie ſint ſpecies alie eorū que in vtre perſiciun
 tur: alie: eorū que in ſocinoze: arterijs et venis: alie
 eius qd per ſingula mēbra diſtribuit alimentū: ſane
 cuiuſq; ſuā eſſe vacuationē oportet: ſicuti id ipm ab
 initio inſtituiſſe natura videt⁹: que inſtrumēta aial⁹
 bus cōtulit alia que excernēta ipſa expurgēt ac ſe
 parent: alia que deducūt: alia que in vnū colligant:
 alia que excernāt. De quib⁹ omnib⁹ tractatū nobis
 fuſius eſt in ijs cōmentarijs quos de naturalib⁹ ſa
 cultatibus: et quos de particulatū animalis vſu in
 ſcripſimus. Nunc hypotheficos loco preſumenda
 erunt ad ea que paramus. Primū nāq; excernētū
 et a ſincero ſeparat⁹: et paulatim impellit per oia in
 teſtina vſq; ad ſatis capax ſpatiū qd in eo inſeſtino
 viſitur qd ab argumēto rectū vocant. Ad cuius ex
 tū muſculi qdā ſunt incerti: qui ipſum coarctāt: in
 tuſq; detineant: ac ne immutare effluat vetent. Poſt
 ea vero quā plurimū congeſtum tam graue animal
 fuerit: tum foras agi ſiunt: ad celeritatē emiſſionis
 etiā abdominis muſculis vna cum tranſuerſo ſepto
 adiuuantibus. Jocinozis excrementorum aliud eſt
 quale quod ſtorem in vino appellant: aliud quale
 quod ſex dicitur. Attrahitur alterum a veſicula que
 ſocinozi ſubjicitur: alterum a liene. In his collecta:
 excernūtur: alterum in priorem tenuis inſteſtini par
 tem: alterum in ventriculū: vnaq; cum ſicciori ali
 menti excremento permeant. Quod autē in venter et
 arterijs excrementum aceruatur: eiufmodi plane eſt
 quale in lacte concreto ſerum. Hoc renes a ſanguis
 ne ſecernentes: ad veſicam tranſmittunt. Ea por
 ro id colligit: ſeruataq; ad eundem ferme modum
 quem de ſiccō excremento ſupra retulimus. Quip
 pe adnaſcitur hic quoq; ad exitum ipſum muſ
 ſculus quidā tranſuerſus: qui oſculum veſice
 ita ad vnguem cōprimat: vt inde nihil effluat. Poſt
 quam vero buſus quoq; collecta tam copia ani
 mal vget: illico ſe remittēs laxanſq; ſtatione cedit. 80

Vesica vero omne excrementum excernit: rursus hic quoque ad celeritatem exitus auxiliantibus musculis ipsi qui in abdomine sunt siti. Reliquum excrementorum genus in singulis animalis nascitur particulis ex ipso unde aluntur succo: aliud quidem ceu semicoque quapiam reliquit: que ad similari nutrimento parti ne quiverunt: aliud quod transmittendum alimentum fuit vebiculum. Nunc functum officio humidum tenuemque superest: quale nimirum seorsum illud iam dictum quod ex vasibus id est venis et arteriis in vesicam defluit. huic incremento nullus certus a natura prescribitur meatus est. expellitur namque partim actum per ipsa molliora corpora que fluentis eius violentie cedunt: potissimum cum a spiritu maiore impetu irruente impellitur: partim etiam per exitus omnes corporis molis meatus (poros greci vocant) quorum non modo reliquum corporis uniuersum: sed etiam tota cutis plena est. Dicitur autem nobis de generatione horum est in libris quos de temperamentis edidimus. Ergo tenuissimum huius generis excrementum facile sane efficitur: partim in specie balneus ab insito calore solutus: partim volente motu confertim erumpens. Appellatur vero quod ita excernitur: sudor. Alterum vero cui nullum publice nomen est: quod videlicet nec vulgo est cognitum: ut quod conspectum pre tenuitate effugiat: ab ipsis qui id ratione contemplati sunt: ad Aristoteli et Galeni grece: id est transpiratio vel perspiratio vel perlatus sensum latens vocatur. In hoc insensibili perlato etiam crassioris excrementi nonnihil excernitur. Huic autem et vebementiore calore: et fluore impetu maiore opus est: cum altoque periculum sit ne ante itineris finem sistatur: saltem ad cutim. Ab hoc excremento tum pilis originem esse ostensum nobis est: tum vero ipsi que circa oim cutim semper accruunt foridum. Ad dicta ferme nobis uniuersa sunt tum generationis tum etiam expulsionis excrementorum capita: que in alijs nostris operibus quorum proxime meminimus: euidenter demonstratione asserita: hypothefes oportune sunt ipsi que nunc molimur. Nam quoniam eorumque opus: utpote que vitiosa qualitate sunt: tamen Aristoteles reclaimer: conuenit (arbitror) primum nouisse quibus maxime causis remouetur: deinde rationem iniri qua nec in ipsis incidat: ac si quando incidat: quam primum error corrigat. Atque ne incidat quidem: hinc licet assequamur: vitiosum si excreta abunde sint nec ne: conspectum habuerimus. ut vero erratum iam corrigatur certa methodo est opus. Dicam igitur primum a quibus maxime remouetur memoratorum excrementorum singula: mox quo pacto quod retentum est expediat. Ergo ipsi que in ventre continentur excrementis mora contingit aut ipsi cibi portionis culpa: aut ipsius ventriculi vna cum intestinis. Et cibi quidem portionis vitio aut per qualitatem eorum: aut quantitatem: ad hoc ordinem: videlicet modum. Et propter qualitatem quidem: si acerba: austera: aut sicce nature fuerint. Propter quantitatem: si iusto plura aut pauciora sunt assumpta. Ordinis culpa: si quod sicca adstringentiaue sunt: primo: quod humida: pinguis et dulcia: secundo loco sunt sumpta. Modi rursus ratione: si cum bis fuerit edendum: totum semel sumptum. Quod vero ventris intestinorumve vitium sequitur excrementum: moram: vel ob naturalem eorum affectum accidit: vel certe acquiritur. Ac quod quidem nature eorum vitio cause pueniunt: ex prauis corporis habitibus: aliquid sunt: sicuti vbi de his agemus: dicemus. De acquisitionibus hoc loco agemus. Res autem ventris affectionum octo sunt differentie: Singule

ipso genere interperles: et quatuor quidem simplices: caliditas: frigiditas: siccitas: humiditas: quatuor compositae: caliditas cum siccitate: idem cum humiditate: frigiditas cum humiditate. Sane eo creuisse magnitudinis barum qualibet opus: ut iam inualida reddiderit impultricem vim aut ventris tantum: aut gracilis intestinum: aut plenioris: aut etiam oim simul: aut ex his quorumdam. Creant porro eiusmodi interperles modo ab ipsis que intro in corpus sumunt: modo ab ipsis que foris incidunt. Et ab ipsis que in corpus sumunt: cum in cibo vel porione vis quapiam medicinalis est immixta ex earum genere que vel calefaciunt: vel refrigerant: vel siccant: vel humectant: vel vna calefaciunt et siccant: alia ve quapiam conexione barum qualitatum afficiunt. Ab ipsis que foris incidunt: vel ambientis nos aeris vitio (cum is immodice calefacit: aut refrigerat: aut siccatur: aut humectatur: aut copula quauis barum qualitatum afficit) vel eque qua lauerim: vel vncionis qua vincti sumus: vel denique alteri: cuiusque quod cum foris ventriculo adbeferit: aut calefaciendū immodice huc: aut refrigerandū aut siccandū: aut humectandū vim habuit. His igitur de causis suppressum excrementum ventris: At flauis bilis excrementum moratur aut propter attrahentis expellentisve facultatis infirmitatem: aut propter vasorum quibus deducit atque excernit angustiam. Porro infirmitas tum vesiculae totiusque iocinoris subijcit: tum eorum meatusum qui ab ea secutur subeunt: tum eorum quibus in intestinum bilis euomit: ex recenti interperantia prouenire potest: tali vitio quali intestinorum ventris que impultricem vim ledi diximus. Angustia vero vasorum: aut pblegmones vitio sit: aut propter scirrhus: (bi sunt durities quedam non sensiles) aut obstructionem aut circūiacentium partium immixturam: aut osculorum contumaciam. Nam ipsa proximarum partium compressio: aut propter immodicam copiam eorum que in se continent: aut propter pblegmonem aut scirrbum accidit. Atque et osculorum contumacia: aut propter horum quod tunc: aut etiam siccitatem. Porro siccitatem accidere faciunt et quod valenter adstringunt: et quod pariter calefaciunt et siccant: illa namque humoris exprimendo: et que patebant contrahendo constrigendoque ac densando: hec eliciendo per balneum huiusmodi siccitatem inducunt. Pblegmone namque et scirrbus quoniam morbi plane sunt ad presentem disputationem non pertinent: et alioque de ipsis commodi age in sequentibus. Partem ratione atque bilis excrementum aliquando: si lie nitis ad amare bilis vesicula: vena vero que ad illum a porta iocinoris pertinet: ad vascula illa que amarum excrementum attrahunt: que vero ex lie nite in ventriculum fertur: ad meatum illum qui amarum egerit: proportionem sit affecta. At excrementum quod per singulas animalis particulas cogerit: et copia sit: et crassitudine: et preterea lentore remoratur: ad hoc ob imbecillitatem caloris qui id dissecet soluatque: preterea transit angustiam. Ac copia quidem: crassitudo: et lentor: vel ex cibi portionis natura prouenit: vel ex recenti quapiam attrahentis facultatis in eo qui nutritur infirmitate. Imbecillitas vero caloris qui id excrementum resoluat ac renuet: ab exercitandi defectu prouenit. Angustia transitus aut ob scirrbum: aut pblegmone: aut obstructionem: aut compressum alicuius: aut conuentiam euenit. Quorum cuiusque originis rationem paulo ante tetulimus. Sunt tamen partes que preter latentes hos meatus: alios quosdam apertos et conspicuos optinent: sicuti cerebrum et oculus.

Id autē institutū a natura est: aut propter eminē-
tiā particulē: aut propter actionē exquiritus obeun-
dam aut propter continentū corporū spissitudinē.
Est nāq; cerebrū rationalis anime ceu domicilium.
quod cū osse solido vndiq; sit seprū plurimis maxi-
misq; canalibus expurgat: primū per nares ⁊ palas-
tum: secūdo per vtrāq; aurē: tertio per calue cōmū-
suras. Nec abssimile est etiā aliquid ab eo confluere
ad oculos. Oculus vero ipse non tanquā primariū
aliquē inter partes optinens: sed velut qui purus es-
se omnino possit: quo videlicet probe mun⁹ suū
se obeat: per euidentes meatus eicit quicquid in eo ex-
crementi gignitur: nēpe per nares genasq;. Ergo ex-
crementorū tum causas tum instrumēta iam dixim⁹.
Que quēdammodū quis retēta expediat atq; euocer:
deinceps docendū: initio rursus a vitē sumptis. Er-
go illud cōmune omnīū excrementorū documentum
sit: vt retētionis cāe priā causas semper admoueas.
Speciale vero per singulas hoc si comestorū paucita-
te ⁊ siccitate restricta alu⁹ sit vt tū pluraj tū būdior-
ra exhibeas. Si siccitate plura quidē nō offeras: sed
humidiora. Si austeritate ⁊ acerbitate dulcibus et
pinguib⁹ cibis. Quō si in ordine sumptorū erratum
sit vt eum errorē corrigas. Si cum bis edendū erat:
semel comedit vt non bis modo: sed etiā sepius pa-
scbas. Eodē plane modo ⁊ recens contrarias intem-
peries: contrarijs remedijs sarcias: nēpe quod sicca-
tum est humectans quod refrigeratū est calefaciens
ac reliquos affectus simili ratione corrigens. Qui-
bus vero hec fiant: in ijs que de medicamentis scri-
psimus prodite matērie sunt. At flaua bile retenta:
si quidē obstructionis culpa id accadat: eo qui exte-
rius victu vitendū: cuius materia singulari volumi-
ne a nobis est tradita. Sin ex compressu id eueniat
corporū que ⁊ eius bilis meatib⁹ vicina sunt: ⁊ im-
modice sunt referta: si quidē ex crassitudine succi id
incidit: extenuante victu est vitendū. Sin ex multitu-
dine presidij⁹ que vacuēt. Quod si ob phlegmonem
scirrhum ve id contingit: iam res sanitatis tuende
professionē exerceat. Sin propter recēs contractā in-
temperie quēcūq; victa qualitas est hanc restituere
tentandū. Ad eandē formulā ⁊ conueniētiā oscilloz
aperire cōueniet: Si ab austeris facta est: pinguib⁹
⁊ dulcibus adsumi iussis. Sin ijs que calefaciunt et
siccant successit adhibitisque refrigerent ⁊ humectēt.
Ducē ⁊ talū materia in sequētib⁹ libris. Idē expur-
gādū mod⁹ etiā tertio excrementorū genere retēto qd p
singulas animalis partes colligi dixim⁹ conueniat:
Nam si cōtracta sint: ⁊ tanq; cōnueant meatuum
ora: per aduersa ijs que sic affecerūt succurrēdū est
nēpe que ex frigidis causis ore coarctationes cōsty-
pationesq; carnes molis sunt: veluti que ex ambiētis
rigore corporib⁹ nostris inciderūt: ex calefaciendo.
Rursus eas que calori siccitati que superuenerunt:
veluti que feruorib⁹ eueniūt refrigerando ⁊ hume-
crando. Pari modo ⁊ que adstringentiū vitio proue-
nere(cut⁹) generis sunt aluminose ad ybas pigui ac
molli frictōe vna cū dulcis aque balneo reparādo.
Quod si vel crassitudinis: vel abūdantie: vel lētoris
excrementorū vitio obstructi meatus sunt: tenuato-
ria victus ratio bis apta erit ptererea medicamēta
que calefaciunt ac discant quēdā intro deuorata:
quēdā foris admota ameq; hec oīa exercitatio. Mā-
60 ea quoq; tum soluere excrementa potest: tum per su-

doris meatus eijcere: tantoq; tam cibis quā medica-
mentis tenuantib⁹ prestat quāto satius est nullo cor-
poris nostri habitus incōmodo exigi que redū dant
q; pariter ⁊ carne liquanda: ⁊ solidis extenuandis.
Hec namq; incōmoda calidis attenuantibusq; me-
dicamentis succedunt. Exercitationibus vero adeo
nihil tale succedit: vt etiam firmitas quēdam mem-
bris accedat cum ⁊ naturalis ipse calor accenditur:
⁊ ex partium inter se attritu: duritia quēdam indolē-
tiaq; comparatur. Quēnammodum veto si aliquis
debito tempore mensurāq; exercitet ac singularem
actionum ordine decenti qualitatēq; vitatur: nunc
equidem exequi non statui: sicut nec de alimenti ipsi
suis tempore modo ordine qualitate: sed nec de res-
nuantibus cibis ac portionib⁹: nec de ijs medicamē-
tis que qualitatem immutant. Nullus enim horū
bactenus particularem vsum diximus: contēti sum⁹
matim ⁊ per capita tantū attigisse. Verum in sequē-
tibus libris de omnibus fusius agitur. Nunc in cōs-
pendiū redigere totum opus placuit: quatenus nul-
la materia lateret cuius esse peritum deceat qui om-
nem sanitatis tuende arē proficetur. hunc vtriusq;
grece voces: sicuti gymnasten qui tantum que ad ex-
ercitationes pertinent caller. quin Erasistratus quoq;
ita eum appellauit. In sequentib⁹ vero volumin-
bus dictarum iam materiarum cuiusq; tum tēpus
quo exhibebitur: tum qualitatē tum vsum rationem
trademus: ita vt non iam materia tantū sit: sed sani-
tatis conferuande certa causa. Et enim in tribus bi-
70 sce primis generibus consistit sanitatis tuende stus-
dium: eque ac medendi methodus: nēpe corporib⁹:
causis signis. Corporibus quidē ijs que ⁊ sana tā
sunt ⁊ eo statu seruari debent. Signis vero corporū
accidentibus ex quib⁹ corpora ipsa dignoscuntur.
Cause sunt ex quibus custodia sanitatis perficitur.
Harū materiā quatuor generib⁹ iuniorū probatissi-
mi sunt cōplexi: ad mouendis educendis faciendis:
extrinsecus incidentib⁹. Et ad mouendū quidem
nomine tribus portio: ⁊ si quid medicamentorū intro
sumitur: etiā aer attrahit: intelligitur. Faciendū
vero frictio: ambulatio: rectio equitatio: deniq; om-
nis mor⁹. Quō si nō quibus mor⁹ exercitatio est: sed
solū qui valētor est: adijciatur motui exercitatio: vt
sint faciēda tum mor⁹ ⁊ exercitatio. Referunt ad
hoc cause genus: somn⁹ vigilia ⁊ venus. Ex foris in-
cidentibus primus est circumdatus nobis aer: de m-
de quēcūq; lauantū vngentū ve cui⁹ propinquāt
etiā si quod medicamentū sanitatis tuende fines
nō excessit: veluti sal myrra nitrū aphronitrum: ⁊
aquatū alique sponte natarū: ⁊ calentiū. Educendo
rū vero materia predicta paulo supra est. An vero
quatuor illis generib⁹ recte ex aduerso diuisio cau-
sarū generis sit facta: nō facile dixerim: cū meli⁹ for-
tasse sit adinuēdis educēdis: faciēdis: ⁊ incidentib⁹
alterari immutariq; corp⁹ dicere: mutationē nō aut
in qualitate fieri: aut quātitate. In qualitate: dum
aut incalescit: aut refrigerat⁹ aut siccescit aut hume-
ctum reddidit. In quātitate dū alit⁹: aut inanit⁹. Jam
inanitionē ipam: duplicē quoq; esse. Alterā extre-
torū. de quib⁹ mor⁹ dixim⁹. alterā naturalis substā-
tie nostre assidue deflētis: q̄ nutritiōi ex aduerso op-
ponit. Notasse hoc loco opere prectū fuerit homon-
mā quā hui⁹ in opusculo de nutritiōe distinxit bis
verbis. Alimentiū aliud est qd nutrit: aliud qd qua si go

est nutritens: aliud quod nutritur est. Quippe et quod prima significatione alimentum siue nutritio est: substantie ipsius fluore recte opponas. Et vero quod in secunda significatione accipitur: tum hemorrhagia: id est sanguinis profluuium: tum vno verbo omnem sanguinis inanitionem. Et vero quod tertio significato dicitur: vomitus et henteria id est intestino rum leuitate. Verum de talibus diuisionibus statuere pro arbitrio cuius liceat. Quisquis autem proposita autem rite administrabit: hunc omnis materie que ad salutem victus ratione pertinet: vires habere copertas est necesse: quando hinc demum dexter eius oritur usus. Contingit autem dexter eius usus ubi opportunum cuiusque tempus ac modum quis inuenerit. Quare huc potius censeo properandum: quam prauis opinionibus refellendis immorandum. Sed quoniam satis verborum primum hoc volumen continet: claudetur hoc loco. Quod reliquum operis est: in ceteris exequemur.

¶ Valens de sanitate tuenda Liber secundus: Theophrastus in linacro anglo interprete.

Artis qua de sanitate

10

tuenda instituitur: summas: scilicet posset proximum volumine edocuit. Nunc singula methodice distinguere tenendum: inserto rursus ab his sumpto in quibus proximus liber est finitus. Proponatur itaque nobis in hoc libro saluberrime naturae puer: qui tam tertium etatis sue septennium ingreditur. Lulus corpus effingere componere: quoad fieri potest quam optime: propositum sit. Ac primum hoc ipsum designandum: quid sibi velit quod adiecit? optime: vult autem nimirum illud: veluti corporum ipsorum numerosa sane diuersitas tradita est: ita vite rationum quibus viuimus species sunt diuersae. Ergo fieri nequit ut in qualibet proposita vita optimam corporis nostri curam administras. Sed que cuiusque optima sit: hanc vitamque licet. Que absoluto sermone optima sit: in omni exequi vita non est. Nam maxima hominum pars simplicitate negotiorum vitam agit: quos etiam ledit ab his que tractantur est necesse: nec tamen mutare conditionem licet. Alii enim per inopiam in eiusmodi vite forte incidunt: alii seruitute: quia aut a parentibus hereditaria acceperunt: aut alias per vim aliquam capti raptiue: quas solas esse seruitutes vulgus existimat. Mihi vero: et qui ambitionis: aut cupiditatis cupiditatis gratia: negotiorum impeditam vitam delegerunt: quo minus corpori curando vacare queat: quocumque seruire vltro dominis et quidem pessimis videtur. Quare his optimam prorsus corporis curam scripsisse: superuacuum sit. Verum si quis planetum animo: tum vero optime sit liber: huic precepisse fas est quemadmodum de sanitate plurimum fruatur: et moribus minime tentetur: et commodissime citraque molestiam senescat. Quinetiam sanitatis tuende methodus: sicut alta plane quilibet ratio viarum: eiusmodi docendi instituta postulat. Si quidem quod simplex inculpatumque est in omni genere: id ceteris omnibus que nec simplicia sunt: nec culpa vacant: seu regula quedam preponi potest. Sane simplex inculpatumque in corporibus quidem est quod optimo est habitum: in vite generibus: quod omnino liberum est. Primum igitur hoc libro duo hec coniuncta tractemus. Deinde cuiusque vitiosus corporis habitus

20

tui vita libera sit adiuncta. Ad hoc optime corporis constitutione: singule seruilia vite species copulatur. Postremo vitiosos corporum habitus cum seruilibus vitis diuisionibus maritabimus: siquidem plenus nobis ab solutusque sermo futurus est. Quodnam igitur propositum te artis initium ceperimus ad eius tutelam corporis quod optime sit note: et tertium etatis septennium iam ingressum: et ceteris posthabitis omnibus vni corporis cure vacet? Mihi sane videtur id quod ab Hippocrate traditum est tum in Aphorismis: cum ait: Labor cibum precedat: tum in popularium morborum sexto volumine ubi ita ad verbum precepit: Labor: cibum: potio: somnus: venus: omnia medocritia. Nam et modum ipsum singulorum definiuit addito ad finem dictionis epibeto: medocritia. et tempus eque signauit: ipsos sermones ordinem. Quippe sanitatis tutela a labore est auspicandum: quem excipere debet cibum: potio: deinde somnus: morx ven? in his videlicet quibus venere est vitendum. Nam reliqua certe omnia cuiusque etatis sunt: communia. Venus etate tantum florentium est: vitis quo tempore etiam eius usus est. Que enim hanc vel precedunt etates: vel sequuntur: aut plane semen non effundunt: aut certe infecundum aut male fecundum effundunt. Verum disceptatio de venere: in suum locum differatur. A laboribus vero ordinem: illo ante omnia discussio: an idem sint labor: mor? et exercitatio: an labor et mor? idem: aliud vero ab his exercitatio: an motus res diuersa: labor et exercitatio neutiquam differant. Ac mihi quidem non quous motus exercitatio videtur: sed tantum si quis vehementior est. Quoniam autem eorum que ad aliquid dicuntur: est quod vehementius dicitur: fieri potest: ut idem motus alteri sit exercitatio alteri non sit. Terminus igitur vehementie esto anhelitus alteratio: quando in quibus nulla sit anhelitus mutatio: bos nondum exercitationes vocamus. Quod si quis maius celeriusve aut crebrius id ex motu aliquo respirare cogit: huic certe tantus motus exercitatio fuerit. Ea igitur communiter exercitatio vocat: proprie vero a loco grece denotatur: quem gymnasion ipsi appellant. Is locus est in publica aliquo vrbis regione extructus: quo vngendi: fusticandi: luctantur: discuntur: aut tale quippiam facturi conflunt. Laboris appellatio idem mihi significare videtur priore significatione nominis gymnasion siue exercitationis: nepe communi illo quod predictimus: quippe cum et quod fodit: et qui metunt: et qui equitant: non laborer motus: sed etiam exercitentur: communi saltem exercitationis appellatione. Et de nominibus quidem ita nobis determinatum sit. Atque ad hec significata: omnis mihi deinceps sermo inaudatur. Nec tamen si quis est qui aliter vult: prohibeo: quam non huc de recto nominum usu disputaturus accessit: sed quemadmodum sanitas custodiri maxime possit. Ad id vero cum percommodum erat de exercitatione: labore: omni denique motu distinguere: nominum significatus definire sum coactus. Atque exercitationis commodum: etiam in priore volumine ne tradita sunt: non inutile tamen sit hic quoque paucis ea denuo repetere: quando ea non solum scopus: sed etiam veluti iudices sunt omnium que singillatim in exercitationis arte geruntur. Fuere autem arbitror: genere duplici: bec quidem ad incrementorum inanitionem: illa ad euexiam: id est commodam corporis habitudinem efficacia. Nam quam vehementior motus exercitatio est: necesse quidem est tria bec ab ea perfici in corpore exercitatio: membrorum duritiem ex mus

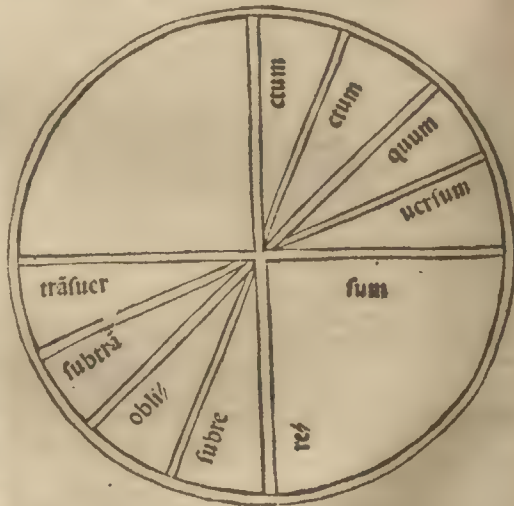
30

40

quo ipsorum attritu: genuint caloris augmentum: et spiritus citatioris motum. sequi vero hec: reliqua omnia priuatim comoda que corpus exercitijs accepta refert: vixque ex membrorum duritia: cum ut minus ex labore afficiantur: tum ad labores robur. Ex calore: tum deducendum in corpus validum attractum: tum immutatio: nem magis expeditam: tum nutritionem magis feliciam: tum ut singule corporis partes sint (ut ita dicam) perfuse. Cuius affectus beneficio et solida mollescere et humida tenuari: et exiguos corporis molis meatus laxiores fieri accidit. At ex spiritus valentiore impetu et purgari hos omnes meatus necesse est: et exercitia expelli. Atqui si exercitatio hec prestat: baud difficile sane sit tempus vtende eius statuere. Nam quoniam digestio in corpus adiuvatur: non debet cum administratur: crudi incoctis cibi aut succi multitudine vel in ventre vel in vasis contineri: vnde periculum sit ne priusquam per maturam concoctionem vitilis sit: in omnes animalis partes rapiatur. Quoniam vero et exigui meatus expurgat: et excrementa expellit: vitilis est ante comedendum eam adhiberi. Siquidem que impura corpora sunt: atque ab exercitijs parum purgata: hec quo magis nutries: magis ledes. Ex his itaque patere arbitror: tunc esse ad exercitiationem commodissimum tempus: cum besternus cibibus duplici concoctione iam proorsus sit confectus: et ea que in ventre: et ea que in vasis sanguinis agunt: ac tam denuo cibandi tempus instet. Quod si aut prius aut posterius exercitiatione vtiter: aut crudis hominem impleueris: aut pallide bilis prouentum auxeris. Sane huiusce temporis nota color est vrine. Que enim aque speciem prefert: crudum adhuc in ventis esse indicat succum eum qui a ventre summittitur. Que vero rufa biliosa que est: iam dudum concoctum esse butismodi succum. Que modice pallens: peracte modo secunde concoctionis est signum. Tum namque bilis infera vrina nondum est: aque speciem alborisque preffert. Tum vero plus iusto eius bilis acceperit: rufa cernitur. Ergo cum mediocriter est rufa: mediocriter ve pallens: tum est exercitatio ad eunda: sed expulsi prius excrementis que vel in vesica vel inferiori alio continentur. Merendum enim ne quid ex his in habitum corporis rapiatur: correptum videlicet caloris vitis: qui per exercitiationem accenditur. Ergo si quis posita iam veste protinus ad valentiores motus accedat priusquam totum corpus molliatur: et excrementa extenuentur: et exigui carnis meatus laxentur: timor est solidatum quamprimum ruptum aut conuulsum iri. Et mendum preterea est ne excrementa spiritus impetu impulsu: predictos meatus obturaret. Sin sensim prius calefaciendo: et solidas ipsas premollieris: et humores tenuaueris: et exiguos meatus laxaueris: nullum periculum nec rumpendi alicuius: nec obstruendi: exercitatio impendebit. At ergo hec fiant: oportet linteolo totum corpus mediocriter fricando prius calfacere: mox oleo fricare. Neque enim protinus accedendus ad pingue censeo: ante videlicet quam cutis incaluerit: et meatus laxentur: et ut semel dicam: quam preparatam aptum que corpus sit ad oleum capiendum. Et rei satis omnino sunt pauci manuum circūactus qui nullo compressu sint graues: et modice celeres: huc demum veluti ad metam directi: ut corpus citra compressum calefactant. Siquidem peractis his: cernere

60 licebit floridum ruborem per totam diffundi cutem.

Tum igitur pingue inducendum: et nudis manibus que medium inter molle durumque modum seruet: in fricandum: quatenus neque coactum constrictumque corpus sit: neque ultra quam par est laxum remissumque fiat: sed legitimum nature modum seruet. Infricandum vero primo conrectatu blandius: inde sensim paulo fortius: eatenus aucta semper ad valentius frictione quoad iam carnem manifeste premat: citra tamen lesionem. Baudquaquam tamen tam valida frictione diu vtendi: sed semel aut bis in quaque parte: quandoquidem non eo ad hunc modum fricatur bene pueri corpus: ut iam duretur: cum id iam ad exercitatio nem producimus: sed potius quo tum promptitudo ad exercitatio nis functiones excitetur: tum robur in vitro reuocetur: ac raritas laxitasque que mollem frictionem consecuta est: constringatur ac cogatur. Quippe medio temperamento seruari huius pueri corpus oportet: nec vsquam durum molleue efficit: nec ubi naturale incrementum inbibetur. At procedente tempore: ubi iam adoleuit: tum vero duriore frictione vtetur: preterea frigida ab exercitando lauacione. Et rursus de his post agendum. In preparatoria vero ante exercenda frictione: que huc spectat: ut corpus molliat: mollis du regis mediam qualitatem dominari oportet: ac pro eiusdem qualitatis ratione quicquid reliquum est exigit. Et tunc autem quam maxime ex manuum iniectione: cum actus frictiones esse debent: nec superne modo deorsum: aut inferne sursum adhibere: sed etiam tum in subrectum: tum in obliquum: tum in transuersum: tum in subtransuersum. Hoc transuersum: quod recto est contrarium: id grece *ἑνὰ πλάγιον* appello. Subtransuersum vero: quod paululum ab hoc in vtramque partem declinat: quod *σπλάγιον* dico. Rursus subrectum quod a recto paululum vtroque versus recedit. Oblivum: quod recti transuersumque plane est medium. Illud *πλάγιον*: hoc *ἀόξον* grece nomino.

Quinetis *ἑνὰ πλάγιον* aut *ἀνὰ πλάγιον* grece dicere nullum discrimine faciet: modo ne lateat *ἀνὰ πλάγιον* nomen veteribus vsitatum: et *πλάγιον* recedens: magis vsurpari. Hos latine frictione: frictu: pfrictione: pfrictione legentium venia vtetur. Quarium aut fieri manuum cum in iecurum:

sectum circūactum velim: quovez vniuerse quoad fieri potest: musculorū fibre omni ex parte fricentur. Siquidem eius sententia esse: quasi transuersa frictio: quā etiā alij rorūdā aliq̄ vocāt) daret: denser: cōtrahat & constringat: recta contra rarefaciat: laxet: molliat & resoluat corpora: eiusdē plane inscitie est cuius cetera que pleriq̄ gymnastarum de frictione traduntur. Illā qui pl⁷ de frictionū virtute asserat, q̄ que Hippocrates in eo libro p̄didit quē cātū p̄dov inscripsit nemo plane est. At em̄ dura frictione ligari corpus: molli solui: multa extenuari: mediocri craslescere. Habent vero se eius verba ad hunc modum.

10 Fricio vim habet soluendi: ligandi: carnē augendi: minuendi. Nēpe dura ligandi: mollis soluendi: multa minuendi: mediocri carnē augendi. Quatuor ei be genere differentie: ex quadruplici oīs frictionis tū virtute tū vſu oīuntur. Quod si medias quoq̄ barū: que vna cū his intelligenda se exhibent ad numeres: sex in vniuersum dīe existēt. Undenā igitur plurimis neotericorū gymnastaz succurrit tam numeroſas frictionū differentias p̄dere: quas vel numero comprehendere facile non est? Non aliunde certe q̄ quod logice cōtēplationis plane expertes: cū proprijs frictionū differentijs externa alienaq̄ impudentes nonnunq̄ confundunt. Interim etiā illa quibus singule frictiones p̄ craguntur adiūciūt. Interim tū iustas ipsas iter se frictionū dīas cōneſciūt: tū vero cū his etiā quas ipsi perperā excogitarunt. Et em̄ dicant frictiones inter se distare: quod alie sub dīs fiant: alie sub recto: alie in admixta vmbra: rursus alie in perflato loco: alie in tranquillo: itē alie in calido: alie in frigido: alie in sole: alie i balneo: alie ante balneū: alie in palestra: talēq̄ catalogū faciunt: sane non proprias frictionū differentias asserunt: sed ea sine quibus qui fricatur esse non potest inculcant: quippe quē necesse oīno est id in aliquo terrarum loco esse: p̄ter que locū vel estate vel hyeme vel alio anni tēpore. Et v̄o ita distidere dicant inter se frictiones: quod alie cum copioso oleo: alie exiguo fiant: aut p̄orſus sine oleo: idq̄ vel manibus tantū: vel etiā cū puluere vel per linteū: atq̄ hoc vel asperū vel lenē: causari plane quibus frictio dura mollis ve efficitur enumerationum faciunt. Ex quo nimirum causari est genere & quod ipse fricans tū manus dure aut molles sint: itē valide premant blandēve sint admore. Tertia species quā asserūt iſi qui multas frictionū differentias autumāt: inde nascitur quod oīa iā dicta inter se per coniugationes quasdā copulant. Quid itaq̄ ex his aut externas: rerū circumſtantias: aut verarū differentiarū causas inter se copulant: facile deprehenduntur parū recte sentire: qui vero ex proprijs & synceris differentijs coniugationes necrunt: horū non adeo facile deprehenditur error: imo nonnulli sapientie quoq̄ laudē retulerunt. Hippocrate ipso plus aliquid inuenisse credit: quorū est Theon gymnastes: qui recti? q̄ Hippocrates sensisse de frictione est visus. Illā cū his in modo cōprehensis verbis in ea differentia que ex q̄ litate spectatur mollē & durā: in ea vero que ex quantitate multā & mediocrē collocat: Theon qualitatis quantitate ve minime faciendā mentionē seorsus cēfer: scribens cū akibi tū vero in tertio gymnastico: ubi hunc in modū: De frictione precipientes placet quātitates semper cum qualitibus coaptandas esse.

Per se nāq̄ imperfectiores sunt q̄ v̄t aliquis successus ex ipsis proueniat. quippe mollis frictio pro quātitatis modo triplex opus efficit. pauca enim leuiter carnē remittit: ac facile contrecta bilē: siue tactu mollē reddit. multa euaporat & liquat. mediocri laxa et fluida carne implet. Sili modo dura pro quantitate ratione totidē numero effectus reddit. Multa nāq̄ ad bibita contrahit constringitq̄ corpora: & p̄bles gmonē p̄rſimile quippū reliquit. mediocri implet imminuta & euidenter circūscripta expressaq̄ carne: exigua vero in summa cure ruborē ad tēpus excitat. Non censet autē de dura per se & seorsum quicquā gymnaste precipiendū: sed et quantitate adiūgi debere: siq̄ paulo cōmodior ex artis ope successus sit futurus. Pari mō nec de molli per se & seorsum quicquā tradendū existimat. Neq̄ em̄ adhiberi vſq̄ posse mollē frictionē tantū: & que nec multa: nec exiguā: nec mediocri sit. Deinde memorat quēcūq̄ per coniugationē in corporibus nostris naturaliter efficiunt: vti q̄ pauca cū molli remittere leuiter: & mollē reddere p̄nuncians: vbi aliud plane nihil q̄ quod Hippocrates verbo soluere significauit: alijs verbis interpretatur. Quippe laxare carnē: & mollē reddere: quid aliud est q̄ soluere que colligata & coacta fuerit? Adiecit vero sermō leuiter siue quodāmodo non genus actionis immutans: sed quantitate eius definiens. Mollit em̄ cū exigue adhibetur eiusmodi frictio: quandoquidē si amplius sit adbibita: mollit quidem & tunc ceterum largius. Quod ergo nec magis nopere nec mediocriter: sed exigue remittit mollitq̄ corpora exigua ac mollis frictio: per verbum illō leuiter: quod adiecit declarat: ne hīc quidem per hoc saltē iſs que Hippocrates precipit: quicq̄ tradēs magis amplū: eque nec cū mediocrē & mollē addere corpori inquit laxam & fluidam carnem. Nam quoniam mediocri: idcirco carnē augebit. quoniam mollis: soluet hoc est plane mollit: id quod tantundē est ac laxā & fluidam carnē efficere. Erat autē huius officium: sicuti de his recte precipit: sic & cum de multa simul & molli disputat: non id modo dicere quod basilitu digerere ac liquare potest: sed qualem etiā carnē relinq̄t apponere. Non. n. ritu ignis vniuersaz substantiā exbaurit liquatq̄: sed aliquid omnino relinq̄it. Id igitur quod relictum est: qualem demum specie sit adiectum (arbitror) sermō oportuit: neq̄ tātmulte frictionis p̄prio affectu posito: mollis op̄omissum. Quod igitur multa euaporat: etiam ab Hippocrate prius dictum est. Verum non absolute de multa Theon sermonem instituit: sed per coniugationem docendum esse censuit: vtiq̄ a prima auspiciatus: nempe exigua & mollit: post secundam aggressus mollem & multam: inde tertiam memorans: mollem scilicet & mediocrem. Sicuti igitur in prima coniugatione & tertiam propriū qualitatis effectum dissimulauit: ita nec in secunda suppressisse eum. deſcui: quin hic quoq̄ docuisse multam simul & mollem frictionem non modo euaporare: sed etiam mollem carnem reddere: nisi forte id quod liquare dixit: pro molliſſe audiendum est. Atq̄ ita quidem verum sic quod dicit. Eterum sic non modo Hippocratis doctrinam non accusat: sed multo: maxime confirmat. Et enim si mollis frictio semper molle tenerūq̄ corpus reddat: siue ea exigua: siue multa: siue mediocri sit: tum illi ex quantitate aliquid accedit diuersum:

Et pars tertia.

kk

inseparabilis plane a molli frictione erit molliendi facultas: sicuti a dura certe vis durandi: cogendi: costringendi: ligandi: densandi: aut tactu durā reddendi: aut quomodocūq; aliter eandē rē interpretari malis. Quippe primū et propriū nomen ita affecte carnis est duritia: ut eiusque diuerse afficitur mollietas: quā etiam reliquorū que dixi nominū quolibet ut licet. Et rationē quidē cur tā varijs nominibus vnā interpretari rē liceat: paulo post apponemus. Nunc quoniam controuersa res non est: causam eius ad presens salte differamus. Quod aut molle frictionē necessario consequitur ut corpora molliat: id plane clarū ex tā dictis ē. Nā si nec q̄ multa ea: nec q̄ exigua: nec q̄ mediocri visus fuerit: durū vnq; corp⁹ reddiderit: perspicuū est molliendi vim nūq; ab ea seungi: sicuti nec a dura colligandi et durandi: quippe cū hanc quocūq; siue paucā: siue multā: siue mediocrem adhibeas: nūq; quantitatis vilius ratione corpus mollias: sed semper duritati plus minusve adicias: sci licet vberius perficans plus: parcius vero minus. Quod si paucis omnino duritq; frictionibus contentus fueris duritia quocūq; proportionē respondebit. Sicuti ei qui igni se admouit: semper calescit siue ex quo tempore id facit: siue diu: sed magis qui diutius appropinquat: minus qui breui spatio: minime vero qui tantū accessit: ita in frictione quocūq; corp⁹ semper pro ratione afficitur: a molliemollitū: a dura duratū: non tamen pari semper mensura: sed a plusculi magis: a parciore minus: a plurima maxime: a minima minime. Theon ergo cū de molli simul et copiosa frictione disputans euaporare liquareq; eam dixit: siquidē perspicuū verbū inanire intelligit: aliō plane nūq; significauerit quā euaporare. quare bis idē dixerit: pretermiserit aut qd̄ necessario fuerat addendū: nēpe cū affectū qui ex molli frictione in corpore relinquitur. Sin mollires: soluere: remittere: aut aliud quippiam eiusmodi dicere velis: sic sane reliquerit qd̄ nūq; ceterū ea q̄ Hipp. sunt: min⁹ idoneo dōcēdōne explicasse deprehēdit. Qd̄ itaq; eiusmodi docēdō mod⁹ deterior sit eo quo visus Hipp. ē paulo post ostēdā. Qd̄ nō si liqre p eo qd̄ est mollires accipit nihil ijs que Hippocrates ante predixit ampli⁹ prodidit: plane manifestū est. Nā cū ille precipiat molle soluere multā extenuare: quis non facile colligat: qui presertim mentis sit cōposita: eā que ex molli multaq; pariter cōposita sit: extenuare simul ac mollires: Verū non videtur ita sensisse Theon: sed quod i primo Gymnasticorū vnico verbo euaporare ac liquare. Habent vero se eius verba in primo ad hunc modū Contrariarū vero molle quidē si multa sit: extenuare corpora sint mediocri: carne implere vtiq; delicata et fluida. Aperte est hoc loco molles simul et multam frictionē extenuare corpora confirmat. Quod autē necesse fuerat non solū multe frictionis propriū esse: sed etiam mollires tradere: ipse quocūq; Theon per ea que subiecit ostendit. In quibus cum de dura precipit: constringere multā: coarctareq; et pblegmone simile quippiam parere ait. Quippe quod moderata quantitate adhibita possedit: id copiosius adauerta magis obtinuit. Omnino ergo durā mediocriter adhibita dura carne implet facit: ita v: ediuerso molle mediocriter adhibita: ipsaq; carne implere s; ea molli. Accedit dō Theon cū de molli simul et multa fri-

ctione sermonē faceret: nullū molli effectū prodidit: serursus cū de multa simul et dura: nullum dure exposuisse. Nā si liquare: inanire: et digerere p eodē accipit: de multa quidē aliquid dixerit: de molli plane nihil: quē admodū etiā in eo quod de dura multaq; scribit: durā quidē constringere et ligare: et pblegmone aliquid persimile facere affirmat: quantitatis vero plane nihil meminit: tamen si par fuerat de hac quocūq; aliquid dixisse. Nā illud confessus est: si medicocriter sit adhibita obestare facere. Quid igitur efficeret multa si supra mediocres sit adhibita? Pro: si enim aut illius affectū tuebitur aut alterabit. Sed si quidē obseruabit: certe multa frictio supra mediocritatē adhibita nihil plus adiciet. Sin plus aliquid efficeret aut minuet carnē aut adiciet. Verū si minuet extenuabit. Si adiciet: carne implebit. Atqui nō ad iicit carnē: extenuet ergo necesse est. Verū Theon de hac differentia nihil meminit: sed omnino subicit: minime plane dehiscentem extenuet ne dura copiose adhibita: an carnē augeat: an seruet eundē quem ex mediocri accepit carnis modū: sed tantū quod constrigit coarctatq; et pblegmone simile quid faciat confirmans. Conueniebat autē non hoc modo dicere: sed etiā quod emaciat. Apparet ergo Theonē aut Hippocratis artē hoc loco non intellexisse: aut hominem laudare noluisse: qui tā breui sermone omnes non solū differentias frictionū dixerit: sed etiā vntusculi q; opus et vires. Nam qui transeunter veluti carnis Nilū verba eius delibat: quāto cum duntaxat meminisse arbitret. Verū nō ita se res habet: imo alias duas necessario in ijs quas dixit subauditas insinuant in qualitatis differentia: dure molliq; media que nūq; mediocri est: in ea vero que a quantitate accipit exigua: quando exigua aliquam necesse est copiose esse contraria. Porro antique interpretationis formula ita est breuis: ut nō pauca sepe ipsa salte dictione preterite videatur: que tamen necessario dicta ipsa sequuntur. Quamobrem (arbitror) etiam enarrationes scribitū que veluti pateant ijs q̄ pariter exercitati antique dictionis celeritate affe qui nō valent: veluti in hoc ipso loco facimus. Si nāq; dura ligandi: mollires soluendi vim habet: que supra modum soluta corpora sunt: ea duriter plane fricanda sunt: contra que constricta sunt mollires. (que modice se habent nec mollires nec duriter: sed quatenus fieri potest: vtroq; declinato extremo. Egregius nō videlicet Theon primū in eo fallitur quod necq; mediocri qualitatem frictiois vires tradidit: necq; visus: sed semper ita preterijt tanq̄ nulla sit. Verū de hoc paulo post agimus. Sicuti vero in ijs differentijs q̄ in qualitate spectantur: ex quantitate non solū dura molliq; consistunt: sed etiā media: ita et in ijs que ex quantitate ducuntur: non solū multa pauca: sed etiā media noscitur. Cur igitur in ijs que ex qualitate erabuntur mediā omisit Hippo. in ijs que ex quantitate exigua? Temere id fecisse videri fortasse cuiuspiā potest: oportere enim in ijs que cōpendio tradantur: summis inter se contrarijs res definire: quod horū mediū sit atq; mediocriter transire: vix quod ex summis ipsis vltro sit noscendum. Ipse igitur cum hoc docere: tū senis sententiā clariorē reddere conabor: rem plane hoc loco non necessariā cū questiones id genus in enarratoz ijs libris soluere soleā. Sed quoniam semel huc de cōditi: ut pro Hippocrate imperitis go

istis respondeam: in quibus ipsi falsi: recte precipiē
tē calūniantur: non pigebit hoc quoq; adieciſſe. Eū
igitur duo ſint toto genere inter ſe diuerſa atq; diſi
cra: ſi modo id quod facit ab eo quod ſit genere diſpe
ſcitur: frictiones quidem ex eorum numero ſunt que
faciunt: qui vero ab his in corpore relinquantur af
fectus ex ijs que ſiunt. Quare contrarietates quoq;
alias in frictionum genere: alias in affectuum qui
ab his proueniunt neceſſe eſt ſtatuī. In frictionū ge
nere tūc duram et mollem: cum multam et paucam.
In affectuous vero et eam que veluti colligatio et ſo
lutiū corporum eſt: et gracilitas at crassi tudinem.
Ac prior quideſ affectum contrarietas: ex priorē fri
ctionum contrarietate naſcitur: ſecunda non item.
Euenit enim in hac ut gracilitas proueniat ex mul
ta: carnis incrementum ex mediocri. Quippe pauca
augende carni nondum ſufficit: quod uidelicet id
quod carnis incrementum accipiet: et sanguinis mo
derato acceſſu: et valida virtute eget. Quorū virūq;
mediocriſ frictio commodē preſtat pauca neutrum:
nec abunde: nec ſatis. Quoniam igitur non in idē
coibant frictionum affectionūq; contrarietates: co
egit: vero eum compendiarie docendi ratio per con
trarietates poſitas ſermonem abſoluere: vtiliore con
trarietate accepta: minus vtilem cōſulto omiſit. Por
ro vtilior ea eſt que in affectibus: quam que in fric
tionibus ſpectatur. Idq; duplici ratione aſſeritur:
vna que ab artis ſine ſumitur. (quippe frictiones
ad cor poris affectum ceu ſinem d iſiguntur. ſinis ei
ijs que pre ſe ſemper eſt preſtantiōr: quanto nimirū
id cuius gratia ijs que ipſius gratia ſiunt.) Altera
que a claritatis ratione accipitur. intellectū namq;
multe et mediocriſ affectibus. facillimum eſt exigue
opus contueri. Non perinde tamen mediocriſ fri
ctionis perſpicua viſ eſt. Quintiam tertium hoc
ipſo de frictionibus ſermone beſiſſime docuiſſe Hip
pocratem inuenias. Precedere nāq; eorum doctrinā
oportet que liquido peragi cernuntur: ſequi vero eo
rum que minus liquido et obſcure: idq; ſiue de his
expreſſis verbis ſcripſeris: ſiue lecturis ea intelleg
da relinquantur. Eſt vero euident atq; in aperto me
diocriſ frictionis opus: ipſum ſcilicet carnis incre
mentum: obſcure vero pauca: quippe que nec au
get nec minuit carnē: nec omnino euident aliquid vi
detur efficere: niſi quod parū calfacit. At id omnis
frictionis commune opus eſt. Quare cū neq; euident
aliquid efficiat: et quod facere videt: proprium ei? nō
eſt: ſed omnis frictionis commune: non ſine cauſa eſt
(ut arbitror) omiſſa. Quod igitur omnis frictionis
calorem accendere commune op? ſit: non ſatis quod
ab Hippocrate prodatur dignum preceptum eſt.
Quid vero queq; frictio propriū efficiat: id ut Hip
pocrati neceſſe tradere: ita nobis certe vtile erit diſce
re. Reductis eſſi veluti in elementa ſimplicib? diſſe
rentijs: vniuerſam frictionū rationē abſoluit: quem
admodū carnē adijcias: quē admodū detrahas: quē
admodū corp? mollias: quē admodū conſtringas:
Eū his vna protin? ſe promūt ſū mediā eaz opera:
tū ea que per cōiugationē faciūt. Albedia cū neq; li
gare corpus nec ſoluere: nec carnem augere nec mi
nuere ſtudemus. Que per coniugationem. cum ver
bi gratia pariter colligare et carnē addere. Quis ei
non videat: cū durā carnē abijcere corpori volumus
frictionē durā vna cū mediocri modo eſſe petendā?

veluti cum mollem addere ſtudemus frictionē mollē
et quātitate mediocrem adhibēdam et per alias con
iugationes ad portionē. Quas nonnulli gymnasta
rum tanq̃ ſua ipſorum inuenta tradētes: dum Hip
pocratem accuſant: ipſi vebementer delinquant: et
quod eum qui de his primum precepit: merita lau
de fraudant: et quod cum eius inuenta ſibi tribuant
etiam (quod atrocius multo eſt) calūniari hominē
nō dubitant. Accedit quod nec ſimplices diſſerētias
apte inter ſe alterāt. Decuerat enim (arbitror cū qui
recte ad particulares cōplexiones deſcendere voluit
nec vniuerſas ſenatio numero cōprebendere: veluti
Theon facit: nec aliquod eorum proprium vel quā
titatis vel qualitatis opus omittere: quē admodum
in mollis ſimul et multe opus mollis: in dure ſimul
et multe: effectum multe pretermiſſe eum oſendim?
ſed has quoq; adieciſſe: et particulares coniugatio
nes nouem feciſſe. Quippe tres que a qualitate fri
ctionum ſumuntur diſſerētie: ſi eas tribus que a quā
titate ducuntur: iunxeris: nouem cōiugationes effice
ris: ſex que a Theone ſunt poſite in ijs que paulo ſu
pra memorauī verbis: et tres que ab eo ſunt preter
miſſe dum mediā mollis dureq; omiſit: quāq; ne in
telligere quidem neq; mollē frictionē neq; durā fas
eſt ut non ſimul intelligatur et mediocriſ. Qui ſi tres
quātitatis diſſerētias iunxeris: nouem ita vniuer
ſas frictionum diſſerētias feciſſet: nō ſex. Eas ipſe
nunc in deſcriptione exponam: in qua duorū verſū
qui ſuperne deoſum pinguntur priorē: qualitātū
intelligi volo ſm quātitatem.

03

	Pauca.
Dura	ADura
	ADmediocriſ.
	Pauca.
ADolus	ADura
	ADmediocriſ.
	Pauca
ADmediocriſ	ADura
	ADmediocriſ.

Nouem harum quas deſcriptio complectitur con
iugationum cum Theon ſex primas tradidiſſet: re
liquarum trium certe non meminit: ipſe ſecum ma
niſeſtiſſime pugnans. Si enim exigue ac multe me
dia quedam eſt: quam mediocrem vocamus: etiam
mollis dureq; altera certe media erit: quam medio
crem moderatamq; appelles. Sane meminiſſe per
omnem ſermonem conuenit: nec omnia in reſpectu
collationeq; dici: quando que huic dura eſt: alteri
pro molli ſit: et que mediocriſ: immodica: et que pau
ca: multa et que alij multa eſt: aliter quodammodo
affectio ſit pauca: hoc vero et Theon fatetur. Nec ſie
ri ſane poteſt: ut qui mediocrem in quantitate fri
ctionem preterit: non longe aberrat. Ac mihi quideſ
videtur Theon inde adeo in hunc errorem lapſus:
quod Hippocrates de ea frictione ſubtrixit: adeo ut
hinc deprebendatur nihil proprium et ſuum de fri
ctione Theon protuliſſe: ſed perperam Hippocratis
inuenta tractaſſe. Non enim a pueris ſtatim oriſus:
et ſub pceptore ſenis ſcripta plegit: cū ſateat ipſe pri
mum athleta fuiſſe: deinde hoc exercitio depoſito ad
Gymnaſticē ſe truxiſſe. Atq; hec mediūſſid? nō quo
boies vſtupere appoſuit: quē alioq̃ iter p̃mos Sym
naſtas cēſco: ſz quo iſta lecturos doceā baud facile cē
veterū liberos intelligētia cōſequi ſi deſint q̃ ea curioſe

c4

Gal. pars tertia.

kk 2

enarrent. Nā qđ ex p̄fice breuitatis dignitate fuerit
dure mollisq; frictionis mediā silentio pretere: id an
te a nobis iā dictū est. Quod aut talia a nobis p̄teri
ri nō debeant: id quoq; ostensū prius est: nūc ni
bilo secius ostenderetur. Si cñi tā mollis frictio quam
dura in respectu collatione q̄ nō solū suā s̄stētiā: sed
etiā intelligentiā suā habet: etiā mediocrē in simili re
spectu collatione q̄ cōstitui necesse est. Finge ergo ta
le esse corp⁹: quale p̄positū nobis in hoc libro pueri
esse p̄sumpsimus: sanū proz⁹: et oīs excessus me
diū: ita vt neq; molliorē hunc effectū velimus: neq;
duriorē: s; nec carnis ei⁹ mō adiectū: quicq; detractū
ve. Nā igitur ita se habēt corp⁹: aut durā aut mol
lem frictionē admouebimus: aut etiā multā: aut me
diocrē. Ego plane quālibet barū inutile cēseo: quip
pe: cū a dura durius: a molli mollius: a multa gracil
lius: a mediocri crassius reddetur: quoz nullo illi est
opus: imo pristinā potius mediocritatē ad vnguem
seruari. Quare neq; duriter id: neq; molliter: neque
multis frictionibus: neq; quāritate mediocribus s; paucis: et qualitate mediocribus infricabimus: ni
bil vltra molui quā vt ad exercitandum p̄parem⁹
acerfusus cum iam satis exercitātū sit: apothērapia
euremus. Accē aut nobis sicuti recentioribus gym
nastarū apothērapia: ea frictionū portio: q̄ post exer
citatio nez adhibetur. Sane Theō nullā ex ijs quas
protulit cōiugationibus: eiusmodi corp⁹ nature ac
cōmodare potest: cū sex in vniuersū nominat: p̄lo
res tres: mollis: reliquas dure: et neq; molliū cuius
quā eiusmodi corp⁹ egeat: neq; durarum: sed eius
q̄ barū mediā sit: quā scilicet mediocrem in qualita
te dixisse par est. Aliquidq; patere iā arbitror: quā
copere lapsus Theon sit: mediā dure mollisq; p̄tere
riens. Si quidē ad optimū statum corp⁹ nullā barū
quas protulit cōiugationū: accōmodare fas est nec
cū integrā plane valetudine corp⁹ fruitur: nec etiā
si cubi corrigi postulat. Quippe vbi plane valet: sola
p̄paratoria frictione eger: quā exigua ac mollis dure
q̄ mediā esse ostēdimus. Abi iusto gracilior crassior
ve effectū est: nō tamē in qualitate alterata caro quic
quā est: s; plane mollis ac dure mediū modū seruat
si quidē emaciare studemus: et multā et qualitate me
diocrē adhibebim⁹. sin reficere: tū q̄litas: tū q̄litas
tis tōne mediocrē. Has tres p̄iugationes vltimo loco
post sex in descriptiōe exposui: hoc cōsilio: vt oēs eas
a Theone p̄termittas indicare. Qm̄ igitur nō solum
p̄termittas ab eo: sed etiā vtilissimas easdē p̄ter
missas disputatio nostra docuit: deinceps tēpestiū
arbitror ad ea q̄ paulo ante distulim⁹ reuert: ac p̄
illud: qđ doctrina ea que per rerū elementa traditur:
ceteris sit vtilior: quippe q̄ et sub cōpendiū rē omnes
cogit: et memorie affigit: et reminiscētie facile sugge
rit: ac omniū q̄ singulatim agentur rectū vsus prom
pte suppeditat: cū ad pauca et certa elemēta referēs.
Quis cñi nū facile mēbratim frictionū differentias:
vsus: ac vires inueniat: si semel intellecta senis sen
tentia: postea dictionem eius memoriter tenet: qua
videlicet docet constringere quidem frictionem du
ram: soluere mollem: corp⁹ adimere multam: auge
re mediocrem posse? Ex horum namq; notitia ac me
moriz: primum sane que omisse in verborum contex
tu sunt differentias inuenias. Adox omnibus inter
se complicatis: nouem cōiugationes efficias: quas
paulo supra descriptiōe sumus complexi. quas neq;

q̄ inuenisse: neq; memoria tenuisse promptum sit. ni
si quam Hippocrates tradidit: elementaris doctri
na p̄cesserit: omnium frictionum ratione in prima
principia reducta. Ex quibus proz⁹ inuenitis nō
ea modo que nunc sunt inuenta: nobis suppetent:
sed etiam omnem corruptam doctrinam iudicandi
facultas superesset. Quippe id methodi: id est (sicut
veteres interpretantur) vie et rationis: proprium ma
xime est: vt ex paruo elementari p̄ncipio: ad singu
la mēbratim peruenire possis: tum quicquid per
peram est dictum: scientificis id theorizmati veluti
regula quāpiam examinans: iudices. Quod igitur
neq; alius quisquam recte de frictione sentit: neque
Theon ipse gymnastes: tamet si cruditi⁹ ceteris de
ea locutus: sed Hippocrates: et qui cum sunt secuti:
satis bec sumo. Superest ex ijs que ad hunc locum
distulimus: vt de nominibus ipsis differamus: ne
quis eorum numero deceptus: pares numero affe
ctus cum ipsis appellationibus existimet. Duri cñi
vocabulum: de quadam corp⁹ affectione proprie
dicitur: quam nec interpretari quidem quale sit plu
ribus est opus: nemine vel ex voce ipsa non ad rei
notitiam perducto. Ad eundem modum et mollis vo
cabulum. At rari et densi vocabula non perinde cui⁹
denter ipsos corp⁹ affectus significāt: propterea
quod duplex eorum nominum vsus observatur. Al
ter eorum qui proprie loquūtur: alter abutentiūm.
Ac proprie quidem rarum accipimus quod meat⁹
quos greci poros vocāt: magnos per totū optinet:
sicuti ediuerso: densus quod eodē paruos. At per
metaphoram: siue abufum: siue quocūq; alio genere
appellasse liber: de laxo coacto que bec ipsa vocabu
la dici audias. hac enim ratione et aere et ignem ali
quādo raros dicimus: aquā et terrā densas: scilicet
ad elementa ipsa translatis appellationibus: que ta
men et vnita sunt: et ex similibus natura partibus
constant: nec vllos eiusmodi meatus optinent. Adul
to his longius a proprietate recesserunt illa que per
metaphoram ambo sunt dicta: nempe constrictum et
colligatum. Illud de denso et duro: modo vtrūq; seoz
sum: modo in eodem ambobus reperitis. Hoc rursus
de iisdem dicimus: non tamē eadem metaphora. nā
quoniam omnia que colligata sunt: eadem ad motū
impedita sunt: ita nimirum nominarunt et que ob sic
citatem: frigus: p̄blegmonem: scirrhum: tensionem: re
pletionē: aut pondus egre mouentur. Eandem ob
causam et cōtrarijs horum nominibus in cōtrarijs
affectibus vtuntur: remittit: aut resolu: aut laxari vi
centes. Qpor ter autem non nominum inspicere nu
merū: sed affectuū genera duplicia in totū esse existi
mare. Alterū qđ in similibus ipsis obseruat: de quo
molle durum ve dicitur. Alterum quod in instrumē
talibus meatu⁹ ratione consistit: quod densum esse
vel rarum dicitur. bi namq; corporum ipsoz p̄o
prij affectus sunt. Accersiti vero: et (vt ita dicam) tem
porarij: quod alias meatus ipsi superuacuo humo
re implentur: alias sunt mundi: et modo patentes:
modo confluētes. Aerum de his affectibus in se
quentibus libris agemus. Nunc ad propositum re
deūdum: ac primum clarius adhuc de frictione ip
sa differendum: nempe quod bec ipsa interdum per
se corporibus nostris commodum affert: interdum
ijs que commodum afferunt: ad eum sane modum
subministrat: quem Hippocrates de deligando tra

didit his verbis: Deligatio partiz ipsa sanat: par-
tim sanantibz subseruit. 3pñ igit frictionis effectus
sunt et qd rara densat: et mollia durat. dura vero bec
esse omnino postulat. preterea qd dura mollit: et de-
fat: bec contra mollis sit oportet. Pari modo et que
carnis augende minuēdeve causa suscepta est: vtra-
qz per se vtile aliquid corpori confert. Que tamē ad
exercendū corpora preparat: itē que post exercita-
tionē addit: be exercitationio? subseruiunt. Illa
modice calfaciendū: reuues meat? recludens: et simul
excrementa que caro continet fluxilia reddens: et
solidas emollitens. Appellant autē bñdī frictionem
preparatoriā: altera apothērapeutice grece dicitur:
latine recutoria ad verbū appelles. Hec cū plus-
culo oleo administrata: simul pinguitudine vume-
ctat: et solidas emollit: et que in bñdī meatibz con-
tinentur euaporat. Verū de hac post dicem: cū de
exercitatione egerim. Sed preparatoria frictio in
optimi stat? natura calfaciendi corporis causa su-
scepta: prout supra traditū est: fiat mollis primum:
mox vero exercitationē aggressuro dura. ita namqz
maxie et mollire poterit: et ad exercitationes excitare
et corporis naturā qualem ab initio accepit seruare.
Qd si quid aberratū sit: ad durū id potius spectet.
Nā qui breues a modo recessus sunt: ij cūtenus si
nientur: nullo interiozū alterato. Abin? vero ledetur
ipsa: si ad durū simul et densum recessus a modo sint
propensi. quippe ita iniurie minus opportuna fiet.
Ideo si transpiratio per huiusmodi cutim facilis es-
set: densissimā eā durissimāqz efficeremus. Nūc quo-
mā ad virūqz mun? probe esse comparatā oportet: et
excrementa que intus conduntur: per hācū emittē-
da: et foris propinquantiū violentiā tolerandā: vti-
lissimus sanus fuerit mediū inter virūqz excessum
modus. Qui si quando fortasse non seruabitur: mes-
lior vtiqz fuerit qui ad durius densiusqz pertinebit:
qz qui ad mollius laxiusqz. Mā trāspirandi defectus
exercitio sarcire licebit. alterius vero affectus vitiū:
quod est ad extēnozū iniuriā oppositū: neqz
alias corrigi facile potest: affertqz preterea coniu-
ctū inēmodū non parū: euaporato subinde nō ex-
cremento modo: verūtā ipsius corporis nutrimen-
to. Ergo in ijs differentijs que a qualitate sumunt:
aberrare satius est versus eā que durior est: qz eam
que mollior. In ijs que a quantitate ducunt: in pro-
posita saltē natura et erate siquid delinquitur: ver-
sus id quod minus est id esto. Semper em̄ eius in p-
fenti disputatione meminisse oportet: augendi et us-
modi corpus: baudqua qz siccandi: studiū esse propo-
sitū. Quas vero corporū naturas: et quomodo affe-
ctas amplius fricandū sit postea dicemus. Nunc ad
propositā materiā reuerſi: de mensura ipsa frictionis
agamus: ad eundē modū quo paulo ante de qualita-
te egimus. Conuenit autē hoc loco vt priusqz menſu-
rā definitio: alterius cuiusdā estimandi mentionē fa-
ciā: sine cuius notitia mensurā ipsam nec definitiue
recte licet nec nouisse. Est vero quod estimandū cen-
seo acris qui fricandū corpus continebit tēperies:
qz vtiqz in re ipsa monstrare licet: explicare oratione
aperire ita vt interpretationis euidētie nihil desit
plane non licet: sed est prorsus inexplicabilis. Ulex
si non adeo multum orationi de rei euidētia desit:
abundā fuerit. Precedit vero hanc et alia quedā con-
sideratio: nēpe quo anni tēpore: et in quonā orbis lo-

co exercitandū statuemus. Duo em̄ hacten? de eo tā-
tū definita sunt corporis stat? et eras. Abinā autem
aut alt? hacten? fuerit: aut exercitand? nunc sit: aut
quo anni dieive tēpore: nihil sane constitutū est: qz
qz pro baz certe cuiusqz ratione mediocritas frictio-
nis est varianda. Ergo ad ea que hactenus statuta
sunt: bec quoqz definienda sunt: vtiqz potestate inter-
initia operis tā tradita: non tū interpretationis lu-
ce clare explicata. Dicens em̄ veluti regulā quandā
omniū que post dicenda erant: positurū me hominē
eo corporis statu de quo queri non possit: obiter in-
mitrū etiā regionū boīs potestate dñitū: cū nec opti-
mo tēperamento: nec irreprehensibili oīno mē b:oz
modulo corp? vllū in ijs regionibz que a tempera-
menti modo recesserūt gigni possit: sicuti tū ratio do-
cet: tū experientia cōmonstrat. Nūppe sicci: graciles
et veluti torrefacti in estuosis tractibus boīs sunt.
Rursus frigidioris plage incolę: in equali tēperamē-
to visunt: vt quibz extēnoza frigeant interiora: atqz
in his viscera immodice caleant. Sane optimū cor-
pus: de quo nūc scimo proponit: veluti Polycreti re-
gula est: cui in nost ro situ vt pte probe repetato nō
paucā similia videas. Apud Gallos vero: Scythas
Egyptios: Arabas: ne per somnū quidē tale vsquā
est vidisse. Nostre autē regionis que in latitudine nō
paruā extendit id qd in medio habet: optime sane
tēperatū est: cuiusmodi patria Hippocratis est. Et
em̄ ea tū hyeme tū estate mediocrē tēperie exhibet: ve-
re aut et autūno multo magis. Cuiusmodi igit locum
cū corpori proposito dederis: anni quoqz ips: veris
mediū ipsum dabis. Esto vero et diei in qua nobis
exercitand? primum est: maxime quoad fieri potest:
ipse meridies: quo videlicet naturalis tēperamenti
ei? vis ab ambiente nullo pacto muteſ. Eadem exi-
git ratio vt ne dom? quidē in qua exercitandus est:
ipso presertim die calidior frigidiorve sit qz public?
tori? vrbis aer. At estate atqz hyeme talis vel arte p-
parandus est: nēpe hyeme calidior: estate frigidior:
quo vcz exacta tēperie corp? frictionis tēpore fruāſ
qñ si iusto calidior frigidiorve domus fuerit: in cali-
dore illico sudabit: i frigidore neqz caleſcet proz-
sus: nec molliet vnqz: nec floridū ruborem ostendet:
nec in tumore attolleſ. Sunt nāqz duo bec: rubor et
tumor: in aeris tēperie et corporis statu temperato:
medie frictionis note. Veluti em̄ si calidā infundas:
primū qdē corp? intumescit: si largi? infundas decū-
bit: (ideoqz et Hippo. de his aiebat. Primū qdēz at-
rollitur: deinde sit gracile.) ita frictio quoqz attollit
qdē primū postea contrahit: ac molē deponit. His er-
go qui carnis augēde causa fricant: tūc plane finit?
da frictio est: cū corp? et intumuit: et ad summū fere
tumore peruenit. Qui aut ad exercitandū tā prepa-
rantur: ijs minime id tēpus oportē dū: sed lōge pri?
desistendū a fricione est: potissimū cū optimi tempe-
ramenti sunt: et ad huc pueri. boz nāqz tū humidus
corp? est: tū tenerū ac paucis frictioibz mollescēs.
Preparatorie vero frictionis mera finit? est: vt soli
de partes molliant: humida soluant: et corz oris exi-
gui meatus laxent. Quis vero frictionū esse debeant
numeri? definire sane oratione non est. ceterum qui
his prescitur: barū rerū perit? hic primo quidē die
minus exacta exquisitaqz coniectura rect. sequenti
vero die vbi tā experientia aliquā adoleſcentis est ade-
ptus: magis exactā certāqz habebit. Quarta de exer

citatione ipsa: primo certe die mensura ad vnguem
definire non potest: sequentibus deinceps oīno potest
Sūto igitur hic quoque note: Primo quidē die cū ad
horrenti incitantibus ad exercitandū non perinde ob
sequitur: sed segniores: et minus tū frequentes: tū de
centes: ac (ut semel dicā) minus valentes tū collucta
toris sui apprebensūs: tū motus obit: Porro expe
dit neque paulo antimosiore esse qui exercitatur: ut las
sis iā viribus etiā exercitari aueat: neque ignauū: qui
integris adhuc viribus laborē tū detrectet. Est vero
profecto talis non corpore modo: sed etiam animo:
quē nūc educandū suscepim⁹: quāquidē quibus fri
gidus succ⁹ in vētre aut in toto corpore habitu col
lectus est: iij segniores ad motionē sunt. Pari modo
et qui plethorici idest qui succis equabiliter se habē
tibus nīmū abundant: et quos recens frigus affli
xit: iij et ignaui sunt: et ad mouendū pigri. Iā bisetiā
magis ita sunt affecti quicquid natura frigidiores sunt
sicuti etiā his ipsis longe magis: quorum frigiditatem
etiā humor est adiunct⁹. Ibi nāque quantitatis exerci
tandi notas corripunt: sicuti eductio qui calidiori
tēperamēto sunt: siue id proprie nature sponte eue
niat: siue ab accessito quopiam affectu: hi et animosi
sunt et certaminis auditi: et ad actionē plus quā expe
dit prōpti. At quibus nec corpus calidi⁹ frigidius
ve est: nec anim⁹ oīno iacēs ac demissus: aut conten
tionis glorię precupidus: et ad actionem preceps
ijs modi exercitationū inditū in te gra manent: ille
facq seruant: et primo statim die: et multo magis p
cedente tpe. Si est quid inter initia suffugit: id expe
rientia ipsa edocet: ad exactā notitiā perueniet: non
aliter et abi mod⁹ ad certam coniecturam perducit:
qui tamen ab initio definiti nullo pacto potest: ve
rū quotidiana experientia: cū recordatione quantita
tis tū cibi tū exercitationū: eo etiā qui buic prescri
bitur: nihil non sollicite obseruante: sed semper ut tan
tū ciborū post tantam exercitationem concoxit reco
dante: propemodū ad exactam scientiā intellectus
tempore perducit. Hec igitur omnia etiam deficienti
bus ab optimo statib⁹ cōia sunt: de quib⁹ agere nō
dū statuim⁹. Ceterū optima natura: que hic nobis
est proposita: mensuras omniū manifestas obtrinet:
ut que nec animi morib⁹: nec corporis intēperie: di
ctorū quicquid obtrubet immutet: sed frictiois: exer
citationis: ciborū: ac somni mensuras aperte indicet:
ac tū primū quolibet horū respuat: cū eius vltra non
egeat. Quare fuerit hoc quoque ei qui tali corpori p
ficitur: non minim⁹ modi index: (dico aut ipsaz ad
singula que egi debēt alacritatē) ceu materia ipsa i
optimo corporis statu modū sibi prescribente:
Et cū qui optima natura sunt: etiā ad exercitationē
frictione preparant: tū demū ad exercitandū p
bunt: cū toto iā corpore abūde emollit exalfactiq
sunt. Exercitando quoque tū primū grauati⁹ moue
būt: cū satis exercitati iā fuerint. Iā a cibo tū pri
mū abstant: cū satis se impleuerint. Quare nullus
in hoc hōie mer⁹ neqñ aut iusto plus laboret: aut
iusto pl⁹ cibis se ingurgitet: si nature sue impet⁹ se
quatur. quo fit ut neque proflus peritissimū sibi p
fici ei sit postulet: sicuti cēs de quib⁹ postea sermo erit:
deterioris note boies: quippe sanū corp⁹ ipsum sibi
ipsi oīa inuenit proprio nature sue impetu directū:
maxime si in ijs q ad animū pertinent recte sit edu
catū. Nā multi in malis morib⁹ a pueris educati: in

desidia et intēperatā vīuētes: bonitatē nature corrip
pūt: sicuti contra nōnulli viciōsam corpis nām for
titē: tēperantia vite et appositis exercitijs nature vici
tia mutarūt in meli⁹. Sed de horū quidē siue exerci
tationibus siue etiā operib⁹ sequēs liber tot⁹ appo
nitur. De ijs q optimo corpis statu sunt: et q sanita
tis tutori auscultabūt: in hoc libro agere statui mus
Et precedēs qdē de his sermo: ad exercitationū mē
surā vsq est progressus. Superest ergo ut de generi
bus ei⁹ differam⁹. Sūta exercitationū voco luctam:
pancratiō: pugillatū: cursum: et alia id gen⁹: quorū
alia tū exercitationes sunt: alia nō exercitationes so
lū s et etiā opa. Exercitationes sunt tū hec ipsa q dī
cta mō sunt: tū pter h q grece dicūt το πντι λιζδν.
τοεκπ λεθλιζδν τοοκιομαδν το ακροχδρζεσδν
Atq hec mor descriptione exponēt. Preterea saltē
disci tact⁹: tū coryco: folle: pila: vel per alios corp⁹
fatigare: Exercitia simul et opera sunt cū fodit quis
cū remigat: cū arat: cū vites putat: cū onus gestat:
cū merit: cū equitat: cū armatus pugnat: cū iter fas
cit: cū venatur: cū piscatur: cū alia quēcūq homines
vel opifices vel non opifices in vita vsus causa exer
cent: facit: seu domos edificent seu naues: seu ferras
riam erantiamve faciant: seu aratra pāgant: seu tas
le aliquid pacis bellive instrumentū fabricent. Pos
rū aut plerisq est qñ veluti pro exercitatione tū via
re. Quippe triplex in vniuersum ipsorū vsus est: cum
interim operis tantū causa vsurpentur: interim me
ditationis sed que ad vsum futuri sit operis: interim
pro exercitatione tū. Quippe ipse aliqui h yeme des
prebēsus in agro tū ligna findere: tū bordēū in pī
la confundere ac deglubere exercendi corpis cā sum
coact⁹. que nimirū agrestes quotidie pro opere facie
bāt. De horū igit ceu operū vsu in sequentibus: ceu
exercitiōrū nūc tractabim⁹. Nullū nāque id gen⁹ exer
citū aut perpetuū diē obit: aut alio tpe q añ cibū.
Seruari vero tū modū exercitationū in his opib⁹: tū
vocatam a pottherapiā. Nō si etiam idonea frictio
ne vsus ad ea quis accederet: oēs exercitationes nu
meros impleuerit. De his igit oib⁹ scientē esse pue
nit cū qui sanitatis tuēde officio vret: quē ὕγιδov
grece vocant. Licet em̄ tū (ut ante dictū est) aut sic
grece. aut gymnasten: aut medicorū oces: prima tamē
appellatio maxime propria est: relique per abusuz.
Nā si artifex quisq ab arte quā tractat: deflexū for
titur nomen: pater eum qui ὕγιδν idest sanitatem
tuendam proficet: merito ὕγιδov appellandum:
ita nimirū ut qui ὑμναστικός idest exercitatio tā
tū preest gymnasten: et qui mor bis medet medicū
Nō si quis hunc ipsum vel gymnastem vel medicū
pro ὕγιδov appellasse voluit: tū a parte totum: tū re
ro nec proprie nominabit sed abusive: vel ambigue
vel quomodoquē aliter dixisse velis appellationem
faciet. Huius rei causa est: q cū vna sit ars que cor
pori tuendo presideat: vnicū ei propriū nomen indi
tū non est. De quibus omnib⁹ rbertus singulari li
bro egim⁹: quem Thrasylulū inserip sim⁹. Et gene
ra quidem exercitationū sunt ea que dixim⁹: qualis
tas vero seu differentia (nā et hanc quoque vtreque mo
do appellare licet) velocitas tarditasq: mēdi sunt
preterea quod aliud robustū: aliud (ut ita dicam) i
becillū est: ad hec reuerentia et leuitas. Attendres
ro rationes omniū predictorū generū vna cū diffet
rentijs proprijs binōi sunt. Nam aut perpetu⁹ mor

tas est: aut interitus. et si perpetuus: equabilis aut in
equabilis. Sin interitus: aut certo ordine: aut citra
ordinem. Ide igitur utendi rationes ab ipso negotio
capitur. Que vero ab ijs que extrinsecus sunt posi-
ta ducuntur eiusmodi sunt: quod aut sub dio exercitatio
sit aut subrecto: aut in mixta vimbe: aqua $\pi\tau\alpha\sigma\upsilon\mu\iota$. $\Upsilon\eta$
greci vocant. Itemque quod aut calens locus est aut fri-
gidus: aut media temperie. Preterea aut plane siccus
aut humidus: aut medio modo attemperatus. Similiter
ille quoque utendarius exercitationum rationes quedam
sunt: quod cum pulvere exiguo multo resurpentur:
item quod cum oleo exiguo multo: aut etiam sine
vitroque administrantur. Quoniam ergo numerata
a nobis universa sunt quorum veritas esse oportet qui
sanitatem tuendam proficit: ad ipsa nunc exercitatio-
num genera non intempestive redibimus. Ac primum do-
cebimus tum quid omnibus sit commune: tum quid sin-
gulis proprium. Hinc frictionis ipsius tempora desi-
niemus. Ergo omnis exercitatio communis illud
est: quod animali ipsi ex ipso caloris augmentum exci-
tat. Quippe calefunt corpora nostra: balneis: ca-
lidarum aquarum laueris: et cum per calidiores tem-
pestates insolamur: et cum igni fouemur: et cum calidis
medicamentis perfricamur. Ceterum ab externo est
omnis eiusmodi calor adscitus: nec de proprio prin-
cipio: sed aliunde accensus. Exercitando vero: insiti
caloris augmentum animalibus ex ipsorum corporibus
excitat. Atque is omnium exercitatio communis est:
10 secus est: proprius tamen earum effectus non est: si modo
et iratis: et perturbatis: et pudore affectis: naturalis
etiam calor augetur: quandoque ira haudquaquam auctus: sed
veluti feruor est caloris in eode. Itaque etiam essen-
tiam eius vel probatissimi philosophorum talem esse
affirmant. Quippe accessorius ire est: non eius essentia: vel
rationis appetentia. Verecundis autem augetur insitus ca-
lor: dum primum intro se recipit visceribus: deinde post-
quam in alto corporis est collectus: et ex ipsis inibi digestus:
et ex assiduo motu incrementum capit. Non enim
quiescit pudore affectorum spiritus: sed tum ab interno
tum circa se: una cum toto sanguine varie circumagitur:
ita plane ut spiritus eorum qui perturbantur. Dicitur
autem in progressu latius de omnibus eiusmodi animi
affectibus. Ad presens enim propterea quod commu-
ne symptoma tum hos ipsos affectus tum exercitatio-
nes excipit: dum omnis exercitatio communem esse natu-
ram caloris auctum ostenderem: idque de interno: et a se
non tamen solis exercitationibus inesse: sed pariter
dictis modo affectibus: coactum sum obiter et de his
meminisse. Nam singulas exercitatio-num scorsum per-
sequi tempestivum videretur: illo presertim prius signi-
ficato: quod in his quoque complures differentie in-
veniuntur. Quippe interim aliam partem aliud alto
magis exercitum fatigat. Et quedam lente moris
sunt: quedam ocyssime agitantis: et quedam robore
ac nitu adhibitis: quedam sine his. Ad hec quedam
cum robore pariter et celeritate: quedam languide.
Ad quod violenter quidem sine velocitate exercet:
εὐροὺν δεστὶς valens voco. quod violenter et cum
celeritate: σφοδρὸν idest vehemens. Violenter
autem robuste dicere: inibi referat. Fodere ergo va-
lens robustaque exercitatio est. Simili modo et si quis
quatuor simul equos habens coerceat: ipse robu-
sta exercitatio est: non tamen celeris. Tum si quis maximo onere
20 sublatum aut eodem loco maneat: aut paululum pcedat.

Ita acclius inambulatio: bus quoque generis est. Ne-
roluntur enim eo motus genere: et veluti onus sustine-
tur ab ijs que primum mouentur: reliqua corporis me-
bra universa. Preterea si quis per funem manibus
apprehensum scandat: sicut in palestra pueros exercet
qui eos ad robur preparant: quinetiam si quis fune ar-
repto: aut etiam per tica: sublimis ex ea pcedat: ac diu
teneat: robustum is validumque laboris exercet: citra tamen ce-
leritatem. Ita vero et si quis manibus in pugnum reductis:
ipsidem platis: vel in altum sublati: diutissime eodem habi-
tatu consistat. Quod si adhiberetur quicquam deducere sibi
manus iubeat: nec tamen ipse remittat: vel impensius hic
tum musculos omnes tum nervos ad robur comparat: ut quo-
rum maxime propria sunt omnia id genus exerci-
tia. Idque multo certe magis fiet scorsum si quis sum-
mis manibus: utraqueque apprehensio ponderis: cuius
modi sunt qui in palestra alterius dicuntur: porrectis
his: aut in sublimi erectis: eodem habitu persistat. Ita
si etiam cuiusquam iusseris ut te violenter detrahatur: insle-
ctatque dum ipse non manibus modo: verum etiam cruribus
spinaque constans inflexusque resistas: non leue ad mens-
brozum robur exercitacione obieris. Sane hoc gene-
re Adilonem ipsum exercitasse se ferunt: dum alias conuel-
lere se mouereque de loco volenti permitteret: verum hec
crurum maxime exercitatio fuerit: alias utique si manibus
exercitandas curabat: pugnum aperire iuberet. Idem
(ut aiunt) malum punicum: aut tale quippiam manibus com-
plexus auferendum cuius prebebat. Hec igitur exercitia
maximi roboris tum ostentacione tum exercitacione
constant. Robur autem partium tum exercet: tum vero firmat:
et si quis alterum complexus mediis: aut etiam ipse
medio complexus manibus digitisque pectinatim tum
eris: aut quem complexum absoluerit se iubeat: aut ipse
se a complexu soluat. Ita etiam et si quis alterum quem
sus ipsum se inclinet: a latere aggressus: illa manibus
complexus: seu onus aliquod sublatum invicem prens-
dat: reducatque: ac magis si dum gestat: ipse nutu res-
nutusque corporis utatur. sic namque spinam universam ad ro-
bur comparauerit. Et que vero que pectoribus ex adverso
innixi: magno se conatu invicem terrunt. Etiam qui
a ceruicibus pendentes: deorsum trahunt ad robur
preparant. Ceterum talia omnia exerceri circa palestram
aut copiosum pulverem queunt: quocumque concubito
loco erectis ac stantibus. Que vero luctantes inter se
moliuntur cum robore augendo studet: hec aut pulvere
altum: aut palestram desiderat. Ea sunt eiusmodi: cum
utrumque luctantium ambobus cruribus alterum alterius
crus complectitur: deinde manibus inter se collatis
altera ceruicem violenter incubat: utique que regione in-
pediri cruris est: altera brachio. Licebit et circa sum-
mum caput manibus iniectis: violenter retrorsum se
agat ac reuelat. Eiusmodi lucta: utriusque luctatoris
robore exercet: quodammodo et ea que altero alterum
cruribus cingente: vel ambo per ambo mittente sunt. Ma-
hec quoque utrumque ad robur preparant. Infinitae alie
eiusmodi robuste exercitaciones in palestra sunt. Quo-
rum nimirum omnium peritiam utrumque pedonibus callentibus
sane sic a gymnasio diuersus: ut a medico coquus
quod ipsum quoque ad perpensionem estimationemque
se offert. At dictum quidem iam de hoc est in eo libro
qui Thrasylbulus inscribitur. ceterum dicemus et
nunc quod satis ad presens sit disputacionem: re-
rum si prius exercitacionum varietates absuecero:
quarum que robuste sunt: quas que euronus gre- 04

ei vocant: dicere ita sunt. Superest ut de ijs dicamus que celeritate peragunt: citraque robur et violentiam. Id genus sunt cursus: et vmbra: et armorum meditatio et cum duo summis manibus concertant. *ακροχειρισμο* uero greci vocant. cum quoque peragunt et pilam exercitatio fit: utique cum a distantiis et curretibus administratur. Eius generis est et quod *εκπαιδευσις* quod greci dicunt: et quod *ωστν* *αλξ* quod. Est autem *εκπαιδευσις* cum in plethoro: id est in sexta parte stadij quis prorsum retrosumque vicissim idque sepe: in utraque parte sine flexu cursitans: vnoquoque cursu breue quiddam de spatio demit: quos ad denique in unico gressu constituit. *ωστν* *αλξ* vero si quis summis pedibus ingrediens: tensas in subline manus: hac antrosum: illa retrosum celerrime moueat. Hoc quoque exercitamento maxime ante parietem stantes uti solent: quo si quando aberrerit: facile parte te apprehensio erigantur. Sed sic exercitatorum ut eror: magis later: ita exercitum ipsum sit imbecillius. Celeres quoque motus sunt: citra tamen violentiam: et qui in palestra eduntur: circū uolutis humi nobis: vel solis: vel cum alijs. Licet autem et erectis: tunc circū actis: ac velociter prope astantem mutantibus: celerem exercitacionem peragere. Potest et solis cruribus: idque erect? ac vno loco persistens: celeriter exerceri: subinde quidem retro tantum resiliens: interim quo crurum utrumque vicibus referens. Quin et per manus exercitacione celeritatem valente: uti datur: idque citra villos alteros: utique si frequenter celeritatis motus earum impense in cubas: siue bas in pugni ductas: siue explicatas manibus. Ac eiusmodi quidem celeris exercitacio est: in qua dixi speciebus comprehensa. Reliquum est ut ad uehemementem veniamus. Ea quoque sicuti predictum iam est: ex robusta celeris composita est: quam quas robustas diximus: ijs omnibus ut uehementibus uti licet modo celeritate adicias. Non in postremis quo uehementes be sunt: fodere: discere: mittere: saltare: idque continuo sine intermissione opere. Similiter graue quoduis telum iaculare: continuatis sibi quam maxime iactibus: aut graui armatura tectus celeriter agitari. Et quod aliquo quidem talis exercetur: intermittere paululum solent. Atque hoc loco inter assiduam interpellatam exercitacionem differentiā noscas licet. Quas enim modo retulimus: vniuersae morula interposita magis usurpari solent: ac potissimum quod labores operaque sunt: nedum exercitia: ut fossio et remigatio. Que vero remissiores exercitaciones sunt: et sine interposita quiete magis sunt: veluti continuat? diu cursus: quem greci *δολιχον* vocant: et iter facere. Nec igitur omnia exercitacionum genera sunt: quod et modo dictas differentias habet: et supra has quod alia lumbos magis quam brachia crura uehement: alia spinam totam: aut pulmonem tantum: aut thoracem tantum. Quippe itatio: cursusque: crurum exercitaciones sunt: atroxchirismi et sciamachie: brachiorum ac manuum propria. Lumborum autem assidue se inclinare: ac rursus reuocare: idque aut pondus aliquod a terra tollentem: aut assidue in manibus sustentent. Sunt et depositis ante se aliteribus: vltimo interuallo distantibus: postea medijs ipsi stantes: inclināt se: atque attolunt dextera quidem cum quod ad sinistram iacet: sinistra quod ad dextram: rursus utrumque in suum locum referunt. Atque hoc identidem deinceps faciunt: ijsdem vestigijs insistentes. Hic quoque motus transuersas spinę partes magis exercet: sicuti prior ille et rectas. Thoracis quoque pulmonis: maxime respirationes proprie exercitaciones

sunt. Maxima quoque vox supra ita dicta: vocis quoque instrumenta omnia promouet. quorum enumeratio in ijs quod de voce edidimus habetur. Quoniam autem buccae producti sumus non alienum sit: de omnibus animalis partibus tradere: et que motus euidetur: et que leues et obsecuros optineant: que rursus a se moueantur queque ab alijs. Quippe eiusmodi discretio non paruam comoditatem gymnastice afferet ad omnia animalium membra mouenda: alias a se: propria virtute: alias ab alijs et per alienam. Quocumque enim voluntate suscipiunt actiones: et musculorum nervorumque et quos aliqui tēdones: greci tenontas vocant: proprie sunt. Eadem tamen si maiore vi et celeritate sunt: primum quidem maxime dictas iam partes: ex accidenti vero etiam arterias exercent. cum predictis quoque ossa vene carnes ligamenta: et ceterae omnes animalis partes una mouetur. Reliquorum quoque motuum qui in animalium corporibus noscuntur: quicunque non communem voluntate suscipiunt: sed vel naturales sunt: vel per animi affectibus eduntur: duplices hi genere sunt. alij enim cordis et artiarum: alij venarum et iocinoris actiones sunt: atque horum quidem primum et maxime: secundo loco reliquarum omnium partium: quando quidem quatuor naturalibus facultatibus omnes gubernantur. Ac artiarum quidem cordisque motus nunquam sane omnino intermittitur: ceterum magnitudine: paruitate: velocitate: tarditate et uehementia varie intenditur atque remittitur: idque multis ex causis: quas omnes in opusculo quod de pulsum causis conscripsimus percensui. nunc summa tantum capita delibasse sat erit. Una igitur mutandi pulsum causa est: naturalis caloris augmento diminutioque. Altera causa est quod ex animalis spiritus mutata quantitate spectatur. Tertia quod ex firmitate infirmitateque naturalis virtutis accipit. Quarta que ex instrumenti ipsius malo affectu estimatur. Verum de hac differere non est huius loci. Nam enim egrotet animal necesse est in eiusmodi affectibus: cum relique omnes pulsus mutationes etiam in sanis spectentur. Que igitur ex aucto diminutioque naturali calore mutatio oritur: ea pro anni tempore: nutrimento: potione: balneo: frictione: somno et vigilia: itemque animi affectibus: et actionibus voluntate susceptis incidit. Que quoque ex animalis spiritus alteratione nascitur: ea pro motus qui voluntate consilioque innatur (καθ' ὀψον grece vocant) differentiis variatur. Que ex virium firmitate infirmitateque oritur: pro substantie ipsius cordis et artiarum bono contrariove temperamento contingit. Porro venarum opus una cum peramento contingit. Quocumque natura ad alij instrumentis vniuersis quecumque natura ad alij menti dispensationem excogitauit: pro cibo potioneque tum vero pro distributionis in corpus: et concoctionis: et nutritionis ratione variatur. Ipsius vero mutationis: arterie quoque participes sunt. Qui vero motus: actiones non sunt: horum triplex diuersitas intellegit. Alij namque animantibus ex seipsis insunt: alij extrinsecus adueniunt: alios medicamenta prout. Et ex se quidem animalibus insunt ijs quos ante memorauimus. Extrinsecus quoque accedunt quod nauigando: equitando: aut gestando: siue vehiculo: siue lectulo pendere: siue cunctis agitatibus praestatur: siue per nutrimentum vltimas: ut infantibus Extrinsecus praeterea adueniunt et frictio fit. Non nulli etiam motus mixti plane sunt: veluti equitatio. Non enim ut in vehiculis: praesertim quibus stratus quiescas: ita etiam cum equo insideas accidit ut a gestante tan

tum agiteris ipse nihil agas: quin spinam erectā su-
stineret: tum utriusq; feminib; equi costis firmiter be-
rere: et crura extendere oportet: etiā ante pspicere. In
quo non modo visus: sed etiam collū laborat: poci-
pue tamen viscera hoc genere agitantur. Porro ea fa-
lientibus quoq; eque dimouent: verū ijs qui vebi-
culo gestantur: nō eque. Quare si quis viscera q̄ sub
septo sunt: mouere violentius velit: et predictos labo-
res adeat: et preterea ad frictionem que per circumie-
ctā fasciā administratur: accedat. Statuat autē opz
is qui fricat a tergo: qui modo in dextrā: modo in si-
nistram manus iniiciat: acclinat: apprimetq; has
ipsas partes ipso qui fricat. Sane cōcutiūt nōnihil
ea que sub septo viscera sunt: et maxime tum respira-
tiones: tum voces: pari modo efflat: et qui p se sunt
et qui cū cobibito corpore: effoq; spiritus: tum in tibiarū
sonorū voce addibent. Itā ipsa spiritus cobibitū
exercitatio quedā musculorū est: nō minus certe eoz
qui in abdomine: quā qui in thorace insunt. Verum
de hac post age: utpote que supra alia que modo re-
tulimus cōmoda: etiā aliā gratiā nō leuē prestat: cu-
ius nimirum causa ad finem eā exercitationis addi-
bemus. Verum ad propositum redeūdum: nēpe qd
nō pauci ex ijs motus qui partibus animalū ac-
cedūt: nec partium ipsarum actiones sunt: nec earū
actiones sequūtur: sed ab alijs et per alia perficiūt
velut in vebētibus: nauigātib;: perfricādis: pur-
gandisq; per medicamēta tum vomitoria tum aliū
ducētia sit. Verū eiusmodi motus hui? de tuēda sa-
nitate art? nō est. Reliqui oēs et potissimū ij q̄ ex fric-
tione sunt: in primis necessarij cognitu hui? artis
presidi sunt: quippe ad cuius professionē spectat om-
nium motuū vires nouisse: sicut (reor) ad opifices
ipsos spectat singulos particulares motus nosse. Hi
nāq; varietatē que in materia est norūt: gymnastes
virtutis singulorū scientiā habet. Et si quis me
tubear ut boplomachicorū: id est armorū meditatio-
nis motus: vel aliū doceam: vel ipse cōcine peragā:
sane vnū quēlibet eoz obire cōmode nequeam. At si
cut me boplomachicorū cū agit addibeas: nō modo
quā vim optineat actionū quēlibet: sed etiam quam
maxime partem exercitet: omnibus illis certius no-
rim. Imo vero (si verū ingenue fateri oportet) boplo-
machicus nullius earū vim reddat: qui exercitatio-
num artem probe calet: is oēs nouerit: singulas ad
certos referēs fines. Illāq; aut violente quedam sunt
lumbos: caput: spinā: vel ventrē: que demum aliam
quāuis partem egregie preter cetera fatiget. Boplo-
machicus enim apte numeroseq; motus peraget ce-
leres fortasse robustos ac graues ceterū qd densent:
aut emacient eiusmodi motus: parū nouerit. Pari
modo nec qd carnem augent et rarefaciūt motus tar-
di. Nam idē robuste simul et tarde et grauitate mouebi-
tur: nec tamē qd istiusmodi motibus corpori robur
et grauitatem acquirat intelligit. Aurigādū quoq; pe-
ritus: omnes motus particulares numerosq; apteq;
et ad vsum cōmodissime explicabit: sed qui boz cor-
pus emacient: aut carne impleāt: robustum: vegetū:
molle: durū: densum: rarū: efficit: omnino igno-
rat. Ita et qui pila exercere instituit (spēricū vocāt)

omnem pile factum exceptūq; callet: minime tamen
quē corpori affectum bi comparēt: nouit. Pedorriba
quoq; quicqd in palestra motuū geritur: pernoui-
t: quid quisq; motus efficere queat: ignorat. Et (ut se-
mel dicam) omnes homines: artifices iuxta cōiectas
quos corpore motus exercēt: eorum ignorant vires:
saltatores: nautes: fabri tum materiarij tum ferrarij:
piscatores: agricole: edificatores: futores: oēs de-
niq; qui quiduis moluntur. At gymnastes ex ijs q̄
ante rerū principijs: cuiusvis actionis: etiam eius
quam nunc primum nec ante cōspexit: vim tenebit:
veluti statim saltariū preuegeti motus: in quibus ni-
mirum quam maxime saliant: ac celerissime cōcūcti
vertuntur: et genu prius posito mox emicant: et crura
tum attrahunt: tum maxime diuācāt: et summam
in quibus cōpissime mouētur: gracile: musculosus: du-
rum: compactum: preterea vegetum corpus reddūt.
At remissitardi et languidi motus: nō solū nō eius
modi corpus quale nūc diximus faciunt: sed contra
si natura musculosum et vegetum sit: diuersam omni
no affectionem inducūt. Nō igitur mox diximus pe-
doribā ita esse gymnastē ministrū: ut medicū coquū:
id nūc quoq; ostensum est. Quippe coquus betam:
lentem: aut ptisanā: alias alia rōne preparat: nec ta-
men quod preparauit: quā vim optineat intelligit:
aut quenā preparandi ratio censenda sit optima. At
medicus nihil boz ita ut coquus parare est potis:
verum quicqd preparatum sit: eius vires probe cal-
let. Ergo gymnastes propositi nobis adulescentis
vtrūq; qui optimum corporis statum est fortius
omniū quidem exercitationum vires pernoui: deli-
git vero ex omni genere qd moderatū mediumq; in-
ter vtrūq; excessum est. Nā neq; celeris tarde ex-
citationis optim? status eger: sed plane mediocritas
ac medie: nec rursus violēte et vebemētis: nec remisse
et languide: imo in his quoq; mediocre optimū est:
quādo nō alterare: sed plane seruare optimū corporis
statum cōuenit. Siue igit armis eiusmodi adu-
lescens exercitare gymnastes velit: peritissimo to-
tus meditationis armorū adscito: eū oēs sibi prome-
re actiones iubebit: mox ipse eliget ac discernet: im-
perabitq; quibus earum sepe quibus raro: quibus
mediocriter: quibus aut nūq; aut: semp exercitari eū
velit: quippe quem latere nō potest que quoq; mem-
brum exercitatio magis agiter: queve cuiusq; exerci-
tatio is qualitas facultasve sit. Siue soli pila ve exer-
citare studet: hic quoq; rursus tum genus tum qua-
litate tum modū actionis inueniet: ipso folliis pile
ve perito: pro ministro addibito: quo illi omnē eius
generis actionū materiā indicet. Nam ipse ppe
cuiusq; artis materie gymnastes omnino est igna-
rus: verū vbi semel inspexit: nō solū qualitatē: sed etiā
vim eius pūnus intelligit. Quāplurimos cū ipsi
ex ijs quibus imbecilliores qdā corporis particule
erant: vnde trebāt in his vgebant morbis: vniū
gymnastice ope restituiimus: neq; cū oēs pprijs exer-
citationib;: sed siue quis saltator erat: siue boplo-
machicus: siue pancratistēs: siue luctator: siue alio
quouis genere exercitat? iussu eo magisterij sui mo-
tus corā pūnere: mox appositissimis vna cū tempore
et modo delectis. Verū de correctione id genus: pō-
cedente tractatu agemus: ea scilicet operis parte in
qua de vitiis corporū statib; discēptabitur. Illic
optime comparato corpori suū statum tueri pro-

30

20 rat. Ita et qui pila exercere instituit (spēricū vocāt) 40

posuimus. Porro huc ex omni genere mediocritas
adhibenda est: frictione: exercitatione: balneo: cibo
somno: ita ut nec durior illi nec mollior habitus cor-
poris reddatur. Quippe hic ab extrinsecus imminet
tibus facile offenditur: ille corporis inhibet auctus
Præterea nec densior: ne videlicet in carne exercemēto
rum aliquid hereat: nec rarior: ne quod est salubre ef-
fluat. Simili modo (si quid optimo habitu erat) nec
solito gracilior nec crassior: cum constat gracilitate ex-
ternis iniurijs: crassitudine ijs que interne ab ipso
corpore proueniunt: esse obnoxiam. Pari modo nec
calidius: frigidius: siccus vel humidus efficere eius
modi corpus expedit: siquid inculpatum temperamen-
to erat. Annu igitur est quod in ita se habere corpore est
spectandum: nempe in omni tuēde sanitatis materia:
quod cōueniens mediocritas est. Porro id est iter utriusque
excessum plane mediū. Quæ admodum autem huius ma-
xime necessaria sunt: vel sepius meminisse non sit præ-
cepto inutile. Prima ergo dies crassiorē cōiecturā præ-
bebit: secunda non: tertia: quarta: reliquarum quæ liber p-
ratione magis exacta. Quippe in prima die oīa tibi
p dictis tā scopis sunt peragēda. Exuat se: sicut Ae-
gilius præcepit: ubi in lorio tā perfecta cōcoctio cernit-
tur. Ador frictionis ratio huc spectet: ut mēbra mu-
liantur. Docebit id tū floridus color: quod in summa co-
te reſi debuit: tū artuum flexibilitas habilitasque ad om-
nem motū. Post hec exercitetur: dū corpus intume-
ſcit: color illi floridus apparet: et motus prompte:
equabiliter: et cōcinne edit: inter hec non sudorē cum ca-
lido vapore mixtū cernes. Inhibenda non exercitatio
tum primū est: cum aliquod horum fuerit mutatum. Quip-
pe si contractior paulo corporis moles videbitur de-
sistendum illico est. si enim ultra quod pergat: etiam boni
succī nōnihil educetur: atque ita tum gracilius corpus
fiet tum aridius: atque ad incrementum minus habi-
le. Non minus profecto et si coloris gratia vaneſcat ces-
sandum est: quādo si exercitatione continetur: frigi-
dum corpus efficitur: et nimium exhauries. Jam mo-
tum alacritas: equabilitas: vel cōcinnitas si remi-
ſſi quippiam collabique cernitur: vni-
ſtatim deſinere cōuenit. Tridē si in sudore acciderit illa qualitas: et
quātitas: ut ve mutatio: quippe quæ et copioſius magis et
magis ſcalentē edī par est: put motus? vebemētie pl?
acceſſerit. Tum igitur is aut minor: intellegitur: aut
frigidior: tum ſcias digeri exhauriri-
que corpus: præ-
terea refrigerari ac ſiccari plus iuſto. Quo magis ſo-
licite attendēdum exercitando corpori est: ut cū dicta
rum iam notarū quælibet apparet: protinus ceſſet.
Nec tū protinus lauatū ablegandū est: ſed ſummam
exercitationis: intēctionem: quam ακμη grece vo-
cant: remittere ſistereque iubebitur. Quod si illa cōbi-
dendo anhelitu implere velit: profundū oleo: atque apo-
therapta uti ſocepſ debet. Porro ea cuiusmodi
res ſit: ſimul qui ſunt in ea scopi: et que meſſura: præ-
terea quibus abſoluatur tum motibus: tum frictio-
nibus: ſequenti libro monſtrabitur. præſentem enim
ut pote ſatis verborum habentem: iam cōmode vi-
deor ſiniturus: ſi modo illud vñū adiecerō: lauacrum
quod omnino medio temperamēto ſit ad propoſita
eratē naturāque eſſe eligendum. Propoſitum nāque
eſt: si recte meminimus: tertium a nativitate ſeptimū:
id eſt quod inter quartumdecimū ac vñū et vige-
ſimum annos interuenit. Quo utique frigida lauari

adoleſcentem adhuc nolim: ne incrementō eſt? (cui plu-
rimū eſt cōſulēdū) ſit in mora. Ubi vero iuſta in ma-
gnitudine impleuit: etiam de frigida lauat iene aliſ
quid diſpicimus. Simili ratione et de exercitatione
bus que in pulvere obediuntur: exquisitiſ in ſequenti
ſermone agemus. In præſenti illud nouiſſe ſatis erit
ne pulvere quidem huius opus eſſe: modo illi in qua
exercitabit domus ad eum modum quæ inter initia
precepimus: præparata ſit. Verū si calidior ſit: tum
pulvere vtendum: At eo si vtetur: omnino erit lauan-
dū. Sin non vtetur: liceat et illotum dimittere: præſer-
tim hyeme. Poſt hec vero et que ad cibum: potionem
ſomnum: ambulationemque pertinent: cōſectanda huic
ſunt qui adoleſcenti præſcitur: et in ſequētibz a no-
bis dicentur. Verum fieri nō poteſt: ut modū horum
primo ſaltem die ratio illi exacta conſtet: ſecundo: ubi
exploratum habuerit quomodo poſt quot exercita-
tiones nutritus adoleſcens ſit: si proprium nature
habitus proſus ſeruare viderit: eodem ſeruato mo-
do tum nutrit adoleſcentem: tum exercitabit. Sin
nō ſeruauerit: quacūque ratione a præſtito habitu eſt
laſus: reducere eū mutata meſſura tentabit. Itaque
facere nō deſiſter quoad in ſingulis pagēdis exactū
modū deſinierit. Quot vero et qui ſunt præter naturā
lapius: ac quæ admodum quælibet tum agnoſcere tum
reparare conueniat: in ſequenti opere docebitur.

70

Galeni De ſanitate tuenda liber tertius: Thoma-
Zinacro Anſgo interprete.

De medicorum gymnasium

naſtarumque qui de ſanitate tuenda
prodiderunt: alij omnium hominū
communia præcepta tradiderunt: ni-
ſi vſquam cogitantes de corporū
noſtrozum per ſpecies differentia:
alijs diſſidere inter ſe corpora noſtra non paruo di-
ſcrimine placuit: eorum tamen differentias: ceu com-
prehendi plane vniuerſe nequeant: conſulto omiſe-
runt. Pauci omnino qui per ſpecies et genera diſcer-
nere ſunt aggreſſi: plura perperam quam recte ſcri-
pſerunt. Nos primo ſtatim volumine quot numero
ſpecies: humanorum corporum ſint indicauimus:
promiſimusque ſingulis propria tuende ſanitatis præ-
cepta ſeorſum tradituros. Quſi autem ſumus ab eo
corporis ſtatu in quo queri de vſo nature vitio non
poſſit. Quontam autem is homo negotiozum inter-
dum occaſione: vel ſponte vel inuitus pro ſeconde
valetudinis præceptis vtueri prohibetur: ſatius viſ-
um eſt primum eum liberum: ſucque plane ſpontis
ac vni corporis valetudini vacatē pponere. Ac quæ
admodum quidē educari eiſmodi hominē cōueniat:
primo libro docuim: ad quartū decimū vſque annus
curā eius perfecuti. Secundo qua ratione ad virilē
etate duei debeat: indicauimus: ubi longior ſermo in-
cidit: poſtquā in cōmunia: artis capita deuenit: ſine
quibus ne de ppoſita quidē etate naturaque exacte diſ-
ſerere licebat. Quſi tū frictionis tū exercitationis
differentias enumerauim: nō mehercle particulares
(niſi ſicubi has exempli cā non neceſſitatis referre ex-
vſu fuit) ſed quæ genere ac ſpecie ſunt diſtincte. Ergo 80

in frictionibus quidē quā mollis dura q̄ et ante has mediocritas facultatē obtineant: interpretati sumus. Adieciimus et differentias que a quantitate sumuntur numero treis: mox que ex cōiugatione harū oriūtur: omnes in totū numero nouem: etiā potestate singulārū exposita. In exercitationibus vero enarratis que nā acuta velox: que vocetur: quēnā habes tarda que ac que harū medie prime que nā saltem sint: tres que que valēs ac mollis: preterea grauis leuis que: queq̄ harum medie similes: simili modo tractatis: docuimus optinū corporis: statū: per omnia que mediocritas cōuenientia que sunt: queq̄ eadem media plane excessuum sunt: agi debere: id que tū in frictione: tum exercitatione: tum balneo: tū alimentis: oibus deniq̄ que salubrem victus rationē cōplēt. polliciti que sumus sicuti de frictione: exercitatione que fecimus: vbi in genera quedā cōmunia speculationē reuocauim⁹: quo simul recordari facilius: simili modo tractatis ratione via q̄ tradita doctrina esset: ita et in reliquis oibus facturos: ac primum quidē de ea quā apothecarian vocat acturos: quandoquidē ea proximo loco tractada in superioribus est. pposita. Quippe vbi quosq̄ intendere augere q̄ ex exercitatione oporteat quod ad sanitatis rationē pertinet: precepimus: finē quoq̄ sequi debere diximus apothecarian. de qua nūc agamus. Est igitur primum ea genere duplex. Altera qdē exercitationis ceu pars. altera eius ceu species. Ac de ea qdē que ceu species cēsetur: post dicemus. De ea vero q̄ vt pars habetur: nunc agendum. Omnis exercitatiois probe peracta postrema pars apothecarij ad cōf. Ea duplici cōsilio suscipiē: et vt exercitiā expurger: et vt corpus a lassitudine tutū reddat. Prior cā etiā exercitatiōi cōmunis est: qm̄ eius quoq̄ duplex omnino propositū est: et vt solidas animalis partes firmet: et excrementa expurget. Proprius tñ apothecarij scopus est vt lassitudinē q̄ succedere immodico exercitio solet: sōmoueat atq̄ p̄bebeat. Ac arletis q̄ dem et alij qui opere corpus fatigant: sicuti qui vel fodiunt: vel iter agunt: vel remigant: vel tale quippiam opus vite necessarius obeunt: presto lassitudines adfunt: nisi apothecaria deuictur. Alterū (de quo lo co agimus) optime cōparatū corpus: qd ab omni seruitute est liberū: et vni sanitati vacat: raro lassitudine tentatur. Sicuti enim arletis: quos labor maximus exercet: nullo alio exercitandi genere obnoxij lassitudini sunt: preterquā eo qd ab ipsis absolutū dicitur: ita nec qui vitam degunt liberam: et qui tantū valitudinis tuende gratia exercitantur: vsquā lassabuntur: propterea quod huiusmodi exercitiū ad dīcē nulla necessitate coguntur. Arletis enim necesse est (quo videlicet ad immodicos incertaminib⁹ labores etiam totum diem aliquando continuatos: preparato iam corpore sint) absolutissimum illud exercitiū (ipsi κατὰ κράν vocant) aliquando obeant. Alterū qui tantum tuende bone valetudinis causa exercitatur: ijs nec necessum nec vtile plane est immodico laboris adire. Itaq̄ his nullus instat lassitudinis metus. Nihil fecius tamen idem apothecaria vtentur: etsi nullo lassitudinis timore: ac certe excrementorum purgandi causa: cui ex plenior: et grece loquuntur mensura: etiam lassitudinis securitas accedit. Nam et si ipse exercitatiois modus his est a lassitudine quam maxime alienus: actionisq̄ omnis ratio plane extra violentiam: fieri tamen aliquādo pōt

vt gymnasten in verosq̄ paulū quid subterfugiat: qd neglectū: si nō magnā: certe leuem exercitatio lassitudinem concitet. Ceterū non conuenit qui sibi viuat: et vni corporis sanitati vacet: vt vel minimū k datur vsquā. Tutissimum itaq̄ sit apothecaria semper vti. Que qualis adhibenda sit: ipsa finitum ad quos tendimus demonstrabit natura. Nam qm̄ id petimus: vt solidarum animalis partium excrementa quecumq̄ ex calfacta extenuata que per exercitationem in corpore adhuc manent: prorsus eiciantur: et frictiones q̄ per alios administrantur: adhiberi oportebit: et cum his vna tum ipsarum que fricantur partium tensio nem: tum etiam spiritus cōhibitiōnem. At quoniam nec frictionum vnica ratio est: nec spiritus cōhibitiō: dī: deligendum ex vtroq̄ genere est qd vtilissimū est. Atq̄ ex frictionibus quidē que dura est: cogere corpora: hoc est densiora simul duriora que reddere tractum iam est. Itaq̄ hec ad res propositas parū accōmoda. siquidem qd dē satur: intra se cludit qd laxū sit liberum excrementis exitum prebet. Ad eundem modū quod durat: ijs que tēsa sunt: maxime est aduersum: vt qd eorum affectum magis adauget: contra quod mollit: id est vtilissimū. Si igitur simul et excrementa digerit: et que tēsa sunt: molliū conuenit: dure certe frictiones omnino sunt fugiende. Nec his minus a lentis cauendum arbitros. Nā pessimā a se corpus non amplius dimouetur: periculum est nefrigescat ac densescat: dum nulla ope externa calsit. Hac igitur de causa non solum cum celeritate est fricandū sed etiam quoad fieri potest: plurium manibus: quo

30

esse frictionem oportet: nec duram: olcū nimirum fricando corpori largiter circumfundi debebit. id enim ad velocitatem simul et molliem frictionis multum cōducat: et alioqui aliud secum non mediocre commodum affert: quando et que tēsa sunt remittit: et que inter vehementius laborandum fatigata sunt: emollit. Atq̄ his quidem de causis dura vitanda est frictio: ob alias vero mollis. quippe ea nec altera dimittitur: si circa cutē ipsam et ei vicinas carnes deficiat: nec ea q̄ in angustis meatibus contenta excrementa sunt: elidit. Cuius profecto causa tū ipsam fricandarū partium tensionem: tum spiritus cōhibitiōnem insungim⁹. Adedia igitur mollis dure que: que eadem mediocritas est: ab vtriusq̄ incommodo abesse videtur: et molli inefficacia: et dure violentia noxa que. Ea vero p̄ficietur fricantis quidem manibus valenter iniectis ita vt earum impressio ad duram frictionem proxime accedat: ceterū pinguitudinis copia: et velocitate mouēdi eatenus remissis: vt plane euadat mediocritas. Nā et pinguitudo ipsa valentioris contractionis nō leue presidij est: et breuitas ipsa contritus tantū de mit de violentia: quantū etiam de tempore. Porro tēdendas obiter dum fricantur partes censemus: quo quicquid inter cutē et subiectam carnem excrementos rēfideret: per cutem expellatur. Quippe ambab⁹ ijs laxi non magis foras quam intro ferri excrementa continget. Dissensit vero ijs que sub cute sunt: et foras eliduntur: ceu gemina manu expressa: vna foras: eius vtiq̄ qui fricat: altera intus: ipsis scilicet q̄ tēduntur particulis: manus vicē supplētib⁹. Ac p̄p̄ hec quidē nō exigua portio apothecarie est spirit⁹ cōhibitiō. Appellat⁹ hō ita vbi oib⁹ thoracis musculis q̄ circa costas habent: intus coactis q̄ respiratio

40

nem continemus. Accidit namque obiter ut spiritus qui a costis premittitur: dum efflari per exitum arterie (laryngam greci vocant) prohibetur: universus pectus ad transuersum septum (quod grece dicitur diaphragma) detur: atque ut cum hoc: que ipsi subsunt omnia simul attollatur: tunc licet: ventriculus: et quedam alia. Porro bit autem interim musculos quoque qui in abdomine sunt (epigastrion greci appellant) leuiter contrahit: ut ab his una cum septo seu gemina manu pressis que intersunt partibus: excrementum si quod intra se habet: foras elidat. Porro medie inter hec partes continetur: licet: lienis: ventriculus: crassi ac tenuis intestini partes que prominent. Loca vero ad excipienda que expellunt excrementa: patet: cum ventris tota capacitas: tum isthic consistit intestinoz cœcauitas. Si vero feriari plane abdominis musculos pariteris: nullius predictorum excrementa vacuabis. Que vero in thorace ac pulmonibus habentur: ea deorsum transferes. Expediit vero hic potius transferatur: quod in illis maneat: licet: pectore magis: quanto etiam eorum que in ventre quod in pulmonibus et pectore continentur: prior exitus patet. Hec enim (nempe que in ventre continentur) vel euomuntur facile vel excernuntur: illa cum conatu et vi per riles eijciuntur. Verum si quis perinde: ut septum: ita abdominis quoque musculos anbelitus cohibitione intēdat: exquisitus plane expurgabit ea que sub septo sunt viscera: non transferetur tamen quicquid a spiritus instrumentis ad ea que nutrimento sunt delegata: sed totum in ipso thorace et pulmonibus excrementum manebit. Quare cohibitione anbelitus id genus uinc non probat: multoque minus si quis omnino non distento septo valide ac vehementer contrahat musculos abdominis: quoniam ita necesse est venas omnes partesque que circa collum sunt: statu ac sanguine impleri: excrementa vero sursum atque ad caput: non deorsum et ad ventrem ferri. Inueni enim id tum in ijs qui tibiae in statu hec: tum qui maximam acutissimamque vocem edunt. Siquidem his collum omne dilatari: faciem vero intumescere: et caput validissime impleri videas: propterea quod in hoc opere qui in abdomine muscoli sunt: detentur: diaphragma bis cedente. Est enim quicquid eius modi operis est: veluti in ijs demonstratum est: que de voce edidimus mixtum ac compositum ex maxima respiracione: et spiritus cohibitione: utique cum simul omnis spiritus efflatur: maximo nimirum facto expiratu: idque cum validissima musculorum tum quod costis insident: tum qui in abdomine sunt: tensione. Tum spiritus cohibetur: eadem utroque musculorum facta tensione: nullo tum spiritu elabi permisso. In ijs qui tibia sonant: aut acutam vocem edunt: musculis pari modo tensio: spiritui tum nec penitus cohibito: nec toto simul emissio: sed media ratione seruare. Ita nimirum fit ut trium operum communis sit musculorum tensio: propter: tamen in totius simul spiritus efflari: velox eius foras expulsio: in anbelitu cohibendo ipsa eius retentio: in tibiari opere et voce mediocriter emissio. Ea vero triplicis huiusce operis: in exitu arterie est: quippe qui in totius simul spiritus efflari latissime sepanditur: in spiritus cohibitione proorsus clauditur: in ijs qui tibia sonant: aut qui voce acuta simul et magna ventur: medium quedam habitum seruat. Ac de his quidem posthac aliqui agere necesse erit: in ijs quibus de vociferacione agemus. Ceterum spiritus cohibito: que ad apothepiam est maxime idonea: tunc licet: et ventriculum attollit:

tensis qui in thorace sunt musculis vniuersis: remissis qui sunt in septo et abdomine: ita namque deorsum feretur excrementa. Secundo autem loco habenda est que mediocriter eos qui in abdomine sunt musculos detent: quo videlicet ea que sub septo sunt viscera: apothepias pie fructum sentiant. His ipsis de causis etiam fasciarum (que quatuor greci vocant) circūactus fieri conueniet: quos fricantes ipsi cum a tergo fricadorum consistunt: circa totum ventrem adhibent: cum ex aduerso se collocant: ceruicibus. Alios vero costis: et spine: et pectori accommodant: idque conuerso pater cum his quos damus eo qui fricat. Circa lumbos vero similis fasciarum circūactio circūactio fieri: redente se ad singulas tum qui fricat: non tamē cum omnibus pariter se vertere: cum neque continuos motus nec vehementes contingere ei ex apothepia conueniat: sed certe aliquos: et quibus ex intervallo friciones sint interposite. Qui namque et continuo et vehementes motus sunt: iij exercitationis quā pparatoris vocat: sunt proprii: qui non nec continui nec vehementes: apothepie. Itaque cōcercatoris subinde de cōplectatur subinde repellat: sepe etiam hoc ipso tempore mutet: sepe ipse a tergo gymnaste incumbens ac rursum utrumque per vices ipsi circūplectens: id que cum tensione aliqua haudquaquam urgente: ab alijs qui cōmode cōcercat: fricetur: baceffi vel maxime ratione et calore qui exercitatio est adauctus: seruauerit: et simul excrementa proprijs ipsis tum tensionibus tum motibus elegerit. Ad quod sane opus: spiritus quoque cohibitione non parum mihi cōducere videtur: quippe qui vndique cōpulsus: in angustos se recipere meatus cogit: eosque si amplius trusus: impulsusque fuerit: etiam pentus transire: atque extenuati ita excrementi secum nonnihil attrahere. Ad hunc sane modum exilia instrumentorum foras minas: vehementiore spiritus inflatu expurgantis optime fices videas. Nam quātū is proorsum per vim coactus impellitur: tantū ab ipso quādam impellitur: quedam trabatur: totaque via peregrisse properant. Et tunc dūtur qui de ante occurrunt. Attrahunt que ad latus sunt posita: ipso ipso motu utraque acta. Quinetiam inter ipsam exercitationem: spiritus cohibitionem interponit optimi gymnaste: atque etiam quā supra cōprehendimus: ipsam qui apothepie debet fricionem: simul hominem cum lassitudo incipit: recreates: simul cunis meatus paulatim expurgates: quo videlicet pparabile simul purum: qui corpus ad subséquētes labores fit: cum alioque verendum sit ne si nihil tale gymnasta putiderit: obstruat potius predictos meatus qui expurget: propterea quod vehementissimi materię impetus: diuersis temporibus ac rationibus prius edere effectus possunt. Obstruere quidem: cum crassum simul ac multum fuerit quod cōfertum ac pceptis agit purgare: cum exiguum tenuisque est: nec ppropere nec violenter cogit simul omne expelli. Apparet enim ita accidere in omnibus tum externis instrumentis: tum vero calathorum plectibus. Quippe eluif extergit: qui ex his omne superuacuum: non cum egredientibus adhuc paulatim prioribus alia violenter a tergo irruunt: (veredū enim interis est ne qui in transitu sunt impacta intusque inuicē viā obstruant) sed cum prioribus: vel tam ex eūribus: vel plane vacuatis: alia postmodum vacuāt. Et quod de exiguis meatibus miremur: cum etiam e theatris multitudo qui conferunt egredi conat: in exitu beret. Ob hec itaque qui etiam in medijs laboribus apothepia utrumque gymnastas laudo: potissimumque ijs quos grauius (quod vocat) certamina exercet: verum et his postea. Qui autem

nunc nobis ppositus iuuenis est: in hoc nō ad atble-
ticū habitū: sed ad sanitatē tuendā cōsilia dirigūtur
quomin⁹ aut multis exercitacionib⁹: aut coacta come-
stione: ac laborib⁹: qui ex paruis paulatim crescant.
Sicut vero athlete nisi oia probe administrent: ob
ciborū tum qualitātē tū quāritatē verendū in exerci-
tacionibus est ne obstruantur potius expurgentur
babit⁹ meat⁹. Ac de apothērapia quidē abūde mihi
dictū tā est. Deinceps ad balnea veniam⁹: illud mo-
do de ppositis prefati: qd si quis hec pauciorib⁹
interpretabit⁹: is merito prolixitatē sermonis nostri
accuset. Verū si quis aut necessariū aliquid theore-
ma: aut que id cōfirmēt euidentes demonstraciones
preteritis breuitate se vsum putat: hūc nō tā de tali
breuitate sibi placere quā certe pudore affici par est.
Ego vero et si iustum volumen scribere de apothē-
rapia potuissē: tamē id faciendum non censui: vt q
longitudinem huius operis cōtrahere maxime stu-
dii. Si em̄ ad ea refellenda que perperam a plerisq
sunt scripta: me cōuertere voluissē: nec paruum nec
certe leuem materiā longioris sermonis habuissē.
Verum arbitror: ex ijs que demonstrauit: satis me se-
minum dedisse: ijs qui saltē nō plane bebetes sunt:
eiusmodi omnia refellēdi. Eū em̄ dicat Asclepiades
spiritus cōbitionē caput opplere: ex ijs q ipse pau-
lo ante definui cum differētijs eius traderē: potest
qui vult hominis sententiam refellere. Similiter in
secūdo quoq volumine licuit etiā mihi oibus exerci-
tacionibus singularim percensitis librū producere:
sicut cum alij nōnulli fecerūt: tum qui bellissime ro-
tam materiā est executus Theon Alexandrinus.
Is em̄ quatuor libros non alia de re quā de particu-
laribus exercitijs scripsit. Que t mihi dixisse licuit:
vt qui tum melius quā ille interpretari potuerim: tū
vero aliorū meminisse nō paucorum que sunt operis
exercitacionū cōtia. Is em̄ cū illud si bi proposuissē:
vt quēadmodum athlete maxime exercitarent doce-
ret: in his multū verborū absumpsit. Potest aut qui
vult: de ijs quas singule artes prestāt exercitatio-
nibus disserere. Atq hec quidē ijs qui longitudinē
operis parum equo animo ferunt: dicta sint. Nunc
de balneis agere tempus viderē. Ac primū quidē
de aq dulcis: calfactis: vt quarū crebrior sit vsus
mor de frigidis: postremo de ijs quas sponte natas
appellāt. Quarū alie media temperie: alie feruentes:
alie tepide: alie oībo frigide sunt. Dulciū calfactarū
aquarū: si media temperie sint: vis calida et humida
est sin tepidiores sint: humida et frigida: qd si iusto
calidiores sint: calida quidē: sed nō perinde humi-
da. Quippe horum corpora: cōtrahi que exiles eoz
meatus subigūt: ita vt nec madescere ab extrinsecus
accedēte humore possint: nec extremēt qd intus la-
ter: quicq emittere. Ceterū ab ijs incipiendū que me-
diū tēperamētū optinent q p se semp calfactū et hu-
mectāt: euenit tamē ex accidere vt aut per balneū di-
gerant humores: aut superuacua fluxione (rheuma
greci vocant) corporis particulis impleat: aut mol-
liant: aut cōcoquant: aut vses firmēt vel infirmēt. si
qdē ad hec quāritas: quoq earū nō minimū cōfert.

20 Quin alios quoq multos lauatōis aque tēperate

et potabilis effect⁹: qui tam cōprehēns superuentiā
enumerare licet: quorū qui pposito nūc operi sunt
accōmodi: dicuntur quam fieri possēt paucissimis:
dilato videlicet in aliud tempus eo quem in morbis
prestāt vsu. Sed qd ad sanitatis tuēde spectat vsus:
iuuenis in sermone ppositus: iā exercitatus redeat
vt prius est cōprehensum. Huic igitur pcedit bal-
nei perexiguus est vsus: vt q omnia tā ex mediocri
exercitacione et iam dicta apothērapia est cōsecutus.
Nihilō secius tamē si probe balneū adhibeas: ipm
quoq apothērapie pars aliqua sit: siquidē duras
tensasq partes emollic: extremētum putresq si quod
intus ad cutim heret euocat: verum necutius borū
egere videtur ppositus iuuenis: nec vlluz aut mol-
lioris carnis aut adipis liquamentum credibile est
illi inter exercitandum euenire: cum et immodicos et
vehementes motus talia sequebātur: nec ut non
solum expulsa omnia excrementa: sed etiam emollice
solide partes sunt obiter duz apothērapia est vsus.
Quare elut sibi in balneo sudorē et pulchrē (si quan-
do hoc vritur) magis postulat quam calefieri. Ergo
trāsire tantum ad solium vsq non in laconico immo-
rari is debet: sicut qui citra exercitacionē seipsum
elixant. Sed nec morari in piscina hūc est op⁹. Imo
locus (vt comprehensum est) ad frigidam festinet.
atq ipsa quoq medio temperamento esto: vt pore
ad mediū temperamenti corpus. Quibus enim aut
vehementer frigida opus sit: aut molli et veluti inso-
lata: post dicemus. Ceterum optimū corpus quoad
augescit: dictum supra est non esse frigida lauandū
ne eius incrementum morietur. Abi vero abunde est
auctus: iam frigide quoq assuefaciendus: vt que tū
corpus vniuersum roborer: tum cutē densam durāq
efficiat. Quod sane tutissimum est aduersus noxas
que extrinsecus imminēt. Quēadmodū vero quis
piam frigida lauari primū incipiet: sic vt nullam ex
subitanea mutatione noxā sentiat: id vtiq ante om-
nia sciri cōuenit. Multi enim cum parum recte ince-
pissent: adeo in frigidam lauationē male fuere affec-
ti: vt nec ijs qui tutissime eam administrare potuis-
sent: se permitterent. Esto igitur anni tempus esse
tūc initium: quo videlicet ante hyemem in toto inter-
posito tempore non spernenda cōsuetudo pariatur.
Esto preterea dies quo auspicabimur: quam maxi-
me trāquillus: et quoad id tempus feret: calidissim⁹.
Luius etiam calidissimam deligendam esse partem
nemo dubitet: sicut etiam gymnasteriū quod medio
cri maxime sit temperamento. Et externa quidē pre-
paratio talis est. Corpus ipsum quod vti frigida de-
bebit: ad hunc modum preparabitur. Esto illi etas
quarti maxie septēnij mediū: nulla nec ipso die: nec
que eam precessit nocte: noua re a licitato: sed pristī-
nam salubritatē ad vnguem seruanti. Esto vero qui
frigida vteretur iuuenis: et animo tum presente: tum
plane hilaro: si quādo alias etiam tum precipue: ac
primū quidem fricet linteis vberius. Sunt autem
frictiones magis nunc q ante vehemētes: atq etia
linetis durioribus administrate. Nō si manicas cō-
sutas manibus progymnasta circūdabit: atq ita fri-
cabit: quo fiat opus equabilius: non minime ad rem
pertinebit. Dehinc oleo: prout assuevit: fricetur: in
de exercitetur: exercitacionibus multitudine quidē
paribus: sed citatioribus quam ante. Ab his in fri-
gidam descendat: non tamen cōtānter: sed celeriter: 40

reletiam semel totus insillat: huc utrobique spectas: ut vno maxime tempore omnibus corporis partibus humor circumfundatur: quippe cum si sensim his accederet: horrorem concitatus sit. Esto vero et aqua ipsi: nec tepida: nec plane cruda et glacialis: altera namque reperculsum caloris (non) efficit: altera ferit infusos ac refrigerat. Siquidem procedente tempore tali quoque aqua vitatur iuuenis: si necessitas exigit. vix primo saltem die omnino cauenda est admodum frigida. Exeisti vero ab aqua: fricari oleo: id que a pluribus expedit: quo ad cutis ipsa incalcat. Post hec cibuz plusquam consuetum: portionem intra consuetudinem capiat. Que ipsemet vel intusius faciet: rite modo omnia sint peracta. Nam a frigida lauatione et plus appetit: et melius concoquit: ac minus sitiunt veniunt: que ad exercitationes postridie plane meliore habitu: corporis quidem mole pari ei que antea: cetera compacta: et musculosior: ac vegetior: cute vero durior ac densior. In hoc ergo secundo preterea die si militer oia sunt peragenda: etiam tertio et quarto. Postea vero procedente tempore ad eundem modum frigida iterum ingredi iubebimus: videlicet post ea que prioriter ingressui successit frictionem: ut prius est comprehensum. Verum tertio eam ingredi: quod nonnullis placuit non laudo. Nam et iterum id fecisse: abunde satis mihi esse videtur: presertim cum pro arbitrio nostro minus iudicari hominem iubere liceat. Ipsum vero immorandi tempus hic quoque a quotidiana ipsius experientia est coniectandum. Nam si egressus frigidam coloratio: ex frictione cito redditur: medioctiter moratum indicat. sin et tardius ei calor redeat: et decolor diutius maneat: plus equo moratum docet. Si ergo cutis notis intentus sis: facile intelleges an par tempus post ea in frigida sit habendum: an potius ad maius minusve aliqd sit mutandum. Et de frigida lauatione quod ad optimam naturam spectet: abunde dictum arbitror. Superest quemadmodum peccata si qua inciderint: commoissime corrigas: differere. Et cum quam maxime statum corporis irreprehensibile sortitus quispiam sit: ac ab omnibus que in vita contingunt negotiis liber sit: et sibi vni viuens: fieri tamen nequit ut non aliquid quando vel ipse: vel is qui ei preestitur: aberret. Prius nam igitur non ad simile est in id maxime et frequenter sine peccatu incidere iuuenem exercitationibus deditum: que lassitudo appellatur: de qua multis iam non solum medicis aut gymnastis: sed etiam philosophis est proditum: veluti Zbeophrasto: qui integrum de ea volumen scripsit. Ego vero hic quoque longitudini parcens: que nonnullis parum recte sunt tradita: ea transire statui: que vero maxime sunt necessaria ijs que sanitatem tuendam prestantur: hec vna cum accommodatis demonstratibus explicare: ac primum de notione eius agere. Quippe recte se habet: ab hac orfos: sic ad essentiam eius explicandam accedere. Ergo lassitudinis notionem intelligentiamque sunt qui accipiant dum vsti extensque sibi esse videtur: idque aut oibus corporis partibus: aut ijs tantum quibus laborant: quod dum tristi molestoque sensu inter mouendum afficiuntur. (hunc alij indicibile dicere: alij vlcerosum appellare) nonnulli cum membra ceu corufa et pblegmone obfessa sentiunt. Non desunt et que simplices hos affectus inter se miscant: et qui tensionis est: et que vlcerosus et que pblegmone speciem preter. Alij duos ex his miscant: aut cum

60

tur: aut eum qui pblegmone sensum affert: seorsum cum: utroque: ita ut sint in vniuersum sententia de lassitudinis notione septem. Que sane omnes ut vere ex parte sunt: ita in totum simplici absoluteque sermone non sunt. Nam siue vlceris sensus cum mouentur sequebuntur: siue pblegmone siue incendi tendique videntur: siue duo quilibet horum siue etiam omnes coeant: notum grece dicitur: id est lassitudo: eorum affectum vnusquisque. Quo fit ut septem eius in vniuersum differentie sint: simplices treis compositae quatuor. Corporis vero quod his sit affectum remedia: quedam propria cuiusque lassitudinis sunt: quedam omnibus communia. De his mox dicitur: si prius de affectu quodam que lassitudines comitantur dixerim: que decepti nonnulli praeue lassitudinem nominantis quilibet sit: et quas necesse habeat: illustri apparebit si cuiusque lassitudinis essentia prius disquisuerim. Hactenus et ipsa symptomata dicta sunt. Illa enim: quod incidi tendique corpus videatur: et quod moueri se vel vlceris vel pblegmone sensus oboriat: affectiones non sunt: sed symptomata. Affectiones vero corporum quibus hec supuenire solent: tres simplices sunt: quatuor compositae. Et vlcerosus quidem affectus oritur ab excrementorum copia tenuium simul et acrimum. Que nimirum exercitandum proueniunt duplici ex causa: aut eo excremento quod crassum erat fuso et attenuato: non tamen toto expulso: aut adipe molliue carne liquata. Necesse enim est abs tali humore: ceu tenuitate acrimine: pungi et quasi vulnerari tum cutem tum ipsam carnem: sic ut etiam horroz interim oboriat: imo etiam quodamtenus concussio commotioque totius corporis inequalis: quod greci perit vocant: si modo admodum tum copiosus humoris: et acer sit. Sic talis quidem est vlcerosa lassitudo. Abi autem tendi solus membra videntur: vlceris vero sensus non est: in hac certe lassitudine nullum excrementum de quo ratio vlla sit habenda: in corpore continetur: sed residet in musculis: neruis ex nimia tensione quam exercitatio admiserit: affectus quidem effectricis cause potestare testificas. Accidit namque in rebeamenti tensione omnes musculorum fibras tendi: non tamen similiter omnes lassari: sed eas maxime que per longitudinem tensionis porriguntur. Quippe que obliquiores quodammodo iacent: minus in directum aguntur: quare his nullum insit periculum. In ijs vero que immo deratius sunt extente: ita ut parum a rupendo absint: relinquuntur affectu quedam similis ei que interagendum fiebat. Quippe tendi adhuc videntur: cum tamen nulla iam tensione vergeant. Tertia vero lassitudinum differentia: qua nimirum ceu corufas aut pblegmone obfessas partes sentimus: tum maxime solet incidere cum musculi humidi exalfecti: attraxere quippiam ex circumsistis sibi excrementis: Quod si etiam tum tendentibus tum neruis idem affectus incidit: οοτοκωον grece: quasi ossium dolore cum affectu nominat: ob pe nitentem: seque sensum: partibus que in alto maxime corpore sunt posite nomen tribuentes. quippe summum locum cutis occupat. secundum ab ea musculi habent: vtrique circum ossa positi. Et tendones ipsis ossibus adherent. Quo magis rationabile est: cum hi quicunque predictorum patiuntur videri in imo ac circa ipsa ossa affectionem herere. Atque be quidem sole tres simplices lassitudinum differentie sunt: compositae vero ex his: ut iam dictum est quatuor sunt: de quibus mox agendum: si tamen prius simplices vniuer

07

08

tas absoluerit. Est namq̃ affectio alia quoq̃: que ceu lassitudo fit: nonnullis imponit. hec incidit cū supra iustum musculi siccat̃ur: sic vt squallens contractusq̃ corpus appareat: atq̃ ad motus quodammodo pigrum: nō tamen ē quicquā eorū que modo diximus: inest: neq̃ is qui veluti vlcēis aut tensionis est: multo que minus q̃ veluti pblegmōnes est sensus. Quippe diuersissimus aspectus eiusmodi affectionis est: et eius quā vltimo loco retulimus. Hec namq̃ (squallens et contractus corpus) efficit: atq̃ pblegmōnes se sum pferit: mole etiā quā pro natura ampliore. Quare quatuor in vniuersum simplices affectiones sunt: quarū singulis sua sunt remedia. Quod diēdū vero ab ea que vlcēis sensum inuebit: quā etiā ab excrementorū acrimonia ostā dixim⁹. hec maxime in ea incidit corpora que et mali succi sunt: et excrementis abundant. Succedit vero recentibus cruditatibus cū aut exercitantur immoderatus: aut in sole sunt morati. Ceterū nīl obstat quin in corpore boni succi citra cruditatē proueniat: vtiq̃ ob exercitatonis nimium excessum. Sane excitare eā solent celeres ac multi motus. In hac vero lassitudine etiā densa esse horreūq̃ cutis videtur. Fatenturque qui ea sunt affecti: inter mouendū dolere sibi vlcēis ritu alij curis tantū: alij subiectā etiam carnem. Remedium huius ex ijs que affectioni sunt cōtraria comparatur. Quippe si que redundant: euapores: malū cessabit. Sane euapora buntur fricatione multa: molliq̃ cum oleo a quo omnis adstringendi vis abest. quod genus maxime fabinū est. Aduersissimū hō vlcēis affectioni est quod ex Hispania portatur: et ex Iberia vocant autē hispani. tū qd̃ omphacnū vocant: vel αμπάκν id est crudum. Et vt semel dicam: qd̃ austerū est: omnē id alienum est. Ideo gustus ipso vltimo corū discernerē licet: etiam si de ipsis ante periculū nō feceris. Sic namq̃ et nos quondā in Macedonia degustato oleo quod fit circa Aulonē: qui est super Strimonez: deprebendimus eandē cū hispano vim habere. Qui et reliquorū omnium olei generū ita deprebendas vires: etiam quicq̃ per abusionem nominant: ex sale: ex radicibus: ex herbis: ex germinibus: ex folijs vel fructibus: propterea videt̃ qd̃ hec habent. Dictum vero abunde de his oibus est in operibus ijs que de medicamentis inscripsimus. Nihilō t̃m minus etiam in proposito opere dicitur suo loco. Illud tantū in p̃sentia dixisse satis sit: quod plane dulcissimū oleū est id esse ad propositam affectionem maxime accommodatū. Hoc igitur copioso cum multa fricatione vten- dū: primo quidem die quo suspectam fore lassitudinem omnino declines: secundo vero vt si qua incidit discutatur. Discutit porro eam exercitatio que a po- therapia dicitur: in q̃ scilicet motus adhibeas quantitate mediocres: qualitate tardiores: id que cū frequentī interposita his quiete: qua vtiq̃ fricare boni nem oportet pluribus contrectantibus: quo nec refrigerat pars vlla: et ocysime excrementa digerantur. Porro frictionem plus adhibebitur in ijs qui in cure et sub cure excrementorū collectam vim habet motuum vero: quos ipsemet edat: in altera lassitudine: scilicet in qua plus est in ipsis musculis cōgestum. Que enim in his coacta excrementa sunt: sola frictio educere nō pōt his cū opus est nō solū ab aliquo foris attrahi: verum etiā ab altero: quop̃tā intrinsecus i- 20 pelli. Impellit ea partim calor ipse q̃ per motū accē-

ditur: partim spiritus qui vna emittitur: partim ipsam musculorum tensio: super hec vero ipsa singulari partium: excrementa alienis vis. Altera vero lassitudo in qua tensio sentit̃: illud pro remedio postulat qd̃ Hippocrati grece χαλάρωσις id est relaxatio dicit̃. Ea namq̃ tensioni contraria est: ad eū modū quo duritia et mollities. At cū ita: Luris dure mollitio: dissente remissio. Ceu duro molle dissentio remissum. laxumq̃ contrarium fit. Sane remittitur quod densum est: in alijs quidem affectibus quos in quinto de simplicium medicamentorum virtutibus diximus: alia ratione. Quod vero per exercitatonem incidit: tum pauca molli que frictione: eaq̃ ex oleo dulci: atq̃ egelido: tū intermissione omnino: aut etiam quiesce: preterea laxatione medijs temperamentis: atq̃ in calida pluscula mora adeo si his terve lauibis: plus proderis. Hi vero et post balneum vngi desiderant priusq̃ vestiantur. Quod si propter sudorem forte aliquem pingue deterferint: rursus vngi desiderat. Quin etiam postero die cū e cubili surgūt: vngi his expedit: nunq̃ in oleo vltime frigido: nec dura frictione. Incidit certe b̃mō lassitudo ijs quibus salubris succ⁹ est: post robustas poti⁹ quā celeres exercitatioes: redditq̃ lassatos ipsos pigros admodū egregijs flexibiles. Nō t̃m bi densi horreūq̃ apparēt: quā admodū quos paulo ante cōprebendimus. Ceterū cōtracti atidique nō minus ipsis apparent. Actu vero calidiores vident̃ nō solū ijs quos vlcērosa lassitudo erget: sed etiā quā ipsi met cum sani essent. Tertia lassitudo ex vebementissimis nascit̃ moribus: sola q̃ supra nāli habitū musculorū attollit: sic vt pblegmone persimilis affectio sit. Itaq̃ et leui tactu offendent: et calidiores apparēt. Dolent hō etiā si ipsi per se moueri conent̃. Incidit hec lassitudo ijs plurimū q̃ assueti exercitationibus nō sunt: nam exercitari assuetis raro incidit: vtiq̃ ex vebementissimis plurimū: q̃ moribus. Sanationis hō eius cōsiliū ad tria dirigitur: eadem fere ad q̃ omnī pblegmone obfessorū: nempe supuacane vacuatione: exerti requiem: et inflammationis refrigeratio nem. Ergo et oleum copiosum ac tepidum cum frictione mollissima: et longissima in medijs temperamentis aquis mora: huiusmodi lassitudines emendat. Quod si paulo tepidior aqua sit: plus proderit. Ad eundem modum multa quies et vinctio assidua: deniq̃ omnia que id quod lassatum est: quiete lentimento que recreant: ac quod superuacuum est: per habitum digerant. Sed putet fortasse quisptam lassitudinem hanc nec simplicē esse: nec a duabus iam traditis tertiam: sed ex his cōpositā: nec aliunde constātem quam ex neruorum partium tensione: et vlcēris sensu. calorem namq̃ qui in huiusmodi lassitudine sentitur: in alijs quoq̃ naturaliter inesse: veluti in memoratarum vtraq̃: nec tamen complende notio- nis substantie: partem esse vllam. Aerū illud huic vni egregie preter ceteras inest: nēpe maior quā pronāli habitu tumor: tū qd̃ nec grauitas sensus similis in hac et tensionis lassitudine habetur. Quippe in illa tēdi: in hac cōtusos esse vsq̃ ad ossa neruos putat q̃ ipsa laborat. Quare i his salte p̃p̃tū a relijs duabus discrimen bz: nec est cōposita tantum. Tres igit̃ siue corporis stat⁹: siue affect⁹: siue qd̃ aliud dixisse velis: bi sunt. Est alia qd̃ā super has q̃ta: similis qd̃ē lassitudinis: nō t̃m lassitudo: quod neq̃ vlcēris affect⁹: siue tensionis neq̃ pblegmōnes affectū pre se ferat: sed nec 40

horrorem. vllum dolorem: nec pigrissimā ad motus
quodmodum lassitudines inferit: sed gracilitatē tā
tū ariditatēq; facit. Incidit quidē hec in corporib;
boni succi exercitationi assuetis: vbi immodice exer
citata parū tite apothērapia sunt vsa. Quippe ita
digerūtur excrementa: que tensa fuerant: laxantur: nec
aliud in corpore relinquit preter siccitatē quā ex im
modico motu contraxerunt. Postulat autē primo die
nihil sane diuersum ab ijs q; prius dicta sunt: preter
calidiorē aquā: que sensim contrahat et calfaciat et
roboret cutem. secundo die apothērapie exercitatio
nē: que tū in motu tū frictione et pauca et mollis et ar
da sit. preterea solū similiter calidū. Verū protinus
in frigidā exiliat: quo videlz ijs robur in cute vna
cū calore pferat. Nā et minus in sequenti tempore per
balnū amittit: et facile in carne cutēq; nutrimentum
resumunt: quo maius bis commodū nullū profecto
inuenias: vt qui nullū notabilem affectum preter car
nis gracilitatē ariditatē que habeant. Quippe pos
tulat (arbitror) tale saltē corp⁹: nutriri simul ac ma
deseri. quorū vtrūq; ex bumido nutrimento optime
assequetur. Quonā vero facta semel mentis de victu
post balnū est: non alienū fuerit et de ea q; ad lassitu
dines pertinet: picipere. Vlcerosa igit lassitudo: post
legitimā apothērapian cōsuetū nutrimentū desyderat:
aut etiā parcius: pterea būid⁹. Nō si in ipa apo
thērapia in quartū migrauerit affectū: (assolent enim
ita plerūq; fieri) p ipsius ratione tū lauet: tū nutria
tur. At que rēione lassitudo pferat: etiā magis quā
vlcerosa parce nutriri postulat. Que vero pblegmo
nes sensum afferat: ea supra reliquas omnes tū bum
idissimū tū minimū: tum vero refrigerans quippiā
habeat: requirit. Boni succi tū nutrimentum omnes
qui lassitudine grauātur: iuxta postulant. quali nimit
tū propositus nobis iuuenis adhuc integer vteba
tur. Cauendus, tū in vlcerosa: et ea que pblegmōnes
sensum exhibet: glutinosus cib⁹ est: ceu q; excremen
torū digestionē morēt. At in rēionis lassitudine etiā
exhibendū eiusmodi nutrimentū est: s; minuto eius
mō. Quo minus mirū est si multiplex pugna nō ple
beijs mō inter se: s; etiā doctis et inter se et cū plebe
ijs orit: dū neq; de exercitationibus: neq; frictioni
bus: neq; balneis: neq; victu lassatorū: consentiunt.
Quippe alios affirmare audias lassitudinem lassitu
dine esse abolendam. alios laborē q̄te sanari. alios
parcius nutriendos q; lassitudine premunt. alios cō
tra: non modo de cōsuetō nutrimento nō demēdū q̄
quā: sed etiā tāto plus adiiciendū: quanto plus se fa
tigauerint (ad portionē cū laborū: nutrimentū exhi
bendū) alios rursus nec adiiciendū quicquā nutrimē
ti modo: nec etiā demēdū. Ad eundē modū balneo
quoq; vtrum ē: alij ex aquis mediū temperamentū: alij
calidioribus: alij tepidioribus. Nā et experientia ad
id tantū probandum qd visu sepe vsurpauit: quem
liber impellit: et preterea ratio: vtpote quā quisq; ab
solutā se habere putant: vt supra dictū est. Verum
cum vnum tantum lassitudinis sensum traderet: reli
quis ceu non sint preteritis: eius tantummodo quā
nouit remedium docuit. Ergo verū est et quod lassitu
dine lassitudo soluit cū videlicet besternis exercita
tionibus pares postredie adbibendas videt expe
diens: et lassitudinis medelam esse quietem. quippe
id consilij partim in ijs que ex congestis excrementis

60

lassitudines consilium: ac precipue vbi in musculis

excrementa deserunt: partim in ijs que tensionis et
pblegmōnes emphasin pbeāt: vtile videt. Nā illud
quoq; verū est: qui lassitudine grauāt: eos parcius
esse nutriri dos. Nā cū cōducere videt ei q; pblegmō
nes sensum pferat. Verum preterea est et ex cōiuctu
dine esse nutrimentum. ad nancq; in vlcerosa lassitudi
ne vbi recte apothērapia sunt vti: fieri obseruatū est:
sicut etiā vberius cibandū in eo affectu quem similē
lassitudinibus diximus. in quem ex vlcerosa quoq;
nonnulli transeunt. Simili ratione et mediū tempera
menti aquis esse laudum in ijs q; ex redundantia su
peruacuoꝝ ante sunt: verū fatēor. Sed nec illud ves
rum negem: eiusmodi aquis non esse vrendū nec in
ea que pblegmōnes sed pferat: cū tepidiores hec de
syderet: nec in ijs qui similem lassitudinē affectum sē
tiunt. bi nancq; calidiores volunt. Sunt et qui cū affe
ctū lassitudinē esse putāt. Alij quinam affectus sit: nō
dixerunt. In quibuscūq; vero suspicio future lassitu
dinis subest: suadēt calidiorē aqua in balneo vti: cāz
que assignant sicut ipsi supra retulimus: alij distri
butionē in corpora: alij nutritionē: id genus balnei cō
ducere dicentes. Non tamen rationē vllam afferunt
cuius grata eiusmodi distributione et nutrimento p
biberi lassitudo possit. Sed nec omnino qualis sit ip
se lassitudinis affectus scribūt. Nā maior eozū pars
nihil dixit. Qui vero dicere ausi sunt: siccitatē esse de
finiuerunt. Ac qd nutrimentum siccitati medetur: p
fertim que bumectans: (quā tamen conditionem ma
ior eozū pars non adiecit): est sane verissimū. Le
terum nec remedium id nec cautio lassitudinum est.
Sed cum (vti dictum est) membra sicciora sunt facta
nulla tamen nec tensio subest: nec tenue acre que ex
crementum: nec pblegmone similis affectus: reficere
nutrimento bumectante expedit que ex hausto humo
re sunt siccata: quando nisi abunde nutrias: et gracili
us et aridius quam fuerat: postero die corpus cer
nes. Atq; hūc affectū nonnulli lassitudinē rati: et ex
stimant calidiorē balneo: et pleniorē cibo: ne incidat
prohiberi. Illud tū quorundam: sicut etiā Zbeonis
demitroz: si iam factam lassitudinem similiter sanari
non putant: Nā siue quem modo memorauimus af
fectum velit quis esse lassitudinem: nutrimento illuz
et soluere debet: et ne fiat prohibere. Siue reliquū
quēvis eozū qui vere lassitudines sunt: vtiq; par
cius in omnibus hominem nutrire: et cum adbuēns
stant: et cum tam occupant. Illud enim dici non po
test: talein saltē affectū qui lassitudinibus succedit:
nisi primo die per nutrimentum plenus corrigatur
in triū aliquam migrare solere. Nam si ipsa solum
siccitas in eo vrsitur: preter gracilitatem nihil seque
tur amplius. Si vero caloris quoq; quippiam simul
adsit: iam febricitare metus est. Verū nō idem sunt
lassitudo et febris: tamen si maxime eozū q; lassitudinē
enserunt: nōnullos febris male habuit. Sane Zbeo
nem mirari subit: hec in quarto de particularibus
exercitijs: vbi de absoluto exercitio agit: scribentem:
Cum lassitudo aliqua eos qui ita exercitati sunt: po
stero deinceps die tere sequatur: zestelusia: id est fer
uentis aque lautio: minus lassitudinē obnoxios red
dit: sūma corporis accēdēs. Deinde sic grēce subiicit:
ἢ αὐτὴ σικκία τὸ πρῶτον τὴν λαμβανόμενὴν τρο
φὴν ἐπιστρώμεντο ἰς κενήκοον αὐτῆς διέλθαι
νεύροις. Is enim preter alia veluti enigma quoddam
verbum αὐτῆς διέλθαι in cōtextu apposuit: pessis 80
enim ita

70

em ita intelligere: quasi summa corporis cucurbitae
more nutrimentum trahentia: parte aliqua eius nervis
que dispendent: possit et contra: quasi summa corporis
cucurbitae modo id quod ad nervos ferebat alimen-
tum ad se trahentia impartiant. Ita nimirum ut prius
re intellectu ad eutrophiam id est nutritionem refectio-
nemque nervorum conducatur exalfecta cutis: (quippe
hanc arbitror esse per epiphaniam: id est summa corpo-
ris significare) postero: vero ad oligotrophiam id est
parciorum nutritionem. Quamvis itaque ex ipsis ver-
bis licet accipere mentem Theonis non competas
Ex his vero que tibi alibi tamen in sextodecimo Gymna-
sticon scribit: minus nutrimentum post absolutum illud
exercitium dari censet: quamvis ne id quidem qua ratione
inductus suadeat usque docuit. Datur enim mihi quod
ex consuetudine nutrimentum: aut propterea quod pa-
ri opus non est: aut quod concoqui id non possit. Ac
prius quidem in his qui plurimum se exercitant: verum
non est: postero autem ubi verum: alibi certe falsum est.
Si cui enim imbecillior concoquendi vis est verum. Sin
secus falsum. Inaudienda vero concoquendi facul-
tas est non ea modo que in ventriculo aut venis aut
foecore agitur: sed etiam que in singulis particulis:
veluti in his de quibus sermo habetur in musculis:
in quibus utique vel maxime affectus is de quo dispu-
to princeps. Quippe largius iter exercitandum exbau-
sit: et imbecilliores et graciliores redduntur. Ergo si
becculentur bis contingant: utique conficere cutis in-
digenit nutrimentum poterunt. Sin minus a natura
recesserint non poterunt. Quorum Theon nullum
omnino neque intellexit neque distinxit. Omnino enim
non ratione aliqua sed experientia (sicut ipse facit)
post absolutum illud exercitium calidiores aquam utile
esse observabit. Sic enim deiceps scribit. Illud vero si
quidem ratione habet in promptu: fortune id benefi-
cio ferendum acceperit est. Sin minus quod effecta res-
stantur id non admittendum: licet quis certam ratio-
nem simul se subiicientem non habeat. Ergo si plas-
ne explorato affectu in quo calidam laudat: causam
fateretur ignorare merito dignus venia esset: verum
cum citra exceptionem vilem esse absolutum exercitium
zeftolusian pronunciat: (ita enim hanc appellat) puer
autem alij quoque complures affectus id genus exerci-
tationis excipere: accusandus merito est: quod
deinceps singulos non discreverit. Ipse namque novit
etiam que phlegmones sensum exhibet huic exercita-
tioni supervenire. Sub qua nimirum in maiorem quas
pro natura melius attolluntur fatigare partes. Etiam
alteram quam vna scribit: utique generalis symptoma-
ti attentus: quod incrementum non naturali est contra-
rium. Quippe graciliores in reliquis duabus lassitu-
dinebus redduntur: atque etiam in eo affectu de quo
agitur. Eterum non quemadmodum trium affectuum
vnum symptoma commune est: ita et affectus unus est.
Ac in eo quidem qui ex nervosarum partium tensione
consistit: calidior quam ex consuetudine lauari non
oportet. Simili ratione nec in his quos excrementa
excitantur. In gracillitate vero que citra bec consistit
expedit calidior aqua quam quod mediocriter se habeat la-
uari. Contrarium namque hic affectus exbauisto vebemen-
tius inter exercitandum corporis: eo modo quo in diu-
tina fame accidere solet. Itaque etiam sic affectus refectio:
in appositione et quod detractum est reponendo consistit.
Sic. Id quod certe accidere cute adhuc laxa venit. Et

gere ergo hanc densareque ac adstringere prius oportet
tebit: siqua plenioris nutrimenti expectanda est vir-
litas. Sane cogit claudique tamen frigida tamen feruensque.
Verum a frigida ledi boiem metus est: utpote qui iam ex
multa exercitatione et laxior est redditus et vacuus. Ex
feruenti ut nota certe nulla: ita secunda in cute densitas
parit: ipso qui in ea derelinquit calore: nonnihil
etiam conferente. Unde nec immorari in frigida ni-
mius debet qui ita est lauas: sed veluti id saltem recte
a Theone observatum est cauere in frigida moram: ut
que ferventis lauationis promoda frustretur. Sane ita
errare Theonem: ut quod vni affectioni conveniebat: eis
bus quadrare precipere: in causa erat corporum que
exercitabat habitus. siquidem athletas exercuit: qui ex
absoluto illo exercitio ad quartum erat affectum oppo-
tunt: in certum raro incidebant. Itaque quod sepe obser-
vauerat: cum perpetuum prodidit. Non in autem vni suc-
ci boies: aut mali habitus: aut laborum insuetos: aut
imbecillos: aut minime iuvenes exercuisse: in eius-
modi quidem raro: in reliquos vero affectus fortissime
incidere vidisset. An et hoc quoque dicere fortasse est
superuacuum: cum ipse quoque fateatur post preparato-
rium exercitium serventi esse balneo utendum. Id vero exer-
citationis genus solis athletis in usu est. Atque dicat
aliquis illos sponte: et quodam circitum: alios vero mul-
tos vel necessitate: vel vincendi studio: vel propter alia
id genus: cuiusmodi exercitationem suscipere. Verum si
saltem post immodicos labores necesse est vel vnum vel
plures lassitudinis affectus prius contrahant. Itaque
quod his duntaxat corporibus que bona habitudine
sunt: quartus affectus incidit: cuiusmodi sunt tum
athletarum qui bene sunt curati: tum propositi nunc in
disputatione iuvenis. Et quisquis absolute pronun-
ciabit: post vehementissimas exercitationes calidioris
solij usum esse idoneum: is ut in vno certe statu ve-
rum affirmabit: ita in tribus plane fallit. Sunt vero
per universam tuendam valetudinis artem et alia non
pauca que tamen medici tamen gymnastice falso prodiderunt.
Quorum vnum omnium caput est confusa indiscretaque obser-
vatio: dum quod in vno quisque notavit affectum: id mul-
tis tribuit. Quin etiam affectio quedam est predictis pri-
ma quam ipse grece ore γαγλι appello: de qua cum
de lassitudine disputatione absolueris: mox dicam
simplices enim earum differentie tres sunt: de quibus
iam egimus: post has ex binis copulatis alie sunt tres.
Ab his vero septima est: ubi in vno coeunt note. Res-
medij vero eodem in omnibus consilium est: ut ei quod superat:
sis intentus: nec tamen quod reliquum est plane pignus.
Proprium vero ab ipsis membrorum affectibus accipien-
dum est. Ac universas quidem coniugationes percurrere
longum sit. Sed quod ad claritatem sit satis: vnicuique ex-
plores peraget. Si igitur et intumuisse musculi cernunt
et cotusi putant: praeterea vel vlcus sensus: vel resio-
nis lassitudo: vna cum excrementosa boiem male habet
apothecaria utendum: que utrumque respiciat: magis tamen
id quod est maius. Non est autem in omnibus reb? vni? rationis
ipsius maioris natura: sed alibi pro viribus et quasi
dignitate rei: alibi pro ipsius propria essentia spes-
tanda. Ac dignitate: quidem et viribus maior lassitu-
do est: que phlegmones sensum praefert: quam excremen-
tosa: utraque tamen ipsarum sic proprie ratione essentia ma-
gna parvaque esse potest. ut si sola fecosum consisteret.
Si igitur utraque pari intervallo a naturali habitu
recessit: que phlegmones similis est: precipua cura

Bal. pars tertia.

11

tionis sollicitudine ad se conuertet: utpote dignitate pollens. Sin erigat q̄ pblegmone plurimūq; viceris sensum representat: a naturali habitu recessit: estimā dū nū tantū superet magnitudine viceris: quantū que pblegmone similis est viribus an min⁹: an magis: atq; ita qd̄ pollet explorare. Nō si equaliter polentes videris: pari studio vtrūq; consulendū. Atq; bec ratio perpetua sit oim̄ coniugatorū affectuum. Sicuti vero lassitudines ipse numero tres si inuicē coniugas: quatuor coniugationes efficiūt: ita sane si quartū bis affectū adiugas: multo plures existēt. Nō dicim⁹: ex descriptione licet clari⁹ intellegas. In ea primū locū viceris habeto. Scdm̄ in quo tēso est molestia. Tertū qui pblegmone similis est. Quar tū gracilitatis: id est in quo corp⁹ emarcuit. Ex his igitur aut primus cū secundo coniungē: aut cū tertio: aut cū quarto. Aut rursus secundus cum tertio vel quarto. Aut deniq; tertius cū quarto: ita nūmūq; vt ex binis coniunctis affectibus sex in vniuersum complexiones oriantur. Rursus cum treis vna mīscueris: quatuor alie sūt. Nam aut primum iunxeris cū secūdo ⁊ tertio: aut cū secūdo ⁊ quarto: aut cū tertio ⁊ quarto: aut rursus secundū cū tertio ⁊ quarto. Postrema omnū complexionū erit vbi quatuor simul coherint: ita vt vndecim numero in totū fiant. Erāt dō ⁊ simplices quatuor: efficiūt itaq; in vniuersum q̄ndeci. Simples affect⁹. Viceris. A. Tensionis. B. In quo pblegmone sensus est. E. Gracilitatis. D. Compositi. AB. AE. AD. BE. BD. ED. ABC. ABD. AED. BED. ABED. Nō si preterea oculis cutis: stegnosin grece voco: differentias tū secū tū vero cū bis quindecim complexionibus: alias rursus complexiones effeceris plurimas. Si vero eos quoq; corporis stat⁹ qui aut a cruditate: aut veneratione: aut deustione: aut vigilia: aut dolore: incidunt adiunxeris: ne numero quidem vniuersas facile completare. Preterea nūc que vel plethoras: id est succorū equabiliter se habentū redundantia vel cacochymias: id est vitiosi succi copia: vel adstricti vel lubrici ventris vel vomitus vel grauati capitis: vel partis cuiusq; alteri⁹: vel in summa quicūq; in symptomate aliquo affectus consistunt: dicē enim post de hmoi omnib⁹. Nunc vero idcirco eorū maxime memini: vt complexionum multitudinem: quanta esse indicarem. Adirari enim licet eos qui de syndrome: id est concursu horū: vel curatione: vel euentorū predicationem obseruasse se predicāt. An ea nāq; ratione ⁊ presagire ⁊ commodē mederi fas est: vtrūq; sicut Hippocrates docuit vbi simplicitas cuiusq; negocij sciendam vim esse censēbat: veluti ipse nūc in quatuor affectib⁹ premonstrauit. vnusq;q; em̄ si per se consistat: simplex remediū exigit. sin alteri sit coniunctus: pro ea methodo quam paulo supra de omnib⁹ coniunctis affectibus prescripsim⁹ corrigetur. Ergo cū bec ita se habeat: redeundū rursus ad simplices affectus est: quorū a tū dictis proximierāt quos stegnosin excitabat: voco ita meatū cutis vtrū quo transmittere superuacua prohibet. Incidit bis affectus aut obstruētis meatibus: aut densatis. Sane densationem eiusmodi μωρῶν greci: id est conuentionem appellant. Ac obstruētis quidem ex lentis crassiq; excrementis oritur cū confertim ad cutim ruunt. Densitas tū ab ijs que adstringunt: ut que refrigerant. Vtrū obstrui propositi nobis corporis

cutis: si ad prescriptam rationem rite agat non potest: densari certe aliquando potest: tū ex valido frigore: tū aluminoso balneo. fieri aut potest vt ⁊ post balneū sudorēve atq; alia alioqui ob causas laxata: prius cure: aures status incidens obstruētis quāpiam densationēq; efficiat. Ac deprehendit quide iam dictus affectus protinus vbi se exuerit: ex colore albo ⁊ cutis tū duritie: tū densitate. In ipsa vero exercitatione ex eo quod egre incalescant: quando nec p̄t prius eque sudant: nec bonum colorem in summa cute ostendunt: imo si quis eos valentore exercitatione iniuncta saporis quippiam emittere cogat: ⁊ minor hic q̄ ex consuetudine: ⁊ frigidior exit minusq; balitui similis. Remediū hui⁹ affect⁹ calefactio est: quippe ea frigiditati contraria est. Galen⁹ itore ergo exercitatione: ac balneo calidore viciendū. Magis quoq; ad rem pertinebit si in prima domo pinguit in oleo volutetur. Esto vero oleū ex eo genere quod relaxet: cuiusmodi est in Italia Sabinū: quod vtrūq; ad eiusmodi affectus etiam est vtilius si binū trimūve sit. Id nāq; tū tenet: tū calidius. fuit. Adora vero in frigido solto diuturna ne sit: sed nec aqua ipsa frigida. Induendū vero vngant alē quo qd̄ mediocriter calfaciat: oleis quidem ex ijs q̄ in Egypto habent cicino: ⁊ raphanino: in reliquore ro: fusino: gleucino: irino: amaracino: ⁊ comacino. Atq; ex his gleucinū q̄dem proorsus acopiū est ac relaxane: itaq; etiam ijs quos vebemens lassitudo in festat est vtile. paulo hoc calidius magisq; relaxans fusinū est. Trinū vero: ⁊ amaracinū: ⁊ comacinum: etiam fusino calefacere potentiora ijs affectib⁹ qui proprie frigiditates dicunt sunt idonea. Cutis tamen densitati sanande etiam anetbinū est satis: maxime si ex viridi anetbo fiat. Facit autem ⁊ ad tales affectus: sicuti etiam ad vebementes lassitudines: acopiū quod ex abietis semine componit. Id quē admodū preparandū sit: post dicē. Nunc enim vel bec mihi supra iussū apposuisse videor: siquidē qui optimo est corporis statu: ⁊ liberam delegit vitam: nec in ea quicq; delinquit: ⁊ cui peritissim⁹ tuende sanitatis artifex prescribit: in hūc verisimile est morbo sos affect⁹ non admodū incidere. Redeamus itaq; ad pensum denuo: relictisq; vltione: refrigeratione: cruditate: ventris profluuiū reliquis id genus (satiū enim est in vni ea volumen coniungere: quod de morbois symptomatis inscribem⁹) in presenti de ijs que post venerem adhibent exercitijs disseramus: quippe cū de his parū cōueniat: alijs ita exercitandū ab hac putantib⁹ vt in exercitatio ne q̄ apothera pia dicit: alijs vt in preparatoria. Esto vero preparatoria exercitatio nec in quantitate laborū ita modū: ⁊ in qualitate ipsa incitatio ac celerior. Ac q̄ apothera pcutica quide viciendū censent: ij sicut i sartarū: tū vires diminutas: tū corporis siccitatem suspectas habent. quorū vtrūq; ⁊ a concubitu ⁊ ab immodica exercitatione sentim⁹. Qui vero preparatiam adhibendam volūt: ij raritatem atq; ad sudores promptitudinem precauent q̄ apothera pcutica intendit: diuerso preparatoria emendari putat. Ipe laudatis vtrūq; propterea qd̄ veritatem ex parte viderūt sententias eorū in idem conferam. Nam ⁊ insaurandas esse: ⁊ laxitatem cogendam: nec siccitatem adaugendam fatent vtrūq;. Ana discretio deside⁹

ratur in vtrisque: velut et in compositis omnibus affectibus supra a nobis est dictum: et nunc nihilominus dicetur. Eū est in idē variis affectus coierunt: bi si vnam medendi rationem indicent: vtrique intendi magis rationem eam conuenient: quod si singulis seorsum consistere. Si contrarij sint: is qui vincit affectus prius est corrigendus: ita tamen: ne reliquum omnino negligas. Ac qui vel propter etatem vel etiam alia ratione imbecilles concubere: in ijs virium infirmitas necesse est superet. Qui vero firmitiores et iuuenes: veluti qui nunc est propositus: bonum habet corporis firmitatem magis quam vires in imbecillitate mutatur. Itaque etiam corriguntur bene non per ea que corpus relaxant: qualis est exercitatio que apothecaria dicitur sed per ea que cogunt ac contrahunt: qualis est preparatoria: proindeque hac viuendum: quicquid ea non solum motus tunc celeritate cum robore calore excitat: sed etiam habitum cogit ac constituit. Illud quoque fatentur gymnaste omnes: ipsa profecto experientia edocet: hanc vnam exercitationem mederi raritati posse. Itaque nulla plane ad propositum affectum utilis est. Si vero an nunc tempus non dissuadeat: nec a frigido balneo abstinendum esse censeo. Libet in modo quidē dabitur minor in qualitate vero humidior: ut tunc probe concoquat: tunc siccitas que ex venere contracta est corrigatur. Debet vero nec frigido temperamento esse: sed vel medio vel calidior. Nam quoniam corpus a venere laxius et frigidius et imbecillius et siccius est effectum: debent plane que densent et calfaciant: et vires reparent: adhiberi: atque ad hoc studium omne impendi. Ceterum quod efficere hec venus possit: id docere ad presentem disputationem non pertinet in qua propositum est: quem admodum optimū corpus quam commodissime post veneris usum exercitatur ostendere. Quod sane commode fieri non potuit nisi prius tradito cuiusmodi affectus sit qui succedere in corpore a venere solet. De tunc nunc id concedi nobis postulamus. In sequentibus cum euidenti demonstratione dicetur tunc que veneris facultas sit: tunc prozsus vitanda sit necne: tunc quare ex ea comoda incommodaque pro corporis statu: et temporis anni ratione: et loco: et alijs id genus: que vtrique determinare preterea oportebit euenerunt. Post venerem ergo species exercitationis ea esto quā preparatoriam vocant. Post vigilias autem: vel tristitiam vel ambas: que apothecaria dicitur exercitatio idonea est: si tamen cruditas absit: nam si qua cruditas subest: omnino exercitandum non est. Quod autem post tristitiam et vigilias iam dicta exercitatio ad rem pertineat: etiam vtrius ipse ostendit: cum ab alia qualibet: non solum ledi cernunt: sed etiam imperantes: si forte dolor adhuc angit: patet equo animo ferre. Idem ratio ipsa confirmat: non minus quam vtrius. Nam quoniam a vigilis et tristitia magis graciles: magisque aridi: ac minus dicto audientes plane cernunt: siccius existimandum est bis reddendum esse corpus. Eiusmodi vero affectus partim molli frictione cum multo oleo: partim temperato balneo sanantur: partim agitatione: sed et tarda sit: et citra valentioris mixturam: quod subinde quicquid interponat. Itaque non apothecariorum exercitij modus erat. Ad quidē modum eē quod ab ira vel potius penuria siccitates sunt corrigende sunt. Contraria prozsus a iam dictis ratione: humiditates emendare conuenient: siue benigne potius: siue alia quibus occasione inciderint.

20 Quippe studium ibi ad siccationem dirigitur. Neque ea communis omnium ratio est. mebratim enim vnicuique differentie sua est. Agitur si ex longiore desidia: et humectantis alimenti immodico intemperantioque usu: contracta humiditas est: longiore remedio est opus. An ex liberaliore portione que pridie sit hausta: citra vllum capitis aut oris ventris affectum constitit: eam vel vntico die persanes licet: si sicca frictione largi et exercitatione veloci: et parciore portione: et sicciori cibovitare. Quippe que immodice ex vini portione humeditates constitunt: si ex ea re noxa capiti aut oris ventris comunicata est: de his agi hoc loco opus non est. dicet enim de ipsis cum de morbosis symptomatis tractabitur. Que vero humiditas ex diuturna admodum desidia nascitur: hec in propositum corporis statum oris non cadat: neque ut nec ea que ex humectantis natura cibi copia gignitur: quales fructuum plurimi sunt itemque olentium: que vtrique acris non sunt. Si quando tamen acciderint: semel et cōfertim corrigi non possunt. Nam si eatenus se fatigabit homo dum habitum abū de siccitate in lassitudine incidit: ac febricitabit omnis no diuturna febris: quod si vitiose preterea humiditates fuerint: etiam febri que in plures extēda dies. Et proz vero sanari possunt: ut post dicemus: ubi vitiosas intēperies vertere in melius docebimus. Quippe similis prouidentia acquisitioque affectus est: et naturalis intēperamentum: quare nunc de ipsis differere non oportet. Reliquum igitur est ut de matutina vespertinaque frictione agamus: non ad eū tamē modum quo Quintum respondisse dicunt quā precontati gymnaste quā vincto vim haberet: respondit: vestis summouēde. Iisdem enim quibus nunc usus sunt verbis: tum gymnasten rogassent Quintum respondisse ferunt. Simile Quinti apoplegma est et quod de vrinis circūferit: nempe eas nosse ad pictorē pertinere. Etiam illud quod de calido: frigidum: humido: et sicco aiunt: vtrique balneatū esse nota: que ipse sane nemini vel Theophrasti affectatorum impune dicere: nedum Quinto perniserim. Quippe scurrarum eiusmodi facie sunt: baud quāquam hominibus tam grauem artem proficientis. Satius igitur sit in proposito iuuenē ad hūc modum de matutina frictione differere. Itaque nāque aut ex fomno aliqd de quo queri possit non sentiat: aut lassitudine grauē aliqua: aut alia quāpiā affectione ostendit earū de quibus paulo ante ac statim post lassitudinis affectus hactenus differui. Ac si de nulla quidē re cōquerit: superuacuum est cum aut fricare aut vngere: nisi si quā ingēti frigori occurrēdū videat. Tum nāque veluti qui frigidus sunt vsuri: sic eos quoque frictione preparabimus. Si vero lassitudinis sensus vllus appareat: iam dictum est boiem tum et vngēdū esse: et mollior frictione. Si ratione si siccior iusto sit: vngēdus dulci oleo est: nā id sicca corpora humectat: fricadusque ut omnino paratissime: ita nec duriter nec mollior est. Quippe siue currere digestionem in corpus oportet: non cutis carnisve habitum mutare: neque etiā quod in his cōtinet: quicquid educere: quoque mollior vtrique dura alterū facti: si quis dem hec cutem densat duratque: mollior per balneum euocat: ac corpus laxum molleque efficit. Ceterum cutis densitatem corrigere si studeas: vtrique et que ex duris tum frictione: tum pertractione: preterea vebementi exercitatione: et multo puluere oris est: mollior frictio cum copioso et dulci oleo medetur. Que vero contracta ex frigore est: eam primum frictione sicca ac ceteri: deinde cum oleo adbibito calfacient.

res: nature sue restituemus. Zaritatē vero que et frequens balneū: et mollem frictionē: et uentris usum cōsecuta est: paucula frictione: primū quidē sicca: dein de cū oleo quopiam eorū. que adstringant sanaueris. Humiditatē hō que nimie portioni succedit: sic ea frictio: et cū linteo administrata: vel cum manica: quā Xeripiā grece vocant: interdū etiā solis manibus: idē vel citra omne pingue: vel cū eo plane exiguū corrigit. Sit autē et quo per balitum euocet oleū ipsum dulce: oīsq; adstringentis facultatis expers. Atq; ita quidē se habet maturina frictio. Despectina hō ijs uilis est quos vel lassitudo ualida macerat: ita vocant siccatas male haberi: vel atrophia macerat: ita vocant siccatas cū corpus ex alimēto fructū nō sentit. Aerum greci cū corpus ex alimēto fructū nō sentit. Aerum atrophias symptoma nūc presertim seponatur vna cū reliquis morbois symptomatib; q post tractabuntur. In pposita hō natura cū vā ualida lassitudo vel immodica siccitas corpus afficit: prandū min; est: cū ab eo ad cenā longius interponatur tempus. Plurimum quiescat: erigū tamē quippiam manoulet: quo cibus per erectā agitationē concussus: subleuat. Anilius etiā sit si et alui exonerare possit: bis etenim probe peractus: securus oleo dulci frices. uentrem tū omnino nō cōtinges: cū altoqui periculū sit nec cibū deterius concoquat: et succus quīspī ex eo semicrudus in corpus digeratur: et caput turbetur: et stomachus subuertatur. Optimū igitur fuerit omnino vētrem nō attingere. Quod si in musculus et vicinis vel lassitudinis sensus aliquis: vel siccitas appareat maior: vngt; debebunt medioctiter: et blande: et suspensa manu. Ac sic: causas quīspīam eorū que diximus reddi sibi cupit: proximum librum legat: in quo de morbois symptomatib; agemus. Nam hunc inbriui deo: satis batenus extendisse.

50

Galenus De sanitate tuenda liber Quartus Theophrastus in acrio anglo interpretat.

Quod pleriq; om-

nes recentium medicorum faciunt: qui dum tempus sopbistarū cauillationibus terunt: quod maxime necessarium est: aut leuiter tantū attingunt aut prorsus omittunt: id ipse nō facit sed (quod ab initio institui) ei quod necessarium duxi insistens: que logicam magis speculationem habent: in aliud tempus differam. Statim em̄ de morbois symptomatib; de quibus hoc libro differere statui: nō leuis questio oritur: ea ne ad valetudinē tuē de artem spectent: an ad eā que medendi rationē prescribit: an barū neutram: sed tertiam quandam: quā nonnulli mediam statuunt: neutraq; appellant. Ego haud ignarus: siue quis in sanitatis tuende: siue etiā medendi arte eorū meminerit: fore ut ex a cauillatoribus fugilletur: illud quoq; intellegēs: etiā si quis tertiam tractationem his dicit: de neuritis tam affectioisbus inscribens: vel magis irrisuros: contumeliososq; futuros: preterea questuros de maribus et feminis in quoniam opere precipiam: in hoc volumine de his agere potissimum elegi. Si em̄ fieri nequit ut sopbistarum nugamenta deuitem: atq; hac ratione minus erunt importuni: vtiq; sic faciens melius consulisse videbor. Huc accedit quod ex speculatione ipsa magis intellegatur ipsa doctrine communio:

60

si quis illa que dicētur attentius leget. Ea hinc ingrediar. Aris que valetudinem tuetur: nō leuis portio est ea que de exercitatione precipit. butus rursus nō exigua pars est que lassitudines precauet. Porro nō strātū in superioribus est simile rationē esse infātis lassitudinis cauende: et eius q; iā occupauit summo: uende. Ergo nō alibi quēadmodū hāc futurā vites: alibi quēadmodū iam v: genem corrigas: tractandū est. Atq; hac quidē de causa in proximo lib: q; totū opus tertū est: de lassitudine que exercitationi superuenit: disputatum erat: simul habita mentione de similibus affectibus: quorum aliqui exercitationes maxime sequebantur. Nunc primum quidem agemus. Secūdo loco de illis que similitudinem quandam cū his habent. Ac que immodicas quidem exercitationes lassitudo excipit: sanorum symptoma est. que vero sine his consistit: morbosum. Itaq; et ab Hippocrate dictum commodissime videtur: Lassitudines sponte nate morbos nūciāt. Atq; vlcerosus quidem sensus: symptoma lassitudinis est. Causa vero vnde eas nascitur: affectus lassitudinis est. Porro huius rursus ipsius causa bifariam scinditur. Aut enim intra ipsū animalis continetur corpus: vellantq; grece πόνος καὶ νόσος: aut omnino non inest: vocantq; πόνος καὶ πένθος. Mos illam internam hanc exercernam: non incommode vocemus. Itaq; tria in vniuersum genera sunt de quibus habendus sermo est: Ipsius lassitudinis symptoma: affectus vnde hoc oritur: et affectus ipsius causa. Cuiusq; vero horū species quedam differentes sunt. Causarum (vt modo diximus) externa et interna Affectus (vt in preel. 70 dēte libro docuimus) is qui vlcetis: et qui tensionis: et qui pblegmones sensum inuehit. Symptomatis vero: ipsi tres sensus: neq; pauciores vero neq; plures his differentias: veras saltem nominare possit. Qui igitur vlcetis sensum facit (incipiendum enim ab hoc est) motis quidem grauem excitat sensum ceu corpus vlceretur: idē vel circa cutim tantum vtiq; cum est moderatior: vel circa subiectam illi carnem: cum est valentior: vel circa vtrāq; cum adhuc est atrocior. Atq; hoc quidem est lassitudinis symptoma. Affectio vero ex qua id nascitur: acrimonia est reuis: et calidi humoris: qui corpus credi: stimulat ac pungit. Oritur hec aliquando ex immodico motu vt in proximo libro ostendimus. aliquando ex vitioso succo: qui imprudentibus nobis in corpore succreuit. Tales vero lassitudines: spontaneas Hippocrates appellat. Alterum vero lassitudinis genus (nempe in quo sensus sentitur) quonies sua sponte incidit plethoris superuenit. Quippe tenditur ex hac solide animalis partes: precipue in quibus succi cōtinentur. Tertiū lassitudinis genus quod pblegmones sensum affert: ex ambobus oritur: tum nimia boni succi abundantia: tum predicto vitioso succo. Nō enim quicūq; mali succi species: sed tantum in qua rodens acrimonia continetur: vlcerosam lassitudinē creat. sed nec eiusmodi quidem succus dum in venis cum sanguine miscetur. Latet enim tum eius vis vt pote transfluentis: et a sanguinis bonitate superari. Alterum cum ab his translatus: in carnibus: et ad cutem solus beret: vlcerosum sensum: tunc ingerit. Qui vero ex abundantia nasci hanc lassitudinem putant sane falluntur. Nam neq; ex ea copia quam plethorā dicimus: (hec enim eam que de tensione querit

80

gignit) neq; ex ea que vires pregrauat. Nō enim erofio: aut vlcercis phantasia: sed vel grauitas: et ad motiones segnitia: talis sunt abundantie symptoma ta: vtiq; dū ad animales collata vires: eas superās premittit: vel pulsus quedam vitia: si quando vitale vrger: de quib; dictum abunde est in ijs que de pul su scripsi: neque vt in libro quem de abundantia scripsi: etia notat: naturalium virtū cum premū tur: et reliquarū ambarū tradidim. Non est igitur abundantia eius lassitudinis que vlcercis sensum p fert causa: imo humorū qui in cute et carne continē tur acrimonia. Nec enim vt quicquid sensum later: sic agitata proutus sentitur. Ad hoc buic lassitudini primus ac plurimus: proprijs quibusdam rationi bus accedit: quas mor dicem. Alter ex incidenti sci licet cū nobis partem aliquam aut etiam totum cor pus mouere volentib;: cū hoc humoris qui in ipso continentur simul mouemus. Verū hic minimus ē: et lassitudinis duntaxat sensus infert. Vebementior rigorem excitat. Appello nūc rigorem: nec illum ve bementis frigoris sensum: nec duritiem: sed inequa lem totius corporis concussam et turbationem. Ade dius inter vtrūq; horrorem. Quod autem nihil ob stet etiam si calida causa sit: quo minus rigore hor rores excitent: in ijs que de symptomatū causis scri psi mus ostensum est. Nunc satis fuerit summas tā tū eorūq; illic prodidimus: ad presentē disputatio nē quasi basim subijcere. Et in sensibili corpore suc creuit excrementū mordax: duplici id ratione ad mo tū inclinat. Vna cū a sensibili corpore impellit: vt po te qd repellendū alieni vim obtinet. Altera cū ve bementiore momento agit: id qd tū ab exercitandō conquirat: tū frictione: tū balneo. Ergo que sub cali da et putrida excrementa sunt: vbi vebementi mor uentur: non horrorem modo rigoremve qualem di ximus asseruit: sed etia febrem accendūt. At que frigiditas: et ex partibus tenuibus constant: ea hor rorem quidem rigoreq; creant: non tamen febrem exci tant. Porro vīn quandā vtriusq; congestā esse opz si hec fecerint. Que vero aut plane exigua in sensibi bus corporib; excrementa mordacia: aut multa il la quidem: sed tū non plane adduc mordacia suble serūt: hec vlcerosam lassitudinem faciūt. de quibus vtiq; hoc libro nobis est agendū: qñq; febrem accen dūt: ea ad medendi artem spectant. Sanatio vtriusq; generis partim communia curationis amborū cōsi lia recipit partim vtriusq; propria. Dicetūdo pri que cōis sanatio est. Quod igitur excrementū: si ne calidū id sit frigidū: ipsum aut expellas: aut certe aliteres. Recipit vero non omne excrementū al terationem a natura. Siquidem nec omnis cib; in cuiusvis animantis ventre concoquitur: sed cognatio quedam ei quod concoquit: cū eo quod concoq tur esse debet. Quod igitur oīno alienū est: nulla fie ri ratione potest vt id nature sue gratiā recipiat: sed educere id q̄p̄rūm est tentādū: eque certe vt que in ventre corrupta profus sunt: ea vel vomitione vel deiectione expelli profecto est optimū. Nō tū peride p̄p̄rū est in carne: atq; alijs corporib; inibitū vitiosum succū educere: vt q in ijs quorū sensibilib; capacitas est continetur. Interdum nec ipsa laborā tis natura medicamentum quod malum succū ma ture vacuet admittit: sicuti interdum et alijs q̄sp̄ia affectus obstat qui talem educendū rationē respuat.

De quibus mor dicam: si prius quod reliquū erat i superi; posita diuisione adiecerō. Quippe que cōi ter spectant qui excrementorum vitijs medent: ea sam diximus vacuationem alterationeq; esse. Pro p̄ria vero vtriusq; generis nunc adijciamus. Neq; vna tantū ratione educendū alterandūve est: sed ex plozata que et quod affligit maxime sit accommoda ta ei est insistendū. Ea vera vt in summa complectar ratio est que ex contrario opem molitur: priuatis ve ro que ex cuiusq; contrario. Et summe quidem totius rei be sunt: que latius tamen nobis nunc expli canda sunt vna cū sua cuiusq; euidenti demonstra tione: idq; ab vlceroso affectu oris. Quā igit eiuss modi lassitudo vitio acritū excrementorū orit: ante oīa considerandū est in solidis ne tū cor porib;: an intra venarū sinus malus succus contineatur. De ijs vero que intra venas sunt: nullū plane nec ma nifestū nec euidentis signum habemus preter solam vrinā: conijcere tū ex his licet. Primū estimabimus: quonā qui affligitur vsus sit victu: secundo solit; ne sit malū succum nature sponte congerere. Ad hec an naturalis aliqua et consueta excretio iam desierit. Quarto an exercitatione: purgatione per vomitū al uūve: aut vsu aquarū sponte nascentiū soliti supua: cuā expellere id intermiserint. Atq; in victu quidem videndū an cruditas et crebrior et maior q̄ ex vsue tudine precesserit: an mali succi cibis copiose se im pleuerint: an vīn pro antiquo mustū: pro tenui cras sum: an aqua marina mixtū biberint: an etia proz sus a vīno se ad aque portionē trāstulerint: nec semel bisve in quolibet horū peccauerint: sed assidue boz noq; tēpore. Secūdo (sicuti dixim) estimandum nū ex eorū numero qui facile malū succū congerūt: lassat ipse sit. Deprehendas id percontatus an scabie aut lepra aut vitilagine aut puritu crebro sit affectus. Tūc an erysipilas: aut herpes: aut elephantiasis: aut opbiasis: aut alopecia: aut pustule crebre: aut ep itides: aut deniq; vllū symptoma qd ex vitioso suc co natū: aut cū illū male habuerit. Ab his p̄siderā da diximus: consueta ne vlla excretio retenta sit vo mitum: vel emorroidas: vel fistulam aliquam: vel disscertā: vel si mulier est: per menstrū profluuū Deinde nū ipse medicamento se purgare semper so litus id intermiserit. Nonnulli em sunt qui deiecto rijs medicamentis: alij vomitorijs: aut vrinam su dorēve cientibus: aut vsu sponte nascentiū aquarū: vtiq; quibus aut sulfuris aut bituminis aut nitri vis inest: vere vel autūno quotannis soliti excremen ta vacuat: aliquando id negligūt. Adulti (vt dictū est) exercitationū consuetudine dimiserūt. Alij rur sus omnis frictiois: aut balnei: aut a vīno dulci post balneum vomitionis morem pretermiserunt. Sane constat non illoz modo nos qui optimo sunt cor poris temperamento fecisse mentionem: sed quo ni bil in mali succi causarum catalogo sit pretermisus etiam eos qui vitiosum succum natura promptē cō gerunt sermone comprehendisse: de quibus fusius inter vitiosos corporum status proximis volumi bus agemus. Atq; ex his quidem de mali succi mo do coniecturam facere oportebit: ac remediū ad mē sure eius quantitatem proportionē inuenire medio crius: si emmino sit exiguus: et ad curam tantum col lectus. valentius: si multus: et in profundo. Pri; ve ro eius qui exiguus: et iuxta cutem est: curatio dicet:

deinde et ius qui in carne residet : tertio ab his loco : ei? cui tot? sanguis impur? excrementosusq? est. Sz si quis tā institutum mibi ab initio reperens: boni succi iuuenem dederit: qui p̄tius salubri omnino vi eius ratione sit vsus: nunc necessitate quapiam vz gente longi tēporis iter confecerit: in quo nec exercitatus neclauatus pro consuetudine fuerit: cibi portioneq? mali succi vsus sit: tū a prandio vel cena vltima toto die vehiculo sit vect? nec bene plerūq? dormierit: illud tamē addat: nihil bute in modo assumptorū erratū esse: proinde nec in cruditate vllā incidit: talis multū mali succi congestisse profecto neq? uerit. Itaq? etiam nec remediū operosum requirit: imo exercitationem tantū que a pottherapia dicitur: quam in proximo ante hunc libro docuim? vbi pariter de accommodata ei rei victus ratione precepimus: quo minus est his multis morandū. Tantum eius memnissse conuenit: buc oē consiliū dirigere q? corpora sic affecta curat: vt excrementa que circa eum sunt educat: propterea quod affect? in hac vna consistit. Itaq? rursus detur eundem iuuenem p̄ter alia que eadem sint: etiā in cruditates sepe incidisse. Detur q? vlcis sensum habere: non cutereus modis: verū etiam altius in corpore: sic vt totum id malis succis refertū suspicere: bute nec exercitationē nec vllū omnino motū iniungemus: sed quiescere ac dormire iustum: in abstinentia totū diē exigere cogimus. Dein vesp̄i pinguius vnctio: et temperato balneo medicriter laudato: pro cibo dabimus sorbitio nē aliquā boni succi: sed plane q̄minimā. nec tamen a vino eū abstinēbimus. concoquit enim id semicrudos humores: quantū aliud quiduis: tū sudorē vrinamq? promouet: ac somnum conciliat. In ijs autē qui ita se habent: id agendū nobis est: vt quod mali succi tā plane corruptū est: nec concoqui etiam pōt: id sudore vrinamq? expellatur: quod semicocctum a bute est concoquatur: atq? vtile reddatur. Ad autem optime quiete somnoq? confiet. Si ergo his peractis malū consistit: ad consuetudinē rursus reducendus homo est. Sin in posterū etiā diē durer: de valentior re tā remedio est cogitandū: maxime si per noctē vel lassitudo magis q̄ ante vel fastidiū infestet: vel per uigiles: vel somnos turbatos et imaginationibus inquietos habeat: bis effi si vires non dissuadent: dourū alterū aut sanguis mittendus est: aut purgatio exhibenda: sed discernentibus nobis vtrū magis expedit vt mor dicat. Sin vires imbecilliores debuerant: sanguis mittendus baud quāq? est: sed deiectionis mediocritas addibenda. Cuiusmodi autē deiectionis mediocritas sit in sequentibus docebimus: sed si p̄ter que priora sunt desinuerimus. Nā viriū robore cōstante si lassitudo adducit infestat: estimandū est cum sanguinis ne copia: an eū crudis humorib? an per se solus consistat vitiosus humor qui lassitudinem creat. Nam si eū sanguinis copia: aut vena incidat: aut aliquid quod tantundē valet augendū. Sane tantundem possunt hec. Quibus humorib? oides sunt retente si has emiseris. Si mulieri menstrua cōsuetudo cessauit hanc prouoces. Si quibus horū nihil est: si mallicos scalpello incidas. Post hec alius eo medicamēto deicienda est: qd maxime accommodata tā malo succo sit. Qd si vitiosus tū succi: hicq? citra sanguinis copiam subsint: purgatio petenda est que infestanti excremento sit accommodata. Infestat vero alias

biliosum: alias atre bilis: alias pituitosum: sed qd vel falsum vel acidū sit: atq? horū qdlibet aut crassū aut sero propi? aut media quapiā consistentia. De quorū discernendorū notis nunc agam? Si cū pusculis (que greci exantbemata vocāt) lassitudinis affectus consistat: ex his facilis inuentu erit excrementi species. Sin absq? his: in boni quidē succi corporibus tū ex ijs q? precesserūt cibis: tum reliquis que ipsas corporib? incidērūt. In ijs vero qui malos succos natura colligūt: hinc quoq? nihil capiendū. Sz de eiusmodi tēperamētis vberi? post age. Nūc de reliquis agam?: ex quib? licet de mali succi sp̄e coniecturam accipere. Qui in orto degūt: ij pituitosum acerrare succum solent. Quos mult? labor exercet: ij biliosum vel melancholicū: illū estate hūc autūno gignūt. Quinetiā an dūturni labores fuerūt inspiciedū est. Quanto enim fuerūt longiores: tanto sunt ad atrā generandā bilē magis proclines. Preterea qui cū multo sudore obcunt: ij crassi? excrementū faciūt. Qui sine sudore peragunt magis tenue: veluti qui byeme et frigido aeris statu suscipiunt. Considerandū ad hec est non solū de vrinę multitudine: et qualitate: sed etiā de sudoris qualitate. Hic nāq? partim acid? partim falsus est: partim veluti luti: aut vir? plane olet: licet autē hoc ex strigili deprehendere cū lauauit. Sepe nāq? amar? plane apparet: qualis vrinę morbo regio laborantib? emittit. Et? vero dignotio: etiā citra gustū facilis est ex solo colore. Quippe pallid? pro eiusmodi bilis rōne apparet. Sepe tamē post validissimos labores: et rehemētē estū plane flauus conspiciat. Aliqñ medi? atq? ambob? mixt? cernitur: veluti quodāmod ex pallido flau? . ὁ ἄλλος δὲ ἔστι βοῦ grece dicitur. Ad eūdem modū et ipse bilis humor se h? qñ hūc quoq? in vomitu deiectioneq? aut pallidū: aut flauū: aut ex vtroq? cōpositū licet intueri. Qualiscūq? vero is in corpore habet: tale necesse est ei? appareat ferū. Ac sudor qdē succorū q in vniuerso corpore abundat: nota est. Vta eorū tū qui vasis continent. Nino ergo mibi omittendū: sed sudor quoq? ipse vt modo dixim? inspiciedū. Aliqñ vero ipsum q afficit gustare sudorē suū: quo certi? iterno scatur iubemus. Ad qd aliqñ sua sponte accidere solent: dū ex fronte et? partib? in os sepe deiebit. Est mare preterea vrinę tū consistentia: tū colorē oportebit. Sed nec que in ea pendent: aut sūdūt: pretermittere conuenit: sed oīa perpendere. Cuiusmodi enim sanguis sit q in vasi continet: ea plane ostendūt: qñ si is biliosus sit: ferū quoq? ei? biliosum esse necesse est. Idq? pro vtriusvis bilis ratione. Si tū p̄tius rosū: si is sit pituitosus: Ergo vbi erud? plane is est: vtriq? tenuis aquosaq? vrina cernit: nihil nec qd sūdat: nec qd pendeat: in se habens. At vbi is concoctus est: hec in vrina apparent: atq? etiā vubecule qdā desuper tenues supersūat: veluti qd in summo late colligit. grece Ὑπαὺς dicitur: et qd in summo refrigerari iussu conuenit. Qd si turbida sit: qualis veterinoz vīnū: crudis refertas venas indicat: non tū cessare naturā: sed eos valenter conuenire. Si vero celertis separatio crassi a liquido in ea cernit: sitq? qd subsidit albu leue et equale: tāsam superaturam eos omnes naturam indicat. Sin cum emingitur pura sit: protinus vero turbetur: tam crudi succi concoctionem aggredi naturam decet. Et si inreposito tempore turbetur: non protinus: sed post aggressus

ram insinuat. Aerum omnium que turbantur vri-
narum generalis nota esto ipsius crassi a liquidio-
re separatio: aut propere aut tarde facta: aut omni-
no nulla. Ergo si protinus fiat: et quod subsedit sit
album leue et quale: superiorem longe naturam suc-
cis quos concoquit ostendit. Sin bonum sit quod sub-
sedit: sed quod post longius interpositum tempus col-
ligatur: etiam naturam temporis spatio superatur:
ram succos nunciat. Si vero vel omnino nulla sepa-
ratio: vel id quod subsedit malum sit: imbecillitas na-
ture significatur: eque ope aliqua ad succos perco-
quendos. Sicuti vero vrina succorum qui in vasis
sunt qualitate prodit: ita sudor aliaque per vni-
uersum animalis habitum apparent: eos qui illic
sunt affectus demonstrant. Quippe superantibus in
eo calidis succis: insolito caloris sensu vget: frigo-
ris vero cum frigidi dominantur. Ita albiores pitui-
ta superant: pallidiores bili abundante cernuntur.
Quod si meracior bilis sit: etiam plane flauiores. Si
quidem color a succo provenit non ex solidis anima-
lis partibus: utique cum se succi in altum non receper-
unt. Accidit vero id illis propter frigora: rigores vel
animi affectus: veluti timorem: vel ingentem tristitia:
vel incipientem verecundiam. Quorum nulla si ad-
sit: nunquam se in altum recipient succi. Eque nec in cu-
tem violentius irruentes hanc adurentem nisi ani-
mus aliquo modo affectus sit: aut estu modico aial
extrinsecus obsessum. Ergo vehementer commotis
aut fratis: aut in pudore veluti reciprocantibus se
humoribus inspicere colorem non oportet. At si nec
ambientis violentia calid sit: frigide: nec vllus ani-
mi affectus cuiusmodi iam dictus est subit: certissi-
ma succi animalis cognitio ex colore datur. Tanquam
igitur corpus sicubi albius solito est effectum: pitui-
tosum abundare succum indicat: sicubi pallidus: aut
flauus biliosus: ita sicubi ad rubicundius quam pro-
prie natura est mutatus: sanguinis abundantia subesse si-
gnificat: sicubi ad nigrius nigra superesse bilem osten-
dit. Videas preterea ceu plumbi colorem aliqui non
nullos habere. rursus aliqui ceu mixtura esse albi li-
uidique: aliqui liuore solum sine albo consistere. Ergo
eiusmodi colores: crudos dominari succos indicant
qui cum de genere sint pituitae: minus tamen humi-
ditatis habet quam ea que publice vocatur pituita. ple-
rūque vero hinc nec lentior inest. Nam si ad sit: pra-
xagoras eiusmodi succū vitreū appellat: egregie qui-
dem frigidum: crassum quoque quem crudum per-
eminentia vocat certe minus. Generaliter igitur eius-
modi succi omnes albi crudique sunt. Nomenclaturam
vero alius alia sortitur. Nec attinet ad presentem dis-
putationem ea omnia distinguere: quippe ad quam illud
est commune omnium accedens pertinet: quod hi succi
percocti a natura non sunt sed crudi adhuc manent.
Siquidem sanguis in medio est biliosorum atque horum
Quorum utique genus pro vocabulo appellare licet.
vel crudū succū: vel pituitam. Illi namque ex sanguine
sunt ubi supra iustum modum est percoctus: hi vero ex
eo nondum perfecti. Sunt autem utriusque generis innu-
mere particulares differentie: ceterum que ab his qui
in talibus sunt periti: innumeratas species sunt iam de-
scripte: quarum cum ipsarum adeo hic omnia meminisse
necesse non est: ut etiam satis sit eas ad vnum caput redi-
gere: quod tibi veluti scopum agendorum proponam. Nam qui
alij putant ad exactum sanguinis nutrimentum pervenit: veluti

semicocti sunt: alij proorsus incocti crudique alij pau-
lo absunt a sanguinis forma: rursus alij sanguinis
faciendi: siue (ut ita dicam) sanguificationis veluti vi-
tina pars: qui utique excessu caloris proveniunt (quo-
rum alij paululum: alij plus: alij plurimum a sanguine re-
cesserunt) ubi paululum vel citra, sanguinem restituit: ve-
l ultra processus est: audacter mittendus sanguis est: ubi
plus considerat? agendum: ubi plurimum in his nullus
omino mittendus est. Inspicere vero et quantitatem conue-
niet: ut verbi gratia: si bonus sanguis exiguus sit: re-
liquus vero succus plurimus? utique in his abstinendum
a detractone sanguinis est. Sin is quod exiguus: san-
guis vero copiosus: audacter incidenda vena est. Deinde
deicere (ut dictum est) alium oportet: rone habita de
abundantia succi copia pariter et specie. Quod si quis vel
propter etatem vel timiditatem permittit se medico ad
sanguinem illo modo detrahendum nolit: hinc deicere
da largius alius est. Aut si id quod suspectum habet
alia ratione educendum superuacuum est. Ac in propo-
sita nobis hactenus natura: alias vacuandi rationes in-
venire difficile non est. In alijs cum discretionem et dili-
gentem examinationem disquiri eas conveniet. Ea discretionem
post tradem? ubi de proposita boni succi natura tra-
ctationem absoluerim? Pone enim tale boiem ex mala
victus ratione lassitudine affectum: deinde ex ijs quos retu-
lim? notis: in venoso vasorum genere apparere subesse illi
copiam semicrudo- rum succorum: in reliquo vero corpore toto
multitudinem horum quos lassitudo sequuta est. auct?
preterea illi quodammodo et sanguis esto. Adartime ergo
(ut dictum est) detrahere primo de sanguine oportet: dein
de succu illu educere quod superare videtur. Non sustinere autem
boie sanguinem sibi detrahi: augere defectum. Si vero
neutrū admittat: alia quāpiā ratione finire: qua maxime
si non breui ac longiore tempore pristina corporis habitudo
ne hō recipiat. Quia ergo duo prima sunt quibus? primū
inter? sit opus quod cuiusmodi affectibus? medebit: crudo: ut
siue etiam semicocto- rum quod ante sanguinis perfectionem fue-
runt: prococto: et acris ac mordacius: quod scilicet sunt: et san-
guine posteriores educio: abstinere eos puenit ab
oi valido motu. Blāde vero vinctos: atque oleo perfrictos
per quod suavi lauare balneo: id est ocio abstinere: quod bfe
atque etiam somno: si fieri potest: minime ignorabit? nihil
esse quod eque concoquat ea quod concoqui possunt: malos suc-
cos per habitū digerat: ut somnus a balneo. Et igitur
(ut paulo ante diximus) primo die expti an facile fini-
ra lassitudo sit: si grauari boies cernim? in mittē-
dus in balneū secundo etiam die est: in quiete abstinē-
tiaque habendus: eque vero et si iterum: et tertio oportere
videris: itidem ieiunium lauabis: quiete ac somnū ipsi
lauationibus? interponēs. Et adducit ad somnū non in
postremis ipsam quocumque balneū. sunt enim quod eo sunt vbi
oēs magis ad somnū propensius: modo maioris momenti
nihil obstitit. Ideo tibi somnus et ea et signū per quod
modū sperate utilitatis sit: velut educto non posse a
balneo dormire: nec ea nec signū est comodum. Quippe
pe plerūque redudat succi idicia ex sono vigilijsque ce-
peris: frigidi namque succi marcorum: quod noua grece vo-
cant: et longiore sonos inducit: calid et mordaces: vigilias
et si quod dormit varijs imaginibus? inquietos et turbatos
sonos efficiunt: sic ut statim excitet. Sicuti autem in primo die
ita etiam in secundo forbitio et minima et simpliciter illis
exhibebim?. Quippe large ijs apponere quibus? aufert
ri potius aliquid debeat: plane est contrarium: sicut rur-
sus cino non nutrire et fastidia stomachi (quas greci

affas vocat) creat: et eundē ledit: et vires labefaciat: et malū succū adauget. Ergo exigui bis dādū: ac potissimū si fieri pōt: prissane cremor simpliciter cōdit? sin aliter: farris eodē quo prissana modo pparatus: cū paulo aceti adiecto: presertim si cruditaris abundantiam vel in venis vel in toto corporis habitu subesse suspicamur. Quippe si nihil prorsus aceti sit alicē admixtū: glutinosior erit quā ut ppositis conducatur: itaq; obstruet magis quā detergebit habitus meatus: qd tū maxime peritur in crassis ac glutinosiss succis: cuiusmodi plane oēs pituitosi sunt. Ac boni quidē succi far ipsū est: et propterea eiusmodi q̄ avitioso facile securos prestat. Ceterū nisi lentor ei corrigatur adiectis aceto et porri modico: nō solum obstruet: sed etiā nutriet pleni? quā ppositis sit ex vīu. Hāc itaq; de causa prissane cremor in hoc casu tutior est: ut q̄ tū modice nutriat tū nulquā per angustos meat? hereat: et perime et ipse: et meatus per totū detergeat: et quicqd in semicocctis crudis ve succis cōtinetur crassū: id dissecet ac resoluat. Horū ipsorū gratia et mulla bis idonea est: et oxymeli: et apomeli: et piper: et gingiber: postremo oīa q̄ citra vitiosi generationē succi: humorē crassū dissecant solūnt: et quorū materiā latius in sequētibus psequemur. Ad institutū hō nunc sermonez: exempli loco posita sint et q̄ iā sunt dicta: et q̄ nūc dicenda. Frugū nanq; maxime apta est prissana. Olerū sola lactuca: pisciū q̄ saxatiles dicuntur. Panis q̄ et furno coctus: et fermentatus: et modice purus est. Aues monticole: Porci oxymeli: mulla: vinū tenue: et albū: semelq; q̄ boni sūt succi: eadēq; detergēt: nec glutinosa sunt: nec crassius succū efficiunt: nec valenter nutriunt. Que hō vzinā elent: hoc casu nō probō: maxie que preualentia ex bis sunt: et sanguinē calfaciūt ac liquant: quippe qd concoquendū probe est: buic tanta adhuc exaratio nō cōuenit. Hec itaq; oīa secundo die faciēda ad hunc modū sunt: atq; etiā tertio quarroq; Ad hec p̄terea si tū lassitudinis sensus leuetur: tū corpus colorat? appareat: tū somni quieti: et vine cōcocte sint: fricare quidē liberalius: exercitare hō parce hominē audebis. Hīs ita peractis si nullus lassitudinis sensus p̄terea superfit: ad cōsuetas statim exercitationes boninē reduces. sin quicquā appareat priorū aut symptomatū: aut notari: rursus tu quoq; in id intēsus mutare tentabis ea q̄ particulatim nō recte habent. Si itaq; soli lassitudinis sensus recordatio superest ceteris notis oibus bene se habentibus: vtiq; apothērapie munere lassitudinē summovebis. sin autem turbare note sint: et veluti confuse: ceterum lassitudo abest: in quiete maiore seruare hominē oportebit. Si hō ambo coterunt: eadē ratione hominis curā ages qua prius vsus in eū statū duxisti quo etiā exercitatiois aliquid tētare auderes. Atq; ita quidē iā cōprebenso affectui medendū censeo. At si in eodē bonine reliqua eadem sint: ceterū in lasso corpore sanguis bonus exiguus sit: crudi hūores plurimi: buic nec sanguis mittendus: nec alui defectio: aut exercitatio: aut oīno motus: aut balneum adhibendum. quippe incisa vena bonum sanguinem emittit: malum qui in primis maxime venis circa secur et quod mesenterium vocant colligitur: in totū attrahit corpus. De defectio hō in talibus tormina et resiones creat: anteaq; deliquit: cum eo quod nec notatu quippiā dignum educit: quādo crudi omnes succi: pigri atq;

ad mortū inepti propter crassitudinē frigiditatemq; sunt: quo sit ut etiam omnes angustias vias obstruat per quas id quod medicamentum deiecit: ferri ad alui: debeat: itaq; nec ipsi educantur: et alijs sint impedimento. Id qd sane hi pprocrates illo oraculo p̄cauit: quo breuissime precipit cōcocta medicamēto tentanda esse: nō cruda. Eadem de causa nec exercitare: nec oīno mouere: sed nec lauare expedit eos qui in primis venis crudorum copiam habent. Si quidem omnes id genus motus: succos illos in totum corpus agunt. Seruandi igitur hi sunt in oī quiete: dandaq; ipsis cibis: porcio: medicamētaq; sunt singula eius generis q̄ attenuent: dissecent et cōficiant succorum crassitudinem: idq; citra manifestum calorem. Nam qui ex calfacti reuementius succi sunt: in omne corporis partē feruntur. Ergo nutries vos maxime oxymeli: aliquando etiam prissane et mullis exiguo quopiam. Sustinent enim hi vicium si modo alij vili: tenuem: ipsa nimirum crudorum copia: quos paulatim concoquunt: ad corporis alimentū abutentes. Quoniam autem precordia istiusmodi oibus turgida inflataq; sunt ac facile quicquid assumpserint: inflatum vertitur: nō inutile fuerit longi peris aliquid cum cibo dare: quippe quod flatuosi spiritus crassitudinem soluit: et que in precordijs pigra cessant: ad ventrem depellit: et concoquendis que sumptis subuenit: pro communi piperum ratione. Quod si huius copia nō est: vtiq; albo vtendū: quippe qd supra duo reliqua genera vētrem roborat. Sin hoc nō adest: optimum nigrum petendum est. Sed vero fuerit: quod pondere prececlit. Sane vtilius sit et diospolitico medicamento vti: cuius compositio duplex est: alias ex paribus omnibus: cumino: pipere: ruta: nitro: porisq; ita magis ventrē soluere. Alias cum reliquorū pari pondere miscetur nitri dimidiū prestiterit autem cuminum esse quod vocant ebiopicum: piper vero: vel longum: vel album. Ad acera bitur cuminum in aceto maxime acri. dein continuo id tunditur: aut etiam prius modice frigitur in vase sicili: qd coctum in camino q̄ optime sit. Que enim exacte penitus cōcocta nō sunt: nec lurosa potius quā figlina sunt: et qualitarum suarum nonnihil medicamentis remittunt. Sunt vero et rure folia modice siccata. At enim si plusculū siccantur: acria amaraq; redduntur: et supra quam par est calida: sic si prorsus non siccet: extremētissimum quēdam humorem retinent: nōdum ex toto concoctum: cuius vitio flatus discutere minus possunt. Quatuor bis aliquādo de spumatum mel additur: aliquādo nihil: sed sola sine melle reponuntur: ac prissane cremor: et alijs quib; maxime conuenire videntur cibis iniiciuntur. Sumitur et per se medicamentum hoc: et ante et post cibum. Porro ad eum vsus optimum est: quod mel admixtum habet: quod vtiq; curiose sit despumatum: id enim flatum maxime discutit: sit autem oportet et mel optimum: si modo quod flatus discutiet quodq; maxime dissecet: futurum medicamentum est. Appositum sane remedium sic affectis est et quod ex tribus pipertibus conficitur: (diatrion pipercon grec vocant) vtiq; cum non admodum medicamentosum sit: ex varijsq; confectum: sicut a plerisq; medicorū componitur: mixture cuiusdā ritu quam apud iudeos vocant: aut apri a mirificijs istis coquis conditi: adeo ut non minimum ijs qui sumptis nego

etum sit immixta illi medicamenta concoquere: amil-
fili: litypticum. et alia id genus. Cruda esse minime
mutata ab ijs quibus sumperint: longo tpe dura
re in vtre intelligitur. Hec igitur subtrahenda medica-
menta sunt: preter que bec: belenium: et nar dispica: ceu
vero nonnulli qd ponunt: etiam casta. Expedit autem
preparatum habere ad manum dupliciter: sicut ipse
solco. Alterum simplex: qd vtiqz ijs dadum est qui pa-
rum coxerunt: et qui recens frigus in ventre habent
et pituitosum succu. Alterum qd medicamentosum ma-
gis est: quo maxime utimur in ijs fluxionibus que
a capite descendunt ad pectus. Verum hoc quo pacto
sit preparandum: alibi dicitur. Simplex illud: quo
ad cruditatis abudantiam que in primis est venis
utimur: bmo est. Ad cuiusqz tritu piperum drachmas
quingentas: abude adduntur anisi et thymi et gin-
giberis singulorum drachme octo: et simplicissimu qui-
dem hoc est. Etia hoc ipso magis simplex: a quo de-
tractum gingiber est. Alterum vero est qd ex iisdem co-
fictur: verum ad cutusqz tritu piperum drachmas quin-
quaginta: reliquorum cuiusqz sexdecim drachmaru
singulorum pondus: nempe anisi: thymi: et gingiberis:
quo etiam ad proposita utimur commodissime. De-
bet aut si haberi potest: anisum Cretense esse: thymu
aut Atticum: aut plane ex editis locis: et siccis: cuius
quicquid lignosum est circumsiso: coma ipsa vna cum
fioribus injicietur. Esto vero et piper quod longum
quidem est: integrum: minimeqz foratum: eque vero
et gingiber: nam ambo perforari facile solent. Quin-
etiam non solum non perforati: sed et veru illud quod
ex barbaris affert: piper esto. hic namqz qd adulterat
duplex est. Alterum quod in Alexandria maxime confi-
citur: alteru qd herbe eiusdem germen est. Qua vero
maxime ratione inter nosci quod adulterum est pos-
sit: ipse docebo: tantisper prefatus ne quis aut miret
aut causam requirat quomodo vel componendi vel pro-
bandi medicamenti hic tradere rationem subije: qui
inmededi libris: non temere id facere soleat. Siquidem
in illis cum medicis ipsis duntaxat ago: hic vero etiam
cum alijs vniuersis quos ali communi nomine phi-
liatros: id est medicorum studiosos vocant: qui scilicet
in primis discipulis versantur: quo intelligenti-
am suam exerceant. Porro his necesse non est: nec
in libris de simplicibus medicamentis: nec in opere
de medicamentorum compositione esse exercitatis:
multoqz minus explorandi cuiusqz medicamenti pe-
ritiam habere. His itaqz prescribi in plenum talia
omnia satius est: sicut paulo ante de longo pipere
tradere cecepi. Principio enim experiendum gustu
est: diligenterqz estimandum an piperis qualitates
seruet. postea in aquam mittendum. Nam quod fa-
critum est: si per diem totum in humore maceretur:
illico liquat: ac soluitur. Si ergo tum piperis et qua-
litas plane inest: nec maceratu resoluitur: sitqz (vnde
est) minime foraminibus pertusus: piper id lon-
gum idoneum iudicabis. Alitrum vero nec exile: nec
rugosum: nec crassi corticis esto: sed ex eo quod pon-
derosum vocat: id quod tum maximum: tum plenissi-
mum est. Itemqz de albo simili modo eligatur quod
maximum est atqz plenissimu. Deinde omnibus simul
tumfis: et per tenue cribrum transmissis: mel optimum
curiose despumatu admisceto. Sane id odorum fla-
vumqz preterea acerrimum dulcissimuqz fuerit: tum
crassitudine nec plane crassa: nec liquida: sed que ita

continuitatem suam tuatur: ut si digitus in id demise-
ris: post in sublime attollas: quod mellis ab eo de-
fluit: longissima quasi linea sibi continuaru videas.
Loquitur hoc recte aut sup carbones: aut ligna eino-
rida: que etiam acapna greci vocat. Hoc igitur me-
dicamentum dare conueniet: non semel bisve quotidie:
sed etiam sepe. siquidem manet: et ante cibum et post:
etiam cubitu cunctibus recte datur: coctilearij pleni
mensura: atqz butus quidem: ut paruis parui: et ma-
ximis maximi: ita medijs ad portionem. Preterea etia
gingiber: quod ex barbaris affertur aceto maceratu
Est id viretis herbe radix a collectu statim in aceto
coniecta. Extinguitur enim eiusmodi medicamento-
rum calor circa ipsas primas venas: nec in totu per-
fertur corpus: velut alioru quoru daz: cuiusmodi id
medicamentu est quod diacalaminthes propterea qd
calaminthes recipit: vocat: de quo mox vberius age-
mus. Idcirco etia oxymeli bis vtilissimu est: ut prius
diximus. Id ita preparari debet. Cum melli opti-
mo super carbones spumam abstuleris: coijcies in
ipsum aceti tantu: unde gustati: nec acidum nimis
nec dulce videbitur. Ac denuo super prius coques
quoad plane vnite amborum qualitates sint: nec ap-
pareat gustati aceti adhuc crudu. Vinc ab igni des-
pones. Cumqz vti voles: aquam et miscebis: ita ni-
strum temperans ut vinu. Ergo qui biberit: si nec de
acore et queritur: nec dulcedine assidue eo utatur:
sin alterutro offenditur: adiecto quo desiderat: rur-
sus id coques. Neqz em eos probo cui sub vna qua-
piam mensura id conficiunt: qui mihi si similiter ijs af-
fecti videntur: qui bibentes oes similiter aquam vino
miscere censent: non aduertentes: quibusda vtiqz q dilu-
tiori insueuerunt: caput statim si vel pusillo meraci-
bauserint tetari. quibusdam qui meracius delectan-
tur: stomachum: si dilutius biberint subueri. Cum
igitur in vino tam familiari portione ista incidant:
multo sane magis in oxymelite: utpote qua vinum
tum minus familiarit: tum magis forti: ipsa sequi par-
est. Satius ergo sit: ex sumetis gustu: non nostro: ius-
dicum de modo facere: id esse sumetis nature conue-
nientissimu oxymeli raris: quod vtiqz est iucundissi-
mum: proindeqz etia vtile. contra aduerfissimu ee: qd
insucudu. Ipsam tamen prima ipsorum mixtionem quo
plurimis conueniat: talem esse oportet. Vni aceti par-
ti: mellis a quo detracta spuma sit: duplum est misce-
dum. Deinde ambo in leni igni coquenda: donec eorum
qualitates in vnu coierint: ita enim nec acetum ama-
plius crudu apparebit. Cum aqua vero statim ita
facies oxymeli. Adelli quadruplu optime aque mis-
cebis. dein coques modico igni: quoad spumare de-
sinat. Ac malum quidem mel: multam egerit spumam
quo etiam diutius coqui debet. Optimu vero: ut
breuissimo tempore coquitur: ita minimu spume euo-
mit: unde nec pars et coctione est opus. plurimu cer-
te quartu parte eius qd ab initio est indituz amittit.
post hoc dimidio aceti adiecto: rursus coquendu donec
qualitatu omnino sit vnitas: nec acetum crudu etia
appareat. Efficet sane oxymeli etia tribus statim ab
initio mixtis: ad huc modu. Aceti vni parti additur
mellis duplu: et aque quadruplu: atqz hec ad tertiaz
partem coquitur: vel etia quartu spuma interim detra-
cta. Quod si valeri id facere studeas: tantu de iniicies ace-
ti quatu mellis. Apomeli optimu aqua conficitur: bi-
biturqz tota estate refrigerantis vice. Potest vero: cui

id liber: et ad quā ppositum affeccionē: eo cōmode
vri: potissimū vbi coacuit: id quod ei sepe ptingit alias
magis: alias minus: vt pote ex aqua cōfectio nō plu-
uia: sicut mulsā: si qualibet: quāquā potest quod vult: et ex
pluuiā aqua id cōficere: ipsēque si pluuiā aquā pro-
barem: id suaderē. Verū nec ipsā probō: et nōnihil
est deterius si acefcat: potissimū ad ea quā nūc sunt p-
posita. Quinimo mediocriter etiā acet quod salte nō oī
no incuriose est cōfectum. Sane cura cōficiendi in eo
est: vt nec fauus admodū sit vitiosus: coquatursq; be-
ne in fontana aqua: quā et pura sit: et dulcis. Oportet ei
expresso a fauis melle: eatenus in aqua coquere: quo
ad nulla inde spuma existat. Ergo tū hac vtiendū po-
tione est: tū hō e vinis: ijs quā leuiter acefunt. Murriē
dum pterea cibus est qui citra calozē extenuent: cuius
modi cappari est ex oxymelite vel oleo sumptum ad
duos vel tres dies: vt dictū est. Nō si crudos tā suc-
cos satis attenuatos speras: vinū dabis quod et substā-
tia sit tenue: et colore fuluū: albūve: hoc est et ad suc-
ci bonitatē: et cōcoctionē factū: illud vrinā mouet. Sūt
hō in Italia prioris generis: Phalerū et Surretinū
posterioris Sabinū: et Albanū: et Adrianū. In Asia
hō prioris generis Lesbū: et Artusum: secūdi Tira-
cazenū et Arsynū. Atq; bec exēplā tātū gratia ptuli-
mus. Sūt autē et alia multa: tū in Italia: tū in Asia: et
ceteris nationibus: quā his sunt similia. Ex quibus face-
re delectū cōueniet: ad eas quās dixim⁹ notas respi-
cientē: nempe calozē ac substantiā: crassa hō et nigra
reijcere: vt quā tū malū succū gignāt: tū tarde penetrēt.
Nō si his adhibitis melius habere se senserit: etiā la-
uare tū hominē debetis: vngereq; ac molliter frica-
re: vt hō primū in vrinā subidentia visuntur (hypo-
stasin vocāt) tū frictions augere: tū ad pfectas eter-
citariones paulatim reducere. Hoc tpe vnguentis ijs
quodq; vtiendū quā p balnū euocent: de quibus et ante
mentionē feci: et in sequētib; faciā. Naud quaquāz
tū in eiusmodi affectibus vomitū vtiendū suaserim:
sicuti nōnullis est visus tū medicis: tū gymnastis fal-
sis (vt opinor) ex ijs quā a Philotimo et Praxagora de
eiusmodi succozū curatione sunt scripta. Illi enim cuz
lassitudinē affectus abundant: sed cū bi soli infestāt:
vomitūs eos expellit: quippe cū nullū periculum sit
ne intro violentius reuclatur aliqd eozū excremen-
tozū quod in carne cōstitere: quē admodū certe est cū an-
do redundant et in primis venis cruda: et in solidis
mordacia. Laueri enim in talibus satius est verunq;
reuulsū: et foras crudozū et intro mordaciū. Sicuti
igitur in superiorib; cauius ne crudi succi foras
traherētur ita ne mordaces reuocentur intro: est vti-
q; cauendū. Summe hō eozū quozū occasione foras
ferantur: be sunt: exercitatio et frictio: et balneū: et fo-
menta calida: et victio calfaciens: tū ex animi affecti-
bus iracundia: et vno verbo oīa quā succos qui alte in
animātis corpe sunt merfi: ad motū quoquouerfus
trahāt. Quozū hō occasione intro ferantur: ea sunt quā
vitiq; prohibent foras ferri: talia sunt ex ijs quā cuti p-
pinquāt: et que frigida sunt: et que adstringūt: ad hec
quedāq; succos introitus attrahunt: aut alias quo-
quo modo ipsos intro motū excitāt: quozū sunt tri-
stitia: et horroz quacūq; de causa ortus: (quippe cuz
et ex calida causa et frigida tum horrozē gignit: tum
etiam rigozē qualem supra descripsimus est ostēsus)
preterea que auditu visue animo aut stuporem aut
horrozē succutiūt. Hec itaq; omnia deuīdā tū sunt

cum idē homo pariter et lassitudinem sentit: et venas
habet crudis succis refferas. Mas neq; quod extra sunt
recte intro reuocātur: neq; quod intus sunt foras: ino quod
foris sunt: leuiter educēdi per habitū sunt. Siquidē
que vebemētius id faciunt: etiā eozū que intus sunt
aliquid attrahūt. Qui vero intus sunt: iij attenuan-
di coquēdiq; sunt. Nō si vel vomitu eos vel alui de-
iectione educere violentius tēres: vtiq; eozū qui foris
sunt aliquid intro rapueris. Necq; accusandus Philo-
timus est si tali vsus expulsiōne est: vbi citra vllum
altū affectū crudozū abundantiā in primis venis con-
stitit. Quin potest nō ipsos assuacere par est: vt ve-
terum scripta diligēt⁹ inspiciam⁹. Ergo quib⁹ intus
crudi succi copia est: et foris lassitudinis sensus: ijs
byssopū in nullo coquēs nō statim nec priō die: sed
in sequētib; dabis: vomitū hō abstinebis: verit⁹
(vt dixim⁹) ne quod excremētū externū intro rursum re-
uocet. Praxagoras hō ac Philotim⁹ rōnabit post
eiusmodi mulsū vomitū pbant: ppter ea quod crus-
dos citra lassitudinem succos curant. Eterū qm de
his abunde dictū est: tēpus monet reliquū aggredia-
mur affectū: in quo cū vlcerosō sensu etiā crudozū co-
pia in corporis habitū est recepta. Accidit bec ijs
maxime negotiozū circūstātijs: in quibus aut caloz:
aut immodicus labor crudos succos a venis in car-
nem rapit: idq; ijs qui nullam ad presens recētē cru-
ditatem contrahūt. Quippe bec si adit vniuersum
ita corpus crudis occupabitur. Eiusmodi affect⁹
curatio etiam post a nobis dicitur. Verū qm com-
positū omne posterius simplici est: pstat (arbitroz)
reliquum simplicem affectum prius expedire ac de-
inde ac cōpositos venire: quāquā ne hūc quidē omni-
no simplici est arbitradū: s; vt inter lassitudines sua
spōte ortas simplici. Proposito nāq; nobis affectū quā
lassitudinē excitat: adijcim⁹ illi reliquo. S; qz i mix-
tione alias simplex vnaq; affectio addit alias pposi-
ta ita simplici appellauim⁹ hāc de quā nūc agim⁹. Esto
igit⁹ crudi succi copia i solidis animalis partib⁹: nō i
venis: cui accedat vlcerosē lassitudis i ijs ipsi affect⁹
Quippe talis erasilis de quo inter initia semdis loq;
institueram⁹. Sicuti igit⁹ in quozū venis: et pcpue in
primis: crudozū copia erat ijs esse ea calidis cauē-
dū censuimus: verit⁹ ne eiusmodi succi in habitū cor-
poris ptraherent⁹: ita nūc id timere nō opz. Ergo dā-
da his sunt quā vel ad cutis vsq; calozē suū trāsmittāt:
fricādiq; largiter oleo quod relaxādi vim habet: ac po-
tissimū mane cū surgunt a somno. Nam ea frictio si-
mul cōcoquit crudū succū: simul corporeā molē an-
mantis nutrit. Quiescendū hō post bec diu est si qui-
dem probe sint cessura. Sane multo euidentius effici-
ant cuius gratia sūt: si homo exiguum cibū poridie
sumpserit: nec aliud a cena bibat quā vinū quod fuluū
sit ac tenue. Nec hō illico exercitandū assidue et vebē-
mēter est: necubi imprudēs crudo adhuc succo nu-
triri corp⁹ cogam⁹. Utilius itaq; fuerit mane largi
fricare: et post id diu quiescere: ac modice inambula-
re: tū denuo multa vti frictione: et balneo modice ca-
lido: pterea alimētis quā boni sunt succi: et minime glu-
tinosa. Eozū materia supra iā dicta est: vbi piffanā
ad talia laudat: et pisces saxatiles: et aues mōricolas
Apti cibi sūt et quā attenuāt: de quibus scripsim⁹ vno li-
bro. Nec ē quod verearis ne calozē vebemēter accēdas
quinimmo medicamē quod diacalamitben vocāt: au-
dacter dabis. Est hō cōpositio eius bmodi. Accipo

calamintibus. & pulegij: & petroselinū: & seseleos: cuius
q̃ vncias duas: seminis apij: cacuminū tymi: vtriusq̃
q̃ vncias quatuor: ad bec libystici vncias. xvi. pipere
ris vero octo & q̃draginta. Ac pipere quidem grauis
est ponderis: q̃d̃ h̃ ap̃ ṽ g̃ r̃ ã b̃ ũ õ ṽ õ c̃ ã ñ t. Sefeli vero
Assiliense: petroselinum Adacedonticum: butus q̃
p̃cipue Astreoticū. Calamintibz & pulegium: potissi-
mū ex Lreta. Sin minus: certe ex regionibus editis
& siccis. Simili ratione & rhymū. Atq̃ barbarū q̃dez
q̃cqd lignosum durū q̃ est: id abijciendū. accipienda
vero ad medicamentū folia: atq̃ ex his maxime que
subtilissima virētissimaq̃ sunt: atq̃ i summis herbis
nata. Ad bec flores: & q̃ cū iis suntyna minutissimas
tenuissimasq̃ festucas: bec oīa simul tūdēda cribran-
da: q̃ sunt tenui cribro. Quippe eiusmodi medicamē-
ta in totū corporis habitū maxime digerūtur: velu-
ti ediuerso crassiora in ventre berēt: vt q̃ angusta ve-
narū oscula subire nequeat. Quāob̃: etiā medica-
mentū q̃d̃ diospoliticū vocant: cuius in hoc libro
mentionē feci: crassius facere soleo quoties deijcere
alui p̃ id studeo. Quidā vero id nō intellegēs: cū te-
nuissimū minutissimumq̃ puluerē pollinis fecissēt: vt
alio deijciende nūllū cōtulit: sed vrinā plane multaz
mouit: mecū rē cōmunicauit: mirās ac sciscitans eū-
tus: eius verā cām. Ipse enim arbitrari se aiebat ho-
minis intemperantiā: (nā ita appellabat) eius q̃d̃m
ciderat: cāz esse. vt h̃o p̃p̃tā cāz didicit esse cōpositio-
nis rationē: postmodū aliter cōposuit: meliore succes-
su. Ac butus q̃dem precepti in omnium medicamen-
torū compositione meminisse expedit: p̃positū tū ve-
ro in p̃senti medicamentum: omnia p̃orsus subtilia
postulat: quo facile in omnem corporis partē digerā-
tur: feranturq̃. Adiscendū vero his ita preparatis
est mel optimū curiose despumatum. Porro vsus ei⁹
erit post maturinā friccionē: anteq̃ exercitacionē et
balneū. Licet & sine admixto melle siccū medicamen-
tū reponere: eoq̃ salis vice ad opsonia preparatiui
Licet & in prissani veluti acetū inijcere: vel in eiusmodi
aliquid p̃ pipere. Mō modo aut̃ siccū ipsum medi-
camentum: salis ritu in vario est vsu: sed etiam cum
melli est admixtum. Siquidem id quoq̃ potest cum
aliquo cibo mixtum sūmī: ita vt incedum veniat
sit. Post cibum tamen nunquam nec hoc medicamen-
tum nec aliudvllum quod ad distributiones vehemē-
tiores facit: sumendum est. Non enim distribui tuz
sed concoqui que sumpta sunt: est vtilius. Adeliū
itaq̃ sit ijs qui externo aliquo p̃sidio ad concoctio-
nem egent: hoc tempore exhiberi diarrion pipereon
simplex: cuius cōpositionē ante exposui. Quinetiā ip-
sum pipere portioni inspersum: p̃cedentem est ad eade
q̃b⁹ agimus. q̃d̃ si qua fortasse maior necessitas inci-
derit: etiam quod ex succo mali cydonij conficitur: cu-
ius oēm compositionē vtresq̃ diligenter insequen-
tibus explicabimus. Tūcū ad ea que nūc agimus:
omniū q̃ mibi cognita sunt optimū medicamētū est
diacalamintibus. Nā & crassa lēraq̃ attenuat: & p̃ bal-
tū educit: & vrinā mouet: & mulierib⁹ mēses. Est aut̃
vsu quoq̃ iucū dissimū: p̃ferri tū cū liberali: mel ac-
cepit. quo tēpore coq̃ largi⁹ postulat. Qui h̃o auersū
tur dulcia: mel fugiūt: (nā eiusmodi quoq̃ n̄ s̄ iue-
nias) ijs parū i cōpositiōe miscebis. Sane meli⁹ his
quoq̃ fuerit si largius coq̃t. Nā & min⁹ est eo pacto
dulce: & min⁹ stomachū eoq̃ a melle abhorret: sub-
uerit. Atq̃ oīa q̃dē b̃mōi: vel ante nostrā admonitio

nē sibi ipsiq̃s excogitabit: vniū scilicet vbiq̃ destinans:
nēpe vt quoad fieri l̄z: iucū dissimū fiat medicamētū:
sed: tamen vtriū eius vtilitate seruata. Mō em̄ hanc:
dum dulcedini studeat: solui iubeo. Vbi igit̃ circiter
duos vel tres primos dies ita p̃paratus homo est:
nō incōmodū fuerit etiā cōsuetis cū exercitacionib⁹
ad mouere: animaduersus prius tū coloris benignitate
tū alijs notis q̃ in p̃cedentibus sunt cōprehense. Nā
si oīa commode se habere vident: plene exercitadus
est. Si min⁹: etiā ante mediocritatē desistat: ac in pri⁹
dictis: tū victu: tū medicamētis: eo die habēd⁹: p̃c̃stri
die rursus exercitacioni dādus: superijcēdū tū notis:
tū scopis: vt cū oīa ex sentētia: cōmodaq̃ appareat:
ad eādem victus rationē reuocet: cui ante insueuitq̃
lassitudinis symptomate urgebat. Quā vero & aco-
po: q̃d̃ ex abiete fit: vti expedit ijs qui in carne & tota
corporis mole succos congesterunt qui aut concoqui
desiderent: aut per balitū digerit: non ab̄ re fuerit ei⁹
quoq̃ compositionē apponere. Est igit̃ abietis pul-
cherrimū semē circa Arcturi emersum: quo tempore
Rome septēber mensis est: apud nos vero Pergami
hyerberetens: Arhenis mysteria. Id semen conijce-
re oportet in oleū quolibet anni tempore. Nullū em̄
in ea re discrimen est. Adeliū tū fuerit si id contun-
das priusquā inijcias: q̃n̄ ita citius oleū sua quali-
tate vique inficiet. Erit id spatium dictū minime q̃
draginta. Mos vero sepe & tres: & quatuor: etiā mul-
to plures menses macerari permittimus. sic deinde
semē abieci⁹. humidū vero linteo percolauimus.
Esto h̃o eius generis oleū: cui relaxandi vis mīti: cu-
lusmodi in Italia sabinum est. Conijcies aut̃ in quī-
q̃ & viginti heminas eius seminis modū italicum.
Esto aut̃ & hemina ipsa Italica: quā vtriq̃ & librā nos
minat. Vbi vero macerata in eo semen fuerit: multo
plane minus redditur. Et igitur q̃d̃ reliquū est: idos-
neus cere modus erit si quatuor libras immiseris:
resine h̃o abietine libze vnius partē tertiā. Id equat
drachmas trigintaduas. Inijcies vero & p̃ne refine
tātundem. Qd̃ si barū cepta nō sit: earū loco terebin-
thina vtrūq̃. Loques vero cōmodius becin vase du-
plici: aut certe igni lēto: q̃lis prunarū est: q̃ tū nec ip-
se multe esse debet. Adedicamē hoc aprissimū est ad
omnē lassitudinē: seu sponte oritā: seu alia quāvis ratio-
ne contractā. Utile sane medicamētū est: q̃d̃ ex popu-
li floribus fit: Id tale est. Ex floribus populi adhuc
cōnuentibus modius Italicus in q̃ndecim aut̃ vigi-
ti libras sabinū oleū immittit. Si id p̃sto nō est: simile
aliquod p̃parandum oleum est. Dictū vero in p̃cedē-
tibus est simile esse quodcumq̃ tenue est: nec vllā ad-
stringendū vim h̃z. Adagis vero ad rem pertinebit &
si modice contritum ipsum florem in oleū conijces.
Quod si quotidie medicamētum dimouebis: id que
potissimum cum sol feruebit: ac in domo calida repo-
nes: celerius ita magis que tum qualitas populi: tū
vis oleum migrabit. Itaq̃ post binos ternosve mē-
ses potes florē expresso: atq̃ abiecto: habere oleum
quod sine vlla morfione per balitū digerat: id que
nihilominus quam abietinum. Quinetiam cere, et
refine tantundem inijcere licet quantum paulo ante
in id quod ex abiete confici diximus. Si quando h̃o
humidum id quod exprimitur: crassius videbitur:
sat fuerit vel quintam partem cere adiici: nedū q̃s-
tam. Ego vero etiam sextam me addidisse scio: vbi et
oleum crassum erat affectum: et qui vsurus erat: h̃z

quidloze medicamento delectabatur. Nonnulli diu macerari tū flores tum semina non ferentes: partim ea percoquere in oleo coguntur: partim aqua iniicere vtiq; qui cautiōres sunt: quo videlicet nec torreantur que sunt iniecta: nec oleū vstionem odore referat. Qui vero his magis sunt curiosi: in duplicibus si vas coquunt. hoc sit cum in lebe in quo sit aqua feruens: inferitur exigū vasculum: in qđ fundi oleum dī. Ad qđ sane nos facim? non tamen ad semina flores ve coquendos: qđppe bac coctiōe minime egem? pprerea qđ ea diu maceramus (sz tū cū in coctiōe do medicamāto cerā 7 resinas liqre in lebe param? Qui vero celerius ea preparare cogitur: bñc necesse est 7 vt predictū est precoquere: 7 ne torreantur: aqua vñtūve iniicere. Atq; ad ea quidē de qbus nunc agitur: vtilio: aqua est: vinum vero ad podagricos affertur: 7 vno verbo articulares. Porro sufficit tantulū aque admisceri: quantū coquendo totū vanescet. Is modus erit: si quadruplū eius aut quintuplū oleum sit. Ergo 7 bec medicamenta succos quicunq; nō cra si nec lentī in carne cure que resident: euaporent: 7 ad bec qđ ex chamelelo sit oleum: tū ipsum solū: tū ves ro cera resina q̄ adiectis. Quorū modus hic quoq; satis erit idoneus: si cere pars quarta: resine duodecima sit immixta. Si cui vero nullius horum que me morauimus oleorū copia sit: bute anethinum pparasse est facillimum. Potest vero 7 id medicamentum per balitum digerere: siue solo eo: siue cū cera resina que vtare. Danda vero opera est vt in vase duplici 7 anethinum coquat. vtiliusq; fuerit si anethum viti de sit. Qđ vtiq; si quo tēpore requiris: compiet: 7 maturum id esto. Jam sampsyebinum oleum: byeme et regum frigidat: ac tempestate simili: idoneū medicamentum est. Habeto vero cerā ac resina id quoq; si pferim manere id sup vncro corpore diutius studeas. Simili ratione rosinatis herba oleo incoquēda. Qđ si nec ea sit ad manum: bete albe radix: 7 cucurbite agrestis: 7 alibee: 7 vitis albe: efficaciter euaporant 7 vbi suam ipse qualitatem vires que in oleo aliquo si milis facultatis dimiserunt. Quodcunq; vero sic pparatū oleum est: in id si vel ceram solam: vel cum ea resinam iniicere voles: non solum pulcherrimum: sz etiā qđ in loco bene herabit vnguentum facies. Abū de autem omnino erit: si cere quartam partem: resine duodecimam intecieris. Si vero etiā duas resinas iniicies: nēpe abietinam: ac pineam: quā strobilinez grece vocāt: aut tertiam super has terebinthinam: aut etiam be si desine: humidam pini resinam: sic quoq; medicamentum feceris quod euaporandū vim habet. iam be si desine: aut ea que in fustilibus habetur resina miscenda: aut quā pbryeten greci dicunt: id est frixam. Nec ignoro tamen has supradictis huicetiliores: ceterum non omnino contemnendas. Cū vero reliquus lassitudinis affectus sit: in quo supra vicerofum sensum copia crudorum in toto corpore cōgesta est: de hoc quoq; dicendum est. Nec est inuentu difficile quēdam modum emēderet: siquis ea que dicta sunt: sequatur. Si em vbi in primis venis crudi succi copia est: discicādum nobis eū esse: cōcoquendū qđ diximus: cauentibus semper ne in habitus corporis habitu resedat: et concoquēdū pariter 7 per balitum resoluēdū: nuntū qbus ambo incederūt: in ijs ambe ratios sunt miscēde: atq; id: si qđ pari noxa vrgere

videbūtur: equali vtiq; respectu. Sin alterū pgra uat: vtiq; totius curationis studio in id ppenso: nec tamē altero qđ minus est: neglecto. Adiscibis autem vtiq; curationē: ad hunc modum. Non enim ab re fuerit exemplo aliquid de hoc egisse. Suasimus ijs qbus in primis maxime venis crudi succi cōgesta: copiam est: simplici diatrion pipereon medicamento vt. Ergo si nō mō in his: sed etiam in oibus venis sit: superq; in ipsa carne in principio curationis ipso diatrion pipereō vtēdū: sed cui admixtū petroselinū tantū sit: quantum anisi: 7 thymi: 7 gingiberis habeat. pēt primū vero diē: magis que etiā post secū dū miscendum eidem est aliquid diacalaminthes. Ador vero partes eque miscende: procedēte: deinde tempo re: ipsius dia calaminthes plus addendū. Ad extremū vero etiam solum exbibebitur. Ad eundem modū 7 in reliq; omni victus ratio: quoties pares affertur que in primis cōtinetur venis. In fine hō: ijs que in carne. Medio inter bec tēpore ambe ratios eq̄biliter miscēbunt. Nec igitur 7 predicta a me sunt 7 patere iam arbitror q̄ ratione corrigere oportet qđ peccatū in succis est: priusquā hominē morbus occupet. Ex ijs est que in vlceroso affectu retulimus cū adiunctus vitioso succo est: ratiocinari licet 7 de alio quouis cum solus cōstiterit. Ac de primo qđem lassitudinū genere: in quo puctionis quidē sensus omnes animalis pres infestat: ac ceteris vitiosis succi redūdantijs: q̄ corpori vel sole: vel cū lassitudine accedūt: ferme diximus vniuersa. De ea vero lassitudine que a nobis tensionis est appellata: deinceps agamus. Atq; hanc qđ cum citra exercitationem cōstuerit abundantiam indicare aliquam: que solidas animalis diffendat: tū alijs qbusdam probatis visum est medicis: tū nō in postremis Erasistrato. Abi vbi ro sanguinis redūdantia grauat: dictū (puto) supra est optimū esse vel venā incidere: vel malleolum scari ficare. Rēsumēdus vero idē 7 nunc sermo est: vel Erasistrati cā: qui nec in alio quouis: nec hō in hoc affectu sanguinis detractione est vsus. Ac qđ in saluberrima quidē nā: de qua sermo habetur: sz alia quoq; ratioe eiusmodi redūdantia emittere: dictū supra est. In vitiosis namq; in qbus videlz vel in cerebro: vel i spiritus instrumentis excrementū substitit: quātum discimē aditur si sanguinis detractione omīssa: alta vacuandi ratioe vtare: dicet alicubi in sequētibz libris: vbi de vitiosis corporū stantibus agemus. Sz 7 dictū iam est in libro quē de sanguinis missione scripsimus contra Erasistratū. quo minus hoc loco longior de his habendus sermo est: sed ad reliquum et tertium lassitudinis genus: cū sponte oritur: trāseundum: quod in superioribus pblegmones similitudinem representare diximus: 7 propter doloris magnitudinem: 7 quod cum euidenti calore etiam musculos in maiorem molem attollat. Nec lassitudo ne paucis quidem horis: nedum duobus tribus ve diebus eodē tenore consistit: (p̄cut Erasistrato placet) sed statim febrē accendit vehementissimā nisi sanguinis detractione malo prius sit occursum. Quā etiā calidissimus est in hōi lassitudine sanguis: ei q̄ plurimū detrabi possulat q̄ ea premuntur ferēoēs. Mos pauci vero eorū febricitāt etiā si sanguinem detraxeris. Itaq; nec cunctari: nec parum detrabere conue-

nisi: sed et mature educere: et nisi quid aliud verat: ad animi defectum vsq. Optimū hō fuerit: his eodem die: si fieri potest detrabere. Ac primū quidē ita miterē expedit: vt animi defectus homo nō adeat. Secōdo vero ne defect? quidē ipse est formidādu. Quippe qui priore detractioe resolutus est secūdam sustinere haud poterit. In hac vero si quid tale homini incidit: facile reuocabitur. Qui hō sic affecti sanguinē nō miserunt: bi si euaserint: vitis fortune beneficio id acceptum ferēt. Sed nec euadent: nisi alia quapiam ratione leuentur: aut sanguinis e naribus profluuiū aut largo sudore effuso. Porro estimare diligenter oportet: qui sanguinē sunt missuri: in thorace ne dorso et lumbis tēso pulsantq. dolor figat: an in capite porius et collo. His enī affectis humeralē venā diuides: maxime si repletū caput et calidum sentiat: illis vero internaz. Si vero omnino equabiliter lassitudo corpus occupat: ambatū mediam. Ac si ab incisa quidem vena febris ceperint: alteri? est artis bis pspicere. Sin autē tum nō febricitet: primo die post incisam venam aut prissane cretiores aut foridione ex alica solum dabis. Secūdo vero etiā lauare licet cum copioso oleo. nutrire vero: iacti laueris: plane moderatissime debebis: lactuce si placet aliquid offerens: vel (si sit) cucurbitē et prissane. Est et alica non inutilis: siue aceto vt prissanā cōditas: siue etiam sine aceto. Si cucurbitē copia nō sit: malua betasq. et lapathū et atriplice est vti dū. Quō si carnē quoq. gustare velit: saxatiles pisces vel oniscos in albo iure bene elixos dabis. Voco ius albū cū sine garo: magisq. ēt sine supuacua cōditura eiusmodi: apud greci vocat: preparatur anetho saleq. cū oleo et porri exiguū in aquā cōiectis. Aino autē vtiliter etiā ipso secūdo die parceret. tertio vero si quidē aque potione facile toleret: tūc quoq. vino abstinere: si non ferat: potissimum quidem apomeli dabis. quippe leuiter refrigerat ea q. potio: quo vitis indiget q. pblegmones sensum habet lassitudines. Hoc si nō sit: album et tenue vinum offeres: aliaq. pro ratione exhibebis: que vt boni sint succi: ita minime calidat. Quā uēdū vero prater cetera est ne pperē et multū: nō sensim et paulatim renutrias. Quippe q. post humifino di exinanitionē ad pristinā dietā protinus redeunt: ijs corporis habitus crudis succis impletur: quos nūtrū anteq. cōcocti cōmode in vētre venisq. sunt: corporis moles ad se rapit. Et hec quidē lassitudo cōmodissime ad hūc modū curat. Quā autē ob rem in ijs qui hac premunt: iterari sanguinis detractioem iubeat: nec hos multuz ac simul reficere: satis pfecto fuerit vel Empiricoz causam reddere: nepe qd et magis iuuat quibus sic est emissus: et bona valitudine diuiti? fruunt qui sicut cōprehensus est: sunt tractati. Ceterū et que ex natura rei ducitur rationē apposuisse nō sit alienū. Quoniam igit i hac q. veluti pblegmone fatigat lassitudine: vis calide sanguinis congesta in corporis molle est: vene autem sectio succos et vasis emittit: vtile est post priore detractioem tātūper intermittere: dum aliquid eorum qui in corpore sunt humores: remigret ad venas. Quō tamen qm cōmittēdū nō est vt in his maneat: vtpote ex diuidio corruptum: sed potius plurimū eius expellatur: idcirco detractioem sanguinis etiā secūdo die iteramus: aliquādo hō et in tertio: vbi videlicet et resuellere: et ex alijs in alia trāsferre visum est cōducere.

Dicitur hō de omni eiusmodi ratione exactius est in ijs que de sanguinis detractioe scripimus: que nunc ideo recensendi locus nō est: qd et ad mēdā artem magis pertinet: et in hoc ipso fortassis opere plenius de sanguinis missione sumus acturi. Reliquū ergo est vbi docuerimus nō esse a sanguinis missione festināter relictū: hic librorū hūc finiamus. Presumetur autem et ad huius sermonis fidem: quiddā qd in opere de naturalibus potentijs est demonstratum. Vbi enim ostendimus: omnibus ijs que ppria natura reguntur: vim quādam esse insitam qua similes quibus alantur succos possint attrahere. Demōstratum praterea est: vbi proprio et cōmodo nutrimēto desitiunt: vrgeri vel non cōmodum rapere: Tale porro est qd nondū in ventre venisq. cū coctum est. Ergo necessum est cum homo largius se cibis impleuerit: eo casu crudi succi plurimū in corpus animasque rapti: idq. multis de causis: et quod deterius in ventre venisq. cōcoquitur quod copiosius est: et qd multum in corporis molem: ideo subit: quia multū superest: et qd citius etiam quam par est: ppter ea qd ventris venis: vene reliquis omnibus animalis partibus rapti qd nōdum cōcoctum est: permittunt. Quō adeo non facerent: si id exigū esset qd ipse haberet. Demonstratum est enim partes ipsas ex alimento: primum sua portione frui: mox ceteris trāsmittere. Ergo vltima precipuaq. nox causa est ijs qui sic sunt affecti: quod que in corporis animalis mole habentur partes: vbi multum semicoctumq. attraxerunt nutrimentum: non parua excrementozū vim ex ea re cōgeunt: cum neq. perinde ac si bonū esset: concoquere id omne valent: neq. etiam vt cum corz porz coalescat: et assimiletur efficiere: imo parum prospere singulas functiones obire possit vitiolum multumq. nutrimentum par est. Similiter enim bis cū nire necesse est vt ventri cum abundātia male preparati cibi est refert. Adale preparata voco: q. elixari torrerive debetia: nullum in his finem non sunt consecuta. Ergo siue panis non satis est coctus: siue castore legumenve intra mēdum elixum: fieri nequit vt bec venter probe concoquat. Eadem vero ratione se habent et que in ventre male sunt confecta: ad secūda concoctionem que agitur in venis: qua male preparati cibi: ad cōcoctionem que est in ventre. Numerā que in venis male sunt cōcoctā: sic se habet ad cōcoctionem que agit in carne: quēadmodum se habebant cibi ad eā que est in ventre: et que ex hoc subeūtia: ad eam que est in venis. Ergo nec vēter externa q. sumis pfit: exacte cōcoquit: nec vene bec q. a vētre excipiūt. Sed nec carnes que ex venis: vbi probe ante nō sunt cōcoctae. Atq. interim extremēti copiam in corpore puenire est necesse. Ac rem quidē omnē: vt breuissime licuit iam diximus. Quō si quis dictozū cuiusq. certā ex demonstratione sciētia cepisse velit: is librum de naturalibus virtutibus legat: in quo primū illud li quido demonstratū est: ventrem sua ipsius causa nutrimentū suscipere: vt eo tum fruatur: tum quod sibi desit suppleat. Eoq. amplecti id vndiq. ac retinere totū quoad se satiauerit. Secūdo illd eūdem vbi alipraterea nō desyderat: imam sui partem (et hō apogreci vocat: id est portā) recludere ac qd cibozū superius exprimere: psumq. ceu alienum onus trudere. Deinde quod in ipso trāsitu per intestina: ac potissimū tenuia vene q. buc pertinent: alimentum ad se ra

prius qđ ex mora quā in vētre habuit: et alteratū: tantū
malinagis idoneū est effectum: mox in ipsis venis
quoq; ab alia in aliā traditur: ad eundē modū quo
ex ventre in venas. hinc hō iā plane cōfectum in sin-
gulas pettrabitur animalis partes: vbi tertiam cō-
coctionem nactū: ipsi alendo corpī assimilāt. Nec si
qđ ex eo libro colligar: nihil est qđ cām amplius re-
quirat cur multi babitu corporis exinanito: nisi fin-
sim renutiantur: plurimū excrementoz in toto eo
congerant: atq; ex his non leuiter egrotent.

**Galení De sanitate tuenda Liber Quintus: Tho-
ma Linacro anglo interprete.**

Quintuz de sanitate

Cuenda librorum ingredientiens: si qui forte erit qui prolixitate operis nostri grauiabuntur: hos primum solari volo. Non enim nostra id culpa euenit: sed propositi rei natura. Si enim fieri potest ut qui breuius longam contemplationem absoluit: nihil necessarium omittat: fateor: errorem: meum ceu nulla necessitate ambages secutus sim. Sin clarius simul breuiusq; offerri de iisdem non potest: nemo nos merito accuset: sed ipsos potius qui eorum que necessaria sunt: non pauca pretercunt. Est vero illud simul ex maxime necessarijs: simul veluti clementum totius artis que valetudinem tucur: quod numerose hominum sunt nature: prout in confesso est omnibus tum medicis tum gymnastis. Quorum tamen plurimi ita de valetudine tuenda scribunt: quasi de uno homine agant: idq; ne vno quidem ostendo quod prius tuerentur: quam quod non vnum: sed multos: quos morbis prius assidue implicatos: ipsi postea multis annis in sanitate sua opera seruassent: adicasse: ac sic ad scribendum accessisse par erat. At nos ipsi repetitis id ostendimus: et ipsi qui prius assidue premebantur morbis: inde adeo quod sanitatis preceptis paruissent: in omni integritate seruatis: sic deum de ipsis scribere sumus agatessi. Quippe alios exercitari in totum veruimus: istis videlicet exercendi corporis causa suscepis: ac solis vite actionibus contentos esse iussimus. Alijs de multitudine exercitationum demere aliquid iussimus. Et totum breuissimis complectar: alijs qualitatem tantum: aut ordinem: aut tempus: alijs vniuersam earum mutare speciem iunximus. Eos vero de balneis precipientes: utique quod aut omnino his supersedendus esset: aut sepius quam ante vitandum: aut rarius: aut ante cibum tantum: aut etiam post cibum: aut calidioribus quam ante: aut magis tepidis: aut frigidioribus: prorsus omnis morbi expertes multis annis reddidimus. At nihil horum facere licuisset si neque naturales corporum differentias compertas habuissim: neque debitam cuiusque salubrem victus rationem. Nonnulli vero ex ijs qui de sanitate tuenda literis produnt: aut etiam sine scriptis de ea precipiunt: ne se ipsos quidem defendere a morbis perpetuo poterunt. Ita cum a cauillantibus tum alia quedam: tum vero versus ille obijciatur. *αλλ' αὐτὸς ἰατρὸς, αὐτὸς ἐκαστοῦ βρωῶν.* (id est: Alijs medens: at ipse viceribus scatus) alij id negatim impugnant: alij ob inemperantiam se egrotare fatentur: sed horum magis improba me iudice defensio est: quam ipsum quod

obijciatur crimen. Qui & ijs q̄ in vīta incidunt: cau-
sam tribuunt: siquidē diaria febr̄i laborant ex estu:
frigoribus: lassitudine: alijsq; id genus occasionib?
bos vindicare a culpa decet. sin alia qualibet minime.
Quippe nec ipsi cino sine febr̄i egerim? imo ex lassitu-
dine nōnūq; febricitantibus: nullū alias morbū
multis iā annis experti. Quinētā percussus ceratē
corpiis partib? vnde alijs pblegmonis bubonibusq;
cōtractis febricitantur: ipse nūqā pblegmonē bubo-
nicum: ve semel: nec febr̄i laborauit: nō aliunde certe
quā ex seruande sanitatis arte tāta cū meda cōsecu-
tus: cū alioqui nec salubrē corporis statū ab ortu ip-
so sim nactus: nec vitā plane liberā fore? h̄ in qua-
tū artis officijs seruierim: tū amicis: cognatis: ciui-
bus: i plurib? inferuerim: tū plurimā noctium par-
tem: nōnūquam egorantium ipsozū causa: semper
autem dulcedinis studiozū gratia peruigilaui:
nec tamen vllō fensī me corporis morbo tentatum
multis iā annis: excepta (vt dixi) diaria quādoq; fe-
bri (q̄ tū rariissime: nec nisi ex lassitudine incidit)
quāuis in puerili etate: atq; etiā tū in ephebra: tum
adulescentia: morbis nec paucis: neq; bis leuibus
premerer. Sed post octauū & vigesimū annū: cū per-
suasissimē mihi esse cōseruande sanitatis rationē quā-
dam: p̄ceptis: eius p totā deinceps vitā paruicū:
vt ne minimū morbo possē laborarim nisi forte (q̄ tū
rariis incidit) diaria febr̄i: cū alioqui liceat banc
quoq; in totū effugere si quis liberaz vitā sit nactus
veluti in superiorib? iā ostēdit: fietq; si quis antūz
aduertat: etiā clariū in bis que mox dicam. Illud
enim affirmare ausim: ne bubone quidem laboratu-
ros eos qui preparati ad sanitatē ad vnguem sine:
si modo eozum corpus ab vitæq; exercitiorū ge-
nere vacet: & eo quod in quātitate cōsistit: & eo qd in
qualitate. Atq; ad eos quidem qui nunc sanitatis
seruende p̄cepta dicto scriptove p̄sentantur: vel bee-
fatis arbitroz. Prioribus vero: quosq; nec sc̄ptos ex-
tra morbum perpetuo: nec eos qui ipsi paruicent:
seruasse aut aliozū relatu audiuius: aut ipsos in
scriptis suis tale quippiam tacere ausos: ne contra
dicendum quis eozum cēso. Adirā dum certe poris ar-
bitroz si quis eozum viuierat sanitatis tuēde ar-
tem vno libro complecti est pollicitus: p̄sertim nō
(sicut Hippocrates) in primis & summis capitibus
methodum indicans: sed sicut nos: omnia rationib?
firmans. Ac p̄lixitatis quidem sermonum nostro-
rum causa iam dicta est. Quisquis autem honesti p-
biq; studiosus est: ac p ijs que optima sunt diligēs:
hunc decet non tam artis butus longitudine grauā-
ri: quam magnitudinem eozum que promittit suspi-
cere. Nam qui quēto non magna illa mirandaq; ar-
tis opeta sunt: si cui non ab ipso ortu imbecillum
corpus fuit: hunc & ad plurimam perdurixisse senectū-
tem: & sensibus illeis: ab omni prozous morbo volo-
teq; alienū atq; integrum perpetuo seruasse? Ego
vero etiā nōnullos quibus salubze admodū fir-
mūq; natura corpus erat: vidisse mihi videoz per
multā morbis afflictos: ac postremo immedicabil-
bus malis in senectute saltez oppressos: quos tamē
fas erat (qd ex naturali habitu fuit) tum sensibus vi-
bus illeis: tū reliquis corpis partib? sanos: ad vi-
timum vsq; durasse senectutē. Quoniam igitur pacto
turpe nō sit: qd optima natura sit p̄dit? hūc ob peda-
gram ab alijs gestari: aut calciplo iā cruciatū: & colo-

q̄ vlcere in vesica ex cibis mali succi contracto doloribus contabescere? Quomodo rursus non turpe sit propter articulare morbum: suis ipsius manibus vti non valentem: alienis egere quibus ori cibos admoveat? Aut que sedes infirma est: eo qui in deiectione subministrat? Satiū est sit: si cui vllū omnino peccatū est: fescientes male mori: quam tali vita vivere. Qd si quis tam impudens simul delicatus que est: vt turpitudine suā negligat: at dolores quos noctes dies que ex vitij suis sustinet. non aliter quā qui a carnificibus torquetur: certe contēnendi nō sunt: tamen certe bec oīa vel intemperantie vel ignorantie vel vitijs imputet oportet. Vterū intemperantie corrigende hic locus non est. Ignoranti corū que agenda sunt hoc opere (vt spero) medebimur: scilicet pro quavis corporū natura: propria sanitatis tuende ratione appositā. Initiū vero mihi rursus ab optima natura iussū erat: ad cuius curationē omne consilium dirigis: nō eo vt corrigatur: sed vt in statu suo seruet. Ad qd ipsi bacterius fecimus: qd de ea per singulas erates p̄ter inclinante (patamasticen greci vocant) egimus. Cuius extrema pars sentū p̄prie dicit: ipsum quosq̄ in suas partes diductum: vt post dicemus vbi ea pars artis tradet: qd de senibus curandis agit: gero comicen greci vocant. Vterū nūc saltē p̄cipuis eorum que dicta sunt repetitis: ad vitiosas corporū naturas trāsibimus: ac quēadmodū cuiusq̄ earū seruari valitudo possit: trademus. Ergo optimum corpus ad sui custodiam bec in q̄litate: quantitate: et facultate posulatur. In exercitationibus: que moderate mediocres que sunt: que singulis corporis partibus: equaliter sint adhibite: id que omni vitato excessu: aut sicut in quoquā dictorū sit erratum: errore correcto. In edendorū vero h̄bendorū: que nā: similiter in q̄litate: quantitate: et facultate: hic quoq̄ scopus esto ipsa mediocritas: vt nec plura nec pauciora capiat quā que vbi edocra distributa q̄ in corpus sunt: idem qd h̄n nutrierint: ac si opus sit gliscensibus ad huc: mediocriter quippiā adiecerint: nihil relinquent qd vel superuacuum sit: vel deficiens. Ad eūdem modum in somno: vigilijs: balneis: animi actionibus: et alijs id genus: mediū omnis excessus seruari debet. Quod si in aliquo sit erratū: corrigendus error est. Porro omnis corrigendi erroris cōmunis esto scopus: contrarij excessus vsurpatio: ita vt si plusculū pridie fatigatū corpus est: demas aliquid de exercitationum modo. Sin minus iusto se exercitauit: vt exercitij modū augeas. Eodem pacto si cōcitatōre motu est: vsū vt hunc modice remittas. Sin remissiore: vt intēdas. Simili modo si robustior motus precessit: vt p̄ hoc mitiorē iniungas. pro leuiore contra qui valentior sit: et pro languido reuolentem: et pro vehementi cōtrarium: et vno verbo: vt omne excessum contrario excessu corrigens: in sanitate hominē custodias. At autem corrigendo non erres: primum corporis affectū ad vnguem scire oportet: deinde omnium eorū que p̄iore die facta videris: meminisse. Nam affectus q̄dem quod delictum sit docebunt. Recordatio eorum que pridie sunt acta: quantum tibi a consuetis recessendum sit: insinuat. Atq̄ in affectibus quidem eius modi excessus vides: quod aut gracilius: obesus: aut durius: aut mollius: aut ficius: aut humidius: aut rariū: aut densius corpus quam ante apparet: 20 cū eo etiā qd nec naturalem coloris gratiā ad vngue

seruat. Adempta vero factorū: et qd peccatū est ostendit: et prout corrigetur: ex presentium collatione docebit. Nam si gracilius redditū corpus sit: estimare oportebit: atq̄ ad memoriā reuocare: plus ne quam par erat: exercitando fatigatus homo sit: aut cōcitatōre motu vsus aut fricando lauando ve modū excessit. Ab his mox cōsiderare: nimia ne cogitatione sit vsus: aut nimium vigilauerit: aut per alium longe plura iusto deiecerit. Expendi etiā debebit: nū domus in q̄ versatus sit: calidior fuerit: aut parcius comederit vel biberit: aut veneri liberior indulserit. Simobesius visum corpus sit: nū frictio mollior aut exercitium parcius aut tardius: aut somnus longior: aut venter adstrictus: aut ciborū copia optime cōcoctior precesserit. Si vero durius quā ante corpus apparet: primum frictionū meminisse oportet: mox robustiorū exercitationū an be robuste: et cū cōcitatōre duro ac frigido: et an citra apothecapiā. Dein balnei: aut videlicet hoc plane frigidum fuerit: an nimium calens. Preterea domus in qua dormies vigilans ve versatus est: num frigida. Item que ciborū siccitatis: et portionis penurie. Sin mollius quam prius: post ride corpus videatur: primum quidē frictionum meminisse conueniet: an molles: et cū pinguitudine: et balneis leniter tepidis sine adhibite. Ab his reuocari ad moderatam debet an exercitationes tarde et exigue cū concertatore immodice molli precesserint. Dein an portio vberior fuerit. Ador an cibos plures: aut natura humidiores acceperit. Postremo an multū dormierit. Proximus molli corporis affectus est humidus: hoc differens: qd molli ipsorum corporū propria q̄litas est: humidus qui in eo continetur humor. Distinguuntur h̄ tactu. Nam humidus affectus: cum madore cutis est: molli sine hoc: quantū est profecto et molle corpus humidū suis ipsius partibus. Ceterum pro doctrine claritate: hoc molle vocet: alterum humidum. Ac sicus q̄dem immodice corporis affectus habitum statim durum reddit. Non tñ cū mollietate necessario coniunctus est humidus affectus. potest namq̄ durata caro esse: tñ madoz sudor ve e cor pore emitti. Atq̄ in humecto quidē corporis habitus vel ex inrepestiuo venter vsu: vel alia quapiā ex cū de virtum imbecillitate suspicio est: vel corporis raritate ex immodice molli frictione: vel nimio balnei vsu: vel aere domus vbi versatus est: quam par erat calidiorē. Habenda preter ea est et de portione confyderatio: an ea vberior fuit: et de somno: an is maior quā pro nature ratione. Et de aere ambiente: num se non sensim: sed simul totum in humidum calidum q̄mutauit. Et de cibis pari modo. In tēeritudine vero siue mollitudine (vtrōq̄ cū modo consuetudo appellat) cum vtriq̄ sine humiditate fuerit: concoctum probe nutrimentum esse: et corpus nutritum: sed exercitium diminutius esse: putandum est. Contra in duritie aut duriter perfrictum esse: aut nimium exercitatum: id que cum duro concertatore et in puluerē iudicandum. Siccitas vero habitus: penuriam portionis cibi ve: aut vigilias: aut vite solitudinē: aut multam frictionem: aut exercitationem immodicam indicat. Nec itaq̄ cōsiderans corrigere errorē quotidie poteris priusquam inuictus error curatu difficilior euadat. Semper autē memineris excessū oīem cōtrario excessu esse emendandū quippe omniū 40

que preter naturā incidunt: omne huc cōsiliū curas-
tionis dirigitur. Quare si huc precepto: etiā cor-
porum quibus perficeris dignoscendorū penitiam ad-
teceris: singulorū remediōrū facultates adiunxeris
vniuerse iā artis que corpori hominis tuendo dica-
ta est: peritus fueris: cuius ope nō sanis modo suas
valitudinem tueris: sed etiā ijs qui egrotant: pri-
stinā statum restitues. Atq; optimū quidem corpus
cuiusmodi sit: dictū iam est. Nō ab huius perfectio-
ne defecit: scire licet tribus id de causis defecisse: aut
q; statim in vitio vitioso statu fuit: aut q; qualiter de
causa in nō naturalē affectū post concessit: aut etatis
ratione. Omnia vero corrigenda per contrariū ex-
cessum sunt. Senium enim: et de hoc primū agam: frigi-
dū necum: que est: velut in libro de tēperamentis est
ostensum. Corrigitur id per ea que calfaciunt et hu-
mectant. Zalia sunt balneum dulcis et calide aque: et
vini portio: preter ea ex cibis quicunq; humectare et
calfacere natura possunt. De exercitatione vero: fric-
tione: et omni motu: (ab his em cepisse est satius. nā
recte illud dictum arbitror: Labor cibū pcedat) hec
scire licet poetā ex parte verum dixisse: Et lauit: sum-
psit que cibū: det membra sopori. Manq; hēc iusta se-
ni. non tñ in hoc totum esse positum. Postulat enim
senium: non secus quā iuuenū corpus: dimoueri: cum
insit alioqui calor extingui in his periclitetur. Nā
corporū que in florente etate sunt: non de sunt que
gerem postulat: de quibus Hippocrates prodidit.
Senū vero nemo quietē ex toto postulat: sed nec exer-
citium rehemens. Leu enim ventulo quodam exci-
tati accendi que calor eorum desiderat: rehemens
te autem motu deijcitur. Ac magne quidem flamine
eius quod ita accendat: minime egent: cum satis ip-
se sibi et ad tutelam sint: et re materie dominantur. Er-
gō hec a somno mane fricari desiderat omnes q; egro-
tant: sicuti senes: cum eiusmodi frictionis que cū pin-
guitudine adhibetur: duplex scopus sit: nēpe ut vel
lassitudinis affectum sanet priusquā in auctus febrē
accendat: vel imbecillam distributionis vim exciet.
Nam multos quorum corpori longo tempore nihil
ex alimento accessit: (et ποφύτωσ greci vocant)
eiusmodi frictiōe adhibita: facile paucis diebus car-
ne impleuimus. Verum quod alijs ex affectu certo
in tempore incidit: id senibus adest perpetuo: quip-
pe quorū omne corpus frigidū est: nec potens alimē-
tum ad se trahere: atq; id probe conficere: ex eoq; nu-
triri. Sed frictio cū et vitale robur exciet: et modice cal-
faciat: efficit ut et distributio nutrimenti sit faciliōr:
et nutritio promptior. Hac vicius ratione et iuuenes
non pauci qui ex eo qd alimētum his distributū in
corpus non est: emaciati sunt: carnis incrementū re-
ceperunt. Et senes plane omnes fructū nō paruum
senferunt. Atq; hec quidem vna sensibus velut exer-
citatio sit mane administrata: nempe frictio cū oleo
post hāc inambulatio gestatioq; que tamē sunt intra
lassitudinem: et ex senis viribus cōsecrate. quarū cau-
sa de cibis portione que non pauca prius diximus:
nunc de exercitationibus quoq; exempli causa qdaz
ponemus: de quibus hec in superioribus didicimus.
Quod acuta exercitatio (sic enim vocant cuius cele-
res motus sunt) corpus reuocat: cōtraria crassum red-
dit: multa corpus siccit. mediocriter obelum pstat.
Dictū est et de ceteris oib; exercitationū atq; etiā fric-
tionū differentijs. Verū exercitatiois forme que se

ntibus viles aliene re sint: et ex corporis totius affe-
ctu: et consuetudine: utriusq; ipsius que infestant intel-
leguntur. Ex totius corporis affectu: ad hunc modū:
Nam optimi status corporis: de quo bacterius scri-
monē fecimus: sicut in iuuentute ad rehemētissimos
quosq; labores idoneus maxime est: ita in senectate se-
ba det ad oēs mediocres. Nō hō aut crassus crurib;
est: aut lato pectore: aut cruribus vltra quam par est
gracilib;: aut quod exiguo est thorace: aut admodū
angusto: aut valgiū est varū: verum alio quouis pas-
cto a mediocritate recedē: ad plerasq; exercitatio-
num ineptum est. Quippe vitiose figure thorax: ijs
que per vocem administrantur: scindit. Crura vero
per inambulationem leduntur. Ad eundē modū de
manibus: collo: humero: lumbis: coxis: et tota spina:
mihi dictū intellige. Quicquid enim ex his parum
rite ab initio conditū est: id sane exercitandū imbecil-
lū potius quā firmū reddat: nisi si cui moderatos mo-
tus imbecillis mēbris modicas exercitationes nomi-
nare placeat. verū ita de nomine magis quā de re his
fuerit. Senibus vero que precipua ad sanitates exer-
citia sunt: hec per valentiores corporis partes sunt
obeunda: quippe cū quibus relique simul mouētur
exercerentur que. Quin et cōsuetudo maximā re dicat
partē ad exercitationis specie deligēdā. Nam que cō-
sueti sunt: ut minime lassant: quos exercent: etiam
delectant: sicuti ediuerso que infusa sunt: et dispi-
cent: tum vero lassant. Porro quibus operibus arte
opus est: ea ne attingere qdē senes debebunt: non ti-
bia: non tuba sonare: non citbara: non magis quam
que in palestra geruntur: q; luce sunt ignari. Senes
igitur omnes cōsuetis laboribus sunt exercendi: sed
tñ rehemētia eorum remissa. Tertium quo dirigit
qui exercitationis formā prescribit: ab affectione sus-
mitur: omnis quidem etatis cōmune: non tñ parem
vbiq; vim obtinēs cū nec parem vbiq; noxam negle-
ctum inferat. Quos enim ex leui cā vertigines: (scor-
mata greci vocat) comitiales morbi: grauis oporbal-
mia: vel auris dolores male habent: his inclinatio ca-
pite dorso: verum humi volutaris exercitatio: non ex-
pedi: immo tum ambulatione sepe: tum cursu medius
crurū gestatione in vehiculis: citra fatigationē vti-
Simili modo nec quibus tonille (q; paristhymia gre-
ci vocant) aut vitia q; antia des appellant: aut in-
gine facile incidunt. Nec quibus prompte in columel-
lā: gingiuas: dentes: deniq; partē aliquā ex ijs q; cir-
ca collū aut totū caput habentur: fluxiones proci-
bunt. Quippe nonnulli dūmidio capite infestantur.
greci πυκρὰ vocant. Alijs tendones (quos greci
tendōtas vocat) ex leui qdā dolent. Quorū nemo
exercitationē sustinet q; caput impleat: sed sunt bisoi-
bus: que per crura geruntur vtilia: sicut ediuerso q;
imbecillis sunt cruribus: his superiorib; partibus
exercitari est satius: chironomij: acrobirij: bis
scitatu: b altep v su: preterea his oibus q; in palestra
humī exercerent. At quorū medic crurū brachiorū que
partes opportune offensionibus sunt: ijs quoduis
exercitationū genus idoneū fuerit: mō ne reliquarū
cōsiderationū vlla pibeat. Que tñ circa thoracem
partes sunt: magis inferiorū exercitatione iuuant. q;
circa vesicā et renes: superiorū. hēns: ventriculus: re-
cur: intestina: et colon: sicut in medio superiorū infe-
riorū q; sunt: ita se ad exercitandū habet. Frictiōes
tamen partibus infirmis quo tempore laborant: so-
ad mouere.

ad mouere nō cōuenit. vbi sane sunt: cōuenit vel magis quas alijs: et potissimū siccas: q̄s et p̄ linteū: et solis manib⁹ liberaliter adhiberi expedit. Quinetiā q̄ certa p̄tudo redeūt q̄busdā partib⁹ dolores: bi ne fiant: nō parua ex cursu modi frictiōe cautione cautio est: si mediō tēpore: p̄cipueq; si duas vel tres horas ante accessiōe adhibita sit: firmatur cū ce partes: et cōsuetas fluxiones minus admittunt. Atq; bec qui dem nō senū modo: sed et qui aliā quamlibet etatem agunt: omnia sunt cōmunita. Nō exercitari vero imbecillis partib⁹: solis senib⁹ suadeo. Ex ceteris: quāto quisq; remotior a sensu fuerit: tāto illi magis exercitanda pars infirma est. Quod vtrq; et quo clarioza que dicimus sint: exēplo p̄sequi nō grauabor. Si n̄ geret corpus aliqd ex ijs que adhuc augescunt: gracilibus esse cruribus. huic picari crura cōducet: et mo dice fricari: et cursu vti potius quā alia quauis exercitacione. porro p̄ficienti quempia opz qui modum in motu p̄scribat: quo neq; intra quā expedit exerceatur: neq; ad cōvitra vt lassitu dīne sentiat. Id tam etiā nō in exercitacionibus modo: verumetiā in alijs oibus difficile intellegi fit: nos certe facile esse ostendimus in ijs saltē que ad salubrē victus rationē p̄tinent. Neq; etiā in his p̄ceptis occasio est: sicut in morbis: imo vbi a tutissima in singulis mēsurā inceperis: et simul qd ex ea secutū est estimaueris: licet vel addas aliqd quotidie: vel detrahās: ac qd omīssum est corrigas: veluti statim de ijs quib⁹ gracilia sunt crura. Ipse nanq; cū aliquando traditū mihi tredecim annorū puerū: toto augmētī tēpore ad ea q̄ p̄sedixi p̄cepta curassem: reddidit iuuenē concinnū: leuissimūq; modi. Mā primo die illiū p̄ius bis: deinceps vt soleo: p̄ceci: iussi currere: nec celeriter: nec multū. Secundo die frictiōe que in qualitate quidē est dure mollisq; media: in quantitate vero exigua: atq; hac cū pinguitudine adhibita p̄emollitū: iussi paulo plus currere quā p̄ius: nō tamen celerē. Ab ipso vero cursu ea que aportherapic debetur frictiōe sum vsus. Iussi hō cotidie ambulare: sed inter initia modice: post vero modū augere. Estimabam quoq; in cruribus tū altatū p̄cipue venas tū amplius in creuissent quā pro crurū bene alēdorū ratioe. Quippe id graue est: et qd tēpore fluxiones humorū adsciscit: tū valgos facit: baudquaquā bonū habitū crurum. Ergo nō huic modo note te esse attentū cōuenit sed et illud obseruare: nū calidiora iusto reddita: crura sint: num lassitudinis quispia sentiat. Mā si nihil horū apparuerit: augeri tum ambulationis modum tum cursus oportebit: atq; etiā alternis diebus picari. Sin aliquis eorū cernitur: tū et crura nō pro consuetudine deorsum ac p̄zona: sed cōtrario situ: id est sursum habita in lecto collocare cōueniet: et copiam omniū que dixi minucere: minus currere iubere: frictiōe inferne sursum vti. Hec faciēs: vbi naturalē plane habitū crura receperunt: rursus ad eū quē cepisti remediōrū vsus redibis: aut exiguis eorū incrementis vsus: aut etiā eundē perpetuo modū seruās. adhibebis et quas totūdas frictiōes vocāt: (be me die sunt duras ac molliū) alias a superiorib⁹: alias ab inferioribus partibus incipiens. Aliqñ vero et puluere p̄ius inspersis cruribus: oleum infundes: mor fricabis. Istō vero puluis qui appellatur p̄m̄gnis. Sane ita appellant in quo nec aspe: quispia nec acie subest. Quippe extenuat potius quā carnes

auget: quisquis aut pumicosas asperitat: aut nitro sam salsam ve acrimoniā in se habet. Sicut vero crassioza quidē crura sunt: brachia vero cubitiq; gracilia: huic omnia que per manus sunt exercitia: sunt p̄tenda: fugienda vero que cruribus obeuntur. frictiōes tamen et picatiōes simili modo fiāt: altaq; que de exercitijs crurū iam diximus. Neq; etiā parua in ipsis differentia est: alijs omnino ad motus in ualidis: etiā si septuagesimū etatis annū nōdū attigerint: alijs multo bis robustioribus: qui etiā supra octogesimū sunt nati. Ergo qui imbecilliores sunt: hos gestatione potius quā inambulatione dimouebis. validiores vtroq; genere exercitabis: atq; ad secundā frictiōe vtroq; nō tamen similiter: sed semper imbecilliorē citius. Mā id quoq; ex maxime cōmunibus p̄ceptis esto: Vbi imbecille vires sunt: crebra exiguaq; frictiōe vtendum. vbi valide: rara multaq;. Sed bec atq; alia vt dixisse quidē est facilisimū: ita p̄esse senis sanitati tuende: sane est difficilissimū: eque vt eorū qui ex morbo conualescunt. Porro hanc artia partē appellant iuniores medici grece analepticē: quasi refectricē dicas. Illā que senū sanitati prospicit: grece comicē. Videturq; bi ambo affectus nō esse exacta plane sanitas: sed vel morbi et sanitatis affect⁹ quidā medijs: vel oīno eius sanitatis nō esse que firma cōstansq; sit: quam καὶ ἐξῆν appellānt: sed eius potius que fallax incertaq; sit: quā ἡστικατὰ καὶ ἡστικατὰ nomināt. Ergo siue morbi: siue morbosum quendā affectū: siue mediū quiddā sanitatis morbiq; siue κατὰ καὶ κατὰ sanitatē: senium appellēs: butiusmodi questiōibus cū his nos leuissimū hōmines petunt: pro nibilo habitis: scire licet senilis corporis statū: qm̄ ex leui momento in morbū decidit: simili ratione ijs qui ex morbo cōualescūt: in vīctu esse curandū. Quare dictū quidē facile est senī expedire mane oleo vngt: ac fricari: ceterū apte bec opere peregisse: oīno difficillimum est. Mā durior paulo frictio lassitudinē affert: p̄emellis quoq; inefficax est: sicut etiā que exigua omnino est. At multa magis p̄balitū digerit: quā ad nutritiōe p̄ducit. Nam locus ipse vbi corpus senis nudatur: si frigidior est: nō solum nihil affert cōmodi sed etiā densat et refrigerat. Sin iusto calidior est: hyeme quidē vbi rarius corp⁹ efficit: frigozi obnoxii reddidit. Estate vero et per balitum exhaurit: et vires deijcit. Quis enim καὶ ἐξῆν sani sunt: ijs ne vebemēs quidē causa corp⁹ alterat. Sent vero vel minima causa maxime mutandiis occasio est. Sicut igit se habet in cibi tū qualitate: tum modo: quippe in quib⁹ senes si breue quispia trāsgressi limites sint: nō leuiter ledūtur: cū inuencs vel ex maximis erroribus minimuz noxe sentiāt. Ergo tutius est imbecillo seni exiguū dare ter die: sicut Antiochus medicus solit⁹ est se cibare: etiā quidē annos natus plus quā octoginta: ac quotidie ad forū p̄ogredies: in eū locū vbi cōcilii ciuiū cōuenerat: interrim etiā lōga via ad egros inuissendos pergēs. Leterū domo in forū quasi triū stadiorū spatū pedibus cōfecit. Quo etiā modo infirmos si quos ppe habebat: inuisit. Lōgius hō si quo erat eundū: partim gestatus in sella: partim vehiculo vebebatur. Erat aut ei domi domuncula quedā que hyeme celebrat canino: estate citra ignē: bene ac tēperamentū acerbabebat. In hac mane oīno fricabatur tā estate quā hyeme: vtrq; delecta p̄ius aluo. In foro aut loco aliquo

circiter horā diei tertiā vel ad summū quartā sum/
psit panē cū attrito melle plerūq; cocto rarius crudo
Postea partīs cū alijs cōmentans partim ipse sol/
aliquid legens ad sextā vsq; horā perseverabat. Ab
bac tum in publico balneo fricabatur: tū vero exer/
citabatur aprijs sez seni exercitationibus: de quarū
forma paulo post agemus. *Ador lor?* prādebat me/
diocriter: primū ijs sumptis que aliu deijciūt: post
hec maxime piscibus vel quos saxatiles vocant vel
qui in alto mari degūt. Rursus in cena a pisciū esu
abstinuit sed boni succi aliquid ac qd nō facile pu/
tresceret sumpsit: utiq; aut far cū mullo: aut autē ex iu/
re simplici. Atq; hac quidē victus ratione Antioch/
in senio vsus: sensibus illesis: mēbrisq; oibus inte/
gris ad extremū duravit. Telephus autē grāmatic/
proneccioze q̄ Antiochus etate fuit: ut qui centū ses/
se annos vixerit. Is vero hyeme bis mense lauaba/
tur: etate quater: medijs barū tēporibus ter. Quib/
vero diebus nō lauabatur: ijs circa tertiā horā vs/
cus est cū exigua frictide: mox mel optimū crudum
alice in aqua cocte permixtū estabat. eoq; solo con/
tentus pro ientaculo fuit. prandebat septima hora:
aut paulo citius: primū olerib; sumptis: deinde pi/
scibus gustatis: aut autibus. vespere autē tñ panem
ex vino mixto edebat. Sane vinum sicuti pueris est
alienissimū: ita senib; est aptissimū. Esto autē id ex
ijs que calidioris nature sunt: qualia sunt in Gre/
cia quidē ariū: et lesbū: et qd mysiū vocāt: nō ex ea
Aethia que ad gītā est: sed ex ea que Hellespontia
dicitur: que nimirū in nostra est Asia Pergamo vici/
na. Ex italicis vero: pbalernū et surrentinū. proxima
bis sunt in italia quidē tiburinū: et signinū: ambo
vetera: qñ nouella nec deductionē nutrimenti in cor/
pus adiuvāt: nec vrinas promouēt: sed diu in vētre
fluctuantia permanēt. Scdo ab his loco sunt adria/
nū: et sabinū: et albanū: et gabrianū: et triphylinū: pre/
terea omnia aminea que in italia nascuntur: et circa
Neapolim: et in Tuscia. Ceterū mysiū surrentino si/
miles vires habet: pbalerno vero: qd et Tmolitis est
optimū. At sabinū et adriano estacaznū et ariusum
sunt similia. Ergo de his modice antiquatis biben/
dū senibus est: utiq; quibus valentius caput nō est.
Quibus autē est: ijs et pbalernū: et surrentinū: et ari/
ū: et lesbū: et mysiū: et tmoles: idonea sunt. Ergo
in omni regione ad predicta exempla deligere sibi
quisq; idoneū poterit: huc vsz omni cōsilio vini pro
senibus deligendi directo: ut in substantia sit tenuissi/
mum: colore qd Hippocrates nō p̄videt est fulvū ap/
pellare solet: poterat autem et favo: videt flauū id
appellare. cōmodū vero vinum est et qd αχρὸν gre/
ce: idest pallidū dicitur: utiq; qd medio colore est in/
ter flauū et albū. Quippe si flauū albo miscere libeat
qd ex ambobus cōfit: pallidū euadet. Etia aque ad/
mixtū flauū: eiusmodi colorē reddit: verū pro maiō/
re minoreve aque modo alias pallidum: alias velu/
ti qd grece αχρὸν λευκὸν idest ex pallido albicās: vel
qd αχρὸς ἁγρὸν idest ex pallido flauū apparet. Ea
lidissimū ergo ex iam dictis: si colorē species: flauū
est: minime vero calidum: albū. Que media inter hec
sunt: prout alterutri magis accedunt: ita vinū ei; ex/
bibent. Anū igitur illud maximū senibus cōmodū
ex vino accedit: quod omnia eorū membra calfacit.
Alterum: quod per vrinas serum sanguinis expur/
gat. Itaq; etiam optimū id senibus est quod hec

maxime prestat. Porro idest quod substantia quidem
tenue est: (quippe vrinas mouet) colore aut flauū.
proprius cū is est precalidorū vinorū color. Itaq;
etiā que valde ab initio alba sunt: si inueterauerint:
flauitiem quandā cōtrahunt: unde primū pallidū/
la: mox vero plane pallida sunt. Quod si longissimo
tēpore seruentur: ex pallido flauentiā cernuntur. Mā
ut omnino flaua fiant que alba vina sunt: fieri certe
nequit. Que vero ex pallidis aut flauis vinis: substā/
tie pinguis sunt: hec et sanguinē augent: et corp/
trahunt: quo fit ut ea vtilia senibus interdum sint: utiq;
qd quo tempore nec serosam humiditātē in vntis ha/
bent: et ali liberalius desiderant. Plurimū tamē qui
hac sunt etate: ijs vinis indigent que vrinas ciente/
propterea quod aquosum extremum in ipsis abū/
dat. Que vero diu in ventre morantur: eorum sane
nullum aptū seni est. Eius generis sunt et amineū. a
Bithynia: et ex italicis mulsū: et signinū: et tiburinū:
num: quoad vsz sunt nouella. Verū hec omnia alba
sunt: nigra vero reliqua: quorū crassa: que quidē ad/
stringunt: ea longo tempore in ventre manent. et flus/
cruationes in eo excitant: veluti qd in Elicia nasci/
tur sybates: et quod in Asia natum egausen vocant:
et perperinū. Que vero citra adstrictionē nigra cras/
saq; sunt: qd genus sunt scybelites et thyreū: ea min/
in vētre morantur: vrinas tñ nec ipsa mouēt: sed deor/
sum properant. Itaq; etiā ante cibū illa sumūt. Les/
terū ea senibus vtilia nō sunt: nec cū prebunt: nec
multo magis alio quouis tēpore sumpta: veluti nec
aliud quicquā quod crassum efficiat succū. quippe
obstruuntur bis iecur: licētis: et renes. Unde fit ut se/
num qui bis liberalius vtuntur: alij aqua intereunte
alij calculo laborent. Si quis ergo senum dulci vino
viti a balneo velit: vbi mane comederit: sicuti Antio/
chum solere diximus: huic optimū pbalernū pba/
lernū fuerit: aut si eius copia nō est: simile aliquod.
Porro similia fuerint q̄ dulcia simul et pallida sunt.
proxima bis sunt tiberinū et cyrenū. Mō veterem etiā
nec ijs que melle conditū: senes vi: maxime quib/
sus suspicio est calculi in renib; gignē: aut pedas/
gre alicuius: articularisve morbi impetus futurū.
Porro vinū huiusmodi cōpositioni aptissimū fue/
rit Sabinū: aut simile aliquod. Coniiciunt autē in id
petroselinū. Atq; id solū articularib; satisfaciāt. ijs
vero qui calculo laborant: etiā aliquid benonice: acc/
stri qui in Gallijs nascitur: est immiscendū: vocant
autem herbam eaz saxiphacon. Quivēro curiosius
id medicamentū componunt: etiā spice nardi aliqd
inijciunt. Sunt vero et alia quedā quib; vrinas mo/
uendi vis inest. Verum simplicem potionem pleriq;
ex vino melleq; conficiunt: adiecto rure piperisq; ex/
guo. Si vero priusq; locus est: comedat quippia: nec
venter eius vllo auxilio eger: vinū albū: et quod pap/
aque tolerat: a balneo bibat. At que crassa dulcia et
nigra vina sunt: ea omnia propterea quod obstruūt
viscera: sunt fugienda. Verū obstruētia que ex vino
incidunt: medicocriti est. Que vero ex cibis ijs nascitur
qui succum crassum lentumq; creant: huic nō facile
succurritur. Quo magis cauendū senibus est a mul/
to farris aut casei: aut ouorū: aut coeblearū: aut bul/
borū: aut lētis: aut suille carnis esu: multoq; magis
ne anguilla rū: aut ostrearū: aut deniq; eorū quorū
dura caro difficilisq; cōcoctu est: vsū frequētē. Ob/
candē rationē: nec eorū que testa integuntur (costas)

coderna greci vocat) aut chartilagineorum aut thymorum aut denique ceteri generis vili vtile bis est. Sed nec ex carnibus cetivina caprina vel aut bubula. An bec potius nec alij vili sunt vtiliter? Quilla vero iuuvenibus quidem non malus est cibis: senibus vero nec ea est comoda. Atque etiam hac multo minus agnita: quippe que humida: et mucosa: et glutinosa et pituitosa. Hedina vero sane non incommoda senibus est: preterea aves et que extra paludes ac flumina stagnaque degunt. Salita vero omnia meliora recentibus sunt. Ergo sicuti diximus ante omnia cauendum ab iis qui obstruant cibis est. Quod si res cogat aliquando copiosius bis vti: proptinus sumendum medicamentum diacalamicum est: cuius compositionem supra in quarto posui. Eius si copia non est diatrion pipereon perendum. Sin ne id quidem ad manum est: pipereon albidum tum sum eribaturque diligenter ac in polline redactum: et cum cibis esse et potioribus inspergere sed et cepas esse: tum expediet quin etiam alium si hic affluerit. Antidotus quoque ex viperis quam Theriacem vocant non incommoda senibus datur potissimum ubi post obstruere cibos: ea que obstructiones liberent ante hanc exhibueris. tum enim efficitur cacissimum ex Theriace presidium expectes. Quod si ab istiusmodi subduera alius sit vtilissime Theriacem postredie dederis. Atque vero et quam Ambrosiam et quam Athanasiam vocat aliamque id genus medicamenta quecumque ex predictis aromatis sunt caposita. Senibus tamen quod accurate sibi prospexerit: nusquam tali medicamentum opus erit: sed si quando extenuare viderit: ratione egebis: facit facit alio opere seorsum scripsimus: in quo de extenuare victu differimus. Nam illud patere arbitror panem quoque bis exhibendum qui nec salem nec fermentum nec subactionem: nec iustam coctionem desyderet: non autem istam publice laudatam similaginem aut que ex ea sunt. quippe omnia talia non solum cocti difficultia: sed etiam mali succi: visceraque obstruunt. Ac nisi placentis que ex buryo et similagine sunt: mel affatum esset admixtum nullus cibis obus hominibus nedum senibus: magis erat aduersus. Eterum quid noxijs salubria misceas: cum liceat melle per se vti partim cocto partim crudo cum pane? Cura vero maior habenda est de panis bonitate quam mellis. Nam mel perfectio melius fuerit quod specie ac viribus Attico sit simile. Quod si tale non datur: quolibet vitare modo ne mali odoris sit neve cere qualitates aperte preferat neve presertim qualitate quamquam extraneam. Adeo vero panes id genus quale modo retuli: vtile quicquam senis corpori non conferunt ut etiam sint aliter nulli: atque hoc amplius quo sunt magis puri. Adeo autem arboris in genus studium preparari. verum bis ad ea que molliunt aptum est. Senibus nisi multum admixtum sit salis: nisi multum fermenti nisi diligenter me sit coctum crassum efficit ac glutinosum succum: quod nec vili alij est vtilis copiosius inauetus. Ergo et obstructions in foetore liene: et renibus facit: maxime quibus in his visceribus vasorum exitus angustiores natura sunt. Nam sicuti in ijs venis que palam oculis subiiciuntur: non parua amplitudinis diversitas cernitur tum alterius bois ad alterum: tum in vntus cuiuslibet partibus: sic in ijs quod intus latent: se habere putanda. hanc tamen differentiam priusquam experimeto sit explorata: innotescere non est. Experimenta intellego: quam ex eorum que sumunt singulis facere licet: ita ut si quis bec crassa sumere sit assuetus nec tamen

offenditur: latas habere predictorum viscerum venas: sit putandum. sin facile offenditur: angustas. Mouimus enim senem quendam agricolam qui amplius quam centum annos ruri vitam egerat. huic plurimum nutrimenti caprinum lacerat: quod alias cum mica panis in eo macerata statim sumpsit: alias mel immiscuit: alias coxit etiam thymi cacumina vna cum pane iniiciens. Hanc quidam imitatus videlicet tam longe vite causam ratus in lacte subesse: perpetuo ledebat: quousque id modo sumpsisset. Nam primum illi grauabatur os ventris: mox tendebant in dextro precordia. Alius quoque simili modo cum lacte vti cepisset de reliquis nihil est questus: quippe qui et probe id coxit nec acidum aut humidum ruitum ex eo sensit: nec flatum aut grauitatem in precordiis sepius inquam sumperat de se iecur se sentire manifeste grauatum dixit: quippe videri sibi quiddam in dextris precordiis ceu lapidem iacere sit ut et deorsum traherent que supra essent: et tensio ad iugulum viscerum pertingeret. Ledit itaque huic obstructum iecur fuisse illi flatu intrumisse. Quinena noui cui ex diuturno lactis usu calculus in renibus est natus: sicuti alium quendam qui omnes dentes amisit: lesitque id vero alijs quoque multis contigit ex diuturno lactis usu. Alij rursus citra noxam lacte per se sunt vtili: imo etiam cum maximo fructu: veluti agricola quem supra centum annos vixisse diximus. Ubi enim nec qualitas lactis: veteris nature quicquam est aduersa: et viscerum transitus faciles propter venarum amplitudinem sunt: qui ita sunt affecti: in quodam lactis fructu tur omnis eius incommodi expectes. Porro comoda lactis iam alijs ante me medicis dicta sunt: nepe veteris moderata defectio: succi bonitas: et nutritio: paucis quoque ipsis animalium quorum lacte videri non parum ad bec conferentibus: quam sunt qui pascuorum rationem plane pro nihilo habent: quasi nihil parumve ad lactis bonitatem conferant. Eterum haud dubie videmus animalium quorum visum lacte sumus: si sciamus aut marinarum lactucarum quaptam vescant: in lacte quoque laxandi vires inesse. Ex quo patet quod ex vtriusque pascuo acre: acutum et austerrum reddet naturam visum: licet barbarum imitatur. Itaque etiam qui ante nos me dicit fuerunt: ipso rei visu docti quedam pascua: vtriusque que lacti essent ineptae a γαλακτα dixerunt: ita enim grece appellant. de quibus ipsis quoque alibi tracta uimus. Nunc batenus saltem de his intellexisse ab eo de est: animalium quorum veluti optimi succi lacte visum visurus neque acris: neque acuti: neque admodum austera debere esse nutrimenta. Illud vero vel me tacite constare arbitror: animal ipsum et florere etate esse: et corporis habitu plane inculpato debere. Satiuseque fuerit alterum capra: alterum a sinu esse: earumque lacte viciis vti. quippe a sine lacte tunc ferofunq est: capre mediocris substantie est. Itaque hoc nutrit magis: ubi videlicet nutritione est opus. Illud oino tutius est. Nam si quando solum cum pane sumit: tum citius subducit tum minime est flatulentum sed nec in ventre cogitur potissimum si prius salis aliquid et mellis immiseris. Oportet autem non huius modo: sed etiam relique omnis auxiliorum materie vires seorsum predicticisse qui ipsis recte sit visurus: ne sepe nobis de ipsis eadem repetere sit necesse. Ac nunc certe mihi video longius quam pro re proposita de lacte vtriusque disputasse. Siquidem prestitisset comoditate eorum in senes explicata: quod ita tum facultates vtriusque

publicas: tum p̄uatas differentias dīdīcīssē: hunc ad materie delectū remittere: vtiq; de vīno tantū p̄ prefatos qđ que calidiora sunt: queq; vīnas mouēt ea sentibus magis cōducāt. De lacte vero: qđ nō omnibus sit exhibendū: sed ijs solis qui id probe cōcoquant: nec vllū ex eo symptoma in dextra p̄cordio rum parte sentiāt. Sed qm̄ interim p̄pter multos ad legēdos eos libros in q̄bus p̄līxi de p̄sidio rum materia differē: fastidiū longiores esse subinde cogimur: merito (vt arbitror) nunc quoq; cōdonabimur nobis tractationis modus si exacta breuitate in vniuersali methodo minime vtimur. Illud tamē nō ignorandū: fieri nō posse vt tuto quis cōprehēsis materijs eiusmodi solū doctrina vtiatur: qualē modo de lacte vīnoq; tradidim⁹. Imo qui his optime vti videret: didicisse hunc p̄ius op̄s p̄p̄riā de omni materia tractationē in qua tum publicas materie v̄tres estimantur: tū p̄uatas eius differētiās vsq; ad vltimas species. Neq; em̄ de ceteris oib⁹ q̄ scire opus est ei q̄ senis sanitatē curabit: expedit hoc opere fuisse tractare: sed satis est de quibusdā. s. que senib⁹ maxime sunt necessaria: ita determinasse quemadmodum paulo ante de lacte vīnoq; egim⁹: de quibusdā etiā breuius quā vt de his fecim⁹: sicuti rursus de alijs in totū nibil dixisse: quanquā cui extendere sermonē cordi est: potest omnīū que in senibus abū dare solēt meminisse: atq; ad hunc modū dicere. Ceterū satius est et de reliquis dicere que senū pleriq; incidunt: vt sunt raucedines: quos brāchos et destillatiōes quas cor̄yas: grece vocāt: et calcul⁹ i renib⁹: et articulares morbi: et podagre: et asthmata: aliaq; id genus. Atq; ad raucedines quidē et destillatiōes: victus rōnem hanc: medicamenta vero bec cōparare oportere: ad calculū vero et reliquorū singula bec. Atq; ad eū modum de reliquis differens: nō diligens modo videbitur: sed etiā in senum curandorū scientia docet⁹. Verum sicuti nec bozū quicquā scribi in tractatione de senum curatione cōuenit: cum p̄sertim ex morboz curandorū methodo: quisquis in hac sit exercitatus ea liceat sumere: ita rursus nec cū sola cōmunia dixeris: ibi desistere: sed ipsis p̄positis aliqua mox ex particularibus subiungere: que maxime p̄posite dīsp̄tationi sunt accomodatz: et ipsi fecimus. Nā qm̄ in ijs cōmentarijs quos de tēperamētis scripsimus indicatum est senium indubitato frigidum esse: non tamen indubitato siccum: v̄pore nonnullis id humidum esse affirmantib⁹: conuenit sane vt ijs que de senum tēperamento demonstrata sunt: ad hanc artis partem quā de ipsorū ductu nunc institui⁹: hypotheseos loco acceptis: ipsarū rez scopū ab illo sumamus: ac nōnulla particulariū tractem⁹: partim exercendī discentis causa: partim ad inuentionē eorū q̄ cōsolutio omīssa sunt: futura veluti exēpla: p̄pterea qđ nō oēs ita sunt solertes vt ex solo vniuersali p̄cepto ipsi particularia inueniant: sed qz ad ea veluti manu ducat: desyderēt. Quippe quib⁹ exercitata ratio cōmatio est: vbi senis corpus quātū ad ipsas partes attinet: frigidū siccūq; esse audierint: facile autē serosis et pituitosis excremētis obriri infirmitatem impleri: bec quidē conabuntur emittere: solidas autē ipsas calfacere atq; humectare. Verū qui excrementorū copia decepti: indefinīte pronunciarūt senum tēperamentū esse humidū: ij p̄ortinus in ipso promoagendorū cōsilio falluntur: dū senum corpora siccā

da putant. Itaq; ex cibis eos potius qui siccant: exhibent: veluti ex oleribus brassicam potius quā masluā: aut blitum aut lapatbū: aut atriplicē: aut lactucam. Ex leguminibus p̄e p̄ssana lentē: et p̄e fabamiliū et p̄e zea panicū. Ex fructibus amygdalas: et terebinthi semen potius quā cucurbitas: et cucumeres maturos et pruna et mora. Jam ex carnibus eas que ferarū sunt potius quā cūcurū: et salitas potius quā recētes. In tota deniq; victus ratione: quoz vīa bumida est bec fugiunt quoz siccā est: bec amplexantur: quanquā contra p̄orsus res ipsa postulat: cum p̄sint his maxime humectantes cibi. Verū qm̄ bozū et iā frigidū quidā tēperamenti sunt: p̄inde q̄ p̄uitā in ventre illico gignūt: ac p̄imis ventis binc videlicet noxij sunt vīsi ijs qui nec vniuersum senū tēperamentū nouerunt: nec caput victus eorū ordīnandi vident. Quippe nec oleū nec dulcis aque calens balneū: nec vīni potio his p̄sint: si humectationis non indigent. Jam quod moderato motu et somno indigeāt satis magna documēta sunt quo victus eorū dirigi cōsiliū debeat. Quare siquādo p̄pter p̄uitā cogimur aliquid ex ijs que incidunt ac dissident petere: reuertendū sine mora ad humectantē vīctum est. Pari modo siquādo p̄pter obstructiōis suspiciōē ad cibos medicamentave que obstructos meatus liberēt cōuertimur: quo minus tamē bumidi tēperamētī cibi sint: nec illo ipso die cōmittē dum multoq; magis postero die eidem p̄posito herēdū ac far cum melle exhibēdū aceti: que aliquid ei miscēdo: vtiq; cū p̄ssane ritu preparamus: aut ex multis vīnoye phalerno sumere iubēdū: aut lacte vt p̄e dixi vtrūq; aut p̄ssana bene cocta que pipēris polūlinem accepit. Ita vero et maturi sici p̄e ceteris fructibus sunt eligēdi: byeme vero carice. Panis quoq; ita vt dixi preparat⁹: aut cū melle: aut cum mullo: aut cū vīno aliquo idoneo. Veluti em̄ exēpla claritatē causa bec apponimus: vt qui perlegerit: ad vniuersalē scopum quo calor humectatioq; petunt inietus: iudicare de materia simili modo queat. Quoniā autē tum pituitosum tum serosum excrementū in senum corporibus colligitur: et vīnas moueri quotīdie conuenit: non tamen per pharmaca: sed apio: et melle: et vīnis que id p̄stare valeant: et alui solvere potissimū oleo ante cibū absorpto: sed et oleribus ex oleo garoq; ante cibum assumptis. Ac quotīdie quīdem tum per bec abunde aluus quibusdā soluitur: tum ex sici: vtiq; cum bi habent⁹: et prunis: ac alijs id genus que estare autūnoq; vident⁹: byeme hō et caricis: et prunis damascenis ijsq; aut elixis: aut i mulso cui plusculū insit mellis: maceratis. Et itaq; id melius: si mel atricum sit. Longe autē ad deiciendā aluum damascenis hispana p̄stant. Quin oliuas ex murta presumere aliquando licet. Aloen vero (quod multos senum quibus siccus venter est: facere videt⁹) baudquaquā suaserim. hanc aliq; in pilulas fingunt cū brassice succo: aliq; tantū puluerē eius alicui inspergūt liquori: qui alijs aqua est: alijs mulsum. Diuites cā que cū cinamomo cōficiūt: accipiūt. Adedicamentū id aliq; biterā dialoes: aliq; amarā vocant. habent vero id aliq; siccū: quo portioni inspergant: aliq; melle modice exceptum nō cocto. Verū nullo bozū senib⁹ est opus: nisi maior aliqua necessitas vigeat. q̄ppe si iam cōprehēsis aluus soluitur: et si non quotīdie: saltē alternis diebus: nullū plane medicamē

mentosum dari debet. Quod si biuius adstrictus ven-
ter: tertio die non soluitur: sat eo tempore fuerit mercu-
rialis herba: et maritima brassicam (græci thalassocrā-
ben vocant) et cnicum in prissa: aliasque que modice
medicamentorum vim operiunt: dedisse similiter et tere-
binthi resina. Summis autem ea aliquando nucis ponti-
ce magnitudine: aliquando duarum triumve. Quippe
non modo alui solvere citra noxam potest: sed etiam vi-
scera omnia secum lenes renes pulmonemque abstergere.
Porro ipsæ que prædiximus varie vti expediet: neque
vno tantum delecto id perpetuo exhibere. Cui namque
assueti spatii sumentis natura cruetur: vim co-
tenner. Ergo variare vices tum prædictis opus: tum
vero eorum medicamento quod ex caricis conficitur. Sun-
to autem hec pingues auferantur: ipsis ea que for-
tis circue pellis: partim modo et cnicus: mox ambo si-
mul tunc dantur. Esto autem et carica cum cnicus pari
ponderare. Accedit vero hic quoque medicamentum ex-
periri ac prout se ad sumentis naturam habet: alias
plus alias minus cnicus immittere: sumere vero dua-
rum triueve caricarum magnitudinis modum. Ex ipsa
vero (ut dixi) experientia inueniet sibi ipsi quis tas-
tum omnium legitimum modum: cum veter alius magis: alius
minus medicamentis sit obediens. Ceterum nullum eorum
que dicta sunt medicamentorum exhiberi admodum cor-
piose debet. Siquidem nonnulli in pensis gaudent si
copiosius defecerint: verum quanto magis sunt vacua
et tanto his veter sequentibus diebus magis adstringit.
Quo fit ut ipse si qui sunt quibus in diuturnis morbis
veter sinitur (quales potissimum hyeme contingunt: quibusque
post longam infirmitatem in conalescentia similis
affectus incidit) ipsi alui duco non acerbiter per inferio-
ra infusus: sed tantum oleo. Quod etiam sanis quoque ubi
veter adstringit: securus interdum infundas: quippe
quo et secus excrementum madescit: et transit efficit
lubricus: et corpus ipsum sentis emollit: duris alias
pellibus similiter riges. Non tamē sunt hec senis qua
senex est propria: quippe cum etiam sint ipsi qui a lon-
gis morbis conalescunt: vitia. Quid igitur proprium est
senis qua senex est? Nunc quod temperamento eius con-
ducit. Ad enim est cuius culpa senescit: alius alio tem-
pore citius fertur: prout vel natura ab initio sum
comparati: vel ex vite exercitio vel ex victus ratione
vel morbo vel solitudine vel alio id genus immo-
derati: siccari. Est enim id quod omnes boies proprie sene-
cutis appellat: non aliud quam siccum et frigidum corporis
temperamentum: annorum multitudinis ratione pueniens.
Accidit autem interdum et ex febrili morbo. Atque id etiam
ex morbo senium appellamus: sicut in libro de ma-
rasmo diximus: quippe cum eiusmodi affectus marasmus
quidam sit: qui non in animalibus modo verum etiam stir-
pibus visitur. Tradita vero talis est in primo huius
operis volumine prouenientis in nobis senectutis
necessitas. Ergo tum ex illo: tum ex his que de tem-
peramentis: atque etiam ex libello quem de marasmo scri-
psimus: instructior quispiam ad eam artis partem que
de senum ductu agitur reddi poterit. Siquidem omnis af-
fectionis corporalis prout dicitur in duobus consistit ne-
pe propria eius internoscenda essentia: et materie
frigidorum virtus: ut statim in proposito nunc sentio: qui
scilicet pernouit affectum cum siccari quidam cum frigi-
ditate esse: si quidem qui humectat pariter et calefaciat:
prædictorum materias noxas: is idoneus senum medi-
cus fuerit. Quadruplex vero materie genus cum sit

que sumunt: que gerunt: que educunt: que foris ad-
mouent: utique ex singulis eligere oportebit que cale-
facere humectareque possint. Sed ad hoc cuiusque com-
modum usum exercitatio que per exercitia sit: maxime
est utilis. Scio ergo aliquando me pueri thoracem qui
ab reliquarum partium symmetria: id est debita conue-
nientia: non parum aberat eiusmodi remedii genere ad
iustam perduxisse mensuram. Cuncti illi lato modice
cincti omnia que sub thorace ad costas versus sunt ita re-
perans: ut tunc citra offensionem bereret: tunc nec laxum quod
quam relinqueret: nec etiam premeret. Exercitationes ve-
ro iniungi et que per tota obeunt brachia: et vocifer-
rationes quas pbonasi quædamque appellant. In-
utrisque non cohiberi anhelitum iussi. Ad sit cum thorace
cem ipsum vndeque valenter impuleris: anhelitum autem
sic compresseris: ut quam prius attraxeris spiritum totum
intus retineas. Itaque etiam amplius inspiraueris opus
qui hoc commode faciet: quandoquidem quo amplius sit
aeris qui compressit: hoc magis thorax distendit: dilata-
bitur. Quod autem ipse quoque vociferationes tum
magne faciet: tum in acumen tendende sint: id mihi
nunc est obscurum: si modo vniuersas thoracis par-
tes valenter exercitari in animo est. Atque hec quidem
gliscerit adhuc corporum ea que natura male condi-
ta sunt ad iustam convenientiam symmetriamque restituer.
Eadem modum etiam ipsi qui perfectam tam magnitudi-
nem consecuti sunt: proderunt. Verum in sene nihil talis
le molitum: utpote cui fertari infirmas partes vitium est
sed dicimus. Anli? Non his est et cōsuetudo ope exercitatio:
etiam si modice notum sit. Contra iuuenibus ea mu-
tare que nocent: tentandum est etiam si a pueris his ma-
xime insueuerint. Possunt enim eorum vires modera-
te facta mutatione sustinere: sperantque potest ita re-
liquo vite tempore fructum aliquem eos ex meliore consue-
tudine percepturos. At senex si posset longo tempo-
re sensum malam consuetudinem mutare: propterea
quod quo tempore meliore frueretur: habiturus non
esset: frustra laborem infunderet: non aliter quam si quis
artem discere quampiam octogenarius inciperet. Sicut
vero senum ipsorum inter se non parua differentia est
sive id ex etate spectes sive ex corporis affectu: ita et
eorum qui natura siccior frigidiorque sunt si ad me-
diocrem statum compares non parum intemperiei discrimi-
nantes tum ipsorum inter se tum vero ad senes. At-
que humectare quidem hoc profecto calefacereque con-
uenit: ceterum audacius hec facere in his qui per etas-
tem maiori exercitio sunt ferundo ceu quorum valis-
de adhuc vires sunt. Quippe primum quo omne res
mediorum consilium dirigitur: eiusmodi intemperies
corporis est non senium aut etas aliqua. Verum quos-
nam affectum naturam per cōiecturam accipimus:
idcirco etatem quoque consideramus. Porro eadem
utilitas et consuetudinis noscende est: preterea extrin-
secus incidentium causarum: quas procatacricas
græce vocant. Quippe ad certior affectum notitia
taliam omnia nobis conducunt. Remediorum tamē
insinuatio: ex his non præstat. At empiricis talia
torius concursus: quam cōvapoyn vocant: pars esse
censetur. que syndrome in ipsa curatio est obserua-
ta baudquaquam ex his que fieri affectus postulat in-
uenta. Quo rationabili? Hippocrates de agnoscendo
presagiendoque plurima scripsit: utique in particu-
laribus nos exercens. Quod etiam optimi medicorum
post eum fecerunt: non ignari huius nullo negotio in-

didit: quib⁹ quis intent⁹ quā quisq; victus rationē
postuler: inuenire posset. Quippe in paucissimas in
uenias exacte traditas quas empirici syndromas:
id est cōfusus vocat: quēadmodū in peripneumonia
⁹ laterū cōpunctione: scd pleriq; morborū conies-
turalē habēt dignotionē: vt qui nō ex certis in-
dentū collectu noscant: sed domine desyderent qui
oīno corpis affectū calleat: quicq; oīa que eiusmodi
affectui s̄onēt inuenire singularim queat. Quippe
qđ ppositū est: nos ipsa ratione duci ad bucinues
nes inuenim⁹. Vnde etiā manifestū est vsū quātū
uis longū sine ratione talia inuenire nō posse. Mā
de Premigene cū audirē nisi lauaret oīno febricitā-
re: collegi ratione eū sumida extremēta gignere: que
trāspiratū emitti postularēt. ceterū cū densior cutis
esset quā vt ea trāsmitti oīa sineret: collecta sub cute
calorē excitare: itaq; etiā balneū eiusmodi naturis
vtilissimū esse: nō ob id modo qđ sumidū euocer: sed
etiā qđ humectet idq; dulci humore. Ego placuit
explicata quoq; manu Premigens thoraci iniecta
cuiusmodi esset caloris qualitas explorare. At vero
acré mordacēq; cōperi: nō dissimilē calorē corū qui
cepas ampliter comedisent: multo adbuic magis
cuent⁹ causam probe cōiectasse mihi p̄suadēs: per
contabar equid sudores illi citra balneū incidere.
Meganecq; id tam firmiorē habere me affectus eius
notitiā mihi p̄suasi. Quinetiā alios quosdā vidim⁹
quib⁹ mordax calor erat similiter vt buic: non tñ bī
vna balnei intermissiōne febricitabāt: p̄pterea qđ p
sudores extremēta bis vacuabant. Premigenti p̄-
ter naturalē habitū etiā victus ratio vel semel inter-
misso balneo febricitandi occasio erat. Mā plurimū
domi versabat: ibiq; scribēs vel legēs p̄suerabat:
p̄ptea qđ Peripareptici discipline incūbebat: in qua
nemini sue etatis erat secund⁹. Scim⁹ ⁊ ijs q̄ min⁹
me nā tale extremēti acruāt: instāre laborū diligē-
tiā curāq; gignēt ei⁹ cām esse. Itaq; etiā alteri cui
dā cui eque atq; illi mordax calor erat: tamen si bal-
neū vno die intermitteret: cōrigit nō febrire: p̄pter
ea qđ nec sustihs dedit⁹ erat: ⁊ negocia sua per vrbē
inabulās obibat: emēs vēdēsq; multa: etiā pugnās
subinde: in q̄b⁹ sudare coact⁹ est. Ideoq; etiā alterū
quēdā ex ijs q̄ estate quotāns acuto biliosoq; mor-
bo laborāt: multos tam annos seruauit: exercitatie
tans. Mā cum calido siccoq; tēperamēto esset sicut
Premigens: etiā exercitatioē vtebat̄ p̄celeri tum
sō sole ac puluere. Zōringit ergo ei ⁊ calorē immo
dice augerē: ⁊ cutē dēfari: atq; ad trāspiratū ineptā
reddi. que ambo vbi cōcurrebant: nimirū corp⁹ cui
acciderūt: paratū ad febrē reddūt. Ergo qđ in me-
dendi arte semper vsurpare soleo: id nunc dicā: Fas-
cillime quidē qđ queritur ratiocinatione inuenit fidē
vero eius experiētia cōprobat. Quanquā illud mul-
to maxime mirandū est: cū Hippocrates moneat ca-
lidis naturis vilius esse in ocio agere: quā exercita-
ri: nō paucos tamē medicos esse qui ne nozūt quidē
cuiusmodi tales homines sint: sed iuxta oībus exer-
citationes iniungāt. Educursō nōnullos esse quib⁹
nihil ad sanitatē cōducere exercitacionem placeat.
Sed ⁊ tertii ab his genus esse. qui assuetis exercita-
tiō: id permittāt: nō assuetis interdiciant. Quozū ne-
mo plane nō errat: minime tamē si qui tertio loco dī-
cti sunt. Quippe qui cuilibet rei insuescunt magna
ex parte nature sue conuenientē consuetudinē deli-

gunt: propterea quod ab ijs que non conueniant: subit de lesi: ipsa repudiât. Aliqui tamen vel dulcedine victi: vel pre nimia demerita se ledi non sentientes: in malis consuetudinibus persistunt: verum hi pauci: plures qui non persistunt. Quo magis rationabile est minus errare medicos eos qui omnem consuetudinem seruandam censent. Qui vero nihil ad sanitatem interesse putant: exercitatus quis cibum sumat: an cotra: ite qui omnes exercitatus putat: hos petus consulere quam qui predicti sunt. Horum vero ipsorum: si inter se cõparentur: minus in cõmodi sunt qui ante cibum perpetuo exercitandum esse putant: quod Hippocrate precipere alii sunt rati. labores enim cibos precedere: in Aphorismis legi non videntes hoc loco de ordine cum locuti exercitatus et cibi: nequaquam illud affirmare: quod omnibus hominibus hec ambo conducant: imo quibus exercitari expedit: precedere exercitium cibos debere. Quod autem non omnibus prosit: in libro de vitiis grassantibus morbis: aperte testatus est: ubi calidas naturas quiescere censet: in Aphorismis recte: sub vniuersali precepto ubi contrariorum contraria esse remedia proponit. Porro fieri potest ut pugnare aliquando videantur butuscemodi precepta: non deficientibus qui omnem motum ipsi moro corpori cõuenientem exercitacionem nominent: alijs tantum eum qui vehementior sit: ita ut priore significato: omnes homines exercitacione cõsiderare neminem lateat: secundo vero significato non ita se habere. Eorum namque qui in carcere sanitatem suam tuentur: parum apte mihi mentionem facere quidam videntur: quippe qui spatio prorsus pereunt: si omnino tum vngitum lassuari prohibetur. Quod vero ad paucos dies insalubri victus rationi resistunt: nihil sane miri. Si igitur exercitacionis vocabulo ois venit motus: et qui inambulauit: et qui perfrictus et qui lotus est: exercitatus dicitur: dummodo conueniente modo presenti corporis statui sit motus. Quod si quis etiam ab his sit prohibitus: omnino egrotabit. Qui enim ab his in carcere prohibetur: eos nunc non modo egrotare: sed etiam mori videmus si viui sint inclusi. Si enim vehementiores tantum motus exercitaciones vocentur: eo pacto verum sit non egere omnes homines exercitacione. Statim enim Premigenes ille nullum requirebat violentum motum: sed nec in porticu que est ante balneum exiguam ante lauandum inambulationem: imo vinctum esse ex oleo: et a balneo aquam deterfisse: satis magni motus sunt talis temperamenti homini. Hic vero et ante cenam ambulabat: et cum amicis disputabat: sicut mane quoque domi. Masque igitur ex ipsa in totum desidia adiutus quisque est. Sed cum quierem agere calidus naturis Hippocrates suadet: vehementer mortuos ne vti vetat. Porro ipse multos qui propter eos motus quos per totam estatem exercebant: in principio autumni quotannis egrotabant: ipsis veritatis: sanos reddidi: quemadmodum rursum alios a vehementi exercitacione prohibuit: alios a quiesce ad exercitia traducens: cum sepe ante egrotassent: in sanitate seruauit. Porro hi frigidiores sunt ijs qui temperati et mediocres sunt: et affectu plane cotrario ijs qui calidiores siccioresque sunt. Diximus autem temperamento rum uotas non solum in libro de temperamento: sed etiam in libro de arte medica. Ijs enim vni ex libris nostris est titulus. Adirandum vero de ijs medicis est qui ne ea quidem que sensui euidenter apparent: agnoscunt.

Quis enim latissimum esse hominum discrimen nunc non videt? Adeo ut eadem exercitia: ipsedemque cibitalios bene: alios male habeant: non secus quam in morbis. Quare sicut quod non omnes eadem requirant: eos scire decuerat: ceu manifeste apparet: ita cum cõmentarios scriberent: determinare ac docere que quibus vel conducerent vel officerent: par erat. Quid igitur cause fuit cur eiusmodi determinationes: tamen si ab Hippocrate proditas: omiserunt? Nempe quid aliud quam perdita ambitio: dum dogmatum principes nominant: atque inde gloriam cõsequi inter homines studebant. Cuius causa illi non eaquidem que manifeste apparent: sed opinioniones quas ipsi vltro ponebant sequi voluerunt. Posteriores vero qui in hos incidit: persuasi plexique sunt: propterea quod nec quicquam didicissent melius: et simul rudes: imperiti que demonstratione scientie omnino essent. Qui namque hanc sequitur: facile tum vera dogmata a falsis discernit: tum que certis determinationibus scripta sunt: ab ijs que non ita. Idem nimirum inscitia eorum omnium dānabit: que citra determinationem de dissidentibus aliquid scripserunt. Quo magis: quam esse determinaciones debeant: alius repetente: sed breuitas: diligenter audies. Quibus mordax calor natura est: adeo ut fumida gignat excremeta: ijs balneum salubre est: tum mori quam exiguum et letus sit. multum autem et celer aduersissimum est. Itaque istis non semel modo: verum etiam bis die lauati pōder: potius simum estate. Esse quoque boni succi nutrimentum: in quo nihil insit acre. In sole autem versari: et trahi: et multum cogitare: bis inimica sunt. Qui diuerse ab his nature sunt: (hi autem sunt qui frigidum et humidum temperamento sunt) valentiores mori desiderant: ac vincti in quo superet quod tenuis succum faciat. Ijs cuiusmodi sit: diximus singulari libro. Hi vero nec si in sole exercites: ledunt nec etiam si balneo abstineant. Ac maxima quidem est differentia inter se naturarum differentia. Aduersissimum enim est humidum et frigidum temperamentum: et quod calidum est et siccum. Maxima rursus est et calidi ad frigidum: et humidum ad siccum. Porro frigidum et siccum: senum temperamento quam simillimum est: itaque etiam celeriter senescunt eiusmodi corpora. dictumque de hoc temperamento supra abunde est. Humidum vero et calidum: fluxionum vitij obnoxium est. Letum quoque omnibus intemperatis naturis commune preceptum est: id expedit in hac quoque seruari. Est autem id ut eas corrigas quidem prius: sed dum plane in ocio sunt. Serues autem sibi: cum per negocia sibi vacare non possunt. De exercitacionibus hominū corporum ita statuendum est: plus quam de his laborandum esse: propter corporis humiditatem: precelem motum non vitandum: propter calorem. Porro attendendum diligenter est cum ex segniorum vite ratione ad exercitaciones se transferunt. Illico enim fluxionum tentantur morbis: nisi prius sint vacuati quam exercitaciones adeant. Quicquid enim in corpore concretum et crassum in humoribus fuerit: aut etiam modice frigidum: id statim in spiritum vertitur ac funditur. Itaque etiam vere tales nature maxime ijs morbis patet qui ex plenitudine oriuntur: quales sunt synanche: cynanche: destillationes quos catarrhos vocant: heu morboides: sanguinis pfluua: articulares morbi: ophtalmie: pñeumonie: lateque cõpunctiones: relique denique omnes quorum genus est pblegmone. Quare etiam occupare per veris iniriū sanguinis detractio opus: aut per incisionem venarum: aut scarificandis malleolis. Non si ita inanire recusent: purgandi medicamento sunt

nō simpliciter facultatis: sed qđ trahere et flauā bilē: et pituitā: et serosa excrementa possit. Que vero de exercitationū ratione diximus: eadem et de balneo dicta esse putandū: quippe qđ ipsum quoq; nō tutū est nisi prius in antī corpus sit. Inanito nō vtile est: potissimū cuius lauacri aqua potabilis nō est: sed in q̄ vis aliqua per balnū digerēdi subest. Tūc aut frigidis sicisq; naturis vtilissimū esse potest dictum est. An nō calidis omnib; idoneū nō sit: sed vtilior his aque potio sit: sicut in libro de popularib; morbis siue Epidemion legimus: nūc est mandū. Forasissimū absurdū omnino cuiuspiā videbitur: iuuenem qui athleticus vel militaris sit: aut etiā fossor messorve: aut arator: vel deniq; qui robustū aliqđ opus exercet: aque tñ portione vti: atq; in hoc falli Hippocratem: cū calida temperamenta aque portione potere: absolute pronūciat. Adibi vero Hippocrates nō ab solute id: s; de naturis summe calidis que vtiq; propter intemperie tales sint: dixisse videtur: nō qđ plurimū habeant naturalis caloris: quē ipse augeri in athletarū exercitio cōfirmat. At qui ex intemperie calidus est: is neq; athleta: neq; miles bonus: sed neq; fossor messor aratorve: aut deniq; ad rustica vrbana ve opera fortis vnq; euadet. Quippe valentiū boīe ea sunt munera. Porro tales nunq; fuerint nisi mediocri sint tēperatura. Atqui si media tēperie sint: vtiq; plurimū his fuerit naturalis calor. At tali quidē nature mediocriter pfecto dandū est vinū: sicuti ipsa quoq; mediocris est. Atq; hacenus saltem mediocriter: qđ ipsa mediocritas est tēperamētū: qñ bāc quoq; necesse est nō solū in senectute: sed etiā in remissione tēpore media tēperatura frigidiorē euadere. Si cui ergo vt in intēperie que intra sanitatē cōstat: calidissimū tēperamētū sit: huic omnino vinū circūcidisse prodest. Sed cū triplex genere sit calidi temperamenti differentia: vna in qua reliqua cōtrarietas (nempe que in humido siccoq; cōsistit) mediā tēperiem seruati: altera in qua siccitas subfultat: et tertia in qua vna cū calido etiā humidus redundat: vtiq; in qua altera cōtrarietas medium temperamentum tenet: nunq; fuerit vltime calor immodicus: quādo quidē hūc siccitas statim superuenit. Ista vero non potest a nobis sicca. At in qua siccitas calori est adiuncta: in hac incidere aliqui plurimū: vt in intemperie que cū sanitatē cōsistat: preter naturā calor potest idq; longo tēpore. Plurimā vero breui spatio: et itaq; que cū humiditate coniuncta est immoderata caliditate: vt in sanitatis intēperie fieri licet. At ei quideq; quā primo loco diximus differentie: tñ diluti vini: qđ ὕδατος vocant: exhiberi sinemus: quantum a summa intemperie ipsa recessit: reliquarū autē neutri: prefertim cū summa sit: quemadmodū ostensum est. Que cū tales intemperies nō sunt: ijs dandum vinum est: sed exiguum et dilutum (tale potro est qđ colore quidem est albū: substantia renue: sicut ediuerso frigidis intēperantijs calidiora vīna prebemus. At qđ calidissimū quidē vinū est: id frigidissimis intemperantijs est vtile: reliquis vero qđ portione respondet. Neq; cū eis tñ meminisse oportet: qđ contraria cōtrariorum sint remedia: sed etiā quāritatis rationem in singulis cōtrarijs habere. Ergo sicuti de medicamentis ostendimus nō solū estimandum esse calidumne an frigidus quicq; sit: sed etiam quoti in his ordinis sit: ita et de vīnis est agendū: nō solum

dilutum aut calidum deligentibus nobis: sed quod vt ad intemperie specie calore frigoreve suo conuenienter occurrat ac respondet. Hec vero dicta mihi de ijs sunt qui mediā senectutis etate agunt: vtiq; neq; ignozāti primā eius partē esse que αὐτοῦ ἡγεμονία: videt eorū qui cruda viriditq; adhuc senecta sunt: dicitur propterea qđ adhuc obire ciuilia negocia possunt: secundā autē cui apte nomē ipsum inditur: eo quod ipsa sit de qua dicitur: At lauit: sumptiq; cibuz: det membra sopori. Quod tamen in tertiā nō cōuenit: in qua Telephū grāmaticum bis terve mense lauari dicit. Propter etiā virtutem infirmitatē assiduum bi balnei vsum nō sustinent. Accedit quod per habitus frigiditātē mordacia bi excrementa nō parit. Nomine enī qui ad hāc partē peruenit: grece τεμπτελονι scuti aiunt qui vocabulorū etymologijs gaudent: ab eo quod est τεμπτελον τῆς ἐστὲς αἰσῆς: id est mittēdo in pompam que ducit ad manes.

Galeni de sanitate tuenda Liber sextus: Thoma linacro anglo interprete.

Unde huius de san

nitate tuenda speculationis argumentū hoc libro inchoaturus: repetēda cēse eoꝝ q̄ hacenus tractata sunt capita: q̄ vtiq; dicēdis sunt necessaria. Agitur primū dixim; quid sit sanitas: scđo loco generalis eius descriptio posita est: tertio quemadmodū seruari ea possit: est productū. Ad hec illud adiectū: animalū corpora ppetuo mutari: inde que a deo necesse esse sanitatem eorū que alias corūpti periclitentur: nestre procurationis indigere anteq; tam notabilis mutatio fiat vnde iam manifeste egrotent: procuratiōē vero nō aliūde cōstare quā ex cibo portioneq; quibus qđ de substantia corporis decidit: perficiatur. Altera iurabilis esse demonstrata mutatio est: scilicet que pro etatis ratione accedit: propterea qđ cuiusq; animalis corpꝝ a prima genitura ad exitū vsq; toto interueniente tēpore siccescat. Eterū qui salubre viuēdi rationem norant: credibile est hos citius quā pro nature ratione interire. Quoniā autē (vt dixim;) necesse est omne genitū animal nutriti: substantia vero ciborū vniuersa in nutrimentū eius relinquatur: qđ proprie excrementū vocant: preparate a natura quedā corpis partes sunt que id fecernāt atq; emittant. Plurima vero cū sit in naturis corpororū differentia: rationabile est suū esse cuiq; sanitatis tuende prouidentiam. Primū igit eo homine qui optimo sit statu: pro materia tractationis pposito: quemadmodū hūc quispiā in sanitate custodiat: tradere studuimus. Et autem varie occasiones sunt quibus secunda valetudo varie cōuellitur: enī qui optimo corporis sit statu: vni sibi vacante ac ab omni ciuili negotio liberū: in sanitate seruare proposuimus. Atq; hunc quidē cū in pñtis quinq; libris quemadmodū quis a prima ineunte etate ad vltimā vsq; senectutē in sanitate custodiat: docuerimus: nūc ad eos venimus quibus per negotiorū qualitates esse: bibere: atq; exercitari debito tēpore nō licet. Preterea ad eos qui statim ab ortu valetudinariū corpis statū sunt sortiti. Sane breuior

erit de his sermo quā prius: quāvis suapte natura longior sit: propterea quod plurimarū materiarum vires quibus ad secunde valetudinis tutelā vitmur: p̄dicte iam sunt. Mā cū frictione: balneo: exercitatione: cibo: portione: somēto calido frigido que: veneris tuz vsu tum abstinētia: et si quid aliud eiusmodi est: mutationes fieri corporis cernamus: utiq; horū omnīū vires (vt dixi) prius sunt prodite. Alios autem corporum status genere duplices sunt: euz elementares et primas corporis particulas: quas Aristoteles dicitur id est similes vocat aliq; equabiliter aliq; inequaliter atēperatas habeat. Dico autē equabiliter temperari: euz ad aliquā intēperie verse equabiliter corporis particule omnes: aut frigidiores in/ sto aut calidiores sunt reddite: aut sicciores: aut hūidiores: aut p coniugationē quedā calidiores simul sicciores: quedā humidiores pariter et frigidiores et quedam humidiores et calidiores quedā sicciores et frigidiores. Quinetiā in instrumētaliū partīū cōpōsitione quedā equabiliter quedā inequaliter sunt condite. Ac primū quidē dicam hic quoq; q̄ status corporū sunt maxime valetudinarij sicuti et prius q̄ maxime sanus esset ostēdi. Verū is vnicus erat. et ei in omnīū rerum genere qd optimū est: id vñ est: vltiosa vero plurima sunt. Duplex tamen est eorū secū dū genus dīscrimen: ceu paulo ante dixi: alijs simili intemperie omnes partes habentibus: alijs dissimili. Atq; eorū quidem que similes intemperantiā habēt ea pessima esse cōstat que has validas habent: ac potissimum frigiditas simul et siccitas. At quib; inequaliter se habent corporis partes: horū numerare quidē varietates facile nō est. Eterū illa quoq; duplici genere specīe: siue quouis alio modo nominare velis variare licet. Nam maxime quidem ea morbis patient quorū principes maxime partes contrarijs tēperamentis sunt affecte. Alūnus obnoxia valetudini sunt quibus diuerse a principibus partes ita se habent. Equidem aliquos iam vidī quibus venter frigidus erat: caput calidum: sicut contra quibus caput frigidum erat venter calidus. Vidimus autem et ex accidenti: nō primū nec propria temperamenti ratione: assidue afflictum bilī ventrem: qui aliq; nō erat natura calidus: eque vero et refrigeratū alteruz: quāvis nō esset natura frigidus. ad eundē modum et caput: et iecur: et lienem: atq; etiā alias partes aliarum quādoq; intēperantijs afficit: cū aut ipse baud quaquā lese in proprio tēperamento essent: aut etiā contrariū plane quā alie affectū haberēt. Primum ergo de ijs verba factam qui equaliter sunt intemperie idq; ab ijs qui precalidi sunt: auspicatus. Sane dictum a nobis in libro de temperamentis est fieri nō posse vt intēperies quelibet sola diu duret: qñ ipsa sibi ipsi alterā ex necessitate adfescit. Undeq; factum vt pleriq; medicorū quatuor tm esse intemperatias putarint: easq; cōpositas. Simples vero ne esse q̄dem. Nam et calidā dum humiditates semper consumit: parere siccitatem. Et frigidā: dum nībil absūmit: bumoris incremento quodammodo conferre. Eodē modo et siccā: per eas etates quibus augetur animi mal: calidius ipsum semper efficere: quibus vero de cretēti refrigerare et siccare quidē solidas corporis particulas: cōgerere vero abundantia excrementorū. Simili modo si humida cum modice calida coierit: existerē aliquando in vtrāq; oppositione mediā tem

periem. vtrāq; oppositionem intellego: et que ex calido ac frigido cōsistit: et que ex sicco et humido. Erit autem mediū temperamētū (quod eucraton greci vocant) eiusmodi intemperantia: in ipso p̄ceptū vigoris tempore: quam aquam greci vocant. sed et in remissionis tēpore prout ipsi conuenit. Optimam nāq; tēperiez in adolescentia corpus optinet. Relique omnes etates deteriores hac sunt: vt prius est ostēsum. Atq; hoc etiā meminisse cōueniet: vñ id quoq; ex ijs que dicta sunt. Cum enim duplices actiōes in animalibus sint: certe corporales pueri p̄cipuas optinēt. que animi sunt: ea que a pueris ad remissionem vsq; succedit etas. Nec tamen est has etates annorū numero circūscribere: quemadmodum nōnulli fecerunt: nisi forte in latitudine quadam. Ergo p̄bescere quidem incipiunt aliqui vbi quattuordecimū annum expleuerunt. Quidam vno post anno: aut etiam amplius. Tūcū p̄terea remissionis nōnulli habent statim a trigesimo anno. Nonnulli post quintum et trigessimū. Ac robur quidē omnib; minuitur post ipsam summi vigoris etatem: nō tamen bi sanitatem amittunt: tamen minus hanc quā ante laudabilem habent. Eterum hanc habent: nō solum vsq; ad initium senectutis: verum etiam in ipsa senectute tota. que ipsa quoq; quibusdam naturalis esse morbus videtur. Cum enim nec dolore anguntur villo: nec vllam actionem earum quibus ad vitam munda vitmur: aut penitus amiserunt: aut omnino imbecillam habent: utiq; sani sunt: sanitate que senectuti sit congrua. Ademinisse enim profecto oportet eorum que de sanitate demonstrata sunt: nempe qd ampla sit eius latitudo. Nam si certa quoq; corporis affectio est: quam neutra Herophilus appellat: que in ijs qui e graui euaserunt febris: conualescendi tempore cernitur: et senili etate: omnino extra morbū senes erunt: actiones tamen perinde vt ij qui in flore etatis sunt: firmas valentesq; nō habebunt. Verum si ad videndum: audiendum: ingrediendum: aliaq; faciendaq; sent expediri: nullo deficitur corpore: etiā hoc rationabiliter senis sanitatem nomines (vtiq; totum hoc lungens: senis sanitatem) nō absolute sanitatem. Nec enim propter ipsam actionum virtutē integra est: et de qua queri nō possit. Senus sanitas querimonijs nō vacat. Quāvis enim omnes actiōnes habet: nullam tamen validam habet. Atq; adeo illa pars artis que de senum ductu instituitur: huc tantum consilia dirigit: vt sanitatem eorum q̄tenus fieri licet tueatur. Corpora vero que a prima statim gestura prouum ad morbos statim sortita sunt: ea plane ad senectutem nunq; perueniunt: aut si quādo peruenerunt: vno saltem diutino morbo penitus laborant. Proposuitmus autē in hoc libro de ijs disserere qui vitioso corporis sunt statu: atq; hos quem admodū sanos plurimū tuamur: disquirere. Ergo initio ab ijs sumpto qui parem in omnibus corporis partibus intemperie habent: primum de ijs agamus qui calidius temperamentum sortiti sunt: ceterum in humiditate ac siccitate modice se habent. Ac talis quidem corporis natura ab initio statim masq; appareret sana: quam ea que in vtrāq; oppositis ne vitiosa est. Vtrāq; oppositionem intellego: et que ex calido et frigido consistit: et que ex humido et sicco. Eadem dentes edet citius: citius articulatā vocem proferet: et citi; ingreditur: et singulis annis ad por

tionem increfcet. poſtea vero quam adoleſcentie an-
nos compleuerit: exinde ad remiſſionem uſq; mani-
feſte calidior: apparebit: ſic ut tum morbis: tum ſym-
ptomatiſq; a bili oriuntur: facile ſit obnoxia. Abul-
tus namq; calor dum humorē abſumit: ſiccior tem-
peramentū reddit. At cū florens iam eras item cali-
da ſit: nimirū compoſita eorum temperies: calida ſi-
mul ſicciorq; erit. In talibus autem temperamētis bi-
lis abundare tū pallida tū flaua ſolet. Ergo qui hac
natura ſunt: ad etatem uſq; adoleſcentie ſimiliter edu-
candi ijs ſunt qui optime ſunt nature: de quibus di-
ctum in precedentibus eſt. Poſtea vero quam abſo-
lutum eorum corpus ſit: conſiderare oportet utrum
ne bilis excrementum illis per alium expellitur: an
ad ſuperiorem ventrem ſit propenſum. Si eſt deor-
ſum feratur: conſtat nō debere eſſe ſolicitos. Sin ſu-
periozem ventrem petat: per vomitum eſt emittendū
ſcilicet longe valere iuſtis philoſophis ijs qui vome-
re ex aqua tepida poſt exercitationes ante cibum ve-
tunt. Illa vino nec ipſe ſane tum eſſe utendum ſuaſe-
rim: niſi difficulter id faciant ex aqua. Quippe cuius
modi quedam corporum nature ſunt: quibus utiq;
vinum dulce: ſed ubi aquam prebiberint: eſt concedē-
dum. Preterea etiam magis ubi temperamentū eo-
rum ab initio calidius ſiccioſq; fuit: vomitio peten-
da eſt: propterea quod magis etiam bi-
liofii ſunt in precipui vigoris erate. Quin et exercitari bis uti-
lius eſt: nō acutis exercitationibus et praeuegeris: ſed
potius tardis et mollibus. Sunt enim omnes q̄ hoc
ſtatu ſunt: graciliores. Acute vero exercitationes cō-
ſenſu gymnatarum omnium extenuant: ſed lente con-
tra corpus implent. Sunt vero ex ijs qui impenſe ca-
lido temperamento ſunt: et qui exercitari proſus non
deſiderant: ſed abunde bis ſatiffaciāt in ambulatio-
balneum: et mollis ex oleo frictio. Aere namq; et mor-
dax calidum id eſt quod ab his exhalat: non hūme-
ctans: quale et μωδός greci vocant: nec ſuaue: citra-
q; morſum. hos vero a cibis quoq; balneum iuuat.
Quidā vero eorum incredibile eſt quam etiam obesi
ſunt redditi ex tali victus ratione. Antiquus autem
vinū inimicus his eſt: albiū vero ac tenue idoneū eſt.
Eſtimandū autem in omnibus eſt qui a cibo lauan-
tur: num in dextera precordiorum parte: ubi ſitum
ſecur eſt: dolorem aliquem aut gravitatē aut tenſio-
nem ſentiāt. Eiuſmodi namq; corporum ſtatus ſoci-
noris vitijſ tentari ſolet ſi balneo poſt cibum utan-
tur. Ac ſiquando eiuſmodi aliquid vitium ſentiant:
ſilico dandū aliquid eſt eorum que obſtructus ſecur
liberent: abſtinendūq; ab ijs cibis qui craſſum effi-
ciunt ſuccū: ac poſſimiū ſi ijdem glutinoſi ſint. De
bis dictum abunde nobis eſt in tribus libris quos
de alimentorum vitijſ ſcripſimus: preterea in eo
libro que de eucbymia et cacochymia: id eſt de cibis
boni et mali ſucci: edidimus: itemq; in libro de exte-
nuante victus ratione. Quippe qui dolorem in ſoci-
nore ſentiūt: ijs tali victus ratione utendum omni-
nō eſt quoad dolor ſe remiſerit: et dextera precordia le-
uā quodammodo ſentiant. Anle ſane fuerit et liquo-
rē in quo macerata ſit apſinchi comā: offerre: preter
ea qd tū ex ea: tū ex aniſo et amaris amygdalis con-
ſicitur: qd etiā bibere ex oxymelite preſtat in eo tēpo-
re qd inter ſurgendū laundūq; interuenit. Namq; et
poſt qd coſecta ſunt que ex ventre ad ſecur redduntur
et alia exhiberi preſtat: et temporis aliquid eorum ope

ri ante cibum ſumendum dari. Non inutile eſt et me-
dicamentū quod diacalaminben vocant: cuius cō-
poſitionem in quarto horū commentariorū ſcripſi-
mus. Verum in bilioſis temperamentiſ cauere oportet
huius aſſidū uſum. Sed et ſiquando horū quicq;
piam eo propter ſocinoris obſtructiones vitur: uti-
lius eſt ex oxymelite id bibat. Porro alimēti ſpecies.
ſiquis horum temperamentū uertere in melius ſtu-
deret: contraria eſſe intemperantie debet. Senſim vero
id ſit citra noxam: ſi et preſit medicus: et qui curatur
ita ſit a negocijs liber: ut omnia ſuo tempore pagat.
Nam qui in rebus ciuilibus verſatur: et multis nego-
cijs diſtringitur: huic tutius eſt ut nec tenet tempe-
ramentum ſuum mutare: ſed accommoda ſibi nutri-
menta ſumat. Porro apta ſunt humidis quideſ
humida: et ſiccis ſicca. Nutritio enim ſit cum is qui nu-
trit cibis: corpori quod alit: aſſimilatur. Citius au-
tem aſſimilantur ſicca ſiccis: et hūida humidis. Qui-
bus vero equale temperamentū eſt: ijs quanto iucū-
dus fuerit quod comedūt: tanto utiq; ſit magis nu-
triens. Atqui inaequale temperiem ſunt fortit: ita
ut his aliud ſocinoris temperamentum ſit: aliud vē-
tris: aut alicuius eorum que circa ſecur ſunt: ijs di-
uerſum eſt quod aſſumptu iucundus eſt: ab eo quod
cuiq; particule eſt idoneum. Quoniam autem oſten-
ſus eſt duplex eſſe quod ſingulis cōueniens eſt: aliud
quod ſecundū ſimplices qualitates: aliud quod ſe-
cundū totam ſubſtantiā: qd ſimplicibus qualitatib;
maxime aptū eſt: id qualem ſit: ſuperius paulo eſt
cōprebenſum: idq; ſeu mutare intemperie per ocu-
los: ſeu cedere cogariſ ppter negocia. Quod ex to-
ta ſubſtantiā idoneū maxime eſt: ſola experientia diſ-
cernitur. Ac maximā quide� vim bz ad ea que edūtur
bibūturq; nō in ventre modo: ſed etiā toto corpore
cōficienda: totius ſubſtantie cōuenientia: cuius ratio-
ne nutrimenta animalibus et varia: et ſpeciebus mul-
tis inter ſe diuerſa: habētur: cum nulla ſimilitudo ſit
eius qd ex palca et herbis accedit: et qd ex oſſibus et
carnibus. nulla ſocietas eſt qd ex pane eſt: cū eo qd
ex cicuta et veratro. nā et hec animantū quibūſdā nu-
trimenta ſunt. ſunt aut et qualitatibus cōuenientie:
utiq; ſi ſeruare temperamētū ſtudes: hūidis naturis
humectate cibo maxime quadrante: ſiccis vero: eo q
ſiccet. ſin alterare placet: contrarijs. In eo autē qui eſt
in calido frigido ve ad intemperantiā lapſus: contra-
ria dare ſemp expedit: cū et efficaciffime eiuſmodi in-
temperies ſint: et (ut ita dicā) magis quāq; ex ſiccita-
te et humiditate cōſiſtunt potentes: quippe cū facile
ſimilibus nutrimentis in morboſam intemperantiā
abeant. At ſi ſiccior qdvis mēbrū efficias: nihil ma-
niſte ledes. pari modo nec ſi hūidiori ſuā hūiditas
re ſerues. Euidēt vero argumēto tibi et etates ſint.
Que eſt a prima genitura adoleſcentiā uſq; habens
tur: hūidiſſima ijs caro eſt: ſenili etati: impenſe ſicca.
Meminiſſe vero in hūdi ſermone opz eorum que in
opere de temperamētis ſunt ſcripta: ſcē ne quis exiſti-
mer qui ſuperuacuis excrementis onerantur: hos hūi-
do temperamento eſſe. que res eos qui ſenectutē frigidi-
dā et hūidā putarūt: falſos habuit. Illō eſt ipſe par-
ticule ſenū humidiorē temperamento ſunt: ſed ipſe ca-
pacitates que inter corpa patēt tū ſenū tū eorū qui
humidis morbis laborāt: ſuperuacua hūiditate im-
plentur. Porro cuiuſmodi ſicc? morb? ſit: certa ſcis
cognoscer qui librū quem de maſaſino inſcripſimus

Diligenter telegerit nō semel bisve nec transcurrrens sed singulis insistens atq; intentus. Sane q̄ bec cōmode leger: bunc exercitari prius conuenit in scōdo de tēperamentis libro in quo demonstratū est senis tēperamentū siccū esse. Verū quod in presentia nobis propositū est calidius iusto corpus: si quidē in prima constitutione mediū humiditatis siccitatisq; habitū habuerit: oīno id in incrementi statu (quaz ἀκμῇ vocant) siccū efficitur idq; tū magis tum celerius: si etiā natura siccius erat. Sed et senescet idē citius: quanto vtiq; ad summū incrementū peruenit citius. Nā cū omnes in remissione etatis siccescit mus: ratio est vt qui natura sit sicciō: in senilis interperante siccitate citi⁹ perueniat. Hi ergo in precipui vigoris etate potissimū humidā victus rationem postulant: cuius formulā proxime descripsim⁹. perficitur cū humectantibus cibis ac balneis: tum exercitationū et que preceleres et que multe sunt abstinentia. Hi adeo etatis tēpore et citius lauātur et a cibo iterū. prodest his et frigide potio. At venus siccis tēperamentis est infimāissima. Vitande quaz maxime bis sunt exustiones: et lassitudines et sollicitudines et vigilie: et morus omnis celer. Tracundia vero cum biliosas naturas maxime accendat: acutas febres parit. Itaq; que victus ratio ijs laudat qui status incrementi tēpore tēperie sunt calida humiditate tamen ab ortu mediocritē habebant: bec ijs qui natura calidi sunt et sicci: magis conuenit. Nec dubiū est quin modus quoq; excessus superātis elementis in primis considerandus sit. Siquidē eates nū intenderet: remittere aut augere victus speciem oportet: quatenus supra naturālē habitū aucta diminuta ve sunt tēperamenti elementa. Quapropter si eorū q̄ natura humidiores calidioresq; sunt: mutare tēperamentū ad frigidiorē sicciorēq; speciem libet: contrariā bis victus rationē exhibeas opz. sin id custodire placeat: similē. Sane eiusmodi nature in puerili etate fluxionū et redundantie morbis maxime tentantur: itēq; putredinis. Quo magis et plurius exercitatoribus et exacta ventris concoctione indigent. Quicquid cū in hoc corrumpitur: id toti corpori morborū putredinis occasio fit. Itaq; et ante cibū bis terq; bi si lauent: ac calidis sponte ortis vtantur: maximū inde cōmodū sentiunt. Quippe buc dirigitur in his consiliū: vt ipsas animalis paritulas seruemus humidās. Que res omnis tēperamenti cōmunis est: si modo cōtraria ratio oīm animātū corpora citius ad senectutē perducit: ipsaq; sit cuius culpa oē genitū corp⁹ mortale sit. Quippe si fieri posset vt tēperamentū corporis humidū perpetuo seruaret: verus sopbisse cui⁹ inter initia operis meini sermo esset: qui sibi auscultatē promissit immortalē fore. Sed qm nature progressum qui est ad siccitatē effugere corpori nō licet: vt ante docuimus: iccirco senescere nobis corrumpiq; necesse est. Erat tamen id marine diuturnū: q̄quid erit minime siccitū. Verum cum humida victus ratio excrementa: et succorū abundantia pariat: difficile est ita mediocritatē seruare: vt neq; morbi incendant: neq; senescerent mature. Quod tamē ad ipsius tēperamenti rationē attinet: q̄ maxime sunt humidā: ijs maxime sunt longevi. Ad id et sanitate vbi corp⁹ ad robur peruenit plus ceteris fruunt: et ceteris qui parē etate agunt: valentiores ad extremum vsq; senium sunt.

Ideoq; ferme tū medicis oībus tum pbilosophis q̄ corporis elementa diligenter inuestigant: tēperamentū id laudatū est. Imo etiā vni id promde fecū dum naturā se habere quibuscūq; est visum. Nā quā quā in principio sit deterius: tēpore tamen reliquis prestantius euadit. Quo magis qui tuende huius corporis sanitati prestat: ijs que ab ipso defluunt prospicere debet tū exercitatione (vt dixi) tū balneis ante cibū plurib⁹: tū vero ijs que per ventrē et vrinas reddunt: excernēdis. Nec prohibet preterea quicquā quin et apoplegmatis et purgationib⁹ aliquādo vtatur: anteq; oīa cibis boni succi ac vini portione qd vrinas promoueat. Et de calidis quidē tēperamentis abunde dictū est: de frigidis deinceps agendū. Sunt porro et horū tres summe differentie. Nā aut modice se habēt in altero cōtrariorū partit: ita vt nec humidū sint nec sicci: aut alterū in his res dūdat: vtiq; vel siccū vel humidū. pessima tamē merito sicca tēperatura est. Quippe qd tēporis spatio senescentibus accidit: id bis statim ab initio contingit. Ergo illos humectare calfacereq; oportebit. Id fiet exercitatione modica: et nutritio humectante ac calido: preterea vini calidi portione: et somno liberaliore: illud interim prouidentib⁹ nobis: vt excrementa oīa que vel ex cibis vel portione proueniūt quoti die expellant. De veneris vsu dictū supra est eā oībus q̄ sicco tēperamento sunt: inimicā esse. Nunc hō etiā ex hoc numero potissimū aduersa est ijs qui supra siccitatē frigidi quoq; sunt. Nā innoxia venus ijs cū est q̄ calidi humidioq; sunt: tū vero q̄ genitura naturaliter abundat. de quib⁹ inter inqualia tēperamenta mor dicit. Ad alū vero et illud frigidū tēperamentū est: qd cum humiditate cōiungitur: maximeq; id fluxionū morbis est obiectum. Succurrit huic et balnei abstinentia: et exercitio: et tenuiore vinctu et vinctioib⁹ que modice calefaciant. quarū forma narrata prius est: vbi de lassitudine egim⁹. At qui frigidi natura sunt: ceterq; in sicci humidioq; tēperatura modice se habēt: min⁹ ijs vel ad sanitatē: vel ad corporis robur sunt inepti: quā qui in illis sunt intēperati. horū igitur excitare firmareq; calorē expedit. In humiditatis vero siccitatisq; specie: tota victus ratio media est exhibēda. Atq; bec mihi oīa de ijs dicta sunt quos equalis intemperies premit: hoc est quibus omnes corporis partes ad calidius vel frigidius: humidius: vel siccius similiter sunt inclinātē. De ijs vero qui inqualē corporis constitutionem habent. non potest paucis disserere: propterea qd numerose horū varietates sunt: cum alijs alia particula male tēperata sit. Sed et si duas tū quis intemperatas habeat: harū quoq; varietates non pauce sunt. proindeq; cum prius docuero quenam ijs exhibenda sint quibus inculpatus quidem est corporis status: viuunt autē vitam seruile: siue ne gociosam: siue quouis modo aliter appellare placeat ab ijs vero: quenā ijs qui equalē intēperantiā habent in similitū viuendi genere: transibim⁹ debinc ad eos qui inqualē in corporis partib⁹ statū habent. Ergo salubris et inculpat⁹ corporis status in latitudine (vt sepe dictū est) intellegi dicitur: sicut etiā ipsa sanitas. Nā neq; sanus esse quisquā nostrū videri potest: ea saltē q̄ oīno inoffensa inculpataq; sit: sanitas neq; iculpabili esse corporis statu. At sanos ē dicitur q̄ nec parte aliqua corporis dolēt: et ad vite mus

que in ipso sunt: corpus affligit: duplici id occasio
occurrit: aut redundantia: aut succi vitio. Ac si quidē
redundantie vitij egrotare videbitur: huc vniuersa
sa tendet victus eius ratio: vt succos ad conuenien-
tem modum reuocet. sin ex succorum vitio: vt pares
eos faciat. Prius autē specialiter dicitur quēadmo-
dum prospiciendū mediocritati sit: que in quātitas
te spectatur. post quēadmodū equalitati que in qua-
litate consistit. Itaq; iam de priore agamus: ducio
tandē ad principij sermone. Vbi qđ ex corpore ex-
halat: minus est ijs que accipit: redundantie oritur
morbi solent. Ergo prospiciendū est vt corū qđ edun-
tur ac bibunt: respectu corū que expellunt: conue-
niens mediocritas seruet. Sane is modus seruabi-
tur: si ponderabit a nobis in vtriusq; quātitas. Qui
cū balneū statim ingreditur: ijs pestife fractioe vi-
atq; etiā prius paulū dimouet: qui vero hec prius
obierit: paululū etiā hec ipsa inaugurare suadebim?
detrabere vero de nutrimentū vel quātitate: vel quali-
tate: vel etiā vtraq;. Qui cū celeriter notabilē abun-
dantiā acervant: ijs de vtraq; qui nō celeriter: aut
nō notabilē ijs de altera demptū esse sat fuerit vtra
videlicet homo ipse potius voluerit. Ac quēadmo-
dum de quātitate demat notū est. De qualitate des-
mitur cū exigua nutrimentū cibis apponit. Stq; de
nō pauci nulla nutrit: celerissime copiā acervant cū
alias requirat id nutrimentū tū frictiones: tum ex-
ercitationes plane vehemētes. His igit olera ⁊ les-
gumina que nō multū corpori adiiciat: preterea pi-
sceas ⁊ aues: que multū item nō nutrant: prębenda
sunt. Qui vero vitiosos cōgerunt succos: ij nō peri-
de vt qui redundantia cogunt: vni tantū rei sunt in-
renti: quandoquidē nec vnica est vitiosū succi spēs.
Alij cū magis frigidū pituitosumq; eiusmodi suc-
cum cōgerunt: alij magis calidū ac bilio sum: nōnul-
li magis aquosum: alij rursus magis melancholicū
id est qui magis attrit sit bilis. Horū ergo cuiq; ab-
stinendū ab ijs cibis portionibusq; est qui eum quib;
colligunt succū facile gignāt. Porro dictū abūde de
bis est in trib; libris qui de ciborū viribus sunt in-
scripti: item in alio quē de ijs qui bonū malūve suc-
cum gignūt: inseriptū. Est ⁊ preter hos alius de
ijs qui extenuant cibis: vtilis: profecto ijs qui cru-
dum cōgerunt succū: qui crassus quidē oīno est: nō
tamē perpetuo glutinosus. Sane oibus bis cōmus
ne auxiliū est alui deiectione: potissimū vero quib; est
naturaliter adstrictio. Cōmunis porro est ⁊ vne-
ris cōueniens mediocritas. Quibus cū inculpara
corporis cōstitutio est: nō debent ij (veluti siccis sus-
pta preceptū est) a venere omnino abstinere. Illud
tamē cōsyderatione desyderat: semelne dicā: an bis
sit ijs qui eiusmodi vitam agunt: comedisse: ex vsu.
Eiusq; cōsyderationis caput est ⁊ corporis ipsaz na-
tura: ⁊ ab hac in victus ratione consuetudo: ⁊ tertio
ab his si mutare victus rationē videbitur: quo pa-
cto eius mutationem homo ferat. Atq; ab ipsa quā-
dem natura: eius quod conducit significatio datur.
Et eorum quidē quibus biliosus venter est: sicuti
dicimur nobis in quarto iam est: nunc riblōm?
dicitur primi semper ciborū ac portionū sint qđ alui
deijciāt. Et vñis quidē dulcia ⁊ qđ mollire vētrem
possunt. Mā cū eis oīa eius vult generis. Et cibis ele-
ra cū oleo ⁊ garo. Alūda vero ex vñis sumantur
ra: ex cibis qđ adstringūt: nisi si firmādi oris venuris

causa: post totā comestione exhibeantur. Id autē ex
perientia quoq; discernendū est. Sunt em̄ quib; ad
stringentū vsus adeo aliu non cōprimū: vt etiā ad
deiciendū cōducatur: propterea qđ os v̄tris roborat.
Quod euidentissime in ijs qui inbecill; id optinent:
cernitur. Quicūq; vero palestre exercitijs ante bal-
neū sunt vñ priuſq; districte negocijs vite se addice-
rent: ijs vt ab ipsis abstinuissē incōmodissimū ita
vt similiter vtantur preter incōmodū: etiā fieri oīno
nequit. Ergo exercitatione que apothērapia dicitur
(de qua supra egimus) istis vtendū cenſeo: ⁊ simul
desuisse carnis modo nōnib; demandū. Quoniā ve-
ro (vt ante dixi) sunt quibus ante balneū esitasse ali-
quid est melius: dicendū deinceps est tum de hora
qua facere id debent tū quāritate eorū que sumēt ac
qualitate. Ergo quod ipse facere inueni diebus ijs
qbus pp vel infirmos vſitādos: vel ciuila negotia
putauit me ferius ad balneū accessurū: id dicere non
grauabor. Ponatur dies quo id sit tredecim horas
equinoctiales lōgus. in decimā vero corporis curā/
dispem esse. Hoc casu vſum mihi est circa quartam
hora simplicissimū sumendū esse nutrimentū: q̄ vñ
q; solus est panis. Atq; ipse quidē ita feci. Quibus/
dam vero pane solo vesci sine opsonio nō placet: sed
eum cum palmulis: oliuis melle aut sale: sumū. sunt
etiā qui post eum bibūt. Ego vero nec a tali cibo vn-
quā bibo: ⁊ solū panē comedo. Sit autē cuiusq; eorū
modus: is qui decima hora cōcoctus esse possit. q̄p-
pe si exercitari cupiant: eo maxime pacto circa hora
se exercitēt. siquidē nō leue incōmodū nōnullis acci-
dit cum repleti cibo se exercitant. nonnullis em̄ ⁊ ca-
put implet vaporib;: ⁊ in iocinoſe aut pōderis sen-
sus aut distēſiōis aut vtriusq; percipiūt. Ergo cū ta-
le quippiā incidit: succurrendū et quāprimū est si le-
cur obstructū sit ijs que in vijs eius berentia impe-
ditq; expeditant. Si caput repletū est ambulationi
bus sed potissimū ante cibū. Nihil tamē verat quin
⁊ post cibū. Ceterū has q̄maxime lentas esse expe-
dit illas q̄ ante cibū sunt magis bis quidē citas: nō
tamē quales festinabundi vsurpamus opere aliquo
urgente. Que vero locinorſ meatus obstructos ex-
pediunt eadē tarditati cōcoctionis cōducunt. horū
oprīma sunt oxymeli: ⁊ diatrion pipereō in quo nul-
lum immixtū sit medicamentū nō familiare. Ad hec
tenuaro: ius victus. hec em̄ tarditatē cōcoctiōis cor-
rīgunt ⁊ obstructiones locinorſ liberant. Abi vero
corruptio ciborū in ventre accidit: quibus id qđ cor-
rumpitur: in aliu descendit ijs maximū id cōpeditū
ad sanitatē est: quibus vero nō descendit ijs prouoca-
di ijs sunt q̄ leuiter deiciūt: cuiusmodi sunt diospos-
liticon (vñq; cum pari cum reliquis pondere nitru
immixtū habet) ⁊ quod ex sicis ⁊ cnico cōponit alia
q; que ex cnico vel epibymo cōficiuntur. Porro ijs
qui ita sunt affecti etiā vomitus ante cibū conducit.
Consulendū vero bis est ne quid sumidū: aut male
olens aut deniq; facile corruptibile nutrimentū acci-
piāt: sed que boni succi sint (medici eucyima vocāt)
potius eligant. Scripſi vero de his alibi est in ijs q̄
de boni malicq; succi cibis prodidimus: preterea in
illis tribus quos de ciborū facultatibus inscripſi-
mus. Percommodū vero ijs qui ita se habent homi-
nibus est ⁊ si ex cōueniente interuallo aliu subdu-
cant per ea que modice purgent: cuiusmodi est quas
medici dialoes pican grece vocant. Si vero longo

tempore victosum succū augeri sinas: grauis q̄spā
morbus ipſis incidet. Sane possunt eiusmodi sibi
curā impendere ijs diebus quibus publicū aliqđ fe-
stum celebratur: quo nimirū liberi a serui ministe-
rio sunt. Verum multi per intēperantiam adeo nihil
agunt quo quod victosum in corpore collectū est cor-
rigant: vt etiā magis ipsum accumulent: dum victo-
so victu in ipſis festis vtunt. Quo fit vt alij eorū
diutini morbi incidant: a quibus tota vita explicas-
re se nequeunt (cuius generis mala sunt ⁊ podagra
⁊ articularis morbus ⁊ calculus) alijs acuti: sed q̄
vel singulis annis infestē: vel certe alteri? omnino.
Aliqui vero etiā bis ita in vno anno laborant. Ars
vero que sanitate tuende presidet ijs qui sibi parues-
cunt constaturam sanitatē promittit. Qui vero pare-
re recusant: ijs perinde est ac si oīno non esset. Recu-
sant autē alij: ab ipsa in pſens voluptate victi: quos
incontinentes intēperantesq; nominant. alij ambitio-
ne: quā greci bodie *Quoiouepu* id est vanam gloriā
vocant. Quorū is erat qui quiduis potius sustinuit
seruā pīcem sibi toto corpore continenter illini sua
dētibus id medicis pro gracilitatis remedio. hec ei
nonnullis propter totius corporis in sicci frigiditq;
excessu intemperiem oritur. nonnullis vero propter
digerentis in corpus: vel nutrientis: vel etiā ambā-
rum facultatum naturalem imbecillitatē. Porro oī-
bus qui ita sunt affecti: auxiliatur vnguenti genus
quod a grecis bodie *Dropax* dicitur: vtperē quod ⁊
distribuendo in corpus alimento ⁊ nutritioni cōdu-
cit. Et sane multos ex ijs qui prius graciles fuere vt
dere licet hoc remedio obesos reddidos: potissimū q̄
bus digerendi facultas infirma erat: nutriendi ve-
ro firma: sed que per apte materię penuriam: affar-
nutrire non potuit. quod ei nimirum ex deducendi
in corpus alimenti defectu: incommodum accedit.
Verum aliqui per ambitionē (vt dixi) ne (sicut deli-
cati: aut qui forme plus satis indulgent) pīce vngi
videantur: refugunt etiusmodi auxilium: atq; aliud
quippiā sibi a nobis excogitari gracilitatē remediū
iubent: cum tamen nullū sit quod huic possit equari
prodesse tamē possunt etiā hec: si ante balneū manu
nec adeo molli: nec rursus aspera: corpus perfrices
quoad ruborem contrahat: deinde dura frictione nō
multa cutem cogens: densam eam duramq; efficias.
ab his: si mediocri exercitatione vsum: ac lotū: citra
tamē longā in solio morā: hominē abstergeas: ad tā
dicte frictionis sicce formā: mox vngas oleo exiguo: ac
cibum offeras. Quippe studiū in his est: vbi bonū
sanguinē in corporis molē attraxeris: vt tum nutriti-
cem vim firmes: tū ne quod attractū est exhalet pro-
spicias. Ac firmatur quidē nutriendi vis excitato in
carnibus calore. Non exhalabit autē qui attractus
in has sanguis est: si oleo vnxis: vt tum modē
plastici medicamenti vim habet. Quod si etas non
reclamat: etiā si frigida lauatiōe vna cum predictis
vtetur: magno fruetur cōmodo. Contra vero in ijs q̄
immodice sunt obesi: minuenda digestio assi-
duo ventris defectione: nempe assuescentibus nos-
bis nutrimenti instrumenta: quecūq; continent: ea
statim pessum impellere. Corporis autē exhalatio
inaugebitur celerē exercitatione (cuius generis cur-
sus est) preterea vnguentis ijs que euaporandi vim
habent: fricando quāplurimū. Sane frictionē mollē

esse cōuenienter: ac que laxū corpus efficiat. Ipse nāq̃
 p̃p̃inguē quēdam paruo tēpore ad mediocritatē
 carnis reduci: celerī p̃mū cursu vti cogēs: dein su-
 dorē linco vel molli admodū vel admodum aspero
 detergēs: ab ijs vnguentis euaporantibus que bo-
 die a copā medicī iuniores vocare solent: largissime
 perfricui: ac post eiusmodi frictionē: ad balneū per-
 duxi: a quo nō p̃orinus cibū dedit: sed quiescere in-
 terum iussim: aut etiā cōsuetū aliquod munus obī-
 re: rursus ad balneū secūdo egi: postea ciborū multi-
 tudinē qui parū nutriēt: appositū: eo cōsilio vt satu-
 rarent illi quidē ceterū exigūū nutritiēt in totum
 corpus summūerēt. Sed et alias que totū occupant
 corpus intēperies simili ratione colligere cōuenit:
 p̃mū eorū que agi oportet: inuenio scopo: mox
 materijs q̃ ea p̃stare q̃ant. Nā nūc cōpēditio fmo em-
 nis semel peragat ad eos qui tū frictionū tū exerci-
 tationū tū balneorū rationes memoria tenent: itēq̃
 ciborū et medicamentorū. Ac de frictionibus exerci-
 tationibusq̃ in hoc opere supra est dictū: de cibis
 hō alibi atq̃ etiā de medicamētis. Quippe doctri-
 na que methodo id est via rationeq̃ traditur: cū cō-
 munia generaliaq̃ cōplectitur: ad multa particula-
 riū tū fa cile recordabilis: tum vero cōpēdiaria effi-
 citur. Ego vero cū non tantū vniuersalia ponā: sed
 etiā particulariū exēpla bis apponā: absolutissimā
 me arbitroz tradere doctrinā. Itā ad inēquales cor-
 porū status accingi tēpestiūū videf. Ea porro etiā
 valudinaria omnino sunt. Sane iēquales status
 trifarij sunt: prout compositio corporis nostri tri-
 plex est: vna ex p̃mis elemētis: ex quibus constāt
 ea que Aristoteles quatuorēpi id est similes p̃tes
 nominant. Scda ex his ipsis similarib⁹. q̃ ipsa quo-
 q̃ rursus sensibilia dissimiliū partium elementa
 sunt: ex quibus instrumentalīū cōpositio consistit.
 Tertia ab his totius corporis cōpositio ex ipsis in-
 strumētaliū est: ac facillima quidē tum ad discer-
 nendū tum vero ad curandū. Tertia est difficilior se-
 cunda. maxime lubrica p̃ma est. Eōmodus ergo
 a tertia incipitur: que facillorē se et ad cognoscendū
 p̃bet: et ad custodiā: vt statim in capite (neq̃ em̃ alie-
 num est ab eo cepisse) qd̃ intēperate nature sit adeo
 vt multa excrementa gignat: vnde ledi subiecta mē-
 bra cōtingat: in quodcūq̃ excrementa p̃cubuerint.
 Ac p̃d̃p̃rissime quidē in os et nares impetū excre-
 menta faciunt: decidunt vero et in oculos: nōnullis
 etiā in aures. Sed excrementū in os decursus tum gu-
 sa excipit: tum aspera arteria. appellant banc greci
 et ῥοϋϋϋ ṽ cuius summa pars que ori coniungit:
 (λαρυϋϋ autem grece dicitur) instrumentū est vo-
 cis: vt in libro de voce est indicatū. Ergo is larynx
 ab ijs que capite decidunt madefactus: p̃ncipio
 quidē raucā vocē facit: procedente vero tēpore par-
 uam. Si vero longius etiā procedit malū: totā adi-
 mit. Quippe cū larynge arteria quoq̃ ipsa vna bu-
 meatur. Quod si acris fluxio sit: nō solū ad vocem
 inepte p̃dicte partes sūt: sed etiā grauissima que-
 dam erosio his accedit: que talis est nature: qualis
 sunt quas subinde in cute citra externā causam le-
 sa factas videm⁹. Ita vero et pulmo his exulcerat⁹
 et morib⁹ tabes dicit⁹: grece φθox. At si in gulā et vē-
 trē fluxio feratur: que quidē frigida est: in frigidam
 intēperie corpora mutat: que calida: in calidam. hoc
 vero etiā exulcerat spatio. Ita ter iniuria vero appetē-

tiam et cōcoctionē labefactat. At frigida quidē fluxio
 tarditatē cōcoctionis: et cruditatē: et acidis ru-
 ctus creat. quod si etiā corrupta sit: alimentū quoq̃
 in corruptelam vertit: q̃ vel fumidos vel acidos: vel
 alteri⁹ cuiusquā dicibilis indicibilisve qualitatē
 ructus emittat. Si vero inferius se noxa recipiat: et
 icium: et crassius intestinū: qd̃ colon vocant: affligit.
 Quinetiā vasa que sunt in mesenterio: et per que sit
 in iecur cibi digestio: tangit. Ac nōnullos quidē de
 syderiū appetitus excipit. Alios apperētē a narib⁹
 ra aliene (quas caninas appellant) aut etiā vitiosi
 cibi cupiditas: qualis grauidis quas κίττωας
 grece vocāt: accidit. Sane nō latet vna quoq̃ et pas-
 sibilis: et paruhdes et antides et dētiū erosiones
 et vlcera et putredines in ore sanie hanc q̃ a capite i
 ipsa decidit cōsequi. Ac pleraq̃ medicorū pars aut
 columellā incidit: aut medicamēta quib⁹ expui fac-
 ciant qd̃ in pulmonē per asperā arteriā deflucit: ex-
 bibent. Alij vētri prospiciūt. Alij dentib⁹ et ori aut
 etiā ijs que in narib⁹ cōstitere p̃ouidēt: vt de oculis
 lis auribusq̃ taceā qui ipsi quoq̃ in nō paucis les-
 duntur: cū satius (arbitroz) esset ipsuz mali cuī fon-
 tem tollere: caput ipsum firmādo: aut si hoc p̃e ma-
 gnitudine naturalis intēperantie nō liceret: salte i
 li prospicere: ab ipsa scilicet vitij specie p̃ouidēte
 significatiōe semper accepta. Nec cōmittere vt qd̃
 nōnulli medicorū faciūt: qd̃ omni capiti medicamen-
 tum qd̃ ex thapsia et sinapi cōponit applicāt: id ip̃i
 quoq̃ facerēt: quādo si ex calida intēperie caput ma-
 le haberet: ita medicamēta noccant. Expediū igitur
 hos frequentī balneo porabilis aque fouere: quo et
 calidos vapores qui in capite sunt: reuocem⁹: et totū
 capitis tēperamētū meli⁹ reddam⁹. Calidarū
 autē que sponte nascunt⁹: noxi⁹ bis ṽsus est. si qd̃ em̃
 que ex his sulfureose: bituminose ve sunt: ee p̃ptera
 qd̃ calfaciūt: inimicissime calido naturaliter capiti
 sunt. aluminose vero q̃si angustos habet⁹ meatus
 claudūt. Solis autē ijs spōte natis citra noxā vian-
 tur: si tamē ipsis vtēdū: que vtiq̃ dulces sunt: sic em̃
 tuto dixeris. nā qd̃ vtile etiā aliquid ex ipsis p̃oue-
 niat: id vero nō p̃tinde tuto dixeris: q̃n nec calide
 fortasse forent si ois calefaciētis medicamētose vir-
 tutis essent expertes. Sati⁹ autē sit eiusmodi aquas
 expertētā discernere: q̃n etiā rare iūctū sunt: apud
 nos stadijs ab vrbe paulo plus centū: in P̃nisa mē-
 nus decē. Ergo q̃ apud nos est in Alkanis (ita em̃
 locū appellāt) vni⁹ tota rōnis est: atq̃ est vno fonte
 manās. q̃ hō in P̃nisa est: diuerse. Itē diuersus me-
 dicamētose aque fons: eque vt apud nos i Zicetis.
 Quib⁹ hō caput vebemētē calidū estuāq̃ est: ijs
 p̃stat etatis tēpore rosaceo perungit: qd̃ ex rosīs t̃m
 ac sine frōdib⁹ sit cōfectū. Atq̃ in hoc ipso genere il-
 lud p̃stanti⁹ est: qd̃ ex crudo oleo (qd̃ omphacinū et
 omortibes grece vocāt) iniectis rosīs cōponit⁹. Qd̃
 longe etiā meli⁹ est si salis oīno sit expertes. Sūt capī-
 ta q̃ p̃p̃ arteriarū tēperamētū in vīrgines (q̃ grece
 scotomata vocāt) et capitis dolores incidūt. i q̃bus
 etiā arterias icidere solem⁹. Sed hoc gen⁹ p̃posi-
 te artis lūntes egrediūt. Que tamē ex nūmis acuto
 nervorū sensui assidue dolēt: q̃ a capite ori plurima
 sui parte: os vētris texunt: pars etiā ad reliquū ven-
 trē descēdit: his sane mederi p̃posite iā artis efficiū
 est poti⁹ tamen consiliū est id agere quo minus bec
 villo modo incidunt cauēdo ne aur biliosus humoz

in ventrē prosus confluat: aut quā celerrime inde expellatur. Atq; ut ne prosus quidem cōfluat: cōsuleris: si citius cibum exibeas. Vbi est totius corporis biliosus temperamentū est: venter imbecillus: vtiq; cibo qui ventrē roborat (eustomachū grece vocant) firmari postulat. Vbi est ita nō prospicitur: defluūt in eū quas corp⁹ acervat: superuacue fames: quos greci ichores vocant. Ex quarū vapore nō solū capitis dolores nōnullis oboriuntur: sed etiā suffusorū quos hypochreomenos vocant symptomata. Alii quibus verō et comitialis convulsio. Horū itaq; omnū vniuersa victus ratio: ad frigidius potius bumidiusq; mutanda est. Quod aut in ventrē confluit: id vomitione: ac ventris solutione expellendū est. Stomachus vero cibus quidem quotidie priusq; bilē cōtrahat: firmandus. purgetur vero medicamentis ex maiore interuallo: apsinthij coma: et cōpositione ex aloē quam picram vocant. quippe bec quod alti⁹ in tunicas biliosū ventris se recepit: expurgat: apsinthio parum id prestare valente. Est enim apsinthio vis tantū detergendi abstringendique: ac talis que (ut sic dicam) fordes tunicarum ventris detergear: non si quid aliud in eo imbibitū est: foras extrahat atq; expellat: sicut aloē. Que autem post hanc ventri extrinsecus admoventur vnciones: ex modice adstringentes sunt: ut melinum: mastichinū: et nardinum: et alia id genus. Ac estate quidē potius melinū: hyeme nardinū. Nam id medium est inter melinū et vnguentū nardinū. hoc em̄ calfacit: potissimū cū lammum liberalius immixtum habet. Illud refrigerat. Est autem opulētis mulieribus et quod prestanti⁹ us nardino vnguentū sit: nempe foliatum: preterea que spicata vocant: que ventrem et roborare possunt et calfacere. Si vero nō modo caput calidam saniem ventris partibus transmittit: sed etiā venter ipse calidam intemperies habeat. vtiq; qui frigefaciant tū cibum potione semper vti conueniet: atq; eā qualitatem in his pro temporū anni ratione intendere varie ac remittere: nusq; tamen ad contrariā peruenire id quod in ijs qui mediū temperamētū erant: fecim⁹: hyeme calfacientes: estate refrigerantes. Ad eundem modum si vtraq; pars frigida intemperie sit affecta: semper calfacientibus tum cibis: tum potione: tum vncione vtendū est: varie tamen ea pro temporum ratione intendenda remittendaq; sunt. Porro difficilis cōnexio est quoties vel in calidum ventrem frigida et pituitosa sanies defluit: vel in frigidū calida. Atq; barū duarū alterā semper expert⁹ sum magis ad curandū rebellem: nēpe in qua frigidū pituitosiq; succi in calidū decidit ventrē. Pessimus vero is status est: cū homo ea cōpositiōe naturaq; est: ut nec ventrem facile solubile habeat: nec vomere ex facili possit. Corripunt em̄ pituitosi būozes: si diu sint in ventre morati: adeo ut et ipsum erodāt: et simul vitiosos interim balit⁹ ad caput summittāt. Nā si pituitosus succ⁹ a capite in frigidū natura ventrē decurrat: facile bis succurrit: si mane aliqd simplicis medicamēti sumperint: qd diatriā pipere⁹ of. Sz et pip solus ad exactū cōrritū leuorē: aque mixtū bibere bis licet. Ad quē vsum melius stomachosq; aptus albū pip est. Porro ab sinthij portio bis est aduersissima: ut et pituitosum succū ipsorū ventri affigat: cū detergēdū vim nō habeat: que adeo sit estimanda. Sed nec aloē valde bis cōducit: cū ei biliosi trahendi humoris facili⁹

tas sit: eoq; excogitata salubriter est cōpositio quam picrā vocat: que acrimonia caloremq; eorū q in se bz: crassos et lēros succos dissecat ac deterget: cui⁹ gñis cinamomū est. Verū assidue vti hoc medicamētū nō licet: sicut diatriā pipereon aut diacalamintbes: qbus etiā si quotidie vtatur quē frigidus venter infestat: nihil in cōmodū ex bis sentiet. In totum ergo ad aloes drachmas centū: reliquorū cuiusq; cōijciunt drachme sex: que ipsa quoq; sex sum. Atq; bec est pītra quā Rome oēs preparāt. Ego vero etiam alias duas cōpono. Atq; in altera: eorū que calfaciūt: pī in altera minus cōijcio. At plus quidē reliquorum immiscebimus: si de aloes solius pōdere detrahim⁹ sic ut in illius drachmas octoginta: reliquorū cuiusq; addamus sex. Adinus vero: cū aloes modū augebimus: viginti drachmis adiectis: sic ut centū viginti eius drachmis: ceterorū cuiusq; adiciamus sex. Adinime vero latet et qd in penuria cinamomi potest nō dū pro eo sit optime casie duplū: quam alias esse virtute nōnulli putāt: ut nō il ab inualido cinamomo absit. Nā a generoso etiā talis casia longe subperatur. Verū sicut in boni panis inopia: vel vilissi morefcimur: sic in cinamomi penuria: exquisitissima vtetur casia. Ac in quibus quidē venter aut frigid⁹ est aut etiā temperatus: ceterū ad frigus propensior ijs aptū medicamētū est qd diospoliricon vocant. Quod ipsum quoq; dupliciter cōfici assuevit: bis q aluo sunt adstricta: nūto qd Bernicariū vocant: cuius cumino: ruta et pipere: pari pōdere admixtio. pro ijs qui soluta sunt: dimidio. Euenit namq; ab hoc medicamento et pituitā extenuari: et spiritū flatulentius expelli. Grauis aut nec facile tractabilis complexio est ventris qui intemperanter calidus sit: cū frigidū capite. Que em̄ in ventrē defluit pituita: diatriā pipereon ac diacalamintbes eger: etiā cuius modo mentionē fecimus diospolirici. De aut ventris ab ijs q calorē accēdunt: offenditur. Ergo in ijs qui ita sunt affecti: id agendū: ut pituitā dissecet: detergeatq; ijs que haudquaquā calefaciūt: qd genus oxymeli esse nouimus. Jam lubrica latq; ad curationē difficilis cōnexio est vbi tales partū affectus coierint: in quibus os ventris (quem stomachū vocant) imbecillū est ac nauseosum: venter aut ipse retinetur. Quippe que hunc laceffunt: stomachum omnia subuertunt: ita ut in summo eius cibi natent: et nauseam subinde excitent. His necessario incidit ut cibū parum belle concoquant. Quod si contra illis ea que stomachum firmant: exhibueris: etiam in tertium quartūq; dies ipsos venter assitit. Putescemodī igitur hominibus vnicā victus rationē cōuenire animaduerti: nēpe ut primo loco clera cū oleo et garo: aliq; que ventrem mollire solent: sumerent: post iustū autē cibi modum aliquid eorū que stomachū roborat: acciperent. Ea sunt mala et pyra et punica. Quippe aliqua sunt horū generū que citra acorem adstringāt. Ipse autem qui affligitur. oibus seorsum vsu exploratis: qd minime noxiū tūcū dissimūq; inuenerit: eo vitior. Non multū autē de horū singulis est sumendū: sed quantum (ut dixi) imbecillitatē stomachi reficiat. nā eius modi horū vsum ventrē soluere: experientia cōperit. Atq; in totū magis q ita sunt affecti: desidēt: siquid adstringēs post cibū sumperint: quaz si eo prosus caruerit: propterea qd os ventris iā roboratū et mundit deorsum que in summo natant: et cum bis vn a

que in toto superiore sunt ventres: tñ vero ipsum c/ bozū momentū intestina quoq; exceptū seruāt: ipsa quoq; impellentia que a superioribus acceperunt. Videtur enim ipsa tñ impellendi: tñ expellendi vis: etiā si a sede ipsa aliquid sursum impulerit: ipsum morū longissime tueri: quāvis preter naturā sit eius modi in animalis corpore trāsitus. Eterum ita se habere videmus: cuius intellegere licet: si qđ sepe nobis accidit: ad memoriā reuocet. Nā mordax in terim humor in locū aliquē sedi vicinū receptus: ad expulsiōē suā nos irritat: quē tamē cohibere ppter ciuilia negotia coacti: nec ab his expediti eū expellimus: et facta cōuerhōe eius: caput inde dolere sepe numero sentimus. Optima igitur ratio tamen lūbricantes cibi stomachum innatāt: austerā sumpta vbi superiorib; vētris partibus robur addiderint: principū deorsum ferendi ijs que in eo cōtinentur: ppreritū ad imū vsq; exitū seruare solent. Atq; cū satis de his hactenus sit dictū: ad aliā inēquale cōpositiōē transire par est: que nulli dictarū in malitia citit vtiq; in qua renes calculū gignūt: aut topbos quos grece πώποβο aut quomodocunq; aliter vocāt totus vero corporis habitus gracilis est. vī nanq; medicamenta victūq; que extenuare possint: requirunt. At ea gracili corpori sunt inimicissima: adeo vt quidā qui ppter renū vītū vsus his fuerat: vbi digitos deterius moueri sentireq; sensit: et ipse locutus est: veluti cauū quiddā sonātes: cōmunicauit rē medicis: primū in Lāpania: vbi ipse agebat. vī tanq; eo affectu laboraret qui paralytū id est resolutiōē neruorū minaretur: medicamētis que ex euphorbio et limesi (quā etiā adarcen vel adarcō grece vocāt) utebantur. At aut affectus ei in deterius cessit: et symptomata cū vehemēti dolore ad superiores partes semp ascenderent: misit: qui id tēporis in Lāpania forte erāt: res indicauit: opemq; rogauit. Ego vero cuz ex ijs medicamentis que memorauit fecitū in hunc affectū venisse intellexi. Querentiq; qua maxime victus ratione scitari sue citra renum noxā mederi quis posset: prissane cremorē excogitauit: et pscēs tñ saxatiles: tñ qui in alto mari degunt: aliosq; in quibus nūc esset glutinosum. Similimodo et ex volatilibus quēcūq; similē carnē habēt: porro multe ex montanis vocatis volucibus: tali sunt tēperamento. Quas nanq; in vrbibus pclusas caupones qui eas venditant: humido ac copioso nutrimento impinguant: aduersissime his sunt. Optima vero ijs qui ita sunt affecti: caro est vt ex auib; per dicit: proxiā: iattagenarū et sturnorū: et merularum: et turdorū. Quod si montanarū autū copia nō est: de ijs que in agro viciant: et gregalibus colūbis qui in turrib; nidificāt: sumere licebit. Itemq; passer culos qui similiter in turrib; nidificāt. pyrgitas grece vocāt. Sūnto aut in editis locis eiusmodi turres. Ita nanq; et gallinis et gallinaceis qui in corte aluntur: vti licet. Nec vero sic affectis reliquorū quidem animalū est prohibendū: vnū vero asinū concedē dum: propterea qđ ceteris omnibus est tenuius. Ac vt vno verbo dicā: mediā esse cōuenit inter extenuantem impinguantēq; victus eorū rationē. Particula rem vero que his cōueniat materiā: tñ in ijs libris scripsimus qui sunt de ciborū virtutibus editi: tñ in eo in quo de euchymia et cacochymia preceptū.

Adeo superuacū est hoc loco pluribus morarlicuz id tantū dixisse sit satis: de toto boz corpore nutritio curā habendā per eā quā supra cōprehendivice rationē: vbi de eo sermonē feci qui quiduis potius sufferre voluit: quā pice illini. At si obesus sit quem calculus infestat: audacter huic tenuē victū iniungit. Eadem et ijs qui articuloz vitijs laborāt: cōuenire precepta censēbis. Quippe ipsi quoq; medicamētis arbriticis podagricisq; ebibitis: si carnosius: et crassius: et pingues sunt: nullū sentiunt inēmodū: sin graciles: nō modo totū corpus: sed etiā pedes ipsos interim vero et manus: si be quoq; prius male habebant: in grauissimū statū siccādo perducūt. Scire tamen licet: podagrica bec antidota multū a nebritis cis distare: nō in eo modo quod crassos glutinososq; succos attenuent: verum etiā quod calfaciāt et siccēt. Nā calculosis que valde calfaciant: dari nullo modo conuenit. Quoniā vero dictū abunde de talibus oibus est in opere quod de medendi ratione cōscripsi mus: preterea in ijs libris quos de medicamentis edidimus: (qui ipsi duplices sunt: qui priores ordine sunt: de medicamētis simplicib;: qui posteriores de cōpositis) profecto nec omnino nihil: nec prolixius meminisse de his conueniebat: propterea quod eius modi corpora inter ea que exacram sanitatem habēt et que tam egrotant: mediū statū optinēt: si quides ea pars artis que instantē morbū declinant: (prophy lactice grece dicitur) affectis ad hunc modū corpori bus consulit. Ademini enim ex ijs qui corporis habitum inculpatū habent: aut medicamenta bibēda aut tenuante victu vtendū censemus. Sed qui pro naturali imbecillitate aut corporis totius: aut partim quarundā: ex leui causa leduntur: hos ad predictę prospicientis partem victū traducēdos censim: atq; a suspecto summouendos. Quē tamen nemini esse noxiū videmus eorū qui naturali corporis bono sunt habitū: et modice laborare nō grauātur. Tē rū qui ex leui causa afficiuntur: ita vt magnis morbis assidue vexentur: veluti comitali: vertigine: (qđ scotoma grece dicitur) capitis doloribus: itē alijs in quibus caput subiectis partibus symptomati occasio est: quarū sunt dētes: gingiue: columella: vno verbo omnes que in ore et faucibus sunt partes: ad hec aures et oculi: et stomachus: et venter: et spirandi partes: nempe summa arteria: que larynx dicitur: et aspera arteria: et pulmo: et thorax: his victus communis scopus est: caput ipsum ante omnia et quā accuratissime minus opportunū ad vitiā reddere: mox etiam afflictis partibus prospicere: modo tñ ne ignoretur hoc ipsū quoq; alta determinatiōe egere. vtiq; hac: Non omnes que lese sunt partes: esse roborandas. Optima vero determinatio est que ex vsu earum petitur. quippe oculorum et aurium per magnus est vsus. Accirco deciditibus in has a capite extremis deriuatio per vicinas partes (parachetusin Hippocrates vocat) mollicda est: ac ad nasū potissimū trahenda qđ in has partes ferūt. Sin ad nasū nō se quūt: in os ipm: vtiq; p ea qđ pituitā eliciūt: (apoplegmatismata greci vocāt) sicuti ad nasū tñ p ea qđ sternutamenta mouēt: tñ qđ ei obstructions apiūt. Oculis nō ipsis robur adijcias: si sicca collirio qđ ex pbyrgio lapide cōpōit: vtare: ac sic palpebris specillo iducas: ne oculi mēbrana int; ptingas: ita nāq; mulieres quotidie faciūt cū sibi oclis gūz piliāt. Ad aurium

Ad auris vero robur vel glauciū solū super core tri-
tū cū aceto: mor tepidū per specillū blande infusum
aut etiā per instrumentū illud qđ publice in vſu est:
et oziculiū dysterē: grece ωτὲν Χοτ̃ vocant. vbi ve-
ro satis firmate sunt: ita vt nihil in has confluat: af-
si duc instillandū optimi nardini vnguenti aliqd. id
olim duntaxat Zao dicee in Asia prestantissimū fie-
bat: nūc vero et in alijs sit vrbibus. Robur autē au-
ribus vel magis affert: ijsdēq; proficiet: colliriū qđ
diaglauciū propterea qđ glauciū recipit vocant: pre-
cerea diarbodon: et crocodes: nardinū: et qđ ἰσοῦον
grece dicitur: preterea ex vnguentis ea que Rome op-
pulentis mulierib; conficiunt: q̃ foliata et spicata vo-
cant. Qđ si larga fluxio: et sanies assidue in aures a-
capite ferat: et exulceratio iam facta sit sane exulce-
rationi Andronis medicamento et simili medebe-
ris. Inter autē id agendū: auertere materiam ad na-
sum et os debetis. Quo facto iā comprehensis vteris.
Veluti autē ex ijs que a capite defluūt: identidem le-
duntur aliqua eorū que illi subiecta sunt: sic ex toci-
more et renib; vel liene: in alias partes que ipsis sūt
imbecilliores morbi incidunt. Si quidem demonstrā-
tū in ijs commentarijs est qui sunt de naturalibus
facultatib; inscripti: singulas partes trabendi fa-
cultatē habere propriā sibi ac cōuenientis succi: quē
alterantes ad similesq; abutunt ad nutrimentū
Rursus aliā facultatē habere qua qđ superuacuum
est: expellere in vicinū desiderant. Ac siquidē ipsa q̃
vicina particula est: corporis habitū firmū habeat:
qđ sibi obtrudat: vtiq; nō admittit: facitq; vt in ipsa
solūq; primū affecta particula est: dolor: vsq; subsi-
stat. Sin imbecillior sit q̃ illa vnde excrementū mit-
titur: admittit illa quidē: ceterū ipsa quoq; ad imbe-
cilliorē quāpiā se rursus trāsmittit: atq; becur-
sus ad aliā: donec in eam procūbat: qua imbecillior
nulla sit reliqua. Atq; ad hunc quidē modū: quozuz
nulla victus sui cura est: alius alia parte assidue ve-
xatur. Qui nihil colligit superuacui: ijs manet im-
becille partes semper in tuto. Cuius rei euidentissimū
mū argumentū est qđ aliqui sex mensib; pluribus
ve infirmis partibus laborant: cum si sola imbecilli-
tas ipsa id efficere perpetuo laboraret infirma ps:
ceu cui egrotationis causa nunq; abesset. Illuc qm̃
perpetuo non laborat: manifestū est aliud quippiā
interuenire qđ ei? affectus gignendū sit occasio. Qđ
certe aliud non est q̃ qđ vel quantitate vel qualitate
redundat. Atq; hoc ipsum qđ redundat: aut per to-
tū colligitur corpus: vocantq; est affectū grece ple-
thorā: aut in parte aliq; p̃ncipe sed que altoqui
nā sit imbecillior. Id vero aut in ipsa manens: aut
se in imbecilliorē quāpiā natura recipit: noxā in-
gerit. Illud ergo ante oīa considerandū definiēdum
q; est: propter ne semetipsum perpetuo laboret mē-
bris: an propter aliud quod p̃zius ipso sit affectum
Atq; extrinsecus quidē nōnunq; imbecille parti no-
xa incidit ex eo quod refrigerata: aut cōrūsa: aut vul-
nerata: aut lassata est. plurimū tñ ex victus rōne: que
redundantiā vītiosumve succū contrahit. Attendere
itaq; magnitudinē naturalis infirmitati mēbi con-
uenienter: hac p̃zius discretione vsum: ac tenuiorē qui-
dē hominū victum q̃ p̃zius exhibere: tū idoneā exer-
citationem iniungere: cauere vero ne quid ab exter-
nis causis noxe scidar. Postea si ab his nec ipse gra-
cilis fiat: nec imbecilla eius pars affligatur: insisten-

dū eidē victus rationi est. Sin autem aut oībus mē-
bris fiat gracilis: aut male afficiatur: quod vītioso
est habitu: mutare talenti victus rationē debetis: vti
q; si affligit: duozū alterū faciens: aut victū boīs in
tenuiorē mutans: aut certo anni tēpore purgatione
vtens. Ac alijs quidē vna quorūvis purgatio vere
incipiente satisfaci: alijs altera quoq; post hāc aus-
tūno est opus. Ac si sanguinis: quidē abundantiam
corpus accumulauit: mittendū is est. Sin vītiosum
succū vacuandū hic medicamento est qđ superantes
humorē purget. Qđ si ex tenui victu pars afflicta le-
uatur sed corp; emaciā: p̃icatione vtendū sicut an-
tea est cōprebensum: ad extenui habitū refectionem.
Sane pessimus corporis status est et ille. Sūt em̃ q̃
genitale semen copiosum calidūq; gignūt: qđ eos ad
expulsionē sui p̃oritat: postq; et ventris os illis re-
soluitur (qđ stomachus non a medicis modo: s; etiā
ab alijs hoībus vocat: ita vt a veteribus grece car-
dia) et ipsi toto corpore non solū relaxant: imbecil-
lior nūc: sed etiā sicci: graciles: pallidi: cauisq; oculis
cernunt. Qđ si propterea quod ex concubitu sic ve-
xantur ab hoc se retrahant: non modo capitis mole-
stiam: sed etiā stomachi offensionem: fastidiūq; sen-
tiunt: sed nec ex continentia magnopere iuuant. Ac-
cidunt em̃ ipsis per nocturnas imagines non mino-
ra in cōmoda ijs que a concubitu senserūt. Noz; cuz
quidā mordax p̃calidūq; semen inter emittendū
sentire non solū se: sed etiā mulieres cū quibus rem
haberet referret: suasi hominē abstinere a cibis qui
semē genitale augerent: fumeret autē cibos nō modo
verū etiā medicamēta q̃ id extinguerēt: (quoz; tradita
nobis mā ē i ijs lib. quos de alimētis itēq; quos d
simplicib; medicamentis conscripsim?) tū vero exer-
citationibus viceretur que super nas partes potius
exercerent: cuiusmodi est que parua pila: et que sol-
le fit: et que per balteres. A balneo vero lumbos to-
tos vngeret vñctione quapiā frigida. Talia sunt ce-
rudū et acerbū oleū (qđ ωμोट pt̃sēs et ompba cinū
vocat): et rosacū: et melinū: vtiq; qđ ex eiusmodi sic
oleo. Ipse vero crassioris substantie vñctiones non
nullis compono: ne facile a corpore defluāt. Est au-
tem compositio earū ex cera et aliquo eorū que refri-
gerent. P̃ziū autē vbi ceram quod a medicis grece
κρυπτατον dicitur feceris: dein in mortario in mas-
bus affatim subegeris: infundes refrigerantem suc-
cum: quem etiam q̃maxime cuz cera sic permiscebis
vt vnitas fiat. Succorum vero id genus descriptam
materiam habes in simplicium medicamentozū li-
bris. Quozum obuij maxime facillimeq; parabiles
sunt et semper vti: et solant: et vmbilici venteris: et psy-
lij: et polygont: et tribuli: et porzule. hec vero succū
non remittit: nisi dū in mortario tunditur: adfusum
sit humoris quippiam: qui tenuis aquosq; non lē-
te et crasse substantie sit: qualis vne immature est: et
rosarū. Verū bi estate: reliquozum non pauci etiam
alijs temporib; habent: veluti lactuce: qui ipse quo-
q; ex refrigerantibus est. Nutretā līni semē si in aq̃
coquas: refrigerantem cremorem efficit. Porro gym-
nastarū quempiam vidimus ex ijs qui athletis p̃e-
fuerat: qui athlete cuiusdam renibus plumbi lami-
nam superposuit quo nocturnis imaginibus care-
ret. Idq; cum e plebe cuidam qui sic esset affectus: in-
dicarem: adiutus gratias eget. Alter vero cui carnis
natura imbecillior erat: non tulit plū bi duritiē. buie

ergo suasi earū quas supra dixi barbarum aliquas
suofferere: ac cū ipsīs molles amerine frōdes: et ru-
te. Sēsītq; illico ex his fructū. Itaq; vsus deinceps
assidue est. Quin vbi amerine semine assidue vesci
suasi: etiā ob id grās egit: sicuti etiā pro ruta. Ac ta-
lū qdē inā tū in ope de simplicib; medicamētis: tū
in libris de ciborū vitib; tradita est. Nūc illud vi-
sum est sermoni necessario adijciēdū: cauēdas eēvn
ctōdes fridas q̄cūq; ex papauere mādragora ve sūt.
Neq; em̄ horū q̄ppia adinōuēdū: neq; etiā cū in sum-
mo vtrū sunt: herbe ipse substernēde. nā sicuti predi-
ctis: ita bis q; substratis vti licet. Quin rosas expe-
riti cuidā suasi: sensītq; ex bis substratis leuamē cū
travillā renū norā. S; et aliud excogitauit ijs q; ita
affecti nō insalubre: veluti ex ipso vsu p̄perit. Quip-
pe experientia noīe rite semp habēda est eorū q; ex
cogitaueris: nec scribēdū pro vtrū quicq; est: qd non
sis experti: nisi tñ hoc ipsuz testeris: nō esse ubi ad-
huc expertū. Quid ergo est qd a me excogitatū ma-
gne esse vtilitatis sum p̄ferat? Mēpe seruare opor-
tere q; hoc corporis vitio vrgenē: qm maxime genitalis
siminis abūdantiā qd excerni postulet collegerint: ac
die quopā postq; boni succi cibis in cena se modice
ipleuerint: ad somnū p̄uersos cōcūbere. postero die
cū satis dormierint ac surrexerint: linteo fricari quo
ad rubor p̄cutis appareat: mox aliq; ex oleo fricūdo
modice vtrū: tū exiguo iterposito tpe panis aliqd bñ
fermentati: et furno cocti: ac puri: ex vīno mixto gu-
stare: atq; ita ad opus cōsuetū redire. Adedio tñ tē-
pore fricionis et oleo et panis gustādi: si q; locus
in vicino sit in eo ambulare: excepto si hybernū fru-
gus sit. Tū em̄ int? manere sati? duco. Mō dissimile
robora dī p̄ cibū stomachi rōnē: et grāmatico cuidā
quē comitatus spasmi? assidue v̄gebat suasi: ac mi-
nistice consulit. Adaxime vero in fiduciā veni boīs su-
uādi: vbi didici tū spasmos incidere cū diuiti? a cibo
abstinuisset: magisq; si dolor interim irare interue-
nisset. Quinetiā habuī corporis ei? p̄uebar: sciscitāt
q; de hac ipsa re: stomachū assidue bili vgeri est fas
sus. Nib? vero q; bec legēt: cōiter illud suāsum veliz
p̄fertim qui tamen medicine artis sunt ignari: co-
gitationē tñ bñt exercitātā: ne veluti vulgus: ita ipsi
quosq; peccorū ritu vici? rōne vtant? quin poti? vsu
explorēt: qnā ip̄sis cib? por? ve sit noxius: q; p̄te rea
quātaq; dīmorio. pari mō et de venere obseruēt num
noxia sibi innoxia ve sit: tū ex quāto interuallo vici-
bus: noxia innoxia ve sit. Mā sicut retuli: nōnulli im-
modice ledunt. Alij citra noxā vsu ei? ad sensū vsq;
sufficiūt. Vtrū hec ambo gñā rara: nēpe eorū q; ma-
gnopere ledunt: et qui nullū sentiūt incōmodū. To-
tū vero qd in medio est: id cū maioris minorisq; dī-
scrimine: ad magnū boīm numerū se extēdit: quorū
qui nō rudes sunt: sed rōne probe exercitātā: (nō ei
quorū liber est hec nosse) ijs suādeo obseruēt ex qb?
ledit se inuariē sentiat. ita em̄ fiet vt in paucissimis
medicorum opera indigeāt quoad in sanitate sunt.
Macten? p̄didit: cū amicorū q̄spia toto ope plecto:
vex oīno restare dicebat: qd superi? a me relicti? post
erat dicen dū: nēpe medicamētū qd ex malorū succo
cōficiat: qd tū ad apperentiā excitādā ijs quib? ea
lāget est vtilitū ad cōcoctionē ijs q; parū feliciter
cibos cōcoquūt: et in summa ventri robur conciliat.
Laudato igif boīe: qd admonuit apposuit: et cōposi-
tio nē ip̄si? q; ad hūc modū se bz. Accipies succi ma-

lorū cotoneorū q; dulciora maioraq; sunt ac minus
acerba: queq; nostrates in Asia grece struthia vocāt
sextarios romanos duos quib? mellis optimi tan-
tūde infecbis: aceti sextarii vni? semissem: bec cuz
super prunas modice coctis: et spumā detraxeris:
immittes gingiberis vncias tres: pipēris alor duas
dein rursus in sili igni recoques: donec mellis crasti-
tudo exstat. qua vtiq; crassitudine stomachica medi-
camēta p̄parari solēt. Hoc vero medicamētū etiā
ijs quibus inualidū iecur est: salutare imprimis est
Illud vero latere nō debet: ieiunīs id maxime dādū
esse: medicis mystri mō: quāq; nec si a cibo sit sum-
ptū quicq; ledit. Eōmode q; dabit etiā si p̄i? pran-
sus quispiā ante cenā id sumpserit. Adaxime tñ tēs
pestiue id duab? horis aut trib? ante cibū obtule-
ris. Qd si id adstringere magis volēs: etiā ex coro-
ncorū succo cōficiās. Ceterū si cui vter intēperie ca-
loris laborat: aut etiā bili quouis mō abūdat: huic
auferrī et pipē et gingiber debet: ac succ? malorū
cū aceto et melle tñ ad p̄scriptā crassitudinē coa-
ctus dari. Qui vero medio tēperamēto v̄tēs bñt:
ita vt nec biliosum excrementū: nec pituitosum con-
gerāt: ijs pipēris et gingiberis dimidiū eius q; p̄e-
dictus ē modi fat erit: ita nūtiq; vt sit pipis .j. et gi-
giberis .j. et .ssj. At quibus frigiditas tēperic v̄tiat:
ijs quatuor gingiberis: pipēris tres aut duas et ses-
mis vncias iniicies. licebit et cū ad mediū modū p̄e-
paraueris in ipso vsu pipē addere. Atq; ad hūc
modū ijs quib? in diuersis mēbris pugnātia tēpe-
ramēta sunt: cōsulēdū cēsem? Quibus vero in vna
qualibet similari instrumentalive parte impartias
tēperamenti v̄tiatur: de bis alio opere ageť.

Finis.

Galen de morborū differentijs Liber Primus
Guilelmo copobasilienſi interpretare.

De dilucidius in

teligatur ea q; in hoc opere explicas-
re decreuim? p̄orinus ab initio qd
sit morb? definiēdū: si deide quot
in vniuersum sint primi simplices
q; morbi: q; reliquorū veluti elemen-
ta quedā statuunt. Postmo eos qui ex his compo-
nūtur aggrediemur. Incipiēdū autē videt ab eo p̄i-
cipio qd nemo nō pbat. nēpe qd quis bō sanū se cē
arbitrat: quū partiū corporis adminiculo munis ad
vitā necessarijs citra noxā fungi pōt. At partē q; mu-
nus suū obire nequit egrotā esse putat. Quib? si sa-
ctis fundamētis: i altera duarū rerū sanitas q̄rēda
erit: aut in actionib? nālīb? aut in p̄structione istru-
mētorū qb? actio p̄ficiť. vñ colligit morbum cē vel
actionis vel p̄sōnis vitiū. Vtrū cū q; vel dormit:
vel i vmbra et otio degit vel discubūt: accidit iterdum
vt nulla ip̄si? corporis ps moueat: neq; vlla res exter-
na sensus ip̄si? afficiat: ip̄m tñ sanū esse nemo nega-
uerit. vñ p̄t sanitatē nō ab auctōre: s; a potētia poti?
cē definiēdā. atq; agēdi facultas a nālī p̄sōne depen-
det atq; i hac sanitas p̄sistit: q; actōis respectu cāe
rōnē obtinet: p̄inde siue oīm corporis priū nālē cōsti-
tutionē: siue actōis cāz sanitatē appellaueris: eadē
erit vtrōbq; finis rō. Qd si bec sanitas ē: ei? p̄ius

erit morbus: nēpe vel cōstitutio preter nām: vel vicia
re functionis cā. At manifestū est qd si affectū nō nālē
dixeris eadē erit si gātor: nōie vñs fueris antiquo
Igit si quot modis corpora a nālī habitū recedāt:
naturalesq; actiones perficere nequeant inueneris:
simpliciu morborū numerū in vniuersum depben-
des. Adducamus itaq; hoc quocq; in loco solidū pī-
cipiū: qd apud oēs hoies in cōfesso est: nempe id qd
nālē est moderatū esse: qd vero a nālī habitū recedit
immoderatū. Proinde sanitas symmetria quedam
erit: morbus vero a iusto modo declinatio. s; qd? re-
bus a modo recedētib? morb? nascatur: post hac dif-
feremus. Iā manifestū est in eisde reb?: quā a iusto
modo recedūt: morbū consistere: in quibus quū mo-
dū seruauit sanitas constituitur. Proinde si meatū
symmetria sanitas est: eorundem a iusto mō declina-
tio morb? erit. Si vero calidi? et frigidi? et humidit? sic
ci tēperies sanitas est: ipsi? pīū morbū eē necesse ē.
Iudat alter si in alio quopiā gñe sanitas cōsistit: in
eodē si a mō deflectat: morbus erit. Eterū efficacior
ri ratione rē hanc cōtemplemur. Si def corp? qd sim-
plicissimū atq; vñū: ipsum neq; intendit: neq; mi-
nui poterit: neq; in hoc genere alterū altero: melius
deteriusve inueniet. at qd? ex plurib? cōstitutus
est: plurimū in ipso pōnīs modi: aliū alijs meliores
peioresve conspiciunt: atq; hinc colligit: vt eadem
cōposita: interim meliores: interim deteriores fortianē
cōditionē. Et id qd optime cōstitutū sit: inter illa qd
ad eiusmodi gen? spectāt: optimū qd euadat. Unde
patet aīantū corpora (vt aiunt) maioris minorisq;
rōnē suscipere quippe tanta inuenit in ipsis varie-
tas: vt alia optimo sint habitu: alia simpliciter qdes
bono: s; nō optimo qdā qūis sint sana: bono tñ ha-
bitū priuata sunt: ita qdā sunt parū firma: quedam
etiāū egrotāt. Ac horū egrotatio interim leuis est: i-
teri periculū minat: idq; nōnunq; vebemēs: nōnunq;
q mediocri. Neq; em oia corpora: siue sana sint: siue
egra: equaliter affici credēdū est. vñ pīz aīantis cor-
pus non esse vñū: quēadmodū Epicuri atom? aut
Aristotelis incōpacta corpusculula: qd vñ cōpo-
sitiū erit. Qd si ex atomis aut bmdī incompactis cor-
pusculis q pati nō possunt constare: pōnīs dūra-
rat qualitate: maioris minorisq; rōnē suscipiet: velu-
ti dom? q ex lapidib? q nūbī patiant: cōstructa sit:
eorū tñ inepta sit cōpositio. Qd si lapides ipsi quō-
libet patiant. tū dom? hec multiformes habebit in
maioris minorisve susceptione modos. Igit cū cor-
pora nostra a primo ortu ac suapte nā? pati? et alte-
rari possint: nō solū in cōpositione partiu cōforma-
tione: verūtā per se tota: maioris minorisq; rōnē su-
sciperēt. Proinde tot morborū generibus: ijsq; pī-
mis ac simplicibus: et velut reliquorū elementis iesta
buntur: quot fuerint ea que cōpositionē ipsam p-
ficiunt. Verū quod per hec verba (per se tota altera-
ri) intelligimus: id elementis imparibilib? nequa-
q; accidere pōt: qppe fieri nō pōt: vt insectile corp?
(Greci atomū vocant) quicq; patiat: qūis ipsius
seu cōpositionē: seu cōformationē pati posse nō sit
alienū. Atqui corp? animantis trifariā cōponitur:
siue cōformatur. In pīmis ex ijs partib? q simila-
res appellant: vt sunt arterie: vene: nerui: ossa: carti-
lagines: ligamēta membra: carnes. Deinde ex in-
strumentis: nēpe cerebro: corde: pulmōe: foetore: vētre
liene: oculis: et renib? Tertiū pōnīs mod? ad totū

corp? pīnet. Porro singula insula ex alijs: q sensus
iudicio simplicita vidēt: sūt pstituta. Nec hō ex pīmis
pīstāt elementis. Igit caro caten? caro est: a pīmis ele-
mentis obtinet sue cōpositionis dīas. At qñus istī
cuiuspiā pars est: p sui tū signēto: tū magnitudine
efficit: vt insula q et signēti et magnitudinis va-
rias dīas fortiaē. Principio itaq; pīoris secte pla-
cita: tractantes: quot nūero morbi: et qñs sint inqras
mus. Deinde ad eā sectā reditur: q corra p totā sbam
alterari et trāmutari fateē. Sūt aut morborū pīma ge-
nera duo: vñū patētib? late meatib?: alterū cū clau-
dunt. Qui cū elementa ipatibilia statuerit: ij in sola
cōpōne patibemata inuēiēt. At q cōpōnīs dīe oēs
iā dicte sunt: igit necesse est qualibet similariū pīus
recte valere: si meatū symmetriā seruauerit: bac em
corrupta: a nālī habitū deflectit. Symmetria duab?
discriminat differētib?: nēpe excessū et defectū. vñ col-
ligit: simpliciū partiu pīmos morbos duob? pīstā-
re gñib? altero quo patēt meat?: altero quo claudū-
tur. Itaq; si vel ossium aliquod: vel caro: vel reliquo-
rū corpū (que sensus iudicio simplicita esse vident)
aliqua: adeo fuerint vel astricta vel rara: vt a medio-
critate aberrant: ea male affecta esse pñciabimus.
Quū hō inter utrūq; excessum mediū obrinēt: tūc vt
ad functiones sunt accommodatissima: ita optima va-
letudine frui dicent. At q exigue utrūq; ab exacta
symmetria declinationes: baud quāq; morborū noie
consent: donec functioni cuiuspiā noxā q sensu pīcipias
tur inferāt. Sed in his nō parua maioris minorisq;
ratio habēda est. Quippe amertia: id est a iusto mo-
do declinatio q morbi noie cēseri queat: magno distat
intervallo ab ea: q ad vngū salubris est symmetria:
atq; in hoc spatio cōsistūt sanorū dīe: at i eo qd ipm
sequit qd ad eā q sensu pīcipi pōt pīnet: morbi collo-
cant. Donec adeo a iusto mō fuerit aberratū: vt pī-
cule sequat corruptio. Neq; ei animatū corpa quo-
modolibet vel astringi: vel laxari suapte nā possint.
Hinc em i hac re terminū: vltra quē pgredi citra dis-
solutionē: corruptionēq; nequeat. Atq; hec est cor-
q elementa nihil posse arbitrat sūa. Qui hō ipsa pati-
et in se inuicē efficere: et tota cū totis misceri: attēpera-
riq; antumat: ij necessario tot morbos esse fatebunt
quot fuerit pīa elementa. age igit quorū sint pīma ele-
menta: calidū: frigidū: siccū: humidū: qd? inter se in-
uicē tēperatis: sanū euadet animās: si moderate mis-
ceant: egrotū hō si immoderate. Ac quatuor etiam
erūt pīmi morbi: vnus quidē calor a naturali sym-
metria deflectēs. Alter frigiditas. Tertiū hūiditas.
Quartū siccitas. Itaq; scdm alterius secte hypothe-
sim: sunt in vniuersum morbi eorū corpū: q et simila-
ria vocāt: et oīno vident esse simplicita: morbos hō
cōpositorū in nobis insulorū utrūsq; secte authores
cōdes. Percurramus igit et hos paucis: si prius ostē-
derimus quō sint cōdes. Ectēsi quū omne corpus sen-
sus iudicio cōpositū (Greci anonomiometes id dī-
milare vocāt) quo probe munere suo fungi possit nō
ex quibuscūlibet: et vt fors tulit: particulis neq; simplr
ex indecēte nūero vel magnitudine pstitut: neq; etiā
p fortune arbitrio cōpōnīs modū bfe debeat: collig-
git in his quatuor gñib? oīm insulorū morbos con-
tineri. Differētie hō p singula genera hoc modo ac-
cipiunt pīmū (quod diximus) gen? est: quū decēs
particule forma corruptit: aut figura: aut cōcauitas
male quadrat: aut ēt meat?: aut boz aliquid: qd ad est

Sed. pars tertia.

se debebat: deperditū est. Ad hoc gen⁹ pertinet aspe-
ritas quoq³ et leuitas: quādo nō apte inuicēz inter se
cōmūtātur. In altero gñe qđ simplicium primarūq³
particularū numero cōtinet: duplex erit morborū
differētia: aut em̄ deest aliquid: qđ adesse oportebat:
aut a būdat quāpiā: qđ nō erat necessariū. In tertio
genere: qđ ad magnitudinē spectat: itidē duplex in-
uenitur differētia: quippe si ad nimīā magnitudi-
nem attollat id quod min⁹ esse decebat: aut e diuer-
so extenuetur: qđ maiori mole oportebat esse predi-
tum: vniuersum instrumentum nō recte se habere dice-
mus. Per reliquū morborū genus differētie a cōpo-
sitione nascūtur: aut em̄ positus a naturali habuit
euariāt: aut partes inter sese nō bene cōsentiūt. Por-
ro quēadmodū primorū instrumentorū singula ex
simplicibus corporib⁹ vel rectā vel vitiatā composi-
tionem fortiuntur: atq³ ex ipsis vt vel sana sint: vel
egra obtinent: ita ex his ipsis primis instrumentis
rursus secūda coalescūt. Et em̄ ex primorū instrumē-
torū numero sunt musculus: vena: arteria. Sed di-
gitus secundū est ordinis: at digito magis pes: atq³
hoc multo magis crus. Nam in vniuersum quēcūq³
ex simplicibus coagmentatis vnius functionis gra-
tia creata sunt: in primo instrumētōz ordine nume-
rantur: que hō rursus ex his componuntur: tāctū qđ
maxime vni totū instrumēti functionis deputata
sunt ad scđm ordinē reducūtur. ij dem tamē sunt tu-
borū: rum primorū instrumētōz (quos dixim⁹) mor-
bi. Verū de instrumētōz differētia: in alio libro di-
sputauimus: nepe qđ ad muslum prima sunt morq³ ab
his scđo: et tertio: et quarto ordine sunt collōcāda: qđ
pe sunt aliqua qđ ambiguas vtrinq³ habēt notas: vt
videant⁹ tum ad primū tum ad scđm ordinē pertinere
atq³ in p̄sentia non op⁹ est tā exquīsito sermone.
hoc vñ cōsideres velim simplex ne sit p̄cula (qua
tenus sensus iudicat) an cōposita. Nā simplici acci-
dere solent morbi quos dixim⁹ ex primorū elemen-
tū differētia distingui. Cōposito hō reliqui qđ vtriq³
hypothēsi sunt cōmunes. Nullū tamē morbi genus
est: neq³ in simplicib⁹: neq³ in cōpositis: qđ sit vtriq³
p̄p̄riū. id em̄ baud quāq³ fieri possit: ex diuidēdi me-
thodo ostendit⁹. At hō vñ est morbus oib⁹ corpori-
bus: nū simplicib⁹: nū cōpositis: cōis siue ea ex p̄cio:
siue ex scđo: siue etiā tertio fuerit instrōz ordine: atq³
de ipso iāā differētiā. Ad hoc itaq³ qua
morbus inueniat⁹: in hoc versari vñ: sit ne qđpiā p̄e
dictis p̄tib⁹ oib⁹ cōe. Si em̄ quū in nālī sunt habitu
sit aliqđ ipsis cōe: qđ animātū aut fūctiōe: aut vsuz
aliqūē p̄ster: hoc p̄fecto: si vitiat⁹ cōis i ipsis morbi⁹
p̄stitue⁹. S; qđ est hoc qđ oib⁹ sit cōe: p̄m vtrq³ sin-
gularū vñtas: qua vñ quodq³ corp⁹: si p̄ditū fue-
rit: vñ esse: et vñ functionē: vel vñ vsuz p̄ficere dō.
Que si ex aliqua occasiōe soluat⁹: ipsa illi⁹ p̄tis mor-
bus erit. Atq³ quā in singulis p̄tib⁹ appellatiōe for-
tiat⁹ hic morbi⁹: paulopost dicem⁹: vbi iā dictorū ge-
nerū dīas i suas p̄tes diffecabim⁹. Aggrediamur
itaq³ id qđ p̄posuim⁹: rursus a priori hypothēsi ini-
tiū sumētes. Hec em̄ duos ponebat similariū prium
morbos: i meatuū ametria (id est a iusto mō declina-
tiōe) p̄sistētes. Vñ quū sup̄ramodū patēt: alterū cū
p̄stipāt. Atq³ vtrq³ horū bifariā diuidit⁹: qđ p̄sti-
patio sit: aut quū totū corp⁹ vñdiq³ in sese p̄bit: aut
quū meat⁹ ipsi obstruunt⁹. At latitudo vbi vel corp⁹
ad oēm p̄tē extēdit⁹: vel meat⁹ quodā mō expādunt⁹:

qđ fieri solet quū scđdūt elemēta qđ p̄p̄rie corpa apte
pellāt: nepe p̄ma simplicia qđ. Nā qđ ex illis cōposita
sunt: syncrimata (qđ p̄creta dixeris) vocāt. Porro al-
tera hypothēsis: itidē duas bz morborū differētiās:
qđpe simularia corpa iterdū solis q̄litarib⁹ alterant⁹
iterdū hō sba qđā iā viciis q̄litarib⁹ p̄dita: sunt ad
ipsa. Atq³ hic scđs morbus tumorē i corpore excitat: qđ
nullū medicorū latere p̄t. Et em̄ erysipilata: p̄blegmo-
ne edematata: p̄bimata: bygetbla: strume elephāti-
sis: p̄fora: lepra: vitiligines: tumores dūti: vñ sunt
gñis: et facile dep̄bendūt. At morbi qđ in sola q̄litarū
intēperie cōsistūt: nō ita facile cognosci p̄t: nisi p̄s
ipsa plurimū a nālī habitu deflexerit: tūc em̄ baud
difficile fuerit eos cognoscere. Quippe vbi calor i os-
tū corp⁹ infestat: febribus notat⁹: qđ i p̄tib⁹ nōnūq³
baud obscure apparet. Nā crura: et ijs qđ vebemētē
et p̄ter p̄suetudinē ābulauerint: et man⁹: si plurimū
eas exercueris remigādo fodiēdo: aut qđpiā bñdī
faciēdo calidiores manifeste vidēt: nō solū laborātī
bus ipsis: verū etiā ijs qđ extrinsec⁹ eos tetigerit. Si
em̄ magn⁹ tumor i p̄tula quāpiā oriat⁹: ob affluē-
tē aliqūā sba calidā: itis ad scđas morborū differētiā
ptinebit. Verū morbi quos iā dixim⁹: et affect⁹ qđ qđ
aut ab adurētē sole: aut calfaciēte igne (incēdiū vñ
cāt: et ambustionē) vñ i p̄tē: vñ i toto corpore relictū fue-
rint: ad p̄mā sunt referēdi. Et hō morbi qđ calō op̄-
ponit: nepe fridi affect⁹ i extremis p̄tib⁹: adeo subitū
de manifest⁹ est: vt ipsas emortuas decidere nōnūq³
ptigerit. At bñdī affect⁹ i vniuerso qđ corpore accidit
ijs qđ sub vebemētē frigore iter agressi sunt. Hōz em̄
aliqđ in ipso statim itinere morte obierūt: aliqđ priusq³
domū reuerti potuissent: diuersorū nacti: semimor-
tū: gelidūq³ apparuerūt. Solec bñdī affect⁹ accide-
re: et apoplecticis: et comitalib⁹ morbis: et tremētib⁹
et puillis. Porro eorū qđ i itinere frigoris inclemētia
perierūt: aliqđ enip̄stothono: aliqđ op̄st̄thono: aliqđ
terano: aliqđ p̄gelatiōe arrepti obriguerūt: aliqđ qđ p̄tā
apoplexie siue p̄p̄si sūt. Eterū i oib⁹ bis qđ sym-
ptoma aliqđ accesserit: ip̄s nōnūq³ itelligit⁹ adeo
imponit vt symptoma putēt morbi eē: et morbi sym-
ptomatis cām. Quippe qđ actionū noxas: morbos eē
arbitrāt⁹: iij nō ab re puilionē: sentēdi vñ abolitā
torporē: et id gen⁹ alta: morbos appellāt. S; nos ab
initio de noib⁹ disputauim⁹: vt i bis oib⁹ itelligas.
nō de reb⁹ ipsis s; de noib⁹ esse p̄rouentū. Quippe
illi dūtaxat rep̄bēdēdi vidēt qđ suā ip̄sorū hypothē-
sim nō obseruātes: qđ errāt: putāt tñ sapiētē se qđ
piā agere. Quippe audire ijs eos quū distinguūt di-
cētes. Si a p̄blegmone nascatur puillio: ipsam esse
p̄blegmōdes epiginema (p̄inde ac si dicas aduētū
germē) et symptoma. Si hō a sola intēperie p̄dierit:
morbi esse aiūt. Si de febre qđ statuit⁹: quippe eā
symptoma esse arbitrātur quū sensibīle aliqūē p̄tis
affectū sequit⁹: aliqūē morbi et p̄thos appellant.
Qui et si rep̄bēsiōne maxime digni sunt: in alienā
cōfutationē nō expectātes: ip̄s seip̄s intire vidēt
Igit⁹ qđ vel functionū offensas morbos vocari statue-
rūt (si hoc ip̄m p̄petuo p̄stātēq³ defendāt) vt aliqđ
hallucināt⁹: iij vt i noib⁹ errare vidēt: ita i reb⁹ ipsis
nihil peccāt. S; medica nōia oīa in alio volumine ac-
curate p̄sequunt⁹ sum⁹ p̄inde qđ recte ipsis vñ volue-
rit: eū tractatū p̄currat: in p̄sentia hō (qđ res ipsas
cōsiderādas suscepim⁹) sequētes p̄dicū de noibus
pactū: ad reliqua nos accingam⁹. De affectib⁹ itaq³

est calis: tū fridus nulla affluere mā tā dictū ē. Neq̃
diuerſa ab his ē būidoz ſicciorūq̃ morboz gñatio
quā tota corpoz nā: nulla extriſec? irruere ſba alte
ratur. Atq̃ vt exiguas mutatiōes deprebēdere p̃diſ
ficile eſt: ita magne baud obſcure cognoscunt: p̃ſer
tū p̃res aliq̃ tā emortue vident. Mā qdā baz exi
cātur: p̃inde ac ſi ſale p̃dire ſint: id hō nō ita crebro
euenire ſolet. Eōtra qdā adeo ſunt mucide: molles ⁊
laxe: vt nō ſolū tāgētib? verūctā aspiciētib? inote
ſcāt: q̃ppe ſi p̃ticulas ipſaz manib? tractare tētaue
ris ilico defluere: ⁊ e digiſ? excidere videbis: baud
aliter q̃ aquā. Sic oſſiū q̃ marcidoz qdā i ſabulū fe
re reſoluūtur: exēplo lignoz q̃b? vetuſtas carie idu
xit: qdā hō ob imodica būiditat? itēperiē: veluti mu
cida demorūnt. Eteꝝ reliq̃ oēs p̃tū itēptes: ſi exi
gue fuerit: ab idocia multitudine nō p̃cipiunt: quā
obzē eas vulgo ibeci litares vocāt. Eteꝝ ſi p̃legmo
ne vel vlc? vel aliqd būidū vētrē inſeſter: nullā alias
cruditat? cām q̃rūt: vbi hō nūbū boꝝ apparet tū ven
triculi imbecillitatē i cā eē dicūt: tāq̃ aliud? dixerint
ab eo qd manifestū eſt: puta cibos nō p̃be concoq̃.
Quid. n. aliud itelligere poſſis: quū ibecillitas etus
dō: nū ſi cūctiōis iſmilitatē: vep? nō h? ſ? q̃ bū? ibecil
litas cā: id hō q̃rīt. Quid. n. obſtat: quo mīn? vētr
ſuo munere fungat: vbi neq̃ p̃legmōe: neq̃ ſcīt?:
neq̃ vlc? neq̃ aliud q̃ppia būidū ipſum iſeſtat? neq̃
q̃ eſſi ſine cā factū eſt vī nō p̃be p̃coquat. Itaq̃ oꝝ
oīno vel meatuū amertā vel itēperiē iuſare. Hic ē
manifeſte p̃tū: nullū ex p̃mīs morbis: q̃ ad ſikares
partes p̃p̃te p̃tūē: eos poſſe vīa ⁊ rōne curare: ſi
ne p̃mōz elemētoz p̃tēplatiōe. Sꝫ bos i alijs traſ
ctationib? p̃ut res expoſtulabat p̃ſurauim? Id hō
tū p̃tū ſtre opz oēm ibecillitatē ſiue vētriculi: ſiue
vene: ſiue arterie: ſiue muſculi: atq̃ (atq̃ vt ſimpli
ter dicā) cuiuſlibet inſtrū: tū vitalis: tū aialis: neceſſa
rio: vel ob meatuū vlc? nōcēt: actionē impediunt non
morbi: q̃b? notis būidū affect? deprebēdi poſſint: nō
eſt bū? negotiū: q̃ppe q̃ nō notas ſcribere: ſ? p̃mos
ipſos morbos enumerare p̃poſuim?. Hacten? oēs
ſikariū p̃tū morbos recēſuiſſe mibi videor. Eōſeꝝ
quēs eſt vt eos q̃ ad inſtra p̃tūē p̃curram?. Itā hō
alias demōſtratū eſt tū ipſis eſſe vīa aliq̃a que ſit
actiōis cā: reliquas hō oēs vt būe vſum quēdā p̃e
ſtāt fuiſſe creatas. p̃inde toti? inſtrū funciō marie
ac p̃ecipue viciabī: vbi pars ipſa q̃ funciōis ē cā
egrotauerit. Ac reliquū p̃tū oīm vebemētiōes af
fectus actionē impediūt. Itē q̃ nō p̃ ſeipſos: ſ? q̃ten?
p̃mo actionē inſtrū nōcēt: actionē impediunt non
morbi: ſ? morboz cāe ſunt. Abi vero nūbū q̃ncōmo
dāt p̃mo funciōis organo: poſſint tū funciōē
impēdire: tā būiſcemodi affect? morbi ſunt appellā
di. Maſcunt hō vt tā dīctū: vbi vel p̃tūatio a nā
li būiſtu euariat: vel particularū debet? numer? vī
decēs ſingular magnitudo nō ſuat: vel nō vt opoz
tebat iter ſe p̃poſite ſunt. Qm̄ igit nā (vt tā demon
ſtratū eſt) nullā barū fruſtra fecit: ſed ad eū ſine for
mauit oēs: vt qdlibet inſtrū vel p̃modi? vel tuti? ſuo
munere fungere: neceſſe oīno eſt earū noras: q̃ fun
ctionē vel i totū p̃tūbēt vel impediunt: i morboz nu
merū redigere. Que hō ad p̃ime p̃tis: q̃ funciōes
efficit norā p̃ferūt eas morboz (vt nūp dīctū ē) cās
appellare opz. Quāobzē ⁊ variāz: ⁊ varoz: ⁊ plāco
rū crura: mīn? expedite ſuo munere fungunt: eo qd
ab idocia figura deflexerūt. Itē q̃b? fracta oſſa ſi

recte curata fuerūt: ne ipſi qdē bū? mēbrī offm̄ p
be p̃ficiūt. Neq̃ nō male op? ſuū aggrediunt crura
vbi ob vebemēte articuloz dolorē luxatio ſecuta ē
aut cū p̃fracto iuxta articulos ſupcilio: articū? ext
līs p̃p̃te luxat: aut vbi emincior call? articulo
inaſcit p̃ būidū affect? ob ſpatiū anguſtiā tor? arti
cul? nō facile poterit moueri. Atq̃ būiſcemodi ſigu
rarū vicia aduēctia ſunt. Mā ſūt qdā natūa: q̃ i vte
ro p̃bunt: p̃ma ſtati p̃firmatiōe peccāte. Hec i q̃cūq̃
corpis p̃te euenerit ex eadē: aial efficiūt egrotū. Opz
n. cor dis: pulmōis: vētris: cerebri: ligue: licnis: renū:
ac reliquarū p̃tū oīm ſuari figurā: q̃ ſi vicio q̃piam
offendit: toti? inſtrū funciōē deteriorē reddi nece ē
Itā tū magnitudo: tū multitudo oīm p̃cauſitatū: q̃ p
tū debet? ſueſ neō ipaz occaſiōe cauſat actio.
Sꝫ mltiplices ſūt būiſce morbi. Alij qz meat? coale
ſcūt: aliqz qz ijdē a viciōis craſſiſq̃ bū. obſtruunt:
p̃ſiſtere ſolēt. Rurſus aliqz qz exticata ſunt corpa: aut
a vicina aliq̃ parte ingruēte p̃preſſa p̃ſtipant. Atq̃
corpoz ipſoz q̃b? būidū ſunt meat? eēntia: iterdum
vel idurata: vel p̃legmōe p̃dita: vel tabeſcēs: vī ſup
purata: vel inſflata: aut alias aduēctia magnitudie
turgēs: deide ſua molle p̃p̃rias p̃cauſitates occupās
meat? obrurat. Aterū būiſcemodi meat? lōgo iter
uallo differūt ab ijs quos p̃ioris ſecte p̃icipes ex p̃
morū elemētoz ipatibiliū p̃curſu oꝝtū bfe p̃poſue
rūt. Eteꝝ inſtinozū: venarū: arteriarū: ac oīm bū
iſcemodi inſtozū meat? ⁊ lati ſūt: eēntia: iterdum
quos nemo nō videt. Qd ſi aliq̃ adeo ſint exigui: vt ſenſuz
ſubterfugiāt: nō tū p̃tū būiſcemodi meat? eiūſdē
ſunt gñis cū ijs quos p̃oris ſecte autores iſtitueſt.
Atq̃ p̃ oēs eiūſmodi affect? i q̃b? corpoz ipſozū i
tumore ſublatozū meat? occludi p̃ſtipariq̃ cōgite
nōnūq̃ vī dūtaxat ē morb? nēpe obſtructio: q̃ fun
ctionē ledat: nōnūq̃ p̃ter būc ali? q̃ corpozū affect?
inſtat q̃ obſtructionē efficit. Qd ſi corpozū affect?
atollit: nullā p̃p̃riā habeat funciōe: vī qdē erit
morb? puta obſtructio: corpis hō qd i tumore atoll
litur affect? nō morb?: ſ? morbi ipſi cā cēſet. Si em̄
(exēpli cā) tunica vene q̃ in ſima iocineris p̃te p̃tine
tur: būidū quēptā affectū ſuſtinēs: meatū p̃ſtipet: per
quē gibbi ipſi vafa ſāguinē recipiūt. duo exiſtimā
di ſunt morbi: alter ipſi vene affect? alter obſtructio
meat?. q̃ppe vene affect? obſtat: quo mīn? ſang. rūt
gñet: obſtructio hō ipſi p̃ corpozū digōnē ipedit. Atq̃
barū funciōnū vtraq̃ aiant eſt neceſſa. Eteꝝ mani
feſtū ē eos affect? q̃ p̃mo funciōi officiūt: morbos
eſſe noiandos. Abi dō nūbū patit? vena: craſſi aut ⁊
viſcidū bū. meatū? inſixi: digōnē p̃ corpozū remozant
bte affect? (nēpe obſtructio) vīc? erit viſcer? morb?
Baud aliter i inſtino: ſi ſola fuerit obſtructio vīc?
erit morb?: at ſi p̃legmōe quoz iſeſteſ: atq̃ ob būc
iternū ipſi ſpaciū claudat p̃bibeaturq̃ excremen
tozū trāſit: tū duo erūt morbi. Mā ſubide morb? ex
morbo naſcit: veluti in ijs quos diximus videre eſt.
Qñquidē p̃legmonas: eryſipelata: herpes: carbo
nes: ⁊ id gen? reliquos: febres comitat. nōnūq̃ cī id
qd effectū ē: funciōis ēvitiū: opz ipſuz tū p̃arbema
tū ſymptoma noiare: q̃ppe ſymptomatis cā morbus
appellat. Veluti obſtructio: ipſa cī i cā ē: quo mīn?
alimētū p̃ corpozū digerit poſſit. Qd vī aut q̃ ſentiat
refrigeratio in cā eſt: atq̃ hec morbi noie cēſet: a quo
būidū ſymptoma originē trahit. Itaq̃ quū affectus
ipſe funciōi p̃mo inōmodat: et? hō cā ipſam nō

ledit: affectu qđe morboz: id ăo qđ ipsum efficit cām
 morboz: noiare opz: id qđ in succis crassis viscidisq;
 atq; obstructiōe facile deprebēdit: qđ p̄ obstructiōe
 ipsa morboz est: succi autē cause sunt in opz. Letez cō
 cautari morbi: siue ostruant: siue in modice pateant
 oēs ad p̄formatiōis gen⁹ reducunt. qđ ppe in oibus
 his nālis cōfirmatio ipedit: ita vř. Meq; ăo nā cū par
 tes formaret eas frustra vel leuigauit vel exaspera
 uit. Hac. n. occasiōe p̄ singulas partes morbi nasci.
 nepe exasperata ea parte: qđ suapte nā debeat eē leuis
 leuigata vero ea: quā oportuit asperē eē in hoc gñe
 euidentissime innotescunt medicis ossiū tū leuitates:
 tū aspitates. Meq; nō fauciū quozq; apitras: ob quā
 tussis excitari solet. Ac scire in p̄ntia opz: vō leia est
 p̄cule figura: simul cū ipsa vitari meatū aliquem.
 3d qđ in naso facile videre ē: quā. n. ob violentiā ictū si
 mus est fact⁹: internū meatū ad eo astringit: vt p̄ ips
 vel nulla oīno: vel ad modū difficilis fiat respiratio
 Atq; neminē latet: in b̄mōi affectio meat⁹ p̄stipatio
 nē esse morbozū qđ pmo respiratiōis functio
 nē obturbat: cā aut qđ ipm pcedit est reima nāsi figu
 ra: qđ nālis figure ipsi⁹ noxa est. 3glt pte q̄piā i con
 formatiōis gñe a nāli habitu aberrāe: adeo vř fun
 ctiōis noxā subeat: p̄dicte morboz dñe suborūnt
 In nūcro aut p̄tū simpliciū ex qđ 7 singula instrā cō
 stituitur: duplices inueniunt morboz dñe: aut. n.
 deest: aut abūdat p̄ aliq. atq; in barū vtrazq; rurs⁹
 alie deprebēdunt dñe. Mā carū qđ abūdāt: alie ijs qđ
 nāli sunt habitu adnumerant. vř si cuiuspiā sextus ex
 pullulet digit⁹: aut in oculo pterygion⁹. (i. vnguis)
 aut in nario⁹ corpulētū tuberculū: aut in alio quoz
 piā meatu: id gen⁹ aliud: s; horū aliqđ inter morboz
 reputant: vt pterygō. Mā quā plurimū increuerit: 7
 pupillā obscurauerit vřuz ipedit. Aliādo cāe mor
 bozū sunt: vř tubercula qđ meat⁹ obstruūt. in primis
 n. obstructio morboz est: qđ pmo functionē offen
 dit. Quedā ăo toto gñe prer nām sūt: vř lūbici: asca
 rides: lapid inuenta: grādo i oculo: suffusio: pus: titi
 dē acbrochodones: melicerides: atberomata: steato
 mata: vitiligines: lepre: calli. Præterea qđcđ in ab
 scissib⁹ deprebēdit. Ex his ea qđ primo functionē
 ipediūt morboz eē dicim⁹ vt suffusio nē. ăo nō ita
 morbozū cās: id vero latere puto neminē. Earū vero
 p̄tū qđ defunt: qđā radicit⁹ perierūt: qđā veluti ex
 dimidio 7 amputate sunt 7 mutilate. At qđ manifestū
 est cutq; b̄mōi cū plurima p̄tin⁹ a p̄ma gñatiōe de
 prebēdi. At vero ijs qđ in luce sunt editi: auferūt sub
 inde ossa integra ex digitis: mēbris: capite 7 lateri
 bus. Auferūt etiā nōnūq; digit⁹: pes: extrema manus
 crus: cubit⁹: itē vene varicose: glā dule indurate: den
 tes erecti atq; eximī etiā gurgulio: omētū: p̄putius:
 7 pudēdi pars aliqua: ac subinde totū pudēdū s̄str
 7 testes. Sic corept⁹ qđā nō ita p̄ridē rebemētī vni
 uersū corpis puulhōe: itngue anterozē partē morzi
 cus amputauit: atq; sic reualuit qđē a cōuulsiōe
 sed loqui vt antea baudquaq; potuit. Sub hoc gñe
 cōtinent labioz: auris: nariū (vt vocāt) detricatio
 nes. Sic ptes qđā corpulētes: aut violētē auulsi: aut
 putrefacti: fundit⁹ exerce sūt. Atq; p b̄mōi miseria
 siue vna ps: siue due siue plures desināt: vel oīno pe
 rierūt: vel partim fuerint exēpte nālia partū nūme
 rus: etiā imperfectus. 3glt qđcđ barū functionē ipē
 diuētiā dñe in morbozū ordine collocari debent.
 Que vero partē aliquā aliā actiōis opificē: vel res

frigerant: vel ei non satis altissimi transmittitur: morbo
causae dicere sunt. Quodammodo sunt causae: tum mor-
bi nomine continetur. ut gurgulio quum funditur fuerit ex-
tus: et voce obstruat et pulmones et pectus refrige-
rat. Quum. n. ex eo lioro quod functiones et usus rationa-
tione docet: videlicet omni aiantis partium: alias fun-
ctione aliquam totam aiali velle plicere: alias p se quod
nihil agere: sed usum quodam ipsi quod agunt pber: pcul-
dubio earum noxas que actione planeviciat morboos
eas vero quod usum aliquem suorum abut: morboos eas ap-
pellabis. Proinde partes quod dupliciter vel functionem
vel usum obtinent: ex unica quing noxa dupliciter babe-
bunt vel morbi vel cause ratione. Quod si pars aliquid vtrum-
que possit prestare: neque functionem et usum veluti gur-
gulio: et? abolitio vna quod ratione morbi? est: altera vero
morbi causa. Atque manifestum est ut ad reliquam partem: que
adhuc manet et servata est morbi? sit referend? non
ad eam quod iam non est. quippe non negaveris et vnam et gurgu-
lionem (ut noiant) particulam esse spatium in ore: in quo
sita est ea pars quod nunc pperit videtur. Igitur cum aboluta est
et spatium ipsum deseruit: totum id quod residuum est morbum
sustinebit. Et constanter manere quod ab initio in coesse
so erat. neque quolibet functionem a morbo offendi.
Quod abesse aut offedere oportet: et inspirationem et vocem
non esse functiones aiantis: aut si id ppari nequeat
manifestum fuerit abolutam vnam morbum in palato effice-
re posse. Haud aliter deditis abolutio oris morbi? est:
quod vel maddedit mun? offendit in parte quod dedit amittit:
si is ex molariu numero fuerit: aut simul cadenti loque-
dum munia impedit: si ex eorum numero fuerit quod cibos
incidere solet. Greci tomeos vocant. Sic ubi ligue de
mediu abscissum est: reliqua pars mutilatione pter
nam sustinet. Igitur et de ometer: et pudedo: et reliquis
omib? ita affectis dicendum est. Quod si quod bmoi non mor-
bum sed partibus: aut partibus voluerit appellare: is
non de sed de nomine continetur. Id vero facile intelligi-
tur p oem ista dictos morbos nonnihil ex magnitudi-
ne minuti: tum lingue: tum ometer: tum etiam pudedi: tum dent
quod omni huiusmodi insistorum. Non ita proin? aialis
ipsi? diminutione adeo manifestam esse oportet: ut ob
mutilum esse videat. Sed partium numerum quodam amittit
tunc: tamen si p bmoi affect? et arterie et vene et nervi et
cutis: interdum et adeps et membranae carnes eximunt
Atque gurgulione: aut varicib? incisio: numerus quodam
partium ab ipsis insistorum aufert. Atque oia hec ad immu-
tatum partium numerum sunt referenda. Ubi vero ab insistorum quo-
piam aliquid eximit: is non eximit pars absoluta: bmoi
affect? in vtroque fere genere comprehenditur. quippe deest
animantibus: cum simplicium particularum numerus
tum compositi insistorum magnitudo: totum. n. mutatur est. Ne-
que ulli dubium est: quin vtroque affect? tum is quod ad num-
rum: cum is quod ad magnitudinem pertinet: in superiore p-
dicameteri genere: neque pitate prebendi possit. quodam
quas appecit spem: discretam: pparte quantitas
tas noiat: et continua quam greci pelico vocant. Atque in
pntia ut clarior esset doctrina: eas separatim distin-
guere volentes: altera ad numerum altera ad magnitudinem
diximus reduximus. Postea quod de morbis quod ad numerum
spectant iam dictum est: eos quod particularum magnitudine
constitunt (quocumque eos noiare placuerit) psequimur: quod
quodam iam dicto genere distinguunt vident. Si. n. servante
particula figuram suam magnitudinem adeo vntit: ut hac
ob eam actionem impediat: accensum ipsum particule morbus
erit. Absoluti si in prima statim pformatione: lingua

vel ad tantā fereat magnitudinē: vt ad nullam oris partē sese deflectere possit: vel adeo sit exigua: vt nō oēs partes ei attingat. Verū q̄ post ortū iā pfecti uident: ijs nō ita crebro solēt ptes ad magnitudinem p̄ter nās attolli. Atq̄ minuiūtur subide appellaturq̄ morbus hic alijs atrophīa (i. defectus) cū alijs p̄bris (i. tabes) ipsi p̄bris. Porro immodica icremēta eueniūt: vlcēto sup̄crescēte carne: atq̄ i eo morbo quē p̄tāpismū vocāt. Nicomachi vero Smirneti corp⁹ adeo imodice auctū ē: vt ne mouere qdē seip̄s posset. Atq̄ hūc sanitati restituit Ascle. Auidim⁹ et ligum cuiusdā mirū i modū auctū: idq̄ citra oēs sensus doloris: vt neq̄ edema: neq̄ scirr⁹: neq̄ p̄blegmōde vide ri posset. Nā neq̄ excauata ē sub p̄mēte digito: neq̄ sensus amittit neq̄ dolebat. S; h̄ affect⁹ icremētū qdē erat p̄tū: ita tñ vt ipsa p̄tū cēntia ab oī nora videret̄ immunis. Sic testiculos q̄ i māmās: alijs verosq̄: alijs atq̄ dūtaxat imodice increuisse p̄pter eū habem⁹. Ad hoc gen⁹ p̄tinet i struma (vt vocāt) q̄ppe que immoderati⁹ acta: nō parū functionē icōmodat. Sitr̄ oculorū q̄ anguli: vbi a iusto mō recesserint: siue i modice fuerint aucti siue diminuti. Bre ci alterū enāctū: alterū rbeada appellant. Atq̄ butusmodi sunt in hoc genere differentie morborū. Eterum compositione a naturali habitu aberrante morbi nascunt̄: in positu quidē: vt sunt articulosi: tū luxatio: tū p̄mortio. Itē si vel iestini vel omentū i scrotū deuoluūt: s; epiplocele illō asprocele. Bre eis notiaē. Abiō vicinā p̄tū iter se p̄sensus et nā li ordine recesserit: vt si ligamentū vel laxū: vel int̄tū vel abstrum fuerit: impedit in ea parte motū articulis debitum. Huius generis sunt lingue: pudē dozūq̄ immodica vincula: quippe que linguam in loquendū mandendūq̄ functionē impediunt. Pudēda vero ob auersum meatū cohibent: quo minus semen genitale procul rectaq̄ inessit: in semine uerūq̄ inijcere possint. Eiusdem note sunt labia: palpebre digiti: sedes atq̄ alie butusmodi partes: quum ob vlcus p̄ter naturam coalescūt. Atq̄ hoc pacto colligere oportet morborū species que a compositione proueniunt. Jam ad reliquū: idq̄ quintum genus morborum transeamus: nēpe unitatis solutio nem: siue illa simplicibus (que similes vocantur) partibus adueniat: siue compositis. quippe cuius paulo ante inter communes vtrūq̄ partibus morbos mentionem tam fecimus. Quum enim vel ligamentum vel arteria diuellitur: et totius instrumenti et ipsi diuulsi partē cōe erit pathema. Nam vtrūq̄ soluitur unitas. ne totū quidē: quia partēq̄ sibi inuicem coherent: neq̄ in vnum rediguntur: partes vero diuulsi: qz nō manet vna: quippe que in duas dissecta sit. Quod si non tota: sed pars eius aliq̄ fuerit diuulsa: tum affectus hic non totius instrumenti morbus est (ntā ex accidente: quod pars ei⁹ aliq̄ fuerit affecta) sed ad affectū dūtaxat partem p̄prie insigniterq̄ pertinere videt̄. Porro cōtinui solutio: in osse quidē fractura nominat̄: in carne vero cōter vlcus. Ruptura vero et conuulsiō ab eodē genere manant. Nisi quod hec natus illa vero carni tribuit̄. Diuelluntur autem neruorum fibres: aut sub violenta aliqua attritione: aut vbi de repēte affatūq̄ int̄datur. Atq̄ a p̄p̄sma. i. auulsiōes vocātur: in strumentorum dūtaxat sunt pathemata. Habet iā oēs simplicū morborū dīas. Consequēs est vt cō-

positos q̄ psequamur. Igit̄ q̄ p̄tore p̄porbesin ses quūtur: morbū quēdam statuūt ex meatū laxitate cōstipationeq̄ cōpositū: nō qd̄ singuli particulatim meatus vtrūq̄ sustineāt: sed vicissim aliq̄ cōstipent̄ aliq̄ dilatent̄: ita tamē vtrū magis accusēs latitudinē an cōstipationē meatū: in toto simili corpore: haud quaquā inuenias: neq̄ etiā sumere queas sc̄n sibile ei⁹ partē: cui alterū dūtaxat assit: sed quācūq̄ sumperis: semp̄ tota ab vtrūq̄ afficiet̄. Alteri⁹ h̄o byporbesis aurores: solis qualitatib⁹ a naturali habitu aberrantibus: p̄ singula corpora similia quatuor cōpositos morbos dinumerāt: calidū simul et siccū: calidū simul et humidū: frigidū simul et siccū: frigidū simul et humidū. affluente autē ipsis essentia quapias: itidē quatuor aliq̄ ex qualitatib⁹ eodē modo cōiugatis nascunt̄ morbi. Quia h̄o cōtinui solutio nō solum instrumentis sed simplicibus quoq̄ corporibus accidere solet: idcirco cōnectit ipsa nōnūq̄ iam dictis: iuxta vtrūq̄ secte finiam morbis cōpositis. Neq̄ nō simplicibus quoq̄ quos statim in butus operis initio descripsimus. quippe fieri pōt: vt pars aliqua sustineat vlcus et simul vel siccitate: vel humiditate: vel frigore: vel calore: p̄ter naturā afficiatur: aut etiā vna cū vlcere simul et calore et humore infestet̄. Igit̄ partes quas simul et vlcus et p̄blegmone afficiūt trifariam a naturali habitu recedūt: etiam ob vlcus: partū suarū unitates amittunt: ob p̄blegmōnē h̄o naturali sua tēperie calidiores sunt et humidiores. Deniq̄ tumor in ipsis: si ad tantā magnitudinem attollatur: vt ob hanc ipsam functionē impediatur: morbus cēseri debet. alioqui vel symptoma vel pathema dūtaxat: quemadmodum et dolor. Igit̄ quēcūq̄ pars vna cū p̄blegmone vlcere quoq̄ infestatur: eam triplici morbo affici necesse est: quāuis nōnūq̄ quatuor sustinere possit. Porro p̄blegmōnē in presentia nō nominamus pro veteri more: partium veluti inflammationem: sed rubentem renitētemq̄ tumorem: et qui dolorem inferat. Atq̄ itidem in erysipelate nōnūq̄ vsu venit. An̄b̄aces: id est carbonēs aliter cōsistere haud quaquā possunt. Verpetes et cancri in his mediam naturam obinēt. Nam magna ex parte vlcēribus cōiungunt̄ interdum sine his cōsistere vident̄. Atq̄ h̄mōi morbi cōpositi sunt vel nullo comitante vlcere. Principio quod omnes ex abundante nascuntur humore. Erysipelasa flaua bile. Cancer ab atra bile. P̄blegmone a sanguine. Oedema a pituita. Deinde quod omnes iā dicti tumores quāq̄ fin speciem sunt humidū: potentia tamen non omnes humidū sunt. Nam atra bilis sicca et frigida est: flaua bilis sicca est et calida: pituita flaua et frigida. Sanguis humidus et calidus est. Postremo quod omnes hi morbi sibi inuicem implectuntur: neq̄ facile aliquis eorum syncerus inuenitur. Nam p̄blegmone magna ex parte miscetur ali quid: quod vel erysipelatis: vel edematis: aut fitri naturam seruet. Erysipelati autem qd̄ p̄blegmones aut edematis aut scirrū speciem referat: ita similiter in reliquis omnibus per̄ende. Itaq̄ multiformis est omnium butusmodi morborum compositio. Dice mus autem de ipsis copiosius in libro quem de morborū causis institui mus: atq̄ in eo qui illū sequit̄ de symptomatis. Neq̄ non in tractatu de medendi methodo: cuius gratia hos commentarios oēs cōscripsimus. Postq̄ compositionis modum in simplicibus

Est pars tertia.

bus tā satis distinxim? ad instrumentorū morbos trāscamus: ostēdētes quō ipsi quocq; iter se cōnectantur. si prius admonuerimus eius qd ab initio dictum est: nempe quod alij sunt primorum similiariumq; morborum morbi. alij hō instrumentorū cōpositorūq;. Et ei pblegmōe ad pma corpa Luxatio hō ad instrumenta pertinet. Quā itaq; mēbrū aliquot simul luxat: pblegmōe afficiē: luxatio qdē toti? instrumenti primo morbo? ē. Pblegmōe at neq; pmo: neq; pprie: s; p accidēs. Q: ei pblegmōe singulari ipsius partū morbus ē erit utiq; toti? quocq; instrumenti morbus: s; p accidēs. Ita d oculis etiā lippitudine dicēdū ē. Est em lippitudo mēbrane que ceratoidi tunice adberet pblegmōe. quamvis ex accidēti oculi morbo? ē: videretur. Atq; euenit nōnūquā: ceratoidi tunica altū habēte vlc? ut ipsa tota exesa: pcidat tunica q sub ea ponit. rhagoides Brevis appellata: distortio: queat pupilla. Morz trū affectuū qlibet oculi patibema putatur. quāvis vlc? et erosio: ad solā ceratoidē pertineat: lapsus ad ragoidē: et distortio ad pupillā. S; ut nup dcm ē: similiarū corporū morbi ex accidēte: ad totū instrumentū referunt. Qd si vnu qlibet ex ipsis cōpositus morbo? isestaueritis q; ex accidēti ad totū instrm pertinebit. Atq; vbi cōplures ptes sūt affecte: ita vt singule singulos sustineāt morbos: tū sic q; totū instrm cōposito morbo laborare putabim? Zgit fac cē (si ita fors tulerit) vt id i oculo eueniat. Illeq; ei impossibilis ē hypotbesis) Illēpe pterygiō id ē vnguis: et lippitudo: et erosio ceratoidis: et exit rhagoidis: accipiēsq; apperere suffusio. nō ē vnu dūtaxat et simplice morbo: id hō latere pōt neminē. At nō deerit qspia. q oēs hō mini affect? cōpositū oculi morbū vocabit. Ali? hō nō vnu cōpositū: s; plures dicet ē i oculo morbos: i d ueris ipsius partib? cōsistētes. Atq; ob hoc baud quāq; variabit medēdi indicatio: cui? gfa oēs huius modi qstiones tractam? siue vn? fuerit cōposit? morbus: siue plures: pugnātib? remedijs idigētes. S; d bis i ope de medēdi methodo aplius dislerem?. At b i loco satis fuerit ostēdisse: pbabile vtroq; fouere sententiā: tū eos q plures ē morbos i oculo arbitrant: tū eos q vt vnu ē instrm affectū: ita vnu q; morbū cōpositū autumāt: qmuls (vt tā dictū ē) multe sint i ipso ptes affecte. Zgit quēadmodū: simpliciū morborū ali? qdē pmo toti? instrm morbo? erat veluti suffusio: ali? hō ex accidēte: vt vlc? i ceratoidē: ita cōpositorū q; morborū ali? pprie ad totū instrm referunt: nēpe q cōplures ei? particulas simul isestāt ali? hō p accidēs q i vna quaptā ipsi? particula pstitūt morbi cōpositi: vt lippitudo: q i berētis mēbrane pblegmōe ē. qppe pblegmōe cōpositū affectū ē: idēdēstratū ē. Qd si pterea vlcus i mēbrana subortat: sic pfecto multo magis cōpositū morbū particula ipsa sustinebit. At nūbilo min? tot? tpe ocul? cōposito morbo laborare dicēdus ē. Atq; bndi sūt: q; ex accidēti: ad totū referunt instrm: morbi cōpositi. At hō ij p quos eodē tpe multe partes afficiunt. ipsoz instrorū pmo cōpositi morbi sūt: pferim si picularim quius simplicium nō ex accidēti s; pmo toti? instrm morbo? fuerit: vt i oculo pterygion. i. vnguis: suffusio rhoeas. Morz qlibet pprie ē oculi morbo?. At quā simul cōcurrūt cōpositū pprie oculi morbū cōstituūt. Zgit si bac vīa et ratioe pcefferis facile oēs cōpositos instrorū morbos depēdēs. Nā oēs et psequi et cōponere suuacaneū mibi vī. Si em simplices morbos oēs co

gnoueris: deinde quo pacto iter sese cōponant didiceris: satis idoneus eris q i reliqs particulatim te exerceas. Proinde si semel duntaxat: ea q i hoc opere conscripim?: plegeris nihil vtilitatis reportabis nisi exacta diligētia crebro in ipsis exercere studueris.

G Saleni de morborū causis Liber secundus Guillemo Lopo Basiliensi interprete.

Quoniam iam morbos

quos qualesq; sint: et spē et genere discriminatos tū simplices tū cōpositos: superiore volumine declarauimus. Quēquē ē vt singulorū cās psequamur: sumpto initio ab ipsi ant mētis partib?: q et simplices: et similes nominant: morz ad cōpositas: et instrumenta rursus trāsbim?. Posteaquā igit dēmonstratū est (si eoz snias seqmur: qui substantiā generatiōi corrupteleq; obnoxia in vnu redigit: alterariq; arbitrant) oēm similis simpliciū ad sensus corporis morbū vlt intēperie quādā esse: vel partū q iter sese coherere debet diuisione aut (si alterius secte placita recipim?): q ptes nō in vnu coalescere: s; vacuū quoddā spaciū i oī corpis cōcretiōe intertū putat) meatuū ametriā. i. a iusto modo declinationē: aut partū: q subtinuicē ad sensū coherere debet solutio. Incipiam? igit nūc singulorū morborū cās cōsiderare: pōtis: secte hypotbesi (quā verā ē credim?) innitētes. Erāt autē (ni fallor) quoz simplices morbi: et quoz cōpositi: i. crescere nimis imodice vlt calore duntaxat: vlt frigore. Aut in altera oppositiōe: vlt siccitate: vlt humiditate. Accidit hō nōnūquā vt iugate simul qualitates augeant: oriaturq; morbus: vlt calid? simul et sic? vlt frigid? et humid?. Videam? itaq; a qb? causis singuli dictorū morborū nascant: incipietes ab eo morbo: q in imodici calore intēperie cōsistit. Atq; reliq; corpa oīa: q plus satis incalēscit: ita vident affici: vlt ob motū aliqū: aucto calore: vlt qz calidiori cuius corpi vicia sūt: vlt qz cōstipant: vlt qz cibū sumit: q suapte natura calore excitare possit. De motu satis apparet: tū i bis q exercitantur: tum in lapidibus: aut lignis: quum inter se mutuo confricantur. Deniq; in flamma ventis lata. Ex putredine calefiunt: tūz corpora reliqua omnia tum maxime semina aut sterora. Equidem vidi colubarū sterora ob putredinē accensu arsisse. Qd hō ob calidiorū vlcitnatē pima queq; corpa calefiscant satis patere puto ipsi q balnearū solis estit: et flamme cuiuslibet vim fuerint experti. Nam si brume tpe succēdas ignē in amplo cubiculo oblinēs omnia ipsius spiramēta vebemētē colliges ibi calozē. At nūi spiramēta claudas: nihil sane pferetis. Atq; eā deoz ob cās et balneoz et camini ad aucto interno calore estuat. Ex qb? satis ptes cōstipationē nōnūq; ad auctū calozis cām esse. Qd mā aut augere calozes possit: vlt b argumēto plane intelliges. Nā stipule aride facile maxmā flāmā pbeēt: cui si lignoz virtūdiū magnū cumulū inieceris in pmis qdē aliquādiu flāmā tum grauāt: tum suffocāt: tādē vero eā augere videntur. Sed quo pacto perficiunt hec in animātis corporoz? Lerte si ab exercitatione qspia fuerit fatigat? is immodicum sustinere calozē dicitur maiorem in

quā quā p nālī habitu: tū i musculis: tū i articulis. q̄ppe ad hos i p̄mis mouēdi mun? p̄tinet: qd si calor nō vltra p̄grediat: s; priusq̄ p totū animā: cor pus fuerit sparsus soluat: affect? ita genit? lassitu do dūtaxat fuerit. Si hō i totū extēdat corp? mor bus ipse febris noīari d;: q̄ppe q̄ tot? animātis ca lor imodice? est. Tridē ira q̄ caloriz q̄ circa cor est: feruor qdē est idq̄ ob imodiciū motū atq̄ hic iterdū p totū corp? dispersus febrī accēdit. Itē ea q̄ putre scūt in animātis corpe calore quēdā imodiciū in ijs p̄tib? in q̄b? putrēt efficere p̄nt. id qd in erysipelate: herpete: carbūculo: pblegmone: p̄bygeto: facile vi dere ē. Si hō sil vniuersū corp? calfaciat: febrī q̄ ex citare solēt. Porro quonā pacto tertia cā in animan tibus imodiciū calozē exciter: ex tā dictis satis manife stū arbitror: atq̄ ex ijs q̄ q̄s abūstioēs vocāt. Quip pe in bubone: pblegmone: erysipelate: t oib? adeo ca lidis morbis: ps ip̄is p̄xima p̄tinuāq; in p̄mis ca loze afficit quē deidevicine p̄ti tradit. Atq̄ bec rur? illi q̄ ip̄as seq̄t: ita puenēre intēperie ad fontē insiti calozis: nō ita multo post totū corp? p̄ncipiū parbe/ ma p̄cipit. Eterū q̄ in apricis oīu morāz locis si nu di sunt tota interdū cur? calidior reddīt: si hō vestiti caput dūtaxat afficit calore. Atq̄ hic affect? ambu/ stio vocat. Calor hō totū corp? occupās febris est. Quartū gen? eoz q̄ insiti calozē accēdere p̄nt i p̄ti patioē p̄stīt. Nā si imodico algore q̄sp̄ia correp? fuerit aut in aq̄ q̄ v? aluminis nām vel altā b̄mōi fa cultatē fuerit: natauerit: cōstipabit v̄siorq; reddet cu tis. Atq̄ sic vapores: quo min? trāsp̄rēt p̄bient. Qd si forte fortuna fuliginis specie referat: ea q̄ ibi cumalata sunt: febrim succendūt. Inter illa q̄ imodi cū calozē inducere p̄nt: q̄ntū locū obtinēt alimētoz q̄litates acres t calide: cuiusmodi sunt alia: porri: ce/ pe: t reliqua id gen?. Nā q̄ ijs imodice vtūt febre nō nūq̄ laborāt. Eiusdē ḡnis sunt portiones calide: vt vinū ver? t acie si imbecillo corpi liberali? ingerat. Itē medicamēta acia: q̄lia sunt t amuleta t venena: q̄ppe q̄ febrī excitare p̄nt. Eū igit nō sp̄ iquūt ob quālibet dictarū cārū succēdit febris? Eū q̄ effecti cis cāe quātitas inēq̄lis est: tū etiā q̄ affect? quē ip̄a corpi infert: magnā in maioris mīnorisq; rō ne susci pit oīas. Præterea animātiū corpa: alia alijs longe sunt vel p̄optiora vel p̄tūmāiora ad hoc vt a nālī habitu deflectāt: igit vt nō dubitas quāobz nō qui uis mor? lassitudinē inducere q̄ppe q̄ plane intelli/ gis: neq; musculos: neq; articulos vnq̄ fatigant: nisi ipsoz nā a multo t forti motu vincat: ita ppendere oportebat: nisi lassitudo tū magnitudinē: tum morā notatu dignā habuerit: eā totū corp? vitiare nō pos se. Exiguus mor?: lassitudinē efficere nō pōt. Mū exi gua lassitudo succēdet febrim: aut mor? efficiēdi viz ad aliqd̄ relatā habebit: lassitudo nō habebit? Qd hō Athletarū corpa vebemētes mor? diu citra fati/ gatōnē sustinere p̄nt t nos p̄tūat si paulo vltra cō fuerudinē laborauerim? egre feram? nemo adeo ru dis est q̄n intelligat. Proinde nōbīl mīrū videri d;: si fatigat? aliq̄s baud quāq̄ febricitauerit: aut em̄ le uis fuit labor: aut nō ita diu durauit: aut mīnor q̄ p corpis robore v? etiā exercitatio ip̄a breuis fuit t remissa atq̄ imbecillior q̄ p exercitata nā. Itē hō in igne re oīm efficacissima videre est. Neq; em̄ refrige/ ratos calfacere pōt: nisi t rps habeat t robur. Et em̄ redētes aliq̄n ab aere gelido idōlēt p̄ maximā flā

mā ductim? man? . Neq; etiā quālibet materiā ilico accēdit. Nā stipule aride: primo p̄tin? occurfu accē dūt. At ligna būda viridiaq; vt accēdātur lōgio ri tpe fortioriq; flāma indigēt. Atq̄ cū nōbīl bozum in igne mīrū tibi videat: miraris tū: vt lassitudo in duca? opus esse t magnitudine: t corpe qd facile quead accēdi. Verū sati? fuerit te ob b̄mōi res nōbīl mirari: sed quenā animātiū corpa suapte nā facile q̄ hō nō ita facile cal fieri possint cōsiderare. S; de ijs postbac audies. In p̄sentia aut̄ baud quāq̄ mirabi le tibi videat: si qd facturū qd p̄tia est: indiget t tpe t magnitudine: præterea vt p̄xima sit ei res q̄ suapte natura p̄opte affici possit. Sine his ne ignis qdē q̄q̄ accēdere: nec gladi? secare pōt. Neq; aliō quip p̄tia vel efficacissimū agit si vel res i quā agēdū erat sit illo validior vel nō suppetat tps notatu dignum. Neq; em̄ lucerne flāma p̄fertim p̄fundes oleo: nedū aqua neq; gladio lapides secabis: tātū abest vt ada mantem aggrediaris. Itē laborē: calozē: t frig? t re liqua id gen? semp febrē posse accēdere putabis? Et si exigua fuerint: t pauco immozent? tpe: siue vniuer sum q̄ corp? ad suscipiēdū calozē inep̄ū sit. Quod em̄ tā calidū est: magis p̄nū est: vt imodice caleseat. Quēadmodū frigidū vt refrigēt imoderatū. Qd vero ecōtrario se b;: inep̄ū est: adeo stupida: rudisq; est eoz q̄ b̄mōi scrutat q̄stio. Sunt hō alij nōbīl du/ bitates q̄ p̄opte: p̄tereaq; p̄nūciāt nōbīl eozūq; tā dicta sunt vnq̄ posse febrim excitare. Horū stupidi/ tas qdē miserationē: cōtentio hō odiū meret. Verū b̄mōi sopbūmata soluta sunt in eo volumine: qd cau sis p̄catarticiis. i. euidentib?: separatim dicauimus. Neq; nūc errores cōfutare: s; vera dūtaxat docere in stituim? . Redeam? igit ad id qd p̄positum nobis erat: nēpe vt singuloz simpliciu morboz cās expli/ cemur: tū p̄cedētes: tū p̄catarticas. i. euidentēs (neq; em̄ fuerit absurdū dilucidioris doctrine ḡfa eas bu iusmodi nobis? distinguere. Eas igit q̄ in aīali ipso cōstītūt siue affect? sint: siue motiones p̄ter nām: cās nomināt morbū p̄cedētes. Que hō extrinsecus adue niunt: si vebemēter alterāt: immutātq; corpa: eas in terim p̄catarticas: iterim p̄catarticas cās ap/ pellāt. Calidi morbi cās in vniuersū dixim? : trāsla mus itaq; ad frigidū: cuius multe sunt nūero cāe: vt frigidoz vicinitas: tibi potiusq; tū quātitas: tū qua litas. Itē cōstipatio t raritas: p̄terea t ocū: t mor? immodicus. quippe ab b̄mōi occasioib? ignis q̄ extinguit. Nā si exigue p̄tine: min? plurimā aut gla cie adhibeas: aut frigidā aquā infundas: ipsaz ilico extingues. Itē si aer nos ambiēs summo frigore affi ctat: quale potissimū apud istū horis b̄umalibus grassari solet: videbis nō solū lucernā subloio expo si tā: verū etiā oēm ignē exigū p̄tinus extingui. Atq; sic vincit ignē rerū p̄frigidarū vicinitas. Alimētoz aut ip̄ius vel abūdatia vel defect? aut aliena q̄litas ad hūc illi modū officit. magna qdē lignoz strues: si cōfertim exigue flāme inijciat ob immodice quāti tat? excessuz eā suffocabit. At si nulla penit? aut pau ca admodū ligna suppeditaueris tabescere flāmam videbis. Idq̄ ob alimēti vel defectū vel paucitatem. Sic lucerne flāma t minus: t fere extingui videm?: vbi p̄p̄tū ip̄ius alimētū a iusto modo a berrauerit siue em̄ nimis parce oleū adhibeas: siue affatim plu rīmū infundas: noxam nō vitabis. At si liberaliter qdē mām adhibueris: s; q̄ suapte nā vt accēdi nō pos

fit: vel vix accendatur: ilico minorē reddes flammā: ut si oleū aque mixtū: in ignem effundas. Porro aut si aerem q̄ flammā circūdat incluseris. ac immodice rarū effeceris: videbis flammā ⁊ diminui: ⁊ penē extingui. Atq̄ clauditur vel sub medica cucurbitula: vel vaporatorio cubiculo vel alio quopiam id gen⁹ instro vel etiā camino: si ipsius foramina obstruxeris. Qd̄ si in loco aprico sole vehemēter estuāte ignē accendas: vel fortiori ipsius flammā circūdes: videbis tū imbecilliorē flammā tabescere. quippe qui ab externa flamma repote fortiore ⁊ laxior fit ⁊ vehemēter dissipatur. Neq̄ nō perspicuū est: si eā vētilaueris: hoc est moueris: augebis: siquidē modice id feceris. Nā immodica vētilatio dissoluit: dissipatq̄. Ita vētros: a q̄bus vsus aliq̄s expectat: op̄s flammę semper p̄portione respōdere. Nā maiores quā p̄ ipsius ratione ipsas discutiunt: nō vētilant. Hic manifestū est flammā aduēctio motu indigere: ut increseat: modo is non sit immodicus. Nam que omnino non vētilatur tabescit. Que vero ab externo motu immoderatus inuente agitur ea ⁊ discipatur ⁊ discutitur. igitur prime cause species: frigidum morbum inducet: si frigida res (quęcumq̄ illa fuerit) extrinsecus acciderit: siue solo contactu: siue potententia: id efficiat. Sic natantes in aqua frigida: aut infelicititer loti: aut per loca frigida ambulantes periculum subierūt: q̄ppe nouim⁹ quosdā q̄ priusquā domū reuerterent exincti sunt. Ob eā hō quā secūdo loco diximus cām: nōnulli apoplexia aut morbo comitiali laborauerūt: aut sensus motionisq̄ incōmodū subierunt: aut alio quopiā pacto refrigerati sunt: idq̄ ob ebrietatē: q̄uis vinū (si modice sumat) itimū calozē augere possit q̄ppe qd̄ sit alimentū maxie familiare. Iridē optimi succi cibis: ⁊ q̄ plurimū. alimētū p̄bere pōt: si animātū immoderati⁹ ingerat: frigidus morbus excitabit. Preterea tū cibi: tū poriones suapte nā frigidiores: ipsi q̄ inter frigidiorū morborū cās numerat: cuiusmodi sunt papauer: mādrago: hyoscyamū cicuta: atq̄ si p̄ nimio frigore moriē q̄ inducūt. Eterq̄ maxia cōstipatio (bāc em̄ i tertio causatū q̄ frigidus morbus pariat: ordine statuimus) ⁊ graues sopores: veterinū ⁊ apoplexiā afferre solet. Atq̄ hoc est qd̄ Hippocrates ait. Si de repente quos obmutuerit: venarū interceptiones: corp̄i molestiā inferunt. Atrāq̄ sanguinis vasa quemadmodum ⁊ maiores venas nominans. quamquam recentiores aliterum duntaxat genus: nēpe id qd̄ nō pulsatur: venas appellant. q̄nquidē arteriē quoq̄ in animante interceptiuntur: id est adeo implentur sanguine ut nullus in ipsis super sit vacuū spatium: in qd̄ inter dilatandū externum aerem illicere queant: atq̄ ob id intus calor: tū prefocatur extinguitq̄ ⁊ eoz q̄ sic afficiuntur corp̄a subito mouendi sentiendiq̄ vtrūq̄ priuantur. Itā in libro de pulsuum vsu demonstrauim⁹: ideo pulsare arterias: ut seruetur in cibis animantis partibus caloris tēperies. Item in opere de vsu respirationis: qd̄ ipsa q̄ caloris: q̄ in corde cōtinet: seruat tēperie. igit̄ quēadmodū externa flamma ilico perit: si ambiens aer arceatur quo minus illi cōmunicet: ut cū in vaporatorio cubiculo: aut cucurbitula: aut in alio huiusmodi vase includitur: ita animantis quoq̄ calor ocyssime peribit: si ipsum cōhibeas ac includas: ut nullam possit cum circūfuso aere habere communicationem. igitur cordis calor ambi-

ti nos aer: p̄ guttulis meatū cōmunicat. hūc si oculus feris: ilico pfocabis interimeq̄ animā. At calor q̄ p̄ vniuersum corp⁹ in arterijs cōtinet: tū p̄ cor ipsus p̄ vniuersum corp⁹ cōmunicat: tū p̄ vniuersas cutē i (quaten⁹ fauces) cōmunicat: tū p̄ vniuersas cutē i amoiētē nos aerē respirat: ac ventilat: quā cōtrahunt. lunt arterie: purgat hō a fuligine: quā cōtrahunt. Atq̄ vtrūq̄ bozū nālis ipsius modus cōseruat. Nā aut arterie cōstipant: aut a plurimō sanguine (ut nup̄ dixim⁹) aut obstruunt eaz osclis: ut baud q̄ trāsp̄rare possint: necesse est calozē qd̄ extinguit: corp⁹ hō ipsum emori. Qd̄ si modica fuerit cōstipatio natiui caloz ob ipsas nō necessario afficiet. Quāq̄ i animantis corp̄e veluti fuliginosa qdā aut fumosa excrementa cōtinent: tū aliō natiui calozis partem cōsistet. aliō hō si vaporis suauis vtilisq̄ nām referat. Hoz hō vtrūq̄ bifariā discriminat. Etenim optim⁹ i corp̄e sanguis: nulli⁹ viciōsi excrementi p̄mixtione turbat: quā calefact⁹ ē: vaporē reddit optimū: q̄ nihil secū ferat neq̄ ignē neq̄ acre: bmo i corp⁹ si modice cōstipet: breui vlt̄ plethoricū. i. op̄letū: vlt̄ calidi⁹ quā p̄ nāli habitu reddet. plethoricum qd̄ quā p̄ ignauā exercitationē neglexerit: ita em̄ retinet in corp̄e ea que p̄ motus exercitū oporebat. Validius vero quā exercitatur: vtpote aucto ad motum natiui calozē q̄ ob corp̄oris cōstipationem non trāspirat. At si corpus fumoso excremento repletum cōstipetur: tū aut febris excitabitur ob clausum intus fuliginosum vaporē: aut prefocabitur extingueturq̄ calor natiui. Atq̄ vtrūq̄ boz cōsequitur ⁊ excrementi multitudinem ⁊ cōstipationis fortitudinem. quippe si plurimū fuerit humidum excrementum: qd̄ indigebat vācuatione ⁊ cōstipatioz vehemens ne sub excremento prefocetur: extinguiturq̄ intus calor: periculū est. Si vero paucum sit excrementum ⁊ non ita vehemens cōstipatio febris accendetur. Atq̄ hinc perspicuū est qd̄ ⁊ naturales ⁊ aduēctios corp̄oris affectus per quos vel fuliginosum vel humidum vel vapore repletum sit id qd̄ transpirat: nosse oportet. sed hec in tractatu de medendi methodo persequemur: nunc ad institutū redeamus. igitur ut cōstipatio refrigerationis subinde causa est veluti iā dixim⁹: ita raritas q̄ si modum nō seruat discutiedo dissipandoz natiui calozem corpus frigidus reddit. Atq̄ hec nēpe cōstipatio raritudoz interit in vniuerso aialē interit in singulis partibus similiter euenire possunt. Etenim per arteriarum tū obstructionem: tū plenitudinē si qualis fuerit toti⁹ corp̄is affect⁹: raritas sit in pre quapiā ob arterias in ipsa sola affectas necesse erit p̄tē: itidē vt toti morbo laborare. Atq̄ ea q̄ ext̄nsec⁹ adhibet: tū medicamēta: tū aq̄ medica vi p̄dite: ac frigiditate aer nos ambies: p̄tē ipsaz immodice vlt̄ rarā vlt̄ cōstipatā reddere p̄t. Preterea viciū nōnūq̄ violētē vlt̄ ipsi p̄cile infecta vel supiorib⁹ circūligata: ⁊ vicia p̄tē puat: ⁊ eā refrigerat q̄ppe q̄ eā priuat ea cōtactū: q̄ p̄ncipi aialis p̄tē p̄sentit: q̄ ⁊ natiui illi calozē: ⁊ facultatē arterias mouētē trāsmittit. De morbis tū calis tū fridis satis dictū ē: de siccis deinceps disseram. igit̄ si aliq̄s plm qd̄ trāsp̄iret: s̄ p̄c nutrit̄ idq̄ alimētū qd̄ siccādi facultas ē: is facile ad siccū morbū pducet: idq̄ maxie si sollicitudine: vigilisq̄ torq̄at. Iridē aer⁹ nos abierit sicce p̄tōnes animātū corp̄a aridiora reddere solēt. Sic ēt aq̄ vlt̄ nūti: vel sulphur⁹ vlt̄ alumin⁹: vlt̄ bitumēnis: aut alteri⁹ id gen⁹ q̄ntat⁹ nām seruatis si qd̄ in

ipſis natauerit: ſic medicamēta q̄ exticādi habēt po-
tētiā: ſive deuorēt ad interna: ſive extrinſecus adbi-
beāt: ipſa quoq; exticāt. Atq; de his amplius dictū
eſt in opere de medicamētis. De q̄dē ſunt ſiccōz mor-
boz cauſe. Quib; būidoz morbozū cauſe oēs eon-
trario opponūt. vt ſunt alimētōz q̄bus būctandi
vis eſt: copia: potus plurimū: melis educatio: ani-
mī trāq̄llitas: crebra in balneis dulciū aquaz cōuer-
ſatio: p̄fertim a cibo: vita ocioſa ⁊ ignaua: būidres
plurimi tēpoz cōſtitutio būida: ⁊ medicamēta q̄ būe-
ctare poſſunt. Itā ſatis manifeſtū arbitroz: cōpoſito
rū morbozū: cōpoſitas quoq; cās eſſe. Quipe ſi ca-
lida cā ſimul cū ſicca cōueniāt: calidū ſimul ⁊ ſiccū
morbū oriri neceſſe eſt. ſi calida ⁊ būida: calidus quo-
q; ⁊ būidus p̄dibit: morbus. Itā in reliquis quoq;
duabus cōiugationibus p̄pēde. nēpe frigida ⁊ būi-
da ac frigida ⁊ ſicca. Leterū dicamus ⁊ id quoq; qd
ad būc ſermonē neceſſario addit: ac deſiniri opz: nē
pe qd corpus ſubinde alterat: oibus cauſis. p̄ſorū
inter ſeſe cōcordia cōueniētibus: ſubinde nō ob con-
trarias facultates inter ſeſe diſcrepātib;. Atq; interi
vincūt ille q̄ ſunt vel numero plures: vel tēpore diu-
turniores: vel robore potēiores. Interim ab vtriſq;
ex equo corpus noxā ſuſcipit. Accidit autē (ſi fieri nō
poſſe videat) vt idē corpus ſimul ⁊ calidius: ⁊ frigi-
dius: aut ſimul ⁊ humidius ⁊ ſiccus: quā pro nāli
habitu reddat: vocat autē hec intemperies inequa-
lis. idq; non ab re. De q̄ ſeparatim in alio volumine:
p̄out res ipſa expoſtulabat: diſſeruiimus. Verū non
eſt nobis in his diuiti; immorādū. Properemus igi-
tur ad reliq; morbozū genera: ipſozū cās tractaturi:
ſi prius admonuerimus eozū q̄ in libro de morbozū
diſſerētia ſā dicta ſunt: qd corpora interdū a nāli ha-
bitu recedūt: lapſis diſtaxat q̄tuor q̄litatebus: nulla
alia exceſſe: a ſuūctē ſubſtātia. Interdū nō fluxione
implent: būmida illa q̄dē oīno ſi ſpecie: nō būida ve-
rozū potentia ⁊ ipſius cōſideres. De hac potētia vete-
res: tū medicū: tū philoſophi: diſſeruerūt. Oſtēdimus
⁊ nos ipſam quā in alijs q̄busdā cōmētarijs: tū in
ijs quos de medicamētis cōſcripſimus. Dicemus ve-
ro ⁊ nūc ea q̄ in p̄ſentia nobis vtilitatē aſſerre poſſint.
Nēpe qd flaua būlis: potestate calida eſt ⁊ ſicca. Atra
⁊ ſicca ⁊ frigida. Sāguis humidus ⁊ calidus. Pitui-
ta frigida ⁊ būida. Itē qd nōnūquā bozū humorum
ſinguli inſuunt ſincerū: nōnūquā ſibi inuicē mixti.
Et qd partū: q̄ velle demate: vel ſcurro: vel p̄blegmo:
ne laborāt: affectus: bāc ob cāz plerūq; variant. Nā
carbūculus: ⁊ cācer: ⁊ berpes: ⁊ eryſipelas: ⁊ gāgre-
na: ⁊ p̄bigetion: ⁊ p̄bagedena: ⁊ ſatyria ſis: hoc gene-
re cōtinent. Preterea alpbūid eſt vitiligines: atbero-
mata: acbozes: melicerides: gāglia: ſteatomata: mor-
bi ſunt a fluxionib; ori. Diſſerūt autē inter ſeſe: tū
būitū oēs alij quos p̄dictimus: qd alius ex p̄tura:
alius ex ſanguine: alius ex flaua bile: aliū ex atra:
alius ex alio quodā būore: qui non oīno a naturali
habitu deciderit: oriū bz. Verū q̄ſq; fuerit b̄mōi bu-
mor: oīno ad p̄dictozū generū aliq̄s reducit. ſieri
eſt bāud quaquā potēſt: vt neq; ſit calidus ⁊ ſiccus:
neq; calidus ⁊ humidus: neq; frigidus ⁊ ſiccus: neq;
frigidus ⁊ būidus. At q̄tenus admodū craſſus eſt
ac frigidus: videt qdē a nālis p̄tuitē forma excide-
re: atq; aliū humor eſſe: toto genere preter nāz. Sed
būc optinōt veritas ipſa reclamat. Nam quo ad ei
frigida būidaq; fuerit facultas: ſub p̄tuitē cōtinebī

tur genere. Eadē em ratiōne quicūq; ſiccus ⁊ calidus
fuerit: ad būlis genus reduceretur. Verū de his alias
amplius dictū eſt: quāobz in p̄ſentia breuitati ſu-
debimus: de his oibus copioſe in opere de medendi
metodo diſputaturi. Itā ad id qd p̄p̄e ad hanc tra-
ctationē p̄inet redeamus. Itē oēs eiſmodi morbi
naſcunt: depellēte ſp̄ nā: id qd abūdat: in partes im-
becillozes. Itā qd cōplures ex maioribus noſtris: ſi
tam ante dixerūt: tranſmiſſionis tū modū nō decias-
rauerūt. Atq; nāz ratiōne p̄dictā: dicere videbamur:
ſi ita ſimpliciter eā q̄cqd in utile eſt: ex robuſtis ad in-
firmā depellere pronunciauerimus. Sz in morbis q̄
ſeliciter iudicant: b̄mōi quādam facultatē bāud ob-
ſeure dep̄bēdimus. Quis vero ſit huius facultatis
modus: vt maiores noſtri nō ſatis accurate explicas-
uerūt: ita ne potētas qdē nāles (q̄s nos i alijs cōmē-
tarijs perſequuti ſumus) ad amuſſum demonſtrare
potuerūt: nimirū quoz q̄leſve ſint: ⁊ q̄ ſint ſingularū
munta. Verū bāud difficile fuerit de oibus his diſſe-
rere: ei q̄ hyporbeſin quā in dictis cōmētarijs p̄ſcrip-
ſimus: ad būc vſuz accōmodauerit. Eteſſi quū qua-
tuor ſint potētie q̄bus quelibet pars tum animalis:
tū plāte p̄dita eſt. Nā alia familiare ſibi alimētū at-
trahit: alia retinet: alia alterat: alia id qd redūdat ex-
cernit: quū etiam duplex ſit excrementi genus: aut ei
q̄ntitate offēdit: aut q̄litate: quū demq; oīz corporū
partū nō eāle ſit robur (q̄ppe p̄cipies partes ſtati
ab initio: rerū nā maiorī robore dotata) ratiōi p̄ſeta
neū videt: vt i corporib; ipurijs: ⁊ excrementis abū-
dat: aliqd ſfluat i p̄tes ibecillozes. Quū ei excremē-
tū a robuſtiore q̄q; p̄tes ſic expellaſt: vt nuſq; p̄ſiſte-
re poſſit: in parte dilabit oīz in maxime ibecillā. Itā
ria eſt būi; p̄tis ratiō: aut ei illico quū formaret an-
mal: noxā ſubij: aut poſtea leſa fuerit: aut etiā ſuapre
nā talis eſſe debuit: vt curis. Nec ei quū nulli; actio-
nis: ſi bz; duntaxat gratia ſit creata: nō ab reijs q̄ ſū-
ctiones perficiunt: facta eſt imbecilloz. Eſt cū vchi-
ti opericulū quoddā ac natiūū animalis regumētū
quippe que nō coctionē: nō cibi digeſtionē per cor-
pus: nō ſanguinis generationē: nō pulſum: nō reſpi-
rationē: nō motū voluntarium: animali preber: ⁊ (vt
ſummatim dicā) nullo p̄tentus munere fungit. Pre-
terea quū ſit omnū partū extrema: bāud quaquā
abſurdū videri debet: qd vniuerſi corporis ſuſcipiat
excrementa. Eteſſi natura p̄otin; ab initio multa fa-
bricata eſt iſtrumenta: quib; excrementa purgare
atq; bec ſola ad bonā valetudinē ſeruandā abunde
ſatis faciunt: vbi neq; ex ambicte nos acere: animalē
noxā inferitur: neq; ob erroz in vicus ratiōne: totū
corpus immodice excrementis redundat. Accidēte
autē b̄mōi aliquo p̄cō tū nālia iſtrumenta ſola: ad
excrementi multitudinē expurgāda nō ſufficiūt: p̄m-
de fluxiōes a potētiōib; partib; depulſe: in imbecil-
lozes iſtruūt. Atq; euenit interdū: p̄ſtipatis meatib;
p̄ quos excerni ſuenerūt: vt ad p̄tes alias deriuent.
Ab b̄mōi exordijs: oēs tā dicti morbi naſcūt. Auge-
tur nō viciū i mēbris: quū iſta ipſis excrementa pur-
treſcūt: ac ita deteriora ſiūt: quāobz affluēt poſtea
būoz: vlt vtilē: ſi corū p̄tū. Hacten; ſilariū corpōz
p̄pos morbos explicauim; . reliquū ē vt de iſtoz
q̄ morbis diſſeram: iſciptēs ab eo q̄ p̄m; i ḡne ē:
ac i p̄formatiōe p̄ſiſit. Itā at hic morbus: interdū ſigū-
ra a nāli habitu euariante: interdū vel aſp̄itate: vlt
uitate: vel meatu aliquo viciū ſubeūte. Itā aut ob

q̄s nālis figura pmutat: vna est: si fetus: quā in vte
ro clausus est: male cōformat: ipedito nāli sp̄matis
motu: vel ob materie multitudinē: vel nō idoneā q̄li-
tatē. Altera cā est: Si vel inter parietē: vel dū fascijs
infās inuoluit: cōmittat error. Quū ei nup̄ genitorū
puellorū corpora mollia sint: p̄pe dixerit fluxibilia
facile cōtorquet: aut dū nascūt: si obstetrices eos nō
recte suscipiūt: aut postea q̄ nati sunt: inepte fascijs i-
uoluūt: aut vbi nutrices eos temere vel erigūt: vel re-
ponūt: vel lac exhibēt: vel lauāt: vel fascijs iuoluūt: i-
bis oibus nīsi appositē q̄s eos tractauerit: singulorū
mēbroz nālis figura r̄ inuertit: r̄ deprauat. Prete-
rea si postea in vniuersū p̄ reliquā educationē com-
mittit error: vel vbi imodica plenitudinē: vel motū i-
cōpositū: vel vbi ante tēpus ipsi stadi: ābulādiq̄ p̄
mīcīt libertas: itidē si vebemētī moueāt multoz
mēbroz figura: distorqueri p̄t. Quippe plenitudo fū-
ctiōib⁹ nālib⁹ officit: ipozurū? hō r̄ vebemēs motus
alio: sum atq̄ decet: mēbra str̄: distrahīt. Si q̄ dem-
erura ob incubētū eis corporū pōdus interim in ex-
teriorē: nōnūquā ad interiorē partē distorquet: idq̄
p̄ natua ipsoz inclinatione. Illā q̄b⁹ rectiora sunt
q̄ ordo nature expetat: bi magna parte vacie efficiū-
tur: q̄bus hō magis sinuosa: vari reddūt. Tūc autē
vaciat: cū in exteriorē partē crus fleuit: varū autē cō-
tratio. Atq̄ pectoris mēbra subinde viciant: vbi in
prima educatione nutrices extrisec⁹ ipsa supra mo-
dū stringūt: id q̄ apud nos p̄cipue: ac p̄tinet̄ vide-
re h̄ in h̄gintib⁹. Nutrices em̄ quo partes q̄ circa co-
ras sunt: r̄ illa: magnopere augeāt: fascijs thoracem
circū ligare solēt: vebemēt̄ stringēt̄ tū scapulas:
cū reliq̄s oēs thoracis partes. Quū hō plerūq̄ non
oēs fascie p̄tes eq̄l̄ter tēdāt: accidit vt vel pectus ad
anteriora p̄minat: vel ea spine pars q̄ illi opponit:
gibberosa reddat: ac interdū dorz⁹ veluti p̄tractū in
obliquū seducit: adeo vt altera scapularū diminuta
parua: p̄tracta altera hō eminēs: tumida ac oīno ma-
ior appareat. Atq̄ omnia b̄mōi figure vicia thoracem
adueniūt: ob nutricū errorē ac iperitiā: v̄pote igno-
ratiū quo pacto deligare oporteat. Sic medici quoq̄
baud p̄be deligātes: cōformātesq̄ fracta mēbra: figu-
rā ipsoz inuenerūt. Quē admodū r̄ egrot⁹ citra me-
dici curātis peccatū: si mēbrū ad vsum accōmodet: p̄-
usquā firm⁹ cōstitit call⁹: ipse sibi inuētiōis auctor
putād⁹ est. Sz r̄ collise p̄tes: vt nāli. Et cōfracte vt i
core sinu partes extreme: interdū ossa excisa: aut plu-
rima caro q̄ postea nō eq̄lite succrescit: nālē figurā de-
prauare cōsueuerūt. Alter hō modus quo figura de-
prauat (q̄ ad plenitudinē p̄tinet: aut defectū: vt i h̄s
q̄ nimis obes: aut admodū colliq̄ti sunt), vel i vna cō-
spiciat parte: vel in toto corpore. Quippe morbo q̄ ele-
phas nominat: plane formā imutat. Tridē r̄ tabes.
Et em̄ nāsi simus: labra crassa: aures acuminatē i
elephantia si vident. Atq̄ in totū q̄ sic laborāt: saty-
ris similes sunt. At nares acute: collapsa tēpora: ocu-
li cōcaui: in p̄tibicis deprehendūt: q̄bus scapule
quoq̄ r̄ brachia in alarū modū porrigi vident. At q̄
i bis oibus figura: primaria q̄dē ratione deprauat
Vt per accidēs viciari videt i h̄s: quos vel neruo
rum resolutio: vel cōuulsiō: aut p̄blegmone: aut fir-
tus infestant: quibusue nerui aut tendones disseci
sunt: aut quibus p̄dura cicatrix inducta est In om-
nibus b̄mōi affectibus: pars a naturali figura defle-
cit: idq̄ alias aliā ob cāz. Ipsa ei in h̄s q̄ altera par-

te resoluti sunt: trahit a musculis actionē faciētibus
At in h̄s: quos in altera p̄te cōuulsiō occupat a mus-
culis cōuulsiis. baud aliter p̄blegmone: scitrus: cicat-
rix dura: r̄ reliq̄ in vniuersū b̄mōi parbemara: par-
tē p̄ximā ad sese itēdēdo trahūt: atq̄ sic figurā puer-
tūt. In neruis aut r̄ tēdōtib⁹ disseciis: quē admo-
dū in resolutis: oppositorū: r̄ nāl̄iter se habētū actio-
dū ad se attrahit. Itaq̄ oēs be q̄uoz cause sub
vna cōprehēdi possunt: nēpe tētiōne partē in diuers
sum inclināte. Atq̄ de figuris a nāl̄i habitu defleciē-
tib⁹ bec dixisse sufficiat. Cōcauitates aut partiū:
ac meatus earū: aut oīno pereūt: aut ledūt: idq̄ ob
cās sequētes. Aut em̄ coalescūt: aut cōstipant: aut ob
struunt: aut cōstringunt: aut in sese residēt: aut ipsa
rū oscula aperiunt. Quippe euenit: interdū exulce-
rata interna meatus facie: vt coalescāt inter sese par-
tes exulcerate: atq̄ corūpat nāl̄is cōformatio. In-
terdū vbi carūcula orit: vel aliud aliq̄d tuberculu:
aut scitrus: aut p̄blegmone: aut a b̄cessus in ipsis in-
strumētozū corporib⁹: deinde cōprehēdat tumor
p̄ter nāz: interna cōcauitatē sit vt meatus cōstipet.
Atq̄ vbi ob crassos: viscososq̄ humores: aut callos
aliquos: aut grumos facta est obstructio: ipsa ad eun-
dē ducet cōcauitatis affectū. Itē si quid extrinsecus
incidēs valde cōprimat necesse est corpora cōcauita-
tē cōtinetia: simul ad interna ipsius ipelli. Quō si cor-
pora in seipsa resederint: vt quū ab astringētib⁹ co-
gūt: aut a frigore cōstringunt: aut ab exiccātib⁹ ex-
arescūt. Accidit vt cōstipetur: p̄cipue q̄dē meatus: de-
inde ipsi quoq̄ vētres. Aldeatū hō oscula: nō solū cō-
stipāt sub b̄mōi affectibus: verū etiā oīno obcecātur.
Atq̄ ea facultas quā retēricē nominamus: quū im-
modice mouet: ad extremū cogēs ac p̄stīgēs meatū
oscula: ipsa quoq̄ cōstipatiōis cā reddūt. Quē admo-
dū raritudinis: laxitatisq̄ nōnūquā cā sit: expulsiō
cis facultatis mori imoderat. Idē sepe numero effi-
cere solet r̄ retēricis imbecillitas: ita r̄ medicamēta:
r̄ aq̄ q̄ aperiēdi oscula vi obtinēt: ac vbi imodice la-
ta sūt ista. Preterea si aeris nos ābiētis tēperatura
ad calozē b̄uozq̄ p̄mutet. Itaq̄ affectū q̄ tū meat⁹
tū vētres ifestāt: be sunt cause. Ex iā dictis dilucide
pater: q̄s cās putēt esse morbozū: q̄ in similib⁹ cor-
porib⁹ cōstipāt: i q̄ ipsa ex tūdis acerūt: r̄ meatū
b⁹ fabricata existimāt. Hos ego s̄lētio p̄terire decre-
ui q̄nq̄dē falso penit⁹ initit fundamēto. Vt ad id
q̄ p̄positū erat redeūtes: explicemus reliq̄oz mor-
bozū cās. Incipiamusq̄ rur⁹ a p̄formationis gene-
re: i quo duplicē ad huc morbozū modū enarrare opz
Alterū quū ista p̄ter nāz asperant. Alterū quū leui-
gāt. Quippe asperat q̄ antea fuerūt leuia: r̄ leuigāt
q̄ pri⁹ erāt aspera: illa q̄dē ob acres b̄uozes: aut me-
dicamēta abstergētia: bec vero ob pingūē humorem
aut viscositatē. Vniūsmōdi vitia maxie in oslib⁹ eue-
nire: baud obscure videntur. Interdum quia medici
perperā ipsa curauerunt: interdū etiā ob humorū in-
aiante contentozū naturā. Oculi vero r̄ fauces aspe-
rant nō solū ob iā dictas causas: verū etiā ob acres
vapores: puluerē et fumū. Sic etiā gula: vētriculus:
intestina: r̄ ob extremēta in ipsis genita: r̄ ob ciboz
portionūq̄ qualitatē q̄b⁹ venena quoq̄ adnumerā-
tur. Id hō sp̄picuū est singulas exasperatiū causas:
quū fuerint valētiōres: in carne vlt⁹: aut erosionē in
oslib⁹ carnē inducere. Atq̄ b̄mōi sunt p̄mi generis
q̄ in cōformatiōe p̄stīt: morbozū cās: in altero aut

ipsius genere: quod ad numerum pertinet. Si peries
rit pars aliqua: q̄ iuxta nature ordinē adesse debuit
necesse est eā resectam fuisse: vel vīā: vel putrefactā:
vel nimis refrigeratā. Sed refrigerationis causas iā
diximus. Putredinē hō inducūt: aut medicamēta: q̄
suapte natura putrefacere possunt: aut excrementa
in ipso animali genita. Itē ea que transpirationem
impediunt. Atq; phibite transpirationis causas su-
pra pposuimus. At si quidpiam oritur in corpore:
qđ numerū a natura institutus excedat: id quoq; ad
morbu q̄ in numero partū cōsistit: referri debet. Nō
si id qđ supererit: naturali sit specie causam eius
existima fuisse materie vtilis multitudinē. Si vero a
naturalī specie euariat: materie quoq; qualitātē pre-
ter naturā fuisse necesse est. Atqui vires vtrūq; va-
lidas esse oportebat: alioqui neq; cōformari potu-
isset qđ vtile: neq; extrudi qđ erat vitiosum. Itē natu-
ra conformat quidē in fetu: quū vel sextū digitū vel
quidpiā aliud butusmodi molitur. In his aut q̄ iā
in lucē edūt sunt: ac pfecti videntur: quū supercresce-
tem carnē in vicerata parte pducit: aut pterygiō: id
ēst vnguē: in oculis. Depōnit hō id qđ redūdāt i gā-
glio meliceride: sciatomate: atberomate: reliquis bu-
iusmodi oibus. Partū hō magnitudo augetur: vel
ob vtilis materie multitudinē: vel q; valida est potē-
tia. Adinuit hō a causis cōtrariis. Et quoties in-
strumenti cuiuspiam pars: vel resecta: vel vīa vel pu-
trēfacta: vel sub nimio frigore demortua: ita perit vt
ea reliqua fuerit mutila maneatq; reddatur. Adorbo
rū aut q̄ ad cōpositionis genus p̄tinent: aliquos su-
bitarij: vebemētēq; motus inducūt: alios humidita-
tis in articulis intēperies efficit q̄ppe q̄ ligamēta et
humectat et laxat: ac ob viscositatē totū articulū lu-
bricū lubilēq; reddit. Sūt nōnulli q̄bus in coxarū
sinu supēllia cōfracta: occasio fuerūt: vt prompte me-
broz capita sedibus suis exciderēt Sūt nōnulli q̄-
bus porinus ab initio corple: idēst coxarū sinu: su-
pine: incōtinētes: et oīno in superficie p̄m̄nere vidēt
Atq; bec oīa inter luxationū cās numerant. Porro
p eos morbos: quos enterocelen: et epiplocelen nomi-
nāt: accidit vt laxetur: vel disrūpatur oīno meat: il-
le: q̄ a peritoneo ad testiculos p̄cedit. Sic deinde vel i
ipsuz meatū: vel i eā tunicā: q̄ grecis erit: oides vo-
catur. Interim omētū: interit intestinoz aliqd delabi-
tur. Recedūt etiā a p̄pria sede intestina qū dissecto
pitoneo p̄cidunt. Sic pulmonis fibra vulnerato pe-
ctore subinde p̄cidere vidēt. Et erosa ceratoide: rba-
goides tunica imodice laxat. Preterea si visceris cu-
iuspiā fibra: ob vebemētē casuz: vt afflictionē cōtorz
queatur erit illius quoq; morbz p̄positiōis simul et si-
gure mutatio: a causis iā dictis depēdēs. Tūctnarū
hō partū p̄sensūs deprauat: si partes iter sese in-
pre coalescāt: si appēdiculū qđpiā: aut ligamētū la-
xetur: aut a brūpat. Et singuloz causas enumerare
(q; manifeste sūt) baud quāq; opz. Reliquū ē vt vni-
ad huc morboz generis (qđ oīb? partib? cōmune ē:
siue similes: et simplices: siue cōposite sint) cās expli-
cem. Egdē vniuersū h gen? noiare p̄suevit: vnitatē
solutionē: aut p̄tinuitatis corruptelam: vel quolibet
aliter: prout speraueri simonē auditorib? fore p̄spi-
cū. Quippe maiores nostri nullū ei nomē (qđ scīā)
ididerūt: q̄ mutis ipis? species quasdā suis nomē cla-
turis denotauerint. Fractionē ei aut carē vocāt: i of-
se solutā p̄tinuitatē. In carne at vlcus aut vuln? Ad

capit? ossa: cōplura instituta sunt noīa. Mā q̄ i alijs
ossib? fractura dicitur: i bis tū rhogmetū ruptio appel-
latur. Si hō ab acuto aliquo ipis irruere et incidere
soluāt: encope et diacope (id ē scissio) et bedra: idēst se-
des: vocāt. Mōmē at tereddō: id ēst caries e litera abū-
dare vidēt. q̄ppe qđ a tremate: idēst foraminē deriuas
tū credit: perinde ac stredo qđā: idēst foratio sit. Ori-
tur at vbi acres hūiores ossa erodūt. Subijciēt at bec
species ab initio qđē alteri morboz generi: vt aspe-
ritas potius ossis quā caries: aut foratio nominet.
p̄cedere at pforatione adeo vt veluti foraminē quod-
dam iā appareat: tū tereddō idēst caries nominatur
Huc? generis ē tblasina quoq; (idēst collisio) id mas-
gna ex parte accidit i carne quāq; nōnunq; in osse vt
euenire: idq; maxie in pueris. Opz ei vt i sese cogat
oīno: id qđ collidit: atq; ita sit molle vt absoluē dū-
ritiē nō assequat. Proinde vt caro erit: vt ossiū aliqd
molle qđ collidit sub irruente extrinsecus: aliquo violē-
to: valido et duro corpe. Itē si partis ita affecte exter-
na facies itēgra p̄maneat: et i pfundo sint mulier pa-
rue diuissioes: huiusmodi morbz tblasma et tblasia: id
ēst collisio appellabit. Nō si cōcauitas aliq; a collis-
dētis corpis ictu inducta appareat: huiusmodi affect?
enrblasia: id ēst illisio nominari dicitur. Et necessariā at ē
collisaz p̄te subiectu in sese cōpellit: et cōcauā fieri (alio-
qui nō collidere) ita seruari cōcauitatē: feriente res
moto necessariū nō est. Quippe mollia corpa oīa: ses-
para repercutiēte: ad priorē habitū redire solēt. Si
hō nō solū ad interiora recesserit os capitis: et etiaz
ruptura qđā in exteriori facile accedat: cōposit? erit
huiusmodi morbz: neq; vllū bz a p̄sctis auctorib?
nomē institutū: quā ob rē oratione potius explicad?
ēst: quā noībus extreme barbaris: q̄lia a technicis
medicis plurima iā sūt vsurpata. Porro ad cōtinu-
tatis solutionē p̄tinet et ruptio (Brece rhagma) et cō-
uulsio (Brece spasma) bec i neruis: illa hōi carne cō-
sistēs: q̄ cām sue generatiōis habēt repentinā: itēqua-
lē: et validū motū: in corpibus p̄cipue: q̄ prius q̄ p̄-
fricta: et ad equalitatē reducta: atq; calfacta fuerint:
ad motū iducunt. Mā p huiusmodi affect? cōpures
in ipis ptes diuelliūt. Atq; vt summatiz dicam: oēs
huiusmodi morboz cause: aut extrinsecus irruūt: aut
ex ipso corpe oriunt extrinsecus adueniūt: que vulne-
rare: aut collidere possunt a corpe p̄deunt immoder-
rati et incōpositi motus animalis: et hūiores qđā des-
prauati: q̄ erodēdi vim habēt. Atq; be sūt cās morbi
q̄ cōmunes ē oīb? partib?: tū simplicib? et p̄mixtis: q̄
et similes: tū cōpositis ex his: q̄ instrumenta nomi-
nant. Cōpositoz hō morboz cās sūt inuēti faciles q̄p-
pe q̄ ex iā dictis cōponūtur. Itaq; q̄cūq; eas cōgere-
re nō grauabit: is copiosā sibi causaz cōpositarum
supplectilē baud difficulter parabit. Et tēpus ē vt
huius libro finē iponam: symptomatum differētiā de
inceps explicaturi.

¶ Valenti de symptomatum differētiā: Liber Tertius
Bulielmo Lopo Basilensi interprete.

Quid sit morbus: et

quot ei? tū species: tū genera: simili-
ter q̄ simplices: q̄ ve cōpositi morbi
et qđ? causis singuli pueniāt: i alijs
cōmetariis iā cōscripsim. Reliquū ē
vt de symptomati differētiā: vt nō
būl desit: quo mīn? fimo de oīb? affectiōib? p̄ter na-

turā: pfect? reddat. Sane oīs corpīs affect? a nālī cō
stitutiōe recedēs: aut morb? ē: aut cā morbit: aut sym
ptoma morbi: qđ nōnulli medicorū epiginema (id est
succedēs) vocāt. hoc nōmē Grecis parū ē in vsu: sed
symptoma: et pathema et pathos: creberrime sūt ip
sis i ore. Atq̃ hec oīa q̃ dixim? noīa: nō itidē oīno sūt
gnificāt. Qđdē vī i p̃sentia de oīb? ip̃sis ordie iter se
le dispōit? distinguā hūc i modū rē ipsā aggredior.
Morb? qđdē ē: p̃stitutio qđā p̃ter naturā: a q̃ actio
p̃rimo viciat. q̃n si affectū dixerim? a quo actio vici
tur: idē nos dixisse p̃stat. Nā qđdē ē id aliquo modo
afficit: siue sanū fuerit: siue egrū: siue neutrū. Atq̃ nō
mē Aīa Iesig. i. a affect? a Aīa d̃s̃at. i. affici: quodā
modo: deriuat. Neq̃ philosophis dūtaxat: vix etiā
reliq̃s Grecis oīb? i hūc vsū receptū ē. et ei affect? ge
neratiz ad oēs p̃nēt tū sanos: tū egros: tū neutros:
insup? et cantū: et harmoniā: et orationē: et dictionē affi
ci dicūt Greci. Porro sanitati morb? p̃trari ē: ac ab
viroq̃ differe: id qđ pathos et pathema nemināt: vī
etiā Plato ipsū definitēs dixerit. Quicqđ aliq̃s p̃p̃el
sus fuerit: id pathos appellādū est. An (ni fallor) et
sēsū alteratiōe pathema noīauit. Nepe i vsu: eas q̃
ab albo: aut nigro: aut flauo: aut alio liquous colore
p̃uentū. in tactu: eas q̃ a calido: frigido: siccō: bum
do molli duro ac reliq̃s huiusmodi oīb? Similiter
i reliq̃s sensib? Vocat etiā et voluptatē pathema. At
q̃ i totū: oēm motū: qđq̃ p̃cedit ab altero in alter.
Quippe efficiētis mor? actio ē. Mor? nō rē: q̃ affi
citur pathema: et pathos vocat. q̃p̃ ei affici quodā
modo: idē ē qđ pati moridē tū pathos ab affectu dī
scriminat. Quā ei q̃uerit alteras: alteratio p̃manēs
i re q̃ p̃p̃sa ē: cuiusdē rei affect? ē cēsetur. Itaq̃ pa
thos ē dū qđ p̃ia ouertit: mutat: alterat mouet. Affe
ctus hō i subiecto corpore et p̃manet et seruat. Nihil
min? Greci p̃manētē quodq̃ affectū: vocāt pathos.
quādamodū id qđ egit: desit hō agere: cām nomināt
Uex neq̃ hoc simpliciter cā: neq̃ p̃manēs affect? sūm
pliciter pathos dici dī. Nā si q̃s accurate loq̃ volue
rit: p̃manētē affectū: factū pathos appellabit: quā re
uera nō sit pathos. Eterp? qđ Greci has voculas: ad
bmdī vsū accōmodare p̃suerint: i libro de medicis
noib? ostēdīm. Atq̃ meminisse opz ei? qđ sp̃ dicere
solem? vī qđ ad nomīa p̃tiner: eclerrime mutuā pacē
cōponam? atq̃ ad res ipsas festinātes i ip̃sis versē
mur: ac diu p̃sistam? Uex iuentū plures: etiā eru
ditōis titulo sese rēdītātes: q̃ oīa p̃uerit: q̃ppe oēs
vītāde noib? altercādo p̃terit: adeo vī nūquā possint
ad artia finē p̃uenire. Quid igit faciet vīr veritatis
studio estuās? P̃ncipio ostēdere dī res q̃ suapte na
tura iter sese similes sūt: atq̃ ob hoc neglecte deide i
ponere eis noīa: maxie (quo ad ei? fieri pōt) vītataz
a patrio s̃mone nō aliena. qđ si becignozat: fingat si
bi p̃p̃ria: Idq̃ summopere curet: vī singulis reb? sin
gula adhibeat noīa ne ob homonymia s̃mo reddat
obscurior: neue sopbismatis p̃turbet. Neq̃ etiā res
aliq̃ omittat. Eterp? siue recte: siue p̃p̃erā siue recte: si
ue p̃p̃er siue ip̃roprie: nomē fuerit istitutū: mltro ocio
p̃ndē crādū ē. idq̃ si p̃ri? res ipsas didicerim? q̃ppe
nō i noib? s̃z i re p̃notitia: rectū efficiū d̃sari vī mlos
hō vī dīcīm? patrijs vītūmur noib? et res iter se vīci
nas definit? p̃mittētes alijs p̃ arbitrio noīa ipone
re: s̃z res ipsas p̃terire p̃cedim? minime. Igit i ijs q̃
nūc nobis p̃posita sūt hoc qđdē sit dū corp? vī p̃uer
rit: vī nāsmutat: vī q̃libet alterat. Alterp? hō factū

est et p̃manēs. Porro ei? qđ factū ē: aliō qđdē naturālē
actionē facere pōt: aliō hō cāriari. Itaq̃ id qđ ad
huc sit: nec ē nisi dū sit: actionē aut pathos noīaum?
Id hō qđ p̃tēpus aliqđ p̃manere pōt: sanitatē aut
morbū. Actio et pathos differūt: quēdamodū id qđ fa
cit: et id qđ fit. Morb? hō a sanitate distinguit qđ bec
sūm nām ē: ille ē nām. Rurs? dī ijs itegrū s̃mone ist au
rātes: oīa ordine p̃sequamur. Igit sanitas ē affect?
sūm naturā ad faciēdā actionē idone? porro nihil re
fert vtrū dixerit? p̃stitutio an affect?. Sillr siue faciēdā
actionē idone?: siue cāz actiōis dixerim? Neq̃ r̃efere
etiā si sūm nām: omīferis: intelligit ei i reliquo s̃mone.
Sic morbus est corpis p̃stitutio p̃ter nām: aut cā ob
quā viciata ē actio aut breuiori cōpēdio sic. Morb? ē
affect? p̃ter nām impedies actionē. Pathos et mor? cū
cā nām ab efficiēte p̃cedēs. Ip̃se hō efficiētis motus
actio ē Id hō qđ suapte nā iducere pōt ei qđ sit: ali
quā sue gnatiōis parte ipsā illi? cā dī. Uī cōplura
sūt g̃na nepe mā vtilitas: scopus mlti? vī p̃nēt
p̃m mot? q̃ppe boz qđlibet si nihil ad p̃fectionē ei?
qđ sit p̃ducere p̃t. Que hō nihil iterūt: s̃z iterētes cās
ipellūt: ea cāe sine q̃ nō rōnē obtinēt. Itis ita se hūit
b? pōt ordo qđdē cārū q̃ crebro sese iūce fuscipiat: in
stitui: veluti p̃lib? iter se calculis ordie dispositi si q̃s
p̃m moueat: p̃m? hō sūm: atq̃ hic tertiū: et sic deiceps
q̃libz se sequēt. In q̃b? oīb? nisi q̃s distinguat id qđ
p̃ accidēs facere dī: ab eo qđ p̃ ip̃m: mltā et absurda
cōmitter i suis disceptatōib? p̃cia. Sigt aut p̃ se idē
qđ p̃mo: q̃uis nōnulli attice loquētū h̃ vocabulum
nō seruēt. Per accēs aut idē qđ scdo. Igit q̃ p̃mo cal
culo digitū applicat: p̃mo qđdē hūc mouet: sequēt hō
p̃ accēs et scdo. Itidē reliquo q̃ oēs. Sic etiā p̃rim? p̃
se mouet scdm: tertiū hō: et deinceps reliquos: p̃ accē
dēs. Atq̃ eadē rōne scds mouet t̃tiū qđdē p̃mo: q̃rtū
hō et q̃ntū: et alios deiceps: scdo. Nō si acurati? disti
guere voluerit? (id ei ad exq̃sītā rerū notitiā vult? vī)
q̃libet calcul? p̃mo mouet eū q̃ sibi p̃tigu? ē: scdo at
eū: q̃ hūc seq̃t. Ita terti? mouet illū q̃ se seq̃t: et q̃rtū
eū q̃ deiceps est. Itis sic se hūit? ac definit. Quā
morb? affect? qđā sit p̃ter nām: ledēs actionē: fieriq̃
possit: vī morbū ip̃m alter p̃cedat affect? q̃ i ip̃e q̃
dē sit p̃ter nām: neq̃ tū suapte rōne: neq̃ p̃ se: s̃z iter?
uentēre morbo ledat actionē: hūc affectū nō morbū:
s̃z cām q̃ morbū p̃cedit: vocabim? Nō si acurate mē
tē adhibueris: hunc affectū cām vocare potes eo qđ
actionē vītāt: verū nō p̃ se: neq̃ p̃mo: s̃z vī p̃ accēs:
vī scdo: et impediri: et ledi p̃ ip̃s dixeris actionē. At a
morbō ip̃so sui ip̃s? rōne et p̃mo. Itaq̃ dīcēdo mor
bū ēē corpis affectū: q̃ ipedit functionē: ijs q̃ subau
diūt et p̃rio et p̃ se: facit cō. vī ob rudiores et ri
xolos: addēdū ē: p̃rio vī bmdī reddat s̃mo. Morb?
ē affect? corpis: actionē aliquā impedies p̃rio. Affect?
hō q̃ hūc p̃cedit: nō appellāt morbi. Nō si aliq̃ qđā
affect? supuenerit: sequētes velut vmbra: ne hos qđdē
morbos vocabim?: s̃z symptomata. Itaq̃ nō qđd i
corpore p̃ter nām fuerit: id p̃rin? morb? noīari dī. S̃z
qđ p̃rio ledit actionē morb?: id hō qđ p̃cedit: morbi
cā: nō morb? appellabit. Si hō ali? q̃spū affect? i
corpore morbū seq̃t ip̃e symptoma dūtaxat noīand?
est: q̃uis fāctiōis q̃ noīa: symptoma sit aīant? Nā
qđd animātū q̃libet cuenire p̃ter nām: symptoma
est. Itq̃ noīm vsus apd Grecos sic se bz. Atq̃ licebit
ea tibi p̃ arbitrio mutare: mō obserues (qđ dictum
est) vī res ip̃se p̃maneat. vī exēpli cā si nolueris voca

re symptoma: sed epīginema. id est succedēs: ut sym-
 poma sit oē id qd animātū viciū accidit. Epīgine
 ma hō oē: s; id dūtaxat qd morbos necessario seqt.
 Mos hō (ut dictū ē) oēs alterationē qd adhuc sit: pa-
 thos: oia aut qd i corpe sūt pter nāz: symptoma noia
 m. Accidit aut nōnūq: ut eadē res et parbos et sym-
 poma noiet: vbi verūq; significatū ei affuerit: quia
 alia atq; rōne. At exēpli cā mēbrū tremēs pati dicit
 Mā accidit ei ut p pūū vūū: et alteret et moueat p
 de tremor et parbo: et parbos ē. Atq; bmdī mor: alte-
 ratio simul et symptoma ē. q̄ppe mor: ē pter nāz. Si
 hō alteratio dūtaxat esset: ut cū videm: audim: odo-
 ramur: gustam: tāgim: tū parbos dūtaxat noiet
 symptoma hō baud q̄q; bmdī em symptomatic. ppū
 h: ē: ut sit pter nāz. Proinde q̄cūq; nālis habet: differē-
 tia: siue actio: siue figura nālis: siue color: siue magnitu-
 do: siue actio: siue parbema corūpat: ipm accideret
 pōt. Atq; bec est ei? maxime propria ratio: nempe a
 nāli habitu mutatio. Quid autē dicemus? nū mor-
 bus quoq; mutatio est a nāli habitu? Atq; nō simpli-
 cter mutatio: q̄p mutatio qdā est. Symptoma vero
 simpliciter est mutatio. Quippe iā ostendim: morbū
 in affectu a nāli habitu pmutato: ledēteq; actionē:
 cōsistere. ut em sit morbus duo bec necessario rāqun-
 tur: ut sit in genere affectus: et ledat actiōe. At neutriū
 boz necessario adest symptomatic: neq; em qd affect?
 sit: neq; qd ledat actionē: definit symptoma. s; hoc so-
 lū: qd sit pter nām: ad ipsū definitūm sufficit. Atq;
 hac rōne differt a morbo. A parbematē aut qd h et in
 pperuo sit motu. et nōnūq; a nāli bitu. nō deflectat.
 Symptoma hō nō solū i motu: s; et i habitu quodā
 est: et oīno p nām. Est igit parbos alterationis circa
 mām mor: qd adhuc sit. Affect? cōstās et pmanēs est.
 Symptoma autē est qd animātū pter nām accidit.
 Itaq; morbus ad symptomatic gñatim dicit appel-
 lationē reducat. Mā et ipse morb? quodāmod sympto-
 ma est. Preterea cause q morbos pcedūt: in animan-
 tis corpore cōstitue: sub symptomatic generatim di-
 cti significatione cōprehendunt. Atq; de his iātū di-
 xisse abūde sit satū. Mā de symptomatic q speciatim
 dicunt: in hoc opere differere ppositū est. Ea trisa-
 riā distingūt. Alia em corporis nostri sunt affectus:
 alia functionū noxia: alia ad vtraq; cōsequūtur: ut sunt
 extremētorū immodice: tū excretionē: tū suppressio-
 nes. Silt strepitus q in animātē ipso exciat: atq; re-
 liq; sensibiles differētie oēs. Quū noxā dico priuatio-
 nē etiā intelligas veli. Neq; ei vel mouēdi: vel sentiē-
 di dūtaxat difficultas: functionū noxē qdā sunt ve-
 rū etiā et sensus priuatio: et immobilitas. Itidē nō so-
 lū cōcoquēdi difficultas. verū etiā aperiēdi: id est cru-
 ditas. Atq; bec sunt symptomatic genera: quorū dif-
 ferentias particulatī cōsiderare opz. Nec ab re fuerit
 singula deinceps oratione psequi: si prius admoueri-
 m? id qd in commentarijs de morborum differentia
 diximus. Mēpe qd i q nō corporis affectū p quē agi-
 m?: s; ipsas actiōes sanitatē ē putauerūt: ad mor-
 bos referēt ea: q nos mō iter symptomatic: de actio-
 nū noxa docem?: i noib? dūtaxat a nobis dissidētēs
 si s; i r b? ipis nullū admittāt errorē. Porro qd
 erroris i bmdī docēt genere cōmittit: id fere (ut sepe
 dicim?) ob derelictā aliquā differētiā euenire solet.
 Itidē si oēs psequat: et eas nō symptomatic: s; morbo-
 rū dicā esse differētiās: nō de reb? s; de noie solū a no-
 bis discrepabūt. Itā ad finis pceptū redeūtes: ip-

sas differētiās explicem? Qm symptomageneratū q
 dē appellat qd animātū pter nāz accidit: ut et mor-
 bi: et eorū cause (cas dico q itra corp? cōstitūt: nō p
 catarticas: id ē euidētēs et extēnas) symptomatic ē
 cōfēat. In altera hō significatione et magis speciatī:
 qd pter nāz se bz (excipiēdo et morbos et cas) sym-
 poma vocat. Atq; de bmdī in pscntia loq; illūm?
 Pricipio memisse opz triplicē ēē symptomatic nāz
 et sic deinceps oia diuidere: ab actiōe lefa auspiciatēs
 Atq; bāc i duo pma genera secabim?: q̄ppe functionū
 ipsarū due sunt pme differētie. Alie ad animā alie ad
 nāz: priuere dicūt: pīde ille aiales: be nāles appellāt
 Rur? aialū actionū gen? trifariā distingūt: i scibi-
 les: mortices: et picipes facultates. Nec ab re fuerit
 facillioris doctrine gratia: bmdī vocabulis vi. De in-
 de quālibet eaz q dicte sūt p eas differētiās distigua-
 m?. Mā sentiēdi anime functio qnq; oīno modis expli-
 cat. Est ei vidēdi: odorādi: gustādi: audiēdi: atq; tan-
 gēdi functio. At mouēdi functio: ut vnū idq; certū sibi
 istz vedicat: ita et motiōis modū ipz bz vnū. Ita ei
 iā demonstratū ē: i eo opere qd de musculoz motu con-
 scripsimus) s; pticulatī i varijs istis adco variat: ut
 multiformis ēē videri possit. Porro reliq; anime fun-
 ctio: q a pincipe potētia pdir: p imaginationē: cogita-
 tiōē: memorā diuidit. Itidē sentiēdi functiōes: noxas
 subeūt: q̄rū cōmunes qdē oib? sūt sen? priuatio: et se-
 tiēdi difficultas (voco aut i pscntia sentiēdi difficultatē
 oēs malā sentiēdi) pticulares hōi singulorū sēsuū fū-
 ctiōib? dephēdūt. ut i oculis cecitas: vis? bebes: de-
 prauata visio. In aurib? surditas: grauis auditio: ad
 prauata auditio. Ita et o ligua: et narib?: et tactu: ad
 portione horū dicēdū est q̄p. ppria noia nō obrinet
 Aut ei ppa scibilia oīno nō sentiūt: aut male sentiūt.
 Adale aut bifariā dī. Vel ei idē qd debilitat: vel idē
 qd deprauate significat. Tact? aut i sua functiōe pter
 reliq; scēdēs: ppū et iigne symptoma obrinet: nēpe
 dolorē. Qui h ceteros scē? ob extēna eadēq; ppria
 scibilia obrurbar: hūc in sēsu nō solū ob extēna sen-
 sibilia: s; mltomagis ob itimos corporis affect? dis-
 cruciat: idq; iterdū adeo vebemētē: ut laborātes do-
 loris grauitate viciit: seipsos iterimēt: et gāt. Atq; ocu-
 los idē idē dolor iuadit ob luc? splēdorē. Silt aures
 ob vebemētē aspectū strepitū. In olfactu quoq; ag-
 stu alie qdā molētie eueniūt: pvt qlibet boz a ppo
 scibili dolē fuerit affect? Adaxim hō dolores i sēsu
 tact? pceptū. Et ei vebemēs dolor: quo i aurib? ob
 pblegmonē: aut aliū quēpiā affectū torqmur: n ad se-
 sū audit? s; ad tactū ppe priuē. q̄ppe q ois sēsu in
 istis cōmunis ē: quū alioz qtuor qlibet suo dūtaxat
 istro pter? sit. Ita i oculis subide vebemētēs dolores
 excitāt sēsu tact? i ipis laborāre. Nui? generis sym-
 pmatum sunt: et dērtum: et crassioris intētini (Gre-
 ci colon vocant) dolor itidē et pruritū. Sed nō opor-
 tet te sollicitum esse: ut circa quālibet particulam pro-
 prium nomē inuenias quale est cephalalgia: id est ca-
 ptis dolor: oralgia: id est auris dolor: cardialgia: id
 est cordis dolor: quippe non inuenies instituta no-
 mina. S; satis fuerit: ut bmdī oia oratiōe interpretis
 dicēdo: vesice dolor: itidē et renū: hieris: et genu: et pe-
 dis atq; reliquorum oim. Atq; bec sunt functionū: q
 ad sensus pertinent: symptomatic. Quibus preterea
 duo n mediocrius noie addi debēt. Mēpe vigilia et ve-
 tern: q i pmo ois sēsu: q cōmunesq; dī: pscnt. At fun-
 ctionū a qb? motus excitāt pma symptomatic sunt

immobilitas: et ad motum difficultas. Sed difficultas est: vel imbecillus et infirmus motus: vel deprauatus. Deprauatus motus exempla sunt: tremor: palpitatio: convulsio: quorum symptomatum nonnulla quoniam totum corpus occupant: diuersas fortiter appellantur: ut emprosthotonos: opisthonos: et tetanos: si vero non solum totum corpus conuulitur: sed principes quoque functiones detinent: hoc symptoma morbus comitialis appellatur. Quomodo et apoplexia: qua simul et totum corpus resoluit: et principes functiones occupatur. Atque he sunt nore: quibus actiones: que ad motum pertinent: impediunt. Quarum si quepiam inueniat: cui preterit: insignem nomen non fuerit idcirco: ob hoc nemo decipiat: ut putet preteritum nobis esse aliquid symptomatum. Quomodo et neque apneia: id est spirandi defectum: aut ischuria: id est urine retentionem: aut dysuria: id est urine difficultatem: aut apbomia: id est vocis priuationem: aut cacophonia: id est vocis vitium. Verum medici officium fuerit: ut huiusmodi omnia possint inuenire: per singulas functiones animales. Neque non cuiuslibet horum differentias: veluti (si ita euenerit) spirandi difficultas (quum situm animalis functionis symptoma: nempe spirationis) quorundam in vniuersum differentias: id quod in libro de dyspnea iam nobis demonstratum est. Aut vocis vitium quibus particularim distinguatur differentiis: id vero in libro de voce differuimus. Ac fieri potest identidem: ut beater aliquis: ad quod genus referendum sit symptoma: ut pavidatio: oscitatio: sternutatio: tussis. Sed de his omnibus in sequenti libro: quum symptomatum causas attigerimus: latius dicemus. Quod sequens est earum actionum: que a principe facultate procedunt: nora persequamur. Incipientes ab imaginatione. Eius nora nonnulla veluti paralyticis: id est resolutio quodammodo est: et caros: id est sopor: aut cataleptis nominantur. Nonnulla veluti erras aliquid: et deprauatus motus: que delirium vocatur: interdum veluti deficientis quodammodo motus et infirmus: ut in veterano et leuargio. Atque in cogitandi functione: demencia: que si resolutio quodammodo est. Stultitia: que fatuitas: veluti in pfectus est: ac deficientis motus. Delirium vero vocatur motus veluti aberrans et deprauatus. Porro accidit plerumque ut ambas actiones obrurber delirium: ut neque preceat imaginatio: neque debita fiat ratiocinatio. Interdum vna duntaxat ledit. Id quod Theophrasto medico egrotanti euenit: que quum alioque prudenter differeret: atque eos que tunc presentes erant: exacte nosceret: tibi tamen in quo deciderat arbitrabatur esse in angulo cubiculi: in quo decubebat: eosque tibi canere: atque pulsare et se illos videre putabat: alios quodammodo stantes: alios autem illic sedentes: atque ita continenter canentes: ut neque nocturne: neque interdiu quicquam remitteret: aut quiesceret: ne minimo quodammodo repositio momento. Proinde assidue clamans: iussit eosa cubiculo expelli. Atque hac habuit ille delirii species. Quod ubi conualuit: ab eundem morbo: quodammodo singuli eorum: que ipsius visitabantur: vel dixissent: vel egissent narrabat. Denique vasa (Greci phantasmata vocant) que de carotibus apparuerant: memoriter recitabat. Sunt alij quibus nulla apparet visio: sed non recte ratiocinantur: cogitandi facultate in ipsis affecta. ut phrenetico illi contigit: que obseratis inter ianuam: pulit per fenestras angula vasa: interrogas preterites: iuberet ne ea periret. Hic singula vasa suis nomenclaturis prebe notauit: vnde intelligere licebat: neque imaginandi functionem circa illa esse lesam: neque nominis memoriam deletam. At quia vbi ipse decreuisset ea ab al

to deicere: et ita frangere: id hoc coniectura affectu nemo poterat: quamquam ex ipso opere satis constabat cum infirmis. Nam memorandi anime facultati posse accidere symptomata: tum in egrotantibus: tum in his quorum iam finitum morbum: vel luctu dicitur testimonio discere: id quod non nullos et pestilenter seruos: a deo omnino que antea nouerant: fuisse oblitos commemorat: ut non solum suos famulantes non agnosceret: sed ne seipsum quidem. Postquam de symptomatis: que principia anime potentia offendere solent: dictum est: transgredum iam videtur ad aliud functionum genus: que naturales vocantur: atque harum singulis euentum symptomatum: aut que non sunt: aut que male sunt. Eiusmodi sunt symptoma: que appetitus: que appetitus: que immodica ciborum cupiditas. Atque in concoctione potentia: a peptia: id est cruditas: et tarda concoctio: et difficilis concoctio. Sic circa digestionem quoque tibi per corpus. At circa sanguinis generationem: quum aut non sit: aut male sit: nascuntur symptoma. Ad hoc symptomatum genus reducat aliquod inuenire. Porro circa nutritionis actionem: si scopum non attigerit: atrophica (id est quum sumptio cibo corpus non alit) et peribiosis: id est tabes: accidunt. Quarta vero nutritionem sequuntur: leucis: id est vitiligo: ophtalmia: alopecia: et reliqua id genus symptoma. Ceterum ab ophtalmia pulsationis: mala pulsatio: functionis que in pulsitibus attenditur: symptoma sunt. Et idem in expellendi functione siue oino fiat: non prebe fiat: symptoma consuevit: quorum alia quidem propria appellatione carere: veluti id quod atria bile sequitur: alia nomen habet consuevit: ut teteros: id est morbus regius. Alterbo dus autem: id est via et ratio: que in hoc loco omnia possint inueniri: est ut naturales facultates cognoscamus: que in ope ipsius dicatur: quorum esse diximus in quolibet corporis parte. Mempe ad tractum: reterice: alteratrice et expultrice. Atque circa ipsarum singulas: duplex est symptoma: tum species: altera quum male preceat actio: altera quoque omnino non sit. Proinde in quouis naturali instrumento octo erunt in vniuersum symptoma. Igitur si ex anatomice: id est secundum arte: cognoueris: quot sint animantis partes: facile inuenies omnino symptomatum multitudinem. Quippe que nature duntaxat fuerint instrumenta octo duntaxat symptomatis infestabunt. Que vero ad animam quoque pertinent: preterea alia duo accedunt. Nam cum demonstratur est: per singulas animalium functionum: duplicem inueniri symptomatum speciem. Mala vel oino non sunt vel male sunt. Neque non dictum est: male bifaria dicitur: aut enim id quod obsecure: debilitate significat: aut id quod deprauare ita rursus in quolibet actione tum facultate: non duo dixeris esse symptoma: sed in totum tria nimirum alterum: duo tum in duo secus. Itaque in quolibet naturali instrumento: duodecim oriuntur symptoma. In animantis vero instrumentis: quodammodo decem. Si vero primis duabus differentiis distendit coniectus fueris octo quodammodo in naturalibus: in animalibus vero decem deprehendas symptomatum species. Quod si animalis instrumenti duplicem sit facultatem preceat: ut simul et sentiendi: et mouendi: vires obtineat: secundum alteram quodammodo distensionem: duodecim igitur symptomatum formas habere preceat: priorum autem duodecim. Quod sedamus igitur in vna aut altera parte: ea que iam diximus: ut si quodammodo in numerum congere symptoma voluerit id in omnibus faciat: quod nos in his fecisse deprehendit: sed non in nomen inuestigatione beateat (non ei vbi inuenit videri nota) ab eundem ei satis fuerit ferre nomen conieplari. Igitur esto veteris concoctionis instrumenti: trabes ad seque (ut ostendimus) familiare alimentum: et

excernens

excernēs qđd aliēdū ē: itē retinēs id qđ ader arx et alterās id qđ retinuit. Cui si acciderit: ut vel nihil oīno trahat: vel male trahat duo bec trahētis facultatis symptomata esse ppede: deinde alterū ipsozū bifariā diuidas: nēpe qđ male (tamen si nō sint tibi noīa quibz ea manifeste explice s: neq. n. vllū ipis nomē impositū est: quap: opter ofone ea interpretari tentādū est) ut mala attractio: partim sit imbecilla: partim veluti deprauata. Imbecilla qđ cum vix et difficultē et multo tēpore attrahit. Deprauata nō quū inter trahēdū veluti palpitāt: aut tremīt: aut cōcutit aut cōuelit. Alteratix aut facultas in ventre tūc oīno abolita censet. quū cibz oēs q̄litates talis pmanet q̄lis assumptz ē. Imbecilla alteratio ppiū nomē obtrinit: bradypepsia. i. tardā pcoctione. Deprauata aut alteratio est: quū in aliēdā qualitatem cibi pmutant. Itaqz tria in vniuersum erūt symptomata vnicā functionē a scopo aberrāte. Porro functio ipsa noīat cōcoctio: quū cibz in qualitātē aīanā familiārē pmutat. Bradypepsia vero quū in eadē qualitātē: sed lōgiōri tpe vix pmutat. Alteratio autē in aliēdā qualitātē: qđ nō sit fm nām apepsia. i. cruditas noīat. Huius homonymos cognominat et actionis priuatio. Quāqz maior erat pspicuitas si bec sola vocaret apepsia. Deinde dyspepsia ea que deprauata. Bradypepsia autē ibecilla est altera. At qđ (ut Plato dicebat) multi res ipsa nō cognoscētes: alijs nullū oīno nomē imposuerūt: alijs vero ieptra indiderūt noīa. Itaqz ne noīa nobis imponāt caueamus: et rerū ipsarū essentia diligētē intuemur. Id si fecerim? iuueniem? sūt retēricis potēte functionē nālē qđd: quū concoctionis tpe equat: et ab oī pte cibos exacre cōstringit. Priuationē actionis in vniuersum dicim: quū oīno nō cōprehēdit. id qđ in liente ria. i. leuitate intestinox fieri solet. Imbecillitatē vocam? qñ vētricul? nō pbe amplecti: aut amplecti qđd: s; nō tātisqz donec pcoctio fuerit pfecta: aut vbi ambo simul eueniūt. Quū igit in his duabz rebus cōsistat retēricis potēte functio. Ana vt nullū relinquat inter vētrē et cibos spaciū vacuū: altera vt equali tpe agāt: tū cōprehētionis: tū cōcoctionis facultas fieri pōt: ut vel in altera dūtaxat: vel in ambabus cōmitat peccatū. q̄ppe debile pplexū bec sequitur symptomata: nēpe fluctuationes et inflationes: cū vero qđ breuiori qđ satis est tpe durat festina deiectio: et ciboz in vētre inferiori corruptela. Atqz hic diligētē aiaduertas velim: qđ sepenumero symptomatū alterū sequit ad alterū. Nā ad imbecillū complexū: interm fluctuationes: interm inflationes sequitur. Eū vero qđ nō satis tpe habuerit: oīno concoctio sequit imperfecta. Deinde vel cibi celeriter deiciunt aut corripunt in inferiori vētre. Atqz celestis deiectionis inseparabilia symptomata sunt: excrementozū būditas: et cibi p corp? deficiens digō. Corruptelā vero sequit necessario qđd excrementoz feror: non necessario vero moridatio aut inflatio. Quippe accidit interdū: ut neutrū cōsequat: interdū vt alterū: nōnūqz vt vtrūqz. At vero quā ob rē horū atqz illoz quozū antea meminimus: alia necessario alia nō necessario sequant: in sequēti libro docebitur: vbi symptomatū cās psequemur. Nā i pntia ad reliquā symptomatū qđ retēricis potēte eueniūt: dīctam trāseūdū vī. Itaqz vētre cibos amplectāte: id qđ cū quodā salu: aut quasi cōuulsione: vel tremore:

vel cōuulsione deprauatā esse hmdī cōprehēditō fa cultatis functionē cēfendū est. Salū baud obsecure sensu pcepim? Neqz nō cōuulsione: q̄ppe hmdī sym ptoma singult? appellat. At parthenia qđ veluti tre mor est: nō adeo clare percipit: rñ si diligenter aiaduertas: ne ipm qđd difficile fuerit deprehendere. Si cū postea qđ cibū sumpsiit: neqz fluctuatione: neqz inflatione neqz salu: neqz singultu discruciaris: sed venter cōsuetudinē dubiā quādā molestā sentit: ac veluti grauāt: et laborat cupitqz celeriter on? vel per ifernas vī p supnas ptes abijcer: ac ruer? emittit: seq turqz respiratio molesta ac difficil: qđ vix tolerari pōt sit: tū existima vētrē amplecti qđd cibos: sed quasi tremule. At motus veluti cōcutiēs: p febriū rigores potissimū appet: vniuersas aīantis ptes occupās. Sz d his in libris sequentibz ampli? differem? Itā qrtam aggrediamur vētris facultatē: quā et expultricem et ppultricē noīamus. Hui? priuatio in qbusdā ileis: id est voluuli: spēbz deprehendit. Imbecillitas vero creberrime apparet in tardiusculis qbusdā excrementozū deiectionibz. Ador? vero quasi deprauat? est: quū vel pperat ad actionē aīanā pfecta sit cōcoctio: vel tardat vel cessat etiā pfecta cōcoctione. Aut cum tā victozū symptomatū quopis: aut cū alia quādā sit inequalitate: aut veluti immoderate struit in cibos vētrē: ut nequeat motionis impetum moderatū: eozū exēplo qđ per decliuē locū curretes: sistere gradū nō possunt. Itē vētris quaten? cōcoctionis istm ē: symptomata tā dicta sunt. At quaten? ipm nutrit opz: et trahere ad sese alimētū et retinere tātisqz dū al tere: et qđ redūdat excreta: alterū eundēqz eālem symptomatū numerū obtinebit: nimirū vt corpus simile. Ac fortasse nō ab re fuerit oīa qđ ad nutritionis functionē pertinent symptomata psequi: nēpe ea que ventri ac reliquis partibz oibz sunt cōia: ita cū faciliōr erit lectori sermo: et clari? explicabit id qđ nuper dicebamus symptomatis esse causam. Nā atrophīā siue vniuerso aīantis corpi acciderit: siue vnicā aliquā partē occupet: vnicū sit symptomata cōplura procedūt symptomata. Quum itaqz id qđ probe nutriti debet: oporeat trahere ad sese peculiare propriūqz alimētum: deniqz retinere ipsum quousqz alteratū sibi asimiliter: deinde excernere qđ redūdat excrementū. Sed cū duplex sit excrementi genus quippe vel quantitate redūdat vel qualitate: necesse est oīno partē que nō alit: aut in vno eozū qđ dicta sunt peccare aut pluribz. Siue cū debilitat: siue nihil oīno deprauate trahat: nō nutrit pars: etiam ingesto cibo: tū quantitate tū qualitate modū seruant. Symptomata qđ retēricis facultati accidunt proportionē rñdet ijs que de vētriculo dixim? itidem qđ atrophīā inducere pōt. Si vero tā dicte facultates pbe suo munere fungūt: errauerit nō expultrix plusqz opz excernēs: ne sic qđd pars ipsa atrophīā: maciēqz effugiet. Alteratix aut facultatis symptomatū: vñū veluti priuatio est: quā apepsia. i. cruditas nōiari dixim? atqz ob hanc corp? emaciari plane manifestū est. Alterū quasi imbecillitas qđd est: quā bradypepsia vocam? hec multo tpe indiget: neqz dubiū est quā aliquā maciē inducat. Tertū aut symptomata: qđ dyspepsie proportionē rñdet: nō atrophīā aut maciē afferit: sed partile ideā. i. formā trāsmutat: quē admodū in luce. i. vitiligine: et elephantiāsi vī. Sz āia duerere et distinguere opz vtrū ob humorē alij

musus: vel acidus vel virosus sit: aut piscium fetorem
 aut aliam aliquam huiusmodi graueolentiam referat. Symptom
 matum quod ad gustum pertinet: dicitur: egrotus ipse coeque
 ra assidue potest, sunt enim quod aliqui sudorem gustauerunt
 ipso interdum in os defluente: ac saluae quod circa linguam
 primum saporis inficiuntur. quodammodum nonnulli sanguis
 ne quoque gustant: quod illi quolibet per os reijciunt. quippe
 alij ex quibus dulces: alij salum: alij amarum saporis per
 pitunt. Ita etiam fit ubi ex pulmone quod dicitur reijciunt: aut
 ex ventriculo vomitione expellunt. Alii alij acidior: alij
 salso vel amaro: vel dulci: vel etiam austero sapore im
 buuntur. Ita non pauci sunt inuenti medicorum: quod non so
 lum sudores gustari iusserunt: sed et aurium fordes: quippe
 per ab his quoque nonnihil coeque accipiuntur aurium
 mar. Sed necque faciles symptomatum dicitur silentio per
 terire oportet: quoniam quidam et ipse nalis habet metas exce
 dit: ut pellis dura aut interea ite laxa: et arida: et ru
 gosa: aut alia quodammodo huiusmodi dicitur. Igitur ex ip
 s quod dicta sunt: baud obscure colligitur: totum hoc sym
 ptomatum genus a morbis nasci: quippe colorum odor et
 saporum in solidis corporibus discrimina a temperaturis
 ortum habere: ex nalis rationibus didicimus. Sicut et eas quod
 etiam discernunt dicitur: etiam predictis multo magis: quippe
 per quas cum effectibus qualitatibus cognatione habere
 diximus: quod ad eiusdem sensus iudicium referant. Et cum
 mollities duritiesque tactu iudicantur: baud aliter quod ef
 fectrices qualitates ipsis cognate. Proinde quod dicitur
 eis: propter nam deprehendit id totum temperationis acceptum
 refertur dicitur: sicut contrarium quod finem nam est temperam
 soboles esse censeat. Igitur cum ois intemperata sit morbus
 colligitur morbum ad huiusmodi symptomata causam ratione obti
 nere. Ea vero symptomata quod partibus ob affluere
 alique huiusmodi accidunt: eiusdem cum predictis sunt generis.
 quippe alia obturatione aut astrictione quod facit. Alia
 vero quum vel attractrix vel expultrix facultas male
 suo munere fungitur cernitur: quum ob rem necesse est ipsa
 quod a nobis: veluti ex fontibus scaturit. Et ei quod iocinare
 sit obturatio: quum sit morbus propositi corporis: et ista
 est coloris quod in regio morbo appetit. Interperis quod in
 singulis partibus ista sunt: quum ipsa quoque huiusmodi partium
 sit morbus: alias alia ipso impedit facultate: aut attra
 ctione: aut expultrice: aut alia quodammodo: ob quod inequali
 et sine ordine huiusmodi corporis fluctet: modo hanc modo illam al
 terat partem colore et odore et sapore: atque et tactibus
 differit quod voces. Preterea quod reliquorum symptomata
 sunt: siue voces: siue strepitus in astante sunt: atque ea quod
 corpore excernuntur: et quod detinent in ipso oia pende quod so
 boles a morbis origine trahunt: idque vel plane a mor
 bis: vel iteruenientibus quodbusdam symptomatis. Porro i
 viciis: oris et faucium et aspe arterie et pulmonum et thro
 ractis morbi partium symptomata. quippe voce reddunt
 clagere turbida: cremula et rauca. In alijs aut astant
 partibus: soni murmurilla: stridores: et id genus reliqua ac
 cidere solent: partibus ob istorum angustiam et morbum errabu
 bus: primum ob spiritus istius abundantiis: vel quodbusdam ex his
 vel oibus si contingunt. Sed de ipsis in libro de sympto
 matum causis insertum est latius dicitur. Et ea quod propter nam vel
 cernunt a corpore: vel detinent per tres dicitur. prima ses
 cutione dicitur: vel. n. rota sba: vel quietate: vel quietate
 te a nali habitu recedunt. Atque b oino sequuntur mor
 bes ipsoe: idque vel statim citra aliam affectum iteruenit:
 vel iteruenientibus medijs quodbusdam symptomatis. De
 morborum quod dicitur. i. sang. erupcio: quod ad erectam sba p
 tiner: ratio generis propter nam est. Euenit autem apto vas

osculo: aut rupto vase: aut eroso. atq̃ vuln^r ruptura
erosio proprij similariū partū morbi sunt. Apterio
vero osculoꝝ ad infra pertinet. Accidit aut̃ interdū
ob retentici s facultatis infirmitatē: interdū qz ex
pultrix inmodice mouet: nōnūq̃ ob vtriusq̃ noxiā.
Ita muliebze pfluuiū fit: aut ob tā dictarū fūctionū
symptomata: aut qz tor^r in ea sanguis factus est te/
nuis et feri s̃bam referēs. Atq̃ hoc quoq̃ symptoma
est: sed multiformis est eius gñatio: q̃ppe sanguis
fit tenuis et serosus: vel ea facultate que sanguinem
parit. vel ea q̃ discernit: vel ea q̃ excernit errāte. Quā
q̃ nōnūq̃ fieri p̃t ob retentici inmodice mūere suo fū
gentē: fit etiā dē sata cute: et renib^r p̃stipatis. Ita su/
dore quoq̃ vel excernunt inmodice: vel idebue recti/
nent: idq̃ necessario vel ob cutis affectū: vel ob dicta
rū facultatū aliquā: vel ob humorū ipsoꝝ nām. At/
des aut̃ nos ī binōi sermonib^r: diffūctiuis cōiūctio
nibus vsos. Nā in singulis tā dictis symptomatis:
oīno vn^r aliq̃s est cause mod^r. tametsi nihil obstat:
quo min^r tū due tū tres: tū deniq̃ oēs simul conue/
niāt. Ad infestū qd̃ est sub hoc symptomatū gñe cō/
tinet^r et op̃furam. i. vrine difficultatē: et ischuriam. i.
vrine suppressionē et strāguriā. i. vrine stillicidium:
et aquā inter cutē ad matellā vocatā: quā aliq̃ diabe/
tē: aliq̃ vrine fluore noīant. Porro qd̃ extremētoꝝum
tū colores: tū odores p̃ter nām necessario sequantur
morbos: demonstratiōe baudquaq̃ indiget: qñ quī/
dē nihil b̃mōi citra intēperitē nasci pōt. Eōstat igit̃
nos baud obscure demonstrasse: id qd̃ propositum
erat. Quippe oēm symptomatū nām: vt morbi p̃ces/
dāt necesse est: vtrq̃ sepe numero symptomata inter
se se decēps in ordinē quēdā redigant: ita vt p̃ri/
mū symptoma morbū sequat^r: deinde a p̃mo depen/
deat scōm: rursus ab hoc tertiū mor̃ ad hoc quartū
S; hic diligētē aduertere op̃s: accuratq̃ distin/
guere a functionib^r symptomata. Nā subide tātā in/
ter se hñt similitudinē: vt functionē pures esse sympto/
ma: et symptoma functionē. Ac nisi summo q̃s iudici/
cio p̃d̃t: sit: sermonē calūniabit^r: quū ipse verset^r i/
errore. Quippe si extremētoꝝū nālū (ita em̃ vocant
ea q̃ a sanis expellunt^r aut q̃ritatē: aut qualitatem:
aut totū ip̃m gen^r s̃be scopum q̃s statuat^r: deinde ad
hūc respiciēs iudicet symptomata: subinde errabit.
Nā accidit nōnūq̃ vt sudor: aut alui extremēta: aut
vrina i egrotantib^r multipliciter excedāt q̃ritatē sa/
nis p̃petitē: nō qd̃ vlla functio sit lesa: s; qd̃ robuste
sunt vires: et aiantis p̃meditatiōe ita factū sit. Quā/
uis. n. qdā extremēta toto gñe p̃ter nām eē cēseant:
vt sanguis e narib^r erūpēs: aut vomitiōe reiectus:
aut sanguis ab aluo deiectio: aut eiusdē p̃ora vena
rū (Greci hemorroidas vocāt) pfluuiū: aut aliud
q̃ppitū huiusmodi: nō tñ p̃ter nām dici debēt: si in
tpe expellunt^r. p̃z at̃ i tpe dici p̃inde ac si dicerēs: id
qd̃ molestū ē expurgari. Adnēte igit̃ eo qd̃ a p̃ci/
pio iōfesso eē dixim^r. Nepe q̃ actionū noxe sympto/
mata sunt: nihil qd̃ vsui sit: sub b̃ symptomatū gñe
collocabit^r. q̃ppe qd̃ boꝝ qd̃libet nāe sit op^r: tñ ab/
est vt noxa eē videat^r. Quāq̃ oia q̃ b̃mōi sūt ad alte/
rū symptomatū gen^r nepe ad affectū p̃ter nām redu/
ci pñt. Et si i aliq̃ corpis pte ita dissectet^r venā aut
ei^r osculū tāto biatu apiat^r vt p̃fadar ea q̃ antea cō/
tinebāt: b̃mōi affectū baudq̃q̃ s; nāz eē dicem^r. Tā
etiā i vñtia alui fluore: aut lotij mltitudinē seq̃ oīno
ad affectū p̃ter nāz oñdere nō possis. Ad si dixeris et

sanguinis eruptionē et vomitū toto gñe p̃ter nām
esse: nō p̃tin^r tñ vel p̃ alui: vel p̃ vesicā: vel p̃ vterū
excretio p̃ter nām erit: q̃uis de sudore nō abze addu/
bitari possit: sit ne ipsius expulsiō naturalis. In hac
q̃stione Diodes magnopere laborauit: cui^r dogma
et durū oīno et inefficax esse ṽr: quamuis quoad etus
fieri pōt: maxie p̃babilib^r fulciat argumētis. S; de
his fortassis dabit̃ olim amplior scribēdi facultas.
Nā ex oib^r pauca admodū in p̃titionē venerūt. Agi/
tur de oī reliquoꝝū symptomatū multitudine tā sa/
tis demonstratū est: p̃in de finē huius operi imponam^r
oportet: quisquis em̃ exercitat^r fuerit: in his q̃ in cō/
fesso sunt: facile iudicabit ea que indiseptatione cō/
stituantur.

¶ Galeni de symptomatum causis Liber quartus
Guilielmo Lopo Basilensi interprete.

In hoc libro sym

ptomatū causas cōsiderabimus: eo
dē seruato ordine quo ipsoꝝ differē/
tias tā antea tractauim^r. Quū ita s;
q̃ trita sint symptomatū gñia: in p̃ri/
mis de illo disserim^r qd̃ in actiōis
offendiculo cōsistere dicebam^r in quo intelligi volu/
mus eā quoq̃ actionē q̃ oīno p̃erit. S; quū bifariā
diuidat functionū gen^r: q̃ppe alie aiales: alie nāles
appellāt^r: ab aialib^r auspicati sum^r: ac ipasq̃ trita
rū distiguetes: al^rs sensiles: al^rs motrices: al^rs p̃nci/
pes facultates noīauim^r. Agit̃ i sensili actiōe triplex
symptomatū gen^r dep̃hēdit. vnū quū p̃mū sensus
infr̃m qd̃piā p̃pessus ē: alterū cū sentiēdi potentia.
Tertiū quū ministrariū p̃mo sensus infr̃o p̃tū aliq̃
fuerit affecta. Veluti i oculo p̃mū sentiēdi infr̃m est
crystalloides. Itā em̃ demonstratū ē: ip̃m solū a colorib^r
bus alterari. Vis aut̃ sentiēdi ē q̃ a cerebro p̃ neruū
i ip̃m descendēte p̃cedit: at ill^r hō funtiū create sunt.
reliq̃ oēs oculi p̃tes. Quicqd̃ ex ip̃s q̃ tā em̃erauim^r
fuerit lesus aial ṽl male: ṽl nihil oīno videbit^r. Itā cry/
stalloidis morbi p̃ octo itēperies distinguūt^r facul/
tas autem offendit^r: ṽl neruo affecro ṽl cerebro atq̃
vtriusq̃ boꝝ octo sūt morbi: ip̃sis silarib^r accitres.
Atq̃ aliq̃ vi infr̃is. nepe obstructio: p̃stipatio: ac ru/
mores p̃ter nām: quos affluētes b̃uores pepererūt.
At p̃tinuit solutio nō solū neruo: aut cerebro accidere
pōt: s; oib^r tā dictis: tū silarib^r p̃tib^r: tū infr̃is cōis
est: vt i crystalloide q̃ euenire videat^r. Cui ē itērdū
accidit vt a sua sede dimoueat^r: trāsferraturq̃. Atq̃ is
q̃ affect^r infr̃oꝝ morbis cōnumerā d^r ē. Porro si ad
alterū anguloꝝ ṽl maiorē: ṽl minorē p̃uertat^r: baud
ita notatu digna noxa succeder. Si hō ṽl ad supiora
ṽl ad inferiora declinet: tū q̃cqd̃ cernit^r: id duplū eē
h̃mōi morbis tū p̃mū ṽl infr̃m obnoxū reddidit^r: tū
ēit infr̃a alia q̃ illi potētiā suppeditare pñt. At earum
p̃tū q̃ ṽluz aliq̃ p̃bēt: morbi sūt: si i thagoidis fo/
rmine: aut i ter hac tunicā: et crystalloidā b̃uor p̃ri/
net^r: aut sp̃us: tāt^r nūmū: vt p̃mū visidōis infr̃s: quo
min^r res sensibiles oīnoscat: impedire possit. Ad hūc
modū ceratoidis ea ps q̃ pupille p̃posita est visionē
ipedit: siue p̃pria ip̃ius rōne: siue alio quouis pas/
cto a nālī habitū aberrauerit. Agit̃ foramē ip̃s q̃uor
modis a p̃pria nā p̃mutat^r. Nepe auctū: imminutū dī/
uulsū: aut ruptū. Atq̃ icremētū nūq̃ nō ledit ṽluz
siue id ab vtero p̃tinus siue postea cōtigerit. Ammā
unio hō si in vtero p̃era ē: acutissimā efficit visionē:

que hō postea accidit praua est. Reliquorū neutrum
(siue a primis vnguiculis siue postea q̄ q̄s gentē ē:
acciderit) visio nō ita modū: notatu dignū iſſe pōt.
Eḡdē ſepenumero vidit: vbi partū p̄ rhagoides p̄ci
diſſet: inducitur in diſtorā pupillā cicatrice boies quo
min⁹ cerneret: baud q̄q̄ fuiſſe ipeditū nō pars illa
ceratoideis q̄ ei obiecta erat abſoluta p̄ſpicuitate lu
ceret. S; ijs q̄ dixim⁹ expertiētia q̄ aſſipulat. Tūcū
quā ob cām foraminis amplitudo bone viſiōi ſemp
incommodet anguſtia nō ſemp: id hō diſcuſſiōe dignū
vī. Ea (vt mihi vī) referēda ē ad neruū q̄ a cerebro
ad oculū deſert quē Herophylus viā nominat: q̄ppe
q̄ ſolus manifeſtus h̄ foramē q̄ ſenſilis ſpūs ſit viā.
Proinde quā alterū oculū claudim⁹ accidit vt alterū
pupilla dilateſ: p̄ ſpūs antea ambob⁹ p̄ticularim di
ſtribut⁹ vniuerſus in vni deriuat. Ex hoc maxime
ſigno (p̄ ſuſſuſiones claudēdo oculū) cōiicere l; nū
ad mota acu poſſit recuperari viſus: necne q̄b⁹ enim
altero oculo clauſo pupilla clarioz apparet: i; ſpe
rare dñt fore vt facta p̄foratōe viſum recuperet. Qui
bus hō nō dilatat: i; ab oī ſpe recuperādi viſus exci
derūt: etiā ſi iucūdiſſime p̄ perq̄ p̄be tractent. Ex
ijs oib⁹ facile p̄ſtat ipſi aliq̄ue atalem a cerebro ad
oculos demittē: i; in būorē ipm cryſtalloide: i; in totū
illū obiectū ſpatii: cui rhagoidis foramē terminum
p̄ſcribit. Quū itaq; pupilla ſiue in p̄ma p̄rin⁹ cōfor
matōe: ſiue poſtea amplioz fuerit: vniuerſus ipſam
ſpūs iplere nō ſufficit. vñ ipm diſſundi diſſipariq;
neceſſe eſt. Lōra ſi fuerit minor cogit i; cōſtringitur
ac deſiō ſit ſpūs. Atq; in libris de vſu partiū iā de
moſtratū eſt ipm coactū cōſtrictūq; ad facile ſenſus
plurimū p̄ferre: diuerſo diſſolutū diſſipatūq; ſentiē
di diſſicultate iducere. Lur igit̄ iminuta pupilla (id
q̄ nō ſuapte nā: ſed ob morbū) cenſet mediocri dere
rior: an q; prauos affect⁹ ſeq̄t ob quos oculus ita
partēs neceſſario detert⁹: cernit: nō q; exigua ſit pu
pilla. S; q̄ ſunt būoi affect⁹: nā i; h̄ diſcutiēdū relin
quebat. An⁹ ad tunicā ipſas rhagoidē dūtaxat ſpe
ciat. Alio ad būorē tenuē effuſus q̄ iter cryſtalloide
i; rhagoidē medi⁹ p̄ſſit. Itaq; affect⁹ ad ſolā tuni
cam ſpectāz extēſio q̄dā eſt laxitas: q̄lis in externis
ſubinde p̄tib⁹ accidit: quū in articulis ligamēta re
dū dāte humore fuerint ibuta. Affect⁹ hō ad humo
rē ſpectās eſt defect⁹: ob quē vacuato interno ſpatio
rhagoides i; ſeſe p̄cidēs p̄rabit rugaturq; quapro
pter pupilla q̄ minor reddit⁹. Igit̄ quū p̄ būoi affe
ct⁹ q̄s aut detert⁹ aut nūbil oīno cernit: id nō ob pu
pille paruitatē: ſ; ob būoris defectū accidit. Quip
pe iā demōſtratū eſt in ſermonib⁹ de viſu quos i; in
tractatu de partiū vſu: i; in eo quē de Hippocratis
Platonisq; placitis cōſcripſim⁹: humore cryſtalloi
den ſemp p̄pugnaculo quodā egere: quo citra offen
ſam externū ſplēdorē ſuſtineat. Atq; iā dicit⁹ humor
inter ipſi⁹ p̄pugnacula numerat⁹. Preterea cryſtal
loideis q̄s eſſentiā nōnibil inuare vī. deficere itaq; h̄
humore cryſtalloides quodāmodo areſcit: eo q̄ nō
ſatis liberaliter humore imbuaſ. Deinde rhagoi
des ſup ipſum decidens ſpatii q̄ mediū erat inter
bāc tunicā i; cryſtalloiden breuit⁹ reddit: ita externi
aeris ſplēdorē p̄ exigū mediū cryſtalloidi occurre
re neceſſe eſt. vñ iſtr afficit: vt i; q̄ in cōiūctib⁹ ocu
lis ſolē intuent⁹: quoz vt aliq̄ obceantur: ita omnes
noxam ſubeūt: vt pote q̄ vix vñ p̄ſtinā recuperare
poſſint cernēdi facultatē. Iā cū oſtēdim⁹ viſionis

inſtrūmētū ſplēdorē: citra moleſtiā tolerare nō poſſe
quā ob rē rhagoides tunicas ei obiecta eſt nigra nō
mul i; cerulea: quippe ſis poſſimū colorib⁹ recreat⁹
oculus quē ſplēdor ſanguauit. Atq; hec videt eſſe cā
cur immunitus circa pupillā būorē i; detertōe ſas
ciat viſionē: i; exigū reddat rhagoidis foramē. Ob
hoc etiā perq̄ difficile eſt būoi morbū ad ſanitatē
reducere. Porro alter affectus quo pupilla ob būi
ditatē minor apparet: nō eſt adeo periculofus: quū
longe diſſicilius ſit ſimilarem inſtrūmētū in corpore
partē ericcatā humectare quā būmidā ericcare. Sed
hec ad medēdi quodāmodo methodū accedūt. Dica
mus itaq; id q̄d ab initio p̄ponebat moleſtiā quidē
eſt pupilla preter naturā exigua. Que hō ſuapte na
tura talis eſt vtilis eſſe cenſet. Rurſus amplitudo:
natiua q̄dē vitiōſa eſt: neq; vitiō caret nō naturalis:
ſed in hoc ab anguſtia vincitur. Quippe cōtinēs cā
(vt ita dixerim⁹) q̄ ipſam inducūt: rhagoidis tunice
tēto eſt: cui⁹ laxitas pupillā reddit minoz. Quum
itaq; biſariā tēdat (quādo p̄p̄ta ipſius rōne effici
tur) aut ericcata vt ſimilatis: aut humectata vt in
ſtrūmētū. Siccitatis quidē curatio diſſicilis eſt bu
miditatis hō nō diſſicilis. Et cū phlegmone: ſcitur⁹:
abſceſſus: ac aliq̄ ei꿿modi morbi: ad inſta p̄tinent
a redū dātib⁹ geniti humorib⁹: quicquid boz i; rbas
goide cōſtiterit a perito medico facile vincit. Aeruz
tētio in rhagoidē tunica nōnūq; euenit ex accidenti
quū a ſubiectis humorib⁹ ortū habuit: impleta cū
velut vter aut veſica extendit⁹: i; vitro citroq; diſtra
bitur ipſis in medio ſpatio acervatis inter ipſam i;
cryſtalloiden. Qm hō nō ſolū foraminis q̄d in rbas
goide eſt: morbos p̄currim⁹: ſed ipſius quoq; rbas
goidis ac tenuis humoris: nōnullos tractauimus:
cōſequeſ eſt vt reliquos ipſoz morbos explicemus
ob quo viſio vel impedit⁹: vel oīno abolet. Igitur ex
morbis q̄ in rhagoidē tunica cōſiſtūt viſionisq; in cō
modat. vnus adhuc ſuper eſt cōis tum ſimilariū
partibus: tum inſiſtis: nepe vnitatis ſolutio. Que q̄
dē in hac parte: tum vulnus: tum vlcus eſt: id ſi ad
tātā pueniat magnitudinē: vt nō ita parū diſtrūpat
rhagoides: at tenuis humor ad exteriora plapſus e
tunica effundat⁹: adeo vt ceratoide attingat: duo ab
ſurda inde accidere neceſſe eſt. Nempe vt rhagoides
tunica decidat in cryſtalloide. Ac ſpūs q̄ a cerebro
deſcendere conſueuerat: iā nō perueniat ad pupillā: vt pote per vulnus effluēs. Tūcū
q̄d hec viſionē offen dāt: nō ſolū vbi ambo cōueniūt
ſ; etiā ſi alterū dūtaxat eoz inciderit ſatis p̄ſuaſus
arbitroz ijs q̄ non oſcitant ea que nuper diximus
audierūt. Igitur ipſi eſt vt trāſeam⁹ ad tēnuē būorē:
de quo iā quodāmodo ſupra diximus: ſalē hoc q̄d
viſionē efficit: ſiue increſcat ſiue diminuat⁹. Id hō
q̄d nōdum dictū eſt. Illepe vbi craſſioz fuerit ei⁹ ſub
ſtantia: aut color ipſius abalienatus: q̄d tum cernē
di functionem ledat: iā dicere aggrediamur. Quum
igitur craſſitudine ſeipſum vicerit hic humor exactā
cernendi aciem obtuſioz reddet: i; q̄d ad diſtantiā
p̄tinet: efficit vt neq; ea q̄ porro abſunt videantur
neq; p̄p̄inqua exacte cerni poſſint. Qd ſi plurimum
aucta fuerit craſſitudo qualis in ſuſſuſione fieri ſol
let viſum p̄hibebit. Si hō foramē nō totū a cōſtito
ibi craſſo corpore obtenebratur: ſed relinquitur ali
qua particula pura: videre licebit per illam res cō
ſeruas: idq; nūbil detert⁹: ſed vnam

quislibet solis: neq; esse eodē tpe multas sibi intueri
dat ob visionis consuetudinem: q̄ seipso factus est angustior.
Si vero in pupille cētro exigua cōsistat suffusio: ma
neatq; partes q̄ in circuitu sunt pure: qui ita affecti
sunt q̄cqd aspiciūt: id veluti fenestratū esse putant.
q̄ppe id qd̄ i medio nō vī: excisum eē arbitrant. Qd̄
si iuxta tā dictū bñorē crassa corpufcula: diuulsa: i
ter sese nō cōtinua appareāt: sic affectis visa qdam
obuersabunt: perinde ac si in exteriorē aere culices
circūferri viderent. Ac sepe numero veluti simulacra
quedā apparere imaginant ob crassiorū humorū
copiā. Hmōi hō simulacra maxime apparēt ijs qui
a somno expēgiscunt: p̄cipue pueris: ijs q̄ pluri
mo vino madēt: aut alio quouis mō caput repleue
rūt. Quū vero humor inter crystalloidē r̄ rhagoiden
medi colorē mutauerit: si qdē ad fuscū declinat ar
bitrabit quis: vel per nebula: vel p fumū se videre.
Si vero alio quouis colore inficiat: bui quoq; ima
ginē referēt ea que spectant. Si vero inequaliter vel
per colorē: vel per sbam a nālī habitu recesserit: que
cūq; pars ipsi sit affecta ad pupille regionē perue
nerit efficit ut sibi visus: in reb; q̄ spectant appa
reat. q̄ppe sic affecti: r̄ colorē r̄ sbam ac figurā ipsi:
extrinsec⁹ se videre existimāt. Ad hoc gen⁹ sympto
matū pertinet: eorū q̄ suffusione infestant visa. Me
q; nō illozū quib; sanguis e narib; fluxur⁹ est: aut i
quib; vomit⁹ sperat⁹: visa ab Hippo. prodita. Pre
terea quib; adeo absoluta est cernēdi facultas: ut ne
minimū qdē visibile eos latere possit: si vapores a
vētriculo sursum ferant: p̄sertim vbi nō pbe conco
xerint: hos symptomata suffusioni sibi infestabūt.
Atq; purissim⁹ est ijs suapte nā tū crystalloides: tū
bic aquosus humor: de quo i p̄ntia agim⁹. Sympto
matis aut magnitudo ex affect⁹ magnitudine nasci
tur: nō in ijs dicitur: de quib; nup̄ sermonē absol
uimus: verūctā in oib; que supra pposuimus. Id
qd̄ in similib; partib; facile p̄t. Quarū intempe
ries si parua fuerit: parua q̄ functioni noxā iferet.
Si maior: ad incrementi portione augebit r̄ offensa.
Si vero plurimū a nālī habitu recesserit: actionem
funditus abolebit. Haud aliter accipienda sunt ea q̄
de aquosi humoris quantitate: sbā: r̄ colore diximus.
Nā si parū a nālī habitu fuerit aberratū: parua q̄
inferet actioni iniuria. Si pl⁹ recesserint p quantita
te declinatōis: increfct actionis noxa. Qd̄ si q̄plu
rimū deflectat: functio in totū peribit. Tridē intelli
gere opz: de ijs quoq; q̄ de rhagoidis tunice ruptu
ra: r̄ de pupille quantitate dicta sunt: siue minus: si
ue plus incommodent actioni: siue eā penit⁹ euertāt.
Sic spūs quoq; salis: aut ad amissim pur⁹: r̄ velu
ti erbere⁹ est: aut humid⁹: aut turbid⁹: ut nebula. At
q; qd̄ ad essentie quantitatē attinet: vel abundat: vel exi
guus est. Igit⁹ cui simul r̄ mult⁹ fuerit r̄ erbere⁹: is
res q̄ porro distāt: r̄ videre r̄ exacte discernere pōt.
Cui vero pauc⁹ qdē fuerit: sed pur⁹: is ut res p̄p̄n
quas plane discernit: ita distātes haudquaquā videt.
Qd̄ si forte fortuna r̄ crassior simul fuerit r̄ multus
res distātes videt qdē sed nō ad vnguē discernit.
Quādamodū cui humidior simul fuerit r̄ exiguus:
ijs neq; exacte neq; porro videre pōt. Atq; de his in
p̄ntia tū dixisse sufficiat. Ceratoidis tunice ea pars
q̄ pupille obiecta est si crassior: dēhor: r̄ bñidior fiat
visionē offendit. Sic etiā si color ipsi imutet: si vlc
re notatu digno infestet: si corp⁹ q̄ extrinsecus ei adia

cet: quidpiā ita increuerit ut eā tenebrosam reddat.
Igit⁹ crassior: dēhor: q̄ ceratoides tunica acie efficit
bebetē. Si vero humidior dēhor: fuerit: siue ut si
milaris ps: siue ut istū ita efficiat: nō bebetē solū
obtusumq; reddit visum: verūctā efficit ut q̄ sic affe
ctus est: putet se p tenebras: aut nebula: aut vaporē
aliquē: aut p fumū: res ipsas intueri. Si vero bños
res nō multitudine sed colore peccauerint: fin eius
dē coloris nām: parozas. i. hallucinatio suboriet.
Proinde q̄ ictero. i. regio morbo laborat: q̄cqd videt
id pallere arbitrant. Qui vero hypophagmate: i.
rubra putat oia q̄ aspiciūt. Ale⁹ vero notatu dignū
visioni incommodat: nō solū ob id qd̄ redūdantē bñō
rē coaceruat: sed etiā q̄ efficit: ut crystalloides bñor
ex breui spatio cogat cū circūfuso splendore conuer
sari: procedēs aut ad interiora vlcus versus pupil
lā effundit aliqd̄ aqnosū humoris foras. Atq; bñc
iminet periculū ne sic affect⁹ ad extremā punctat ce
citātē: ob id quib; ea ceratoidis pars q̄ pupille ob
iecta est vulnerat: si vuln⁹ ad interiora descendit: i.
magna ex parte obcecant. Equidē vidi incredibile
quidpiā: qd̄ antea nūq̄ videre cōsueuerā. Puer cū
iuxta pupillā stilo pungere: effluere protin⁹ aquoso
humore imminuta est pupilla: ac ceratoides tunica
oīno corrugata videbat: q̄ mox curatus visum recu
perauit: instaurato. i. paulatim humore q̄ antea est
fluxerat. Sed hmōi euent⁹ raro vident. Quippe bu
tismodi vulnera magna ex parte cecitate inducunt:
quēadmodū r̄ predictē causē oēs: vbi plurimū fue
rint aucte: siue em valde crassa: siue extreme densa:
siue immodice humida fuerit ceratoides tunica: ita
oculis caliginē inducet: ut q̄ sic affectus est nihil oīs
no cernere possit. Sed qd̄ miramur: singulas tā pro
positas cās quū aucte fuerint: visum auferre posse.
quū nōnūq̄ sola ceratoides tunica corrugata sibi of
fendat: solet aut hmōi patbema euenire ijs q̄ extres
ma tā senectute premunt. Atq; hoc loco pupille ma
gnitudo cōsideranda est. si ei imminuta est: aquosus
quoq; humor imminutū scire licet. si vero pmanse
rit equalis: tū patbema ad solā ceratoidē p̄nebit.
His ita definitis: nihil tā huic tractationi deesse vī.
Porro ceratoidis tunice morbi: si fuerint magni: in
totū visionē ipeditūt: maxime si vel pblegmone: vel
suppuratione: vel scirro. vel alio quopiā hmōi (q̄tes
nus instm est) infestet: morbo. Atq; vī fere sunt cera
toidis tunice morbi q̄ visioni officiūt. Inberens hō
mēbrana pblegmōe laboras: ipsa q̄ ex acchit⁹ vidēdi
fūctionē ipeditre pōt. At hō chemosis aut chymosis
(vtrōcūq; r̄ pterygiō. i. vnguis: tā nō ex acchit⁹: s; p
maria rōne pupillā obscurat. Haud alit genatū q̄ i
gētes pblegmōe: r̄ tūores qdā p̄ter nāz ipis inat
vbi adeo increuerit: ut pupille caliginē iducat: q̄cqd
boz acciderit: aut vitiōsam reddet visionē: aut cam
oīno auferet. Atq; bacter⁹ satis sit bec dixisse o ocu
lis. Eteī exēpli cā pot⁹ q̄ ut singula p̄ticularit p̄se
queremur: de ipis smōne istūim⁹. Quippe is no
bis nūcanim⁹ est: ut methodū per q̄ gñalē doceam⁹
cui⁹ amminiculo q̄s iuentre queat symptomatū cās
verū q̄ nō satis est methodū nouisse: s; multifaria
insup exercitatio: i. bis q̄ p̄ticularim occurrūt op⁹
id qd̄ nū ita facile quis p̄stare pōt: ob id exercitatio
nis modū q̄lis eē debeat: i. oculoꝝ exēplo: haud gra
uate ostidim⁹. Eodē pacto ad alias quoq; sensiles fa
cultates puenies: si i singulis r̄ p̄mū instm r̄ alias

partes: q̄ vsum aliquē illi prestare p̄nt cōsiderauer̄
 ⁊ quēdammodū nup̄ dicebam⁹ ita distīneris. nempe
 qđ sunt morbi qđā: quū potētia ip̄a afficit: sunt aliq̄
 qđ ad inst̄ra p̄tinet: p̄ quos actio subinde victa ē. Atq̄
 qđ grauis auditio surditasq̄ aīanti euenire solent:
 aut ob auris partē aliquā: aut ob neruū ⁊ a cerebzo
 descēdētē: aut ob cerebzū ip̄m: si ī ea parte vñ neru⁹
 oriū fuerit: lesum. ⁊ gīt nerui cerebzic⁹ offensa: ī his
 baud aliter q̄ ī oculo rū affectu⁹ accidit. Reliqua
 rū vero partū noxe illis ad portione rīdet: verum
 nō oīno illis est lesio. Eādē em̄ hz rōnē ī aurib⁹ ī
 terna auditorij meatus extremitas: vbi dilatatu⁹ ner
 uū attingit: quam hz humor crystalloides ī oculis.
 Partes vero oēs ī meat⁹ anfractu extrīsec⁹ conti
 stētes: itidē p̄portione hui⁹ rīdet: vt nup̄ dicte ocu
 lorū partes: pumori crystalloidi. p̄inde harū p̄tium
 morbi: ad illis huc trāsserēdi sunt. vt ī qđ ad simila
 res p̄tinet: ex īntēperie ⁊ cōtinui solutione citmentē
 qđ vō ad inst̄ra ex obstructionib⁹: siue ipsarū p̄tium
 tumor aliq̄ p̄ter nāz meatū obstruxerit: vtpura ab
 feculus: p̄ legimō: edema: ⁊ scirr⁹: siue aduētici: is
 qđ oīno p̄ter nām tumorē ī meatu ipso (vt p̄lerūq̄
 fieri solet) suboriat⁹: vt quū vel callosū: vel carnosū
 īnascit⁹ tuberculū. Atq̄ huc p̄tinet sordes ille qđ et
 berrime ī aurib⁹ gignī cōsueuerūt. ⁊ gīt quēdam
 dū p̄tū p̄stō ī his symptomatū cās ostēdebat: ita
 ⁊ ī lingua nartibusq̄ eas idicare poterit: adq̄ adeo
 si ī ipsis quoq̄ primā sentīdi p̄iculā: ⁊ itē aliasq̄
 ad totū inst̄rū cōplēmētū p̄tinet nouerim⁹. Porro iā
 demōstratū est linguā duplici facultate p̄ditā: p̄ ali
 terā em̄ sentit: p̄ alterā p̄ volūtatis īperito mouet.
 itaq̄ quū duplex ab ip̄a p̄deat actio: ī p̄ntia eam
 vt sentit dūtaxat istm: cōsiderādā p̄ponim⁹. Por
 ro inst̄m quo odores percipiūtur ip̄os cerebzi ven
 tres esse demōstrabim⁹. ⁊ gīt ī gustādī sensū b̄mōi
 dep̄hēdūt symptomata. Nā vel sapores baud qđq̄
 sentit: vel victiose sentit. Quū vō virtuosum (vt ostē
 dim⁹) b̄sariam dicat⁹: vel em̄ debilitat sentit: vel (vt
 ita dixerim) deformat⁹: aut deprauat⁹: alterū bebe
 ti aciei ī visu: ⁊ graui auditio ī auditu: p̄por
 tione rīdet: alterū vō nēpe deprauat⁹: aut deformat⁹
 gust⁹ vñōi rīdet: vbi qđ aut circa colores: aut figu
 ras: aut magnitudines: aut babit⁹ fallit⁹: qđ si ī au
 ditu euenierit ob auditio vocabit⁹. Et ceterā p̄posit
 rū symptomatū cause sunt morbi: qđ gustādī tū fun
 ctione: tū facultatē īpediūt: ⁊ ī illari lingue corpe:
 ⁊ ī circūdatē ipsam tunica ⁊ ī molli⁹ neruis: at
 qđ eo maxie cerebzi spatio vñ illis exoriant⁹. Atq̄ oīz
 iā dicarū p̄tū morbi: aliq̄ qđē satis manifesti sunt
 deprauata vō saporū sentio: quū lingua alieno quo
 p̄ā b̄uore fuerit ibuta euenire cōsuevit: vt oīa qđ gu
 stauerit qđ vel salia vel amara esse: vel aliū quēpiāz
 saporē absurdū (siue is effabilis sit: siue ineffabilis)
 b̄re videant⁹. Quēdammodū em̄ p̄ suffusiones vidēdi
 facultas foris cernere videt⁹ ea qđ ī oculo apparēt:
 ita ⁊ gustandi vis internū lingue affectū reb⁹ sensū
 bilibus ītēse putat. Quippe per morbzū regium bi
 lis amaroze nō liget sed saporū quos degustat: pa
 tios esse suspicāt. Atq̄ per alias quasdā affectioēs
 cibos vel falsos vel acidos esse putat. Aduēniente. n.
 extrīsec⁹ re sensibili mouētēq̄ viciatū bu. qđ bācten⁹
 ī lingua quier⁹ latebat: sentit qđē gustādī facultas
 nō re sensitiuē extrīsec⁹ aduēnerit. s̄z abūdārē ī lin
 gua b̄uore. Atq̄ euenit nōnū qđ s̄z raro citra vilius
 rei degustationē: vt b̄uores linguā impuētēs: sen

su percipiant: ubi adamussim absoluta fuerit gustan-
di facultas. Haud absite symptoma est: qd in oculis
vbi venire solet: quibz vtriculi affectiones suffu-
sione se laborare qspu putat. Aut vbi aures sonum
percipiunt: nulla extrinsece obstruere: s; ipsa circa me-
branas motione phatasma transmittit. Aut etiam vbi
nares ob huiusmodi in ipsis cotetos: odore quoda affi-
ciuntur. S; cu de naribz icidit fimo: ipsis q; sicut et
lingua duplici facultati subseruiuntibz. (Ma r odos-
rati r respirandi facultati veluti terminz) qd pstru-
te sunt) sati fuerit de bis q; baud aliter q de supio-
ribus differere. Et si moribz alijs ipsis accidit
ita vt meatz impediatz: olfactu di facultas: vel minus
pbe odores percipit: vel eos oino no sentit. Ma si ve-
bemere cotritz sit nasus: aut si polypo: aut alio quo-
pia tumor preter nam infestet: meatu q sps transire
solet obstruit: atq; bui? forme est pblegmoe i mem-
brana ipsi? ieterna oboratio: inde ee res q circa olfactu:
a peoladi adminiculo eribmouide a Grecis vocatur:
aliqd (vt vel membranas ibi pstruas: vel ipsa q os
su foramina) obstruere pnt. Ma r ab his offendit
olfacti di sensus: id no multo magis: si circa ppgi-
nes q a cerebro exorte in base puculas detruantur
fiat obstruictio. Quippe r i desillariode: r grauedine
r oino in bis qb? vel ambustio vel refrigeratio ame-
riora cerebri vtres huore oppleunt: no solu spina
thide obstruunt: s; r sps ipe q in vtriculis pte-
tur: r ambies ipm cerebri incepta qda afficiuntur
Dentis insignes ia dictaz: priu: tu comfides: tu ses-
ctiones odoruz sensatione vel difficile reddat: vel oino
pbiat. At no olfactio veluti deformis r deprauata
i bis ptiibz fieri solet: ob idigena quada ietperie: q se-
du odore eticiatis eos vapores q a vicinis corpibz
ad olfacti di facultate ferunt ieturbat. Nec absite
vr q buic facultati accidit symptoma est q regio mor-
bo laboratibz: in gustadi iudicio accidere dictu est.
Itaq; quid de sensioe q ppias bz in astante partes
satis ia disputatu sit: de sensu cib? quolibet sentiens
tibus coi ia dicam. Atq; tactu huc ipm noiam. Ac-
cidit no r buic symptomata: q reliquoz sensu sym-
ptomatis ppositione r i deat: ac coi appellatioe pre-
ta sunt: qz ppias no bnt: que admodu nup dictoz
aliq. Nec n. i gustadi: neq; olfacti di facultate bmoi
habem? noia: cuiusmodi sut i visu: amblyopia. i. visu
bebes: cecitas: ballucinatio. In auditu r baricoia. i.
gravis auditio: r surditas r obauditio. Mi bil. n. re-
fert i pntia qb? vtatis noibz. Atq; bemodie tu nome-
tu symptoma adtractice facultate insigniter pti-
ner: ac i ore r dentibz maxie accidit puenit ob acidos
acerbosq; cibos. Stuporizo i toto corpore maxieq; me-
bris (q Greci Zola vocat) euenit ex fecti di mouedi
q; difficultate ppositz affectz: ac manifeste vr: tu a re-
frigeratioe: tu a ppressione neruozoz corporoz: deniq;
a torpedis marini aialis tractu puenire. Vbi no q
tra aliqua bmoi cam vltro acciderit: tu velute ignis
uia vel ciboz multitudinē: crassitū: leuitudinē: aut so-
lite secreti di suppressionē: affecisse necesse ē. Agz pti-
nna ca: aut ptiñes aut iheres (i. n. p. cuiusq; arbitra-
tu ca noiare) affectz nerui ē talz: vt facultate illi a pti-
pe premissa ipedit possit. Atq; ipedit si neru? mea-
tu aliq ptiat? (vt manifeste i octozoz neru? videri l3) vt
obstruat: ē vt ptiat? si no meatu si bz idē illi euenit:
si vt pstriguit vt frigerat. Quū igr meatu aliqē ob-
stinet neru? p quē veluti p via aialis facultate ē pti-
cipe pre ad ipm delat: ea si fuerit obstruicta: facul-

tate impediri nemo non perspicue intelligit. Quod si nervus extrinsecus comprimatur: meatum fieri arctiorem: ne si quid in ob scuro est. Si vero nullus fuerit meatus: sed uti solis radij per aquam aerem transire: eodem modo facultas a principio nervorum corpora permeaverit ipsa in transitu impeditur: si ad immodicam crassitudinem nervi pervenerit. Sed neque si pluribus argumentis probare oportet: persertit apud eos qui meminere eorum qui aeris aquae accidere solent. Quippe nebula: vel fumus aut nubes in aere constituta: cerni non autem limus in aqua impeditur: prohibetur quo minus solis splendor sincerus perireat. haud aliter nervus si immodice crassus durusque fuerit delatione offendet facultatem. Fit autem crassior: si viscidus crassisque succis nutritur: aut ubi violenter frigore perstrigitur. Quod si ab aliquo corpore duro extrinsecus adveniente comprimatur: ne sic quidem prohibetur expeditum factum transitum omnimodum reddat nervus: ubi vel laqueo vel manibus perstrigitur: aut ubi extrinsecus a vicinis pruribus plelegmone vel scirro comprimatur: aut ubi luxuriant fractisve ossibus sunt arctiores. Principio igitur stupidi sunt: deinde omnino sensus et motus amittunt. Maturusque omnimodis ipsorum vitium palisus. I. nervorum resolutio. Hec quod sub eodem genere: quo stupor et insensibilitas differt tantum magnitudine. Quod si omnes nervos occupaverit: de repente universum corpus et sensus et motus peribit: succedetque crassissima mors quod prohibita sit spiratio. Si spiritus principium ledatur: sole pres capitis: quod ad vixerit aians: et sensus et moveri possunt: quod si cerebrum quod nora acciderit: quod sic afficiuntur quod omni primum et continetia et sensus illico depndunt. Atque vivere possunt: vixit tamen. I. tempore vivunt quod per se carum stragulam. Spinam vero inferiori loco affecta: necne sub ea nervorum peragunt: quod ubi thorax attollitur: idque vel ob luxuriam aliquam hrebent: vel alio quovis modo si quidem igitur fuerit affectus: pres inferiores omnes subito et sentiendi et movendi facultate privantur. Si vero in ita vebemens fuerit affectus: stupor inducet. Atque ubi quod moris effugit quod quidem spiratio in ipsis suat. Atque quod b) quanta spine hrebent affecta est eorum manus oino et sensus et motus amittunt. quod ubi sexta ipsi non in totum sentiendi movendi facultas perit: quippe per me brachij pres illeserunt. Id vero multo magis si septima spiritus hrebit a fuerit affecta. Octava hrebent affectus per exigua: hac vero inferiorum nullam penitus nora manibus inducet possunt. At vero mor per omnes quod ea spiritus per quod ceruice est fuerit affecta. Neque id non ab omnibus spiritus hrebit euentre solet. At quod tunc offensa singule possint afferre: tractatione devote tam desinitia. et in primum plura quod oportet erat dixisse mihi videor. Neque enim omnia periculosa in hoc opere symptomata perscquor: possint etiam si fuerit eorum casus gnari explicare. Invenitur igitur dicam: quod cuiuslibet sensus offensa: quod nervus qui sentiendi vi suppeditatur dum valent: igitur de ea ledatur si fuerit affectus. Si vero cuiuslibet nervus facultatem sentiendi cupis: eos qui ad respirantione perveniunt in li. de respirantione causis: eos vero qui ad vocem in li. de voce explicavit. Atque de his in alijs tractationibus accurate scripsimus. De nervis vero qui ceruici capiti: veteri manibus: et cruribus: facultatem suppeditant: et alij quidem superius memorie non in utiliter scripsimus: nos de his in li. de corporis sectione tractavimus. At in primum de sensuum symptomatum: hinc nobis proponatur. Quia itaque pres quod ab ipso per nervum alij quod movetur: ipse primum per eundem nervum sentiendi quod functione obtineat: duplex nectio nora sequitur illi: nervus morbus. Altera sensuum: altera motus impeditur. Quia igitur quidam primum movendi quod ab ipso functione resoluti sunt: ille sensus sentiendi facultate: ac quo rursus alie movetur quod si non sentiuntur in lingua et oculis: nihil habet ambiguitatis: quippe quod duplici nervorum genere precipue. Atque quod morbus duri duntaxa.

nervi inveniuntur: hac ratione quod explicabitur. Si ablata cutis biceps musculus quod nudus est immobilis videatur: sentiat vero tamen gressus: exigua ei noxia accidisse putandum est. Neque quod tanta aial facultatis parte suscipit: quanta ad se per excitationem sufficiat ad musculi motum non sufficiat. Quippe tactio nis sensus parti aliquid potius quod agere deprehendit. Proinde ab exigua facultate functio ei potius potest. Musculorum vero motus in agendo: non in partiendo actionis efficaciam habet: is enim totum corpus transire potest. Quapropter plurima indiget aial facultate. Neque aliter accidere videtur deprehendes: ut moveatur quidem nudus musculus: sed non sentiatur. Verum nihil mirum videri debet: si adiacens illi cutis sensus amittat: musculus vero ipse moveatur. Quoadmodum etiam visu venit ut duorum musculorum: alter quidem moveatur: alter vero immobilis sit: aut alter quidem sentiat: alter vero sensum amiserit. Id vero ob hac causam euenire solet quod nervus alteri lesus est: alteri vero mansit illesus. Sic etiam fieri potest: ut nervus per cutem dispersus offendatur: quod non per musculum spargitur: noxia vacet. Sic contra ratio fit: ut ille cutis nervus: ledatur nervus musculi. Atque de oppositis symptomatis hec dixisse satis sit. De lectione vero ac dolore omnes sensus affici possunt: sed dissimili efficaciam: quippe visus parum afficitur: tactio vero gustus maxime mor ab ipsis offatur: atque hinc sequitur auditus. Sed quod est omnis causa: et quod singulorum propria. De omni quidem quod Plato et Timaeus bis libris explicat. Partes propter nam violenter et affari icidens dolor excitat: quum vero ad naturam habitum redit: idque rursus affatim: delectatione inducit. At quod sensum paulatimque fit: sensum non percipit. atque hac tenus Plato. Hippocrates. et Plato vetustior ab his (inquit) quod natus mutatur ac corrumperetur: dolores excitant. Hac quidem vocula (corrumperetur) et celeritate et vebementia transmutationis indicans. Porro vebementes eueniunt in tactu a naturali bitu transmutationes ob violentum calidi frigidi occurrence: atque ob eas res quod protrudere se care: errodere: aut erodere possunt. Nam siccitas: humorque nisi calori: frigoriue contragatur: occurrence suo vim inferre non consueverunt: id quod facile intelliges: si librum quem de simplicibus medicamentis descripsimus perlegeris: ubi ita demonstratum est frigus aliter quod calorem delectatione inducere. Ipsi tamen eorum substantiam diuellit: dolor etiam excitare. Quippe res quod ita protruduntur: aut ite duntaxa: ut corporibus ruptio piculū afferat: plane iter dolorum casus numerat: sunt: sunt etiam quod pugnant: aut secant. Nam et sectio: et ruptio doloris inferre non posse quod facta est: sed omnia omnimodum sunt iter dolorum casus reputant. Nisi ad omnimodum partemata dolor aliqui ex accidente sequatur: ubi acres humores ulcerata mordet corpora. Interdum inata quod plelegmone: vel citroque parte interdum: dolor efficit. Id subinde facit immodicus calor: aut humorum acrimonia. Porro gustandi quod insensum: quatenus ratione precipue: ita dictis causis diuellitur: quatenus vero ad gustum proprie pertinet: ab amaritis: acidis: acerbis: atque acerbis: quod quidem huiusmodi singula: ut demonstratum est: continui diuidere possunt. Ita a predictis humoribus resoluti vapores odorantione quod ifestant. Nam in ipsis continui diuelluntur. Auditione vero turbat vox et aspera: et grauis: et maxima: et celerissima. Atque quum hec omnia in terrifico tonitru coire videantur accidit: ut non nulli audiendi facultate privantur: oino surdi euaserint quippe violenter strepit: audiendi insensum diuellebat. Ac visum quod illustrissimi splendores et offendunt: et si corrumperetur: eo quod discriminandi ad discernendi vim plurimum obtineant: atque discriminantia ad diuidendum quodammodo generum principium. In omnibus vero sensibus:

unum eode deprehendit: nepe parbos quod molestus est in discretionem simul et diuisione continui: unusque corporis consistit: si modo affatim inciderit. Affatim hoc dico: si vehemens fuerit simul et repetitus occurrit. Hoc Plato quocumque volebat: quum diceret molestam sensationem in corporibus sensu predictis fieri: si compositum ipsis parbema ex violento simul et profecto acciderit: neque refert siue molestia: siue tristitia: siue laboriosa: siue doloris principis voces. Neque etiam si ipsum quod parbema molestia: tristitia: dolor: labor: dolentiaue appellaueris. Atque perspicuum est Platone ipsum per eadem re dictis non minus omnibus promiscue visum et in Timeo: et in Philebo. Preterea in alijs libris: sicuti de ipsis sermo inciderit. Ceterum quod Hippo: in eadem sit sententia: tum de nobis: tum de rebus: et ex paulo ante dictis: ex ijs quoniam reliquis suis libris omnibus conscripta reliquit: manifestum est. Atque hoc modo in omnibus sensibus: molestum parbos oriri solet. At delectatio illi aduersa a contrarijs nascitur causis. Nam si ob diuersionem: quis periculum subierit de delectione reuocabitur: si affatim ad nalem habitum redierit. Proinde sicut ceruleus color iucundissimus est oculis spectaculum: ita splendor candicans (qualis in sole cernitur) maximam ipsis dolori inferre potest. Post hos se cundo loco: molestus quod est color albus: delectat non fuscus. Ille ipsis essentiam discriminat dissoluitque bicem cogit: idque citra violentiam neque satis erat: si cogeret duntaxat: ita enim color niger esset iucundus: id vero haud quaquam verum est. Ipse enim visionis essentie aduersatur: eo quod ipsam cogit violentum: quam ut ea ad nalem habitum reducat. At vero id quod nigrum est splendorissimo minus offendit. Non quod aduersa intemperies minus sit molestia quam ea que cognati generis est. (Nam quod ad hanc rationem pertinet: nigrum splendoris esset molestum). Sed quod visionis instem splendoris est: et ois splendor tenui substantia constat. Nigrum vero semper crassum. Atque natura comparatum est: ut tenuis quocumque res crassior: in agendo semper sit efficacior. Quum itaque in idem vicissim pueri sint: et tenue et crassum minus agit crassum in tenue: quoniam quod ad partem ab hoc magis sit idoneum. Sic igitur sol quod visioni officit. Nam cum tenuior sit: pertinet ipsa discriminat discutitque. Atque si essentie familiaritatem spectes ipsum minus quam ea que contraria sunt: offendere coniungit. Si vero robur quoad actiones efficacior visio lentiorque est: consideres: ipsius per se celeriter visioni in commodare posse deprehendes. ut enim breuissimo tempore splendor solis visionem afficere potest: ita si quis diu in vastis tenebris degat: ut nullum oino splendorem intueatur lucis restitutus: nihil penitus videre poterit. Quippe exstinguit quodammodo visio: et crassior: obscuriorque redditur. igitur non ab re ceruleus color: ut visioni iucundissimus est: ita maximam quod prebet uti utilitatem: sed non illi que a sole discussa est. Huic enim: utpote iam egrotanti contrarium adhibendum est remedium. Et vero que sana est: sed fatigata: color: ceruleus fuscusque saluberrima sunt spectacula: neque enim discriminant: ut splendor: candorque. Neque autem coloris exemplo ipsam cogit: ac extinguunt. Porro fuscus color: ex albo nigroque mixtus nascitur. Ceruleus vero ubi candor splendoris tunc non ita parum in nigrum degenerat. Sic enim utroque Plato nos docuit. Nepe quod ex contrarijs extremisque inuicem mixtis medijs moderatis coloribus nascitur: quod utrosque excessus quoniam in incommodat fugientes: moderatas ipsis fatigationes corrigunt: haud aliter quam color niger morbos a discretionis euenientes. Alterum delectatio quam excitat: non

perinde atque in ceteris sensibus manifesta est: quandoque de neque dolor equalis deprehendit. Nam visio ob tenuitatem: neque dum discrimina sunt: vim patitur: idque ob essentie familiaritatem (quippe per se festinat: ut occupet id ad quod ducit) Neque dum cogit ob transmutationis imbecillitatem. Nam enim demonstratum est: tenue a crasso debilitate cogi. Atque ea que ad videndum: vel delectationem: vel molestiam pertinent sic se habere videtur. In auditu vero: ut iucundissima vox ceteris ea que et lenissima est: et tardissima: ita asperissima citissimaque: maximam solet inferre molestiam. verum de sensu no adamussum sensum vel iucunde: vel moleste putant. Quum vero fatigat? est: per lenem ac tardam: exigua quod amica est. At cum egrotat lenissima simul: et tardissima atque perquam exigua: atque ijs multo magis absolutum si letum. Quippe hoc proinde quodammodo rident tenebris dum visioni comparatur. An quoniam oritur est. Nam tenebre sunt lumini contrarie: an sint puratio lucis: quemadmodum silentium vocis: et quies moris? Porro in hoc sensu manifestior apparet delectatio: eo quod crassiori constat essentia. Atque manifestior etiam quam in hoc voluptas percipitur a sensu ob factum: quod ipsum quod essentia crassior sit. Et cum ut aer crassitudine splendorem vincit: ita vapor aere crassior est. At vero splendor ad videndum: aer ad audiendum: vapor ad odorandum sensus pertinet: quemadmodum ad gustum humida nam: ad tactum vero solidum corpus. Quum vero odoratum: gustatumque sensus cognati sint: uno duntaxat: nepe essentie tenuitate differentes (quippe vapor est humor: ex tenuar?) de ambobus simul dicemus perspicuitatis gratia a gustu initium facientes. igitur cum a nali habitu non desclinat: maximam ei voluptatem afferunt oes succi dulces pinguesque: quippe ostendimus oes humoris esse corporis essentie perquam familiares. Si vero ab aliquo ipsum infestare: nup vitiis preerit: pingues. Nam ij exasperatas partes maxime lenire solent. Ubi vero morbo afficitur: tum succi contrarij ijs que morbus excitantur: delectare videtur: ita ut crassis opponantur tenues: tenuibus crassi: lenis ij que sensu candi vim habeat: exasperantibus lenigantes: frigidis calidis: calidis frigidis: siccis humides: humedibus aridibus: de quorum nam libro quarto de simplicium medicamentorum potentia disputauimus. Atque liber ille haud quaquam oscitater legendus est: quippe que non mediocriter profert usus tum ad dinotionem: tum ad curandi rationem. Et cum ventriculus et visceribus seruit: et ventis humoris succos appetens: quales illis sunt necessarii. Huic preedit lingue iudicium ipsa enim ijs potissimum delectatur succis quibus ventriculus ipsa enim ijs potissimum delectatur succis quibus ventriculus culus indigere videtur. Atque consensus humoris potissima causa est: vestiens ipsam tunicam. In lingua vero varijs typibus: alias alio delectatur extrinsecus sibi occurrentium succorum genere. Interdum dulces succi in ipsa contrarii sensu percipiuntur: volutarumque inducunt. humoris vero dulces succi pericute specie referunt. Quoties enim lingua: effusis venis sanguinis dulcedinem sentit: pinde afficitur: ac si a re quapiam extrinsecus adueniente imbuitur. Odoratio namque aut vis: quod ad ea pertinet: que extrinsecus vel voluptatem vel molestiam afferunt gustandi facultati propter rationem rident. At vapores qui intrinsecus continentur: si molesti fuerint: possunt (ut antea dictum est) sensu percipi. Suaves vero et omnino delectabiles: sensum latent: quemadmodum in visu quocumque et auditu. ij enim sensus (quia tenuis essentia constant) nullum in se tolerant vehementem affectum. Tactus vero et gustus quaquam ne ipsi quidem in se vehementem affectum sustinent: subeunt tamen interdum huiusmodi quendam affectum sed exiguum. lingua quidem (ut

dictū est ha dulci pītuita: quā & Paragoras & Philo-
tinus: magis p̄prio vocabulo dulcē succū nomināt
Tactio hō in seipsa motū sentit: quū ad nālem redit
babūt: ijs q̄ ipsuz intrinsecus exasperabāt: vel cōco-
ctione vel trāspiratione: v̄l secretionē: quā sensus no-
tare possit: expulsis. Mā & lassitudine affecti: si postea
quā corpus: & frictionib⁹: & balneis fuerit emollitū:
quiescent: haud obscuram sentiūt voluptatē. Atq̄
etiā magis in ipsis tā dictis motionib⁹ delectant: fa-
tigatis: partib⁹ ad nāle babūt reducit. Nō solum
aut balneū: & mollis ex plurimo oleo frictio fatiga-
tas partes voluptate afficiūt: verū etiā mollis: sua-
vis & lenis attractio: ingētes dolores nō mediocri-
ter mitigare solet. S; hec inter externa p̄fidia nume-
rantur. Atq̄ de oībus ijs deinceps dicēdū est. Neq̄
essē de olfactu necessariū est nos aliqd dicere: q̄nq̄
dē gustū p̄portione imitat. Atq̄ vt simpliciter dicā,
delectamur in h̄mōi sensus genere: ad nāle babūt re-
ducit: id hō semp ex cōtrarijs accidere solet: si quis
vtrūq̄ idoneū cōtrariū acceperit idoneū aut est id qd
in primis & p̄ se: nō p̄ mediū alterius rei interuentū:
effectus cā fuerit. Atq̄ in eiusmodi oībus: euidens:
siue p̄catartica vocata cā spectanda est. Vex quod
Hippocrates in alijs subinde locis iculcat: illic b̄ic
q̄ admonere v̄t: quū inquit. Est aut vbi i rigore ner-
uozū sine vlcatione iuvene bene corpulento estate
media: aq̄uē m̄te p̄fusio: calorē reuocat: calor hō bec
solut. Nō si q̄s parū accurate h̄mōi s̄ba perpēdar:
induci poterit: vt credat: a similib⁹ affect⁹ p̄ter nām
curari posse: veluti neruozū rigore a frigida lauatio-
ne. Sed nō ita se h̄z veritas. Quippe oīs affectus p̄-
ter nām: ad nāle babūt reducit p̄ p̄raria. Quēad-
modū rigor neruozū p̄ caloris reuocationē. Nō si cō-
fertim hoc fiat: nō sine voluptate perficietur curatio.
Si hō paulatim sensu nō p̄cipitur: ad nālem babi-
tū redit. Haud aliter transit ex nālī statu in
eū q̄ p̄ter nām est: si affatim fiat: violētus est & oīno do-
lorem excitabit. Si hō paulatim sensus latebit. Pro-
inde q̄bus sensum in corpe increfuit nō secundū nām
affectus licet ille: sensus effugiat quū tñ ad nāles re-
dit babūt: idē affatim sensus: voluptatēq̄ inducit.
Atq̄ hoc potissimū p̄ ea q̄ nobis maxie sunt familia-
ria: qualia in gustu sunt dulcia: in olfactu hō q̄ illis
p̄portione respōdeant: vocātur hō odorata. Porro
genitales partes p̄prio quodā & eximio sensu afficiū-
tur. vñ & validissima p̄dite sunt facultate: expultrice
qdē genitalis seminis in masculis. In feminis hō tñ
bac (in testiculis & seminarijs varijs) tum attractrice
(p̄ totū vterū) Atq̄ nā cōparatū est: vt genitalis se-
minis tñ secretionē: tñ cōprehensionē ingēs comitre-
tur voluptas. Vex molestia q̄ ex redūdāte ac intus
retēto semine orit: paulatim & longo t̄pis tractu in-
crefcit. Proinde l̄z m̄trū in modū cruciet (vt alias di-
ximus) qd tñ ad vebemētiā p̄tinet: a voluptate qua
p̄ venerē afficimur: longe vincit. At qz affatī exercit⁹
p̄reditus ad nālem babūt celeritate voluptatis q̄
magnitudine ad portione habebit. Reliquū ē: vt ea
q̄ vtrīs osculū (qd cor nomināt) symptomata infe-
stāt: p̄sequamur. Mā & ipsa ad tactonis genus p̄tine-
re vident. Nullaq̄ pars est: q̄ vel adeo exacte sentiat
vel principū partū vtrāq̄ p̄ suarū affectionū mo-
do perinde afficiat: atq̄ vtrīculi osculū. Ac cōsuetio
nomine stomachus nominat: non vetustis duntaxat
p̄bilosophis: verū etia medicis. Porro syncopes ea

species: quā stomachicā vocāt: iter huius partis sym-
ptomata numerat. quēadmodū & cordis dolores (vt
vocāt) id hō secundū alterā ipsi⁹ adpellationē. Vnde
dyspnea (idest difficilis spiratio) & apnea (idest sp̄is
ratiōis abolitio) & strāgulatio: & morbus comitalis
paracope (idest mentis abalienatio) deliriū infania
(quā melācholiā vocāt) huiusce partis occasione eue-
nire solēt. At bec oīa p̄ cōsensum accidunt. Abolitā hō
& difficilē & deprauatā appetentiā ipsa p̄ se sustinet.
Loco aut abolitā appetentiā: quū q̄s nihil oīno ap-
petit. Difficilē eā q̄ imbecilla est. Deprauata aut ap-
petentiā partim ad immoderatā cibī: portionisq̄ exbi-
tionem vertit: partim ad aliene qualiratis deside-
riū. Itaq̄ de oībus his deinceps disseramus: a fami-
liaribus ipsi⁹ symptomatis auspicātes. Atq̄ bec nāles
ipsius particule functiones sequunt ob quas a cere-
bro maximos nervos sortita est quozū aduētū abun-
dantiori p̄ ceteris partibus oīs sensu: p̄dita ē. Quū
enī qdlibet animal in ambiēte aerē p̄ curē dissipet
p̄ncipio partes cuti subdite inanes reddunt. At
natiua h̄z facultas est (quēadmodū in cōmētarijs
de potētis nālīb⁹ demonstrauim⁹) vt cibū ex vicinis
partibus ad sese alliciat: vt ipleat: id qd erat inane:
mox ille rursus ex sibi vicinis. Ac tertio loco be ex si-
bi p̄pinquis ita ex p̄xima quaq̄ parte facto semp
celeri tractu: peride quasi in cboro quopiā tadē vene
ad vtrīculū p̄ducte inanes euadūt. q̄ cōsueuerūt:
& possunt cibū ex vtrīculo ad se cōuellere: veluti stir-
pium radices i terrā demisse. Quippe tota bec actio
quū nō sit animalis: s; nālīs: baud aliter in animalis
bus quā in plantis perficit. Agit terra vtrīculi vis-
ce plantis tārisper p̄romptū abundātemq̄ cibū mis-
nistat: quoad anni t̄pa nālē tēperie seruauerint. vel
luti si aliqñ ob squaloris excessum humor ipsi⁹ exas-
ruerit: stirpesq̄ ob alimētī penuriā exarescēt. Anima-
libus hō: v̄t p̄tore q̄ terre (p̄ter pauca quedā) nō ad-
berent: fabrefecit nā vtrīculū: veluti p̄romptuariū
quoddā cibī: quēadmodū stirpib⁹ terrā addidit in-
super facultatē qua penuriā sentiret: vt animalia ad
cibū portioneq̄ excitata eodē t̄pe implerēt. Vocatur
q̄ h̄mōi plenitudinis desiderū apparētia. Hec oritū
h̄z a penurie sensu: quū vene ex ipso vtrīculo trabūt
veluti mulgentes: fugientesq̄. Vtrīculus hō h̄mōi
suctionē nō ferēs: s; tāq̄ diuulsus: busus molestie re-
medium cibū exquirat. Sic cñ vene ad exhibitū cibū
cōuerse tā ex ipso nō ex vtrīculo: trabūt alimētū. Ac-
cidit aut post exhibitionē: vt simul atq̄ vene ad cū-
bos se p̄uerterint: vtrīcul⁹ quoq̄ trahat ex ipsis ad
se: quantum antea vene ab ipso detraxerant. Agit
suctionis sensus: est fames. Reliquozum vero duozū
symptomātū: alterū venarū suctionē p̄uenit: obtrinet
q̄ homonymā cū altero adpellationē: nēpe appeten-
tiā: & ad naturalē p̄tinet actionē: nō ad aīalē. Alterū
hō puta inanitio: hāc ipsam appetentiā p̄cedit. Dia-
taq̄ h̄mōi symptomata: ordine seinuicē comitantia
ad quinarū numerū reducunt. Prīmū oīm est inas-
nitio. Alterū est inanitarū partū naturalis appetē-
tia. Hāc sequit vtrīculi suctio. Deinde suctiois sen-
sus. Postremo ipsa aīalis appetentiā oīm vltima. At
q̄ hāc functionē aboleri cōtingit: si vel suctionis sen-
sus pereat: vel suctio nō fiat: vel corp⁹ nō inanitur.
Vnde exigua erit appetentiā: si tam dicte affectiones
nō pereāt quidē: p̄pī tamē ad abolitionē accedere
videāt. Deprauata vero sit appetentiā: si vebemēti e

modū excedit. ac vocat a nonnullis canina quā vel ob acidū būoris viciū: vētriculus mor dīcus infestas tur: vel vbi totū corpus immodice dissipatū: assidua indiget nutritione. Quippe frigidū būoris viciū: rōtionē q̄ suctioni p̄positione respondeat: inducit ac appetētiā: baud aliter quā nāle parbema: excitat. At cibi magis quā portionis desiderū affert: idq̄ p̄pter refrigerationē. Si vō salū: aut biliosū būoris vicio: mor dicationē, senserit vētricul⁹: portionē magis quā cibos: desiderabit. Quippe b̄mōi būores: p̄ter hoc qd vētriculū calfaciūt ⁊ excitāt (vñ sitis causa p̄dire solet) etiā succos tū in ipso: tū in venis: fundere possunt. At symptoma quo succi fundunt partes cōtinētes replet. baud aliter opinor: quā eas frig⁹ inanit. Itaq̄ ad famē excitādā: frigus in vētriculo: nō parū cōfert. Illa ⁊ vacua reddit cor: pa: ac ipsoꝝ tunica cōgens cōstringensq̄: famē suscitāt. At iter potissimas cōinētesq̄ cās q̄bus fames impedit calor: numeratur. q̄ppe q̄ solida cor: pa laxādo dissoluit atq̄ ad attrāctionis functionē reddidit imbecilliora. Humida vō sū dēdo: sup̄a modū extēdit. Itē canine appetētiē cā: vna est acidōꝝ humoꝝ viciū. Altera vō (vt dictū est) plurima p̄ totū corpus inanitio: siue ipsa caloris vī siue ibecillitatē retētriciis facultatis sequat. Accidit aut p̄ primū qdē affectū: vt eoꝝ q̄ fuerūt ingesta multa fiat delectio: p̄ secundū hōit ob exactā habitus matitionē: cibis p̄ corp⁹ digerāt. Atq̄ imodice tū appetentiā famis: b̄mōi sunt cāe. Prauas aut qualitates appetit i q̄bus vētriculi tunice prauo aliquo excremento sūt imbutē Atq̄ cōsuevit b̄mōi affect⁹ mulieres: viciosis humoꝝibus refertas: ifestare: idq̄ quā vterū gestāt: vocat parbos ipm̄ circa (id est pica: siue malicia appetunt autem maxime per hunc affectū ⁊ acida ⁊ acerba: nonnunq̄ acrida quoq̄. Interdum vel cinoliam terram vel testas: vel extinctos carbo nes: aut alios b̄mōi cibos absurdos. Atq̄ cōplures eap̄ b̄mōi vicio laborāt: vsq̄ ad secundū ac tertium mē sem. In quarto vō q̄scunt partim qd vomitione: viciati būores expurgant: partim qd cōcoquunt: vt p̄ te exigui cibū: tū sumēte muliere: ob fastidiū. Partis etiā qd multitudo vacuatōe sit imminuta. q̄ppe pri mis duobus mē sibus fetus paucū ad se sāguinē attrahit: eo qd parū adhuc auctus sit: adeo vt ne fetus qdē noiari tū debeat: s̄ cyema potius (id est cōcept⁹) Abi vō tā icreuit: tū plurimo idiget alimēto: atq̄ tū nō id qd optimū est ē venis: vt antea dicebā: allicit: verū etiā qz maiorē alimēti copīa: requirit: aliqd vī ciosū simul attrahit. Ita sit: vt vniuersū corpus ⁊ ple thorico (id est plenū) esse desinat ⁊ minori būoꝝ vicio cruciet. At fetus ipse excrementa q̄ ab attrācio redū dāt alimēto: ad duas reponit mēbranas. Quo sit vt ipse q̄ ⁊ maior būoꝝ vicio: ⁊ maior inēperie infestetur: qñqd a vicioso sanguine alimētū sumit: nisi grauida mulier residuo quovterū gerit: tpe optimis vtaf̄ cibis. Sz hec: ad id qd p̄posuim⁹: baud quāq̄ p̄tinere vident. At qz de prauarū qualitatū appetētia sermo icidit: factū est: vt malacie q̄ memierimus. Que vīris etiā nō nūq̄ accidit: qñ ipis q̄ viciati humores ad vētriculi osculū defluūt. Huiusmodi symptomata circa alimentū appetentiā euentre solent. Circa portionis vero appetentiā: tum similia: tum numero equalia eueniūt symptomata. Accidit enim quasi priuatio quedam appetentiā. Quum vel cor pus oīno non eget portione ob frigoris humoꝝisq̄ ex

cessus: vel vētriculus suū parbos nō sentit. Deficiēs vō appetētia vbi hec eadē fuerint ibecilliora. Porro deprauata portiois appetētia deprauate ciboꝝ ap petētiē p̄ portioē rīdet. Quippe imoderata appetit portio qñ p̄ietī i vētriculi tunicis viciati būores: aut salū sūt aut biliosū. Interdū vō quū veluti feruet in salū sūt aut biliosū. Interdū vō quū veluti feruet in eo natia ipsi⁹ humiditas. Prauas vō portioes: quē admodū ⁊ prauos cibos appetit aliq̄ p̄ viciati būo ris q̄ viciat ipis ratiōe. b̄mōi symptomata ijs q̄ diu tius malo victu vtiūt: euenire cōsueuerūt. Sūt q̄ icr: bausa siti cruciant. De quoz numero mori vidi m⁹: ⁊ eū q̄ viperā deuorauerat (erat at fortasse dipsas) ⁊ mēsores: q̄ forte fortuna vinū biberāt i quo b̄mōi qdā fera fuerat extincta: ⁊ eū q̄ ex veteri vīno fuerat ie buat: itē eū q̄ siti tolerare decreuerat dentis eos: q̄ i nauī deficere aq̄ marinā aquā bibere ausi sūt q̄ siti i moderatioze q̄ reliq̄: cruciati: celer⁹ q̄ reliq̄ itererūt. Minib⁹ vebemēter cruciati: celer⁹ q̄ reliq̄ itererūt. Noui etiā quedā ardēte febre laborātē: d̄ icreſcēte ēt dū morbo aq̄ fridā liberaf̄ bibēs satiatī s̄ potuit donec moreret. Itaq̄ moreret. Itaq̄ circa vētriculi appetētiā huiusmodi euentre possūt errata. Est p̄ terea aliō symptoma vētriculi osculū nō nūquā infestās: nēpe cardī algia. i. cordis dolor: qd ⁊ molestū ē: ⁊ ad fētiēdi facultatē p̄tinet a mor daciō: ortū succi. Accedit ad h̄ bulimos. i. vebemēs fames: ita ei vocat ēq̄ hui⁹ p̄cule symptoma: quū simul ⁊ penuria: ibe cillitate ⁊ refrigeratiōe afficit. Porro nihil mirū vide ri debet: ad huiusce partis dolores ⁊ animi sequi de sectionem: ⁊ vires p̄sterni quum videantur non nulli: vel ob digitū offensam: animi deliquit labor rare. Proinde nō mirādū est: si idē affecto stomacho accidat: tū ob exactā fētiēdi vīm: tum ob sit⁹ vicini tatē: qz duas principes ptes vt sibi cōsentiant addu cere potest. Et si maxima symptomata a facili lito machi sensu p̄dire deprehendunt: vt pote q̄ ceteris causis q̄ molestiā inferre p̄st: oibus multo grauius infestet: adeo vt ad principes ptes vtrasq̄ norā trāf mittere videat. Atq̄ vbi neruofus gen⁹ i quopiā ma iori fuerit vt fētiēdi: vt patiēdi facilitate p̄diti: tū maxime p̄ncipes ptes p̄q̄ celeriter ad sympathian (id est p̄sensū) adduci p̄tingit: p̄sertim si ob parbos aliqd aut etiā suapte nā fuerint imbecille. Qd si cia q̄tuor p̄ueniāt maximū inde parbema oriri necesse est. Quatuor aut dico. Si ifestās stōm affect⁹ fuerit valid⁹. Si ad amissim absolutō fuerit sensu. Si ner uoꝝ aut arteriaꝝ gen⁹: aut cerebrū aut cor fuerit im becillū. Ita em̄ p̄pter stōm: ⁊ morb⁹ comitialis eue nire pōt: ⁊ grauis sopor: ⁊ veteri⁹: ⁊ catalepsis ⁊ deli riū ⁊ melācholia p̄sentire p̄ncipio: tū i cerebro tum in neruis. Porro cardiace syncope: vt vocāt: p̄sentit te ⁊ i corde: ⁊ arterijs p̄ncipio euenire solent. Ita ⁊ pulsus abolitio: ⁊ exigu⁹ pulsus: ⁊ pulsus deprauas tus. Anbelit⁹ vō perit quū p̄nceps ptes an te vebemēti laborāt sympathia. Dispnea vō q̄ difficil spi ratio) duplicē h̄z ortū. Alia ei ob p̄cordioꝝ sit p̄st ru ctionē: alia quū vtrūq̄ p̄ncipiū p̄sentit. Sz occasio nes q̄ aial ip̄s ad b̄mōi parbema pducūt mltē sūt: veluti frigus validus: interim ipsum per se: interim cum pituita sup̄a modum frigida. Lūiusmōi pos tūllimū videtur ea que eliquato viro baud assimilis est: ⁊ in colore ⁊ substantia: quam ob rem ⁊ Praxa goras: ⁊ Pbilonius eam succum vitreum nomina uere. Item spiritus frigidus: qui inflare possit:

midior. Tridē 7 ū: q̄ plario se vino ingurgitauerūt:
aut balneis multis calidisq̄ liberalit̄ circa caput r̄
fūt. Quippe huiuscemodī oīa cerebrū vidē īmplē
būditate: q̄ alioq̄ n̄ erat inutilis ei quē multa exercita
tio 7 lassus 7 aridū reddidit. L̄ ceterū q̄ capitis reple
tio somnū cōciliat: iā Aristoteles satis demonstrauit
adeo vt nihil sit op⁹ hāc nos rationē p̄seq̄. Stei illi?
librū: quē de somno 7 vigilia p̄scrip̄it: p̄legeris 7 b̄p
suz baud obscure discēs neq̄ op̄pletō: capite: aia
lia sōno corripit̄: 7 p̄terea quātū ī b̄ argumētō clau
dicauerit d̄p̄bēdes. Quāuis ei app̄te docē: atq̄ id
ne? fuerit: 7 ad rē tractādā: 7 ad p̄suadēdū: ī quācūq̄
p̄t̄ vellet rationē adducere: nulla ponit p̄babili in
uenit rationē: q̄ ostēderet: quāobzē op̄pletō cerebro: p̄
na fētiēdi vis q̄scar: quū ipsa (vt ille putat) ī corzē
residet. p̄p̄ multo p̄babili? erat: a pulmonis būo
re: somnos euenit. Hūc ei nā cordi adhibuit: nulli?
alteri? rei gratia: p̄ vt illi fuit̄. Quis aut̄ medicorū
diuer sa fētiētū: vel nuda iduci? experiētia: in gra
ui sopore Zetbargo: veterno: 7 reliq̄s sōniferis p̄ter
nāz patbematē: nō capiti succurrūt: femēta: 7 cata
plasmata adhibēs: atq̄ radēs cucurbitulasq̄ admo
uēs p̄ter oīa alia p̄ide iſtituēs: q̄nī hac p̄te fit morbi
radix. Sic ēt d̄lūm: p̄b̄nerida: ac oēs vigiliā p̄ter
nās: sanare ap̄grec̄: capiti p̄nida adhibet Sz d̄ bis
aliae āpli? disp̄rauiū: ī fētiē vultu p̄siderabim?
cerebrū: quū a multa fūctiōe q̄scere voluerit: semnū
animali nālē iducere: p̄terit vbi alteri ī ipso facultas
būditate fuerit iſtaurata. Si hō a frigida mltaq̄ bū
ditate graueſ: vt nesi: letbar gicūq̄ somnū: atq̄
alios b̄mōi morbos iducit: quoz oīs sūma: ī frigidit̄
ate 7 būditate cōsistit: siue q̄libet separati: siue abe
simul cōcutes ip̄s iſest̄. Atq̄ ad b̄ gen⁹ p̄tinet oīa
medicāmēta: q̄ de sōniferis sūt: ac alia quoz: q̄ ī
sōniferā appellē: nō tñ somnū: sz veterinā: ac ī vni
uerso corp̄e stuporē: iducūt. 7 gic̄ ea q̄ dūtaxat būes
tāt: n̄ ab re sōnifera nominat̄. Que hō refrigerāt: ea
neḡ somnū cōciliare: neḡ īndolētiā iducere: recte dī
cēt. Sz p̄ somno: veterinū: graueſq̄ soporē: p̄ īndolen
tiā aut̄: vel obolitionē vel difficultatē sēsiōis efficiēt:
q̄q̄ ob refrigeratiōis excessus. Atq̄ iā ātea dictū ē stu
porē cē patbema: quo neruoſe p̄tes difficulter 7 sensū
iāt 7 mouēā. Quē hō cū alias ob cās: tū ob it̄p̄e
tē: vt ob frigida medicāmēta. Atq̄ b̄ pacto sūt 7 ve
terni: 7 sopores: ac stupores. Rurs⁹ sicitas imōdera
tiō: ac calor: velut ī p̄b̄tē: de: ob succū quēptā? mor
lacē 7 calidū irritatū: vigiliās iſerit: q̄s neḡ mēstia
neḡ sollicitudo peperit. At hō b̄mōi symptomata tot
ī corp̄i cōmūta sūt: p̄ affectū p̄cipiū: ita alia
quoz circa oēs q̄ ab ip̄tū p̄deūt fūctiōes affecta p̄n
ipe p̄te euenit p̄sueuerūt. Quippe apoplexia 7 mor
7 comitalis affecto cerebro sūt. Ceterū vt p̄fū d⁹ sō
7 fētiēdi fūctiōes ita apoplexia eas actiōes q̄ p̄dēt
volūtarij ip̄io offēdit. Rurs⁹ q̄l̄ cōsōnta fētiēdi fū
ctiōib⁹: talis ē puulsiō p̄ morbū cōtialē fūctiōib⁹ volū
tarijs. Quippe ī vtriusq̄ d̄p̄rauat̄: cerebrū mor⁹ d̄ ep̄
dēt atq̄ ob id p̄culatū siliquoz q̄ mēbroz op̄is. Ele
t̄ ē diuerso ī duob⁹ p̄orib⁹ actiōnū ip̄i 7 occupatio
q̄es. Porro puulsiō q̄ totū corp⁹ sit: citra dīctū: aut
porē: aspinali medulle q̄ ī ceruice p̄tinet: morbo d̄
cēt. Si hō vt man⁹: vt cr⁹: vt muscul⁹: vt āpiā distē
t̄: aut puulsiō: ad illū sp̄ neruū: q̄ p̄te mouet: referē
ā ē noxa. Atq̄ sit absoluta cā morbi a quo p̄tes puul
sī dīctū difficile ē. Velut ēt tremor 7 palpitatiōis rī

goris et conuulsionis (Vocis autem rigor non nisi quidem
vehementis frigoris sensum: sed inequalē vniuersi cor
poris conuulsionē quātionēque) quippe oia vniuersi mus
culorum genus: aut solū: aut reliquis partibus mas
gis infestare vident. Verū vt accuratius ea intelliga
mus: in primis ipsorum notitias explicāde sunt. Quip
pe in presentia quatuor: ppositimus nomenclaturas
conuulsionem: tremorem: palpitacionem: et rigorem.
Verum cuiusmodi sint singula quae per ipsas significa
tur symptomata. Meminē maiorū nostrorū inueni sa
tis diligenter definitisse. Nā alij protinus ad mor
borū substantiā: quos symptomata comitantur: pro
perāt. Alij ipsa distinguere aggressi: in falsam inter
pretacionē lapsi sunt: id quod facile intelliges: si postea
quā nostris pceptis fueris instructus: illorū libros
perlegeris: quod facile sit: intellecta veritate: errorem de
prehendere. Sed de his oibus libro sequenti disserem.
Galeni de causis ac cici dentium Liber quintus
Guillelmo copo basilienſi interprete.

Bitur conuulsio

Tremor: palpitatio: rigor: horror: sin
gultus: tussis: ructus: sternutamentū:
pēdiculatio: oscitatio: stridor: conuul
si oia genere cōtinētur: nepe depra
uato motu. Differunt autē inter se
hoc vno potissimū: quod alia quidē nature: sed vi coacte:
sunt opa (mouet autē a cā quā morbisera) alia mor
bidos sequunt affectus: nihil ad ipsorū generationē
cōferente nā. Alia sūt: vbi ad opus efficiendū simul
coeunt et morbus et nā. Atque p nature vocabulū i hoc
sermone intelligas velim: oēs quae regit animal faculta
tē: siue illa a volūtatis nostre imperio pdeat: siue se
cus. Distinguiamus em̄ in presentia totū hoc poterā
tū genus: quo seruat animal ab oī causa praefer nās
que ipsum vel edere: vel corrūpere possit. Huius ita
que facultatis opa sunt: sternutamentū: tussis: oscitatio
pādiculatio: singultus. Solius morbi: palpitatio: cō
uulsio. Ambozū simul coeuntū: oēs motus torpidi
ac alij quoque: quibus ij quae resoluunt: sed nōdū resoluti
sunt: mouent. Praeterea tremor. De sunt ppositi nos
bis in presentia symptomatū generis prime differen
tie Atque deiceps singulorū proprie quedā sunt: de qu
bus nūc differemus a morib⁹ auspiciates: quae ab innā
ta quāda facultate prodire vident. si prius quo pacto
ipsas cū ips quae ad adamussim secundū nām sunt: cōmu
nicet: ostenderimus. ita ei dilucide patebit ipsorū ge
neratio. Quā quatuor sunt facultates: oīa quae alit corp⁹
ita illud retinet. Tertia alterat. Quarta extremā se
cernit. Itaque quā nature legibus animal gubernat:
nullus ipsarū motus symptoma esse censet. Nō si cui
piā in corpore praefer nās cōsistit: insurgatque ad ipsum
deiciendū expulserit facultatū alit sit iterum vt ipa
rū motus sensu baud quā pceptiant: interire nō lateat
sēsū. Atque de morib⁹ quae sēsū fallūt postea dicem⁹. De
his quoque sēsū pceptiū quā cū illis: quae volūtarij nomi
nant: cōmunicant: oīs quoque sit tractatio. Agit fū
ctionis a volūtatis imperio pdeūtis nota est: neruorū
resolutio: conuulsio: tremor: stupor. Sed borū singula p
ticulari: p istorū varietate: diuersa deprehēdūt: nō
solū symptomatū specie: verū et nomenclaturis. Quip
pe si istorū: quib⁹ respiratio pscit: nerui fuerit resolu
ti: apnea. (i. abolita spiratio) Si vero vocales nerui

athonia. i. vocis pmutatio: notat. At lignae paralyſis
quāuis ipsa quoque smonē: nō prēndū volūtatis op⁹
penit⁹ auferat) nullū nomē obtinuit. Rursus ischa
ria: id est vrine suppressio: baud abſimile quāda: et ap
nea et apbonie: significare vñ: p ipsam fūctio: a nā
nō a volūtatis imperio pdeūtis: pcreat. Sed si inuitus qu
metere cogat: volūtate fūctiois offesa est. Baud ali
ter alui extremā: si suprimat: ad nālē: si deiciat: id
quae ab iuito ad volūtariā fūctionē nota referri d⁹. Por
ro de vniuersi oibus copiose dixim⁹ i libro de musculo
rū motu. Atque h pacto resolutionis neruorū species:
inter se differre vidēt. Conuulsionis quoque alie sunt diffe
rentie quippe si inuit⁹ aliq: dētū stridore verat: maxi
lares musculi conuulsionē laborāt. Per inuersiones ve
ro et strabismus: cōuellūt oculos: si differētiā. si em̄ rigido
rhea aliā cōstituit conuulsiois differētiā. si em̄ rigido
pene semē effluat: veluti conuulsio quāda est si nō rigeat
penis: ad retēctis facultatis imbecillitatē referri d⁹.
Sūt quae singulū quoque conuulsiois specie esse arbitret
Atque duplex inspiratiō reuocatio nōnūquā ob muscu
lorū: inspiratiōis seruiciū conuulsionē fieri solet. est
etiā quāda inspirationis species ad conuulsionē primas
ac ipsa quoque conuulsionis musculis inspirationē effi
ciētib⁹ eueniēs. Hāc Hippocrates spiritū vocat offē
dētē: dū ad extrema erūpit. Quā apoplexiā esse neruorū
tū p vniuersum corpus resolutionē: ac morbū cōtra
lē esse conuulsionē: antea dictū est. Tridē stuporē dixi
mus impectā quāda esse neruorū resolutionē. verū
maior: minorque stupidarū partū offensa: cōplures
parit differētiās: quippe mixtū fere symptoma ē: cōcū
tib⁹ i vniuersū et morbo et facultate. Nā si morbus oīno fas
cultatē vicerit: ipsa mēbrū baud quāda poterit trāſſer
re. si quoque supior māferit facultas nihil eā ipedit. At si
pugna quāda inter ipsa fuerit: mouebit quāda mēbrū: sed
nō sine difficultate. Si ei pceptis cupiā: vt mēbrū
extēdat: et extēdū seruet: obſperare nō poterit: natura
ei grauitas ips deprimēs: facit vt decidat: idque ob se
rētis ips facultatis imbecillitatē. Nā facultas et attollit
et sustinet. Corp⁹ quoque tū man⁹: tū cruris inferiora pe
rit. Huius rei causam ita antea dixim⁹: quā de sēsū
fūctione smonē facerem⁹: quippe demonstrauim⁹: ner
uū aut stuporē: aut resolutionē isfestari si vel frig⁹ illū cō
strigat: crassi lētiq: hūiores obstruat aliq causa exter
na ipsū suo pōdere cōprimat. Conuulsio neruorū mus
culosque ad eundē cogit affectū: i quē ab aīali facultas
te: quā nālē habitū suatē: ducebāt. vt igit volūtas
ri⁹ mor⁹: iteri iteri h⁹ pceptiū musculis: iteri ab ir
ruente spiritu iplenis: pscit: ita conuulsio: quoque eodemō
accidet solet. Nā spirit⁹ iflare potēs i ipis generat
et cōplures etiā affect⁹: quos illos itēdere quāt. quēadmo
dū pblegmōe. Atque oēs ij (Hip. aut boze) i duo capi
ta reducūt: plenitudinē et inanitionē. Pblegmōe ple
nitudinē partiū: aridissime et aridissime febris: ina
nitionē Sed neruosa corpora oīa tēdi posse: siue oppleta
sint: siue inanita: declarat musica ista. Et ei rāpitur
chorde: siue i hūidū vaporib⁹ quae scātēs: siue in aridū
sq̄lēs quae cubiculū itētis etiā dū choris: ista colloca
ueris. Proinde hui⁹ rei baud ignari artifices pūquā
sponat: laxare solēt. Hāc ob re ārea quoque dictū est:
conuulsiois motū a solo morbo pscit. In aīalib⁹ quoque
mor⁹ imobilitas: scōz nās sic se habēt: quā manū extē
det et extēdā imobilē suat valem⁹: animal⁹ facultatē
h fūctio ē. Si aut sup re quāpiā solidā bñ valē tē ma
nū sponēs oēs musculorū actiōes laxauer⁹: hāc man⁹

q̄etē neq̄ ad morbu: neq̄ ad facultatē: s̄ ad inatā aīa
lib? grauitatē referre op̄. Ex trib? itaq̄ q̄et̄ generi
bus: id q̄ p̄ neruoz̄ resolutionē: ad solū morbu refer
tur: eo tpe (vt ita dicā) ligat a facultate. Alteruz̄ quū
mēbrū itēū habem? a facultate pēdet. Tertū q̄d nu
p̄ dicebam? neq̄ ad morbu p̄tiner neq̄ ad facultatē.
S̄z meminisse op̄ eoz̄ q̄ dicta sūt i libro d̄ musculoz̄
motib?: nēpe extētā manū: i ḡne tū functionū: tū mo
tū nū reuera cōtineri dixim? etiā: hūc morū nobis to
nicē (idest robustū aut firmū) notari atq̄ hic status.
iteris mor?: iteris imobilitas dici pōt. Reliq̄ hō due
cōstitutōes vt nullo respectu ad motū aptari possūt
ita r̄ reliq̄ duo mor? nēpe Cōuulsiō: r̄ is q̄ volūtari i
peritū sequit̄: nullo pacto ad imobilitatē sūt referēdi
Lēter? sicuti extētā manū duob? eoz̄ valētib? dixim?
regi morib?: sursū q̄d ferēte facultate trabēte hō de
orsuz̄ ista grauitate. Ita tremor q̄ duob? p̄ficiē mo
tib?: vno cū cogit mēbrū ob grauitatē ad inferioza
reperē: altero dū sursū fert̄: a facultate. Quū em̄ ro
busta fuerit man? ne paululū q̄dē vicat̄ a grauitate
facultas quātū p̄stantior quū sit inclinatio: qua
mēbrū ad inferioza repit resistit: ac tātū ipsuz̄ in sub
lime attollit: quātū trabit̄ ad inferioza. Per tremorē
hō ituita facultate mēbrū ad inferioza delabit̄ adeo
vt manifeste liceat videre pugnā iter ipsas: nō p̄mit
tente facultate deorsuz̄ ferri mēbrū: vt i resolutione
neruoz̄ fieri solet: neq̄ grauitate cōcedēte: vt facul
tas ipsū sublime seruet ita vt cōsueuerat: dū valebat
Itaq̄ vicissim facultas nūc vincit nūc vincit. Ac cō
trariorū sp̄ iter se morū successione tremor fieri vī:
quū sit mor? q̄dā cōposse: quēadmodū arteriaz̄ pul
satio. Tertiū i his q̄es sensu p̄cepta distolē. i. distin
ctionē: separat a systole. i. cōtractiōe. Nisi fortasse dē
fissimū aliquū fuerit pulsus i fornicantib? videre est:
in q̄b? nulla iuenit̄ iter cōtrarios mor? q̄es sensibiles
Quippe nō ē i illis mutua motionū vicissitudo: q̄ ab
vna p̄ficiat̄ nā: s̄ pugnat̄ inter se r̄ facultas r̄ corpus
grauitas. Qd̄ si q̄s hūc maxie motū alterari q̄ fiat i
corpe voluerit cōparare fornicari pulsatiōi ipsū p̄ si
milē deprebēder. At em̄ i hac arterie mor? p̄ breuissi
mū defertur spaciū: ita in tremorib?: animatis par
ticulari: vt p̄ore q̄ ab imbecilla facultate mouet̄. Itaq̄
incerta videt̄ hui? symptomatis ḡnatio: q̄m r̄ ab im
petu oīno motus excitat̄: r̄ ob facultatis ibecillitatē
perit. Porro iuenti nōnulli: negantes mouēdi impe
tū a tremore separari nō posse: quū videāt iterdū to
tū caput tremere p̄cutit̄ nulla accedēte ad mouēdū
volūtate. S̄z ignorare vidētib? ij q̄d ad seruādā p̄tē
aliquā erectā volūtatis iperitū requirāt q̄ppe muscu
li i hac baud aliter quā i alijs functionib? tendunt̄.
Id hō tā i libro de musculoz̄ motibus ostēdimus.
Per tremores asit̄: r̄ p̄ volūtatis iperito fieri actionē
r̄ facultatē: ob ibecillitatē nō posse parit̄ suare incō
cussaz̄: hac nō leui cōiectura assequeris. Quippe tre
mulū istud caput: supinū sup̄ rē quāpiā mollē incli
naueris: p̄tinus liberaberis a tremore. Similiter si
scribēs aliqd̄: aut secās: aut aliqd̄ p̄pti agēs: tremorē
re afficiat̄: ne hic q̄dē tremere videbit̄: si retractis
ab opere manibus quiescat. Quēadmodū vbi crura
cutuspiā inter ambulandū tremūt: si desinat ambu
lare: desinet q̄ tremere. At videre est validissimos su
bimē iuuenēs: p̄grauia onera humeris gestantes:
progrediāt̄ tremula habere crura: deinde quū ab
iēcto onere quiescant: illico solui tremorē. Quū em̄ r̄

grave r̄ leue. dicant̄ ad aliqd̄ poterit pendus ad tā
tā attoli magnitudinē: vt validissimo cuiq̄ graue: vt
deatur. Igit̄ maximū onus validā vincit facultatē:
inualidā hō nō solū s̄ s̄ parua q̄ sarcina p̄sternit.
Qd̄ si ad multā peruenerit imbecillitatē: sub p̄prio
ctā corpe pinde quasi sine onere grauabit̄. Proinde
senes fere oēs quū vehemētius munere quopiā fun
guntur: p̄tinus tremore afficiunt̄ partes functioni de
stinatē. Ita r̄ p̄ p̄rupta ingredit̄: etura tremūt: de
iēctē vires timore. itidē q̄ incurrit̄ in se ferā vidēs
fugit is q̄ tremul? euadit. Necq̄ nō toto corpe tremit
cui corā terribili aliquo magistratu negotiū ē: q̄ppe
loq̄ iussus ne vocē q̄dē citra tremorē reddere poterit.
Igit̄ vt animale pathos morticē facultatē imbecil
liorē reddēs: functiones efficit tremulas: ita corpus
morbi virib? incōmodatēs: tremoris iudicū sympro
mata. Imprimis itaq̄ r̄ maxie oīnz̄ efficit facultati
q̄cqd̄ ex intēperie cōstat. At senec? q̄s intēperies q̄dā
est: ad frigus r̄ siccitatē p̄clinor. quā ob rē senes fa
cile vexant̄ tremore. Ex iuuenib? hō corripit̄ ij q̄
vehemēt̄ fuerūt refrigerati: r̄ q̄ se multo meraco vt
nō ingurgitauerūt: aut multas subinde cruditates
cōgesserūt. Aut q̄ diu multis cibis ingestis: nulla vī
sūt exercitatiōes: s̄ ignaui oīno vixerūt i ocio: Aut q̄
intēperitue frigidā aquā biberūt. Mutusmodi oīa fri
gidā intēperie efficiūt: iterū in vniuerso corpe: inter
rim in origine neruoz̄: ac interdū in alijs q̄ p̄tibus
q̄ reliqs̄ suapte nā sint ibecilliores: r̄ ad nora subeū
dā magis opportune. Preterea crassilētiq̄ succi fas
cultatis meat? obstruēt̄: ita vt exigua facultas as
fluat: tremorē efficere possunt. idq̄ maxie vbi exacte
obstruēt̄ resoluēt̄ aliquoz̄ neruoz̄ partes quas
dā: sic em̄ reliq̄ fibre nō satis valde musculū possūt
intendere. Et em̄ vbi hūiores obstruēt̄ facultatis p̄
neruos meatū: nō i totū fuerint in fixi adeo vt p̄ violē
tas viriū incursiones: possint ad huc r̄ cōcuti r̄ cōmo
ueri: buuissimū sūt motus: quales antea: incipiente
neruoz̄ resolutione accidere dixim? attollit̄ em̄ ali
q̄m mēbrū: s̄ illico cōcidit. Nā p̄ facultatis inuasio
nes: quū ipsa se vehemētius r̄ excitat̄ r̄ cogit̄: excut
unt succi q̄ neruos obstruūt: ac mēbrū mouēt̄. Rur
sus resoluēt̄ hūioribus: quos excusserat in priorē
locū: cōcidit r̄ facit̄ imotū: donec facultas rursus cō
fertim irruēs: dissipauerit hūiores q̄ ipsi? meat? occu
pauerāt. S̄z d̄ bis bacren? dixisse sat̄ sit. Palpitatio
est dialoste. (i. distinctio) p̄ter nām. ea i oī pic q̄ distin
ctionē suapte nā admittit̄: fieri pōt. Necq̄ ei ossa neq̄
cartilagine: vnq̄ palpitāt: q̄nq̄dē distinguūt nō p̄nt.
Atq̄ hac cuti subide accidere videmus nōnūq̄ sub
iectis q̄ ipsi musculis. Preterea nō ita raro vetricu
lo: vesice vtero intestinis iocineri licet̄ sepro transuer
so atq̄ (vt summarim dicam) omnibus que distin
guit̄ possunt. Ita vt arterijs: atq̄ adeo ipsi corā
videatur accidere: alio in ipsis p̄ter pulsum des
prebēso motu. Tertiū hoc pathos: neq̄ ad volūtariā
facultatē: neq̄ ad ipsius instā p̄prie p̄tinet velut
tremor cōuulsiōq̄. Sed vt nuper dictū est oīa q̄ disti
guit̄ possunt corpa infestare cōsuevit. Nec hō suapte
natura mollia sunt vt r̄ distendi: r̄ residere possint.
Causam symptoma ab ijs q̄ maxime p̄cipua sunt
venari oportet: idq̄ vbi gene aut tempora aut frons
aut maxille palpitāt: videtur in ijs cutis: r̄ attollit̄: r̄
distendi. baud aliter q̄ arterie distinguunt̄. Qd̄ igit̄
de ijs querebat̄: vū a seipis districte cōnellāt a se

ob distinctionē id: qđ eas replet: quēadmodū fabroz folles impleti ad vris istar distinguunt: hoc est qđ de palpitātib? partib? definire opz. Vident aut bmdī partes qđ ad inquisitionis genus priner: simile qđ piaz habere cū arterijs: vtz in eo qđ ad inuētionis pōpitudine spectat: haud parū distāt. Quippe arterias vt pote semp: et secūdū nām pulsantes: pbabīle est ab insita quadā facultate moueri. Id nō de palpitantibus tribus dici debet minime. Quippe oportet id semp ipsis adesse pēcipue p bonā valitudinē. Itē cū neq? semp neq? p integrā sanitatē id eis eueniat pspiciū est neq? illas a seipsis distingui. Quā itaq? nō a seipsis distinguāt: oīno eas distingui opz ab essentia quāpiā intrinsecus ipsis influente. Ac cōsecrare licet hāc esse vel succū: vel aerē aliquā nām. Atq? succū eēt negat palpitatiois celeritas: et dū exoritur: et dū soluit. Mā et de repēte fit: et subito cōquiescit. Et null? succus tā celeriter vī accedit: vel recedit maxie in nup dictis faciei pibus: vbi nudis fere ofibus suprenditur cutis. Itaq? necesse est causam q palpitatioē efficit esse aerē quadā essentia. Verū si ipsa pauca fuerit: et tenuis ilico a corpore defluet. Proinde vī esse vapor: crassius ac multus: idq? p captu spatij in quo cōtinetur. distinguit igit? et attollit et in flat partē donec violēter explosus: in cognatū sibi aerē expiret. Ac simile qpiā accidit: vt in bullis q in vesicis succis oriunt. Nisi qđ bulla rūpitur: corp? nō palpitās: vt pote validū: nō rūpitur: ac tātis per māsnet clarū: quoad explosus ab ipso spiritus exierit: tū rursus in eā: quā a principio obrinebat cōcidit sedē: qñquidē vacuatū est: extuitq? qđd molestū erat. Porro cōsentaneū videt: vt refrigeratis quolibet pib? palpitaciones eueniāt. Id em qđ p nālē habitū ab intimo animalū calore: et extenuatū et exacte elaboratū: defluebat: id nūc ob ipsius imbecilitatē a frigore contractam et vaporis nām induit et crassius euadit. Proinde nō itide vt antea trāspirat: s; ob meat? cōstipationē: sub cute detinet? tardeq? egredit? qđ si cutis q densior fuerit duplū apparebit? symptoma: accedēte ad fluētis causse crassitudinē: meatū cōstipatione. Sic igit? p palpitantes attollit? dstringiturq? cutis sic musculi q? quū i ipsis bmdī extremū colligitur adeo vt interdū totū mēbrū vna attollat. Nec motus ille a cōuulsione plane differt: eo qđ p ipsū neq? exacte intēdit? mēbrū neq? incuruat. Mā qđ mēbrū in palpitatiōe extēditur: vī curuat? haud magni momēti est. Docuit? nō tātis per in vrāq? partē: quo ad musculus desinat palpitare adeo vt nō aliter q tremor: hic motus pici videat. s; hoc interest: qđ hic maior: tremor nō minora bz interualla. Quippe palpitās musculus: si notabilis ei fuerit quantitas in terdistingue dū subinde vna secū totū attollit mēbrū quū nō cōtrahitur finit ipsius ferri deorsum perinde quasi inanimatū. quo fit vt vniuersus hic mor? fit pter nām nō mixtus cōpositusq? vt i tremore. Porro vt i mēbroz palpitatiōe fit motus paucus: tardus et rarus: ita in rigore fit multus: citus: et densus. Atq? multū voco ex ipso motū numero: citū ex motionis impetu: dēsum breui tpe quietis. S; motus hic: nō ē totus pter nām: veluti in palpitatiōe cōuulsioneq? aliū habēs a tremore modū: qđ ipse q mixtus est: ex causa pter nām: et animātis facultate: sed plus vī rium in ipso: q in tremore requiritur. Quin (si verū dicere oporteat) totus motus ad natūā facultatē re

ferendus est. hāc nos vītato vocabulo: expultricem aut deiectrice noīam. At causa facultatē irritans: cogēsq? vt violēter moueat: preter naturā esse cōsetur. Itē quisquis hui? facultatis: dū inculcata degit animal sanitatē functiones satis intelligit: si modo prudētia predit? fuerit: huic nō op? est longiori sermone. Qui nō eas ignorauerit: bebetioriq? fuerit in genio: huic equidē cōsulo nisi ardētissim? fuerit veritatis amator: vt ab hoc cōmētario recedat. Nō si veritātē et studiose inqrit: et bz in pēcio ad eos cōmētarios qđ nāles facultates tractauim? p? se pueritat in qb? vbi satis fuerit exercitar: tū demū ad hūc librum redeat: qđ nisi fecerit: neq? qd dicituri sumus assequet? demonstratiōes: neq? ea q antea demonstratiōe dicta sunt intelliget. Nos aut in hoc ope: nullā sectarū reprehēdere institui. Nō si quatū et vige simum Atbeni librū legere nō graueris: vtuliores illo: tum medicos: tū ppos: absurda admodū de rīgoris causis dixisse deprehēdes: quippe Atbenicus eas oēs coarguit. Atq? si illi? opīniōne examinaueris: quāuis priorib? sit pbabilior: inuenies eā nōnibil a veritate deslectere. Eadē haud dubie scio eū q veritatis studio tenet? pter illū quē tā narraui? modum nullū aliū āplexatur. Ego nō disputabo pinde ac si mibi cū illo res sit q cōmētarios nō os de nālto? falsitatis? plegerit: si p? pauca qdā q i ipsis demonstata sūt ad memoriā reuocauero: nepe de vtero: vter: itestis: et vesica. Quippe vter? nō alio pacto (vt ibi demonstratū ē) surgit ad fer? editionē quā expultrici facultat? offō. Quū ei nouē mēib? sustineat? fer? gūitatē: tū suā ipsi? extēsiōne: atq? toto b tpe osculū ipsi? adeo adamussis claudat: vt ne specilli qdē aculeū admittat absoluto fetu: ad ipsius secretionē accedit: diuersa oīo constitutione affect? . Nam fauces ipsius ante clausē: adeo patent: vt facile per ipsas fetus exeat. Lunice vero antea plurimum extēte: et contrahuntur vndiq? et ferum explodūt: vt quam celeriter ab vteri ceruice decidat. Nec itaq? facultas: que adeo de fetu sollicita est: vt quāuis grauat? sustineat? nouē mēib? vbi pfect? est fer? accurate pspicit? quonā pacto tuto ipsū excernat. Corruptū nō fetū eicit: aut tertio aut qrtio aut alio quolibet mense: haud aliter q in flātē pariēdi tpe fauces aperit. Alter? ei nō bz pntiū tps circuitū: quo claudatur: aut aperiat? s; ad vsus occasionē spectare cōsuevit. Haud aliter: vētriculus q ingēstis cibis (vt offēdimus) claudat? iferius suū ipsi? osculū: ac nūbil egredi finit: pūiūq? absolute fuerit cōcoctū: si modo nūbil aliō functionē interciderē cogat: quēadmodū in vtero fer? corruptela. fit ei in vētriculo patbos qđ dā qđ huic pportioē respōdeat: corruptis i ipso cibis: aut me berde simul atq? sumunt? ita deprauatis: aut etiā adeo mules: vt ipsos ferre nequeat. Ita fit: vt natātes i ipso euomat ad iferiora nō declinātes p iferioraq? deiciat. Quis sine cibis: ifurgit sepenūero vētricul? cultas ad vomitū idq? ob prauā vel bilē vī pituitā aut aliū quēpiā bmdī succū: aut sanie. Singulis em aialis pib? ifitavis ē expellēs id qđ i ipsis pter nās cōsistit: quēadmodū i ppijs sup bac re libris demonstratū ē. Quippe sar? vī i pna: pspicitur? gsa bmdī facultat? opa ad memoriā reuocasse: tum ea que de vtero tum ea q de vētriculo dicta sunt. Etenim quālis est q vomitiones in vētriculo expultrici facultatis actio eiusmodi etiāz per tussēs et in pectore est: et

In pulmonibus. Neq; em̄ vllum animal didicit: aut
nauseare: aut vomere: aut tussire. Quin cōplura ani-
malia: ac homo quoq; dū a generatione inculcata sa-
nitate degunt: multo subinde tēpore: neq; vomitio-
nis: neq; tussis experientiā habuerūt. Quō si cā mole-
stia afferēs: aut vētriculū osculum: aut respiratiōis
meatū obfederit: prius animal vel vomitione: vel
tussi verabit. Et em̄ inter pariedū vterus: ita inter
vomēdū vētriculū mouet. In tussi hō alia ratio est:
nō possunt em̄ pulmones tā vehementi cōctari mo-
tu: vt explodāt id qđ molestū est. Proinde inuenit nā
auxiliū: a b eximia qđā sapiētia pfectū. Inspirato
em̄ in asperas arterias externo aere: quum ipse sint
cartilaginee: ac pure: neq; cōtrahi possint circa id qđ
in ipsis cōtinet: faberrime machinata est vehemētē
hanc spiritus ad exteriora motiōē: quā tussim nomi-
nāt. Atq; huius generis est sternutamētū quoq; ex-
pellendū ea qđ in naribus retēta fuerūt: qđ et ipse: vt re-
spiratiōis meatus essentia nā inuenit sunt: quippe
spiritus vehemētē admodū motus: meatus ipsarū
expurgat: ribicū exemplo: tibias: fistulasq; purgā-
tū. Igit̄ qđ sit mouendū rō: vt hoc fiat: in sequētibus
dilucide indicabimus. Aggrediamur vero id: quod
vsum aliquē: ad ea qđ nobis pposita sunt: cōferre pos-
sit. Mempe qđ hōi motus: nature sunt opera: annu-
merant in symptomatibus pter naturā ob cās nām ad
hōi motū cogētes. Porro in intestinis: vtero: vesica
(sue secūdū nāz: qđ expellat) expultricis facultatis
motus similes esse vident: quāobzē symptomata nō
ita manifeste distingui possunt. Atq; ea: que per tene-
mos: dysenterias: et leuitates intestinorū: itidē que p
vrine tū stillicidiū: tū fluore: excernunt: symptoma-
tis adnumerāda sunt. Quibus: si diligēter rē exami-
naueris: addes: et flatū strepētē: et stridorē: et ructū: et
murmurillū: atq; alia: de qbus postea dicē. Porro qđ ad
vētriculū pteat vomitus: manifestū
simū est: qđ nōnulli eū: nō nature opus: sed sympto-
ma esse dixerūt. Si hō tussis: sternutamentaq; spe-
cies: manifestus erit hic quoq; tussis negotium: sed
sternutamenta nō similiter vident esse preter naturā
At reuera et hec: et tussis: et vomitiones: et alii fluores
et qđ hōi fuerit: ad illud symptomatū genus re-
ferri debent: in qbus cā preter naturā ad hōi fun-
ctiones subeūdas: nāz irritat. Sed neq; eadē in oib;
est huius motiōis species: neq; ab eadē pde facul-
tate. Nā que vel ab vtero: vel intestinis: aut vētriculo
aut vesica: excernunt: ea a partibus circū dātur: que
qđ in ipsis cōtinet: explodūt: baud aliter qđ man?
quū exprimere qđpiā conant. facultas autē hūc mo-
tū efficiēs: ex nātū numero vna est. Quū vero in as-
peris arterijs corpulculū aliqđ cōtinet: ipse: vt pote
dure et cartilaginee: circa id qđ infestat: cōtrahi non
possunt. Proinde nā vehementer mouendo spiritum
ad exteriora: tussim mouet. Hāc eadē afficiunt instrū-
mēta: qbus vehemētes perficiunt respiratiōes: q̄s
effluuationes nominamus. vt tussis nihil aliud sit: qđ
vehementissima efflatio: qđ plurimū spiritus celerit
me foras erumpēs: impetu suo extrahit: exploditq;
excrenenta: meatū ipsius obstruētia: adeo vt si pri-
ma expiratio nō possit ea que molesta sunt excutere:
nō grauet: et iterū: et iterū ipsa irruere: atq; magna
ex pte sortit effectū: pferri si et spiritus impetuose fe-
rat: et ea qđ obstruūt: facile possint expelli. Sūt ad hoc
idonea: quorū neq; aquosa: neq; lēta sit essentia. Nā

aquosa ob tenuitatē difsecat potius spiritū: qđ vltra
ferat. Lēta vero adeo inheret arterie: vt ab ea solui
vix possit. Igit̄ spiritus: si qñ cū hōi pugnauerit
būoribus: sepenumero magna violētia in ipos irruit
Atq; vehementissime tussis: et qđ validissimis viribus
indigent: ab hōi causis oriunt: magisq; euellunt
humores: qđ in arterijs cōtēt difficulter solunt: ei;
ciunturq;. Hāc sternutamēta validiorē qđ tussis habet
spiritus impetum sed aliam habent generationis
sue causam: quippe non ob ea que asperis arterijs:
sed naribus molesta sunt: spiritus violenter emitti-
tur: cū quo ex priozibus quoq; cerebrū ventriculis:
nō nihil emitti solet. Proinde tussis capiti nihil con-
ducit. Sternutamēta vero: nisi ob distillationē cuene-
runt: baud mediocre presidiū afferūt capiti vaporib;
oppleto. Neq; mirū videri dē: spiritū vnico impetu:
et ex pulmone: et ex capite mitti. Et em̄ in tractatu de
musculis indicauimus: cerebrū thoraci pncipiū
motiōis trāsmittere: a thorace vero distingui: cōtra-
bit qđ pulmones. Quū igit̄ insurgit: vt ea qđ nares in-
festat expellat: vtroq; viit expiratiōis meatu. Alie-
ro qđē que ipsum per se fecit: altero hō neruis: velut
longis qbusdā manibus: in thoracem demissis. Per
bos em̄ illū cōtrahit: p ossa vero que a percolādi offi-
cio et bmoidea vocāt: ipsum vaporatē emittit spiritū
Atq; hec sunt facultatis a voluptatis imperio pen-
dētis symptomata. Vomitus hō: quāuis illis pzo;
poriōē qđā respōdeat: ad nālē refert facultatē: vt vo-
mitū aut nausea affecti: nō vomuerūt: ita creatibus
qbusdā: nō sequuta est tussis: id qđ ob cause exiguitā-
tē. Nā interdū ob paucillā gutturi asperitatē: inter-
dū ob tenuē quēdā ac oīno paucū humorē: creatio
excitatur. Quicqđ em̄ spiritū interceperit: id semper
tussi reijcere opz. siue id humor fuerit a capite deflū-
ens: vt in distillationibus: siue aliqđ a asperis arte-
rijs coaceruatū: vt in pīpneumonia: pleuritide: et in
cōuerarū iocineris partū pblegmone: aut in guttu-
ris ipsis asperitatibus. Preterea distillationibus
a capite deriuatis: proportionē respōdet ea: qđ inter bi-
bēdū: aut edēdū gutturi illabūt. Et et aliud tussis
genus: qđ ad instrumentorū respiratiōi seruientiū
intemperiem refert. id in primis cōsiderauerūt viri
ex pneumatica secta probatissimē quorū numero:
Arbene? quoq; cēset. Verū qđ necessitate itēperies tus-
sim excitet: aliq̄ eorū ne vno qđē hō dicere aggressi
sūt: aliq̄ offēdere seips atūt spiritū: aliq̄ obscuriorib;
etiā nū hōis garrītes: aliqđ sese dixisse arbitrant.
Ob id tū baud qđ repbēdēdi sunt viri hui? rei cām
ignorātes: qñ poti? laudādi vidēt: vt qđ suo ipsorū stu-
dio dignā inuenit q̄stionē. Igit̄ id gen? tussis sit res-
frigeratis respiratiōis istis. Sz ita affecti: nihil iter
tussidū expuūt. Neq; violēta tussis: neq; coacta: sz a
deo exigua ē: vt et supprimi: ne eueniat: pbiberi pos-
sit. Id qđ vel i totū vel magna ex pte. Atq; vehemētē tus-
sim spirit? detēt? si vici. Hāc qđ res sit spirit? detētiō:
i alijs subide libris idicauim? Neq; solū p tpe et de
repēte: spiritus retēt? tussim ab intēperie pēdentem
fieri prohibet. Verum etiam (nisi magna admodum
fuerit) eam curare potest. quippe auget in instrumē-
tis respiratiōis calor: ob cōstāntā respiratiōē: spi-
ritusq; sub thorace violētē oppressi? in oēs atctos
meatus penetrat. Atq; hec vtrāq; dū finiunt leuigāt
oīa et ad cōporamētū eq̄bilitatē pducūt. Sz cur p ineq̄-
les tēperaturas tussis excitet? Id ei dicēbā nō satis

apneumaticis medicis explicatū) equidē explicare tē
ta oia rei ipsius essentia sumptis exordio. Ita enim
debet eos: q̄ cū demonstratione quidpiā dicitur sunt.
Igitur intemperies interdū simplici q̄tate constat:
quū corpora vel calidiora: vel frigidiora: vel aridiora
vel humidiora fuerit aut per coniugationē quādas
ita afficiunt. Interdū prēter h̄mōi qualitates disper
git in ipsis: veluti ros: id q̄ intemperatū est. Quod
equalis autem intemperies nullo penitus dolore
cruciet: 7 per hecticas febres declarat: 7 per cōplu
res frigidus affectus: vbi equaliter particulas quas
dā occupat. quippe h̄mōi intemperies cuiuslibet ita af
fecto: veluti sit acquirētia quedā nā. At nullum cor
pus a sua ipsius nā infestat. Mā (vt Hippocrates
ait) ij quorū nā mutata: aut corrupta est. Tunc enī
tur nō quorū ita mutata: aut corrupta est. Tunc enī
corpora dolent: quū 7 mutant: 7 a sua nā recedunt:
quemadmodū superiorem quoq̄ libro demonstratus
est. Igit̄ cū in corpore quopiā sentiendū vī predicto
inequalis suboritur intemperies: quāta fuerit intē
perētē magnitudo: tāta etiā erit molestia. Quo sit vt
in acutissimis validissimisque febribus: solide anima
lis particule doleant: dum a calore prēter nām tras
mutant: alteranturq̄. Quin incipientibus morbis:
antea quā febris appareat: plurimi popularium ine
qualitatem quandam sentiunt: nōnūquā per vniuer
sam corporis mole: sed qualis ea sit: enarrare nō pos
sūt. Ego hō p̄ miraculo ducā: si quis in his libris n̄
satus tātā possit lactare felicitatē. vt nō quam fuerit
h̄mōi symptomate correptus. Mā in intima vniuer
si corporis mole: rei cuiusdā a nostra nā aliene: ac ve
lut inspersi: sensus orit̄: vt putetur: id q̄ sparsum ē
interim subcalidū q̄ppia esse: interim erodēs citra ca
lesfactionē: interim interdū vtroq̄ modo affectū. aut
prēter hec: oēs carnes videat̄ sensum distendit: ac oib⁹
h̄mōi symptomatis laborantes: 7 inequalitatē quan
dā sentire se aiunt: 7 pandiculantur: omnesq̄ partes
distendunt: idq̄ a naturali quodā impetu: cuius
modi nuper diximus: oibus animalis partibus aīnā
datū: quo seruauerunt: permanerentque. Distendū
tur hō maxime a somno ex perrecti: vt pote vaporan
tia excrementa in carnibus sentientes: tū ob conge
sti cibi concoctionē tū ob h̄mōi motionū quietem. At
q̄ hoc etiā minimi quique puerozū habent: quāuis
a nullo precepto edocet: quippe nā ad h̄mōi motus
excitat animalia: vaporantibus excrementis spiracu
la fabricans. Porro huius molesti sensus altera spe
cies est in laboriosis affectionibus: siue is post labo
res: siue sponge eueniat. Triplex aut̄ in lassitudine sit
sensus. Videt̄ em̄ corpus vel fractū: 7 contusum: vel
vltro citroq̄ distētum. At cū mouet plurimis veluti
viceribus cōpersum. Igit̄ quū rēdi videt̄ corporis
molestias: idq̄ citra exercitationē: affectus huiusmodi
nominat̄ lassitudo tentionis spontanea euenit autē
potissimū ob multitudinē continētes partes disten
dent̄: vt ab ipsis cōtineri nō possit. Quū vero vices
rū sensus per corpus trāscurrere videt̄: id hō motus
accidit magisq̄ quiescentibus nisi admodum ma
gna fuerit lassitudo: ac putant ita affecti perinde se
pūgit: ac cōplures sint ipsi acus infixe. nā a rodente
humore hoc symptoma nascit̄. Per tertius vero lassi
tudinis genus: quo aiunt ossium se fatigatione deri
neri: ne minimū q̄dē motū laborātes tolerare possūt:
manifestusq̄ in ipsis est caloris sensus: neq̄ modū

caloris: tentionisq̄. quippe magna victatorum hu
morū copia: per totū animalis corpus tranāmittit̄
tur. Sz ita affectozū nullus pādiculari rētat. Mā oēs
motū formidant. Per reliquas duas lassitudines: q̄
rū alterā vlcerosam: alterā inērtē vocare cōsue
rūt: h̄mōi quoq̄ motus fieri videt̄: quū vel exigue oī
no fuerint: aut ob excrementa: status: vaporisq̄ nām
seruantia: exorte. Itaq̄ vlcerosa lassitudo: quū maior
fuerit: ipsa quoq̄. quā minus moueat̄ laborātes: p
hibet. Verū perinde q̄si ab vlcere corpus: 7 dolore af
ficietur: 7 horret: ac proxime accidit si hoc sympto
ma increuerit ad horrois affectum: quippe p̄ hunc
horrent laborātes: p̄iusquā moueāt̄. Ac quēdā
modū quū vlcerosus sit: sensus: horrent vbi mou. ē:
magisq̄ si validior fuerit motus: ita horrois affe
ctus: vbi motus accesserit rigore inducit. Atqui hec
oia a mordacibus oriunt̄ excrementis. Differūt vero
inter se tū excrementozū multitudinē: tū motū tū etiā q̄d
alia magis: alia minus erodūt. Prēterea ad laboran
tū corporozū: alia suapte nā nō ita faciliā efficiūt: alia
sunt imbecilla: alia facile sentiunt: alia bebetiora sūt
sensu. Corpus em̄ q̄d 7 facile sentit: 7 imbecillū est: a
causā p̄p̄ exigua molestia p̄cipit. Robustū aut̄. q̄d
betetiori sensu p̄ditū est: nisi magna fuerit causa: ab
h̄mōi symptomate nō infestat. At fortasse nō in ijs
hō. verū etiā in eo: q̄d causa vel mouet: vel nō mo
uet: aut vbi mouet: in eo q̄d vel citius: vel tardius
mouet: plurima deprendit in symptomatis differen
tia. Ac mihi quidē ita videt̄. Prēterea in eo q̄d idem
homo: dū quiescit solā interdū inequalitates sentit:
dū mouet horrore: dū vero exercitat: rigore. Quam
obzē sic affectis cōsulūt medici ipsa experientia do
cti: vt ab omī motu sese abstinēt. sic etiā ex hijs q̄ cu
ditatibus abūsdabāt: nouimus quosdā dū quiescerēt
nihil p̄perit: dū vero vel balneis: vel soli se exponerēt
horrore: idq̄ multo magis: exercitarentur. Mā 7 solū
balneū: 7 exercitatio: ad motū excitāt excrementa: talio
qui quiescētia. Quēadmodū 7 ex animi 7 affectibus
Porro a seipsis ad motū insurgūt excrementa si vesica
lesiant: vel extenuant: vel in spiritū degenerēt. Itaq̄
mītrū videri oī: ea minus corpus infestare dū q̄scūt
dū hō mouent: 7 plurimū ledere cōtēdō horrore:
rigore: 7 febzim: inducere. Etzē dura corpūcula: que
oculis extriscus incidūt: si clausis genis particula q̄
euerit: aut parū ino: aut n̄b il molestie inferūt. Si ve
ro moueat̄: intolerabili dolore cruciat̄. Verū citra exē
plū ex ipsa rēti nā facile deprehendit̄: causam mo
tū q̄scēre esse molestiorē. prēsertim quū p̄ sensibilia
corpora defert̄: veluti nūc nobis p̄positū est. (q̄ppe
nō de succis q̄ per venas aut arterias sūt: sermo est
sz de bis: q̄ 7 in carne: 7 in vniuerso corporis habitu
cōtinent̄) Quū igit̄ q̄dpiā p̄ bectāsiens: violēte fer
tur ad cutē: in ipso p̄ carnē cutēq̄ trāsitu: necesse est
vt 7 stimulet: 7 pūgat: 7 diuidat 7 vulneret eas pres
oēs q̄bus obuiū fuerit. Qd oīs aut̄ mordax: morozq̄:
siue frigidissima fuerit siue calidissima: animātē abez
rore: 7 rigore inducat: in primis ex h̄mōi argumen
tis conijcere sz. Si sano corpori aquā feruētē de repē
te infundas: aut igneas scintillas incutias: p̄tinus
horridū euadet. Quin adbibito interdū adurātē me
dicamēto: q̄d vlcus excitare possit: aliq̄ in primis q̄
dē horrore: deinde rigore: p̄ultimo febre afficiūt̄.
Etzē tertiane febres: vt oīz maxime biliosē calide
q̄ sunt: ita p̄ ceteris maxime horrore efficere possunt
7 quo

cē: irritatis narib?: vt ob violētā mortōis impetū
 expugnāt ea: q̄ antea tussicōdo reijcere baudquaquā
 poterāt. Sz de b̄mōi tussis gñe tā antea dictū est fa-
 tis. Ea hō tussis: q̄ ob intēperie instrumētōz respirationis
 accidit: ad rigoris: horrozisq̄ gen? p̄tinere vñ
 sz hoc interest: qd̄ ipsa citi? fennit: eo q̄ respiratiōis
 inst̄ra nūq̄ q̄scūt. Zā em̄ demonstratū est: b̄mōi affec-
 tus p̄ totū corp?: ex motu maxie deprehēdi. Agit si
 ea q̄ infestā suapte nā būida fuerint: ob p̄cussionis:
 quassatiōisq̄ violētā: p̄ tussim ac rigorē ad expulsi-
 ce facultate impulsā: vltro citroq̄ ferunt: donec ad cō-
 ueniētē locū applicuerint: alia qd̄e in sup̄iorē: alia
 in inferiōrē vētrē: alia dētorq̄: ad cutē ad exteriora: ita
 em̄ sensus baudquaquā effugit ipoz cūcti. Si hō
 q̄ spūs: sine būiditate: immo dīce vel calid?: vel frī-
 gid?: p̄ corp? trāseat: is tū horrozē excitat: atq̄ non
 nūquā rigorē quoq̄: eādē ob causā. At ita effecti: ne-
 q̄ vomit: neq̄ sudat: neq̄ p̄ aluū q̄cūq̄ deijciūt: qd̄
 sensus notare queat: qd̄ aerea sint ea q̄ expulsiōe fa-
 cultatē irritāt. Ita balneaz caldarū: p̄ferit de repē-
 te atq̄ etiā p̄ferit: nō p̄cedēte calfactiōe: subiectis:
 illico botrescūt. Neq̄ nō vbi affari ad frigidū aerē
 xim?: aut hō affatim: cogamur tñ in ipso diutius
 immorari: id qd̄ peregre p̄fectis nōnunq̄ euenire so-
 let. Atq̄ b̄mōi rigoris remediū est calfactiō: nō sudor
 nō vomit?: nō alui defectio. Quū itaq̄ (vt dictū est)
 frigidā: ⁊ cala causā: rigorē excitare possit: Ealide
 dē: si aerea fuerit refrigeratio: satis efficaciter auxi-
 lat: si hō būioris spēm referat: febzis cā necessario se-
 uet. curā hō vacuatiōe. fride hō si aerea est: reme-
 diū est calfactiō: si hō sit būior: interdū sola p̄coctio suf-
 cit: interdū vacuatio: nōnunq̄ ambe p̄ueniūt. Ad
 rigores semp̄ febziū seq̄: vt vet? fermo est: ita ver? ex
 pre nō est: ne si ipsuz qd̄ vt decet definit: sic em̄
 s q̄ antiquoz placita enarrāda suscipit: ea amice
 agis definire: quā morose redarguere sz. At ne sic
 dē ver? est fermo: vel si definiētes dixerim? rigores
 ita externā occasione ⁊ corpore p̄ctatos: febzes ne-
 cessario sequunt. Quippe nō solū nobis: sed cōpluri-
 us quoq̄ ante: nos medicis: visus est rigor sine fe-
 bre: nō tñ adeo valid?: vt is q̄ vel tertianā: vel quar-
 tā p̄cedit: vel is quoq̄ q̄ ⁊ ardētes ⁊ calas febzes
 nire pōt. Solē b̄mōi rigores a praua vici? ratione
 gignē ducere: dū p̄ ocū q̄spia se impleuerit: ⁊ sub
 de a cibo lauerit. Qd̄ si cibozuz quoq̄ tēperatura
 igidior sit: ac pituitā suapte nā parere possit: tum
 imprissime rigor excitat: adeo vt perquā difficile sit
 illoz reuocare. Mō igit mirādū est sup̄ioris sculi
 edicos: b̄mōi rigoris spēm nūq̄ vidisse: vt pote mi-
 sis abertatib? tūc quā modo a salubri vici? ratioe
 dūb?: neq̄ etiā tā crebro se lauātib? Uerū vt nuper
 cebam?: b̄mōi rigores: ad horrozē magis: quā ad
 cussionē p̄tinet. Quū em̄ praua extremēta fuerint
 gesta: in p̄mis in equalitatē sentim?: q̄ si acris fue-
 rit: ferofidōis quoq̄ sensus accedit. Scd̄ loco erigū
 rozē p̄cipim?: mox maiorē: tādē adeo magnū: vt
 rigoris p̄iceps esse videat. Postremo rigorē spm̄
 iū sentim?: quo partes ⁊ quatuor?: ⁊ cōcutiuntur.
 mōi rigor ob fridos succos nūq̄ excitat: i vñ. Prin-
 cipio em̄ ob crassitudinē vebemēter moueri nō pos-
 se: qd̄ si aliqñ extenuent: rigorē qd̄ excitabūt: sed
 ita validū: q̄ppe nō tāta admittit subtilitatē exte-
 ra a pituita: quātā extenuata flaua bilis. Atq̄ vt
 nōi rigoris mod?: parū fuit veterib? cognit?: ita

perniciosus in morbis rigor ipse non fuit ignotus? dicente in apborismis Hippo. Si rigor per febrem non intermittens acciderit imbecillo letalis est. Et enim in huiusmodi rigoribus: insurgit quidem natura contra res noxias quo eas expellat: sed victa cadit extinguiturque atque hanc ob rem reddit symptoma perniciosum. Ita in quartanis febribus succus ex calido frigidoque mixtus rigor excitat: quippe atra bilis suapte natura frigidus succus cessat. Abi vero adeo putris effecta est ut febrem inducat quanta fuerit pueredo tantus erit et calor. Atque rigor a calidis etiam causis excitari non videtur. Quod vero ad has rigores ita sequatur: ut et algidae et exaguales appareant partes: precipue extremitates ac vniuersa quae cutis: et partes ad superficiem et sub strate: et quae ob causam ita eueniat: id profecto deinceps considerandum est. Porro morbus quidam est omnium partium: atque (ut ita dicam) maxime principis quo calor natus: tum interio tum foras deferretur: idque in copluribus a patibematis. At vna cum ipso et sanguis et spiritus modo ad interna nempe ad sua scaturigine fertur retrahiturque: modo tendit ad externa atque diffunditur. Etenim antine essentia: in alia quapiaz tractatione desinitre: audax fortasse facinus putabitur. In hoc vero opere prae audaciam etiam superuacaneum videtur. At quaecumque tandem ipsa fuerit: e duobus alterum fateri oportet: aut quod ad omnes functiones ut primis instrumentis vertitur et spiritus et sanguine: et vel alteri: vel vtriusque calorem: aut quod in his ipsis consistit. Porro ipse motus non facile deprebenduntur: tum ex multis alijs: tum maxime ex aialibus patibematis. cuiusmodi sunt timor et ira: per timorem et spiritus et sanguis intro: et ad scatebras suas reducunt contrahunturque: quo fit ut algeant partes in superficie possint: per iram vero et distendunt et effunduntur et calefunt. Errantem vero (ut vocatur) ex vtriusque conflictu inaequales sunt motiones. Ita et cordis et arteriarum pulsationes: et minime: et per debiles in timoribus apparere maxime et validissime in iratis. In certamine sunt inaequales. Per verecundiam aialis facultas in primis quidem ad interiora mouetur: sed rursus affatim redit ad exteriora. Quod si non redierit: iam non verecundia sed timor censeri debet. Quippe verecundia derepente fit: aialata facultate nihil mali pressa. Euenit autem (ut ita dixeris) ob mollitiem naturamque timores: quoniam quis praestantioris conuersationem ferre non potest: fugam parat: et procul (si liceat) abesse percipit. unde fit ut recedat duntaxat ad intima: veluti subterfugies idque citra refrigerationem: excitante impellenteque ratione. patibile aie parte: nepe ea quae et timet et verecundatur: mox redit ferturque foras eo maxime motu modo quo calor reuocatur ipsi qui in frigida se lauerunt. At in timore: neque excitante: neque impellente ratione patibile aie parte: magis ac magis calor extinguitur: ut nonnulli rigore quod infestent. At in timore autem confertim: ita in mestitia paulatim fit morbus magnitudine duntaxat ac vehementia: non toto genere differentibus inter se patibematis. Atque nonnulli ob timorem: subitanea morte perierunt: ubi debilis suapte natura animula: sub valido patibemate oppressa: confertim et extincta: et suffocata est. Etenim extinctio patibematis nam sequitur ob refrigerationem eueniens. Suffocatio vero quoniam vniuersus sanguis ad principium confluit deferturque. At ex iratis nemo mortuus est: utpote quod neque calor refrigeratur: neque robur dissolvitur. Prae gaudio autem nonnulli supra modum pusillanimes mortui sunt: baud

aliter quam timores. Sed non ita valido motu aut seruo re ad exteriora fertur aialata facultas: quin e contrario si quid antea fuit ei robore: id nunc exolutum laxaturque. quoniam enim nimio gaudio laxata: petit exteriora: discititur atque dissipatur. Ita dolor ediuerso cogens aiaz moueri: baud leuiores quam maximus timor affert symptomata. Quippe laborantes: decolores apparent: refrigerant rigore concutuntur: tremunt: pulsus minores reddunt et abolentur: rade veluti syderati attoniti: timor moriuntur. Illa et in his fugit intus calor ad principium. At aia soluit simul atque extinguitur. Itaque cum morte inferre possint huiusmodi patibematis: baud mirum videri debet: si aia quod deliquit inducat ac praeterea ea symptomata quae ad aia deliquit sequi consueuerunt: tum alia: tum eas excrementorum secretiones: quae voluntas imperium non expectat. Atque non est nostri instituti: nunc in his diutius immorari: itaque ad id quod propositum erat redeamus. Quoniam igitur rigor a calidis simul et ro detibus succis fiat: mirari baudquaquam oportet: si partes extreme omnes refrigerantur: declinate aialis facultate: vna cum sanguine ad interna. Quippe frigus hoc tempore non in ternatur: sed externarum partium sentit. nonnulli enim tunc vehementer sibi cruciantur utpote seruato ipsis intrinsecus calore. Ita quod huiusmodi symptomata non praeter rationem eueniant rigore affectis: vel hac ratione colligere poteris: Si enim vehemens dolor vnam partem occupans aia deliquit refrigerationemque inducit: baud mirum fuerit eam qui in vniuerso corpore consistit (si neque aia defectio neque moris affert) saltem algorem inducere posse. Illa dolores qui in rigore fiunt: cum reliquis doloribus oibus cogitatione habere videntur: reliquuntur vero ab ipsis qui rapere boiem solent et magnitudine et tempore: sunt enim minores breuiorisque. Sane colicorum dolor sepe numero duobus diebus perpetuis cruciare solet: rigor vero quo fuerit vehementior: eo quod breuior erit. At aie motus in ipso non ei qui timetibus euenit similis est: sed illi potius qui verecundia affectis: aut frigida sese lauantibus accidere solet. Itaque pugnat certatque contra ea quod molesta sunt: facultas: donec radicitus euellantur concutianturque. At quia vehementes facit incurfiones: et in initio corporis coaceruata magna vi caloris ipsa inuadit: febrem a rigore succedit: auxiliare huius in hoc certamine magis vni se. euadit vehementior. Quod si aliquando inter certandum fatiget: antea quam res noxias dimouere possit (id vero vel ob facultatis imbecillitatem: vel causa magnitudine euenire solet) necessario sequetur mors. quoad modum iam antea dictum est. Postquam igitur bucusque sermo non perduximus: imponamus ei summam breuius: quibusdam capitibus omnia quae praedicta sunt: comprehendentur. quibus siquid derelictum fuerit: id quoque praedere non grauabimur. Agitur tussis: sternutamentum: singultus: rigor: violenti validique expultricis facultatis sunt motus. Padiculationes et oscitationes eandem pertinet facultatem et modum seruare: atque in dolore moderatior motus est. Sed longe moderatior etiam est is qui per inaequalitatem infestat: ut ipsum fere non motum sed sensationem duntaxat esse dixeris: qualis in vltima cerofa lassitudine sensio est: ac multo magis etiam in pruritui. hoc enim symptoma excrementorum duntaxat: quod pruriginem excitare possint sensus est: neque enim alio nomine explicari potest: nisi quod ea aut nitrosa: aut salia: aut amara appellare voluerit: quod huiusmodi sit ipsum nunc quod ab externis rebus sumptum exemplo dicere licet: ut vltima: scilla: muria: aqua maris: et id genus reliqua: neque non

ab his que ad corpus pertinent: quippe solet prurire? vexare eos qui aut balneum negligunt: aut strigementis reserunt sunt: aut cruditatibus abundat: aut prauis succis ci bos igitur. id vero longe magis in pleura: et lepra: quod in humidi affectibus? et pl? sit succi: et succi ipse crassior atque ob hunc magis crebriusque pruriunt hi qui reliqua omnes sine humidi affectibus prurientes: ac nihil iuuat: vel si veheementissime scalpentes cutem sibi detraxerint. Succus ei noxi? manet infixus: atque (ut ita dicam) ipaci? et iute: neque ei exitus? est: neque tenuis: veluti in his qui balneum neglexerunt: aut foridibus? scaturientibus? et plurimum est et crassus nonnullus? latus? est. Atque humidi symptomata omnia a vitiosis succis originem trahunt: ac differunt iter sese? et qualitate? et quantitate? cause. Præterea et quæritur et motu. Est enim exigua tenuis falsa: et imota in pruritu. Hæc exigua tenuis erodens: et imota in lassitudine vlcerosa. At multa crassa: falsa: et imota in lepra: pleuraque. Pauca vero tenuis et mordax ac breuiter quædam motu habens in horrore. Si vero aut veheementius? mouetur: aut multum abundat: aut mordacior est: iam non horrore: sed rigore excitat: martem? quædam: si plurima simul et mordacissima fuerit veheementissimeque moueat. Minimus vero ubi aliquid ex ista diuersis modis auctum: efficit ut horrore in rigorem transmutetur. Quod plures vero iter hunc minimus: et illi maximus rigore: medijs sunt: tum magis tum minus iter sese differentes: put causa magis minusve: aut mouetur: aut eroditur: aut abundat. Præterea put causa rigore excitat: in diuersis differentijs: vel omnibus? vel quibusdam? vel earum aliquam fuerit aucta. Atque hec symptomata omnia: tum i cute tum in subdita illi carne: prægesta causa consistere solent. Quod vero ad tussis: sternutamentum et singultum attinet. Tussis quædam causa: tum i pulmone: tum gutture: tum et thorace consistit. Sternutamentum: in naribus? Singultus? vero: et i ventriculo et gula. Porro i omnibus? quæ dicta sunt: vniu? cõe bñ: nepe expultrice facultate seipsam ad veheementissimos motus excitare: quo excutiat ea quæ insunt: quæadmodum ante diximus? tum alia quædam de ipsorum generatione: tum etiam quod sternutamentum ex accedente nonnulla humorum in pulmone non residuum remedium est: sed et rei gratia non fuerit excitatum. Sic etiam ventrem et gulam quibus? singultus? consistit: sternutamentum purgat: idque per accidens: atque hanc ob causam iter singultus? remedia numerant. Quæ per ventriculum simul impellunt musculi qui per ventrem et iter ducunt? et huius: ut violenter fiat i molestas causas quod discutere opus incursio. diximus? iam fere omnia: tum facultatum: tum functionum aialium symptomata ac causas quæ a quibus? illa oriuntur. Atque primo volumine nulla nalis siue functionis siue facultatis symptomata tractauimus? In hoc vero secundo propter sermonis cõitatem: nonnulli de his quæ dictum est. Sed propter illis librum dicabimus? nepe tertium quod hunc sequitur. Verum ut in his duobus? omnia aialis facultatis symptomata cõplectamur: de his quæ a principibus functionibus impediuntur: differendum est. Atque in ipsis tria symptomatum genera deprehenduntur. vniu? cum aboleatur functio. Alterum quod leditur. Tertium cum i alienam speciem degenerat. Aboleatur quædam i stultitia (ut vocatur) obliuione. Sepenitro autem morbi i abscessus declinantes stultitiam aut obliuionem induxerunt. Sane vidimus? nonnullos et literatos et artium oino oblitos: adeo ut ne nomina quædam suorum meminissent. Ita enim Thucydides scribit in pestilentia euenisse: ex qua nonnulli: qui seruati fuissent: neque seipsos neque suos necessarios agnouerunt. Atque visi sunt aliqui quibus? extrema senectus humidi attulit symptomata. Tunc manifestum est: et stultitia et obliuionem a frigore nasci: quippe medicamentis que

humidi symptomata facere possunt: refrigerandi facultas est. Hec igitur symptomata cerebrum corpus? refrigeratur esse declarat. Quæadmodum et apoplexia: et morbus comitalis ob pituita i ventriculis ipsis? acervate multitudinem accidere videtur. pinde vero symptomatum: tum generatione: tum solutio: subitanea est: id quod per corporum interperie fieri: baud quaquam potest. At modica officicula ac veluti torpores: tum rationis tum memorie ob minorum eueniunt refrigeratione aut ob frigidum aliquod medicamentum vel corpori ingestum vel capiti adhibitu: aut ob succum aliquem frigidum i cerebro congestum. Porro omne delirium: de prauat? est principis facultatis? morbus? a prauis succis aut cerebri interperie ortum habens. Ac peruenit notat: si febris ac accesserit: mania vero si circa febrem acciderit. Hec interim mordaces sequuntur succos: quibus? et peripue flaua bilis: interim vero a calidioribus? cerebri interperatur nascitur. Sola autem melancholica (ut vocatur) demencia a frigidiori succo: ut causa euenire solet. Nam peruenit? non simpliciter ob calidos succos accidit: sed cum pblig monem vel i cerebro: vel in ipsis? membranis parit. In alijs vero febribus? deliria mouentur: humidi succo i cerebro abundante. Atque ea quæ i acutissimarum febrium vigore ortuntur: mordacem calidumque vaporem habent: cerebri occupant. Melancholicæ autem demencie: varie sunt species: put in ipsis particularim dolose suspectas imaginationes apparerit. In omnibus? autem vniu? cõe bñ quod Hippocrates dixit. Si timor et mestitia diu pseuerat: atra bilem significat: quippe omnes propter rationem mesti sunt. quod si eos iterrogaueris quæ ob rem tristit: non habent quod respondeant. Ac non pauci ipsorum moriuntur: atque alia quædam baud quaquam timenda time re videtur. Sunt qui veheementem cupiunt mori. Quod vero atra bilis rationalis aie arcem occupas: timore semper metuit: et mortis expectationem inducat: nihil mirandum est: quum videam? in rebus? externis nihil magis quam tenebras nos perterrefacere. Si igitur quidpiam tenebris siue rationali pariti aie circumfundatur: boiem semper timere necesse est: utpote quod semper timoris causas i corpore circumferat. Quod enim nobis extrinsecus? accidit: quum ambis nos aer vastissimis tenebris fuerit obscurat: id me melancholicis ab intimo corpore erumpere videtur: occupare cerebri: vel ipsamet atra bile: vel vapore quopiam melancholico: vniu? eo membrum quæ et inflant et hypochondria cum appellant: euenire videmus.

J. Bal. de Symptomatum causis: liber sextus. Gulielmo Epopo Basiliensi interprete.

ymptomata que in

naturalibus: tum actionibus tum potestibus eueniunt: eandem habent inquisitionis viam et rationem cum his: quæ animali potestate supuenire solent: ac opere precium fortasse fuerit: ut quæadmodum in his particularim per species exerceamur. Itaque huius? rei fuerit: si omnes causas: quæ potestibus noxia intere possunt: noscere voluerimus? ut quo pacto dum sane sunt suas actiones perficiunt? sciamus? Etenim si teredo: ventriculus? et ibos? propter: si quo minus terat impediatur: crudelitatis efficit symptomata. Porro si nihil oino terat etiam nihil oino propter: si vi cios terat. quæ propter dicitur. Eadem ratione si putrefacitudo propter: nisi putredinem induxerit baud quaquam propter. Verum si propter ipa: ut nos demonstrauimus? aliarum est et quætra te quæ nimis? ventriculus? facit dum sibi cibos siles redder. nemo negauerit alterationis errorem? symptoma fore cõ-

coctionis. Quod si nulla penitus fuerit alteratio: vocabitur hoc symptoma cruditas: baud aliter quam vel immobilitas vel sensus priuatio in aialis potestate actionis? significans precipue partis sane actionis? et abolitionem: et priuationem. Si vero fiat quodammodo alteratio: sed non ut opus vocabitur? et bec cruditas: non priuationem ut prius illud symptoma: sed viciū dūtaxat significans. At viciū bifariā accidere solet: aut enim tarde alteratur cibi ut vix proprie transmutationem suscipiat aut corruptū est oīo: ut nulla cōcoctione admittere possint illud bradyppepsia: id est tarda concoctio: notat hoc nullū propriū nomē obrinet. Atque huiusmodi sunt concoctionis noxe. Quarū causa cōdis quodammodo est alteratricis potestate a scopo aberratio. Hec tū per species: tū per genera diuidit. Quippe duo priā sunt genera aberrationis. Unū quū potētia ipsa affecta est: alter per extrinsecum quopiam errore nascitur atque vtrūque rursus diuidit. Nam potētia bifariā ledit: aut per suā ipsi essentia aut per aliquē instrumentorū morbi. Error vero extrinsecus adueniens: et ipse triplex est vñ? a vetriculi extremis alter a cibis. Tertius a dormiendi tempore oritur. Nam in propria essentia noxie intēperies quādam agētū qualitatū sunt. Ab instrumentis vero pēdet erysipelata edematosa plegmone scirrhus abscessus: et alij quādam huiusmodi morbi atque horū alij simplices: alij cōpositi in vetriculo cōsistunt. Propter quos oēs vetriculus male concoquit ipsi potētia qua cōcoquit noxā sustinēte: per intēperies quodammodo in sua ipsi essentia per alios vero morbos quos instrumentales sunt impedita dūtaxat. Quod si cū intēperie instrumentorū morbi cōponant: vtrūque modo noxā patitur. Atque ob oēs ista expositas causas: vetriculus male concoquit: vel nullo in ceteris incidere errore. Et cōtractio vetriculo baudquaquā affecto animas non cōcoquit: aut per ciborū: portionūque immodicā quantitatem: aut prauā qualitatem: aut quia intēpestiue: aut non recto ordine ingerunt: aut extremēti inutile aut somnū breuē. Porro vbi viciosa ciborū qualitas infestat: aut extremēta in vetriculo redūdāt: malā concoctionē corruptio comitat. Quod quod ordo preposter? et cibis intēpestiue exhibetur? idē efficere possunt. Ordinem postest appellare si quis exempli causa: aut coronea aut mala punica in primis igesserit: mox bolera sumat ex oleo et garo. Intēpestiui vero cibū voco si quis in auroa antea quā vel ipse modice fuerit exercitatus: vel besternus cibis descēderit: pradiū sumat. At corruptella: si nidorē referat: a calidis biliosisque cibis accidit. si acidus fuerit ructus? a frigidis namque ac pituitosis. Similiter de extremētis dicendū est. Quippe acidū ructū excitat pituitosa frigidaque: mīdiorē biliosa et calida extremēta. Atque vetriculus? quoque per morbos frigidiores: acidus ructus: per calidos vero biliososque nidorē ructat. Bradyppepsia id est tarda cōcoctio: fit quia difficulter cibi corruptūpuntur vel quod potētia illos non superat: vel quod somnus breuior fuit: quā ut eos vincere posset. Vbi vero citra corruptellā cibis oīno coctione priuat: tū scire opus vetriculū plane viciū esse: vel ab immodica multitudine: quā potentie imbecillitas ferre non potuit: aut a vebemēti frigore. Quippe vetriculus? in huiusmodi constitutionibus: ita a coquendo cessat: ut ne aggrediat quodammodo cōcoctionē. Huiusmodi exemplis facile intelligas eas quā in vasis accidunt crudelitates: nam ad eisdem modis reducunt. Sicut et eas quas tertia coctio patitur: quas mox totius corporis nutritio sequitur: eadē habet

te proportionē ad venas cibo: quā a vetriculo ipsis transmittitur: atque ad carnes eo: quā a venis in ipsas digeritur quā habet cibi portionesque ad vetriculū. Atque bec oīa nobis indicantur per cognita cōcoctionis ratio. Quā enim temperie huiusmodi: quod ex quatuor constat elementis: et quod corporis vetriculi proprietate constituit: sciuerimus esse causam alterationis ciborū quodque ad hanc rem non me diocriter cōfert calidū elementū: facile nobis via ostenditur: qua cruditas quoque causas inueniamus. At qui non solum per cruditates: verūctā in reliquis omnibus tria symptomatum genera deprehendunt. vñ veluti abolitio: vel priuatio est: vel quolibet notare volueris: alterius defectus? vel imperfectio actiōis. Tertium cū praua et erronea sit actio. Nam vetriculus? (ut nuper dicebam?) actiōe priuat? dicitur: quā ne minimū quodammodo cibos alterat: imperfecte concoquit per bradyppepsias: id est tardas cōcoctiones. deprauata vero et erronea actio vocatur: vbi cibos corruptūpit. Porro in venis actiōis priuatio deprehenditur: vbi humores oīes non crudi relinquunt. eiusdem vero defectio: quā semel cōcocti sunt: sed deprauata actio fit: vbi viciosis euasferunt. Baud aliter in vniuerso animantis habitu: vel priuatio actiōis dicitur: si ibidem crudi cōsisterint humores defectio vbi semicocci prauitas quā fuerint viciati. Ex huiusmodi viciatis succis generantur erysipelata: cancri: gāgrene: per bagdene carbones: berpetes: atque alij id genus morbi que oīum horū symptomatum cause: non diuersi generis sunt a prioribus? quas de vetriculo diximus. Etiam alie ad potētie imbecillitatem: alie ad errorem qui circa cibos committitur: alie ad studia et ea que extrinsecus animanti accidunt: referunt. Idque eadē qua in illis ratione. Nam potētie imbecillitas: interim peculiarē similitudinē partium intēperie: iterum non bāc: sed instrumentorū morbos comitat. Porro cibi deprauatio: tū ad multitudinem: tum ad succorū qualitatem refert. Quē admodum et studia et ea que extrinsecus occurrunt: ad ordinē postest? et intēpestiua: ut opinor assūptionē primere vident. Atque studia vno equationē piscationē: venerea balneas deambulationes: nauigationes venationes atque ut simpliciter dicā quod corpus seruitio gerim? Nam non satis fuerit medicū sola symptomata: ipsorumque gnationē inuenire: verū gnationis quoque modū ut variū inter esset: ferices causas ordinē obtricar: scire necesse ē. Neque enim solum id nosse cōuenit: nū vetriculus? nihil oīno cōcoxit: sed quā ob rem ita euenerit scēdū est an ob vebemēte coctricis potētie imbecillitatem: an ob immodicā multitudinem an ob prauā aliquā ciborū qualitatem. Quippe si ciborū causa symptoma acciderit: facile corrigitur: si vero ob extremā potētie casus: i lieteria: id est intestinox leuitas: aut i aquā iter cutē quā rympanā vocat? mutabit. Baud aliter de venis quoque dicendum est. non solum ei nū sanguificatio a scopo deciderit verūctā quā ob causas deciderit: in quē dū est: verū ob sanguificē potētie imbecillitatem (nec ei tepere ita vocabitur) an ob multos fridos eosdemque crudos humores quos vetriculus? ventis reddidit. si quod facile sanari potest: illō i aquā iter cutē transit. Sicut i corporis habitu in quē dū ē. Quippe ob crudos humores afficiunt quā morbis immodice satari mox statim? impleri per vniuersum corpus habitu: aqua iter cutē infestant. Quibus vero ob potētie imbecillitatem id euenerit: in ea specie aque iter cutis incidere solent: quā anasarca vocat. Et tēterū omnis intēperies: si vebemēs fuerit: vires deij

est. quod si frigus vicerit: frigidus affectus efficiet: contra si calor. Tridē in reliquarū duarū qualitātū oppositione considerare oportet. Porro oīa que sū dicta sunt: vna in re cōmunicāt. nempe qđ maxime ab eo qđ scđm naturā est aberrāt. Nā si ventriculus in cibos quos cōsuevit quis accipere: qui modū nō excedāt: oīno nīl agere videatur: maxima ipm intempērie affici cōiiciendum est que si immodico calore grasset: illico cibi corrupet: ac cōmuniter quidem corruptela nīdorem refert: pziuatim vero quilibet cibus id nīdoris genus reddit qđ nature sue propriū est: sunt em̄ cibi qui posteaquā corrupti sunt: virulentia aut ceni ferocem reddunt: nonnulli piscium crudorū aut alterius absurde: expulcatuq; difficultis pueredinis nīdore ē referunt. Nullus enim cibus si imodice fuerit calfactus: sine putredine permanere potest: qui sic affecti sunt sicut cruciatur: atq; inter dū paruis tenuibus ac becticis: febribus corripunt. Si ob frigoris rebelementer in tempere cibus oīno crudus permanserit: ita affecti neq; sicut neq; febricitant atq; ciborū ipsozū qualitate exacer percipiūt siue ad ructū siue vomitionem prouocetur qđ si leue aliquod coctōis vestigiū cibis imprimat fueritq; ciborū natura aut modice temperata: aut frigidior: acidi ructus excitabuntur: si vero calidiori fuerint intempērie: aut siuapte natura flatū excitare possit: vapore spiritusq; ventriculus impleat. Atq; in huiusmodi intempēries facile labitur ventriculus. Verū ad tantā vel siccitatis vel humiditatis intempērie vt actio eius a boleatur ventriculus nisi in multo tempore puenire non pōt quippe oportet vt aqua intercus humiditate senectus vrotabes siccitate precedat. Sed huiusmodi differētia: rū explicatio alterius fuerit negotij. Jam ad retemicem potentia veniēdū est. Nā et in hac triplex occurrit: prima symptomatū differentia si oīno nō cōpibendat si debilitet si deprauate. Nam si nīl penitus aut debilitet retineat vel flatū vel fluctuationem in causa esse putandū est flatū quidē vbi alimēta siuapte natura: vt flatū pariant sunt idonea: ac ventriculus nō ita multo frigore affectus est fluctuationes vero quū nīl in ipso continet ex quo flatū excitari possit: aut ipse nimio frigore laborant. Nam huiusmodi affectus nullum vaporē suscitare solet. Porro manifestū est fluctuationē non sine potione in ventriculo prouenire. Altima vero imbecillitatis et cā morbus est: atq; alius quidē veluti simularis ptes ventriculi morbus alius veluti instrumenti. De motibus autem in ipso deprauatis repore quū vel tremat vel palpitat vel quodāmodo concutitur vel cōuellitur in libro de symptomatū differentia iā dictū est. Porro cuiusmodi sit vnaqueq; dictarū motionū que ve sit vniuscuiusq; ipsarū causa proximō libro ostensum est. atqui in presentia hoc adiiciendū videtur: nempe qđ miscentur et morbi et symptomata: tū retericis tū expultricis facultatis: vt in ea ventriculi cōmōtione que veluti cōuulsio eius est ac illi per singultū accidit. Mesq; em̄ absoluta cōuulsio est bec em̄ solis musculis inesse solet: atqui neq; ventriculus ipse neq; ipsius hostiolū musculus esse censetur. Porro vtriusq; potentis cōe quoddā symptoma veluti cōuulsio qđā attribuit: retericū quidem qđ ventriculū per singultū pzaue et nō scđm naturā cibos amplectitur: expultricē vero qđ pēcipue ad eaz

prinet deprauat? ille mor? dū ea que molesta sunt expellere conat. iā vero et vomētibus: et ijs qui singultu veratur: vt nō idē est mor? ita nec affect? idē. Nā p vomitōes ea q in spatio cōtinent eijciunt. p singultū vero ea q ventriculi corp? ibuerūt: baud diffimili tū affectu: tū motu qualē fieri ostendim? ijs q ob intempērie ructū molestant? cū oēs ventriculi ptes: id qđ cruciat exprimere tentāt bāc ob causam: qđ ventriculus obrigit iij huiusmodi symptoma experitūtur. Tridē q p p affatim deuorat aut calidū aliqđ pbar macū deinde calidā portionē supbibūt: atq; eo magis mouebit singultū piper quo fuerit in tenuiores ptes conritū ita em̄ facilius ventriculi corp? subtingrediet. Sic de reliquis quoq; cibis intelligendū est: quippe siue calida sint siue frigida si in ventriculi corpus penetrāt singultū excitabunt: qui primus quidē expultricis potētie motus quidam est: deinde retericis quoq; quā amplexatricē etiā vocare licebit. Similiter nausea quoq; expultricis facultatis deprauatus motus est: quo per gulaz celerrime vacuet id qđ ventriculo noxiū est. Atq; in hoc symptomatū genere baud absurde numerat licentia: id est in intestinorū leuitas vbi ventriculus a re quapiā vel mordaci: vel grauantē sic irritatur vt eā expellere cupiat. Et enim quū duo sint ventriculo hostiola id est ianitorē: ad quodlibet horū deriuat id qđ infestat illo ad expulsionē vret. Nō si vtriusq; eiusmodi affect? supuenerit. vtriusq; siml hostiū: ad hū vsū ac cōmodabit: vt in eo affectu quē cholera vocat videre est. Superest quartū potentie genus quā attractricem vocat: que etiā triplici symptomatū genere corripit pōt quippe vel oīno nequit trahere cibos (vocatūq; huiusmodi symptoma gule paralytis id est resolutio vel difficulter trahit quū videlicet iā incipit qđ de resoluti gula sed nōdū resoluta est. Tertium ab his genus est: quū deprauata sit attractio. verū de motione deprauata iā sepe dixim? quemadmodū et de affectibus a quib? oritur. Porro selet nonnūquā su puenire carneū tuberculū quale in externis quoq; partibus videre est: qđ ita gulā occupat: vt interim totā ciborū viā interim partē aliquā eius obstruat: vocatūq; huiusmodi affect? morbi instrumentorū de quibus in libro de morborū differētia iā dixim?. Quū em̄ scđm naturā se habuerit ventriculus e supernis partibus ad sese trahit atq; per inferiores deijcit: quū vero preter naturā affectus est etiā ab infernis aliquid assumit qppe nonnullis clysteres adeo ascēderūt vt vomitione reijcerent: quē admodū et fletus. per letales voluulos. Atqui satis fuerit per huiusmodi affectus vt dicam? ventriculū nō trahere sed suscipere dūtaxat ea que ob intestinorū cōpressionē vtolenter sursum ferunt. Nā qđ intestina (et em̄ de his aliquid dicere oportet) fuerit cōstringunt: id ipis secūdū naturā cōuenit id qđ in alijs libris iā diximus: atq; cōstrictōis auxilio adiuta cibū ad infernas ptes deijciūt: verū p affectus quosdā quū cōstringi inceperint ea q in ipsis cōtinent ab infernis ad superiora ferunt. Ita solet euenire nonnullis qđ nō licet vtrius onera deponere qz versant vel in foro vel in alto loco vel negotio: vt humerū qspā acris ad sedē vsq; descēdat ibiq; violēter retētus: rursus ad supnas ptes refert atq; tū et ventriculū rodāt et caput vaporib? impleat. Incipit em̄ morū a podice:

Bal. pars tertia.

pp 3

alio potestesse insto. Deinde quolibet intestinoz ipm a se expellit ad primum quod loco supiori constitutum sit: baurat aut quā antea quā deorsus iradebat. Atq; ad hūc modū stat? interdū retēt? recurrit. Itaq; nō mīrū videri dī: si p tā violētā intestinoz pstrictiones: aliqñ tū clyster: tū sterc? ad vētriculū pter nām referat: atq; sic vomitiōis impetū excitet. Porro alij ipsoz mor?: sub gñe eoz q fm nās sunt: pñētur. Qui si vel debiles: vel deprauati fuerit: inter symptomata nūerari dñt. Atq; pporiōe ad eos mor?: quos de vētriculo dixim?: referendū sunt. Itā ē vbi intestina motu puant: nō mediocre symptoma fuerit: atq; hāc ob causāz sit nōnūq; voluul? Itidē 7 tumores pter nām obstat aliqñ: vt vel nībil oīno excrementoz deorsus ferri queat: vel nō satis copiose deiciāt. Est vbi indurati sterc?: in quozūdā intestinoz reuolutiōis bus īfīxū: phibet quo min? supiora excrementa deorsu labant. Etey hoc loco obseruādū est: vt oīa symptomata intestinoz: ad ea q de vētriculo dicta sunt pporiōe referant: siue p intēperie: siue ob tumores aliqñ pter nās: siue p ea q pñent in īpīs excrementa: eueniāt. Itā ne tēpīs facturā faciam?: sat? fuerit: vt vitata plicitate: ad aliud symptomatu gen? nra puerat oīo. Itidē alimētū p corp? digestio (greci anadōsin vocāt) iter nālia opa numerat: quā ex vētriculo in tēcur: atq; ex hoc ī vniuersū corp?: alimētū digerit. atq; tā oīdīm? ea pficit: quā qlibet ptiū: peculiarē sibi cibū allīcit. porro huic actiōi tria symptomatū gñā accidere solēt. Mā vel imbecilla: vel deprauata est: vel oīno cessat. ac causāz quoq; quēadmodū supra dixim?: triplex distinctio est: nepe aut trābētū ptiū intēperies: aut īstōz morbi: aut digerēdī alimētū prauitas. Per intēperies: facultas reddit imbecilla. Instōz nō morbi ciboz meat? adstrīngūt. Prauitas autē dīcet: si vel crassior est cib?: vel viscosior. Itē qd? notis bec dignoscant: oīdere in pñentia fortasse fuerit intēpestiū. Itidē de excrementoz tū expulsiōe smonē aggrediamur. atq; in hac triplex ē īnuentiō: causā: vna quā ptes: q excrementa expurgāt: sunt imbecille: altera vīaz angustia: postrema est excrementi malitia. Imbecillitate intēperies: angustia nō parit: vel obturatio: vel aliq; instōz tumor. Atq; tumor causa est bñoz fluxio: quā ī ipā instōz corpa effundunt. Obturationē facit: bñoz: vel crassitudo: vel viscositas: vel īnnatū aliq; tūberculū. Excrementoz malitia orit tū a multitudine: tū a crassitudine: tū etiā a viscositate. Etey p cōcoctiō nē in venis faciā: tria quoq; redūdāt excrementozū gñā. Anū qdē bilis amara: Altera bilis: Tercitū veluti ferū amarā bñē vesica locinert adiacēs expurgat: atrā bñē lien ad se allīcit. Serū renes trahūt. Porro qdē: viciōse expurgat: id vel ob instrumenti ppriū imbecillitatē: vel ob vīaz angustia: sic expurgati purādū est. quā vīaz autē duo sūt gñā: vñū per qd trahit excrementū: alterū p qd expellit: vtriuslibet angustia excretionē ledere pōt. Quinetā īpīs baud quāq; lesis: si fuerint excrementa multa: fuerintq; īmoderata oīa: ita vt excerni nō possint: ipsa p vniuersū corp?: vna cū sanguine ferunt. Itidē nō timosderatiōis: duplex affert causa: nepe alteratrix potētia male affecta: 7 alimētoz prauitas. potētia ledit ob partū intēperie: veluti tā sepe dixim?. q nō ex alimētis orit prauitas: in quolibet excrementoz ppiū obūnet modū: qppe alia īnapte nā ad atrā bñē ma-

gis declinat: alia ad aquositates: alia ad bñē amarā quēadmodū in libris quos de īpīs edidimus: iam etum est. Itidē intemperies: q alteratrix facultatis imbecillitatem peperit: calidior: quidem q oportet interdum biliosum interdum melancholicum excrementum efficit (atque cuiusmodi sint bec excrementa: in alijs libris ostensum est) frigidior vero pituitatē 7 aquosū excrementum parit. Neq; vñū est excrementū: qd nō sequat propria symptomatu spēs: pallida bilis: si p vniuersū corp? habitū redūdāt: regium morbi (greci icterō vocāt). si nō in vna dñtaxat partē: erisypelata: 7 herpes excitat. Atrā bilis: si in vniuerso fuerit corp? elephas: si in vna aliq; pte: cācer? sequit. Pituita: si p vniuersū corp? increuerit ea spēcies aq iterutis quā leucophlegmātiā vocāt: comitatur. In vna nō pte: edema: ita em appellāt tumorem latū ac doloris expertē. Serosa excrementa si redūdāt aquā intercutē (quā ascitē notant) gñare solēt: que si in vna aliqū partē incubuerint: in ea pbyctenas: id est pustulas: excitāt. ita accidere videm?: vbi singula excrementa syncera redūdauerint. vbi nō vel inter se: vel cū sanguine fuerint pmixta: multas tū symptomatu: tū morbozū: spēs inducūt. de qd? nō opus est biolōgiorē pducere sermonē: sed reuertamur ad ea: q supra pposuim?. Nutricatio: vt nāliū actionū pma est: ita fere p p necessaria est: qppe q alteratrix facultatis spēs cēset. Siquidē 7 pcoctio q in vētriculo fit: alteratio est: itidē ea q in ventis: 7 in qñbet pte. Quis? qñta alteratiōis spēs annūmeratē: q assimilatio vocat. Que 13 nomē diuersū a nutricatione sortita sit: idē tū est vtriusq; op?. Porro nutritio aberrat a scopo: si vel oīno nībil agit: vel a pfecta actione deficit: idq; ob altricē facultatē: q sub alterationis gñe pñet: vel ob mārē: tū defectū: tū prauitatē. defect? qdē cib? est in eo affectu: quo corp? assumpto cibo nō pascit (greci atrophia vocāt) siue exigu? cib?: siue oīno null? ingerat. deprauat? nō cib? facit elephatē: leucas: id est virilignes: atq; alios bñōz morbos. Mā vbi carnī cib? assimilāt: si pituita referat sanguis: accidit vt caro quoq; magis pituitosa efficiat. neq; em idē ē: carnē esse: 7 carnē pblegmaticā esse. Neq; etiā idē est carnē ē: 7 melācholicā carnē esse. Neq; berde vel biliosam: vel tēperatā in pñmis (quas vocāt) qñtatib?: vel humidiorē: vel sicciorē: vel calidiorē: vel fridiorē. facile nō credes ea q dīximus: si aīalū carnē cōsideraueritis: tū eoz q sanguine pñta sunt: tū eoz q illo carēt: pterea serpētū q vere gigni pspiciunt: eoz marie q viridiū herbarū imitant colorē. Atq; boz caro verbis est siliis: rel q albā habēt carnē: 7 sanguinis expertē: veluti scabra beus: 7 polypus: atq; alioz aliter caro affecta est: sbozū differētiā ob infinitā multitudinē notare nō mo pōt. Quā igit (vt dicebamus) pituitoso viscosoq; sanguine dñti? alitur: caro qdē manet: sed mutatur eius differētia: 7 in aliā spēm cōuertitur: 7 media caro fit: inter eā que sanguine pñta est: 7 eam que sanguine caret. Atq; quā sic fuerit affecta: accidit vt ne tentet quidē posse affluens sibi alimentū in rubentis carnis spēcē trāsmutare: baud aliter q polyptis: scabra beusq; accidit. Itā occasiōe q celerrime ipsa tota 7 alba: p pituitosa euadit: quādo 7 ipsa cibū in ruborem post bac trāsmutare nō potest: 7 id quod ei influit: pituitosum est. Qualis em ptiū? ab initio 7 scarabeozū 7 testaceozū fere omniū caro est: ita

lem ex transmutatione acquirunt ij: qui leuce. id est vitiligine: infestantur. ita enim huiusmodi affectum in carne appellare solent: a colore nomen instituentes. At ubi caro nigra ac pallida fuerit: elephas noiaitur: ab aia li elephanto mutuato nomine. Nec aliter hic affectus generari solet quam leuce: quum longo tempore cibus melancholicus ad carnem fluxerit. Nam Alpbibaud diuersum a predictis habet generationis modum. verum per hos non tota caro afficitur: sed corporis duntaxat superficies veluti squamis quibusdam inspergitur. atque albi quidem ex pituita: nigri vero ex melancholico humore pident. Eterum quanta sit alimentorum vis: et quam vehementer carnes mutare possint: Aristoteli quoque dictum est: ubi meminit terrarum ad quas deducta pecora: immutari conspiciuntur: tum in colore: tum in alijs quibusdam: que nescimus quid fugiant: differunt. Qui vero negat alitum ab alimento mutari posse quod vincit: non viciat: alimētum sit nomen: ij neque de animantibus: neque de plantarum transmutatione: quicquam sanum dicere possunt: hallucinantes circa literas: nemini non manifestissime appareret. Et enim que de pica platan in Aegyptum translata narratur: nemo ignorat. Similiter (ut opinor) et de vitibus quae apud nos nate sunt: si in alienam deferantur terram: vinum longe diuersum reddunt: itidem de reliquis quoque plantis rustice rei scriptores ostendunt. quoadmodum et de herbis: ij qui barbariam posteris tradiderunt: quippe qui ex suis terris in alienas deferuntur: etiam minori quam duorum statutorum intervallo: non paucis alterationis differentijs immutatur. Proinde non satis erat quod sciret: ac diceret alimentum nomen esse rei: que vincit alteratur: mutatur. Sed distinguere debuerunt: quo pacto vitiligo: id est leuce generetur. Et enim huiusmodi affectus causilla est: vel caro que alitur: vel alimentum ipsum prauitas: quod si (ut ipsi voluit) alimentum non est: necesseario dicendum erit: quod sit caro. quid igitur obstat: quominus ipsa sibi alimentum omnino assimilet: ita enim quod natura huius affectionis causilla sit: dicere oporteret. Igitur longe melius fuerit: ut dicamus alimentum esse causillam. At licet eius quod alitur munus sit: alimentum sibi reddere sile: alimentum vero parbos: ut immutetur: alioquin sile efficiatur: non dixeris tamen: id quod afficit: agere vel minimam quandam rationem non posse referre. Hoc enim quam longe a veritate recedat: iam diximus quum huiusmodi argumentum tractaremus. Neque etiam nos solum ita sentimus: verum etiam philosophorum qui naturae tum functiones: tum affectus enarrauerunt grauissimi. vnde constat recte omnem (etiam si fuerit multo potentior) affici ab illa cuius versatur: idque sensu baud obscure percipere: quod et si ad primam applicationem later: temporis tamen progressu facile apparebit. Ita gladii: sed ad secundum sit efficacissimum ubi carnes vel mollissimas secatur: obrusio redditur: ac durissimum lapide: aque gutta: si diutius in eum destillauerit: excavare potest. Ita quid de ijs que inter sese miscetur dicendum sit: nemo nescit. quippe si in aque feruentis amphora: gelide aqua hemina effuderis: id quod ex utrisque mixtum est: non solum hemina recta esse declaratur: sed vincit quodque affectum quem gelide hemina: in feruentis aque amphora retrahit. rursus si in frigida amphora feruentis aqua hemina effundas: succubet quod de hemina. At afficiet interea (sed non ita multum) amphora. Hec vi tamen antea diximus: non est institutum nostrum in hoc opere: neque praedecere: neque sermonem praebere: sed quo ad id fieri potest: quam celerrime docere. Igitur leuce. id est vitiligo: maximam alterationis facultatis error. Sunt

alii quoque multi parumque erronei: cum vel per huiusmodi itatem vel siccitatem: vel calorem: vel frigus: caro imutatur. Sed non solum ob alterationis facultatis imbecillitatem: pars aliqua priuat alimentum: verum etiam ubi attrahendi vis fuerit imbecillior: aut expultricis immodice mouerit. Atque tum immodice mouet expellendi vis (ut et antea diximus) cum retentis potentia grauat: aut ob excrementorum vel multitudinem: vel acrimoniam: aut ob propriam imbecillitatem. tunc enim necesse est: ut cum eo quod reddat: simul et quod vitale est: excernatur: ut in lienteria dysenteria: colera: quod fieri solet. Quod si expellendi facultas fuerit imbecillior: necesse est carnem tum huiusmodi fieri: tum pluribus excrementis impleri. Atque multorum excrementorum redundancia ob alterationis facultatis imbecillitatem accidit. Ita quoque simul utraque potentia a sua functione aberrare contingit: ut attrahendi vis multum alluciat succum: non possit autem alterat: quicquid attractum est cohere: tum multa reddere excrementa: ac expultricem vim hoc tempus minus. Imbecilliusque suo munere fungitur: hanc ob rem copula in carne excrementa consistere necesse est. ita sit ut pro excrementorum: tum specie: tum quantitate: alias aliter raro immutetur: ut inter tum edematosis: id est mollis tumorosis: inter tum inflatis: nonnunquam autem intercutis referat speciem: atque hoc genere continetur illa aqua intercutis species quae anafarea noiaitur. Verum non est nobis immorandum (ut opinor) in ijs: quippe qui non oia particulae tum explicare deesse: satis enim videtur ea que ad studiosorum exercitationem producere possunt: proposuisse. Igitur baud impotestum fuerit ad aliud symptomatum genus transire: quod non longe abest ab ijs quae in acridosis non consistunt. Hoc genus in excrementorum tum quantitate: tum qualitate conspiciuntur: siue potentie noxa adueniat: siue inter pestilue irritetur: siue ad prauum motum excutetur: aut inter aliquid huiusmodi ore pateat: aut tamen non erodatur: id quod in sanguinis excretionem videre est: satis enim forsasse fuerit ab hac materia sumere: quippe quae fere semper ex genere vel ex parte naturae. Nam excepto eo sanguinis fluore: qui mulieribus ab utero defluit: reliqui omnes sanguinis excretiones: toto genere per naturam esse censentur. Atque utriusque plurius: tunc solum praefer naturam sunt: quum modum in quantitate excederint. Igitur vasa ruptuntur: aut ob plagam extrinsecus illatam: aut aliquo calculum: aut percussione: aut alias hominem vehementer feriente: ruptuntur et salientibus: et ab alto cadentibus: praeterea ijs: qui acuta magnaque voce clamauerint: quippe per huiusmodi clamorem: vocalium instrumentorum partes non mediocriter turbantur: atque eandem ob rem distrumpuntur eorum vasculos saltationes leserunt. Sed illorum quae ab alto ceciderunt noxa: ad plagam genus referenda est. Nihil enim res fert: siue ob cadentem super se lapidem: siue quod vehementer impetu in terram delapsus es: pars quaeque affligatur. Ob has fere causas vasa ruptuntur: quae adeo sunt euidentes: ut neminem latere possint. Sunt alia fluxionum genera: quae a corporis affectibus scaturiunt: ut si quis vltro e naribus sanguinem mittat: aut ipsi vomat: aut ruffido: aut sereno deieciar: aut a sede deieciar: do: aut meiendo cum vltima sanguine expellat. Omnes huiusmodi fluxiones toto genere per naturam sunt. At muliebres plurius (ut iam diximus) non toto genere: sed tunc solum per naturam est: quum quantitaris modum excederit. Horum omnium causa trifaria distinguitur: quippe vel facultas ora vasorum aperit: ut in sanguis fluore e naribus videtur est: vel sanguis ipse male affectus est: aut vasorum aliquid male affectum. Sanguinem male affectum dico vel quum adeo viciatus est (greci cacoehymon vocant) ut vasa quae

bus cōtinetur erodat: vel adeo est auctus vt a vasis cōtineri nō possit: atq; hic vt vas ipsum rūpere non pōt: ita vasorū ora aperire pōt. At vasa male affecta dicūtur: si vel molliora: vel duriora: vel tenuiora fuerint. Id qđ nōnullis a natura cōtingit: quorū signū tū statim in vtero viciatur. Quāquā etiā molliora a redūdante humiditate: duriora: ab ariditate: tenuiora ab inedia nōnunq; proueniunt. Quod immodice molle est: facile rumpit ob imbecillitatē. At valde durū: qđ baud facile multū extēdit. Tenuē ob venarū vitia: bñd affectidēs: nō solū ab iternis cāis vēr: ēt ab externis rūpi facile pōt. Vērū nō oīa vasa sūt erodī pñt. Mā durū crassūq; erodī contumax. Ita de biatu quoq; dicendū est. Mā vasa imbecilla: molliā t tenuiā: prona sunt vt ora ipsozū pateant. Robusta vero t crassa: t dura: sunt ad biatum incepta. Accidit aut biatus ab his que vasorū ora irritāt: t a plenitudine grauāt: nōnunq; a natura: quū excernit ea q̄ sibi molesta sunt. Sūt qui iam dictis quartū genus addant: ipsumq; pedem id est saltū sanguinis: vocant: sed nō ita res se habet. quippe baud quāq; q̄ritum genus est: sed vel ob exiguarū venarū biatū fit: vel ad genus cruenta excretionis reduci nō dī. Quippe feri speciei refert: quale per locineris renūq; imbecillitatē subinde euenire solet: vt vel cū vinas: vel cū alui excrementis: serū cruentū eijciat. sed de ijs post ea dicemus. In presentia de his que vomitione reijciuntur dicendū est: sunt aut huiusmodi excretionēs interm grauatō ob multitudinē vētriculō: vt quum plurimū cibi ingestū est: interm ob rē mordacē: veluti mēto: quēadmodū vbi per cruditates cibus ingestus: vel aridū ructū: vel nidozē: vel amarozē: vel acrimonā refert. Eodē genere p̄tinent: t biliola: t pituitosa: t serosa excrementa: tū inibi nata: tū ex vniuerso animatis habitu in ipsuz deriuata. Est preterea tertū causarū genus: quibus ventriculus ad vomēdi impetū cōcitatur: nulla vel grauē: vel mordaci re ipsū irritante: sed ob id dūtaxat qđ p̄ter naturam quidpiā in eo cōtinetur. Est autē cōmunis omniū que p̄ter naturā sunt descriptio: si (postea qđ cōcocta sunt) alere nō possint. Hanc ratioē (vt op̄inor) nō solū acida pituitosa: aut falsa: vērū dulcis quoq; nōnunquā in vētriculō cōsistens: ipsum ad vomitū prouocat. Baud aliter sanguis: vbi in ventriculuz effusus est: ipsum ad vomitionē impellit. Solet ventriculus etiā ad inferiores partes excrementa trāsmittēre: idq; aliqñ celerius: aliqñ tardius: aut minus: aut plus: aut sepe numero: aut raro: vel vtile alimentū: vel corruptū: aut a supernis in ipsam deriuatū: aut in ipso genitū. At excretio solitū tēpus p̄uenit: vel qđ ventriculus ob multū cibū assumptū grauāt: vel pūgit: vellicaturq; a re mordacē: quā vt alienā ac extraneā expellere nititur. Ecce meminissem debem: quū multū quid dicimus: id trāfariā fieri posse. Aut qđ potētiā vt pote imbecilliorē vincit: aut assumptū alimentū immodicū est: aut ob vitia causam. Preter iam dictas causas alimēta quoq; tū humidiora: tū viscosiora ingesta: velocē deiectionē efficiunt: que tū celerius delabūtur: quū leuiter post eorū assumptionem ambulaueris: vt cōcurantur quidē: sed nō ante tempus per corpus digerātur: id qđ per cōcussiones interdū accidere videtur. At quū cōplures sunt intestinozū circūuolutiones: necesse est vt alimenta per singulas: ex superiozib; ad inferiora deferant. deinde

qđ grauitatis p̄sidio fieri nō pōt: nēpe vt propellatur ea qđ p̄ intestinozū circūuolutiones fixa cōtinent id potētiē baud difficile est: quippe habēt intestina infixā vim: qua expellant ea que sibi molesta sunt. At qui humida: viscosaq; alimēta facile permancāt: siue id ab ipsozū grauitate: corpozisq; quassationē cōtingat: siue a facultatis efficacia protrudantur. Atq; de cetero deiectionis causis: bec dixisse satis fuerit. Tardiusq; pro cōsuetudine excernit vter: aut ob intestinozū vel imbecillitatē: vel obtusus sensus: aut ob alimētozū tū paucitatē: tū qualitātē. Quippe que imbecilla sunt: protrudere nō possūt: q̄ppe nō sensus obtusus est: nō facile p̄cipiunt ea qđ ipsi molesta sunt. Atq; hāc molestia expulsio sanare solet. Itā alimēta pauciora quidē qđ opz: pauca p̄tinet excrementa proinde nō adeo grauāt: crassa nō t acerba: nō vt bñm da viscosaq; facile labūtur: sed cōtra lēto mouentur p̄ meatus incesu. Neq; solū intestinozū: sed musculozū quoq; vētris imbecillitas deiectiones retardat: p̄ferim vbi duriora fuerint excrementa. tū em nō solū musculozū vētris: vērū eorū quoq; qui per thoracē tendūtur: efficacī auxiliū opus est. Atq; pauciora qđ p̄portione multitudinis cibozū: reddunt excrementa: vbi plus ex ipsis anadosin. i. digestionē tranfit in corpus. Ecce trario plura qđ p̄portione ingestorū deijciūtur: interdū ob defectū digestionis p̄ corp: interdū ob excrementa qđ a supernis ad vētris spatium defluxa. Porro assidue excretionēs: vel ob imbecillitatē vel rationē eueniunt. Imbecillitatē instrumētozū vētriculī (vt subinde dictū est) inēperies efficit. At erodūt ea que in ipsis cōtinentur. Abordicationis quatuor inuentiūtur cause: vna est vis pharmaci: vel cibis cōiuncti: vel seorsum assumpti. Altera est alimētozū corruptio. Insuper excrementa mordacē: qđ ex corpore ad vētriculī partes defluūt. Postremo eiusmodi excremento in ipso genita: quēadmodū fit in dysenteria pēdēt ab vlcere maligno. Pōt t quinta bñd symptomatū causa superaddi: nēpe vebemēs corpōzū sensus: siue is a nā: siue ab vlcere p̄cedat. Est aliā assidue deiectionis mod? ob cause gen? ab oib; tā dictis discret? quū musculi extreme p̄ti: p̄ quā effluunt excrementa: adiacētēs: resoluūtur. q̄ppe bñd p̄iectos: nō a voluntatis imperio pēdēt inuicē: p̄inde t inēpestiue: t inordinatē: assidue sunt. S; satis de excrementis tā dictū est. Reliquū est vt de vaporatē spū quē statū quoq; nomināt: deinceps dicam. Mā t is in vētriculī spatijs oriri solet: quū vel bñores pituitosi sibi cōrēt: vel cibi: ab imbecillī calore in vapores resoluunt. Etem vt absolutū frigus vaporē baud qđ quā excitat (neq; em extenuare: neq; cōficere: neq; dissoluere cibū pōt) ita vebemēs calor: magna ex parte vincēs ea qđ cōprehēdit: plusq; pro vaporis gñatioē: cibū extenuat: nisi is suapte natura facile inflatū trāseat. vērū spūs ita genit? t turbid? erit: t (vt ita dixerim) nebulosus: quinetiā paucus t parū duratur? vt ad vñū aut alterū ructū statim euanescat. Calor autē in cibos agēs: si parū validus fuerit: vt eos quodāmodo dissoluit: ita nō oīno cōfici: deinde sic fiat? siue spūs exorīt. Atq; vt vno verbo absoluā: quēadmodū in externis reb; videmus: vt frigidissima constitutio: maxime spiratē borea: aerē feruētiore reddidit ac calidissimū cōstitutio: ambientē nos aerē purum efficit: medie vero cōstitutiones nebulas pariunt: ita in animalibus accidit. Neq; em calor extremā im-

becillitate: neq; cū vehemētes sunt ei vires: sed cum medium inter has affectiones obtinet: flatū gignere pōt. Hic si per os reijcitur: ructū facit. Si vero p̄ inferiōrē extremāq; partē demittitur: flatū reddit: interrim strepitū: interim sine strepitu. Quū vero p̄ neutram partē defertur: flatū seu in stationē (vt vocāt) efficit: symptoma nimirū vētriculi ob imbecillitatē nō potētis spiritū: tū redundantē: tū nebulosum expellere. Atq; intestinozū alias alie partes quā b̄mōi spiritus in ipsis cōtinentur: et mouetur: varios excitant strepitus: qui licet nō omnes foritū sunt noīa: possūt tñ sic declarari: vt nemo vel mediocris ingenij: nō intelligat: q̄ quale et quātū sit extremētū: et in qua portū simū parte cōtūluat. Quippe si acutū tenuemq; sonū reddiderit spiritus: per tenue et oīno angustū defertur intestinū ip̄sec et purior: et magis aere esse deprehēditur. Quod si spiritus inflātū vim habeat: exigūz similiter strepitū excitabit dū per tenuia intestina reuoluitur: sed nō adeo exacte acutū: tenuēq; Atq; omnes huiusmodi strepitus: in ieiunū intestini spatijs cōsistere solent: eoq; minus resonāt: quo magis ad reliqua: inferioraq; intestina descēderint: porro sunt alij bombosi (vt ita dicā) b̄bōis latissimaz rictuari nō ab̄similes: quales habere solent ij: q̄ tymbaule idest stricines noīantur: q̄ ob materiaz ex qua cōstant: purū sonū reddere nō possunt: et vie qua spiritus trāit: latitudo: sonū efficit grauiorē. Atq; b̄mōi flatus in crassīs intestinis cōsistunt: vbi vacua fuerint ab extremētis. Quod si humiditas aliq̄ in ipsis cōtineatur: ab hac quoq; p̄ditbit quedā bombi spēs quā murmur illū vocāt: futurā nūcia ns humidū excrementi deiectionē. Et effi ciusmodi strepitus spēs: vtrūq; significat: deiectionē quidē: q̄ a mouēte natura fit: humidū vero excrementū q̄ murmurationem habuit comitē. Porro strepitū flatū foras missum se quēs: si murmur illi specē refert: dicitur ab ipso fore p̄nūciat. si vero purū: et vt ita dixerit: resonās: claususq; fuerit: alterz duoz: aut intestinū esse inane: aut in supiori ei? pre excrementa admodū dura p̄tineri: significat. et si ali? iter hos medi? strepitū (vt ita dicā) b̄bōsus: ab affectide inter tā dictas media ozū b̄is. Qui nō veluti stridorē refert (τρυβνός aut τριγυός dicunt: quippe vtroq; vocabulo vtuntur: alij v alij per i priozē syllabā scribētes) is ab instrumentozū angustia: et inflātē spiritu: atq; pauca b̄iuitate pcedit. Sz b̄is: quātū p̄sentī instituto op? est: satis tā dictū est. Proinde ad ea trāseam? q̄ a supnis i vētriculū p̄stūit: dicitur? effi has ob causas tū b̄imidioratū: tū plura p̄geri extremēta. Porro fluxio a supnis partib? in vētriculū sic subindē: vbi p̄ualida facultas expellit extremēta. Interdū quū adeo imbecilla facultas est: vt ne id quidē q̄ vtile est: ferre possit. Itaq; excernit id q̄ redūdat: tū in crīb? tū nō nunq; per bonā valetudinē: quē admodū in mulieribus singulis mēib? fieri videm? Itidē p̄ cruentas dysenterias Hippocrates accidere dixit ijs: q̄b? mēbrozū aliq̄d mutātū est. Atq; videm? id nō solū illis sed alijs q̄busdā: p̄ definitos circū? euenire. Quoz quot aut ita inanis vidim? oēs priozis vite excretionē: cū ignauo ocio pmutauerāt: atq; b̄mōi excrementū sola quātitate abalēnatū est: alterū qualitē peccat: et magna ex parte in acutis morbis critice expellit: nōnūq; in b̄is quoq; quoz habet? liquefct. Porro inter hoc: q̄ oīno immutile: partūq; excre-

mentū est: et illud vtile: de quo dixim? aliud tertiu excrementozū gen? mediū inuenitur: (vt in vtriculo: cibū semicoct?) Hoc p̄ hepaticas maxime affectio nes excernit. Nominant aut hepatici: quos ob loci neris imbecillitatē morbz infestat: etiā si nulla affue rit p̄blegmone. Sitis em affect? tū cūenit buic vīce re: qualis imbecillit vētriculo accidere soler: quū appetit qdē cibos: sed quos cōcupiuit: incoctos relin quens: et grauat: et eos semicoctos intestinis trāsmittit. Sic vētriculus ipse ad vomitū insurgere pōt: necur vero hz affectū vomitioni p̄positione respōdēt: si quidē alimentū qd per ora vasozū mēsticorū ad se se cōuellebat: rursus semicoctū p̄ ea respuit. Est vero b̄mōi excrementi spēs: vti maiorib? nostris placuit: si milis aq̄ in qua ablute fuerūt carnes. At sanus for tasse fuerat nō ita simpliciter p̄nūciare: sed vt absolutior euaderet imago: et cruetē: et nup̄ mactate: sermoni superaddere. Nō si quis hoc excrementū: aquo sum sanguinē appellauerit: is quoq; boni interpretis munere funct? mihi videbit. Atq; hoc symptoma: semicoctoz ciboz vomitiōi p̄positione respōder: alterz hō b̄uidis vētriculi excrementis absolutā qdē cōcoctionē assequutis: sed quo min? per corp? dige ratur impeditis: assimilata: vt em̄ sub b̄is grauatis vētriculus ad expellendū excitat: baud aliter iccure vbi ex tradito sibi cibo: satis delectationis fructusq; p̄cepit: id qd residuū est: diut? tolerare neq; Itaq; alimentū: quū vltet? p̄gredit ob causam aliquā nō possit: vt ad ventriculū redeat necesse est. Atq; apparet sanguis tū excret? et nigrior: et splēdidior: eo quā a nā sua nō deflexit: vt videat ex sanguine et atra b̄ile cōmixt. Sanguis em̄ sol? per se ob refrigeratio nē nigricās: nisi abest vt splendorē illū acquirat: vt etiā cū quē ab initio habuit: amittat. Sed atra bilis vel sanguine ipso splēdidior est: quē admodū et mor tui maris bitumē: qd iudaicū vocāt. Neq; em̄ grumū exēplo: ex refrigerato: sed ex immodice affato sangui ne fit atra bilis. vñ et lucidū splēdorē obtinet: et feruet veluti quidē cinis: ac frigida quidē est: q̄ terrefacta: sed caloris nō expers: quē admodū et cinis: et acetū. Porro succus ex ventriculo in icur delatus: hoc modo afficit: vbi diu in ipso manēs: digerit per corpus nō potest. Ac sunt nōnulli qui hāc excretionis specē dysenteria nominēt: quippe ita affecti vellicari solēt: nō aliter q̄ dysenterici: ob flauē (in falloz) bilis acris monā: quā dū sanguis affaret: acquisiuit. Sed vtratur quisq; quo libuerit nomine. Itā cruentozū excrementozū: quatuor sunt oīno differentie. vna est: vbi sanguis p̄ circuitus quosdā emanat: vel ob mutilatum membrū: vel ob exercitationē derelictā. Altera quū ob imbecillitatē aquosus sanguis deijcitur: baud ab̄similis ablutarū carniū lauacro. Tertia (quā nup̄ diximus) ex melācholico splēdēteq; sanguine cōstat. Atqui p̄ has tres: quas diximus: differentias: et multum est excrementū: et affatim excernitur. Per quartā vero paulatim et breuibz intervalis deiectio fieri solet: nōnūq; sincerū sanguinis: nōnūq; grumosi: cum quo interdū puris quoq; nōnūq; bilis cōspicitur: itidē et ramenta (greci ep̄blicas vocant) et partes quedā intestinozū mēbranis similes. Sepenumero densum quoq; stercus excernitur: cruetis guttis respersum. Itidē ob quos affectus tres differentie priores eueniūt: tam dictū est. Quare vero (cuius modo mentionem) affectus est vlcus inte

linorū atq; hāc solā dysenterie vocabulo dignant:
hoc iō dixim? qđ multi sunt q̄ neglectis reb? nimis
anxie circa vocula versant atq; pretereūda censem?
noia. Sed pter iādicta est aliud dysenterie genus te
nasim? vocant ob recti intestini vlcus eueniens. Ac
cetera quidē symptomata dysenterie similia habet
tentidīs vero vehementia dysenteria longe superat
Urine tū suppressidēs tū deprauate expulsionēs ex
cremētis que vel in ventre retinent vel pter natu
rā deiciunt pro portione rēdere vident. Suppri
mitur quidē vel ob vesice imbecillitatē excernere nō
potētis vel ob ostioli ipsius angustia. Ac huiusmo
di ambo vesice morbi vnum cōe habent symptoma
ischiuria id est vrine suppressionē siquidem vrina in
ipsa detinetur. Est et aliud symptoma quum nihil
penitus vrine in vesica delabatur abolita nimirum
renū actione. Hoc multi medicorū iūdē ischiuria ap
pellauere cū reuera nō sit ischiuria. Sed pmitamus
eis hmoi vti appellatiōe quū nō habeant aliud pro
priū peculiareq; vocabulū. Tēru affectuū differen
tia interim ignorare nō opz. Alius enim affect? cen
sendus est quū opplerā alius quum vacua nihilq;
oīno in se cōtinente vesica nō redditur vrina. Nā in
ta affectiōe qua vesica plena est aut os ipsius angu
stum est aut hoc se habente scdm naturā ipsa ob im
becillitatē neq; cōtrahi neq; foras pellere vrinā pōt
Os itaq; sit angustū vel qz obturat vel qz claudit.
Obturatur autē vel a grumo vel crasso pure vel la
pide vel callo vel tuberculo qđ in meatu ipso natum
est cuiusmodi in externis partibus oibus accidere
videm? vt aurib? naribus pudendis et sede. Lau
ditur vero aut ob tumorē pter naturā aut ob mul
tam siccitatē. Tumor prodiit a pblegmone scrris re
liquisq; tumoribus qui vesice cervicē attollere pos
sunt adeo vt in externū quoq; meatū moles porriga
tur. Siccitas ab ardentissimis maximūq; squalorē
inducentibus febribus puenit in quibus subinde
videmus laborantes sic affici vt ne loqui quidē pos
sint nisi irrigato prius ore. Eterū baud quāq; op?
est vt inquiram? quas ob causas vesica imbecillior
reddat quippe quas sepenumero quum de multis
alijs partibus disputarem iā diximus siue illis
vt similibus siue vt instrumentis accidāt. At vti
cam nōnūquā imodice impleri (id est est ei pre cete
ris peculiare) et ipsi vidim? et ab alijs audiuius.
Eterū deprebensū sunt quidā vesicā opplerā habent
tes qui veriti surgere a cena vt meierēt ita meiendi
functione priuari fuerūt: vt lotiū excernere nequirēt
Quis id maxime conarent. Atq; videtur eiusmodi
quīpiā affectus etiā ventri accidere quē tū ppauci
aduertunt. quippe ij quib? ventricul? ipse ita fue
rit affectus pfocattione occupant. At vbi in vniuer
sis intestinis cremēta aceruat incumulant medici
comitantib? symptomatis seducti ad alia mentem
deflectunt. Solet eiusmodi affectus euenire vbi ab
exhibito purgatorio pbarimaco cremēta defluunt
quidē ad intestina: s; ibi permanēt. Agitur itaq; dicti
affectus facultatē qua lotiū excernit sua functione
quodāmodo priuant. Quivēro ab ijs magnitudine
relinquunt quāuis in eodē cōtinent genere actiōes
efficiūt veluti obrusas torpidasq;. Reliquos affect?
tertiū genus symptomatiū qđ in deprauatis morib?
cōsistit. sequi consuevit qđ p multas species distra
bitur. Primā stranguriā vocāt que vel ob vesice im

becillitatē vel ob acre lotiū fieri videtur. Altera ven
tris fluxionibus baud ab similibus est. Et hoc loco co
piofius psequi nō fuerit absurdū. sit autē qđā veluti
refusio vel eliquatio siue resolutio siue dissolutio (aut
quomodoq; quis noiare decreuerit) interim vni
uersū corpus interim corū dūtaxat succorū quos ves
ne cōtinent: deinde qđ ita liquatū est modo in vētre
modo cū vrina defuit nōnūq; in sudorē trāsmutat
Itaq; venarū succis in serofas sanie resolutis renes
ad sese excrementū hmoi trahūt pferit vbi integra
valetudine constant. Tum cū serum a venis expur
gant: et continent vesice transmittunt fluxionem.
Quum vero renes inuāli di fuerint vt trahere ne
queant tum vene eiusmodi serum aut in vētre des
mittunt aut vniuerso corpori ipm tradentes de res
pente habitū ad aquā intercurē trāsmutāt. Si vero
crassius fuerit id qđ eliquatū est nequeant vero re
nes ipsum trahere vt in vētre confluat necesse est.
At vbi caro sic liquefacta est tum vel venter suscipit
fluxionē si crassum fuerit qđ eliquatū est vel sudores
profluent si in vapores resoluāt. Atq; de eliquatio
ne tum carnis tū sanguinis bec dixisse in presentia
satis fuerit. Reliquorū lorij symptomatiū alia quib?
de vesice aut renū affectus quosdā ostendūt de qđ
in apborisimis Hippocrates scripsit alia quantū v
cruditatis vel concoctionis: sanguini accesserit des
clarat atq; de his in pnosticis traditū est. Porro
nū itaq; videt vt ad sudores transeamus: de qbus
iā quodāmodo dictū est qđ resolutio interdū habitū
eueniat: ac noia hīc affectus syncope. Lūius rei cō
trariū per criticos sudores accidit quippe qui robu
stas vires annūciāt tantū abest vt dissoluta porē
dant naturā. Hmoi cū sudores corp? purgāt atq;
bis baud ab similes sunt sudores quos et modica ex
ercitatio balneū et estiuus calor euocauit. Atq; per
immodicas exercitatiōes vtilis quoq; humoris nō
nihil excernitur. Odorē etiā et calorē expurgati ex
cremēti referunt. Adultus vero sudor effluit aut ob
corporis raritatē aut ob cremēti tenuitatem aut
eiūs abūdantiā. E diuerso a cōtrarijs causis detinet
si paucū si viscidū si crassum fuerit cremētū aut si
cōstipant meatus. Id vero ipsis accidit vel qz obru
rant vel qz claudūt. Obruant a succis tū crassis
tū viscosis. Claudunt vero vel ob inediā vel mollit
iē. Atq; vt reliquorū excrementorū ita sudoris quos
qz tū suppressio tū excretio ob viriū in carne imbec
illitatē euenire solet. Porro tū vesica tū vēter tolerat
nōnūq; cōtenta in ipsis cremēta adeo faciliē gra
uate ad expulsionē insurgere videant. Mōnūq; cō
tra ne pauxillo qđē ipe sustinēt: sed et moleste ferunt
et nihil nō reiciūt. Eterū cū hīc sermo ad oēs pres
cōiter ptimeat ipsum ad finem vsq; seruare et simul
psequi volumus. Eterū mtrū incredibilēq; videtur
corpore aliquo noxā perpeso vires ipsius oēs non
ex equo ledi sed alias magis alias min? alias baud
quāq;. Memo cū ignorat nullius partis functionē
ipsius essentia manente illesa posse impediri. At se
penumero qualibet parte actionē aggrediēte alias
alia functionū leditur. Neq; enim simili apparatu
op? est ad alterationē atq; ad eas actiōes q a volū
tatis imperio prodeūt. Quippe ad alterationē sa
tis est: vt oia sibi inuicē prime accedāt neq; op? est
vt locū loco mutēt neq; ab illo suscipiant. Neq; tes
neāt quidpiā neq; fulciant. Per actiōes vero ab ele

etione pdeantes siue trabendū siue detrahendū siue impellendū aliqd fuerit fieri nō pōtē sine motu scōs locū fiat actio. Itaq; si corpus adeo fuerit molle. vt et humidū et fluidū atq; infirmū sit ipm neq; similiter trahere neq; cōtinere neq; excernere pōt. Mā in oibus eiusmodi functionib; necesse est eos q; agunt et firmos esse et intentos. Humiditas aut nō pōt quominus ea que inter se iuncta sunt alterentur preterit si cū humiditate calor quoq; cōueniat. Neq; vlla qualitatū agētū res vicinas perinde alterare videt atq; calor. Hinc manifestū est qd corpus vehementi tum calore tum humore pditū quā celerissime alterabit id est et cōcoquet simul pprū alimentū et sibi assimilabit. Durū vero sed ita durū vt sicuti nō facile flectit ita tuto firmat id et trahere vehementer quidlibet et impellere violēter detinere fortiter poterit. neq; effi labascit cuz tendit vt ea q; sunt valde mollia. Neq; vllū subest periculū ne frāgatur immo dice extētū. Deniq; quicqd semel cōplectendo appōdit: id retinere pōt. Quū sic agere baudqua pōt sint ea q; vel ob siccitatē vix flectunt vel ob humore nimis sunt mollia. vt enim illa ad amplexus sunt in epta ita bec debili ania innixa facile elabi sinunt ea que cōprehēderūt. Igitur optime nutriunt calida et humida corpa alterāt cū q; celeriter alliciūt ad se se alimentū mox in intimis partib; reponunt dein de assimilant. Pessime oīm frigida et sicca. Neq; em alterare possunt neq; suscipere neq; apponere neq; assimilare. Jam calore celeriter alterare posse antea dictum est atq; in hac re cōsistit concoquendi ratio. Quod vero humidissimū idēq; molissimū corpa facile in sese recipiat id qd alteratū est admonitōe potius quā pbatōe indiget. Similiter qd durū et siccū nibil pmitat ad se ingredi priusquā et frāgat acveluti exulceret. Itidē qd corpora humidiora tū facilius tum celerit et adherēat et coalescat: duriorū vero alia baudquaquā alia nō facile sic afficiunt neminē latere puto. Atq; vt eo ferrū aurū et lapides silentio preteream de plūbo loquamur. Quippe manifeste cōstat plūbū cū plūbo baudquaquā coalescere nisi prius calcata fundant. Ita q; pueri aliq; quoz corporis temperamētū et calidius est et humidius in his que ad cōcoctionē appositionē adhesionē atq; nutrificationē pntent optime degūt. Et cū et cōcoctio et nutrificatio alterationes esse cōsent. Appositio fit quū cibis in rois specie redactus ab alito fuscipitur. Adhesio aut est alimenti cū alito cōglutinatō qdaz dū in vñū coalescunt. In his oibus nō mediocrem pberu sum ad assimilationē ipsius alendi corpa humiditas. qppe q; cōstitutionē alimenti habear simile. Digestionis autē p corpus in pueris instrumenta licet ad obeundas functiones parum sint valida sunt tū satis idonea nibilq; ipsis desesse videtur. Mā vene moderatā fere soliditatē et robur obtinent. At retentrix in ipsis facultas imbecillior depbenditur quā ob rem celeriter excernunt siue grauet eos aliqd siue aliā quālibet ppterant molestiā. Porro expellēdi facultas pueris itidē vt bec modice imbecilla est: q; retentrix facultas nō solus in pueris verum etiā reliquis omnibus expultrice videtur imbecillior etiam si fuerint equales: idq; ob ipis quo actio perficitur prolixitatē: longiori enim tempore indiget retentrix potentia quo suo munere fungat. Expultrix vero breuiori tempore actionē suā persi-

cit: quippe que vnteo impetu id qd molestū videtur: impellere: abijcereq; potest. Quenadmodū em in externis rebus videmus hominē vt piciat a se onus aliqd: satis forte: eundē tamē nō posse ipfuz tota die portare. Ita internis quoq; instrumentis vñū venit: vt facili a se ppellant id qd molestū est: q; multo res poro retineat. Igitur pueri (nā de his nobis sermo est) vt alteratricis facultatis robore iuuenes superant ita in adtrahēdi facultate sunt ipsis lōge inferiores quāuis ne in hac quidē deficiat eos q; qd ad eius muneris functionē desiderari possit. In duabus reliquis facultatibus iuuenibus vincuntur: q; nō deprehēditur expultrici imbecillitas: idq; ob tēporis breuitatē: quo suo fungitur munere: quippe crebri et vomunt: et deijciunt q; iuuenes: nō ob expultrici potētie robur: sed ob retentricis imbecillitatē. Atq; in cōcoctionibus que ad ventriculū pertinet: si būda molliaq; sumptierint: ea perinde vt iuuenes cōcoquere possunt: dura vero detentius cōficiunt. Et enim puerozū calor: ad vaporis naturā: iuuenū hō: ad siccitatē magis accedit. Atqui būdiora corpa: būdioribus indiget alimentis sicciora sicciorib;. Igitur si cōcoctio est alteratio alimentis: ad propriā alim qualitātē: cōsequens est: būdiores mollioresq; cibos pueris esse magis peculiare: iuuenibus vero aridiores. Senes ad oēs fere functiones: corpus male affectus habēt: q; ppe qui iuuenib; sunt aridiores: pterea frigidit sunt. Igit neq; pbe cōcoquūt: ob caloris penuriam: neq; nutritur: partim ob siccitatē: partim ob alteratricis facultatis imbecillitatē. Itā digestio p corpus ipsis et tarda et imbecilla est: nimis instrumentis veluti torpētibus ob frigiditatē. Deiectioes hō: que quidē breuib; intervalis cūenit potētie imbecillitatē nō arguit: q; hō lōgiori spatio: male pfiuntur. Ceterū ad functiones practicas: durū et calidū instrumentū magis idoneū est: frigidū hō et humidū maxie imbecillū. Reliq; due cōiugatiōes: inter has medium locū obtinēt. Atq; si etates spectes: frigidū simul et humidū corpa baudquaq; depbēdēt: itā est de senib; est: senū corpora esse frigida et sicca. Porro inter prauas temperaturas: alie secundū naturā propriā alim cōueniūt. Alie ex acquisitis prodeūt affectib;: vt exēpli causa: pbenit morbo est calidus et siccus: atq; ob hoc ad practicas functiones valētissimus. Contra: lethargus imbecillus: quippe qui abūdant: frigidusq; humore partes irrigat. Atq; bmdū est quedā aque intercutis species: maxie ea que tū leucopblegmātia: tū anasarca notatur. Deniq; frigidū vbiq; debili est: et torpidū: siue siccitas: siue humiditas frigidū iūgatur. Haud aliter inter naturales potēties retentrix robustior quidē videtur in aridioribus calidioribusq; instrumentis: imbecillior hō in būdioribus frigidioribusq; siue statim a ginatione ita fuerint affecta: siue succedente tēpore bmdū affectiones acquisierint. Porro aduertere in singulis partibus opz: quāntū recedāt a mō: vt exēpli grā: mēru: res dōnes: musculi: sindefini. a. ligamēta: quāto sicciores tāto robustiores esse necesse ē. Nisi adeo modū excessu scrine: vt et vix flecti possint ob duritiē: et veluti friabiles videant ob siccitatē. Atq; vbi sic affecti sūt: cōuulsiōe corripunt. Contra: nālia ista: q; sūt būdiora: eo sunt ad nutrificationē magis idonea: et si ad extremā būditatē ipsoz tēperamētū puentat: ad cōcoctionē vero nō sunt aptiora: neq; seipis: neq; aridioribus:

qbus similibs fuerit calor. Nisi siccū aliqñ etbū exbi
beas instrumento siccō et squalido non liberaliter ei
miscēs humiditatē. Leterū et ad digestionē p corp?
et ad excretiōes corpora admodū dura sunt incepta
quod baud facile vel dilant vel cōtrahuntur quo
rū atqz attractionē alterū excretionē pmouet. Sz
tem omnē in paucos scopos cōtrahētes summam
pstringamus. Calor auctus ad omnē alterationem
efficacissim? est nisi ad tantā reuementiā increseat.
vt reliquandū vim assequat: nam tū primū redditur
oīno inutilis. Frigiditas nulli functioni utilis est.
Siccitas ad robur et firmitudinē confert nisi adeo
fuerit aucta: vt corpora rigida immobilia ac friabi
lia efficiat. Humiditas ad nutritionē quidē miri
fice facit ceteris vero functionibus omnib? aduer
satur ea excepta qua corpus augmētū recipit huic
em efficacius quā nutritioni auxiliat: quē enim
probe augmētū cōsequi voluerit: vt extendat facile
et inficitur opus est. Sed nō ab re fortasse fuerit hoc
loco finem huic operi imponere. Neqz em (vt iā an
tea dictū est) oīa particulatim persequit: sed ad stu
dioforum exercitationē multis exemplis ad cōplu
res symptomatū tū species tū genera sermonē indu
cere pposuimus. verū qz non ad tantā creuit liber
magnitudinem quin plura capere possit: dicamus
ea quoqz que bacrenus fuerūt omīssa. Siue e nari
bus siue auribus siue palato siue oculis siue fauci
bus siue vtero aut ex reliquarū partiū quacūqz ali
quid profluat: eius tum quantitatē: tū qualitātē cō
siderare atqz excretiōis modū in causas iam dictas
reducere oportet. Sic enim inuenientur symptoma
ta que a similitudinē intemperie oriū habēt itidem in
strumentorū morbi: insuper qualis quantaque fue
rit materia. Veluti (exempli causa) tum distillatiōis
tum grauedinis (hec corysa illa catarrus grecis no
minatur) causa est cerebrū vt pars quidē similis
vel a frigore vel a solis ardore ad intemperiez redu
ctum: vt instrumentū vero quatenus a plenitudine
infestatur. Zgitur quēadmodū profluuiū in ventre
per cruditatem fieri solet: ita dictorū affectū vterqz
in cerebro. Nominam? autem distillationes vbi ad
os excrementū defluerit grauedinē vero si nares in
fester. Raucitas (greci branchū vocant) ob distilla
tionem imbutis faucibus fieri solet. Si ad gurgulio
nem fluxio deriuetur aut vūa (vt vocant) parit aut
alias in tumorē ipsum attollit. Si in adenas que in
fine oris vtrinqz sibi inuicem apponunt antiadas
facit. Si in partes illis adiacētes paristibula. Atqz
desertur fluxio a capite nonnunquā in ventrē nōnū
quaz in asperā arteriā vtrilibet mirifice nocens. Ve
rum de hmoi fluxionū noxas maiores nostri accura
tius scripserunt et nos in medendi metodo de ipis
amplius dicemus. Porro de his qui vel e pulmone
vel thorace expuunt iam antea in libro de crībus
diximus. Leterū neqz mensū suppressionē neqz pra
uas expulsionē omnīū que ex vtero profluere solēt
difficile fuerit inuenire si similes tibi scopos pposue
ris. Et em nōnunquā vteri ipsius corpus si solidum
fuerit aut durū causa est cur menses supprimentur
duratur autē vel illico ab origine adeo vt nil vnquā
expurgare queat nisi vel medicamentorū vel tps be
neficio ad meliorē trāfferatur constitutiō. Aut tra
ctu tps post gñationē idqz pro illius affectus rōne
quo crebr? vteri infestari cōtingit. Atqz vitiosa ē
venarū angustia prius in vtero cōtrahit cōformā

te eā muliere. Cui pportet mēder ea quā adiacētia
corpora faciūt: conuulsio: qz bec accidit interdū
vbi citra culpā crassi? euaserit corp? intēperies autē
vteri et a nā orit: et affect? quosdā comitat quēadmo
dū et dēfitas. At detinent et nōnūqz mēses ob mām
ipaz: quū vel crassū fuerit excrementū: vel viscosum.
Supprimunt et nōnūqz: h velle fuerit excrementū:
obstructis ob hmoi hūore vasīs: q ad vterū defec
dāt. Præterea vniuersi corpis occasiōe: mulier inter
dū nihil expurgat: interdū pl? iusto: interdū min? nō
nunqz et deprauatū. Nihil oīno excremit: ob multas
exercitatiōes: et vterū tenuē: et quū ad alias pres res
punt hūiores. Aldin? excremit: easdē ob causas: h re
missiores quā pro nālī cōsuetudine. Pl? aut ob diu
turnū ocū: et vterū opiparū. Leterū deprauate p ve
terū fluxiōes (noīatur hō qdā hmoi est flux? mulie
bris) sūt expurgato p hāc partē vniuerso corpore.
Atqz talē semp refert speciē id qd excremit quale est
id qd in aīante redūdat. qppe rubrū excrementū san
guinis sanē declarat: albu pituitā: palidū: amarā.
Præter iādicta: est aliud ex vtero deprauatū proflu
uiū: ob affectū aliquē ipsius infestare eueniēs. Zntus
p mēses interdū supprimunt: nō ob sanguinis per
nuriā: quā vel multa exercitatio (vt dictū est) vel
nūis induxit: neqz ob affectū in vtero cōsistēte: h pro
pter robustas vires: sanguine ad alias pres irruc
te. Vterū (vt nup dicebā) baud difficile fuerit quē
ber (ni fallor) in his cōmētarijs versatū: et iam citra
multa exercitatiō: hmoi p seipsū inuenire. Et em ne
minem latet. qd nōnūqz aut maior mēnū copia fluat
quā antea: aut minor: aut oīno nihil fluat: aut prauū
est q cōfluit ob pporis vteri morbos: siue ipi? cor
nua eruit: siue totū spatū afficiat: atqz sub hac dī
uīsiōe steriles quoqz cōprehēdi possunt. Zā pīapū
mus est: cū masculinū pudēdū intumescit et inflatur
inuito bzqz causaz hoc symptoma spūz inflāt. Ho
noribea autē (id est seīs pfluuiū) si pudēdo nō inter
to euenierit: retētricijs facultatis in seminarijs vasīs
imbecillitatē sequit. Si hō intēro pudēdo acciderit:
cōuulsio quodāmodo filis erit affect? Atqz de his
nō opz diuī? differere. Trāseam? itaqz ad reliquos
symptomatū gen? qd ne ipsum qdē multo sermone
indigeret: ob easqz iā de psequētib? se inuicē sympto
maris pācta sunt: atqz sic finē huic opi imponam?
Colorū vicissitudinē (vt summam dicā) faciūt suc
ci a nālī sua spē aberrātes: aut in pfundū subētes:
aut cutē veluti illuentes. Particulatim hō causse ob
quas succos ad hmoi: tū mor? tū affect? peruenire
opz: sūt animi affectiōes: aeris nos ambiētis vel ad
calorē vel ad frig? pmutatio: corpis etiā affect? vel
calidiores: vel frigidiores. Itē sanguis vel pau? vel
plurim? tū foras elat? tū intro reuulsus. Huc acce
dit et qdlibet hūorū viciū (greci cacochymia vocāt)
ad suā ipsi? spēz vniuersi corpis calorē pmutare po
tēs: vt in morbo regio: aqz intēcute: elephāte: itē lies
nis et iocineris imbecillitas: qbus decolorate qlibet
pres p portioē mēder. Porro a nālī figura deflectiō
pres: imodice vel replete: vel inanite: vel a pīijs se
dib? remote: aut reuulse. Causse hō singlāz affectio
nū plures sunt: quā vt presentia debeant explicari:
quamqz eas baud difficulter inueniet is: qui non
oscitant: ea que bacrenus prescriptissimus pegerit.
Neqz nō facile depbēder causas ob qz corpū alia
grauiter olēre: alia remollescunt: alia durant alia al
pro portione illoz afficiuntur. Vterū nō opus est in

hīs dilutus immorari. effi diximus de ipsis in vltima parte libri: cui titulus est de symptomatum differentiis. Atq; libri de symptomatum causis: hoc loco finis esto: si vñ dūtaxat addiderimus: cuius demonstrationē in libro de symptomatum differentiis in hunc locū distulimus. Mēpe que symptomata seinuicem necessario sequantur: et que necessario quanquā ne id quidē videat mibi lōgo egere sermonē. quippe satis fuerit vñco exēplo huius rei methodū ostendere: multitudinē eorū q̄ particulatim dici possent: abijciendo. Itaq; animaduerte: vtrū ab vna causa p̄ficiat effectus an a plurib⁹. Si a vna: vt causam efficiētem sequat⁹ necesse est. Si a plurib⁹: nō est necesse: at q̄ hoc methodus in omni re cōmunis est. Haud aliter de symptomatis quoq; tibi cōsiderandū est. q̄p̄pe qd ab vno dependet: necessario cōsequit⁹: vbi hō alie qdā cause ad secūdi symptomatis gñationē accedūt: ip̄s nō necessario cōsequit⁹ ad primū. necq; effi cruditate (greci a pepsia vocāt) necessario sequit⁹ inflatio: vel mordicatio vel humida aut multa detectio: vel nausea: vel fastidiū vel immodica appetētia vel ad functiōes ignauia: vel lāguida mēs: vel capitis grauitas vel vigilia vel cordis dolor. Neq; etiā morbo comitatis necq; delirū necq; stupor necq; vterius. Sicut necq; meliticia necq; aliud aliq; tristitie: gen⁹. Ac multo min⁹ melancholica. Neq; etiā colica necq; renū aut lienis aut locineris aut thoracis aut articuloz dolor scidē necq; inequalitas necq; horroz necq; rigor: necq; febris. Quāquā tñ horū: tñ reliquorū symptomatum fere oim nullū est qd nō aliqñ cruditates sequi videat. Aerū et cruditatis magnitudo: et differentiā: tñ hominis natura: tñ sensus vel acur⁹:

vel obtrusus: itē singularū corporis partū et robur et imbecillitas faciūt vt alias aliud symptoma cruciatū supueniat. Quippe magna cruditas tñ maiora tñ plura inducit symptomata. Adnor hō pauca ninozaq; Sicut et cruditatū differentiē: si frigide fuerint et ad pituite nām declinauerint: alia possunt inducere symptomata. Si hō ad nidore et calorem: alia itē si sint mordaces: aut nō mordaces p̄terea si vel resoluant in spiritū inflare poterit vel nō resoluant. Atq; hominis nām (vt dixim⁹) vel cōfert vel relucrat symptomatum gñationē: vt exēpli causa: si obtruso sensu fuerit vter necq; ratione admodū cruciabit⁹: necq; dolebit: necq; multa deijciat excrementa. Atq; q̄ ita fuerint affecti: necq; cordis dolore: necq; capitis iniuriā facile subeūt. Qui hō acuto sensu p̄ditū vtriculū hñt: ij ad oēs iniurias subeundas sunt parati p̄ncipe parte e supnis mittente symptomata. Sed qd verbis opus est. q̄cūq; pars cruditate fecerit: illa noxā sentiet: q̄ fuerit maxime imbecilla. p̄inde nullū symptoma necessario seq̄ cruditatē: dici pōt. Vbi hō alimētū p corp⁹ nō digerit: siue p̄uatio siue imbecillitas fuerit actiōis: atropia: necessario inducet. quē admodū i singulis p̄tib⁹ alteratricis potētie noxa. P̄terea expultricis facultatis circa excrementa: aut sanguificę potētie aberratio (nā et ipsa expultricis functiōis symptoma est) necessario p̄uati coloris inducit symptomata: vocaturq; alterū ip̄sorum scitus: id est morbus regius: alterū qd melancholico excremento cōstat: nomine caret. Ad hunc modum in omni symptomatum genere inuenies que semper et que non semper: seinuicem sequuntur. Sed ne prolixior sim: huius operis finis hic esto.

Gregorius Valla Placentinus Nicolao Masino Lesennati Artium medicinęq; doctori doctissimo: Salutem dicit eternam.

Quod amorē erga me tuū: singularēq; doctrinā tuā Nicolae Masine magnipēdam quidē sed quanti te faciā nullo adhuc aperuerim argumento idest vt ensē vagina rectum semper gestare: vel lyra que retinet et qui nō tendit arcus. Adcū ergo reputari: quidnā presta re possim: vnde meū esse mutū erga te amorē cognosceres: succurrit Valenī ac admirandī medicī Hippocratis interpretis doctissimi morborum p̄sagiture opusculum vtilitatis non contemnende latinū tibi faciendo tuum posse animum oblectare ab egrotantium cura non modo non distinendo: sed ad ipsam potius impellendo: quodq; tuum possit animum morte filie p̄ximae exulceratum mulcere: et inuictum merorem si non penitus leuare ac abstergere: saltem quiret reddere leniorem: te a moribundis cogitationibus ad immortales rerū scientia reuocando. Nā cui demū medico tam persuasum nō est Valenī p̄cepta omnia esse eiusmodi vt a falsimonia atq; errore longissime absint: cuius post Hippocrate a quo totus pendet quotquot vsc̄ sunt medicī tanq; diuinitus humano generi datū numenq; suspiciūt: admittūt: sequuntur: et p̄ceptis parent: et cui vt par est tu quoq; obtemperas: vñc medendī arte excellis: stipendiumq; in nobili ciuitate Lesenna solus promereri iudicatus es. Et perinde tibi etiam congratulamur: Valenīq; tui tibi p̄sagituram concedimus: vt ab eo nos tui diutius queas meminisse.

Vale.

Valenī Liber De p̄sagitura: Georgio Valla Placentino Interpreti.

De p̄sagitura hic
loqui cōstituamus qz vsus dierū ad alia est neutq; ad curas cōparauit. Primū igitur qui artē velit cōstituere p̄sagiēdi: ante cōsiderare necesse est: quēnam modū cuiuslibet natura animalis suā habet vitā. Ita quodlibet egritudines vt sit impossibile quatuor diebus egritudinē solui:

cuius naturalis sanctio bimorum sit mensius: fieriq; non potest vt celerrime soluiatur. Aerum quod multū sint medicī qui futura p̄sagiant: neutq; a vulgaribus queritur: contingat ne quēpiam futuri habere p̄sagium: an haberi sit impossibile: et perinde omnes tanq; receptum sit posse dici medicū percūtantur: quānam demum sanctiōe egritudo solui da sit. Proinde in presenti traditione nil fuerit alies num: primo nos artē cōstituere p̄sagendī. Nam cuncta alia ita oratione complectimur. Anum quip̄e primo necessarium dictū si quod p̄sagium futuri temporis obuiare teneamus. Deinde consideran

dum quo naz pacto quispiā inueniat que bec ⁊ quot sint: nō enim cūcta que circa languentem facta sunt totum habent necessarium. Tumultus vtiq; ex victis noctu: canūue oblatratus: aut nūtiū aliq; tristes: vigilare cōpellunt egrotantes: quoz nūq; oīz bēt necessarium: nec stabile p̄sagiū. Quēcūq; igit egri tudinis rōne cōficiuntur definitū ozūz habēt ⁊ fir mūm p̄sagiū: aut neq;dem bec vna oīa. Potest nāq; p̄fēctim influere adduc humor in corpore qui in par tem aliquā necessarius ad vitam. Quēadmodū igit alio ex pprio parte cūte ad impropria p̄sequit nec cessario abactā partē propria in extremo esse pericu la: ita mutari e vestigio: ⁊ languētis salus puenit in expectata. Huiusmodi igitur statūū idē est p̄sagi re tā instabile q̄ stabile: neutiq; interitū integre pos sis inuenire in q̄bus superflua ac redūdantie ampli us nō diffliūt. At itūpentiū in quēptam locū: eoz nec p̄sagire futurā formā contingit an ne qd certe sint nature potestates p quas animal administrat: qualisq; ⁊ que ipsaz differentia. Entimvero ēi que cūq; corpori animal inferunt superflua citra multi tudinem immensam taliq; sanctionē per euntē ba bebunt concoctionis propriam: si singulorū dūmtaxat cūfufibet redūdantie naturam indagauerimus. Ita nimirum contrigerit ipsozū quidpiam redū dantis concoctionis artificiose consequi coniectura: conctis scilicet erga languentem ex sententia recteq; peractis. Nam quēcūq; in aliquo delicta fuerint: aut morbi solutionem tardant: aut mortem p̄ue niunt eozū in causaz insistentes: idq; licet in omni ra tione si quicq; aliud meminisse solū: namq; a p̄sagi tiffimo medico adueniunt p̄sagia ipso curante lan guentem nec vtiq; hallucinato. Deuenire autem me dicos in tale p̄sagium quale pronunciant vates: ri diculum est. Illi siquidem aiunt finendum si ita eue nerit hominem conseruari non adificientes si modo cuncta recte peracta fuerint: bi etenim butiusmodi p̄ sagiūz pronunciant omnia fore egrotantibus ex sen tentia. Verum medicus neutiq; ita futura pronun ciat: sed si omnia facta sint vt conueniunt: intra septe dies si ita contrigerit solutum: iri morbum: at ali quo p̄ueniente errato tam ⁊ si paruum sit posse de labi solutionem ex septimo in nonum. sin aduc mas tus in vndecimum: q̄ si multo maius in quartum de cimum. Si vero admodum ingens pro salute con ses cuturum v̄te periculum siquidem te tuto attendit: duo medicus que sibi inuicem e regione aduersant morbum ⁊ naturam: imptūisq; vt homo v̄te salu tem consequatur: vel aboleri p̄sagium inter discer nendum vtrum validius. Deinde porro ex vtriusli bet potestatis quantitate sanctionem instituit. Nec mirandum si illius robur considerans victoriam in dagauerit. Intuemur namq; non parum multos pu gillum ex p̄mis mortibus quos inter se inuicem m̄ scendo exercent: victorem predicere ⁊ se penumero an te ipsam victoriam. quodq; confestim aduersarim sibi sustineret: id nempe agunt cum perspicunt insi gni aliquo alterum altero esse validiorem. P̄sagit vtiq; medicus sanitatem atq; interitum non alia in dustria q̄ integre cognoscendi languoris ⁊ nature firmitudinem. Ex his autem ipsis etiam vtriusq; sanctionem indagabit. Repentina namq; morbi na tura solutio ⁊ vbi fuerit vis generosa ⁊ firma: sicut in serius festinus cum vires imbecille ⁊ morbus po

tens: excessus magnitudo sanctionis tempus indicat ab vniūsmodi nimirum meris medicus p̄sagit: cu iusmodi considerationibus est intentiones discerne nere plurimum sane dictū est vbi de crisi bus: at nūc quoq; dicitur. ¶ Quā uersalis nempe doctrina quē admodum aliozū omnium: ita huius quoq; est na turam ex suis dep̄bendi posse actionibus: ⁊ p̄fer tim eis que in pulsibus: quādoquidem vitalis sunt isti opus potentie morbi magnitudinem suis indi cantes accidentibus. Quo alter ab altero superetur indigestiōibus ⁊ digestiōibus. bec ipse ex suis cog noscuntur superfluitatibus: que in ventre quidem ex eis que inferne excernuntur: que autem in vasis ex vrinis: q̄ porro in toto corpore ex sudoribz. Ita de mum in alijs omnibus quecūq; in parte vna pluri busue constiterint: alie quidem in thorace ⁊ pulmo ne ex repetitis tussibus: que vero in vesica ⁊ renibz ex eis que in vrinis appareāt. iecoris porro sima et mesenterii quā vtm habeant ex infernis defectiōi bus: necnon que per superiorem ventrem ⁊ stomachū vomitionibus. quecūq; vero per palatum excernun tur: necnon nares ⁊ aures quas cerebrum habeat v̄s ostendunt. Eterum de cunctis regula est nō pos se aliqū dissolui languorē priusq; in superfluitatibz eductis concoctiōis cernatur exp̄fio: idq; siue auris male habeat: siue oculus: siue guttur: vel quo paucis absoluta digestio celeritate crisis tutam p̄s tendunt sanitatē: vt cruda ⁊ auersa in malas insur gentia abfessiones improbas crises: laboresque aut diuturnitate aut mortē: aut eozundem subuersiones minitantur bec de cognitione in p̄sentia: satis sint oīs siq;dem de ipsis oratio in suis siene traditionibz at in particularibus maximis existentibus ⁊ prope modum cuncta p̄cepta cōp̄bendentibus ⁊ de pul sibus ⁊ crisi bus. Ex quibus em p̄sagit p̄cipue p bec tria ostensum est censeo finē habere oēs curādī fa cultatē. Quādoquidē liberatos ab egritudine ad salubrem firmitudinē agere conuenit: ⁊ recedentes in morbos ante custodire morbos: sed insuper citra rep̄bensionem incolumes euadentes id perq; obser uandum. Ac tres be relique partes artis sunt explo rande quousq; est paucissimis cōp̄bendendo quid ⁊ de ipsozū cōstitutione. Nū igit ante ea dictū est tria esse cuncta genera eoz q̄ contra naturā sunt: cau sa ⁊ affectio ⁊ euenta p̄seruatoriū artis pars fue rit: quod p̄fecto proprie etiam vocant p̄seruato rium in primo genere cōsistens. Quippe qd cū mul titudo quepiā humorū: aut improbitas aut oppila tio: aut vis putrida corpori ingēnita fuerit: pericu lum est quantum necdum homo egrotarit. Est autē etiā cū extrema periclitant. difficulter admodū cause tales discerni possunt: vtpote q̄ necdū hominē affi ciant tūctia: quēadmodū cure non est rabiosi canis v̄tus cuius signū peculiare m̄llū in corpore cōp̄bē sum: est priusq; vicina morzum inuaserit m̄stūdo. Entimvero ob eiusmodi cās p̄cūctari necesse est me dico: eos q̄ obliquesca singula q̄ obuenerint eis. Eū igit copia aut malus humor subter coalescit p corpo ris turgiditate: intraneumue aliq; fuerit oppilatū: ea. i. discernere euētis q̄busdā: q̄ media quodāmodo sunt inter eos q̄ sani sunt: ⁊ eos q̄b cōtingit egrota re. Nā q̄ sanis sunt nālia nulla coargui possunt. At q̄ egrotantibus eueniunt cōtra naturam ac mendosa. Sed que bis interiecta sunt ex genere quidē sunt

eorum que morbis eueniunt: ita nimium exigua magnitudinibus et potentia imbecilla: ut necdum ipsis consuetas prohibere queant actiones. Nam siue capitis dolor: aut alterius fuerit membri ita pusilla quepiam: ut non affligat lecto hominem: siue extrozum precordiorumque grauitas: aut capitis: aut quepiam pars alia intraneumue non tantum ut a consuetis arceat exercitijs. Preterea ne alium quidem corporis tumorem efficiat aut gratilias: aut coloris abalies: natio: aut ad motus inertia: aut somnolenta affectio: aut vigilia que non sint idonea actiones ab solitis abigere exercitijs: necnon multo magis quepiam appetitionis abaliatione appetitio ciborum intendatur: ambo namque sunt corpore integre valente sanos: sicut abze sitis extinctio aut sitibundi stomachos: aut aluo vellicentia: aut sese sentiant laboriosos ac oneratos. Nec fere facies est euentorum eorum qui in morbum subuellantur ac strepant: ac emendatio ipsam efficientium affectionem colligenti dicere per contraria quemadmodum ante demonstratum est: per singulas vero partes eunt superfluum illius omittit re conuenit desinendo ut est superfluum: siue ut quantum: siue ut quale: siue ut rtrung: verum qui possit adire naturaliter alterans ex contrarijs: alterum quidem crassum et glutinosum attenuando: alterum verum tenue impinguando. Commune est ambo digerere oppilationes dispanter abstergendo. Toti porro generi contra naturam cuiusmodi virulenta et letales aculei venenosorum animalium alterando: ac exbauriendo aiterationes quidem admiuendo ob contraria seu vniuersalem essentiam: seu ob qualitatem vnam propriam. Exbaurire porro opus est ob venadit: att rabendi que potentias. Quibus autem quispiam bec fecerit admiuendo ex ipsis assumendum affectionibus. nam si quater pereque humores augeantur per sanguinis a venis detractioem: prestantissima maximaque euacuatio: dei de fricatio et exercitatio: et laua cras et media. Sed ita expedit si vnum redundat et solus qui flaue atreue bilis humor: aut quod aquosum humoris serum euandum: quidem: sed non simili modo: nam primis superfluitates venis expurges bypelatis: in alijs aut per vinas quidem que aquosa et tenuia: catbari autem per purgationemque biliosa verum contingit etiam tenuissima bypelatis euacuare per vniuersum autem habitum quecumque tenuia arefacere fuerit idoneum: que porro biliosa purgatio quidem catbaris primo deinde per cute euacuatione. Quod si in cute humor affluat si saluus fuerit expedit purgare: qui acutus euasit ipsum alterare temptandum est nature conferentem ad ipsius digestionem. Adulto autem magis adhuc dulce digeritur facile ad digestionem agit: requies et mediocriter tepor paucorumque ciborum succos bonos habentium madductio vni que potus aliquantulum calefacientis: cum fricciones fieri poterint mediocres: et aquarum calidarum vomitus usurpatus esculentaque ac medicamina mediocriter calefacientia: discutiunt autem abstergendo oppilationes quecumque vim attenuandi habent esculenta et poculenta et medicamina. Eterum materias istorum ut inuenire ac perpendere conueniat vna de traditione explicauimus quam de similitudine medicaminum potestate conscripsimus: dictum est etiam de victu attenuante. Tempus igitur

possit oratione supersedere ab eis que ex egritudinebus resumuntur: in quibus causa nulla est contra naturam neque dispositam affectionem: gratilias autem solum ex imbecillitate potentie: id propterea ad naturalem perductionem ita affectorum fomentum et similitudo est ex motu et cibis mediocribus comparata: at qui materias quibus motus et fomenta erunt dictum ubi de salubritate locuti sumus. Eterum ne quid oratione a nobis relinquatur intactum: proferetur nunc quoque doctrina salubris omnis traditionis: ne dum resumptiue traditionis appellate primoque cuiusmodi eius sit gens presentia custodientium: vel id solum differt a facultate curandi quod sensum corrigat neque enim qui in priore habitu corpus custodire molliatur arte opus prescriptrice preceptisque inherente: sed vna eademque causa est qua opus sit prius percepta scientia: quod et distrabitur et permanet tale quale antea fuerat. Si hoc solum ipsi euacuare et distrabere contingerit opus porro fuerit alimento et repletionem. Sin materias humor subaleat: improbe superfluitates sunt euacuende. Exercitijs opus est intentionem habentibus euacuare et purgare humorem aut superfluitates concoquere: et insuper obseruare causas omnes que eius sanitatem possint absumere frigus etiam laborem in digestionem crapulam vigiliam mesticam iram furores queque sunt id genus. Nec enim oportet singula propositionis nostre oratione percurrere quam institutus cuius iam nobis erit modus adhibendus. Est siquidem nobis propositum discursim de cunctis medicis diebus verba facere: sed notionum que circa finem sunt demonstrare sicut in ceteris fieri solet artibus. Ita huius quoque sit constitutio. Ac quia id iam factum ac pene confectum est medicine omnem capitulorum resumum orationem. Confestim etiam proportionem indicantes quam ad ceteras habet artes quecumque sunt prophetice. Est igitur medicina vna quepiam fecrix: neutiquam ut edificatoria: sed tanquam oblanguentis rutinamque minitantis domus surrectrix: et ruptorum vestimentorum emendatrix. Eterum eum horum istorum constitutio esse sit demonstrata duplex modo si ubi gignit exemplum artificis: modo extra vitro existente artem medicinam secundi generis demonstramus: sibi ipsa diffingit exemplum inspiciendo per refectionem totum integre ipsum mollior assumptum furrigere. Quod sane a predictis artibus distinguitur: quod plurima natura exercente superpetat. Inspectionem certe omnem vnde erectus medicus correfpro et sumministrator est proportionem assequens: cum alijs effectricibus artibus. Similium namque partium cognouit essentiam: ortusque modum instrumentalium. Necnon passionum inuentionem itidem fecit: singulorumque medendi modos.

¶ Galenus de Presagitura feliciter explicite.

Georgius Ualla Placentinus: Magnifico Constantino Priolo Veneto Senatori: Salutē dicit eternā.

Risca cōsuetudo: Lōstantine priole Venete senator grauissime ad nostra vsq; tempora tenuit insignis: vt de quacūq; re scribētes: aut quos obseruātia colerēt: ac veneratētur: aut quos psequerētur amore singulari eos ad que ederētur volumina nūcuparent. Tū quo causa modo aliqua scribēdi fuisse videretur opportuna. Tū quo pōdus scriptis inueberetur. Que sane causa veraq; nobis ad Saleni p̄fātissimi medici Presagium vt tibi latinū facerem? vt te potissimū nūcuparemus: succenturiatur: cuius p̄cipuā tota ciuitas prudentiā veneratur: probitatē amplectitur: cōsilijsq; fouetur: cui? multis et amplissimis distractā reipublice: et ciuitū officijs senectutē vini filij Adicbael et Karolus tā p̄fissimē rei familiaris colūne: nec minus toti? ciuitatis a te spes alie leuāt et a cunctis immunē laborib; prestant. Eū igitur tā nō maiore sapientiā: Salenus medicus clarissimus in omni morborū genere bona: malaq; p̄fagire videatur: q̄ tu tua prudētia in hac administrāda ciuitate p̄fagias: aut tuū referētes ingenij filij totidē p̄ciosissime gēme: que admittēda: queq; omittēda in munere familiari in amicorū p̄uideat officijs atq; p̄sentiat. Nō ab re duximus eminētissimi auctoris p̄fagiorū Saleni libroz ad te mitti oportere. Prudentiā nāq; tuā scio qm̄ et bec nō minus de prudētia vsuq; q̄ doctrina emanatū p̄fagia plurimū oblectabūt. Juuat siquidē sublimē ingenij plura: nouaq; cōtemplari: ne vt in trito sermone adagio est rusticano per similes flammī sanioriq; videamur qui nūi sua nō quit legere volumina. Proinde Clarissime Senator prudentie specimē ne te pigeat que p̄cipit Salenus inspicere. Nam per otium ant mi remittēdi: seu potius oblectandi causa: paucula iuuerit percurrissē.

Vale.

Egrotātes aut deis aut fortune causas attribuit.

Saleni Presagij experientia confirmatum Georgio Ualla Placentino interprete.

Uicunq; p̄scisce

re liberit mortis nō diē modo: sed etiam horā considerare expedit quo potissimum tempore languens ab accessione uebementer affligatur nūmer accedendum cum impense obrigescat et testu cōflagret diuq; ea permanerit inenitio: pulsusq; sit exigū? et segnitē somnū ceperit: somnulentusq; fuerit: vel id genus aliud subierit detrimētū. id omne tempus suspectum habere oportet: vel si etiam ita mediocriter habuerit. At circa vigore si egrotum defectum aut cedentem aut merentē sp̄ces: febris ve magnitudinem minime tolerantē plurimūq; exsultantem et se tenebricū volutantem: et capite dolentem: et corde succumbentem: aut tali alioquo affectu vexatum suspectum id tempus tibi esse maxime oportet: si etiam accessionis principio ac vigore sint mediocria. Verum id si circa vigoris defectum fuerit anima cōsternetur: et sudores sint inequales: aut frigidit: aut circa caput: aut circa pectus insurgant: pulsusq; obscuros et debiles efficiat: aliaq; id genus id tempus expedit suspicere: nec tum desistendū quicq; neq; dies mortis proferenda. Nam secunda die si cōtingat et quarta accessionem uebementiorem esse prima tertius et quintus et sextus diē mortis indicabunt. Quot de causis succeduntur febres? Quandoq; aut ob additamentum idonee materie: aut aut ob motum: aut ob astrictionem: aut putredinē: aut ob accessum caloris extrarij. Ac ob additamentum quidem vt cum temperamentū nactocalidum adfectum fuerit p̄pter sinaptallum et similia: et horum qualitas cordi fuerit inuecta et insitam succender caliditatē febremq; inflammabit. Ob motum autem dupliciter. Nam is: aut ab anima: aut a corpore suscitatur. Ab anima quidem: vt cupiditate et cura. A corpore autem: vt in labore immēso. At ab

strictionem cum ob glutinositatem aut ob quamplā crassitudinem exaruerint: obstructiq; fuerint incerti corporis meatus: aut extrema vasorum: et in profunditatis diffilatione febris fuerit incensa. Verum ob putredinem vt cum subiecta et redundans materia putruerit introsus cordiq; fuerit obiecta ac febrem succenderit ob accessum autem caloris alterius velut cuz in solis ardore caput exsultauerit p̄cipue tunc ularis pituita per arterias cordi fuerit obiecta febremq; succenderit.

Signa febris future.

Admīentis febris nuntius est biat? bor? ro: oscitatio: nausea: somnulentia rufficula subaspera: extremorū mēborū infrigida: et atq; bec quidē extrinsecus p̄fagia. A pulsibus aut ex paucitate et inequalitate de p̄bēditur etiā qd̄ desiderat ac iniectione quidē cū impērior correptio frigitq; cū aliquāta inequalitate atq; exitu: at in ascēsu fere sunt ip̄probi aucta diductioe ad p̄fectū vsq; vigore s; calore int̄for: primū magnitudo auget: deinde celeritas assumit. Nā cū satis succēsa febris cōflagrarit tū ingētes simulq; celeres efficit pulsus: finat ip̄sū et crebros. Quo nēpe pacto ante febres biat? p̄signunt biatāt ante febres egri ob cōcussionē et vim ipsos int̄dētē. Nā quēadmodū ex abenis ad ignis violētā positis vapor attollitur mult? de feruētē in ipsis aq̄. Ita etiā ex eis q̄ int̄rosus in corpore sunt vapor exhalās int̄dēt pulcritq; ac corpis musculos: solēt nāq; nerui tepefacti desiderare atq; ita sūt oscitantes. At quo nā demū pacto capit dolores in febricitantibus incitantur: nempe cū vene plene et a flatibus intumētes interfecere fuerint in caput dolores aduehant vt ac tenorem internorū flatuum qui immissi dispersiq; sunt.

De significatione sudorum.

Ebrē hō sudorib; dissolutū tri cognoscim? ex eo qd̄ lāgor sit vigore maximi: vt est qui causus notat. Biliosus nāq; is demū est morb? quē cū impēsi moueri oporteat r̄igor efficit: et p̄inde si v̄ter astrict? sit v̄rimave p̄xia subēte crisi rigor erit expectād? Sin amborū fuerit astrictio nec vli? p̄sto ē vomit? aut sanguis cruptio sudor

fals ex
tranei.

sudor multus? psequatur: necesse est pferim cū lāguētes piderint accessione icremētū capiēte ea de cā magis incalescāt. nonnulla que corporis sit calida eua ratio qualis antea nō fuerit in dudum memoratis. Pulsus ingētes et sublimēs et celerēs in diductionē q; poti? pperātes: ac velut vndosi cū arterie tunica atra humidatq; apparet. Toti? vero corporis extrema superficies ppuriscit ac remollescit: et qñq; ad bo ras refecit: atq; dec in critica accessione aduentunt pceute cōcoctione et critica die bona existente salu/ bziū ac resoluētiū sudorū fuerint inditia. Non du/ biū quin calorē esse expedit mediocriter sudoris so lubile: et p vniuersum corp? sibi cōstare exinanitēq; iuxta pportionē habitiorē alacriorēq; apit boiem. ¶ At fridi sudores cū acuta se. erūpētes mortē sub/ esse minitant: at cū ardore morbi longitudinē coar/ guūt. Si a sudorib? febricitantib? fuerit initiū: bo/ ni et tertiani et quintani et septimani et nonani vñ/ decimani et quartidecimani et vigesimiseptimani et trigesimiquartani: bi nāq; sudores morbos iudicāt q; aut ita nō sunt laborē significāt et lōgitudinē mor/ bi et subuersionē. Ac vbi est corp? sudor: ibi quoq; dictio subesse morbi: et vbi est corp? frig? aut calor ibidē est quoq; morbi: et vbi in toto corpe mutatio fueritq; refrigeratū corp? aut rursus incaluerit: aut color ex alio ali? emerit: morbi lōgitudinē pnun/ ciat. Sudor ex somno fact? citra manifestā cām cor/ pus significat cibū assumpsisse plurimū. Nō si cibi plurimi cā nō fuerit significat egere euacuatiōe fe/ bricitatiū corpa: sudor aduētū febrē: nec dñciēte fe/ brē: malū lōgū nāq; morbi et būditatis sñt copā. ¶ De sanguinis detractione ex venis

In oī die noctis hora: vrgēte necessitate san/ guinē detrahit: aduētio tāmē in febr/ citantibus vigozē cessantē accessionis. In alijs aut siue ex lippitudine: siue ex alia rō ne citra febrim vbi sanguinis detractione ex vena opus sit: doloris aut inflammationis cōsiderato ma/ gñitudinē: qua est hora mitigatū dolorē insperet sanguinē de vena mittēs: re nulla vrgente quo min? fiat factus fuerit matutino tēpore de vena sanguinē detrabere: nec statim cum ex somno expectatus: sed postea qd ad horam perugilarint ac prius abluere: in aliquos psterit et alios pri? obambulare quo autem preoccupata custodie causa sanguinem de vena detrabere permittit etā post aliqua consueta exercitia sanguis et vena detrahendus. Et ceterum lan guoris magnitudo et viriū robur atq; firmitudo pri me sunt sanguinis et vena detractionis consideratio nes. Proinde perspicien dū cuiusmodi ea sit natura līs hominis complexio ac attras habentibus venas et mediocriter tenues neq; albis neq; carne mollicu līs ad euacuandū minus parcendum est. Ac contra parcendum quando sanguinis partū habent: carnē q; dissolū bac de causa neq; pueris sanguinē exve/ na detraxerit ad quartūdecimū vsq; etatis annum. At in maximis inflammationib? validissimisq; dor/ lob? nullū noui mat? adiūctū qd ad deficientem vsq; aiam eūare. ¶ Aduētūda sane est diligēter qua lis sit pulsus eleuatio ab eo q; tpm attineat suffluen te adhuc sanguine: quāadmodū in alijs vñ sanguis detrahiti: siqd agere expedit neqd mō lateat deficē tis aīe qd ad interitū aduehat. Nō si tps fuerit ver nū: locusq; nā tēperat? et pueri nā pciuna: detrahi/

to sanguinē: et impensius vbi pericula insideant aut pulmonis: aut angine: aut lateris: aut cuiuspiā alte rius acuti ac vehemētis morbi detrahend? vt dictū est sanguinis pulsus vsq; explorato: oē nāq; pculsum mēbzū aduēteris nō annorū modo numero: s; etiā corporis habitudine formidanda vero frigidis tē/ poribus larga euacuatio ob consequentē refrigera/ tionē neuriq; perscribi pōt singulorū boim definiē da euacuatiōis mēsurā. Persperi nāq; in nonnullis nec plus qd sufficeret sanguinis libras sex ablatis ef se: et confestim extinctā febrē: neq; vllā cōsequutam fuisse viriū exinanitiōē. Quibusdā vero libram dñ/ midia citra lesionē: quib? siquis duas modo exbau sisset impensissime offecisset. Audimus vñ quoq; ali qñ auferri et minus ac proposuisse. Reuulsionis gra tia q; in rectū languentiū secat venas confestim per/ spiciam insperet vtilitatē: si quispiā annularis dñ/ giti venam fecerit: vt nonnulli mediam inter mediu et annularem digitū venam: sinentes sanguinem es/ fluere quoad sponte cessauerit lienē inuariat: vt in an cone venā secando interiorē: satis commode nāq; lie nē prodest male habenti sanguinis detractione ex ma nu sinistra: atq; adeo profecto in pleuritidis i rectū lāguētis ex vena sanguis detractione vtilitatē frequē ter demonstrat euidentissimā. At ex opposita manu aut proflus obscurā: aut expectabilem ingentib? ocu lozum doloribus succurrit siue humeralis appella/ ta vena aut que ab ea deuians in ancone secta pspē/ cuam confestim auferendo vtilitatem. In latere aut languente aut pulmone: aut septo transuerso: aut lie ne: aut fcoze ac ventre paraxille ad anconem diffra ctionē peruenientē diductā secare quidē expedit: pre cipue ad emissionem que per fracturā cui insidet bu merali vena discreta pariter auulsa. Tres nīntrum bi modi sunt ad anconē sanguinis detractionis que extra: et intra: et que media: que igitur int? infra col/ lū languentibus vtilis que extra in facie aut in capi te. At medias locus quandoq; quidē ambas habet diductas venas ad partes anteriores manus pten sas: deinde hic copulatus: qñq; statim in seinuicem existentes ad influxionē distractionis. Incerta igit existente sua languentis mēbzū vena ad mediam ali quā eundū diductio potius qd in sua sectio facienda Est etiā cū diffractio ifra anconē que in brachio di/ ducenda nihil prohibet: non apparentibus in anco ne vt iam dicta omnia mēbra in ancone sanguinis detractionibus adiuuantur: ita inferioribus bis est vñ in poplitibus et talis. Sunt aut dictorū que ad co xendicē et vesicam et vuluā et renib? alternātes: ideo in ancone qñq; sanguinis detractionibus obtempe rant cū recēs fuerit inflāmatiō et sanguinis vis mul ta: sin affectio sit quā proprie pbzenitē appellamus poplitē secare oportet: et in talis venas. At i vuluis inflāmatiōes sectarū in crurib? venaz adiūctio nō parum leuant: enīmuero euacuatiōibus ab anconē bus siquid sit infestū et obseruandū frigus expedies rit alimētū exhibere medicore ad trīs aut quatuor mō diculas: cum olim pestilentia ingēs aīam occupas set qua cadebant innumeri: tum ego secūdo die nul/ la facta remissione crus scalpendo ad binas libras sanguinis euacuatiōē fieri permisi et perinde deui tauit periculū: multi quoq; alij eo vñ adiūctio con seruati sunt: pēcipue qui large sanguinē euacuauerūt. At etiā mediocres capitis aufert dolores: faucibus

inflammationes. At vetustiores tales casus sacrificiorum sectionibus dissoluimus oportet utque ex atrocibus morbis ad naturalem habitum perducere: neque quicquam tam ad concinnam conuersionem agit quam ex scarificatione sanguinis euacuatio: inter indicem vero et pollicem secta vena et fluens sanguis quoad sponte confluxerit vetustum dolorem: presertim si ei membro insederit curat. Purgatorum autem et plus medio critate euacuatorum et refrigeratorum et resolutorum et couulsorum cessare purgationem expedit: aquam tepidam exhibendo vomere hortabimur: at prestabit illi mitem calido oleo manus et pedes: sistat nihilominus somnum et lauacrum. Ceterum non satis purgatis balnea congruentiora sunt: nam noctu purgantur: bos minus pascere conuenit: at tuto purgatis oua et balneam et sorbitiones et vinum dulce exhibere expedit: quo intestinum purgatione moueatur per xelimum: conuenit etiam per posteriora lac immittere cum birchina adipe dulciue vino: atque ita suffluentia propone re clysteribus admouedo oisariam purgationem.

De adbibenda cautione in sanguinis detractone.

Ut detrabere sanguinem velit aduertere debet ne sterco multum cobibeatur inter intestina. Proinde molli clysteri euacuandus eger ne vena ab intestatis venentur: attrahantque puritatem quamplam superfluitatum essentiam. Ex presenti igitur morbo qui sanguinis detractone egent: quouis tempore e vena sanguinem detrabemus vigorem et belitum: in febribus particularem custodiendo ascensionem. Si continua sit febris omnino maturum tempus accommodatius. Qui vero non presenti morbo occurrunt: sed cauendi causa sanguinis exquirunt detractorem: his verum congruit tempus. In etatibus porro supra quartum decimum annum detractio facienda: sicut intra annos sexaginta. Nisi siqua modo efflagitans nos ingens vgens vgeat necessitas. In totumque vires imbecille obseruande sunt: nec nos sub lingua venas ut in angine morbo oblique dissecamus astrictione obseruando quemadmodum et in capite et in oculis ex morbis vetustis eo modum dispecunt. In pede autem sicut in ischiadis: aut ob anum supra interiorum talum vtiliter secant. Ceterum per morbos acutos detractio ex vena sanguinem si vebemens appareat egritudo: et occupati morbo iam puberes sint roburque eis adsit. Si igitur angina fuerit delige purgationem vel siquid fuerit pleureticum. Quod si debiliores appareant: si etiam plus sanguinis detraxeris clysteribus tertio die alium exhaurit: ac si tutus fuerit eger etiam inedia vti tor: detrabendus igitur ex vena sanguis brachij dextrae vena interiore iuxta habitudinem auferendus sanguis etatisque plus minusue considerandum: conueniunt istorum pluribus talia ru bores faciei et oculorum vacillatio diuictioque manuum: pandiculatioque stridores dentium: pulsus maxillarum contractio: refrigeratioque extremorum: statum oblationes per venas quamprimum prope sanguis de vena detrabendus sublimibus cum etis existentibus mestis flatibus et fluxibus ad ferendam opem id accommodatius. Ferendum illud perperuo est ad curam salubrem victum vniuersum: quam medicina longe prestantius esse.

Galenus de Presagio feliciter explicite.

Capitula eorum que in primo libro Galeni de Crisibus continentur.

Not maximam in ea que habet crisis conuersione dignoscere illas morbi partes quas vltima tempora noiant. Principium. Incrementum. Statum et declinationem. Caput primum.

Quot differant critica signa a signis coctionis. Ea. ij. Quot ad dignoscendum ipsa vltima morbi est maxime nec cessat in scire signa coctionis que per vrinas et sputa et defectiones inueniuntur. Caput tertium.

De dignotione et precognitione temporum vniuersalium morbi que noscere oportet illi qui debet prenoscere futurum morbum. Caput quartum.

Quot etiam particula res boies sepius vidisse oportet illum qui debeat bonam crism et malam dignoscere. Caput quintum.

De Anaxij egritudine scripta cum dignotione post pestilentem constitutionem. Caput sextum.

De morbo cocto et incocato: et de quatuor eius temporibus. principio incremento: statu et declinatione. Cap. vij.

Galeni de crisis liber primus interprete Niccolao Leonicensi.

Que subita in morbo mutationem: siue solum in melius momentum: siue ea que antecedit agitationem: siue integram omnem morbi solutionem: siue et eius eam finem: que bona sit crism velut quis appellare non

est meum de his nisi quodam in transcurso hoc in loco determinare propositum sed potius quopactio bec omnia optime quispiam cognosceret percutere institui: optimam autem cognitionis eorum principium quod etiam futuri status: sic autem appellatur vebemens: tiffimum totius egritudinis tempus sunt enim oia eius tempora numero quatuor: principium: augmentum: et status: et declinatio. Quedam vero egritudines ob earum malignitatem atque ob egrotantis imbecillitatem in tempore augmenti hominem occidere anticipant: sicuti et quedam alie in statu: si vero etiam in declinationis tempore aliquis morbus possit occidere non sine ratione quesitum est: sed de hoc procedente sermone determinabitur: has autem quatuor partes quidam vniuersae egritudinis tempora appellat: eandem autem ob causam tempora vocant vniuersalia: ut que a particularibus differant in que singule accessiones diuiduntur: diffiniuntur autem non dierum ut quispiam existimauerit numero: neque enim fieri potest: ut morbus qui in quatuor diebus sit finiturus equalia habeat tempora partium cum eo qui usque ad quadraginta mium diem debeat extendi et omnes quidem bucesque consentiunt. Quo autem iudicare ac distinguere huiusmodi tempora oporteat: non etiam in hoc omnes inuicem concordant sed nonnulli quidem si anticipent aut subsequantur accessiones considerant: bi vero ad eorum longitudinem aspiciunt: alij ob magnitudines quam etiam vebementiam nominant quidam et bec ipsa: et remissiones preterea considerant: deinceps inuicem altercantur cum liceat que diximus omnia coniungere:

ac preterea que dicunt vnuerſa: hac eſt viſa viſe qſ
piam exquisitam faceret preſentis temporis conie
cturam: ſi vero aliquid ex his indiſcuſſum relinqua
tur tantum precognitioni nocebit: quantum vel ma
gnitudinis vel virium quod pretermittitur obtine
bit: nunquid igitur morbus augeatur non ex eo tã
tum coniecturari oportet q̃ acceſſiones anticipent:
ſed etiam earum longitudinem oportet anotare et
magnitudinem quoq; ac morem: ſicuti etiam in in
termiſſione et declinatione hec eadem exiſtimo con
ſideranda: voco autem intermiſſionem quando fe
bris in quietem deſierit: declinationem autem omne
que eius ſtatum ſubſequitur partem vſq; ad ſecun
de acceſſionis principium nam anticipatio ſola per
ſeipſam non eſt ſufficiens ſignum augmenti: q̃ ſe
pius quandã morbi proprietatẽ ſequitur potiusq̃
eius incrementũ cũ et quartane et tertiane et quocidia
ne febris quidam circuitus vſq; ad integram ſolu
tionem ita anticipaſſe viſi fuerint. Conſueuerũt au
tem medici tales februm figuras anticipantes no
minare ſicuti alias vocant tardantes quecũq; ſtati
ab initio futuri temporis aliquid poſteri? aſſumũt:
ſed et in his pluſq; proportio exigit vel anticipare vel
tardare alterũ. Augmenti alterum declinationis in
ditiũ eſt: ſimpliciter autẽ vel anticipare vel tardare
neutrum oportet autem non ſolum aduertere nun
quid ſecunda acceſſio conſuetam anticipauerit bo
ram ſed nunquid etiam longitudine temporis eadeſ
aut magnitudo equalis aut que nunc adeſt ſit ma
lignior aut ſimplicior hec ipſa etiam ſunt in inter
miſſionibus et declinationibus inſpiciendo longitu
dinem quidem tẽporis facile eſt intelligere magni
tudinem vero quam et vehementiam vocant et more
tẽtem etiam modũ appellat ex propria morbi ſpec
ie oportet intueri et ex his qui ſuperueniunt caſib?
ex propria quidem morbi ſpecie ea que propriam
ipſius complent naturam contemplando: veluti ſi
contingerit in pleuritide ad lateris dolorem punge
tem reſpiciendo et febre acutam et tuſſim et baneli
tus difficultatem ex ipſis vero qui ſuperueniunt ca
ſibus: ſi multi ſi diuturni et validi: atq; maligni etiã
extiterint: aut contra pauci ac breues temporis et
parui et ſimplices fuerint ſic et intermiſſionis ac de
clinationis tempus ſi longius fuerit precedente vel
breuius aut tolerabilius vel minus tolerabile aut ſi
quis ex acceſſione caſus remanſerit aut omnes ce
ſarunt ſi ex his que diximus adſint peſora morbus
auctur manifeſt: ſi vero meliora declinat ſic enim
vt acceſſio conſuetam anticipet boram longior etiaſ
ſiat atq; vehementior maligniorq; et cum multis
pauisq; caſibus: ſit etiam vt declinationis tempus
breue ſiat neq; omnino tolerabile neq; omnino ca
ſuum acceſſionis expers neminem futurũ arbitror
qui de huiusmodi egrotantibus queret: nunquid
morbus in eis ad magnitudinem crefcat: rursus ve
ro ſiant his omnia contraria tardet acceſſionis ini
tium: longitudo autẽ acceſſionis ac magnitudo mi
nor exiſtat ceſſet etiam malignitas et his his qui ſu
perueniunt caſibus minoribus ac ſimplicioribus
factis vel neq; omnino ſuperuenientibus intermi
ſſione etiam: vel declinatione toleratu facili: ac longa
ſuccedente omneſq; acceſſiones caſus auferente nã
et hec manifeſta ſunt declinationis inditia ſi
cuti priora augmenti cum vero que ad duas ac

ceſſiones pertinent equalia fuerint morbum conſiſte
re demonſtratur: nunquid igit pluſq; erat oportunus
a nobis eſt dictum aut aliquid ab Hippocrate pre
termiſſum vbi docet quo pacto quiſpiam ex circuitu
bus inueniat egritudinis augmentum aut enim ac
ceſſiones inuicem eſſe conferendas ſi celerius ſiant:
vel nõ ſi ad longius tempus: vel nõ ſi magis vel mi
nus id enim ſi celerius ſiant vel nõ nibũ aliud oſten
dit niſi vtrum acceſſio boram coſuetã anticipauerit:
vel tardior facta ſit. Illud autem ſi ad longius tem
pus vel non nunquid longum perdurauerit tẽpus
aut breue: magis ho et minus quod dicitur reliqua oĩa
ſic etiam a nobis explicata ſunt in ſe contrarie: nam
et magnitudinẽ et morem ipſius morbi et ſuperueniẽ
tes etiaſ caſus eorũq; inſuper numerum in eo quod
dicitur magis ac minus comprehendendi exiſtimandũ
ſic et ipſius declinationis: vt que ſit totius acceſſio
nis pars magis ac minus ex eiſdem inuenies incen
tionibus incrementi autem et aſcenſus et augmenti
his eſſe omnibus nominibus ſim egritudinis tẽpus
appellat ſi q; celerius ſiat acceſſio et ſi longiori tẽpo
re duret ſi magis etiam inditia ſunt ſicuti his contra
ria declinationẽ oſtẽdunt ſi videlicet tardius ſiat ac
ceſſio ſi breuiori tẽpoſe duret ſi q; omnino preceden
te debilior: ſtatũ ho indicat ſi in eiſdem permanear et
quidem ſepe in morbis nullũ ſenſibile tẽpus inue
nitur huiusmodi: ſed habente adbu e quarta ſi ita co
rigerit acceſſione inditia augmenti quinta ſuperue
niet acceſſio declinatiõis principii quonia videlicet
ſtatus momentaneus extiterit adeo vt nemo illũ cũ
adeſſet agnouerit ſed vt exquiſite dignoſcatur primũ
declinationis tempus ſit neceſſarium ſimile: quidam
etiã in morborum accidit augmentis nam ſepe pri
or acceſſio principium ſimul habuit et aſcenſum et ſta
tum in ſe ipſa in prima ſcilicet ſui parte principium
deinde aſcenſum poſtremum vero ſtatum deinde ſe
cunda acceſſio manifeſte videtur declinare ſed pre
ſente quidem ſecunda acceſſione tũc demũ agnoſcere
qualis fuerit illa que preceſſit preter id quod vnus
quiſq; medicus id facere poteſt rem etiã magni mo
menti in vſu medicine deſtruit precognitionẽ ſcilicet
de qua plenius in libris de arte therapeutica digni
oſtenſum eſt generoſi autẽ medici et arte hippocratica
digni efficiũt eſt futurũ ſtatũ precognoſcere cũ omneſ
victus rationẽ ad ipſũ inſpiciens inſtituat eadẽ ra
tione principii morbi atq; augmentũ nõ vbi iã per
ſecta ſunt: ſ; multo antea preſtabat agnoſcere: vido
tamen plurimos medicorum neq; preſentis etiam
principij habere notitiam: ſicuti apprimẽ admirabi
le tbeſalum qui in principijs reprimere iubet etiã ſi
morbus fuerit aſtrictus pro ſui natura egens relaxa
tione quo pacto ho quiſpiam ipſum principii agno
ſcat tanq; rem nonſimam dicere pretermiſit ſed nõ
parua hoc habet dubitationem nam ſi primum ex
quiſite inſul tũ p principio morbi tori? ſtatuerẽ opz
indiuſibile atq; ſine tpe erit: ſi vero primã acceſſionẽ
ſcimus hanc aliquando et augmentum totum et ſta
tum in ſeipſa comprehendere preter id quod extra
omnem rationem eſt vt qui in ſeptem ad ſummum
diebus morbus finit debet: et qui ad menſes exten
di omneſq; qui in medio tpe terminantur ſclam ha
beant primã pro principio acceſſionẽ: ſicuti eſſe neq;
omneſ morbi augmentũ aut ſtatũ aut declinatiõis
equalis habet tẽporis eodẽ arbitror medice neq; pri

etiam neque tamē si quāvis primā accessionē preterierit
tam poterit principium circūscribere: nā si secūda sta-
tim subsequatur que habeat ascensus indicia et post
ipsam tertia et quarta et sic alie deinceps oēs q̄ pri-
mam omiserit accessionē tā p̄ non sit principium vel
omne tēpus mediū vsq̄ ad statū diceret esse princī-
piū: aut ita oīno tolleret ascensus aut vbi primo si-
nirer principium nō haberet explicare. Quenam igit̃
est huius dubitationis medella: siquidē velint que
sunt ab Hippocrate scripta signa perdiscere facili-
atq̄ expedita est ista doctrina: nunc hō preter id qd̄
q̄ sunt ab Hippocrate optime tradita volūt adisce-
re illa que ignorāt dānare conantur: sed impossibile
quidem est imperitis inuenire medellam nobis hō
perfacile: inquit enim accessiones et constitutiones
morbi ostēdunt et anni tempora et circuitū inuicem
incrementa: qd̄ quidē morborū cōstitutiones quasdam
veluti earum formas nominat s̄m quas ex talibus
et tātis cōstituuntur vniuersalib⁹ tēporibus minima
quispiam cōiectura comprehendere: nam cū in pri-
mo epidimiorum libro antea dixisset: sunt autē modi
et cōstitutiones et accessiones harū quarūlibet febris
deinceps subiūgit: statim eī prīma veluti incipit
florescit ac viger: et plurimū ad difficilius perducit.
Circa autem crīsim et simul cum crīsi extenuatur: est
autem quibus veluti incipit mollis ac latēs: refur-
git autem atq̄ exacerbat singulis diebus: circa crī-
sim autē satis emicat ex quib⁹ verbis manifeste ostē-
dit se qualēcūq̄ ex totius morbi tēporib⁹ composi-
tionē morbi cōstitutionē nominare. Quomodo igit̃
morbi et anni tempora et circuituum adinuicem in-
crementa vniuersalia tempora morbi cōmōstrabū-
t: nā hoc erat quod querebamus. Quartana enim fe-
bris inuadens non haberet primā accessionē prin-
cipiū: sicut neq̄ exquisita tertiana vsq̄ ad diē septi-
mum suum posset principium extēdere. Eodem pa-
riter modo et de alijs morbis indicat: nam febris ar-
dens et morbus lateralis et inflammatio pulmonis
greci causonem pleuritidem et peripneumoniam vo-
cant breuis temporis habent principium. Adorb⁹
autem comitialis et articularis et corandicum dolo-
res et renum passiones longi tēporis sunt sic quidem
a morbis ipsis a temporibus autem anni hoc modo
est iue quartana magna ex parte breues sunt. Autē
nales vero longe et prefertim que ad biemē prōcedū-
tur: sic et omnis morbus alius estate quidem breuis
rem hyeme aut diuturniorem motum habet et prin-
cipium. Estate breuis? hyeme vero longius habebit
similē quoq̄ seruabit in alijs temporibus p̄portio-
nem: sic quidem anni tpa morborū cōstitutiones p̄-
nūciant accessionū aut incrementa hoc modo si acce-
rant vel nō si longius durāt vel nō et si magis vel nō:
nam si bec omnia cōtuleris ad exquisitam cognitio-
nem propius accedes: si vero nihil ex istis animad-
uertens putas posse morbi principium cognoscere
vel ab ascensu distinguere nunq̄ prope accedes ad
veritatē: nūqd̄ igit̃ bec ad exquisitam tēporū morbi
sufficiunt cognitionē: nequaquā sed habent quidē ali-
quid artificiose p̄iecturę: s̄m hō ab exquisita rōne de-
ficiūt: quātū illā que nullo modo est superāt. Quid
vero his aditum exquisitā faciet p̄cognitionē si to-
tum legeris aphorismū intelliges in quo ita scribit̃:
morbi autē accessiones et cōstitutiones ostendunt: et
anni tempora et circuitū adinuicem incrementa siue

quotidie siue alternis diebus siue in longiori tempo-
re stāt: sed et ex his que mor apparent veluti in late-
rali morbo si sputum statim appareat incipientem
morbum facit breuiorē: si hō posterius longiorē et
vrine et alui excrēmēta et sudores vel bene vel male si-
nistrū et longum vel breuem futurū morbū cum ap-
paruerint cōmōstrabunt bec quidem ab Hippo. in
aphorismis scribunt in primo aures lib. Epidimia
oēs inq̄ coctiones eoz̄ que euacuant vbiq̄ esse
oportunas et bonos criticosq̄ ab scēssus artēdere: dei
de subinferēs inquit coctiones celeritatē crīsis secu-
ritatem salubrem significant: sed coctiones be quidē
oēs bis adsunt que coquuntur. Quenā igit̃ bec sunt
nō alia sane q̄ illa que mor apparētia noiauit: nam
que p̄pria sunt morbi accidentia simul cū morbo in-
uadūt atq̄ incipiūt: reliqua hō oia mor apparētia
uadunt igit̃ vna cū morbo laterali et febris acuta et
lateris dolor pūgētī similis et tussis et difficilis anbe-
litus. Ador apparent autē quedā vt ipsi morbo p̄-
pria: nōnulla autem vt cōsa oibus febricitantibus p̄-
pria quidem ipsius morbi: primū quidē si nihil edu-
catur cū tussī qd̄ sufficiens est morbi coctione carentis
indicium. Secūdo autē si educat̃ qd̄ sed non opti-
mum: est autem et hoc duplex vnum quidē q̄ solum
caret coctiōe. Alterū hō q̄ etiā prauū existit: ab his
hō oibus id qd̄ coctum est separat qd̄ etiā proprie
sputū appellat̃: neq̄ enim qd̄ sanguineū est ac bilio-
sum atq̄ spumofus ita nominamus: sed bec potius
expuitiones vocamus. Cum hō neq̄ sanguine neq̄
bili rufe vel nigre cōmixtum fuerit: id qd̄ tale fuerit
aut sputū vocamus. Quādo igit̃ hoc statim appa-
ruerit: morbū facit breuiorē: cū hō nullo modo edu-
citur: aut crudū hoc indicat morbū in longius debe-
re p̄tendi: si quid autem prauum expuitur periculū
imminere significat: q̄ si etiā malignū fuerit mortem
minatur. Quid igit̃ sit sputū: nūc nō est opus expo-
nere. Que hō p̄prie expuitiones nominant̃: ex his
etiā quecūq̄ quidē subflauę et subnigre et subpal-
ide et subspume et tenues existūt solā cruditatē signi-
ficant: nullū hō insigne malū p̄nūciant. Que vero
sine alia cōmixtione sunt flauę ac rufe atq̄ spumose
et virides tenaces atq̄ rotunde: atq̄ bis etiā magis
nigre sunt prauę cōsiderādū etiam quis sit earum
eductiois modus: nam si facile expuant cōstat has
quidē bonas esse: cōtrarias hō malas et quid opor-
tet nos plura dicere: cū possim⁹ h̄ba que in libro de
p̄cognitione scribunt apponere: sputum autem in
omnibus opz̄ doloribus qui sunt circa pulmonē: ac
latera celeriter expui ac facile cōmixtū q̄ videri flauū
vebemēter spuro: neq̄ in dubio est q̄ hoc i loco Hip-
pocrates sputū vocat id qd̄ s̄m naturā se habet cū
admixtum esse oportere flauū inquit. Verbū autem
illud vebemēter: nōnulli quidē: neq̄ oīno adiūgunt
quidā vero ad cōmixtum referūt vt sermo vterq̄ ita
se habeat cōmixtū vebemēter spuro videri flauū vel
rufum vebemēter videri cōmixtū spuro s̄ p̄tor sen-
sus est artificiosior semp̄ eī oīm motus inaequales et
eorū q̄ plurimū distāt cōplicationes dānat Hippo.
Experiētia quoq̄ ita esse p̄bat: neq̄ etiā ratio dy-
bia est nō tñ cā nūc explicare foret opozumū: q̄ autē
verbū illud vebemēter ad cōmixtū relationē habeat
ex his etiā patet que subiūgunt̃. Si enim inquit
multo post doloris principii exuat flauū existens
vel rufum vel multa excitās tussim vel nō vebemē-

ter cōmixtū pelus efficitur. Aldetur eñ hoc in loco Hippocrates quecūq; in secūdo sermone dicuntur bis opponere que in primo dicebant verbo quidē illis celeriter id quod subinfertur multo post principū doloris: illi autē facile verba illa multa excitās tūsim. Illis vero mixtū videri flauum vebementer spūo impermixtū simpliciter et solū flauū et quod ex vtriusq; cōmixtū est colore scilicet spūi naturalis et flauo vel rufō non tamen vebementer sed et post hec subiungens manifestius dicit adhuc eandē sententiā aperiens bis verbis: nam flauū impermixtū existens periculofum impermixtū est aut id qd spūto non cōmixtetur: albū autē et tenax et rotundū inutile: deinde rursus paulatim ad difficiliora sermone progrediens. Ad alium autē qd viride est valde et spūmolum ac deinceps addit. Si vero ita sit impermixtū vt etiā nigrū appareat hoc illō pelus est: ex pōtūis quidē morbi lateralis ita distinguere oportet sed preterea inspicienda sunt omnia que sunt morbis acutis cōia que deinceps connumerat ita scribens: sunt autē hec bona facile perferre egritudine bene spirare et esse doloris expertē et spūtu facile expuere corpus totū equaliter calidū esse et molle et nō habere sitim. Urinas autē et alui excrementa et somnos et sudores: quēadmodū scriptum est singula bona esse cognoscere: que autē eorū instrumentorū qui busuis spirandi est demandata sunt propria et que preterea omnibus alijs morbis acutis cōia existūt continuatim: deinceps inuicē scripta sunt: atq; ipis adiungens subinfert: mala autē sunt bis contraria difficulter perferre morbū spiritū magnū esse ac crebrū nō cessare dolorē vix spūtu expuere vebementer sitire corpus inequaliter sentire calore et ventres que idē ac latera calida esse vebementer: frontem autē ac manus frigidās et pedes frigidōs. Urinas vero et alui excrementa et somnos sudores: quēadmodū scriptū est singula hec mala esse cognoscere: scriptum autē est de bis in eo volumine quod pronosticum inscribitur in quo similē hūc ipse tradit doctrinā quālē et nunc in spūis: sicut eñ in bis hoc quidē est coctionis signū: hoc vero cruditatis hoc autē mortis et quod coctionis est signū si in principio statim appareat proptere salutē subsecutura ostendit: quod autē cruditatis morbū in longius tempus extendi debere. Signū autē exitale boiem moriturū significat et si valde exitale fuerit cito: si vero et remissius extiterit in longo tpe eadē in vrinis et alui excrementis: Reliquis oibus de quibus nobis est sermo futurus distinctio est adhibenda et eñ hec oia nonnulla quidē coctionis: nōnulla vero cruditatis et quedā etiaz mortis inditū sunt: nigrū eñ spūtum preter id qd crudū est etiā mortē potēdit: est autē simpliciter crudū quod albū est ac tenue quod aquosus nominatur: rursus igitur ad apborisum redeamus in quo ita scribitur: accessiones autem et constitutiones morbi ostendent et anni tēpora et circuitū ad inuicē incrementa: siue quotidiē fiat siue vñū diē siue lōgi? tempus intermitrat sed et ex his que postea apparuerit cōiecturam accipere opō velut in morbo laterali si spūtu statim morbo incipiente appareat breuē futurū significat si vero postest? lōgiore et rēne et tū et alui excrementa et sudores et bona et malā crīsim habueros: et cito vel tarde finituros morbos cū superuenirent indicant: nā hec oia liquido sunt eorū que i

prognosticis scribunt cōpendiū cū antiquo auctor sola capita eorū que in illo libro particularim scribuntur in apborisimos trāsferre cōptauerit. Quenaz igitur sunt hec capita: septē eñ ipsa repetere mibi videri debuit meli? vt quis nūc verecūde discat: et morbi principū cognoscere et futurū statū p̄cuidere forma morbi et nā tēporis et accessionū circuitus: et q in morbis post apparent. Erit autē mibi sermo i eo dē exēplo adhibita breui distinctione de nominib? quibus vt par erat veteres utebant ad solū mentis conceptū explicandū cū oī studio incūberet ad exq̄ sitā rerū cognitionē. Iuniores vero fere oēs circa nōmina suā conterūt vitā minime de reb? solliciti: principū igit morbi et primū insultū indiuisibile p̄me accessionis: veluti nūc quodā sine latitudine vocat: sed etiā aliqd tps latū qd etiam in ipso nūc obieramus qñ dicim? nūc esse h̄yemē: vel estatē vel aliqd aliud tēpus: q igitur in nullo sermone tali: qualis ē in his: quē antea scripsimus apborisimus: et multi alij qui postea dicent principū vocet Hippo. primū illū et indiuisibile morbi insultū vnicuiq; liq̄: quō eñ circa morborū principia considerandū si statim morbus vigeat in eo significatu dictū quispiāz posset arbitrari: vel illud incipientib? morbis si qd mouendū videt mouere. Conspiciunt? vero meli? est conuiescere: vel in principio morbi talis erat facies: nā facies illa demortua: de q̄ illa dicunt? nūq̄ illo exq̄site primo introitu morbi fieri potuisset: eodē mō cū dicat in acutis morbis raro et in principijs viendū purgationib? de principio intelligit quod ad tēpus latū extendit et multo magis cū scribitur circa principia et fines oia debilioza circa statū nō fortiora neq; in alio sensu dictū est in quorū morbo rū principijs nigra bilis: vel infra vel supra extēte mortale eodē mō in libro de rōne vicius que seruat in acutis morbis in connumeratōne illorum vebementiū accidentiū subintulit: hec autē si in principijs appareat vebementissimū delitū ostendit vplurimū autē moriunt eodē mō se habet et in apborismo de quo paulo antea facta est mentio vbi inquit velut in laterali malo si spūtu statim appareat in primū cū morbū ostendit breuiore neq; eñ verbū illud principū primū exq̄site insultū hoc loco significat tū qz hūc sensus rerū natura pugnat tū qz dicere non potuisset talia post apparentia quo eñ differret ab his que simul inuadūt illa siquidē exq̄site busiūmodi habēt principū et inuicē et cū vniuerso morbo post apparent aut quedā statim in prima diē qdā i scōa qdā i tertia qdā in q̄tra qdā cū iā p̄cesserit morbo? principū vero fm latitudinē cōi quadam et p̄ōpta imaginatione in qua nullū est artificium in prima accessione continetur atq; iccirco q statim incipit statim accepisse dicunt? quēadmodum in primo epidimio vbi inquit statū eñ cōtinuus est que incipies florescit ac viger: nā verbū id incipies hoc loco non dicat de vero morbi tpe alioquin repugnaret ei florescere atq; viger sed de eo tpe qd subsequitur principū exq̄site dictū qd vplurimum ad tertū extendit diē: oīno eñ febris hec vbi principū illud indiuisibile fecerit deinde hoc pacto propriū recipit statū quedā in prima diē quedā in secunda nō tñ in primo insultu prime accessionis posset aliq̄ febris habere statū: sed siue in primo diē siue in secūdo illū habeat atq; vnicuiq; ad integrā solutionem

extendant nullā sensibile alteri? accessionis infultū accipiens hec statim ab initio propriū habuisse statū dicere? et hoc est quod ab Hippocrate dicit: statū enim continua est que incipiens florescit ac viget: tale igitur est si sputū in laterali morbo statim postea apparuerit in morbi principio eū facit breuiorē ante q̄ scōa accessio inuaserit: adhuc enim lateralis morbus diceretur incipere nō solū qm̄ b mōi accessio ascēsum habeat vel statū: sed etiam in tota declinatione anteq̄ scōa inuadat accessio que vtp̄urimū in laterali morbo tertio sit die. Qd̄cūq; igitur coctionis signū post apparuerit breuē et salutarē morbū futurū ostendit: tale quidē est sputū qd̄ in morbo laterali apparet: nā cuiuscūq; partis in corpore supfluitas eā que illi inest dispositionē ostendit: si cocta quidē fuerit salubris: cruda autē egrā ita igit̄ et illa scripta sunt alui autē excrementa optima sunt que molita sunt et coherenter: que eandē exitus horam ferunt quā in sanitate habuerunt. Quantitas vero eē debet pro ratione cibi qui assumitur: nā si creticia talia fuerint. Aliū sanū esse indicant: et sputū quoq; cū fuerit exquisitē sile illi qui aduenit sanis integrā sanitatē instrumentorū quibusuis spirandi est demandata significat: si quo mō autē impediat: atq; a naturali recesserit habitu tū ea nocita esse demonstrat quantū ipsum formā naturālē amiserit. Qd̄vero illi qd̄ fm̄ naturā est maxime contrariū existit crudū: magnāq; ostendit mēbrozū patientiā imbecillitatē. Qd̄ vō etiā vitiose causē aliq̄ signū habuerit: quēadmodū nigrū perniciosum hoc est ita etiam in vrinis se res habet: nā et hec que sanis siles sunt venosum instrumentorū genus satis robustum esse demonstrant. Que vero crudiores sunt eiusdē imbecillitatē significant. Que vero maxime sunt sanis contrarie: hec quidē oīno sunt crude: et maximā indicant imbecillitatē venosi generis vniuersi. Quēcūq; vero superantis causē prauitatē ostendunt: veluti nigre be sunt penitus extriales. Hec igitur tria signozū genera propozā cuiuscūq; mēbris coctionē significat: sicut inferioris ventris excrementa que fm̄ naturā se habuerint: venosi vero generis vrine. Instrumentorū autē quibus spiramus sputa: sicuti vero hec lozozū ipsorū ex quibus excernuntur inditū prebent eodē vt arbitroz: modo et vrine renū et meatū: per quos vrina defluit et vesice: et penis: sed vrinas q̄des que in harū partū morbis accidunt in apborisimis separatim Hippocrates scripsit. Que vero acuti assident egritudinib? in prognosticis: qm̄ hic liber: vt sū sepius ostendimus: de solis est morbis acutis: et cū in eodē libro cōpleuisset oēm de vrinis sermonē postea in fine subiunxit. Non decipiaris autē si vesica quopliā vitio affecta aliquā ex his vrinis reddiderit: neq; enim totius signū est sed ipsius per seipsas sicuti igitur vesice meminist factū in eo sermonis exemplo ita et renes et vasa deferentia vrinas et penē subaudire oportet maxima autē ad hec demonstratio sunt que ab ipso in apborisimis sunt scripta sicuti enim vesice egritudinum ita et renū signa conscribit quibus inquit in vrina crassa existēte frustra carnis parua aut veluti capilli exeunt his a renib? excernuntur: hec igitur tria signozū genera vt dixi singula proprie coctionis prebent inditū vrine quidē eius que sit in venis excrementa aut eius que i ventre sputa vero eius que inspirandi instrumentis

neq; vnq̄ vsu contingit quin bonū aliquod magnū ostendat coctionis inditū sanguinis autem profluuium et nartibus et sudores et tumores. Qui iuxta aures fiunt et reliqui decubitus si in tempore quidem fiant opportuno prodesse possunt. In tempestiuitatem nihil iuuant status inditia inspiciendo: dicit autem Hippocrates: et hec in vno quidez sermone hoc in principiis quidem omnia iam imbecilliora: ita tu vero fortiora: in altero vero hoc vbi peracut? est morbus: statim extremos labores habet. Quomodo igitur hoc ipsuz cognoscemus: q̄ nunc fortissima sit egritudo et maximas habeat accessiones. Si enim si mul atq; ex toto debeat fieri transmutatio quod per crissim in presentiarū dicemus terminari principū crisis vltimū ascensus terminū est statuendū: si vero paulatim ad eas que fiunt in periodis accessiones est attendendū. Si efficitur et longioris tēpore et magis vt ipse dicebat fiant liquet morbū ad statū ascēdere atq; augeri: sicuti cū ad contrariū mutatio subsequitur cessat atq; declinat: contingit autē nonnūq; duas accessiones vbi maxie facte fuerint pre alijs inuicē equales status tempus circūscribere: nonnūq; q̄ vero vnam omnibus alijs precedentibus reliq; sequentibus esse maiorem: ad tres autem extendi accessiones status tempus in morbis acutis nō ad modū accidit: in diuturnis vero non modo ad totū dem: sed longe plures ita quidem cognoscere opz tēpora vniuersalia: aut cum fiunt: aut nū per facta: s; que futura sunt alio modo q̄ vt magis clarescat audientibus necesse est prius dicere de alui excrementis: et de vrinis sicuti etiam prius diximus et de sputis alui igitur excrementum optimum est molle: atq; coniunctus: quod ea hora exierit qua tempore sanitatis consueuerat. Quantitas vero ei? sit pro portione cibi assumpti hoc et ab ipsius consistentia et quantitate et tempore excretionis facit dignotionē. Quia vero inferiorē ventrem sanum ostendit huiusmodi excrementa. Recirco subiungens inquit: talis est existente exitu inferior venter sanus erit: nunc vero inferiorē ventrem vocat ad differentia. Eboractis propterea igit̄ neq; coloris meminit excrementi: quoniam non magnam vim habet ad inferioris ventris dispositionē exquisitē indicandū: nā q̄ idē excrementū sit bene concoctū sufficiunt inditia prescripta: q̄ videlicet sit molle: atq; coniunctum: et nō accipiet tps nāle: neq; posterius exeat: et ei? quantitas sit pro portione ciborū assumptorū: sicuti vero si hec omnia adsint omnino concoctum est: nō ita etiā si horū aliquid non adsit omnino concoctum est: fieri enim potest vt hic quidē venter circa propriū opus robustus sed vel propter rebementē adiacentium partium caliditatē exurgatur: atq; exsicceatur quod bene concoctum fuerit: aut simili portione propter imbecillitatē humidū q̄ oporteat egeratur: quod quidē molle et coniunctū est concoquendi vim validam esse liquido ostendit: ac distributionē optime fieri ac preterea nullā ventris partibus inflammationē inesse: si cui vero id verbū leue pretermisum esse videt nā quod bene concoctū est id prius etiam leue ē oportet hic nō recte iudicat: nā qd̄ coniunctū est fieri non potest: quinetiam leue sit nam vniū esse oportet in partibus omnibus: et veluti vnum existere exquisitē. Si vero alique quidem eius partes integre et aspere et dure viderentur: alique autem humide et

aquee qđo be forent ſimul iſcere. Nā hoc pacto abin
uicē diſſoluerent: & aſpere qđē dure partes ſeorſus
cōſiderēt. Alique autē & tenues adhuc remanētes non
poſſent ſolidis alligari: neq; per ſe vllā cū illis ba
bere communionē circumfluētes vero vndequaq;
inequale: neq; vllō pacto cōiunctum facerent excre
mentum quod quidem tale eſt (dico autem molle at
q; cōiunctum) omnino ventris ſanitatē oſtendit
ſed ſimul etiam illud indicat vt dixi nullum ex his
que circumiacent membrīs aliquo modo pati: et di
ſtributionem optime fieri: nam vbi ipſa non integre
fieret omnino humidum eſſet excrementum: ſi vero
etiam excretionis ſeruetur tēpus quod fuerat in ſa
no corpore ex eo liquet: neq; coctionis tarditatē ad
eſſe: neq; vllā potētiē vel retinentis vel expellentis er
rorem: nam ſi tardius q̄ oporteat excernatur coctio
nis tarditas: aut motus quo per inteſtina deſertur
oſtenditur: ſi autem citius potētiē retinentis debi
litas: neq; eſſi id euenit propter virtutis alteratricis
cū fieri non poſſit vt qui egrotat acure preſertim ven
trem habeat robuſtiorē quā ſanitatis tempore cū
bene cū eo agatur ſi non multo ſit imbecillior: ſi vero
cum aliquo morſu celeriter exeat id videlicet ex ſir
tatione quapiam contingit: neq; robur aut imbecil
litas aliqua exinde ſignificatur: ſed ſine morſu: aut
aliquo altero accidente in tempore oportuno excer
natur tres ventriculi vires vigere demonſtrat alte
ratrice retentricē & expultricē. Quod vero quatuor
ſint vires naturales in qualibet noſtri corporis par
te alibi oſtendimus: neq; nunc oportet aliquid bo
rta inſercentiū demonſtratione perſciscere. Qm̄ de
his ſingulis ſeparatim ſcripſimus: reliquū eſt igit
vt oſtendamus oportere alii excrementa que emit
tuntur ad ea que intus aſſumuntur ſeruare propor
tionē: excrementum igitur molle atq; cōiunctum &
quod bozā que excernebatur ſanitatis tempore ſer
uat niſi etiam ſeruauerit ad ea que intus aſſumun
tur conuenientē proportionē. Aliqua eius pars in
tra cecum aut laxius inteſtinum retinetur aut i aliis
tenuibus in volucris non eſt autem hoc neq; ſicut
ſignū neq; ſicut cauſa bonū ſicut ſignū quidē quo
nam vīm expultricem nominatam debile eſſe ſigni
ficat: ſicut vero cauſa quoniam quedam ſuperfluita
tes intus remanent quas potius emitti oportebat
adeo vt quod habet: bec omnia predicta ſigna excre
mentum firmiter indicat inferioris ventris ſanitatē
q̄ ſi ex his vllum deſiciat nonnūq; ipſius ventris
aliquē affectum ſignificat: aliquando autem diſtri
butionem eſſe oſſenſam: aut aliquod circumſtantius
organorum non eſſe ſanum aut aliquod accidēs ob
tinere: ſicut & in morſu dicebatur: quod nam igitur
erit: exquiſite ſecundum naturam ſe habens excremē
tum & quod neq; in ventre: neq; in circumſtantib; or
ganis aliquod erratum eſſe ſignificat: tale autem eſſe
quod preter ea que predictimus omnia etiā illa duo
recipiē que Hippocrates ipſe ſcribit: deinceps in
hunc modum: ſubruſſum autem erit et non admodū
ſeridum: ſi enī impermixte ruſſum vel nullo mo
do ſubruſſum extiterit: ſed ciborum colorem retine
rit alterum duorum ſignificat vel ſcilicet plus ruſſe
bilis ad ventrem deſluere: aut niſi omnino extre
morum vero primum quidem ſi circa initia fiat bilio
ſiorem morbum oſtendit: ſi vero in declinationis tpe
corpus integre expurgari: de his quidem in ſequen

tibus exquiſitus dicemus: incoctum autē excremē
tum eſt tenue & aſperum & humoris expers: & quod
ex cibis ſeruatur qualitatē tertium preter bec eſt excre
mentorum genus quod non ex ciborum ſit diſpoſi
tione: ſed ex confluentibus ad ventrem ex toto cor
poris ſuperfluitatibus: quod aliquid potēſt indica
re: veluti id quod paulo antea purum ruſſum dice
bamus: ſed hoc quidem quando ruſſe bilis humor
impermixtus: & multas ad ventrem fluxerit ſit vi
ride autem eſt eruginose bilis inditium: ſicut niſi
grum vel atre bilis vel ſanguinis in eo loco perus
ſit: ſi autem veluti liuidum quidam in excremento
apparuerit vbi non fuerit tale aliquid intus aſ
ſumptum frigiditatem quandam: atq; interior
rum partium extinctionem oſtendit: ſicut ſi aliquod
pingue vbi rei pinguis eſus nō preceſſerit colliqua
tionis eſt ſignum: ſed quod quidē pingue eſt ex pin
guedine ſit liquefacta: quod vero tenax ex ipſis ſolis
dis animalis partibus contabefcentibus. Quare
multo prauius & quidem qđ vebemēter feret: ſi hoc
etiā ex cibo nō accidat vebemēter putrefactionem
oſtendit: vt aut ſummatim dicamus in oibus niſi pro
cibi qualitate talia fuerint excremēta ita oportet aſ
ſectum cōſyderare: adeo vt ſicuti hoc taceat ſubſi
telligere tamē oporteat: & quicūq; ab Hippocrate in
pnoſticiſis dicitur: ita dicuntur ſemper diſtinguētib;
nobis ſi quid ob aliud aliquid nō ppter egritudi
nem fiat: reliquū eſt vt de ſtridēte & ſpumoso & vario
dicamus. ſtridēs quidē ab eo quē efficit ſono cū ex
cernitur nominatur. Indicat autem ipſum excremē
tum flatū cū tenui humiditate habere permixtum:
organa aut in vnā cocta: & quodāmodo coherēta:
ſpumofum nō ſit: ſicut etiā in exteriorib; accidit cū
ſcē feruor ineſt vel aliquis flatuofus ſpiritus tenui
humiditati cōmixtus efferueſcit primum immoderate
caliditatis corpus colliquātis: ſecūdu nō eſt inequa
lis prurbarionis effectus. Variū aut varijs corpus
affectib; obnoxium oſtendit: ob hoc igit & diuturnū:
& malignum exiſtit: multi enim affectus ad coctionem
longiori indigent tempore periculūq; aſſerūt paſſio
ni equale. Nam ſimplex affectus facilius concoquit
tur & minus eſt q̄ multiformis periculofus: ſic qui
dem de excrementis iudicare oportet: deinceps iam
de vrinis dicamus: ex his igitur & illa optima eſt
que vrine ſanorum ſimilima eſt. Quicūq; vero non
eſt talis ſimpliciter incocta eſt: aut preter hoc certam
perniciōſa: coctum igitur & incoctum nomine qui
dem ſunt vnum ſicuti & genere: plurimam vero in eo
quod magis ac minus differentiam habent: hic igit
tur etiam terminos manifeſtos temperemus appone
re quibus quicquid eſt in medio diſcernatur: que
quidem optime cocta eſt in his qui ſupremum ſan
tatis obtinent: gradum conſyderare oportet: talis
vero eſt ſubruſſa & ſubflaua magisq; ſubruſſa q̄ ſub
flaua: ſtatim vero & bec mediocrē craſſitudinē habet
nā q̄ ſeipſa craſſior eſt atq; tenuior coctionē iſpectā
ſi qđē altera nōdū cōſiſtit in būoris naturā: alte
ra vero nup turbata eſt hoc aut intelligere h̄ ex his
q̄ tenues & pure excernunt: poſt hac nō vel remanēt
ſemp tenues aut paulo poſt concurbantur: quoniam
vtraq; coctione caret eo aut differūt q̄ altera nōdum
cōcoqui cepit: altera nō qm̄ flatuoſi cuiuſdā ſpūs p
turbatio ipſi cōmiſceſt veluti nouis vinis adhuc ſer
ueſcētibus: nā cū triplex ſit vrina & turbida & dīſta

Sal. pars tertia.

gula vel cū tales mictē fuerint paulopost residēt vel
semp similes pmanēt vel pure quidē mingūtur: po-
stea: hō cōturbātur: praua qdē ex dictis tertia bona
vero pria: media aut inter vtrāq; secūda qm̄ que sta-
tīm quidē residet parū aliqd inegalīs turbulentie
supesse demonstrat: que vero semp manet similis vī-
gere ad huc eā que est in sangie agitationē ostēdit: que
vero extra cōturbat debet incipe cōcoq; quare bec nō
sine rōne pessima est etem lōgiori tpe et virtute forti
indiger ad coctionem sed que turbulenta mingitur:
statimq; subfidentia optimā habet morbū baud ita
multo post concoquendum significat: atq; iccico me-
lior: medio autem modo se habet reliqua et tertia vt
enim que vigente sit conturbatione ptum malitia
differt ab ea que ad huc futuram perturbationem si-
gnificat: tantum superat eam que tam quiescente ob-
tinet: que hō ad summū incocta est bas oēs superat:
est autem aquosa exquisitē: neq; tam cogi incipiens:
neq; turbulenta: neq; quoquēda sicuti q paulo post
perturbatur: sed veluti desperate coctionis accidens
que talis est venose nature passionem significat si mi-
lem et q ventris cruditas nominatur. Cum hō etia
statim mingitur: vocatur quidē a nōnullis hydrops
in vas vinarium bec passio alij diabetem: quidam
hō alius antiquus vir vīne profluuiū nominauit:
sed de nominibus quidē alibi cōsideretur: verum
bec passio talis est qualis circa aluū leuitas intesti-
norum extincto vt diceret quispiam vtriusq; virtu-
tis: et retentatricis: et alteratricis. At bec inter omnes
vīnas crudas pessima existit: sed post ipsa est aquo-
sa. Que quantū quidē ad cruditatē attinet prior
similis est. Sed quia nullū aliud malum demonstrat
minus pnciosa: illa em nō modo virtutis alteratri-
cis sicuti alba et tenuis: s; et retentatricis imbecillita-
tē extremam significat: bec autem alterius tantū mo-
do scilicet alteratricis. Quāto autē plurium instru-
mentorū cuiuscūq; generis actionesq; et vires impe-
ditē fuerit aut ex toto perierint tāto deterior est mor-
bus: atq; iccico pessimū est vīne profluuium. Qm̄
duplex est vitium: praua autem sufficienter: que et te-
nuis et alba est: sicuti aqua. Simplex enim est dispo-
sio sed vltime est imbecillitatis indicium huic proxima
est altera vīna. Que in multis apparet morbis: vt
videatur mixtam habere formam vīni tenuis: atq;
albi eius autem generatio est ex ea quam nuper di-
ximus alba et aquosa. Que paucū liquorē tenuē ex
bile ruffa suscepit: nam et si exterius in aquā purā
aliqd parū ocre vel ipsius bilis inieceris: talis tibi
aqua representabit: bec quidē vīna proximē acce-
dit ad crudā: post hāc est subpallida hāc deinde sub-
sequitur pallida: bec hō esset tam et subruffa: si enim
in aquā inieceris vel ruffi coloris parum: vel pallidi
multū similis tibi videbitur. Nec vero quātum ad
colorem attinet concocta est oportet autem tantum
etiam discedere sua crassitudine ab aquosa quantū
colore siquidem bene concoqui debeat optima autē
omnium vīna subruffa ac subflaua est. Quēdamo-
dum et antea diximus: veluti si exterius etiā tale qd
facere velles partē sanguinis subtiliorē atq; serosā
ac bilē ruffam aque permiscens: sermone autem non
possum exprimere mixtionis quātitatē: s; vel ab alte-
ro oportet adficere: aut ex teipso experientia percipe-
re qualis sit vīne fm naturam se habentis forma:
vel eam in sanis corporibus perquirendo: nam cum

ad huc coquitur sanguis vīna que mingitur leuior
et equalem et albam subfidentia ac multā facit. Nam
vero perfecta coctione color quidem vīne intendit:
minus aut subfidet et si longiori post bec tempore a
cibo hominē prohibueris: videbis ipsam fieri cōti-
nuo magis ruffam: nā et in cōmētarijs de potentijs
naturalibus scriptis ostēdebatur qcquid alimēti su-
pra modū calefit: et pferim si pingue fuerit: et dulce
verti in amarā bilem. Qm̄ vero et flauam et ruffam et
pallidā nomināt butusmodi bilem pleniq; sunt mor-
dicoz libz in quibus hoc vel illo modo appellatur
sicuti in quibusdam indifferenter melius est hoc in
loco firmare sermonē vt diligentius quispiā ea que
dicuntur assequatur ruffus quidem color ad flauū
proximē accedit in hoc autē inuicem differunt q; al-
ter magis ad album alter ad splendidum vergit: nā
amara bilis aliquando ruffa apparet aliquando fla-
ua: sepius aut et pallida tibi videbitur esse siquidem
albior et turbulentior facta sit ruffescit: si vero splen-
dens et purior sit flauescit. Nā quod veluti ruffus est
si splendorem assumat bilem reddit flauiozem. Quā-
tum hō ruffum flauo est albius tantum illo pallidū
quāto rursus minus albi est flauū q; ruffum: tantū
flauo rubrum quare et sanguinis color nōnūq; flau-
or existit nōnūq; vero magis rubens apparet quas-
re et sanguinē ipsum aliquādo flauū aliquādo ruben-
tē dicunt: nūq; vero sanguis maxie flauus eundē bas
bet cum bile ad summū etiā flauescere colorem sed
est illa quidē flauior sanguis vero omnino rubidior
nam qui apprime flauus est color medius est exquisi-
tē inter bilem ac sanguinem cum fm naturam se ha-
buerint quare si vterq; humor in ipso coniungatur
nūq; fiet exquisitē flauus sed seipso tamen flauus
magis. bec igitur causa est vt appellationes confun-
dantur quantū autem ad vsum refert facillimū est in-
uenire q; vinarū que fm naturam se habent termi-
nus est in optime sanis corporib; primū coctionis
sanguinis tepus et qui hanc fuerit cōtemplatus: de
inde veluti regulā alia vīnarū sibi statuerit quā
ipsam alterent dispositiones facile inueniret: nam si
colorem exquisitē seruauerit: subfidentia vero alba
et leuem et equalem et multam fecerit sic quidem erit
etiam coctionis signum exquisitum: plus autem de
humore qui crudus nominatur euacuari demonstrat
propterea et in pueris fere omnibus et in perfecta
etate vitaz degentibus ociosam aut qui quouis alio
modo pleni sunt satis multā habent vīne subfiden-
tiam quoniā in his omnibus plus est de inconfecto
et crudo humore: ijs quidem propter deficiē vitam
pueris vero propter satietatem: quoniam magis vo-
races sunt: sed ob id etiam q; ventriculi operatio nō
pōt duobus simul sufficere augēdo. s. atq; alēdo. An
re q; igit in ipso sufficiēter alimētū decoquatur tra-
hit ad se corpus atq; hinc sit vt plurimum crudi bu-
moris i pueris coaceruetur: bec quoq; causa est vt q;
ex ocio et repletionē febriticant si sanitati restitui de-
beant necessario plurimū subsidat cōtra bis qui ex
inedia et labore ruffe quidem et biliose vīne. soluit
autem morbus priusq; aliquid subsidat plerumq;
sufficit enim in his et nebula et suspensio bona: talis
aut est alba et leuis et cōlis: nā et ex ipis sanis bis q;
multū laborāt et pauciori cibo vrunt sunt vīne bi-
liosiores. Quare neq; simpliciter Hippocrates vīna
perauit vīnā ruffā s; quādo simul cū ruffedine ba-

buerit subtilitatem ita igitur inquit donec ruffa fuerit vrina ac tenuis morbum crudum significat liquet autem quod neque aliquid subsidet vrinis huiusmodi: neque enim contingit ut que tenuis sufficienter fuerit vel si multo tempore quiesca steterit aliquam recipiat fermentationem adeo ut crassior pars que in ipsa pendebat subsideat tenuior vero superferat nam hoc solum aduenit ijs que aliquam crassitudinem habent: non tamen si etiam mediocriter crassa fuerit et breue quicquid quod subsidet abuerit tam cocta erit si enim vel farinæ ordei crassiori vel folijs vel fursuribus similes subsidentias habuerit vel nigras vel liuidas vel fetidas preter id quod quicquid tales sunt cruditate habent etiam alioquin sunt perniciose nam farinæ ordeaceæ crassiori similes duarum sunt dispositionum inditum grandis scilicet collicationis: et caliditatis estuose: que sanguinem adurit atque folia representant sunt vasorum partes superficialiales. Que scilicet omnino sunt resolute ac contabuerunt ita ut fursuribus quantum vero beccuz crassitie habent paruitatem tantum folijs similes latitudinem ac tenuitatem maiorem obtinent: nigre vero subsidentie vel excedentem caliditate atque igneam ostendunt vel ex frigiditate vebementi extinctiones: sic enim et extrinsecus nostri corporis partes nigro afficit colore videmus partem scilicet ex nimio calore ut quod se soli exposuerint: partem ex vebementi frigore ut veluti morte eorum quemadmodum in sensibus aut qui buscumque alijs supra modum refrigeratis ipsarum itaque vrinarum color niger: atque etiam eorum que in ipsis attolluntur aut supra vebuntur nebulis ad easdem causas refertur colorem scilicet immoderatum aut mortificationem ex refrigeratione vebementi: pessima igitur est omnis vrina denigrata adeo ut neminem unquam seruatum viderim ex his qui talem vrinam minxerunt minus vero perniciose si solum id quod subsidet nigrum fuerit atque adhuc minus si solum id quod in medio facit ac multo minus etiam si nebula: color vero viridis sit in transitu ad nigrum et est quodam veluti principium nigri: nam si morbus malignus fuerit: et vomitibus et alui extremis et vrinis viridibus postmodum nigre superueniunt: color autem liuidus est tantum frigiditatis effectus: odor vero prauus putrefactionis quod si veluti oleum mingatur colliquationis est signum tales quidem vrine prave sunt. Que autem bene colorate sunt et subsidentias habent albas et leues et equales aut nebulas quasdam aut suspensa similia omnibus vrinis bonitate precellunt et preteritum in quibus subsidentia leuis fuerit secundum bonitatis obtinent locum in quibus suspensa talia sunt: tertium in quibus nebulæ bec igitur coctionis signa sunt reliqua vero omnia partim cruditatem partim perniciem portendunt: nam que alba est et tenuis ac turbulenta cruditate. At que farinæ ordei crassiori: aut folijs aut fursuribus similis est: atque nigra aut viridis aut liuida est oleaginea et fetida putride significat: que autem subruffa aut subflaua est: adhuc autem tenuis quatenus quod tenuis cruda existit: quatenus vero talem habet colorem ita coquitur: est autem media inter eas que sunt exquisitæ crude et cocte: sicut et quibus alba quidam sunt et leuia que suspensa sunt inuulsa vero et minime continua: hoc vero etiam in subsidentibus contemplari oportet si non modo alba sint et leuia sed si omnino equalia et quod in nulla parte diuulsa sint: et quod omni tempore talia sint: nam si alter-

natum mingatur pura in subsidentibus semicoctum esse morbum significat. Deinceps igitur omnibus admirabilis Hippocrates primum omnium quos scimus optime docuit: et quo pacto in viris quidem ac mulieribus nigre vrine pessime sunt: in pueris autem aque similes: nam in his magis consuevit sunt crassiores: rursus vero perfectis magis ruffe conueniunt. Quod vero maxime contrarium est proprijs perniciosum: sed et de subrubentibus vrinis: et statim habentibus subsidentiam subrubentem ac leuem recte dicitur quod sunt quidem satis salubres: sed diuturniores his quas pauloante semicoctas nominat: sanguinis enim tenuis ac serosa superfluitas istas intingit: oportet autem non modo hanc sed etiam aliquid ruffe bilis admisceri. Si vero calor naturalis adeo est imbecillis ut neque ruffam generet bilis: neque sanguinem exquisitè coctum: sed adhuc sero simile atque humidum quod quidam ad sui robur tempore egeat est manifestum. Quot vero hec dispositio sine periculo sit materie: nam demonstrat que neque tenuis aut aque similis est neque integre crassa: sed neque acris quedam aut putrida: optima vero existens et prope naturam sanguinis sed postquam de vrinis quantum ad presentiam erat necessarium omnino dictum est: reliquum est ut dicamus quod polliciti sumus facere de precognitione status: atque aliorum temporum morbi si unum aliquod ex his signis aut etiam plurimum collectio haberetur que firmiter indicare posset id quod futurum est: neque ipse Hippocrates dixisset artem longam: neque nostri temporis medici admirarentur si ad cognitionem medicinalem hec omnia venirent. Quomodo vero neque signum ita fidele est ut exquiret ostendat singula ex futuris temporibus? sed neque que fin concursus quosdam signa sunt complicata sola possunt experientia iudicari multi enim numero hoc pacto concursus fierent adeo ut nemo eos posset enumerare neque obseruare neque memoria tenere igitur eo necessarium est signi cuiusque naturam exquisitè considerare si quis vult recte precognoscere ut ex vi vniuscuiusque precognitionem faciat: neque enim que plurima sunt illa omnino paucioribus sunt valentiora: sepe enim signum unum forte multis debilibus fideliter existit: bec igitur admirabilis dicebat Hippocrates in libro precognitionum signa adiscere oportere omnia iudicare vires eorum invicem comparantem: quare et rationabiliter secundum vires eorum tradidit disciplinam: nam simpliciter deinceps bona signa enumerans: deinde rursus mala adnotans autem in appellationibus vniuscuiusque naturam perniciosamque et graue nominans et grauius et grauiusimum et minus graue et magis graue: sic et prauum et prauius atque prauissimum et mortificum quoque et malum simpliciter: nonnumquam vero valde adiciens vtriusque signorum generi et his que nunc dicta sunt: et his que praua sunt: aut bonum aliquod ostendunt: nam et in illis hoc quidem optimum dicit: hoc vero bonum simpliciter: hoc aut magis: hoc vero minus tale vero est et quod dicit bonum valde et magnam habere vim ad salutem: nonnumquam vero nihil ex his addens quod temporis inditum erit et longe solutionis tantummodo minuit nobis ut arbitror de hisce obibus ratiocinandum relinquitur quod neque oino praua sunt: neque penitus extra periculum: sed cum vi quidem fortiter salutaria cum debili autem periculosa: bec igitur non solum legenda sunt in Hippocratis libris sed et memoranda sepe atque obseruanda in egrotantibus: nam ex continua inspectione exquisita

eorum potestatis habemus notitiā: semper vero mente
reuoluere oportet ac considerare: quoniam sint signa
optima: que autem pessima et que in medio confinio
horum veluti gradus quosdam habentia: nonnulla
quidem optimis: nonnulla vero pessimis proximo-
ra: et que quidem minus: que vero magis sint proxi-
miora vel remotiora et quoniam exquisitē media pos-
nēda sunt inter bona et mala signa: deinceps
considerandū quoniam semper mala sunt: et que con-
tinuo mala et quoniam in totius morbi temporibus per-
mutentur: cum aliquando bona fiant aliquando ma-
la et nonnunquam fida: nonnunquam vero infida erentur et hoc
ab Hippocrate dictū est admiratione dignū Quot
his qui non secundum rationem leuiiores facti sunt neque cre-
dendum est: neque perturbandum valde que prauē
contra rationē euenerunt quod nisi quis nouerit ne-
que etiam manifeste potest precognoscere sed aliquan-
do instantie iam crisi nihil a vulgari quopiam differ-
re videretur sed perturbaretur ac compauesceret de
futuris nonnunquam vero existimans liberatum esse a
morbo egrotum atque ei victus libertatem permittēs
magis alicuius mali occasionem afferret omnino au-
tem male victum instituit si futurum statum non pre-
cognoscat nisi quis enim ad hunc respiciens statim
ab initio victus modum adhibuerit fieri non potest
quoniam magnum aliquod malum afferat egrotanti: hec
igitur iam nos dicamus quemadmodum proposui-
mus singula per genera diuidentes et primum quod si-
gnorum omnium triplex est differentia transigamus
deinde singulorum vires postmodum quo pacto quod si-
piam morborum tempora precognosceret triplex quod
dem signorum omnium natura qualis sit mihi antea
dictum est sed nihil deterius etiam nunc repetere quod
nonnulla quidem crudinitatis nonnulla vero coctionis
quidam mortis quidam salutis sunt signa hec
quidem duo sunt genera: tertium autem et aliud
genus quod crisis adiacet coctionis igitur: et
crudinitatis signa alui excrementa: et sputa et vri-
nas statuere oportet mortem autem et salutem por-
tendētia sunt que una cum his excernuntur et que
per totum apparent corpus de quibus latius in li-
bro prognostico Hippocrates scribit quantum ad
crises attinet aliquid quidem valent nonnulla ex
his est tamē proprium atque propriū eorum genus quod
paulo post totū explicabimus ac crudinitatis et coctio-
nis signa statim semper propriā habent potestatem
siue statim in primo die siue in statu apparuerit mo-
di autem morborum signa tripartita sunt quedam
ut supra dicebatur in vrinis et alui excrementis et spu-
tis apparent quedam in dispositionibus totius cor-
poris inueniuntur quedam in animalibus et natura
fidelis sunt in omnibus morbi temporibus sed deinceps
ipsa diuisemus. Criticorum autem accidentiū
duplex quidem natura est quoniam iam aliqua sunt tā-
quam cause et signa vel tanquam signa solum. Infida vero est
vniuersa eorum natura et contraria significans ac fa-
ciens in diuersis morborum temporibus in his autem
totum est precognitionis certamen sed in alio quidē
tempore et secundum aliam dispositionem critica sunt scōm
vero aliam aliquam vel dispositionem vel morbi tem-
pus accidentia vel signa praua fiunt critica vero ne-
que omnino sunt de hisce vero etiam ab Hippocrate
sepius dictum est sufficit autem in presentiarum vnius

dicti ex secunda epidemiarum libro meminisse decre-
toria que non decernunt quedam mortalia quedam vero
difficiliter decernunt hoc vero baud quāquam inest coctio-
nis aut crudinitatis signis sed ex his non quodcumque vni-
factū atque idē semper ut verbi gratia vrina que bene
colorata est et alba et leuē et equalē habet subsidentiā
coctionis est signū tenuis autē et que nullā subsiden-
tiā habet vrina semper. Crudinitatis est signū et que qui-
dem coctionē significat bona est semper: que vero crus-
ditatē non bona: si quid eorum que prius dixim⁹ recor-
damur: si tamē capitis dolore aut demētiā: aut ver-
tiginē aut difficilē anbelitum aut anxietatē aut gra-
uem somnum inspexeris nihil in his stabile neque bo-
num neque malū potius precognoscere secundum eādem ra-
tionem neque sudores vel vomitus aut vētris aut vri-
ne multum profluuium aut sanguines de naribus:
vel de vulua vel de emoroidibus emanātem aut pas-
toridas aliosque decubitus: hec enim omnia et decernētia
sunt et non decernētia secundum duplicem modū aut quia
nullo modo decernunt aut quia male nam colli dos-
loz vel temporū grauitas et tenebre obozē oculis atque
vertigines et capitis dolores et lacrimarū inuolūtar-
ius effluxus faciesque simul cum oculis rubēs aut las-
brum agitātū vel vigilie alique aut somnus grauis
sunt tātū signa crisis aliquādo sicut et creber anbe-
litus quē greci Asthina vocant et quedā anxietas vel
difficultas anbelitus vel precordiorū retractio et sto-
machi fastidium vel nausea sufficiens et elus et sitis
rebeuēs: et dolor cordis: et non posse recū bere et deli-
rare atque exclamare. Sūt igitur et hec sepius iam immi-
nētis crisis indicia. Alterū vero genus non solū signo-
rū decretoriorum sed etiā causarū obtinet vicē: sunt ve-
ro hec vomitus et excrementa: alui et multitudo vri-
narum et sudores et sanguinis fluxus et parotides
atque decubitus: contingit autem neque in primis ac-
cidentibus. Que tantum signa sunt crisis neque in
secundis que et signorum et causarum etiam vim habent
crisim ex necessitate sequi: alterū vero gen⁹ est signorū
simul atque accidentiū quod neque decretoriorū nomi-
natur quoniam neque ostēdit neque facit crisis: neque omnino si-
dum est sicut coctiones neque infidū ex toto est: sed est
inuenire inter ea quedam semper bona. Quedā autē
mala ac esse talia ut plurimū omnibus inest fortē
igitur habere animū atque ad ea que offeruntur bene
se gerere bonum: bonum etiam facilis anbelitus et fa-
cilis tolerātia et pulsuum bonitas et facies similis
sanis decens accubitus et totius corporis equalitas
et quēcūque alia Hippocrates in pronosticis scribit
cuiuslibet signi vim manifeste distinguens: quēcūque
enim simpliciter bona et mala nominat sepius talia
existunt atque ab eo optima et pessima dicuntur et qui-
bus presertim adiungeris verbum valde talem vim
habent quod semper vnum quoddam ostēdunt aut
raro accidunt ut non ostendant: hec igitur existente
inter signa differētia siquidem impossibile est distin-
guere quando signa decretoria crisis ostendunt vel
quando ea que decernunt accidentia bonam aut
malam afferunt crisis frustra ea verba Hippocra-
tes pronunciaffet bis qui non rationabiliter leuius
se habent non oportet fidere: neque vereri multum
mala que sunt præter rationem frustra nos de cri-
sibus tractare instituisse: si non neque aliud quicquam ex
oibus neque hec frustra dicta sunt ab Hippocrate omni-
no aliquod signū fidum quo id quod secundum rationē ab

eo quod propter rationem separatur sed quidnam hoc sit libenter audirem ab his qui superbe veterem negligunt medicinam nos enim credimus verum id esse quod ab Hippocrate dicitur quod coctiones crisis celeritatem et salutem securitatem significant: cruda autem et incotta et conuersa in abscessum crissum defecutus: aut vehementes labores aut mortes aut eorum de malorum reuersiones unde et principij tempus sicut etiam diximus antea non alio quopiam distingui mus illi autem nullum nobis principij tempus des derunt atque ob id nequeunt discernere quando exi taliter quispiam male se habet vel delirat. Quando quid vero imminente iam crisi at similes vulgaribus sunt neque quem finem ea que sunt habitura pre noscentes neque quid facere oporteat inuenientes sed de his quidem etiam mor dicitur. Quomodo vero etiam si nundum ad sint vniuersalia morbi tempora quispiam ipsa prenoscere queat quantum maxime ad vsum artis sit necessarium hoc iam transigamus: propositus enim est statim a primo die saltem tantum cognosce re quod vel in primis quatuor diebus vel in secundis egritudo decerneretur nam vtrum in quatuordecim vel vigesimo die istud fieri nundum liquet verum ex hoc baud magna sequitur in victus ratione mutatio quemad modum si quarto vel quinto die crisis affutura esset ac tale aliquis victu institueret qualis si quadragesimo die morbus finiri deberet institueret: hoc nam maxime esset absurdum et quicquid medicus primo vel saltim secundo die non precognoscit morbum qui extra primam septem narium neque at extendi hunc per multum erraturum sit verum si miles si igitur vel semel vel bis tali errore delinqueret ventia dignus foret: si vero nullam esse futuri status per cognitionem optina hic nec minime quidem medicine artis parte esse sequitur. Ego vero tantum absolum vt omne quod futurum sit penitus incognitum putem vt se pe de eo certissimum haberi scientiam existimem. Quid nam si aliquis primo statim die nullum habens signum periculolum: verum insuper omnia salutaria acute quidem febricitet. Urina autem mingat bene coloratam ac mediodocriter crassam an non in propatulo est medico qui in artis operibus fuerit exercitatus hunc in primis quatuor diebus crissum habiturum et eo magis si nebula aliqua vel suspensio optima ipsi afforet atque etiam tanto plus si bona subsidentia sed hoc quidem breuiter dictum est non tamen breui tempore disci potest omnia enim et bona et mala signa cognoscere oportet illi qui id certissime sit precogniturus quemadmodum horum habens scientiam alebar Hippocrates et mitissime febres qui cum signis securissimis sunt quarto die finitunt vel prius: ac que malignitate excellunt et crum signis grauissimis accidunt: quarto die occidunt: et antea mitres quidem dicunt contrarias malignis et que neutre quartum transcendunt diem ostendunt sed he qui dem omnino soluantur: he vero interficiunt: sicut igitur que omnia habet signa tutissima febris acuta in prima periodo decretoriorum dierum solutionem habet sic que isti proxime adscit diem septimum non transce deret sed que nam est hec? an illa vix cui non omnia sunt tutissima signa dictum enim est iam et antea quod non idem sit superlatius et simpliciter dicere quicquid: non igitur securum et securissimum neque malignum et malignissimum neque graue et grauissimum eandem vni habent: sit iam quedam a primo statim die febris acuta sed non supreme simplicissima et cum tutis

simis signis simplex tamen et cum signis tutis quam Hippocrates mittem nominat: ego hanc clarioris do trine gratia simpliciter voco fugiens ambiguitate hec febris ad secundum quaternarium progreditur: nunc quid vero vel quinto die vel sexto vel septimo finiet procedenti sermone determinabitur: eodem modo maligna et cum grauibz facta signis: nam et hec quantum abest a malignissima et cum grauissimis signis adueniente tanto et mortem asseret tardiorum si quis vero simplices et simplicissimas et malignas et malignissimas febres distinguere nescit: neque si res ce aut non recte de his Hippocrates dixerit vni quod poterit experientia perpendere quod si neque signorum vis res intelligat sed simpliciter opinetur: hec quidem bona: illa vero mala tantummodo esse adhuc magis tam vetule cantilenas que ab Hippocrate scripta sunt les get. Ego quidem talibus ab his commentariis esse ab cedendum: at qui libros prognosticos Hippocratis accurate legerunt. Istis deinceps verba faciam in primo quidem die: sic vero me audi continue totum ex luce et nocte tempus in viginti ac quatuor horas partitum accipientes urina quidem sit ex quitate aquea: febris vero debilis hic homo in longum tempus protrahetur sed quantum hoc erit in primis diebus cognosci non potest neque cogniti utile est: nam cuius gratia ta li egemus precognitione iam id habemus victus sci licet formam conuenientem instituere cum status post plurimos dies sit subsecutus singulis quidem quaternariis singula signa diligenter obseruans etiam ipsum status tempus exquisita poteris assequi pre cognitione. oportet esse inquit a primo die considerare et in singulis quaternariis animaduertere et non las cebit quorsum vertetur morbus. Hec igitur in sequen tibus plenius exequemur ad primi autem maxime bre uis precognitione quod principium nominamus ad quantu temporis extenderet iam magnu quoda in primo die assumptu fuisse demonstrauimus quod in secunda die manifestius adhuc distinguitur nam si eodem modo se habeant febris et urina non modo quod nondum morbi augmentu inchoauit dicere possemus sed quod neque ante septimam diem inchoabit siquidem didicisti quod urina aquosa extremam habet cruditatem: quare non solum possibile est principij tempus cognoscere sed etiam precognoscere ad quid terminabitur. In his igitur adeo diuturnis morbis tempus principij est sufficienter longum: in peracutis autem maxime bre ue: nam si statim in prima die in primis aliquod signu coctionis appareat iam principij terminus exiit. Nunc quid igitur nullu omnino habuit principiu: vel hoc quidem impossibile: neque esse contingit vt morbus ad propriu statum perueniat sine principio et ascensu: ex treme autem breue est septius vtriusque tempus adeo vt in prima die morbus perueniat ad statum. Talis igitur et tam velocis principij finem non oportet precog noscere sed satis est vt iam cum adest dignoscamus. Et quando primu ad ascensum conuertitur intelligamus manifeste: est autem communis horum principiorum et ascensionu dignotio cum primis partibus accessio nis id est. n. illi et totius morbi principij ascensu: neque cu illa statim inchoata statu hoc siquidem nemo vni quod dicit: neque potest antimo coicipi quod in primo insuleu statuz obtineat ac si a fulmine foret percussus. Quod igitur in primo die cognoscetur morbus in statu consistere sed quod aliter quod si affuerint signa coctionis. Tale enim

quod accidit in humorum crudorum coctione quale et in
mediis inflammatione patietibus. Quod autem in lo-
co de his Hippocrates in hunc modum scribit circa
puris generationem dolores et febres accidunt magis
quam factis. Sicut igitur non contingit factis suppu-
rata inflammatione febrem amplius in statu consistere
vel dolorem occurrere. Eodem modo neque si quid optimum
in urinis subsiderit siquidem nebula solvel suspensio bo-
na facta fuerit non dum tamen tempus aduenit status et
multo magis si nihil horum affuerit nisi forte morbus
valde biliosus extiterit. Quicumque igitur omnibus his quae
a nobis dicta sunt sepius inuisendo egrotos men-
tem diligenter addibuerit hunc nullum unquam tempus late-
bit sed si morbus acutus fuerit quando praesens fue-
rit ipsum exquisitè dignoscet necnon haud ita multo
post futurum praecognoscet. Si vero longitudinem habuerit
multo antea illud veterum coniectura assequetur. Et quo
proximum accesserit eo manifestius praecognoscetur: nam
in uniuersum praecognoscere oportet quod nisi manifestum
appareat inditum coctionis totum illud tempus inter-
medium est principium morbi. Quantum vero desit praesentis
et ex inditio illo manifesto coctionis et a morbi mo-
tu atque natura et tempore anni et regione et etate et tem-
peratura ipsius egrotantis inuenies: si enim longus
fuerit morbus verbi gratia: sicut quotidiana febris
et tarde moueri in hoc egrotante videatur et quodammodo
fumate ac suffocari et tempus anni bibernum fuerit et
locus frigidus: etasque ac natura egrotantis vergit
ad frigiditatem multo est opus tempore intermedio
ad hoc ut manifestum signum generet quod tempus to-
tum principio est annumerandum: sit ita igitur ut hyerno
tempore incipiat febris amphimerina in corpore ita se
habere: quemadmodum diximus una cum exquisitè cru-
dis et aquosis urinis non modo neque intra septimum
diem neque etiam quartadecimum quippiam habere pos-
set manifestum signum coctionis: sic autem appello ea quae
inter debilia sunt et praefecte coctionis inditia: perfecta
igitur coctio est quando in urinis subsiderit aliquid album et
lene et continentur debilis autem coctio quando urina ex
aqua media citius subrussa facta fuerit. Et quidam si
turbulenta apparuerit et talis permanserit et hec quoque
occulae et debilis coctionis est signum et ruffa etiam ac re-
mota ex eodem genere est sed nihil horum iam principium
esse finitum ostendit: hoc enim manifestius semper in-
ditum experit ut si nebula albam aut suspensionem
equalem continet atque albam. Et quidam rubens ne-
bula et subsidentia talis et sine subsidentia bene colora-
ta urina et crassitudine mediocris principii finem ma-
nifestat: et in laterum et pulmonum passionibus ea
quae proprie spura vocantur urinae subsidentibus affi-
milatur. Nihil vero omnino expuere sed rulum tantum
modo decem habere tale quid est quale in urinis ex-
treme crudum quod aquosum nominamus: quod si ab eo
quod est nihil expuere: et ad expuere vix bilida et oio
cruda fiat transmutatio liquet quod debilis atque occul-
ta omnino est butiis modi permutatio et nondum fini-
tum est primum egritudinis tempus quod principium
diximus nominari quando igitur hec quidam cessabit
atque integre ad augmentum morbus conuerterit quando ce-
perit spueri pauca cocta. Reliquum vero omne tem-
pus ab his usque ad statum semper eo magis plura ac
meliora atque facilius expuente egrotante: cum vero exqui-
site cocta fuerint et multa et sine difficultate educta:
tunc status est tempus: quando vero similiter quidem

exquisite cocta et sine molestia educta atque eorum multi-
tudo decreuerit dolorque non amplius affuerit tunc
cessare statum arbitrandum: subsequitur enim declinatio: sup-
ponamus igitur egrotum aliquem a morbo lateralis
habitu neque expuente aliquid et urinas quidem minus
gentem tenues sed bene coloratas circa diem undecimam
mum expuere quidem incipiat: verum humida ac cruda
hunc quidem quod nemo diceret ante diem undecimum
esse in aliquo alio morbi tempore quam in principio omni-
bus manifestum: in undecimo vero fortassis videretur ali-
cui manifeste transgressum: verum non ita se habet:
nam dies undecimus quattuordecim index existens se-
cundum egritudinis temporis manifestum ac certum illud
praemonstrat: obseruans igitur quattuordecimum diem si
praesentis concordat: et post hunc rursus decimum
septimum: quoniam et hic vigesimus est index: quem
admodum in libro de diebus decretoriis diximus age-
tam in hoc die supponamus expuisse pauca quidem
sed cocta egrum expuisse hunc in die vigesimo possibi-
le est aduenire crismum non tamen perfectam ob talem
causam: quoniam non eadem vim habet neque inter in-
dices primi cum posterioribus neque primi decretorii
cum ultimis: et valentiores quidem primi sunt sed
iam in longum protracta egritudine ibecilliores red-
duntur: oportet igitur procedente morbo: et tunc pre-
cipue quando sufficienter crudus extiterit magnam
fieri transmutationem ut secunda crismus speretur: magna
autem est permutatio cum perfecte cocta minguntur at-
que expuntur. Et alia vero non supponebatur in die de-
cimo septimo: fuisse quare nec fieri poterat ut hic egro-
tus in die .xx. liberaretur aut perfectam crismum habe-
ret: ideo mutationem aliquam effatu dignam fieri stat
erat ut posset in aliquo ex sequentibus decretoriis die
bus integra solutio aduenire: nunquid igitur solum
suppositio quaedam hic sermo vel est etiam talis egro-
tus. Adhuc quidem habere becommia quae dicimus il-
le videtur de quo scribit Hippocrates in tertio epide-
miarum ille ab Hippocrate scriptus egrotus a pesti-
lenti constitutione ordinis octauo. Ita autem omnis
sermo se habet in abderis anaxio qui habitabat cir-
ca portas theatrias febris acuta inuasit hominem late-
ris dolor continuus aderat tussis sicca neque expue-
bat primis diebus sibilundus erat et per viginti vix
bene colorate tenues et multe sexto die delirauit ad
concoctiones nulla fiebat remissio septimo die
gravius se habuit: nam et febris intendebatur: neque
dolores minuebantur et tussis infestabant difficiliter
habebat hanc octauo die venam in cubito secuit
sanguis multus effluxit quale oportuit dolores remitti
si sunt: tussis tamen sicce insequabantur undecimo
die febris minor facta sunt paruus sudor circa ca-
put exiit: tussis quoque a pulmone humidiore decimo sep-
timo cepit pauca quaedam concocta expuere vigesimo
febre liberatus est post crismum leuius se habuit. Sibi
culosus vero erat neque a pulmone optime erant ex-
purgationes. Vigesimo primo febris rediit et tussis
eduxit plurima et cocta urinarum subsidentia mul-
ta et alba sine sili et bene spirans factus est: quar-
to et trigesimo die sudauit: per totum corpus per cri-
smum febris soluta est: hunc vero et omnia alia quem
admodum nos supposuimus videntur aduenisse: et
de urinis quamuis non pluries: quemadmodum in
alijs egrotis mentionem faciens sed bis tantummodo
in principio quod quatuordecim essent in septimo et vigesimo

die sublimens vrinis inerat subsidencia multa et alba manifestus se facit primum exquisita coctas vrinas minxisse dicere: propterea igitur: ut et antea dixi in die vigesimo crism: sed imperfectam quandam quoniam in decimo septimo cepit pauca quedam cocta ex pueri non tamen integra crisis subsequuta est: quoniam neque exquisita coctio vrinarum aut sputorum propterea igitur inquit erat aut siticulosus atque ex pulmone non erant optime expurgatiles hic igitur nobis rursus ad memoriam reuocans quod recte dictum est que relinquuntur in morbis post crism subuersiones facere consueuerunt septimi igitur ac vigesimi diei lege enarratorem quod ita se habet septimo et vigesimo febris redijt eussis eduxit coacta plurima vrinis multa subsidencia alba sine siccitate restitit nam cum antea dixisset quod in tempore intermedio post vigesimum diem et siccitas remansisset et a pulmone non erant optime expurgatiles deinceps inquit quod in septimo et vigesimo die facta subuersione febricitauit sine siccitate aut restitit et optima ex pueri cepit et in vrinis subsidenciam habuit multam: quod et albam hoc igitur est quod prius dicebam: quod videlicet in morbis febrilibus tale quid accidit quale in his que suppurantur inflammationibus sicut enim tibi cum generatur pus et dolores et febres precipue contingunt ita et hic dum coquantur vultusque febris efficiuntur: sic igitur et in anaxione quantum ex prima illa crisi defecta relictum erat hoc rursus effervescens in coctionis tempore illa que antecessit crism febre generauit hoc non a naturali calore non aut febris prouenisse dicitur natura non minime indicat dies enim undecim optime quidem sed debilis coctionis principium fecit deinde decimuseptimus signum coctionis manifestius ostendit deinde vigesimus crism defectam post hos non septimus et vigesimus integre coctionis indicia dedat propterea et subinferens inquit quarto et trigesimo die sudauit per totum sine febre restitit atque ex toto crism habuit liquorem quod in trigesimo quarto die post vigesimum septimum concocte sunt simul et excrecere ovis egritudinis cause per vrinis quidem que febres faciunt sputa non que thorace insistant oportet autem diu memnissse sermonis et ob presentia et ob illa quod dicenda sunt et hec tria inuicem differre arbitrandum et debilem coctionem et manifestam atque perfectam debilis enim in undecimo manifesta non in decimo septimo perfecta vero in vigesimo septimo facta est post quem in omnibus septem diebus morbus solutus est et totum hoc tempus status fuit quemadmodum et in sequentibus manifestius ostendemus hoc igitur sputum quod septimo et vigesimo die apparuit in primis morbi diebus si quidem apparuisset cum optima subsidencia vrinis habentibus fieri non potuisset quin in prima septimana morbus finiretur primos vix dies egritudinis atque quos primos perfinit quaternarius tenim primum morbi principium iuxta finem significatum in hoc circumscribi tempore prius dicebam et hoc est quod inquit in laterali morbo sputum si statim appareat incipit rem breuiorem facit: nam cum principium tripliciter dicatur secundum unum quidem modum de primo insultu qui latitudine caret secundum alterum vero de eo quod ad tertium extenditur diem quod solum mihi tessalus somnariare videtur: et preter hec etiam id quod tanquam pars totius accipitur morbi quod manifeste coctionis signa presunt: de omnibus hijs Hippocrates verba facit: quemadmodum ex his que

antea scripsimus liquet et in sequentibus commentarijs manifestius ostendetur. Quod vero iuxta secundum significatum principium ostenderit: cum dixit id sputum quod in lateralem morbum patientibus apparet in principio breuiorem facere neminem latere arbitror: sed de his etiam in sequentibus distinguemus: quo pacto vero quispiam aut iam presens atque perfectus id quod tanquam totius morbi pars principium accipitur cognoscere queat: aut iam futurum precognoscere mihi iam videor manifeste demonstrasse. Nam perfecti principij firmum est signum coctio manifesta: futuri autem et ipsius morbi primo egritudinis tempore coctionis indicia sunt: et quo pacto hec precognoscere oporteat: quando maxime futura sint: dicetur quidem diligentius: et in his que sequuntur. Dictum vero fuit etiam nunc quod considerare oportet quantum distant presentia cruditatis signa ab his quod aderunt in manifesta coctione: et quisnam sit in morbo motus modus hoc est verum acutae aut tarde: veluti successa moueantur. Utilissimum vero ad hoc magis vero summo opere necessarium exquisite scire cognoscere: quantum inuicem distant ac superabundant: et coctionis et cruditatis signa: nam et cruditatis non parum inter se habent differentiam: adhuc autem magis coctionis siquidem integre cruditatis indicia in primis quatuor diebus permaneant longum erit huic morbo principij tempus. Si vero mediocriter in ipso apparuerint: longum quidem et hoc erit sed non prius. Similiter si autem parua fuerint cruditatis signa futurum etiam principij tempus paucum erit his addenda sunt: et illa que ab Hippocrate dicta sunt longioris temporis esse significatiua de quibus plenius nobis erit in sequentibus: sermo nunc autem gratia exempli huius apborisme meminerimus frigidi sudores: cum acuta quidem febre motus significant: cum mitiori vero morbi prolixitatem nam si in primis diebus preualentibus adhuc cruditatis signis talia signa apparuerint principij tempus addeat: et liquet quod etiam tempus ascensus longius erit atque eadem ratione status post multum tempus occurret. Sic autem et morbi solutio: quare non solum primum temporis in primis diebus aliquam habebis artificiosam coniecturam: sed etiam sequentium exquisitus autem et magis ipsa precognoscat si succedentibus quaternarijs mentem addibueris: nam primus qui debilis coctionis signum ostendit ipse manifestius reliquum principij indicabit cum iam hoc tibi sine ulla dubitatione constabit quod vniuersum illud tempus in quo nullum est manifestum coctionis signum primum est ex quatuor temporibus morbi quod nos principium nominamus: nam si ad hoc respexeris nihil erit amplius difficile inuenire si in tot primis diebus ab his quod primo die apparuerunt tot iam abscesserint quot erunt reliqua transigenda vix quod ad manifestam coctionem: inde autem ascensus incipit: sed in hoc vix aliqua defecta crisis apparebit. Quemadmodum paulo antea in egroto qui lateralem morbum patiebatur ostendi: vel si morbus expectauerit integrum statum: sic et crisis integra erit. Sepius vero neque ulla sit crisis post status tempus: sed

paulatim morbus soluitur longo tempore coctione recipiens. Quo pacto autem anteq̃ fient hec futura precognoscere oportet in sequentibus cōmentarijs explicabitur: nā in ipsis, liquido ostēdā quādo in ascensibus quādo etiam in statibus morbus crīsim habeat: et quādo sine vlla omnino crīsi paulatim coctus dissoluitur et clarus est q̃ huiusmodi solutionē: neq̃ crīsim nominō: si qua vero vniuersa fiat permutatio et multo magis adhuc eam que antecedit agitationē ita appellare consuevit: et quidem harum precognitiones in sequentibus dicam. Melius enim non solum q̃ in hoc tempore integram morbus habebit solutionem: sed verum cum magna aliqua pugna: vel sine vexatione atq̃ periculo aliquo intelligere: hec omnia in sequentibus commentarijs ostendentur: et preterea bonarum aut malarum crīsimū precognitiones integrarum quoq̃ ac defectarum: in horum vero omnium principio preponam ipsorum morborum inuadentium dignotiones. Quoniam enim et ab ipso morbo diximus oportere quedam de temporibus singulis noscere: ac preterea a statu anni: et ab alijs que diximus nisi eorum omnium status a primo die aliquam haberemus cognitionem simile quodam multis medicorum iuniorum patiemur: nam sicut illi verūq̃ ignotum circulo demonstrare conantur: vel ex his que magis obscura sunt manifestiora sic et nobis accideret: nisi vniuscuiusq̃ morbi forinā: statim in primo die aliquo mō dignosceremur. Optimum igitur si in ipso primo die: et hec milies iam fieri posse probauimus et tertianos et quartanos et quotidianos circuitus in primo statim die cōsiderātes. Si vero aliquādo in hoc manifeste dignosci nō posset: tunc confecturam aliquam artificiosam habebimus ex qua bonam victus rationem instituire inciperemus. Exquisitiorem autem assequamur in secundo die: vel omnino in tertio vel quarto: et hoc igitur ipsum melius foret ostendere: et prebere indicia eorum quorum a primo die statim exquisitas possumus habere cognitionem. Eorumq̃ etiam de quibus contenturam aliquam non rudem habere posse speramus et tertio vel quarto exquisitis distinguere: rursus igitur incipientes a prima secūdam librum: reliqua etiam singula que promissimus conuenienti ordine prosequemur.

¶ Primi libri de Crīsis. Fīnis.

Capita secundi Libri.

Quot sicut est exquisita tertiana sic et quotidiana: et quartana. *Caput primum.*

Quot preter eas febres q̃ exquisite circuitus habere dicuntur: velut quotidiana: et tertiana: atq̃ quartana que in infestationem desinunt sunt quedam alie in idem genus quin intermittētibz coeuntes continue. *Caput secundum.*

Quot earum que exquisite quotidiane et tertiane et quartane sunt ex prima accessione anteq̃ secūda superueniat: possumus hūc cognitionē. *Caput tertium.*

Quot oporteat primum in simplicibus dispositio

nibus dignoscendis exercitari q̃ citissime singulis in morbi principio: deinde sic ad compositorum morborum notitiam accedere. *Caput quartum.*

De dignotione februm que aut inflammationes aut humores consequuntur putredinem. *Caput quintum.*

De epimerinarum februm natura ac dignotione. *Caput sextum.*

¶ Incipit secundus de crīsis Liber.

Quidem et

tam antea est ab initio sed et nunc etiam melius est cōmeminisse: q̃ siue vniuersam ex morbo transtitionem siue subitam tantum siue bonam siue eam que antecedit oēs veloces alterationes conturbationem quispiam velit nominare crīsim non esse meum hoc in loco propositum definire sed quo pacto optime quispiā has oēs tam presentes dignosceret et futuras precognosceret id esse huius sermonis institutū. At cum id quod maxime atq̃ ad hec omnia summopere est necessarium iam ostenderimus morborum scilicet tempora iam presentia cognoscere et futura precognoscere deinceps cuiusq̃ egritudinis cognitiones: ac precognitiones adnotauimus: et quoniam eas ex multis fieri demonstrauimus quorum vnum est ipsius egritudinis forma. Quo pacto et hanc optime quispiam posset primo die cognoscere ad hunc finem librum traderetur distuli si quispiam nobiscum affuit in curatione egrotantium ex prima accessione et quotidianam febrem et tertianam et quartanam et semitertianam et eam que ab ardore causon appellatur plurimosq̃ alios morbos precognoscentibus ex ipso opere vultus contemplationis habuit experientiam: q̃ si nunq̃ talibus predicationibus interfuit equum est hūc necesse admitti de his que dicemus anteq̃ veritatem in ipsis experiat sed neq̃ etiam damnare priusq̃ vniuersum sermonem nostrū auscultauerit atq̃ vltimo ipso explorauerit audire quidem atq̃ intelligere ea que dicuntur omnibus cōmune est ita enim a me clare explicabuntur vt neminem latere possit sermones autem nostros experientia cōprobare siquē nobiscū futurus est illi erit q̃ facile q̃ si ipse per se ipsum explorare voluerit nō eaq̃ expeditū: verū et in pulsu differentijs dignoscendis exercitari esse oportet atq̃ omnium artis operū sufficientem habere experientia veram esse cognitionē non ex his q̃ male opinant sed ex his qui recte pertractant comprobati sūt verisimile: hos igitur solos ad disciplinam atq̃ eorum que docentur iudicium sermo noster admittit reliquos vero qui medicinæ artes adeo dedecorauerunt vt eas sex mensium fecerint disciplinā hos neq̃ iudices neq̃ discipulos adhibet: alteruz enim non possunt alterum nolunt: dicendum igitur tā quo pacto quispiā in primo die morbi naturam agnosceret: oīem autem per totum hunc sermonem nostrum in eo acceptimus significatur: vt non solum lucem sed noctem etiam complectatur: sicuti et menses ex triginta diebus constare dicimus

nō id ip̄s tātū quo sol supra terrā fertur appellātes
diē sed etiā illi ip̄s noctis iudiciētes: sic etiā quodā
modo annū dicim⁹ tricētos ⁊ sexaginta quīq; dies cō
plecti sicuti autē de diei nomine ⁊ de eius significatu
distingimus eodem vt arbitror modo ⁊ de egritudi
ne ostendere oportet qđ dispositio ledēs operationē
⁊ qđ duplex sepe cōsistit: hec vero vtrāq; in libris de
morborum differentiis sunt demonstrata: simplicem
itaq; dispositionem nemo qui perspicaci sit intelligē
tia i primo diē ignorabit: b; em̄ propria inditā. Eā
vero que cōmixta est non oībus per initia contingit
agnoscere: neq; vero absurdum est ad duplicis dispo
sitionis cognitionē duobus opus esse diebus: sicuti
si triplex fuerit tribus. At vero vnā simplicem igno
rare dispositionem absurdū ⁊ maxime turpe oportet
itaq; in oībus dispositionibus simplicibus exercita
ri: vt ex his singulis iam perfectas p̄opte noscam⁹:
nā nisi in hoc accurate antea laborauerimus: neq; i
ncipientem ⁊ parū adhuc existēte agnoscamus sicuti
neq; oliuā vel ficum vel quercum nuper c terra pu
lulantem poteris vnquā internoscere si iam pfectas
plantas ignoraueris sed qđ bodetiā mafus est neq; ip
sas iam perfectas simplici ter cognoscere sufficit sed
nisi iam perfectas p̄cognoueris nullam ex his que
nuper nate sunt separatim internoscēs: non tamē ne
q; statim neq; quāprimum. Eū in istas incideris sed
sicuti ex perfectis singulas nō semel neq; raro cōspī
catus adhuc sufficiens ad p̄opte cognoscendū fa
ctus es. Eodem arbitror mō te oportet ⁊ ex his que
nuper nate sunt singulas non semel neq; bis sed se
pius contemplando sufficientem ipsarum habere no
titiā. Quare si quid eorum que hoc in loco scrib
itur ad exercitationē referre tentaueris: prima autem
te experientia fefellerit: nō propterea statim despera
ueris tanq̄ res sit impossibilis neq; ab exercitatione
discesseris: priusq̄ sepius in eadem exercitatione per
siteris: neq; em̄ qui sagittandē artem meditatione
assequi student: i; sepius in principio aberrant a me
tāudēs ob id suū exercitium intermittere: aut pro
pter aberrationē animo contristari. Qñ igitur sagittā
dē artem minimam existēte: adeo vt etiam a manū
pijs cōmode pertraheret nemo statim incipiens asse
qui integre potest qđ de arte. Al̄ sepiā dū existimare
oportet que tam multa indiget contemplatione ⁊ tā
exquisita ac laboriosa in operibus exercitatione: siq̄
dem vnus ex eorū numero fueris: qui pro rebus pul
cherrimis atq; honestissimis laborare institueris p̄
mū omnia que dicuntur in singulis morbis diligen
ter perdisces: deinde in ipsis operibus exercitaberis
deinde ita de his iudiciū ferre tēptabis nunqđ ve
re an falso dicta sint. Quos si vt dicimus octosam et
secordem vitam degeris vel laboriosam qđ sed citi
ca deteriora diutius bonorem ⁊ ciuilem potentiā ve
strati preferēdo melius tibi fuerit: neq; hāc contēpla
tionē attingere neq; in plenum ceno puteū aquā pu
rā infundere nam ⁊ aquā ⁊ puteū vna destrues neq;
quicq; tuuabis: simplicē igitur morborū singulorum
dispositionē: tā est ad veritatis amicā me conuerto
primū ipsam p se ipsaz cognoscere stude ac circa hoc
te exerce nō ex his solū que ip̄s extrinsecus adiacent
qualis est cōtēplatio multorū sed primū qđ ac ma
xime ex his que sim propria insunt substantiā deinde
tā ex his que sepius accidunt veluti in ea febre que
tertiana nominat nō hoc tantū adiuueres: si tertio

quoq; diē fiant accessiones in infebriatationē desin
nētes: nam si due tertiane vel due quintane febres
sint singulis quidē diebus due tertiane accessiones
habebūt: due autem quintane tertio quoq; diē qua
re vel duas tertianas vnā putabis quotidianam vel
duas quintanas vnā tertianā sed formā ipsam feb
riū te inspicere iubeo: neq; em̄ insultibus accessio
nū similes sunt neq; accessionibus neq; statibus neq;
remissionibus neq; in caloris qualitate neq; in mo
tu arteriarū neq; i his q̄ supueniūt accidētis: si igit
neq; tertianā ipaz p seipsam neq; quotidianā vnq̄ i
spicef licuisset obscura foret earū dignotio s; qm̄ ter
tianā separatim datur p̄tēplari: quādo incipit atq; p
greditur: ⁊ iam perfecta soluitur eodēq; modo quot
idianā nō admodū difficile est ab vna quotidiana
duas tertianas distinguere: age igitur primū incipe
exercitari in veris atq; exquisitis typis: neq; n. aliō
quicq; frustra scripsit Hippocrates neq; illud etiam
qđ exquisitē tertiane longissimus terminus est septe
circuitū. Quenam igitur est hec tertiana exquisita:
nullū. n. eius inditium scripsit Hippocrates tale vt
etiā vulgaribus esset manifestū. Sed si ego te manu
duxero facile intelliges quā vocet exquisitam tertianā
qđ si te per volumina circūuolui permiserō anteq̄
cōmode introdearis nō modo nihil vtile discēs neq;
qđ de tertiana neq; de aliquo alio morbo sed mille
erunt que obaudies. Eum igitur legeris in aphoriz
mis morbos qui tempore estatis maxime abundāt
esse febres continuas ⁊ adurentes ⁊ tertianas pluri
mas primū aduerte ne hoc ipsuz obaudias qđ etiam
intelligit non que p̄ter naturam se habet qualem
aliquando ait in cranone fuisse cum pluuie violente
per lectum toto tempore descendissent sed si ordinem
aliquem ac modum in singulis temporum statibus
adnotasti tu nunc ad memoriā reuo caq; hyems
quidem p̄e omnibus anni temporibus humidissima
ma est ac frigidissima: contraria vero ipsi est estas
siccissima ac calidissima: si vero contra hyems quā
dem sicca: estas vero humida fuerit temporum sta
tus baud secundum naturam se habet neq; igitur
est iue egritudines tempore estatis tunc abunda
bunt: neq; enim existimare debes qđ propter tempo
rū appellationes singule egritudines accidunt tal
is scilz vel tales sed propter circūfusi aeris tempera
turā: nā q̄lē hic nām habuerit ita etiam nos afficit se
cundū hoc igit vtebat Hippocrates cum ver autum
no simile factum fuerit autumnales egritudines ex
pectare oportet: calidum vero ⁊ siccu estiuū temporis
statū esse oportet qñ exquisitē suā naturā seruauerit
sed si hec ita se habent liquet qđ estas que maxime ta
lis existit plurimas afferet febres tertianas: nūquid
igitur temporis status calidus ⁊ siccus magnum p
uentū febrū tertianarū efficiet regio autē calida et
sicca nō etiā plusq̄ frigida ⁊ būida earūde feratior
erit hoc etiam oīno clarū est s; nōne egrorātis tempe
ratura hoc quoq; est necessariū: qđ si victu calidiori ac
sicciori etiā r̄sus fuerit hoc est laboribus pluribus
atq; vigilijs ⁊ curis atq; tristitijs cibisq; pauciorib;
bus ac biliosioribus nonne etiam ex hoc ip̄e se ip̄so
biliosior reddetur et ideo calidior ac siccior nam qđ
ex causis calidis ac siccis flaua bilis aggregari
consueuerit didicimus ab Hippocrate: tum ex
multis alijs tum ex his quibus eam estate dicit
abundare hec a me dicta sunt et iam tertiane febriū

generationem didicisti que enim in estate aduenit calida et sicca cum etiam regio talis fuerit et laborantis nam similis et victus qui antecessit id idem perduxerit hec potest esse febris tertiana et nos quidem buculis biliosam febrem fermone genuimus: nondum autem convenienter tertiana: nam si febres continuas et adurentes quas greci caustones vocant: et tertianas plurimas et estas ipsa et alie quas antea commemorauimus cause singule faciunt communis est usque ad hoc cum febribus adurentibus tertiane generatio sed et hoc ita se habere videtur et ipsa tertiane accessio ab acutissimis maximeque adurentibus febribus nullo relinquitur sed quo differt quod in hac per totum corpus bilis defertur atque ideo uehemens sit rigor biliosus superuenit vomitus: vrine atque sudores biliose sunt: dicitur quoque de bis alibi est in alijs vero adurentibus febribus que nullam habent intermissione flaue bilis humor in vasis vna cum sanguine contineri ostendebatur atque hoc ipse a tertianis differunt quibus eo quod vrinam facit morbum humore communicet quod in bis quidem intra venas continetur: in illis vero cum ueementer moueat per singulas corporis partes disseminat quod fit ut delationis impetu ipsa per seipsam expurgaret eadem causa est cur febres ex sudoribus atque vomitibus finiantur in adurentibus autem febribus singule accessiones ad infestationem non perueniunt: quoniam qui eorum causa est humor non expurgatur sed cum etiam in bis bilis ueementius agitatur ac veluti effluat scilicet itaque a natura inualecente compellitur tunc rigor superuenit et febris soluitur: nam a febre adurentem inquit Hippocrates habito superueniente rigore solutio: pro vero non modo causa frigida sed et acris et calida rigoris possit efficere in libro de causis accidentium ostendimus addentibus nobis eos in quibus calidum atque acre medicamentum superimpositum vlcere vehementer momordit atque inde natus est rigor et quod superfluitatibus pleni sunt fuliginosis deinde balneas ingressi horruerunt: sic enim et febricitantes et qui ueementem cruditatem patiuntur: et omnes quorum corpus superfluitatibus acerbis redundauerit siue in balneis siue in locis ueementius a sole calefactis siue quocumque alio motu agitentur statim quidem videmus horrere: et si diutius in eisdem persisterint ad rigorem concussumque perducunt: quoniam ubi ad balneas atque exercitia ventum est qui interim humores cum quiescerant ueementius moueantur: hi enim omnes agitati et per sententia corpora violenter delati percutiunt pungunt ac feriunt atque hinc sensum inaequalem rigorem concussumque inuehant: hec quidem igitur alibi dicta sunt. Tertiana vero febris que ex flaua bile mota ortum habet ratio nabiliter statim ab initio rigorem affert non medio creum hoc ipso primum a quartane rigore differens: quoniam pungi videtur ac percussus corpus. Talis enim est in tertianis febribus rigoris sensus sicuti in quartana febre similem frigefactionem habet eger qualis propter gelum tempore hiberno sentitur: nam et illud ostensum est quod in quartana febre atra bilis redundat sicuti in quotidiana pituita. Tertianam igitur exquisitam febrem fieri non contingit sine rigore ueementi pungente ac feriente carnem. Quartana autem febris neque primo die statim cum rigore inuadit ueementi: nam progredientem ipsa atque aucta vna etiam rigor augetur sensusque egrotantibus adest non quasi pungatur sed potius contrahantur cum quibusdam veluti refrigerationibus usque ad ossa tendentibus: nam ita eos audire licet dicentes quod videantur in ossibus pari laborare et carne habere contractam. In quotidianis autem non ante cedit rigor neque statim ab initio neque in progressu solum frigefactio: non quid igitur hec sunt tertianarum febrium indicia vel neque pulsus ullam habent cum quartanis similitudinem: hec enim paruos et debiles raros et raros adeo facit pulsus in inuasionibus ut nulla altera dispositio: tertianis vero parui quidem ac debiles tardius ac rari cum inuadunt pulsus necessario adsunt. Verum tarditas ac raritas non parum ab his abest qui in quartanis accedunt: nam in quartanarum principijs videbitur tibi quodammodo arteria esse alligata atque ad interiora retracta neque liberum habere ascensum: in tertianis vero neque aliud tale percipitur tarditasque prope accedit ad eum qui secundam naturam est motus. Eum vero quartane febres inuadunt quibus egrotus iuuenis fuerit talis sit morbus arterie qualis in etate decrepita: bis igitur omnibus legitime tertiane differt accessio ac propterea certum ordo atque equalitas pulsus inest: neque enim in bis aliqua in vno motu adest inequalitas neque etiam in collectio ne: quauis hoc rarum sit et quod paucis accessionum principijs soleat accidere. Jam igitur hec febris cum primum inuadit neminem illorum latebit qui sepius ipsas sunt contemplati sed et adhuc magis in bis qui vocantur ascensus atque augmenta: nam equalem et liberam habet pulsus celeritatem: statimque ad magnitudinem atque ueementiam excitatur bisque omnibus frequentiam respondentem neque ipsiusvillam adest inflammationis signum. Jam igitur et sitim inuehit et hominem exurit et paulopost in vigore consistit calorque equaliter quaque versum extenditur nihilque plus thoracis extremitatibus calet: et si manum apposueris in primo quidem occursum obutus sit calor multus atque acris quique veluti quodam cum vapore effluat paulo vero post a manu superat non ut in febribus malignis aduocantibus accidit: contra enim ille grauior ac molestior quanto diutius perdurant apparem et iam bibendi tempus adest agrotant et statim post potum plurimus vapor calens per cutem exalat sudoris nuncius biliosus superuenit vomitus ventresque soluitur et biliosum mingunt nunc quidem vnusquisque exquisitam tertianam agnosceret incipit enim in sudor vaporosus accalidus quemadmodum in balneis totum homo ipse corpus equaliter sudat talisque est pulsus: quoniam in bis qui bene valentes exerebantur et balneantur velox scilicet ac magnus et uehemens ac frequens: erat autem et statim ab initio equalis sed preter hec omnia et ad infestationem desinit: vniuersumque accessionis tempus ultra duodecim horas non extendens: nam hoc tempus longissimum est in veris tertianis sepius autem aliquando septem horas accessio continet nonnunquam citius aut tardius sed non multo finitur hanc quidem febrem si nondum noueris esse exquisitam tertianam: sed expecta ueris deliram illa appellatum diatrium iam non esse et bafalicus asinus sed potius lapsus: si vero etiam ipsos egrotos mingente vrinam subruffam et subflauam et paulopost crassitudinem medio creum: iam non etiam lapsus simpliciter fores sed is qui molaris nominatur siquidem hanc esse tertianam ignoraueris et exquisitam tertianam que ultra quartum circuitum non progreditur. Ruffa vero vrina existente neque suspensione

bus usque ad ossa tendentibus: nam ita eos audire licet dicentes quod videantur in ossibus pari laborare et carne habere contractam. In quotidianis autem non ante cedit rigor neque statim ab initio neque in progressu solum frigefactio: non quid igitur hec sunt tertianarum febrium indicia vel neque pulsus ullam habent cum quartanis similitudinem: hec enim paruos et debiles raros et raros adeo facit pulsus in inuasionibus ut nulla altera dispositio: tertianis vero parui quidem ac debiles tardius ac rari cum inuadunt pulsus necessario adsunt. Verum tarditas ac raritas non parum ab his abest qui in quartanis accedunt: nam in quartanarum principijs videbitur tibi quodammodo arteria esse alligata atque ad interiora retracta neque liberum habere ascensum: in tertianis vero neque aliud tale percipitur tarditasque prope accedit ad eum qui secundam naturam est motus. Eum vero quartane febres inuadunt quibus egrotus iuuenis fuerit talis sit morbus arterie qualis in etate decrepita: bis igitur omnibus legitime tertiane differt accessio ac propterea certum ordo atque equalitas pulsus inest: neque enim in bis aliqua in vno motu adest inequalitas neque etiam in collectio ne: quauis hoc rarum sit et quod paucis accessionum principijs soleat accidere. Jam igitur hec febris cum primum inuadit neminem illorum latebit qui sepius ipsas sunt contemplati sed et adhuc magis in bis qui vocantur ascensus atque augmenta: nam equalem et liberam habet pulsus celeritatem: statimque ad magnitudinem atque ueementiam excitatur bisque omnibus frequentiam respondentem neque ipsiusvillam adest inflammationis signum. Jam igitur et sitim inuehit et hominem exurit et paulopost in vigore consistit calorque equaliter quaque versum extenditur nihilque plus thoracis extremitatibus calet: et si manum apposueris in primo quidem occursum obutus sit calor multus atque acris quique veluti quodam cum vapore effluat paulo vero post a manu superat non ut in febribus malignis aduocantibus accidit: contra enim ille grauior ac molestior quanto diutius perdurant apparem et iam bibendi tempus adest agrotant et statim post potum plurimus vapor calens per cutem exalat sudoris nuncius biliosus superuenit vomitus ventresque soluitur et biliosum mingunt nunc quidem vnusquisque exquisitam tertianam agnosceret incipit enim in sudor vaporosus accalidus quemadmodum in balneis totum homo ipse corpus equaliter sudat talisque est pulsus: quoniam in bis qui bene valentes exerebantur et balneantur velox scilicet ac magnus et uehemens ac frequens: erat autem et statim ab initio equalis sed preter hec omnia et ad infestationem desinit: vniuersumque accessionis tempus ultra duodecim horas non extendens: nam hoc tempus longissimum est in veris tertianis sepius autem aliquando septem horas accessio continet nonnunquam citius aut tardius sed non multo finitur hanc quidem febrem si nondum noueris esse exquisitam tertianam: sed expecta ueris deliram illa appellatum diatrium iam non esse et bafalicus asinus sed potius lapsus: si vero etiam ipsos egrotos mingente vrinam subruffam et subflauam et paulopost crassitudinem medio creum: iam non etiam lapsus simpliciter fores sed is qui molaris nominatur siquidem hanc esse tertianam ignoraueris et exquisitam tertianam que ultra quartum circuitum non progreditur. Ruffa vero vrina existente neque suspensione

siue aliqua neq; nebula in primo circuitu appare
te ad septem circuitus extenditur: inter oēs autem ter
tianas illa simplicissima est que omnia illa nuper a
me dicta exquisitè tertiane signa premōstrauerit in
vris etiam subidentiam albam et leuem et equalē
statim in primo fecerit die: neq; effi bec vltra tertius
progredietur circuitum: nunquid igitur postq̄ di
ximus omnia legitime tertiane signa quandam ve
luti ipsius genealogiam per capita facientes: iā ad
aliud transgrediamur. Accessio siquidem incipit cū
vehementi rigore faciens quales diximus pulsus
deinde paulo post augetur properatq; ad summum
rigorem cū bis que diximus oibus deinde soluitur
eo quo diximus modo ipse vero generatio anni cō
stitutionem aridam et calentem requirit et vt summa
tū dicam estima. Etatem vero consistentem et natu
ram biliosam que in laboribus vigilijs curis et in
edijs extiterit et si tibi liber bis etiam adde propter
lapideos methodicos quod consuevit pariter Ar
chygenes adscribere sit scilicet ita vt presens consti
tutio multas tertianas per populum vagantes fece
rit: vt artificiosis inditijs vulgarem quidem veram
tamen coniecturam adiungens fidem precognitio
nis adaugeas nunquid per deos nondū etiam dice
mus hanc esse tertianam: sed lanificum diatriuz id
est tertiam diem expectabimus quam delirus The
salus inter mulieres educatus sub patre scelsto la
mas cedente male audebat dicere in Hippocratem et
reliquis medicis veteres superbe inuebens qui cū
medicinis theozemata stantia ac firma pronuncia
uit tertianam febrem inuadentem nequit agnoscere
sed diatrium expectat hoc siquidem admirabile est
que quidem non erant certa bec certa esse dixit omnia
autē que vere certa erant ignorauit: sed huius qui
dem verule nec meminisse conuenit. Postq̄ vero ex
quisitam tertianam iam patefecerimus ad exquisitam
quartanam transire tempus est cuius principiu qua
le sit iam diximus antea q̄ videlicet nihil simile ba
beat in rigore ac pulsibus cum initio tertiane nunc
reliqua transigamus: sed neq; id ratione caret vt pul
sus qui in accessionibus sunt quos antea enarratos
sterum repetamus: si cū cognoueris pulsū egrotā
tis naturalem vel in altero ipsius morbo per initia
accessionis affueris nihil amplius expectabis quin
febrem inuadentem quartanam esse pronuncies: nā
eximia quedam ad tarditatem ac raritatem conuer
sio fit. Ego quidem nonnullos meos familiares quo
rum pulsus exquisitè cognoueram: iam ingruente ac
cessione contemplatus q̄ tale principium nullius al
terius q̄ quartanæ febris fore contingeret demonstrā
ui atq; ita euenit. Tu vero si artis que circa pulsus
versatur magnam non habes peritiā deinde rari
tas ac raritas eorum te aliter lateret securius ta
men velles discernere precepta Hippocratis hoc in
loco ad memoriam reuoca qui tempore estuo ter
tianam: autumnali vero quartanam abundare asse
uerat: primum vero hoc ipsum considera: nunquid
autumnus frigidus et siccat et inaequalem habue
rit temperaturam et tunc magis sperabis quartā
nos circuitus in ipso fore frequentiores: post bec si
regio ipsa talium febrium sit generatrix: et si egrotā
tis natura aere bili obnoxia sit talisq; ratio victus
antecefferit que huiusmodi humorum aggregauerit
et si eo tempore quartanæ febres populariter fiant:

hec autem cum illis que deinceps discuntur ob signa
bis si homo lienosus fuerit vel febres erraticas pas
sus sit si augmentum et status plurimum contrarij
fuerint tertianis febribus: et secundum caloris mo
tus et pulsuum et preter bec omnia si tenues a labe et
a quose vrine fuerint: nam be omnino tertianæ vris
nis dissimiles sunt: tertianam quidem a quartana
qui primo statim die nescit distinguere: neq; omni
no medici meretur nomen: quotidianam autē a ter
tiana discernere facilius est: neq; enim primo statim
die cum rigore inuadit sed progressu temporis refri
gerationes potiusq; rigores ipsi adueniunt: neq;
vllus ordo autem equalitas pulsibus affidet cū pri
mū accessiones sunt: nouimus autem q̄ in augmē
tis motus velocitas magnitudoq; atq; vehementia
que omnia tertianis perspicua adfunt quotidianis
non adfunt: sed neq; deurunt neq; nudari corpora
et palia iactari cogunt: neq; multum aut frequenter
respirant: aut veluti flammam ex ore efflare frigidūq;
potum expetere: verum isti cum febricitent minime
sitiunt: vrineq; ipsi in primis diebus tales sunt: q̄
les quartanis incipientibus adfunt: atq; in primis
diebus minime sudant: sed progrediente tempore
hoc etiam illis aduenit: a tertiana quidem adeo ma
nifeste differt vt nihil cum ea simile habet: ad quar
tanam autem propius accedit: sed et ab hac differt
manifeste primum quidem pulsibus quos in egrotā
tis familiaribus quispiam deprehenderet: sed et ri
gore etiam atq; alijs extrinsecis omnibus propter
que accidunt: nam et natura egens humidior vitāq;
ociosa plena crapulis: sic igitur et in pueris assidue
sunt: ac peritarum est quin et os ventriculi et epari
ipsum male afficiatur: sed et cruditates antecedunt plu
rime et coctionis more et acidi rucus et cū primum
febris incipit precordia vltra nature habitū pes
ntus intumescunt: magna vero ex parte inflantur
ac distenduntur color bis cum paliditate: alb etiaz
cum accessio declinauerit: raliūq; egriitudinē bibere
num tempus ferax est et status temporis humidus
et eiusdem nature locus et accessio temporis principium
tardius mouetur: ita quidem quotidiana tertiana et
quartana primo die inuicem discernuntur: cōtinuas
autem febres que idem genus cum illis quas nuper
diximus habent quispiam exercitatus: neq; in pri
mo die agnoscendi ac distinguendi facilitate caret
bit. Secundo vero die si mentem adhibuerit: neq; si
etiam fuerit inexcitatus: voco autem febres conti
nuas idem habere genus cum singulis intermitten
tibus cum tertiana quidem exquisita: exquisitam ar
dentem: cum quotidiana vero eam que quolibet die
facit accessionem sed nunq; desinit in infebritatio
nem: sic et cum quartana illam que quarto quoq; die
similiter: nam exquisita febris ardens cum omnia
alia seruet exquisitè tertiane inditia eo solo differt q̄
neq; cum rigore inuadit: neq; ad infebritationem
desinit. Que vero quotidie accessionem facit quādo
et tempus anni: et constitutionem: et etatem: et naturā
corporum: et regionem: et victus rationem anteceden
tem: ac preterea pulsuum formam: calorēq; eundem
habuerit cum exquisitis quotidianis non peruene
rit autem ad infebritationem idem genus cum illis
obtrinet: eodem modo et que quarto quoq; die ac
cessionem facit sine vlla media interposita febris que
te eiusdem est generis cum quartana: et palam est q̄

neq; rigor in ea accessiones antecedit: neq; sequetur sudor: sicuti neq; in febre ardenti sic horum neutrum neq; statim ab initio: neq; deinceps usq; ad crīsum fieri possibile est: in his igitur dignoscendis primum se quispiam exerceat: atq; invicem distinguere studeat simplices atq; impermixtas eiusdem generis febres quas ob hoc ipsum legitimas atq; exactas veteres medici nominarunt. Illa que in sola flava bile febribus accenditur sine aliquo visceris vitio: si quidem manente adhuc intra vasa bile accendat ex quā sita febris ardens nuncupatur: si vero per totū corpus deferatur tertiana: sic et si ab atra bile sit febris cum mobilis est quartana sit febris. Quā vero immobilis illa que quarto quoque die excrecit: sicuti si ex pituita ortum habeant: vel quotidiane sunt: vel quinquagulis diebus accenduntur: nam que ad infestationem deorsum accenduntur feores. Eandem hypobolem cum conditionem de quibus diximus habent vno solo differentes quod per venas: vel totū corpus in eis deferuntur humores: quare et reliqua ipsiis comparia adsumunt: vero cum rigore vel sine rigore: et vomitibus quibusdam vel sudoribus sunt: vel sine his differentiā habent continuam quidem nomine febrei que ad infestationem ante quod ex toto solvatur non deīnit. Quā vero neq; declinatio aliqua sensibilis apparuerit: semper vero a primo principio febris usq; ad crīsum similis perseveraverit. Erit et hec ex genere februm deurentiam: ab eisdem vero acutē differet: sed neq; in primo die vel secundo possibīle est huiusmodi febrem precescere: neq; aliter velle: sufficit enim genus agnoscere quod scilicet biliosa sit atq; perurēns et peracuta: neq; enim si etiā synochon ipsam nominaveris ut quidam medici faciunt appellationis ratione a febris adurentib; differet: sicuti neq; ob id quod tres synochi differentias agnoscunt proprium singulis ipsorum nomen imposuerunt has quidem epacmasticas idest incrementales: has vero paracmasticas idest decrementales has aut acmasticas et omotbonas idest in eodem vigore atq; tenore perseverantes nominantes tam ex hac diversitate appellationum differre secundum genus est existimandum. Quare neq; ad presentem tractatum eorum dignoio plurimū confert: de enim oēs in prima septimana diiudicantur hoc vero in presenti est necessarium aliquam totius morbi constitutionis ac crīsis in primis diebus asumere cognitionem: si enim exquisita tertiana fuerit intra septem circuit? si vero exquisita febris ardēs intra primam septimanam necessario finietur: oīno autē diurne sunt: et quotidiana intermitte: et illi adherens continua: sicuti et quartana et que per quatuor diem excrecit: quare tria erunt universa simplicium februm genera singula vero ipsorum in duas primas differentias secabuntur: vel enim intermitte vel continue febres erunt: et primo die statim in vadentes dignoscuntur. Alię vero in ascensu: alię in summo earum vigore: quedam in primis declinationibus: vel febre vacantiū intermissionibus: Quod si morbus compositus fuerit: non eque facile dignoscuntur. At hic maxima intelligentia atq; exercitatio est necessaria. Intelligentiam igitur propriam tuapte natura possidens vel minime possidens quispiam accedet exercitationem autem ea que nunc dicuntur meliorem nemo reperiet. Oportet enim ipsum

ad hoc exercitari ut simplicem febris speciem agnoscat: atq; ita deinceps ad compositas transgredi: dupliciter vero compositum genus febris constituitur in prima quidem sectione: vel quia de quas dicim? febres citra alicuius membri cuiuspiam inflammationem accenduntur: Nam in vtraque harum differentiarū. Alteram rursus sectionem fieri contingit: nam quod cūtra membri passionem constitunt dupliciter committuntur. Aliquando quidem dupliciter: nonnūquam vero per se totas confuse. Adhibenda quoque inflammationes: et ipsa quedam veluti complicationes quas tummodò quedam autem veluti confusionem quasdam habent dispositionum: primum igitur exercitari oportet ad hoc: ut complicationem cognoscamus deinde ipsam confusionem a febris incipientes: febres quidem complicantur vnius generis cū alijs eiusdem generis vel vnius speciei cum alijs eiusdem speciei: contingit vero neminūquam ut etiam diffidentes: nam quotidiane tertianas: et bis quartanas que eandem speciem servant invicem plerūque cōplēcantur quo fit ut sepius idem homo tres quartanas habeat circuitus: sed hoc quidem non est difficile agnoscere. Quandoque vero aliqua ex intermitte tium genere cum continua complicata difficillimas vix explorabilem facit mixtionem de qua deinceps dicemus si prius omnes quas proposuimus simplices differentias transegerimus: nam sicuti febres ita et patientia loca mixtionem recipiunt vel quia differentia membra propriam singula febrem accendunt: vel dispositio mixta veluti inflammatio nis que erisipelati aut erisipelatis quod inflammatio nis commissetur: sed in his omnibus mixtionib; dignoscendis exercitari oportet quando iam exquisitae omnes earum formas simplices tenuerimus: alia enim est forma febris ex latere et ex pulmone atq; epate orire: sicuti etiam omnes alię febres que ex inflammatione partium diversificantur: sed et aliter sus forme sunt earum que ex erisipellate accidunt et febris ardens maligna vel pulmonis aut epatis aut ventriculi erisipelatibus aduenit: distinguere autem oportet in singulis egorantibus: primum quidem si sine loci passionem sit febris: vel ex humorum putredine: vel quia solus spiritus sit alteratus: deinde si membrum patiens febris sit causa: et que nam sit eius dispositio: vbi vero horum notitiam exercitatione comprehendere tunc eorum omnium mixtiones inuenies. Nunquid igitur nunc a me exiges ut vel de patientie locorum vel februm omnium complicatione resercentem: et ipse rursus operis damna prolixitate: hoc enim admirandum plurimū heminus patiuntur ut pauca dicere expectant et nihil pretermittere. Decem igitur Archygenis de februm dispositione volumina: cum dicant esse longa solum legere compendium instituunt: neq; hoc ipsum omnes sunt autem qui et illum dominant quoniam volumen integrum de febris notione conscripserit: atq; ideo hunc nolum attigere sive quicquam audire aut discere quantū Transstratus in febris notione aberraverit. Quā vero exigū sibi aliqd de febris? enarra ri primam statim differentiam omnine non admit tunc: quod videlicet quedam ex locorum passione.

Queda autem sine illa consistunt: idem etiam circa crises patiuntur si quod premissum fuerit reprehendentes: verborum in damnales plerumque. Et hoc duplex sit veluti hoc loco distinguamus: quarum utraque cum ipsa viuperent magis in sermonum carpitur breuitate: hanc quidem ut quod aliquid ex his quod sunt necessaria pretermittat: vel saltem obscuram tradat doctrinam prolixitate: hoc quod oia enarrat oportuna atque vna falsas aliorum opiniones refellit longas esse nugas aut iuuuant: eosque qui solus vtilia docent collaudant: rursusque aduersus eos qui hec tantum dicunt contrarias aliorum opiniones obtrunt temeritatemque reprehendunt eosque qui sine demonstratione aliquam preferentes dignum putant: vix fides adhibeatur: non tolerant autem vel eos qui vtilia latius edocent: quare neque mirandum si eos: qui de crisis sermones habentur: eodem modo accusabunt breuitatem quidem vituperando ut que simul obscure doceat et multa pretermittat: neque plura audire sustinent: atque insuper quod paulo ante dixi reprehendendo. Nam et De patientibus locis archygenes tres libros conscripsit: optime quidem omnium qui circa eandem materiam fuisse versati: hec igitur si in presens tractatum transferre tentarem: atque his preterea addere: que a nobis inuenta sunt prolixitatem operis accusabunt. Et si etiam de febrium differentiis omnia hoc loco transigerem: multo etiam magis videretur illis esse prolixius. Quot vero nullus scribendi modum mordacitatem possit effugere tam est antiquum ut etiam Platonis huius rei meminerit: his vero ita se habentibus mediam sermonis formam eligere: optimum mihi videtur. Quid autem est medium? Quod ego mihi video: attingere omnia illa demonstrans que oportet ex necessitate cognoscere qui recte presensurus ne morbi solutionem qualis quoue tempore futura sit: non omnia quidem hoc loco transigens: sed ea enarrans que ab alijs obscure sunt tradita: que vero pretermittam hec addens. Quicunque autem manifeste ac recte sunt a veteribus scripta transcribere: aut his quod sunt ab eisdem male dicta contradicere ut longum opus euitauit. Postquam igitur cum in primo sermone aphorismum Hippocratis exponeremus illud ostendimus quot ex ipsius morbi natura non parum licet occasionem accipere ad futura prenoscenda: mirum vero multis videtur si in primo die quispian morbi speciem agnouerit demonstrare tentauimus: id quidem forte fore difficile: non tamen impossibile est viamque qua hoc facere oporteat exposuimus hic mihi scilicet a sermonis prolixitate abstinere visum fuit atque eos qui hec vellent exquisitè cognoscere in Archygenis commentarijs de locis patientium exercitari iubere: atque insuper in commentarijs de typis et febrium notis: nam et forte nos in eisdem locis tractatus edemus: ut et que a veteribus nostris sunt inuenta transigamus ac quedam que non recte sunt ab Archygene scripta subtrahamus: cumque dilucide aperiamus: quod vero ad presens attinetur in illis oporteret exercitari. Rursus igitur quantum huius interest operis illius repertum nos transigamus. Interest autem viam tradere exercitationis de compositis morbis qualem nuper de simplicibus fecimus: exquisitas enim febres: siue intermittentes: siue continue statim a principio noscere datur: que vero ex mixtione aliarum variantur: atque adulterantur

difficile quidem est in die prima non tamen impossibile agnoscere: plurimas quidem in secundo vel tertio vel omnino quarto die exquisitè possumus inuenire: nulla enim est neque species: neque genus morbi quod circa tertiam vel quartam diem cuius nature sit non possit innotescere. Inuadat igitur febris aliquid horrida simul atque omnino inequalis in pulsibus atque in eo qui totum corpus calore sentitur: ut sepius prope statim esse existimetur: vel medium augmenti obtinere. Rursus vero horrida fiat: et pulsus minores simul et debiliores ac tardiores et rariores habeat: et calorem quidem ad extremis partibus recedentem: circa vero ventrem: atque thoracem redundantem hanc non ab his ratione quisquam benigne speraret vel potius iam esse: a multis hoc in tertio die noscitur: sed hec quidem mixta est ex biliosa et pituitosa febre: de quibus antea sermo habebatur non iam inuicem complicatis: sed per se totas confusis: que autem ex complicatione fit quadrupliciter consistit vel tertiana ac quotidiana commixtis vel ea quod singulis diebus accessionem facit continua alteri quod per tertiam vel tertiana ei que singulis diebus accessionem facit continue: vel quotidiana ei que per tertium continue nulla ex his mictionibus in primo die exquisitè cognoscitur. Secundo vero instante die agnoscere facile est ac multo magis tertio rarumque est ut quarta dies ad id sit necessaria: fiat enim si ita contigerit in prima die accessio vna cum rigore. Deinde calida atque deurens febris accendatur ardenti similis ac sitibunda atque ad statum celeriter prope pulsus equales habens magnos atque veloces reboventesque atque frequentes: sit autem vna cum pulsibus et calor equalis omnino: deinde cum vomitu et sudore finiatur: et quedam infirmitas succedat iam manifestum est huiusmodi accessionem esse tertianam periodi propriam: fiat autem et in sequenti die quotidiana accessio: neque enim de eisdem milies est necessarium dicere hic mentem adhibere oportet ad horum accessionum ut aliquid de die tertio prenoscatur: nam si tertiane febris accessio circa primam horam fieri debeat: circa undecimam autem quotidianam: sic quidem manifesta erunt utriusque principia et magis si longiori intervallo disiungentur: si vero utraque eadem hora inuaserit mixta erit omnino accessionis forma: et ei qui inspicere diligentius quierint: quedam apparet facta confusio quotidianam et tertianam circuitus. Distinguit autem eos manifeste quarta dies cum tamē sint artificio etiam in secundo cognita: adhuc autem difficilius intermittentium cum continuis mixtis ut pluribus omnino impossibilis videatur: simul enim et febrem intermitti atque haud sine febre bonum esse ex tali accidit commixtione quo nihil minus possibile esse videtur: sed si quis et hic exquisitè possit agnoscere utriusque febris naturam manifeste comprehendet quod neque huiusmodi mixtio est impossibilis: nunquam igitur quedam muliercula in partibus diebus horridam habebat accessionem semitertiane exquisitè propriam imparibus diebus: vero mane alteram quandam eam que precesserat longe minoram ut altera die semitertiane febris accessio super accessionem aduenire videretur quod in tali febre fieri conuenit: circa octauam vero horam diei altera inuadebat accessio cum rigore: reboventi omnia exquisitè tertiane febris indicia afferens. Jam vero hec contracta sudoribus

ac bilis vomitu hora tertia noctis mox extendebat
ad diei partis horā secundā & cū tā quieti appropi-
quaret rursus illo horrida atq; inequalis accessio
succedebat quā in paribus diebus fieri dixim⁹: de
de per totū diē maligne cōpressa: ac rursus ad aucta
vix occidente sole ad statū perueniebat ac declinare
incipiebat hora quarta noctis: deinde mane rursus
superabundantes reliquias augmentū inaequale
vsq; ad octauā superueniebat horā: & cū deinde iam
manifeste statū obtinere febris videret tā febrē hāc
altera semiterriane febris exquisitē accessio suscipie-
bat: hāc nos febrē statiz die scdā ex cōplicatione semi-
terriane febris atq; tertiane factā agnouim⁹: longe
vero certiorē tertia dies prebuit cognitionē atq; in
spem venim⁹ alterū tertiane febris circuitū cito finē
habiturum: alterum in longi⁹ tps debere protendi
qđ etiā cōtingit: & tūc aperte visum est in reliqua par-
te egritudinis sola superesse semiterriana que prin-
cipiū quidē toti⁹ circuit⁹ in die pari faciebat: in die
vero impari superaccendebat: tales quidē mixtiones
nō est vniuscuiusq; dignoscere. Si qua vero febris i
prima die exquisitē tertiana deprehensa: deinde die
sequenti silem priorī oīno fecerit accessionē hec lon-
ge cognitū facili⁹ est duplex existēs tertiana: sic au-
tē & due & tres quartane sepi⁹ inuicē cōplicant⁹ quas
accessionū forma a quotidianis distinguit: neq; em
q; singulis dieb⁹ accessio fiat hoc sufficiens signū est
ad febres quotidianas indicandas sed & feb. ipsius
& accidentiū forma: opz igit in vnaquaq; re primū
artificē fieri quibus verbis vsus est quidā ex nostris
preceptoribus admirandiz: demū sic ipsa aggredi
opera. Artificem autem fieri est primū quidē & maxi-
me toti⁹ arētis subiecte materie simplices vires agno-
scere mox ipsarum compositiones quot & quales sint
nam de medicamentorum compositione atq; vsu ea-
dem est doctrine viā: quemadmodum in commenta-
rijs de ipsīs scriptis ostendimus cum duplex mate-
ria medicis adfit altera in qua aduenit finis qui est
ipsa hoīm corpora: secunda vero auxiliorum a qb⁹
fit finis ea quidem que est de medicamento tractatio
ad secundam materiam attinet: atque nunc instat
ad primam: nunc em discere oportet in his que de
febris sermones habētur q; tria sunt omnia que
ex humorum putredine febrium accenduntur gene-
ra: quedam em ex flaua bile hec plurime sunt: que
dā vero ex atra: quedam ex pituita consistunt: hic ve-
ro sermo baud parui momenti est: quid nam parit⁹
tribus dictis humoribus febris accenditur: neq; em
his secundū naturā se habentibus: sed in hoc sermo-
ne etiam illud ostenditur q; non sit admiratione di-
gnū si ex frigidis nā hūorib⁹ putrescētib⁹ febris accē-
ditur: & q; oīs aliarū febriū varietas ex horū sit com-
mixture sic & que ephimere & etice febres dicuntur
alia duo genera sunt ab his que acute febres noīan-
tur separate & q; febris acuta vel aliquo dictorū hu-
morū putrescente vel mēbro inflammationē patien-
te sit & q; inflammationis vocabulū non secundū an-
tiquā consuetudinē sit audiendū: hec vero oīa mul-
tis digna admiratione vident⁹: quemadmodū & id qđ
paulo ante dicebamus si queat vnq; intermittentes
cum continua cōmisceri sed nihilominus hoc si pos-
sibile sit nulla quiete egroranti adueniente solū iter-
mitteutes misceantur. At & hoc manifeste ostendim⁹
non tertianis tantum vel quotidianis intermitten-

tibus sed & quartanis accidere. Lū enim plures inq-
uicem cōplicant⁹: siue eiusdē generis sint: siue diuersi
secūda plurimū anticipat aduenire anteq; prima in-
quietem exquisitā deherit: deinde rursus tertia eodē
modo succedit anteq; & hec ad infebrecitationē per-
ueniat: hoc nō maxime accidit in longioribus acces-
sionibus: nam in his que intra primum terminum
desinūt: ita aut voco duodecim horarum spatū vel
multos necesse est cōplicari circuitus vel eā q; ex inter-
mittentibus cōponit febrez impossibile est ad cons-
tinuitatē peruenire: multa vero earū que ita cōm-
plicant⁹ febrium medici qui circa talia nō sunt ex-
citati: siquidem acutiores videātur omnes vocant se
miterrianas: si vero tardius moueant⁹ erráticas. Lū
enim semel potestatem acceperint & in semiterrianis
plurimas fieri remissiones existimādū & in erraticis
principia inordinata omnes hoc modo febres quas
rum cōpositionem non agnoscūt vel semiterrianas
vel erraticas nomināt: cum tamen sepius manifestū
habeāt proportionis similitudines: sicuti adulescēs
qui circa autūni finem cum in prima die circa quin-
tam horam cepisset febricitare vna cum rigore bes-
ui: deinde vespere profundo parum sudauit mox
hora septima noctis anteq; omnino sine febre fieret
parum rigoris habuit: postea cū paululum sudasset
in secūdo die mox circa horam decimam iterum fas-
ta accessione: ac deinde cum similiter sudasset in no-
cte: deinde tertio die hora secūda cum rigore cepit fe-
bricitare anteq; prioris diei declinatio in quietē de-
sineret nobis igit omne febris formā diligenter cō-
siderātibus visa fuit trium cōplicatio tertianarum:
nam & que primo die ceperat hora quinta & sequēti
nocte rursus hora septima: & que in secūdo die hora
decima & pulsus & caliditate omnia ppria tertianis
habebant: sicuti etiā rigores atq; sudores: nulla nō
ex his ad quietē perueniebat qm sequētes tertiane
accessionis principium anticipabat: sicuti si nulla
altera febris successisset horis trib⁹ aut quorū alijs
bomo sine febre persistisset: triū quidē tertianarū cō-
plicatio in secūdo statim die nobis visa est manifeste
sic: q; autem anticipādo accessiones facerent tertio
die primū cognouimus: nā hora secūda febris inua-
sit nō quinta: quemadmodū in primo: tertianā vero cir-
cuit⁹ inditā omnia his que in primo die apparuer-
ant attulit manifestiora ab hoc vero die: deinceps
obseruantes omnes inuenimus accessiones duabus
aut tribus horis anticipātes quare & illa que prime
proportionē respondebat in circuitu quinto die orie-
te sole facta est: septimo vero multo celerius veluti
circa horā noctis nonā: deinde que post hāc fm ean-
dem proportionem in hora noctis septima & que se-
quuta est hora quarta: atq; ab hinc rursus que suc-
cessit quarta & que post hanc quinta: deinde iterum
sexta: deinde octaua que erat decima a principio ac-
cessio facta est fm vero similē huic proportionem &
alie due post septimum circuitum non solum nō an-
tiparūt: sed etiā tardius aduenērūt quādo & mib⁹
& alijs oīs manifeste apparuit semiterrianā febrē
esse putatā quāum sua opinione aberrasset: nam
cum accessionū prolixitas ad octo horas contracta
esset ipsoq; accessionis insultu nō ampli⁹ anticipāte
sed potius retardāte duabus iam horis: tunc acces-
siones ad infebrecitationem deuenerūt: atq; ita pau-
latim de longitudine minūtes quiescērūt primum

quidē que leuissima erat: deinceps que magnitudi-
ne secunda erat: et tertia uehementissima inter ipsas
quod et ipsum non mediocre fuit inditum quod statim ab
initio tres tertiane extiterint sed cuius gratia hec oia
dicta sunt ad hoc rursus redeo quod oporteat exercita-
ri ut exquirent noscamus oēs simplices dispositiones
adeo ut cum sole consistunt primo die statim facile ipsas
agnoscamus. Inuicem uero et si ipsis complicatas: et si
non in primo die saltem in secundo vel tertio vel omni-
no quod arduo discernamus: nos igitur baudquaquam late-
runt tres iste tertiane in secundo die non ob aliam causam
nisi quod earum naturam exquirent noscebamus: tale enim quod
accidit in morboz notitiam quod nobis oibz in tota vi-
ta contingit: nam eos amicos qui nobis familiarissi-
mi sunt ex longo intervallo statim ac primo intuitu
cognoscimus: si uero quępiam semel vel bis tantum uide-
ri nus vel sepe quidē non tamen continue non iam eque
illos neque ex longo intervallo nec primo intuitu sta-
tim cognoscimus: sed nonnunquam diu ambigimus ac du-
bitamus: nūquid iste corise? an socrates sit? ita et in
morboz res ipsa se habet singuli propriam habent si-
gnaturam quę quispiam ferre coniecit: propterea dignoscit
ac precipue cum sola fuerit ac simplex: earum igitur for-
marum que sine loco patiente ex humorum accenduntur pu-
tredine tres sunt prime ac simplices forme et earum scilicet
que ex pituita et que ex atra bile et que ex amara or-
tū habent quas si quispiam studuerit exquirent dignosce-
re singulas seorsum ac solas non tam amplius difficile
ter earum mictiones inuenire: earum uero que ex locis
patientibus accidunt iam forma composita est. Quedam
enim loci iudicia pre se ferunt: quedam autem et que ipsius
offendunt cause veluti in morbo laterali loci quidē
patiens est membrana que costis subtrahitur: et cum in-
flamata sit necessario dolor inferat: quoniam nervosa est:
sed et hunc pungentem et longe extensum. Quoniam pars il-
la que patitur membrana est. Tales uero sunt sentien-
tium membranarum dolores et quidē: quoniam eadem pars unum
expirant et instrumentis necessariis aial difficile bas
bebit anbelitū. Quoniam uero cordi proxima est: hinc
quoque facile inflammat: si uero hoc febricitabit aial
sicuti quoniam pulmonei proxima est facile suū illi cōica-
bit affectū: cum presertim adeo rarū ac molle sit mem-
brum quod omnē suā ostentat humiditatem facile possit admit-
tere tussim: igitur homo non tamen statim oīno speret: sed
si quidē multū ac crassum ab inflammatione deflue-
rit cum tussi expuerit: si uero paucū et tenue irritabitur
quidē necessario ita ut tussis moueatur non tamen
expuerit antequam collectū simul atque coniectū ad multā
tudinē crassitudinēque peruenierit sed hoc quidē dis-
positio nis inditū est huius: non autem membrum patiens
tis nam cum passio sufficiat angusta fuerit et velu-
ti alligans in seipsa uniuersum fluxum cohibuerit
tunc facit morbos laterales qui siccī nominantur sed
cum satis relaxata fuerit atque ad pulmones dimiserit
tunc iam isti magis tussium atque expuunt: hoc igitur
formam inflammationis non autem patientem indicat locū.
Nūquid uero magis pituitosus sit vel biliosus humor
his qui inflammationem facit ex accidentium forma
cognoscet: et enim spumosa et flaua et rufa et rubra et
pallida et nigra expuunt: ex his uero que quidē spu-
mosa sunt fluxum maxime pituitosus ostendunt: fla-
ua autē biliosum impermixtū. Que uero rufa sunt
amarā quidē et ista bilem: sed non paucam serosam
superfluitatem cum flaua bile commisceri significat

et multo ampliorē quando pallida expuerint sicut ni-
gra atra bilis fluxū ostendunt: sicuti et que magis ru-
bra sunt: plurimū quidē sanguinis: minimū autem
amare bilis in eo qui inflammationem facit humore cō-
tineri significant: atque ideo inter oia sputa hec sunt
mitiora sicuti nigra magis extiralia. Et quidē in hi-
sce omnibus accidentibus magnitudines dispositio-
nis magnitudinē indicant: breuē autem indicat dispo-
sitionē accidentium paruitates: non igitur omnium oia
indicia sunt: sed singula unum quodā peculiare demon-
strant: namque et duorum vel trium rerū significationes esse
videntur si ea diligenter perquisieris: altero quidem
suorum accidentium patientem locum: altero uero dispo-
sitionē: altero ipsius magnitudinē: altero eorum aliūque
casum qui subsequuntur significare reperies: pulsus
igitur laterali morbo laborantium hec omnia indi-
cat: sed non eodem modo oia: sed qua quidē duram tē-
tionē pre se fert nervosum esse locū patientem ostēdit.
Qua uero ferre instat significat esse inflammationis
affectū. Qua uero velox simul et frequens ac magnā
ad inflammationem consequi febrē. Qua uero singula
que diximus maiora aut minora existit vel magnā
esse vel paruā ostendunt dispositionē: mihi uero hec
exempli gratia dixisse sufficiat: neque enim nunc de locis
patientibus agere proposuimus: sicuti neque de feb-
ribus vel typis vel causis: sed horum singulorum me-
mini simul uiam quādam uolens ostendere qua sit in ipsis
exercitandū quā si quis exercitationē habeat et si nos
propterea de his que diximus tractatū non scripserit
mus quispiam et ex his que in alijs scriptis sunt vel
ipse per seipsum si perspicaci ingenio fuerit et dilige-
tiā adhibuerit. Quod superest possit inuenire: simul
autem et utilitatem uolens demonstrare eorum quę dicta sunt
comemorauit et de febrium differentijs et de typis et di-
spositionibus et causis: ipsisque patientibus partibus.
Nūquid in his omnibus exercitatum esse oportet qui de-
beat in primis diebus diligenter nouisse egritudinis
formam: vel enim simplex est febris vel composita vel cum
loco patiente: vel ephemera vel ecetica. Quod si sim-
plex fuerit omnino humoris inditia afferet: ex quo
genita est: si uero composita ex quot simplicibus feb-
ribus erit constituta totidē humorum numero mul-
titudine indicabit. At si hoc illud etiā significabit nū-
quid morbus diu durabit vel cito finietur: nam si hu-
mor pituitosus extiterit necessario diuturnus erit:
longe uero magis si atra bilis naturam referet. At si
ad flauā bilem pertinebit non erit diuturnus. Sic et
locus patiens: qui quidē motu multo exercetur: cas-
tidusque est ac rarus et principatū gerit acutiorē mor-
bum futurū peritendit: qui uero neque in motu continuo
est frigidusque ac densus et sine principatu est ad lon-
gius tempus extendi debere significat eodem modo
et dispositio: si quidē difficilem motū habuerit: frigidus-
que fuerit et desior diu duratur: si autem facile mo-
ueat calidiorque fuerit ac rarior cito solutus erit. Eodem
modo de ceteris iudicandū est. Quare si quis diligenter agno-
uerit totā morbi hypotesim non paruam habebit ad
prenoscendum portionem. Has igitur que cum ma-
gno et repentino certamine sunt morborum solutio-
nes: quas precipue crisi nominari dicebamus. Earum
que ex calidis humoribus febrium accenduntur
proprias esse est existimandum post has quęcumque
membrorum sunt principatum habentibus facile mo-
biles et calide dispositiones. Ephemere uero et eceticę

febres: et sine magna perturbatione et minime sub/
faciant perturbationes: sed quoniam et has per abusione
aliquando crises appellant de istis etiam deinceps di/
cetur: nunc vero fines imponere statim presentem
sermonem ad unum omnia que antea diximus caput re/
digentes subitas in morbis transmutationes. Sive
his prenoscere necessarium est primo principij et ascen/
sus: ac status et declinationis habere cognitionem et
precognitionem: hec autem ipsa assequeris et ex egritu/
dinis forma et anni tempore una cum illis que vijs
correspondent: ex circuituum etiam proportionem: at/
que etiam ex moris apparentibus: ex morbi quidem for/
ma ad has tres simplices: et primas febres inspicies
ad ea scilicet que ex pituita et atra bile et amara gene/
ratur: primum igitur in his dignoscendis exerceas/
ris que exquirite sunt atque legitime: sic enim aliqui pos/
teris etiam compositis inuenire. Tunc vero exquirite sunt
atque legitime quoniam et etas et anni tempus ac status: natura
que atque ea que antecessit ratio victus: presentia que ac/
cedentia et omnia simpliciter que antea dixi humoris na/
ture conuenire affuerint. manentibus igitur in venis
humoribus continetur ex ipsis febres generantur: si non
moueantur ac per totum corpus deferantur: hec que cum
rigore atque horrore vehementer incipiunt: cum sudore
vero omnino ad infestationem desinunt: est autem ex
ipsis tertiana quidem et que per tertium accenditur hec
vis temporis: sicuti quartana et que per quartum dies
accenditur longi. Albus vero quod hec longi quotidiana
na: et que singulis diebus facit accessionem si has noue/
ris expedite cognoscere: haud quaquam difficile cas/
que ex quorundam locorum passione consistunt inue/
nires: nam in omnibus inflammatis particulis humor/
um impactio que locum bene distendi prohibet statim qui/
dam humores putrefacit simulque calorem quandam malum
accendit qualis et in reliquis omnibus putrescentibus
oritur: huius igitur caloris modum cum simplex fuerit ca/
ram alicui quas diximus febrium necessario assimilatur
vel potius si verum velim? dicere una ex illis est vel ad
amarum bile vel ad atram vel ad pituitam attinens: audi/
si autem Hippocrates quodam in loco dicente: quod vo/
cant acutos morbos quorum febres magna ex parte
continue sunt quare si seorsum ac per se singulas fe/
bres noscere meditare haud quaquam difficile: ne/
que cum pulmonis: aut splenis aut epatis aut ventricu/
li inflammatio aliqua affuerit formam ipsius cognosces
totiusque morbi usque ad solutionem longitudinem preco/
gnosces: omnino enim fluxus qui inflammationem efficit: vel
flaua bilis est vel atra vel pituita. Si igitur impermix/
te multaque flaua bilis fuerit: tunc facit erysipelata et
eos qui berpetes noiantur: sicuti nigre vel caneros
phagedenas aut elephantes aut aliquem ex his adeo
incurabilibus morbum: quicunque vero ingruente pitui/
ta in tumorem attolluntur hec inflationes nuncupa/
tur. Simplex igitur et solus unusquisque horum quos
diximus humorum qualibet humorum quas commemoras/
uimus facit egritudinem: sanguini vero permixtus
atque confusus. Deinde in particulam aliquam decum/
bens: vel duritiei: vel inflationi vel erysipelati similis
facit inflammationes duritiei quidem is qui atra bi/
li miscetur: erysipelati vero similes qui amare inflas/
tioni autem qui pituita cum vero ipse secundum na/
turam se habens sanguis impactus in loco fluctuati/
obnoxio putruerit: hic quidem affectus inflammatio
est simplex: ex ipsa febris accenditur similis maxi/
me ephemeris que ex inflammationibus inguinum
accidit: nam et ipsa inguinis inflammatio ex bono
sanguine sit: liquet autem quod cum hic putrescere ceperit
non amplius optimum remanet: sed iam ad amare bilis
nam transsit: atque in hoc illud seruatur triplex esse ge/
nus vniuersum simplicium febrium. Que enim ex sangui/
nis putredine fit ita quodammodo biliosa est siquidem
in naturalibus sermonibus recte omnium est quod sanguis
a moderato calore generatur: flaua autem bilis ex ma/
iore: atra vero ex sufficienter immodico: quicquid igitur
pingue et leue in sanguine est fit flaua bilis. Lassarum
vero ac veluti sex quoniam immodice calefactum inaruerit
atra flaua etiam bilis aliqui in atram conuertit cum assa/
ta fuerit duplex: est enim eius generationis modus ostē/
sus: omnes igitur que in particula aliqua febres accen/
duntur unum aliquem ex dictis simplicibus vel compositum
habebunt characterem simplicis quidem quoniam sufficienter
preualuerit unum aliquis ex humoribus dictis non sim/
pliciter vero quoniam alteri commixti potestas apparuerit: non
nunquam autem non solum apparet: sed equaliter domina/
re nonnunquam tres simul viribus equalibus commixtur
sed sicuti qui scit et vinum et mel et aquam seorsum exquir/
site discernere neque horum ignorabit temperaturam. Eor/
dem ut arbitrio modo neque qui facultatem habuerit
eas quas ante diximus febres singulas exquirite no/
scendi earum mixturem ignorabit quare omnium
talium principium est optimum tres illas febres pos/
se exquirite discernere. Quotidianam tertianam et quart/
tanam. Similes enim ipsis omnino sunt continue eius/
dem generis adiacentes non igitur ad plures atque
obscuras intentiones sed paucas et manifestas omni/
tibi redegit exercitationem in his enim exercitatur haud
quaquam difficile in primis diebus formam egritudi/
nis perspicam habebis duo quidem genera febrium
quo pacto quispiam ab initio cognoscat exposui: vi/
co autem duo genera febrium: quod occasione me/
brorum quorundam patientium: et humorum ratione
modo accenditur reliquum est ut de tertio febrium di/
camus genere quas ephemeris appellari diximus
sunt autem ipsius tantummodo spiritus passionem
absque humorum putredine aut membri inflammatione
neque inflammationis inguinibus accidant. Earum au/
tem generationis sunt occasiones vigilie cruditas et
tristitia et timor et ira et cure deustioque ac refrigeratio
lassitudo et ebrietas et quicunque similia sunt quomo/
do igitur et has in primis diebus cognoscere oportet
re deinceps expono communiter omnium pulsus
ad celeritatem et frequentiam promouetur et nonnun/
quam ad magnitudinem exquisita autem seruat eas que
secundum naturam equalitatem atque mollitiem et ordi/
nem sic et vine nonnullae quidem suspensiones non/
nullae vero subsiditias optimas habent quedam au/
tem nebulas omnes vero bene colorate sunt sicuti et
in omnibus calor vaporosus sed quibusdam siccis
quidem in primo contactu quibusdam vero posterius
atque omnibus ipsis absunt maligna accidentia: de
quibus nos docuit Hippocrates in prognosticis: si
igitur communia signa sunt omnium febrium ephem/
erarum propria vero singulis que a me dicta sunt
in primo libro artis curatiue ad Blauconem. Nunc
vero inchoabo sermonem ab affectibus anime a cu/
ra timore et ira et tristitia: siquidem remanentibus
adhuc anime affectibus consideratio fiat ex pulsibus
maxime tractandum est facere dignoscere quod

me ephemeris que ex inflammationibus inguinum
accidit: nam et ipsa inguinis inflammatio ex bono
sanguine sit: liquet autem quod cum hic putrescere ceperit
non amplius optimum remanet: sed iam ad amare bilis
nam transsit: atque in hoc illud seruatur triplex esse ge/
nus vniuersum simplicium febrium. Que enim ex sangui/
nis putredine fit ita quodammodo biliosa est siquidem
in naturalibus sermonibus recte omnium est quod sanguis
a moderato calore generatur: flaua autem bilis ex ma/
iore: atra vero ex sufficienter immodico: quicquid igitur
pingue et leue in sanguine est fit flaua bilis. Lassarum
vero ac veluti sex quoniam immodice calefactum inaruerit
atra flaua etiam bilis aliqui in atram conuertit cum assa/
ta fuerit duplex: est enim eius generationis modus ostē/
sus: omnes igitur que in particula aliqua febres accen/
duntur unum aliquem ex dictis simplicibus vel compositum
habebunt characterem simplicis quidem quoniam sufficienter
preualuerit unum aliquis ex humoribus dictis non sim/
pliciter vero quoniam alteri commixti potestas apparuerit: non
nunquam autem non solum apparet: sed equaliter domina/
re nonnunquam tres simul viribus equalibus commixtur
sed sicuti qui scit et vinum et mel et aquam seorsum exquir/
site discernere neque horum ignorabit temperaturam. Eor/
dem ut arbitrio modo neque qui facultatem habuerit
eas quas ante diximus febres singulas exquirite no/
scendi earum mixturem ignorabit quare omnium
talium principium est optimum tres illas febres pos/
se exquirite discernere. Quotidianam tertianam et quart/
tanam. Similes enim ipsis omnino sunt continue eius/
dem generis adiacentes non igitur ad plures atque
obscuras intentiones sed paucas et manifestas omni/
tibi redegit exercitationem in his enim exercitatur haud
quaquam difficile in primis diebus formam egritudi/
nis perspicam habebis duo quidem genera febrium
quo pacto quispiam ab initio cognoscat exposui: vi/
co autem duo genera febrium: quod occasione me/
brorum quorundam patientium: et humorum ratione
modo accenditur reliquum est ut de tertio febrium di/
camus genere quas ephemeris appellari diximus
sunt autem ipsius tantummodo spiritus passionem
absque humorum putredine aut membri inflammatione
neque inflammationis inguinibus accidant. Earum au/
tem generationis sunt occasiones vigilie cruditas et
tristitia et timor et ira et cure deustioque ac refrigeratio
lassitudo et ebrietas et quicunque similia sunt quomo/
do igitur et has in primis diebus cognoscere oportet
re deinceps expono communiter omnium pulsus
ad celeritatem et frequentiam promouetur et nonnun/
quam ad magnitudinem exquisita autem seruat eas que
secundum naturam equalitatem atque mollitiem et ordi/
nem sic et vine nonnullae quidem suspensiones non/
nullae vero subsiditias optimas habent quedam au/
tem nebulas omnes vero bene colorate sunt sicuti et
in omnibus calor vaporosus sed quibusdam siccis
quidem in primo contactu quibusdam vero posterius
atque omnibus ipsis absunt maligna accidentia: de
quibus nos docuit Hippocrates in prognosticis: si
igitur communia signa sunt omnium febrium ephem/
erarum propria vero singulis que a me dicta sunt
in primo libro artis curatiue ad Blauconem. Nunc
vero inchoabo sermonem ab affectibus anime a cu/
ra timore et ira et tristitia: siquidem remanentibus
adhuc anime affectibus consideratio fiat ex pulsibus
maxime tractandum est facere dignoscere quod

admodum in libris de pulsibus scriptum est post autem etiam ex alijs inuestigandum quod si illi quidem affectus sedati fuerint disporcio vero remanserit debile quidem et hic in pulsibus indicia inuenies. Earum quod febre anecesserunt passionum tibi autem etiam sine pulsibus reliqua omnia sufficient communis cum omnibus vixine ruffiores adest autem his quidem qui ob tristitiam febricitant acritudo potius quam multitudo caloris sicuti his qui ob iram contrario modo sed et tenuitas corporis in his qui tristitia aut cogitationibus vexati sunt: manifestius apparet et oculorum concavitas et quedam insolita decoloratio: hec quidem communiter et omnium aliorum qui quocumque modo cogitationibus implicati fuerunt indicia sunt sed precipue ex oculis discernendi sunt: ex his enim etiam infans licet anime affectum coniectura comprehendere: in agris autem manifestiora signa ei qui inspiciendi habeat facultatem sic quidem eos qui propter disciplinas aut meditationem aliquam cogitant. Hos autem qui nimium vigilarum distinguunt decolorationis modus nam subitumida ipsius facies inest et oculorum motus: manifesti vix enim attollunt palpebras. Et humiditas etiam sicciores cum tristitia cogitantibus concavitas vero commune omnium accedens est tristitie vigile curarum non tamen et ire huic cum neque oculorum concavitas neque decoloratio manifesta et calor etiam amplior et qui celeriter ex profundo effertur et pulsuum magnitudo non diminuit quemadmodum in vigilijs tristitijs et cogitationibus. Quare iram quidem ab ipsis manifeste distingues illas vero inuicem quemadmodum antea diximus. Eorum quoque ex lassitudinibus febricitant curis est siccior pluri quam in alia aliqua febrium ephemerarum: sed hoc quidem omnibus qui ex lassitudine febricitant commune est in eo accessionis tempore quod usque ad statum protenditur reliquo vero plurimis quidem quicunque non supra modum fatigati sunt humiditates quedam vel vapor calidus ex profundo attollitur. Quibusdam vero etiam in his que statum subsequuntur temporibus siccitas remanet: sit vero hoc maxime his qui supra modum fatigati sunt vel frigefacti vel deusti vna cum lassitudine: et pulsus etiam non eodem modo in vtrisque se habet: parui enim his qui supra modum sunt fatigati: magni vero alijs sunt atque ex densata ante febres oriuntur: densatur autem vel frigefacta aut qualitate acerbata subito ipsam inuadente vel luti accidit ei qui aqua aluminosa se balneauerit be sole ex omnibus febribus passio astricta sunt: licet autem ipsas ex tactu cognoscere sicuti et aridas febres que ex lassitudine sunt: neque enim et harum densitas tactum lateret exercitatum sed et caliditatis motus est quodammodo rediens: nam in primo insultu mitis appareret acrior: autem postmodum euadit si perdurauerit: sed neque vixine ruffe in talibus neque corporis tumor collapsus neque oculi concavi et siccit vixine fierent sed sunt quibus et humidiores et prominentiores quam secundum naturam fieri videntur. Pulsus quoque non quemadmodum in tristitia et cogitationibus vigilijs atque immoderatis exercitijs minores. Earum vero febrium ephemerarum que ex inflammationibus inguinum accenduntur pulsus maximi sunt veloces atque frequentes calorem plurimus et post statum statim ex profundo attollit sed suavis: nam acie ac mordax minime cum his febribus ad: et rubida facies magna ex parte ipsis inest et maior tumor vixine sub balne.

vero his febribus inest equalitas pulsuum: nam ex ipsis pauca admodum eam que secundum vixine percussione in equalitatem ostendunt sed neque de vixine de manifeste neque liquido: dicta a me sunt et febrium ephemerarum indicia: de eccticis autem non est presentis temporis sermo: nulla earum enim in primis diebus sed in progressu temporis fit. Quare de his quidem in sequentibus disceremus: hic vero finem libro faciemus.

Libri Secundi de crysibus finis.

Capitula Tertij Libri.

Quot earum que sunt in morbis permurationum: sex sunt omnes differentie. Caput. primum. Quot eam que subita fit in morbo permurationem crissim simpliciter innari oporteat: et tunc maxime quando perfecta fuerit et non veluti quedam earum defecta. Caput. ij. Quot eas que subite nominantur crises: necessarium est per. exercitios et abscessus fieri. Caput. iij. Quot cum quadam perturbatione et casibus terribilibus tales crises fiunt. Caput. iij. Signa que bona crissim indicant. Caput. v. Exemplum particulare in quibus et terminus crissim prenoscitur et mos. Caput. vj. Quot absque crisi pereunt nonnulli. Caput. vii. Quomodo aliquis precognosceret vtrum per profluuium sanguinis: vel vixine: vel vomitus: vel sudores: vel per alium inferiorum crissim erit. Caput. viij.

Incipit Tertius de crissibus Liber.

Propositum nostrum

strum est sicuti et prius dicebatur omnis in morbo mutationis presentis quidem cognitiones: futurum vero precognitiones dicere. Quot vero sex modis iste finit: tenendum est de singulis separatim scribere hac prius facta memoracione quod sex sunt in morbis mutationum differentie vel enim subito ad sanitatem veniunt: vel subito interimunt vel paulatim horum vtrumque contingit: vel mixtum paulatim quidem vel scilicet morbo decrescere vel egri viribus dissolutis: mixtum vero quando subita aliqua ad melius vel peius commutatio facta fuerit: deinceps usque ad omnimodam solutionem vel mortem reliquum tempus fuerit adsumptum. De prima igitur que repente fit permutacione dicamus quoniam omnium quas antea diximus optima est atque ideo ipsam per excellentiam crissim nominamus quoniam natura omnia que preter naturam sunt superant exquirit perfectetur. Ex alijs autem permutacionibus: que quidem ad citam mortem terminantur mala crissim. Que vero aliquam effatu dignam faciunt mutationem non tamen integram solutionem imperfecte crissim vocantur sicuti et que paulatim vel scilicet virtute debilitata: vel morbo contingunt quibus dissolutiones simplices non tamen crisses nominantur. Sola igitur subita ad sanitatem peractio simpliciter crissim notat. Et quidem omnino

Sal. para. tertia.

lit in subitis quibusdam excretionibus manifestis aut effatu dignis abscessibus. Quæcumq; enim aliter de uerint malignius retrocedunt: antecedit autē huiusmodi excretiones et abscessus non mediocriter perturbatio in corpore egrotantis: nam anxietates: et vigilie: et dementie: et graues somni: et difficiles anhelus: et hallucinationes: et difficiles sensus: et dolores capitis collæ: et stomachi: et multorum aliorum membrorum nonnullis vero aurium sonitus: et splendores quidam uani ante oculos apparent: et lachryme inuoluntarie effluunt: et urina retinetur: et labrum agitatur: aut aliquid aliud tremulū sit obliuio: et presentium ignorantia: et uehemens accidit rigor: et plurimū accessio consuetæ uozæ anticipat: et multus estus sitisq; intolerabilis sequi clamant et saluunt: sicut furentes: neq; possunt in eodē situ recubere. Deinde multus sudor erūpit aut vomit: aliquis nō paucis insequitur aut venter subito soluit: est aut abundans fluxus sanguinis aut hec oia simul contingūt unde nō paruus imminet timor: insipientibus: et quispiam hō vulgaris quū istis adesset ipsa recogente ita pronuntiauit qd iudiciū de uita egrotantis tūc ageret: neq; enim medicorū aliquis prius inuenit id nomen sed oīno necessarium est ut qd presens erat cōturbaret: atq; ideo exclamaret et cūm. i. iudiciū rē ipsam noiaret. Deinde aut medicū generosum: neq; turbare: neq; futurū cūctū ignorare: melius aut fuerit si se ad p̄noscedam futurā crīsim exercuerit: neq; enim ista cognitio q̄ habetur de p̄ntis crīsis cūctū multū distat a p̄cognitione eiusdē future s; ex eadē cōtēplatione utraq; recte perficit: et iā hec oia dicta sunt partim qdē in. i. libro de dieb; crīticis. i. iudicatorijs partim i duob; libris q̄ istū antecedūt. Dicādo et nūc oia summatis q̄ vel presentē crīsim quo euasura sit ostēdūt et futurā p̄mōstrāt: primū qdē et maximū inter oia est cōsiderare coctiones ex urinis et excrementis et sputis: si cūti ego nullies dū fierit: et crīb; interessim neminem vnq; vidi interessē qd p̄cedētib; coctionib; crīsim habuisset: nō tñ vigor equalis oib; signis est tribuēdus sed in morbis qdē r̄boracis atq; pulmonis precipue sputa sunt aduertēda nō tñ urinas p̄tlatio negligēda sed et excrementa sunt inspicienda. Si hō tñ febricitet sine alicui; visceris passione aut inflammatione epatis vel renum vel vesicæ vel splenis marie urinis aim opz adhibere: sicut si circa ventriculū passio sit primū excrementis alui: deinde neq; urine sunt negligēde: semper p. n. quū febris affuerit vel ex sola hūorū putredine accēsa: vel ex mēbro inflammationē patiēte p̄cūpue urinas inspiciēdas cēse atq; inde coctiones agnoscēdas: sicut et prius definitimus: primū qdē et maximū instantis crīsis indicia sunt coctiones: secūdū autē qd ab aliqua die indicatoria antea idicet cui annexa est diei indicatōis potentia. Deinceps aut et spēm morbi et morē spēm qdē si tertiana vel quotidiana vel febr. ardēs vel pleuritis vel peripneumonia. Adorē aut si moderat: et mixtū p̄tlatū atq; malignū. Deinde si forme morbi excretio respōdeat: si. n. sit se. incēdēs vel sanguis e naribus p̄fluat vel post uehementē rigore sudor multus et calidus p totū corp; emanet: aut per vomitū: aut per alium aliquid biliosum excernat: ita et tertiana vomitibus et excrementis biliosis et sudoribus toto fluētib; corpore finiri debet: plurimū autem pituita i quotidianis s̄bribus excernatur et multū in toto cor

pore sudores flant: finit aut et p̄brenitū sudor optimus et precipue si ex capite multus et calidus fluxerit sudare simul reliquo corpore. Cōtingit autē aliquid quādo qd etiā per sanguinē e naribus p̄fluētē finit miter finitur nō tamē lerbargus aut peripneumonia fluxū sanguinis amat inter ipsas aut pleuritis mediū obtinet locū: minus em qd febris incēdēs et p̄brenitis: magis aut qd peripneumonia atq; lerbargus p̄fluat sanguinis soluit: soluit aut lienis et hepatis inflammationes sanguis e naribus p̄fluens quū hec viscera vna cū acutis febrib; habet inflammationes et oēs que s̄m p̄cōcordia sunt calide atq; acute inflammationes fluxu sanguinis finiunt: opz aut per directū fluere sanguinē. Ex dextra quidē nare bepate patiēte vel locis s̄m dextrū hypochondriū possitis ex sinistra vero cū hē et pars ei; aliqua laborat. Zuiat aut et sudor optimus oēs que sunt iuxta p̄cōcordia greci hypochondria vocāt inflammationes. Hepatis vero gibbe quidē partes quū inflammationē patiunt trib; precipue modis excretionis obediūt fluxibus sanguinis e nare dextra et sudoribus optimis et urinis abū dātibus: caue aut partes excrementis biliosis atq; sudoribus: nō nū qd hō et vomitibus magis aut experit p urinas expurgari qd gibbe bepatis pres oia ea que vel in partib; renū vel vesicæ laborat: sicut loca que ad r̄boracē p̄tinet et pulmonem sputis: sudores hō oib; febribus p̄p̄ij sunt et precipue incenditibus. Zuiant aut nō paruū et effluētēs inflammationes q̄ sicut i antea dixim; vna cū coctionib; emanant: finiūt aut et quotidiana febres simul vomitibus atq; excrementis pituitosis adiunctis et quartanas etiā si atra simul ac vastra excernatur. Semitertianas hō si biliosa simul et pituitosa finiūt aut parotides lerbargos et reliquos oēs capitis affectus. Aliq; decubit; oēs febres diuturnas secute finire p̄sueūt: s; nō dū de diuturnis morbis dicere p̄posuim; nā repetēte mutatiōe acutorū sunt quatiū optimā qualis sit: nūc enarramus qd v; oīno sine coctione nō est et qd in aliquo die iudicatorio sit ac p̄terea ab aliquo indicatorio ante indicat et etiā crīsim modū facit morbo cōcūctē p̄ter hec aut horoz hoc loco ut egrotantis etatē atq; naturā necnō antecedētem victū locū in quo egrotat et ante presentem tēporis cōstitutionē cōsideres: si em quēadmodū morbus biliosus: hec singula biliosa sunt oportet bilem in excrementis expurgari: sicut si pituita supabū dauerit pituita oportet euacuari. Alijs aut humoribus superfluentibus variā etiā oportet esse euacuationē. Quū hō hec vniuersa bene tibi fuerint explorata: tunc ex euentū reliqua sunt cōsideranda. Si em egrotante crīsim passio febris soluat atq; alijs accidentibus liberetur et melius fuerit coloratus pro ratione euacuationis cum morboribus pulib; et ad surgēdum robore hec optima crīsis est. Si hō ex his aliquid desit tñ ab optima deficit quāta est eius qd deficit vis: sic quidē dignoscere opz optimā crīsim p̄sentē futurā hō hoc modo morbi natura cōsiderāda est an ad amarā bilem pertineat vel atrā aut pituitā vel mixtas habeat significaciones: scripta aut in libro p̄cedēte horū inditā: post hoc aut tempus anni et laborantis etas: et tēperatura: et qd alia eiusdē sunt ordinis de qd pauloātē sermone habuim; vñ facia de vno mētiōe reliquorū etiā vel si nēctio p̄mittat mēmisse opz.

Nam longum esset omnia percurrere: post hec autem accessionum circuitus sunt considerandi: si vel per tertium vel per quartum vel per singulos dies eueniant vel nullo modo eueniant: sicuti in his accedit febribus que proprie synochi nominantur: si enim propere uerint ac semper proportionatim anticipauerint horam ac multo uehementius infestauerint: et per tertium occurserint cito crism subsecuturam denuntiant: si uero lente moueantur atque eadem inuaserint hora singulis diebus fiant post longius tempus crism futura significat: in his autem deinceps ad maiorem est coctiones inspicere oportet et hanc precipue effatu dignis transmutationibus mentē addibere: Si enim in diebus indicatorij fiant indicio sunt quod sequentes iudicatorij dies egrotum morbo liberabunt summatim enim (ut in precedentibus sermonibus diximus) vniuersa morbi constitutio per quattuor dicta genera manifestatur: de quibus diximus Hippocratem in aphorismis differuisse hunc modum: accessiones autem et constitutiones ostendunt morbi et annitēpora et circuitum admuticem incrementa. Deinceps ita inquit sed et ex apparentibus veluti in morbo laterali sputum si statim superueniat incipientem quidē breuiorem facit: si uero mor apparuerit longiorē: in presentia aut tractatu de signis mor apparuit: que quidē signa morbi coctionē ostendūt plurima diximus: et quo pacto ab his que signa atque accidentia iudicatoria vocant differat explanauimus. Si igitur ea memoria retinens spero te facilius precognoscēdi ac dignoscēdi optimā crism facultatē ex hoc sermone adepturus. Reliqua enim cōiectura quadā artificiosa cognoscēdi: optimā hō crism quā etiā solā crim vocari diximus non per cōiecturam: sed firma cognitione quispiā comprehendere: oia enim talia morbi statim ab initio secuta videntur. Quia igitur talia inegre fuerint in primo quaternario crima futura denūtiāt: sicuti et Hippocrates in prognostico hisce verbis ostendit. Aditissimi enim febres et que cum secuta signis sunt quarto die finiunt vel prius neque enim contingit febres omnia signa securissimā habere: neque illa in qua sunt oia maxime perniciofa: altera quidē non liberare: altera autē non occidere in primo quaternario egrotatē: veluti si hec quidē parū ab extreme perniciosis discesserit. Illa hō a maxime salubribus huiusmodi febres: per primū diē non contingit transcedere. Si hō crism uehemens et cū cōflictatione futura sit aut potius modicata: vel neque crism oīno sed solutio simpliciter non amplius ex perniciosis signis et salutaribus: sed potius ex alijs precognoscit: duo autem sunt et horum genera magnitudo et morbi motus in quibus ab initio diligenter opus exercitari ut ipsa noscimus: ac facile a more ac morbi specie distinguere valeamus: sed specie ipsas quo quidē pacto dignoscamus in secundo volumine diximus: nam tertiana et quotidiana et quartana et pleuritis et peripneumonia et phrenitis sunt species morbi. Si hō benignus aut malignus sit morbus ex subsequētibz accidentibus noscitur quod oia fere Hippocrates in prognostico enarrauit. In his autem annuere oportet coctionis et crudelitatis signa: magnitudo hō et morbi morus ab his diuersa sunt. Debiles quidem et parue febres queque valde maligne sunt: alie calide atque incedentes et aliqui stomachi angustia et calore et sitim intolerabilem afferat nihil tamen habere nonnullum periculosum: dicunt autem et prius est quod siue uehementia

siue magnitudinē morbi quispiā velit notare nihil differt ab hisce vero oibus differt motus et ex tempore partium accessionis comprehenditur. Cum enim una queque accessio quattuor habeat partes: principium: augmentum: statum: et declinationē vel bas oēs breui tempore accessio percurrit: vel tarde: vel nonnullas quidē citius: nonnullas uero serius. Si igitur omnes celeriter peragat manifestum unde fit quod ad crism perat et omnino huiusmodi febris est de numero intermittentium: neque enim contingit ut illa que omnes celeriter peragat amplius continua permaneat: sicuti neque ut que in omnibus partibus prolixitatem seruat sit intermittēs. Liqueat autem quod eam quidem que ad in febricitationem definit uoco intermittentem: cōtinue uero febris omnino pars aliqua prenditur. Continuit autem ut due vel omnes longe sint febris quidē que proprie synochus nominatur longum est status: magis autem tota hec status est: citius uero que non est synochus non tamen definit in in febricitationem quum status alijs temporibus longior existit morus est uelox: quod si breuior fuerit tardus est motus: quum igitur et morbi species: et magnitudo: et morus: quom fuerint distincti: et species quidem ex proprijs accidentibus cognita: magnitudo uero ex eorūdem quantitate. Adnotus uero ex tempore partium accessionis: mos autem ex accidentibus superuenientibus his quoque adiuncta consideratione temporis anni et nature et similitum nūquid mori eger aut saluabitur ad hec tria respiciens inuenies ad speciem ad morem et magnitudinem: sed maxime morem inspicere oportet. Atum uero per crism terminabitur morbus aut non: primum quidem ex motu ac magnitudine inspicies. Deinceps autem ex specie ipsius deinde ex anni tempore et alijs que eiusdem sunt ordinis et ex superuenientibus quidem accidentibus non omnibus. Sed ex his quod paulo ante memorauimus quod uel una cum crisi ab initio inuadūt uel paululum anticipat ipsam que critica proprie nominamus. Illam cum supernemētia accidentia trifariam diuidant in ea. scilicet que moram morbi natura ostendere apta sunt et que non solum signa sed etiam causas crism posuimus: primum quidem ex his simplex est genus: nam quedam ipsorum praua: quedam uero optima omnino existunt: secundū hō et tertium non semper neque idem facere neque ostendere aptum est: sed secundum morbi tempora uariata. Dicitur manifestioris gratia adducatur ad exemplum aliquis egrotus qui in primo die habeat signa manifesta. Salutaris huius enim omnino in primo quaternario finitur morbus: utrum uero per solutionem vel crism magnitudine et paruitate distinguitur: nam si magna fuerint omnino crism subsequatur: si uero parua solutio tantummodo: nam si febris synochus fuerit ac nullus error acciderit (semper enim huiusmodi opus mentisse in quarto die sperandum est crism futurā: si hō cōtinua fuerit magnitudinē ac motū inspicere oportet: contingit enim in tertio uel quinto die crism fieri: in tertio quidē si morbus sit magnus ac motus uelociter habeat. In quarto autem si neque magna mole: neque uelocitate moueat: opus enim crism in idem tempus incidere cū accessione et ita raro accidit ut in die huiusmodi fiat crism adeo quod uidetur Arcegenes his tantum in toto huius uite tempore obseruasse. Ego uero usque ad hanc horā semel solum et hec causa est. Quodammodum diximus in huiusmodi de die

bus iudicatorijs: vt crisis sepius ex quarto die ad tertium et ad quintum transmutetur: nam morbus qui tam subito crifim habet est peracutus: in omnibus aut morbis peracutis necessarium est accessiones vel sy/nochas esse vel continuas: que per tertium exacerbantur. Synochi quidem raro eueniunt et vbi nullus sit error in quarto finiuntur per crifim natura a proprijs circuitibus ad crifim perueniente. Rarum vero est vt nullus error admittatur continue quidez febres que in accessionibus crifim habent tertio die vel quinto rationabiliter finiunt: nam si quadoq; etia quarto ratione eius accessionis que tertio die fit id patiunt. Que enim circa horam vndecimam si ita prigerit diei tertie accessio inuadit: vel tertij diei nocte vel quarto crifim affert. Quum igit primo die (rursus enim bec res perceda) signum aliquod coctionis manifestum apparuerit: reliqs etia oibus piculis nullam portendebus: tunc proculdubio scimus quod in primo quaternario morbi solutionem subsequi sit necessarium. Quot si etia eius magnitudo inspecta sit vltiorrem habebis titam quod cum crifim finiet: ex moru autem morbi respectu oportet quod crifis vel tertio die fiet vel quarto vel quinto: si quidem celer sit morus in tertio. Si vero quodammodo tardior in quinto: si vero febris fuerit synochus in quarto adiuvatur aut morus celeritate ei? magnitudo et anni tempus et etas et regio et quicquid alia amare bili conueniunt: tarditate autem contraria: effate enim adolescens natura calidior post inedia et labores et cibos biliosos tertiana crifim aduocabit: et preferim si is qui antecesserit repositus status siccus extiterit et presens etia et locus ipse in quo egrotat fuerit natura calidior: si vero et tertiane crifes tunc abundauerint adhuc certior erit coniectura: quod si oia contraria conueniunt et morus morbi tardior neque magnitudo valde effatu digna et tempus anni fuerit hybernus. Eger autem vel natura pituitosior vel iam declinantis etatis sperandum est crifim ad quintum diem accessionem peruenitura: adhuc autem magis si locus natura frigidior atque humidior extiterit et presens tempus constitutio conueniens et quintane crifes abundauerint et reliqua bis proportionalis veluti crifim repletior esus ciborum pituitosior antecedit in plurimo tempore: rursus igitur altius egrotus subijciatur qui nullum habeat coctionis signum manifestum: neque in primo: neque in secundo: neque tamen perniciosum: sed omnino omnia sunt citra periculum saluabitur quidem: et hic sed in primo quaternario non liberabitur integre. Oportet igit mentem diligenter adhibere numquam aliquando signum manifestum coctionis ostendat. Nam si hoc fiat necesse est vt in septimo die eger liberetur: modo interim nullus error admittatur. Si vero per crifim vel sine crifim salus sit secutura bo ceter morbi magnitudine noscitur: liquet enim quod si magnus fuerit omnino per crifim morbus finietur: quod si etiam morus velocitas adtingat: multo magis id fiet quod si aliquis error non magnus tamen circa egrotatem factus fuerit sperandum est crifim in septimo euenturam: quod si non multum velociter moueatur: aliquis vero error circa boiem interim fiat ad nonum diem crifis transiretur. Rursus itaque supponamus aliquem morbo haud periculoso laborare qui die septima aliquod signum coctionis habeat manifestum hic si morbus magnus extiterit et celeriter moueat vndecimo potius quam quattuordecimo die crifim patietur: quod si minor fuerit neque celeriter motu habuerit quattuordecimo magis quam

vndecimo. Ex alijs vero signis est distinguenda. Si enim iuuenis fuerit et natura biliosus et tempus estiuum et in loco natura calido egrotauerit et prior victus et quicquid presenti attinent constitutioni ad calorem declinauerint oino iste die vndecima crifim habebit. Quod admodum si oia contraria his que dicta sunt affuerint egrotanti in xliij. quod si nonnulla quidem affuerint: nonnulla vero non atque interim aliquis error acciderit fieri non potest vt crifis die xij. subsequatur: sepius vero nec die xliij. quam maius fuerit erratum: si si nullus error acciderit: mixta vero fuerit accidentia hic oportet erit medico exercitatio ac perspicace vt ea que vim maiorem habent signa distinguat et illi que ab ipsis ostendunt crifim fide adhibeat certorem in hisce adeo ambiguis precognitionibus. Si vero neque in septimo die ipso est alijs inter septimum et vndecimam id quod futurum est exquisite discernere licet. Illa si magnitudo vel velocitas motus morbi in eisdem diebus intendat ac coctionis signis effatu digna adiectio facta fuerit bimodi egrotus die vndecimo crifim patietur: sicuti si contra se res habuerint in quattuordecimo subijciatur rursus egrotus qui in morbo non periculoso in primis diebus tardior febris motus habeat: neque cum nimium vehemens calore febricitauerit: veritatem adhuc crudelitatis signa. Quot quidem intra quattuordecimum diem hic non liberabitur a morbo iam manifestum est: Si vero in illa ipsa die vel longius ex temporibus morbi distinguendum est: nam primum signum si diu permanserint diuturnum fore morbum significant. Augumentum vero si in quarta vel septima die apparuerint sperandum est aliquid in quarto decimo si in vndecimo determinabitur: nam si bec tria in eo die conuincta fuerint et morus velocitas que sufficiens sumperit incrementum et febris magnitudo ac preterea manifestum coctionis indicium crifis in quattuordecima fiet: adhuc autem magis si et anni tempus et etas et egrotatis natura et quicquid alia bis sunt proportionalia ad crifim celeritate contulerint. Si vero solum manifestum coctionis signum die vndecima appareat: neque si morbi magnitudo aut morus velocitas festinauerint: tunc vltra diem quattuordecimum crifis deferretur. Si si quidem anni tempus et etas egrotantis et quicquid alia bis sunt proportionalia ad frigidum declinauerint forte sperandum est morbi solutionem in xx. die secuturam: quod si mixta signa affuerint: dies xliij. coctionem insigniter auxerit: die xvij. crifis occurrerit. Si vero neque die xliij. aliquid nouatum fuerit quod sit valde exquisitum: tunc ad xvij. diem est respiciendum: si enim in ea aliquid signum apparuerit id fidissimum erit: quibus valde exiguum fuerit: idque futura die vigesimo crifim promoustrabit. Quot vero be crifes vniuersae que enumerata ut oius optime sint bene secure atque perfecte et certe: si que ea oia que a principio diximus mente assequatur nulla amplius egebit demonstratione. Quum ei post signa optima atque exquisita coctionem facite fuerint necesse est vt optime sint quando et sola coctio crifis celeritatem et salubrem securitatem ostendit: neque enim vel animo concipi potest quod post morbi exquisitam coctionem crifis mala subsequatur. Exquisita vero coctio sit tempore status: atque ideo ab ipso initio nos admonuimus nulli alteri exercitationi adeo esse intendendum quam ad morbi statum pregnosendum: nam si figura victus ad illum insinuat: et crifis optima in illo sit: atque omnium crifim ipse est regula. Que enim huic proximior est altera magis distans te potior in nulla re adeo exercitandus est medicus

quidam i status p̄cognitione. Esto ei ut in die q̄rtodeci-
mo spes sit futurū statū verū aut ob morbi magnitu-
dinē vel eiusdē velocitatē vel p̄p aliqd aliud extrise-
cū. Irutamētū crisis dievndecimo at̄cipiet neq̄ ip̄az
p̄fectā neq̄ oīno bonā qm̄ sperare s̄z h̄ tpe oīno timē-
dum est p̄sertim si neq̄ in totū morbus periculo va-
cat q̄ si salubris esse apparuerit verendū est ne crisis
vel cū grauibz fiat accidentibz vel non perfecta
vel omnino reuertatur adeo magnā vim habens co-
ctiones ac propterea etiā morbi status 7 quidem si q̄
morbi in hoc tempore cr̄sim non habuere fieri nō po-
test ut in declinationibz habeant: quicūq̄ cū sta-
tus tempus semel p̄terierint bi sine cr̄si p̄seuerāt
7 paulatim soluantur 7 nullū est morbus periculum
tempore status elapso quāntū iudicio assequi possuz
7 tamen quidam sunt qui putant se vidisse nōnullos
egros in declinationibz perijisse sed si vel experiē-
tie vel rationi credere op̄z noui ipsos alia ratione q̄
morbi interiisse. Nō siquidem ex erroribz obire p̄-
cipue q̄dem ip̄orum sed 7 aliq̄ m̄dicorū sic quidē
experientia testatur neminē vnq̄ vi morbi in decli-
nationibz obijisse sed adhuc magis ratio neq̄ enim cō-
tingit ut post q̄ cause morbose iam coctę sunt ac iam
nā superauerit eger moriatur modo recta curatio a
medicis adhibeatur: vbi em̄ nā superior euasit 7 de-
bellauit 7 restitit vebemētiori morbi conatui 7 que i
festabāt oppressit (hoc enim est ip̄a coctio) fieri non
pōt ut deinceps succumbat: q̄ si a morbo natura nō
vincat moriē subsequi nullo modo contingit: siquē-
dē nihil aliud est mors nisi omnimoda nature pro-
stratio vbi vero ip̄a p̄durat dominā ac vincit homi-
nē necesse est liberari: ex oībz igit̄ morbi partibz
ban: p̄sertim que status vocat̄ p̄cognoscere est in-
tendendū: nam si moriturus est eger aut nō nemo p̄-
cognoscat nisi status tempus p̄cognouerit. Tūc em̄
p̄imū mori egrotatē est necessariū qm̄ vires morbo
succubuerint siue aut vires siue nāz dixerō. Idem te-
nūc intelligere op̄z. Et q̄dē vtrū prius superabitur
sciri nō pōt si futurū penitus fuerit incertū. Nā si cr̄-
sis citra vnū diē esse debeat saluabit̄ eger ante q̄ vi-
res a morbo p̄sternant. Si vō ante viginti dies (ita
em̄ cōtingit) nō possit crisis aduenire fieri pōt: ut in-
terim nā fatiget̄: adeo ut eiusdē signis morbosiss appa-
rētibz. Alter q̄dē saluet̄ alter moriat̄ ob tēpus sta-
tus futuri: si q̄ vō nos aliū modū sciret edocere quo
morituros a saluandis possemus distinguere nō esset
fortassis ad hoc status necessaria p̄cognitio s̄z quā
eisdē apparentibus morbis quis sit salubris q̄s ve
mortalis alia via q̄ nuper dicta inuenire nequeam?
magna ex hoc cognitionis status necessitas oritur
Hippocrates quidē igit̄ ita inquit cōsecrura asse-
qui op̄z an eger cū eo victu vsq̄ ad morbi cōsistētiā
perdurabit. Et vtrū prius ipse deficiet neq̄ cū eo vi-
ctu perdurabit vel morbus antea finiet̄ vel obit̄ def-
v̄ q̄dē Diodes 7 Plisonic 7 Praxagoras 7 P̄hy-
lotim 7 atq̄ oēs (ut simpliciter dixerim) p̄batissimi me-
dici nihil aliud melius inuenisse ad iudicandū nun-
quid eger saluabitur aut moriet̄. Qui, vero oīa artis
bona deteriora reddiderūt neq̄ aliqd aliud doctus
excoctarunt 7 bec maxime neglexerūt. Quis em̄ co-
rum est qui aut morbi magnitudinem aut nature ro-
bur cognoscere studeat aut futurum statū p̄cogno-
scere 7 quidē sine horū trīū cognitione nihil de salu-
te inuestigare contingit neq̄ em̄ magis hoc q̄ nun-

quid aliquis portando oneri sufficiat scire potest
eiusdem hominis portantis robore 7 vie longitudi-
ne antea nō perspecta nam egi vires portanti onus
morbus vero oneri longitudo autē temporis qd̄ vsq̄
ad statū extēditur longitudini vie responderet quo pa-
cto igit̄ de egrotante sciri potest nunquid sufficiet
si nulla status p̄cognitio habeatur si em̄ neq̄ cōue-
niēs victus adhiberi potest si die non p̄noscat̄
neq̄ etiam de egri salute vel morte alio modo mani-
festā habere noticiā contingit sed neq̄ de crisi nū-
quid futura sit aut omnino non erit 7 quum sit quan-
do aut qualis sit sciri pōt: si p̄cognitio status nōn
habeatur: quare maximū hoc erit artis opus 7 ceteris
omnibus antefendum ad p̄noscendū futurū
statū exercitatio sed quomodo bec fieri possit antea
diximus nunc vero que nuper dicebamur repetenda
si cognouerimus ex magnitudine morbi 7 viribus
egrotantis 7 tempore status nunquid liberabit̄ aut
moriatur colligere ita poterimus de crisis tempore 7
modo siquidē morbus salubris inueniat̄ 7 neq̄ eius
acumē neq̄ magnitudo festinent neq̄ error aliquis
circa egrotū omittatur status tempus crisis expectat̄
7 bec quidē optima crisis est: sit. n. morbo iam cocto
si vero vel p̄pter morbi magnitudinē vel motus cele-
ritatem vel propter aliquid aliud irritamentum fante
statum crisis venire cogatur tanto bec optima deterio-
rior erit quanto statum anticipauerit q̄ si neq̄ vsq̄
ad statum sufficere possit necessarium est egrotatē ex
hoc morbo interire nō tamē omnino prope statū. Eō
tigit̄. n. 7 multo celerius 7 statim circa morbi totius
initio: crisis enim vel in statu vel parum ante ipsum
fit mors, vero in tribus temporibz principio aus-
gumento 7 statu: quū vero res plures sint cōcedat̄ m̄
bi sopbisse manifestioris doctrine gratia singulis p̄-
prium nomen imponere: 7 si etiam non concesserit lō-
ge valere ipsis dicentes (neq̄ enim ipsi sed bis qui
veritatem student hic sermo componitur) ita consydes
remus siq̄ subito morbo liberatus est omnino bue
aliq̄ euacuatio effatu digna contingit: vel per vomitū
vel v̄tris exonerationem vel sudores vel vrinas
vel sanguinis e nares profluuium aut ex sede per bes
moroydas aut in mulieribus per purgationem mē-
struorum: sed etiam perotides non paucos in tempo-
re oppositū apparētes liberarūt: 7 ad genua 7 ad pe-
des 7 ad aliud quodpiā mēbrū ignobile decubitus.
Et quidem antecedit̄ his omnibus atq̄ affidet non
minima in egrotantis corpore perturbatio: delirant
em̄ 7 difficilem habent banctum 7 stomachi angus-
tiam atq̄ alia que prius diximus patiuntur. Unus
quidem hic modus est morborum solutionis: quem
non modo nos cr̄sim nominare institimus manī-
festioris doctrine gratia: sed omnes etiam qui nos
antecesserūt eodē noīe cr̄sim nominabant. Alter ve-
ro modus qui bec quidē omnia seruat: vno autē tan-
tūmō differt: quia nō integre a morbo liberat̄: noīat̄
vero 7 hic nōnūq̄ quidē cr̄sis simpliciter sicut 7 p̄-
mus aliquando vero cū additione crisis imperfecta
vel crisis defecta. Quicūq̄ autem morbi paulatim
finiuntur solui: quidē in presentatū dicantur p̄ cr̄-
sim autē finiri nequa q̄ quāvis aliquādo p̄ abusus B
etiam ita nominari dixerimus sed nunc singulis co-
rum que diximus sit propriū nomen impositū. Et si
quidē simpliciter subita morbi solutio: defecta 7 o-
cr̄sis subita morbi diminutio. Solutio autē simplē

cler que in lōgiori tēpore ⁊ paulatim facta est: sicuti vero vel effatu digna euacuatio vel omnino decubitus: cū acuta p̄turbatione necessario in crisi bus fuit ita in solutionibus neq; agitatio aliq; neq; euacuatio neq; decubitus accidit: tres sunt hī modi quidē per mutationis morboꝝ quū a morbo liberari debet egrotus. Tres hō aliq; istis proportionales quū moriturus est: vel. n. subito moriē vna cū t̄urbatione et agitatione ⁊ q̄busdā excretionibus: vel decubitus effatu dignis vel morte quidē nō subijt ex istis s̄mul eo deterius q̄ antea se h̄z egrotus. Accētur autēz be due crises nō bone quū nihil referat siue hoc modo siue malas crises noīemus. Secusum hō p̄ima q̄dē p̄fecta: secūda hō im̄fecta. Tertia at̄ spēs male p̄mutationis que paulatim fit vsq; ad mortem arefactio noīet: bec igit̄ tria tribus alijs opposita sunt q̄rtus modus est subite mutationis ad p̄ius sine magnis excretionib; ⁊ decubitus quē neq; crisi m̄ appello: q̄ igit̄ hūc modū ab alijs differre dicimus quos cum agitatio ac p̄turbatione effatu dignis excretionib; vel decubitus fieri dicebam; vnicuiq; manifestū Differt em̄ sine his fieri accidētibus q̄ p̄ius critica noīauim; atq; absq; excretionē vel decubitu ⁊ fieri cū illis: an hō recte vel nō hūc mō moris nomē crisi dētra bam; hoc est q̄ noīet: nō at̄ de re ipsa cōtēdere. Ego ei quatuor modos edocui inuicem differentes ⁊ singulis propriū nomen manifestioris doctrine gr̄atia imponendum censui: si q̄s hō meli; vel manifestius scit nominare de eius nūcupatione minime disceptaremus: docere hō vtile aliqd̄ haud quāp̄ in isto cons̄sit sed in noscēdo potius hos singulos modos quā ad hūc ⁊ futuros p̄noscendo neq; etiā si horū modo traditōes putaret se aduersus modos ipsos differere recte opinaret: cognoscere em̄ q̄ tot sunt modi secūdū quos soluant̄ aut moriant̄ egrotantes ac q̄ dictis nominibus nominent̄ atq; vbi p̄sentes fuerint ipsos dignoscere futuros hō p̄cognoscere. Nec ipsa sunt ad medendum conferentia atq; expedit nomina q̄dē concedere: dignotiones hō ac p̄cognitiones exp̄perientia expl̄zare. Si hō conantibus nobis vnde bec inueniamus edocere q̄spia in cōtradictionibus exercitatus q̄lē habuit admirabilis Asclepiades acq; ut impediāt ac sermonē nostrū interrūpat meminisse opz q̄ hic istud agēs nō rē ipsam s; q̄ de ea verba dicantur cauilla; neq; em̄ q̄ nulle repentine t̄urbationes s̄nt aliq̄n circa corpus egrotantis p̄t asserere Asclepiades neq; q̄ sepius post ipsas effatu digne excretiones nō eueniat neq; q̄ magna ex ipsis nō sit facta in egrotantibus p̄mutatio neq; q̄ h̄mōi res non voce; crisi s; q̄ certare nā s̄ cās morbi faciētes ista nō s̄nt h̄ dēmonstrare tētabit nō parū q̄dē etiā hac in parte delirās p̄pter admirabiles r̄ōres atq; mear; quos ipse supposuit quoz cās neq; nouit potētias illas q̄bus animal gubernat̄ neq; q̄ be oīa salutis cā faciūt tā in sanis q̄ etiā in egrotis: neq; q̄ ipse sunt q̄ morbos s̄nt ⁊ sed quū possit q̄dē in reb; sensutoculū h̄mōi sermo nugari n̄hil m̄ q̄ ad artē medēdi p̄tineat attingit: neq; em̄ dignoscere nos crisi mōdos neq; p̄noscere talia s̄ophismata prohibent in multis etiā sepius delirabit Asclepiades ⁊ q̄cūq; nō noīet nās esse morboꝝ medicat̄ices neq; vñq; poterunt modū salutis aut mortis p̄noscere: t̄m quo pacto turpe nō est medico inl̄ate crisi more vulg;

riū perterrent. Quē decuit nō solū p̄fere crisi m̄ quoz sum euasura esset intelligere sed etiā futurā p̄cognoscere. Equidē bec oīa que ad crisi m̄ attinēt vel futura p̄noscere vel tā p̄sencia dignoscere nō ex alijs p̄ncipijs adinueni q̄ ex his q̄ iupposuit Hippocrates. Et em̄ q̄ ea que sunt in corpore concoquant̄ vel nō cōcoquant̄ h̄ppocraticis: nō autē ab Asclepiadici Dogmatibus cōgruit: ⁊ q̄ natura multas potentias habeat: q̄bus aīal gubernat̄ vñ quoddā est Hippocraticū dogma ⁊ q̄ sine his p̄sentē cōtēplationem sciētia cōp̄ebat̄ cre minime possumus. Neq; em̄ nusmero in finitos spectare oportet signoz cōcurfus tā q̄ in singulis ipsoꝝ p̄p̄iā obseruationem assequi possumus sed potius omnia particularia ad vñ redigere intētiōē de qua verba faciēs coactus sum facere de s̄ophistis mētiōē q̄ n̄ modo n̄hil oportūnū studēt inuenire sed etiā q̄ bene inuēta sunt conantur facere deteriora ⁊ tamē melius foret quū nos inuētur ⁊ dicē ipsum in quo crisi m̄ morbus subijt p̄noscētes atq; insuper crisi m̄ modū ac tā p̄sentē etiam quem finem sit haditura dignoscētes tali cōtēplatione discēdere intēdere ex qua huiusmodi facultas cōparatur neq; more vulgariū p̄tereri quoz sum euasur; sit morbus ignorantes. Ego q̄dē sepius expertus sū tales medicos qui de p̄cognitione sepe sunt admittati quando in egrotis succedēt in̄p̄erint atq; ideo discere studuerunt sed quando quispiam ipsos docere cepit aut quippiam de coctione vel nature robore disseruerit vel de re aliqua alia sine qua ea, q̄ de crisi cōtēplatio cōsistere nequit quomodo inquit mibi suadebis q̄ sit natura quedā omnia agens ad animā saluē vel q̄ eadā natura expellēt superfluitates quidam a morbo liberantur vel q̄ calidum in animalibus sit p̄p̄otentius vel q̄ ex calido fit gido: siccō et humido corpora animalium sint itēmp̄rata aduersus quos ego dicere soleo tu quidem ovir cepisti tanq̄ discipulus audis autem tanq̄ contradictor neq; enim tibi sufficit nature operum quorum te cepit admiratio doctrinam perdiscere sed etiam eius principia iudicare conatis non solum vt medicus sed etiam vt naturalis et tamen satis tibi fuisset contratio modo de principijs iudicare multo enim prestare arbitroz miranda opera que ex illis principijs sequuntur in̄p̄icientem ab eisdem operibus fidem aliquam de ipsis principijs assumere si des enim artium contra se habent q̄ inuentiones: ceduntur enī ex operibus inueniuntur ex principijs: mibi quidem opus aliquod artificiosum inuenire est impossibile nisi veris vtat principijs: quare mibi necessarium fuit naturalem sciētiā diligenter perdiscere: tibi vero itaz artis operibus adinueni is vñ am discere sufficit: quare si tibi non suppetit tempus vt tanq̄ naturalis omnia discere possis tantum saltem tibi ratiocinari adit q̄ nulla alia via sit p̄ter istam que te faciat futuri p̄cognitorem: et q̄ nulla necessitas vigeat ad principia sciētie comprehendenda quum iam si ui p̄stis his que per sciētiā inuenta sunt. Qui enim p̄ius bec studuit inuenire magno in periculo fuit ne frustra tempus cōtereret neq; n. verū aliqd̄ ex falsis principijs inueniri cōtigit si quū tu ab iqrēdi labore sis liberat; ⁊ q̄ tā h̄n inuēta sunt discere cōcupiscas supuacaneū foret p̄ncipioꝝ sciētiā complēti si p̄ferim ad hoc tibi tempus minime suppetat neq; cupido te teneat aliquid

eorum quod desint iuuentudini sed tibi ea solū que recte inuēta sunt sufficiāt. Tu itaque supponēs aliquā esse vitales potentia: stude ut agnoscas eius ita in robore sicuti in imbecillitate dispositionem: ubi vero in his exercitatus fueris stude deinceps omnium morborum tā in magnitudine quā etiam in more differētiis cognoscere et post hoc futuri status p̄cognitionē p̄discere: ubi hoc oia didiceris tū te exerceas in cōprehēdēda per exq̄sitā cōiecturā tam morbi magnitudine quā virtutis robore et quāto hoc tempore possit p̄durare: multum vero ad hoc te adiuvabit in operibus exercitatio: prius vero quā ea oia que dixi diligenter didiceris nihil egrotos intruēdo p̄cicies: sed quomodo hoc oia exq̄site discere oportet nō aliter quā sicuti prius a nobis dictum est: etenim quēadmodū morbi magnitudinē et mori ac p̄terea statū inuenire oportet exq̄site trāsegit in vnaquāque aut nature cui imbecillitatem vel robur i alio libro ubi de multitudine agit. antea enarratur: illo igitur earum dignotiones exq̄site discere oportet: uti hoc ad medendū ut in alijs edocuit: neque minus et nūc ad ea que habet de crisi? cōtēplationē. Sicuti enim quia oia signa bona p̄ se fert i primo quaternario integre liberabit eodē (ut arbitror) modo quod oia mala hic ita primū quaternario oīno morietur: sed quod quidē liberat oia morbi tempora vniuersalia p̄trāsit principii augmētū statū et declinationem quā nōnulli fieri non videat declinatione ubi repētine crises adueniunt: nā paulopost de istis dicet: moriturus aut ad declinationis tēpus pertingere minime potest: nō tñ necessario etiam ad statū: contingit enim ipsum et in augmētū et in principij etiam tēpore mori: crisi vero subire nō est necessarium et maxime quā in principio morbi morietur: hoc aut accidit ubi natura plurimū a morbo superat. Tūc enim neque certamē aduersus ipm̄ aggreditur: sine certamine enim crisis nō fit: hic igitur est q̄rtus modus mortis quod nulli salutariū assimilatur nemo siquidē subito intereunt plurimiq̄ in accessionū principijs. Illi p̄sertim quod p̄pter materię multitudinē aut crassitudinē aut inflammationis magnitudinē exitialiter moriuntur: hoc siquidē plus quā aliqd aliud p̄ verissimo haberi oportet quod in accessionū particularib⁹ declinationib⁹ plurimi pereūt quod nōnulli vidētes iccirco opinantur et in vniuersalis declinationis tpe posse aliquē mori verū nō ita feres habere: ubi enim morbi stat⁹ p̄terierit: natura quidē tā supior euasit: neque enim aliter morbus declinasset: nullus autē modus mortis tūc adueniens excogitari potest p̄ter quod error: sed de hoc baud quā nūc cōsiderare p̄posuimus sed si morbi rōne tūc mori cōtingat. Neque igitur ego vnq̄ hoc vti di fieri neque id inueni ratio sed particularib⁹ accessionib⁹ declinātib⁹ multos sepiissime vidi interire: neque rōne sequētib⁹ mirū videt quod nature vis imbecilla in principio quidē accessionis et augmento: et statu queat perdurare quum ad huc habitus ipse in vnum collectus contineat: tpe vero declinationis a medio ad extrema calore retrocedere nature habet spargitur atq̄ dissoluit: horū itaq̄ nonnulli subita morte opprimuntur: ut p̄sentes existimēt deficere aio potius quā mori: quidā hoc paulatim nō aut subito interierūt incipētes quidē omnino ab accessionis initio: ita vero latenter ut multis videantur tales crisi? quā

sperassent a statu ad declinationē trāfire: sed manifestissime ex pulsibus cognoscuntur: neque enim paruo interstitio differūt qui mortis rōne citius quā sperabatur ad quādam falsam declinationē perueniūt ab his quod vere declinant. In verisq̄ enim subito febrilis calor dissoluitur: fit hoc contrarijs ex causis: siquidem nature robori contraria est imbecillitas. Vehementior igitur fit cōtinue magis pulsus et equalior atq̄ ordinatior in optima declinatione: expellit enim natura fortius omnem subito febrile calorem: debili⁹ vero atq̄ inordinatior et inequalis est pulsus in mortalibus declinationibus: nam vna cum alijs tunc calor febrilis expirat atq̄ hinc spes melioris exoritur mori quum ad leuandum ventrem surrexerūt animi defecit incurruunt et nōnulli pauco ac tenaci sudore effuso moriuntur vel etiam sine surrectione: sic quidē in particularium accessionū declinationibus sine crisi moriuntur: in principijs vero p̄pter magis subitū humorum ad interiora motū veluti suffocata atq̄ extincta natura nō aliter quā si lignorum viridiū aceruū supflāmam conijctas: reliquus est igitur mortis sine crisi modus in exitialibus morbis tēpore status a vebementia accessionis natura superata: sic et in augmētis plerūq̄ moriuntur nō alio modo quā status ratione. Omnino enim quādo a vebementi morbi natura superatur ratione status moriuntur. Contingit vero aliquā et in augmētis accessionū sed rari⁹ hoc accidit atq̄ idē est modus cū illo qui fit tempore status: res igitur sunt oēs mortis modi his qui sine crisi moriuntur primus quidē in principijs accessionū qui in magnis inflammationibus plurimū contingit que membra occupat principia: vel ob humorum multitudinē crassitudinē ac tenacitatem qui subito confluent ad interiora adeo ut spūs meatus integre obferrent. Alter vero tempore status a morbi vi natura superata alias vero tam reliquus in declinationibus quos rarissime accidit vigore vitali resolutio: horum veronullus cum crisi contingit: neque enim morbum depellere in huiusmodi mortis modis ab initio natura tētauit. Ubi vero tētauerit sed succubuerit malam crisin tālem euentum appello. Et fit omnino vel cum excretionibus vel abscessibus effatu dignis simul cum reliq̄ omni perturbatione de qua diximus antea hui⁹ vero crinum p̄cognitiones minus stabiles sunt et valde prudente et arte instructo: atq̄ exercitato medico indigent: primū quidē nunquā future sint. Deinde si statim hui⁹ interficiēt vel tātūmodo nocebunt: sed prius exercitari oportet in optimā crinum p̄cognitione de quib⁹ prius locutus sum. Deinde in his quod nō sunt optime bone: tñ ac deinceps ad malas descēdere. Sicuti enim in istis plurima est incertitudo et cōiectura ita in bonis scientia et firmitas p̄cualcet determinat: siquidē sunt atq̄ ordinati nature mori? quā valida fuerit et materię dñat et p̄prij rōnib⁹ operatur indeterminati vero atq̄ inordinati atq̄ ideo incogniti quā succubunt: sed siquidē integre superet: neque ab initio crisin facere tētat neque omnino resistere et si paulū assurgat ad pugnam statim succubunt. Causa vero hui⁹ intēpestiui assultus est morbi violentia irritatrix quedā existeret et acuta videt: si quidē natura nihil hui⁹ posse tollerare: sed statim p̄perare ad expellendum id quod infestat: sicuti ex his que vētrē aut stomacum mordēt torquēt frīgesciūt et grauāt siue quo uis alio modo stimulat h̄ inspicere: que enim supnatat

per vomitus expellere tentat. Que vero inferiora occupant loca per sedē excernit: hoc quidem maximū est signū crīsis intēpestiue. Que enim in tempore sunt hoc est in statu et coctionibus etiā si nullū adsit irritamentum in feruidis ac magnis morbis videm⁹ accidere. Quēcūq; vero antea distrūpunt (vocat autē ita Hippocrates omnia que ante statum ad citum ruunt) ob aliquod irritamentū id patiunt⁹: et tanto hec crīsis plus mali habet q̄ illa que fit in statu quāto magis anticipauit in crītalibus aut morbis eodem modo se res habet neq; crīsis status tempus expectat aut admodū raro: sed magna ex parte in augmētis interficit vel in principijs: et si aliqua dies indicatū futurā crīsim preostenderit: et malam futuram ostēdit. Age em̄ in .iij. die visa sit primū nebula in vniū nigra vel suspensio nigra aut tale aliqd b mōi. Sic vero et omnia alia signa vel accēdētia perniciosa moriet⁹: quidem omnino hic egrotus: sed si in imparibus quidē accessio facta fuerit. vij. die crīsis accidet. Si vero in diebus paribus in sexto: certiorē vero tū expectatōne faciet morbi motus. Si enim acute moueat crīsim acceleratē cōsignificat: hoc est in sexta venturā: si vero tarde ad septimā differetur: quū vero dies indicatū nullum de mala crīsi futura signum ostenderit: neq; eius precognitio facilis est: opz tamē hic adinaduertere ea que dicent⁹ signa: est autē primū et maximū in morbis mortalib⁹ q̄ sine crīsi mors sit subsequētura viriū ibecillitas: neq; natura em̄ ita prostrata ad pugnā cōtra morbum excitatur. Secūdū vero si nullū adsit signū vel minimū coctōis et per hec si magn⁹ sit morbus atq; malign⁹ atq; etiā celeriter moueat. Quū em̄ hec affuerit oīno abiq; crīsi mors subsequet⁹: mortis autē dies precognoscit quāto super morbi naturam cōsiderādo et grauiorē accessiones inspiciedo. Si em̄ effatu dignus fuerit excelsus et parū resistere adhuc vis nature videat⁹ mors cito subsequē. Si vero cōtraria affuerit tard⁹ sit igit⁹ gra exēpli mult⁹: qdē excelsus non tū manifestū nūqd vñ dīc vel duos poterit expectare: hoc vero distinguet accessiōnū circūit⁹: quo em̄ die debet accessio fieri in illo moriet⁹ et eiusdē diei hora in quo mors accidet tā est dignoscere facile si minerim⁹ in vniūsum eoz que paulante dixim⁹ in quib⁹ morbis principia accessiōnū maxime affuerunt mortē: in quib⁹ vero incrementa et declinationes: particulatim vero in singulis egrotantib⁹ precedētibus diēti recordatio tibi plurima cōmonstrabit. Si em̄ ex ipsa morbi specie quispiā nequeat prenoscere in qua maxime parte accessiōis moriet⁹ ea q̄ in primis diebus cōtingere ad memoriā reuocās qua maxime parte grauissima atq; crītalita accēdētia sustineantur: sic etiā poterit de futuris cōtecurari sit rursus re cognitū q̄ morbus sit crītalis: et nō multa viriū prostratio: primū ex hoc cōstat mortē nō esse p̄pinqūa deinde in q̄rēdū est si possit fieri crīsis: but⁹ vero inuēto habet ex cōtēplandē virtutis quō se habeat atq; spūs morbi mor⁹: ac p̄terea signoz coctionis. Si ei virt⁹ robusta fuerit et morbus velociter moueat et aliis quod signū coctionis affuerit nō extra rōne est q̄ natura terabit crīsim q̄ si virt⁹ quodāmodo obtorpue rit: ac morbus tardū motū habuerit nullūq; affuerit coctionis signū in hoc subsequi crīsim nō cōtingit: q̄ autē si morbus sit fortior virtute non necessario virtus ipsa sit debilis nos alio ostēdūm⁹ libro atq; inde viderē

scere opz p̄p̄ta signa virtutis imbecillit⁹: oīa em̄ si multū trāngi nō possunt omnī aut meminisse simul et nihil p̄cetermittere: ex his que separatim aliquis dī dicit: et cīa in singulis egrotantib⁹ et si mēre nihil difficile nedū impossibile. Rursus igit⁹ memoria reperētes ea q̄ in p̄cedētib⁹ distēim⁹ ad sequētia trāscamus. Dixim⁹ optimas crīses in statib⁹ fieri in augmētis vero si salus sit subsequētura vel im̄fecta vel nō securas in moritūris aut vel subito incipere vel magnā ad p̄t facere mutationē. In principio autē morbi nō fieri crīsim esse vero optimarū crīsim exq̄stas precognitiones. Aliarū vero quidē cū cōiectura et maxime cū fuerint crīses signo carētes: ita autē nominari diximus. Quēcūq; a nullo diēti indicatū ante fuerit ostēse: sed et has et si non multo p̄t tempore saltem paulopost futuras prenoscī oportere asseruimus: futurā autē precognitōne ex eo q̄ p̄perat ac vehemēter natura irritat⁹ a morbo atq; ex subita p̄ter rōnem circa corpus facta perturbatione: oīno em̄ sit aliqua nouitas q̄ crīsis futura est vel circa respiratiōne vel circa mentē vel auditū vel visum vel ferendi facilitatē vel circa eoz aliquod de quib⁹ scripius tā diximus q̄ vno vocabulo cōprehēdētes accidentia et signa indicatoria nūcupamus: qd in aq; bōrisim⁹ ab Hippocrate dicit⁹ q̄buscūq; crīsis sit bis nox molesta q̄ antecedit accessiōne est id ipsum quod nos nūc dicimus q̄ futura morbi crīsis ostēditur et nox molesta fuerit et post ipsaz accessiō crīsis inuale rit: cū q̄busdā insolitis accēdētib⁹ necesse est in eadez accessiōne fieri crīses: qualis autē erit: hoc est viriū per sanguinis fluxum vel vomitus vel sudores vel aliud aliqd ex his q̄ sepe antea enarrauimus: dem̄ cept explanare tētabimur: hic quoq; initū facient⁹ res ab eo q̄ nobis omnī fuit dux atq; auctoz bonorum q̄ in primo libro Epidētiarū scribit in hūc modū. Circa caput et collū dolores et grauitates cū febrib⁹ et sine febrib⁹. In delirantibus qdē neruoz distēriones et vomitus erugini similes et qdā ex his cito intereūt. In febrib⁹ autē ardētib⁹ atq; alijs quib⁹ adest colli dolor et tempoz grauitas et tenebre oculis oboriant⁹ vel hipocōndria itēdunt⁹ abiq; dolore bis plūta sanguinis a narib⁹: q̄bus vero tortus capitis grauitates et cordis morbus ac si om̄ fastidiū bñt: isti biliosa ac pituitosa euomēt: magna vero ex pie pueris in b mōi affectibus accēdūt neruoz distēriones mulieribus vero et hec et ex vuluis labores. Seniorib⁹ vero et in q̄bus tā viger calor deliria atq; furores et are bilis morbi et oculoz priuarii: libro autē q̄ p̄gnostica inscribit⁹: rursus Hippocrates in hunc modū scribit Quēcūq; aut febres p̄trabunt⁹: Signa in talibus hōie habēre neq; dolore ex inflāmatiōe egrotū habēre neq; ex alia occasione manifesta huic expectandus est abscessus cum tumore atq; dolore ad vñ aliquod ex articulis et precipue ex his qui in inferioribus locis sunt: magis vero sunt et in minorē tēpore b mōi abscessus iunioribus nondum triginta annos natis statim autē atēdere opz ad abscessum si vigeim⁹ diē febris itāsgressa fuerit. Senioribus vero minus sunt febre diuturniore existēte: oportet autē talē expectare abscessum quū febris cōtinua fuerit: in quarta nam aut finiturā si intermīttē fuerit et more crītalico inuasit: et si p̄ter hec cīa etiā autūno appropinq̄uerit: sicuti vero bis q̄ iuniores sūt .xxx. annis accessus sit sic bis q̄ .xxx. annos bñt vel etiā seniorib⁹ quāne

magis accēdit abscessus hō scire opz magis byeme fieri qui autē tardius desinūt ⁊ minus retrocedūt: sufficiūt qd̄ bec ⁊ valde manifesta sunt de abscessibus dicta: adiūgēdā autē sunt ipsi. Deinceps ea q̄ de crisi bus inq̄ in hūc modū. Quicūq; autē in febre nō mor tali dicerit ē dolere caput aut aliq̄ tenebrosus ap̄ parere ante oculos si cordis morsus hūc acciderit vomitus biliosus subsequet. Si hō rigor inuaserit ⁊ partes que sunt infra hypochondria frigide fuerint celerius adhuc aderit vomitus: si hō biberit aut comederit circa hoc tēpus forte cito euomet: ex his vero q̄ primo die dolere ceperint q̄rto die grauātur vel q̄nto: septimo hō oīe liberant: plurimū hō ipso: dōlere incipiūt: tertio die cōstantē aut q̄nto maxime liberant ē aut nono aut vndecimo die. Quicūq; hō q̄nto die dolere ceperint si ⁊ alia s̄m rationē priorū ip̄sis affuerint q̄rto decimo euadūt: sūt hō bec viris q̄ dē ⁊ mulieribus in tertianis p̄cipue: iunioribus hō sūt qd̄ ⁊ in his magis hō in febribus cōtinuis ⁊ in tertianis legitimis. Quicūq; hō in bimōi febre caput voluerint: loco autē tenebrosus alicuius apparitionis obtusio fiat vel qd̄ splēdores ante oculos videant: cor dis hō morsu sub hypochondriis aliq̄ fiat extensio vel ad dextrā partē vel sinistrā neq; cū dolore neq; cū inflāmatione bis sanguinē ex naribus: magis hō hoc in iunioribus est expectādū. minus hō in his q̄ tā trīginta annos habēt ⁊ seniores sunt s; vomitus in his sunt expectādī: ⁊ bec qd̄ sufficiūt. Præter bec autē ⁊ illorū nīlominus meminisse opz: q̄ in eodē libro scribūtur ab Hippo. capitis autē vehemētes dolores atq; cōtinuū cū febre: si qd̄ aliq̄ signū mortale affuerit valde est cūctiale: si hō sine his signis dolor ultra vīgintiū diē p̄grediat expectare opz sanguinis fluxū ex naribus vel aliū abscessum ad loca inferiora: donec autē dolor circa tēpora fuerit ⁊ facie expectandus est fluxus sanguinis ex naribus in his maxime q̄ iuniores sunt trīgesimoquinto anno. In senioribus hō suppurationē ⁊ ēt in s̄mōe de p̄pneumonitis ita inq̄ q̄bus abscessus sūt ex pulmonis morbis circa aures ⁊ suppurant vel ad inferiora loca ⁊ ad fistulā pueniūt ista euadūt. Deinde submerses inq̄: cōsiderare aut opz ⁊ talia hoc mō si febris habuerit ⁊ dolor nō cessauerit ⁊ spiritū nō p̄cesserit s; rationē neq; alui excremēta biliosa fuerint neq; facile dissolubilia aut pura fuerint neq; vrina plurimar multa habēs subsidētia. Reliq̄ autē signa salutes si significauerint bis opz tales abscessus futuros sperant: aut nōnulli qd̄ ad loca inferiora q̄bus aliq̄ flegmatis affuerit circa hypochondria: qd̄ hō in superioribus q̄bus hypochondria moller sine dolore p̄leuerant: vbi hō aliq̄ tēpus difficilē haneliturz bauerit absq; vlla alia occasione q̄scet ⁊ qd̄ de tumoribus circa hypochondria verba faciēs: ita inq̄: signū fīat aut bimōi tūores in principio qd̄ mortis multo post securare periculū. Si hō p̄cesserit ultra vīginti dies ⁊ febris habēs ⁊ tumor nō desierit ad suppuratōnē cōuerit: sūt autē bis in prima p̄odo et fluxus sanguinis ex naribus ⁊ forte uiuat s; interrogare opz an caput doleāt vel vīsum obtusum habēant si n. aliq̄ horū affuerit hūc v̄git magis aut fluxū sanguinis ex naribus expectare opz in his q̄ iuniores sunt trīginta annis ⁊ bec quidē in p̄gnosticis ab Hippo. dicta sunt indicātia modōs in quos crisis sit q̄cūq; aut mīgūt vrina tenuē ac crudā multo tēpore si qd̄ alta ip̄sis signa salubria affuerint bis abscessus expectare opz ad loca q̄ sub p̄cordiis bec qd̄ in p̄gnosticis breuiter dicta sunt ab ipso futuris crisis modū p̄docēte addit vero ip̄sis multa p̄ticulata in libro p̄dictionū ⁊ epidemiarz veluti q̄ res cōtiones vrine ante rigore ⁊ q̄ oculi rubidi fluxū s; guinis monstrāt eodē modo et de oculis lacrymātibus ⁊ de malis rubidis ⁊ de ipso nare ac p̄terea et labiū inferius cōcūsum futurū vomitū significat et q̄ somnus grauis cū dolore capitis ⁊ surditas statim aduenientes sunt signa parotidis ⁊ multa butus modi alta particulatim scribit que oīa potētia cōtinent in his q̄ in libro p̄gnosticorū scribunt summariū. n. nīl aliud cōsiderare opz in mō crisis p̄ter naturam motū. quē manifeste ostēdit Hippo. in p̄gnosticis parti qd̄ cordis morsum atq; rigorem memoras in q̄bus vomitū subsequitur? est partim spirādī difficultatē ⁊ oculoū splēdores in q̄bus p̄fluuiū sanguinis ⁊ naribus expectat ac p̄ter ista distinguens de vrinis ⁊ alui excremētis in q̄bus inq̄ neq; biliosa fuerit alui excremēta neq; facile solubilia ⁊ impurata neq; vrina multa valde neq; plurimā habēs subsidētia si n. tale qd̄ fuerit manifestū est q̄ buc repit egritudo ⁊ p̄ ista expurgat. Quū hō buc non repit ⁊ protrahitur morbus cū signis in salubribus futurū abscessum expectare opz coniecturat autē in his nature motum ad loca siquidē inferiora futuros abscessus inquit quibus circa hypochondria aliquid flegmatis. i. inflāmationis atq; caloris affuerit quentā hūc repunt bi qui p̄ripneumoniā humores efficiūt hunc siquidē sermonem veluti ad exēplū p̄ripneumonicoz Hippocrates transigit. Vbi hō nō repunt ad inferiora ⁊ hypochondria qd̄ mollia ⁊ sine dolore erūt semper eger vero ad aliq̄ tēpus difficilē habebit banilitū sine occasione manifesta ⁊ manifestū est q̄ buti abscessus subsequē supra est necessariū ē est circa glāduosas carnes q̄ sūt post aures: statim hō in ipso et aliō aliq̄ signū aderit qd̄ ad caput habebit significatōnē veluti grauis somnū ⁊ surditas repetita ac p̄ter rationē aut grauitas capitis vel tēporū vel tale aliq̄ aliud. nullū igit indicū deficit modi future crisis si oīa ab Hippo. exceptis pulsib; dicta sunt plurimū hō p̄scā breuitatē aduertere minime affuerit qd̄ de ficere arbitrat. Nos igit altero s̄mōe manifesto eadē ip̄sis dicam? forte ei si hō didicerit neq; impossibile esse arbitrabūt p̄cognoscere modū future crisis neq; adhuc circa exercitacionē torpebūt. Quū igit q̄ crisis aderit ex his q̄ dixim? p̄cognoueris. Deinceps q̄ his futura sit hō distinguendū est primū quidē si acutus ⁊ calidus morbus ⁊ si crisis fiat in primis periodis necesse est. n. in talibus crisis abscessus nō abscessum s; excretionē sub sequi. Secundo autē loco si diuturnus ⁊ tardus: nam bi per abscessus quiescere consueuerunt: tum p̄cipue quum vrine tenues ⁊ crude longo tēpore exierint. Si n. multe ⁊ plurimā subsidētia bauerint rationabile est morbū potius paulatim debere cōcoqui nō per abscessum terminati bis p̄cinitis. Deinceps cōsiderādū siquidē p̄ excretionē debet terminari: nūq̄ p̄fluuiū sanguinis vel vomitū vel sudor vel alui subductio sequet si hō p̄ abscessus qd̄ mēbrū vel q̄ articulus abscessum suscipiet in his qd̄ qui per excretionem terminari debent dupliciter distinguere oportet et ex future excretionis signis si affuerint ⁊ alioz si nō affuerint: certius. n. sperabis

eū qui semper preesteditur modū excretionis si nullū te aliud distraxerit: tunc igitur oportet propriū vniuscuiusque dicere: te vero in egrorantibus non hoc solū inspicere sed singula alia cōsiderare. Si igitur p̄ter rationem alius sup̄imitur vel v̄rine tam prope crisi existēte rigore sperare oportet. Si vero hoc distinguēdū est nūquid sudor post ipsum sequatur vel vomitus vel subductio ventris vel horū aliquid vel oīa: et p̄tīm quidem ad morbi speciē est inspiciendū. Si enim ex quibuscūque iucēdes fuerit statim certior rigoris p̄co/gnitio: quod n. incēdit biliosum est: dictū est autē in p̄cedētibz q̄ humor iste quando rehemētius mouet rigore facit: post hec autē et illud cōsiderandū est nūquid v̄rinis tantū vel etiā alio sup̄ressa riguit. Si enim ambobus necessario sudor multus subsequetur: si vero v̄rinis solis cōsiderare oportet: nūquid alui excrementa plura vel pauciora ante crisi exierint: si enim multa manifestius motus nature ad hūc locū est agnoscendus si pauciora ad sudores: si vero et vomitū signa affuerint p̄ has ambas excretionē ter/minabitur p̄ v̄magis per earū alterā q̄ magis p̄ualebit vel eque p̄ v̄trāq̄ quādo equalia quodāmodo inditū affuerint: si vero signa vomitus nō affuerint solos sudores expectare oportet et magis quādo egrorantes delirauerint increfcente accessione et partes calidiores ac rubidiores extiterint et vapor quidē calidus fuerit qualis antea non aderat q̄ si pulsus vndosus fiat et insigniter mollis adhuc amplius sudores expectare oportet. Durus autē pulsus vomitus magisq̄ sudores p̄co/estēdere solet. n. omnis excretionis indicū est sicuti et rehemens. Si vero magnus fuerit motus ad exteriora potiusq̄ ad interiora signū existit: quū hō v̄trāq̄ duplex sit ea quidem que ad exteriora per fluxum sanguinis atq̄ sudores altera autē interiora per alui et stomachū vndosus q̄ dē pulsus sudores: magnus autē simpliciter fluxum sanguinis p̄co/estēdet: motus hō ad interiora superante q̄ dē nō aderunt signa vomitū per alui excrementa crisis fieri: si hō affuerint p̄ vomitū potius: si vero ea et hec affuerint et venter insigniter subducatur p̄ v̄trāq̄ fiet crisis: in equalis autē pulsus in pluribus quidē crisisbus sit et p̄cipue quum sunt cū periculo et pugna: multo hō magis quū biliosi hūiores ad vētriculū cōfluūt p̄stātibz etiā alijs nomitus signis q̄ Hippocrates scripsit: tunc n. oīno pulsus sunt ineq̄ les quū stomachus grauā atq̄ mordeat sed signa ex pulsibus sumpta Hipp. nō est ex cut. vel q̄ nō nouerat vel q̄ nō magni momēti existimauit scilicet p̄ter misit vomitū aut signa sunt cor/dis morbus simul cū dolore capitis et vertigines oborte cū bis q̄ obijciuntur oculis tenebrosis et cū agitatione labri infestioris et multo ac renui spūto deficiente: hec v̄tro oīa accēdūt quū biliosus et mordax humor in vētre ac stomacho collectus fuerit et vētriculi os vna momor derit qd̄ p̄isci cor nominabāt et cū ipso totū stomachū intus atq̄ infra distraxerit v̄n et labrū ipsi agitāt et spūtu tenue defluit et tenebrosa quedā oculis obuerfant et ballucinantur et vertiginem patiuntur et caput dolēt euaporate aliquo ex humore bilioso: et p̄terea facta ex neruis cōpassione: propria vero signa p̄fluxu sanguinis quidā fulgoris motus oculis apparētes quū humor ē flavus: visus autē debetis qm̄ multus et totus simul elatus ad sup̄iora spiritus meat obferrat. Ita autē et oculi lacrimantur ob fluxus mul

tudinē q̄ etiā accēdit in inflammationibus oculorū: eodē modo rubidi aliqui vidētur cū malis nōnunq̄ et narribz: p̄tīm hō signū fluxus sanguinis ex narribz: est etiā hypocūdriorū tētio sine dolore: nam et hoc nō parū est inditū sanguinis ad sup̄iora redētis: sicuti etiā difficultas anhelitus: nā et hec permeas te et horacē sanguine fit: si vero dolore extēdatur non modo fluxū sanguinis sed etiā aliquā tibi inflāmationē adesse significāt sed et dolores capitis et si cōe si gnū existant vomitū et fluxus sanguinis q̄ in veluti mordaces sunt vomitū: q̄ hō quodāmodo graues atq̄ extēdētes: pulsantesq̄ et calidi sanguinis fluxum p̄prie significāt: sic etiā viscerū fm̄ hypocūdria extēstentū inflammationes cause sunt ac signa sanguinis fluxuū qm̄ morbus per excretionē d̄z terminari q̄ si ad latus diuersum sanguinē fluere nō est bonum fm̄ directū hō ē bonū vt docet Hipp. et experientia mōstrat. Ita tibi facile est narrē ex q̄ fluxurus est sanguis p̄dicere vbi causam fluxuri sanguinis tā inuenieris. Dextrū. n. hypocūdriū ex dextra narre bonā crisi affert. Sinistrū vero ex sinistro didicisti hō prius et horarū et malarū crisiū signa. Quid igitur difficile est dicere narrē ex q̄ p̄fluxit sanguis quū mēbrū patiens possit ex q̄ sit dignoscere et crisis morē nō ignores et signa q̄ fluxū sanguinis indicāt sint manifesta p̄ter hec oīa et etas et tēpus anni et regio et egrorantis nā futurū sanguinis fluxū possunt manifestare. Sanguinis igit fluxus et vomitū p̄prie et manifesta sunt signa: secūda hō post ipsa sudorū. Si hō etiā p̄ excrementa alui crisis sit subsecutura: manifestū qdē nō tñ ita neq̄ p̄tīm sed ex eo q̄ ad sunt qdē crisis signa fuerint aut vomitū vel fluxus sanguinis vel sudor colligere h̄z quāq̄ etiā si nullū horū signorū ad sit nō hoc tā tū s̄z etiā per bemoroidas crises fieri cōtigit vel mulieribz p̄ mēstrua nō tamē difficile est distinguere: grauitas. n. lumborū effatu digna et tētio et dolor hic quidē mēstrua antecedit bemoroides aut nō oibz cōsue sunt: q̄bus hō cōsue sunt in bis est difficile distinguere: alijs autē oibz qm̄ affuerint signa cecioris et crisis: vomitus hō defuerint vel fluxus sanguinis vel sudorū cōno venter p̄turbabit. Ita qdē distinguere op̄z p̄prie atq̄ cōta modorū crisiū indicia in bisce. s. morbis q̄ p̄ excretionē finituri sunt. Si vero ad abscessum cōuertatur: cōta quidē omnīū inditū q̄ vbi de egrī salute nō desperat neq̄ morbus soluitur neq̄ v̄rina multa et multa habēs subfidētia sed cruda et tenuis ferrur: p̄prie hō si morbus nō fuerit dururn? subita difficultas anhelitus superueniēs morq̄ dēscēs quā grauitas capitis ac dolor subsequēte grauis somnus ac surditas huic in glādulosa carne post aures necesse est abscessum fieri. Si hō morbus durauerit neq̄ vllū ex his signis affuerit s̄z in aliquo ex locis inferioribus vel grauitas vel tētio vel inflāmatio vel dolor apparuerit huic abscessus ad partes inferiores est expectandus. Exēplū vero v̄triusq̄ abscessus ex vno morbo assumēs Hippo. in p̄gnostico bis q̄ possunt etus sermonē diligētē inspicere edocuit et quo pacto oporteat de oibz abscessibus rōci/nari: q̄re mihi vidēt B in loco finē facere p̄sentis sermōnis: si q̄s. n. ab Hipp. dictis hec q̄ mō scripsim? ad tūgēs nōdū tñ artē h̄z p̄noscēdi crises in libris sequētibz q̄ vltimi erūt p̄positae tractationis spero ipsum id quod deficit cogniturum: doctis enim et hec possunt sufficere neq̄ quarto egent tractatu.

Ex paulo

Ex paulo aeginaeta de crisi et criticis siue decreto-
rijs diebus eorumq; signis Lbo. Linacro Anglo
interpretare.

Quemadmodum prescribi possit quo pacto sol-
uendus morbus sit.

Si calidi et virentes
morbi sunt ij et breues sunt: et p de-
cretorios dies solui solent. Qui mi-
tiores languidioresq; sunt: bi et tra-
bunt et in abscessus plerumq; finiun-
tur. Ita patet non solum quando mor-
bus finendus sit: sed etiam quemadmodum. Quippe
in acutis per excreta magis sit crisis: in diutinis per
abscessus.

De decretorijs diebus.

Quoniam decretorios alij morbos frequen-
ter et cum fide et salubriter preterea pfecte
clare et notabiliter solunt: alij conditio-
nis? ijs quodammodo contrarijs. Tertius
decimus media quanda inter virumq; diem genus
rationem obtinet. Sunt autem ex predictis qui si exi-
guum nature motum sint nacti: soluere morbos possunt
Veluti septimus et quartusdecimus. Plerumq; in ve-
hementioribus nature moribus de morbis decer-
nunt: aliter decernere de ijs non valent. Verum nec qui
boni sunt omnes pari ratione sunt boni nec qui ma-
li pari modo mali. Sed nec certo cum ordine bonita-
tem malignitatemve sua possident. Qui primi sunt
ordinis id est qui ex bonorum sunt numero: ad hunc
modum se habent. Optimi omnium sunt: septimus et
quartusdecimus. Proximi bis sunt nonus undeci-
mus et vigesimus. Prope hos vero tertiusdecimus
et quintus. Post hos quartus. hunc sequuntur tertius
et decimus octauus. His quodammodo aduersi secun-
dus ordinis: bi sunt. Pessimus? et qui cum periculo nec
clare morbos iudicat veluti ex aduerso septimo
oppositus sextus est. Huic similes sunt octauus et
decimus. Post quos deinde sunt: duodecimus: et sex-
tusdecimus et decimus nonus. Alacius inter hos or-
dines tertiusdecimus est: nec se ulla reiciendus sicut
bi qui secunde sunt sortis: nec ita soluere morbos na-
tus sicut ij qui prime sunt note. Atq; hoc quidem vi-
gnitatis decretorios ordine. Galenus? est usus. Mu-
neri vero ordine boni sunt: tertius quartus quintus
septimus undecimus quartusdecimus decimus octa-
vus vigesimus. Mali vero sextus octauus decimus
sextusdecimus decimus nonus. Inter bonos et ma-
los tertiusdecimus locum habet. Decretorios alij
indices aliorum sunt quos conspiciunt Hippocra-
tes nominant: propterea quod que altero decreto-
rio die futura morbo decreta sunt ijs presagiri ac
presideri licet. Veluti quartus ea que in septimo fu-
tura de morbo decreta sunt insinuat. Atq; sudores
aliquos vel madores vel particulares butusmodi
vacuationes aliquas excitans: vel significationes
que prius non fuerunt ostendens vel etiam conco-
ctionis signa. Galenus vero sexti quoque (tamen non
boni) quartum esse indicem ait. Undecimus vero
quartusdecimus est index: et decimusseptimus vigesimus
Et usq; ad quartumdecimum quidem efficacissime
valentissimaeq; crises siue iudicia de morbis sunt

Proximo loco succedunt que usq; ad vigesimum ha-
bentur. Que post hunc usq; ad quadagesimum succe-
dunt: paulatim vehementiam efficaciamq; remittunt.
Primi tamen dignatione sunt: vigesimussepti-
mus trigemus octauus et quadagesimus. Post hos
sunt: vigesimusquartus trigemusprimus et trigesi-
musseptimus. Qui inter hos a vigesimoquarto ad
quadagesimumquartum decretoriosorum numerus
habetur: totus sine crisi est. Sicut qui post quadra-
gesimum sunt omnes proorsus languent: concoctio-
ne potius et abscessibus quam crisis morbos fi-
nientes. Atq; alios quidem qui post quadagesimum
habentur. Hippocrates plane continere videtur.
Sexagesimi tamen et octogesimi et centesimi ratione
habet. Ab ijs alia quidem septem mensibus: alia
septem annis finiri ait. Alia vero (ut verisimile est)
in binis annorum hebdomadis et ternis.

**Decretoria signa si in principijs morborum
appareant mala esse.**

Quoniam concoctionis signa nunquam non commo-
de apparent: cum omnis concoctio vin-
centis nature sit opus eorumq; semper sal-
lubris. Decretoria tamen signa non
nunquam incommode se exhibent: pro-
pterea quod ipsa crisis ambigit alias bona succedens
alias contraria. Veluti supra de decretorijs diebus
est dictum. Neque igitur que in morborum principijs
nec que incrementi tempore conspiciuntur ea est exusu
sed inclinationis cum se natura morbo est valentior.

**Quemadmodum futura crisis pres-
nosenda sit.**

Si intenduntur accessiones et sese preue-
nerint vehementioresq; multo fiant ac-
per tertium quoniamq; diem significatio-
nem sui prebeant: tum concoctionis si-
gna in urinis aluis et sputis cernantur
omnino celeriter morbus iudicabitur. Sin accessio-
nes tarde moueantur: ac eadem mora inuadant quo-
tidieq; affligant: longiore interposito spacio iudica-
dum morbum expectabis. Quin et qui cum corporis
totius concussionem quod per Yooos greci dicitur ve-
hementer febricitant: fieri non potest ut ijs morbus
soluatur priusquam concussio ea sit remissa. Quis-
pe que si nihil remittatur fieri nequit ut iam ad sum-
mum incrementum morbus peruenit: multoque in-
nus ad inclinationem.

**Instans morborum iudicium quemadmo-
dum sit agnoscendum.**

Quoniam siue morbi iudicium quod inter-
diu agitur precedit nox iniquis: quod ve-
ro noctu futurum est: dies antecedit gra-
uis. Superueniunt autem et symptomata
veluti capitis dolor: quoniam eger prius
non sensit: cum hoc etiam colli dolor precordia quo-
que sursum trabuntur: et spirandi quidam difficul-
tas subito oboritur. Aliaque symptomata graua
que precedentibus diebus: ac noctibus non fuisse
apparent. Quod si ijs incidentibus: pulsus quoque
non coincidunt: sed elatiores vehementioresq; cer-
nantur: non futurum modo decretorium diem: sed
etiam cum salutiferum expectes. Perterritus autem
in bis non eris: nec si delirare hominem: aut exilis
re videas. Nam et hec subeuntium ad superiora
succorum sunt signa: sicuti eduerso inferiora petes
Bal. pars tertia.

tim alia. Atq; abdominis rosio & circa umbilicū
tormina & lumborum dolor & ventris murmuratio.
Nonnunq; alia quoq; signa bis cognata fieri sen-
tiuntur. Adhuc si laboras per hemorroidas vacua-
ri est solitus: eiusq; vacuationis repetitio vna inci-
dit. Similiter in mensū vacuatione si mulier est que
laborat alienū non est si per eiusmodi vacuationem
fiat illis morbi iudiciū. Sudores præterea tū ex cor-
poris qui præcessit madore potissimūq; in cōtempla-
torio die tum meatū reclusionē rōnabiliter prospici-
endi sunt. Atq; per supernas vacuationes crises
fiunt: ex ijs maxime intelligas. Inspecienda enī vl-
tra tam dicta est & egrotantis facies. Lū si qua par-
ti eius palpitet: aut vene in temporibus pullent:
aut gena nasusve vel oculus rubentior visatur: va-
cuationis per superiora magis habenda spes sit.
Nō si inuitis quoq; oboziantur lachryme: aut etiā
splendores se cernere imaginentur ac naribus velu-
ti scabendi studio manus admoveant: tum vtiq; nō
morari sed iam adesse sanguinem videbis. Quippe
semel iterumve scabētibus erumpit. Rosio vero sto-
machi ac labri inferioris tremor: crīsim pervomitio-
nem fore sepe præsignant. Atq; hec quidem bacte-
rus. Accedūt præterea q̄ spem nostrā p̄firmant egrotū
etas tu natura: superq; anni tempus & p̄sens aeris
status. Nam si adulescens est qui egrotat aut altas
nature calide aut copiosi sanguinis: etiā maior spes
fuerit. Quod si prius eidē egrotanti sanove vacua-
tio sanguinis facta est: sicuti supra dixim? vel id fo-

lum satisfuerit ad profundendi sanguinis spes præ-
benda. Jam si anni tempus estas est: aut si estas nō
est sed aeris status calidus: ac sepe illo tempore egro-
tantes per sanguinis profusionē crīsim habuerūt
præterea redundans sanguine corpus & consuetarum
vacuationum retentio: hec quoq; tibi spem auxerint
Similis porro & in reliquis vacuationibus incun-
da ratio est. Quod si horū nihil appareat: sed afflic-
tione circa egrum in aliquo deceptoriorum q̄ post
vigintiū maxime sunt dierum obozta ac morbo ad
summū vsq; vigore perducto dolores in artuum
aliquo aut scōm aures aut etiam in alijs particulis
aut dolores quidem minime sudores vero particu-
lares particulā aliquam assidue exerceat: per absces-
sum expectare debebis futurā esse crīsim. Eamq; po-
tissimū particulā abscessu laboraturā: quamcūq;
sudores dolores vel tumores male habuerint.

Qua ratione optimam iam peractam
crīsim agnoscamus.

Si vacuatio competens post concoctionem
est facta & febris laborantem dimisit ac ab
alijs symptomatis est liberatus: præterea co-
loratio pro vacuationis rōne est reddit?
vegetiorq; ac tum surgendo tū sese erigendo fortior
quodq; omniū est turissimū facilis toleratio becco-
mitatur: optima ea crīsis est. Quod si horum aliquo
deficiatur: tanto sane aberit ab optima quantū pol-
let id quo deficiat.

Finis.

Ad christianissimū frācorū regē Lodovicū duodecimū Guillelmū Copi Basileiē.
in librū Galeni de affectorū locorum notione. præfatio.

Considerātī mibi Christianissime rex varia mortaliū studia q̄b? optimū finē summūq; bonum
asseq; pro virib? quisq; nitit rectissime hortari videt Satyric? id p̄cipue & solū optandū esse vt
sit mēs sana in corpe sano. Verū tanta est p̄bdolor: hodie boim pueritas vt neglecto aio postba-
bitaq; corporis salute offie studiū ad diuitias cōuertāt: eoq; deuētū sit: vt quo quisq; maiore pecu-
nariū cumulū ostēdare pōt eo videat maiore honore dignū. cū interim viri & morū p̄bitate & bonis lris
p̄diti q̄ diuitijs nō affluāt nō solū debito p̄uēt honore verū etiā p̄stultis repentent. Id nimirū cause esse
vt cur tā pauci nostra tēpestate recte philosophent. Lū p̄mū effires quatuorue literulas scioli q̄dā delis-
bauerit nō veritate inq̄rere s; diuites illos adulādo caprare studēt quo aliq̄d ab ipis pecuniarū detrabe-
re & instar illoz primas sedes in cōuenticulis occupare possint. Sane sunt nōnulli q̄ vix delibatis sacra-
līarū primis rudimētis p̄tin? ad aucupāda (vt atūr) bñficia nihil reliq; faciūt. Alij plectis trib? quatuor
ue Bartoli argumētis nūq; inspecto p̄dectarū codicisue cortice ad agēdas causas p̄perāt nō vt tucātur
pupillū s; vt pecunias q̄bus plurima sibi latifundia cōparēt ab eo astute extorqueāt. Sic etiā inueniunt
nō pauci (vt interim p̄fessiois mee nō obliuiscar) q̄ cū p̄mū aut p̄isanā noiare aut vino egris interdicare
aut clisterē iniicere nouerūt p̄tin? medicā artē p̄fessi populariz miliēis mortalib? graui cū p̄iculo ipone-
re nō erubescunt ac potentes illos adulationibus caprare aggrediuntur neglectis sp̄retisq; doctissimorū
medicorū Hippocratis Galeniq; monumētis. Quippe nemo iam inde ex taz longo euo inuētus est adeo
veritatis studiosus vt illoz libros ex greca lingua in latinam vertere curauerit. Quāq; inueniuntur aliq;
qui Galeni opera vt latina circumferant credantq; sese Galeno tanq; a secretis esse atq; tacente nullam se
eius authoris propositionē nō intelligere. Ego vero haudquaq; crediderim Galeni mentem ex illis libris
& quoquā deprehendi posse quos ne ipse quidem author si videret esset intellecturus. Eterum quia ma-
ximum medicum maximū quoq; p̄ncipis nomine illustratū in publicum prodire decebat tu mibi rex in-
uicissime hoc ipso nomine pulcherrime succurristi cui opus hoc dedicarem. Quippe qui iustitie admini-
stratione Traianum victoriarum numero Alexandrum Macedonem clementia Julium Cæsarem facile
superas & quod ad religionem pertinet sanctissimi regis Lodouici vestigia intentis neruis imitari conaris
Suscipe igitur Christianissime rex benigno vultu has nostras quas in medio armorum strepitu exaravi
mus lucubrationes. Sic enim ad reliqua Galeni volumina interpretanda animum mibi eriges & vniuer-
sum mortale genus hoc non mediocri beneficio perpetuis amoris vinculis tibi obligabis. Vale Christianis-
sime rex ex Parbisorum Lutecia. Anno millesimo quingentesimo decimo tertio.

Galeni de affectorum locorum notitia liber primus
Guillelmo Lopo Basileensi interprete.

De solū recentio

res medici sed veterum quoque non pauci corporis particulas locos nominare consueverunt ac diligenter sine affectu ipsis euenire solitos dinoscere studuerunt. quippe pro locorum differentia curationes quoque variari necesse est. Sed quod vtilis ad curationem sit huiusmodi notitia in eo libro quem de curandi via et ratione conscripsimus videre est. Nam in presenti ope quomodo affecte particule possint discerni explicare duntaxat propositum. Et igitur partes in superficie constitutæ cum affectuum suorum proprietate facile sensibus deprehenduntur. Que vero in imo corpore latent exercitate cogitationis virum desiderant cum in partium et actionibus et utilitatibus tum maxime atque imprimis in anatomicis id est secandi corpora. Quippe hec nos docuit cum alia permulta tum cuiuslibet partis essentie proprietatem. Sic enim corpus quoddam cartilagineum est secundum asperam arteriam (bronchion appellatur) cuius proprietatem huiusmodi videntur cognoscere possunt. Id si aliqui rursus expuat maximus vlcus vel ab erosionem vel putredine in pulmone esse existimamus. Atque in tota ea parte inter guttur et pulmonem media est quamque eiusmodi nature corpus inuenitur tam grandis tamque vlcera in ipsa haud qua fieri potest quin prius mors animam occupet. In pulmone vero talis fieri potest. utpote quod humiditate facile putrescere. Et a viciis humoribus prompte erodi consuevit. Et vero bronchia in ipso exigua admodum sunt quocirca pars ipsorum putrescere non potest quin potius totum bronchium rejici necesse est: membranis vinculis que ipsam cum alijs coniungunt a sua continuitate absolutis quippe que suis bronchijs multo celerius afficiunt. hec enim et cartilaginea et dura et crassa sunt membrana vero que ipsa coniunguntur tenues et infirme. Sane frustum quoddam vas haud ita paruum rursus rejici vidimus et magis quod ex pulmone fuisse educum plane intelligebat diffinitudo. et forte artis haud imperiti perfectiores. Quotquot enim asperam arteriam in collo perueniunt vasa omnia capillorum fere species referunt. Proinde non solum essentie proprietates sed et magnitudo quoque sepe numero affectum locorum haud obscure indicare potest. Sic enim cum intestini tunicam per alium defectum conspexeris sitis et latitudine et crassitudine ipsa que a tenuioribus solunt multo maior non ab te conijcies vlcera ratione in crassis intestinis consistere. Ita cum adulescentulum rursus tunicam viscosam crassamque rejicere viderem? cõfestim eam ex interna gutturis parte ubi ligula (greci epiglottida vocant) consistit fuisse resolutam ac sanatus est adulescentulus: quibus id non admodum speraremus nisi tamen vox vicerat. Preterea per essentie proprietatem a vesice vlcibus ea que in renibus consistunt: distinguere possunt. Scripsit enim in apborismis Hippocrates. Si ea que cum vrinis excernuntur tamquam speciem referunt in vesica vlcus esse scire licet si vero carunculis similes id erit in renibus. Nec non a rebus in particulis quibusdam contentis creberrime sedes affecta deprehenditur. Nam Adirylene iuuenis quidam secundum sedem

vulneratus: et quidem vulnere satis profundo: tribus primis diebus: neque cibum neque potum ingerere: quarta vero die: adhibitis prius remedijs: cibum sumpsit: ac bibit quoque: deinde occidente sole: sterus adhibita curatione: vrine tres heminas per vulnus excreuit: quum antea ex quo vulneratus erat: nihil vrine reddidisset. tum vero ab onere quo circa pubem grauabatur: se perfecte liberatum esse dixit. Ita quod proculdubio constabat vesicam fuisse vulneratam. Quemadmodum ubi sterus per vulnus excreuitur intestinum alicui vulnus esse illatum haud dubium est. Sic etiam quum cibum egreditur: in ventericulo vulnus esse manifestum est. Et enim ortum aliquando in inguine panum ac iam suppuratum quum medius incidere: sterus subsequens in colo abscessus esse declarauit. Et atque in hoc genere continetur spiritus efflatus: vulnerato thorace: et sanguis ab arteria profluens. Nam quum interdum vulneratum corpus sensu deprehendi non potest: exactam ab his consequimur notitiam. igitur ut efflatus inter respirandum spiritus: membranam costas succingentes vulneratam esse significat: ita sanguis saliendo electus: arteriam: sed hic protinus eo qui ex venis erumpit: calidior: et magis tenuis: et flauior esse dinoscitur. Et veluti bozum non incerte sunt note: sic eodem modo si aliquando omentum procedere per vulnus videatur: peritoneum discissum esse nemo ambigere debet. Si vero pulmonis aliqua fibra: extremam sui partem a vulnere exerere videatur: thoracem confossum esse offendit. Atque nihil refert siue succingentem membranam vulneratam: siue thoracem confossum esse dixeris. Et adherentibus etiam rebus affecte sedis note petuntur. quippe res adherentes essentie proprietatem obtinent: quemadmodum fungi: si fracto capite: meningi (id est membrana cerebrum custodiens) fuerit affecta. Atque rursus alia proprietates conspiciunt: esse particule cuiuspiam viciato. Huius preterea generis est ramentum vocatum: utpote quod eius particula qua excerni videtur: vlcerationem porrendit: ut vrine meatuum: si cum vrina: spiritalium instrumentorum: si rursus: gule: ac ventriculi: si vomitione excernatur: quemadmodum si cum alio excrementis deijcitur: intestinum aliquod vlcera esse significat. Et preterea ex indicijs quibusdam alijs notitie modis: quum videlicet in alieno spacio aliquid preter naturam continetur: ut in renibus: aut vesica: lapidis: aut pus in thorace: aut sanguinis grumus: vbi cum continetur: aut alius quidam humor molestus: in iam malis corpore genitus: vel extrinsecus et adueniens. Unde iuniorum medicorum per plures questionem ad medicæ artis opera nihil conferentem sed dialecticam potius habentem contemplationem mouere solent. Atque huiusmodi res in nobis preter naturam genite ex affectis sint sedibus aut loco nequaquam affecto animal a causa preter naturam molesteretur. Sed quod inutilis (ut dixi) sit huiusmodi questio cognita facile est si consideraueris eas notas que ad artis usum pertinere videntur. Subijciamus ergo aliquem tribus diebus: nihil vrine reddidisse nonne protinus in qua corporis parte sit huiusmodi accidentis causa: inuestigabimus? an in renibus aut vtericis aut vesica aut vrine fistula. Nec enim in hepate: pulmone: liene: ventericulo: corde: aut alia quavis particula: ipsam queremus quod nulla ipsarum sit vrine instrumentum. Et cum nisi non

Intestini
vulnus.
Ventericuli
vulnus.

Colla
abscissus.
Thoracis
vulnus.

Peritonei
vulnus.

Res ad
herentes.

Fungica
pituita.

Ramentum.

Extra
in spacio.

Questio
dialectica.

Artis
supplia.

verimus primam urine secretionem in renibus fieri. deinde eas per ureteras ad vesicam pervenire: ac de mum inde excerni quoadmodum iam antea in libris naturalium actionum ostendimus nihil vultu finem inuenire poterimus. Verum vultu processisse baud satis esse videtur: quin potius perperdere oportet que nam sit causa: propter quas urina supprimatur. Est autem via contemplationis hec. Inveniri oportet omnia cum preterita tum presentia accidentia: presentia quidem ipsemet medicus inspicere debet. Preterita vero non solum a laborante: sed etiam ab ipsius familiaribus interrogando perdiscere. Sit igitur exempli gratia tumor aliquis in pube: satis eundem in circumscriptione vesicam impletam esse ostendens: nihilque excernatur. Numquid plane constet aut excretoriam urine actionem necessario resolutam: aut urine fistulam esse restrictam? Imprimis igitur considerandum est: num fieri potuerit: ut resolute facultatis nomine id acciderit: si prius meminimus quomodo per bonam valetudinem volentibus nobis urina excernatur. Musculus ceruicem vesice circumdans: ab actione quiescit: fungente tum vesica suo munere: musculus autem actio: voluntatis nostre imperium imitatur. at vesica naturaliter agens: voluntati baud quaquam obedit. Namque in commentariis de naturalibus facultatibus iam declaratum est: in omnibus fere corporis particulis esse vim qua extrema fecernantur. Hec quis semper ipsis asit: non tamen utuntur ea: nisi cum molestantur ab excrementis. Que si aliquando fuerit affecta: fieri potest: ut urina supprimatur. Proinde si hominem ita figuraveris: ut declivius sit ceruicis vesice positus: ac subinde manibus tumor preter naturam compresseris: expelletur urina. Quod si ita facies do nihil profeceris: a causa qua resoluta vis esse putabatur desistere: atque urine fistulam constrictam esse suspicari oportet. quippe musculus et circumdatus: si resolutus: ipse non cohibet: sed preter voluntatem emisse urine causa est. Quare quot modis contingat urine meatum (quem ureteram id est urine fistulam vocant) constringi deinceps considerandum est. Quod quidem trifaria eos accipiendo censet. Aut enim corpus ipsum in tumore preter naturam attollitur: ut meatus inde occupetur. Aut aliquid ei preter naturam: ut vel caruncula: vel callus innascitur. Aut a re quapiam obstruitur meatus. Quod corpus ipsum ad insignem tumorem attollitur: si vel inflammatio: vel scirro: vel abscessu: vel alio quouis tumore fuerit affectus. Quod in meatu caro quidam oritur: si precesserit vlcus: alia vero res longo tempore spacio ex crasso letore humore paulatim nasci potest. Quod obstruitur meatus: vel a lapide: vel grumo: vel pure: vel crasso letore humore. Quod igitur hec omnia distinguere oportet: non solum ex presentibus accidentibus: sed etiam ex his que preterierunt. Quod Age igitur subiiciamus ut puer laborer: apparuerint vero antea lapidis indicia: urina quidem aque similis: in qua subidet fabulosa quedam: ipse insuper assidue pendens scalpet: idque vel lacum: vel intentum preter modum: postea urina de repente supprimatur: nunquid optima ratione conseceris: hunc lapidem in vesice ceruicem incidisse? Itaque superno figurato puero: ut crura reliqua corpe sunt sublimiora: multifaria ipsius coctus si feceris: vel lapis ex meatu recedat. Quibus peractis: iube: ut puer urinam reddere temet: id si bene successerit: profluatque urina: preter exactam cause no-

ticiam: curatiois quod modum invenisse te: baud dubia erit pietura. Quod si nihilominus urina supprimatur: rursum cuncte: sed vehementer: atque si sic quoque permiseris: tum de missa enea fistula: greci catbeteru vocant: sive lapide a vesice ceruice repelles: et urinam evocabis. Quod At nulla par est: ut grumum urine fistula obturet. At fieri potest ubi vlcera est vesica: ut paulatim in ipsa grumum precescat vel non precedere sanguis fluore. Accidit autem ut sanguis ex renibus in vesicam defluens: grumum efficiat. Atque veluti ad has pieturas: ita ubi vel pus: vel crassus lentusque humor meatum obstruxit: baud inutiles esse enea fistula. In huiusmodi quoque pietura: ex precedenti notitia inducimur. etenim siue vesica: siue renes: atea affectu aliquo laboraverit: per quem tale quicquid pus colligi potuerit: ut par sit ab ipso meatu fuisse obstructum: probabiliter puer hanc ob causam urinam supprimetur: si in preteritum renibus supior fuerit abscessus: quo erupto: baud absurde pus in renes transiitum esse putaveris. Quod si nihil huiusmodi precesserit: videri rationem inquire oportet: an in ocio educat: multis cibis crassos viscososque humores generare poterit: fuerit vlcus. Quod Sic et ubi ob carunculam aliquam ab vlcere inatam vesice ceruicem obstructa esse putamus: et ex precedentibus vlcere notis: et ex eo quod demissa enea fistula: urina vacuat: intelligere possumus. nam et hunc affectum aliquem vidimus. quippe demissa fistula dolore movet: ea vix meatur: preter ubi atea vlcere esse percipiebamus: fracta quod sub fistula carne: sequuntur cum urine excretio: et cruor et carnis fragmenta. Quod Hec diximus ad institutum oportet pertere. Quod stat autem: ut paulo antea citata a nobis questio: dialectica distingat: sit: quod nihil ad artem opera conducatur. Quod cum vesice fuerit: ut cognoscamus: meatus esse obstructum a grumo: si ita percipitur: aut lapide. At quare vtrum affectum esse meatum: an causam suppresse urine in meatu percipitur: dicendum sit: nihil ad artem utilitatis conferre potest. Quod Itaque non pessum non mirari: quo pacto Archibis genes in huiusmodi consideratione tum ipsi collocaverit: quippe per scriptum quidam de his rebus: si adeo obscure ut intelligant a nemine. Quod Igitur rursum propositum sermonem resumendo: persequentia tractemus: quod. scilicet ex precedentibus: tum presentibus accipitur: cum cur urina reddi non possit: deprebenda. Percussus ergo quidam in ea parte: quod semen appellatur (greci perineos dicunt) inflammatio suborta in vulnere: urinam reddere non potuit: ac vesica ipsa: ut prope plena: manifeste secundum circumscriptionem intumescere videbatur. Huiusmodi irritaretur inflammatio: enea fistulam ad bibere noluit: sed calida aqua fouere: ac oleum circumfundere: satius esse putavimus. quumque tribus horis sic eum tractassemus: tumore non parum relaxato: ac dolore: ut ipsemet fatebatur: non ita graviter infestare: iussimus: ut urinam reddere temeret: interim quum nos vesice tumore: ad inferiores partes impellendo: sensim premeremus: iuvenis urinam reddidit. Atque in his quod sic afficiunt: causa suppresse urine: facile deprebenditur. Quis in alijs quibusdam non adeo manifeste dignoscatur. In quibus artificiosa coiectura ab omnibus vocata: nobis per quod utilis est: vix oportet inter exactam notitiam: et omnifariam ignorantiam: media quodammodo putatur. Proinde fieri non potest: ut in omnibus morbis colligantur note: quibus: ut empirici: id est experientia tactantes: sentiunt: euidenter quicquid affectus discerni possit. Sed verissimum est id quod Erasistratus dicere solebat. Oportet (inquit) hominem ex exactissime consideratione esse: qui voluerit non solum

Quoniam
liter urina
na red-
datur.

Urine
suppres-
se causa
catio.

Urine
meatus
trifaria
constrin-
gitur.

Lapide
dis no-
te.

grum?

Pus in
vesica.

Humor
res cras-
si urina
suppres-
siones.
Etenim
cula in
vesica.

archibis
nis est
roz.

Urine
suppres-
se causa
Femen.
Perine-
os.

Conse-
ctura ar-
tificiosa

Eras-
tratus

In affectus ipsius qualitate: sed affectum quoque locum probe dinoscere. Uerū ut ad huiusmodi exercitationem decenter pueniamus baudquaquam querendum est an dicere oporteat vesicæ ceruicē si vel a lapide vel grumo obstruatur affectus esse aut ipsa non affectu actionē ipsius ledi. igitur in huiusmodi questionibus ad artem omnino superuacaneis Archigenes versari consuevit. Alij vero ipsas prætereunt dicentes non ledi actionē fieri cū videtur musculo scilicet qui vesicæ ceruicem ambit laxato ipsa vero vesica cōtētam in se vrinā exprīmēte sed concurrēte musculorū suminis auxilio. Quā itaq; vesica citra norā munere suo fungitur et musculi volūtatē iperio sic obeūnt ut superiores itē dāt is hō q̄ ceruicē circūdat laxet quō (inquāt) recte poterit aliq̄s suspicari norā esse actioni illatā. Quapropter suppmi vrinā dicere cogunt nō lesa s; impedita metendi actione tanquā arti medicine opem ferant si vocabulū ledi transmutantes impediri dixerint. Sed huiusmodi questionēs (ut diximus) ad dialecticam pertinent: ac ad mētis exercitationem magis quam vel ad affectus ipsius dinotionem: vel sedis affecte inuentionem accōmodantur. Uerū ea quam nuper proposuim? ad institutum opus pprie pertinet. Intelligitur autē ex ipsa quod in primis per artem secandi corpora accurate cognoscere oportet qualis sit cuiuslibet pris essentia: deinde hō et actionē et cōicationē quā cū primis habet que etiā in postēdīs vocabulo cōpēndit in telligere. Quippe cuiuslibet pris vsus ad affectorū locorū inuentionē magnifice cōducit. Actio est motus est priū factū. vsus hō oibus insunt vel nūbil agētis. Ergo qd ad vrine redditionē pertinet excretionis actio sit a vesicē cōpēndit cōcurrente interdum musculorū abdominis auxilio quum videlicet ad modū exiguā cōtinet vrinā aut vesica ipsa infirma est: relique vero partes oēs viles sunt ad actionem nisi enī vesica ipsa cū toto spacio sic figurata fuisset ac ceruix ipsius tota fuisset perforata descendissent q̄ oblique in ipsam vrere frustra habuisset cōpzi mendū motū. Ex horū itaq; notitiā et affectorū partium et affectorū ipsoz notitiā deprehendi pōt non ex ea questione qua inuestigatur vtrum dicere oporteat obstruētū instrumentū esse affectum an omnino noxa carere. Haud abāsimilis huic est alia questio et quidem de affectis tam partibus sed quibus nondum inest propria dispositio. Vocant autē ppriam dispositionē que separata causa que ipsam facit permanere potest. Hec igitur consideratione rursus dicunt nonnulli nequaquam affici caput per eos capitis dolores quā bilioso humore in ventriculo cōtēro proueniunt q̄ per vomitum ejecta bile protinus capitis dolor quiescat: quemadmodum si post vomitum nūbilominus permanferit tū affici caput. Idq; multo magis quum similia suffusioni accidētia oculos infestant cumularis in ore ventriculi excrementis hec est veluti vmbra quasdam esse affectū. In omnib; his questionib; plurimū occupati pdecessores nostri per paucā de affectorū locorū notitiā scripserunt. Nos vero diuersa incedētes via exercēbimus aut (ut dixerit quispiā) instruem? studiosos ut sedes affectus dinoscere possint. igitur quemadmodum paulo ante propositum est q̄ intentā vesica homo vrinā reddere non potest ita impresantiarum subiiciatur citra vesicæ tumorem vrinā

supprimi ergo necesse est: quā sic restā est vrinā: vel vreretur: vel renes esse obstructos. Quapropter tursus hic inuerti opz: nū antea q̄ supprimere vrinā: aut lapidis: aut alteri? cuiuspiā mali pcesserint accedentia: neq; negligēda est vniuersi corporis dispositio: ut possim? quoad artificiosa cōiectura pmissit distinguere: vtrum in ipsis renib; a lapide: vel crassis hūorib; fuerit obstructio: aut in vocatis vreretur id est meatib; q̄ a renib; ad vesicā ptingunt. Atq; sūt qdā q̄ ad exquisitā pducūt notitiā: veluti paulo ante dicebam? de his q̄ affecte cōtēte pprietate declarāt. Alia artificiosa quadā cōiectura deprehēdunt. At qz sopbiste cōpendioso sermōe cōfutar nō possunt: idcirco Asclepiadē in p̄sentia p̄terit? utpote a bsurdā scribētē: atq; iā alibi de vrine in vesica collectione detectū. Porro ea q̄ de p̄ncipe aie p̄scripta sunt: oēs dissectores dānare solēt: existimantibus quibusdā ipsam in corde cōsistere. Quippe Archigenes ab hac op̄nitione baudq̄ dimoueri potuit: quā doctē geret: cū p̄ alia multa: tū maxime p̄ ea: q̄ in p̄b̄niet cōz: letbargicorūq; curatiōe vidētur: verū iūq; desq; sermōes suos cōuertit: ut mō hoc dicat: mō illud: nūbil oīno declarā. Atq; hui? gñis est terti? Archigenis liber: quē de locis affectis cōscripsit. Mos vero p̄ncipē aie vim: in libris de Hippocratis: Platonisq; placitis: magna ex p̄te absoluit. Proinde hac veluti demonstrata: affecta p̄ priū cōtēplationem p̄ficta: atq; id qd oibus affectis: tū p̄tib; tū locis cōe est: nō in dialecticā: s; necessariā questionē potest cū: iā enarrare aggredior: q̄ scz sit ppria particula: p̄ quā queq; corporis animati ps: actionē suā p̄ficiat. Quippe actionē ledi necesse est: instrumento ipsam efficiente quolibet affecto. Atq; interdū facile affectu soluit: adeo ut simul atq; op̄sser causa fuerit separata: ipse quiescat: interdū tāta est solūdi difficultas: ut diutius permanere possit: causa etiā ablata. Accidit aut nōnunq̄ ut efficiēs causa p̄trāsens: nō firmū in particula faciat affectū: quē Archigenes vmbraz affect? vocare cōsuevit. Veluti cū suffusioni similia qdā oculi imaginant: collecto in ore ventriculi tenuti excremento: vñ vapores quidā subleuati: dein circūuēti a visū faculitate: siles imagines mouēs: quales p̄ suffusiones apparere cōsueuerūt. Idq; maxime cū nire solet ip̄s: quib; oculos hūmor exquisitē purus est: aut visū faculitas q̄ facillime sentit. Tandē ob causam: vbi sanguinis fluoz: aut vomit? p̄ morbos expectatur: huiusmodi accidētia interdū apparēt: de quib; Hippocrates in p̄sagijs: bñc in modū scripsit. Si cuiuspiā: inquit: in nō letali febre: caput dolo: aut ante oculos obscura quedā obuersant: aut corz dis dolor accidit: is bilē euomet. Ac paulo post. Quibus vero in huiusmodi febre caput dolo: oculi vero obscuras illas imagines nō vident: sed caligatio: ne beberantur: aut splendentia quedā ipsi obiciuntur: ac pro cordis dolore: in alterutra parte: precordia tenduntur: neq; dolore: neq; inflammatione infestant: ijs pro vomitu sanguis e naribus cōiuet. Hec est verborū Hippocratis series: quibus docuit sepe numero cōtingere: ut ab hūmorib; in ventriculo collectis: imagines qdā oculis obiciant. Qd si nūbil oīno ab hūorib; ascendat ad oculos: quemadmodū vbi vel ad aurib; vel nartū meat? vel etiā ad ligū corp? id qd ascendit trāsfert: nullū bñdē accidētū euenire solet. Tū manifestū est q̄ opz oculos participes fieri

Gal. pars tertia.

883

Actio.
Impre.
Siri.Actio.
vsus.Propa
dispositio.
no.

vrere.

Asclepi
adis er
roz.
pnceps
aie fact
tas.Nuclos
rū ima
gines.Hippo
crates.

Hippo-
crates.
Surdus
ita.

et dispositio: q̄ v̄triculū infestat: si vidēdo debeat
aial errare. Lū itaq̄ rurs⁹ dicat Hippocrates. Quis
bus deiectiones biliose exēit: surditate supueniente
finiunt: et quib⁹ surditas p̄cessit: deinit: si defectio
nes sequunt biliose. Quis est aut adeo demēs inter
pres: vt omittat in lui? sermōis enarratiōe aurium
affectū? Aut tū dicat nasci surditatē: quū bilis: que
antea p̄ aluū vacuari cōsueuerat: ad oculos effusa?
Igit̄ semp̄ incipere opz a lese actiōis instrumēto: de
inde q̄rete q̄s sit noxe mod⁹: v̄trū v̄z dispō p̄manēs
an adhuc sēs: ita vt p̄seuerare nōdū nata sit. Qd si
nūc quoq̄ fiat: v̄trū causa q̄ affectū efficit: in ipa par-
te p̄tineat: an p̄ ipsam trāseat: inuestigādū est. Et em̄
affecto imodice humore (quē crystalloidē vocāt) p̄-
seuerās erit noxa: et essentie ipsi⁹ p̄p̄t⁹ affect⁹: si nō
crass⁹ būor in pupilla cōsistit: cēntia q̄dē nōdū les-
dit: verū accidētis causa in oculo ipso p̄tinet. Sz tū
p̄ ipsuz trāsire dī: cū euaporās būor cōsistit in v̄tri-
culo. Qui nō partē quāpiā tūc solū arbūrat esse af-
fectā: cū in essentia ipsi⁹ p̄manēs fuerit dispositio: le-
gislatoz is munere: q̄ patrijs noib⁹ p̄p̄t⁹ signifi-
cata instituit: fungi v̄t. Alā vbi rebeuēs dolor itēst⁹
nū infestat: sumato in vna quāpiā parte dolore: vt
quasi p̄forari videat: quo pacto: vel nequāq̄ affici in-
testinū: aut affectū in ipso nō esse quis dixerit? Quis
interdū b̄mōi dolores excreto v̄treo quodaz būore.
vel vnico tēporis momēto finiant. Neq̄ alia ab hac
doloris causa tūc credi pōt: idq̄ ob naturale q̄ddaz
axioma (id est enūctatū) qd ex seipso ad b̄mōi dmo-
tionē: fidē dīe v̄t. Ad em̄ quo tāgēte afficimur: et quo
separato q̄dē affect⁹: causaz esse: apud oēs hoies: i-
cūfesso est. Sic em̄ et ignē v̄stulariōis: et gladiū: secio-
nis causaz esse: nemo negat: atq̄ de singulis alijs s̄tr-
dicēdū est. Ergo crassus būor vacuat: nō ab re in se
statis mali causa fuisse credit⁹ est: quo tpe in parti-
cula p̄tinebat. Sz an ob id qd rebeuēt in frigidat
aut calfacit: aut in totū p̄tēperaturā locū molestat:
aut qz p̄tinas partes trāsire: eas ad excretionē v̄-
quādā excitās: aut ob flatuosuz sp̄ritū ab eo exortū
q̄ p̄tinetē partē exēdere pōt: aut qz violētē impact⁹
est: aut qz erodit: et mordet: nōdū ex eionis ope manē
festū est: q̄ppe id solū p̄tinet: qd cū p̄tinebat: in molestā
inferebat. Igit̄ nō solū putare opz: b̄mōi būorē cē
causaz doloris: verū partē quoq̄ in q̄ p̄tinet: tātisp
esse affectā: quoad ob būoris p̄sentia dolore cruciat⁹.
Sic etiā affici aliquē dicim⁹ cū aliqd extrinsec⁹ inci-
dit: vel calfaciēs: vt ignis: vel refrigerās: vt nix: vel cō-
tondēs vt lapis: quo separato p̄tin⁹ finit affect⁹: ne-
mine p̄pter hoc dicente: partē nō fuisse affectā: q̄ in
ipsa nulla sit derelicta dispositio. Sic em̄ semp̄ v̄t-
mur et noie affect⁹: et h̄bo affici. Itaq̄ animaduerrere
opz: vt ex dicēdis v̄tilitatē: tū in p̄lagio: tū in curatio-
nis ratioe cōsequaris. Quippe nōnūq̄ a causa qua-
piā orit⁹ affect⁹: sz ita orit⁹: vt separata causa: baud
quāq̄ p̄manētē habeat dispositionē: interdū autē par-
tem tā facit⁹ est: partim etiā dū sit. Sepenūero q̄p̄ sic
v̄t definit: ablatā causa: p̄seuerās tū manet dispositio
Veluti in dysenteria: mordax būor causa est affect⁹:
v̄tore qui ab initio et abstergit: et abradit: dein t̄pis
tractu vlcera intestini. Qd si antea q̄ vlc⁹ induerit
egredi deīnat: affect⁹ ipse nōdū dysenteria dicit⁹. Si
h̄o vlcere p̄occupet intestini q̄tū būor finiat: nō tū
simul finitur affectus. At vero n̄bil nos molestat in
presencia: sermo paulo ante p̄missus: quem etiam

Intesti-
nor do-
lor.

axioma

Dysen-
teria.

foreten (id est acervatē) vocāt: quippe multa ad v̄trā
baud inutilia: cōmunē ex ipso sortuntur dubitationē foretes.
de q̄b⁹ p̄iores: tū medicū: tū p̄bilosop̄i: locuti sunt
p̄inde supuacaneū esset ea nūc p̄currere: imbi p̄fer-
tim: qui p̄posui hac ipsam artis particulā ostende
re dubiā. Interim em̄ cū domus sit: nondū est dom⁹
sed tū domus est: cum tota facta est. An vero de quo
libet morbo: dū sit: sed nōdū factus est: eodē modo dī bus fa-
cendū sit: baud ab re querit⁹: neq̄ em̄ oim q̄ sunt ea
dem ratio est. quippe res similes: nullā naturalem
figurā requirētes: p̄tinus ab initio eadem cōstāt
essentia. dissimiles vero: et quibus varia est forma:
essentiā ḡnatiōe posteriorē habere p̄sonit. Neq̄ em̄
quū dom⁹ cōstruit⁹: simul sūt fundamenta: parietes
fastigiū: regule: tanue: fenestre ex quib⁹ oibus quodā
modo cōpositis: atq̄ in vnā formā redactis domus
ipsi⁹ essentia cōposita est. Adorbus vero et calidus: et
frigidus: et humidus: et siccus: p̄tinus ab initio: cū
p̄tinum corpus: temperature que bone valitudinē
debet: limites exēsserit: eandem sibi p̄p̄t⁹ naturā bz.
Quāuis em̄ interdū adeo sit exigū: vt neq̄ a nobis
cognoscat: neq̄ laborantium sensu percipi possit: n̄bil
lominus tamen propriam habere speciem censetur.
Baud aliter inflammatio quoq̄ in qualibet anima:
lis parte constitit: siue maxima: siue minima fuerit:
vnus atq̄ idē erit affect⁹: nō specie quidē: sed ma-
gnitudine varius. Eteruz q̄ possint aliquē affectio-
nes in corpore cōsistere: adeo exigue: vt nō appareāt:
argumento est gutta lōgo temporis tractu saxum ex
cauans: de qua recte carmen hoc proditum est. Adol-
lio assiduū saxum cauat tectibus vnda. neq̄ enim
vel vnus: vel duo: vel tres: vel quatuor: aque icus: sa-
xum ferientes: ac ne centesimus quidē: sensibilibiter
videtur saxum excauare. Neq̄ etiam fieri potest: vt
p̄tino n̄bil efficiente: aliter aliquid faciat. quippe q̄
habet eandem: quam p̄tinus habuit: ad saxum pro-
portionem. Et q̄ secundus icus in saxum quip̄
piam effecerit: ipsum a p̄tino ita mutatum fuisse ne-
cesse est: vt non omnino idē: quale ab initio fuerat:
permaneret. Et em̄ si ipsum v̄ndiquaq̄ idē per-
maneat: atq̄ agēs quoq̄ in ipsuz causa: aque scz s̄t
lā: necesse est: quēmadmodum a p̄tino icu non affe-
ctum est: ita neq̄ a secundo. quo concessio: neq̄ t̄tū
quoq̄ ipsum afficiet (quippe de omnibus eadem ra-
tio est) baud secus de quarto: et quinto: et reliquis de
inceps omnibus: dicendū est. Et enim quoad eodē
modo se habent saxo: eadem quoq̄ causa accesserit:
n̄bil amplius efficietur. Quod si a millesimo icu:
sensibilis videatur in saxo concaustas: ad singulos
icus: affectus in saxo nunc p̄tinum sensibilibiter ap-
parentis: millesima pars referenda est. Quum itaq̄
causē agunt in corpus: species affectus ab initio est
eadem: tamen ob exiguitatem nō apparet. At nō bu
iusmodi affectus qui adeo sunt exigui: separatis can-
c̄tis facientibus: alio finit⁹: natura videlicet ipsos b̄os exi-
sanante. Quippe illi duntaxat externo egent auxilio
quos ob magnitudinē natura vincere nō potest. Igi-
tur eadē quoq̄ ratio: quū p̄tinū mordax būor:
aliqd intestinorū crosferit: quū id qd factū est nōdū
videat: n̄bilomin⁹ dispositio ipsa sub dysenteric spe-
cie cōprehendit⁹. Sed vt natura: parua quedā vlcera
que nōnūq̄ euēniūt: ita et intestinorū abrafiōes: nul-
lo adbibito medicamēto: sanare pōt. Mac ergo ratio
ne: falsum omnino est qd a quibusdā dicitur. Quis

Gutta.

Ita v̄m
b̄os exi-
guos.

lum per huiusmodi affectū: in corpore relinquit affectū. Quod si verū esset: tamē intestina tū esse affecta baudquaquā negandū est: quā ab acedine excrementorū ipsa rodentiū dolor: notatu dignū euenire percipitur. Hoc igitur ad omnia que posthac dicturi sumus: veluti clementiū quoddam: observare debetis. Sicq; hoc in istū vte: qua inueniri debet sedes affectus: nullā actionē ledi: nisi pars que ipsam facit afficitur. Si est quū vel dolor: vel tumor: aliq; eā infestat: omnino affici dicitur: multo magis eā affici: lesa actione: fatendū est. ¶ Igitur iam supradictū est: q; ab excrementorū natura: affecte sedis cōiecturā facere possumus. id vero bifariā fieri cōstat: vel ab excrete essente pprietate: vel ab his que in ipsa parte cōtinentur. Similiter diximus ab innatis interdū rebus: de locis affectis cōiecturā sumi posse. Item ab accidentiū quoq; genere: que quidem nō mediocres habent inter se differentiam: sed banc postea explicabimus. ¶ Nunc vero rursus ab principiū sermōe reducto: in singulis partibus tenem? inuenire notas affectus earum indicantes: tum eos qui in ipsarum essentia consistunt: tū illos qui ipsis veluti instrumētis accidunt. Rursus separemus? discernam? a factis iam affectibus: eos qui etiā dū sunt: et qui nondum pertinaciter inherant. Item causas que in affecta parte cōtinentur: ab ijs que ea tanq; via duntaxat vtiunt. Nō hō ex ijs aliq; cōponant modū: satis cōstat. Preterea distinguere oportet eos qui per cōsensum accidunt: a proprijs: nam magis proprius fuerit idiopatiam id est propriū affectū: q; ut medici solent protopatiam id est primariū affectum: nominare veluti ex aduerso: diuisio affectu per cōsensum a proprio. Ergo qui pprie vocabulis vti voluerit. primo genio quidē affectus: secundariū aut posteriorē: opponet. Et vero qui per cōsensum infestat: propriū. Quāq; sepe numero cōtingere potest: ut aliquis simul et per cōsensum: et ppria affectiōe laboret: cū in affecta partícula permanēs sit dispositio. Neq; est primario: s; secundario: et pprie: ipsam tū affici dicimus. Id hō baud obscure in reb? externis videri potest: quēdam modū in corpore pleno: oborto ingēri pano ab vlcere: quum inducta in vlcere cicatrice: pmanet etiā duz panus: vel in suppuratā inflāmationē transiens: vel durū tumore quē cboerata id est scopulū: appellat. At nemo primarios dixerit huiusmodi morbos: qui ob alium precedentem eueniunt: quippe per cōsensum facti ad huiusmodi permurantur proprietatem: perinde ac si protinus ab initio protopatiam (id est primariā affectiō) ipsis accidisset. Ceterū in presentia nō inutile fuerit: meminisse eorū que in libro de medicis nominibus diximus: vbi de significatis est sermo: que pessime a recētoribus tum medicis: tum philosophis confunduntur. Ut enim affectio et actio diuerse sunt voces: ita diuersus quoq; est earū vsus. Quippe id agere dicitur: quod ex seipso motum obtinet. Affici vero: quod motum habet ab alio. Quum itaq; duo sint motus genera: alterationis: et latitudinis: vbi ad permanentem dispositionem alteratio peruenit: sitq; dispositio scilicet preter naturam: morbus appellatur: quamuis per abusionem interdum: eandem dispositionem nonnulli affectus nominent: qui si more Grecozū patrio nomine viderentur: partes ipsas potius affici dicerent: quum motum sustinent preter naturam: quum vero dispositiones habēt pre-

ter naturam: si proprie quis loquatur: egrotare eas potius: q; affici dicit. q; si ab vsu successerit: nō solus egrotare: sed affici quoq; dicere poterit. Equidem qd vocabu semper dicere consuevit: nunc quoq; dicam: quod in loz v? ea doctrina: qua de arte quapiam agitur: satis est: si quis vocabulum atq; significatum eius: pro doctoris voluntate proferens: procedat deinceps ad rerū enarrationem. Admonui autem nunc significatorū eo q; nonnulli: non solum patiorum vocabulorum significata peruertunt: verū etiam eos qui recte ipsis vti tentant: calumnia prosequuntur: de quozum numero sunt hi quoq;: qui dicunt: interdum lesa actione: partem ipsam non ledi: eo q; nondum permanentem habet dispositionem: veluti vbi propter humores in ventriculo contentos: caput dolo. Nam scōm mutata ratione: si de nominibus certare desieris: magis proprie interpretando dices: affici quidem ea? Affici put quando ventriculo consentit: egrotare vero: cum Egrotat proprio affectu laborat. Similiter ventriculus affici re. quidem quum a viciosis molestatur hūioribus: egrotare vero: aut per propriam inemperaturam: aut quum inflammationem: vel vlcus: vel abscessum habet preter naturam. Quod si omnino acuratio: et scrutatio volueris huiusmodi questionis enodare: interdum simulatq; alimentis: coctionisq; vicium accessit: actionem ledi dices. Interdum autē hanc quidem non ledi: illa vero esse viciata. Quippe corruptionis cibozum tres prime: ac veluti generalissime sunt differentie. Una quidem sit per proprios ventriculi morbos. Altera a viciosis humoribus in ipso accumulatis. Tertia ab alimentozum qualitate inducitur. Hec igitur quum suapte natura: vel vaporosa vel acida: vel alias corruptioni fuerint obnoxia: aut ex preparationis modo: ad huiusmodi dispositionē deducuntur: certum est ea in ventriculo corrumpi: atq; hoc modo cruditatem fortasse fieri dixeris. Sed oritur protinus discors: dia: nunquid afficiatur tum ob hoc concoquendi facultas: quippe nonnulli per huiusmodi cruditates eam baudquaquā affici contendunt. Alij vero ecōtrario. Atq; inuenitur tertia quoq; secta: eorū qui huiusmodi alimenta incrudari negant: quis ea baudquaquā concocta esse fateantur: tanq; non sit idem: per negationem aliquid enuncta re: aut per priuatiōem vocata a dialecticis dictionē Idem intellexisse Erasistratum puro: quum accinos et scama: et reliqua omnia: omnino incorrupta: et immutata deijciuntur: nullam dixit indicare in antmalibus factam esse cruditatem: sed hoc ipsum dum taxat: quod non essent concocta. Igitur vt in his quidem ea que propria sunt non negligere: ita ea que ad affecte sedis noticiam conferunt: accurate considerare oportet. Hinc enim et id quod futurum est presagire: et affectum iam factum decenter curare: poterimus: itaq; sine contentiosis nominibus: ex rebus ipsis vtilitatem consequi licet hoc modo. Ructus sum? Est vt quispiam mane exurgens dicat: fumos fumos? sum se ructū emittere: aut aliqd hmodi: vt ab omīs frictis: aut alia quapiā re ferēte: et putri. Ille itaq; q; fumosum ructū pcepit: fateat se a cena placētā nidoze plenā comedisse: quales sunt q; ex oko et terris et alijs Itia hmodi preparatur. Alter vero cōstatur: fricta oua in Quaffi gessisse: atq; nunc illorū nidoze: eructare: deinde ali? tra. pplures radculas comedisse: vt ferēs putrisq; creat Radicu ab eo ruct? Igitur cibos in ipsa nō bene cōcoctos ne le.

Est pars tertia.

Epilo-
gus.Affectus
per cōsensum
Affectus
proprie

Eboctas.

Affectus
canonici
Actio
affectioAffectus
gignit

Morbus

Libus
trifariā
corrum
pitur.

Cruditates.

Ructus
fumos?

Ructus
fumosusPantis.
Ebon-
drus.
AbelAomi-
tio.

gare potest: quibus ex hac re ventriculus baudqua-
fuerit affectus: neque etiam quod ad ipsius rationem
pertinet: circa actionem errauerit: baud aliter quam
ubi quis integros accinos per alium defecerit: si bñ-
ni ventriculi officium esset accinos transmutare: accusa-
remus ob hoc ventriculi corpus: ipsumque viciatum esse
putaremus. Euz vero id sui muneris non sit: sed ac-
cinorum essentie accidar: ut concoqui nequeat: baud
ab re dicimus: hos quidem non esse concoctos: ventricu-
li hoc corpus naturaliter sese habere. Quippe hoc et
nosse: et definire ad medicum baud inutiliter pertinet. Sz
qre an dicendum sit actionem ipsius per huiusmodi
di excrementa fuisse lesam: an contra: ad medicæ artis
opera superuacaneum est. ¶ Age rursus ut quispiam
fumosum ructum emittat: nimirum huius igneus: quē
dam calorem in ventriculo esse dicemus. Ac deinde
rursus distinguendo inuestigabimus: utrum ab in-
temperatura corporis ipsius ventriculi: hoc eveniat
aut a stauabile: eaq; vel in ipsius spacio cōtenta: aut
in tunicis: ita ut vix abstergi possit: decessa. At ne
hic quidem consistemus. Nam querere oportet: an le-
cinoze male suo officio ingente huiusmodi humor
accumuletur: an is ex vniuerso defluat corpore. An
etiam in ipsomet gignatur ventriculo. Nec sunt co-
gnitu per se necessaria: sed que viro indigent exercita-
te considerationis: qui res ipsas potius q̄ nomina
quibus explicantur scire studuerit: ut enim corrup-
tionis: propietas efficiens causam aperte indicat:
ita difficile est ipsius generationem: presinita osten-
sione manifeste inuenire. ¶ Igitur si in ventriculo cibi
non suapte natura in fumum transmutantur: efficiē-
tem causam calidam. Si vero saporem acidum refe-
runt: eam frigidam esse necesse est. Sed non protinus
constat: utrum intemperatura aliqua: an viciosus
quispiam humor: ventriculi corpus infestet. Proin-
de distinguenda est: quippe dare oportet cibos qui
suapte natura modo corruptionis q̄ maxime aduer-
sentur: ut panem aut chondrum (si contrigerit) illis
qui in fumum transmutare cibum consueverunt: mel
autem bis qui acidum in cibo saporem percipiunt.
Deinde considerare excrementa: tum ea q̄ vomuntur.
tuz que per alium deiciuntur: num humor aliquis: cū
illis quidē biliosus et calidus: cū bis hoc pituitosus
ac frigidus: simul excernat. An nullo vacuato humo-
re: ipsa exigua quāda mutatio habeat. Quippe
ubi igneo calore ventriculus infestatur: panem aut
chondrum sine humore deijci videbis: perq̄ exigua
in ipsis facta transmutatio. Quod si humor quoq;
deijciatur: qui cibum corrumpere possit: videntur ci-
bi in huiusmodi humore submersi: et ab ipsius actio-
ne manifestius alterari. Ad quod a vomitione clarius
discernitur: si laborans suapte natura facile vomere
possit. Nam cogere eum qui vomere non potest: ab-
surdum est. Atq; hoc ita deprehenditur: si in spacio
ventriculi noxius humor continetur. Si vero in tu-
nicas ipsius transmittitur: ut ad calidum nausea: et
fitis vehemens cōsequitur: ita a frigido ciborum cupi-
ditas excitari solet. Verum cōsiderare oportet: utrum
illesum sit epar: an affectu quopiam laboret: et qua-
lis sit ipsius affectus: an calidus: an frigidus. Baud
secus de splene quoq; quippe ex eorum omnium cō-
sideratione: simul cum quotidianis ciborum portio-
numq; experientia: exquisite poterit quis inuenire:
non solum locū affectū: sed etiā ipsius dispositionē. Nec

autē notitia eo est utilis: quo facilius curatiois pro-
prietas per ipsam figurat. Et cū calida dispositio:
vbiq; fuerit: semper refrigeranda est. Sed quomodo:
aut quo modo: aut qua materia refrigerare cōueniat:
locus affectus cōmonstrat. ¶ Igitur si id ipsum qd moles-
tar: nihil aliud fuerit q̄ intemperatura: calidā refrige-
rando: et frigidā calfaciēdo: alio iuuabis boiem. Nec
qd nudā dūtaxat opinione: vtz etiā scientiā: et quidē
baud obscurā: suscepere habebis cōiecturæ: idq; mul-
tomagis: si vtrinq; ipsaz examinaueris: a calidie: tū
medicamentis: tū viciis ratione: vidēdo boies sanari
a caloris: vero ledi. ¶ Qd si bñoz quispiā in ipsis
ventriculi tunicis cōtineat: nausea quidē verabit: sed
inanis: et sine vomitu: et que irritat dūtaxat: nullum
humorē euacuans: quēadmodū fieri solet: vbi secun-
dū internā spatii latitudinem: in ventriculo humor
cōtinetur. ¶ Eterū ructus ab alijs acidis: ab alijs fu-
mosi emittuntur. Auxiliatur aut illis: quidē medica-
mentū ex tribus piperis generib; institutū: aut aliud:
qd bñd habeat facultatē: ex aqua vel vino epotus.
His vero: tū absinthiū: tū biera ex aloē facta: quam
nonnulli picra quoq; appellat. ¶ Igitur si per primā pro-
tinus experientia: a familiaribus medicamentis: in
viroq; humore: manifestū videatur auxiliū: simul hā-
bebis: et notitiā Aristoteli cōfari: et modū curatiois: si cū
ipsis vti perseueraueris: homo sanitati restituetur.
Qd si a solitis auxiliari medicamentis: vtrāq; dispo-
sitionem noxa consequatur: deceptū te circa notitiā
inuenies. Quippe certissima omnium huiusmodi dis-
positionū notitia: ab his deprehendit: q̄ intelligunt:
quibus quilibet presidij: ad bonam valetudinē re-
duci possit. Sic equidem quosdā colicos vocatos sa-
uari: dato in potu medicamento ex aloē: q̄ppe conijci-
ens: mordacē humorē ad affectū intestini tunicas
defluxisse: dato medicamento: sperant oīno huiusmodi
dispositionē fore quietiorē. qd vbi contigit: intel-
liges recta me ductū cōiectura: rursus plus ipsius ex-
hibui. Sed quid me ad hanc cōiecturam promoue-
rit: opere præcū fuerit enarrare. Quid hominē a cali-
die: tum cibis tū medicamentis: atq; ab omni caloris
a viciis ratione irritari: rursus iuari ab alimentis
bonifucci et temperatis nominatis. Insuper inediā
et noxā inferre: doloris hoc specē: percontanti mibi:
mordacem esse respondit: qua de re multo magis spes-
rans: ad veram me peruenisse notitiā: ausus sum
amarū ei medicamentū exhibere. Postremo conspi-
ciens hominem mirifice adiutum: que fuerit disposi-
tio: efficaciter me deprehendisse putauit. ¶ Fuit al-
ter quem cibi concoctu faciles irritabant: hic de pre-
cedētib; interrogatus: respondit: se in hac deductū
dispositionē sumpto purgante medicamento. Rur-
sus interrogas: quid ipsum ad sumendū medicamē-
tum promouisset: intellexi mordaces: edacesq; dolo-
res: multo tempore ventriculus infestans: fuisse in
causa: cōiectans itaq; viciatū fuisse a purgare medi-
camento intestini: ac dispositū ad fluxiones: ut faci-
le reciperet ex hepate redūdātes humores: qui deins-
de corrūperentur: cibum exhibui baud ita facile cor-
ruptibile: et astringentem: vnde et mordaces dolores
mitigati sunt: et nihil postea excruciat: quā antea pro-
tinus: ut mordacitate sentiebatur: corrupta quedam:
et liquida: et fetentia excernere cogeretur. Quāq; mul-
to post mordicationem tempore ea deijceret: ad supe-
riora intestina dispositionem ipsam pertinere cōiecte

nausea.

Ructus
sanatū

Biera.

Colica.

Iuuau-
ita.

Noxia.

quæadmodum eodratio: vbi celeriter a mordicatione
sequebatur excretio: dispositione ad inferiora reuerti
intestina. Hos igit iniectione clystere illos vero dictis
tâ cibis exhibitis sanauit. quippe certo sciebâ quod pri
me vetriculo ptes exhibitis supne: tû cibis tû por
bus que hō nō ita multâ a sede distât: inferne in ie
ctis medicamentis proprii adiuuantur. Atq; si alter
quispiâ intestinoz affectus est distinguere oportet.
Sunt em̄ note quâ affectib; pprie: quedâ vero ad
partes affectas priner: vt cōcoctio vitata vetriculi ē
accidēs: at ciboꝝ ad fumosum vel acidū ructū puer
sio ad causas et affect; ipsos referēda est. Sic autē de
intestinis et ips exitus et excrementoz species atq; ac
cidētū differētia cū ijs q̄ precesserūt simul et affectū
ipsum: et partē in qua cōsistit ostēdere possunt. Ergo
age vt p̄ vērē excrementa quâ deiciant: aliquā quidē
ramēta: aut veluti mēbranzarū rasura: aut cructum
aliquid: ac aliquādo simul oīa intestinū vlcere affe
ctum nemo dubitauerit. At hō vtrū in exilibus inte
stinis: an crassīs vlcus cōsistat: nodū manifestū est.
Sed vt nup̄ dicebamus et ex rasura et exitus tēpoꝝ:
et vt tertiu addat ex mixtione cū stercore: vt modo
magis modo min⁹ interdū neq; mīscat: distingue
re op̄. Quippe ismarū partiū vlcera: nullas oīno
notas hnt alui excrementis admixtas: earū hō priū q̄
paulo alt⁹ collocatæ sunt: vlcera mixtas quidē cum
stercore hnt notas: s; id leuiter dūtaxat. Quæadmo
dum si multo sint altiores: vehemētior erit mixtura:
precipue hō in supremis intestinis: vlceris note ves
bemētē stercorei vident admixte. Porro accidit in
terdū: vt ex vno idico simul et locus et dispositio de
prebedant: aut loc⁹ vna cū causa: veluti locoꝝ note:
et ab actione lesa: et excrementis et positi et doloris p
pprietate: et pprijs accidētib; sumunt. Affectum
hō: et ab excrementozū specie: et loci natura: et doloris
pprietate: et pprijs accidētibus. Sane actio lesa:
affecta partē indicare pōt: et quēdōdō: si esse ac
cidēs aliq̄d circa cernēdi officiū euenerit: oculū affici
cōstat: verū an pprio affectu an per consensum: aut
vtrōq; modo laboret: alia cōsideratiōe inquirēdū
est. Excrementozū species affectā partē indicat veluti
iam antea dictū est: et per partiū ipsius iessentiā: et p
cōtēta in ipsa. Et positi quoq; affectā partē nimirū
commonstrare sufficenter potest. quippe durus in
dextra precordioꝝ parte tumor: non lientis: sed iecti
noris affecti nota est quæadmodum si fuerit in fini
stra non hepatis: sed splenis affectus portendit. Et
positus interdum: vbi similiter se habent excrementa:
affectā partē cōmonstrat. Et em̄ mēbranzose tunice
frustulum excernatur: id vlcus esse alicubi ostendit.
verū in qua sit particula: ex positu discere poteris.
Nam si vomendo fuerit reiectum: aut gule: aut ven
triculo: si tussiendo guttur: aut asperæ arterie: si scēa
do factū: si cū vrina etus fistule: si a sede: alicui⁹ inte
stinozū: si p mulieri pudēda: vteri affectus porēdit.
At hō constat: q̄ singuli dolores: pro positis varie
tate: affectum locum ostēdere possunt. Hoc etiam pa
tro: ea que supra proposuius distinguere oportet.
Quippe apparentibus per vomitum vlceris notis:
animaduertendum est vtrum anteriores partes cir
ca precordia: aut posteriores circa dorsum: dolor ali
quis infestet. Et enim q̄ in anterioribus percipit vē
triculū q̄ hō in posterioribus gulam occupare cense
tur. Dad aliter os vetriculi a spacio ipsius distat:

quēdū est: quippe deuoratis quibusdā acerbis: hec
quidem in ore vetriculi: aut in parte inferiore mor
dicationē excitat: illud vero in thoracis meatu. Dia
em̄ hec positi definitur: quæadmodū alta ex dolo
ris specie. Vtrū de doloribus latus in secūdo libro
dicem⁹. Sed nūc exēplū aliquod afferre: opeprecus
videtur: quomodo scilicet affectus locus: ex proprijs
accidētibus innoscat. Nam supra diximus: singu
la que vulneribus adnascunt: propriā offensionem
habere: id vero in presentia subiiciendū est. Ore qui
dem vetriculi affecto: fastidiū infestat: per hepatis
vero imbecillitatem: excrementa per alium delecta:
aque in qua carnes nuper mactate: blute fuerunt:
simulantur: item maxille rubre apparēt in peripneu
monicis. Quin etiam proprie affectu ipsorū nos
ter: in excrementis deprehenduntur: vt ramentū: vlce
ris: si in vrina sabulosum residet: lapidis cucurbitæ
vero seminib; similia excrementa: latorū veruū indi
cia sunt. Atq; a locis ipsis: morboꝝ indicia sumū
tur: eo q̄ quibusdā solis: morbo⁹ hic accidat: quibuss
dam vero solis: nūq̄ eueniat. quippe soli oculi: suffu
sione laborant: lapis in renibus: et vesica: dūtaxat na
scitur: atq; (vt nōnullis placet) etiam in colo. Lūbrici
ci in intestinis gignuntur. Rursus impossibile est: vt
abscessum cor sustineat. quemadmodum neq; pul
mo: neq; copule: dolorem. Et ab accidentium quoq;
pprietate: affectu indicia oriuntur. Nam quibus
dam per tabificos morbos vngues adunci euadūt.
Intempestiuus horroz cum febre: inflammationis ad
suppurationē transeuntis: indicium est. Lingua ni
gricans: ardentem febrem portendit. Sic etiam colo
ris in vniuerso corpore proprietates: alia quidē per
hepatis: alia hō per splenis affectus apparent: ut
doctum medicū baudquaq; possit fallere: nūc ne co
lor quidem quem hemoroides induxerunt. Et letes
rum paucē admodum sunt ipsorū affectuum note:
que non simul locum affectum ostendant. Et enim vt
actionum noxæ: affectam dūtaxat particulam: ita ea
rum differentie: ipsius affectum declarant. Nec er
go sola sunt affectuum propria signa: que per acci
dens ipsos sequuntur: id vero clari⁹ in vniuerso bu
ius operis discursu patebit. Necnon videbuntur cō
munes quoq; note: que simul et affectum: et sedem
affectā: aut duos affectus: aut duas particulas indi
care possunt. Huic itaq; libro in presentia finē ipos
nere statui: si de proprijs affectibus: et ijs qui per cō
sensum eueniūt: aliquid addidero. admonens impi
sum.
mis q̄ affectus: qui a reliquis medicis primarij vo
cātur. equidē cōmodius proprios affectus appella
uerim: quāq̄ nūc refert: si eos primarios nomina
re volueris. Quippe satius est rerū differentias in
telligere: quā cōtendere de nominibus. Sane quū
vel vapores viciosi: vel ipsi quoq; humores: a vetric
culo ad caput ascendunt: mens leditur: primogenio
igitur cerebrū affectu tū laborare: dicit nemo: quāq;
omni affectu carere ipsum: baudquaq; defendi pōt.
Vtrū id q̄ de huiusmodi affectib; in cōfesso est: q̄
scilicet per cōsensum afficiant: verissimū est. quippe
ex hoc vocabulo (per cōsensum affici) partē nō peni
tus ab affectu esse liberā: sed ipsam cū alia affici: de
claratur. Atqui melius: clari⁹q; enarraueris: si cam
pariem que per consensum afficitur: ab altera affici
dixeris. Et igitur quod multi medicorū veluti som
nantes obscure intellexerunt: atq; ipsum vtrū nō

Dysen
teria.Propa
accntiaExcre
menta.

Locus.

accntia
ppria.Color
corpis.Quinq;
modis
loc⁹ de
prebedi
tur.Quas
tuor mo
dis affe
ctus de
preben
ditur.
Actio le
sa.Excre
menta.
Positi.pprius
affectus

Affect⁹

per cō
sensum

Vox.

Vocis instrumenta.

Vox vocata.

Suffusio.

intelligentes baudquaquam clare enunciauere id equidem veluti insituro operi perquam necessariū docere aggredior inde sumpto initio. Sūt nonnullae actiones quae idoneae indigentes materia ipsam ab alijs partibus preparatam accipiunt. quae de re interdum optima ratione sit ut nulla existeret in actionis cuiuspiam proprijs instrumentis nora ipsam perire contingat defectu scilicet materiae ex qua fieri cōsueuit veluti in voce res sese habet. Nam in libro quod de ipsa conscripsimus ostensum iam est quod exufflatio materia quidem vocis est sed efficiunt eam cōmissio thorace inter costales muscoli. Igitur bis nōbīl agentibus animal vocem amittit et quidē nullo interdum in proprijs vocis particulis apparente affectu. Sunt vero huiusmodi partes summamque demum loquendo totū guttur. Si vero particulatim explicare volueris sunt tres cartilagines a tribus motibus musculis quibus accedunt nervi a cerebro demissī. Est praeterea in gutture ligula (greci epiglottida vocant) haec maxime propriū vocis instrumentum est. Et enim quum moderate et aperitur et committitur vocem efficit. quāquam vocem reddi impossibile est nisi vehementer spiritus egrediatur. id vero ad intercostales musculos pertinet. Et cecidit quidam ab alto ita ut docti initium affligeretur is tertio die exiguam admodū vocem emisit quarto deinde die omnino obmutuit. resoluta quoque simul fuerunt crura maxime omnino illesis sed neque spirationem amittebat neque difficulter spirabat. Quum enim tota sub ceruice spina esset resoluta accidit thoraci ut et septum transversum et muscoli superni numero quidē sex mouerentur. quippe nervi ex spinali medulla quae in ceruice est ipsis adueniunt. At intercostalium musculorum nervi per quos exufflationem fieri diximus omnes affecti erant. Quum itaque frustra medici negotium subirent circa crura quidē utpote resoluta circa guttur vero propter vocis affectum equidem id interdum et atque affecto duntaxat loco curationem adhibui. Proinde finita tandem spine inflammatione a septimo die vox restituta est iuueni et crura morionis facultatem recuperauerunt. Huiusmodi ergo noxae speciem magis proprie per consensum euenire dixeris quod ubi ab humoribus in ventriculo contentis caput dolore tentatur. quippe per huiusmodi dispositiones eleuatur ad ipsius aliquid: sed in dictis nuper dispositionibus nihil noxiū ad crura defertur. Nam contra priuantur ea facultate quam antea spinalis medulla ipsis suppeditabat. Guttur vero quum vox ablata est non omnino priuatur spiritu. quippe spirare animal per ipsum etiam videmus. At vero vocem amittit: quae quidem fieri solet cum affatim plurimus spiritus per guttur animalis foras effertur. Sed de nominibus contendere ceteris permittam. Nobis enim res quas illi penitus ignorat praetere satis fuerit. Quippe aliter dolet caput ubi contenti in ventriculo humores eleuantur qui simul et calidum facere et descendere caput possunt. atque aliter per suffusiones apparent visa quaedam neque calfactis neque in tentis oculis sed solo vapore per ipsos transiente. Praeterea aliter cecutire videtur is cui meatus a cerebro descendens obstructus est quous huiusmodi modo similiter aliter ille cui propter spine inflammationem resoluta sunt crura: atque aliter is cui vox aut perire aut vitata est. Et enim ad crura facultas quod

da scilicet citra essentia descendere potest: ad oculos vero cum essentia. verū ad guttur quous materia pueniat sufficiens tamen ipsius quantitas baudquaquam accedit. Qui vero ob intercostalium musculorum prostrationem obmutuit is totam vocis materiam amisit. Porro quod admodum crura per dictas spine dispositiones resolutur ita etiam guttur vocalibus nervis vel incisus vel laqueo interceptis (Vocare autē vocales nervos cōsueui eos quos ipse inueni. Nam proprores mei eos duntaxat quod ad arterias priuere cognoscebat) atque ob horum quoque vicia vox perire solet. quoniam propriū gutturis nervi quos equidem recurrentes nominare sum solitus ipsorum cēntia pars esse censent. Sed quoniam ad multas alias partes distributi pueniant nullam habeo alias magis propriam appellationem ea qua vocales ipsos nominaui. quippe ad instrumenta vocem concinnantia proprie pertinet. Atque idem est modus quo gutturis muscoli ledunt siue recurrentes siue qui in iuxta arterias sunt viciant. vtriusque enim facultas deficiat sine qua ipsi a consilio et voluntatis imperio moueri possunt minime. Et quidē incisus musculis qui ligulam (id est epiglottida) mouent animal penitus mutum euadit: sed neque similis omnino modo neque citius in totū diuerso ab eo quo lesi nervi vox perit. Nam vtriusque noxa hoc cum altera habet commune quod ligula continuitate quā ad mouens principium habet priuatur. id vero fieri solet siue nervus siue musculus incidat aut laqueo interceptat aut contundat aut quolibet aliter vicietur. Equidem vocem viciatam fuisse memini adeo ut pene perderetur infrigidatis vehementer nervis recurrentibus quoniam per byemem ceruix fuisset incisa. quod quum intelligerem caloris sicis remedijs naturalem temperaturam nervis restituens vocem reuocauit. Ceterum ut ob materiae puationem perforato thorace ita etiam aspera arteria tota incisa vox perit quod nullus superest spiritus qui ad proprium vocis instrumentum transmittatur. Idem efficit sed alio modo loquens colla circundat verū hic non solum mutum reddit animal sed etiam suffocat tollendo scilicet spirationem. Arteria autem dissecta voci quidem nocet sed animal respiratione non priuatur. Angina vero vocata quoniam sit internarum gutturis partium inflammatio strangulationi propositio ne respondens respirationem tollere potest ipsius meatus obstruendo. Idcirco vocalis instrumenti maxime proprius affectus est ac deinceps externorum ipsius musculorum noxa est. Ceteras partes omnes quarum me minime non proprie sed per consensum potius afficit. Quoniam ex ceruice quidam choeradas (vulgo scrophulas appellat) in profundo incubantes excideret vnguis eas euellens imprudens ob ignorantiam simul recurrentes nervos distraxit atque hoc pacto pueri liberauit a scrophulis sed mutū reliquit. Qui dā alius in alto puero sectionem faciens ipsius similiter semitutum reddidit leso videlicet altero duntaxat nervo. Abstrabant vero omnes quo pacto neque aspera arteria neque gutture affecto vocem ledi contingeret quoniam rubentes nervos (me ostēdere) cōspiceret ad mirari desierat. Quibus igitur partibus vel materiae vel facultatis copia non transmittit actionem ledi probabile dixeris praeter ipsas facere neque quod lesa. At si non si vel a vaporibus vel humoribus aliunde ad ipsas venientibus ledat eam non recte dixeris illesas. Neque minime etiam probabile est partem vel materiam vel facultatem puationem ledi vtriusque si of

Nervi recurrentes.

Angina

Eboe rades.

Diale- ficium suum quia nec recipere scdm naturam exercere possit. Proinde ex huiusmodi in vtramq; pres
ctica p- conatu dialecticorum pblematū consideratio neq;
blema ad affectuum notitiam neq; ad curationem neq; etiā
ad fut urozum curationem ex affecti loci notitia in
uentam hac consideratione neglecta narrare aggre
dior. ¶ Occurrit mihi quidam medicamentum tri
bus digitis additum ostendēs dixitq; triginta tā
diebus sensificam ipsorū facultatem se amisse ille
sa seruata mortione sed nihil presidij ab impositis
medicamentis percipere. Ego vero id quod in bu
iusmodi casibus facere consueui ne nunc quidē obli
uioni tradidi. quippe vocato medico qui digitorū
curationem susceperat interrogauī cuiusmodi reme
dia addidisset que quū intelligerem ad hanc rem
esse idonea causam inuestigare cepi cur nullum ab
ipsi s homo p̄sidij consequeretur inquitrens itaq; q̄
precesserant accidētia inueni ipso dicente neq; inflā
mationē neq; refrigerationē neq; icū precessisse s;
ipsū paulatim sensus p̄didisse. Eap̄ itaq; admi
ratōe rursus interrogauī nū supiorū partiū aliqua
scita fuisset. ille respondit digitos quidem non fuisse
ictos sed dorū initij fuisse afflictū. Deinde quomo
do & quādo id accidisset quū interrogatū respondi
se quū Romā p̄ficeretur a vehiculo decidisse ac
non multo post digitorū incepisse affectū quocir
ca coniecturā feci neruorū qui primi a septima xte/
bra pcedūt partē quāpiā ob icū fuisse inflāmatas
ac nūc durā habere dispositionem. Ad vero intelli
doctus ex arte scādī corpa qd̄ nerui per pp̄ta li
neamēta veluti vene exoriri vident̄ adeo vt vniūque
q; exquisitē vniū esse putares quēadmodū & venam.
¶ Cū p̄terin? ab origine multi sunt simul cōctet q̄
cōibus vinculis cōtēti a cerebri mēbris exoriant̄
Ergo neruorū qui a ceruice p̄deunt vltimū exigua
pars ad minores peruēnit digitos p̄ curē ipsos con
tinentē ac p̄terea per mediū digitū medietatē dispa.
¶ Qd̄ vero ceteros medicos in maximā duxit admira
tionē quod sc; media pars afficeretur id mihi p̄sua
sit possimū eam tantū nerui partem que in cubito
ab ipso egrediens in tam p̄positis digitis finitur
esse affectam. ¶ Egitur additum ei medicamentum
abijcere iubens illi p̄cipue sp̄ne p̄t q̄ in affecta par
ticula principatū obtinebat ipsum adaptant. Se
quutaq; est res vt a sp̄cientibus videbatur & admi
rabilis & inopinata q̄ digitū manus additū sp̄
ne medicamentis essent curati & ab affectu omnino
liberi. Sed orta est inter medicos questio quenā sit
cuiusmodi neruorū dispositio vt per ipsam seruato
eorū motu sensus pereat. Equidem id ipsūz dice
bam quod priores medici dicere solebāt qd̄ scilicet
sentire per affici moueri vero p̄ facere aliquid expli
carur quāpropter vt quis moueatur opus est robo
re sed vt sentiat vlt̄ minima facultas sufficit. Eūq; re
cte me hunc dixisse sermonem putarent quid igitur
(inquam) vidistis ne aliquando contrarium serua
to sensu vt motus deficeret. Tum ceteris fere omni
bus se nūq̄ consp̄xisse dicentibus vnus id confite
ri audebat ac nomie laborantis citato testes quoq;
addibere pollicebatur. Quum vero hoc supradictis
repugnare videretur in motis quidem partibus nō
vero sentientibus (etenim quod ad hāc rationē per

tinet fieri baud quāq; potest vt perditō sensu motus
a volūtatis imperio prodiens seruetur) rursus ora
bant vt causam explicarē quāob̄e vtraq; appareāt
Ea vero (quis nō ignoret ij qui neruorū dissectio
nē didicerūt) talis est. Omnis ab impetu p̄dictis mo
tus ad musculorū officiū p̄tinet q̄ppe nerui per se si
ne musculo nullā huiusmodi in animantis particu
lis actionē efficere possunt s; p̄ musculos oēs a cōsi
lior volūtate p̄deūtes motus p̄ficiūt. ad pres vero
mouendas musculi ipsi aliqñ quidē manifeste per
ueniunt aliquando vero per medias scēdēs quas
aponeuroses (id est a neruis ortas) aliqui cōnomi
nant. Atq; ex hoc genere sunt tendines quibus digi
ti mouētur baud ab similes his qui toni ab Hippo
crate nominant̄ rotunde sc;. Si itaq; musculorū
neruos affici contingat motus digitorū perit: si ve
ro eos qui ad cutem peruēniunt tāgendi sensus cor
rumpitur. Sed vbi tota resoluitur membra cū vi
delicet cōmune principiū affectum est simul et sen
sus et motus pereunt: atq; tum locum primario affe
ctum ex lesozū neruozū multitudinē dūtaxat inue
nire poteris idq; si exq̄ite cognoueris cōta ipsorū
p̄ncipia que in neruorū dissectiōe percurremus cū
nullus ante me huiusmodi dissectiōne accurate tra
ctasset vepore nemine non plus min? errāte. Egitur
solus ille qui in ipsis fuerit exercita tus exquirere cō
siderare poterit in qua vertebra spina sit affecta
ue tota siue altera eius pars afficiatur. Nā accidit
vt dextra pars dūtaxat afficiatur altera omnino il
lesa aut econtrario vt illa manente integra sola sinis
tra affectum sustineat. Atq; hac ratione interdū to
ta pars sinistra resoluitur dextra parte manente ille
sa interdum cōtra dextra pars dūtaxat et afficitur
& resoluitur. Vbi vero nō affecta spina tantū n? ner
ui processus lesus est cas dūtaxat partes resolutio
consequitur in quas neruus ille distributus ē. Acci
dit enim interdum vt duo aut tres dūtaxat neruoz
processus afficiantur quum interm spina nulla no
xa infellet. Sic affectus erat is qui per reliquas quī
dē manus partes omnes ita fuit resolutus vt neq;
sentiret neq; moueretur sed in trib? solis digitis sen
sum habebat integrum. Porro cuidā alteri nō solus
ij manserūt illesi sed etiam eorū musculorū in quos
neruorum propago sub septima vertebra exorta di
stribuitur motiones seruare sunt. Atq; aliū ob ca
sum ab alto vebementer afflictus solos eos muscu
los resolutos habuit qui bui? nerui pres suscipiūt.
Idē etiā in ijs dūtaxat curis partib? sensus amisse
ad quas p̄dicti nerui ramusculi demittunt̄. Egit si
scire desyderas in qua vertebra sit affectus an in so
la nerui cuiuspiā propagine an in sp̄nali quoz me
dulla resolutos musculos considerare oportet ac si
mul eā partem que sensum amisit. nā sp̄nali medul
la in aliqua vertebrarum affecta omnes ptes infe
riores resoluunt̄. Qd̄ si in altera parte ledatur altes
ra manēte illesa partes dūtaxat que illi ē directo re
spondent resolutio inf̄ stabit. Si vero nerui radix af
fictur relique pres oēs affecto loco inferiores qbus
singuli nerui distribuuntur resoluuntur. Nec si accu
rate didiceris nullo negotio circa resoluta membra
relicta spina occupaberis huic enim addibitis res
medijs partem affectam curabis. Sic etiā si nō cir
ca spinam sed in regione illaz sequente neruus affi
citur partim ex musculis partim ex cure querende

Abot?
volūtas
rius.

Tendit
nes.

Font.
Paraly
sis.

Paraly
dorus.

Sensus
amissus
ille
motu.

sunt note. Cuius quidem facile est cognoscere: nam oculis subijciuntur. Adusculi vero ex actione que perijt deprebenduntur. Proinde necesse est: circa musculorum sectione: te exercites: ut cognoscas: scilicet actionis quilibet sit instrumentum. Sic enim duntaxat discernere poteris partes: quarum actio perijt: nullo morbo corporale ipsarum essentia infestante: aut in quibus precedit morbus: vel siens: vel factus. Verum morborum genera et differentias omnes ex altero didicisti libro: qui de morborum differentijs inscriptus est: atque similiter ex alio accidentium differentias: at de causis virorumque etiam separatim scriptum est. In uno quidem de morbis: in tribus vero de accidentibus: in quibus exercitari oportet: eum: qui facile voluerit inuenire: discernereque et causam: et affectum: et sedem affectus. Etenim fieri non potest: ut omnia per concursum doceantur: quantum cumque experientia empirici vocantur: huiusmodi fuerit opinio. Qui vero accurate et predicta et predicta cognoverit accidentia atque sic ad curationis viam et rationem ab experientia traducitur inueniet locum affectum et simul ipsam dispositionem. Sed id magna ex parte accidit partibus que in intimo corpore constituntur: veluti paulo ante de his qui sensus et motum perdidit offendimus. Quod atque non ab te fortasse fuerit narrare quedam que iam facta fuerint cuiusmodi sunt. Quod puer annorum fere sex inuitus per alium excrementa deiecere incepit resolo luto de repente circa sedem musculo. Quin etiam senio quondam huiusmodi euenit accidens atque rursum alteri puero etatis fere annorum quatuordecim excrementorum inuita per alium excrementis superuenit infestante simul vesica dolore atque alteri vrina quocumque fuit suppressa. Et alter vrinam inuitus excreuit atque alter non solum vrinam sed alium quocumque excrementa inuitus deiecit. In ijs omnibus ea que preceperunt scrutari oportet. Nam in totum aut refrigeratam aut icram ipsorum spinam arbitrandum est. Sed frigus quidem vni duntaxat affectu musculo nocet: icrus vero magna ex parte pluribus noxam infert. Nam perratum est: ut icra spina unus afficiatur musculus quoniam nervi ex spina orti in plures musculos diuiduntur. Verum ubi ob icrum affectus est musculus: si superueniens inflammatio ob negligetiam induretur resoluti ipsi contingit quod id raro accidere videatur. At vero frigus sepe numero vni ledit musculum maxime eum qui in superficie sedis est: siue sederit quis super lapidem frigidum siue in aqua frigida supermodum fuerit versatus. Ergo puer cuius vesica et sedes ledebatur cum in fluuio pisces venaretur sic fuit affectus. Nonnullis etiam in aqua frigida natantibus itidem accidit. Nos itaque sic affectos curare oportet calidificis auxiliis locis affectis ad bibendum. Quibus vero nervorum a dorso spina ortorum quicquid fuerit affectus eius principio adhibenda sunt remedia. Sepe numero etiam ubi ab alto loco quis cecidit aut vehementem fortemque icrum spina subiit inflammatio ad plures partes extensa non solum musculus sed vesica quocumque noxam intulit: quibus ob vesice ipsorum affectum vrina suppressitur. Sunt quibus non solum vrina sed alium quocumque excrementa penitus retinentur affectis scilicet intestinis. Nam ut musculi affecti actiones a consilio et voluntate pendentes stricta sunt eo quod ipsi commissis excremuntur ea que conti-

nent. Atque in hac re plurimum differunt naturalia ab animalibus instrumentis. siquidem naturalibus cognatam actionis vim esse animalibus vero instrumentis eam a principio (veluti lumen a sole) ipsas defluere iam ostensum est. Ergo ut magneti lapidivis inest qua ferrum attrahere potest ita naturalia quocumque instrumenta omnia facultatem habent qua actionem suam perficiunt. Proinde si permanentes fuisset ipsorum essentia neque arterijs neque venis indiguerent: verum quod nutrimento egent servareque oporteat intimi caloris temperaturam hanc ob causam et venis indigebant et arterijs. Sic etiam musculi ut essentia sua servare possint non secus quam naturalia instrumenta et venis et arterijs indigent. At quia cognatum sensus et motus principium non habent idcirco nervos quos hoc ipsis influat desiderare videntur idque solis exemplo qui splendor omnibus rebus quas illuminat affert. Quamobrem solis partibus que et sentiendi et movendi vim habent accidit ut ipsi indigent dum baudqua affectis nihilominus eorum actio pereat: id quod naturalibus instrumentis accidere non solet: quoniam enim eorum actio leditur semper primario affectu laborant. Verum animalibus instrumentis omnibus naturale quocumque munus debet quippe et arteriarum et venarum adminiculo indigent ad essentiam ipsorum servandam. Ideo accuratissime me intueri ac discernere oportet que accidentia eis ea ratione qua aut naturalia aut animata sunt solent euenire: veluti alterati (ut ita dicam) a vicinis ipsis ut naturalibus alteratione vero sentire ut animati euenit. Sic oculis quocumque sepe numero contingit. Nam vapores a ventriculo elati ipsos omnino alterant: verum tam exigua alteratio non ab omnibus sentitur nisi syncerissimam habeant sensumque facultatem. Voco autem syncerissimam que minimas quasque res cernere potest.

Naturalia instrumenta.

Magis.

Syncerissima visio.

Galeni de affectorum locorum notitia liber secundus.

Cepus est iubente semper Erasistrato exercere mentem cum in alijs artibus operibus tum vero in ea qua nunc proposui mus affectorum locorum notitia. Circa quam tres sunt exercitatiois modi. Antea singulas corporis partes quas locos nominant alter circa causas et dispositiones. Tertius est de accidentium differentia. Ergo a locis sumptus modus huiusmodi est. Affectio cerebro huiusmodi separatum euenit accidentia. Ventriculo affecto hec sunt propria. Cerebro affecto hec. Atque in relijs similiter. A dispositionibus et causis talis est. Inflammationis febris huiusmodi sunt accidentia. Scirrhi huiusmodi refrigerationis hec. Plentudinis hec. Cruditas (et corruptio ciborum) hec. Ab accidentibus: ut hoc doloris genus huiusmodi dispositiones porrendit aut hocce locos: nullis vero has ita et vomit sanguinis profluvium fluos alui convulsio horum frigus delirium. Quum enim hec omnia inter se hoc pacto distinguuntur facile intelligitur quid vel bene vel male dictum fuerit. Quod enim sic sese res habeat plane discas si singula consideraveris.

Exercitatiois modi tres.

Locus.

Dispositio et causa.

Accidens.

De his que ab Archigene scripta sunt: putante ex doloris specie sedem affectam posse discerni. Cap. ij.

Et propterea quum in hoc genere abundaret Archigenes: ex dolorum differentia: affectas particulas declarare tentauit: proinde dolorum modos exquisitis speculemur.

Stupor. Nam stupidum quidem dolorem: nervis euenire dicit: si plane peccat: quippe stupor a frigida dispositione oritur: non nervorum duntaxat: sed etiam venarum arteriarum: carnis membrarum: tunicarum: et cutis. Agitur si ob id: quod hec omnia per nervos sensus habent: ad nervos dispositionem refert: cur non reliquas omnes nervorum differentias: proprie ad nervos pertinere dicit? Quippe ut dolor: tristis sensus est: ita voluptas: blandus est sensus. Ergo non solum stupor in nervis est: verum etiam reliquorum dolorum omnium: quos ipse quoque Archigenes descripsit: unusquisque. Quod si rem accuratius inspexeris: baudquaquam doloris species dicendus est stupor: veluti neque vlcis species: inflammatio. Sed duarum potius rerum: in his quidem vlcis et inflammationis: in illis vero doloris et stuporis concursus est. Et enim stupor refrigeratio insignis est: idcirco corporibus ita dispositis: et sensus et motus difficultate inducit. Quod admodum completa refrigeratio: et sensum et motum omnino tollit. Sed quod stupor dispositionis sit nomen: non sensus: aut doloris: sic dicere Hippocrate declarat. Stupor enim mediocris: dolorem solvere potest. Nam stupor: refrigeratio est: ut plane videre est in his: qui in hyeme per frigora perfringunt: atque in refrigerantibus quoque medicamentis. Nam si existeret immodice adhibeant: particula ipsa stupida evadit: quod sensum quoque omnino amittit: si vehementissime refrigeret: idque non solum a medicamento: sed etiam a circumfuso nobis aere. Equidem novi quosdam adeo refrigeratis pedibus: ut unprimis quidem sensibus periret: sequentibus vero deinde diebus: emortui pedes: putrescerent. Ergo ut perfectior refrigeratio: et sensum penitus aufert et motum: sic moderatior: et sensus et motus difficultate inducit. Notandum est: ut dixi: huiusmodi refrigeratio: stupor. Itaque stupidus dolor dispositionem efficit frigidam sibi et dolorosam: indicante id nomen: non doloris (ut dixi) differentia: sed dolore sibi multum et frigidam dispositionem: aut ab ipsa inductam particulam: et sensus et motus difficultatem. Constat autem quod contractas vehementer particulas: atque eos quoque: qui torpedinem animal: dum adhuc vivunt: tetigerint: stupor infestare solet. Et quibus membris aliquod stupidum fuerit: quicquid tetigerint: obscuro: et hebeti sensu percipiunt: neque moveri possunt. si vero moveri cogantur: dolet. At contra hoc quod immoderati tenent: affectum ipsum stuporis baud obscure sentiunt: sed tum nequaquam dolent. Proinde male Archigenes enunciauit: stupidum dolorem ad nervos proprie pertinere. Stupor enim dispositionis: non loci affecti indicium est. Atque paulo post rursus Archigenes duobus in locis proprie ipsum ad musculos pertinere ait: in quorum altero sic inquit. Illius autem contortis: ostenduntur: et indurantur: atque hi stupidos inducunt dolores: atque dure intenduntur. Deinde paulo post: in hunc sermonem prorupit. Adversus autem carnis nervorumque proprium: ac dentemque arterie mixtura constantes: in doloribus referunt: stringentes (ut ita dixeris) atque late dissentit: ac stupide pulsantes. In horum sermonum priorum nervos aut stupidos inferre dolores: in altero vero musculos stupide pulsare stupidum non ad affectus: sed ad partes: referens. Sed ut dicebam: stupor non particule cuiusvis: sed dispositio-

tionis proprius affectus est: que quidem dispositio in omnibus corporibus fieri potest: sed non in omnibus sensibilibus apparere: quippe in his duntaxat apparet: que suos affectus sentire: et pro voluntarie imperio moveri nata sunt. Et iterum his: que manifeste in musculis apparent: sermo ipsius repugnat: quoniam indistincte prolatus est: ac fortasse non intelligit: nisi quod in corpore carne ipsam per se inveniri. Nam musculi quidem in plurimis vel capitibus vel extremis partibus nervosi sunt: ubi etiam tendines inveniuntur. Ad vero quod in medio continentur: omnes homines carne nominant: nemine intelligente: quod quum exquirere diffecatur: carnem baudquaquam manere: sed cum tenuissimis quibusdam: veluti fibris: in quas nervosum genus resolutum est. Hoc autem nervosum genus: in unica appellatione cogens: tum vincula: tum tendines: quippe per ex ipsa per carnem dispersis: musculo ostendimus essentia consistere: que ut permanere possit: venis indiget et arteriis. Atque citra dolorem pulsare: ad solas artersas pertinet: animali etiam duz bene valent. Ubi vero ingens oborta est inflammatio: vel erysipelas: vel abscessus: arteriarum pulsum cum dolore sentimus: quum antea per bonam valetudinem: neque cum dolore: neque sine dolore ipsius sentirem. Quicquam euenire. videmus: ut duabus precipue occasionibus: vehementer dolor inflammationis partibus inferatur: quum moventur: aut quum a re quapiam comprimuntur. Inflammatio igitur omnino musculo: duplici modo: productis arteriis: dolorem sentimus. Nam et moventur: et ab adiacente carne comprimuntur: et ipsam comprimunt: atque hic est modus quo partes inflammate pulsan: quam veteres

Musculorum dispositio.

Vincula et tendines.

Arterie pulsan sine dolore.

Dolor ab inflammatione.

Pulsus

Inflammatorius affectus.

Paralyse

Resoluto

Pertusio

Pleuris

Pars

Torpe

do.

starum partes extenduntur: ac in profundo, magis de
litescunt: et succingentes costas tunicam baudquaquam
attingunt. Ergo quavis dolor infestetur: non tamen sen-
tit omnino laborans: barum arteriarum: in laterali mor-
bo motum. Nam inflammationis interdum intercostalibus mus-
culis: arteriarum productione: dolor inferre necesse est.
atque idcirco laborans ipse veraxiter: atque per inflammationis
magnitudine: sentiet in ipsa pulsatione. Ob hanc
etiam: ubi vehementer fuerit pulsatio: suppuratio pericu-
la: consequente suppuratione: ignes duntaxat inflammationes
constat igitur ex his quae diximus: quod et pulsatio: et con-
strictio: a medicis vocatus dolor: per inflammationis
affectum: sit: atque in corporibus sensibilibus: idque vel per se
vel per partem: vel primario affectu arteriarum: (noiet enim quod
libet revolvitur) in reliquis partibus sensibilibus omnibus.
At vero neque in hepate: neque in renibus: vnde huiusmodi
pulsatio apparet: quoniam nullus per totum corpus ipsorum
nerus dispersus est: veluti neque per pulmonem quidem. Quocirca
ea grauitas in ipsis sentitur: quam tumoris propter naturam
genus aliquod ea infestauerit. Nam in horum viscerum quo-
libet: adiacens membrana per quam nerus dispersus: sensu
potest. Quia homo a tumore quod est in viscere: ipsa extendit
tur: doloris specie appellatio datur. Proinde Hippo-
crates primus omnium scripsit: in renibus dolor grauitas.
Post hanc vero optimorum medicorum non pauci: non acu-
ti doloris: sed grauitatis sensus in predictorum viscerum
inflammationibus fieri dixerunt. Eius vero non ab re me-
brane: quibus vehementer inflammatione laborant: non pul-
sant: vitio quibus nulle sunt arterie: quodammodo ne
calor quidem. Atque eadem ratione: neque adenes: quibus nul-
le sunt arterie. Etenim huiusmodi partes: quam inflam-
mate sunt: vnicum duntaxat doloris modo verantur:
extensionis. Quippe huiusmodi doloris species: a
nullo sentitium corporum: in huiusmodi dispositionibus
separari potest. Reliquae vero doloris species: quibus
da partibus accidere possunt: quibusdam non possunt.
Igitur meminisse eorum semper oportet: ac cognoscere
singulorum locorum naturas: quinetiam inueniri: quibus
vnicuique parti modus doloris peculiariter conueniat
quibus vero contra. Proinde resumetes rursus ipsos di-
camus. Quippe unus doloris modus est: qui per in-
equalem intemperaturam in affecta parte consistit:
vel nulla re ipsam extrinsecus attingente. Alter qui
ob tensionem fit: non solum affectu parti proprius. Nam
vicinas quoque partes interdum infestat. Est item do-
lor qui a tangentibus duntaxat: in affectam particu-
la transfertur: quousque videlicet vel compressa: vel afflicta:
vel a re quapiam superueniente vulnerata dolet. Quis-
pe doloris modus: qui a motu procedit: quemadmo-
dum paulo ante de arteria dictum est: a re quadam me-
dia dolore efficiere potest: et effusio hec vicinis accedens:
motu a se partem tendit: comprimere: affligit: vulnerat.
Si vero nulli incidit: ea sola tensione: dolore effice-
re necesse est. Partes itaque tunc ab alijs motis: si nihil
extrinsecus ipsas tangat: nullo: praeter eum qui neces-
sarius est: dolore afficiuntur. Leterum alibi me frequen-
ter dixisse meminisse: primas doloris species duas esse:
quam affatim temperatura alteratur: atque quam soluit con-
tinuitas. Quae cum iam dictis baudquaquam pugnare vi-
dentur. Namque pars intentata: aut compressa: aut cotu-
sa: aut vulnerata: dolet ob continuitatis solutionem.
Neque enim quam acui quispiam vulneratur: altero affectu
laborat: quousque si ab acui humore facta fuisset erosio.
vitio per utrumque affectum corrupta continuitate,

Igitur non eandem doloris speciem excitat: mordax hu-
mor: et plurimus. Nam ille rodendo dolores excitat:
hic vero tedendo: flatuosi spiritus expro: ac veluti viti-
na vesica intedit quum non redditur. Verum in erysi-
pelate: et inflammatione: atque in totum in affectibus
inflammationibus: non solum quia intente sunt: partes
laborant: verum etiam quia intemperatura affecte sunt:
ac ne hac quidem: exigua: ad dolorem inducere vim
habente. Id quod declarant: ut qui per vehementem
hyemem profecti: manus ad ignem affatim calefacere te-
tant: intolerabile nimirum sentiunt dolorem: et quidem
maxime in unguium radice. Porro meminit: mihi ipse
accidisse dolorem vehementissimum: ut videre mihi vide-
ret in intimo ventre terebro perforari: in eo portum
mihi spacio: per quod a renibus ad vesicam veteras
mus extendi. Infecto deinde rutaceo oleo: quum id
paulo post excremte tentaret: excremte simul grauis-
mo cum dolore: humor vitreus a Praxagora appella-
tum: quippe vitro fusum colore: tum substantia: baud
ad similes est: atque id alijs quoque accidere conspexit.
Id vero hic humor sit frigidissimus: iam a Praxago-
ra dictum est: qui ob hoc vitreus nomen ipsi imposuit.
Id enim baud obscure percipitur sensu tacitus tum
ipsorum qui illi excremunt: tum aliorum quoque qui aestim
ipsum tetigerunt. Sed dignum vitio admiratione est: quous-
modo frigidus excedere possit: neque ab excretionis vio-
lencia quam excidit: calidus euadat? Equidem putabam
pidem in altera veteraz impactum: adeo erat: ut mihi
videbatur: doloris ipsi species perferat similis. Atque
vacuato humore: dolorem sedato: manifeste consti-
bat: neque lapidem fuisse causam: neque in veteris: aut re-
nibus: sed fuisse affectam: sed in intestinis portus pre-
cipue vero crassioribus. Neque enim ut a tenui corpore
breui temporis spacio exire poterat: sed a profundo
quodam et quidem crassiori corpore: quam sit tenuum in-
testinorum tunica: ferebatur. Huiusmodi dolores: omnes fere
medici colicos nominare videntur: quamquam ab ea parte
qua dolor sentitur: nullum indicium sumit potest: quod magis
colore quam tenue intestinum dolor afficiat. Nam huiusmodi do-
lores: perinde ac si terebro partes perferantur: mole-
stare solent: narratibus ita infirmis: qui et ipsi corpore affe-
cti: crassum esse significat. differunt autem inter se: aut
multitudine: aut crassitudine: aut res dolorem facientis
facultate: siue ea humor fuerit: siue spiritus flatuosus
quippe paucis plurimo: et tenuis crasso: et permanens
moto: minorem dolorem excitare solet. Atque qui ad vehe-
mentem refrigerandi vim baudquaquam accedit: vehementer
tissime refrigerante minus cruciat. Atque hoc doloris
genus: ad crassum intestinum referendum est: siue pa-
lum ibi infixum: siue a terebro perforari locum quis pu-
tauerit. Atque huiusmodi dolores: ab eo quo lapis in-
pactus est: discerni non possunt: nisi quis accidentia
que postea consequuntur expectauerit. Quamuis ob
huiusmodi ignorantiam: quod ad doloris mitiga-
tionem attinet: nullam laboranti noxam inducamus. siquidem
dem vtriusque doloris praedia: omnia communia sunt: per
et quidem caloris imprimitis siue ea extrinsecus ad-
bibentur: siue injiciantur. Deinde nisi mitigat? do-
lor fuerit: eorum medicamentorum: que dolorem ob-
tundere possunt: aliquid adhibendum est: cuiusmodi
est id quod a Philone institutum est. Verum si lapis in-
doloris excitauerit: ipso vacuato dolor quiescit: itaque
interdum solus: interdum vna cum cruore excremte

Galeni
colica.Altre?
humor
Praxago-
soras.galen?
vacuato?Hippo-
crates.Doloris
modi.Lapis
tenuum.Philo-
nisi
dorum.
Mephr-
tidiano
te.
Urina

Eolice
signa.Dysen-
teria.Erueta
dysente-
ria.Sanguis
a toto
corpore
hemor-
rhoides
aden-
strua.
Dolor
puncto-
rius.
Pulsati-
uus do-
lor.
Hemo-
dia.
stupo-
r dentiu.

Nomia

tur. etiam radit ea corpora per que transit: maxime si vel asper: vel acutus fuerit lapis: ac si postea vrinæ inspexeris: sabulosa quedam subidere inuenies. Quod si in colo affectus constituerit: neque lapis: neque cruor: neque arena: sed humor aliquis: ut ita dicam: subidere videtur. Atque alia: que ad affectum intestinorum pertinent: apparent accidentia. Protinus enim inflatio quedam: et extensio: et flatus per plures: precipue ex alio: et tormina: et excrementa flatibus plena videbuntur. Ea autem discernere licet: si super aquam natent: ac bubulo stercorei simulentur: quoniam etiam cibi tum cupiditas tum concoctio: deterior euadit. Inueni etiam oportet et precedentia et presentia: et ea que per continencie communitatem consequuntur. pars enim que primario afficitur: ventriculo continuitate quadam coheret. Insuper colicos nominatos affectus: magna ex parte precedit: et cruditas et spiritus flatuosus: et vomitus: et nausea: que multo tempore inanis permanet: in precordiis mordacitas: et fastidius: et fames plurima. Igitur ex huiusmodi quidem doloribus: ij qui vehementissimi sunt: baud ab re in crassissimis intestinis consistere putantur. qui vero mitiores sunt: ex duobus alterum necessarium est: aut quod a lentiori causa oriantur: aut quod in tenuibus consistat intestinis. sed qui mordaces sunt: a mordaci humore intestinorum erodente: fieri solent. Ergo dysenteriam semper huiusmodi dolores precedunt: utpote per quam intestina exulcerantur: quæ vel solam: tum recentiores medicum antiquorum non pauci: dysenteriam nominant. Quamvis nonnulli: non solum hanc: sed etiam quosque que cruenta: ob excretorum speciem: nominatur: dysenteriam appellat. Nam interdum syncerus: plurimusque sanguis interdum veluti limus ipse: et fecis non parua quantitas exernit. Verum hec non intestinorum: sed affectu tectioris accides esse censetur. Ea vero per quas syncer? multusque sanguis exernit: vniuersusque corpus plerumque euacuat: baud secus quam hemorroides: aut muhebe pfluuium. Sed hec post hac percurrere in animo est. Rursus ergo ad dolorum species redire oportet eas enim in hoc libro persequi potissimum proposuimus. Igitur iterum incipiamus a punctorio vocato dolore: circa membranas maxime: tanquam radice innitente dolore ita ut pugni videantur: extendit vero plurimum circa hanc partem dolor: atque hoc modo in laterali morbo dolore punctorio esse: et in inflammatione pullatiui: apud oes fere medicos in confesso est. Quæremus bemia qui dicitur (id est dentium stupor) nihil aliud cum membranis corporis (ut Archigenes scripsit) habere videtur. baud enim ignoramus: orem duntaxat: neque totum in ore: et accidere: sed dentes: gingivasque infestare solet affectus qui dicitur: quem bemia vocamus. hanc vero oratione quidem enarrare impossibile est. sed cum quispiam et austeros: et acidios cibos ingesserit: ita ut affectus aliquis sequatur in dentibus: et gingivis: etiam omnibus accidere scimus. siquidem videmus nos magna ex parte similes esse in affectibus tolerandis: ita ut ab ipsius causis: eadem sustineamus. Hinc quidem affectus in ore duntaxat fieri scimus. Sicut alia dolorum genera ab Archigene per scripta: et neque dum sunt cognosci: neque dum perferunt intelligi possunt. veluti bolcanos (id est tracios) austeros: aut dulcis: sentim acidus: salus: viscosus: ferus: stringens: Atque huiusmodi nomina in libro de pulsibus scripta posteritati reliquit: que auditores nihil doctiores reddere possunt: eo quod doctrina queque propria

desiderat nomina. Si enim de saporibus: aut omnino de proprijs lingue sensibus differamus: dicemus utique austeros: et acerbos: et stringentes: et mordaces: et salus: et dulcem: et amarum. Si vero de tactibus: humidum corpus: et aridum: et calidum: et frigidum: et asperum: et leue: et molle: et durum: et acutum: et obtusum. Baud secus de visibus quoque: rubrum: flauum: nigrum: album: fuscum: aut aliud quidpiam huiusmodi. Quod si appellationes ipsorum permutaueris: quid dicas auditorum intelligi nemo: veluti de astringente: aut austero dolore: quippe fieri non potest: ut quid sit dulcis dolor: intelligatur. Nam dolor semper molestare laborantem solet: atque dulcia que que iucunda sunt. Igitur quam verissimum est. Archigenem circa medice artis opera fuisse studiosum: quo pacto in huiusmodi nomina inciderit: quæ sepe nullo modo inuestigauerim: inuenire non potui. Videmus ergo quid manifeste ex ipsis colligere possimus: veluti paulo ante de stupenti labore iam fecisse videmus. Nam iustum est ut obscura nomina in dubio detelicta: inutilia reputentur: perinde ac si nullo scripta fuissent. Que vero clara sunt: indicentur non ratione duntaxat: sed multo etiam precedere experimetro: quæquam huiusmodi indicium per difficile est: nam plerumque alijs nos credere oportet: qui suos affectus ob animi languorem: neque consequi plane: neque si consequantur: eos enarrare possunt: aut quia oratione quid patiantur declarare omnino nequeunt (quippe non exiguas eas res vires desiderat) aut quia affectus ipse ineffabilis est. Ergo relinquitur: quod nemo singulorum dolorum species describere poterit: ipsemet passus fuerit: sitque medicus: qui interpretandi alijs facultatem habeat: et qui prudenter: et sine mollicie: comprehendere possit suos affectus: dum laborat. Atque nemo inuentus est qui per totum cratis sue decursum: omnes affectus sustinuerit: etiam si perquam morbosus fuerit. Proinde non possum non mirari: quoniam eorum proprias res ab Archigene scriptas lego: ita scilicet ipso narrante: tanquam omnes passus fuisset: quamquam non admodum morbosus erat Archigenes. Si enim unam aliquam partem: et infirmam: et morbidam habuisset: non totum omnibus laborauit: veluti nec reliquorum mortalium vllus. Nec enim inuenire est hominem eundem: qui simul et caput habeat infirmum: et thoracem: et pulmonem: et hepatis: et lienem: et ventriculum: et intestinum icium: et colum: et vesicam: atque ex reliquis partibus singulas. Videtur itaque quod Archigenes proprijs quibusdam consilijs: et quidem dialecticis potius: quam affectuum ipsorum experientia fulcitus: pro viribus: dolorum species explicare voluerit.

Ineffabilis.

Cap. ij.

Quod ea que ab Archigene dicta sunt: aliqua vere et absolute et clare: alia omnino obscure imperfecte indistincte et falso dicta sunt. Etiam ut studiosi maior a nobis copia docti recedant: proposita eius oratione: ut vera quidem atque aperta duntaxat eligant: ipsi quoque credant: eos qui in arte exercitantur: morbo et horrore: que vero ab ipsis abborrent videbuntur ea preterire oportet. Igitur Archigenes quam reprehendit Asclepiades dicentem in articulo morbo nervum Archigenes affectus: dolore baud quæ cruciatur: quod nihil omnino generis sentiret: carnem autem: quam non afficitur: dolere tamen: utpote a parte vicina compressas. Postea ad verbum ita scribit: Porro vasa vehementer compressa: cas

Barba-
ricū vin-
culum.
Sphace-
lodes be-
micra-
vie.

pitris dolores sine inflāmatiōe obortas arcent veluti
prohibita in ipsa incurfione id qđ barbaricum vin-
culū tum maxime perficere pōt. Sphacelodes vero
bemicranias diffectio eorum sed maxime arterie cir-
cūscribit. Hec em̄ si supauerit pulsatorū turgidū qđ
dolorē inducit ac rotunda euadit horrorem plane
excitans quēadmodū vene quēdā veluti indurātur
Merut vero intorēt distendunt ac induratiōe cruciā-
tes et pfundos et infixos et angustie plenos et mini-
me fusos. Adēbzane in latum discurrentes et ineq-
uales dolores excitant atqđ crebro ita laborant vt
bemodeie (id est dentū stuporū) simile quidpiam ba-
beant trāsmiffionis videlicet asperitatē. Ita sup-
cies quoqđ et mēbrane in media carne cōrēte que di-
lantantes quoqđ dolores inferūt. Dolores vero a
mēbranis ossa circūdantibus dependētes pinde af-
fligentes cōperiunt: ac si in ossibus ipsis consisterent.
Ad venis graues et descēdētes et equaliter infixi do-
lores suscitant. Ad carne aut et fusi et laxiores: qua
propter nō adeo extendi vident sed arbitrat labo-
rans sensus asperis quibusdā reb⁹ impleri. Adusu-
li qđ ad dolores p̄tinet ex carne nervo atqđ arteria
quoqđ mixta idiomata referūt stringētes (vt ita di-
xeris) et cū capaci latitudine infēti et torpide salien-
tes. Ex reliqđs vero vlcerosus quidē poloz et in vlcē-
ribus leuiter acutus: et maxime dulcis et qđ prurigi-
nē inducere pōt ad supficiē p̄tinere vř. Pūctorū
aut pfundas pres infelat cū sinus accesserit. Stri-
mulas aut partum eorū qđ in loco sunt aliqd affectū
esse declarat p̄tim cōtra vřpote qđ vaud quāqđ pfun-
das pres occupat. Zacerās aut est qđ in sibi cōsi-
stet. Hic est p̄mus Archigenis sermo ex libro p̄mo
de locis affectis quo docere conat quomodo ex do-
lorum differentijs partes affecte possint inueniri.
Hic rursus ab initio ipm̄ examinemus. Num
incassum dixerit sphacelodes, bemicranias vasozū
diffectio intercipit. Sed quos dolores nomiet spba-
celodes inuentu difficile est. nō em̄ inter oēs conue-
nit quid hec vox sphacelos significet. Sunt em̄ qui
dicunt ipsam vehementē dolorē declarare. Alij tan-
tum inflāmatiōis excessum: vt partē ad corruptiō-
nis periculū inducat que dispositio a nōnullis can-
grena appellatur. Alij partis affectū corruptionem
ipsam sphacelon dici volunt. Alij cōuulsiōnē. Non
nulli non iam factā cōuulsiōnē sed que per inflāma-
tiōis magnitudinē expectatur. Alij etiā nō simpli-
citer cōuulsiōnē sed eā que nervozorum corporū in-
flāmatiōi supuenit. Alij simpliciter fortē tentiōnē
aliqđ putredinē. Ergo vocabulū sphacelodes in iam
pposita. Archigenis ofone scriptū ad tantā puenit
obscuritatē vt nihil p̄ ipm̄ explicari posse videatur
ipso nusquā in alijs libris medicorū nominū enar-
ratiōnē cōscribere. Per hū aut circūscribit fortas-
se intelligit quāpiā ab eo veluti celeriter et ex toto sa-
nari: ac subijciā vt ita dicatur. Nā quid facere po-
terit is qui intelligere cupit ea que ne is quidez qui
scripsit intelligi voluit. Deinde pulsatorū et tur-
gidū dolorē arterias inferre dicit cum ipsi videlicet
per sphacelodes bemicranias primogenia affecto
ne laborāt. In primis itaqđ qualis sit pulsatorū do-
lor enarrare incitemus quāuis ante nostrā enarra-
tionem omnibus medicis notus sit. siquidem ingē-
tium inflāmatiōum accidēs ipsum esse perhibent.

Sphace-
los.

Langre-
na.

Circum-
scribere.

Dolor
pulsati-
uus.

Turgidus autē dolor est: qui a parte primario affe-
cta: veluti a radice incipēs: celeriter in partes adia-
centes transfertur: id vero nō solū in bemicrania: vt
Archigeni placuit: sed et cephalaea quoqđ vocata: ve-
nire solet. Et em̄ in hac nōnūqđ arterie primario affe-
cte hmoi (vt inqđ Archigenes) dolore veraneur. Ita
vt fateantur nōnulli: vasozū ipsorū se dolorē sentire:
quod interpretari tentans: arteriā subborrentē: fieri
rotundā dixit. Hic inquirēdū est: vtrū veluti per
Sphacelodes bemicranias: arterias affici dicit itel-
ligēdū sit ab eo: simili quoqđ modo affici venas: vřpo-
te per hūc solū morbū: veluti varices obortas: an cō-
mune sit accidēs venarū: vel quomodolibet affecta-
rū: vel dūtaxat inflāmarū. Ex eo em̄ qđ sermoni de
venis: iūgit sermonē de arterijs: par est: vt p̄ncipiam⁹
de eodē affectu ipsuz fuisse loquutū. Ex eo autē qđ
subide in vniuersuz de nervis: atqđ de alijs buiismo-
di partib⁹ scribit: nō adaptans vni morbo sermonē
eadem ratione purandum est: eadem de venis quoqđ
fuisse dictuz. Itaqđ in hac ambiguitate satius fuerit
vt existemus in eo sermone quē de bemicrania p̄fert
p̄tinet: simul cū arterijs: ipsum venarū quoqđ mētiōnē
fecisse: atqđ reliqzōrū instrumentozū sine villo distin-
cto affectu: neqđ in nervis: neqđ in ijs partib⁹: que: il-
los deinceps cōsequunt: in quibus dixit venas gra-
ues: ac detrahentes: atqđ equaliter informatos volo-
res inferre. Verū hec nōnihil ambiguitatis cōtinet.
Quod vero deinceps sequitur vbi dicit nerui vero
distendūtur: et manifeste cōtorēt indurantur: recedit
em̄ ab bemicranica dispositione: definitis id in vni-
uersuz ad nervos quomodolibet affectos pertinere:
quod plane falsum est. Neqđ em̄ quilibet nervozum
affect⁹: ipsorū essentia indurat: atqđ incoquet. Sunt
em̄ nōnulli: per quos laxiores euadūt nerui: quēad-
modū p̄ altos quosdā aridiores. Quierā se penume-
ro vbi nullā sensu pceptibile habent differētiā: ita
vt exquirenti vbi videatur: nihilominus neqđ sensum
neqđ motuz: p̄stent subiectis corporibus. Itaqđ in
solis fortasse inflāmatiōib⁹: aut inflāmatiōis mor-
bis: aut p̄ter naturā tumorib⁹: dicit nervos et idu-
rari: et incoqueri. At ne in ijs qđez manifeste appet
nervos intēdi. Nam et laborantib⁹ ipsis: et nobis aspi-
cientibus: intēti nerui apparēt. quapropter nēsi cu-
rentur: et cōuulsiōnes et diffētiōnes ad ipsos sequun-
tur. Atqđ oīm que in tumorē attollūtur: cōmune ac
cidēs esse videt vt intendant. Nā et arterias: et ve-
nas: vbi per summa mēbra: extra inflāmatiōe: pan⁹
exurgit: intēdi videmus. Plerūqđ etiā totū vas inen-
tum videtur: ac rubere magis: et calere: atqđ maiori
dolorē (si tangat) affectū. Itaqđ p̄stat totū inflāmari
incipiēdo ab ea parte que primario affecta est: vsqđ
ad alas: et inguina. Proinde recte dixerunt oēs fere
medici: inflāmatiō partibus: accidit vt rubescat: ten-
dantur: renitant: intumescant: et doleant. Neqđ (vt di-
xim⁹) nō oībus: sed bis dūtaxat accidit pulsus: que
arterias habēt notatū dignas: et partē sensu p̄dita:
aut vbi ad notabile magnitudinē inflāmatiō attolli-
tur: tūc em̄ pulsatorū dolorē sentiūt laborātes: vel
nullo exīte sensibili vase in affecto corpore. Sed inter-
rogabis me fortasse: que sint singulorū instrumentozū
rū ppria accidētia? Ad vero iā antea neqđ semel dī-
taxat explicatū est: quod videlicet pprie accidēs no-
ta: qualicūqđ sit specie: cuiuslibet partis ppriū ē ac-
cidēs. Neqđ em̄ aliud eis necessario accidēs: neqđ ē
MORBUM

Dolor
turgid⁹

Panus

Inflam-
matiōis
accidētia

morarū differētiē existūt. Nā oīe quidē variantur: pro affectus: tum specie: tum magnitudine. Accidētis vero ad vicinā actionem pertinentis: siue gen?: siue species aut vicinū nominare volueris semp per manet. Eterū fatius fuisse Archigenem q oīa vīa r ratione se explicaturū p̄fessus erat abūdanti? bec persequit: sed alia quoq; permulta negligētē admodū tractauit: quorū nō pauca in plurib? alijs libz cōscripsim? quā dmodū r post bac deinceps dicentur: sed breuior quidē cōpendio ea que exacte alibi fuerūt exarata. Zōgiōz i vero disputatione hic tractabūt ea que alibi breuiorī stillo pcurrim?. ¶ Nunc vero reliquas dolorū differētiās: quarū in p̄scripro sermone Archigenes mētiōē fecit psequamur. Quō effi peccauerit dicens stupidos dolores neruis euenire: qdōq; stupor nō vni? cuiuspiā partis sit affect? sed causē por? ac dispōnis rōnē habeat: iam antea dictū est. Quod vero dolores dure distendentes in sp̄is fieri dixit recte dictū est: quāquā melius erat si simpliciter dixisset non addendo dure. Nā neruorū dolores vtrinq; vebemētē distendere possunt: quā ad vtrāq; extrema tendūt: tū id a quo incipiūt tū illud in quod finiūt. Nō secus q̄ chorde in citbaris: que sepe numero vbi nimis intendunt distrupti solent. Quapropter citbariste: quū istrumēta sua post vsū reponere voluerint chordas relaxāt. Nā plāne constat eas a contrarijs: tū causis: tū dispositiōibus intendi: siue humidus fuerit ambiens aer vt rigare ipsas r implere possit: siue vebementer aridus. Ab vtrāq; effi ambientis aeris temperatura ad vltimā tensionē perueniūt. Proinde recte dixit Hipp. neruorū puulsiōes r a plenitudine r ab inanitione euenire: vtpote per quas nerui immo dices. s. tēdunt. ¶ Sed quod profundos dixit esse dolores: id ab accidentibus que plurimis ex neruis eueniūt sumptum est. Erei quū vene quidē semp priores in sup̄ficie sint: deinde post eas arterie quib? postea nerui subdūt: idcirco laborātes tēsiōē in imo sentiūt: quāq; multe tendētes: que ob id quod neruosa sunt corpora a nonnullis plane nerui nominant nō profundos sed in sup̄ficie dolores habent: si quādo ipsas quoq; sic intendi contigerit: vt sunt ille que digitos extendūt: sunt autē r que ipsas incuruant: in sup̄ficie quidē sed nō similiter vt extendētes. ¶ Porro Archigenes neruorū dolores infixos esse dicit: quū butusmodi dolores spēs: vt antea dixim? ad colon magis pertineat. Atq; accidit etiā auri cū quādā pulsatione: atq; dentibus molaribus: quīetā oculis: s. i. fixus dolor neruis minime euenire potest: erei q̄ plurimū vtroq; extendunt: r ad supernas r inferiores animāris partes. ¶ Quō vero deinceps ab Archigene dicitū est neruos angustie plenos habere dolores inepre quidē dictū est. Nam nihil amplius declarat q̄ quū dicit r minime fusos: re vera enim minime fusos idē est: quod in latitudine porrectos dolores nerui nō habēt sed magis circūscriptos: vtpote pueniēte ipsoz tensionē: r ad supernas r ad inferiores partes: magis vero sursum vsq; ad caput. Ac tū primū ipsos vniuersi corporis: r cōuulsiōes r distētiōes comitant: nulla nerui tenore butusmodi accidētū aliqd inducere potēte: antea quā caput ipsum attingat. ¶ Post bec consequenter scripsit Archigenes de mēbranis: quod in latitudine perueniant ipsi dolores quū afficiunt: qd quidē verū esse fatemur. Quō

vero aliquid bemodie (id est dētū stupor) simile habere falsum est. Neq; etiam in totū verū est: quod membranarum dolores sint inequales: siquidem contrarium magis veritati cōsonat: quippe ex propria ratione videntur equales inducere dolores: eo q̄ vniuersum ipsarū corpus equale est. Nā q̄ ob communicationem cum vicinis inequalitatem quandā affert id interdum per accidens euenire solet. Quū ei ad affectam ipsarum partem circumiacentes r ducuntur r tenduntur dissimilem fieri dolorem necesse est: vbi enim intenta particula magis sensifica est ibi dolore vebementiore cruciantur. Vbi vero sensum habet hebetiorem ibi minus dolent. Atq; ex eo quoq; quod vel attingunt: vel non attingūt id quod in partem ipsam tendit: non ab re dolorum differētia deprehendit. Atq; hac ratione nonnulli pleuretici. Pleuretici. tum iugulum dolent: porrecta in hunc locum membrana costas succingente. Aliquando tamen non ad iugulum: sed ad precordia dolor transit: p̄cepto ipsi? sensu in septo transuerso: vtpote quod necessario mouetur quum pleuretici respirant: idq; omnib? reb? racis partibus magis. Quum enim veluti radix doloris in costa consistit: tum laborantes musculi qui illic sunt respirare pigritant: quare tū soli septo trasuersa natura respirationis officū p̄mittit: quē modum in bene valentibus qui libera vtunt resp̄ratione contingere solet. Igitur quum in partibus que costas sunt inferiores oritur inflammatio: septū transversum intantum magis dolet: quū vero in partibus supernis: tum iugulum potius dolor infestat. Nam septum transversum quia mouetur: iugulum autem quia durum est: causē rationē obtinet. ¶ Vbi hepatis ipsum induratum est: dolor qui tum iugulum in dext. hepatis. tra parte infestat: concaue vene magis q̄ membranarum tensionem sequitur. Quum autem dicit: hoc modo sepe numero superficiem quoq; separatim dolere: plane declarat id esse quum membrane affectu quempiam habent. Unde Archigenes dixit ipsas dolores habere bemodie non dissimiles. Quia enim si mulcum bemodie proprietate: stuporis etiam sensus percipiunt vt ab eadē causa vtroq; affectu deprendente. Membrana autem que in sup̄ficie cuti substrata est sepe numero stupēti dolore afficit: vtpote que ab externis causis: r quidem frigidis: celerius noxam subit. Idcirco deceptus Archigenes dispositionis communitate: ceteras membranas bemodie simile quidpiam habere dixit: ac sepe numero superficiem quoq; non secundum affecte particule essentiam facto dolore: sed ob membranarum ipsarum essentia que exanguis est r frigida: quapropter facile a frigidis affectibus infestantur. Quia vero affectum ipsum butusmodi dolores comitantur: idcirco sepe numero dixit fieri butusmodi dolores: nō velut per affecte particule essentiam: sic enim inseparabiles essent: sed per accidens superuenientes. Substrata igitur cuti membrana: que cum ipsa simul excoriat dolores facit tenuos r torpidos: mēbrane vero que in media sunt carne: veluti dispersos dolores excitant: sunt enim plurime r inequaliter in fire: atq; eam circundantes. Quūq; aliquando educto contra naturam tendi carnem cōtigerit: butusmodi dolores euenire necesse est. Sane a multis exercitationibus: aut tenui aut vlcero si propenit dolores: qui

Dolor
laxus.Adstrin
gens.Zorpi
de pul
fare.
Alcero
sus, do
lor.

totos musculos occupare consueverunt: inter quorū partes: carnes quoque numerantur. Verū de huiusmodi doloribus: satis in salubribus preceptis iam dictū est. Sed quod membranarū que ossibus adiacēt dolores profundi sunt: (id est in intimo corpore sensum excitantes) et ossiū ipsorū veluti volentū inducūt imaginem baudquaquam mirandū est. Nam si a plurimis ostocopi (id est ossiū labores) nominantur et magna ex parte ab exercitationib⁹ euenire solent: quis interdū vel a frigore vel plenitudine fieri possint. Insuper venas dixit graues et detrahentes: et equabiliter irruētes inferre dolores. Verū ab initio vbi benetricanie mentionē fecit: venas veluti varices incuruari ait. Ergo in hoc solo fortasse accipere opz ipsum hoc dicere. At qui scire licet proprius arterie venęque dolorē extensū s⁹ longitudinē corporis: veluti eborde cuiusdā spēm referre: nulla vtrius grauitate simul apparente. Equabiliter autē irruere venarū dolores admodū obscurū est: quippe irruere ad nihil quod ipsis accidere solet referri potest. Deinde de carnib⁹ dicit: quod a fusos et laxiores inducit dolores. Atque ita tū null⁹ dolor lax⁹ est: nisi eos fortasse qui minus intendunt laxiores vocet: quoniam et vasorū et membranarū dolores magis intendi videant. Id est cōfiteretur: eos non adeo extensos conspici: ob hoc quod carne musculorū partes breuib⁹ lineamentis continetur. Sed id quod deinceps scribit videri tactum: veluti asperitatibus quousdā plenū: an proprie ad dolores qui in carnib⁹ consistūt pertineat inquirendū est. Nihilquid interdū aliqd bmoī per ipsarū dolores eueniat: a veritate baudquaquam abborret. Atque non semper euenit: ad factā in ipsis dispositionē: idque magna ex parte vnicā quandā non ad ipsarū essentia: proprie referendū esse videtur. Neque simpliciter intelligendū est eā dispositionē esse affectū inflātoriorū: sed qui cū humore sit exasperare suapte nā potente. Porro deinceps de musculis scribens Archigenes: eos ex carne neruisque mixta idiomata referre dicit: vtpote peculiari ipsorū essentia ex his consistente. Addit vero arterias: quoniam in ipsis inueniuntur. Atque hoc patet: venas quoque dicere debuit atque membranas. Quocabulū autē astringentes: patrio sermone de his dicitur: qui quantū pleni sunt: a bono tñ habitu nō aberrant: atque idcirco de iuniorib⁹ dūtaxat dici cōsuevit de senib⁹ vero minime: quod non possit ipsorū corpus bonit̄ habitus plenitudinem suscipere. Agitur Archigenes ad aliquā rem que non ita facile possit inueniri vocabulū hoc referre videtur: maxime quia confundere et corrumpere solet patriorū nominum significata. Quod si astringentes de iis dici intellexeris: paribus que a plenitudine intenduntur. nō proprie ad musculos. sed communiter ad omnia repleta corpora pertinebit. Quum vero eos capaci corpore extendi dixit: puro ipsum hanc a neruorum plenitudine voluisse sciungere. Zorpipe autem de pulfare baudquaquam fuisse recte dictum: iam antea declaratum est. Reliquorum vero dolorum Alcero vicerofus inquit leuiter acutus est. Est autem bec sus, do quorū oratio obscura: neque per se quicquam docere potest: baud aliter quā cetera ipsius obscure orationes: quas ne enarrare quidem possibile est: nisi quis rem ipsam per se intelligens: cam orationi adaptare conetur. Quum itaque sciueris: tum medicos: tum exercitatoris principes eos dolores vocare vl-

cerofos: per quos inter mouendum vel tangendum in laborante parte sensus excitatur: qualis in vlcera-
tis partibus percipi solet: facile intelliges per dolores
rem leuiter acutum huiusmodi quampiā speciem si-
gnificari: qualis ab acute acus punctura fieri consue-
suevit. Ergo constat ipsum neque continuū esse: neque
equaliter per oēs partes porrectū. Hūc itaque dulcio-
rem esse dicit quā dicere deberet imbecilliorē: aut
obtusiorē: aut non vebementem: aut min⁹ molestū:
aut id gen⁹ aliud quidpiā. Nihil enim quod molestū
est: proprie dulcius appellari potest. Id autē quod
dicitur puriginē inducere potest: inarticulate dictū
et vicerofam dispositionē differentia. Verū quia cre-
bro puriginosa dispositio vicerofam antecedit: atque
soluta quiescētes vicerofa: in puriginosam trans-
mutatio fieri solet: inde est quod de ipsis confuse indefi-
nitesque Archigenes scripsit: quēadmodū neque causas
harū dispositionū exacte tractauit. Neque nos eas in
libris salubrium preceptorū perfecte exarauim⁹. Agi-
tur vicerofus dolor nō solum ad cutē: sed ad imas quo-
que partes vt ossa extendit. Puriginosus autē reue-
ra ad solā superficiē pertinet: nō tamē primario: pro-
ratione ipsius propria: sed per accidens. Ipsa enim
omnes pelli subiacētes partes scissitudine superat
horū ergo dolorū vterque proprie dispositionis est
accidens: sunt autē ob acres quosdā humores atque
tantum ipsi quantū dispositiones ipse inter sese dif-
ferunt. Sed vt dixi facta de ipsis in libro salubrium
preceptorū definitum est. Fodit⁹ vero (inquit) dolor
in profundo est: sed nō recte: nā ad membranas: non
ad imas partes proprie pertinet. Infusus autē (vt
inquit): quum sinus accesserit. Hic sermo nō omnino
absurdus esse videtur. Quippe sinus concauitas quā-
dam est: quā partū antea contunctarū altera distat
ab altera. Quum itaque fluxione impletur: ita vt ad-
facientes partes descendant: tū tensionum dolorē sen-
tiunt laborantes: non quidē longo spatio porrectū:
sed proprijs limitibus circūscriptū. At excreto quo
modolibet e sinu humore protin⁹ dolor conquefuit.
nisi ambiētia sinū corpora adeo distendantur: vt in-
flātoria dispoñe torqueant. Hec sunt que proprie
ad sinus pertinet. Quōvero ab Archigene dictum est
aliud ab his est. verū quod intellexerit: quā ipm scribere
baud facile inueniri potest. At quod deinceps
scriptū est: non min⁹ dubitationē. Nam si
mulans (inquit) dolor: non in imo subāstir. Hic enī
sermo cum eo quem in initio premittit: pugnare vide-
tur quo in hunc modum scripsit. Stimulus autem
partim eorum que in loco sunt: quidpiam affectum
esse declarat: partim contra. Id est fieri potest: et in
parte ossibus maxime vicina: et in cute: atque omnino
in medio: huiusmodi dolore facto ab humore mor-
daci: sensibiliū partū aliquam erodente. Deinde
quod in fine eiusdem orationis sic scriptum est. La-
cerans autem est: qui in finibus consistit: si lacerans
quidem idem significat: quod diuellens: falsus est
sermo. Nā illi qui in sinu est: id minime contingere
solet. Quod si non hoc: sed aliud quidpiā dicere volue-
rit: quomodo id poterit inueniri? Atque huiusmodi
di sunt que in prescripto sermone Archigenes poste-
ris memorie prodidit. Agitur transeam⁹ ad alius
qui et ipse ex dolorum differentia affectas partes co-
gnosceat. Est ipsius series huiusmodi. De

purigo

Fodit⁹
dolor.
Infus⁹
dolor.
Sinus.Stimu-
lans do-
lor.lacerans
dolor.Arch-
genes.

Dolci patris vero dolor: bolcimos (id est tractorius) et in be-
mos. rens: et torpidus est: atque atrocior molestias. **Sple-**
 nis autem acutus non est: sed et gravitatem simul: et
 extensionem habet: atque similis videtur ei: qui ad elatio-
 nem quidam: atque expressionem: sed extrinsecus incum-
 bentem: renititur. **Auster** et austeros dolores in-
dolor. ducunt: et cum permanente astrictione pungentes.

Strin- **Aleica** vehementer stringentibus vitur dolori-
gens do- bus atque tensionibus puncto: **Acerus** autem a-
lor. cutis turgidis: distendentibus: torminatum inciden-
 tibus: quippe qui huiusmodi mixture: dolere natus
 est: quod ob id idiomatis quoque ambiguitatem indu-
 cit. **In** hoc sermone: iterum Archigenes protinus
 ab initio: heparis dolorem bolcimon (id est tractori-
 um) esse dicit. Alterum hoc vocabulum bolcimos:

Dolci apud grecos in usu non est: proinde quid significet
mos. baud facili inuenire est. Nam vocabulorum signifi-
 cationes: ex longo usu depravanduntur. Atqui vi-
 deo eos: qui illo utuntur: viscidum per ipsum velle
 significare: quale viscum esse videtur: ut cuius una
 parte tracta: potest per ipsam reliqua illi continua
 simul attrahi. Sic pasta quoque ex frumento: bolci-
 ma dicitur: maxime si accuratissime subacta fuerit.
 sed ex ordice: aut milio pasta: bolcima non dicitur.
 Atqui sub hac significatione: heparis dolor baud
 quaquam bolcimos eadem: proinde aliam significa-
 tionem querere oportet: Graecus unus ex his qui Archi-
 genes sectam reliquis preponere conantur: bolcimon
 heparis dolorem dici asserit: quum hepar: vel indur-
 ratum: vel inflammatum: detrahere iugulum vide-
 tur. Alius quum diuturno morbo laborat. Alius
 quum medicis dolore afficitur: Sunt qui tardum
 ipsum significare velint: utpote qui acuto aduersetur
 Alij virgenter. Alij veemententer. Ergo nulla inuenitur
 requies: quum modo acutum: modo eius contrarium ut tar-
 dum: bolcimon dici autumat. Nonnulli enim dolorem bol-
 cimon vocant: qui gravitatis specie refer. Nam graui
 dolore vocari ex consuetudine dicunt: tractum qui a gra-
 vitate fit. Multa insuper alia varie explicant: admirandi
 illi quidem enarratores: sed que intelligatur a nemine.
 Est autem igitur hoc vocabulum bolcimos: quod in pro-
 prio orationis initio inuenit: nihil nos posse docere.

Dolori **At** vero deinceps consideremus: quid vici sit do-
berens. lor inherens. Nam hunc quoque heparis proprium esse vi-
 detur. Vbi quidem facile persuasum est: turgido dolore
 inherente per contrarietatem opponit: ipsum dicere vo-
 luisse. Quid est aliud conjicere quod possit? Etenim hepa-
 ris dolor: si quispiam alius: vicina corpora ad consensum
 inducit. Nam et ad iugulum versus porrigitur: et spiran-
 di difficultatem creberrime affert: atque interdum tussim
 quoque: ac dysenteriam: neque raro nothas costas infes-
 tat. igitur quoniam pacto vere diceretur eodem loco per-
 manere. At fortasse fati fuerit putare: quod inheren-
 tem dolore dixerit: veluti infixum. Atqui heparis do-
 lor: ut nuper ostendimus: baudquaquam huiusmodi est

Torpi- **Similiter** antea iam declaratum est: ne torpidum qui-
dus do- dem dolorem particule cuiusquam proprium esse. Nam
lor. ad dispositionem potius referendus est: hic tamen non
 in secinore: sed in nervosis potius corporibus inueni-
 tur. Porro atrociter molestans: cum torpido pug-
 nat: utpote qui violentus est: atque continuus. Sed
 nec huiusmodi quidem heparis dolor est: sed potius

Dolor a **Dolor** grauis. At ne grauis quidem: exacte proprius hepa-
tor. grauis. si est: sed spleni quoque: ac renibus inflammationis communis

Equidem non satis intrari possum: quo pacto Archi-
 genes ad lienem duntaxat: hanc doloris specie refer-
 re tentauerit. Nam vel Hippocratem audire debuit
 dicentes. Et in renem dolor grauis. Verum hoc pecca-
 tum exiguum forte censetur. At longe maximum est il-
 lud quod committere solet: nomina scribens ceteris sen-
 sibus peculiaria: quemadmodum nunc de renibus qui-
 dem: austeros scribit dolores: de vesica vero astringen-
 tes. Nec enim saporum sunt nomina: per lingue in-
 strumentum: atque per sensum gustificum. igitur quam-
 rem declararet: generatim quidem discernuntur per hoc
 vocabulum stringens: sed magis particulatim per au-
 sterum: et acerbum. quippe amodo astringunt: sed ma-
 gis acerbum: qualis est omphacia vocata galla. Por-
 ro austera sunt multa: ut mali punici genera atque co-
 ronea mala: ac reliqua per plura mentis apta. Sane
 acerbata: baudquaquam sunt iucunda: non solum ea que medi-
 camentorum speciem referunt: veluti hypocyrtis: et ba-
 laustium: et galla et ribus sed etiam illa que quum sint
 huiusmodi: recipiuntur tamen in cibos. Quapropter
 non excogitari quidem potest: quid vel austerum: vel
 acerbum dolore dicere voluerit Archigenes: non ma-
 gis quam aut ceruleum: aut rubrum: aut fuscum: aut alium ali-
 quem a coloribus nominatum. Nunc autem quid
 dixerit doctor quidam ex Archigenis familia tempus
 est considerare. Nam dolorum proprietates Archige-
 nem arrogantia morum interpretari voluisse cen-
 ser. atque reuera ineffabiles sunt: enim in huiusmodi nomi-
 na absurda incidisse non intelligens: sed quumquam qua-
 litatum: siue gustabilium: siue tangibilium: effici posse.
 Vbi vero multe qualitates circa unam essentiam ap-
 parent: ibi et proprietatem fieri contingit: idque maxi-
 me in gustu videre est: si aliquando et amaritudinem
 et dulcorem et austeritatem et acrimoniam: in una essen-
 tia apparere contigerit. Sic enim in gustu proprie-
 tas quedam oritur: ineffabilis illa quidem: si unico
 nomine ipsam explicare tentaueris: sed que dici tamen
 potest si per singulas qualitates discurras: eo addito
 quod magis et minus declarare: baudquaquam possibi-
 le est. Ita et verbas universas et reliqua quoque mate-
 riam: enarraverunt medicorum non pauci: singulas
 qualitates: que enunciatas rebus insunt: explicantes
 Ergo Archigenes: si universam essentiam proprietate:
 unico nomine comprehendere voluerit: indocui omni-
 no iudicandus fuisse: id quod de Archigene nequa-
 quam sentiendum est. Si autem simplices qualitates ipse
 dem ineffabiles non sunt: earum vero quantitas: exacta
 quidem mensura ineffabilis est: quaque sub latitudine quod-
 dam explicari potest. igitur longiore sermone uti non
 oportet quum species ipsa plane sermonem declararet
 illa videlicet species qua uti debet is: qui qualibet re-
 rum sensibiliu interpretari aggreditur: quippe omni-
 um tangibilium qualitatem: propria habemus? nota
 baud secus quam gustabilium: visibilium et audibilium.
 Atque omnibus his patrio more uti debemus: et neque
 stringentem: neque austerum nominare dolore: utpote
 que saporu proprie appellandus sunt. Plurimi ei
 medici Archigene antiquiores: quum dolorum differe-
 rentias conscriberent: baudquaquam ausi sunt a consue-
 tudine in nominum usu recedere que et ab ipsis la-
 borantibus audire licet: quod perinde se dolere interdum
 aiunt quasi acu punantur: ac rursus perinde ac si te-
 rebro perforentur. Quin etiam videri sibi aiunt corum
 di sese: et duelli: et tendi et retrahi et detrabi: et gra-

Hippoc-
 rates.

Sapor
 auster?
 Sapor
 astringens
 Austeru
 Acerbu.

Archige-
 nes.

utratu cuiusdam sensum percipere: qua interdum subiecte partes suspendi videntur: interdum vero citius cundantibus incumbere. igitur ut huiusmodi nomina omnia facile intelligunt: ita astringentes et acerbis et austeris doloribus: intelligi baudquaquam possunt: ac praeterea ab usu omnino aberrant. Nec intelligere debuit Archigenes quum docere nos velleret: quomodo loci affectus possint cognosci. Nam omnis qui de doloribus habet sermo: vanus nugarique plenus esse censetur: nisi ex his que laborantes ipsi dicunt: eos cognoverimus. Ergo si ab ipsis quomodo dolere: discere oportet: nunquam vero dicant acerbis aut austerum aut atrocem aut volcimum dolorem: rursus inutilis erit huiusmodi doctrina. Praeterea huius sermonis locus ille quo dicunt Archigenem interpretari velle dolorum proprietates ad doctrinam: tum impossibile: tum inutilis esse plane videtur. Primum enim non omnis ipsorum proprietates enunciaripotest: quod licet fieri posset: impossibile tamen omnino esset: ut ad doctrinam quispiam conferret: utpote quam ipsi taxat qui sensum illius ipsam percipiunt noscere possunt: quippe qui nobis non affectis incognita est nisi fortasse Archigenes omnes sui corporis partes habuerit affectas: quod licet concesserim? fieri tamen non potest: ut credam? vnu hominem omnes singularem partium affectus fuisse expertum: subiiciatur tamen (si volueris) hoc quoque quod impossibile est. Nam videri saltem affectus nunquam scilicet percepit Archigenes: nihilominus ipsorum proprietates dinoscunt. Itaque admirationem (ita diu me ament) sepe numero mihi induxit: ex qua tandem ratiocinationem tam absurdam hanc doctrinam colligerit. Quam si veram contendis: nihil tamen ex ea utilitatis prouenire fateri cogitis: nullo infirmo suos affectus per Archigenica nomina interpretante. Nam quod nonnulli laborantium fastidire stomachum atunt: id nobis eo quod aliquando ita fuit? affecti plane notum est: sicut etiam inestitia torqueri: quippe quosdam sic fuisse affectos satis constat. An vero austero dolore ab Archigene dicto quispiam fuerit affectus: intelligi non potest: utpote nemine sciente: cuiam rei nomen hoc adaptauerit. Nam puncturum et distendere: atque eos qui conformiter nominantur: atque ipsi multo magis vehementem et fortem et violentum: et continuum: et intermittentem nemo est qui non nouerit: utpote qui per nomina a consuetudine non abhorrentia enarrantur: et quos quotidie euenire videmus. At austerum et astringentem et atrocem et volcimum ut nemo profert ita si quis fortasse profert nemo intelligit. Ceterum oportet et affectum esse communem: et appellationem ipsum declarantem: ab auditorum consuetudine non aberrare veluti quum stomachum stringi dicimus: id quod nemo non dicere solet: quippe tali sepe numero sensu afficiuntur: qualem extrinsecus onus aliquod incumbens inducere potest: idque in nonnullis oris ventriculi dispositionibus: quod per abusionem non solum populares: sed medicos quoque stomachum appellant. Quinetiam inter vehementer respirandum: nonnullum quod gravitatem in dextra precordiorum parte sentimus: id si citra febrem eueniat: aut obstructione aut dura dispositione hepatis laborare consuetudinem est. Veluti si inflammatio infestat febrem comitari necesse est. Itaque omnia huiusmodi dici possunt: et manifesta sunt omnibus medicis Archigene praetoribus: atque sine absurdis illis nominibus doceri possunt. Archigenis haec doctrina hoc habet exacte proprium: ut non novarum rerum: sed nominum rem nullam declarantium: inuentioni studeat. Nam librum de pulsibus huiusmodi nominibus impleuit: quibus ille: ut in commentariis de pulsibus ostendimus: baudquaquam abrogatis indigeat nominibus.

De via et ratione qua simul et sedes affecta: et ipsius dispositio possit cognosci. Cap. iiij.

Quidem voluissim Archigenem tantorum medicorum successorem addere aliquid: quo clarior euassisset doctrina: non demere tantum: ut ne nos quidem qui in arctis operibus iam sensum? dicta ipsius intelligere nequeamus. igitur quod ab illo omisum est: id perficere aggrediamur. Docuimus enim imprimis viam et rationem vniuersalem: cuius adminiculo et ipse affectos locos inuenire: et ceteris viam ostendere possit. igitur ut in praetore libro dictum iam est: via et ratio huiusmodi est. In primis querere oportet singulorum locorum propria signa: ut quomodo cuique afficiantur: aut per singulos affectus alterentur: inuenire possit. Deinde virum singulorum affectuum propria sint signa: an circa quolibet partem varientur. Itaque oportet et loci et affectus non immemores deinceps signa perstringere. Veluti si ita acciderit: si pulmo inflammatione laboret: tanta induceretur spiritus difficultas: rantes angustia ut suffocari laborantes videantur: atque ob id exurgere conentur: quod affectum orthopnoeam nominant. Quinetiam calidam sentiunt respirationem: idque maxime si erysipelas pariceps fuerit inflammatio: quocirca ubi plurimum efflant iuuari videntur: ac multum aerem frigidum attrahere concupiscunt: atque inter rursus spumum expulsi: idque modo hoc modo illo colore infectum ut interdum rubrum: interdum flauum: aut rufum: ac spumofum quoque et nigrum et liuidum appareat. Insuper grauitatis cuiusdam thoraci incumbens sensus: sepe numero percipiunt: ac dolore ex imo ad ipsum peruenire: et ad pectus et ad spinam. Praeterea acuta est ipsis febris. Pulsus vero habent: qualem in libro de pulsibus diximus. Sic ubi membrana costas succingens inflammata est: acuta febris infestat: accedente pulsus ea qua in commentariis de pulsibus diximus: proprietas est autem dolor pectoris: spiritus difficulte trahitur: ac magna ex parte spiritus colore infectum apparet: baud secus quod in peripneumonia. igitur utroque affectus spiritus difficultas necessario comitatur: eo quod affecta particula spiritus sit instrumentum: oritur autem febris: et propter affectum ipsum: et propter positum. Nam et pulmo et succingens costas membrana: prope cor constitunt. Inflammatio vero calidus affectus est: sic etiam tussis ipsis ut spiritalibus conuenit. Sed quod aliqd expulsi: id ab effectu ipso praedit. Quippe ita ostendimus omnem inflammationem: ex affluente fieri sanguine: quapropter si biliosus fuerit sanguis flauum aut pallidum erit spiritum. Si pituitosus et spumans et candidus. Si melancholicus: aut nigrum: aut liuidum. Si nihil horum sanguinum infecerit rubrum. Quinetiam in laterali morbo sepe numero magis biliosus in peripneumonia haec magis pituitosus sepe praesuevit. Sed de hoc satis iam declaratum est. Quod autem inflammata rursus prius excrementa per aspera arteria referunt: etus ref

Peripneumoniae note

Orthopnoea.

Lateralis morbi note.

Sputi quantitas.

Aspera arteria.

Deventriculi. Stomachus. Hepatis obstructio. Scirrhus hepatis.

causa: tñ ad postitum ad formationem referenda est: quippe que per solam hanc viam effluere possunt. At vero ventriculus duos habet meatus: vnum per quē natātes in ipso humores euomunt: alterus per quē humores ad inferiora delabuntur. Verum id qd in eo vniuersum inuenitur: supernatat magis: ac vomitione reijci consuevit. Reliqua per intestina deijciunt. Veluti renū veniesq; excrementa: meīdo excernuntur. Cerebri vero redundantia: per nares precipue: nō nūq; vero per palatū & aures vacuat. Igitur sedes affecte dinoscunt: & ab accidentibus & ab actione lesa & excrementorum qualitate: & a tū moribus præter naturā: & doloribus: & a coloris vicio quod sequitur: vel in vniuerso corpore: vel in vna quapiā parte vel duabus: idq; maxime in oculis: et lingua: quibus addere potes: si vis eā quoq; affectio nēque proprie per consensum afficere dicit: veluti in prioribus libro ita dixim? At nūc ipsē esse videtur: vt amicos: quoz peritio obreperās: hos cōmēta: rios scribere aggressus sum: ad exercitatio nē inducā: sit aut exercitatio oīs: quū particularia sub eandē viā & rōnē ducunt. Hmōi aut doctrine specie: vt persepe ostendimus nō aliud inuenit vtili? quip pe vie & rationes: vbi sole sine multifaria secundum ipsas exercitatione cognoscuntur: baudquaq; pnt perfectos efficere discipulos. Ergo quū ita antea viā & rationē dixerimus: ad exercitatio nē modū accedamus. Imprimis quidē intueri opz: nū actio aliqua sit lesa: quippe cū ipsa propriū actionis instrumentū affici necesse est: deinde vbi actionem lesam esse per speris ad modū lesionis accedendo: considera ad quam affectionem proprie pertineat. Postea affectū particulam notā: tumore quopiam: aut dolore infestetur: & quidē accurate cuiuslibet horum specie inuestigando: sic enim non solum tumorum: verum etiam dolorū quoq; varios modos addices. Aspice subinde affecte partis excrementa: per quem meatū vacuent: ac vide nū aliquid essentie ab affecta parte seccnat. Postremo vtrū oīno incocta sint ipsi? excrementa an mediocriter cocta. Ac deinde quid ad vni uersū corporis: & quid ad quarūdam partium frustione ipsa conferat: quarū be quidez per suas actiones: alie vero per colorem & figuram ipsa fruuntur. Esto enim vt quispiam inter respirandum in noba rū costarum loco doleat: non protin? hunc esse pleuriticū suspicari debes: sed in primis quidē: an tussie do aliquid expuat intueri: id em si coloratū vt dictū est videris: nū ipsū pleuriticū esse dices. Nō si tussie do nihil oīno expuat fieri potest: vt nihilominus pleuritic? sit ille quidē: sed inflammationē habeat: & i cocta & solidam: adeo vt nihil ab ea foras eijci possit. Ac fieri quoq; potest: vt ob hepatis inflammationē: dolor in ita dicta sede excitetur: intētis videlicet inter nīs vinctulis: quibus nonnulorum costarū alligatur: atq; sic dolor succingentē costas mēbranam perueniat. Verū nequaquā similis est pulsus: in hepatis: & mēbrane costas succingentis inflammationē: ac ne alui quidē sedimēta sūta sunt: qd nō in qualibet fecitioris inflammatione eadē sunt: sed i his affectib? quī proprie iecoris nō nominantur. Igitur vbi nihil excernitur a quo indicū aliqd sumi possit: sat? fuerit precordiorū dextram partem tangere: qd si null? appareret tumor: ne sic qdē desistere oportet: quippe fieri potest: in sola sima hepatis parte sit inflammatio:

similiter etiā in gēbīs partibus: vbi nō oēs: sed be dūtaxat intumescūt: q a nobis costis contegunt. Itaq; laborare vt veuētem respicit monere oportet: deinde interrogare: nū grauitatē sentiat: aut suspē sam a supiorib? aut icūdētē vicinis. Accidit aut ali quādo: vt in his baud sec? q in epate oriat tumor: præter nām: cui? occasione septū transuersum opprāt ab exigua tussi irritant. Ergo i hmōi dispōib? solidū firmūq; discernēdi indicū per oē tps morbi: a pulsū sumēdū est: deinde tractu tēporis: reliqua q; accidentia consideranda sunt. Nam & lingue & vni uersū corporis color alteratur vbi bepar viciatū est. Sicut rursus thorace affecto tussis increfcit: atq; eo tēpore oīno apparent ea q tussiendo expuntur. Igitur quēadmodū fieri non potest vt illes spirādē: tū partibus tum instrumentis: difficilis fiat respiratio: accidit autē interdū nullo existente in ipsis proprio morbo sed transuerso septo: aut detracto: aut oppres so vt homo difficulter spirat. Ita etiā vsu venire solet in ea sede q principē in se aie facultatē pūnet. Nā aie factū & scia: & opinto: atq; cogitatio oīs in ipsa conū stat: si barū aliqua ledi videatur: protin? ipsam quoq; affectu quopiā laborare arbitramur. Vbi neq; in pleuritide: neq; peripneumonia si delirauerit qdē vel a costa: vel a pulmone accis hoc puenire dices ret. Quippe vniuersi eā partē in qua pūceps aievis residet p sentire putat: ac nūc qdē vt modū p sensus sece sue conformē oīdat. Verū in alijs affectib? nō cōsentire: s; primogenio ipsaz affectu laborare aut veluti in lerbargo & pbrenitide. At vero vndiq; affi ci vbi propriarū ipsius actionū aliqua leditur. Pro prias actiones dico: q a nulla alia parte vt instrumē to sūt. Nā reuera & videre illā: & audire baudquaq; negandū est: sed videre oculis & audire auribus. At qui vt cogitet & reminiscatur: & existimet & eligat: neq; oculis: neq; lingua: neq; alia quapiā parte vtitur. Nō si hec aie pars ita esset in continente ipsam cor poris: vt nos in domo aliqua imprūis fortasse: nul lamq; noxam afferri putaremus a loco: quoniam vero ipsam ledi videmus quomodo ledatur esset inuesti gandū. Si vero veluti forma quedā corporis est: ab ipso inseparabilis eam ledi non inficiābimur ob sci pientis ipsam corporis alterationē. At qz de hac re inter philosophos ingens pugna est: alijs cā velu ti in domicilio cōtineri dicētib? alijs vero ipsaz cor poris formā esse putantib? idcirco quomodo ledatur inuentu perdifficile est. Nō vero ledatur ab expe rientia discere licet. Etenim vbi fracto capitis ossi: terebra adacta est: si quis vehementius cōprimat: p tinus sensum omnem amittit laborans. Quinetias si inflammatio quedā oritur: nā & hac interdū eueni re videm? mentē itaq; ledi mīnime negandum est. Præterea nonnulli per veuētem capitis vltionē deli rauerūt: atq; per fortes ictus capiti adactos: sepe nū microstupidū soporē: sed videre est: multi quoq; affe ctus in capite consistētes mētē baud obscure viciāt: adeo vt etiam populares quū aut delirare aliquem aut mentem quomodolibet affici conspiciunt: capiti remedia adhibenda esse censent. Verum enimvero qd principium sensus & motionis ab impetu p dē tis sedem in cerebro habeat: & qd hoc a membranis (Græci meninges vocāt) contegatur: in alijs com mētarijs: quā verissimū esse declaratū est. Illuc vero

Bā. pars tertia.

et 3

Inflam
matio p
tū cōti
nētum
bepar.pūceps
aie fact
tas.actio p
priaLalua
rie frā
cura.Capit
vltioAffecto
rū loco
rū gha
les noteExercit
ratio cir
ca signaActio
lesa.morbo
lateraljHepatis
inflama
tio.

Affectus
primitiuus.
Affectus
p. consensum

quō distinguant affectus primitiui ab his q̄ per sensum
eueniunt consideranda sūt. Nā huiusmodi speculatio p̄
p̄rie ad hoc nostriū institutū pertinere videt̄: q̄ q̄des
nō sūt manifeste utilitate: q̄ppe q̄s ad curandū rōnes
pertinet primū oīm scire op̄: cuiam parti remedia
sint adaptanda. Nā p̄ solū cōsensum leso cerebro si ea
pars q̄ primitiuo affectu laborat fuerit curata: p̄t
q̄ cerebro p̄pria aliqua eueniat dispō: nullū in ipso
relinquit̄ accūs. Nō si ex cōsensu p̄manens aliqua
fiat in ipso dispō: tū nō solū parti q̄ primitiuo affe-
ctu laborat: s̄ capiti q̄ remedia adhibere op̄. Quia
propter exacte definire vtrū cerebrū an membrane
ipsū primitiue afficiant̄: baud magnā utilitatē af-
ferre pōt. In vtracq̄ em̄ dispōne capiti succurrit. Igi-
tur huic rei nō ita vehemēs studiū adhibere: s̄ mor-
bi potius essentia qualis sit inuenire: q̄ppe humidum
exicare: aridū humectare: frigidū calfacere: calidū
refrigerare op̄. At si copulat̄ fuerit affectus: p̄ cōtra-
riā copulā ipsum curare: vt calidū et siccū: humectare et
refrigerare: humidum frigidūq̄ exicare et calfacere:
atq̄ in reliquis duabus copulis: ac in ceteris mor-
bis oibus: eadē rōne sūt facere cōuenit. At vniuscū-
iusq̄ specie in libro de morborū differentiis persecu-
ti sumus. Quū itaq̄ cerebrū et membrana ei: iudē
rationē vtilis esse videt̄ questio: in vtrolibet illo cō-
tineatur princeps aīe facultas. Verū an in corde sit
ea facultas lōge diuersa: atq̄ oīno differēs est q̄stio.
Esto em̄ vt a flaua bile in corde et accumulata: et pu-
tredine affecta p̄brenitis sit excitata: nonne delirare
videbit̄ is q̄ caput oxycodino. (i. oleo rosaceo cum
aceto) pfundere iusserit. Nā si hoc presidio p̄breni-
tidis cā sanari possit: nō capiti sed thoraci ipm̄ ad-
hibere poterat. Neq̄ tū vniuerso thoraci: sed illi dū
taxat parti in qua cor p̄tinet̄. Hacten̄ hec explicas-
se sufficiat: hoc addito q̄ nō affectū locū: verū etiam
cām ipsam nōkā inferre considerare op̄: vt exempli
gratia: delirium est accidēs ei? actionis q̄ a loco mēt̄
cōpote prodit: sūt sopor stupidus: sed a cōtrariis oriū-
tur. Quippe et vigiliā et delirium cā potestate calida ef-
ficat̄. At quorūque somnolenti et soporosi sunt affectus:
oēs a frigida causa proueniūt. Id q̄ primū ex me-
dicamentorū nā plane discere l̄. Quippe frigida stu-
porē soporēq̄: calida vero vigilias et varias morbo-
nes inducit. Sed q̄d op̄ est fortia medicamēta enu-
merare: cū quotidie videamus et lactucas et potabi-
liū calidarū q̄ aquarū balneas: et vinū modice dilu-
tū somnū inducere: reliquorū medicamentorū exem-
plo: q̄ et humectare et refrigerare possunt. Quēso ijs
cōtraria sunt vigilias excitant. Itaq̄ tenuis rōvictus
et vinū meracū: vigilias inducunt: idq̄ multo magis
cū vinū meracū: aut suapte nā fuerit calidū: aut val-
de antiquū: veluti apud nostros Pergami olim ac-
cidisse memorie proditū est. Neq̄ absurda videt̄ hi-
storie ipsi narratio. S. amantē q̄dā singulis diebus
balneū petēs: vñ ex pueris secū ducebat: altero vo-
mē relicto q̄ rē familiarē seruaret: atq̄ ea q̄ ad viciū
essent necessaria prepararet. Puer itaq̄ domū custo-
diēs quū vehemētī sibi cruciaret̄: nec esset et aque co-
pia: vinū antiquū liberaliter potauit: atq̄ ex reliquo
tpe vigiliis oborto delirio periit. Ceterū aīantia q̄ fri-
gidiori sunt nā: p̄ hyemē ob frigoris vim: p̄inde ac
si mortua essent latitare solēt. Atq̄ tū viperas q̄ vñ

delirium.
Paras
p̄breni-
ne.
Sopor
stupidus

historia
de vino.

Aīalia
la rētia
Aipere.

deres si manib⁹ tractent deferaturq̄ baudquaquā
mordere. Nā per estatē: tū hoc aīal: tū serpēs relis
qui oēs: maxime sub canicule feruore: quū vehemen-
ter estuat furore p̄ se ferre videntur: adeo vt ne exis-
tuo quidē momēto quiescere possint. Nō intelligēs
Micander: sic de Lenchride cecinit.

Nō temere offendas calcado Lenchridis artus.

Dum rabiosa furit.

Verum de ijs alibi pleniorē inuenies et enarratio-
nē et demonstrationē. Siquidem calida causa moriū
excitat: atq̄ idcirco vigilias affert: frigus autem otio-
sum et ad moriones pigriū reddit animal: ob idq̄ sō-
nū soporēq̄ inducit. Igitur qui hec intelligit: quum p̄
ardentū febriū vigorem: hominem viderit: et vigila-
re: et delirare: deinde inclinante iam febre et dormire:

et recte sapere: in capite nullam propriam esse dispo-
sitionem: sed a febris abundantia calore delirium fie-
ri existimabit. Sic etiā in peripneumonia: et laterali
morbo quū ad vigorem febris peruenerit delirium se

qui solet: nullo existente in capite proprio affectu.
Quippe tum affectus proprius esse putandus est:
cū permanere in parte quāpiā cōspicitur. Unde si i
laterali morbo: permanens eueniat delirium: caput
propriū habere morbum perpendi ita vt quāvis
lateris morbus quiescat: possit tamē capitis morbus
permanere. Sepenumero enim vidimus panum ob
viciū aliquod abortum vlcere curato: deinde diuini

infestare. Ergo quum pars aliqua simul cum alia
sic afficitur: vt irritata quidē vna: altera vehemētī

molestetur: remissa vero irritatione quiescat: eam p̄
consensum affici putandum est. Hec enim vna cōie-
ctura communis est. Sed de cerebro vt dictū est pro-
rium sumitur inditum: si nō assidue delirium p̄ma-
neat: sed auctam febriū sequatur. Atq̄ eadē ratiōe

fieri solet: vt quum febrium accessiones irruere inci-
piunt sopore laborantes grauentur: quod hoc tēpo-
re cerebrum vehemētē sit refrigeratū: quippe quod

alioquī paratissimū est: vt nōraz buiusmodi subeat:
quū intemperaturam habeat frigidā: non vero tan-
tam: vt hec sola predictorum accidentium possit esse

causa: sed quum accessio ab initio processerit frigus
adeo increfcit: vt soporē queat inducere. Id vero vt
dictū fuit consuevit: vel ab intemperatura frigida: vel
a p̄tusta in cerebro exuperante.

Galeni de affectorū locorū dinotione Liber tertius.

Quod actionū noxe i p̄sarū actionū infra affecta eē
declarāt: aut primitiue aut per accidens. Capitulum.

De affectis locis:

hic enim vocat corporis partes: pau-
ci admodum medici scribere aggressi
sunt: ac multo plura q̄ attrigerint
omiserunt. Itaq̄ ceteris silentio p̄-
teritis vnius Archigenis baud indi-
gni q̄ oibus p̄ferret meminim⁹ dixim⁹ em̄ cū ser-
monē quo asserit actiōes quasdā ledi: illesa ea corpo-
ris particula: q̄ ipsis deputata est: viciū egere.
Quāq̄ defendi pōt: si vcz pars per alteri? sensum
lesā: nondum insistentem habeat dispositionē: sed ve-
cuti vmbra quedam: vt ipse dicebat: m̄t hec ei affe-
ctio. Nā si ad ignē quis propri⁹ accesserit: vt fere consue-

Echibi
Micand

Aigillie
delirium.

proprio
affectus

Panus

Affectus
p̄ p̄stia

Sopor
i febrili
accessio-
nibus.

Archib
gens.

Analogia.

buri videatur: cetera tamen vitionem: dolebit quidem vehementer: sed calefacta parte nihil ad huc patiente Siceriam ubi ambiens aer vehementer frigidus: aut aqua frigida aut nix infestat: grauis admodum dolor excitatur. Atqui ablata re que nocuit: protinus conquefcit affectio. Quãobrem fati fuerit: vt dicamus nomine id ipsum indicante: affici quodammodo eã partem que alteri consentit. Neq; enim pars que nihil patitur: sed ea que cum alia patitur: cõsentientis vocabulo significatur. Itaq; quum affecto stomacho oculi similibus infestantur casibus: quales in suffusionibus apparere solent: dicendum est illos pati elato ad cerebrum ab humoribus in ventriculo contentis: fumoso quopiam vapore: non tñ adeo afficiunt: vt ablata re q̃ molestia intulit propria curatione egeant. Verũ huiusmodi disputatio: vt dixi ad dialecticã potius pertinet. Quocunq; enim questioes vsa trãscendunt qualis sit rerum natura secundũ propriã essentiam indagantes: baud dubie logice esse censent. Sic etiã Ebrýssippus philofophus d̃ animi egritudinibus scripsit vnum quidem de curandi ratione librum quo scilicet maxie ad eaz curationẽ idigem. cui tres alio subiunxit: q̃ logicas continent q̃stiones. Qd̃ scire oportet: quomodo lesa actione: distinguatur partes primogenito affectu laborãtes: ab his q̃ p̃ aliarũ consentus afficiunt.

Cap. ij.

Suffusiones.

Questio nes logice. Ebrýssippus.

Archigene.

Vitur quot sint lesarum actionum modi: Archigenes parum accurate explicuit quãuis hec questio et melior: et huic nostro proposito vtilior fuisse: quod et primo affecte: siue proprie affecte: siue quomolibet nominaueris: corporis sedes: ita deprehenduntur: et curandi quoq; facultas abunde suppetit. Ego vero in vocalibus instrumentis id itaq; exposui ac in eo quoq;: qui in manu sensum amittit digitorum ipsis nõ affectis: quippe inuenta in dorũ initio pars que primo afficiebatur: idoneã curationem ostendit.

Vocalia instrumenta. Dignit affecti.

Qd̃ partes: quarum actiones: eo q̃ alijs consentiunt: leduntur alie quidem in proprio: suo corpore habent dispositiones ipsas alie vero priuantur aut materia aut facultate que ipsarum viribus influere solebat.

Cap. iij.

Suffusiones.

Ed aliter eueniunt suffusionis accidentia: affecto ventriculo atq; aliter ei quã ab alto decidit nullo existente in vocalibus instrumentis vicio: vox intercepta est. Deniq; alia consensus specie: laborabat is: cuius digiti sensum amiserant. Siquidem oculi vexabantur q̃ ascendere ad eos aliquid vox aurem et materia eius esset oblesã. Sed digiti idcirco torpebant: q̃ sentiendi facultas ad ipsos nõ descendeat. Proinde fartus fortasse fuerit existimare neq; vocalia instrumenta neq; digitorum fuisse affectos oculis vero econtrario. Nam his vt fumoso vapore impletis affectus ipse inest. Vocalium vero instrumentorum atq; digitorum officium leditur: non q̃ veniat ad eos quippiam preter naturam sed q̃ careant eo quod secundum naturam ad ipsos venire debet. Sane secundum dorũ spinam lesa nerui origine vis sentiendi digitis non influit. Neq; guttur resolutis intercostalibus musculis efflatum spiritum recipit. Nichilominus recte dixeris: in ipsis hanc esse passionem: quod non perueniant ad ipsas partes ea: que antea quum secundum naturam se haberent: venire solebant. Et enim

fontes affici baud absurde putaueris si non perueniat ad ipsos aqua. Sic cerealiũ quoq; frugum et terra prodeuntium: squalor immodicus passio est etiam malum: cbi portionisq; penuria. Quortes enim alicui deest illud: sine quo secundum naturam munere suo fungi non potest ipsum optimo iure affectũ esse putandum est. Sed huiusmodi questiones (vt iam dixi) ad dialecticã potius pertinent. Ceterũ magna medicorum pars negligit eas considerationes: que vel leuissimè deperditis actionibus necessarie sunt. Quis enim due tres ve fuerit aliquãdo huiusmodi actiones: accidit interdũ: vt vna particula affecta: relique in suis actionibus et cõsentiant: interdũ ño: vt omnes eodem modo afficiant. Alique etiam adherent: siue habitudinẽ nõnũ q̃: vt ita dicã: habent dispositionẽ reliq̃ ño vt quispiã dixerit: detentionẽ de quibus secundo libro de viuzũ dissectione atq; in eo qui hunc precepsit iam diximus: ac nõnihil in sequentiũ quoq; dicemus: vt videlicet futurum sermone: qui sine huiusmodi definitionibus explicari nõ potest: perficiam. Sed iam enarrare aggrediamur id: quod admodum vtile fuerit predictis: propter eos: qui verbo quidem demonstrare nituntur: affectoꝝ locorũ inuestigationes medicis esse necessariã opere vero illã euertunt. Atq; vnum aliquẽ affectũ pro exemplo sumamus: sitq; is pleuritis i qua latus esse affectus: dolor ipse declarat. Sed vtrũ succingulã vocatũ siue mēbrana: siue tunica (nihil enim refert) inflāmetur in pleuritico: an alia quedam lateris particula preterea vtrũ pulmo secundum fibras necessario afficiatur an omnino affectus sit expers: scire nihil ad rem pertinere autumant ij qui vsum: et experimenta preferunt. Dicunt enim multos se vidisse pleuriticos: tum a p̃ceptoribus: tum a se curatos: obseruari is p̃ceptis: q̃ ab Hippocrate in libro de ratione victus i acutis morbis: scripta sunt item quid ipsis p̃sit: et quid noceat noscere: eundem signa habere quibus discat cui venam secare oporteat. Insup de fomētis cataplasmatũ victus ratione: alius ductione nihil sibi ad completã notitiam deesse idq; ex longa experientia. Sed quid vel Hippocrate: vel alium quẽpiam illo priore induxerit et hec inueniret auxilia: se penitus ignorare: satis ipsis esse si tam discretis remedijs cõmode vtantur: id quod alios quoq; artifices facere videmus. Neq; ei scire siue lignarius: siue erarius neq; cerdo quo pacto artes sue fuerint inuente: inquirunt s; a p̃ceptorib; edocti vsu eas probant: et cõfirmant atq; sic subinde clarũ nomẽ assequuntur. Equidẽ: vt verũ fatear quũ medicos qui se empiricos ab experientia nominant talia p̃feretes audio: inducor certe vt pbabiles putẽ eoz rationes videnturq; mihi q̃ rationale medicinam p̃sentẽ cõtra illos parũ idonea se responsione tueri. Proinde vt per omnẽ etatem: ne proterue q̃s quã assererem: semp me cõtinui: ita apud egros diu: multiq; debita auxilia inuestigauit: an videlicet logica demonstratione indigerẽ: an sufficerent ea precepta que ab experientia et p̃ceptoribus atq; ex incipso didicerã. Igit̃ ea que diutina inquisitione longe optima iudicauit: ita mediũ ament veritatis amatores docere nõ grauabor. Nihil ei cause est: quãobrem mētiar: quod facere solent ij qui vni secreta additi: omnẽ ex ipsa gloriã querũ quippe cõrētiõe eos defendere oportet: eam sectam: verã esse: quã vnicam nouerunt. Nam ex nullo alto disciplinarũ genere gloriã sperare

Gal. pars tertia.

et 4

Galeni de libello ratio.

possunt. Ego vero re ipsa: et publice: et privatim apud
eos videlicet qui sectam quolibet a me discere cupie-
bant ostendi in omnium sectarum scientia (ne maius
quicquam dixerim) me esse posthabendum nemini. Quod si
vni sectarum patrociniū ferre vel breuibus quibusdā
rationibus aggredere: nemo tam facile me deprehe-
deret. Nō enim ut nōnulli faciūt: ex libris eas didici-
sed prorsūsimis in vnaquāq; secta preceptoribus
usus sum. Itaq; innotui Rome: tū p̄morib; ei; vrbis
ciuib; tū imperatorib; deinceps oib;: et qdē ob ar-
tis opam: nō ob sophisticas rōnes: quāobzē nihil p̄bi-
beret: quo minus de vnaquāq; secta vere dicā ea q̄ sentio.
Itaq; per artis exercitacionē p̄perit eā inuentionē q̄ ex
vera demonstracione p̄cedit in his que raro accidunt:
remediorū copia experientiā lōge superare. Et quidē
multos morbos curauit: medicamentis ab experientiā
maxime alienis: q̄ quidē in libro de curandi via tra-
tione latius explicata sunt. Nūc vero ea dūtaxat p̄-
trāgā: q̄ nostro p̄posito magis accommodata videbū-
tur. Nā cōperit lesas actiones non solū in similarib;
partib; laborantib;: verū etiā in alijs quibusdā p̄-
culis: q̄ licet actionē non habeāt: vsum tamē quēdā
p̄stare vident. Sic etiā instrumentaliū morbos
actioni nocētes deprehendi. Quib; p̄cognitis inue-
ni deinceps morbos quosdam continēter plurimos
boles infestātes: alios vero raro accidentes. Atq; ex
perimēta tū spectātes medicū: nō ea q̄ raro: sed que
crebro accidunt memoriarū imitaciōe assequunt. Quo
circa dispōnū raro eueniētū nō solū curatiōē verū
etiā p̄ueniētes ipsaz notōdes negligūt. Proinde p̄-
mū inuestigauit quomodo cognoscēde sunt: inueniē-
eaz quāsdā cui dēti deprehendi possē notitia: nō nul-
las hō artificiosa vocata cōiectura: atq; idcirco ipas
magna ex parte rectas. Et iusmodi em̄ est artificiose
coniecture vis. Verū et has ipsas: et dispositiōes eis
p̄iores: que videlicet euidentem notitiā admittūt:
indigere semper inueni affectarum partiu; notione
Itaq; medicinā p̄fessus vsq; ad senectutē: nullā in-
bodiernū vsq; diē calūniā subiij: neq; curādo: neq;
p̄refragiēdo: id quod celeberrimis quibusdā medi-
cis interdū accidere memini. Quod si quis gloriā
ab artis operib; non a sophisticis sermonib; asse-
quere: is citra erūnā facili cōpendio colligere po-
terit ea que per sermonē fere eratē diligenti inquisi-
tione inuenit. Idq; sibi p̄suasum habeat: bac via et rō-
ne medicamenta inuenisse. quibus morbos raro
eueniētes curarem: quū antea neq; p̄ceptorē vī-
dissem b̄mōi morbos curantē: neq; ipse aliquod ex-
peritū habere remediū: id qd per deos immortales
affirmare neq; timeo. Quippe viciata actione: sem-
per inuestigare studebā: q̄ nā sedes: vel ipsa afficere:
tur: vel alteri consentire: quūq; eam inuenisse p̄su-
sum mihi esset: tū dispōnē ipsaz querere: atq; ex vtrū-
q; totius curatiū generis indicatiōē sumere: simul
remediorū et quantitatem: et qualitatem et idoneā ma-
teriam inuenire. Preterea cum predictis: et etatem et
naturā laborantis: tū anni tēpus: et terrā: et id genus
alia. quorum in Hippocratico: um librorū enarra-
tione memini pendere operē p̄cedit ducēbā. Verū
rū loco superiōrib; duob; libris hūq; p̄cedētib;: nisi fluxa
rū quā admodum fuerit memoria: didicistis affectas sedes
duplex quinq; modis posse deprehendi. Nēpe ab extremen-
tū p̄bētiō: atq; ijs que affectis partib; adnascunt: itē actio-
ne lasa: quib; p̄numerant et color p̄ter naturam: et

figura. Sed extremēta tristitia diuiduntur: aliquādo excre-
ta affectarū sedm̄ partes: ipsarū videlicet essentia
vel soluta vel detrita excernuntur: interdū ea que in
ipsis cōtinētur: nōnūq; aliquid qd morbosas dispo-
sitiones sequitur: idq; vel sola: vel semp; vel magna
ex parte. Cum itaq; in quibusdam affectibus: nulla
alia mihi pateret via: sola actionis lesio: satis cōdu-
cebat ad affectarum partium inuentionem.

De memoria perdita: deq; alijs affectib; qui circa
p̄cipē aīe facultatē euenire possūt.

Cap. iij.
Sicut cū deperditā cuiusdā memoriā
restituere oporteret: essemq; adhuc iuni-
or: ac neq; p̄ceptorē vñq; vidissem:
qui vniūsmodi affectionem curasset: ne-
q; ab antiquozum aliquo curatiōē di-
dissem: apud meipsum inuestigauit.

Prīmū quidē quēnā pars esset affecta: cui topica ad
est localia vocata remedia adhiberē: prius videlicet
vniuersi corporis curatiōe p̄missa. Id em̄ cōe p̄ce-
ptū est: qd in oibus morbis obseruare oportet. Dein
de qua via et ratione remediorū singula inuenirem.

Eterū affectā sedē eamipsam existimaui: qua prin-
ceps anime vis p̄rinetur. Adhuc tamē aut ea adbi-
bēda esse: que dispositioni aduersarē ē. Interim ora-
tos h̄re velim oēs: qui in horū cōmētariōz lectionem
inciderit: ut pruritū: solitudinē: vel insaniā: quam
de sectis cōceperūt: deponāt. deinde sic (ut p̄bos vi-
res decet) dicēdoz seriē cōsyderēt. Et quidē quū ea

que iam supra p̄posui: perpēderē: accepi Archige-
nē librū quēdā: de oblesē memoriē restauratiōe edi-
disse: quocirca oēs bibliothecas ilico percurrē: cōue-
niēz libarios oēs: atq; medicos quosq; quos et vtrū-
et scriptoz eius studiosos esse sciebam quo ei libz
copia mihi dare ē: sperās ipsum vel ad remediorū
vel ad affecte sedis inuentionē: nōnūbil vtilitaz colla-
turū: quippe cōiūciebā nullā aliā a corde sedem hūc
affectioni ip̄m destinasse: secta ip̄ius cōstātē deſen-
dente p̄ncipē anime vim in ea parte sedē sibi redi-
care. Porro intelligere cupiebā qd intemperatē ge-
nus eius affectionis causam esse putaret: neq; enim
dubitabā quā dūcē p̄rariā aliquā p̄ causa asserret.

virote qui secta eius nō ignorare. Sciens itaq; octo
intemperature genera in qualibet particula posse con-
sistere: quatuor simplices et quatuor compositas no-
scere cupiebam: qd distemperatē genus Archigenes
lese actionis causam esse declararet: frigus ne an hu-
miditatem spiritus in corde: an compositum ex frigo-
re et humiditate: aut ariditatem cū frigore: putaret hu-
iusmodi posse affectionē p̄ducere. Et em̄ manifestū
erat: cum in hac re nihil tribuisse calorē. Sed qd de
mum mihi acciderit ijs qui hūc secte insaniā abster-
serint: itaz narrare aggredior. Sane primos ei libz
sermōnes scripti: vbi videlicet Archigenes delectere
cordatiōis: siue obliuiois: siue memoriē amissē: aut
lese: vel vtrūq; eam quam supra p̄posui affectionē
nominare voluerit: aut si non affectionem: sed mor-
bum: aut accidens: aut infirmitatem appellauerit: talia
enim a sophisticis tractantur: que ne minimam
quidem vtilitatem ad curatiōis rationem afferunt.

Verum quo clariora reddantur ea que post hac dice-
mus: hoc p̄dicere necesse erat. Archigenes vñdecim
libros epistolarū scripsit: in quorum primo extat ad
Adarsum epistola: qua cōsultat: ut p̄fī memoriā resti-
tuere nitatur: atq; ab initio statim post p̄bēmū vbi

Ad memo-
ria lesa

Topica
remedia

Archige-
nes.

Intempe-
rature
genera.

Archige-
nis eplē

Lucur/
bitula.
Pblebo/
tomia.

Apo/
pbleg/
matu/
mus.

Lucur/
bitula.

Cato/
che.
Cataley/
phis.

curatōne tra care incipit ita ad verbū fere scriptū
est. Itaq̃ modici sanguinis iterata detractio incipit
re etiam dū malo meo quidē iudicio: nō parū confer
re videtur nisi laboratīs forte imbecillitas obstruit
Deinde rursus inquit. Consultū mihi videt̃ vniuer
so quidē corpori 7 irrigandēs: 7 fomēta deaso vero
capiti: cucurbitulas: addibere. His ita lectis (vt ve
rum fatear) fastidio affectus sum: idq̃ nō ab re quod
spe quam de viro conceperā frustratum me viderem.
quippe quī millies: in multis cōmentarijs suis: affe
ctorum locorū: atq̃ dispositionis ipsorum scientiam
necessariā ad rectā curatōne esse dixisset. Sed quid
utilitatis inde psequemur: nisi ab ipīs ad remediōz
inuentiōē dirigamur? Quia igit̃ o Archigenes pba
bili ratione puias caput aggrediemur relicto corde:
cuius cognati quoddā efficiū memoria est? Lucur
bitula: inq̃s capiti addibita curādo memoriā resti
tuit: q̃ ratioē huiusmodi suades remedia? ita nūc q̃
inter vitandum egros: per cōmunes cōsultationes
video medicos inter se interrogātes: qua ratione hoc
potius quā illō addibere suaserit. atq̃ ij ne minima
quidem negligunt: tantum abest: vt tam grandia:
qualis est cucurbitula capiti addibita pretereant.
Neq̃ video: si pectori 7 regione cordis addibetur:
quomodo Alarū patrē iuuare possit. Preterea pro
posita iam verborum series: non explicat: vtrum cō
cisa ante scalpello: an integra cute: cucurbitulā apta
re voluerit. Si enim forte fortuna: vt nonnunq̃ cuc
nire solet: frigida aridaq̃ fuerit dispositio: sanguis
quidem detractio ad extremum ducit periculum so
le hō cucurbitule: nō alio noīe: quā calorīs excitādi
gratia: vtilis esse censetur. Cucurbitule ei attrahūt
ad sese humore eximo: id quod aride dispositiōi ma
xime aduersat. Ignota itaq̃ dispositio: que vel ca
pit vel mēbranas ipsius afficit: baudquaq̃ turū fue
rit: in exteriores caluare partes materiā retrahere.
Sic em̃ predicere debuerat: si frigida būidaq̃ affe
ctio fuerit capite hoc modo disposito: curatōnis sū
mā in calfaciēdo excitādoq̃ statuere atq̃ p̃sidioz
materiā: que huiusmodi habeat facultatē addibere
oportet. Quū itaq̃ ex obscura me vertigine recolles
gissem sequētia etiā legere aggressus sum: iuenire me
posse sperans: si nō per ordinē saltē sine ordine: hui
usmodi aliquē sermonē qualis is erat: quē nup̃ cre
pli causa percurramus. Dep̃bēdi itaq̃ oīa p̃idia p̃de
lectū vebemētē calorisifica atq̃ excitātia: adeo vt to
tū caput: synapismo ab ipso vocato calcaceret: quīs
vebementissimū sit medicamentū. Deinde ablato si
napi caput intro cōspargere: mox aqua rigare tuber:
quo medicamine nullū in arte medica violētū inue
nies. si quidē natura est? caustica est: pustulas em̃ vt
ignis excitat. Igit̃ Archigenes diuturnū? inferēs ne
goriū inquit. Igit̃ intolerabilē habet dolorem: neq̃
vili vel maximorū p̃sidioz cedit hoc medicamentū:
quippe ex sinapi: nasturro: grano gnidio: vna timi
nia (stapbidagriā greci vocāt) apoplegmatisimos
istituit: ac sternutamēta mouere: 7 portōes p̃pinare
tuber: vtraq̃ ex vebementer calidis aridissq̃ medica
mētis cōponēs. At facile p̃stet ipm credidisse: ad hu
miditatē 7 frigiditatē: vel cerebrū vel mēbranas hāc
dispositiōne p̃tinere. Hmōi enim dispositio: si calua
ritam tarum affecerit homines memoriā baudquaq̃
priuabit. Verū hoc obiter propterea dixerim quod
excitantia calorisificaq̃ remedia inducit: quāq̃ nūq̃

ab ipso explicatum est: humore frigoreq̃ obliuionē
cōstare. Sed q̃s nō indignabitur: videns caput tan
tis vexari negotijs: alia videlicet parte affecta? Le
terū id q̃ de cucurbitulis ab initio indeterminate
p̃tulit: postea pergens huiusmodi verborū serie ma
nifestissime declarat. Atq̃ irritationes (inq̃t) quas
sinapi: cucurbituleq̃ inuulerūt: leuare oportet. q̃ppe
q̃ interdū mitiores: interdū vebemētiores esse solent.
Atq̃ efficaciores sunt ille que cōcisa prius cute ad
aptantur. Verū o clarissime Archigenes: nulla tibi
suffragari ratio pōt: quāobrem capiti ista addibeas: si
affectio cōsistat in corde. Neq̃ ab experimento: vt in
terim empiricos alloquamur: talia possunt inueni
ri. Estuās quispiam sub ardente febre: frigidā aquā
per intemperetiā ingessit: 7 nōnihil p̃sidij expertus:
medicis imitatiois viam: nulla interueniēte ratioē
aperuit. Cucurbitula vero: nulla occasione ducit: sed
sola indicante ratione addibetur. Neq̃ enim sua
sponse cucurbitula sese adaptare: neq̃ etiā si hoc de
tur: per occasionē aliquā capiti addibere potest: pre
sertim in ea affectiōne que raro euenire solet. Zuer
roganti vero mihi nostre tempestatis medicos: preci
pue senes: 7 exercitatos: curassent ne vnq̃ hmōi affe
ctum: omnes pene responderunt: nunq̃ id se rētas
vno dūtaxat exceptio qui diceret curatōnem quidē
aliquando se aggressum: nibil vero profecisse. Quo
pacto igitur eorum que ex occasione dūtaxat appa
rent: auxilia: vel experimento: vel imitatioe cognosce
mus: presertim raro eueniente huiusmodi affectu:
neq̃ sua sponse possit cucurbitula per occasionem ca
piti adaptari. Frigide enim potio: ceteraq̃ id gen
remedia: quorū quondie in multis creberrimū faci
mus periculū per experimenta inueniri possunt: sed
cucurbitule appositio: siue cōcisa prius cute: siue ca
integra fiat: experimentis baudquaq̃ fulciri potest.
Quū em̃ reliquarū affectiōnū sedes: quis nō exacte
ad inuentionem tamē remediōz: satis sensibus dino
scant: in memoriā id cōcedit minime. Reliquas vo
co affectiōes: vt laterālē morbū persyneumoniā: ne
phritidē: dispositiōnē colicā: hepaticā: splenicā: aut
vice: aut vteri affectū: atq̃ id genus ceterarū partū.
In quib⁹ oībus 7 dolores 7 ea que per meat⁹ exerc
nunt: 7 si nō exactissime saltē in latitudine: sedē affe
ctū declarāt. In laterali em̃ morbo facile est vniuerso
lateri addibere quicqd voluerit. silt ventri in colica
quādamodū si hepar aut lienis inflāmet p̃cordijs:
atq̃ baud secus in ceteris partib⁹. Deperdita vero
memoria: nullū affecti loci signū: neq̃ tumor: preter
naturā: neq̃ dolor aliquis: neq̃ excretio: neq̃ aliud
quidpiam extrat. Quādamodū neq̃ in melancholia:
p̃brenitide: mania: morbo comitiali: lethargo: sopor
re: 7 in ea affectiōe quā recētiōes medici catocen: id
est vigilāre soporē nomināt: atq̃ catalepsi: id est occu
patione ac ne in ip̃s qdē affectib⁹: qui vel toto corpo
re resident: vt spasmus 7 saltibus: vel altera dūtaxat
medicant: vt paralyti. nullū em̃ signū ab his tanq̃
ex radice p̃dit: quippe neq̃ tumor: p̃ter naturā: neq̃
dolor: neq̃ color a priori mutatus neq̃ excrementa.
Vnde Archigenes potuisset inuenire remedia. si qdē
nugaces sūt empiricorū occasiōes: atq̃ Archigenis
sermo nos ducit ad cor. Verū si cōcedamus ab expe
riētia dictarū affectiōnū auxilia p̃stisse: nūquid ma
nifeste dep̃bēdēf falsa illoz atrogātia qui rōnales
vocat: ac ne simplex quidē illa rep̃bēsiō erit: sed

gemina: atq; utraq; fortis. Si enim vscadeo vtile est experimētū: vt nō solū citra rationē iueniat remedia verū etiācoarguat rationē tāq; aperte falsam: rātm abest vt rationalibus medicis vsu sit: vt etiā nocere videat. Sed (vt aiunt) satis reprehēdit id qđ inuile esse ostendit. Quū vero rōnem: notiam quoq; esse de claratum sit: quod maius argumētū desideras quo rationis vitium ostēdatur? igitur super anime principatu: ac simul affectoz locoz vsu: disputādi gratia multis rōnibus que corādi in anime affectionib; addibenda esse remedia ostendebāt: interrogat? Ar cibigenes: in curandā sciētia exercitissimus multas rationes que corādi in anime affectionibus addibere remedia suadebant: ita subinde cōtempnit: vt neglecto pectore: capiti cucurbitulas adapteret: ipsumq; licet baudquaq; affectū r incidere r vceret. Num igitur per Jouem mentitus sum pauloante cum dicere rationalem viam quod ad remedioz inuētiōnem pertinet omnino prodi ab his scilicet qui patrie quam secte sue proditionem equoz ferrent antimo? quippe proditionem esse arbitrantur: si tūc vera dixerint cum dissonare deberent ab ijs qui eandem sectam defendunt. igitur vt in p̄sentia turpē contentionem manifeste declarant: sic etiam baud obscure dementia suam produnt: cum putant omnia sua decreta turbari: si aliqñ: vel in vno reprehēdantur. Placitoz enim alia consequentia quadam sese consequuntur. Alia inter se pugnant: alia neq; consequuntur sese: neq; pugnant: vt in bacipsa de principali anime potestate questione. siquidē n̄bil refert siue in corde: siue in capite sedem ei statueris. Sic de nature elementis cuiusq; adbeferis opinio: n̄ neq; pugnantia: neq; sese consequentia dixeris: baud secus de generatione quoq; r corruptione: de anime essentia: de dijs: de prouidentia: de fato: item genitus ne sit mundus: an ingēitus: finitus an infinitus: preterea an plures sint mundi: numero r in: comprēhēssibiles an vnus dūtaxat. quippe nulli iā dictoz placitoz repugnat: neq; ad vllū ipsoz sequi curia que de anime vi principali habet opinio: siue in corde siue in cerebro eam cōtineri dixeris. Itaq; prodiū vtuerisam sectaz rōnalē: qui buiusmodi scribunt curationes cū de p̄cipua animi vitio: adeo manifeste sint demonstratiōes: vt oibus fere hominib; nota sit pars qua resider: solis medicis sūmisq; p̄bi losophis in corde eam collocantibus. Demonstratiōes vero ipsas: in cōmētarijs quos de Hippocratis Platonisq; decretis edidit: iam dixi. Porro rationale anime vim in cerebro virilē vero atq; irascibilē i corde cōcupiscibilē in iecore sitā esse: nemini nō persuasum est. Id quod quotidie dicētes audiēdo discere licet. Quippe fatuū atq; cerebrū nō habere. Timido r pusillanimi cor deesse. Tūro vero iecurerosum: nō solum poete: verū etiā pictozes sculptozesq; fingunt. Sed tempus est vt ad propositū redeamus. Q̄ Sane in cōfesso est oib; medicis si opa spectes qđ rōnali potestate affecta laborātes faciūt caput p̄p̄ia rationis esse sedem: p̄inde cōsideremus opozter: qualis sit in vnaquaq; affectione dispositio: de lesa memoria principū facientes: tum quia iā de ipsa loqui statui mus: tū etiā qz cerebro ipsa nobis occurrat: vīstata simul quodāmodo rōne. Quēadmodū si ratio ledatur: memoriā quoq; ledi cōtingit: virtusq; noxa ab eadē dispositione p̄cedere: que vbi vebemētius iupendit

simul cū memoria: ratio quoq; deperditur. Que affectio stulticia nominatur. Sic in lerbargo etiā atq; oibus soporosis affectionibus vtrq; pereunt. Atq; dispositiōne ipsam: secūdu p̄mū genus: similē esse necesse est: nempe distemperantiā. Jam enim explicauimus eaz similitudinū partiū que primo efficiūt: cōmūnem esse dispositionē. Secūdu vero alterum genus: frigida oīno distemperātia est: ipa em animales actiones torpidas efficit. Id qđ animalia que per frigora latere cogunt: baud obscure declarāt. Id etiā i frigidis venenis videre est: ac frigidis quoq; cibis: siqđ lacteica graues inducit somnos si multā ipsius quātitatē quis ingesserit. Verū etiam capitis grauitates que videlicet sine moridaci infestant dolore: somnum quoq; afferunt quibus apoplegmatisimi magni siccū opūlarī videntur. Ad hec non mediocri argumēto sunt: capitis r ardor r refrigeratio. siquidem ardor: vigilias: refrigeratio: soporē inducit. Itē viliōsi calidiq; morbi: vigilias: deliria: p̄benerides: cōtra: p̄uuirosi frigidiq; ignauia: soporēq; efficiūt. Quippe qđ ad vigilias: soporēq; per mobos p̄tinet: calida: frigidaq; distemperātia: p̄mā sibi facultatē vēdit cant: altera vero: ab hac: ad humiditatē ariditatēq; refertur. Item balne quoq; eo quod caput madefas citunt: soporifere sunt: baud secus vīni moderata portio: omnes cibi humectantes: atq; ex etatibus pueritū quidem: ob humorem somnolēra est. Senes vero ob ariditatē: vigilijs vcrātur. igit omnia hec argumēto esse p̄sunt ad animi ignauia inducēdā: humiditatē p̄ter naturā: secūdas partes obtinere: frigiditatē vero p̄iores. P̄inde vt humiditas abundans: vel sola: lōgos profundosq; somnos: ita ariditas quoq; sola: vigilias efficit: de qbus dispositionibus ab Hippocrate dictū ē. Sōnus aut vigilia sialiterurrū modū excessit mali est. Quod si frīg cū buimoz vebemētiter intēdāt: soporē stuporēq; cōstituit sine hoc vero mēorie nocet stultitiāq; inducit. Quuz itaq; nō solū i frigiditate: humiditateq; verū etiā i ariditate r calore nō paruū: secundus magis r minus: sit discernimē: nichil mirū si multisarie inueniant cau se qđ aīales actiones ledere possint. Eterū clariōis doctrine gratia rationalis anime actiones: principales irrationalis vero morales vocent: s; has in plenitudo silentio p̄terire decreuimus. nondū em vel cordis vel iecoris affectus tractare p̄ponim. igit quēadmodū somnus: r vigilia: si modū excesserint: ille ob būstātē hec vero temperature sit ariditatem: ita r in bis iphis: r magis r minus: tū i somnis: tū vigilijs sequit maiorē aut minorē: vel humiditatē vel siccitatē. Eūq; bifariā (vt iam declaratū est) siant buiusce modi distēpature: duplex quoq; erit virtusq; dispositiōis modus: vnus quidē in humidis: siccisq; būribus alter vero i corpib; solidis si aliquādo in easdem intēperaturas solide partes atq; molles incidit. Preterea: q̄uis iā dicere tēperature sint cōtrarie sit tamē ex iphis mixtū quoddā tēperamētū: vt i vigilāti sopore quū p̄uuirosus biliosusq; humer abūdauit: Ita in calidi frigidiq; cōtrarietate: eosdē quoq; modos in uenire licet tū simplicib; intēperaturis tū ex ambab; cōpositis. P̄uue em si bilis misceat flauā dico: mixta sit: ex calido frigidōq; dispositiō. Quod si in solidis corporis partibus mixta ex cōtrarijs dispositiōne fieri fateamur: tres ab ipsa prodibunt in vnaquaq; contrarietate intēperature. igit buiusce

Stulticia.
Sopor.
Lerbargo.Aialia
latētia.Capit
grauitas.Aigile
Sopor.

Hippocrates.

Actiōes
p̄cipuales.
Actiōes
moralesvigilijs
sopor.

Tirys

Ademoria
lesa.

modi affectus omnes: capiti aduenire solent: sed inter se differunt: nō solum mixtionis varietate: aut eo quod magis minusue intenduntur: tum in simplicibus tum mixtis dispositionibus: verū etiam quod ventriculi cerebri: interdū afficiuntur huiusmodi intemperaturis: interdū vniuersa eius vasa: aut humiditas que per corpus cerebri dispersa est. Accedit ad hoc quantus quoque modus: quū videlicet ipsūmet corpus cerebri: intemperatum redditur.

De stultitia: sopore: lethargo: phrenitide: et mania.

Lap. v.

Storum itaque vel memoria: vel intellectus perijt: sonnos obseruare oportet (quippe intellectus amissio stultitia est) verum videntur: an modice somnolenti sint: aut omnino non somnolenti: sed quantum ad somnum pertinet: secundum naturam sese habeant. Sic enim videntem inuenies intemperaturam. Preterea considerandum est: verum excernant quippiam: vel ex naribus: vel ab ore: quod a capite defluat: an aride huiusmodi partes sint: quippe ex ijs dispositionem ipsam: coniectura consequi poterimus. Quemadmodum in destillatione et grauidine vsu venit: siquidem in ijs: et qualitas: et quantitas excrementorum: atque antecedentium causarum contemplatio: capitis dispositionem declarat: siue calida fuerit: vt in vitione: siue frigida: vt in refrigeratione. Illi enim omnia hec discrete cognoueris: idoneam dispositionem curationem baudquā inuenies. Quam igitur vel perijt: vel grauitur lesa est memoria: frigida omnino intemperatura est: quocirca calefacere ipsam oportet: at vero excitare: aut humectare: non necessarium est: sed si humiditati copuletur: arefacere: si ariditas: madefacere. Ceterum si inter has medium obinet ipsam conservare oportet. Equidem noui quendam: qui ob laborem in studiis: atque vigilias: memoriam pene amiserat: lesa etiam ratione. Item agricolā: qui ob labores quosvites colendo subierat ac tenuē victū eodē modo affectus est: atque iij excitabit: calidissimisque ledebatur: madefactiā vero: que calefaciēdi quoque vim haberent: baud mediocri ipsis erat p̄sidio. Interdū vero: vbi principales actiones lese sunt: febris quoque accedit: vt in phrenitide: et lethargo. Interdū sine febre viciū est: vt in mania: et melancholia: id quod modo per cōsensum: modo primaria affectione cerebro laborare accidit. Quū igitur proprijs accidentibus: exacte discernuntur huiusmodi vicia: et perpetua sunt: neque alijs p̄cedentibus supuenerūt: primogenia affectione: quū vero proprijs accidentibus discerni non possunt: neque perpetuo p̄manent: atque ad alias affectiones consequuntur: per cōsensum ipsa cōstare dicimus. Neque latere nos debet: quod vbi per cōsensum quis afficit: fiatque adhuc affectio: quod delectis efficiētibz ipsam causis: ipsa quoque simul delect. Si vero cōsentientes pres p̄manēt iam habeat dispositionē: p̄uisque iaceat causa efficiēs: ipsa tamē p̄manebit affectio. Igitur quod in cerebro cōsistat oēs p̄cipaliū anime virtū affectus: in cōfesso habet oēs medicis: nisi quis vni fortasse secte ad dictus: aliter iā sentiat: aliter depromat ex ore. At qualis sit intemperatura: nō sine negotio inuenitur: ea enim res laboriosū medicū: qui inquiredo nō fatigat: considerat: nō quod quo pacto veteres respēdar: qui de p̄cipe aie vti: et vere et clare scripserūt: adeo vt priuatis quoque p̄uatum sit: ipsam in cerebro cōsistere. Sed

philosophis fortasse: vt pote i cetero degentibus: facilius pro hoc errore quis veniā dederit. Adedictis vero: quā iam in operibus ad senectutem vsque versati sūt: quā de hac re contendunt: tantū abest vt ignoscamus: vt etiam ignominia dignos esse censeamus. quippe qui viliatibus: delirantibus: phrenitidis: lethargicis: caput irrigare consueverunt. Mā et Archigenes quoque: vbi viciata memoria medicanda est: aut stultum medicari aggreditur: capiti remedia adhibet. Quis vnquā exercitatus medicus apoplexiam: morbum comitalem: opisthotonon: prosthotonon: nervorum distentionē: aliter curauit: quis denique mediaz parte corporis resolutam: Nunquid vero vbi nervi conuulsi riget: omnes medici: vel experimenta etiam proficiunt: summam curationis esse censent: primis vertebz remedia adhibere: quēadmodum media quoque vniuersi corporis parte resoluta. Ceterum caput simul calfaciunt: quēadmodum apoplecticos quoque curare consueverunt. Sic etiam per morbum comitalem: quum vel a stomacho: vel ab alia quapiā parte affectio p̄cedit: quippe eam partem maxime et in primis curare precipiunt. Quod ita parat: vt nō ita facile afficiat. Nec itaque potissimum inquirenda sunt: nō principia anime vis: quā nemo: nisi p̄ueria fuerit mente: non apertissime cognoscit. Neque nervorum originē: discere oportet. Sunt enim nonnulli qui sibi iam tum ore persuaserunt: nervos a corde originē quod nequeunt in ter copulam: nervosque discernere: accedente etiam cognomine: quippe copule a multis medicorum colligatas nervi appellantur. Ceterum nulla vera bimus nominis inuidia: si modo non copulas ipsas: sed voluntarios (vt ipsi aiunt) nervos intelligant: quos scilicet a cerebro intus accipere dicimus: siquidem ipsi voluntarios nervorum resolutionem: non copulationem: sed voluntariorum nervorum affectionem esse dicunt. Quod si vniuerso corpore: omnes quidem autumat affici talem quampiam partem: que vt in arboris caudex ramorum: sic ipsa sit omnium nervorum communis origo: idque veluti caudex: non paucorum in vna parte: quemadmodum ramus: vt si vel crus: vel altera manus forte fortuna conuellatur: constat nervorum: qui ad conuulsum membrū perueniūt: originē esse afficiat: quēadmodum ramus cuiuspiā in arborē. Quod si vniuersum corpus afficiatur: communē originē: omnino infra faciē nervorum: que arboris caudici p̄poriōe respondet: affecta esse putandum est: sunt vero prime spinale medulle pres. Proinde exercitatissimi quoque medici: huic remedia adaptat: cordis vero: an originis rationē in hac affectione habeat: nullā oīno mentionē fecerūt. Si vero simul cū vniuerso corpore facies quoque conuulsa videat: nō solū eā partē quod ex spina p̄cedit: verū etiam cerebrū ipsū curam. etenim labra quoque sepe numero conuulsa videmus: itē oculos: frons cutē: totā mandibulā: similiter et lingue radicē. At quā oēs tam dicras pres: a musculis ex cerebro nervos suscipiētibz: moueri ex anatomice didicim? cerebrū: ipsi sic laborantibus: credimus esse affectū. vbi vero ipsis illeis: ceteras pres conuelli viderim? sp̄me initū affectū esse fatemur. Nec igitur sūt quod p̄opte discere: mor ipsorum dissp̄tiones cōsiderare oportet. Si sunt nonnulli medici: qui dissp̄tiones ipsas ne aggrediūt quod: sed cernūt super rebus manifeste apparentibus: factus ramque temporis: quod non p̄iiciendum erat: nos fa

Stultitia.

Destillatio
Graue
do

Amis
sio
memoria.

Zetbar
gus
Phrenit
tis.
ADania
ADelan
cholia.
Primo
genius
affectus
Affectus
p cōsen
sum

Nervos
tum ori
go.

Copula
Nervus.

Conuul
sio

hippo-
crates.

cere cogunt: respondendo ijs qui recta medicorum decreta evertunt: quum inuenienda potius essent ea: q̄ illi silēto p̄terierūt. Et vel baud qua q̄ res ipsas definierunt: aut eas sine demonstratione: aut sine dōne definitione: aut non satis abunde explicauerūt. Quemadmodum Hippocrates: ubi nervozū cōuulsionem: vel ob plenitudinem: vel vacuitatē fieri dicit. Et enim verus est sermo eius: ubi ibenda sit: non popularit̄: sed doctis duntaxat viris: qui diligētē prima medicinē rudimenta didicerunt: notum est. Nec igitur quum didicissem: facile mihi persuasi: conuulsionem fieri ob eas causas: que ab Hippocrate dicte sunt: quippe si omnis motus qui a volūtate p̄cedit: attractis musculis in eas quibus innascunt̄ partes: fieri videtur. Neq̄ possit fieri attractio: nisi ad suam originem retrahatur: musculus. Constat conuulsionem in conuulsis partibus factam: hac sola ratione a motu naturali differre: quod p̄ter voluntatē sit. Itaq̄ quemadmodum in eo: qui secundum naturam habet: voluntas in cerebro iuxta nervozum originem ordinata: motionis principiu: p̄mis dat nervis: ac per ipos: musculis. Ita si sine huiusmodi principio: mouerimur: quapiam ex causa: nervos conuelli: modum quo cōuulsio fit: nos tam scire: non temere p̄possebimur. Et enim si videris aliquando nervosa corpora: ut lyre choras: ob ambientis aeris immodicam temperaturam adeo vehementer: ut rumpantur. Intentas: baud d̄ difficulter intelliges: idem in animantium quoq̄ nervis posse cōtingere. Sed quomodo affecto aere cōditi choras: ut rumpant̄: si vel nimis aridi: vel admodū humidis sit? Nempe humores madefacti ipsas: ut in tumorē p̄ter naturam attollantur: qui mor eas extendit. Ac veluti sol tergoz arcifaciens cōtrahit: ita siccitas: choras: et trahit: et extendit. Sic membrane quoq̄ quum ad ignem excitantur: contrahi tendit̄ videtur. His ita p̄cognitis: baud difficile inuenta fuerit: vtrū ab ariditate: que est humidi essentie defect̄: vacuationeq̄: an ab humoris plenitudine: que egestati aduersatur: et ab Hippocrate repleto nominata est: affectus ipse prodierit: quippe quum conuulsio fit: vel a labore: vel vigilijs: vel fastidio: vel solitudine: vel arida estuantēq̄ febris: qualē in p̄breniticijs videre est: causam eius esse ariditatē: vacuationeq̄ recte putaueris. Si vero temulēto cui p̄t̄as: ac omnino pleno homini: qui videlicet i ocio degit: id euenire conspexeris: non ab re a contraria causa conuulsionem ozū habuisse iudicabis. Atqui euacuationi: contraria est repletio. Et atq̄ morbus quoq̄ comitialis conuulsio est omnium corporis partū: nō perpetua: ut in p̄roboto: et op̄stoboto: atq̄ retano (id est nervozum rigore) videre est: sed que ex tepoz accidit interuallis. Ac neq̄ hac sola re sed mentis quoq̄: ac sensuum oblesione: iam dictis conuulsionib⁹ differt. vnde cōstat in supremis corporis partibus: cerebro videlicet: hunc affectū consistere. Et ceterum velox eius discussio: crassum b̄uozē: spiritū meatum in cerebz ventriculis: obstruentem: hunc maxime affectum peperisse declarat: nervozum principio seipsū quatiente: quo excutit id quod noxiū est. Ac fortassis per morbum comitalē conuulsio baud absimilis est his que a spinali medulla incipiunt conuulsionibus: singulozū nervozum irrigatis p̄cessib⁹. Verum nō ab ariditate: vacuationeq̄: sed a crasso

per humore: hanc affectionem si ducit: argumēto est:
quod ⁊ subito fit: ⁊ solutus confestim: nam subita
tam meatuum obstructionem a crasso viscosoq; hu-
more fieri constat. Et enim breui tempore fieri nō po-
test: vt vel cerebrū: vel tenuior ipſi membra: ad tā
tam perueniat ariditatem: vt coctio simile quippiā
ti videatur. Accedit ad hec: vt is qui sic laborat: neq;
videat: neq; audiat: neq; villo sēsu quicq; percipiat: ac
ne memoria quidē consequi possit: quid factū sit. Si
quidem cum memorie virtutibus ratio quoq; leditur.
Ex his igitur oibus plane constat: in cerebro hāc af-
fectionem consistere: impediēte humore animalem
spiritum: qui in ventriculis eius continetur: quo mi-
nus possit exire. Porro quāobrem hic spiritus vocet
animalis: aut que sit eius potentia: in eo cōmentario
quem de Hippocratis Platonisq; placitis scripsim⁹
iam demonstratū est. Sane quā ea: que per dissectio-
nes apparere solent: accurate considerarem⁹: rationi
consonum videbatur: animā in cerebri corpore sedē
obtinere: atq; in ipso: ⁊ rationis vim: ⁊ sensibilibus sedes.
Imaginum memoriam residere: ac primum ipsius in-
strumentū: tum in sensibilibus actionibus omnib⁹: tū
in his que a consilio ⁊ voluntate prodeunt: spiritū ef-
se: qui in ipsius ventriculis: maximeq; postremo: con-
tinetur. Quis non cōtēendus sit medi⁹ ventricul⁹:
perinde quasi non valentissimus sit: multis enim ra-
tionibus inducimur: vt hunc amplectamur: duos ve-
ro anteriores deseramus. Verū exacta horum notis-
tia: ad curationis inuentionē nihil fere conducit. Nā
satis fuerit ad probe curandum: nosse sedem affectū
esse cerebrum: atq; in eius ventriculis humorem cras-
sum ⁊ viscidum comprehendī. ⁊ igitur quēadmo-
dum ea: quorum gratia: ⁊ affectas sedes: earū di-
spositiones inquirimus: sic crassoꝝ quoq; humorū
differentie: verū videlicet pituitæ: an atre bilis natu-
ram habeant: haud mediocriter ad curationē confer-
re videntur. Si tamen in p̄fecta non obliuiscamur:
quod quum simpliciter dicimus. Pituitosus qd̄ eos
nominari: in quibus humiditas frigiditasq;. Alia
ebolicos: in quibus siccitas atq; frigiditas domi-
nantur: quāuis magne peculiarescq; interim differe-
tie: tum pituitæ: tum atre bilis inuentiā. Pituitæ qui-
dē: vnū genus est: quod quotidie vel serea nōdo: vel vo-
lens: vel emūgendo educitur: vaporoso scilicet spi-
ritu plenū: vt sensum quidem lateat: ipsum esse disti-
milare. Alia vero pituita: similatis quidem videtur:
licet fortasse non sit similatis: qualis est crudus hu-
mor qui in vinitis substat: a Praxagora vitreus ap-
pellatus. Atq; ex hoc genere esse videtur salua. que hu-
morū nō vnica duntaxat qualitate gustū afficit: nedū vni-
uersa pituita. Sepenumero enim ⁊ acré: ⁊ acidam:
⁊ falsā in ore saluā: manifeste deprehendimus: ve-
luti cū sani degimus: nulla qualitate infecta sed perin-
de quasi aquosa: salua gustui offertur. ⁊ Sic atra bi-
lis quoq; ob substantiæ varietatē nō obscuras habet
differentias. Nā alia est veluti fex sanguinis: que ad
modum spissa est: fecibus vini baud asimilis. Alia
vero: quā superius essentis est multo tenuioris: adeo
vt ⁊ vomentibus eā: ⁊ ossificiētib⁹: acida videatur:
que etiā terrā radit: attollit: ⁊ fermentat: atq; ampul-
las quales feruentibus insulis supernatante videm⁹
extitit. Sed ea quā crasse feci similē esse dixi: in ter-
ra effusa: non induci: seruoꝝ: nisi forte: in ardente se-

Spiritus
sialis.

Anime
fedes!

Pituita
Atra bW
lis.

Pituita
 differens
 tie.

Uitre?
humor
Saliva

Acce b
lis diff
rentie.

bit: ipsa preassari cōtingat. neq; vlla etiā actūa qua-
litate participat: quandoquē sem et ipsam nominare
cōsuevit melancholicum succum: aut melancholicum
sanguinem. Nec enim meo quidem iudicio: non re-
cte atra bilis appellari potest. Provenit autē huius
modi humor in quibusdam plurimus: vel a tēpera-
tura ab initio cōtracta: vel a cibis qui in venis
consequuntur in huiusmodi humorē trāsmutari so-
lent. Hic ut crassius pituite succus ita hic quoq; co-
mittit morbum solet efficere: vbi in meatibus vētricu-
li lozum cerebrū retinetur siue is medius sit siue postre-
mus. Abi vero in ipso cerebrū corpore abundat: eaz
infante speciem quam Greci melancholicam vocant:
efficit. Quemadmodum alter atra bilis succus qui p-
assata flava bile nascitur ferina deliramenta inducit:
modo sine febre: modo cum febre in cerebrū corpore
abundans. Atq; hāc ob causam pbrenitēis nōnunq;
mittor est: quum videlicet a pallida bile ortum con-
trahat: interdum vehementior: quum flava bilis eaz
peperit: atq; insuper alia nonnunq; dementia occur-
rit ferina et melancholica: flava bile preassata. De-
liria autem: que per febrium vigores accidunt: non
propria cerebrū affectione: sed per consensum fiunt.
proinde eos fure: desipere: insanire: non solum me-
dici: sed privati quoq; dicere consueverunt. Neq; na
affectos non nominant pbreniticos: eo q; pbreniti-
corum insania: non quiescit: mitigato febrium vigo-
re. Hic quomodo pbrenitico: febris: vnum
quoddam accidens dispositionum cerebrū censetur.
sic cōuerso in ardetibus febrib; dementia: multis cla-
tis ad ipsum vaporibus. Haud secus sit ea affectio
que suffusioni in accidentibus similatur: a vētriculi
dispositionibus ortū trahens. Namq; cerebrū vētricu-
lo: et ventriculus cerebro: suas affectiones transmutat:
citiusq; propter nervorum a cerebro ad os vētriculi de-
scendentū magnitudinē: per quos etiā sensus huius
particule: quā vlli reliquarū corporis partium: acui-
tior est. Quocirca capitis fracturas: quū ad mem-
branas vsq; perueniūt: biliosus vomitus ac interdū
doloris ipsius: quomodocunq; fiant: nausea stomā-
chiq; morbo comitatur. Hypochondriacas vero et fla-
tuosas vocatas affectiones: melancholica tristitia se-
quitur: haud secus q; acuta febre dementia: et oris
ventriculi dispositiones: ea que in accidentib; suffu-
sioni similatur affectio. Sic nervosis partibus inflā-
matis: p̄optiusq; reliquis delirū superuenire solet
idq; ascendente ad caput interdū per continuas par-
tes: solo calore: interdū vero spiritu vaporoso: vel fu-
moso: aut fuliginoso.

De melancholia.

Caput. vj.

Delan-
cbolia.

Hippo-
crates.

Oro quemadmodum be passionē: qui-
bus caput per consensum afficitur: ita ille
quoq; que primigenie ipsius affectiones
sunt: non parum inter se differunt. Hic
crassi humores: qui in cerebrū substantia
abundant: interdum et in instrumentali: interdum
et similari nocent. In meatum quidem obstructio-
ne in instrumentali: in temperate vero alteratione
in similari. Proinde totus hic sermo in fine sexti libri
de vulgaribus morbis prescriptus est. Delancho-
lici magna ex parte comitrali morbo afficiuntur: et
contra morbo comitrali laborantes: efficiunt melan-
cholicos. Atq; horum virulib; magis accidit: prout
vel in hanc vel in illam partem: infirmitas reperi-
tū

est in corpus epileptici: si hō in mētem melācholicū
reddūtur. Hoc sermone primū quidē declaravit q
nō semper: sed magna ex parte horum affectuum al-
ter in alterum transit. Quippe non solum atra bilis
verū etiā pituita morbum comitralē committit.
Hic ea quam atra bilis constituit: in melācholicā
trāsit: que vero a pituita paria est in altam affectio-
nem: de qua paulo post dicturus sum: permutatur
melancholicam vero hāc quāq; efficit. Altera vero
Hippocratici sermonis pars: non paruum cōtēplā-
di locum desiderat: quippe quum anima sit aut tem-
peramentum actiuarum qualitarum: aut ab ipsarū
tēperatura permutet. Bile quū cerebro veluti par-
ti instrumentali nocet: ad cerebrū corpus pueri ait: id
quod in obstructionibus fieri constat. Tēperatura
vero cerebro vti similari nocēt ad mētem eā repere
dicit. Hic hōc qd medici dereliquerunt de hinc
imprimis necessarium esse videtur. Mempe ut in ma-
nifestis corporis partibus interdū cibis: eadē ap-
paret tēperatura: ut in morbo regio et elephante sic
vocato: et aqua inter cutē: et malo habitu que a Gre-
cis caceria dicitur. Insup in his que ab hepate atq;
splene p̄dēt colorū virij. Interdū hō vni dūtaxat
partis que videlicet aut biliosum aut pituitosum hu-
morem suscipit: tēperatura pmutatur. Ita etiā cere-
bro accidit: ut nonnunq; vniuerso in venis sanguine
melācholico effecto ob cōmune vitium: ipsum quoq;
ledat. Nōnunq; vero reliqui corporis sanguine pro-
fus innocuo: solus is qui in cerebro cōtētus est alte-
ratur: idq; bifariā fit. Aut est aliūde in ipsum deri-
uat: aut in ipse met atra bilis genita est quū rez in-
tern? calor aut flauā bilē: aut crassū atrūq; sangui-
nē superassauit. Atq; hec doctrina non parū habet
in curatione momenti: siquidē vbi vniuersum corp
sanguinē melācholicū continet curationē a vene se-
ctione incipere oportet. Abi vero solum cerebrum:
infirmitas (quod ad hanc dispositionem attinet) san-
guinis detractione nō indiget: quib; ob aliā quāpiā
causam sanguis mīti possit. Atq; vero melācholic
sanguis vniuersum corpus aut solum cerebrū occu-
pat: ita discernēdū est. Imprimis vniuersū corpis ha-
bitū: qualis sit cōsideres velim: meminerisq; qd mol-
les et candidi et obesi nequāq; humorē habēt melan-
cholicū. Adacri vero et nigri et hirsuti: et quibus late
sunt vene apertissimē sunt: ut huiusmodi in ipsis hu-
mor cumulet. Itq; interdū ut rufō colore boēs affat
in melācholicā tēperaturā decidat: atq; post hos fla-
ui: idq; maxime qsi et vigilijs: et multis laboribus: et
solicitudine: et tenui victu fuerint educati. Quib; be
quoq; note cōueniunt: an be morbois aliqua restrit-
ta sit: aut alia quepiā cōsuetū sanguinis vacatio:
aut mulierū mēstrua. Insup quib; cibis quis fue-
rit vsus: vtrum ipsi qui suapte natura melācholicum
sanguinem patiū: an ediuerso. Porro qui melācho-
licum sanguinem efficiūt: bi fere sunt: caprina: bubu-
leq; caro: magisq; bircine et taurine: sed maxime as-
in huiusmodi sanguinis gñatione vni obit: et le-
poze cibis: sed multo magis ex apris: ac limaces q;
melācholicū sanguinē patiūt: si frequēs sit eo vsus
pretea oēs terrenos et aliali carnes sale p̄dite aquari-
liū q; carves: ut tūni: balene: vituli marini: delphi-
ni: canis: atq; cetaceoꝝ oim. Ex olerib; autē b: aslica

Animā

Adorib;
regius.
elephas
Aqua is
ter cutē.
Caceria
Coloris
vitium.

Sanguis
milio i
melācho-
lia.

Abelan-
cholic
sanguis
note.

Libime
lācholic

fere sola:huiusmodi sanguinē gignere cōsuevit:quē
admodū et arborū germīna: vbi vel muria: vel oxy/
baline cōdiunt: p̄cipue lēscit: terebīthi: rubi canitu/
bi: Legumīnū nō om̄i maxime lētes: inter melāboli/
cos cibos numerānt: mor panis fufurace: et q̄ ex ti/
pba: atq; viciatis semīnib; facit: est: quoz apd quas/
dā natiōes vsus: loco frumenti bī. Aterū de ijs ī p̄rio
libro de ciboz facultatib; ita dictū est. Præterea vīna
crassa: nigræ: aptissima sunt: vt ex ijs acria bilis
fiat: p̄sertim si quis abūde ipsa ingerēs: oblata occa/
sione in multo subinde corp; calore cōtineat. Aterus
deniq; cæsus: vbi forte fortuna ī corpore fuerit sup̄
calefact: facile huiusmodi parit humore. Igit̄ si
q̄s antea q̄ in morbu incidit: hūmōi victus ratione
fuerit educat: maiorē quādā inde licet facere conie/
cturam. Si vero boni succi cibis vsus fuerit: cōsyde/
rare opz: exercitationes ipsius: mēstia: vigilia: so/
licitudines. Sunt etiā nōnulli q̄ p̄ febriles (vt dictū
est) morbos: melābolicum humore cōtraxerūt: atq;
ad efficaciorē notitiā: nō parū confert anni tempus:
ac præterita presensq; cōstitutio: itē terra: ac labora/
tis etas. His itaq; oībus p̄meditatis: quū spera/
ueris in vniuersi corporis venis melābolicum san/
guinem cōtinere: quo certiorē habear notitiā: cubiti
venā fecā: p̄cipueq; mediā: que scz cōmunit est: et
ei que humeralis nominatur: et ei que per axillā ad
manū fert. Quō si tum fluens sanguis non videatur
melābolicus: statim sup̄primatur. Si vero talis ap/
pareat: vacua quātum pro laborantis corporis ba/
bitu satis esse conieceris. ¶ Est præterea tertium me/
lancholie genus: morbi comitalis exemplo: quum
ortum a ventriculo habuerit. Solēq; medicorū ali/
qui hāc dispositionem: hypochondriaci: flatuosumq;
morbu nominare. Aterū satis mihi fuerit: ea acciden/
tia percurrere: que a Diode perscripta sunt: in libro
cui titulus est: affectio: causa: curatio in quo Diocles
ad verbum ita scripsit. Porro alius oritur a ventricu/
lo morbus q̄ sup̄a p̄positis nō dissimilis est nomi/
naturq; ab alijs melābolicus: ab alijs flatuosus:
quem sum pro cibo: maxime coctū difficili: et causti/
co: spiritum humidum: idemq; multum comitat. Item
ructus acidus: flatus: estus: in p̄corāijs inuadit:
non illico: sed quum retinuerint: interdum ventriculi
quoq; vehemētes dolores: qui nōnullis ad dorsum
vsq; procedunt: cōcoctis deinde cibis quiescūt: mor/
alijs ingestis: eadem rursus reuertuntur accidentia:
que interdū ieiunos: interdū etiā a cena molestant:
atq; euomūt crudos cibos: et pituitam: vel subama/
rā: vel calidā: vel aridā: adeo vt nōnū. q̄ dētes torpe/
dine afficiātur. Atq; boz plurima ab incute statim
erare eueniunt. Aterūq; tamen acciderint: omnibus
prorelantur. His p̄scriptis: Diocles mor causam
subiūgens: ita scribit. Eterum flatuosas vocatas:
suspiciandum est: plus caloris quā decet: habere in
his venis: que alimentum a ventriculo excipiunt:
sanguinemq; in ijs crassiorē factum: quippe cō/
stat has venas esse obstructas: vel hoc argumento:
quod alimentum corpori non distribuitur: sed in vē/
triculo manet: quod antea in sanguinem mutari so/
litum erat: quum a meatibus ijs susciperet: ma/
gnasq; ipsius pars: in inum venem excerneret: ac
postero quoq; die: vomitu ei eicet: repote nō digestis
per corpus cibis. Sed q̄ calor id quod secūdam na/
turam est excedat: facillime intelliges: tum ab estu:

Vena
media.

Diocles

qui ijs acciderit: tum ab his que ingeruntur: nōq;
uiuari vident a refrigerantib; cibis: qui videlicet cas/
lorem refrigerare: extinguereq; solent. Deinde alia
quoq; Diocles tam p̄positis in hoc sermone addi/
dit. Aium autem nonnulli: os vētrici quod intesti/
nis continuatur: in huiusmodi passionibus inflā/
mari: ac ob inflāmationem ipsam et ostrui et probi/
bere: ne alinēta longo temporis tractu ad intestinū
descēdant: quāobrem diutius q̄ decet: in ventriculo
manentia: et tumores et estus: atq; reliqua que præ/
dicta sunt efficiunt. Hec sunt que Diocles quidē lite/
ris prodidit. verum inter enumerādum p̄cipua ro/
tius concursus accidētia: silentio præterit: que vide/
licet et melancholiam: et flatuosam: hypochondria/
camq; affectionem: tanquam cbaractere quodā desi/
gnāt: atq; omittit (vt puto) huiusmodi accidētia:
eo q̄ ex morbi ipsius nomine manifeste declarātur.
¶ Etenim ab Hippocrate didicimus. Si merus et me/
stia longo tpe tenēt: melancholicus est huiusmodi
affectus. Aterū baud absurda q̄stio est: quare Diocles
quū causas magnasq; accidētū redderet: quā ob cau/
sam mens ledat: nō scripsit: siue em̄ venarū: que ven/
triculo cōtigue sunt: calor exuperat: siue partes que
iuxta portam sunt (Græci pylorū: vocāt) infimmas/
tione laborant: quid cause sit: cur melābolica comi/
tentur accidentia: derelictum est. Etenim quod ven/
ter flatuoso spiritu impleatur: ac deinde eructando
ipsum leuetur: ac præter ea que dicta sunt vomitione
quoq; iuuetur: vel nihil dicere Didcle: manifestum
est. Sane propria melābolie accidentia: simul cum
dicta vētrici dispositione scribere: baud ita facile
ei videbāt. Id itaq; addere: ac simul qualis sit i bu/
iusemodi affectibus: vētrici dispositio: manifesta
interpretatione enarrare aggrediamur. Atq; videt̄
quidē in ipso inflāmatio esse. Sanguis autē in parte
inflammata contentus: et crassior: et atre bili magis
conformis. Itaq; quēadmodum elata ex ventriculo:
ad oculos: fuliginosa quādā: aut fumosa dispositio
aut crassis quoq; vaporib;: similia vt in suffusione
accidentia contingunt: eadē ratione sublata est cere/
brum ab atra bile euaporatione. melancholica cues/
nient in mente accidentia. Etenim q̄ frequentissime
videmus: flaua in ventriculo bile cōtenta: caput dos/
lore afficit: morx ea per vomitū eicta: illico dolor mi/
tigatur. Atq; huiusmodi dolorum genera: mor den/
do: exedendoq; infestant: quēadmodū alia gravita/
te: alia tensione: alta sopore molestare vidētur. Atq;
inter optimos medicos cōuenit: non solum hec acci/
dentia: verū etiam morbum comitalem: capiti a vē/
triculo pcedere. Igitur vt melābolicos: timor nūq;
deserit ita præter naturam eis visa non semper eodē
genere continentur. ¶ Si quidem ali? testā se factum
putauit: atq; idcirco obutantibus cedebat ne collide/
retur. ¶ Alter gallos cantare audiens: vt bi alarum
sic ille brachioz plausu latera quatēs aīantiū sonū
imitatus est. ¶ Fuit itē alter timēs ne atlas: qui mū/
dū sustinere dicitur: grauatus sub rāto onere: ipsū a
se excuteret: atq; ipse cum illo collideretur: ac nos
quoq; cum ipso periremus. ¶ Sunt alia huiusmodi
infinita eoz visa. Differūt autem inter se melanco/
lici: nam omnes timent: merent: vtram dampnant:
odio habent homines: sed non omnes mor cupiūt:
¶ Etenim hoc ipm nōnullis melancholie caput est: q̄
morem peritimescit. Quosdam etiam alieno admo

Hippoc
rates.

Adelan
cholic
rum va
rie ma/
gines.

Zerbar. tū trahere cēseo: quō in genere lerbar gus quōq;
 gus. nerur. Apoplexie autem: quod subito euenit: aut f
 Apoplegidū: aut crassum: aut viscidū quidpiā: quod p
 ria. pes cerebri ventriculos affatim implet: non toti

ffectus autem qui scotomaticus (id est vertiginosus) vocatus est: ex ipsa appellatione: qualis sit: manifestatur. quippe a potius occasione bebetantur: bi qui sic laborant: adeo vt iterum cadant: maxime si aliquando in circum rorentur: si quidem ipsis ab vna rotatione: id quod ceteris ac pluribus accidere solet. p inde bebesunt: siue alium quempiam: siue rotam aut id genus aliud quidpiam: aut ipsos quoque aquis vocites: circumagi viderint. Ad vero maximum vel sub sole ausauerint: vel aliam ob causam calefacto fuerint capite. Nam quod alijs quum circo frequenter vertuntur accidit: hoc ipsis citra collisionem euenire videmus. Atqui vbi quis cerebro titur: inaequalis: et turbulentus: et inordinatus motum humorum: tum spiritus: in eo fieri in confesso est. tioni igitur consonum est: huiusmodi accidentia: vertiginis affectis: itidem euenire. Quobrem nonnulli boz: arteria rum sectione pidiu perierunt: arterias pone res ad tantam scilicet altitudinem secantes: vt iter duas piceatrix induceret. Sed constat non oes huius auxilii neficio fuisse curatos. Etenim alie arterie ijs maioribus cerebri sustenta mentis: p reformatam vocatam mebra: ascendunt: per quas butusmodi affectione fieri tioni consonantem est: clato p ipsas vaporoso: calido spiritu: atque ipiente cerebro. Atque fieri etiam potest: inaequalis cerebri intemperatura: huiusmodi spiritus ducat. Agit hac affectione ad cerebro priuere: ex ip vertiginosorum sensu: manifestum est. Quirur vero in du cerebro: p imogenio affectu laborare: interdum ro: quum ozi ventriculi cōsentit: id quod Archigen quocq fateri: qui libro primo de longan affectione notitia ita scribit. Porro ea bifaria orit: aut ei in capite: aut in his prius que circa pcedia sunt. Ad genera eius distinguere aggredit. Nam vbi ex pmar cerebro affectione: vertigo depēder: auris sonos: capitis dolorē grauitatēque precedere dicit: item o crus: atque alterius cuiusque sensus inde prodeūtes: lesionem: eos sensus (vt equidem puto) significare

Зап. виѣ.

Want
go.

Archives.

lens qui a capite initium sumunt. Abi vero ab ore trituli oritur cordis moriorem nauseam presentari. Verum ut iam antea sepe numero monuimus: licet caput per alterius partis consensum afficiatur: affectio tamen nihilominus ipsi ascribenda est.

**Cepha
lea.**

De cephalea et emicrania.

Capitulum ix.

 Quod de ea quoque que cephalea a medicis nominatur nemo dubitauerit: quin cerebrum sit morbus. Est enim (ut breuiter quis dixerit) affectus hic dolor diuturnus: diffusus: solubilis: qui a parua occasione vehemens habet accessiones: ut neque strepitum: neque vocem: neque luminis splendorem: neque motum tolerare possit infirmus: sed tranquillitatem obscurumque cubiculum querat: idque ob doloris vehemenciam: quippe nonnulli veluti malleo se percuti arbitrantur: alij caput frangi distendique sentiunt. Non paucis ad oculorum quoque radices dolor extenditur. Verum huiusmodi accessiones veluti in morbo comitiali intermissiles habent: interceditque tempus quo perfecte liberati videntur.

**Cepha
lalgia.**

igitur constat huic morbo capitis facilem affectionem esse cephalalgia (id est capitis dolore) esse eodem: verum cephalea affecte partes multo redduntur et cephalalgia debiliores. Ceterum inter capitis dolores nonnulli discriminis inueniuntur: nam sunt nonnulli quibus caput apertissimum est ut impleatur: ac vniuersi quoque corporis habitus ad ipsum implendum admodum idoneus. Alij insuper oes huiusmodi partes aptas habent ut efficiantur. Quibus ubi vicio victu veniunt accidunt ut cephalea arripian tur. Quo minus mirandum est: si horum alij membrane cerebri continentes dolore afficiantur: alij pericranij. Id est exterioris membrana. Discrimine autem ab oculorum radicibus sumitur: considerando vtrum veniat ad eas malum necne: si quidem consentaneum est: ut quibus intra caluariam dispositis ad oculorum versus fundamenta dolor extendatur: eo quod et a cerebro: et ab utraque membrana: atque a vasis que in ipsis continentur: veluti germina quedam deducuntur. Quas eorum quoque quibus media capitis pars dolore infestatur: solent autem vocari hemicrania: et alij extra caluariam: alij in capitis intemis partibus dolorem sentiunt. At vero dextram capitis partem: a sinistra distinguunt futura per longitudinem ipsi pertracta: sub qua intra capitis ossa: linea medij cerebri diuidens protenditur: ad quam etiam peruenit anterofurum duorum ventriculorum septum. Porro ea corpora suapte nam idonea sunt: ut ipsis caput impleatur: in quibus vaporosus calidusque spiritus generatur: aut qui bus biliosa excrementa cumulantur: in ore ventriculi. Atque spiritus dolores inducunt sensuos: quod idcirco sic vocati sunt quod extensionis sensum inducunt. Biliosa excrementa dolore mordaci afficiunt. Dolores a plenitudine preedentes grauitatis sensum afferunt: quibus si rubor accedat: atque calor calidos: sed sine ipsis non calidos humores significat. Sunt quibus caput assidue dolere: ubi vel liberalius vinum ingererit: vel meraci: idque magis si suapte natura calidum fuerit. Preterea calidi odores oes: ut styaci: aut cybbeos: atque in totum odorata omnia capitis dolore pariter adeo ut nonnulli ne tibi quidem odorem ferre possint. Neque vero absurdum est ut quosdam ob sensus exuperantiam dolor infestetur: quemadmodum in ore stomachi accidit. Sunt enim nonnulli in quibus id tam exacte sentit: ut neque acriter: neque suauiter: neque aliud huiusmodi ferat. Alij vero contra ipsum pene insensibile sunt: quippe

videntur aliqui vel rictare vel vomere quedam versus adeo vitiosa qualitate infecta: ut nos ne odorem quidem sustinere possimus: quam tamen ipsi interea nihil fere sentiant. Nihil igitur prohibet quo minus in hominibus cerebro similes notentur differentie: ut eosdem odores aliqui impune sustineant perinde ac si oino ab ipsis distaret: alij eos sine molestia ferre non possint. Igitur quod oes huiusmodi affectiones ad cerebrum pertineant: iam manifestum esse videtur.

De apoplexia nervorum resolutione: et conuulsione.

Capitulum x.

 Et etiam nervorum resolutione: et per vniuersum corpus eorum conuulsio: in quo genere nervorum etiam rigor (greci tetanus vocant) continetur. Itaque si aliquando per totum corpus: nervorum actio vitiosa redditur: ipsorum principium affectum esse constat: id vero ex sola anatomice dinosci potest. Quum igitur omnes partes nervi: tum sentiendi: tum mouendi vim amiserint: apoplexia huiusmodi affectio appellatur. Ubi vero alteri laterum: aut dextro: aut sinistro id accidit resolutione nominatur: eius scilicet partis in qua consistit affectus: interdum dextre: interdum sinistre. Quod si aliquo membrorum id euenierit: eiusdem membrum resolutione esse dicitur: atque solus in crure pes: et quod sub genu sunt. Sic etiam de tota manu similiter ex proportionem dicendum est. Ceterum ex anatomice didicimus: quod oes animantis partes sub ceruice posite: quod a consilio et voluntatis imperio moueri possunt nervos habent qui eas moueant: preedentes ex spinali vocata medulla. Atque sepe numero audistis eam spinalem vocari medullam: addita scilicet medulle appellatione: interdum vero sine additione simpliciter spinam nuncupari. Audistis etiam in corporis dissectione nervos quod per mouentur: ex ea spine parte: quod i ceruice est ortum deducere: ipsa vero ex transuerso icta: si tota fuerit dissecta: oes quod sub ipsa sunt corporis presens sensu motusque priuari: utpote suscipiente spinam a cerebro vim: tum sentiendi: tum mouendi per arbitrio. Preterea in anatomice vidistis: ubi per transuersas spine ictis ad medium versus finem longitudinem secare: non oes suppositas corporis partes: sed eas duntaxat quod a regione scieris nris erant resolutas: dexteras quidem dextra spine parte dissecta: sinistras vero ubi reliqua pars esset icta. Itaque manifestum est: quod circa primum spine processum: facta aliqua dispositio: per quam cerebri facultas quo minus ad ipsam perueniat: prohibet omnia inferiora membra deinceps facie sensu motusque priuabunt: ubi vero media eius processus per fuerit affecta: non oes inferiores partes resoluitur: sed vel sinistre duntaxat: vel dextre. Videntur autem huiusmodi resolutionum alij facie quod infestare: sed tum resolutione latere ad alteram faciem partem trahit. Quumque ex anatomice didiceritis nervos quod per faciem partes sparsim sunt a cerebro demitti: si eam aliquam simul cum toto corpore resoluta est: baudquaquam vos latere debet: resolutionis dispositionem in ipso cerebro consistere: ubi vero ille se promiserit: spine initium sciendum est. Accidit vero nonnullis ut faciem presens duntaxat afficiant: quemadmodum et reliquarum quoque partium interdum alique: ut lingua oculi: mandibula labrum. Et non omnibus ab uno loco principium influat: utpote quod ex diuersis cerebri partibus nervos suscipiunt. Id quod in anatomice baud obscure conspiciunt. Igitur apoplexia omnibus animantibus actibus nervorum noxa infertur: cerebrum affectum esse manifeste de-

**Apople
xia.
Paraly
sis.
Resol
nervorum**

**Spin
lis me
dulla.**

**Dem
crania.**

**Apople
xia.**

De pars sentia.

v v

Apople claret. Discernit aut affectionis magnitudo ex no-
re quā spirationi infert vehementia: quā em natura
le ordine plurimū egredit magnā: quā vero paulū
impedimēti est: parū in cerebro norā esse conijcere
opz. Qm em pessima spiratio putāda est: q̄ inter-
mittit: & magna cū violentia trahit. Quippe vt mori
p̄tingit apoplecticos: ob id quod spirare nū possunt.
sic bō qui corp̄is partes mouere nequit: ad vite fun-
ctiones cēset inutiles: q̄uis hūc subire mortis peri-
culū baudqua q̄ imineat. Sane vidim? quēdā q̄ res-
liq̄s partibus oibus resolutis nullā q̄ ad faciei par-
tes pertineret: actionē admittit: seruata etiā spiratio-
ne quō em viuere potuisset ipsa magna ex parte de-
perdita: In quo affici putauim? illā spine partem q̄
paulo inferior est: p̄cessu neruozū ad septū trāsu-
sum redētiū: quāctiā & vrinā & alui sedimēta ipm
preter volūtaris imperiū emisse manifestū est. In
sup vidim? aliū cui ppter casus oēs inferiores par-
tes dēptis manib? resolute sunt. Sic etiā vbi vnuer-
se corp̄is partes: que sub facile p̄stature sunt: resolu-
tur faciei partib? illeis affectionē in spine initio cē-
certum est. Atq̄ eadem quoq̄ ratione si totū corp̄is
conuulsio acciderit eundē spine locū affectū esse de-
clarat: faciei partibus omnino seruatis illeis. Nō
si de quoq̄ afficiantur: cerebro noxam tam illatā cē-
ostenditur. Abi vero pars aliqua conuulsa est: ner-
uum qui eius motioni deputatus est: aut musculus
affici necesse est. Agitur si ex anatomicē neruozum ad
singulas partes vententium p̄incipia didiceris: p̄
q̄ facile earum & sensum & motum deperditum cura-
bis. Verum hec indeterminata relicta sunt & Ero-
p̄bilo & Eudemo qui p̄imi post Hippocratem ner-
uozū anatomicē accurate scribētes nō medicorē me-
dicis dubitādī occasionē p̄buerūt. Quo pacto p̄ ner-
uozū resolutionē: interdū sensus duntaxat: interdū
mor? nōnūq̄ ambo simul pereant. Itaq̄ neruozū res-
olutio potissimū dicit vbi mor? deperdit? est. Abi
vero partū aliquarū sensus perire: eas partē sensus
expertē esse: resolutā vero baudqua q̄ dicere cōsueui-
mus: q̄ sunt nōnulli qui hanc affectionem sensus
resolutionem vocitant. Nos vero semper iubem? vt
cuiq̄ noibus pro arbitrio vti liceat: etenim hoc nos
bis esto proposuim? vt affectū. s. sedē: simulq̄ dispōnē
eius inueniamus. Nisi em hec accurate cognouerit-
mus nequa q̄ eas partes: quibus vel sensus vel mo-
tus vitiat? est recte curabimus. Sane Pausanias
rus sopbista: quum Romā aliquando venisset: secū-
dum duos minores sinistre man? digitos: atq̄ medi-
partē mediam: sensum in primis quidem difficilem
habebat: postea vero male curantib? medicis: sensum
omnino amisit. Quibus equidē cognitis omnia an-
tecedētia inuestigauit: atq̄ ipsum: quū per viā duces-
retur vehiculo excidisse: atq̄ in dorū initio lesū:
mor? parti lese remedia adhibita: deinde auctū i di-
gitis sensus vitiū audiuit. Agit remedia q̄ illi digiti
adaprauerāt: lese parti adhibere iussit: atq̄ sic vtr ille
celeriter sanitati restituit? est. Et em id qd in primis
scire opz: qd vcz nerui p̄ vnuerse man? cutē dispersi
q̄b? sentiēdi ad ipsam facultas deserit: p̄p̄tas q̄sdā
habebat radices: qd q̄ nerui musculos mouētes ab ijs
differat medicū ignorat. Verū lati? quā pposueram?
iā nostra expariata est oīo: p̄m de q̄scere eam decet
quippe hoc erat nostra intentio: vt hoc cōmentario
omnes affectiones: que caput maxime vero cerebrū

infestare cōsueuerūt iuentrem? At qz ab ipso nerui
originē ducūt per consequētā ad neruozū vscq̄ affe-
ctiones sermo p̄ouenit: cui etiā finē imponēdo: pas-
siones que a reliquis a capite partibus accidere so-
lent scribere aggrediamur: si prius hoc tantulum su-
perioribus addiderimus.

De olfactu.

Vbi olfaciendi vis leditur: non eorum mea olfact?
tuum qui naribus conspiciuntur: sed vel
anteriorum cerebri ventriculorum: quum
intemperatura quadam afficiuntur nora
est: aut eorum meatuum: qui erimoides (idest cola
vocalur) si aliquando obturantur: siquides odora-
torum sensus in prioribus cerebri sinibus perficit
elatis ad ipsos per coli foramina vaporibus: quāda-
modum in eo libro quē de olfactus sensorio conscri-
pimus iam declaratum est.

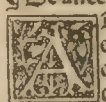
Capitulū. xj.

Galeni de affectorum locozū notitia
Liber Quartus. Prohemium.

Quia via & ratione

Quod affectus sedes scrutari pueniat: duo
bus superiorib? libris satis p̄strin-
ximus: multis definitiā quarū daz
partū adductis exēplis. Qm hō vt
iā dixim? atq̄ in alijs libris deinde
strauim? circa res particulares exercitari opz cū q̄
singula art? opa: q̄ vniuersali via & rōne didicit: tu-
to & celeriter p̄ficere voluerit: opere p̄ceptū me facit
mibi videre videor: si rōnales quasdā notiones cū
corp̄is particularū: q̄ sensum cōiungūt: cū quolibet
afficiunt p̄scripsero: sumpto vcz a capite initio. Ne-
rū enim uero de memoria & cogitatione victata: atq̄
reliquis aie functionibus quas principes nomina-
re cōsueuimus: in hui? cōmētationis libro tertio iā
diximus: simul in nō paucis affectū generibus: via
& rōne inducto exercitationis modo. Quippe et de
p̄breniticozū infantia: & de ea que citra febrem accidit
quā melācholia noiant: p̄terea de lethargo: sopore:
morbo comitiali: melācholia: strigine: cephalca: bes-
micrania: apoplexia & sibi iā dictū est.

Quod affectus partib? in oculo morbis. Cap. j.
In p̄m libro: q̄ hui? p̄mētarij quartus
est de faciei partibus: que intrinsec? affi-
ciuntur sermonē faciem? ab oculis incipies
do. Nā mō ipsoz sensus: mō mor? ac non
nunq̄ tā sensus q̄ mor? resoluit: idq̄ interdū in al-
tero: interdū in vtroq̄ accidit oculo. Nōnūq̄ solius
palpebre: nōnūq̄ etiā ei? partis: quā p̄p̄te oculum
vocat? vel sensus vel mor? ledit. Lū ei nullo in ocu-
lis malo apparēte cernēdi sensus deperditus est: de-
missus a cerebro neruus causam vt vel inflāmationē
vel duritiē in se cōtineret: aut aliter quolibet foramen
ipsius obruratur. Atq̄ buiuscemodi affect? oculo vt
instrumentali partē acciderē necesse est: qui vero et vt
similari adueniunt: octo intemperature generibus
cōtinent. P̄terea aliud quoq̄ ipsoz vitiū est: quū
vel mibi oīo: vel exiguū admodū vitiū spiritus: a
p̄ncipio quod in cerebro cōsistere putandū est: ad
eos descendit. Si vero vterlibet oculo: motū dūta-
rat amiserit sede copule nerui: qui a cerebro oritur
molestari necesse est: ab aliquo vcz eorum affectuum

Erophi-
lus.
eudem?
Hippo-

Neruo-
rū ffo-
Paraly-
us.

Pausa-
nias

Neruo-
vitiū?

Spūs
vitiū?
Dolorū
motus.

Oculorum quos alteri nervo: q̄ a prima cōiugatiōe nascit nup
accidere dixim? Quomā vero ut ex anatomice didi-
m^{us} musculi oculū mouētes scario numero cōstāt
sex.

ac p̄ter eos alij quoq̄ sunt: qui descendētis in ipsū
meatū radicē amplectunt. quippe dissecutores ita no-
minare cōsueuerūt prime cōiugationis neruū eo qd
soli manifestū sit forā: accidit sepe numero ut quīs
ipse baud quā afficiat: accidit sepe numero ut quīs
essentia: aut i nervo ad ipm descendere ab aliquo nu-
per dictorū affectu infestē. siquidē singulis horū
musculorū pars quedā neruū a secūda cōiugatiōe et
ei trāsmittit. baud secus quā ijs quoq̄ musculis qui
meatū ipsū cōp̄hendūt siue ij duo siue tres siue
vniū dūtaxat dicēdus sit. id ei in p̄sentia nō refert.
modo nouerim? horū musculorū mun? esse: ut et re-
trahant oculū? et firment ne mollis ille neruus quem
et visū et meatū nominant illo pacto in processu
diuertatur. Quā itaq̄ sex inueniantur oculū mouen-
tes musculi si is quidē qui ipsū retrahere solet af-
ficiatur totus oculus delapsus videbitur. si vero isq̄
ipsū detrabere potest affectus est oculus retractus
apparebit. Ita etiā si minoris anguli muscul? viciat
ad maiore: si hō hic lesus est ad illū oculus deflecti-
tur. Et si volentū musculorū quispā resoluatur: ob-
liqua erit totius oculi cōuersio. Ceterū quā alij p̄-
terea sint musculi mollē neruū illū circūdantes scire
licet ipsi resolutis totum oculū p̄cidere: atq̄ a sua
sede moueri: quāvis pleriq̄ eorū qui sic affecti sunt:
sensim quidē intento mollī neruo sed nequaquam
affecto citra noxam cernere possint: qui vbi quoquo
modo afficitur visum efficit obscuriorem. vbi vero ad
huc magis malū ingrauescit cōstat eos qui sic affici-
untur nihil omnino cernere posse. Porro quā alij p̄-
a sua sede remouentur: si ad alterutrum angulum si-
at cōuersio innocua gmanebit cernendī facultas. si
vero aut sursum aut deorsum aut in obliquū quoq̄
vertant quicquid ipsi obteceris: id ōne duplū eēvī
debitur. Adusculi vero supnā palpebrā mouētes (nā
infertor immobilis est) qm̄ perquā parui sunt adeo
ut in maioribus quoq̄ aialibus: vix manifeste p̄spē-
ci possint nihil mirū si nerui ipsi inati difficulter vi-
deant. Nihilomin? quēadmodū in musculis quoq̄
tam sup̄a meminimus ita et in his quoq̄ euenire ne-
esse est ut iterdū musculi ipsi peculiari aliquo affe-
ctu ex his quos: ad musculos p̄tinere nouim? iterdū
hō nerui ipsi inati infestent. igitur si musculū ipaz
sursum retrahēs exoluit laxā efficit palpebrā adcoit
oculus apertū nō possit. si vero detrabentes (gemini
ei sunt) resoluunt oculū claudere nō poterunt. Quo-
rū si alter dūtaxat afficitur ad oppositū musculū pal-
pebra deflectetur: ut fracta subinde videatur: in fine
videlicet circa mediū ipsius lineā. quippe ea pars q̄
iuxta musculū affectū est: retrahi que vero iuxta ille-
sum est detrabi videtur. Hi sunt partū oculi peculia-
res affectus: qui latentibus locis insident. Et sunt p̄-
terea alij: qui ex alijs partibus ei per cōsensum ad-
ueniunt. igitur accidentia suffusorū visus similia vi-
dentur oculis nulla p̄pria affectione molestatis. sed
aut oris v̄triculi aut cerebri cognatione: id accide-
re solet. Uex bec ipa ab ijs q̄ aucte oriuntur distingui
da sūt. P̄imū quidē ex eo qd vel alter dūtaxat ocul-
lus vel vterq̄ silitur visū occupet. siquidē i vniuersus
visū ob humorū in v̄triculo cōtentorū viciū oborta
vtriq̄ oculo silitur accidit. Quereuo p̄ suffusōes ap-

parent neq̄ incipiūt simul suvteq̄ neq̄ similiter ap-
parent. deinde ex tempore quoq̄ distinguūt. Et cū
tribus: quatuorue aut etiam pluribus mensibus: inf-
fusionis apparuerint accidentia cōtēplanatq̄ ibi pu-
pillā nihil tenebrosū videatur ab ore v̄triculi v̄-
fectū procedere inuenies. Si vero non ita multū tēpo-
ris intercessit: querēdū est imprimis vtrū ex quo ince-
pit affect? singulis diebus perpetuo huiusmodi app-
paritio perseverauerit: nullo scilicet interueniente die:
qui oi querela caruerit: an dieb? quibusdā laborās
exacte videatur conualuisse. Nā continuas suffusio-
nem portendit. Intermisio vero quod malum a v̄-
triculo prodierit suspitiōē excitat. idq̄ magis v̄bi
perfecte q̄s concoqueas nullū sibi visū apparere fas-
cetur sed multo magis si quum apparuerint visā:
mordicus in ore v̄triculi doluit maxime vero si post
hec vomendo electa re mordente mitigata fuerint
accidentia. Nec sunt q̄ p̄imo statim die quū videris
bominem interrogando discere debes quando ut iā
diximus exquisitē secundum naturam se habuerint
oculi. Vbi vero altera pupilla tenebrosior aut turbi-
dior aut (ut breuiter dicam) nō exacte pura videatur:
suffusionis esse initū censendū est. Si vero quispiā
suapte natura pupillas ipsas admodū puras ha-
buerit cōsidera num vniūscq̄ similis sit affectus ad
hec si non ita multū tempore a suffusionis accide-
bus p̄terierit. Quibus sic se habentibus impera ut
minus cibi quā p̄o cōsuetudine ingerat. eūq̄ nihil
mali suci habere postero die vbi probe cōcoxerit:
qualia apparuerint visā interroga. si cū vel omnino
nulla vel bebetiora videantur ad v̄triculū referen-
dum est accidens. Et si similia permanferint non per
consensū sed ex propria dispositione sciendū est huius-
modi accidentia oculos infestare. Idq̄ magis vbi sū
pro ex aloē medicamento nihil variauerit. Hoc aut
medicamentū ex aloē quod alij hierā picrā alij sim-
pliciter picram appellant. Quippe si a v̄triculo p-
uenerit accides huiusmodi medicamēto potui da-
to facillime curatur: accedēte simul bona concoctio-
ne ut in idem conueniant: et affecte sedis notitia et ip-
sius curatio. Equidem quosdam sic affectos quīs ve-
scitis non viderem quum in alienis essēt terris p̄ his
teras curavi. Nam quum nōnulli ex yberia et ethica
Asia et bracta atq̄ alijs regionibus: per epistolas a
me peterent etiā in suffusionis initio nullo ad huc vi-
cio in pupilla apparente ut probatū aliquod eis me-
dicamentū transmitterem volui prius certiorē me
reddere num ex multo tempore ita fuisset affect: p̄-
terea de alijs quoq̄ quorū paulo ante mentionem
fecimus. Qui quū per epistolas responderent sex mē-
ses aut annū iā exactū esse vtrūq̄ oculū similiter af-
fici quum probe concoxissent melius sese habere per-
tutitates atq̄ v̄triculo mordicus dolente grau?
irritari educta vero per vomitū bile quiescere nulla
facta de pupilla questione satis efficaciter me cogno-
scere putavi non proprio affectu: sed per v̄triculi cō-
sensum oculos infestari. Ab itē itaq̄ picram ipsos
quidē imprimis: atq̄ precipue: per eos auzem alios
quoq̄ multos ipsoz contrarios sanavi. quū cū
omnes quotquot epistolas meas acceperūt docti es-
sent affectorū locorum notas ex litteris meis didice-
runt: quibus deinde facile cognitis eos amaro medi-
camento curauerunt. Et similia quoq̄ suffusioni ac
tidiosispe-
cidentia in quibusdam phrenitis speciebus: affecto cies.

**Zanisi
ci puer
virens
vasa**

**Galeni
delirium**

**Alisori
cause.**

scilicet cerebro sepe numero euentre solent. Nec refert
verū species an differentias nominaueris. Illā sim-
plices quidē due inueniunt: ex quib⁹ subinde tertia
ponitur. Quippe sunt phrenitici quidā: qui de ijs
que oculis offerunt: recte (quā ad sensitiuā notitiā
pnter) iudicāt: cogitando vero a nālī iudicio aber-
rāt. Alij rursū a cogitatione quidē fallunt minime:
sensibus tñ difformiter mouent. Sunt preterea qui
simul ⁊ sensus ⁊ cogitationis vitio laborant. Itaq⁹
cuiusq⁹ lesionis modū sic accipe. Quū Romē qdā
domicū lanifici puerō cōtineretur: surgens a cubi-
li venit ad fenestrā: per quā ⁊ ipse videri ⁊ p̄terētes
v. dere potuit. Itaq⁹ ex vitreis vasis singula ostēdēs
interrogauit: imperarent ne vt ea p̄iiceret? Illi ve-
ro ridentes plaudentesq⁹ vt ea p̄iiceret rogabant
tum ipse deinceps omnia arripiebat: Postea suberent ne
puerum quocq⁹ p̄iiceret: quum eos interrogasset: atq⁹
id illi iussissent: illico ipsum detexit: quē ab alto scade-
tē vidētes: suppresso statim risu accurrerūt: ⁊ afflictū
tam puerum sustulerunt. Quā contrariā affectionem
non solū in alijs: verū in meipso quū puer adhuc es-
sem expertus sum: Quū em̄ per estatem ardente fe-
bris laborarem: ⁊ festucas atro colore ex cubili emine-
re: ⁊ floccos similiter in vestib⁹ esse putabam: quos
aufferre tentans: nibilq⁹ sub digitis educit inueniēs
accuratius reuerentiusq⁹ id efficere conat⁹ sum. Au-
diēs itaq⁹ duos ex amicis qui tū aderāt dicētes. Ai-
des ne hūc tā ⁊ floccos euellere ⁊ festucas colligere:
statim intellexit: id ipsum qd dicebāt me fecisse. Quū
vero sic animo constarem: vt rationalis in me facul-
tas nō vacillaret: recte inq⁹ dicitis: p̄inde ne phre-
nitis me arripiat: auxilio esto. Illi autem quū ido-
neis rigationibus caput fouerēt tota die: sequentesq⁹
nocte grauib⁹ infomnijs turbatus sum: vt interz
⁊ clamaret exilire viderer: verū postero die mitigata
sunt oīa accidentia. Agitur cōstat qd licet ab eadem
causa s̄m speciem accidentia proueniant: nō tamen
ab eadē sede que primario affecta sit emergunt: ⁊ in
is qui ex cerebro: atq⁹ illis qd per ventriculū cōsensu
vt dictū est laborant. Quū enim in cerebro cuius
piam biliosus succus abundat: acceditq⁹ febris ar-
dens: is afficitur p̄inde ac si ad ignē torreret: os-
tendit tū sumus veluti in lucernis ab oleo: qui p̄ va-
sa que ad oculū tendunt delapsus: visorū in ipsis cā-
censetur: siquidem in anatomicē vidistis: qd ⁊ arterie
⁊ vene ab ijs vasis ex quibus chorooides inembra-
na contexta est: simul cum neruis ad oculum descen-
dunt. Verū huic sermoni: vt p̄ote satis iam definitio:
finē imponentes: de reliquis oculi partibus deinceps
dicamus: si prius id in vniuersū monuerim: nostri
institutū nō esse: earū particularū que manifeste sensu
percipiuntur: si a naturali constitutione aberrauē-
rūt notas p̄scribere: sed illarū potius que quū
affecte fuerint sensum latent. Nam quū pupilla ma-
nifeste videtur aut fracta: aut distorta: aut p̄ter nām
vel aucta: vel imminuta: baud difficile est affectū par-
ticulā cognoscere: at vero quē sit dispositio huius
modi faciens affectum scire: non sine negotio a medi-
ca arte petendum est: verum de ijs in libro de causis
accidentium iam scriptum est. P̄inde non op⁹ eē
videtur: vt in hoc libro vel affectas sedes in oculis:
quas sensus consequi potest: vel affectus ipsos decla-
rare aggrediar. Quippe affectū nomina vno par-

uo volumine: cui titulus est quomodo noscant oculi
lorū affectus: per scripta sunt. Causas vero vt dixi-
mus in libro de accidentium causis inuenies. Tēp⁹
igitur est: vt ad linguā nostrā cōuertatur oratio.
De affectu lingū notitia: item de sopore: ⁊ mor-
bo comitiali.

Cap. ij.
Iam videmus interdum ipsū motū
interdū gustādi sensus ledi. Atq⁹ nō
nūq̄ tactū quocq⁹. Neq⁹ em̄ alio gustu
sensus atq⁹ alio tact⁹ nervo vit: vt in
notu videre est. Merui em̄ a tertia
cōiugatione oriri: nō solū tāgēdi: ves-
tū enā gustandi vim obtinēt. Verū
crebrius ledit gustādi qd tāgēdi facultas: p̄us ijs
dē nervis vtracq⁹ vtatur. Mā ad gustū quidē exato
iudicio op⁹ est: tāgēdi vero sensoriz: vt crassissimū:
tra cernendi tenuissimū est. Auditus vero sensoriz:
vt in tenuitate a visu: ita sensoriz gustus in crassitu-
dine: a tactu: secundū locū obtinēt. Disciendi vero
sensoriz in illorū quatuor medio constituitur. Ado-
uendi autē vis lingue aduenit: a septima neruorū a
cerebro oriorū cōiugatione: nō longe a spinalis me-
dulle initio. Quumq⁹ hoc in locovtracq⁹ cerebri pars
tam dextra: qd sinistra afficitur: ne apoplexia hominē
rapiat periculū est. Ubi vero altera tantū: in paraly-
sin finiri solet. Ea interdū alterā dūtaxat lingue me-
dieratē: a motu p̄hibet. Interduz partes sub capite
cōstitutas: ⁊ qdē modo has: modo illas infestat. Mō
nunq̄ alterū latius: per vniuersum corp⁹ vsq⁹ ad ex-
tremas pedū p̄tes: afficit. Agit ex faciei p̄tib⁹: lingua
sepe numero videtur tā dicta duntaxat noxa molesta
ri: neq⁹ sensu tactus in ipsa: neq⁹ gustus laborātib⁹.
Cuius rei causa baud obscura est: vobis precipue: qd
vidistis neruorū a cerebro processum: ad faciē qdē a
parte eius anteriore: ad partes vero in animali sub
facie oēs: ab altera parte posteriore videlicet. Ande
etiam eorum neruorum: qui ad lingue musculos ve-
niūt: cōiugatio p̄cedit: quibus ipsa motū ab electio-
ne perficit. Itaq⁹ non ab re quum anterior dūtaxat
cerebri pars afficitur: sola lingue motio vicio carebit.
Relique vero faciei partes omnes: in altera parte: de-
xta: aut sinistra: ⁊ sensum: ⁊ motum: ab electiōe amit-
tunt. Quod si aliquādo tota anterior cerebri pars
afficitur: sup̄emū ipsius ventrem ei consentire necesse
est. atq⁹ cogitandi quocq⁹ actiones viciari. Proinde
qui ita affectus est: neq⁹ sensus neq⁹ motionis mune-
re fungitur: spirandi tamē facultas baudquaq⁹ ledi-
tur: vocaturq⁹ hic affectus caros: id est sopor. Si ho-
adeo vehementer spirationes opprimat: vt quis vel
magno conatu: vt spirare possit: eorū exemplo qui
per grauem somnū sterere solēt: apoplexia nomina-
tur. Atqui solute apoplexie creberrime succedere so-
let vocata paralyxis. Sopore vero finito: bona valitu-
do magna ex parte subsequi consuevit. Fit autem so-
por Hippocrate auctore: musculis, tēporū affectis:
pterea in acutis quocq⁹ morbis: vt idē Hippocrates
scripsit. Inter soporem vero ⁊ apoplexiam: morbus
comitialis medius est: conuulsionē afferens vniuer-
so corpore: sed in paralyxin non finitur. Morum triū
morborū: frigid⁹: ac crassus: aut omnino viscid⁹ bu-
mor: causa est. Verum ⁊ in sopore: ⁊ morbo comitia-
li: ventres magis: cerebri corpus minus. In apople-
xia vero vtracq⁹ affici solent. In catalepsi vero ⁊ rigi-
lanti sopore (ita enim nominatur) posteriora cerebri

Sust.

**Senso
ria.**

**Adotul
lingue.**

**Apople-
xia
Paraly-
sis.**

ad p̄do

**Sopor
Apople-
xia.
Paraly-
sis.**

**Hippo-
crates.
morbus
comitia-
lis.**

**Catale-
psis.
Sopor
vigilia**

Sopor
et catale
psis dis
ferunt.

Spūs
aialis.

Nerū
mollis.

Audit?

magis molestatur. Quum autem ossē quopiam tere
tēbra: a pforato: medi? ventriculus fuerit attrit? sop
por hominē occupat: sed neq; cōuulsione neq; diffi
cili facta ispiratione: nec apoplexie: illa morbo comi
tiali peculiaris est: baud sec? q̄ catalepsi vigilantē
q̄ sopori seruata sū naturā spiratio. ¶ Quā ut per
soporem palpebre claudunt: ita in catalepsi manēt
aperte. Quemadmodum autem inter perforandum
quum quis membranā negligenter ac ultra q̄ res
exposulat: meningophylace (id est membrane custo
de) premēdo violauerit: sopor accidere solet. Ita ubi
os caluarie ueuementer attritum ipsius ventriculus
comprimat: maximeq; medium sopor superuenire
potest. Quinetiam ad ueuementes dolores hic affe
ctus sequitur: concidente uidelicet robore spirit? aia
lis. Hoc autem sic id qd est in cerebri ventriculis pri
mū anime instrumentum: quo et sensum et motum in
vniuersas corporis partes transmittit. Hos cerebri
affectus: tū q̄ iā proposito sermone familiaritate cō
tūgunt: tū etiā q̄ antea non satis declarati fuerūt:
opereprectū duximus in presentia desinire. ¶ Sed ad
lingue affect? redeūdū nobis est. Quorū alij quides
cōes sunt: per cerebri neruorūq; cōsensum. Alij ipi?
duntaxat propriū censentur. Igitur quod ad cōica
tionē quā cū cerebro habet: pertinet ut per septimaz
neruorū coniugationem motus ipsius uiciatur: ita
sensus impediri potest per tertiam quē neruū disse
ctores mollem appellant descendente dispersūq;
(ut scitis) in tunicā que linguā cōprehēdit: quemad
modum is q̄ a septima cōiugatione ortū habet mus
culis ipsam mouētib? distribuit. Propriū aut solū
lingue affect?: ex ijs q̄ iā supra de oculorū proprijs af
fectibus dixim? baud difficulter inueniēnt. Quip
pe sicut musculorū ipi? intēperature motū ipediūt.
et quidē ut similitū: ita ambiētis ipsam extrinsec?
membrane intemperetura: et tangendū et gustandi si
mul sensum uiciat. Instrumentalium uero affectio
num speciem referunt inflammationes: tumores du
ri: tumores molles: erysipelata: suppuratiōes. de his
uero utpote que cum visu tū tactu discerni possunt:
nihil aliud in hisce commentarijs dicemus: quippe
eas duntaxat affectas partes hoc in libro persequi
proposuimus: que neq; visu: neq; tactu: sed demon
stratione: atq; (ut summam dicam) rationali uia in
ueniri possunt.

De sensu auditus.

Capit. iij.

Adem quoq; ratione in sensu auditus: qui
cūq; affectus in aurī: oculis obiecta con
cauitate oriuntur: rationali inuestigatione
non indigent. Ille uero appaerente aurī
foramine: si audiendi facultas leditur: simili uia et
ratione inquirende sunt note. Abi enim preter hanc
nihil lesum est: neruum propriū affectus esse: baud
ab surde conijcimus.

De affectibus faciei.

Capit. iij.

Et uero relique faciei particule: simul cū
ipsa leduntur in cerebro dispositionem p̄
ter naturam esse perpendimus: ipō uel ut si
militari uel instrumentali parte affecto. Sed
tunc facies reliquis in locis omnibus: non solū mo
tum: uerū etiam sensum: aut perdit omnino: aut ui
ciatum habet: idq; interdum partibus que lesas ha
bēt actiones: proprio affectu laborantib?: interdū nō
neruis qui ad aures a cerebro deferunt: deniq; ipō

met interdum affecto cerebro. Quorum discrimē per
copulata ipsis accidentia facile deprehendit. Quip
pe si forte fortuna unica quidem particula: aut i sen
tiendū: aut mouendū: aut utraq; facultate ledatur: ea
sola causam dispositionis cōtinet. Idq; aut suis ipsi
partibus: aut neruis qui ad ipsas ex tertia coniuga
tione feruntur: uel instrumentaliter: uel per itempe
raturam laborantibus. At ubi plurime simul affi
ciuntur particule considerare oportet: utrum ex vna
ne ruorum origine: aut pluribus sensum morumue.
quū in naturali sunt habitu foriant. Subijciamus
em ex arte secandi corpora: tēporū maxillarūq; mu
sculis: itē labris et nariū pinnis sensum et motū: lin
gue uero oī busq; oris partib?: sensus duntaxat a ter
tia neruorū coniugatione procedere. A scda uero ut
oculorū musculis: motū ita a prima oculis ipsis cer
nendū sensum suppeditari. Igit? ubi particule q̄bus
a tertia cōiugatione nerui adueniūt: et quidē oēs s;
in alterutra duntaxat parte lese uident? (nūq̄ autem
hui? preceptionis uel nihil dicentibus nobis obliu
scatis) neruū ipm primario affectū esse putandū est
Si uero utraq; simul partē ledi cōtingit: non nerui
proprijs: sed in cerebro loci cuiuspiā a quo nerui p
cedūt primus affectus est. Sane affecto i utraq; par
tē dextera q̄ sinistra cerebro in eo uidelicet spatio:
unde tertia neruorū coniugatio prodit: oīes uicine
partes simul affici consueuerunt: proinde et tertia et
quarte cōiugatiōis nerui: atq; oculi partes oēs sub
inde leduntur. Nō si vñ duntaxat uel musculus: uel
neru? quoquo modo siue primaria affectione: siue
per consensum fuerit affectus: pars ipsa in aduersum
trahitur musculus. Nam resolutio musculi qui des
trā labri partem mouet: ipsa ad sinistra deflectitur.
At si is qui sinistra mouet resoluitur: ipsa trahit ad
dextram. Baud secus et totam mandibulam: et nariū
pinnas: et genas utraq; q̄s a musculo latitudine
(id est lato musculo) moueri didicistis in aduersam
partem deflecti contingit. Id autem per neruos nō
a tertia coniugatione: sed a ceruicis uertebreis proce
dentes efficitur. Nam bi per totam pene faciē spars
gūtur: exigua ipi? parte excepta: que a quinta con
iugatione procedentes neruos suscipit: in sup: cma: ut
delicet lati musculi parte.

De spinalis medulle affectibus.

Capit. v.

Ed iam tempus est ut spinalis medulle af
fectus persequamur. Igitur spinalis me
dulle affectus: quantum ad presentem inq
sitionem pertinet: compendiosas habet do
ctrinam: ubi uero ad actiones uenire oportet: compē
ditam notitiam non habent. Etenim nisi quis ner
uorum ab ipsa procedentiu coniugationes: ita me
moriam teneat: ut ad quam corporis partem singule
perueniant cognoscat: discernere non poterit secun
dum quam uertebream ipsa sit affecta: ueluti econtra
rio si illarum meminerit: facilis erit affecte sedis
notitia. Quinetiam si reliquarum partium omniū
notitiam queris: ut neruorum qui a spinali medul
la oriuntur memineris necesse est. Veluti ubi prime
uertebre afficiuntur: angina (licet raro) fieri tamen i
terdum potest: idq; in pueris magis q̄ adultis: de q̄
Hippocrates libro secundo de morbis populariter
vaganantibus in hunc modum scripsit. Erant angine
affectiōes butussecmodi. Ceruicis uertebre ad iter
na conuerse sunt: alij quidā plus: alij uero min?

Bal. pars tertia,

v v 3

Spinal
medul
la.

Angina

Hippo.

Dens.

atq; in partib; exteriorib; manifesta videbat i cer
uice concutitas dolorē laborās: quū tangeretur sen
tiebat. Accidit etiā angina cuidā: sub ea brebra quā
dente noiant: verū non adeo acuta: q̄busdā vero ob
rotunditatis magnitudinē omnino conspicua. Bu
lā licet inflammatio non angeret: ipsa tamē molestia
minime carebat. Ea q̄ sub genis erant tumebāt q̄dē
sed inflammatione baud quāq̄ verabant. Inguina
null; dolor cruciabat: sed naturali posit; bavitū per
manebāt. Lingua baud facile mouebāt: atq; aucta
ipsa videbat: atq; exerta: vene sub lingua manifeste
deglutire nisi magno cū labore neq̄bant: at si vi qua
dā deuorare conarent: per nares effluebat id quod
ingesserāt. Ex narib; loquebant. Spūs ipīs nō ad
modū elat;: nōnullis capitis tēporū atq; ceruicis ve
ne attollebant: atq; boz q̄busdā tpa paululū cale
bāt: q̄uis alioq̄ nō febricitaret. Plurimi nō angebā
tur: nisi quū vel spiritū vel aliud q̄d piā deglutire tē
tarēt. Neq; subsedebāt oculi. Igī quib; tumor nō
in alterutrā partē desier; sed rect; erat: nequaq̄ pa
ralyticē euadebāt. Porū si quēpiā perijisse mihi con
staret id referre grauaret minie: nā quotquot memo
ria nūc consequi possum: oēs superstites permanse
rūt. Atq; alij q̄celerrime sanitati sunt restituti. Alij
nō pauci quadagesimū diē preterierūt. Insuper nō
nullos febris oīno nō arripuit. Plurimis etiā vsq;
in longū ip̄s pars quedā tumoris protracta est: cui
rei signū ē a deglutione ē a voce sumi poterat. Atq;
eliquate quoq; columelle: q̄p̄ n̄bil mali habere vide
bantur: male tñ significationis nuntiū prestabant.
¶ At vero quib; alterutra pars afficiebat: ij ea par
te a qua vertebre resoluēbant: paralytici euadebant
atq; bec ipsa versus alterā trabebāt. Porro binōi ac
cidentiū note: ex facie oz: atq; septo quod gurgu
llonē distinguit euidenter deprehēdebant. Quinetiā
inferiores gene pro rōne mutabant. Ceterū q̄ para
lytici ab angina fiebāt: ijs nō totū corp;: vt in alijs
fieri solet resoluēbat: sed vsq; ad man; dūtaxat ma
lū procedebat. Atq; ij concocta quedā eaq; exigua ē
non sine molestia expuebant: preterea quibustumor
i rectitudine cōsistebat: ij expuere poterāt. At ij quos
febris quoq; infestabat: longe maiori cū difficultate
spirabant: ac inter loquēdū screabāt: vene ipīs at
tollebant: atq; pedes erāt q̄frigidissimi. Porū si alij
qui nō ilico mortui sunt: ij tñ erigere sese baud qua
q̄ potuerūt. Ceterū oēs quotquot equidem nouerim:
mortē obierūt. Totā hui; sermonis seriē in secundo
libro eius commentarij: quem in secundū librum de
morbis populariter vagantib; perferipim; ad ver
bū fere enarrauimus. Atq; idcirco eā totā hīc in se
ruimus: eo q̄ Hippocrates multis ostendit accidisse
anginam nobis raro visam: nullo existente in guttu
re proprio affectu. Quinetiā q̄d circa primas oris
vertebras: a quarū altera pars quedā dentiformis
vocata pcedit: vnde nōnulli ipsam totā vocauere de
tem. At nūc sub hac quoq; vertebra (inquit) factam
quidē anginā: sed nō eque acutā: vt ea que circa secū
dā fieri solet: siq̄dē pstat q̄ spine partes quo fuerint
altiores: eo sunt prestantiores: proinde quo inferior
primitis duab; vertebrib; fuerit dispositio eo minorē
inferet noxā. Sane ex arte secandī corpora didicim;
sepi transuerfū neruos: sub quarta ac quinta verte
bra emergere: cetera ex cōmentarijs de spiratōis
causis edocui sum;: liberā spirationem a solo fieri se

pto transuerso: accedente ad banc intercostalium
quoq; musculorum actione: vbi videlicet vehemen
tiori opus est spiratione. Quod si vehementissima spi
ratione indigerim;: superiores etiā musculos con
currere oportet. Vt nō solū ob magnā aut maximā
spirationē boz musculorū actionē requirim;: s; ob
alias quoq; causas: de quib; lati; in libris de dys
pnœa (idest spirandi difficultate) ita dictū est. In pre
sentia vō satis fuerit a prescripto Hippocratis ser
mone tantū accipere: q̄tū ad affectorū locorū noti
titiā necessariū est. Si pri; et; verbi q̄d i libro de ar
ticulis a nobis explicatū est meminim;: vbi inq̄r:
Vertebzarū aut que in spina sunt: quēcūq; per mor
bos in gibbū trabunt. Vult nimirū nō solū ad iterū
na vertebzarū luxationē: quā lordosin (idest excaua
tionē vocat) sed eā quoq; qua retro vertebre labun
tur: comitari tensiones que ad partes sunt internas
trahentib;: qui ibi preter naturā consistūt tumorib;
neruosa corpora. Igī vbi vnica duntaxat vertebra:
aut etiā duc; aut tres: sese deinceps consequentes vi
strabūtur: ea parte spinā cauari contingit. Vbi vero
inter distractas vertebbras: vel vna vel plures ille
permanerint: sic affectis gibb; accidere solet. At si i
alterutrā partē vel dextrā vel sinistrā strabunt: ibi
dē in obliquū torquebit spina. Atq; in eo quē pmi
simus sermone veriusq; mentionē fecit Hippocrates
excauationis q̄dē: cū dixit quib; fm rectitudine tu
mor incedit: oblique vero torionis dicens quib; ve
ro alterutra pars afficiebat. Porro exacte admodū
atq; vtiliter nobis (si legerim; bec cōscripsit. Per ex
cauationē q̄dē neminē fieri paralyticū: q̄d sit vt vbi
pars aliqua resoluit. Per obliquā vero torionē: ma
lū ad man; vsq; procedere: significās ipsum ad in
fernas partes: vt costas: lūbos: crura nō posse desce
dere. ¶ In primis itaq; hoc nobis sciēdū est. Alia q̄
dē sequi accidentia: laborante spinali medulla pro
prio affectu: siue id ex sola intemperatura fiat: siue si
mul humore quopiā affluente: aut in erysipelate in
flammatione atq; vlcere putri. Alia vero vbi vna vel
plures vertebre afflicte luxant. Quippe vbi proprio
affectu spina ipsa laborat: siue id in dextra: siue fini
stra parte eueniat: circa tñ vertebzarū luxationē: q̄
dē si in altera parte dūtaxat afficiat: omnū inferio
rū corporis partū que a regione nocumenti consti
tūtur: tā sensus q̄ mot; ledit. Si vero vtraq; pars
affecta est: oēs particule tā in dextra q̄ sinistra par
te ei q̄ ledit subiecte sūt resoluunt. At luxata vel ad
gibbū vel ad concauū vertebra fieri potest: vt nulla
omnino partium inferiorum: vel in sentiendi vel mo
uendi facultate viciuz percipiat. Atq; fieri etiā pō
t vt ledatur eo vcz mō qui ab Hippocrate in libro de
articulorum affectibus definitus iam est. Quū igī
angulosa (vt ipse nominat) sit spic luxatio: idest quū
non paulatim: sed affatim perinde ac si frangeretur
pars aliqua curuat: subiectas partes omnes ledi ne
cessē est. Paulatim vero facta luxatione: atq; in orbē
magis: n̄bil notatu dignum partū paries: que cō
mote vertebre supponuntur. Sed in obliquum luxa
tio: ledit omnino eas partes ad quas nerui ex luxa
tis vertebrib; procedentes perueniunt: idq; magis i
ceruice: in thorace minus: sed multo minus in lum
bis accidere solet. Si quidē in ceruice: vertebre inter
se cōnexe: equaliter vtręq; cōferūt foramini vñ ner
uus pcedit. In thorace aut supior magis: inferior mi

Hippo.

lordosin

**Paraly
sis.**

**Verte
bra.
Dentifor
mis.
Dens.**

in? Si in lumbis tot? neru? ex superiori excidit ver-
tebra vbi si trāuerfa eueniat vertebrarū luxatio ea-
dē secū trahens et spinā et neruū illesus seruat ipsius
secundū naturā orū. In ceruice vero ex loco medio
inter duas vertebrae procedentes nerui p obliquas
luxationes in ea quidē parte ad quā spinā ipsa defle-
ctitur opprimuntur in altera vero tendunt. Porro rē-
siones quidē vbi ingens quoq; inflāmatio accesserit
conuulsio comitatur. Ad cōpressiones vero earū par-
tiū ad quas opprēssus neruus puenit paralytis idēst
resolutio sequitur. igitur nō ab re in ea angina cui?
in premisso sermone historia narrata est ad manus
vscq; superuenit resolutio vtpote procedentibus ner-
uis ex fine ceruicis ad man? Quippe sub ceruice tho-
rax est a cuius vertebrae emergentes nerui nō ad ma-
nus sed ad spacia intercostalia transmittuntur pau-
cis qui ex primis procedunt exceptis. igit. p eas q̄s
nuper diximus vertebrarū luxationes relique faciei
partes oēs neq; in sensu neq; in motu norā subeunt:
lesis solis sine mēto genis vtpote q̄ a muscosa lati-
tudine (id est lato musculo) mouentur. Constat itaq;
q̄ musculi quib? mouēdi vis aduenit per neruos q̄
a ceruicis vertebrae orti in ipsis dispgunt norā non
euadunt si et spinā et proueniētes ab ipsa neruos af-
fectus quispiam infestauerit. Aerum qui et quot sint
huiusmodi musculi ex neruorū qui a spinā oriūtur:
dissecōe didicistis: veluti alia quoq; cogniti necessa-
ria accidentia que sequuntur vbi spine ipsius verte-
bre vel in gibbū vel concuum vel etiam trāuersum
luxantur ex secunda particula cōmentariorū quos
in librum de articulis edidimus omnia cum pprijs
demonstrationibus accurate cōscripta habetis. Quo-
rum summas in presentia commemorasse operepre-
cium fuerit. Equidē nōnulla iam percurri. Superest
itaq; vt ea que nondū tacta sunt tractemus vt nihil
orationi nostre deesse videatur. Porro scire debetis:
vertebrae a suo positu luxari aut ob casum aut scitu:
aut tumorem pter naturam neruosa corpora ver-
tebris ipsis atq; spine insita extendēte. Morū duo
sunt genera. Alterū eorū que in nascuntur. Alterū tu-
morū quozundā qui pter naturā accidunt. Quos
Hippocrates vno vocabulo cōprehendens cruda tu-
bera nominauit. igitur manifestū est qd i pmissa cō-
ditione quā libro secūdo de vulgaris morbis descri-
psit ceruicis vertebrae adiacētes musculi afficiebant
potuit etiā tuberos? aliq; tumor iterdū accedere ob
quē cōcocta nōnullos scireare dicit facta videlicet tu-
berum concoctione. Tur igit eos anginosos appella-
uit: aut qā difficulter spirabāt nullo existēte vel i pe-
ctore vel pulmone vicio quippe hac in re differt an-
gix cōcurs? a peripneumonia et laterali morbo atq;
ex eo q̄ angustie sens? i gutture est. Preterea i p̄sagi-
orū libro videt āgine noie appellare oēs affect? huic
loco accidētes quo spirādi difficultas comitat. Inq̄t
entim. Angina periculosissima est celeriterq; enecat: si
neq; in faucibus neq; in ceruice quicq; apparet sūdo-
lor vebemens est si vix spiritus trahit ceteri eodē die
iugular licet iterdū vscq; ad alēz aut tertū aut etiā
quartū protrahatur. Que vero in reliquis nō mino-
re quidē dolore afficit in faucibus vero tumorem ru-
bozemq; excitat: superiori non minus periculosa est:
sed longius spaciū habebit: precipue si vebemēs fue-
rit rubor. Sed tum precipue malum prolongat quū
nō solum fauces sed ceruicem quoq; rubor occupat.

Maxime vero potest ab ea secūda valetudo cōtinge-
re si rubor simul et ceruicē et pectus cōprehēdat neq;
ad interna reuertatur crysi pelas. igit ex ijs verbis
baud dubia cōiectura est oēs affectus qui huic loco
accidit si spirationē quoquo modo reddant deterio-
rem ab ipso cynanchas (id est anginas) noiri. Mon-
dum solitis medicis kynanchen per k synanchen vero
per s nominare: tantum abest vt vel parachynanchē
vel para synanchen dicerent. Quippe tum primum
homines res ipas neglexerūt quū nūtio studio noia
querere inciperēt. Itaq; quatuor iuentis noibus q̄
tuor affectus significari dicebant. Ac notas ipsorum
tradere aggressi genus illud quod supra quū sermo
nem ex libro vulgariorū morborum secūdo explica-
remus omnino dereliquerūt. Atq; hec sunt quatuor
eorū genera. Primum vbi fauces inflāmant. Fauces vo-
co internū oris locū vbi simul conueniunt et gula et
gutturis partes extreme. Alterū cū neq; fauces neq;
reliques oris partes neq; etiā externarū partiū vlla i
flāmata videt laborās tamē suffocationis periculū
in gutture sentit. Tertū vbi extrinsecus circa fauces i
flāmatio apparet. Quartū vbi gutturis partes tum
externe tum interiores similiter affecte sunt. At super-
est adhuc alius ceruicis affectus quem ipsi silentio
preterierūt vbi ad anteriores partes vertebrae luxant
et quidē solis iterdū musculis q̄ cū ipsis comunicat:
tumore pter naturā affectis vel nato tibi iuberulo:
iterdū etiā faucib? pariter viciatis. Nōnūq; muscu-
lis quoq; q̄bus fauces gutturi iunguntur. Quinetiā
proprijs aliquādo gutturis musculis qui ipm ape-
riūt oblesis. Per oēs id genus affectus spirandi qui
dem difficultas oboritur: sed citra suffocationis peri-
culū laborantes difficulter deglutiūt atq; dolore affi-
ciūt idq; p̄cipue cū potius eis per nares resilit. Ac-
cidit etiā iterdū vt excedēte inflāmatione et lingua et
fauces in tumore attollant quāmodū et Hippo-
crates ipse tradidit. Verū huiusmodi cognationū
enarratio pposito nostro nihil cōferre videretur. Nam
lūgua affecta relique quoq; actiones deperduntur.
At vbi vnica dūtaxat actio lesa est et sedes affecte
plures tū nostri instituti est vt ex reliquorū accidētū
varietate eas discernēdo iueniam? Quippe nullo spi-
ritaliū instrumentorū quoquo modo neq; primario
neq; per cōsensum affecto fieri minime potest vt spi-
ratio ledatur. Quū itaq; multa sint spirandi instrū-
menta ac numerosa quoq; partiū multitudo quibus
ipsa cōsentire cōsueuerūt nō ab re multa discretione
indiget is qui et primario affectas et cōsentientes ses-
des iūtre conatur. igitur ex sola spirādi specie illo
co nonnihil et de affecta sede et de ipsa dispositione:
discere licet. Quippe si videatur laborans inter spi-
randū totū mouere thoracē vt i parte quidē anterio-
re ad iugulū in vtroq; latere ad ceruicē in parte po-
steriore ad scapulas vscq; motus ipsius ascēdat trea
ex huiusmodi spiratione dispositiones significant.
Vna est flāmea in pulmone atq; corde caliditas. Al-
tera in aliquo spiritaliū instrumentorū angustia. Ter-
tia ē facultatis musculos thoracis mouēdis debilitas
Quūq; huiusmodi spirationē conspexeris in primis
arterie pulsationē perpedere oportet: hec ēm caloris
copiā idicat. Atq; de ijs in libro de p̄sagijs a pulsu
tam scriptū est. Deinde spirationē ipsā cōsidera an
multa an frequēs an exufflando fiat. Postremo tho-
racem in pectore tange quē si ardentē inuenieris tam
Bals pars tertia.

Mōia d̄
ri et res
negligi.

Angine
quorū ge-
nera.
Fauces
q̄ sunt.

Spira-
tionis vi-
cium.

Estus
agna.

Zatus
muscul?

Aerte/
brarūlu
ratio.

Angino
s.

angina

Angu-
stia.Spine
becilli-
tas.Zibera
spiratio

Scds.

oēs copiosi caloris notas te habere non dubita. Qui-
bus ex abundantia accidit: facies oculorumque rubor: ca-
pitis ardor: spiritus vehemens: lingua arida et salebri-
osa dicte infimo ardere sese. Abi vero incedij signis
modum feruantibus thorax vehementer dilatatur: an-
gustia in spiritalibus instrumentis esse portendit. Ita-
que consideres oportet: an guttur sit affectum: an pulmo
an thorax ipsae humores: impleatur: an tubercula in
ipsis nata sunt: quo in genere etiam abesse numerant. Atque
gutturis affectus: tum primarios tum eos quibus per con-
sensum infestatur tam percurrunt. Pulmonis autem
thoracisque vicia paulopost accurati persequemur.
Nam in presentia spine duntaxat affectus tractare pro-
sumus: tum alios: tum illos qui ei per imbecillitatem vo-
luta acciderent. Porro solet imbecillitas accide-
re interdum cerebrum visio utpote a quo et sentiendi: et
mouendi facultatem recipit. Interdum ipsa duntaxat
spina primario affectu laborante: idque ob peculiarem
intemperaturam vel toti spine: vel differentibus ipsius par-
tibus aduenientem: quam vulgariu medicorum metes ne-
uque comprehendere valent: quum tamen creberrime
videant laborantes quosdam adeo prostratos: ut
vix digitos possint mouere: quibus omnibus thoracis
partibus spiritum trahant: nullo ardente calore ad
magnam spirationem ipsos cogente. Ad vero ob hu-
iusmodi causas eis accidit. Ziberam spirationem:
solum septi transversum: modo valeant vires effluere
solet. Abi vero ob infirmitatem: spirandi munus per-
ficere non valet: tum intercostalium musculorum con-
currat auxilium. Quod si preterea maiori animal spi-
ratione egeat: tunc superius musculi omnes: quorum
maximi scapulas secum manifeste mouent: ad spirandi
actionem requirunt. Quum itaque hominem spirandi
opus omnibus thoracis partibus perficere videris:
non fuerit tamen frequens spiratio: quantum thorax
dilatet perpende. Insuper et narium pinnae: etiam ipse
quoque et dilatant et contrahunt. Dilatat autem thorax
quidem: verum non similiter ut in ardentibus febribus:
quum adhuc valent vires. Nam in ipsis magna ex par-
te totus thorax dilatari consuevit. Neque etiam ut in il-
lis quibus id euenit ob aliquam spiritalium instrumento-
rum angustiam: ut in angina atque in dyspnea quam flu-
xio affatim descendens induxit. Neque quibus ab vera
causa prouenit: ut in peripneumonia. Quippe hoc
morbo affecti et maxima et frequentissima spiratione
utuntur. Ceterum quemadmodum ob virtutis infirmitatem: ita
ob vires quoque particule particularem imbecillitatem
oēs thoracis partes dilatari cogunt. Quod si artibus
ta secundum nomine quod satis quod pateret intelligebat:
sentire se manifeste in septo transverso dixit imbecil-
litatem. Atque idcirco coquebat intercostales musculos
sine intermissione mouere: atque nonnumquam superiores
quoque: interdum autem zonam circumdans precordiorum par-
tibus sola transversum septi motione sufficienter spirari
bat: atque tunc quiescebat. Verum an ad septi transversum
musculum: an ad nervos qui ad ipsum perueniunt: an
ad aggregatum ex utrisque pertineat huiusmodi imbecillitas:
mihi quidem explicatu perdifficile videtur. Quod si spiratio
nisi generum etiam in alio quodam notauit: quem aliquando
de equo in precordiorum regione calcitrasset: adeo atro-
citer ut oborta in septo transverso inflammatione
mortis subinde periculum immineret. Quod licet euas-
sit a periculo: tamen ab imbecillitate tum liberari nequit.
Alieri etiam qui a vehementi peripneumonia in se-

stabatur brachij tam externe quam interne partes a cu-
bito ad sumos usque digitos sensus difficultate labo-
rauerunt atque motus quoque nonnihil lesus est. Huic
preterea nervi qui in primo atque secundo intercosta-
li loco inueniuntur notam subierunt: quorum pri-
mus non continende magnitudinis per intimas par-
tes additus deferretur sed ei qui ipsum precedit ad-
mixtus atque multifariam diuisus ut in arte secandi
corporum videre est cuius etiam partes alique per intero-
re cubiti regionem usque ad digitorum extrema pueniunt.
Alter vero nervus tenuis quidem nullique admixtus: per
axillam sub cute ad brachium deferretur dispersus per cutis
tam exteriores quam internas partes. Huic homini cele-
riter sanitas reddita est adhibito medicamento ei loco
unde nervi prodeunt: iuxta primum ac secundum inter-
costale spatium. Atque sanati sunt quoque nonnulli quibus
vixitque crux paulatim resoluta erat adaptato. In
his medicamento in eo spinalis medulle loco unde
cruribus nervi adueniunt nullam resolutis cruribus me-
dicamentum adhibendo. Neque enim ipsorum sed medulle pro-
prius erat affectus. Quod idem alium cui magna obor-
ta supuratione in altera nate iuxta cruris initium nervi
ui eiusdem cruris per incisionem nudati sunt sed ea par-
te sanata totum membris mouendi difficultas accidit. Ita-
que coniiciens durum quodammodo prius inflammationem in ner-
uo derelictum quod huiusmodi dispositionem induceret:
affecto loco idoneum medicamentum adhibendo hominem
perfecte sanauit. Quod autem de partibus facies
dictum est id de reliquis quoque omnibus est intelligendum.
Quippe unica duntaxat percutit actio solus musculi:
qui ipsam efficere solet aut nervum ipsius affectum esse
putandum est. At ubi plures actiones viciate sunt non
eodem loco accidit interdum oēs et musculos a comiti ali-
qua causa ledi: fieri etiam potest ut nervus aliquis qui mus-
culus illis comitis est afficiat. Preterea piscator quidam:
quum in fluuio pisces venaretur adeo circa sedem et ves-
sicam infrigidatus est ut ipso iuuito effluerent et alui
excrementa et vrina. Atque huius quoque per calida reme-
dia affectis musculis adhibita celeriter sanus euasit.
Item alter eiusdem molestatur accideribus sine tamē
manifesta causa lesis circa os sacrum nervis multo re-
porre per multa spidia vix sanatus est. Igitur quod pro-
ptius ab initio dicebam illi: nunc quoque mentionem facie-
do ad alia me diuertit. Etiam si ex arte que corpora ses-
care docet ad quam particulam descendat singuli nervi: a
spina procedentes cognoueris: affectas sedes quam facili-
lime inuenies. Ex artibus itaque actionibus horum om-
nium examen re ipsa deprehendit. Namque sepe numero vidi
stis ex huiusmodi notitia manifeste iuuari laboran-
tes. Quippe non solum crura et manus temere ac fru-
stravulgares medicis tota die noctaque calidis medica-
mentis illinunt pretereuntes locum: ubi vel spina vel ner-
uus aliquis ex ipsa emergens leditur. Accurati caput
cuiusdam non ita pridem ipso sitis medicamentis vehemen-
ter calidis vicerauerunt prius sensus ipsius grauius
lesus hoc pacto posse reuocari. Atque hunc ipsum sanauit
mus inuetera sede affecta: tum ex reliquis accideribus: tum
ex eundem causis. Nam super singulis interrogauimus.
Quarum una huiusmodi erat. Quum sub mitra nunc ac
vero iperuosus ambulasset pallium circa cervicem mades-
factum aiebat adeo ut vehementer se frigore in ea parte
affectum sentiret. Itaque si sciueris ex primis spine verte-
bris quatuor nervos ad caput ascendere a quibus pellicis
ipsum ambiens sensum accipit: facile sedem affectum inuenies.

Piscas
102.

nies. Hac igitur sanata capitis quoque pellis pariter sanata est: utpote que nulla primaria affectione laborabat. Medici vero neque huiusmodi nervos: neque eos qui per singulas cutis partes dispersi sunt cognoscere quis presentaneum sit eis remedium quod minime particule surta nervi insitum adhiberi deberet ipsi partes illeas multo negotio molestant. Ego vero sepe numero vos monui alios quidem in ipsa spina veluti radicem habere alios vero ut ex magnis ramis atque ipsis quoque et spinis exortis procederes: qui rursus diuisi distribuitur. Atque alij per vniuersas fere cutis partes: alij per pauciores. Quo magis miror dissecutores ipsos: illos non cognoscere quoniam in nervorum resolutione querunt quam ob causam resolutionum partium non semper et motus et sensus pereat: videntes aliquando sensum durat: aliquid et sensum et motum simul deperdi. Arbitrantur namque nervorum qui per musculos dispersi sunt reliquias ad cutem tendere: quibus diuisus per musculum nervus affectus est: siquidem vehemens fuerit vitium et sensum et motum simul ledi: si leuius fuerit malum seruatur quidem sensum: utpote qui non tantum roboris deyderet: motum vero eo quod robustis egeat viribus perire. Interdum enim vnus musculus vel totum crus vel manum mouet: ac proinde viribus indiget qui si ita afficiatur ut minus suum perficere nequeat: morbum ipsum immobilitate relinquit: sentienti vero facultas partium affectiones discernere illa tunc permanet: ut que non ita valde egeat viribus: quippe nihil minus: imo magis etiam pati possunt partes quoniam debiles fuerint: efficit enim imbecillitas: ut facilius affectio a sensu dinoscatur. Igitur ratio ipsorum in huiusmodi quidem nonnunquam in excitationis vsum duxerunt: ipsis nihil tam difficile videtur: quod non inrepide proficiant. Verum magna ex parte mentuntur: atque ut scribunt nonnulla perinde ac si ipsa frater quater aspexerint: quorum tamen ne somnia quidem vnquam viderint: ita plurima nunquam videri autem: quibus creberrime conspiciantur.

De sanguinis sputo.

Cap. vi.

Quod conuenit quidem inter medicos sanguinem e gula ventriculoque vomitione ex spiritalibus partibus tussis: ex faucibus et gurgulione sreatur: ex ore simplici expuitione expelli. Mor vero sanguinem qui a cerebro ad gurgulionis partes internas que faucibus preposite sunt assatim descendebat: tussiendo educi sepe numero conspeximus: quippe subito gutturi intruens: tussim mouere potest: quare diligenter aduertere animum oportet ne aliquando huiusmodi sanguinem: ex spiritalibus instrumentis ascensisse putemus exemplo illorum medicorum quos equidem noui non recte erroris accusare prestantissimos medicos quoniam ipsimet errantes credentes huiusmodi sanguis eruptionem esse quam periculosissimam: utpote pulmone vehementer affecto. Neque enim par est exigua vena disrumpa tantum effluere sanguinem. Ceterum contingit plerumque ut vel crosa: vel exesa vel vitiumque nominare volueris: vena

sanguis assatim tussiendo eijciatur. Quoniam enim retro actis temporibus: quis ex non ita multis intervallicis quotidie sanguinem tussiendo expuere consueuerit: supueniatque et postea multum sanguinis iter tussiedum eruptio: et quidem neque ab alto cadere: neque in certamine: neque palestra grauiter vulnerato: neque et sub illo graui pondere oppresso thorace: reliquum eijciatur: ut conijciamus: ob auctam erosionem plurimum sanguinem inter tussiendo fuisse reiectum. Atque non pauci sic affecti pulmonis quasdam particulas simul cum sanguine eiecerunt. Quocirca diligenter considerare oportet: an spumosum quodpiam simul educatur. Id enim efficacissimum fuerit indicium quod ex pulmone facta sit excretio. Haud secus si bronchi pars quedam aut arterie: aut vene tunica: aut etiam pulmonis ipsius caruncula eijciatur. Quippe nihil horum accidit ipsis qui ex thorace sanguinem tussiendo produciunt. Ac ne dolo: quidem infestat eos quibus a pulmone sanguinis erupit: utpote qui duos nervos per quos tenues a sacra nervorum a cerebro ortorum coniugatione recipit extrinsecus per membranam ipsam continere dispersos qui intrinsecus haud quod per viscera profunditate extendunt. Verum thoraci (ut scitis) multi ab internis: multi etiam ab externis partibus adueniunt nervi: quibus facile dolores percipi possunt. Preterea thoracis musculis ossibusque abundat pulmo vero laxus est: atque ab afflictione tur. Proinde thoracis dolores intrusiones sunt pulmonis remissiones. Quoniam igitur dolere thoracis parte quapiam: sanguinem quod spuendo reiecit: neque multum: neque rubrum: sed nigricante grumosumque huius thoracis primaria affectione infestat. Sanguis autem ex pulmone educitur: eo modo quo pus in suppuratis affectibus ubi versus inter thoracem et pulmonem: sensus iudicio contineri percipitur: haud secus quam in pleuriticis quoque spiritum quomodo liber coloratum apparere solet: queadmodum in quibus huius commutationis libro videri dicemus. Quod de quibus est ut de vlcere: que sanguinis reiectioni supuenire consueuerunt: deinceps dicere aggrediamur. Easi in pulmone creberrime fieri possunt: ac curatio neque (ut quibusdam videtur) nequaquam admittitur: ac vel alij putant difficulter admodum sanantur. At in thorace disrumpita vasa a quibus sanguis expuit: magna ex parte coagulantur. Nunquam enim huiusmodi vlcera vel diuturna curatione oino restant. Que vero in pulmone longotempore permanserunt: quibus aliquando current reliquitur tamen in ipso res quedam callosa: fistulosaque: que tractu et ipsis a leui occasione expelli solet. Atque cum ipsis que inde expuit: miscentur ramenta a medicis vocata ac cruoris exigua quedam guttula que in relictis vlcerebus in alijs sedibus genitis communicant. Verum ex gula ventriculoque vomitu ex relictis et vesica cum vena ex in relictis vero deiectione excernuntur. Sed ex spiritalibus instrumentis: nihil sine tussi expui potest. Quod si pluribus deinceps diebus aliquis cruorem et screa uerit et emiserit idque citra capitis vel doloris vel grauitatis: siue presentis: siue preteritis: neque ipsis ex ictu pcedat. In hoc totum per nares meatum: atque eam oris secundum qua ad nares foramen tendit: accurate considerare oportet. Nam fieri potest huiusmodi accidens: diuturne huius loco adherere que quidem indies augeri solet: quibus enim primis diebus: utpote exigua sensum effugiat: tertio in quartoque die: haud obscure videri potest. Eadem ratione ex ventriculo quoque cruorepota sanguisuga euomitur: sed est huiusmodi cruor

Bronchus.

Pulmonis vlcera.

Thoracis vlcera.

Epibolus. Ramentum.

Cruorepota.

Sensus ad motum

Sensus amissus motu in columi.

Laue
ne hic p
saniem
pus in
relligas
sz id qd
a grecis
icbor: a
barbar
virulen
tia dici
tur.

tenuis sanieq; speciem refert siue is ex vetriculo: siue
naribus: siue ex ore fera. Et cū talem videris: ac
dominis cōsiderato habitu sup. preteritis cū inter
rogaueris ex oib? ret ipsius veritatē facile cōjicies.
Eqdē quū videres? boiem integra valetudine: hmoi
cruorē cuomētē: interrogauit qua victus ratione an
tea fuisset vsus: ille vero inter alia que narrauit: hoc
a grecis quoq; addidit: quod quum nocte quadā sitret misso
puero qui aquam afferret: ex immūdo fonte bibisset
Quibus auditis sciscitar? sum apparuisse ne al?
quando sanguifuge in ipso fonte: qui quū id quoq;
fateret? epoto subinde idoneo pbarmaco: virudinem
vomitione resecit. Porro quū alter quispiā buui?
modi cruorē emūgeret? expueret ipso narrate audi
ui eum rure estatis tempore in stagno quodā: cū cete
ris iuuenibus iuuenili ludo: qualem adulescentes
in aqua ludere solent exercitātū: tum ego scīs in eo
stagno sanguifugas esse: duxi laborantem ac splen
do: conuersosq; directe ad solis radios narū foras
mine: in eo meatu vbi nasus ad oris regionem perfo
ratur: virudinis in meatu suspense caudā conspexi.
Was igit? hystorias: vtpote per q̄ cōducibiles vobis
narrate opere precium duxi.

Quibus notis vitata voce affecta sedes deprebē
datur.

Lap. vij.

Quod in proposito sermone lesionem puta
re oporteat: etiam si nō penitus tota par
tis actio fm naturam deprebenditur: sepe
numero iam diximus. Nec ab re fuerit id
in presentia monuisse. Preterea (quis non ignoret?)
monitos vos velim: non eandē esse rem: vocem
et sermonem: siquidem vox vocalium instrumentorū
munus est. Loquela nō eorū que sermone deputata
sunt. Inter que lingua principatum obtinet cui non
parū conferūt: et nares: et labra: et dentes. Sic etiam
vocalis instrumenta sunt: guttur et musculi ipsius mouē
tes: atq; nerui qui a cerebro ipsis vim deferūt. Et cū
si vel claudentes vel aperientes guttur musculi im
mobiles reddant qui sic afficitur obmutescet: vbi ve
ro vel difficulter mouent? vel vibrant aut tremūt: p
affectio: ipsis modor? vox ipsa ledet. Similiter si
vel cōuellendo: vel quatendo mouent? aut vbi imbe
cille sunt ipsis vires siue ob suam ipsorū: siue ob ner
uorū ipsos mouētū affectionē obscurā efficiunt vos
cem. Quod si alius quispiā ex mouentibus guttur
musculis quoquo modo afficitur: ledet quidem vox:
sed parū erit vitii atq; sic affect? neq; obmutescet
omnino neq; ita exiguā habebit vocē. Et cū ex mu
sculis guttur mouentibus precipui habent ij q̄ ipm
aperiūt et claudūt: ita ex vocalib? neruis: ij quos
recurrentes vocāt: q̄ et ipi ferte cōiungatiōis pars sunt
eorū videlicet qui a cerebro oriunt? quēadmodus et
alii q̄ quidē p̄ ipm dispersi differūt ab illis eo quod
a neruis ferte cōiungatiōis nō in ceruice: sed cuz ad
thoracis regionē puenerint abscinduntur. Nullus
itaq; tam ineptus diffector est qui sextam cōiungati
ōē totā secet inuitus: quis recurrentes nerui ob im
peritiam nōnūq; dilanent? Accidit nō interdum in
magnis asperis arterie vulnerib? vt vna cū ipsa arte
ria vel alter: vel vterq; incidatur: qui tum sub ma
ius operatione infrigidatur: tantisper vocem impe
dit: donec calefactus naturalem temperaturam re
cuperauerit. Quinetiam vitata vocem baud obscu
re contingit quum vel acutior: vel maior redditur

ob id quod fauces a suis musculis nequeant intens
di. Item grauissime leditur vox vbi membrana que
faucibus et gutturi cōmunis est multa humiditate
rigatur. Qd etiam fluctiones eadem ratione vocem
raucam efficere possint: nemo non intelligit. Aebes
mens quoq; exclamatio: si r vocē afficit: vtpote que
silem inflammationi circa tā dictam mēbranam atq;
gutturis musculos parit affectū. Eterū quum gut
turtis interni muscoli inflamātur cū affectū angina
esse cōstat que simul et vocē et spirationē ledit. Ac idē
quoq; in vniuersum facere solent omnes preter nas
turam tumores siue in spiritalib? vīs exorūt: siue
extrinsecus ipsas cōprimāt. Sic em gula quoq; vbi
inflammatione affecta est: ac subinde cōprimat asperē
arterie tunicam qua cartilaginū ipsius partes extre
me sigmoides vocat? (id est que sigma literē figuraz
referūt) cōiungūt: et spirationi et voci noxam affer
re consuevit. Baud ab simile quoq; vitium inducit:
vertebrarū ceruicis in anteriore partes luxatio: sed
de his iam antea dictum est. Et cū oēs hmoi affectus
voci adueniūt p̄p̄is ipsius instrumentis familiari
aliquo vitio: siue primogenia affectione: siue per cō
sensum laborantibus. Nam id ad propositū sermonē
nihil cōducit. Sunt preterea alij affectus cū pecu
liari sua materia priuat. Atq; in cōmetarijs de voce
dictū iā est qd propria buius actionis materia ges
neratim quidem loquendo est expiratio fm speciem
vero atq; propriam differentiam exufflatio: que quis
dem est quū afflatim spiritus foras effertur: intercos
talibus musculis ad hanc actionem concurrentib?
Unde fit vt per vehementia thoracis vulnera: atq;
omnino ipsius in altera parte resolutionem in pri
mis quidē semispiras ac subinde per accidens semit
mutū animal euadat. In apoplexia nō sopore mori
bo comitali loquanti sopore cōmuni ratione earum
actionū q̄ ab impetu et volūtatis imperio pcedunt:
vocē ledi cōtingit: siue sp̄ne partes p̄me: siue simul
cum ijs cerebrū quoq; afficiat. His itaq; quinq; in
ter se cōsequētia quadam cōueniētibus: expiratio
ne exufflatione citra strepitū exufflationē strepenti
voce loquela: si earū prima ledatur reliquas omnes
ledi necesse est: vltima vero lesa relique baud qua
leduntur. At cū secunda tres relique leduntur cum
tertia: due vltime: cum quarta vero: sola postrema le
ditur. Et cū si nihil oīno sp̄ret animal: vel ex vtriusq;
thoracis partibus vel ex altera parte dūtatur: et qui
dem si ex vtriusq; celerrime suffocabit? si ex altera tan
tum semispirans atq; semiuocale reddet: perdetq;
simul reliquarū deinceps duarū actionū partē dimi
diat. Quartū alterā exufflationē citra strepitū: alterā
vero strepentem noiare consueuimus. Qd si expira
tione seruata corrumpatur exufflatio: relique tres
actiones strepēs exufflatio vox et loquela simul corū
pent. Sicut voce p̄ire loquelā quoq; perire necesse
est. Cū itaq; dictarū actionū opifices musculos cō
gnoueris superest cōsiderare qui ex ipsis proprio af
fectu laborent: et quorū actio ledatur per accidens.
Qd si quidpiā eorū que ex corporū dissectione vti
distis: obliuio tradiderit: ad monebūt vos ij quos
de respirationis causis atq; de voce per scriptum? cō
mentarij. Atq; de his ipsis in secūdo libro de viuorū
dissectione etiā dictū est. Sane expirationem faciūt
vniuersi thoracē cōtrahentes musculi. Exufflationē:
que vehemens expiratio est: intercostales maxime.

Loq̄la.

Recur
rentes
nerui.

Balbi
Blesi.

Sirepentē exufflationē: ij qui in faucibus sunt. Hoc
cem vero ipsam: gutturis musculi efficiūt. Sz lingua
articulatim vocē distinguens: loquendi vsum pstat.
atq; nōnīcūl ad banc rem cōferre videntur dētes: la
bra: nariū foramina: palatū: gurgulio: p̄terea me
diocres lingue ip̄i? viculū. Itaq; balbis blesiq; atq;
alijs qui ip̄edita sunt loquela loquutionis instrumē
torū aliquid: aut cū natura ipsū formaret: aut po
st ea: ledi certū est. Velut quum vel polipus: vel aliū
quid p̄iā: nariū foramina obstruit: aut ex p̄imis den
tibus aliq; deperditus est: aut vbi labia fuerit mu
tilata. Verū quo pacto quidē tenuem obtrineat vocē:
ac p̄terea quomodo alie vocis: tum differentie: tum
affectiones: fieri possint: vt rauca: resonans: renuta:
aspera: obscura: in commentarijs de voce sufficien
ter diximus.

Quibus notis sedes affecte in dyspnea deprehen
dantur.

Cap. viij.

De dyspnea (id est difficili respiratio
ne) iam antea: vbi spine passionē percu
rimus: multa dicta sunt: quorum in p̄e
sentia meminisse opere precium esse ducēs:
ea que ad huiusmodi contemplationem desiderari
possunt: subiungere decreui. Itaq; in vniuersum lex
pedite vos meminisse velim: musculorum thoracem
mouentium: neruorumq; qui ad ipsos perueniunt:
quo in corporum dissectione vidistis. Igitur intro
eū ad boiem diffinitionē spirantē: in p̄imis cōsyde
rate: an omnes thoracis musculi moueantur: an soli
intercostales sine superioribus: atq; an simul cum in
tercostalibus p̄cordia quoq; moueant. Quum itaq;
cōsyderatis oēs moueri: vnā ex tribus: q̄s dicemus:
causis: huiusmodi motionem efficere putandum est:
ac subinde que sit illa que nunc infestat: perpendere
oportet. Quod si nō omnes mouent: aliter definire.
Subiiciamus igit aliquid omnes simul mouere mus
culos: vt pectus: vna cū scapulis manifeste subleuet
In hoc ex tribus vnū aliq; cōijcere necesse est. Aut
virtū imbecillitatē: aut vtarū spiritū? angustia: aut ve
hemētē in corde? pulmōe calozē. Quāvis interdū doc
ac nōnunq; (licet raro) tres quoq; ex tā dictis causis
cōcurrere possint. Atqui tribus quidē simul cōueniē
tibus: proximā mortē timere oportet: vbi vero due
fuerint: difficile est egrū feruare. Sed vna dūtaxat in
festant: pecculati opus est finitio: vt sciat: vtrum
ad sanitatē pueniet eger: an sub malo succubat. Igitur
vbi vires dūtaxat fuerint infirme: ad tria mouē
tū musculorū genera venire: eosq; omnes ad motū
nē excitare solent: vno genere mouere pectus neque
ante. Quippe si septū transversum solum: veluti quū
secūdū naturam se habet: sufficienter mouere possit:
neq; intercostalibus: neq; superioribus musculis id i
geret: q̄si vero ibecillū est: oēs sensim mouet: sed neq;
frequentē: neq; raraz omnino facit actionē. His igit
adhibenda est mens: nam cetera baud difficulter per
ea discernunt. Sane plurimū aucto in spiritalib; in
strumentis caloz: oibus q̄dē thoracis musculis agit
animal: sed velox: frequens: et vebemens: est eorum
aucto: quādo videlicet circa virtū imbecillitatē: caloz
infestat. At virtū imbecillitatē: vbi flāmens caloz nō
accessit: neq; velox: neq; frequēs oīno comitat mō
tus: proinde nō ita multū: oēs thoracis p̄es dilata
re potest. Quippe hoc dyspnee genus: cū ea que ob
nimia incensionē facta est: vnū cōmune habet: quod

Difficilis
respiratio
is ea.

oēs thoracis musculi per ipsam agere cogunt. Quin
etiam vbi ob plurimum calozē spiratio difficilis est.
p̄ter magnitudinē: frequentiam: et celeritatem: hoc
quoq; accedit: q̄ calidus: feruensq; spiritus: exuffla
do producit: vbi per virtū imbecillitatē: nulla
ab ore facta exufflatione: ex solis nariū? emitti solet.
Nō si p̄ inspirationem cūpiam nariū? p̄ime manū
feste contrahi videatur: id vero efficac prostrari robo
ris indicium est: ob spiritalium vero instrumentorū
angustiam: totus quidē thorax magna ex parte: et ce
leriter: et frequenter dilatur: sed qui sic laborant: neq;
ufflare omnino non consueverunt. Si vero simul con
ueniunt spiritalibus instrumentis: et caloz: et angus
tia: vt ī peripneumonia: tum neq; maxima: neq; fre
quentissima: neq; etiam celerissima spiratio sufficere po
test: sed surgere tentant sic laborantes: etenim sentiūt
hoc pacto thoracem facilius dilatari. quippe qui des
cumbentibus in sese concidit: eo q̄ pectoris p̄es ad
spinā declinat: qua erecta thorax etiam simul fertur:
non amplius seip̄ū grauās. Ac similiter quoq; respi
rare solent: ij quibus asperē pulmonis arterie pluris
ma defluctione opplenitur: aut vbi ex proximis locis
in ipsas aliquid deriuatur est: a superioribus vero
vntica duntaxat re differūt: quod neq; exufflat: neq;
calidū spiritū emittunt. Sic etiam ijs: quib; inter
thoracem pulmonemq; magna puris quātitas colle
cta est: quos suppuratos vocant: totus thorax attol
litur: sed neq; calidus est ipsorum spiritus: neq; etiā
exufflando emitti solet: nisi adurēs fortasse febris ac
cesserit. Verum ij celerissime suffocantur: tum ob affe
ctum ipsum: tum q̄ vires omnibus suppuratis ex ne
cessitate imbecilliores redduntur. Sed nō necessario
in fluctantib; que ad pulmonē irruūt: aut peripneu
monia: aut asbmate (id est anbelatione) robur p̄ster
nitur. Nā cōtra per anbelantes affectus: crassus et vi
scosus humorib; pulmonē impactis: vires robustecō
statetq; permanere possunt. Atq; si tuberculū: coctū
difficile: aliquādo in ipso natū fuerit: thorax maxime
quidē dilatabit: sed nō ita multū inspiatib; acē. Ac
licet cōtinēter spirare cogatur: nō tamē exufflare so
let: id est aucti calozis p̄p̄riū est. In eādē dyspnee
species labuntur: ij quoq; quos angina molestat: ob
angustia quidē: nō existentē tamē in cōcauitatibus: q̄
inspirationē suscipiūt: sed in ijs que ipsā trāsmittūt.
Quibus vero: abscessus: et inflāmatio: atq; humo
rū plenitudo: in thoracis aut pulmōis cauernis cōfi
sit: nulla opilatione accidente in gutturis atq; aspe
arterie cōcauitatibus: illis videlicet que inspiratus
aerem suscipere solent: si tñ angustia cōstringat: ex ne
cessitate sequetur magna thoracis dilatio: sz nō ita
multus trabetur spiritus. Proinde laborantem et ce
leriter: et frequenter spirare necesse est. Pre omnis
bus autem vos meminisse velim: magne respiratiōis
geminas esse differentias. sit enim interdum ob dilata
tionis a thorace procedētis magnitudinē: interdum
vero ob inspirati aeris multam essentia. Scitis nūm
rū q̄ sepe numero vos admonere soleo earū rex: q̄ a
priorib; omisse sunt. Nā quas ip̄i persequunt sunt:
earum propter scriptorū multitudinem: facili atq;
in promptu est memoria. Sunt nōnulla que neq; ab
Hippocrate (quamuis accurate de dyspnea scripse
rit) definita sunt: neq; ab vilo posteriorum ea que ip̄e
reliquit: elaborata discussaq; sūt. Atq; idcirco necessa
rium esse putau: creberrime illorum vos admonere.

Suppu
ratorū
respiratio.Tuber
culū in
pulmōe

Angina

Agitur quicūq; sine inflammatione: vel omnino sine aliquo preter naturam tumore: aut angustia spiritalium instrumentorum: per febres ardentes: difficulter spirant: ijs inspirati aeris quantitas: magnitudini dilatationis thoracis: proportionem respōdet. Quibus hō vel tumor vel angustia sine flāmeo calore in spiritalibus est: in his thoracis qdē dilatatione maxima est: id vero quod inspiratur: non solū dilatatione proportionem non assequitur: verum etiā minus q̄ secundū naturā inspirari solet: attrahitur. At si ne distinctione: vnā dispositionē ostēdit magna thoracis dilatatio: ijs raritate simul acceperit. Verū aiad uertere oportet ne aliquādo i bac decipiamini: putātes ea spirationē: que ob virtū imbecillitatē oib; agētib; musculis efficit: eādē esse cū magna. Quā eādē: quod clariores interpretatio: sublimē vocare voluit: nā tū i aim venit: ut perpendere Hippocrate sublimē vocare spiritū: eū q̄ altioribus thoracis partib; inspirat. Quāmodū quū inquit. Abagn? spirit? ex lōgis intervalis: delirū declarat. Estat eū: magnū p multo dixisse. Is hō bifariā fieri potest: vel sine superiorum musculorū actione: vel ipsa quoq; cōcurrente. Nā ple tūq; intercostales musculi: vna cū sepro trāuerso: ad multā thoracis elevationē qua multus spirit? alliciatur: superiorū musculorū auxilio nō indigent. Quō vero butusmodi elevationis species: delirium potē dāt: in commentarijs de dyspnea iam ostendimus: vbi etiā cuiuslibet difficultatis anbelit? dispositio: dclarata est. Nūc hō: ut cōpēdio quodā: hic explicam? eos affect? quos i alijs ātea cōmētarijs iā pcurrim? Ita de dyspnea differētijs: parti qdē dictū est: parti vero in sequentibus dicemus. Nā magnarū respiratiōum: alia quidē crebra est: atq; huc sunt differēti: per plures: quarū alie altas dispositiones indicāt. Alia vero rara: vnicā indicans dispositiōnē. Sic etiā de exigua dicendum est: q̄ rara quidē spiritalium instrumentorum frigiditatem: frequens vero non solum spiritalium: sed eorū quoq; que cū ipas mouentur: ut hepatis: lienis: ventriculi: gule: laborē portendit. Quum igitur plures fuerint dispositiones: q̄s inter mouendum vehementius dolor comitatur: tum ex alijs notis: et considerandū et definiendū est: siue inflammatio quedā: siue erysipelas: siue rhus: siue ab scellus dolorem efficiat. Quinetiā didicistis q̄ iequales intertemperature: dolores excitare sepe numero solent. Similiter spiritus crudi flatuosiq; copia: qui ar cratus aliquando: partes ipsū ambiētes distēdit: aliquando vero violenter egreditur. Preterea calidi et acris: aut frigidi et lenti humoris abundantia: si aliquando retentus succus: ambiētia corpora distēdat: aut inde violēter exeat: dolores efficere potest: sed magis afficiuntur instrumenta: bñōi res continentia: si non moucantur: min? vero vbi mouentur. Verū in libris de dyspnea: causas explicauim? cur exigue spirationis: frequens quidē spirit? motorū p respiratiōnem instrumentorum: laborē significat. Rarus vero: vehementer refrigerationē: et quidē spiritualiū dñs taxat: precipue pulmonis: et cordis. Est etiam alia dyspnee species: quū veluti breui quādā quiete: intercipitur opus thoracis: idq; nonnunq; aspirando: nō nunq; vero respirādo: siue hoc accidat ob musculorū thoracis cōuulsionē: siue ob caloris copiam: cogētis laborantem cōtinenter vel aspirare: vel respirare. Et si insuper alius spirationis affectus: quem apnea (q̄

si non spirationem dixeris) nominant: nulla ut visus indicat: facta spiratio. Verū ut rei ipsius natura declarat: eam non fieri incredibile est. Nam impossibile videtur ut animal omni spiratione exacte priuatum in vita suari possit: quia ea animalia q̄ in cauernis latere consueverunt: thoracem mouere videātur minime. Proinde duorum alterum cōijcere oportet: aut adeo exigua fieri spirationē: ut sensum effugiat: aut butusmodi animalia tunc spiratione omnino nō idigere: sed eam transpirationem: que per vniuersum corpus fit: sufficere: quippe hanc: cor ipsum per arterias efficit. Respirationem vero: per thoracem ce rebum efficere constat. At vero dispositio: que apnea facere potest: omnibus animalis partibus communis esse videtur: veluti in apoplexia: sopore: morbo comitiali: catalepsi. Nam in his omnibus: nullus proprius affectus: spiritalia instrumenta prece res infestat: non magis q̄ vocis: aut loquutionis: aut progressionis instrumenta. sed affectus principis: omnia quibus vires sue per quas reguntur ab ipso suppeditari consueverunt: ei consentire necesse est. verum de apnea iam et particulatim: et per se diximus. quamobrem tempus est: ut nunc ad alia transeamus.

De pulmonis affectibus.

Cap. ix.

Sit ut quū exercitationis via: qua ad affectuum locorum notitiam peruenitur: duplex sit: altera quidē ab apparentibus accidentibus: altera vero a corporis partib; si quis per vtraq; voluerit exercitari: eadem bis dicenda fuissent: quia alio et alio modo: ut de pulmonis cōfestim affectibus dictū est: vbi de dolorū ratione: de sanguinis refectione: ac de dyspnea diximus: atq; in presentia quoq; dicemus. Et enim vehementi dolore nunq; cruciatur: verū et grauitatis scē: et aliquādo extensionē quandā: vel ad pecus: vel ad spinam percipere potest. Ibi enim membrane ipsum ambiētes suspenduntur. Sepe numero etiam angustia molestatur laborantes: atq; ob hoc crebro: celeriterq; spirant: ac thoracē vehementer attollunt: vbi nō ita multum aerem attrahunt. Nec si citra febrem acciderint: aut tuberculi: aut lentorū: crassorum: vel aut multorū humorum plenitudinem in eo existeret: aut pus: aut alium quandam humorē: vel lentum: vel crassū: vel multum: in ipsum effusum fuisse declarant. Verū ea: per preterita accidentia discernere licebit. Nāq; si quis bonam valetudinem: quum solitas actiōes facere potest: sic difficulter spirare iceperit: augeatq; accidēs: neq; inter respirādū stertere videatur: crudi tuberculi ortum suspicari oportet. Si vero sterendo strepitū fecerit: lentorū: crassorūq; humorum pertinaciter in pactorum: multitudinem: pulmonis bronchia mole stare indicium est. Quod si ilico ab angustie sensu: quis difficulter spirauerit: fluctationē vel a cerebro: vel a vicinis sedibus: in pulmonē irruentem portendit. Si quum fluentibus in pulmonem: vel viscosis: vel crassis: vel multis humoribus: homines difficulter spirare dico: in bronchijs eos contineri: intelligas veli. Et cū in totū viscus: leuis arteria diuiditur: ita etiam bronchiorum essentia: in totum pulmonem: ab aspera arteria procedit. Locantur autem a dissectoribus bronchia: aspere arterie cartilagine: sigma liere figuram referentes. Et vbi precedente pleuritide: remittitur subinde febris vehementia: intrinsec? nō late

Traspu
ratio.
Respi
ratio.
Apnea.

Pulmo
nis affe
ctus.

Pulmo
nis affe
ctus.

Tuber
culū pul
monis.

Bron
chia.

Dolos.

Apnea.

rū grantas i ſmo thozacis derelicta ſentiť acobi qđ
affatī a decubitu trāſmutatur idqđ maxime ſi abvno
latere in aliud ſe conuerrens cōmeate aliquid ſētiat:
puris multitudinē tbi cōtineri baud dubia coniectu
ra eſt. Quinetiā in ijs fluctuatio ſepenumero: baud
obſcure auditur. Accedit ad iā ppoſitas notas hoc
quoqđ indicīū: ſi vebementi procedente pleuritide ni
hil pene laborās expuerit. Si vero citra febrim ſero
ſus aut pituitoſus humor in thozacis ſpaciū ſubi
to defluens ſpirandi difficultatem excitauerit labo
rās tenuē ſputū idqđ ab initio quidē exiguum ſz cū
vebementi tuſſi: vbi vero concoctum eſt plus atqđ
crāſſius ꝛ cum mīſtore tuſſi expuere ſolet. Quippe
biſariam accidere poſeſt vt vebementer tuſſiendo:
pauci quibz expuat alij enim ob lentum crāſſum ve
humorem alij ob tenuem id facere videntur. ſiquidē
tenuis humor: quum ſubleuatus eſt: inter tuſſiendū
a ſpiritu diuſus reſluit. Zentus hō aut omnino crā
ſus difficulter eſſetur: vt pote qui non tam facile a
corporibus quibus ſimpactus eſt abſtergi neqđ etiā
ab occurrentis ſpiritus violentia ipelli poſeſt niſi ei
ſpiritus qui tuſſiendo eſſetur: ꝛ multus ꝛ vebemēs
fuerit nihil ſecū educet. Zgitur ſputū quod neqđ liq
dum aut aquoſum admodum fuerit: neqđ crāſſum
etiam aut lentum id facile eſſeri ſolet maxime vbi
valide fuerint vires. Etenim ſine vebementi thozac
tis contractione: vebementer tuſſire nemo poſeſt. At
ſine valida tuſſi crāſſos: lenſosqđ humores eſſeri im
poſſibile eſt. Zgitur quando cum ſpirandi difficul
tate cui ꝛ anguſtia ꝛ grauitas coniuncta eſt acuta qđ
febris incidit: iſ affectus inflammatio pulmonis
eſt. At ſi indolabile fuerit incendium anguſtie vero
grauitatisqđ ſenſus minor eryſipelas ipſum vexare
cenſendum eſt. Extremis autem ita deſinitis: quid ſit
eryſipelas pblegmonodes: aut inflamatio eryſipela
sodes baud difficulter deprehēdētur. Sunt alij pul
monis affectus vbi citra humorum affluentiā in
temperatura ipſum infeſtat: ſiue equalis ea fuerit:
ſiue inequalis. Zgitur inequalis tuſſim excitat equa
lis vero ſi moderata eſt ſpirationis concinnitatē va
riat at ſi vebemēs: inqđ vincēte calore frigidi aeris
atqđ portiois cupiditatem inducit: ac tractu tēporis
ſinitur in febrim. per frigidam autē itemperaturam
contraria cūenire ſolēt. quippe ſi modum ſeruauerit
calidi aeris: ac calide portiois deſideriū excitat: ſiue
ro modum excedit: replet viſcus ipſum fluctationibus
Z Ceterū de ea tuſſis ſpecie qua ſanguis ex ipſo rei
citur vel exreſo vel rupto vaſe aliquo vel ore alicuius
vene patefacto antea vbi de ſanguinis ſputo mentio
nem fecimus tam dictum eſt: atqđ nunc quoqđ pau
ca quedam dicemus. Porro ruptiones in ipſo depre
hendes: tum ex multo ſanguinis fluctatione: tū ex ma
gna notabilis aliqua cauſa precedēte: ſi ſubito ad
uenerit. Hoc autem precedentes cauſas: vt quum
aliqđ ex alto: vel in ludo: vel certamine ceciderit. aut
quum aliter ſuper alterum cadit: aut vbi ex inanimata
tis corporibus aliquid graue vt vel lapſi: vel lignū
thozacem leſit. Ad nullis ita cum exclamatione pre
ceſſit. Quinetiā citbaredis tragediſqđ certatibus:
aut acuta vebemētisqđ voce clamantibus: vaſa inter
dum diſrumpuntur: maxime vbi non premiſſa pul
monis per precedentes exclamationes lenitione: vio
lenter clamare conantur. Et enim luctatoribz: ſi cer
tamen aggrediatur: muſculis prius: neqđ calefactis

neqđ per frictiones: aut moderatas motiones expla
natis partes quedā rumpuntur atqđ conuelluntur:
ita etiam pulmoni accidere ſolet. Hūc quia frictioni
bus ad vebemētes motiones preparare non licet ꝛ
exclamationes que frictionibus propoſitione reſpo
dent id efficere ſtudemꝫ. Inſuper nulla manifeſta ex
trinſecus adueniēte cauſa vt in ceteris corporis par
ticulis: ita in pulmone quoqđ vaſ aliqđ ob ſanguis
nis abū dātam diſrūpi poſeſt quū videlicet extēſio
ni reſiſtit aut ob frigus a vicinis partibus cōtractū
aut ob inatā itēperaturā. Ita Hippocrates venas
(inquit) frāgit aqua frigida: atqui ipſa ꝛ ſe eruptio
nes nō facit: ſed qđ venarum tunicas frigiditate ſua
duras ꝛ extēdi cōmunes reddens ad eruptionem
paratiores efficit. Ruptionis hō cauſa eſt aut vebē
mens motus aut humorū abūdantia qui vel ꝛ
vel vna cū crudo ꝛ frigido ꝛ flatuſo ſpiritu venas
extendit. Aerum fractionis earum baud obſcurum
indicium prebet ſubita plurimi cruoris vacuatio.
Quum vero venatum ora aperiantur nō frigide
ſed ecōtrario calide diſpoſitiones precedunt: veluti
vbi multis eiſdēqđ calidis balneis homo vitur atqđ
terrā inhabitat calidam fueritqđ anni tempus eiſ
modi: ſimiliter alimenta quoqđ ꝛ portiones. Zt que
eroſo vaſe aliquo affatim accidit ſanguinis euacua
tiones eas precedere ſolent exigua ſputa: atqđ acres
in pulmonem a capite fluctationes. Nonnunqđ vero ꝛ
pulmonis aliqua pars aut ramentum ſimul eſſeri
videtur: vt neminem latere poſſit ad pulmonem hūc
affectum pertinere. Quidē hō in aſpera arteria vlce
re preter hoc quod ſputum purulentum apparet: do
lorem quoqđ in loco affecto laborans ſentire conſue
uit ipſum hō per ea que ſcreantur: quia exigua ſunt
ab vlcere quod in pulmone natum eſt: diſcerni pōt.
quippe ab vlceribus pulmonis plurimū ſputū rei
citur. Atqđ vt ex pulmone educta particula viſceris ip
ſius vlcerationē ſignificat: ita ex gutture videmus in
terdum corpusculum aliquod a ligula (Brexi glotti
hoc indicio deprehēditur: verumetiā ex eo quod
in vlcerato loco doloris ſenſu laborans infeſtat:
veluti de aſpera arteria dictum ſam eſt. Etenim pul
monis vlcera dolor nō comitatur ea vero que in ijs
ſedibus oriuntur dolorem quidem inducunt: ſed nō
vebementem: vt ſi alicui ſuapte natura hebes fuerit
ſenſus ipſum plane non percipiat. Zgitur perſepe
vidimus eos quos ſam ſupra propoſuimus affectꝫ
ꝛ qui pulmoni ꝛ ſpacio thozacis ꝛ aſpere arterie et
gutturū accidere poſſunt. quippe omnium horum ra
tionis cōmunitate induci mentionē fecimus. Qui
vero deinceps dicentur non ita crebro nobis appa
ruerūt. Quidam enim humorē repēte expuit: iſ
quidē bili in colore perquā ſimilem medium videli
cet inter flauum ac pallidum ac nulla acredine infe
ctū: atqđ ita quotidie magnā eius quātitatē expuit.
deinde leui ſuborta febricula tabeſcere incepit adeo
vt purulenta ſcrearet. Poſtea tractu temporis quā
tuor videlicet mēſium exigū cum pure cruorē reſe
cit: atqđ ſic aucta febre magis conſumebatur ac ite
rum atqđ iterū plus expuebat adeo vt magnā ſputi
quātitatē redderet quocirca magis increſcente febre
ac reſolutis viribz eorū qui tabe marceſcunt exēplo
mortem obiit. Deinde alium vidi eodem fere mo
do ſex menſibus ac alijs quoqđ diutius laborantē.

Hippo
crates.Auaſa
magis
Aiaſ
magisAſpere
arterie
vlcera.

Zigula

Pulmo
nis iſla
matio.

pñſio

Preceſ
dens cā

¶ Igitur qui primus nobis occurrit initio quod nihil mali habere: sed tandem pessime affici visus est. Alterum vero quod conspiceremus: ei statim ab initio cognito malo presenti medicamento succurrere tetuimus. At multo citius magis tertio. At quis multo negotio verumque liberare conaremur: nihilominus neque bonum vilius neque aliud post eos seruari potuit: quum enim mortui iam proximi essent pulmonis ipsius putres quidam partes expuebant. Prinde facile cognouit: haud ab simili eos affectu laborare: quale in externis partibus videre solemus: quum a putrefacere quopiam humore inficiunt. verum has et abscondere et videre possumus: pulmonem vero bonorum auxiliorum neutrum adhibere licet. Quapropter omnes subinde perire necesse est. At vero postremum quum videre ad visceris fortem exiccationem sollicito me animo conuertit: et quidem odoribus atque porionibus ad id efficacibus. Proinde medicamentum quod bedeciborum vocant: interdum naribus ipsius iugiter adhibere iussi: ad somnum vero sese conuertenti prescriptum ut narium foramina ex aliquo preciosorum vnguentorum illincerent qualia vide licet Rome preparari solent: vocant vero ea et folia et et spicata. Atque dedi in poru medicamenta mitibridasticam vocata compositione: ambrosiam: acbanasiam: Folata eberiacam. Itaque perpetuo anno sic educatus: tandem si milititer ut reliqui thardi vitam finiunt: quam forsasse ob id dictam educationem longiori tempore peraxerat. Preter ea alium huiusmodi affectum in pulmone notavi. Quidam diuturna iussi vocat: et exiguum lentumque pus expuens frustum quoddam paruo gradis grano haud ab simile excreta uit: ac deferens illud mihi ostendit: atque rursus non ita multo post aliud quoque attulit. unde conieci letum illum humorem quem antea expuere solebat ad huiusmodi consistentiam peruenisse: quod ob id medicamentum ei in poru dedi quod suspiriosis auxiliari consuevit: atque ita factum est ut minore expueret gradum: atque longiori tempore antea intervallo neque pluribus deinceps annis adeo mitigari potuit affectus: quin tandem moreretur. Le terum gradines ipse magna ex parte erui magnitudinem equabant: prius interdum maiores: interdum minores esse viderent. ¶ Atque alios quoque similiter quidem spueret: sed nihilominus in multis annos vitam extendere vidimus. Quorum alij alia ob causam: alij vero ob spiritalium instrumentorum affectum mortui sunt: quis nihil cruoris excrearet. ¶ Ea vero que Antipatro medico acciderit nemo est qui nesciat: utpote qui medicam artem publice apud Romanos professus est. Agebat hic erat sexaginta quidem annis minorem: sed quum quaginta iam annos excesserat: et correptus aliquando febre quadam ebemera: idque ab eadem causa: declinante tam febre: ut quid sibi facto opus esset intelligeret pulsus ipse suum regere aggressus est. Quum igitur omne inequalitatis genus in artierarum motione inueniret: in primis quidem territus est: deinde vero quum sese non febre plane sentiret ilico balneum subiicit. quippe laboribus ac vigiliis corpus fatigauerat. Atque tenui quoque victu donec diem tertium preterisset visus est quo quum nulla appareret febris quotidie ad solita negotia pertractanda prodire: atque artieram in extrema brachij sui parte regens admiratus est perseverantem in pulsibus inequalitatem. Accutres itaque mihi: extendit manum ridens: iussitque pulsus regere. At ego subridens quid inquam porendit: hoc quod proponis enigma? Ille iterum ridens

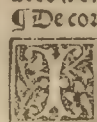
obnixte orauit: ut tegeretur. Igitur inter regendum omnigenam in pulsu inueni inequalitatem non solum in multis rumpulstationum cumulo quam systematicam (id est congregatam) vocat. verum etiam in una arterie distinctione. Prinde miratur quomodo viveret quum talis haberet pulsus interrogauit num difficilis esset ei respiratio: illo vero nullam se sentire respondere obseruauit equidem an aliquam mutaretur: quippe sex mensium spacio assidue artieram regeram. Quumque ab initio interrogaret quenam corporis dispositio mihi videretur posse butusmodi pulsus efficere: atque per quem modum idque citra febrem: ad eam questionem respondere in comertariis de pulsibus iam declarasse me huiusmodi inequalitatem. Namque ob magnam in pulmone artierarum angustiam id euentu praetant: angustiae vero causam esse dixi visceris inflammationem. At tibi haec ob causam id nunc accidisse impossibile est: quippe febre fuisses affectus. Relinquitur igitur vel opilationem ex liquidis et crassis et viscosis humoribus vel crudi cuiuspiam tuberculi ortum in huiusmodi dispositionem induxisse. Tu ille respondens oportuisset (inquit) me suspiriosa orthopnoea laborare. At ego probabilia (inquam) ipsum dicere: sed a veritate aberrare quippe fieri nonnunquam huiusmodi orthopnoeas ob eam quam diximus causam id vero quum in asperis non in lenibus artieris crassus et lentus humor cumulatur. Proinde omnem ei victus rationem atque medicamentis ta quoque haud aliter quam suspiriosis adhibere iussim: deinde sex (ut dixi) mensibus elapsis leui quadam spirandi difficultate affectus est accedente simul cordis tremore: imprimis quidem semel: deinde bis atque ter postea quater ac sepius quoque aucta simul spirandi difficultate ad quindecimum usque diem post quem difficillima de repente oborta spiratione resoluta statim obiit aliorum quorumdam exemplo quod cordis affectibus laborant de quibus posthac sermone faciemus.

¶ Saleni de affectorum locorum notis Ziber quintus.

In precedenti libro

quum pulmonis affectus perstringere mus sermonis communitate et ibo/racis et cordis quodammodo memini mus plenior vero absolutiorque de ipsis sermonem in quintum hunc librum distulimus. Quum vero quartus liber ab accidentibus quod Antipatro medico euenirent finem sortitus est: leso imprimis ipsius pulmone deinde ad eam etiam transiit te affectu opereprectum me facturum mihi videre vis deor si omnes ei affectus percurram.

¶ De cordis affectibus. Cap. 1. ¶ Sicur quemadmodum de ceteris corporis partibus ita de corde quoque definiendum est: quedam enim ipsi proprie vel primario affectu: vel utique nominare volueris superueniunt accidentia quedam vero ipso ceteris partibus obsequente. Est vero sermo in alijs demonstratus: ubi iam declaratum est innati caloris cor velut fontem esse: neque animal mori unquam posse nisi cor grauiter afficiatur. Quum itaque tres sint principes partes quibus gubernatur animal (Quippe per cordis principem parum est sum est sensus et motus vniuersis corporis principes a cerebro suppeditari. Recur vero nutritis facultatis esse principium semper mors ad immodicas sequitur cor

Hedyc
ebrium.

Folia
Spica
ca.

Grado
ex pul
mone.

Antipa
ter medi
cus.

Sylle
matica.

Cor fons
caloris.

Princi
pes par
tes.

dis intemperaturas. simul enim cum ipso omnes vi-
ciatur partes: quum enim (vt ostendimus) ipse pecu-
liari cordis temperatura: actiones suas perficiat: hac
percutit: actiones quoque ipsarum perire: necesse est. ac
pinde cerebri quoque: et iecoris. Horum vero temperatu-
ra perditur: non oportet: cordis simul actionem peri-
re. Si enim neque sentiendi: neque mouendi ab electione fa-
cultate: animal habuerit neque nutriatur: veluti in la-
cibus euenit animalibus: nihilominus viuere ipsi
posse: quoad cor manserit illesum: baudquaquam nega-
dum est. Quippe videmus sepe numero multis de in-
ceps diebus: aliquos neque intelligere: neque sentire: nec
etiā moueri: at nihilominus viuere. quoad modum ubi
quis ob virum hepatis imbecillitate: sine alimēto
permanet: diutius etiā sufficere potest. At vero si cor
respiratione priuatur: hominem ilico perire necesse est.
Et igitur qui ad spirandi functionē nihil cōferre rō-
rāce putant: iij causā reddere nequeunt: cur per vebu-
mentem apoplexiā: superno duntaxat principio vici-
ato: laborantes subito moriantur. At vobis eā inueni-
re baud difficile est: vt pote quibus efficaciter psu-
sum est: musculos qui motionis principiu: a neruis
in ipsos a ceruicis spina delatis: suscipiunt: thoracem
tollere: priuatis tūc musculis mouēdi facultate: q̄ ex
cerebro ipsis influere solebat. Etenim nisi ad spiran-
di functionem ambo principia simul iuncta cōcurre-
re oportet: potuisset aliquis viuere: priuatus inter-
dū superno principio. igitur vt ex his abūde nobis cā
supperit: cur affecto cerebro in vehementi apoplexia
cor quoque ledat: ita et iisdē: atq; eodē modo: facile no-
bis fuerit: cām inuenire: quāobzē i apoplexia mino-
re: catalepsi: sopore: morbo comitiali: lethargo: aīa-
lia affectū nō percat. Namq; si diligenter p̄sideraue-
ris: inuenies per huiusmodi affectus: quomodo spi-
rent laborantes. quippe videbis i violentiam et dis-
ficilem spirationē: p̄inde ac si vinculo quodam con-
strictus: thorax attolli prohiberetur. Atq; huiusrei
sufficientem fecimus mentionē: in libris de musculo-
rum motione. Namq; similis est hec questio: ei qua
de somno quidam hesitant: quippe quum per som-
num omnes musculorum actiones exoluantur: sola
actio que ad thoracis musculos prius seruauit. Nūc
vero ea duntaxat dixisse satis fuerit: que in presentia
p̄posito nostro conducere videbantur. Porro qua
ratione homines per somnum spirant: reliquis muscu-
lis omnibus quiescentibus: eadem quoque ratione p̄-
minorem apoplexiā: atq; alios ei vicinos affectus
spirare possunt. Abi vero vel apoplexia: vel ali: quis-
piam affectus: adeo vehementer increuerit: vt muscu-
lorum thoracis actio omnino deperdat: parere si-
mul respirationem necesse est. Unde cordis quoque ut
peramentum soluitur: quo fit tandem vt etiam ani-
malis ipsius necessario sequatur iterit? Atq; hac ra-
tione: per vehementes superni principij lēiones: ani-
malia perire videmus. Est preterea modus ali: quū
affecto iecinoze: ob inēdiā animalia moriuntur. ve-
rum per longa temporum spacia: in huiusmodi affe-
ctibus vitam proelare possunt. Atq; mori contingit
nonnullos per alium quoque modum: vt in syncopa:
gule vicio eueniente: et vehementi dolore: et timore
grauiter voluptate maxima. Etenim quibus vita-
le robur infirmum est: animi vero affectiones ob im-
peritiam fortes: is anime essentia facile dissolui po-
test. Atq; horum aliqui ob iustitiam interierūt: sed

non ilico: vt de superioribus dixim? At vtr magna-
num? neque ob iustitiam: neque ob alias aliquam animi
egritudinē iustitia fortiorē: vnq̄ succubuit: vt pote
cur? anime robur validū est: affectus hō nō adeo ve-
hemētes. Et iterū p̄posito quoque affectu cor labora-
re solet: vel ob simplicē intemperatura: siue inēq̄lis
siue equalis ea fuerit: vel inflammationē: vel erysipelas
idq; dū fieri incipit. Illico em̄ antea quā augeat bu-
mō: modi affectus animal cor r̄p̄itur. Atq; hoc affe-
ctus iterum et cardiaca et syncopa sequitur. Quēad-
modum que gule vicio sūt syncopa: ad eos affectus.
quibus os ventriculi infestatur: sequi solent. Nam id
quoque nonnulli stomachū vocauerunt. verū be confen-
tiente corde euentū. Porro vtriusq; partis: tum oris
ventriculi: cum cordis dispositiones: aut a forti dūta-
rat intemperatura: aut venenoso humore: nōnunq̄
ab erysipelate: aut inflammatione: aut alio quopiam p̄e-
ter naturam tumore: fieri solent. igitur exigue q̄dem
cordis intemperatura: pulsus arteriarū pro sua queque
natura variant: de quibus in libro de pulsibus iā di-
ctum est. Maiores vero per proprias q̄dē similisū
partiu intemperaturas subitam mortē non inducūt
Per eas vero que ad instrumentales partes pertinet:
subito enecare possunt: sed p̄cedētibz p̄t signis
quibusdā: quorū vnū ab Hippocrate dictū est. Qui
sepe et multū exoluūt: sine causa manifesta iij rēp̄e-
te moriuntur. Et est et alius affectus: tremor videlz
cordis: aut per se eueniens: aut cum suspitione qua-
dam: quod in humore cor ipsum moueatur. Neq; ei
mirū videri debet tantā humoris multitudinē cumu-
lari aliquando in ambiente cor tunica: vt ipsum ne at-
tollatur: impedire possit. Quippe in animalibz dis-
sectis vidimus plerūq; plurimū humoris: vrinē specie
referentis: in eo: qui ipsum inuoluit: p̄ncipulo cōtineri
Etenim simia quedā: quā emaciari indies videret: eā
tamen necessarijs nostris negocijs impediri: secare i
tempore nō posuimus: post mortē vero: reliquis cor-
poris partibus oibus illesis: inuent? est in ambiēte
cor tunica: tumor p̄ter naturā: humorē i se cōtine-
aque baud absimilem. Et atq; in Ballo quoque vidē-
mus cordis tunicā: huiusmodi tumore: et quidē duro
affectā: peride ac si plures crasse membrane inuolu-
te altera alteri fuissent. verū in eo nihil humoris cōti-
nebatur. vnde verisimilis cōiectura clicuit: homines
etia similibz posse affectibus infestari. Et inflama-
to autē manifeste corde: gladiatores vidim? vt quos
syncopa cordis vicio euenies rapit: quā simili mor-
tis specie perire. Et igitur si ad ventrē cordis vulnus
aliquando penetrauerit: protinus magno cū sangui-
nis fluore: hominē mori necesse est. idq; p̄cipue: si
sinistre partis venter fuerit vulneratus. Si hō nō ad
ventrem vsq; pertingat: sed in cordis substantia cōsi-
stat vulnus: ex ita affectis aliqui: nō solū ea die qua
vulnerari fuerunt: sed sequēt quoque nocte: viuescunt
tuerūt: qui oborta deinde inflammatione extincti sunt
Atq; etiā iij quādiū vixerūt: mentis cōpores inueni-
sunt. vnde euident sibi testimoniū sumere potest: ea
secta que negat: rationālē anime vim in corde consi-
stere. Et tremor autē visceris huius: pluribus itegra
valitudine degētibz: iū iūioribus: tū adultis: sub-
ito sine alio manifesto accidente euenire visus ē. atq;
omnes eos sanguinis detractio luit. Namq; hoc pa-
cto pleriq; p̄fecte ab hoc accidente liberati sunt: p̄e-
sertim qui vebant: et viciū: et medicamentis: quibus

Proprij
cordis
affectusStoma-
chusHippoc-
rates.Tremor
cordis.

Simia.

Ballo?

Cordis
inflam-
matio.
Vuln?
cordis.Pblebo-
tomia.Apople-
xiaSyn-
copa.

esset extenuandi facultas. Horum vero nonnulli quos
rursus huiusmodi accidens infestare videbat: simili
curatioe sospites euaserunt. Ceterum noui quēdā quot
annis: verno tempore huiusmodi tremoris accidere vexatū:
qui quā p̄ tres annos a sanguinis detractioe se adiu
tū intelligeret: anno quarto: antea quā accidens ips
inuaderet: sanguinē misit: idq̄ pluribus deinceps an
nis faciēdo: donec etiā post sanguinis detractioem
medicamentā adhibuit. At nihilominus hic quoq̄: ante
senectutē morte p̄uētus est. Sicut et reliqui oēs: quo
rū alij quidē per acutas febres: alij vero cū sanī dōge
rent: affatim syncopā: alia quadā mortis specie pie
runt. At vero sic affectorū magna pars: etatē agebat:
quinquaginta quidā annis inferiorē: sed que q̄dragm
ta annos excederet. Porro p̄niculus cor ambieās: quo
modocūq̄ affectus sit: nisi inflāmatioe infestet: inter
ignobiles pres reputat. Quocirca ip̄i dispositio: p̄
cōfessū ad cor: nāscitur. Eū ei ip̄e sol⁹ afficit: exēplo
reliq̄arū omniū partū: que ad custodiā: et tegmētū
ceterarū nobiliorū facie sunt: nullū affert piculū. Ae
rū eniuero nulla a corde spirādi difficultas orit⁹: ip̄
ter eas q̄s i p̄iori libro dixim⁹: cū de dyspnea sermo
nem haberemus. Etenim supercalfactum spiratio
nem efficit magnam: et densam: atq̄ celerem: ac cal
dum insuper spiritum reflat. Contra: refrigeratum:
exiguam reddit spirationem: et raram.

**Cordis
p̄nicu
lus.**

De thoracis affectibus.

Cap. ii.

 Quis huiusmodi partē: vel primario affecte:
vel alijs consentienti: quemadmodum et eli
quis oibus: affectus quidā superueniunt:
quos respirationē ledere necesse est. q̄ppe p̄
p̄m respirationis organū eā essetā demonstratū est.
Igit̄ ubi dolorificis affectib⁹ molestā: erigū: dēfā
tas reddit spirationē: veluti i cōmētionib⁹ de difficul
tate spirationis ostēdū. Id dō: vicanis q̄ p̄ib⁹: et
ijs q̄ simul mouēt affect⁹: euenire solet. Nā dixim⁹ an
tea de spine affectib⁹: respirationē iterdū ledi: thora
ce p̄p̄io affectu nequā laborāre: s; v̄ neruo quopiā
a spina p̄cedere: vel spina ipsa affecta. Quoz dō: q̄
p̄p̄ie ad thoraē p̄inē: affectū: q̄dā in ip̄i muscul
lis: q̄dā dō in mēbrana costas cingēte cōsistūt. S; neq̄
de cutis: neq̄ de costarū affectib⁹: hic tractare p̄po
sum⁹. Nā in ijs sedes affecte: sc̄ib⁹ subijciūt. Igit̄
quū ex musculis: alij spacia intercostalia vocata reple
ant: alij dō extrinsec⁹ extēdāt: dolorifice externoz mu
sculoz dispositioes: vt vlcera: fractiones: abscess⁹: ery
sipelas: inflāmatio: baud difficulter a medicis manū
adhibētib⁹ discernūt. At intercostaliū musculoz inflā
matioes: eoz maxie: q̄ in ima pte cōsistūt (duo cūve
scitis sunt huiusmodi musculoz genera) tactu cōseq̄ non
possum⁹: atq̄ ij grauiorē: quā externi: dolore cruciāt
ac fluctuatiōe: que inflammationē induxit: ad interna:
p̄eam que costas cingit mēbranam transinittunt
quā tunc pariter cū ipsi inflāmari necesse est. Veluti
rursus: ubi ipsa aliquādo primario affectu infestat:
intercostaliū musculoz partes interne: similiter ei cō
sentiūt. Verū exquisita pleuritis sit: ubi cingēs co
stas mēbrana: primario affectu laborat. proinde do
lor: vel ad iugulū: vel ad p̄cordia peruenire potest.
ad iugulū quidem: supioribus eius p̄tib⁹ affectis:
ad p̄cordia vero: ubi inferiores afficiūt. Atq̄ ve
hemens quoq̄ febris huiusmodi inflammationē seq̄
tur: quia sedes affectas: et parū distat a corde: et cū p̄

**Pleurit
tis.**

niculo ip̄m inuolueret: et septo transuerso cognatio
nem haberet. Ceterū afficiatur ne magis cingens mē
brana: an musculi ipsam cōtingentes: a pulib⁹ indi
cium petere oportet. Nāq̄ musculi minus: cingens
vero mēbrana magis: et tendit: et indurat artērias.
Quoz in peripneumonia: nulla penitus apparet
huiusmodi durities. At effusa i spaciū thoracis sani
es: i asperas pulmonis artērias recipit: deinde cū
do excreat: qualis sit: qui inflammationē fecit: humor
declarat: an videlicet biliosus: aut melācholice: aut
pituitosus: aut cruēt⁹. Et cū si bilis abundat: pallidū
aut flauū. Si atra bilis: nigrū. Si pituita: spumosa:
et cādicā. Si sanguis: rubrū spurū reijciūt. Quoz
vero tussiendo ex thoracis spacio aliquid interdū ex
p̄at: ita cile intelligit: is qui eas dispositioes cōsyde
rauerit: quibus ab exterioribus: ad intima pectoris
vleus penetrare cōtingit: siue id ob vuln⁹: nō cōgluti
natū euemat: siue ob magnū abscessū: vtiq̄ eruptū:
vel perinde dissectū ac si externas dūtaxat pres affi
ceret: facta deinde sectione: inuēta sunt cingēs costas
mēbrana: erosa: aut ob excisam a sp̄baculo (id est ras
bitudine) costā: aut eo quod medici cingentē mēbra
nā: vt pote erosam: putrescentēq̄: seruare illam non
potuerūt. In tam p̄positis dispositionibus oib⁹: si a
q̄ multa in thoracis spaciū infundat: atq̄ sub inde
tussiendo expuat: laborans ip̄e aquā multam esse:
ex sapore deprehēdet. Quo pacto autē hoc fieri possi
sit: atq̄ per quos meatus ipsa i asperā artēriā ingres
diatur: p̄pendere debet: is qui erroze illi: quo multū
aspere artērie inuētiōe ibuti sunt: effugere voluerit.
ij nāq̄ ex thoracis spacio: i pulmonē quippiā recipi
impossibile esse: iam sibi persuaserunt: foras ita se
sentire similes: ne videant de re quapiā dubitare:
Ceterū credere oportet huiusmodi fieri transumptionē:
quippe que p̄ vulnera baud obscure apparere solet.
Deinde quo pacto ea fieri possit: inuestigare: vt quū
inuenerimus: animo simus quietior. Sed iter quē
dū: q̄dū nihil nos inuenisse putauerim⁹: ruditatē po
tius nostrā accusare: quā veritatē ip̄am negare debe
mus. Atq̄ videm⁹ etiā cōglutinatīs cruciativulnē
b⁹: in spuro: notas quasda: fluentis ex vulnere cruo
ris: ad spaciū quod inter pulmonē est et thoraē. Pre
terea suppurat: in hoc ip̄o spacio pus cōtinere et ip̄
sum expuere baud obscure videntur. Atqui rationi
cōsentaneū est: vt eodē modo tū cruoz: tū pus ex tho
race expuat. Quoz viā inquirens Erasistratus iere
dibilia quēdā scrip̄sit: in eo libro: cui titulus de sāgu
nis educatione est: sub hac verborū serie. Nā autem
per quam incedūt: ea que ab ijs sedibus reijciūt:
huiusmodi est. Ab ea artēria que spine adiacet: vasa
quēdā iuxta latus: tam dextrū: quā sinistrū: similiter
procedūt. deinde in loca vicina: multiplici diuisione
dispersa: tandē adeo euadūt exigua: vt sensum late
ant. Quū itaq̄ sanguis i huiusmodi artērias incide
rit: nōnūq̄ per cōcauam artēriā: ad loca que circa pul
monē sunt: atq̄ ad eos nerus per quos pulmo apud
spinam artērie cōiungit: ascendit quippe ea q̄ huc
inciderint: hac viā ad pulmonē ascendere solent. Ae
rū quomodo ex pulmone deinde reijciant: antea di
ctū est. In his dōbis manifeste declarauit Erasistrat⁹
eas artērias q̄ a magna artēria ad singula iter costa
lia loca p̄cedūt: per ora que ad inflāmātā partē pue
niūt: sanguinē suscipere: ip̄mq̄ ad magnā artēriam:
que a corde orta: per spinam extenditur: referre: atq̄
ab ip̄a

**Peri
pneumo
nia.**

**Thore
cise ex
menta
spuēdo
reijciūt**

**Eras
istratus.**

ad ipsa rursus ad ea loca que circa pulmonem sunt transitu fieri. Sed neque modum quo huiusmodi transitus fiat neque viam explicauit. Aerum deinceps scribens atque per eos nexos per quos pulmo arterie circa spiritum adhaeret: sit enim (inquit) hac quoque via eorum quae in cederunt in pulmonem ascensus. At quomodo et per que coepracula id fieri possit non ostendit. Proinde magis nec adhuc eadem questio nihil plane ad ipsas dissoluenda afferente Erasistrato: quauis ut in ceteris libris oibus ita in hoc ipso de sanguinis educatione perspicuam pollicetur fuerit interpretatione. Quocirca multo magis viciosum quispiam hominem sermonem reputauerit utpote qui ipsi quoque Erasistrato fuerit suspectus. Apparet itaque ex industria eum voluisse obscuris uti sermonibus ut aliquid dixisse videretur quum nihil diceret. Atque hoc in loco questionis enarratione dereliquit. Nam quomodo sanguis ex lateribus qui deus ad magnam arteriam perueniat manifeste declarat. At quomodo rursus ab hac ad eas sedes que circa pulmonem sunt ut ipse dicebat ascendat baudquaquam exposuit. Eodem etiam ex eo quod dixit loca que circa pulmonem sunt quum dicere pulmonem potuisset eum baud inuerti sermonis obscuritate affectasse id quod postea declarauit dicens ex pulmone atque quomodo ad educationem ascendat iam antea dictum est. Perinde enim ac si in pulmonem ex magna arteria sanguis ita delatus sit quomodo inde rejiciatur velle nos admonere videtur. Quod vero de expulsiōe que ex pulmone fit iam antea dictum est non ignoramus ac perspicuum fuisse narrationem testificamur optaremque ut de ea quae ex magna vena in pulmonem fit transsumptione similiter diceret. Quoadmodum cum inquit per eos quoque nexos per quos pulmo arterie apud spiritum coniungitur fieri circa pulmonem sanguinis reiectionem. Ne hic quidem quos nexos dicat declarauit. Etenim si uel ex membranis vel fibris consistat nibilo plus ut sanguis in magna arteria continetur in pulmone deferat conferre possunt. quippe necesse est ex arteria oriri vasa quodammodo per que sanguis in pulmonem transferat quoadmodum Erasistrato secta hoc ipsum per arteriam pulmonum subtrahat fieri autumat. Huius enim arterie extreme partes et quod exigue ad asperam arteriam transire videntur. Atque ipsa quoque ex magna arteria antea quam ad spiritum pueniat initium sumit. Itaque duplici quadam ratione. Erasistrato ab hac arteria auxilium suppeditare conantem secte ipsius pfectores. In praesentia quidem quatuor ad sanguis ex thorace educationem pertinet alibi vero ad inflammationis in pulmone generationem. Nam et haec obijciunt eis qui aliter sentiunt utpote quam ita ut Erasistratus docuit fieri sit impossibile. Namque quid docet quod fiat inflammatio putat incidentem in arterias sanguinem spiritum qui a corde deferret obuium fieri atque sic ad extremas arteriarum partes repelli. Nisi ubi vulnera et aliquid quodammodo arterie vacuato ex ipsis per uulnura spiritu utpote sequente id quod vacuatur sanguinem susceperit. Hoc enim pacto non fieret inquit inflammatio ne in pulmonis quidem arteriis. Quippe si aliquando sanguis in eas incidit nulli spiritum spiritui obuiare etenim si solas pulmonis arterias nullum a corde ferri spiritum concedit spiritus reliquas arterias omnes a corde spiritum suscipere faciat. Aerum coarctatio ipsas cordi spiritum suppeditare quae per spirationes ab aspiis leues arterie suscipiant. Haec igitur arteria quae a maiori arteria spinae in cubiti in pulmonem fertur inflammationem in extremis

partibus suscipere atque sanguinis ex thorace productionem efficere dicit. Sed inflammationis rationem hoc in loco tractare non proposuimus. Ceterum quod ex magna arteria in pulmonem sanguinis transsumptiones fieri dicit a veritate deusare videtur. In primis enim sanguinem ex intercostalibus locis in magna arterias transferri impossibile est quippe a spiritu qui a corde per magnam arteriam ad haec loca transmittitur res pulsus illico reuerteretur. Si concesserimus autem hoc ita fieri ac demus in magna ipsam arteriam deferri multo absurdior ex Erasistrato secte fundamentis sermo euadet. Etenim spiritum saluantem incursionis impetus a corde in hanc arteriam expressum in totum deferri corpus per oras ab ipso arterias autumat perinde ac si ex vna arterie constrictione spiritus ad extremas pedum partes peruenire possit veluti a vehemētissimo vento delationis celeritate fieri putans. Quod vero tanta vehemētia sanguinem in magna arteria contentum ad quolibet corporis partem non impellat impossibile est. Quamquam illi ad unam duxerant arteriam ipsam compellat: que se ratione praedita ad pulmonem ipsam deferat tanquam mentem haberet ac intelligeret qua via quam facillime vacuari possit. Id ipsum vero rursus pugnare videtur cum praesenti sermone qui sanguinem quaque leuissime vacuari per asperam arteriam concedit. Nam si tam facilis est per extremas hanc arteriarum partes transitus ut incidens in eas sanguis tam celeriter vacuetur fieri non potest ut impactus inflammationes excitet eo quod impingi et excidere iter se sint contraria. Id vero multo maiori admiratione dignum est quod quum Erasistrato quoad diligētissime deinceps de puris vacuatione conscribat siue id in pleuritidis siue in suppurationibus contineat ipse pugnā hanc qua videlicet sermones est tum nobis tum reliquis hominibus omnibus inter se certare videntur non intellexerit. Ea facile deprehenditur si sermonem eius qui ad verbum sic se habet hic subscripserimus. Atque in his ipsis affectibus plurimum interdum puris excretio fit causa venarum natura est quam sic perpendere oportet magna pars venae ex corde nate adiacet spinae ac in eo loco ubi a vertebra septum transversum nascitur sinem accipit. Ab hac vero vene quae ad latera extensae sunt atque arterijs adiacent oriri videntur. igitur quum vel vlcus vel abscessus in his locis euenit ac in spaciis quod inter costas et pulmonem est plurimum puris effuderit non ita facile inde rejici potest: quod succingens latera membrana nervosa est et fortis ac diuidi contumax: proinde coercetur ad vasa membranae intrinsecae subiecta. Quum itaque tenuis magis ac imbecillior vena sit quam arteria haec vasa rursus diuidunt quam ea que circa arterias sunt atque per has diuisiones puris effunditur in venas. Etenim per inferiores res sedes puris deijci non potest quia ad eas renatur natura non peruenit: sed sinem sortiuntur ut dicitur est circa septum transversum ortum. Quum semper autem continue sedes replantur ut per superiores meatus exitum capiat necesse est. Perpendenda igitur est actio quam pulmo inter respirandum efficit ac quomodo tum spiritum tum humores et attrahit et expellit: quod per eodem modo puris a lateribus ad pulmones ascendere solet. Sed quomodo demum a pulmone rejiciatur antea dictum est. In hoc sermone. Quod puris in venas transsumptum non possit ad loca septo transuerso inferiora peruenire recte ab Erasistrato dicitur.

est utpote vena que octo inferioribus thoracis costis alimentum prebet (non enim omnes alere potest) ad septum transversum pervenire neque enim in presentia continere velim an exigua aliqua eius pericula ide exiliat. At quomodo huiusmodi pus expuat ne principius quidem dicere aggressus est. Similiter nec sectatorum eius quisquam. Neque enim dicere potuerunt aliquid a vena ad pulmonem deferri ea ratione qua arteriam quandam a magna arteria separatam ad pulmonem deduci affirmant etiam arteria tertiis non manifeste per ipsum dividit et tunc subterni atque ad asperam usque arteriam ramulosos emittere videtur. Verum a magna vena que spine incumbit venam aliquam in pulmonem transire neque nos unquam vidimus neque dissectorum quisquam scripsit ac ne Erasistratus quidem id affirmare ausus est. Quippe inter omnes convenit atque in confesso est quod a dextro cordis ventriculo per unum duntaxat vas pulmonum sanguinem recipit. Oporteret igitur pus quod a costis in eam venam que spine adiacet in primis quidem pervenire ad cor: deinde ad venam que ab hoc orta in pulmonem transit. Postea ex hac in asperas arterias que per ipsum disperse sunt transiunt. Postremo tussi indigere que scilicet ipsum usque ad os efferre posset. igitur quo pacto puris sanguini permixti ab ipso fiat secretio tanquam exiguum quidpiam ac vulgare et quod ad universam ipsius rationem firmandam parum conducatur preteriens dicere neglexit. Neque defendi etiam potest quod sanguis in vena que circa spinam est contentus ad cor ipsum referatur. Nam e contrario vena hec a dextera cordis auricula exorta sanguinem secum defert qui omnibus thoracis partibus que circa octo costas consistunt alimentum prebeat. Etiam superiores quatuor non ab his sed a vena ad iugulum ascendente que a medio loco inter cor et iugulum exoritur nutrimentum suscipiunt. Preterea et hoc quoque non minus absurdum ad Erasistrati verba sequitur. Nam pus quod a superioribus quatuor thoracis costis in concavum venam refertur maxime quidem ad eas venas duces que ad cervicem et scapulas et caput et manus imo potius ad universas animalis partes perveniunt. Nec sunt fere absurda que ad Erasistrati scripta seque videntur. Accedit a hec quod causam in hac propositione penitus non attigit: dicens enim non facile pus effunditur in spatium quod inter costas est et pulmonem quia succingens costas membrana nervosa sit et foris atque dividi contumax pus aliquando in hoc spatium effundi posse non negavit: quippe qui verbis suis non facile addiderit. Debuit ergo dicere id quod non facile sit tamen aliquando deinde viam ostendere qua suppurati pus expuere possint. At enim ex his non paucos perire ita et alios per plures servari videmus. Quorum si quis per singulos dies reiecti puris quantitatem collegerit interdum sex aut octo heminas interdum quindecim atque interdum plures totam summam equare inveniet. Ceterum id quod quam creberrime dicere consuevit nunc quoque dicam quod multi medici rerum que manifeste videntur causas reddere nequeunt eas esse omnino negant. Quamvis (ut dixi) omnes quotquot in thorace vulnerati sunt iniectionem per vulnus aquam nullam illi expuere solent. Nonnulli etiam curato conclusionatoque vulnere in primis quidem diebus purulenta quedam expuunt nisi recte ac exquisite universus sanguis per vulnus

(quantum videlicet hominem qui scilicet vulneratus est) fuerit effusus. At vero membrana costas succingens et valida est et nervosa ac dividi contumax huic ferum moni adde si velis quam ob rem humores in spatium thoracis effusos hec quidem non transmittit ille vero non recipit. Atque dic etiam cur membranis esse multo fortiores atque crassiores: ut per fractionum oblesiones cruentum humorem quo minus per ipsum penetrando egrediatur prohibere possit hunc tamen in nonnullis videmus adeo copiose effundi ut totas etiam fascias possit irrigare. Quod quidem ita fieri videamus idem haud absurde per reliquas quoque membranas fieri fatendum est. Atque satis fuisse Erasistratum non de hac re dubitare sed id potius abundanter intelligere quomodo humor inter thoracem et pulmonem receptus in asperas pulmonis arterias recipiat ad leves vero arterias atque ad venas pervenire non possit. Nam et ipso Erasistrato auctoritate tria hec vasa simul extenduntur atque simul divisa terminantur suo extremo quodlibet ore in adiacentem pulmonem membranam. Eum ergo etiam hec ora inter se proxima sunt cur in unum duntaxat fiat transumptio querere debuit Erasistratus. Nam longe prestantius erat ea que sunt quomodo fiant querere quod fieri negare. Quamvis neque dubia neque incerta difficultas mihi versus eorum in thorace continentur in pulmonem receptio que quidem in asperis arteriis proximis extremis fieri potest quippe que non adeo anguste sunt ut levatum arteriarum atque venarum preter extreme. Atque quod magna ex parte asperarum arteriarum essentia cartilago est que concidere atque concludi cōfariā non potest: quod et earum quod duorum vasorum reliquorum ora multo sunt apertiora. Eum igitur ipsorum circa pulmonem divisiōes numero sint equales rationi cōsentaneum est asperis arteriis veluti ramos reliquorum duorum generum preter semper proportionem susperare. Id vero manifeste apparet per visceris ipsius dissectionem nam vicina queque vasa eandem inter se servant in magnitudinis excessu proportionem quam ab initio maxime eorum preter hanc cōspiciuntur. Nec sunt que dicere debuit Erasistratus: ac deinceps versus aspirationis an quiescit tunc pus ex thoracis spacio in pulmonem recipiat explicare: ac deinde quid id neque per aspirationem neque per quietem fieri docuisset ostendere ipsum respiratiois tunc recipit: id quod facillimum erat demonstrare ei cui prius persuasum esset respiratiois actionem ad thoracem pertinere pulmone nullam propriam habente motionem: quippe qui per cōsequentiā dilatato thorace pariter attollitur: eo vero restricto ipse spoglarum exemplo quas manibus exprimitus in sese refidere solet. Etiam hoc pacto per magna vulnera fibra ipsius concidere videtur: verum circa vulnus cōstrictus thorax humor qui in eo spacio quod inter ipsum et pulmonem est cōtinetur rehementer in aspas ipsius arterias cōprimendo cogit. Nec credas velim huic orationi vehementer frustra fuisse insertam. Multum enim vehementer admodum thorax pulmonem ex omni parte cōprimat humor in asperarum arteriarum ora recipi non poterit. Quamobrem natura quo robustior fieret expulsiō tussivocata donavit aialia. Que cum naturale sit accidens et sternutamentum et singultus et nauseam similitudine quadam imitatur de quibus in libro de causis accidentium satis dictum est. Verum quod viribus opus est quibus huiusmodi accidens naturale excites contingit creberrime per superpuratos affectus morbi laborantes perstratis antea viribus: quod a validissima thoracis cōstrictione eademque

celerrima tussis excitat. Atque vires ibecille neque valide neque celeriter agere possunt. Ergo de expulsiōe que ex spacio thoracis pcedit satis fuerit hoc dixisse: redeamus igitur rursus ad eū quē ab initio pposuimus? sermone. Sane que in succingente costas mēbrana ac musculis illi cōtinuis sunt inflāmatiōes morbi quē laterale vocat efficere solent. Huius acciētia inseparabilia sunt febris acuta dolor pīnde ac si loc? vel intendat vel pungatur spiratio frēns et exigua pulsus paruus arteria et durā et quodam modo tensam indicans tussis magna ex parte cum sputis coloratis nōnunq̄ vero sine his. Idas incōctas pleuritides noiant que vel celeriter hominē rapiunt vel longo tps spacio finiunt. Ac dolor modo ad iugulū modo ad p̄cordia peruenire videtur. Sūt p̄terea alij costarū cū febre dolores per quos spirationem exigūā reddi necesse est sed nullū reddi tur sputū vt in ea re nihil a pluritudine sine sputo consistere differe videatur. Verū bi facile ab illis discerni possunt. In his enim nulla omnino tussis est illi vero q̄ sine sputo pleuritide laborant sicca tussis molestā: deinde qd neque tensionem neque duriciē vllā refert pulsus: postremo quod non eque acuta febris laborant neque adeo difficulter spirant. Sunt etiam nonnulli qui p̄resso inflāmato loco dolere se fatentur. Et est ij per sputum non purgant quia ab initio nihil eius succi qui inflammationem excitauit ad thoracis spaciū peruenire solet. At concocta inflammatione nisi prius prius dissipatur ad cutem vsq̄ attollitur atq̄ inciditur.

De septi transuersi affectibus. Capit. tertium.

Erminum quo thoracis pars inferior finitur antiqui pbrenas (id est mentem) appellauerunt: siue simpliciter id ipsis in animū venerit siue (vt aliqui putant) quia eo inflammatione affecto mens quoque ledatur. Aetrum qui Platonis seculo successerunt septum ipsius nominare soliti sunt quous Plato ipse similiter vt reliqui veteres pbrenas vocitaret putans ipsum in animalibus vilitatis gratia fuisse creatum vt pote qd animi trascendiam in corde contentam a cupiditate cuius sedes in iecore esse creditur distinguunt. pīnde medici neglecto p̄seco noie septū ipsius appellare cōsueuerūt. Id qd in doctis quoque spina eos fecisse constat: quippe huic quoque ob p̄pria essentia medulle nomē est quēadmodū instrumentū cur? nūc mentionē fecim? pbrenes nuncupant. Verum quo clarior esset dīnotio illi dor̄salis quēadmodū et ceruicalis et spinalis atq̄ lūbaris cognomēta addiderūt. Postea fere oēs simpliciter dor̄salē appellare cōsueuerūt. Sic in p̄senti quoque p̄posito pbrenū noie relecto diaphragma (id est septū transuersum) noia re magis placuit. Aristoteles autē hāc aialis p̄culā succincturā appellat nescius ipam magnē ac p̄quā necessarie actioni in aialis? esse deputatā quippe q̄ spirationis instrumentū est: nec mirū est si spiratio nē quā afficiē ledat vt quia vel spine vel neruis ab ea exortis consentit veluti supra de spirandi difficultate dictū est: vbi etiā p̄prios ipsius affectus percurramus. At vero nūc eos affectus qui superno consentiente principio ei adueniunt perstringamus. Igitur antea quam aliquis delirer: frequenter ac exiguum infestante vero iam delirio multa varieta te inaequales spiritum reddū veluti de spirandi diffi-

cultate iam dictum est. Atq̄ delirare etiam solēt nōnulli ob viciū quod in ore ventriculi consistit et febribus ardentibus et pleuritide et peripneumonia: que vero ob septi transuersi affectum accidunt deliria nō multū distāt a pbrenitide: quippe p̄ ceteras rū p̄tū affectus atq̄ p̄ febres ardētes delirū miris gari solet quoties morbi declinare videt. At pbrenitidis p̄pria p̄cipuaq̄ nota est ne in declinatione q̄dem febriū delirū quiescere. Neq̄ em̄ per consentiū duntaxat sub huiusmodi morbo cerebrum afficitur sed p̄pria primariāq̄ affectione laborat atq̄ p̄inde paulatim conquiescit hic affectus. Delirū etiā neq̄ subito neq̄ affatim vt in ijs p̄sibus quaz nuper mentionē feci accidere cōsuevit. Quippe antea q̄ inualecat p̄cedunt ipm accidētia non pauca. Ea q̄ omnia pbrenitica indicia vocant que ab ijs quocq̄ qui me p̄cesserunt conscripta sunt. Nā interdum vigilas p̄cedere: siue etiam somnum manifestis imaginibus turbatum: ita vt et clament nonnulli: et exiliāt. videre est. Interdum vero adeo aggressis accedit obliuio: vt laborātes aliqui: quū macellā petiūssent: melere tamē neglexerint. Aut quum lotium emississent: macellā ipsam p̄dere: hauqua q̄ meminerint. Interdum maiorū euz tumultu: aut temeritate respondent: p̄sertim vbi aliquis antea fuerit mās fuerus. Atq̄ ij omnes exiguū vtūtur potu. Spiratio ipsa rara est: et magna. Nōnunq̄ occipit dolor: infestat. Quum vero iā p̄xime ad pbrenitidē accedunt: oculi eis vebemēter euadunt squalidi: aut ex altero ipsorū aeris lachryma effūdūtur: ac deinde lippitudo innatat: et vene ipsorum sanguine plene videntur: et sanguis stillat e naribus. Quo tempore nihil quod exacte ad prudentiaz pertineat: respōdent et floccos auellunt: et festucas carpunt: atq̄ aridiores febri: cui nō ita magne in alterutram partē mutationes accedunt: torquetur: quēadmodū in alijs quibusdam febrib? videre est: que p̄ vigore quidē grauissime infestat: inclinationes vero habent mitiores. Ad hoc lingua quoque salebrosa est: nonnulli interdū audiēdo falsū videtur: ac interdū melli iacent: vix quicq̄ respondentes: atq̄ dispositiōe dolorifica affecti: vel actus p̄mente aliquo: eā baudqua q̄ sentiūt. Ergo hoc modo p̄ cerebrī affectū: paulatim pbrenitis euenire solet. Ob nullū autē partis: p̄ter q̄ septi trāsueri viciū delirū iugiter infestare potest. Hmōi enim affectus: continuū fere delirū inducit: adeo vt veteres putauerint: hac parte inflāmatioē affecta: homines pbreniticos euadere: atq̄ ob eādem suspitionē: pbrenas (id est mentem) eā appellauerūt: tanq̄ sapiētī parti acciderit quippiā. Verū delirū quod hmōi vicio accidit: a pbrenitide distinguit: et ex oculorū accidentibus: et sanguinis a naribus stillis: atq̄ spirationis specie: quippe pbreniticozū spiratio magna est: et ex lōgis semp̄ interuallis. Eōtra: vbi a sepro delirū orit inaequalis: vt modo exigua sit: atq̄ frequens modo magna: et angustiosa. Nā incipiente septi trāsueri inflāmatione: prius q̄ delirent laborātes: exiguum: ac frequētē: reddūt spiritū: cōtra: ijs qui ob affectū cerebrū delirāt: magna p̄dit: raraq̄ spiratio. Atq̄: vt summam dicam: veluti eorum accidētū: que pbrenitidē antecedere diximus: aut nullum appareret: aut si apparuerit aliquod: id perexiguū est: in his quib? septum transuersum inflammatione laborare incipit: ita rursus intendi p̄cordia: septi trāsueri: illico

Pbrenitica indicia.

Delirū a sepro trāsueri so.

ab initio affecti propriū indicium est id quod affecto cerebri posterius accidit nō incipiēte videlicet affectu sed quā paratū iā fuerit. Atque calor quoque circa esophagum et facit rehemētor est ijs q̄ ob cerebri viciū delirāt. Reliqui septi trāsuerit affecti siue primarij sint siue p̄ consensum illi eueniāt partim quidē ab hoc nostro proposito sunt alieni quibus sc̄ manifeste in festatur quū p̄ alta accidētia tū per abscessus in ipso exortos partim vero iam antea dicti sunt.

De gule affectibus.

Capitulum quartū.

esopha-
gus.
Aristo-
telis se-
culum.
Gula.
Stoma-
chus.

Am partem q̄ interfauces et os vētri-
culi media est quā veteres esophagum
nōiabant: q̄ post Aristotelis seculum
scripserunt stomachum nos gulā dici-
mus appellare consueuerūt. Quāto
Aristoteles prius semper vocabulo hāc
animalis particulam nominauerit. ¶ Eius duplex
est vsus. Unus quod veluti via est eorum que deu-
rantur. Alter q̄ circa vtrāq̄ viā actionē quādā effice-
re videtur tū deuorādo ea que ab ore ad ventriculū
deferunt tū reiiciendo ea que ab hoc ad os eleuan-
tur. Sane gemine sunt ei p̄tes quas dissectores tu-
micas appellant. altera ad cibi potusq̄ deglutitionē
vitā: altera ad eā q̄ vomitō fit expulsiō. Proinde
rōnē cōsentaneū est duo eē affectū ipsi? genera vnū
q̄d veluti vie tū ingestoꝝ tū vomitōe reietoꝝ et ac-
cidit alterū q̄d q̄d ei veluti vtriusq̄ actiōis instrumē-
to euenire pōt. ¶ Estat q̄ duoꝝ iāz memoratorum
vsuū alterū quidē semper esse necessariū alterū vero
p̄pter occasiōes quasdā. ¶ Agit eozū accidētū q̄ ipm
tanq̄ viā infestat genus vnū est quum ob tumorem
aliquē p̄ter naturam angustior sit ipsius meatus.
Alterus quum proprias actiones perficere nequit.
Porro iam antea vbi de angina que ad vertebzū
in ceruice luxationem sequitur: sermo habebatur: di-
ximus: q̄ acquisitiō et angustia accidit: vbi sub ver-
tebris ipsis comp̄imitur: cui? rei nunc quoq̄ admo-
nitū te esse velim. Nec obliuioni tradas tumores eoꝝ
rū musculozū qui gulā ipsaz inuoluūt: q̄ quomodo
nascantur ij? in vniuersum in libro de tumoribz? p̄ter
naturā dictū iā est. Ceterū in ijs omnibus cōmu-
ne est quod tanta sepe numero inter deuorandū in-
festat angustia vt potius ad nares remittatur. Quū
vero inflāmatiōe affecta gula familiari propriaq̄
angustia non a vicinis partibus acquisita torquet
tū grauissimus inter deglutendū dolor infestat ac-
cedente quoq̄ perquā difficili trāsitu p̄sertim si su-
pinus qui laborat faciens trāsglutire quā p̄piā con-
tur: quocirca sic affecti habitus trāsformare atq̄ eri-
gere sese student ex accidente ipso edocti faciliorem
ita fieri deglutitiōē: adeo vt baud parū habet? hic
ad ciboꝝ in decliues partes delationem conferre
deatur: vt pote que possit sepe numero vel sola fieri si
prius ex ore vsq̄ ad gule initium facta fuerit expul-
siō. A supino decubitu nullus speratur auxiliū quo
facilius ad infernas partes ferant? alimenta quip-
pe quod tum a sola gule actione deuorandi mun? p̄-
fici potest. Illeq̄ vero latet vos q̄ partium inflāma-
tione affectarum nulla non dolet quum suo munere
fungitur. Contra vbi quieuerit dolor mitigari solet.
Ergo quum gula sentiendū facultate sit p̄dita ipam
quoq̄ veluti auctariū indicium in vsum euocare opor-
tet quo plenius huius particule affect? dioscant?.

¶ Id quod alaborare inter respondēdum deprehē-

dere licet: nisi adeo fuerit saxeus: vt quid ipm ledat
narrare non possit. Contra: si id quieuerit: gula sensus homo
maximum prestabit corrolariū: ad affectū ipsi? di-
nitionē. Etenim imbecillitatē nōnunq̄ percipere se di-
cunt laborātes: vt lōgo vir tēporis spacio per gulaz
transcant: ea que ingesta sunt: que aliquādo ad p̄-
mū impetū facile descendunt: deinde rursus arctur:
vt videantur impacta: demū per residuū spaciū fac-
le labitur. Horum primus actionis infirmitatē: alte-
rū particule cuiuspiā anstuitā indicat. Verū vtriusq̄
q̄ differētia: ex reliquis accidentibus intelligere ly.
¶ Nā ob imbecillitatē id euenire cōueniendū est: quū
a sola intēperatura: circa tumore p̄ter naturā: inge-
storū in transitu tarditas: et equalis est: et sine dolore
et a pud supinū decubitu: augetur: erecta vero cerui-
ce mitigat: neq̄ vll? accedit angustie sensus. ¶ Vbi
vero tumor aliquis accesserit: vnā quāpiā parti-
culā angustiorē ceteris efficiet: atq̄ p̄ eā tardior erit
transitus. ¶ Nō si tumor inflāmatiōis fuerit parti-
cipis: accedit ei pariter et dolor: et sitis: et multi calori
tis sensus: et febris nō admodū ardens: que etiā siti
proportione baud quāq̄ respondet. Si vero tumor
aliquis ex nō ita calidis fuerit: si circa febrim? cas-
lorē: et sitim: deglutitiōis inaequalitas euenit: re-
tis in parte quāpiā alimentis: p̄sertim si in inscu-
lum: atq̄ solidū fuerit: id quod deuoratur: acceditq̄
dolor aliquis sed exiguus. Ergo quum aliquādo bu-
tusemodi accidētia lōgo tēporis tractu nobis appa-
ruissent: accedente nōnunq̄ ephemera febre: nōnun-
q̄ etiā horrore: coniecturā fecim? abscessus incoctus
esse in gula. Accidit vero p̄cedente tēpore: vt labo-
rās fractionis sensum perciperet: ac subde pus euo-
meret: idq̄ non solum eodem: sed postero quoq̄ die:
atq̄ itidē tertio: deinde succedebant ei deinceps: oīa
vicerate gule indicia: quippe siue actia: siue acida: si-
ue salsa: siue acerbā deuoraret: aut vellicationē: aut
constrictionem sentiebat: dolebatq̄ hac in parte: vel
nihil deglutitō: sed moderatius. Vehementiores ve-
ro dolorē excitabant ea: quibus inordendi: aut con-
stringendi vis erat. Hic ergo lōgo tēporis spacio vir
seruatus est: frer? scilicet eratis beneficiō: et cū natus
maiores: fere omnes perierunt. Sane quotquot do-
lorificum quempiā in gula habet affectū: oēs ex doꝝ
si quoq̄ dolore ipsum significanter declarāt: cui? rei
causa baud obscura est: ijs qui gulam spine incūbēs
tem viderunt. Quinetiam constat: quod ex gule vasis
baud secus quā ex reliquis omnibus: sanguis vomē-
do reiici potest. Id si ob ruptum vas accidit: dolor
ibi percipitur: vbi aliquid fractum est: atq̄ sedem af-
fectam indicat. Baud secus vbi vena fuerit erosa: si
ue diabrosin: siue anabrosin: siue aliter quomolibet
nominare volueris: locus affectus deprehēdi pos-
test. Aperto autē vasis alicuius ore: nullus omnino
dolor sentitur: atq̄ hac re a reliquis distinguitur: ac
p̄terea quod neq̄ scus: neq̄ casus hanc profusio-
nem p̄cessit: id quod rupto vase videre est. Quam-
quam ob solam sanguinis plenitudinē: nulla adue-
niente extrinsecus causa: vasa interdū disrumpi pos-
sunt. At vene erosionem: vlcus p̄cedere solet. Fit
autem vlcus: vel a fractione: vel a viciis fororum humo-
rum influentia: id quod in cure quoq̄ sepe numero
accidere videmus.

Gule i/
becillit/
tas.
Gule tu/
mor.

Gule i/
flamma/
tio.

Gule v/
cus.

Gule i/
flama/
tio.

De oris ventriculi affectibus.

Cap. v.

De ven-
triculi.
cor.

Et res os ventriculi cor nominabant
ab accidentibus que inducere videtur
hac (vt aiunt) deducentes appellatione
neq; em̄ syncopā dūtaxat veluti cor s; etiam
cōuulsiōnes sopores morbū cō-

mitiale melācholiā inferre solet: q̄netiā
accidentia qualia per suffusiōnes infestā vt iam an-
tea quum de oculis loqueremur dictū est. Atq; om̄-
nes ij affectus consentientibus et ceteris partibus
in ipso fieri dicunt. Illam ad ppriam eius rōnē pri-
uet et appetentiā pbibere et natantes in eo cibos cor-
rumpere quemadmodum id baudqua; fieri solet
quum cibi in ventriculi fundo firmanur precipue
si suapte natura non ita facile corrumpant. Hgitur
exacte animū aduertere oportet vt discernant affe-
ctus qui ipsius occasiōe per consensum eueniunt
ab ijs qui butusmodi particulis quarum actionib;
nocere consuevit os ventriculi (quod vt veteres oēs
cor appellabant ita nostra tēpēstare stomach) id est

Os vē-
triculi.
Stoma-
chus.

gula vocat) primario accidere censet. Sed bec in-
ter se discernere facile poterit is q̄ assidua exercitia-
tiōe circa notitias hāc ea q̄ p̄cesserūt diligēter cōsy-
derauerit. Sūt em̄ pprietates q̄dā ineffabiles vna
cū accidētib; q̄ enarrari p̄nt eueniētes q̄bus certio-
res stabilioresq; euadūt affectuum partū notitias
bas vnusquisq; per se inuenire poterit. Quevero tā
q̄ fundamenta vniuerse dinotionis existūt atq; ex q̄-
bus studiosissimū quicq; ineffabiles accidētū pprie-
tates ediscūt deiceps explicare aggredior. Hgit grā-
matie? q̄dā iuuenis quorū vel nimis vehementer
doceret aut cogitaret aut inedia; sustineret aut ira-
sceretur comitiali morbo corripiebatur: perpēdi equi-
dem in hoc os ventriculi vtpote quod facile sentiret
affectum esse: ac deinde per consensum et totum cere-
brum et corpus vniuersū cōuulsiōe concurrūt: cui pro-
bā concoctionem accurate pcurare ac deinde vel ter-
tia vel quarta hora panem optime preparatū exibi-
bere iussit: atq; hunc quidē solū si non sitiret: si vero
sibi cruciaretur ex vino madidū et quidem albo atq;
subacervo. Nā butusmodi vinum vt ventriculum ro-
bustū efficiat: ita baudqua; tentat caput id quod fa-
cere solent ea que vehementes vires obtinent. Itaq;
quum bac viciū rōne viens non vt ante afficeretur
exactam tā notitiā me habere arbitratus sum eorū
que prius sola coniectura conseq̄uebar. Itaq; quo-
libet anno bis aut etiā ter medicamentū amarū ex
aloe et exbibui. Purgatis deinde ex vniuerso vētre
excrementis resumptisq; ad proprias functiones vi-
ribus vir ille viginti annis quibus postea sup̄stes
permanēte integra inculpataq; valetudine vitā ex-
git: Qd si aliquando ob ingruentia negotia diutius
a cibo abstinere cogere; exigua quadam cōuulsiōe
verba;f. Neq; non alios quoq; vidimus cōuul-
siōne per morbum comitiale ob oris stomachi vi-
ciū correptos quū aut non probe concoxissent aut
vini et quidem meractioris plurimum potassent aut
vbi venerit inmodice operā dedissent. Quinetias
per febres quosdam conspeximus de repēte cōuul-
siōne prebendi nullo (quod eam p̄fagiret) p̄cedente
indicio qui bilioso superueniente vomitu prius
ab omni noxa liberati fuerūt: atq; hoc modo affecto-
rū nōnulli res quasdā fuscās vomēdo reiecerūt aliq;
humorē porri succo similē quidā etiam viciōsis gra-
uari cibis soporosi permāserunt donec ea que os vē-

Epilep-
sia.
morb;
comitia-
lis.

Vinum
album.

triculi opprimebāt: omnia euomissent. Atque hoc
accidentū: vir vllū crederes: a ventriculi ore proce-
dere: quādamodū ne syncopas quoq; nisi tā crebro e-
uenire viderentur. Quāq; em̄ non pauci ad ipsū ex
cerebro nerui perueniunt: non tamen tanti esse vidē-
tur: vt eorū occasiōe: principū adeo ip̄sis cōsentiat
vt cōuulsiōne inducere possit: tantus abest: vt quis
credat: cor ipsum tam vehementer oris ventriculi cō-
sentire: vt acuta protin; sequat̄ syncopa. Porro mul-
tos nō solum somnia et somni incerti molestant: sed
amentia quoq; propter viciōsum humorem in ore
ventriculi exauctum. De statuoso vero vocato p̄e-
cordiorum morbo: nemo non dicit: quomodo tristi-
tiam: desperationem: mestitiā inducat: atq; vt sum-
matim dicā: ad melācholiā accidentia: nihil reliqui
facit. Quippe laborātes huiusmodi morbo: post cru-
ditates: dictis accidentibus multo vehementer infe-
stantur: ac quidā ex ip̄sis splenici quoq; sūt: quocir-
ca cōijciendū est: ex hoc etiā viscere: viciōsaz sanie: in
ventriculū irruere. Ergo ea accidentia que vel cere-
brum: vel oculos afficiunt: viciōsorum humorū va-
porationes sequuntur. At syncopa que gule viciō so-
let euenire: ob dolorū ipsius proprietatem exolutio-
nem inducit eius intemperatura ad cor fortasse per-
ueniente. Quādamodū vbi cor vehementer intēpes-
ratū est vires agminatim cadere necesse est. Atq; cō-
stat etiam q̄ nitta (id est pice) vocare mulierib; ac-
cidunt. vbi bec particula affecta est. Que em̄ aut ca-
nū more aut nihil oīno aut malos cibos cupiūt ijs
appetentie instrumentū lesū esse certū est: id hō os
ventriculi esse demonstratū tā est. Sic etiā nausea cor-
dis dolores singultus inter butusce partis affectus
numerari debent: verū omniū harū affectionū cau-
sas in libro de accidentium causis tam diximus. vt
nihil nūc opus sit in earū explicatiōe ip̄is tacturas
facere. Et enim que per intemperaturam ei veluti si-
milari corpori morborum differentie adueniunt tā
ibi enarrate sunt. Instrumentales vero morbi qui ei
accidere solent adeo manifestas habent notas vt las-
tere possint neminem qui cōmunes significatiōes
q̄ et in bis antea cōmentarijs et in alijs quibūdā p̄-
scripte sunt memoria tenuerit. Neq; em̄ abscessus
neq; inflammatiō neq; erysipelas neq; viscera hui; lo-
ci i obscuro sunt: vtpote quorū cōes sunt note cū ijs
q̄ sup̄a de gule affectionibus dicte sunt: atq; illis eo
manifestiores quo faciliōr huic sensus est ac-
clarā quoq; propriāq; rōnem habet. Similiter vbi ex
bac parte sanguis reijcitur indiciorū pprietas cō-
mūnis est cū illis que de gula tā diximus: verum co-
gnitio longe manifestior euadit. Atq; par eē vide-
tur totum ventriculi spaciū simili dispositione affici
quales sunt ille quas in ip̄ius ore fieri dixim; atq;
similia quoq; ei aduenire accidētia. Quod vero lō-
ge maiorē inferūt viciōsiā ea que in ip̄ius ore prin-
cipiunt idcirco medici ea que in parte ventriculi infe-
riorē eueniūt et despiciere et contemnere solent. At qz
coctionis opus in partibus ab ore inferioribus fie-
ri nullus non fateretur necesse est hanc ipsam partem
quum male disposita fuerit cruditarum esse causaz.
quin videlicet vel ob inordinatam alimentorum in-
gestionem aut multitudinem aut qualitates homo
concoquere nequit. Adorbi vero ceteris partib; om-
nibus communes siue instrumentales sunt siue per
solā intemperaturā infestēt quorū sedes affecte ma-
l. pars tertia.

Hypo-
chōdria
ca melā-
cholia.

Syncop-
pa.

Can-
na cibi
cupidis-
ras.
nausea.
Lardis
dolor.
Singul-
tus.

nifeste sunt: ad hanc presentem commentationem p
prie non pertinent. Quippe eas duntaxat partes:
que sensus iudicium effugiunt considerare ppositū
est. Sed de sanguine qui ex ipso vomendo rejicitur
nō conuenit inter medicos. Etentz sunt q̄ putent ne
qua q̄ fieri possit: ut sanguis vel ab hepate: vel a liene
effluens per ipsum euacuetur: similiter de pure q̄ q̄
ab ipsis erumpente existimāt: verum enīnuero per
artis exercitationem vtramq̄ opinionē examinant
mihi visa est per ipsum fieri euacuatio ex dictis vi
sceribus. Etenz differre volumus huius rei doctri
nam in eū locū ubi de ipsis sermonē faciem: quip
pe princeps hēcinozis et lienis affectus pcurrere p
positum est.

De octo moris affectibus.

Lap. vi.

Uic parti quādamodū et ceteris oibus
duplex morborū genus accidit. Unū a
sola itēperatura citra tūorē preter na
urā. Alterum vbi una cum itēperatura
umor quoq̄ infestat: ut inflammatio:
erisipelas: scirr: id est tumor durus: a spiritu exten
sio: a grossis et viscosis humoribus obturatio: id q̄
in extremis vasorum partibus que ex vene ipsius
poris exoriantur. Acū in ijs laborans et grauita
tem et precordia veluti suspensa sentit q̄ si fumosus
quoq̄ spiritus cui non pateat exitus ibi concludat
non solum grauitas sed tensionis etiam sensus seq̄
tur. Inflammationes vero que in hoc viscere citra
ipsius ibecillitatē nascunt siquidem in gibba parte
consistant p̄cipue si grandes fuerint perfacile vel so
lo tactu dinosci possunt. At si marū priū inflamatio
nes per alia potius accidentia quā p tactū iustiga
re oportet. Incepta igitur ab his que i pre gibba
oriuntur si pri^{us} vos ad monuero eorū quos in cor
porū dissectione conspexistis musculorū q̄ sub cute
tenduntur. Sūt vero octo numero quatuor contenti
coniugationibus. Quarū p̄ma ex musculis constat
rectis p totū carnis a pectore ad pubis ossa ita est
vocat dissectores descendētes. At reliquarū triū p̄u
gationū musculi vsq̄ ad rectorū contractū carnea q̄
dem parte constant vbi vero priū illos attigerūt i
neruosas mēbranas degenerare vident. Morū itaq̄
musculorū vna coniugatio que q̄dē reliquis exterior
est a thorace obliqua deducitur in anteriores partes
descendens. Altera huius cōtraria ab infernis exorta
partibus obliqua ad anteriores ascendit. Huius ter
tia musculorū coniugatio subijcitur qui trāsuersus
habent positum atq̄ peritoneo id est mēbrane que
intestina continet innituntur. Q̄ rectorū autē muscu
lorum tumores preter naturā oblongi atq̄ per totū
ventrē extēsi vident vmbilicū veluti ipsi quo
q̄ musculi comprehendentes: quapropter baud ob
scura est eorū dinotio utpote quos et positus et figu
ra declarat. accedēte ad hec q̄ ipsi a nullo exteriorē
musculo contēgunt. Hec autem obliquis quoq̄ mu
sculis qui a thorace descendunt sunt communia. At
multo difficilior est notitia musculorū qui ijs subie
cti sunt difficillima vero trāsuersorū. Q̄ constat au
tem iecur intra hos sub peritoneo ēē positum: quod
quātribus contegatur musculis fieri non potest ut
tactus aliquam ipsius notitiam prester: nisi vel ma
gna in ipso oriarur inflamatio vel incūbentes ei mu
sculi extēnuentur. Sed iecur affici declarant in dex
tra precordiorum parte grauitas: dolor: tota pre

cordia retrahens atq̄ ipse vsq̄ ad iugulum exten
sio (nam et hoc nonnūq̄ euenire solet) exigua tussis
lingue color in primis quidem ruber: dein vero ni
ger: ingens fastidiū: sitis inextinguita: vomit: tū syn
cere bilis: tū eius q̄ ouorū vitellis similatur: que pos
tea eruginis aliqui colorem referre cōspicitur. Ali
quoq̄ astringitur: nisi una cū visceris huius ibecil
litate inflammationē excitari cōtigat. Q̄ Erisipelatis
autē accidētia bis fere similia sunt. Sed insup febris
quoq̄ cū vehemētissima siti laborantes cruciat: eas
enim febres quas ardētes antiqui vocabāt magna
ex parte aduenire videmus iecoris aut vtriculi flā
meis dispositionibz atq̄ in pulmonis inflammationē
erisipelatis p̄cipue (Greci φλέγματιν ἐν τοῖς ἡπα
τι καὶ πνεύματι) ardētes febres excitant: quāda
modū vbi in vniuerso quoq̄ corpore biliosi humo
res ad immoderatū feruorē perueniunt. Acū be q̄
aut iecoris aut vtriculi occasione eueniūt omniū
sunt vehemētissime. Quibz p̄cipulis ita laborantibz
febres magna ex parte i tabe trāsmutant. Sz de hac
alibi scorsum scriptū ē. Q̄ Que i simis iecinozis par
tibus eueniūt inflammationes ut magis q̄ ille q̄ i eius iecoris
gibbo sunt fastidiū nauſea vomitū biliosum sicut priū in
ingentem inducūt sic econtrario be maiorē q̄ ille in flamma
ter spirandū dolore (ut dictū est) laborantē afficiūt tio.
magisq̄ rursū excitāt atq̄ dolorem vsq̄ ad dexte
ræ partis iugulū adeo ut detrahi videatur extendunt
poro vtriq̄ parti quā dolor adest noibe coste non
nunq̄ cōsentiri. Mā in hac ambie eius partes me
rito cōmunicare vident: quia nō passz oibus aian
tibus id eueniat eo q̄ nō in oibz iecur p mēbranas
costis adaptatur: id quod non solum in simijs sed
in alijs quoq̄ animalibus videre est. Etenz in alijs
q̄dem attingit in alijs contra. igitur quādamodū
interdū in gibbis duntaxat ita et in simis huius visce
ris partibz inflamatio oritur: quia in neutra priū
exquirere distincta possit cōsistere. Mā omniū ei^{us} par
tium carnes inter sese continuant. Etenz quibus
vel a natura vel a morbo abdomen extenuatum est
in ijs facile est videre ingentes iecinozis inflamatio
nē: que p̄p̄ia hāc a musculorū tumoribus formatur
differentiam quod moles eius manibz tractata ag
minatā circūscriptiōne baud quāq̄ excedit. At mus
culus quilibet quā totus sibi continuus sit inflama
tionis ipsius moles sensim dimini cōsuevit q̄ppe
soli iecinozi p̄p̄iū est ut tumoris tumulū cōprehen
sim habeat circūscriptū. Q̄ An manifestū est q̄ dur
in ipso tumor (Greci scirrōn vocāt) multo euidentius
dinosci potest eo q̄ durior sit scirrū ipsius q̄ inflam
mationis moles q̄ in vniuerso modi dispositione ex scirrū
renuata sint corpora que ei incūbūt. At vero tractu
tēporis quia magis increſcat scirrū cumulus nō in
eque facile fuerit per tactū ipm cognoscere inter
p̄iete scz iudiciū aqua inter cutē que ilico scirrū
sequi consuevit. Quippe nisi hepar afficiatur baud
quāq̄ fieri pōt huiusmodi affectus non tamen sem
per ob primariā eius affectionem excitat quia hoc
sit q̄ frequētissimū. Etenz qz ipm eius facultatis q̄
sanguinē gignit instrumentū est cōsequens est ut vi
ciato hoc viscere actio quoq̄ eius vicietur. Accidit
autē (ut dixi) quum aliā atq̄ aliā partē frīgida intē
peratura afficit ut hepar quoq̄ refrigeretur. igit si
vel lienis causa vel vtriculi vel intestinorū vniuer
sorū maxime scirrū mēscerice vene bābituali m

Hepar
tis infla
matio.

Uterus
musculi

Perito
neum.

Erysip
elas.

heparis

temperatura afficiantur facile etiā vna refrigerare possunt omnes simarum iecoris partū venas quo sit vt ad hepatis quoq; corp? temperatura ipsa p? nentat. Si vero vel pulmonis vel septi trāsuēti vel renū occasione id accidat imp?imis vene q? visceris huius partibus gibbis cōsistūt per cōsensū afficiū tur deinde tractu tpsis bepar quoq; eadē dispositio ne infestatur. ¶ Ergo ea q? bucuspō trāsumus sic se ha bere nemo inficiabitur nisi forte quis aut suapte na tura cōtētiōsus aut oīno fuerit indocetus. ¶ De ob/

quippe ob refrigeratū os venterculi: butusmodi cus piditates inualescere: iam ante didicimus. Sed de aqua inter cutem: quantum ad presens attinet pro? pōitum: hec dixisse satis est.

¶ De morbo regio.

Lap. vij.

¶ De vtrū semp in morbo regio loc? affectus sit bepar: an alia preterea dis

morbo? regius.

positio hunc affectū efficere possit: de? inceptu percurrēdo scrutemur: siquidē videmus nōnūq; iecinoze nequaquā af fecto per morbi iudicationē: effūdi ad cutem bilem pallidā: quo modo abscessus quoq; ali qui interdū euenire cōsuevērūt. Videmus etiā ali quando citra morbi iudicationē: sanguinē ab extra nea aliqua occasione corruptū: biliosum efficit: qua lis etiā a feris mordētibz fieri solet. Et cū imperia lium ferutorū quidam: qui viperarū venatōi depu tatus erat: quū a vipera morsus ēēt: aliquādo tēpo re: medicamēta quibus vti p?sueverat: potabat: cūq; vniuersi corporis color mutaret: adeo vt porri colo rē referret: accedēs singula nobis enarrauit: cui epo ta tberiacā: q? celerrime color scōz naturā restitutus est. Solent autem medici inuestigare: an assumptiue nent p?pta extēnt signa: eo qd sepe numero videant citra letalis venent pōtionē hūiores similiter: vt epo to veneno corrupti. Verū nō mirū est: si sic aliquādo mutantur humores: vt vniuersum corp? auriginos suz euadat. Quāq; fieri etiā potest: vt iecinozis scōz naturā tēperatura mutata: humores huiuscemodī vicio afficiantur: quidēz citra obstructionē: aut in flāmationē: aut fetrū. Quinetiā manifeste quādoq; videmus: vniuersū corpus: herbis cadenti pallore infectis simulari: interdū plumbeum: aut fusciorē quoq; referre colorē: interdū etiam alias quasdam ineffabiles colorū p?prietates: que iecinoze suo mu nere nō recte fungēte: accidere solent. Sic ob splenis quoq; vicia: huiusmodi colores eueniunt: sed multo

Impla lis cerus tor.

tenent signa.

morbo? regius a splene

Stesia / nus.

nigriores quā ab hepate. Quos vt clara interpreta tiōe enarrare difficillimū ē: ita cognoscere facillimū ijs p?sertim qui illos sepe numero cōspexerint. Et cū Stesia? quū medicorū iudiciū subijsser: nescio quo pacto eorū nō pauci: abscessum in ipsius hepate con sistere crediderint. Sed postea quam lōgo temporis spacio: nihil se in melius sentiret: me quoq; vocauit. Agitur simul atq; domū: vbi iacebat: fuisse igress?: aspiciens eum: hoc inquā scias velim: nullū tibi esse in viscere viciū: sed quid aliud te molester: nudatis precordijs declarare conabor. Inueni ergo in pfun dis musculis abscessū: cōtracto iam pure: in medio spacio eorū musculorū: qui per transversū mēdū: atq; illozū qui oblique ab infernis sursum tendūt q? (vt nouistis) medij sunt inter eos: qui transuersi p? ritoneo incubūt: et eos qui sub externa cute obliqui deorsum feruntur. Sic etiā alios per plures scitis me notasse: per colorē declarādo: modo secur: modo splenē ēē affectū: nulla audita preteritoz accidētū narratiōe: neq; etiā per tactū inuestigato viscerū af fectu. Proinde sepe numero audiuitis me male im? p?cantē ijs: qui medice quidē professionis (qō ad iecoris spectatiuā pertinet) principes se esse iactabant: nul lū vero egri volebāt aggredi curatiōē. De quozū numero plurimū fuerūt tū cūpiti: tum merhodici: quibus si quis dixerit: fieri posse: vt solo p?specto co loze: affecta sedes interdū cognoscat: illi aperto ore:

Gal. pars tertia.

xx 4

Depa / structione vero non eque cerie habentur coniecture. tis ob/ Et enim q? simarum partium vene ab ea que in por structio tra exorūt in tenuissimas extremitates sinant baud obfure apparet. Atq; quod ad eundē locū aliē quo q? venarū extremitates a concaua vena in gibbas visceris partes distributari p?ueniant similiter cō stat licet quomodo per sua ora ipse inter sese cōmū gantur videre nequaquā possimus. Neq; enim dubi tat aliquis sed oēs fere medici ex vno ore enunciat q? ab? vniuerso corpori distributus ex oibus sima rū p?tū venis exiēs ad gibbas partes per dictas ex tremitates trāsumit. Quā si fateamur sanguis trāsi tū ob tumoris cutis p?tā molē cōstringi rōni cōsens tanēū esse videt vt nōnullis placuit vt ps q? i sangui ne magis tenuis atq; aquosa est trāsumatur atq; vebatur p? vniuersum corpus syncerus aut sanguis q? p?pter sui crassitudinē in visceris substantia perma ner morbozū qui ex plenitudine fieri solent causa ēē censetur. Perscrutantibus vero nobis huius sece placita vident partē cū ijs q? tā supra dicta sunt con sentire partīs vero nonnihil ab ijs que apparere so lēt differre. Quod enim aquosa sanguinis pars trāf sumpta in venā concaua vsquequoq; per corp? dis pergatur consequi videtur a d ea que iam in cōfesso esse diximus. Quō vero contra crassior sanguis in vi sceris venis conclusus ad intestinū ieiunū et colon

Anasar ca. Hypo sarca. Ascites Tympania peritoneum

Aqua frigida. cū vebementi ciborum desyderio tenent nec mirum

atq; rabidi canis exēplū: exerta lingua: impudētē ei resistit. Verū p̄sens sermo haud quā p̄ ad illos diri-
git. Itaq; ad aliud accidentiū genus qđ sola iecino-
Iecoris ris imbecillitate: que per se ac sine inflāmatiōe seue-
imbecil- nire solet: cōtinetur: nūc transeamus: quēadmodū
litas. et de ipsius inflāmatiōe que citra p̄prie facultatis
propria sue imbecillitatē accidit: seorsus tam dicimus. Lete
bepatis rū postq̄ sanguinis generatiōē: hepatis mun⁹ esse
factas. intelligimus: si causa aliqua fuerit: que hūc genera-
re possit: eā hepatis proprias facultatē esse dicem⁹.

Lōes fa- Propriam autem dicimus: propter eas que oībus
cultates corporis nostri partibus cōmunes esse dinoscunt:
quas in libro de naturalibus facultatibus tam per-
currimus: attracticē dico: et retentricē: et expultricē.
Namq; quarta generatim quidē alteratricē: specia-
tim vero sanguifica vocat. Poro omniū facultatū
essentiā: in peculiaribus partiū temperaturis consi-
stere didicistis: proinde quū iecur ad aliquā oco di-
stēperantiā labitur: accidet viribus ipsius noxa:
que illi intēperature peculiariter debetur. S; de ijs
generalē scripsimus sermonem: in tertio libro de ac-
cidentiū causis: proprius autem cuiusq; secundum
speciē partis: cōmuni proportionē respōdet. Agitur
calide iecoris intēperature: tūz contentos in ipso hu-
mores: tūm eos qui per lactūz (id est mesenterij) ve-
nas deferuntur: et assant et adurunt: frigide autē: con-
tentos tam in ipso humores: crassos: atq; ad fluxūz
et motū cōtumaces reddūt: id vero quod ad ipsum
fertur: et pituitosus: et crudus: et semicoctus efficitur.
Sic de reliquis quoq; duabus dicendum est. Arida
quidem intemperatura: sicciōres: crassioresq; humi-
da dō: magis tennes: aquosioresq; reddit humores.
Agitur quūz alui sedimina: aque: in qua nup̄ ma-
ctata caro abluta est: similia esse videritis: efficacissi-
mū inde affecti iecoris signū elicere nequā p̄ dubi-
tetis. Ac nominantur hepatica: ea precipue qđ ob im-
becillitatē ipsius deiciuntur: quippe ad iecoris es-
Iecoris sentiam pertinent butiusmodi affectus. Atqui didi-
intēpe- cistis cuiusq; primorū corporū essentiā ex quatuor
ratura. consistere qualitativis. Sic etiā quū feci sanguinis
similia per aluiū excrementa deiciunt: iecur affectū
esse coniiciendum est. At em̄ tenue et saniosum excre-
mentū: infirmi iecoris: sanguinē creare nō poten-
tis: ita id qđ feci simulatur: superassantis sanguinez
bepatis indicū est. Necq; em̄ a memoria vestra deci-
dit: quū sepe videritis quosdam: in primis quidē sa-
niem: et eruēta quēdam: dein tractu temporis cras-
sum: ac melancholicū sanguinē: postremo atrā quo-
q; bilē: et quidē synceram: deicere. Accidit autem
interdū: ut hīc affectus: ob frigidam intemperaturā
citra febrem incipiat: quando tenuis sanies sangui-
nis excernitur: deinde tractu temporis: corrupto in
viscere sanguine: febris superuenire solet: que tamē
ab imperitis vsq; adeo negligitur: ut laborātē inter-
duz nequā p̄ febricitare putent: quippe hūc affectū
ob inēdiam accidisse existimāt: quū tamen potius:
quia nulla sit ipsi cibi cupiditas: quā ob medicorū
institutum: laborātes a cibo abstinere cōsueverint.
Itaq; quū iterim nihil excernatur: videaturq; labo-
rans omnino liber a febre: balneis eum exponūt: ac
debitam victus rationēz prescribere negligūt. Quo
circa rursus corruptos cibos alius deiciūt: quos de-
inde hepaticorū excrementorū nōn sibi sequit. At nō
nulli qui ob frigidā intemperaturā laborare inceper

rūt: nō solū nō perdūt cibi cupiditatē: verū etiā inter-
dum multo magis: quā antea se appetere aūt. **La** Calida
lidas vero intemperaturas: nunq̄ comitatur ciboꝝ intēpe-
appetentia: sed inedia grauis: sitis rebumēs: febris ratura
inignis: viciōsorū humorū vomitus. Hec sunt iecinosi
propria hepaticorū accidentia: sic enim nominari
tam dixi eos: quib⁹ visceris ipsius vires fuerint im-
becilles. Quia in re vulgus medicorū errās: hūc affe-
ctum putat esse dysenteria. Inflāmatiōē autēz alia
(ut dictū est) sequuntur accidentia. Quū itaq; ambo
interdū affectus cōueniant: vtriusq; accidentia simul
apparere solent: quā propter tenaci memoriam ea ser-
uare oportet. Sic em̄ non solū laudabunt nos: s; ad-
mirabuntur etiā: ij qui opera nostra indiguerint: pre-
sertim si accidentia quoq; que alijs morbis cōmunia
sunt insuper prospererimus: velut qđ dolor ad nos
thas costas peruenit: quod iugulus derrabi videt:
quod spiratio parua redditur et frequens. Equidē
quū primū Romam venissem: magnifice admirat⁹
est me **Blauco** philosophus: ob butiusmodi quā **Blauco**
dam dinotionē. Item per vias mibi occurrēs: opor-
tune (inquit) aduenisti: iungēsq; dextrā dextre: proxi-
mi sumus (inquit) laboranti: quē nuper vidi: itaq;
oro: ut vna meū ad ipsum ventas: est autē Siculus
medicus: quem non ita pridem mecum ambulātem
vidisti. Ego vero: quid in quā molestat ipsūz? Tum
ille et copiose admodū: et aperte id declarare aggressus
est. Necq; em̄ adeo erat vaser: ut aliquid me cela-
re posset. Quū veri (inquit) et **Bozgas** et **Apelas** mi-
bi nunciauerunt: notiones: presagias edidisse te: qđ
ad diuinationem potius: quam ad medicinā periti-
nere videbantur: cupio equidem periculū facere: nō
adeo ut tuam experiar doctrinā: quā ut sciam: num
tanta sit in arte medica: tum cognoscendūz: p̄fesa-
giendi facultas. Interim quū hec diceret: ventim⁹ ad
laborantis vultum: ut neq; verbo: eius prouocatio-
ni responderet: neq; etiam ea que sepe numero me di-
cere audiuis: effari possem: quod scilicet multa in-
terdū nobis fortuito apparent: interdū vero omnia
sunt ambigua: atq; idcirco et alterā: et tertiāz quoq;
consideratiōē expectamus. Itaq; in primo statim
aditu obuiam nobis venit quidā: peluim a cubiculo
efferens: continētē tenuem cruozis sanien: carnū
nuper mactatarū ablutiōi haud abhūmīle: cui dēstissī
mū affecti iecinosi indicūz: quā diligētē inspecta
vna cū **Blaucone** ad medicū ingressus sum. Appre-
bendī itaq; manū circa flexūz eius: quo intelligerem
virū inflāmatiō: an sola imbecillitas esset in viscere.
Quia vero (ut dixim⁹) medicus erat: nuper (inquit)
a detectiōe decubui: itaq; perpēde arterias ob id qđ
surrexerā crebrius pulsare. Hec quū dixisset: inueni
equidem inflāmatiōis indicū. Prospectiōēz ad se-
nestrā: byssopū ex aqua multa decoctū: in olla con-
siderant: proinde cogitant: medicū se pleuriticiū esse
putare: dolore videlicet nobis costas infestare: qua-
lis iecinosi quoq; inflāmatiōibus aliqñ accidere
re consuevit. Nunc itaq; quū sentiret: elerq; spira-
tio: et parua: et crebra: atq; exigua tussi infestaretur:
pleuriticiū se esse existimabar: quāobrem byssopū
quoq; ex aqua multa preparauerat. Intelligens ita-
q; ego: quod fortuna viam mibi preberet: quā apud
Blauconē clarum nomen adipisci possem: manum
meā ad nobis in dextro laborāte latere costas ad-
mouit: indicatōq; loco: dixi cū sibi dolere. Quod cum

Hepati
ea excre
menta.

Fortis

ipse fatetur: Glaucō ex solo arteriarum pulsū existi
mans me sedem affectam inuenisse: plane admirari
me cepit. Verū vt vehementius stupere: bec quoq;
addidi. Quēadmodū hoc in loco dolere te confessus
es: ita velim fatearis: etiā tussiedī cupiditate vexari
te: et cū ex longis intervallis: tussis exigua: arida: et
qua nihil expuis: molestare te solet: atq; ita me dicē
te cepit fore fortuna: huiusmodi quadā tussis spe
cie (quales iam diximus) tussire: qua de re tanta ad
miratione Glaucō cōmor² est: vt cōtinere sese nō va
lens: magna voce exclamād o: in laudes meas. pri
peret. Tū ego nō putes (inquā) sola bec ex arte pos
se presagiri. Sūt em̄ alia quoq; que nunc dicere ag
gredior: quibus ⁊ laborans ipse testimonium feret.
Itaq; rursus incipiens dixi. Quum magnā trabis
spirationem: dolo ea parte: quam notauit: rebemen
tius te cruciat: sentisq; in dextra precordiorum par
te grauitatem. His auditis ne infirmus quidem se
se poruit cōtinere: quo minus pre vehementi admi
ratione: vna cum Glaucōne exclamaret. Itaq; sen
tens equidem ardentē mibi fortunam: de iugulo
quoq; quod videlicet ad inferiora trahi videret ali
quid efferre volebā. At quia magnas inflammatio
nes: quēadmodū ⁊ scirrū: id comitari solet: dicere
nō sum ausus: veritus ne laudem quā antea de me
excitauerā: sauciarē. Quūq; animū indurissimē: tuto
me aliquid eloqui oportere: aspiciēs laborātē baud
ita multo post (inquā) iugulū ad infernas partes des
trahi senties: nisi fortasse id iam antea tibi euenerit.
At cū hoc quoq; fateretur: cōuersis in laborātē ocu
lis: vna (inquā) addenda est predictis diuinatio.
Etenim dicam: quā de morbo suo laborans ipse ba
uerit suspensionē. Tū Glaucō: ne de hac quidē diui
nationē desperare se aiebat. Laborās autē incredibili
hac sollicitatōe: in suporē adductus: ⁊ acriter me
tentens: quid esset dicturus: attenta mēte expectas
bat. igitur dicēte me: quod infestant morbi: pleu
ritidē esse putasset ille ingenti cum admiratione: bu
tus quoq; rei se esse exhibuit: id qd etiam affirma
bat ex altantibus vnius: qui paulo ante latus est² ex
oleo fouerat. Atq; ex eo tēpore Glaucō: tum de me
tum de vniuersa arte: quā optimā cōcepit opinionē:
quā antea nihil magni ab arte expectaret: vapore q
nūq; cū psumatis in arte viris versari p̄sueuisset.
Hec ideo dicere voluit: vt intelligatis: que accidentia
cūlibet morbo p̄pria sint: ⁊ que alijs quoq; morbis
cōmunia: ac preterea que ab vtrilibet genere sint in
separabilia. Itē que magna ex parte: ⁊ que raro vi
deri solent: atq; ea que ancipitē habent euentū: vt si
aliquā fortuna huiusmodi vobis occasione qualem
mibi fuisse oblatam iam dixi: prebeant: ea commode
vti sciatis. Sepe em̄ fortuna: nō contemnendā ad ipi
scendē laudis ansam suggerit: ea tamen vulgus me
dicorū ob imperitiā vti nescit. Quamq; doctissim²
quisq; quā accidentiū aliquod: quod ⁊ affectū sedem: ⁊
affectū ipsum indicare possit: cōspexerit: baud diffi
cilter reliqua quoq; inueniet: quorū alia qdē necessa
rio: alia dō magna ex pte: ⁊ locū affectū: ⁊ morbi ip
sum sequuntur. Verum meminisse debetis eorū pre
ceptorū: que ⁊ generalia: ⁊ vniuersalia appellantur
⁊ que mulorū specialium cōmunia genera sunt: vt
et circa omnē rerum particulariū materiam exercita
tēas celeriter discernere possitis. Est igitur commu
nis sermo: quē inuenire proposui: de naturalib² fa

cultatibus: quā in qualibet parte generatim qua
tuor esse didicistis. Primū voco attractiōē: que pecu
liares parti succos: alendi ipsam gratia: ⁊ appetere facultas
⁊ attrahere potest. Altera deinde est: que aliterat² res.
dicitur: qua succus attractus: similis euadit parti q
alitur. Hūc alie due ministrāt. Retentrix: quā pars
attractū succum coquit: donec in suā ipsius naturā
eum mutauerit. Et expultrix quando a coctione: qd
inutile est: excernit: idq; excernētū vocat. Has itaq;
facultates in qualibet affecta parte: vtrū valide sint
an infirme cōsideretis: bonorū: vt in hepate: quoniam
de hoc dicere institimus: vis attrahendi si quomō
dolibet afficiatur: cibū in vētriculo iam in succū trās
mutatū relinquit: vt per aliu exacre cōfectus: liqui
dus: ⁊ baudquaq; exiccatus excernat. Atq; hoc qd
ipsa affecta sit signū vobis erit. Quicquid em̄ ab ali
quo tanq; a causa procedit: id etiā illius signū ē cō
stat. Hūc affectū nōnulli ad Adesatū pertinere au
tūmant: vocantq; sic laborantes mesaricos: eo quod Adesat²
vident cibum per venas mesareo ⁊ mesenterio inter
tas: transmitti: vt solebat: non posse: eodē seducti et
rore: quo ij qui man² eoz: quos synepa: vel cordis
vel gule vicio: prostrauit: affectas esse arbitrant: vt
pote que baudquaq; vt antea: munere suo fungant²
Quippe secur: mesarei ventis veluti manib²: que ex
vētriculo ei cibum afferant: vti². Similiter etiā falsi
lunt nōnulli: vbi crura resoluta sunt: ob affectū ali
quē: eā spine partē: que in lūbis est: infestant: quip
pe neglecta spina: cruribus remedia adhibent. igit
si mesenteriū vel inflammatiōē: vel alto eiusmodi affe
ctu laborer: hunc proprie ad ipsum referemus: si ve
ro iecur ob imbecillitatē per venas suas cibū allice
re nequeat: nō mesenterio (id est lactibus) sed iecino
ri: remedia sunt adaptāda. Quēadmodū ne resolu
tis quidē vel manib²: vel crurib²: ob affectū q in spi
na cōsistit. Verū vbi vel inflammatio: vel erysipelas terij in
mesenteriū afficit: baud ita difficile est discernere: si flamma
alui excrementa diligēter cōsideres: et cū nō soluz rō.
hepaticis extremis exquisitē similia (quā vt dictū
est: iecur imbecillū trahere ad sese cibū nequit) deij
ciuntur: sed apparet etiam: veluti ab inflammatiōe: sa
nies quedā admitta. Nam ab omni parte inflama
ta: cui spissum: crassūq; tegmen: nō incūbit: in p̄s
mis quidē tenuis sanies defluit: que: cōcocta deide
inflammatione: ⁊ crassior: ⁊ puri similior redditur.
Quū ergo nulla existente in iecore inflammatiōe: hu
iusmodi quippiam: cum excrementis succi sp̄m cō
sequitis deijciatur: in mesareo affectum esse censendū
est. igitur vt non potēte ob imbecillitatē hepate suc
cum a vētriculo attrahere: attrahēdi facultas affici
tur: ita quū retinere nequit: cōprehendēs: cōtinensq;
facultas: infirma putanda est. Preinde in primis q
dem cruorem saniosum excernit videmus: postea vtrū
ro crassum: ⁊ feculentū. Similiter alie quedam cues
nunt excretiones: non quidem ob imbecillitatē: sed
ob expultriciōis facultatis robur: rationē plenitudinis
⁊ quidem sepe numero integra etiamdum constance
valitudine. Sic plerumq; pars aliqua: quā affecta
est: p hepate purgat vtrūq; ipsius tā factis robustio
ribus: quippe cōcoctis in ipsa viciosis humorib²: se
quitur excretio: sed ita sequitur: vt viles būores re
tineantur: expellantur vero inutiles. Atq; sunt non² Eructa
nulli qui huiusmodi vacationes nominēt cructas dysente
dysenterias: que euenire solent quibusdā: vel mutis rīa.

lato aliquo membro: aut ubi quis in exercitatione educatus: ad oculi se converterit. Ac solet quoque mulieribus retentis menstruis huiusmodi per sedes vacuatio fieri. Atque interdum per vomitum quoque eandem ob causam. Verum bis sincerus sanguis excernitur: similis est: qui ab hostia interfecta profundum conuevit: modo inferne per alium: modo per supiores accedente concoctione: vicius: cenusus: et putris: deijcitur. Atque ut in hepaticis affectibus (quâquam raro) medicamentorum deijciuntur excrementa: tum colore: tum odore pessima: purgato ita viscere: sic eodem modo urine quoque deteriores redduntur: quibus imperiti medici nonnunquam decepti grauis morbi periculi suesse arbitrantur. Etiam quibus sine ratione ratione: rudis duxat experientia suffragatur: de bis que raro eueniunt experimenta habere non possunt: veluti corum que sepe numero accidunt facile meminerunt. Quod autem protracto per longum spatium morbo: apparentibusque notis concoctionis: huiusmodi fiat euacuatio: non semel duxat: imo creberrime: ex enarrationibus: quas in Hippocratis opa edidimus: didicistis. Igitur quâadmodum retentrix facultas quâ imbecillior est: ac res que ipsas grauatur: retinere non valet: vis expultrix id quod molestat euacuat ita infirma expultrice: res quædam retineri solent: facultate retentrice non admodum grauata. Nam in quo liber instrumento: modo bec: modo illa facultas: vel fortior sit: vel imbecillior: facta videlicet ad actionem relatione: si modo vniuscuiusque facultatis rationem intellexerimus. Nam reuera tota semper particula: secundum temperature que ei frequenter inest: agit proprietatem. Verum aliquando rem grauante sustinet: ac longo temporis tractu eam vincit: cõfiscit: alterat: et cõcoquit: deinde rursus alio tempore: rei instantis vel qualitate: vel multitudinē: ferre non valet: ad ipsius excretionē insurgit. Atque e contrario: ubi interdum accurata adhibita est curatio: ipsam rem molestantem deijcere cupiens: vtriusque grauissime perstratis: ob imbecillitatem id efficere non potest. Igitur bec omnia in quouis naturali instrumento perpendere: atque mente in ipsis dignoscendis exercere debetis: Siceff in inuenietis partium quarundam affectus: antea baudquaquam indagatos: veluti ne folliculi quidē sel cõtinentis. Si effi (ut ostēdimus) biliosum humorem ad se trahit: quâadmodum renes vrisanguinis ferunt aut splen: id quod vni fecibus: aut amurce similat: accidit interdum: ut ob huius folliculi imbecillitatem impur? fiat sanguis: atque idcirco alia eueniat regij morbi species: preter eas tres quas iam supra pposuimus. Ac nonnunc ita repletur etiam (quâadmodum vesica que urine est conceptaculum) ut euacuari non possit: aut quod obstructus est: aut quia secretoria ipsius facultas est imbecillior: Veluti etiā: quâ obstructis: aut infirmis vas: que ab ipso exorta: ora sua in hepar extendunt: biliosum humorem interdum attrahere non potest. Proinde excrementorum proprietatem in morbo regio cõsiderare: per quā necessariū est: id enim non mediocre nobis ad huiusmodi notitias auxilium suppeditabit. Nec equidem cõsiderans inuent quorundam regio morbo affectorum excrementa: flaua bile vehementer colorata: similiter etiam et vrinās: item per cures quoque: ut nonnullis plurimū

flaua bilis a balneo profundum: ita alijs plurimū ipsius retineri: ac per se exiguum effundi compertimus. Hanc rem si accuratioz experimēto intelligere volueritis: nulla prius adhibita vntione: homini sudore strigili auferri iubere: videbitis pfecto non eodem modo i oib? strigilis pcuratēre ipleri: vtpote quod i alijs magis aquosus: atque in alijs magis biliosus est. Quod si cū pdictis eorum quoque pcecesserit accidētū me moria habuerimus: multo clarioz euadet loci affectu notitia. Et interim hoc quoque signū subiungere placuit. Quidā acuta biliosaque febre laboras: die septimo vniuersa flaua bile ad curē trāmissa: a morbo liberatus est: mās itque sequētibz deinde diebus auriginosus. Itaque et excrementa: et vrinās cõsiderauim? vtriusque vero scdm naturā se habentibus: atque ob eā causam nullū visceris affectū declarantibus: venit in mētē: fieri posse: quod trāslata in curē bilis crassior eēt: qua ratioe p motus: discere voluit qualis nā esset sudor: illo autē apparēte aquoso: cõieci bilem esse: dissilipari contumacē: pcepti itaque laborāti: ut aq suapte natura calida: et cui discutiēdi vis eēt: vteret: ac ppter ea victū adhibere humidiorē: qui hūorū crassitudinē moderate posset extenuare. Hic autē bonā valetudinē cõsequutus est: vntico auxilio: et notitia cõfirmata: et curatiōe absoluta. Quinetiā alterū multaz in vniuerso corpore pcreari ppēdētes: ipsius adhibita idonea curatione sanauim? Quibus vero citra febri morbus regius accidit: vrgente in dextra p cordioz parte grauitatis cuiusdā sensu: ijs omnib? aperies (ut scitis) obstructiones: et cibis: et potibus: et medicamentis extenuantibus: deinde medicamentis quod bilem ducere posset exhibēs: eorum plurimos vna die sanitati restitimus. Qui vero purgatione liberari non potuerūt: ijs rursus valētiore ad aperientiū dacta portione: medicamentū quod vehementius purgaret exhibui. Sic deinde sub fine purgatiōis: vel cerulea: vel flaua bilis: cum acri mordacitate secernebatur. In ijs contēci fellis folliculū: similē quopiā affectu laborare: qualis in vesica exuberāte vrina interdū fieri solet: etiam adeo multā nonnunquam recipit: ut nimis intēta nequeat eam que in ipsa cõtinetur expellere. Verū in vrine receptaculo (neque effi absurdum fuerit: vesicaz ita nominare) bifaria id fieri solet. Interdum ob excretorie facultatis imbecillitatem. Interdum vel ob grauem somnum: vel negocia quepiā retenta vltra quā par est vrina: que deinde vesicam nimis intendens: hac ipsa ratione vires eius pferre potest. At fellis folliculus: vtpote cui nullū succurrit ab naturali facultate presidium: vnticum habet imbecillitatis principium: veluti cetera quoque naturalia instrumenta: a partis intemperatura ortum. Galeni de affectorum locorum notitia liber sextus. De affectibus lentis. Caput. j.

Et ijs que de fecinore diximus: facile inuenientur note: quibus lentis affectus discernantur. Hoc addito: quod ipsius inflammationes: ob duritiem: facile tangendo deprehenduntur. Quā itaque splen multa habeat accidētia cū hepate communia: illa: nulla re differre videntur: nisi quod quedam magis: quedam vero minus: alterutri euenire solent. Nam quod ad coloris rationem pertinet: vniuersum corpus: vbi splen imbecillitas

Regius morbo?

Bilio /
ria.

Bilio /
ria.

Arina
suppre
sa.

Lentis
affect?

e e affectus est: magis significare videtur. Nam hoc ei natura officii dedit: ut melancholicum sanguinem ex hepate: ad se attrahat: quo ipsum alii tam demonstratum est. igitur attrahendi facultate facta imbecillior: sanguis ex iecore in uniuersum corpus impurus transmittit: quocirca color nigror euadit. Quin etiam hepatis exemplo: sepe numero excrementa quodam ex se reijcit. Itaque vomitione: cui nausea quoque accedit: melancholicum sanguinem excernit: qui interdum per interstia quoque decedere videtur. At huiusmodi vacuatione suppressa: nonnulli mellea melancholica verantur: atque cibos audivit in concupiscunt: idque precipue si valde fuerint acida que ad ventriculum transferantur excrementa. Quamquam nonnunquam eversa detecta quoque penitus cupiditate: cibum fastidiunt: alia quadam vigente ipsum affectionum differentia. Quod vero indurato ipso: aqua inter cutem effundi possit: consentiente iecinoze: iam antea dictum est. Et enim laborante aliquando utroque viscere: regium morbum euenire conspeximus: nigritate: quam pro consuetudine subsequente colore: ita ut putaretur flaua bilis fuligini esse permixta: atque medici quidam secur nullo affectu tum laborare existimantes: dubitant quomodo a splene morbus regius nasci possit. Quoadmodum sunt: qui a solo liene indurato: nullo existente in iecinoze visio: aqua inter cutem fieri posse arbitrantur. Haud secus hallucinari consueuerunt: in ea quoque aque inter cutem specie: que ad acutos morbos sequitur: quippe ab ipsa secur: calida et sepe numero sicca quoque intemperatura: tam graniter afficitur: ut cibum in sanguinem transmutare nequeat. Atqui ne in ipsis quidem iecur affici existimant: ab Extrastriato accepta consuetudine: ut nullam partem affici arbitrentur: nisi vel tumor quispiam: vel vlcus in ipso persistat. Sed illis quidem permittendum est sic existimare nullum scilicet morbum ab intemperatura oriri. At medici qui sequuntur ea: que manifeste apparent: quod refrigerata parte quapiam: accidentia quedam fieri suspicantur: admiratione digni sunt: quod aqua inter cutem consistere posse putant: ne unico quod loco affecto. Quod si ob id: quod nullus est in hepate tumor ipsum baudquaquam affectum esse existimant: neque aliarum partium vlla afficiet: in his quoque aqua frigida viciosa epota: subinde aqua inter cutem corripunt: quippe non infert interstia partibus aqua sic igesta: et quidem modo huiusmodi illi: sed precipue et in primis: et que forte fortuna eo tempore reliqua fuerit imbecillior: vix nisi ad secur frigida transmittat: aqua inter cutem subiecta potest minime. Sic splenis quoque vicio aqua inter cutem nonnunquam euenire consuevit: aut quia tumor quispiam: ut scirrhus: ipsum refrigerat: aut ubi citra tumorem refrigeratum est: ut quia quod aqua frigida: et viciosa: affatim et impotente potauerit. Quod vero melancholica mellea: ipso huiusmodi excrementa ad os ventriculi transmittente: pueniat: antea: ubi hanc rem tractauimus: tam dictum est: quod obrem non opus est nunc ipsam iterum percurrere. Itaque etiam oportet instrumentalium in ipso affectum rationali discursu notas inuestigare. Affectus autem quos intemperatura fecit: partim ex his quoque iam diximus: partim et ex ea doctrina quam supra de iecinoze proposuimus intelliges. Nam alij quidem nominati sunt explicati. Alij vero ut similiter viris quoque conueniunt: ita siles quoque habent utrimque notas. De ventriculi et intestinorum affectibus. Cap. ij.

Regi morbo

Aqua intercutem.

Quum de ventriculi affectibus: supposito libro loqueremur: duas vias in ipso ventriculo.

extenditur. Porro sicut utraque in animalibus proprio munere fungitur: ac pro utilitatis differentia diuersa eis eueniunt accidentia: ita simili modo quicumque affectus communiter tum similibus modo quicumque affectibus partibus aduenire solent: etiam ipsi: tum inter se: tum etiam cum uniuersis intestinis: communes esse censentur. Verum accidentium similitudo: non solum in ipsis inter se: sed etiam in vicinis quoque partibus: quod ipsa attingunt: inueniunt: qualis est renum: et coli communicatio: atque horum nonnulla sed affecta habet cognitu facilem ut dysenteria et tenasmi. Sane in presentia non me dysenterie proprie audire oportet: vt pote quod ex appellatione ipsa: intestinorum vlcus significat. Me Dysenteria est affatim huiusmodi affectus: id quod in eo quod tercia. hepatis vicio accidere diximus: fieri solet: atque proprias etiam habet notas. Et esset propterea ab ipsis initio bilis mordax secerit: quod deinde interancorum abrasiones sequuntur: postea paulum cruoris simul excerni videtur: quando videlicet affectus in ipse tam dysenteria debet appellari. Quia itaque huiusmodi abrasiones sole excernuntur: considerandum est: num primum que quippiam simul cum ipsis deijciatur: ita esse in crassius intestinis vlcus consistere credendum est. Abi vero cruorem quoque excerni videris: intueri oportet: virum is reliquis excrementis ita sit admixtus: ut uniuersus misceatur uniuersus: an pars ei aliquid reliquum supernaret: et esset si admixtus est: in superioribus: si vero supernaret: in humilioribus intestinis vlcus esse poterit. At id quoque in abrasis excrementis videre est: verum non ita manifeste ut in cruore. Similis etiam de ramentis ratio est: nam et ipsa: quod intestinum fuerit oblesum: declarant: tum ab essentia propria: tum ex modo: quo vel commisceri reliquis excrementis: vel vni eorum parti supernatare videntur. Et ex non mediocriter conducit ad curationem: mosse in qua intestinorum parte consistat vlcus: in qua intestinis est: ab epotis medicamentis presidiis petendum est: si non in humilioribus: clysteri subijcere magis conuenit. At huiusmodi dysenterie: ab his que ab hepate pluuunt: ita discernuntur. Nam ab initio tenuis sanies sanguinis ab hepate deijciatur: deinde aut cito malo: crassus humor: fecibus vini baud abilis. Preterea quod in hepaticis excretionibus: nihil abrasum expellitur: atque interdum duorum: aut trium dierum intervallo: suppeditur euacuatio: deinde rursus redit malum atque excernuntur excrementa prioribus multo peiora: id vero per intestinorum vlcera baudquaquam apparet: quippe in ipsis neque affatim neque ex longis temporum intervallis: laborantes deijcere consueverunt. Atque vlcera que in recto intestino oriuntur: tenasmi vocant: vehementi quidem tensione: et prompta deijciendi cupiditate instant: paucis admodum sequentibus excrementis: que quidem ab initio pituitosa deijciuntur: sed per totum morbi spatium: ipsa que a supernis descendunt: baudquaquam misceri videntur. Scribit nonnulli quod a forti excernendi conatu: precedere dolore vehementi: aliqui lapides callosos detecerunt: ipsi quoque Zaptos in vesica nascuntur baud ab similes: id quod ego neque vi ex ano.

Ventriculus.

Dysenteria.

Dysenteria hepatica.

Tenasmi.

Colica.
Nephr-
itis.

di neq; alius qui viderit vnq; auduit. Sed colive-
bementem dolore sepe numero conspexit medicis il-
lum non ad colū sed ad renes pertinere putantibus
veluti renum quoq; cruciatus ad colū referte viden-
tur. Sunt qui oīno negent in finistris partibus co-
lica dispositionem euenire posse. Igitur vt ab initio
horum affectū distinctio difficilis est ita hoc tēpo-
re non ita magnā p̄dictorū differentia ipsi requirūt.
Proinde exuperantia oportet intrinseci accideria. Nā
et nausea et vomitus videntur sed multo grauior et
magis afflicti dolente colo. Quomodo ita laboran-
tes pituitosa quedā atq; corrupta hac in re nephri-
ticos longe superantes ac retinent etiam magis ex-
cremēta vt ne flatū quidē neq; etiā ructum excreme-
re possint. Sepenúmero etiam veluti circuire vide-
dolor atq; plurima loca occupare qui modo in hac
modo in illa parte vehementior sit: nephritici vero
dolores eodē in loco stabiles iugiter infestant. Quā
itaq; dolor in loco fuerit renibus altiore manifestū
colice indicium portendit. Si vero in vno loco vbi
scilicet renes ponuntur stabilis constiterit nihil ad
notitiam potest positus ipse conferre: proinde cum
bis notis quas nuper percurrimus vrine quoq; cō-
siderande sunt. Nam nephritici ab initio dilutas
purasq; reddunt vrinas deinde sequentibus die-
bus crassum aliquid in ipsis subsidere videtur. De-
mum omnino arenose minguntur. At in colica si qd
ab alio deijcitur id flatuosum quodammodo est et
sepenúmero aque supernatate consuevit similez ba-
bens bubulo stercoz consistentiam. Quinetiam co-
lico:um cruciatus multo magis quam nephriticoz
lenientibus mitigantur clysteribus. Atq; euenit in-
terdum vt frigidū aliquo humore simul eicere ilico
quiescant erigz mitigans p̄sidium non mitigans
tantum sed etiam curatiuum et prognosticum. Por-
ro vt bi frigidū humores alio excreme ita nephri-
tici cum vrina lapide exeunte et a dolore liberantur
et simul locum affectum ostendunt. Itaq; nihil relin-
quitur nisi vt parentur ne postea tam facile affici
possint. Nam vt perseverante dolore vrina pars eis-
dem indiget p̄sidij ita tempore subsequēte opor-
tet diuersa auxilia adhibere. Quapropter nullum
quod ad curationis rationem pertinet committeris
errorem si in prima protinus horum morborum ac-
cessione eos difficulter discernatis eo quod tunc ne-
q; extrinsecus neq; intrinsecus differentibus egent
auxilijs quod tunc satis sit ea que dolorem lenire
possint adhibere. Omnia intestina a v̄triculo or-
dine quodā descendunt atq; oīm sup̄remū teinusz
est deinde quod tenue vocatur postea cecum quod
vsq; ad infernas partes extenditur deinde coluz qd
ad superiores reuertitur partes donec sepenúmero
et liencm et tecur attingat. Itaq; nō satis mirari pos-
sum quomodo non solum medici fere omnes s; etiā
populares vehementissimos quosq; dolores in qua-
cunq; parte euenirent ad colū referant. Id quod
mibi quoq; verisimile visum est. Sed quum causam
quererem cur tam vehemens tanq; perseveras esset
dolor non simpliciter huic assertioni credere potui.
Neq; effi similiter vt in renibus atq; v̄teris impa-
cto lapide ingentes dolores in transitu excitantur.
sic et in tenuib; intestinis rationi consueuēz effi-
censebis frigidus spiritus retentos atq; similes ijs
humores dolores in ipsis efficere. Nā tenuiū intesti-

Intesti-
norum
do.

norum tunc rare tenuisq; essentia constant: vt non
ita diu huiusmodi causas cōtinere possint. Ergo p-
babile est: frigidum: eūdemq; crassum: aut viscosum
humorem: aut flatuosum spiritum: i corpe crasso: de-
sog genitum: sed egredi nequeūtem: dolore excita-
re: vehementem quidem: geminam ob causam intēpe-
rantiam: et corporum quibus cōtinetur r̄tione lon-
gum vero: quia difficulter vacuatur. Nā corpa abi-
entia: tum ob crassitudinē: tum spissitudinē. ips arce-
re possunt. Itaq; interdū alij quoq; dolores: et qdē
vehementissimi in sublimioribus uelut in partib;
bus eueniūt: grauior vomitōib; cruciatus: adeo
vt nōnulli sub fine: stercoz quoq; euenire conspici-
antur: a quo affectu vix vnq; aliq; potuit san? euas-
dere. Hunc r̄tōv (id est voluulū) vocant: nōnulli Ileos.
etiā chodapson: quū scz tumor aliquis eminet i res-
tūū intestino: ū parte: vt videatur intestinū ad cor-
de similitudinē conuolutum. Itaq; non ab re visum
est medicis antiquiorib;: vel ab inflāmationē: vel ob
structione aridi stercoz huiusmodi tenuiū intesti-
norum affectus oriri. Sunt alia quoq; accidentia
que quidē haud absurde: et intestinis: et v̄triculo si-
mul affectis euenire credūtur: vt quas Aet̄i r̄tōv
(id est leuitates intestinoz) et κοιλιακας (id est
v̄trales) nomināt: quū videlz materie nequaq; sunt
mordaces. Nā vt mordaces ob mordendi vim: om-
nia intestina ad excretionem excitant. Ita non mor-
daces intestinoz imbecillitate sequi cōsueuerunt
quia retinere contenta ne exiguo quidē tempore
possunt. Siquidem ilico excremūt ea: p̄inde ac si gra-
ue aliquod onus deponeret. Haud lecus q̄ in distil-
latione vrine contingit. Nam et in hac modo ob aci-
moniam: et vellicationem: vesica iugiter quicquid
ad eam peruenit secernit: modo ob id quod molem
ipsius vel exiguum sustinere nequit. Lererū a qui-
bus causis intestinoz leuitas proueniat: alibi par-
ticulatim ostendimus p̄ter ea que i libris de curā
di v̄tā et ratione de naturalibus facultatibus et de
accidentium causis iam dixeramus. Etenim hūc li-
brum non incepimus vt causas q̄ morbos efficiunt
sed vt affectozum locozum quī tactus et visus iudi-
cium effugiunt notas perstringem. At quia qd exa-
ctam horum notitiam: etiam de ipsīs disp̄tōib; in-
terdū aliquid dicere coactus sum: idcirco de causis
quoq; que ipsas efficiūt mentionem facere non sum
grauatus. Itaq; sermōi de intestinoz affectib; si-
nem imponamus. Sūt enī in ipsis affectus quidā
cogniti faciles: qui scilz cum p̄dictis communes
habent notas. Nā abcessuum: inflammationū: sc̄r-
rozum: inflationum: erysipelarum indicia oībus co-
gnita: quū in v̄triculi locis apparent et affecti ip-
sius: atq; simul affecte sedis notitā ostendūt. Sed
de ijs iam antea satis dictum est.

De renum affectibus.

Eap. iij. nephriti-
ris.

Bitur quū repente nephritis incide-
rit lapide notari digno: vel in renū ali-
quo vel i v̄teris impacto: dolore excitat
colico haud ab similit. Verū distingui-
tur ab eo: ex nausea tum multitudine:
tum magnitudine. Sūntq; per vomitum relecta vbi
lito facit pituitosa: quib; p̄assumpti quoq; cibi alijs
quid admittū videtur: sepenūcro etiā ex loco quū su-
p̄iores colē p̄es afficiūt. Atq; ex eo interdū qd vni-

Colicos
rum ac-
cidētia.

loco dolor inest: sed reuoluitur et ad plurimas exten-
ditur partes. preterea quod ne flatus quidem transmi-
titur. Atque omnia hec colicis duntaxat euenire solent: sed
alia quodam magis: alia vero minus. Quamvis hoc ex his quod in
vris residet: aut lapide cum vrina excreto: plane dis-
cerni possunt: nullus reliquit quæstionem loci. Sunt non
pauci laborantibus: qui dolore in profundo illi infesta-
tem sentiunt: quibus ab initio nondum fabulosus quippiam
manifeste excrenatur. Quibus (ut scitis) dato medi-
camento: quod lapide in renibus coterere posset: simul et
affectum ipsius: et sedem affectum cognouimus: atque ipsius ba-
bui in? curationis principium. Quamvis enim a medicamen-
ti portione: in vris fabulosa quedam subidere consue-
re: nephriticum affectum esse cognouimus: atque deinceps ea-
dem medicamentis exhibendo: reliqua perfectam curationem.
Quoniamque rene quæstio ita affectum esse cognoueris: si
dolores cum horrore interpellato: variisque infestare vi-
deantur: sequanturque febres quodam inordinate: tum pro-
num inprentem decubere: atque interdum in alterum latus:
ut sublimis sit affecte parvis positus: laborantes sese
vertere tubercula: deinde interrogant: cum circa rene dolo-
re veluti suspensum cuiusdam poderis sensum percipiat: et cum
quodam beccet acciderint: abscessum iam concretum coiscere
oportet: quo concocto: pus mictum: ut laborantem a do-
lore liberat: ita vlcis in rene periculum affert: proinde
de exacto studio laborandum est: ut inducatur cicatrix
quodam nisi illico contingerit difficilior reddet curationem.
Porro perseverantis vlcis note: ex vrina
baud obscure deprehenduntur: adde quod laboras
creberrime in affecto rene dolorem sentit: atque inter-
dum cum vrina exiguum pus: veluti ab vlcere excre-
nitur. Similiter ramentum nonnunquam cum vrina ex-
celli videtur. Accidit interdum ut sanguis quoque min-
gatur: crosi iam vlcis indicium. Quamvis rupto ali-
quando vase: aut ob plenitudinem: aut casum: aut
vehementem scutum: nonnulli magnam sanguinis co-
piam mictendo profuderunt. Id quod apertum inter-
dum vene alicuius ore: fieri videre est. Sed efficacissi-
ma vlcerozorum renum coniectura est: si cum vrina: exi-
gue quedam caruncule excrenantur: vix potest quas res
num essentie partes: easque ob vehementem vlcis ero-
sionem auulsas esse: constat. Quod vero que pilis simi-
lia sunt: Hippocrates quoque cum vris excreni vi-
dit: quemadmodum in aphorismis scripsit: ac ipsi
etiam vidimus aliquando: que semipedis longitu-
dinem equarent: interdum etiam his longiora. Que
nonnunquam adeo videbatur exigua: ut mirarer quomo-
do in renum spacio talia possent consistere: proinde
probabili mihi videbatur in renis butisimodis res
procreari. Atque hoc modo memorie proditus est in
quodam arabie loco (ut aiunt) dracunculos vocatos
nasci: neruosa natura: colore: crassitudineque lumbrici-
cis similes. Agitur quum multos audierim qui sese
vidisse eos dicerent: ipse vero nunquam viderim: idcirco
neque de ortu: neque de essentia ipsorum quicquam ex ac-
conijcere possum. At ubi pilos mictendo excretos vi-
ditur: ex colore: et ex mole: credidi dicentibus eos
ex crassa: lentaque materia: quam color calfecit: exicca-
uitque: in renis consistere: quamvis longitudo ipsorum cau-
sam non intelligo. Verum quum primum eos vidissem:
curatione a medicamentis que vrinam clere possent:
tentavi: quam postea experientia comprobauit. Om-
nes vero quotquot huiusmodi affectu laborare con-
sueverunt: neque ante ipsum: neque rursus post ipsum ne

phritico aliquo accidente fuerunt molestari: etenim
curati fuerunt medicamentis que cicere vrinam possunt.
At neque ob alia quedam humorum vicia ex renibus per vris
nam purgata: neque etiam ob plurimum puris mictum: vel re-
nes: vel vesicam: vel reliquos vrine meatus: quoquo
modo affecti cognouimus: quia in re non parum cum in
testinis conuenire videntur: que licet in hepaticis dis-
positionibus baud villo affectu laborent: a bile tamen le-
duntur: veluti vesica quoque: ubi longo tempore acres
per ipsas vrine transeunt: vlcibus affici solet. Quod si Renum
etiam alius renum affectus? quo tenuis sanies sanguinis imbecil-
lingitur: similis excrementis que in hepaticis affe-
litas. cuius initio excrenantur: nisi quod magis videtur cruen-
ta: cui rei causa est dispositio baud ab similibus ei quam
in secore diximus imbecillitatis causam esse insuper
quia ora: aut meatus? (utcumque nominare volueris) per
quos ex concava vena in renes vrina percolatur: su-
pra modum dilatantur. Atque ad renes quoque per-
tinere is videtur affectus: quem alij matelle intercu-
tem: alij vrine profluvium: alij diabete: alij dyspa-
con appellant: qui certe quam rarissime euenire solet. Diabetes
Equidem cum ante hac bis duntaxat videre potui.
supra modum videlicet sitientibus infirmis: atque sub-
inde bibentibus: quapropter exuberaret quoque red-
dunt id quod biberunt: eo a sua quantitate non mutato. Atque
hic renum: vesicæque affectus: similis est ventriculi in-
testinorumque leuitati. Sed de intestinorum leuitate
alibi separatim iam dictum est: ubi ostendimus non
ventriculum duntaxat: sed vniuersa quoque intestina
ad excretionem: tum ciborum: tum potuum assum-
ptorum: celeriter excitari: adeo quod ne paucillo qui-
dem tempore: citra molestiam: ferre possint: ipsorum
aut pondus aut qualitatem. At quod assatim: celeriter
etque ad vesicam vrina deferatur: id neque ad ventricu-
li: neque intestini seium: neque tenuis: imbecillitatem tam-
quam causam referendum est. Si enim ob id quod pos-
tum sustinere non possunt: ad excretionem properant:
quid obstat quo minus per sedem excrenatur: id
quod in leuitatibus intestinorum fieri plane vides-
tur. Neque enim cibum duntaxat: iam celeriter: per eas
longam intestinorum conuolutionem transiens deij-
citur: verum etiam ea que epota fuere. Porro trans-
missionem a totius ventriculi partibus: ad hepar: non
propter hepatis: aut venarum in lactibus: aut venis
tre: aut earum que ab hepate exorte ad renes tendunt
imbecillitatem fieri didicimus. Quippe in libris de
naturalibus facultatibus iam ostensum est: nec ex
ventriculo per mesenterij venas: veluti arbores a ter-
ra per radices: cibum ad sese allicere. Sic etiam re-
nes id quod aquosum in sanguine est. Verum vesica
cam non trahere a renibus: quemadmodum neque in non tra-
testina a ventriculo: sed renes quidem per vterque biter.
excrendo in vesicam mittere: ventriculum autem intesti-
in seium: per eam partem quas Erophilus dode non
cadactylon vocat: a duodecim digitorum longitudi-
ne nomen ei imponens. Itaque reni potius imbecil-
litas accusanda est: vix potest qui continere diutius vrinam
non valent: non vero aliarum partium per quas
porus transire solet. Sed rursus reprehendendo dis-
cet quæpiam: quum infirmi fuerint renes: quomodo
fieri potest: ut tam celeriter vrinam ad sese attrahant?
an dicere possumus: quemadmodum in ventriculo:
quibusdam hentericis vehemensissima excitatur cibo-
rum cupiditas: ita in renibus quoque cupiditatem ad

Renum
abscessusUlcus p
seuerum
in reni-
bus.pilis a re-
nibus.Dracuncu-
lus a
barba-
ris vena-
medem
notatur

canina
appetē
tia.

Seleuci
de.

mul oriū: atq; hanc ob causam eos vrinam per con-
cauam venam ad sese trahere: sed sileo ab attractio-
nis impetu grauari. Etenim quemadmodum in his
qui canina vocata appetentia verantur: videm? vt
affatim impleri: paulo post aut euomant: aut fluore
deiciant: id quod nō solum ijs qui preter naturā se
habent: accidere solet: verum etiam animalibus qui
busdam integra validudine degentibus: vt in auicu-
lis quas nostrates in Asia seleucidas vocant: videre
est: quippe que iugiter locustas edunt: easq; celeriter
excernūt. Ac in alijs quoq; animantibus hmoi acci-
dens naturale videtur. At igitur canina cupiditas
in ore ventriculi consistens: non potente ipso deuora-
torū pondus sustinere: multa iperuose ingerere: atq;
ea celeriter excernere cogit. Ita in renibus quoq; acci-
dit serose hūditatis cupiditas: vna cū vitiū ibecilli-
tate: vñ et humiditatem affatim attrahere: ac ea sub-
inde in vesicam impellere coguntur. Sed queres for-
tasse: quam ob rem vrine fluore subito euenire potest:
leuitas intestinozū: non potest: veluti neq; canina
cupiditas: sed plurimum dierū numero opus est. Illas
affectus initium ab incremento: incrementum a vlti-
mo distinguitur. Quoniam ventriculi cupiditas: qua ci-
bum potumq; appetit: animale officium est: quo ci-
tra sensum nostrum nequaquā fungitur. Renum vero
desideriū naturale est: neq; ab ipso sensus nostri af-
ficiuntur. Proinde quum ad statum peruenit: ne sen-
sum quidem mouet: quemadmodum appetentia ca-
nina. Qua de re rationi cōsentaneū videtur: vt quū
inceperit paulatim increseat. In primis enim trahit
sanguinis serum ex venis: vel nihil nobis sentiētib;
quem quum totum attraxerit: videaturq; sanguis in
venis: huiusmodi humiditate spoliatus: exiccata tū
vasa humorē trahunt ex hepate: deinde hoc ex in-
testinis et ventriculo. Quum itaq; exiccate fuerint ve-
ne que in ore ventriculi sunt: potum desiderat homo
vt pote dispositionem ipsam tum primum sentiens:
deinde exhibitam portionem vene ex hepate ad ven-
triculum vententes: vt pote aride: totam rapiunt: atq;
ex his alie deinceps: donec ad renes pueniat trās-
sumptio: quippe in libris de naturalibus facultati-
bus dictum est: non solus portionem: verum etiā cibū
transumptione per attractionem facta: per vniuer-
sum corpus deferri. Igitur hic affectus: qd ad trās-
tus celeritatē pertinet: per similes est: intestinozū leui-
tati. Atq; renū dispositio respectu quodam: a ventri-
culi dispositione non differt: at quia omne delatiōis
ante renes officium: ad naturales pertinet actiones:
per successionem agente facultate attractrice: ab ea
nonnihil differre videtur: quāuis in vna re similis
do inueniatur: quippe ex concaua vena ad renes at-
tractio: prime deglutitiōis eozū que ex ore in vētricu-
lū deferūtur: baud ab similibus est. At vero actiones q̄
hanc antecedunt: ad vrine fluorez proprie pertinet.
Cōstat igitur non recte putasse quosdā: diabete velu-
ti canina cupiditatem: ad ventriculum pertinere. Nā
qui pze nimia siti ventriculū impleuerūt: seruare po-
tionem longo tempore possunt. Sed vebementi siti
laborantes quatuor accidentium periculum a portio-
ne subire solēt. Vñ et quidē primū vomitio est. Alte-
rum velox per alium excretio: aut fluore: aut intesti-
nozū leuitate. Tertiu quod por? sepe numero diu-
tius q̄ par est in vētriculo manet. Quartū id ipsum:
de quo nunc sermo est: siue id diabetez: siue dyspnoe:

siue vrine fluorem nominare volueris. Neq; enim vt
idoneum ei nomen imponamus: sed vt curationis
viā: tum ex loco affecto: tum ex ipsa dispositione inue-
niamus: scrutari: animus est. Atq; alius interdū
affectus occurrit diabete per q̄ similis: et quidē a mul-
tis cibis: qui neq; concoquuntur: neq; per alium de-
iciuntur: neq; plenitudine efficiunt: neq; etiā probe
alere possunt: sed dissipantur: discutiunturq;. Cuius
vt crebrior est: quā dyspnoe: euentus: ita faciliōr ad-
mittit curationem: quippe si prius q̄ ad summū per-
uenerit: ipsum cognoueris: baud ita difficulter curas-
bitur. Nam vbi quis duplum consuetozū alimentorū
rū assumpserit: neq; corp? ali videat: idq; citra alut
fluorem: hunc affectum non solum priuari: verū etiā
medici parū pendunt. Quū vero triplū ingerit: idō-
neis auxilijs liberari potest: priusq; scilicet ad q̄dru-
plum: aut quintuplū perueniat. Igitur rationi cōsen-
taneum est hunc affectum: a celeri dissipatione incipe-
re: omnibus partibus attractricem: atq; et contigua-
tam facultatem: que proprie appetentia vocatur: ser-
uantibus. Etenim ingentis sitis: que citra diabetez
accidit: causa est vētriculus: aut calida: aut sicca: aut
vtraq; intemperatura: affectus: maxime vero os ip-
sius. Proxime vētriculo hepar: sed maxime pars ei?
sima (simul inflāmati scilicet gule: pulmonisq; par-
tibus) huius accidentis veluti radix est: quā a dispo-
sitione erysipelatis naturam mutante incenditur. Ac
sequitur etiā sitis magna ex parte: tabitudinis ge-
nus aliquod: et quidem modo hoc modo illud: velut
ti quum hanc tractaremus materiam declaratu est.
Hec itaq; propter accidentium communicationē:
simul cum renum affectibus dicta sunt. Porro diabe-
tes: proprius renum affectus est: qui canine in ore vē-
triculi cupiditati: proportionē responderet: accedente
preterea retentricis facultatis imbecillitate. Nam si
citra vebementem cupiditatē: fieri diceremus ipsius
initium: nihil pene vrine ad renes peruenire notare
tur: si vero citra retentricis facultatis imbecillitatem
non tanta celeritate sequeretur vrine profluuntum.

De vesice affectibus.

Cap. liij.

Esse superueniunt accidentia: par-
tim ceteris communia veluti omnes
ipsius preter naturam tumores: dys-
lozes: atq; que bos facere possunt
affectiones: partim ipsi soli propria
vt ischuria (id est est vrine retentio)
stranguria (id est vrine stillicidium)

ac per alium quoq; modum immoderata vrine excre-
tio: verum huiusmodi affectus (vt de renibus supra
dictum est) vesica tanq; meatu vruntur: ipsa baud
quaquā affecta. At vero stillicidium: si ob vrine acris-
moniam fit: accidens vesice est: affectus vero minime
Si vero aut ab vlcere: aut imbecillitate procedat: ve-
sice affectu factū esse videtur. Quemadmodū vbi acris-
monia in causa est: aliquādo ob renum viciū aliqñ
ob altas partes: que cuz vrinis: humorū suorū vicia
aut pus: vbi abscessus aliqñ infestauerit: trāsmittes-
re possunt. Euenit etiā interdum vrine stillicidium:
humoribus qui in venis sunt: et per nates: et per ves-
sicam expurgatis. Ceterum quum ab intemperatu-
ra: vesica fit imbecillior: leditur propria ipsius acris-
que est vrine excretio: ad quam animal excitari solet:
quum: vel a multitudine contente in ipsa materie ve-
sica grauatur: vel a mordacitate conuellitur: sed ab

Libor
dissipa-
tio.

ischu-
ria.
Strangu-
ria.

Sitis.

Iscburia.

Vesica non habet motum voluntarium.

Vesice officium.

Abusu lusus ani.

borā utrolibet magis imbecilli: quā robusti: dolere consueverunt. Quinetiam instrumentales affectus: imbecillitatem interdum inducere possunt. Item intemperature omnes: cum aliterum morime illi: que non nullis iugiter eueniunt: quū frigore: corripitur: tūc enim plane grauari videtur: vel pauco admodū contento in ipsa humore. Quod vesice etiam veluti mensendi instrumento: iscburie accidens superuenire solet. Interdum quidem (ut dictum est) quum id quod in ipsa continetur: non ita comprehendere valet: ut ipsum exprimat. Interdum etiam obstructo inferiori meatu: aut a crassis humoribus: aut impactu lapide. Atque accidit nonnunquam: vel ab inflammatione: vel alio huiusmodi tumore: ut angustior reddatur meatus: vel etiam omnino obstruatur. Sed neque nervorum a spinali medulla exortorum: neque etiam spine ipsius affectus: vesice tantam imbecillitatem asferre possunt: ut vrina propterea supprimatur: quemadmodum nonnulli putauerunt: credentes vesice officium a consilio: et electione procedere: quod scilicet vrinam retinemus quoad voluerimus: atque eam pro voluntatis imperio excernimus. Verum fatius fuisset nosse: non vesice: sed mensendi officium: veluti etiam deijciendi: non intestinorum munus: ab electione consilioque pendere. Quippe vesice officium vnicum est: ut videlicet comprehendat. At musculus qui vrine meatum in circuitu ambit in origine: ceruicis vesice extensus: instrumentum est: cuius opus ab electione consistitur: utpote qui ambiens vesice ceruicem: eam ita exacre stringit: ut nihil humoris ex vesica: in meatum ingredi possit. Atque similem quoque actionem: et utilitatem habet: musculus qui recti intestini partem extremam ambit. Proinde ipsis resolutis: neque vrina vesica: neque stercoza aliis retinere potest: sed preter voluntatem: paucis omnino intervallis: utraque excernitur. Itaque veluti in reliquis musculis: quod la resolutione fit nobis inuitis: id electio nostra baud inuita efficere solet: ita eadem ratione ab horum actione quiescimus: quum vel stercoz: vel vrinarum excernere propositum est. Atque ut nonnulli tum vrinarum: tum cibi excrementorum defectionem: totā ab electione procedere existimantes: errauerunt: ita rursus alij bis edicti: totū hoc opus naturale putantes: a veritate deuiarunt. Et cum cibi a ventriculo in intestinū transmissio: tota nature opus est. Rursus omnino ab electione pendet: et viroque membrorum et cutislibet digitis: tū extensio tū inflexio: delatio enim quā a ventriculo ad intestinū fit: et que ab hoc in tenue intestinū: a sola naturali facultate procedit. At alui defectio: et vrine reditio: utroque instrumento: proprijs suis facultatibus agente: perficiuntur. Rectū intestinū: atque vesica maru rali vniū facultate: musculi vero ea que et animalis et voluntaria noia. Quippe musculi qui fluores cohibere solent: tunc quiescunt ab opere: abdominis musculi munere suo funguntur: maxime vero medijs. Sūt nonnulli qui quū non ita facile deijcere possunt: manibus huiusmodi musculos comprimunt: neque non ubi vrina ita suppressa est: ut oīno retineatur: idē facere consueverit. Quum itaque nerui: per quos aialis facultas ad ita ductos musculos peruenit: afficiuntur: aut spina ipsa lesa est: resoluitur musculorum actio atque excernitur et vrina et stercoz: vel inuito laborante. Quū vero vesice corpus ita fuerit affectum: ut quod in ea continetur exprimere non possit: supprimatur vrina

nomina turque hoc accidens ipsius iscburia. Atque accidit interdum propter omnium ipsius sensum: ut non reddat vrina: citra tam expultricis facultatis lesionem: si proprijs vesice neruis afficiantur: neruis musculi ceruicis eius stringentis: munere suo fungentibus: ipsorum scilicet facultate seruata. Nam si resoluatur propriū indicium: quod musculus hic resolutus sit est: vrine preter voluntatem excretio. At huiusmodi euenientia affectu: quū meatus ipsi fuerit obstructus: utraque dispositio cognitu difficilis erit. Proinde ut exquiratur: utinam sciantur: non solū ij: sed reliqui quoque omnes vesice affectus: per quā necessarium est presare: eundem causas extrinsecus aduenientes: quas proprie pcatarticas (id est iniuriarum) vocant. Sed multo etiam accuratiori inuestigatione: antecedentes in animam causas. tis corpore affectus: inquirere oportet. Quod igitur cuidā: quū cecidisset: spina sinuata est: quapropter vrinam reddere non potuit. Nam et id aliquando fieri solet: quēadmodū ab Hippocrate dictū est. Verū non illico suppressa fuit vrina: sed perendit: ob afflictatū veritatem ad iterna luxationē: inflāmata vesica. Itaque dolebat in ea prevel nemine tāgēte: sed multo magis si quis manu eū tāgeret. Atque hūc curauim? inflammatiōi remedia adhibētes. Rursus alter luxatis ad externas partes vertebz: vrinam: inuitus profudit: nullo infestante vesicam dolore: in hoc coniectum eius musculi neruus qui vesicam claudat: fuisse affectū: proinde spinam curare voluimus. Atque in altero sibi affecto: suppressa fuit vrina: torpente ob affectos neruos vesice sensu: quū itaque inter dormiendum: non sentiret homo vesicā impleri: ipsa extensa: nihil excernere potuit: et enim accidit interdum: ut hoc modo vrina supprimatur. Quēadmodū etiam sanis quibusdam: aut vrgentibus negocijs: vel in cōtentionibus: vel senatu: vel foro: vel conuiuio: tum enim recēta longo tempore vrina: extendit vesica: atque vrina suppressa: contractrice facultate lesa: propter immoderatam tensionē. Quidam etiam quū cecidisset: manente spina illeca: in pmtis quidē magnā sanguinis copia cum vrina emisit: postea vero omnino suppressa est vrina: cuius rei causam esse cōiectum: quod cōcreti sanguinis grumus inuis se opposuit: quocirca demissa per colē fistula: paulū vrine reddidit: extracta deinde fistula: apparuit in ipsi ore grumi indicium. Preterea quū alios quosdā dolores vna cū abscessu notis diu infestassent: finitis abscessibus: tenuis pus cū vrina profluere visum est: deinde subsequens vrine retentio: cōiecture occasione dedit: quod a crasso pure meatus obstrueretur. Atque in pueris etiam quos la lapis in vesica cruciabat: vidimus sepe numero vrinā retineri. Eos itaque resupinus figurato corpore: deussimus ut ita a meatu lapidis dimoueret. Quū hō id: quod iam tam dicam: sepe videritis: oro ut ipsum testari semper memoria seruetis. Quod ad grumos vocatos: non solū eos qui in vesica: sed multo magis illos quoque qui in intestinis: ventriculo: atque thorace nonnulli cōtinentur: ansmi defectio: et color sedus sequi solet: pulsus vero parvus: obscurus: frequēs apparere: et laborans ipse cuius anxietate resolutur: quēadmodū in magnis sepe numero vulneribus accidit: ut mirari aliquis possit: quēnam sit huius eueniens causa: quippe quum omnium que in corpore sunt: sanguis maxime nobis sit familiaris: quomodo ex vasis suis effusus: tanti mali auctorem se presert: ut et putredo partium:

Iscburia.

Procatartica.

Iscburia.

Iscburia.

Iscburia.

Lapis in vesica.

Grumus.

et marcos ipsum sequi possit. Etenim vidimus: ubi ves-
sice meatum grumum obstruxerat: eadem sequi acci-
dentia: grumum vero adesse cōsecimus hoc argumē-
to: quod plurimum antea cruorem laborantes cū vri-
na reddidissent. Itaq; medicamentū qđ lapidē terere
posset ex oxymelle: atq; ipsuz quoq; oxymel per se in
potu dedimus. At nihilominus: alij quidem perie-
runt: vno quodā seruato: q̄ paulo post solutos gru-
mos vrinam reddidit. ¶ Quoniam vero nō satis est
ad affecte sedis inuentionem: ea dūtaxat accidentia:
que in presentia infestant: inueneri: sed quod ex ante-
cedentibus etiam desinitre oportet: facile intelligetis
si eorum que antea vidistis: meminertis. Igit̄ quū
multū creberrime pus cum vrina emitterent: p̄terit̄
totum accidentium memoria: et sedem affectam nō
bis ostendit: et dispositionē in ipso consistentē decla-
rauit. Quidam em̄ quū prius in regione renū sepe
numero doleret: accedēte inordinato frigore: et ex-
guo horrore: febre corrept̄ est. Alius circa vesice po-
situm: simul cū frigore: ac febre: dolores p̄sensit. Mos
nulli circa septū trāsuersum: et thoracem. Atq; alij in
dextra p̄cordiū p̄e. Eōdecursū itaq; fecim̄: in ijs
oibz: qđ pus per renes expurgaret̄: vomica scilicet
in loco dolēte erupta. ¶ Cū iudicijs aut supra p̄po-
sitis: nōtū b̄t p̄fert puris quantitatē: et quomodo totū
cū vrinis miscet̄: vtrū cōturbet̄: an cōtra: p̄sydere
veluti s̄a antea de intestinis dictū est. Nā vt in his: si
a sup̄ioribz intestinis quidpiā deserit: id ciboz excre-
mētis pinde admixtū v̄t: ac si cū ipsis subactū fuisset
Sī vō ab humilioribz: cū vna ipsorū parte excernit̄
Sīlimo vrina: aut tota a pure cū ipa emissio p̄ur-
bat̄: aut per partes quasdā disp̄sus pus inæqualiter
desertur. Plerūq; etiā solū pus: sine vrina excernit̄:
idq; baud obscure in vesica suppurationē p̄sistere in-
dicat. Quod vero exacte cōmixtū est: a supernis ali-
cunde partibus venit. Sed quod mediā inter hec cō-
ditionē seruauerit: id a renibus descendisse certū est.
Similiter si erupta vomica: appareat aliquid: quod
simul et vlcus: et affectū locū portendat. Nam et hoc
aliquando quidē exacte cōmixtū videt̄: aliquādo ve-
ro mediocriter: interdū vel nullū habet mixtionē: vel
quodammodo sup̄ferius: vel solū excernit̄. Atq; voca-
tum quidē ramētū: vlcus: essentie vero proprietates:
affecte partis indicij est: q̄ppe partes a vesica aul:
scilicet: a renibus vero: carūculis sum̄ siles. Ita ē
vbi et sublimioribz pars aliqua affecta est: excremē-
ta: cū vrinis eiecta inhiēt: et ea suspectarū partū es-
sentie cōparare oportet. Igitur cū vrina expurgātur
q̄libet hepatis p̄tes: atq; omnes quorūque sunt his
superiores. Per aliū vero pars iecinis resina: ite-
stina: ventriculus: lientis. P̄ter hec sunt quoq; non
nulla que licet raro: per aliū expurgantur: vt p̄tes
thoracis: atq; pulmonis: atq; per vrinā purgātur in
terdum partes: que extra septum trāsuersum cōsti-
tute sunt. Quidam vero: siue q̄ quā ob causaz id fiat
nesciunt: siue quod id nunq̄ apud egros fieri p̄spere
tume: his qui viderunt fidem adhibere nolum. Mos
vero pulmonis vomica per vrinā: thoracis aut p̄ in-
testina: et aliū: expurgari vidimus. Quāq; in p̄mis
ex pulmone per renes transitus: nullā reuera dubita-
tionem excitare debet. Eteim vt a cōcaua vena: ita ex
magna quoq; arteria: ramī descendūt ad renes. Hec
questio tamē Erasistrati sectatores nō paruz v̄ger:
quisque qui putauit solū spiritū in arterijs cōtineri:

Nobis vero nihil difficultatis affert: utpote intelligē-
tibz: plenius arteria pulmōis: quātū puris ex erup-
tionē vomica suscipit: id in sinistrū cordis sinū deferre po-
test: quod inde in magnā ipsius arteriā incidens: pe-
renes transit in vesicam. Hoc tamen non ita crebro
cuenire vī: utpote pure pti? In asperas arterias ma-
gna ex parte transumpto. Itaqz quā ob causas pus
in pulmone genitū: cū vrinis (licet raro) exernat: itā
dictum est. ¶ Ad vero quod per ventrē expellit: alia
z quidē est: (que in corpore dissectione apparet) ha-
bet causam: quippe cōcaua vena: mediātē vase quo-
dam stelecbice (id rene que arboris caudici propo-
sitione responder) videtur interdū adaptari. Proinde
nihil mirū: neqz impossibile est: z ex partibus septo
transuerso superioribus: pus in ventrem defluere: z
ex his que eidem supponūt: ipsum per renes in ve-
sicam peruenire. Nam corporū raros habuit: par est
ut rara etiam accidentia sequantur.

¶ De vteri affectibus.

Зап. в.

Alex ne hoc quidem loco sollicitos nos
esse oportet: verum vuluam: an verum
appellemus: eam partem que mulieribus
ad pariendum a natura data est. *Aulus.*
Alex. rursus verum numero plurali
vulvas: aut vteros: an angulari vulva

Julius.
 Uter?

uteri
focatio.

Myſter
cemulic
res.

Meracid
des.

Apnus
Herack
dis.

vomica

11:1na
 purulē
 12.

Name.
 Earun
 cule.

Pulmo
nis vo
mica.

Trāspī
ratio.
Respi
ratio.

Quippe in confesso est: et spirationē a vitā: et vitam a spiratione separari nō posse: adeo ut vitā nō spirare: et spirantē nō viuere sit impossibile. Atq; hec q̄ sitio: q̄p̄ superiore difficilior videt: nō est tamen perinde difficilis: quippe facile sustinebit: si latebris in clusa animalia consideres nulla apparente in ipsis spirationis nota. Hoc est cognito: perspectisq; aialibus: utpote frigidis: atq; eo demonstrato: q̄ maximus respirationis vsus est: ut intimus calor: et refrigeratione et ventilatione seruetur: baud ita difficile fuerit pendere: erigū illū calorem in ipsis derelictū: a sterili cordisq; officio conseruari: que actio a quibuscūq; medicis transpiratio: veluti ea q̄ a thōracis pulmonisq; officio prodit respiratio vocatur. Itaq; per hunc ob vteri affectū spiratione: q̄m vniuersum corpus refrigeratur: id est manifeste videt: fieri pot: ut nulla p̄deat ab ore spiratio: quis ea que in arctis sit: nequa q̄ interceptat. Preterea adeo erigua potest esse spiratio: ut sensum oīno effugiat. Ergo ut nihil ad hūc affectū pertinens maneat indiscussum: succedit iterū alia questio. Quā ob cām corpus refrigeret? Ea vero baud difficulter dissolui poterit si precedētes causas diligenter intueamur. Sūt aut bmoī. Eūenit inter oēs medicos hunc affectū magna ex parte viduis euenire: idq; maxime si ante probe purgarent ac parerēt: atq; virorū concubitu gauderēt. Quib? reb? oib? priuatis: q̄d probabilius excogitari quis posset: quā q̄d ob retēta mēstrua cohibitiūq; semē: bmoī mulieres: vteri dispōnib? erigēt: siue eas apneas (id est nō spirationes) siue suffocationes quis vocauerit: siue etiā forte fortuna co tractis laceant membris. Idq; fortasse magis a semine contingere pot: utpote magnā vim obtinente: ut est em in mulieribus bumidi: ita etiā frigidus: proinde ipsum excerni oportet: presertim si naturaliter multo semine exuberat mulier. Q̄d vero viris quoq; euenire solet: quippe nō parua est horū differentia. Sunt em nōnulli quos p̄orin? a iuuentute edebit? imbecilliores efficiat. Alij nisi assidue coeāt capitis grauitate molestant: cibos fastidiunt: ac febribus obnoxij fiunt: atq; ut deterior est ipsis appetentia: ita et concoctio minor: hos Plato arborib? immo dice fructiferis pparat. Equidē noui quosdā quibus bmoī erat natura: qui p̄ pudore a libidinis vsu abstinentes: torpidi: pigriq; facti sunt: nonnulli etiam melancholicorū exemplo p̄ter modū mestī: ac timidi: cū etiam tū cupiditate tū concoctione vitata. Quidā vrozis mortem lugens: et a concubitu quo antea creberrime fuerat vsus: abstīnēs cū cupiditate amisit: atq; ne erigū quidē cibū concoquere potuit: vbi vero seipsum cogendo plus cibiingere bar: p̄orin? ab vomitu excitabatur: mest? etiam apparebat: nō solū has ob causas: sed etiam (ut melancholici solēt) citra manifestā occasionē. Verū hic q̄celerrime liberatus est. Hec ergo consideranti mībi apud meipsum: visum est longe maiore ex retentione semine quam menstruis corporis noxam euenire posse: presertim in his quibus nā viriosis abundant humoribus et pleni sunt: atq; in ocio educati: quib? cū antea nihil ad libidīnē reliq̄ fecissent: affatim continere ceperūt. Equidē perpendū in ijs nālē excernendi ipsum cupiditatē vnius rei causam esse: quū em et tale et tantū fuerit: neminē non ad sui excitationem vi quadam stimulat. Ita Diogenem ex

necū narrant: verū alloqui omniū mortalīū: q̄d ad continentia pertinet constantissimū: libidini tū indulgisse non a copulata illi voluptate: veluti bono aliquo illectū: sed ut noxā que a retēto semine provenire solet euitaret. Eū mererit adire pollicita: quū diutius cessaret: tpe manu pudendis admoda semē p̄ecit: ac venientē deide mulierculā remittit: inquit: man? bymenē celebrando te p̄uenit. Et plane cōstat modestos viros: non ob voluptatē sed ut ab impedimēto p̄seruant libidini indulgere: perinde ac si nulla esset ei voluptas coniugata. Sic etia reliqua aialia ad coitū excitari arbitror: non q̄ x̄tīmet voluptatē boni cuiuspiā specē p̄ se ferre: sed ut senien q̄d ob retentionē ipā molestat excernant: baud secus q̄ deiciendū stercoreis excernendeq; vīne desiderio: sua p̄e natura moueri consueuerunt. Q̄ Eogitant itaq; mībi aliquando super hac re: tale quoddā accidens apparuit in muliere ex longo tēpore tā vidua: que p̄ter cetera mala neruorū quoq; molestiis vexabatur: ac dicente obstetrice vteri esse retractū: remedijs ad bmoī affectū conuersis vti decreuit: quib? ad bmoī partem ob ipsozū calorem: partem etiam quod in tractandū manib? tractarent partes muliebres: oborta titillatione cū la bore et voluptate: veluti per coitum vsu venire solet: excreuit crassum plurimūq; semē: atq; ita a molestia sua liberata est mulier. Proinde manifesta coniectura assequit? sum: viciāto semine: maiore quā menstruis esse vim ad noxā vniuerso corpori inferendā. Itaq; licet hec quidē aliquando profliant e viduis suppressum nihilomin? semē molestā noxāq; ipsis inferre potest. Q̄ Quib? vero nequa q̄ persuaderi potest: erigū succi in vna parte contentū tantorū accidentiū: que vniuerso corpori eueniūt: esse causam: q̄ omnino immemores esse vident eozū que quotidie contingūt. Etenim a phalāgi ictu totū corpus affici videt: exiguū veneno per minimū foramen infecto. Sed longe maiori admiratione dignus est scorpiōis ict? q̄d: breui admodū tēpore grauissima infert accidentia: quippe quūz se implicat: aut per q̄ exiguū est id q̄d inicit: aut nihil oīno nullo apparente foramine in ipi? aculeo. Atqui fieri non potest: quū primū quis perinde quasi ab acu: punctus est: ut vniuersum corpus veluti grandine percuti videatur: animi simul defectione accedente. Nā ratios ni magis consensuū est: ut vel a spū quodā: vel tenui bumiditate iniecta hec eueniant accidentia. Sūt qui putant res quasdā solo tactu per qualitatē vizi: ea que eis vicina sunt alterare posse: idq; plane videt in marina torpedine: utpote cui tā veemens sit potentia: ut per piscatoris tridentē trāsmīssa ad manū alteratione: de repente torā reddat torpidā. His coniecturis facile deprehendit? parue molis res q̄dā solo tactu maximas iducere alterationes. Q̄d in Heraclēo quoq; lapide: quā magnetem neiant videre est: ferrū em q̄d tetigerit ei adheret: et nullo ad bibito vinculo. Deinde si altitud q̄d primo tactum fuit tetigit: sūt vī primū illi inheret. Postea tertū secundo: ita ut plane constet: rebus quibuscūq; veementissimas esse vires. Reliquū est ut inuestigemus an in aiantibus corruptio aliqua nasci possit adeo veemens: ut venenū tū qualitercumq; vires equet: aut id tā a medicis enodātū discussumq; esse videt: qui hanc solent p̄ponere questionem. Cū proprie sint note venenū necne? Nam quī maxime

bistoria

Phalā
gium.
scorpio.

torpedo

Heracl
cleus.
lapis.
magnet

Dioge
nes cyni
cus.

Genens
eporino
te.

Canes
rabiosi.

Hysteri
ca accēsa

Plato.

videntur super hac ambiguitate disputasse: ij eos
dem fieri affect? cōcedūt: a letalis veneni potione:
a corruptione que e corpore seaturire pōt: verum
facile discerni eos qui venenū sumpserunt ab ijs q
alsunde affecti sunt. Quum enim homo suapte na
tura probis humoribus abundans: ac sanoꝝ more
educatus: de repente moritur (vt letali assumpto ve
neni fieri solet) deinde corpus aut liuens: aut nigri
cans aut varium est: aut diffuens: aut pze marcore
sedum molestū reddidit odorem: hunc venenū sumi
psisse aiūt. Igitur si eiusmodi affectibus nos infesta
ri fateamur: q ex nobismetipsis accepto sue originis
impetu similes sint bis qui pernicioso epoto veneno
eueniunt: nihil mirum si viciatum semen aut men
struum butusmodi quum retinet: aut putrescit cor
poribus vt afficiantur idoneis graua inferat acci
dentia. Quippe facile intelligitur a canibus quan
tam habeat vim afflicte rei aptitudo: quū em re
liquorū animalū nullū rable capiat: solus canis
eo affectu corripitur: atq tanta fit in ipso humorū
corruptio: vt solū ei? spūsi si humanū corpus conti
gerit rabiem excitare possit. At igitur ab exiguo ini
tio spūsi videlicet qualitate: aucta quedam in corpo
re dispositio: quando ad magnitudinem notatu di
gnam peruenit discerni potest: id q post sex mēses
quum nonnunq ante id tempus: nulla nota depre
bendatur. Sic eodem modo vicioso humore in aia
lis corpore genito: paulatim tractu temporis: prin
cipalium partium aliqua consentia: qua deinde vni
uersum corp? celeriter alterat. Quod autem a pri
scis tam inde seculis optimo iure creditum fuerit:
hysterica dicta accidentia: ad vterum tanq ad radi
cem pertinere: vel maximo argumento esse pōt: qd
solis viduis: i ijs quibus menstrua supprimuntur:
bmōi affectus euenire consueverunt. Quod vero ad
eos excitandos: reuertū semen: maiorem: menstruu
vero minores vim obtineat: facile intelligitur ab his
mulieribus quibus qd non sint vidue purgationes
supprimunt: quis em pluribus infestent acciden
tibus que postbac dicent: spiratione tamen non pri
uantur: neq animi defectione: neq alijs quoq acci
dentibus: que paulo antea dicta sunt laborare vidē
tur. Et etiā ex eo q sunt vidue quedā: que licet eque
vt antea: aut paulom in? purgent: nihilomin? simi
libus corripunt accidentibus. Quippe medice que
eas exquisite tetigerit: fatent circa vterū notas q
dā apparere. Mā ceruix ei? inclinata videt: interdū
qdē veluti sursum retract? sit tor? vter? interdū dō
veluti ad lat? trahat. Proinde quidam vter? veluti
aial esse statuentes: qd creande prolis gratia mouet
si priuē bis que concupiscit vniuerso corpori no
cere dicūt. Qua de re Platonē ita scripsisse cōperim?
Ea pars que in mulierib? i vter? i vulua noiatur:
quū sit aial prole creare desiderans: idcirco si preter
boras longo tēpore sterilis fiat: indignata egre ferri
erransq per totū corp? i spūs meatū obstruens: res
pirareq nō sinens extremā indigentia inducit: atq
alios morbos multifarios excitat. Nec dicente Pla
tone qdā addiderūt: qd postea q ita per corp? vter?
errauerit: ad septū transversum perueniens respira
tionē impedire solet. Alij errare ipz veluti aial negā
tes: vbi suppressa sunt menstrua exiccat aiūt: dein
de humectari cupientem ad viscera vsq ascendere:
quū vero ascendendo nonnūq septum transversum

contingat: idcirco animal spiratione priuari. Et em
qui ignorant ea que in dissectionib? apparent: quis
q neq naturales: neq a voluntate pendentes actio
nes vnq considerauerūt: quis ea que tam diximus
nulla audiant demonstratione roborari: fieri in pos
se arbitrant: vt aliquid ex ipsis a veritate nequa
abhorreat. At vero qui in vtriusq fuerint exercitati:
hāc rōnē vtpote infirmā vel me tacente despiciunt.
Mā si aliquid vteri ascendere videat id perexiguū
est: neq sufficit ad hoc: vt totū ipz? spātū: ne ad v
triculū quidē ascendisse ostendat: tm abest vt hunc
pretereundo ad septū transversum pertingere pos
sit. Qd si dect etiā vt attingat: qd momēti habebit id
vt spirationē tollere: aut ai defectionē: aut mēbrozū
cōtractionē: aut integrū soporē inducere possit? Et
em cū aliq se impleuerit: vtericul? intumescens pla
ne videt septū transversum cōprimere: atq hāc ob rē
spiratio reddit? crebrior: sed nullo insuper alio acci
dere aial infestat. Atq pregnatib? quoq vter? adeo
intendit: vt crebrior fiat spiratio: sed ne has quidez
aliū de leuīdem? Id aut qd dicūt exiccatos vteros
humoris desiderio ad viscera ascendere: nemini non
absurdū videri pōt. Si em inuēti aliq vter? requi
rat humorē: vesicā atq crassi intestini partē inferio
rē totā sibi proximā habet: si vero nō simpliciter bu
morē s? sanguinē humorē desiderat: ad bepar po
tius q ad septū transversum ipsum moueri oportet
bat. At dō qd op? est vt alijs de foris accidat partu
bus: quā a spissa mēbrana ipm ambiente continea
tur? Quippe oēs tunice q ad sese būorē ex intestinis
attrahūt: per ora q plurima id efficere solēt. Atq ad
vter? multa admodū venar? ora perueniūt: p quas
ex pcaua vena: vtpote cui ex hepate sanguis infuit:
sanguinē attrahere potest. Eci quā aliā fistulā: hac
apertiorē q inuenierit? qua ex epate in vter? sanguis
deferat: aut per quā aliā oīno vter? ex iecinoze quid
piā attrahere possit: nisi maximā pcaue vene condu
ctū esse fateamur? At aliā baudqua? inuenire est:
quippe sola hec vena partib? sub transverso septo
cōstitutis ex hepate defert sanguinē: absurda igitur
oīno est illorū ratio: qui dicūt vterū veluti aial quid
piam efficere. Sed si hoc ipsis concedat: ergo egre
ret vterus priuari se eo q concupiscit: atq ob hoc ē
alimento carebit: eo modo quo phēnices amatores
affici perhibent: vter? ob hoc neq ad septū transuer
sum: neq ad aliū quēvis locū pueniet. Mā vt cetera
omitamus perq arida est septi transversi tempera
tura: atq vter? iuxta illoz si placita: qui ipsum erica
ri dicūt: humidaz partū cōtatione indiget. Si i
terrogaueris fortasse quā ob causam: modo sursum
modo in lat? retrabit vterus videat: id ei obsterices
aiūt: aut cur ipso in sua sede se penumero manente:
nihilomin? mulieres quedā ab hysterics accidenti
bus corripant? Equidem huius rei cām explicare
tentabo: ea que ab Hippo. dicta sunt imitando. Igi
tur vteri tensiones in cā esse dixerim: cur tangētib?
obstericib? mō sursum mō in lat? retrabit vterus.
Mā simul cū vtero: ceratice quoq ipz? retrabi necesse
est. Superest ergo vt declarem? quā ob cām vter?
vel sursum vel ad lat? retrahat: hoc em hui? sermōi
decat. Ea esse cēset vasoz ad ipm pueniētū? ples
nitudo i suspēho. Et em ostendimus in enarratione
ei? apborisimū quo inq. Quāulsiōne? a plenitudine
fieri: i cūone qd plenitudo repletorum corpora: i in

Hippo

Eras
stratus.

lati et profundū extendit: sed longitudinē abbreviat. Ergo quo efficiunt breviora eo magis ad origines retrahuntur. Nā Erasistratus musculos quoque si spiritū impleant in latitudine augeri: in longitudine vero minui: atque ob id etiam retrahi dicit. Unde ergo ostenditur plenitudo: tū venarū: tū vinculorum: nempe ex mēstruorum retentione. Nā puenit quod ad vterū sanguis: sed ad interna ipsius ingredi nō potest: aut quod crassior est quā ut per ora vasorum possit penetrare: aut quod clausa sunt ora. Itaque multiplicat in ventis eas extendit atque vicina ipsius vincula madefacit ad horū autem extensionē cōtinuo vterū retrahi necesse est. Igitur si equaliter vndiq; trahant: recta erit et sine inclinatio ne ipsorum transmutatio. Si vero inequaliter ad partem vebementi traherem intendunt. Nō ergo veluti aial crabi dū: modo buo modo illic discurret in mulieribus vterus: sed ab extensione retrahit. Quod si dixerit quispiā vteri corpus tū nō esse affectū: sed perversio ne laborare quā trahit hic plurima: que ad alia conducere possunt dicere videbit. Itaque circa reliquas quoque corporis partes accidit: ut vniuersi modi appa reant affectus: et ut sepe numero decipiant medici: quod perversam partem quia vel incuruari vel extendi nō possit arbitrantur esse affectā. Atque hoc docuit Hippocrates in eo libro quē de articulis scripsit: ubi etiam de vteri vocato errore mentionē fecit: ita scribens. Si in posteriorē partē caput femoris exciderit: quod hoc raro fit extendi nō potest cras: neque fin luxatum articulum: neque adeo fin poplite quoque ipsius minime ubi longo spacio durauerit malum vel inguinis vel poplitis articulum extendere possunt. Hoc sermone quāvis poplitis articulus baudquaquam afficiat quia tamē cū inguine cōmunicat ipsum extendi nō posse ait. Atque deinceps subiūgens inquit. Sane adiuuerite re hoc oportet ut enim vtile est: ita magna est ipsius habēda ratio: quis nō paucos lateat: quod ne sani quidem extendere possunt poplitis articulum nisi sursum leuato pede: ita esse possunt. Neque etiā filr: sed longe maior cū difficultate flectere possunt poplitis articulum nisi simul flectat articulum inguinis. His dictis deinceps ait. Multa alia quoque ipsius baud dissimila in corpore inueniunt et fin nervorum distentiones: et musculorum figuras: quinetiā plurima notatu fortasse digniora quā quis putauerit cōtingere solēt: et fin intestinorum naturā et vniuersum vetriculū atque vteri: tū errores: tū extensiones. His verbis Hippocrates de poplitis articulo dicere proposuerat: nō potēte fin naturam moueri: idque nō ob propriū ipsius affectū: sed quod core cōsentit: quinetiā extensionū quod vtero accidit mentionē fecit quā videlicet ipse nō per se transmutat: sed a quibusdā alijs trahit. Igitur vteri persiones eo quē diximus modo ad suppressa sequuntur mēstrua eas tamen ob hoc accidentium que in animalis corpore apparent causas esse nequaquā putādū est. quippe que cōmūnem habent causam plenitudinē a suppressa mēstruorum purgatione eueniētem. Que vero citra persionem aut mēstruorum retentionem: vduas molestāt noxę: be ob retentum semen euenire putant. Ceterum et a multitudinē et quātitate: tum mēstruorum: tum seminis variē accidentium species oriri solent. Etenim ledente causa vniuersus corpus refrigerare potente adeo vebementer infrigidatut corpus: ut et spiratio et articularum pulsus sensu deprehēdi nequeat. Que si vel crassa fuerit vel acris

cōuulsionēs: si vero atre bilis naturā habuerit mēstruatiam inducet: preterea animi quoque defectiōes: et ad fortes extensiones et refrigerationes: et stomachi estuationem sequi consueuerunt. Constat autem quod in vniuersi modi sermonibus os ventriculi stomachum sole mus appellare: quippe omnium medicorum mos est in syncope que ab oris ventriculi vitio dependet: vniuersi modi vtri appellatione. Porro accidentia que ob astricta mēstrua infestare solent (nam de ijs quoque nonnihil me dicturum pollicitus sum) nūc enarrare aggredior: sumpto initio ab his quod ab Hippocrate in apborismis scripta sunt: precipue vero quā dicit. Si mulier neque pregnant neque puerpera lac habet: mēstrua eius defecerunt. At nullo in māmīs apparente lacte mēstrua suppressa bisce notis deprehenduntur. Grauitas totum corpus molestat: item fastidium quoque ut nulla sit cibi cupiditas horroz in equalis: quod si citra horrozē inequalitas horroz inrit atque fastidium cupiatque mulier quedā aliena iube ut obsterit vteri cervicem tangat. Nam si citra duritiem clausa inueniat: eam pregnantem esse cōijcies. Nōnullē cibum preterea euomunt ac terram aut exstinctos carbonēs aut alia quedā vniuersi modi edūt. Si vero clausum fuerit os ceruicis vteri: ac duritiē quod habeat affectū aliquem in vtero esse potest dir: oportet itaque speculari obstericem: ad quam partē vel de clinet vel retrahat. nam in ea parte affectā vteri sedem esse cōijciendum est. Atque in quibusdā feminis eius partis dolor cum grauitate nōnihil significare potest: quinetiā in coram dolor transit ac cras ipsius: quod e regione est per incessum claudicat. Quod si longiori tempore suppressantur mēstrua nullaque medicus mulieri vacuationē promoueat tumor alius quis preter naturam in illo interdū exoritur ostēdēs nimirū ex internis partibus quampiā esse inflāmatā. Nōnullis pan? in extrema iū parte excitat veluti vitis quoque eodem in loco nonnō oriri solet quod ubi suppuratus aliquando fuerit longo tēporis spacio vix finit. Vidimus itaque ipsum: et in hac parte et in colo: suppuratū dissectū: interdū tamen ignorat? medicis inexpertis quid inciderent interdū vero intelligētibz quoque. Atque ab vniuersi tumore suppurato in colo nemo nō facile san? euasit. Vteri vero sectiones maiorē cum difficultate cōglutinantur. Vniuersi accidentia sequi suppressa mēstrua consueuerunt ac preterea laborū et coli et incipitis dolor quod etiā oculorum fundamenta infestat. Itē febres ardentes et vrinę nigricantes cum rubra quādam sanie: perinde ac si aque ex qua nuper mactate carnes ablute fuerūt fuliginem quis miscuisset quibusdā vrina aut difficulter reddatur aut omnino suppressit. Quā ergo horū aliquod in muliere cōspexeris vterū veluti radicē ipsorum cōijcere opz. Quod si per aliū quēpiā corporis locum sanguis effluerit aut inflāmatio aut erysipelas excitat an mēstrua purgent interrogare debes: siquidem nōnihil horū accidere solet integre purgatis. Igitur quibus mēstruorum cohibet purgatio: ijs vniuersi plerumque eueniūt accidentia. Quā vero imodice vacuant: sequitur color sedus pedes molli tumore attollunt: corporis robur prosterit vitia ciborum tum cōcoctio cum cupiditas. Atque in totū oia quorūque immoderata sanguinis vacuationes siue ex vniuersi tumore siue alio quopiam sanguinis fluore eueniētes sequi cōsueuerūt accidentia vniuersi modi feminas infestāt. Sed accidit

Stoma
chus.

Hippe.

Suppl
forū mē
struorū
noxe.Impres
gnatio
nis noxeHippo
crates.Vteri p
ersionesSuper
fluorum
mēstruo
rum acci
dentia.

**Mulie
bre pflu
uium.**

**Pregna
tū men
strua.
Dippo.**

Interdū feminis: muliebre vocatū profluuiū vel pte-
ro baud quā affecto: quū videlicet vniuersum cor-
pus per ipsum expurgatur: quemadmodū interdū
per renes quoque euacuat. Id vero potissimū sit si mu-
lier laxa sit carnibus et pituitosa. Hmōi mulieres i-
tacto quidē vtero: sed vniuerso corpori adhibitis re-
medijs sanauim. Atq; id qd excreuit nonnunq; ru-
bra sanies est: interdū aquosa aut subpallida. Qd si
pur fuerit sanguis: qualis ex dissecta vena pfluat:
diligenter aduertere opz: nū erosio sit i vtero: ea hō
gna ex parte in ceruice potius q; alibi contingere so-
let discernitur: per excreta sanie si fuerit profunda.
Si vero circa os ceruicis constitit: non solum per
banc: sed per taciū quoque cognosci potest. Atq; p-
gnantes quoque quū ora venarū in ceruice aperiuūt
sanguine excreuit. Ergo si mulieri vtero graui: mā-
me subito extenuat abor: sequit. Atq; geminos fe-
rens si altera māma extenuet alterā amittit: toino si
dextra māma extenuata est marē: si sinistra feminam
amittit. Quippe fer? qui mares sunt: parte vteri de-
stra cōtinent: q; femine magis sinistra. Atq; raro al-
ter euentus cōpertū est: adeo vt in aialib? quoque: que
sua pte nā geminos ferre solēt: inde accidere videas-
mus: vt in capris: ouib? atq; alijs quadrupedibus
nō paucis videre est. Si mulier pōp te qd cōce-
pit: deinde scō aut tertio: aut quart oimpregnatio-
nis mēse ferū eiecit: circa vteri acetabula humorem
pituitosum abū dare: atq; idcirco venaz arteriarū
q; eius loci: ad ora vasoz in vterū descendētū: nexū
debiliore reddi cōiiciēdū est: vt ferū ob grauitatē fer-
re nequeat: sed facile abriparur.

De colis affectibus.

Lapm. vi.

Quemadmodum ab excrementis que p al-
uium deiciuntur pauca admodum sup vi-
cinarum partium affectibus indicia acci-
pi possunt: vt pote que magna ex parte et in
testinorū et ventericuli: et splenis: et iecinoris: atq; nō
nunq; humorum in vniuerso corpore exuperantium
note sunt. Sic eodem modo pauca per colem educta
excrementa: proprium ipsius affectum portendunt:
sed per plura velle: renum: hepatis: splenis: pulmo-
nis: thoracis: atq; humorum in vniuerso corpe di-
spostiones significant. Verum hos per alia: que vni-
cuiq; parti affectu concurrere diximus signa distin-
guere opz. Agitur affecti colis decerunt indicia.
Nam vlcus manifeste deprehendit a dolore ipsum
infestante: atq; si aliquid vlcis concurrere solitum
cum vrina effluit. Id hō ab eo quod ex vesica secer-
nitur: ita discerni potest. Nam ipsum in primo pro-
tius exitu apparet: vrinam preuenire consuevit
quod hō a vesica egredit: vrine admixtum videtur:
quinetiam assidue inter meiendum mordicus dolēt
pudendorum vlcera: precipue quū vel ramento vel
sordibus solutis pura fuerint. Sed longe euidenti-
ipū inflammationes: ac relique hmōi dispositiones
dinoscunt: vel nullo desiderato indicio. Ergo go-
norrea est seminis excretio inuita: quā inuoluntariā
quoque nominare licet. Sed significantius dixeris se-
minis assiduam excretionem cole baud quā exten-
so. Priapismus hō est quum coles et in longitudine
et latitudine totus augetur: nullo stimulantē ad libi-
dinem aut desiderio: aut acquisito calore: vt quibus-
dam accidere consuevit. At breuiori quoque compen-
dio dicere potes: permanentem colis: aut auctior-

**Gonor-
rea.**

**Pila-
pismus**

nem aut tumorē: deducta hō denominatio est a pte
po scz. Nā hūc vt cui suapte natura hmōi coles esset
fingerūt atq; pictura descripserūt boies. Gonoz
rea aut nomē plane cōpositū est ex **Gono** (qd semē
genitale) et **rea** quod fluere significat. Et em semen
modo **Gono** modo **Gonos** nominari solet. Porro
quemadmodū omnia corporis nostri excrementa: inter
dū a continētibus ipsa corporib? excreuntur: inter
dū spōte profluūt: eo q ob imbecillitatē ab ipsis cor-
poribus contineri non possunt: ita de semine quoque
dicēdū est: vt effi excernere p cōmoda ipis occidat:
ita et cōtinere: in oibus hmōi nature officū est. Verū
secretio quidē sit apertio fluctūis meatu: ac reliquo
cōceptaculi spacio: et cōtracto: et ad apertū iā meatū:
quicquid in continente spatio continetur impellere:
Retentio hō sit quum clausus permanet meatus: et
cōtētum a continēte baud quā impellitur: sed con-
tra per contractionem comprehenditur et retinetur.
Hoc modo cōtētū in cauis instrumentis humores
in his qui integrā validitudine degunt naturaliter et
excreunt et retinent. In illis autem qui preter nas-
turā se habet: retentio quidē ob excretiue virtutis im-
becillitatē excretio hō ob retentis facultatis inhi-
mitatē euēit: vel ob dispositionē aliquā p inde par-
tes mouētē: ac si fm naturā se haberet. Id qd i semē
natijs vasīs videre licet: vbi aliq; vel comitali mor-
bo vel conuulsione correptus violētē semē genitale
proijcit. Eterū videm? alias quoque partes vī mas-
nus aut pedes aut digitos cōuelli modo simul cum
vniuersi corporis puolūde mō ipsis solis affectis: Pro-
inde baud quā absurdū fuerit i seminarijs vasīs: et
quidē solis aliq; hmōi dispositionē excitari: quē ad
modū et gonozrea vīne preter volūtatē d. stilitatis
exēplo quū cōtētū vīne facultatē resolut cōt gerit.
Agitur gonozrea instrumentorū seminis affectio est:
nō pudendorū: q; seminis genitalis via sunt: q; excre-
nat. Priapismus hō plane colis est accidens. At fieri
pōt vt nullo precipuo p pōz ipsum affectu infestā-
te ad arterias referat: vt pote q; sole interdū hmōi ba-
beāt preter naturā dispositionē: quali videlicet affectū
cōsueuerūt: quū naturaliter cor? coles intēdit. Atq;
a spīritu in tumorē ipsuz attollit: manifeste patet: hō
q; crassitudinē et? et quū intumescit: et quū uerū reses-
cit perpēdūt: quippe nullus humor tā subitā in al-
terutā partē mutationē efficere possit. Hōc sic se
habēt: quū in corporū dissectione magne videan-
tur arterie in pū dēdū (exiguā scz paticulā) intueri:
atq; coles essentia talis: qualē in nulla alia pte vide-
re est: vt pote cuius corpus nervosum est: ac oīquaq;
fistulosum: excepta ea pte quā glidē vocāt: qd aliud
excogitauerit qd q; a vaporoso spū ab arterijs af-
fluere p extēiones in tumorē attollat: Ideoq; glan-
dē equalē semp habere magnitudinē qd fistulosus
in ipsam nervus nō ingredit. Ergo quid cause est:
quū libidinis impetu quis stimuletur: aut vbi ob
supinū decubitū calefacti sūt libi: vt coles extēdat?
Nēpe hac inuita facile priapismi quoque dispositio-
nem inuenire nos posse speramus. Qd hō princeps
causa sit plenitudo vel arteriarū vel nervi fistulosi:
aut etiā virtus: quū ex priore pditione mutant pa-
lā cōstat. At hō virtus magis: aut si etiā ambob? dei-
ceps cōsiderem? hūc sermonis nostri sumpto exor-
dio. Natura corporis partes fingens perficiensq; fecit
vt ipse citra doctrinam proprias actiones aggredes

**Gonor-
rea.**

**Gonor-
rea.
Priapif-
mus.**

Glan-

**Medina
turalis
industria**

rentur: cui? rei exactissimū aliqñ fecim? periculū: be-
dū alēdo: sed ita alēdo: ut matrē que ipm in vtero ge-
stauerat nūq̃ vidisset. Quum em̃ grauidas capras
diffecare: diffectorū questionib? quib? fet? in vtero
formationē speculant: promor? inuēt elegantē quē
dā bedū quē a matrē absolutū: ita pro meo more ab-
stulit: et ipsam baudquaḡ videret. Atq; in domum
quandam: vbi multe pelues erant deposuit: quarū
alīe vint: alīe olet: alīe mellis: alīe lactis: aut alterius
cuiuspiā būoris erāt plene: aderatq; fruct? nō pau-
ci: tū cereales: tū ab arborib? decerpit. Hūc itaq; be-
dū cōspexit: in premis quidē pedib? incedentem:
perinde ac si audiisset sibi cessus gratia crura fuis-
se cōcessa: deinde excessit quā a matrē cōtraxerat bu-
miditatē postea pede latus scalpere: ac deinde singu-
gula vasa olfacere vidim?. Percepto itaq; singulorū
odoro: lac tādē abforbuit. Quib? vñs oēs exclama-
uimus Hippocratē vere dixisse aīaliū naturas esse
indoctas. Sic ergo bedū hūc educādo: non solū lac:
sed multa insuper alia que forte offerebant: comesse
vidim?. At qz non longe aberat vernale equinoctiū:
quum eriperetur bedus a matrē exactis duob? deīn-
de mensibus tenellos ei tum fruticum: tum aliarum
plantarū ramulos obtulit: quoz oīm quū experiret
odorē: alios qdē cōrepsit: alios nō gustauit: atq; sic
ad adultarum capraz cibos puerus est. Sed h for-
tasse nō adeo magnū videt. Ad lōge maiorē admira-
tione dignū est: q postea q̃ 7 folia: 7 teneros ramu-
sculos deuorauerat: paulo post rumīnare cepit. Nō
rursus oēs quotquot aderāt vidētes exclamauerūt:
stupidi ob nāles aīaliū facultates. Quamuis. n. ma-
gnū videbat: q̃ impellēte fame: p os atq; dētes cibū
assumeret: multo tñ vebementius admirati sum?: q
cibū in vētriculo tam contentū in primis quidē ad
os subleuādo reduceret: deinde multo tēpore man-
dēdo tereret: postremo rursus ipsum deuoraret: idq;
nō in eūdē sed i aliū vētriculū. Vulgares autē bmoī
nāe munera despiciūt: nīl nisi peregrina spectacu-
la admīrātes. Nā q̃s nō miraret: q̃ medicū in secan-
dis corporib? peritissimū: querere solent a qua eā ar-
ticul? hic extēdit: subijciām? vero exēplī gā a coxe ar-
ticulū: aut a qua causa incuruat: aut quid est quod
ipm in vtrāq; partē in transuersum abducit: aut qd
ipm vtroq; circūuoluit: quū interim bed? singulos
articulos ad quācūq; motiōē libitū fuerit possit ex-
citare: quēadmodū boies ipsi: q̃uis a quo musculo
mor? efficiat nō intelligāt. Porro de lingue motiōe:
nā hāc pro exēplo inducim? q̃s nō mirabit: si disse-
ctoz nū etiā actione pugnautes viderit: ac infantes
quoz quō natura vocē: aut aliud bmoī mun? imi-
tari docuerit. Quomodo etiā linguā moueat: aut q
bus musculis vocē eandē efficiant. Similiter etiā de
omni reliquorū aīaliū: tū voce tū respiratiōe. Atq;
(ut summatim dicam?) miraberis fortasse: quo do-
cente omnīū que a consilio 7 voluntate pendent actio-
nū instructa fuerint instrumēta: de quib? qdē actio-
nibus lz actis inter diffectores sit pugna quō flant
7 quib? instrumentis: nīlomin? oia aīalia simul at-
q; genita sunt: 7 spirant 7 vocē reddūt. Igīt nō mir-
esse debet genitales partes eas actiones quarū gra-
tia a natura institutae sunt: protin? ab initio cognos-
cere. Etsi quāobzē vter? quū semē genitale cōcepe-
rit: donec perfect? fuerit fet?: exate clausus pmanet:

perfecto vero fetu plurimū aperit: ac deinde si ap-
tus fetū excludit. Populares autē bec ppter cerebrū
euētū 7 ptenū 7 despiciūt: vtpote q̃ nīl qd reuera
sit admirabile: sz ea dūtaxat q̃ raro vident admirari
cōsueuerūt. Quid autē tu rerū nā potest esse admirā-
bilis: nouē ppetuis mētib? claudis os vteri: adeo
exacte ut ne specilli quidē acūmē admittat: perfectio
aut fetu vsq; adeo distendit: ut totū aīal per ipsum
egredi possit. Nō igit dubites pudēdorū facultates
per se doctā esse: ut fistulosuz hoc neruosumq; corp?
vbi ad costū insurgit aīal a nālī facultate: que ipm
attollere pōt protin? distendat. Lūi? rei fili? 7 in cor-
de 7 arteria plane videre est: nīsi q̃ bozū motus per-
petuus est: eo q̃ necessaria sint nobis eoz actio: fistu-
losus vero neruus non semper: sed quū vsus requirit.
Quū ergo sic fuerit extensus sequit ex arterijs spiri-
tus: quēadmodū pulmo rboracē ob eā quā habet ad
id qd vacuat sequelā. Etenim posses fortasse replētis
fistulosum neruū spūs vim: quū ad costū irrumpit
aīal ad arterias quoq; refert: q̃ multo sat? est: ut
bmoī actionem ad neruū nō ad arterias referam?
quū prefertim actiones: ex propria partū essentia:
nō ex earū positu prouenire rōni cōsonū est. Nā cor
si in alia quapiā parte poneret: nīlomin? actionē
suā obtineret. Nec aliter de iecinoze quoq; liene ac
reliquis oībus sentiendū est. Etsi vniuersū corpis
arterias eādē habere actionē probabile est: q̃ppe eo-
dē tpe oēs totū aīalis arterie: inter sese sūt produc-
tur. Itaq; baudquaḡ par esse videt: ut arterie pudē-
dis imate aliā aliquā habeāt facultates: preter eā q̃
vniuersū corpis rōne ipsis debet. Quāuis ceteris ar-
terijs ampliora sint ipsis ora: 7 qdē optimo iure ob
celeritatē sequelē ad id qd euacuāt sic pparata. Sz
per em̃ nā videt vnicuiq; actioni id qd vtile est: vndi
quoz expleuisse. Etenim nullā aliā insup precipuaz
habēt actionis facultatē: quā ad pudēdū puenerit.
Nāq; calfactis lūbis: par est: ut arterie calidiores
reddant: 7 magis etiā pateāt ipsarū ora: quāobrem
nō exigua tūc spūs essentia in fistulosum neruū effū-
dit: q̃ paulatim implet? colē extēdit: ita ut tota iph
essentia in fistuloso neruo cōsistat videat. Quid ita
q̃ cognitis ad priapismi dispōnē veniam? Quippe
ex ijs q̃ supra pposita sūt pstat: vel ob arteriarū ora
imodice patētia: vel vaporosus spūs in fistuloso ner-
uo ortū hūc fieri affectū. Sed vtrū poti? pro causa
sit habedū inquirere opz. Nāq; ab vtriusq; ipsum fie-
ri posse mihi videt: crebri? tñ arteriarū ora patētia
sequit: quippe facili? est bec distendi: quā flatuosum
spūm i neruo fistuloso generari. Ac memini me bmoī
quidē nerui dispōnē semel vidisse: arteriarū nō sepe
numero. Lūi? rei coniecturā fecit: tū ex precedentib?
accidētib?: tū ex mō curatiōis. In illo ei cui assidue
colis commotio pcesserat eā erat spūs flatuosus: ad
quē quū oēm curatiōē conuertissem: boiem sanauit.
Quib? nō supra modū arteriarū ora patebāt: in ijs
nullū bmoī accūs pcedere solebat. Porro accidit cui
dā ut lōgo tpe pter cōsuetudinē a cōcubitu abstine-
ret. Alteriō vti mali succi alimētis acribusq; vteret
aliq etiā ut duob? mētib? pēctat? pēgre pficisceret:
cū antea nūq̃ cingi cōsueuisset. E dēcim? itaq; arte-
riarū ora nimis patefacta: illis qdē ob būorū vitia 7
acrimoniā: bis nō ob flatuosum spūm: 7 sine ordi-
ne: 7 violēter vacuāt. Eteī medicamēta excitāde tērigi-
nis vim obtinēt: tū epota: tū et semini? greci per-

Nāc mī
raculū.

Dippo.

Rumī-
nare.Pras
plimus

bistoria

neon dicunt) lumbisq; adhibita: calida omnino atq; flatuosa sunt: quemadmodum contraria omnia: ventositatem non excitant et in frigidat potius q̄ calfaciant. Sed aduertere ne obiter hunc sermonem percuras: quippe de medicamentis non de cibis loquutus sum: quoniam sunt quedam alimenta: que hac ratione plurimum seminis pariunt: atq; impetum: ad libidinem excitare possunt: hec ergo sermonem illum: quem nuper dicebamus: probabiliorē reddere possunt: quod a concubitu abstinentes: interdum priusipino vexari solent: si quidem accidit his q̄ plurimo semine abundant: et preter consuetudinem a concubitu abstinent: presertim quum non student: ut multa exercitatione sanguinis abundantia dissipetur: maxime vero ijs qui a libidinis cogitatione nondum liberati euaserunt: veluti sunt quidam: sua pre natura calidi qui cum longo iam tempore huiusmodi continentia sese exercuerunt: libidinis imaginem concipiunt: ob spectacula que illas mouere: et ad memoriam reducere possunt. Nam longe diuersa est huiusmodi hominum dispositio: qui nullo pacto ad libidinis cogitationem perueniunt. Atq; fuit mihi amicus quidam: cui preter eam quam ante habuerat consuetudinem: omnino a concubitu abstinent: adeo rigidus tumidusq; factus est penis: ut mihi accedens ipsum declarare cogereetur. Adhuc inquit: quod huic (athletam indicans) ob continentiam rugosus collapsusq; penis euaserit: mihi vero ex quo continentiam seruare studui euenerit contrarium. Tum equidem illi consuli

ut collectum iam gentiale semen excerneret: postea vero et a narrationibus: et spectaculis: et meditationibus libidines fuscitare potentibus: summo opere cauere. At cantores et athletae: qui iam inde ab initio nullas vite partem veneris illecebris contaminauerunt: nullam admittentes huiusmodi vel cogitationem vel imaginationem: ijs pudenda et exilia: et rugosa fieri consueuerunt. Nam preter ea que accidere solent ijs qui protinus a prima iuuentute immodice libidini sese permiserunt: id etiam euenit: ut horum locorum vasa amplius patiantur: maiorem ad se sanguinis copiam alliciant: et coeundi cupiditas magis increseat ea videlicet ratione quam in ceteris quoq; facultatibus videre est: et que Platone etiam notata est: cum inquit. Ignauia quidem exoluit: proprii autem officij exercitatio robur augere solet. Sic mamme quoq; in ijs que nondum impregnate fuerunt: contracte permanent: in alijs vero a partu infantulos lactantibus vastissime redduntur: atq; ita magne permanent lac emittentes: donec puer fuerit ablactatus: tunc enim baud ita multo post a lactis generatione quiescunt. Ergitur omnia hec: si bene considerentur: ac preter ea cause ob quas in singulis affectibus partibus affectus ipse consistit definitur: non inutiliter ad curationis rationem ansam prebere poterunt. Atqui non est nunc tempus ea tractare: quare adepto huius operis sine orationi quoq; nostre hic finem imponimus.

Galenus de affectorum locorum notitia finis.

Cesar optatus Neapolitanus: Laurentio Laurentiano Florentino. S. D.

Mimini Laurentiane dum in Hecuria Medici nam publice profitebamur literarum nos calamitatem amicis (ut fit) sermonibus identidem esse conuestos. Quare daturum te operam pollicitus es ut sexaginta illa Hippocratis volumina: torideq; Galeni opera tua lima reformata in usum latinum ederentur. Tantūq; abfuturum ut garrientium maledictis ab honestissimo proposito detereretur: ut hoc possis ad scribendum excitare te possit. Nunc igitur letatus sum summo opere: tū q̄ Galeni libros de differentiis febrium et Latinos feceris: et candidos ad nos miseris: tum maxime q̄ tu mulctante passim Italia a proposito et sepiissime promissis minime destiteris. Perge mi Laurentiane: nam qui aliter plenior officio etatem nostram ac posteritatem tibi deuincias: probisq; ingenijs satisfacias? Mostentim quantum hec a doctioribus et bene institutis desiderantur: ne tam diu et tam turpiter cum barbaris et ineptis scriptoribus versari cogamur. Adde q̄ nō modo barbara sunt et inepta que passim Medici ex Grecis habemus. Sed vniuersa ac prorsus deformia: adeo ut melius cum re medica actū existimauerim si semper caruissemus his q̄ male haberemus. Adhuc dictu esse homines quos inculta hec delectent. Et diligentia omnisq; humanitas appzime displiceat: an quia senticosissimi sunt: ideo ab omni cultura abhorrent? Sed colluctentur licet inter indomita ac prurientia frugem in mitiore repository. Mos vero te duce qui utraq; lingua es absolutissimus plantior ac molliora secta binum: cuius etiam stomachi Franciscus est lacerus Florentinus Platonicus amicissimus noster. Nobiscum etiam sentit Nicolaus Leoniceus vir litteratissimus et in Medicina Hercules: nam non minus idem q̄ tu in verendo Galeno quotidie versatur: sed Plinij: Auicennae: et recentiorum errata rationibus validissimis: auctoritatibus etiam Hippocratis: Galeni: Pauli: Nicodri: Dioscoridis nix conat euertere. Inueni notitias Medici divisiones cudim? mox in lucē prodituras. Vale Veneris. AD. P. Galen. Januarij.

¶ Valent de differentiis febrium Liber primus inter
prete Laurētio Laurentiano.

¶ Quenā sint febrium differentiē principales: et essen-
tia febrium sit in genere caloris ppter naturā. Cap. i.

Febrium
differentia
duplex.
Accidēs
duplex.

Differentie febrium

maxime quod ppter ac maxime prin-
cipales sunt substantia: alie vero sunt ali-
quod accides sunt. At vero cum accide-
ntia non una natura sit: sed alia ppter
quora: magis ppter diuise sub-

stantie sunt: alia vero remotiora ac magis aliena idcir-
co inde etiam sumendo differentias minime vni gen-
tē. Eterū maxime peccat quicūq; differentias prin-
cipes ac maxime ppter omittit. Deinde quicūq; men-
tionē faciūt barū: s; pmissēt cū eis differentias accide-
tales eqliter oēs minime discernētes viles ab inuti-
libus. Non solū aut peccant pleriq; medicorū in ipsis
differentiarū generib;: aut vltra q̄ sit necessariū mērio-
nē faciētes inutillū: aut minus q̄ sit necessariū: nō
nullas viles omittentes: sed etiā diuidendo genera-

Febrium
differentia
principales.

Diuisio
febrium.

Febrium
essentia
disticta
lois tri-
plex.

Tertius
secundus.
Drie ca-
loris ab
intentione

Drie de
materia
ducte p-
prij sic.
Febrium
triplex.

Analo-
gia.

ipsa in proprias differentias: s; errant. Eū igit pri-
mū differentiarū gen? sit ab ipsa diuise rei substantia
sumptū: videre licet nonnullis medicis ptermittē-
tes vniuersum hoc genus: alios vero diuidēdo plura
q̄ op? sit attingentes: aut necessaria qdā omittētes.

Atq; Hipp. optime fecit diuisionē libro. vi. epidimiaz.
Dicitio h; in hūc modū. Febres be quidē mordaces
manu ipsa ille mites sunt alie minime mordaces s;
increfcentes nōnulle acute sunt: s; ab ipsa manu deu-
cte qdā statim ardētes: qdā vero semp debiles sicceq;
sunt alie affixē visu terribiles: alie manu ipsa humi-
de: alie rubicū de: alie croceae: alie liuide: et alia istius-
modi. Perspicue em hoc loco ab ipsa rei substantia si-
mul atq; ab ipsa cognitiōe i ppter differentias fecit
diuisionē essentia em febrium est in gēe caloris ppter
naturam. Differentie vero caloris be qdē ab eo qd est
magis ac minus ducūt atq; ab ipsa materia in q
calor ille ppter naturā existit: atq; ab ipso mouēdi mo-
do quas omnes adiungēs modo cognitionis scri-
psit: quēadmodum pcedente sermone docuimus.

Que igit ab eo qd est magis ac min? ducunt euidē-
tes sunt in hoc gēe differentie medicorū noianē magnā
ac parū febrium dicētes minime ppter qualitati de-
ferētes vocabulū ppteritis: s; ita cōsueuerūt nō solū
in qualitate: s; in multis alijs facere habētib; i qua-
litate ipsa soliditate: q̄ tñ magna paruaq; noiantur.

At vero differentie q de materia ducūt in qua calor ille
ppter naturā existit maxime ppter caloris ppter natu-
rā triplices sunt siue corp? ipm cordis pbedat: siue
humores cōditos in ipsis vtriculis. Reliqua autē
ac tertia differentia est vbi aeris substantia sola admo-
dū icaluerit: corpa vero solidiora atq; humida caleāt
quidē: s; nōdū icaluerint: nō em parui refert calere
atq; icaluisse. S; dices potissimū id qd volum? in
his exēplis. Finge aquā calidā inditā leberti frigido
deinde ab ea ipsa aqua calefieri ppter vicinitate ipm?

lebertis corp? nōdū aut vniuersum exq̄re icaluisse.
Et rursus finge i calidū atq; ignitū leberti frigidam
aquā iditā: deinde calefieri qdē nōdū aut icaluisse.

Ex his exēplis in scdo qdē pria febrium disticta est: q̄s
corp? ipm cordis pbedisse docuim? in prio aut scda

vbi cōditos in vtriculis humores occupasse dixim?
Reliqua aut ac tertia differentia exēplū penit? simile
minime habet: sed cognitionis causa finge enē foliē
trabētē ad se aerē admodū calidū deinde calefieri ab
eo nōdū aut icaluisse. Sed exēplū magis indicabit
naturā rei: si fingeres in folle cōtineri humore: atq;
ad huc magis si foramina folliis p q̄ trahit atq; emit-
tit aerē ita angusta efficeret ut vniuersū quidē impu-
aeri vero puia forēt. Qua in re potissimū dissidet na-
ture opa ab his q̄ boies ipsi efficiūt. Et est substantia
aeris pmissēt cū sanguine i oib; arterijs ex mul-
tis foraminib; pariter spirantib; ac nubilomin? i ipo
corde: quoniam per eas omnes discurrit.

¶ Calorē accēdi interdū in spiritib; interdū in hu-
moribus interdū in partib; aialis solidiorib; quas
Hippocrates continentia nominauit. Cap. ij.

Hic ergo calor quē dixim? appellari fe-
brem: alias ex alio de predictis incipit.

Occupat aut ac simul disponit cū par-
te affecta reliqua duo genera. Facillime
ergo calor ex humoribus ad spiritum
transmeat: min? vero ppter humores cū spiritu igni-
untur atq; etiā solidū corpus promptius tribuit ca-
lorem humoribus aerisq; substantie q̄ ipm ab illis
accipiat: ois em substantia tenuis facilius q̄ crassa al-
teratur. Tenuissim? aut aer crassissima aut corpa so-
lida sūt: humores medio genere abigūt. Nec qdē re-
fert pferri loco spiritū vel aerē appellare: nā de his
alibi fusius diffinitū ita est: nūc vero sufficiet illud ita
tamodo scire qd (puro) Hippo. indicās dixit. Coni-
nētia ac cōtenta i ipm faciētia: cōtinentia qdē ap-
pellās ipsas corporis partes solidiores: cōtenta autē
humores: ipm vero faciētia spūs: febrilis ergo dispo-
sitiō alias ex alio de pdictis incipit. S; i primo gene-
re affecti corpis minime pmanet s; occupat reliqua
duo: ac nisi prius soluiatur pcessu tēporis illa simili-
ter afficit atq; bec summa sermōtis est. Sed oportet
ea q̄ dicta sunt indicare cognitionēq; vniuersitatisq;
generis febrium percurrere. Statim itaq; de generatio-
ne earum dicere aliquid opus est.

¶ Quonā modo febrium ephemera idest diaria ex cau-
lis primitiuis atq; euidētib; pbedat. Cap. iij.

Hic labore q̄ iracūdia: merore: calore: frigore:
re: somnia: cruditate: temulātia: ac repleto
quosdā febricitare cū cras boib; pspiciū est
ab ipso rei effectu edocetis: quin etiā ut pesti-

lens aeris cōditio afferat febrem minime ignorat qui-
cūq; intellectu participat quēadmodū ut cōuersari cū
bis q̄ peste laborāt fallax sit: affici em piculū est q̄ si
scabie qdā aut lippitudine. Fallax pterea est quersa
ri cū bis q̄ tate tenent: atq; in totū cū oib; q̄ putri-
duz expirāt: ita ut domicilia in q̄ habitāt grauiter
oleāt. Cōstat pterea ex longo rerū vsu ut qui cōsue-
tudinē exercitationis omiserint ut alijs multis mor-
bis ita febribus corripant. Et itē ut repletio gene-
ret febres: atq; etiā pzaui cibi ac medicamēta et estus
circa canis syderis ortum: et alia huiusmodi cunctis
hominibus (ut ita dixerim) perspicuū est. Que vero
ab ipsis in corporib; nris fiat affectio ex qua febrē
citram? minime sciūt neq; pleriq; hoim neq; quidā
medicorū. Duplex em genus ignoratiū talia est: alte-
rum em ab ipsa experientia rātūmodo astruēs tanq̄
nulla entitū natura ratione possit inuestigari. Alterū
aut genus est eorū qui sapiētes quidē vident: sed cū

Febrium
ordo.

Facile p-
mutabili-
lia.

Facile p-
mutabili-
lia.

Coni-
nētia cō-
tenta ipe-
m faciē-
tia.

Febri us-
gnāse cō-
sequio-
trabunt

Febrium
genera-
tione p-
gressu.

Contra-
stosi
morbi.
Putri-
dū exp-
rantes.

Ignorā-
tiū gen-
duplex.

ignorat eque & piores: scilicet tamē habet existima-
tionē. Ignorare autē eos cōtingit quia nullā habet
rationalis discipline exercitationē: ex qua cognoscunt
ac discernunt verisimilia ab his que vera sunt: quia
re: neque inuenire: neque iudicare aliquid possunt: quia
pabiles ppositiones nō nouerūt distinguere ab ip-
sis supradictis demonstratiuis. Huic autē inscitie inso-
lencia accessit ob quā nōnulli ex eis in tāā audaciā
atq; amentia deuenerūt: ut ea que oēs hoies cogno-
scūt experientia ipsa edocuit: neque ea quidē ipsi febriliū
causas haberi cōprobēt. De quibus cū libro de cau-
sis primitiuis abūde docueris nihil opus est hoc lo-
co mētionē facere temerarie loquacitatis corū. Neque
essē cōtradictorie: neque soluere sophismata hoc libro in-
stituit: sed instituire ac docere subiiciendo ea q̄ alibi a
nobis sunt demonstrata: ac docēdo dīctas febriū. Su-
biiciūt ergo caliditatē: frigiditatē: siccitatē: atq; hūi-
ditatē esse elementa corporū: ac fieri primas egritudi-
nes ex itēperie horū: e q̄b; vna febris existit quotiens
calor quidā pter natura in corde extiterit. Differētie
autē scdm gen? calorū de q̄bus p̄sens sermo tractat
ab ipsa materierū differētia ducunt suscipiūt igneas
caliditatē. Eūq; tres sint scdm genus: aut em in ipso
corpe cordis: aut i humorib; accēdit: aut in spū: pue-
nit nōnullē cause oib; manifeste de q̄b; pauloatē do-
cūm? quibus empiric? medic? ex obseruatione ad
curatiōē remedijs abūdat. Rōnalis vero ad ipsas
rei nām accedēs demonstratiue ab illa in futurorū
p̄fensionē atq; inuentionē curatiōis iuuat: vres
oib; quidē experientia ipsa inuēris: adiiciēs autē mē-
ta ex docēdi vīa rōnali. Que ergo sint per vtramq;
partem inuēta experimentū intelligo ac rōnem alio
loco docui. Que vero dispositio ab vnaquaq; cā
primitiua in corpore cōsistat accendens febrem hac
parte docere instituius.

Postu-
latum.

Adultas esse causas calorū preter naturam ex q̄-
bus gignitur febris quotiens suscipientia corpora
prompte se habeant ad continendam diutius calidi-
tatem.

Capitulum. liij.

Am ergo videam? nō vñ modū neq; gna-
tionis: neq; auctoris caliditatis quando
ne ipsius quidē ignis modus vñ est. Sz
gignitur: aut propter motum: aut propter
putrefactionē: aut propter p̄uersionē alteri? cali-
ditatis: aut propter suppressionē calidi effluuij: aut
propter permixtionē calide substantie tanq; de fonte
quodā ebullientis aut genit: scz ad nostrū sensus aut
augētis caliditatē necesse est oēs febriū causas i pre-
dictos modos reuocari: q̄admodum est? est: siue ex
ipso sole acro talē habeat appellationē: siue affectio
q̄ in corpe efficit siue ea q̄ tā effera est. Mā id cali-
ditas est preter nām: nondū tñ febris nisi cor ipsum
concalefecerit. Et tñ totū hoc gen? cause ex conuer-
satione efficit rei calefacientis: siue soli: siue ignis: si
ue medicamentum fuerit id quod calefacit extrinse-
cus attingēs: aut p̄pinquās: aut p̄uersans: aut quo-
uis alio mō libeat appellare. At vero iracūdia qua
si ebullitio quedā ac mor? vebemēs est irascētis facul-
tatis in ipso corpore cordis residentis. Concalefecit
autē interdū cū ea spūs: atq; interdum sanguis: et si
prompta se habeat suscipientia corpora ad continē-
dum diutius caliditatem: et quāuis ipsi? cordis mo-
tus destiterit hoc permānent calida preter naturam
tunc febricitare hominem necesse est. Nec ergo fe-

bris principū habet motū atq; ebullitionem natlue
caliditatis. Febris autē que ex merore cōsistit nō insu-
per ebullitionē sed motū tāimodo principium ha-
bet. Si autē ex labore efficiat principū quidem ha-
bet motum ampliozem musculorum ac nervorum et
copularum et articulorum que quidē prima calefiūt.
Calor autem continenter cordi distribuitur ac tunc
dicitur qualis maxime astrictis refrigeratisq; corpo-
ribus fieri solet collecto in corpore mordaci effluui-
o consistit. Diffilantur enim semper animalium corpo-
ra duobus modis emissis foras quotidie vaporosis
fumosisq; excrementis: attracta autē aëria substantia in-
tro refrigeratē atq; ventilatē naturalē caliditatem.
Abi igitur fortis causa cōdensando cutē predictos
meat? astringat sepe facietatis morbū inducit quo-
tiens vaporosa ac benigna materia de corpe effluit:
interdum febres committit quotiens aspera ac mor-
dax fuerit. Calor autē potissimum augetur vbi refri-
gerans aer intra corpus minime trahitur. Excernit
autem excrementum acre ac mordax: aut ijs qui sunt
malis humoribus pleni: aut ijs qui malos cibos in-
gesserūt: aut nō bene cōcoxerunt: maxime autem id
accidit ex cibis dīctis vbi cenosam aut feculentā ac
stercorosā: aut palustre: aut stagnatē: aut alio quo-
uis modo corruptā aquā bibāt. Eodē modo euenit
vbi immoderate laborēt: aut vigilēt aut angore affi-
ciant: aut acra medicamēta ingererint. Libos autē
malos intelligo omnes qui aut ex natura tales sunt
ut allia: cepe: nasturtiū: porrū: brassica: ocimū: vrtica
et alij quicumq; nominant agrestes: ut eruca apud
nos: atq; etiā qui boni sunt ex natura: sed ob pure-
dinem quādā predictis equalem aut maiorem sepe
numero vitium acceperūt ut ordēū ac triticū et alia
omnia edulia putrida: partim ob temporis longitu-
dinem ad putridā dispositionem deducta: partim
sicut quodā repleta: qz prae reposita sunt: partim ex
prima generatione ab ipsa rubigine viciata. Tales
igitur cibos etiā nūc pleriq; comedere coacti p̄ fame
vel febribus putridis ac pestilētib; mortui sunt vel
pustulis scabiosis aut leprosis correpti. Abi igitur
corpus fuerit pleniū talibus humoribus: nulla autē
opilatio in viscerib; fuerit: atq; animal in cute libe-
re diffuset ac refrigeret: sanū quidem existit: sed bre-
uem fallacēq; obtrinet sanitatē. Abi vero exterior ter-
minus: aut astringatur: aut in profundo meatus
opilentur: si astringatur nūc dīctū febrilium genus:
si opiletur id quod paulopost dicendum est consistit.
Nihil igitur mirū videri debet si ex cruditate bi qui
dem febricitent: illi nihil eiusmodi patiantur. Et tñ
ijs qui malis iam humorib; pleni sunt ac male dis-
sulantur: aut inopertune laborant aut lauantur pro-
pensius promptum est febricitare. Is autem qui bo-
nis sunt pleni humoribus ac pbe dissilantur et quie-
scūt ac fouent teoris ac vētris sedes impossibile est
febricitare: quoniam in teore ac ventre manet quic-
quid corruptus est: ac temporis spacio paulatim cō-
coquitur atq; efficitur benignum. Quomodo modum
vbi motus fortiores sustinuerint: aut in solē estium
steterint: aut in balneum calidarum dulcium aquarū
descenderint. Tridē vbi corrupta cibaria in ip-
sum corporis habitū deferunt febris minime sequi-
tur: nisi ppter aliquam aliam causam: ut si sepe
mero surgendo laborauerint: aut ventrem ipsum in-

Febris
ex mero
re.

Ex la-
bore.

Calor
ex ipres-
sione ca-
lidiffilu-
uij.

Diffila-
tio stor-
ma dū-
plex.

Sacietas
tis mor-
bi.

Effluui-
um vas-
porosus
et mor-
dax.

Accidit
caloris
cā potiss-
sima.

Effluuiū
mordax
quib; ex-
cernitur

Libi
mali for-
ma dū-
plex.

Lib? bo-
nus tri-
plici for-
ma vi-
tiatur.

Alios
cibi cō-
moda.

astrictio
neq; et ob-
structio
nē aliese-
bres ses-
quuntur.

Ex cru-
ditate fe-
bricitan-
tes.

Febricit-
tare pas-
sati.

salinatio tentauerit.

Q Ex putredine accendi febrem cuius causa est opilationis: ac potissimum putrefcere quocumq; calida atq; bumida sunt.

Cap. v.

Obstru-
ctio.
Putrefa-
ctio ob-
noxia.

Recurrit si meatus opilentur atq; humores stipentur (nam de ea ipsa re docere distuli) animalia putridis febribus tentantur. Potissime ei putrescat quocumq; calida et bumida sunt: et sepe in locis calidis nisi dissilent ac refrigerent. Porro neq; mstrum videri debet q; ob rem febres sequantur repletionem: quoniam per eiusmodi dispositiones multe opilationes efficiuntur: ac totum corpus difficulter dissilatur. Igitur ex multitudine que est ad ipsas vires: humores ipsi cito corrumpuntur neq; efficitur: neq; concocti probe quippe quidem vires consicientes eos: debiliores existant. Quo circa quocumq; cibaria glutinosa crassasq; sunt morbos committere magis possunt: opilare enim atq; stipare humorem ex illis facilius est. Sed nonne contrarie scilicet extenuantia et acia morbos committere possunt? Constat enim ut qui altero viuendi genere exuperant febre similiter prebendantur: quia bec omnia (ut ante diximus) malos humores gignere asolent. Nec ergo ratione ea q; malos humores gignunt febrium causa sunt: alia vero ratione putredinisque cumq; glutinosa: crassasq; existunt. Nec secus partes inflammatione affecte ratione putredinis accendunt febrem: humor enim decurrens stipatus ubi fuerit natura calidus quia non bene dissilatur putrescit.

Ex infla-
matione
febris.
Bilis ex
q; sita.
Ignis sa-
cer.
In flama-
tio.
Febris
rde socie-
tatis.
Carbum
culi ma-
teria.

Abi igitur decurrens humor fuerit diligenter bilio sua caliditas sacro igni sub similis occupat partem: ubi sanguineus inflammationi sub similis: aut inflamatio sacro igni sub similis efficitur: nomen quidem sumens ab humore dominante denominationem vero accipiens ab altero. At vero ex his omnibus sequitur febribus ratione societatis. Semper enim simul cum eo quod incaluit pars continua calefit quousq; distributio ad cor ipsum deuenit. Nam carbunculis quoq; partes continue simul calefiunt genitis ex sanguine: perq; calido sed melancolico propter exustionem.

Pestilentis febris causam esse inspiratione potissimum quotiens corpus in eam dispositione sit pparatu: quonia maxima pars generationis morborum est corporis preparatio.

Cap. vi.

Dies ca-
nicula-
res.

Alidiores preterea ambiens nos aeris conditiones quales sunt circa canis syderis ortum potissimum per inspirationem perspicue cor ipsum calefaciunt: extrinsecus vero circumfuso corpori totum ipsum calidum reddunt: maximeq; arterias: ut q; non nihil substantie ipsius ambientis aeris attrahatur: ex quibus omnibus simul afficiat cor necesse est: atq; ipsum in primis imodice calefiat maximeq; febri dispositione tenet: atq; ipsi corpori immittat oportet. Abi ho pestilentes subeat conditiones inspiratio potissimum causa est. Interdu enim efficitur propter humores in corpore aptos in putredinem quotiens animal breue quada occasione ab aere circumfluente suscepit: sed magna ex parte incipit ex aeris circumfluens respiratio quum putrida exalatio inciscit. Principium aut putredinis aut multitudo mortuorum est minime crematorum: quod admodum in bello fieri solet: aut exalatione paludis cuiusdam: aut stagni tempore estiuo: atq; interdum inmoderatus

calor circumfluentis aeris incipit quod admodum in pestilentia que Athenenses inuasit (ut Thucydides ait) viuentes boies in paruis tugurijs estate corruptio afflicebat. Est aut initium pestilentis febris eo q; humores corporis ex prauo victu sint in putrefactione parati. Forsita autem accidit id propter contumacitatem q; ex Ethiopia fluxerunt quada mala inquinamenta: que ipsa que habebat corpora lesioni parata cause febris extiterunt. Huius enim semper meminisse oportet toto sermone ut nulla causa sine corporis aptitudine efficere possit: aliter quoniam oes q; in sole diuersant estiuo: in febrem inciderent: et q; plus equo mouentur: aut bibunt: aut irascuntur: aut costrictantur. Nec secus oes egrotaret circa canis syderis ortu: atq; in pestilentia perirent. Sed ut est dictum maxima pars generationis morborum est afficiendi corporis preparatio. Subijciat ergo per exemplo in ipso aere inuebi quada pestilente semina: atq; eorum corporum que versant in eo: bec esse oim excrementorum plena paratorum quid ex seipsis putrescere illa sine excrementis ac pura: atq; addat prioribus inesse opilationem meatuum vndiq; ac repletionem appellatam ac vitia ociosam admodum comedentibus et bibentibus et reuenera immoderate videntibus: et item minime concocquantibus id quod bec oia que dicta sunt necessario comitatur. Alijs aut oibus corporibus puris ac sine excrementis insit ultra ea q; diximus bona facilitas spiritandi in oibus meatibus nequaquam opilationis neq; adstrictis. Exercitatione ho moderata ac vita castior deinde his ita subiectis cogitabitis quoniam modo cosonum sit vtraq; corpora affici ab aere putrido in inspirato. Modone cosonum est bec statim a prima inspiratione initium putredinis accipere: ac plurima praebere labori: illa nullo modo vel paulum affici: ita ut facile ad habitum nature recurrat. Iride quotiens aeris temperamtu ab ipso nature habitu imoderate recessit ad bumiditatem et caliditatem pestilentes fore morbos necesse est affici aut per eos maxime q; ita prius pleni fuerint bumiditate excrementosa: quod admodum q; laboribus moderatis ac vita proba vsunt: penitus impatibiles permanet per oes eiusmodi affectiones. Hic sermo super vno exemplo dictus est: sed in omni genere verus est ac cui libeat integre in eo exerceri: ligat librum de causis peccatactis: id est pmissis. Ego ho pmi librum parcis longitudini vno capite oim enim coprehendens sine facta. Oportet enim in vnoquoque causarum genere scrutari qua potissimum facultate egrotare soleat inde cosyderare congruentes et repugnantes ei dispositiones corporum sciens ut congruentibus quid propterea lesio est: aduersis aut ac repugnantibus quanta vnum habeat et magnitudine praevarietas in iusticiam manebunt. Ipse vidi nonnullum eueniens tali conditione quale Hippocrati in oppido Eranone fieri dixit carbunculos exuperare non paucos quorum generatio et alia oia eo quo ille scripsit modo diligenter fuerunt quersa quicquid tertio libro Epidemiarum in pestilenti scriptis conditione ea etiam oia per aliam simile illi conditione similiter extiterunt. Summa eorum (ut ipse Hippocrati dixit) putredo fuit: atq; id ipsum cognoscetes statim incipiente conditione quicquid corpora vidimus bumida statim quouis modo excicare cetera vimus: quicquid ho sicciora pristina natura in his custodiimus: quicquid ho excrementis plena purgationibus sanauimus quasq; ho opilationes meatuum soluiimus atq; aperuimus. Sed bec quoniam modo se habeant libro de curandi via et ratione dicuntur constat

Impart
bilem
aere pes-
tilenti.

ut eo loco plurimū dicit. Nūc sat erit meminisse eorū
exponētes sermonē docētē quonā modo ab vna cau-
sa exuperatē quidā prebēdunt febres: alij ipatibiles
permanent alij cū difficultate patiūtur. dispositiōes
em corporū dissimiles multiformesq; sunt ⁊ idcirco
quidā facile vincūt ac prōptissime patiūtur ab ip-
sa causa efficiēte alij inuicti penit ⁊ ipatibiles sūt:
aut difficulter patiūtur. Ad eius rei demonstratiōē
coacti sumus mentiōē fecisse etiā curatiōis perinde
ut Hippo. faciētes perscribens eodē modo celebre il-
lud verbū. Ad sanatiōē ipsa indicat.

De precautiōe ⁊ quonā modo febres ex inguine
ephemera id est diaria cōsistat.

Lap. vii.

Precau-
tio.

Recautio igit quodāmodo sanatio est. Sa-
ne ⁊ ipsa nomina sepe numero cōfundūtur
apud medicos. At ei alio loco dixim⁹ oīsmē
dici operatio corporis ipsi⁹ vicia corrigit. Sz
nichil in p̄sens p̄ficit talis exquisita locutio: siue em
seces in duo noīa totū id sanatiōē ac p̄cautiōē: si
ue in vñū ambo colligas sanatiōē appellās nō par-
uū indiciū est ut nō oēs ab huiusmodi causa similiter
patiant dispositiō corporū que p̄bibētur corripit epi-
demijs ac febribus pestilētib⁹. Ana em primaq; in-
tentio oībus cōmunis est ut corpus vacet excrementis
⁊ spirantius sit: secunda vero deinceps hui⁹ expe-
ranti cause repugnet quo ad fieri potest. Quibus ve-
ro cōtraria horū insunt ocyssime patiūt: maximeq;
egrotāt. Sed quonāz febriū pestilētiū memoriā feci
ex putredine humorū oīm effectarū par est instantes
sermonē hoc loco scrutari de antiqua opiniōe oēm se-
brem cōsistere humorū putredine dicentē. Ac viden-
tur ita sentire ij qui ab Aibeneo fluxerūt: nō obscuri
quidē viri in hac arte p̄sertim ea que est de febribus
scientia in quibus ego plurimū cū illis sentio p̄terq;
vñū dimitto ephemerā id est diarias nominatas fe-
bres. Nō em michi videtur de subsequi putredinē
humorū sed quod ob est febriū ab ipso efficiētis
cause calore alterari solet. Ob iracūdiā vero febriū
tantū eo qd ebullitiōē fieri sanguis in corde necesse
est nō tamē putredinē necnon iper exercitatiōē cali-
ditatē ampliorē p̄ter naturā sine putredine accendi:
⁊ quisq; curē habuerit districtā p̄ quā acroza excre-
menta euacuamur illis collectis febriū aut sine pu-
tredine humorū. Quinētia febres ex inguine omnis
mala est excepta ephemerā ut Hippo. dixit quando
etiā igitna ipsa inflāmatiōnū genere cōtinent. Atq;
assentio in hoc sermone putredinis: nā ob eā rem in-
flāmatiōne febriū nō quēadmodūz Erasistratus
existimauit. Atq; nōnulli sunt ex igitne febres in ge-
nere ephemerē quēadmodū alie quēdā nūciāt nō fa-
ciles curati morbos inflāmatiōis aut vlcis aut ab-
scessus aut alterius talis in visceribus dispositiōis
alānos. Eterum dissident febres ex inguine ab ijs
que putredine humorū consistunt aut ex aliquo vi-
scere aut ex cauo ac maximo conceptaculo: quoniam
vbi febres ex inguine consistit pars continua subin-
de calefit calorq; vsq; ad ipsum cor succedit. Sed pu-
tredo fumusq; vsq; ad ipsum minime peruenit sed
ibi manens circūscripta in loco ipsius inguinis alte-
rat tantūmodo cōtinent vsq; ad ipm cor permeās
calor. Quo potissimū modo etiā per estū ac per exerci-
tatiōē ex partibus primo calefactis distributio ad
ipm principū vitale existit. Vbi autē putredo fuerit
in viscerib⁹ atq; i magnis cōceptaculis veluti sum⁹:

ad ipos cordis sin⁹ p̄meat. Accidit igit ut hūiores in
inguine oēs cūcti putrescāt siue vno die siue duob⁹:
utpote semp iuicē cōuersātes ⁊ clusos vno loco. Hu-
mores at i viscerib⁹ cōditi ⁊ i magnis cōceptaculis
utpote diffusētes semp ac simul putrefaciētes quos
magis attigerit: tpe ap̄iori putridū accēdūt calorē
Sed ut vno verbo dicat quēadmodū in exteris oib⁹
q̄cūq; calefit p̄ter naturā a quīs causa si neqat pus-
trefcere id qd calefit: velut lapis aut lignū aut aliqd
aliud tale eorūq; remāet calidū quoad refrigerit pau-
lati. Id autē qd putrescere potest depascēre sp̄ scdm
cōtinuitatē habet calorē. Quēadmodū iterū vidi i
agro ster⁹ pecudū simul ⁊ cōsūborū ex pre quapiā
ab ipso sole calefactū ita vebemētē vt multa exurge-
ret exbalatio istar sumi ascēdēs vebemētē mordens
atq; afflicēs siq; p̄pinqūasset oculos ⁊ nares. Por-
ro ster⁹ rāgētib⁹ erat ita calidū vt deureret diuit⁹
ipostas man⁹ aut pedes. Nō tñ semp id accēdēs du-
rabat: sed sequētī die refrigerabat quantū ster⁹
vebemētē feruidū pridē fuerat idq; cōtinet accē-
derat: quia qd ita calidum erat qñ primū ster⁹ vige-
bat id dñ illud inclinabat ipm rursus calidū reddeba-
tur ac feruidū ac paulo post vigebat primo refriger-
rato atq; id rursus inclinabat subincalefcēte eo qd cō-
tinuū erat: ⁊ paulo post accēdebat illud ac vigebat:
p̄cedēs aut refrigerabat. Erat autē bec circuitio fere
tēpus diei ac noctis: ita vt exemplū sit maxie p̄p̄riū
febris quotidianē. Si hō duobus diebus ac noctib⁹
circuitio fuisset exemplū foret ita febres tertianē: ⁊ si
tribus quartanē: ⁊ si quatuor quintanē. Si febres vñ
la quintana est: ipse est nondū p̄p̄tue vidi neq;
circuitiōē neq; aliquam aliā vñ quartanā. Sed
de febribus repetentibus per circuitiōem alio loco
dicetur. Putredo aut humorū in cōceptaculis posita
subsimilis est putredini inflāmatiōis ⁊ abscessus ⁊
aliorū tuberculorū. Ea duplex genere ē. Ex p̄mixtio-
ne aut duorum generum alia tertia varia specie exi-
sit: siquidē in mixtione magis ac minus sugare ⁊ su-
perari alterū gen⁹ baud facile numerari potest: sed
duo genere sunt quorū alterū sit superatē natura al-
terum euicta. Superante quidē vt per inflāmatiōes
⁊ ipsa tubercula oīa pus: in humoribus autē venaz
⁊ arteriarū id quod subfider in vñā p̄portionabilē
le puri. Atq; bec putredo non simpliciter putredo cē-
setur: sed etiam habet aliquid concoctionis: manēte
em p̄terea cōcoquendi facultate venarū: putrescēs
tunc humor ad talē alteratiōē deducit. Porro alia
est putredo cōcoquendi facultate adeo debili: ita vt
nulla mutatio ad benignū putrescētis excrementi effi-
ciat. Nō sit interdū illa extreme debili: quīs putre-
scēs humor fuerit modice prau⁹. Interdū autē facul-
tas ad extremā debilitatē minime deducit: sz humor
extreme prauus existit huiusmodi excrementi putre-
do neq; cōditiōē neq; colorē neq; odorē habet vñū.
Sz putrescēs humor se sp̄ p̄mutat ac variat. Altera
hō putredo quā dixim⁹ bñ p̄coctionē ad vñū genus
puris semp mutat ⁊ colorē ⁊ cōditiōem ⁊ odorem.
At pus optimum sit candidū ⁊ corpulētū ⁊ mini-
me feridum: ⁊ vt optima vñā habeat sedimētum
candidū equale ac minime feridū: quibus indicij⁹

febris diaria cognoscat. Lap. viij.
Bi igit nā ipa diligētē supet pus optimū
existit visu cādidiū ac corpulētū ⁊ sibi silev
dici: leue at rāgēt ac minime feridū. Nō s

Medici
officiū.

Epide-
mie pre-
cautiōes

Questio

Febres
epheme-
re gene-
ratio.

Febres
ex ingui-
guinedou-
plex.
ephemera
⁊ putri-
da.

Ephe-
mere ⁊
putride.
febris di-
scrimen.

Calor
cōtinue
putrescē-
tia depa-
scitur.
Analogs
gia.

An sit
quintana
na fes-
bris.
Putres-
do tri-
plex.
Pus sus-
pantēnā
Subsi-
stētia pu-
ri p̄por-
tionabili-
lis.

Putres-
do cōco-
coctione
p̄mixta.
Putredi-
nis sim-
plicitas
cause.
Puris ⁊
putredinis
dys-
crimēna.

velut semipuritū fuerit tertū gen? i tali mutatiōe: pus mul- qd paulo supra dixim? pñit. Porro dixim? vt tale ge-
tiforme n? p q multiforme existat. Lū cū magis ac min? beat
Absces? cōcoctionē innumerabilis dñia est. Sepe em cād idū ef-
sus ruri fecit: aut feridū est: aut tenue cōditiōe: quādoq; ho-
na sūt p nō candidū s; luidū apparet: atq; in oibus his ma-
portio gis et min? infinitū censet. Leterū quot in abscessib?
nales. differēte sunt: tot i febrib? putredine accēsi vinarū
Optia forme existūt. Optima ei vīna: q ex putrido būore
vīna. suscipiēte ex cōtinenti cōcoctionē efficiē:
pessima candidū leue equale ac minime feridū sedimentū ba-
bet. Pessima vero q maxime cōtrariū penit? bute ba-
bet. Ea vero q media est: quā in magis alteri earū ppi-
Albedia quer: tāto melior aut deterior est. Sed de vinarū dif-
febris ferētia libro de idicātoribus docuim?. Febris aut ac-
epbeme cētas putredie būorū alias ab epbemeris: id est dīa-
re idicā cētas putredie būorū alias ab epbemeris: id est dīa-
Lā pze rijs esse existimari oportet: atq; eaz dīnotatiōe qd
gressa difficilis ē. Quāvis impossibilis qbusdā videat: id q re-
Arma ipā milies idicauim? pma accessio sedata post bal-
stati cō neū ac modici cibi acceptiōe solitas opatiōes effice-
cōcta. re picipiētes: quippe cui nō esset pterea febricitādū r
Pulsus ita fuit. Unū igit ac primū idiciū febris epbem? id
magna est diarie vt ab aliq causa pgressa icipiat recēti atq;
citāq; dī euidēti quā pñueit oēs medici Juniores appellare
ductio cām pcatatē: id est pgressā. Sed id q pñs isepabi-
Contra le sit ab bulusmodi febrib? earū pprū mīme est: qñ
ctio nūb? r alie nō nulle icipitū causa qd euidēti pgressa. In-
locōcita sepabile ergo pprū est vīne cōcoctio statim primis
tior. dieb?: r ad hoc vt pulsus i magnitudine ac celeritatē
suauis insignē crescat: ita vt frequentia per exteriorē quicē
calor minime seruet propatiōē. Magis pterea propriū
Puls? atq; isepabile earū idiciū ē: vt cōtractio mīme crescat
calor eq in celeritatē: vel si crescat iterdū id puissimū sit: ac co-
bilis gnitu difficile: paulū ab ipso nature habitu abñstēs.
Incre? Quin etiā pprū atq; isepabile est talis febrū: vt
mentuz calor suauis existat. Insepabile etiā est si puls? ac ca-
equale. lor equabilis: si incrementū equale existit: nō tamen
Rigor pprū est. Eteī qbusdā alijs inest: quēadmodū neq;
mitior si vigor mitior sit: neq; em id pprū est: quibz his po-
Post in tissimū inest: ac melius erit vt hec q cōta sunt: per icre-
clinatio mentū ac vigorē pprā censeātur: eo q epbemere: id
nē cū su est diarie potissimū inest. Erit em ita quāvis nō ip-
aut va sa rei species s; optimū diligētissimū: talis febrū
pore ite pprū simul atq; insepabile indicitū: quēadmodū vbi
gritas. Inclatio cū sudore: aut būore: aut penit? vapore quo
Febres qā suauis existat: quā itegritas ipsa excipiat. Atq; his
putride idicijs febris epbemere: id est diare pmissue cogno-
scitur. Sed de singulis feozum secundū specie agef

Et autem genus febrū qd ex aduersum
epbemeris: id est diarijs diductū est nulluz
nomē cōe oim habet. Differētie autē pprē
due existūt: nō obscuris speciebus definitē:
quedā em ex eis putredie humorū accēdūt: alie vero
partes ipsas aialis solidas occuparūt: atq; appellāt
eas eclicas febres: vel q; stables sūt: ac solutu diffici-
les quēadmodū habitus: vel quia ipsuz corporis ba-
bitū occuparūt. Ita nāq; solent nominare solidas p-
tes ex aduersum diductas partibus bumentozib?
Lām p Febres igitur būoribus accēse cognoscūtur ad hūc
gressam modū. Primū igitur indicitū: propriū quidē s; mīni-
mū seq. me isepabile est: vt nulla pgressa causa tales pze-
ueniat febres: nulli ei alteri generi inest eo q omnis

epbamera: id est diaria ex causa pgressa cōstiat. Eclicae
ca autē quotiens sine ea existat: nūq; ab initio pzebē
dit: quocirca quotiens sine pgressa causa quis febricit-
tet: causam būius esse in humoribus sciendū est. Sed
interdū euenit vt causa euidēs pgressa epbemerā: id
est diariā febrē quantū est in seipsa cōmittens. Sub
sequitur febris ex humorū putredine: quotiens affe-
ctum corpus ita se habet: id est quotiens impurum: tū
excrementosūq; sit. Abi em excrementa per epbeme-
ram: id est diariam febrē plus equo calefacta in-
tū putredinis susceperint: alterū febrū gen? accē-
dunt ptoze sedato. Sed iternoscitur successio talis se
bzis indicitū pprū simul atq; insepabili vt febris
epbemerā: id est diariā nequaquā desinat ad exquisi-
tam integritatē. Accidit em interdū vt per cōstistēdi
vigorem epbemere: id est diarie trāseat in putridas:
ac multo magis p inclinationē: quotiens (vt paulo āre
dixim?) dū maxima tranquillitas febris abest q ad
esse deberet: hec sunt pmutatiōis indicia: vt trāseat
i alienā febrē. At vero febris ex rigore icipiat neq;
pzeueniēte estu vel frigore fortit: quālē maxime patiū-
tur qui per ntūe faciunt iter: vel alio modo i forti fri-
gore diuersantur diutius idiciū quidē propriū est: fe-
brū putridarum: sed baudquāq; isepabile: neq;
enim oibus quēadmodū nec horroz inest: is enī non
solū non insepabile est ab bulusmodi febribus: sed
nullo pasto propriū est. Leterū vt pulsus . atq; etiā
calor inequalis sit per initia accessionū aut etiā per
incrementa talis generi febrū propriū est. sed baud-
quāq; insepabile. Sepe enim sine inequalitate sensu-
bili icipiūt. atq; icrescētes vīgēt. Id pterea multo
magis insepabile non est. vt accessio quāsi sepi?
pzebendar: quod quidem repetere accessionē appel-
lam? Quēadmodū vt puls? arctior sit (ita ei dicim?)
vbi incipiente accessione paruus admodum r ineqlis
existat: neq; id talis febrū insepabile est: nō tamē
cōmune est alteri generi febrū. Sed barū propriū:
quēadmodū ipa inequalitas: quotiens per aliquod ac-
cidēs extiterit. Sepe em i ore vēriculo collecto quodā
prauo humore ac mordaci vel frigido: ipse paru? si
mul inequalisq; existit. Sed vbi frigidus būor si par-
uitas: vbi mordax inequalitas ipa exuperat. Sed vo-
tibus: hec ambo statim desistūt. Abi vero veneti
culbus nūb? eiusmodi patit pdictarū generis febrū
talis pulsus existit. At vero maximū indicitū febrū
putridarū: est calor is ipsi? qlitas. Tibi ei suauis ne-
q; moderatū: neq; simile bz febrū? ipis epbemeris:
id ē diarijs. S; quēadmodū optimi āre nos medicī
dixerūt: mordax quodāmodū poti? afficit: mordetq; ta-
ctū: velut fum? oculos ipsos: ac nates. Verū inter
initia accessionū vt pote strāgularo calore ac successio
ine? excrementis: nō statim imittētib? manū dignoscit
s; diuti? imozātib? pdictū caloris gen? de pfundo
emergit. At mibi videt tale aliqd cognoscēs. Abemi
sō pprū atq; isepabile eē oib? febrib? existimauit.
S; de his suo loco rursus agef. Predictū autē gen?
caloris ppūgēs (vt ita dixerit) aut mordēs: veluti me-
dicamentū acre impositam manū putredinis humo-
rū alūnum est perspicue per incrementa accessionū:
atq; vīgores febrū apparent: nō tamē statim p ini-
tia accessionū perspicue existit. Propriū pterea inse-
parabile est generi febrū ex humorū putredine infe-
statiū velocitas contractionis pulsus euidētiōr
quidem per incrementa: sed minime obscura per ipsos

Eclicae
pium.Diarie
in puri
damabi
tioSuccess
stōis ei?Rigor in
terinitia

Horroz

Calor
pulsusq;
ineqlis.Repete
re acces
sionem
Pulsus
arctior
qd est
Paru
ineqlis
causa.Calor
mordaxCalor
mordax
inter.
initia.Contra
crionis
pulsus
veloci
tas.

vigores: atq; initio accessio. Simulq; cū ea existit per initia: parvus simul ac velox pulsus: per vigore autem magnus simul ac velox. Nec secus frequentia per exteriora: quaterē pspicua est i butiusmodi febribus: neq; ephemeris: id est diarij: neq; ecclisij quietem milis. Maxime propriū preterea est talis febriū vti ne cruditas: atq; obscura concoctio: propriū indicij est febriū humorib; cōsistentiū. Neq; ei cruda: neq; eas aut obscure concocta in febribus ephemeris: id est diarijs existit: vtrūq; eorū seorsum propriū est febriū putridarum. Sed ambo simul per ipsam enunciationis disfunctionē penitus inseparabile est: quoniam prime vti in tali febriū genere: vel penitus crude: vel obscure concocte existit. Adagnū em: atq; insigne indicij cōcoctionis in primis vti nūq; existit per butiusmodi febres: nisi ab ephemeris: id est diarijs trāscatur: id qd paulatim docuimus. Eterū ab his que diximus indicijs: id quocq; existit si per ipm accessiois vigore accidēs quoddā ardētis febriū extiterit: quēdā modū si quod epiale: ac lipyrice: vel semiteriane: vel typhoides: vel alteri? talis febriū accidēs fuerit: q p pta quidē sunt febriū putredie humorū cōsistentiū: nō tamē i sepabilia: et ob eā rē quoties bec mīme ad fuerint ex alijs indicijs querēdū. Sed iterdū nō solū genus talis febriū: sed species quedā: vna: significatur. Qd si inclinatio minime definit ad integritatem: siue per sudorem: siue etiā aliter: alterū e duob; erit: tio si de aut indicij vt transeat in alienā: febriū: vbi pri? oia finēs ad ephemerē: id est diarie fuerit idicij: vel si nullū ex his fuerit: febriū quidē bñorib; cōsistentē statū ab initio p bēdissē ostēdit. vbi hō puls? pta die dur? existat cōsp derādū nū cōcretio quedā ex frigore: an siccitas: an attio cōuulsifica in corpore laborātis: an inflāma: tio quedā: an durities sit: sciētes vt ex his ratūmo do pulsus durus efficiatur. Archigenes ei qūq; peccat circa notōnē: cōgnitiōnēq; duri pulsus: libro de pulsibus abū de docūm? quē euoluentē: tales cōmētatio nes intelligere necesse est: ac potissimū eū cui libeat scire diagnoscen: id est pulsū dīnotatiōnē. Etenis pulsū ipsorū noia ac significata ab eis oia: omnēq; numerū vno volumine indicauimus: quod quidē inscripsimus de differentia pulsuum. Sed quonā modo vnūquodq; cōueniat dignoscere: alio volumine diximus in quatuor libros distincto: quod inscripsim? de dīnotatiōne pulsū. Quēadmodū alios deinceps quatuor libros de causis pulsuum effecimus: et item quartū ab ijs dictis de pulsū p̄fensione: nō solū verbis: sed etiā re ipsa indicantes butus sciētie utilitatem. Et si quis nobiscū vna accessit ad egrū indicāti bus eam sciētia re ipsa: vt alia credidit: ita nouit vt pulsus durus: neq; proprius: neq; inseparabilis talis febriū existat. Sed de hoc nūc nō est dicendū loc? nā p̄dictis libris diximus: talis octo libris quib; scripsamur libri de pulsibus Archigenis: abunde bec oia accidētia docūm? hoc loco quod sit necessariū tantū modo indicabitur. Pulsus durus: neq; proprius: neq; inseparabilis cuiuspiā generi febriū est: neq; ephemeris: id est diarie: neq; putride: neq; ecclie. Sed ecclie inest magna ex parte: atq; iterdū in alijs duobus generibus ob accidēs quoddā existit. In ephemerā quidē: id est diaria quotiens febriū affligat ob refrigeratiōnem forte: vel attentio quedā neruosa inest: atq; iterdū efficiatur ob estū f: et vel laborem simul: vel inop p̄tā alin. ēct: vel isomniā imoderatā: vel euacuatiōnē:

quoties cū inopia alimentī bec quoq; cōstitit. Per febres autem putridas pulsus quocq; durus habet: quotiens in viscere inflammatio fatiget: vel durities vel accidens quoddā existat: vt si nerui ipsi extendantur: vel siccitas adsit. Nā et ob id pulsus dur? euadit velut si inopportū bibas frigidā aquā: aut i balnei frigidū descēdas: vel fruct? quoddā largiter cōcdas. Sed puls? dur? nūq; efficiatur per ipsam febriū qua febriū ē: neq; per ipsā ephemerā: id est diariam: neq; per ipsā putridā: neq; em quoties ex inflāmatiōe febriū affligat: eodē mō febriū ipsa ac pulsus durities cōmītat: febriū quidē sequitur putredinē humorum: durities autē propterea q cōceptacula ipsa ob repletio nē extendantur. Sed (vt semel dicatur) durities tūcu lis arteriaris accedit: vel propter cōcretionē: vel attē tionē: vel duritiē. Cōcretionē igitur forte frig? cōmī tit: attētiōnē hō inflāmatiō ac durities atq; etiā neruorū p̄portionalis inflāmatiōnib; dispositio. Siccitā tē vero euacuatiōis diuturne: vel ob alui fluore: vel le nitatē intestinorū: vel difficultatē intestinorū: vel vomitū lōgū: vel aliū istiusmodi fames diuturna: atq; ardē tes febres diutice (vt i totū dicat) qūq; vebemēt ex siccāt ipsi? aialis p̄tes solidiores: velut ecclie: qd nūc cōmode agētes ei? febriū gñatiōnē i primis dicem? Quid? indicijs febriū ecclie cognoscā? et quonam mō cōsūpto admodū būore cordis: dispō efficiatur quā Philipp? nominat ex morbo senectā. Cap. x.

Febriū igitur ecclie nomine: efficiatur duob; modis: magna ex parte post febres arden tes: que prorogantur adeo vt cōsumāt ipa cio tēporis būore corporis cordis: vel etiaz si preterea multus permaneat. Illa igitur non solum ecclie: sed etiam marcor existit: vbi vero permanet humor: corpus ipsum cordis prebendens: inde maxime accenditur: quemadmodum lucernarum flammā ex elcibnio: atq; vna eius generatio est prodita. Reliqua autem est quotiens statim ab initio preben dat: primam generationem similem habens ephemerē: id est diarie ob merorem: fracidiam: laborē plurimum vbi simul cum estū fatiget. Hanc igitur febrem sanare nequaquā difficile est: vbi vero ex ea deuenit in tabem propter inscitiam precipiens tium medicorum sanare non solum non facile: sed etiam non possibile est quotiens integre iam extiterit: nec preterea incipiat. Natura enim eius calida ac sicca existit: ac cor similem recipit conditionem: velut elcibnium in lucerna: quotiens plurimum crematum fuerit. Etenim ita exultum effringitur atq; exoluitur perditurq; cōtinuitas ab ipsa ariditate: vt neq; si affundas abunde oleum: queas rursus accendere flammā copiosam. Parua enim atq; infirma flammula semper concutitur: ac subinde minor efficiatur: vsq; quo extinguitur. Hec igitur febriū tabifica diligē ter existit: neq; ea ipsa est affectio: quā dicimus marcorē. Hec enim in ijs efficiatur qui consenuerunt sine febre exticto i illis natuo calore q potissimū sine merore moris ē: ac scdm naturā ex siccitate cōsistēs velut vbi emarcēt p̄ter naturā gen? illud efficiat: qd Philipp? nominat ex morbo senectā. In quā multos nos uimus nō senes solū: sed etiā pueros icidisse. Febriū autē tabifica nō solū sicca: sed aut calida affectio est. Extiguē em p eā mltro magis calor i aiali atq; tabe scit totū corpus istar arboris i plenū arefacerē vel ob tēporis lōgitudinē vt flāme vicinitatē vt forte. atq; i

Inclina siue per sudorem: siue etiā aliter: alterū e duob; erit: tio si de aut indicij vt transeat in alienā: febriū: vbi pri? oia finēs ad ephemerē: id est diarie fuerit idicij: vel si nullū ex his fuerit: febriū quidē bñorib; cōsistentē statū ab initio p bēdissē ostēdit. vbi hō puls? pta die dur? existat cōsp derādū nū cōcretio quedā ex frigore: an siccitas: an attio cōuulsifica in corpore laborātis: an inflāma: tio quedā: an durities sit: sciētes vt ex his ratūmo do pulsus durus efficiatur. Archigenes ei qūq; peccat circa notōnē: cōgnitiōnēq; duri pulsus: libro de pulsibus abū de docūm? quē euoluentē: tales cōmētatio nes intelligere necesse est: ac potissimū eū cui libeat scire diagnoscen: id est pulsū dīnotatiōnē. Etenis pulsū ipsorū noia ac significata ab eis oia: omnēq; numerū vno volumine indicauimus: quod quidē inscripsimus de differentia pulsuum. Sed quonā modo vnūquodq; cōueniat dignoscere: alio volumine diximus in quatuor libros distincto: quod inscripsim? de dīnotatiōne pulsū. Quēadmodū alios deinceps quatuor libros de causis pulsuum effecimus: et item quartū ab ijs dictis de pulsū p̄fensione: nō solū verbis: sed etiā re ipsa indicantes butus sciētie utilitatem. Et si quis nobiscū vna accessit ad egrū indicāti bus eam sciētia re ipsa: vt alia credidit: ita nouit vt pulsus durus: neq; proprius: neq; inseparabilis talis febriū existat. Sed de hoc nūc nō est dicendū loc? nā p̄dictis libris diximus: talis octo libris quib; scripsamur libri de pulsibus Archigenis: abunde bec oia accidētia docūm? hoc loco quod sit necessariū tantū modo indicabitur. Pulsus durus: neq; proprius: neq; inseparabilis cuiuspiā generi febriū est: neq; ephemeris: id est diarie: neq; putride: neq; ecclie. Sed ecclie inest magna ex parte: atq; iterdū in alijs duobus generibus ob accidēs quoddā existit. In ephemerā quidē: id est diaria quotiens febriū affligat ob refrigeratiōnem forte: vel attentio quedā neruosa inest: atq; iterdū efficiatur ob estū f: et vel laborem simul: vel inop p̄tā alin. ēct: vel isomniā imoderatā: vel euacuatiōnē:

Ziber
lenti de
pulsib?

Pulsus
prima
deduct?

Puls?m
febrepu
tridadu
rus.

Durici
ei puls?
cā.

Durici
ei arte
riarū cā
Lōncre
tionis
cause.

Anterio
ris cau
se.

Sicclia
tis cau
se.

Ecclia.
Ecclia
fit duo
b? mo
dis.

Post ar
dentē fe
bre mar
cor.

Ecclia
ab int
tio p̄bē
dens.

Ecce moderatū squalorē. Sed de tabe q̄ nā affectio sit seorū
sū dixim⁹. Ecce autē febris cū duplex eius gen⁹ sit:
vt ante diximus inditū deinceps explicauimus.

De febre ecetica. Vt ephēra. id est diarria sepe numero
transmeat i eceticū cui⁹ rei iditū mltā exiit. Cap. xi.

Ecce igitur ecetica cū marcescēdo cōcidēs p̄
p̄tissime ac facillime cognosci pōt. P̄t̄ effi
p̄ tangas pulsū atq; calorē: oculos sup̄a
modū cauos videbis q̄si fouea quādā cōdi
tos oo tori⁹ hūide subltāte corruptionē: ita vt ossa
q̄b⁹ palpebre anere sūt p̄minēat. Quieritā lippitudi
nes existūt: aride ac q̄dā squalidū dispō q̄lis maxie
vbi p̄ puluerē multū tota die i sole calido fecerit
flos p̄terea viuū colorē p̄t atq; id i toto vultu exi
sit i moderatū s̄q̄lor bēt totū corp⁹ circa vultū maxie
q̄ circa frōtē: ita vt p̄pter siccitatē siccā atq; icēta effi
citur: nō tñ q̄t palpebras ipsas diuini⁹ extēdere p̄in
de affectū semp vt q̄ dormiūt. Quieritā p̄mūet magna
ex parte quēdamodū q̄ dormiūt. Est at talis affectio
nequa q̄ sōn⁹: s̄z ipotētia vigilādi. Carnes p̄terea cō
sumūt circa t̄pa ita vt ea loca collapsa cauaq; euadūt.

Nec quicq̄ aliud totū ē q̄ ossa accutis ita vt si cosnu
des perspicias in vētre nullū ē i cōstinū nec vlla visce
ra atq; gilia ip̄a retrabi i t̄boracē admodū videat. Nō
si libeat illos tāgere curs⁹ q̄dē p̄p̄ siccā existit: vbi at
tēdas app̄bēdēs digitis q̄si burfa q̄dā efficit. Puls⁹
aut parū: dur⁹ debilis frequēs habet. Calor aut in
p̄rio q̄dē occurru debilis: s̄z paulo post acer atq; ero
dēs apparet: maxieq; vbi tāgēdo diuini⁹ imoceris.

Sed minie puenit reliqua inditū cōmemorare i retā
p̄p̄icua. Itaq; satius erit vt ad ipsam tabē adduc in
cipiētem veniamus. Alarcor ergo incipit: quotiens
bumor insitus in vnoquoq; corpore inpersus p̄ lo
ca media partū similitiū ex quo mēbra primū alun
tur prope est: vt in ipso corpore cordis minime insit:

quousq; enim aliqd̄ ipsius seruat ecetica febris tantū
modo est nondū tamē tabifica. Vbi vero prope est vt
nihil insup̄ butus humoris existat diligens iam ta
beis cōsistit. Difficilis ergo cuiuslibet ecetica febris di
sp̄ositio ē quonēis ipsius p̄cipij tēpus trāsmēauerit.

Desinit aut volo p̄cipiū nō diu vel bozarū nu
mero: quēdamodū neq; in ceteris morbis: sed ipsa
qualitate dispositiōis eueni dū corp⁹ ipm cordis di
scedit ab ipsa tēperie naturali nō statim insit⁹ humor
perit neq; facultas debilitat. S̄z in primis velut ebu
litiō q̄dam efficit ipsius b̄uoris quo tēpore talis fe
bris facillime curat: q̄ppe cō facultas nōdū p̄p̄ella
est. Deinceps aut cōsuptio accidit post ebullitionem

eaq; ipsa amplius tā procedēte corpora similitia q̄
velut elemēta cordis existūt sicciora euadūt atq; ali
mēto carēt ac facultas debilis redditur tantū quātū
siccitas ac caliditas in eo exuperet. E quibus alterū
sufficiēs era t: vt exuperāsi infirmā redderet facultatē

Talis febris tam quodāmodo medio genere ambi
git ac media ē isanabilis illi⁹ penit⁹ marcoris eiusq;
quē paulo ante dixim⁹ ad huc incipiēte facillime pos
se restitui in sanitatē atq; in ea per q̄ multa laetudo
existit: qm̄ nō parua affectionis ipsius p̄mutatio fm̄
magis minusq; censet. Itaq; quotiens ab vtraq; fe
bre discedit equaliter ab ipsa scz diligēt tā tabe: eaq;
que nōdū quippiā eiusmodi habet media quodāmo
do est: atq; in ipsam curationē ambigua b̄ns vtroq;
vltis momētū. Quotiens autē ab ipsa tabe p̄p̄t abh̄t
p̄culo p̄p̄iquat: quēdamodū p̄t alteri p̄p̄iq̄or: sp̄e

obtinēt nō p̄uā sanitatē. S̄z ip̄s est vt ad cō indicia p̄for.
trāseant: p̄tine scz quā posse facile curari docuim⁹. Prop̄
nisi in multos tales medicos incidat. Est aut vbi so
la cōsistat nequa q̄ difficilis cognitu. Implexa autē
cuius puritē difficillima tā existit ob p̄mixtiōnez. Ecce
Sed in primis subiiciam⁹ vt ipsa sola ex quādā cō
p̄dicta cōsistat: atq; appareat prima die cūta indi
cia febris ephēre. id est diarrie. Simul igitur apparebit
in ea statim cause p̄ḡesse gen⁹: atq; tā indicabit p̄
cedēte ofone: sed interrogādo egrotū ipsum licebit di
scas si alijs in reb⁹ nō male affect⁹ ex tracūdia forti
tārūmodo vt meroze febricitare inceperit. Nō si videā
tur hec ita se h̄re febrisq; extēdat vsq; in secūdū diē
nequa q̄ definēs ad integritatē: sed neq; vebemētior
existit: imo squalidissima suspicari ecetica fore debes.

Nō si tertio die sine cibo viuere voluerit i p̄terierit vt ephē
suspectae boras accessiōis q̄ tertio die venire solet:
ac neq; additio vlla extiterit: neq; minutio insignis. In scōz
sz prime febris parue reliquie extēdāt p̄maneatq; dñ
cū squalido corpore calorē: mitiore q̄dē in primo oc
cursu man⁹ imozati: aut diuini⁹ moradaci i squalido
talē febre ecetica esse existimare debes. Atq; maximū te.

sz indubitabile inditū erit nature ei⁹ nutriti bo
minē quotiens maxime videat firmiter trāsuisse oēs
boras suspectas: statim em̄ post cibū post vnā borā
vel alterā oib⁹ tāgētib⁹ egrū alterū icremētū febris
bzq; habuisse videat. Nec deest q̄ interpret tāq; in
oportune dātes cibū i in ipso potissimū tpe accessio
nis: i vt cibū longiori tpe metiri cōueniat: i vt acces
sio cūctē. Sed res nō ita se bz. Vtlibet em̄ ecetic fe
bris propriū inseparabile. i. vt ingesto cibo calor dia
accēdat pulsusq; i magnitudinē ac velocitatē incre
scat ita vt equalis esse accessio videat. Equalā autē ḡntismu
accessiōē itelligi volo in qua nec boroz existit: nec tatto.

frig⁹ extremozū: neq; somn⁹: neq; p̄ḡritia insignis: Febris
vel inaequalitas q̄dā penit⁹ vt i calore vel in pulsu: i
ad huc magis: neq; puitas: neq; debilitas: neq; aliqd̄
istiusmodi: s̄z tāq; alio quodā nutritio pulsus maior. Calor
ac velocior reddat. Accidit p̄terea iterdū i alijs q̄bus p̄mo oc
dā febris: icremētū cōle: i q̄m̄ est ex hoc videbitur cursū
minime esse ecetic febris accidēs p̄p̄tū inseparabile. tis diu
Sed non parui refert si ad vniuersam idicioz colle
ctionē p̄p̄eris. In oib⁹ em̄ alijs febrib⁹ tales ac
cessiōes existūt sine alimēto. In ecetica autē penit⁹ cō
trariū euenit nullo em̄ tpe accessio p̄bēdit: s̄z vna cō
tinua febris est velut ea q̄ synoches. i. p̄tinua p̄p̄rie
noiat. Sed illa quasi flāmā quādā p̄multā occurren cibo p̄
tē habet iponētib⁹ manū: ita vt pulsus quoq; velo
cissim⁹ frequētissim⁹ maximusq; existat. In febre au
tē ecetica neq; caloris multitudine curit: ac pulsus tā
cominor: rartior: rardiorq; est q̄ in synoches. i. cōtinua
quādo calor ipse minor habetur.

De idicioz cōib⁹ eutq; ecetic febrē i quā ob causaz accessio
post ingestū cibū calorē ipm augeri cōtingat. Ca. xij. quid est.

Omune igitur cuiuslibet ecetic febris est vt Ecetica
exigua sit atq; equalis semper a primo in
tio vsq; ad vltimū finem. Siccitas autē p̄rio
p̄tia est eius qui tabi affinis existit qm̄ eci

ca febris sepe numero sine siccitate cōsistit nequa q̄ trāssequa
meās in tabē qualis etiā nūc per sepe i magna penu litas a
ria existit: febris igitur ecetica dissidet a synoches: id p̄rio ito
est cōtinua quēdamodū dictū tā est. Ab alijs autem siccitas
habētib⁹ accessiōes equales corpore maxie diffidet cui sit p̄
q̄ inaequalitatē quādā habet penit⁹ post alimētū sub p̄tia.

Exigua sit atq; equalis semper a primo in
tio vsq; ad vltimū finem. Siccitas autē p̄rio
p̄tia est eius qui tabi affinis existit qm̄ eci

ca febris sepe numero sine siccitate cōsistit nequa q̄ trāssequa
meās in tabē qualis etiā nūc per sepe i magna penu litas a
ria existit: febris igitur ecetica dissidet a synoches: id p̄rio ito
est cōtinua quēdamodū dictū tā est. Ab alijs autem siccitas
habētib⁹ accessiōes equales corpore maxie diffidet cui sit p̄
q̄ inaequalitatē quādā habet penit⁹ post alimētū sub p̄tia.

Exigua sit atq; equalis semper a primo in
tio vsq; ad vltimū finem. Siccitas autē p̄rio
p̄tia est eius qui tabi affinis existit qm̄ eci

ca febris sepe numero sine siccitate cōsistit nequa q̄ trāssequa
meās in tabē qualis etiā nūc per sepe i magna penu litas a
ria existit: febris igitur ecetica dissidet a synoches: id p̄rio ito
est cōtinua quēdamodū dictū tā est. Ab alijs autem siccitas
habētib⁹ accessiōes equales corpore maxie diffidet cui sit p̄
q̄ inaequalitatē quādā habet penit⁹ post alimētū sub p̄tia.

Exigua sit atq; equalis semper a primo in
tio vsq; ad vltimū finem. Siccitas autē p̄rio
p̄tia est eius qui tabi affinis existit qm̄ eci

ca febris sepe numero sine siccitate cōsistit nequa q̄ trāssequa
meās in tabē qualis etiā nūc per sepe i magna penu litas a
ria existit: febris igitur ecetica dissidet a synoches: id p̄rio ito
est cōtinua quēdamodū dictū tā est. Ab alijs autem siccitas
habētib⁹ accessiōes equales corpore maxie diffidet cui sit p̄
q̄ inaequalitatē quādā habet penit⁹ post alimētū sub p̄tia.

Exigua sit atq; equalis semper a primo in
tio vsq; ad vltimū finem. Siccitas autē p̄rio
p̄tia est eius qui tabi affinis existit qm̄ eci

ca febris sepe numero sine siccitate cōsistit nequa q̄ trāssequa
meās in tabē qualis etiā nūc per sepe i magna penu litas a
ria existit: febris igitur ecetica dissidet a synoches: id p̄rio ito
est cōtinua quēdamodū dictū tā est. Ab alijs autem siccitas
habētib⁹ accessiōes equales corpore maxie diffidet cui sit p̄
q̄ inaequalitatē quādā habet penit⁹ post alimētū sub p̄tia.

Exigua sit atq; equalis semper a primo in
tio vsq; ad vltimū finem. Siccitas autē p̄rio
p̄tia est eius qui tabi affinis existit qm̄ eci

Ecce ipsam accessione prebensione. Ecce aut post alimē
tū velut accessio quedā equalis cōtingit: q̄ (vt paulo
ante docui) minime accessio habet. Sed ipertius cir-
cessione ē calia decipiens cū calorū multitudinē ac magnitu-
dine velocitateq̄ pulsus. Talis at febris sequēti die
planius cognoscet: vbi diligētius consideres q̄ diu
butissimē permaneat post cibū ipsa pulsus calorūq̄ alteratio.

Altera Inuenies enim tandū pmanere oēm alterationē do-
tis mo dis humefaciat: deinde rursus in pristinā remeat cō-
ra, ditionē que erat anteq̄ sumeret alimentū. Si igitur
alio tēpoze nutritas ip̄s sequēti die rursusq̄ alio tpe
sequēti die iuenies ita fieri vt dixi augeri quidē calo-
re: pulsusq̄ ip̄m alterari. Cōstat enim vt illis accidat:
que admodū in calce: ac lapide calefacto. Si enim et af-
gla. fundas frigidissimā aquā multo calidior: efficit tāq̄
calor squalidus i eo ab humida materia nutritas. Si
qua ergo causa ē ob quā ita eueniat q̄stio naturalis
existit: sed vt ita efficiat cuius tentati discere licebit.

Ab i ergo manib? sumas glebulā calcis cōtēnes et
caliditatē ac minime senties. Vbi nō deponēs ipsas
humid affundas illi aquā pspicies statim admodū ca-
lesceri atq̄ adeo feruere velut lebetes quoties in mul-
ta flāmā versent. Vides pterea vapozē de ea baud
exiguū efferrī: quod si audeas tangere facile senties
ardorem. Ad hunc igitur modū ad ip̄m sensum bu-
glosent midus calor nō paulo habet vim euidentiorē q̄ sic?
tur. Ceterū vt calor siccus existat per ecricā febrē cuiuslibet
Siccitā sequit̄ tabes hinc discas licebit. Memo statim ab ini-
tis ecricā tio prebensus est tali febre qui corporis habitu dīnē
ce tabifi habeat humidā. Sed qui siccior natura existit: maxis-
ce argu meq̄ vbi calid? Iquos natura fit: sed qui vitā delegit
mēra. in labore infirma cura ac victu tenui assolet statim
ab initio prebēdi ecrica febre ex iracūdia ac merore
tabifice ac multo magis quoties estas cōditio calida ac siccā
obnoxia locusq̄ eiusmodi fuerit. Principiū aut eius definit
p rincipiū quoties eo tēpoze quo epbemera: id est diaria per in-
clinatōnē mitiorē deducitur ad integritatē adeo nū-
bil eiusmodi accidit vt siccitas ip̄s pspicue intēda-
tur: tūc enim primū succedēs epbemere: id est diarie
fecit ecrica ip̄a efficitur. Definitur pterea aliter eius incre-
ta. menti atq̄ pfecta gñatio p accessionē tertie diei. Si
Abitōis em̄ (vt paulo atē dixim?) eo die alia accessio minime
ecricā prebēdat: neq̄ eger sine febre existat: s̄ siccitas ip̄s
bē nota. intēdatur talis febris baud dubie ecrica censetur ac
Pulsus pcessu tēpozis tabida erit sine mora nisi recte curet.
duri tōe Definitur aut abitō eius i tabē cū primū pulsus de-
bilis cāe bilis simul ac durus fuerit cōtinuoq̄ paruus ac fre-
Febris quēs necessario est nō tamē ppterea tabes existit sed
ardētis ppter debilitatē ac duritiē. At vero cū debilitas acci-
ecricā dit ob fortē cordis itēpertē duricies aut ob siccitatē:
abitōis q̄ si tales affectus prebēdāt cor ip̄m tabida febre de-
causa. tineri boiem necesse est. In eandē pterea febrē inci-
dūt ex acuta atq̄ ardēti pleriq̄ cor̄ qui male curāt:
maximeq̄ quicq̄ frigidā aquā bibere desyderātes
adeo nichil eiusmodi bibūt vt nec quicq̄ aliud infri-
gidās remediū thozaci atq̄ alijs habuerunt. Nō si
Aquafr adeo nichil eiusmodi habeat: vt isup cataplasmas ex
gida, melle plurimū vtātur q̄ nūc in vsu sunt tabidos illos
fore promptū est: siue simpliciter febricitet: siue ieco-
ris aut vētris inflāmatōe. Maxie ei his inflāmatōib?
baud recte curatis sequitur tabes: ita vt quidā existi-
marint nō aliter posse fieri huiusmodi affectionē ne-
tiones. quāq̄ sciētes vt neutriū borū nec aliud q̄cūq̄ vīs? aut

membrū: neq̄ tabē nec penitus ecricā vllā febrē com-
mittit pū? q̄ (vt dixim?) cor ip̄m afficiat. Talis igit
affectio incipit interdū ei ex seipsa vt ex iracūdia ac
merore forti a longo: interdū ex febre ardenti quā-
doq̄ vero ex affectibus pulmōtis ac thozacis maxis-
meq̄ purulētis ac tabidis: vt igit ex bisita accidit ex
vētre ac iecore: vt simpliciter dicatur cuius diuine
inflāmatōi in mēbro pcpuo simul cū siccitate totū
aialis maxieq̄ cordis. Ego nimirū vidi inflāmatōi lac-
tioris itēsim diuini? imozati subseq̄ tabē ac sūd acbi ac
vesice ac renū: fuerūt nōnulli qui affectū erāt difficul-
tate intestinozū in tali febre: laborātes scilicet inflā-
matione intestinozū. Atq̄ etiā leuitatibus intestino-
rū a fluore intestinozū longo: quoties statim ab initio
aut tpe pcedēte febris erigua accidat tabes ip̄a vbi
sequit̄. Vt simpliciter dicat quoties ppter excitatū cor
dis ip̄ius cor̄? febrile calorē suscepit solutus: difficile
q̄ ad aximū indictū esse febris ecricae quoties arterie
ipse sint q̄ corpa que circiter sunt calidiores: vt nō
oporteat solū circūtionē sed ipsum febrū genus cō-
syderare.

Maximū itaq̄ signum febris ecricae est quo-
tiens arterie ip̄e videant̄ calidiores q̄ cor-
pora q̄ circiter sūt qd inq̄ p alias febres il-
lis minie accidit. Est aut accidēse iudicētis
vot laueris aut alio quouis mō rare fecer? ita vt bu-
mor quidē pfluat atq̄ calor ip̄e efflet. Alor efflet
deratus p alias pres q̄s post talē expirationē appa-
ret: in ip̄is autē arterijs nequa q̄ minor est q̄ qui an-
tea erat. Ea vero q̄ maxime exquisire sentit per ip̄s
pulsus diastolem id est distractionem: qui inq̄ minis-
me mutatur post dictam expirationē: sed similis pe-
nitus pmanet. Sola ergo ecrica febris cōsistens pspī-
cua est: siue simpliciter ecrica siue etiam tabida existe-
rit. Vbi vero cū alia fuerit difficilior cognoscit: quē
admodum nuper in quadā muliere non solū die sed
etiā nocte nō obscure incresebat. Latuit em̄ tabida fe-
bris oēs cōsyderātes medicos existimātes oportere:
neq̄ principiū prebēntis sensibile esse ecricae febrē:
neq̄ incrementū neq̄ vigorem: tanq̄ minime cōtin-
gat ecricā febrē putride posse implicari sed nobis sta-
tū primis dieb? in hac muliere cognita est. Utraq̄
em̄ accessio que die ac noctu extitit breues efficiebat
partes accessionis ac sepe cū humore quodā aut spī-
ratione vaporosa soluebat̄ perspicue: ita vt corpus
ip̄sum bene tēperatū tangētibus videret̄. Indicia at
in arterijs pauloatē dicta semp extiterūt nequa q̄
refrigeratis: similiter atq̄ alijs partib? neq̄ veloci-
tatem aut frequentā motus exoluentibus. Que ergo
alio loco sepe numero docuimus ea ip̄a hac parte di-
ctimus: vt nō oporteat solū circūtiōes atq̄ ppprio-
nes accessionis cōsyderare: sed multo prius ip̄am spe-
ciem febris ex eaq̄ cognoscere ip̄as quē admodū ip̄-
sum hominē ex pppria forma. Ip̄s sepe prima die ad
būc modū specie febris cognouim? minime expectā-
tes tertianā aut quartanā aut quotidianā circūtiō-
nem. Sed de his secūdo libro de iudicijs lati? docui-
mus: atq̄ eo ip̄so libro diximus vt oporteat epbeme-
re: id est diarie febris cognoscere differētiās. Promi-
seraz scio me dicturū hoc loco de illis. Quas recorda-
rer nōnulla ex eo libro in hunc locū esse transferenda
ad integram notitiam: alia quidē transcribere super
uacuum duxi hoc loco adiiciens ea tantūmodo que
minus q̄ fuerit necessarium sunt prodita.

Ecce
occasio
nes.

Arterie
alijs pri-
bus cali-
diores
Ecricae
febris ma-
ximū si-
gnum.

ecrica fe-
bris pu-
tride im-
plexa.

Contri-
nua in
forma
quoti-
diane
bñs ac-
cessione
mediaz.
cōtinua
i forma
tertiane
al' quar-
tane
Triū fe-
briū im-
plexus.
Febris
simplicis
com-
positarū
sunt re-
gula.

¶ dum ego hoc loco talem insinui orationem. Ex cōti-
nuis enim que in medio accedunt quedam in forma
quotidiane procedit duas accessiones: simillimas in
uicem efficiēs: quedam vero dissimiles habens duas
accessiones. Præme quidem tertiane simillinam obti-
net. Scū deuo quantū i forma duarū tertianarū pro-
cedens: sed hec ex bile potius: illa singulis diebus si-
militer accedens ex pituita consistit. Porro tertii ali-
ud genus est febriliū cōtinuarum raro eueniens: quo-
tiens accessio in forma tertiane circuitiois pcedit:
nequaquā desinens ad integritatem. Accidit aut quem
admodum febris tertio quoq; die accedēs interdum
duplex ac triplex: ita hec nō solum duplex sed etiam
triplex. Sed bi febrim implexus libro de formulis
commodius indicantur. Febrim autem simplicium
ex humoribus infantium simplices differentie: vt
numero sunt quot proxime docuimus. Ex earum au-
tem permissione: alie quedam efficiuntur: de quibus
deinceps dicam: si prius de simplicibus febribus
id dicere: vt quecumq; fuerit simplex febris vnā
speciem quasi regulari quandam obtineat earum
quas proxime indicauimus. Quæcumq; vero de

generat aliquatenus : catenus ad ipsius rebus
simplicibus abscedit.

¶ Quomodo ex flava bile delat a in uniuersum
corpus rigor extilat: vt ipsius pertiane accessio qd
longissimum sit horas. xij. occupet. 2^a p. ij.

Febzts'
ex flaua
bile in
dictum.

Diligēs
RETTA
MA

Accessionum
tertiane
differen-
tie.

Inter
missiōis
tēpus.

buss soluitur. Huius febriis præterea longitudo ac-
cessionis que maxima sit: horarum est equinoctialium:
xij. atq; appellant eam diligentem tertianam: ex tem-
peramento egri biliosæ: ac tempore: et regione: & con-
ditione: & victu calido: et sicco effectam: Sed omnia
paulo ante docuimus quæcumq; conducunt ad eius
generationem. Atq; accessio breuior est magna ex
parte q̃ que antea dicta est longitudo: per q̃ multam
materiei ac minoris obtinens differentiam: vel pro-
pter quantitatem et qualitatem ipsius bilis: vel pro-
pter egri vires: vel propter presentem tunc in egro
corpore dispositionem. Bilis enim si multas sit lon-
gior: si paucas breuiorem efficit accessionem. Si te-
nuis breuiorem q̃ crassa. Necnon vires vbi super-
sint breuiorem: vbi deficiunt longiorem. Et item corpo-
ris dispositio si rara: breuiorem q̃ si densior: bre-
uior. At vero tempus putredinis humoris penitus im-
perspectum habet sequenti die aut nocte accessionis.
Zuiter autem succensam obscure cognosci conue-
nit primis partibus posterioris diet: sed adduc clari-
tus circa fines eiusdem diet aut noctis: atq; adduc
clarius proxima die que precedit scilicet die aut no-
cte accessionis. Et tunc in ea ip̃a perspicuum iā est
indictum: multoq; magis: quotiens accessio prehen-
dat: ac multo magis vbi ascendat ad ipsum consistē-
tior: In eo nō minus q̃ per incrementū: rursusq;
multo minus per inclinationē. Hanc febrem si libeat
nominare diligentem tertianam: nomine vteris an-
tiquo: si minus sed nobis dabis ita nominare grātia
persecutatis doctrine.

Pituitam refrigerare partes extremas per initia
accessionum: difficulterq; accendi calorem minime

purum: sed similem fumo quasi viridioribus accen-
sis lignis. Cap. iiii.

Alia piera est simplex ac diligēs febris ex
pituita puri per mēbra sēctiōria pulsa ab
ipsa natura cōsistēs. Ea icipit ex frigore
tū extremarū: atq; horrore post: nō rigo
gore: difficulter calor accēditur: lōgūq; obtinet in
mentū in ipsū consistēdi vigorē: quonīa
tpe ex quo cōsistit: frigidus atq; humidus est
tēpera
mento: ac glutinosus conditione. Itaq; difficulter
cēditur: ac tarde meat sepe in ipsis meatibus deten
tus. Collidit interdū: gra uatq; vitēs. Inequalē aut
ac magis debilem efficit paruūq; pulsū in p̄cipio
ac p̄mo incremento. Per febrem igitur biliosam ex
cit inter inīria accēssionū vnaqueq; affectio ex dictis
circa pulsū: sed in illa quidē cito dēfistit: tū alia
tum etiā inequalitytas magna ex parte: nec adest qui
dem prēbēdente febre: et calor ipse nō multo post
dēfistit rigor accēditur. Splēdidus quēadmodū
ignis q̄dem diligenter purus in quo nulla fumosa ca
ligo inuebitur. Calorem vero pituitosū humoris assi
milabis igni fumoso lignis virētib; accēs. Euacua
tiones igitur in eo incertiores existunt: ac longitudo
accēssionis diuturnior: et tempus intermissionis nō se
eque ac primū purum est: sed semper seruans in ea
lōz et pulsū: putredinis humoris indicū. At vero in missiopi
tali febre circa nūcipia: atos incēmēta accēssionū
tūto

Indiciū puritatis est manifestissimū. Attamen be-
ubi diligens fuerit videtur multis habere puram in-
termissionem: 7 nos ipsi ita etiam dicimus: quoticū-
temporaria diligentia extiterit. Accedit autem natu-
re corporis: tēpore: regionē: cōditionē: studio: victu:
7 alijs omnibus pituitosis: accedit preterea singulis
diebus: ac minus caūda est 7 billosa: q̄ tertio quoq̄
die fatigat. Sed constat per illa quomā humorum bz
propensum in accessione: 7 quoniam feruens humor fa-
cile semper in accessione omnis purgatur ad integri-
tatem magis purā: definet: 7 exiguū post accessionem p̄p̄t.
semen puritū caloris relinquat. Ubi dō febris ex pi-
uita cōsistat: nec integre purgatur per inclinationes nis ad i-
accessionē: neq̄ exiguū quiddā succensum relinquit tēgrita-
tur: ita efficitur ut intermissio multo vitiōsior in ea extē dñē
flar: 7 ut iustū secū de accessionis maturius p̄bēd ar. tis cā.

De quartana que ex atra bile consistit: et quonam modo fieri possit ut rigore sine febre efficiat. Cap. v. Inter

 vero tertium genus intermittentium febrium quartana dicitur: quotiens ex buciofio, moze melancholico solo efficitur vepote frigido siccoq; paulatim succenditur: quem modū lapis quidam: vel testa: vel os: vel aliud quid dam frigidum et siccum corpus. Ubi vero flama que dam ex eo accenditur nebul relinquit fumofuz: neq; semitustum post accessionem: et ob eam rem euacua tiones plures ex tali humore magis q̄ pituitoso: et i terminisio pura diligēter esse videtur: eo q̄ in ea omne rigoz. id humoris melancholici quod est exustum euacuatur atq; diffcutitur. Et ob eam rē accidit illis rigoz qua lis potissimum in forti frigore refrigeratis: non qua lis interdum existit per estum: vel laborem: vel medi camentum calidum ac mordax vlceri adhibiti. Et ne acces terum opus est hanc febrem anecedere quicquid col fio. ligit atram bilem: ex studio: vteru: cōditiōne: tēpore: regione: natura: et etate egrī melancholica. Accessio p̄terea huius febris lōgitudine temporis: terriane

Amilis

similis est: atq; interdū accidit vt sit lōgior: quā di-
ligens fuerit: quoniam ex humore frigidiorē consistit.
Causa autē similis est: in his febribus et alijs oibus
que differentia longitudinis efficit accessionū: quē
admodū paulo ante diximus in diligenti tertiana:
in multitudine et qualitate humoris: et robore et infir-
mitate virium: et ad hec ipsa egrī dispositione differe-
rentia habente: et effi pportioneatur ijs q̄ ex humo-
re bilioso consistūt. Quocirca si humor melancolicus
neq; putrescat: neq; vehementer feratur per mēbra
sentientia nequaquā efficit melancolicā circūtionē: dili-
gētē. Atq; arquantis affectib⁹ qd̄ proportionē respon-
deat ex liene morbi diutini sunt melancolici: corpusq;
q̄ totū decolor reddīt. Serpētia atq; facer ignis ex fla-
ua bile cōsistūt: cātri quoq; et comesa (ita em̄ dixerit
Phagedene) qd̄ suppetat proportionē efficiunt. Sz
neq; ex his neq; ex melancolicis affectib⁹ necessario
febricitant: nisi pri⁹ humor melancolicus putrescat.
Natura em̄ semper nititur suis viribus viens assu-
milar paribus nutritis quicquid forte vitile conue-
nit: excernit aut id quod minime istiusmodi est. Qd̄
si interdū ppe corpulentia vel copia vel lentore excre-
mentū: vel angustia quadā meatū: vel sui debilita-
te nequaquā possit excernere humorem prauū: immo
rante diutius in ipso corpore animalis putresce-
re necesse est. Nullus enī humor permanere qualis
existit ab initio potest: neq; adeo virtuosus est vt nō i
super queat suscipere ab ipsa natura cōfectionē. Sz
aut concocetus coaugmentatur solidis aīalīs parti-
bus aut corūpū atq; putrescit. Ad hūc modū p ar-
quatos aut melancolicos: quotiens humor biliosus exu-
perat in corpore diutū: immoratur febris superuenit.
Sepe etiam dispositio in iecore et in splene attulit fe-
bre: quotiens aut inflammatio: aut infarctio cōmiserit
predictos affect⁹. Pari ratione nec vbi pituitos⁹ hu-
mor exuperet febris sequit⁹: nisi putrescat pri⁹: ex eo
(q̄ ab antiquis existimātū est esse impossibile) sepe
numero visum est: id autē est vt sine febre existat ri-
gor. Accidit autē interdū per cūctū plurib⁹ diebus
vel continu⁹ ab initio vsq; in finē: vel ita penit⁹ me-
diocritas: vt nequaquā esse videatur quotiens quiescit.
Sed vbi moueant tantummodo efficiat sensum: vel
etiam fortior vt etiā sine motu infestet. Sz quotiens
talīs humor spatio epis putrescat: nō riget solū sz etiā
febricitat et diuturn⁹ admodū et solutu difficilis fe-
bris ex forma quotidiana talib⁹ causis comitatur.
De febre eptala q̄ simul febricitat ac riget: ac o hu-
more quā praxagoras vitreū appellauit: et quoniam
pituita genera sunt.

Laplm. vj.

Eptale
causa.

De genere continetur febris eptala ppe
notata quotiens simul febricitat ac riget:
et virūq; sentiat eodē tēpore in quauis cor-
poris parte. Archigenes existimat nulli al-
teri tale nomē deferri eptalō q̄ vni huic febre. Sz cō-
stat vt attici quidā viri rigore ipm̄ ante febrē ita ap-
pellent: praxagoras videtur mihi appellare vitreū
humorē tales. Recentiores autē e quibus Philip-
pus est crudū simpliciter: nullā adijcētes vocabu-
lū ad exquisitā definitionē. Sz profecto ex specie pi-
tuitosū humoris est: vt qui admodū frigid⁹ atq; hu-
midus sit. Quisquis em̄ humor frigidus simul et hu-
midus fuerit sub ipsam pituita cadit appellatōne
si quis Hippocratem imitari ac seruare consuetudī-
nem non solum veterum sed etiam aliorū scriptorū

voluerit. Prodicus efficit libro de natura boīs pra-
ue nominat: errās circa tale vocabulū ab ipsa dem-
tranda etymologia deceptus. Sed non est presentis
tpis in talia vertere orationē: aliā dicant⁹ illis dis-
putationē. Sed rursus ad institutū veniam⁹. Quis
quis in corpore humor fuerit frigid⁹ et humid⁹ ipsi
hunc nominamus pituita: tu si liber appellabis sci-
daplum: nihil em̄ mihi cure est vocabulorum sz scire
debes vt hui⁹ humoris plures differentie existāt. Una
species est: est admodū frigidā: ita vt maximos do-
lores moueat quotiens loco calido infarciat⁹: et sepe nu-
mero multos dolores eorū qui dicuntur intestini la-
cioris morbo affecti ex acri clysmate talem humorē
euacuante statim sedari intueri licet: talis humor vt
datur similis vitro fuso. Altera spēs pituita est: quā
excretae sepe expūit quidā sensibile obinentē dul-
cedinē. Constatq; vt id nequaquā contingat esse dilis-
genter frigidū: si recordemur eorū que libro de simi-
plicū medicamentorū virtib⁹ docuim⁹. Tertia ppter
ea spēs: alia pituita est ipsa expūit⁹: acida appa-
ret q̄ min⁹ q̄ vitrea magis q̄ dulcis frigidā est: quē
admodū altera salsa habet: aut ob putrefactionē
aut ob permixtionē salse serose humiditatis ex qua
febricitantes minime riget: sed bo: rent istiusmodi p-
bendēte accessione. Acida autē ac vitrea si moueantur
per corpora sentientia permeant infert rigores sine
febre. Qd̄ si q̄ putredo moderata illis extiterit eptala
lā cōmittit febrē. Vbi vero magis putrescat: rigor
uenit: febris ipsa subsequit⁹ deucto frigore ab ipsa
multitudine caliditatis: ita vt nullo modo existat p-
incremēta et vigores accessionū. Arvero vitrea pitui-
ta fortitā acide qualitatis particeps est: ita vt omnes
differentie tres existant: acida: dulcis: salsa atq; ex pi-
tuita dulci rigor minime subsequit⁹ febrē: ac forte ne-
q; simpliciter neq; ex simplici causa quis existimaret
tales fieri febres: pituita em̄ vbi putrescat accendit
febrē: febris ipm̄ minime putrescat ex quo riget: non eius-
dē est qualitatis atq; ea que putrescit. Si igitur ab
hac rigor: ab ipsa aut putrida pituita febris efficit
duplex semper causa erit. Conuenit em̄ dicere febrē
ab altera fieri causa: rigore autē ab alia: vt qui nō sit
quod febris. Per febrē tertianā flaua bilis rigor est
fieri ac febrē. Sz hec logice magis sunt consideratio
na: nos ad institutū nostrū redeamus. Vbi igit⁹ pi-
tuita putrida ex qua fieri quotidianā docuim⁹ per
mixturā flaua bile efficiente tertianā: permixta du-
plex causa et dispositio erit. Alter enī humor vno
quoq; die: alter tertio quoq; die cōmittit accessionē:
ita vt alter dies duas habet accessiones: vn⁹ vero al-
terā quotiens rēpora accessionis prope horas: ipas
minime concidunt. Vbi em̄ concidunt vna erit con-
fusa: neq; tertianā: neq; quotidianā diligenter spēm
seruans. Et qm̄ vtraq; febris duplex est: implexus
quatuor erit. Unus in quo tertiana permisceat quo
tidiane: secund⁹ in quo tertiana permisceat conti-
nue quotidianā: tert⁹ in quo permisceat quotidiana
tertiana continue: quare aut in quo permisceat quo-
tidiana continua tertianā continue.
Quot modis fieri conueniat implex⁹ febriu: ex qb⁹
eger minime deducit ad integritatē. Lap. vij.
Eterū omnīū dictorū implexuum differē-
tia duplex est: interdum enim accessiones currit
eodem tēpore simul incurrunt: quandoq;
diuersis tēporib⁹ accessiones prebendūt:

Gal. pars tertia.

Accessio
nis spēs

Accessio
nis ter
tiane no
ta.

Accessio
pituito
sa nota.
Tercie
intermit
tētis cū
pituita
sa nota.
Presa
giendi
modus.

Spēs fe
bris desi
nēre in
dicat.
Accessio
nis acci
dentia.
Circui
tus rō.
Urinae
crudita
tis cōco
ctioisq
potissi
mū idi
ciū.
Pituito
sa con
tinua si
plex et
mixta.

Febris
quoti
diana.

Latbi
merinos
Quoti
diana
cōtinua
Amphi
bidiana
merinos

sed bi cognosci facile possunt preterq̃ q̃ sepe inter
mittēs minime cognoscit ab ipsis medicis p̃p̃ ex
citatis: qm̃ egri nūq̃ deducunt ad integritatē: sed
opz specię consideres accessionis: quē admodū secun
do libro de iudicio satis dictū tā est: inde cognosce
re non ex ipsa circuituū proportionē. Subijciat. n.
venisse accessionē simul cū rigore qui videat inter pū
gere carnem laborantis: deinde omnia alia tertiane
febris in dicta vsq̃ ad vigore propōita: cū vomitu
bilis simul cū sudore benigno inclinare: atq̃ esse iaz
diei horā nonā. Porro cōiectare nos ex toto accessio
nis motu circa vndecimā horā sine febre esse egrotū
ea se3 integritate quā in ipsis circuitibus noiare so
lemus. Ita vero sperantibus statim subsistere sudo
rē: aut alitrica solū: aut etiā inborescence cute: dein
de initū atq̃ incrementū: et ad bec vigore ipsū i ge
nere continue pituitose haberi: duplicē em̃ ita cogno
scimus causam esse ac specię febris: q̃ intermitrens
continua permittit sit. Et quis nulla inueniat re
missio: sequētē etiā die sperabim? prebendere acces
sionē hora nonā: et si ve expectabam? res ipsa existat
penitus tertio die silt sperabim? adhuc exercitante
egrotō prebendere cū tertiane febris accessionē bo
ra prima. Qd si p̃ueniat aut cunctet accessio quaz
ra secunda die existimabamus fore hora nonā: atq̃ ea
quā tertio die credebamus futuram hora nonā: ne
insuper sequentibus diebus: neq̃ nonā horam ne
q̃ primam expectabimus: sed tanto prius aut post
rursus quanto proportio ipsa prime circuitionis ac
cessionem peruenientem ab hora qua cepit aut cun
ctantem indicauit. Quēcūq̃ vero earum desitura sit
prius ex ipsa morbi specie scrutari opus est: atq̃ ex
ipsa accessionis longitudine et magnitudine et indo
le et motu: et item circuituum ratione eo q̃ vel p̃ue
niant vel cunctent: et ad bec indicij que postea exi
stant cruditate et concoctione totū morbi: quorū in
vina potissima censent: ac de his omnibus libro de
iudicijs satis dictū tā est: vbi hō pituitosa continua
nequaq̃ ad horā nonā: sed quintā aut sextā occupet
intermittentē biliosam: que prima hora incipit ad
buc difficilis cognitu est plerisq̃ his medicis q̃bus
talis cōsideratio minse cure est an sit vñ febrū ge
nus an duo: quod nā vtrūq̃ eorū sit: vtpote mixtū ta
le cognoscētes: non solū nesciūt. quonāmo opozreat
le cognoscētes: non solū nesciūt. quonāmo opozreat
curare eas nequaq̃ cognoscētes quales nā sint: sed
neq̃ vtrū scda die suspicari cōueniat vtrasq̃ horas
que prima die accessiones attulerūt. Ego igit vñ
sum eis sepe nūero vaticinādo poti? q̃ p̃sentiedo: vt
medici solēt cōiectisse in itū ipsū accessionis.

¶ Permisseri inuicē febres. s. tertianā diligētē quo
tidianā: et quonā mō Agatbin? errauerit circa semi
tercianam.

Lapitulu. viij.

Er hanc igit mixtionem de qua nunc agi
mus: cū ea que quotidie accedit: vidit iter
circa primā horā prebēdere accessionē di
ligentis tertiane: sexta autē existere accessio
nē eius quā recētores p̃p̃ie noiant catbimerinō. i.
quotidianam. Solent ita nominare febrem: que sin
gulis diebus accedit nequa q̃ desinentē ad integra
tē. Ipse solit? sum talē noiare quotidianā cōtinua:
nomē em̃ catbimerinō. i. quotidianā nequa q̃ iue
nire apud auctores scriptū: sed ampbimerinō. i. quo
tidianā appellant: rē oēm singulis diebus similiter
venientē: sed vt Plato dixit continere opz noia eos q̃

tantarū: ac talis rerū proflent cognitionē. Appel
latur igit grana clarioris doctrine ea q̃ singulis die
bus accedens desinit ad integritatē quotidianā: nū
pliciter: ita nihil insuper addendo per os onem. Vbi
vero minime desinit quotidiana cōtinua: ac liceat ti
bi si libeat alteri adijcere intermitrens. Part rōne di
cēdū quoties febris tertio quoq̃ die accedat: altera
em̃ differētia tertiana simpliciter: vel etiam intermit
tēs tertiana habet: altera tertiana cōtinua est. Liget
prererea cōtinuā tertianā noiare tertianam simplici
ter: ita sine adiectione vlla: quē admodū nōnulli ap
pellāt. Sed em̃ nō op? est progare sermonē de no
minibus: sed redire ad institutū. Adolefscens em̃ in
quo dixi implexū extitisse tertiane cū quotidiana cō
tinua: prima quidē die mane incipit cum rigore ter
tiane proprio febris: alia oia seruas diligētis tertiane
indicia vsq̃ ad sextā horā subitūq̃ vomitū biliosus
ac paruū sudorē: a quo statim cōtract? est atq̃ inbo
ruit bō: deinde rursus p̃bedēte accessione puluiser at
paru? et inequalis: post vsq̃ ad horā vndecimā suc
cesa adhuc paulatim: pleraq̃ ipsi? accessiois babe
bat p̃p̃ia: pauca vero quēpiā ipsi? quoq̃ incrementū
ti: deinde vsq̃ ad noctē hora quarta incrementū dilt
gēs erat: post in eadē magnitudine permanebat ad
ipsum sensum vsq̃ ad horā noctis sextā. Tū tā p̃pi
eū videbat inclinare vsq̃ ad q̃rtā horā in scdo die:
in ea em̃ cōtrahebat: atq̃ ipsius accessionis indicia
ostēdebant vtpote partib? extremis frigidioribus: ac
puliū paru atq̃ increscebat vsq̃ ad vespērā paula
tim: neq̃ horrozē quēpiā: nec inēquitatē aliā efficiēs
deinde rursus vigeat circa horā quartā noctis: ac sen
sibiliter iclinare incipiebat circa sextā. Tū igit tertia
die hora circiter scda op? erat ei? expectare accessio
nē fore quotidianā p̃p̃iciū erat: non tū tertiana an
seruatura sit eadē horā an nō p̃p̃iciū erat. Accessio
igit horifica incipit hora scda q̃ citi? q̃ ex accessioe i
prima ac scda die cōtinue quotidiane increscens vsq̃
ad quintā horā in itū rursus efficiebat post quiras
horā: atq̃ ei erat oia accessio siltia ips q̃ scda die extite
rāt. Deinde, rursus increscens p̃p̃ia: vsq̃ ad octauā
horā rursus horruit in illa hora: ac paulopost acces
sio p̃p̃te ascebat increscēs: ita vt circa horā no
ctis q̃rtā ad p̃stēdi vigore dēduerēt. At q̃dnā aliō
q̃ diligēs semiteriana bec accessio extitit? Luz due
febres eadē hora iciperēt eo q̃ b a singulis dieb? ac
cedēs duab? horis p̃ueniret: tertiana hō duabus ho
ris cūctaret. Quocirca vbi possit dignoscere species
febris p̃p̃iciū videri tēperata ac p̃mixta tertiane ac
cōtinue quotidiane accessio. Eū em̃ tertiana cū rigo
re incipiat quotidiana vero sine rigore: p̃mixta ex
vtrisq̃ horrozē statim intulit: rē q̃de minorē rigore.
maiorē vero frigore: ac tāro maiorē frigore p̃p̃io mi
nor rigore est. Quapropter equaliter ab siltētē exte
ris. s. atq̃ frigidis id q̃ tēperatis iuicē extremis po
tissimū fieri solet: ita efficit vt nō ab re nomē tali fe
bri semiterianas posuerit. Tēperata. n. ex quotidia
na cōtinua ac tertiana intermittere totū earū nāe p
tē mediā p̃dictarū febris bz. Et igit bemton? i. mu
lus ac semide? dictus eodē modo semiteriana est.
Abul? em̃ medietatē equi cōducētis ei ad g̃nationē
medietatē a fini habens ab altero eorū s̃mō dictus
est. Et itē semide? indicatur quidez participare dei
medietatē: et cūz homo sit altera ex parte omittitur. tio.

Interij
accessio
nis si
gnum

Accessio
horizi
ca.

Diligēt
semiter
tiana.

Tertian
na cū ri
gore.

Quoti
diana
cū frigo
re.

semiter
tiana cū
horrozē
incipit.

Horroz
rigoris
frigidus
qz me
dius.

semiter
tiana cō
nomina
tio.

**Semiter-
tiana nemo
dus du-
plex.
Febz
semite-
rtiane
pulchra
hystoria.**

Si idē semitertiana medietatē alterā habet tertianā: medietatē alterā quotidianā cōtinuam. Sed duplex modus generationis eius est: aut ei in vnū tempus due accessiones cōcurrūt (vt paulo ante dixi) quia aliter puenit altera cunctatur aut ambe statim ab initio inuicem temperantur. Si igit ambe in vnum tempus cōcurrant vnam solam habent accessionem nature ipsius semitertiane altera vero omnes ab initio morbi vsq; in finē vt que maxime proprie semitertiana ab oībus nominetur. Sed de hoc paulo post agetur potissimū propter Acharinū & Archigenem. Adolescenti igit quem per enarrationem proposui mus tertio die tali veniente accessione propterea qd in vnum tempus ambo accessionum initia inciderēt pueniente duab; horis quotidiane ipsius accessio ne semper tertiana autem cunctante accessio quarta die incepit oriente sole speciem seruans diligentem febris quotidiane. Erat autem ex proportione futurum initium accessions quinte ab ea circa decimam horam noctis: quoniam semp pueniebat horis duabus ab initio: tertia autem accessio febris biliose habitura principii erat quinta die hora quarta ita vt mediū interitū initij duarū accessions foret sex horarum. Quod igit etiam fuit circa decimam horam quarte noctis incipiente accessione secundū speciem pituitose febris atq; ita procedere vsq; ad horā quartam diei attingente vero eam biliosa simul cum modo dico rigore deinde rursus permixtam speciem habēte accessione secundum biliose simul ac pituitose speciem. At vero subsequenti nocte circa octauam horam pituitosa febris incipiens diligens ac sola rotam obtinuit sequentem diem que sexta fuit tum autem incipiente nocte inclinans rursus incepit eodem modo. Postea reliquā noctis medietatē i tempus vsq; ad meridiem septime diei obtinens iam quodāmodo inclinauit. Sed tertiana ei successit cū rigore incipiens: quē admodū solet incipere diligēs tertiana atq; alia oīa eodē modo diligentiora afferēs indicia bilis vomitū effecit & deiectionē biliosā & vrinā bonā & quēdā partium sudorē vespere tardo indicās pspicue ipsi qui dicerūt cognoscere genera februm: vt cōcedat atq; inclinēt & vtrq; destitisset post vnā vel q̄ plurimū sit alteram circuitionē. Que inclinatio facilitatē habebat mirabilem quandā: & quālē nō altera ex priorib; vsq; ad horā noctis quartā. In illa ei febris pituitosa singulis diebus accedēs: horis aut duab; pueniēs incepit atq; occupās totā noctē & totū sequētē diē: rursus incepit octaua nocte secūda hora q̄ quidē noctē totā occupās inclināuit sequētē diē nono. Accessio at tertiane erat futura i illa die circa octauā horā: qm̄ duab; horis cūctabāt. Sed tūc circa nonā horā incepit idē cas eo suā inclinationē. Sole aut occidēte attigit ipsā accessio pueniēs pituitosa: quē admodū solita erat & noctē occupās illā & sequentē diē rursus incepit decimo die hora decima. Dein rursus vndecimā die hora octaua diligētē pmanēs pituitosa: deinde circa horā noctis primā initium horificū tertiane febris quatuor horis cunctādo extitit: tū aut sexta hora noctis venter deiecit biliosa & quidā in toto corpore sudor extitit: & post hec tota inclinatio ppe integritatē deuenit atq; erat tam pspicuū tertianā destitisse integre: pituitosa aut esse relicta solā tā & inclināntē. Hec igit circa duodecimā diē: nec i sup accessio puenit horis duabus quē admodū antea solita erat: sed septima

duabus quē admodū antea solita erat: sed septima hora incepit deinde circa duodecimam haur quā sexta: sed cūctabatur ac septima hora incepit post in signē facultatē atq; inclinationē. Quarto decimo aut die inclinatio multo melior extitit atq; accessio incepit hora nona & in vrina insigne cōcoctionis indicij apparuit pueniētiā fore solutionē futuro decretorio sed de hoc nūc nō est agendi locus: alio i tempore magis ad ppositū dicet: sed vt se penumero permiscetur biliose pituitosis itemq; cōtinue intermittentib; id quod multi medici ignorarūt pscriptus egrotus peripicue indicauit.

De differentia semitertiane.

Cap. ix.

Sed cū his satis dixerimus: ad id qd paulo ante promissum? rursus veniamus Lōpū sita em̄ ex tertiana ac quotidiana continua quā vocamus semitertianā vel habet flauā bilem exuperatē pindeq; flauē bilis accidētia fortiora vel hanc pauciorē: pituitā nō ampliorē pindeq; quotidianē cōtinue affectiōes firmiores vel neutruz altero humore exuperatiorē. Sed abos equales quilibet diligēs semitertiana existit talis specie quālē Hippocrates ipse indicauit scribens libro primo de epidemijs ad hūc modū. Pleriq; in hūc modū afficiebantur. febris horitica cōtinua acuta in totū minime intermitēs. Adodus aut semitertiane erat diē quidē vnū habēs leniorē altera aut grauius affligens atq; ad acutiorē dispositionē irescēs. Horitica aut dixit nō simpliciter febrē incipiente cū rigore quē admodū i numeris febris? id accidit de qd? deinceps docebo. Si in quibus parte plurima accessions horoz prebuit: altera diē i q̄ simul afficiūt tertiana ac quotidiana continua. Sequēs ei dies quotidianā tātmodo habebat. Quocirca prima dies magna ex parte permixta ex vtriq; febrē cōmittit: secūda aut cōtinuā quotidianā. Interdū ei prima die incipere pituitosa secūda aut vtrāq; cōtingit. Accessio igit cōmunit ex vtriq; quoties equales fuerint hūores talis ē quālē paulo ante descripsimus semitertianā. Vbi nō tertiana exuperet febris ipsa magis horitica ē: atq; bz cū rigore accessione. Stati itaq; calidior talis est atq; ardentior ac celerius permeat ad cōsistēdi vigorē: & itē quēdā bilis vomitū vel deiectionē vel sudorē infert. Vbi nō hūor pituitosus exuperet frigus extremarū partium exuperat & horoz paruus est & pulsus ipsius cōtractio fortior ac diuturnior est ac tarde accessio i crescit & multo post tempore viger: nō tamē sit afficit: neq; ardorē neq; vomitus neq; deiectio biliosa vel sudor per eā existit. Atq; huius quoq; mixtionis duarū febrū Archigenes ipse i notitiā deuenit sz cōfute & interplanate quē admodū indicauim? nono libro de pulsib; quē cōtra ipsius cōmētarios effecim? Existimat ergo i semitertiana qnq; exuperat: tertianā febrē quādoq; quotidianā: nō tamē de mixtione equali eaz; q̄ sola semitertianā diligētē cōmittit neq; cognouit: neq; indicauit sed penitus omisit. Cū ei equales magnitudines sint intermitēs tertiana & quotidiana cōtinua initium accessionis cū horore existit: id ei mediū rigoris frigiditq; existit e quibus alterū tertiane alterū quotidiane cōtinue inest. Incrementū vero post initium propter tertianā facile suscipit caliditatem atq; ad ipsum consistēdi vigorē festinat. Propter pituitosam autem tardum quantū in se est efficiēs i clementi detinetur atq; interfecatur atq; est veluti

**Tertianae cum
quotidianae
ada cōtinua
per mixtio
triplex.
Semitertiana ex
q̄ sita.**

**Horitica
cafebris
quid.**

**Semitertiane ex
q̄ sita accessio.
Semitertiana
magis
biliosa.
Semitertiana
magis
pituitosa.**

**Semitertiane per
mixtio
equali
initium.
Horoz.**

acceditū quedam pugna accidentiū interdum calefacto egros
pugna. quotiens tertiane calor preualens ad ipsam curē bu
pituita mores efficit: detinente autē ac retrahente intro bu
pituita tus motus pituita q̄ ostosa ac frigida sit ex natura
Accessio ac difficile moueatur ⁊ tarde transiret. At vero in
nisi reperi tali pugna erupente frigido humore contractio ef
ficitur: horrore ac frigus partium extremarū ⁊ cutis
ēctisoc: ita ut altera accessio incipere videat. Qd si calidior
Incre mētū se eruperet valuerim calefacere ⁊ prope vigore dedu
mētū se ci videt. Dein paulo post erupente pituitoso egri
mētū se rursus contrahunt refrigerent ⁊ horrent. Idq̄ mi
ttane. nime desinit vsq̄ ad consistendi vigore qui maturi
Vigor q̄ ex pituitoso humore: tardius q̄ ex bilioso existit:
semite riane. qm̄ pituitosus detinet biliosi celeritate: biliosus au
te tarditate: ac segnittem pituitosi cohibet. Atq̄ he
diligens semitertiana est ex equali temperamento
duarū febrium affecta. Eavero q̄ minime diligēs est: ut
humore biliosum vel pituitosum obtinet ampliorē.
Semitertiana esse febrem continuā nec vnq̄ deduci
ad integritatē sed errasse Agathinū vocantem semi
tertiana oēm febrem diuturniorē.

Tertian
ne imple
tio scda

semite
rtiana ē
pituita.

semite
rtiana fe
bris q̄ di
ceda sit.
Horri
ca acces
sio.
Inger
minatio
nes.
Duarū
cōtinua
rū imple
tio ter
tia.
Horri
ca feb:
Tertia
ne cōti
nue ⁊
quoti
diane i
termittē
tis imple
tio q̄rta

Cap. x.
Vero secunda implexio ac mixtio est dua
rū febrium tertiane ⁊ quotidianae subsimiles
ficiens accessio nē predictae q̄ dixim⁹. Sz
dissidet eo q̄ deducat ad integritatē: q̄m
secunda oīe vel cū horrore vel rigore quotidiana so
la effecta incipiat. Quocirca talis febris non infusa
semitertiana erit: siquidē semitertiana continua cen
setur. Si vero in altero genere febrium eam annuere
mus non solū talis: sed etiā alte quēdā febres nomi
nabunt semitertiane. Ob eā rē mihi videt Agathi
nus oēs extensas tertianas appellare semitertianas
Sed em̄ cū de nominis potius q̄ de rebus tales in
quisitiones sunt: imo ad id in eis minime censeo. Max
imo libro scorum de vocabulis medicinalib⁹ dictū
tā est: in quo id ostendit ac desinit in plenū: quenas
sint de reb⁹: ⁊ quenas de noīis dubitationes: quo
circa rursus ad res ipsas redeam⁹. Semitertiana ab
Hippocrate nominata horrificat continua q̄ tertia
na quotidiana continē permixta cōmittit. Intermit
tenti autē minime efficit propterea q̄ febris ex vtra
q̄ cōposita necessario intermitteēs existit: neq̄ etiam
ex duab⁹ continuis. I. biliosa ac pituitosa possibile
est fieri semitertiana: neq̄ em̄ mixtio efficit horri
cā talē accessione: neq̄ multas ingeminationes ha
bent. Eiuslibet em̄ cōtinue febris suapte ratione:
quotiens diligēs fuerit: neq̄ habeat horrore: neq̄ ri
gore neq̄ etiā febris ex eis cōposite horrificā erit.
Opz ergo si eadem futura sit horrificā simul ac con
tinua generationem habere ex duabus febrib⁹: alte
ra quidem intermittente altera autē continua: rob eā
rē tertiana permixta quotidiane continue committit
semitertianam: neq̄ ambe intermittentes: neq̄ am
be continue possunt committere talem febrem. Restat
igit vna mixtio que ex quotidiana intermittente: ac
biliosa continua potest continuā simul atq̄ horrifi
cā committere febrem. Sed hec contra quā prima se
habeat: ita em̄ continua ex biliosa: horrificā autem
ex pituitosa efficit: atq̄ ingeminatio ex pugna que
inuitē est: maximeq̄ quotiens biliores ipsi fuerint cō
les. Abi em̄ eruperet alterutrum eorū: tū accidentia:
tū etiā notitia i prima mixtione explanata tā est. At
q̄ hec oīa de quatuor mixtionib⁹ biliose febris: ac pitui
tose magis ppria sunt libro quē est de formulis. Sz

in hec necessario incidimus ppter semitertianā: cui⁹
gnationē Archigenes i tertianā quotidianāq̄ reculit
nequa q̄ vidēs ut intermittere efficit febrem. Agathi
nus pspicue cōfessus est sub eodē gne cōtineri tertianā
ac semitertianā dissidere tātūmodo magnitudi
ne febris. Si igit oēs febrium differentias scripserint
diligēter lapsi noībus nullū id fuisse erratū. Sed cū
neq̄ simplicium: neq̄ cōpositarū oēs scripserint differe
ntias ⁊ ad hec quasdā alias supuacuas adiecerint
nihil neq̄ in p̄sensionem: neq̄ in curationē iuuantes:
nos nitimur p vtrū? quāru fieri potest diligēter ex
colere oēm formulā lōgo tpe ex vsu simul ac rōne vti
les hac i re differentias puestigātes. Simples q̄ ad
p̄sentē attinēt libru: implere aut ex bis: attinēt i lōgā
de formulis: cui⁹ penit⁹ ignar⁹ nō eris vbi hūc vlls
gēter euolueris. Ex ijs em̄ q̄ dixim⁹ de febre pituitosa
sa ac biliosa inuicē p̄mixtis licebit hec ad atrā biles
trāsferēdo de implexu ac tēperamēto ad vtrāq̄ eatum
cōiicias implexū noīantes vbi diuersis febrib⁹ scipiat
tēperamētū vbi initū eodē tpe sit. Nec secus tres fe
bres implere ac tēperare q̄s poterit ex se supra rōne
de p̄dictis. Horz em̄ oīm initū fons ⁊ clemētū est di
ligēter iternoscere oīm simplicium febrium specie. Non
em̄ mule? nūer⁹ earū ē: sz oēs tres existūt biliosa me
lācolica ac pituitosa: quarū oīm duplex discriminē est
intermitteēs ⁊ cōtinua: ita ut oēs simplices differēte
febrium ex hūorib⁹ putridis cōsistētū sex nūero sint.
Qd si qua accesserit ad hec p̄tulatim dīa: ex copia
hūoris quāritate ⁊ qualitate putredinis: nec nō mō
mor⁹ ⁊ pte in qua putrescit gnationē habebit.
Quo pacto erret Agathin⁹ appellās febrem oēm se
mitertianā: cui⁹ accessio plurimū pducatur. Cap. xi.

igit febris intermitteēs tertio quoq̄ die ac
cedat accessionis tps breue est: i initū cuz
rigore ⁊ solutio cū sudore ac vomitu bilis:
vel etiā istena alio deiciēte biliosa: hūc no
men inditū diligēs tertiana. Abi aliqd horz desit mi
nime diligēs: sz simpliciter tertiana vocet⁹. Abi nō
intermissionē minorē habuerit pducta sz accessio
tertiana: hac noīane pducta: hec tñ sz mag⁹ ac min⁹
differētā magnā obtinet. Sed licebit simpliciter no
minēs pductā eā q̄ quatuor ⁊ viginti horas accessio
nis efficiens: reliquas sine febre obtineat. Quādam
admodū pductā videre licet: ut circa triginta horas
extēdat accessionē: aliā ad hec magis pductā: ut in
sex ⁊ triginta pcedat. Aliā nō plurimū ut in quadra
ginta ac plures etiam proget. Sed hec oīa de finire
certis terminis minime cōuenit ob socraticā dubita
tionē. Nō tñ necesse est talē noīm diligētā puestiga
re cū liceat nobis etiā sine ipsa indicare ijs q̄ adsunt
diligēter de vnoquoq̄ egro: ⁊ recte curare ac presen
tire euētū rei. Subijciam⁹ quēpiā q̄nq̄ ⁊ decē horis
febricitare: fore autē sine febre trib⁹ ⁊ triginta: atq̄
id deinceps ei accidere ex p̄porione. Eōst⁹ ut ali
montē tps q̄s sciat ex tpe accessionis: atq̄ intermis
sionis: ⁊ q̄tū ex tpe pōt sumi in p̄sensionē ac cura
tionē bñ admodū habebit: nequa q̄ q̄rdo an tertianā
simp̄l openteat noīare talē febrem: an cū quadam
alia adiectōe de finire ipsas differēntias. Sed vbi li
beat idicare alteri febrem egri q̄nā sit: diligēt⁹ indica
bit accessiois ⁊ intermissiois dīcēs lōgitudine aut q̄
rēs vbi nomē pspicue ac dīfinite idicare q̄at. Hec igit
opria enarratio: atq̄ doctrina est. Scda autē est quā
paulo ante dixi diligētē tertianā noīans: aliā nō sim

Attrabi
larū im
plexus.
Imple
tus qd.
Tēpera
mētū qd
febris
spēs.

Diligēs
tertiana
etisq̄
note.

Tertian
na non
diligēs.

Tertian
na pdu
cta.

Tertian
na ad
modum
ducta
Adagis
ducta
Pluris
mum p
ducta.

Alimo
nie tps
indicat
accessio
nis ⁊ in
termis
sionis
pore.

placiter tertiana: siue alia productiores: siue alia ad modum: siue magis siue plurimum alia. Sed ex ex oibus obscurissima ac pessima prima est posita: ex qua re ceteros medici iuicem litigant quotidie certat: minime cognoscetes id ut de nomine litigetur. Sed de alijs quos forte minus mirabimur. Agarbinum quo admodum demirari libet siquidem producta quadam noiaando quotidianam et quanta: in ipsa tertiana minime seruauit proportionem: sed ubi plurimum producat accessio hanc noiat semiteritiana. Sed de nomine ratione baten: nam et ipse plerumque par est tps in ipsis contero: proinde tps est ut in consideratione aliarum rerum veniamus.

Sanguis Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accedat an pmit tur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertat in flatum feb. uia bile crassior in atram.

Capitulum xij. Equens est ut agitur consideratio nibilo viciofior: utrum quemadmodum in vitraque bile ac pituita accidit genera quodam febrium ita in sanguine putrefacto eueniat. Febris calefacta est ephemera id est diaria: eo tamen modo calefacta (ut diximus) baudqua putrefacto consistit. Per ipsam

Sanguis vero putrefactione: necesse est enim interdum sanguinem putrefieri: quodam febrium ipsarum generum: ac inuenitur id par est: si prius inuenitur quoniam modo sanguis putrefactio scilicet. Eodem ut Aristoteles recte dixerit fieri putrefactionem

Calitas exterior ab aliena caliditate: intelligit aut aliena ea quae aliena non insita: neque in vnaquaque re propria: ea enim calitas coquoere: aliena vero corrumperet: quod quidem est putrefactionis refacere. Extrinsecus autem caliditas superuenit sanguini per estum ac pestilentem conditionem: et simpliciter dicatur per os febres ex quacumque causa in generatione deducitur. Sed ubi in quapiam aialis parte sanguis supra modum collectus supra vires eius fuerit corruptitur: maximamque quotiens infartiat ob crassissimam in paruis sanguinis caueculis: aut si tunc per copia. Quoadmodum accedat ex inguine et pustulis: et ut simpliciter dicatur per os in inflammationem. Nam in tali dispositione sanguis duplici ex causa corrumptur: tum quia minime distillat: tum quia ab hostilis ipsa nam minime distillat. Etenim ut que minime distillatur putrefescere soleant in cunctis partibus corporis sanguis inuenitur licet fructibus seminibus: atque velis: atque costalis indicat id quod dicimus maxime potest morbum costalis quodamque velis. Excreant enim per eum interdum spumofum: interdum idcat. croceum: quoniam rubrum humoris: prout materia ipsa per febrem inflammationem dominatur: que minime contenta pretegitur est nuite refudat. Interdum etiam talis humor niger extiterit si sit: ac neque statim ab initio: sed processu temporis preplacior. cedit croceum spiritum quod erat indicium flauae bilis erupit

Febres rationis: quoadmodum spumofum pituita: rubrum sanguinis. Quocirca puenit interdum putrefescere sanguinem nec tunc in ipsis locis inflammatione affectis: febresque ex eo simplicior esse quam ex alijs humoribus. Proportionem autem

Sanguis et accessio tertiane circuitiois potissimum sumit: ab initio ita enim constat ut per costalem morbum quotiens rubrum aliosque expuit: ubi quo admodum exurit mutat penitus. Pars mores ei tenuissima simul ac pinguis et crocea bile: crassior

Carbunculus autem in atram vertit. Quemadmodum accidit in carbunculis: et est in his ex sanguine fortiter buliere ab initio est in humore melancolicum. Ad hunc modum iaudior et opus humoris melancolicum tanquam non dum effecta sit febris ex atra bilis: sed in perfinito quodam existit. Febres igitur

Sanguis coheret per nam humoris in quem sanguis muret tamen modo distillat: fides propterea quod maligna sit: aut minime maligna. Simplicior: nam ex mutatione sanguinis: ut in alijs: ita

caliditate mitiori. Si enim quod maxime muret existat ex ipso manu occurru sed penitus muret est: quoadmodum ea que post balnea accidunt. Optima enim semper caliditas febris in ipsa effluuii copia posita est: sed ut afficiat immittentes extrinsecus manu ex ipso caliditate acrore efficit: idque erit tibi indicium maximam humoris committentes febres: intelligo autem ipsi humoris caliditate. Si enim vaporosa sit atque innocua sanguis est: si afficiens erodesque et mordax ex bile consistit. Ubi vero in primo occurru vaporosa potius quam mordax existat: diutius aut immorantibus paulatim intendat acrore: maximeque equalis sit: ita ut appareat quasi per colum vel cribrum peculiaritalem febrem ex pituita puri consistere sciedum est. Multa morborum genera reperere per circuitioem: ut lititudinem: capitis doloris: podagram: doloris articulare.

Capitulum xij. Etenim considerantibus mihi querentibus causas ob quam febres ex alijs humoribus caliditate habet equaliter incidere: que vero ex pituita consistit tale obtinet inaequalitatem: apparuit mihi potissimum cause esse lentor: crassitiesque humoris: quoniam difficulter exoluunt. Huius enim ut aliorum oim quicquid quotidie extenuat expirat: vix autem extenuat quicquid crassissimum: ac multo magis ubi frigida natura existat. Quocirca neque totus nec equaliter: sed quicquid putredo corripit: id vnum extenuatum efflat atque educit: ac pertinde euenit ut in rebus glutinosissimis crassissimisque humoribus per elixationem. Consistunt enim in eis bullule: quibus resuscitis spiritibus ventuerunt educit: simul abducens humoris tenuioris. Ubi vero tenuis humor elixet: neque bullule efficiunt atque educens ab eo vapor versus quaque sitis: ac fibris continuus est: sed cum de his satis dictum sit sequens est ut agamus de causa febrium continuarum. Adstrabile ei videtur sepe versus ad quartum vel quintum et interdum versus ad septimum diem vna fieri accessionem in eis ab initio versus in finem. Quod si quis consideret diligenter mirabitur est quaedam febres reperere per circuitioem. Exemplum enim supra dictum a nobis de stercore paulatim putrefecere non admodum videtur accidere in corpore aialis pueris extiteris corporibus humoribus ipsi qui minime putridi sunt: eo quod ex oibus concurrit: inspiratioque in cute existat. Quocirca minime fieri potest: ut putredo vno loco alias alio afficiat: nisi inflammatione ligando detineat incipiente putrefescere humoris. Sed cum sermo contrarius sumatur difficilis est inuenire causam febrium circuitiois repetentium quam continuarum. Sed de vtriusque nitimur percurrere: neque hac parte perducetes sermonem: neque contradicentes erratis aliorum sed ut an semper effecimus veritatem ipsarum tamen modo aggrediemur ex quibus incipiens possit inuenire errata aliorum. Incipiente igitur ab ipsis quae conspicua sunt: quoadmodum ab ipsis lipitudinibus. De namque singulis diebus interdum vel tertio quoque die succedunt. Nec secus aurium doloris: capitis: vel torus: vel medietatis quem nominat bemi craniam. Interdum podagra ac dolor articularis reperit per circuitioem. Ut igitur in his oibus videre licet venas ipsas in parte affecta intemas ac fluctuacionem non cuius profusa foras: ita intelligere conuenit in parte interiore: quotiens minime appareat seruari eandem proportionem. Verbi gratia per inflammationem morbi costalis ac pulmone irumescunt iter initia accessionum: discutitur: contrahunturque per inflammationem. Sed quoniam modo id accidat forte inueniemus si de inflammationis generatio et fluctuacionem vocatarum decursu dixerimus quicquid alio loco

Calor febrilis copia se querit copiam effluuii. Idem acrore ex caloris morborum citate et phedif. febris per tuitose signum

Calor febrilis igitur ict detestatur.

Analogia

Putridi humores in corpore.

Morbi per circuitum repetentes. lipittudo.

Aurium dolor. Item = craniam. Podagra.

Circuitus tidens fluctuacionem fieri.

coindicantur. Si enim simul cum illis adiecero quæcunque præterea huic sermoni sunt presentibus sufficient.

Quia ob eas fluctantes certis temporibus decubant et ut pres debiliores proprii suspensum excremēta. Cap. xliij.

Fluctio igitur decubens oculis (ut oēs con cedunt) ab ipso capite decurrit. Sed quena causa sit ob quā prefinita circuitione sepe numero decurrit dicere minie possunt: ut

quæ nequaquam philosophent de viribus naturalibus: de quibus ipsi tribus libris per scriptum: indicantes ut oēs quatuor existant: ex quibus plante et aialia gu bernant. Una ergo est que attrahit proprium alimen tum: altera id ipsum detinet: tertia aut ab his alterat: quarta ab his aliena expellit. Alienum aut in oio re bus duplex est: alterum qualitate: alterum quantitate. Igitur in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem atque in ipsis partibus colligit ob virum fortitudinem

dolor omnis irriter fluctiones.

Etiam duplex ea est decursus humorum: una quam prime indicant quoties ex alijs in alias partes debiliores excremēta decum bant: altera quoque quoties attrahunt: de qua hoc loco agendum initio petito ab ijs qui oib' pspicua cōfessio sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te saque sunt. Si enim taphia linias cupia videbis puo te

Decur susbūo rum du plex ea.

Partis suscipiē tis ibe

Partis suscipiē tis atq

Calor ad serra

bit v' f' g' tractio

scipit.

Parse cremēt

abūda

aut va

cans

Fluctio nū cadu plex.

Fortitu do mīr tentium

Sagitt

cū exre

bus pter nām.

Sz ut necesse sit pterū tea sanguinem mēt spu

putrefieri sepe numero simul cum mā defluxa hoc lo trefcit.

Oculo rum flu ctōes ex capite sunt.

Atres nāles q tuor.

Alienuz qritate

Excre mēt cāe

cōgōn

7 deflu ctionis cause.

eo definetur.

Colligi excremeta diuersis temporibus que sepe numero ordine minime seruet atq; esse quadoq; vte uem: quadoq; longam accessionem. Cap. xvj.

Excre
metu de
fluens du
plex.

Altes
exolute.
Putrefa
ctiois du
plex ca.
Sanguis
semipu
tris.

Calor
putris e
mordax

Analo
gia.

Bumo
ru assa
tio.

Buorum
reliquae.
Analo
gia.

Inclina
tionis ca
Excre
mentum
paucum i
terdum
nullum.

Aborbi
desitio.
Sece ac
cessiois
causa.

Excre
menta q
re eade
manent.
Ercui
tu ordi
ne repe
titiu ca.

Expulsi
ue facul
tatis i ci
tamenta.

Excremetu igitur decubens ex vna parte alia: interdum adeo multum prauum est vt partus ipsius laborantis fluctatione ledat vires. Interdum adeo mite ac paruum: vt suscipiens corpus minime offendat. Si igitur adeo debilitat vires vt exoluta: nec preterea euincat ea q; prius vincebat: tunc sanguine putrefieri necesse e duplici ratione: q; humor minime euicitur a calore proprio reliqua h; in putredine mutatione: q; si cum excrementis putrefactis putreficit. Vbi vero non tunc ledat vires vt exolute penitus desint semipraui? et tunc semiputris in tali conditione sanguis efficitur vicinitate quod putrefactum excrementum si putrefactis: pfectus tunc i baculo nae quod est ratione ipsius facultatis constitutis. Atque autem accessus calor se habeat p primam putredinem penitus actior ac mordacior est q; fortior dñ p naturam breuiat: atq; tunc crescit quatuor natura ipsa excrementorum sufficiat. Nec enim siles bnt p proportionem ad ipsum calorem ex eis accessum: qle ligna ipsa ad ignem obtineret. Nec ei minime in infinitum sufficit ad alterationem: s; terminat alteratione vbi humor ipse indit desierit: na eo usq; cremari quunt dñ idem habuerint humor: atq; eo sumpto cremari definit: ac reliquie eorum noiant cinis. Quinetiam putrefactum humorum siles calor permanet dñ i plenius afflant ac par est vt reliquie humorum exigue sint neq; mte: quoadmodum in lignis: ppter ea q; i essentia eorum elementum humidum non sic exupat. Si tunc vbi libeat coque humor exterior quod dñ: vt oleum ar vniu terrestre quod dñ q; maxie exiguu relinq; totu aut aliud i vaporis atq; aeris extenuatum discedet. Ita efficit vt tota substantia ebullientium humorum ex putredine extenuatoz ab ipso calore dissipetur p rigorem inclinationis febris. Remanet autem excrementum vel extiguu vel nullu: i humoribus quod crassioribus extiguu: i serosioribus aut nullu. Quod si nulla debilitas extiterit virtutis pntis iflammatione laborans: nec rursum mittat excrementa morbo: desistit: nec morbo febricitabit: neq; sequenti die neq; tertio q; die: neq; q; to quoq; Vbi vero p eadem causam mittat excrementa p quatuor ab initio pntis mittentur: aut bec minime mittat: pmaneat autem virtutis debilitas: morbo febricitare boiem necesse est. Subijciat ei vt pntis facultas constituta colligat i tpe medio excrementa ex pntis imitibus? pntis? talia qlitate: et rata qlitate qlia et qta ab initio tras miserit: id autem erit i qbus dispositio mittentium i attractu ad ipsa alimeti quantitas et qlitas eade pmanet: existit mo enim fore necessarium equale ac sile ab eade alteratu facultate qlia ac silia facere excrementa. Quinetiam ips colligendi ea necessario egle erit. Partes enim que alut quoad similitudinem habuerint pditione ab eode nutrita alimeto equalia quantitate et silia qlitate: atq; eode tps tractu colligat excrementa. Nec secus eade circuitione commouebunt ad expellenda ea atq; mittenda debilitatibus: quoniam tunc pntis expellit facultas mouet ad opationem suam vbi grauatur multitudinem excrementorum aut qualitate ipsa afficit. Sed de his oibus in cometariis de virtutis naliu diffinitu ia e. In qbus exerceri couenit cu q; nunc dicta sit cu demonstratio intellectur: magno ei pmo pposito ex tali circulatione ad ipaz curandam via et ratione. Na vt oia omittat q; suz dicitur? eo libro vni? rei istius facia mentionem poptiss.

me quidem et quatuor ipsi se penitro effectum. Vbi enim lip putoo repetat p circuitionem non parum existimo iuade si audiret conclusam hoc loco a nobis edificere doceri na. Contrario enim ac ij q se noiant ab oculorum curatide opthalmicos curauim? tempore bmo lippitudinis illis semper oculis ipsis adhibetur? remedia. Moos autem iter dñ vtriusq; purgatione: iter dñ balneo: iter dñ meri potione (vt Hip. dicit) iter dñ sanguis multideam ter dñ vtriusq; vel distere cu sanguis multideam atq; iter dñ statim his adhibitis desunt: qnq; etia capiti succurdo. Des est q; ita curati sunt aut non iup talis morbo? aut semel solu: s; multo leuior q; prius accessit. Sed de remediis in curandis morbis adhibendis: ac de indicij neq; est hoc loco agendum. S; vt coueniat iter dñ totu caput aut minime afficeret: s; sanguine prauo atq; excrementoso nutritu colligere excrementa plura ac peiora q; antea: vt neq; eis sufficiat nales meatus ac spiracula: s; cogi nam expellere excrementu ad aliquam partem debiliores: aut humoris? habentibus pnam ipo aut affecto: aut etia vtriusq; pcurritio? colligi excrementa atq; decubere in aliqua parte pntis sermo indicare studet. Et tunc quo ad decubens humor siles fuerit i capitis dispositione eade eo usq; excrementa eqlia colligentur tpe silia et eqlia i accessiones oculorum siles erunt. Si tunc mo quoniam non totu? capitis s; vnus in eo pntis aut membranule aut cerebri ipsi? fuerit dispositio: ita vt ex tali nutritio colligat tunc tales excrementu tato tpe: deinde expellat excrementu id tunc pntis vbi ab eo insigniter afficiat: accidet tunc laborare p circuitionem accessio: vt oculos vt aures: vel aliquid aliud tale i qd debili? expellat excrementu. Ut igit in oculis vel auribus? ac pedibus? et aliis multis partibus? pspicue vt fieri accessio p circuitionem: quoadmodum ostendit ia est. Quid miru i costali et pulmonia et delirio et aliis oib? quoniam non h; ituri iflammationes siles fluere excrementu? si pars iflammatione laborans minime afficiat: nec quicquid aliud pntis habeat i gnatione dicto rñ pntis q; pntis mittens excrementa illo tpe debiliores existit. Neq; etia miru videri dñ vt non eode tpe colligat oia excrementa. Quia enim neq; decubens ratione alimeti sanguis semper siles est: neq; dispositio pntis qalut eade aliud alteri tps pntis i tati excrementi collectione par est. Ex quo prio natura pntis afficit: cogitur rñ veluti alienu sibi id qd afficit. Quinetiam neq; mirari debes vt ipsarum accessionum tps incile existat: cu enim neq; gen? neq; multitudo excrementorum vna sit: neq; siles accedi i oib? neq; discuti couenit. Na plura siles glidosa glutinosa et crassa logiores committunt accessiones pauciores aut calidiores et tenuiores breuiores: pducere ad id non parum totu? corporis pparande eo tpe et virtutis robore. Quoniam enim rari? breuiores quatuor i se est efficit accessiones densi? aut logiores. Et ite robur virtutis breuiores: debilis aut logiores. Facultas enim valida poptis? a se expellit id qd est alienum: corporis aut raritas minime detinet id qd effert. Quocirca ita affectus cito euacuari excrementu necesse est: quous alia silia existat. Pari ratione quod contrario corp? ipm afficit ijs necesse est fore logiore secretionem excrementorum debili? expellat excrementa facultate. Detinere autem q; afferunt agustia meatuum. Dñ? ar siles pcurritibus? aut breuissimas aut logissimas accessio erit. Logissima quod ob corporulentiam i mltitudine excrementi ac virtutis ibe cillitate meatuum q; agustia: breuissima aut ob tenuitatem paucitatem excrementi robur virtutis ac viap i plitudine.

Gal. pascit ia.

33 4

Excre
menta
cur decub
bnt ad p
ter alias

Sanguis
excreme
tosus.

Excre
menta
cur decub
bnt ad p
ter alias

Octi ac
aures cir
cutione
laboran
tes.

Costas
lis.
Pulmon
ia.
Deliriu

Tempus
colligen
di excre
menti.

Inequa
litas ac
cessionu
causa

Gluti
nosa fri
gida
crassa.

Corpus
rarum.
Densum
corpus.

Robur.

Secretio
cita.

Secretio
tar da.

Quam ob causam accessiones desinant ad integritatem.

Capitulum. xvi.

accessio
nis ad i
tegrita
tem desin
tis ca.

Simili modo quam ob causam accessiones quodam desinant ad integritatem neque difficile est inuenire: quoniam si per accessionis tempus adeo bene fuerit: ut prius sedam accipiat ita sit exolutus medius principij sedem porisq; finis iteruallu totu sine se. existit. Sed ubi sedam prius accipiat prius diligenter soluat: nihil mediu reliquit. Nec igitur (ut diximus) sunt ubi facultas in parte suscipiente excremēta sibi pmaneat. tuncat cōtētū i se sanguinē. Quēadmodū aū solita erat. Ubi vero debilis efficiat idq; et cā sit nō excremēta solū: s; ipm sang. corūpti ac putrescit rī et fe. accēdi: aliter idē initū erit repetitū accessio nā. Si igitur p dicitur fuerit calor: duplex erit gen? se. i. ut cōplexa. Si vō ille desinat qdē: dispō hō suscipien tis fluctuonē pmaneat q de mittēte sūt dicta pri? de

Imple

x? fe. cā.

Ratio

nis ex

cremēto

rum du

plex rō.

calm fa

cile cor

rūpit.

Febri

ex pgo

ne.

Excre

menta

cur non

mittit.

Infartio

Putre

factio.

Calor

accessio

ut aug

mentum.

Diffia

tio.

Analo

gia.

Ignituz

accessio

nis qd.

Incre

mentum

Vigor.

Incli

natio.

Dispō

pmanēs

i pte af

fecta.

Sequit

accessio

nis rō.

tis fluctuonē pmaneat q de mittēte sūt dicta pri? de bac intelliges. Nec n. ps efficiat i se excremēta dupli ci mō: q admodū illaz qz prau? ē sang. pter? i ea: tū qz si cultas debilis ē. Nec sec? ubi ex quiscā reddat iterdū debilis partis ipsi? dispō: adeo ut pōd? pot? q alimētū sit sang. adicē. Corūptē. n. et si calidus fuerit facile corūptē. Si frid? ac pituitos? nō statiz s; pcessu tps id q ea ipsā suscipiet dispōnē. Quin etiā ubi neqat cōcoqre qdlibet mēbrū genita i se ex cremēta: aut expellere ad aliter tale sibi initū febri citādī qle alteri mittēs existit. S; ut neqat alteri mit tere excremēta pma cā ex virib? mittētis suscipiētis qz: altera at ex meatuū oppilatiōe glutinosi crassiz et mltis fieri solet būozib? Nihil igit mirabile ē si ne qd mittēdo aliter alteri excremētū qadmodū caput oclis ipsi? mittebat: ex ipsi excremētis i eo pterea ma nētib? i ea ipsā suscipiētī alienā dispōnē deuenerit. Adā. n. infartēs nāles meat? pcessu tps putrescat nec ē: et cā sit opz ob quā multitudo excremētoz in pte minie vacuet? ut solita erat difflet. Putrescunt igit ut illa ea q q posteri? colligūt: et oia inuicē accē dūt statī i pte calitatē febri. Ut. n. sup idicauim? ubi accēdit vel etiā auge? calitas qdā: i ea ptem ab alijs sang. tpe decūbit: ita efficiat ut tpe quo defluit: ptes ille refrigeret sang. vacue: ps at affecta grauet atq; extēdat: decū bēsq; sang. alteret pp duas cās: et qz putrescētib? i būozib? pmisset: et qz stipat? mē nime diffiat. Quocirca succēdit istar lignoz bumē tiū vniuersiz ex aggregatozū ex igne flāmle: atq; tps oē initū accessiōis appellat. Abiō calor super ma teriā appellat icremētū et ascēsus tale tps. Atq; eo tpe auge? calor tā mult? ut nō solū deurat locū ipz q veluti cā putredinis est: s; tā ex cōtinuitate depasci tur vniuersum corp? et ubi ad summum deuenerint ebullitiōis icēsi būozes appellat vigor: talis ps acces sionis. Vniuersum ignitum esse v? tūc egroti corp? calore i vniuersū aial extēto eqtr: deide quorēs bu mozes tenues sint: ac facultas valida et corp? rap? ps plima ebullitēs bu. fusa i sudorē educit. Qd si cras si fuerit: ac secretoria facultas debilis et vie aguste: nihil sensibile effluit: s; mā ita extenuat? ut i vaporis nāz trāsmect: appellaturq; id tps iclinatio: ut i expi ratio qdā bu. ebullitū beāt. S; cū i pte pterea dis pō pmaneat nec ē aliter i ea gigni excremētū attra cto rurs? i cā alimēto nō i plenū toto pfecto. Qd rurs? (ut aū docuim?) ab ipsi excremētis putridis i pte ipa flierz: ab ipa ppria putrate itū putredis suscipit r? ubi sat? icalurit rurs? decūbit i ipsā (ut prius dixi

mus) ex alijs aial? pter? san. rursusq; eodē mō itū i cremētū vigor et iclinatio accessiōis existit: idq; ppter minie desinit quoad dispō i pte gñante excrementa seruet. Quāobz febres iterdū repetūt p circūtionē iterdū cōtinue: sunt: quarū putredinē Praxagoras cōsistere in vena caua existimauit. Cap. xvij.

Verō dispositio talis duplex est: altera qdē partis debilitas p quā gignitur excre menta: altera hō ex ipsi subinde genitis collecta. Necq; em credi pōt i vasis externis quous elixa cibaria indozulēta sunt dispositiōem quādā seruati: in partibus aut quib? humores pu trescit minime permanere. Adaximeq; impossibile videt solui dispositiōē: quorēs vniuersum corpus mat būozib? abūdet: ac repletiōis morbo laboret: po tissimū quorēs in corpso meat? ipsi angustiores ex titerint cōtinētes excremēta ptes: quēadmodū sana tio subsequit: quorēs meat? ipsi expurgēt: ut pars ipsa diffari qat et vires cōstet: et dispositio corrigat: et vniuersuz corp? neg? malis būozib? scateat: neq; repletiōe laboret. Igit quousq; bec pmaneat circū tionē accessiōnū pmanere necesse est. Sitr accidit in mulierib?: in eis em quoad siltis cause et eqils pma neat mēstruoz ex ipsa circūitū retinet. S; de bis oi bus lib. de fluctuonū dispōnib? lati? docuim?: et nūc timozari diuiti? in cōfirmādis ijs q alibi ostēta tam sunt minime cōuenit: neq; etiā pterire capita rerū in pns vtilia. Adaxie aut vtile est in bis cognoscere ut alique ptes alijs trāsmittūt excremēta: quēadmodū caput oculis ipsi. Quedā hō ab excremētis i se ge nitis initū febri citādī suscipiūt. Et ut bis oib? cōis excremētoz putredo ē. Propriū hō ifartio ac stipa tio pceptaculoz aut ex būore glutinoso v? crasso vel multo: iterdū angustia meatuū vel sensibiliū vel mi nime sensibiliū: iterdū qz oia loca vacua i toto corp? repleant: et ab his oib? multitudo ad ipsas vires re lara: quēadmodū libito de multitudinē docuimus. Febriū igit circūitūde repetitū nō noui nū quepiā causa omisa sit. Earū aut q nullū eiusmodi feruent ordinē causa est vel quia humor trāsmouet in alienū vel quia errorē viuēdo cōmittāt ad eiusmodi deducuntur dispositiōē. Sāgls igit putrescens maxime vertit in alienū humorē: quonā (ut ante diximus) sanguis partim flaua bilis: partim atra efficiat. Quā tum igit būozes in corp? egrotiū circūitūdis acces sionū euariāt. Quocirca minime mirū videri debet p tales mutatiōes ordinē quoq; mutari. S; nō pap mutant ubi qd icipit putrescere aliqua parte existat alterū: alterum aut ex alijs decūbat: atq; in illis tale existat: aucti toto aialis corp? exupat. Nec sec? qnq; egri ipsi viuēdo cōmittūt: bec q; nihilomin? corūti punt circūitūdis ipsius ordinē: ut em in sanis prau? viter? morboz cā est: eodē mō vel magis etiā i egri: quorēs errorē cōmiserint accessiōes inordinatē exi stūt. Nec solū ad huc egrotiōes: s; etiā ipso resectiōis tpe pō pte ex quouis causa ledunt. Quocirca p oēs humo ris ignē lesionē vel puenire circūitūdis ipas cogit: aut rū pmutat: qdē gignūt materias ex qb? accessionum ordo corūtiunt. Sepe etiā ob iplexiōē circūitūdis icognitā medicis egri videt pati ioz dinatas accessio erro nes. S; tales ordinū pmutatiōes nequa p sunt: s; tā febri s tūmō videt. S; qnq; re vera sūstaur? ob pmutatiōē eqtr al? būoz pmittētū morbos: aut obviuēdi errorē efficiat. Nigētis S; restat cōtinuariū genus: quarū totū tps vna ac i ncrefē

Disposi
tio ptes
affecte
duplex
obilitas
et excre
menta.

Sana
tio febri
qñ sub
sequit.

Aden
strua.

Excre
mentoz
gnatio
cōis et p
pria.

Accessio
nū inoz
dinata
rū causa

Humo
rū pmu
tatio.
Quēdi
tūmō
videt. S;
qñq; re
vera sūstaur?
ob pmutatiōē
eqtr al?
būoz pmittētū
morbos: aut
obviuēdi errorē
efficiat. Nigētis
S; restat cōtinuariū
genus: quarū
totū tps vna ac
i ncrefē

ris et de- cessio est aut semp equalis aut descreſcēs aut iſcreſcēs
creſcētis vſq; ad iudiciū ex tali cauſa fieri ſolet quā oīz febrū.
cauſa. Paragoras ſubiectū putredinē būorū i cauā venā
coſiſtere: ſz abſolutior ſermo ac verior hoc modo eua-
det. ſ. . . ſz circuitiōib; quib; ſdā repetunt morbi
Morbo partū ipſarū accedūt diſpoſitiōib; vel mīſtētū vſ
tione et ſi ſuſcipiētū vel gignētū vſ trahētū extremēta eo quo
ne circuit ſupra dixim; mō. Abi ſo ſine circuitūde fatigāt i his
tione iſe null; loc; peculiaris affect; eſt: ſz būores i ventis et ar-
ſtantuz terijs oībus ſunt maxieq; vbi i maximis et calidiſſi-
diſcrimē mis ſint aut ob aliquā aliā cām vt in ephemeris i deſi-
diarijs: aut ob putredinē ebulliētes accendūt febrē
vnā cōtinuā ab initio vſq; in finē minime intermītē
tem eo vſq; durantē ac deurentē boīem quouſq; gē-
nētes eaz būmores coſumant aut concoquant aut
vtrumq; patiātur.

Galenus de differentijs februm finis.

Galenus Quos oporteat purgare et qualibus medi-
camentis purgātibus et quando.

Abentes sana cor

pora difficile est purgare. etenim ver-
tiginē et torſiones patiunt egreſq; ip-
ſis purgatio procedit. preterea celeri-
ter exoluunt. ſiunt aut; bec oīa cum
purgans pbarma cū propriū elicere
ſuccum appetit. Quo deſtitutum ſanguinē et carnes
collique facit vt ex illis propriū trahat. Sanos ad-
buc vbi tamē egrotauerint: niſi euacuat fuerint opz
vacuare ſtatim ineūte vere vt p pblebotomiā ſi ple-
toricis capiuntur morbis: vel per purgationē ſi mor-
bis teneantur qui ex corruptione humorum conſtāt.
Nos ſane et podagrā et articularem morbum incipiē-
tem et qui nondum in articulis duritiem peperit
ex tali euacuatione multis iam annis fieri probi-
uiſmus. Eodē quoq; modo applexiam epileſiam
melancholiam et alias eiſuſmodi diuturnas paſſio-
nes per predictam vacuationem in multis hominib;
bus ſedauiſmus Alijs quidē conferebat vacueſcere
pblegmaticos ſuccos alijs vero ſcroſam ſuperflua
tem ſecundum ſubſtantiam paſſionum que conſueue-
runt ipſis accidere. Ecce quidam quidē melanchol-
ia capitur ſecundum tempus veris ſingulis annis
quem purgo non vere ſolum ſed etiā autumno. Sic et
mulierem quandam ſinguli annis incunte vere ſimil-
liter vacuo que cancroſam diſpoſitionem in mamma
habebat: quam curauit forſiter vacuans per pbarma
cum nigram cholera expurgans: et ſi quando purga-
tio forſet intēſa dolor per profundum ipſius fiebat.
Epram item inchoantem alteri viro per pblebotomiā
et purgationem curauit: quod et ſingulo anno
laboranti facere ſufficit. Intermiſſa alioqui ipſa pur-
gatione: ſtatim intēſa paſſio ſignificabatur. Tales
igitur morbi indigent purgatione nigrozū ſuccozū.
Epileptici vero et apoplectici et aſmatici pblegma-
ticozum. Articulares qui vna cum multa caliditate
inuadunt amare cholere. Qui vero cum tumoribus
frigidis pblematicozum curatione leuantur. Quidā
autem alius eſtatis tempore ſemper tertianis febril-
bus correptus multos tam annos non febricitauit.
quippe qui a nobis in fine veris cholera pallida an-

te ſit purgat; ſic enim melius eſt tales vacuare quē
admodum epilepticos articulares et melancholicos
alioſq; omnes quicunq; ob craſſos ſuccos egrotant:
incunte vere melius eſt euacuare: ſed oportet pre ſub-
tiliare et incidere craſſos et viſcoſos ſuccos et meatus
per quos iſti trāſſumuntur et attrahuntur a purgati-
uis pbarmacis aperire ſi purgatio q̄ optima vſque
quaq; futura ſit et maxime in his qui belibozum ſu-
munt. Teſtio enim lacerationem eiiciens denſos diſ-
ſiciliterq; ſolubiles a patientibus particulis ſuccos
atq; ob id diuturnas paſſiones iuuans faciliſ ſi hoc
preſubtiliare ipſis operabitur. Negligentibus vero
hec diſſiciliter purgationes ſuccedunt cum rebemen-
tibus interdum vertiginibus multaq; nauſea et ſor-
de et commotione exolutioneq; et diſſicilitate. Eum ve-
ro qui belibozum ſumprurus eſt experire ante opor-
tet: quoniam pacto ipſius natura ſe habeat ad ſupe-
riores purgationes hoc eſt ad eas que per vomitus
ſiunt. Sumatur autē experientia per vomitua pbar-
maca quecumq; mediocria: nam ſi apparet quod nō
facile iſtiusmodi ſerat talem hominem non oportet
ad belibozum ducere niſi prius fuerit preparatus.
Quod ſane conſicietur ſi iſi qui belibozum ſumpſi-
rus eſt per cōtinuos vomitus p̄mpter vomere aſſue-
ſcat: ſic itē commodius ſi corpora prebumeſcata
fuerint: prebumeſcant autem copioſiore cibo et quie-
te. Quod quidem ad quietem attinet maniſeſtum eſt
nam quemadmodum gymnasia exsiccare nata ſunt:
ita et quies bumeſtare ſolet. Eibus autem qui ſit ſine
forti qualitate hoc ē neq; acerba neq; acuta neq; ſal-
ſa neq; amara corpora abunde bumeſcat. Deditm;
et nos aliquando belibozum per raphanum interdū
vel per oximel. Inſigentes ibidem per totum diem et
noctē belibozū ramos albos et huiusmodi purgatio
ab belibozo eſt imbecilla. Qui vero anguſtum ba-
bent thoracem et ob id pulmonem depreſſum ineptiſ-
ſimi exiſtunt ad purgationes que per vomitus cien-
tia pbarmaca ſiunt et ad alias maximeq; ad eas que
per belibozum album: frangitur enim ipſis vas ali-
quod eorum que ſunt in reſpirationis organis. Ama-
reſibilis humorē ſupra: pblegia vero inſia magis
ſubducere oportet. Eſt quando contrarium cōtingit
cum ſcilicet pblegmaticus humor i ventre amara bi-
lis in interioribus congregatur. Ad melancholicos ta-
men ſemper deoſum ducitur. Scriptum autem eſt et
in Apboriſmīs Hippocratis de anni temporibus.
Eſtate ſuperiores hyeme vero inferiores vētes pur-
gare medicamentis oportet. Quod autem proportio-
nem habet ad tempora conſiderandum et in regioni-
bus quarum reſpectu calidiſſimi frigidiffimiq; diui-
ſim ratio habetur. Ita quoq; et in cratibus: quin et ſe-
cundum conſuetudinem non paruum momentuz eſt
ad indicationem euacuationis. Alā qui vomere ſunt
aſſueti leuius per ſuperiorem ventrem purgationes:
qui vero non ſunt aſſueti non abſq; periculis prefer-
tim in belibozo ſerunt. Morbi p̄terea ſpēm cōueni-
ſiderare: nā in hydropē q̄ cōſiſtit ex albo pblegma-
te pblegmatis eductiuo vtemur pbarmaco: prius
quidem per inferiorem ventrem deinde per vomitus
poſtea per pituite eductiones per totum enim cor-
pus extenſo eo quod ſuperabundat omnes euacua-
tiones aſſumemus. Aſcite autem exiſtente hydropē:
aliquod dabimus pbarmacum aquam educēs. Quē
admodum et in ictericis bilem educens. Expurgare

Hic ma
gna ps
desidera
tur.

enim oportet et bos a bile multipliciter sursum et deorsum et per vias et per palatum et per nares. Eodem etiam modo si melancholicus superabundauerit succus pharmaci quod subducatur administrandum ut melancholia et cancro et lepra per euacuatum nigre bilis fieri consuevit. postquam autem assumptus est purgatorium pharmacum confert pituitam forebere ut inquit Hippocrates. Si quidem purgatiuum pharmacum ut quod vix modicum sit in fundum ventris peruenit. Secundum transitum vero et stomachus et ventris pars eminentior non solum qualitate purgantis pharmaci sed etiam substantie ingredientis in ipso transitu assumentes magnopere ledunt. Utilis itaque pituitane succus superepotus ut abstergere quidem et deorsum trahere quod appositum est pharmaci in transitu queat immiscere item et permutare qualitates que ipsis particulis inciderit ob hoc igitur in portione purgatiui iubet Hippocrates pituitas forebere. sed ubi inceperit fieri purgatio non amplius vult dari pituitam. veritus ne exoluatur efficacia purgantis pharmaci. At venter interdum non excernit dato purgatorio vel propter proprietatem nature infirmi vel propter breuitatem dari pharmaci: nonnunquam et sterus condensatum et durus in aliquo intestinorum detentum quod per clystere euacuandum fuerat prius quam expurgans pharmacum daret: prohibet euacuationum: potest etiam eius natura sen-

sibilem impetum facit purgatiuum nihil expedire. Quedam tamen quando purgandi finem non assequuntur alias quidem ultra quod nihil corpus ledunt animalis sunt alimentum: alias vero in pharmacum quoddam et venenum vertuntur. Sed cum omnia medicamenta ventrem vitient maximeque ipsius os quod maxime nerueum sit et sensibile mixtio odoriferorum excogitata est: ne sola neve pura vis ipsorum attingat os ventris oportet autem que miscentur semina talia esse que et vitium bebere nata sunt et efficaciam ipsorum non impedire. Sint quoque subtilitiae et incisive virtutis ut crassos succos incidere et vias ipsarum particularum per quas euacuantur aperire et referare possint: oportet autem ut que miscentur purgatiua: sibi inuicem consentiant et in nullo dilisdeant. Constitutio ipsorum fit non quando hoc quidem cholere si contingat: illud vero pblegmatis vacuatiuum sit: utraque enim euacuari possunt eodem modo sed quando hoc quidem statim illud vero multo post oblationem pharmaci natum est mouere purgationem. Inequaliter enim sic euacuatio fit admodum simul: dico autem inequaliter quia quando iam cessare videatur ipsa rursus principium alterius euacuationis fit.

Finis.

¶ Cesar optatus Neapolitanus Laurentio Laurentiano Florentino. S. D.

Emine[n]ti Laurentiane dum in Hetruria Adedicinam publice profitebamur literarum nos calamitatem amicis (ut fit) sermonibus identidem esse conquestos. Quare daturum te operam pollicitus es ut sexaginta illa Hippocratis volumina totidemque Valeni opera tuissima reformata in usum latinum ederentur. Tantumque abfuturum ut garrientium maledictis ab honestissimo proposito deterereris: ut hoc potius ad scribendum excitare possit. Nunc igitur letatus sum summo peregrino quod Valeni libros de differentiis febrium et latinis feceris et candidos ad nos miseris tum maxime quod tumultuante passim Italia a proposito et sepius promissis minime destiteris. Perge mihi Laurentiane, nam qui aliter pleniori officio etatem nostram ac posteritatem tibi deuicias prohibere nunc satisfacias. Nosti enim quantum hec a doctioribus et bene institutis desiderantur: ne tam diu et tam turpiter cum barbaris et ineptis scriptoribus versari cogamur. Adde quod non modo barbara sunt et inepta que passim Adedici ex Grecis habemus sed inuersa ac proorsus deformia: adeo ut melius cum re medica actum existimauerim si semper caruissemus his quam male haberemus. Aditum dictu esse homines quos inculta hec delectent: et diligentia omnique humanitas apprimere displiceat. an quia senticosissimi sunt ideo ab omni cultura abhorrent? Sed colluctentur licet inter indomita ac prurientia frugem nibilo mitiorem reposituri. Nos vero te duce qui utraque lingua es absolutissimus planiora ac molliora sectabimur: cuius etiam stomachi Franciscus est facetus Florentinus Platonius amicissimus noster. Nobiscum etiam sentit Nicolaus Leonicensis vir literatissimus et in Adedicina Hercules. Nam non minus idem quam tu in vertendo Valeno quos etiam versatur: sed Plinij Auicenne et recentiorum errata rationibus validissimis auctoritatibus etiam Hippocratis Valeni Pauli Nicandri Orisbasi et Dioscoridis nixus conatur euertere. Interim nostras Adedicine diuisiones cudi[m]us mox in lucem prodituras Vale. Venetijs. AD. D. Calen. Januarij.

Galenus de differentiis febrium Liber primus: interpretatus Laurentio laurentino Florentino.

Quoniam sunt febrium differentie principales: et ut essetia febrium sit in genere caloris preter naturam. Cap. ij.

Febrium
differentia
duplex.

Differentie febrium

maxime quidem proprie ac maxime principales secundum substantiam: alie vero secundum aliquid accidentis sunt. At vero cum accidentium non una natura sit: sed alia propinqua: magisque propinqua: magisque propria diuise substantie sunt: alia vero remotiora ac magis alia vero remotiora ac magis aliena: idcirco inde etiam sumendo differentias: minime unum genus est. Exerunt maxime peccant quicunque differentias principales ac maxime proprias omittunt.

Febrium
differentie
principales.

Diuisio
febrium.

Febrium
essentia.
Differentia
caloris triplex.
Differentia
caloris ab
essentia.

Differentia
et materia
pro
prijs
me
fe
brium
triplex.
Analogia.

Deinde quicunque mentionem facit barum: sed permiscet cum eis differentias accidentales cunctas omnes: minime discernentes utiles ab inutilibus. Non solum autem peccat plerique medicorum in ipsis differentiarum generibus: aut ultra quam sit necessarium mentionem facientes inutilium: aut minus quam sit necessarium: nonnullas utiles omittentes: sed etiam diuidendo genera ipsa in proprias differentias: similiter errant. Eum igitur primum differentiarum genus sit ab ipsa diuise rei substantia sumptum: videre licet nonnullos medicos pretermittentes vniuersum hoc genus: alios vero diuidendo plura quam opus sit attingentes: aut necessaria quedam omittentes. Atque Hippocrates optime fecit diuisionem libro secundo Epidemiarum. Dicitur hoc in hunc modum. Febres: he quidem mordaces manu ipsa: ille mites sunt: alie minime mordaces sed incrementales: nonnullae acutae sunt: sed ab ipsa manu deuictae: quedam statim ardentes: quedam vero semper debiles siccis sunt: alie affixe visu: terribiles alie in manu ipsa humide: alie rubicundae: alie croceae: alie litidae: et alia istiusmodi. Perspicue enim hoc loco ab ipsa rei substantia simul atque ab ipsa cognitione in proprias differentias fecit diuisionem. Essentia enim febrium est in genere caloris preter naturam. Differentie vero caloris he quidem ab eo quod est magis ac minus diuisae: atque ab ipsa materia in qua calor ille per se existit: atque ab ipso mouendi modo: quod oes adiungens modo cognitionis scripsit: quemadmodum praedire sermone docebitur. Quae igitur ab eo quod est magis ac minus ducuntur: in hoc genere differentie medici nominant: magnam ac parua febre dicentes: minime proprie qualitati deferentes vocabulum quantitatis. tamen ita consueuerunt non solum in qualitate: sed in multis alijs facere habentibus in qualitate ipsa soliditates: quae tamen magna paruaque nominantur. At vero differentie quae de materia ducuntur in qua calor ille preter naturam existit: maxime proprie caloris preter naturam sunt: siue corpus ipsum cordis prebendat: siue humores conditos in ipsis ventriculis. Reliqua autem tertia differentia est: ubi aeris substantia sola admodum incaluerit: corpora vero solidiora atque humida caleant quidem: sed non diu incaluerint. non enim parum refert calere atque incaluisse. Sed discas potissimum id quod volumus: in his exemplis. Finge aquam calidam inditam leberi frigidum: deinde ab ea ipsa aqua calefieri per vicinitatem ipsius leberis corpus non diu aut vniuersum ex parte incaluisse. Et rursum finge in calidum atque ignitum leberem frigidam aquam

inditam: deinde calefieri quidem non diu aut incaluisse. Ex his exemplis: in secundo quidem prima febrium differentia est: quod corpus ipsum cordis praebuisse docuimus: in primo autem secunda: ubi conditos in ventriculis humores occupasse diximus. Reliqua autem ac tertia differentia exemplum penitus simile minime habet: sed cognitionis causa: finge enim folle trahentem ad se aerem admodum calidum: deinde calefieri ab eo: non diu aut incaluisse. Si exemplum magis indicabit naturam rei: si fingeres in folle conditi humores: atque adhuc magis si foramina folliis per quae trahit atque emittit aerem: ita angusta efficeret: ut humori quidem imperuia: aeris vero pulsa foret. Qua in re potissimum dissidet nature opera ab his quae homines ipsi efficiunt. Etiam substantia aeris permiscetur cum sanguine in omnibus arterijs ex multis foraminibus pariter spirantibus: ac nihilominus in ipso corde: quoniam nam per eas omnes discurrit.

Calorem accedit interdum in spiritibus: interdum in humoribus: interdum in tribus animalibus solidioribus quo Hippocrates continencia nominauit. Cap. ij.

Ergo calor quem diximus appellari febrem alias ex alio de praedictis incipit. Occupatum febrium et ac simul disponit cum parte affecta reliquum ordo.

Duo genera. Facillime ergo calor ex humoribus ad spiritum transmeat: minus vero prompte humores cum spiritu igniuntur: atque etiam solidum corpus promptius tribuit calorem humoribus aerisque substantie: quam sum ab illis accipiat: ideo ei substantia tenuis facilius et crassa alteratur. Tenuissimum autem aer: crassissima autem corpora solida sunt: humores medio genere adhaerent. Nec quod refert praesentem loco spiritum vel aerem appellare: nam de his alibi fusi diffinitum iam est: nunc non diffinitum tamen modo scire quod (puto) Hippocrates indicans dixit. Differentia: ac cetera: et iperum facientia primum quidem appellas ipsas corporis partes solidiores praeter aerem: humores: iperum non facientia: spiritus. febrilis ergo dispositio alias ex alio de praedictis incipit. Sed in primo genere affecti corporis minime permanet: sed occupat reliquum duo: ac nisi prius soluat per se ipsa nulla finit afficit: atque summa finis est. Sed ea quae dicta sunt indicat: cognitionem neque vniuersumque generis febrium percurrat. Stari itaque de generatione earum dicitur aliquid oportet.

Quoniam modo febrium epibemera: id est: diaria ex causa suis praesentibus atque euentibus prebendat. Cap. iij. se conse

Et labore ergo: iracundia: merore: calore: si gressu: si sonia: cruditate: temulentia: ac repleti: tione: quosdam febricitare cunctis hominibus? febricitare est ab ipso rei effectu edoceri: quoniam est generationis causa: per se ipsas aeris praesentis afferat febrem minime ignorat quod cunctis intellectu praecipiat: quemadmodum ut conuersari cum grege.

His quae peste laborant fallax sit: affici ei periculum est quoniam hie quidem aut lipitudinem. Fallax praeterea est conuersa contra putridum expirat: ita ut domicilia in quibus habi morbi. tant grauiter oleant. Costat praeterea ex longo rerum putridum usu: ut quod consuetudine exercitationis omiserit: ut alijs expirant multis morbis: ita febribus corripiantur. Et item res. ut repletio generet febres: atque etiam praui cibi: ac medicamenta: et est circa cantu syderis ortu: et alia huiusmodi cunctis hominibus (ut ita dixerim) praecipio eum. Quae non ab ipsis in corporibus nostris fiat affectio ex quae febricitant: minime sciunt: neque plerique hominum: neque quidam medicorum. Duplex est genus? ignoratum talis: alterum enim ab ipso genere ipsa experientia tantummodo astruens rationem nulla entium duplex natura non possit inuestigari. Alterum autem genus est eo

Facile
mutata
bilia.
Differentia
caloris
triplex
et ipse
facit
etiam.

Febrium
genera
se conse
laboris
iracundia
merore
calore
si gressu
sonia
cruditate
temulentia
ac repleti
tione
quosdam
febricitare
cunctis
hominibus
febricitare
est ab ipso
rei effectu
edoceri
quoniam
est generatio
nis causa
per se ipsas
aeris praesentis
afferat febrem
minime
ignorat quod
cunctis
intellectu
praecipiat
quemadmodum
ut conuersari
cum grege.

Ignorantia
genus
duplex

rū q̄ sapientes q̄dē vident: s; cū ignorēt eque q̄ p̄lo
res: scientie tñ habēt existimationē. Ignorare autem
eos cōtingit: q; nullā habent rōnalis discipline exer/
citacionem ex q̄ cognoscunt ac discernūt veritātē ab
falsitate: aliq̄d possunt: q; probabiles p̄positiones nō nouerūt
distinguerē ab ipsis sumptionibus demonstratiuis. Hūic autē inscitie insolētia accessit: ob quā nō
nulli ex eis in tantā audaciā atq; amentia deuenerūt
vt ea q̄ oēs homines cognoscūt experientia ipsa edo/
cet: neq; ea q̄dē ipsi febriū causas haberi cōprobent.
De quibus cū libro de causis p̄mitiuit abūde do/
cuerim: nūc opus est hoc loco mētionē facere teme/
rarie loquacitatis eorū. Neq; ei cōtradicerē: neq; sol/
uere sophismata hoc libro instituit: s; instituere ac do/
cere: subiiciendo ea q̄ alibi a nobis sunt demonstrata:
ac docendo differentias febriū. Subiiciūt ergo ca/
lidas: frigiditas: siccitas: atq; humiditas esse ele/
mēta corporū: ac fieri p̄imas egritudines ex intem/
perie horū: e q̄bus vna febris existit: quoties calor q̄
dā prater nāz in corde extiterit. Differentie autē secun/
dā genus caloris: de q̄bus p̄sens sermo tractatur: ab ip/
sa materierū differentia ducunt suscipientū igne az/
caliditate. Quā tres sint secundū genus: aut em in
ipso corpore cordis: aut in vīzibus accēdit: aut in
spīritu: p̄ueniunt nō nulle cause oib; manifeste: de
q̄bus paulo ante docuim; q̄b; empiricus medicus ex
obseruatione ad curationē remedijs abūdat. Ratio
autē ratio nalis vero ad ipsam rei nām accedens: demonstrat
natis: vt ab illa in futurozū p̄fensionem atq; inuentionē
ferētia. Curationis: inuāt: vtens oibus q̄dē experientia ipsa
inuentis: adiiciens aut multa ex docendi via ratio/
nalis: nalis. Que ergo sint p̄ vtrāq; partē inuenta (experimē/
tū ita tū intelligo ac rationē) alio loco docuimus. Que ho/
tione et dispositio ab vnaquaq; cā p̄mitiuit in corpore cōsi/
tat accēdens febriū: hac parte docere instituiamus.

Empirici obseruatione ad curationē remedijs abūdat. Ratio
autē ratio nalis vero ad ipsam rei nām accedens: demonstrat
natis: vt ab illa in futurozū p̄fensionem atq; inuentionē
ferētia. Curationis: inuāt: vtens oibus q̄dē experientia ipsa
inuentis: adiiciens aut multa ex docendi via ratio/
nalis: nalis. Que ergo sint p̄ vtrāq; partē inuenta (experimē/
tū ita tū intelligo ac rationē) alio loco docuimus. Que ho/
tione et dispositio ab vnaquaq; cā p̄mitiuit in corpore cōsi/
tat accēdens febriū: hac parte docere instituiamus.

Ergo videamus nō vnū modū: neq; ge/
nerationis: neq; auctoris caliditatis: q̄
ne ip̄sus q̄dē ignis modus vnus est: s; gi/
gnit: aut p̄pter motū: aut propter putrefa/
ctionē: aut propter conuersionem alterius cali/
ditatis: aut propter suppressiones calidi fluij: aut
p̄pter p̄mixtionē calide substātie: tanq̄ de fonte quo
dā ebullientis aut genitē: scilz ad nostrū sensum: aut
augētis caliditatem: necesse est oēs febriū cās in p̄e/
dictos modos reuocari: quēadmodū cūs est: siue ex
ipso sole actio talē habeat appellationem: siue affe/
ctio q̄ in corpore efficit: siue ea que iā effecta est. Nam
et id caliditas est p̄ter nāz: modū tñ febriū nisi cor ip/
sum cōcalefecerit. Et enim totū hoc genus cause ex cō/
uersatōe efficit rei calefaciētis: siue sol: siue ignis siue
medicamētū fuerit id q̄ calefacit extrinsec; attringēs:
aut p̄pinq̄as: aut cōuersans: aut quouis alio mo/
do libeat appellare. At vero aracundia q̄n ebullitio
dā ac motus vebemens est trascēntis facultatis in ip/
so corpore cordis residētis. Cōcalefcit autē interdum
cū ea spīritus: atq; interdū sanguis: si p̄rompta se/
babeat suscipientia corpora ad cōtinēdū diutius ca/
litate: et q̄muis ip̄sus cordis motus destiterit: ibec/
pmanēt calida p̄ter nāz: tūc febricitare hominē necesse
est. Hec ergo febriū p̄ncipiū habet motum atq;

ebullitionē natue caliditatis. Febris autē que ex me/
roze cōsistit: non insuper ebullitionē: sed motū tantum
modo p̄ncipiū habet. Si autē ex labore efficiatur: ex laboro
p̄ncipiū q̄dem habet motū ampliozem musculorū: Ex laboro
ac neruorū: et copularum: et articularum: que quidez re/
p̄ma calefiunt. Calor autē cōtinuantez cordi distri/
bit: ac tunc febricitant. Abi vero febris propter dē ex sup̄p̄
sitate accēdit: qualis maxime astrictis: refrigeratisq; si dē cali/
corporibus fieri solet: collecto in corpore mordaci et di efflu/
fluio cōsistit. Diffantur em semper animalū corpo/
ra duobus modis minimis foras: quotidie vaporosis
sumosisq; excrementis: attracta autē acria substātia
intro refrigerante: atq; ventilante nālem caliditatez.
Abi igit fortis causa cōdensando eūdem caliditatez.
meatus astringat: sepe fatietatis morbū inducit: quo/
tis vaporosa ac benigna materia de corpore effluit
interdū febriū committit: quotiens aspera ac mordax
fuerit. Calor autē potissimū augetur vbi refrigeras
aer intra corpus minime trahit. Excerit autē excre/
mentū acre ac mordax: aut ijs qui sunt malis humo/
ribus plenis: aut ijs q̄ malos cibos ingererūt: aut nō
bene concoxerunt: maxime autē id accēdit ex cibis di/
ctis vbi cenosam: aut seculēram: ac stercoreosam: aut
palustre: aut stagnantez: aut alio quouis modo cor/
ruptā aquā bibant. Eodem modo euenit vbi immo/
derate laborēt: aut vigilent: aut angore afficiantur:
aut acriā medicamēta ingererint. Libos autē malos i/
telligo oēs q̄ aut ex nā tales sunt vt allia: cepē: nastur/
tū porrū: b; affica: octmū: vrtica: et alij q̄cūq; nomina/
tur agrestes: vt eruca apud nos: atq; etiā q̄ boni sunt
ex nā: sed ob putredine quā dāz predictis equalē: aut
maius sepe numero vitū acceperunt: vt ordeum ac
tritum: et alia omnia edulia putrida: partim ob tem/
poris longitudinem ad putridam dispositionem de/
ducta: partim situ quodā repleta: quia p̄aue repo/
sita sunt: partim ex p̄ima generatione ab ipsa rudi/
gine vitata. Tales igitur cibos etiam nūc pleriq; co/
medere coacti p̄e fame: vel febribus putridis ac pe/
stilentibus morui sunt: vel pustulis scabiosis aut le/
prosis correpti. Abi igitur corpus fuerit plenū tali/
bus humoribus: nulla autē opilatio in viscerib; fue/
rit: atq; animal in cute libere difflet ac refrigeretur:
sanū quidē existit: sed breuē: fallacemq; obtinet sani/
tate. Abi vero exterior terminus: aut astringatur: aut
in p̄fundo meat; opile: si stringat nūc dictū febriū
genus: si opiletur id q̄ paulo post dicendū est consi/
stet. Nihil igit mirū videri d; si ex cruditate: bi q̄des
febricitent: illi nihil eiusmodi patiātur. Et em ijs qui
malis iā humoribus pleni sunt ac male diffantur: aut
inoportune laborāt: aut lauant p̄openius promp/
tū est febricitare. His autē qui bonis sunt pleni bu/
moribus: ac probe diffant: et q̄scunt: ac fouent teco/
riam in iecore ac ventre manet quicquid corruptum
est: ac teporis spatio paulatim cōcoq̄tur atq; efficit
benignū. Quēadmodū vbi morus fortiores sustine/
runt: aut in solē estmū steterint: aut in balneum cali/
dum dulcium aquarum descenderint. Et idem vbi
corrupta cibaria in ipsum corpus habitū deferūt:
febris minime sequitur: nisi propter aliquam aliam
causam: vt si sepe numero surgendo laborauerint: aut
ventrem ipsū inflammatio tentauerit.

Ex putredie accēdi febriū eū? cā ē opilatio: ac potis/
simū putrescet: q̄cūq; calida atq; būda sūt. Cap. v.

Febris
exmerof
Exlabo
re.
Calor
ex sup̄p̄
si dē cali/
di efflu/
uij.
Diffila/
tionis
forma
duplex.
Efflu/
uiū va/
porosū
r mor/
dax.
Auctio/
nis cal/
tis cā
potissi/
ma.
Effluu/
iū mor/
dax qu/
bus ex/
cerit.
Libima/
li forma
duplex.
Libo/
n? tripli/
ci forma
vitatur
Cibio si
cibi iō
moda.
astrictio
nē et ob/
structio
nē alie
febres se/
quuntur
Ex cru/
ditate se/
bricitan/
tes.
Febrici/
tare pa/
rati.

Obstru-
cto.
Putre fa-
ciunt ob-
noxia.

Mimie-
tas ad vi-
res.

Exinfla-
matione
febris.

Febris
ratioe so-
cietatis.
Carbu-
culi ma-
teria.

Putredi-
nis aeris
principia

Corps
ppara-
tio bona
partem
actionis
sibi ven-
dicat.

Quoniam si meatus opilentur atque humores stipetur (nam de ea ipsa re docere distulit) animalia putridis febribus teneant. Promississime enim putrescunt quaecumque calida et humidum sunt: aspe in locis calidis nisi differant ac refrigerentur. Porro neque intrinsece videri debet quod febres sequantur repletionem: quoniam per eiusmodi dispositiones multae opilationes efficiuntur ac totum corpus diffusius diffilatur. igitur ex multitudine que est ad ipsas vires humores ipsi cito corrumpuntur: neque enim necesse est coacti probe quippe quod vires conficientes eos debiliores existant. Quotiescunque quocumque cibaria glutinosa crassa sunt morbos committere magis possunt: opilare enim atque stipare humorem ex illis facilius est. Sed nonne contraria scilicet extenuant et aeria morbos committere possunt? Constat enim ut quod altero vium di genere exuperat febre similiter prebendant: quod bec oia (ut ante diximus) malos humores gignere assolent. Nec ergo ratione ea quod malos humores gignunt: febrium causa sunt: alia quoque ratione putredinis quocumque glutinosa crassa existunt. Nec secus partes inflammatione affecte ratione putredinis accendunt febre. humor enim decurrens stipat? ubi fuerit nam calidus? quod non bene diffilatur putrescit. Ab igitur decurrens humor fuerit diligerenter biliosus caliditas sacro igni subtilis occupat partem: ubi sanguineus inflammationi sublimis aut inflammatione sacro igni sublimis efficitur: nomen quod fumens ab humore dominante denominatione non accipies ab altero. At non ex his oib? sequitur febris ratioe societatis. Semper enim simul cum eo quod incaluit pars continua callescit: quousque distributio ad cor ipsam deuenit. Nam carbunculus quoque partes continue simul calefiunt genitrix ex sanguine quod calido scilicet melancholico propter exustionem pestilentis febris cum esse inspiratione potissimum quoties corpus in ea dispositione sit paratum quoniam maxima pars generatior morbo est corpus paratio. Cap. vi.

Quidiores preterea ambientis nos aeris conditiones quales sunt circa canis syderis ortum potissimum in inspiratione perspicue corpus ipsum calefaciunt: extrinsecus non circumfusa corpori totum ipsum calidum reddunt maximamque arterias: ut quod nonnulli subsistere ipsius ambientis aeris strabat ex quibus oibus simul afficiat cor necesse est: atque ipsum in primis immodice calefiat maximeque febri dispositione tenetur: atque ipsi corpori immittat oportet. Abi non pestilentes subeant conditiones inspirationis potissimum causa est. Interdum enim efficitur propter humores in corpore aptos putredinem quoties animal breue quada occasione a b aere circumfluente susceperit: sed magna ex parte scilicet ex aeris circumfluentis respiratione que putrida exhalatio infecta. Principium autem putredinis aut multitudo mortuorum est minime crematorum quodammodo in bello fieri solet: aut exhalatio paludis cuiusdam aut stagnitpe estiuo: atque interdum immoderat calor circumfluentis aeris incipit quodammodo in pestilentia quod arbenienses inuasit (ut ibi uicidides aut) viuentes homines in paruis tugurijs estate corrupto afficiebat. Est autem initium pestilentis febris eo quod humores corporis ex prauo ritu sint in putrefactione parati. Fecit autem accidit id propter conditionem inuitat quod ex Ethioopia fluxerunt quada mala inquit actionis namenta quod ipsa quod habebat corpora lesioni parata esse febri extiterunt. Huius enim semper meminisse oportet eo sermone ut nulla causa sine corporis aptitudine

efficere possit: alioquin omnes qui in sole diuersant estiuo in febre inciderent et qui plus equo mouentur: aut bibunt aut irascuntur: aut confluant. Nec secus oes egrotant circa canis syderis ortum atque in pestilentia perirent. Sed (ut est dictum) maxima pars generatio morborum est afflicti corporis preparatio. Suuicta tur ergo pro exemplo in ipso aere inuicti quada pestilencie femina: atque corporum corporum quod versant in eo: bec esse omnium extremorum plena paratorum quid ex se ipsis putrescere illa sine excrementis ac pura atque ad dat prius? ipsis opilatione meatuum vndique ac repletionem appellat ac vira octosaz admodum coedentibus? et bibentibus? et re venerea immoderate viciibus? ite minime concoquentibus id quod bec oia quod dicta sunt necessario comitatur. Aliis aut oibus corporibus puris ac sine excrementis inservit ea quod diximus? bona facilitas spirandi in oibus meatibus? nequaquam opilationis nec adstrictis exercitatio non moderata ac vita castior deinde his ita subiectis: cogitabis quoniam modo cosonum sit: vira quod corpora affici ab aere putridum in se inspirato. Nonne cosonum est bec statim a prima inspiratione initium putredinis accipere? ac plurima contrahere labor: illa nullo modo vel paulum affici ita re facile ad habitum nature recurrat? Iude quoties aeris temperamentum ab ipso nature habitu immoderate recessit ad humiditatem et caliditatem pestilentes fore morbos necesse est: affici autem per eos maxime qui ita prius pleni fuerint humiditate excrementosa: quodammodo quod laboribus moderatis ac vita proba vni sunt penitus imparibiles permanent pro oes eiusmodi affectiones. Hic sermo super vno exemplo dictus est: sed in omni genere verus est: at cui libeat itegre in eo exerceri legat librum de causis procatartici id est primitiis. Ego non presenti libro parens longitudini vno capite omnem eum comprehedens finem faciam. Oportet enim in vnoquoque causarum genere scrutari qua potissimum facultate egrotare soleat deinde considerare cognoscere et repugnantes ei dispositiones corporum scientes re congruentibus quidam propria lesio est aduersis aut ad repugnantibus quada vim habeat et magnitudinem contrarietas tantum inuicti permancbunt. Ipse vidi nonnunquam euiente tali conditione qualem hippocrates in oppido cranone fieri dixit carbunculos exuperare non paucos quorum generatio talia omnia eo quo ille fert pfit modo diligenter fuerunt quoniam quocumque tertio libro epidemiarum in pestilenti scripsit conditione ne ea etiam oia per aliam simile illi conditione immiter extiterunt. Summa eorum (ut ipse hippocrates dixit) putredo fuit atque id ipsi cognoscentes statim iniciente conditione quocumque corpora vidimus humida statim quouis modo exsiccare restauimus: quocumque non sicciora puluina nam in his custodimus: quocumque non extremis plena purgationibus sanauimus? quascumque non opilationes meatuum solum? atque aperuimus? Sed bec quoniam se habeat lib. de curandi vira et ratione dicitur stat ut eo loco plurimum dicit. Nunc stat erit meminisse se eorum exponeres finem docere quoniam modo ab vna ea exuperare quada prebendunt febre alij imparibiles permanent alij cum difficultate parantur. dispositiones ei corporum dissimiles multiformesque sunt et idcirco quada facile vincunt ac propiusse parantur ab ipsa causa efficiuntur: alij inuicti penitus? et imparibiles sunt aut difficulter parantur. Ad ei rei demonstrationem coacti sumus mentionem fecisse etiam curandis: perinde ut lib. facientes prescribentes eodem

A gēts
viri? ac
passi
apritu
do.

Imbeci
le conco
ctio scde

Impati
biles ab
aere pe
stilent.

Facile
difficile
paribis
lia.
Edictio
ne pesti
lenti qd
ageduz.

Precau
tio.

Abedi
ci offm.

Epide
mie pre
cautio
nes.

Questio

Febzis
ephe
re gene
ratio.

Febzis
ex ignie
duplex:
ephe
ra et pu
trida.

Ephe
mere et
putride
febzis
discr
imen.

Humor
cūci pu
trides.

Calor
cōtinue
putrescē
tia opa
fctur.
Analo
gia.

modo celebre illud verbū. Ad sanatio ipsa indicat.
De precautionione et quonā modo febzis ex inguine

Lap. vii.

Precautio igitur quodāmodo sanatio est. Sa
ne et ipsa nomina sepe numero cōfunduntur
apud medicos: ut est alio loco dixim⁹: ois
medici operatio corporis ipsi⁹ vitia corpi
git. Sed nihil in presens. Sicut talis exq̄ sita locuto:
feces in duo noia totū id: sanationē ac precautionē
sive in vni ambo colligas sanationem appellās: nō
parū indicium est ut nō oēs ab eiusmodi causa sūt
patiūtur: dispositio corporū que prohibentur corpi
pi epidemijis ac febribus pestilētib⁹. Una est pri
maque intentio oibus cōis est: ut corpus vacet excre
mentis et spirātio sit: secūda hō deinceps buic: ut
exuperāti cause repugnes quoad fieri potest. Qui
bus hō cōtraria bonū insunt ocysime patiūt: ma
xieg egrorāt. Sed quonā febziū pestilētiū memo
riā feci ex putredine humorū oium effectarū par est
inslārē sermonē hoc loco scrutari de antiqua opinio
ne omnē febze cōsistere humorū putredine dicere.
Ac vidētur ita sentire ij q̄ ab Arbēco fluxerūt: non
obscure quidē vtrū in vacante p̄sertim ea que est de
febrib⁹ sciētia in q̄ ego plurimū cū illis sentio: pre
ter q̄ vni dimittō ephemeras. i. diarias noiatas fe
bres. Nō est mihi vidētur de subsequi putredinem
humorū: sed qui ob estum febricitat ab ipso efficien
tis cause calore alterari solet. Ob iracūdiā hō febri
citant et q̄d ebullitionē fieri sanguinis in corde ne
cesse est: nō tamē putredinē: nec nō p̄ exercitationē ca
liditātē ampliorē preter naturā sine putredine accē
dit: et q̄ quis curē habuerit adstrictā p̄ quā acriora ex
cremēta euacuat illis collecti febricitant sine putre
dine humorū. Quinetiā febzis ex inguine ois mala est
excepta ephemera: ut hō ip. dixi. quādo etiā inguina
ipsa inflāmationū gñe p̄nēt. Atq̄ assentio in hoc ser
moni putredinis: nō ob eā rē ex inflāmatione febricitat:
nō quēadmodū Trahisitrat⁹ existimauit. Atq̄ non
nulle sunt ex inguine febres i gñe ephemere: quēad
modū alio q̄ dā nūciāt nō faciles curatu morbos in
flāmationis: aut vlcis: aut abscessus: aut alteri⁹ ta
lis in viscerib⁹ dispositio alūnos. Leterū dissidēt fe
bres ex inguine ab ijs q̄ putredine humorū p̄sistūt: aut
ex aliquo viscere: aut ex cauo ac maximo p̄ceptaculo
qm̄ vbi febzis ex inguine p̄sistit: pars cōtinua subin
de calefit: calorq̄ vsq̄ ad ipm cor succedit. Sed pu
tredo fumusq̄ vsq̄ ad ipz minime puenit: s̄ ibi ma
nēs circū scripta i loco ipsi⁹ inguinis: alterat tātm: d
cōtinuāt vsq̄ ad ipz cor p̄ncās calor. Quo potis
simū mō etiā p̄ estū ac p̄ exercitationē ex p̄tib⁹ p̄rio
calefactis distributis ad ipm p̄ncipiū virale existit.
Vbi aut putredo fuerit i viscerib⁹ atq̄ i magnis cō
ceptaculis veluti sum⁹ ad ipsos cordis sin⁹ p̄neat.
Accidit igit ut humorēs in inguine oēs cūctim putre
scāt: siue vno die siue duob⁹: vtpote semp iuicē puer
santes et clusi vno loco. Humorēs aut in viscerib⁹ p̄di
ti et i magnis p̄ceptaculis vtpote diffuētes semp ac
simul putrefaciētes quos magis attigerit: tpe āpho
ri putridū accēdūt calorem. Sed ut vno hō dicatur
quēadmodū i exteris oib⁹ q̄cūq̄ calefiūt p̄ter natu
rā a quis cā si neq̄at putrescere id q̄ calefit: velut la
pis aut lignū aut aliqd aliū tale eo vsq̄ remanet ca
lidū quoad refrixerit paulatim. Ad aut q̄ putresce
re pōt depascētē semp fm p̄tinuitatē bz calorē. Quē

admodū interdū vidi in agro stercus pecudū simul
et colūboz ex pre quapiā ab ipso sole calefactum: ita
vehemētē ut multa exurgeret exbalatio inslar sumi
ascēdes vehemētē morēs atq̄ afficiēs: si q̄s pp̄ns
quallet oculos et nares. Porro sterc⁹ tāgenib⁹ erat
ita calidū: ut deureret diut⁹ ipositas manus aut pe
des. Nō tñ semper id accidēs durabat: sed sequēt
die refrigerabat: quātū stercoris vehemētē feruidū
p̄die fuerat: atq̄ cōtinuāt acciderat: q̄ q̄ tūc ca
lidū erat q̄n p̄mū sterc⁹ vigebat: id dū illū d inclina
bat ipm rursus calidū reddebat ac feruidū: ac paulo
post vigebat p̄rio refrigerato: atq̄ id rursus inclina
bat subimaleicēte eo q̄ p̄mū erat: et paulopost ac
cendebat illud ac vigebat: p̄cedēs aut refrigerabat.
Erāt aut bec circūino fere ips vici ac noctis: ita ut ex
emplū sit maxime p̄p̄m febzis quodidiane. Si vero
duob⁹ dieb⁹ ac noctib⁹ circūito fuisset: exēplū foret
ita febzis tertiane: et si trib⁹ quartane: et si quoz q̄n
tanēt febzis vlla quīntana est: ipse est nōdū p̄p̄i
cūe vidē: neq̄ cā circūitionē: neq̄ aliquā aliam vlti
q̄tanā. Sz de febrib⁹ repetētib⁹ p̄ circūitionē alio lo
co dicet. Putredo aut humorū in cōceptaculis posita
subitū est putredini inflāmationis et abscessum et
alioz turbeculoz. Ea duplex genere ē. Ex p̄mixtōe
aut duozū generū: alia tertia varia specie existit: siq̄
dē in mixtione magis ac min⁹ supare et supari alie
rū genus baud facile numerari potest: sed duo gene
re sūt: quoz alterū sit superāte natura: alterū cūcta.
Superate q̄dē: ut p̄ inflāmationē et ipsa tubercula oia
pus: in humorū aut venarū et arteriarū: id q̄ sub
fider in vna p̄portionabile puri. Atq̄ bec putredo
nō simpli putredo censet: sed etiā bz aliqd cōcoctio
nis manere est p̄crea cōcoquēdi facultate venarum
putrescēs tūc humor ad tale alterationē deducitur.
Porro alia ē putredo p̄coquēdi facultate adco debili
ita ut nulla mutatio ad benignū putrescētē excremē
ti efficiat. Quō sit interdū illa extreme debili: quis pu
trescēs humor fuerit modice prauus: interdū aut facul
tas ad extremā debilitatē minime deducit: s̄ humor
extreme prauus existit. hōmō excremēti putredine
cōditio: neq̄ colorē: neq̄ odorē bz vni⁹: s̄ putre
fec⁹ humor semp p̄mutat ac variat. Altera hō pus
tredo quā dixim⁹ haberi cōcoctionē ad vni⁹ genus
puris semp mutat: et colorē: et cōditionē: et odorē.
Et ut pus optimū sit cādidiū: cor pulcrū: et minie feridū
et optia vna beat sedimētū cādidiū: et q̄le ac minie fe
ridū: et q̄b⁹ idicij⁹ febzis diaria cognoscat. Ea. viij.
Vbi igit nā ipsa diligētē superet: pus opti
mū existit: visu cādidiū: ac corpulentū: et nō
simile vndiq̄: leue aut tāgēt ac minime fe
ridū. Quō si velut semiputridū fuerit: testitū
gen⁹ i tali mutatio: (q̄ paulo supra dixim⁹) cōstitit
Porro dixim⁹ ut tale gen⁹ p̄ multiforme existat. cū
est magis ac min⁹ habeat cōcoctionē innumerabilis
ofia est. Sepe est cādidiū effectū aut feridū est aut te
nue cōditio: q̄nq̄ hō nō cādidiū s̄ liuidū apparet:
atq̄ in oib⁹ his magis et min⁹ inimitū censet. Leterz
quot in abscessib⁹ differētie sunt: tot in febrib⁹ putre
dine accēs vinarū forme existūt. Optia ei vna q̄
exputrido humore suscipiēte ex cōmētū cōceptacu
lo cōcoctionē efficiē cādidiū leue equale ac minime
feridū sedimētū habet. Pessima vero q̄ maxime con
trariū penit⁹ buic habet. Ea hō q̄ media est quo ma
gis alteri eaz p̄p̄nquet: tāto melior: aut deterior est.

An se
quitas
na fe
bris.

Putre
do ris
plex.
Pus su
perante
natura.
Subst
stentia
puri p
portio
nabilis

Putre
do cons
coctio
p̄mixta.
Putre
dis sim
plicis
cause.

Puris
putred
nis dis
crimina
pus op
timum.

Pus mē
tiforme.

Absces
sus vbi
na sunt
p̄portio
nales.
Optia
vina.

Sed de vniuersali differentia libro de iudicationibus docuim⁹. Febres aut accēsas putredie būorū: alias ab ephemeris: id est: diarijs esse existimari op⁹: atq; earū dinoratio nequaquā difficilis est. Quāuis ipso⁹ bñl is qbusdā videat⁹: idq; re ipsa milies indicauim⁹ pma accessione sedata: post balneū: ac modici cūbi ac ceptionē: solitas operationes efficere p̄cipitē: q̄ppe cui nō esset p̄terea febricitandū: ita fuit. Anu igitur ac p̄mū indicij febris ephemeris: id est: diarie: vt ab aliq; cā p̄gressa incipiat recentē atq; euidentē: quāz cōsueuerit oēs medici iuniores appellat cāz p̄catatīcā: id est: p̄gressā. S; id quāuis inseparabile sit ab bñmōi febribus: earū p̄p̄tū minime est: qm̄: alic nō nulle incipiūt cā qdā euidentē p̄gressā. Inseparabile ergo p̄p̄tū est: v: ne cōcoctio statim p̄mis dieb⁹: ad bec: vt pulsus in magnitudine ac celeritate infignē crescat: ita vt frequētia p̄ exteriorē q̄etē minime seruet p̄portionē. Ad agis p̄terea p̄p̄tū: atq; inseparabile earū indicij est: vt cōtractio minime crescat in celeritate: vel si crescat interdū: id parūissimū sit: ac cognitiū difficile: paulū ab ipso nature habitu abh̄s. Qui etiā p̄p̄tū atq; inseparabile ē taliū febrū vt calor suauis existat. Inseparabile etiā est: si puls⁹ ac calor equabilis: si incrementū equale existit: nō tñ p̄p̄tū est. Etenim qbusdā alijs inest: quēadmodū neq; si vigor mitior sit: neq; em̄ id p̄p̄tū est: quāuis bis potissimū inest: ac melius erit vt bec q̄ cōmunia sum: p̄ incrementū ac vigorē p̄p̄ta cēseantur: eo q̄ ephemeris: id est: diarie potissimū inest. Erit em̄ ita quāuis nō ipsa rei species: s; optimū diligētissimū: talia febrū p̄p̄tū simul atq; inseparabile indicij: quēadmodū vbi inclinatio cū sudore aut būore: aut penit⁹ vapore quodā suauis existat: quā integritas ipsa exipiat. Atq; bis indicij febris ephemeris: id est: diarie: p̄miscue cognoscuntur. Sed de singulis seorsum secundum speciem agetur.

Quib⁹ indicij cognosci cōueniat febrē putridā ac de duritate pulsus nōnulla cōtra Archigenē. Lap. ix. Aliud aut genus februm qd ex aduersum ephemeris: id est: diarijs diuicūm est: nullo nomen commune oim bz. Differentie aut p̄p̄te due existūt: nō obscuris speciebus definire. q̄ tā ei ex eis putredine būorū accēdūt: alie vero partes ipsas animalis solidas occuparūt: atq; appellant eas eclicas febres: vel q; stabiles sunt: ac solutiū difficiles: quēadmodū habitus: vel q; ipsum corporis habitū occuparūt. Ita nāq; solēt nomina re solidas partes ex aduersum diuicūm p̄tibus būmētioribus. Febres igit būoribus accēse cognoscūt ad būc modū. Primū igit indicij: p̄p̄tū qdē s; minime inseparabile est: vt nulla p̄gressa cā tales p̄ueniat febres: nulli ei alteri generi inest: eo q̄ oīsephemeris: id est: diaria ex cā p̄gressa cōnsistat. Eclica autē quōtēs sine ea existat: nūq; ab initio p̄bēdit: quocirca quōtēs sine p̄gressa cā q̄s febricitet: cām būius esse in humoribus sciēdū est. S; interdū euenit vt cā euidentē p̄gressa ephemeris: id est: diaria febrē quāz est in seipsa cōmitēs sit: cui subsequit⁹ febris ex būorū putredine: quōtēs affectū corpus ita se bz: id est: quōtēs impurū: excrementosumq; sit. Vbi em̄ exremēta p̄ ephemeris: id est: diaria febrē plus equo calefacta: initij putredinis susceperim: alterū febrū genus accēdūt priore sedato. S; internoscit successio talis febris idicio p̄prio simul atq; inseparabili: vt fe-

bis ephemeris: id est: diaria nequaquā cōfinat ad exq̄ sitā integritatē. Accidit em̄ interdū vt p̄ cōsistēdi vigorē ephemeris id est: diaria: trāseat in putridam: ac multo magis p̄ inclinationē: quōtēs (vt paulo ante dixim⁹) maxia trāquillitas febris abest q̄ adesse deberet. bec sunt p̄mutationis indicia: vt trāseat in alie nā febrē. At nō vt febris ex rigore incipiat nequaquā p̄ueniēte estu vel frigore fori: q̄lē maxie patiunt q̄ p̄ntuē faciūt iter: vel alio mō in forti frigore diuersat⁹ diutius: indicij qdē p̄p̄tū est febrū putridarum: s; baudquaquā inseparabile: neq; ei oib⁹: quēadmodū nec horroz inest. is em̄ nō solum inseparabile est ab bñmōi febrib⁹: s; nullo pacto p̄p̄tū est. Eterū vt pulsus: atq; etiā calor ineqlis sit p̄ initia accessionū: aut etiā p̄ incrementa taliū generi febrū p̄p̄tū est: fed baudquaquā inseparabile. Sepe ei sine ineqlitate sensibili incipiūt: atq; crescentes viger. Ad p̄terea multo magis inseparabile nō est: vt accessio q̄n sepius p̄bēdat: qdē qdē repetere accessionē appellamus. Quēadmodū vt pulsus arctior sit (ita em̄ dicimus vbi incipiēte accessione paruus admodū ē: inaequalis existat) neq; id taliū febrū inseparabile est: nō tñ cōmune est alteri generi febrū: s; harū p̄p̄tū: quēadmodū ipsa ineqlitas: quōtēs p̄ter aliq̄ accēdes extiterit. Sepe ei in ore vētriculi collecto quodā prauo humore ac mordaci vel frigido: ipse paruus simul ineqlisq; existit. Sed vbi frigidus humor sit: paruitas: vbi mordax: ineqlitas ipsa exuperat. S; vomētibus: bec ambo statim desistūt. Vbi nō vētriculus n̄bil eiusmodi patit⁹: p̄dictarū generis febrū talis pulsus existit. At nō maximū indicij febrū putridarū: est calor is ipsius qlitas. Nihil em̄ suauis: neq; moderatū: neq; simile bz febribus ipis ephemeris: id est: diarijs. S; quēadmodū optimū āre nos medici dixerūt: mordax quodāmodū potius afficit: mordetq; tactum: veluti funus oculos ipsos: ac nates. Vterū inter initia accessionū (vt pote strāgulato calore ac succēsis intus excrementis) nō statim immittētibus manū dignoscit⁹: s; diut⁹ immorantibus p̄dictū calor is genus de p̄fudo emergit. Ac (vt mihi videt⁹) tale aliq̄ cognoscēs Rheimsion: p̄p̄tū atq; inseparabile esse oib⁹ febrib⁹ existimauit. S; de bis suo loco rursus age⁹. P̄dictū autē genus calor is p̄p̄tū gēs (vt ita dixerim) aut mordēs (veluti medicamentū acre) iposrā manū: putredinis būorū alumnū est: p̄spicue p̄ incrementa accessionū: atq; vigores febrū apparēs: nō tñ statim per initia accessionū p̄spicue existit. P̄p̄tū p̄terea inseparabile est generi febrū ex humorū putredine infestatiū: velocitas cōtractionis pulsus: euidentior qdē p̄ incrementa: s; minime obscura p̄ ipsos vigores: atq; p̄ initio accessionū. Simulq; cū ea existit p̄ initia: p̄ velocis simul ac velox puls⁹ p̄ vigorē aut magn⁹ simul tas. ac velox. Nec secus frequētia ipsa p̄ exteriorē q̄etē p̄spicua est in eiusmodi febribus: neq; ephemeris: id est: diarijs: neq; ecclis similis. Maxime p̄p̄tū p̄terea terrores est taliū febrū v: ne cruditas: atq; obscura cōcoctio: quēte p̄p̄tū indicij est febrū humoribus cōsistentū. Ne v: ne q̄ em̄ cruda: neq; obscure cōcocta in febribus ephe crudis: id est: diarijs existit: vtrūq; eorū seorsū p̄p̄tū tas: aut nō diffūctiōne penit⁹ inseparabile est: qm̄ p̄me v: ne p̄coctio in tali febrū generi: v: penit⁹ crude: v: obscur⁹ p̄cocte existit. Magnū ei: atq; insigne indicij cōcoctionis i ardētis p̄mis v: nō nūq; existit p̄ bñmōi febrē: nisi ab ephe febris

Febres ephemeris reidicta. Ea p̄gressa. Urina statim cōcocta.

Pulsus magna citaq; didu etio. Contra etio in bñlo cōetatioz. Pulsus et calor eq̄bilis. Post in elnatio nē cum suauitā pore ite gritas

Febres putride

Febres ecliche.

Ecliche p̄ncipium. Diarie in putrida abiatio.

Successio notae

Rigor i terinitia

Horroz

Calor: pulsus q̄ in eq̄lis.

Repetere accessionem. Pulsus arctior qd est.

Parut: ineqlis que pulsus cā.

Calor mordax

Calor mordax inter initia.

Contra pulsus p̄ incrementa: s; minime obscura p̄ ipsos vigores: atq; p̄ initio accessionū. Simulq; cū ea existit p̄ initia: p̄ velocis simul ac velox puls⁹ p̄ vigorē aut magn⁹ simul tas.

Contra pulsus p̄ incrementa: s; minime obscura p̄ ipsos vigores: atq; p̄ initio accessionū. Simulq; cū ea existit p̄ initia: p̄ velocis simul ac velox puls⁹ p̄ vigorē aut magn⁹ simul tas.

Inclina
tio nōde
finēsad
Integritatem.
Pulsus
prima
die dur?

Pulsus
durus.
Febbris
ectica.
Pulsus
i diaria
durus.

Pulsus
in febre
putrida
durus.

duriciet
pulsus
causa.

meris: id est: diariis transeat: id quod ipso laeante dos
cutimus. Ceterum ab his quod diximus indicij: id quod
existit si per ipsum accessione vigorem accides quoddam
ardens febris extiterit: quod admodum si quod epiale: ac
lippyrie: vel semiterriane: vel typhodis: vel alterius ta
lis febris accides fuerit: quod propria quod sunt febrium
putredine humorum: non tamen inseparabilia:
et ob eam rationem hec minime adfuerint ex alijs in
dicijis querendum. Sed interdum non solum genus calium
febrium: sed species quedam: una significatur. quod si incli
natio minime definit ad integritatem: siue per sudorem:
siue etiam aliter: alterum e duobus erit: aut indicium ut
transeat in alienam febrem: ubi prius omnia ephemerere:
id est: diarie fuerint in dicia: vel si nullum ex his fuerit:
febris quod humoribus consistere statim ab initio pre
bendisse ostendit. Abi vero pulsus prima die durus
existat considerandum: non coherere quod ex frigore: an
siccitas: an attentio cooulsifica in corpore laborantis: an
inflammatio quodammodo durities sit: scientes ut ex his
tantummodo pulsus durus efficiatur. Archigenes enim
quicunque peccat circa notionem: cognitionemque duris
pulsus: libro de pulsibus abunde docuimus: quem
euoluent: tales conuersiones intelligere necesse est:
ac potissimum cum cui libeat scire diagnosticen: id est:
pulsuum dinotationem. Etiam pulsuum ipsorum nomina ac
significata ab eis oia: omnemque numerum uno volumi
ne indicauimus: quod quod inscripsimus de differentia
pulsuum. Sed quoniam non vnum quodque conueniat dignosce
re: alio volumine diximus in quatuor libros distincto:
quod inscripsimus de dinotatione pulsuum. Quod admo
dum alios deinceps quatuor libros de causis pulsuum
effecimus: et ite quartum ab ipsis dictis de pulsuum presen
tatione non solum verbis: sed etiam re ipsa indicantes bu
lus scientie utilitate. Et si quis nobiscum una accessit ad
egrum indicantibus eam scientiam re ipsa: ut alia credi
ticia nouit ut pulsus durus: neque proprius: neque
inseparabilis talium febrium existat. Sed de hoc nunc non
est dicendi locus. nam predictis libris diximus: et alijs
octo libris quibus scrutamur librum de pulsibus Archi
genitis: ab hunc de hac accideria docuimus: hoc loco quod
sit necessarium tantummodo indicabitur. Pulsus durus:
neque proprius: neque inseparabilis cuius generis fe
brium: neque ephemerere: id est: diarie: neque putredine: neque
ectice. Sed ectice inest magna ex parte: atque interdum
in alijs duobus generibus ob accidens quoddam exi
sit. In ephemerere quodammodo id est: diaria quotiens febris
affligat ob refrigerationem fortiter: vel attentio quodammodo ner
uosa infirmitas: interdum efficit ob eam fortiter: vel labor
simul: vel inopia alimentum: vel insomnia immodera
ta: vel euacuationem: quotiens cum inopia alimentum hec
quoque consistunt. Per febres autem putridas pulsus
quoque durus habet: quotiens in viscere inflammatione fa
tiger: vel durities: vel accidens quoddam existat: ut si
nerui ipsi extendantur: vel siccitas ad sit. Nam et ob id pul
sus durus euadit: velut si inopportune bibas frigi
dam aquam: aut in balneum frigidum descendas: vel fru
ctus quoddam largiter comedas. Sed pulsus durus non
qua efficiatur per ipsam febrem qua febris est: neque per
ipsam ephemerem: id est: diariam: neque per ipsam pu
tridam: neque effi quotiens ex inflammatione febris affli
gate: eodem modo febris ipsa ac pulsus durities comitat:
febris quod sequit putredinem humorum: durities autem
propterea quod coceptacula ipsa ob repletionem extendun
tur. Sed (ut semel dicat) durities tuniculis arteria

rum accedit: vel propter coactionem: vel attentionem: vel du
ritiam. Coactionem igitur forte frigus comitatur: attentio duritatem
vero inflammatio ac durities: atque etiam nervorum arteria
proportionalis inflammationibus dispositio. Siccitas rum
tem vero euacuationes: diuturne: vel ob alui fluorem. Coactio
vel lenitas in intestinorum: vel difficultatem in testi
norum: vel vomitum longum: vel aliud istiusmodi causa.
mes diuturna: atque ardentes febres diuturne: et ut in Attentio
totum dicatur: quocumque vehementer efficiant ipsi
si animalis partes solidiores: velut ectica: de qua nunc se.
commode agentes eius febris generationem in pri
mis dicemus.

Quibus indicijis febris ectica cognoscatur: et quoniam
non consumptio admodum humoris cordis diffinitione efficiat
qua Philippus nominat ex morbo senectutis. Cap. xi.
Febres igitur ecticae non tunc efficiuntur duobus mo
dis: magna ex parte post febres ardentes: quod
prolongantur adeo ut consumantur ipso tempore
poris humoris corporis cordis: vel etiam si per
terea multus permaneat. Illa igitur non solum ectica: sed
etiam marcor existit: ubi non permanet humor: corpus
ipsius cordis prebendens: inde maxime accenditur:
qua admodum lucernarum flamma ex elychnio: atque una
eius generatio est prodita. Reliqua autem est quotiens
statim ab initio prebendat: primam generationem simis
labebat ephemerere: id est: diarie ob merorem: iracundiam:
laborum plurimum ubi simul cum ipsa fatigetur. Nam igitur fe
bre sanare nequaquam difficile est: ubi vero ex ea deuen
nerit in tabem propter infirmitatem precipientium medicorum: sa
nare non solum non facile: sed etiam non possibile est: quotiens
integre tam extiterit: nec preterea incipiat. Natura enim
eius calida ac siccata existit: ac cor simile recipit condi
tionem: velut elychnium in lucerna: quotiens plurimum
crematum fuerit. Lenim ita exustum effringit: atque exol
uit: potiusque continuitas ab ipsa ariditate: ut neque si af
fundas abunde oleum: quis rursus accedere flammam co
piofam. Parua enim atque infirma flammula semper co
nuit: ac subinde minor efficit: usquequo extinguitur.
Nec igitur febris tabifica diligenter existit: neque ea ipsa
affectio: quod dicimus marcorum. Et eam in ipsis efficit quod
conueniunt sine febre extincto in illis nativo calore: quod
potissimum sine merore moris est: ac scdm naturam ex siccitate
te coheret: velut ubi emaretur per naturam genus illud effi
cit: quod philippus nominat ex morbo senectutis. In qua
multos nouimus non senes solum: sed etiam pueros incidit
se. Febres autem tabifica non solum siccata: sed et calida effi
cio est. Extinguitur ei per multo magis calor inanima
li atque tabescit totum corpus instar arboris in plenius
arefacte: vel ob repletionem longitudinem: vel flamma vicini
te: vel fortiter atque immoderate scilicet. Sed de tabe quoniam
affectio sit: seorsum diximus. Ectice autem febris cum du
plex eius genus sit: ut ante diximus indicia deinceps
explicabimus.

De febre ectica: et ut ephemerere: id est: diaria sepe
numero transmeat in ecticam: cuius rei indicia mul
ta existunt. Cap. xi.

Febres igitur ecticae cum marcore coincidunt pro
ptissime ac facillime cognosci possunt. Prius enim
tagas pulsuum atque calor: oculos supra
modum cauos ridebis: quoniam fouea quodammodo
tos ob totum hunc de substantie corruptionem: ita ut esset
b? palpebre annexae sunt: primineat. Quoniam lippitudo
dines existit aride: ac quodammodo solida dispositio in sole
xime sit: ubi per puluerem multum tota die in sole calido
feceris

Securis iter. Nos preterea vultus coloris perijt atq; sine flos totius curis circa vultum maximeq; circa frontem: ita ut re vultus ppter siccitatem sicca atq; intena efficiat: nō tñ queunt palpebras ipsas diutius extendere perinde affecti sem frōstic perit q; dormiūt. Quinetiā cōnuēt magna ex parte ca intena quēadmodū q; dormiūt. Est at talis affectio nequa taq; q; somn? s; iporētāvigilādi. Carnes pterea psumū affectō tur circa tpa ita ut ea loca collapsa cauag; euadant sōno s; Nec quicq; aliud totū est q; ossa ac cutis: ita ut si eos nullis nudos pspicias in vētre nullū esse intestinū nec vlla imposita viscera atq; illa ipsa retrahi in thoracē admodū v; tentiari deant. Nō si libeat illos tāgere cutis qdem p p sica gilandi existit: vbi attēdas appbēdēs digitis quāsi burfa qdā efficiat. Pulsus aut puus: durus debilis frēqns habet. Calor aut i pmo qdē occurru debilis s; paulo post acer atq; erodēs appet: maximeq; vbi tāgen do diutius imorētis. S; minime cōuenit reliqua in dicia cōmemorare in re tā pspicua. Itaq; sari? erit vt ad ipam tabē ad huc incipiētē veniam? Ad hoc ergo incipit: quotiens humor insitus in vnoquoq; corpe insipius p loca media ptiū similitudinem ex quo mēbra pmiū alunt prope est vt in ipso corpe cordis minime insit: quousq; em aliqd ipi? seruat ecrica febrib; tantūmodo est nōdū tñ tabifica. Vbi dō ppe est vt nihil insup huius humoris existat diligēs itaz tabes cōsistit. Difficilis ergo cuiuslibet ecricę febrib; dispositio est quotiens ipi? pncipij tps trāsmeaue rit. Definiri aut volo pncipiū nō dierū vel horarū numero: quēadmodū neq; in ceteris morbis s; ipsa qualitate disponis: et em dū corpe ipm cordis discedit ab ipsa tēperie naturali nō statim insit? humor perit neq; facultas debilitat: s; in primis velut ebullitō qdā efficiat ipi? humoris quo tpe talis febris facillime curat: ppe qd facultas nōdū perissa est. Deinceps aut cōsumptio accidit post ebullitionem eaq; ipsa amplius tā pcedere corpora similitaria q; velut elemēta cordis existūt sicciora euadūt atq; alimēto carent ac facultas debilis reddiūt tanq; quātum siccitas ac caliditas in eo exuperet. E qb? alterū sufficiens erat vt exuperans infirmam redderet facultatem. Talis febris tam quodammodo mēdio genere ambigit: ac media est infanabilis illius penitus marcoris: eiusq; quē paulo ante diximus adhuc incipientē facillime posse restitui in sanitatē atq; in ea pēp multa latitudo existit: quoniam nō parua affectionis ipsius permutatio scōm magis minusq; censetur. Itaq; quotiens ab vtraq; febre diffidit equaliter: ab ipsa s; diligētī tam tabe eaq; que nōdum quippiam eiusmodi bebet: media quodammodo est: atq; in ipsam curationem ambigua habēs vtroq; versu momētū. Quoties aut ab ipsa tabe ppi? ad sit periculo ppiuat: quēadmodū pōt alteri ppiquior spē obtinet nō puā sanitatē. Sed tē pus ē vt ad ei? indicia trāseam? pme s; quā posse facile curari docuit? nisi i multos tales medicos in cidat. Est at vbi sola cōsistat neq; p difficilis cognitu iplera at cuius pūrtide difficillia tā existit ob pmita tionē. S; i pmi subijciā? vt ipa sola ex qd cā p dū pūrti cā cōsistat: atq; appeat pma die cūtra idicia febrib; de ipse ephemerē. i. diarie. Si igit appebit i ea statī cā p grelle gen? atq; id idicabit pcedere oēdē s; ifrogā febris de egrōtū ipm libebit dīscas si alijs i reb? n male af vtepbe. fecr ex iracūdia forit tñmō vt merore febricitat ice

Ecrica
difficil
Ecrica
pncipi
um.
Ecrica
genera
tio.
Dum
ditat
ebullit
Dūdi
cōfatio.
Simila
ritūex
tio.
Ecrica
triplex.
marcor
icurabi
lis.

Ambi
gena.
Propi
orperi
culo.
Ecrica
sola.
Pūrti
de ipse
ra.
Febris
vtepbe.

pit. Quod si videat h ita se hfe: febrisq; extēda vfoq; i scd; die neq; p desinēs ad itegritatē: s; neq; vebemē tior existit imo sūlidissima suspicari ecricā fore dōbes Quod si tertio die sine ciboviuē voluerit pterierit suspecta s; boras accessiōis q; tertio die vēire solz ac ne q; additio vlla extiterit: neq; minutio insignis: s; pme feb. pue reliquie extendant pmaneat cū s; qualido corpe r calore mitiore qdē i pmo occurru man? mo rati aut diut? mordaci? squalido talē febrē ecricā esse existimare debes. At dō maximū atq; indubitas bile indicū erit nature ei? nutrienti boiem quoties maxie videat firmiter trāsuisse oēdē boras suspectas statiz em post cibū post vna borā vel alterā oib? tā gētib? egrū alterū incrementū febrib; ipa habuissē videat. Nec deerit q; increpet tāq; in oppositūne dātes cibū r vt ipō potissimū tpe accessiōis r vt cibū lon giori tpe metiri pueniat r vt accessio cūctē. S; res nō ita se bz. Cuiuslibet em ecricę febrū ppiū insē pa bile id est vt igesto cibo calor accēdat pūsp in ma gnitudine ac velocitatē increseat ita vt eāles eē acces sio videat. Equalē aut accessiōē intelligi volo i qua nec horroz extitit nec frig? extremoz neq; somn? neq; pgritū insignis vt incālitās qdā penit? vel i ca lore vel i pulsu r ad huc magis neq; pūtas neq; de bilitas neq; aliū b mōt: s; tāq; alto quodam nutritio pulsus maior ac velocior reddat. Accidit pterea iter dū i alijs q; b fda febrib? incrementū eāles: quātū ē ex hoc videbitur minime esse ecricę febrib; accidēs p ptiū inseparabile. S; non parui refert si ad vniuersaz idiciorū collectiōes pspexeris. In oib? em alijs febrī bus tales accessiōes existūt sine altitudo. In ecrica ē pēit? cōtrariū euenit. Nullo em tpe accessio pbedit: sed vna cōtinua febris est velut ea q; synochos. i. con tinua ppe noiat. S; illa q; flāmā quādā p multam occurrēt bz imponētib? manū: ita vt pulsus quoq; velocissim? frēquētissim? maximusq; existat. In febre aut ecrica neq; caloris mltitudo occurrit ac pulsus tāto minor rarior tardiorq; est quā in synochō id est cōtinua quāto calor ipse minor habetur.

De indicijis cōib? cuiq; ecricę febrī r quā ob cām post ingestū cibū calorē ipz augeri ptingat. La. xij. **Comune igit cūctis ecricę febrib; ē vt** exigua sit atq; equalis semp a pmo initio vsq; ad vltimū finē. Siccitas aut ppiā ē ei? q; tabi affinis existit: quā ecrica febris sepe vtero sine siccitate pūstī nequa p trāsmeas in tabē qualis etiā nūc p sepe in magna penuria extitit: febris igit ecrica diffidet a synochō id est p trina quēadmodū dictū tā est. Ab alijs aut bñtib? accessiōes eāles eo ipō maxie diffidet q; in equalitatem quādā bz penit? post alimētū sub ipam accessiōis pbenfione. Ecricę aut post alimētū velut accessio qdā equalis ptingit: q; vt paulo ah docui? minime accessio hē. S; imperitos circa talia decipies cū caloz r mltitudine ac magnitudine velocitateg; pulsus. Talis aut febris sequētī die plan? cognosceat: vbi diligēt? p syderes quādiu pmaneat post cibū ipsa pulsus calozisq; alteratio. Inuenies em tādiu pma nre oēm alterationē donec distributio alimētī atq; cōis mo adiectio squalorē cordis b umefaciat: deinde rursus ra. in pstinā remeat pditionē q; erat anteq; fumeret ali? mentū. Si igit alio tpe nutrias ipm sequētī die rur susq; alio tpe sequenti die inuenies ita fieri vt dicit augeri qdē calorē pulsumq; ipm alterari. Eōstā em

Gal. pars tertia.

AA

In feb 3
die extē
ta.
Sine ite
gritate.
Febris
pue res
liquē.
Caloz
mo oc
cursu
mitisot
uitus.

Ecrica
rū febr
um com
munia.

Alterat
mo

reddi nō solū calidū sed etiā plenū sanguine: ita vt oēs vene admodū cōtendant: et oculi oēs ac tēpora et frons et facies vniuersa. Id p̄terea nō parū distīguīt eā ab alijs que ex hūoribus affligūt. Et em̄ vbi caput afficitur p̄p̄e p̄bendūtur grauedine et desiliē: et fortis ipsa iterdū accidēs est solius in capite dispositiōis. Sed magna ex pte magis febricitant: quotiēs corpore ipso refrigeret vel exurāt. At vero cutis minus calida est vbi ex frigore calores atq; i mole maiori corpus existit: nec q̄s squalor circa faciā vialis ppter estū febricitatē eucit sine capitis repletiōe. Sed magna ex pte caput solet repleti semper in tali febre nisi quis fuerit admodū pur? ac sine excrementis. sic em̄ itatū cōuenit calchieri caput sine repletiōe. Verūtamē iterdū sine repletiōe multus calor p̄bēdit ipm̄ totū exustum. Nec igitur affectio perspicue distīdet ab affectione frigoris. Quod si cū repletiōe difficile distīguntur vtpote de fluctuēz inferens vocatam ac grauedinē que per frigus accidit: sed vt diximus squalor et magnus calor cutis et quecūq; alia pauloante dixi propria caloriz exultant: de quibus in plenū libro de curandi via et ratione dicitur cum alijs omnibus ephemerē id est diarie febris differentijs quas quia fecūdo libro de iudicijs perstrinximus non insuper hoc loco dicenda sunt: sed hunc sermonē hac parte finiem? deinde febrizū ex humoribus oēs differentias indicabimus.

Explicit liber primus. Incipit liber secundus.

De differentia febrizū ex humorū putredine in festiū: et p̄borem febres per circuitū repetant: et reprobant opinionem ponentū omnem febre putridam fieri ex abundantia cholere. Cap. p̄mū.

in oīs
biliosus
morbus
ē febris

Sequitur vt de differentia febrizū ex humorū putredine in festiū differamus: id prius de eis iadmonētes vt minime sufficiat (vt quidā voluerunt) in generationem febrizū augeri atq; exuperare humorē biliosum: quem alij croceaz nōnulli flauā nomināt bilē. Oēs em̄ arq̄uati maxima afficerentur febre quibus copia talis bilis in toto corpore continetur: sed baudqua febricitant prius q̄ alia quedā causa cōcurrat de qua paulopost agef. At vero absurdū est in quartana et quotidiana febre distīgenti coligi flauā bilē existimare quēadmodū in tertiana atq; ardore. E contrario enim in quotidiana et quartana febre neq; vomitus biliosus neq; sudor: neq; vrina neq; deiectiones vident biliofe: adeo vt nec quicq; aliud qd extiterit aut simul existat cū eis patrocinetur. Febris em̄ tertiana pte plurima consistit in corpore natura bilioso: et inietate: vigozīs que est omnū etatū maxime biliosa: et est iuo tempore maxime quo talis humor exuperat. Irides in regione calida et sicca temperamento: et conditiōe continentis aeris tali et vita sit nō in ocio ac secordia plurimū s; labore cura insomnia est et victu parco coq; calido et sicco. Nec secus imoderat? vsum de dicamētorū calefactiū et exiccantiū cōmittit febrē tertianā. Quotidiana vero ecōtrario penit? efficiēt in natura pituitosa ac tpe byberno et cōditiōe frigida et humida sensib? et pueris pot? in regione frigida et hūida et vita octosa simul cū repletiōe maxime et quotiēs post cibū lauent? ac multo magis vbi ipe

cibus pituitosus natura existat. Mō tñ vomit tales biliosus humorē neq; deiciūt neq; sudāt quēadmodū in tertiana febre: talis em̄ ex flaua bile putrifieri solet. Quotidiana nō pituitoso hūorē subsequit quo mō quartana melancholico. Sic igit natura corporis melancholica et cras inclinā et autūni ip̄s nec nō oia bis ppo: rionalia ex cibo potuq; et toto victu frigido et sicco febre m̄ gignūt quartanā. Et ob eā rē pcedēs rigor nequa q̄ similis est: s; in tertiana quasi pungens ac vulnerās sensum efficiēt causam indicat. In quartana aut quasi refrigeret. S; de forma rigoris libro de causis accidentiū diffinitū tā est vbi de similitū febrizū dīa est p̄dū vt intermittētes (ita appello eas q̄ ad integritatē sensibīlē desinūt) ex humore cuncte ac moto vsquequaq; in corpore efficiēt febrē cōstant. Eōrū vero ex materia cōdita et contenta in venis de quarum cognitione secundo libro de iudicijs docuimus.

Febrizum intermittentium tres haberi differentias quotidianā: tertianā: et quartanam atq; esse synochō id est continuā quā flaua bilis cōmittat. Cap. ij.

Febrium igitur intermittentium oēs differentie tres existūt: quotidiana tertiana et quartana: ex pituita putri quotidiana ex vtraq; bile flaua quidē: tertiana: atra aut: quartana efficitur. Cōtinuarū vero quo flaua bile cōsistat duplex genus est: vnū quidē que synocha noie: id est cōtinua censetur: quarū omne tēpus vna accessio est ab initio vsq; in finē. Alterū: cōtinua quidē dicta: sed equivoce suo generi ex multis particularib? circuitu tñ pcedēs. Eterū cōtinuarū differētie oēs: tres existūt: interdū ab initio vsq; in finē equalis p̄sistit: interdū paulatim decrescit: q̄nq; paulatim crefcit: ac nōnulli primā nominant bomorionem: id est equaliter affligentē ac videntē: alterā epaumaticaz id est ascēdentē atq; increfcēt: tertā nō peraugmasitica: id est inclinātē appellāt. Eōrūq; simplices due differētie p̄me existūt: interdū tertio quoq; dē tñ modo accedit: interdū in medio alterā infert accessiōem: atq; has nullum nomen peculiare obtinuit. Febrē aut tertio q̄ die accedēt ego qdē noio tertiane finitū: nō tñ p̄beo qn possit vbi libet aliter appellare mō serues i reb? ip̄is dīaz. Alia em̄ ē nā quotiēs desinūt ad integritatē: alia quotiēs ad inclinationē febrilē finiant. Vbi nō febris tertio q̄ die accedat: et ad bec vbi in medio altera fuerit accessiō: nā qdē diuersa ē: s; nullā ex his semitertianā appello: nō tñ p̄beo ita noiare volētes: si id vnū mibi efficiat ab eis: vt nullū febris gen? omittat: s; vnū qdē dei de dica: quēadmodū ego h loco talē istius ofonē. Ex p̄tinuis em̄ q̄ i medio accedūt qdā i forma quotidiana pcedit: duas accessiōes s; iuicē efficiēs qdā nō distītes hīs duas accessiōes. Prime qdē tertianā simillimā obtinet: sedē nō q̄rtā in forma duarū tertianarū pcedēs: s; bec ex bile pot? illa singulis dieb? s; accedēs ex pituita cōsistit. Porro tertium aliud gen? est febrizū cōtinuarū raro eueniēs: quos tñs accessiō in forma q̄rtane circuitiōis pcedit neq; q̄ desinēs ad integritatē. Accidit aut quēadmodū febris tertio quoq; die accedēs interdū duplex ac triplex: ita bec nō solū duplex: sed et triplex. Sed bi febrizū implexus libro de formulis cōmodius indicatur. Febrizū aut simpliciū ex hūorib? infestatiū simplices differentie tot numero sunt: quot proxime do

Rigor
tertiane
et q̄rtas
ne dist
crimen.

Febris
intermit
tentiū
spēs et
dīa.

Conti
nua in
forma
q̄rtas
ne hīs
accessiō
nem me
diam.

curmus. Ex eap aut permixtione: alie quedā efficiūtur: de quibus deinceps dicā: si prius de simplicib⁹ febrib⁹ id adiecerō: ut quēcūq; fuerit simplex febris vnā specie quasi regulā quādā obrineat earū: quas proxime indicabimus. Quēcūq; vero degenerat aliq; tenet: eaten⁹ ab ipſis febrib⁹ simplicib⁹ abſcedit. Quonā modo ex flaua bile delata in vniuerſum corpus rigor exiſtat: et ut ipſius tertiane acceſſio qđ longiſſimum ſit: horas. xij. occupet. Cap. iij.

Febriſ
ex flaua
bile idi/
cum.

Diligē/
tertia/
na.

Acceſſio
num ter/
tiane dif/
ferentie.

Inter/
miſſio/
nis tem/
pus.

Pituito/
ſa ſim/
plex.
Anticu/
pituito/
ſe ſim/
plicis.

Pulſus
ac tarde
meat ſepe
in ipſis
meatibus
detentus.
Col/
lidiſ
interdū:
grauatq;
vires.
Inequalē
aut ac ma/
ſe et p/
gis debili
efficit paruū
q; pulſum
in pncipio
ac pri/
tuitoſe
mo incremē/
to. Per febrē
igitur biliſo/
ſas exiſtit
inter
diſcrimē/
men in:
pulſum:
ſed in illa
quidē cito
deſiſtūt:
tū alia:
tū etiā
inequalitas
magna ex
parte: nec
adeſt qđ
de prebēde/
te febrē:
et calor ipſe
nō multo
poſtq; deſiſtit
rigor: ac
Analo/
gicē iſtē ſplē/
did: quādā
modū ignis
qđ dilige/
ter purus
in quo nulla
fumofa caligo
inueſt. Calorē
hō

Febriſ igitur ex flaua bile delata per corpora ſentientia: prebēdit cū rigore atq; ardoris ſpecie habet: et vomitu bilis: vel ſudore: vel quibuſdā horis: vel omnib⁹ ſoluitur. Huius febriſ preterea lōgitudō acceſſionis que maxima ſit horarū eſt equinoctialiū: xij. atq; appellant eā diligēter tertianā: ex tēperamento egri biliſoſo: ac tēpo re: et regione: et cōditione: et victu calido et ſiccō effecta. Sed omnia paulo ante docuimus quēcūq; cōducūt ad ei⁹ generationē. Atq; acceſſio breuior eſt magna ex parte q̄ que antea dicta eſt lōgitudō: per q̄ multā maioris ac minoris obtinens differentia: vel ppter quantitātē et qualitātē ipſius bilis: vel ppter egri vires: vel ppter preſentē tūc in egro corpore diſpoſitionē. Bilis eſt ſi multa ſit: lōgiorē: ſi pauca: breuior eſt: ſi tenuis: breuiorē q̄ craſſa: nec nō vires vbi ſuperſint: breuiorē: vbi deſint: lōgiorē. Et ſi corporis diſpoſitio ſi rara: breuiorem q̄ ſi dē ſior habeatur. At vero tēpus intermiſſionis in tali febre ex pulſu indicitū putredinis būoris penit⁹ im perfectū habet: ſequēti die ac nocte acceſſionis. Leuter autē ſuccenſam obſcure cognoscei cōuenit primis partibus poſterioris diei: ſed adhuc clari⁹ circa ſines ei⁹ deſiſtē aut noctis: atq; adhuc clari⁹ prima die vel nocte que precedit ſcilicet diē aut nocte acceſſionis. Et ſi in ea ipſa perſpicuū tā eſt indicitū: multoq; magis: quorū acceſſio prebēdat: ac multo magis vbi aſcēdat ad ipſum cōſiſtēdi vigorē. In eoe ro minus q̄ per incrementū: ruſuſq; multo minus per inclinationem. Hanc febrem ſi libeat nominare diligētem tertianā: nomine vteris antiquo: ſi min⁹: ſed nobis dabis ita notare grā pſpicuaria doctrine. Pituita refrigerat partes extremas p initia acceſſionis: difficulterq; accendi calorem minime purus: ſi ſimile fumo q̄ viridiorib⁹ accēſis lignis. La. iij.

Et preterea eſt ſimplex ac diligēs febris ex pituita putri p mēbra ſentientia pulſa ab ipſa natura cōſiſtens. Ea incipit ex frigore partū extremarum: atq; horrore poti⁹: nō rigore: difficulter calor accendit: lōgūq; obrinet incrementū in ipſum cōſiſtēdi vigorē: q̄ humor ipſe ex quo cōſiſtit: frigidus atq; humidus eſt tēperamento: ac glutinoſus cōditione. Itaq; difficulter accēditur pulſus ac tarde meat ſepe in ipſis meatibus detentus. Col lidiſ interdū: grauātq; vires. Inequalē aut ac maſe et pgis debili efficit paruūq; pulſum in pncipio ac pri tuitoſe mo incremēto. Per febrē igitur biliſoſas exiſtit inter diſcrimēmen in: pulſum: ſed in illa quidē cito deſiſtūt: tū alia: tū etiā inequalitas magna ex parte: nec adeſt qđ de prebēde te febrē: et calor ipſe nō multo poſtq; deſiſtit rigor: ac Analo gicē iſtē ſplēdid: quādā modū ignis qđ dilige ter purus in quo nulla fumofa caligo inueſt. Calorē hō

pituitoſi būoris aſſimilabis igni fumoſo lignis virentibus accēſis. Euacuatiōes igit in eo incertiores Accēſi exiſtūt: ac lōgitudō acceſſionis diuturnior: et tps iter ſi p miliōis nō eque ac primū purū eſt: ſed ſemp ſeruās tuitoſe. in calore et pulſu: putredinis būoris indicitū. At hō in tali febre circa pncipia: atq; icremēta acceſſionis indicitū putredinis eſt maniſeſtiſſimū. Atamen hec vbi diligēs fuerit vſ multis habere purā intermiſſionē: et nos ipſi ita etiā dicim⁹: quorū impoſitūna diligeſtia exiſtit. Accēdit aut nature corporis: tpt: re gidi: cōditiō: ſtudio: victu: et alijs oib⁹ pituitoſis: accēdit preterea ſingulis dieb⁹: ac min⁹ caſa eſt q̄ biliſoſa: q̄ tertio quoq; die fatigat. Et cōſtat ut illa qm būorē bz ppeſum incēdit: qm ſeruēs būorē facile ſemp in acceſſiōe ois purgat ad integritatē magis purā deſinat: et exigū poſt acceſſionē ſemē putridi caloris relinquat. Vbi hō febris ex pituita cōſiſtat: nec integre purgatur per inclinationes acceſſionum neq; exigū quiddā ſuccenſum relinquitur: ita effici tur ut intermiſſio multo vicioſior in ea exiſtaret ut initium ſecunde acceſſionis maturius prebēdat. De quarta que ex atra bile cōſiſtit: quonam modo fieri poſſit ut rigor ſine febre efficiat. Cap. v.

Et hō tertiu gen⁹ intermiſſionē febriſ quartana diligēs: quorū ex humore melācholico ſolo efficit vtpote frigido ſiccōq; paulatim ſuccēditur: quemad modū lapis qđaz: vel teſta: vel os: vel aliud quiddā rigidū et ſecū corpus. Vbi hō flāma qđ ex eo accēdit: nihil relinquit ſu moſum: neq; ſemiſtū poſt acceſſionē: et ob eā re euacuatōes plures ex tali būore magis q̄ pituitoſo: et intermiſſio pura diligēter eſſe vſ: eo q̄ in ea oē id humoſus melācholici qđ exuſti cōſtat atq; diſcuti tur. Et ob eā re accēdit illis rigor: qualis poſſim⁹ quartana in forti frigore refrigeratis: nō q̄lis interdū exiſtit p nar: riſ eſtū vel labozē: vel medicamentū calidū: ac mordax vel certi adhibiti. Eterū op⁹ eſt hāc febrē aſcēdere qđ qđ colligit atrā bilē: ex ſtudio: victu: p ditiō: tpe: re: ne obno gtiō: nā: et etate egri melācholice. Accēſſio preterea hu ri. ius febriſ lōgitudine tps: tertiane ſilis eſt: atq; in: terdū accēdit ut ſit lōgior q̄ ſi diligēs fuerit: qm ex būore frigidoſiore cōſiſtit. Cauſa aut ſilis eſt in bis ſe ſio. bzib⁹ et alijs oib⁹ q̄ differentia lōgitudinis efficit ac ceſſionū: quemadmodū paulo aſi dixim⁹ in diligēti tertiana: in multitudine et q̄litate būoris: et robore et lōgitudi ne ſit: et ad hec ipſa egri diſpōne differēdis cāe. itā habēte: et tē pporzionatur iſ q̄ ex būore biliſoſo cōſiſtūt. Quocirca ſi būor melācholici neq; putre ſcat: neq; rehemētē ferat p mēbra ſentientia: nequa q̄ efficit melācholice circūſione diligētē: atq; Arqua Arqua ris affectib⁹ qđ pporzione reſpōdeat: ex liene morbi ti atra diutini ſunt melācolici: corpusq; totū decolor reddit: bilares. tur. Serpētia ac ſacer ignis ex flaua bile cōſiſtūt: cā Serpē cri quoq; et comeſa (ita eſt dixerim pbagedene) qđ tia. ſupperat pporziōe efficiūtur. Et neq; ex bis neq; ex ignis melācholice affectib⁹ neceſſario febricitant: pri⁹ ſacer. būor melācholici putreſcat. Illa eſt ſemp mē ſuis comeſa. vrb⁹ vires aſſimilare pri⁹ nutritis qđd forte vti Abod⁹ le puenit: excernit aut id qđ mētime iſtiusmodi eſt. putreſa Qđ ſi iterdū pre corpulētia: vel copia: vſ lētoze: excre tionis. mēti: vel anguſtia quādā meatuſi: vel ſuſ debilitate nequa q̄ poſſit excernere humore pſauū immoſantē diut⁹ in ipſo corpe aſiſis putreſcere neceſſe ē. Null⁹

Hūor
cōſiſti p
penſus.
acceſſio
nis ad i
tegritas
tes deſi
nēta cā
itermiſ
ſio vicio
ſior.

Quar/
tana di/
liacētis
cā iter/
miſſio.

quarta/
neq; obno/
gitiō: nā:
et etate egri
melācholice.
Accēſſio preterea
hu ri.
ius febriſ
lōgitudine
tps: tertiane
ſilis eſt: atq;
in: terdū
accēdit ut
ſit lōgior
q̄ ſi diligēs
fuerit: qm
ex būore
frigidoſiore
cōſiſtūt.
Cauſa aut
ſilis eſt in
bis ſe ſio.
bzib⁹ et
alijs oib⁹
q̄ differentia
lōgitudinis
efficit ac
ceſſionū:
quemadmodū
paulo aſi
dixim⁹ in
diligēti
tertiana:
in multitudine
et q̄litate
būoris: et
robore et
lōgitudi
ne ſit: et
ad hec ipſa
egri diſpōne
differēdis
cāe.

Arqua
Arqua
ris affectib⁹
qđ pporzione
reſpōdeat:
ex liene morbi
ti atra
diutini ſunt
melācolici:
corpusq;
totū decolor
reddi: bilares.
tur. Serpētia
ac ſacer ignis
ex flaua bile
cōſiſtūt: cā
Serpē
cri quoq;
et comeſa
(ita eſt dixerim
pbagedene)
qđ tia.
ſupperat
pporziōe
efficiūtur.
Et neq;
ex bis neq;
ex ignis
melācholice
affectib⁹
neceſſario
febricitant:
pri⁹ ſacer.
būor melācholici
putreſcat.
Illā eſt ſemp
mē ſuis
comeſa.
vrb⁹ vires
aſſimilare
pri⁹ nutritis
qđd forte
viti
Abod⁹
le puenit:
excernit
aut id qđ
mētime
iſtiusmodi
eſt.
putreſa
Qđ ſi iterdū
pre corpulētia:
vel copia:
vſ lētoze:
excre
tionis.
mēti: vel
anguſtia
quādā
meatuſi:
vel ſuſ
debilitate
nequa q̄
poſſit
excernere
humore
pſauū
immoſantē
diut⁹
in ipſo
corpe
aſiſis
putreſcere
neceſſe ē.
Null⁹

portio ipsa prime circuitus accessione pueniente ab hora qua cepit aut cunctate indicauit. Quocumq; horum desitura sit prius ex ipsa morbi specie scrutari opus est atq; ex ipsa accessiois longitudine & magnitudine & idole & motu & item circuitui rōe: eo qd vel pueniat vel cūctat & ad bec indicij q postea cristant cruditate & decoctione totius morbi quoru i vria potissima cōcēt: ac de his oib; libro d iudicij satis dicri iam ē: vbi vero puituosa cōtinua nequaquā ad nonā horā: s; quāz aut sextā occupet intermittente biliosam: q pma hora inceptit adhuc difficilis cognitio est pleriq; his medicis qb; talis cōsideratio mīme cure est an firvū febrū gen? an duo & quonā vtrū q eorū firvūpote nūc tale cognoscētes nō solū nesciunt quonāmo oporteat curare eas neq; cognoscētes qualesnā sint: s; neq; vtrū scōa die suspicari cōueniat vtrūq; horas q pma die accessioes attulerūt. Ego igit vīsus sum eis sepēnūerari cōtinuādo poti? q pferentiendo vt medici solent coniecisse initium ipsū accessiois.

¶ Permissi iuicē febres: scz tertianam diligentem & quotidianam: & quonammodo Agatinus errauit circa semitertianam.

Eap. viij.

Febris
quotidi
ana.
Latbi
merinos
Quoti
diana
pūna.

Q

Et hāc igit mīrtidēz d q nūc agimus cū ea q quotidie accedit vtdi iterdum circa pma horā pbedere accessioes diligeris tertiac: sextā autē existere accessioē ei? quā recētiorez ppre nōināt carbimerinon. i. quotidiana. Solēt ita notare febrē q singulis dieb; accedit neq; desinēs ad integritatē. Ipse solitus sum talem noiare quotidianā cōtinuā: nomē em carbimerinon id est quotidianā nequaquā licet inuenire apd auctores scriptis s; aphimerinon. i. quotidianā appellāt rē omnē singulis dieb; similiterventientē: sed vt plato dixit cōtēne re opz noia eos qui tantatū ac talū rerū pferunt cognitionē. Appellēt igitur gra clarioris doctine ea q singulis dieb; accedēs desinūt ad integritatem quotidianā simplr: ita nūc insup addēdo ei p orationē. Vbi vero mīntine desinit quotidiana cōtinua ac liceat tibi si libeat alteri adijcere intermittēs. Paritōne dicendū quoties febris tertio quoq; die accedat altera em differētia tertiana simplr vel etiā intermittēs tertiana habet altera tertiana cōtinua ē. Licet pterea cōtinuā tertianā noiare tertianā simplr ita sine adiectione vlla: quēa dmodū nōnulli apellāt. Sed em nō opus est progare sermonē de nōminib;: sed redire ad institutū. Adolefcēs em in quo dixi implexū extitisse tertiane cū quotidiana pūna pma quidē die mane inceptit cū rigore tertiane pzo pzo febrī alia oia seruās diligeris tertiane indicta vsq; ad sextā horā subitūq; vomitū biliosus ac parū nū sudorē a quo statim contrahit? est atq; inborruit homo: deinde rursus pbedēte accessioē pulsus erat paruus & inqualis: post vsq; ad horā vndecimam successa adhuc paulatim plerq; ipsi? accessiois habebat ppra: pauca vero queptā ipsi? quoq; incrementū deinde vsq; ad noctē hora quarta incrementum diligēs erat. post in eadē magnitudine pmanebat ad ipsū sensum vsq; ad horā noctis sextā. An iam pspicue videbat inclinare vsq; ad quartam horā in scōa die: in ea em cōtrahēbat atq; ipsius accessiois indicia ostendebant vrpote partibus extremis frigidiorib; ac pulsu paruo atq; crescebat vsq; ad

vesperā paulatim neq; horrozē queptā nec inqualitate alia efficiēs: deinde rursus vigeat circa horam quartā noctis ac sensiblr inclinare incipiebat circa sextā. Et igit tertia die hora circiter scōa opus erat eius expectare accessioēz fore quotidianā ppicuum erat: nō in tertiana an seruatura sit eandē horāz an nō ppicuū erat. Accessio igit horifica inceptit hora scōa q citi? q ex accessioē in pma ac scōa die cōtinue quotidiane icrescēs vsq; ad quintā horā mīrtū rursus efficiebat post quintā horā atq; ei erat oia accēdētia similia ijs q scōa die extiterāt. Deinde rursus icrescēs pproprius vsq; ad octauā horā rursus borruit in illa hora ac paulo post accessio prompte accedebat icrescēs: ita vt circa horā noctis quartā ad cōsistendi vigorē deducere. At quidnā aliud quam diligēs semitertiana bec accessio extitit. Eū due febres eadē hora inciperēt eo q bec singulis diebus accedēs duab; horis pueniret: tertiana vero duab; horis cūctaret. Quocirca vbi pssis dignoscere speciem febris pspicue vident rēperata ac pūmixta tertiane ac cōtinue quotidiane accidētia. Eū em tertiana cū rigore incipiat quotidiana nō sine rigore pūmixta ex vtriusq; horrozē statim itulit rē qdē minorē rigore maiorē nō frigore ac tāto maiorē frigore qto minor rigore est. Quā p pēq; ab hāc extēmis vtriusq; horrozē medio āboz existere rigoris. s. atq; rigoris id qd rēparis inuicē extēmis potissimū fieri solz ita efficitur: vt nō ab re nomē tali febrī semitertianā pofuerint. Rēperata em ex quotidiana cōtinua ac tertiana intermittēte totius earū nature partē mediaz predictarū febrū bz. Et igit hemionis. i. mulus ac semideus dicitur: eodē modo semitertiana est. Adus em medietatē equi cōducēris ei ad gñationem medietatē asini habēs ab altero eorū tātū: modo dicitur est. Et itē semideus indicat quidem precipare dei medietatē: & cū hō sit altera ex parte omittit. Et dem semitertiana medietatē alterā bz tertianā: medietatē alterā quotidianā cōtinuā. S; duplex modus duplex gñationis eius est. aut em in vñū ipse due accessioes cōcurrūt vt paulo ante dixi qz altera puenit altera cūctat: aut ambe statim ab initio inuicē rēpe semiterant. Si igit abe in vñū tps cōcurrāt vñā sola bñtiane accessioē nature ipsi? semitertiane. altera vero oēs pchz ab initio morbi vsq; in finē vt que maxie ppre semi bñtiane tertiana ab oib; noietur. Sed de hoc paulo post age tur potissimū ppter Acharinū & archigenē. Adolefcēti igit quē p enarrationē pposuim? tertio die tali veniente accessioē ppterea q in vñū tps ābo accessio nū initia inciderēt pueniēte duab; horis quotidiane ipsi? accessioē semp tertiana aut cūctante accessio quarta die inceptit oriente sole speciem seruās diligeris febris quotidiane. Erat aut ex pporzione futurū inuicē accessiois quāte ab ea circa decimāz horā noctis: qm semp pueniebat horis duab; ab initio: tertiana aut accessio febris biliose habitura pncipiū erat qnta die hora quarta ita vt mediū inieritū initij duarū accessiois foret sex horarū qd igit tūc erat circa decimā horā quartē noctis icpīte te accessioē scdm spēm puituose febris: atq; ita pcedēte vsq; ad horā quartā dīet attingēte vero cā biliofa simul cū medico rigore deinde rursus pūmixta specie bñre accessioē scdm biliose simul ac puituose specie. At nō subsequēti nocte circa octauā horā puituosa febris incipēs diligeris ac sola torā obtinuit sed

Accessio
boris
ca.

Semi
tertiane
modus
duplex.
Febris
semite
rtiane
bñtiane
pchz

quere dicitur a sexta fuisse: tunc autem incipiente nocte inclinatio
rursus incipit eodem modo. Postea reliqua noctis medie
tate et ipsa usque ad meridiem septem diebus obtrinitas
quodammodo inclinavit. Sed tertiana ei successit cum ri
gore incipiens quodammodo solet; incipit diligens ter
tiana atque alia omnia eodem modo diligenter affertur indi
cia bilis vomitum efficitur: et deiectione biliosa et vizi
na bona et quedam parum sudore vespere tardo indicans
perspicue ipsa quod didicerunt cognoscere genera febrium: ut co
cedat atque inclinaretur: et vici deiectionem post vna vel quod
plurimum sit altera deiectione. Et tunc inclinatio faci
litate habebat mirabilem quandam: et quale non altera ex
pioribus usque ad horam noctis quartam. In illa enim fe
bris pituitosa singulis diebus accedens: horis autem
duabus pueriens incipit atque occupas totam noctem
et totum sequente die: rursus incipit octava nocte secunda
hora quam quidem nocte tota occupas inclinavit sequenti
die nono. Accessio autem tertiane erat futura in illa die
circa octavam horam: quoniam duabus horis cunctabatur. Sed
tunc circa horam nonam incipit indicans eo sua inclina
tione. Sole autem occidente attingit ipsa accessio pueriens
pituitosa: quodammodo solita erat et nocte occupans
illa et sequente die rursus incipit decimo die hora de
cima. Dein rursus undecima die hora octava dilige
ter permanens pituitosa: deinde circa horam noctis pri
mam initium horificam tertiane febris quatuor horis
cunctabatur extitit. tunc autem sexta hora noctis venter deie
cit biliosa et quidam in toto corpore sudor extitit: et post
hec tota inclinatio prope integritates devenit atque
erat tam perspicuum tertiana destitisse integre pituitosa
tam autem esse relicta sola tam et inclinante. Nec igitur
circa duodecimam die: nec infra accessio puerit horis
duabus quodammodo area solita erat: sed septima ho
ra incipit deinde circa tridecimam hanc quodammodo sexta:
sed cunctabatur ac septima hora incipit post insignes
facilitate atque inclinatione. Quarta decimo autem die
inclinatio multo melior extitit atque accessio incipit
hora nona et in vixima insignis decoctionis indicium ap
paruit pueriens fore solutionem futuro decem diebus. Sed
de hoc nunc non est agendum locus: alio enim tempore magis ad
propositum dicitur: sed ut sepe numero permisceantur bilio
se pituitosis ite que continue intercurrentibus id quod
multi medici ignorarunt prescripserunt egrorum perspicue in
dicavit.

De ostia semitertiane. Cap. ix.

Tertia
ne cum
quoridi
ana co
tinua p
mixtio
triplex.

Ed cum de his satis diximus: ad id quod
paucioribus pueris rursus veniamus
Lopposita enim ex tertiana et quotidiana
continua (quam vocamus semitertiana) vel
bilis accessio fortiora vel hac paucioribus: pituita
vero amplioribus proindeque quotidiane continue affe
ctibus firmiores vel neutrum altero humore exuperant
tioribus sed ab his equalis qualis diligens semitertiana
existit talis specie quale Hippocrates ipse indicavit
scribens libro primo de epidemias ad hunc modum.
Plerique in hunc modum afficiebantur. Febris horifica
continua acuta in totum minime intercurrentes. Ad odus
autem semitertiane erat die quidem vnum humis lenioribus: al
tero autem grauius affligens atque ad acutiores disponens
increfces. Horifica autem dixit non simpliciter febre incip
ientem cum horore quodammodo innumeris febribus
id accidit de quibus deinceps docebo: sed in qua febre
per plurima accessio horor: prebatur: altera die in
qua simul afficiuntur tertiana ac quotidiana continua.

Semi
tertiana
ex
sita.

Sequens enim dies quotidianas et tunc huius. Quocirca
prima dies magna ex parte pueris ex vrisque febribus co
mittitur: secunda autem prima quotidiana. Interdum enim pri
ma die incipit pituitosa: secunda autem vrisque contingit.
Accessio igitur cois ex vrisque quotiens equalis fuerit hu
mores talis est quale paulo ante descripsi: semitert
ianam. Ubi vero tertiana erupet febris ipsa magis
horifica est: atque huius cum rigore accessio. Statur itaque
calidior talis est atque ardentior ac celeris: puer ad co
sistendi vigorem: et tunc quidam bilis vomitum vel deiectiones
vel sudore infert. Ubi vero humor pituitosus erupet
frig: extremam partem erupit et horor pueri est et pul
sus ipsius contractio fortior ac diuturnior est ac rars
de accessio increfces et multo post tempore viger: non tamen
efficit neque ardore neque vomitum neque deiectione biliosa
vel sudore: per ea existit. Atque huius quod mixtionis duarum
febrium Archigeus ipse in notitia deuenit sed confuser
inexplicare quodammodo indicauimus nono libro de
pulis: que contra ipsam commetarios effecimus. Existit
enim ergo in semitertiana quicquid erupet tertianas fe
bris quicquid quotidiana: non tamen de mixtione equali earum
quod sola semitertiana diligenter committit neque cognouit
neque indicauit sed pueri omisit. Cum enim equalis ma
gnitudine sine intermissionibus tertiana et quotidiana co
tinua initium accessiois cum horore existit. Id enim me
dium rigoris frigorisque existit et quod altera tertiane al
terum quotidiane continue inest. Incrementum vero post
initium propter tertiana facile suscipit caliditate atque
ad ipsum persistendi vigorem festinat: propter pituitosam aut
tardum quantum in se est efficiens incrementum detinet atque
interfecat atque est veluti quidam pugna accidentium inter
duo calefacto egro quotiens tertiane calor pualens ad
ipsum cuncte humores effert detinere aut ac retrahere
inter humores motum pituita quod ociosa ac frigida sit ex
natura ac difficile moueat et tarde transmeat. At vero
in tali pugna exuperare frigido humore contractio effi
cit horor: ac frig: partem extremam et cutis: ita ut
altera accessio incipere videat. Quod si calidior eruper
vniuersis calefacere et per vigorem deducit videtur. Dein
paulo post erupante pituitoso egri rursus contra huius
tur refrigerant et horret. Id quod minime definit usque
ad consistendi vigorem quod maturi. Ex pituitoso humore
tardi: quod ex bilioso existit: quoniam pituitosus detinet bi
liosam celeritate: biliosus autem tarditate ac segnitie pi
tuitosi accelerat. Atque hec diligens semitertiana est
ex equali temperamento duarum febrium effecta. Eave
ro que minime diligens est vel humore biliosum vel
pituitosum obtrinet ampliorum.

Semitertiana esse febre continua et tunc huius deducit ad integritate: sed errasse Agathin vocantem se
mitertiana omnem febre diuturniorem. Cap. x.

Vero secunda implexio ac mixtio est duarum
febrium tertiane et quotidiane subtilem esse. Tertias
ciens accessioes prebatur quod diximus. Sed diffini ne quo
det eo quod deducit ad integritate: et quoniam se
cunda die vel cum horore vel rigore quotidiana sola implexio
semitertiane incipiat. Quocirca talis febris non insuper secunda.
semitertiana erit: si quidem semitertiana continua
censetur. Si vero in altero genere febrium eam an? Semi
numeremus non solum talis: sed etiam alie quedam tertias
febres nominantur semitertiane. Ob eam rem inibi nacti es
ut Agathin omnes ceteras tertianas appellare semitertianas.
Sed enim cum de nobis por? quod de rebus tales
in quibus sunt immodum in eis minime censeo. Nam alio

Gal. pars tertia.

AA 4

libro seorsum de vocabulis medicinalibus dictum tam est: in quo id ostenditur ac definitur in plenam: quoniam sunt de rebus: et quoniam de nominibus dubitationes. Quocirca rursus ad res ipsas redeamus: semiteretiana ad Hippocrate nominata horrida et continua: quia tertiana quotidiana continue permixta committit. Intermitte autem minime efficitur: propterea quod febris ex utraque composita necessario intermitte existit: neque etiam ex duabus continuis: scilicet biliosa ac pituitosa: possibile est fieri semiteretiana: neque enim mixtio efficitur horrida talis accessione: neque multas Igeminatōes habere. Cuiuslibet enim continue febris suapte ratione quoties diligens fuerit: neque habere horrores: neque rigoros: neque etiam febris ex eis composita: horrida erit.

Duarum. Quod si eadem futura sit horrida simul ac continua: generationem habere ex duabus febribus: altera ipsa quidem intermittere: altera autem continua: et ob eam rem tertiana permixta quotidiana continue committit semiteretiana: neque ambe intermitte: neque ambe continue possunt committere talis febre. Restat igitur una mixtio que ex quotidiana intermittere: ac biliosa continua potest continua simul atque horrida committere febre. Sed contra quam prima se habebit: ita enim continua ex biliosa: horrida autem ex pituitosa efficitur: atque ingeminatio ex pugna que inuicem est: maximeque quoties humores ipsi fuerint equales. Ubi enim exuperet alter: rursus eorum: tum accidetia: tum etiam notitia in prima mixtione explanata iam est. Atque hec omnia de quatuor mixtionibus biliose febris: ac pituitose magis propria sunt libro qui est de formulis. Sed in hec necessario incidimus: propter semiteretiana: cuius generationem Archigenes in tertiana quotidianaque retulit: neque quidem ut intermitte efficiat febre. Agarbinus perspicue confessus est sub eodem genere contineri tertiana: ac semiteretiana dissidentem: primo de magnitudine febris. Si igitur omnes febrium differentias scripserint diligenter: lapsi nominibus: nullum id fuisset erratum. Sed cum neque simplicium: neque compositarum omnes scripserint differentias: et ad hec quaedam alias supvacuas adiecerint: nihil neque in presensione: neque in curatione iuuantes: nos nitemur pro viribus: quantum fieri potest diligenter excolere omnem formulam: longo tempore: ex usu: simul ac ratione: utiles hac in re differentias peruestigantes. Simpliciter ergo ad presentem attinet librum: implere autem ex his: attinet ad librum de formulis: cuius penitus ignarus non eris ubi huc diligenter euolueris. Ex his enim

Attractus. rus non eris ubi huc diligenter euolueris. Ex his enim lariumque diximus de febre pituitosa ac biliosa inuicem permixta: licet hec ad atram bilem transferendo de implexu ac implexu temperamento ad utramque earum coniicias: implexum notamus quod res ubi diuersis humoribus incipiunt: temperamentum ubi inter tempera tum eodem tempore sit. Nec secus tres febres implicare mentum ac temperare quis poterit ex se sumpta ratione de predictis. Horum enim omnium initium fons et elementum est vili febris: gēter internoscere omnium simplicium febrium species. Non enim multus numerus earum est: sed omnes tres existunt: biliosa: melancholica: ac pituitosa: quarum omnium duplex differentia est: intermitte et continua: ita ut omnes simplices differentie febrium ex humoribus putridis consentientia fer numero sint. Quod si qua accesserit ad hec particula: latius differentia: ex copia humoris: quantitate et qualitate putredinis: necnon modo mori: et parte in qua putrescit: generationem habebit.

Quo pacto erret Agarbinus? appellas febre omnem semiteretiana: cuius accessio plurimum producat. Cap. xi.

igitur febris intermitte tertio quoque die accedat: et accessio tempus breue est: et initium cum rigore: et solutio cum sudore ac vomitu bilis: vel etiam infernalis: na alio deiciēte biliosa: huic nomen inditū diligēs tertiana. Ubi aliquid horum desit: minime diligēs: sed simpliciter tertiana vocetur. Ubi vero intermissione minor habuerit: producat se accessio: tertiana hanc nominat productam: hec tamen secundum magis ac minus differentiam magnam obtinet. Sed licebit simpliciter nomen productae: que quatuor et viginthi horas accessio efficiens: reliquas sine febre obtineat. Quando admodum producta videre licet: ut circa triginta horas extendat accessione: alia ad hec magis producta: ut in sex et triginta pcedat: alia vero plurimum: ut in quadraginta ac plures etiam progetur. Sed hec omnia definire certis terminis minime conuenit ob Socraticam dubitationem. Non enim necesse est talis nomen diligentia peruestigare: cum liceat nobis etiam sine ipsa indicante ipsa ad se diligenter de vnoquoque egro: et recte curare: ac per se sentire euentum rei. Subijciamus quoniam quinquaginta et decessu horis febricitare: fore autem sine febre tribus et triginta: atque id deinceps ei accidere ex proportionem. Et ostendit ut alimonia tempus quis sciat ex tempore accessio: atque intermissione: et quantum ex tempore potest sumi in presensione ac curatione bene admodum habebit: nequaquam querendo an tertiana simpliciter oporteat nominare talis febre: an cum quadam alia adiectione deficiente ipsas differentias. Sed ubi libeat indicare alteri febrem egri quoniam sit: diligentius indicabit: accessio et intermissione dices longitudinem: quod querens quod nomen perspicue: ac definire indicare queat. Hec igitur optima enarratio: atque doctrina est. Secunda autem est quam paulo ante dixi: diligentem tertiana nominans: alia hoc simpliciter tertiana: siue alia paulo productione: siue alia admodum: siue magis: siue plurimum alia. Sed ex omnibus obscurissima ac pessima prima est posita: ex qua recitantes medici inuicem litigant et quotidie certant: minime cognoscetes id: ut de nomine litigent. Sed de alijs dum demirari libet: siquidem producta quandam notandam quotidianam et quartanam: in ipsa tertiana minime seruauit proportionem: sed ubi plurimum producat accessio: hanc nominat semiteretiana. Sed de nominum ratione hactenus: nam et ipse plus quam par est temporis in ipsis contero: proinde tempus est: ut in considerationem altorum rerum veniamus.

Tertiana. na non diligit.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Quoniam modo ex sanguine putrefacto febris accendatur biliosa: et ut sanguis pars tenuior vertatur in flauam bilem: crassior in atram. Cap. xij.

Putre/
factiois
sangu/
nis cau/
sa du/
plex.

putrefacere. Extrinsecus autē caliditas superuenit sanguini per estū: ac pestilentē cōditionē: et ut simpli-
citer dicatur: per oēs febres ex quacūq; causa in ge-
nerationē deducatur. Sed ubi in quapiā animalis
parte sanguis supra modū collectus supra vires ei
fuerit: corrūpitur: maximeq; quotiens infartiat
ob crassitiē in paruis cōceptaculis: aut stiperur pre
copia. Quēadmodū accidit ex inguine et pustulis: et
ut simpliciter dicatur: per oēm inflātionē. Nam
in tali dispositione sanguis dupliciter causa corrum-
pitur: tū quia minime diffilatur: tū quia ab ipsa na-
tura minime vincitur. Eterū ut que minime diffila-
tur putrefacere soleant in cūctis exteris corporib; in-
tueri licet: fructibus: seminibus: atq; etiā vestibus:
atq; indicare id qd dicimus: maxime pōt morib; co-
statis. Excreat em̄ per eū interdū spumofum: inter-
dū croceū: qñq; rubrū humorē: prout materia ipsa
per inflātionē dominatur: q̄ minime cōtenta pre-
tenuitate refundat. Interdū etiā talis humor niger exi-
stī: ac neq; statim ab initio: sed p̄cessu tēporis ubi
p̄cedit croceū spūitū: qd erat indicū flauē bilis exu-
perantis: quēadmodū spumofum pituite: rubrum
sanguinis. Quocirca cōuenit interdū putrefacere san-
guinē in ipsis locis inflātionē affectis: febrēq; ex
eo simpliciorē esse q̄ ex alijs humorib;. Proportio-
nē autē accessionū tertiane circuitiōis potissimū su-
mir: ita em̄ cōstat ut per costalē morbū quotiens ru-
brū expūit: vbi vero admodū exurit: mutatur pe-
nitus. Pars em̄ tenuissima simul ac pinguis in cro-
ceā bile: crassior autē in atrā vertitur. Quēadmodū
accidit in carbūculis: et em̄ in his ex sanguine for-
ter buliente: ab initio est in humorē melancholicū. Ad
hūc modū inaudire oportet humorē melancholicū
tanq̄ nondū effecta sit atra bilis: sed in cōfinito quo-
dā existit. Febris igitur p̄sistit p̄o natura humoris
in quē sanguis muretur: tantūmodo dissidēs p̄pter
ea q̄ malignus sit: aut minime malignus. Simpli-
cior em̄ est ex mutatione sanguinis: ut in alijs: ita ca-
liditate mittit. Si em̄ q̄ maxime multus existat ex
ipsius manus obfusca: sed penitus mitis est: quēad-
modū ea que post balnea accidit. Copia em̄ semper
caloris febris in ipsa effluuij copia posita est: sed ut
afficiat immitentes extrinsecus manū ex ipso calidi-
tatis acroze efficitur: idq; erit tibi indicū maximus
humoris cōmittentis febrē: intelligo autē ipsius hu-
moris qualitatē. Si em̄ vaporosa sit atq; innocua:
sanguinis est: si afficiēs erodensq; mordax: ex bile
cōsistit. Ubi hō in primo occurſu vaporosa poti⁹ q̄
modax existat: diut⁹ aut immorātib; paulatim in-
tēdatur acroze: maximeq; inequalis sit: ita ut appa-
reat quasi per colū vel cribrū percolari: talē febrem
ex pituita pueri consistere sciendum est.

Caloris
inequa-
litas cau-
sa tri-
plex.

Adulta morborum genera repetere per circuitio-
nem: ut lippitudinem: capitis dolorem: podagram:
dolorem articulare.

Lap. xliij.

Eterū cōsideranti mibi querētis cau-
sam ob quā febres ex alijs humorib;
calorē habēt equaliter incidendē: que
hō ex pituita cōsistit: talē obtinet in-
equalitatē: apparuit mibi potissimus
canse esse: lētor crassitiefq; humoris: et
qm̄ difficulter exoluē. Huius em̄: ut aliorū omniū:
quicqd quotidie extenuat: expirat: vix aut extenua-
tur quicqd crassissimū: ac multo magis ubi frigidū

natura existat. Quocirca neq; tot⁹ nec equaliter: sed
q̄cqd putredo corripit: id vñ ex tenuitatē effiat atq;
educit: ac p̄inde euenit ut in reb; glutinosīs crassiss-
q; humorib; per elixationē. Et si stūt em̄ in eis bul-
lule: quib; resicissis spirit⁹ vniuersum educit: simul
abducēs humorē tenuiorē. Ubi hō tenuis humor elix-
ret: neq; bullule efficiūtur: atq; educit⁹ ab eo vapor
vsquequaq; siltis ac si bi ipsi p̄tinu⁹ est: sed cū de his
satis dictū sit: sequēs est ut agam⁹ de causa februm
cōtinuarū. Mirabile em̄ vñ sepe vsq; ad quartū vl
q̄ntū et interdū vsq; ad septimū diē vñ fieri accessio-
nē in eis ab initio vsq; in finē. Qd si q̄s cōsideret di-
ligenter: mirabil⁹ est quasdā febres repetere p̄ cir-
cuitiōē. Exēplū em̄ supradictū a nobis de stercore
paulatim putrescente: nō admodū vl accidere in cor-
pore aialis p̄mixtis putridis humorib; ijs qui mini-
me putridi sunt: eo q̄ ex oibus cōcurſus: cōspiratioq;
q; in cūcta existat. Quocirca minime fieri pōt: ut pu-
tredo vno loco: alias alio afficiat: nisi inflātionē li-
gādo detineat incipientē putrefacere humorē. Sed cū
serino cōtrario sumat: difficil⁹ est inuenire causas
febrū circuitiōe repetitū q̄ cōtinuarū. Sz de vris
q; nitetur p̄currere: neq; hac parte pducēs sermo-
nē: neq; cōtradictēs erratis aliorū: sed (ut ante sem-
per effecim⁹) veritatē ipsam t̄mmodo aggrediemur:
ex quib; incipiēs possis inuenire errata aliorū. In-
cipiendū igitur ab ijs que cōspiciuntur quēadmo-
dū ab ipsis lippitudinib;. Hec nāq; singulis dieb; i-
terdū vl tertio q; die accedūt. Nec sec⁹ aurū dolor et
capitis: vel toti⁹ vel medietatis quē noiant hemitra-
niā. Interdū podagra ac dolor articularis repetit p̄
circuitiōē. Ut igit in his oibus videre lz venas ip-
sas in parte affecta intētas: ac fluctiōē nocuā p̄su-
sam foras: ita intelligere cōuenit in parte interiori:
quotiens minime appareat seruari eadē p̄portionē.
Uerbi grā p̄ inflātionē morbi costalis: ac pulmo-
nē: intumescūt inter initia accessionū: discutiuntur:
strabūturq; p̄ inclinātionē. Sed quonā modo id ac-
cidat forte inueniem⁹ si de inflātionis gñatiōē et
fluctiōis vocatarū decursu dixerim: qñq; alio loco
indicaui mus. Si em̄ simul cū illis adiecerō quēcun-
q; propria huic sermoni sunt: presentib; sufficient.
Quam ob causam fluctiōes certis temporibus
decumbant: et ut partes debiliores promptius susci-
piant excrementa.

Lap. xliij.

Lucto igit decubēs oculis (ut oēs cō-
cedūt) ab ipso capite decurrit. Sz que
nā causa sit ob quā p̄finita circuitiōe
sepe vñ decurrit: dicere minime pos-
sum: ut q̄ nequaq; p̄bilosopbent de vi-
ribus nālib; de quib; ipsi trib; libris

Oculorū
fluctiōes
ex capis
te sunt.

per scriptū: indicātes ut oēs quatuor existāt: ex q;
bus plāte et aīalia gubernant. Ana q̄ est que attra-
bit p̄p̄riū alimētū: altera idipsum detinet: tertia autē
ab his alterat: q̄ta ab his aliena expellit. Alieniū au-
tē in oib; reb; duplex est: alterū q̄litate: alterū q̄artē
tate. Igit in ipsis p̄tib; colligit ob vtrūq; fortitudi-
nē atq; imbecillitatē. Et em̄ quotiens meat⁹ equipor-
tētes existāt: et deferētes excrementa se habuerint per
naturā: mēbra ipsa sana sunt. Ubi hō plus q̄ id qd
aturatur deducatur: excrementum omne externū ab
ipsa facultate secretoria pulsū necesse est. Quod si
bec imbecillis: sit eo loco permaneat opus est: atq; in
terdum grauat eum ipsum atq; extendit interdum:

si acris sit derodit et mordet: quemadmodum si calidus sit calefacit: si frigidus frige facit: atque hec perspicua sunt ubi materia in ventriculo existat. Quam si quis ingerat plus alimenti interdum vomere cogitur nauseas: interdum alui fluore corripitur. Quod igitur hic per maxima loca excernit eructantibus foras excremētis: id in alijs partibus animalis per tenuiores meatus non foras: sed ex alijs in alias decubuit partes: expellētibz quidē fortioribz: suscipientibz debiliozibus. Quocirca rursus expellit ex his in alias: atque ex illis in alias decurrit: quousque in ipsas debilissimas oim decubat. Idque rursus recurrere inde in alias fortiores nequaquam possibile est: et ob eā rem per repletionē ac viciū humorū partes omnium debiliores: vel inflā matione: vel sacro igne: vel serpētibz: vel alia quā affectione prebēdunt: aut afficiuntur affectione quā fluctione nomināt: de qua seorsus docuim. Quocirca minime mirū videri debet: cerebrū vel totū caput interdū colligēs excrementū: in aliquā partē debiliozē expellat: aut in aures: aut oculos: aut rēpora: aut las: bēz: aut dētes: aut genē particulā tenuiozē: aut palatū: aut gingiuas: et gurgulionē: et tonsillas: et adnas: sibi cōtētas: atque ubi nullū ex his fuerit imbecille in thoracē: pulmonē: fauces: gulā: ventriculū: fluctionē trāsmittit. Quādmōdū ergo caput sepe numero pre dictis mēbris causa morbi est: ita inflā mationis in iecore et liene primariū aliq partū: aut (Hercules) in partibz lōgius positis ubi excrementa gignuntur: crescūt: decubunt: et circuitū affligūt. Nec mirabile est perinde accidere ut euenit per affectiōes excrementorū ventriculi. Si igit videas id quod excernit singulis diebz: sed ignores causam secretiōis: miraberis ordinē: ita quotiēs baud scias neque gñationis in capite excrementorū: neque secretiōis causam: porro ignores quāobz hec extra decubāt: illa in aliquā altā partē: ambiges: atque miraberis decurrētis materie pportionem. Pari modo si minime cognoscas: neque excrementa in secur trāsmittit: neque causam ob quam trāsmittit: miraberis pportionē febriū de iecore. Ubi vero cognoscas ut decumbens in viscus ipsum fluctio primū cōmiserit inflā mationis initium atque accessiōis: partis affecte cām teneas: mirari desines. Quoniam modo ex calore attrahūtur excrementa: et ut dolor omnis irritet fluctiones.

Caput
varioz
moroz
ruz cā.

Decur
sus hu
moruz
duplex
causa.
Partis
suscepti
entis i
ampliozē
clatā.
Nec secus
ubi foueas
partē quāpiā
medicamēto
calido: videbis
i his oibus
clatā in molē:
quod calor
ipse vel ad se
trahere vel
suscepere
soleat flucti
onem. Nō
enim necesse
ē presens
talitā desinire
id quod vtile
ē instituto
iā habētes
quod fine
bis philosophemur.
Semper enim
partibus admodū
calidioribz decubē
bere materiā
perspicuū ē:
ubi corpora
plena sunt
atque abundē
excrementis
per quā multa
decurrit: parū
ubi vacet
excrementis.
Decubūt
p̄terea ubi
dolor affligat.

Terū duplex causa est decursus humorū: vna quā p̄ime indicauit: quotiēs ex alijs in alias partes debiliores excrementa decubant: altera vero quotiēs attrahunt: de qua hoc loco agēdū: initio petito ab ijs que oibz perspicua cōsuetudine sunt. Si enim thapsiam lintas cuiuspiā videbis paruo tempore partē ipsam calidiorē: atque in molem ampliozē clatā. Nec secus ubi foueas partē quāpiā iuxta ignē: aut fortiter frices: aut vngas resina: aut pice medice calā: deinde paulo post eucllas vntueris: aut et ubi vngas partē quāpiā medicamēto calido: videbis i his oibus clatā in molē: quod calor ipse vel ad se trahere vel suscipere soleat fluctionem. Nō enim necesse ē presens talitā desinire id quod vtile ē instituto iā habētes quod fine bis philosophemur. Semper enim partibus admodū calidioribz decubēbere materiā perspicuū ē: ubi corpora plena sunt atque abundē excrementis per quā multa decurrit: parū ubi vacet excrementis. Decubūt p̄terea ubi dolor affligat.

Sepe enim si summū digitū manus minime acu pupugēris statim dolor: sentit et paulo post partes que circiter sunt inflā matione laborant atque in molē maximā tollūt. Interdū abscessus sub ipsis alis erūpunt suscipiētibz aliquid incrementi: ut quā re et spōgiōse existāt: quas Greci nomināt adenās. Interdū accidit id in medio brachio, ubi insignes adenēs ea parte extiterint. Perspicue id videre licet: quotiēs vlcus exiguū sine inflā mationē ac dolore prope vngue affligat. Si enim p̄temnat: neque curat: et in cicatrice deducatur: in nūtrita carne sub vngue collisa in primis dolore afficit: deinde totus digitus: ac vola eozū: et interdū manus vel pes in maximā deducitur inflā mationem. Ita igitur dolor attrahit dolore affectis partibz fluctionē: nō tñ hanc esse causāz buius rei hic dicere opz. Alibi enim cōmodius de hoc dictū est: nec illius in presens indigemus. Perspicuus ergo est ut causa fluctionū ex ipsis partibus laborantibus fluctione duplex sit. Una ex calore qui in eas ipsas trāsmittitur: altera ex dolore qui affligit. Eius aut quod est ut plus: aut minus: aut benignius: aut deterius sit: causa est nō ex ipsis solā partibz laborantibus fluctione: sed ut benigni: deteriusve sit in ipsis partibz mittētibz causa est: in vtriusque aut ut plus minusve affluat. Calor enim fortis ac dolor plus: debilioz minus attrahit. Idē corpora excrementis vacua exiguū quoddā trahētibz mittūt. Excrementis causa aut ac repleta tāto plus mittūt: quā ab ipso nature habitu destiterint: atque de fluctionū differentie sine debilitate partū fluctione laborantū existunt. Alie vero ob eā debilitatē ac fortitudinē mittentū excrementa efficiunt. Omnis enim inflā matio sine vlnere ac collisione prebēdēs partē: excrementis quibus dā decubentibz ex fortioribz in debilioza existit: talisq inflā matio statim accēdit febrē: quotiēs ob magnitudinē: aut vicinitatē calor eaz ad cor ipsuz peruenit. Decubentia igitur excrementa in omni inflā matione putrescūt: p̄pter causas prius dictas: nec si militer oia putrescūt eo quod quedā sunt pituitosa: alia melācholica: nōnulla biliola. Ipsi aut putrescētibz accēditur calor: p̄ter naturā in parte inflā matione affecta. Simul quidē calefaciens partes quascūq per mas attingit: deinde alias illis p̄tinuas: ex quibus rursus alie ratiōe vicinitatis calefacit rursusq alie ab illis vsq ad ipsum cor deferūt interdū caliditas tē. Sed quēnā sit dispositio in parte inflā mationē affecta: diximus libro de intēperie inēquali: et itez libro de tumoribus p̄ter naturam. Sed ut necesse sit cōtentum in ea sanguinē putrescere sepe numero simul cum materia defluta hoc loco definitur.

Adene

Excre
metosa
corpo
ra.

Putres
do accē
dit cal
lorem.

Colligi excrementa diuersis temporibus que sepe numero ordinem minime seruent: atque esse quādoque breuem quandoque longam accessionem. Excrementū igit decubēs: ex vna pte in altā interdū adeo multū puūq est: ut p̄tis ipsius laborantis fluctiōe ledat vires. Interdū adeo mte ac puū: ut suscipiēs corpū minime offēdat. Si igit adeo debiliuer vires ut exolūtū tur: nec p̄terea euincat ea quā prius vincebāt: tñ sanguinē putrescere necesse est duplici rōne: et quod būoz munitationē: et quod si cū excrementis putrescētibz putrescit. Ubi vero nō tñ ledat vires ut exolūtū penit existāt semiputruū et tāq semiputris: i tali p̄tione sanguis effi

Excre
metum
defluēs
duplex.

est vicinitate quod putrescentia excrementorum sit putrescentia: pueri enim in habitu nate quatuor ratione ipsi facultatis perficiuntur. Atque ut accipit calor se habeat prima putredine penitus acrior ac mordacior est quam foret dum per naturam haberet: atque tantum crescit quantum natura ipsa excrementorum sufficit. Deinde enim simile habent proportionem ad ipsum calorem ex eis accessum: quales ligna ipsa ad ignem obtinent. Nec enim minime in infinitum sufficit ad alterationem: sed terminus alterationis est: ubi humor ipse inditus desierit. nam eo usque cremari queunt dum inditus habuerint humoris: atque eo consumpto cremari desinunt: ac reliquie eorum nominantur cinis. Quinetiam putrescentia humorum similiter calor permanet dum in plenius assantur: ac par est ut reliquie humorum exigue sint nequaquam multe: quemadmodum in lignis: propterea quod in essentia eorum elementum bumidum non sic exuperat. Simili modo ubi libeat coque re humoris exterioris quendam: ut oleum aut vinum terrestre: quiddam quod maxime exiguum relinquitur: totum autem aliud in vaporis atque aeris extenuatum discedit. Ita efficitur ut tota substantia ebullientium humorum ex putredine extenuatorum ab ipso calore dispergitur per visum inclinationemque febrium. Remanet autem excrementum vel exiguum: vel nullum: in humoribus quod crassioribus exiguum: in ferocioribus autem nullum. Quod si nulla debilitas extiterit virtus partis inflammatione laborantis: nec rursus mittantur excrementa: morbus desinit: nec morbo homo febricitabit: neque sequenti die: neque tertio quoque die: neque quarto quoque. Ubi vero per eadem cum mittantur excrementa per quam ab initio partem mittantur: aut nec minime mittantur: permaneat autem virtus debilitas: morbus febricitare hominem necesse est. Subijciatur enim ut prius: facultas constans: colligat in tempore medio excrementa ex primis immittentibus partibus talia qualitate: et tanta quantitate qualitas et quanta ab initio transmissit: id autem erit in quibus dispositio mittentium et attracti ad ipsa alimentum quantitas qualitas eadem permanet. Existimo enim fore necessarium equale ac simile ab eadem alteratum facultate equalia ac similia facere excrementa. Quinetiam tempus colligendi ea necessario equale erit. Partes enim quod alitur quoad similes habuerint conditionem ab eodem nutrita alimentum: eam quantitate et simili qualitate: atque eodem tempore tractu colligat excrementa. Nec secus eadem circuitione commouebunt ad expellenda ea atque mittenda debilioribus: quoties tunc primum expellenda facultas mouet ad operationem suam ubi grauat multitudine excrementorum: aut qualitate ipsa afficitur. Sed de his omnibus in commentariis de virtutibus naturalibus definitum est: in quibus exerceri conuenit cum quod nunc dicta sit cum demonstratione intellectus: magno enim premio propositum ex tali contemplatione ad ipsam curandi viam et rationem. Nam ut omnia quod sum dixerunt eo libro: vnius rei tantum modo faciam mentionem: propriissime quod et quam ipsi sepe numero effecimus. Ubi ei spiritum rep: atque per circuitum: non parum existimo suaderi audientem oculum: nam hoc loco a nobis ediscere doceretur. Ecce ratio ei acij quod se nominat ab oculorum curatione optalmicos curauimus? spiritum bmo lipitudinem: illis spiritum oculis ipsis adhibebimus remedia. Nobis autem interdum virtutibus purgatione: interdum balneo: interdum meri portione (ut Hippo. dicit) interdum sanguinis missione interdum versis: vel distere cum sanguinis missione: atque interdum statim his adhibitis desinit: quodque etiam capiti succurrere. Quod ei quod ita curari sunt: aut non insuper talis

morbus: aut semel solus: sed multo lentior quam prius accessit. Sed de remediis in curandis morbis adhibendis: ac de indicij: neque quod est in loco agendum. Sed ut conueniat iter dum totum caput aut minime affectum: sed sanguine prauo atque excrementoso nutritum colligere excrementa: plura ac peiora quam antea ut nequaquam eis sufficiant naturales meatus? ac spiracula: sed cogi nam expellere excrementum ad aliquam partem debiliorem: aut videri? habet? per naturam: ipso aut affecto: aut etiam virtutibus concurrerit? colligit excrementa: atque decubere in aliqua parte: pensando idicare studet. Et quoad decubere in videri? similis fuerit? capitis dispositio: eadem eo usque excrementa colligat tunc similia et equalia: et accessiones oculorum similes erunt. Simili modo quoties non totum caput sed vni? in eo partem: aut membrum: aut cerebrum ipsi? fuerit dispositio: ita ut ex tali nutrimento colligat tantum tale excrementum tanto tempore: deinde expellat excrementum id tunc primum ubi ab eo insigniter afficiat: accidet tunc laborat per circuitum accessione vel oculos vel aures vel aliud aliud tale in quod debile? expellat excrementum. Et igitur i oculorum aures? ac per? debile? alijs multis partibus? talibus? spiritus? ubi fieri accessio per circuitum quodammodo omnis? ita est. Quid mirum? i costam? et pulmonia? debiliorem? alijs omnibus? quod non? inueni in inflammationibus? si fluere excrementum: cum per inflammationem laboras minime afficiat: nec quicquam aliud primum beat in generatione dicitur? prius quod per mittens excrementa illo tempore debiliorem existit. Neque et mirum videri? vbi non eodem tempore colligant omnia excrementa. Quod enim neque decubere ratione alimentum sanguis semper sitis? est neque dispositio partium quod alitur eadem aliud alteri tempore per scribi? in tali excrementi collectione par est. Ex quo primo natura partem afficit cogitur? velut alienum sibi id quod afficit. Quinetiam neque mirari debes? iparum accessione ipsi ineqle existat. cum enim neque genus? neque multitudo excrementorum vna sit neque aliter accedi in omnibus? neque distincti? puenit. Nam plura frigidiora glutinosa et crassa longiores committunt accessiones. pauciora autem calidiora et tenuiora breuiores: conducere ad id non parum totum? corpus? partem? deo tempore et virtutis robore. Quod? enim? rarior? breuiores? quod in se est efficit accessiones: densior? autem longiores. Et item robur virtutum breuiores crassior debiles autem longiores. Facultas enim valida pro? prius a se expellit id quod est alienum: corporis autem raritas minime detinet id quod efficitur. Quocirca ita affectis cito euacuari excrementum necesse? est: quous alta sita existat. Partem ratione quod? eodem ratio corpore? ipsum afficiat: ipsi necesse est fore longior secretior neque excrementorum: debilius expellere excrementa facultate: detinere autem ea quod afferunt angustia meatuum. Debile? autem sit? concurrerit? aut? breuissima aut longissima accessio erit. Longissima quod: ob compulsum et multitudinem excrementi: ac virtutis debilitate: meatuum angustia: breuissima autem: ob tenuitatem: et paucitatem excrementi et robur virtutis: ac viarum amplitudinem. Quam ob causam accessiones desinant ad integritatem.

Simili modo quam ob eas accessiones quod dicitur? ad integritatem neque quod difficile est inuenire. Quo omnis accessio ei portis accessiois tempus adeo breue fuit integrum? ut per pulchrum scda incipiat ita sit exolutum meatibus de diuinctis? scda: priusque finis interuallum totum sine anentis febre existit. Sed ubi scda prius incipiat quam prius vili causa. genter: soluat: nihil medium reliquit. Nec igitur (ut diximus) sunt ubi factas in pre? suscipere excrementa: sitis sibi permaneat id est euincat contentum in se sanguine

Humor
rū assa
eto.
Humo
ruz veli
quie.
Analo
gia.

Secun
de accer
sionis
causa.

Tempo
rudo p
circu
tū repe
tens,

Costa.
Pulmo
nia.
Deliriu

Stur?
nosa fr
rida
crassa
Defum
corpus.
Robur,

La. xvij.

quæadmodum ante solita erat. Abi vero debilis efficiatur idque ei cā sit nō excrementa solū: sed ipsam sanguinem corū pī ac putrefieri et febre accendat alterum inde initium erit repetentium accessionum. Si igitur predictus seruet calor duplex erit genus febrium inuicem implexarū. Si vero ille definat quidē: dispositio vero suscipiens fluctuat pmaneat q̄ de mittente sunt dicta prius de hac intelliges. Hec effi pars efficit in se excrementa duplici modo: quæadmodum illarū quia prauus est sanguis cōtēntus in ea tū qz facultas debilis est. Nec fecus vbi ex quauis causa reddat interdū debilis partis ipsius dispositio: adeo ut pondus potius q̄ alimētū sit sanguis adiectus. Corū petur effi: si calidus fuerit facile corū pēf. Si frigidus ac pituitosus nō statim: sed processu tps is quoqz cā ipsam suscipiet dispositionē. Quinētiā vbi nequeat cōcoquere quodlibet mēbrū gen itatū se excrementa aut expellere ad alterū tale sibi initium febris citā dī quale alteri mūtēs existit. Sed ut nequeat alteri mittere excrementa prius cā ex viribus mittētis suscipientisqz altera aut ex meatu opilatione glutinosi crassitatis et multis fieri solet humoribz. Nihil igitur mirabile est si nequaquā mittendo alterū alteri excrementū quæadmodum caput oculis ipsius mittere bar: ex ipsis excrementis in eo preterea manētibz in eā ipsam suscipienti alienā dispōnē deueniūt. Adateria enim infarcitēs naturales meatus processu tēporis putrescat necesse est: et cā sit opz ob quā multitudine excrementorū in pre minime vacuetur et ut solita erat diffusetur. Putrescūt igitur ut illa ea quoqz que

Implexus febris cā.

Generatiois excrementorum duplex ratio.

Calor accētio vel augmentū.

Vigor.

posterius colligunt: et oia inuicem accendūt statim in parte caliditate febrili. Et em̄ supra indicauim? vbi accendit vel etiā augeat caliditas quedā in campartē ab alijs sanguis ipse decumbit: ita efficitur ut tempore quo defluit partes ille refrigerent sanguine vacue: pars aut affecta grauet atqz extendat: de cūbensqz sanguis alteret ppter duas causas et quia putrescentibz tam humoribz p̄miscetur et qz stipat minime diffilatur. Quocirca succēditur instar ligno rū humentū vniuersim exaggregatoz ex igne flammule atqz id tps om̄e initium accessionis appellatur. Abi vero calor superet materiā appellat incrementū: et ascensus tale tps. Atqz eo tpe augeat calor tam multus vt nō solū deurat locū ipsum quī velut cā putredinis est: se dī cā cōtinuitate depascitur vniuersum corp? et vbi ad summū deuenierint ebullitionis incensī humores: appellatur vigor talis pars accessionis. Aniuersum igitū esse videtur tū egroti corpus: calor in vniuersum animal extēto equaliter: deinde quoties humores tenues sint: ac facultas valida et corpus rarū: pars plurima ebulliens bus moris fusa in sudorē educitur. Nō si crassi fuerint: ac steretiora facultas debilis et vie āguste: nihil sensibile effluit s; materia ita extenuat. ut i vaporis naturā trāsmear: appellatqz id tps inclinatio vt que ex p̄tratto quedā humorū ebullitū habeat. S; cū in pre p̄terea dispositio pmaneat necesse est alterū i eā gigni excrementū attracto rursus in eā alimētū nō in plenū toto cōfeco. Nō rursus (vt ante docuim?) ab ipsius excrementis putridis in pre ipsa relictis et ab ipsa p̄p̄ta prauitate initium putredinis suscipit: et vbi satis incaluerit rursus decūbit in ipsam (vt prius diximus) ex alijs aialis p̄tibz sanguis rursusqz eodē modo initium incrementū vigor et inclinatio access

ionis existit: idqz repetere minime desinit quoad dispositio in pre gignante excrementa seruetur.

Quāobrem febres interdū reperunt per circuitum nem interdū continue sunt: quarū putredines p̄ragoras p̄stere in pena causa existimant. Ea. xviij.

Verō dispositio talis duplex est: altera quidē p̄tis debilitas p quā gignuntur excrementa altera vero ex ipsis subinde genitis collecta. Neqz em̄ credi pōt in vasis externis quibz elixa cibaria in

dorulenta sunt dispōnē quādā seruari: in partibus autē quibz humores putrescūt minime permanere. Maximeqz ipossibile videt solui dispōnem quoties vniuersus corpus malis humoribz abūdet ac repletionis morbo laboret potissimū quoties in eo ipso meatus ipsi angustiores extiterint cōtinētes excrementa partis: quæadmodum sanatio subsequitur: quoties meat? ipsi expurgent vt pars ipsa diffilari q̄at vires cōstent et dispositio corrigat: et vniuersus corpus neqz malis humoribz scateat neqz repletiōe laboret. igitur quousqz bec permaneat circuitiō accēssionū pmanere necesse est. Sicut accidit in mulieribz in eis em̄ quoad similes cā et equalis pmaneat menstruoꝝ ex ipsa circuitio retinet. Sed de his oibus libro de fluctionū dispōnibus latius docuimus: et nunc imozari diuit? in cōfirmādis ip̄s q̄ alibi ostensa tā sunt minime cōuenit: neqz etiā preterire capita rerū in p̄sens vtilia. Maxime autem vtile est in his cognoscere vt aliqz p̄es alijs trāsmittunt excrementa quæadmodum caput oculis ipsis. Quedā vero ab excrementis in se genitis initium febricitandi suscipiūt.

Et vt his cibis cōis excrementorū putredo est. Pro priū vero infartio ac stipatio cōceptaculoꝝ aut ex humore glutinoso vel crasso vel multo: interdum angustia meatuū vel sensibiliū vel minime sensibiliū: interdum quia oia loca vacua in toto corpore repleantur et ab his oibus multitudo ad ipsas vires relata: quæadmodum libro de multitudine docuim? febrili igit circuitiōe repetentiā nō noui num quēpiā causa om̄ssa sit. Earū autē q̄ nullū etusmodi feruent ordi nē cā est vel qz humor trāsmouet in alienū: vel qz erorē viuendo cōmittat ad eiusmodi deducunt dispositionē. Sanguis igit putrescēs maxie vertit in alies nū humorē: qm̄ (vt an dixim?) sanguis prim flauus bilis prim atra efficit. Quantū igit humorēs in corpore ego tāntū circuitiōes accessiōnū euariāt. Quocirca minime mirū videri debet p tales mutationes ordinē quoqz mutari. Sed nō parū mutant vbi qd incipit putrefieri aliqz pre existat alterū: alter aut ex alijs decūbat atqz i illis tale existat aut i toto aialis corpore exuper. Nec sec? ācūqz egri ipsi viuēdo cōmittūt bec quoqz nihilomin? corū pūt circuitiōis ip̄i ordinē. Et em̄ in sanis prau? vici? morboꝝ cā ē: cōdē mō vel magis etiā i egros quoties errorē cōmiserint accessiōes iordiate existūt. Nec solū ad huc egrotantes s; etiā ip̄o refectionis tpe p̄d̄p̄e ex quibz cā ledunt. Quocirca p oēm insignē lectionē vel puenire humores circuitiōes ipsas cogūt aut dissiles qdē gignūt maxie rū p̄m

tertas ex q̄bz accessiōnū ordo corū p̄f. Sepe et ob iatio. plexorē circuitiōnū icognitā medicis egri vident p̄tū uēdi et iordiatas accessiōes. S; tales ordinū p̄mutationes error. neqz sūt s; m̄mō videt. S; ācūqz reba sūt aut ob p̄mutationē humorū cōmittētū morbos aut ob viuēdi et torē efficit. S; restat p̄tinuaz gen? q̄rū totū tps vna

Dispositio sitioptis affectie duplex: debilitas et excrementa.

Humos circuitiōes ipsas cogūt aut dissiles qdē gignūt maxie rū p̄m

morbo-
rum cir-
cuitus
fine cir-
cuitus
infesta-
tiū dis-
crimen.

accessio est: aut semper equalis: aut decrescens: aut in-
crescens vsq; ad iudiciū: ex tali causa fieri solet: quā
omniū febriū praxagoras subiecit: putredinē būo-
rum in caua vena consistere: sed absolutior sermo ac
verior: hoc modo euadet. Quicūq; circuitionib; qui
busdā reperit morbi partū ipsarū accedūt disposi-
tionibus vel mittentiū: vel suscipientiū: vel gignen-
tiū: vel trabentiū excrementa eo quo supra diximus
modo. Vbi vero sine circuitione fatigāt: in his nullus
locus peculiāris affectus est: sed humores in venis
& arterijs omnib; sunt: maximeq; vbi in maximis &
calidissimis sunt: aut ob aliquā aliā cām vt in ephe-
meris: id est: diarijs: aut ob putredinē ebullētes ac-
cedūt febri vna continuā: ab initio vsq; in finē mi-
nime intermittentē eo vsq; durantē: ac decurrentes bo-
minem: quousq; gignentes eam humores consumā-
tur: aut concoquantur: aut vtrumq; partantur.

Secundū & vltimū librum Galeni de differentiis
febrium. f 3 M 3 S.

Galeni de differentiis febrium Liber primus
Nicolaus leoniceno interprete.

Capitulum primū de generali febriū diuisione.

Febrium differen-

tie que quidē maxime proprie sunt
ac principales ab earū sumuntur
substantia: alie vero ab accidente ali-
quo. At qm̄ neq; horū ipsorū est na-
tura vna: sed nonnulla quidē proxi-
miora ac magis sunt diuise substantie proprie: non
nulla autē magis remota atq; extranea idcirco neq;
earum que ab ipsis accipiuntur differentiarum est
genus vnum.

Plurimum autē aberrant quib; ab his que maxime
proprie ac principales abscedunt. Scdō autem loco
quicūq; licet barū cōmemorauerit: eisdē tamē eodem
modo cōmiserunt oēs que ex aliquo sunt accidēte re-
cepte: vtilēs ab inutilibus minime discernentes. Neq;
vero solū in differentiarū generibus plures medi-
ci delinquerūt: vel qz vsq; supradictēs fuerūt adeo
vt eas etiā que nulli? vsus essent cōmemoraret: aut
vtilēs etiā pretermittendo desecerūt. Sed vna etiā
in ipsa generū in proprias differentias sectione ab-
errauerunt. Statim em̄ cū primū atq; precipuū dif-
ferentiarū genus ab ipsius rei diuise substantia su-
marur intueri licet: medicorum nonnullos genus hoc
penitus pretereire: nonnullos autem vel superfluos
esse in diuisione vel desicere.

Zicer Hippo. in libro epidimiārū seruo optimā se-
crit diuisionē. sunt autem hec eius verba. Febrium
de quidā manu sunt mordaces: he vero mites. he
autem nō quidē mordaces sed resurgentes: alie ve-
ro acute: sed que manu succumbunt: alie sunt statim
exardentes: quedam semper puille siccæ: quedam ve-
ro sanguinem quandam pze se ferentes: quedam fla-
tibus plene respectui graues. Nonnullē ad tactū bu-
mectē: nonnullē rubide: alique croceæ: alie vebemen-
ter pallide ac liuidæ.

Apertissime enim in hoc loco vt ab ipsius rei sub-
stantia ac dignotione in proprias differentias fecit

sectionem. Siquidez febriū substantia in eo qui pre-
ter naturam consistit. Caloris autem differentia et
ex eo q magis & minus & ex materia in qua hic pres-
ter naturam calor accenditur ex modo motus calori-
tis eiudem accipiuntur. Quas omnes vna cum dis-
gnotionis modo quē ad modum in superiori sermo-
ne ostendimus annotauit.

Sunt autem omnino euidētes que in eo q minus
aut minus consistunt.

Quo in genere differentie cōsueuerunt medici ma-
gnam ac parvam febrem nominare nō proprie qui-
dem rei quali nomen quantū accommodātes hoc ta-
men facere assueti non in febribus tantū sed in mil-
le alijs rebus que licet in qualitate cōsistant magne
tamen ac parue dicuntur.

Nota. Vel idem calor ipsius cordis corpus occu-
pauit. Aut eius qui in eius ventriculis continentur
humores. Tertia autem est differentia cū sola aerea
substantia sufficienter incaluit humores autem & so-
lida corpora calefcunt quidem adhuc nondum autē
sunt calefacta. Neq; enim parum refert si calefcere
dicamus aut calefacta esse.

Quid autē dicamus hec tibi exempla manifestis-
sime ostendent. Cogita aquam calidam leberi frigida
do inieciā: deinde ex eius vicina leberis corpus ca-
lescere nondum exquirere esse calefactum.

Cogita iterum in calidum atq; igneum leberem
aquam frigidā infusā: deinde ab eodem lebere ad-
huc quidem calescere: nondum autem esse calefactā.
Horū quidem exemplorū fm primam febriū
differentiā ostēdit quas dixim? ipsum cordis corp;
occupasse primū hō eas q in ipso? pñstūt būorib;.

Reliqua vero ac tertia differentia simile quidem
omnino nō habet exemplum. At manifestioris quis-
dem doctrine gratia concipe animo fabrilem sollem
trabentem quidem ad seipsum aerem calidum: dein-
de ab eodem calescere nōdum tamen esse calefactum:
sed & rei quam monstrare volumus naturam: exem-
plum ipsum magis ostendet si humorem in solle cō-
tentum cogitaueris: adhuc vero magis si folles fora-
mina per que aerem trahit atq; effiat adeo arte fa-
bricata vt humorem quidez non admittant aeris au-
tem peruia existant.

In quo sane plurimum differunt nature opera ab
his que humana arte sunt fabricata: nam turissime
mixta est in omnibus arterijs per multa foramina
spirantibus aerea substantia sanguini ac nihilomi-
nus in corde ipso vt q ad idē confluat cū oib; ipsis.

Incipit hic igitur preter naturā calor quem febriē
nominamus alias ex alijs eorum que nuper dixi-
mus: spargitur autem atq; vna cum patiente afficit
duo reliqua genera.

Facillima igitur ab humoribus ad spiritum calidū
ditatis transumptio.

Non eque autem promptē vna cum spiritu accen-
duntur humores.

Corpus etiā solidū humoribus atq; aerē sub-
stantie facilius calorem impartitur: q ipsum ab eis-
dem suscipiat.

Omnis siquidem substantia tenuis promptius
alteratur q crassa: est autem tenuissima quidem aeris
crassissima vero corporum solidorum media bu-
morum est substantia.

Nihil autem in present opere differt siue spiritus

tum: siue aerem dicamus nam de bisce omnibus diligenter diffinitum.

Nunc autem hoc tantummodo sufficiat intelligere quod Hippocrates: ut arbitror ostendit his verbis: continentia: contenta: et impotentia: continentia quidem solida appellans: contenta vero humores: impotentia autem spiritus.

Nam dispositio febrilis alias ex alijs eorum que ante diximus sumit initium. At igne primo iam lesio non sinit sed duo reliqua genera inuadit: nisi antea soluatur progressu temporis illa quoque similiter afficiat. Hec quidem sunt totius sermonis capita.

Capitulum secundum. De generali notificatione febris effimere.

Ex oportet que iam dicta sunt demonstrare atque inuiscuissimam generis febrium dignationes exponere: quod primum autem necessarium est de earum generatione differere.

Quod igitur ex laboribus traheatur et trinitia et solis ardoribus atque frigoribus vigilijs et cruditatibus ebrietatibus et crapulis quidam febres citare conspiciuntur: nemo est qui ipsa doctus experientia non agnoscat.

Et quidem quod aeris pestilens statum febrem afferre consuevit nemo sane mentis dubitauit: sicut et quod pestilenti morbo laborantium conuersatio periculo sa ne inde contagium contrahatur: quemadmodum ex scabie et lippitudine. Est etiam eorum qui tunc febres sunt consuetudo nequaquam secunda: atque omnino eorum qui putridum expirat adeo ut domus quas habitant feridum exhalent odorem. Illud quoque idem experientia compertum quod qui consueti exercitia omiserint et alijs morborum generibus et febribus maxime corripuntur. Et quidem omnes ut ita dixerim homines norunt quod et que plethora vocatur et cibi vitari et medicamina estusque circa canis orium pluraque huiusmodi alia afferunt febres.

Quod vero ab eisdem causis nostris corporibus adueniat affectus in quo febricitamus hoc sane multos latet: et a plerisque etiam qui se medicos profitentur ignoratur. Duplex autem hec ignorantium mendicorum genus. Alterum eorum qui soli experientie nesciunt autem nullius rei naturam posse a ratione inueniri. Alterum est genus hominum qui sibi nomen sapientis vendicant. Et licet parem habeant cum prioribus ignorantiam: opinionem tamen scientie sunt aucupari. Sed eorum inscitia inde habet initium quod in rationalibus scientijs nequaquam sunt exercitanti que nos distinguere ac discernere doceant eas propositiones que demonstrandi vim habent ab his que probabilitatem quidem continent nihil tamen veri possunt aut inuenire aut demonstrare. Cum vero ad hanc ignorantiam accesserit arrogantia ex ipsis quidam nonnulli ad tantam insipientiam ac temeritatem peruenerunt: ut neque ea que homines experientia magistra febrium causas esse didicerunt velint ipsi concedere. De quibus cum a nobis sit in libro de principientibus causis sufficienter disputatum: superfluum esset eorundem hominum iugas hoc in loco repetere: cum non sit presens

tis operis institutum aut alijs contradicere: aut solubilitate soluere: sed scientie potius doctrineque intendere cum hic suppositionum loco habeantur que alibi a nobis sunt demonstrata: ac febrium differentie doceantur.

Capitulum tertium de causis exterioribus febribus.

Ante igitur suppositiones hec: calidus: frigidus: humidus: et siccus esse corporum elementa: primasque ex eorum intemperaturis constitui egritudines ex quarum numero febris est una: quam in corde quedam preter naturam caliditas generatur. Caliditatis autem differentie de quibus presens transigit sermo a materierum differentia sumebatur que febrilem caliditatem suscipiunt.

Cum autem earundem triplex sit generis vel enim in ipso cordis corpore accendi dicebantur: vel in humoribus: vel in spiritu.

Preincipere autem in omnium febrium constitutione causas que ab omnibus manifeste noscuntur quas etiam antea commemorauimus in quibus mens dici qui se ab experientia empiricos vocant: ex observatione ad curationes aliquid proficiunt. Rationales autem ad ipsius rei naturam venientes cum indicationibus videntur ad prenoscenti futura atque ad curationis inuentionem neque earum usum pretermittunt que ex experientia fuerint inuenta: sed multa ex rationali doctrina illis adiungunt. Que nam vero sint que vtraque inueniantur via experientia scilicet ac ratione alibi est a nobis demonstratum. Atque singule preincipientes cause in corpore faciunt dispositionem que febrem accendant nunc ostendere intendimus.

Quoniam non vnum videmus modum generationis aut augmentationis caliditatis siquidem neque ignis ipsius: sed vel propter motum.

Vel propter putrefactionem: vel propter adbesum calidius caloris: aut propter detentum calidi effusum: aut propter mixtionem calide substantie quodam veluti ex fonte effluens que quo ad nostrum sensum vel generet: vel augeat caliditatem neque esse omnino et febrium causas reduci ad eos quos proxime diximus modos.

Veluti statim exustio siue ipsa solis operatio tales sortitur appellationem aut qui ab eodem sit in corpore affectus siue ille qui tam affectus est: nam igitur et hoc ipsum calor preter naturam nondum rationem febris existit nisi cor una calefiat omne quidem huiusmodi cause genus fieri constat ex rei calide adbesu siue sol siue ignis siue medicamen calidum contingat extrinsecus aut proximum fiat aut adbereat siue quouis aliquo vocabulo quispiam vti voluerit.

Ita autem est veluti quidem intranscibilis in ipso cordis corpore sita: simul autem cum hoc feruore calchit spiritus aliquando: aliquando sanguinis substantia. Quod si ita contigerit ut ea corpora que in se caliditatem admiscerunt longo eam tempore retinere natura apta sint: licet motus cordis sederet in bisce: tamen remanet calor preter naturam atque inde hominem febricitare est necessarium.

¶ Huiusmodi autem febris habet originem a motu atque feruore nature caliditatis.

¶ Que autem ex tristitia fit ex solo motu: non autem ex feruore generatur.

¶ Eius autem qui labores sequitur principium est musculorum nervorum copularum et articulorum nimia confectio que quidem primo quandam calorem concipiunt: hinc vero continuatim calor accendit ad cor: atque inde homo necessario febricitat.

¶ Que autem ex densitate cutis accenditur febris qualis maxime frigefactis atque astrictis corporibus solet accidere mordaci effluxu in corpore acervato contingit.

¶ Semper enim animalium corpora distillantur idque duplici modo effusis ad exteriora vaporosis atque fuliginosis superfluitatibus: ac rursus attracta refrit gerante ac ventitante natium calorem aerea subtilia. Cum igitur aliqua causa potentior eos de quibus diximus meatus angustiores effecerit sepius in pectoricam dispositionem incidit corpus quando vaporosum: et optimum quod effluit extiterit: ac tunc acceperit satisque mordax nonnunquam in febrem quo tempore maxime quoniam intra corpus quod refrit gerandi vim habet non attrahitur calor augetur.

Acui ¶ Aeris autem ac mordax defluit superfluitas his qui aut natura vitiosos habent humores: aut praesens eis cibis vruntur: sepius cruditatem patiuntur: atque praesertim cum post huiusmodi cibos assumptos feculentas atque ex lacunis siue paludibus siue quouis alio vitiatas ac putrescentes biberint: atque idem his quoque accidit qui supra modum laborant aut vigilant aut medicamina acuta iugiter sumunt.

¶ Hoc autem prauos cibos quibus hoc ipsum est a natura insitum: sicuti allia: cepe: nasturtia porros brassica: ocima: et vericas: et quaecumque alia agrestia dicuntur veluti que apud nos lampfane vocantur: et que preterea natura quidem optima sunt: sed ob quosdam putrefactionis modos equale aut maius aliquando vitium contrahunt veluti frumenta ordea atque omnes alie fruges que ad usum cibi assumentur: quarum nonnulli temporis longitudine ad putrescibilem ducuntur dispositionem alie quoniam male repositae fuerint humiditate replentur. Quedam vero et in primo ortu rubigine deprauantur tales et hos bodie quoque vigente fame plures coacti comedere: nonnulli quidem a putridis ac pestiferis febribus interierunt: nonnulli autem pustulas instar scabie ac lepre in corpore contraxerunt.

¶ Cum igitur plenum fuerit corpus huiusmodi humoribus nulla vero obstructio aliquid ex visceribus obfideat libere autem per vniuersum corpus cutis distillat ac refrigeratur: sanitati quidem fruitur animal: sed dubia ac momentanea: quoniam autem constringi terminum exteriorum aut obstrui penitiarum partium meatus contigerit. In constrictioribus quidem quod nuper diximus febrium genus consequitur. In obstructionibus autem quod paulo infra dicemus.

¶ Nihil ergo mirum si ex his qui cruditatem passi sunt nonnulli quidem a febribus correpti fuerint alij vero minime. Nam hi qui iam humores habent vitiatos ac male distillantur aut intempestive labo-

rant aut balneis superfluis vtuntur: hi facile febribus corripiuntur. Et qui boni habitus sunt ac bene distillantur et quiescunt et ventriculum atque epas calefaciunt his febricitare est impossibile.

¶ Nam in eisdem residet ventriculi atque epatis partibus quodcumque corruptum est ac paulatim per res pus coquitur atque optimum fit: sicuti his qui se vehementioribus motibus exponunt aut chilo soli aut balneis calidis dulcium aquarum quicquid visitatum est in habitum corporis recipitur.

¶ Sic et quoscumque ex ciborum corruptione febris inuasit subsequuta non esset nisi alia causa accessisset aut quia supra modum fatigati essent aut frequentius surgendi necessitates habuissent aut inflammationem in ventriculis partibus subuenissent.

¶ In obstructionibus quidem foraminum atque humorum intrusionibus: nam et de hoc dicere distuli ex putredine patiuntur febrem animalia.

¶ Promptissime enim putrescunt quaecumque calida ac humida atque in calidis locis: nisi distillari ac refrit gerari contigerit.

¶ Nihil igitur mirum si ex repletionibus febres eueniunt: etenim obstructions multe atque vniuersum corpus in huiusmodi affectibus male distillat. Secuti igitur in aliera multitudine que ratione potentie dicitur cito ad corruptionem humores deueniunt: quoniam non bene continentur neque cum coquantur cum ea a qua perficiuntur vis inualida existit.

¶ Propterea autem quaecumque cibi glutinosi sunt ac crassi sunt magis morbis obnoxii: obstrui enim atque intrudi eum qui ab ipsis generatur humorum facilius existit.

¶ Quid igitur non peraria ratione acta atque estuata morbofa videntur enim similiter a febribus instari qui vitiosus vitiosus rationem in nimium sequuntur: quoniam et supradiximus omnes tales mali fuerit esse.

¶ Tali igitur ratione hi ob putredinem autem quoscumque glutinosi sunt ac crassi febrium sunt cause.

¶ Partes etiam que inflammationem patiuntur ratione putredinis febres accendunt: intrusus enim in ipsis influens humor cum non bene distilletur putrescit.

¶ Cum igitur fluxio bec amaram bilem dominans tem habuerit caliditas quedam crispilata pro parte occupat partem: cum vero sanguinis inflammationem: cum vero humorem ex vitiosis commixtum vel sit crispilas inflammationis participans vel inflammatio crispilatis nonien quidem ab humore superabundante suscipiens cognomen autem ab altero.

¶ In bisce autem omnibus communicationis ratione febris accenditur: semper enim calefacte proxima pars simul calefit donec ad cor communicatio perstringat: nam et in carbunculis id quod continuum existit vna calefit: sunt autem ex sanguine quidem satis calido: sed atre bilis naturam propter adustionem conuerso.

¶ Finit tertium capitulum.

Capitulum quartum de febre pestilentiali.

Calidiores autem ambientis aeris status quales maxime circa canis ortus contingunt per inspirationes quidem manifeste cor calefaciunt: corpori autem extrinsecus circumfusi totum ipsum calidius efficiunt: per arterias vero que ipsi substantie aeris ambientis aliquid trahunt: ex quibus omnibus simul cor afficitur: et cum supermodum incaluerit ipsum primum atque principium febrilem calorem suscipere atque ad universum corpus transmittere.

¶ In pestilentia vero aeris statu inspiratio plurimum est causa. fit enim et aliquando ob eos qui sunt in corpore humores ad putrescendum paratos cum brevem aliquam occasionem ad febris originem ab aere ambiente acceperit animal.

¶ Adhuc autem ex parte ex inspiratione incipit aeris circumstantis a putrescibili evaporatione vitiatum. Putredinis autem principium vel cadaverum multitudo non crematorum quemadmodum in preliis contingere solet aut ex aliquorum vel lacuum vel paludum effatis tempore evaporatione. Contingit autem quandoque precedere ambientis aeris caliditas quemadmodum in ea pestilentia que arbeniensis inuasis et tucidides inquit. Sed in tugurijs suffocantibus etatis tempore habitantium corpora corruptione laborabant. At quia humores corporum ex vici prauitate erant putredini obnoxij hinc febribus pestilentibus origo data est: forte autem per continuum ex erbiopia quedam putredinis flurere contagia his quorum corpora erant ad patiendum parata febrium cause futura.

¶ Oportet enim hoc in toto sermone memoria repetere: quod nulla causarum sine patientis aptitudine agere potest: alioquin omnes qui sub estivo sole commorantur febricitarent aut qui nimio motu exercentur aut vini potu grauarentur aut ira excedentes aut tristitia afflicti febricitarent: alioquin etiam ut arbes troz circa canis ortum egrotarent: ac in pestilentijs morerentur. At ut diximus magnam in generatione egritudinum partes habet eius qui passurus est habilitas corporis.

¶ Supponatur igitur ut in exemplis in ambiente quidem aere nonnulla pestilentie semina contineri ac ea que ab ipso corpore continguntur nonnulla quidem esse varijs superfluitatibus plena iam ex seipsis ad putrescendum parata. Nonnulla autem pura atque inutili materia carētia ac primis quidem adiungatur in multis corporis partibus obstructio foraminum atque ea que plectora vocantur vicia ociosa in multis crapulis ac rei venerevibus immoderatis atque his que necessario omnia que nuper diximus consequuntur cruditatibus: reliquis vero omnibus corporibus puris ac superfluitatibus cō carentibus ad sint: preterea alia bona libera in omnibus spiratio meatibus cum obstructionibus atque afflictionibus carēt. Exercitia etiam sint moderata: vici temperat: ac desineps his superpositis cogita quomodo vtriusque corpora affici sit necessarium ab eo quem inspirat aere pestilenti: an non rationabile est illa quidem statim a prima inspiratio ne principium putredinis sumere ac plurimum in malo procedere: quecumque autem munda sunt ac su-

perfluitatibus carent nonnulla quidem nihil nonnulla vero minimum mali sentire ac facile ad naturalem habitum habere regressum.

¶ Sic et cum aeris temperatura a naturali habitu ad caliditatem atque humiditatem immodice fuerit ea versa pestilentes quidem ortus morbos est necessarium: plurimum vero eisdem laborare quicumque fuerint superflua pleni humiditate: quemadmodum qui modicis laboribus se exponit ac viciu vitur moderato in omnibus viciu cōmedi dispositionibus nullam omnino sentit offensionem.

¶ At hic quidem sermo in vno profertur exemplo: sed nihilominus in omni genere cause veritatem cōspectur: et quicumque integre in eo vult excipere de preincipientibus causis legat librum. Equidem vero in presentiarum prelixirati parcens vno capite vni uersa comprehendens finem sermoni consistam: oportet siquidem in omni causarum genere diligenter aduertere: ex qua maxime potentia egrotare contingat: deinde corporum dispositiones iam que eisdem consentiunt quod que aduersantur considerare illud pro comperto habentes quod quecumque consentientes sunt facillime leduntur contrarie autem ac reuētes quantum viribus ac magnitudine contrarietas valet tantum inuicias perdurare contingit.

¶ Audi ego aliquando in tali temporis statu quas lem auctores Hippocrates in cratone fuisse non paucos carbunculos: crassari per populum: quorum erat generatio eadem omniaque alia quemadmodum scribit Hippocrates exquisite similia: et quidem quecumque in tertio libro qui epidemia inscribitur de pestilenti aeris statu ab Hippocrate referuntur in altero eidem simili pari modo euenerunt: erat autem eorum summa ut ostendit Hippocrates ipsa putrefactio quod cum nos preuidissemus statim ab initio quecumque corpora humida videbamus omni via exficcare conabamur: que vero sicciore in his antiqui habitum conseruabamus. At in quibus superfluitates redundabant hec purgationibus sanabam: obstructiones autem foraminum aperire atque abstergere studebamus.

¶ Sed hec quodammodo artis curatiue propria esse videntur: nec in ambiguo est cum plenius de hisce sit a nobis in eo loco dicendum.

¶ Nunc vero de ipsis volui facere mentionem cum cum prosequeremur sermonem in quo quemadmodum ab eadem causa inualecente nonnulli quidem a febribus corripiuntur: nonnulli autem illesi perseuerant exponeremus cum enim corporum dispositiones dissimiles sint ac multiformes quidam facile alterantur ac patiuntur a causa in ipsa operante quidam insuperabiles ac impassibiles omnino existunt quidam cum difficultate patiuntur ad huius vero rei demonstrationem coacti sumus etiam curationis meminisse non aliter asserim quod Hippocrates res qui quodam in loco per similem modum vulgerrimum illud dictum conscripsi ostendit autem curationem.

¶ Est igitur et que pre custodia dicitur curatio quodammodo: sed ipsa videlicet nomina apud medicos sepius confunduntur. sicut enim in altero libro est a nobis ostensum omne medici opus est errorum qui circa humanum corpus euentum correctivum. Sed nihil ista subtilitate sermōis hoc in loco indigemus

siue enim in duo nomina diuidas omnem curationem ac precustodiam siue ambo in vnum colligas curationem nominatis non parum coniecturam affert eorum dispositio qui a pestilentibus atq; in populum crassantibus morbis affici prohibentur quod non eque omnes ab eadem causa patiuntur vna si quidem ac prima est in omnibus communis intentio q; corpus quammaxime superfluitatibus vacet atq; optime spiraret. Secundo loco post hoc vt potenti cause quo ad eius fieri potest aduersetur. At quibus horum contraria existunt celerrime capiuntur ac q; maxime laborant.

Capitulum quintum de reprobatione ponentium oem februm esse putridam.

Ed qm de febris? pestilentibus? facta est mentio queoēs a putredine ortum habent ope precii videt vt hoc loco sistētes sermonē de antiquo dogmate piderem? oē febris gen? ex putredine fieri asseuerante: siquidem eius sententia esse periclitatur omnis a ardore eboreus viri tū in ceteris que ad artem pertinent: tum presertim in februm contemplatione minime conueniendi.

De quibus ego magna ex parte illis consentio nisi q; eas que ephemeris nominantur excipio. Necq; ei videntur mihi de humorū sequi putredine. Sed qui quidē ex solis incendio febricitant ab agentis cause caliditate affici natura aptus est. Qui vero ex ira et huic feruore quidē aliq; eius que circa cor caliditatis fieri est necessarium: non tamen etiā putredine. Sic et ei qui supra modū exercitatus est vebementior caliditas preter naturā sine humorum putredine in corpore accendit? et cui cutis assecta est cum prius acriter superfluitates per eam euaporarent post q; retente sunt ac coaceruatae incidit in februm nulla interueniente humorum putredine.

Et que in inguinum tumoribus greci bubones appellant febres ortuntur omnes sunt male excipitis ephemeris quodam in loco inquit Hippocrates et quidem eius patris tumor ex genere est inflammationum: et quantum ad hoc affectior illi q; de putredine sermo eius est a ratione in inflammationibus quas greci flegmonas vocant febricitare contingit non ea que erasistratus opinabatur: sunt etiā quedā febres in inguinū tumoribus e genere est functarum: quemadmodum: et alie non tractabiles morbos ex vlcere aut inflammatione aut abscessu aut aliqua huiusmodi: altera in visceribus dispositio ne ortum habentes ostendunt.

Differunt autem que in inguinum tumoribus febres ortuntur ab his que ex humorum putredine eueniunt que vel in aliquo viscerum aut in cauis et maximis vasis ortum habent: quoniam que in inguinum tumoribus sunt concalfaciunt semper partes continuas donec vsq; ad cor calor febrilis attingat: non peruenit autem ad ipsum putrida fuligo sed ibidem permanet in loco inguinis circumscrip̃ta sola altera tione per continuū facta vsq; ad cor perueniente calore: quo maxime modo in his qui solis calore deurruntur aut lassitudinem patiuntur a primis partibus calefactis vsq; ad vitale principium caliditatis permeat in putredine autem que in visceribus aut in magnis sit vasis quidem veluti: fumus ex putrescentibus humoribus ad cordis ventriculos tendit.

Et quidem in tumoribus inguinum omnes simul

humores putrescere solēt siue per vnum siue p duos continuos dies vt qui inuicem adbereant atq; in vno loco concludantur atq; in visceribus sunt vasisq; magnisve qui continuo fluunt suorum contactu vicinos ad putredinem trahant spacio temporis putridum calorem accendunt.

Ana autem ratione quemadmodum in extrinsecis omnibus quecūq; preter naturam a quavis causa calefiunt si quidem imputrescibile sit quod calefit veluti lapis vel lignum aut tale aliquid aliud eoussq; durare caliditas solet donec paulatim refrigerentur. Quod autem putrescere natura aptum est semper ad continua dispartitam continet caliditatem quē admodum aliquando in agro conspici excrementa iumentorum simul ac columbarum quadā ex parte a sole adeo vebementē calefacta q; instar fumi multam euaporationem in sublime emittebant non parum mordacem ac dolorificam et si quis proxime accessisset nares oculosq; ledentem: ipsa etiā excrementa tangentibus adeo calida sentiebantur vt qui longiori tempore manus et pedes admoisset exurere non tamen continuo huiusmodi casus perdurabat: sed in die qui sequebat quicquid superiori die ad summum feruoris peruenerat sequenti die refrigerabatur. Quod autem huic continuum erat dum prima pars que calorem conceperat in summo est feruore ipsum interm paulatim succensum mox prior si feruore remittente iterum incalcebat atq; effruebat ac paulopost prior parte refrigerata ipsum summum feruorem obtinebat: hocq; rursus defruebat dum pars continua paulatim succendebatur que paulopost vebementius accensa ad summū feruoris perueniebat: hic autem circuitus in vniūse re diei ac noctis spacio peragebat adeo vt res vna quorididane febris quam greci amphimerinam appellant propriissimum esset exemplum q; si duabus diebus ac noctibus idē circuitus perfectus fuisset tunc febris tertiane eo modo fuisset exemplum: et si tribus q̃rtane et quatuor q̃rtane siq; dē et q̃rtana febris exstiterit ego em nodū liquido vidi neq; huiusmodi circuitum neq; alium que vltra quattriduanum proterenderetur. Sed de febrisque per circuitum accessiones habent postea dicetur.

Humorum autem putredo que in vasis sit similis est ei que in inflammationibus atq; abscessibus accidit alijs collectionibus.

Dupliciter quidem secundum genus ex duorum autem generum miscella alia tertia secundum spēm euariat: quin et innumerabiles miscelle modi in eo q; magis et minus reperiuntur.

At duorum generum alterum quidem sit superante natura: alterum vero superata. Et superante quidem sicut in inflammationibus et similibus collectionibus humoribus pus in humoribus autem qui in vasis atq; arterijs continentur: et quoddam quid puri proportionē responderet subsidet in vrinis. At talis quidem putredo non simpliciter quidem putredo existit: sed aliquid in se continet coctionis. Nam ad hoc vi coquendi in vasis remanente que interit putrescit humor ad talem peruenit alterationem. Sed et alterum est putredinis gen? cum ea vis cui coquendi officium est demandatum adeo imbecillis facta est vt nullam amplius facere possit in putrescente superfluitate optimam transmutationem: quod quidē

usu contingit cum eadem vis ad ultimum imbecillitatis pervenerit etiam si id quod putrescit mediocriter sit vitiatum. At fieri potest ut vis quidem ipsa non omnino sit imbecilis humor vero putrescens maxime sit vitiatum.

Humus superfluitatis putredo neque consistere neque aut colorem aut odorem aliquem recipere potest: sed semper secundum substantiam permutatur ac multis modis evariatur illud quod putrescit. Altera autem putrefactio quam et coctionem esse diximus semper ad unam puris speciem terminatur coloreque ac consistentiam suscipit et odorem superante vero integre ipsa natura optimi fit pus conspectui album et crassum et quaque verum sibi simile leve autem tantum genti ac minime fetidum: si vero semiputridum fuerit tertium in tali transmutatione genus quod paulo ante diximus fit dictum vero et illud est quod multis forme huiusmodi genus existit: nam in eo quod magis et minus est innumerabilis differentia: sepius enim cum calore album factum fit vel fetidum odorem vix tenuem substantiam obrinet: sepius vero non album apparet: sed lividum atque in hisce omnibus magis ac minus infinitis modis evariatur.

Quodcumque vero in accessibus putredinis sunt differentie totidem et in febribus que ex putredine accenduntur. Sunt eorum que in urinis apparent forme varietates optima vero urina que ex putrescente humore coctionem a continenti vase suscipiente perficitur est que album et leve et equale et minime fetidum quod habet: pessima autem est que in omnibus maxime contrario modo se habet: que vero intermedia existit quanto propius ad alteram accesserit tantum aut melior aut deterior existit. Sed de urinarum differentia in commentariis de crisi bus siue de criticis dictum est.

Capitulum septimum de signis distinctis inter putridam et effimeram.

As autem que in putredine humorum febres accenduntur alias ab effimeris oportet existimare neque earum discretio difficilis est quam nonnullis videatur esse impossibile: nos vero hoc milies re ipsa probavimus prima accessione finita lotum hominem ac mediocriter resectum ad consueta opera transmittentes ut quod altera febris accessione censurus non esset neque nos nostra existimatio sefellit.

Unum vero hoc est precipuum febrium effimerarum indicium ab aliqua incipere causa receti ac manifesta que ante precesserit quam omnes medici iuniores vata vocabulo procatartica siue preincipientes appellat.

Sed et si hoc inseparabile sit talium febrium indicium: tamen earum proprium non est: nam et alie ex causa manifesta fiunt que ante precesserit. Inseparabile vero ac proprium est coctio in urina statim dicta prima.

Ac preterea pulsus ad magnitudinem ad celeritatem et ad dignam accedentes ita ut frequentia a proportionem deficiat secundum exteriorem quietem. Est autem et magis inseparabile ac proprium quod nullo modo ad celeritates ea parte pulsus que sistole dicitur tendit: et si aliquando contingat hoc minimum ac vix perceptibile existit: parumque a naturali tenore

mutatum.

Sed et caliditatis suavitatis proprium atque inseparabile est butuscemodi febrium indicium.

Inseparabile quoque equalis atque incompressus ascensus in caliditate ac pulsibus simul: non tamen proprium cum et alijs quibusdam adsit sicuti etiam consistente febre mediocritas neque enim hoc etiam est proprium quamvis his maxime inest. Et melius sane hec que communi a existunt in crescente febre ac consistente: quoniam magis effimera insunt inter propria reponere sic enim fieret et si non rei ipsius species.

At pulcherrimum atque exquisitissimum huiusmodi febrium proprium simul atque inseparabile si gnium sicuti et cum sudore aut rore aut omnino cum aliquo optimo vapore declinatio ubi integra febris cessatio sequatur hec quidem est communis febrium effimerarum indicatio: nam postea de earum singulis speciatim dicemus.

Alterum vero febrium genus quod effimeris ex adverso distinguitur nullum quidem nomen commune sortitum est. Sunt autem due prime differentie que non obscuram habent specierum discretionem. Nam quidam ex istis in putredine humorum accenduntur quedam vero ipsas solidas occupant animalis partes atque eas eticas febres appellant vel quamdo firme ac fixe sunt quemadmodum habitus: aut quoniam ipsum corporis habitum comprehendunt sic effimera vocare consueverunt solidas partes humidis ex adverso distinguentes.

Indicia vero febrium que humorum ratione accenduntur hec sunt primum quidem non inseparabile: sed proprium quod nulla earum que preincipientes cause dicuntur eas antecedit: neutrum enim aliorum generum hoc inest: quoniam effimere omnes a procatartica siue preincipientibus causis origine habent. Et hinc autem quando sine his generantur nunquam ab initio inuadere consueverunt: deo quod ubi quis sine preincipiente causa cepit febricitare. Scire oportet huius causam in humoribus esse.

Illud vero usu evenit quod aliqua ex preincipientibus causis suis ratione febrem accendit effimeram subsequitur autem altera ex putredine humorum quamdo quod afficit corpus ad id habile fuerit hoc est quamdo in purum extiterit ac superflua materia redundans: hec enim cum in effimeris immoderatum calorem contraxerit atque hinc putrescendi principium ac ceperit alteram speciem febrium succendit priori de finiente.

Unum vero proprium simul atque inseparabile in omnibus successionis indicium quod febris effimera quietem integram subsequenter non habet: contingit vero aliquando ubi effimera febris consistit aliquid quod permutationis indicium ostendit. At multo magis cum iam ceperit declinare: quo tempore id quod paulo ante dicebamus ea tranquillitas abest que ad esse deberet: hec quidem sunt permutationis indicia.

Hec quidem sunt permutationis indicia initium autem a rigore sumere febrem ubi neque ardor solis neque frigefactio precesserit qualis prefertim per nitem facientibus iter contingere solet: aut qui aliter in vehementi frigore diutius commoratur proprium et hoc existit signum febrium que ex putredine accenduntur humorum non tamen inseparabile.

Neque enim in omnibus inest quemadmodum neque horrores ipsi sunt ab huiusmodi febribus inseparabiles sicut neque ab initio proprie.

Inequalitas vero pulsuum atque caloris siue in principijs siue in augmento contingat est huiusmodi febrium generis proprium indicium non tamen et ipsum inseparabile multe enim et sine insensibili inaequalitate incipiunt atque ad consistentiam accedunt.

Adhuc autem magis si neque accessiones plures faciant veluti insultus quod superaccedi vocamus.

Sicuti neque pulsuum afflictio: sic autem nominantur quando incipiente accessione satis paruos atque inaequales eosdem habens: neque enim hoc ipsum ab hisce febribus est inseparabile: non tamen alicui alteri generi febrium commune: sed proprium istarum ac peculiare sicut et inaequalitas ipsa.

Nulli alicuius casus ratione superueniat: septem ubi enim humor aliquis vitiosus in ore ventriculi fuerit acutus qui ipsum aut mordeat aut refrigeret: parui simul sunt atque inaequales. Et peritas quidem in frigidis: inaequalitas vero in mordacibus accidit. At ubi euomuerit becambo protinus cessant. Cum vero ipse ventriculus omnia noxa vacat ad propositum febrium genus pertinent huiusmodi pulsus.

Maximum autem est earum que ex putredine sunt febrium indicium qualitas caliditatis: nihil enim est in ea moderatum neque vlllo pacto sile est ei que effimeris sentitur: sed quemadmodum est ab optimis ante nos medicis dictum mordax quodammodo potius existit: tamen molesta sentitur ac quoniam ad modum fumus oculos ac nares sic ipsum tactum videtur erridere: sed in principijs quidem accessionis ut in quibus calor adhuc suffocat ac supfluitates intus succendunt non statim amota manu discernitur. At per moram predicta caliditatis spes ex penitioribus partibus effertur quod cum aiaduerneret themison existimauit ut mihi quidem vbi hoc esse omnibus febri tantibus proprium: sed de hoc quidem improprie de huius sermonis loco a nobis rursus considerabit predicta aut caliditatis spes que appositam manum pungit atque errudit instar medicaminis acris est putredinis humorum progenies que manifeste quidem sentitur in crescentibus ac consistentibus febribus non manifeste autem incipientibus.

Proprium vero atque inseparabile est febrium que in humoribus accedunt submissis pulsuum greci listolem appellant velocitas que manifestius quidem in crescentibus febribus non obscure autem incipientibus ac consistentibus sit committat autem has febres in incipientibus quidem pulsus peruius ac velox. Cum vero consistunt magnus simul ac velox. Sic et que in exteriori quae existit frequentia in huius febribus manifeste describenditur: cuius similis neque in effimeris neque in ethicis apparet.

Maximum vero et harum febrium indicium existit cruditas urinae debilis etiam concoctio proprius est indicium febrium que humorum sequuntur putredinem. Neque enim cruda neque concocta debilitat in effimeris apparet ac earum quidem alterutra ferorsum est proprium huiusmodi febrium indicium. Stimul autem utraque dicta sunt distinctionis proloquutum omnino inseparabile huius enim febrium generi urinae primae vel omnino crudae vel debilitate coctae.

in principio associantur neque vnde magnum aut est fatu dignum concoctionis indicium in huiusmodi febribus in primis urinis apparent. Si excipiamus eam que fit ex effimeris febribus permutationem de qua a nobis antea dictum est praeter predicta autem propositarum febrium indicia contingit: etiam eo tempore quo accessio consistit casum aliquem febrium ardentis apparere. Quod si etiam huius casus se ostendunt qui in febribus hepaticis et hepaticis appellatis sicut et que in hemitricis aut succentis videri solet. Erunt quidem propria huius generis febrium que ex humorum putredine acceduntur indicia non tamen inseparabilia atque idcirco ubi prima non adsint ex alijs dignoscere licet: quod si assuerint non solum ad genus huiusmodi febrium pertinebunt: sed etiam aliquam earum spectem indicabunt.

Et quidem si post febrem declinationes integra non successerint quae siue cum sudore siue quouis alio modo declinet ex duobus alterum vel permutationis est argumentum si omnia que praecesserint febrium effimerarum fuerint indicia aut si nulla ex his fuerint statim ab initio febrem aliquam ex his que putredinis humorum sequuntur inuasisse indicatur.

Si vero in prima die pulsus durus sentitur antequam maduerrere oportet: nunquid in corpore egrotantis sit aliqua congelatio ex frigore vel siccitas vel tensio qualis in distensione nervorum fieri consuevit vel inflammatio vel durus tumor quem greci skiron appellant in quibus enim errauerit archigenes de pulsu duro in eo tractatu quem de pulsibus composuimus ostenditur in quo exercitatum esse oportet quicumque ad praesentis operis lectionem animus sit appulsus: atque in ea praesertim parte in qua de pulsuum dignotionibus agitur: nam pulsuum quidem nomina omniaque eorum significata numerumque vniuersum in vno tractatu exposuimus qui de pulsuum differentia inscribitur. Quo pacto vero singula ex ipsis sint dignoscenda altero tractatu quem de pulsuum dignotione inscribimus in quattuor libris explicat sicut alterum volumen ordinem consequens in quatuor libris comprehensum exposuimus in quibus pulsuum causas edocemus ac postea que iam diximus quantum quod de pulsuum praecognitione inscribitur non verbis tantum: sed operibus etiam huiusmodi contemplationis utilitate a nobis ostensa.

Et si quis nobiscum affuit quando egrotos visere mus eorum librorum contemplationem re ipsa demonstrantibus eisdem partim alia partim id ipsum est persuasum quod pulsus durus neque proprius neque inseparabile est huiusmodi febrium indicium: sed non est nunc tempus de hisce rebus differendi: nam in nuper dictis tractatibus atque in altero volumine octo libro comprehenso: in quo librum archigenis de pulsibus ad examen rationis adduximus satis a nobis huiusmodi casus ostenduntur. Nunc quantum praesenti operi expedit dicemus quod pulsus durus non est alicuius generis febrium neque effimerarum neque earum que in humoribus acceduntur neque ethicarum proprius atque inseparabilis: committatur vero magna ex parte ethicas febres non nunquam vero etiam duo genera alia casu aliquo interueniente effimeras quidem ex algore nimio contingunt.

si qua nervosa tensio simul affuerit contingit hoc aliter quando ob nimium solis feruorem aut laxitudinem si mul aut exuritionem aut in modicas vigilias aut exinanitionem quando hec alimenti inopia preuenit tunc illis autem que ex humorum putredine sunt febres pulsus durus adest quoniam aliquod viscerum vel inflammationem vel durum tumorem pariat. Et si casus quospiam aliter affuerit veluti tensio aliqua nervorum aut siccitas bacientia ratione pulsus sit durus? sicuti in his quod non in tepore frigida bibunt aquam aut frida se lauant atque aliquibus arborum fructibus in modice vescunt in febribus aut ea ratione quod febres sunt nunquam sit durus? pulsus neque in effluuiis neque in his quod ex humorum accedunt putredine. Neque enim quod ex inflammatione febris inuadit eadem ratione sequitur et febris et pulsus durities: sed febris quidem ex humorum putredine durities aut extensionem que in vasorum sit repletionem.

At autem summam dicat durities tunc aduenit arteriarum aut ob congelationem aut tensionem aut siccitatem: congelationes igitur vehementes algores efficiunt: tensionem vero infestationes et duris moribus et nervorum dispositionem infestationibus: corruptiones siccitatem vero et diurne et nocturne et vel ex ventris pluuio vel intestinum lenitate aut diuturnia aut diuturnis vomitibus aut tali aliquo alia causa pueniunt: et longi ipsi fames et febres ardentes atque ut in vniuersum dicat quod ipsas aialis solidas partes vehementer exsiccat sicuti et ethice febres de quibus iam dictum est sumpto ab earum generatione principio.

Quare igitur febres ethice appellantur duplici via oritur in his magna quod ex parte ex ardentibus febribus quod in pertrahunt vel longitudine ipsi humorum corpore cordis potest consumi vel fieri per ventrem? adhuc magna portio reseruet ille vero non tamen ethice sunt: sed tabide etiam. Que autem maneat adhuc humiditate generantur ubi corporis occupauerit: huic maxime accedunt quodammodo lucerne ex flamma ex fonte atque vna quidem a nobis exposita est earum febrium generatio.

Reliqua autem est cum statim ab initio inuaserit silem primum sui ortu effluuiis facientes autem ex tristitia aut ira aut lassitudine nimia: vna cum solis feruore. Hec.

Hec igitur febres non est admodum difficile curare atque ex ipsis ad tabem pueniunt ex istis medicorum quod earum cura fuit dimadata ubi iam ex parte consistit et tamen dum inciperit non est easdem curare difficile: sed est ipso.

Earum siquidem non calida est et sicca cum tale aliquid corporis pariat quod lucerne fomes cum fuit plenum exurit: non quod ita torrefactum est fragile atque dissolutum atque ex ariditate tenuitate admittit adeo ut si neque magna olei copiam supinfundat flamma abundatior possit accendi. Sæpe uero et debilis ipsa palpitat flamma ac prout sit minor donec ex toto extinguitur. Talis quidem est febris que omnino tabida existit.

Aut que ab ea passione non differat que tabes appellatur. Nam et hec absque indecrepita etate solet accidere ex igneo nativo calore quod nihil aliud existit quam mors que sine sensu doloris ac secundum naturam ex siccitate contingit sicuti his qui preter naturam tabescunt altera euenit species que a Philippo ex egritudine senectus vocatur inquam non solum senes: sed etiam pueros vidimus incidisse quamplurimos.

Tabida vero febris non tantum sicca: sed etiam calida est passio extinguit autem valde celeriter in hac egritudine calor aialis totumque corpus tabescit instar arboris

supra modum arefacte: aut ob longitudinem temporis aut flammæ viciniam aut vehementem atque in moderatam siccitatem: sed de vniuersa quidem talis dispositione qualis natura sit seorsum scriptum est. Februm autem ethicarum quandoquidem duplex est ut nuper diffiniuimus genus earum indicia exponamus. Ethica quidem que in tabem incidit febribus cognitu promptissima atque facillima existit. Nam priusquam pulsus atque calorem tactu perpendas videbis oculos immodice cœcauos veluti quibuldam quasi foueis receditos exhausto tam vniuerso in ipsis liquoribus cognitu promptissimum quibus palpebre coherent emittente conspiciantur et sordes quidem in ipsis sicce ostenduntur et quedam veluti squalida dispositio qualis maxime inest his quod toto die sub solis ardore uerlongum per puluerem egerunt. Est etiam in eisdem flos vitalis coloris extinctus hoc quidem tota patitur facies atque in tota cute que facies obducit ac frontem: preterit siccitas immoderata conspicitur adeo ut ex siccitate duret ac circūdatur: non tamen possunt plurimum producere palpebras dormitanti bus si miles et quidem sæpius commouet dormitatum more non erit autem eorum passio somnus: sed potius vigilia diu importet. Et stabuere etiam carnes que in temporibus sunt ut collapsa videantur et concaua spacia: et quid aliud omnino sunt que ossa atque curis: adeo ut si nudato corpore partes ad ventrem attinentes aspicias neque ex intestinis: aut visceribus? aliquod super peresse censueris ac precordia vehementer contracta versus thoracem videantur quod si eos tangere libeat curis quidem apprimere arida quam si digitis apprehendens extenderis instar pellis consistit: pulsus autem tenuis durus ac debilis et frequens: calidas autem cum primum manus admouetur debilis est: paulatim vero actedimem atque excitationem quodam ostendit: ac magis cum plus tangendo in moraperis neque amplius relique commemorate oportet indicia in te: preterit adeo manifesta.

Prestat enim ad incipientem rursus transferre sermonem dico autem tabem incipere quando nativus humor quando in vnoquoque dispergitur corpore in spacijs particularum consilium inter medij tas in corporis substantia abolet periculatur donec cum pars huius aliqua reseruatur solum febris ethica existit nondum etiam tabida cum vero iam res eo periculi peruenerit ut nihil iam ex tali humiditate super persistit: tunc exquisita tabes existit.

Est quidem omnium ethicarum febrium dispositio difficilis ubi iam principij tempus preterierit.

Determino autem: principium non dierum aut horarum numero sicuti neque in alijs membrorum generibus? sed ipso dispositionis modo. Cum enim naturalis cordis temperies primum euerit inceperit neque nativa humiditas protinus aboletur neque virtus plurimum laborat sed primo fit velut quedam effluuiescencia humiditatis quo in tempore facile est huiusmodi febrem sanare tamquam nihil adhuc virtute perperit.

Deinceps hac in longum protracta effluuiescencia ipse similes periculis sicciores reddunt: atque inopia alimenti tenuiores ac tantum virtus laboratur quam siccitas atque caliditas in ipsa febre inualuerit quando earum altera exuperans virtutem imbecillitatem reddere potuit.

Huiusmodi febris iam quodammodo ad vitamque

partē declinat ac mediū obtinet locū inter eam tabidam febrem que penitus curā non admittit atq; illā de qua paulo ante diximus que facillime in principio curari potest. Sūt vero et in hac laetudines multae qm̄ et dispositionis ipsius multe in eo q̄ magis ac minus diuersitates. Que igitur equaliter distat ab utraq; et ea scz que exquisitē tabida existit atq; illa in qua nihil est adhuc tale medio quodammodo se habet ad curationē dubio ad partes ambas inclinat momento: que autem tabide proximior existit est etiam periculo vicinior cum que alteri prime magis adberet nō parua salutis spē possit asserre.

¶ Deinceps igitur ad earundem dignotiones deueniendū ac primū illius in qua facilis est remedio locus nisi in aliquem de hac medicorū incidit turba. Est autē ubi sola fuerit baudqua q̄ difficilis cognitū: alteri vero associata ex putredine humorum propter mixtionē tā difficillima redditur.

¶ Supponantur tā ipsa sola ex aliqua nuper dicta rā causari habuisse principiu: appareantq; in ipsa die omnia generis febrū effimerarū indicia simul autem et cum ipsis apparent: et principientis cause forma quod etiam in progressu sermonis ostenditur. Sed ex egro interrogato addiscere licet si cetera q̄d bene se habēs solū ob id quod supra modū fuit tratus aut tristitia affect? ceperit febricitare. Et si bec verū esse inueniatur: febris autem ad diem sequentē extendatur neq; ad quierē declinans neq; magis inualefcens. Ariditate autē immodicā in corpore representat talē erbicū fore suspiciandū. Qd si vsq; ad tertium diem sine cibo permanferit duz tertiane accessiones suspectus preterit bozas nihilq; effectū dignū prior accesserit febris aut fuerit imminutum sed quedā exigue reliquit tantūmodo procedant atq; permaneant cū ariditate corporis: aut caliditate cū primo tactu mitis sentiat in processu vero temporis aris mordax atq; arida manus se offerat butuscemodi febre erbicā esse est existimandū.

¶ Adaximum vero atq; indubitātū hoc erit et? nature indicū: si cibū hominī obtuleris eo presertim tēpore quo maxime omnes bozas suspectas subierit fugisse videtur statim eū boza vna aut duabus post acceptū cibū quicūq; egrotantē tetigerint altera febris accessionē adesse opīnabunt nec decernit q̄ eos qui cibū obtulerint increpent qm̄ baud in tēpore de derint. Sed tunc cum futura accessio erit cuius annotatione tardius sit subsequuta vnde oportuerit cibū in longius tempus differeres aut nō ita se bz.

¶ Omnibus siquidem erbicis febribus hoc inseparabile adest indicium allato cibo quidē febrem accēdit ac pulsū ad magnitudinem ac velocitatē augeat: ita vt in cōpressa annotatio facta videat: voco autem annotationem incompressam in qua neq; bozaro: aliquis neq; extremarum partū frige factio facta est: neq; veluti quedam dormitatio neq; aliq̄ signis octositas aut omnino inaequalitas aliqua vel scz in caliditate vel in pulsu: adhuc aut magis neq; paruitas neq; debilitas neq; horum aliquid aliud. Sed quemadmodum et cuiusq; alteri ex cibo maior ac velocior pulsus efficitur.

¶ Sit quidē aliq̄ et in quibusdā febribus alijs iēo pressus accensus atq; hac quidē rōne nō videt febrū erbicarū inseparabilis casus at nō par differt si vniuersus bozū indicioz acutū ipseris in oib?

siq̄d febrū? alijs butuscemodi introit? etiā pter et bū assumptū sunt incōpressi: in febrū? aut erbicis res oīno contrario modo se habet neq; penit? sit ali qua annotatio in tēpore aliquo. Sed est vna febris continua sicut que proprio noie sinobus appellatur. At ille quidē quandā veluti flāmā plurimā ad mouentī manū habet occurrentē preter id qd puls? in ea celerissimi sunt frequētissimi ac maximi: in erbicis autē febribus neq; multa occurrit caliditas pulsusq; tanto minores rariores ac tardiores sunt bis qui febribus sinobis appellatis existunt. Quanto etiā caliditas minor existit. Lōis itaq; oibus erbicis febribus q̄ pusille ac semper a principio vsq; ad finē equales. Propriū autē bis que ad tabidas prortime accedūt est siccitas: qm̄ sine siccitate sepi? erbice febres consistūt cū non transmutant ad tabē: quem admodū multis hoc tēpore in magna pestilentia cōtingit a sinobis igitur differunt vt diximus erbice febres.

¶ Ab alijs que incompressas habent annotationes hoc maxime differūt q̄ afflictatio aliqua oīno illis adest cū cibū assumpserint in accessionis principio in erbicis post cibū assumptū veluti quandā afflictationis expertē annotationē fieri cōtingit que nō est vt antea diximus annotata decipit aut eos qui citra butuscemodi non sunt exercitati ob caliditatis multitudinē ob magnitudinē pulsū ac velocitatē.

¶ Manifestū? autē die sequenti: bec febris agnosce si diligenti? obseruauerim? quousq; post assumptū cibū in caliditate ac pulsu? alteratio facta perdura uerit. Illā quēcūq; conspecto sunt obuia eo vsq; manifeste alterata apparebūt: donec ex cibo digesto atq; apposito cordis siccitatē hūctauerit deinceps ad pristinū habitū reuertet in quo anteq̄ cibū assume retur conspiciēbatur. Si igitur alio in tempore cibo reficeris eo qui sequit die ac rursus die subsequens et in tēpore pariter diuerso qd aio fieri videbis: caliditate scilicet post cibū adauctā pulsus autem vt diximus alteratos.

¶ Id est eis cōtingere videtur qd in calce ac lapsibus calefactis: si em̄ aquā frigidissimā miseris multo calidiores sentiuntur nutriende vt nutriti videas in ipsis humida substantia aridā caliditatem. Sed quenā sit hui? rei causa nature rationū studio inquirere opz. Qd autē ita fiat cuiusq; volent ediscere licet. Si em̄ intra manū recipiat calcis glebā eiusdē parū faciat caliditatē quā neq; sentiet qd si ad terrā deponat atq; aqua perfundat videbis quā primū vehementer calefactā atq; ita feruentē sicut leberes qm̄ ingenti adbeferint flāmē: vapores etiam non paucos ab ea efferri conspicias. Qd si etiā tāgere ausus fueris facile ex hoc deuri cōtinget adeo si ad sensus iudicium referat humida caliditas vires habet non parū sicca euidentiores.

¶ Sicca vero in erbicis febrū? esse caliditatē quas tabes consequit eo constat argumento. Nullus eoz q̄ habitu corporis predicti sunt humidiores statz ab initio butuscemodi febre corrept? fuit. Sed quicūq; sunt natura sicciores ac presertim si vnā habuerint tēperaturā vitāq; elegerint in laborib? vigilis ac curis victūq; paucos hos statū ab initio solet erbica febris inuadere ex ira vel tristitia ac magis estate statūq; rps calido et sicco ac loco preterea cōsimili.

¶ Termin? aut earū principij est cū eo tpe quo so/

Bal. pars tertia.

B 3

lent effimere febres in integrā quietē desinere ne dū istis tale aliquid cūentat insuper siccitas manifeste intendat tūc em̄ primū febrem euadens effimeram transcendit ad erbicā: alter vero cuiusdā veluti ip̄i augmenti atq; integre perfectionis terminus est ter-
tic dici accessio: si em̄ vt paulo ante dicebamus neq; altera accessio superuenerit neq; egror? sine febre fue-
rit adaucta insuper siccitate tūc p̄culdubio hic erbi-
ca febre laborat.

¶ Que progressu tēporis cita ad tabidā conuertet̄ pulsus debilis simul ac dur? fiet statim vero 2 paru? necessario hic idē est etiā frequens: non tamen pro-
pterea febris est tabida. Sed ob id potius quoniam debilis ac paru? existit debilitas siquidē vebemētē sequit̄ cordis intēperit̄ durities aut siccitatē. Si igitur butusemodi affect? cor occupauerit hinc febre tabida necesse est antinā laborare.

¶ In eadē vero incidūt febrem ex accidentib? atq; acutis febrib? plures qui recte curati non sunt ac p-
ferrim qui cū aque frigide potu indigerēt preter id quod cā non biberint: nullū tamē refrigerans medi-
camentū tboraci ac p̄cordijs apposuerūt. Si vero cū oī butusemodi auxilio caruerit cataplasmata etiaz ex melle quorū nūc plurim? est vsus ultra modū ad-
hibuerint bis expeditū est iter ad tabē si etiā diu fe-
bre tolerauerint ex epatis aut ventriculi inflamma-
tione: maxime igit̄ viscerū collectiones si non recta cura adhibeat insequunt̄ erbice febres: adeo vt ple-
rūq; existimauerint eas nulla ex cā alia generari.

¶ Quos later neutrum istorū ac nullū preterea ex vi-
sceribus aliud neq; tabem neq; illam omnino erbica febre efficere priusq; vt dictū est cor patiat̄.

¶ Aduenit autem 2 hec passio nonnunq; quidem p-
seipsam sicut in excandescētijs vebemētibusq; tri-
stinis ac diuturnis nonnunq; vero in ardentib? fe-
bribus aliquando aut in pulmonis ac tboracis affe-
ctibus ac p̄ferrim in superationibus 2 tabe: sicut aut in bis ita in epate ac ventriculo atq; vt simplici-
ter dicamus in oībus diuturnis inflamationib? q̄ nobiliores partes occupauerunt adiuncta toti? aīa
lis ac p̄ferrim cordis siccitate.

¶ Ego quidē vidī in laxioris intestini greci colō ap-
pellant inflamatione diuturna tabidā febrem fuisse sequutā itidē in similibus stomachi vesice ac renum
affectibus nec minus a tali febre nonnulli sunt capiti
qui dissinteritā patiebant̄ cū scilicet intestina inflam-
matione laborarent: in lenitate etiā intestinorū 2 lō-
go profluuiū alterū greci hēnteriam: alterū dyarias
appellant scilicet vel ab initio statim vel progressu
tēporis febriscula inuasit tabide febres conse-
quantur.

¶ Et vt simpliciter dicā quando p̄exsecatum cor-
dis corpus febrile caliditatē que cū difficultate amo-
uetur acceperit.

¶ Quare cū arterie circūstantib? partib? calidiores
sentiunt maximū sunt erbicarū febriū indicū. Siq-
dem hoc illis nequaq; alijs aduenit febrib?: ad huc
aut manifestū? B aduenit casus cū sunt loti aut quo-
uis alio mō elaxati: ita vt aliq; pfluat būditas aut ca-
liditas efflet: tūc em̄ alijs partib? omnib? calor per-
cipitur moderat? vbi calor ita exspirauerit: qui vero
in arterijs existit nībilo minor sentit̄. Est vero ei?
manifest? sensus cū se pulsus attollūt qui neq; ip̄i
in talib? expirationibus permutant̄: sed continuo i

eodem statu perseuerant.

¶ Cū igit̄ sola per seipsam consistit erbica febris p-
spicuū est an etiā tabida extiterit.

¶ Alteri vero associata ad huc difficult? cognoscitur
sicut que nuper cuidam muliercule contigit: cuius ac-
cessio non die tantū: sed etiam nocte manifeste fiebat
latebat enim tabida fabris omnes medicos quib?
eiusdem curatio fuerat demandata vt qui arbitrarē-
tur neq; principū aliq; sensibile febribus erbicis i-
esse oportere neq; incrementū neq; consistentiam tā
q̄ non posset eisdem associari altera febris ex humo-
rū putrefactione proueniens. At nos statim primis
dieb? in eadē muliere cognouim? vtrāq; enī anno-
tatio vique interdū 2 noctu fiebat partes quidē bre-
ues accessionis faciebat 2 sepius cū rore aliquo aut
expiratione vaporosa: ita manifeste soluebat̄ q̄ cor-
pus intemperie positiū tangentib? sentiebat̄: signa
aut ex arterijs accepta de quibus paulo ante sermo
habebatur semper remanebant cū neq; similiter vt
alie partes refrigerarent neq; celeritatē aut frequen-
tiam motus amitterent.

¶ Que igit̄ 2 alias a nobis sepius dicta sunt nunc
etiā dicent̄ q̄ non oportet accessionū circuitus ac
similes proportionēs solū in febribus aduertere: i3
multo magis ipsius febris modū ac formam atq; ex
bac ipsas dignoscere febres non aliter q̄ homines
ex figura 2 propria forma cognoscunt. Sicut nos pri-
ma die sepi? febribus formā cognouim? non expectas-
ta aut triduana aut quartana aut quotidiana reuer-
sione: sed de bis quidem satis in secundo de crisi?
libro dictum est.

¶ Dictū est autē nībilominus eodem in quo pacto
febriū effimerarū differentie sunt cognoscende. Scio
aut me 2 hoc in libro fuisse professus de bis aliquid
annotare. Sed cū in memoriā reuoco: q̄ pauca qdā
dicenda supersunt: preterea que in eo libro conscrip-
simus alia quidē supersuiū existimaui hoc in loco
repetere hic igitur sola qua in eo libro sunt detecta
supplebo.

¶ Qui itaq; ex seruoze solis in febre incidit bis cu-
tis magis ad caliditatē 2 siccitatem q̄ pulsus ad fe-
bile vergit dispositionē: nā 2 minus sitibundi sunt
bis qui equalē habent caliditatē.

¶ At q̄ primū man? admoetur in eis ingens calor
percipit contra res se habet in bis qui ex cure densa-
ta atq; astricta laborant nā in bis reaccendit calor.

¶ Atqui ex seruoze solis egrotāt bis maxime caput
deuri videt̄ plusq; ex balneis frigidis utilitatis ac
delectationis recipiunt.

¶ Oculi quoq; in bis rubicundiores 2 calidiores si
mul cū siccitate vident̄ siquidē sine grauedine ac di-
stillatione laborāt: nā hec q̄busdā a sole deustis ac-
cider e consueuerūt: sitq; in eis caput nō solū calidū
sed etiā sanguine plenū adeo vt oēs vene q̄cunq; in
oculis aut in tēporib? aut in fronte vel in tota sunt
facie supra modum extenduntur.

¶ Hoc etiā satis eos ab his q̄ ex būorū frigiditate
febricitāt separat: nā 2 bi q̄buscūq; caput inualidū
est grauedinib? ac distillationib? facile corripunt̄.

¶ Eoz quā hō nullis febribus solā capitis dispo-
ne sequit̄: magna hō ex parte: tūc solā febricitāt q̄n totū
cū corpus supra modū caluerit iasserit.

¶ Est min? cala cutis bis q̄ ex frigiditate febre scitant
corpusq; bis maiorē p̄fert morē null? i frōre squa-

lor qualis bis qui ex solis feruore febricitent sine plenitudine capitis. Magna vero purte bis solet caput repleri nisi quis purum atque materie inutilis ex pers corpus habuerit solis siquidem bis caput cale fieri contingit sine aliqua plenitudine noxa illud tamen aliquando visu euenit ut plurimus calor deustit occupet caput quous nulli plenitudinis obnoxium.

Hec igitur dispositio ab altera que ex frigiditate consistit manifestissime differt atque plenitudinem habet adiunctam non facile discerni potest utque et distillatione et grauedine assistat qui etiam affectus frigescitis adueniunt ad grauedinem diximus squalor atque ingens cutis caliditas ac quecumque alia diximus nuper propria sunt eorum quos feruor solis deussit.

An illud superest ut febrium differentias que in humoribus accenduntur percurramus si hoc unum antea admoerimus non sufficere ad generationem febrium sicuti multi opinantur. Si solum amara bilis quononnulli ruffam appellant augetur.

Sic enim omnes qui morbo regio laborant in maximas inciderent febres in eis siquidem huiusmodi humoris magna in toto corpore copia redundat: non tamen febricitant: nisi aliqua alia accesserit causa de qua paulo inferius dicemus.

Aburdum etiam putare in quartanis et quotidianis febribus que exquisitae sunt tales acervari bilem amarum non secus quam in tertianis ac febribus quononnullis incendio caufones appellantur. Nam ex aduerso in quotidianis febribus atque quartanis neque vomit neque biliosus neque sudores neque vrinis neque excrementa aliqua vestigia amare bilis ostendunt preter id quod neque aliquid ex bis quononnullis antecesserunt aut simul adsunt eiusdem humoris prebet testimonium.

Nam tertiane quidem febres magna ex parte in corporibus sunt in quibus naturalis habitus ad bilem accedit atque inconsistentium etate que omnium maxima biliosissima est: tempore etiam estiuo preteritis in quo huiusmodi humor dominatur in locis preterea que calidam atque siccam habent temperaturam: ac in simili aeris ambientis qualitate vira etiam non ocio atque quieti dedita: sed in laboribus: curis: vigiliis: solis incendiis: et ciborum paritate assueta: eorum denique calidiorum atque sicciorum usus preterea medicaminum calefacientium atque exsiccantium immodicus fe. tertianas facilliter afferunt.

Contra vero quotidiane febres naturis in quibus pituita superfluit ut familiares atque ex omnibus anni diuersitatibus in hyeme precipue atque omni temporum statu fridiori atque humidiori in etate senili ac puerili in locis frigidis atque humidis vitae ociosa quam crapule comitantur actum preteritum cum post cibos balneis vtuntur: ac multo etiam magis cum ipsi cibi naturam pituitosam habuerint generantur. Non tamen hi amarum euomunt bilem: neque per ventrem inferiorem aut sudores excernunt quod in febribus contingit tertianis. Hec siquidem flaua, bile putrescente fieri consueuerunt. At quotidianae ex pituita quem admodum quartanae ex atra bile originem habent que etiam corporum naturam sequuntur ad atram bilem per cliues atque ex etatibus maxime declinante ex anni vero temporibus autumnum. Sic et reliqua omnia que bis proportionem respondent ut cibi porusque ac pituita vniuersus frigidus ac siccus quartanis febribus originem prestent.

Quare et rigor qui utriusque generis fe. antecedit baud quaque similis est. At in tertianis quidem causam a qua prouenit res quodammodo pungentis ac ferentis sensum representat in quartanis autem veluti refrigerantis. De ea autem que est rigoribus forma inter causas accidentium abunde exposuimus.

Abi etiam eiusdem generis febrium diximus differentiam quod ex ipsis que quidem sunt intermittentes. ita enim appello quecumque ad sensibiles infestationem perueniunt ortum habent ab humore febrem generante qui per omnes corporis partes suomotoru deferatur in continuas autem humor in venis continetur inclusus: de quarum dignotione in secundo libro de crisi bus.

Intermittentium igitur tres sunt omnes numero differentie quotidiana: tertiana: quartana: quotidiana quidem ex pituita putredine. tertiana vero atque quartana utriusque bilis flauae quidem tertiana: nigra autem quartana.

Continuarum autem que ex flaua bile proueniunt duplex est species: altera earum que a continuo feruore sinocoe appellantur quarum vniuersum tempus in vna consumitur accessione que a principio usque ad finem pertingit. Altera earum que idem cum genere nomen fortuitur: continue appellantur atque in pluribus circuitibus continetur.

Earum igitur que sinocoe dicuntur tres sunt omnes numero differentie: nam quedam earum a principio usque ad finem perdurant quedam paulatim angustantur tertia species paulatim decrescit. vnde et nonnulli primas quidem homorbenas atque aomatiscas hoc est in eodem statu et vigore perseverantes nominant. Secundas anaoticas atque epammasticas hoc est affurgentes atque inualescentes dixerunt. Tercias autem paragmaticas hoc est decrescientes appellarunt.

Continuarum vero due sunt prime differentie. Nullarum quidem que singulis tertijs diebus inualescunt. Aliarum vero que die intermedio alteram faciunt accessionem.

Hec igitur nullum precipue obtinent nomen. At quononnullis die inualescunt ego quidem nominare consueui tritbeopis hoc est tertianarum naturam referentis: non tamen prohibeo quin pro suo quisque arbitrio alterum eis nomen imponat modo rerum obseruet differentiam. Alia siquidem est differentia cum ad infestationem terminantur. alia cum in declinationem febrem desinunt he que per tertiam diem febres acceduntur. nullam tamen ex bis emittitum vocem: non vero autem cum quis velit ita nominare modo hoc tantum ab eisdem obseruetur ut nullam eorum specie pretermittat: sed omnes deinceps quecumque dum ego nunc institui recensentur.

Nam que in die intermedia faciunt accessionem continue nonnullae quidem in quotidianarum figura progrediuntur duas inuicem accessiones simillimas facientes: nonnullae vero duas dissimiles habentes: prime tertiam omnino obseruat: sedae autem quononnullae in figura duarum tertianarum progredientes. he igitur ex bilioso. Altere vero singulis diebus silem accessionem faciunt ex pituitoso magis humore consistunt.

Est et tertium genus febrium continuarum que perraro tamen euenit quarum accessiones quartanarum figuram progredientes ostendunt neque in infestatione terminantur.

Sicuti autē febris tertiana aliquā sit duplex aliquā triplex ita et hec nō mō duplex s; etiā triplex euadit. **Q**ue qdē febrili cōplexionis sunt ei? qua de typis i. de febrili figuris proprie tractationis.

Que autē ex hūorib; febres accendunt tot nūero quot nuper a nobis sunt explanate ex earū autē cōm mīxtione: alie quedā generant de quibus deinceps dicem? si p; b; que simpliciter cōsistunt qd deef se videt adtūxero: qd v; quecūq; febris exquisitaz simplicitate seruauerit formā vnā quādā veluti regulā obtinet eorū q nūc sunt a nobis dicenda: q hō ali quo modo defecerit tū etiā a febrili simplicitate res cedit.

Quā q ex flaua bile per sensibiles corpis partes de lata oriū febris cū rigore inuadit atq; ardētis febris similitudinē gerit et bilis vomitib; aut seductionibus aut sudorib; vel. s. ex horū qbusdā vel oib; soluitur hui; febris accessio duodecim ad summū horaz eq noctaltū spacio finit eādēq; tertianā exq̄sitā appellam? q in tēperatura laborantis biliosa et tps statu ac regione calidū et siccis cōsistit: dixim? aut et paulo p; alia oia q ad ei; gñationē conueniunt.

Breuior est autē aliquādo predicto spatio tps accessio in eo quod magis ac minus plurimā habens differentia ob quantitatem videlicet aut qualitatem ipsius bilis aut propter laborantis vigorem: aut ppter presentem eo tempore corpori patientis dispositionem. Nam multa bilis ea que pauca est longiorē affert accessionem: tenuis autē crassa breuiorem sic et rigor maior quidem breuiorem: imbecillior autē longiorē. Corporis autē dispositio: rara quidē breuiorē densa vero longiorē.

Tempus autem in hac febre intermissionis nullū habet humoris putrescentis ex pulsu perceptibile indicium: in die autem nocteq; cōsequitur accessionē cum vero parumper succenditur vix agnosci potest in p;mis diei aut noctis subinde sequentes partib; manifestus autē se ostendit die proxima que videlicet antecedit accessionis diem. In illa vero iaz signum euidentius apparet: ac multo etiam magis accessione tā incipiente atq; adhuc plus tā inualescēte febre. Cum vero tam cōsistit minus q cum augebatur: multo vero minus vbi iam declinauerit bususcemodi febrem si appellare libuerit exquisitam tertianam nominaveris antiquo: si minus mihi saltem liceat manifestioris doctrine gratia ita notare.

Est autem et altera exquisita simplicitatis febris que ex pituita putredine oriū habet persentētes corporis partes a natura detrusa.

Incipit autem ab extremorum frigeactione atq; horrore potius q rigore.

Ac cum difficultate accendit calor ac longum cōsumitur tēpus dū inualescēdo peruenit ad summū qsi vero is ex quo cōstituit humor frigidus est et humidus in tēperatura: lentus autē ac renax in cōsistentia idcirco egre accenditur ac tarde mouet: sepiusq; in foraminib; retinetur.

Apprimat autem atq; aggrauat aliquādo virtutē: hinc inaequales ac debiles magis paruofq; efficit pulsus: qprimū febrē inuadit atq; incalescūt.

Fuit autem et in biliosa febre in accessionum principijs singuli quos diximus circa pulsus affectus: et in illa statim desinunt: aliaq; et inaequalitas plerūq; in tali febre inuadente non adsunt.

At postq; cessauerit rigor nō multū post calor accenditur veluti ignis effulgens purusq; ois fumose fuliginis expers. At pituitosi humoris caliditate igni fumido in lignis viridib; accēso nō male assimilaue ris idcirco et breues in eo cessatōes et accessiones spacium longius pducitur neq; intermissionis tempus est adeo vt in tertiana sincerum: sed humoris putrefacti seruat indicium manifestissime autē in hac febre in inuasionibus atq; incrementis accessionū signus putrefactionis apparet. Attamen cū exquisite suam naturā seruauerit plerūq; videt purā intermissionē habere et nos quoq; hoc idem non raro fatemur cū nimum diligens sermo fuerit itempestiuus.

Hec autē naturas consequit corporū et tempora loca et status artesq; et victus rationem aliaq; omnia pstrute consentanea.

Singulis autē dieb; accendit p̄tis minus calida sit biliosa tertiana. At ille cū humore habeat accessioni oppositū facile ppter subtilitatem quicqd ex eas dem efferbuerit totus in accessione expurgat atq; ad puriorē quādā infebrecitationē terminatur: postq; accessio breue aliquod putride caliditatis vestigium relinquit q autem pituita febris accendit in accessionum declinationibus integre nō expurgat neq; parū relinquit ei; q veluti succendi vt. hinc ergo eius intermissio lōge deterior ac secunde accessionis festinat inuasio.

Tertium febrili intermissionum genus est exquisita quartana quando ex solo atre bilis humore generatur qui frigida ac sicca constat tēperatura.

Succendit autē paulatim veluti lapis aliquis aut testa aut os aut tale aliquid bususcemodi corpus frigidum: siccū. vbi vero aliqua ex eo flāma fuerit accensa nihil humidū aut semicōbūstū in accessiōe relinqt.

Atq; idcirco in hoc humore lōgiores sunt cessationes q in pituita atq; intermissio exq̄site pura videt quoniam hic quicqd atre bilis fuerit accensum exsauritur atq; dispergitur.

Idcirco et in eis talis est rigor qualis bis q vebes mētē gelu frigeatit baudq; ei filis q a sole pulsio aut lassio aut ex medicaminib; aliquā calidus aut cū super vlcera ponunt mordētib; fieri cōsuevit.

Necesse est autē hāc febrē antecedere quecūq; atra aggregat bilē in vite exercitijs ac totū victū rōne et temporis statu ac regione: sic et laborantis naturam atra bile habundare.

Busius autē febris accessio tps spacio est filis tertiane nōnūq; et lōgior cū adhuc exq̄sita p̄seuerat vt que ex frigidiori humore cōsistit eadē hō in bilcefebribus atq; alijs oibus est causa q differentia facit lōgitudinis accessionū quēadmodū pauloante diximus in exq̄sitis tertianis ex multitudine humoris ac q qualitate: vigore insup atq; imbecillitate potest ac preterea ex ipsius egrorantis dispositione diuersitatem assumens.

Nam et alia oia p̄porzione respōdēt bis q ex amara bile accēdunt: si igit neq; putrescat neq; vebemēter p̄pres sentētes deferat atre bilis humor nunq; efficit quatrīduane exquisitū circuitum.

Et quidē regi morbi passionib; diuturne splētis egritudines et colores i toto corpe sedi herpetib; etiā atq; erisipilatis q ex flaua bile cōsistit cāci et epba gedene cōrespondent. Neq; in bis hō neq; in atre bilis morbis necessario febricitant: nū prius atra vt

illis putrefiat.

¶ Semp̄ est iuxta naturā vitri? viciis quicquid optimū fieri cōtingit bis que alunt partibus assimilare quicquid hō alienū conat̄ excernere. Quod si aliquid ob crassitudinē aut multitudinē: aut tenacitatem materie inutiles aut aliquā meatū obstruionem: aut propter sui imbecillitatē totū qd est vitiatū nequeat expellere necesse est vt si id vitiatū in anima lis corpe perdutauerit corūpat̄. Neq̄ est fieri pōt vt aliquis quispiam ex humoribus talis permaneat qualis erat ab initio ne dum quī ita deprauatus vt nature cultus sit expers.

¶ Cum alterū oīno sequi vt scilicet cōcoquat̄ apponatur atq̄ assimilē solidis partibus animalis: aut corūpat̄ & putrefiat. Sic enim bis qui morbo regio atq̄ atre bilis passionibus infestatur quādo biliosi humores superhabūdantes diutius corpus obfede: rine febres superueniunt.

¶ Sepius etiā aut eparis aut splenis affectus attulit febrem: quādo. scilicet quas diximus nuper passionēs aut ex inflammatione aut obstruione cōtingunt.

¶ Eadem quoq̄ ratione & in pituite humore redundante non accenditur febris nisi prius putruerit.

¶ In hoc autē visum est septi? id qd antiqui impossibile arbitrabantur. Est autē hoc sine febre rigor qd nō nullis quidem accidit semel: nōnullis autē per vices interpollens multorū spacio dierum vt a principio vsq̄ ad finē cōtinuat quod videlicet est ita oīno exitum vt neq̄ adesse videat̄ cum se quieti tradiderit sed cum moueri ceperint: tūc demum id sentiunt aut tantam vim habent vt sit etiā sine moro molestum.

¶ Sed quādo hūmōi i tpe humor putruerit nō modo rigent: sed etiā febricitant: atque tales sequitur dispositiones feb. est diuturna difficulter solubilis in quotidianā figurā progrediens.

¶ Ex hoc genere est etiam febris ea que proprie vocatur epiala quādo simul febricitat & riget atq̄ eodē tēpore in toto corpore vtrūq̄ sentiūt affectum.

¶ Archigenes igitur nulli nomē vnq̄ alteri rei accōmodari arbitrat̄ nisi hūc febrī tātūmodo. Videtur tamen & artici quidem cum etiam rigorem qui febrē antecedit ita nominare.

¶ Alterū hō huiusmodi humorē Prægoras vocat: iuniores autē e quorum numero est Philippus simpliciter crudū nullū aliud nomen adiiciens vt exquisitius distinguant: est autē & ipse species quedam pituitae vt qui sat̄ frigidus atq̄ humidus humor existit ad pituitae appellationē reduciē si bycratem omnesq̄ nō modo p̄iscos: sed alios etiam grecos in nominibus imitari velimus.

¶ Proculus siquidē in libro de hōis natura in hoc nomine preuaricat ab admirabili quodā veridico persuasus: s; nūc tps nō suadet ad huiusmodi dispositiones sermonem; dīcūtere cum alterum eisdem tractatum addiderimus.

¶ Quare rursus ad propositū reuertamur quicūq̄ humor natura frigidus atq̄ humidus fuerit hunc nos pituitā appellamus. tu vero si libeat simpdasom nomines adeo est mihi parua nominum cura.

¶ At non te lateat plures esse huiusmodi humoris differentiās. Una siquidē cius est species quēdmōdū frigidat: adeo vt cū loco calido obstruit dolores maximos excitet: sepiusq̄ multa laxioris intestini in eōmoda hoc humore acuti clisteris in euacuato statim

sedari cōtingit: vel hīc humor etiam vitri liquefacti similitudinē gerit.

¶ Est & alia pituitae species quā pleriq̄ cū screatu ex puit sensibilemq̄ habet dulcedinē: liquet autē q̄ hāc exquisitē frigidā nō cōtingit esse. Siquidem eoz me mininus que in libris de simplicibus medicaminibus dixim? Est & tertia alia pituitae species que ex puenibus videtur acida. Est autem minus frigida q̄ vitrea magis vero q̄ dulcis.

¶ Sicuti & altera species est salsa aut ppter putredinem: aut ppter falsē serose humiditatis mixtionem.

¶ In qua si quos febricitare cōtingit su peruenient e accessione non rigent: sed tātūmodo bozzent. Acida vero ac vitrea si per sentiētes cor p̄s partes differatur sine febre rigores generat. Quod si modica aliqua in ipsis feb. putrefactio febrē tempitā appellatam inducit: q̄ si vebemētī? putrescant rigor quidē antecedit: febris vero sequit̄ superata multitudinē caliditatis frigidat: adeo vt dū febris inualefcit atq̄ cōsistit minime sentiatur. forte autē & vitrea pituita ac de qualitatē est particeps: adeo vt ei? differētie tres sint numero vniuerse: acida dulcis & salsa: minime vero dulci pituita putrescente febrē rigor antecedit.

¶ Quispiā vero fortassis neq̄ simpliciter neq̄ a simplici causa hūmōi febres fieri arbitrat̄: siquidē totū id qd ex pituita putrescit febrē antecedit. reliquū hō qd nōdum putrescit: cuius causa rigescūt nō eadē habet cum putrescente qualitatē: si igit̄ ab hac quidē rigor: a putrescente hō febris generatur duplex semper aderit causa.

¶ Cōtingit vero & hīc febrē quidē ab altero cause genere dicere fieri: rigore vero vtpote aliū a febre ab altera vt qui nō sit qd febris p febrē tertianā flaua bilis rigorem efficit oc febrē: sed hec quidem longam magis habent questionem.

¶ Nam vero tempus est ad propositum institutum reuertamur.

¶ Si pituita putrescēs ex qua febrē illā que singulis diebus accessionē facit accēdi dicebamus: misceatur amare bilis humor: ex quo tertiana gignitur febris duplex iā causa ac dispositio cōiungent̄. Alter siquidē humor affert quotidie accessionē: alter vero tertio quoq̄ die: itaq̄ aut quidē dies duas habet accessiones: alter hō vnā tātūmodo: nisi accessionū tpa in easdem horas conueniant: si enī cōuenerint fiet vna febris cōfusa que neq̄ pte tertiane neq̄ quoridiane formam pte se fert.

¶ Quoniam vero vtrūq̄ feb. duplex est species: quatuor ex ipsis fiēt cōplexiones. Una quidem in qua tertiana quoridiane intermittenti cōmiscetur. Altera vero in qua tertiana quoridiane continue cōiungit̄: & tertia in qua quoridiana intermittens tertiane continue miscetur: harum vero nuper dictarū cōplexionum omniū due sunt differentiē cū aliquando quidē in eandem horam accessiones occurrant: nōnq̄ hō diuersis temporibus superueniant.

¶ Sed hec quidem cognitu faciles sunt nisi q̄ aliquā intermittens ignorat̄ ea rōne qm̄ egrotus nūq̄ a febre liberat̄. At formā accessionis inspicere oportet quē admodū in secūdo de crisi plenius edocuius atq̄ inde non autem ex periodorum similiter proportionē cognoscere febrē.

¶ Supponat̄ est cūpitā accessionē scilicet circa p̄mam horā vna cū rigore qui videt̄ pungere carnes

laborat. Deinde ubi alia omnia tertiane febris indicia usque ad consistentiam percesserint. postmodum cum bilis vomitu atque optimis sudoribus declinare ac iam undecimam diem horam a desse: unde ex totius accessiois motu coniecturari possumus hora undecima egrotantem febris intermissione habiturum talem videlicet qualem in periodis noiare consuevimus: duz vero in hac spe sumus subito retineri sudores densata. sicutummodo vel est horrescente cute ac subinde principium ascensus consistentia febris continue qualis ex puctura accenditur sequitur: sic enim et duplicem causam ac duplicem febrium speciem cognoscimus mixta intermittente continue quous nulla intermissio deprehendat. Secundo etiam die sperandum est hora nona accessionem futuram quod si expectationi nostre res ipsa respondeat omnino etiam die tertia in idem febricitate: adhuc egroto tertiane febris accessionem hora prima superuenturam speramus: si autem puenierit aut tardior fuerit ea quod secundo die circa horam nonam fore speramus accessionem aut tertio circa primam non amplius diebus sequentibus: aut nonam aut primam expectabimus horam. Sed tanto prius siue posterius quod in primo periodo similitudo proportionis accessionem aut tardasse aut accelerasse monstrauerit: que hora ex duabus febris citius sit finem habitura ex earum specie et forma atque ex accessionis plititate ac magnitudine: modo preterea ac motu et reditu periodorum pro ut celerior aut tardior extiterit coniecturandum adhibenda in super alia quod superueniunt indicia cocioidis aut cruditatis morbi totius: ex quibus maximam vim habent que in urinis apparent. de quibus omnibus sufficienter in libro de crisi tractauimus. Si vero quotidiana continua tertianam intermittente: que prima inceperit hora nona: sed aut quinta: aut sexta apprehenderit: hora adhuc difficilior cognitio sit plerisque medicis qui talem contemplationem continent neque scire curant an una sit febris an duae qualis. nam sit utriusque natura ut vero qui nihil horum intelligant non modo ignorant quo pacto curare oporteat has febris. quarum nullam habet notitiam: sed necesse est etiam utrum die sequenti suspicandum sit de hisce horis que in primo die accessiones attulerunt. Ego vero sum mihi conscius quod sepius ex diuinatrice quadam arte potius quam prenoscendi scientia medicine propria visus sum eisdem piecatura affectus future accessionis insultum in hac igitur ipsa de qua nunc agimus mixtione tertiane cum quotidiana vidi aliquando circa primam horam ex quibus sit tertiane inuadere accessionem in sexto aut illius quod a iunioribus medicis propria nomine ebaterina. id est quotidiana appellat ita enim vocare consueuerunt eam febrem quam singulis diebus accenditur neque ullam habet intermissione. Ego vero solus sum eandem febrem amphemerina nomen continuam noiare: nam cathemerin vocabulum nunc apud grecos scriptum inuenit omnem horam quod quotidie eodem fiat modo amphemerina vocat: vix ut inquit Plato non est habenda de neque cura quod tantarum rerum investigationem proponit vocet itaque manifestioris doctrine erga quod singulis diebus accendit atque intermissione finit amphemerina. quotidiana simpliciter nulla alia finem se adiectione: quod aut intermissio non habet quotidiana continua dicat. Altera vero si quis velle quotidianam intermittente appellat. Eodem modo in tertiana figurat. Altera quidem ei differetia simpliciter tertiana dicat: aut tertiana intermitte. Altera vero tertiana continua. Et igitur etiam hac ipsam sine aliqua adiectione tertianam simpliciter noiare

quod ab aliquibus video observari sed non opus de nobis pluri disputare: sed potius ad proprium nostrum institutum reuertamur. Ad oleum enim in quo facta dixi conplexione tertiane: cum quotidiana continua mane quidem in prima hora rigore pati cepit exquisitae tertiane familiariter adherentem alia omnia eiusdem febris indicia usque ad horam sextam et vomit bilis et pauci sudores inter quos statim vemo horruit ac subinde incipere annotatione pulsus erat parum inaequalis: deinde usque ad horam undecimam cum paulatim adhuc succederetur plura quod signa habebat annotationis propria paulatim intermixtis accessionis indicibus: hinc hora usque ad quartam noctis horam febris certissime iniebat: deinde quod sensu percipi poterat usque ad sextam noctis hora in eadem magnitudine persistebat morbus iam manifeste declinabat usque ad diei sequentis horam quartam: in hac enim contrabebat et annotationis signa cessabant refrigerat iam extremis partibus paruoque cessante pulsu et iam ad vesperas usque iniebat paulatim neque horrore neque inaequalitate aliqua pre se ferens deinde rursus in somno consistebat circa quartam noctis horam. Sexta hora manifestissime cepit remittere quod quidem tertio die hora secunda quotidiana annotatione expectare oportebat in ambiguo non erat: non tamen utrum tertiana eadem hora esset seruatura: aliter non satis constabat hora igitur secunda accessio superuenit quod certum ea quod in primo secundo et tertio die quotidiana continue facta erat inualescens usque ad horam quintam aliud rursus eadem hora fecit initium in quo aderat omnia similia his que in secunda hora contrahat accedebat. hinc vero rursus promptius inualescens usque ad horam octauam denovo in eadem horruit ac paulo post accrescens accessio expedire ascendebat. adeo ut hora noctis quarta iam ad summum perueniret et quod aliud hoc erat quam accessio exquisitae emittit duabus eadem hora inuadentibus febris: quoniam quotidiana duabus horis celerius tertiana aut tondem tardius accedebat: adeo ut quocumque facultatem haberet febrium figuras agnoscendi tertiane ac quotidiane continue accidentia in vna confusa manifeste deprehenderet. Nam cum tertiane insultu rigor comitaretur: quotidiana aut sine rigore inuaderet mixta ex utraque febris horrore continuo afferebat rem quod rigor minorem tamen hac ipsa maiorem partem a rigore magnitudine superat: adeo ut cum ab utroque extremo eam discerem proportionem horrore mediis iter ab eo rigore. sicut frigefactionem collocet. Non quod maxime fieri consuevit cum extempera res profundat: non ab re igitur indicium est huic febris non me emittit. nam ex quotidiana continua et tertiana intermitte tota ei natura confusa dimidia pars earumdem febrium utramque comprehendit: sicuti igitur semiasinus et semideus nomen tale sortiuntur: ita et emittit et semiasinus enim cum ad eius generationem per altera parte a sinu: per altera equus educatur ex vna semiasini nomen accepit. Semideus dimidia quod predeus esse monstrat: cum non altera vis habet hoc in nomine omittit. Sic et emittit dimidia ei pre habet tertianam: altera aut dimidia quotidiana prima. Duplex autem in ipso generationis modus videtur. duabus in vna ipse quod admodum dicebat nunc puenientibus accessionibus: quod altera quod pueniebat altera aut differebat: aut statim ab initio ambabus inuicem confusis que igitur sit in vna ipse conuenientibus utraque accessione vna infimol do habet emittit nature accessionem altera aut omnes a principio egritudinis usque ad finem que maxime

atque precipue ab omnibus febribus emittitica appellatur: sed de hoc paulo posterius a nobis dicetur. propter agatinum atque archigenem praesertim in adolescente aut quem nostra narratio supponit cum tertia die huiusmodi accessio facta esset: quoniam in unum tempus conveniebant ambae febrium invasiones quasi quotidiana quidem duabus horis semper praeventiebat: tertia autem differebat die quarta accessio sole oriente invasit formam exquisitam quotidianam ex pituita praeseferens. Erat autem proportionis similitudinem quinta ab ipsa accessio circa decimam noctis horam principium factura quam duabus semper horis celerius invaserit. Tertia autem ex bile febribus accessio ab initio die quinto hora quarta erat in uasura: adeo ut inter duarum febrium initia sex horarum spatium intercederet quod et factum est. nam circa quarte noctis horam decima invadere accessione que febribus ex pituita servabat imagines atque hoc modo usque ad quartam diei horam praegrediente ubi febris tertia meridie rigor secum afferens eidem coniuncta fuit mixtam subinde formam gerens accessio biliosa. scilicet febris ac pituitosa. Sequenti nocte circa horam octavam pituitosa febris incipiens exquisita ac sola tota die subsequente ordine sextam occupavit. deinde cum media nocte declinasset aliud subinde eodem modo fecit initium. deinde cum reliqua dimidia noctis partem usque ad meridiem diei se prime obtinisset postmodum ita veluti declinabat. At eandem excepit tertia que cum rigore invasit que cum rigore invasit quemadmodum exquisita tertia cum rigore invadere consuevit atque cum alia omnia secum eodem modo certissima afferret indicia vomitus bilis inuexit atque alui extremam biliosam et urinas optimas ac cum iam a desperasset breves quosdam veluti sudores adeo ut quicunque febrium species didicisset et aperte indicaretur ea remitti ac declinare neque ultra unam aliam periodum aut ad summum duas debere praedici. Nam et in ea declinatione erat quies admirabilis: quibus ante visam non fuerat donec ad quartam noctis horam perventum est in illa etenim febris quod et ex pituita ortum habebat ac quotidie accessione faciebat cum duabus antea passeret horis invasit. Quibus tota nocte occupasset ac totum deinceps diem rursus in secunda noctis hora octava aliud fecit initium cumque eadem pariter nocte tota occupasset sequenti die quod nona erat declinavit. Eodem vero die circa horam octavam quam duabus horis tardius invadere futura erat tertia febris accessio: sed tunc hora nona superuenit hoc ipso etiam se declinare significans. Sole autem occidere ei se associavit febris ex pituita more suo anticipando: et cum nocte illa obtinisset diem sequentem hora decima diei decime iterum invasit deinde die undecima rursus hora octava exquisite referens pituitae naturam deinde prima noctis hora tertia febris quod duabus tardauerat horis horrida accessio facta est deinde sexta noctis hora alius biliosum exercebat ac quod per uniuersum corpus sudores exalarant post quos tota declinatio fere ad febrem remissionem pervenit: neque ita in ambiguo erat quoniam tota febris tertia omnino desisset sola autem ea quod ex pituita ortum habebat remanserat quod et ipsa ita remitti incipiebat hac igitur die duodecima non amplius anticipavit accessio duabus ut antea consueverat horis: sed hora septima invasit: neque die tertia decima superuenit hora: sed illa et septima hora invasit quae esset dignam ac declinationem ostendens. Quartadecima quoque die eadem declinatio melior admodum successit: ac hora nona accessio facta est in urinis autem erat insignia coctio indicia solent egrotis in die decretorio succedere futura praemonstrantia. Sed hoc praesentis sermonis non interest neque de eo opere praecipuum est dicere. Quod vero saepius commiscetur diversorum generum febres et biliosae pituitosae et intermittentes continuae que a multis medicis ignorantur: satis hic de quo nuper scriptissimus egrotus ostendit.

Sed quoniam et de his factis dictum est rursus ad id redeo de quo paulo ante est a me sermo dilatus.

Febres igitur que ex tertia et quotidiana continua composita est quam emittitica appellamus aut flavam bilem habet exuperantem atque ob id in eo sunt tertianae febres accidentia maiora atque hoc quidem paucior: pituita vero abundantior: atque idcirco quotidiana continue affectus firmiores aut nequiter humor alterum vincit: sed ambo equipotentes existunt.

Quo tempore est exquisitus emittitica talem formam representans qualem de eo Hippocrates manifestavit cum in principio epidemiarum in banc scribit sententiam. Erant vero eorum plerisque passionibus huiusmodi febres horride continue acutae: omnes non quidem non intermittentes: modus vero erat emittitica cum altera die leviores ferret: alteram vero invalesceret ac summam in acutiem augerentur.

Dixi autem horridas non simpliciter que cum horrore invadunt sicut hoc innumerabilibus accidit febribus de quibus deinceps verba faciemus. Sed in quibuscumque magnam accessione partem horrores assumunt altera dierum scilicet in qua et tertiana et quotidiana continua simul invadunt. nam altera dies solam habet quotidianam: magna vero ex parte dierum prima mixtam ex utrisque advenit febrem. Secunda vero ex pituita continuam. Continuitatem autem nonnunquam hanc primo invadere die: secunda ambas vero simul.

Accessio igitur ex utrisque commixta quando humiores fuerit equipotentes. talis est qualem paulo ante descripsimus emittitica.

Cum vero tertia prevalerit horridior sit febris atque in annotatione sibi aliquid horrores associat. Confestim vero et fervidior est huiusmodi febris et incendij plus habet magisque festinat ad summum et aliquid bilis per vomitum aut per alium aut per sudorem excernit. At cum altera ex pituita febris prepotentior existit: tunc frigus vehementius extremas occupat partes et pulsum sit affictatio maior ac diuturnior tardiusque accessio invalescit ac longum post tempus consistit: non tamen aut sitim aut magnum affert incendium neque in ea per vomitum aut per alium aut per sudorem bilis excernit.

Hanc quoque duarum febrium mixturem archigenes animadvertisse videtur: minus tamen recte atque perspicue quemadmodum in septimo commentariorum quos in tractatu archigenis de pulsibus scriptissimus est a nobis ostensum. Arbitratur igitur archigenes in emittitica: aliquando febrem prevallere tertianam: aliquando quotidianam: non tamen equalem earum mixturem que sola exquisitum emittitica constituit: aut intellexit: aut in suis scriptis ostendit verum omnino pretermisit.

Quā cū eq̄les magnitudine fuerint: et febres ex bile intermittēs: et ex pituita cōtinua accessiōis int̄itū sit cū horrore q̄ mediū iter rigore et frigefactionē obtinēt locū: quorū alterū tertiana febrē: alterū quotidianā comitat. Eū hō ad inuāsiōne inualefcit tertiane q̄ dē rōne cito calescit ac festinat ad summū aut ppter quotidianā ex pituita tardat atq; i ascēsu retinetur nonnunq̄ atq; interrumpitur. Estq; inter varios effectus veluti pugna quedam cum eger nonnunq̄ inualefcite febre tertiana atq; ad cutem humores impellēte uehementi calescit: cōtra hō remorāte atq; ad interiora reuocante ipsius motū q̄ ex pituita ortū bz. Estq; tardū ac difficilis motus frigida ac lēta exiēs natura. In hoc aut certamine cū humor fridus supauerit summissiores horrores atq; extremā paritū et cutis refrigeratiōes sequūtur. ad eo vt videatur altera rursus accessio renouari. Eū hō calidior vice: rit: tunc statim totū corpus calescit ac tam v̄ febris in summo cōsistere mox paulopost ad pituitam redeunte victoria egroti: denuo cōtrahunt refrigerātur et horrēt: neq; hoc terminū vllū bz donec febris ad summū puenierit: qd̄ quidem citius accidit q̄ pro more pituitae: tardius tamen q̄ in bile fieri consueuit.

Nam huius quidem celeritatem cohibet pituita ac rursus pituita tarditatē atq; bebetudinē excitat bilis: talis quidē est exquisitus emittiteus ex equali duarum febrū temperatura compositus quoniam etiam ex duobus humoribus constat. At qui exquisitus nō est aut bilem aut pituitā habet prepotentē.

Scda est duarū febrū tertiane scz ac quodidiane cōplexio ac commixtio que similem quidem nuper dicta facit accessionem in eo tamen differt quoniam in hoc febris producit et quoniam die scda cū rigore aut horrore sola quotidiana febris inuadit: non igitur erit bec febris emittiteus siquidem ex numero continuarum emittiteus existat q̄ si etiam in altero genere emittiteus collocetur non bec tantum: sed multe preterea alie febres emittitei vocabuntur hac ratione mibi videtur agatinus omnes que protenduntur tertianas emittiteos appellare: sed quoniam de nominibus potius q̄ de rebus sunt quēstiones huiusmodi in eisdem minime censeo commorandus.

Nam de nominibus ad medicinam pertinentibus seorsum a nobis scriptum est alio tractatu in quo hoc ipsum ostenditur atq; integre p̄finitur quales: naz sint de rebus ac quales de nominibus disceptationes rursus igitur ad res ipsas redeamus hoc est ad eū quē Hippo. vocat emittiteum horridum atq; cōtinuū quē facit tertiana quodidiane cōtinue cōmixta.

Intermittētī aut nō ita qm̄ q̄ ex ambabus componitur febris necessario et ipsa intermittitur.

Non tñ ex duab; cōtinuis quāz altera ex bile altera ex pituita generat: p̄t emittite? cōsistere: qm̄ bec cōmixtio febrē horridā ac multas habeat reduplicaciones nō facit. nā cū oīs febris cōtinua sit q̄dem rōe cū exq̄sita fuerit neq; horrore habeat neq; rigore neq; etiā que ex eisde cōponit horrida fiet. necesse est igit si horridus sit atq; cōtinu? sit emittiteus futur? ex duab; ipsum febrū? generari: quāz altera sit intermittēs: altera vero cōtinua atq; idcirco tertiana quidē cū quotidiana cōfusa facit emittiteum: cum neq; vtrāq; cōtinua: neq; vtrāq; intermittens huiusmodi queant febrem generare.

Quia igit sola mixtio relinquit ex quotidiana in

termittētī et biliosa cōtinua q̄ et ipsa p̄t cōtinua si mul atq; horrida febrē efficere: bec vero cōtrario modo se habebit q̄ prior: qm̄ cōtinuitatē q̄dē ex bile obtinebit horrore hō ex pituita reduplicatiōes aut ex pugna mutua ac tñ p̄ferit cū humores equas vires habuerint: vbi hō alter eorum p̄ualuerit et accessiō et cognitiōis ratio in prima mixtione ostēsa est.

Hec oia et de quorū mixtionib; et de febre biliosa et pituitosa magis ad eū tractatū in quo de typis agit cūptā p̄tinere videt: hic hō necessario de ipsis facta est mentio propter emittiteum.

Quā? ortū archigenes ad tertianā trāffert ad quotidianā. nō tñ et? nāntrecte assequit? qm̄ in numero febrū intermittētū. ponit Agatinus aut emittiteū in eodē genere cū tertiana manifeste locauit ac sola accessionis uehementia ab eadem differre facit.

Si igitur omnium februm differentias exquisite scribentes in nominibus tantum aberrassent non ad modum esset egre ferendum.

Sz qm̄ neq; simpliciu neq; cōpositaz febrū oēs differentias exq̄site assignat ac p̄terea plures alias sup̄fluas addiderūt q̄ neq; ad p̄noscedū neq; ad curādū aliquē afferūt vsq; nos p̄ vtrū? earū formā exq̄sissime cōplecti tētauim? vt qui longo tēpore partim experientia partim ratione omnes q̄ viles sunt differentias inuenerimus.

Simplices igit ad p̄nt tractū: cōposite hō ad eū in quo de typis agit attinēt: cū? tñ nō erit expers oīs no atq; inscius si quis hunc diligenter perlegerit.

Nā b q̄ de biliosa et pituitosa febre simul cōmixtis cōscripsim?: bz atre bilis hōrē trāffere deq; et cūtra q̄ illarū cōplexiōe ac p̄fusiōe parit cōiecturari: voco aut cōplexiōne qm̄ horū differentib; inuaserūt: cōfusiōne hō qm̄ eodē tpe iceperit. Sic tres siml febres cōplecti q̄spia et cōfundere poterit: ex bis q̄ nup dixim? mor?

Nam baruz oim p̄ncipiū fons atq; elementum est singularium februm formam atq; figuram exquāte cognoscere: neq; enim plurima est earum multitudo cum omnes res numero existant et que ex amarā bile et que ex atra et que ex pituita generatur: quarum singule duas habent differentias continue scilicet atq; intermittētis: adeo vt omnium que ex humorum putredine ortum habent fiant sex numero differentie.

Quod si aliqua accesserit bis particulatim in ipso differentia bec vel ex humoris multitudine. vel ex quantitate et putrefactionis qualitate ac preterea ex modo motus ac particula in qua sit putredo habebit originem.

Veluti confestim earū februm intermittētium q̄ tertia quāz die accessionem faciunt que quidem breue habent accessionis tempus ac cum rigore inuadunt et per sudores et bilis vomitū et biliosa extremēta finiuntur bis tertiane exquirere nomen impositus.

Quibus vero aliquid horum deficit be non exquirite sed simpliciter tertiane appellantur. Quod si intermissione maiorem habuerint accessione videlicet in longius tempus protracta bec tertiane extense vocantur: cum tamen bec ipsa res plurimam in eo qd̄ magis ac minus differentiam suscipiat licet quidem ex bis aliquam simpliciter extensam nuncupare que cum viginti quattuor horas in accessione consumperit reliquas habet febres expertes: aliquam vero sufficienter extensam que vsq; ad triginta extendi

ent horas atq; aliquam in longius adduc tempus productam vt que vsq; ad triginta sex horas potenter datur atq; aliam adduc amplius vsq; ad quadraginta vel plures.

¶ Neq; enī ex his quas dixim? quolibet certis terminis pōr definiti cū fortitico dubitatio nobis occurrat **¶** Neq; tamen huiusmodi nomina adeo curiose inuestigare est necessarium cum nobis detur facultas etiam sine illis vnumquemq; egrotantem p̄ximis in dicare ac rectam curationem adhibere necnon futura p̄noscere: supponatur enim aliquis quindecim horas febricitare ac trigintatres febre vacare hocq; deinceps eadem proportionē seruata contingat nemini dubium quin et tempus ad exhibendum cibuz opportunum ex accessionis et intermissionis spacio cognoscetur: et quantum ex hoc ad p̄noscendum aut curandum commodū nancisci poterit: nihilominus id sufficienter acquirere quis eam inquisitionem neglexerit an simpliciter tertianam an cum aliqua adiectione que differentiam determinet huiusmodi febrem oporteat appellare: sed et cur alteri indicare voluerit qualis nam sit febris egrotantis hoc diligenti us efficiat accessionis atq; intermissionis spacium ostendendo q̄ si nomen certum ac p̄finitum quod idem commōstret inuenire studuerit.

¶ Hec quidem optima est exponendi ac docendi ratio. Secunda vero quam pauloante insinuaui cū aliam quidem exquisitam tertianam noiaui. Aliam vō simp̄r tertianam. deinde aliam paululum extensam deinde aliam sufficienter. deinde aliam amplius: deinde aliam plurimum obscurissima autem atq; omnium deterrima de qua prius fecimus mentionem in qua medici iuniores quotidie inuicem certant atq; contendunt: neq; aia duertum se de nominibus litigare: sed de alijs quideq; quispiā minus forte miras bitur: de agarbino autē magis mirandū qui cū quādam et quotidianā et tertianā febrē appelleret extensam p̄p̄modū in tertianā nō seruat eadē vim p̄p̄ortiois nā si lōgi accessio p̄tēdat nō tertianā: sed emittitū appellat: s; satis sup̄q; bacter? de nobis? disputatū: nā periculum est ne longius q̄ sit oportū in eisde; tempus conteramus. Quare rursus ad rerum ipsarū inuestigationem reuertamur.

¶ Ex omnibus vō que supersunt nulla esset contentio p̄stantior q̄ illa in qua queri potest: nunq̄ quādamodū in vtrāq; bile et pituita sunt quedā februm spēs. ita et in sanguine putrefactio solet accidere febres: siquidem effimeras eo tantūmodo calefacto nō autē putrescente fieri dicebamus. in putrefactionibus autē nam et sanguinem q̄q; putrescere est necessariū querendū quenam sit harū febrū species. **¶** Hoc autem inueniri posse putandum si prius cognouerimus quo pacto sanguis putrescat. nam recte sentire videtur Aristote. ab aliena caliditate oriri putredinem. voco autem alienam externam nō voco autē alienā externam nō v̄stratam atq; nativam in quo cūq; genere rerum: nam hec coquere apta est: externi autē corrūpere quod est putrescere calor autē extrinsecus sanguinem opprimit et in solis deustionibus et postulentis aeris statu atq; vt simpliciter dicā in febris? vniuersis quacūq; ex causa origine traxerint. **¶** Sed et quādo i aliqua corporis parte sanguis plurimus acervatus eiusdē corporis opprimit vim corumpi cōsuevit atrum p̄cipue cuz in paruis vasis

propter crassitudinē obstruiff: aut propter multitudinem impingitur quēadmodum in inguinū tumoribus ac collectionibus atq; vt vniuersaliter dicatur in inflammationibus vniuersis: nam in huiusmodi affectibus duplicem ob causam corrūpitur sanguis et quia se non deflatur: et quia a natura non conuincitur. Quod ea vō que non diffiatur patrescere soleant indicant exteriora omnia quēadmodum fructus et semina vestesq; pretereā.

¶ Eius vero quod dicitur fidē facere potest: id etiaz quod in laterum inflammationibus cernitur: nā quis dem in ipsis spumēū quidā pallidū: quidam rubetū expuunt liquorē qd̄ n̄bil est q̄ ea humoris pars in inflammatione exuperantis que retineri nō potest: sed p̄ tenuitate sudat exterius: nōnunq̄ vero et niger li quoz ille cōspicit nō statim ab initio: sed postea quādo vt plurimū pallida spuma antecesserint que bilis exuperantis erat indicia quēadmodū spumicā quidē dem pituitā rubida vero sanguinem indicat. Quare nō procul a vero est existimandum sanguinem ipsuz nōnūq̄ in his que inflammationem patiuntur partibus subire putredinem ex qua simpliciores quidē q̄ ex alijs humoribus febres fieri similem vero accessionum proportionem assumere qualem tertiane maxime febres ostendunt.

¶ Nam ita in his qui laterū inflammationes patiuntur obseruatū quo tēpore maxime rubidum expuunt.

¶ Quod si sanguis supra modum assetur pars quidē eius subtilior ac pinguior omnino in flauam cōuertitur bilem: que autem crassior in atram qd̄ ex his tumoribus qui carbūculi appellantur cōtingit: nam et in his ex sanguine supra modum effluenscente ad atre bilis humorē fit trāsmutatio.

¶ Ita autem hoc loco accipi volo atre bilis humorē vt qui nōdum exquirere in atre bilis naturam trāstie rit: sed in quodā sit cōfinio cōstitutus.

¶ Et qd̄ p̄ varietate humorū in quos cōuertit sanguis febres fieri sola bonitate vel inualitia differētes: ille si qd̄ q̄ sanguis trāsmutationē p̄sequit sū simplices: tū i reliqs: tū in caliditate q̄litate mitiores nā et si se plurima manus tāgēti offert est tū oino mitis sicuti ea q̄ i balneo cōtrahit semp̄ em̄ febrilis caloris multitudo multitudinē deflux? p̄bit vel p̄sequit: quod vero manus tāgēti molestū sentit ex humoris acedine prouenit.

¶ Hocq; tibi sit maximū bñoris febrē faciētis indicium q̄litas: vez caliditatis: nā q̄ magis vaporosa ac min? molesta existit ex sanguine nascit. Que vō moleste sunt et rodētes atq; mordaces vtrāq; bilē p̄sequuntur. Et vō in p̄rio tactu quoddā poti? vaporosum q̄ acre se manus representat: at p̄ moram paulatim mordacitas aduenit ac maxime inequalis adeo vt p̄colatorū quoddam et cribrū p̄colari videat ex p̄tute putredine huiusmodi febrē oriri cognoscas.

¶ Et cōplāti vō mibi ac cām p̄quiriti cur i febris alijs calor eq̄lis occurrat: q̄ vō ex pituita ortū habēt talē caloris ineqlitate ostēdūt: nulla potior vō visa est q̄ tenacitas atq; bñoris crassitudo q̄ difficulter dissoluit. Mā et in hoc sicuti i alijs oib? p̄rio ea pars ois expirat q̄ fuerit extenuata. Atq; aut extenuatur qd̄q; valde crassum extiterit. Quod si etiā natura frigidā fuerit: tū et difficultas augef: nō totus itaq; humor: neq; ex oī parte equalr sed ex illa tantūmodo in quā putredo inualuerit inflat atq; extenuatū effert.

nō dissimili euentu ab eo quē in lētis ac crassis humo-
ribus q̄ exteri? ebulliunt inspiciunt? Mā & in istis am-
pulle attollunt que vbi distrūpūt vnuerfus status
effert oēm humiditatē extenuatā secū trabēs. At in
subtiliorib? hūiorib? cū ebullierit neq̄ ampulle sūt
quosq̄ ab eis vapor exhalat est vnde quaq̄ versus eq̄
lis ac sibi persimilis.

¶ De vtriusq̄ tamē rētabū? sermōnē trāsgere: neq̄
hic prolūxi? scribētes neq̄ alioz errata corrigētes.
Sed quēadmodū in superiorib? egimus solā verita-
tem amplectātes ex qua quispiā instructus etiā alio-
rum delicta comprehendere.

¶ Sumendum itaq̄ initium ab his que manifestissi-
me apparent que sunt similitudines quedam: quarū
nonnullę quōtidie nonnullę hō tertia quosq̄ die ma-
gis infestant videntur & aurium dolores & capitis si-
ue totius siue medieta is quem greci emicranēz ap-
pellant. Quibusdam vero & pedum & articulorū do-
lores per circuitus exacerbati.

¶ Qd̄ igit̄ in hisce oib? inspicere lz venas q̄ dē i his
partibus q̄ exacerbant in tumorē attollit atq̄ inflā-
mationē augeri ac dolores intēdi ac materie tūtilis
affluxū ad extrinseca fieri: ita & in interiorib? q̄cūq̄
nō seruāt eādē p̄portionis similitudinē fieri cōci-
piendum adeo vt in laterum & pulmonis inflamma-
tionibus in accessionū quidē principijs tumores
increscāt: in declinationibus autē euaporent ac sub-
mittantur.

¶ Forte autem quo pacto hoc accidat inueniem? si
de inflāmationibus generatione atq̄ effluentis ma-
terie discursu quēcūq̄ a nobis in alijs cōmentarijs
sunt demonstrata memoriā repetemus: nam si quid
but? interest loci illis addat presentī quēstioni satis-
faciet. Qui igit̄ effluxus ad oculos comineat omnes
a capite distillare.

¶ Quam vero ob causam statutis temporibus com-
ineat hoc dicere ignorant vt qui potentiam de scien-
tijs naturalibus minus attigerint q̄ nos tribus in
libris sumus complexi: in quibus quatuor esse nu-
mero demonstrauimus vnā quidē similitū attra-
ctionem: alterā eorūdem retentionem: ac post has ter-
tiā alterationem: quartā pręterea extraneorum ex-
pulsionem. Duplex autem est in omnibus etatibus
extraneum: alterum autem ex sui qualitate: alterū
quantitate.

¶ Hoc autem acervari contingit ob barum potentia-
rum que in membris siue sunt vel vigorem vel im-
becillitatem.

¶ Cum enim eque valēre fuerint bi meatus qui ma-
teriam inutilem excernūt ac sū naturā se habuerint
tunc mēbra in sanitate cōsistunt: vbi hō plus assūm-
ptum fuerit q̄ possit alterari omne qd̄ superflū est
a virtute expulsoia trusum necessario excernit. Qd̄
si imbecille fuerit in eodem residet loco: ac si multum
fuerit grauat atq̄ extēdit. Si hō acre excedit ac mor-
det sicuti & qd̄ calidū est calefacit. Qd̄ autē frigidū re-
frigerat. hec autē liq̄do i vētriculo apparēt. Mā quidā
vbi aliq̄ cibū ampliorē assumpserint ex nausea in-
terdū cogunt euomere: interdū hō p̄fluuiū corripitū
tur. Qd̄ igit̄ hic p̄ maiora ac laxiora spacia sup̄flui
excernit extra. Idē in alijs mēib? aialis p̄ tenuiora
foramina nō exire: fēder alijs defluit ad alias cum
fortiores a se qd̄ pellāt imbecilliores aut suscipiāt
atq̄ de rursus ad alias donec eādē in eas que imbe-

cillissime sunt inter oēs inciderit. hinc vero ad fortio-
res relabi est impossibile: idcirco i his q̄ plectore vo-
cant: & vitiose materie abundantie ptes debiliores:
partim inflāmandes patiūt: p̄im berispilare: alie
berpetas: alie aliō morbi sustinet gen?: quedā illi af-
fectui sunt obnoxie qui reumaticis affluxionib? ap-
pellentur: de quo nos separato scripsimus loco.

¶ Nihil igit̄ mirū vel crebrū vel vniuersum aliq̄ ca-
put acervatū in eis sup̄fluatit ad ptes imbecillio-
res expellere veluti aures: oculos: pa: labra vel den-
tes: vel malas: vel palatū: vel gingiuas ad gargarē
peristūtia aut ad eos q̄ sunt in hūiōi p̄tib? adonas
& cū nihil in istis constitit ad pulmonem gulā stō-
machū vētriculū fluctit delabit. Sicuti igit̄ caput
talitū oīm morboz sepi? est cā: ita & eas que in epate
sunt ac splene inflāmatōnes alię partes vicine:
vel etiā p̄ iouē ex remotiorib? aliq̄ vna vl? plures ge-
nerat auget imittit: ac p̄ circuitum exacerbāt. Nec
mirādū est silem eisde cōtingere affectū q̄lis i vētris
extremēis cōspici. Sicuti igit̄ q̄sq̄ q̄tū quaq̄ die
excernit intus si cām rei eiusde ignoret ordinē mira-
retur. Sic quēcūq̄ latet & sup̄fluatū i capite gharitō-
nis atq̄ excrētōnis causa: & qua rōne nōnulle quidē
ex istis ad exteriora: nōnulle hō ad aliq̄ aliū cōs-
fluāt locū beret atq̄ mirā simile cōfluxus p̄portio-
nē. Sic & quicūq̄ nō nouit: neq̄ q̄ ptes materie inu-
tilē ad epar trāsmittāt: neq̄ cām p̄pter quā trāsmittit
tāt intelligit mirā in febrib? q̄ ex epata accēdūt
ordinis p̄portionē. Atq̄ nesci? nō est primā inflāma-
tionis originē ex fluxione in epar incidēte puenisse
ac q̄ deinceps exacerbēt mirari tā definit causam in
ipsa parte patiente consistere.

¶ Duplex autem est butus fluxionis occasio: altera
quā nup̄ diximus quādo materia inutilis ad imbe-
cilliores partes ab alijs detruditur: altera quando
eadem attrahitur.

¶ De q̄ tā s̄monē faciem? sūptio hic etiā ab illis int-
rio q̄ cib? sunt manifesta: nā si cui inuixeris cassiam
butic aut ita multopost p̄tē illā calidiorē atq̄ i āpto
rē tumorē elatā cōspicies sic & si mēbruz aliq̄ iuxta
ignē calefeceris aut vebemētiorē frictionē a dbibues-
ris vel resina perūgēs vel pice satis calida deide vti
uerā paulopost auferas siue qd̄cūq̄ medicamē p̄ti-
cuiq̄ applicaueris i hisce oib? eādē i tumorē videb̄
attolli quoniam caliditas natura apta est fluxiones
attrahere aut easdem recipere

¶ Nec ei p̄stis ē loci ista discutere cū qd̄ p̄posito ex-
pedi nostro ēt sine hac cōtēplatione habeamus.

¶ Illud ei cōpertū habet q̄ sp̄ i corporib? plenī aut
i q̄b? iutlis materie redūdāt magna portio ad eas
defluit ptes q̄ vebemētius icaluerit in his aut q̄ sup̄-
fluatibus vacant ad modum pauca

¶ Nō parū hō & ad p̄tē dolētes solet dfluere sic igit̄
q̄spia cui extremā p̄tē digiti acus exigua pupugerit:
stati idoluit paulopost hō inflāmat atq̄ i magnū tu-
morē ps oīs circūstās attollit: i q̄busdā hō sub alijs
bubones exurgūt cū rara ac spōgiōsa corpa q̄ greci
adbenas appellāt ibidē aliq̄ fluxiōis admittāt q̄bus
dā hō & i medio brachio v̄ fieri cōspiciat: cū in eodem
loco effatu dignus ad ea fuerit constitutus.

¶ Qd̄ autē d̄r apertissime cognosces p̄tē vlcusculū ali-
q̄ p̄tē exers doloris atq̄ inflāmatōis extiterit. si
ei negligat neq̄ coalescat atq̄ ad cicatricē pducatur
adnata deinde carne q̄ ab vngue cōprimūt p̄mū qd̄

solidē dolor: extētat: deinde ī toto digito nōnūq̃ dovel man? vel pes ad magnā inflāmatōne effert vsq̃ adeo ob dolorē fluctiōib? pres laborāt: nō tñ butulce rei causam hoc in loco aperire est necessarium.

¶ Quidē itaq̃ māifeste fluxionū cause ex ipsi septib? laborātibus originē trahere q̃rū altera est in eisdem accēsa caliditas altera dolor excitatus.

¶ Qd autē vel minus vel plus vel melius vel deter? influit cū nō tātū in pre fluxionib? obnoxia cōsistit: s; qd melius sit aut deterius ex partibus mittentib? pēder. ¶ Qd plus vel minus: tñ ex his q̃ mittūt: tum ē ex his q̃ recipiūt rebemētiores siq̃dē calores atq̃ calores attrahūt rebemētius: minus at debiliores sic 7 ptes que superfluitatibus parū aliquid trabētibus īmittūt: que autē pleniora sunt 7 materie in utrisq̃ copiam habent tanto ingerunt amplius q̃ro: plus a nature modo recesserint.

¶ Ne igit sunt fluxionū differētie q̃ sine prium q̃ fluxiones admittunt ībecillitate cōsistūt. Aliē vero 7 ppter barū ībecillitatē: 7 ppter earum robur q̃ superfluitates trāsmittūt oēs em que fine scitu aut fractura partibus adueniūt inflammationes ex superfluitatibus que a membris fortioribus ad debiliores confluxerint generantur.

¶ Statim vero inflāmatōes hmoi febres accēdūt qñ videlz ob magnitudinē vel vicinītatē earū caliditas ad cor vsq̃ peruenit.

¶ Putrescūt igit in inflāmatōib? cōgeste superfluitates ob eas q̃s antea cōmemorauimus cās: nō eque tñ oēs putrescunt cū ex eis nōnullē qdē sin ex pituitē spēsbus nōnullē atre bilis aliē amate.

¶ Eū vero putruerint calor ppter nām inflāmatōne patientē occupat partē: simul aut ab eadē ppter nām caliditate corripunt q̃cunq̃ p̃xime ptes atq̃ be rursus vicinītatē rōne sibi cōtinuas calefaciunt illeq̃ rursus alias donec tādē per successiōne ad cor vsq̃ aliqñ caliditas permeat. Quisnā vero sit in p̃tibus inflāmatōne partētib? affectus in libro de ine quali temperatura mōstrauimus atq̃ in altero q̃ de tumoribus qui ppter naturam inscribitur.

¶ In hoc hō ostēdemus necessariū esse sanguinē in eisdē cōtētū vna cū superfluitatib? influētibus plerūq̃ putrescere: q̃ ab vna particula inferret ad aliā: superfluitas est adeo multa aliqñ ac vitiosa vt recipientis p̃ticle potētie afferat detrimētū nōnūq̃ hō adeo m̃ris 7 pauca: vt suscipiēt corpore nullā iferat noxā: si igit ita potētiā opp̃sserit vt iam dissoluat neq̃ tā cōvincere possit ea q̃ pus cōvincebat: tūc iam sanguinis necessariū est putrescere: idq̃ duplici ex cā: qz videlicet hōz quē p̃p̃rius calor nō obrinet nū bz reliquū nū si vt ad putredinē trāseat: 7 qz cū superfluitatibus putrescētib? vna putrescit q̃ si nō adeo potētiā p̃ster nat vt iam dissoluta quiescat semiputridus ac semiputridus: oīno in tali statu reddi sanguis ex vicinītatē qdē putrescētū superfluitatū ad putredinē rapit? tñ hō ī sua nā p̃seuerās q̃rū ī ei? aq̃ exoznat potētie ratiōe p̃ssit vtrūq̃ s; se res bz q̃ ī p̃ima putredie calor accēdit ē qdē actio: atq̃ mōrda actio: eo q̃bz nāz

¶ Tātū hō auget quātū superfluitatum nā suppetit: be siq̃dē ad eū q̃ ab ipsis calor auget fere simīlē quā dā habēt ratiōne quā 7 ligna ad ignē: nō tñ ī īfinitū vsq̃ tps b̃ alterationē sufficit: s; qdē trāsmutatio nis termin? cū eo vsq̃ possit exuri donec aliqd nati ui liquoris habuerit q̃ vbi cōsumpt? ex toto fuerit:

tunc ardere iam desinunt ac que reliquie supersunt cineres appellantur. Et quidem eodem modo putrescentium humorū caliditas p̃manet donec omnino fuerint assati: parum autem reliquiarum terrestrius restare ex humoribus est verisimile non quēadmodū ex lignis plurimū quoniam in eorum substantia humidum 7 non siccum preualet elementum ita: 7 si aliquid ex exterioribus humoribus elixare volueris veluti oleum vel vinum paruum aliquid terrestris velut quies: reliquum vero omne extenuatum in aere 7 acvaporem resoluetur. Et quidem seruicibus in putredine humoribus a caliditate extenuatis eorūdem substantia cum febres cōsistūt atq̃ declinant in ābientē aerem dissipatur: superfluitas autē vel exigua remanet vel nulla in crassioribus quidem humoribus pauca in serioribus nulla.

¶ Quod si nullam ībecillitatem pars inflāmatia contraxerit neq̃ iterum superfluitates adueniant egritudo finitur neq̃ deinceps aut sequēt aut teritia aut q̃rta die hō febricitabit. Qd si denno eandem ob cām ob quam p̃xime etiā misse sunt aliē īmittantur superfluitates aut nec de quidē mittentur sola autem remaneat potētie ībecillitas hominem secundo febricitare est necessarium.

¶ Subiiciamus em̃ primū quidē validā esse partiscule potētiā in tpe vero intermedio eisdē in partib? que prius transmiserunt acruatas esse superfluitates 7 qualitate 7 quālitare pares his quas ante immiserunt: hoc vero in his accidet in quibus eadem permanet immittēdū partium dispositio atq̃ eadem attracti alimēti qualitas quātitatis ve seruatur. Est em̃ vt arbitror necessariū cū 7 tantū s; simile ab easdē potētia alteretur: eāles etiam 7 siles fieri superfluitates: tēpus quoq̃ in quo eades acruabūt necessario erit equale siquidem enurrite partes eundem seruauerint habitū atq̃ eodē alimento nutriuntur 7 quātitate eāles 7 qualitate similes superfluitates eodē tēporis termino cumulabunt: eodem quoq̃ circuitu ad eas expellendas atq̃ ad ībecilliores partes detrudendas mouebūtur. Si quidem vis excretoria: tunc primum ad suum opus excitatur: quando aut superfluitatum multitudinem aggrauatur aut ex qualitate stimulat.

¶ De hisce vero omnib? plenissime dictum est in cōmētarijs de potētijs naturalibus in quibus exercitātū esse opz quicūq̃ ea que in hoc loco dicunt cum demonstratiōne cupit adiscere cū magna quoq̃ eīdes ex ea cōtemplatiōne ad curandi facultatem premia proponantur.

¶ Nam vt reliqua oīa siletiō preteream que a nobis in eodem tractatu dicuntur de vno tātūmodo qd magis in promptu est atq̃ a me sepiissime factū habēdo sermonē eā q̃ p̃ circuitū accedit hippitudo nō parū existimo fore īcitamētū bis q̃ addituri sūt ad eā quā hoc loco docem? cōtēplatiōne addiscēdā. Nos em̃ q̃ quā illi q̃ se medicos oculares appellant semp̃ buiuscemodi affect? curant? Nā cū illi semp̃ oculis ne gociū facerent nos aliqñ purgatiōne aliqñ balneo: aliqñ meri potu: vt in q̃t h̃ip. aliqñ missiōe sanguinis nōnūq̃ hō vtrūq̃ vel discere cū sanguinis missiōne vti sumus: vnde nonnūq̃ statim sanitas est subsecuta. Nonnūq̃ vero post curationem capiti adhibitam. Nam quicumq̃ curati sunt: vel nullam amplius vel vnam tātūmodo accessionem passi sunt

eandemq; minorē q̄ prius. Sed de curanda quidē dīf
positionibus cognitiōnibz nōn hui? interest loci.
Qd̄ vero contingat vniuersum aliqñ. caput qd̄ qd̄
nihil passum sit. sed sanguine tantummodo viciato
atq; inuili nutritur: pluresq; antea ac deteriores
superfluitates colligere adeo vt naturales effluxus
atq; diffusus non sufficiant quin necessarium sit na
turam ad imbecilliores partes excrementa detrudere
aut si humores quidem sani fuerint: ipsum vero ca
put male se dēat: aut vtrāq; incommoda conueniant
superfluitates quidem acervari: ad aliquod vero mē
brum irrumperē presens sermo indicare proposuit
donec etenim q̄ qui defluit humor similis fuerit: at
q; eadem dispositio capitis tanq̄ in superfluitates q̄
tempori equali q̄ similes atq; equales acervabuntur
Similesq; oculorum sient exacerbationes.

Eodem pariter modo si non caput vniuersum sed
aliqua eius pars vel membrum ac cerebrum ita fue
rit affecta vt ex huiusmodi alimento talem ac tan
tam statuto tempore h̄bas superfluitatem: ac deinde
repellat. q̄ primum ab ea effatu dignam senserit lesio
nem: tunc per circuitum exacerbari contingit vel ocu
los vel aures vel membrum aliquod imbecillius ad
quod superfluitas detruderetur. Sicut igitur in ocu
lis q̄ auribus q̄ pedibus multisq; alijs huiusmodi p
rtibus quemadmodum ossum est per circuitum fieri
exacerbatio manifeste deprehenditur. Quid mirum
est in laterum pulmonis q̄ cerebri inflammationibz
atq; alijs omnibus que oculis inspicere nequeunt eo
dem superfluitates defluere cum tamen pars inflam
mata nullum precipuum ex se gerat affectum ex quo
inflammatio oriatur nisi qui partibus illis que sup
fluitates transmittunt eodem tempore sit imbecillior.
M̄: q; etiam illud mirandum q̄ nō iisdem statutis
tēpibus omnes superfluitates aggregent qñ q̄ is qui
p̄ alimentō sanguis defert nō vsq; quaq; fistis existit.
Siquidē neq; partiu q̄ ex eodē alimentō nutriunt eadē
existit dispositio aliud aliq̄ sufficit tps ad tantā superflui
tatem accerūdā a qua primum quidem mēbrū ledit
natura. Cogit autem tanq̄ alienū a se detrudere oē
qd̄ infestat neq; tñ qd̄ equa sit accessionum longitu
do opz admirari nā si h̄ eadē neq; spēs. neq; multitu
do superfluitatum neq; etiam oibz equalit̄ accēdi
aut dissolui cōtingit: q̄ siquidē plura sūt ac frigidio
ra tenaciozq; longiores faciūt accessiones: que autē
pauciores ac frigidiores q̄ subtiliores breuiores cum ad
huc ēt nō parū q̄ totū corpus fabrica q̄ potētie robur
illo tpe conferat. Illā si qd̄ corpus rari? extiterit bre
uiores sui rōe reddit accessiones qd̄ aut spissius lon
giores q̄ potētie quidem robur minus diuturnos im
becillitas aut in longius tps producit. Nam quo po
tētia vegetior extiterit eo p̄optius oē alienū a seipsa
repellit. Corporis aut raritas qd̄ per ipsum deferitur
non retinet. Quare necessarium est vt qui ita fuerint
affecti si mō in ceteris paritas ad sit cito a superflui
tatibus exonerentur. Eadē rōne q̄ p̄tū corporis va
bitus fortis sunt his multo tardius superfluitates
excerni est necessariū cū q̄ potentia imbecillitatis eas
dē superfluitates impellat ac p̄pter meatuū angus
tiā q̄cumq; ferunt retineāt. Eū h̄o h̄c oīa simul con
uenerint aut lōgissima aut breuissima fiet accessio lon
gissima qd̄ ob materie inuili multitudinē crassitu
dinē atq; lentorē potētie imbecillitatē ac meatuū angus
tiā breuissima aut p̄p materie inuili subtilitatem

paucitatem q̄ potētie vigorem ac meatuum laxitatē
eadē rōne neq; cur nō nulle quidem accessiones infe
bricitatē terminentur alique vero nō est difficile in
uētū qñ etenim primum accessionis tps adeo breue
fuerit vt anteq̄ scdā superueniat iam prima quieue
rit oē id temporis spaciū qd̄ secundā q̄ prime finem
interfaceret sine febre est: si vero secunda tuuadere an
ticipauerit priusq̄ omnino prima soluatut nihil in
teruenit medium hoc igitur vt diximus sit cū ea que
est i mēbro superfluitates admittente potentia absq̄
ipsi similis māserit hoc est cum sanguinem in ipso cō
tentum quemadmodum antea conuincit.

Quod si aliquando imbecillior reddat hoc quoq;
illi cām afferet vt non modo materia inuili: sed ip̄
se preterea sanguis corrumpatur atq; putrescat ac fe
bris accendatur atq; hic aliud orietur principium
earum que per circuitum sunt accessionum.

Si igitur antea dēta caliditas perseueret duplex fe
brum seiniuem complectentium species conistit q̄
si illa cessauerit membz vero fluctationem recipientis
dispositio remāserit quecūq; de parte mittēte prius
exposuimus eadem de hac quoq; intelligātur: nā ip̄
sa aliquas in se superfluitates generabit idq; dupli
ci ratione quēadmodum q̄ quoniam potentia est imbecillis.
Eodem modo si ex aliqua quis causa membz vis
adeo debilitetur: vt is, qui adiacet sanguis illi; pos
tius oneri sit q̄ alimentum.

Unde illud euemet vt corrumpat: aut si calidior sit
facile putrescat. Quod si frigidius fuerit q̄ puue
naturam gerens non subito: sed per tempus ad ean
dem veniet dispositionem.

Et quidem cum eas que in ipsa genite fuerint sus
perfluitates coquere nequierit quecūq; particula aut
ad aliam a seipsa detrudere tale si q̄ ip̄ febricitandi
principiū cōstituerit: q̄le ea que transmittit alteri afferat.

Quod vero alto superfluitates detrudere nequeat
prima quidem causa imittentis ac recipientis pars
tis potentia cōstitit. Altera vero in meatuum obstru
ctionibus que ex lentis ac crassis q̄ multis humoribz
fieri consueuerunt.

Nihil igitur mirum si absq; eo q̄ alterū alterimite
tar superfluitates: quemadmodum oculis caput ex his
que in ipso membro remanserunt ad eandē peruēnit
ad quā id quod recipit materia meatus obstruxerunt hic
per tps necessariū est patrefieri ac superfluitatū mul
titudinem acervadi cām afferre ei parti q̄ euacuari
ac p̄ cōsuetudine diffilari uenerint: vna igitur cū illis
putrescunt q̄ alia q̄ postremo colligūt statimq; simul
oīa in mēbro febrile caliditatē accendunt: sed q̄ retro
ostendimus vbiq; acenditur atq; augetur calidi
tas istuc ab alijs partibus sanguinē solere cōfluere.
Quo vero tempore confluit illas quidem priuari
sanguine est necessarium. Quod vero patiter mēbrū
brum grauari ac distendi ac sanguinem ipsum cōs
fluentem alterari hoc quoq; duplici ex causa. Et q̄
alijs que iam putruerunt diffilari non potest quo fit vt
instar lignorum humidorumque pau cam superflui
mam vniuersum projiciuntur succendantur. Atq;
hoc totum accessionis principium nuncupatur. Uz
vero iam caliditas materiam conuicerit: tunc q̄ hu
iusmodi tempus q̄ augmentum q̄ ascensus vocatur
in hoc

In hoc vero vsq; adeo calor augetur vt non modo lo-
cum exurat qui est quodammodo putredinis causa
sed etiam continuatim per totum corpus disperga-
tur ac cum iam ad summus feruoris deuenierint bu-
mores inflammant id accessionis tempus consistētia
appellat. Tunc vero vniuersum laborantis corpus
igneum videtur extensa per totum animalis corp⁹
equaliter caliditate: hinc vero si humores quod fue-
runt tenuiores potentia robusta corpus rarum ma-
xima humorum putrescentium pars in sudorem re-
soluta euacuatur. Si vero crassi fuerint: vis autē ex
pulsioza imbecillis et vie anguste sunt nē bil quidē de-
fluit sensui manifestum: sed id solum quod ita est ex-
tenuatum vt in subtilioris vaporis naturam tran-
sierit: tunc huiusmodi tempus declinatio appellat
quidam feruentium humorū diffusus.

Sed cum in parte remaneat affectus necessarium
est in ipsa superfluitatem generari cum id quod de-
nuo ad ipsam alimentum attrahitur non totum ex
se conuincatur quod rursus vt antea dictum est a
puridis superfluitatibus in parte retentis ac pro-
prio ex vicio putredinis principium accipit ac cum
satis caluerit rursus ad ipsum influit quemadmo-
dum antea ex alijs animalis partibus sanguis atq;
eodem rursus modo principium ascensus consisten-
tia declinatio alterius sit accessionis neq; hoc p̄ cir-
cuitus definit fieri donec in prima superfluitate ge-
neranti feruatur affectus. Est vero duplex huiusce-
modi affectus. Alter quidem imbecillitatis partis ex
qua sunt superfluitates: alter vero qui ex eisdē quo-
tidie genitis oritur.

Neq; em existimes in exterioribus vasis in quib⁹
elitarum obsonium in vapores est resolutum quan-
dam relinqui dispositionem: nullam autem in par-
tibus in quibus humores putruerunt: tūc vero ma-
gis eam que remanet dispositionem impossibile est
solui. Quando vniuersum corpus multis et iniurijs
humoribus fuerit oppletus: ac multo etiam ampli⁹
si bis adiungatur omnium per quos membra super-
fluitates excernuntur meatuum astrictio. Sicuti etiā
sanitas subsequeretur si et meatus essent aperti: ita
vt in membro liberi transitus fierent ac potentia ve-
getior redderetur emendaretur affectus atq; vniuer-
sum corpus: neq; multis neq; vitijs humoribus
grauaretur: donec vero hec perdurauerint. Circu-
itū quoq; accessionū seruari est necessariū.

Hoc idē in mulierib⁹ accidit: nā et in his donec e-
les ac similes monstruorum cause fuerint idem ser-
uatnr circuitus.

De his vero vtrius a nobis scriptum in libro de
fluxionibus: neq; nunc in eis probandis que antea
fuerunt demonstrata tempus terere est necessarius.
Sed neq; capita earum rerum que huic loco condu-
cunt sunt pretereunda. Sunt autem hec cognitu vti-
lia q̄ nonnulli quidem partes ad alias partes trās-
mittunt: quemadmodum caput apud oculos: non-
nulli autem ab eisdem in seipsis genitis principijs
febricitandi trahunt. Quod que his omnibus sup-
fluitatibus putredo communis existit: singulis au-
tem proprium inest huic quidem constructio ac cō-
pactio vasorum ob humores vel crassos vel multos.
Alij meatuum constructio sensibilibus scilicet vel in-
sensibilibus. Alij omnia in toto ipsius corpore loca
sanata sunt oppleta ac preterea ea adest multitudo

que ad potentiam dicitur quemadmodum in libro
de multitudine ostendimus. Earum igitur februm
que per circuitum accessiones faciunt: nescio si qua
est nobis causa pretermissa.

Earum autem que ordine carent nonnulli ex trās-
mutatione humoris nonnulli ob victus errorem ad
talem dispositionem deueniunt.

Maxime igitur transmutatur atq; in alteram nas-
turam transit sanguis cum putrescit. Nam vt etiam
antea exposuimus pars vna sanguinis sit flaua bi-
lis: alia nigra. Quantum vero in egorantium cor-
pore humores mutantur: tantum etiam accessionū
circuitus. Quare nihil mirandum est si in huiusce-
modi mutationibus ordo accessionum euariet. Nā
la quoq; non parum est varietatis causa quod qui
putrescere incipit humor in aliquo alio membro cō-
sistit: alter vero ex alijs defluit partibus qui vel in
ipsis solis cōtinebatur: aut in vniuerso corpore an-
imalis redundabat: sic et quecunq; circa vicijs ratio-
nem errata ab egorantibus fiunt: nē bilominus hec
circuituum ordo in eum evertunt. Quemadmodū enim
ipsis quoq; sanis victus deprauatur egorandi as-
sert occasionem eodem vt arbitror modo vel etiam
magis in laborantibus ex erroribus admissis fiunt
accessiones. Non solum igitur cum iam egorant: s; et
eo etiam tempore quo ex morbo referuntur quacunq;
ex causa promptissime offenduntur. Quodcumq;
igitur offensionis genus effatu dignum interueni-
rit vel circuitus anticipare: aut alios diuerse natus
re a prioribus oriri est necessarium: a quibus acces-
sionum ordo peruertitur.

Septius vero ob circuituum complicationem que
a medicis ignoratur vident absq; ordine accessio-
nes in egorantibus fieri. Sed non ita fortasse res
se habet quemadmodum videtur: sed tunc vere or-
do euariatur: quando qui febrim faciunt humores
in alteram naturam trauerint: aut in viciu errare
contigerit.

Reliquum est id februm genus que sinocbe vo-
cantur quatum vniuersum tempus vna accessione
finitur que vel semper in eodem vigore persistit vel
minuitur vel auget donec finiatur.

De vero omnes ex tali causa ortum habent: quas
lem praxagoras existimabat humorum videlicet in
caua vena putrefactionem.

Quantū absolutior ac verior sermo hunc in mo-
dum diceretur. Quecunq; per circuitus aliquos
egritudinum accessiones fiunt ex membrorum dis-
positionibus ortum habent que scilicet in membris vel
mistrunt vel suscipiunt vel generant vel attrahunt
superfluitates eo quo nuper diximus modo: sed que
circuitum non habent in his nulla est corporis pars
que precipue sit offensa. At oēs qui in venis et ar-
terijs continentur humores: atq; vti presertim qui in
maximis atq; plurimo calore habūdantibus sunt:
aut ob aliam quamuis causam quemadmodum in
effimeris aut ob putrefactiones feruentes febrim
accendunt sinocbam appellatam que a principio vsq;
ad finem nullam habet intermissionem ac tādū
perseuerat dominemq; deurit donec qui ei causam
asseruit humores aut ex toto assumantur aut coquā-
tur aut vtrūq; patiantur.

Nicolaus Leonicensis Velcetini in artem curatiuam Galeni ad Glauconem scriptam Prefatio ad speciatum virum Bonauenturam Pistophilum Illustrissimi ducis Ferrarie a Secretis.

Eminem futurum arbitror Paulo literarum atq; antiquitati speritiozem qui nesciat hanc
veterem fuisse consuetudinem vsq; ad tempora nostra constanter obseruatam: vt bonarū ar
tum professores suarum opera lucubrationum amēq; iudicio vulgi exponerentur: magnos
rum principum aut eorum qui apud eos plurimū possent nominibus dedicarent: sub quo
rum tutela nominum ac claritate securiora atq; illustriora in publicum prodirent. Un
de non magis Augustum Cæsarem q̃ Decenatem apud eum potentissimum poetarum carminibus: at
q; alijs dicatur scimus fuisse celebratum: patrum quoq; nostrorum memoria Ago Senensis vir singu
lari doctrina preeditus et non minor medicus habitus sua etate q̃ philosophus: duas suas commentas
tiones: alteram in apborismos Hippocratis: alteram in artem Galeni medicinalem Illustris Ferrarie
principis Nicolai Marchionis atestini et vrgutionis eiusdem principis consiliarij immortalitati conse
trauit. Quare Pistophile eruditissime si tibi partem mearum translationum quibus Galeni de medicis
na volumina: e greco in latinum sermonem vertimus propter singularem fidem et diligens in rebus ar
dicauimus tibi quoq; qui apud eundem principem propter singularem fidem et diligens in rebus ar
dus obsequium merito charissimus es vt scribendam censuimus fecimus hoc non modo prisorum sed
etiam neotericorum exemplo et tanto causatius quanto pro tuis innumerabilibus erga me beneficijs si
aliquod grate erga te mentis officium non demonstrauero rusticitatis atq; ingratitude nominis iure
possum esse suspectus: hoc idem genus officij tibi debet vnuerſa ciuitas Ferrariensis que si vna voce lo
qui posset audires: quotidie non solum priuatas sed etiam publicas gratiarum actiones pro ea quam
exhibes: erga omnes etiam humilioris fortune homines: humanitate atq; affabilitate et tua indigentes
ope apud clementissimum principem fauorabilitate sed quod mearum est partium offero nunc tibi qd
possum munus daturus amplius si potuissem non quo tua remunerem merita qui in me ornando atq;
excolendo nunq; defatigaris sed futurum tue erga me beniuolentie mee in tue obseruantie perpetuus
testimonium artem scilicet curatiuam Galeni medicorum principis ad Glauconem olim scripta: nuper ve
ro a me latinitate donatam et multo clariorem atq; fideliozem q̃ prius in alijs interpretationibus babe
batur redditam: tibi vero nominatim a me dicatam. Tu autem inquires quid homini literis bus
mantoribus dedico et pluribus negocijs partim publicis partim priuatis impedito cum medicis
na. Noui tui ingenij opes et ad omne studiorum genus dextertatem atq; ad eadem successibus tempo
ribus cum quid datur occij regressus: quorum fiducia non modo operis tibi destinati lectorem: sed infu
per iudicem atq; fauorem te habere cupio vt idem opus. Si tuo iudicio grauissimo ac maximo atq; sus
fragio vt spero comprobabitur non auit post hac quispiā malignior inuidie stimulis agitat' improbare.

Galent de arte curatiua ad Blauconē Liber primus. M. Leonicensio interprete.

Mod quidem non

cōmunē tātū boiem naturā medicū cognoscere oportet o Blaucon sed et vniuersitatis ppriam: et dudum ab Hippocrate recte traditū est: et nos in ipsis artis operib⁹ (vt nosti) citra id sufficēter studuim⁹. Nō tñ ppriā singulorū naturā eque atq; cōm possibile est scribere. Verū scripta cōtrario modo se optb⁹ hñt: tū in plurib⁹ alijs reb⁹: tū p̄sertim in his q̄ ad presentē p̄nēt intētiō nē. P̄terq; sit em̄ a nobis vt tibi vniuersalē quādam medēdi viā ac rōnē: quasi p figurā et quoddā cōpēdū ostēderem⁹: hec autē qualitate: et singulorū medicaminū quātitate p̄ficiunt⁹: necnō et modo eorū vsus et ex t̄p̄is occasio: que p̄e oib⁹ est cognitū diffīcillima: circa qua precipitē existētē (quē admodum quoddā in loco scribit oim bonorū nobis auctor Hīpocrates) vides plerūq; medicos nō modo vulgarē s; p̄cellētē aberrare. Nō vero magni etiā mōmēt sit: si quātitas bona cōiectura vīrib⁹ accōmodet̄ idem vir pariter scripsit. Lū igit̄ ad recte medēdum plurimū cōferre: et t̄p̄is occasio: et auxiliorū quātitas videat̄ inuenies autē hec vniuersis egrotantī ppriā: nihil autē ppriū possit sermone explicari: hoc pacto qd cōe est conamur scribere: quīs id sit vsu secūdum. Mā et quosdā aliqñ egrotos vīsimus: cū qb⁹ dū sanī essent nō eramus versatī: quo sit vt neq; quē colorem quā habitudinē aut natūū calozē aut quē arteriarū pulsū a natura habuerint agnoscam⁹: que si sciremus magnitudinē morbi satis aliqñ iudicare possemus: quātū vniūquodq; a naturali statu recedit ad tātā morbus magnitudinē puenit: quātū vero recedit: possibile est scire et q̄ naturalē statū exq̄site cognouerit. Quū igit̄ hoc in ipsis fuerit nobis ignotū ne oimō besitemus ad cōe cōsugimus: quīs ad vsū secūdū locū obtineat: hīc vero artifex plus aliqd q̄ bī q̄ arte carēt assequit̄. Quot vero hoc ipsum plus sit primus oim memorauit Hippocrates. Pleni⁹ autē de hoc scripserūt q̄ Hīp. fuere posteriores: atq; illi scripta accurate legerūt: ex quorū numero vnus fuit Adnesitheus Aethenēsis vir tum in alijs oib⁹ que ad artē p̄nēt sufficēter doct⁹: tum hō qua viā ac rōnē medēdi scētā oporreat exercere nemini peritā secūdus. Hīc igit̄ Adnesitheus a primis atq; sup̄remis incipēs generib⁹: putauit secari illa opor̄tere in alia genera specēsq; ad differentias hec rur⁹ sus. in alia diuidi: ac denuo ista eodem modo: donec ad talem perueniremus specē post cuius diuisionē ad vñū numero et indiuiduū perueniremus: mihi hō qui ad te scribam expedit breuibus meam explicare sentētiam. Nam ridiculus videri possem: si tua te velim docere tāq; nō multo antea a Platone illa didiceris: neq; em̄ vt te docerem quā viā ac rōnē in diuisionibus sectari oporreat: hec volui meminisse: s; qm̄ mihi ad sequētia plurimū conducere existimaui: et quā me exigeres ediscere causam ob quā medicorū plurimis aberrare cōtingit: nō aliter tibi ostēdere poteram: et em̄ qui in alijs herētib⁹ contingunt errata: et que medici in egrotantium curatione delinquant hāc primā atq; precipuam cām habēt: diuisionis. s.

prauitatem. Quidā em̄ in primis et sup̄remis generib⁹ stant: solū que ab illis sumuntur indicatione cōtēt: quidā vero vsq; ad aliquid diuidūt: nō tamē vsq; ad finē perueniūt: nōnulli vero etiā vītiosis vītur diuisionibus: qui hō et omnia que sunt fm naturā et p̄ter naturā: hoc diuisionis artificio cōplectūt: atq; ab oib⁹ sufficientes: sumit indicationes: hīc solum quātum humanis permittitur vīrib⁹: medēdo nō errabit: illos quidē quorū habet notitiā: melius curabit: q̄ alios ignotos vero proxime illis quoad fieri poterit ad sanitatē perducet: si quis em̄ primū distinxerit eā q̄ fm etates differentia deinceps aut eāq; fm tēperaturas: atq; potētias: ceterave q̄ in hominibus insunt: colores dico atq; calores: habitudinesq; exercitia assuetudines: atq; animi mores: his quocq; adiunxerit eamq; maris a femina differentiā et quēcūq; ad regiones: et temporū pertinent status: aliosq; eius qui nobis circūfundit aeris constitutiones recto modo distinxerit hīc ad ppriā laborantis naturā agnoscedam proxime accedet: sed ex his nonnulla quidem in libris de pulsibus: nonnulla vero in his in quibus agitur de temperaturis sunt determinata: sicuti que p̄ter naturā sunt vniuersa quomodo inter se et speciebus et generibus differant in libro de passionib⁹ est p̄finitū. Mūc vero de his solum egrotis dicere p̄posuimus: quorum naturam anteq; morbum contraherent nobis erat exquisitē perspecta. Cum quibus tamen et reliqui omnes intelliguntur qui nobis erant ignoti: nihil igitur diffīcile ab eo quod est perfecte distinctum id quod non tale inuenire.

De febribus ephemeris.

Initium igitur sumemus a febribus: quoniam tu in his precipue curandi artificius habere cupiebas. Et primū quidē de his sermōnē habeam⁹: q̄ simplicissime sunt: quas Hīp. ephemerās. i. diartas appellat: he hō sunt q̄ p̄ lassitudinē cūeniūt: et ebrietates: atq; iras: furores: atq; merores: atq; alias aī curas vehementes et q̄ ex inguinū inflammationib⁹ febres oriūt hñt ex h̄ gñe sunt p̄terq; si absq; vlcere fiat manifestū: tūc em̄ suspitō nē afferūt et nullo mō n̄tescūt et vigilie plerūq; simplicē febze iduxerūt: sicuti frige factio et exustio quāq; Atq; he oēs febres soluunt facillime. Q̄ opz siqdē eos p̄festū ducere ad balneas atq; ad p̄suerā victus rationem. Qñqdē q̄ p̄ tritū illū sermōnē medicorū tri duarū terminū admittūt sepius actiores febres esse cerūt quīs et alr̄ p̄terea delinquant: quē admodum cernis ex eis plures in quolibet ingressu deliquētes veluti manufactas facere egritudines. S; cura quidem barum febrium in promptu est: sed earum cōgnitio maiores exigit diligentiam de qua nemo ante nos quātū oportuerit scriptū reliq; quare min⁹ mirādū cōplures tātū i medicine operib⁹ aberrare. Quātū etiā cōgnitōe fallunt sepi⁹ em̄ qdā ab initio casu aliquo i graues morbos icidūt: veluti vino plent: aut sole exusti: aut lassitudine oppressi: aut vigilias passi: aut quauis alia causa q̄ p se nocere natura sit apta: correpti deinde totū in causa antecedente consistere: neq; aliam subesse dispositionem arbitratī circa vīctū negligent⁹ se hñt adeo vt seipsos lateāt in ifanibiles: aut egre curationē admittētes morbos plabi: hec igit̄ magni mōmētī sūt existimāda. Quē admodū Hīp. admonet: nō solū futura p̄cognoscere: s; p̄terita

Gal. pars tertia.

LE 2

etiam atq; pñtia. Nā qđ nunc pponit: ad eā artis
attinet parē qđ pro vñtib; manifeste tradem. Neq;
em parua est dñtia: si laueris iā egrorātē & securū esse
iufferis aut cū per oēm custodiā securitatē tradu
xeris. Quū igit ad egrū accedes primū a maximis
q̄ circa ipm sunt consideratio incipienda: deinde ab
alijs adeo vt nec minimū aliqđ omittam? nā vt ma
gis aut min? ei q̄ sit ex maximis indicationi creda
mus ex aliorū sit adiunctione. Maxima qđdem in
omnib; febricitantib; signa impulsib; atq; vñtis
cōsistūt: his vero addere opz: & qđcūq; alia circa faciē
Hippo. scribit accubitu qđ & respirationē: ut ea q̄ p
superiora vel inferiora corporis partē aut operationē con
sistere videas: qualia ille mille in millib; scripsit: ne
qđ ex his vñt aliqđ negligenter pretereas bec qđ p
oio? febrib; cōia sunt. Itaq; in his simplicissimis
de qđ? presens est sermo nihil borū relinquere opz.
At postq̄ ex pulsib; atq; vñtis febris nām percepe
ris. Quū pulsus nullū inflātionis signū habue
rit: neq; oīno ineq̄litas in vna arterie cōpulsione ap
paruerit: aut si hoc affuerit oīno sit imbecille. Vñne
aut oīno sit es his q̄ fm nām febabe: aut nō multū
a nālī statu fcefferūt: tūc ad oīa illa q̄ antea a nobis
sunt dicta accedere oportet: & cū veluti choz? qđdam
oīa concinne loquunt: tūc fidere oportet: ac si libeat
interrogare nunqđ aliqua manifesta antecesserit cā.
Si qđ em bñdī eger fateat: expectata prima febris
solutione: statim opz lauare quū tūc certior tibi sit
facta cognitio ex ipso solutionis mō. Nā arteriarū
mor? in hoc in totū assumitā? buic q̄ in sanis depre
bendit: quū in nulla alia febre ad nālē habitū reuer
tatur: neq; si multū tps pñme accessionis finē: & si
eūde principii intercidat: quēadmodū in tertianis
atq; quartanis. In illis em febris remanet signū: in
epbemeris aut i totū aboleat accessione cessante: plu
rimis vero earum & humidū quidam vapores: aut oī
busdam etiam sudores optimū apparent: aut oī
no qđdam plurimū veluti vapor ex intimo corpis exit
Vñne vñne qđ multo nūc meliores quā circa febris
principia videbunt. & si capitis aut alterius partis
dolor simul inuaserit: neq; hic ampli? pñstet: egrorā
tis qđ in tolerādo facilitas: magnū & ipsa signū: tan
qđ sigillū qđdā vltra oīa alia signa febris bonitate
tibi indicabit: & si dū lauant: neq; horroz solit? mo
lestauerit: neq; alia tristitia affuerit: & si post balneū
deinceps bñ se habere pfeueret: tūc ne verearis cibū
offerre: vñnū qđ sine formidine ad porādū exibe: ad
bibitio tñ vt pñtia extgūt mō nos aut vt te nō late
ris cāz qđ antecesserit solem? pñdicere: neq; expectam? vt
illā egror? antelpep enarrare qđ maximū ē argumē
tū: illū nō errare qđ talē sit adepr? facultatē. Si hō re
manētib; adhuc ai affectib; pñderatio beāt: tūc ex
pulsib; maxie tēradā cognitio. Quēadmodū i li. de
pulsib; scripsim? post hos hō & ab alijs scire qđdū
qđ si illi iā qđd cessauerit: remanet aut dispō puū qđ
dē ex pulsib; habebis iditū eaz qđ febre attulerunt
passionū: sufficiat aut tibi sine pulsib; reliq;. Eōdē
qđd oīb; vñne ruffe: adiūgit hō bis qđ ppter tristi
tiā febricitat acritudo potit? qđ abūdātia caloris quē
admodū ē diuerso bis qđ ppter furozē & extenua
tio corpis: i bis quos tristitia & cura vexarūt cōspē
ctior existit oculoꝝ pñrea cūitas ac icōsueta dēcolora
tio. Nec qđd sūit i alijs: qđ quouis mō diu cogitarūt

cōmunta & ex oculis distinguere possunt. Nā ex bis
etiam in sanis anime mores possunt cōicere. At
in egrorīs si quis diligēter inspicere queat sunt indi
cia certiora: Ac quidez eos qđ ppter disciplinas aut
cōtēplationē aliquā diu cogitarūt ab his quos tris
titia corripuit discernere opz. Atq; vigilanti distin
guere opz ex forma palloz. Nā in ipis facies sub
tumēs: oculoꝝ mor? manifestus: vix em palpebras
attollūt: inest etiā palpebris humiditas. Nā qđ tristi
tur aut cogitationib; detinent bis exiccat: cūitas
hō est cōe accidēs oīb;: merorū: vigilijs cogitationib;
bus: nō tamē furoz: in hoc em neq; oculoꝝ cūitas:
neq; palloz manifestus & plus caloris: atq; celer? ex
tmo proripit neq; pulsū magnitudo destruit: quē
admodū in vigilijs tristitia & cogitationibus: quare
bec a furore apñissime distinguūt ab inuitē hō quē
admodū dixim? antea. Eōz aut qđ ex lassitudine in
febre iciderūt: cur? est ficior qđ i alia aliq epbēmera
febre: & hō qđd oīb; ex lassitudine febricitantibus cōe
existit in tēpore accessiōis donec cōsistat post hoc hō
plurib; modo nō sunt supra modū labore vexati: que
dā bñditates: aut calidus vapor ex intimo corpore
effert qđbusdā hō etiā postqđ febris cōsistere desit: sic
citas pfeuerat qđ maxime accidit hōis quos supflu?
labor oppressit aut frig? aut simul cū labore sunt a
sole deusti: & quidē pulsus nō eodē in vñtisq; mō se
habent qz parui qđd bis sunt quos supfluus labor
vexauit: in alijs hō magni. Que hō corpe cōdēfaro
accidūt febres: Eōdēfaro aut aut ex frigore aut ex
qualitate aliqua qđ vim astringēdi bz subito et adue
niete velut illi qđ aqua alluminosa se lauerit accidit
be qđd ex oīb; febrib; sole sunt astricta passio: bas
hō tactu cognoscere lz: quēadmodū & arctes febres
& qđ ex laborib; & cōbustionib; sunt. Nā neq; barū
dēfatas bos queat latere qđ tactū bñt exercitatu sed &
caloris mor? nescio quo pacto regredit qđ mētis qđd
in primo tactu sentit: acris aut multū si plusculum
tardem? Nō tñ & bis vñne sunt ruffe: neq; corpis
umor: celabit: neq; ēt oculi caui atq; aridi sūit. Qm
etiā qđbusdā bumecti magis atq; pñnentes appa
rent quā bi qui fm naturam se habēt: neq; sunt pul
sūs minores cuiusmodi i meroribus: curis aut vigi
lijs: aut in modicis exercitijs apparent.

De febrib; qđ sūit ex inflātionib; inguinum.
Febres que ex inflātionē inguinū sunt:
pulsus habent maximos: veloces atq; fre
quētes: plurimūq; illis calor test ac postqđ
febris cōsistit statim ex pñfundo quedam
emergit būditas. Valida qđd sed mētis acris et em
& mordax buic generi februm inter oīa alia minime
adeat: atq; vt plurimū facies rubicūda illis & magis
tumēs vñne que subalbide cōis aut oīb; bñdī fe
bribus est pulsus equalitas. Nam pauce admodū
ex bis febribus eam que in vno scru inequalitatem
ostendunt: & neq; ipse satis aperte ac manifeste illam
pre se ferunt. Talia quidem sunt ipsarū indicia.
Curare aut opz oēs qđd balneis. At qđ ex dēfate
cutis aut inguinū inflātionē febricitat si in acre
balnei imozari iufferis: baud qđ nocebis reliquos
omnes qđ citissime opz ab acre semouere: si hō diu
tus in aqua imozari voluerint pmittere: oleo aut re
pido & multo & manib; mollib; pñficare: qđ plurimū
atq; bos pñferim qđ ex labore febricitat. Secūdo au
tem loco qđ meat? habēt astrictos: & tertio qđ inflāma

tionem inguinum patiuntur: sepius autem istos la-
uare in quantum contigerit: cibum autem assumere
qui ex labore febricitant possunt multotiens: nō e-
tamen qui ex densitate cutis aut inguinis inflam-
matione laborant. At his vtriusq; tenuis victus est
optimus: qui vero ex laboribus febricitant precipi-
endum est: vt cibos assumant concoqui faciles: ac cru-
ditate precipue deuitent: sed et vinū potare quantū
possunt conuincere sunt permittendi. Adensura autē
ratio quemadmodū in alijs omnibus ex viribus et
etate sumitur egrotantis: necnon et ex naturali tem-
peratura: et preterea ex consuetudine et anni tempore
et regione atq; alijs butusmodi: qui vero ex ingui-
num inflammatione febricitant arcendi sunt a vini
potu donec inflammationes soluantur. Atqui cutis
foramina habent astricta: si nō multū hoc affectu la-
bozant: neq; plenum corpus habeant: non sunt a vi-
ni potu prohibendi: at qui plentore corpore sunt p-
bibere oportet: qui vero ex virilijs aut aliquo an-
ma affectu febricitant: post q̄ balneauerit cibo bñ-
do ac boni succi reficere expedit: vinum vero bisque
vigilijs passi sunt interpede offerre nisi capitis do-
lor premanetur: aut pulsū venarum in temporibus
sentiant: liquet autem q̄ etiam in alijs eadem cauē-
da sunt: s; et ipsi q̄ ira aut merore aliquo aut cogita-
tione febricitant vinum est exhibendum: et qui furo-
re perciti fuerunt quando omnino ab effectu quie-
uerūt. Prius vero periculosum vti vino: tentare autē
tem oportet et contrarium semper asserre ei qd mole-
stat labori quidem quiescent: vigilijs vero somnū ire
autem et furorū atq; tristitie sermonibus actionibus
spectaculis enarrationibus animi iocunditate. Sic
qui cogitatio laborat omnino ratiocinationes omi-
tar: et qui ex inguinū inflammatione febricitat pri-
us curatiōem intendat: ac multo prius vlceris vi-
de originem habuit: hec quidē febriū epemerarū
indicia atq; remedia sufficienter se habent: relique
vero febres nonnullę ex inflammationibus nonnul-
le ex moribus accenduntur et que ex inflammatio-
nibus sunt sunt veluti quedam accidentia partium
laborantium et morbus magna ex parte ab instru-
mento patente denominatur frenitis aut peripneu-
monia atq; pleuritis: aut aliquid tale s; de his post
ea dicemus.

De febribus putridis.

 Que ex humorum putredine febres ac-
cenduntur ab hoc ipso nominantur febres
et sunt non accidentia morborum: sed ipsi
morbi: ex his vero nonnullę quidem sunt
sine accidentibus que et mitissime sunt: quedam ve-
ro dicuntur accidentibus infestant: nos vero de prio-
ribus dicamus febribus que accidentibus carent:
in quibus maxime si fieri possit primo die qualis sit
febris an acuta vel longi temporis est cognoscenda
et vtrum ex his que intermittentes dicuntur an con-
tinua q̄ si primo statim die certa cognitio haberi nō
potest secundo saltem inuente tentandum: q̄ si neq;
in hoc aliquid firmum aut stabile: sciat in tertio sal-
tē aliquid manifestius apparebit non pauce sunt:
que vt exquisitè dignoscantur quartum desiderant:
ego vero q̄ breuissime potero indicia explicare rēta-
bo: ex quib; speciem febris intelliges quib; de istis
planius ac manifestius alibi disseruimus.

Signa febrium intermittensum.

Ue igitur cum rigore inuadunt non ab re
ex earum numero esse iudicabis: que p-
citurum infestant tertiane enim atq; quart-
iane in totum cum rigore faciunt accessio-
nes: sed tertiane quidem in primo insultu cū nimio
sepe rigore incipiunt: in quartana vero post temp-
magnitudo illi superuenit preter id quod neq; statim
ab initio hec febris solet inuadere: sed alijs que ant-
recesserint subsequi. Quartana itaq; eas que errabū
de aut erraticę dicuntur insequitur: quotidiana ve-
ro intermittens raro aduenit: quin os ventriculi pa-
tiatur quemadmodū quartana ex male affecto sple-
ne generatur. Que quidem cum valido rigore incipit
magis febris tertiana q̄ aliqua aliarum febriu
fore speratur. Si vero et alia que postea dicuntur si-
gna attestentur hanc proculdubio in prima die ter-
tianam esse cognosces: q̄ si cū paruo rigore incepe-
rit tunc magis alia signa attendere mente oportet:
quoniam non quotidiana intermittens tantum atq;
quartana sed etiam hemitriticus aut aliqua alia
et continuus esse potest: alia vero signa et ex calor-
is qualitate et quantitate et arteriarum motu sumuntur:
ex ipsa etiam rigoris forma et regione et temporis sta-
tu atq; ex natura et etate egrotantis et ex precedentis
bus causis et his que concomitantur. Nam calor q̄
dem plurimus et acris esse debet: pulsus autem ma-
gnus ac calidi vebementes: veloces atq; frequentes:
omnis inæqualitatis preter q̄ febris expres. Rigor
autem veluti si a re aliqua acuta plus q̄ frigida cu-
tis pungeretur: quum bi qui quartanam aut quoti-
dianam intermittentem patiuntur: potius frigidus
rigorem sentiant: tempus autem anni estiuum: sicut
et locus et presens constitutio calidus: sit autem et
egrotantis natura calidior: biliosior et etas iuueni-
lis et exercitationes potius q̄ ociositas antecesserit
magis deuotio q̄ frigefactio et parcitas cibi potius
q̄ crapule: vigilie quoq; merore atq; labores et ins-
tense cogitationes ad eundem perducunt effectum:
q̄ si multos alios eodem tempore laborantes cont-
gerit tertianis corripit febribus hoc quoq; maximū
aliquid preter ea que nuper diximus significabit q̄
si hec omnia affuerint indicia aut saltem que max-
ima sunt aut tempestiua. Sitis quoq; vebemens ad-
iungatur: vomitusq; bilis aut sudor vel vtriusq; sup-
uenerint: tunc nulla dubitatio relinquatur: q̄ si inter
hec a febre quiesuerit homo: bacinē que ex suo motu
est omnibus nota: propria vero febrium inæquali-
tas in arteriarum motu relinquatur: tunc certissime
poteris esse tertianam febrem enūtare eque ac si ter-
tio die accessionem fecisse videris.

Signa quartane.

Quartana autē (nam et huius signa scribere
oportet) manifestissimū sui prebet iudiciū
in principijs accessionū quando rigēt ad-
huc qui quartana laborant. Nam eorū pul-
sus satis tardi sunt ac rari. Eū autē consistit atq; fe-
bris etiā augeat necesse quidē est: vt veloces fiant atq;
frequentes. Seruat in et tūc propria ipsius tardi-
tas ac raritas si additā velocitatē atq; frequentiam
in accessionib; ratione perpendas et quidē si cōpara-
ueris quartane febris cōsistentiā tertiane cōsistenti-
e non parū veloci atq; frequentē in tertianis pul-
sus ostendere arterie videbunt et vni? mor? in equa-
litas in quartana febre propria ipsi monstratur: nā

Sed pars tertia.

LL 3

que omnibus communis est febribus in vno pulsu arterie inequalitatem in hac manifestissime licet cō-
prehendere: multo enim velocius principium suūq; mo-
tus inueniens q̄ medium non tamen in tertiana ita
se habet: breuis enim in ipsa est velocitas excessus
atq; in consistentia prefertim verum et caliditatis in
dicia diuerso modo se habent: nam estum et densio
ne et quendā velut feruorē qualiter in tertianis vi-
detur: in quartanis baud quāq; inuenies: nec igitur
signa maxima sunt: reliqua vero extrinsecus: nā ne-
q; nec sunt omittenda sed et egrotantis natura est
spicienda si in ea atra bilis abundat et tempus quo
q; anni: si autumnus et presens constitutio si inequa-
lis. Sic vero et loci natura et morborum peruagantiū
populariter et si lien intumuerit febriq; sine ordine
antecefferit et etas senior q̄ consistentium et si cū su-
dore febres desinant. In his vero bilis flauē vomit?
minime est expectandus: quemadmodum nec i quo-
tidianis intermittētib; hoc est tertianarum pro-
prium est signum. At quum febris cessauerit si ad
huc signum febris remanserit pulsusq; bis qui secū-
dum naturam: rariores ac tardiores fuerint: quarta
na proculdubio erit bimōi febris.

Signa quotidiane intermittētis.
Ebrez vero quotidianam intermittētem
vel ex his maximis signis agnosces: nā ea-
litate humidiorē cū quādā acritudi-
ne esse oportet non quā primū manus ad-
mouetur confestim: sed per moram. Nam quedāz fu-
mosa caliditas cū multo vapore cōmixta exire vide-
bitur. Quū magis ignis in humore suffocet q̄ ip̄m
possit conuincere. Sed et his minores sunt pulsus
pulsib; quartanarū quā istarū pulsus pulsibus ter-
tianarū. Rursus vero rariores sunt in quotidianis
intermittētib; pulsus: bis q̄ in tertianis quantū il-
lus pulsus quartanarū at tarditas in vtriusq; modo
se habet. Adin? vero siticulosa nec febris est: mīq; eā
quartana excedit quātū istā tertiana: lingua vero et
torū corp? siccissimū est in tertianis: at in febribus
bis humidissimū: et vomit? pituitosi. Et quēcūq; p-
ventrē excernunt frigidiora sunt: atq; hūidiora et cru-
diora: aquosiora et pituitosiora. Antuersum corpus
densq; in hisce febrib; plenū crudis humorib; iue-
nitur. Et qdē etatib; naturis anniq; tēporib; et tē-
peraturis hūidiorib; accidunt. Nā iuuenē biliosa ac
sicca tēperatura nunq; vidē butuscemodi corripī fe-
bre: pueri aut et maxime infantes: et ex his qui tā per-
fectū corp? habent pituitosi et habet? crassi atq; otio
plurimo dediti crapulę ebrietatib; balneis assiduis
post cibū prefertim viētes a quotidianis facile ca-
piuntur. loca etiā hūidiora: atq; ex anni tēporib; bi-
bernū: atq; ex constitutionib; hūidiores hanc pre-
cipue afferunt febre: q̄ si sit etiā populo cōmunicata
tūc preter ea que antea dixim? : signa hoc quoq; nō
parū ad eā dignoscendā cōducit: non tñ barū febrū
declinationes. Quēadmodū tertianarū et quartana-
rū sudorib; terminant. Quare neq; ad integrā quie-
tē manifeste (exceptis paucis) perueniūt. Urine vero
que procedentibus ip̄is adueniūt totū morbi tem-
pora docent. Que autē in principijs vident febris
etiā speciem indicabūt. Nam in quotidianis vel la-
be sunt et tenues vel crasse aut turbule vel turbide.
In tertianis aut ruffe vel subruffe. In quartanis vero
varie quidem sed crude: nec omnia febrium intermit-

tentium sunt indicia.

Indicia febrium continuarum.

Ebres autē continuas ex eo cognosces q̄
nullū eis adest ex signis q̄ intermittētib;
adesse dixim?: et si citra etiā quatuor et vigi-
ti horas nō cessauerit se. Si hō icquale ba-
buerint incrementū hoc preter alia lōg? etiā ip̄s ostē-
dit: et qdē si et propriū febrū signū in pulsb; man-
festū habuerit. Si hō inordinatio ac inēqlitas ip̄is
vel in cōtinuitas adfir: et hoc etiā indicium magnitu-
dinis ac cōtinuitatis. Si vero in hoc statu pmanen-
tes tertio die maiorē accessionē ostēderint aut excre-
mēta et vrine oīno crude apparuerint nō pnt butus-
cemodi febres ad septimū diē terminari. Si vero et
quarta dies tertie diei sitis fuerit: et febris quodam
mō submersa neq; facies aut reliquū corp? collabit
q̄cūq; butuscemodi febris ad lōg? ip̄s exiēdi consue-
uit: tales qdē sunt dñe earū febrū q̄ accidentib; ca-
rent. Curatio aut eaz deinceps scribet: primū qdē
intermittētū: deinde continuarū ex intermittētib;
bus. Vero breuissima qdē ac mitissima est tertiana:
longior autē ac quantū in ipsa est: baud quāq; peri-
culosa quartana. Quotidiana vero intermittēs lon-
ga et nō sine periculo. Quare ab initio statim ad vni-
uersum egritudinis tempus inspicientes rationē vi-
cūs instituem?. Nam que velociter sūt ac celeriter
crescūt: et si valde tenuem viciū exhibueris baud ma-
gnū afferes detrimentū. Que vero sunt diuturnos
niores nisi ab initio grādiōri cibo reficias: boiem cū
morbo pariter perimes: aut intēpestiue vici? modū
cōmutabis: neq; em opz statu progrediente grādi-
o rē q̄ pri? cibū offerre: sed contra poti? tenuiorem vi-
ciū qui in toto morbo exhibeatur ad statū reseruare
hoc igitur in in omnibus commune preceptū. Sed
oportet preterea que singulis febribus inremitte-
tib; propria considerare veluti confestim in tertia-
nis (neq; enim male ab his initium sumendum) pri-
mū distinguas: si exquisita sit febris et (vt q̄spias de-
ceret) legitima aut non exquisita sed velut notba:
nam que exquisita est non longius progreditur: q̄
ad septimum circuitum preter id q̄ etiam minime
periculosa: alteram vero que non est exquisita: vidē
quandoq; cum in autumnō incepisset in vere desine-
re. Deinde vero vt par est in tempore adeo longo: rū
q̄ egrotus medicis perceptis parere noluisse: sed i
aliquo deliquisset: tum quia ex hieme lesus esset lien
intumuit: et precordia statibus sunt oppleta et iam
subiuncta quedam erat decoloratio in facie: ac pre-
sertim circa crura adeo vt nobis de iuvene dubitare
contigerit ac maioribus vti remedijs fuerit necessa-
riū. Sic igitur nihil habet butuscemodi tertiana cū
exquisita: quare et ab initio eas distinguere oportet:
quantum enim natura differunt: tantum rationabi-
le est rationem vici? permutare. Et igitur eas opti-
me sciamus distinguere: que adolescenti acciderint
mibi sat erit scribere: que veluti quedam exempla ac
monumenta tibi futura sunt earum que non exqui-
site tertiane.

Erat ip̄s anni mediū inter occasum: pleyadū ante
cedens equinoctiū: incepit autem febris cū horro-
re adolescenti circa auream fere: que neq; in calidi-
tere similis tertiane videbatur: neq; in pulsb; sz
neq; vomit?: bilis subsequē? neq; sudor sufficiens
preterq̄ q̄ in die scdo tñmō circa horam tertā: qui

dam pauci humidus vapores exierunt: ex quibus feb-
bris quidē trāspirabat at ita pedetentim vt vix cir-
ca noctē expers febris videret. Nā febris signū satis
manifestū in pulsibus māserat in relijs hō circa ve-
speras satis bene se habebat et per totam pariter no-
ctem rursus hō circa tertie diei aurozam secunda ac-
cessio facta est oīno preterquā in tempore similis pri-
me nam nocte superueniente paululū ante diem vas-
poros humidi exalarunt ac circa quarte diei auro-
ram febris cessauit: ac reliquo deinceps autumnū tē-
pore atq; biemis quo egrotauit alia oīa et hora ac-
cessionis et solutionis febris eundē modus seruauit.
Agebat autē adolescens citreter decimū octauū
etatis annū albus aspectu et pinguis qui sepius an-
tea in ocio degerat et crapulis balneisq; plurimis et
repletionibus vsus erat quare neq; bene cibos cōco-
quebat simul autem aduenit ei durities in pulsu in
prima quidem die atq; secunda mediocriter: in ter-
tia aut et quarta atq; sequentibus vsq; ad septimā:
ad tantā peruenit duritē vt quī soli crederet pul-
su multoq; fore mensum egritudinē iudicaret: talis
autē perdurauit vsq; ad vernū equinoctiū: in quo ce-
pit mollescere et rursus postea quadagesimo die oī-
no eger a tertiana est liberatus tendēte paulatim ad
mollescentiā pulsu: ac minore quotidiē fiente accessione
vrimq; meliorē habētibus subsidatiā: etem bequo-
q; in priore tēpore erant admodū crude. Talis qui-
dem est tertiana: q̄ alteri exquisita: maxime contraria
existit. Reliquas hō intermedias baud numero pau-
cas ex extremisq; que determinata sunt: non difficul-
ter inuenies. Que em in principio sermonis tertia-
narum febrū indicia scripsimus si omnia fuerint ex
quisita reddunt tertianā cuius accessionis tempus
breuissimū. Quatuor aut quinq; aut sex at longissi-
me vndecim aut duodecim horas complectitur et bu-
tuscemodi febrū vrim terto die aut ad summum.
quarto: coctionis signū ostendit hoc pacto quidem
exquisitas aut nō exquisitas tertianā cognoscēs eadē
quoq; ratione et quartanā et quotidianā intermittē-
tem: cui em oīa insunt indicia: q̄ in quartanis febrū-
bus antea scripsimus: bec vera atq; exquisita quar-
tana est cui vero minime spuria atq; nequaquam ex-
quisita: et quotidiana quoq; intermittens: cui omnia
que diximus insunt exquisita est: que aut eā naturā
nō oīno habet nō exquisita. Igit neq; sunt quartana
et quotidiana longe q̄ nō sunt exquisita: at quē admo-
dū exquisita tertiana brevis est tēporis sic et quoti-
diana et quartana diuturne. Hec quidē in his q̄ per-
circuitā quēdam febricitat opz cōsiderare. In alijs
aut febricitantib; vrimas atq; excremēta atq; vni-
uersum corpis habitū inspicere opz: calozē quoq; at-
q; arteriarū motū et quēcūq; alia pter bec Hippocra-
tes et longus vsus inspicere iubet. Velut regiones
anni tēpora cōstitutiones et eras corporū tēperatu-
ras cōsuetudines et causas antecedētes et q̄ simul cū
morbis inuadunt et q̄ in medio tēpore apparēt. Itē
forū vt cuiq; videat admonitū nō tū re vera ita se bz-
nā quoddā maximū etiā inter bec oīa: breue tū dicu-
nōdū scriptū ē: qd hō b ē morbi spitas ac vritū res
q̄ ad eā explicadā vno indiget verbo ad vsū hō per
magna neq; enim bene p̄noscere possumus nisi ho-
rum singulorum magnitudinem diligenter pensite-
mus: nā vtrū morbus sit exitialis an non et quando
magis: debeat mori: aut sanstati egrotus restitui nisi

oīa q̄ diximus diligētius animaduēteris ad duo re-
digēs capita: ad ipsius. s. morbi magnitudinē et egro-
ti vires non poteris vere p̄noscere. Nā si vires adeo
valide fuerint vt possint morbum superare necesse est
egrotū euadere si hō cōtra oīno moriet nō igit solus
inspicias qualis sit morbi species ac forma: sed et ei
magnitudinē aduerte nō parū aut hoc exigit expe-
rientiam: tum alias ob causas: tum quia neq; scribi
neq; omnino sermone edoceri singulorum quantitas
potest et si quid in nobis est ex nulla re adeo possum
ad exquisitam peruenire notitiā quātum ex crebra
exercitatione circa sp̄itatis coniecturam: hoc quidē
in ipsi operibus et discere et docere possibile est. Que
cumq; vero in qualitate determinantur bec diligē-
ter ac manifeste q̄ breuibus poterimus verbis trans-
gemus.

Tertiane febris cura.

Exquisitam ergo tertianam vt que ex flaua
bile cōmota inualecat: quanto magis fieri
potest refrigerare oportet ac humectare: nā
contrariozum contraria remedia que quidē
quod superfluum est reprimant: quod hō deficit sup-
pleant. At flauē bilis humor inter omnes qui in cor-
pore sunt aridior calidiorq; existit hunc igitur quā
ad v̄triculū reple per vomitū educere oportet: quā
vero vergit ad inferiora per inferiorem excretionem
hoc quidem et sponte fieri solet in tertianis exquisi-
tes. Per vrim quoq; et sudores oportet diuertere ius-
uat autem et per inferiores partes bilis expurgatio.
Venter autem mollibus clysteribus exinaniscendus est
Urina vero potioribus in quibus apium aut anethi
maduerunt prouocanda: et si tibi coctionis signa mō-
strantur tam cum fiducia absintib; potes ad bibe-
re quod alioquin summum est stomachi remedium
vbi bilis infestauerit: si preferis ex ipsius coma quā-
tum sufficiat accipiens mellicrato intinxis. Bal-
nea vero calida ex aqua potabili profunt: tum quia
aliquid bilis educunt tum etiam quia sua qualitate
plurimum iuuant: nam butuscemodi balnea humes-
cant: ac potentia refrigerant. Alasine autem aque
et salse nitrore atq; sulphuree plus quidem bilis edu-
cunt: sed multo minus q̄ potabiles profunt prestat
vero neq; ipsas vtilēs dicere quando quidem plus
qualitate nocent q̄ euacuationibus iuuent: quidē
nouis quendam corrupto iudicio hisce balneis vti p̄
suasum: deinde extenuato corporis habitu ad tantā
venisse perniciem: vt tabe consumptus interiret: reli-
qua vero victus ratio ad bilem etiam excernendam
exhibeatur: semper autem oportet contrarias quali-
tates illis que preter naturam inualuerint opponere
cum hoc multo plus iuuat: q̄ quomodolibet euac-
uare sed neq; hoc ipse nouerat neq; alio docente di-
dicerat. Hec igitur in balneis intentio sit vt corpus
madeat atq; humectetur: atq; sc̄circo neq; nitrum:
neq; sal: neq; sinapiū inspargere oportet quod gen-
tali complures egrotis afferre videntur. At pluri-
mum olei calidi infundentes ad aquam perduces-
cere ac madefacere et si in ea natate voluerit: quātum
id facere possunt permittendum. At qui balneis ad-
modū delectant: si etiā bis in die lauati p̄miseris nō
aberrabis s; illud semp habeto i memoria vt in tpe
id faciāt: si hō etiā coctionis signa ostendant tūc etiā
si sepi laueris nihil deliqueris. A vino hō atēq; mor-
Bali. paro tertia. LL 4

bus concoquat omnino abstinendū at vbi concoqui cepit dandū est ab initio tenue aquosum et paucū vbi vero iam prope est vt morbus solvatur amplius est offerendū: cibi aut quicūq; bumectant atq; refrigerant omnes viles sunt exquisitis tertianis: quantitas vero in ipsis sit tanta vt bene concoqui possint. Ex olertibus quidem triplex blitū: lappaciu: et malua et lactuca: et cucurbita: ex alijs vero prifane succus: et ex allica sorbitiones: et ex piscibus saxatiles. Ex volatilibus aut que mollibus constant carni: que autem talia non sunt eorum ale: testiculi quoq; gallozū et suū pedes et cerebrā. Paruorū vero si etiā dederis carnem liquefactam nihil nocet sed tota ad sorbendum sunt offerenda et presertim vitelli eorum: nam hi facilius et pars alba concoquunt: ex fructibus autem permittendum est vt illos degustet qui non sunt omnino difficiles concoqui: oportet abstinere a melle sinapi et a vinis et fatis verustis et que natura sunt calida: hec quidem siue victus ratio: in pluribus veluti ad cōsecuturam exposita. Qui vero non admodum deliciofi sunt: his talis victus est instituendus qualem nosti me aliquando instituisse in exquisita tertiana secundum sermonem Hippocratis ex succo prifane vsq; ad crissim: hec quidē in exquisitioribus tertianis seruare oportet.

De tertiane nocte cura.

In his vero que non adeo exquisite sunt: providendū est pro viribus ne morbus augetur neue egrotatis vires prosternant. Quongiozū tepore debent laborare: difficile vero est seruare vtrūq; qm̄ inedia quantū profunt ad morbi coctionē tantū vel amplius officiūt viribz. Eibi vero quantū egroti robur adaugent tñ coctioes impediūt. Sed et id quoq; noscere opus est ad quantā magnitudinem perueniat morbus: ac quante sint egroti vires: vt ad ea inspiciens. Que maius auxilium exposcūt inedia quidē in valentioribz vtaris viribz: et morbo coctu difficili: largiorz aures cibo vbi vires sunt debiliores: neq; morbz admodū concoqui cōmmax: hec qdē et in oibz alijs morbis considerare opz in tertianis vero non exquisitis: neq; statim circa initia balneare expedit: sed cū primū coctiois signa apparuerint: neq; quotidie cibuz oportet exhibere sed alternis diebz: quies vero et calefactio circa precordia iuuat: et sorbitiones concoq; faciles: et clysteres nō admodū molles: q; si sanguinē mittere oporteat: neq; hoc quoq; omittendū. Sed ab initio statim adbibita earū rerū quas scis distinctione tñ mittendū quātū presens exigit stat. Sū aut totū vici? rō non q; bumectet atq; refrigeret vniuersum corp: qualis in exquisitis adbibetur tertianis: sed et aliquem modū assumat ad calefaciendū atq; incindendū: plurimum igitur eos iuuat prifane succus: pipere adiecto vel etiā byssopū: vel origanū: vel spicā nardi mulla aqua infundens et decoquens ad bibendum propina: et q; cumq; alia que cient vrinam preterq; illa que supra modum calefaciunt atq; ericcant: maxime vero post diem septimam danda est iugiter absyntibz coma: et quidem oximeli portioni plurimos iuuat: et aliquid ex his que molliter ventrem subducunt quibus me assidue vti nouisti: vomitus autem post cibum adeo his qbz hec febris perdurauerit utilis est: vt multos etiam solis vomitibus statim fuisse curatos.

De cura quartanarum.

Princeps de quartanis dicemus quas etiā ab initio mediocriter ac leniter tractare opz nullum forte medicamen: aut euacuationez exhibētes: nisi forte sanguis vebemēter superabundās appareat: et si vena incisa is qui fluit niger videat ac crassius (precipue vero in his qui liene laborāt huiusmodi visitur) audaci? mittendus est: q; si flauus aut tenuis apparuerit: statim suppressendus. Venam hō secare opz: vel interiores aut eā que est in sinistro cubito mediā et viciū instituere minime flatuosum optimum: ventrē quantū possibile est mollem facientes his quibus vti consuevit: q; si bec nihil proficiant clysteribus vtendum est a principio q; dem mollibus postmodum vero acrioribus. Accendū sunt autem a carnibus porcorum atq; ab omnibus edulijz que tenacia sunt et tardum habent exitum: ac que refrigerant ericcantq; corpus: vno hō vtendū est albo ac tenui ac mediocriter calido: et volatilibz bus que boni succi sunt et nō in paludibus degūt: pisces aut adbibendi concoqui faciles mollibus carni bus nihil tenax habentibus predicti: vtendum est autem salis et sinapi et certis diebz id medicamē quod diatriū pipereon vocat: vel qd diospoliticū est assus medium: et si quotidie pipere tantū cū aqua biberent recte etiam facerent. A frictionibus autem et ambulationibus et balneis atq; alijs viciatis non sunt penitus prohibendi et si omnino possent a balneis abstinere solis contenti frictionibus q; plurimū ex eo in uamen admitterent. Et si quartane accessio breuis sit neq; admodū violēta nihil nocuerit si diebus interiectis ad consueta exercitia se transferant: hec quidem ab initio vsq; ad statum sunt peragenda. Si vero in statu morbi precipue egrotus etiā videatur: tūc su britioris victus ratio est ad bibenda q; ante vel postea: statim hō precipiendū est vt diu conquiescat ac visceribus prouidendū vngendo atq; emplastrando his que mollire ac laxare possint. Deinde medicamētis vtendum: que ciendi vrinā vim habēt et si coctiois morbi indicia apparuerint: tunc purgare oportet his que humores acros exinanēdi vim habēt nō semel tantū sed sepius si fuerit necessarium. Attendū autem et vomitibus post cibum tunc continue et si nihil prohibuerit eleborum album est exhibendū: primum quidem permixtum radicibus q; si nihil fecerit eleborum ipsum. Qui vero nequeunt euomere biper inferiora purgandi his etiam medicamen confectum ex viperis in potu dādum et alia que ad huiusmodi febres commendantur ex quibus est et illud nobis familiare pre ceteris laudatissimū quod succū cyrenaticū recipit. Quicumq; vero ab initio aliqd ex his medicamentis exhibuerit aut oīno ante statū quartanā que erat simplex sepius fecerit duplicem ac omnino maiore ac difficiliorē: ex duplici autem triplice aut omnino ambas difficiliores maiorezq; reddiderūt: noui autem medicū qui ausus est bomini qui triplici quartana laborabat medicamen ex vteris exhibere: qm̄ nōdū morbz augeri cepisset deinde (vt par est) auctis omnibus febribz continua subsequuta hominem occidit.

De cura quotidiane.

Quotidianā aut intermitterē cū volueris curare vtere oximellite post pmos dies et alijs q; pnt vrinā ciere et vniuersuz toti? vici? ca

put sit ad incidendū efficac? circa statū hō de vētricū lo ē habēda sollicitudo ac de ei? ore pferim deinceps iubendū est vt post radices ⁊ cibos assumptos euomant: bis etiam que pituitam subducunt vtendum. Reliquam vero vicius rationem ad communes intentiones inspiciens inuenies.

¶ Cura febriū continuatum que carent accidentib?

Continuas autem febres quibus quidem status morbi nō longius a septima futur? est ⁊ vires valide sunt atq; etas p̄terea consentit bis quidē admodū exquisitus ⁊ tenuis victus est instituendus. Quibus vero status totius morbi longius abest a septima vel vires inualide bi ab intro grandiori cibo sunt rescitū di: ppe hō statū tenuiori: cum autem iam adest status tenuissimū victum seruare oportet deinde aliquanto vberiores ac potius simile augmentū efficere hui? q̄ ante statū fiebat decremēto: sanguinē hō mittere oportet ⁊ ob morbi magnitudinem ⁊ quibus rubor plusq; nature conueniat ⁊ maior q̄ pro consuetudine corporis tumor ⁊ vene eminentes atq; extense bis omnibus est auferendus nisi vires aut etas aut aliquid eorum que supra commemorauimus prohibuerint q̄ vero humidus victus in febribus acutis omnib? suauit dudum recte dictum est. Succum igitur pituitae bis quibus non acescit exhibere oportet ⁊ melliscratum quibus non bilescit ⁊ sorbitiones ex alca et panem et aqua ⁊ quocumq; alia eandem aut similem vim habent: in his vero que preter modum calide et estuose quum primum videris coctionis signa tunc audacter aquam frigidam potandam exhibere: modus vero in quantitate seruetur: quemadmodum tempus anni regio etas ⁊ natura ⁊ consuetudo etiā exposcit talis quidem est vt in vniuersum dicam febrium que accidentibus caret curandarū ratio. Que hō cū accidētibus sunt nō eque simpliciter nō exigūt curationē. Et p̄ virib? meriendū ē quāta sit febris q̄rūe ex accidētibus periculum imminet atq; ad id quod vebementius ac difficilius intendendū non postbavita omnino etiam alterius cura: age enim si quis febrici tetteorum qui sunt habitus plenioris: verū ex recentibus cruditatibus angorem quendā sentiat ac morsum atq; os ventriculi afflictum vel si etiā humorem aliquem malum euomuerit ⁊ in huius transitu non parum fuerit offensus: adeo vt grauitur se habeat atq; anxie nūquid hic ad febrem respicientes solam multitudinem euacuare tentabimus quod alioquin sine molestia faceremus vel prius ori ventriculi prouidebimus deinde postq̄ circa hoc bene se habuerit quam contingerit totius corporis euacuationem faciemus: mihi quidē ita agendum videtur. Adultos itaq; vidi qui ita affecti erāt quosdā interisse nōnullos ad extremū periculū fuisse p̄ductos: quū medici eos curare cētassent anteq̄ os ventriculi corroborassent sed neq; si fuerit febris cū p̄fluio vētris alia ē op? euacuatione. Tēnū bec sola sufficit quīs non sit pro multitudinis rōne: quicūq; em̄ bis plus adimere forte necessariū putāres aut sanguinē mittere aut ventrē mouere cētārāt in grauiora pericula duxerūt: sed neq; si quis simul ⁊ distensione neruorū laborauerit ⁊ sanguinis equiuerit missione neq; hui? tātū semel mittere op? quātū exigit morbus: sed aliqd etiā accidenti est relinquendū cui? causa sepe sudores eueniūt ⁊ vigile molestāt ⁊ vires egroti debilitant: ita etiā

si vebementissime vigiliē aut dolor intēsus egrotū in festant: cauēde sunt subite ac multe euacuandēs ip̄a preterea ambientis aeris tēperatura loco accidenti cuiusdā habēda quādo exquisitē calida ac sicca fuerit: qualis est tempore medio inter canis ortū ⁊ arcum atq; ideo oēs q̄b? medici nihil omnino de tēporum statu cogitātes sanguinē abstulerūt: iteriū t: si etiā valde frigida fuerit tunc quidē sanguinē mittere est formidādū: neq; illud ignorare op? non parua ex similibus reb? sequi pericula: interierūt aut nōnulli: qui in calidis admodum cōstitutionibus non recte euacuātur ex defectu anime: quē si incopim viderit ⁊ dissolutione: in frigidis vero cū accessiones incipiūt nūmū refrigerari nequeunt tolerare: ob bec igitur neq; in locis supra modum calidis aut frigidis sanguinē mittere audemus: sed si regio ipsa ⁊ temporis status consentiūt omnino abstinemus: quū vero nō consentiunt euacuamus quidem sed multo minus quam si neutrum probberet tanq̄ etiam accidens quoddam egrotantis ad patiendum facilitatem cōsiderare est necessariū: multi enim neq; vniq; sunt euacuat neq; euacuationē vllam integram aut inēdiaz longam possunt perferre: sed alij quidā ex his omni modam corporis imbecillitatē facile incidunt: quidā vero os ventriculi male affectū habent adeo vt cibos abhorreāt q̄ si eos cogant assumere aut nō retinent aut male cōcoquūt. In hac dignotiōis pte etiā egrotantis tēperaturā cōreplari op?: q̄cūq; em̄ calidi ⁊ sicci natura sunt: bi oēs facile ab integris euacuationibus offendunt: ⁊ cōsuetudo q̄ nō parū momenti est tum ad oīa alia: tū p̄cipue ad euacuationis indicatōnē: qdā em̄ nūq; fuere euacuati neq; vniq; euacuationē integrā ptulerūt ⁊ multis cibis vñ sunt: nōnulli cōtra neq; multis cibis vñ fuerūt: ⁊ euacuationibus sustulerūt: hos igit intrepide euacuare op? qn ⁊ reliqua etiā p̄sentit: ceteros hō nec si oīa alia id suaserint eodē partier mō ⁊ corporis habit? cōsiderare op?: nā q̄ dēsa ⁊ solida carne cōstāt bis habit? baudq; facili patit: quare non op? vereri ip̄os enacuare ex toto siquidē ⁊ alia id subet: sed q̄ mollē ⁊ humectā ⁊ diffuētē habēt carnē: bi mirū in modū sunt ad patiendū habiles quare ⁊ si reliqua oīa sanguinem esse minūduz p̄suadēt: nō tñ id facere audēdū est: sed alijs euacuationib? q̄rū moderate ⁊ cū formidie fieri pōt vīdū est: eodē modo ⁊ q̄cūq; supra modū crassi sunt aut macilēti: nā ⁊ hijs venā incidere cauēdū est alia scq; euacuationes integras vereri op?: bis etiā ⁊ etas annūmerāda est velut accidēs quoddā: qd̄ p̄bībēdi in tēgrā vacuationē vim h̄: neq; em̄ pueri: neq; seniores bec sine noxa tolerāt. Hosq; igit oēs quos diximus vbi dispositiones horrent nō semel neq; ex toto sed paulatim op? euacuare inēdiaz moderatis ⁊ frictionibus ⁊ clysterib? mollib? inunctionibusq; ⁊ cataplasmatibus ⁊ balneis: quoz singulorū indicatōnes ab his q̄ antea diximus sunt assumēde. Ita etiā si qñ duo cōtraria accidēta cōsequāt: inspicere op? verū corū sit forti: eodē modo si duo morbi eundem hominē obfiderint q̄ inuicē pugnātes habeāt indicatōnes: nā ⁊ tunc quoz aduersus id quod magis vigeat instādum neq; alterū omnino negligēdum: eas vero que habent ex accidētibus ⁊ morbis indicatōnes nō simpliciter sed fm causam a qua singula sūt cōsiderādū qualia sunt defectus animi ⁊ dissolutio: nam cōsueuere medici de vna re bec duo noīa dicere

est vñū qđē res ipsa cū? sunt plures cause nā animo
deficiunt et in morbo cū? ebolere nomē est et in pflu/
uīs vētris et difficultatibus intestinozum ac leuita/
tibus et muliebri fluxu et vulneribus et sanguine per
ora venarum: quas greci bemoroydas appellant
emanante aut per superiora educito: aut p nares aut
alios meatus: et in enitarū purgationibus immode/
ratis nōnunq̄ vero et tunc presentim cum ventrem supra
modum soluerit: et qui morbus bulimos appellatur
nihil aliud est q̄ anime defectus: omnē preterea que
ex vtero prouenit stragulationē defectus animi an/
tecedit sicuti ad vteri versus superiora recursus et ad
latus inclinationes atq; inflammationes plerūq; con/
sequitur. Antecedit autem morbum attonitum et co/
mitialē cum malignior existit et dissolutiones et sin/
copim et tabem: sed et in principiis februm non ad
modum paucarum aduenit: et tunc presertim cū su/
pra modum aut siccum et squalidum aut plenum cū
moderate corpus extiterit: et nōnunq̄ etiam simul cū
febre incendente atq; maligna inuasit et quibus ex/
treme corporis partes in principiis februm pluri/
mum sunt refrigerate et quicūq; ob inflammationis
magnitudinē vel epatis vel ventriculi vel stomachi
febricitat bis etiam in principiis accessionum an/
mi defectus adueniunt illis presertim quibus bu/
mores crudi redundant: aut qui aliquam preceptuā
parrem obstructam habent. Animo etiam deficiunt
quibus os ventriculi male affectum est aut humoz/
vicio mordicatur: aut crassis lentis aut humidis vel
frigidis humoribus aggrauatur. Quidam etiam in
vehementibus anime affectibus animo defecerunt:
sed precipue senes et qui alioquin sunt imbecilles: et
enim plures eorum tristari: aut letari: aut irati an/
mo defecerūt et vero vbi humiditates quedā bis ita
affectis haud in tempore superuenientes animi defe/
ctum inducunt sicut et qui magis robusto sunt cor/
pore ex immoderatis sudoribus idem patiuntur et si
abscessus quisptam erūpar vehemēter viribus offi/
cit actum precipue quū materia tota ad ventriculū
vel ventriculi os aut thoracem defluerit: et si quan/
do etiam nos abscessus secantes totus emittere pus/
tentauerimus animi defectum subsequi est necessa/
rium. Et si quādo purgantes id aliquo modo vehe/
mentius q̄ oporteat egerimus: neq; enim in morbo
intercute tota simul supfluitas (quāvis sit preter na/
turā) potest sine noxa euacuari: sed tūc quoq; necessa/
rium est hominem deficere animo: at vero ex vehe/
tia dolorū veniunt dissolutiones cum morsus quidā
ac tormina aut dei aut intestini crassioris affect? su/
bito accidunt: sed et nervus percussus et muscoli ca/
put animi defectum intulerūt et maligna in articu/
lis vlcera omniaq; gangrenosa et depascentia et im/
moderata frigiditas atq; caliditas vitalisq; robo/
ris dissolutio: he quidem sunt defectus animi cause:
Singule vero earum propriam curam desiderant et
de omnibus quidem non contingit scribere: nā que
passionibus assidet sine illis curari nō possunt. Et
tūz igitur in presenti sermone de ipsis dicimus: quā/
tum quisptam de eis ediscēs possit bis que repente
ignūit afflictionib? occurrere veluti q̄ eos q̄ ex cho/
leris et ventris profluvio et multis alijs vniuersim/
factis euacuationib? dissoluunt aqua frigida spar/
gere oportet et nares apprehendere: et os ventriculi
perfricare ac tubere vt euomant stomachum irritan/
do digitū vel penne immisione sed neq; malū man?
vel pedes alligare oportet aut nexus fieri plures ac
fortiores circa manus quādo per inferiores partes
fiunt euacuationes quādamodum quando per ora
venarū bemoroidum sanguis profluit aut ventris
profluvia adsunt: aut cum per vteros exēit in mulie/
ribus menstrua: nam si tunc crura fortius ligentur:
sepius aliquid ad partes inferiores attrahitur con/
tra aut sit in fluxibus sanguinis factis per nares:
atq; vomitibus in quib? crura sunt vehemētius alli/
ganda et quidem quibuscūq; in vulneribus sanguis
emanat. Eodē modo si ex supiorib? partib? accidat
inferiores: si ex inferiorib? superiores vinculis sunt
astringēde sitū quoq; aliqū in aduersus tēdēt par/
tim expedit inuenire: nō tñ hoc multum fiat: nā si nī/
mius tēdāt atq; ex hoc fatigē? nihilomin? irritat q̄
si inclinaret ad eū dē locū: in vniuersum autē: aut ad
cōmunia mēbris patietib? in aduersum trahere opz
aut ad ea in quib? est euacuationis origo. Atq; ideo
vehemētes euacuationes q̄ ex vteris sūt, cucurbitule
māmillis apposite statim sedāt. Que hō ex naribus
epati ac spleni sūm narem patietē: q̄ si ex ambab? na/
ribus totus ac plurimus sanguis efflueret. Atq; vī/
sceri sunt adiiciende. Vinū etiā aqua frigida tēpera/
tum curat eas. Que ex magnis sūt euacuationibus
dissolutiones: et tunc presertim quādo ad ventriculū
fluūt humores. Sed aduertēdū est an aliqd sit quod
prohibeat huiusmodi exhibitionē. Veluti si aliqd
vñū ex visceribus inflammationē pariat: aut cas/
put vehemētius doluerit aut passio aliqua q̄ delira/
te cogat affuerit aut febris incensens in morbo cru/
do: magna enim et quasi insanabilia ex potu vini in/
bususcemodi affectibus nocumenta proueniunt: q̄
si nihil prohibeat post modum egrotantis naturam
et consuetudinem et etatem et ambientis aeris tempe/
raturam distinguere oportet ad hec enim respiciens
vel frigidū vel calidū potū exhibebis: nā q̄ assueti nō
sunt potare frigidū aut manifeste ex ipso effundit: et
q̄cūq; nā sunt frigidiores et q̄ in extrema sunt senectū/
te et loco et nā degūt frigidiori: et tpe biberno cauere
frigidū opz: at qui cōtrario modo se habēt: bisce in/
trepe offerte. Sit hō vinū in fluxionib? q̄ ad vētri/
culū sūt calidū et tenue qualescūq; sanguinis aut
fluxib? crassum ac nigrū et acerbū: ipius hō locis im/
ponere opz veluti ventriculo et vtero et stomacho et tho/
raci q̄ corroborādi vim habēt: capiti aut et frōti pter
hec illa etiā q̄ refrigerāt. Et q̄bus vel in summis par/
tibus vel in narib? vena aliqua disrupta est medica/
mē aliqd ex bis q̄ sanguinē supprimere possunt im/
ponēdū. Balnee hō in fluxionib? qđē ad vētrē aptis/
sime sūt: sanguinis hō: fluxū acriter irritat: quicūq;
ob sudoris multitudinē animi defectū patiunt: his
etiā plurimū nocēt bos effi astringere opz ac refrige/
rare ac nō laxare curē: et vinū frigidū p̄cipue bis exbi/
bere neq; aliquo pacto calidū offerre. S; neq; etiam
crura ac man? ligare opz: neq; cogere ad vomitū neq;
villo modo mouere. At vētis refrigerātib? adit? p̄pa/
rare aerē q̄ domus alterare: frigida atq; acida q̄lita/
te intricis vitiū p̄pinit ac rosos pauimentū cōsternē/
tes. Nihil vero horum confert: vbi ad ventrem flux/
iones fiunt. Nam quo magis cūtem dēfaueris tan/
to ipse magis augentur. His igitur qui ex euacuat

tionib? dissoluuntur: ita confestim succutendum est. Et qui ex multitudine laborant: non ita verū in illis membra: quāplurimū fricare opz calefacere atqz alligare. A vino vero et cibis abstinēdū et balneis etiam si febricitauerint: Sufficit aut si eis dederimus mellicratū potū: in quo ebullierit thymus vel origanuz vel pulegiū vel hyssopus. Couenit quoqz oximel et ligare ac fricare manus: potius quam crura et que etiā ex vtero laborant: atqz exoluunt: non aliter curande sunt excepto oximelite fricare etiam atqz aligare magis pedes opz quam manus: et quēadmodū in multo effluxu cucurbitas māmills impontimus: sic auerendi gratia inquitibus et coxis adhibebim? Et naribus qdē ea qz fetidissimū odorē habēt. Uteris autē odorata ea etiā que laxare ac calefacere possint medicamenta afferemus. Si hō os ventriculī fuerit imbecille atqz ideo animi sequat defectus: ea qz roborādū vim habēt: opz emplastra adhibere: qle est qd sit ex palmulis: vino farina ordet croco aloē ac mastice: masticino et nardo et vino. Et si exurantur miscere ex refrigētib? aliqd: veluti cucurbite succū atqz lactuce et portulacē et solani et inrybi et yue acerbe: hoc qdē nō solū refrigerat sed etiā astringit atqz etiam frigida plerūqz iuuat si in tēpore def alioqui plurimū obest atqz bis qz ventriculū male affectum habēt vinum calidū potius opz exhibere si nibil sit aliud qd probibear plurimū hō iuuat eos qz ita laborāt etiā frictio extremorū qd si ex his remedijs nibil melius se habuerit eos qdē qz adusti sunt: qz primū ad balneas ducere opz qz hō aliqd frigidis sentit medicamē diatrion pipereon nominatū atqz ipsum piper solū atqz abstinētiā bibāt: qz hō ex vicijs hūoribus os ventriculī moridicātiō dissoluuntur hos post aqz calide aut hydrolei potū fac euomere qz si difficulter euomant prius cōcalefacere opz qz os ventriculī circūstant loca et manus et pedes qz si neqz hoc mō possunt euomere digitos aut pennas demittēdo irritare opz qz si neqz sic euomant rursus bis oleū calidū quā optimū inueniri pōt exhibendū: solet autē sepius oleū nō solū ad vomitū irritare: sed etiam ventrem molliorem facere: est autem hoc non paruum bonum presentibus reb? quare nisi sponte accidat arte procurandum est pēpueño et appositis hoc tentādū est facere qz si ex istis facilius fiat etiam abstinētiā comā in mellicrato decoquēs ad potandū exhibeat atqz deinceps vlnū deinde omnibus modis mēbra oportet corroborare: pētīm bis que extrinsecus apponunt: partim abstinētiā portionibus nō tñ id in principijs faciendū: suadeo sed postea qñ circa alui partes fuerint expurgate qñ hō adhuc humores in ipsis cōtinētur nōdū abstrungere sed tantū cōcalefacere (vt antea diximus) cōuenit vbi hō multa pituita frigida in ore ventriculī fuerit acruata inungere quidē plurimum oleo in quo abstinētiā ebullierit postea vero etiā mellicratū exhibere vel hyssopū aut aliqd simile infusus similr i oximelite aut pip aut diatrion pipereō aut diaspolitico medicamē victus autem ratio omnino incidendi vi beat qz hō ex nimia frigiditate veniunt exolutiones eodē modo curande sunt quo bulimi omnimodo calefaciendo. Vlnū igitur eis exhibere oportet calida temperatū ac cibos qui calefaciēdi naturam habent fricare ac calefacere ad ignē simul qz vero ex nimio calore accidunt bis qz refrigerādū ac corroborādū vim

habēt: be hō maxie eueniūt ijs qz in aere suffocāte ac balneo cōmorātur statim igitur ipsos corroborabis si aqz frigida sparseris et flabellaueris ad ventū conuersos et os ventriculī perfricaueris atqz agitaueris ac postmodū vino cibos refeceris atqz ob inflāmatiōnis magnitudinem aut vehementis febris malignitātē animi defectum patiunt qñ in principijs accessiōnū refrigerātur bis mēbra fricare fortiter et calefacere cruraqz ac manus alligare ac vigilias cibos et potus omnimodā abstinentiā precipere opz. Optimū vero in his quid futurū sit precognoscere atqz bee ante accessiōnū facere anticipare: eos etiam qui ex siccitate in principijs accessiōnū defectū animi sunt in cursu optimū est prouidere: nā si duabus aut tribus horis ante accessiōnē exhibitō cibo manus ac pedes cōstringi iusseris nō interibunt. Oportet autē cibos esse cōcoqui faciles et ventriculo apros. Qd si magnū imminere periculū fueris suspicatus vinū dare anticipabis vinūqz presertim in alicā ektatā infusum qñ aliqd panis loco alicē exhibueris idē valebit. Et si mediocris animi defectus expectat vino parcē dū: sufficit em tunc mala punica aut pita aut poma vel aliqd alium fructum acidū cibis admiscere: si ad bec mediocriter tulerint accessiōnē cū rursus cibū obtuleris nō erit necessariū fructibus vti: bec qdē faciēda sunt si quid futurū prouideris. Et qui ex imminato in periculū inciderint vinum calidum et panē est exhibendum et parum aliquid cum eo alicē calide. Nā si is qui ita affecti sunt amplius obtuleris aut cibos difficiles concoqui non modo si incipem patiens tur. Verum etiam strangulabuntur: at qui animo deficiunt ex membra principalis obstructione bis oximel dare oportet atqz ex hyssopo origano pulegio et melle potum cibosqz incidendi naturam habentes: nam crassi ac tenaces magnas in similibus affigerunt noxas. Sed neqz deterius fuerit membra sicut crura atqz manus perfricare atqz alligare: prodest etiam hīce portibus vtiqz vlnā ciendi vinū hñt veluti qui anetū et feniculum et apū et petroselinum et animum et daucum et spicam nardi recipiūt: qz vbi manifeste iuuerint iam vino vrendum est albo et tenui: non admodum antiquo. Mosces vero butiscemodi obstructiones cum ex alijs inequalitatibus pulsū tum ex his precipue que secundum magnitudinem paruitatem ac vehementiam et debilitatem sunt: et vbi etiam humorum plenitudo nō adiungatur nātistius quoqz communes sunt: sunt vere et in butiscemodi dispositionibus: quum reberentes fuerint pulsus intercedentes: bec quidem in libris de pulsibus a nobis latius explicantur. Munc vero trasgre diamur ad eū sermonē qui superest de reliqs exolutionib? veluti qz ex a bīcessuz distruptiōe aut sectione contingunt aut ex superflua euacuatione in his qui aquam intercutem patiuntur: confestim quidem hī optimis odoribus fouendi sunt paulopost autem sorbitionibus concoqui facilibus sunt reficiendi. Si vero ob tristitiam aut gaudium aut timorem aut irā aut terrore exoluant odorib? et nartū apprebētiōib? sunt reuocādi cogēdiqz ad vomitū. Eodē pariter mō qz ex vulnerib? aut purgationib? aut doloribus qui in articulis neruis et mulcorū tēdonibus eueniūt exoluitur. Statim sunt ab eo affectu reuocandi post modum vero conueniens passiois cura afferēda. Antim vero defectus qui inest in laxioris dolorib? aut

illei aut similibus vehementibus cruciatibus sunt ex
partitiū locorū cōcalescentibus fricationibus; ex
tremorū p̄cipue curantur. Atq; ex propria imbecilli-
tate virū q̄ regūt corpus eueniunt exolutiones ex in-
temperatura videlz facte partiū de q̄bus vires pue-
niunt contrariis curare inēperaturis oportet frigi-
das quidē cōcalescentes. Calidas hō refrigeran-
tes atq; in alijs eadē ratione. Virius igitur quā vita-
lē vocāt quā ex corde p̄deuntē ostēdimus ex pulsuū
debilitate cognoscit. Atq; ex hepate oris ac naturalis
dicitur ex sanguinis egestionibus ab initio aquosis
atq; tenuibus: postmodū hō crassius admodū fecis:
atq; ex cerebro originē ducit q̄ p̄cipue nōnulli anī
malē appellāt ex motuū volūtariorū imbecillitate de-
p̄bendit: sed de his qdē dispositionibus p̄prio tra-
ctatu separati scribem? multa. n. ab ipsis medicis sūt
p̄missa. ¶ Cura capit? a varijs causis molestari.

¶ Quoniam hō sermonē de accidentibus bu-
cusq; fecimus rursus ad primū institutum
redeamus: vnam in oibus cōmunē intētiō-
nē habētes cās a q̄bus fiunt eorum singu-
la considerare: be siquidem tibi cōuenientem curatio-
nē ostendē: veluti si quis doleat caput siquidem sto-
machus illi male affectus sit et fastidius sentiens. Vu-
bendum est vt euomat nam vel bilem euomet vel pi-
tuitam vel vtrūq;: q̄ si nulla appareat in ventricu-
lo passio. Cōsiderandum nūquid multitudo vel ob-
structio aut inflammatio aliquarū capit? partiū ad
sit inuenies vero primum quidem si interrogaueris
nunquid dolor per totum caput extendatur aut ali-
cui particule fortius insideat. Deinde nūquidcū gra-
uitate vel tensione vel mordicatione vel pulsu: nam
qui cum grauitate dolores fiunt multitudinem ostē-
dunt: qui autē cum mordicatione vel vapore vel bu-
moris acritudinē: cum pulsu vero inflammationem
at cum tensione siquidem sine grauitate ac pulsu spi-
ritus crudi ac flatuum multitudo: si vero cum pulsu
corporis mēbranas inflammatio. At si grauitas ad
sit multitudo intra mēbranas contenta significat.
Quā igit oīa distinxeris cām ex q̄ bonū singula fiunt
cōsiderare oportebit. Illa est tibi modū curationis
ostendit veluti si multitudo vaporis atq; bñoris cō-
tineat aduertere: oportet nūquid ob magnitudinē fe-
briū bñores diffusi ac veluti effluuētes ad caput
ascēderit aut p̄pter eius partis imbecillitatē aut ob
totius corporis plenitudinē: hāc est totius corporis
euacuationibus baud difficulter curaueris cū hō q̄
ex p̄tis imbecillitate cōtingit parti qdē in cōtrarium
etabēdo p̄ totū corpus partim ipsi parti remedia ad-
hibēdo in cōtrariū hō trabes clysteribus acribus et
neribus et frictionibus in p̄tibz inferioribus pluri-
mis et si expedierit aliqd etiā sanguinis abducendo
partē aut sanabis eo tempore quo ad vniuersum cor-
pus retrahis his viens mādfectionibus q̄ a capite
vīm repellendū habent ac deinde euacuātibus postre-
mo hō corroborātibus: repellit aut oleū qdē inmatu-
rū nominatur aut tale aliqd simile et qdē oxyrodinū
et rosaceū vocatur ipsum per seipsum et quecūq; ex
capitibus papaueris et teneris oliue gēminibus be-
dere corymbis menthaq; viridi et silymbro paratur
viedū vero ipsis in multitudine quidem crudiore ac
frigidiore tepidis in calidore autē et bñiore frigi-
dis. Euacuat aut atq; dissoluit et oleū calidū ipsum
per seipsum: magisq; si antiquū fuerit vel sicyoniū:

aut anethū in ipso ebullierit. Nā multitudo humorū
qui nō admodū sunt crassi atq; tenaces sufficienter
p̄ buiuscemodī euacuat: si etiā spōdiliū vel serpillū
intus decoxeris: aut pulegij comā vel calamitē vel
menthe vel silymbrij: ita ē id qd crassius est euacua-
bis: bec vero ipsa virū etiā aliqd mēbris adhiēt
et que debilia sunt roborāt. Attendū vero ipsis de ins-
ceps vsq; ad integram sanitatis restitutionem: et si
oportuerit: p̄ nares etiā et palatū expurgabis. Ster-
nutamēta ē sunt excitanda. Et si ad balneas boies
induxeris sicis sūdōntib? caput est p̄fricādū. salq;
et nitrū et synapi sine oleo imponēdū. be qdē sunt
ex particule debilitate doloris capit? medicine. At
qñ ex magnitudine februm accidit et medicamenta
adhibere est necessariū: frigide qualitates: ac vires:
et que ex hydreleo et oxyrhodino et papauerū capit?
bus cōstāt infusiones expēdiūt. ¶ In dolore aut cap-
itis qui sanguinis fluxū aut vomitū decretoriorum
significat nō remedia querēda. neq; n. accidēs quod
dā sed bonū signū potius tale qdē est existimādū:
sicut et multa alia q̄ añ crises cōtingūt. Que p̄mis-
quidem terrorem incutunt bonū in qdā ostendūt.
Optimū vero posse dignoscere vbi corpus p̄urbat
natura cū alias excretionibus: tū p̄sertim vomitum
et sanguinis fluxū moliente quorū inseparabīle in-
dicū est capit? dolor. Dixim us autē plent? de his
sce om̄ibus alibi: nūc vero quantū poterimus p̄is-
mū seruātes institutū breuiter de ipsis trāfigemus.
Cōsidera igitur primū quidē species febrū si calis
de sint atq; vires: nā be per excretionē iudicari
cōsueuerunt quēadmodū que molliores sunt ac sub-
mersē quodāmodo diu durant et sepius feruntur in
abscessus. Scōdo loco si morb? sit ad salutē declinū.
Quis. n. bonā crisi i morbo p̄nicioso expectauerit?
Tertio ad bec toti? morbi tps cōsiderandū vel em̄ in
p̄ncipio est vel in augmēto qd si nōdū affuerit flas-
cus: neq; coctiōis signa in vrinis vel spuris vel ab-
scissib? apparuerūt nō expectandū est bonā fieri cri-
sim. Bec sunt ex quib? sperauerit q̄spā morbū p̄ ex-
cretiōes crisiū habiturū. Et? hō qd tā inflat neq; tā
etiā futurū est: bec signa sunt. Difficilis qdā toleran-
tia oēm crisiū antecedit. Et si quidē in die: crisis esse
dz noctu: si autē noctu in die. Si tale aliqd videas cō-
siderandū est quorū sit egritudinis dies. Quidam
em̄ sunt qui ad crisiū apti sunt: p̄uo etiā motu a nā
accepto. Multi hō in magnis morib? nequeūt oīno
magnitudines p̄turbationis inspicere: nūquid sit
secundum diei naturam? Illam septimus dies etiam
ex paruo nature apparatu ad crisiū per euacuatiōes
nem mouetur. Scit? vero magno apparatu indiget
et sepe neq; vlla in eo sit crisis q̄ si fiat neq; sine picu-
lo neq; fideliter accidit. Sic aut vnicuiq; diēti alio-
rū qdā inest p̄pria nā quā vbi de diebus decretorijs
agit diffiniuimus. Age tā sit dies p̄ magnitudinē p̄-
turbationis. Deinde opz cōsiderare q̄lis erit crisis: d
alijs igit nībil imp̄sentiarū dicere opz: vt si vomit-
us aut sanguinis fluxus ex narib? futur? est nā bu-
iuscemodī crisiibus vnū dicimus esse signū doloris
capit? ex his maxime distinguere opz. Primū quis-
dem si statim ab initio non inuasit sicut qdā egritu-
dinis accidens: sed qñ crisis primum agitare cepit.
Scōdo loco etiā si collon idest intestinū laxius aliquid
cōpatiat? et p̄cordia retracta sint: aut anhelit? difficil-
lis rep̄te supuenit? ibozace veluti āgustiore facto.

G. Gal. de arte curatiua ad Glauconē Liber scđs.

Si effi preter bec pulsus in tumorē subito elati nō re-
ciderint in paruitatē neq; debiles facti fuerint statim
crisis expectanda est. si vero non modo nō deciderint
sed etiam in altum attollantur et uehementiā assu-
pserint facie egrotantis inspicere opz. Mā si qđ in co-
mēbzum agitur aut uene que sunt in temporibus
pulsant aut gene vel nasus vel oculi? rubidior facie
fuerit magis etiā crisis expectāda est. Si hō et spōte
lachrimari sint aut splendorē uidere imaginari fue-
rint ac man? narib? admoerint tūc nō tā fluxurū sz
tā fluētē sanguinē inspiciēs: nā ubi semel aut bis se-
pserint statim erūpit neq; hō ex bis pterreari si bo-
minem desipientē aut resiliēte inspexeris. Mā et bec
quōadmodū et anbelitus difficilis et ptecordia retra-
cta et collum simul cū capite aggrauatur. At tibi vna
cū his indicio etiā sit desipientia: et bec qđ sufficere
signa possunt sed accedit quādoq; et egrotantis etas
et natura qđ spem magis cōfirmat ac ptecordia natura
temporis et presens cōstitutio. Mā si egrotus fuerit
adolescens: aut alioquin natura calidus aut multo
sanguine abūdauerit magis adhuc de hoc sperādū
erit: et si etiā sepius antea dū sanus esset aut egrota-
ret sanguis ex narib? fluere uisus est hoc vel solū suf-
ficiat fluxus sanguinis spē asserre. Si vero et tempus
anni etatem uideris vel non quidem etate alioquin
tū calidā pntem cōstitutionē nōne ex his aliqūā in-
dicationē assumemus: qđ si et plures eo tpe crisi-
m ex sanguinis fluxu habuerint et hoc tibi spē uehemētis
us augebit: et si corp? plenū extiterit et cōsue-
tiones fuerint resēte mibi qđ neq; oīno uidet diffi-
le eum qui tot et talia habuerit indicia futuri sangui-
nis fluxus p̄cognoscere. At absurdū et magne imperi-
tie est nō p̄cognoscere. Mōstri hō tēporis medicorū in
diligētia ea admīrat qđ admīratione digna nō sunt.
Nam siue ex dextera nate siue ex sinistra fluxurus sit
sanguis nihil difficile ex nup dictis noscere: plures
hō medicorū hoc nō solū difficile sz neq; oīno possi-
bile existimāt. Et qđem has et alias excretionē oēs
p̄cognoscere licet: siue duas tantū considerauerimus:
et unde nature motus agat: et in quā partē: nā et qđ de-
ficiunt adiuuauimus et qđ immoderate ferunt coe-
cimus: si ista nouerimus ueluti confestim sanguinis
fluxus ex splene magne cucurbite sinistris p̄cordijs
suppositis facile retrabunt. At qui ex epate prodeunt
dextris et qđ ab alijs eadē ratione nā ex vno de oibus
colligere poteris i vniuersuz cōreplādo. Quare et ego
hoc in loco p̄sentem sentiam sermonē. Deinceps aut
de febribus qđ ex inflāmatōnibus accidunt tibi tran-
siam Deq; alijs passionib? qđ in singulis partibus
corporis cōstituuntur. Inflāmatōnes aut a quibus-
dam ueteribus. Dicebantur qđ sunt uelut quedā excā
descētie a iunioribus aut non eque. Neq; enim ber-
petas neq; berisipelata neq; tale aliquid quicquam
inflāmatōnibus anumerant. Sed vni tantuz affe-
ctus ex calidis qui sit cum tumore duro atq; dolore
pulsatili hoc nomē accommodant: non tamē ad hūc
solum febris sequi uidemus: sed ad omnes simplici-
ter calidas ac uelut effluēscentes passiones. De his
igitur atq; alijs similibus morbis sequenti libro uer-
ba faciemus.

¶ Primi Libri Galeni de arte curatiua. M. Leonice
no interprete finis.

Et bis autem que

in singulis corporis partibus sunt pas-
siones o Glaucon: deinceps dicem?
ab inflāmatōne incipiēs. Item
sepius bec sit plurimasq; habet diffi-
cilitates ex quibus oibus solent febres
cōtingere. Quis igit in oib? immoderata caliditas
et uelut quedā effluēscentia unde et inflāmatōis no-
mē de ipsis asserre antiqui cōsueuerūt. Propriā autē
in singulis differētiā inuenies: ex qua eius speciem
agnosces et cōueniētē assequeris medicinā. Aliiter em
qui berpetas aliter qđ berisipelata atq; aliter qđ phy-
getbla uocant ac reliquas inflāmatōnis species cu-
rabis: itaq; hoc etiā in loco antecedit ea facultas qđ
possum? recte cognoscere passiones. Tibi qđ hic p̄-
mū conabor scribere oēs ab initio distinguēs inflā-
matōnū differētiās. Prima igit inflāmatōis diffi-
cilitas est sūm quā hāc quidē humidā: hāc uero siccam
esse cōtingit: humidā quidē qđ ex calida fluxione mē-
bzum occupāte cōtingit: sicca hō quādo nullo humo-
re influēte calor naturalis effluēscent: hoc autes vsq;
ad aliqd qđ uelut febris est mēbzū. Et hō iam ad
immoderatā caliditatē ac siccitatē pueniret: corru-
ptio atq; extinctio omnimoda sit. Quare neq; i plu-
ra secari pōt quādamodū differētia altera sūm quam
quosdā influere humores particule dicebam? Adul-
te em sunt hui? species. Nam fluēte sanguine altera
flaua bile: altera ambobusq; simul hūiorib? alia ter-
tia. Et qđ in earū singulis uel tā purrit id qđ in
fluxu aut in mēbro cōstrictū putrefcit: et uel crassum
est uel tenue: et uel optimū uel acre. Sanguine igitur
optimū ac mediocrē crassitudinē obtinere ad partē
culā aliqūā vniuersim fluēte: atq; ob multitudinē cō-
culcato uehemēs dolor arripit boiem nisi mēbzū sen-
sum oīno difficillē habuerit pulsusq; in p̄fundo mo-
lestus accidit tēdēq; oīno ac frāgi mēbzū apparet et
uehemētē calozē p̄sentit. Adeo ut cōburi videat: vni-
de et refrigerari desiderat. Talisq; rubor p̄ summa
viget qualis ex balneis aduenit aut ex igne aut quo-
uis alio modo calefactis bec quidē passio totius ge-
neris nomē accipit atq; inflāmatō nomina? sicut
multe alie species nomen generis accipiūt: sitq; assi-
due ex omni fere occasione: nā et uulnerib? et cōuulsi-
onibus et cōtusionibus: et disrūptionibus: et exercitandis
laboribus: et exarticulationibus atq; fracturis et spō-
taneis vlcerebus aduenit: et preter bec oia quādo ad
immoderatā humorū repletionē uene p̄tingūt: tunc
quid supflūū effundunt ad aliqūā partē que eo tem-
pore recipere apta sit. Omnino aut bec reliquis oib?
bus est imbecillior uel rarior aut ad attrahēdū para-
tior uel ignobilior quacūq; causa fuerit ad has per-
ducta dispōnes. Neq; em de hoc dicere pposuim?
Flaua uero bilis quādo sui seruans naturā vna cū
sanguine per totum corpus deferitur morbum facit
qui regius appellatur. Sola uero quādo excernitur
et in aliquo mēbro cōstitit berpes vocatur. Si quidem
crassa sit sūm substantiam totam exulcerat cutem vsq;
ad carnem suppositā atq; hūc affectū Hippocrates
nomina? berpetē exedētem. Si uero tenuior fuerit id
quod in superficie est tātum uelut deurit. Atq; bec
species generis foris appellationē quā simplici

et sine additione herpes vocetur. Nam ex duabus speciebus que quidem nuper dicte sunt: altera herpes exedens nominatur: altera vero miliaris quoniam in hoc affectu pustule parue ac multe per summam cutem similes milij excitantur: sit autem herpes huiusmodi ex bile quidem et ipse sed minus calida et acris quoniam sit prior. Quod si ex sanguine et flava bile calidioribus quoniam oportet mixta fluxio fuerit vel ex sanguine feruescente et tenuissimo secundu[m] substantiam berysipelas passio vocatur multo inflammatio calidior magisque colore flauu[m] resplendens. Et si tetigeris facile sanguis subterfugit rursusque illabitur exquante tenuis et aspectu rubidus non tamen dolet hic veluti inflammatio neque vel aliqua inflammatio species pulsus aut compressione aut simile inuenitur ratione. Sed quoniam valde paru[m] infestat ac cum presertim quoniam per solam cutem diffusus fuerit nihil inferiore carnis molestas. Et quod tale aliq[ua]nd[um] sepius accidit atque hoc est exquisitum berysipelas quemadmodum quod attigit inferiorem carnem: neque ex vere tenui bile consistit neque tantum est berysipelas. Sed ita dispositio permixta ex berysipelate atque inflammatione. Exuperatur autem in ipsa quoniam propterea berysipelatis accidentia atque hic affectus: a maioribus medicis berysipelas inflammationis participans nominatur. Nonnulli quoniam vero inflammationis participans nominant inflammationem berysipelatis participans quoniam si neutrius accidentia manifeste obtinuerint sed equalia apparuerint: tunc berysipelas atque inflammatio misceri dicuntur exquisitum igitur berysipelas tanquam cutis solius passio est non tamen ipsa inflammatio partium tantum cuti subiectarum sed vtrum quidem precipue nonnunquam hoc etiam cutis et est ipsa quidem dolorem afferens nihilominus altera pulsus tamen ei deficit. Quoniam vero sanguis influens calidus sufficienter existerit et crassus quodcumque membrorum subito occupauerit hoc comburendo facit vlcus cum crusta: quicquid hoc circumiacet inflammationem leuat et effervescentem grauemque dolorem infert. Vocatur autem carbo huiusmodi passio. Cum vero sanguis influens niger existerit crassusque ac feculentus ac feruens qualis quem antea diximus simul autem et humiditates nonnullas tenues admixtas habuerit: pustulas quasdam per summam cutem excitat: similes illis que ex igne fiunt quibus disruptis crustosum sub ipsis vlcus inuenitur etiam hoc carbo est inflammationis quidem species tot sunt secundum ipsam passionis diuise naturam. Adultas hoc quispiam pertermittas putaret deceptus multitudine nominum veluti a grecis bubones phymata phlegma opthalmias peripneumonias pleuritidas et multa alia similibus appellationibus dicta. Hec enim omnia inflammationes quodam sunt in prioribus comprehensibiles speciebus singularia hoc diuersa sunt sortita nomina quoniam qui primi ea imposuerunt vno nomine et passionis ipsius et patientis particule compositionem intellectum interpretari voluerunt: sunt enim bubon phyma atque phlegmon partium laxarum (quas adenas vocant) passionibus bubon quidem inflammatio phyma autem quod statim augetur atque ad suppurationem festinat phlegmon autem est id quod berysipelas participans inflammatio aut inflammatio berysipelatis nominatur sic autem et opthalmia eius membrane que corneae innascitur est inflammatio. Pleuritis autem eius que lateribus subiacet Synanche autem gutturis. peripneumonia hoc pulmonis: eademque in singulis ratione. Eas

igitur que sunt in partibus apparentibus inflammationes promptum est cognoscere: que autem in occultis et febres afferunt non eque discernuntur. At mihi videtur mente egere perspicaci cuiusmodi agnitio ac preterea perititia nature membrorum quod ex sectione simul et exquisita scientia operationumque atque vsuum comparamus. De his quidem in alijs tractatibus diximus. Nunc hoc non datur de febribus sermone adiungere quoniam tibi res per se peregrinandi necessitas ingruat. Quo pacto vero quispiam eas maxime curet inflammationes que in apertis partibus constant: hoc tibi primum transigere satago principium sumens ab ea passione: que plurimum fit: atque ideo totius generis affert appellationem in qua hoc imprimis considerandum existimo quod et in alijs omnibus magnam vim habet ut morbi occasione inueniamus.

De causis inflammationis.

St igitur vna quedam apparentium inflammationum que non admodum occulta est: que fluxio appellatur nisi quoniam illis coniungatur: que aliqua alia ex ea facie videntur: quoniam enim nulla ex his precedente membrum: cōfestim patitur inflammationem ea: que hac passionem ea generat fluxio vocatur. Ipsa hoc passio dispositio fluxionis: operaturque in his inflammationibus principia curatio non optima fieri: nam que in ipsis errata consistunt difficulter sanabiles aut oīno insanabiles faciunt dispositiones. Sunt autem hec duo maxime errata si nulla de toto corpore prouidentia habeatur: et si calefiat atque humectetur etiam membrum. hec vero duo medicorum plerique delinquunt nonnulli quidem a medicorum beresi persuasi et inflammationes omnes esse passiones astrictas existimantes: quas elaxare oporteat. Sunt vero quidam qui sine ratione atque vlla consideratione istos sequuntur. Nam excusationem ad male agendum habentes cum multis delinquere. Sed neque ex dogmaticis medicis quispiam: neque ex empiricis ita sensit. Sed quod et ratio et experientia suadet: totum quidem corpus euacuare: quibuscumque contingerit euacuationibus consulunt. Ipsam vero inflammatam partem perfundere ac superfluitate que id quod influit repellendi vim habent: id vero quod in membro patiente continetur euacuare. Nam autem ac robur adiungere his que iam affecte sunt partibus: ad que vero insipientes oporteat euacuare iam et antea diximus. Sed et nunc breuiter commemorabimus: ut in sequentibus memoriam seruata non sit necessarium in singulis passionibus eas que euacuationes indicant audire intentiones. Etatem igitur et tempus anni et regionem et presentem constitutionem et eius qui afficitur robur habitumque et consuetudinem: atque ipsam egritudinis nam diximus consideranda: ex his enim quoniam euacuare vel non euacuare oportet et vtrum et quomodo inueniatur veluti ea de qua nunc agitur dispositione ad genus fluxus deferatur atque hoc subito plurimum attollat tibi hoc totum corpus plerique sanguine appareat et valida laborantis vis: ipsa autem anni sit res regio temperata. Eger hoc sit adulescens aut iuuentis sanguinis euacuatione ex superioribus partibus indiget oportetque incidere eius in cubito venam aut scilicet interiore[m] aut mediam: si vero alia qua pars superior pateretur per inferiora sanguis est educendus semper enim fluxionis motu ad prius trahere expedit atque est plastrum apponere ex sempivivorum corticibus

maloz punctoz i vino decocti ⁊ rhu. ⁊ farina orde compositu: hoc em in talibus optimu est atq; ad omnia que facere intendimus efficax: repellit eniz id qd influit atq; id quod continetur exiccat ⁊ membra circūstantie corroborat milleq; alia medicamina eodē modo componere licet: quozum cōpositionis viā ac modū in libris d medicaminibus didicisti: vñ ego quozq; in singulis vnum aliqd tibi subiiciam futurū tibi ⁊ monumentū ⁊ etus que est in alijs facultatis exemplū siquidē non admodū doleat istis vtendū est cum magno autem dolore fluxu incidente non sic oportet neq; aquā calidā neq; oleū neq; farine triticee cathaplasmata afferre bec em omnia fluxionibus aduersatur quāuis ab initio aliquid tuare videatur: sufficit autē in huiusmodi affectibus reuementiam doloris mitigare cū aliquo ex his qd ex vino dulci ⁊ oleo rosaceo ⁊ pauca cera que in vitroq; sit liquefacta cōfictur: opz autem bec lanis excipere sordidis est plurimū desipi habeant ⁊ estare quidē frigidā: bieme autem tepidā apponere: sic etiam cathaplasmata ex arnoglossō lēte pane ⁊ rosaceo oleo adhibere paulo autem supra patientes particulas apponere spongiam vino austero intinctam aut aqua frigida melius: vero fuerit si parū aliqd aceti adiungatur q si bec cura parū satis pferit neq; alicubi pus se ostēderit ēplastris mollibus ad fluxionē vtendū optima ⁊o ex his que exiccandi ⁊ repellendi quod fluit sanguinis sine dolore vim habent quemadmodum ea que reuement intendunt atq; icitico dolorem afferunt plus doloribus obsunt q exiccando proficiūt: tale igit opz esse medicamen quale nobis in vsu est: qd chalcite cōstat oleo rosaceo dissolutū si vero lanam mūdā vino acerbo madefeceris ⁊ exterius apposueris plus suue ris q si pus se in particula ostēderit cathaplasma imponere oportet semel aut bis: pus vero in presentib; tuat farina ordeacea: adlungendū tñ ⁊ hūc aliqd vel aceti vel vini ⁊ post psecueris ⁊ pus euacuaueris cauēdū est deinceps ne oleum aut aquā imponas: si qñ vulnus abluere aut abstergere oporteat mellitratō vel oricratōq; ⁊ vino ⁊ mulso vtendū: superponēdū vero si adhuc inflammetur ex lente cathaplasma si ⁊o sine inflāmatōne fuerit aliquid ex his medicamentis q emplastrā vocantur atq; emplastris ea quibus in huiusmodi sectionibus vti cōsueim⁹ ⁊ precipue his que ex chalcite constant apponenduz etiā extrinsecus spongiā aut lanā vino acerbo perfusam qd si acerbū non affuerit tāto aceto aqua tēperāda vt adhuc potari possit atq; bac itingēdū. Sunt vero ⁊ ad hoc oportuna ea vina que aliquid aque marine recipiūt ⁊ tu quoq; vbi sit oportunū potes conficere pmisscōd sal et qd affuerit: vulnerē aut nullū ex medicamentis q bumectant apponēdū quale est macedonicū: ⁊ qd terrapharmacū nominat. Mā exquisitē exiccare expedit. Ita quidē sanare opz eas q ex fluxione inflāmatōnes: q ⁊o alia ex cā sunt bumectare ac calefacere nihil pbiher: ⁊ si ad suppuratōnē pducere volueris cathaplasma ex farina triticea. Que i oleo atq; aq ebullerit apponēdū: ⁊ si qñ incidere oportuerit: neq; hoc verendū est. Si vero eas q ex fluxionib; sūt inflāmatōnes securis magnū afferet malū ac pinitia pferim. Mā qñq; ex ipsis longioris existentes post totius corporis euacuatiōnez atq; nigricies in mēbris habent derelictas bis sanguinē auferre nil probibet: neq; enim amplius be in numero inflām-

tionum habende sunt: sicut neq; berisipelatum si qd tam liuidum sit. Et em ⁊ hoc per initia quidem infirigidandum est: tunc presertim quum sine manifesta occasione factum fuerit: quando vero iam illi dederit feruor ⁊ incidere cōuenit atq; emplastrū ex farina orde acea et cerasti ⁊ aliud aliq; d medicam: en ex dissoluentibus apponēdū non tamen ex vena in talibus sanguis mittendus est sed ventrem tantum modo ex purgare sufficit: dandū autē medicamen quod bilem flauas educat. Si vero passio parua fuerit: neq; hoc facere est necessariū sed sufficit clystere acri vit: que vero ex vlceribus sunt berisipelata: ⁊ quicūq; adeo manifestas causas habet: si statim volueris cathaplasma apponere ex farina ordeacea: ⁊ pferim si antea secueris nihil nocebis. Inflāmatōnibus vero cū berisipelate cōfictē sunt ⁊ berisipelatis cum inflāmatione iunctis mixta qñ fieri potest curatio est ad bēda semperq; illi quod magis superat resistēdū ⁊ eozū quoq; que bubones ⁊ ptymata ⁊ pbygetbla a grecis dicūtur similē his que in alijs partibus similes accidunt dispositiones: curatiōne oportet adhibere preterq; in partibus que acriora medicamēta incisdes affectibus possunt tolerare quā admodū laxiores partes quas adenas vocant. Herpetes autē quātū ad totius corporis euacuatiōnē attinet vt berisipelata curare oportet. Quantum vero ad ipsius particule patientis locum non omnino similis cura adhibetur: nam qui excedēs sunt refrigerari quidem desiderant: similiter alijs berpetibus ⁊ berisipelatis Mō tamē ea fuerunt medicamēta que preter id quod refrigerāt etiā bumectare natura apta sunt sed sola admittunt refrigeratiā: que etiā maxime possunt exiccare. Mō igitur vel lactucā vel polygonū neq; ex flauis lentē aut palustre locū vel anthyion vel psyllion vel portulacā vel ferim vel semperuiam vel tale ali quid qd refrigerare possit atq; bumectare opponēdū que berisipelatibus erāt oportuna neq; vñq; spōgie fidas frigida aqua perfuse neq; solano qñ res refrigerandi atq; vna exiccandi vim habet sed medietatem. Illi vero maiorem quam solano adsit experientiam apponere: ipsi igitur oportet ab initio qdem ex vite capreolos ⁊ folia rubi et rubi canini et arnoglossē: post bec vero et lens adiungenda si oportet et aliquando mel ⁊ farina ordeacea et quod antea scripsimus ad inflāmatōnes que ex fluxione eueniunt cathaplasma dempta ab eo semper uiua. Ipsa vero loca exulcerata inunge medicamentis que ad herpetas in libris qui pharmaceutici dicuntur scribuntur. Adusta vero huiusmodi apud omnes inueniuntur: plurimāq; ex his ad figuram paruorum circulozum formantur et vbi vt volueris ex vino dulci liquefacere oportet: q si dulce non affuerit tenui ⁊ albo ⁊ subaustero quale est phalerium ⁊ massilioticum ⁊ sabinum ⁊ adrianum ⁊ arsinū vtēdum est. Cauendum tamen ne ob antiquitatem aliquid quam contraxerit in gustu acritudinem: et si pusca aquosa loca horum aliquando vsus fueris nil deterius feceris. Jam vero in longum tēpus protractis vlceribus neq; dulci circuli parui sunt diluendi neq; pusca adhuc aquosa sit ⁊ vina que sunt sufficienter austera cōueniunt: precipue ⁊o nigra ⁊ si ea non affuerint alba: medicamina aut i hoc tēpore ipsis precipue sunt accommodata: et quod polydides vocatur ⁊ passiois ⁊ musci andronis ⁊ qñq; alia his similia sunt.

Herpetas ho qui summa tantammodo exulcerant nisi
 otu perdurauerint nullo horu inungere oportet: com-
 burunt em foriter et uehementer exicant, verum istis
 sufficiunt quocumq; vim glaucini habent medicameta
 diluere aut maxime quide aqua: q si nil profecerit
 etiam acetum adiungere oportet: q si etiam solani
 succo intinueris: aut arnoglossi plus etiaz proficet.
 Summatim ho bec te cognoscere oportet q omne vl-
 cus siue sponte siue ex accidenti siue ex vulnere factu
 fuerit: exicari desiderat medicameto (vt inquit Hip-
 pocrates) no aspero hoc est non mordete neq; uebe-
 menter irritante preterq; vbi malignu et cu putrilagi-
 ne fuerit: talia. n. actioza expetunt medicamina et que
 ignis vires habent: quale est misy et calcites et arsenicu
 et calx et sandaracha: et em no aliter q ignis adurunt
 medicameta huiusmodi. Septius vero vbi ista ces-
 serint ipsum igne adhibemus. Eade ratione et bis q
 carbones appellatur super ipsam crustam: vbi preci-
 pue membru putrefit huiusmodi medicamentoru
 est natura conueniens non em loca circūiacentia tange-
 re expedit ne teipsum lateat ea exulceras que minime
 expedit sed antedictis circulis paruis vtendu est: qua-
 lis est qui andronis nominatur: si qñ ho rubor ins-
 ualuerit et plurima inflamatio medicametu dulci vi-
 no diluendus vel arnoglossi succo: si vero magnus sit
 tumor vino quide acerbato in principio postmodu ve-
 ro et aceto carbaplasma etiam ex orobi farina et oxi-
 mellite cōfectu apponendu atq; antea statim ab ini-
 tio tantu sanguinis auferendu qtu sufficit nisi aliud
 pbibuerit. De qdē sunt passionu p genera curatio-
 nes que per nature instrumentoru partiu varietate
 mutatur. Quatuor vero sunt ab his indicationes ab
 eorum tēperatura a formatione a situ atq; potētia a
 tēperatura quide si nonnulla quide ex ipis natura sic-
 ciora sunt: nonnulla aut humidiora qdā frigidiora q
 dā calidiora existunt: et bz cōiugationē būdiora ac ca-
 lidiora vel sicciora atq; frigidiora: aut ex toto tēpara
 oportetq; in curationibus intētionē haberi ad mem-
 bri naturam: bec em quousq; infrigidādū aut exicā-
 dū sit docet: nā si carnosae partes inflammatōne patun-
 tur paulu exicande sunt venosae quoq; qñs sint car-
 nosae sicciores: non tamen et ipse multu exicari deside-
 rat. Sed quocumq; natura arteriosae sunt magis venosae
 sunt exicande atq; bis amplius nervosae et multo
 magis bis cartilaginosae et ossee: nā pri? q ad ppiā
 naturam particula redeat nōdū curationi impositū
 finem arbitrandum: ad sicciozem vero temperatu-
 ram reducūt. Que natura sicciora sunt: et ad frigidio-
 re que frigidiora: et secundū alias qualitates: eodem
 modo: ad mediocrem vero habitū referunt que sunt in
 singulis mediocritia. Sic quidem partium tēperature
 passionu variat curationes ac formationes hoc mo-
 do nā quedam ex ipis sunt bz spaciositates qdaz
 extrinsecus qdā vtrinq; qdā nullibi velut ex simplici
 bus arteriis et vene et neruis: que qdē in mēbris extre-
 mis qñta sunt crura atq; lacerti intus: que vero intra
 pitoneū vtrinq; nerui aut q in dictis mēbris nulli-
 bi: q vero intra pitoneū ex altera pte: visceribus aut
 fere oibus intrinsecus atq; extrinsecus sunt magne
 laxitates: ac preterea caro ipsa in pulmone qdē spon-
 giosa. Contra vero in renibus dēssima: et post hāc epa-
 tis caro: splenis vero caro qto densior est ea que in
 pulmone tāto illa q in epate rarior. In oibus igitur
 his que neutra ex pte cauitates et receptacula super

flui fluxus habet fortiter exiccare oportet et si nō fue-
 rint natura sicciores sicuti nerui et precipue in mem-
 bris supradictis sed que intus et extra aliquid inflā-
 mationis possunt relaxare non multu huiusmodi
 fortiter exicantibus egent si presertim laxa carnem
 habuerint quēadmodum pulmo. At ex positu indica-
 tio neq; ipsa negligēda est: nā p q euacuare oporteat
 atq; quomodo ipse precipue demonstrat: fluentiū igitur
 humoru retractio (sic em Hippocrates nominat)
 eorū autē qui iam mēbru obsederūt deriuatio mede-
 la est. Aliūq; autē euacuatiōis genus p communes
 venas fieri precipit veluti in locis muliebribus inco-
 rarium trabes si eas que in cubito sunt secueris vel
 nas: aut mammillis cucurbitas apposueris vel mas-
 nus cōcalefeceris et fricueris atq; alligaueris. Deri-
 uabis aut si eas que in genibus aut talis venas dis-
 uiseris et cucurbitulas coris applicueris et cura ca-
 lificeris ac pfricueris atq; alligaueris et si quide in
 parte dextra locorū passio fuerit a Dextra manu aut
 crure detraxeris sanguinē: si vero in sinistra a mem-
 bris que illi e directo sunt. Quod ei ab ipso carum
 dicitur hoc ipsum est fm rectitudinem: interiorē au-
 tem venas incidere oportet: be em viciniores magis
 q e directo sunt patētibus mēbris: nam si splene in-
 flāmationem patēte sanguinē vis euacuare interiorē
 res in manu sinistra venas secato et si epate eade rati-
 one in dextra. Si quid vero ex superioribus inflam-
 mationē habueris: veluti in his affectibus quos gre-
 ci sināchas et opthalmias vocāt et qñq; aliq capiti
 aduenerint eas que extrinsecus sunt atq; e directo: pa-
 tiētibus ho mēbris extremis a coniugis euacuatio
 siēda siue retrahere velis siue deriuare pter q vbi pas-
 sio sit inueterata: tunc enim a mēbro ipso patēte des-
 trahimus: sic igitur in sināchicis eas que sub lingua
 sunt venas incidimus quādo tā totū corpus vacuū
 se nobis obrulerit: passio vero sit diuturna sic et epati
 et spleni cucurbitulas applicamus sic et aliud quod
 libet patēs mēbru incidimus: si nō amplius humo-
 res influāt (Tūc em magis irritaueris ac malum du-
 plicaueris) sed qñ iam totū corp? expurgatū fuerit
 neq; tā aliqd influat: aliqd vero qd p: idē influerit
 in mēbro continetur et qdē laborantibus gibbis epa-
 tis partibus qd p: inā trahere oportet cōcauis au-
 tē per excretionē inferiorē situs ipse visceris indicat
 atq; etiā thoracē et pulmonē per cusses expurgare: v-
 triculū aut et stomachū per vomitus: intestina autē
 per inferiores excretiones quemadmodum et splenē
 et renes per vrinās locos aut muliebres p menstrua
 cerebrū aut atq; etus mēbranas per palatum et gar-
 gareonē et nares et aures sed q et bis q in superficie
 sunt p:ibus talia medicameta apponere oporteat
 quilibet eger passio atq; ijs q in pundo sunt et qis
 per multa interposita debet eorū virtutes attingere
 nō qñta nūc sint sed qualia futura sint ex situ mēbro
 rū agnoscimus quare siue medicametu est ex his que
 extrinsecus apponūtur siue ex his que comeduntur
 aut bibūtur nō p:ens eius vis cōsiderāda est sed ea
 que ad mēbru affectū sit peruertura: bec igitur que
 cumq; in pulmonis inflammationibus extrinsecus
 thoraci applicātur medicameta valde fortiora atq;
 actioza natura sunt q si ipsa mēbro patēti appone-
 rent qd em per multorū corporū media ipū mēbro
 patēti est occursum obiter debilitatur et vrinibus
 deficit si ab initio fuerit imbecille tātu igit aduētiq;

robore ad iungere oportet. Quia in transitu amittit quod relinquit equale remaneat ei quod tactu iuuat ob id igitur in thoracis inflammationibus que in pre summa consistunt ea que solum relaxare possunt suffi ciunt: interius autem sicuti in membrana quod subendi tur actio necessaria: et de splene etiam atque epa te oibusque visceribus intra peritoneum ratio eadem: sepius enim ex medicamentis impositis vlcera curis quibus durior minusque ad patendum habilis quam viscera et si ipsius visceribus medicamenta applicare possemus quibus quoadmodum indiget tanto molliora esse oportet: quanto et ipsorum natura facilius afficitur et quidem oia que comedere vel bibere iubent medicamenta in viscerum passionibus hec multo actio ra ac potentiora viribus esse conuenit pro his quibus indigent me bra morbis affecta exceptis illis que et ventriculo et stomacho auxiliantur: hec enim sola talia exhibentur qualia a passionibus exigantur: reliqua vero omnia maximam acritudinem ac virtutem potentiam habent que perferunt vel renum vel pulmonis occasione dant. Et si sidera itaque quot numero partes pertransire oporteat id medicamentum quod ad pulmonem sit peruenitur: primum quidem os et fauces et stomachum: deinde et ventriculum ipsum et quedam ex tenuioribus intestinis deinde eas que sunt in mesenterio venas: deinde eas que in cauis partibus epatis: ex quibus ad eas que in gibbis transumptum hinc ad coeuiam peruenit venam: postquam ad cor deinceps hoc modo ad pulmonem neque negare possumus quin in singulis partibus his quibusdam admisceatur humoribus ac quandam transmutationem atque alterationem pro natura visceris capiat: quare quod de eius virtute relinquit minus oino est atque imbecillius quam ut membrum affectum iuuare possit. Que igitur a situ partium indicatio sumitur tantum curatio nem euariat: que vero a virtute partium nunc dicitur. Quoniam ex partibus corporis nonnullae ab influentibus virtutibus gubernantur: quedam vero a propriis atque naturalibus atque ex his ipsis quod seipsas durat atque quod etiam alijs fons et origo sunt quarumdam virtutum et alie quod opus hinc peculiare alie aut commune permutare opus est curationis formam pro ratione earum quas diximus differentiarum nam plerumque ex his remedijs que antea memorauimus: morbum quidem finitum sed naturalium membrorum virtutes offendunt que quidem offensus ad totum corpus pertinet. Sed quoniam hoc dupliciter fiat quatenus et membrum est alicuius virtutis origo oibus partibus communicare aut ipsius opustotico: primum est epas enim cor cerebrum et testes communiter vniuerso corpori principia sunt virtutum: ventriculo quidem atque locis mulieribus proprie insunt virtutes nulli alteri parti communes opus vero ventriculi: quod toti corpori conferre: locorum autem nequaquam: nocet autem sepius passiois curatio membrum patiens virtuti que entis immoderate laxat soluunt robur. Quare et membrum virtutis: que autem supra modum refrigerant naturalium calorem extinguunt: qui fortassis (ut nonnulli arbitrantur) per se ipsos per se ac medicis summis substantia virtutis existit et si non hoc saltem primum: et maxime necessarium est ipsorum instrumentum. Quia vero et qualitates quedam extraneae virtutes dissoluere possunt: nihil igitur horum in curationibus preterire oportet ne nosmetipsos lateam: in eum incidere sermonem morbum quidem curatus est sed aut obijce quod a plurimis quoridie facitari videmus quod rationis experientia sine ratione preterit atque breuiter me

thodica oia artis bona destruat quod sermone aliquos dogmaticos quod sed multis erroribus plenos prestant. In indicatio autem que habet ex virtute partium: quod spiaz etiam reponeret et facilitatem et difficultatem ad sententiam nam que facile sentiunt actia medicamenta non tolerant sicuti neque etiam humores: nam cum acris humor in ventriculi ore continetur sepius animi defectum patiuntur et si mediocriter sit affectus anxietatem et nauseam habent non nunquam humorum quo infestant euomunt: nunquam vero frustra agitantur: hocque in illis affectibus accidit: in quibus in ore ventriculi viciatur humor imbibit: eodem pariter modo cum ad oculos humor defluerit humor maxime affert dolorem et pustulas exulceratas: quod difficultas curam recipiunt excitat sic quoque rursus oculi ipsi ob eam quam habent ad patendum facilitatem tolerare non possunt actum medicamentorum vicinitatem: quoadmodum neque etiam ventriculi os non tamen neque aliquod extrinsecus aggrauans hec pericula tolerat et magis ventriculo oculis qui non nunquam etiam ab his que inungunt molestatur: atque difficile sensus habent hec cataplasmata graui sustinet et medicamenta mordacia. Si quis igitur velit ex facilitate sentiendi indicationem illis quatuor quas antea memorauimus quintam annumerare vel in ea comprehendere que ex virtute sumit nihil quatum ad recte medicandum differt.

Has igitur oes indicationes memoria habere oportet in quacumque pericula morbo aliquo affecta nam et ipsi et partura et formatio et situs et virtus singulas que in nobis sunt operationes commutant cum intentione seruata habere enim ex morbo semper assumenda esse docuimus: quod igitur sine solam simplicem intemperiem morbi sunt per contrarias qualitates curantur: calida quidem intemperies per refrigerantia siue primo siue ex accidenti refrigeretur. Frigida vero per calefacientia sic sicca per humectantia: humidum autem per exsiccantia curantur: de eo vero quod primo calefacit aut ex accidenti plene (ut nosti) diximus in eo tractatu quem de simplici medicamentorum potestate composuimus ubi id quod primo frigidum est quoadmodum ex accidenti calefacere ostendimus quoadmodum aque frigide de infusione ubi caloris naturalis fecerit reuocatio nem calidum refrigerare quoniam rarefaciendo corpus caliditate fecerit euaporare. Que igitur seorsum solas actiuas qualitates corporis sunt alterationes ex sola que ex calefacientibus: refrigerantibus humectantibus atque exsiccantibus preter adhibere ad naturalem habitum restituant neque sensibili egent euacuatione que vero ob materiem influentem si quidem bene temperata sit sola euacuatione desiderat si vero viciata euacuationem atque vna per contrarias qualitates expectantur alterationes veluti quod reumatici dicitur affectus de quibus (ut nosti) vnum a nobis volumus est editum in quo et hoc statim ab initio ostendimus est quod ea que totum corpus alit facultate debilitata bus in modum sunt dispositiones cum acervata superfluitas ad presertimque defluat imbecilles si enim per reumaticas dispositionem sanguis que in humoribus presertimque fuerit viscosus: mixta oritur dispositio quod forte rarissime euacuitur: sanguis enim sine pituita aut flaua vel atra bile fluens tenuis semper mihi substantie apparuit ex alia aut quapiam causa si pars intumeat considerandum est an huiusmodi affectus sit per hlegmone an scirrui an oedema: nos enim oem calidam ac veluti flammam dispositionem nominamus per hlegmonem. In inflammationem cuius differentias paulo ante diximus tempore itaque est ut de oedemate breuissime subiiciamus ut memine

particularum natura conuenientem appetitorum ma-
teriam demonstrabit: magisq; ac minus in ipsa. Ma-
gis spiritus iste crassus et vaporosus nonnunq; sub mem-
branis que integunt ossa comprehenditur: nonnunq;
vero sub peritoneo aliquando intra intestina vel ve-
rem: comprehenditur vero aliquando a tendonib;
membranosis que musculos complectuntur compre-
henditur etiam ab his que ratione cognoscitur spa-
cijs in musculis atq; alijs partibus corporis quos-
rum locorum naturam in tractatibus de sectionib;
didicisti. Ita igitur ipse musculus in ista atq; in venteris
intestinoꝝ coꝑe flatuosus includit spiritus. Et cum sus-
tinetur frigidus fuerit: tunc maxima dolorē excitat.
Communis autem curatio omnibus (quemadmo-
dum diximus) per subtiliorem substantiam et quas
do passio dolorē habuit adiunctum talem habens
tem naturam vt dolorē talem queat sedare secun-
dum vero patientium partium differentiam et ma-
teria substantie commutatur: et augetur atq; obtun-
ditur vis. Cum igitur ex tali spiritu dolor interue-
nerit in ventrem inferiore subtilē oleum cum medi-
camentis que in ipso ebullierint per clysterem inij-
ciens: statim dolorē sedabis: que vero debent ebul-
lire in oleo medicamenta cum subtilitate calefacien-
tia sint cymintum: et id quod apud nos est et id quod
ethiopicum nominatur: et apij et petrapij semen et
maratbꝝ et sinonis anethiq; atq; libyistici et feseleos
dauci et spondilij si coniectura comprehendens fri-
gidā esse dolentium partium dispositiones rutbam
et maratbꝝ et grana lauri in? decoques miscelabisq;
asphaltū ipmꝑ oleū laurīnū? si qua alia silem na-
turā habent: q; si inflammationē huiusmodi dolorib; adu-
ctā putaueris auferes ea q; admodū acra sunt: et q;
vehementē? calefaciēt ad ea autē q; in hoc mediocrem
naturā gerūt queq; viz elaxatā hnt trasgrediens: in
oleo itaq; ad ebulliendū pones anethū et rutbā: qb;
etiā admiscebis adipē anserinū et gallinacēū: s; bec
qdē vbi vehementiores dolores isētāt: medicos res ho-
etiā extricea? calefaciēde iuuant: ea pꝑie q; ex mi-
lijs sit: nā eorū leuitas dolētib; cōmodissima est si
bec nō affuerit vel ex sale calefacto vel ex lini semie
crudovel quocūq; alio mō. Lurcubita etiā magna
ca multa flāma absq; curis scarificatiōe sepi? statim
dolorē amouit: os aut vmbilicū cōpōdere: q; si etiā
cū his dolores pmaferint medicamētis ex opio vti
nō dubitabis quale est pbilonis Zarsensis oib; me-
dicis notū cū tū scieris aliquā noxā ex huiusmodi medica-
mētis mēbris patiētib; affuturā nihilomin? ad id
qđ magis vget infidū et pua cū noxa boiem ex in-
fmo dolore aio efficiētē liberādū nā sequētib; dein-
ceps diebus si magnā noxā mēbro pꝑactā videris
emēdare licētib; vocant? igit huiusmodi medicamēta ido-
lentia: qm̄ dolorē quidē sedāt: et dolorē auferūt non
tū dispōnes penit? sanāt: sed vim sentiēdi obro: pe-
scere faciunt. Vti autem oportet pbilonis medica-
mento omnib; ex opio confectis non statim sed
post tempus compositionis annum aut omnino
semestre maxime vero atq; citissime ex potu borum
medicamentozum laborantes sani sunt: vbi intesti-
na gracilia patiunt? sicuti ex his que sedi imponū-
tur crassozū intestinoꝝ passiōes pstantiū habent
remediū: nō medica autē sūt et utres distributio ex ebi-
bitis cū supiora afficiunt? atq; ex his q; sedi imponū-
tur cū inferiora fuerint affecta. Que quidē in carno

his sit partibus spiritus flatuosi aggregatio nonnun-
quā oīno vacat dolore ac lōgio: i tēpore durat ac tum-
precipue cū fuerint articulationi vicina: vic. n. sunt
musculi magis nervosi ac dēsi: atq; in media tñi sui
parte carnosiores ac raiiores: tales hō (vt nosti) pas-
siones sanant medicamētis ex pice resina terebēntina
et a dipe leonino atq; taurino. Conuenit autē ipsis et
qđ ex sorde balnei: et calce sit et ex sicomoro et (vt sum-
matim dicā) ea que insigniter subtili costante substa-
ntia: quibus ea que molliendi vim hñt admiscuntur.

¶ Sequitur de abscessibus.

Minuero de his satis dictū est iā tem-
pus est vt trāscam? ad abscessuū tra-
ctationē: sic autē nomināt eas disposi-
tiones in quib? inuicē distāt que pri-
us cōtingebāt corpora: spaciū igit? va-
cuū in medio fieri opz qđ aliquā sub-
stantiā spirituosam vel humidā aut mixtā ex vtriusq;
cōprehendit ad hoc vero ex inflātionibus quedā
atq; ex berysipelatis et inflātionib? similes non
pauce trāsmutant? sine his vero etiā abscessuū dis-
positio cōsistit ex multitudine quorundā humorum
aut spirituuū vaporosorum siue in ipsis patientib? par-
tibus in medio generentur: aut ex alijs confluant ea
ratione qua sunt illa que decubitus vocātur nomi-
nant vero sic butusimodi dispositiones cū qui prius
vnū mēbrum infestāt humores eo relicto ad alteruz
trāsmutātur. Quocūq; vero modo fiat abscessus id
spaciū qđ abscedētē interfaceret partes humiditatis
bus que ipsum faciūt cōpletur que vbi aliqñ pdura
uerint plures habēt alterationes: nā et lapidibus et
arenis et testis et lignis atq; carbonibus et limo et
fordicet balnei feci siue amurce et multis alijs talib;
bus sita in abscessibus corpora cōtineri inuentun-
tur que igitur per summa sub cute cōsistunt facile di-
gnosci possunt neq; est eorū sanatio difficilis: nā ex
tactu ppter facillime discernūtur: curant? hō ex
erritinscus adhibitis medicamētis neq; aliorū indi-
gēt haustu veluti que in pfundo atq; in visceribus
presertim sūt in dignotionib?. igitur: cū suppuran-
tur si nō adeo manifeste quēadmodū inflātionibus
manifestā. At ppter eas cessionis alia est in tenuibus
humorib? alia in crassis quēadmodū et in tenacib?
atq; muctis similib? sepius vero nobis subijcēt cū
tētoe spirituosaps aliqđ abscedēs qđbi secta fuerit in
ueniēt sanguis cōcret? adeo vt qui his aut ter buius
modi viderit dispositionē si solers aut memor fuerit
cōpbesum in buiusimodi tumoribus sanguinē ita cō-
cretū agnoscere poterit cū i memoriā ex collatōe re-
uocauerit tēstis ac cessionis ppteratē: at forsā pre-
stat nō ppteratē sz quāritatē tēstis ac cessionis no-
minare: curatio autē earū qđ in supficie cutis abcedūt
inflātionū sit icipiēte qđē iam abcessu per ea que
dolore sedāt atq; elaxāt: procedente vero tpe ad ea qđ
cōquoquēdā ac suppurādā vim habere ppter dicit?
trāsfert opz: de his autē dictū ē sicuti d plurib? alijs
in quito de medicamētōrū simplicium potestate tra-
ctatu: statim igit? aqua abundātī pfundere atq; fo-
uere opz et oleo calido pte inflāmātā cōspgere atq; ex
farina triticea qđ in aqua atq; oleo moderate ebullie-
rit cataplasma iponere: nā hoc citi? ad suppuratio-
nē pducit qđ id qđ ex pane cōficiē. Illud cū maxime
dissoluēdi vī bz vt cui ad sint sales atq; fermentū opti

meq; costū decoctu sit: bec vero oīa desunt triticee fa-
rine? cū suppurari icipiētē inflāmātōez curatur? sup-
puratiōem pbibere posse speraueris tūc plurimum
panē ebullire pmittas oleū scly ac aquā subigēs sit
autē aque ad oleū multiplex pportio: plus autē et hoc
suppuratiōez pbibet oz deacea faria simili mō ppa-
rata: qđ vero i tali curatiōe ifundit aqua babeat al-
tbee radices itus decoctas. Si vero p summa cutis
in pte inflāmātā tēstio valēda fuerit multis scarificati-
onib? icidere opz ac postmodū ex faria ordeacea eli-
xata vt diximus catbaplasma appōet: tētaut autē se-
pius plurias i supficie scarificatiōes pparatio autē bis
mō alias pfūdiores magnas et tertias qđ mediū tene-
bāt i lōgitudinē ac pfunditatem: que igit? i supficie fies-
bāt d ebile auxiliū afferēbāt: qđ vero lōge erat atq; p-
fūde plurimū qđē sanguis exbauriebāt adeo vt fere
animi defectū afferēt: rursus vero ipe ppterā curati-
onē veluti vulnera exigebāt: qđ autē eaz ab ap mediū
tenebāt semper iueni ab icōueniētibus dicitis ēe remo-
tas atq; id eas in vsu cōsui pferēdas i qbus igit? dif-
ficulter ad suppuratiōem puenit neq; facile discurs-
tūoz potest ibi būozes esse cōpactos crassiores ac re-
naciosos est existimādū: in his vero dispōibus iñ-
pūet ea qđ sit per pfundiores scarificatiōes curatio.
¶ Dūenit etiā id qđ ex caricis pstat i aqua decoctis ca-
thaplasma: opz aut nō ipas assumere caricas sz aqz
in qua ebullētes sunt liquefacte. Expediit veroz cari-
cas pigues esse et dulces vt earū būoz nō dissimilis
melli videat? et si eas assumēs decoxeris vsq; ad plus-
rimū temporis reddetur aqua melli tenui substatia
simillima: bute igitur aliquando ordeacea farinam
inijcere oportet aliquādo panē syncomistū sic autē
nominatā eū qui mediū est inter exquisitū purum et
furfuracē: vocant autē nōnulli eundē panē autopy-
ron quoniā in puro farinam non qualis natura est
talē ad conficiendum panem assumentes sed prius
purgantes fursur excernunt contra autē in fursura-
ceo prius admunt eam farine partē que purissima
est: panis autē qđ autopyros appellatur qualem bz
ex nā farinā triticeā talē etiā seruat: opz aut triticum
ipm ex quo farina sumit esse ex his qđ generosa dicit-
tur: qđā ei ex ipsis multū fursuris cōtinet? et ignobi-
lia nomināt: qđā hō siliginē qđ vt dixi generosa vo-
cāt: nequaquā igit? opz fursuracē esse frumentum ex
quo vtilē ad cathaplasma farinaz accipimus: sed
quēadmodū dictū est multam habere siliginem qđ si
ignobilis triticea farinā assumpseris crassiorē fursu-
ris partē opz excernere atq; ita panē medium cōfice-
re: ex hoc igit? pane partē mediam ac teneram ad ca-
thaplasma cōmiscendū qñ potētia mediū farine
ordeacee et triticee volueris facere cathaplasma: nā
farina triticea maxime ad suppuratiōem valet: orde-
acea vero plurimū resoluit bīc hō quē dixim? panis
mediam naturā seruat sicut et etus farina inter nup-
dictas farinas est media: ad hoc igit? respiciēs cum
de coctione caricarū misce qđ tibi cōueniēt? vide-
re siue ex panib? siue ex farinis: si hō tūoz resoluat: mi-
nus tñ qđ oporeret simul coqre opz cū caricis byso-
pū vel organū si qñ hō vebemēt? tumorē exicare
volueris sales decoctioni adijcias: deinde hoc mō
infunde farinā ordeacea: eximat aut et hinc qđquid
fursuracum est et postqđ plurimū ebullierit: appone
cathaplasma. In tūozibus qđē qđ difficulter resolu-
tur verendū est ne eorū reliquie pcedere relinqua-

tur: quare in singulis solutionibus attendere opz ad quid transmutet ois cuius curatio suscipit: tumor nā ea q̄ cū fortiter exiccātibz agit reliquias duras operatur: hoc vero in singulis solutionibus animaduertes si partem patientē tetigeris ⁊ qd nūc apparet illi qd prius videbat cōtuleris: si igit vñq̄ tale suspicatus fueris: decoque in aq̄ cucumeris agrestis radicem aut bionie aut assari sepius qdē per se solā nōnunq̄ caricas pingues adiciens deinde aque farinā admisce cōmiscens ⁊ aliqd adiptis anserini ꝑcipue vel gallinacii q̄ si bī nō affuerint suillū adiuiges radices quoq̄ earū quas nuper diximus verbarū atq̄ preterea alibee si post moderatā decoctionē cū pane atq̄ adipe conerātur bñdī tumores resoluunt. fortior autē bisce oibus est draconij radix ⁊ si qñ ea vti volueris cū sit bis quas nuper dixim⁹ multo subtilior atq̄ ad resoluendū potēti⁹ oīno adipē cōmiscere: nisi em̄ buinctaueris atq̄ mollioris induratos tumores s̄z cū fortibus medicamētis resolueretantum studueris: in primis quidē diebus eos insigniter decrescere facies s̄z pariter id qd relinquit indurabis: hoc hō induratū difficulter resoluatur: melius igit nos vt diximus fortiter resoluentibus medicamētis cōmiscere molliētia ne tumores in scāros (quorū curationē in presentibus audiuiſti) conuertantur verentes. ¶ De tumore suppurato.

Arsus igitur ad suppuratos tumores accedam⁹: quos vbi posse resoluerē desperaueris ex farina triticea vtere catbaplasma tribus. Mā ad celeritatem suppuratōis plurimū cōferūt: deinde aperiens si videris ea que circa sectionē sunt libera inflammatione medicamētis q̄ emplastica dicunt vtere sit aut eozū vis ad excandū habilis: careat etiā morſu vt neq̄ alstringētia medicamenta habeant ammixta sed ea potius q̄ sine doloris sensu resoluunt vel parū aliqd alstringētis habeant ego vero sepius in bñdī vsu sum medicamēto ex fermento ⁊ ostris cōbustis cōfecto: si hō pars aliq̄ sectioni circūstans inflāmata fuerit id qd ex calcite cōstat oleo liquefaciens: vbi hō paulatim mixtū fuerit in mortario tēperans ⁊ molliens manibus atq̄ vinū infundens vt noſti ad multa hō vtile est hoc medicamentū quēadmodū in libris de cōpositione pharmacorū diximus faciemus etiā alios si de⁹ volueris de passionib⁹ q̄ singulis ꝑribus accidūt vbi oīm medicamētorū q̄b⁹ vti cōsuevit diligenter vires explicare tētabo atq̄ eozū vsū oportunum exponere s̄z tu tā in bisce medicamētis de q̄b⁹ in hoc libro memini habuisti a me antea ⁊ mēsuras ⁊ ꝑparādī modū vbi hō ꝑl⁹ oportuno curis colligēta fuerit in suppuratōnibus: adeo vt panno deterito similis efficiat nō facile subiectis corporib⁹ agglutinatur: vt necesse sit eū q̄ sine catbaplasma nominatur curatōis modū adhibere. ¶ De Sinu.

Am amplius agglutinādī curē subiectis corporib⁹ creuerit difficultas bñdī affectū sinū appellat: deiceps tibi in memoriā reuocabo hui⁹ quoq̄ curatōis modum quē vidisti me sepius in pluribus adhibere vbi talis dispositio cōsistit: satius est fistulā directe ꝑforā tūvel ex erevel ex cornu factā habere paratā q̄ si fuerit vnū ex his instrumentis q̄ ꝑiulca id est puris attractua dicūt qd foramē latissimū habeat ⁊ eius qd a nobis cōpositū est ex carta cōbusta medicamen

tū tu sepe vidisti me exiguā positionē multo oleo rosaceo ꝑmiscere ac per id instrumentū in sin⁹ inijcere: deinde filis euulsi⁹ orificiū claudere: qñq̄ hō emplastica medicamēta oleo rosaceo liq̄faciētes inijcim⁹ hoc instrumentū nō ꝑmeat. In bis hō opz vesicā fustilā accipiētes fistulā directā foramē habere apponere esse hō acriora medicamēta liquefacta q̄ illa que emmora idest linamēta dicūt est necessarium qualia sunt apud oēs vſitata colore viridi insignia hec em̄ opz nō paucō oleo rosaceo liq̄facere vt in sinū inijci possint: dissoluūt autē emotorū vis in bñdī mixtionibus igit emplastica oīno medicamēta q̄le est macberionis ⁊ epigoni ⁊ qd iſis cognominat vbi ad emotorū vsū deducūtur cerati indigēt admixtione hec ad sin⁹ vtilia sunt q̄ em̄ ratione eis ceratū ammiscetur eadē etiā sunt ad sin⁹ vtilia miscētur aut qñ vires mordaces habēt si per se sola liqueſcerent non ammixto iſis cerato sed vbi quidez oleum rosaceū plurimū fuerit qd hō in ipso liq̄ſcit medicamētum paucū nō amplius acritudinē ſeruat vbi hō sinus mediocriter carne oppletus fuerit tūc agglutinātia medicamēta apponere opz veluti si recēt ⁊ sanguinolēto vulnere medicaueris. Adulta hō tali sunt nā ꝑdita q̄ partim ex asphaltō cōſtat: vocāt autē nescio quō emplastra barbara. Alia hō sunt q̄ citrata a colore dicūtur ex litargirio ⁊ erugine eris decocta plurimū: sic n. erugo ruffum colorē accipit. Si hō paucū ebulliat facit emplastra que lubea dicūtur tē vero nō latet q̄ oia metallica medicamēta subtiliores partes habēt ⁊ vinū exiccādī maiorē vbi multū ebullierint: bis hō medicamētis vbi statim ruffa res ponūtur qdā extrinsecus supereminētia fusca cōreſcit ex q̄ pars medicamēti ꝑfundior pluſq̄ ab inſtitio ruffior videt. Atq̄ iccirco nōnulli bñdī emplastra vocāt bicolora qdā hō bifacia: quātō hō subtiliora fuerint ac maiorē exiccādī vim habuerint tāto plus in sinū operabūtur nā ad ei⁹ ꝑfundū opz trāſmitti vim si intentionē ꝑpositā alleq̄ velimus. Que hō recētia ⁊ sanguinea vulnera agglutināt atq̄ bis minus exiccāt labra vulnēti si breuia extiterint ac minime ꝑfunda agglutināt: atq̄ ob hoc facile ac cito qd opz efficiūt. Si hō in ꝑfundū vuln⁹ ꝑrendat ⁊ scituris ⁊ fibulis solem⁹ in vnū colligere sin⁹ itaq̄ ois nō simplices sunt diuſiōes s̄z frequētes in ipſis mō vna ꝑs mō alia excoziata est qd neq̄ te opz lateat. Eū igit ad locū superiōrē sin⁹ exēdit facile ꝑ os bñdī viciat⁹ elabit si hō vergit ad ima cū intus reſineat partē aliquā cōtinuā erodit in bis qdē finibus nisi prius ad efflu xū feceris sectionē nihil ꝑficiēs neq̄ cū carnē generare neq̄ cū agglutinare volueris: in alijs hō nō opus est sectione si mō ꝑueniētem figurā in ꝑe patiēte ſuaueris ex q̄ figura potes aliqñ sinū ad ꝑe superiōrē vergentem facere ad inferiōrē declinare ac cōtra vergēre ad ima cōuerrere ad superiora: vidisti me igit sinū in brachio exiſtere ſatus os erat ꝑpe cubitū figura in ſuperiōra tēdēte ſaſſe sine alia facta ex aduſo sectione ⁊ in corā ſit figura sin⁹ ad ima h̄gēre cū sin⁹ h̄ſus genu qdē terminaret: alit⁹ hō os media coxe regione ſuperius ſi ne vlla ex aduerſo diuſiōne ſit vidisti factā eſſe cū rationē ſubijciēte me popliti cervicali molleſcētio rē ſitū haberet inguē q̄ genu: ſufficit autē in hoc ſinu ⁊ alijs iſto maioribus ſolū melleratū immiſſū aptū ad cōglutinādī oēs ei⁹ ꝑes ꝑfundiores: qdā aures

litiuū iniecerunt seipfos coarguētes in his q̄ prius
ad carnē sinui inducēdā medicamēta apposuerunt:
neq̄. n. caro noua adnasci potest cū sordidies prior
circūsedat. Quō igitur sufficiēter carne innata si-
nui cōglutinatiū addibent medicamētū: si quidez
veluti satis sordidū existēte litiuū abstergere ten-
tāt: cū pura caro neq̄ acius mellitratū toleret: in h̄
tale immittat quale quispiā cū voluptate potaret et
post mellitratū solutus sum: deinceps anteq̄ medi-
camētū cōglutinatiū imponā aliqñ vino solo ali-
quādo aqua mulsa sinū abluerē: nā ad abstergendū
atq̄ ad expurgandū circūstantes būores viciatos
mellitratū est melius sed ad cōglutinandū vinū est
melius et efficacius sit autē quod habeat dulcedinē
et vim astringēdi mediocritē. Et q̄dē post medicamē-
ti agglutinātis appositionē spongia noua ex mulso
sola circūciatur q̄ molliter fieri pōt atq̄ alligatio q̄
dē incipiat a fundo sinus: finiat autē ad os sed nec
linterōz circūuolutiones ad fundū sinus dolore as-
ficiant sed cōstringatur paulatim atq̄ soluant vīq̄
ad os sinus et hoc ipsum habeat laxā pharmact al-
ligationē et quod circūappositur emplastro ita cuz
sordidibus discisco vt ex ore sinus būores viciati si
qui excernant possint effluere paruo aliquo alio ip-
si imposito emplastro vīq̄ ad solutionē quas tertia
die faciens auferes hoc ipsum quod veluti supzapo-
sitū circūciat id q̄d per totū sinū circūiectū est me-
dicamētū relinquens. Indiciū autē tibi sit nunquid
pars sinus profunda sit bene cōglutinata būor ema-
nās si multus aut paucus decoctus aut crudus. Ad
huc aut si neq̄ in ipso sinu dolor sentiatur neq̄ tu-
mor appareat sed totus locus depressus siccus atq̄
expers doloris existat: si autē et pus in pacrū in ore
videris paucū adhuc magis bona tibi sit spes de si-
nus cōglutinatione imponēs q̄ rursus spongiā ac
denus alligans vt diximus secunda die vel tertia so-
lue pmutas sp̄ q̄d ori sinus supstat linterbeū codē em-
plastro perunctū q̄d totū os in circuitu cōprehēdet.
Opz aut nō esse admodūz impressum sed ita vt oīs
būmor viciatus ex sinu p̄ ipsum possit euacuari: in
prima igit et secūda die si aliq̄s būor tenuis a sinu
excernit noli oīno de cōglutinatione desperare: septi-
us em̄ circūiecti mēbro patiētī vīs medicamēti ve-
bemēter exprimit ex ipsa cute: carne subiecta tenuē
būditatē qñ ita affectū fuerit corpus egrorū aut ex
nālī tēperatura aut ex malo victu q̄ būditate expres-
sa spacta mediocriter excicata cōglutinātur. In ter-
tio aut et quarto ab initio die si būor crudus ex ore
se ostēderit tunc scito sinū nō esse cōglutinātū sit au-
tē pre oībus id q̄d patienti mēbro circūiicit medica-
mētū: vebemēter q̄dē excicans neq̄ mordēs hō neq̄
intēdēs veluti est nostrū q̄d citrū vocat sine cera con-
fectū ex metallicis medicamētis elixatis oleo cicino
et aceto q̄d vulnera sanguinolēta cōglutināt ac sine
molestia sinus excicat: vidisti hō et ipso sanatas fistu-
las aliqñ in q̄bus angusto existēte foramine cū non
dū int̄ callū haberēt s̄ sordidē solū immisit primū
litiuū deinde tādū intus pmanere pmissi donec spe-
rauit totā sordiditē penitus excidisse post modū medi-
camentū apposui. Sic hō et eos q̄ sub cute sunt sola
sinus in q̄bus nōdū carnē generari oporteat quicq̄
ruditer a q̄busdā curati erāt facta simul susceptioe
hoc medicamēto cōglutināui cū tñ prius litiuū ab-
luissē qñ q̄ vlcera curāt nullū ex his q̄ expurgādi

vim habēt adhibēt medicamētū vbi hō q̄ ad absces-
sum pueniūt tūores tarde feci fuerint aut ob medi-
cātū imperitiū aut eorū q̄bus medela adhibet tñ
miditate q̄ secari nō patiūt s̄ expectāt vt lōgiori tē-
pore cutis a pure rodāt: cōrigit. n. sepius vniuersaz
cutim a pure circa abscessum aggregato sufficiēter
extenuari instat lacere vestis vñ et illi nomē lacerosi
a medicis inditū puto. Est itaq̄ bñdī cutis cōgluti-
nari cōtumar p̄cipue si q̄s fm substantiā siccū p̄medis
camētū imponat: ex his. n. magis sit lacere vestī si
milis et sicca cutis instat pellū detritarū: visum est
igit mibi oportū si q̄s ad eius cōglutinationem
vrat medicamēto substantiā q̄d būido potētia autē
siccō: dictū est aut in libris de medicamētis q̄ p̄potē-
tia sicca medicamēto dici solēt a medicis q̄ excicādi
vim habēt: optimū autē ex oībus medicamētis que
substantiā q̄d būidā habēt vi aut excicādi est id q̄d
a me cōpositū est ex lixargirio et adipe fustillo atriū
et balcīre q̄bus additū sit oleū vetustissimū: nā vim
eius esse efficaciorē sum expertus ad bñdī disposi-
tiones quū neq̄ admodū durū fuerit neq̄ exquisi-
te nō inficiēs s̄ si tale cōficiatur et vulnerū sanguine
manātū cōglutinatiū erit: et oīa etiā vlcera ad cicā-
tricē pducit si et oleo remittat et cuz vino mediocritis
etatis cōmisceat: deinde in circuitu eiusmodi dispo-
sitionibus apponat q̄s sepius sine vlla molestia cō-
glutināuit. Eōfert aut vt diximus in lacerosis cuti-
bus nō parū mel si vīq̄ ad emplastri p̄sistētiā elixet
et? hō elixatiōis mediocritas vix recte p̄ficiat nisi in
spiciat opz. n. ipm neq̄ adeo eē durū vt difficulter la-
bat neq̄ ita būidū vt circūfluat nā q̄d durū est ad
eādē puenit cū duris emplastris absurditatē: būmī
dū hō veluti supiectū calido corpori vndiq̄ circū-
fluit et siccū linterbeū derelinq̄t q̄d nō mō mibi iuuat
s̄ etiā nōnū q̄ obest cuti q̄ d̄ cōglutinari. At si me-
diocriter elixet hō q̄dē optimū est medicamētum in
bñdī sinibus s̄ qñ elixationis et? mediocritas: nō
facile pōt cōiectura attingi recti? mibi vīsus est ei myr-
rbā subtiliter trita aspgere aut aloē vel ibus aut alī
q̄d ex his vt oīa siml: tñ p̄cipue cū linterbeo tūcū būi-
dius apper. Opz aut aspgere ista p̄cribzū q̄d subli-
me supra smel teneat: sufficit at̄ semel aut bis agita-
re vt mediocriter excidat: sepi? hōz dū elixat adiecto
melli aliq̄d ex ante dictis medicamētis qñ p̄sertim si
n? maior fuerit atq̄ pfundior vñ? sum aliqñ et te-
nuī cētaureo q̄d mirū est ad būdī medicamētū: post
ipz hō et simpbitū vtile est: et deinde ireos illirice ra-
di: postea farina ex ozobis neq̄ obscurū est qñ et cō-
tūdi oporteat et p̄cribzū subtile trāsmitti. Ac postmo-
dū resoluī talia oīa melli aut cōmisceat eo tpe qñ d̄z
ab igne amoueri tātū nobis sup̄ terrētib? donec mel
li decocto optime vniat: meli? aut fuerit si cacabum
ab igne amouētes hec oīa admisceat: et deinde dili-
gēter agitem? donec mel adeo tepidū reddat vt cor-
pi cui curatio adhibeat possit iponi. ¶ De gāgrene.

Onsequēs est vt deinceps dicam? de in-
flāmationib? q̄ gāgrene facie sunt nomi-
nat aut (vt nosti) gāgrenas eas q̄ ex ma-
gnitudine inflāmationis sūt mortifica-
tiones q̄ nōdū tñ itegre facie sunt nā cū oīno mēbzū
effectū est emortuū vt pūctū vel sectū vel adustū nō
sentiat q̄ patit statī recidere opz q̄ sanā p̄e vicinā
attingit s̄ q̄d ita affectū est denigrat: q̄d hō in medio
est cōstitutū ita vt rēdat ad moriē gāgrene noiatur.

Erat autē euacuātibus nobis q̄ possumus multū sanguinis q̄ in mēbro patiēte cōpingit cuius cā sūt mortificationes ob id qd arterie ex angustia loci nequeūt se attollere: reliquo autē trāspirātionē exibi bere. Aut igitur cutē vniuersam multis sectionibus p̄fundis scire op̄ vna cū subiecta subfātia aut plurimis scarificationibus p̄fundis incidere. sanguinē vero manare permittēs imponere debes ex medica mētis aliqd ad putrescētia vtilibus cuiusmodi est farina ozobi vel lolii si vero talia nō assint fabarū farinā adhibe atq; ipsum oximel solū si fortius medicamē apponere velis adijce sal aut ex trociscis aliq̄ quē exq̄ntissime tritū q̄tis andronis et polyidis et passionis est t̄ melle medicamētū ad bec apulissimū qd in bere sectione scriptū est: vtaris autē ex his q̄ antea diximus animū aduerēs ad corpus egroti: nam si rusticū fuerit et durū nā fortissima medicamenta desiderat: s̄mēnū vero et molles carnes habēs imbecilliora sic et viri q̄cūq; et molles carnes habēt et balneas amār et in ocio degūt mollia erigūt medicamēta neq; dubiū est idē in pueris faciēdū esse et si quando etiā putrefacta atq; emortuā partē abscideris vt securus agas his vtere medicamētis nām corporū simul atq; dēs atq; eius insuper partis q̄ male affecta est qdā effi sunt q̄ citissime ad putredinē veniunt et satius est ob maiorē securitatē q̄n abscindis aut circuncidis id qd tū putruit eā q̄ velut qdā radix est sane parti adiunctā adurere sicuti sepius in pudendis facere cōsueuimus nōnūq; male affectis p̄tib; q̄ adurūt afferentes q̄n vero itnamētū submittens facta nō aduultione solemus (vt nosti) vti succo porri qui vbi nō adhit bis que paulo ante diximus vbi nō tibi videbit̄ his remedijs adhibitis cessare putredo vt cito crusta excidat medicamēto qd nominatur cephalicū cū melle vtē. Adeliū nō et ex hydreleo pane decocto vel farina ordeacea vel etiā triticea facere catbaplasma id ē medicamētū qd tetrapharmacū nominat̄ ac preterea macedonicū sune crusta tū suppurantibus atq; earū accidentijs accōmodatissima sūt aurē et q̄cūq; vīm habēt ad suppurationē pducēdā et panis vero tritici apio et ocyimo optime crustas distrūpūt ex simplicib; aut medicamētis iris vel radix panacis vel aristolochie vel acoris cū melle in molibus nō corporibus sufficit ozobi farina cum melle vel thure. Aufert autē et crustas mache rionis medicamētū et iris cū melle cū nō exciderint cruste hmoi vlcera possunt q̄buscūq; medicamētis q̄ carnē inducāt ad sanitatem perducī. ¶ De Lācris.

Eam de his habūde dictū sit reliquū est vt de carcinosis tūorib; disseram q̄ in oibus qdē p̄tib; corpis fieri cōsueuerūt s̄ i māmillis p̄ferri mulierū q̄ a nā purgationem nō habēt q̄ vbi nudus fuauerit tunc mulier integra fruit̄ sanitate: b̄xō oēs tūores ex arte bilis supfluitate generat̄ de q̄ dixim; in cōmētarijs in q̄b; de potētijs nālibus egimus vbi ostēdim; hūc hūorē dū sanguis in epare sit fecis vinarie p̄portione generatur: expurgat̄ autē a splene q̄ ex eo nāliter bz alimētū. Eū igit nālīs tēperatura hūc hūorē paucū generauerit et ratio victus adhibita p̄fert et splē satis attrahit ex eo q̄ generat̄: nulla hmoi supfluitas in ventis coaceruat̄. At cū vel oia vel aliq̄ euēsiūt i priū tūci ventis multiplicat̄ et eas de q̄bus dicturi sum; facit egritudines. Dico autē bis q̄ antea exposuim; p̄ria

vt. se par ad generādū hmoi supfluitatē sit aprū: sit etiā ratio victus p̄ tales adhibita cibos q̄ crassum et feculentū humorē p̄creare nā apti sunt: splen nō sit nā imbecillior: et q̄cūq; de ea supfluitate generat̄ ad se minime trahere potēs. In hoc hō corpore turbidū sit ac crassescit is q̄ in venis cōtinet̄ sanguis et nōnūq; a ventis habētibus (sicut et alia oia) cū excernēdū id qd extraneū est per emorroidas excernit̄: sepius aurē et ad varices decūbit et q̄ncq; ad cutē vniuersā expellit̄ sitq; is morbus quē elephātē nominat̄ nā et aliq̄n ad alias corporis p̄tes q̄ ceteris sunt imbecilliores hūor: iste desert atq; euidenter apparent q̄ in illa p̄te sunt vene nigro sanguine ac crasso plene quātoq; crassior fuerit ac nigrior tāto deterior est passio in māmillis autē sepe vidimus tomorē forma ac figura cācro animali cōsimilē. Nā quēadmodū isto pedes ex vitraq; p̄te sunt corporis ita in hoc morbo vene distēdūtur ac figurā oino similē cācro representat̄ hūc morbū p̄ sui initia sepe sanauimus. Sed vbi in molē insignē satis attollit nemo sine manus opere potuit curare. Itaq; in oī huius generis curatione: intentio est totum q̄ circūstat tumorē preter nām q̄ partibus sanis adberet abscidere s̄ ob vasorū magnitudinē cū p̄ferat̄ fuerint arterie profluuij sanguinis statim periculū imminet: q̄ si laqueis eas circūp̄bedas passiones insequit̄. Si autē et morbi radices exurere statuas neq; hūc rei maximū periculū deest cū p̄pe loca mortalia sit insignis aduultio hūc igit morbū (vt diximus) in p̄ncipio sanauimus et tūc p̄ferat̄ cū arte bilis hūor nō admodū crassus videbat̄ existere. Nā sic purgātibus medicamētis ex q̄bus sanitas sequit̄ prompte succūbit neq; obscurū est hmoi medicamēta debere esse euacuāde arte bilis accōmodata qd tā diu faciēdū est donec sanitas p̄stina subsequat̄ q̄n ratio victus optimos generans hūores interim adhibeat̄. In alexādria qdē elephātis morbo plurimū corripūnt̄ p̄pter victus modū et regionis feruorē. At in germania et misia rarissima hē passio videt̄ et apd seyras lactis potatōes nūq; fere apparuit: in alexādria vero plurimū generatur ex victus ratione. Comedūt. n. farinā elixatā et lentē et coctileas et plura salita et nonnulli ex ip̄is carnes afininas et alia quedā que crassum et atre bilis humorē generant. Nam cum circūstans aer calidus sit motus hūorū agit̄ versus cutē hūc igit morbo q̄s antea diximus cōferūt purgationes qd si et etas et virtus p̄miserint sanguis prius mittendus est.

¶ De cura cancri.

In cancriis vero non inuile est neq; in istis vbi nihil p̄hibet sanguinē mittere demus purgare et si fuerit mulieris mēstrua euocare: si qdē nodū qui q̄gesimū annū attigerint patiētī aut p̄ticle succus solani imponat̄ nam hoc medicamē ad hmoi vtile est: qd si nolit egrotas medicamēto adeo humido illiniri cū p̄ferat̄ dos mū extit ad cōsuetā negocia peragēda medicamē ex pompolyge constās est imponendū quo me vidisti vti ad cancos exulceratos et si hoc nō adhit adhibe alterū medicamētū nostrū quod ex chalcite sit. In victus vero ratione succus pryfane abūdāter exhibēdus et seruū lactis et ex olerib; malua attritplex et blestū et q̄n tempus tulerit cucurbitis vrēdū et piscibus petrosilis et volatilibus exceptis palustribus.

¶ De Elephantia.

Gal. pars tertia.

22 4

Ed bis q̄ elepbantiā patiūt in viperaum
esu est mirabile auxilū. Ita vero eas con-
ditre opz: quēadmodū vidisti marfos qui
seris reneratis ⁊ aspidib⁹ nutritū. Ca-
pite quidem p̄mū abscisso ⁊ cauda vsq; ad digitos:
quatuor deinde oibus interancis exēpris cute etia⁹
vt liquere pōt adēpta aqua. Deinde abluat corpus
ipsarū sed neq; aliter cū iberiacū antidotū confice-
re volum⁹ vsq; ad hoc pparamus sed deinceps co-
quimus differenter: in iberiaca aut paululū anethi
⁊ pauci salis aqua ponētes: in bis aut qui elepbā-
tasi laborāt in olla anguillarū modo pparātes et
albū ius efficientes: sit aut hoc mō. Aqua abūdātis
in ollam funditur paucū olei ⁊ cū hoc porrū ⁊ ane-
tū adiicitur: liquet aut q̄ viperaū carnes sunt de-
quoquē de donec exquirit molles reddant. Ipsum
etiā medicamētū cōfectū ex viperis qd̄ iberiacam
appellāt optimū est ad potandū ijs qui b̄mōi mor-
bo laborāt vel etiā si cui libuerit ad curem oblinen-
dam: nā cum oīa hec facta fuerint nōnūq; solet squa-
ma a cute decidere aut quid simile et qd̄ sentū serpe-
tis appellat: in alijs aut tumoribus preter naturā
nō putat oportere eā que manu fit curā hoc in lo-
co scribendā cum tu medicamēta probatissima a no-
bis acceperis.

De strumis.

In strumis cū ea q̄ astringere et excicare
pus etiā facere possunt: in bis aut que me-
licerides dicunt ea q̄ has dissoluēdi vim
habent ⁊ q̄ pus resolunt medicamenta ⁊
aquā in scroto ⁊ abdomine accepisti quibus etiā in
aqua intereute laborantibus vtatis. In bis cū du-
plex intentio est. s. vt sanet tumor durus in viscere
coacervata humiditas dissoluatur. At prius de scir-
ricuratione dicū est sed differūt quum talē tumorē
partes patiuntur ⁊ differentē exigunt curas. Quare
curatio hydropū ad has tres reducitur intentiones
vt sanemus durū tumorē qui in viscere est vt ea ap-
ponamus que humiditatem dissolunt ⁊ medica-
menta que vrinam mouent in potu demus: hec qui
dē ad te missa qui longe peregrinatur⁹ eras medio-
criter se b̄re visa sunt. Si vero (vt institui) librū de
medicamētis fm̄ morbos ⁊ loca parietia cōposuero
illū in tuo reditu habebis. Sed et aliud opus ma-
gnū amicis exposulātib⁹ exarabit in quo tota ars
curādi cōtinet etiā si tibi peregre detineri diuti⁹ cō-
tigerit singulos qui a nobis scribentur cōmētarios
ad te mittere non grauabimur.

¶ Finis.

Gustielmus Budeus Thome Lupseto Anglo. S.D.

Quos mibi libros therapeuticos credideras Lupsete doctissime eos ad te remitto tumultuaria quidē lectione ⁊ succinctim nō etiā perfunctoria et olicitāter euolutos. Volo cū eorum lectione non modo tibi operam sed etiam mibi nauare: tamen cum id primum facere insisterem altius omnino nihil animo agitabam quā vt paucorum dierum officio satisfacerē petitioni tue simul vt eadem opera aduentitiorum voluminū conrectatione animi meum oblectarem negotijs cōfectum. Soler enim (vt nosti) nostre sortis hominibus incescere cupido baud illiberalis de vnoquoq; opere literario estimationē facitandi vt quispiam studiosorū in medium protulit aliquod ingenij sui specimen: ita scilicet natura ferente vt sui quisq; ingenij atq; industrie modū contendere cum aliorū gaudeat quo certius perpendat quid prestare eadē in re possit. Verum cū idipsum hominum more faceres humanitus quoq; mibi obrepit (vt ingenuē in sinu tuo loquar) certandi quoq; libido cum eorum librorum interprete Linacro: tamen cum summa esse eruditione p̄ditum non nescius iam diu forem. Itaq; pauca quedam loca ad Adem lucernam inspecta ⁊ animaduersione (prope dixim) delatoria obseruata quum primore specie se mibi non p̄bas sent cum greco statim exemplari collata partim mutare partim noua facere de integro conatus vt nihil aut parum promouere me sensi criminationem illam meam potius fuisse iudicauī emule cōtentionis ab ingenua ipsam ⁊ studiosa alacritate manantis q̄ iustam equamq; reprehensionem. Id vtum in culpam inertie ⁊ imperitie vetere mibi debeam an in operis laudem exacte absoluti aliorum esse iudicium malo quandoquidem nondum me eum censendi locum in doctorum concilio adeptum esse arbitror. vt optim⁹ quisq; ⁊ eximiatissimus transire in sententiā meam debeat anteq̄ rem ipsam ad manum aspererit. Nactenus tamen in medium ferre sententiā non dubitavi si omnia similia sunt ijs que legi Galen. nobis eleganti et exquisito sermone latinum esse factum: vt iam Britannie decus hoc futurum sit qd̄ olim Pergamum in Asia illustrauit. Quo in opere animaduerti Linacrum multo plus tribuisse p̄fice scribēdi vertēdisq; severitati quam nostri temporis indulgisse licentie lasciuienti. Nec ad te scripsi vtr amice in instrumenti viatorij apparatu coemptusq; occupatus ijsq; rebus constituendis que ad instantem mibi peregre profectionem pertinebant pene iam vt accinctus mibi esse viderer cum incunde vīc dies non ex alieno arbitrio penderet: alioqui rarus domi ⁊ iam cursitator circuitorq; factus inuito meo genio ⁊ obliuante mibi. Sed fortuna (vt arbitror) ante mibi fere iniqua nunc etiam ludos sibi nostratibusq; hominibus facitare in me exercendo constituit: que negotioso genere commercij cum ijs me hominibus com- mittit qui non tam salutationum ⁊ venerationis bonore quam postulatoz erumnis gaudent: quas cum summa oblectatione spectant. Vale.

Inuicissimum Illustrissimoq; Henrico octauo Anglie regi dño Hybernie ac uallie Cornubieq;
principi Thomas Linacrus medicus suus. S. P. D.

Iterum tam maiestatem tuā Henrice Regum clarissime cogor exorare ut ex inclyti nominis tui
prefatione lucubrationibus meis fauoris aliquid conciliem. Quas enim ad te nunc affero tan-
to profecto magis quam priores patrocinium tuum postulant: quāto fuere sicut grauioris ope-
re ita vereor ne supra vires meas. Affero enim nunc Galeni opus in quo ille omnem que pro-
prie de medendo instituitur rōnes cōplectitur. Opus plane arduū et qđ siue id ob subtilitatez suā siue pli-
xitatez mille iam annis nemo satis latine ne dicā ex tanti optis dignitatez extere (qđ sciam) est aggressus:
ut mibi plane dolenda studiosorum fors videatur qui hacenus desiderio eius partim barbaris quibus-
dam ijsdemq; malefide inuersionibus partim nudis rerum capitibus Arabū quorundam arbitrio ex-
cerptis omnib; non modo ratione que reluctantem lectorem ducere sed etiam que hesitantem quoquo-
do inhortari possit orbatīs incumbere sunt coacti. Quod ipse mecum idēdem reputans tentandum pro-
virili existimauit nunquid ipse prestare possem quo simul his melius consulerem simul cum duas medici-
ne partes prioribus lucubrationibus tibi dedicassem non committerem ut vel tertie partis desiderio of-
ficium in te meum claudicaret: vel cum multi tibi pro seruata sanitate et debeant et debitori sint non plu-
rimi etiam sint qui redditam sibi salutem tibi aliquando acceptam referant. Itaq; quamquam magnitudo
rei nonnihil me merito deterruit tamen quod quouis labore instantiaq; non longissimo saltem inter-
uallo me assequi posse confidebam detractandum non censui: potissimum cum me magnopere consolare-
tur quod docti quoq; homines primos nostros conatus velutiq; preludia sic approbarunt ut sicubi in
ijs que nunc parauī vel tedio tam longi operis lassus vel difficultate alienis vestigijs semper insistendi
victus humano fortasse more labor: facile sperem equos lectores modo plura niteant paucis (quas ipse
presertim occupatus et subcissus temporibus ista cūdens parum vbiq; cauerim) non iri offensum ma-
culis. Quas alioqui ipsas quo tuo nomine que afferimus minus sint indigna: non in his modo verum
in omnibus que scripsero prout vel ab amicis lectoribus adimonebor vel ipse eas deprehendat: in eo qđ
superest vite mee statui emaculare. Interim Rex clarissime siue has quoq; lucubrationes sub tui nomi-
nis patrocinio commendatores exte: presertim cum non tam a me tibi destinate sint quam plane debite
vel quod (in qua nate sunt) aule tue veluti fetura sint: vel quod tu quicquid vsquam laborum est meorū
tibi vendices: qui me tam munifice non victu modo stipendioq; alis sed etiam amplissimis muneris
bus ornas. Et alioqui cui potius mea omnia aut debeatur aut etiam dedecentur quam tibi qui sic meas
quātumuis tenues lucubrationulas estimare soleas? Cui potius medicus tuus hoc quo sanitati tue
consuli possit conferam quam tibi? Eut satius literarum studiosus ipse quicquid in his musico nūcupē
quam tibi Regum omnium literatissimo: cum certe non aliter eruditos viros sic ut facis complectereris
nisi doctrinam eorū ipse pbe perspiceres. Eut deniq; Anglus ipse aulicus que tuus nisi tibi et Regi meo
et principi indulgentissimo? Quo magis his cum tot nominib; tibi debita vel verius tua sint gratiam ali-
quā sub inclyti nominis tui prefatione veluti munita in publicum prodire permittas. Diu valeas vnaq;q;
Regum decus.

Quantū lascaris.

Antigenos Peā fuerit te pellere morbos
In luto et diti subtrahere arte animas.
Deside vbi et bardū vidit facūde Galene
Pessibitūq; alijs quos mēozare piget
Dixit prospiciens populis Age mysta Linacre

Redde vtrum ingratū q̄libet Ausonij:
Tā sibi quā proauis qui dogmata p̄fca relinquit
Et vtriusq; inuoluunt ingenta et tenebris
Dec deus. At Thaumās afflatus minime talem
De veritū qualem Grecia culta tulit.

Galeni methodus medendi vel de morbis cu-
randis Thomas Linacro Anglo interprete.

Am et tu sepe alias charissime
lbero: et alij quidez amici me nūc
horrentur ut sibi medendi merbo-
rum conscribam: ego sane tamen si
cum vobis in primis gratificari
tum vero posteros nonnihil provi-
ribus tuare studens semper ta-
men fateor cunctabar ac distuli
multis de causis quas nunc quoq; percommode di-
curus videoz priusq; id quod peritis aggrediar:
sunt enim ad ea que post dicentur sane non inutiles
Earum igitur omnium illa precipua fuit quod fru-
stra me scripturum timebam: cum nemo propedi-
rim hac nostra etate veritatis inquisitioni sit dedi-
tus sed pecuniam et ciuilem potentiam et inexplē-
les voluptatum delicias omnes cōfēq; suspiciant.

ut si quis sapientie quoduis studium sectetur pro
insano hunc habeant: quippe qui primam ipsam et
vere sapientiam que diuinarum humanarūq; re-
rum est scientia ne esse quidem omnino existiment.
Ad medicinam Geometriam Rhetoricen Arithmeticen
Musicen ac reliquas id genus artes esse quidez
autument ceterum ad finem earum studio contendē-
dum minime censeant. Ab eo vero ex ijs qui me vnice
diligere sunt visi nonnulli sepe increpant quasi plus
iusto veritatis studio impendam quasiq; nec mibi
ipsi vsui nec ipsis in tota vita sim futurus nisi et ab
hoc tanto veritatis indagande studio desistam et ma-
ne salutando circumeam et vesperi apud potentes
cenem: his enim artibus tum amari tum accersi tu-
vero pro artificib; haberi: nequaquā ex ijs que in pro-
pria professione sint consecuti: neq; em̄ esse qđ de ea

iudicet vbi omnes totū diem diuersis studijs transi-
gant mane quidē omnes salutationibus publice oc-
cupati mox in alia munia distracti utiq; ad foruz
lites non exigua turba ad saltationes aurigas alia
maiores: ita vel alce vel amorib; vel balneis vel ebrie-
tati vel comessationi vel demū alicui corporis volupta-
ti dedit? sane nō exiguus nūerus: vesperti vero rur-
sum oēs ad symposia publice collecti: vbi postq; vi-
no se implevere nō lyra citbarave aut aliud musicū
instrumentū circūfertur (quod sicut olim in elusmo
di cōgressu tetigisse honestū: sic cōtra nō cōrectasse
admodū erat turpe) sed nec sermones vlli habentur
quales in symposijs agitari solere veteres prodide-
rūt nec aliud honestū quicq; imo inuicem sibi ppi-
nant et de magnitudine poculorum certant: vtpote in
ter quos optimus censetur nō qui plurimis instru-
mentis musicis aut etiam sermone pbilosophico vi-
nouit: sed qui multos cosq; maximos calices exicca-
uit. Adeo mihi mane etiānum ebrij videntur ex bijs
pluriq; nonnulli vero etiā tam plane vinum olere
q; si modo haussissent. Eoq; fit vt quoties egrotare
ceperint medicos aduocent non quidem optimos vt
pote quos per sanitatem noscere nunq; studuerunt:
sed eos quos maxime familiares habent quicq; ipis
maxime adulantur: qui et frigidam dabunt et hanc
poscent et lauabunt cum iusserint et niuem vinumq;
porrigent: postremo quicquid iubebitur mancipio-
rum ritu efficiunt: contra plane q; veteres illi medi-
ci ab Aesculapio oriundi qui tanquam duces mili-
tibus et reges subditis imperare egris voluerūt: ne
quaquā vero Eetorum et Tibiorum et Phrygiū
et Bracum emptitorum ritu parere atq; obseq. Ita
q; is non qui melius artē callet s; qui adulari apti
nouit magis in precio est: huicq; plana omnia pua
q; sunt: huic edium fores patent: hic breui efficit di-
ues plurimumq; potest huic discipuli formosi a cu-
biculis vbi iam fuerint exolecti traduntur. Atq; h;c
Thesalus ille cum animaduertit: non solum in alijs
Rome diuitibus assentabat sed etiam artem trade-
re sex mensibus se pmittebat complures discipulos
breui cōparauit. Si em̄ neq; Geometrie neq; astro-
nomie neq; Dialectices neq; Musices nec vilius de
niq; bonarum disciplinarū indigēt qui medici sunt
futuri (quemadmodū Thesalus iste promittit) nec
etiam longam experientiā et operū artis vsus deside-
rant: cui non promptū sit artē aggredi ceu facile me-
dico futuro? Atq; hinc adeo fit vt etiam sutores et
tinctores et fabri tū materiarij tū ferrarij proprio
magisterio relicto in medicine artis munera insiliāt
Nam qui pictoribus et vnguentarijs mixturas suas
preparāt etiā de primo loco certant. Atq; ob hec ipse
medendi methodū scribere sum cunctatus. Quā vti-
q; et viri veteres incepterunt et posterī eorum perfice-
re sunt conati. Atq; olim quidem nō parua lis erat
eorum qui in Eo atq; Enido habitabant veri vide-
licet inuentorum multitudīne reliquos superarent:
quippe geminum hoc genus Asclepiadarū adhuc
in Asia supererat deficientē nimirū quod in Rhodo
vigerat. Terrabant cū his honestum illud certamē
quod Hesiodus predicabat etiā medici qui Italiam
incolebant. Pbilistion Empedocles Pausanias et
horum sectatores: erantq; tres he certantium inter
se nobilium medicorum schole. Plurimos ergo atq;
optimos discipulos Loe fortuna contulit: ab hoc

Enido. Nec tū in paruo habenda precio erat et que
in Italia noscebatur. At horum nemo nec mane po-
tentū fores salutaturus nec vesperti cenaturus fre-
quentabat: sed sicut Hesiodus cecinit. Namq; alium
dicem cernens cui deest quod agatur. Ipse solu ver-
tit tauris et semina ponit. Ita illi inter se ppetuo cer-
tabant non vtiq; de aranda ferendaue terra. (quip-
pe que vt Asclepiadarū genere inferiora sic Ascreo
poete erant non indecora) sed de Apollinis Aescul-
apij q; arte tum exercenda tum vero semp augenda
ac pro viribus perficienda. Nunc vero honestū om-
ne certamen intercidit aut certe minimū eius inter
homines adhuc superest. Regnat autē inonestum
nec est qui hoc auerrat aut opem malo ferat. De quo
Hesiodus: Nec tibi persuadeat lis deuitare laborē.
Dulce malū alterius cui sit. Nec enim lis (vt Hesio-
do etiā diuino poeta cecinit) Armatur primum
tenus sed postea celo Admouet ipsa caput tectis ve-
stigia figens. Huius litis stimulis agitata et bestia-
lus Hippocratem ac reliquos Asclepiadas maledi-
ctis incessit: ac totius terrarum orbis theatrum in
suis ipsius libris constituens inibi iudicatur vincit
que et contra omnē antiquitatē ipse se se victor decla-
ratur. Nec facit tū in eo libro quem de cōturbatib; scri-
psit tū in Syntericis: quin in reliquis quoq; oib;
cōtumuliosus esse non desistit veluti in epistola quā
ad Meronē mittit bis ipis inter initia verbis vsus
Eum nouam secam condiderim et que sola vera sit
ppterea quod qui ante me medici fuerūt oēs nihil
vile piderunt vel ad sanitatem tuendā vel morbos
ppullandos. Pergēs aut in opere Hippocrates (in
quit) noxia pcepta tradidit. Ausus ē et apb orismis
eis id est sententijs cum summo dedecore contradic-
cere. Et cum ostendat se in Hippocratica disciplina
nec a quoquam institutum nec eius opera sub p-
ceptore legisse tamen nō veretur etiā talis cum sit
palmā sibi ppi tribuere. Quo magis alique esse me
partes vident (quāquam alias parū assueti impro-
bos acerbè taxare) aliqd tamen contra hunc ob ves-
terū contumeliā dicere. Quid iprobe que bona sunt
calūniari tentas vt multitudini placeas cū liceret ti-
bi in veritatis cōreplatiōe excellere si diligens es
ac veritatis amator? Quid ita ruditaris auditorū
patrocinio abuteris ad veterū blasphemiam? Num
paterne artis socios impudētissime Thesale iudi-
ces medicorū statues? Istis s; iudicib; vinces pro
culdubio siue quid contra Hippocratem siue cōtra
Dioclem siue contra Praxagoram siue contra reli-
quos veteres dixeris. Quin potius viros antiquos
Dialecticos scientes quiverum falsumq; discernere
sunt periti qui consequens ac repugnans distingue-
re qui demonstrādū methodū a pueris sunt medita-
ti vos inquā iudices in concessum introducti. His
sedentibus aude quippiam Hippocrates accusare.
His pronuntiaris aggredere scelerata illa tua: bar-
baraq; voce contra Hippocratem primum illud dis-
serere non oportere de hominis natura curiosus esse
deinde si quis hoc donet male illud de ea inquisiss-
se ac falso omnia precepisse. Ergo quis iudex erit?
Nū Plato? quando huic saltem iniustus esse min-
us me es ausus. Ego vero ne discipulos quidem eius
refugiam non Speusippum non Xenocrate. Aristoteli
telis vero vel rogem iudicium subeas et cū eo Theophrasti.
Optem vtiq; et Zenonem et Theophrastum et

eorum qui hos sectantur quēlibet iudicem eligas. Horum nemo vir audacissime Hippocratis de natura hominis scita dānavit: que tu mihi nec legisse unquam videris nec si legisti intellexisse. certe si intellexisti iudicare de ijs minime gentium potuisti. ut quod sub patre male lanas carpente in gynecio sis aliter? Nec enim putes nos velegregium genus tuum vel claram doctrinam latere. Nec Hippocratis reliquis veteribus in furdo theatro maledicas: sed qui sis. et vii venias quo genere ortus qua educatione usus qua disciplina imbutus prius ostendat: atque ita dic alii cubi ista: verum illud prius vir audacissime monit? non esse cuius in illa bene instituta civitate cōcessum publice dicere: sed si quis vir clarus est qui genitibus possit et educationem tum vero eruditionē cōfessionatore dignam ostendere huic dicere permittunt leges. Tu cum nihil horum ostendere habeas audes tamen homo sordidissime Hippocratem accusare: factusque in nugacibus libellis tuis grecos sedere iudices. Fers autē ipse sententiā nec illorum expectas. Et palam tibi ipsi das modo de oibus medicis modo de oibus grecis. Nec enim insignis audacia sapientissimi mihi scilicet Thessali est omnes se medicos viciisse sed seipso litigatore seipso agonizante seipso iudice: post hos etiam reliquos grecos in certamen prouocasse Rhetoras Geometras Grammaticos Astrologos nomos Philosophos: inter quos constitutum ac lantifici elocutione usum censuisse se omnium primum esse: quippe medicinā reliquas omnes artes precellere se vero medicos omnes superasse. quod unum forte fortuna recte collegit. Si enim medicina est omnium artium prestantissima in ea vero Thessalus primas partes obtinet utique orationum hominum ita sit primus ac Socratem et Zycurgum precellat ceterosque omnes quos Pythibius vel ut vestros bonos vel ut sapientes vel ut mufarum ministros vel ut souts famulos vel denique ut alio quolibet munere dijs gratos laudavit. Age dum igitur Thessalo hymnos decetero omnis caniet scribanteque victorie carmina: tū publicū orbis theatrum constituitur: acceditque aliquis qui canat eum qui in rextrina sit altius viciisse Demosthenē Lyfiam et reliquos rhetoras: superasse Platonē Socratem et ceteros philosophos: palmam eripuisse Zycurgo Soloni et alijs legislatoribus: victorem denique totius hominum generis coronatum esse rhetorum philosophorumque legislatorum. Nam si geometras etiam grammaticos ac muficos notatim post tantos titulos cōmemores cōtumeliosus in boiem videar. Ubi est Zycurgus Solon Plato Socrates et Pythagoras dāt manus nū pulcherrimū etiā sit Hipparchus Archimedes Aristoxenus Aristarchus et aliorum quorundā id genus meminisse nulli? per hominem ut Thessali? dicit? Sed quod tanti spiritus poeta existeret quod bec caneret? Quis dabit Homerum? hexametro tono hanc Thessali victoriā celebrabit? aut quod lyricus quod veluti Pindarus alie in dithyrambis tonabit: quicquid sicut olim Bacchi ita nunc Thessali pconis efficeret? An horum potius nullū requirunt? sed eorum qui tambois scribunt Archilochum aliquem aut Hipponactē aut ex tragica scena quēpiam quod sic boiem cōpellit. Quiesce dū miserrime i stratis tuis nāque baud vides que te putas nosse pbe. Horellis mihi fontium narras Thessale. Quale nā id theatrum est in quo tu vinces Hippocratem? Qui iudices erūt. Qui nā pnia pponēt? Quis ne pmi Platonis sus

fragitū legam? fortasse est hanc iudicē non reijcies. Atque ille bec ad verbum ait: Anime igitur naturam apte putas intelligi posse nō cognita totius natura? Immo siquid Hippocrati ex Asclepiadaram genere fides est habenda ne corporis quidē naturā absque hac methodo. Recte ais amice: oportet tamen cum Hippocrate sermonē cōferētes nūm cum eo concordet estimemus. Sane quidē. igitur de natura cōsiderare quod est quod Hippocrates recta ratio dicit: Nū ad hunc modū de cuiusque rei natura primum illud perpēdi oportet sit ne de quo volumus vel ipsi scientes esse vel alios facere scientes posse simplex an varias species hñs Ador si simplex sit facultas eius estimanda est quā videlicet ad quod agendū obtrineat aut quā ad patiēdum ab alio sit fortitū. Sin plures habeat eiusmodi species: bis enumeratis quod in vna feceris id vna quaque exigere oportebit: nempe quid illa facere per naturā sit apta vel quod ab alio pati. Audisti vir bone Platonē simili methodo anime naturā inueniens dam esse cōferre quā corporis naturam Hippocrates? An adbuertis multas hñs dīctōes ex multis librorum eius locis deligā in quibus ille Hippocratem omnem qui ante se fuerat maxime admiratur? An potius cū id alibi fecerim (nempe in eo opere in quo de Hippocratis et Platonis placitis disserui) illuc qui id scire vult remittat? ubi (ut arbitror) clarissime ostendimus in plurimis maximisque rebus bonū hominū inter se consensum. Atque alio me conferens alium tibi aduocē in testē certum nempe Peripateticū qui et ipse Hippocratis physiologie principia confirmat. Quin de hoc quoque proditū a me in alijs commētarijs est: quorū unus de elementis secūdū Hippocratem inscribitur: post hūc alij tres de temperamentis: mox alij duo aliter de inequali intemperie qui etiam ad tractationem de temperamentis ptinet: alter de optima corporis constitutōe: deinde etiā tres de naturalibus facultatibus. Hos igitur si quis legerit clare pspiciet rationū Hippocratis de natura Aristotelem interpretē esse. Quin etiam de morborū dīctamine quot bi quicquid ac de symptomatis pars modo preterea de horum virorumque causis primus omnium quos auditu nouim? Hippocrates recte principia dedisse videtur. Post cum vero Aristoteles late ea est interpretatus. Bec ita esse intelligit qui cōmentarios nostros quos de singulis horum scriptis mus legere non grauatū. Quare si Peripatetici iudicium exercebunt Hippocrates (arbitror) vincet Thessalus ut inuerecundus et impudens eijcietur. Sin Stotcis in confesum admissis iudicium perimittetur: ex ijs placitis que ipsimet statuunt Hippocrati palmam dabunt: quippe calidum frigidum siccum et humidum primus Hippocrates inuexit: post eum Aristoteles euidenti demonstratione asseruit. Eadem Ebrysipti emuli parata cum accepissent minime sunt obluati sed omnia ex horum mixtura constare confirmāt atque bec inter se mutuo agere ac partē artificis naturam esse: omnia denique Hippocratis dogmata de natura recipiūt: nisi quod in re tenuit illis cū Aristotele dissensio: quippe cum recte Hippocrates affirmeret totū corpus esse (ut grece dicitur) οὐκ ἄνθρωπον καὶ οὐκ ὄπποδον quasi conspiciat le et cōfluxile dicas: oēs que animalis pīculas mutuo a se affici: recipiūt quod hoc vtrique diffidēt in eo quod Aristoteles qūitates tātū in se mutuo trāsire: oēs

nosq; misceri: Stoici non has mō: s; etiā substantias ipsas existimēt. Qd autē hoc definire medico supua cui sit: qdq; ad medicine opus abūde sit si tantum cōcedatur ea que ab verisq; sunt demonstrata: itē qd q̄litates virtutes q; in mixtis: totē sint totis permixte: hec et ante a me sunt demonstrata: et si res poscerit: nūc demonstrabunt. Quare et Platonis: et Peripatericorū: et Stoicorū iudicio: Hippocratis physiologie vitoria dabitur. Imo vero et eius physiologia om̄s q̄ itā cōprehensī sapientie p̄fessores sunt: ostēdūt ne mini fas esse morbos cōmode curare: q̄ corporis vni uerā nām nō p̄pexerit. Nūq̄ igit si de palma subborū sapientie p̄fessorū iudicio certasset Thebēsalus: vti esset: q̄ ois sue physiologie Hippocrate aurores habēt. Quid autē si Geometris: Astronomis: Aduis: cīs: aut Rhetorib; iudiciū cōceder: putemus ne hos Hippocrate premittit alij vlli palmā daturus? Ego sane nec alium quēuis primas esse laturū arbitror: oimq; minime impudētissimū Thebēsalū: vt quo nemo Geometriā: Astronomiā: Aduicē: ac Rhetoricē magis debonestarit: itaq; apud hos in parū amico theatro certauerit. Tērū hos fortassis in theatrū minime inducet: vtpote quos ipse prior inimicos reddiderit: sed ijs sapientie p̄fessorū dūtaxat q̄ in Dialēctice sunt periti: vt q̄ vere falsēq; orationis iudicāde facultatē exercuerint: iudiciū pres cōcedet. Atq; si Platonē: Aristotē: et Leuippū: cu parū in hac facultate exercitatos trāsibimus: quosnā q̄so alios inuenimus? Quare si nec aliarū artū p̄fessores iudices admittet: nec q̄ in Dialēctice ceteris oib; sapientie p̄fessoribus p̄stiterūt: illi suffragabunt: q̄ tādē erunt q̄ eū vicisse iudicabūt. Qui illi frequēs theatrū constituet: Qui victorem renunciabūt. Qui de nictis coronabūt. Ipse videlicet seipsum: id quod in illis egregijs libris suis fecit: in quibus seipsum iudicauit: coronauit: declarauitq;. At fortassis illud si bi glorie memorieq; inter homines occasionem fore est arbitratus: si optimis viris lacessitis: nos sibi respōdere cogeret. Tērū ita et Zoilus celeberrimus sit: q̄ Homeri statuā flagellauit: et Salmoneus: q̄ totū ēst imitatus: reliqua q; flagitiosorū hominū non exigua turba: q̄ vel meliores nō sunt reueriti: vel in deos ipsos fuerit cōtumeliosi. Tērū bi nō bonā de se op̄inonē reliquerunt: nec emulatur quisq; qui cōpos sit mentis: nec Homeromastiga Zoilū: nec demētē Salmonea: quamuis maledicis Zoilus in admiratione sit: et Salmoneus sacrilegis. S; qd hos memoro: Lū et qui oculos precidit: similia perditorū studia: et p̄ditores p̄ditorum: suspiciat: nec est proorsus quispiam qui p̄prium cetum in quo palmā mereatur: desideret. A deo si Thebēsalus inter coquos: tinctores: lanificos: futores: ac fullones: de victoria certas scripserit: vtiq; et retulisset de Hippocrate vitoria: et nemo nostrum ei repugnasset. Nunc cum omnes homines iudices facit: ex borū autem numero sunt et Plato et Aristoteles: et Theophrastus et Leuippus: ne qua q̄ omne punctus solus feret: sed alicui fortassis prouocare ad altum iudicem licebit. Quāq; enim Hippocrates certare cum Thebēsalis: vtpote indigno se nolent: at forte Erasistratus nō negliget: multoq; minus Herophilus: atq; his etiam minus Asclepiades: alij que multi iuniorū medicorum: quibus est ad contentionē natura propensior: minime impune abire cōtumeliā sinent qua pariter

omnes Grecos Thebēsalus aspergit: sed producto in mediū homine: omnes eius libros crassissima ignoscantia refertor: Grecis ostendent: qui tot libris scriptis: et tot nugacissimorum versuū milibus effusis: nūq; in vilo operum suorum demonstrationem vllam asserre tentauit: sed tyranni ritu: duos tantum esse i omni victus ratione morbos iubet: nempe fluxum: et clausum: non intelligens se differentiam quādam morborum dixisse: quam vtiq; prisci (vt ostēdemus) probe nouerunt. Ceterum nemo tam rudis fuit vt differentias morborum ipsos esse morbos putaret: ac remediorum indicationem ab ijs sumeret: substantia ipsa pretermissa. Atqui hic Thebēsalis paruus scilicet error: quem vel puer in simplicioribus disciplinis altus statim aduerteret: hic inq; paruus error: eo insolentie hominem euexit: vt magnus et preclarum aliquid inuenisse se putaret: perinde ac si quis cum omne animal rationale esse aut irratiōnale dixisset: non animalium differentias: sed aliud quoq; similiter sit dictum: omne animal mortale est: vel immortale. Quippe oppositio: que in singulis differentiis notatur: coniuncta de omnibus speciebus dicitur. Omne enim animal aut mansuetum est aut ferum. Omne animal aut pedatum est: aut apes. Omne animal aut cornutum: aut mucilum. Nec est inter differentias inuenire oppositionem vllā: que sit altera prestantior aut porior: nec que magis omnibus insit particularibus. Tērū non conuenit cum de animalium numero queritur: vnam differentiarum oppositionem respondere. Hoc enim pacto duo erunt animalia vniuersa: nec vllum magis rationale vel irratiōnale: q̄ mortale vel immortale: aut ferum vel mansuetum: aut reliquarum oppositio: nullum quelibet. Qd si quis differentijs omisissis: sicut plane ratio exigit: equum: bouem: canem: hominem: aquilam: apim: formicam: leonem: et ouem responderet: reliqua q; omnia per species animalia connumeret: constaret quot sint in totum animalia: ita recte respondisse. Quin si multa sermone animalia memoraret: reseretur enumerare se omnia non posse: sic quoq; commo distime responderit. Similis agitata questio de morborum numero: et omnibus antiquis medicis est: alijs septem eos in totum esse affirmantibus: alijs plures his: pauciores ve dicentibus: omnibus tamen ad species que in substantia: non que in differentia essent: respectum habentibus. Nemo enim ita erat indoctus: aut logice speculatio: nis rudis: vt differentiam specierum pro substantia loquendo vsurparet: quemadmodum iste qui e gylis necio exiliens: tantis viris maledicis: ipse nec genus habens quod referat: nec educationem: nec eruditio: nem qualem illorum quisq; quorum alius Aristotelis: alius Platonis: alius Theophrasti: aut dentisq; alterius cuiusq; eorum qui in logica contemplatione fuisse exercitari: familiaris fuit. Veluti igitur rogatus quispiam quot sint in vniuersum elementa: si duo ea esse responderit: quippe aut vocale omnino: aut consonans esse quicquid vocis sit elementum: is verum quidem dixerit: ceterum ad questio: nem non responderit: ad eundē modū: arbitror: si q̄s omnium morborum numerum cōprehendere studēs: speciem quidē vllam morborum: veluti plethmonē: scitron: vel tumorē: referre non curet: solas autem

differentias memorat: siue claudū et fluidū: siue rarū et densū: siue durū et molle siue adstrictū et laxū: verum hic quoque dixerit: minime tñ ad questio nē responderit. Prīmū namq; in eo error est: qđ non omnis differentia generi addita: ad speciei cōstitu tionem aliquid cōducit: sed que ex generis propria diuisione nascitur: quippe be demū differentie sunt: que species cōstituunt: reliq; oēs aliene. Et ei anima lis proprie differentie sunt: mortale et immortale: ra tionale et irrationale: mansuetū et ferū: aliq; id ge nus. Adde vero ac durū: graue et leue: rarū et dēsus magnū et parū: animalis differentie nō sunt: s; sub stantie. Itaq; etiā si cū animali vel molle vel durū: vel dēsum vel rarū: vel magnū vel parū: cōponas ad speciem cōstituendā nīl sane contulerint. An vel rationale et immortale: vel rationale et mortale: anima li adiectis: efficiē iam illic deus: hic homo. Ita for si rationali animali duas illas differentias addide ris que sunt gressile et bipēs: hic quoque speciei quāpiā effeceris: nēpe hominē. An fieri non potest vt vilius rei specificas differentias inueniat: qui eā definitio ne siue subsistēte oratione ad vnguē nō circūscripse rit. Alius deinde error incidere solet ijs qbus parū exercitata ratio est: qđ cū vnā aliquam differentiarū oppositionē inueniant: speciei aliquā ppositi gene ris se putēt inuenisse: ceu paulo ante de vocis elemē tis est dictū. Siquidē q; vocale et cōsonans dixit: non dū oīa humane vocis elementa dixit: sed duas tātū primas et generales differentias. Nō si vocales rurs; in longas: breues: mediasq; diducēs: tū cōsonātes in semiuocales: et mutas: itēq; tū lōgas tū breues vo cales bifariā: medias vero trifariā: s; et mutas pri mū in aspiratas: remues: ac medias: dein rursus tri paritō harū singulas: mox semiuocales pposita (ne frustra multis morer) sectione fecerit: ita quatuor et vi ginti elementa vocis q; drect vtunt: inueniat: q̄ppe id tātū dixisse: qđ elementorū quedā vocales sint: qđ cōsonantes: nōdū omnīū elementorū artificem: aut plane scientē auditorē reddidit: sed si quis vbi in longas: breues: et medias diduxerit: adiiciat duas esse breues: nēpe et eo: duas preterea lōgas: et tres vero medias a, i, u, h; sic sane artificem auditorē de omībus vocalib; effecerit: itēq; de cōsonis ad eūdē modū. Idē si q; tradere de morborū numero in/ stituat: quot bī in vniuersum sint: nō d; arbitror is in prima statim differentia subsistere: sed diuisa ea p cedere: donec ad aliquā infimarū speciem: et quo am plius in altam distrahā non possit: perueniat. Idē quoquā baud cuique sit promptū: sed ei dōtaxat q; in di uidendi arte magnopere sit exercitatus intelligere pōt primū is qui omnia legisse volēt que de eo gene re methodi in principio Pbilebā Platone sunt p dita: dein cui Sopbistā et Politicū legisse placebit. Jam hō difficilior adbu c res videbit: siquē primū Aristotelis librū de partibus animalū relegisse nō penitebit. Eonā effi i eo libro oēs animalū differē tias enumerare: at vbi multas dubitationes mouit vix suspecte ac timide pnunciare quīptam audet. Post hec cū Aristoteles et Plato tātā tāq; difficilem rē esse cōsuerint genera in ppositas differentias exato diuidere: ac post hos Theophrastus et alij pbiloso/ phi rationē absolute tentauerint: viropre ne apud ipsos qđē satis adhuc cōstant: homo audacissim; Thebaldus absolute: citraq; vllā rationē adhibita p

nunciāt: credēdū sibi censer duos in totū esse in vici; ratione morbos: p̄sertim simplices: ac primos: et vel luti elementares. nā tertium ab his ratione gignit: ex ambobus cōpositū. At si vlla methodo hec: sicut facias: inuestigasti: cur hāc nobis nō dixisti? S; con tra plane quā pro grauitate nominis qđ tibi artos/ gas homo temerarie: atq; a methodo alienissime rē pnunciasti: qui ne principū quidē ipsum vnquam attigeris a quo cepisse necesse sit cū q̄recte cutuslibet rei species et differentias sit inuenturus. De re em̄ q̄li bet: puer: vnū principū optimū. nosse id oportet de quo proposita questio est: aut prozsus est aberrādū. Plato quodā loco ait: non ad diuidendū mō q̄dus ab ipsa questie rei essentia nobis esse inchoandū cen sens: sed etiam in omni disquirenda re eiusmodi sp principū vrendū. Ergo hic quoque (arbitror) p erat vbi quid morbus sit: quid symptoma: et qđ passio: di ligenter prius dixisses: ac dein q; cōueniāt differētiq; ipsoz angula: definitiūsses: sic demū tentare in pro/ p̄tas ea differentias diducere: secundū eam quam sapiētē professorēs tradiderūt methodū: aut si quas portorē ea q; ab ijs prodita est: explorasses: hāc ipsas prius astrueret: tū illud ostendere: ac grecos docere: nec qui in textrina sit altus: superasse Aristotelē et Platonē in methodis logicis: humo affixisse Theo/ phrastū: et Stolicos in Dialectice: clarissime ostēdisse oēs eorū sectatores ne primos qđē morbos: q; essent vnquā nouisse dico: et Herophilū illū dialecticū: et cōdiscipulū eius Pbitorimū: et p̄ceptorē eius Pra xagorā: qui ab Aesculapio originē traxit: et q; cū his et ante hos fuerūt Erasistratū: Dioclē: Aenesibeu; Dieuben: Pbitionē: Plistonim: ipsum dentē Hippo. Porro simplici verbo dicere omnes inuicem morbos esse duos: nō methodo: nō demonstratione: nō ratione vlla probabili: non lenimento aliquo: nō alia re prozsus adhibita: p̄terquā eiusmodi in veteres blasphemā: id facere imperantis hominis est: nō docentis. Esto vero taceas q; logica methodo in/ sistens hec inuenit: at certe vñ saltē de veritate ser monis iudicasti: adhibitu aliquid oportuit. Nā in uenit dī eius quod queritur: logicē methodi faculta tē prestant. At que fidem ijs faciāt que recte sunt in uēta: duo sunt apud oēs homines instrumēta: nēpe ratio: et experientia. Quippe ad eū q; interrogauerit cur hūc febricitāt frigide habēde potestātē feceris: du plex respōsio est: altera q; orū naturāq; febris docet ac de morborum temporibus differit: tū ad eūdē modū aque frigide nām explanat. vbi hec ppositis conat docere in hoc morbo: atq; boetpe: a quā frigidam congruū remedium esse. Altera de nullius bo rum natura sollicita ad experientiam confugit: nem pe quod in tali morbo atq; tempore sepe frigidā p/ fecisse vidit. Debebat igitur (opinor) et Thebaldus vt experimentū vel rationem assertionis sue occasione adhibuisse non sicut tyrannus imperare ac sibi cō/ tra demonstratiōē credēdū exigere. At quā (iquiūt) audire demonstratiōē postulas? Ita enī contra in terrogant eius sectatores: neq; id iniuria vt qui nec eo vnquam peruenierint vt notionem demonstratio nis tenerent cum nec Geometriam nec Arithmeticē nec Dialecticē nec resolutoriam nec deniq; logicā vllam speculationem attigerint. Quocirca respondē dum his ita est. Minis sero quid demonstratio sit discere postulas: nec fieri potest vt breui tempore

speculationem que subtilitatē mentis desiderat affe-
 quamini: presertim qui nec subiles rationes audi-
 re sitis assueti: et peruersi in diuturno errore versati.
 Sed istos mitam: ut quod ne intelligere quides quod vere
 discipline sint: valeant: nedum ipsas discere: aut recte
 iudicare. Nos vero vna cum istis qui exercitati sunt:
 et demonstrationē intelligunt: et natura sapiunt: (ne-
 que enim Thesalios asinos docere profiteamur) ad id
 quod propositum nobis ab initio est accingamur: ac statim
 vna cum ipsa medendi metodo tradenda: etiā casus
 ipsas vnde errarint plerique ex istis qui tradere eam sunt
 conati: exponam: quippe ad firmitatē veritatis fidē
 non parū conducere videtur id quoque. Ac primū qui
 dem illud cauebimus ne simul de ambobus tum me-
 thodo que ratione nititur: tum experientia que ratio-
 ne non vitur: agamus. Non enim de omni reme-
 diorum inuentione: nunc loqui statuimus: sed tan-
 tum ea que bec metodo explorat: ita vtiq; ut de
 empirice ipsa et a nobis in alio opere est prodictum:
 et ab ipsis empiricis plurimum elaboratum. Atque
 quoniam vna rationales oēs medici propositū ita preme-
 rent: nec experientia et ratione miscerent: atque in vnu
 confunderent: sed quā vtraque vim habeat: quātūque
 ad propositum artis finem cōducatur: seorsum tracta-
 rent atque perpendere. Ergo metodo quippe in
 quirit inuentionem: ex aduerso opponitur ei quod est
 fortuito remere que reperire. est autē id cū via quidam:
 et ordine: ita ut in disquisitione aliquid primū sit: ali-
 quid secundum: et tertium: et quartū atque ita de reliquis
 oibus deinceps: quoad demum ad ipsum quod ab ini-
 tio est propositū: sit perueniū. Ac empirici quidē ratio-
 nabiliter ingenuē que fatentur: nec inuentionē: nec docē-
 cendi apud ipsos esse necessariū ordinē. Illi nec arte
 vlla ratione ut experientia nititur: imo vnius fortune
 fauorē ad ea que querit inuenienda requirere. Qui
 vero rationē: inuentionis sue auctorem statuerunt:
 ac ordinē: vnaque viam quo ad finē ducat: proposuerūt
 istis fuerat quod necessarium a primo aliquo auspica-
 tis de quo inter oēs homines cōueniret: sic transire
 ad reliqua. Ceterū hanc rationē non sequitur plera-
 que medicorum pars: imo principia quoque ipsa cōtra-
 uersa sumit: nec illa demonstratione cōfirmant: ad
 reliqua similis modo trāsit: legislatorū ritu sanciens ve-
 rius quā demonstrans. Que omnia inde adeo his ac-
 cidunt: quod nihil prius de demonstratione sunt medi-
 tati: sed simul et inquisitionis insistant: et ad eorū fidem
 demonstratione vti audent: simile pfecto quiddā istis
 molientes qui sperā: aut cubū: aut conū: aut cylin-
 drū: aliud ut id genus metiri aggrediantur: cum tū-
 ois geometrice ac logice rationis sint ignari: imo vno
 nec cubiti: palmi ut: aut pedis mēsurā pparatā hēant
 ac deinde hijs quod vel demonstrationē ab ipsis extigunt:
 vel tacere censent: transcunt. Velut enim in illo ridi-
 culus sit: si quis rectāguli trigoni: cuius alterū (exē-
 pli causa) latus circa rectū angulū quinq; sit pedū:
 alterū duodecim: dicat aream nō esse triginta pedum
 sed quadraginta: nec eius res demonstrationē vllas
 afferat: ita hic quoque ridiculus est quicquam affir-
 mat quod demonstrare nō possit. Ergo sicuti in demō-
 stratione de triangulo (neque enim recedendum nobis
 ab exemplo est: qui indoctos istos methodicos a dis-
 putatione nostra iam abegimus) ipsum quod pro-
 positum est: ex duabus his propositionibus colligebat:
 vna que spatium id quod lateribus pedū quinq; et pes-

dum. xij. cōtinetur: sexaginta pedum effici dicit: alte-
 ra quod triangulū dimidium eius esse spatij pponit:
 barū vtraque rursus ut demonstrationis fidem recipes-
 set: alijs propositionibus egebat: mox ille alijs: quos
 ad perueniū ad primas esset: be vero nec ex alijs: nec
 demonstrationem: sed ex se fidem faciunt: sic arbi-
 tro: et in istis omnibus que in medicina demonst-
 rantur: ad primas et indemonstrabiles propositiones: et
 que ex se fidem faciunt: omnia esse perducenda. Ac si
 omnes de medendi metodo sic dicere aliquid instituis-
 sent: prorsus sicuti inter Arithmeticos: Geometras:
 et logicos: ita inter ipsos quoque conuenisset: quippe
 apud quos discere ab ipso statim initio id quod quoque
 nomine quo vsuti sunt significet: quas prerea propo-
 sitiones indemonstrabiles (que axiomata vocat) ad
 disceprationē sint sumpturi: veluti lineā esse longitu-
 dinem citra latitudinem: superficiē: que longitudines
 latitudinēque tantū habeat: et triangulum esse hoc
 quadrangulum illud: ac reliqua ad eūdem modū. Ab
 istis ubi axiomata eiusmodi vsurpanda sibi esse pre-
 dixerint: que eidez sunt equalia: inter se esse equalia
 et si equalibus equalia sint adiecta: tota fore equalia
 postea demonstrare theoremata tentāt: nihil extra ea
 que a principio presumpserunt: adijcientes. Plerique
 tū medicorū: sicut ipse scis Hiero cbarissime: interro-
 gati vñ nā principium inuentionis sue sumpserint:
 tantum abest ut indemonstrabilia principia: et que
 omnibus hominibus in pfecto sint proferant: ut nec
 quo sibi ipsis cōsona respōdeant: inueniant: sed sur-
 sus ac deorsum Euripi more agant: cōtraria quosq;
 in progressu sermōis: ijs que ab initio statuerunt: af-
 ferentes. Si quidē sapientissimus iste Thesalus: cum
 apparentes esse cōmunitates dixisset: paulopost nō
 solum non alium quenquā priorum medicorū vidis-
 se eas asseuerat: sed nec ipsos qui primus eas pepe-
 rit Themiſonem. Huius namque vnius esse monstrosas
 illas cōmunitates fateretur: ceu patris legitimos
 filios. Post hoc vero qui secuti sunt omnes: et inter se
 et ab ipso Thesallo dissentiant: nec easdem cōmuni-
 tates tradentes: nec omnino inter se vel in vno cōs-
 cordantes. id quod sepenumero tibi: ipsis etiā me-
 thodicis pſentibus ostēdit: fortasse quod aliqui maius ocū-
 nactus: de incōstantia eorum scribam. At nunc tan-
 tum saltem ad rem ppositam sumi expedit: oportuit
 se eos presertim secte auctores exposuisse prius de
 qua re singula nomina dicere vellet: sicut empirici fa-
 ciunt: qui apparere ea dicunt que sub sensu cadūt:
 nosci vero: que memoria tenentur: apparere simul et
 nosci: que et ante aliquā sub sensum venerunt: et nunc
 simili modo veniūt. Num igitur ita ipsi quoque ap-
 parere cōmunitates dicūt: ceu sensu cognitās? An
 et que ratione comprehendimus: apparentia nomi-
 nant? Empirici namque non a deo cōcedunt quicquā
 ex istis que sola ratione nosci videntur: apparens di-
 cit. Rursus veteres philosophi duplex esse genus ap-
 parentium decernūt: vnu quod ipsi empirici cōprobāt
 nempe eorum que sensu aliquo noscuntur: veluti al-
 bi: nigri: duri: molles: calidi: frigidi: et similia: alte-
 rum indemonstrabile: eorum nimirum que intelligē-
 tie primo occurſu patent: veluti que eidez sunt equa-
 lia: ea inter se esse equalia: et si equalibus equalia
 addantur: tota equalia fieri: et si ab equalibus equa-
 lia demas: que restāt equalia fore: huius esse generis
 sunt et quod nihil citra causas sit: et quod omnia ex

ente quopiam: et quod ex eo quod omnino non fit: nihil fiat: simili modo perire nihil in id quod propositus non fit: ite quod affirmare vel negare: de quoque sit necesse: aliaque id genus non pauca: de quibus in logicis tractatibus agitur: et ipse in commentariis de demonstratione: quam potuit: dixit clarissime. De his inter eiusmodi principia cuiusmodi logica nuncupamus: quod de philosophorum conueniunt: atque ambigunt. hi tamen baccen? saltim sunt modesti quod omni demonstrationi fide sua abrogant: intelligentes (arbitror) tamen id non dicant: illud saltim se certo scire: nihil omnino demonstrari posse si logicis principijs fides non sit adhibita. Atque eousque rudes amantescunt sunt: ut ne id quod intelligere queant: bi demonstratione quod conantur: ceterum quod: qualia verba: aut quot demonstrationis principia sunt: nec noscere nec querere voluit: nec alium docere audire sustinet: sed absolute pronuntiat: et ubi loquitur quod nec quod significet: ipsi clare explicare valeant. Merito igitur eorum emulis centum voluminum opera scribunt: partim inuestigantibus de quo quodque dicit nomen Theophrastus voluerit: partim nihil tale inuenientibus: cui omnia ab eo particularim dicta consentiant. Nam que demum apparentes ille communiter sunt: aut quomodo apperentes: dicere non possunt: nisi iterum atque iterum totidem libros scripserint: quippe quod apparet: aut sub sensu omnino cadat opus: aut subintellectu vno semel occurrit. vtriusque sine vlla demonstrationis ope. quod homo intellectui se vno occurrit non exhibet: protinus idem controuersum est: ac demonstratione eget: nec ante vllam a tali principio in cepisse conuenit. Nec si in logicis methodis exercuissent: et ipsi ea intelligerent: et tempus nostrum frustra non coteretur. Nunc quoniam in exercitatu rudescunt: per amentiam audet de monstracione vti priusquam quod ea sit didicerint: necesse est cum similibus suis: omnes aberrant: pro suisque nugentur ac eos qui recte demonstrant minime intellegunt: sed tempus inaniter consumunt. Ergo cum his nequaquam ut cum rationalibus animalibus vel disputandum amplius est: vel ipsi idem impense contrahendum: priusquam didicisse quoniam res demonstratio sit velint: et quatenus exercitatum esse opus qui ea probe sit usus. Tecum vero omnem deinceps sermonem contraham: ipsis usus methodis quas in commentariis de demonstratione tradidi. Quippe non solum principia omnis demonstrationis esse ea que tum sensui: tum intelligentie manifeste se exhibent: sed etiam in omni querenda nomen ipsum adsumi in disputatione oportere in illis docui in? Nunc neutrum precipere statui: nec quemadmodum inuenire: nec quemadmodum demonstrare conueniat: sed ipsi quod didicerunt: et exercitati sunt: simul aliquem laboris oportunitatem fructum reddere: inuenta nimirum non tenui re: quam nunc institui: simul si qui sunt qui bus artium maxima cordi est: que circa animum hominis versatur: ipsos quoque in minoribus exercitare. Quippe id tenaciter seruare in omni methodo oportet: ut in ea re multis sepe leuioribus problematis prius exerceas: quam maioribus manu admoveas. Hoc igitur nobis vere discipline principium esto: quod vtriusque statim inter initia facili fueramus: tum ante ipsi inuenientes: tum alijs precuentes: quod ad huc periti non essent. Noniam omnis morbi curationem inuenire propositum est: necesse est morborum numerum prius sciri. At quoniam fieri nequit ut aut differentias generis vllius: aut species inuentas: ipso quod diuiditur non plane explorato: oportet profecto nunc etiam quid morbus sit:

narremus: quo sic definitione elus rite adeam? Quam igitur ratione id methodo inueniamus? Quam alia nisi ea quam in libris de demonstratione precepimus? Nempe ut de notione ipsa prius conueniamus: cum sine hac: proposita rei substantia inuenire non liceat. Ipsas vero notiones: que omnibus in confesso sit sumenda diximus: ut que alia principium iure non dicat. Que igitur est de egrotando omnibus hominibus? confessa notio? Et de quod maxime subiectare verbum hoc egrotare enunciat. Numquid ubi contra offensam omnium corporis partium actiones obeunt: et valere se tunc dicunt: et minime medicis egere putant: ubi homo naturalium corporis actionum senserint quapiam vel male gerit: vel pro? non gerit: et egrotare se illa parte corporis existimant: cuius actionem affici videtur: et medium de remedio consulunt? Ego sane omnes homines ita video tum morbi: siue egrotudinis: tum vero sanitatis: siue valetudinis nomen usurpare. Quinetiam ea quam dixi notionem omnes obseruare non in his modo nominibus: sed etiam in omnibus quod tum his coniungata sunt: tum nominibus: tum verbis. Quispe cum et valere illum existimant: cui nullius partis actio sit vitata: et egrotare: cui sit vitata: et valentem cum nominent: cuius omnes corporis partes actiones suas secundum naturam edant: et egrotantem: cui male affecta pars aliqua sit. Nec quisquam omnino aut alijs nominibus vtitur: aut de alia re enunciat ita doctorum nominum quidam: id quod diffuse in medicinalium nominum interpretatione ostendimus. Atque hoc saltem mihi per omnem disceptationem memoria teneri maxime velim: nominum interpretationem ex patrie me consuetudine facturum: sicut in commentariis de demonstratione dixi: ipsius rerum essentie tum inuentionem: tum inquisitionem: tum demonstrationem: non esse ex ipsis que multitudinem videntur: immo ex sumptionibus scientificis: que lemmata grece vocantur: de quorum inueniendi ratione in illis est productum. Ergo accepto eo quod omnes confitentur principio (nempe illud in medendi methodo propositum esse: ut egrotata corpora in sanitatem vindices: id vero est: ut naturales partium actiones si que vitate sunt: corrigas) ita quod deinceps est inquam: quot numero in totum res sunt quod loco prope se consistunt: necubi aliqua procedente simone vel per morbis accipiamus: cum sint his similia: vel ut sanitatem: cum ad huius naturam prope accedat. Proponamus autem claritatis causa particulas aliquas in quibus confirmet quod dicimus: ac prius quidem ante ceteras oculum. De hoc igitur omnibus hominibus non medicis modo: sed etiam alijs quibuslibet conuenit: eius opus esse: ut videat. Seu vero opus: seu actionem inter loquendum dicat: in presentia saltem non refert. Ad eundem modum: nec si quis aspicere: oculorum esse opus dixerit: nec si quis aspectum: aut visum: aut visionem: aut quomodocumque aliter nominet: quicquam refert: quoniam etiam si quis solecismum committens nominet: ad rei ipsius scientiam nihil id afferat incommo di: modo de qua re nomen pronunciet clare explicet. In hoc enim precipua doctrine vis est. Nominet igitur oculus pars corporis: neque hic referat partem ne an periculum quis dixerit. Numquid enim totum complet atque integrat: id totum pericula et pars nominat. Est etiam pars ex ipsis quod ad aliquid dicuntur: quippe pars: totum integri que pars dicitur: eque profecto ut totum et integrum per relationes ad partes et particulas proprias nominantur. Est que sicuti dextrum ad sinistrum: et

sinistrū ad dextrum: ita plane et totum ad partem et pars se habēs ad totū. Ergo si quis hac seruata notatione malit partē dicere quā particulā aut si q̄s cōtra particulā potius quā partē: is mihi ad rerū inuentionē impedimento nō sit ceterū imperitū se lingue latine prōdit. Dicitū vero alibi (ut scis) diffuse de nominū vsu est. Ac nunc quantum satis ad rem sit p̄positam arbitror adiciam illud duntaxat indicans non oportere nominib⁹ seduci: nec qui in ijs dissentiant nos statim in reb⁹ quoq; ipsīs dissentire putare. In quo genere oēs (ut vno verbo dicā) nō medicos modo nostre rēpētatis sed etā philosophorum plerosq; parū exercitatos vides: ut quorū paucissimī noīm diuersitatē a rerū diuersitate distinguere norint. Verū hui⁹ quoq; rei methodū i logicis speculationibus tradidim⁹ cui⁹ opportunitas si quādo alias vtriq; nūc quoq; ad vsū venit. Que nā igit fuit ea methodus? Nēpe ut a rerū incipiās differētia non aut nominū tamē ostendas quatuor exēpli gratia esse res que in vicinis sunt posite: post deinde ut demonstratōne cōfirmes neq; plura esse neq; pauciora que in p̄posita disceptatione contineant: postremo ut accommodato rerū cui⁹q; suo noīe sic reliquū sermonē absolvas nec mutans debinc nec trāsferēs nomen vllum: sed cui rei ipse ab initio imposueris de eadē p̄petuo vsurpās. Quippe ita et dilucida doctrina efficitur atq; a caussationib⁹ quas homonymia parit libera: et qd frustra est additū facile deprehendit⁹ et qd deficit cito inuenit⁹: et que cōsonant dissonant q̄ maxime in eiusmodi explicationib⁹ exacte discernunt⁹. Ergo illud repetam⁹ denuo. Vtū oculorū actio est: locutio lingue: incessus crurū. Ipa rursum actio motus est actiūs. Iā horū ipsorū motus immutatio est eius qd p̄fuit. Actiūs quā se edicitur. Passiūs q̄ ab alio quopis extrinsec⁹ posito excitatur. veluti volatio actio est animalis volatilis: et incessus aialis gressilis qd autē ab alio sic agit ut locum mutet id vtriq; nō agit sed patitur. Egit nāq; qd ex Pireo Suniū cōmeauit. quippe motus actiue est id est ex seipso p̄p̄ta natura. contra passus est qui ex Pireo Suniū nauigauit: utpote qui nauis vectus est. At qm motū prioris esse habet⁹ mutationē diximus ea vero immutatio dupl̄ sit nempe aut in qualitate aut loco: vtriq; mutatio que in loco agitur latro dicitur: que in qualitate alteratio: ita videlz ut sit latro immutatio vel demutatio vel mutatio prioris loci (de industria enim multis sum vsus noibus maxime se insinuare studēs qd h̄ vntus rei multas definitiones efficere que vocibus tantū nō etā notioni bus differāt) alterationē vero vel mutationē in qualitate vel demutationē eius que p̄fuit qualitatē vel imutationē in qualitate vel trāsmutationē qualitatis vel quomodocūq; aliter audior: qd dicitur clarum fore speraueris: quippe huc tibi varietas interpretationis sit vtilis. Ergo visio (nā redendū ad oculum est) actio partis est: oculus vero ipa est animalis particula: nā particulā an partem dicas (ut p̄diximus) nihil refert. Instrumentū vero appello animalis partem que p̄fectam edere actionē possit: veluti oculus visionē et lingua loquelā et crura itiones. Ad eundē modū et arteria et vena et neruus tum instrumenta tum partes animalis sunt. Pro hoc nāq; nominū vsu nō a nobis modo sed etā veterib⁹ definitio: oculus quidē et pars et particula et instrumentū

vocabitur: cornea vero tunica particula et pars non aut instrumentū. Simili modū q̄ ragoīdes et q̄ arachnoīdes et que amphibolestroides grece dicunt⁹, quippe quā singule p̄mū quidē ac maxime oculi particule sunt. et quā is etiā faciei pars est itidem et ille faciei sunt partes sed scōa quadam ratione. Ita vero et toti⁹ corporis presunt p̄pterea quod facies ipsa toti⁹ corporis est portio. Homeomeres vero. i. similis pars est sicut ipm clare indicat nomē que vndiq; in similes diuiditur: veluti in oculo vitreus humor et crystallinus et tunicarū propria cui⁹q; substantia. Porro bec latius indicata sunt in dissectionū cōmentarijs. Hic vero ea tantū dixisse sat est quorū ad id qd instat meminisse est opus. Est aut opus ostendere in singulis particulis plura in esse q̄ inter se dissideant nec tñ a medicis omnibus sint percepta: hoc aut vtilē esse p̄diximus ad noia a nobis recte vīdē vtriq; cuius causa nūc id tractandū suscepimus. Indicabitur aut et ad ipam nobis p̄positam methodū maxime necessariū. Est enim instrumentū oculus: actio vero visio: vna ex particulis eius similis ac p̄mū visiois instrumentū crystallinus humor: sicuti in libris vbi de ijs egimus monstratū est: id nāq; est qd alterari debet ab aliquo extrinsecus occurrenceium colorū ut animal videat alterari vero nō potuit nisi purum omnino perspicuū que esset. At purū ita perspicuū que esse non posset sine eo qd nūc obtinet temperamento. Quippe ostensum est vnāquāq; rerum talem esse qualis est p̄pter calidū frigidū humidū et siccū temperamentū. Eoq; sit ut siquid horū magno pere immutatū sit aut plane nō videbit aut male videbit animal. Verū hoc nobis parū adhuc constat modo artem querere oris. Nec opz aliqd ex ijs que post sunt inquirenda velut scitus presumere: nec ipe bius gratia eorū que de crystallino alibi dixi mentionē feci: sed claritatis causa eorū que nunc sunt dicenda. Videntes enim oculū probe mun⁹ suū obire ac rursus nequāq; videre atq; illud sanitatē eius hoc morbū vel vitiū vel quicquid libet vocantes (nihil enim ad rem p̄positam refert) querim⁹ deinceps que demum sit eius noīe causa. An inquires ad hoc motū. Certe ex indemonstrabili axioma de quo inter oēs cōuenit p̄pterea qd intelligētie euidens est. Quod ergo est id axioma. Nihil absq; cā fieri. app̄e hoc nō concesso nō dat aut lese visiois aut prozusus amisse causā requirere. Sed qm id ex ijs est que intelligētie sunt manifesta: p̄sumētes iā aliquā subesse lesionis causam ad eius inquisitionē venim⁹. Ergo hāc causam seu affectū aliqū corporis seu corpus certo modo affectū appellare velis nihil sane ad rez p̄positam interest. Illud omnino fateberis aut morbum ipsum hanc esse: aut si quidem morbus est ipa actionis lesio affectum qui huic officit morbi causam esse. Existetq; hoc loco rursus de nomine controuersia ipsum ne oculorum affectum a quo visus leditur morbum vocemus: an ipsum actionis vitiū. Verum siue quis actionem viciatam morbum dicat velit vtrq; multo prius statuatur necesse est sanitatem esse naturaliter se habentem actionem: siue affectum qui actioni incommodat multo quoq; ante qui secundum naturam est siue hunc affectum siue constitutionem dicat velit sanitatis vocabulo appeller. Quippe committere ut cum inter actiones posueris sanitates in affectibus existimes statuendū morbum.

bā: aut contra cū in partū constitutione sanitatē actionis vitio morbi: tū reliquis methodicis: tū vero p̄ncipe bui? infante Thessalo digna snia est. Et em̄ dēs fere qui sunt indocti bui? infantiq; dogmat̄ sectatores sanitatē esse naturalit̄ actionis firmitatē ac robur alit̄: morbi vero nequaquā actionis leſiones et infirmitatē: sed alij corporis quendam affectum: alij corp⁹ certo genere affectū. Qua quēnaz obsecro maior dementia sit? Doceſſi vel quisiſ deprehēdat non oportere in altero sanitatē: in altero morbi: sed in vno omnino gñe ambo constitui. Siquidē contra ria sunt q̄ eodez genere plurimū inter se dissident: veluti candidū et nigrū: et em̄ vñ est bonū genus color. Ideoq; si p̄terita inter se sunt sanitas atq; egritudo in quocūq; genere eorū que naturaliter se habent statueretur sanitas: in ipſi? innaturali habitu ponetur morbi. Quare si sanitas actio est que s; naturam se habeat: omnino morbus p̄ter naturā actio fuerit. Sin autem affectio quēpiā aut constitutio naturaliter se habens sanitas est: et morbi affectio constitutio p̄ter naturam necessario fuerit. Ac Thessalus quidē snire morbi ne aggressus quidē vsq; est: quin poti⁹ bartolandū nobis reliquit de qua re vocabulū id enūter. Qd̄ enim nībī interesse cenſeat inter morbi et pathos: iam tibi in ipſi? boīs commentarij ostendim⁹: in quib⁹ translatiōe ambo ponit: transfertq; vtrūq; in alteri? locū: ceu nībī iter sit vocis: an illo modo loquaris. Et vero sectatores vniuersi: sursum deorsumq; agunt: ratiocinantes: ac se regentes omniāq; facientes vt vel obscure loquātur vel omnino non vt Thessal⁹ ipse atq; ante hūc Thessalio: qui fundamentū illis bui? infanie iecit. Qd̄ si tibi ea que Procl⁹ et Regin⁹ et Antipater: ad hoc q̄ Eudem⁹: Adnase⁹: Philo et Dionys⁹ in hoc genere prodiderūt dicere velim: vtrūq; a proposita tractatione: q̄ et scientifica est: et ipm qd̄ vtile sit docere conat̄ imprudens excidam. Verū de bonū dissidentia licebit aliqui: fortasse etiam in sequenti⁹ mentionē facere: ynaq; cū his Adenemachi: qui oēs eorum res astuti⁹ turbauit: atq; confudit: et nugacis Olympici: cū que hoc etiā Appollonide⁹ et Sorani⁹: et qui ad buciuit Juliani: quē vtrūq; et nos cōuenim⁹: vt viua videlicet hominis voce meras nugas condiscere: s; nec explicare potuit qd̄ morbi pathosve esset. Eius rei vel maximū signū est: qd̄ cū viginti plus anni tam sint ex quo illū Alexandrie conuenimus: scripseritq; iterū atq; iterū institutiones (nam has assidue transponit transformatq;: nūq; ipsas quas scripsit cōtente⁹) nūq; tamen earū est ausus qd̄ morbi sit pro dere: tamen certe adeo ea que nībī ad rez p̄tinet in ipſo agiter: vt etiā illud inquit sit ne pictura medicis ex vsu: et in tā multa taliaq; cū scribat: nec dissimulare habeat: sicut nec Adenemach⁹: quasi methodice secrete absurditatē clare non nozit: ne in bodierū qd̄ dixit plane intelligeres: cogereq; illud tantū boi dicere: quod mibi desciscere ab Olympico videret: quanq; is auus doctrine ipſius fuerat. Nam Julianus hūc Appollonide Lypzijs ille Olympici discipulus fuerat. Ergo Olympicus (vti dixi) sanitatē morbiq; snire ausus: illam esse affectū aiebat q̄ ab sentia sit morbi. Rursus morbi mutationem a natu

ralt in id quod p̄ter naturam sit stabilem. Quorū sane vtrūq; multa sunt a ratione aliena: que et tunc Juliano exposuit: et nūc summam dicam. Qd̄ enim (inq;) confusionem facit: id est quod Olympicus nō illud tantū absolute dicit: sanitatem affectū esse possitū extra morbi: sed etiam illud definitiōni adiicit: quem affectū definimus naturalit̄ actionū constantiam et firmitudinem: baud enim conijcere valeo in sola ne actionū constantia: an in corporis affectu: an in ambobus sanitatem statuat: sed forte vt vtrūq; cū reliquis methodicis assoler confuse alieneq; ab uti grecorū vocib⁹: ita nūc quoq; affectū non ad corpus sed ad actiones referat: vt nimirū ad hūc modū definitiōnem intellegas. Sanitas affectio est actiōnis in absentia morbi. Porro istum (arbitror) fuerat: alterū duorū definitiōni adiecisse aut actionum aut corporis: vt videlicet aut ita se haberet finitio: Sanitas est affectus actionū in absentia morbi: aut certe talis. Sanitas est affectio corporis in absentia morbi. Quinetiam si ambo iungere voluisset: ita quoq; licuisset: vt dilucide sic breuibus dicere. Sanitas est affectio tū actionū: tū corporis in absentia morbi. Quid aut cū subiicit: Quem affectū defini m⁹ cōstantiam ac robur actionū naturam suam tuncsum vtrū ne pars bec fuerit etus quod predictū est iungendaq; tota definitio est ad hunc modū? Sanitas est affectus corporis in absentia morbi: et constantia actionū que s; naturam se habent ac robur: an ista ipsa per seipsam perfecta definitio est: ac quid sanitas sit docens: prout sane nonnullis methodicorum placuit: qui sanitatem esse dixerunt constantiam secundū naturam se habentū actionū? Verum si bec absoluta est: baud scio quid doceat ea que ante dicta est: que affectū esse sanitatem precipit. Quippe illd̄ quod dixit in absentia morbi etusmodi plane est qd̄ vel puer explodat: cū si ita definire permittitur: manifestum sit et morbum fore affectum corporis in absentia sanitatis: ita videlicet vt vtrāq; definitio non quid sit id quod querit: sed quid non sit doceat. Sed mitramus (inq;) si placet: et bec cū sint ad rem nō ad modum necessaria. Illud certe p̄terire dissimulare qd̄ non licet: quod in sanitatis explicatione oīa actionibus tribuantur: vel solis: vel etiam confundendo inuoluendoq;: ac obscure quodammodo miscendo ipsum affectionis vocabulum: in ipſius vero morbi definitiōne nulla sit actionum mentio: nam illud dicere satis habuit: morbum esse mutationem corporis a naturali statu ad cum qui p̄ter naturam sit: constantem et stabilem. Ac debuerat inq; aut in actionibus: aut in affectibus vtrūq; constituere. Quid vero mibi respōderit: et sepe tibi tā mibi Hiero narraui et nunc repetere non erit assenium. Nībī (inquit) mīri est in actionum constantia cum robore sanitatem poni: in affectu corporis p̄ter naturam morbum. Nec enim contraria sunt: vt tu reris inquit. Est em̄ eorum aliquid mediū: quod nec sanitas sit nec morbus. Quo ego sermone audito: abij stupescit? simul ac volens: fatendum: enim est quod accidit. Antea ei neminem vnq; eorum quī in tanta essent opinione: profus stupidum conueneram: tum autem primū conueniens merito obstupui: non quod is sol⁹ adeo sine sensu esset: sed quod multos etiam alios haberes discipulos: qui cum statim in initio doctrine sue methodicos ita errare viderent: tamen a scia nō de

scilicet aut si omnino non viderent: propterea essent attoniti. Nam quid queso ad rem: morbum sanitati non esse contrarium: propterea quod aliquid eorum sit medium? Patet enim hac scilicet ratione non fore albi nigro contrarium: propterea quod eorum sint media: flauum et fuscum: trubicum et pallidum: et reliquorum colorum singuli: nec calidum frigidum: quippe horum quoque sunt media tepidum et temperatum. Ac sapientes istos methodicos cum nec leui nec spernendo lapsu sic sint inter initia statim lapsi: speremus ne veritatem illam eorum que sequantur posse intelligere: minime profecto: quippe que in arte medica spectantur: omnia ex his pendere docebimus: idque merito: siquidem in his artibus que methodo aliqua traduntur: earum constituendarum principium est si in his ipseus morbo. Ac in butus quidem notitia: alijs quoque permixtis varie est erratum: alijs medicine finem esse affirmantibus plerumque sanare: alijs ea facere que sint ad sanitatem conducibilia: alijs morborum causas adimere: alijs pro se quicquid omnia peragere: alijs prout cuique succurrit: ac de his definire seorsum conuenienter. Nemo tamen adeo fuit stupidus ut in alio genere poneret sanitatem: in alio morbum: sed vel actionibus naturaliter se habentibus eos tribuit: vel partium constitutionibus: quos aliqui affectus vocant. Siue autem in actionibus naturaliter editis sit sanitas: in his que preter naturam sunt: erit morbus: siue in constitutionibus naturaliter se habentibus: in istis de preter naturam se habentibus erit morbus: siue in affectibus: in his ipsis erit et inualitudo. Neque enim profunda vlla speculatione ad hoc est opus: tantum sufficit non esse peruersum. Nam quis obsecro dubitet si videre sanitas sit morbum esse vel cecutire: vel omnino non videret? Quis non intellegit si audire sanitas sit non esse morbum: vel egre audire: vel propterea non audire? Partem modo si concoquere bona valetudo est: vel male concoquere: vel plane non concoquere inualitudo est. Et si suo aliquo arbitrio moueri sanitas est: utique morbus fuerit et conuulsio et palpitatio: quicquid non vocant: et nervorum resolutio: et tremor: et dentium quicquid voluntarium motum vel penitus destruit: vel etiam impedit. Ad hec si naturaliter sentire sanitas: utique opus sit: insensibilitas et vitiosus sensus: stupor et dolor egritudines erunt. Rursus si ordinate respirare sanitas est: utique spirandi defectus vel inequalitas morbus est. Atque si hi morbi sunt: dubium non est: particularum affectus ex quibus hec edunt: morborum esse causas: nec oportere aut phlegmonem: aut scitrum: aut erysipelas: aut abscessum: aut vlcus: aut tumorem morbos dicere: contraque si he egritudines sunt: manifestum est nullum illorum esse morbum. Quippe duo rerum genera sunt nusquam inter se similia: sed omnia faria dissidentium: et tota natura differentium: alterum bonum generum corpus vocant: alterum actionem. Ergo oculus: et lingua: et auris: et crus: atque id generum singula corpora sunt certo modo affecta: visus: auditus: sermo: incessus: actiones predictorum sunt corporum. Si itaque in certo quodam corporum habitu egritudo constituitur: certe in certo quodam actionum habitu non statuatur. Educto si in hoc morbus consistit: planum rursum est in corporum affectu non esse. Verum quod affectus ipse causa sit: actio vero id quod ab affectu corporis efficitur: id vero est quod preter cetera et fatendum medico sit: et obseruandum. Adeo quod

quis hoc ignorat: is in re labitur que plane est ex necessarijs. Atque vel actionis lesionem: vel corporis affectum aliquo nomine appellat: quancumque partem conuenienter nominat: potest tamen de rebus ipsis recte habere sententiam. Contrahit autem non ex nominum: sed rerum recta opinione ipsa commoda morborum curatio. Nam hoc ipsum multos medicorum ignorantes inuenias: putantesque in rebus dissidere eos qui corporum affectus morbos esse censent: ab his qui actionis virtutem eosdem constituunt. Atque bonum omnium errorum qui et sepe tam dicti sunt et post dicuntur: una causa est: quod qui inuenire quidvis logice sunt aggressi: non fuere in logica methodo exercitati: sed si mul veluti ratione cogitatio: neque exercitati fuissent ab experientia desciverunt: simul cum in his exercitati essent inagnopere sunt lapsi: siquidem milles eos de nominibus tanquam de rebus litigantes inuenio. Rursum ubi rem quendam maximam ignorarunt: nomen se ignorare putantes: veluti in eo quod nunc est positum: discernere nequeunt corporis quidem statum cause ratione sustinere actionem eius quod ab eo perficitur: sed nec quod sanatur id esse corporis affectum. Quippe constat necessario hunc naturaliter se habentem naturalis actio. Contra si a natura recesserit: ut actio statim preter naturam se habeat. Porro in hoc totum vertitur: estque hoc principium: ac veluti primum quoddam elementum omnis methodi que de medendo instituit. Ceterum an hoc ipsum appellare morbum oporteat: an actionis virtutem id est de nomine dubitare. Dicemus autem aliquid et de nomine versus: sicut in alijs: prius iam fecimus. Verum nunc de ipsis non distinguo: quo videlicet hoc ipsum rerum fide magis corporis bene ostendat quodnam sit butum de medendo morbum de principium et radix. In quo cum alij multum ex his que rationales se dogmaticosque appellant: tunc vero philosophi methodici sunt falsi: atque illud quidem ipsi que prudentes sunt: iam quodammodo apparet nihil esse aliud quod a medicis curetur quam corporum affectus: veluti proximo libro monstrabitur. Nunc illud nobis propositum erat: ut ignorantiam eorum corrigeremus: qui quot in vniuersum res sunt que in presenti disputatione proxime inter se habeant ignorantes. Videtur enim vnum barum generum esse ipsorum corporum alterum actionum. Ac corporum quidem genus precedere actiones easque gignere: has vero sequi: idque si corpora naturaliter se habeant inculpabiles ac naturales: si preter naturam sint affecta: aut nullas propterea aut omnino certe impeditas. Tertium preter hec generum est causarum que bos affectus creant: nam quam rationes habet affectus ad actionem: hanc alterum quicquid ad ipsum affectum omnino habeat opus illo duxat euarias: quod affectus cum actione una consistit: nec potest versus aut proba actio esse si ne corporis naturali affectu: aut vitiosa nisi cum corpus sit vitio affectum. Eius aut affectus qui actionem impedit: cause possunt quidem non etiam esse: possunt autem et adhuc manere. Ergo diuerse omnino ab affectibus cause sunt. Ac tertium hoc iam inuenit genus diuersum est et ab actione et eo qui hanc gignit affectum. Ab hoc quartum aliud genus est eorum que quoniam corporibus et naturaliter et preter naturam se habentibus insunt: actioni nec commodant nec incommodant: sicut exempli causa: color corporis ex diuturna in sole mora niger ex candido factus: aut contra ubi versatus in umbra quis sit: ex nigro candidus: aut ruber lauantibus: aut

pallidus timentibus. Quippe hec nec actioes sunt nec corporis affectus qui sint actionis cause: multoq; minus ipse cause que affectus qui preter naturam sunt creant: sed symptomata que diuersas corporum alterationes necessario sequuntur: siue be fin naturam: siue preter naturam se habeant. Ergo cum quatuor deficiunt genera tam sint: ex quibus vel noscendis: vel non noscendis: probe secusve incipendam esse medendi artem monstrabimus: liceat decetero cuius prout voluerit: ipsa nomina imponere veluti affectus corporum preter naturam se habentem: cum actionem aliquam vitiat: morbum si placet appellato. Ipsum vero functionis vitium: insigne quoddam morbi symptoma. Que alia ratione accidit cui coloris: ea quoque si volet appellato symptoma. Eterum ea distinguat a functionis vitio: atque si hoc insigne morbi symptoma vocet: illa familiaria propriam nominet. Queda etiam preter bec si voluerit: nec familiaria: nec propria: sed forte quedam incidentia. Quartum vero ab ipsis genus statuto quod sit insalubrium: siue (vt ita dicam) morbosificum causam. Atque verum que quidem in ipso animalis corpore consistit: internas nominet que extrinsecus externas: nisi malit (vt nunc vulgus medicorum insuevit) illas antecedentes has primitivas vocare: positis autem pro arbitrio vel hoc vel illo modo nominibus: dummodo clare et ex visu legentium: nec mutet postea: nec alteret eorum usum: sed perpetuo per omnem disputationem obseruet: quo et que dicat facile intelligamus: et refutationes redargutionesque omnes ad aliquid clarum distinxerimus. Qualiter (inquis) et ad quem modum? Nam id quoque indicandum ad huc arbitror propter stupidos istos methodicos: nepe esto dicat aliquis pblegmonem affectum esse preter naturam: ipsam vero lesam pblegmonem laborantis particule functionem morbi insigne symptoma veluti pedum quidem lesam ingressum: oculorum visum: aurium auditum: ruborem autem: et tensionem: et rentum: et tumorem: qui preter naturam sit: ac pblegmonis succedat: diuersum quoddam genus siue symptomatum: siue accidentium: siue quo alio nomine appellare malit: illud modo sciat clareque definat non esse idem genus cum vitio actionis rursus sanguinis redactionem (si forte bec sunt) internam pblegmone causam: externam vero ciborum abundantiam. Ergo sicut ipse exempla sermonis habendi clara posuit: et quatuor genera distincti ac notationes eorum dixit: ita et Theballo arbitror faciendum fuit presertim post tot et tantos viros quos se vicisse predicauit: nouam sectam condituro. Nunc vero nec ipse apertum quicquam attulit: nec sectatorum eius quicquam Olympicus enim cum ausus sit definire quid parbos sit: non etiam: sed symptomatis reulit notionem. In summa igitur nec quid parbos sit: nec quatenus a morbo differat intelligunt. Verum hoc nos in sequentibus docebimus: simul enim omnia dicta non possint. Verum concessio ipsa idem esse morbum ac parbos: inspicimus ea que dicit Olympicus. Parbos (inquis) est conuersio corporis a naturali habitu in eum qui preter naturam est permanens. Post paululum progressus: sciendum autem est differre a symptomate parbos: quod parbos: vt paulo ante dixi: affectus corporis est preter naturam permanens: symptoma quod huic accidit quodque ipsis que preter naturam sunt: specialem ac magis etiam particularem figuratorem habet. Hec est egredia interpre-

tatio sapientis Olympici qui parbos ac symptoma sentire est ausus. Que sane tot vitia sciret vt mihi in mentem ventat illud stulti ad erubum negantis inuenire se quid eius obtureret aut non obtureret. Quid enim primum ex ipsis dicas aut quid omittas? quippe omnia refutare que perperam sunt dicta longum sit. Num omnis mutatio ab eo quod secundum naturam se habet ad id quod preter naturam est morbum censetis: si modo permanentia illi adsint? At vos tum coloris vitium tum atropbiam id est affectum in quo corpus non nutritur symptomatis nequaquam morbis adnumeratis. Quid autem cacochymia id est vitiosus succus? quid cacberia id est malus corporis habitus? quid succi defectus? quid vero ipsa redundantia? nonne preter naturam sunt? Si ergo permanentia his accedat inter morbos: nomen rabunt. Atqui nec ipsi id vultis et merito sane. Etenim supra id quod preter naturam sit affectus adijci oportet etiam aliquam ab eo lesam actionem: nam quoad ille se omnes seruatur etiam si milles corpus sit alteratum mutatumque nullus tamen eorum affectuum morbus est. Quod enim curatores desyderat aliud plane non est quam affectus qui vitiat actionem. Siquidem quod primum maximeque desyderamus id naturalis est actio propter hanc et naturalem siue eum affectum siue constitutionem nominare velis. Videre namque et audire et loqui et ingredi indigemus non autem oculis auribus lingua aut cruribus: nam si videre alia particula liceret quis oculorum esset usus? Et si alio quouis instrumeto audire liceret que aurium esset utilitas? Pari modo et lingua et cruribus minime profecto esset opus si loqui atque ingredi sine his possemus. Ac videre quidem nostra ipsorum causa indigemus: oculis non nostris: sed ideo vt videamus. Nam linguam aures crura non propterea requirimus vt instrumentis et multis affluamus partibus sed loquele gratia et auditus et incessus. quippe de mortua quauis particula que abscondi potest: veluti digito pede aut summa manu non patimur hanc ociosam gestare ac veluti pondus extraneum circumferre: illud clare hoc ipso declarantes baud quaquam nos particulis illis sed functionibus egere. Veluti igitur totam particulam actionis causa requiritur eodem (arbitror) modo naturalem quoque eius constitutionem actionis gratia desyderamus. Sicut enim supra diximus cause vicem ad actionem constitutio prestat. Que vero constitutionem vnde actio nascitur necessario sequuntur sanis quidem nobis accidentia egrotantibus symptomata nuncupantur. Atque bec quatuor genera sunt omnium que in corpore nostro habentur seu secundum naturam nos seu preter naturam habuerimus: actio constitutio que has precedunt que sequuntur: his debinc nomina qui volent imponere singulis seorsum: ac si Dionem aut Theonem appellare velit eorum quodlibet meum nihil refert illud modo intelligat seruetque vbi que quatuor in vniuersum res esse qui sit inter se proxime sint. Et quoniam hic sermonis veni video mihi hoc iusse exigere vt sicut nos illis permitimus que velint nomina indere ita illi inuicem nos vitatis et antiquis vti sinant. Alioqui sane graue atque adeo insursum sit: si illis solecismum committere ipsis non ritu licebit nobis vel grece vel latine loqui non cederet. Vocato si placet sanitatem ipsarum functionem constantiam quamquam ostensum a nobis est affectum constitutionemque

partem cuius ope functiones sunt naturam edim? sanitatem ab omnibus appellari. Atque id cum statuerint sanitatem morbum tamen censent non actionis virtutem: sed qui preter naturam sit affectus. Tanquam ergo nos illos nec grece latineve nec dialectice nominantes non impedim? ita illi nobis permittant et grece latineve et dialectice non omnem qui preter naturam sit affectus: sed qui actioni incommodat morbum nominare qui preter naturam sit: nec tamen actionem obturbet non morbum: sed morbi symptoma. Rursus sicut illi permanentia ad ipsam nec indicant quot horas eiusmodi affectus moratus morbus sit censend? ita illi nobis concedant illud permanentie nomen subtrahere. Nam si quis siue trius horis: siue quatuor: siue hore tamen dimidio: toto corpore vehementer sit arreptus: sic ut neque sentiat neque moveatur hunc nos apoplexionem siue attonitum dicimus. Eque si quis convulsus toto corpore sit: hunc etiam comitiali morbo laborare: nulla nec horarum nec dieum ratione habita: quippe nonia id genus: nature rei: non temporis modi sunt indicia: non aliter quam albus et niger et calidus et frigidus: alio quam mirum mebercule sit: si aqua calida calida non sit: nisi proprium die talis produratur: aut qui sex horis febricitavit non febricitaverit: oportuisse enim ut febricitaverit: durasse malum: quamquam quod tempus id sit quod durationem illam iusta ne fuerit an secus determinet: nemo eorum tradit dicit: utrum ne dierum aliquis numerus sit an mensis: an horarum: aut cur durabile dicant: cum licuerit diuturnum licere: aut cur hoc quod mutantes nonnulli eorum difficile solubile dicant. At certe hoc non generaliter morbi: sed longi morbi proprium est: perinde ac facile solubile brevis. Atque existimare referre: egre solubile an durabile: an diuturnum dixeris: nonne extreme est ruditas? Nam illud profecto magis mirum: quod ipsi veluti a grati somno expectati distinguere parvos a symptomate aggrediuntur: cum auctor stupiditatis eorum in secundo die methodum sic scribat. Eadem namque cum precedunt parvos dicunt: cum succedunt symptomata. Quamvisce longe mirabilius hoc ipsum sit quam quod ab illis dicuntur: ut quod toxicosis plethymone: si primo statim die irruat parvos esse concedere: si alteri cuiusdam secundo aut tertio die succedat abire in symptomata: quamquam quod die secundum memoretur: cum melius sit horam secundam ab invasione dicere. An enim in secundo die plethymone toxicosis in symptomata migrabit: in secunda ad initio hora non migrabit: nec symptoma erit? Et illud saltem quod est alicui quod precessit: superuenit illi oino competet. At quod tam celeriter inquit superuenit: ad eo quod una irruit non distat. Rursum igitur dicitur ab illo clare oportuit quot horis determinet distinguatque quod superuenit ab eo quod una invadit. At Theophrastus? quod eiusmodi est. Olympicus horis: cum in arcem ipsam sapientie euectus: non ita parvos a symptomate discernit. sed parvos id esse quod dicitur est: symptomata vero quod hunc accidet: mirifice vero ac dilucide essentia est? interpretatur: quippe quod ipsum symptoma quod parvos comitatur sit addicere (ut ait aitro) ac definire oportuit: non corporis aliquis affectus: non lesio queptam actionis: non pariter utrumque esset. At ille quod minime id dicit: sed nobis videlicet diuinare est opus. Illud vero quod definitioni apposuit: nempe speciale atque etiam magis particulare in ipsis que preter naturam sunt: si figuratone habens: quam non excellentiam claritatis habet atque etiam nominum grecam perlepidam interpretatone? Si in igitur specialem quandam figuratone: in ipsis que preter naturam sunt symptoma habet: quid er

go est quod magis generale nota habet? Non enim dixit an sine collatione ad generale: magis speciale liceat invenire. si ad nihil omnino referes magis speciale pronunciat oppido quam diligenter clarescat interpretetur: quamquam et pauci et illucidis notis dicere licebat etiam que circa corpus animalis preter naturam sunt: vel morbum esse vel causam vel symptoma. Quibus omnibus cum illud preter naturam sit commune: morbus actioni officit: causa ipsum videlicet natura duplex: alterum actionis lesio: alterum affectio quedam morbum sequens. Verum (ut dixi) si quis omnes eorum errores excutere velit: finem dicendi non inueniat ipseque mihi Hiero optime scis eorum nos ne millefimam quidem partem refutare conatos. Ergo si illud statim adieceris: primum hunc librum hoc loco claudam: nempe quod in ipso methodi principio non pauci medicorum saluntur utique qui Theophrastus ac Themisonis sunt emuli quique methodicos se appellant: insignibus ac maximis erroribus: cum bis vero non pauci eorum qui se dogmaticos ac logicos nominant. Siquidem nihil omnes affectus a quibus actio leditur inueniunt: numerum ipsorum morbum: quantum qualisque sit ad vniquemque definire non potest. Id cum quidam eorum facere nullo vel tenuerint: tyrannorum more que ipsis videntur: contra omnem eundem probationem pronunciant. Alii non modo ipsi non demonstrant: sed nec a demonstrantibus discunt. Ac plurima (ut scis) medicorum pars qui nunc sunt in pretio eiusmodi est: nec id fortasse mirum. Nam ubi philosophorum plerique contra demonstrationem credendum sibi postulant: quid de medicis mirere: quibus nec vacat veritatis inquisitioni vacare: ut qui mane in exosulationibus (ita enim appellant) sint occupati vespere vino onusti: ac ebrii. Verum ego veteris tibicinis exemplo mihi Hiero: vel cum musis ipsis certauero: cum alioqui turpe putem tibicini: qui presertim aut magnam rem prospere moliebatur adeo repertum fuisse laudis cupidum: me autem qui medendi methodum ab antiquis inquisitionem non tamen hactenus exacte proditam investigare absque vereque valeam: propterea que hac tempestate regnat ignorantia grauari atque cunctari. Quare contra nunc affectus quam ante mihi videor. Non enim proprium vobis qui me ad medendi artem totam ordine perscribens dam horati estis: hoc munus dedico. Ac primus liber hic mihi finitur: totius quod sequitur operis secundus ad hunc modum deinceps incipit.

Galeni Methodus medendi: Vel de morbis curandis: Thoma Zinacro Anglo interpret e Liber secundus.

De corporibus no

stris a nature sue modo egressis mihi Hiero dulcissime accidunt eorum quatuor tradit d. fieri sunt. Una ipsius functionis virtute altera est quod hanc peperit affectus: terna causarum quod ipsi precesserunt affectus: quarta symptomatum que hunc necessario consequuntur. Quod itaque vel cuncta hec esse morbum oporteat: vel horum quedam vel certe ex his vnum id promptum colligere cuius est: cum enim egrotantibus preter hec nihil insit: utique preter hec morbus non fuerit. Quod ergo reliquum est: aut omnia hec collecta morbus erit: aut

borū quedā: aut vnū salte oīno: sed em omnium esse collectionē: preter id qd nemiñē vsp̄ habuit auctorē: etiā dici non potest: nā que quēso morborū causa: aut quod morbi symptoma erit: si omnū pariter collectio morbus censetur: Neutrū profecto erit. Ergo duo preter morbos genera: reliquū necessum ē. Alterū causarū que hos creant: alterū eorū que necessario sequuntur: non tamen homini efficiunt. Vt rā si bec abstuleris: reliquū est vt in altero duorum statuatur morbus: aut ipsis functionib⁹ afflicti: aut qui has edunt affectibus. Fuitq; antiqua sane de hoc controuersia: et hodie dissident inter se omnes nō modo medici: sed etiā philosophi: alij ipsius actiōis vitia: alij affect⁹: vnde actio prodit: morbos nominātes. Et dissidere viros in reb⁹ tā obscuris minime ē mirū: non intellegere tamen eos qd de nomine con- tendunt: sane laxatione est dignum: quippe si inter oēs conuenit: ad affectū qui functioni obest: curatio nis consilia dirigit: quid ad artis officia conferat de sinuisse affectus ne an lesa functio morbus sit appellandus: Atroissem modo appellantib⁹ eger san- tati restituet: modo quis affectui cōmodis presidij occurrat. Hic nāq; est quē alterare mutareq; et pro- fus summouere op⁹: non vitū functionis. Nemo ei ipsam claudicationē sanat: (id em esset ridiculū) sed affectū qui hanc efficit: veluti pblegmone si bui⁹ vitio claudicat: atq; hanc tperfundit: et cataplasma su- perimponit et scarificat: et per baliū digerit: et oi ra- tione discutere tenat: vitiope cū hac abolita reddat rectus incessus: nec hac summta claudicationē cor- rigete prozsus sit opus: cū nec remaneat quicq; praue functionis si qui buic obfuit: prozsus sit amotus affect⁹. Quoad vero bui⁹ quicq; relinquit: necessus est ad positionem eius actionez vitiose edi. Hūc itaq; affectū seu morbū appellasse: seu parbos vitūve seu morbi causam: seu parbus vitūve causam quis velit: id nūbil ad curationē nec profit nec obfit. Sed neq; si Theonem aut Dionem hunc vocet quis: mo- do rite sanet: ne hic quidem egrotantē officiat. Quin- imo si quis prozsus innominato eorū tamē que ex viū egrotantes sunt adhibeat remedia: non solū hic ni- bil offendet: sed etiam bellissime curabit. Vtū q; al- terū docere voler que ipse tener: buic prozsus nomi- nibus pro rebus vit est opus: in quozū vū claritas quasi meta specranda erit: nāz qui sic nominare que q; studet: vt qui discit clarissime itellegat: is optim⁹ preceptor fuerit. Quoniam igitur et nos tam docendi mun⁹ ingredimur: necesse est alicubi reb⁹ noia ipo- namus: an vero dilucide id vos estimetis licet. Et go affect⁹ qui actionē vitiat morbus appellatur: buic si quid assequit: symptoma qd illum excitat causa. His ita distinctis inspicienda diligenter est no- minū diuersitas: que egritudinib⁹ imposuerūt ipso rā p: imi auctores. Subinde enim a lesa particula sunt indita vt grecis pleuritis. i. laterū cōpunctio. Peripneumonia. i. pulmonū pblegmone. yschias. i. coxendicū morbus. Podagra. i. pedū vitū. Necpūis. i. renū vitū. Arthritis. i. articulorum vitū. Opbra- mia idest oculorū pblegmone: Lepthalgia. i. capi- tis dolor. Dysenteria idest intestinorū noia. Sub- inde ab ipso symptomate: vt ileos. i. tenuioris intesti- ni morbus. Tinefmos idest desidendi assidua cupiditas. Spasmus idest conuulsio. Palmos idest palpi-

tatio: Tremos idest tremor. Paralysis idest resolu- tio: Apepsia idest cruditas. Dyspnica idest difficul- tas spirandi: vel inordinata spiratio. Apnea idest de- sectus spirandi: Agrypnia idest vigilia: et Para- pbroline id est delirium: et coma idest sopor. et Sepe ab ambobus: vt Lepthalgia: et Neuralgia idest au- rium dolor: et Cardialgia idest cordis dolor. Odon- talgia idest dentium dolor. Dysthermalgia idest vteri dolor. et Sepenumero a causa putata: vt Adelancho- lia omnib⁹: et bolere ijs qui a Lido medice. Vnde etiam fortassis et Eucopbleginarias hyderos: que aque intercutis est species nomen accepit. et Monnū q; a similitudine ad aliquid extra positum: vt Ele- pphas siue Elephantiasis: Lancer: Polyp⁹. et Staphy- le idest vna. et euce idest vitiligo alba. et Myrmecia id est myrmecis: siue sessiles verruce. Arteroma idest tu- ber cui puliculae simile quid inest: quas Greci Arbe- ram dicunt. Steatoma quod seuo simile quid continet. Staphyloma idest oculi morbus: cuius in summa tunica quiddāz acino simile eminet. Adeliceris. An- thrax idest carbunculus. Alopecia idest aree in ca- pite. Opbrafisis idest vitium serpentis formam repren- sans. Sycofisis idest ficus. Satyriasis et priapifinis: pudendi preter naturam erectiones. et Epforum ve- ro morborum que nec locum affectus nomine repre- sentent: nec causam que eos efficit per pauca sunt no- mina. Pblegmone: Gangrena. Scirrhus idest durit- ties vit sentiens: Erysipelas. Apoplema idest absces- sus. Dedema: qui tumor est latus citra dolorē. Em- pyema idest collectum in thorace pus. Alcus ex ar- threma idest luxatio. Catagma idest ossis fractura. Spasma idest conuulsio. Rhegma idest ruptum. Coloboma idest mutilum siue curtum. Dorbien id est furunculus. Jontbus idest varus. Phyma laxa- rum partium pblegmone. Quāq; horum quoq; nō nulla partium locuz corporis siue particulam afflicta subindicare videntur: partim a pregrauate sympto- mate nominant. Quod si quid citra huiusmodi in- nuatationem est nominatum: at certe differētiā suas multiformes habet: veluti vlcus tamen ipso nomi- ne vitatis solutionem in carnosa parte non indicet atq; ita afflicta partem vna insinuet. At particula res eius differētie varie sunt nominate. Lebroniū: Telephium: Lancer: Herpes: Phagedena: omniaq; id genus: partim ab ijs qui p: imum ea sanarunt vt Lebronium: partim ab ipsis qui iisdem sunt affecti vt Telephium. Lancer autem a similitudine ad ani- mantē. Phagedena a symptomate: similiter Herpes Verum Phagedena vlcus omnino est: idq; depascēs siue exedēs: siue quomodocūq; appellasse libet. Her- pes non semper vlcus est: quotiesq; cum exulceratio- ne est: non vitq; seruata veteri sede vicinas partes depascit: sed sicuti nomen ipsum indicat ritu serpen- tis bestie: relicto priore loco transit ad alterum. La- uum vero vlcus: et sordidum et purum et equale: et qd in ega pho v grece dicit: idest cuius supercreuit ca- ro: bec magis proprietas sortita sunt appellationes: non tamen similes omnes: sed equabile a propria ni- mitum differentia: sicuti et cauum et supercrefens. At cruentum et purum et sordidum non a proprijs differētijs: sed ab externis symptomatis sunt appel- lata. Ergo cum tam impar nōminum impositio ve- teribus fuerit: multoq; etiam magis cum Epinycti

da: et Acrochoridona idest pensilem verrucam: et Myculopa dicant: primum quod noctu est enatum: alterum quod summa occupat cutem: tertium quod noctu visum auferit: aliaque eiusmodi multa faciant: (quippe si omnia numerem) quod ipse fugere iussi (superuacua perse qui videar) id omni modo agendum est ei que veritatis studium teneret: ut ab ea quam nomina imaginatio nem faciunt recedens: ad ipsam rerum substantiam se conferat: atque hanc inspiciat: tum quod in uniuersam sint et morbi et symptomata: et proxime siue interne horum cause requirant. Nos igitur id alijs committimus fecimus: quorum vnus de egritudinum numero est inscriptus autem est de morborum differentia: alter de symptomatum est differentia. Adeo vero in eo opere causas horum vtriusque seorsum explorare studimus (dico tum morbi: tum symptomatis cuiusque) ut ad presentem disputationem nihil amplius desideretur: sed preparata omnia iam sunt. Itaque ne legenda quidem que hic dicemus vili suaserim priusquam in illis sit exercitatus. Quippe si quis illis tam numerosis theorematibus neglectis huc se contulerit: nec ipse fructum percipiet: et que recte sunt tradita temere incubabit. Ac in illis quidem particulatim omnia tum morbos tum symptomata tum causas inquirito: hic duobus adhuc adhibitis que necessaria erunt ipsi quod mendum artem exercebunt: tum me ad vsum inuentorum prodendum conferam. Quenam sunt inquires duo illa que paro? Lerte vnum quid inter morbum: et quod greci parbos vocant intersit indicabit. Alterum quod sine corporis elementis (ex quibus primum consistit) noscendis non possint morbi inuenti ostender. Nec igitur nos accuratissime tradere studebimus. Qui ea legent oro ne prius ad ipsam methodum mendum se conferant: quam et ipsi quod in totum morbi sint per se inquirant: et que prodita a nobis sunt curiose inspexerint. Ergo ceu bec fecerint incipiam que promisi. Tres esse in corpore affectus preter naturam ostensum iam est. Causas: Morbos: Symptomata. Causas veluti redundantiam vel corruptelam. Morbos ut pblegmonem: vlcus. Symptomata ut malum colorem et gracilitatem. Diuersa ab his sunt que immodice a corpore excernuntur: aut que preter naturam retinentur et functionum vitia: omnia scilicet communis nomine symptomata dicta: ceterum non vni generi subiecta. Quippe affectus quidam corporis est vitiosus color: quod excernitur aut retinetur affectus non est sed affectum sequitur. Similiter actio vel lesa vel integra affectus sane non est: partiale tamen vnde editur affectum necessario comitatur. Ac tum quidem et pblegmone ex his sunt que absolute esse dicuntur. Eodem modo et redundantia sanguinis et corporis pallos. Actio vero ex eorum numero non est: que esse absolute dicuntur: aut certe non si militer sicut iam comprehensa: siquidem nullo temporis spatio manent eius partes: sicuti profecto nec sermonis: nec etiam motus vilius: sed horum quilibet in ipso (ut sic dicam) fieri esse suum obtinet. Eius vero duplex fit motus genus: vnum in loco: aliud in qualitate: prius delatio: secundum alterationem dicitur. Ac omnis quidem actio motus est actiuus. Omnis alteratio eius quod alteratur motus est passiuus. Patitur namque quod alteratur. Ergo affectus duos alteratur mouentur cum a motu cessauerint iam alterati

sunt: non autem amplius alterantur. Quicquid enim quocumque modo se habet: aliquo omnino affectu est perditum. Quod autem in constanti egregie auferibili affectu est: id habitu iam quodam affectum est. Sane alteratur is qui nigrescit: alteratur est qui tam obnigritur: siue (ut sic dicam) nigrefactus est. Itaque alteratio generatio est qualitaris: aut affectus: aut quodammodo quod appellare velis: nec si alterationem esse de positionem vel mutationem eius quod presuit dicas id pugnet cum eo quod dixit alterationem generationem esse qualitaris: cum ambo, in idem recidant nam et que prius in corpore qualitas fuit mutatur: et nunc noua gignitur. Quippe eius qui in sole versatur candor mutatur: nigritia gignitur. Rursus et qui igni se calefacit frigus mutatur calor fit. Quoties vero cuiusque quod substantia non sit generationem esse dicimus: non idem eo sermone significamus sicut cum absolute generationem proferimus. Nam que absolute generatio nominatur: via est in substantiam. Que vero virtus vel illius generatio dicitur: via est in illius (ut sic loquar) entiam siue substantiam. Verum hoc veluti extra rem sit dicam. Quod vero propositum nobis in disputatione maxime fuit: ferme iam definitum est: nempe aliqua in generatione et mutatione et alteratione: et ut semel dicam in motu ipsam essentiam habere: aliqua in ipsius substantie constantia. Ac sanitas quidem et morbus: et que cumque symptomatum causarumque affectus vel habitus sunt ex permanentium constantiumque numero sunt. Actiones omnes alterationesque in quacumque re fuerint: in ipso fieri essentiam suam possident. Et corpus secundum quocumque mouetur: secundum idem patitur: morusque eius parbos siue passio est. Sane presci motus omnes: etiam qui naturaliter se habent: nisi actus sint: parbe grece idest passiones nominant: sicuti etiam ipsos actiuos motus actiones. Eo pacto et Plato sensuum alterationes: parbe siue passiones appellat: cum suntioribus aliter (nescio quomodo) sit visum: ut videlicet de solo eo qui preter naturam sit motus: id nomen usurpent. Ac a veteribus quidem parbos priusquam de omni extrinsecus motu dicebatur: nunc per abusum etiam affectus qui ex passione iam prouenerent: nec amplius in motu sunt: passiones siue passiones appellant: non tamen diuturniores: aut egrius auferibiles. Sed et in ista nomenclatura a suntioribus sunt inuicem. Diximus autem alibi diffusius de medicinalium nominum usu. Nec illud nobis ad considerationem propositum nunc est sed tantum quemadmodum ipsi vitemur: claritatis gratia disserere necessarium est visum. Nam aduersum sanitati affectum: a quo ledi actiones dicimus: morbum tantum appellamus: siue diuturnus hic: siue brevis sit: siue momento duret. Ex reliquis affectibus qui preter naturam sunt eos qui hunc precedunt: causeque rationem obtinent: causas tantum dicimus vel parbe. Qui illum sequitur si actio num offense sunt: et symptomata et parbe. Eodem modo et immodicas vel inanitiones vel retentiones. Qui vero affectus sunt: veluti vitiosus color: si pra passione et symptomatis appellationem: etiam affectus vel affectiones vocamus: ita nimirum ut sunt. Omnium igitur horum commune: idest quod preter naturam sunt et cause et morbi et symptomata. Pro-

præ illa sunt quod morbus actioni incommodat
 symptoma hunc sequitur causa precedit. Ergo nec is
 qui morbum esse morus præter naturam dixit intellexit
 quid diceret: quemadmodum in primo libro docuimus
 methodicorum nonnullos desinuisse adiecta ex
 superabundanti constantia. Nec si quis mutationem
 esse ab eo quod secundum naturam ad id quod præter
 naturam voluit quippe que non magis morbi quam
 cause et symptomatis definitio est: quando omnia ea
 affectus sunt præter naturam. Verum si brevis spatii
 sunt: constat acuta esse: si egre auelluntur: diuturna.
 Partibus autem siue passionis appellatio nem de morbo
 dixisse veteres: quemadmodum grece et aristoteli
 id est infirmitatem: et astheniam id est imbecillitatem
 offensum nobis est in ijs que de medicinalibus
 vocabulis scripsimus. In quibus illud quoque traditum
 est ipsos qui egrotant appellari ab illis grece non solum
 νοσούντες: id est egrotantes: sed etιάσσοι
 υντας id est egre habentes: et ἀσθενούντας id est
 parum valentes et ἀκύνοντας id est laborantes.
 Reliquum nunc fuerit ut cuius causa hec omnia
 diximus in medium adducto ad aliquid eorum que
 proxime tractanda sunt deinceps transeamus. Ad
 quid sit roges. Certe non aliud quam quod sepius
 iam dictum est. Primum ac maxime id medicos studere
 idque fere proprium eorum munus esse: ut morbos
 adiuvant. Quippe simul cum hoc non modo actionis
 vitium statim euanesceat: sed etiam reliqua omnia
 symptomata tolluntur. Si quidem primum ac maxime
 actionis ipsius que secundum naturam edatur: omnes
 egemus propter illam vero et sanitatis. Sed et
 functionis incommodum amoliri omnes cupimus: ob
 id vero etiam morbum ipsum. Ceterum non functionis
 vitio sed morbo ipso id est affectu præter naturam
 qui actioni incommodat applicamus remedia. Quisquis
 igitur ex ijs que particulis naturaliter insunt et
 que temere accidunt: et que actionis sunt cause
 distinguere non potest: hunc sane credibile non est
 affectum ex quo primum actio leditur inuenire posse.
 Nam que temere corporibus accidunt etiam si milles
 sint alterata nocere profecto actioni non possunt
 quando a quibus orta est omnia naturam suam
 tuerentur. Morbum vero si vel vnuquodlibet sit
 alteratum actionem quoque ipsam statim ledi intantius
 est necesse in quantum ab eo cum secundum naturam
 se haberet est adiuta. Ac mihi quidem res tota explicata
 iam est: clarescit ostensum ijs præsertim qui intellegere
 vera possunt fieri non posse vel omnium morborum
 numerum methodo quis comprehendat nisi idem
 omnium causarum actionis numerum corporum secundum
 naturam se habente noverit. Nihil tamen ex tam
 dictis intellegere adhuc possunt quicumque vel rudiores
 sunt et ingento crassiore vel methodice secte nugis
 innutriti. Denovo igitur quod nunc generaliter
 dictum intelligentibus est illis quoque speciatim
 exponamus vnum aliquod atque alterum veluti
 exemplum sermonis proponentes. Cur lingua sapor
 res percipit nec villa pars alia? Num propter colorem
 aut situm aut magnitudinem aut figuram? Quippe
 ea affecta nec commode saporis sentiente aut colore
 eius ad naturam suam reducemus si videlicet huic
 actionem debet: aut tam dictorum quoduis si ab illo

agendi vim accipit. Quod si propter aliud ab ijs quod
 priam constat si illo tantumtenus ad naturalem
 bitum sit restituta nullo etiam reliquorum fore opus.
 Nam esto exempli gratia densitas exiguorum meatuum
 causa sit cur succi saporem diiudicet. Nunquid
 horum symmetrias que in sanitate videntur et ebinur
 rursusque ametriam id est a iusto modo recessum quos
 es laborant corrigemus? Esto (si placeat) mediocritas
 calor causa sit cur saporem intelligat. Num hic quoque
 que manifestum est: ceteris neglectis vnam adhibendam
 curam ut illud seruemus a quo agendi facultatem
 accepit? Nam si propterea quod ita in sicco
 humidoque attemperata sit idcirco sentiat: quis non
 reliquis posthabitis huc tantum intendat ut neque
 sicco sit nec etiam humidior? Quis rursus si hoc
 verum est non facile promptique colligat duos esse
 se vniuersos lingue morbos alterum siccum alterum
 humidum? Veluti rursus si per moderatum calorem
 et frigus habet quod sentiat quis non hic quoque duos
 esse morbos eius intelligat caloris frigorisque a
 modo recessum? Non aliter quoque si propter tenuitatem
 meatuum competentiam sensum est nacta promptum
 profecto hic quoque colligere est omnino eam ex
 contrario habitu esse vitandam duplexque vitium fore
 densitudinem eiusmodi meatuum et raritatem.
 Sed num etiam plura dicam quo stupidos istos inducam
 ut si nihil aliud illud saltem intellegant non posse
 quenquam nec inuenire nec demonstratione asserere
 morborum numerum qui non ex ijs que patriculis
 insunt: tum que causa actionis sunt: tum que res
 mere accidunt noverit? Num etiam alterum adhuc
 tertium exemplum adiciam? Sepe namque multitudi
 ne exemplorum stupidorum animi veluti a somno
 excitantur. Age igitur ita homines interrogemus. Adcirco
 ne corpus calida frigida dura mollia lenia et aspera
 omnia dentique tangibilia sentit candidum colorem
 est aut nigrum aut rufum aut vno verbo quod talis
 coloris est? An propter horum nihil sed aliud quod
 priam? Meminem enim arbitror latere quin si quid
 probe sentiendi munere vitetur id tantum illi tuendum
 custodiendumque sit ex quo vno probe sentiendi
 facultatem accepit. Nam si ex eo quod candidum fuit
 id doris optinuit: eius nimirum tuendi maxima erat
 habenda cura sicut nigri fugiendi. Sin contra ex eo
 quod nigrum fuit sentiendi vim habuit: omnes (arbitror)
 alios colores fugere formidareque oportebat. Ad
 eundem modum et si inde adeo sentit quod flauum vel
 rufum est fugiendi (arbitror) alij colores sunt cui sensus
 vel penitus abolentes vel vitantes. Preterea si eo
 quod durum sit sensus est predictum: si molle fiat
 detestari sentiet. Eque ut si eo quod densum sit: si ad
 raritatem muretur. Nam si tenuitatem meatuum symmetrie
 acceptam sentiendi vim refert: ubi ab hac recesserit
 vitabitur. Et generaliter: ut sentiat: id tantum
 ipsum ad sit oportet: unde sensum optinuit: atque
 id tantum corrigatur unde sensus est lesus: cuius a
 natura recessit. Num igitur tertio exemplo est opus
 an hec abunde satisficiant? Sane prudentibus vel
 bec superuacue puto: ut qui vniuersale intellegere si
 ne exemplis possint: rudibus autem et auersis et
 contentiosis ne si tertium quidem addam exemplum: quod

Sed pars tertia.

EE 4

quam fortasse profecero. Veruntamen quando duo iam dicta sunt: et inaniter tempus nostrum semper rerunt: non fuerit alienum: vnum etiamnum ipsi exemplum adijcere. Proponatur itaque iam quod admodum ventriculus male concoquens nobis sit corrigendus. Verba autem faciemus non solum contra methodicos sed etiam contra eos rationaliū qui non cognita ipsius actionis prima causa: quam continentem etiam nominare sunt soliti: methodo quadam ac ratione constitui posse artem putant. Esto igitur quispiam dicat (ab his enim que obuiam promittuntur absurditates exhibent cepisse prestari: quo eos si fieri potest ad ea que confusa magis sunt intelligenda sensim perducamus). Esto (inquam) aliquis dicat hunc quempiam qui nunc cruditate laborat: et multos deinceps dies solo lacte est alitus: ac ventris colorem mutauit: albusque ex rubro reddidit: idcirco ventris sui functionem vitasse. Fortasse iam rides: et iure profecto rides. Verum si scias quam sit simile et huius de coloribus citra ullam demonstrationem adhibitam quiduis pronuntiare: et tibi de exiguo meatuum symmetria: aut alio quolibet affectu: non arbitror iure ridebis. Nam aut in tere risum veres: aut non in hunc. Nam esto impudens sit qui causas minus probe concoquendi coloris imputet: dicatque quod quoniam ex naturali colore ventriculus ruber est: nunc vero redditus est plane albus: idcirco cruditate laborat est necesse. Libens sane audiam quid tu contra hunc obijcias. Ego enim altam rationem non inuenio: quam ut tubeam qui ita dicit: prius ostendat an omnino propter colorem iustam ac naturalem actionem ventriculus edat. Tu si quam altam habes libens audiam. Sed nec habes nec habere illas contradicendi rationem potes contra eum qui colorem cruditatis ventriculi causam esse dicit: quod ex gere ut doceat quomodo ex naturali colore consecutus ut concoqueret ventriculus sit. An igitur huius qui coloris cruditatis causam imputat: fides non adhibebitur antequam doceat etiam hoc nomine agere ventriculū: tu cum vel tenuium meatuum symmetrie vitio: vix alij cuiuspiam hanc ascribas: credi tibi postulabis prorsus doceas quo pacto ex symmetria in illo genere lagat. At hoc nū atō (inquit) nec aliud quicquam esse concoctionis continentem causam: sed prorsus id ignorare me fateor. Atqui si ei qui coloris actionis causam tribuit: necesse est etiam eidem lesionem actionis imputet: qui vero tenuium meatuum symmetrie actionis causam dicit: etiam horum ipsorum a iusto modo recessum: eandem vitare fateatur: tunc qui temperamento quatuor qualitatum caloris: frigoris: humoris et siccitatis: actionis causam assignat: etiam eorundem ipsorum intemperiei offensam eius ascribat: utique et tibi necesse erit: eo quod secundum naturam est: prius presumpto: ita quod preter naturam est inquirere: aut si ipsum quod secundum naturam est non nosti: nec quod egressum a natura est non sit. Et enim vos etiam ipsos audio contra empiricos dicere: fieri non posse ut qui id quod secundum naturam sit: non noverit dignoscere id quod preter naturam sitipossit. At nosco (inquit) quod secundum naturam se habet. Quero totum ne an partem eius aliquam? Atque pars ipsa quam nosti: est ne

actionis ipsius causa: an ventriculo inest octose? Nā quid demum eius nosti? situm videlicet: et magnitudinem: et contextum: et figuram? At nihil horum actio est causa. Sed nec empiricos horum quicquam latet: quippe qui et se partium dissectione: cuius occasio hanc offert: vti fatentur: et ex illa se hoc intelligere: non tamē actiones vsusque particularum. At noui (inquit) et actionem. Est enim circūplexus et attritio. At nū causam eius noueris: nec morbum intellexeris. Nam si quatuor qualitatum mediocriter temperies: actio nū sit causa: earum intemperies omnino vitii causa erit. Tu vero reris pblegmonem: et scirrhom: et tumorem: et abscessum: aliaque que oculis vsurpari possunt solos esse ventriculi morbos: quāvis ne hoc ipsa qui dem veluti empirici solis oculis manibus et reliquis sensibus apprehendas: sed ad ipsam essentiam eorum tentas ascendere: atque hanc diligenter disquirere: videlicet non contentus ipsi symptomatis que sensui apparent: que tamen symptomata empirici deserviunt ac circūscribunt suam syndromen. Sic enim ipsi appellandam censent symptomatum congeriem que in affecto sunt loco. Sed nec curationis indicationem ex apparentibus symptomatis accipis. Nō enim (autūno) preter naturam: nec an renitens nec an cum dolore: nec an ruber: sed an sit in finibus arteriarum impactio ex coincidentia consideras ac curationem (ut ipse fateris) ad hoc referens exploras. An non ea est Erasistrati docendi ratio: vbi de febris agit: sicuti rursus alia Dioclis: alia Praxagorae: alia Asclepiadis. Itaque non a symptomatis que in pblegmones apparent loco: indicatio presidiij dīsumitur: sed ab ipsa substantia. Neque enim an tumor a natura egressus: neque an renitens: neque an dolor pulsatilis: sed an et coincidentia: et impactio in finibus pulsatiliū: aut obstructio in exitu venarum: aut putredo aliqua succorum: aut corpusculorum ratione contemplabilium: in laxitatibus eque ratione speculabilibus intentio sit estimant. Quare vbi omnes ab affectu pblegmone laborantis partis non a symptomatis que hanc sequuntur: presidiiorum indicationem sumunt. Ad eundem arbitror modum et si quis calidū: frigidū: humidū: et siccū causatur. Verū hic etiam si venter citra pblegmonem: aut vlcus: aut abscessum: aut alia id genus: eo tū quod frigidus sit: nō recte concoquat tamen remedijs nō destituit. Atqui pblegmonas scirrhom aliaque que oculis videre licet tantum esse morbos putant ridicule plane cruditates que preter hoc sunt ex imbecillitate ventris inciderere dicunt: ceu affectum aliquem priuatum seiuiscuntque imbecillitatem esse velint: non autem in suppurantibus aut scirrhom grauatis: aut pblegmone affectis: aut alia quauis ratione laborantibus inesse. Quippe omnia hec vitia: siue in ventre siue in iocino re: siue in pectore: siue in alio quouis accendant: illico parte in qua sunt ad propriam functionē edēdam imbecilliorē reddūt. Sed nec id satis illis erat ad indicanda remedia: alioqui frustra inquit affectus frustra ad ipsam morbi essentiam subeunt: tanquam non aliter detur idonei compotes esse remediij. Non igitur qui imbecillitatem vitium esse dicunt vbi nullo ex his que ipsi morbos definiunt affecto ventriculo: animal cruditate laborat: ij duos a nobis resellantur

expectant sed ipsi seipsum redarguunt: cum non propter aliquod sed commune omnium dicant quodque nec illis ipsis iudiciis remedium inuentionem indicare facile possit. Quippe illud roborare imbecillitatem nomen nudum ac veluti meta est quo curans dirigere non curatio. Nam quid faciendo is qui invalidi ad actionem sunt robor vindices non dicunt. At in hoc curatio consistit. Tum nisi ventriculi affectu inuenio ut remedium in his compos fieri non potest. Quippe si refrigit calfaciendus est: si bumensior est effectus: si immodice incaluit refrigerandus est: si siccatus humectandus est. Atque be quatuor simplices curationis rationes sunt. Altere quatuor compositae sunt. Si frigore ac siccitate temperamento redditus venter est calfaciendus simul humectandusque est: si humidior et calidior iusto euasit: siccandus ac refrigerandus est. Pari modo si calidior ac siccior est effectus tum refrigerandus tum humectandus est: si humidior ac frigidior quam pro natura est: siccandus ac calfaciendus est. Quare octo tum ventris ipsius affectus sunt quas illi imbecillitates dicunt: tum octo medendi rationes. Nec sicut empiricis sic vili dogmatizantium dicere licet sint bene non sint nihil esse opus intellegere. Funditus namque logicam sectam subuerrent si ignorato affectu curationis tamen facultatem abunde sibi superesse dicant. Etenim ab usu ipso omnes quomodo curandum sit intellegent si ab ipsis rei natura indicationem non fument. Ac empirici quidem et quod inuenire posse non putent quicquam eorum que abstrusa sunt: quod id etiam si inuentum sit non desiderent: (quippe obseruatas a se esse curationes in apparentibus eorum sibus) merito nec scire se an octo affectus sint quibus venter imbecillus sit atque: et citra cuiusmodi superflua cuam morositatem remedijs se abundare. Qui vero et rationem se habere profitentur cuius operet abstrusa inquirant: et ipsorum inuentionem presidiorum prestare indicationem dicunt: bos quomodo non pudeat dicere: aut non nosse se an octo affectus sint: aut eos ad medendum parum se requirere? Illeque enim id tantum dicere satis est non nosse se: sed refellere par est eos qui se scire affirmant ceu parum vestra professos. Quo ad vero nec ipsi id faciunt alij que non pauci demonstrationis fide confirmant omne corpus pro certo quatuor qualitatum temperamento opus suum edere: rationabilis est illis accedere: nisi forte qui nuda afferunt verba plus sibi credi postulant quam qui cum demonstrationum fide loquuntur. Atqui illi si non aliud saltem suadere ac docere auditorum student non cogere iubereque. Hi totum contra tyrannorum ritu iubent ne queramus actionis causas. Verum nos hoc nosse Dionysium Palarum ceterosque tyrannos odio persequimur quod iubent imperantque tyrannos suadent ac docent: sicut Solon: Draco: et Lycurgus. At inquit ego intra limites artis maneo: vos et ab his exceditis: et ad naturalis philosophiae principia nos adducere pergitis. An igitur homo lepidissime ne hoc quidem ipsum demonstrabis: quinam videlicet medicinae artis sint limites: quaeque nouisse expectet et qui ratione remedium inuentionem molitur: sed terrifico vultu tuo reddere attonitos putas? Audio quidem et te illud dicentem non oportere actio-

nis inquiri causam. Audio et empiricos dicere: nec actiones ipsas esse considerandas. Audio non minus illum qui dicit non tantum has esse estimandas sed etiam causas unde nascantur querendas. Num igitur ex eo esse me iniquorum iudicium numero iubes: qui priusquam omnes qui inter se dissident audierint: vni ferunt suffragium? An primum que vestrum quisque dicat: seorsum audire vis: dein conferre atque perpendere quis tum sibi: tum apparentibus consentiat: quis rursus nec secum: nec cum ijs que apparent? At qui si ita faciam. Empiricos audiam et si que dicunt stabiliter non demonstrant: saltem ea lenire conantes. Vos ne id quidem facitis. Nam sane libenter audierim quis vestrum vel lenimen aliquid quod vel demonstrationem aliquam asserere sit conatus cur actionis causam inquiri non expediat. Que enim a me methodos supra esse posita: inquirandam esse demonstrauit. Vos quod inquirenda non sit: nec demonstrationem ullam: nec rationem ullam probabilem asserere conamini: sed tantum elato supercilio terrire nos obiturgatis abscedere a summa physiologia iubentes: nec sic querere hominis naturam intellegere ut philosophi faciunt: qui ad prima usque elementa ratione ascendunt. Illud quoque vobis vel dixisse tantum satis videtur: nempe arteriam et venam: et nervuum principia continentia: et veluti elementa eius physiologie que de homine instituitur ponenda esse. In quo quidam Herophilum laudauit: quod ita ad verbum dixit. Esto hec prima esse tamen prima non sint: sed qui ad demonstrationem prouocat: ac hypophyses istorum qui sic opinantur: pugnare secum ostendit: hunc aduersamini ac fugitis: prosumus non auditis: et continere simulatis ibique rationem fastiditis: idem scilicet qui contra empiricos rationem demonstrationemque extollitis. Nam quod secum dissident rationes omnium qui vel ex dimidio dogmatizant: etiam ijs qui tenuiter in demonstrandi methodo sunt exercitati: facile perspicere licet. Cum enim phlegmone venter laborat: atque inde adeo concoquere non valet: quenam phlegmones causa sit querendum consentiat: atque inde presidiorum copiam coniectat sprete empiricorum inuentione. Cum vero citra phlegmonem: aliud dicitur id genus vitium solius intemperantie culpa concoquere non valet: hic rursus auxiliorum facultatem ab experientia petunt. At qui hec secum non conueniunt: cum empiricorum opinio sibi consistit: preterea demonstrat efficiatque quod volunt ex ijs que vos ipsi non efficiamini lemmatis. Quippe si fieri villo modo potest ut ex ijs que apparerent symptomatis curandi ratio conficeretur ignorato affectu: utique non hic possibile in alio fuerit parum possibile in alio fuerit parum possibile: sed eque in omnibus possibile erit. Ergo ne hoc quidem loco rationem vllam asserere poteritis quo minus ubi affectum explorare nequitis: experientia ipsa satis sit ad remedium inuentionem. Omnia igitur tyrannorum ritu impetratis. At vero demonstratione nec ipsi vultis (prestat enim ita fortasse dicere quam non posse vos) nec ijs qui vultum volunt: tum possunt accedere. Itaque quid aliud sunt disceptationes resiste quam lites: et contestatio: et prouocatio ad conuitia et pugnas: cuiusmodi preceptorum vestrorum quidam perperuo exer-

cuius aut irridens si quis calidi vel frigidi mentione
facit: et tanquam balneatoribus magis quam me-
dicis ea nomina conuenirent: aut rebeuenter incre-
pans quasi longissime a medici arte digressum: aut
Erasistrati credendum sibi consentis auctoritatem
obijciens. Verum hec ut primo auditu oblectabant:
ita cum secundo et tertio auditu molestia sane fuerunt
ceu scurris quam medicis magis congrua. Si enim
auctoritas eorum qui ultra non esse procedendum
subent legitimus testis esse ad demonstrationem pu-
tabitur: omnia mere nuge erunt: nec finis in disputa-
tione ullus: nisi qui nunc visitur: inimicitia: pugna:
constitutum. Quippe, qui a logicis demonstrationi-
bus digressi credi quippiam censeant: propterea quod
Herophilus aut Erasistratus ita iussit: hos necesse
esse omnis generis conuitia pugnascque sequi ad mira-
da scilicet disputationem que nunc habentur pre-
mia. Singamus enim alius dicat huic qui commo-
de non concoquat ventrem in sicco et frigido inter-
periem contraxisse: proindeque humectandum ac cal-
faciendum esse: alius quod naturalis eius muta-
tus ad frigidius et humidius sit: calidum siccumque
victum adhibendum suadeat: tertius autem quip-
piam accedens quod que comprehensa sunt: non re-
cte sint dicta: id ne tenet quidem ostendere: sed tan-
tum eos qui dixerint obiurgat: quasi superflua scri-
bentur: et testes adhibeat Erasistratum vel Herophi-
lum. Nonne (ut dixi) dissidij hinc mutique conui-
tium excitabitur: quippe illos contra necesse est
Arbeneum: et Adnesitbeum: et Dioctem: et Plitonici:
et Hippocratem: et Philistionem: et sexcentos alios ta-
les opponere testes. Si enim testibus decisa lis erit:
non modico bi vident. Nam quod tum insalubris
intemperamenti plures sint species: tum cuiusque ea-
rum diuersa curatio: ubi non Hippocratis modo: et
plurimum aliorum medicorum: sed etiam Platonis:
Aristotelis: Theophrasti: Zenonis: Erythrii et om-
nium illustrium philosophorum testimonio compro-
barint: utique et quod citra naturam corporis exacte
inuentam fieri nequeat: ut vel de morborum differen-
tia quicquam inuenias: vel auxiliorum conuenien-
tius copie sis compos: ipsi tum philosophis
tum medicis confirmabunt: his que non tyranno-
tum ritu: sicut isti subentibus: sed euidenti ratione
probantibus. Contra hec igitur: qui calidum et fri-
gidum: balneatorum: non medicorum dicunt esse vo-
cabula: dicterij videlicet videntur: et risus mouebunt
morationes: phrygas: aut scholasticos narrantes. Quip-
pe conscij sibi sunt non modo nihil demonstratione
confirmatum scire: sed nec quid demonstratio sit in-
tellegere. Ergo ex his dicterij necesse est oriat dissidij
initium. Ut enim primum omnium memorem que
nugantes sine demonstratione dicere non dubitant:
considera quo pacto necesse sit ex eo pugnam sub-
sequi. Nam ubi contra dicta eorum nuda: et demon-
strationis expertia: ac contra testes ipsos quibus
credendum censent: alij tum celebriores: tum longe
plures testes opponunt: necesse est vel cedere: vinctque
utroque: et quod demonstrare recusant: et quod nu-
mero testium sint impares: vel perfricta fronte Era-
sistratus omnibus illis testibus dicere maioris esse

fidei. Siquidem hic necessarium est alterum negare esse
maioris fidei aut Hippocrate: Adnesitbeo medicis:
aut Aristotele et Platone philosophis: alterum esse
maioris fidei instare: deinde varie ultra citro tam im-
modesta contentio: saque contradictione iactata: al-
terum eorum impelli: ut dicat non esse: alterum be-
ne sane: si tu Erasistratum in ordinem rediges. Nec
enim quorundam fieri in medicorum disputationibus
o Mero vides. Ea vero semel data porta omnia
tam muliercularum verba ingeruntur: et quum mu-
tuis se maledictis asperserint: inutiliter amisso tem-
pore discedunt. Atque hanc turpitudinem non est
quod dicat aliquis non esse ab ijs qui demonstra-
tionem fugiunt: inceptam. Fugiant autem multa
ria ut scis: alij cum grauitate tantum increpan-
tes: alij scurrile aliquid commentantur: alij in risum sa-
nasque disceptatione abrepta. Quod si quis sermone
stare demonstrationesque audire audeat: primum qui
dem omnino non intellegit: (neque enim potest qui de
monstratiue methodi sit imperitus: eos qui ipsa
vtuntur intellegere) deinde si aliquatenus intelles-
git: at quod dogma suum in quo est innuitus: pro-
pugnare omnino decreuit: contra tendere aggressus:
dein deprehensus que nec rite cludant nec colligant
tum vana nugaciaque dicere trahitur: et deuouet dia-
lecticos: ceu malorum causas: quod videlicet pitiu-
tam a naribus ipsorum detergent: ipsique mederi
conantur: adhibitis scilicet non melle et placentis:
sed allio et cepis: que etiam pituita: tentatos gal-
linaceos sanare solent. Quippe milles afflusi ijs
cum a diuerse cludentibus argumentis non aliter
quam ab ipso allio: et cepis cogentur lachrymas
ri. Nec te profecto latet: multos sepe nobis pri-
uatim falsos: sentire tam se suam sectam quam sit
absurda: nec tamen hanc posse publice mutare:
cum alioqui: nec alias nossent unde haberentur in-
pectio: et iam vulgo propter hec et noti et in pectio
forent. Itaque ob hec ipse quoque disculi commen-
tarios de medendi methodo scribere pro compertis
to plane habens paucissimos huius tempestatis
ab ijs adiutum tri. Etenim nisi magna quepiam
miraque mutatio humanarum rerum fiat actum de
bonis studiis est: utpote confusis ac corruptis ne-
mine veritatem ipsam: sed tantum sententie famam
querente. Optime enim profecto scis: ne quicquam
quidem usquam inuenisse nos: qui esse potius quam
videri docti cuperent. At qui nisi quis sapientiam
ipsam propter seipsam expectat: ne tempus quidem
illum inueniet quo se in logica methodo exerceat:
immo diutius: et fame: et potentie ciuili inbians in
horum ambitu vitam omnem consumet. Ergo di-
missis his rursus ad propositum redeamus. Est
autem ab initio propositum illud: qui omnem mor-
borum numerum methodo non inueniet hunc ma-
xime in ipsis medendi methodi foribus lapsurum
cum constet totidem esse medendi rationes quot
sint morborum idee. Ergo sic in enumerandis mor-
bis egisse: ut talibus neque priuatis proprie atten-
tus infinitos statuatur: nec in primis statim generis
bus subsistat: id in promptu cuique non est: sed ei tan-
tum: sicut antea dictum est: qui in diuidendi metodo

dis sit exercitatusissimus. Principium vero diuisionis eorum est sic: ut etiam aliubi diximus: ut essentie ratio rei diuidenda constituitur. igitur illud monstratur nobis est morbum omnino vñ ex ijs esse que preter nam sint. Nec autem quatuor cū sint: actio: offensio: affectus: vñ actio puenit: affectus ipsi causa: et que hūc subsequuntur symptomata: siue functionē ipsam vitia tam: siue vnde hec prouenit affectus: morbum nominare velis: nihil id medendi methodum immutare ostensum est: modo vñum illud intellegatur: primam ipsam curationem: quam etiam nonnulli continentem appellant: affectus esse qui actioni incummodat. Porro ostensum a nobis diximus: rationabili? hunc morbum appellari: non tamen verare nos quin si cui id cordi sit: actionis noxam morbum nominet: affectum qui hanc creet: morbi causam. Presumpo igitur quod morbus vocetur affectus is preter naturā qui functioni officiat: inquisiuimus deinceps quot in vniuersum morbi essent. Abi clarum obiter fecimus: si quis via ordinis pcessurus sit: nec sic vultus medicorum facit: tyranni ritu imperatur: hūc inueniendum esse affectum illum qui functionis effectus sit causa. Hunc sane nos temperamentum diximus esse: calidi: frigidi: humiditatis: ac siccitatis. Proindeque primum morbum in similibus esse ex horum intemperie ostendimus. Alius quispiam corpulorum et meatuum symmetriam statuet: eorum ex indebito meatuum ipsorum modo egrotare animantes. Eterum si quis nec ipse actionis causam: in quonam sit entium genere audebit statueret: nec ijs qui statuunt contra diceret: ac nibilo secius tamen ratione methodoque se procedere arbitrabitur: hunc egregie improbum esse diximus: ut qui nec tutum se ab empiricorum accusatone facere possit: et secū plane pugnet. Quippe eius modi homines ex dimidio logicos esse: qui qua ratione pblegmone: scirrbus: tumor: et alia id genus fiant: multo labore disquirunt. Ledi autem etiam citra hec omnia et sola intemperie actionem: non intellegunt: sed empirice talia curant. Quisquis igitur quantum bi aberrent scire voluerit: tum quot morbos transilant: quantoque plures ignorent quam noxarum libros nostros de morbos differentijs perlegat. Intellegent enim Hippocratem primum omnium recta instituisse via. Que cum a posteris absolucnda fuerat: non modo nemo eorum absoluit: sed plerique etiam que probe fuere inuenta: corruerunt. Proxime autem ut viam que inchoata ab eo perficerent absoluerentque: Aristoteles et Theophrastus accesserunt: et si facerent verum oportet: potestate absoluerunt: cum constituerint: aliud esse in corporibus similibus morbi genus: aliud in ijs que instrumentalia dicantur. Quippe a similibus functiones edī: eorum esse cuiusque instrumenti vñam tantum similitarem. Reliqua vero que cum hac quoduis instrumentum perficiunt: et vñus alius gratia facta esse: illius quod prima erat actionis causa. Sed et horum tamen rursus cuiusque esse per se actionem: veluti in oculis. Satis enim fortassis sit: que in alijs diffuse ostendimus: strictim hic commemoramus: ipsum visus instrumentum est crystallinus humor: relique oculi partes: eius causa sunt facte. Quorum omnium vñus narrauimus in decimo operis de partium vilitate libro. Eterum quanquam crystal-

lini maxime causa omnia sunt facta: singula tamen eorum aliquam seorsum actionem sunt nacta: ac vñ na quidem: et arteria: et nervus toti animanti communem. Adembranule oculi omnes cum sint nutrimenti participes: omnino naturalibus facultatibus sunt pcedite: ac perinde etiam functionibus que ab his proficiuntur. Quoriam igitur crystallinus humor ex intemperie laborat: omnino leditur oculorum functione: ceterum non est eorum: ut organa sunt: morbus. At quod hypochyma vocant: nullius similitudinis est morbus: sed oculi totius: ut instrumenti. Ad eundem modum si in finibus venarum que in cauo locinoris habentur: obstructio ex lentis aut crassis succis subest: digestio quidem in corpus per has morabitur egritudo tamen totius locinoris: ceu instrumenti censetur: nulla similitudinis eius partium egrotante. Quod si intemperies venas eius infestauerit: ipsarum quidem illarum morbus primum erit: et accedente vero etiam locinoris. Ac Erasistratus quidem in pblegmone substantia tradenda est lapsus: cum nec in particulis que pblegmone laborant in finibus pulsatiliū: impactio necessario cernatur: nec arterie spiritum tantum cum in naturali habitu sunt: contineant: veluti in tractatione de his ostendimus. Si igitur pblegmone eius generis morbus sit cuius autumat: et scirrbus eius generis cuius ille opinatur: et reliquorum singuli: sicut ipse obscure: et multis: sequaces eius clarius explicare conantur: utique solidas ipsas partes liberas propemodum a morbis relinquit nisi quatenus ulcerari: collidi: incidique valeant: atque id genus aliud quispiam pati. Laborare vero eas se totis eiusmodi morbis: quales nos octo intemperantias ostendimus: id nusquam dicit. Atqui corpus vñuersa etiam que difficillime afficiuntur: veluti es: lapis: ferrum: saltem calficri: frigidificari: huius mescereque cernuntur: ut utique mirum sit: si tantum arteria: et vena: et nervus: nibil eiusmodi sentiant. Atque hoc etiam magis mirum: si patientur quidem: functionem tamen legitimam edent: veluti (si ita forte tulerit) in corde facultas quedam est (ut ipse quoque Erasistratus confirmat) qua laxatur et contrahitur. Hanc autem ledi profecto oportet si viuenti animali cor sit exemptum: quemadmodum sepe factus in sacrificijs videmus. Quippe si non leditur: perpetuo mouebitur: nec tantum ad tempus aliquod: ut nunc cernitur. Adanifestum est igitur lesam esse: proindeque mouere desinere. Illud igitur consideratu non inutile erat: cum potest saltem facultas ea ledi etiam antequam cor sit exemptum: quenam sit eius lesio: que nam alia preter intemperiem. Nam neque figura eius mutata apparet: nec causas: nec ligamentum: nec osculum: nec alia vlla pars perdit: sed tantum naturalis temperies mutata. Ergo omnes hi similitudinum partium morbi omnino ut dictum est: ab illo sunt omitti. Siquidem vbi sanguis in finibus arteriarum impactus actionem vitiat: id arterias ipsas quatenus instrumenta sunt: male habet. Et vero similes particule sunt: octo quidem secundum iudas qualitates intemperies habent: octoque rursus cū fluxione. Oportet igitur: quisquis horum cū certa scientia demonstrationes cepisse velit: a libro de elementis incipiat: post deinde reliquos sigillatim (ut

dictum est relegat. Sunt vero proximi huius comen-
tarij de temperamentis. Ab ijs proximus est qui de
inequali intemperie inscribitur. Ador q̄ de naturali-
bus facultatibus. Alij q̄ qui de anime affectib⁹ sunt
p̄dicti: id que de vnoquoq̄ deinceps: et seorsus. Hos
excipit qui de particulari vſu sunt inscripti. Quos
sequuntur qui de morborum symptomatūque diffe-
rentijs titulum habent. Pleriq̄ vero medicorum nec
tantum experientie applicantes animū (cum tamen
liceret ex empiricorum institutione bonis esse medi-
cis) et perfectioris rationis cupidi: cum aut ijs que
extra demonstrationem sunt enunciatā credant: aut
vitiōsis demonstrationibus fallantur: non solum nō
bil excogitant boni: sed etiam que per experientiam
sunt cognita: corrumpunt. Siquidem ratio non leue
momentum opinet ad experientiam vel ornandam
vel corrumpendam: sed quantum recta ratio ornādo
adijcit: tantum: vel etiam amplius: vitiōsa detrahīt.
Atq̄ hec me sepe medicorum vulgo predicantem au-
dis: qui priusq̄ in methodis logicis se exercuerint:
vel cum demonstrare aliquid tentant: se ipsos fallunt
vel cū diuidere quidvis in species ac differentias: hic
quoq̄ imperitorū coquorum ritu nō per membra in-
cidunt: sed conterunt: collidunt: ac dilantāt: veluti in
eo quod nunc est propositus. Consulo igitur (vſcis)
talibus omnib⁹: experientie animum intendant: cū
nō leue insit periculum ijs qui supra vires aliquid
moliuntur: ne et id non consequantur: et que intelli-
gere alias possent: omnino amittant. Ergo cum ijs qui
tum recto sunt ingenio: tum discere parati: ipsi rursus
sermonem conferamus: illud tantum ex ijs que inter
initia diximus: commonentes: non esse committendū
ut veraq̄ simul confundantur misceanturq̄: et q̄ per
experientiam sunt inuenta: et que sola ratio sunt in-
uestigata: sed cum vtrumq̄ seorsum sit tractatū: post
ambo coniungantur. Ergo cum ipsi de experimenta-
li inuentione alibi egerimus: de logica in his commē-
tarijs differere proposuimus. Ac mihi videor ijs pre-
sertim qui commentarios nostros de morborum sym-
ptomatumq̄ differentijs perlegerunt: cum quib⁹ sci-
licet mihi deinceps sermo erit: iam clare osēdisse ma-
xime in ipsis statim foribus lapsū Thessalum esse.
Zapſus enim non leui lapsu et Asclepiades erat: vbi
inter initia de elementis corporis male sensit. Lere-
rum multo et maiore et grauiore Thessalus: quippe q̄
omnes in vicijs ratione morbos in duos similiter il-
li conſultit affectus. Aduſos vero medicinalium sco-
porum ademit: quibus ille est vſus. Pessimum autē
grauissimūq̄ illud admisit: quod nec ipsas actio-
num noxas: nec affectus qui earum cause sunt: mor-
bos censet: sed solis vacuationibus vel statis vel pre-
cipitatis intentos esse vult. Accedit quod nec quid sit
plus iusto siſi precipitative vacuationem: clare do-
cet. Quippe vel ad vires: vel ad causam: vel ad affe-
ctum: vel ad id quod per sanitatem semper est obser-
uatum: refert iudicium oportet. Ex quo factum ar-
bitror ut pugna inter eius sequaces non parua sit
orta: ut qui tum de reliquis omnibus inter se dissi-
deant: tum de eorum que parbe vocant: et norione et
subsistentia. Verum si nunc de pugna eorū historiā
moueam: deficiam ad inuicillā sermonem. Omnem
igitur deinceps sermonem faciam ceu cum illis agas
qui commentarios de morborum ac symptomatum

differentijs: preterea de causis eorum relegerint: ad
hec: qui ea omnia quorum paulo ante meminī reuol-
uerint atq̄ binc ordiar. Quoniam actiones omnes
a similaribus corporibus proficisci ostendimus: reli-
quas vero omnes singulorum instrumentorū parti-
culas: vſum quempiā ipsis prebere: duplex sane mor-
borum genus erit: alterum in partibus similaribus:
alterum in totis organis. In similaribus intemperā-
tie: in totis organis vnum in figura spectatur: aliud
in particularum numero: aliud in cuiusq̄ quantita-
te obseruatur: quantum in positura. At rarumq̄ vero
partium: id est similarium instrumentaliumq̄: com-
munis est ipsa vnitatis diuisio. Ergo sex in vniuer-
sum morborum sunt genera. Unum ipsorum simila-
rium proprium: nempe intemperies quatuor: ut mo-
do dictum est: instrumentorum cuiusq̄: et cum his sex
tum: quod cum similaribus tum instrumentalibus est
commune: ipsius vnitatis solutio. Horū cuiusq̄ dif-
ferentie ad vltimas vſq̄ species in libro de morborū
differentia sunt tradite. His sic se habentibus: ita
de medendi indicationibus est dicendum: sed hoc ip-
so indicationis vocabulo prius exposito. Quippe ip-
sam sequentis siue agendi insinuationem: indicatio-
nem dicimus. Nam inuenitur quidem et ab ipsa expe-
rientia id quod consequens faciendum ve sit: ceterum
non ita quasi in precedenti aliquo designatum: pro-
indeq̄ nemo empiricorū dicit hoc isto indicari: quā-
q̄ certe sequi hoc illud dicunt: et precedere hoc illud:
et consistere hoc cum illo. Deniq̄ omnem artem bonā
obseruationem memoriāq̄ esse dicunt: nempe quid
cum quo: et quid a quo: et quid post quid. Idem idem
sit vſum. Ergo ex ipsa rei natura ordiri: atq̄ ab ipsa
quod sequens sit: extra experientiam inuenire: id est
indicatione inuenire. Definito tam hoc quoq̄: ac rur-
sus quod ante diximus: ad memoriā reuocato: om-
nem medendi methodum seiunctam ab experientia
procedere: nec recte facere eos qui ambas doctrinas
empiricam logicamq̄ in vnum cogunt atq̄ confun-
dunt: que reliqua sunt prosequamur. Fuerit autem
omnium que reliqua sunt ordine primum: quod pro-
posita iam proxime sequitur. Sequitur autem pri-
mum ac maxime illud: quod omnis medendi methodus
per indicationem fit. Quippe quantum ab expe-
rientia setuncrum est: id totum indicatio nominatur.
Quare quisquis condere medendi methodū sed vn-
quem parat: huic a primis est indicationibus auspi-
candum: atq̄ binc ad eas que deinceps sunt transi-
endum: rursusq̄ ab his ad proximās. Itaq̄ pergenti:
non prius desistendum quam ipsius compos sit finis.
Porro finis propoſite nunc nobis tractationis est:
inuenire cuiusq̄ morbi remedia. Quodnam igitur
vie que huc perducit statuatur principium? Nempe
morbi ipsius cognitio: qualis scilicet is natura sit: ut
prius est ostensum. Quippe si id quod curatur is est:
ratio profecto est ab ipso quoq̄ indicationes esse sin-
cipiendas. Ergo primum que generalis communis
que morborum omnium indicatio sit: inuestigandus
est: ab hac deinde ad alias speciatim descendendus.
Quippe necesse est omnes morbos vnius eiusdem
que participatione morbos appellari: veluti arbi-
tror et hominem: et bouem: et canem: et reliquos
rum angula. Unum namque idemque in omni-
bus hominibus habetur cuius gratia omnes eandē

appellationē hominis fortitur. Part modo canib?
vnu idemq; oib? inest cui cogitatione innititur cū ca-
nem intellegere volum?. Similiterq; in oibus equis
vnu idemq; inest propter quod omnes equi dicunt.
In homonymis aut hoc clarius perspicere licet. Nam
oibus quadrupedib? aialib? que laerant: vnu idemq;
inest vtiq; quod quadrupedia sūt et laerabilia. At a
marinis illis rapacibus beluis quas ipsas quoq;
canes appellamus: vnu rursus idemq; inest qd ter-
restribus nō est: ita vt bis cum illis in canis natura
nulla sit nisi tantū nominis conuentientia. At homi-
nis cū homine veluti Socratis cū Alcibiade nō ho-
minis modo verū etiam eorū que tñ insunt societas
est. Mā et animalia et bipedes et pedestres et rationa-
les et mortales sunt. In pleniq; nihil vlli singulariū
hominū qua homo est inesse deprehendas qd nō et
reliquis inest. Ceterū terrestribus canibus ab ijs q;
sunt marini multa insunt diuersa: seu corporis spe-
cies formā seu animi mores. Quippe ille cicur est ho-
minisq; amans: hic insidiator et ferus: ille terrestis:
hic marin? ille quadrupes: hic nō. Rursus ille laer-
abilis: hic ad laerandū minime habilis. At nō terres-
trium canū hic laerabilis est ille nō: nec rursus hic
quadrupes alter nō quadrupes: sed oibus ipsa vna
forma inest qua canes nominant. Nec hō substantijs
modo id inesse videt: verū etiam ipsi accidentibus:
vel vt affectus sunt: vel vt actiones vel vt passionēs.
Verbi gratia homo inambulans ab homine inambu-
lante nihil differt fm? itiaz inambulationē: s; nec vltus
ab vltō: nec cecus a ceco: nec albus ab albo: nec niger
a nigro. Verū in maioris minorisq; ratione singuli
horū nō parū opinēt differentia veluti magis mi-
nus ve albus. Verum quatenus alb? vnu idemq; cū al-
tero: alio possidet: ita nimirū vt qua homo ē vnu idemq;
cū alio quolibet homine. Et in singulis deniq; si-
gnificatorū vnu idē vbiq; inest. Ita igit et ipius egro-
tare et valere se habet. Illud em̄ egrorantibus omni-
bus inest hoc valentibus: vtiq; vnu idemq; vtrūq;
Et veluti nomine hominis vnu ita etiā nomine sa-
nitatis vnu significat. Declarat aut et quotidianus
inter nos sermo qd in qd? homonymia nō est in bis
vnu est qd significat. Si em̄ dicat quispiā vulneratū
sibi esse lapide caput memini nō dilucidus sermo est:
aut ambiguus: sicut est cū dicat deuoratū esse a cane
Loricū. Siquidē a quo cane statz rogabit auditor:
propterea videlicet qd duo sunt canū genera: terrestre
alterum: alterum marinū. At nō quo lapide aut qd
caput rogabit: cū et ois lapidis qua lapis ē vna spe-
cies sit et ois capitis qua caput. Lanis hō vt canis:
sane nō vna: sicut nec ligule qua lingula: qñ et tibia et
calcemēt pars lingula est. Ac si quis audias mini-
stro iubentē vt lingulā afferat incertū est quā lingulā
dicat. Sin ventrē aut renicā aut iecur afferre iubeat:
nō itē. Ergo singulis significatis vna subiecta res ē:
non tamen cuiusq; vocē vna res subijcitur. Interdum
em̄ tantūmodo significatur per vocē: nec quicquā su-
bijcitur. Verū de bis que ita dicuntur differere pre-
sentis propositi non est. Quibus aut non tantū signi-
ficatur aliqd s; etiā res aliqua subiecta est bis quot;
quot significata fuerint eodem sunt et reruz idee. Ac
vocis quidē vnu significatis vna necessario erit et rei
species: numero tamen plures bas esse licet: sicut A.
Eoq; septem esse vocales dicimus elementa: Breoz
idiomate quatuor et viginti ad communem videlicet

omniū specie que vna est referentes non ad particu-
lares q; charis lignis mēbranis et lapidib? sunt scri-
ptē quarū maximus numerus est nec potis numera-
ri penēq; in infinitū extēsus. nā possunt in toto ipis
spatio infinita seriotū A. tū B. tū C. eodē modo et
reliquarū literarū singule. Verū ea innumerū qua-
tuor esse et viginti numero dicimus: nō particulares
intelligētes sed tantū species qbus (vt arbitror) ipsa
nomina indicimus. Quippe nō hoc qd in chara scri-
bitur A. dicitur: illud quod in ligno pingit A. nō di-
citur: imo tū hoc tū illud: idq; siue describas in terra
siue in lapide: siue scalpas: siue colorib? pingas. S; nec
pueros docet quispiā multa A. et B. et C. et reli-
quorū singula: imo qdq; horū vnu simul aut vbi
ginti quatuor. Simili genere si equū vnu puero indi-
ces aut camelū: vbi aliu rursus equū aut camelū as-
perit nō rogat qd animal id sit: sed illū equū hāc cas-
melū nominat atq; illū quē prius cū hoc quē nūc cer-
nit eundē esse dicit quāuis fortassis aliter mortu? ita
sit: alter (hic videlicet quē cernit) super sit. Hāvinū ho-
mines veri hō iteq; idē bibisse se dicunt: nēpe specie
idē. Interim tria se vna bodie bibisse narrant aut
etiā vnu ad specie vbiq; respiciētes. Preterea quinde-
nas fores vno sigillo obsignatas ad specie scilicet in
oibus sermonē referētes. Adeoq; est eundē sac oibus
natura iitū tū hominib? tū brutis vt aliud qd ceu i
substantia subiectū aliud seu specie vnu intelligat: vt
vel asinorū (q; tñ oium brutorū stupidissimū videt)
aliud esse specie vnu aliud numero nostrū nō fugiat
Cōspecta nāq; camelo asinus se retrahit et fugit ac
timet si nūq; ante camelū cōspect: sin aut videre iā
assuevit quāvis aliā aliāq; illi demōstret tñ ppter cō-
suetudinē nū amplius: timet: s; veluti vna species in-
tetur et illā cui insuevit et hāc et nunc primū appa-
ret. Ad eundē modū nec homines timet: s; veluti vna
tudinē: s; bos quoq; velut vna specie videt. Verū
si curatōrē inspicit: nō solū vt hominē sed etiā vt hūc
hominē agnoscat et micat auribus et caudā quatit et
rudic et laeuat cū eū aspexit vtiq; indicās se famili-
arē agnoscere. Hūc itaq; tū vt hominē tū vt familia-
rē agnoscere. Hūc itaq; tū vt hominē tū vt fami-
liarē noscit. Eū aut quē primū iam videt vt homi-
nem similiter vt familiarē nō similiter. Quare nō nos
modo verum asini quoq; iam aliud vt numero idem
tum vident tum etiā noscunt ac meminerunt: aliud
vt specie. Ac Dionem curatōrē (quo enim ita vocet-
tur) aliter vt hominem aliter plane vt curatōrē suū
agnoscit vernaculi asini vtiq; cōmunē eius cū alijs
hominibus speciem vt hominis capientes: priuata
vero ac secretam vt Dionis tatum. Ergo tantū abest
vt veteres philosophos laudem tanquā ampliū ali-
quid magnēq; subtilitatis inuenerint quod idem ac
diuersum vnu ac non vnu nō solum numero sed etia
specie sit inauditiū: vt etiam ipsi asini hoc inesse
natura dicam. Sane adijciunt veteres philosophi nō
tantum numero ac specie aliquid idem dici verum
etiam genere. Verum id iam ad rem propositam nō
desidero. Adibi em̄ vnicū illud satisfactū quod ipse
asini stupidiores ostendi quī non concedunt aliud
spē vnu: aliud numero dici magisq; bis etiā q; vnu
esse phreniticū et vnu empiricū: vnu tñ esse hominē
non cōcedūt: aut qui non intelligūt specie quidē vnu
esse hominem numero nō vnum: nec Socratem vnu
esse tum specie: tum numero. Phreniticū aut specie

esse vñū: multitudīne nō vñū: cum fieri nō possit vt
 Dion: Socrates: Ebeō & Lozice: pariter si ita fors
 tulit: pbzenitici laborātes cū quatuor sunt: vnus mul
 titudīne sint: sed specie vnus: multitudīne nō vnus.
 Absurdus aut multo est quod empirici dicunt: cum
 vñū esse empiricum dicūt: deinde rogati quomodo
 vñū dicant eum qui viuit cum eo qui mortuus est: &
 eum qui est in Grecia: cum eo qui est in Egypto: mi
 rificū respōsum afferūt. Quatenus (inquiunt) Em
 piricus est: bacenus etiā vnus est. Hoc enim extre
 me stupiditatis est: si adiectis illis quatenus & bacte
 nus: nec que ipsimet loquuntur intelligant. Si enim
 baten? Serapion & Adenodor? vnus sunt q̄ empy
 rici sunt: pfecto in alijs vnus non erunt: quando si
 omnifariā vnus essent superuacue (arbitroz) ac fru
 stra adita essent illa quatenus & batenus: cū prom
 ptum esset dicere vñū esse Serapionē & Adenodo
 rum: ita nimirum vt si de ipso tantū Adenodoro lo
 quens adiectione nō egeres: sed absoluto sermone di
 ceres: Adenodorus est vnus. Ergo si vnus absoluto
 sermone est Adenodorus: Serapion autē & Adenodo
 rus nō absoluto sermone vnus: sed quatenus empy
 rici: omnino profecto ipsis alia quepiam inerūt qui
 bus duo sunt: & nō vn? ambo. Efficiturq; hoc illud
 quod antiqui philosophi dixerunt: aliud numero et
 idem & vñū esse: aliud specie: nec esse mirū si Adeno
 dorus Serapionē in aliquo idem sit atq; vnus in ali
 quo non idē neq; vnus: quatenus enim empiricus
 idem: quatenus autem hic resimus: ille naso adunco
 aut candidus aut niger: aut magn? aut paruus: nō
 idem. Nunquid igitur sic est vterq; eorum homo: vt
 vel naso est adunco vel resimus: an sic vt empiricus
 est? An hoc quoq; puer intelligat: quod qua homo
 vnus sunt: qua hic resimus: ille grypus non vnus?
 Num igitur extremi stuporis est: aut pertinacie: aut
 nescio quo nomine merito appellem: fateri vñū esse
 pbzeniticum qua pbzeniticus simili modo leibargi
 cum & pleuriticum: hominē vero qua hō est: nō vñū
 Preterea empiricum vñū dicere qua est empiricus:
 equum vero & equus est nō vñū? Eū audire liceat
 Aristotelem & Theophrastum affirmantes: specie
 quidem posse alterum alteri idem esse: numero vero
 non idem. Atq; etiam ante hos illum qui ipsos bu
 tusmodi significatorum distinctionem docuit: audire
 dicentem nihil esse mirū vñū esse multa & multa vñū.
 Quippe adeo dilucide omnem hāc disceptationem
 Plato in pncipio Pbilebi absoluit: vt mihi vel ipsis
 stupidis videatur esse dilucidus. Asini namq; no
 runt cum hominem: cum camelum: cum bouem: pre
 terea hunc hominem hāc camelum: hunc bouem. Eo
 dem modo viam norunt: nō tātum absolute vt viam
 sed etiam vt hanc viam. Nam in ingressu vie quā nō
 nouit: asinū statue attēdeq; vt illam perambulet ac
 totaz peragat: in neutra partē declinās nisi sicubi in
 diuersa scinditur: vtiq; declarans se speciem ipsam
 vie meminisse: & clare intelligere. Quippe in ambu
 lat eat que trita est: quatenus autē ignorat: fallitur.
 Neq; effi ex recordatione eius que insectilis vnaq;
 numero est hanc quam non nouit: peragere potest.
 Adanestum hō est cum hanc viam qua nūc primū
 insitit: quatenus via est: vt noscentem inambulare:
 quatenus hō numero vna est: eareus ignorare: pro
 pterea quod & nescit ad non tritā diuertat: & qua in
 duas scinditur: nesciat vera sit eundem quod tamen

omnino non ignoraret: si secundo aut tertio nunc p
 hanc ingrederetur. Nam quoniam alterum nouit: al
 terum non nouit: propterea videlicet quod com
 munem vie speciem cognoscit: propriam autem bu
 tus vel illius ignorat: vtiq; quatenus nouit: non fal
 litur: quippe qui trite insitit: quaten? ignorat: fallit
 nescit? subinde in tritijs quā eligit. Duplicem ergo
 cognitionē habet & asini: cōmuniū specierū alterā: p
 uatariū alterā. In summa siue vnam speciem appellare
 cōde illud velis: siue genus siue cōmunitatē: si illi? bāc
 quā ipse nūc interpretor notionem custodias: de no
 minibus cōtēdes rem tñ mutare non poteris. Et de
 nominū quidē impositione: alius fortasse quispiā
 tecum contendit: vtiq; qui eque in rerum contempla
 tione vt tu parū est exercitatus. Ceterum nos saltem
 non contendemus: illud potius te monebimus me
 minisse quod Plato ait. Adulta enim vñū esse & vñū
 multa Adriticum sane dictum: nec facile est cōtēde
 re cum eo qui horum verūlibet statuatur. Et si hoc
 obserues nō erit qđ contendas vt nunc cōtēdis par
 tium ignorantia partim adductus pertinacia. Sed si
 ue quis vñū esse pbzeniticum dicat vñū esse cō
 senties: siue multa ita quoq; consenties. Simili mo
 do & empiricum & dogmaticum & methodicum. Non
 aliter sane & medicū vñū esse ac multos dices vnus
 quidē qua medicū non vñū hō particulari multi
 tudine. Nō em de empirico loquens illud quatenus
 adhibebis de medico loquēs id tolles. Neq; rursus
 de medico loquens adicies de homine loquēs aufe
 res. Nec pbzeniticū vñū esse dices qua pbzeniticus
 egrotatē hō nō vñū. Siquidem hic quoq; qua egro
 tās est vn? est. Ded tūc igit tandē nugās illas q̄bus
 in alijs libris capiose vtens: censet ostendī tibi ipz
 hominem solum & seorsum a particularibus homi
 nibus: tāq; ipse ostendere possis empiricū citra Ade
 nodorum & Serapionem: & alios particulares empy
 ricos: aut etiam pbzeniticum seorsum a particulari
 bus pbzeniticis. Abi igitur est error: vnde que hec
 mutatio vt asinis adeo ipsis sint stolidiores? Nepe
 vnde in alijs quoq; infinitis fallitur. Quippe vbi a
 notionibus ad rerum substantias transire tentant:
 deinde per logicē cōtēplationis imperitiā fallunt:
 vtiq; subuertūt cū rerū addubitatione etiam ipsas
 notiones. Siquidē excipit eos hic q̄stio de generib? &
 speciebus: q̄ nō modo homines qui in logicis metho
 dis nō sunt exercitati s; etiā nisi acriter intendāt alii
 quos ex ijs q̄ sunt exercitati pōt fallere. Ceterū non
 oportet ppter ea qđ de rerū substantia dubitāt a ma
 nifestis recedere notionib?: nec putare cōsultū aliqd
 inuenisse vtrovis vel empiricos si vñū dicāt nō adie
 cto quo significato vñū sit: vel methodicos si p gene
 re vel specie: vel cōtē cōmunitatē vsurpent. Adibi em
 melius visum est notione ipsa clare tā definita (nēpe
 qua pbzenitici sūt hac esse oēs vñū: q̄ hō hic tūcū
 ille fenex aut gracil? aut corpulēt? aut vir aut mulier
 hac multos) veteri elocutione decetero vti ac cū Arist
 tele Theophrasto & Platone loquēdo picitari q̄ oia
 id gen? specie esse vñū dicūt multitudīne hō nō vñū
 nō pbzeniticū modo aut leibargicū aut empiricū s;
 etiā dogmaticū & methodicū & hominē & equū & vir
 & mulierē & reliquoz singula. Nō si ad particularia
 descendere veluti hanc mulierem que indicari digi
 to potest hanc sane nō possis specie quidem vnaz dis
 cere multitudīne vero multas. quippe hec mulier que

indicari digito potest: una est viroque modo et specie
et multitudinem: quod etiam aliter numero dicere solemus.
Hi vero ita non faciunt: sed alij communitates nomi-
narunt: cum vero non magis dubitari de ijs quam gene-
ribus et speciebus possit. Alij quatenus hoc quippi-
am est: unum esse dicunt: quatenus autem non unum nequaquam
explicat. Et enim par erat hos quosque quemadmodum
ostendunt quod Adenodorus et Serapio: et Theodas:
et Glaucias: et Apollonius: et Calides: et Diodorus:
et Heracides: et Lycus: unus omnes sunt qua empiri-
ci: ita tursus quemadmodum non unus omnes: sed multi
sunt: exponere. Siquidem in his exponendis alicubi
plane deprehendissent idem tum unum: tum multa non mo-
do esse: sed etiam dici posse. Adenodorus namque et Sera-
pio: qua empirici sunt: unus sunt: uno vero et qua me-
dici: et qua boies. Quid vero qua aialia? Nam id que-
ri ab his operipsum est. Nam bacter? quosque Adeno-
dorus et Serapio unus sunt: Nam si id neget: nec nos
cedemus quatenus empirici sunt: eatenus esse duos
boies unum. Sin cedantur hec quosque duos esse unum:
nempe quatenus ambo sunt aialia: primum illud subij-
ciemus. Recte igitur ab antiquis philosophis dictum
est: aliud numero: aliud specie: aliud genere esse quod tum
idem: tum unum est. Debinc rursus interrogabimus:
Phreniticus Adenodorus: phrenitic? Serapio: idem
ne est: an diversus? Si respondent oino unum phreni-
ticum esse: unum quod eundem ambo qua phreniticus: rursus
percontabimur. Quid autem qua egrotantes? num bac
quosque ambo unus sunt? Si negent: neque nos illis co-
cedemus qua phrenitici. Sin annuent: utique rem ali-
qua ponemus cuius una sit species: de qua omnes homi-
nes morbi nomen enunciat. Non enim phrenitis res
aliqua fuerit cui una sit idea: atque bacterius omnes qui
ea sunt affecti unum efficiens. Ador? autem aliter unum
non faciet eos quos occupaverit. At nulla est (inquit)
ita distincta species aut aialis aut morbi: sicut boies
et phrenitidis. Quid ais improbe? An nihil tibi si-
gnificamus videtur de vocibus: aial et morbus: sed simili-
ter effertur ut blyturi et scindapius? An significat qui
dicitur: verum nulla res substat que vocibus respondeat:
veluti in Scylla et Ectaurus? an etiam significat: atque
id quod significatur: unum est? Quippe si nulla sit res quod
ijs vocibus aial et morbus indicet: non recte dicis boies
minime esse aial: aut phreniticum morbum. Sin est res ali-
qua: et vere dicis tum hunc quod aduenit: aial esse: tum hunc
qui decubir: egrotare: est utique oino aliqd eorum quod ipis
insunt: de quo vocem utraque enuncias. Verum ad hec
intelligenda parum es exercitatus: tamen si ea ex primis
sunt que in logicis institutionibus tradantur. Ceterum quod
hoc ad ipsam veritatem? Non enim profecto ex ijs que tu
non intellegis: iudicanda veritas est: sed ex ijs que quod
piam intellegit: qui et natura prudens sit: et ea didicerit:
ac exercuerit: nec idem corotiosus sit: sed veritatem amet.
quosque nullum in te est: quamquam mediustidius baud
scio: an ista natura prudentem desideret. Quis enim
nescit non inde significare Socratem: ac resimul: sed So-
cratem totius esse subiecte substantie nomen: reliquorum
nominum nullum de tota corporis substantia dici: non simum:
non progastora: non caluum: sed boium aliud figure nasi
esse nomen: aliud defectus capilloz in capite: aliud
magnitudinis esse veneris? Atque hec sunt que respe-
ctu partium dicuntur. At si cadidum aut nigrum Socratem
dicat: de oibus arbitror corporis partibus nomina primum
citem: ceterum non totam substantiam: sed unum ex ijs que

illi accidunt: indicem nempe colorum. Quin etiam si cras-
sum dicam aut tenuem: durum aut molle: durum aut
glabrum: aut cetera id genus que Socrati accidunt:
ne siquidem de omni eius substantia appellationes affe-
ro: sed unum aliqd eorum que ipsi accidunt ostendo.
Ad eundem modum et sedere ipsum: et inambulare: et
mouere et dormire et vigilare: et singula id genus nomina:
mina: de nulla perfecta substantia dicimus: sed aliqd
eorum que Socrati insunt: his significamus. Que nisi
mirum in superiorem vel actiones esse: vel passiones:
vel quosdam affectus dixim? Satis ergo fuerit: nunc
quosque sub hac formula exerceamus: quemadmodum et
in superiorem ostendimus: ac non a nobis: sed a re-
bus orsus. Incipe vero a teipso primum: estima quod sim-
plex ne res sis: an composita. An tu pes sis: an na-
sus: an oculus: an caput. Constat enim nullum te ho-
rum esse: sed nec sine his. Verum et ex his et ex reliquis
partibus universis: quarum singule debita habeant po-
sitionem: totus es compositus. Esto igitur nomen The-
miso. At cum Themisona claudum esse aio: eo quod dico
claudum: pedum affectum significo. Themiso vero to-
tus est nomen. Quin etiam simus cecus que a parte
dicitur Themiso. Rufus vero et crassus non a parte: sed
ab affectibus? quod toti insunt: non aliter quam inambulans:
sedens: disputans et viuens. Nam igitur intellegis non
esse hec totius substantie tue signa: sed alia a parte qua
piam esse nominata: alia ab uno affectu? Num vero
bonum te iustum ve quispiam dicat: num etiam prospici-
tis hec esse affectuum nomina qui in animo tuo consistunt?
Atqui si noris quod hec ad positionem se habent cum
albo et nigro (quippe sicut ista corporis: ita animi
affectuum nomina sunt nomina) intelleges (arbitror)
et artificem et inermem: vel si quod nomen artificis est
contrarium: ab animi affectibus esse imposita. Jam
si artifex unde nomen accepit scias: scies (arbitror)
medicus quosque unde sit appellatus. At hunc si unde
dictus sit cognovis: non est quod magnopere labores ve
inventas cui demum inditum sit nomen empirici. Sa-
ne ipsum quod a vobis erigo: nec adeo difficile: nec ma-
gnum est. Quippe ipsa predicamenta diuidere: logice
speculariis est initium. Lutus esse vos oino exper-
tes: facile declarat ea que temere nigramini. Vel nunc
igitur respicientes: post hac incipite que corpori ac-
cidunt nominare: veluti quod hic albus est et niger:
aut certe vehementer calidus: adeo ut egre ferre calo-
rem possit. Deinde calorem ipsum qui adeo auctus sit
ut occasione eius corpus laboret: nec probe perfun-
gi actione possit: permittite volenti appellare febrem.
Siquidem omnes homines eum qui ita sit calidus: fe-
bricitare dicunt. Nec sane rem magnam facietis nos-
men mutantes: nisi quod tempus vestrum perdetis.
Illud potius vir bone facito. Num Themisonem fe-
bricitare dicis? et Dionem febricitare? et multos ad eum
modum febricitantes nominabis: perpende diligenter nunc
quid in ijs omnibus unum idemque sit ipsum (ut sic
dicam) febricitare: an diversum. Inuenies enim unum
esse idemque specie: multitudinem quod etiam numero dici-
mus non unum: cum aliter tibi nec ut respondeas fas sit
nec intellegas. Ergo qui febricitat is qua febricitat
unus plane est: quando et qui delirat quatenus delirat
etiam est unus. Quid vero et qui simul febricitat et de-
lirat: nunquid et is unus est qua simul et febricitat
et delirat. Sane id neminem latere arbitror. Penas
igitur ambobus ijs unum nomen febricitanti dico

ac delirant: vocetur que phrenziticus quia ita laborat. Quod si non intellegis quoadmodum ambobus unum nomen sit positum: admonebo te forasisti nomen quod ipse usurpas. Dicque equum aliqui dicit appellas: nomen animal (ut ita dicam) binnibile: siue quod ad binnitum sit babile. An igitur interesse cesses: equum dicas: an animal quod ad binnitendum sit babile? Ego sane non censeo. Atqui si id ita est: ambobus illis noibus et animali et binnibili: quo utique breuius esset fermo: equus indidisti. Ad hunc etiam modum si quod pede stre et bipes animal sit pro tribus noibus uno interpretari velis hominem vocabis. Et sane solutio cuiusque nominis in sua oratione ad eum modum absolvitur. Quinetiam vi consicias copulaeque oratione in unum nomen: non aliter quam iam dictio fit modo: cum videlicet et simplicium cuiusque notionem secundum ipsius nomen tenes: et simul ex duobus simplicibus rursum alteram notionem efficere composita potes: mox illi nomen imponere: subinde rursus ipsi compositae alia simplici adieci: ubi ex tribus iam simplicibus unam notionem feceris: huius quoque nomen aliquod imponere. Quomodo inquires: et qua ratione id? Si quidem non grauabor exercendo eos qui respicere a diuturnitate ista ignorantia non recusant: longius pergrederi. Talor: simplicis rei nomen est. praeterea actionis lesio simplex quaedam res est. At rursus calor: quatuor ita actioni officiat: non etiam simplex res est. Quod si etiam totum vetet corpus: multo perfectius minus iam simplex est. Ergo quo minus multis vtatur homines: ad compendium aliqui natura pellit: cuiusmodi calor febrem vocant. Quippe expeditius dictum est febricitare Dionem: quam tantum in toto corpore caloris habere: ut multas functiones corrumpat. Ergo cum affectum ipsum significare volunt febrem: cum vero eum qui affectu laborat: ab affectu ipso nomen declinant: vocantque febricitantem: ad eum modum quo a candore candidum: et a nigrore nigrum. Itaque compositae rei nomen febris est atque hoc etiam magis febricitans. Simplex autem est de litrum. Aetrum si simplex vocem composito copules: homo ipse phrenziticus affectus phrenzitis nominatur: quoadmodum et homo ipse ne animal rationale mortale dicamus: breuitatis causa homo est nominatus ipso hominis vocabulo orationis vim quandam comprehendente. Atque id est quod veteres philosophi orationem nominis dicere appellant. Leterum non ducunt in infinitum: sed usque ad simplicia subeunt. Nam cum hominem in animal et rationale et mortale solueris: postea ipsum animal solves in substantiam sensibilem. At non ipsam substantiam amplius solvere poteris nec etiam sensibile. Quippe simplex primum que est horum utriusque. Quo fit ut mihi mirari subeat de iis qui phrenziticum et hominem esse concedunt: morbum vero et animal esse non cedunt. Quippe quod pertinere est ac si composita es sedes: de simplicibus duobus: quia si non prius compositis natura simplicia sint. At non vidi (inquit) ipsum per se animal. Sed nec bovem insulse vidisti: tamen te ipsum ais hominem esse. An illud fateberis: animal autem esse te non fateberis? Musque (inquit) vidi per se morbum. Sed nec phrenziticum unquam sola vidisti: sed in Theone aut Dione: aut alio quopiam homine. Quare hoc plane puerile est: eo quod nusquam morbum ipsum per se solum videris: idcirco putare morbum non esse. Quippe ita nec febrem: nec phrenziticum nec aliud quippiam id genus esse dabis. At quorum

nullum vñq̃ ipsum per se solum videris. Sane expe-
 diebat potius non ita: sed vt dictum supra est: creb-
 r̃is cepisse: cogitationeq̃ ipsa spectasse quod essent
 in totum simplicia: mox p̃prio noie cuiq̃ imposi-
 to: ex ipsis tam cōposita necesse. Ergo subiecto corpō-
 r̃um hoc primū insit: quē dicitur. Num cui id inest
 animal nō appellabit̃? Nō inquit. Atqui de nomine
 hoc pacto hesitabis: sed nec sensibile corpus esse conce-
 des. Jā ita de rebus ipsis falso opinaberis. At si et
 corpus aliquod sensibile esse: 2 nomen hoc animal de
 eiusmodi corpore dici concedes: audebis postea dice-
 re animal nihil esse. Ergo nec albū aliquid erit: nec
 inambulans nec currens: quippe ab ijs que ipsi acci-
 dunt: dicitur corpus albū inambulās 2 currēs. 3 po-
 rum vero accidentiū hoc albedo: illud inambulatori-
 tertium cursus dicitur. Eodem modo sensus vñum
 qđ est ex ijs que corporibus accidunt: sentiens vero
 ipsum esse corpus: hoc vero etiā aīal noīatur. Quis
 igitur vbi sentiens corpus asperit: omisso hoc nomi-
 ne aīal: aliud querat quod de eo dicat. Num corpus
 duntaxat intelligitur: tanq̃ Centaurus? an res quo-
 q̃ aliqua huic appellationi est subiecta? Patet pro-
 culdubio esse subiectam aliquam. Age quid sensus?
 intelligitur ne tārum: an aliquid est eorū que corpo-
 ri insunt? Abibi vero etiā id clarum esse videtur: nē-
 pe sensum vñū esse ex ijs que corpori insunt. Atqui
 si neq̃ corpus tantūmodo intelligitur: sed etiā sub-
 sistit: nec etiā sensus: imo is quoq̃ subsistit: qui fiet ve-
 ambo cōiuncta cōpositum efficiant nō ens? Nam id
 tam perridiculū sit: corpus quidē esse ac sensum: nū-
 bilū tñ ēē sentiens corp⁹. Sicut illō magis ridiculum:
 sentiens qđē corp⁹ esse: aīal aut̃ nihil ēē: ceu aliud qđ
 dā aīal sit: 2 nō hoc aut quicq̃ intersit oratide: an no-
 mine indicare aliquid velis. Eoq̃ absurdū sit 2 mor-
 bum negare aliqđ esse. Quippe si affectus nihil sit:
 morbi quoq̃ nihil erit. Sin affectus aliqđ esse de-
 rit: 2 morbi aliqđ fuerit. Quicunq̃ em̃ affect⁹ fun-
 ctioni officit is est morbi. At nō potes (inquies) ostē-
 dere mihi ip̃m p se morbum. Imo nec p̃bentim vir-
 bone nec feb̃im: q̃ tñ nihilominus esse fateris: sicut
 multa alia. Nā micrologia nō im: quā philosophi qđ
 dā scire sunt cōmēti: sed q̃ om̃ē in vīta loquendi cō-
 suetudinē subuertit: sic vt ne ipsi quidē in suis ip̃oz
 operibus eavti possint: impresentiarū omittit: vt qui
 2 alibi de ipsis diffusius egerim: 2 in ope de elemētis
 quēcūq̃ sunt necessaria dixerit. Intellego aut̃ micro-
 logiam qua diuisiō in genera: greca illa ὁ ὄν: ὁ
 ὕλη: ὁ πῶς: ὁ πῶς: ὁ πῶς: latine ens 2 subsistēs suū sub-
 stā dixeris: quippe qđ trāslatitē nobis tābē tñ in se
 quētib⁹ latine ponetur. At aut̃ omnes in oib⁹ refu-
 tē: siert oīno nō pōt. Sed em̃ quod non mō propria
 morbi notio sit sed etiam res aliqua subiecta qđ hanc
 appellationē sit sortita: satisfacta ad p̃sens qđ hanc
 nus sunt dicta. Foris aut̃ idē ip̃suz in p̃gressu ser-
 monis intellegetur: vbi de p̃mis indicationib⁹ ab-
 soluta disputatio erit. Quēcūq̃ nō nūc dicta de mor-
 bo sunt: ita mihi 2 de symptōmate et passiōe ēē dicta
 cēseō. Præterea sanitate 2 paritate 2 robore potētia
 oībus qđ alijs sanoz noīa 2 notiones de reb⁹ quibus
 dā subiectis sunt dicta. Dia nāq̃ hec corpib⁹ insunt
 partim vt affectus: partim vt actiōes: p̃m vt passio-
 nes. Præterea quedam ceu naturalit̃r insunt: que-
 dā ceu p̃ter naturā. Indicatio quoq̃ ex singlis eo-
 rum seorsum prebet: a plurimis tamen pretermissa.

¶ Galeni Methodus medendi: vel de morbis curandis Thomae Linacbro anglo interprete.

¶ Liber Tertius.

Igitur Ibero in

dicatio que ab ipsa rei natura primum oritur: quod agendum sit inuenit: necesse est remediorum inueniendorum initium ex morborum ipsorum natura sumi. Siquidem absurdum sit: aliud esse quod curandi ratione prescribat: aliud quod curet. Et enim idicare de se quicquid magis potest quam de alio. Hoc autem clari? fiet in sequentibus. Verum quoniam omnibus in consensu est primas indicationes ex affectibus esse sumendas certe laborandum pluribus frustra non est ut vix esse in capiendum doceat. Illud potius monstrare tentem: neque totum hoc esse: nec proorsus magnam aliquam partem: veluti methodi puram: sed minimam et tantum initium. Igitur iidem ipsi alunt calculum qui in vesica sit: propterea quod in toto genere preter naturam sit ablatio ne sui indicare. Ad eundem modum verrucas: myrmecias: et astheromata: et steatomata: et meliceridas: et alia id genus. At intestinum quod tam in serotum decidit: omniaque que luxata sunt: quod videlicet loci gratia preter naturam se habent: reponenda se in suum locum docent. Atque tantum abest ut horum quippiam artificij cuiusque sit: ut etiam priuatorum cuiusque patere possit: quippe qui membrum quod luxatum sentiunt: reduci in artus iubent: preterea verrucas tolli: et vlcus ad cicatricem duci: et alium fluentem sisti. Verum quibus bec rationibus fiant id sane nescitur: atque id est quod ad ieci a medico debet. Itaque indicatio que a morbis sumitur principium tantum est: et sic dicam: carcer unde medendi ratio promouet: nulla proorsus ipsius methodice artis ad huc portio: aut certe nec magna nec propria: sed que etiam plebi sit communis. Ergo cui facultas est illa inueniendi ex quibus perfici possit quod a prima indicatione suggeritur: is merito morborum est curator: qui si per experientiam inuenit: observator: et criticus est nominandus: si ratione quadam et methodo logicus et methodicus et dogmaticus. Ergo plebeiis quidem (aliter enim idem repetendum est) medicum adit reponi sibi membrum iubens: aut os quod forte fractum est formari atque componi aut melicerida sibi tolli. Verum quo pacto horum quodque perageat: id sane inuenire medicine artis est munus. At empirici quidem per experientiam inueniri omnia contendunt. Nos partim experientia: partim ratione: cum neque illa inuenire omnia queat neque sola ratio. Veruntamen consensum mixtumque tradendam esse doctrinam non censemus: sed seorsum empiricam et seorsum logicam quo facillime appareat quam habeat: utraque vim. Nunc vero de ea que ratione partitur inuentione dicere statuimus. Num igitur est nobis methodus aliqua: qua vis inuenire predictorum singula liceat: dico quod superuacaneum genere sit ad inuenire et quod mortui loco sit: id pro loco reddere: et quod vnitatis solum sit vniere. An empiricam ad bec requiremus? Ego sane methodum esse aliquam qua quesita inuenias: plane mihi persuasum est: cuiusque principium esse id quod singuli morbi faciendum viderant. Vnitatis namque solutio vnitatem postulat. Ea in osse fractura dicitur: grece catagma:

in carnosa parte vlcus: sicuti etiam vulnus: et ruptio quod rebgma: et conuulsio quod spasma dicitur. Vulnus quidem solutio quedam ex vulnerando in carnosa parte relicta. Ruptio: conuulsio citra vulnerationem facta. Prior enim carnose partis diuisio est posterior: nervose. His omnibus vnitio molienda indicatur: que an prestari ubique possit: an in multis non possit: hoc vtrique internoscere primum tam hominis artificis est. Quippe nemo plebei? nouit nec nervosam transuer si septi partem: nec intestina tenuia non posse quem indicant finem recipere. Sed et de prepupio et de tenui buccarum parte: quod similiter se habet: idem ignorat. Preterea an caries in osse que Takedon grece dicitur sanari queat: sicut terosio in carne: compertum non habet. Ita an coalescere fractura possit velut vulnus preterea in callo adglutinari possit certum non intellegit. Pari modo in capitis fracturis vulgus? omnino non nouit sit ne expectanda calli generatio an aliter curandum. Porro multo adhuc magis ignorat an cor de vulnerato: aut pulmone aut ventriculo: aut focone reducta sanationis sit. Nec in summa quicquid ultra primam indicationem vulgaris quicquid nouit. Itaque hoc ipsum primum artis est opus: ut intellegas sperare ne id quod tendis debeas an feceris. Et rei duplex cognitio est: nec potest addi ratio tertia. Altera per experientiam cui longo usus est opus. Altera per ipsi rei naturam: siquidem bec cum cuiusque particule substantia estimabitur: tum actione: tum usum situmque. A quibus procedens non solum quod sanari non potest preuidebit: sed etiam quod recipere sanitatem potest: de inueniendis ei remedijs deliberabit. Ostendit autem quod a simplicissimis incipiet. Porro nihil est simplicius: vlcere quod in summa carnosa parte sit. Huius ergo siquidem vlcus tantum sit curationis finis vnitio est. Sin etiam cuncta cautate sit duplex ei? propositus est finis: sicuti etiam duplex est affectus: nempe vlcus quod est vnitatis solutio: et cavitates que ex amissa aliqua animalis propria substantia est contracta. In quo genere fieri interim non potest ut alter? propositus finis sit cavitates: veluti si non modo caro ipsa: sed etiam subditum illi os perierit. Quippe impleri ad vngue cavitates eiusmodi non potest: cicatrice induci certe potest. Sed bec vlcis sanatio est: cavitates insanabiles remanent. Hoc igitur ipsum aut per experientiam: aut rationis ope dignoscet oportebit. At Thessal? nec his vititur: nec tertium quicquid adiicit: et tamen nugari non erubescit. Sed id mittam. Illud potius doceat imitator Thessali medicus: quo pacto cauum in carnosa parte vlcus: nullo ex istis que subsunt leso sanabim? Sarcotico (inquit) medicamento: id est quod carne impleat imposito. Bene sane: magna facilitas: fortasse autem stupidas potius erat dicendum: si cum sarcotico dixit satis fecisse se questionem putat. Quippe si sarcotico ita scimus quid amplius requiramus. Dic nobis quod illud sarcoticon sit quo est usus? Thesius reor: iniquis: aut iris: aut aristolocbia: aut erui farina: aut panax: nam de siccis medicamentis principio mentionem faciam. Age igitur bec medicamenta quo pacto inuenisti? Ex experientia inquis. Quid igitur est quod per te amplius est adiectum? Siquidem quod cauum implendum sit: id quidem vel priuat? quisque nouit: et ex quibus idem per que medicamenta fiat experientia docuit. Thessal? vero nec per empiriam: nec per logicam medicamentum id nouit. At empiricus quod videlicet non vult. Ut logicus quod non

¶ Pars tertia.

¶

potest. Nā ego cū vt empiricum id scire plane noui. Eū enim duo sint omnis inuentionis instrumenta: (nempe experientia & ratio) qui quod inuentum est nouit: sed tamen rationē etus dicere in promptu nō habetis: prodit se per experientiam id inuenisse. At igitur quantum erret intellegat auris nobis operam paulisper accommodet. Volo em̄ paucis cum solius experientie professore agere. Et em̄ hunc quoq; dicere par est: quo pacto sicū hoc quod carne producat medicamentū inuenit: quod vtrq; cephalicon nominant. Porro componitur id ex iride & aristolochia: & eruo: & thure & manna idest cortice thuris. Est autē & aliud quod preter iā dicta cortice panactis recipit sicuti etiā aliud cui elora cadmia admiscetur. Dicat itaq; mihi bec quomodo sine inuenta. Et quid (inquit) attinet de inuentione eorū querere: ac nō recte potius inuentis vti? Atq; bec quidē ab initio statim respondent: post vero interm̄ ex somnijs inueniri posse talia dicunt: interm̄ forte quapiā aliud fuisse in aliud effusum mox aliquē vti mixti ausum. Etere: rū fiducie etus spem non dicunt. Bec igit manifeste sunt nuge. Tertio bis inueniēdi modus plane est rationalis. Siquidē simplicū illorū quipia vnu quod q; vt sarcocitū expertus: mox aliquē carnē non facere cernens ratione deprehendit non oī nature eorū q; q; cōpetere. Si em̄ cui aristolochia vlcus carne non impleuit: buie tb? cōtulit: cui thurs non profuit: buie tris ad mora fuit vtilis: rōnabile erat (arbitror) non oēs ab oibus similiter affici. Hoc vbi semel in rōci nationē venit: optimum factu est visum q̄ plurima et usdē speciei in idē miscere: quo nulli corporis nature deesset qd cōueniat. Atqui amice in commixtis specibus non seruatur actio sue cuiusq; substantie sic vt in vnaquaq; substantie specie non desit quod morbo curando conueniat. Nā si aut corporis naturā inuenire possent aut adhibiti medicamenti vim: nō esset fortasse ijs talis varietate opus: vt quib? vnu illud medicamentū quod vni corpori conueniret: in uentre in p̄dptu esset. Nūc cū ignorant verū q; p̄rū recte oīa miscant: vnum scz qd oibus naturis quadret: moliri medicamentū studentes. Hanc ego componendorū medicamentorū rationē primis illis medicis excogitatā arbitror: atq; vt antiquū inuentum recipio. Leterū tantū eā a vera medicinali mēdo abesse reor: quanto certe rationabilior est transmissis in se mutuo cribris. Quippe nisi illud primū cōgiter: solius se compositionis que ex similibus specie medicamentis conflatur: non eius que ex contrarijs initur: methodū dixisse: mox in etus miscelle multitudine vnum fortasse esse medicamentum quod laboranti sit vtile: fortasse vero nec vnu contra septē octo ve que ex usu non sunt: ita vt pluribus numeris ob sit eiusmodi medicamentū quas prodest: bec inq; nisi reputet: plus eū ignorare negotij q̄ nouisse dixerit. Oleum nāq; cauo vulnere infusum: aduertissimum omnū medicamentū est: cum si ita mederi velis: vtu ipso intelleges fordidiū ac male olēs vlcus fieri. Nō si tempus quoq; anni calidius sit: ac vitio mali succi homo laboret: aut fluxionibus obnox? natura sit aut etiā in victus ratione delinquat: timor est ne illi pars ea computrescat in qua vlcus est factū. Timor vero est & si cera siue sola siue in oleo soluta vitare. At q; bec quidem putrescere vlcus facient. At si eruginem ad leuorem tunsam insperges: ea quidem nullo

modo putrefaciet: dolorē tamen ac rofionem inferet non parūā preterea credet ad pblegmonē excitabit. Quod si largius vitare conuulsionē quoq; accerset. Quoniā igitur neq; oleū: neq; erugo: neq; ceracauū vlcus implere carne potest: constat quod ex ijs q̄ experientia proficentur: nemo vsq; ea miscbit. At ego sane bec miscebo: immo debita mensura non bec modo: verū etiā alia mille pharmaca ex ijs que cauo vlt cert sunt inimica. Quippe si non iisdem facultatib? ledunt: sed quodāmodo contrarijs: imparia quidem immodicaq; profecto fuerint: vt ad cauū vlcus implendū. Vtrū quemadmodum ex duobus temperamentis immodicis vnu efficiatur modicū: id in medicamentorū componendoz rationibus docuimus. Non est igitur difficile ex oleo: cera: & erugine: medicamentum quod carnem producat conficere. Si em̄ noris eiusmodi vlcus medicocriter sicandū esse: non sicare autē nec ceram nec oleum vtrq; intelleges nec alterum seorsum nec ambo simul cauū vlc? implere posse: immo vero nec eruginē solam vt que immodice siccet. Ergo si omnia miscueris: modice sicū efficiere medicamentum poteris. Quis vero cuiusq; esse modus debeat: id mihi in libris qui de medicamentorū compositione sunt inscripti iā traditū est. Nūc quoq; si res postulet indicabitur in sermonis p̄grf su. Nā primū omnū abigendus mihi a sequētibz libris amethodus ille Thessal? est: sed indicato p̄r? illi quantū a recto aberret. Nam prudenti vel que nūc dicta sunt satis ostenderint qualis esse debeat medendi methodus. Vtrū nō est cū talib? sermo. Itaq; etiā necesse est cū istis adhuc disputem: hinc sumpto initio. Qis que preter naturā est cautas: impleti postulat: quare & que in carnosa etiā accidit parte ipsa vero impleto inueniendorū remediorū finis quo tenditur est. At vero que impleat inuenias: & multa ratione opus est: & multiplex particularim iudicatione & methodo rationali exacta. Et em̄ sepe vidisti difficilia sanata vlcera curare nequiuisse nec eos qui experientia proficent (istos inq; q̄ remedijs sciant) nec etiā eos qui rationē sibi vindicant omnes: quippe Thessalijs isti quos methodicos nominat: sunt autē reuera amethodo alieni tanq; a fini lyra: ne ad audiendā quidē eiusmodi speculationē sunt idonei: ne dū quod rectū est ratione inueniant. Vidisti autem subinde in eiusmodi vlcib? empiricos quidē alias se ad aliud medicamentū transferre: cū nulla pfecto ratio transiit ipsum monstraret. Vtrum qm̄ multa sunt experti que cauum vlcus impleant: ipsam vero vt ijdē vocant idiosyncrasiā: idest corporū propriē tate: in qua singula eorū pollere sunt visa: nec agnoscere nec meminisse possunt: ideo nūc quoq; ad qd se transferant non intellegentes sed sperantes in multis particularibus experiendis obiter qd conueniat oīno inuentum iri: alias ad aliud transiliunt fortis ne pot? q̄ rationi eius qd conducatur inuentione pmissa. Similes his sunt tamen id nolū: & q̄ ex dogmatis ad naturalia corporū principia subire rōne non valuerūt. Quippe bi (vt ante ostēdim) ex oī medio empirici sunt. De istis vero a methodis Thessalijs qd etiā loquar? Soli igit ijdē q̄ vera methodo curat: tū singulis id gen? vlcib? idonea medicamenta & victū aptū inueniūt: tū liquidissime rebus ipsis ostendūt quantopere conducatur quantūq; ad medendū lumen prestat ipsa de natura tractatio. Et cū p̄r?

termitti negligi que aliquādo qđ vtile sit: ijs qui ab alio pbarmaco ad aliud assidue trāsēūt: nō semel tibi ostendi vno aliquo ex medicamētis quib? illi fuerant vñ eiusmodi vlcēibus sanatis. Sp̄ieta hō eiusmodi medicamēti facultas ab ijs merito est: quod videlicet et propter intempestiuū vsū non solum non prodesse: sed etiam obesse est vsū: et quod in primo vsu nihil aliando quod esset euidentē effecit. Adisti porro nō min? oculoꝝ nos grauissimos dolores sanare: aut balneo: aut vini portione: aut fomētis: aut sanguinis missione: aut purgatione: qđ? nihil aliud addiderit medicorū vulgus quā medicamēta hec que ex opio et mandragora et hyoscyamo sunt: maximaz plane oculoꝝ pernitiē: vtpote que nulla re alia illi? ad presens lenitiuū speciem prestant: quam quod ipsum sensum enecant. Multosq? nosti ab eiusmodi medicamentorū vsu: cum liberalius fuissent admodum nūq̄ postea naturalem statum recepisse: sed ex his principio quidē confuse atq? egre vidisse: tēpore hō suffusione quā bypochrīsin vocāt: vñ pupille nīmīa dilatatione quā mydriasiū appellat: ne in hoc coꝝrugatione: quā rhytidosiū vocāt: occupatos. Nosti pfecto nō minus et illud: cū ab ephebis vsq? mecū sis versa eus: nec sub illo me vsq? preceptore vidisse eiusmodi opus: sed id per me ratione excogitasse: et quā longo tēpore aphorismum illum. Dolores oculoꝝ meri portio: vel balneum: vel fomētum: vel vena incisa: vel purgatio tollit: consyderauerim: quamq? ex reliqua Hippocratis diligētia speratim: ne in hoc quidē vel falsum quippiam: vel quod fieri non possit preceptum: idq? fuisse quod me ad inquisitionē incitauit: quo ad ipsa Hippocratis insistentis via: inueni quo pacto discernere: quando quomodoq? dictorum quoq? sit vtendum. Qua ratione multis qui talia viderunt manifestum feci quāta medicinalis methodi vis sit: quātiq? malis occasio fuerit qui nō seruata veteri medicina: nouas sectas condiderint. Itaq? et vos me quāquam a principio recusantem: orando tamē in pulchris omne hoc opus tractādum suscipere. Nō Deos precor: alij quoq? hominibus sit vsui. Ergete exiguum spem habeo propter eum qui nunc regnat bonarum artium contemptum: diuitiarum vero exultationis: et ciuiliū potentie admirationem. Ad que quisq? se conuertit: is nulla in re veritate inuenire poterit. Verum hec prout deo placebit: ita finientur. At nos medendi methodū que veteribus quidem exulta est: nunc vero neglecta facit: pro vñ li restituemus: repetita nīmīum quam de cauo vlcere inchoauimus disputatione. Ac de prima quidem inuentione eorū que eiusmodi vlcus carne impleat: satisfacciant que paulo ante diximus: cōcedamusq? si libet empiricis que dicunt omnia. At de inuentorū vsu et sepe tibi in ipsis rebus ostendi: et nūc sermone indicare conabor quāadmodum empirici vbi solēne cuiq? medicamentum nihil profecit apte ad aliud: certaq? ratione transire nesciant. Atq? id iure accidit siquidem cum causam impiosperī successus prioris medicamēti ignorēt: nec quo eā i secūdo declinēt: habent: quippe cū causā ignorēt cur munere suo medici na fungatur: nec cur fallat intellegere valent. Hoc vero ignorato: neq? ad aliud trāsire rationabiliter possunt: quādo nec in illo vitare eandē causam possunt. Agedum igitur ipsi tam Hippocraticā verāq? caui vlcēis sanandī methodū tradamus. Porro hāc ab

ipsa rei substantia ordiri oportet. Itaq? quoniā in cauo vlcere id nobis pponitur: vt caro que perijt restitatur: scire licet generande carnis materiā sanguinem bonum esse: opificē autē bonēq? naturam. Verū non satis est naturam dixisse nisi etiā quorū natura sit adiectum et vbi. Constat autem quod subiectoꝝ corporum quibus superinducti caro debet: natura ipsa gignende carnis opifex est. Porro cuiusq? coꝝporis natura monstrata est ex calidi: frigidi: humidit ac siccī temperatura consistere. Quare manifestus est iustū bonū temperamentum in subiectis particulis quibus restituri deficientē carnē sumus: opificis habere rationē. Ac primū quidem in omni cauo vlcere duo illa consyderāda nobis sunt: et qđ subiectus est iusta ne tēperie sit: id est an fm naturā se habeat: (quippe monstratū est sanitatē in similibus corporibus ipsarū quatuor qualitātū esse tēperatū) et preter ea sanguis qui influit: bonus ne an modicus sit. Si igitur horum alterutrum vitiosum sit: multi sane affectus preter naturā existūt. Nobis tamē vna cautitas in carnoso mēbro pponit. Fingamus igit et sanam esse partē: et sanguinis cōfluxū citra vllū vel in qualitate vel quātitate vitii. Porro his ita se habētibz: nihil est preterea qđ obstat quominus prima carnis generatio pspere cōtingat: idq? nullius externi medicamēti ope. Quippe causis ambabus vnde nascit presentib? nullos extrinsecus quod impediat obstāte nō pōt pbiheri carnis generatio. Verū i ipsa pars me carnis generatiōe duplex puenire excremētū necesse est veluti etiā in cōmētarijs de natura docuimus qđ oēm qualitatis alimēti mutationē alterum crassius alterū tenuius excremētū sequit. His excrementis etiā p vniuersum corpus semp pueniēt: qđ tenuius est ipsa inuisibilis est pspiratio qđ etiā subinde sit visibilis quories vel naturalis calor laquet vel nutritiō vitē quam iustū sit amplius vel mor? quātiā vebemētior animali cōtingit. Alterus est sordes qđ in summo coꝝpe nostro colligit. Quinritā in vlcēibus tenuius excremētū sanies grece ichor appellatur: qđ crassum est sordes. Ac ex tenui qđ excremētū vlcus humidū reddit ex crasso sordidū: eoq? duplicibus medicamētis eget: vtiq? vt humidū est siccitibus: vt sordidū qđ expurgent. Ergo cū nullo vnquā pre natura cesset: certe nec tēpus vllū erit in quo non ambo hec in cauo vlcere colligent. Quare nec ips vllum erit in quo nō vtrūq? medicamētū genus desyderabit vtiq? et qđ siccet et qđ expurget. Ac cuiusmodi quidē genere esse medicamētū debet inuentū ita est. Verū non est id satis. Si quidē specie aliqua inuenta est opus que sit vlcēi ad mouenda. Hec igit quā et qua methodo inuenietur? Nempe ea que in libris de simplicibz medicamentorū viribus est tradita. Ostendimus namq? in his quedaz medicamēta siccare quedā humectare quedaz refrigerare quedā calfacere nonnulla per cōiugationē vel calfacere et siccare: vel frīgescere et humectare vel calfacere et humectare vel refrigerare et siccare esseq? in singulis eorū maioris minorisq? rationē multitudinē sane infinitā ceteraz ad vsū medicinalē limitibus qui facile cōprehēdantur circūscriptas primo quodā in his et secundo et tertio et quarto statuto ordine graduue. Qui igit ordiētis erit medicamentū quod carni producēde sit aptū quodq? modice itū siccare debere cum detergere possum? Lere primo ordinis. Quippe qđ sup hāc

fuerte ita ut non modo bñoris qui insuit redūdan) tñā consumat: sed etiā affluentē sanguinē populetur id refici carnē seu materiē ei⁹ absumentes prohibebit. Porro talia eē ostēdūz est th⁹ ⁊ bordeacea: ⁊ fabacea ⁊ erui farinā ⁊ tritū: ⁊ aristolocbia: ⁊ cadmiā: ⁊ panacā: ⁊ pōpbolygē. Dia vero bec tū maioris minorisq; discriminē inter se dissidere: tūz alia eorū simplices qualitates vincentes habere: alia compositas monstratū est. Siquidē aristolocbia ⁊ panax tum ceteris plus siccant: tum natura magis calēt: bordeacea fabarūq; farina multo his min⁹ siccant: nec vllū calozē obtinent. Tbus modice calēt min⁹ tamen illis siccāt adeo ut quāsdā corporū naturas omnino non siccet. Erui farina ⁊ tris: borū atq; aristolocbias ⁊ panacis mediū locū tenent. Tcūm quod sermo noster vtiliter attigit denuo repetam⁹. Quippe th⁹ in būda corporis natura carnē producere pōt: in sicca nō potest. Scire nāq; licet duas esse primariū indicatio nū differentias: qđ fm naturā se habet custodia sui indicante: ⁊ propterea que similia sui sint postulant: quod prater naturā est: sublationē sui eorū cōtra: ria requirente. Perit em̄ quidq; in contrariū: ⁊ a cōtrario. Atq; vlc⁹ quidem quo est humidius: eo sane medicamento quod magis siccet indiget. Corporis vero natura quanto est humidior: tanto quod min⁹ siccet medicamentū postulat. Quare si qua sunt vlcerā quibus par est humiditas: quod in siccoze corporis temperamento consistit: vtiq; magis siccari postulat: qđ in humidioze hoc sane minus: quo natura nature interest. Siquidem productā carnē ei que p̄ fuit similem esse oportet. Vbi igitur pristina siccior fuit: novellam quoq; sicciozem fieri conueniet: quare vberius bec siccari quantq; magis siccā fuerit: tanto qđ ad mouē medicamentā: magis siccā facultatem habere debet. At in humidioze natura tanto rursus ijs que minus siccant medicamentis est op⁹ quanto caro ipsa minus est siccā. Tbus igitur ut ad bumant corporis naturā eiusmodi obtinet temperamentū: quod cū tēperatis ⁊ medijs naturis cōsentit: humidiores paulo liberalius siccāt: eque sane ut que ad summū sunt sicce ijs paulo est būdior. Adserito itaq; th⁹ in q̄busdā tū vlcerib⁹: tū naturis: pus qđē mouet carnē nō pducit: in q̄busdā etiā carnē pducit. Itaq; si obseruaueris rationi respōdere euenta deprehendes. In humidioze nāq; natura producere carnē potest: in siccoze nō potest. Preterea i modice humidis vlceribus carnē efficere potest: in ijsq; prehumida sunt profus non potest. Aides ne igit clarissime qui recta metodo curare vlcus velit: quot bñe theozematis sit opus? Nam postq; inuentū est humorem omnino but: vitio inesse: vtiq; siccans parandum medicamentū in dicauit. At quonā ipsoz siccantium quedam magis siccant: quedam minus: partim ex vlcerum diuersitate partim ex egrī natura: quod expedit est desumptūz. Itaq; non modo de corporis natura meditatus sit oportet quisquis cōmode sanare vlcus debet: verū etiā diligenter speculationē omnem de medicamentis obdiciat: tū siccū bumidq; corporum temperamenti notas callere. Qđō template igitur quanta sit methodicorum istoz p nunciandi temeritas: qui vnum id sibi ad cauū vlc⁹ sanandū satisfacere putant: si sciant quod carne est implendum. Non enim in hoc curandū ratio consistit: immo id eo inueniendo quod carne sit impletūz. At

quod implebit: tā (inquit) experientia est inuētū. Dic proinde ⁊ qđ sana bit inuētū experientia esse: nec frustra gloriare: nec methodū extolle. Quāq; apđ ipsoz quoq; empiricos experientiaq; sine certa limitatione sit dānatur. Scribunt nāq; in cōmētijs de medicina mentis ad hunc modū. Emplastū ad eos qui molli sunt corpore: ⁊ pueros: ⁊ mulieres. Morunq; tbus in naturis eiusmodi carnē in cauis vlceribus (modo aliud nullū symptoma sit) pducere: eadēq; implere. Tū tamē eiusmodi corpora būda sint: atq; idcirco modice siccantia desiderēt: an alia euentus causa sit sane nō nozunt. Rursus enim ad fenilia corpora aliud scriptū medicamentū inuenies: aliudq; ad ea vlcerā que egre ad cicatricē veniunt: orasq; preumidas habēt: que octhodo greci vocāt. Multasq; alias discretiones in omnibus suis medicatū cōmēntat ijs scribunt: quibus quoad licet: ad curande nature p̄prietatem appositum pbarmacū inueniunt. Quip de discretiones in quāq; arte propriū a comuni secernere conantur: quātoq; plura quis discretuerit ijs mitaueritq; eo propius ad p̄prietatē accedit. Ipsuz vero ad vnguem propriū nec scribi omnino potest nec dici. Eorū tum empirici ij qui in arte fuere dñi: gentissimi: tum dogmatici fere omnes fatentur nullam scribi posse curationem ad vnguem exactā. Sed id quod ad coniecturam de laborantis natura desideratur: aliq; ex proprio cuiusq; medentium vsu: aliq; ex ratiocinando adijciendum esse affirmat. Memoramen eorum adeo fuit p̄ceptis ut omni vlceri cauūnam se habere medicinam que carnem restituerit: profiteretur. Non enim apud vllum inuenies eiusmodi pbarmacū quod omne vlcus cauū sanet: imo pro modo humoris sordisq; atq; ipsa laborantis natura: immutandūz medicamentum esse. Adist ergo hic methodicorum impudentia: age videamus quid empirici dicāt: qui ex proprio cuiusq; vsu exercitationeq; adijciendum aliquid cōsent ad propria laboranti inuenienda remedia. Siquidem (ut sepe diximus) nulla est in arte medica nec res nec medela que specie dicibilis non sit. Sed quod nec dici: nec scribi: nec omnino p̄cepti potest: id quāritas in quoq; est. Nā in vlceribus humor ⁊ sordes dici possunt quāritas in neutro dici potest: quāquam hic quoq; accedere propius ad indicandam eā studemus: extīguam copiosamq; sordem dicentes: preterea tenuem ⁊ crassam: ⁊ profusam multam: ⁊ admodum paucam: ⁊ mediocrem ⁊ competentem: aliterq; ad hunc modum varie nominantes: quo videlicet quam proximē licet ad quāritatem indicandam accedamus. Diligenter igitur attēdas nūc velim ut intelligas quātum p̄stet metodo quiduis quā sola experientia facere. Esto namq; notum sit hoc vel illud pbarmacū ad cauū vlcus implendum facultatem habere in ijs qui ut nos loquimur humidioze sunt tēperamento: ut obseruator ⁊ empiricus qui molli sunt carne ac mulieribus ⁊ pueris: deinde nunc tali modū nūbīl profit. Mos igitur cui⁹ causa nūbīl p̄fute inuestigabim⁹: atq; hāc in duo estimāda reducē⁹. Nā aut pardus siccavit medicamentū: aut nimis: bōrumq; notas habebimus sordē ⁊ sanē. Nā si plūculum sordis sit: totūq; vlcus humidū: intra modum siccavit: sin purū ⁊ absq; humore: cernit vltra: Stātim igit mēsurā quoq; excessus defectusq; ex ipso notatū modo intellege mus: tātoq; pbarmacū qđ desi

ceps applicabit: vel siccius vel non tale admouebimus. Empiricus autē si admodū cūpiat medicamētū carnē non restituit id quidē videt: ceterū ignarus partium nec an nintum siccando id euenerit: transire ad alterū non potest. Ad eundē plane modū et Erastratus Erophilusq; ex dimidio (vt dictū est) dogmatici male vlcus sanabūt: quippe qui ea tñ vitia curare ratione tentant que instrumentalium partium sunt propria. Vlcus (vt ita dictū est) eōe similariū instrumentaliūq; est: ideoq; id quatenus in similaribus prouenit: eatenus empirice curabūt. Quinetiā si ea curare tentent quorū substantia oīno perit: aut etiā que manca curtaq; sunt in his quoq; necesse esse a logice curando multifariā aberrent. Si enī qd perijt: substantia queptiaz similariū sit: necesse est eū qui regnende huic confulet totius esse nature partē. Ac de his quidē post dicitur. Illud interim clarissimè ostensum arbitror: non esse cuiusq; probe vlcus curare: p̄tīmāq; indicationē: que vel plebei spater minimā esse curationis parē. Nā et calorem: frigū humiditatē: ac siccitatē: actiūs qualitates esse demonstratione accepisse necesse est: et deinde que nobis tū de tēperamentis seorsum dicatō volumine sūt scripta: tū que huc pertinent in alijs voluminibus: oīa nouisse. Atq; hactenus quidē de vlcere cauo sermo est habitus: ipsam tantum caliditatem curantibus nobis. Si quidē que vlcis propria curatio sit nondū traditū est. Perficitur autē ea quoq; iuxta eādē methodū: quippe que tū a laborantīs partistem peramentotū a medicamentozū facultate accipit. Porro ambo hec a tractatione de elementis pēdēt. Et enī nisi illud in metodo concessum sit quatuor q̄litates geniture corruptesq; causas esse: nec methodum inchoasse nec prouexisse: nec absoluisse fas est. At vero vt illas agentes muto patientesq; ostēdas id ad speculationē de elementis pertinet. Qd igitur in precedentibus ostendimus: id nunc presenti sermone est confirmatū: nēpe nihil posse medicū de vlla similariū partū agitare sine naturali quā vocat scētia. Verū illic de similarib; duntaxat id est ostensum hic tam sermo noster quodāmodo insinuat ne in ipsis quidē instrumentalib; cutiq; integrā inuenire curationē licere qui illam non attigerit. Porro idē i toto opere etiam euidentius monstrabitur. Verum ad ipsam vlcis quod solū consistit curationē transire nunc tempestiū videtur. Fuerit autem solū: si nec affectus vllus simul addit: nec symptoma. Esto igitur que exulcerata est particula nec fluxione verata: nec malo succo vitiosa: nec omnino extra naturales temperiem: sed nec vlla causas ad sit: nec vlla cutis amissio. Nam id quoq; bona pars medicozum preterit: non intellegens postq̄ cauum vlcus carne tam impletum ac planum effectum: nihilominus tamen biat: duplicem adhuc particule affectum superesse: atq; substantie cutis amissionem: alterum continui solutionem. Ergo quoties vnum id habetur: nempe continui solutio: siue ea summe est cuticule (quā epidermida vocat) siue cutis totius: siue etiam pariter subiecte carnis: vitū qd vlc? dicitur ita existit: postulatq; tantū agglutinat. Quippe si commissi simul sint cutis ore: nihil erit in medio cutis generis diuersi: quēadmodū in eo qd ita repletiū est planūq; redditū. In hoc enī ore vlcis se non contingunt: sed totius vlcerate partis cutis perijt: quā vtiq; restituere opz.

At in eo quod acuto aliquo est diuisum vna agglutinatō requiritur: non etiam cutis generatio. Quoties ergo vlcis simplicis propositum sit inuenire curationem presumendum in sermone est diuisaz eē carnosam particulam citra vllius portionis amissionem. Nā latū qd cicatrice induci postulat: oīno cuticulam quam epidermida grece vocauit? desiderat. Hanc igitur tū gignere: tū sibi vnire oportet: duosq; tibi hoc loco existunt: ad que sicuti in cauo vlcere consiliū diriges: propterea quod affectus ipse geminus in ambobus est. Quo igitur (ipsorū inquiet forte aliquis) planū vlcus a cauo discernitur: si et geminus vtrobiq; est affectus: et geminus curanti propositus finis? Nempe multitudinē amissarū partium. Quippe in cauo vlcere non ipsa modo perijt cuticula: vel rēctā reliqua cutis natura vniuersa: et subiecte carnis portio aliquando non eriguit. In repleto vlcere caro non deest exterius cooperimentū desiderat. Ac quēctus generis vlcis curatio sit post dicem? Nūc eius quod vlcus tantū sit: nec aliū vllū affectū adiūtū habet: quēā debita curatio sit precipiam? Ergo quoniam hic sola diuisio proponitur: diductorū ozas vna coniunctas esse oportet. An non id solū: verum etiam coniunctas manere? Porro bifariā simul manent que commissi sunt: cum alia per se alia ope aliorū subsistant ac maneant. Per se quidem quēctq; secū concresecunt ac coalescunt. Aliorū ope et qd colligantur: et que glutino aliquo tenentur. Ac que concresecant omnino mollia naturaliter sint oportet. Talis sane est tum caro ipsa: tū quēctq; carnea ex ipsa constitutione sunt. Quēcunq; vero dura siccāq; sunt eozum diuise partes coire simul nequeunt: sed glutinū aliquod vinculum ve quo commissi maneant recipiunt. Et talū quidem sanatio in sequentib; precipietur. Nunc de ipsis que vnti possunt inceptū sermone peragamus: hic quoq; ipsam cōtionis coalescentēq; causam inuestigantes. Est vero sicuti in cauis vlcibus vt caro producat: ita in simplicib; vlcere vt ore ipse secum coalescant natura certe causa: adeo si que dissident in idē ad amissim componas citra omnem reliquam extrinsecus molitionem coalescunt. Ostenditq; tibi tam aliū attendendus finis: nempe ozarum adductio: a quo ozus quibus id efficitur inuestigabis: quippe aut vinculo ex duob; intijis circumdato: aut futura: aut sibilis (quas greci ancteras vocant) impositis: aut horum quibusdaz aut omnibus que diducta sunt in idē adduces. Ex pedit aut quod circūinjicitur: neq; molle nintum sit et alge ritu fragile (bryodes grece vocant) quo videlicet tuto contineat: neq; rursus ita durū vt premendo offendat. Tum vero ipsa circūductio nec ita laxa sit vt nihil efficiat: nec ita vehemens vt premendo dolo rem excitet. Hec si feceris fueritq; vlcus solū citra vitiosum succū: aut fluxionē: aut intemperie: aut phlegmonē: aut aliud quodlibet vtrūq; proculdubio coabit. At si vel preterius magnitudine fieri nequeat vt dissuncte ipse partes exacte ad inum vsq; sibi coniungantur: videlicet nec futura: nec sibilis: nec deligatura pertingere ad eas valente: vel etiam sanestā illic sit collecta: vel dolor quispiam adiunctus: etusmodi vlcus ex sola partium commissione agglutinari omnino non potest: quando quod dolo: plus aliquid effluere facit: atq; etiam si quod affluit: pro isto nature modo se habeat: attamen vires ipse pars

est quæstio propter dolorem: tñ etiam ex vulnere sunt imbecille: ne quod iustū est ferent: sed velut ab iniusto grauabuntur. Atq; hinc omnino superuacua sanies prouenit: mirum etiam nisi et pblegmone. Nam vero si etiam circa dolorem sanies in medio adducto: tum labrorum vlcis interuenit: aut etiam locus quisq; medius interfuerit: qui sanie quidem sit vas: cuius sed aere plenus non potest eiusmodi vlcus sola dissidentium partium coniunctione conglutinari: quando tñ sanies iam vniones disperit: et que coniungendis interueniunt loca vacua: interiorum laterum frontes prohibent se ptingere. Quare ille saltem vlcis partes vt coeant etiam carne prius impleri nature opera postulant. Porro de adeo plane sunt exiguæ: si modo diuise vlcis partes rite sine coniuncte: vt vnus disci spatium desideret: aut ad summū bñdū. Hoc igitur tempore medicamento opus est qd particulam siccet: vt et si qua sanies vacuū locū exsura est hanc prohibeat. Nunc igitur medicamentū quod carnem producat et mediocriter siccet: rursus mihi ad memoriam reuocabis: vt intellegamus si cius ne eo esse glutinatoriū debeat an secus. Sane qd carnem producat: si totū qui confluit sanguinem cōsumeret ipsam materiam creande carnis adimeret. At glutinatoriū aut omnino carnis generatione nō eget: aut plane exigua: quare plus siccet oportet quā quod carnem producat. Ergo tñ hac ratione tenui qdam differentia inter se dissident: tum vero altera nō parua: quatenus scilicet quod carnem producat: statim etiam detergendū vim obtineat oportet: quo nō modo redundantiam humoris siccet: sed etiam fordes auferat: glutinatoriū nec detergeat: nec expurget: sed contra prorsus substantiam omnem in idem cogat: cuiusmodi facultatem habent medicamenta ea que austerā et adstringentiā vocantur. Nec nāq; in idem cogendi ac stipandi non detergendū: neq; purgandi facultatem habent. Quo fit vt vbi carni producere studemus: maxime cauendū sit a medicamēto quod adstringat: vt pote quod fordem vlcis actiuus affligat quam vt facile possit absolut. Alium igit omnis vlcis qua vlcus est optimū est medicamentū. Quod si nec illud qua vlcus sermone sit adiectum idem tamen arbitror intelleges. Quippe recordationis tantu causa est additum: ne quis obaudiat: nō sicut necessarium aliquid desinens. Adeo si memoriam te eorum omnium que in proximo libro sunt tradita de rebus singulis tum nominandis: tum vero subiectis presteris: nibil ē quod talia tibi decetero definiam. Illud tantum abunde mibi erit: si per singula eorum simplices affectus a compositis secernā. De quibus mihi nōnibi prius est dictū: ac nunc nō bilominus est dicendū: non adeo me verde re ipsa causa: quam quod pleriq; medicorum dictione ipsa decepti: cauum et equabile: recens et inueteratum: fordidum et purum: liberum pblegmone et pblegmone i peditum putant differentias esse vlcis. Necesse igitur est distinguere que propriæ vlcis differentie sint et que aliorum affectuum complexionones. Verū hoc posterius paulo. Sane solennis veteribus doctrina (que vrinam nunc esset in vsu) maxime naturalis ē. Quippe ij simplices cuiusq; affectus proprias curationem dicūt: precipue hominū Hippocrates. Ad decidendi nāq; methodus ad hunc modū bellissime pcedet si de singulis simplicibus seorsuz preceperim?

post deinde de compositis omnibus altera reliqua methodum indicauerimus. Veluti enim si duo vere essent in vlcis ratione morbi clausum et fluens: id est qui in retentione et fluore spectarentur: cum seorsum vtriusq; curationem dixissemus: de coniunctioe ambozum esset agendum: sicut Zbellatus ipse censet eodem (arbitror) modo quoniam vlcis qua vlcis ra sunt: omnino est species: tum pblegmone: tum pblegmone sunt: altera item species vna est: oportet vbi seorsum vlcis: seorsum rursus pblegmone rationem tradideris: post deinde ambas in idē coniungere. Id igitur si fecerimus: omne profecto vlcis tum siccari debet: tñ adstringi: pro dicta tñ methodo inueniemus: non tamē detergeri: contra cauitatem in carne siccari: quidem postulare et abstergeri: minime autem adstringi. Quinetiam ad eundem modum quē prius diximus in causis vlcis: nūc ad portionem naturam corporis estimabimus: molles ne ac laxe sit: an dura sicca et compacta. Siq; p prior quanto est humidior tanto medicamentis minus siccantibus eget. Posterior quatenus est siccior eatenus rursus que vehementius siccet: magisq; adstringant desiderat. Empiricus enim (arbitror) hic quoq; pueros: et feminas: qui tenero sunt corpore: memorabit iuuenes agricolos et nautas bis opponēs. Lereq; qd nō intellegit qd i pueris et feminis propter humiditatem temperamenti eiusmodi medicamenta visa sunt conducere: rursus altera melle ribus ac nautis propter siccitatem conuenire: nec cuiusq; corporis curationem exacte conijciat: nec erroris causam deprebendat. Quo fit vt nec quemadmodū se ad potius transferret vbi parum cessit ijs q per experientiam prius nouit intellegat. Nec igitur summam de glutinatorijs medicamentis dixim? Hinc vero altera quedam methodus succedit ad eorum preparationem compositioneq; pertinens. Si quidem cauo vlcis quicquid volumus statim applicamus: siue siccum id: siue humidum medicamentū sit. Lcet enim omni parti vlcis ea tum inspergere tñ illinire. At in vlcis quozum maior est profunditas id non licet. Quippe vbi semel oras cōiuxeris: contingere que in alto sunt diuisa non possis. Considerandū igitur est non modo an siccans adstringensq; modice medicamentū sit: verum etiam an peruenire ad imū valeat. Nam et cerussa et libar gyzus siccant adstringuntq; modice: sed si ea cineris ritu citra vultu insperges nibil proficies. Nec n. ad fundū pertinet medicamenti vis quod ita sit siccū: humiditatem igitur desiderat: quo simile emplastrū sit: vel etiam humidioris cuiusq; medicaminis. Verū hec operis eius quod de medicamentozū compositione precipit propria speculatio est: non ei qd de medendi ratione instituitur. Quo vtrq; an ad res propositas requisituri videamur: id procedente opere dicem. Nūc ad vlcis qd cicatrice induci postulat reuertat: de quo paulo ante dixi ei? quoq; primū quod tenditur finem ex eodem esse genere cuius est et caus. Quippe regnare aliquid opus est quod perijt: nō tantum vnire que dissident: ceterum diuersa ratione hic gignere quod desit qua in cauo: quando illic sanguis: hic caro pro materia sit. Impletur igit qd cauum est ex gignenda carne: que ipsa ex sanguine primordium habet. At ad cicatricem perducit qd iam est impletū ex gignenda cute: que ex subiecta creatur

carne. Eterum caro eadem specie cum ea que perijt gigni in cauo ulcere potest. Cutis talis omnino qualis erat que perijt: prozusus restitui non potest: simile quiddam cuti ⁊ quod eius officium suppleat: potest non tamen plane cutis. Ac causa quidem cur sicuti caro a deplēq regignitur: ita cutis que prozusus perierit: regigni nequeat ex naturalibus problematicis est petenda: quēadmodum autē tum naturam tum vsus cutis imitemur hinc accipiēdū. Eiusq; rei methodū iam tradamus. Quoniam tegere carnem naturalis aliquo tegumento propositum est: (quippe id est docere ad cicatricem vlcus) aut cutis nobis generanda est: aut summa caro cuti similis efficienda. Aerū vt cutis regeneret: fieri omnino nequit: quod superest igitur efficere est tēdū. At que igitur butus efficiendi est ratio? Nempe alteratio. Quippe vt carnis pars quēpiam non amplius caro permaneat: sed veluti cutis euadat postulamur. Quo pacto igitur (in quies) alterabit? Profecto alicuius alterātium qualitatum opē. Incidit enim rursus hoc loco: vel nolentibus nobis: de elementis sermo: sine quo nec quod cicatricem inducat inuenire medicamentum licet: ne dum quod carnis producende: aut agglutinandi facultatem habeat. Ergo quoniam cutis carne ipsa tū siccior est: tum etiam densior: si carnem siccabimus ⁊ adstringemus cuti etiam persimilem reddemus. Habes medicamētū quod cicatricem inducit summam. Aerum ea non facit: nam ⁊ glutinatoria tum sic cabant: tum etiam adstringebant. Ergo quo hec ab illis distent: id si ipsam rerum substantiam inspicias inuenies. Nam quoniam in glutinatione vlcēū siccandum quod confluat est: quo videlicet affecta pars superuacuis vacet: in cicatrice ducēda nō modo qđ confluat: verum etiam humor qui in ipsa carne cōtinetur est cōsumendus: multo profecto siccior qđ cicatricez inducat: quā quod agglutinet esse cōueniet: quando glutinatio vnum id propositum est: vt ei⁹ quod fm naturam est: redūdanciam cōsumat: qui cō cicatricem inducet: non hoc modo verū etiam vt ei⁹ fm naturam se habet: aliquid deradat. Balla igit immatura hoc loco: ⁊ malicorium: ⁊ egyptie spine fructus: modice siccatis pbarmaca sunt. Ebalcites ⁊ es vltum: ⁊ eris squama: ⁊ mīly: ⁊ assium alumen: multo his sunt valentiora. Mīly quidem ⁊ ebalcites p̄cipue: mītor autē etia squama atq; etiā hoc mītus es vltum. Qđ etiā si lauas vltq; min⁹ mor dens medicamētum habebis. Porro hoc quoq; ad speculationem de componendis medicamentis pertinet: que sane medēdi methodum ordine sequitur. Nam medicamētorum facultas nosse id quidem medēdi methodus precedit tractatūq; de his alibi est. Compositio vero medicamētorum medēdi methodum sequitur. Quippe vbi hec vniuersale precepit: dico autem siccandum: aut bumectandum: aut calfaciendum: aut refrigerandum esse: tum vel modice id faciēdū esse: vel valenter: vel leuiter: intelleximusq; cuiusq; simplicium medicamentorum facultatē: hāc qđ per se ⁊ seorsum perpenfam: tam profecto quo pacto quis ea cōmode ad vsum misceuerit: considerare cōueniet. Existit igit eo pacto duplex de medicamentis peritū: altera de eorum viribus: altera de compositione ac preparatione. Aerum ad id quod superest methodi de vlcibus redeundum est. Superest autē tēz (vt arbitror) de supercrescente carne dicere: quam

yperfarcosin grece vocat plerq; medicorū pars. Est porro is quoq; morbus ex eo genere qđ in quātitate magnitudineve partū spectatur. Licet cñ pro arbitrio voces. Ex eodem genere ⁊ cauitas erat de qua iā egimus. Ergo veluti qđ vlcus caui vocat: nō vnū est vitium: sed pariter ⁊ cauitas ⁊ vlcus: ita vlcus quod supercrescētem carnem habet: nō vnus est morbus: sed simul caro supercrescens: ⁊ vlcus. Indicat autem magnitudo que preter naturam est: primam indicationem (quā etiam veluti metam inueniendum remediū diximus) ipsius scz exuperantis ablationem. At hec sola medicamentorum ope perficit: non opera nature: videlicet cōtra quam in carne restitūda aut glutinatione se habuit. Hec cñ nature ipsius sunt opera: pbarmacis tantum que actione ei⁹ obstant: summouētibz. At supercrescentis carnis detractio nullum quidem nature opus est: sed medicamentis perficitur que vebemēter siccant. Porro prozima sunt eiusmodi medicamēta tum ijs que valenter detergent: tum ijs que cicatricem inducūt: sic vt nō pauci interm per errorem medicamētum qđ carnem minuit: vel pro eo quod fordem deterget: vel pro eo qđ cicatricem inducit: accipiant. Exempli gratia: mīly ⁊ calcites si bumide nature applicabis: potius carnem demere qđ cicatricem inducere depebendes. Vnde siquādo ijs vt ad cicatricem inducendam in aliorum penuria cogimur: paritissime ipsis vtemur: summum tātum specillum in ea ad exactissimū lituorem cunsa dimittentēs: ac post veluti tenuissimū quēdam pollinem partibus que cicatrice induci possunt lanc imponeutes. Qđ si minuire que supercreuerit studemus: liberalius imponemus. Sane erugo magis etiā quā hec minuire carnē potest: ita vt genus eorū que cicatricem inducant: omnino sit egressa. At si illa etiā aduras: vt minus actia: sic ad cicatricez inducendam reddes magis apta. Si vero etiā laues: ad bucfient mītorā. Adeministi vero (arbitror) ⁊ tu ei⁹ qui cerebri hoc vidēti medicamento sordidū vlcus citrationē curauit: mel que ei admiscuit: ac multis deinceps diebus eque sordidum reperit: sic que inops cō filij fuit: nec quo se vereretur habuit. Accidit enim vt nō modo nō purgaret fordes: sed etiā vt de subiecta quoq; carne nō nibil vna detraberet ⁊ colliquaret p̄ pretea qđ medicamētū valentius quā p̄ laborantis natura erat. Is vero qui medebat: plus deinde melis assidue medicamēto adiecit: quo videlicet ad bucf valentius purgaret: ceu non satis id medicamētum prius adhibētum fecisset. Euenit autem plane contra: quippe quantum ille intenderat medicamentis acrimoniam: tantum caro subiecta contabuerat. Qđ vero in vlcere ex liquata carne sordis apparuit: id medico: ceu medicamentum parum efficax fuisset: imposuit. Atq; huius quidem ignorantia etiam in discernēdi peritū erat: nō solum in medēdi methodo. Etia si quā maxime sibi sordidū ex vtroq; medicamēto vlc⁹ deprehēdit: ac certe cauitas maior ex valenti ⁊ qđ colliquat medicamento efficit. Quinetiā labijs prealtis: rubrūq; ⁊ pblegmone quodāmo affectū vlcus cernit. Aliqñ hō rosionē quoq; manifestā ex vni⁹ medicamēto eger sentit. Qđ vero minus quam par est siccet: nec mordet: nec quicq; efficit eorum que recult. Patere autem ⁊ in his arbitror. Empirici etiā si experientia quā maxime distincta discretāq; vtatur: trāsire tamen vbi quid nō cessit ad id

quod expedit non posse: immo vnt illi id dicere: qui vera methodo (quā ipse nūc instituo) medet. Quippe quam Thessaliū istī amethodi methodū prosterntur nomen esse nudū intellegis omnis affect? vacuū. Qui cū tanta tāq̃ multiplex saltem method? sit i vl ere sanando: neq̃ empiricorum discrimine ad inue/ nīēda remedia sunt vñ: neq̃ sicut dogmatici ab ipa rerū natura indicationem agendorū sumpserūt: sed solū id quod nec vulgares lateat proponētes: nem pe cauū vl? impleri postulare: plenū cicatrice indu ci: qđ carne supercrescente luxuriat minui: sordidum expurgari: mūdū vel cicatrice induci vel agglutina ri: vicerū curationis methodū quandā explicasse se putant: tantū scilicet absunt vt intellegant bū dīto ribus naturis min? siccantes medicinas conducere: sicciorib? q̃ magis siccant. Ergo qđ in tota disputa tione nostra manifeste apparuit id denuo resumēdū est: vt et nos illi q̃ maxime sim? attenti: et reliq̃ oēs q̃ veterē methodū corruperūt: quantū aberrāt clari? intellegant. Incipīā vero ab eo vlere qđ impleri po stulat: vñ id p̃ exēplo proponēs: qñ etiam proxime de eo sermone feci. Ab hoc de omni in vniuersum cu ratione loquar. Ergo illud non ratione modo: verū etiam experientia considerantib? apparuit: nō oēs naturam eadem medicamēta requirere: sed infirmio res mollioresq̃ mītiōra: validiores siccioresq̃ valen tiora: ita vero tū in ijs quib? cicatrix inducebat se habebat: tū etiam que glutinatione egebant. Omni no enī nullū vehementiū pbarmacorū serunt mol les nature. In eiusmodi vero sermonis nostrī decur su perspicuū plane sit: tū egri naturam esse confide randam: tū cuiusq̃ hominis propriam esse curatio nem: tū supra hec illud tertiu: nempe qñ cuiusq̃ na ture proprietates ineffabiles est: nec exacta scientia cō prehendibilibis: būc esse o primū cuiusq̃ particularis egri tudinis medicū: qui tam methodū comparauit: ex qua et dignoscere naturas possit: et coniectura con sequi que sint cuiusq̃ propria remedia. Pp̃ro exi stimare communem quandā esse omniū hominū cu rationem: sicuti stupidissimi methodici putant extre me est dementie. Atqui illi ob id ista esse putat oīa medicīne artis theozemata: hoc est eiusmodi eē que scientes homines faciant: firmāq̃ sui notitiā prestēt ipsozūq̃ artem notitiāz quandam esse communita tū non proprietatū: tanq̃ cōem et generalez hominē non particulares curarent. Ergo sicuti in alijs omni bus statim inter initia sunt lapsi: sic in hoc quoq̃. Si quidem curat non homo communis et generalis sed nostrū quisq̃: alius videlicet aliud temperamen tum naturamq̃ obtinens. Hi vero vñam esse omniū hominū curationem existimant. Ergo contra si cu susq̃ priuatim naturam explorare ad vñguē scirem vtiq̃ qualē fuisse Esculapiū mente concipio: talem me esse putarem. Sed quoniam id fieri non potest: cer te vt quoad hominē licet: quamproxime accedā: tūz ipse me exercere decreui: tum alios vt idē faciant ad vortoz. Ac conantur quidem quantum possunt et em pirici: vt a communib? quidem secedere: ita propi? ad ea que propria sunt accedere. Verū quantum bi quoq̃ ab eius rei perfectione absint supra est dictū. Non enim hec in pueris: vel mulieribus: vel senib?: vel mollem carnem albāq̃ habentibus: aliaq̃ id ge nus pro certis discretionib? (sicuti illis placet) sunt ponenda: immo quēadmodūz in bumore et siccitate

corpus se habeat. Ac empiricos quidem medicos: tum ob alia multa: tum ob id probare maxime con uenit: quod accedere quātum licet ad egri proprietate tem conantur. Post enim reliquas discretionēs om nes quas addibent etiam que a consuetudine sumi tur adiiciunt: tanq̃ bñc remediōrum que ego magis sint propria cōpotes futuri. Dices autē a nobis in sequētib? de cōsuetudine fusius: vbi pro cognos cēda proprietate laborantis nature etiam discrimē a psuetudine p̃scis inuētū esse docemus. Hāc itaq̃ cum reliquis empirici recipiūt: et preter hanc ipsum etiam medicum qui sepe egrum inuist: quam eū qui non viderit commodius curaturūz alunt. Postea, ta men cum hec omnia adiecerint stabilem se atq̃ scien tificam habere notitiāz proprie curationis egri ad huc non dicunt. At vero impudētissimus Thessalius illud modo vñum intellegens quod cauum vlcus sit implendum constantia tamen et firma dicit esse me/ dicine theozemata: qđ hoc saltem omnes (vt ante tā dictum est) homines sciunt: nō i modo qui nūc sunt postq̃ Thessalius iste alter videlicet Esculapius in/ ter eos venit: s; etiā (arbitroz) qui ante Deucalionē et Phoroneūz fuerunt: si modo bi rationales erant. Imo vero preter hoc quod carne esse implendum ca uum vlcus nouerunt: etiam illud non ignorarunt: qui medicamenta nosser que tale vlcus carne imple rent hunc medicum esse. Atq̃ hec si per experientiaz sunt inuenta: constat empirice nobis esse curandum: sin ratione inuenta sunt logice. Non enim profecto aliud inuenit: aliud nunc cōmode videtur. Verum de his nobis cum empiricis res est. Quod autem dices te ceperam vera ipsa medicina de laborantis natu/ ra coniecturam fecit. Nominat (arbitroz) id vulgus medicorum grece idiosyncrasiam: omnesq̃ id in com prebensibile fatentur: ideoq̃ ipsam veram medicīne artem Esculapio: Apolliniq̃ cōcedunt. Pender por ro omnis hec ratio ex duplici principio: empiricis obseruatoribusq̃ ab ijs que manifeste apparent: lo gicis ab ipsis elementis. Nam quod aliq̃ aliud medī camentum proficit: etiam pueri tam ferre sciunt: et ra tio patiter que ab elementis ducitur id confirmat. Si namq̃ quindēcim differētiās in hominū tem/ peramentis ex minoris in ijs maiorisq̃ ratione: idq̃ in bumida tantum natura statuas: necesse profecto est medicamentorum etiam quibus sis vsurus: quin decim differētiās noueris: quarum alie magis: alie minus siccant: quo nimirū qđ cuiq̃ nature cōgruat inuenias. Qđ si etiam in siccioze natura alijs quin/ decim positis: ad has quoq̃ parimodo alia quinde cim medicamēta requiras: habebis in totum triginta medicamenta que triginta naturis cōuenient: quibus vti is demum cōmode poteris: qui in corporum temperamentis diligenter se exercuit. Nunquid igit si totum corpus temperamēto sit siccioze ab ijs que magis siccant medicinis iuuabitur: si pars quepiam eius ceteris partib? sit siccioz: que minus siccant res/ quirit? An liq̃do patet hic quoq̃ q̃ pars sicc? tēpe/ ramētū obrinuit: hanc etiā q̃ magis siccet postulare: que bumidi? sit fortita min? siccātia? Atq̃ hoc totū p̃mittitūz amethodi istī Thessaliū q̃ vñā oī p̃ricule congruere medicīnā putant. Empirici quātū in hoc Thessalios istos methodicos superāt: m̃ a veris me/ thodicis logicisq̃ superant. Habet enī profecto illi quoq̃ ab ipso s; vñ edocet aliud medicamētum ad

ea vlcera que in oculis accidunt aliud ad ea que in auribus aut articulis aut carnibus aut sola cute. Etenim quod nec in ipsis se transferre ad alia possint ex ipsis quod supra diximus facile patet. Quoniam autem de his satis dictum est rursus ad disputationis initium reuertamur miscemusque vlcera omnes quod simul cum ipso incidunt affecerunt ab interperie primū orsi. Si enim exulcerata caro vel prius etiā ex quavis occasione fuit: vel ipsorum vlcerationis tempore iusto calidior frigidiorve est effecta: viri quoque medelas exigit quod non modo moderate siccet sed etiam in tantum calfaciat refrigeretve in quantum subiecta caro a naturali suo habitu recesserit: tum fieri non possit ut in vlcere vel carnis productio vel sinus impletio vel agglutination vel cicatricis inductio recte vniquod cedat: nisi subiecta caro pro naturali modo se habeat. Nec frustra dictum supra est hec omnia nature esse opera: purgari tamē sordida minuique supererescētia hec fieri etiam carne naturalem statum non seruante licet propterea quod tantum medicamentorum sunt opera. Quoniam circa legitimi vlcerationum partium temperamenti quoties eas vel carne implere vel glutinare vel cicatrice inducere studeas maior tibi sollicitudo erit. Seruari namque debebunt nature motus quos comprehensorum singula comitantur. At alias non seruabuntur nisi proorsus se pro nature sue ratione pars habeat. Veluti igitur si phlegmone cum vlcere vna esset: priusquam hec discussa esset nemo id vel carne implere vel glutinare: vel cicatrice inducere tentaret: ad eundem arbitror modum etiam si sine phlegmone sola subsit intemperies nullum horum fore prius sperabimus quam illa sit sanata. Rursus igitur hinc indicatio quedam ad medicamentorum que superius comprehensa sunt suuentionem oritur. quippe omnia ea siccantia erant: sed dissidebant inter se pro intensioris remissionis modo. Etenim definitum antea non est quatenus in calefaciendo frigefacendoque se haberent: sed methodus hoc quoque inuestigandum cogit. Non enim tantum an siccet: sed an etiam non valde calefaciat aut refrigeret expendi oportet. Ergo alterum (hypochoyamū grece vocant) et mādrazorā et meconium seu supra modum refrigerantia fugies: tamen si siccant ea quoque quantum sit vlceri ex vlu. Resina vero et pix et asphaltus: quantum modice siccant: tamen immodice sunt calida. Ideoque eis nemo velle solis nec aliter nisi cum leuiter refrigerantibus admixtis vnum ex omnibus medicamentum fecerit quod sit temperatum. Si igitur hec ita se habent sicuti profecto habent: inspicere etiam conueniet et circumdantis nos aeris temperiem. Si quidem veluti medicamentum quoddam is quoque corporibus nostris forinsecus incidens vbi immodicus calor vel frigore est sanationem moratur. Danda igitur opera est ut medicamenta excessui occurrant. Ideoque Hippocrates in calidioribus anni temporibus ipsis quibus frigidior facultas sit medicamenti vitur calidioribus per frigidiora. Non ignoras profecto hic quoque ex stupidis et bellis alijs quendam fati quo pacto in calore et frigore se habeat qui egrum continet aerem inspicere: non tamen anni tempora a se inspicere: quasi nomina ipsa temporum anni profint obstruere non corporis temperamenti ratio: aut non butus causa veteres ad ea respererint. Verum quod qui certa methodo curare vlcus debet hinc necesse sit tum ad prima et maxime elementa venire tum anni tempora et corporum temperamenta non in toto modo verum etiam in sin-

gulis partibus considerare abunde monstratum reor. Rursus vero repetendum hoc etiam loco est quod prius diximus in indicatione que a sicco butumidior sumitur. Nam sicuti in illis humidior natura humidiora sicciora medicamenta exigebat ita nunc calidior calidiora frigidiora frigidiora requirit contrariam scilicet ipsis que preter naturam et ipsis que secundum naturam sunt indicationes prestantibus quippe que secundum naturam sunt similitudo sibi indicatiua sunt: que preter naturam contrariou: si modo illa seruati hec summoueri desiderant. Ac quod tum corporum temperies: tum anni tempora tum partium nature consideranda ab eo sint qui probe vlcus sit sanaturus: clare me docuisse existimo: ad hec quod prius ma quidem medicamentis indicatio a solo sumatur affectu remedia tamen inueniri non posse nisi prius ad corporum elementa sit ascensum et egrum temperamentum perpensum non corporis motum vniuersi scilicet etiam afflicte particule: cum hoc quoque ambientis temperie estimata: que vniquod cum ad presentes status tum vero regiones excenditur. Quod autem contrarie subinde in vna curatione indicationes sint atque has quemadmodum tractare conueniat latius quidem dicitur in sequentibus non tamen alienum sit nunc quoque paucis de ipsis egisse. Etenim quod egrum temperamentum sit humidius particula ipsa que laborat siccior: aut contraque hec sit humidior totius temperamentum siccior: mirandum non arbitror. Pari modo in calore et frigore quod contrario temperamento sit pars cum toto. Veluti igitur si totum corpus medio temperamento esset: (quod esse optimum docuimus) nihil plane quantum ad laborantis naturam attineret in medicamentis nouarem: ita vbi vel siccior vel calidior vel frigidior iusto cernitur eatenus intendere vires medicamentorum oportet quatenus corpus ad naturalem intemperiem est versum. Non enim (arbitror) excidit nobis que naturalis intemperies sit et quod preter naturam. Dictum enim de ipsis est et alijs ac precipue in libro quod de inequali intemperamento est inscriptus. Pone igitur totum laborantis corporis temperamentum humidius esse eoque medicamenta desiderare quod minus siccet: ipsas vero egram particulam ex eap. numero esse quod sicciores sint qualia esse diximus quod minime sunt carnosa cuius generis sunt que circa digitos et articulos habentur preterea quod circa aures et nasum et oculos et dentes sunt: ac ut semel dicam vbi crebre chartilaginee membranule et ligamenta et ossa et nervi sunt: adeo vero et caro vel omnino nulla est vel parua exigua. Diuersa autem in his est ea quod a patiente particula accipitur indicatio ab ea quod ex agri sumitur natura. Quare si quanto egrum temperamentum iusto est humidius: tanto particula iusto sit siccior: nec ad iunctum: nec de trahendum pharmaco quicquid est: sed tale adhibendum quale si vlcus in medio temperamenti particula consisteret adhiberemus. Sin siccior debito particula magis fuerit quam corporis temperamentum iusto est humidius: vniquod in tantum intendi siccitatem medicamenti conueniet quantum particule temperamenti totius temperamenti excedit: veluti si quatuor numeris sit exulcerata pars medio temperamento siccior: egrum natura gradibus tribus humidior: manifestum est particulam quod nunc exulcerata est: siccior vno gradu desideratur medicamentum quam que sit temperata. Quod autem hec omnia coniectura sint accipienda tum quod optime coniecit po-

terit q̄ in ratiocinādo de his sit exercitatus? liquido patet. Ac in talibus quidē oībus cōtrarie subinde indicationes vno tēpore sunt. Neq̄ effi est quod de indicationibus q̄ a calido et frigido sumunt etiam nū dīcam vrpore q̄ ad portionē dīctorū intellegi possunt. In alijs hō etia in tēporibus q̄bus p̄ficiende sunt indicationes separantur: in principio p̄ferim rationis altera cessare altera officio fungit: sicut exempli causa cū vlcus cauum simul sit et admodum fordidum. Quippe affectus p̄ter naturā in hoc triplex est vlcus cauitas et sordes. Q̄do hō sanationis a sorde expurganda ordiet̄ qd̄ videlicet nec glutinari q̄ nec carne impleri pōt priusq̄ purū fuerit. Secū dū locū exiger cauitatis sanatio. Si nāq̄ vel glutinabimus vel cicatricē inducemus vel (vt summam dicā) curabim⁹ vlcus cauitatē implere nō poterim⁹. Pone ergo nō solū tria hec particulā obsidere s̄ etia p̄blemone vel erysipelas vel gāgrenam vel intēperiem aliquā simplicē cōpositam ve. Nā nā hic manifestū est qd̄ nisi quis illā prius sanauerit implere cauū vlcus nō poterit. Quippe dictū supra est carnis generatio nem ex sana q̄ subiecta sit orū habere. Ex ea hō quā p̄blemone p̄mit et intēperata et vno verbo egrota: caro gigni noua nō pōt. Ergo in oībus eiusmodi cōplexionibus triplex tibi p̄positas finis erit vnusve luti a causis sumptus eius qd̄ post futurus est: alter vt qd̄ rationē optinet eius sine quo nō: tertius est qd̄ velut accelerantiū et vrgentiū nominat. Siquidē ista subiecte carnis tēperies cause rationē habet vt q̄ concrefcere secū qd̄ vlceraū est faciat et cauitatē impleat. Puritas vlcis rationē eius sine quo nō: atq̄ hāc sordes interpellās curationē morat. Habet hō et ipsa cauitas ad vlcē rationē eius sine quo nō: quādo nisi cauitas prius impleta sit induci cicatricē vlcus nō possit. Ergo si ad hec respexeris ordinē sanationis inuenies: veluti si p̄blemone et cauitas et vlcē et sordes simul in eadē particula constiterint primus p̄blemone secūdo loco sordē tertio cauitatē esse sanandam et quarto vlcus. Ac in iam dictis quidē tū ordo tum agendorum inuentio ex his sumitur. Argenti vero indicatio inter ista non habetur: in alijs autem habet. Nam affectus vnde primū maxime q̄ imminet hominī periculū hic primū curari debet: interm vero non primus modo verumetiam solus: veluti si puncto musculi capite cōuulsio q̄ nulla cōuenientium medicamentorum vt remittit superueniat. Quippe p̄ciso per transuersum toto musculo cōuulsionem quidē sanaueris aliq̄ tñ ex particule mortibus vitiaueris. Ad eundē modū cū e vena vel arteria sanguis immodice p̄fluit si totū vas per trāsuer sum p̄cideris vlcus quidē eius sanare postea nō poteris periculū tamē qd̄ ex profluuio sanguinis impēdebat sustuleris. Hā neruū punctū sepe cogimur trāsuer sum p̄ciderē quoties vel cōuulsiones vel deliria: vlt̄ ambo magna egre q̄ sanabilia superuenire vulne rationi cernimus. Pari modo vbi luxatio euz vlcere in aliquo maiorū articulozū incidit vlcus sanamus: luxationem insanatā relinquit: quādo si hāc quoque sanare conemur cōuulsiones omnino sequent̄. Tertius itaq̄ propositus medendi finis is est q̄ ad id quod vrget attendit: diuersus nimirum a duob⁹ illis modo dictis. Neq̄ enim idem est aliquid vel vt causam consideres vel vt id quod rationem optinet eius sine quo non: vel vt quod vrget. Sed et quod vrget: cum eiusmodi interdum esse vt alium insanabilem affectum relinquit: dictum iam est: cum hō affectum ipsum nonnunq̄ a nobis ipsis induci partim in neruo puncto: vel tendone: vel vasorum cuiuspiā sanguinis p̄fusione: partim in capite vulnerari muscoli. Nam vbi luxatio cum vlcere vna consistit: non ipsi affectum facimus: sed tantum eum qui factus est non sanamus. Dicitur vero de his accuratius in sequētib⁹. In p̄sentia namq̄ redire ad proprias vlcum differentias placet: ac propositum sermone breuiter complecti: quo si qua ex his etiam indicatio remediōzū sit reliqua: eā non p̄termittamus. Ergo putrescens vlcus: et quod ereditur: et quod gāgrena et quod erysipelate affligitur: et cancerosum: et dolens et indolens queq̄ alia id genus veluti vlcum differentias loquuntur: si quis empiricam curationem p̄odens: nec aliud cogitans pertractet: non est cum eo contendendum: si vlcum ea differentias nominat. Ad illas enim dictum est non oportere de nob⁹ contendere. Sin tanq̄ artificiosum aliquid de indicationibus dicturus docendus est omnes id dictos affectus cōpositos esse: alias hō esse differentias simplicis soliusq̄ vlcis et cui nullus alius adiunctus sit affectus. Nam si ab acuto aliquo facta tantū diuisione forma eius quod vulnerauit impressa est: exirent p̄fecto sic multe vlcum differentie obliquozū rectorum pampini modo rectorzū bami ritu vncorum aliter quocumque modo se habentium. Atq̄ be quidē differentie omnes a figura sunt. A magnitudine rursus p̄ maioris minorisq̄ rōne mille alie. Mā et magnū et parū et maturū et imū vlcus: vlcere tum dicitur tum vero est. Quinetiam breue et longū in summo residens et in profundum penetrans. Atq̄ in singulis horum tum quod magis tale minusq̄ est siue in spatij siue in magnitudinis siue quantitatis siue quocumque modo appellasse libet differentia. Quod si hec ita se habent omnino p̄fecto et equale vlcus et inaequale in alto differentie erunt. Quippe diffisso si ita fors tulit per longitudinem femore potest superior diuisionis pars alie descendere inferior in summo corpore habere: aut contra in summo esseq̄ superior est profunda que inferior. Hā illa quoq̄ nempe disruptum aliqua ex parte aut ex toto fuisse: et incisum fuisse: et vbi quod vulnerauit oblique sub cutem se dedit: alterā vlcis partē in cōspectu esse: alterā sub cute latere: idq̄ vel ex supernis partibus esse: vel infernis vel lateralib⁹: omnia hec vlcis differentie sunt. Ab ipso tempore rursus alie vlcum differentie sumunt cruentum recens exigui temporis et diuturnum. Atq̄ in omnibus his ipsa maioris minorisq̄ ratio numerosa est. Atq̄ ab ipsa vlcis natura de differentie sumuntur maxime quidem proprie que a substantia rei capiuntur. Nempe q̄ a figura ducuntur et a diuisionis magnitudine: idq̄ vel in longitudine vel in altitudine: vel i ambabus: p̄terea equalitate in his et inaequalitate: extrinsecus hō accedentes et que scilicet rationem optinent eius sine quo nō: tum a tempore in quo factum vlcus est (ita enim aliud recens: aliud vetus vocatur) tum ex eo quod totum parue conspectum fugit vel conspiciendum se prebet. Nam vero et a generationis ratione: eo quod totum sit incisum vel totum disruptum: vel pars incisa pars disrupta. Quod si que a loco quoq̄ in quo est vlcus differentias censeas: veluti

ger: cum eiusmodi interdum esse vt alium insanabilem affectum relinquit: dictum iam est: cum hō affectum ipsum nonnunq̄ a nobis ipsis induci partim in neruo puncto: vel tendone: vel vasorum cuiuspiā sanguinis p̄fusione: partim in capite vulnerari muscoli. Nam vbi luxatio cum vlcere vna consistit: non ipsi affectum facimus: sed tantum eum qui factus est non sanamus. Dicitur vero de his accuratius in sequētib⁹. In p̄sentia namq̄ redire ad proprias vlcum differentias placet: ac propositum sermone breuiter complecti: quo si qua ex his etiam indicatio remediōzū sit reliqua: eā non p̄termittamus. Ergo putrescens vlcus: et quod ereditur: et quod gāgrena et quod erysipelate affligitur: et cancerosum: et dolens et indolens queq̄ alia id genus veluti vlcum differentias loquuntur: si quis empiricam curationem p̄odens: nec aliud cogitans pertractet: non est cum eo contendendum: si vlcum ea differentias nominat. Ad illas enim dictum est non oportere de nob⁹ contendere. Sin tanq̄ artificiosum aliquid de indicationibus dicturus docendus est omnes id dictos affectus cōpositos esse: alias hō esse differentias simplicis soliusq̄ vlcis et cui nullus alius adiunctus sit affectus. Nam si ab acuto aliquo facta tantū diuisione forma eius quod vulnerauit impressa est: exirent p̄fecto sic multe vlcum differentie obliquozū rectorum pampini modo rectorzū bami ritu vncorum aliter quocumque modo se habentium. Atq̄ be quidē differentie omnes a figura sunt. A magnitudine rursus p̄ maioris minorisq̄ rōne mille alie. Mā et magnū et parū et maturū et imū vlcus: vlcere tum dicitur tum vero est. Quinetiam breue et longū in summo residens et in profundum penetrans. Atq̄ in singulis horum tum quod magis tale minusq̄ est siue in spatij siue in magnitudinis siue quantitatis siue quocumque modo appellasse libet differentia. Quod si hec ita se habent omnino p̄fecto et equale vlcus et inaequale in alto differentie erunt. Quippe diffisso si ita fors tulit per longitudinem femore potest superior diuisionis pars alie descendere inferior in summo corpore habere: aut contra in summo esseq̄ superior est profunda que inferior. Hā illa quoq̄ nempe disruptum aliqua ex parte aut ex toto fuisse: et incisum fuisse: et vbi quod vulnerauit oblique sub cutem se dedit: alterā vlcis partē in cōspectu esse: alterā sub cute latere: idq̄ vel ex supernis partibus esse: vel infernis vel lateralib⁹: omnia hec vlcis differentie sunt. Ab ipso tempore rursus alie vlcum differentie sumunt cruentum recens exigui temporis et diuturnum. Atq̄ in omnibus his ipsa maioris minorisq̄ ratio numerosa est. Atq̄ ab ipsa vlcis natura de differentie sumuntur maxime quidem proprie que a substantia rei capiuntur. Nempe q̄ a figura ducuntur et a diuisionis magnitudine: idq̄ vel in longitudine vel in altitudine: vel i ambabus: p̄terea equalitate in his et inaequalitate: extrinsecus hō accedentes et que scilicet rationem optinent eius sine quo nō: tum a tempore in quo factum vlcus est (ita enim aliud recens: aliud vetus vocatur) tum ex eo quod totum parue conspectum fugit vel conspiciendum se prebet. Nam vero et a generationis ratione: eo quod totum sit incisum vel totum disruptum: vel pars incisa pars disrupta. Quod si que a loco quoq̄ in quo est vlcus differentias censeas: veluti

si finis musculi: vel principium musculi vel medium musculi: vel cutis sit quod ulceratum est: vel iecur ventris sit in quo vlcus consistit: fuerint profecto ipse vlcum differentie: nō vtiq; a propria ipsorum natura: sed a locis in quibus consistunt desumpti. At cū pblegmone quis obsessum vlc? dicit: aut supererescente carne pressum: aut cauum: deinde similes vlcis differentias dixisse se ijs quas modo retuli putat hūc necesse est in mediā methodo falli. Quippe grece pblegmenō vlcis ex formula dictionis similē habet interpretationis figurā cū paruo vlcere: ceterum qd si gnificatur: simile nō est. Siquidē profundū: aut summo tenus factū: cum de vlcere dicimus: proprias eius differentias ostendimus. Pblegmenō vero omnino vlcis differentia nō est: cū possit pblegmone pars affici etiā vbi vlcus nō sit. Quo fieri arbitror vt hic immutare dictionē liceat. Si em̄ accidisse alicui vlcus cū pblegmone dixeris: proprius ad rei naturā: et clarius interpretatus sis non autem si alij cum magnitudine: alij cū paruitate factū dicas: quippe cū magis ex natura rei et clarius loquere: si huic magnum accidisse vlcus: illi paruum dixeris. Adeo si fieri possit vt mutata dictio et rei nature cōuenientior: et audituris clarior sit: cōmittendū nō est quo minus id fiat. Quippe caput ad effugiendā in rebus deceptionem est vt definita locutione vtare. Quānam igitur in talibus methodū statuamus? Etm̄ tradenda quēpiā preceptio est: ac veluti scopus: quo semper intēris discernere statim liceat differentia ne alicuius affect? dixerit quis: an alterius affectus cōplexus. Esto igitur tibi discernimen hoc. Quod consistere seorsum et p se potest nullius vnq; alterius fuerit differentia. Ergo magnitudo: paruitas: equabilitas: inequabilitas: temp? et figura ex eorū numero sunt que alijs accidunt. Vlcus: pblegmone: gāgrena: et putredo: singula seorsum et per se consistere possunt: sunt namq; corporis nostri affect? quidā pter naturā: minime ea que affectib? necessario accidunt. Quippe oibus his necessario accidit vel parua sint: vel magna: vel equabilia: vel inequabilia: vel recentia: vel inueterata: vel euidenter appareant: vel condantur nec videantur. Pblegmone vero afficit: ex ijs que vlcis accidunt nō est: veluti nec putrescere: nec gangrena tentari. Sunt em̄ hec omnia ex morborū genere: siquidem affectus pter naturam sunt: et actionē vitiant. Alio rursus modo vlcus crucians: et vlcus fordidū: ceu quedam vlcis differentie dicuntur. Eterū compositum quippiam hic quoq; indicatur: sed diuersa ratione quam vt pblegmone tentatū: aut putrescēs vlcus dicebatur. Quippe illic affectus sunt pblegmone et putredo: hic dolor et fordes ex symptomatū sunt genere. Pari modo et cum dicitur cacoehymon vlcus: id est vlcis vicioso succo obsessum aut fluxione veratum: aut arrosum: causa cum iussu etu copulatur. Manifestumq; ex talibus est: methodi eiusque de medendo instituitur: primos ac simplices: sine que villa compositione morbos: veluti elementa quedam esse. Quo magis in commentarijs qui de morborum differentijs sunt scripti: omnes eos enumerauimus. Sane nōn referat: primos: an simplices dixeris: quandoquod primum est: simplex est: et quod simplex: primum: ideoq; etiam elementa re. Indicatio vero curationis ex differentijs fit: sed nō omnibus. Nam recens vetusve vlcus nōn indicat: quāq; indicare videtur nōnullis: sed bi seipsos fallunt

nō aliter quā in ijs que ad victus rationem spectant: cū aliam intij: aliam incrementi: aliam summi vigoris: alia remissionis indicationē esse dicunt. De quibus latius in sequentibus dicatur: nō est quod nunc sim verbosior. Verū quod tantū ad rem presens sit satis: id adijciā. Recens vlcus cū omnino ab altero quolibet affectu est liberū: nec symptoma vlluz habet adiunctū: alia putant indicare curationē quas vetus. Id vero nō ita se habet. Siquidē qd vlcus tñ est: nec quicquā aliud: (est porro eiusmodi: cui nec cauitas adest: nec dolor: nec fordes: qd que et omni alio affectu est liberū) et ipsam tñ vlcis sanationē desiderat: cuius vtiq; propositus finis vel vnitio: vel agglutnatio: vel coitio: vel continuatio est. Quippe milies diximus licere appelles vt suber: modo rei nihil mutes. Eiusmodi igitur vlc? siue recens: siue antiqui sit: eandē semp curationē requirit: nihil plane ppiū indicatē discrimine eo qd a tēpore sumitur. At si cauitatē alte reconditā sub cute habet: cōsiderare oportet verum ea in superiore parte sit ita vt sanies. ex ea prona effluat: an in inferiore sic vt illic fistatur. Eius igitur cui efflux? pater: eadē que aliorum curatio est. Eū nō est: huic ipsi moliamur effluxū opz. Eius duplex ratio est: alias tota cauitatē defecta: alias in fundo tñ aperta. Quā vero barū alterutra sit incūda: docebit tū locorū ipsa natura: tū vero vlcis magnitudo. Si namq; et loca ipsa dubiā sectionē faciāt: et vlc? magnū fuerit: in fundo aperte magis expedit. Sin cōtra se habeāt: pericindere prestat. Deligatio vero eius incipiat quidē superne: finiat infra: vti scz patet effluxus. Quod aut differentia ea que a vulneris omib? particulis sumitur: ad indicandā curationē sit maxie opportuna: id in superiorib? est dictū. Verū ea quidē vt similitudinē: hec cuius nunc memini: vt instrumentalitū est indicatio. Sane dicit de ea que vel vt similitudinē corporū: vel vt instrumentalitū indicatio est: in sequentibus vberius. Hūc ad proprias vlcis differentias est redeundū: ac de ipso seu trāsuerfus: seu rectū: seu profundū: seu in summo corpore: seu paruum: seu magnū: desinendū. Trāsuerfa namq; vlcera eo qd labra eorū magis dissident absuntq; a sese: cōiungi diligentius postulat: ideoq; tū futuris: tū sibilis in his est vtendū. Que vero per longitudinē musculorū sunt facta: hec si a duplici initio deliges: nec futuris nec sibilis egebis. Sin aliter deligare places: bit vel sibilis vel furoris vtare. Sufficiet autem paucissime omnino future. Et magna quidē vlcera: si recte ea que prius dicta sunt meministi: ijs que valentius siccet medicamētis curabis. Parua hō: vel q moderate siccet: abunde sanauerint. Profunda vero vlcera: omnino etiam magna sunt: voluntq; tum a duobus initijs deligari: tum vero nec labra sua preprospere glutinari. At que profunda multum lataq; sunt vt duplici ratione sunt magna: sic duplicem quoq; indicationem prestant. Itaq; et que valenter siccet postulant: et ne immature labra coniungas: et vt a duobus initijs deliges: et vt altis futuris consuas. Ad eundem modum et si multe simul differentie coeſerint: quatum sua cuique sit indicatio: si quidem inter se minime pugnent: omnibus vti maxime expedit sine aliquatenus secum pugnent: quemadmodum distinguere de talibus sopperit: dicum quidem alicubi in precedentibus est: locupletius tamen dicitur in sequentibus. ¶ Nunc enim finendus hoc

loco tertius hic liber videtur. In quarto qui sequetur de ijs affectibus qui vlcera comitari plurimum solent disceptatio erit. Tradentur autem cum his etiam internarum causarum curationes.

Galeni methodus medendi: vel de morbis curandis. **T**homa linacro anglo, interprete: liber quartus.

Hum esse morborum

genus ipsam quoque continuitatem solutam diximus. Hec in omnibus animarum partibus incidit: non tamen unum nomen in omnibus sortitur. Quippe que in carnosa parte: vlcus: in osse: fractura (grecis catagma) dicitur: in nervo: ruptio: greci spasma vocant. Eiusdem generis sunt et que greci iterum apospasma et rbeigma et eblasma dicunt. Illud in ligamento: hec in vasis musculisque ex violento ictu: vel graui casu: vel alio quopiam valente motu excitata. Que vero ecchymosis grece dicitur: plurimum vna cum corruptione ruptioneque incidit. Fit autem aliquando et ex oris vasorum apertione quam anastomosi vocant: et ex ea que a nonnullis diaphidesis dicitur: aliud vltimum solum continuitatis genus. Jam vero et ex erosione: quam anabrosin grece vocant: soluitur interim in animalis partibus continuitas. Verum is iam mixtus affectus est: ut qui aliud quoddam morbi genus ad se habet: quod in quantitate partium consistit: veluti supra cum de causis vlceribus egimus est monstratum. Est enim horum ipsorum duplex oris: alias ab excisione: sepe ab erosione pueniens. Verum excisio quo pacto eueniat: non latet. Erosio si intrinsecus ab ipso animali prouenit: vitio si succi soboles est. Sin extrinsecus: aut a valentibus medicamentis fit: aut ab igni. Et sane (ut dictum supra est) diligenter attendere oportet: et simplices affectus a compositis discernere: cum simplici morbo simplex adhibenda curatio sit: composito non simplex. Ac quenam in compositis curandis tenenda methodus sit: supra est dictum. Ceterum non tantum generalitatem eius didicisse: sed etiam in singulis eius partibus exercitatum esse oportet: cum in his quoque non paucis methodis (ut ita dixerim) particularibus sit opus: propterea quod cuiusque morborum speciei sua sit methodi species. Ergo quod reliquum est vlcerum curationis: in hoc libro exequamur: hinc sumpto initio: Omne vlcus aut solum est: ipsumque per se: nullo nec cum eo simul inuadente: nec ipsum precedente aut sequente alio affectu: aut cum alio quopiam vno multisve consistit: quorum alij non modo statim ab initio vlcus excitantur: sed etiam nunc maius efficiunt: alij eius sine quo non: ut ad curandi opus: rationem optinent. Verum de his prius dictum est. Atque maius vlcus reddunt: de ijs hoc volumine ageretur. Ac duplex in his curationis consilium est: ut vel eiusmodi affectus e corpore prius erimas: vel in eodem quod inferit vincas. Verum hoc ubi exiguum plane affectus est: fieri licet. ubi magnus est: duci ad cicatricem vltimum non poterit: quam illi affectui remedium attulerit. Ergo quoniam et quot numero eiusmodi affectus sint: diligenter nobis considerandus est: inde nimirum sumpto initio: vnde supra est ceptum: Omne vlcus: siue solum sit: siue vna cum cautitate: et subiectam sibi carnem naturaliter habere postulat: et nequid inter oras conglutinandas interfuit: quod tamen sepe fit:

ita ut prius arena: sordes: oleum: aliudve id genus glutinationem prohibeat. Ceterum hec cum symptomata quedam vlcera sunt: et que morari sanationem: si sint: possunt: officere si non sint: non possunt. Subiecte vero carnis affectus cause rationem optinet ad id quod efficitur. Quippe ex hac et per hanc: cum que dissident glutinantur: tum que causa sunt: carne implentur. Hanc ergo plane pro natura sua se habeat oportet: quod hec vltima commodum perficiantur. Atque recte hec quidem se habuerit: si id quod reliquis etiam omnibus est commune: proprium temperamentum tueatur. Itaque temperatam esse subiectam carnem ad vlcera glutinanda: tum carne implenda: prius oportet. Nunquid igitur hoc tantum satis est? An etiam sanguines qui confluit: et bonum esse et modicum quantitate oportet? Adhibi id quoque multo maxime verum esse videtur. Nam et qui corruptus sanguis est: tantum abest: ut ad glutinandum et carne implendum sit utilis: ut etiam ipse nonnunquam corpus erodat atque exulceret: et multum humor cum in vlcerebus excrementa creet: sanationem (ceu prius diximus) moratur. Atque hi tres egre sanabilia vlcera modi videtur: qui ex intemperie subiecte prouenit carnis: qui ex vitio confluentis sit sanguinis: et tertius qui ex mensura confluentis nascitur. An non ita facienda diuissio est: sed sic potius? Nempe egre sanabilia rebelliumque vlcera multa propter vlcerate carnis intemperiem: alia ob confluentem humoris talia fieri: tum intemperiem rursus ipsam bifariam diduci: cum alias in qualitate sola nature modum egressa subdita caro sit: alias etiam cum accessorio quopiam tumore. Jam ipsum confluxum bipartitum etiam sciendum: nempe in confluentis succi tum qualitatem: tum quantitatem: interim vero misceri dictorum affectuum aut aliquos: aut etiam pariter omnes. Porro tradenda est medendi methodus non omnium simul: sed cuiusque seorsum. Ac carnis quidem intemperies si squalens siccaque videtur: aqua temperata fouens humectansque corriges. Quoties autem eo remedio vteris: esto tibi perfusionis humectationisque metata: ut cum primum rubescit attolliturque particule molles: tum desinas. Quippe si ultra perfundas: quod attraxisti: id euocabis: itaque nihil profeceris. Quin etiam medicamentorum humectandi facultas plenior esto quam ut in sana carne preceptum est. Si vero humidior quam pro naturali habitu caro fuerit: contraria ratio inuenda est: ac medicamentorum facultas ad siccum transferenda: aqua vero nullatenus ad mouenda: imo si lauandum vlcus videtur: vinum aut posca: aut decoctum austere cuiusque herbe preparandum. Eodem modo et calidiorum quas par est carnis habitum refrigerabis: et frigidiorum calefacies. Agnosces vero horum utrumque partim colore: partim tactu: partim laborantis sensu: quippe alias vitio nem sentire se fatentur: alias manifestum frigus in particula: gaudentque vel frigidis medicamentis: vel calidis: et alij quidem rubor lenis insidet: alij color rubeus albusque. Verum hec distinguere: propositi operis officium non est: quippe in quo non dignoscendi: sed medendi methodum institimus: sed consequentia quadam sermonis inuitante digressi in hanc sumus. Rursus igitur ad ea que proposuimus reuertamur. Partium que cum aliquo, preter naturam tumore exulcerate sunt: earum prius sanandus tumor est. Que non omnis preter naturam tumoris curandi ratio

fit in sequentibus dicitur. Nun quantū eius rei cōmū-
cum cum ulcerum curatione est tractabitur. Cum la-
bra tantum ulceris decolorata durave puscum fue-
rint excidēda ea sunt ad sanam vsq; carnem. Cum ve-
ro ampli? pgressus eiusmodi affectus est deliberatio
incidit excidēdū ne omne id sit quod preter naturam
visiter an spatio potius curandum. Proculq; dubio
est egri anīmū hoc casu consulendū esse. Aliqui enim
longiore tēpore curari circa sectionē malunt: aliqui
quidvis subire dūmodo citius sanentur sunt parati.
Eoq; hō? mali succi q̄ ad exulceratas partē confluit:
ut vlcera q̄dē est sanatio eius hic dicit: ut malign?
succus est aut copā redundans in pprijs ipsoz lo-
cis tractabit. Eū ergo q̄ exulceratis partib? influit
succus: nec multo plus iusto: nec multo deterior sit
aucti hunc regeriq; conueniet adstricis scilicet re-
frigeratib? ijs particulis que ante exulcerata sunt.
Inchoanda quoq; deligatio est a laborate ipsa par-
ticula deducendaq; versus sanam: velut in fractu-
ris ossium pcepit Hippocrates. sed et q̄ vlcereb? ipis
ad mouent pharmaca siccet valētius opz quā ea que
simplici admoventur vlcere. Nō si sisti cōpesciq; medi-
camētis influxus nequeat cā eius inuestigāda ē: atq;
hec prius adimēda. Et si quidē ob partis q̄ fluxū re-
cipit imbecillitatē aliquā id fiat huic nimirū meden-
dū est. Fuerit autē hec vlcere quoq; partis ppria q̄
daz curatio. Sin ppter sanguinis copā vitiosum ve-
succū vel corpis totius vel alicuius suprapositum
partib? illa scilicet prius sunt corrigēda. Et imbecilli-
tas quidē partis ppter quā plus iusto succo illi in-
fluit oīno ab intēperie puenit nō tñ ab oī. Eoq; sit
ut exulcerata caro nōnūquā intēperata tantū sit nō
aut imbecilla: nōnūquā vtrūq; et intēperata et imbe-
cilla. Quippe imbecillitatis affecte partis valētior in-
tēperies causa est. Hāc autē sicut prius dictū est cura-
bis vtrūq; calidā refrigerādo sicā humectādo frigidā
calfaciēdo humidā siccādo: qd si frigidior pariter bu-
midiorq; locus sit calfaciēdo pariter ac siccādo: et in
alijs ad eundē modū: vincentē videlicet qualitātē cō-
traria semp oppugnās. Huius rei ratio hec ē. Quid
quid rectū est. nō in animalib? modo plantis ve
vexet alijs q̄busq; id symmetron est mediūq; et omnis
vitiō excessus expers. Cui cū nec demere quicquā
nec adijcere nō partē aliquā nō qualitātē possis por-
tus id recte se habet. Contra qd demi sibi aliqd adij-
cive postulat id tā ab optimo statu recessit. Ad quem
vtrūq; redire aliter nō est nisi et qd superuacū est tol-
latur et qd deficiēs est adiungat. Ac de ijs quidē qui-
bus partes quepiam abūdāt deficiūtve alibi sermo
erit. Ubi hō? qualitas aliqua plus iusto inualuit ibi
et cōtinuo vincit cōtrariā illi necesse et cōtinuo vitium
corrigi ex ea q̄ victa est restituenda. Quippe refrige-
rans qd immodice incaluit: vnat qd deficit restitues
et qd superat diminues. Quare q̄ per intēperiem ali-
quā a naturali habitu recesserunt eoz sanationē per
ea que cōtraria viribus sunt fieri oīno est necesse. At
que ad hūc modū caro alia ve carnosa quepiā pars
que fluxione humoris ob imbecillitatem affligitur:
sanari debet. Ubi intēperiet affectum iam sanauit
ris deinde etiam exulceratiōis affectum sanabis: nō
aliter plane nunc curato intēperie quam si circa vl-
cus incidisset. Quo manifestum sit non esse vlcere s; intēperie
propterea omnem eiusmodi curationem
Ad eundem modum si aut alterius cuiuslibet parti-

culē occasione aut etiam totius corporis cum in eo
sanguis maliv? succi redundant vitiosum aliquid
exulceratis partibus influxerit: medendum prius est
vel ei quod fluxionis est causa vel etiam toti corpori.
Ita igitur et varices qui sepe supra exulceratum lo-
cum sunt prius sanabimus ut deinde mox vlcus sa-
nemus. Etiam qui ex liene aut alia quavis notabili
parte laborant: ipsa prius parte percursa mox ad vl-
ceris curationē accedem? . Eterū nulla barū cura-
tionū ipsi? ē vlcere: s; alteri? cuiusq; affect? q̄ vlcus
vel gignit vel certe fouet. Mā illud q̄ tā definiti tēpe-
stium? videt nullā exterminā vel (ut nunc loquimur)
primitiarum causarum curationis indicatricem esse
sed huius indicationem ab ipso affectu iniūz ba-
bere: que vero particulatim sunt agenda hec tum ab
eo quod prima indicatio dicitur tum hō ab egre par-
tis natura tum ambientis temperie queq; alia sunt
bis cognata inuenti. Nam (ut breuiter dicam) a nul-
lo eorum que adhuc non permanent indicatio sumi
eius quod ex usu sit potest. Sed propterea quod ad
eum affectum noscendum qui omnino tum rationem
tum sensum lateat sepe cogimur de externa causa in-
quirere: opinatur vulgus hanc quoq; sanationis ra-
tionem indicare. Quod plane fecus est. Apparet id
liquido in ijs quibus nosci affectus exacte potest. Si
ue enim ecchymosis siue vlcus siue erysipelas siue
putredo seu pblegmone in parte aliqua consistat sus-
peruacuum est causam que eorum quodlibet efficit
inquirere nisi iam etiam faciat. Sic enim simul quod
iam factum est curabimus: simul quod adhuc facit:
facere inhibebimus. Si vero fecit illa quidem ceterū
iam abiit: vtrūq; quod factum est curabimus: quod ad-
huc nō est nec se si velimus summouere id possum? .
Quippe rei pre sentis est curatio: eius autem quod
futurum est prouidentia. Quod vero nec nunc ledit
nec lesurum timetur id ab vtrūq; artis munere tum
eo quod curat tum eo quod prouidet excessit. Quare
nec indicatio ab hoc ad curationem vlla nec prouidē-
tiē ratio sumitur: sed ut dictum est ad eos tantum a s-
fecus qui nostram notitiam fugiunt externe cause
cognito est vitilis. Empiricis tamen ceu pars totius
syndromes id est concursus in quo curationem obser-
uarunt externa causa interim sumitur: velut in ijs q̄
a rabido cane et oibus qui a venenosis bestiis sunt
lesi. Quinetiā ex dogmaticoz quoq; numero ijs qui
sine rationali indicatione sola experientia curare se
talia confirmant. Quippe bis quoq; externa causa
ceu pars totius syndromes id est concursus queritur
His vero qui ex priore usu venenofarum animantium
vim nozunt atq; ab hac indicatione curationis su-
munt: non sane ad curationis indicationes conducit
externa causa cognita s; ad presentis affectus cogni-
tionem. Nam pone sciam scorpiōis venenū frigidā
vi esse: sumamq; veluti a frigido remedij indicatio-
nem: nullo tamen signo intellegam talem esse in hoc
corpore affectum: manifestum est si scorpiū percuss-
sisse didicero quod calfacere tum corpus totum tum
punctam ab eo particulam conabor: nulla amplius
expectata experientia sed ab ipsa rei natura indica-
tione sumpta. Adonstratum enim in ijs libris est q̄
de medicamentis sunt inscripti in quibus exercitatu
esse censui quisquis ex his commentarijs fructum p-
cipiet nullam eiusmodi facultatem sine experientia in-
ueniri. Esset enim profecto felicitatis cuiusdam mu-

nus si quis inspecto libargyro aut castoreo aut cantharide protinus eorum vires intellexeret. Verū sicut in omnibus peccata tum ab ijs qui modum excedunt tum qui citra consistunt committunt: ita nimirum hic quoque ac his Ἀνδροῶν (ut in proverbio greco est) non semel (arbitror) inter se discordant et qui neque in bodiurnum usque diem affirmant sciri medicamentorum vires idque post tantam experientiam: et qui ex una experientia sciri eas censent. Nam et hoc precipitanter inconsultaque dictum est si vitis inconsultum est quod fieri omnino non potest: et illud hominum est aut oino attonitorum aut plane litigiosorum. Atque de his plura expectare nunc non oportet vitio de quibus dictum latius est tum in tertio de temperamentis tum in ijs libris quos de medicamentis inseripimus. Etenim (ut dixi) ad noscendos affectus aliquos externos tum causarum conferunt. Ubi vero presentis affectus nihil latet nulla tam externe cause est vitium. Ac distinximus quidem in superioribus sed seorsum empiricem et seorsum tradendam rationalem. Admonita autem tenendum nunc quoque est quod quantam propositum nobis in his commentariis est solam rationalem tractare quodam in quaestione horum que dicimus non apponitur quod absolute vera non sint sed tantum ex methodicorum secte sententia: aliquem tamen id per se rationari vitioque apponere debere. Nunc enim ipsi apposuimus nullam externarum causarum ad curationis indicationem conducere: sed ad affectus aliquando agnitionem: fatentes videlicet externas causas ijs qui empirice quidvis curant unam esse partem totius consilii: idque si ratione reliqua curant siue omnia empirice. In ijs autem que deinceps scribentur non erit necesse hoc adscribere. Rursus igitur ad propositum redeamus indubitatum illud principium presumes quod etiam in precedentibus sumimus: ubi diximus quod finem quo medicus tendat indicet id esse affectum qui curari desideret: hoc vero et reliqua omnia sumi. Quod vero cum hoc nulla externe cause societas sit ex ipsis maxime viceribus a quibus sermo est ortus intellegas. Finge enim ex eo quod in partem aliquam procubuerit natum vlcus esse. Quod si sit ex vitiosis provenire succis manifestum est. Ita enim in morbis facere natura solet cum corpus expurgat omne excrementum ad cutem erudit. Atque hanc quidem ulcerari: totum vero corpus purgari accidit. Quenam igitur est eiusmodi vlcus sanatio? Nempe que reliquorum omnium quibus nullus affectus malignus: quod cacobetes grece vocant: est adiunctus. Verum si hoc sic se habet: manifestum est nullam esse ad curationem a causa que vlcus excitavit indicationem. Atqui si vitiosus succus remaneret omnino aliqua ab hac quoque indicatio sumeretur. Et alioqui absurdum sit si curationem posset quod amplius non sit: aut si curationem indicet quod nullius indigeat. Quare dicere indicationem curationis ab externa causa sumi: omnimodo est absurdum. Quoniam ergo non ab hac perspicuum est ab ea que presens est indicationem fore. At qualis tandem ea est indicatio? Nempe ei qui craculo queritur que ad providentiam pertinet (prophylactice greci vocant) qui abuti vocabulo volet medicinalis. Quandoquidem ipsorum vlcus: siue tantum vlcera sint: siue etiam cum caustate: si quis diligenter estimet

ex fugiendis prospiciendisque ijs que nature officent: sanatio perficitur. Et in summa in quibus quod est citur nature ipsius opus est: veluti vlcus glutinatio et impletio: in ijs ad eam que providet artis partem omnis pertinet cura. Etenim sanatio vulgo dicitur pro genere constitutum est quod morbosum affectum tam presentem summouet: in altero quod cum non dum viget prohibet. Itaque id quoque iuniores medici de nominibus contendere se non intellegunt. Par autem erat: si de rebus studiosi essent illud iuvenisse duas esse functionum medicarum primas differentias. Aut enim eos qui nunc vident affectus: ijs que molitur curant: aut eos qui non sunt fieri prohibent. Ergo presentes tam affectus tollere: siue amovendis ijs que nature opus impediunt: id fiat siue per medicamenta quid ipsi moliamur: omnes profecto homines curare dicunt: cavere autem ne accedant prospicere. Et sane ea que succorum vitio sunt exulcerata: curant ijs qui ratione ac metodo artem administrant simul illos purgantes: simul ea que nature opus impediunt auferentes. Quorum utraque qui exacte loquitur prophylactica vocat. Verant namque (ut in proximo ostendimus est libro) omnia talia: aut fordem vlcus: aut humiditatem nimiam vitiosamve nasci. Non est igitur de nominibus misere contendendum: sed methodus potius aliqua sanandorum vlcus tradenda: qualem (arbitror) ipse tum in proximo libro: tum in hoc precipio. Ego namque vel stupiditatem Tbesalli demitro: ita de vlcus que cacoethe dicuntur curatio ne scriberis. Sunt autem per se necessarie et communes vlcus diuturnorum ac non sanescitum: aut post cicatricem inductam redeuntium ad hoc ut in ijs que non coalescunt quidem: estimetur quid sit quod prohibeat id quod tollatur: in ijs vero que post cicatricem inductam renouantur: ut cicatrice tenere cogas: roborans seorsum (sic enim τὸ μετὰ τοῦ ἁπλῆς verumus) vel patientem particulam vel etiam communiter totum corpus: atque ne facile patiat id preparans per ea que hec faciat presidia. Atque hec quidem Tbesallus cum in principio statim libri de chirurgia proposuisset post ea de ijs ipsis latius ad hunc modum scripsit. Diuturna vlcera et que non sanescunt: aut que ad cicatricem producta de novo reuertunt: hec indicat. Que quidem ad cicatricem non perveniunt: ut que coitionem fieri vetant: auferas: ac loci affectum novus. Postquam simile recenti vulnere feceris rursus ut cruentum sanes. Quod si non processerit: vlcus pblegmonem mitigas et reliqua diligentia adhibeas. Que vero ad cicatricem veniunt et rursus se aperiunt in accessione: quidem et exulcerationibus: ut simili modo cures his que recedunt flegmone viget: tum ex his que mitigare solent super cataplasma inducas: idque donec deferueat ira: ubi deferbuit adiuvans ad cicatricem inducenda: post hec ut partes circumpositas late complexus malagmate quod ex sinapi sit compositum rubere facias aut alio quopiam quod mutare possit ac ut minus malo pateant efficere. Quod si ita non cessent etiam totius communiter corporis cura habeas ipsiusque varias exercitationes et gestationes et vociferationes adhibitis. Searum rerum peritis roboras etiam vlcus ratione gradatim tum autem diminuta principio a vomitione per radículas facto. Uteris etiam albo veratro aliisque omnibus quibus vivimus in ijs que diuturni egred: summouemus morbi vlcus ratione subiciuntur. Atque hec quidem est Tbesalli dictio

Opere precū vero est estimare hominis vel stupore
vel audaciā: utriusque recte se dicere sibi persuasit: stupo
re: si nō cōscius sibi nūquid dicere: imponere legē? spe
rat: audaciā. Ex diuturnis vlcēribus quēnam est o
Thessale curationis indicatio? Ego sane neq; ex his
neq; ex recentib; nec omnino a tēpore in vllō morbo
curationem vnuā inueni: sed ex ipso quē sanandus
mibi proposui affectu. Proius em̄ si tempus specta
bitur: tanq̄ ab eo indicatio fumatur: alterā omnino
secundus: alterā tertius dies indicationem dabit: ad
eundem modū 7 quartus alteram a quinto: 7 ab his
omnibus sextus: 7 a reliquis singuli qui post istos.
Sic affectus quos curamus: nō vltra nobis ad cōs/
derationem proponuntur: nec ab his indicatio fume
tur: quo tamen ne cogitari quidem magis alienum a
ratione potest. Quomodo ergo necessarie sunt diutur
norū vlcērum cōmunitates: vbi nūquid indicare tēpus
ipsū per se potest? Nō em̄ profecto vbi a malis suc
cis vlcus eroditur: diuersam ex eo post quatuor men
ses indicationem fumemus ab ea quā statim ab in
itio sumimus. Ego sane nec finire quidem et iusmo
di vlcus diuturnū esse: sed prout in principio cau
sam eius adimerē. Nam 7 nosse affectum a principio
plerūq; licet: 7 indicationem ab affectu sumi est neces
se. Tempus vero quid amplius quam diutū numer?
docere possit: nō hercle possum cōiungere: nisi id voluit
Thessalus: ad eiusmodi vlcera noscenda tēpus omni
no esse manendū. Verum sic primum idiora proius
sit: si videlicet fateatur nō prius agnoscere se affectum
quam vlcus inueterauerit. Deinde illud quoq; aper
te fateatur oportet: ex alio suggeri sanatiōis indica
tionem: ex alijs preberi affectus notitiā. Nam esto
conferat aliquid tempus ad agnitionem: certe indica
tio curationis a tempore nō sumitur. Quid enim ad
res pertineat: si quod vlcus inueterauit: adimere que
coitionem impediunt: 7 nouare locum qui affligitur?
Nam si propter fluxionem malignam: quaz cacoetbe
dicunt: vir inepte vlcēris labra hoc vel illo modo sūt
affecta: quid cōmodi erit si ea excideris anteq̄ fluxio
ni sistende cōsuleris? Videlicet vlcus latus efficit
veluti nōnulli faciunt eorum qui similiter vt tu vlcē
ra curant. Siquidē causa que ea dura 7 callosa pri?
reddidit: adhuc manente: nūquid aliud ex his exciden
dis accedet: quam vlcēris amplificatio. Quippe illa
ipsa q̄ excideris: perinde 7 dura 7 callosa rursus erūt
atq; ea que prius. Quamq̄ ne id ipsum quidem ad
iecit prudens scilicet Thessalus: callosa: 7 dura: 7 de
colorata exulcerate partis excidenda esse: sed absolu
to sermone abscondi que coitionem morantur iubet
ac nouari. Ac si quidem summouere causas que gluti
nationem morantur suaderet: 7 vetus ea ratio esset:
nec ipse eum accusarem. Precipitur enim ab omnib;
fere antiquis medicis quicūq; ratione quadam ac
metodo de vlcēri curatione scripserunt: causas que
illa creant: abscondendas esse: eque profecto vt cetero
rum omnium morborū. Non em̄ (arbitro) in vlcērib;
manente adhuc causa que ea excitauit: hanc pri? tol
li expedit: in alijs morbis nō expedit: sed omnino in
omnibus in quibus effectrix causa adhuc manet: ab
 hac inchoanda curatio est. Quod si que coitionē im
pediunt: nō dixit de omnibus causis que eā impedi
re possunt: sed de labris tñ: veluti ex ijs que subiecit
ostēdit: plus certe nescire quā scire eorū que ad vlcē
ris curationē spectant: videtur. Quippe fieri aliquā

do potest vt 7 hec causa sola sit quo minus sanescat
vlcus: potest etiā (vt dictū est) causa esse 7 que citra tu
more preter naturā sit in exulceratis pa. tibus intem
peries: 7 que cū timore quidē coniuncta sit: nō tamē
qui omnino sibi labra excidi desideret: potest 7 varix
superfaciens: vel lentis auctior: vel in iocinore vitium
aliquid: preterq; hec omnia imbecillitas egre partis
que ipsa quoq; intensa quedam est intemperies: qñ
etiā vitiosus in toto corpore succus: cacoetymā vo
cant: maxima ses causarū que incōmodare vlcēribus
possunt. Acriat sane nō minus vlcera 7 succorū equa
liter se habentū exuperantia: quā pletborā vocāt. Mo
rū quodq; si adimī Thessalus iubet: laudo hominem
eum veteribus subscribentē: si labra tñ: vnus nouit
ex multis: sed qđ nec opitiones lateat. Quippe si opi
tio vlcēris labra dura: 7 callosa: 7 fluida: 7 nigra: 7 alio
quopiam notabili coloris vitio videat: proius ea exci
dere nō dubitabit. Est em̄ excidere res p̄dissimā:
maius vero quippiā atq; artis egēs: medicamentis
sanare. Thessalus autē nec que labra molliri medicas
mētis possunt: vnq̄ nouit: (quippe fatētur enī penit?
bāc artis partē declinasse: ita vtiq; vt ipse quoq; iudi
cat) nec omnino experientiā rationālēve scientiā de
vllō medicamēto visus est habere: qđ ipsum quoq; ex
libro ei? de medicamentis ostēdit. Verū de ijs q̄ ibi
nō recte ab eo sunt p̄dita: in p̄gressu operis dicem?
Nūc de diuturnorū vlcēri sanatione: quā in pri? pos
ita dictione tradidit: paramus discere. Sane meli?
fuerat nō diuturna: sed cacoetbe ea vocasse: tñ naturā
eorū narrasse: 7 causas generationis eorū exposuisse:
curationēq; cuiusq; primum quidē cōmunē omnium
quaren? vlcera sunt: (qualē in tertio libro descripsi)
deinde priuatā cuiusq; pro efficiētis cause specie: ve
luti in hoc libro docui. Hic enī nūquid horū fecerit: 7 no
uandū vlcēratū locū censet: 7 vbi instat recentis vulne
ris fecerit: vt cruenta sanandū. Hoc sane quis in operi
bus artis exercitatus nō cuidētissime intellegat ab
eo esse scriptū qui nunq̄ vlcus curauit? Sanare ne v
lcus diuturnū vt cruentus quisq; potest: vbi id simile
recenti vulnere fecerit? Vtrū ne labris eius sūbula ad
ductis: an futura cōiunctis: an por? horū nullo: sed
medicamento qđ cruentis sit aptum: 7 cū hoc sola de
ligatura fretus? Quis est qui nō noxius? cacoetbes
statim etiā cauū esse: vtpote ex rōdōe natū? Nūquid
igitur insulse Thessale fieri potest vt coalescat cauū
vle? priusq; cauitas carne sit impleta? an nō est hoc
vt cruentū sanare? Ergo ipse tu frustra cauoꝝ vlcē
rū curandorū indicationē nō esse glutinationē: s; im
pletionē scripsisti. Quod si etiā nō esset ex se cauū om
ne vlcus contumax: certe dum (vt tu precipis) excisis
videlicet labris vt cruentum efficitur: ex necessitate ca
uum fit: maximamq; conquirit labozum distantia:
adeo vt non videam quomodo id glutines: 7 coire vt
cruentum facias. Nam si adducere violenter labra
que plurimum distant tentabis: pblegmōnem ne
cessario accersent: nec coalescent: id quod tantum in
tellegere mibi Thessalus videtur. Subdit enim: Si
non fuerint victa: vt pblegmōnem mitiges. Satis
vero fuerat scribere: Eum nō vincuntur: vt pblegmō
nem mitiges. Nā necesse est nō esse vincēda. Verū vt
hoc quoq; Thessalo donetur: atq; id trāeamus: nec
angie examinem? illud cuius apertū est qđ a cōmu
nitate quā ipsemet tradidit: prius recessit. Quip
pe si quod obstat auferemus: nūquid amplius de cōmu

infirmitate obiturnorum ulcerum qua obiturna sunt sumum?
Sed datur hoc quoque videamus que sequuntur. Scri-
bit enim ad hunc modum. Que ad cicatricem veniunt: et rur-
sus se aperiant: hec in accessione et ulceratione similiter
curabis istis que recte verata pblegmone sunt. Post
hec subdit: malagmate quod ex sinapis semine fit: circum
positis partibus ruborem excitandum. Quid ais infane
etiam si acre et calidum sit quod influit: rubrifieri particu-
lam ex sinapis semine oportet: ut quod in multo tempore
contrahere ex fluxione debebat: id statim ex tuo medi-
camento obtineat: tota videlicet ulcerata atque erosa?
Nam veteres eas partium imbecillitates que vel ex frigore
vel plurimo humore citra manifestum calorem accide-
rant: rubrificando curabant. Tu rubrificatione in om-
nibus deinceps veteris: primum nullo facto discrimine: pro-
pter ne partis imbecillitate: an propter fluxionis ma-
litiā non sanetur vlcus. Deinde ordinem inuenitis. Nam
cum sinapi particulā vseris: nec quicquam profeceris
tū ad corporis totius curationē accedis: cum contra (ut
arbitror) cum ratione: tū experimento de istis sit statu-
tum: ut toto prius corpore a superuacuis liberato: tū
calidum aliquod acre que medicamentū parti admo-
uere sit audendum. Quippe eiusmodi medicamenta om-
nia cucurbitæ ritu ad se trahere a toto corpore sunt ba-
bilita. Itaque nisi id prius vacuaueris: materię fluxio-
nis acri medicamento relinques. Hoc est tum empiri-
ci fatetur: tum dogmatici: hoc philosophorum optimi
senferunt. Nam cum eorum meminit Thessalus: non alie-
nū sit eos citare testes. Quod oculū recte sanare ante
totū caput non licet: neque hoc ante totū corpus: sic Ari-
stoteles ac Plato de morborum curatione senferunt: sa-
ne et Hippocrates: et Diodes: et Praxagoras: et Plu-
tonicus: et veteres vniuersi. Thessalus vero solus non
sic: sed primum ad compositionem ex sinapi venit: post
de toto corpore sollicitus est: ne hic quidem prudenter
quicquam docēs. Nam cum liceat corpore medicamento
quod purget semel vacuato: morbus salubri victu resice-
re: hic vociferationū meminit: exercitationumque: et ge-
strationum: et vlcus certo ambitu mutat: tum vom-
itionis ex radícula morbus summā bis imponit: ipse ve-
raturū. Idem scilicet qui sine vilo magno negotio om-
nia sanare promissit. Ego vero ne intellegere quidem
possum quomodo quisque aut deterius: aut maiore tem-
poris dispendio: aut inani magis opera sanauerit.
Age igitur sicut vsu nonnunquam vidimus: sic verbis quo-
que hominē fingam? cui sanari vlcus cōtumax sit opus?
Esto aliquis qui quidem sit sanus: sed ex scabenda
derepente quaptam particula: veluti brachio: pustul-
am statim excitat: morbus eadem ipsa particula iterum
atque iterum pruritu veretur: pustulaque disrupta vlcus
decolor inaequaliter erosum gignatur: atque hec in tri-
bus quatuorve diebus a principio incidit. Dicat
mibi hoc loco quispiam ex medicis qui Thessalū imi-
tantur: quonam pacto sanare eiusmodi vlcus conue-
niat. Ego namque cacoerbes omnino id dico: et ob id: quia
lis sit totius corporis affectus: statim considerabo.
Inuentā namque tum ex vlcis ipsius symptomatis:
tū ex notis quas totū corpus prae se feret: cuius maxi-
me generis sit is qui redundat succus. Atque hunc me-
dicamento prorsus educā: nec protraham dum totus
hominis cubitus affectum quandā contumacē rebel-
lemque curationi contrahat. At Thessali sectatores: ip-
sius videlicet precepta seruantes: primum expectabū-
dum vlcus inueteratum sit: quo in mīstificam illā in-

ueteratorum vlcum cōmunitatem recidat: quasi non
longe melius esset contumaciū vlcum: non autem in-
ueteratorū cōmunitatē: que curationē indicare: tra-
dere. Ad hoc duorum alterū: aut exident: et ceu recēs vul-
nus reddent: ac veluti ad glutinandū partes et ad-
ducunt: aut primum quod ex sinapi perficitur medicamē-
to videntur. Quo non proficiente: ad sublatas voces: et
gestationes: et reliquas exercitationes: et vlcū per citis-
citus mutandum confugient: ab istis vomitionem ex
radícula mouebunt. Quod si bis vlcus non sanabitur
veratrum dabunt. Sin nec id profecerit: hominem in
Libyam ablegabunt. Nam id quoque adijcere debuit
Thessalus: post eximiam illā contumaciā vlcus cu-
rationem. Quippe in vociferationibus: gestationibus?
et alijs eiusmodi immorantur: quasi malum habitus
corporis (quam cacoerbes greci vocant) non vitium hu-
morum (quā cacoehymian dicunt) curent. Et quod miri
si tum fatentur se vlcus cacoerbes statim ut est natus
non nosse: tum vero dum sit inueteratū: ac sepe cicatri-
cem ducat: sepe se aperiat: manebunt antequam quid fa-
cto opus sit intellegant: vbi etiam eos qui quoquomodo
de febricitant: accessione que tertio die futura non fu-
tura ve est: transire censent. Adeo videlicet ad vngue
contemplationes de crisi pernouerunt: aut summū mor-
bi incrementum futurū prospicere possunt. Quid igitur
sepe accidit? Nempe tabescere in lectulis horum
culpa homines qui statim secundo die explicari pos-
tuissent. Quippe non semel nos: aut bis ter ve: sed sex-
centies tum ipsi multos febricitantes simul: ut prima
accessio desijt: lauitimus: tum preceptores nostros id
ipsum facere vidimus: Intrepideque decetero viciare
permisimus: ceu post febri carituros: quos sapiēs scilicet
Thessalus: quod primā diatribon id est iudiciū in medias
excoitauit: prorsus arefecit: totis (puto) viribus die-
bus fame cōfectos: morbo dein (arbitror) modice scilicet
et in quarto die nutriti: ab hoc paulatim refectis
vix sexto aut septimo ad cōsuetā munia qui semel fe-
bricitassent: dimissis. Adeo semper homines in mor-
bis tabefaciunt: a quibus vix facile possent liberari
Nam cum paucissimis diebus sanari vlcus contumax
incipiens posset: Thessalus id in annum aut etiā lon-
gius tempus incurre finit. Adanere namque dum id cicat-
ricem sepe inducat: sepe etiam se resoluat: ut scias an
cōtumax sit: morbus vbi curationē incepit: ne tunc qui-
dem corpus statim purgare: sed primum medicamen-
to ex sinapi: dein gestatione: et vociferatione: et certo vi-
ctu: post radícula: ab bis veratro vti hec quid aliud
quā annū expectātis sunt? An: per deū imortalem
cū sex diebus: aut plurimū septē posset homo curari:
multos mēses trahem? quo vix primum an cacoerbes
vlcus sit sciam? dein curationē inchoabim? Et que
demum necessitas erat propriā inueteratorū vlcis cō-
munitatē tradendū: presertim cū nihil ad curationem
conducatur: licetque non inueteratorū: sed contumaciū
nec horū me vercle cōmunitatē indicatricē: sed cura-
tionē scribere? Quippe accidit quibusdā tū vlcis
tum morbis: ut cōtumaces rebellesque ad curandum
sint: nec tamē inde curationis indicatio sumitur: sed
affectus ipse primam curationis indicationem sug-
gerit. Ex ea vero et que sunt agenda inueniuntur: ad
eum modum quem ipse tradidit. Quare hoc est metho-
do curare: quod nos facimus: veteres imitātes: si mo-
do methodum esse oportet vnam quandam vniuersa-
lem viam: que omniū particulariū sit cōmunis. Hic
vero etiam

vero etiam in hoc fallit: putatque quicquid omnino in ipsis habet quod methodo aliquid faciunt: ipsam methodum esse. Nam notitia certe habeat opus tum similis tum dissimilis quod methodo quodvis molitur: non tamen ipsum hoc methodus est: similis scilicet dissimilis que notitia: neque Aristoteles Platone affirmat: quos falso Thebassalus citare audet. Verum hec ad presens refellere non attinet. Quare rursus ad medendi methodum reuertor: permittit eoque ostenditur me tamen vnum esse et in omnibus curationibus principium: tum via quod ab eo principio ad fines usque ducit: in omnibus particularibus simile esse. Quare etiam in singulis morbis prescripta quedam methodus sanandi videtur commune tamen in omnibus genus vnum est. Auspicari namque perpetuo oportet ab indicatio: neque ab affectu cui mederi paramus: accipit: est: mare vero ac discernere an ea que affectum excitauit: iam desierit: an nunc quoque ipsum tamen augeat: tum faciat. Deinde desinit: nam quod in tertio huius operis libro traditur methodum est ventendum. sin adhuc facit: ad eam que hic docetur. Quippe eadem hac methodo tum phlegmones: tum febris: tum omni vno verbo morborum remedia inueniunt: utique si nihil. etiam si sic de precedentibus causis non laboras: sed ab ipso tantum affectu ordiens: sin nunc quoque aliquid sit: duos tibi curationis fines proponens: tum alia deinceps ut dictum est facies. Sed est mirari stupiditatem eorum quod Thebassalus sequuntur: est opere preceptum: non utique quod in talibus delinquant: sed quod dysparitas: et meta syncrisesis: et imbecillitates et similitudines et alia id genus nomina non paucap: offerentes: que per ea significantur: ne vnum quidem: si interrogas: respondere possunt. Nam quod sit quod in omnibus diuturnis vlcibus grece dicunt metasyncretine in ten bexin: nec similiter inter se oes nec clare: nec ut prudentes respondent. Atqui si vel antiquum nomen esset: vel ab illo grecorum usurpatum: ex ipsis fortassis que illi scriberent: intellegi posset de quo id negotio dicerent. Nunc quoniam stupiditatis ipsorum principium est: utique ex Asclepiadis hypothese natum: sicut reliqua eorum placita: equum profecto est ipsi sua somnia interpretentur: unde scilicet quod grece dicitur οὐκ ἔστιν ἰσχυρὸν τὰ ἀσθενήματα καὶ διὰ τὸ ἀσθενὲς τὰ, quod si misceri fecerintque corpora dicat: solis ipsis qui corporis particula: et meatus: aut induridua: et vacui: aut denique imparabilia: et inalterabilia: prima elementa statuant: liceat usurpare: sicut certe usurpant: et assidue ipsis nominibus vtunt. Quinetiam ipse Thebassalus in canone: cum hec principia confirmat: nouat quod aliquid ibi quoque preter ea que a Themisone et Asclepiade sunt posita: ceterum quod sentit: docet sane non obscure. Non enim prorsus sicut Asclepiades cum in symmetria quadam: id est cōpetentia exiguorum meatuum santratem: in ametría id est inconuenientia morbus constitueret: reditus ad prescram meatuum symmetriam sanationem putauit: ita Thebassalus quoque est arbitrarius: sed totum exiguorum meatuum statum censet immutandum. Atque ex hac opinione processit metasyncretiseos nomen: id est plane indicans potestatem: quod grece meta poropesis: id est exiguorum status mutatio. Ceterum non decebat ipsum in quibus fugere ab incertis obscurisque iuberet: tantum ipsis communitatibus que euidenter apparent: animum intendere: in ipsis quoque dogmaticorum uti nominibus. At noli inquit sectatores eius: cum bis utique: dogmatice cum audire: sed apbelos: id est simpliciter. Nam ita fer

re suppetas ex sectatoribus eius quidam solent: ut delictum ad aliud rursus nomen nos reuocantes: nempe apbelian: quam nos simplicitatem verimus: quare ne ipsam quidem quid significet: ipse sane intellegere possum. Si enim sicut ipsi hoc quoque rursus exponunt: ad aliud scilicet magis frivolum nomen nos remittentes: nepe grece vioticos: quod ipsum rursus exponentes significari per id dicunt: idem quod vulgo hominum similiter utique tantum fuerit apbelos ei quod non definit: nec exacte: sed sine omni tum arte tum scientia. Siquidem loquitur homines quod magis sunt ad loquendum preceptes: artium nomina sub sensibus quibusdam qui nullo fundamento nitantur: rogati non quod significant: ostendere clare non possunt. Quod si hoc Thebassali isti accidere sibi fatetur: loqui se quepiat: nec intellegere se exacte que loquantur: id ipsum profecto fatentur quod nos illis obijcimus. Nam metasyncretisis illa: si quidem de immutanda poropesia: id est exiguorum meatuum statu dicatur: certe intellectus aliquid habuerit: significauerit que rem aliquam ceterum frivolum multis modis: nam nec ex corpusculis et meatibus corpora nostra constant: nec si boverum esset: posset tamen aliquis docere qua ratione sinapi meatuum illorum statum immutaret: nec si id quoque ostendere aliquis posset: cōsentiens eorum secrete esset quod se apparentibus cōmunitatibus prentos esse dicunt. Ille igitur viatur hoc nomine: nec nobis negotia facessant. Et si cetum est et sine metasyncretiseos nomine: diuturnorum vlcum curationem alijs verbis dicere: sicut empirici faciunt. Quod autem et in atontas: id est imbecillitatis vocabulo simili modo nugentur: monstratum prius est in secundo libro. Si enim sicut empirici nomen vsurpant: aliud prorsus non significant quam quod actio non seruatur. Sin autem facultates aliquas gubernare animal proponunt: quales tum nos asserimus: tum oes fere veteres: preter id quod Asclepiadis dogmatis contradicunt: etiam incerta: et de quibus parum inter auctores cōueniat: attingunt: quāuis ea fugere iubent. Atque dic Thebassale clare quid tibi velis illud. ut ex οὐκ ἔστιν ἰσχυρὸν. Si namque exiguos meatus mutare: falsis: et que incerta sunt vsurpas. Si firmari sanam reddi corporis particula: vel hominem totum: nihil hic preter nomen plus quam empirici doces. Quippe scilicet hi quoque remedijs quibusdam admotis reddi hominem sanum: ceterum qua ratione remedia id faciunt utique nesciunt. Neque enim an exiguos meatus mutet medicamentum facultas: neque an symmetria efficiat: neque an totum patientis particule qualitate alteret: potest empiricorum quispiam dicere. Atque illi saltem sunt modesti: ut qui vnum se solum scire dicant: huius scilicet morbo in hoc tempore si medicamentum ex sinapi adhibeatur: sepe notasse se vtilitate secuta. Non tamen methodos loquitur: nec supercilium attollunt: nec tali sibi notitia placent: nec antiquis maledicunt: nec Hippocratem pro nihilo habent: imo non ipsius laudant: fere que omnia vere dixisse affirmant. Hic vero Thebassalus qui tum hunc tum reliquos omnes medicos contemnit: empirica contumacis vlcis precepta se scribere non intellegit: quāquā si vel hoc cōmōs de faceret: utique aliquid opere preceptum faceret. Atque ne id quidem fecisse videtur: cum ordinem remedium inuertat: et prius partis remedijs viatur quā totum corpus preparauerit. Nam hoc insignis inscitie argumentum est: cum in vno eo fere eibus medicis cōueniat: quā

uis in plurimis dissentiat: quod totum corpus vacui
purumque ab excrementis ante sit reddendum: quia villa
pars valentibus remedijs sit subiicienda. Nam siue
experientia iudicare quis velit: siue etiam ratione: (tertium
enim quo iudicet: neque in alia quam in arte: neque in vili
te parte quisquam habet) maximum esse incommodum depre-
benderet: cum toto corpore suam curam requirere: priusquam
illi sit perspectum: afflicte parti acre aliquid et calidum me-
dicamentum sit admodum. Trahit ei ad se: cucurbitae mo-
re: ex toto corpore suppuacua: atque ita in graui pre affi-
git: ut egro auelli possint. Quo magis opere precium
est Thessalos istos peccari videntem Thessalo in me-
re venerit de consuetudine vicerum curatione talia nuga-
ri: cum nec empiricus quicquam autem nec rationalis ita scri-
pserit: quod Thessalus: nec eius sequacium quicquam
eiusmodi remediorum ordine aut cum experientia consen-
tire: aut cum ratione: affirmare audeat. Adde quod nec do-
cere possunt quomodo tempus indicet: non autem affectus. Sed
neque quod Thessalus est: quod Thessalus: quod est in adu-
ser quod sit quod cicatrice vicerum more: atque id tollendum:
non prorsus sit stupidus: simul cum hoc tantum satis esse
non videret: diuturnitatem autem vicerum nihil esse ad rem:
simul cum non in viceribus moris: verum etiam relictis quod morbis
omnibus id esse faciendum: veluti veteres monent: non aduer-
tit. Verum ad hoc nobis nihil respondet: sed quod non re-
cte intellegere nos dicentes: tamquam videlicet ipsi vel Hip-
pocratis vel veterum cuiusquam sententiam ad vngue itel-
legeret: recte Thessalus dixisse affirmat diuturnorum vi-
cerum vnam quandam communiter esse. Ita enim Hippocra-
tes quocumque sensisse in libro de viceribus: cum ita scribat:
Etiam ab inueteratis viceribus id agere ut sanguis
crebro effluat: commendat: quod cum quod videt opportunum esse
fortassis quod ad rem pertineat: tamen non praedixim me
de Hippocratis mente hoc loco disertum: vel summam
aliquid de ea perstringere: fuerit hoc quod dicemus: non minus
et priscorum sensus interpretatio. Hos namque viros: ceu
nulli? ad hoc dogmatum secrete addictos: sed pura et sim-
pliciter mente studentes vtile quicquid ad sanitatem inuenire
credibile sane est quod aduersus: quod inuenisse ratione: tam scri-
ptum est quod inuenerat: subinde non adhibita inuentionis sue
ratione: aliquid hoc et adhibita: atque id fecisse ipsi? legem
tamen vilitatis causa. Quippe ubi ad dextrum inuicem
conductum posteris sperabat si ratione inuentionis
nouissent: tamen ea diligenter praediderunt: ubi secus: et sup-
uacua relatu putauerunt: et propterea omiserunt. Nam quod
sermonis copiam praesci in primis coluerunt: id omnes
vel me tacite tam notum: atque ob hanc maxime causam non
Hippo: moris: verum etiam reliquis praescorum medio interi-
transgresso: primo tertium adnectit. Si enim primum secun-
dum sit signum: atque hoc tertium ex necessitate sequitur: ita ter-
tium primo subiicitur: secundum praeterites. Quod si vero
ro persepe tum reliquos antiquos: tum vero maxime
omnem Hippocratem talia scripsisse: de quibus qui callere prae-
corum interpretandi genus volent: in illis exercitari.
Nunc vero ipsum quod propositum est tantum expo-
nam. Namque vlcera: omnibus rite decenterque factis: et
non sanaturae: medicis graecis cacoerbes: nos maligna:
consuetudine: rebellare dicimus. Quae hoc sit vlcernis ve-
lcera sunt curatio: in libro quod hunc praedixi descriptum est
Hec igitur vlcera et cacoerbes: et inueterata: et diuturna
vocant: indifferenter his nominibus veteres. Quin etiam
ad noscendum quod affectus ipse cacoerbes: id est consue-
tudo max ad sanandum sit: vna cum alijs moris etiam id aliquid
perueniam habet: non tamen aut ipsa diuturnitas:

aut quod diuturna et vocetur et sint: idonea curatio
ne indicat: sed ex hoc: quod male affecta sit vlcera pars
et colligere. hoc vero inuenio: et curationis ratio con-
stabit. Quo: inquit: modo? Nempe ubi tantum et par-
tes quibus vlcus insidet: ita sunt affectus: si has sanaue-
ris: ubi totum corpus vitioso aliquo succo abundat: si
hic vacuaueris. Ac signum quod vitiosus succus est ipsa vi-
ceris diuturnitas: inuicem autem eius quod expedit: non
ex diuturnitate: sed ex succo vitioso suggerit. Quare tria
hec deiceps se habent: signum: affectus: et curatio. Signum
quod est ipsa diuturnitas. Affectus: succus vitiosus. Curatio
eius vacuatio. Atque hac ratione subinde veteres in-
uentas medio praetermissis tertium statim primo subijce-
re: veluti Hippo: fecit cum dixit: Tunc ab inueteratis vi-
ceribus confert ut assidue sanguinem effluere facias: ut
cum id opportunum videbit. Non vtrique curatione id
causa veritatis: sed sanguinis vitio. Quippe ipse mor-
subiicit. Prohibet namque maxime quod eiusmodi vlcera
sanescere. Post hoc etiam reliqua omnia: putredo sanguis
nis: et si quod ex sanguinis transmutatione est. Tertium.
Quia etiam post paulo cum de viceribus quae ad cicatrice non
veniunt: differit. Nec si (inquit) quae vlcus ambium:
nigricent: sanguine putri: aut etiam varice fluxionem
suppeditant: id genus vlcera curare possunt: nisi quae
vlcus ambium: sana reddas. Post etiam de varicis sana-
tione scribit. Ad hoc etiam purgationis meminit: et
corporis: tum in alijs quibusdam vulneribus: tum in
bus carie quae sphacelon vocant: insitare est meritis. Pre-
terea asperitibus viceribus: et est biomentis omnibus: id est
quod credunt: ita enim graecis nominare solet ea quod humor
aliquis erodit. Ita hoc in his quod moris sequuntur: rursus ad
hunc modum subiungit. In quocumque vlcere erysipelas
superuenit: purgatio totius corporis adhibenda est.
Et in summa: si curiose librum de viceribus reuoluas
inuenies quod cum ab affectu indicatione sumere: ut hoc
interim et ipse sed ad affectum noscendum. Quod vero hoc
ita se habeant: ex ipso libri ingressu agnoscas: quod tan-
tis est. Vlcera madescentia: quocumque ea fuerint nisi vltimo
non oportet. Tum causam adijciens ait. Nam si cum
ano vicinior est: humidum vero non sano. Et
moris. Vlcus enim humidum est: sanum autem siccum. Ideoque
per totum librum cum totius vlcernum curationis finem
siccatorem statuatur: moris particularia inuenit: etiam
finis ipsius subinde nos commonefacies. Cum enim ita
scribit. Quodcumque vlcus acuto telo caesi percussim
ve, diuisum est: medicamentum quod cruentis statim im-
ponitur (enbemon graeci vocant) ac siccis aliquid quod
suppurare veteres admittit. Sit enim effluente sangui-
ne siccus. Et rursus. Quocumque probe et opportune
purgata: semper ad siccum promouetur: ipsa caro ma-
gna ex parte non supercrescit: nisi si contusa sint. Et
rursus. Si quod coire nequit: huius humecta caro in causa
est. In his omnibus prime sanandorum vlcernum indi-
cationis nos admonet. Si quidem vlcernis quod vlcus est
sanatio: mediocriter siccatio est. Vlcus rei demonst-
ratio in libro quod hunc praedixi: tradita est. Verum vlcernis
quod cum alio affectu coniunctum est: cuius videlicet
cedere curationem oportet: eius curatio ut vlcernis
lius non est: sed prior: illius affectus: secunda vlcernis.
Nam siue phlegmone quaeque: siue nigritia: siue ecchy-
mosis: siue erysipelas: siue tumoris qui edema dicitur
vlcernatam carnem obsiderit: primum eius moliens
da curatio est. At vero quod vlcus interim non solus
non commode curatur: sed multo etiam maius red-
ditur.

dicitur id neminem lateat. Nā siue cōfusa fuerint cō-
cōposita vlceri loca seu pblegmone aliusve tumor
in his cōstituerit, p̄pria eius affectus sanatio inueniē-
da nobis est: illud pro certo habentib⁹ fieri nō pos-
se vt vlcus sanetur nisi loc⁹ in quo cōstitit prius sit
sanatus. Ac proinde Hippocrates ipse redigēs no-
bis in memoriā ea que statim in libri initio tradide-
rat tū reliqua que pauloante sunt cōprehēsa tū vero
hec adscripsit: Quodcūq; vlcus cesim percussim ve
acuto telo est vlsusum medicamentū embemon ⁊ sic
cans aliquid qđ suppurare vetet admittere. Sin cas-
ro aliqua telo cum cōfusa tū cesa sit huic ita meden-
dum est vt quā celerrime suppuret: nā ⁊ mīn⁹ pbleg-
mone vgebatur ⁊ necesse est carnes que contuse cese
que sint putrefactas ⁊ in pus versas liquari postea
nouā carnē nasci. Indicat enim hoc sermone mani-
feste solos eos vlcera tarū partiū affectus nō esse sic-
candos in q̄bus gigni quā celerrime pus cupimus
vtiq; quod cū aliqua putrefacta pus fiat obiter do-
cens. Porro omnia q̄ putrefiūt ex calido ⁊ humido
sic afficiunt. Ideo que etiā ea cataplasmata que ex
bordei farina cōponunt ceu que calefacta bumes
crentq; omnibus ijs affectib⁹ quib⁹ moueri pus ex-
pedit ad mouemus. Hordei nāq; farina ex aqua et
oleo itēq; panis ex aqua ⁊ oleo p̄erea fomentū mul-
te calide aque ⁊ tetrapharmaci vis oia deniq; q̄ cal-
lesciunt ⁊ humectant celerrime pus mouent. Ideo
q̄ etiā ijs partibus que pblegmone infestant: vbi
vehementius iam pulsant sic vt iam desperet de
borum citra pus curatione veteres offis cūsmōt ap-
plicant medicamenta: ahi vero nequaquā. Atq; hoc
Hippocrates ipse aperte nos docet in memoratis tā
verbis quibus iuber q̄ sine cōfusione vulnerate par-
tes sunt quam maxime ficare: que cū cōfusiōe sunt
facta ijs quāp̄rimū pus mouere. Quinetiam cum
dixit. Quēcūq; vlcera nō pbe ⁊ vt cōuenit expurga-
ta semper prius pullulare incipiūt ijs maxime cas-
ro supercrescit: que vero pbe ⁊ vt decet expurgata
semp ad siccus p̄mouentur: ijs nisi sint contusa ea
ro nō supercrescit. Quippe hic illud nisi sint cōfusa
qđ adijciunt redigit nobis in memoriā qđ in supius
proditis verbis est dictū nēpe oportere oia ficari
p̄ter ea que cōfusa sunt. Necq; est scibi cataplas-
mate qđ calfaciat humectetq; illinsunt q̄ pblegmo-
ne infestant ex p̄ma rōne id sit hoc est vt remedium
affectus s; vt symptomatis mitigatio: siquidē ipsi
pblegmones remedia sicciorū sunt virtū. Audī nāq;
loquētē Hippocratē: Cataplasmata oedematum et
pblegmones que in circa positis cōsistit verbascum
coctum ⁊ folia trifolij cruda: et ept̄p̄erri folia cocta:
et polium. Quippe omnia hec sicandi vim habent:
velut in commentarijs de simplicibus medicamen-
tis docuimus. Et compēdiaria obfessariū pblegmo-
ne partium curatio per tā genus p̄fidia obitur:
que sane vel affectum prorsus summovent: vel si qđ
exiguū quod suppuret reliquerint alterum medi-
camentum acre: quod educere pus queat requirēt:
vel si tenuis circūposita cutis siue vis⁹ celerius ex-
plicatum egrum sectio petenda est. Ectercum cura-
tio pblegmones per ordeī farinam: lenientis traca-
tio est non medentis: ⁊ contra malum pugnantis.
Verum de talium differentia in sequentibus p̄-
uius docetur. Illa porro mihi demonstrata manife-
ste puto Hippocratē cum vlcera queque sicanda

esse iussisse: cum banc esse curatōis finem sanxisse
ipso scilicet affectu indicatōe p̄bete non tēpore.
Quod si quis hoc magis etiam sibi persuasum cus-
pit libū eius de vlcibus totū diligētius euoluat.
Intelliget enim perspicue cum vnā esse vlcerū oim
generalem curatōem nēpe quā nos proximo libro
docuimus: cum vero nō minus illud nullā esse a tē-
pore nec in vlcibus: nec in pblegmone nec deniq;
in alio quopiam affectu indicatōe. Quoniam ves-
ro in hunc sermonis locū peruenimus equū est ostē-
dere non modo horū que iam tetulimus fuisse inue-
torē Hippocratē: sed etiā reliquorū omnū quecūq;
hic scire qui cōmode vlcus sit sanaturus est opus.
Videtur em̄ is non solū vlcerū que citra aliū affe-
ctum cōsistūt sanandorū ratiōe inuenisse vt que
in sicando consistat: sed etiā priuatim per species
affectuum cuiusq;. Nā aut vitiosus succus ad par-
tem cui vlcus insedit amplius non fluit: aut etiam
fluit: ac si non amplius fluit ipsi tantum quod las-
borat succurrendum est: si quidem vel liuidum vel
nigrum vel rubrum conspiciunt scarificando ac san-
guinem emittendo: mox (vt ipsius verbis vtiar) spō-
giam sicciorē magis q̄ humidiorē superimponēs
do: (neq; est arbitror ignorabit quispiā particulā
illā q̄ negatōis hoc loco vim habere tanq̄ ita dis-
ceret sicciorē non humidiorē) post bevero citā sicā-
tia remedia applicādo: ab his si res postulet rursus
sanguinē anferēdo ac mox iterū talia peragēdo do:
nec parā omnino sanitas sit: qđ si labra vlcis du-
ra callosaq; appareant etiā ea excidendo. Etenim
de his quoq; ita est. Circularia vlcera si subcaua
sint circulo p̄cidere que abcesserūt op: vel oia vel
ex dimidio circuli secundū hominis longitudinem.
Scripsit hō ⁊ de tumorib⁹ q̄ cōiuncti cū vlcere sunt
vniuersis quēadmodū curādi singuli sint: simili mō-
et varicibus: qñ horū quoq; occasione cōrutar ad
sanandū vlcus redditur: qñ aliqua ex his humidis
tas ad exulceratas partes desuat. Ad eūdē modū
et cū ex toto corpore humor confluit totū purgare
iuber: nusquā videlicet in his indicatōe a tēpore
sumēs. Nā ⁊ ridiculū plane sit adeo multas ac va-
rias: sepe etiam cōtrarias indicatōes ab vna cōst-
tate fieri. Nā si etiā demus indicatōe aliquā a tē-
pore sumi: que tandē ea sit dicere par est: ac summa
quapiā vna cā cōplecti: velut in reliquis oib⁹ ipse
quoq; Thessallus facit nedū nos. Quippe vnū illi
perpetuo indicat ad stricti corporis affectus: nēpe
vt remittat ac relaxetur: vnū rursus soluti: vtq; vt
adstringatur. Quinetiam in ipsis vlcibus quod
fordidū est abstergeri postulat: qđ cauū est imple-
re: qđ equabile est cicatrice induci: cui caro sup̄creuit
hanc sibi detrahē: etiā eo ipso auctore. Ergo sicut in
borum singulis ita in dīuturnis quoq; alterū aliqd
ad portione ostendat qđ vnū sit: verū nō pōt. Nam
et excidēda ea p̄cipit. At quenā queso sit ista ratio-
nabilis a tempore indicatio: tum remediū ex sinapi
vt de quo vanū illud nomen metasyncreticos vltis
par: ab hoc ex radīcula vomitū. ⁊ postremo cū nihil
vltra interueniat veretor? Vtū hec quidē (quēad-
modū dixi) etiā in sequētib⁹ plent⁹ dicent⁹: vbi nihil
vsquā vllō in morbo a tēpore indicat⁹: s; signum tā
nōnūq; affectus esse docebimus. Vtū rursus ad
Hippocratē reuertor. Quē sane diligētie nomine
admiror: cū in alijs oibus tum vero qđ p̄ceptum

quiddā quod medico ad indicatōnem in vno alte-
ro vtriusq; prozūsi oī morbo sit spectandū: non omīse-
rit. Est porro id qđ ab affectus magnitudine sumi-
tur: quē non modo methodici pretermiserūt: (nō est
est id mīrum) s; etiā rationaliū plerq; atq; etiā em-
pirici: quā alio mō omnes. Nam vbi in redundātis
sanguinis (vt ille loquuntur) cōcursu: vacuationes a
se obseruatam dicunt: manifeste fatentur ob nullius
alterius eorū que in egro videntur respectum se ad
vacuationes accedere. Nec hoc dico: p̄terea qđ pur-
gatio vacatio sit: quā redundantis sanguinis cō-
cursus nō indicet: sed quod etiā tamen redundantis
sanguinis cōcursus nō addit: ad ipsam tū sanguinis
missionē interdum sit cōfugiendum: quando si va-
lens morbus sit cū virtū robore: nemo est qui sangui-
nem nō mittat: qui vtiq; in artīs operibus sit exerci-
tatus. Quippe ipsos empiricos videmus cū lapsus
ab alto quis sit: aut alias plaga aliqua cōtusa: ves-
hemētē corporis pres babuerit: ad sanguinis mis-
sionē confugere quāq; idē homo paulo ante sanus
fuerat: prozūsq; redūdantē sanguinis expers. Ex
quo patet nō hoc esse qđ mittendum sanguinem in-
dicet: sed magnitudinē morbi: ac virtū robur: ex-
ceptis tamē a sermone pueris. Nā et alia ratione si q̄s
etiāmnū sanus: nec adhuc quicquā leſus: in sangui-
nis redūdantis cōcursu sit positus: non statim huius
mitti sanguinē est necesse: imo aliq̄ satisfaciē inedia:
aliq̄ cibi p̄citas: aliq̄ soluta aliū: vel purgatio: vel
frequentius balneū: aliq̄ sola exercitatio: vel multa
frictio abūde fuit. Adissio vero sanguinis ne ab ip-
sis quidē empiricis: ijs q̄ ita se habēt: necessario ad-
hibetur. Ad eūdē modū nec purgatio in sola victioſi
succū abundantia cōuenienter suscipitur: s; sicut mis-
sio sanguinis vel propter ipsius abūdantiā: vel pro-
pter morbi magnitudinem: ita purgatio et propter
abūdantiā alterius cuiusquā succi: et propter vim mor-
bi adhibetur. Ac de sanguinis missionē: tū in alio li-
bro egim⁹: tū vero in sequentibus agemus: de pur-
gatione in hoc libro differā. Desyderat em̄ egri hāc
non modo: vt quod noxiū superuacūū quovigen-
tur educat: sed etiā vt qđ tū ad diuersum trahat: tū
vacuet. Atq; ob eam rem Hippocrates tum in reli-
quis omnibus operibus: tum in eo quod de vlceribus
prodidit: etiā morbi magnitudinē ad purgatio-
nis indicatōnem cōsiderat. Purgatio: inquit: p̄
aliū pleriq; vlcerū prodest: p̄terea vulneribus q̄
in capite sunt accepta: itē que in ventre et articulis:
ad hec ijs in q̄bus ossi caries impendit. P̄terea q̄
suntur: et q̄ eroduntur: et que serpunt: et reliquis que
vlcera diuturna reddunt: etiā queq; deligāda sunt
per aliū purganda sunt. His verbis clare docuit
certibus oībus et vulneribus quoties p̄ualida sunt:
purgatiōē esse vtilē. Eū em̄ trifariāz nō hec modo
vicia: verū etiā reliqua omnia grauiā magna q̄ red-
dantur: nempe vel p̄pter afflicte partis p̄stantiā:
vel p̄pter affectus magnitudinem: vel p̄terea qđ
sunt cacoethes: cuiusq; horū seorsum videt̄ Hippo-
cratē fecisse: vtiq; in capitis ventrisq; vulneri-
bus p̄stantiam lese indicās partis. Ventrem au-
tē hoc loco nō solū inferiorem intellegendū esse: sed
etiā su p̄iorē: patere cutis arbitror. Diuiso nāq; qđ
inter collū et crura est trūco in duas capacitates ma-
ximas: p̄ior sub thorace: secunda sub membrana
que abdomini subtrahitur: (peritoneon greci vo-

cant) cōtinetur. Et sane vulnus qđ intra thoracem
intrare etiā peritoneon penetrauit: non paruū pe-
riculū affert: porissimū siquid interiorū vna sit vul-
neratum. Quinetiā cacoethes esse quacūq; in articu-
lis accepta vulnera sunt: id quoq; omnes fere sciūt:
empirici quidē ex sola ipsa experientia: qui corporis
nature scientiam cōparare studuerunt: ex ipsa vulne-
ratarū partū nā vbi em̄ tendones: et nerui: et carne
vacua atq; ossa loca sunt: hic doloris: vigilantiā: cō-
uulsioni: et delirij periculū instat. Tum hec igit̄ vul-
nera: tū que suunt. i. que adeo sunt magna vt futu-
ris indigeāt: aut si nō his: certe obligatura: purgatio
nem desyderant. At vero iam dictū in p̄ximo libro
est: que magna vlcera sunt: ea vel futuris vel deliga-
tū esse cōtūgenda. Quinetiā quibus cōtumpen-
dis ossis periculū impēdet: ea cū magnitudine p̄ble-
gmones sunt. Itā quecūq; exedūtur: ea tū cacoethes
sunt: tū maiorū succorum soboles. Herpes quoq;
a bilioso excremento ortū habet: reliqua que in
ueterantur oīa: ex huiusmodi quapiam causa proue-
niunt. Quare in omnibus his non sine ratione pur-
gari per aliū iubet. In p̄gressu vero hec insuper
adijcit. In oī vlcere cui cryspelas superuenit: pur-
gari corpus op̄s qua parte vlceri maxime conducit:
siue id per superna: siue per inferna sit. Cuius etiāz
ipsius rei discrimen in libro de succis nos edocuit:
auertere nos iubens ad cōtraria: deriuare nō ad la-
tus: quinetiā cū maxime influit: tū ad diuersa reuel-
lere: dictū nō et de hoc in eo libro est. Quare nūc quo-
q; si etiāmnū fluxio valētē trahat: reuclere ad cōtra-
ria studebimus: vtiq; si in superioribus vlcus cōstī-
stat: p̄ inferna purgātes: sin autē in inferioribus sit:
superiore ventrē vacuantes. At si iam fluxio restitit:
atq; in mēbro inest: deriuare p̄ vicina magis expe-
dit: cū et in propinquiora trāslatio sit: et purgati me-
dicamento promptior tū accessus tum attractus evi-
cino detur. Hanc vero rationem ad aliam quoq; ar-
tis partes spectare: nempe que de succorū medicatio-
ne precipit: neminē latere arbitror. Proinde que in
sequentibus etiā repetere eam erit necesse: ac totaz
absoluere. Hunc illud docere volo: tum ipsam mor-
bi siue vim: siue magnitudinē appellare velis: p̄o in
dicat̄rce quādā sanguinis detrahendi: vel purga-
tionis adhibende: statuēdā esse: tū vero Hippocratē
hāc omnium quos nouimus primū indicatōnem ad
inuenisse. Ac de alijs quidē morbis in sequentibus
libris id ostendā: de vlcere vero in hoc: qđ in ma-
nibus est. Ac de purgationibus quidē mibi expli-
catū ita est. Nā cum triplici genere morbus quisque
sit grauis: aut p̄pter p̄cellentiā partis: aut propter
affectus magnitudinē: aut p̄pter ipsius cacoethian:
omniū horū meminit Hippocrates vbi de purgatio-
ne egit. Quid igitur: dicit aliquis: nunquid etiā san-
guines detrahā iterdū suadet: p̄pter has ipsas cās?
Adhibi vero id quoq; subere videtur: verum breuiter
nec sine demonstratione: veluti tum ipsi: tum reliq̄s
antiquis mos fuit. Itā ita esse intelleges: primum qđ
dem si hec eius verba relegeris. Omni recens: facto
vulneri: nisi in ventre sit: expedit ex ipso statim san-
guinem plus minusve effluere: quippe p̄blegmone
minus tentabitur tum vlcus ipsum: tū que circum-
posita loca sunt. Post hec autē verba que in libro de
vulneribus ab eo sunt scripta: si etiā qđ in alijs oībus
libris sepe p̄posuit reor: deris: debere scilz imitatos

rem esse medicū non tantum nature: sed etiam eorū que cum sua sponte veniant cōferunt: clare tā senis mentē intelleges de sanguine cū magna sunt vulnēra detrabendo. Si namq; expedit in talibus sanguinē effluere: non autē effluxit: qd̄ deest: ipse adijcias op̄s. Declarāt id ea que subiungit: quippe bec statim cum iam dictis verbis copulat. Et ab ijs q̄ inueterata sunt vlcera: vt sanguis crebro fluat efficere prodest: vt cūq; opportunum videbit: tū ab ipsis vlceribus: tū a circumpositis vlceri partibus. Mā qm̄ p̄dixerat omni vlceri recens facto sanguinē emitti debere: cernens: nisi etiam de inueteratis mentionē faceret: fore vt ab aliquo putaretur de recentibus tāntū ita pronunclasse: idcirco illud recte adiecit: et ab inueteratis vlceribus sanguinem mittere. Ac si perpetuū est: quod ab eo didicimus: incipientem fluxionem ad coneraria trabendā esse: fixam vero iam in laborāte particula vacuandam esse vel ab ipsa particula que affligitur: vel a maxime vicina: in promptu nobis et de sanguinis detractōne colligere nūc est: quod in principio bec eō loquū: postea ab ipsis exulceratis partibus sit emolenda. Quinetiā si ijs que iam dixi: illud quoq; adijcias: nempe qd̄ ipsum qui redundat succū vacuandū esse Hipp̄. suadeat: alias sanguinis detractōne adhibebis: cū videlz is vincit: alias pbarmacum qd̄ ad bilem flauam: vel atram: vel pituitem educandam vim habet: dabis. Illius interim in omnibus his non immemor: non esse vlceris quā vlcus est vllam id genus curationem: sed vel vlcerosi qui cōiunctus est succi: vel reddūantis: vel pblegmones: vel berpetis: vel eius generis aliteris. Sed nec illius oblitus: quod aliquid interim ex ijs que vltimis accidūt: indicatōnem propriā suggerit: vel luti magnitudo. Dictū autem et de ipsis vlceribus est in libro qui hunc precedit: vbi vlcerū differētas omnes: et quot: et que sit vniūscuiusq; indicatō: exposuimus. Preberi tamen interim vacuandi indicatōne ab ipsa egritudinis vti in eo libro nō dixi: propterea qd̄ et longiorē demonstrationem requēbat: et totius corporis curam cum vlceribus in eo non coniunxit: hic vero executus sum quantum ad rē propositam erat vtile. Nam absolutus sermo de hoc genere indicatōnis quā a magnitudine morbi sumi diximus: etiam in sequentibus habendus restat. Pari modo de indicatōne que ab etate sumitur: p̄terea de ea que ab humoribus sanandis accipitur. Adieundem modum et que ab afflictis partibus indicatō exhibetur: cōsummatius in sequentibus libris tradetur. Mūc est qd̄ ab eorum nā: id est tempore et substantia sumi ad curationem potuit: tantū diximus. Que vero tū a positu: tū a forma: itē que vsu: p̄terea sensus acumine: bebetudine: in indicatō suggeritur: hāc nō attigimus. Dicatur itaq; et de his: quātū sit ad vlcerū curationē vtile. Hḡit q̄ acuti sensus pars est: eam quā maxime circa dolorē curare tenendum. Tradita vero eiusmodi remediorū materia est in ijs libris qui sunt de simplicibus medicamentis inscripti. Que parū acri sensu est: bec si affectus ita suadet: valētiora remedia recipit. Et principis quidem membri robur seruari oportet: vel luti latius vbi de pblegmone agemus: docebit. Nō tale nō est: lz hūc eam medendi rationē tuto adhibeas: q̄ relaxādo remittendoq; mitiget: chalaſtice greci vocant. Atq; bec qd̄em in sequentibus fusius

tractabimus. In hoc libro eam que et a positu et a figura partium sumitur: trademus: atq; ita quarto hūc libro finem imponemus. Hinc igitur excogitata est ei cui exulceratus ventriculus sit: medicamenta esse bibenda. Cui gula: nō semel: nec tota simul adsumenda: sed paulatim et assidue: qm̄ ex transitu et contactu vulneribus q̄ hic sunt utilitas accedit: nō ex cōstendo et diutius adherēdo: sicut ijs que in vetriculo sunt. Quinimo et qd̄ crassiora bec et magis lenta sint adbibēda: id quoq; a positu figurāq; est indicatur. Nam qm̄ gula transitus quidā comestorū bibitorū que est: cetero remediorum eget que adberere: et vndiq; quasi concreſcere: et agglutinari possint: nō autē que elui ac defluere sint prompta. Ac circa partes eius veluti concreſcunt que crassa sunt: agglutinantur que lenta sunt. Que vero vlcera in crassis sunt in testinis: ijs que per sedem iniiciuntur remedijs magis egent: quippe cui magis sunt propinqua. Que in tenuibus habentur: quoniam et longinquiora sunt et medio situ posita: ambo requirunt: et que superne sumuntur: et que per sedem infunduntur. Sane cōmunis omnium internarum partium indicatō est: vt ea eligantur que animalis nature maxime sint familiaria: siue ea cibi sint: siue medicamenta: fugiantur respuanturque: hūc contraria: quanquā in ijs que foris sunt vlceribus: innoxius etiam talium medicamentorum est vsus: eruginis: eris que vlti: et eris squame: et cadmie: et pompholygis: et lithargyr̄: et cerusse. Hec igitur et similia interioribus exhiberi non debent. Porro proditum de natura eorum est: et in tertio de temperamentis volumine: tum de simplicibus medicamentis. Eligenda vero alimenta sunt: si quidem ad cicatricem perducere aut glutinare vlcus studemus: tum austera: tum glutinosa: tum que minime rodant. Sin emundare: que modice abstergeant: quod munus mel non coctum preter cetera prestat. Austere vero potiones: et eiusdem rationis alimēta cuiq; sunt nota. Hōc austerum id quod styphbon quoq; grece: id est adstringēs dicitur. Acerbum vero quod inensum austerum est: grece styphbon. Que vero medicamenta tuto introitus sumuntur: ea tradita sunt in ijs libris qui de medicamentis sunt scripti. Dicitur tamen et nunc eorum formula. Ergo in ternis vlceribus opitulantur hypocyſtis: et balaustium: et cyrtin punctorum: et galla: et malicorum: et terra samia: et lenntum sigillum: et rois: rosarumq; succus: et acacia: aliaq; id genus: nec vllam visceribus noxam inferunt. Danda vero bec sunt ex aliquo adstringentium decocto: vel mali coronet: vel lentisci vel summozum rubi vitisve vel myrti virētium ramozum: vel deniq; ex vino aliquo austero. Nō latet autem et de vini vsu: quod cauendum id est vbi pblegmones suspicio adest: alia dari nō debet. Nec illud obscurum est: eiusmodi medicamina preparanda: ac tā dictis humidis excipienda esse: tū vero irragacant ben et gummi illis admiscenda: porissimum si quis ita ijs que in gula sunt exhibebit. Sed et garizare quoq; tubendum est ei qui ad fauces et paristhmia his vteatur. Et ad vlcus qd̄ in aspera sit arteria: vt sup̄n? quā diutissime in ore teneat: ac oēs q̄ illic sunt musculos relaxet remittatq; precipiendū. Influit em̄ sic sensim et paulatim de medicamēto aliqd̄ sensibiliter et manifeste in ipsam arteriam. Nam et cum naturaliter se habet: scire licet portōis non

nihil buccpercolari. Sed veluti in secunda valetudine ita nimirum in aduersa cauendum est ne largius infliat: utpote quod nullum excitabit. Nam quoad buccm vnde iuxta tunicas arterie: ceu iuxta murum a quo defecit: nullum vtiq; non cit. siquid per media spiritus viam incidit: nullus statim excitat. Tu hec igitur a situ et forma partium omnia sunt desumpta: tu vero non minus illud: quod omnibus medicamentis que thoracis et pulmonum viceribus sunt desumpta: mel sit admiscendum: quando si morabuntur. Ergo digestio eorum in corpore instrumentum mel erit: ac celeriter transitus: veluti vebiculum: cum eo quod nec viceri nocebit. Ad eundem modum quoties in vesica et renibus vitium consistit: non solum mel ipsum sed etiam eorum que vrina mouent quippe: vicerum medicamentis misceri oportebit. Illud quoque patere vel me tacente cuius arbitror: exulceratas partes: tum ex earum substantia: tum functione: tum vtilitate: tum positura: tum figura discerni. Adstratum autem id abunde est in libro de morbis affectuum locorum: verum non est de illis nunc locus. Rursus igitur ad medendi methodum reuertor. Aio igitur non hec modo: sed etiam alia non pauca ex figura partium posituraque indicantur: quippe quando nec de ligare commode egram particulam possis: nisi prius vel ex figura: vel positura: vel vtriusque indicatione suspenderit: sed nec immittere in sedem clysteris fistulam commode queas absque eius generis indicatione. Nam per penam iniicere medicamenta in vesicam sepe necessum est. Ergo illud de cathetere apponere opus non est: quod eo probe vti omnino nequeas: nisi et positum et figura totius vesice plane perspecta habeas. In talibus ergo omnibus clare patet non parum ad totam curationem affectum ipsum locum indicare. In ruptis autem: que rhegmata greci vocant: multae indicationes in idem concurrunt: siquidem et que a positura capitur: recte ad examen venit. Nam propterea quod et in profundo corporis sunt: et latent: ideoque diuersam curationem ab istis que apparent postulant. Quoniam vero cum ecchymosis quidem omnino: aliquando vero et cum contusione citum ipsam praeputam carnem consistit: ideoque plures curationes indicabunt. Semper enim pro affectuum numero: etiam medendi indicationes respondent. Ac docebitur quidem ubi de phlegmone distulerimus: locupletius: quod valentiora medicamenta requirantur: quocumque in profundis partibus laborant: quam que in summo corpore sunt affecta. Nunc id saltem arbitror patere: quod solui necessum est praefatorum que foris applicatur: vix: ubi quod ab his inuadum est: in profundo lateret: quare intendere hanc eam: nus oportebit: quatenus per transitum ad profundum est remittenda. Sane ecchymosis omnis vacuatione per remedio curationis indicat: quare calfacientibus huius et morbis siccantibus medicamentis est opus. Quippe qui vebementer siccant: digerunt illa quidem in principio euidentius quam que sunt imbecilla: ceterum non nihil ipsius vitii scirrhum difficileque curatu relinquunt. Ac dicemus de his in sequentibus diligenter: sed nunc quam ad rem pertinet: abunde est dictum. Que enim humectant calfaciuntque pharmaca: praeterea hec que omnes tam grece vocare chalystica id est relaxantia solent: atque his quocumque ad siccum paulo vergunt: nec in adhibere manifesteque contrabentia sunt: que syntactica grece vocant: hec omnes sunt ecchymomatibus remedia.

Curandum vero est ut ruptis que in profundo herent corpore: hec cum vires magis habeant intentas: tum ipsa magis actria magis que dissipantia sunt: tum (ut se mel dicam) tanto efficaciora: quanto magis a cute ad profunda ecchymosis recessit. In talibus sane nec curbite usus sit inutilis. Id est instrumentum ad violentum attractum a medicis excogitatum. Cetera cum totum ecchymoma digestum per balium est: siccare iam vebementius ruptum ipsum permittitur: ac deligatura coniungere: omnia que in summa facere que vti coalescat efficiant. Ergo si euocari celeriter ecchymoma sit: facile coalescet rupta ipsa caro. Sin longiore spatio: fordes multa subnascens mediam inter viceris labra spatium occupat ita ut iam coire ruptio non possit. Atque inde adeo fit ut quilibet leui de causa nos hec sui admovent. Nam siue quis obrigitur: siue parum coarctetur: siue febris laborauit: siue se vebementius fatigauit: cuiusmodi particulis illico dolet. Non enim in idem coire ruptio labra: sed tantum prope sunt admodum. Quo fit ut leue momentum ea facile separet et medium locum superuacuo humore repleat. Et quid queso aliud quam aspidue nouum ecchymoma bis gignitur: et primo illi: cum videlicet primum caro est rupta: simile: nisi quod nunc ex tenui magis sanie constat: cum in principio ex sanguine ecchymoma esset: ideoque facilius etiam nunc quam intra initia digeritur. Hec itaque que bacren? dixim? disputationi de viceribus satisfaciunt: sine que iam quarto huic volumini impono.

Galeni methodus medendi: vel de morbis curandis: Bomba limacro anglo interprete.

Ziber quintus.

Quemadmodum

quis vicerum curationem optime molitur cum duobus ante hunc librum docuerimus: illud obiter ostendimus: reliquos omnes medicos qui simplicium in nobis partium elementis intine inquisitis artem adsumunt: non posse quicquam certa ratione sanare: minimeque omnium qui Theophrasti dogma profitentur. Reliqui namque ea saltem vlcera que in diuersis sunt partibus: diuersis rationibus sananda censent: ipsa nimirum experientia docti. Qui Theophrastum aurorem sequuntur: propter excellentem scilicet sapientiam: omne vlcus: quacumque in parte animalis sederit: similis eger curationis putant. Quippe si cauius sit: impletur: si equale: citrice induci: si caro supercreseat: hanc debarbi: si cruentum recensque sit: agglutinationem postulare aiunt: ceu vero qui hec noxium recte mederi sit necesse: nec sit hec ratio etiam cuiuslibet et plebe communis: cum nemo sit qui horum quicquam ignoret. Ceterum nec quemadmodum implendus sinus sit: nec quemadmodum ad cicatricem perducere quod impletum est debeat: aut comprimit quod superauit: aut coalescere quod purum citra que sinus est: intellegunt. Sunt enim eiusmodi opera tantum medicorum: que vel ratione vel experientia: vel vtriusque ope sunt inuenta. Rursus igitur repetentes summatim ea percurramus: quo dicendum caput cum dicrozum copuletur calce. Adstratum est

omne vlcus siccantia medicamēta requirere. Eterū quod sinum habere: vt minus sane quam reliqua: sic ea que preterquam quod mo dice siccant: eam abstergerēdi facultatē optineat: desyderare. Quod vero cōtungi sibi labra postulat (cutisimodī scilicet sunt que medicis latine cruenta: grece enbema dicitur) butum que magis etiam siccant: tum vero que citra absterfionem leuiter adstringant: opus esse. Nam que vlcera perducta ad cicatricem postulant: nec non solum magis adbus siccantibus: sed etiam strenue adstringentibus remedijs egere. Nondū si caro: eorum preter nature modum intumuit: actia et demolientia (q̄ eadem calida siccacōq̄ necessario sunt) desyderare. Si quod vero aliud symptoma vlcēri adiunctum erat: ab eius natura curationis indicatio sumebatur: atq̄ ex hac rursus remediorum facultas petabatur. Si namq̄ fordes innasceretur: que hanc tollerent opus esse. caq̄ omnia abstergerēdi vim habere multo sane maiorem quam ea que carne implerent. Si vero copiosior in his humiditas cerneretur: etiam qd̄ magis siccaret medicamento opus esse: ceterū quod p̄p̄iam speciem non egredieretur. Ac si agglutinatūrum medicamentum esset: siccans adstringens que id esse debere: si implere: siccans et abstergerē: atq̄ in singulis reliquorum vti dictum est. Si vero intemperata subiecta caro esset: primū eius intemperantie succurrendum esse: vtiq̄ que siccior tusto esset: hanc humectantibus: que humidior: siccantibus. tū que calidior esset: refrigerantibus: que frigidior: hanc calefacientibus: et si gemina qualitate esset intemperata: pharimacum quoq̄ eligentibus quod gemina esset q̄litate cōtrarium. Quippe id omnium que preter naturam sunt: commune esse: nō posse ad naturam suā redire quicquā sine ijs que ipsi facultatem haberent contrariam. Considerandas preterea et intemperantie causas hoc tempore esse: siue be totius corporis essent communes: siue quarundam partium p̄p̄rie: que videlicet per societatem (quam sympathiam vocant) exulceratum membrum infestarent. Adedēdū vero primū esse causē que intemperantiam adbus foueret: post hanc vero: ipsi que ias facia esset intemperante. Quippe hanc communem indicationē esse omnium que ex causa quāpiam oriuntur. Ostendimus autem tum ab vlcērum differentijs diuersas preberi indicationes: tum eas que a laborantis corporis temperamento sumuntur: diuersas ab his habere rationem. Siquidem ille cum ex ijs que preter naturam sunt sumantur omnes contraria esse adhibenda dicant: he cum ab ipsa natura captantur: si multa. Nam siqua siccior pars est: ea magis siccari postulat: q̄ minus talis est: ea minus est siccanda. Ad eundē certe modum et de calefaciendo refrigerandoq̄ est preceptum. Nec illud omisimus: ex precellētia mēbris: aut cōtrario statum: item que ex sensu acti bebere ve diuersum medicandi consiliū peti. Ergo quod reliquum est vlcus morborum generis curandi: id tunc apponamus. Nōs genus id: lucidioris doctrine causa: vnitatis solutionem appellauimus: nec referre si conuinitatis solutionem voces. Incidit hec nō in similibus modo et simplicibus partibus: sed etiam in compositis et instrumentalibus. At vero remediorū indicationes alie a similibus partibus: alie ab instrumentalibus. Quāsi ambas nozū q̄ me thodū Hippocratis comprobant: propterea qd̄ vira

rumq̄ partium naturam intellegunt: alteras ostendat (nempe que ab instrumentalibus prebenunt) q̄ Erasistratum et Herophilum sequuntur. Quare in ijs q̄ sequuntur sermonibus quecūq̄ a calido: frigido: humido: et sicco corpore morbo ve indicationes sumuntur: nullius certe methodum bi habebūt: que a for/ma: positu: precellētia: acti bebereve sensu prebenunt: has nō ignorabūt. Illustrus erit qd̄ dicimus: si partes ipsas pposuerimus. Nūm igit de ijs maxime vlcēribus que in carnis accidunt partibus: hactenus tractauimus: nunc tempestiuū videretur de ijs agere q̄ in arteria: vena: et nervo cōtingūt: nec de ijs absolute: sed vt in quouis sunt viscere: vel deniq̄ in strumēntali animalis pre. Ergo si cui arteria vena ve magna vulnerata est: et copiosum sanguinis proflusū cōtinuo supuenit: et glutinari id vultus difficile q̄dem etiam in vena est: in arteria vero nō solū difficile: sed etia qd̄ fieri (sicut nōnullis medicorū est visus) oino fortasse nō possit. Dicēdū ergo de vtriusq̄ est: ac prius de sanguinis pfluuiis: scdō loco de agglutinatione. Nūm autē p̄ anastomosis: et p̄ diapedesin: vt mor docebimus: profluuia hmodi sunt: non alienū sit p̄pterea qd̄ curationem communem habent: etia hoc loco de ijs meminisse: tamen ex vna esse morborū genere videantur. Sane pfluit ex vena vel arteria sanguis aut reterato earum ore: aut tunica earū diuisa: aut (vt sic dicā) transcolatus siue transmissus. Porro diuiditur ipsa tunica tū ex vulneratione: tū cōtusione: tū ruptione: tū erosione. Anastomosis accidit p̄pter tū vasis imbecillitatem: tū sanguinis qui ad os eius iperu ruat copia: ad hec: ac rē quampiā que illi extrinsecus incidat qualitatem. Diapedesin ex tunica quidē ipsa rarefacta: sanguine vero tenuato. oritur: accidere p̄pterea interim pōt et ex gracilium vasorum ore adaperto. Dicendum igitur est de horum affectuum vnoquoq̄ seorsum: ac primū de diuisione quā vel ex erosione: vel vulnerē: vel cōtusione: vel ruptione dīctimus accidere. Que itaq̄ vulnerant: ea sunt acuta: atq̄ ad secandū habilia que contunden do soluunt: ea grauiora duracōq̄ sunt: que rumpunt: omnia id tensionis interuentu faciunt: idem et intensior actionis vehementia facit: tum succi abundantiā: nō vtiq̄ virtutum respectu: sed que cum a vase suo nō cōtinetur: etiam casus ab alto: tum graue quicquā durū que incidens. Quippe etusimodī aliquid cū vel uasis vacuis: vel pusillam omnino rem continentibus in ea incidit: si durum ex opposito obiectum habet contusa reddit: at si plenum vas sit: prius id rūpit quam contundat: cū sit quod tū accidit: perfimile ac si virem vesicam ve impleas: atq̄ in hanc lapidē iacies: vel contra lapidē verē violenter illidas: sane bute perfimile est quod accidit in casibus ab alto. Quam namq̄ rationem vter habet ad lapidē: hāc homo habet ad solū. Quisquis vero ex maximo acutissimoq̄ clamore: in pulmonibus vas perfregit: is violētie actionis acceptum malū referet. Similiter bute et qui ex eo quod pregraue onus aut humeris imponere est conatus: aut alias manibus attollere: vas fregit. Atq̄ boletia magis: cui ex citatissimo cursu: aut valētissimo saltu: aut aliter particula vlla violenter extensa: id accidit. Est etia id que perfimile ac si funem aut locū quaz maxime discendas. Porro perrumpt quoq̄ non pauca propterea quod sanguinem quez in se habent: non continent: potissimū

cum flatulentus is sit. Indictio sunt tum dolia q̄ se-
pe musto rūpunt: tum alia multa valētissimorū cor-
porū. Ac si ex vulnere vel clamore vel casu vel contu-
sione perruptū vas est vitios in his causa ipsa desijt
Si vero ex abundantia fieri pōt vt vas etiā amplius
rumpat̄ effectrice saltem adhuc mauente cā. Atq; in
hoc quidē affectu vacuanda quā primū abundantia
est: abhinc sanguis supprimendus: morvulus ipsuz
curādū. Vbi vero effect? cā iā desijt primū sistere
sanguinē expediet post vlcus sanare obturato qdē
qd̄ perruptū est auerso autem atq; altiorum transla-
to quod per id ferebatur: quando si id eo quo inter
initia impetu confluit osculū que vasis pari modo
pateat citi? plane moritur animās que: profluuo
laborat quā sanguis cesset effluere. Porro vlcus ip-
sum claudetur vel labris eius que dissidēt in idem
adductis vel osculo ei? obstructo. Adducēt in idē
labra eius tū nostrarū manū opera vbi sic ad ma-
num vlcus se exhibet: tum per deligaturam: tū vero
per ea remedia que refrigerent et adstringant. Meq;
enim suere fas est arterie venere vulnus: veluti dis-
xerint qui nullam a vulnerate partis substantia na-
turaq; sumi indicationē aiunt. Obstruēt vasis oscu-
lū et sanguine ipso concreto (qui tbrō bos grece dici-
tur) et ijs que foris illi imponunt. Possunt aut sup-
poni tum carnosē ipse que circa vlcus sunt pres-
tum in nō nullis vulneribus ipsa cutis: ad hec que-
tuncq; ipsi cōmimiscimur. Ea sunt linamenta quos
mōrō grece vocant et medicamenta ea que idē
eo quod ex lenta crassaq; substantia consistant mear?
obstruēt (grece emplastica vocant) preterea que cru-
stam quam grece escaraz vocāt efficiūt. Quippe hāc
quoq; ceu septum quoddā huiusmodi vlcis? ve-
teres excogitarūt. Efficiunt hāc tum ignis ipse tum
quedā medicamina q̄bus ignea vis incit. Atq; his
quidē reb? obstruitur vasis osculū. Auertit aut san-
guis atq; ad alia mēbra cōuertitur tum ad prima
deriuatus tum ad cōtraria reuulsus: illum paroche-
reus in hunc antispasin grece vocant. Mā hec quoq;
Hippocratis inuenta sunt omnis scz immodice va-
cuationis cōtra remedia. Deriuatio ad vicina fit cū
id quod per palatū vacuat per nares transferē. Ad
cōtraria reuulsio fit cū id ad inferna reuellitur. Rur-
sus quod per sedē profluat id per vuluā deriuam?
Sursum vero reuellimus. Ita namq; et natura ipsa
facere solet. Adulteri enim inquit Hippocrates san-
guinē vomēt menses superuenientes remedio sunt
Hac igitur de cā si vel menses confertim eruperint
vel sanguis ab vtero quoquo modo pfluxerit sur-
sum reuelles cucurbitam magnā sub mammis desi-
gens. Mā et hoc Hippocratis inuentū est. Eandem
ob causam cū e naribus sanguis erumpit id retinet
magne in precordijs desixe cucurbite. Infigende au-
tez sunt si ex dextra nare pfluat super iocinoze: sin-
ex sinistra sup liene: si ab vtraq; nare sup vtroq; sunt
imponēde viscere. Nō si resolutus adhuc eger nō sit
etiā vena sub eo cubito incidēda est qui pfusioni e
directo responder. Vbi paulū detraxeris moxynam
borā intermitens rursus detrahes post iterū atq;
sterū pro laborantis viribus. Ad hunc modū et reli-
quas omnes fluxiones (quippe cōmunis ratio est)
tum ad cōtraria reuocabis tum p vicina deriuabis
vitiq; que per aluū fluunt ea vel per vrinās vel vitz
transmittens: q̄ vero per vrinās ea vel per locos vel

per sedem trāsferens: pari modo que per locos et si
punt vel per vrinās vel per aluū: que vero in oculis
aure vel palato fluxiones accidūt eorū ad vicina de-
ruiatio per nares est. Antispasin vero in ijs que sus-
pra sunt omnibus deorsuz semper agitur: sursum in
ijs que sunt infra. Preterea a dextris ad sinistra sis-
cut ab his rursus ab illa: similiter ex his que intus
habentur ad ea que foris fluunt: cōtra que ab his ad
illa. Ergo frictio contraposte partis potissimū p ea
medicamenta que calefaciant: preterea vincula va-
lentius adducta ijs que ad cōtrarium reuocāt reme-
dijs sunt adnumeranda: non secus pfecto et natura
linz meatū qui positi ex aduerso sunt recluso. Que
vero id prestare medicamenta eorum possint tradit
ta materia a nobis est in libris quos de medicamē-
tis prodidimus: sed de oī fluxione in sequētib? etiā
libris tractare necessum erit. Mūc ad sanguinis pro-
fluuium est redeundū. Quippe de genere obstruētū
quodammodo est et vinculū ipsis profluentibus va-
sis interitum: ipsiq; nēstri digiti dum ea cōmūtunt
stringuntq;. Est et alia buc pertinec ligatio quam
grece epidesin vocant: quāquam ipsum vas circulo
non complectitur sicut vinculum: verum cuz ex par-
te circumplexu suo committat quodammodo vulne-
rati membri diffidentia labra et que superimposita
sunt contineat merito inter claudētia remedia nu-
meratur. Preter omnia iam dicta inter bemozrba-
gias remedia censeatur et appositus vulnerate par-
tis situs. Porro appositus fuerit si ad geminū bunc
finem sit directus: nempe vt et dolore pars careat et
sursum spectet. Si vero vel prona spectet vel doleat:
non solum profluuium non sistetur sed etiam si non
sit prouocabitur. Ergo qui hec norit si quando asti-
terit ei cui ex vulnere sanguis profluat (de his enī
p̄mum agam) illico digitiū super os vulneris vas-
is imponat blande innitens ac sine dolore cōmpres-
sio: quippe simul tum sanguinem sistet tum eum
concrefcere in vulnere faciet. Quinimo si vas vnde
profluat alte sit dimissum: certius ipsius tum pos-
situm intellegat tum etiam magnitudinem: preterea
vena ne sit an arteria: post hec iniecto vincto attollat
ac modice inroqueat. Quod si obiter non sistitur
sanguis: si vena fuerit tenet cū vinculum sangui-
nem supprimere aliquo ex ijs medicamentis que
sanguinis supprimendū facultatem habeant. Sane
optima eorum sunt emplastica ea que ex fritra resis-
na et farine triticee tenuissimo polline et gypso alijs
que id genus sunt confecta. Sin arteria sit duorum
alterum aut vinculo amplectens aut totum precis-
dens profluuium sistes. Sane vinculum magnis
quoq; venis inijcere interdum cogimur: atq; etiam
interdum totas precipere vitiq; transuersas. Inci-
det autem huius necessitas in ijs que ex profundo
loco recte affligunt: presertimq; per angustas vel
principes particulas. Quippe ita terrabit ex vitz
que parte pars vitz que celaturque ac integritur sus-
periacentibus corporibus vulnus. Tutius tamen
est vtrunque facere et vinculum vasis radice inijce-
re et quod desineps habetur precipere. Radicem va-
sis voco priorem eius partem que vel iocinozi pri-
or est vel etiam cordi: hec in collo ab inferioze est
parte: in brachijs et cruribus a superioze: in sin-
gulisque reliquarum partium prout ex dissectione
intellegere licet: quam nec ipsaz amebodi isti Theb.

salij admittunt. His peractis: implendum carne vulnus quod primum est prius quam vinculum a vase decidat. Nisi enim producta caro prius locum quod circa peristam arteria est: impleuerit: si locus aliquis vacuus superfuert: utique quod greci aneurysma dicunt: sequitur. Quia ob rem eo potius genere sanguinem sistendum videtur suadeo: quod sua lentitia meatus obstruat: (emplasticon vocatur) quia quod crustam efficit: propterea quod citius: et minore cum periculo post ipsum impletur vulnus. Quippe periculum in altero est: ne si defluat crusta: rursus sanguinis profusio ex vase excutetur. Optimum igitur omnium que noui medicamentorum quo etiam ad cerebri membranarum venozbagias tutissime venitur: est quod nunc subiiciam. Thuris pars vna: aloes partem vnius semissi misceatur: mox cum videtur tempus instat: tantum huius cum oui candido sub igitur: quantum mellis reddat crassitudinem: hoc debile leporis mollissimo pilo excipitur: deinde tum vas ipsum cum vlceri toti liberaliter imponitur. alligandum autem id forissecus fascia est ex tenui linteo. Cuius fascie primis quatuor quinque amplexus ipsi perficiuntur: vas in quicquid ad hinc vas radicem versus ducitur: in quibus videlicet paribus radicem versus ducere licet. Licet autem fere in omnibus: preterquam cerebri membranis. His factis: ubi tertio die solueris: si tuto adhuc medicamen vlceri adhaeret: alius rursus superimpones: ac veluti linamentum id quod ex pilis factum inbebit: madefaciet deligabis ita vi intro deligasti. Si prius sua sponte reiecerit linamentum: radicem vas digito blande comprimens: quatenus videlicet nihil cofluat: hoc quidem suspensa manu adimes: atque alterum impones: ad hunc modum quoad carne munietur: curare vas debebis: utique a principio ad finem usque particulam supinam seruans: custodito tum in hac figura modo. Vitandum enim ne dolor incidat: ac rursus profusum excutiat: cum nihil sit quod profusum magis quam dolor proderit: et phlegmonas augeat. Hoc medicamentum multifarium videtur: alias (ut dictum est) duplum thuris: aloe admiscens: alias partem non ambobus videtur: alias paulo superat aloe thure: etiam plusculo: sed non dum duplo: etiam mannam per thure aliquando iniiciens. Est autem manna medicamentum quod magis quam thure adstringat. Thure vero quam manna: magis emplasticum. Porro constat in duris corporibus plus aloes esse immiscendum: in mollibus plus thuris. Et itaque alterum eorum magis adstringens alterum lentitia et crassitudine sua tenuius spiritamentis magis inherens: quod emplasticon ceteron vocant. Ita quod etiam magis tenax: ac (ut sic dicam) resiniosius deligat thure operibus ubi magis esse emplasticum medicamentum studebis: id sane tum mollius est: tum albidius: tum quod mansum ritu aloes et manne non comminuit: sed partes suas sibi coherentes defendit: veluti mastice. Verum hec eius tractationis sunt proprias: quod de componendis pharmaciis precipit: quia in hoc opere non alibi attigisse oino non licuit. Siquidem aut nusquam non his particularis exempli facienda merito fuit: sed ipsius tantum vniuersalibus contentos esse methodis oportuit: aut si particularia poneremus: etiam preparatio eorum fuit attingenda. Verum (ut ante est dictum) eius generis remediorum que methodo sunt inuenta: vno altero ve exemplo hic posito ceteros esse conuenienter. Ad hoc semper mihi teneri memoria velim. Sed reuertamur rursus ad id quod discendo parum absoluimus. Ad rationem

enim iam dicti medicamenti idcirco pluribus feci: quod ceteris id omnibus prestare mihi persuasi: mirorque si cui melius inuenire contingeret. Ideoque tum in cerebri membranis semper: tum in colli vulneribus eo vtor: etiam ipsarum venarum singularium: quas spagittidas vocant: vitio cum harum quoque profusum citra vinculum sistat. Non est autem in his committendum ut in opere propter: veluti quidam stolidi chirurgi faciunt: sed altera manu inferiorem vasis partem comprimens: aut coeples tenebis: altera medicamentum vulnere impones: ac blade et apprimes: donec cohererit adhaerit: mox deligabis superne deorsum: non (ut in artubus) inferne sursum: siquidem radicem versus vasorum ducere deligatione oportet: ac quod confluit repugnare. Sunt porro et alia non pauca pharmaca quod citra omnem dolorem emplasticeam vim optinent: verum nullum uero carne implet. Expediit autem quod maxime in eiusmodi casu ut priore medicamine cadere: caro circum vas ipsa sit producta. Atque crustas generat: quoties decidit: magis nuda partem quam pro ipsius naturali habitu derelinquunt. Est namque ipsius cruste generatio ex subiectis circum positisque corporibus (ut sic dicam) semilustis: sic ut cuiusmodi in hyemem extinctos bos carbones remparat: eiusmodi ipse exuste cruste carnis sint reliquie. Quare quantum particule adustum ad crustam est: tantum profecto ipsi de naturali carne deperditur: id itaque omne particule decessit cum crusta cadit. Atque ob eam rem nudum sine que carne videtur. Adulterisque iam ex his quibus crusta decidit: profusio sanguinis quod egre suppressi potuit superuenit. Quare in his quoque quisquis methodo administrare omnia volens: tum morbos omnes quibus sanguis suppressatur: longe ante considerabit: tum eliget qui minus sit cum periculo vitens non minus et reliquis omnibus quoties necessitas urgebit. Maxima autem necessitate vel crustificis medicamentis: vel ignitis ferramentis vitens diuinauerit ubi ex erosione putrescentis alicuius profusum sanguinis concitat. Quinetiam ubi in tali affectu totum quod coepit est sublatum: utius est vel ipsius veluti radicem adurere: vel certe crustificis medicamentis uti. Hac vero ratione tum in pudendis tum sede ad tale necessitate sepe deuenimus: quod videlicet be partes tum propter naturalem humiditatem: tum quod excrementorum sunt canales: ex leui causa putrescant: id vero quo pro incrustantibus pharmacorum delectu consilium diriges: erit non utique solus calor: sed cum quo adstringendi facultas sit coniuncta: qualis in ebullientibus: et myrris: et attramento: siue vltis his siue inustis vitetur: visitur. Que vero ex cake non extincta conficiuntur: ea utique valentiora his sunt: ceterum adstringendum non habet. Excidunt igitur citius que ab his sunt cruste: berent autem diutius que ab adstringentibus. Quod utique longe est vitiosum: quando ita prius nascitur in imo earum caro: efficiturque profusum vasive lut operculum. An nec nosmet precipites esse (veluti nonnulli sunt) ad crustas: ubi venozbagias periculum imminet: detrahendas oportet: nisi in illis tantum affectibus in quibus propter putredinem candens ferrum corpori hominis admouimus? Appellant nescio quod eum affectum omnes nunc medicis greci vocant a verbo quod pascere significat: propterea quod pergere pascendo id vitium ab egris particulis ad eas quod integre sint soleat: atque harum semper aliquid egris adijcere. Quas tenon a substantia indicare recte: sed ab accessorio apud

pellatione indiderit. Zopla materie medicamento
rū omnīū q̄ hac predicta facultate sunt in p̄p̄is cō
mentarijs dice. Proprios intellego et qui de simpli
cibus medicamentis et q̄ de cōpositiōe eorū sunt scri
pti. Ergo recensitis huius methodi qua sanguinis
p̄fluua que ad manū sunt cures capitib⁹: mor ad
eorū que in alio sunt corpe tractatione accingemur.
Qui igitur e vasis profluit sanguis: aut p̄pterea qd
amplius non cōfluit sistitur aut qd oclusa diuisio
erit aut etiā p̄pter verūq; id qd reor rutilissimū. Por
ro cōfluere phibet et p̄pter animi deliquiū et cū ad
contraria reuclitur et cū ad vicina deriuat et per re
frigerationem tū corporis toti? tum vero p̄cipue
ipsius partis affluere. Hac est rōne etiā frigida pos
ta sepe hemorragias sup̄pressit. Idem facit et frigida
foris infusa. Sed et pulsa et vinū acerbū quod
stryppnō ē: aliaque quecūq; vel adstringēdi vel po
stremo refrigerandi vim habēt. Laudat ipa diuisio
si vel cōtrahat cōtinueatq; id qd diuisum est vel ob
struatur. Sane contrahitur cum adstrictione tum re
frigeratione tū deligatura tū vinculo exceptū. Ob
struitur vel intrinsecus vel extrinsecus. Et intrinse
cus quidē ipso sanguine cōcreto greci t̄brombon vo
cant. Extrinsecus tū hoc ipso tum vero linamentis et
spongijs et crustis et medicamentis ijs que lentitia
crassitiesq; sua meatus obserāt (greci emplastica vo
cant) ad hoc corporibus ijs que circūiacēt p̄pti? ad
motis. Quorū singula quēadmodū p̄ficiant dicere
tam est. Atq; de p̄fundo sanguinis p̄fluua erūpūt
ea nec vinculo nec deligatura sanes veluti nec igni
tis ferramentis nec (vt semel dicā) ijs que diuisum ip
sum corpus partem ve cōtingere machinamur: imo
p̄ antispasmi ac deriuatōes ad vicina p̄pterea cibus
portionēq; qui et emplastica vim habeāt et refrigerēt
et medicamenta que adstringāt. Habes vero vberē
taliū materię in p̄p̄is operibus. Que vero a par
tibus indicatio sumitur ea cōbustq; iam dicte sunt
curādī indicationib⁹ veluti auctariū in singulis af
fectibus accedit: siquidē instrumētis aliqñ vtuntur
pro partis ipsius p̄ptetate alijs ad vterū alijs ad
vesicā alijs ad oīa intestina que sunt crassa. Quip
pe in hoc per clysterē: in vterū p̄ ea que met̄rēchyas
greci vocant idoneorū aliquid medicamentorū in
fundimus. Sic et in vesicam per indirectū foratas
fistulas. Sane rariora ex his p̄fluua sanguinis
sunt: sed tamē aliqñ sunt: et quanquā nō profusio
ipsa periculosa at certe ob diuturnitatē non sine pe
riculo. Siquidē quaternis diebus vidim⁹ et vulua
profluere sanguinem nec potuisse vllō remedio sisti
quoad quarto die plantaginis succo vtentib⁹ p̄por
sus constitit. Est porro id medicamentū ad ea q̄ ex
trosio excitantur sanguinis p̄fluua vtilissimū. cui
etiā valentius aliqñ hoc casu medicamentū: aliaq;
aliud ei miscere soleo vtrq; ad totū respiciēs affectū
id quod semper est faciendū ac pro maximo documē
to in oībus habendū. Nam in his ipsis que ex vul
ua vesica et intestinis p̄fluua citantur estimari de
bebit ipsius p̄fusionis quantitas: vt v̄z hāc tā vel
vt primā vel vt secundā indicationē curatōis habea
mus nec tñ obiter totius affectus non bñres rōnez
Nam si perruptū vas aliquod magnū est aut vebe
menter reclusū biat vtrq; adstringētib⁹ medicinis
est opus veluti balaustris hypocythide et rboez om
pbacio et acacia et gallis imaturis et maliciois. Sin

vel exigū vas est qd perruptū est vel modice reclu
sum sic vt non multus sit qui ex eo profluit sanguis
etiā albe et manna et pini cortex et terra lētia et spi
neegyptie fructus et crocum et lapis bematres alia
que id genus ex vino nigro austero vtilia medicamē
ta sunt. Quod si nec genus id vini presto sit nec plā
tago nec solanum: (quispe hec quoq; sunt idonea)
coquemus in aqua et rubi germina et cynosbati id
est camini rubi et myrti et lentisci et bedere in summa
omnium quibus adstrictoria vis inest siue radix sit
siue fructus siue cortex siue germina: idēq; etiā ad
stringentium malorum maximēq; coroneorum item
que myrtorum et mespilorum decoctum idoneum ad
proposita p̄sidium est. At si ex erosione vel profusio
incidit non est id ipsius magna ex parte profusio
sed exiguum et paulatim effluens eoq; vel passio
nis vel andronis vel polyide pastillis vtendum est
aut etiam (vt dictum est) nostro qui genere eandem
vim obtinet ceterum magis potentem. Sistunt enī
hec erosionem si tamen etiam toti corpori sit consuls
tum vt prius est dictum. Sin profusio hemor̄ha
gia sit: ijs que rebelementissime astringant vtendum
medicamentis est quoad rebelementis citius imperus
frangatur: mox deinde admiscendi illis pastilli sunt
postea ad ipsos solos veniendum cum aliquo ex an
te dictis succis aut decoctis. At vero que extrinse
cus profluenti particule admoventur tum adstrin
gentia tum citra adstrictionem frigida hec ipse (vel
luti pleriq; medicorum) non vbiq; probō: sed mihi
contra omnino quam fieri res postulat ipsum san
guinem intro compellere ac venas que in alio sunt
implere videntur. Aidimus enim quosdam eorum
qui ex pulmonibus sanguinem reijcerent ex t̄boras
ce refrigerando manifeste lesos: eque vt qui sangui
nem vomuerunt nonnullos postquam venter foris
est refrigeratus. Eodem modo et eorum quibus ex
naribus sanguis profluit aliqui ex capitīs refriger
atione deterius habuerunt. Ergo nec oīno nec sine
discrimine nec omni tempore loca que circa partis
culam vnde sanguis profluit sunt posita refrigeran
da suaserim: imo postea quam in alia prius aucte
ris vt exempli gratia in naso vbi sanguinis nullio
ne (vt diximus) sis vsus vel aruum frictione deuin
ctioneq; vel ad p̄cordia desitis cucurbitis. Quin
ne sic quidem ad frontem et caput illico refrigeranti
bus vtendum sed prius est ad contraria reuellendū
vtrq; affixa in summa ceruice cucurbita. Quippe
duplex est in sanguinis ex narib⁹ profusione auer
sio: et q̄ est ad toti? corporis inferna: et que est ad capi
tis posteriores: p̄pterea videlicet qd ipse nates et in
superiore et in anteriore parte sunt site. Aduersatur
aut ei quod supra est id quod infra: et ei qd post ha
betur id qd ante. Verum de sanguinis p̄fluio vel
bactenus dictum ab hīde sit. Patet namq; et diapides
in quam vocāt refrigeratibus adstringētib⁹ esse
curandā: et si p̄pter tenuitatē sanguinis aliqñ inest
dat crassiorē victu. Is vero cuiusmodi sit dicetur in
sequentibus. Dictumq; iam ad quendam modum
est in libro qui de attenuante victu est scriptus. Itē
vero ad memoratorū affectū curatōem est redeun
dum. Ergo qd vne infedivicus vbi ad manū est eā
dē desiderat curatōne ijs que in carne accidunt: de
quib⁹ duob⁹ añ hoc voluminib⁹ disputauī. Mā siue
ex recētū vulnere factū est id agendum est vt medicas

mentis ijs que enbema vocant coeat: siue ex erosione
quecunq; dicta de rebellium vlcetum curatioe sunt
ea prius ratione discernenda: mox vt opere perficiat
tur tentanda. Quinetiam vbi vinculo vas sis com-
plexus aut medicamentis sanguine suppressimentib?
aut ferramentis ignitis vsus illudque tibi curatio-
nis propositum restet vt q; circa vlcetis labra sunt
carne impleas: ijsdem oino medicamentis vtete que
in methodo sinuosoꝝ vlcetū sunt pcepta. De arteri-
a tñ vulnerata ita dictū est nōnullis medicorū vide-
ri non posse fieri vt dictū. Atq; id asserunt aliq; qdes
sola experientia se contentos pfecti aliqui vero etiā
rōne vsū eiusmodi: siquidem durā esse ac chartilagi-
neam aiunt alterā arterie tunica: talium vero nihil
posse in vnum coire: cū sit coalescat. Non em̃ fractum
in vnū coeundi habilitas: vt tum in externis videre
licet nullo nec lapide cū lapide nec testa cū testa co-
eunte: tñ vero in nobis ipsis: qñ nec chartilago cuz
chartilagine nec os cū osse coalescat. Illon em̃ fracta
ossa per vñtionem coherēt sed per callum eum quē
paron greci vocāt ceu glutino iunguntur. Igit̃ nos
quoq; ab experientia nostra primū incipiam? in me-
diumque pferamus ea que ipsi vsū vsurpauimus.
Aldimus enim in mulieribus et pueris tñ cōgluti-
natas arterias tum carne vndique circumdatas: id
que in fronte malleolo et articulo brachij summeq;
manus medio. Simile quiddam aliquando et agre-
sti contigit iuueni dum sanguinem sibi mittendum
veris tempore curaret: qd nostratibus maxime est in
vsu. Tñ enim medicus qui venā incisurus erat bra-
chium hominis deligasset contigit attollivelut in gib-
bum arteria: ita bane poꝝ venā medicus diuisit. Sa-
ne brevis incisio erat: sanguis autē flavus et tenuis
et feruidus statim et aculabatur idq; cum quodā ve-
luti saltu. Ac medicus quidem vt erat admodū iu-
uenis et operum artis parū peritus venā se incidit
se putabat. Ego vero cum quodā alio ex ijs q; ades-
rant medicis vtiq; seniore vbi quod accidit aduerri
preparato ex emplastroꝝ genere qd sanguinez sup
primis medicamēto tum incisionem curiose cōiūxi-
tum sup medicamēto illico imposui ac spogiaz mollis-
simā extrinsecus super hoc deligavi. Absente vero
qui arteriā incidit in solita nostrā in hoc casu pro-
videntiā indicauim? homini rein factā sed postea q
incisū hominis diuersoꝝ extissem? iussimusq; ne v-
solueret nobis absentibus vel ante quartum dies id
aggredere: sed ita vt erat deligatum haberet spon-
giā dūtaxat desuper madefaciēs. Postea vero quā
in quarto soluentes plane cōglutinātā incisuraz in-
uenimus rursus idem medicamēto imponere iussim?
tum simili modo deligare nec multis postea diebus
soluere. Atq; ita peccurata est huius hominis incisa
arteria sola omniū quas in cubito incisas vidi. Ali-
reliquis omnib? aneurysma alijs maius alijs min?
superuenit. Ac quēadmodū quidē aneurysmata cu-
rare cōueniat in progressu dicetur suo loco: vtiq; cū
reliquoꝝ omnū prerematurā tumorū curatio tra-
detur. Nunc ceptam disputatōnem absoluiam?. Si
quidem arterie natura difficultatē quidē durioris
tuncie sue cōglutinande proorsus indicat non tamē
eiusmodi que euincti oino nequeat. Necq; essi ita est
sicca duraq; vt os vel chartilago: imo longe bis mol-
lior ac magis carnosa. Quo vtiq; minus de vniēda
seccione eius est desperandū vbi tum ipsa sit parua

tum boīs corpus natura molle. Videtur aut̃ expe-
riētia quoq; ipsa rationi subscribere: cū et in pueris
et in mulieribus ppter corporū humiditatē et molli-
tā eā viderit glutinari et in vno iuvene cui (vt dictū
est) exigue erat incisa. Tñ vero sanatu difficilior sit
arteria quā venā nō tñ est medicamentorū admodū
diuersus in vtraq; vsus imo specie plane idem mas-
ioris minorisq; ratione euarians. Quippe tāto fies-
cioribus medicamētis eget arteria q̃ venā: q̃to ipsa
est suapte natura fiescioris et pāmēti q̃ venā. Quod si
carnē circa gigni ē op? eadē abe requirunt. Siq; ad eū-
dē modū puenit carnis gñatio i bis circū dādis: q;
in causis vlcetib? puenire ē traditū. At q̃ in vterq; ve-
fica: vel itestio vene arterieq; sunt: cū eadē gñe medi-
camēta vbi exulcerate sunt requirāt: etiā instrumenta
quibus infundantur interenchytas id est vterum
cysteren: et syphonem rectum. et cysteren desyderant
Ad ea vero que in recto intestino sunt vlcera: etiam
per vesicam: cui sit fistula ad finem annexa. Inijcere
liquatum medicamen tepidum licet. Variabitur ita-
q; remedioꝝ crassitudo instrumentorū specie. Ne-
q; enim fas est eiusmodi instrumentis crassa medica-
menta infundere: sed humidiora postulant. Atq; id
circo mediocriter plerumque calida proinde sicca me-
dicamenta magis sunt idonea q̃ ea que liquabilia
vocantur: quoniam facile vel plantaginis vel alteris
us eius generis succo misceantur. Eiusmodi medi-
camenta sunt et crocum: et pompholyx: et aloē: et que
cephalica grece dicuntur. In ipso autem primo pro-
ducende carnis tempore quod suppressionem san-
guinis continenter excipit: etiam lemmia terra salu-
tare auxilium est. At que in pulmone beseuunt vlcē-
ra: difficiliora ad curandum sunt. Quibusdam vero
non difficili modo eorum curatio verum etiam que
perfici omnino nequeat videtur: idq; tum ratione
consectantibus: tum experientia. Ratione: quoniam
pulmo inter viscera propter anbelitum perpetuo
sit in motu: cum vtiq; quietem requirant ea que
sunt sananda. Experientia: quod neminem vnquam
eorum qui ita sunt affecti sanatum viderint. Atq; de
experientia quidem (nam hinc cepisse par est) dubi-
tare fortasse licet: propter agnitionem. Mos enim
vidimus alium ex eo quod maxime vocem tu clamo-
re intēdisser: alium quod ab alto cecidisset: alium in
palestra percussum: non solum statim grauissime
tussiuisse: sed etiam simul cum tussi alios vnam du-
as vel alios plures heminas sanguinis spuisse. Qui
vero ita erant affecti aliqui omnino sine dolore erant
aliq; in pectore dolebant. Quinetiam sanguis ijs
q; doluerant: nec confertim relectus est: nec multus
minusq; tum ruber tum calens ceu e longinquo ve-
niens. At quibus cūta dolorem est relectus: ijs et cō-
fertim: et plurimus: tum ruber feruensq; expuebas-
tur: clare docēs quod non procul veniret. Porro aliā
dubitacionem facit: nec hanc leuem ipsa sanguinis ex-
thorace in asperam arteriā trāslatio: ppositam vez
a medicis ijs q; trāsmittit eū p mēbranam que pul-
monē inuoluit: posse nō putari. Forte que nisi mul-
tis eozū qui ita sunt affecti: tñ statim ort? dolor: tñ
vero qbusdā eozū pblegmōe supueniens q; postea sup-
purauit: manifestū indicium p̃buisse in pectore p̃siste-
tis affectus p̃nunciasse sanguinez ex pectore per
fauces nūq; reijci: nūc hō bis indicij p̃fusi a pecto-
re qdē venire pcedūt cetera dū aliā viā q̃ p plimonis

membra nula in quibus multa eaq̃ absurda pferre coguntur: quamuis in ijs quos Eunvov grece vocat ipsum pus quod medio spacio inter pect' et pulmo nem contineri ipsi fatetur videat (arbitror) apertissimē ex pulmone expui. Nos vero in ijs q̃bus erat in pectore tātus abfessus vt etiā osium aliquid carie corrumperetur: manifeste ipsis ostēdimus nullam que iniecta in pectus fuerat ex pulmone expui. Sane nouimus in urbe Roma loco pfecto fluxuibus maxime obnoxio eiusmodi affectus in pectore nō raro cōstitisse: vt necesse fuerit ipsum os qd infectū fuerat excidere: in plurimis vero etiā mēbrana que costis intra subrēditur vna cū corrupta costa inuenit putrefacta. Solem' ergo in curatione multa p vlc' infusa tubere aliqñ qdē vt inclināt in laborantem partē tussiant: sepe vero molliter concutere: interim etiā ozgano qd pus extrahit (piulcum greci vocat) educere qd intus ex multa reliquū est. Hoc facto vbi tū pus vniuersum tū etiā saniem vlcis eluisse cōfidim' mox medicamēta inijcim'. Ergo in eiusmodi affectib' si quem in medio pectoris ac pulmonis spatio humore reliqueris statim hūc tussieiectū cōteplabere. Mirū vero pfecto est eos q̃ de via p pulmonē bestrāt quo pacto nō magis bestrēt quēadmodū crassius sanguis in fracti ossis callū effundatur. Nam et ipse qui infunditur non paulo naturali est crassior et cutis substantia lōge vtiq̃ crassior pulmo nis inuolucro est. Quod igitur dixim' cū vel casu vel preualida acutaq̃ voce vas aliquod in pulmone rūpi tur citraq̃ dolore cōfertim sanguis florid' mult' que cū tussie expuit: scilicet in viscere vulnus esse. Agrediēda vero curatio est prout nos sepe sumus agressi quib' vtiq̃ raro nō successit. Igitur laborātī ipsi iniungēdū est vt nec magno vta' respiratu ac semp agat silentiū. Preterea vena que iuxta cubitus internaq̃ est p̃tinus incidēda: a qua bis terq̃ postea sanguis effunditur vtiq̃ cū auertēdi cā: tum artus oēs fricādi vinciēdiq̃ ita vti ipsi solemus vbi hec sunt facta p̃mū posca tū diluta tū tepida potui est offerēda: quo siq̃s in viscere ibidēbus id est cruor cōcretus latitēet resolutus expuat: atq̃ hoc nihil vtar bis ter ve ternis horis facere. Ab ijs vero etiā aliq̃ eoz que tū emplasticā vim hnt. tū adstringūt medicamentū exhibendum idq̃ aut ex posca diluta primū aut ex malorū myrtorūve vel alicui' eiusmodi adstringētium decocto. Rursusq̃ vesperi medica mē hoc silt dandū: circūciso si valentior sit omni nutrimento: sin aliter forbitōis qd satis est exhibēdū. Maxime vero ad rē ptinebit si etiā postero die mō fortis cubās sit parū sanguinis ab incisa iam vena rursus derrahat: tū victu medicamētisq̃ eodē mō in quartū vsq̃ diem vta': pectore interim si cūctas sit vndiq̃ malino rosaceove madefacto: sin byemis nar dino vnguento. Quod si emplastico aliquo vti medicamēto plz habes a nobis optimū: quo etiā ad reliquavulnera cū fiducia vtare. Ostāt id ex bitumine et aceto alijsq̃ illis misceri medicamētis solēt que enbema barbara a medicis dicunt. Nō si mulieri mederis puero ve aut deniq̃ corpi qd molliū sit carnis: qd ex chalcitide sit satis habile medicamentum fuerit: cui' vires in p̃mo libro eozūq̃ de medicamētozū cōpositōe inscripsi explicauim'. Hac nos rōne multos ad quos statz vt malū senserūt accessim' percurauim'. Quippe hoc maximū est cuiq̃ te attētiū

esse magnopere oportet an vtz statim a ruptura vas facta curationē incipias quo cruentū adbucl nūc priusq̃ pblegmōne excitet glutines. Nā si ea se mel inuaserit exigua spes est eius postea glutinandi in lōgius tū trahere pōt tps. Nō vero eiusmodi vlcera vel difficulter vel plane nūq̃ curari possint hoc in cā est qd pblegmone soluta eluēda pus vlcis et sanies sunt: atq̃ ex vtero quidē vesica tum sua spōte excernūtur qm̃ videlicet p̃tis delabi lz tum elut p̃terea a nobis possunt in pulmone neutri oino fieri pōest. Quare oibus que hūc loco berent vlcis vna reliqua expurgatio est ea q̃ per tussiescit. At si recte bis tū reliquā omne quietē suāsim' tum vero vt parce respiraret nec quicquā loquerent' vt vulnus glutinare' iniungim' que pōt tussientibus esse sanationis spes. Non igit' p̃terea qd in ppetuo propter respirationē motu vlcus id est desperata cura tio est velut qui a nō nos fuere senserūt sed ppter sanies et puris vacuationē. Ideoq̃ si statim qd sit ag gressus ac tā dicta rōne medeat coeūt. sin pblegmone prius occupatū difficilē incertāq̃ curationē recipiūt: quādo pus et sanies profus totaq̃ ex spatijs in pulmone nō expellūtur tussis egras pres valde lacerat. Atq̃ ex pectore educuntur triplex cōpendiū pre ijs q̃ ex pulmone vacuant' habent. Nam et vasa ipsa multo sunt minora et sanies in spatiū interius effluit: et in summa magis carnosum pect' est quam pulmo. Nam asperē arterie natura quēadmodū carnis expers siccaq̃ est nulla alia aialis in pte inueni tur: que etiā ipsa in eiusmodi refectionibus rūpi soler: cum siqua reliqua vena vel arteria sit rupta ipis asperis integris manentib' p̃ solas osculorū (vt sic dicam) coapertiones trāslatio sanguinis sit. Itaq̃ nec calidus in talib' nec ruber nec multus sanguis emittit'. Ac videntur quidē prima salte fronte leuiores eiusmodi affectus vt qui copia vacuationis m̃ nime terreat: sunt vero vel ob hoc ipm̃ grauiiores. Quippe cōeret' circa rupium vas cruor cui facilis trāitus in asperas arterias nō est glutinationē prohibet. Simili mō trāuersi septi vulnera que foras nō perueniunt in carnosus quidē partib' subinde coalescere sunt vasa ei' motu nō obstare. Que in nervosis eius berent insanabilia sunt. Sane difficilis grauisq̃ curatio est etiā eozūq̃ in carnosus sunt partibus si has tā pblegmone occupauit. Ideoq̃ non ipi modo diaphragmati verūctā emnib' q̃ intra p̃tioneō sunt cōtenta: qd in ea scz sanies defluat. Eterum dāda opera est vt ea quacūq̃ rōne siccemus tū per ea p̃idia que extrinsecus imponunt' tum per ea q̃ ex aqua vino ve tenui bibunt'. Porro horuz maxime idonea sunt et que p̃terea qd ex seminibus sūt diaspermaton grece dicuntur et qd solenne nobis est quoq̃ in pectore perforato semper vitmur quod ex casta cōponitur. Ectera tum hec tum humida qdaz foris applicanda que eiusmodi vulneribus sunt accommodata ad tractationē de medicamentis perti nent. Hic methodos tantū tradimus que p̃dioruz indicent genus. Quare siquādo quedā a nobis particulatim pro exemplis adhibeātur hec addita claritatis causa fuisse existimandū. Rursus igit' ppositas methodos repetamus monstremusq̃ quantū generalis omniū vlcis curatio per singulas aialis pres spectatis imutet'. Hinc nāq̃ discem' p̃cipue qdē id qd in toto ope est ppositū nēpe minime i cui

rationibus errare: velut appendicē vero etiam eorū qui se methodicos vocant audaciam. Nā si qd mibi qui nec ad gratiā quicquā nec ad odiū loqui soleas est credendū: omnī ipī medicorū maxime a methodo alieni dānant quaten? saltē scribāt nō solū reliquos veteres sed etiā ipsum omnis nobis methodi auctorē Hippocratē. Ac empiric? quidē oīa q nos per indicationes inueniri ostendimus ea dicūt p experientiā cognita. Cū vero pter indicationem et experientiā nullū inuentōis organū preterea sit: isti neutro vtentes tñ appellandos se methodicos censent. Ergo sequant nos: et nunc saltem ostendāt vlcē sanationis rōnem. Audiamus boies quo pacto vlcus curent aut quales indicationes ab eo sumant. Num alias vllas quā qd plenū cicatrice sit inducendū: sinuosum carne implendū: cruentū glutinandū. At quo pacto inuentū qd cicatrice inducat et quod impleat et qd coalescere faciat? Me labora inquirunt sunt eū inuēta. Atqui haud scio an recte aut an oīa fieri enim potest vt vel ex deteriorū nota quedā inuenta non sint poriora inuenta nō sint: vel vt q inuenta esse videant etiā ipsa sint mala. Inde q ad eo accedere vt qdā vlcera priorius non sanent quedā lōgio re spatio et cū dolore et famis cruciatu minime necessario. Neqz eū audeat quisquā noua aggredi experientiam priusquā sibi persuaserit priorē curā rationē recte se damnaſſe: veluti in ijs vlcētib? que in pulmone consistunt que ne agnouisse quidē oīno fas est citra dissectionis actionisqz notitiā: quoz nimirū vtrūqz aduersant. Ceterū concedat ad presens cognosci ab istis Thessali ſectatorib? vlcus qd pulmōni infederit. Nunquid igitur sicuti hoc illis pcessim? sic etiā an qd fordidū sit intellegant an purum an equale an sinuosum an saniet vel puris plenū concedem? videlicet vel ex diuino afflatu vel per insomniū ea videntes? An bec quoqz qūo agnoscat percōrabimur? An vero citra horū agnitiones phar macū quoduis exhibere concedemus? Ego nāqz et ſtimo primū expurgandā esse imūdozū vlcē sordē implenda vero esse que pura et sinuosa sint: rursus pus sanietqz expurganda quibus bec circūbereant: mor ita cicatrice inducendā. Illi vero haud scio quonā mō talia vlcera sanauerint. nā Thessalus de his priorius non scripsit: ne vtz vel ignorantia suam vel inconstantia pderet. Quippe vel rōni parū cōsona et falsa de his dicent: vel si qz vera dixerit eoz indiscartione ex mēbris substantia preterea situ formaqz accipiat necesse esse. Nam esto vlcus in pulmone fordidū purūqz et cū pblegmonē sine pbleginone sinuosus et plenus dignoscere nozint: etiā illud ſcite eos deſequant quā ne eius quidē tamenſi minimi inuentione sibi vindicent nempe qd tale vlcus viridi medicamēto expurgeretur Adacherionis (si liber) vel Hīdīs. nūbil eū refert. Respondeat igit mibi si vlcus in vīſcere beferit quid facient? Num viridis medicamēti aliqd deuorandū dabūt? Omnino ridicula res est. Sed dicant vndenam medicamē id in pulmōne deſerendū ſciunt? Quod si id quoqz ſcāt illud ſcite intellegere non poterunt an ipsam vim suam quam in extrinsecus positis vlcēribus habuit seruauerit. At esto ſciant bec quoqz qd et eandem tuebit vīn quā in externis vlcēribus obtinuit et quod sordes deterget: certe an tūssim mouerit intellegere non poterūt:

sum tamen nisi per tūssim sordes expurget nullum sit detergentis medicamēti vsus. Ergo id quoqz istis deſat illud saltē effugere non possunt quin diuersam curationem in vlcere ſemoris? vlcere pulmōnis adhibeant. Siquidem alterum aqua perluunt alterum tūssibus expurgāt. Pone vero rursus vlcus quod in pulmone ſedit crasso esse pure circūdatum. Nunquid tum quoqz viride medicamē exbibebūt an mel potius lingere iubebunt? At id dicant vndenam inuenerint. Non cū pfecto id respōdebūt qm tenuandū incidendūqz vim quandā obtinet: cū ipsi a facultatibus eiusmodi diſquirēdis vltro diſſugiant. Sed nec quod empiricis in eiusmodi notariū concursu inuentū est mel pdesse ppter ea istis sicuti illis eo vti fas est. Primū quod experientiā cōtēnūt deinde qd empiricus in eiusmodi cōcursu quenā sit in pulmone affectio ignorare se fateat: ceterū que cōducant se per experientiam obseruasse. At Thessalo non satis est curare qd oīno nō nozīt ſz ab affectu indicatione pcedit. Sane si omnia illi ſcite donem? sicuti prius non minus quā nos at nūqz pfecto effugiet quin in diuerſis corpis partibus curationis species mutetur. Non enim eadē curationis species pfecto est aut mullam in vterum ppter sordidum vlcus infundere aut mel comedendū exhibere aut spongia vlcus detergere. Ceterū bec ad huc parua: illa plane maxima sunt. Singam? diutius vlcē citra pblegmonē in multis esse partib? oculo aure naso ore femore ventre sede pudendis. Singamus et illud si placet vlcus eiusmodi vel plenum omnino esse vel exiguū minus plenū. Respondeatqz nobis isti ſecta tores Thessali qui bec nusquāz diſcreuit quomodo id cicatrice regemus. Nempe eo medicamine qd ex cadmia conficitur. Id enim vlcēti quod in femore cōſtitit belle cicatricem inducere potest. Sed num igit et quod in audiendi meatu conſtitit? Dicā fortas sis incredibile ceterū dijs ipsis notus. Deprehendī aliqñ quendā ex sapientibus istis Thessali ſectorib? sic vlcus medicamēti diuturnū: cū citius homini auris purtuisset ac vermes creasset quā medicamēto quod ex cadmia cōponitur inſuſum cicatrice fuisset. Ceterū permiſſo homie plurib? dieb? medicamento ſimiliter vtr: poſtea quam in dies grauit auris oleret et sanie impleteretur etiā incredibil? quidā quam prius auſum vidimus: quippe ratus meatū ipm in pſundo cōtraxiſſe pblegmonē cōfugit ad tetrapharmacū: quod plane mto magis augere putredinē debuit: vtpote qd ſiccare vlcus priorius non poteſt maturare pblegmonē pōt. Ergo vbi hoc medicamēto ad affectū sanandū vno die vsus: vt facile videres id maxime eſſe perarū et multiplicata ſtatim ſanietis eſt et fetor intolerabilis oboritur. Itaqz qui ppinquū laborantis erāt contingere ampli? aurē Thessaliū non ſinebant. Ille vero pre impudentia ſtultitiaqz volebat nō modo medicamēti tetrapharmacū aliqd iūcere verū etiā extriſec? cataplasma relas imponere. At cū eū ppinq? boīs abigerēt timeſcentqz ne in magno pſculo eger foret nos vñū dicim ampli? pmiſſi Thessalo a ſino curationē exorauim? Erat autē pfecto poſtridie tum ſanies multo copioſior futura tū odor grauiffim? quo die tētaui an ſieret poſſeret ſentētiā Thessali aſelli mutare: ne oēs pderet egros ſmo aliquos tā tāti paucos ſeruare aliqñ poſſet tam aliena ſcilicet ab omni vera methodo

deferat secta. Ergo sic agere cū bomtue sam orsus. Nāquid (inquā) pblegmone esse videtur in intimo uicatu: proinde relaxāribus vteris auxilijs: ille tum ita esse magnopere cōtēdit: tū aliter esse nō posse. An igit (inquā) aliqñ vlcus qđ cū pblegmone cōstietur: cet: aceto: acerrimo cū glaucio curatū vidisti? Adint ne gētū (inquā) imo siq̃s pastillis andronijs ex aceto liq̃tis vta: etiā cōuulsiōne fortasse accersat. Ergo (inquā) si qđs alio quopiā medicamēto: qđ sit andronis mltro valēt: ex acerrimo aceto vici: idq̃ ad aurē ita p̃pinquā cerebro inuolucrisq̃ eius p̃iculā: mūqd plane te aurore cōuulsiōne accerserit: si pblegmone p̃scribit aliq̃ subit: Nec tū ip̃si: tū ijs qđ adstāt vni: ueris recte dici sūnt vici. Ergo quātū (inquā) ad ip̃sarū p̃tū habitū spectat: qđ ea qđ ad summū siccet desyderant: tamen nūc curatione tua sint veluti effeminatē: tā tali medicamēto vterer. Nāc qm̃ plures tā dies male ip̃sas affuefecisti: trāssere eas ad prius vno impetu et semel nō h̃. Nā tibi ac Thessalo cōtēnere cōsuetudinē h̃: nō minus quam partū nāz: nō bis non h̃: sed primo die aceto vtar cū glaucio: secundo vtar andronio: tertio ad valentius aliq̃ quā ip̃sus sit androniū: trāssbo. Atq̃ hoc tribus quatuorve diebus: si mihi vebementius etiā medicamentum requirere vlcus videbitur: eo vti nō dubitabo. Extrinsecus vero (inquā) imponā capiti ea pte qua auris infestatur: nō me Hercules sicut tu: cataplasma qđ relaxare: potest: sed eorū medicamētorū aliqđ que vebementissime siccare possunt: cuiusmodi est quod ex salice cōsticitur: aut etiā ipsum andronium ex aceto illintā: aut ex ijs aliquid que hoc magis siccet. Nā qm̃ particula cui medemur siccissima est: necesse est valētissime siccet. Indicat enī veluti vitum ipsum: vt curetur: sibi applicādū esse cōtrariū: sic particula ip̃sa quod sit sibi similitum. Itaq̃ et prout dixi: egī: sanauitq̃ hominem: nullo potentioze requisito remedio. Quibusdam vero qui potētioze desyderabant: quibus vno altero ve anno vlcus aurē infestauerat: valentius omnibus tam dictis medicamentum ad bibuimus: id fuit ferri scor̃ia tūsa: tribz atq̃ tenuissimō cribro: mox in tenuissimū veluti pollinē leuigata: post cum acerrimo aceto ad mellis forditūq̃ crassitudinem cocta. Constat autem multiplex esse debere in mīxtione acetū. Alterum (qđ sepe tam dixi) mare rē medicamētorū copiam ex alijs cōmentarijs petes. Nunc que ad merbodium spectant: absoluantur. Nam audiendū locus quoniam est siccissimus: idcirco medicamentis eget que vebementissime siccet. Quorū nullum reliquarū partū cuius applicasse expedir: sed oculo exulcerato collyrius fortasse qđ ex tūre cōsticitur: naribus vero qđ multo sane magis siccet quā vt oculis conueniat: minus vero quā vt auri qđret. Itaq̃ et prius cōprebensis oēs pastilli viles sunt: et medicamē qđ ad musam refertur: aliaq̃ generis eiusdem. Alterū vero que in ore accidunt: quecūq̃ admodū sunt humida: ea medicamentis egent qđ vebementiter siccet: veluti diphrigē: tū ipso p̃ se: tū ex melle et vino et mulso: preterea ea que iris dicit: et qđ antbera: bis que vel siccis: vel ex melle: vel mulso: vel vino. Utile vero ad talia est et muse medicamen: preterea rhoris succus: et ompaciū: aliaq̃ quecūq̃ stre nue siccant. Quid enī materias p̃censendo morer: At que si simpliciora oris vlcera sunt: nec sanare comode possunt etiam medicamenta que modice sic

cant: veluti bec ipsa que p̃pterea qđ in assiduo sunt vsu: stomatica grece sunt dicta. Ea sunt quod ex moris conficitur: et qđ ex rubi fructu: et qđ ex succo cori cis iuglandiū viridis: atq̃ etiā his magis qđ ex mulso et cupressi sp̃berulis cōponit. Que vero in ore ad modū humida vlcera sunt: proximēq̃ ossa: vñ carie tēari ossa periclitentur: bec propter ossium naturā que sicca est: vebementissimis medicamentis indiget. Itaq̃ ego iam cōprebensos pastillos semper kuisgo ac siccū ipsum medicamentū superimpono. Porro dicta paulo ante sunt et ad vesicā: et vterū: et intestina: et pulmonē: idonea medicamentorū genera: quibus sit in singulis vici dū: genere quidē medicamentū ab ipsa curandarū partū substantia desumpto: sed cū affectu p̃tū et estimato: mō nō vici dū eius tū a forma tū etiā sitū. Hinc nāq̃ excogitari sūnt et ozicularij clysteres: quos cōtēnchyras vocāt: et vterij clysteres: quas metrenchyras: et rectij syphones: quibus in vesicā aliqd infunditur: quos carbetas dicunt: et ip̃si clysteres. Hinc rursus que in ventriculo pectore et pulmone: vlcera consistere: per ea que eduntur ac bibūtur: esse curāda. Que vero in intestinis: bisariam. Nam que vicina ventriculo sunt: bis per comesta et bibita succutitur: que vero inferius sunt sita: per ea que in ijs cūtur: quando neq̃ ad ea que vicina ventriculo sunt subire potest quod per sedē infunditur: nec integris vteribus ad interiora p̃tingere qđ per os sit ingessū. Ideoq̃ etiā que vlcera in thorace et pulmone cōstistunt: tum difficilior ijs que sunt in ventriculo sanant: vt quorū situs longius absit: atq̃ idcirco medicamētorū vis remittat: tū p̃pter hoc ipsum multo valētioze ea que deuozentur p̃sidia requirūt: quā si ip̃s statim vlcibus admovent. Inde qđ adeo excogitata medicis sunt: vbi expurgandū ex pectore et pulmone pus est: fortissima queq̃ maxime discedet pharmaca: aliaq̃ omnino qđ si vlcus in ventriculo esset: ipsum exacerbarent. Quinetiam qđ bec p̃ tussis expurgentur: nō aliunde quā ex forma partū larū est desumptū: qđ be nullum talem exitū habeat quāle vter: vesica: sedes: auri: nasus: et os. Hinc etiā sit quod ventriculus vtrinq̃ expurgari possit: sursum per vomitum: deorsum secundum naturam. Quippe hoc genus indicationū ab instrumentalibus quas tenus instrumentalita sunt: est sumptum: sicut qđ siccandū esse docent: ab ip̃sarum similitū substantia sumūtur. Ab ip̃sis vero morbis rursus tales: veluti ab vlcibus (quoniam de ijs disputatio erat) et qđ sicanda sint: vt supra est comprehensum: et quod quē vtriculo eluere pus volunt: nō sine periculo vomitum mouent: sicut si aliter infiram illi pituitam per oryemeli ac radiculam detergerent: sed tutius defecione vtuntur: cum vomenti periculum sit nec quod exulceratum est dilaceret: et succum quemptam inuilem ex vicinis attrahat. Quo nomine (vt dixi) et vlcera que pulmonē insident: difficilissima sanata sunt: vt que nec citra tussim expurgare possis: et si tussim excites: laceraueris. Itaq̃ quāsi per mutuas operas malum ijs in orbem redit: quippe cum que lacerata sunt: rursus pblegmonem excitent: secundo rursus pblegmones ip̃sam maturari: et pus expurgari desyderant. Quare ex omnibus sanādī difficultas bis exoritur. Et qđ ea que idonea vlcibus medicamēta sunt: contingere vlcus: sicut in ventriculo nō possunt: et quod per mediū interuallū fere vim suā amit

tunt: et preterea quod respirando mouetur: et tussiendo lacerantur. Itaque cum in pulmone ruptum vas est scire aperte licet nisi protinus antequam phlegmone excrescat glutinatum sit: id postea insaniabile fore. Ceterum vlcera que in asperæ arteriæ interioribus sunt tunica et porissimè que summe eius parti (quæ laringa vocantur) sunt vicina: aut etiâ in ipsa: hec et curatione recipiunt: et nos non paucos eorum qui ita sunt afflicti sanauimus. Sane curatione eorum hinc maxime inuenimus. In grauis busus pestilente initio (que vtiâ aliqui celsæ iuuenti cuidâ cum nouè tam dies egrotasset totum corpus viceribus scatebat res luti oibus fere quæ euaserat: eo die etiâ tussiebat paululû: postridie vero vbi se lauerat illico et vebementè tussit: et tussi expulit crustulâ quæ grece epbelcidea vocâterat: quod vbi sensus manifestus viceris in aspera que in collo est arteria prope iugulû nati. Quin aperito quoque hominis ore fauces eius insperimus: nunquid in ijs alicubi vlcus esset: sed nec sic inspectis bus apparuit vitium: et plane laboranti sensus ei? aliter quis manifestus ex comestoribus bibitoribus transitu fuisset si illic vlcus fuisset. Quinetiâ ex aceto et sinapi cer: totis notitie causa quedâ ei deuorâda dedim? sed nec horum quicquam momordit: et sensus doloris manifeste in collo erat. Quo loco etiâ adeo irritabatur ut tussire impelleretur. Quasi? itaque reniti quârum posset nec tussire: quod fecit eo certe facilius quod exiguum erat quod proritabat: et nos oibus modis operâ dedimus ut vlcus ad cicatricem perueniret foris medicamentum aliquod quod siccaret imponeres: tum cubanti supino humido aliquod ex ijs medicamentis que ad eiusmodi vlcus facerent exhibentes: ac iubentes id in ore continere paulatimque permittere in asperâ arteriâ defluere. Sic igitur facies sentire se manifeste aiebat adstringentis medicamenti circa vlcus vim: siue ea vis huc transmissa est: siue medicamentum ipsum rosis specie in arteriâ defluxit: et tanquam percolatum est. Erat autem nec ager ipse medicitie imperitus: sed ex ijs quidâ qui ex vbi et exercitatione empirice medicabatur. Ergo sentire se aiebat tum medicamentum in arteriâ defluere: tum tussim quoque aliquam mouere. Obducabatur tamen plurimû: ac tussis cohibuit. Igitur ipse quoque sua sponte Rome quidem vbi correpus fuerat triduum etiânum post nonum diem est moratus post hoc cõscenso nauigio: primum per flumen ad mare nauigauit: quarto die post peruenit ad Tabias: vsusque est lacte quod et mirificam plane vim habet nec sine causa predicatur. De cuius vsu aliquid dicere oblatum nunc tempus videtur: nec de eo tantum quod apud Tabias habetur: verum etiam alio omni. Nec enim ijs modo qui Italiam incolunt est succurrendum: sed quoque fieri potest qui vbiuis habitant gentium. Igitur ad lac quod in Tabijs habetur commendandâ multa concurrunt: et locus ipse satis editus et aer illi circumdatus secus et pascu pecoribus salubre. Atque hoc quidâ alibi quoque arte preparare licebit: si quis in colle modice edito herbas frutices que ferat qui salubre simul adstringensque lac reddant quorum exempla paulo post dicetur. Ceterum ut ambientem aeram similem reddas: fieri omnino nequit. Eligere tamè simillimam ex ea que datur aerum copia licet. Similimus autem is fuerit cui eadê adfunt que illi. Altitudo colis mediocris: vta a mari ad ipsos tringens stadia: ampliusque aliquid sed non multo

Locus autem ipse versus mare. Nempe Tabie in imo maxime sinu est qui inter Surrentum et Neapolim conspicitur: magis tamè in latere quod ad Surrentum pertinet. Porro totum id latus collis est satis magnus longitudine ad Tyrrhenum mare porrectus. Inflectitur autem leuiter collis hic ad occasum: nec in meridies in totum plane procurrat. Ergo hic collis a ventis ijs qui ab ortu flant. Furo. Subsolano. et Borea tutum defendit sinum. Coniungitur illi in imo sinu alter collis non paruus: quæ et veteres Romani in historiis et qui nunc diligentiores sunt. Vesuntium nominant. Celebre nunc nouum que nomine Vesuntium est omnibus hominibus notum propter ignem qui in eo ex terra summittitur. Que res non parum mihi ad ambientis aeris siccitatem conducere videtur: et alioqui preter ipsum ignem nec stagnum nec palus nec fluuius alicuius momenti vsquam in sinu habetur. Omnibus vero ventis qui ab Acto ad estium occasum perflant. Vesuntius collis obijciatur: multusque cinis ab eo ad mare vsque peruenit. relique videlicet materie illi que in eo combusta est tum que nunc etiam vritur. Omnia hec aerem efficiunt sicci. Licet porro et alibi terrarum eligere collè si modo sicci sed nec longe a mari nec adeo magnam ut ventis sit expositus: nec adeo humile ut subiectorum capotum halitum proptè recipiat. Seruet autem ne ad se præteritione sit versus: ita enim erit auersus a sole. Quod si etiâ in reperiato orbis loco collis sit veluti is qui ad Tabias conspicitur longe magis ad recte pertineat. Hoc in colle sunt herbe quæ agrestis et lot? et polygonum et melissophyllo. Frutices quoque lentiscus et arbut? et rub? et bœdera et cythus alijque his siles. Atque ita tibi collis præparetur. Pecora vero quæ in colle ad Tabias pascuntur boues sunt. Etque eius aialis lac spissus ita ut a sinu tenuis. Ego non ne quod lactis generis vbi desit ex vacuis crassius ex a sinis tenuis ex capris mediû: et boues et asinos et capras in pascua depulerim. Ceteros quoque etiâ mulierem lactare ijs qui phœbo cõsumerent ad stare voluerunt. Quorum sententia quosque accedo et quod familiare id sit et quod priusquam ab ambiente refrigeretur id sumi voluerint. Porro hoc tibi de lactis vsu pro maximo precepto sit ut ijs quibus? eo est op? oino id ad stare aiali statim mulctum bibant: etiâ melle intercto si cui cogi in ventriculo soler: quod si ipsum descendere ad aluum citius cupis etiâ sale. Atque ille quidem adolescens cum vlcus in arteria ex pestilenti morbo haberet sanatus est: ac post eum similitur alij. Alter quoque adolescens annos natus circiter decem et octo cum multis diebus ex destillatione laborasset primum quidam sanguine floridum cum tussi expulit non sane multum: postea vero etiam tussim ipse partem que tegens intrinsecus arteriâ in fauces et os prope ipsam arterie caput (laringa vocatur) ascendit. Videbat autem mihi tunc ex crassitudine eius contectum tunc egri sensu ipse laringis esse interna tunica. Quinetiam lesa illi ex eo vox est. Atque hic quoque longiore quidem tempore sed tamen sanatus est. Ceterum qui ex pestilentia hoc vitio laborarunt propterea mihi facile sanari videntur quod presiccat ijs pro purgatione totum corpus fuerit: quippe cum et viderint ex ijs nonnulli et omnibus venter profluerit. Atque cum ita tam vacuati essent: ijs qui euasuri erant pustule quas exanthemata vocant nigre toto corpore cõfertim multe apparuerunt: rose quæ plurimis oibus? certe sicce. Erantque intuenti perspicuus reli

quas eas esse sanguis qui in febris putruerat: quas veluti cinerem quēptam natura ad curim trussit: si curi alia ex supracuis nōnulla trudit. Tercū medica-
mentis ad cuiusmodi exantemata opus nō fuit cū se-
derent sua sponē. Ad hunc modū alijs quidem qui
bus videlicet exulcerata summa pars fuit decidit ip-
sa vlcēis crustula quā ephērida nomināt: deinceps
q̄ q̄d reliquū fuit propinquū sanitati erat: ac post
vnum duosve dies ad cicatricē peruenit. Alijs q̄b?
scz vlcērata summitas non est exantemata quidē ipsi
asperū et scabiosum erat: decidit vero veluti squa-
ma quēdā. ac dehinc omēs fuere sanī. Nihil itaq; mi-
ri si etiā ij quib? cuiusmodi exantemata in pulmone
sunt orta ppter vlcērū siccitatē sunt sanati. Qd nāq;
in ceteris vlcēribus vniuersis supra monstrauius
curationis esse ppositū hoc iā ijs ex pestilētia sunt
orta p̄stō fuit. Omnia nāq; sicca et aspera fuere: plu-
rima quidē scabiei q̄dāvero etiā lepre similia. Ergo
cū experientia rōm attestet vlcērū curationē huncvū
habere finem vt siccēt: poterit quispiā ex ijs q̄ san-
guinē ex pulmone reijciūt seruare permultos ita vt
nos fecimus. Ac quēdamodū quidē mededū ijs sit
qui notabile in pulmone vas frēgerūt inde adeo qd
ab alto sint lapsi vel imodice clamarint vel pondus
supra vires suffulerint vel qd durū magnūq; aliqd
extrinsecus fororū pectori incidit dictū prius est.
Quemadmodū vero qui ex catarrho sanguinē reij-
ciunt commodissime tractentur nunc dicem? pposita
claritatis cā curatione quam Rome in splendida
muliere peregitm? Nec nāq; cū cuiusmodi sermones
audisset quales nūc de ijs q̄ sanguinē ex pulmone
reijciūt habuim? siue ex catarrho id siue vebemēti
tussi paululū quidē qd p noctem expuerat illico ad
me misit se quicqd exigerē pbiturā pmittens. Audi-
uerat vero ante id tps nisi q̄s illico p̄sidū strenue af-
ferret priusquā vlcus pblegionē contraberet eum
operā amissurū: atq; hanc esse p̄cipuam eorū q̄ san-
guinē reijciūt interit? causam. Hgitur incidere mu-
lieri venā que iā quatrīduū ppter catarrhū prope
modū sine cibo egisset nō placuit: sed iussit acrive
retur clysteri tū crura manusq; calfacient pharma-
co plurimū fricare vinciret mox caput raderet: cui
deinde medicamen qd ex palābium stercore constat
ip̄osuit: interpositisq; trib? horis in balneū duxi ac
laui nullo caput ptingens pingui. Deīn pro eo qui
tum erat tps statu caput idoneo p̄leo cōtēxi nutri-
uiq; sola sorbitio: post q̄ statim fructū aliqū auste-
rū dedi. Deinde cū dormitura esset qd ex vipis con-
fict medicamētū dedi (theriacē vocāt) cūciter qua-
tuor mēses ante cōfectū. Habet enim id etatis ad-
huc p̄ualemē papaueris succū. (qui in antiquis
ignau? reddi? ideoq; somnifer? est) fluxiones tū
siccāt tū leuiter crassat. Finito hō prozsus catarrho
liqdō appebat tū ex resp̄rādī specie tū sonitu semel
excitare tussis pulmone purgatione egere. Ceterū
exhibere hāc non placuit sedō saltem die. sz in oī ta-
citurritate quiete muliere seruata tū artubus eius
pfricatis viciisq; iussi reliquas quoq; oēs pres per-
fricari excepto capite qd adhuc ex medicamētō ica-
luerat: rursus aut vesp̄i dedi theriacēs ceu saba nos-
tratis magnitudines. Erat vero qd pridie acceptat
hoc iōge āpli? Postea hō quā hac quoq; nocte pbe-
dormiūisset terrio die mane mel coctū copiose exbi-
bui ac in q̄te seruauī. Procedēte hō die totū corp?

str pfricui ac p̄tissane cremorē cū pane eriguo p̄ci-
bo sumere iussi. Ador quarto die mane qdē dedi me-
dicamentū qd ex viperis fit sz qd iā in etate vigozis
esset idq; cū copioso melle. Capiti vero mulieris eo-
dē pharmaco (qd vebemēter tū siccāt tū calfacit) im-
posito ac deinde ipsa lota nutritaq; modice valeri-
iā pulmone expurgare in quinto sum aggressus. Ac
dehinc rursus rursusq; ex intervallo ad caput qdē
cōsuetō cerato qd thapsiā recipit sum vsus. totā hō
corpis curā in gestatiōe frictione ābulatiōe lauādis
q; abstinentia acviciu tū moderato tū vero boni suc-
ci ad reficiendū distexi. Nec itaq; mulier recte se bas-
buit minime lactis opē requirene. Alteri vero ados-
lescēti cui nō ex destillatiōe sz ex refrigeratiōe spiri-
tus instrumentis orta tussis fuerat cū sanguinem et
ipse ad dimidiā beminā reijceret statim venā inci-
di ac bis eodem die ex ea sanguinē detraxi: deinde
rursus postridie bis sed artium frictione et vincitura
pzore die vsus ad vesp̄rā dedi pharmacū nostruz
qd diaspermatoz dī. Secdo die post alterā detractiōez
imposui toti pectori ceratum quod ex thapsia confis-
citur: mox vesp̄rē ne supra modum calfaceret id au-
ferens. Tercio die rursus ad tres horas iposito bos-
minem laui. Libavi autem similiter tribus bis die
bus: pzioribus quidem duebus sorbitiunculis ter-
tio vero p̄tissane pzimuz cremore deinde pisce statiz
aliquo qui et facilis concoctu esset et simplici rari-
ne pzeparatus adiecto. Dedi quoq; medicamentuz
diaspermatoz et secundo et terrio die similiter ad ves-
peram: quippe quod et somnum conciliat sensum
doloris eleuat et siccandi vim habet. Tum vero cuz
et spiritui delegare partes in naturali temperamen-
to essent et totum corpus vacuatum ac nulla pbleg-
mones suspicio circa ruptum vas superesset expur-
gare cepimus. Ador bibito medicamento quod vi-
peras habet etatis iam mature ad Tabias dimisi.
Sic ego omnes qui primo se die mihi curandos per-
miserunt sanauit: qui vero post duos aut tres nō om-
nes: sed aliquibus eorū insanabile vlcus fuit. Quot
quor autem pblegione sic occupauit vt iam febris
citarent horum nullus est in totuz persanatus. Sed
qui postea sic per omnia p̄chidia rite transierunt vt
siccarentur vlcus ij tantum saltem lucifecerunt vt il-
lud nec vltra progrediretur nec maius fieret sed sicc-
carum ac callo duratum longiore vita frui hominē
sineret. Ex ijs vero qui vlcus in pulmone habent ij
demum insanabiles mihi esse videntur qui ex suc-
ci vitiōsi erosionē id possident: quozum aliqui ceu
salislaginem sputum suum sentire se aiunt. nam lon-
go arbitroz tempore omnino opus esse vt succi cor-
rigatur vitium. In tempore vero necesse est duozum
alterum aut siccando vlcus ceu callum fieri corq; so-
re omnino insanabile: aut non siccando tum ipsum
putrescere tum que circa sunt depascere atq; ita spa-
tio pulmones putrefacere. Porro multi ex ijs q̄ cuius-
modi succum vitiōsum congestissent cum ex eo iuss-
rent non tamen etiamnuz sanguinem reijcerent: bu-
ius nostre pzouidentie compotes facti prozsus sunt
persanati. Oportet autem in principio nullius rei
eque esse sollicitum quam vt neq; tussiant neq; ex ca-
p̄te aliqd in pulmonem defluat. Lauetur id tris-
plici p̄sidio: purgatione pzimū secdo medicamine
qd diaspermatoz dī terrio ipsi capiti. puidēdo. Qd
purget diuersas facultates bēat oportet cui? gene-
ris nostre

his nostre sunt psule que ex Aloe: Scamonia: Colo-
cynbide: Agarico: Bdellio: et Gummi arabico confis-
ciuntur: ad plures videlicet excrementorum purgandas
species. Sane sufficiant ad usum et que sine gummi
componunt. Postea vero si res postulat etiam ipsae que
nigra bile expurgent vitare. Capiti prouidebit cera
in usu quod sit: ex thapsia. Atque hec quidem in principio
peragenda sunt: post vero reficiendum eger salubriter
est cibis boni fucci frictione inambulatione et balneo
Tradit autem de his methodis in idoneo operis loco.
Porro ipsi sunt qui maxime lac requirunt neglectoque
eo omnia maxime sunt insanabiles. Ceterum de mittere-
tendo bis sanguine scire illud licet. Quicumque parum
habere sanguinis videbunt: ipsi ad quandam succum
proboscorum (sicuti predixi) reductis detrahere sangui-
nem poteris: tum rursus reficere: cosdem etiam rursus pur-
gare: ac rursus reficere: denuoque si res suadet sangui-
nem mittere: potissimum quibus? veluti limus? quidam vitiosus
et crassus totus est sanguis. Atque validi sunt multi que
sanguinis ipsi statim a principio est detrahendum. Ibo-
rum que recituli vel modo vel ante siue ea inueni ipsi si-
ue iuxta Hippocratis viam auspauit: nihil plane non
examinatum ac iudicio comprobatum est: sed per experi-
entiam omnia iudicata: in quibus erroris pericula ipsi prae-
sumunt. Fructus ex eorum usu habituri sunt quibuscumque
artis opera sunt. Si quidem alij sunt: alij so-
phistarum sermones. Quamquam quidam sophistas memo-
ro? Eum etiam non continendorum medicorum aliqui: etiam
qui integra volumina de sanguinis reiectione prodi-
derunt: alia quidem multa et parua recte perscripserunt
maximorum autem auxiliorum nulli? meminerunt: parum
intellegentes per multa illa et parua que recte admo-
nent: longum ipsis egrorum comparandum interitum. Per
hec autem tria quod plane deploratum non sunt oculos seruauit:
per sanguinis missionem et purgationem: et ea quae capi-
put roborant. Sane in sequentibus cum de succorum cu-
ratione precipiemus: dicemus de sanguinis missione di-
ligenter. Adhuc igitur (sicuti medicorum nonnulli co-
sent) a paruis incipendum auxiliis est: nec sicut illi de-
cunt sentiendum: ista scilicet primum esse tentanda: mox si ni-
hil profecerint aggredienda maiora: nam in morbis
in quibus periculum non impenderet: vera ea opinio est:
at ubi moriendum ego prosumus est: ipsi periboe semel ex-
ceptus sit: altissimi a ratione est a minoribus ideoasse.
Nam sicuti reliqua omnia ab Hippocrate tradita: ita il-
la quoque sententia recte est dicta. Nepe ad ultimos
morbos ultima prosumus remedia maxima valere.
Quam igitur inducit opinione Erasistratus in ta-
lium affectuum principio segnis tardusque est: post dilu-
gens cum perijt occasio? Nam sanguinis missione cum
sanguis reijciatur: incipit prosumus est: vitiosissima ratio
inducit? sed nec purgat quemque nec caput siccat. Quibus
nimirum si quis periboe occupari periclitantes
fraudent: ipsius reliqua omnia probe peragat in nullo pro-
bitro agat. Nam sanguinem mittere recusat: ac solus
artum deuinctionibus? adeum auocandum videtur: quo (ut
ipsemet ait) ad pblegmones tempora fac nobis san-
guinis superflui: nec propter inopiam eius? egiu nutrire
cogamur. Si heus tu Erasistrate dicat arbitror ali-
quis si post venam ruptam pblegmone iam pulmonem oc-
cupat: non est quod speres hominem sanandum propter
ipsas quas paulo ante comprehendi rationes. Quare
ampli? opera tua non egebit prodius videlicet per
te inter initia. Quippe idem facis quod gubernator qui

ubi per eius incuriam periclitata nauis est: nautarum
cuiuspiam assere in manu dat: indeque salutem comparare
suadet. Sed Erasistratus fortasse existimabat pble-
gmone esse ex ipsis que necessario vulnus comitentur.
Verum si ita sentiebat: in magna plane erat ignorantia:
cum videre cuius liceat sexcentis eorum qui quotidie
singulari certamine decertant: maxima cura pbleg-
monem glutinata vulnera: sic ut secundo vel tertio die
sint omnino in tuto. Nos vero etiam plurimos ex ipsis
vas in pulmone ex casu clamore plaga ve rupissent
priusquam pblegmone excitaretur curauimus. Quod si
horum quoque pulmones pblegmone inuasisse assere-
t: ipse suis ipsius placitis repugnat: simul principis vi-
scus quod maxime vicinum cordi sit: pblegmone labo-
rare affirmans: simul homines febri carere: itaque tu-
pta pblegmone nihil expuisse. Ergo a nobis quoque
inuicem audiat nec fieri posse ut glutinetur vlcus si
pblegmone pulmonem inuasit: omninoque febricitas
tutum ac purulentum deinde cum pblegmone soluitur
tussis expuratum. Ergo si quis nec febricitabit nec tussis
fiet: nec sanis aliquam ex vlcere et pblegmone spuet: quod
ratio est ut vltius inesse pulmonem pblegmone dicat?
Itaque tum hoc maximum certe presidium non recte ab eo
damnatum est: cum purgatio sine ulla mentione preter-
mittitur. Ac nec vllum pharmacum quod efficax sit contra
vllum ex comprehensis generibus ab eo est positum
Quin siue caput fluxione mittat eo statu seruabit:
siue ex interperie ipsorum spiritalium tussis incidat: et
ipsa sic manebit. Ergo Erasistratus? statuatio illi ad
similis videtur: quin reliquis omnibus? partibus? scire
perfectis statuum reliquit cecam. Nam que queso res
que pulchritudinis gratia cum oculos desideres? Post
ea si dijs placet: cum tanti viri maxime aberrent: egres-
sus vir Thessalus qui ante ne nouit dicere: metubos
dicu se censet appellandum. Ac nunc ferme omnes secta-
tores eius? sanguinem mittere videmus: tum alijs egrorum
non paucis: quibus non solum non vtile: sed etiam non
xium existimare id presidij oportebat: preferimus si pro-
prijs ipsi periboe sibus flarent: tum vero ipsi qui san-
guinem siue hunc per vomitum siue etiam cum tussis reijciunt
modo valentes vires habeant. Sed quomodo co-
be rebuntur hec secum: ut venam ubi sanguis reijciat incidere
tubant: et in commentarijs suis scribant remedium id
adstrictis vitij conuenire? Ergo ne se methodicos
ampli? nominent sed empiricos: si reiecta ratione quam
esse rectam putabant experientia vincti ad inuenien-
da presidia. An igitur in ipsis quidam clare debet: ebendun-
tur nec methodo: nec omnino ratione aliqua quicquam
facere: ubi vero partes inutiles esse ad curationis in-
uentum atque non multo magis? Atque si quis ad memo-
riam reuocet ea que de auribus? naribus? oculis ore pecto-
re pulmone: preterea vtero vesica et ventriculo dixi-
mus errare eos tota via videbit. Talis igitur erat qui
ad pblegmone que in pudendo erat: macedonico me-
dicamento est usus: ac cum eo etiam cataplasma quod re-
laxandi vim habebat: nepe solenni hoc quod ex pa-
ne aqua et oleo conficitur. Etiam alijs quidam illi per
similis: qui ad sedem exulceratam ipsidem est usus.
Verum de talibus ubi de pblegmone disputabitur age-
mus. Ceterum vlcera que circa pblegmone in pene se-
dere consistunt: nullum cataplasma desiderant: sed me-
dicamentum quod cicatricem inducat: non tamen ne hercles
eius? nature que vlcera que in carne sunt inducere cicat-
rice possit: immo quod tanto magis scicare possit: quan-

to be partes sunt carne sicciores. Quinetia quod magis admittit: ipsorum que in pene sunt ulcerum magis etiam sicari postulant et que in toto cole beferunt: et que extra hunc etiam finem eius qui glans dicitur in festant: minus vero que in prepuno sunt: atque etiam his minus quicquid in reliqua sunt cure que totum cole vestit. Cum igitur humidum in glande vlcus quidam ex amethodis istis medicis: istis in quibus Thessalijs sanare aliquando non possent medicamentis ijs que epulotica vocantur: id est que cicatricem inducunt adhibuit in consilium me. Ubi igitur ex me audiuit longe siccior medicamento particulam egere propter ea quod siccioris nature esset primum non credidit ut vero coactus necessitate est aliquo ex nostris medicamentis vitribus diebus sanatum vlcus est: per spiritumque erat medicum non tam fuisse de salute hominis letatum: quam inde adeo tristatum quod in mala discipline secta fuisset educatus. Siquidem medicamentum quod ex papyracea charta combusta fit: hoc scilicet nobis visitatum id genus vlcus sanat: sicut et etiam anethum vltum simili modo inspersum: itaque color cyruba sicca atque vltia ad eundem modum: alia preterea multa ex ijs que vehementer sicut illa siccant. Si qua vero eiusmodi vlcus sine madore sunt: ac recentia ijs sola aloë salutare medicamentum est. Inspergit autem sicca sed in tenuissimum ceu pollinem redacta. Nec vero etiam que in sede consistunt sicca vlcera probe perdurat. Simillimam huic vltia habet et cadmia vino elota et sicca. Ab hac quoque non longe abest argenti spuma: litybargyros grece dicta. Deinceps vero molibdena seboris: tum nullo minus efficac pompholyx est. Sin humidiora sunt: ipse per se pinus cortex: itaque lapis belemnites idoneus est. Quod si profunditas quepiam etiam adhit: dictorum aliquid tantulum manne admiscendum est: quantum sit ad carnem gignendam satis. Neque igitur vorum quicquid vel per somnium norunt qui isti sunt aliene a methodo secte: cum omne vlcus in quacumque animantis sit parte: eandem postulare curationem opinentur: neque etiam quemadmodum finire quodam vlcera oporteat: veluti ea que in abdumine continentur: de quibus in sequenti libro cum ijs que restant vniuersis agitur.

Galeni Methodus medendi: vel de morbis curandis Thoma Zinacro Anglo interprete.

Ziber Sextus.

Non dubito fore

nonnullos quibus esse prolixum videbor qui vnum hactenus morborum genus quod admodum methodo curetur exponas. Par est autem non tam mihi longitudinem hanc imputent: quam ijs qui parum intelligentes que rectissime ab Hippocrate sunt scripta ea calumniantur sunt conati. Quos ne quemadmodum vlcus quidem recte curant scire ostendi: nedum quod maius sit quicquid. Atque ipsum quidem morbi genus cuius una species vlcus est: seu continuitatis seu vntionis solutionem voces nihil referat. Illud monstratum est methodum curandi eius in quocumque corporis membro sit: que quidem ab affectu ipso sumantur indica-

tiones seruare cōes: quod ex partibus prebeant: alias atque alias habere. Cum enim in carnosissimis particulis iciderint nominat quidem vlcus: habet vero curationis indicationem omnium quidem que preter naturam sunt communem sui scilicet ademptionem: quam vero ceu affectum prestat: ut per contraria tollatur: quod ut diuisio est vntionem. Quippe generatio vntionis vntij in diuisione vntionis consistit. Ideoque in osse vocetur fractura: grece catagma: in nervosis fibrillis spasma: in musculis vlcus et ruptio: quorum differentia patet in diuisione est. Quod tamen morbus cum in nervum et arteriam et venam incidit: nulla propria appellatione est sortitus: mutatur autem interdum vlcus: interdum vulneris vel ruptio: nunc appellatione. Ceterum parum esse de nominibus sollicitum debere cum in neruum cui rerum scientiam inuenire sit propositum sepe iam diximus. Itaque huc potius nominibus neglectis properem: quando non ex horum exquisita impositione: sed ex appositis remedijs egro salus parit. Rursus igitur reuocandum ad memoriam est quemadmodum audacissimum Thessalus cum nulla curam vlcus methodum tradiderit: oēs tamen dixisse se arbitrat. Siquidem quod sinuosum vlcus postulat impleri: et simplex glutinari: nec nec idiotis quis pharmaca inueniat quibus vel impleat quod sinuosum est: vel glutineur quod simplex est: becerulgus non nouit: id est quod medicis considerandum proponit: atque hoc est in quo alio alio est persistantior. Quippe veluti in precedentibus ostendimus et inueniet remedia: et inueniet recte vntem quicquid in medendi methodo est exercitatur. Ut enim iam aliquid persequamur quod precedentibus sit deinceps fingam: quod potius ad nos venire cui tamen cutis acui sit puncta. Hunc boiem si sit cui facile vlcera sanescant: etiam si citra medicamentum nudoque membro ad opera consueta dimittas nihil sentiet mali: sin cui difficulter sanentur primum quidem dolebit: post etiam cum pulsu particula infestabitur tam phlegmone. Ac empiricus quidem examinando per contrariosque boeis naturam discet. Nos vero tum ex eiusmodi examinatione omnibus his vntem que per experientiam inueniantur: tum nihilominus ex ijs notis quas de boni succi malique naturis habemus: preterea de ijs qui actus bebetisque sunt sensus: tum plenitudine grauatis modiceque se in succis habentibus: non ignorari quod vel plethoricus est vel vitiosus succus premitur: vel actus est sensus: vel bonum quibusdam omnibusque premis phlegmone tentabitur: qui contra est affectus: nihil mali sentiet: atque bene prospicientes: non equidem medicamentum quod gluriet ipse nemus: cuiusmodi pleraque sunt eorum que enema vocantur (ea sunt que recentibus statim applicantur vulneribus) immo molle et blandum: et quod doloze mitiget: siquidem vbi magna diuisio est: ibi studium impediri debet ut siccanthi remedijs labra vlcus vntant: atque coalescant: vbi acui stilore facta diuisio est: id dicitur curandum est: ne phlegmone particula teneat. Atque ex hoc manifestum est cruciorum vlcus indicationem quod a Thessalo est posita: nihil nos maius adhuc decere: quod sit cuiuslibet et plebe notum. Non enim scire quod fieri oportet id magna res est: ut quod omnibus hominibus natura insit: sed quibus rationibus illud efficiat: id vero scire artificum est. Nam si nauem quispiam sit edificaturus: scimus pro seculo omnes etiam qui nauis fabri non sumus: quo loco poni gubernacula debeant: quo loco puppis: quo proza ac reliquorum quidvis: cetera nihil nobis bec

ad rem nescientibus quæadmodum ipsa struantur. Atque qui edes molitur: utique non ignorat nec quod primum facienda murozrum fundamenta sint: nec quod super his erecti in intermeis inclinantes erigendi sint muri: nec quod super his strui tectum oporteat: nec quod ostia et fenestre: singuleque reliquarum domus partium proprijs collocande sint locis: verum hec ad domum edificandam quid conferant: quoad ipse fabricilis artis ignarus ea fabricare nesciat? Quia igitur Thesalio ex omnibus hominibus nosse quid fieri oporteat: ad artificiosam notitiam satis esse videtur. Sed nos per superius comprehensa monstrauiamus id esse operum que ex artibus expectentur veluti principium quoddam: nudum aliquam eorum propriam partem sed que etiam sit cuius e plebe communis. Quippe prime in omni arte indicationes omnibus hominibus natura sunt prelo. Quare si be satis sunt ad opticas faciendos: nihil verat quin et naues ipsi edificemus: et materiam fabricemus: promptumque sit omnibus tum calceos facere: tum vestes: tum domos: sed et architectos esse: et citra personare: et rhetorizari. Alterum non ita res se habet: nec qui vulnerate partem naturalem vitionem esse molendam nouit is medicus est: sed qui quibus id rebus perficiat intellegit: quamquam ne hoc quidem ipsum per se satis est: nisi quis etiam quo pacto his sit utendum sciat. Sed qui vitam omnem curationis eorumque percussit: ut ipsum consequi destinatum finem queat: is demum est qui mederi nouit. Ergo istis amethodis Thesalio emulis illud accidit: ut cum maioris viribus auderet nec ad ea que consequi aliquot possent accederet. Quippe cum dudum stilo quidam vulneratus in manu esset ita ut tota diffusa cute aliquod nervorum qui suberant pungeretur sapiens scilicet Thesalio in principio emplastrum quoddam imposuit quo sepe in maximis vulneribus usus prospere fuerat. Putabat enim (arbitror) omne vulnus eandem curationem requirere. Phlegmone vero oborta: ad cataplasma quod ex farina tritici componitur se conferens: atque interim hominem tabefaciens: intra septimum diem iugulauit. Nec sane comprehendere numero est: quot ubi in Peontas istorum manus incidere conuulsionem perierint: quo si dijs placet: factio illa Thesalia seruetur omne crucientium vlcus similiter esse curandum idque partibus ijs que laborant: nullam indicationem conferentibus. Eterum vera ipsa methodus: non perinde atque hec Thesalia est amethodus: imo potest vel nunc etiam post tot tantosque medicos non solum meliora medicamenta quam prius fuere: sed etiam vniuersum curationis modum inuenire. Nemo enim statim ab initio ijs usus que nos inuenimus: ex nerui vulneris in conuulsionem incidit. Aduertit namque ubi punctus neruus esset ei ex sentienti quod optinet acuminem: necesse esse tum dolorem incidere quam reliquis partibus maiorem: tum ex necessitate phlegmonem consequi: nisi quis et melius dolozi inueniret: et phlegmones generationem prohiberet. Rationabile igitur mihi est visum: utis quidam vulnus apertum in iuglucinatunque custodire: quo per id ex neruo vulnerato sanies efflueret: totum vero superuacuis humoribus liberare: ac ne quod dolo: vulneratam partem vgeret: in primis sollicitudinem habere. Itaque etiam medicamenta excogitavi non pauca: que vulnere imposita ad vtrumque mire

sunt comparata: tum ut dolo remittent: tum ut exitum sanies patefaciant. Turtius vero fuerit etiam si quis cutem latius incidat: actorum corpus sanguinis missione inanitat: utique si fortis sit virtus. Sive ro vitiolis succis repletum corpus sit: protinus purget. Aqua vero calida quamquam reliquas phlegmonas valde mitigat: vulneratis tamen neruis est iniuriosissima: cum presertim eorum substantia ex refrigata concretaque humidior materia sit condita. Omnis enim eiusmodi constitutio per ea que simul calefaciunt et humectant: resoluitur ac putrefecit. Itaque ab aqua calida eos qui ita vulnerati fuerant omnino prohibui: vtilius iudicans oleo calente fouere propterea quod demonstratum a me est: hoc quoque si frigidum applicetur: tenues meatus obstruere: si calidum: digerere. Porro fugi ex huius quoque generibus et crudum quod omotribes grece dicitur: et quod denique adstringendi vim haberet. Delegi autem tenuissimum: cuius generis Sabinum est: quod etiam vtilius fuerit: si binum trimumve sit. Quippe id quam recens magis per balneum digerit: quocumque magis est antiquum: sed semper magis digerere est potens: verum dolorem minus sedat. In phlegmone autem hoc omne consilium direxi: ut esset eorum facultas tum tenuis: tum modice exalfaciens et quæ admodum siccare citra dolo rem possit: cum sola hec trahere ex profundo sanies: neque contracta neque demorsa particula possit. Usus sum autem primum terebinthina resina: tum per se: tum et paulum euphorbij admiscens. Et per se quædam in pueris et mulieribus: et generaliter ijs quæ molli essent carne. Euphorbio vero in ijs quæ dura. Non secus autem et propositum: non per se modo: verum etiam cum euphorbio molliens. Quod si durior esset: cum tenui quopiam oleo. Quia et sagapeno in duris corporibus sum usus: utique cum oleo et terebinthina id miscens. Sed et opposonace ad eundem modum quod sagapeno. Adhibi hoc et lachryma cyreniaca non inutilis fore videtur: si quis emplastrum ex ea faciat cuiusmodi est quod nos ex euphorbio composui. Atque non dum id experientia: quæadmodum reliqua omnia comprobauimus. Quippe preedere oportet ea quæ a vera methodo perficiuntur remediorum inuentionem: huic hoc experientiam ad certior etiam fidem subscribere. Siquidem ex tali methodo etiam sulphur quod igne expertum non sit quodque lapidosum non sit: sed oino tenuium partium: cui neruus vulneratus esset conductum sperauimus tantum et tenui oleo misceres: dum quod ex vtriusque mixtur erat: fortis haberet crassitudinem. In valentioribus et durioribusque corporibus etiam si ad mellis spissitudinem redigas: sic quoque luueris. Nam id quoque comprobaturum experientia est. Quin etiam loræ calce similiter oleo admixta his applicanda excogitauimus: quæ etiam si maiori lauet: magis perficiet. Lauat optime per estat sub estu canicule. Quod si his terve ea laueris vtili mediam efficiet. Quo pacto autem talia preparanda sint: ex cometarys quos de medicamentorum compositione edidimus intelliges. Nunc mihi tamen dixisse sufficit: me tum hec: tum alia multa medicamenta aduersus nervorum vulnera inuenisse: cum nec sub aliquo magistro eavirpata viderim: nec in veterum alicui aut medendi libris aut quos de facultatibus inscribitur prodita: ex ipsa rerum indicationes sumperim: id quod proprium esse medici methodo rectis existimo. Adiri autem Thesalia cum ne vnum quædam medicamentum inueniret iam pridem materia eorum nota esse affirmat. At quæ multorum mens

Alimentoꝝ que nos excoꝑtrauim? nō modo Ziber
salo ⁊ qui ante eū medici fuerūt: materia non est: sed
nec ijs qui post eū in hūc vsqꝫ diē fuerunt. Siquidē
ipse cū accersitus aliquando essem ad quendas qui
Zibersalijs istis methodis medicis putris fuerat fa-
ctus: ac cernerē eū cataplasma quod ex triticea fari-
na sit impositurū: vbi nullū ad presens mihi medica-
mentū erat: poposci ex figulo quodā quē viderā egri-
scā: non autē sicut illi in olco ⁊ aqua triticeā im-
posui. Postea vero farinam erui simili modo coctā: iam
pblegmone inflāmato ⁊ putri ex bella boꝝ curatio-
ne neruo imponens: vindicaui ab ea putrefactione
hominē. Verū de ijs que cū pblegmone putrescunt:
alia disceptatio sequit: eaqꝫ diffusa in oppositū
operis loco. De neruis vero vulneratis satisfaciunt
que dicta sūt sunt. Et sane ex ijs que ipsi inuenimus:
plurimi vno illo emplastro vniūt quod ex eupboꝝ
bioꝝ cera: ⁊ fricta resina est cōpositū. Cui nescio quo
modo aliqui sinopidis aliquid postea miscerunt:
aliqui ochre quo videlicet fucati vnde cōponat late-
ret. Verū non est a principio sic a me cōpositum.
Adiscuerunt fortassis et nonnulli ⁊ e salis flore ali-
quid: aut aliud quippiā tale quod colorem ei immu-
ter nec vim eius minuat. Potest quis per ignorātiā
etiā tale aliquid immiscere quod facultatē eius im-
mutet. Atqꝫ nos illud ex cera resina terebintina: pi-
ce ⁊ eupboꝝbio cōpositū: immiscentes ex cera par-
tē vnā: ex terebintina: ⁊ pice: vtriūqꝫ partis vnus
dimidiū: sic vt quod ex vtriūqꝫ conflaret: cere par-
tes licet autē interm sit ⁊ plus sit quod ex ambobus
confit quā cerā: licet rursus ⁊ alterū eozū tantū cere
amidiū. Quinetiā in penuria terebintine tū bu-
midā pineā: tū etiā fricā commode admisceas: non
minus etiā his ⁊ absterinā immittas. Strobilina ve-
ro duris tantū corporibus idonea est: ad mollia ve-
ro miscenda non est. Sin itaqꝫ humidā resinā immi-
scebis tunsum cōtribratūqꝫ eupboꝝbiū reliquis imi-
tes liquaris. Esto vero pondus ei⁹ cere pars duode-
cima: etiā plus aliquādo: vbi scilicet valentius effi-
cere est in animo. Sin sicā sicut que fricta est: vtriūqꝫ
olei pusillū desiderabis eupboꝝbiū. Quare ego tum
id cū oleo contundens: ac ad fordiū spissitudinē re-
digēs: mox reliquis post liquationē refrigeratis re-
sēs misceo. Sepe etiā tantulū aque immiscui medi-
camēto conficiēdo: quantū in mixtis ipsis liquādis
tū absumit: tū euanesceꝝ proꝝsus potuit. Verū oīa
huius generis ad tractationē de medicamentis ma-
gis attinēt. Nunc suffecerit: sicut antea fecimus: in-
dicato quale esse debeat medicamenti genus: pauca
particularim exēpli causa apponere. Abere nāqꝫ oīs
materiam in opere de simplicibus medicamentis iue-
nies. Prepara re autē debebis vt in opere de eozū cō-
positione est traditū. Nunc igitur satis est hoc rā-
tum dixisse atqꝫ ad alia transire. Vulnerati nerui cu-
ratio medicamēta postulat q̄ ⁊ repidiū calorē excitet
⁊ valēter siccet: tum que ex substantie sue natura ⁊ tra-
bēdū habean: ⁊ tenuium sint partium. Sane nō
ad medicamētoꝝ modo victus que inuētiōe ipā
medēdi method⁹ proficit: sed etiam ad ipsum inue-
toꝝum vsum. Nam veluti in superioribus ostēdim⁹
quisquis citra methodū q̄ viceri apta medicamenta
sunt meli⁹: eozū ne minimo quidē proberit posse
ita ⁊ nūc ostendere licet. Siquidem intellexisse quā

topere affectum vel siccare: vel calefecerit: vel mitiga-
rit: vel lacesserit medicamēti applicatio: is demū po-
tis est qui methodo quadam curat. Idē hō ipse nec
alius etiā intendere ea quibus inter initia est vsum:
vel remittere nouit. Cum nāqꝫ qd̄ de eupboꝝbiū pꝝo-
pterea quod eupboꝝbiū accipit vocat: quidam vul-
nerato neruo itatim imposuisset: idqꝫ subinde prius
prosperare fuerat expertus: tertio die indicauit mihi
vulneratam partē tum dolentē: tum pblegmone ten-
tatam: miratus medicamen nūcū primo die cu im-
positum medicamēti esset: calorē quēpiā veluti ex sole
suaue sensisse: is se quicqꝫ eiusmodi sensisse negauit.
Rursus itaqꝫ percontabar ⁊ medicū quāto iam tem-
pore preparatum apud se medicamētu⁹ habuisset
ac quos eo sanasset. Ille pl⁹ anno apud se habuisset:
sanatos vero a se aiebat pueros duos: ⁊ adolecentē
vnum. Cum autē ⁊ de corporis habitu adolecentis
rogassem: album eum molliqꝫ corpore fuisse afirma-
bat. His ego auditis cum intelligerem vt ad propo-
sitū adolecentis temperiem eupboꝝbiū deesse postu-
lans tum ipsum emplasticū medicamētu⁹: tum etiam
eupboꝝbiū: sumensqꝫ ex his quāto satis putauit:
iussī manibus medicamēti subigere: ac eupboꝝbiū
diligētē contrudere: postea quā hec facta sunt misce-
re ea simul iussī. Ipse vero oleū sabini vtriqꝫ subanti
quam modice calefactis: fovi vulneratā partem. Re-
fecitqꝫ leuiter puncture quod conuulabat foramine
imposui medicamen: inunxiqꝫ homini mediat. Ades-
dico hō precepti vt vespere iussus eū solueret: ac simi-
modo quo me viderat oleo viceretur. Atqꝫ bis peras-
cis apparuit posttridie pars egra ⁊ sine dolore: ⁊ si-
ne pblegmone: intellexeruntqꝫ qui huic operi aderāt
omnes verissimū esse (quod nos sepe viurpam⁹) nō
esse adeo magnum quod medicamen prestare possit:
nisi nactum sit qui eo dextre utatur. Est autē dexter
vsum qui tali pane methodo qualem ipsi tam sepe in
cōmentarijs qui ante hunc sunt ostendimus prece-
dit: omnium medicamētoꝝ vsum ad calidum: frigidū:
humidū: ⁊ siccū: veluti ad normas relato. Quā-
nūmū methodum non solum a methodi Zibersali se-
cratoꝝ probe tractare nō valent: sed nec Erasistra-
tus: nec alius medicoꝝ quisqꝫ qui corporū elementa
aut proꝝsus nō inuestigauerunt: aut alia quā que com-
prebensa a nobis sunt: posuerunt: sed de his bacter-
nus. Si autem non punctus: sed plane cecim vulne-
ratus neruus sit: cōsiderādum est quo pacto facta
vulneratio sit: virū ne per trāsuerium neuiū: an per
longitudinē eius: tum hō quātū interuenietis diui-
sum sit cutis. Proponat igit primū multū esse cutis
adapertū: adeo vt neruus nudus appareat: is que p-
directū nō per trāsuersum diuisus. Huic neruo nul-
lum iā memoratoꝝ medicamētoꝝ que ex eupboꝝbio
ac filr acrb⁹ emplastri specie sunt applicabis: nuda-
tus nāqꝫ nō feret eozū vim: ita vt cū interposita cutis
erat: tulit. Optime igit eo casu calce elota in multo
oleo soluta viere. Salutare hō est ⁊ qd̄ ex pōpolyge
medicamēti sit: si i largo rosaceo sit liquatū: qd̄ vtriqꝫ
meli⁹ fuerit: si tū rosaceū ipz: tū oleū salis sit expertus.
Si qd̄ nudato neruo: oīs curatiōis cōsiliū buctibi
dirigēdū est: vt minima cū rosiōne siccet. Pnt hō id
prestare plane paucissima medicamēta. Esto igit hoc
casu calx salubri aq̄ cistatis tpe sepe elota. Esto pter
a (vt dicim⁹ est) ⁊ pōpolyx elotus: ita videlicet vt

elotus habetur in eo composito medicamēto quo publice vitimur: quod alia elota in se non pauca cōtinet. Quippe que ex metallis cōsistunt ea elota esse omnia oportet: si modo citra rationē illā sint siccatura. Salsiore hō medicamētū est et quod ex melle suo emplāstri specie cōponit: utiq; cū ex optimo sit melle. Solui vero et id rosaceo oportet: quod tū reliquis conditionibus sit optimū: tū salis omnino expers. Quin etiam cerā que eiusmodi medicamentis sit miscenda: elotam esse conuenit. Eque et si quid terebinthine re sine iniiciet: hec quoq; elota sit oportet: atq; hac magis si alterius cuiusq; resine quid immittes. Quippe medicamentis omnibus que laueris acris mor densq; sanies eluitur atq; abstergetur. Si vero robustus sit qui vuln? accipit: et cui corpus sit a superua cuts, humoribus nundū: in hoc fas est etiam valētioribus remedijs nonnullis uti: veluti ipse aliquando cum id gen? vulneris in medio brachij manasq; articulo accepisset iuuenis quidā phiblosophic studiosus: alio qui corpore bene habitus: et tū in estiuo sole perusto: ex polyide pastillis sapa solutis postea sup calida aqua tepescacis linamenta imbuta imposuit. Nam id quoq; vel imprimis semper habendus cure est: ne quid ex ijs que vulnus contingunt frigidū sit quandoquidē ipsa laborans pars et sensilis maxie est: et principij partij primari continua et temperamento suo frigida: quorū omniū occasione et ex facili a frigido offenditur: et suā offensam impertit ceteris. Quod si ex ijs fuerit que in musculos pueniāt: etiam conuulsionē facile accersit. Si quidē monstratus est musculos voluntarij motus instrumenta esse. Idē fore et in tendonibus expectabis: idē de causis. Eterū cū memoratū remediū tū vulneri ipsi iuuenis imposuissem: tū vero partij que supra erant: nō parū eodē complexus fuissē: que circa axillas collum caputq; eluserant: omnia calente oleo assidue mader feci. Derraxi vero illi et primo statim die sanguinem scarificata vena. In quarto igitur die quoq; iuuenis recte habuit: adeo ut et rugosum: et paruū: et contractū vlcus ad cerneretur. Ceterū tamen consulti vsum est vsq; ad septimū nihil nouare: post quē diē plane reddi? est san? Sane oleo perfundere tale vlc? non oportet: preferim cū ut nunc cōpēbensum est curatur. Mā oleū pastilli huius viribus est aduersum ac fordidū vlc? reddit. Neq; enī parū interest: nudo ne neruo oleū: an per interpositā curē admoueas. Abluēda igitur a vulnere sanies est molli lana specillo circūuoluta. Ad defacere vero lanam si placet: ne scilicet sicco vlcus attingas sapa suffecerit. In hac igitur lanam intingens: mor exprimens vlcus detergebis. Esto vero hec quoq; ipsa tepida primis maxie diebus. Quod si oīa ex sententia successerint: etiam vino dulci maderare citra perculū licebit. Neq; dulcissid omni mordente qualitate careat: cuiusmodi tū terebinthi est: tū scybelite: atq; ab his quod caryinū vocāt. Quocunq; vero et dulcia pariter et, fusua sunt: veluti phalerū: inustilia sunt: quippe acris sunt omnia talia ac supra modū calida. Alcere vero iam ad cicatricem veniente: que alba plane sunt et tenuta: nec multam aquam tolerant: nec odora sunt ea dulcibus prestant. Aque vero vsum ad neruum vulneratū: semper fugies: sicut etiam relaxans cataplasma. Ad iam dictū vero pastilli vsum prope etiam accedit et medicamentū vlcus quod sfacalcibūeos vocant: quo publice

vitimur. Ziquari vero etiam hoc debet esse rosaceo byeme sabino oleo. Descriptū autē est medicamētū hoc in primo de medicamētorū cōpositione. Polyide vero pastill? vel trochisc? vel quocunq; appellasse habet omnibus ferme notus est. Euius si copia non est andronis vel pasonis pro eo est sumend?: vel noster qui etiam omnibus illis est valentior. Sane iā dictum est robustis corporibus valentiora medicamenta imbecillis mitiora esse adhibenda. Ista et vera merbōdos inuenit: et experientia confirmat. Zbassalus hō cū suis vna sophistis in alto throno residens ex quāquāvis dō apto (ut Zercitas ait) prius erit: dū suis rōnibus confirmat oīs vlcēis recentis eandē eē curationē: neq; banc illā ex partij natura indicationē sumere. An? tamen magni in ei? sapientia nominis admirandā vulneratorū neruorū curationē excogitauit. Mā protin? eos toros precipit: ne admonitū qdē qui vulnerat? fuerat: quāq; in hoc quoq; a secta sua desecuit. Si quidem par erat vel et musculos vulneratos: et arterias: et venas: et aliud qdū corū precideret vel nec neruū. Alioq; sic qd fugiūt: id facere deprecandū: ut diuersam pro discrimine partij indicationē accipiant. Ceterū hos iā mittam? ac de trasuer?o nerui vulnere agam?: in quo maior cōuulsiois metus impendit: pblegmone scilicet a defectis fibris ad non sectas cōcicatas: ceterū conuulsione ab ipsis. nō secus excitata. Ac q ad vlcēis curationē attinent: hic quoq; sunt eadē: ceterū detrabere largius sanguines ac tenui magis q in illis vti viciū: tū in quere oīno: ac lectulo molli hominē continere oportet: tum oleo calenti vberim in axillis: collo: tendonib?: ligamētis et capite vti. Nō si vulnerat? neru? ex ijs sit q in crure habent? sicut cū in manu erat ale: ita in bis bubo nes largo oleo imbuendū: tū per totā spinā ad collum et caput ascendendū. Contusū vero nerui: vbi cū bis vna cutis quoq; contusa exulcerataq; est: medicamēta postulant q in siccando qdē cōe nerui vlcera sanatiū consiliū seruent: ceterū q partes q per conuulsionē a se dissideant: contrabere constringereq; sint apta. Quib? absq; curis sili affectu sunt contusi: hōs oleo calente cui euocandi facultas insit: sepiissime perfundere opz: ac toti? corporis simul curā habere. Semel hoc incidere vidi: sanauitq; id mature ipsa ex oleo pfusionē. Ceterū vna cum cure neruos contusos sepi numero vidi: et propter ei? symptomatis frequentia athlete ipso vsu edocri habent cataplasma qd ex oxymelure et fabacea farina conficit: qd plane salutiferū medicamentū est. At si dolor vna cū cōtusione verat etiam picē liquidā miscere ac bene coquere: tū ea lens medicamentū imponere opz. Vbi vero magis siccas efficere voles crui farinā iniicias. Nō si ut amplius quoq; siccet desiderabilis tū illyricā immittes. Zoti? aut corporis cura bis quoq; cōis est. At si tot? pfectus neru? sit: mer? preterea null? insit: debitis tamē particula manebit. Curatio vero ei? cōis est cum ea que aliorū est vlcēz quāq; vna Zbassali imitatores norūt. Ergo de neru? hec abūde sint dicta. Pblegmone vero q in bis superuenient: quādamēdū curande sint: vbi de pblegmone agem? docebit. Neruea vero ligamenta siue copule: quos syndesmos vocāt: cum si millimā habeant tendonib? specie valētissimi morū remediorū vtm tolerant: qd nec ad cerebrū pertingūt et sensus sunt expertes. Mā nerui cōs alij ex ipso plane cerebro ortū habent: alij spinali interueniente mes

ulla. Tendones quoque quasi copositi eorum esse substantia ex nervo ligamentoque ostendimus: quatenus nervi participes sunt: etenim ex cerebro oriuntur: ceterum minus saltem quam ipsi nervi convulsiones accersunt. Syndesmi vero cum ex ossibus oriuntur: quicunque rotundi sunt iunxerunt ad similes sunt: duritie tamen plurimum dissident. Nervus in eo quod albi sunt et exangues et cavitates carentes: in fibras dividuntur: similitudo illis cum nervis et tendonibus constat. Ergo ubi teretes syndesmi tendonesque visuntur: quod dissectionum sunt ignari nervos eos imaginantur: potissimum quod multo duriores eos nervis esse non intellegunt. At ubi lati sunt: ibi eos a nervis diversos esse intellegunt: (quamquam ne id quidem omnino) ceterum ipsos a sese discernere non valent. Nervus qui presertim cutisque trium partium naturam spectat habet: tria vero et forma: et quia in toto corpore positura obtinetur: in quocunque membro vulnus fieri contigerit: statim intelleges nervum ne sit quod in eo vulneratum est: an syndesmi redone. Et de nervi quod ac tendonis curatione ita dictum nobis est. Syndesmi vero vulnerati si is est quod ab ossibus permear: et maxime sine periculo est: et quicquid succans quouslibet medicamenti nihil boiem offendet. Sin is quod in musculum se inserit: quanto est nervus et redone minus periculo opportunum: tanto vitiosius nisi rite curet: reliqua syndesmis magis terrere debet. Horum nihil peragi metodo ab his medicis potest quod indicatione quod a particulis sumit utile esse ad videri curationem negat: nec ab his qui id quod consistit sed in cutisque particule naturam ignorat: quod nimirum (sicut ostendimus) ex ipso elementorum constat temperamento. Nervus itaque quamquam nihil aliud saltem quod ex instrummentaria partium constitutione indicantur intellegunt. Thessali vero et quod sequaces eius sunt etiam hec ignorant: veluti statim si divisum abdominem ita alte sit ut intestinum ex eo procidat: nec quemadmodum id reponere convenit: nec si omentum exciderit a rescindendum ne id sit: an non: nec an vinculo id excipiendum an secus: nec an suum duntaxat vulnus sit nec ne: nec si suendum sit qua ratione suum duntaxat quicquid intellegunt: ut quod ne nos quod intellegeremus: nisi ex dissectionis ratione omnino quod ibi continentur partium naturam didicissemus: quod etiam exponere necessum est: non claritatis modo gratia eorum que dicenda sunt: sed etiam fidei. Luris extrinsecus omnino ante stat: hec vero in membrana finit. A cute medio circiter loco nervus tenuitas musculorum (quam aponeurosin greci vocant) gemina tenditur membranaque ritu. Eas plerique anatomicorum duas esse minime norunt: cum et una cohereant coalescantque sic ut labor sit eas separasse: et summa preterea sint tenuitate. Post has deiceps habetur duo musculi recti et carnosissimi: quod a pectore ad ipsam pubis ossa perveniunt. Atque hec quod omnia et sibi coherere coalescuntque: et quod conflatur ex ipsis est: greci qui quemadmodum divisum ventrem sui conveniunt prodiderunt: epigastrium id est abdomen nominant. Quod vero hoc deinceps excipit: ab illis quidem vocatur peritoneum: putantibus videlicet unum et simplex id esse corpus: minimeque copositi: sed falso: cum id copositi ex duobus corporibus sit: quorum unum quod et exangue et nervosum sit. Alterum alterum eorum nervosa tenuitas (aponeurosin greci vocant) eorum musculorum est qui per transversum se agunt. Alterum membrana preternaturalis velut aranea: que vitiosius vere est peritoneum. At tale quidem in medio sui est abdomen: partes vero eius que vitiosius ad latera ad quatuor quasi digitos rece-

dunt: hec statim a cute obliquos musculos habent: priores quidem qui a pectore demittuntur: secundos qui ab illo ascendunt: deinde post hos transversum musculum sub quo est peritoneum. Ergo et minus periculi in hoc loco quam in medio est: cum tenuis eiusmodi membrana ualeat aponeurosin vocant nullam habere: futura in medio difficulter amministratur: quippe cum et procidant hac parte maxime intestina: et egre imbi contineri queant. Qui enim constrinxerant contraxerantque ea: recti illi carnosissimi musculi erant: quos ex pectore ad pubis ossa demissos diximus. Ergo quoties horum aliquis est vulneratus: duplici de causa procidere intestinum est necessum: a partibus quidem que sunt ad latera: propterea quod musculis quod ibi sunt sunt constringitur: a medijs vero quod nec musculum cum qui contineret: habet etiamnum validum et quod locus opportune ad procidentiam est comparatus. Quod si maius etiam vulnus fuerit: tum plura necesse est intestina excidere: tum difficilior denuo immitti. Porro alia ratione parva vulnera tractatu sunt difficilia. Nam nisi quod procidit: illico in locum suum reponas inflatur: surgitque in tumores: quo evenit ut per angustum foramen immitti nequeat. Adin igitur in eiusmodi vulnerationibus graue medicorum ramentum est. Atque hec quidem precise est utile. Proximum est ut quemadmodum quis hoc genus vulnerrum commodissime contrectet consideremus. Nam Thessali preceptum quo censet enibis ea presidij glutinanda esse: parum satisfacere manifestius putato quam ut quinquam latere qui compos sit metis possit. Quoniam igitur principio id agendum est ut intestina que exciderunt in suum locum recondantur: secundo loco vitiosus suatur: tertio ut medicamen imponas: quarto ut nequa pressantior pars simul afficiatur prospicias: age iam de primo horum agamus. Cum igitur triplex (ut dictum est) discrimen horum vulnerrum in magnitudine sit: propriam a quoque indicationem sumere tenemus. Esto autem principio vulnus adeo paruum: ut inflatur iam quod excidit intestinum remittere non sit. Nunquid igitur hoc loco alterum et duobus est necessum: aut flatur educere: aut vulnus ampliare? Presiderit autem (ut arbitror) prius: si modo id consequi liceat. At non alia potius ratione id consequatur: quam si causam unde excidit inflatio est summoeris. Ea igitur que demum est? certe ambientis aeris refrigeratio. Itaque etiam sanatio ex calefaciendo petetur. Ergo spongia mollis et ex ferventi aqua madenti: ac mox expressa calfacere intestinum conveniet. Preparetur vero interea vinum aut sterum calidum: quippe id magis calefacit quam aqua: ac robur intestino acquirit. Quod si duntaxat preteritio intestini inflatio non cesserit: incidendum peritonaei tantulum est quantum ei quod excidit reponendum sit satis. Apposita porro ad eiusmodi incisionem sunt ea que greci syngotoma vocant: id est que ad fistulas incidendas sunt coparata. Scalpelli vero quibus acies vitiosius habet: aut quibus culpis acuta est omnino fugienda sunt. Situs vero laboranti appositus fuerit: cum in inferiori parte factum vulnus est: si sursum vergat: curatio in superioribus si deorsum. Antequam autem vitiosius ea ulla: ne quod exciderit ab alijs quicquid intestinis de grauetur. Itaque ex hac ratione conveniet ut si in dextro vulnus sit corpus in contrariam partem inclinet: sin in sinisteris sit in dexteram: sic ut que vulnerata sunt est:

semper altiores loci occupet. Atque hoc tum in magnis tum etiam in mediocribus vulneribus conducibile fuerit. Quippe id omnibus commune consilium est. Eterum repositio intestinoꝝ in suum locum: ubi ex magno exciderunt vulnere: plane ministrum postulat dextrum. Debet enim ubi manibus suis totum vulnus extrinsecus apprehenderit intro reprimere: tum constringere ac exiguum semper suum nudare: quinetiam id ipsum quod assuerit est modice comprimere quoad totum persuatur. Nam hoc quod comoda ratio suendi abdominis (gastroepiploia vocant) in talibus vulneribus sit: deinceps doceamus. Quoniam nam coire coalescereque cum peritoneo oportet abdomen incipiendum quidem a cute est: atque ab externo introitus acus injicienda. Ubi vero tum cutem: tum rectum musculum totum transierit: preterito quod ei subest peritoneo per reliquum peritoneum eam ab interno extrosus injicies: atque inde per reliquum abdomen transmittes. Ubi hoc penitus transierit: rursus ab externo introitus quidem abdomen est perforandum. Ad hoc ubi peritonem id illi quoque subberet preterieris: atque ad contrarium veneris: hoc quoque ab interno extrosus per pungendum: unaque cum eo totum ipsis coniungit abdomen. Deinde ab hoc rursus incipiendum: atque id cum contrario peritoneo consuecendum: rursus vicina quoque cute transmissa: iterum ab ea parte acus introitus est injicienda: suendumque abdomen id cum contrario peritoneo etiam inibi vicina cute transmissa. Atque hoc iterum iterumque facienda quoad totum vulnus sit: consuecimus. Intra autem hoc quod futuris interuenit: quoad coalescenda pertinet ea que subsunt: breuissimum esse postulat. Quod hoc ad firmitudinem ipsius cutis necubi rumpat: breuitas parum tuta est. Quare vtriusque vitato excessu: eligenda mediocritas est. Nam hoc quoque omnium vicerum commune quodammodo est: sicut etiam ipsius quo fiuntur fili ratio. Nam quod iusto durius est cutem rumpere: quod mollius cito ipsum rumpitur. Et que hoc si prime summam oras aciem transiegit: quod reliquum est cutis: quoniam minimum est: dum violenter adducitur cogitur perfrangi. Si plurimum ab ipso recesseris multum cutis inglutinatam relinques. Nec tamen omnium sint vicerum maxima tamen seruanda in abdomine suedo sunt. Ipsa vero abdominis sutura aut tam dicto modo administrabitur: vtriusque si quis huc studium dirigit ut peritoneum abdomini coalescere faciat (vix enim cum eo coalescit: vitioque nervosus): aut sicut nonnulli faciunt qui cognate nature sunt: ea committunt: vtriusque peritoneo peritonem: abdomini abdomen. Id fiet ad hunc modum. Oportet a vicino nobis abdomine incipere: atque ab externo introitus per id tantum acum transmittere: post preteritis vtriusque peritonem labris ex aduersa parte ab externo introitus per vtriusque ei labrum acum reuocare: deinde rursus hanc reuocare: atque ab interno extrosus per aduersum abdomen transire. Hoc modus a publico et ex prompto quo videlicet vno adactu per quattuor labra aciem transmittunt: hoc discriminis habet: quod totum peritoneum intra abdomen prorsus abscondit. Deinceps vero de medicamentis precipiamus. Sane hoc quoque eiusdem esse materie debebunt: cuius sunt ea que enbema dicuntur: quoniam aliarum quoque partium vitare vulnera in superforibus comestariis ostendimus. Deligatio quoque extrinsecus vel precipue in his necessaria est. Quarta hoc curationis in his pars non paulo ab alijs dissidet: siquidem quod inter bubones et

axillas est: id totum molli lana ex oleo mediocriter calido imbura circundare oportet. Sarius si fuerit et si per dysterem intestinis aliud simile infundas. Quod si quid ipsorum intestinoꝝ sit vulneratum que extrinsecus fieri debent: omnia similiter sunt peragenda. Eterum quod injicitur: vtrum nigrum austerum et repens erit: eoque magis si totum perforatum videretur ad internum meatum sit. Ac crassa quidem intestina facilia sanata sunt: cetero trario difficilia que tenuia sunt. Jejunum tamen omnino incurabile est: tum propter magnitudinem multitudinemque vasorum: tum quod tunica eius preteritus nervosusque est adde quod tum bilem syncerum hoc intestinum recipit vniuersam: tum omnium locinori maxime est vicinum. Ventriculi vero que carnosae partes inferne sunt: curare cum fiducia poteris. Nam fieri potest etiam ut bene cedat non solum quod de crassioribus sunt: sed etiam quod sanaria medicamenta facile hoc loco ipsius subsistant. At que in ore eius ac gula vicerum sunt duxat contactu medicamentorum in transitu fruantur. Que vero in ore eius sunt: ipsi sensus quoque acumine sanationis obstat. Verum quam ratione ventriculi vulnerati: aliorumque extrinsecus vulnerum Hippocrates sanationem molietur ab ipso peti est sanum? Ego namque non eo pillo ut nemo Hippocraticis libris legat ad hoc opus scribendum accessi. Verum quoniam is mihi primus idonea usus esse via videtur: nec tamen eam totam compleuisse: cum quedam minime limitata: quedam imperfecta obscuraque ab eo prodita inuenire liceat: idcirco ipse tum omnia ea lucide explicare: tum que parum discreta sunt distinguere: tum que deficient supplere studui. Ubi igit aliquis se in his nostris primis exercuerit: tunc se ad libros Hippocraticis legendos conferat: ac tum eius de viceribus librum relegat: tum que de vulneribus scripsit. Porro simul maximam adiumentum ex his nostris libris habebit: simul certo intelleget neminem methodice secte que nomine specioso se vendit: re autem maxime est a methodo aliena quomodo vicerum sanare possit: sed nec reliquorum rationalium que prae: quicunque parum cognitis similitudinum partium clementis arte aggredi censent. Quippe nesciunt ubi quod ratione simplicium animalis partium curationem ut quod ab instrumentalibus in indicationes sumant. Eterum paucis etiam contra methodicos additis de istis quod in ventre accidunt vulneribus alio stilo conferemus. Vulnerato peritoneo excidit subinde omne quod primaria ne pars sit an non primaria vel ex quibus constaret: vel quod habeat opus vsumve ubi coactum non habent. Itaque si iam liuet aut nigricat portio ea quod excidit: ibi quod faciet audire est opere precium: vtrumque primum an intra peritoneum remittetur. Nino enim vel ab ipsa experientia quod agendum sit intellegit: vel ab ipsa particula nam indicationem sument. Atqui refugit hoc vtriusque. Eas quidem quas experientia suppeditat cognitionem de viceribus scilicet hoc secte sue nomen methodum extollit eas hoc quod ex particula natura suggeritur: quod nec substantia eius norunt nec opus nec vsum dum a dissectione ceu re plane inutili abhorrent. Itaque nesciunt sit ne ex ipsis que necessaria ad vitam sint an que necessaria quidem non sint nec tamen oino irrita: sed nec an ad eius affectum simul afflicta pars aliqua primaria sit sin secus: adde quod nec an vasum quod in eo continentur aliquid possit per sanguinis perfusionem hominem interimere: nec si quis post nigrum eius abscessus quod in tegrum est vinculo coactat quo sanguinis perfusum

declinet: an id ipsum periculo vlti sit futurum: cum leui
salte inuentu etia nervosum videat: adeo nisi q's exa
cte natura ei? habeat coperta: nunq' audebit vincu
lo vti conuulsionis scilicet metu. Horu cu n'ib' miri
fici isti methodici intellegant: vbi nigrum redditu omē
tū est: sane dicere quid agendum sit non possunt. At
nos (arbitror) possum? : q' cu vsum ei? non adeo esse
aiali magnū substantiāq' eius ex mēbra ana tenui ac
arterijs venisq' coposita sciam? : horu tamen initia
extremis oia tū arterijs tū venis intellegamus:
sanguinis quidē profusione cauebim? : coafficiendos
vero netuos non timebimus: proinde qd supra ni
gricans positu est vinculo excipiemus: qd post vin
culū est amputabim? : atq' vt in imo sine iam copres
bense gastroaphicv incultu fines pendeant curabim?
quo nimirū facile eas cu exvulnere suppurante euo
mentur recipiam? . Ac de reliquis quidē corpis par
tibus dictū abū de sit: nūc de ossib? agendū superest:
quandō bis quocq' de quo nūc agit morbus accidit:
quē vnitionis siue continuitatis solutionē appella
mus. Huc cu in banc incidit partiē: propriū nomē
inditū grece est catagma: oibus fere hominib? q' gre
ce loqui norūt tritū. A pagina nāq' medicorū appel
latio propria est plebi inuicem. Solent aut ita noia
re quoties ossis finis qua parte maxime cu alio com
mittit abrupit? est: sed et fracturis ipis quēcūq' fra
cti ossi partes tā prorsus separarūt: eas καυλαδὸν
factas grece dicūt. Patet vero eiusmodi diuisiones p
transuersum esse factā: veluti alterā esse q' per longi
tudinē magis sit facta: in qua vero non oīno separā
tur a se partes sic affecti ossis: sed veluti per rectitu
dinē findunt: qd gen? schizacedon fieri dicere solent
Non desunt ex medicis iuniorib? q' adeo ambitiose
oēs fracturarū differentias proprijs interpretentur
nomīnib? : vt etiā aliquā παφὰν αὐτοῖς ad raphant
speciem fieri dicant: non contenti oratione os quod
varie sit fractū explicasse. At non Hippocrates bui?
fuit sententia: sed quoad fieri licuit v'statissimis v'tis
nomīnib? : oratione interpretari non est grauāt? non
bas modo fracturarū differentias: verū etiam earum
que in capitis ossib? cūentūt. Ac si ad eū modū de oī
v'tio egisset: profecto breuis mibi proposita tracta
tio fuisset. Nunc cu plurimorū v'tiam qua sit insitidū
indicare: sed que particulatim sunt agenda: inchoa
ta indefinitaq' reliquerit: necessum est illis immo
remur: nec tamen in ipsis plus iusto: sed que tradita
illis abunde sunt ea summam commemoremus: q'
busdam etiam demonstratōnem adiicimus: vtiq'
que ab eo ratione paruz sunt munita: eorum preter
ea que parum sunt definita quedam definiamus: et
que inordinata sunt: ea in ordinem disponamus: po
stremo ex ips que sūt parum lucida reliquit: quibus
dā lucē addam? . Verū si in singulis verba eius ad
scripsero: expositori commentarij longitudinem li
ber noster habebit. Nec deerit fortassis aliquis qui
immodicā longitudinem nostram hic merito accu
sat: qui de hac in tertio et quarto volumine parū me
rito est questus. In his enim necesse fuit mibi multa
Hippocratis ex eo libro qui de vulneribus inscribitur
loca apponere: quibus reliquis medicis ostēde
rē eiusmodi res sit metodo quadā v'cerū curatio
nē conscribere. In libro aut quo de fracturis p'cipit:
q's adeo est stupidus et doctrinā eius omne cu lepi
dam planeq' absolutissimam nō suspiciat. Quod si

quis etiā vnus v'z alterve dicat parū se id opus mi
rari bis opportunissime respōdeat illud poete: dos
vnu atq' alterum perimite tabescere. Quenam igit
sit fracture curade vera methodus: quāq' ipse rei na
tura prescribat iam tempestiuū dicere videtur: atq'
hinc sumpto initio. Quoniam fracti ossis soluta par
tium cōtinuitas est vtiq' finis quo tendet is qui eas
curabit: saltē primus vnitus est. Quod si is per affe
ctarum partium siccitatem perfici posse non videat:
restat alter qui est vt alterius cuiusdam interuentu
glutinentur qui si nec ipse comparabilis adueritur
insanabile esse v'tium dixeris. Nō igitur coalescere
nequeat tam durum os quam id quod in iuuenibus
et adolecētibus: et viris multoq' magis in senibus
cernitur: id profecto vel cuius patere potest. Potest
certe illud tantum vnitionē recipere qd abū de molle
est: cuiusmodi conspicitur in puerulis. Nō aut alia
quapiam interueniente substantia ceu glutino quodā
agglutinari colligariq' secum separate fracti ossis
particule queāt: hinc maxime speret quispiam. Adō
stratum est omnem animalis particulam proprium
ac simile sibi trahere alimentum. Id si verū est ossiū
certe idoneū nutrimentū et crassius et magis terreū
q' aliud quoduis nutrimentum in toto animali fue
rit. Non est igitur nec a ratione alienum: nec qd fieri
omnino non possit: vt quod ex hoc ipso proprio ali
mento redūdar? in labris fracture cōcrescit: suo ip
sius interuentu illa quocq' cōglutinet. Quinetiā ita
v'su euentre conspicitur: subscibitq' spei quam ratio
suppeditat: etiam experientia ipsa. Itaq' cōsideran
dum deinceps est quanam potissimum ratione cor
pus hoc quod fracturis inascitur: quātū qualeq' sit
ex v'su puenire possit. Nam quod nec quātūlibet: nec
qualecūq': sed quod mediocritatē in v'tioq' seruet re
quirimus id plane est euident. Porro huius symme
trie tum qualitate tum quātitate inuenta: deinceps
est vt qua maxime quis v'tiūq' assequatur: rationem
ipsam querat. Sed nec tempus quo hec effici conue
niat: minus necessarium questu est: v'tū ne statim a
fractura facta: veluti statim in vulneribus moliebatur
vnitionem: an id cōmodum tempus non est: sed
aptius requirēdū. Sane inuentas hoc quocq' sicuti
et reliqua omnia ex ipsa rei natura edocuit. Quenā
igitur est ipsius rei natura? Mēpe os fractū sub ali
qua pauloante comprehensarum differentiarū. Age
igitur videamus nunquid a singulis differētijs ali
quid desumi ad eius curationem possit: ab ea quam
καυλαδὸν id est per trāsuersum fieri diximus: oia.
Dissidēt sic a se in hac fracti ossis partes: vt e directio
non iaceant. Quare patet primū id esse agendum vt
in directum agantur: tum eorum que deinceps sunt
aliquid geratur. Sane cum situm habuerint: si quis
ea que sic dissident integre partis exēplo v'sus i pra
rium adducat: ea qua nimirum certissima indicatio
trāspositionis eorū erit. Fieri cū pōt vt tū prorsum
tū retrosum: tū in hāc partiē mēbratū in illam facta
trāslatio sit. Quēcūq' igit retrosum magis sunt acta
ea prorsum impelli conueniet: nec min? alterā quocq'
fracti ossis partiē modice ad cōtrariū retrudat. Eōtra
q' prorsum sunt emota: hec rursus ipsa quidē retro
sum: reliquā pō partiē sensim duci prorsum. Eodē etiā
modo et eorū que ad dexterā sunt: deo tra medicatio
est si ad sinistrā ducantur: cōtraq' eorū que ad sinis
tram: si mūtētur ad dextrā: semp scz altera parte mo

dice in contrariū acta. Eterum in adducendis contrariis motu partibus ne que fangat eā extantē nō leue periculū est. Neq; em̄ veluti in ferra defectis vñt leuis est virtusq; partis finis. Nā si ille franganē nō poterit ad amissum secū coaptari fracti ossis fines: duplici de causa. Nā siue ipsa fragmenta inter partes coniungendas intercederint nō finent ea q̄ ad aptantur: se cōtingere: siue quid forte ossium extra ceciderit ne sic quidē eorū que effuxeris exacta cōiunctio erit sic vt pristina vñonē imitentur: quippe que tū demū erit cū ossis extantē in suas cauitates fuerint recondite. Qd si semel cōiungere perierint necessum est inter applicata simul ossa vacans interueniat spatium: in qd sanies collecta atq; in tēpore putrescens totū pariter mēbrū secus corrūper. Atq; ob hoc quidē que dissident ossa e directo ad mota esse oportet: qd cōmode certe feri nequit nisi retrosum prius sint tracta: antitāsin vocāt. Oportet igitur aut manibus ipsis vtiq; si parū sit membrum aut vñculis impositis aut vna cū ijs etiā instrumentis cuiusmodi nobis Hippocrates prodidit antitāsin ossium facere. Postea vero quā abunde retracta fuerint nec vilius superstit metus ne se in adducēdo tangant tū in directū opponere vñculasq; remittere: ac musculus ipsis diducorū in idem cōmissionē permittere: interrim nō reipsum quoq; manibus subseruire ac scubi aliquid paulū subfultet corrigere atq; formare. Ab ijs secundū quo diriges fuerit vt immortū proflus mēbrum consistat ne quid eorū que effuxeris moueatur: quādo ita necesse est ea rursus dissidere. Ac si ip si quidē egrotanti vt quietudini mēbrū prospiciat p̄ miseris: vigilans fortassis probe id curauerit: at dormiens oīno mēbrum mouebit. Et igit nō dormientis modo hominis s; etiā ad delidendū itēq; cū cubile resternit surgētis eorū que formata sunt positura seruetur: tuta deligatura cōplecti fracturā oportet: quēq; fracti ossis partes secū coarctare ad amissum possit. At nō cū per laxiorē adhibita deligaturā ossibus moueri licet quod aut vebemētius est adstrictū dolorē excitabit: quādo opera est vt vitato ambarum incōmodo vñculasq; suamur cōmodo. Id fiet si qd nī mīum est declinabim. Ergo nec adeo arctare deligaturam debebimus vt iā cōprimat: nec adeo remittere vt laxa sit. Ac siquidem equalis esset crassitudinis mēbrū quodq; vñq; latissima fascia esset cōmodissīma: vt pote que totus equaliter cōtinenturq; ex omni parte fractum os complecteretur. Sed quoniam id non est pectori quidem latissimam licet circūponas artubus certe et iugulo nō potes: sed in talibus vñlior est angustia: vt pote que nec rugas cōtrahet: et totius mēbrū cui circūdata est cutem cōtinget. Ac rē si paucis cōplexibus fracturā cōtinet parum tuta est. Quātum igitur securitatis angustia deficit: tātū ei ex infectōnis numero et versus integroz deductio ne est adijciendum. Sed quoniam deligationum que: cūq; circa dolorē carnem consistant coarctantq; id vitium habent vt ex ijs partib; quibus primū iniijciuntur: succos exprimant in eas in quas ipse sunt finite reponant atq; figant: nō alienū a ratione arbitroz deligature p̄ncipium super ipsam fracturam iniijci: abhinc vero ad reliquum membrum dispensari. Etēn qui contra deligatis ab integris ad egram partem sanguinem compellit. Atqui si ab egro loco incipiat in integrum finiat: non solum innoxia etius

modi deligatura in ijs que diximus erit: sed etiam vtile quiddam contulerit: quippe cum nullam circa fracturam finet excitari pblegmone: cuius rei curā habere in primis oportet: timendum em̄ est ne cum ex illa in diuersum vñsione quā membrum in suā formam effigētes administrauimus: tum vel magis ex eo qd cause que fracturam faciunt: plerūq; circūdata: tam ossibus carnem constipando contrūdēdoq; p̄tiledunt: magne subsequantur pblegmone. Nec sane mirer si pblegmones quiddam simile etias ipsīs fractis ossibus ad portionem accidat: quādo etiam que parum probe sunt curata magis bumida quam pro natura sua manifeste cernant: vbi videlicet vna cum vulnere ficos perfractum est: vt sub aspectus notitiā ventat. Quinimmo nec ossis caries quem sp̄bacelon vocāt: ex alia occasione aboritur: que ipsa totū ossiū substantiā corruptela quedam est. Non igitur negligendum quā totum superuacuum humidum ex omnibus que circa fracturam habētur partibus exprimatur. Incipies itaq; ab egra parte: ac cum bis terve circūdederis: inde sanū versus dispēfabis. Si qdē q̄ ita deligat: et ab integris ad laboratē parē sanguis conflūxū arceat: et quod tā collectū in ea est exprimit. Tū vero due partes sint que et recipere aliquid a laborante particula et transmittere ad eā possint: vñq; que superfacent tū p̄ter multitudinē tū magnitudinem ad ambo magis sunt babilis. Extreme nō propter contrarias condiciones: exiguū quidē aliquid vel recipere vel transmittere possunt: multū vero nec egris partibus summīstrare nec ab ipsis recipere. Quocirca cū duas primas fecerit Hippocrates deligaturas: priore quidē tū qd in laborante particula cōtinetur ad superposita expellit: tū qd ex bis confluit repellit: reliqua nō primis qdē cōplexib; quos sup ipsam fracturā facit itēq; dispensatione deorsus quedā ad inferiora extrudit: quedā ne qd ex ijs confluat prohibet. Reliquis deinceps oibus quibus videlicet ab infimis partib; sursum recurrere deligaturam censet: vt eodē videlicet loco cū priore finiat: tū ad superiora repellit tū conflūxū ab ijs prohibet. Adunūt igit ac stabiliūt fracturā nec pblegmone oriri sinūt prima duo lineae: nō tamē ea q̄ dicta sunt ad ambo hos vsus satisfaciunt p̄sertim sola. Unde ad eorū quidē tutelā Hippocrates remediū ex cogitauit vt splētia vna cū exterioribus fasciis adhiberentur q̄ bec quoq; ipsa stabiliāt. Ne aut pblegmone oriatu medicamēto quopiā ex ijs que pblegmone prohibent vti iubet: quale nimirū est ceratū bumidū. Nec igitur oīa ratione vt cōprehensum est distant sunt inuenta: et p̄ter bec ipsa repositionis figura: que ipsa quoq; gemine indicatōni subiijciuntur: priori que ex solis cōmunitibus notionibus pender: alteri q̄ ex curandorū organorū naturali constitutōne p̄statur. Prioz igitur eam que maxime a dolore abest eligendā figurā suadet: quo nec pblegmone particula cōtrahat et eger persistere in vna ea diu immotus possit. Secūda q̄ ex curandorū sumis natura artērias venas et musculos q̄ rectissīmos ponit et recipit: Sed et cōsentiant inter se be indicatōnes: qñ et rectissima cuiusq; partis figura maxie est a dolore aliena et q̄cūq; magis quā alia est a dolore libera ea maxime naturalis mēbro est: brachio qdē angulosa que eggomos grece dicitur. Curi vero q̄ paulominus porrecta est: Porro ad dolorē vitandum non modo na

ta talis habitus cuius instrumentum est utilis veruetatē
cōsuetudo quoque cōducere nōnihil videt. Atque hec q̄
dem figure in qua custodire mēbrum cōueniat inue-
niēde ratio est. Eadē porro inuētende figure ratio
est et in retractione partiū a se quā antitaxim vocant et
cū in naturalē sitū aptatur fracti ossis partes. Et si
expedit ut in rectissima atque a dolore alienissima for-
ma eas tū retrosum retrahas tū in naturalē habitū
coaptas: multoque etiā magis ut sub eadē figura tū de-
liges: tū ad quietē membrū reponas. Siquidē sub
alia deligare in aliā hō mutare: nō dolorē modo inci-
tare potest verum etiā ossa intorquere. Nā nisi eorū
que precepta sunt in cōmentarijs quos de musculo-
rum moribus scripsimus obliuio obrepit: necesse est
vbi figura mutat alios musculorū tendi ac velut cō-
tractos rotundari: alios solui ac remitti. Ergo vbi
tenduntur tū premi eos a deligatura est necesse tū ex
compressione ipsa dolere. vbi vero tensio remittitur:
quo loco deligatura est laxa ibi fracturā fulcimen-
to destitui. Horū igitur omnīū causa tū extendere tum
effingere tū deligare tū reponere vna ea figura q̄ do-
loris minimū habeat precipue est studendū. Atque ad
primū quidē opus quod in fracturis molimur nul-
lum tā reliquū est preceptū. Soluere autē ex Hippo-
cratis sententiā terrio die debetis: quo in mēbro p̄-
ter solitū cooperto nec dolor nec pruritus creet: nec
eiūs quod tā infirmitas fracture est perspiratio p̄bibe-
tur. Eius occasione nō modo noxiū pruritus cui
busdam accidit sed etiā cutē ex acrimonia saniet ero-
sam exulcerari. Infundendū igitur tantū temperate
aque est quantū ad euocandā eiūsmodi sanietē est
satis. Quō si rursus quoque simili modo facies vitio
se primo id a primo die facere debetis. Apparuerit ve-
ro iam oīa modo nīhil impediat p̄legione libera:
ac quā pro naturali habitu magis aliquando graci-
lia. Tum igitur tacebit et ferulas circūponere et soluere
ut ex maiore intervallo. Nā antea cū p̄legiones de-
uitandē consiliū vinceret tutum nō erat ferulis pre-
mere. Nunc cū illud desijt ac stabiliē fracturam est
opus: sane nō in cōmode his vtare. Sed et soluere ex
maiore intervallo licet videlicet non desiderantibus
preterea partibus sanietē excernere. Quinetiā callus
quem paron greci dicunt felicius ita prouenerit: qm̄
ad hunc gignendū (sicut dictum est) cogi concrescet
reque aliquid propriū ossium alimētū oportet. Nō est
igitur hoc a labris fracture eluendū aut foras euo-
candum: quod tamē assidua solutio faciet. At hō nec
tanto intervallo intermittendū ut nefetas quēadmo-
dum fractura procedat. Vidimus esse nō semel cū va-
lentur siccarentur ossa egre prouenisse callum. Expe-
dit igitur istis terrio vel quarto die modice aquā ca-
lidam infundamus: bānc metam finēde p̄fusionis
habentes cū carnes in rubrū tumore attollunt. At
que in his quidē prius subfidere incipiant desistē-
dum est. Contra vbi digeri quid volumus nō prius
est desistendū: quam qd ex p̄fusionē intumuit sub-
fidat. In quib⁹ vero quo minus callus in fracturam
proueniat humiditas abundantior obstat: ibi bānc
siccare (sicut pri⁹ est dictū) cōuenienter deligatura et p̄-
fusionē aque que vel minima oīno sit vel plurima co-
nabimur. Quippe minima cū prius desistat quā ali-
quid confluat: et qui ad manū humores sunt per spi-
ritum digerit: et qui in alto sunt modice liquat. Expe-
dit autē ita solui liquariq; ea que per deligaturā sunt

expellenda. Plurima vero digerit plus quā attrahit
Sane constat in ea quidē deligatura que exprimet
minus esse arctandos fasciarum fines: in ea hō que
ad renutriendum est cōparata nec minus hos arctā-
dos et vniuersos circūductus laxiores facit hos. Qm̄
autē non solum quo tempore subueniendum callo gi-
gnendo sit sed etiam quo pacto est inuentū: reliquū
fuerit de vniuersa viciis ratione precipere. Ac qd in
p̄ncipio quidē sit tenuissime cibandū: id vbi de p̄-
pria p̄legmonarū curatione agemus dicetur. Porro
monstrabitur et quod venas incidere interdū oportet
et per ventrem superuacua expellere. At quo tēpo-
re callus gignitur nutriendum corpus est cibis boni
succī et qui multū nutriant: ex quibus prouenire sue-
cus soleat non solū bonus sed etiam tenax. ex quali
fieri callum maxime expedit: quippe cū ex serosa bu-
miditate ac tenui gigni profusus nequeat. Ex crassa
hō sed q̄ fragilis sit ac pinguitudinis expertus gigni
quidē poterit non segnitur ceterū tēpo-
re siccescit frigida bilior atque ita fractioni obnoxius reddetur. Adagni-
tudo calli ea sit que et ossibus tuto vinculo sit nec mu-
sculos tamen comprimat. Nam qui minor iusto est:
hic ossa parum reddet: tuta qui maior est dolorē mu-
sculis inuebet. Attendendum vero diligenter est ut vel
promoueatur: si minor iusto proueniat: vel inbibeat
si immodice increseat. Sunt vero quibus hec efficies
ipsius p̄fusionis tum quātitas: tum vero qualitas
preter que ciborum quantitas: ac medicamentū que
illi extrinsecus imponuntur facultates. Ac de p̄fusio-
nē quidem et viciis ratione supra est dictū. Ex
medicamentis vero quēcūq; emplasticā substatia
habent ac modice calfaciunt ea callos tum p̄mo in-
uent: tum vero augent. Que vero digerendi vim opti-
nent: ea magnos tam callos diminuunt. Si vero nec
augere callum: nec minuire studeas: sed eo sicut vltro
prouenit es contentus: medicamento aliquo eorum
que cruentis addibit vulneribus vtare que cū mo-
dice siccent: etiā coagulari ac cōcreescere medicauerit
callum faciunt. Ac de transueris quidem fracturis
hec satisfaciunt. De longis vero reliqua omnia ad
eūdem se habent modū: ceterum comprimēde be ma-
gis in ipso fracture loco sunt: tum quod recessit retru-
dendum intorquens est. Que hō cōtracta multifariam
sunt: potissimum cum vlcere quēadmodum fieri plu-
rimum solet: ijs splenium circūdandum ascie ritu in-
curuum Hippocrates precepit: eaq; vino imbuta tū
austero tum nigro estate potissimum. Quippe putre-
sunt siue oleo quis vtatur: siue cerato: cum post ulē
amplius quam reliqua siccat vtapore vitio ipso telq;
quis maiore. Quinetiam medicamenta quoque omnia
ex siccantia sunt numero: sicut ille precepit: sed simul
modum ipsum siccationis designans. Et si ex enbe-
mis eiūsmodi esse pharmaca vult. Quō si prius ab
initio quis ipse vtatur: tale esse debere enbemon
suadet: quod imbutū sit aptum. Ac reliqua quidē om-
nia ex alijs preceptis sunt peragenda nō in ijs que
dicta sunt modo: veruetatē siue nudatum os deseca-
ri terra postuler: siue fragmenta quepiam vel tepisus
eximere vel expellēt nature subseruire oporteat. De
ijs vero que cruribus supponuntur organis: quos
solenas greci vocant: queque Hippocrates addubbi-
tauit vtenda ne sentit: necne et omnes nozunt et lau-
dandas esse rationes censeo. Quod autem neoterici
os inuentum est glosiocomion quo maxime tems

posse gignendi calli utimur. Glauandum id quidem quantum aliud quidvis eiusmodi machinarum ducim? Verum non videtur id Hippocrates nonuisse: quod alias in organis que usus forent excogitandis non indiligens. At vero quod cruribus subiicit instrumentum: recte illis excogitatum est: quod per vnicuique: qui in fine machinæ ad infernā eius parit est collocatus: contrarium nigrum totum membro gemina tensione efficit. Nominatur earum altera (que vnicuique membrum tendit in directum) græce euryporos: id est in rectum procedens: que hoc prius sursum: mox deorsum: ea metaleptice græce dicitur: quasi translatiua dixeris. Obvenerunt ambe per laqueorum circumplexum. Porro apertissimus in hac usus: laqueus est qui duas habeat appendices. Hic igitur cum in partibus membri que infra fracturam sunt iniectus est: priorem siue euryporon efficit tensionem: brachij scilicet ipsius arti circumpositis. Cum vero in partibus que supra fracturam sunt: idem laqueus imponitur: metaleptice idem efficit: abactis videlicet ipsi? brachij prius sursum: mox deorsum. Quippe hec quoque circumdanda arti sunt. Porro circumactum ac veluti flexum brachiorum laquei qui a superioribus partibus? ad inferiores agitur: per trochleas fieri oportet: que in lateribus glottocomion sine possit. Accipit et solena voces eiusmodi machinam: et cum ad sectionem sic solena mechanicum: aut glottocomion mechanicum. Verum de instrumentis vterius præcipimus quando de luxatis agimus. Abi enim de varietate deligaturarum que superimponuntur: non minus dicitur. Nunc hoc postquam de mechanico solene mentionem feci: qui plurimum cruri commodatur: tum alias cum reponitur: tum vel magis cum eger cubile mutatur aut etiam e ventre aliquid excernitur: non ab re fuerit: quod nunc tractationi de eo desideretur: multo magis illud glottocomion laudare: cuius alterum laterum: item que tabellulam in qua pedem collocant: quo nulli non quadret membri magnitudinem: mobilia faciunt. Ac de reliquis quidem fracturis hec nosse cum his que Hippocrates præcepit: sat fuerit. De his vero que in capite accidunt: Hippocrates certe integrum volumine scripsit: ubi omnia præcipit: que in his sunt agenda: et nos cum huic operi finem imposuerimus: enarranda cetera opera aggrediemur. Ad presens vero quoniam in his commentariis: et que supra ea: que ille dixit sunt innotata: adiungimus: et que indefinite dixit definimus: necesse est primum de causis excisionis scalpulis: quos græce cycliscos vocant: mox de his quos a lenticule specie prætorus vocant: post hos: de angustis scalpulis: demum de medicamentorum usu: aliquid agamus. Ergo de fracturis calvarie quedam usque ad secundam laminam quam græce Ἀπλὸν vocant: perveniunt: quedam usque ad internam ossium faciem: quedam simplices fracture sunt quedam contusiones: quedam vestigia eorum quibus inflicta plaga est. Que igitur simplices fracture ad secundam usque laminam perveniunt: his quos modo diximus angustis scalpulis indigem. Expedit autem hos ut numero multos: ita magnitudine impares esse: necubi desit quod operi sit commodissimum: postea hoc nudato prout fieri solet vitiatum esse: utendum primo quidem latissimo: secundum loco quod illo est angustum: mox ita reliquis deinceps usque ad angustissimum. Hoc vero in ipsa duplex est utendum. Post hec tum prout: tum ad finem usque sicis medicamentis est medendum. Que ob id ipsum cephalica græce id est capita-

lia sunt dicta. Ea componuntur ex tri illis: et crui farina: et manna: et aristolochia: et panacis radicis cortice: in summa: omnibus que extergere citra rationem possunt. Ipsa namque generatio carnis: nature opus est. Itaque egro ad eam rem nihil opus est arte medica. At autem que provenit caro: coalescat circumbereat que omni ossis parti: id inde maxime eveniet: si neque sordes super eo sit: nec oleosa quepiam pinguitudo. Id igitur est quod egros medici ad carnis productionem præstant: ut totus locus sicus sit: tum quilibet vitiatum ossis pars plane pura. Atque hec quidem omnium fracturarum cum caro in his produci incipit: communia sunt. Ex fracturis vero que ad cerebrum usque membranas pervenerunt: si simplex tantum fractura sit: iam dictis scalpulis angustis utendum. Sin cum contusione aliqua: quod confusum est: excidi debet: idque vel terebellis prius in circuitu perforatum: mox deinde scalpulis ad mortis: vel protinus ab initio cycliscis. Ac que per res rebellat quidem ratio fungitur: parum tuta est: propter ea quod dum audacius ea tractant: duram membranam que ossi substernitur: non raro violant. Quod hoc per cycliscos opus administratur: ne id quidem omnino vitio caret: cum quantat immodice caput: quod potius quiescere postulat. Adibi igitur hic quoque placet: si magne sint fracture: et ossa que fracta sunt vehementer mota: cycliscis viti: quippe paucis excisionibus facies lenticularis excisionis locum. Sin firma plurimum ossa sint: foranda terebella sunt. Quidam autem quominus usque aberrent: eiusmodi terebellas excogitarunt que mergi non possint: quas ab argumento ab apertis dicunt. Circumcurrit enim parum supra terebellum acuta cuspide circulus quidam parum extans. Sane ex pedet complures id genus preparatas habere: ad omnem calvarie crassitudinem. Nam crassiori longior terebra conveniet: (voco autem ita cuius spatium quod inter summam est cuspidem: et circulum qui extans circumcurrit: maius est) tenuiori brevior: est autem huic quoque quod interest inter cuspidem et quod circumcurrit: minus. Aliqui vero (siue illos his timidiores: siue tutiores appellent) etiam his quas chyntidas vocant: sunt uti. Tu vero si neque improvidus eorum que fallere possunt sis futurus: neque plusquam satis est timidus: commoissime cycliscis vtere: et primo quidem aggressu latioribus: postea magis angustis: donec ad crassam membranam perveneris. Ceterum quod excidi oportet: id totum circulo cycliscis nudandum non est: sed ex ea maxime parte qua fractura est gravissima. Illa præter alia: etiam membrana ipsa ab ossibus? que vehementer sunt afflicta: celerrime recedit: adeo ut nullus sit metus ea que iam sciuncta est terigisse. Si hoc vna semel nudaveris partem: ac scalpulum qui in cuspidem præfixum habet obtusam leuemque lenticule specie: aciem vero per longitudinem et rectam: submiseris: ubi latam partem lenticule super membranam statueris: feries mallo: eo: ac si calvariam divideris. Euenient enim ita agentibus que requirimus omnia. Nam membrana: ne si dormitans quidem quis agat: lata tantum lenticule parte occurrens vulnerari potest. Qui sicubi adberat calvarie: huius quoque adherentiam innoxie dirimunt ipsa lenticule rotunditas. Subsequitur vero præcunctam eam a tergo ipsæ scalpulæ calvariam secans. Quare nec qui minus cum periculo: nec qui celerius perficiatur: forandi modum inuenias. Maxime tamen hunc in vehementissimis fracturis laudabis: quas vnicuique recedentium nonnulli me-

dicorū grece eggisomata et camarofes nomināt. Eg-
gisomata quidē: que in medio sui mēbrane inmittunt.
Camaromata vero: que eandē ipsam partē exaltatā
habent. Ceterū qua prīmū ab integris fracture par-
tibus diduci egrū cepit: intro magis recedūt: ac mem-
brane inmittuntur. Quippe celerrime in talibus quod
egrum est: totum exciditur: utpote cū proprius subin-
tret lenticulari scalpri: sint in ijs que plurimū a na-
turali habitu recesserunt. Quinetiam instrumēto qd
ostagran vocant: aliquibus ossium que vebementer
sunt cōminuta: vel ex altatis vel conuersis: ea potissi-
mum parte ut demittatur lenticulatum scalpri: pre-
parabimus. Quo facto: succedūt: deinceps omnia q
parabimus. Quo facto: succedūt: deinceps omnia q
bus est opus: cū securitate simul ac celeritate: ut fer-
me dixeris celebre illud dictū in reliquis quidē omni-
bus probe se habere. Dimidium facti qui bene cepit
habet. Hic vero nō dimidium: sed vel totum: vel pau-
lomīnus totum habeas: ubi lenticulatum scalpri im-
miseris. Atq; hec optima est fracturarum que in cal-
uaria sunt manualis tractatio: quam chirurgiam vo-
cant. Quantū vero excidere cōueniat etus quod affe-
ctum est: deinceps exponam. Quod vebemēter est cō-
fractum: id totum est auferendum. Si vero ab eo fra-
gmenta quedā longius excurrant: (quemadmodum
aliquando cernitur accidere) hec persequi ad finē nō
expedit: illud persuasum habentibus: minime futu-
rū ut ex eo noxa sequatur vlla: modo reliqua omnia
rite sint peracta. Nos enim nō semel aut bis: sed plas-
tie persepe sic facientes voti compotes fuimus. Indu-
catio vero agendorum hic quoq; ex natura ipsarum
partium affectarum sumministrata est. Nam deliga-
turam quas in alijs fracturis ceu maxime pblegmo-
nas arcenē ratio inuenit: capiti adaptare nō possis.
Itaq; nec quod affluit: reprimere: nec qd in egris par-
tibus cōtinetur: exprimere queas. Sine quibus pre-
sidijs nec reliquorum ossium vllū seruari sanū potest.
Nam pone in brachio ad medullam vsq; fractum os
esse: neminemq; postea pro fracture legibus id deli-
gasse: omnino necessum erit saniem nō solum que for-
tis sub cute et sub musculis est collecta: sed etiaz que
in medulla continetur: tum ipsam primum ac max-
ime corumpere: tum cum ipsa os vniuersum: quādo
etiam nunc quoq; omnibus rite peractis aliquando
talia pringūt. Quomodo ergo nō vel magis in capite
ea accidant: cū nec deligaturam que fracturis debet
tur admittat: et omnis sanies prona feratur: sic ut su-
per membranā vniuersa coaceruetur? In alijs igitur
fracturis deligatura cum rite addibetur: tantum
abest ut superuacua aliquam humiditatem colligi
in leso osse patiat: ut etiam gracilius quam pro na-
turali habitu membrū reddat. In capite vero ratio
que per deligaturam est excogitata nec potest ita tu-
os ipsum confractum: tum que illi circumstant siccare
ut neq; pblegmonē contrahant: neq; penitus vllam
efficiant saniem: nec medicamentū est vllum quod vel
in alijs quidem partibus citra deligaturam os fra-
ctum quatenus nunc dictum est: sic cum atq; ab sup-
vacuis purū reddere valeat. Necesse igitur est nō
bis primum fracture aliquid nudare: quo videlicet
detergere et abluere saniem a membrana liceat: post
vero cum pblegmones tempus preterit: omniaq; sic
ca ad vnguem sunt: carnē producere: ac cicatrice locū
includere. Non est hic sermo nudus: rerumq; vacuus
cuiusmodi est ille pblegmonis: qui operum artis nescij

querunt cur capitis fracture callum nō ducunt. Dux-
cunt enim: viri boni. Nosq; tā dementes estis: ut eorū
que non sunt tanq; sint: causas assigneris: nouimus
enim aliquando sincipitis os fractum: quod autem
os huic ossi prorsus succedit: temporis os vocatur:
in quo ipsas squamatim compactas cōmissuras esse
accidit: in eo loculenta fractura lōgissime pertinebat:
quam ipse equidem minime contingens: sed tantum
sincipitis os excindens: hominem sanauit: sic ut nunc
quoq; multos iam annos vsuat. Quod si sincipitis
quoq; os dimissilem: putruisset citius que illi suberat
cerebri membrana: quā callum fractura duxisset. Nā
si nulla ex lesis partibus sanies intro conflueret: sup-
fluum esset os excindere. Ergo illi prout solent nuge-
tur. Ego vero in alia similiter se habente fractura cog-
itaram supernum os dimittere: ac quod a lateribus
erat quo sanies deflueret: extimere mox cum et crassiu-
dinem etus et duritiā estimassem: vtilius fore iudi-
caui supernum os potius extimere quā ob defluxus
solicitudinem cerebrum valenter concutere. Cogitaui
ut preterea accidere posse ut si a latere magnus fieret
in ossibus foramen: promitteret fortassis hac parte ces-
serebunt. Est porro et in lateribus nō vno in loco etiā
neruorum: horumq; non leuis momentū: quidā exor-
tus: cum in supernis capitis neminimus quidē vsq;
oriatur nervus. His admonitis abstinui ab extimen-
do osse quod in latere capitis esset. At callum semper
duxit: modo rite curaretur. Ac tā quod disquiramus
hoc fere superest: quenas sit postq; foratum os est: tā
medicamentorum: tum vniuersē diligentie nostre pre-
cipua omnium ratio: utrū ne blandissima: et que ma-
xime voluptati cubantis subscribat: veluti qua nunc
pletisq; vruntur: an que huic maxime est aduersa: ne-
pe que per medicamenta que vebementissime siccant
perficitur: cuiusmodi et Adeges Sydonius laudat: et
cuius quidam noster semper est vsus: sic: ut etiam em-
plastrum quod insin vocant: illico nudare membra-
ne imponeret: et super hanc foris oxymeli. Saneis se-
nex erat satis exercitatus in hac artis parte: ceterum
neq; alium quempia bis vsum vidit: nec ipse vti sum-
ausus. Tantum tamen iustificari Eudemō possum
(Nam id seni nomen erat) magis fuisse seruatos qui
ab illo curabantur: quā qui ab ijs qui blandis ute-
bantur. Aggressus vero fuissē aliquando ipse: quo-
q; experiri cuiusmodi curationis rationem: si perpe-
tuo in Asia mansissem. Sed cum Rome plurimum
agerem: ciuitatis morem sum secutus: permitta ijs
quos chirurgos vocant: maxima cuiusmodi operum
parte. Ceterum ipsam rei naturam estimans: italem
quandam determinationē longa nostra experientia
confirmatam concipio. Qui auditorius meatus dicitur:
non solum vsq; ad cerebrū duram membranā
pertinet: sed etiam neruum contingit qui in ipsum a
cerebro descendit. Is autem quanq; ita positus in vi-
cino: tamen vebementissima (sicut dictum prius est)
medicamenta tolerat. Mibi igitur miri fit si post fo-
rationes crassa cerebrū membrana anteq; notabiliter
pblegmone occupetur: valentissimē gaudeat medi-
camentis: ceu siccam naturaliter substantiā habens.

Galenī methodus medendi: vel de morbis curan-
dis. Thoma linacro anglo interprete.
Liber Septimus.

iris: et ladanū: et malobatrbi solii: et styax: et bdely-
lum: et opobalsamū: et xylobassamū: reliquosq; aro-
matum catalogos. Quod si horum nihil profecisset
cōiune omnīū remediū quibus imbecillitas nocet
in fine adhibuissē nēpe rubrificationē (pbenigmō
grece vocant) que vel per rhabiam vel sinapi vel ra-
le aliquid excitatur: deinde ad vsum aquarum cali-
darū ablegassem. Quippe ultra hec empiricus nihil
nouit: veluti cōmētarij eorū docēt. Quintus hō ijs q̄
de cruditate aut inappetentia quereit primū qđam
exercitari suadebat tū esse q̄ et p̄coctu q̄ facillima es-
sent: et nō multa: q̄bus hec nō cōsulissent cogebat ip̄-
se quoq; ad empiricorū dogmata confugere. Nā q̄s
nescit quemadmodū calidus frigidus humidū et sic-
cum mordere sit solitus balneariorum esse nomina vi-
citans? Sine quibus tamen methodo curare parū
um imbecillitatē oīno non est. Quare per hos nihil
obstint quo minus ipse quoque eadē instituisse via
in eiusmodi affectib; fanādis. Verū ratio me docuit
octo imbecillitētriculi curatōes. Vidisti igit et tu quos
dā vno die vel potius hora frigida potione leuatos
quorū alijs nō aquā modo dedi fontanā recentē sed
etiā que nūc esset refrigerata: veluti Rome prepara-
re solent: calfaciens scz prius quam ipsi bis coctam
appellant: cibos p̄terea ad eūdē modū refrigera-
tos idēdē me illis permittere vidisti. In quib; est
et quā melcam vocant: vnus is quoq; Rome lauda-
torum ciborū: veluti etiā ap̄rogala: sed et frigide fa-
cultratis fructus: similiter refrigerans: ijsdē dedi et
p̄ssanā probe coctā: pari ratione refrigeratā: altaq;
id genus sexcenta: in quibus vnā rem mihi p̄posui:
ipsam scilicet refrigeratōē. Cuius autē absyn̄bius
et quicquid adstringeret contingere: veluti alios rur-
sus a refrigeratib; abstiniui. Calfecei autē omni ra-
tione vinū vetus ex eorū genere que valde calfaciūt
exhibē: cuius maxime generis sunt p̄balerū: et sur-
rentinū: tū nutrimentū qđ calfaciendi vim haberet
cū largo p̄p̄ere. In nōnullis omne cōsiliū curatōis
ita ad siccādū direxi: dabāq; ijs tū cibos q̄ natura eēt
siccat: ac probe cocti: tum prosus exiguā potione. In
tūnt aut et adstringētū omnīū vsum: quē vnū qui
illis citra rationē medentur nozunt. Alium vero nō
p̄dē: qui tā adeoq; siccat fuerat vt simillimū habiet
p̄ferret ijs q̄ marasmo idest fenili ariditate macefūt:
sanauit contrarijs oīno exhibitis ijs que egregij isti
medici suaserūt. Quippe nō ex alia occasione eo per-
culi venerat (cū inter initia exiguā int̄perie ex sicci-
tate q̄ macedonij postulatbat habuissēt) quā qđ iij
eū curandū suscepim tū absyn̄bio potantes tum
amacos asparagos et bulbos edendos dantes itēq;
mala coronea et cestiana et punica post quoq; vbi-
rer nihil continebat etiā rbois succū bibere cogētes:
tū que paulo supra dixi extrinsecus imponētes pau-
lominus oīs maioris expertem reddiderunt. Hunc
nos sanauimus q̄ ratione humectantes ipsiq; mate-
riam inuenientes ex ea methodo que in opere de me-
dicamentis est tradita. Nam sicuti in libro de demon-
stratiua secreta dixi numerosis medicorū inter se diuisi-
dijs vndiq; confusus: vbi me ad indicandū de his
conuerit intellexi prius in demonstratiua methodo
exercitandā me esse. Qđ cū multis deinceps annis se-
cūssis singula ipsi dogmata subiciat: p̄t inuēto
rū indicatio me ducebat ita curatōes institui. Verū
quēntiam id non oēs salte possunt expedire ipsi scit

bi per octo curandi indicationes particularis materię comparande meditationes: a ventriculo rursus sumptio nutritio: quā huius primū mentionē modo fecimus. Ac facillime quidē ad curandū alterationes sunt que ex calido et frigido consistunt: propterea quod maxime accitūs qualitibus corriguntur. Aegrius curantur que in humido siccoque habentur: quod imbecillis et (ut sic dicā) magis materialibus qualitibus eorū curatio perficitur: potissimumque cū humectandū esse requiritur. Ac tempus quidē caloris frigorisque reparandi par quodāmodo est: securitas tamen impar. Nisi enim cuncta que ei quod curatur circūdata sunt corpora: valida plane sint: metus est ne ab ijs que refrigerēt: noxam contrahant nō leuē. In reliquis duabus qualitibus securitas similis est. Tempus curationis in sicca intemperie multo amplius: quippe quod seniu in sanis est: id sicca intemperies est in egris. Itaque etiā insana bilis est si prozusus sit consummata. Est autē prozusus consummata: ubi solida simularium partium substantia reddita est siccior. Nam est et altera siccitas: vtiq; cum ea quorū substantia ex humore cōcreto constat: sicut caro et adeps: sunt liquata. Etiā tertia: cum propria būditas vnde partes nutritur: omnino est absumpta. Distinguitur ea in omnibus animalis partibus: ceu ros quidā per eas sparsus: de qua dictum alibi fuisse est. Hanc igitur inferere particulis sine nutrimento nō est: ideoque difficillima est omnium eiusmodi affectionum curatio. Diuersa ab ijs siccitas est que in prozys cuiusque particule exilibus arterijs venisque consistit. Prouenit et hec ex sanguinis penuria. Omnibus itaque his siccitatibus maxime cōtrarius est austro: vltus: siue ea cibi sint: siue poriones: siue etiam medicamenta: quippe que si quid in ijs superest naturalis humoris: id absumunt: partim ebibentia: partim in sinum ventris per exiguos meatus exprimentia: partim ad continentes partes trūdētia. Lurabis igitur ipsas: si meatus qui contracti sint: dilataueris: ac quod in vicinis particulas est compulsum: reuellas: preter ea singulas simularium partium propria humiditate humectantis nutrimentis ope repleas: veluti nos quē memorauimus a medicis siccitū curauimus. Is in ea cōtrarietate que in frigido et calido consistit: nullā euidenter vincētē habebat intemperiem: nec in vniuerso corpore: nec in ventriculo: siccus tamen et gracilis admodū est redditus: propterea quod venter ei? ex sicca intemperie imbecillus male cōcoxerat. Huic nāque omne curationis consiliū huc tendebat: vt humectaretur ventriculus ipse: tum reliquū omne corpus. Quibus autem sigillatim agendis: quibusque maxime materijs sim vltus vt voti compos essem: nō sit ab re dicere. Domū ei parauī maxime balneo victi nam: quales multas esse in diuitiū domibus nō ignoras. Ab hac statim in balneum super linteis mane intuli: vtiq; ne si ipse se moueret: tum siccaretur: tum antequā cōmīsum esset langueret. Horum enim aliter contrarium affectus est: alterum morā in balneo minuit. Longissime namque in aqua versari hominem expedit: ideoque etiā natationes vtiliores sunt quā parui alui: (quos pelyus grece vocant) atque ex ipsis natationibus potissimum que propinquē sunt foras egressus: quo scilicet illi ab aqua foras nō longa sit via. Nam aerem balnei in ijs qui ita sunt affecti: baudquaquam desideramus. Esto autē aqua ad vnguē repara: cum que frigidior est: latenter frigus corpori infirmo infu-

nuer: calidior autem cogat constringatque tenues meatus ac denset. At nos eos cum coacti sunt: remitti: laxari: ac dilatari postulamus: quod temperate aque qualitas prestat vltus que iucundissima cum sit: naturam ad explicandā se: atque ad dulcedinē quas prestat quoquo versus remittendā prouocat: contraria videlicet ratione ijs que sunt iniucunda: ab ijs enim recedit fugitque ad profundū. Quominus mirum est ex offenditum contactu stypti: constringi ac durari corpora: tenuesque eorū meatus cogi ac densari: cōtrarijque scilicet que iucunda sunt: succedere contraria: vti que fundi ac molliori corpora: dilatareque meatus. Ab eius modi lauacro statim asinum exhibui lac: sed inducta in ipsam qua facebat domū a sina. Quippe sic mihi persuaserā maxime quidem celeriter hominem sanandum: si fieri posset vt ipse a sinam sugeret: sin id grauius retur: expedire vt quā minimo tempore in aere lac moras retur: propterea quod celeritē mutari sit aptus: vti que genitalis seminis ritu: quod nec ipsum aliquādiu extra propria vasa: si modo suas vires seruabit: morari patitur: sed vel in ipsius maris partibus contenti: vel ipsius femine partibus situm esse postulat. Et sane vtilissimum lac est cum ex ipsis mamillis que hauserit: veluti Euryphō et Herodotus et Prodicus censent: qui tantā in eo ad corpora reficiēda fiduciam habuerūt: vt etiā qui pbrboe tabescebat: ex ipsa mulieris papilla lac sugere iuberent. Verū cū hoc plerisque nō placeat: melius est calēs ad huc ex mamillis id in egri ventriculū quā ocyssime trāsferre. Ac optimū quidē: vltus cognatus: muliebze lac est. Sed quā id exhiberi sibi ceu pueris plerique recusant: vtiq; ceu asinis: asinum ipsius dari cōueniet. Quod reliquū omnibus ad propositū affectū est vltus: quippe cū tenuissimum sit: et minime coagulatur: et quoquo versus ocyssime in corpore digeritur. Eget autē horū vtriusque ventriculus laborat: vtiq; ne pelliceatur: cōmunis cōmodi gratia: omnibus enim id est incommodū: vt quos quoquo versus digeratur: propterea quod et celeriter nutrit est opus: et quod vie per quas alimentū transit: tam conuenient. Igitur tū lac ipsum per se est bis dandū: tum etiā mellis tepidi pauxillulū immiscēdum. Adaxima vero habēda cura est in eiusmodi affectu? de vtriusque bonitate. Quod igitur mel colore flauo est: et odor suauit: tum purū adeo vt totū pelluceat: ac gustant acutum iucundissimumque: preterea tam sibi cōherēs vt si digito attollatur: continuum sibi nec intercessum ad humum defluat: id omnium est optimum. Si vero abruptum: nec demissum ad terram vsque continuitatem seruat: id aut crassius iusto est: aut tenuius: aut partium dissimilium: greci anomeomeres vocant. De prebendas autē id: si diligentius inspicias aut crassitudines aut humiditates habere innatantes: que nec inter se sint similes: nec etiā toti. Cerosum itaque magis mel est quod et crassius est: et cui tales quepiā crassitudines innatant. Excrementosum vero ac perfici cōcoquique difficilius: tum quod totum humidum est: tū in quo multe in partibus sparſe apparent humoris gutte. Porro in quo vel certe qualitas aliq; vel propositū: vel id gen? alia gustu deprehēdit: adeo nō est optimū: vt etiā malū sit. Quippe nullas penit? alterius cutus: quā res eminentem in se continere qualitatem debet. Quocirca quod ibyrum plane redoler: non probo. Est enim ad parū cōsummatum: nec plane quodāmodo mel quāquam nō ignoro a quibusdam id laudari: coque

fieri ut nonnulli venditores incisa thyma post illi iniij-
ctant: quo id redoleat: videaturque optimū. Ipse tamē
quod ita improbe thymū olet: nō laudo: multoque mi-
nus si ut inieciū thymum sit. Quod autē cōfusas quā-
dam qualitatē odore gustu ve preferat: id nō vituperō
Ad eundē modum et lac nullā externam qualitatem
odore gustu ve pce se ferat: sed esto quā dulcissimū: et
sibi ipsi cōtinuum: et prout lacti cōuenit splendens su-
per omnia: quoad et fieri potest: similes habeto par-
tes. Manqz hanc doctem: ut mel optimū: ad perfec-
tionē nō recipit. Quo veto tale lac fiat: et idēcis nu-
trimentis alendū animal est: et exercitationibus me-
diocribus ad mouendū: et pullus si quē lactat: auferē-
dus. Quod autem etatis quoque maxime florētis esse
debeat: id neminem latet. Curandū itē ut quam op-
time cōcoquat: contemptis videlicet ijs qui si asine-
rum quoque victus rationi consulamus: ridebunt. Si
enim qui venērūt et praeini studio tenentur: equorum
stercora: quo intellegant quemadmodū alimenta con-
coxerint: odorantur: tanqz ex eo omnem eorū bonam
habitudinē cognitur: multo profecto magis nostrū
fuerit pro hominis salute nihil tale non prospicere:
atqz verbas animalū que nō admodum sunt bumide:
fenuqz et hordeū quod sit mediocre: obijcere: s; nec
illa omittē ut asine corpus refrigeremus: et fricem?
et detergamus: et mundemus. Porro si bumidiora et
olentiora et status plena excreuerit: planum profecto
est nō concorisse probe. Quare aut derrabendum ali-
quid de alimento est: aut exercitationi aliquid adij-
ciendū: aut qualitates immutande: aut refrigeratio-
nis frictionisqz cura varianda. Sin duriora reddat
animalis alius: ad contraria est inspiciendum: atqz
illorū aliquid immutandū. Nam si ipse omnia que
consideranda circa animal sunt cuius lacte vsuri su-
mus: deinceps persequar: totā tuende sanitatis artes
commemores: quā legerit necesse est quisquis idoneū
lac preparabit: nunc vero dici opus nō est: cuius alibi
de ea traditū sit absolutissime. Sed ad propositum
reuertor. Ac mihi iam rursus memoria repetes homi-
nem qui et lauat: et lac sumpsit. Hunc itaqz ad
secundam vsqz lauationem quiescere permittemus:
tūz modice fricabimus: et pinguiter: vtiqz si lac quod
sumpsit: iam ad vnguem conficit. Id quod tum ex ru-
ctu: tum ventris mole licebit cōijcere. Adodiū vero
tēporis tiner primā et secundā lauationem interual-
lū erit: si quatuor aut quinqz equinoctialū horarū
spatiū intersit: scilicet si tertio adhuc lauare paras.
sin aliter: pluriū. Sane tertio lauabis si multis lau-
ationibus fuit assuetus. Ibi nāqz et delectantur et iuuā-
tur si sepe lauent. Quinetiam post quāqz lauationem
hominem vngemus priusqz se vestiat. Quippe cōdu-
cit ad renutritionem id quoque: sicut et frictio. Reddi-
ta hō de horum omnium facultate ratio est in libris
qui de sanitate tuenda sunt scripti: non tamen inuti-
le fuerit nunc quoque summam ea repetisse. Mā siue
cuiuslibet partī corporis temperatam infundas cali-
dam aquā: siue frices: siue laues: siue aliter quemodo
eumqz calfacias: idē fieri carnes qd Hippocrates de
ijs dixit quibus aqua calida desuper infundit. Max
primū attollit: mor gracile efficitur. Ideoque vbi car-
ne implere quodlibet corpus studemus: id eatenus
calfaciendū nobis est: dū intumescat. Vbi vero dige-
rere et vacuare cupimus: eatenus cōtinuandū est: dū
quod intumuit substat. Sane qui eiusmodi operi-

bus praeficitur: solite attentus esse debet: potiss-
imumqz vbi carne implere studetur. Nam digerendi
certe tempus adeo late patet: ut etiam si velis nō ab-
erres. At carne implēdi plane pceptum est occasio. Si
quidem cū primum intumuerit: tū est desistendū. At
intumescere hoc singulis corporibus suum est. Non
enim fieri potest ut qui nunc nobis propositus gras-
cilie est: ita intumescat ut illi qui sani sunt: imo postqz
leuiter intumuit: protinus digeritur. Itaqz attenden-
dū diligenter est ne clā te elabatur propositus tempo-
ris articulus. Siue igitur hominē qui extrema graci-
litate est perfrices: sufficiat tibi sol? rubor: siue laues
satis ego medicatis calor. Si quid ultra pergās: res-
solues hominē magis quā nutries. Angendum vero
post lauationē oleo est: ne videlicet plus iusto digera-
tur: sed obstruatur exigua spiramēta. Ideo protinus
et siccitatis remediū fuerit: et aduersus incōmodū qd
ab aere ambiente cōtingit: velut munimentum. Ac si
quidē delectatur lac: post secundā quoque lauationē
id exhibebis: sin aliter: pristinā diligenter cocia: aut
alica pristinē tū preparatā. Hinc vbi rursus quicue-
rit: ad tertiam reducendus lauationem est: aut illico
ad cenam. Sit autem preparatus illi panis purus:
et qui curiose in furno sit coctus: et tū fermenti tū salis
qd satis est habuerit. Opsionū quoque ex saxatilib? pi-
scibus: aut ex albo iure asellus. Preterea ale rescos
gallinacei: qui lacte sit alit: idēci sunt. Quorū si co-
pia nō est: alijs vendū. Ad eundē modū et perdicib?
et passerculis qui mōrati sunt et mollis carnis: vscen-
dū. Vitāda autē et que palustria sunt: et que carne sunt
dura. Et (ut paucis alimēti summā cōplectar) sit co-
ctu facile: et nutritens: minimeqz glutinosus atqz exce-
mentosus. Porro omnū quos ne uimus ciborū mas-
time nutries nulla caro est. Verū nō eque ac p̄dicta
cōcoctu facilis est: preterea glutinosus succū crassum
qz generat. Alioqz nec alio esse habitu p̄orū: qd in sum-
mo sit nutries. Quippe adberere id d; et simiter ad-
tungi: nō aut pce tenuitate disfluere. Mō itē ad p̄posi-
tū affectū vti hac cōuenit. Si cū nutrimentū ipsum
seipsum cōcoqueret ac in partes digereret: preterea alē-
dis partib? assimilaret: et quibus alimēto est op? ad
bereferet: pculdubio ijs quibus plurimū nutrimē-
tū requiritur: maxime nutrie cōcoctū cibo esset opus. Verū
qm nō altud id qd nutrimentus desiderat: aliud qd
ipsum cōficit: sed qd nutrindū est: ipsum sibi et nutri-
mentū attrahit: et mutat: et cōcoquit: et adiūgit: et ad-
milar: ad duo nimirū nobis in opportuno cibo elige-
do spectanda esse dicat: vñū ipius cibi naturā: alie-
rū vires suas p̄prias initasqz. Itaqz ex his illud pa-
tet: nec plane qd maxime nutriat: optimū esse ijs cor-
poribus que resci magis egēt: vtpote quib? cōcoque-
di facilitas nō est: nec etiā qd facillimū cōcoctu est: cū
scilicet ipsum nequeat maxime esse nutries. Lū igit
be indicationes ex aduerso pugnent: cōmittendū nō
est ut dū alteri nimum sis intentus: alterius omnino
obliuiscaris: sed vtriusqz memor: quoad licet: vtrum-
qz misceas: qd mihi pceptus vbiqz memoria tenet
velim. Jam vint: tū qualitatē tum quantitātē memos-
remus: vtpote quod maximum ad talia vim habet:
quando vnum hoc vrendum censo omnibus quib?
resci corpus est opus: modo nō febricitent. Esto igit
tur vnum (quod crempli loco dicatur) quale est sabi-
nū in Italia: arsinū vero in Asia: ac (ut summa quas-
dā ac generatim cōprehēdā) qd aquosum quidē est:
ceterum

ceterū leuiter adstringit. Aquosum natura appello
vinū quod tenue est et purū et oligopboron: ut Hip-
pocrates grece nominauit. Est aut oligopboron quod
si diluit minimā sustinet aque mixtionē. Quod sane
imbecillissimū et ut in vinis aquosissimū. Nam quod
plurimū aque in mixtura sustinet: id tū uehementis-
simū et validissimū est. Eiusmodi vinū Hippocra-
tes cenode: hoc est (ut verbi vim exprimā) vinosum
nominat. Verū ab hoc cauēdū est: quā imbecillas vi-
res feriat. At quod aquosum natura est ceterū austey:
id percommodū est: quod ab aque imbecillitate recet-
sit: et vini noxiā nondū habet. Ad hec itaq; respiciēs:
tū etatem ei? tū temperamentū inuenias. Quippe
quod nouellū est id tū aquosius: tū vero imbecilli?
quod admodū est est quod ut vino par sit. Adde etiā quod
egritus concoquit: ac magis excrementosum est. An-
tiquius vero ut vinosi? est: ita uehementi? est. Quod ut p-
positis sit ex usu. Quoties citius sexto anno nobile
Sabinū idoneū non est: quod diutissime in stomacho
ac ventre innatet: et fluctuationes faciat. Nobile vo-
co quod austērū est: non Sabinū modo verū et Adria-
nū: et Albanū: et Arlīnū: et Titacazēnū omniaq; id
genus. Dictū nāq; fuisse de omnib; vinis seorsum est
Ad has igitur veluti metas respiciens: etiam mixturā
eius cū aqua temperabis. Quin etiam cractius con-
secturam de iam dictis facies: si vitiorū aque capita
memoria tenueris. Porro pendet ea ex frigiditate
ei? omnia: cui? culpa et in precordijs diutissime mo-
ratur: et fluctuationes excitat: et in flatus mutatur et
corrūpitur: et ita ventriculi resoluū robur: sic ut de-
terius proinde concoquat: sed nec digerendo per cor-
pus alimento aliquid magnopere conducit. At vero
memoratorū vinorū virtutes cōprebensis iam aque
vitij? aduersas quodāmodo naturā habent: cū nec
inslent precordia imo si inflata sint subside faciat:
nec insit morā trabant propter caloris mediocritatē.
Adde quod cū digestionis vias aperiant et pariter
impellant ac nutrimentū sursum agant: ad celeritatē
deductionis in corpus conducunt. Sunt preterea
boni succi: et ad miscenda concoquendaq; ea quā in vē-
triculo et venis sunt idonea. Quā vires quoq; organo-
rū adaugent: et expellendis excrementis viā faciunt.
Eoq; sit ut etiā talia vina preter cetera vitinas mo-
ueant: quā et ipsa totū corp? celeriter transeunt: et im-
petu cursus sui excrementa secū expellūt. Ac dictū quod
de alibi diligenti? est de vinorū facultate eque ac ci-
borū. Conuenitq; ut qui artē methodo tradi sibi stu-
der: oīs materis vires pri? p̄didicerit: nec expectet
eas in singulis affectibus audiat: sed simul ac cura-
tionis tantū specie noxi: debitā victus rationē inue-
nire possit. Ego vero ijs consulens qui veritati di-
scende sunt auidi: eiusmodi doctrinā attingere salte
non grauabor quo scilicet qui minus exercitata co-
gitatio sunt: exceptis a generalibus ad particularia
veluti manu ducti descendant. Ergo quod reliquū est
apponendū. Portiois id motus erit: ut nec in vētri-
culo innatet: nec fluctuationis illi? sensum inuebat.
Eiborū vero potissimū si fieri potest: ut ne grauent
dem ipsum. Quod cū difficile sit vel fortasse eiusmodi
quod vitari in imbecillo ventriculo oīno nequeat p-
ximū est ut p̄cipitissime grauis esse desinat. Ab hoc ten-
sio inflatioq; precordiōrū vitande ijs sunt. Quod si ta-
le quippiam primo die inciderit: pro magnitudine
symptomatis ad portionem detrahendū posttridie

de cibo est: si recte omnia cedunt paululū adijcien-
dū. Ad eundē modū et in tertio die vel demere vel ad-
ijcere conuenit: cū precedente conferentibus. Atq;
ita semper omnia pro renutriendi rescicendiq; ratio-
ne frictionibus: gestationibus: inambulationibus:
prout corporis incrementū procedit administrare:
etiam reliqua omnia pro refectoria vocata ratione ad-
ijcientibus. Que sane genere a proposita ratione nō
differit: sed in eo quod sub illa perinde totū corp? est
affectū: sicuti sub hac ventriculus. Accidit autem sic
affici corpus in diuturnis potissimū morbis: utiq;
cū coniuncta cuiusq; partis humiditas ex qua pri-
ma nutrit: propemodū omnis exhausta iam est. Nam
ut solidari ipsarū siccitas corrigitur: id fieri omni-
no non potest: sicut nec sentiri: veluti in libro de ma-
rasmo docuim. Hanc vero humiditatem etiam si oī-
no sit assumpta: regigni modo dicarū victus ratione li-
cet. Atq; in alijs refectoriis ventriculus egregie
pre cetera non afficit: in proposito affectu morbus
ipsi? est ventriculi. Tempore vero totū corp?: ut po-
te parū probe nutritū macescit. Quo rationabili? est
exquisitiorem hos vici? rationem requirere propter
concoctionis imbecillitatem. Eterq; cū meliores sint
effecti: transferendi sensim sunt ad renutritioriam re-
fectoriaq; vocatam vici? rationem: analeptice gre-
ci vocant. Id fieri si plurib; et frictionib; et gestationi-
bus quam ante vitemur. Aduranda vero interea est
et ciborū tū qualitas: tū quantitas: sic ut tum plures
tū valentiores quam pri? exhibeantur. Ac tēpore p-
cedente cū ad sanitatis statū prope ventū iam est: se-
ponenda sunt priuscula et lac: preterea sorbitio ex ali-
ca: ac ad consueros cibos veniendū: post etiā pisces
detrahendi: nisi si in consuetudine fuerūt: ac volatili-
libus cibandū: tū suillas carnes esse a pedib; i pri-
sana elixis incipiunt: post vero etiam imū cras recte
sumant: ab hoc etiam reliquas partes: prius quā dem-
iuuenis porcellis: qui si bycins sit etiam pridie iugul-
etur. Nam besternū: quam recens necatū facili? con-
coquitur. Estate sat fuerit si mane immolat? porcel-
lus sit: ac circa solis occasum comedatur. Quippe quod
in superioribus suāsim? cū valenti? alimentū vespere
exhibendū censum? id semper obseruare studiū bi-
mus: utiq; non leue percepturis commodū ijs quā ita
cibabant: quod sane diligenti? inspicere agnosces:
Satius enim est a principio rem cepisse. Quā quā ita se-
barent plurimo nutrimento indigent: nequeūt autē
vel quod mediocre est concoquere: paulatim hos se-
pius cibare oportet. Atq; idcirco fieri non potest ve-
semel eos cibasse sit satis: sed nec bis: quoad scilicet
sunt gracillissimi. Atq; hac de causa ipse ter eos ciba-
re sum solit. Verū quā ita manifeste meliores facit ap-
parent: etiam bis nutritū sit satis. Ergo tantam
exhiberi primā cibationē ē rationabile: quāta prius
quod secūda sumat tota proorsus erit concocta. Id con-
tingere valentiori alimento non potest. Quare p̄mo
loco leue sumendū bis est: quo vix et concoquat celer-
rime: et excrementū ei? discedat: et vacuū purūq; ven-
tricul? secūdū excipiat. At quā non solū quies et som-
nus: sed etiā longi? tēp? hui? naturalem administra-
tionē excipit: rationabile est ut valentiores ciborum
hoc maxime tēpore offerant. Itaq; etiā arduē oēs
sic faciūt: quod cū sursum non solū aliqua ratione inueni-
rūt: sed etiā longa experientia cōprobatū. Sedent
et quod illi faciūt: nibil mali sit si ijs quod ualētium victu

utunt: etiā faciunt: ut illico post cenam non bibant: vix anteq̃ cib⁹ coquat. Siq̃dē inarāt cib⁹ si bibāt: ita vt eos ventriculi corpus propter iterpositum bu morē nō cōtingat. Verū si sitibūdī fuerint phibere eos i totū vt graue ē: ita nec expedīdēs: s; tālū īdulgendū qđ ⁊ desiderīū solet ⁊ sitim leuet. Postea vero q̃ nutrimentū concoxerint abūde bibere sunt sinendī. Quippe celerrime si ita faciant per corp⁹ digerit. Adanevero post somnū cū deiecerint: ⁊ paulū inambulauerint modice sunt fricādi. Est autē modica bis frictio: que eaten⁹ administrat: dū corpus incaleat: mor gestationib⁹ vtendū: dein rursus tū lauādī sunt tū fricādi: idq̃ intra meridiē aut plane circa ipm meridiē: quo vix inde ad vespērā abūde spatīū interueniat. Nō autē ⁊ de domib⁹ in quib⁹ conualescens nutritur: habenda in primis cura sit: potissimū ne frigidiores calidioresve iusto sint superuacui⁹ dicere arbitro. Pari modo ⁊ de alijs ei⁹ generis: que inuenire sibi quisq̃ sine nostra opera pōt: doct⁹ vix nō solū ex ijs que dic: sed etiā que i opere de sanitate tuēda sunt dicat. Est nāq̃ conualescentiū vic⁹ rō media quedā inter eā que saniorū propria est: ⁊ q̃ egrotantiū. Quare difficile non est ex ijs que de viraq̃ sunt prodita: vt per seipsum quis mediam inueniat. Nā sicut nec aliarū rez ita nec vic⁹ vna omnibus species in consuetudine est: cū alijs semel esse alijs bis: ⁊ alijs citi⁹: alijs ad vespērā incepisse cibū moris sit. Itā cib⁹ ipse alijs piscis plurimū est: aut deniq̃ alij quid ex maris alijs olera magis: aut deniq̃ hortētia alijs poma: alijs legumina: alijs nuces: alijs aliud q̃ppia: alijs quadrupedū carnes: atq̃ barum alijs alie: alijs autē idq̃ alijs aliax. Quinetiā caseorū laete vtunt nōnulli pl⁹ q̃ ceteris cibis: gñaliter q̃dem caprarū vel boiū: sunt tñ qui ⁊ alioz aialū. Bibunt quoq̃ alijs calidū: alijs frigidū: ⁊ vinū vel liberaliter vel parcius vel oīno nullus vel hoc genus vel illud. Ad ea igit̃ reducēd⁹ quisq̃ est quid⁹ insuevit. Scriptū autē diligent⁹ de consuetudine seorsuz est. Nūc illud dixisse abunde sit: nō mō in cōualescentium vticus rōne: sed etiā in morib⁹ magnā partē ad totū vic⁹ medicamentozūq̃ inuētiōē ex cōsuetudine sumi. Rō est totum gen⁹ indicare pōt. Mā cū ex alijs que retuli: tum vero ex cōsuetudine nō minime sumēda. Sed ⁊ nārum inspiciende sunt proprietates. Noui cñ quosdā q̃ si qđ vigilātium op⁹ nocte obire fuissent coacti: dormire preterea nō potuerit. Talib⁹ igit̃ vt noctu bibāt cōsulēdum nō est: ne vix ea occasione vigilare coacti: maximā inde noxā sentiat. Siccat nāq̃ totū corp⁹ s; habitū vigilā: eoq̃ īfessissima ē ijs qui ex siccitate laborāt. Sūt ⁊ q̃ si prīstānā gustet prorinus nauscent. Eadez in q̃busdā facile accēdit. Esse hō aliquos qui facile carnē bubulā cōcoquant tā vñ ex publice iactatis est: preterea alios esse qui ad alios cibos potul⁹ recte se aut nō recte habeāt. Nō solū autē ex bis mae q̃ ad victū pūnet copia suggerit: sed etiā ex regiōe ⁊ tpe. Scriptaq̃ tā bec sunt a multis q̃ me p̃cesserunt: quo min⁹ ipse istis īfisso qui ideo tñ ea cōmemoro: ne quid vix sit omīssum. Qđ hō ab oib⁹ iuniorib⁹ medicis est omīssus id p̃se quoz: nēpe quemadmodū affect⁹ corporū metodo curent: itā methodū veteres (vt aū dixi) probe icboarū: nemo i eozum ipsam absoluit. Verū rursus ad propositū redeundū. Sicce intēperies vbi solida ipa corpora contigerunt: siquidē in vna quapiam parte

consistant: veluti nunc in ventriculo propositū est: nūq̃ ad perfectionē sanabunt: nec in eū statū qui ante morbū fuit reuertent. Sed quod dici in consuetudine vulgo solet: re scilicet ipsa edocto: id talibus maxime intēperantijs accidit: morbū ventriculū afflicxisse: ⁊ in reliquā vitā imbecillū reddidisse. Quippe senū i ventriculū obtinent p̃uiscq̃ cōsenuerint: quo sit vt facile ex leuib⁹ ledant causis: perinde ac senes nec pbe concoquere possint: quo euenit vt etiā totū bis corpus deteri⁹ se habeat. Ad eūde modū ⁊ si alia quauis afficiant parte. Nō si ipso etiā corde sint affecti celeriter arescūt: vocatq̃ ariditatem siue maras mū eiusmodi Philipp⁹ ex morbo senū. Is igit̃ marasmus breui moriē affert. Proxime huic q̃ ab loci noze est incept⁹. Ador q̃ a ventriculo: Quis alijs particulis ortū habet: tanto sane tard⁹ quanto que libet barū minoris est p̃stantie q̃ ille. Si vero leuiter cordis corp⁹ siccātū sit senescūt qđ celeriter: ceterū plures annos trahūt q̃ qui vehementer sunt lesi. Ad eūde modū in locinoze ⁊ ventriculo ceu dictum est: ac in reliquis oib⁹ ad portionē. Ceterū victus rō eadē genere est tū in hac siccitate: tū in illa q̃ solas eā humiditātē absumit q̃ solidas nutrit. Preterea etiā in tertia quā supra memorauim⁹ siccitate. Facillimā hō oīm sanarū quarta est: in qua vene succo sunt inanite. Immo hic affect⁹ vt frigiditas pot⁹ habet curat q̃ vt siccitas: vel (vt tut⁹ loquar) frigiditatis respect⁹ in hac siccitate exuperat: periculū q̃ in ea vertitur. Siccitas secūdū locū obtinet: habetq̃ p̃inde sanationē tū exp̃ōptā tū celerē. Siquidem si bido quis vic⁹ rationē bis caute exhibeat modice calfaciens ⁊ tuto nutrens: statim in tertio pleniorē ritū citra noxā admittūt: multoq̃ id magis in quarto et quinto. Atq̃ hoc sane erat quod Hippocrates p̃cepit. Que longo spacio extenuata corpora sunt: ea sicut reficere op⁹: que breui breui⁹. Scire autē licet solidozū corporū siccitatib⁹ si perdurēt succedere necessario frigiditātē. Quippe permanere siccitas perse non mutata oppositionē q̃ ex calido ⁊ frigido consistit nō pōt. Celeriter cñ ex nutriendi defectu refrigeratur partes: propterea scilicet qđ ex calido succo sanguinis nutiunt. Sed q̃ inter initia dictū est: nūc siccitatis curationē executi sum⁹ ⁊ q̃ ab initio est cōtracta: ⁊ quā nulla diutissime secuta est notabilis frigiditas. Ergo proximū fuerit frigiditātē illi copulare: q̃ euidētes qđ habeat notas: ceterū magna nō sit. Est itaq̃ curationis cōsiliū nō simplex vt p̃i: cū nō modo tibi vt bumectes danda sit opera: sed etiā vt calefacias. Quare itēdē dū acriter est ad p̃sidio rū materē: necubi imprudētes ijs q̃ bumectāt ea q̃ nūmū calefaciāt adiūgam⁹: q̃ppe bis vehementer sic candi vis subest. Itā vero quātitas noxe in vtraq̃ intēperie ad materē inuentionē potest viā ostendere. Verbi gratia maxime qđ siccitatis sanationē modo perscripsim⁹. Adodicevero adeo scrupulosa vic⁹ rō ne nō indigēt: qñquidē nec vires ipsi fundit⁹ sunt collapse. Item nulla alia de causa difficilis reddit̃ valide siccitatis i corpore cōmoda curatio q̃ qđ vbi reficit corp⁹ postulat: nec cib⁹ seipso coallescere quz eo potest: sed eius qđ nutrit operā qua preparat̃ req̃rit ipsum est imbecillū. Ergo cū id modice siccū fuerit: propterea qđ vires nō penit⁹ considerū: vberius cibare licet: nec met⁹ est vilius ne a mō abberres. Quo magis ipsi de difficillima intēperie differere instituit

mus: ac in ea veluti exemplo studiosos exercuimus. Hinc namq; orsi ipsi mer: ad mediocres siccitates corri-
gēdas idoneā materiā inueniēt. Proponatur autem
et nūc siccitas quidē similis priō: et copulerurq; ei frī-
giditas. Ergo calefacientis materie admiscendum
iam dictis tātū erit: quātū particula ad frigus inci-
nauit. Proponamus igitur eā primū modice refrige-
ratā. Ergo is qui paulo ante retulimus in lactis qui
dem vsu mel vberius adijcietur. Atq; vero qđ quī-
dem ad genus spectat idem: ceterū qđ minus aquo-
sum quā prius et plurimū annorū sit dābimus. Quin
etiā esculēta oīa calidiora exhibebimus: idq; non
naturalibus modo ipsozū temperamētis: verū et
recētibus ex igni qualitātibus. Mardino preterea
vnguēto vngēdus assidue venter est: sic vt nunq; re-
maneat siccus. Si in id vnguētū nō adsit mastichinū
satisfecerit: sed et opobalsamo eū perungas: tum ipso
per se: tū cū tā dictis mixto. Nō siccō: pī ea magis
adherere stu debis: etiā cere aliquid admiscebis. Si
hō etiā aer ambiēs sit frigidus: lanam ex his imbu-
tam impones. Quinetiā cbiā in mastichē in opobal-
samo aut nardino vnguēto liquās: lanā inde mada-
tem vētriculo impones. Sane vtili? fuerit si qđ ma-
defactes: etiā optima sit purpura: qualis ē tyria: qñ
et adstringi ipsum modice: et cutis ei? meat? obstrui
expedit. Si quidē que rarū habitū faciūt et relaxant:
ea tum digerūt succos: tū particulas frigidis extrin-
secus adueniētib? obnoxias reddūt. Que hō valen-
ter adstringūt: ea siccāt. Quo sit vt medicamētum qđ
eiusmodi corpora exalefaciat: id ne euocāt vim hīe
expediat: nec adstrictorū tā multā sibi immita. Ademi-
neris eū velim tū eozū q in egris es cōtēplar? tum
que in opere de medicamētis es edocos: nēpe acer-
bā qualitātē sua quidē ipsi? vītute et refrigerare et
siccare: qđ si cut valide calefacientū sit admixta: qđ ex
ambob? cōpositū est: min? quidē in calefaciēdi mu-
nere efficere quā alterū: siccando vero nō minus quā
vtrūq;. Adaxime cōtraria faciūt ijs que precepim?
nostri tēporis medic? qui siccē parti: et que nutrimen-
to male frui: cōpositū sepe medicamētū ex calida et
acerba materia imponūt. Est aut eozū q strypbna
grece dicitur: nos inopia cōmodioris vocabuli acer-
ba diximus: nullū pfecto modice adstringēs: idēq;
nec modice siccās: quo vez magis pibēda ea in tā
dictis affectib? sunt. At hō si cū siccitatis intēperie
multa frigiditas sit: sic vt fortius calefacere subigat:
oīm primū itēperamētū genus ad memoriā reuoca-
bis: quippe qđ oīm grauissimū esse ostendim?. Quo
circa ad corrigēdū quoq; esse difficillimū: in traq; so-
licitudine egere id minime est ignorādū. Incipere ve-
ro fili mō a cōprehēsis pri? materijs tētabis: sperās
scz fore vt longo tpe p tutiores sanet affectus. Sunt
porro tutiores be(nā reperere ea q sunt tā necessaria
est fati)? In nardino vnguēto solues mastichē cbiāz
quā pinguissimā: ac purpura exspēs vteris. Eritq;
vtili? mō copia ei? sit: si opobalsamū adieceris. Dan-
dum pterea vberi? cū lacte mel est: sed detracta pri?
spuma: quo et minus sit extremētosum: et magis nu-
triat. Quinetiā mel ipsum despumatū: p se optimū
nutrimētū frigidō ventriculo est: ita vt calido aduer-
sissimū. Atq; bec ambo meminisse i primis opz: vtiq;
a pleriq; medicis ignota. Ac neq; aliqd frigidō cor-
pori melle poti? expetere: neq; ad calidū magis re-
spuere. Ergo plurimū huic affectui p nutrimēto mel

optimū esto: sed qđ pri? sup prius ex quercu vīte
ve ad summū candentes: fuerit decoctum: ac curiosē
despumatum. Atq; aut eligēdū semper est antiquū
eoz antiquius: quo maior fuerit frigiditas. Tum si
res postulabit: totum genus immutādum: ac primo
loco Adriani mox tyburtinū: aliudve similis gene-
ris eligēdum: vetera quidē omnia: ceterū nō adeo vt
amara tā sint. Siccāt em que amara sunt immodice.
Sane optimū medicamētū talib? omnibus sit: quo
picatores quotidie vītutur. Ergo illinire eo totum vē-
trem cōueniet ac post auellit: sed priusq; refrigeretur.
Atq; hoc si bis vno die deinceps feceris abūde erit.
sepius aut nō expedit: quādo ita per balnū digerās
nō sanguine bono particulā impleas. At nos ex pro-
pinquis locis attrabere: nō id qđ cōtinetur educere
studem?. Idē oib? particulis q ex nutrimēto fructū
nō sentiūt (atrophūtas greci vocāt) mirificū medica-
men est: si qđ eo moderate sciat vti. Sed et calefacere
ventriculū: ita vt in qualitate calorē ei? nō intēdas
sed quam maxime naturale ei? tēperamētū tuearis:
ac substantiā inaugeas: id ex leuissimis in eiusmodi
affectu cōsilijs nō est. Efficit hoc in victu simul cum
ijs q tam dicta sunt: maxime vinū. Ex ijs hō que vē-
tri extrinsecus applicant: boni habitus puellus vna
sic accubas vt semp abdomen eius contingat. Sunt
qui catellos pingues in hunc vsū habeant: neq; id
in aduersa modo valitudine: verū etiā in pspēra. Ta-
les itaq; ijs qui ppter siccitatem quoq; solam imbe-
cillū ventriculū habēt: sunt idonei. Seruādūq; ante
omnia est ne puellus bumecta sit cute. Qui em noctu
sudore perfundunt refrigerant potius q calefaciūt.
Mocēt preterea tali affectui et calida fomēta: que qui-
dem siccā sunt: eo qđ rorem similariū corporū depa-
sunt: que humida sunt qđ hūc digerūt (potissimum
vbi largius bis vītutur) preterea qm calēfaciūt.
Mocēt oportū corpus efficiūt. Ac de hac intēpe-
rētariū cōiugatiōe batenus sit satis. Ab hinc multe
vt propositū est siccitati iuncta caliditas esto nō ad-
modum multa. In eiusmodi intēperie primū cura/
tionis modū seruābim?: sed vinū vīm: mellisq; copiā
diminuētes: nō solū nō augētes: ita vt mel proesus
nō degustet: vinū hō exibeat quod minime sit an-
tiquū. Nam cibos apponemus sub lactis tpe: sed si
estas est: sub aque fontane frigore. Sed et vētriculū
vngemus oleo tum crudo: tum melino. Ac multo sane
magis si pluscula caliditas sit: ipsum vinū tū aquo-
sius exhibebimus: tū sub eo frigore qđ fontis aqua
per mediū ver exhibet: illud nobis psuadentes eius
modi affectū ad portione esse febrē. Quippe qđ illa
vel in toto animali vel in corde est: id proponit? nūc
affectus in vētriculo est. Atq; ipse scio me vna cū pre-
cepto: ribus primū omnū vidisse hominē quēdā ma-
ture etatis nō paucos tā menses veratū. sed nec eoz
quisquā affectū ei? intellexit: ne etiā ipse. Postea hō
cum iam medēdi eius affectus methodū inuenissem
venit mihi in mentem hunc vtiq; illum esse affectum
quem olim fueram cōtēplatus. Alieliū autem
rem etiam exponam. Quippe vtilis omnino erit ijs
qui audierint: nō secus ac fuit mihi. Homo erat quā
draginta annos nat?: medio dū valebat crassitudinē
gracilitatē habitū. Is siti affligēbāt: ac calidā aduer-
sabat: cū illi frigidā nemo daret: tācē hāc ipse fla-
gitabat: febricitare tū medicis nō videbat: et ventris
culus q sumpserat trib? aut quatuor horis post euo

multe simul cum potione. Itaque gracilis tam effectus est ac periculo propinquus: minime videlicet adiutus ab austeris acerbisq; tunc cibis medicamentis. Supponit vero et post cibum austerum vinum. Is homo cum nec ultra sitim toleraret: ac (ut aiebat) mori mallet quam in cruciatu vivere: a quam frigidam simul multas super cibum hauriens protinus sistere desistit: paulo vero post plurimum ei euomuit. Ab hinc horrorem in toto corpore sensit: pluraq; experientia poposcit: cum prius omnia abijceret: tunc igitur reliquum totum dies quo id fecit: nocteq; totam in quiete egit cooperimentis se fouens. Excreuit vero semel circa mediam noctem que medio crure erant cocta. Itaque nec sticulosus preterea erat. Postero autem die cum coloratio multo tum firmior est effectus. Ac deliberabant tam medici an hominem lauare expediret: alij quidem suadentes: alij dissuadentes: vixit autem sententia eorum qui lauare suaserunt. Itaque etiam lauatam circa offensam est: ac modice cibatus: tum melius et quam pridie ventris coecoruit. Quæstus autem est quod difficulter transglutiret visumque omnibus est propter vomitum: qui preter consuetudinem incidere: vellicatam illi gulam fuisse: ac proinde male se habere. Ceterum ut etiam secutus diebus symptomata permansit: constabat nobis omnibus ventriculi imbecillitatem esse sanata: gulam autem esse perfrigeratam. Nec sane mirandum erat sicut portione illa quod immodice calfactum erat ad mediocritatem est reuersus: siquidem mediocriter se habebat fuisse refrigeratum. Ceterum gulam ei nemo potuit sanare: sed vitio in vitium mutato tempore interposito moritur. Alius vero huiusmodi similes non paucis annis post vidit: cum omnem ventris intemperiem discernere iam possem. Visum igitur est mihi statim maiore conatu refrigerandum esse priusquam homo magis extenuatus simile quam prius: si ex refrigeratione pateretur. Tunc igitur visum est primum refrigerantia medicamenta que precordij imponuntur experiri. Quo facto estus sane ventriculi est remissus: ceterum homo suspirantem similitudinem respirabat: tanquam egre totum thoracem moueret. Quin ipse quoque interrogatus tale quæpiam sentire se offensam fatebatur. Adverti itaque illi transuersum septum refrigeratum esse: proindeque abiectis refrigerantibus solum locus oleo calido. Eum autem respiratio statim naturalem motus sui ordinem recipere et fouendo desistit. Statim autem thoracem longiore spatio moderate refrigerare. Ergo et que extrinsecus applicuit: infra magis impositum a septo umbilicum versus recedens: et cibum potionemq; omnem (excepto lacte) sub fontane aque frigiditate exhibui. Atque ita longiore spatio sanatus est: nunc alibi offensus. Sciri tamen illud ante omnia debebit: ubi valide in ambabus qualitatibus imbuta quævis particula est omnem eius actionem perire: nec facile quod sic est affectum: ad suam naturam reuerti posse. Ubi vero altera tantum qualitas plusculum immutata est: (velut nunc siccitate fixum) reliquarum aliqua mediocriter se habet: utique qui ita affectus est saltem potest. Proponamus itaque rursus exuperare intemperiem calidam: huius autem adiutorem esse modo humiditatem modo siccitatem: sed mediocriter utraq; ac prius humiditatem. Hanc intemperiem minore metu aqua frigida curabimus: quam minime ex ea ledentur vicine partes: ut que mediocriter se habeant. Nam in siccis affectibus necesse est non ea modo quam proxima sunt: sed etiam totum corpus gracilius reddi. Ventriculo autem ipso non

siccato: ut nunc est propositum: nec totum attenuatum esse corpus potest: quare nec frigide potu ledi. Sicubi hoc adeo vehemens caloris intemperies ventrem occupet: ut usque ad cor ipsum perueniat: febricitare hominem necesse est. Quominus mirum est: si eiusmodi intemperiem maius periculum insequitur: sanatio tamen genere eadem est: et ad eam postea ubi de febris tum curatione disceretur. Qui autem cum siccitate coniunctus calor est: eadem genere remedia poscit: ceterum non adeo securus est refrigerantium usus: propter eas quas retuli causas. Humida vero intemperies: siue sola consistat: siue cum calore frigoreve coniuncta sit omnium facillime curatur. Et quoniam tres be intemperies creberime ventriculi affligunt: suntque curatu facillime: barum curationem in memoria habet quicunque absque methodo hoc est via et ratione morbis medentur: ac ad alias eam intemperies (ut dictum est) transferunt: ignorantes videlicet plures esse. Sunt porro ipsius humide intemperie cum sola consistit remedia ubi qui circa valent calefactionem refrigerationemve siccet: preterea consue potione parsitas. Eius autem que cum caliditate coniuncta est: adstringentium et ciborum et potionum usus. Sint autem ubi austeri sine calefactione. Atque eius que cum frigiditate est coniuncta: optima presidia sunt acris omnia: quibus admisceri debent que acerbata sed circa manifestum frigus sunt. Optimum est et his presidium exigua portio: atque ea vini cuiusque ingenuiter calentis: consistat autem id minime nouum esse. Atque portione vero eorum que comesta et bibita sunt: etiam reliqua omnia que foris applicantur: adhiberi debent. Et quoniam de his abunde tractatum est: repetito rursus sermonis initio: capita eius colligemus. Calida ergo intemperies refrigeranda est: frigida vero calfacienda. Siue humida siccanda: et siccata humectanda. Quod si per copulationem aliquam duarum qualitatum intemperies consistat: miscenda amborum consilia sunt ac que humida calidamque est: siccanda et refrigeranda que vero humida et frigida siccanda ac calfacienda. Ad eundem modum siccata et frigida humectanda ac calfacienda: siccata vero et calida humectanda et refrigeranda. Scire vero licet omnium harum pessima esse inter simplices siccam: in compositis siccam et frigidam. Atque hoc loco finem habeant ventris intemperies: quas scilicet extrinsecus nullus alius superuacuum humor. Deinceps ad eas que ex eiusmodi quapiam occasione fiunt: stillicidii conuertam. Sepe igitur in ipso sinu ventriculi coactus humor qui aut calfaciendi: aut refrigerandi: aut humectandi: aut siccandi: aut etiam horum aliqua per coniugationem efficiendi naturam optinet: intemperie creat: interim vero et in ipsas ventriculi tunicas (ut ita dicam) imbibitus siue impactus. Ergo prior affectus si semel constitit: per vomitum expurgatur: facile quietescit. Sin rursus ex alia quapiam vel alijs particulis humor confluit: diligenter discerni indiget. Curatio vero post effectricis cause cognitionem statim se exhibet. Dictum enim nobis est tum alibi: tum vero in his que de differentiis febrium scripsimus: consue nonnunquam ex alijs et alias particulis id quod in his redunda: velut ex capite ad oculos. Quo casu opus curatio eo quod transmittit: duntaxat firmitati perspicere oculorum: quo vide licet eorum que confluit: minus prompte quietem admittat. Ita igitur et in ventriculi affectu opus ubi id quod superuacuum transmittit inueniatis: omnem huiusmodi curationem: de ventriculo autem tanquam esse sollicitum: ne que

effluat p̄d̄pte receptat. Id qđ duplici (vt arbitror) ratione fiet: vna oīm fluxionū cōstituitur: quippe que ab adstringentibus repercutiuntur: altera vero non minus ipsa quoq; omniū partū que ad bonā habitudinē reducuntur communit: nēpe ex ipsarū temperiei mediocritate. Ergo primū inspiciendū totum corp⁹ est an excrementosum: an plethoricū: id est nīmia equaliū humorū copia redundans fluxionem ventriculi immitat. Secundo loco si id non videt singule partes expendende. Atq; in toto quidem corpore estimādo: tū redundante: tū excrementorū notas: et ex opere de sanitate tuenda: et ex libro de plenitudine didici. Super his tamen illa quoq; estimabis: primū quidem in mulieribus an naturaliter non purgētur mox in viris an excretio aliqua consueta bis teneat. Nonnullis em̄ ora venarū que in sede habentur vacuare superflua sunt sueta. Alijs profluens et naribus sanguis aut vomitus: aut alio quopiam modo: tū in certis periodis vas aliqđ reclusum. Nō em̄ tū in ore: tū in faucib⁹ id multis contingere. Nō desunt quib⁹ et per ventriculū sanguinis expulsio certo tempore fiat: potissimū ijs qui cū vehementer exercitationē deposuerūt: a priore tū victu non destiterūt: aut etiam artū toto aliquo sunt priuati: veluti etiā Hippocrates indicauit. Sūt quibus diarrhee et cholere certis interuallis omne corporis redundantiā educant. Ab his illud estimandū quānā vici⁹, ratione sit vsus: vtrū ne frequenti cruditate aut satietate: idq; in octiosa vita: ac precipue preter consuetudinē an contra. Illud deinde perpendendū an aliud mēbrū corporis certo tēporū circuitu vexari solitū: nunc non vexet. Alijs em̄ articuli morbi aut coxendicis: aut podagra: alijs cephalaea: aut etiam fluxio aliqua que in oculos vel aures procubuit: nunc migravit ad ventriculū. Nō paucis vero catarrhū corp⁹ id est destillationes per guttur et nares qđ assidue verabant conuerse certo tēpore in ventriculū loca sunt. His igit oībus consideratis: si quidē ex minus momentaneis translatio facta est: qđ superfluus est rursus ad ea reuelles. Sin ex ijs qđ maioris sunt momenti: ambob⁹ simul consules cū semper summo uens affectū qui fluxionē exciter. Fiet id si oēs corporis partes ad bonā habitudinē reducant⁹: ac officinales expulsiones: fluxiles semper reddant⁹. Nec quē admodū efficere possis: in opere de sanitate tuenda est preceptum. Nec illud latet si propter equaliū in toto corpore succorū redundantiā venter fluxione tentat totū corpus vacuandū esse. Simili modo si propter malū suetū abundantiā hunc expellendum ē: atq; hinc ad ventriculum veniendum. Proxus em̄ cum plures iam dies delata in eū superuacua sunt: aliquid vitij ex malitia eorum contraxit. Itaq; nō in tempestiue qui ita laborat absynbii portione vici⁹. Sed nec que postea adhibenda prouidentia sit: quo ad pristinū ventri habitū cōparaueris latere arbitror. Quippe si pro tēperamento noxie fluxionis in tēperie aliqñ laborat corrigimur per contraria p̄sidia postulat. Facillimū vero est etiusmodi noxā corrīgere vbi paucos durauit dies. Nā si desiderio eius qui curasset longiore spatio permansit: aliqñ tunice eius malo succo implet⁹: aliqñ ipsa similis earū substantia in temperata nū leuiter effecta: similis cure indiget et qđ prius de intemperantijs in hoc libro retulimus. Reliquum igit est vt exponamus quem

admodum curari succus victosus debeat qui in ventriculi tunicis est receptus. Sunt porro ad ciuissimos di affectus idonea pharmaca genere quidē ea qđ mo dice purgant sic vt eorū vis super ventris et intesti norū loca non ascendat: aut si quid ultra vasa tñ in mesenterio contingant. Speciatim vero que ex aloē cōponunt sunt aptissima. Etia si illa pressio non sint aloē ipsa. Nec itaq; non elota valentius vacuat: elota vacuat quidē minus sed roborat ventres magis. Expediit ergo paratā h̄re: quā oēs medici picran id est amarā vocant: atq; hanc dupliciter confectaz: vtiq; ex aloē elota et non elota. Admiscēt autem buic cinamomū: et rylebalsamū: et assaz: et spica nardi: et crocū: et cbia masticebe. Sūto autem horum cuiusq; drachme sex: vnius aloes drachme centū. Prestantissimū hoc medicamentū est ad victosus succos qui in tunicis ventriculi habent⁹: vtiliusq; est eo sicco ex aq̄ vti dū paruoz cocleariū mensura: vbi mediocriter ac medio quodāmodo eo vti studemus: naz maxim⁹ cū mod⁹ ac absolutissim⁹ est duozū nō vtiq; paruoz: sed magnozum potio in aque temperate cyathis tribus: minimus vnius parui. Atendūz vero hoc tēpore et p̄ssane cremore est: qui primus a balneo sumitur. Nam medicamen ei solito purgantium medicamentozum tpe dabit⁹. Post idē vbi modice inambulauerit: et modice semouerit: de reliqua victus ratione nihil est immutandum. Sunt qui reponunt medicamentum excipientes id despumato melle. Et sit qđ dem ita durabilis cetera non perinde ad propositos hoc loco affectus vtile: cum et minus ventrem roborat: et magis deiciat. Verum quibus lenta p̄uici ta ventriculo infigit: ijs prius exhibenda sunt quos cūq; hanc dissecant: post deinde purgandum. Quod si ad vomendum sunt idonei: non inutile sit per radiculam ex oxymelite vomere. Sin nec lēus humor sit nec crassus: vtiq; abunde sit a p̄ssane solius cremore vomuisse: item a mulla. Quo casu sumen dū vtrius vis plus est qđ nutrimenti vel etiam deflectionis causa sumeret. Idoneum vero est et si mulla in qua incitum absynbium sit bibat⁹. Nam id quoq; tenues succos quicūq; vez in ipius ventriculi ore cōtinentur commode deorsus impellit. Sane communis est totus hic sermo qui de intemperie agit: cum sanitaris tuende preceptis: ea scilicet sui parte qua de parum firmis actionibus disputat. Non enim p̄fecto ea qua de perditis aut vitiōse functis agit. Quippe pars illa a sanitatis tuende contemplatione plane seiuncta est. Imbecilla vero actio prout magis minus: ve talis est: aut ad sanitatis tuende: aut ad medendi tractationem pertinet: leuiter quidem impedita ad priorem: grauius ad posteriorem. Disce nūc vtiq; ex eo quod a consuetis actionibus obundis propter noxe magnitudinem vel desistat⁹: vel non desistat. Dictum autem et de his est in opere de sanitate tuenda: quo vtiq; celerius transeunda eorum tractatio nunc est: p̄sertim omni methodo qua ventris intestines sunt curande: iam perscripta siue be firmi⁹ et ex mora inbeferint siue leuius. Nec vero illud latere puto esse aliquando mixtum ex tribus tā dictis simplicibus in ventriculo affectum: ita vt et ipse solide partes laborent: et mali succi ita ventri sint infixi vt elui ex facili nequeant: et aliqñ in interio eius sinu contineantur. Potest nāq; interm fieri vt primus cū secundo consistat: potest et secundus vna cum tertio.

Gal. pars tertia.

potest et primus cum tertio: sepe etiam omnes simul pro quibus methodum quam prius de vulneribus tradidimus: ubi omnes affectus simul coniungimus: ad memoriam revocabis. Quam nunc quoque apponere non sit inutile. Primum namque in eiusmodi corporum estimabis a quo maxime discrimen egro impendere videatur. Secundo loco quid quod ex his causis rationem obtineant quid effectus. Tertio que sanari ante alia possint et que non possint: veluti de ulceribus quod una cum phlegmonis consistere ostendimus. Ubi namque et a quoque affectum non leve periculum instat: ad id quod videri dirigitur primum curantis consilium debet. Ubi aliud efficiens est: aliud quod ab eo efficitur: ipsa causa spectanda. Arabi curare hoc sine illo non licet: ad id quod ordo dicitur est respiciendum. Atque in eo quidem curationis consilio quod ab urgente initus affectus magnitudo perpescenda est. Ea triplex est: alia que ex lese actionis presentia spectatur: alia que ex propria affectus essentia: et tertia preter bas: que ex facultate que lesum corpus gubernat estimatur. In eo vero consilio quod ex cause ratione initur: a iudicandum est quidnam eorum que coniuncta sunt augere aut gignere reliqua possit. Que rursus vel gignantur: vel incrementum ab eo accipiant. In eo vero quod ordo prescribitur: quid a quo: vel quid cum quo vel quid post quid sanari possit. Fingatur igitur in ventrem desfluere ex cerebro superfluum quendam humoris frigidum: atque eius occasione intemperie in ventre contrariam iam esse: quin potius malum iam succum per totum eius corpus media omnia similitum particularum spatia occupasse. In eiusmodi complicationis dignationis malus est intemperies: propter ea videlicet quod ipsa temperies: proprie vero essentie ratione quodcumque vitiosum tale fuerit circa propositum in sermone egrum. Ac ponatur ad presens malum primum trium affectus esse succorum qui in tunicis ventris continentur. Esto (si liber) ut idem quoque affectus rationis sensus faciat: atque ex eoispo animi defectum et sudores quosdam cum synopes dissolutione accersat: ita videlicet ut quatenus supra vires est reliquias sit malus. Constat igitur primam esse adhibendam curam: ut ei quod vires resolvit occurratur. Deinde quoniam omnium maximum proprie essentie rationis hoc finimus: vitiosum ad id primum te revertis ac primum id sanes. Ubi id mediocriter se habuerit: ac neque vires amplius habent: neque plurimum vitiosum succum in ventre sit: tum nimirum ad causam accedes illud pro comperto habens non posse ad perfectionem illam affectum sanari manente adhuc ipsa unde natus est causa. Quando autem curationis modo contraria in se remedia: sicut in phlegmone et ulcere indicat: (ostensus namque est que phlegmonem sanant: ea maius reddere vitiosum) modo alteri affectui nihil nocet: sicut in proposito nunc casu. Qui enim educit humorem qui in sinu ventris continetur: is humorum qui in tunicis continentur alimentum admittit: eque et qui cerebrum ita sanat ne quam sensibilem redundantiam creet: is veluti fontem fluxionis in ventrem destruit. In his ergo ordo curationis cum ordine causarum consentit: quanquam in aliis dissentit. Ceterum quod ex magnitudine spectatur: id distinguit prout dictum est debet. Ac primum quidem id agendum est ut ei quod maximum est propriam medicamentorum materiem accommodes: dein de pro causarum ordine ro-

tum cures. Et cum neque copia notabilis excrementorum in ventre sit: nec eorum que in capacitate eius continentur: nec eorum que in tunicis: sed neque rosio querebribus officiat: tum omnium primum sanandum ipsum certe bonum est. Ad hoc finis ipse ventris vacuandus extergendus est: postea ipse tunice expurgande: postremo intemperies est medendum. Dicta vero prout sunt cuiusque horum medicamenta. Itaque nec prolixus habendus adhuc sermo est: sed finis tum libro imponendus. Omnium enim reliquarum partium intemperies similiter his quas in ventre proposuimus sanabuntur. Semper enim comparandum remedium est quod sit affectui contrarium: ac illi remediorum indicatio quod a laborantis natura sumitur adiungenda: de qua dictum in superioribus est: dicitur in insequentibus videri. Necessum vero erit nunc paucis de ea mentionem facere. Prima quidem indicatio a laborantis loci temperie sumitur: que caliditas: refrigerandi: siccandi: vel humectandi: vel aliquid horum coniuncte cum alio faciendi mensuratur prescribit. Secunda ex eo sumitur quod actio eius omnibus animalis partibus sit communis: aut quod communem virtutem nunc summum mistret. Tertia ab ipsa partis figura. Quarta ab ipsius postura: cuius portio est ad vicinas animalis partes societas. Tum preter hec omnia ipsa sentiendi vel actionis vel habitudo. Ac dicitur quidem insequentibus de singulis horum latius: nunc paucis ea transcurramus. Quorumque calidiores natura partes ex frigore laborant: he et liberaliter et diutius calidius postulant: sicut etiam quod frigidiores natura sunt si ex calore laborant refrigerari: et siccores si ex humiditate male habeant siccari. Ad eundem vero modum et humectari que humidiores naturaliter sunt ubi ex siccitate laborant: tum vberius tum diutius postulant. Quippe eatenus redeat ad naturam eorum quodque necesse est quatenus a natura recessit: ac veluti quadam via retroferat que in diversum agat ei quod facta in ipso est transmutationi. Contra vero pars que calidior natura est: si calido morbo egrotat: exiguam brevisve temporis refrigerandi egerit: sicut que frigidior calidior natura est: si calido morbo laborat. Non latet vero et quod sicut contigat intemperies insciderunt: eatenus be reduci ad naturam postulat quatenus a natura recesserunt. Atque ita quidem a temperamento laborantis partis auxiliorum indicatio sumitur. Ab eo vero quod actio eius omnibus animalis partibus utilis sit: aut paucis quibusdam: aut vni sibi: in his intemperies generibus quod ab his humoribus infestant vitiosum nihil ex hac indicatione sumitur. Nam et refrigerari et calidius: et siccari: et humectari: et per coniugationem quidvis horum parti singule particule pro morbi portione requirunt. In his tamem que ex bilibus sunt orti: si particula soli sibi inferuntur audacter vacues licet prout affectus suadebit: sed in etiam virtuti attentus. Sin necessarium opus eius sit omnibus animalis partibus: veluti ventris et iocinoris: non levis habenda sollicitudo de robore virtutis est: ne hac magna semel vacuatione usus dissoluas. Est porro eodem opore venarum et artiarum: et cordis roboris et renum: et vtriusque vesicis: et utique que locum excipit: tum bilis: cum vasis etiam que ab utraque procedunt. Cerebri vero op-

cū sanati sum? ad volūtarias actiones necessariū ē: ijs scilicet instrumentis quib? eiusmodi actiones obī mus. Eū egri sumus: necessariū nō est: nisi ijs tātum que ad respiratum sunt deputata: reliquoz? vero oz? ganorū actio certe nō est: ministeriū tamē est ad vitā necessariū veluti pulmonis? asperere arteries fauciu. Ergo ex eiusmodi particulis quā primū vacuare re dādātā licet prout volueris. Ex vtrē hō t iocinoze vtrūq? vacuare nō licet: sed cū cautione: vt ne qd vir tuti officias. Qm̄ autē nō par est actionū dignitas ad egros seruādos: sed alie magis bis alie minus salu tates sunt: vtrūq? ad portione actionū dignitatis etiā cuiusq? partis prospiciendū est robori. Maxima igitur est cordis officij dignitas: atq? egorantibus ma xime omnium necessaria. Cerebrū hō ad vitā quidē par est momētum: nō tamen par robur eius in egro? tis requirimus: cū necesse omnib? non sit nervozum ac musculozum opera vti. Itaq? abūde fuerit: si tan tum eius seruatum sit: quo respiratiois munus sit obēdū. At hō iocinozis opus omnibus particu lis perneccessarium est: nō tamē adeo saltē perpetuas necessitatē habet sicuti ipsius cordis. Ad portione autem iocinozis: etiā vtrūq? opus se habet. Intelli gens ergo omnium particularū: tum functiones: tū vsus: quos in alijs cōmētarijs tradidim? baud dif ficulter inuenies quatenus cuiusq? robur custodiri oporteat. Ad eūde hō modū? quecūq? partes alijs auctozes facultatum sunt: barū quoz? robur serua re decet pro facultatis earum vsus portione: quo vtz illis animalis partibus sumministrēt. Sane de bis particulis illud (arbitroz?) didicisti cerebrū nervis ac musculis: cor arterijs: secur venis suppeditare vit tū. A figura hō indicatio ipsius modi vacuādi ex crementi suggerit ad hūc modū. Venter vomitu de sectione q? inanis. Intestina deiectione tū: sicuti etiā iocinozis caua. Renes hō t vesica ac iocinozis gib ba: si multo vitioso succo sunt repleta per deiectiones t pharmaca deiectoria (catoterica greci vocāt?) expur gantur: sin modico per vrinales meat? Cerebrū hō per palatū: t nares: t aures. Pectus t pulmones p aspera arteriā t fauces. A situ indicatio dabitur ruz ad solidariū intēperies: tum ad succozum vitū sane nō levis. Nā qui p summa corpis intēperie laborāt ijs medicamēta que intēperies requirit applicabi mus. Quibus autē in pfundo corpore intēperies est in ijs rōnem interualli intibimus. Si effi medicamē tis ijs vtere que intēperies requirit: vtrūq? multo im becilliora quā p vsu tuo ad locū perueniēt. Nam ad vacuationes quoz? nō nībil situs indicat: dū socie tatem laborantis particule cū alijs docet. Nam nisi illud compertum haberemus quod cauo iocinozis subiicitur vētriculus t ietunum: tum qd ietuno ipsi tenue intestinum succedit: id hō colon excipit: ac co lon qd appellāt rectū: vtrūq? inuenisse illud nō licuisset: qd secur t per aliū t per vomitū expurgari pos set. Ceterum aptior sit prior vacuatio: tanq? vni tam callentibus intestinis iocinozis superflua tolerare. Non spernenda vero indicatio est t ea quam sensus partium acuitas bebetudoq? suppeditant: quando omne medicamen contēnunt que tardī sunt sensus: etiā si nō leuiter rodāt. Atq? acuti sunt sensus: eoz? vires dolore resoluunt. Expedit igitur has nec cōfer tim nec semel valentibus auxilijs mederi rētes: sed tuto potius in tempore. At vbi tardus est sensus in

bis etiam celeriter obire quod iustum est licet semel vris remedio quod sit idoneum. Alterum quod supra dixi de horū indicatione: latius disceptabitur in se quentibus: idq? eo precipue loco quo de tumorum preter naturam curatione agemus.

Galenus methodus medendi vel de morbis curandis Thoma Zinacro Anglo interprete liber octauus.

De modo modum ve

ro febres quoz? nō sec? quā alij mor bi: qui ex intēperie in nobis cōsistunt quoz? in precedētī libro narraui me thodo curentur: tempestiuum nūc de cere videtur. Qd igitur Eugēiane charissime: simpliciū ac primariū partū (quas Ari stoteles similes vocāt?) natura ex calido: frigido: hu mido: t sicco iter se mixtis cōstet: vno volumine ostē dimus: in quo de elemētis fm Hippocratem disposuimus. Quod vero ex eo quod bec calidior sit illa frigidior: vel humidior: vel siccior: vel simul horum aliquibus copulatis affecta: simplices ac prime par ticule inter se differant: id in libro de temperamētis est assertum: t in libro quo de morboz? differentiis agitur: duo in vniuersum esse morboz? genera que in simplicibus animalis particulis oriuntur: docui mus. Alterum quod etiam secūdis t compositis t in strumentalibus sit commune. Vocauimus autem id vniuersū solutionem. Alterum ipsarū peculiare qd in calidi: frigidi: humidi t siccī intēperie consistat. Effe autem ex intemperantijs ipis: que quidem in vna sunt contrarietate simplices: que in ambabus compositas. In ea itaq? que est inter calidum t frigi dum oppositione duas esse simplices intēperies. Alteram vbi quicquam tantum efficitur quam erat calidius: vt eius ledatur actio. Alteram vbi pari mo do inualuit frigidus. In ea vero oppositione que est inter humidum t siccum: alteras etiam geminas: nē pe humidam t siccam. Copulatis vero inuicem sim plicibus alias existere quatuor: humidā t frigidā: humidā t calidā: siccam t frigidam: siccam t calidā. Tradite vero sunt t cause que has intēperies ge nerent in alio libro in quo morboz? causas reddi dimus. Sane vnus quispiam morboz? est quos in tēperies creat: t feb: is vtrūq? cum adeo immedice au ctus calor est: vt t hominē offendat t actionem les dat: quādo si neutrum adhuc efficiat: quantūvis sit homo nunc quam ante calidior: nōdum tamen febrē citare euz monstrauius. Quoniam autem quicqd preter naturam in nobis oritur: siue speciale nomen sortitus sit siue generale: id extra corpus non est: sed tum pleuritidis: tum pblegmone: tum morbus: tria si mul in vno consistunt corpore: verbi gratia Dionis: indicat autem t horum quisq? propriam indicatio nem eque profecto vt etus qui maxime omnium spe cialis est ipse differentie: ob bec vtilius visus est seor sum de feb:um differentiis tractare: quo omnibus prius preparatis: sermo nobis hoc loco citra omne eozum qui parum recte de ijs scripserunt refutatio nem absolueretur. Reuocemus igitur ad memoriam discretūis earū capita: quo propiam ex vnaquaq? indicationem sumamus. Est igitur vna earum diffe rētia illa: in qua causa adhuc adest feb:um creādo: aut feb:um excitata iā desijt. Altera hō q? vtrūq? greci loquū

tur) bectica febris est que ita facta est: vel etiā (vt alij
hūis eorundem dixerit) feberica. Nam qñ eos affe-
ctus qui facile discentiunt: en febri grece vocant: qui
tales non sunt en berb: concedendū est dilucidioris
doctrinē cā etiā febrū ipsarū eas que egre discutū
tur becticas: que facile febericas nominari. Dicendū
q febrū alias facile solubili affectu esse: perinde vt
percalcactū in sole lignū. Alias difficile solubili: velu-
ti qd igni eaten? excalcactū est vt ita accēdat r sumū
edat. De sunt prime febrū differentie. Quas vbi cū
summis primū indicationib? iunxerimus: mor ad
magis illis speciales veniem?. Prima em ois febris
indicatio veluti a morbo est ablatione etus prescri-
bens. Secunda vero ceu abs tali est morbo: que nō
absolute sublationē vt prioris certā quādā sublatio-
nem indicat. Nā cū febricitantes ex incēperie labo-
rant: necesse est sanationē quoq eorū intēperatē de-
pulsionē esse. Dis aut excessus per contrarium exces-
sum sanat. Et em id quoq ante est ostensum. Quā-
re febrilis quoq intemperantē excessus per contra-
rium excessum sanat. Est aut febrilis intemperan-
tē excessus in caloz abundantia. Huic ergo ad tē-
peramentum via erit per id quod refrigeret. Itaq
si tam presens febris est: sed causa que eaz excitauit
itā desijt: bule tñ sanande etus consiliū dirigitur vt
refriget. Quare querenda nobis talis mā est: q cum
redundante caloz paria refrigerando faciat. At si i
generatōne adhuc febris est: causa que eam accēdit
submouenda est. Sin pars eius ita genita est pars an-
gignendo: vtriq consulendū est. Primū quidē sub-
mouendo que eā accendit causam: deinde extinguē-
do que ab hac accensa est febrem. Ergo nisi quis ad
vnguē memoria teneat r que cause febris generent:
r in quo cuiusq corporis affectu: is nunq methodo
febris prospiciet. Dicitū nāq est in ijs corporib? mea-
tū cōstipationē febrē excitare in quibus quod trās-
pirat balituosum non est. (Ar. 4. d. 8. grece dicunt)
cuiusmodi vñtur in ijs qui boni sunt succi: sed mor-
dax r acre: fumo fuliginive non ab simile. Dis igitur
corporibus saluberrima est ex aqua dulci et tem-
perata lauatō: tum frictio que rarefaciat: et ex-
ercitationes modice: r victus qui dulces afficiat suc-
cos. Aduersissima vero sunt lauatō frigida: r alumi-
nosar lauationis abstinentia: r exercitatio acuta: et
frictio: vel plane nulla vel dura: r victus mali succi:
r vigilie: r ira: r tristitia: r cura: vñtq in sole r fati-
gatio. Verū de reliquis post dicam. De stipatiōe ve-
co meatū vnde digressus sermo est: liquido scire li-
cet solā eam si reliqua omnia desint accēdere febres
posse. Si itaq eiusmodi naturas a conuenientib? si
bi lauationibus prohibeas protinus febricitat. Vi-
disti aut profecto quo tēpore Rome nobiscum egisti
aliquos ita laborare. In quib? qui mtrificam diatri-
ton trāsmittere faciunt in cibi inedia cēsunt: ipsi difficil-
līmas febres faciunt: qñ protinus in prime accessio-
nis inclinatiōe in balneū eos ducere oportebat: ibi
q finire crebro si vellēt: neduz semel aut bis lauare.
Ego nāq reliqs oib? omisiss: eū tibi in memoriā
reuocabo q in aq aluminosis (que abula vocāt) est
lauat: ac ex eo cute densata: post inceptit febricitare.
Quippe satisfaciet is p claritate sermonis nostrive
luri exēplū. Sane boiem inuisebāt medici qdā nō in
celebres: alter Erasistrati? alter methodicus: vñsum
aut est ambobus hominem a cibo continere. Quod

tamē nos: cum post illos digressos superueniremus:
non permisimus: sed statim in balneū perducti: r te
pēti oleo largissime perfusus: tum blādisime pfectū
quā plurimum temporis in calidi solij aqua versari
iussim?. Ador egresso: ac frigida ex cōsuetudine vñs:
tum sindone cooperto: considere paululum ad vñs
recreandas precipimus. Postea denuo in balneum
perducto: ac rursus similiter tum vñcto: tum perfric-
cto: ac in calida morari iussio: dein rursus educto: ac
frigida merso deterfoq exhibuimus cibum: prius
quidez vt egressus est: atq aquam bibi prillane cre-
morem: dein paruo intervallo lacricam: ac post hāc
ex simplicet albo iure piscium aliquid eorum qui
molli sunt carne: cuiusmodi saxatiles sunt omnes
aselli. Porro non alienum sit: quo nñbil narrationi
desit: oia recensere. Tempus anni erat quo bec age-
bantur paululū post caniculares quos vocant dies.
Homo ipse cōtēter quinq r triginta annoz: colore
nigello: r habitu corporis gracili atq birto: tum q
tangētibz etiā cū valeret: manifeste caloz exhibe-
ret mordētes. Urinas quoq habuit abūde flauas:
ac si plusculū cibo abstineret: etiā mordētes. Alius
assidue sicca erat. Rūq excreuit: exigua acriaq r sic-
ca. Adores animi ad irā r cogitationē p pēsi. Ipse
pauci oino somni: r q pperuo de vigilijs querecēt.
Hic quodā loco quo negotioz grātia cōcesserat: abu-
lis (q baud longe aberāt) vñba ē septima (vt atēbat)
diei hora: ac ter quaterq se lauit: salubriter sibi con-
suluisset rat?. Hinc quoq vbi rursus in agrū se rece-
pisset: ac cibū sumpisset: r paululū indo: misisset: ve-
nit ad vñbē sero vñpere: vbi destitit? idoneo balneo
nocte febricitauit. Cum aut terria fere diei hora cōte-
plati eū medici essent iussit nō eū mō diē: verū etiā
posterū totū p inediā trāsgere: quo tertie diei noctē
obseruaret. Atq bis diebis abietūt. Mos ita lauato:
tum vt predictū est cibato: ministris precepimus: si
medici vñperit veniret: quiescere boiez diceret: eosq
statim remitteret: ac postridie mane redire iubere.
At vero abietūt: rursus boiem simili modo lauatum
ac cibatu: ijs ipsis que egimus dormire pbe fecim?.
Accedentes aut mane postridie medici cēsuerūt etiā
eo die cibo illi abstīnēdū: etiā si quā maxime sine fe-
bri pñsus eēt. Illo nō pmittere qd iuberēt: scis quā-
tus illis digressis risus sit excitatus: quē nos paulo
post superuenientes: deprehēdimus. Nō fugit nō nec
quomodo cū laborate ipso sit actū. Nā qñ (inquā)
cum valeres: bis lauare solebas: ac medici cibū tibi
omnino circūcidūt: nec illis iure in totū obsequēdus
esse: r aliqd eoz quibus per sanitatē es vsus: immu-
tandū arbitroz. Eo nō putante me suafutū vt laua-
ret quidem sed non bis: tum paratum se affirmante
quicqd iussit exequi: ergo (inquam) neq inediā
tolerabis: neq lauabis bis: siquidē r laborasse mibi
videris tam triduo: r calcactus vehementius a sole
fuisse. Propter igitur laborem (inquam) r vñtionem
vñam te adijcere lauationem ad duas oportet: ac ter
mibi audientem lauare: quoniam id mibi pollicitus
es. Ille subridens dura (inquit) imperas: ceterū quo-
niam stare pactis est iustum factam que imbes. Que
vero medici post bec egere: nosti plane quāto erant
digna risu. Bis tam lauatus fuerat pransusq doz
mierat: cum circa occasum solis ministroz quispā
adesse medicos nūciat. Hic nō febricitare se simulat:
ac veste circūdat? inuolutusq quo mñ? bibisse vñā

deprehenderet amico cuiusdam mandat medicis si quid perciderentur p se respondeat. Erant aut de more vbi inuolutum curiose hominem etiam cum capite viderent primum illud solenne ipfis rogaturi quora hora accessio inuasisset. Cum aut amicus respondisset ferme ne vna quidem integra ex quo cepisset intercessisse horam cum horrore an frigore cepisset rogant. Eo cum horrore respondente tangunt hominem in corpore propter risum et operimentum madentem. Itaque vbi hominem laudassent quod sibi obtemperasset nec quicquam ante tertie diei accessione deliquisset: ob id ipsum (inquirit) nunc te deseruit horrore est que sudoris idcirco ac multa humiditas circa cutem: que baudquaquam euenisset nisi inediam tolerasses et triiduū transmississes. Iussis igitur propinquum esse guttule illi manarent diligenter detergeret ne frigore officerent: tum mane se redituros prefati discedunt ne tum quidem post sudores iussu homine nutrire. Hic namque sunt illis noctes eo tempore breues: reliquisque esse postridie mane nutrire. Digressis igitur ipse perfusus sudore iuuenis ita ut inuolutus vestibus fuerat in balneum cucurrit ac tertio lauit et similiter est cibatus. Postridie priusquam aduentaret medici egressus domo dedita opera est ne se deprehenderent. Itaque cum paulo post venissent et egressum intellexerent: mirati inter se sunt qui tandem hominem egressum subegisset tam bidui passus inedia. Ergo si hoc vno male affecti ab eiusmodi medicis egressissent quod pluribus in cubilibus detinerentur cum liceret sine interpestita hac inedia multo citius ad consueta vite munia rediret: erat profecto vel id pergrauae. Verum id ge grauius est quod accidit. Cum enim memorate nature vbi sub tali victu reguntur grauissimis occupentur febribus: qui hunc insungunt medici nihil mihi a carnis febribus differre videntur. Tum enim veluti qui vniuersi diu ac boni succi sunt vbi in febri diaria transmutare mirificam diatriton coguntur vnu id tantum patiuntur incommodum quod frustra cruciantur: sic etiam nature tam coprehensae: imo ex longiore inedia acerrimis acutissimisque corripuntur febribus: a quibus promptus est in hecicis transitus: atque ab his rursum in torridum marasmodum: aut si os ventris facile iniurijs patet in eum qui syncopen id est animi defectum infert. Audisti enim subinde nonnullis talium medicorum dicentem melicere ipsius euidenter intellegere quantum mali committant dum eiusmodi naturas in inedia custodiunt: si velint dum sani omnino sunt biduum eos inedia tubere tolerare. Larent enim illico febricitantes idque ob nullam profecto aliam quam famem. Siquidem cui nec suberat prius quicquam in corpore quo grauius nec quicquam illi interim accessit extrinsecus noui: is plane ex inedia febricitauit. Quando enim (videtur est) non vnius alterve sic interperatoz sed plane omnes vbi inediam tolerarunt et balnei solio abstinerunt febri corripuntur: ne vel leuis quidem amplius relinquitur non his suspitio potest quasi ob aliud quippiam et non inediam febricitant. Quibus namque in corporis temperatura sicci preualet humido et calidum frigidum: his corporis habitus gracilis bifutus et nigrior est ac reliquis tribus intemperamentis que hoc sunt minus calida tactu calidiora aduertitur: plurima quoque his flaua est bilis vniuersa ac delectio bili saturata et pulsus magni et somni leues et pauci et animi impetus vehementis. Ergo recte horum Hippocrates tum generaliter victus formulam cuiusmodi esse conueniat tum

quos ac qualia symptomata in eiusmodi homines incidunt non solum vbi totum diem in cubi inedia trasegerint verum etiam vbi altero cibo qui per prandio datur abstinerint prodidit. Quippe in sexto de popularibus grassantibus morbis ita inquit. In calida natura refrigeratio aque potio quies. In libro autem de acutoz victu quem alioquin Luidijs sententijs adscribunt cum de ijs disputat quod solum prandium dimittunt etiam huiusmodi nature homines meminit picrobolos eos grece quasi amare bilis homines ab redudante scilicet succo nominans. Habet hoc eius verba se ad hunc modum. Si et quod his die comedere consueuerunt: ij si non prandent egrotant: tum imbecilli sunt ac timidi ad quouis opus preterea cordis dolore sentiunt. Siquidem suspensa illis viscera videntur et calidum pallidumque mingunt et desectio vritur. Sunt preterea quibus os ventris amarecat oculi cauantur tempora salunt et extreme partes frigent. Hec vbi praedixit mor alia quedam tum de cena tum de nocte: ad finem sermonis alii vniuersum note homines (quos picrobolos vocat) tum vnicui in die victus: tum inediam quam alios homines difficilius ferre: vnam nimirum in eo libro exponens partem eorum que in sexto Epidemion monuit in vniuersum: nempe quod ad victum spectat. Nam refrigeratio quam calidis naturis suauis efficitur cum ex alijs tum non minus me ex cibi exhibitione. Qui namque originaliter temperatam parum moderatam habent: horum insitum calorem si squalens acrimonia est cibi mitior minusque mordenter reddunt. Sane illud non latet et boni succi et exquisita debere esse que his exhibeantur nutrimenta non tam men ea que boni succi propterea quod exiguum butus modi substantie in se habent nominentur ac nutrire nequeant: imo que vtile plurimum in se contineant. Sunt namque et malue et brassice et bere et lactuce et denique omnia olera et fructus nutrimenta cum substantia in bis habilis ad alendum contineatur. Verum sicut in bis exiguum est quod nutrit non exiguum quod est inutile: ita in pane puro et ouis et carne talia plurimum est quod nutrit minimi quod est inutile. Quod si id quod admixtum inutile est preterquam quod non nutrit etiam acrem aut acutam aut acerbam aut amarum aut denique vitiosam quamquam qualitate habet: non modo non proprie nutrimenta sunt sed etiam medicamentose facultatis non parum in se habent. Ex pedic igitur tales homines illis nutrire cibis quicquam nec medicamento sam vllam sensu perceptam vim habeant sed nec ipsum quod nutrit plurimum quando hoc quoque si eruperat vitio non caret. Principio namque nec si in ventriculo eorum agitur concoctio est exacta: nec si ventriculus eorum superet: que in venis obitur: est absoluta: nec si isthic baud magnus sit error: saltem tercia que singulis partium propria est: facile in omnibus illis ex sententia respondet. Conuenient profecto bule et ut frigidum humidum que quodammodo ei nutrimentum exhibeas: vbi corpus tum calidius tum siccus solito est redditum. Quare commodissimum bule est prissane cremor ad vnguem coctus: in quo nullum sit superfluum condimentum: vix potest qui et refrigerare et humectare ac sine sit seruare hominem potest cum eo quod nec balitiosum: nec humidum: nec siccus detineret excrementum. Hoc balitiosa quecumque foris effluere sunt apta. Humida que per vesica. Sicca que per alium. Quippe a vniuersi in singulis eorum substantia nota imposui. Quod aut nullum horum retinebit prissane

cremor manifestū est. Que est alut delectationes sunt eas adstringentia retinere solēt. Que p̄ vinas et vini uersam exiunt cutim hec detinent ea q̄ exiguis meatibus inhererent: emplacomena vocāt. Preterea q̄ ualēter adstringunt ea styphna greci vocāt. Prissana vero nec exiguos cutis meatus obturāt nec adstringēdi vim habet vllā. Ac qd̄ nō adstringat quidē vel gustus ipse docet: cuius virtus est qd̄ adstringēdi vim habeat discernere. Qd̄ nō nec cutis meatib⁹ lentitia crassitudine sua ibereat id̄ ratiocinari ex reliquis eius effectibus est promptū. Nā siue sordidū corpus extrinsecus prissana desiccat vtiq̄ sicut apbroniur⁹ et mel deterget. Siue ex ventre educere medietatem pituitam velis nihilominus mulla vtilē prissane cremorē experieris. Additū tamē in dictionē est mediorē: qm̄ si multa et vebemēter glutinosa et crassa pituita sit hanc radícula ex oxymelite nō mulla aut prissana detergere est habilis. Est sane et aqua mulla ad oēs ante dictas expulsionē idonea. Vex nec sitim restringit vti prissana et in amara bili abundantibus na turis facile vertitur in bilem. Optimū igit̄ (vt̄ predictimus) in eiusmodi tēperamētis nutrimentū est prissana. Proximū ab hoc alicia cui paululū aceti sit adiectum. Tertū q̄ sine aceto liquida est nō crassa: qualem nonnulli preparāt ad similit̄ pulei. Inicisse vero hui⁹ et cocti aliquid porri factus est. Nā qd̄ tū anetibi tū salis aliqd̄ necessario habebit neminē laet. Quin etiā in furno coctus panis vtilis est cibis: sicut etiā e piscibus saxatiles oēs. Nec ipsi minus aselli: nisi si prope lacum aut magnum flumē quod in mare decurrit depasti humidā magis glutinosamq̄ habeant carnē. Proxime asellos sunt solea et torpedō itēq̄ lupus et mul⁹ post mugil e pelago. His autē piscis deterior est qui prope lacum qui mari coniungitur aut magni fluminis ostium pascit. Ex volatilibus autē optimi sunt perdices ac mōrānt omnes passerēs. Ab his gallinacē et phasianū iuuenes columbe. Sed nec tamē intus claudende cū excrementosa sint omnia que exercitatione carent. Excrementosa nō noui minus sunt tum lacustria tum plaustrā omnia. Quos fit vt̄ etiam ex ipsis suillis carnibus optima sit montana. Ab his deinceps bedi sunt: in omnibus tamē diētis fugienda tum vetula tum recens edita sunt. Illa namq̄ duriora concoctusq̄ difficiliora sunt: hec immo dīce humida et excrementosa: ac potissimū quęcūq̄ ex animalū generibus sunt que naturaliter humida sunt vt̄ oues fuscę. Verum de omni ciborū facultate alibi precepimus. Nunc velut alia in hoc opere: sic ista quoq̄ exempli causa sint dicta. Siquidem propositum nobis in hoc est non tanq̄ in ijs que de alimentis et medicamentis scripsimus mactatas inuestigare sed solas facultates generales. Nihil autem profecto referat generales ne facultates an vniuersales appelles. Reuertamur ergo rursus ad propositū. Quibus acre aliquid quotidie transpirat ij si cutis ipsis styperetur p̄d̄pre febris corripuntur. Styperant nō hāc tum que adstringūt omnia velut paulo supra memorauimus de Abulis aquis: tum que lentitia crassitudine sua exiguis meatibus inhererent. Aliquādo autem ipsa cutis immoderatioz siccitas exiguos ipsius meatus densat. Proinde qui enantebe in balneo vtebatur hunc nos vidisti quo tēpore inequalitatē sentire se quereretur uenisse. Simili modo et q̄ largo vino cū oleo exiguo utebatur. Item qui lentissimo tum cū

densitudinem sentiebat hāc quoq̄ decetero (vt̄ scis) vti prohibuim⁹. Inhibuimus nō minus et cum qui quotidie insolabatur: et cum qui puluere utebatur. Alii vero qui iam ad inequalitatem febilem peruenierat vebementiam remittere frictionis iussimus. Jam alium (vt̄ scis) curauimus mirantem quo pacto vna lauatione: ac debita frictione horridam ei⁹ multorum dierum inequalitatē dissoluerimus. Atē batur autem et ille adstringere oleo: hoc inquam ture propter alios vsus celebrē. Hispanum vocant. Doc igitur mutates: ac sabino tum pinguit̄: tum molli ter vberius perfricantes ac bis lauantes: illico sanū reddidimus. Non solum igitur hec vitanda ijs sunt qui humidum et fuliginosum e corpore exbalant: sed etiam que glutinosum: et q̄ crassuz gignūt succū: quādo hec paruis meatibus inherencia trāspirationem morant retinēt nō minus (vt̄ dictū est) trāspirationē et que cutim immodice siccant. Adulcos siquidem talium cum sole vterentur: alios vero cum vberiore nitro: alios cum sale: aut exercitatione multa: aut frictione dura: preterea frictione sicca (xeroribiam vocant) et calidis fomentis: et puluere cum horum occasione quorūvis egrotarent ipse testis es vt̄ ab his prohibitis multis tam annis integros seruauerimus. Sunt autem merito eiusmodi precepta tum valentium tum eorū qui de valetudine querūtur cōsumunt. Nō enim ei que iam facta est febris consulū: sed ei que nunc in generatione est prospiciunt tollendis scilicet ijs que illas excitant causas. Quippe que adhuc in generatione febris est: vñ aufert̄ causa ipsa vna interit. Quare que in libris de sanitate tuenda de eiusmodi tēperamētis sunt prodita: ea oīa ad eos q̄ febricitare incipiunt siue id sanationem appellasse oportet siue prouidentiam sunt transferenda. Siquidem sanamus id febris quod iam inuasit etiam si eriguum est. Prospiciamus ne quid amplius prononiat adimentes causam. Velut vero tā dictarū maxime naturarum et cū valent et cum de se queruntur illud cōmune consiliū est vt̄ fluxile et transpirabile vndi⁹ que corpus reddatur: ita illud quoq̄ vt̄ tū vigilias: tum iram tum tristitiam tum curam tum vitionem: tum frigus tum lassitudinem fugiant: cum promptissime post hec eiusmodi temperamenta febricitantur. Sanare vero ea quorūvis est aliqua dictarū occasione febricitant: oportet partim similiter ijs quos ex styphata cure laborare diximus partim dissimiliter. Quippe in prima accessione inclināte ducēdi in balneum omnes sunt: tum pinguit̄ simul ac molli ter fricandi. Qui quidem ex aliquo qd̄ cutim adstringit laborant: sicut dictum est. Qui vero ex siccitate: fricandi quidem et ipsi: sed parcius: lauandi autē vberius. Respiciendum vero semper ad virtutis modum est in omnibus eiusmodi auxilijs. Atq̄ ire quidem et tristitie: et vigilie: ac cure: nec frictione indigent: nec multa lauatione. Sed omnib⁹ qui ex eiusmodi occasione febricitant: oleum infundendum tepidum lat⁹ ge est: cui minime adstringēs vis inest: tum paululū fricādi: atq̄ ex cōsuetudine lauandi. Astio vero prius ab initio refrigerationē desiderat: tū crebriores lauationem minime vero aut oleū largū: aut crebriā frictionē. Sint autem que refrigerent: et rosaceum: et ompbacinū: qd̄ (arbitror) omorib⁹. Et etidū oleū nominant. Attiliora nō ex his sunt q̄ nihil in se salis oīno habēt. Efficies hec magis frigida: si ita vas in

quo continentur: in puteo suspendas: ut aqua tangat. Præterea si defluxus frigide aque vasi se illidat: magis humorē refrigerat. Quod si largius refrigeratas cupis: miue circūdabis. Infundere autem syncliptici: sublata in altum manu: per mediocrem hanc modum oportet. Hec vsq; ad inclinationem faciens: in balneum duces. Si vero qui memorato est temperamento: de quo omnis hic sermo est: ex frigore febricitet: etiam ducendus ad balneum in remissione is est. Si autem cum grauedine et destillatione febricitet: prius q̃ be concoquantur: lauandus nō est. At qui ex vltione febricitant: ij vel cum bec ad finem: lauari debebunt: veluti in libris de sanitate tuenda ostendimus. Post lauacrum vero isdem quibus ante in ad faciendam ambozum capita sunt: eorum quidam quater vltione febricitarunt: refrigerantibus: qui ex frigore: calfacientibus. Sunt autem et bec post balneum mediocritas: cuiusmodi irinum est: et nardinum vnguentum. Vterum de his immorandus pluribus non est: presertim in libris de sanitate tuenda iam proditis. Sed suffecerit dixisse reliq; simili modo in febricitantibus esse faciendam quemadmodum in vltis et refrigeratis citra febrem: faciendam precepimus. Non tamen quous tēpore lauandos febricitantes esse: sed in accessionis remissione. Præterea qui ex vltione febricitant: ijs intendendam que ex refrigerantibus constat curationē esse: ijs vero qui ex frigore: eā que ex calfacientibus constitit: remittendam. Reliquum autem fuerit ut communis ac differentiam in vltu omnium comprehendamus: rui conditionum in proposito temperamento: vbi febri dicitur laborat: proponamus. Omniū igitur communis vltus species est: que et boni sit succi: et concoctu facilis: et que nūq; erigitis cutis meatibus inhereat. Sed ijs qui exusti sunt: cum eo quod refrigeret et humectet. Pari modo ijs qui fatigati sunt: magis nutritiens. Ijs vero qui refrigerati fuerunt: cum eo quod calfaciat modice. Ijs qui per uigilio: et tristitia: et nimia cura sunt affecti: quod humectet: ac somnum conciliet. Ad eundem modum ijs qui fatigati sunt: magis nutritiens. Ijs qui refrigerati sunt: minus nutritiens. Reliquis quod medium sit ambozum. Vinum vero ipse confectus es omnibus me cuiusmodi naturis concedere: sed quod cum aspectu tum viridis sit aquosus. Quod enim ad omnia vtilius quam aqua est: utpote quod et cōcoctionem iuuat: et vinas ac sudores pronocet. Constat autem et Hippocratem nō in diarijs modo febribus: verum etiam in acutis: ex ijs que de acutis vltu prodit: vinum dare. At in sexto Epidemio siue ipse sit: siue Thessalus eius filius: vinum calidis temperamentis prohibet: idq; nō modo cum febricitant: sed etiam per sanitatem. Quippe in calida natura suadet tum refrigerationem: tum aque potionem tum quietam. Nisi forte copiosius vtendum esse aqua quam vino cuiusmodi naturis suadere cum dixeris: quemadmodum nonnullis placet. Hoc igitur seorsum per se disquiratur. De potione vero frigide decidendum. Ego igitur censeo eius generis nature: et dum valent: cuiusmodi potione magnopere iuari: nec in diaria febris ijs quibus in vltu fuit: eam circūcindo. Si quis vero nō adfuerit: butir per febrem dare non inceperim: nisi pristina plane sanitate prius reddita. Quod si vel propter timiditatem: vel propter cōsuetudinem a pueris: vel saltem opinationem frigidam ti meaturum opere homini persuadeam: obseruans in

estate cum estuatum oratione post opus. Nam vbi post vsus eiusmodi potionis liberatus statim ab vltione estuadoque est: visusq; firmitorem ex eo stomachū quam ante habere: tum venter illi biliosus defecit: et probe concoxit: ac corpus cum ea iterum iterumq; est vltum: reficitur: tum vero alijs quosq; indicatis: quibus simili ratione contulit: exposuerim primum quidem illud esse omnium longe verissimum: quod contraria contrariorū sunt medicamenta. Prædictum autem mihi de hoc prius est: mori illud: quod temperamentum eius sanitatis symmetriā egressum morbo est propinquū. Tū quod sanitas eiusmodi corporum dubia est: ac potius in affectu: quā sebesin vocā: quā in habitu: quā berin. Præterea qd si boni temperamenti esset: hoc illi omni studio tueretur: cum vero vltio sit temperamenti et nature: in melius immuto. Porro dicitur et de his fuisse est in libris de sanitate tuenda: vnde nec immorandū mihi hic multis est eos imitari scriptores qui cū pauca prorsus sciant: ipsa in omnibus libris inculcāt. Id enim nō multa est docere: sed multa scribere: et multas chartas cōsumere: cū liceat pauca: ac multum temporis nulla necessitate contere. Itaq; nec notas diatarum febrium hoc loco descripto: utpote iam predictas mihi in secundo de crisi promodum entueras: si que vero relique fuerunt: etiam in primo de febriu differentijs predictas. Quinetias in libris de pulsibus: quantum ex ipsis sit vtile: exposui: soli (ut scis) omnium qui ante nos fuerunt. Idq; adeo (arbitror) clare: ut nec puerū qd tradidimus lateat: cū Archigenes (ut ostendimus) nō docuerit: sed delaterat plurima tū in opere de pulsi: tū in eo qd de febriu significatione inscribit. Tanq̃ aut̃ eum qui in aluminosa aqua se lauit: medici vsq; in tertium dies cibi abstinere iusserunt: ad eundē scis modū neminem eorū qui vel exusti fuerunt: vel alia quapiā ex tā dictis causis febri tērati: lauasse: aut nutritiisse: priusq; diatriton trāsmisissent. Necessē est si profecto est et mediatriton dicere: ne in hoc quoq; nugis eorū me exponā: dicentū aliā esse tertij diei accessionē: aliā ipsas ipmā diatriton: quippe baten? eorū nugas pcessisse: ipse aliqui audisti. Sz siue primā diatriton: siue aliud qd uis appellasse velint: nō semel nos bis ve aut tertū sepius quā vt mentissem possimus: tum in primo statim die ad vesperā eos qui diaria febris laborarunt lauimus: tum vel magis in secundo: imo etiam in ipso tertio: ceu paulo ante diximus de eo cui stygata cutis fuerat. Verū hanc causam rarerit vidi febres accendere: (itaq; etiā hāc maxime tractandā desumpsi) vltione vero et lassitudine: et ceterorū singula plāne sepe. Vidisti autē eos omnes quarto die manē ad solita redire munia: ac medicis qui ipsos tertium diē prorsus in cibi media eregisse fuerant opinati: occurrere. Itaq; etiā miranti tibi quid demū cause esset cur vel nunc saltē ab ijs que perpetā opinantur: nō recedant: cōuenienter (ut arbitror) respōdi: quod neq; veram speculationē noscerēt: et nunc eā incipere decere erubescerent. Aliqui tamen (veluti confitentem alij quando ex ijs quēdam: idq; cum lachrymis: veritatez nobis solis audiuit) nec vite sibi necessaria atq; superflua si quē eos scire aliquid existimant: discere tam videant. Verum tu hoc semel audisti. Deos autem testor multos id mihi sepe soli confessos: idq; lachrymantē: ac infelicitatem suam deplorantes: quod sub malis pceptis: temp? perdidit.

sent. Iuroq; tibi rursus deos: illud quoq; mihi perse-
pe a condiscipulis dictū esse: cum essem adhuc adole-
scens. Nam cū mihi mos fuerat vbi aliquis me de se-
cta aliqua nū sana esset percontaretur: dicere me re-
spondere nō posse nisi reliquorū dogmata didicissem
ac merbodū quampiā mihi cōparasset qua quod po-
tius esset discernere: nō pauci ex cōdiscipulis qui bec
audierant: responderunt me et excellenti natura: et sin-
gulari ppter patris mei liberalitatē esse eruditione:
tum et etatem ad discendū idoneā: et impensas vnde
studijs vacem suppeditatas habere: secū nō ita agi:
qui et rudes in primis disciplinis essent: nec acuto vt
ego ingenio: nec quod impenderent habere: itaq; cō-
secos esse oportere ijs que nosset: qualiacunq; ea fo-
rent. Adinime igitur miseris cur plerorq; medicorū
nō pudeat diatriā in ore habere: etiam si sexcētes
nos presagire in egris viderunt: diatriā ne febril labo-
rarent: an ea que tertio quarto ve die affligeret. Illud
potius estima qd Hippocrates monuit: homo alias
ingenio maxime philosophico. Eū in acutissime mor-
bus est: statim tū vltimos labores inferit: tū tenui ad
vltimū victu necesse est vt. Vbi vero nō: sed licet libe-
ralius cibare: tantum est de vltimo remittendū: quan-
tum morbus vltimis est mitior. Labores nāq; dicit
omnia que hominem offendunt: vltimos vero maxi-
mos: quales vtiq; in summo vigore sunt. Iubet au-
tem reservari in id temporis summam victus tenuis-
simum: nihil profecto docēs diuersum ab eo quod ali-
bi dixit. Cum in summo vigore morbus est: tū victu
vt tenuissimo est necesse. Atqui fieri nō potest vt sum-
mam victus tenuitatem ad summū vigoris tempus
differas: nisi inter initia coniectis cititer quorum
diem in vigore morbus sit futurus. Sed et insani-
re Hippocratem dicunt cum bec scripsit: et tamen nos
opere ea offendimus: omnia potius putant quā pos-
se exemplam in prima aliquando accessione certam
notitiam affectus habere. Ego vero nec in omnibus
egrotantibus fateor exacte me scire in primo die affe-
ctum: nec vllam diatriā me febrem posse fugere. At
vero vt nihil in victus ratione primis saltem diebus
pecces: hoc satis est si discernere diatriā a reliquis
queas. Ac propterea quarto die: in quo illi hominem
quem iam siccarunt: primum nutrire incipiunt: nos
ad cōsuetā dimittimus: ac a diatrijs in acutas febres
transitum fieri hac victus ratione prohibemus: cum
si quis aliter ciberet: excipient necessario iam dictas na-
turas ardentissime febres. Sunt enī alie nature qui-
bus aut nihil: aut nō magnopere incōmodet tot dies
rum inedia: sicut et diuerso alie quibus non modo nō
innoxia: sed etiam vtilis est triū dierum inedia. Ele-
rum de ceteris naturis post decernam. Propositam
vero nunc nobis ab initio naturam inedia in summū
ducunt discrimē: in quacunq; iniungatur febris: non
solum ijs quas modo commemoravi diatrijs. Etenim
si propter obstructionem aliquando (vt dictum est)
morata transpiratio est: si parua ea sit: qui recte deter-
serit: secundam fore accessionem verabit: sin momen-
tanea: nō possis ita pmittere. Quod si et multi et cras-
si et glutinosi impacti succi sunt: que hos excipit fe-
bris: fieri nō potest vt intra fines diatriarum cōsistat:
quando ex necessitate huic in mali succi naturis ea q
ex putredine humorum accenditur: succedet. Nam
in alijs saltem temperamentis: que in sequentibus
exponam: excitari ex tali causa potest citra humorum

putredinem aliqua continentis febris species. Por-
ro capere eiusmodi sermones omnino non potest qui
prius in memoratis operibus non sit exercitatus: ac
potissimum in eo quod de febrium differentia inferi-
bitur. Nam vbi obstructio quepiā mediocritas est: ob-
quam febricitant quibus vitiōsus est succus: in pri-
mo die: atq; etiam secundi aliqua parte nullus est in
pulsu putredinis signū: eque vt nec cruditas in vi-
tis. Protracta tamē remissione: nec amplius pro-
tractione: sicut post summum vigorem inceperat: recedente
suspectus affectus est: veluti e diuerso in quibus ad
dissolutionem festinat: vel balitus aliqui vel sudores
exterunt: vel multa bona vtiā: cum signis in pulsu
bonis: in ijs proculdubio diaria febris est. Sed que
ex parua oritur obstructione: ea (vt dictum est) saltem
inter initia similis diatrijs est. Protracta tamen incli-
natione: suspecta redditur: quāuis putredinis indicia
in pulsu adhuc non appareāt. Quippe nisi vitiōsus
succus penitus transpiraret: necesse est putrescat. Ergo
vt transpiraret: maiore iam auxilio est opus. Ac si quis-
dem vel puer vel senex sit: sanguinem detrahare non
licet. Inter has etates: vbi robur egro non deest: secū-
da vena est: etiam si plenitudinis signa non adfuit.
Prestat enim vitiōsi succi maiore parte emissa ad des-
tergendas obstructions accedere: cum: alioquin metus
sit si obstructionsbus liberandis priusq; vacuaueris
studuas: ne ipsas magis impingas. At solunt qui-
dem obstructions: que deterioris facultatem optiner:
seu foris curi sint admoda: seu intro in corp⁹ accepta.
Periculum vero est etiā ne que foras trahunt: vna cū
ijs que obstruunt: etiā aliud quippiā attrahant: q
ab interno sursum feruntur: aliquid secum ex ijs que
in vasis cōtinentur rapiant. Quod ipsum si tenax sit
et crassum: obstructionem plane geminabit: sin aliter:
multitudine certe sua nō parū omnino nocebit. Et
nimis enī aliquando etiā quod multū eq: cum simul
torā confluunt: obstruēdo berere: insigni: nō min⁹ quā
ea que glutinosa sunt et crassa: qd si per meatus angu-
stos est trāsitus: multo profecto magis retinetur. Quo
igitur et bis inter liberū: et que foris admoventur at-
tractio tuta sit: vtilissimū est corp⁹ mansisse. Quicquid
fumosa fuliginosaq; succorum excrementa que transpi-
rāt: succi ipsi immixtis pauciora restabūt. Quas
re idē quoq; minor reddet febris calor: sic vt foras
transpirare: si exigue obstructions sint: queat. Ergo
cū suspicio erit cutim esse ex obstructiōe occlusas: id
qd tū ex eo conijcies qd nō fuerit in prime accessiōis
remissiōe vacuatio satis magna: tū quod similis sibi
pduauerit remissio: si homo ex nulla manifesta febril
citauit causa: etiā certius argumentū obstructionis
babes: sin ex euidēt aliq causa: fieri pōt vt due simul
coerint cause: nā si altera tū causaru: nempe quā ex-
terna impressit: subesser: imminuta remissio fuisset cū
sensibili alicui⁹ expulsio: Haudqua q igitur differe-
dū est sanguinis aliquid ita laboratū mittere: scz tū
ad virtutis tū ad obstructiōis modi portionē. Discer-
netur aut obstructionis magnitudo ex ipsa magnitu-
dine febris: vt q ex maiore obstructiōe maior: ex mino-
re minor iciderit. Vbi hō modice vacuaueris: baud
multo post aut nutrimentū aliqd: aut pharvacū ex ijs
q detergeat exhibebis. Sūt porro nō multa q i febril-
bus id prestēt. Sed sicut dictū p: est: in alimentorū
ratioe sunt prissana et mulla: in pharvacorū: oxyme-
li: et quecūq; incoquere in mulla licet: cū calamimib:

7 hyssopum 7 organū 7 serpillum 7 irim 7 apium.
 Verū hec oīa iusto sunt calidiora ideoq; febres ac-
 cendunt ita vtiq; vt vinū. Orymeli vero solum nec fe-
 bres accendit 7 strenue deterget sic vt ea que glutino-
 sa crassaq; sunt dissoluat 7 meatus obstructos liberet.
 Porro inter mulsam 7 orymeli mediū locū habet qđ
 apomeli grece dicitur: cuius plurimus circa Pelopō-
 nesum est vsus. Nō immerito arbitror 7 saccharū in-
 ter hec numerandū. Ex hoc victu seruabis quantū
 de febris calore minuitur. Et si si tertio die mane-
 deris minimū esse qđ de febris relinquatur ac neq; pu-
 tredinis humorū in pulsu nota subsit neq; in vrina
 cruditatē suspecta vero hora qua primo die febris
 occupauit extra meridiē sit audacter homines quam
 ocysissime lauabis longe ante sextā horā. Abunde tñ
 sit si intra tertā horā lauationē cōpleueris. Ad eun-
 dem modū 7 si decimā horā suspectam habueris vsq;
 ad septimā laues licet: cum tres equinoctiales ho-
 ras quatuorve inter balneū accessionisq; tēpus inter-
 poni abunde sit satis. Debet autē in balneo corp⁹ pri-
 us vinctū ac moderatissime frictum mox detergerit ex
 trinfecus ablutq;. Sane detergentiū materiā exposi-
 tam babes in cōmentarijs ijs qui de medicamentis
 sunt conscripti. Deligenda hō semp sunt que ad rez
 propositam sint accommoda. Quippe distincta in his
 sunt tū que magis tū que minus detergēt. Sed 7 nūc
 exempli causa pauca dicemus. Addeatissime deter-
 gent: tum erui farina: tum border: tum fabarum: pre-
 ter ea mulsā: que sit aquosa: magis vero quā hec tris
 7 panacis radix 7 aristolochia 7 mulsā que mediocri
 est mixtura: veluti etiā hac magis que meracissima ē
 Fit hec vbi mixta melli exigua est aqua: sic vt liqua-
 tum mel exiguos cutis meatus facile ingredi possit.
 Possunt autē vel hac magis detergere tñ spuma nitri
 tum nitrum ipsum tum aphyronitrum. Sit autē nitri
 oportet quod ex tenuibus partibus consistet cusuismo
 di Berenicium est. Si vero lapidosum sit vti id leui-
 gariq; diligenter debet. Ad id autem purissimum
 acerrimūq; cuius modi est llymetrium. Est autē nitri
 7 sapo ex ijs que maxime detergere valeant. Atque
 hec satis multa detergentium materiē exempla sunt.
 Tempestiuum enim est iam ad ea que post balneum
 addibentur accedamus. Sunt autē ea minime multa
 Nō preter aquam que parum apij incoctum in se ha-
 buerit nihil his est offerendum. Licet quod inter bal-
 neum 7 suspectas horas spatium erit irium fore ho-
 rarum concijamus. Si vero circa vespērā aut dua-
 bus horis citius accessio inuadat: tum lauissē mane-
 liceat tum cibasse sed tantū pissane cremore. De-
 de si suspecte bore nihil afferat: 7 lauare rursus si ve-
 lit licet 7 cibare ad eas quas diximus. Consideratio-
 nes intento. Sin aliquid enuiat: 7 conferendum id
 est cū accessione que primo die inciderat 7 tum vrine
 considerande tum pulsus sunt. Que omnia profecto
 mediocritas apparebit vbi exigua relinquatur obstru-
 ctio. Quare ipsum 7 lauabis quarto die 7 cibabis:
 ad iam dictas consideraciones spectas: spera bisq; ni-
 hil quinto die superueniurū. At si magna obstructio
 facta sit ea febris ex diariarū genere non erit. Quare
 in proximum differatur liberū: cum in hoc de diarijs
 tantum agere statuerimus. Quoniam igitur diarie
 febres in propositis corporum temperamentis sepe
 numero etiam cruditatibus succedunt proximū fue-
 rit de ipsis differere. Ergo pessima quidē in eiusmodi

di temperamentis cruditas est citissimeq; febrem ac-
 cendit in qua cibi in nidorulentam 7 fumosam qua-
 litatem corrumpuntur: quando ea que in acidum ver-
 tit vt raro talibus naturis contingit ita minus nocet.
 Dicemus autē de vtracq; seorsum incipientes ab ea
 que sepius his incidit 7 magis ledit. Ea est (vt dixi-
 mus) nidorosa quedā ac fumosa. Que vtiq; si alius
 lubrica est minus est notia. Sin adstringitur grauis
 est. Siquidem ex astrictione etus vitiose nature in fe-
 bres prompte incidunt ac potissimū cū neglecto con-
 silio in lectulo domi manēdi ad solita conuertuntur
 opera. Febricitat autē nonnulli 7 ex ijs quos diarrhea
 post cruditates male habet. Quib⁹ vtiq; nō minime
 proritatur febris ex defurgēdi frequentia. Nō si etiā
 rosio aut dolor aut calor immodicus in vētre 7 intesti-
 nis sit hinc vtiq; vel longe magis affectio febrilis in-
 crecit. Est autē eorū quibus clausa aliud est 7 quib⁹
 siens nō eadē sanatio. Itaq; etia seorsum de vtriusq;
 agerur. Apparebit effi sic tractantur? nō solū aliud
 nus differūt s; etiā quantū ambob⁹ sit cōmune. Si
 igitur ea tantū que corrupta fuere vacuata esse vidē-
 tur: tum lauandum: tum nutriendum in remissione
 febris est: sed ijs que circa ventriculū sunt prius cō-
 sulto. Sin ita multa inanitio aut prius facta sit: aut
 nunc etiam in homine durer: vt virtus tā defessa sit:
 satius est omīssa lauatione cibare: sed cōsulto prius
 ijs que circa vētre sunt. Confulatur ita laboratibus
 si modo vacuatio amplius nō durer: fomēto ex oleo 7
 absynthio. Expedi autē tngi absynthium: quo mī-
 nus nidore offendat: feruēt aqua. Nō si quis rosio-
 nis aut doloris sensus in ventre adhuc superstit: tñ
 cingi illi peniculus post fomentum debet: qui vel
 calidus sit 7 siccus: vel ex oleo in quo absynthium in-
 coctum fuit: madens ac plurimū expressus. Sati-
 us autem fuerit si nardini vnguēt quod curiose sit fa-
 ctum: facultas sit: ex eo peniculum eodē modo imbu-
 tum ventri incingere. Jam multo etiam satius sit: si
 purpura marina is sit: atq; etiam longe optimū: si
 optima sit tyria. Quippe tenuiorem adstringendū
 vim habet tum ea purpura: tum optima nardus: ita
 vt earum vis siccando: calfaciendo ac robur inferen-
 do: corpora que circa ventrem habentur: alie pene-
 trare possit. Nō si os ventris (quod stomachum ap-
 pellare solem⁹) abutētes nimirū appellatone) imbe-
 cillius sit: etiam tāta portione cbiemastiches in nar-
 dino tunsa: vnde sordium crassitudo existat: madesca-
 calens talium quoq; cum primū imponitur. Quip-
 pe que tepida sunt: omnia ventriculi firmitudinem
 dissoluunt. Non autē te fugit solere me vnguentis cale-
 facere in vase duplici: vtiq; cōiecta prius in vas ma-
 ius aqua feruente: quādo aliter calefactis vitiatum
 eorum facultas. Ceterum fluētē adhuc aluo vtilius
 est optimo recenteq; melino simili modo quo nardi-
 no vti. Utile autem ad omnia talia est mastichinum.
 Non in postremis accommodata sunt eiusmodi ven-
 triculi affectibus 7 vnguēta ea que ad gratiam deli-
 catarū mulierū fiunt: hec inquam pectiosa que Ro-
 manorum luxus videtur inuenisse: appellatōnesq;
 dedisse. Nominantur enim tum spicata: tum foliata.
 Si vero qui affligitur cinctum nō patitur: siue ob cō-
 suetudinē: siue delitias cingi recuset: licet cerato idē
 efficias. Est autē i eiusmodi vsus optimū: qđ ex cera
 sit Zbyrenica i vnguēto nardino liquata: cui postq;

refrigeratus est: aloes ac mastichebus mollissimus pulvis est admixtus. Debet aut singulorum hic esse modus. Cere ac nardi pres pares: aloes pars octaua: sic etiam mastichebus: vel si placet butius paulo aliquid plus. Quod si cerato aliquid sumptuosius his vnguētis admisceas instantius medicamentum habebis. Si autem ventriculus intus vitetur ita affectus quidam pblegmone similis in eo consistere videatur vtilius est ceratum quod ex melino conficitur. Sunt porro et alia medicamenta non pauca. Alia quidem ex enantbe alia ex hypocistide: et balaustijs et palmularum carne confecta que ventriculo tum refrigerando tum non firmando sunt idonea. Horum ergo quod ad rem presentem sit commodissimum id deliges ijs quas memorauimus consideratioribus intente. Et bandi non his sunt fluente quidem etiamnum ventris polenta et pane quem grece oxylipe vocant: qui vtiq; nimium aceti habeat non sicut in dysenteria et diutina diarrea preparare soleamus. Inspergere autem polenta debetis alias aque caride vbertim: alias vbi scilicet venter adhuc plus iusto excernit vel mali punici vel pyrorum vel maiorum succo potissimum coroneorum. Quod si iucundius laborantierit etiam decocto ex pyris aut malis aut myrtis preparato polenta insperges. Sin venter non amplius excernit suffecerit tum alica similiter pristinane preparata hoc est aceti habens pauxillum: tum ex ea sine aceto sorbitio: tum gallinaceorum tefticulis: et saxatilis ex albo iure pisces: preterea fructuum aliquis ex ijs qui adstringant vel solus vel cum pane. Hos non vero magis etiam ventre adhuc fluere dabis. Quod si appetentia careant: sic ut cibos auerferant. Incidit namque id non paucis eorum quos diarrea ex cruditate male habet etiam de medicamento quod ex succo fit coroneorum vnum aut duo cochlearia data bis sunt. aut si butius copia non est eius quod ex carne eorum componitur: tradita non eius generis medicamentorum compositio est in libris de tuenda sanitate. Atque ita quidem in prima remissione ijs qui ex cruditate febricitant mederi conuenit. Si vero oino venter adstringitur: pertractatis prius precordijs mox toto ventre considerabis num cibus in gracile intestinum aut in colon descenderit. Deinde egrum interrogabis qua maxime in parte vel ratione vel grauitate sentiat qualeque habeat rucur. Vbi ex his copertum habueris in quam nam totius ventris parte nutrimentum consistat: si in superioribus partibus pendet aliquid diatrion perpereon dabis non medicamentosi illius sed eius quod in opere de sanitate tuenda ceu simplicissimum et ijs qui cruditate laborarent aptissimum laudauimus. Post deinde precordia omnemque ventrem perfundes. Hoc vero etiam si inferius descenderint que vitiosa sunt facies plurius minorisque ratione id varians. Siquidem plus et temporis et perfusionis exigunt ad preparationem eorum que deinceps sunt agenda quibus in superioribus ventris corruptum nutrimentum adhuc manet. Sin motum id notabiliter ad inferiora sit adiuuandum aut glande subdita aut leui per inferius infusione est: vtiq; si rofio simul adsit hanc mitigantibus: si status hunc comprimentibus: si neutrum fuerit ex melle aqua et paululo olei: id quod subter infundetur facientibus. Vbi non vementior rofio veger Sabinum oleum in quo aliquid seu asserini sit liquatum est vtilius. Si non eius copia non est gallinacei seu. Sin nec butius facultas est caprim. Quod si butius quoque penuria est inijciendum ole

parum cere est potissimum elote. Flat non sanandi sunt oleo in quo ruta et semina que flatus discutiunt fuerint incocata: cuiusmodi sunt apij et cumini et mararbi et finonis aliisque id genus. Vacuata non alio nutrimento prius in ceteris quidem ijs quos memorauimus similiter est amoris tamen ijs que adstringant. Ac si quidem primo die ad vesperam hec egeris aut etiam noctis qualibet hora: etiam secundo die simile adhibebis prouidentia. In quo etiam si plane desijt febris lauare hominem sines. Ac vbi in sequenti nocte quietus citra offensam dormierit sanum iam hominem prorsus existimas bis. Si non qui cruditati successit dies cum sequenti nocte febrem attulerit: veluti in secundo die ita tunc et accurandus et nutriendus homo est. Si vero et nox tertie diei febrile quiddam paululum afferat ne id quidem formidandum: sed vos quoque postredie lauabis nutritisq; ac reliqua omnia in illis ut ante definitum est exequeris. Sane mutationes crudi alimentum in acidum qualitatem nec incidere in eiusmodi naturis cernunt nisi admodum raro idque ex cibis qui prompte acescunt: nec febrem accedere diatriam eoque ut nec tarditas coctionis: quado sicuti propter talem cruditatem febricitant quibus amara bilis in temperamento abundat obstructionis et humorum putredinis suspicio est. De qua postea diligenter definiam cum de putredine agam. Nunc hinc de diatrijs febribus disputatomi hoc adiecto ad alia transibo. Humidus vapor ex tarditate coctionis aut cruditate in qua rucur sentiunt acidi non excitatur. Quippe frigidus balitus abs talibus succis ascendit: bis oino paucissimi: minime autem vapores multi humidique ac fuliginosi: cum nec in ijs que extra sunt aliter aut fumum edi aut fuliginem videas quam fumum ex materijs (ut ita dicam) semiuistis: fuliginem ex immodice assis vtiq;. Est namque fuligo vapor terre stris: fumus mixtio quedam ex terrestri aqueaque substantia. Verum non est quod hoc loco audire expectes aut quemadmodum ijs qui tarde concoquunt aut ijs qui acidum rucurant sit prospiciendum. Est enim de his tractatio ad opus de tuenda sanitate princeps. bis tamen earum cruditatum mentionem faciemus quas febris subsecutur. Quam igitur diaria febris cruditates quae cum acido rucur sunt non cosequitur: quod non ex putredine humorum oritur ea quae sequitur: non sine ratione in ea tractatione quae de illis instituitur distuli de his cruditatibus precipere: sed ne tunc quidem eo modo quo in sanitatis tuenda de libris. In illis enim diximus quenam per sanitates agenda sunt illi qui cruditate laborant: bis vero quenam in ijs febribus que cruditati superueniunt. Dicta mihi ferme sunt de diatrijs febribus vniuersa: quando qui ex bubone febricitant medicos quid sibi sit agendum ne consulunt quidem: sed vbi tum vlceri quod bonis occasio fuit tum postea buboni ipsi perspexerint: in remissione eius que incidenti accessionis lauantur. Ac si quis tum diatrion vel nomen eius irritid: scholasticumque appellant: natura (puto) ipsa intelligentes id transmittendum non esse quod oino non erit. Lensesque etiam in oibus ijs que sensum fugiunt tales debere esse medicos quales ipsi sunt in ijs quae sensum apparerit. Porro i oibus tales esse nihil aliud quam intellegere quando sit in tertio accessio futura: et quando futura non sit. Quinetiam qui refraxerunt aut vsti sunt aut fatigati: aut tale quippiam passi postea non febricitant: bi vbi in remissione talis status quiete qualis erat per sanitatem sentiunt: ne tunc quidem eos qui diatrion non

minent: ferre possunt. Quod enim usurpare sepe soleo: quilibet privatū qui secundū naturā se habeat: quo uis saporū ueriores optimiores habere: hoc etiam in diuina istorū diatrīto uidere licet: ut que ab omnib⁹ qui naturaliter se habent: sit irrita. Super enim e piebe quidā qui in splendida cena prolixius sibi epulis potuq; indulgisset: uenit domū errabundus: ac manu deductus. Cum autem quibus grauabatur: in uenitriculo eius fluitarent: omnia ea euomit: et per noctē quidem febricitauit. Dominus autē in magnā partem sequētis diei. Postea surgens: ac paululū inambulans: lauit: rīscq; euz qui sibi diatrīton manendā suaserat: illo nāq; aurore etiā postero die inediā tollerare debuisset. At autē res ipsa monebat: et ipse sua spē faciebat. Iorū: et modice cibatus: post somno deditus: eoq; inoffense fruēs: mane surrexisset: ad cōsuetaq; redisset etiam in ipsa diatrīto in qua cum tollerare inq; oporūisset si diatrīto parūisset: (ita enim eos per locū eleganter nominauit quidam) sed et cum cenatus iam ex consuetudine homo esset: accedens faceris ille rīsum excitauit: cōmemorans quē admodū eum qui tertiū ante uesperī uonuisset: oporūisset etiam biduo inediā sicuz ac sordium plenū tolerare: ad hos asq; spectantem pro diatrītorū iussu decūbere. Sunt enim (arbitro): plebiq; nō obscura que preter rerum euentū temere audentur. Atq; inde merito alios medicos: alios grece logiatros: id est uerbistenus medicos esse dicunt. Quomodo enim nō iure hac appellatione censetur qui ea nesciāt que nemo eulgo ignorat? Quomodo nō meritisime irridendi carpēdiq; qui etiam cū talia ignorent: Hippocrati se preponunt? Verum illozū stupiditatē ne ad: reuertis quidem ipse cum Abusis: sanauit. Absoluta uero in ijs naturis quibus amara bilis redundat: (in quibus scilicet elementum frigidum uincitur a calido: et elementū humidū a sicco) de diatrīs febribus disputatione: ad aliud corporū temperamētum transieamus: quod nihil minus quam supra dictum uiriosū est succo: in quo scilicet calidū preualet frigidū: et humidū siccū. Maxime enim omnī putredinis morbis hec intemperies exposita est: propterea qd per ipsam sanitatem prime putredinē accedit: uelut tum ex sudoribus conq;ere est qui grauer bis olent: tum uero ex urinis: deiectione: atq; etiam ipsa respiratione. Et si qualis est hircorū: talis est et talium naturarū tēperies. Ideoq; prompta est ex qualibet occasione tū alijs morbis: tū uero febribus corripī. Nam qui hac intēperie sunt: cū stygata cutis eozū est: effugere febrē nō possunt. Sed nec cū ualentē cruditatē contraxerūt: aut perusti in sole fuerunt: aut tale quippiā aliud passi. Et uiriosus quidem habitibus stygatio cutis plurimū esse in cōmoda solet. Ideoq; quibus amara redundat bilis: nō minus qd qui ad putredinē sunt prōni (σπρωγνός δειο: id est putredinosos greci uocant) febribus ijs que ex stygata oriūtur cure: patent. At ab nidorosis cruditatibus: que humide et calide nature sunt: (quas modo putredinosas propterea uocaui qd succi facillime in ijs putrescāt) promptius ledentur. Nam de obstructione quid attinet dicere? Quam idcirco maxime febres accendere diximus: quod putredinem in ijs que nō transpirāt corporibus creet. Verum de eiusmodi febribus post agemus. Sane diatrīe omnes promptissime in tam dictis temperamentis accenduntur: idq; ex qualibet ea

tum causarū quas modo in amara biliviciatis naturis retulit: curationēq; perimilem illis habent: ac in paucis omnino dissident. Mā cū de humidiores nature sint: magis ferunt qd ille famē sitimq;. Itaq; minus ledentur de siquando fame per diatrītorū cruciētur: si modo libera ipsis transpiratio nō desit. Atq; idcirco balneum hircū quod cutim eozū laxet: uel maris: uel certe nō minus quā qui amara bili abundant: requirunt: ceu qd humectet: nō requirunt. Que cūq; uero de eiusmodi natura sunt dicta: ea de acq; siro habitū dicta esse censendū. Aliqui enim quib⁹ boni sunt natura succi: cocūtib⁹ aliquādo eodē tempore pluribus siccātib⁹ calfacientibusq; causis: in amara bilis uiriosum habitū mutant. Da enim uenisse hōminē estatis tēpore in regionē calidā et siccā: esse pretereā eodē tempore statū celi calidum ac siccum: tū uel cum cibis calidis siccisq; cogitare quocq; ac tristitia: et vigilare: et irasci: et qd plurimū laborare: fieri autē potest ut idē homo per id tempus uenire sit usus frequens: et in sole maiore ex parte uersat⁹: et medicamētā que siccant calfaciētib⁹ biberit: uelut aliqui Thebriacē: nonnulli Ambrosiam: alij Arbanasiam. Scdm⁹ enim profecto medicamēta a iunioribus medicis eiusmodi nominibus uocari. Cui ergo omnia iam dicta per eā statem contigerunt: hunc necesse est calidum et sic cum reddiderint: ac propterea cō habitū qui amara bili abundet: quāuis antea optimi succi fuerit. Itaq; etiam ex omnibus ijsdem causis facile febricitabit. Ad eundem modum et si quis naturaliter boni sit succi: ac locū temperatū incolat: si illinc se in alterū locū qui calidus sit et humidus trāserat: idq; statu celi calido humidūq; tū omnivici⁹ ratione calida humidaq; utatur: is quoq; similiter illis qui natura sunt putredinosi: tū ceteris tētabitur morbis quē admodū illi: tū febricitabit nō solū alijs sicut illi ex ijsdē causis febrib⁹: sed etiā nō minime diatrīs: de quib⁹ nūc instituim⁹. Cū uero octo intēperies in uenerūt finit: ut ostēdimus: oppositissima ad febres est calida et sicca. Ac nisi quis hanc ut dictū est ebrietatē: et sic mutat diatrīa febrib⁹ in acutā. Propterea huius est: pferim qd ad febrē attinet: quāuis ad alia sit deterior calida intēperies et hūida. Tertia ab his intēperies est simplex illa in qua oppositio altera recte: se bz: ut qd que ex hūido et sicco cōstat: in altera calidū exuperat. Quippe opportunior est hec quā cetera q sequuntur: tū ut oibus supradictis occasionib⁹ leda: tū uel ex diatrīs in pluriū diatrū febres trāseat. Huius proxiima est que in calido et frigido debitu modū seruat: ceterū siccū elementū bz humidū preualet. Ab hac deinceps media omnīū est: scz que mediocritatē in utraq; oppositione seruat. Quatuor que relique sunt intēperies: neq; facile febribus occasiōe iam dictarū causaz parent: neq; diatrīa tētare: si inediā tolerāt: in pluriū diatrū febres trāseunt: imo aliquē saltem earum ubi redundantiam humorū citra corrupelā contraxerunt: (contrabunt autem eiusmodi intēperies assidue) uirilitatem ex inedia sentiunt: ac potissimum que frigida est et humidā. Ab hac que humidā est. Tertio loco que frigida. Quarto loco que sicca est et frigida. Si quidem post diatrās febres discussas ubi coactus quispiam nulla necessitate est mirificam diatrīton transmittere: alia quidem nulla in frigidis temperamentis ex inedia febris excitabitur: ledetur tamē ipse siccus et frigidus corporis habitus quam

maximè ut nisi longo tempore redire ad naturam quæ ea sunt intemperie: non possint. Ceterum si quod forte fortuna bis adit acquisitum humorum vitium: fieri potest ubi in fame et illoti per triduum custodiantur: ut ex diariis in plurimum diuersi febres immigrent. At que sicca quidam corporis natura est: sed in altera contrarietate temperata: ea in longioribus inedijs gracilescit magis quàm que sicca est et frigida: reficitur tamè facilius cum idoneum nacta est victum. Enimvero etiam modis omnibus victus ratio alteranda est: multo profecto magis quam ijs de quibus primum omnium est dictum: nempe calido et sicco: ite calido et humido. Quispe qui frigidus et humidus natura est: quoniam calido siccoque in veracem intemperiem contrarie est affectus: contrario ministrum victus victum. Melius tamen est non absoluto sermone contrario dicere: sed ex solius temperamenti indicatione: quando ex eo quod eadem febri febricitant: non diuersam: sed omnino eandem fortentur indicationem. Dictum namque sepe numero iam est id quod secundum naturam est similia semper postulare: quod præter naturam est: contraria. Siquidem quod naturaliter se habet: custodire: quod præter naturam est: tollere oportet. Porro febris omnis præter naturam est: ideoque victus rationem humidam et frigidam erigit. Temperamenta vero ipsa: alias similia: alias postulant contraria. Que enim vitio carent: similia perpetuo: quispe que seruare expedit. Que vitium habet: veluti in opere de sanitate tuenda est dictum: alias similia: alias contraria. Idque merito accidit: cum nec ad vnguem naturaliter se habeant (quomodo enim essent vitiosi?) nec prozusus præter naturam: quando qui sic attemperati essent: perpetuo egrotarent. Ergo similia desiderant: tum in alijs de quibus mox dicitur: tum vero in vlcibus omnibus. Adstratum enim id sepe numero iam in superioribus est. Contraria vero: in eo victu qui per sanitatem adhibetur: veluti de sanitate tuenda docuimus. Sed neque hec perpetuo: sed tum cum corrigere intemperiem eorum studemus. Quispe duplex nobis in ijs qui sani sunt: finis proponitur. Nempe vel corpus sanum in pristina eius temperie tueri: vel etiam hanc meliorem reddere. Sic igitur arbitror in ijs qui diaria febris lahorant cibandis: vel vni febris affectui contrarium: vel etiam ipsi laborantis in temperamento desumam. In ea tamen natura que baud dubie in medio temperamento est ab ipsa febris contrariorum indicatione accepta: eatenus humidum frigidumque victum adhibebimus: quatenus siccus calidusque quam ante tam redditum corpus apparet. Verum hoc tum perspicuum: tum indubitatum est. Reuertamur autem rursus ad intemperatas naturas. Nam quoniam eas (sicut de sanitate tuenda est proditum) licet et quales accepimus seruare: licet et ad melius transferre: satius arbitror est: cum plane valent: non cum egrotant vel de se queruntur: victus illis rationem mutare. Gaudent enim nature consuetis semper: ut et Hippocrates euidentissimis argumentis in libro de acutorum victu abstruxit: et omnibus qui se secundum naturam habent: manifeste apparet. Quod namque sibi tam displicet: extra cetum eorum qui secundum naturam se habent: sine ponendi: id nemo qui compos est mentis: dubitet. Ceterum in an præter naturam se: an non naturaliter solum habeant: id vitioque quis estimandum duxerit. Atqui si ex ipsa consuetudine indicationem aliquam sumi conueniet: si quidem

multo iam tempore intemperatas naturas contrario victu ei que vici intemperiei cibauimus: ita etiam ex cum parum ex sententia se habent faciemus. Sin minus: que similia temperamento suadet indicationem preferemus. Ita vero et Hippocrates mihi sentire videtur: ubi ait: Humidus ois victus febricitantibus est idoneus: potissimum autem pueris: et alijs qui ita cibati sunt fuerit. Febricitantibus enim in quantum febricitant: ex ipsa contrariorum indicatione humidus victus condicitur: pueris ex similitudine. Eodem autem modo et ea que a consuetudine prebetur: quo ea que ab etate dat accepta. Nam et etas cum ex ijs sit que natura nobis insunt: sicut sibi victum postulat: et que a consuetudine indicatio sumitur: sic sumpta est sicut ea que ab etate. Quispe seruare quoque hac iubet: perinde ac proprium etatis temperamentum. Itaque etiam nos tum ex omnibus que circa egrum spectantur: eius quod conducit inuentionem molimur: tum quando indicationes omnes secum consentiant: et quando inter se dissentiant: inspicere conueniet. Omnibus enim consentientibus: vna prozusus victus specie constituitur: tum. Dissidentibus inter se: que valentiores ac plures sunt: preferemus: ita ut victus species quæ ab eis prescribantur: preferatur: sicut ne contraria sit neglecta. Porro prælatio hec alias vitiosis in vni auxilij materia mixta perficitur: alias seorsus sumptis. Ac communis quidam hec ratio est omnium que complicate sunt contrariorum indicationum. Quomodo autem hac ad vsus conferre oporteat: cum aliquando ipsi morbi coeuntes sint contrarij: aliquid quando morbus vnus sit: sed qui contraria indicatio: tum subijciatur aut naturali laborantis temperamento: aut ei quæ nunc acquisierit: præterea etatis: et consuetudinis: et loco: et anni tempore: in ipsa particulatim tractatione ostendat. Nunc ergo cum possumus nobis hoc loco sit vnicius memoratorum intemperiei generum idoneum iuuenis victum: communis quæ cepimus methodi modus veluti sub exemplo examinetur. Pone enim correptos febri esse duos homines in regione natos educatosque temperata: nunc in ea non esse: item alterum in calida et sicca: alterum in humida et frigida. Præterea eosdem diuerso esse tum temperamento: tum natura: tum consuetudinem: tum etatem: etiam sub diuerso (si placet) et anni tempore: et statu celi egrotare: sic ut alter calidus siccusque natura sit: ac tali victu rationi in totum insueuerit: præterea iuuenis sit: et hyeme egrotet: idque in humida et frigida regione: ac statu celi simili. Alter humidus et frigidus: simili victu assuetus: tum puer etate: ac etate: in calida siccaque regione: ac simili celi statu laboret. Quenam igitur in utroque horum sunt indicationes? Nempe que a febricitando sumuntur communis ambo: est: ac que refrigeret et huectet: desideras. Reliquorum nulla est præterea communis. Siquidem prior et propter naturam: et propter etatem: que simili sibi victu fuere assuere: siccioris calidiorisque temperamenti cibum idoneus est. Idemque propter et anni tempus: et statum celi: et regionem: conuenit. Non enim que ab his suppeditatur indicatio similia desiderat: sed contraria. Alteri ex propositis: propter etatem: et naturam: et consuetudinem: similia ipsis exhibenda indicantur: propter etatem quidem humidam: modiceque calidam: propter naturam et consuetudinem humidam: et frigidam: propter regionem et anni tempus: et statum celi: contraria: que et ipsa nimium sunt tanto temperatis frigidiora et humidiora: quanto regiones ipse sunt calidiores temperatis: et sicciores. Ad consuetudinem enim semper est indicatio similitudinis: quoad seque egrotant boies. At ab etate: natura: regione

glione: anni tēpore: & statu celi: vbi tēperata bec sunt
similiū semper p̄sidiū est indicatio: huc valeat
homines: siue egrotēt. Eōra ab intemperatis anni
tempore: statu celi: & regione: contrariū est indi-
catio. Ceterum ab etate & natura non absolute: s; cū
consuetudine. Porro nihil in contrarijs indicationi-
bus tam cōuenit expendi quam magnitudinē eorū
que ad indicationē cōtinent. Quā vtrūq; in libris de
sanitate tuenda duplicē esse ostendimus. Alterā que
ex ipsorum que indicantur dignitatibus censetur.
Alterā que ex ipsorum (vt sic dicās) proprijs sub-
stantijs spectetur. Quas ex conferendo cū mediocri
& quod secundū naturam esse ostendimus. Alterā
tūsumus. Nisi em̄ ita quis indicationū potestates
examinet: nequeat sane mensurā vicus inuenire. Eū
em̄ refrigerandū humectandūque esse febris per-
petuo indicet: reliquorum vero quodq; prout dictū
est: vbi cōcoris eorū indicatio est: nullum exhibetur
negociū: vbi discors: pro pluribus ac porioribus
formati vicus ratio debet. Siquidem in modo p-
positis: ex eo quod febricitant: communis refrigerā-
tium ac humectantium indicatio prestatur: non ta-
men ex ceteris. Sed cuius tū etas: tum tēperamētus
vna cum consuetudine: tum regio: tū anni tempus:
& celi status: humectantia refrigerantiaque exhiben-
da indicat: hūc baud dubiū est non solū humectan-
dū refrigerandūque esse: s; etiā nec leuiter bec: nec
vtrūq; scienda esse: imo plane magnopere ac ve-
lēt: oibus scilicet indicationibus idē dicantibus
Luius vero reliqua oīa refrigerantem quidem hūc
crātemque vicum: quemadmodū & febris nō indicat
sed contrarium ipsi: calfacientem scilicet & siccantem
vtrūq; ambiguitas pugnaque indicationum inter se
oritur: quo casu magnopere opus est tum nume-
rum indicationum tum magnitudinem simul conse-
ras. Quippe que a febre sumitur: ea reliquis: quan-
do omnes contrarium faciēdum prescribunt: nume-
ro quidē inferior est: magnitudine tamen que ex di-
gnitate: aut potestate: aut quomodocūq; appellasse
libet: spectat: vtrūq; superior est: potissimū si longe a
natura recessit. Quippe duplex tum magnitudo illi
accedit: & que ex febris genere prouenit: que omni-
bus est communis: & que propria sua que ipsius est.
Siquidē & quia febris: plus ceteris omnibus solici-
tos nos h;: & q; preterquam qd febris est: etiā ma-
gnitudo illi notabilis accessit: secūdo cōtrarias in-
dicationes inducit atq; obūbat. Sin parua fuerit:
fas est reliquas oēs vna cōiunctas cū ea p̄ferri atq;
expendi. Ac si quidē pares videntur neq; febris in-
dicatio preferretur sic vt humectandū & refrigerandū
sit: neq; etiā reliquorū sic vt calfaciendū ac siccandū
sit: imo media vicus ratio vbi ita se corpus habet:
eligenda erit. Sin altera indicatio eruperit: tantū ea
cessisse a temperato & medio victu pat est: quantū ea
que pollent: sua contraria superant. Ergo tū exerci-
tatū in oibus: tum natura prudentē esse medicū con-
ueniet: quo cuiusq; indicationis potestate diligētē
cōsiderata: oibus que inter se collatis: vnā idonei vi-
cius summā que laborant sit cōmoda: comparat. Ac
diariarum quidē februm indicationes ex his gene-
ribus capiuntur: raroq; accidit si alicubi a laborātis
viriū modo: cū febrū q pluribus diebus affligunt:
indicationes: nō solā virtū respectū necessario adbe-
beat: (nō em̄ leue in his cōsiliū est quod a viribus pe-

ccurrit) sed etiā causarū que ipsas excitant: exceptis
tū bectis: vt p̄ore q̄s nulla accendit cā: quēadmo-
dū nec corpus id quod iā habitu calorem: ignis in
se suscipit: siue id lapis: siue lignū sit. Illud namq; cō-
mune cū diarijs habent: quod videlicet non ampli-
fiunt. Differūt in eo quod diarie in leui (vt sic dicā)
affectu (Latasebesin greci vocant) calorem habēt: be-
ctice in habitu qui egre soluitur. Licet etiam dicas
eam quocq; que a viribus sumitur indicationē: tum
in reliquis omnibus morbis: tū in diarijs febribus
semper adhiberi: nobis tamē in presenti disputatio-
ne opus ea nō esse: propterea quod ex prima qdē ra-
tione nō indicet: ex accidenti vero indicet. Deo vero
accedente in sequentibus differemus.

¶ Valenti methodus medendi: vel de morbis curan-
dis: Thoma linacro anglo interprete.

Liber nonus.

Variarum Euge

niāne curationem in libro qui hūc
precedit exposuit: totius propositi
operis octauo. Est autem huius fe-
bris generis vnica accessio: vno plu-
rimū die ex ipsius saltem natura
circūscripta. Quippe quecūq; vel per medicorum
ignorantiā: vel egrotum intemperantiā: vel ministrā-
tū errorem in eiusmodi febribus cōmissa: in aliud
ipsas genus transferunt: bec sue nature sponte non
incidunt. Non enim est profecto mirū si per ea que
delinquuntur: non solū porrigatur aut in aliud ge-
nus transeat morbus cuius: sed etiā cū prius non
esset: nūc exciteretur. Nā cū ipsi qui integri sunt: delin-
quere non sit turū: baudquaquā id egrotis sine disci-
mine cōtingat. Reliqua vero cū sint genera duo: (ve-
luti in libro de febrū differentiis est ostensum) yale-
rū ex humorū putredine nasci docuimus: alterū qd
iā solidas animalis particulas occupauit: bectis
nominant. Transcunt autē diarie febres veluti ante
ostendimus: in vtrūq; genus: nisi quis eas cōmode
tractet. Veluti autē in ceteris rebus omnibus quecū-
q; vno genere cōprehenso societate in naturis habēt
ac propterea mutuo in se transire valent: tertia que-
dā formula in transitu ipsarū existit: que neutrius
extremitatū formā plane exhibet: ita nimirum & in
diariarum febrū transitu imaginis licet alterum
quoddā genus in transitu exoriri: quod neutri extre-
mitatum sit idem. Ac primū quidē de hoc differen-
dū esse mihi videtur: quo sicuti reliqua: etiā ipsarū tū
protinus noscatur cum incidunt: tū sic in bibearur in
primo ortu: ne aut egre sanabile aut insanabile: post
quā auctum est: euadat. Ceterum medium id cum
inciderit: nec nosse ij possunt nec sanare qui extre-
mitatum quarum est medium: speciem ignorant. At tū
bi qui p̄sertim non solum diarias: sed etiā reli-
quorū duū generū notas intellegis: vbi vel diarias
tum note aliquatenus sunt alienate: vel reliquarum
note simul apparent: baud difficile fuerit iam transi-
tū suspicari. Ergo ex adustione: cruditate: lassitudi-
ne: vigilia: animi perturbatione: vel bubone qui ex
evidenti aliqua sit causa: nunquā ad ieretus vsq;
diez progredietur febris accessio: nisi quid delictūz

Gal. pars tertia.

KK

circa laborantem sit. At quibus stypatio febris occasio est: ipsa etiam ultra vos porrigi accessio potest. Nam quoniam stypatio vel obstructis exilibus meatibus: vel conuenientibus: vel etiam corpore ipso immoderatus desaturo accidit: merito (arbitror) diximus ex frigore et balneis que vel contactu refrigerent vel facultate: pterea pbatimā similes generis: parti modo ipsa que curam siccant: veluti sole feruente: nec minus etiam ipsa que descent: veluti dura cum ipsa que frigefaciunt frictione et detineri intra corpus ceu fumida fuliginosa que excrementa: et ab ipsis febrem accendi: verum ex his desatione quādam corporum ipsorum fieri: ac veluti exiguum meatuum conuenientiam: obstructione vero vel propter glutinosos: vel crassos: vel copiosos succos incidere: quoniam tamen quasque vel conuenientia meatuum: vel recens corporum densatio excitat: has et desistere post primam accessionem: si quis recte eas tractet: et vere diarias tum esse: tum appellari: atque ex obstructione creant: si hec pusilla sit: solui ipsas quoque similiter et alias diarias: si quis eas legitime sanet. Sin valenter impacti humores sint: sic ut valentius aliquid quod eos eximat: desideret: eas febres porrigi ultra vnum diem necesse est: ac diariarum febrium genus videri egressas. Quomodo enim dici ultra diaria febris potest: que in tertium versus diem extendit: quoniam ipsa nominis ratione in secundo ea desistere par erat: dictum est supra est. xxiij. horas esse sic appellare dicunt spatium: versus ut cum nomine dicitur: non quoque vna conprehenditur. Atqui si neque humor putrescens subsistit: nec corpus ipsum febrilem calorem vel habitum susceperit: a duobus generibus diuersum sit. Aut ergo aliud preter tria iam dicta genus esse in prima febrium diuisione dicendum est: aut appellatione pro nihilo habita: diarias ipsas nominare oportebit. Neque enim profecto de substantia ipsa talium febrium est dicere vocabulum. Verum conuenienti nomine destituti: clariores simul breuioribusque doctrine gratia: ab eo quod sepius accidit: nomen indidimus. Ac natura quidē eadem his est que diariis: nomen non idem. Siquidem in quibus vna accessio ab initio ad finem perpetuo manens: in multis dies porrigitur: eas febres synochos id est continentes appellat: non illi quod ex greco nomine videtur: ceterum solecismum committendum potius restituit: quā formam ipsarum sine nomine linquenda. At non sicuti idea vna eiusmodi febrium est: aqua synochos eas nominant: ita et natura simplex vnaque est. Quodā namque earum manifestā habent putredinis notā: quedam prius non habent: quas nuntium ex diariarum febrium genere esse diximus. Eū enim accessionis remissio ex feruentium humorum transpiratione contingere solet: non transpirat autem in vehementi stypatione: necesse est multorum dierum fieri accessionem. Igitur ubi in tali febre nulla subest occasio que alterius accessionis principium excitet: ultra hoc quod multorum dierum febris est: nec inuasionem alicuius febrium significationis facit: sed permanet ab initio ad finem vna febris: que nec quotidianane: nec tertiane: nec tertiane: ne quartane notā preferat. Ceterum cum me audis dicentem: ubi vehementer stypata corpora sunt: cohiberi intra corpus febrilem calorem: non ita facta porus densitudo putandum est: ut nullum ex ipsis humoribus quod tenuat admodum sint: effluere foras sinat: cum nec si de ossibus ita dixeris: id verum sit: nedum carne et cute. Verum cum feruentium humorum vapor subest plurimus: effluat etiam foras exi-

gunt: hunc qui relictus est: febrem seruare est necesse: neque id modo propterea quod ipse manet: sed etiam propterea quod que proxima sunt: adurit. Quoniam igitur ex duobus his seruari febris potest: et quod totus vapor non transpirat: et quod idem vapor ea que contingit: etiam exalfacit: necesse est tres esse in synochis febribus differentias: nempe vel parti permānente magnitudine ea quā in prima accessione summā habuit: vel etiam adiciente semper exiguum aliquid: diminuentem: vel atque hec vel equaliter facientes: vel inaequaliter. Ac si quidem quod accenditur: et quod transpirat par fuerit: nec augeri nec minui febrilis calor cernet: sed perinde sibi similis permanebit: ac si nihil illi adiceretur aut demeretur. Quippe ad equitatis custodiā: nihil interest seruet ne eadē assidue substantia: an ei quod vacuat: par sit ea que adiciatur. Atque si altera earum vicerit: versus si que vacuatur: minui febris necesse est: sin quod adicitur: omnino incrementum. Sed nec illud sane quod quāquā latet: quod cum ex febribus altera magis minus ve quam altera tum augeat tum minuitur: id ob exuperantem imparitatem necessario accidat. Nam ubi alias imptiore mensura: alias minor: vel febrium generatio vel transpiratio exuperat: nec ipsa que augentur oibus par esse auctio: nec ipsa que minuuntur demptio omnino potest: imo plurimam esse tum excessum tum defectum differentiam est necesse. Atque vnum quidem hoc genus: sive speciem seu quoduis aliud appellare libet synochos: est continens febrium est: quodque ex eadē cum diariis natura constat. Alterum est ubi in omnibus vasis: ac potissimum maxime: equaliter succi putrescunt. Eiusmodi febrium in gracili et frigido corpore neutra consistere solet: sed plurimum in ipsis qui sanguine abundat: et corpulentis cignis cernunt: quoniam nec obstructio circa putredinem excitare febre valent: nisi id quo dicitur transpirat: et copiosum sit et calidum: nec humorum putredo in omnes que inter inguina et alas interfunt venas equaliter accito porrigi in frigido habitu potest. Debent enim que putrescunt tum calida habere a que esse: tum vero difficilem transpirationem habere. Loque sit ut nec in frigida etate nec in frigido corporis temperamento siue id ab initio constitit siue modo frigidum sit factum: prius excite febris: sed in gracilibus: vel qui raro sunt corporis habitu. Imo tunc etate: tum natura: tum acquisitio temperamento: que calida sint ac precipue si et carnosus: et bono ac multo sanguine affluens: et denso corpore eger sit: aut etiam calidis excrementis refertus. Proinde sit ut qui ita febricitant: ipsi et pulsus maximus sit: et equalis: et vehemens: quibus etiam arterie habitus nec durior quā pro natura est: nec mollior: celeritatem tamen frequentem que eo peruenit: quo febris ipsa magnitudinis. Atque hec quidem ambarum sunt communia alteri vero priuatum putredinis insunt note: idque tum in lotio: tum pulsu: tum caloris ingrata qualitate. Ac tibi exempli causa redigam in memoriam adulescentes duos quos vna mecum vidisti. Erat alter eorum liber: et palestre peritus: alter seruus: baud inexercitatus ille quidem: ceterum in palestrarum vehemens: nec tamen ad quotidiana que seruum deceant: tum exercitia: tum opera tractanda: non idoneus. Porro liber continens circa putredinem febri laborauit: seruus continens cum putredine: bonum versus quā sit adhibita curatio: non inuestigauit ad

et nunc arbitror: quandoquidem in exemplis exercitari quidvis discere maxime expedit. Neque enim satisfaciunt ad exactam cognitionem vniuersales methodi. Sunt autem exemplorum ea pro portioribus habenda: que ipsi oculis visurpauimus: quoniam si omnes quod docere scribereve aliquid sunt aggressi: ea prius operibus ostendissent: prozsus pauca quedam falso diceretur. Nunc vero plerique alios docere sistant que nec ipsi vnquam fecerunt: nec alijs ostenderunt. Cetera vulgus medicorum nihil miri est si contemptis bonis moribus: opinionem sapientie magis quam veritatem in dicit. Verum non sic fuit ratio nostra. Non enim veri aut nudius tertius: sed statim ab adolescentia philosophie studio capiti primū nos ad eam contulimus. Ad hoc patris euidē in somno moniti ad medicine studiū venimus: ac per totā vitam operibus magis quam verbis vtriusque studio incubuimus. Quo minus mirū est si in quo tempore alij totam rem bene salutando lustrant: cum diuitibus cenant: ac eosdem comitantur: hoc omni sedulo nos laborantes: primū quidem oia que veteribus pulchre sunt inuenta: didicimus: mox eadem opere tum indicauimus: tum exercuimus. Ergo qui palestre peritus iuuenis erat: vbi febricitare bona prima noctis cepisset: postridie eum mane circiter hora diei tertiam vidimus. Eū autē inuenissem febrem admodū calidā: sed pulsus equales: et maximos: et celeres: et frequētes: et vehementes: tū caloris qualitatem que minime morderet: tā vero et vrinarum crassitudine tum colore a naturali habitu nō multum alienas: audiens preterea hominem circiter triginta dies exercitantis consuetudinē intermississe: pridie tamen exercitasse se vehementius: ceterū non multum: sumpsisse autem solitos cibos: atque eos concoxisse: quāvis tarde et egre: vtpote cū febris vespere occupasset: cū iterum rubicūdus plenusque homo appareret: atque etiam plenitudinis sensum se percipere diceret: faciente interim quodā eorum qui aderat: de re nostra secunda mentione: visum nobis est eius auxilij cōsiderationem in aliud tempus remittere: simul verius sciremus cuius generis febris eēt: simul necessario propter eam que precesserat cōcoctionis tarditatem. Eum autem vespertī similem vigorem tueri febris est visa: ceu nihil sensibilibiter remittere: suspicio tam erat synochon esse: hanc que ex obstructione: et sanguinis abundantia: et pre carnis copia stypatione. Ac cū parem magnitudinē per totam noctem febris seruaret: postero die visum est medicis omnibus qui eū inuiserant: sanguinē esse mittendū. Disscordia vero orta de tempore: et vinctibus qui id in sequentē diē differendū suaderent: febris per totam eū diem euidenter vlla est vigorē suū augere. Ad hoc certia sequēte nocte: alia quā accessio minime incidit quā prius ad portione responderet: erat tamen citius ipse laboranti intolerabilis: vixebatque tū tēto totius corporis: vtpote repleti: tū capitis pulsatio: atque ob hoc grauis vigilia: iuene in alia alias se figurā facere. Itaque cū vltra nō posset: hora noctis circiter octaua mitti ad me mīstrū: rogatque ad se opus veni. Ipse annuo: atque adeo: inuenioque febre calidissimā: pulsumque qualem predicti. Quoniam autē nec in hoc: nec in lotio: nec in ipsa caloris qualitate indicium aliquid humorū putrescentiū apparuit: optimū factu visum est venā incidere antequā putredo inciperet. Aufero itaque ab homine eo vix de industria sangui-

nem: quoad animo linqueretur: maximū plane vbi valētes vires sunt: continue febris remediū: ad quod tū ratione: tum experientia didici. Primū namque in contrarium statū agitur corpus: celerime ex animi defectu refrigeratum. Hoc vero nemo inuenire potest neque quod ipsi egris: neque quod nature que animas res gubernat: tucūdus viliusve sit. Postmodū in eiusmodi corporibus necessario supuenit alius defectus: nōnunquā etiā bilis vomitio. Quas res statim a toto corpore madores sudoresve excipiunt. Que nimirū oia cū huic quoque cōtingerent: primus febre extinxerūt: sic ut quā ex his quod aderat: iugulasse me febre per locū diceret: vbi oēs risimus. Verū quo narrationē oēm absoluiam: nihil mali erit pauca addidisse. Post duas namque a sanguinis missione horas paulo nutritiū dato: ac iussu quiescere discessi. Quinta hora hora reuersus: tā profundo somno indormiēte inueni: ut tangentē me prozsus nō sentiret. Eū horum mīstrū adeo illi alius somnū fuisse diceret: ut nec cū madores eius abstergeret: expersceret: suasi ita facerent: esse namque hominē tam prozsus a febre liberū. Reuersus autē et decima rursus hora: etiā tūc dormientem inueni. Egressus autē iterū ad alios visendos egros: redeo hora prima noctis: nō tūc ante taceo: sed voce de industria sublata: quo egrū a somno excitatē. Quō cū ita accidit: vbi solo prillane cremore nutritiū: abij. Eius modū postero die augēs: tertio lauatū dimisi. Ac quod ad hūc pertinebat infirmū: ita sunt gesta. Que hō. ad alterū: nūc dicā. Is cū toto die multū laborasset: deinde lauatū pauca comedisset: cepit nocte febricitare: totū etiā cōtinuans sequēte diē. Hūc nos post secundā noctē vidimus in ceteris quidē oibus iam dicto iuuenti similiter affectū: verū putrescentiū humorū euidentes prebentē notas. Itaque vena quoque huic prozsinus incisa: vix ad animi defectū vacuauimus. Post id idoneo interposito spatio: cibauim? primū nulla: deinde vna interposita hora prillane cremore. Atque hec oia intra quāda accersunt hora. Eū autē similis sibi pseueraret febris: synochon eā fore ex putredine expectauimus. Itaque accidit. Quippe cū eā secunda noctis hora parti magnitudine cerneamus: tertie diei accessionē futura ne esset: an secus: diligenter obseruare volebamus: cuius in septimā hora noctis suspicio erat. Itaque cū summo mane superuenissem: inueni quod expectatam. Nā nec tertiana inciderat accessio: febrisque remissior paululo quam vespertī fuerat: apparuit. At autē rursus hominē meridiē vidi eratque iam certissimū et febre decreuisse: et synochon febre esse: sed que assidue cresceret: visum est tū quoque hominē similiter nutriti. Quarta hora exacta nocte manifeste minor etiā quanto die erat. Quo rursus quoque ad eundem modū homine cibato: aduertimus tū illo die toto: tū que hunc secuta est quinta nocte magnitudinē remittere: sic ut quinto die liqdo plane appareret minor esse febris quam ante. Itaque ad portione minuitis se febris: vixne quoque cōcoctio precesserat: Eratque haud obcurū sepeuno (id quod factū est) finitā. Hanc igitur plane cōtinuentē ex humorū putredine febre: et quod assidue decreveret: vidimus. Adultas vero alias cōtinentes cōspeximus: quarū alie crescentes: alie similem tenorē seruantes erāt. Illas epacnasticas: has acnasticas vel omotonus greci vocant. Alie: ceu quam modo memorauimus: decrecentes: quō paracnasticas dicūt.

Aliæ rursus in primo die putredinis notas habue-
 runt aliæ in tertio aut certe ad summū quarto: id quæ
 alias medicorū ipsozū inscripta q̄ sanguinē nō misce-
 rant: alias laboratūz ipsozū timiditate. Siquidem
 eozū qui ex sola obstructione febricitant nemo in pu-
 tredinis febrē incidit q̄ p̄t? sanguinē miserat. Quē
 vbi valida virt? subest? et eras permittit vsq̄ ad ani-
 mi defectum mittere expedit. Abi bozū alterū non
 satis responderet: cuius est quāzū satis visum fuerit
 tantū p̄ncipiō detrahere: qđ defuit iteratione sup-
 plere. Et tñ hoc p̄sēdō omisso: qui ita febricitant
 in summū discretinē veniūt: nisi si eos vel virūz robur
 vel largū sanguinis profluuiū vel sudor copiosus
 ex m̄ifesta p̄ncipie eripiat. Et tñ nōnulli ex medicis
 sunt qui tamen vident naturā sanguinis profluuiō
 nō paucos eozū qui sic periclitentur seruare: tñ san-
 guinis missiones fugiant nullā nec experiētā nec ve-
 raz rationē securi. Eterū hos mittamus disputato
 p̄sertim cōtra illos abunde vno integro libzō qui
 est de sanguinis missiōe cōtra Erasistratū scriptus.
 Ip̄i vero ad p̄positū reuertamur. Erat vero in p̄-
 sentī disputatione p̄positū de ijs febrib? differere q̄
 ex styptis per obstructionē meatib? oriunt. Quas
 si sine putredine cōsistāt ex diariarū esse genere dixi
 Sin ijs putredo aliqua vel ab initio statim vel post
 modū supueat: vbi in oibz venis ac p̄cipue ma-
 gnis ea constitit cōtinuas excitari febres: vbi in vni
 ca aialis parte accessiones que certo ambitu repetāt
 Verū de his postea. Qđ aut? et bis ardit? et ter? et se-
 pius iterūq̄ dicēdū est: qui ita laborāt si recte cura-
 bunt ijs sanguinis missio est adhibēda: quādo qui-
 bus corpus ex succozū abūdantia inbabile ad trans-
 pirationē tam redditiū tantū calozis congestit vt in
 de tam febricitet: ijs tantū sanguinis est detrahēdū
 q̄tum vires tolerant. Pro certo quoq̄ habendum
 nisi ijs qui hoc per naturā sunt habitū id adhibeat
 p̄sēdiū fore vt vel suffocent vel certe syncope oīno
 periclitent: nisi vt dixi ethyos vel virūz robur vel
 plurimū sudor vel largū sanguinis profluuiū a
 morte vindicet. Et illud vel me tacente cōstat ijs p̄-
 serim q̄ libzō de plenitudine studiose p̄legerūt quā-
 quam? t nunc quoq̄ a me dicē nō esse nūc nobis de
 ea abundātia sermōne que ad virtutē comparatur
 (quippe que nec sic obstruit venarū ora vt refrigera-
 tiōne pbibeat nec unicās eozū distendit nec ru-
 bozē nec tumozē inuebit multoq̄ minus vel carnis
 vel cutis transpirationē mozat) verū de ea que con-
 tineri a vasīs vltra nō valet queq̄ ob id ip̄m tū per-
 rumpere vasa tūz recludere solet reliqua? modo di-
 cta symptomata inducit obstructionem distensionē
 tumozē rubozē: de hac inquā mibi oīs sermo tū ba-
 bitus est tū vero habend? Siquidem copia bec dū
 bonitatem suam seruat vt pariter augeri cum robo-
 re virtū est nata: ita siquādo has grauat nec dece-
 tero augebitur? bonitatē nature amittet. Et si natu-
 ralem semel bonitatem amiserit fieri nequit vt non
 putrefeat: quādoquidē nec aliud vllū ex ijs que for-
 tis sunt humidū calidūq̄ corpūs manere impu-
 scibile cernimus. Ergo festinare ad sanguinē detra-
 hendū oportet: quo venarū natura ex trāspirando
 ventilādoq̄ naturalē temperiem seruās humorib?
 eo quo inter insita modo dominetur: qñ si ad intem-
 periem versa laborabit metuedū est ne bi putrescat
 Excitat autē intēperies in ea ex febris caloze. Quā

aquādo rudis quīspiam medicus aurit non vacua
 ta styptionis causa: in incerto reliquū omne reme-
 dium est. Atbi nāq; emitti abundantia postulat ca-
 lor aut refrigerata: pugna discor diaq; inter ipsa
 nandi ozitur remedia: sz ijs que refrigerēt quāvis
 temperiē nature concilient saltem abundantiā intra
 corpus detinentibus: que vero rarefaciēda cute bāc
 educant omnibus calfacientibus: sic vt si abundan-
 tiam emittere velis febrem augcas: si febrem refris
 gerare abundantia moreris. In bāc consilij inopiā
 deueniunt qui statim a principio nō vacuātūr. Et ra-
 sistrati persuasione inducti: qui nec spontanea san-
 guinis profluita potuit imitari. Oprium igitur fa-
 ctum est (id quod nos semper in re quaq; facere vi-
 disti) statim non numero dierū sed vni vitium robo-
 ri in febribus eius generis attentus esse: quippe qđ
 si seruatum est nō solū sexto septimove sed etiam les-
 quentibus diebus sanguis est mittendus. Quod si
 curare aliquando infirmū cogetis cui non soluz an-
 tea secāde vene remedium pretermisissum est sz nūc
 quocq; vel per medicorum ignozantiam vel ipsa la-
 bozantis propinquoꝝ re eius timiditatem pce-
 dente tempore mittere sanguinez prohibetis: ad fri-
 gidam exhibendam accedes sed diligenter ante di-
 scernens quantum ex ea nocumētum cōtingere pos-
 sit. Nam si id aut exiguū erit aut nullum: offeren-
 da potui est que prozsus sit gelida quantum bibes
 re ego liber. Quinimo magis id audebis si frigide
 portioi infuerit. Sin magnum timentur incommo-
 dum: ab hac quidem abstinendum atq; alijs auxi-
 lijs quibus obstructio extimatur 7 abundantia vas-
 cuetur 7 febris feruor deferretur vitandū. Porro inco-
 moda q̄ frigida portioiē intēpestiue imōdieq; exhi-
 bitam sequuntur in his cōsistunt qđ lēros crassosq;
 bumozes siue bi obstructiones siue putredines siue
 pblegmonē siue qualis erysipelas aut scirrbus aut
 oedema est affectum creauerint attenuari digeriq;
 prohibent. Ergo quoties ex his febris accenditur
 atq; ad eos vacuandos frigida data non conducit:
 ad presens quidem non parum affert leuamen pro
 pterea quod iam accensam febrem extinguit: rerum
 cum causa eius ad vsc perferit aliam denuo accendi
 est necesse: atq; ea que precessit nōnunquā difficilis
 rem: propterea quod densatur ex frigida corpus est.
 Atq; bec vna noxe species est mīnime contemnēda.
 Altera talis est: Multe labozantis imbecille parti-
 cule siue ita se ex naturali intemperie habeat siue ex
 vitio ascititio: a frigida leduntur. Alij namq; gula
 adeo reuementem est affecta vt vix deglueret. Alij v-
 trīculus sic vt vix concoqueret. Alij ipm ventriculū
 os aut scētū aut colon aut pulmo aut septum trans-
 uersum aut renes aut vesica aut tale quippiam aliū
 a frigida percussum ad proprium opus infirmum
 est redditum. Nonnulli autem ex intēpestiua im-
 modicaq; eius portione non nullo interposito tem-
 pore nec postmodum sed illico difficultate spirādē
 conuulsione 7 tremōre corripitūtur: ac toto (vt semel
 dicam) neruoso genere leduntur. Nec ignozō quin
 formidolosum te ad frigidam offerendū ijs q̄ me-
 morauī redderem nisi ea me vsum subinde vidisses
 semperq; cū successu nec egrū in vilo manifeste lesisse.
 Quibuscunq; entm in pncipe particula tumor ali-
 quis 7 pblegmēs oedematos aut scirrbi genere cō-
 stitit: ijs frigida offerre nō oportet. Sed nec ijs quib;

bus obstructio putridusve humor nō cōcoctus in
comodat. Quō si euidentes percipis absq̃ iā dictis
tumorisbus cōcoctionis notas: illud dūtaxat estima
bis: sit ne pars aliq̃ tēperamento adeo frigidō: vt in
banc nora procūbat. Porro erysipelas: qđ verū ery
sypelas sit: nō aliter sanaueris. At si mixtū cū pbleg
mone sit: in hoc cōcoctionis expectande sunt note.
Atq̃ bec latius quā pro re nūc proposita: cū postmo
dū etiā forte necessū erit de frigida exhibenda men
tionē facere. Nunc em̃ altera continentū febrius ex
sola obstructione est orta: altera vero etiā cū putre
dine per omnes venas. Eū ergo cōcoctionis humor
rū in ijs notas videris de quibus dictū abunde in
libris de crisi est: audacter frigidā dabis. q̃ppe soli
darū animalis partū natura roborata p̃uenatos
iā humores aggreditur: ita vt q̃ viles sint: atq̃ ad
nutriendū habiles: hos quidē ad se trahat: inutiles
vel per ventrē vel per cutim eiciat. Quō si etiā frigi
de assuetus eger fuit: magna cum fiducia frigidam
exhibebis: ipsa scilicet experientia iā docuit omnia
viscera eius occursum familiariter tolerare. Omni
no nāq̃ si quod frigidū adeo esset vt ab hac offende
ret: per sanitatis id tēpus euidenter offensam suam
ostēdisset. Nulla vero per sanitates particula q̃cquā
ab hac lesa: nec etiam inter feblicitandum quicquā
ledetur. Abi namq̃ nonnulli aq̃ frigide potioni non
assueti: tamen propter ardentem febrem eam bibere
coacti nullum incōmodū senserunt: multo profecto
minus eorum qui assueuerunt quicquā ledi debet:
cui etiam pro munimento maximo accedit ip
sa caloris copia. Hic namq̃ cum in vasculis sinibus
plurimus contrineat: vapore tum aerea in his substā
tia tū etiam succis omnibus inflammatis: quantū
ab frigido patitur refrigeratus: tantum rursus cal
faciēdo in ipsum agit. Ideoq̃ minus tuta ijs q̃ ex
guum sanguinem carnēque optinent: frigide potio
est. Celeriter namq̃ ad solidas animalis puenit par
tes: nulli quod eius vim frangat occurrere. Eo etiā
sit vt bectice febre nec perinde eā q̃ prius sit geli
da: nec multam desyderent: ceu que extenuatis omni
no: exigui que sanguinis corporibus incidat. Aerū
de illis post agitur. Maxima vero cōtinētū febriū
remedia bec duo sunt: detractio sanguinis: et potio
frigida. Aerum illa nullo nō tempore: modo vires
sustineat: bec cū et in pulsu: et vrimis: cōcoctionis cui
dētes cernunt note: febriū autē est maxima. Attēdē
dā vero cū vene secande indicationibus sunt tū que
eam precedunt: tū vero que omnino excipiant. Nam
si precedat ciborū cruditas: tanto tēpore differre ve
ne sectionem iubebis: quantū satisfacere tum ad eoz
cōcoctionem: tū vt excrementa descendant videbis.
Sin sequetur necessario vacuatio quepiā: tantū illi
de superate pareddū: quantū est per eas vacuandū.
Itaq̃ si tempore mittendi sanguinis menses moue
ri contrigerit: siue etiā ora venarum sanguinē funde
re solita sint reclusa: si inspecto fluentis impetu: ipse
saris fore videbis qui solus qđ requisitis vacuet: na
ture rē omnē permittes. Similiter: etiā ipse detra
hes: quo ex cūsumctis ambobus perficiat qđ postu
las. Veluti autē in his ad ipsam naturā vacuatio
nē: qđ sensu vsurpet: non leuiter attentū esse op̃s: ita
alibi vel ad naturā ipsam: vel etatem: vel celi statū.
Sūt em̃ nonnulli ad exhalandos digerēdosq̃ corpo
ris succos natura propensi. Pueri certe ppter etatē

perpetuo. Celi vero status vbi calidus nimis est et
siccus. Hoc celi statū ipsam ambientis nos aeris tē
periem: sub qua et anni tempus: et regio cōprebendit
tur: quando borū quoq̃ vtrūq̃ ex ambientis tempe
rie indicationē mutuatur. Propensi autē ad digerē
dos corporis succos sunt q̃cūq̃ nā sūt būditi: magis
que si accedat caliditas. Preterea qui raro corpora
sunt texta. Ad bec: q̃bus os ventris aut amara bilis
abūdat: aut imbecillū est: aut supra modum sensile.
Atq̃ becq̃ indicationes sunt q̃ sanguinem detrahē
dū debortant. Eōra postulat: vna cū affectu cuius
cū primū requirebat: habitus durus: dēsusq̃: et vno
hbo q̃ baud facile digeritur: tū ambiens būdus fr
gidusq̃. Sane merito qđā sanguinem mittendū ad
bortant: quedā debortant. Siquidē ea pro vacua
tione oīno suscipitur. At eoz q̃ cōprebensa sunt: qđ
dā trāspirationes morantur: qđā pmouēt: et qđam
ad vacuandū prompta sunt: quedā secus. Sane trā
spirationē corporū prohibent tū meatu styptio: tū
circūdatiō non aeris būditas et frigiditas. Eōra
pmouēt ea q̃ bis sunt cōtraria. Eoz autē que va
cuant: que calida humidaq̃ ac tenuia sunt: ea celer
rime digeruntur. Eōra que crassa glutinosa et frigi
da sunt: egre transpirant. Atq̃ bec qđē ad rē propos
ita de missio: ne sanguinis: ac frigide aque portione
nō ignorasse expedit. Quarū verāq̃ metuentes non
paucos medicos vidisti: vtrūq̃ imperitos. Quorū al
teros hemophobos: id est sanguinis mittendi timi
dos: alteros psychrophobos. i. frigide exhibēde for
midātes: sic grece nominamus: sicut qui a rabido ca
ne sunt mori: hydropobos. Sūt em̃ proculdubio
borū quoq̃ aliq̃ pre dogmatis sui studio: nō leui in
rabie. Ergo relicis his: nos institutū psequimur: ad
memoriam reuocātes quēadmodū sermo noster oc
casionē cōmuniū quorūdam in ipsis accidentis:
a diarijs venit ad cōtinuatas. Quis em̃ obstructiōis
affectus: cui et ipsa exilis est: et rite curatur: diariam
febrem efficit: cū vero vel ppter magnitudinem: vel
medici insectā: cōsuetū diartarū tēpus excessit: aut
cōtinētē: aut aliquā earū que certo ambitu repetitū
merito nos de ea q̃ diarijs cognata est cōtinēti febre
disputatio excipit: ppter banc hō prius et de hac
que cū putredine humorū erat. Aliumq̃ fatius est
vel claritatis: vel exercendū legētis causa: vnus egro
ti in vtroq̃ febriū genere mentionem facere. Igitur
qm̃ bec nobis peracta sunt: ac per ea demonstratū
euidenter est: id qđ in precedenti hunc libro ad cal
cē est dictū: oportere in alijs febribus que amplius
diarie nō sint: non modo ab ijs rebus q̃ in illo pre
cipiantur: faciūdorū indicationes peti: sed etiā ab ea
cā que febrem exciter: ac laborātis vtriusque: ad vni
uersalē denuo exercitatioē reuertamur: pro cōper
to habentes nō licere vilius artis scientiā nancisci:
nisi et methodum quādā habueris p̃ vniuersalia vo
cata theozemata: et in p̃ticularibus te exēplis exer
cueris: cū neq̃ fieri possit vt sine multiplici in egris
singularim exercitatioē: qđ ex vsu sit facias: nec sine
vniuersaliū cognitiōne pbe exercitatio pcedat: quip
pe cū in vniuersalibus methodus: in p̃ticularibus
exercitatio cōsistat. Tāquā igitur qui iter aliqđ igre
di studēt: vtroq̃ inuicē vtuntur crure: qđ altero clau
dus est: vno dūtaxat vtit: et longo spatio et sepe et rās
viā peragit: ita sane et q̃ sine cuiuslibet artis conse
q̃ parat: duobus his veluti cruribus: vel instrumentis:

vel quomodoque appellasse libet: uti debet: inveni-
 versalibus theozematis: methodo: in particularib?
 exercitatione. Reuerſi igit ad methodu: nunc age de
 egrotantis agamus viribus: conferant ne ad cura-
 tionē be quippiā: an plane nihil: ceu nonnullis est vi-
 sum. Videtur tamen eorū q̄ inutilem virtutē esse ad
 curationē inueniendam dicunt: non p̄p̄ia operum
 artis disceptatio esse: sed logica potius: ac sopp̄ista
 tū. Aliunc effi ab eo quē curamus affectu: faciēdorū
 in dicationē prestari: baudquā a viribus. Ergo tan-
 ni tempus: et regionē: et statum celi: et etatē: et consuetu-
 dinē: et corporū temperies inutiles esse eadē scilicet
 ratione dicunt: postea cū mutare curationē: propter
 bec coguntur: immemores eorū que inter inicitā dī-
 xerant: quedam eorum contraria aliquando indica-
 re atunt ijs ad que curantis consilijs dīrigitur: que
 dam ad presidiozum materias esse vitia: quēadmo-
 dum et animalis partes. Et tū in illis quoq; eadē
 vident stropba: in principio sermonis inutiles eas
 esse ad curationis inuentionem asserentes: post vbi
 redarguntur: ad curationis quidē indicationem
 inutiles dicunt: ad materie tū mutationem: vel
 inuentionem: vel differentiam: vel qualitatem (nam
 nec nominant eodem omnes modo) necessarias esse
 facientes. Itaq; quod modo dixi: nunc quoq; repetas:
 nempe quod egressi ex eo quod in arte est vtile: in lo-
 gicā disceptationem veniunt. Est namq; artis vitia:
 tas: auxilia quibus eger sanetur: inuenire. Quo illi
 relicto: de nominibus litigant: endixes: et antēdixes:
 (quasi indicationes: et indicationū contradictiones
 dicas) itē cōmunitates: et scopos: et auxiliorū mate-
 rias: aliaq; similia loquētes: scilz hac nomīnū diuer-
 sitate responsum p̄ ijs que falso affirmauerant: de-
 disse se arbitantes. Ego hō minime vero nominib?
 q̄bus libitū sit vti. Admīnisse tū eos velim eorū q̄
 ab initio p̄posuerūt. Ea sunt auxiliorū inuentiones
 Ad quas quicquid cōducere quomodolibet videbit
 id faciendū est ad curationē esse necessariū. Sic igit
 et virtus necessaria ne cōsideratu in egris a medico
 sit: an non: indagemus. Ego effi sepe maxime esse ne-
 cessariā ato: sic vt que circa egrū administrātur: oīa
 ferme eius vnt? cā fiat: aliquid mediocriter necessariā:
 sic vt aliqd ex hac quoq; ad ea q̄ faciēda sunt: cōsili-
 petatur: nō tū p̄cipua faciēdorū ratio. huc omnis
 referatur. Possum rursus ostēdere tibi virtutē adeo
 exiguā ad inueniēda remedia conferre: vt propter
 exilitatē etiā lateat. Alias hō p̄termittit: ac silentio
 p̄terit: quasi p̄orsus ex vilitate cōsiderādo: non
 sit. Verū qd accidit in virtute: id in reliquis oībus q̄
 aliqd faciendū indicat: vfu venit. Nam aliqñ aliud
 eorū alio minus aut plus valet. Aliqñ adeo est va-
 lēs: vt solū indicare videat: aut ita ibecillū: vt omis-
 tat. Nec igit dū doceo: ad sis animo velim: illud ba-
 bēs in memoria qd nec in alijs vllis curatio q̄ p̄ me-
 thodu agitur: cōsistit: nec alius ante nos q̄squā oīa
 ea ordine definiuit: quāquā etiā ab Hippocrate via
 est inuēta. Nec effi ipsa q̄ ego nūc enarraturus sum:
 ille curationē indicare primus omnīū scripsit: verū
 ceu primus inuētor: nec debitu oībus ordinē dedit:
 nec cuiusq; indicationis dignitatē ad vngū finitū
 et q̄sdā in ipsis discretiōes omisit: obscurēq; plurima
 p̄ antiq̄ dicēdi breuitate est interpretatus. P̄terea
 de cōplicitis affectibus paucissima oīno p̄cepit. Ac
 vt breuiter dicam: omnem ad medicationem vīam

aperuisse mōi videtur: sed ita tamen vt ea curā dīst-
 gētamq; ad absolutiōnē desyderet: veluti nūc quos
 q̄ videmus quasdā veterū in terris vīari: quibus
 pars quepiā est vel lutosā: vel lapidibus sentibusve
 impedita: vel molestē arduā: vel periculose p̄ona: vlt-
 feris oblecta: vel p̄pter magnitudinē fluminū inuisa
 vel lōga: vel aspera. Itaq; cū sic se haberet oēs i vīa
 ita vīe: eas Traian? refecit: q̄ qd earū būide ac luto
 se preserāt: lapidib? sternēs: aut editis aggestib?
 exaltās: q̄ senticosē et asperē erāt: eas expurgans: ac
 flumina q̄ trāsire nō possent: pōtib? iūgēs: vbi lon-
 gior quā opus erat vīa videbat: aliā breuiorē exca-
 vēs. Stubi hō p̄ arduū collē difficilis erat: p̄ mē-
 tioris loca deflētēs: si oblecta ferts: vel deferta erat
 ab illa trāsferēs: ac per habitata ducēs: tū asperas
 cōplānans. Itaq; mirari nemo debet si cum vīa ra-
 tionemq; medendi ab Hippocrate inuenta esse sim-
 testis: ipse tū hoc opus scribere suz aggressus. Nec
 effi ad bec ceu plane non inuenta: s; veluti q̄ p̄ime
 diximus desyderātia: p̄dēda venimus: nemine p̄lo-
 rū qui eā methodu absolutuerit: ante me inuēto: quan-
 do alij omnino eam non nouerāt. Alij cum noscent:
 nō potuerūt tū quod defuit adq̄cere. Nō deēt qui
 incognitā esse: vmbraque inductā: ac p̄orsus e me-
 dio sublātā voluerūt. ij vero q̄ fuerūt: in progressu
 dicēt. Nunc qd promisi aggrediar: omnes que deſe-
 cps medecandi indicationes exponam. Utile autē
 ad claritatē eorū p̄ncipiūz sumet ex reuocatis ad
 memoriā ijs que in p̄imo libro differuimus: cui
 de diarijs ageretur. Videbat effi in illis prima: ac
 (vt sic dicā) maxime p̄cipua faciēdorū indica-
 tio esse: que affectum egrotantis amouendū suadet:
 eque vt in sanis prima esse que statum eorū seruans
 dū monet Verū hic sicut per similia seruatur: ita per
 cōtrariā p̄mitur. Lōfferē p̄terea ad auxiliorū in-
 uentionē diximus tū ipsam corp̄oris tēpētē vna cū
 cōsuetudine: tū regionē: tū anni tēpustū celi statū.
 In q̄bus hō morbis egregius aliquis in vna par-
 te animalis affectus subāstet: veluti ex adultēre in
 capite: a parte quoq; ipsa aliquā faciēdorū indica-
 tionē sumit. De viribus tamē: vel cā que affectum cre-
 erit in eo libro n̄bil est dictum: p̄terea quod nec v-
 res in diarijs scribitus egregiā vīam p̄ouidentiaz
 requirāt: vtpote valide: nec affectus vll? in vera dīa-
 ria subit: que eam vel gignat vel augeat. Nā vtroq;
 modo loqui s; Verū nunc p̄ius de viribus p̄ci-
 piam: deinde ad causas que febrem excitant: accedā
 Subernant animal (vt in libro de Hippocratis et
 Platonis dogmatis est mūstratū) tres diuersi inter
 se generis facultates: toti corp̄ori ex suo quodā velu-
 ti fonte queq; distributa. Eas Plato animas vocat:
 p̄p̄iā cuiusq; substantiā inueniēs. Est effi earū que
 dā ad nutriendū animal necessaria: ac stirpibus cō-
 munitis: q̄ iecur veluti p̄ fonte bz: canales hō ab hoc
 in totū corpus sparfos: ipsas venas. Hāc seu appe-
 titricē: seu naturalē: seu altricē voces: n̄bil interst:
 veluti nec si animā aut facultatē appelles. Altera est
 q̄ nō mō vt stirpibus: aut vīa p̄dicitis: s; etiā vt ani-
 malibus nobis est insita. Nec sedē in corde bz: ipso
 quoq; insit caloriz quodā ceu fōte. Ab hoc fonte ca-
 nales arterie sūt. Vocaturq; bec multis sane nomīn-
 b?. Nā et facultas siue vīr? vitalis: et facultas siue
 tus animosa: et anima animosa dicit. Tertia ratioc-
 natix in cerebro domiciliū bz. Ea voluntarijs actio

albus vna cū sensibus presidet, Artur et bec parti/
culis quibusdā ceu canalibus: nempe ipsis nervis:
sensum motum que per hos in totū animal transmi/
tēs. Ergo has facultates suare: nihil plane est aliū
quam vitam seruare. Siquidē monstratū est: qualis/
bet earū amissa: necesse esse reliquas quoque vna peri/
re. Ac propterea in opere de sanitate tuēda: buc om/
ne consiliū direximus. In hoc vero quod est de morbo/
do medēdi primū proposuit: et ei quod in opere de sa/
nitate tuenda proponit: ad portionē respondens:
morbi est sublatio: quā cuiusmodi in illo sanitatis est
tuitio: eiusmodi in hoc est morbi sublatio. Quorum
vtriq; vnu est commune: ipsa scilicet vite custodia.
Vnde nimirum in illo opere sanitatis custodiam se/
quebatur. Quod est secunde valetudinis tuēde gra/
tia geritur: idem statim et vitā tuetur. At in hoc ope/
re aliter se habet: propterea quod que affectiones p̄ter/
naturā in nobis discutiunt: ea nō omnino vitam cu/
stodiant. Quippe aliqua eiusmodi p̄dicta sunt fa/
cultate: vt si immoderate aut intempestiue vtare: vi/
tam adimāt. Siquidē in sanguinis missione (quam
vtrq; ad animi defectū faciendā esse paulo ante dixi/
mus: quo flamma in continentibus ex meatu clau/
sura febribus extinguere) nō parū merito subse/
queretur: in cōmodū: nisi opportuno tēpore: aut debita
mensura fiat. Duos nāq; in ipsis medicorū manib;
perire vidit: qui postquā animo linquerent: nūquā
reuerterūt. Multi hō etiam non p̄tinus: at postea pro/
pter virtutis infirmitatē perierūt. Quos si q̄s citra
eius resolutionē vacuasset: minime perissent. Quin/
etiam aliqui in morbos inciderūt longos postquā in/
modica inanitione resoluta naturalis vis fuit. Alijs
cū immodice vacuationis noxā facere nō potuissent:
in omne reliquā vite tempus totius corporis tēpe/
ramētū reddidit est frigidius. Ex q̄ refrigeratione fa/
cile ex quō occasione leui: alijs decolorati: ac malo cor/
poris habitu vixerūt: alij ex eo ipso in morbos deci/
derūt exitiales: aquā intercutē: et ozeopnean: et ioci/
noris ac vētriculi imbecillitatē: et apoplexiam: et deli/
ria. Ergo cū vitus rātopere necessaria sit: eā autē ledāt
omnia vacuantia remedia: si quis scilicet ijs parum
moderate vtat: vtrq; aduersē inter se faciēdozū indi/
cationes in talibus corporib; sunt: in q̄bus affect?
quo expugnet: notabilem vacuationē desyderat: vir/
tus autē hāc ferre non valet. Artū cum sepe ex vacua/
tione virtus nihil ledatur: hinc sumitur incōsidera/
tio et temerarijs medicis occasio vt eā p̄termittāt:
ceu nusquā quēquam indicet. Fallunt autē (vt dī/
ctū est) propterea quod nō intellegunt alterius cu/
suldā rei cā virtutem esse spectandā: nec quicquā
ad affectus amouendū indicare. Tanquā igit in ijs
q̄ valent: semper ea comitatur q̄ sanitatis gratia ad/
ministratur: nec est quicquā inuenire quod sanitatē
tueat: qd idem vires corrūpat: sic in egrotantibus
aliqui ijs succedit que veluti in pernecione eius admi/
nistrantur: aliqui ab ipsis soluitur. Si nāq; abundā/
tia paulo viribus supior fuerit: vtrq; ex moderata va/
cuatione adeo nullū accedit viribus incōmodus: vt
etiam maximū comparetur cōmodū: qd eā p̄mebat
sublatio. Sin quo affectus sanetur: multa vacuatio/
ne est opus: resoluetur autem ex tāta inanitione vir/
tus: nō mō rursū homini nō p̄deret: sed etiam maximū
illi periculū afferet. Porro in ijs continentibus febris
bus que ex hypatione meatuum accenduntur: quoq;

niam valida plerūq; virtus est: citra periculū va/
cuatione adhibetur. In alijs vero morbis maxime est
periculosa: veluti si ea forte incidit in corruptela bu/
morū. De qua tēpestiuū est mentionem facere: quo/
oēs mitrendi sanguinis indicatōes in hoc libro deci/
damus. Ergo qd corruptū est: id alienū a nā est: qd
tale est: id se auferendū dicat. Si igitur cū viribus
imbecillis corruptela incidit: vtrq; qd affectus reme/
diū est: id cū virtutis custodia pugnat. Siquidē affe/
ctus vacuandū esse p̄cipit: idq; vel vena incisa: vel
purgatione. Harū autē neutram ferent imbecille vi/
res. Quā igitur in oibus eiusmodi repugnantijs in/
certa succurrēdi ratio est: alias insanabilis oīno affe/
ctus relinquatur: alias spatio: et egre: idq; si magnū
nactus sit medicū: sanari poterit. Oporet nāq; vbi
indicationes ita sibi aduersantur: et paulatim qd vi/
tiosum est vacuare: et paulatim inuicē qd salubre est
pro eo reponere. Vocat medicī eiusmodi vitiosi succu/
rationē grece epicrasin. Advenieris hō mihi ad
ea q̄ dicēda sunt: etiam quorū cā vene sectio p̄stetur.
Nam qm̄ bec sanguinis vacuandī causa adhibetur
sanguis autē vitilis nature est: vtrq; probe hāc admi/
nistrari conueniet: sic vt qd inutile nature sit emittat
fit sanguis nature inutilis bifariā: vel cū propriā
qualitatē ad vnguē nō seruat: nec amplius nutrire
sicut prius cū vitilis esset potest: vel ita multitudine
creuit: vt aut vires p̄emat: aut tū venas tū arterias
vel distēdat: vel findat: vel obstruat. Ac in his quidē
missio sanguinis vitilis est: ceu vacuandū p̄sidiozū
vna: in alijs: ceu qd humorū vehementiorē impetus.
ad diuersam partem reuocet: vel per p̄pina dēci/
uet. Postulat autē semper valentes vires: que modo
vacuationis eius respondeant. Ad bec igitur respī/
cientes: sanguinē detrahimus alias semel: alias bis
vel ter: vel septies: veluti in sequentibus patebit. In
presentia hō illud manifestū fecimus: virtutē vacuā/
tia remedia aliqui citra noxam ferre: vt p̄te nec adiu/
tam ab his quicquam: quod sit estimandum: nec ves/
to lesam. Depe vero magis minus vt tum iuuat:
tū ledit. P̄terea quoties notabilis illi ex vacuantis/
bus auxilijs noxa incidit: toties patere ipsam quos/
q; vitile aliquid ad considrandum indicare: eque
vtrq; vt cum manifeste iuuabitur. Abi vero ex ijs
que affectum summovent: nec commodum illi acces/
dit vllum: nec incommodum: ibi velut inutilis p̄es/
termittitur. Porro vna semper est que ab bec p̄stas/
tur conferentis indicatio: veluti etiam reliquozū om/
nium. Nam quicquid pro natura sua indicat: id vnu
semper indicabit: ceu quod vnam habeat naturam.
Atq; id vnum: si quod indicationem facit simplex
est: ipsum quoq; simplex erit. Sin illud est composi/
tum: hoc quoq; erit compositum. Sane quedam sunt
custodiam indicant: quedam amotionem. Siue au/
tem hanc indicent: siue illam: quod simplex est: sim/
plicem quoq; indicationem habet. quod non sim/
plex: etiam non simplicem. Idcirco in superiorib;
bus semper simplicem intemperiem: simplicem indi/
cationem p̄bere diximus: veluti in frigiditate et ca/
liditate. Non simplicem vero: etiam indicationē sug/
gerere non simplicem. Validam enim siccamque in/
temperiem curationem sui per ea que humectent et
refrigerēt: molliēdā indicare. Ergo virtus quoq; vna
rem semper indicabit: vtrq; sui custodiam. Quibus
ergo (roget quis) rationibus seruabitur: Nempe

potissima ratione ex eo quod de substantia eius vel inani-
tate vel alterati est: corrigendo. Secundo loco ex
prohibendis ijs que substantia eius vacuare altera-
re ve possunt. Eo prebensa vero inter ea que alterat:
breuitatis causa sunt et que eius unitatem distrabunt.
De: itaq; cu virtus perpetuo indicet: in valentibus
(sicut dictum est) consensus agendorum omnium ad eam
perennitatem est: in egrotantibus non semper. Quo
tempore estimari debet: quod vel magnitudine: vel di-
gnitate (ut prius est dictum) preualeat. Maxima igitur
dignitas ipsarum est virtutum: quando vivere ipsas
nobis ex harum custodia constat: utpote cu vita aut
ipsas esse vires: aut earum actiones: sit necesse. At vi-
ta ipsa nihil esse prius in animantis corpore potest: pro-
pterea quod nec sanos esse citra vitam licet. Virtus er-
go omnium prima custodienda hominibus est: id quod
ex eo quod nec eius substantia inani-: nec tanta altera-
tione alteri que corruptioni sit propinqua: patiantur.
Atque huius custodie pars est ubi vel temperie ipsas
presentem seruamus: vel absentes inducimus. A virtute
indicatio proxima est que ab affectibus quos cura
re proponimus: datur: postea deinceps reliqua. Quic-
quid igitur indicationi quam vires prebent aduersus
id secundi est loci: ac posterioris ijs que ille precipi-
unt. Que vero cu ijs que viribus conducunt: in idem co-
petunt: bec virtutibus calculum referunt: et eorum quod prime
(ut ita dixerim) sunt note: et eorum que secunde. Itaque
bec citra omnem cunctationem sunt obedienda. Que ve-
ro aduersantur: aliquando administranda prozsus non
sunt: aliquando paulatim. Quippe si que curare stu-
des affectus: is vacuationem requirit: vires autem extre-
ma imbecillitate laborant: toto illo tempore quo vires
reficimus: eorum que affectum sanent nihil plane
egrotanti exhibebimus. Ubi vero eo roboris per-
uenisse eas conspiciamus: ut nihil parumve ex vacu-
ando sint ledende: tum est ad affectus quoque cura-
tionem accedendum. Prima igitur omnium indi-
catio est que a virtute sumitur. Verum non sic pri-
ma ut que curationem doceat: cum ex numero cura-
tionum indicatio non sit: verum ut ita dixerim
vitalium: siue que ad vite custodiam pertinet. Nam
neque ut valeamus: nec ut a morbis liberemur: ab ea
quisquam primum desumimus: sed ut viuamus. Ad-
ditum autem in sermone est illud primum: quod ex accide-
te aliquando virtutis roboratio ad affectus curatio-
nem conducit. Verum id in sequentibus docebimus.
nunc ad pensum rursus redeamus: in paucas sum-
mas copendij ca re omnem cogentes. Adedicatorie
indicationes a morbo ipso sumuntur: a corporis tem-
peramento: et tertio ambiente nos aere. Quod si alie quod-
dam antea sunt posite: rursus quod non he modo: verum
etiam alie dicent: omnes tamen ex ijs in partes diductis
nate videbunt. Si quidem corporis temperies quod illo
tempore fuit quo egrotare id cepit: queque ad inueni-
enda remedia est utilis: ex natura: etate: consuetudine: et
ambiente nos aere ortum habet. Ambiens vero ipse
eiusmodi est redditus propter tamen regionem ipsam: tamen
anni tempus: tum celi statum. Ergo cu vnu sit eorum
utrunque: ex pluribus tamen tale efficitur. Affectus ve-
ro haudquaquam ut in causas diduci est aptus: sed ut
in differentias. Nam aut in similibus consistit parti-
bus: aut in instrumentariis. Ac in similibus quod vel
simplex est intemperies: vel composita. In instrumenta-
riis circa simplicium partium vel positionem: vel forma-

vel numerum: vel magnitudinem: tum que boni traditi
te sunt differentie: consistit. Nec itaque tria illa prima
sunt que curationem indicant: nempe ambies ipse
cum geminis corporis siue affectionibus siue consti-
tutionibus libitum est appellasse: vna naturalis: altera
que preter naturam sit. Hec autem morbus est. Non pos-
se aut plura esse genera indicationum que ad medendum
pertineant: quam tria quod modo diximus: ex ipsa rerum
substantia scire. Nam morbus et sanitas corporis
sunt affectus: ille se tollendum: bec se tuendum indicans.
Ambies vero is est sine quo nec tolli morbus: nec tene-
ri sanitas potest. Hic igitur cause sine quod non: optinet ra-
tione. At vero cu id quod egrotat alteramus: nisi con-
stat quousque sit mutandum: utique quod sit ab alterando
desistendum: non intellegemus. Generatim igitur in omni
curatione agendorum indicationes in his ad sum-
mam tribus consistunt. Dembratim vero (ut supra est
coprebensum) alique simplicium particularum sunt
proprietates: alique compositarum. Eorum ergo quod in sim-
plices incidunt partes: vnum est intemperies ea quod
in calido consistit. Hec cum in totum diffusa corpus
est: febris nominatur. Ideoque omnis febris quod febris est: bus
meatio refrigeratio quod remedia sunt. Ac si sola bec
sit: ad refrigerandum: humectandumque omne mede-
tis consilium veluti ad finem dirigitur: ita ut nihil sit
quod preterea desideretur: nisi ut materie inuenian-
tur que huic proposito sunt: idonee: materia vero in-
uenta: ut opportunum tempus ex febris temporibus
captes: quantitatem vero: ex conferendo cum naturali ba-
bitu morbi. Quippe quantum is a naturali habitu
recessit: tantum opus est egrum refrigeres et humectes.
Sane ambiens si contrariam morbo temperiem habet: e pre-
sidiorum numero vnus est: si non similem: egritudinas
lium causarum est vnus. Quotiam autem reliquas
materias tum deligere: tum fugere licet: quam autem
ambiens prestat: fugere non licet: immo necesse est pre-
senti celi statu uti: idcirco huic quoque attenti esse con-
simur: qui utique sepe cum ijs que morbus facienda
suadet: (ut diximus) est conuersus: sepe discors: et qui
contra molitur. Habebit ergo (ut diximus) ambiens
rationem modo materie sanantis: modo cause mor-
bi fouentis. Quippe cum humectari refrigerari que
morbus postulat: si bec prestat: sanantis materie rationem
optinet. Sin calefaciat et siccet: morbi facis causis est
annumerandus. Ubi igitur cu medendi indicationi-
bus consonat: pro gratia est habendum. Sicuti ad-
uersatur: inibienda eius noxa est: scilicet reliquorum
auxiliorum humiditate ac frigore interitis adauctis
que. Sedulo igitur agendum est ut ambientem: quod
fieri potest: qualem esse expedit: preparet: scilicet humi-
diores frigidioresque domos tum deligens: tum
vero preparans: sicut e diuerso si frigida sit humi-
dior morbi species: que cal fieri sicari quod postulet: et
eligende et preparande domus sunt quod calefaciat et ex-
siccet. At deligendas quidem dico quod ex seipsis eius-
modi sunt. Preparandas vero: cu arte nostra meliur
prestat subterraneas eas: ad seprertriones: ac
pauimenta earum assidue humore aspergentes: tamen uter
euripo aliquo aura inspirit: machinantes: flores per
terea ac germina quod frigide humideque facultatis sint:
per area pericentes: per byemem vero contraria bonum mo-
lietes: preterim ubi morbus (ut predictum est) suadet: ubi
non suadet: excessus tamen virtutis ipsius remittentes. De
quo mihi aliquid necessario postea est dicendum. Hic au-

multorum materias indicare non decreuimus sed methodos docere. Quare rursus ad has disputationes reuocemur? doceamusque quæ admodum et pauca et multe pro diuersa sectione curatoz indicationes sint: quoniam tres vniuersas (et proxime docuimus) facias licet in pauca capita tota summa reducta: et qualibet earum rursus diuisa ex ipsis multa efficere. Id quod etiam monstratum est. Num et ipsarum sectionum qualibet rursus diducas in membra? donec ad insectile venias. Nam primas quoque illas tres quas memorauimus fieri potest ut redigas ad duas: sic ut bina eorum quæ curatione indicent summa capita sint: nempe præsens affectus quæ morbum notamus: et quæ prius fuit quæ sanitatem et naturalem habitum dixerimus. Neque enim aliud est ipsa sanatio quam præsentis in corpore vitiosi affectus in naturalem habitum mutatio. Cum autem contrarij vbi affectus sint necesse est per contraria fiat eorum alteri? in alterum translatio. Atque ita rursus vna sola erit curationum maxime generalis indicatio nempe contrarietas. Ergo hinc rursus sumpro initio age particulares indicationes disquiramus. Quoniam id quod egrotat ei quod valet est contrarium: utique per contraria est ab illo in hoc via. At quoniam (inquires) in contrarijs inueniatur modus? Non enim satis est calido affectui admouisse frigidam nisi id debita fiat mensura: cum altoqui metus sit si intra modum id fiat ne morbi reliquum quippiam relinquatur: sin modum excedas contrarium genus morbi inducas. Qui enim supra quam par est calidum morbum refrigerat: is sanitatis mediocritate transmissa alium excitabit morbum qui sit frigidus. Quod quo minus accadat naturam curandi corporis scias oportet: quo quantum morbus ab illius symmetria discesserit intellegens mensuram refrigeranti præsidio imponas. At fieri non potest ut quantum a se inuicem distent inuenias nisi compertum habeamus quæ esset corpus aut humidum aut frigidum aut calidum aut siccum cum valeret quantumque ex his excesserit postquam egrotauit. Quippe quod plurimum a naturali habitu recessit id vehementibus eget contrarijs: quod non plurimum leuibus. Sane plurimum recessit frigidus morbus a corpore natura calido: ita ut et diuerso calidus a frigidus. Adimus recessit tum calidum a calido: tum frigidum a frigido. Quare ex utriusque indicatio curatio præstat. Verum cum materis reliquorum præsidiorum omnium electio in nostra præte sit: eius vero quæ ambiens præstat in nostra manu non sit: ratio est ex hoc quoque præterquam quandam indicationem sumam? Ceterum quoniam naturam nosci ad vnguem oportet corporum temperamenta id vero est plane difficile: utique tentandum est tum ex his que in libro de temperamentis sunt scripta ea inuenire: tum vero ultra hec quo magis scientifica notitia sit ex etate et tota antea vita que nimirum in vite exercitio victus ratione consistit præterea in hac regione et hoc anni tempore et hoc statu celi conuersatione. Si namque natura gracilis et tangens calidus et humidus et propensus ad iram et virtus sit: calidus hic siccusque natura est. Non tamen necesse est nunc quoque cum egrotare incipit eundem plane habere affectum. Fieri enim potest ut in desidia vixerit et cum frigidis humidisque portione et cibis ad hec etiam cum balneis post cibos et multo somno: præterea in habitatione humida et frigida et hyeme in qua frigidus et humidus exuperabat celi status. Rursus fieri potest ut hoc ut præcesserint contraria id est calidiora et sicciora

ita idque per singula dictorum sex generum. Ergo si quo ad præsens temperamentum noscendum deficiamus id ex præeuntibus ipsis supplebimus. Ex illo vero inueniatur ad administrandorum indicatio suppeditabitur. Ac dictum quidem prius est ubi de frigida exhibitio præceptimus illud quoque ex his vnum esse que consideranda tum essent nunquam particula quepiam cui frigida natura esset ledi magnopere ex eius potestate posset. An igitur fas est in egrotante voce cuiusque particule temperamentum inuenisse absque his notis quas in libris de ipsis retulimus? Atque illi quidem nec inquirunt nec notant sed iuxta puerbum vno calapodio omnes calideant. Nos certe (quibus inquirendi cura fuit) illud inuenimus quod per plures ac cognitum difficile noscitur cuiusque morbi temperamentum coniectura potius quam scientia inueniatur. Si igitur notis multis et parvis aliqua certior apparuerit: nonne indicatis illis hanc pro omnibus arripiemus? Nemo id (arbitror) qui mentis est compositus negabit. Atqui si omnes temperamentorum notas in vnum colligas bene longissime absume ut parem et quæ consuetudo præstat fidem faciat. Si enim antea per sanitatem quippiam frigidam perpetuo biberit neuriqum nec in iocundore nec vesica nec ventriculo nec alto quopiam talium offensus: planum est et valida illi esse hec omnia nec nunc a frigida ledendum. Non est igitur quod parum quiddam atque ad spectandum leue ad inuentionem remediorum consuetudinem existimemus? veluti nec ad sanitatem tuendam. Nemo enim adeo est stupidus ut magnopere ex frigide potestate lesus hanc in diutinum vsus duxisse velit: præterea quod lesus interit atque egrotans oino ab ea desisteret. Ergo sicut alia non pauca quiddam medici præter communes sensus ita illud quoque effuderunt quod nulla nec salubris inueniendi victus nec egrotantis curationis ex consuetudine sumatur occasio. Et deest enim non sicut alia quedam exigua leuemque sed plane maximam ac maxime principalem potestatem habere: ut que singulorum corporum naturas offendat. Sane ipsi via rationis et ab ea proximiores fatemur nos partium affectum inuenire deinde ex illo rursus ad faciendorum indicationem venire. Empiricus vero præterire se nature inquisitionem præferat: quippe quod per eam consecutus fuisset id iam se habere: intellegere seque se non ledi a frigide potestate egrotantis corpus: id vero esse quod nobis ab initio proponatur non ut naturam noscamus. Post (arbitror) nos quidem veluti ambages frustra securos merito taxet: eos vero qui in totum inutilem esse consuetudinem dicunt veluti a communi sensu alienos iuste accuset. Qui igitur (inquires) dicimus nos qui in methodo artem codimus? Nempe quid aliud quam quod vera dicunt de his consuetudinibus que adeo evidentem utilitatem offensamve ostendunt: quippe quas nemo vel ante methodum non nouit. At reliquarum quasdam que seque paulatim magnam contrahunt incommodum non eque sed per experientiam inuenire. Dicitur autem fusiuse de eiusmodi consuetudinibus est in libris de sanitate tuenda. Vnde si in frigide quoque exhibitione consuetudo citra methodum satisfaciunt: nec nos perfectio experientiam fugimus? imo omnem quam illi utilitatem ab ea capientes etiam extrinsecus præter hanc adijcimus qui saltim id possumus? eam que a rerum natura suggeritur indicationes. In hoc vero libro methodi ratione sequentes fatemur longiore via idem inuenire quod breui? inuenire citra rationem liceret. Si quidem cum sepe tam vidimus non

paucos ex ijs qui febribus ardētibus premerentur cum iam mediocriter coacti humores essent statim ex frigide porione febre liberatos quāvis est portio parā assueti fuissent: multo (arbitror) magis in ijs qui assueverunt vilitatē fore citra noxā illā sperabimus. Habes itaque nunc etiā de consuetudine rōnē etiam ex incidēti oblata tū satis definitam. Est enim ea quoque vniū quiddā eorū que curationis rōnem p morbi naturā intercedentē indicet quēdamodū etas. Siquidē ipsa quoque tēperamētū interuentu indicationem prestat: veluti puerorū: que cū humidam et calidā tēperiem habeat facile digeritur. Adhuc enim animo velis ad ea que de corporū diuersitate hoc loco dicā. Zāpidū substantiā constās stabilisq; ppter siccitatem et frigus est. Ad eundē modū eris et ferri et aurū vno verbo omnīū que ex terra sunt corporū. At q; humidā calidāq; sunt eorū substantiā celerrime in ambīentem dissipatur alias in habitū sensibīlē soluta alias in perspirationes que visum fugiant sed ratione deprehēdatur. Atq; be corporū nature veluti p dīmetētiē (vt greci loquūtur) id est longissimo interuallo a se distāt. Reliquarum omnium ille que frigide ac sicce proxime accedunt: egre quiddē per balitum digerī possunt minus tamen egre quas ferrum et lapis et adamas. Atq; calide et humide sunt vicine: be ppter prius quidem digerunt atq; exhalant: ceterū min⁹ be quoque quā aqua calefacta. Nā citra calorem non pōt in balitum digerī corpus vllum substantiā etus coacta densataq; manente: sed nec per calorem omnino qd̄ habile est in balitum resolut: tale porro ē qd̄ humidū est. Ergo puerorū substantiā omnīū facilitate digeritur ac dissipatur propterea qd̄ est omnīū humidissima: nulla vero frigidior. Quo minus vacuantis presidij eget cum habeat ex seipsa vnde naturaliter vacuetur. Fit autē pfecto et ppter calidam siccāq; regionem et tempus estiuū et statū celi ipen se calidū et siccū notabilis p curiū vacuatio. Itaq; etiā huius causa ijs qui sanguinis detrahēdi egent aut prius venā nō secabim⁹ aut parū detrahēdi. Sane erūt in hac quoque detractione multa a medico spectāda: natura ab initio cōsuetudo etas loc⁹ habitationis anni tps celi status. Adhec egritudinalis quē curam? affectus aliāq; rōne ante hūc laborantis vires. Zū vero affect⁹ numerosi sunt cuius eorū sua est curationis indicatio. Quippe a calido indicatio est refrigerandi: a frigido calefaciendi: ac a reliquorū quolibet pteritū applicādi. Quare cū octo intēperamēta sint octo etiā erūt morborū quib⁹ similia corpora sunt obnoxia p̄ticulares indicationes. Altraq; hās vna etus affect⁹ qui etiā instrumentaliū est cōmunis. Nullus nullum apud p̄tores nomen fuit. Sed nos qui eū interpretari sum⁹ coacti cōtinuū solutionē appellauim⁹: ostendimusq; eōdem curationis indicationē hic quoque vniūtiōē. Avero que ex hoc rursū in partes diducto p̄ticulares cōstāt be quatuor voluminibus sunt p̄dite nempe tertio quarto quinto et sexto huius operis. Ac nunc quiddē institutū de intēperamentis sermōē etas in sequentibus libris persequar. Hoc absolute ad instrumentaliū partū morbos cōuertar: ostēdamq; se eundū eandē methodū in ijs quoque tum p̄mas oīm curationis indicationes (quas vtiq; ghalissimas appelles licet) tū que ex barū sectione nascant deinde rursū q̄ ex illis oriāntur donec ad eas q̄lita sectōes

non admittant peruenere. Hanc etenim oīs cōstitutio de artis methodū Plato nos docuit. Aeruz de instrumentaliū postea (vt promisi) dicitur: nunc si prius in qua parte p̄positi operis sim⁹ admonuerimus presentē itaq; disputatōis finem idoneum inueniemus. Est igit vnum morbi genus quod similes res et simplices animalis vixat partes: quam intemperiem vocant. Huius aliquas differentias ex corporibus nuda qualitate alteratis prouenire docuimus. Aliquas cum materia quāpiam que corporibus inheret. Rursusq; ambas incidere vel in vniūcam animalis particulam vel plures vel etiam totū corpus. Ergo cum in operis huius septimo intemperies eas que alteratis tantum qualitatib⁹ in partibus pueniunt pertractarim: in duobus deinceps libris ad eas que in totum se animal extendunt venientes p̄mum agere de febrib⁹ placuit. At quoniam barū ipsarū alique adhuc sunt manente scz in corpore cā que eas excitat: alique facie tā sunt sz que eas accendit cā tam abijē: satis visum est de ijs p̄mū sermōnem facere vtpote simplicem primā curationis indicationem habentib⁹: deinde illas quoque sūlo aggredi quarū in corpore causa subsistit.

Galeni methodus medendi vel de morbis curandis Thomā linacro anglo interprete.

Liber decimus.

Ergo in diariis febribus

febris simplex quidam est in corpore preter naturam affectus vtpote causis que p̄mum eas excitant tam adēptis. In quib⁹ vero causa que eas accendit adhuc manet: in ijs nec affectus simplex sanatio est. Siquidem quod febris tam receptum in corpore est id ex propria ipsius curandi indicatione discutere oportet: quod adhuc est futurū: id propulsare ac ne fiat vitare. Etabitur autem si que id excitat causa prius sit summotā. Itaq; in diariis faciendorum indicationem ex ipsa febre maxime capiemus: sed cum illa naturam et etatem et consuetudinem preterea anni tempus celi statum et regionem et vires simul expendentes: in reliquis que accensiois sue causam intus habent p̄ma indicatio ab ipsa sumetur causa. Itaq; si febrilem que multos dies continuant recte ostendimus putredinem esse causam: bec nimirū sananda est p̄ma: sed nec interim extinguende febris que per eam tam accensa est ratio non habenda. Ac siquidem in idem consentiant et que febre extingunt et que causam oppugnant: in quod vitareq; conspirant cum vnum sit sine cunctatione peragendum est. Sin febris que tam accensa sit sanatio causam que hanc excitauit est auctura: aut que causam summouent febre exasperabunt: diligens habenda cōsideratio est de remediorū specie. Sane diligenter cōsiderauerit qui totam deliberationem in tria bec estimanda diuiserit febris ne sola curanda sit nō sollicitis de causā: an causa oppugnanda: minime curātib⁹ de febre an plurimum quidem remediorū ad alterā earū sit

adhibendum nō tñ altera neglecta. At quod primo quidem loco est dictū pbare nō debem? quando si quibus presidij id qd febris semp gignitur oppugnata? ea effectricē eius causāz auferant: plane nec generationē ei? aliqñ inhibebim? nec magnitudinē minuem? quippe? generatio eius effectricis cause speciē imitabitur: et magnitudo cū illa pariter inaugetur. Nō scdo loco dixim? si id distinguem? poterit esse nō incommodū. Nā si intolerabilis egro magnitudo febris sit cōmittendū non est vt per ea quibus causam adimimus febrem augeam? Simul cñ ar bitroz vtrūq? et febrem sustulerim? et boiem. Sin ita mediocritas sit febris vt quo tpe contra causam tātū pugnas obtruende interim vires egrotantis nō sint: vtrūq? contēndus is modus non est. Nō contēndus aut nec tertius est qui contra id cuius mai? momentum est instare iubet: nec tamē alterius oīno negligētē esse. Sane plerūq? cause maior est vis. Fiet tñ aliqñd pōt vt ea sit febris magnitudo que p sentem pernitiē nisi occurras afferat quo casu opoztebit hac prius summa deinde ad causam accedat. Atq? hec mi Eugēiane decidenda tibi inter instata statim de cōtrariis indicatōib? sunt. Eū autē in ijs examinandis non parū visa est ad boīs salutem momētū habere vis ipsa naturalis: vtrūq? de ea quoq? nō leuis ad agendorū inuentiōē cōsideratio est habenda. Ita sit vt tria prima sint que in propositis tam febrīb? agendorū indicatōē nobis prebeant. Vna febris ipa. Altera effectrix eius cā. Tertia vis ipsa naturalis. Ceterū priora duo summouenda sunt tertium est tuendū. Erig igit rursus hic quoq? eadē tibi cōsideratio que supraz cū vtrūq? tum febrē tum causam inuicē cōferas. Adox si eadē ambo remedia requirunt ea prompte exequaris: sin indicatōnes pugnant vna pferas vel que a vtrūq? sumitur vel que a causa vel que a febre: ac q ceteris sit valentior banc magis sequaris: nec tñ ceteras negligas. Ex hac nāq? discretionē doceberis primū cām febrēq? profligare: vbi videlicet coniunctū remedia vires posse ferre: rursus primā robortandā virtutē esse vbi hec imbecillior est quā vt cause febrēq? presidia sustineat. Quinetiā oīa pariter sub cōiecturā agi licet veluti paulo supra de febrē et de causa est monstratū. Ergo cū tria bec sint ad que attentum te esse in ppositis febrīb? oporteat febris ipsa cuius efficiēs causa et egrotantis vires inuētū preterea generales indicatōnū modū quos etiā vniuersales dicimus: transeundum arbitroz nunc est ad presidiorū differētias que specialia particulariaq? sunt: sed mentione de diarijs repetita: quādoquidē ab ipsis i eas q plures dies cōtinuēt aliqui trāseūt. At vero cū in has transeāt vna quidē rōne maxime cōmuni ipsa medicorū inscitia duab? magis priuatis qd ipsarū febrū vel causa iam abiit vel etiā nūz manet: de vtrūq? seorsum est dicendū. Porro abiit effectrix causa quoties ab ira dolozevigilia cura est uo sole fatigatione et bubone iam inclinatio excitata citra stypationem febris est. Advenit quoties vel ab externa cā vel ab ipa febre stypatio aliqua facta est. Nam et frigiditas et adstringentiū vsus stypadi occasione semper febrem excitant. Alio preterea non nunquā corporis habitū cōstipat. Itā ipsum febris principium vbi cū bozroze inuasit stypationē subinde fecit. Quinetiā glutinosū et crassū aut etiam co-

pioni succi vbi mediocriter obstruxerunt diarias aliquando febrem accendunt vtrūq? cum idoneum fortitū sunt medicum vt supra est indicatum. Sane dicuntur idcirco id gen? febres diarie quia solui (qd vtrūq? ex ipsis est) vno die sunt apte cōputato cū hoc vna et nocte: quemadmodum dici solet mensem esse triginta dierū et annum trecentorū sexagintaquinque et hoc gestū esse ante tres dies aut gerendū esse post quatuor. Ceterum non est idem ipsarū omnū affectus sed ab aliquibus inseparabilis stypatio est ab aliqibus minime inseparabilis s; vel vt plerūq? simul adest vel ambigua forte vel raro. Inseparabilis stypatio est ijs qui ex aluminosa aqua vel atramento sa vel tali quapiam alia aut ex frigore aut leui obstrucone febricitant. Plurimum vero ijs adest quis ex vitione febricitant. Ambigua forte ijs qui ex fatigatione. Quicunq? vero ex ira vel tristitia vel vigilijs vel pertinaci studio vel cruditate vel bubone febricitant: ijs raro adiuncta stypatio est. Atq? barū omnū febrū nulla (quod vtrūq? ex ipsis sit) ad scām vsq? accessionem perdurat: sed intra quatuor et viginti horas omnino desinit. Aut si quando earū aliq? (qd tamen rariū sit) longius trahūt due ijs accedunt cause que ipsas solui verant. Earum vna frigus est quod vel ex ambiente aere vel ex vntiōe quapiam extrinsecus admota proueniat: altera egregia ista diarritio est si qui videlicet hanc transire medicorū inscitia coguntur. Quod si et ambiciens aer calidus sit et nemo ex medicis qui diarritionē suspicabit ad egrotantem accedat: febris quidem post primā accessionem finietur idq? cum sudore vel madore vel transpiratu qui balneosus sit. Aeger autem vbi se liberatū a febre senserit ad consueta munia redibit lauans vngensq? se: aut etiam si agrestis quispiam monticola sit his omisissis comedens. Ac vulgus quidem sicut multa alia vtrūq? ab ipsa rerū natura eductum melius quam sopsisse agit: ita et in diarijs febribus omnia sibi ipsi prestare sufficit presertim vbi citra valentē stypationē cōstitere. Vbi vero cum hac vna inuasit qui infortunati sunt in medicum aliquid incidit eorū q diarritionē effert. Qui fortunati in eū q ipsos et lauant et nutriet ceteraq? oīa pstatit quibus stypatio soluat. Sepe nāq? (ceu dictū est) ex leui obstrucone cū curis lacte dēstitudo qvel ex vitione lauatōe vel alio quopiam cōtracta diarijs nonnulli febribus sunt correpti. Quo tpe nisi quis celeriter obstrucone summouerit i pluriū dierū febres trāseūt. Est nāq? et iusmodi febris (quātū ex ipa est) earū que plures dies insistant et q diarie sunt cōs. Ceterū ppter cause puritatē vni? diei efficiē: sicut etiā ppter magnitudinē multorū interim dierum. Ceterum accessio eius ab initio ad exitū vsq? vna est modo ne ipsam excipiat ea que ex putredine humorum nascitur. Ergo quoad nec in pulsu nec in calore nec lotio putredinis adhuc adueritē nota atq? ex sola obstrucone ortū habet: vtrūq? ipsa obstrucone solutio eius est sanatio: quē admodūq? hāc solvere cōueniat ante est dictum. Multe igitur apparent diarias esse febrū pculares differētie. Vna quarum tā prorsus abiit effectrix cā veluti vntio. Altera quaz dec etiā adest sicut stypatio. Lū? due mōstrare sunt dñe: nēpe exiguoz meatus dēstitas et de qua nūc agim? obstrucone. Sane dēstitudo ipa als ex siccitate puenit veluti post feruores aut fatigatōes aut iras. Als

ex frigore eorum vel simplici vel cum adstrictoria vi. Que quædammodum inter se differant: in libro de medicamentis est præceptum. Jam vero obstructionum ipsarum alia est que ex abundantia alia quæ ex qualitate succorum scilicet qui aut leniti aut crassi sunt incidit. Preferetur autem inter remedia in ea quas copia facit sanguinis missio. In ea que ex humorum qualitate consistit ante nuantium usus. Quod vero ex viribus consilij petat ut in diatribis sane est exiguum: ita in iis que pluribus diebus urgent satis magni est momenti: eorum maioris quoque sunt longiores. Enimvero ubi naturaliter se vires habent: ne minimum quidem in plurium dierum febribus vacationum usum moratur. Ubi non naturaliter se habet (voco autem non naturaliter cum infirmiores quodammodo sunt) pro magnitudine imbecillitatis impeditur vacationum auxiliorum usus. Sane rarius accidit ut protinus in primo se die vires imbecille cernantur. Accidit tamen interdum vel propter tantis malum corporis habitum vel propter senium. Nonnullis etiam fatigatio ubi tristitia vigilie præcesserunt et inedia per totum secuta est diem dein febribus priusquam homo cibaretur circa vespertinam occupauit et nox insomnis est acta vires magnopere resoluit. Nec alienum sit si tibi talem egorum describam. In quo primum ausus sum ratione ipsa mihi viam monstrare et diatribron contemnere et virium rationem habere: posteaque alios quos in simili casu vidi audacter eodem modo quo illum curare. Si quidem primum periculum postquam iis quæ ab indicatione sunt inuenta subscripsit ad seque usus reddit magis animosus. Ergo iuuenis qui febris est correptus annos natus erat quinque et viginti grati li corpore et musculo veluti canis: tum sicco calidoque omnino temperamento. Jam idem exercitatione delectabatur et alioqui cogitabundus et industrius erat. Jam peregre agens cum nuncium parum gratum accepisset et tristatus est et prope se accingens ad urbem festinatus. Ac priore quidem die et laborauit modice et locus cenatusque in quodam diuersorio quieuit: sed maxima ex parte sine somno. Postera die etiam magis festinatus: ac longa via et sabulosa et squalente tum sub feruente sole confecta hora prope septima et semisse peruenit in urbem. Ubi cum ea quorum causa maturasset meliora audiret: in gymnasium lauaturus proficiscitur. dein victus vna cum quodam eorum qui aderat iuvene perfrictus est. A quo cum ut paululum dimoueret pro uocaret orta inter eos contentio (qualia sepe incidunt iis qui exercitationibus indulgent) plus iusto est exercitatus: eratque tam immodice fectus. Egressus vero gymnasium inuenit amicorum quosdam pugnantes: quos dum dirimit impudens in aliam exercitationem non leues incidit dum alios eorum diuellit alios ipellit alios compleretur medios alios ut iniustos increpat ac pro iis qui iniuriis affecti essent irascitur: adeo ut domum se in summa fectitate reciperet lassitudinem inæqualitatemque sentiens. Aquam igitur ex consuetudine bibens ubi nibilo se leuatum sed inæqualitates sibi inueniendi sentit hanc quidem vomuit. Rarus autem vilius adhuc cibo abstinere accubuit ac quieti se dedit hora ferme vnde decima. Vigiliis autem ac febricitans per totam eam noctem postridie quoque quieuit usque ad meridiem sperans se somni aliquid consecuturum. Quoties cum eum quidam diatribron colentes inuissere: tum qui dem homini satis magna esse febrem asebant vespere autem se illum reuissuros. Itaque et vespere cum rediret ac fe

bris inclinatus cernerent: me tamen quidem nutriendum censeuerunt: quauis etiam id alius quidam medicus suaderet: immo strenue restiterunt adijcentes si quidem sine febris esset fortasse cibum daturus: febricitante adhuc minime id facturos. Quinetiam cum tertio die mane redirent etiam tertie diei accessionem transmittendam censeuerunt. Erat autem (ut prius dictum est) suspecta hora illius diei vnde decima. Ergo digressis illis ipse accessi ac faciem iuuenis contemplantis bis verbis pingit. Nasus acutus concitatus oculi ac reliqua que deinceps ab eo dicta scimus. Itaque cum omnino mihi persuaderet fore ut tum in becticam febrem tum quam marasmodi vocant bonis cibaretur incidere forbitiorem ex alia quam primum paro atque exhibeo. Et tamen quauis hac sumpta cum accessio suo tempore circa vnde decimam inuaderet sic extremis partibus perfrixit ut cal fieri be vix possent: et pulsus illi paruus rarusque quam maxime fuit. Quæ ex causa illi etiam quarto die tamen mane tum vespere cibum dedit: quo scilicet et vires reparare et corpus bumeccare. Erat namque cutis eius ceu corium arida. Ubi autem sebris tenuis et similis pseuerauit: statui deinde quintum non simpliciter forbitiorem hominem cibare ut ante scilicet alia ex aqua calida citraque conditura infectis in hanc malipuncti granis. Est namque is optimus cibus bilioso stomacho: nam et roborat hunc malipunctum et alia cum diutissime in ventre citra corruptionem maneat sensim concoquitur nec acies nec innatias. Que vitia accedere forbitiombus aliquando solent. Incidit vero et in ipso quinto principium accessionis simile. Item que cum et sexto et septimo cum simili ratione cibaretur: in nono rursus simile principium præcedere fuit. Ubi nimirum vel amantia vel pertinacia vel baud scio quid discat eorum qui in principio hominem transmittere tertie diei accessionem sine cibo iusserat prozibus intellegere licebat. Nam cum cunctis euidenter appareret nunquam perueniturum eum ad quartum fuisse si nusculitus ante accessionem tertij non fuisset: illi et tamen eius et secutus etiam diebus non recte nutritum asebant. Eterum committere dum non erat ut eorum redargueret studio egrum quis non exhibito in ipso accessionis die cibo prodesset. igitur nono die similiter beies nutrites cernescunt in accessione pulsus eius redditum quam prius erat firmior: ceterum imbecillitas illa adhuc preferentem cum extremarum partium frigore: non potui sustinere me dicorum illorum meras nugas sed vnde decimo die præfatus prius egrotantis amicis fore ut ipso die intellegeret hominem bacterum nostra opera fuisse seruatum promissimus illi præterire accessionis horas. Ergo cum et sine pulsu omnino in ipsis esset et frigus cum vehemens totius corporis premeret sic ut nec loqueretur amplius et vir impellentem sentiret: conuocati innumeri medici omnes qui ab initio videramus ab egrotantis propinquis propemodum sumus discerpti. Ego quidem quasi ob pertinaciam perdere egi salutem voluissim qui diatribron colebant propter ignorantiam et stupidi tatem. Ac illi quidem pallidiores frigidioresque quam ipse eger consilium quoddam fuge captabant. Quod ego prospiciens aule ostium obserat iusserat simul amico eisdem clauem seruare. Post medius eorum stans tam inquam vobis constare plane arbitror quod bacterum hominem seruauit. Seruabitur autem et nunc nostra opera. Nec enim si peritum omnino in hac accessione putassem a cibaione destituissem. Sed quoniam

ex precedenti iam victu tantū illi roboris superesse nouerā vt tolerare accessionē posset: permittit accessio nis horas sine cibo transmittere. Ac satius qdē fuisse multo ante hominē nutrire. Verū quo r istos redarguam: et quibūsdā bīs auscultantiū: qd cōfici a nobis tuuenē: quod illā occasione omiserim dicū t p suades: nunc illis ostēdā vel in accessione ipsa egrotantes quosdā nutrirī debere: nedū ante hāc. Hīs dicis: ac diductis hominis maxillis: infundū ex angustis oris vasculo: cremor(prissane tres cyathos: paulo autē post albi r tenuis vini: modicēq calida dilutū: duos cyathos. Post quos et sustulit oculos: et tū audire: tum loqui: tū presentes nosse cepit: cū antea luti lignum aridū porrectus sine voce ac sensu iacebat. Rursus itaq dato ex vino (quo dixi mō diluto) pane ad comedēdū eriguo: prius bomiez renouauit. Quē vt rursus ad institutā ab initio vice? rōnē reducit: tertijdecim diei accessionem facile tolerare vidi in q̄todecimo rursus mane cibauit: ac post circiter horā octauam laui: deinde rursus liberalius cibauit: ac mor vinū bibēdū exhibuit. Idē vero t in duodecimo t tertio decimo fecerā. In quito autē decimo rursus cibauit mane. Eū hō facilius tū quoq accessionē ferret: in sextodecimo denuo laui. Ceteraq circa hominē peregrī sicut in pcedentibus diebus. At vbi in decimo septimo minime grauis parua que accessio fuit: audacter hominē decetero sub cōualescētū victus ratione habui. Hic eger nō paucos seminas: lorū ac nō penitus asinorū docuit etiā ante accessiones ipsas nōnūquā esse cibādū: vel si duarū horarū intercedat spatū: ac multo magis ante accessionem tertij. Ostēdi autē tibi t in prima ipsa accessions inuasiōne eiusmodi homines esse nutriendos. Dico autē eiusmodi homines in quibus corporis inreperies ad siccū r calidū cōuerfa febres accendit. Porro hoc quoq pleriq medicorū forasse sit incredibile. S; siue rationi ipsi fides est adhibenda: siue operibus: nos fidei ambobus facimus. Operibus quidem: dū homines ipsi monstramus qui si biduo partantur in ediam: necesse est febricitent: ita scilicet vt non nulli vbi concitari ad iram sunt: vel merore vel virgilibus affecti. Euidētissime enim tum in conualescētibus ex diutino morbo talia fieri cernuntur: tum ijs qui calido et sicco sunt temperamento. Quam vero ratio ipsa fidem hūc rei facit: alibi iam dicta est. Dicuntur tū r nunc eius rei summe. Adordens halitus r siccus vbi per sensibilia corpora fertur: horrores r inaequales totius corporis cōcussiones (r bīgos grece dicūt) facit in ijs qbus cūte styata q pus trāspirabant tam sunt retēta. Quoties em fuliginosa sunt: febres accendūt. Ergo eiusmodi halitus et succos: tū multa r vehemēs dinortio: tū vigilie: r ira r dolor: r cura: plures reddūt: tū prime ab istis vni illud per se interdū augere eos sufficit: vtiq si cibuz quis nō sumpserit. Efficitur em corporis halitus in ijs naturis que facile amaram bilem generant ex lōga inedia biliosus. Si igit tū id incidat: tū eger motu quopiā valentiorē quā pro viribus vsus: rodētū excrementorū ipetū confertum foras excitat: necesse est (veluti in symptomatū causis ostendimus) vel concussione quā modo dixi: vel horrozē subsequi. Ac cōcussio quidē ista succedet ppter corū q ferunt excrementorū tū multitudine: tum acrimonia: tum impetus celeritatē: tum laborantis virium infirmita

tē. Nā r que multa paucis: r q̄litate sunt insignitij q ita nō sunt: rodūt magis Pari modo r que cū celeritate ferunt: ijs q tarde. Hā vires vbi valētes sunt: oīa contemnūt ac tolerant. Vbi infirme sunt reddite abs quouis offendunt. Horroz fier vbi r q̄litas corū: r impetus velocitas est remissa: tū copia minor: ac potissimū cū vis naturalis tristati obstitit. Si hō tam dicta largius remittantur: ne horroz qdē fier: s; vel vlcerosus sensus: vel tantum inaequalitas. Ergo coeuntibus omnibus tam dictis: quod vehemētissimū est dicitur: vtiq supradicta totius corporis concussio: rursus remissis omnib: nullus ex transitu excrementorū sit sensus. Quod si qdam sint: quedam non sint: r quedam maiora sint: quedam minora: in eiusmodi mixtionibus media latitudo oīs: q̄ inter id quod maximum est: qd r bīgos grece vocari diximus r minimū: qui est nullus omnino excrementorū sensus efficitur. Itaq nīl mirū est si dictarū carū q̄l bet vel per se: vel cū alijs facta: aliq̄ ineq̄litate: aliq̄ vlcis quempiam sensum: aut horrozē: aut dicam cōcussione m asferre videatur. Nam pone vires imbecille sint: corpus ipsum admodū sensile: quippe id quoq ostensum est non parū ad eiusmodi symptomatum generationem conferre) habitus autem corporis gracilis: r tēperamentū biliosum: stomachus que similiter bili affectus: tum bīs oibus accedant inedia: cib: r vigilie quepiam: r tristitia: et sollicitudo: ad hec peregrī natio q̄ exurgente quapiā causa sit necessaria: postea bīs propositis (id qd aliq̄l fieri vidisti) det sedulo operā vt plus itineris re ita postulāte peragat: quo cito ad vrbē redeat: nunqd hūc ex eo qui excitatus est rodētū excrementorū motu primum quidem inaequalitas quedam: mor vero etiā horroz prompte incedet: quod si motum quoq cōtinuer: nisi prius cibū sumat: primum etiā febris: Lq̄ dem ita febricitates aliquos ostendit tibi: maxime ex ijs qui e longo morbo conualuerant: Quorū cuz vnt forte fortuna occurrissent: qui mor āte horrescere cepisset: vt rem ostenderat: dato ex vino diluto pane: cōtinuo horrozem inibui. Verū hūc (vt scis) per viā in officinam quandam perductum: febricitare p bībui. Alios vero qui prius se domum receperant: in ipso principio horrozis: vel paulo posterius cibauerunt. Atq vt semel dicam: quibus incipietis adhuc accessionis aderant symptomata: ijs omnibus panem ex vino diluto ac calente mature exhibēs: r horrozem statim inibui: r febrem prohibui. Quante vero hos citius cibaueris: tanto scilicet magis febrem prohibueris. Quod si paululum aliq̄l morere: vtiq febris ne tum quidem: calor tamē mult? ijs aduenit simillime plane ijs qui per vehementes rigores facti tincere: reuersi domum: calidis sunt nutriti. Quippe si plusculū morere: maiorē calozē sentiet: talemq ac tantum: vt dubites an hūc febrem appelles. Si duc bore ab initio inaequalitatis interposita sint: nutrities tunc quoq: modo horroz adhuc duret: predictis tamen quod hī febricitabunt: ceterum innoxia febre: et cui cutis madoz succedet: quo facito: tum lauare: tum rursus nutrire debebis. Quod si horroz pterierit: ac tam plane febricitent: cibandi id temporis non sunt: sed decrescente iā accessione illico sunt nutriendi: integritate non expectata. In nullo nāq sicco affectu commodē finitur accessio priusquam illi vel ex lauacro vel humidovictu bumectatio access

ferit. Nec ego omnia cum operibus indicarem quae me vel laudabant vel emulabant scilicet quod supra eorum opinionem erant quae egeram paradoxopeum quod paradoxa facerem (ut scis) vocabant. Cum vero ratione de ipsidem differens docere aliquos ante accessione esse cibandos aliquos in ipsa idque vel inclinare iam incipiente vel etiam in ipso summo vigore: tum paradoxologum me quod paradoxa dicere videretur appellabant. Ergo quid facias vis hominibus quibus nec opere nec ratione persuaderi potest? At inquit fieri nequit ut eiusmodi affectus quis agnoscat. Quomodo igitur nos eos agnouimus? Videamus culpam fieri non posse ut calida et sicca intemperies agnoscat vel quae ab ortu usque fuerit vel quae in presenti tempore talis sit reddita? Tibi sane tam videtur facile quod has ipsas agnouisse literas. Quid illud vero si huic non sit adhuc in siccis putredo vlla illi non sit non posse vobis videre hoc discerni? Tibi posse videtur. Nam et ex pulsu et urina et ex ipsa non nunquam quae in calore est qualitate euidenter id discernimus. Quod si propterea quod nec ipsi quicquam discere volunt nec sese exercitate scientibus parum creditur: quid verat quominus tum geometris ipsis tum artificibus tuis reliquis artificibus omnibus nihil credant? Adhuc igitur hoc genere hominum rursus ferre sermonis nostri persequamur. Calidis ac siccis naturis aduersissima res lecta est ac febrium paratissima causa. Hoc naturas calidas et siccitas non solum quae a primo ortu tales ex proprio temperamento sunt sed etiam quae postertus ex calido sic eorum victu et plurima dimotione et vigilia et cura et tristitia et regione calida siccaque et tempore estiuo et ceteri statu calido siccaque sunt acquisita. Sane licet et circa temporis anni mentionem in eiusmodi sermone statum celi nominare. Verum si alius reperat id quod dico magis credes. Calida et sicca temperamenta siue ea ex prima origine talia sunt siue ex victu et immodico labore et animi perturbacionibus et regione et ceteri statu inedia vehementer ledit. In hac dictione ipsis saltem verbis omisum est anni tempus: potestate tamen omisum non est utpote quod in ceteri statu comprehendit: quando calidus in summo siccusque ceteri status tam dicitur temperie efficitur. Hic autem status alio anni tempore quam estate plane incidere non potest: quoniam nec in autumno nec in vere multo minus in hyeme fieri potest ut calidissimum simul siccissimumque ceteri status fiat: sicut nec humidissimum pariter frigidissimumque in alio quam hyeme. Ob hoc igitur ipse quoque praetermisso anni tempore ceteri statu suum continet. Licet autem cuiusque nobis quibus velis uti modo a rerum natura non discedat. Est porro rerum natura qualis et modo diximus et nihilominus nunc dicemus. Namque maxime sunt ad curationem necessaria ea de quibus maxime ignorata: nec Hippocrates ipse identidem repetere grauat. Igitur inedia siccis calidissimisque corporibus valentibus quid noxia est: ipsi vero qui in calida et sicca estate febre laborant quae se ex uestione aut labore immodico aut vigiliis aut comprehensis ita animi moribus sit contracta non tamen noxia est sed si quicquam aliud plane perniciose: quippe vel in febres ardentes ex ea incidunt: a quibus nisi prius mors occupet in becticas migrant atque ab his in marasmi: vel proptinus ardentibus praeteritis in becticas. Maxime tamen (ut dictum septies est) siccis calidissimisque affectus statim a principio bectica coarctat: sicut in

liet accidit quae autumno ex tristitia et vigiliis febris citare cepit: perseverauit autem ad plurimum hyemis. Hanc quatuor diebus (ut scis) vidimus deprehendimusque statim becticam esse febrem cum alia quam humorum res excitant coniuncta. Curatio autem una tum fuerat ut frigida tempestive et moderate daretur coacta scilicet hanc per sanitatem bibere. Verum eodum alius tam curationes commiserat: quare nobis silere est visum. Alteri vero quod eodem tempore egrotarat et se non his commiserat: quoties nutrit? est fontane plane gestide dedimus interim binos cyathos interit ternos quando frigidam simul multa sibi dari qui ita sunt affecti citra noxam non ferunt. Quocirca vtilissimum est ubi febris ideam perspexeris in prima statim accessione minore cum periculo copiosiori frigida ut corporibus ad validam siccitatem non dum perductis. Qui enim in feruoribus sub canicula ex ira febricitauit (iuuens autem hic erat siccus et calidus) ubi in prima accessione duas frigide beminas bibisset statim quod vomuit flauissimam bilem non multo autem post etiam deorsum excreuit. Deinde cum rursus post cibum aequa beminam similiter sumpsisset tam febricitare desistit. Non de fuere tamen medici qui cum nullam a principio febris speciem agnoscerent sed postea cum iam praeterisset occasio intellegentes vel in becticam vel etiam in marasmodum febrem egrotantem incidisse: frigidam bibendam nos imitantes prebuerunt. Sed nemo meram attigit. Nam magna sollicitudo habenda est in ipsis qui ita se habent de frigide portionis mensura. De qua paulo post dicemus ubi proposita disputacioni sinez imposuerim. Quippe egeris quae descriptum exemplo omnibus est quibus propter siccitatem a principio statim dari cibum debet etiam si febricitare iam incipit. Nam cum accenditur in his febribus propter mordentem acrimoniam exalfecti attenuati que ex sole et inedia et laboribus fucci maximam eius remedium est humidum nutrimentum: sicut e diuerso ubi ob copiam vel obstructionem vel phlegmonem vel (ut semel dicam) humoris alicuius putredinem febris est orta maximo malo est cibus. Atque hos quidem nec in inclinatione febris circa noxas nutrias nec dum ipsa accessio inuaderet: illos vero offit certe tempore sed potissimum per inclinationem. De quoque subinde vidisti eos qui ex abundantia et qui ex phlegmone laborarent sub longa inedia tenuisse sic ut proptus ante septimum non cibaret sed sola multa contentus essent viribus scilicet valentibus. Quosdam eorum quibus videlicet vires valide non fuerant aut stomachus biliosus aut imbecillus aut plus iusto sensibilis solo praeisane cremore usque ad septimum dicitur trahi quo morbus in summo esse incremento debuerat aut etiam omnino per crisin discuti. Sumo igitur tibi a primo statim die in omni egro spectanda duo illa quae Hippocrates fuisse a quibus cibandi consilia petas morbi summus vigor et egrotantis vires. Post ea si transire summum incrementum sine omni cibo potest in cibi abstinentia boiem seruabis. Sin exiguum ad minimum requirat abunde erit sola multa. Quod si maius desiderat quam sit ex multa praesane cremor satisfactis erit. At si fas non est summum morbi incrementum aut tenuitatem aut inedia transire: id agendum ut bo statim in prima accessione inclinatione cibetur. Aliquos vero eorum (ut dicimus est) et cum inuadente adhuc est et cum incipit cibabis. Sin porro si siccis temperamento ac calido aut a primo ortu aut certe illo tempore

oportet: tum vtrūq; necessario imbecillis. neq; enim fieri pōt vt abūde siccū calidūq; corp? cū febricitet vtrūq; sic valentibus. Si tñ cū eiusmodi febrē ac cor porē monētanei mēbri pblegmone sit cōiūcta oīno eger morietur. nā id quodq; pcedisse me semp nūq; vero falsum ipse testis es. Magisq; id certum est si pulmonis vel mēbrane que costis subendit vel vētriculivel locinoris pblegmone sit. Etēn q̄ has partes pblegmone occupatū: nō modo ijs qui tam imbecillis sunt virtutibus s; etiā ijs qui valentiores ip̄s sunt mortifere esse solēt. Vnaq; salus tū pleuriticis tū peripneumoniacis adde etiā synācticis id est qui angina laborāt est ipsum virtū robur. Non secus vero quibus vel iecur vel vētriculū pblegmone obstrdet. Nā qd ad pblegmone que in ijs est partib? ipe ctat minime plane est cibandū: qd ad virtutū infirmitatem vtrūq; sepe. Ita necessario aut vires resoluēt aut pblegmone augebitur. Atq; dec misibi latius fortassis qua pro re pposita sunt dicta q̄ pserit hoc libro statuerim de febrīb? que abq; pblegmone infestant differere. Ceterū tractationis cōueniētia fecit vt quatenus necessariū esset digrederemur. Denuo igitur redeam? ad febres q̄tā cōprehēsis sunt affi nes quas noiare becticas solemus. Nam qui supra descriptus a me iuuenis est bectica febrē laborasset si mirificā diatricon trāsgere fuisset coactus: nū tñ prius ab ijs qui absq; methodovictus rōnē ordinare consueuerūt fuisset interemptus. Proponat igit alius quispiam cui cū supradicto cetera quidē oīa sint eadē: vires tñ tanto sint valentiores vt tridui in edia tolerata durer. Necessē est hunc si modo ita ciberetur quēadmodū cibāt qui diatricon extollunt in becticam incidere. Nā ij primū in quarto ipsum cibarent post in sexto mox i octauo deinde in decimo: quippe talis est (vt sepe vidisti) eorum cibandi forma. Prima quidem cibatō post primā diatricon relique alternis diebus. Protin? autē (arbitroz?) ex artomelice id est pane ac melle sicassent eius pcorā dia. nā id quodq; ex legibus eiusmodi medicorū est siue pblegmone viscus aliqd laborat siue secus. At quēadmodū quidē eos cibare qui ita laborem intermitta cōueniat supra est dictum: s; nūbilo tñ secus vnuce summattim repetet. Quoties vel ex lassitudine vel ita vel pluribus curis vel vigilijs vel tristitia vel longa inedia vel inuērsis vna (sicut in supra descripto iuuenē) coeuntibus siccatū corpus est ac febris inuasit que et aridā reddat cutem et igneū habeat calore: vtrūq; hunc talē tumor est febrē bectica correptū iri: potissimum in estate ac celi statu calido siccoq;. Oportet autem quāprimū prissane cremorez forbitione ex alica nutritū panēq; post oblatū atq; frigide porione hominē cures: quippe protin? extinguit ac cessat oīno febris: mō (vt dictū est) nec pblegmone sit adiūcta nec putridus humor. Nā si horū vtrūq; sit attendere distigēt opz ac discernere quo p̄mū tpe aquā frigidā dare hominē sit audēdū. Ego etiā talium quodq; non paucos dedi tutius esse ratus pblegmonas in plens augere quam sinere hominem bectica febrē incurere. Vbiq; igitur (vt semper dicere soleo) curatio pussionem agnitionemq; cōsequitur. Siquidē agnoscat quod presens est: pvideat qd ex eo futurū est oportet qui volet notabilis efficacie remedio vt. Si tñ magnū fore incōmodū vel humori putri vel pblegmone coniūctis: a frigida qdē

danda abstinebis refrigerantibus autem que foris applicant vteris: modo ea super os ventriculi aut tota precordia modo super pectus imponēs: vbi scz plurimum subesse caloris maxime iudicabis. Sane diximus ijs qui ita laborāt balnea quoq; esse non incōmoda. Dico ijs qui siccatō plurimum corpore sunt et ex aliqua earum que dicte sunt causarū citra humoris putredinem febricitant. Admonstratū vero nobis est in ijs que de febribus scripsim? pblegmone quoq; ppter putredinem humorū qui in ip̄s habentur febres subsequi. Quocirca siquādo dicā febribus que ex putredine accēdūt tale quippiā conducere vel nō cōducere: etiā eas que a pblegmone excitantur in cōmuni putredinis genere cōpben sas intelleges. Sicuti vero deinceps vtrūq; nomina re videris: scias eas que ex pblegmone ab ijs que ex sola putredine ortum habent tū discerni. Eiusmodi aut sit pblegmones affect? tū in libro de inequali intemperie tum vero in eo qui de tumorib? preter naturā est inscrip? docuim?. Admonuisse tñ et nūc te non sit inutile. Cū sanguis calidus et copiosus in aliquā animalis partem procubuit maiora eius vasa prius distendunt vtpote abūdantie non sufficētia: ab his deinceps que minora sunt. Abox vbi nec in ijs satis cōtinetur exudat foras in ea spacia que inter vasa sunt sic vt etiā omnia que in cōposita carne habentur loca occupet. Atq; hec quidem est pblegmones affectio. Possunt vero et sine hac in ip̄s vasis humores aliqui putrescere: idē aut in vna aīa/ lis particula in sinibus ipsorū impacti aut etia in totis eorū capacitatibus que inter bubones et alas sunt comprehēsi. Eum igit (ceu diximus) citra putredinē squalenti corpori febricitare contingit: caput totius curationis in ijs que refrigerent et bument statuere opz. Porro duplex genere est harum rerū prima materia. Vna eorum q̄ foris admouēt Altera que intro fumunt. Extrinsecus corpori accēdūt tum aer ip̄e qui nos ambi: tum pbarmaca que cumq; bumectandi refrigerandiq; vim obtinent: e tertium pter hec dulcis aque solum. Intro fumunt que edunt ac bibunt et inspiratus aer. Ab his generibus tentandū est ppositis hoc loco febrīb? tū bumiditatem tum refrigerationem comparare. Verum refrigeratio quontam per efficacissimā qualitatem inducitur et parū tps opus est et periculosum contra siccitatis p ea que bumecrent curatio vt longi tēporis est opus ita minus est quam refrigeratio: periculo exposita. igitur dicās sex materie differētiās deinceps tam examinemus ab ambiēte exorū. Hic igitur si rēperatus est: quales se exhibet vtrūq; tali nobis est vitendus nūbū ampli? de eo sollicitus. Sin admodū calid? est vel admodū frigidus: pro calido inducendus cōtrari? est subterraneis inuentis domibusq; frigidissime sinet maxime pflate et ad Arctū vtrē tū auris q̄busdā q̄ ip̄s sint p̄prie opa nostra patis: alias ex curiis i quos se deiciāt multi aquarum fontes: alias aqua frigida de vasis in vasa trās fusa. Jam hoc statim etiam somniferū est. Preterea domo assidue aqua que proflus gelida sit aspersa: ac rosae plurimis humi fuis aut vtrūq; capreolis aut ruborū aut lentisct ramorū aut deniq; reliquarū q̄ refrigerent stirpium aliquibus. De quibus etiam prius est dictum. Turba quoq; hominum ingredi prohibita: nam id quodq; domum calefact. Atq; ita

quidē calidissimū aerem refrigerare qui se in esta-
te calida et sicca accidit est tenrandū: quādoquidem
in hyeme calidissimus esse nō pōt: sicuti nec frigidis-
simus in estate. At si quis modice frigidus est hoc esse
contētos oportet nihil aut machinantes aut de tem-
perie eius alterātes. Qui vero frigidissimus est: utiq;
quatenus respirando attrahitur admittendus est ut
qui calorem qui est in corde admodū refrigeret: nō tū
quatenus extrinsecus egrū contingit: quippe id dē
sat cogitq; cutim: ac putrescentiū humorū effluxus
trāsspirare p̄hibet. Siquidē per pulmonē qđ rarum
viscus est difficile non est ut tū qualitas ipsius tum
substantia ad cor perveniat. At per cutis fieri nequit
ut eius vel qualitas vel substantia ad cor perveniat ut
pore prius densata. Nā qđ in libris de simplicium
medicamentorū facultate de ijs q̄ vebemēter adstrin-
gunt: est dictū: id hic quoq; revocari ad memoriam
debebit: ac sciri quā nīmū frigidus aer est hunc cus-
tū densando semp sibi p̄ viā precludere. Scire ta-
mē licet maius fore ex frigida inspiratione comodū
quā ex cure densanda incōmodū: presertim cū operi-
mētis hāc calfacere licet. Porro vitendū maxie eius-
modi aere est in ijs becticis quib; primū qđ afficit
ip̄m est cor eque ut si ventricul; primū esset afficit
ip̄i p̄ comesta et bibita erat succurrendū. Huc em̄ illa
cum integris adhuc viribus occurrū: sicut cordi in
spiratus aer. At loctozī ex inspirato aere nulla cer-
te utilitas accedit a comestis vero et bibitis minoz
plane quam ventriculo: ceterū aliqua non obscure
aduenit. Cōmunis aut oīm sanatio est ea que ex-
trinsecus applicata refrigerat et humectant. Atq; in
his quidem visceribus magna ex parte becticas ma-
rasmodosq; febres contemplari sum. Superueniūt
tū aliqñ et pulmonū sicco calidoq; intēperamento.
Attamen opportunū eiusmodi febribus id viscē nō
est utpote humidū laxumq;. Incidunt preterea et pe-
crozi et pingui mēbrane qđ mesarion dicitur et ieiū-
no et colo: interm vero et vtero et renibus. In septo
vero transverso marasmū non vidit: becticas sane fe-
brem vidit et hanc semel quidē plane absolutas sepe
vero citius interimentem quā plane esset completa.
Eiusmodi nāq; affectū et spirandi difficultas et des-
lirium excipere solet. Ex quib; magna ex parte pri-
morum quā bectica prozsus sit perfecta. Est autē
eorum agnitio facillima tū ex pulsus duritia tū ex
eo qđ precordia plurimū trabunt sursum tū ex dif-
ficultate spirandi que illis est et inequalis et varia:
q̄ppe alias quā maxime parū et frequēs spirat: rur-
sus aliquando manifeste spiritum tardat: dein subi-
to quemadmodū gementes respirarent vel duplices
spiritus intromissionem quasi sup̄inspirātes vel du-
plicē foras missionē faciunt: veluti respiratio respi-
rationē cōprehēdat. Respirat vero bi sepe et reliquo
pectore toto nō sensibiliter modo versuetiam notabi-
liter: tum operas scopulas quas omoplatas vocāt
attollentes aliqñ admodū rarā et magnā respiratio-
nem edunt: utiq; cū delirii malū precipue dominaf
Aerū presertim instituti non est vel laborantiū priū
notas vel earū causas referre. Quare denuo ad cura-
tiones reuertamur: et tunc musq; quas vires p̄posi-
te iam materie aduersus becticas febres habeant.
Sane diximus iam nonnulla de aere tum calido tū
frigido: qui precipue quidē est virilis cū qđ p̄mum
afficitur ip̄sum est cor: quāvis confert et in reliquis

febrisbus nō parū quādoquidē in his quoq; necesse
est cor similes intemperie recipiat: citra quā nec ma-
rasmus nec bectica nec reliquarū vlla febriū consiste-
re potest. Quo facile apparet etiā pulmones ubi se-
ij sunt qui p̄mum patiuntur plus ceteris omnibus
refrigeratē aerē requirere. Sequitur iam ut de ijs
medicamentis agaz que extrinsecus admota bume-
ctent et refrigerēt. Porro horū quoq; ea diligenda
esse que citra vebementē adstrictionem refrigerent
neminem later. Talia em̄ preterquam quod nō bus
meccant etiam demittere frigiditatem suam alte nō
valent: propterea quod cutim cogunt ac coarctant.
Optima vero sunt que non modo citra adstrictiōes
refrigerant sed etiaz corporis substantia sunt tenui
Ac que quidem absolutissime tenuium partium sit
substantiam exacte frigidā inuenisse fortasse nō est.
Dixi exacte propter acetum: quod cum omnī (que
nouimus) priate refrigeratū plane tenuissimarū sit
partium admixtā sibi aliquam caliditate bz. Preter
ea corpora que cōtingit siccat: quāvis ad imagina-
tionem sit humidum. Quo fit ut ad eos affect; quos
bumectari et refrigerari expedit solo eo non vramur
sed tanto a que frigide admixto ut possit bibi. Etes-
rum quanquam corpus quod absolute tenuius par-
tium sit et simul frigidum inuenire non est: attamen
deligi materias oportet que ad eiusmodi medica-
menti compositionē maxime sint idonee. Ac dictum
quidem latius de his est in opere de medicamentis
Dicitur autem in exemplis nonnihil et nunc: quo in
hoc quoq; genere membratim quis exercitatus. Inci-
piam autem ab eo medicamine quod omnium que
bumectēt ac refrigerent est simplicissimum: quo etiā
aduersus erysipelata vtoz et p̄legmonas in puden-
dis utiq; inter initia priusquam depascens aliqua
subindictetur putredo. Debebit autem ad id prepa-
rari cera quam optima et elota. Sane optima fuerit
vel alba pontica vel que ex atticis sit fauis. Elio au-
tem et rosaceum quod ex oleo sit a nonnullis vocato
ompbacino ab alijs crudo quodq; citra salem sit cō-
fectum. Maxime vero ad rem pertinebit si et ip̄sum
tenuium prozsus sit partū: cuiusmodi sabinum est
Cum uti voles ambo mixta liquantoz in vase dupli-
ci. Facros humido cerato (cuiusmodi sez erit quod
tripulum aut quadruplum ad ceram rosaceum habe-
bit) postq̄ ip̄sum est refrigeratum miscetoz et paula-
tim in mortario tantum aque quantum in se dū cuz
ea molitur accipere possit. Expedit autem et ceratū
ip̄sum prius admodum esse refrigeratum atq; etiaz
que huc admiscebitur aquaz esse frigidissima. Abū
de aut ceratū refrigerabis si cū modice coiuist torū
vas i quo p̄tinet in aquā frigidissima dimittas. Qđ
si aceti quoq; admodū tenuis ac clari paululū adij-
cere velis utiq; magis adhuc tū refrigerās tū bume-
ctās medicamentū efficies. Nō debet aut medicamē-
tū hoc eorūq; sup̄ egrū corp; manere dū māsse in
caleat sz assidue subinde mutari. Alio medicamē-
tū. oralidos aut oxylaparbi succē cū exigua polēta mix-
ta excipiat duplicato pēculo detrito: affariq; fridū
iponat. Qđ si eiusmodi peniculi occasio nō sit tū lin-
teū duplicatū et madefactū refrigerāde p̄ticulū ip̄o-
nes. Quinetiā porulace et sempitui et rue imature
succē sūt polēte miscēt. Ad bec lēs a lacunis siue pa-
lustris et viridis tribuli et polygoni et lacuces imybi
succus. Aliaq; q̄cūq; refrigerare est dictum cū tenui
polēta

polenta. Preterea sine polenta licet integris herbis tū-
tis ut. Jam vero quod ex pinguis? sit palmulis: q̄s
Αδκτὸλονς grece vocat salutare medicamē est. Por-
ro coquere opz barū carnē: omni mēbranofo exēpro
alias ex solo claro aceto: alias aqua ipsi admixta: at-
q̄ bac vbi tenera satis reddita est tunc favi. Quod si
parū molli crassitudine videbit̄ p̄stitit ita dicit ali-
qd̄ admiscuisse ceratū. Quod si rosacet quipptiam di-
ctorū singulis miscere volueris: nihil inuiti? p̄bar-
macū habebis. Esto aut̄ qd̄ admiscet: tū minimum
tū simplex et perfrigidū: et qd̄ factū ex oleo sit sa-
lis expertū. Sane quoties simplex rosacet: aut aliū
qd̄uis id gen? dico: qd̄ sine aromatis est confectum
intellegi volo. Est vero salutare ad talia medicamen-
tū rosarū succus frigidus: vna cum polenta. Saluta-
res vero sunt et ipse rose tuncse. Preterea stirpium q̄
moderate adstringunt germina trita. Ad quē modū
vbi aliquando licet et herbisque mediocriter adstri-
gant veluti solano. Verū eiusmodi medicaminū ma-
teriā in alio opere reddidimus vniuersaz. Nūc abū-
de pro exēplis sunt que iam dicta sunt. Porro vten-
dū his est: non (sicut vulgus facit) toti impositis pe-
crozi aut toti ventri: immo illi maxime qd̄ primo est
affectum. Neq̄ em̄ necessum est ut aut cū eo qd̄ refri-
gerari valenter desiderat: etiā id refrigeres qd̄ proz-
sus nō desiderat: aut ante iustū tēpus refrigerare de-
sistas: imens vicinā aliquā particulā ledi. Ego nā-
q̄ scio hominē imposito p̄cecor dijs refrigerante me-
dicamento: difficultate statim spirandi laboravit. Al-
terū vero qui protin? tussierit. Atq̄ paulopost vtrū-
q̄ finitū symptoma: vbi qd̄ refrigerauerat est abla-
tū. Qd̄ si adeo strenue refrigerare non studebis: ba-
bes que id modice efficiant adberentiū medicamē-
tū: ac ceratū speciem referentiū magnā copā. Quoz
non materie modo vim: sed etiā cōpositiōnis metho-
dū didicisti. Verū ego cū iā sentia mensurā presens
institui me excessisse: ad ea que tractandi series p̄-
xima exhibet conuertar. Proxime vero se a iā dictis
exhibet consideratio de balneis: tū suo ipsarū nomi-
nētū vel magis propter P̄hilippū qui becticis q̄s
marasmodos vocant eas noxias putat. Ipse igitur
qd̄ tū de omni balnearū vitū etiā que ad eos qui be-
ctica et marasmo laborant: vel (ut semel dicam) oib?
est accōmoda: in hoc maxime libro quid sentia expli-
cabo. Advenit nāq̄ me et supra in diarijs febribus
illas laudare: et in septimo vbi operis libro in ijs
qui cruditate propter siccam ventriculi intēperiem
laborabant sepe vtendas tubere. Fenerū de vniuer-
sa earū vi nullo alio libro disserui sed in hunc serua-
ui: vbi et de ijs agit quibus efficacissimus earum est
vsus: et quibus P̄hilippus ea interdicit. Atq̄ prius
quidem vbi de vicerū curatione egimus: indicata cā-
est cur proprie cutisq̄ morbi indicatiōes sint igno-
rate. Dicitur aut̄ nūbilo secius et nunc: vtpote tū ad
ea que nunc paramus: tum ad ea que dicenda sunt
vtilis. Eum enim vnus in corpore effectus est: eius
curationē inuenire: si non ratione certe vsu baud
facile est. Vbi vero connexti duo tres ve sunt: presertim
qui contraria inter se auxilia requirant: fieri nequit
vt experientia qd̄ agendus sit inueniatur: immo nec
facile ratione. Siquidem et substantiam cuiusq̄ affe-
ctus ad vnguē nouisse oportet: et propriā curatiōis
indicatiōē a quoquo affectu cepisse: preterea quē p̄-
mū oim aut magis: quē rursus minus: aut scōo ter

tiove loco curari conueniat. Hec igitur causa est cur
vulgo medicorū ignotum sit et qd̄ febrū oim qua fe-
bres sunt: propriū remediū refrigeratio sit: siue ca-
lalis actu sit: siue potestate: et quod alta multa ex ac-
cidētī refrigerando febrū sint remedia. De quib? et
dictū nonnihil in precedentibus est: in sequentib?
dicef. Quedā nāq̄ remedia cōplicata quodāmodo
duplicēq̄ facultatē habent: ita vt et prima i atioe p̄-
ficiant et ex accidente. Quod genus balneū est. Nam
frigide porio per se proficit: vtpote actu refrigerans
Succus aut̄ vne immature potestate refrigerans me-
dicamentū est. Atq̄ hec quidē ambo refrigerant p̄-
mū id est per seipsa nec intercedente alio. At sanguis
nis missio (veluti prius indicauim? in febrib? contri-
nentibus quas synochos vocant) non primū: sed ex
accidenti calidā aliquando intēperie sanat. Ad cun-
dē modū et clyster: et purgatio: et fomentū ex calido li-
quore: et cataplasma qd̄ digerat aut cōcoquat. Vtrū-
q̄ vero facultatē in se comprehensam habet propo-
sitiū nunc in sermone balneū: vtpote ex partib? varia
facultate p̄ditis cōpositū. Quippe ingredienti-
es in acre versantur calido: postea in aquā calidā descē-
dunt: mox ab hac egressi in frigidā: postremo sudorē
detergent. Potest aut̄ prima eius pars materias
per totū corp? tū calfacere: tū vero liquare: preterea
que inequalia sunt equare et cutim laxare: et multa q̄
detenta sub hac fuerunt vacuare. Secunda eius ps
vbi quis in siccis corporis affectu ea vitū: pōt mado-
rē vtilem solidis partibus immutare. Tertia balnei
pars potest vbi quis frigida vitū: et totū corp? refri-
gerare: et cutē dēfare: et vires firmare. Quarta hō cor-
pus per sudores citra refrigerationis notā vacuare
Ergo cū hec oia circa hoīs corp? efficere valeat dul-
cis aque tēperatū balneū: et preter hec etiā si quis in
tempestiue lauetur: tū horrores: tū cutis densitatem
tentandus nobis est omnia deinceps distingueret: ac
primū de illis sermonem facere qui cum in balneo se
lauant horrore tentantur. His enim vna (ut sic dicā)
continens excitati symptomatis causa est. Alie que
hanc precedunt multe. Sane horrores causam eē dī
co rodenū excrementozū confertim actorum citatio-
nem motum. Proinde quibus horū est abundantia
caro vero ac cutis dense: siue balneum sint ingressi: si-
ue steterint in sole: siue quoquo modo vel gestati: vel
p̄fricti: vel exercitati vebementi? sint dimoti vtrūq̄ ijs
horroz incidit. Contra quibus hec pauca sunt: et cor-
poris habitus vt remittatur laxeturq̄ a balnei calo-
re promptius: ij non modo non horrent: sed etiā me-
liores reddunt: vtpote excrementis per id vacuatis
Quo rationabilis nec in febrilis significatiōis p̄i-
cipio: nec incremento quisq̄ egrotantem lauit. Quis-
pe densata est hoc tempore coarctataq̄ et cutis ipsa:
et que sub hac habet carnea substantia. At in febris
inclinatione vel incipiente: vel procedēte vel ampli?
progressa: et nos sepe et alij medici nonnulli multos
sepenumero egrotos lauantes non parū his cōsulū-
mus. Porro qn inclinatione incipiente aut iā p̄gres-
sa: aut etiā in summo incremento interdū em̄ id quo
q̄ accidit: tamen raro eger in balneū sit ducendus
in sequentib? definim?. Nūc cū de generali faculta-
te singularū balnei partū disserere institui: vñ oim
primū exponā. Dicoq̄ multos eozū qui cruditate la-
borāt: plures hō eozū in quib? rodenū excrementoz
abundāta subest. oēs hō q̄ vel in febrili significatiōe:

vel in ascensu: et si oēs qui summo sunt incremento
praeter admodū paucos: siue bi sint in balneū ingres-
si: siue steterint in sole calido: siue exercitationes: fri-
ctiones: gestationes: ve tentauerint merito horrescere.
Singula nāq; horū confertim ⁊ impetu agi excre-
menta subigunt. Lū igitur adhuc densa lauantis cu-
tis sit: vt ad primū ambientis aeris occursum neqat
naturalē suū habitū recipere: sed maiore ad id spa-
tio indigeat: excrementa vero foras versus ruant vni-
uersa: ⁊ retineri illic ea est necesse: ⁊ qua sub cute sunt
accruata: ⁊ qua per carnes ferunt mordere. Porro
in libris de causis symptomatū indicauim⁹: quod etia
excrementa vbi per sensibilia corpora ferunt: tū con-
cussiones corporis nostri: quas pī Yā vocant: tū bor-
rores in nobis excitare. Ergo quāobzē horreāt i bal-
neis oēs qui ante sunt comprehensi: iam causas in-
uenimus. Pari modo ⁊ cur non horreant quib⁹ aut
nullū est in corpore excrementum mordens: aut tan-
tillū vt facile vacuet. Ergo de his deinceps loqmur
propter quos etia de ijs qui horrent meminimus.
Si quis balneū ingressus non inborruit: sed remis-
sa est illi laxataq; cutis: huic plane necessario predi-
cta succedent excrementorū vacuatio: equalis per oē
corpus calor exiguorū meatū rarefactio densatorū
fusio. Ac vacuatio quidem excrementorū omni febrī
est vtilissima. Pari modo ⁊ rarefactio ⁊ relaxatio. Fu-
sio tñ ⁊ calor non itē. Sed calor omni febrī est inimi-
cus: quando refrigerari non casseti febrī affect⁹ po-
stular. At fundi equaliter id solidis quidē animalis
partibus non est alienū. Succis certe non perpetuo
est vtile. Sed quoties in animali vel pblegmone: vel
affect⁹ pblegmone similis cōstitit: vel vitrauis abun-
dantia: siue ea que ad vires confert: siue ea q ad va-
sorū capacitatē: omnīū profecto inimicissimum. Ac
pblegmone quidē cū calefact⁹ liquati succi ad ipas
confluunt augent. Tunice vero vasorū impares abū-
dantieque tā ex liquatione spiritu est impleta disten-
duntur: ac vires bocipso male afficiunt. Ergo cali-
dis his siccisq; affectib⁹ de quib⁹ agebam⁹: ⁊ emissio
mordentiū est salubris ⁊ liquatio eorū citra peri-
culū. Calefactio tñ noxa non caret. Atq; hec quidem
ex prima balnei parte ijs qui ita laborant proueni-
re: modo tēpestiue balneo vrant memoria teneam⁹.
Transeamus modo ad secundā ei⁹ partem: que erat
id quod proprie lauacrus vocant. Ergo in hac sicut
ex humectatione iuuantur: sic ex calore nibil illis cō-
modi accedit. Accedamus ⁊ ad tertiā in qua ⁊ re-
frigerantur innoxie que fuerant excafacta ⁊ vires
firmantur. Si qua vero ⁊ laxata ⁊ iusto plus sunt re-
missa: ea in naturalem redeunt medietatem. Id qd
quarta lauacri pars indicat. Quippe quibus omnia
rite sunt adbibita: ij post frigide vsum abduc sudāt
⁊ omnia ipis excrementa vacuant. Itaq; ex omni-
bus que de balneis retulimus vna summa colligit.
Quod vacuatur quidē quicquid in corpore vel fuit
ginosum vel humidū fuit. Consistunt aut in natu-
rali symmetria tū caro ipsa tū cutis. Solidarū par-
tū ariditas corrigi: ⁊ calor non modo is q ex lau-
acro accessit: verū etiā qui pri⁹ fuit ex frigide vsum
mouetur. Maximo vbi rei documēto est stat⁹ qui ex
eiusmodi balneo redit: postq aliquis in sole seruē
te iter fecit: quippe accedimus ad id ne loqui quidē
pre lingue ⁊ faucū ariditate valentes: totūq corp⁹
stipulerū aridum habentes. At egressi e frigida

illico omnia pro nature habitu recipimus: nec febrī
li calore vexati: nec siccitate afflictī: pōtēq loquen-
tes: ac plurima sitis parte leuari. An igit⁹ euidenti⁹
adhuc balnei vires in sicco ⁊ calido corpore affectu
videre desideras? Ego sane nō arbitror. Licet autē
cur placet experiat⁹ que in cōmoda sequant⁹ vbi tali
peracto itinere non lauerit. Aut em statim febricitra-
bit: aut multo plenus tedio grauato scilicet capite p-
seuerabit: potissimū si frigida calorē nondū extinxe-
rit. Adulci tñ iuuenes eiusmodi confectis iuuenit⁹: ac po-
tissimū qui valentib⁹ sunt viribus ⁊ frigido folio af-
fuerit. Ita vero ⁊ ruri faciunt: vbi qd balnee nō sunt
in stagna vel flumina seipfos coniungunt: nullo me-
dici suasu: sed ipsa gubernante corpus natura ad id
quod conducit impulsī. Que eadem etiā ratione cas-
rentibus aialibus instinctum inferit ad eorū q offē-
dunt contraria. Si quidem ea quoq; vbi estu vexan-
tur frigida se lauant: sicut etiā vbi frigore vigenē:
calida cubili a sibi inueniunt. Eodem contrarietas
ris studio etiā cū esuriunt comedunt: ⁊ cū sitiūt bī-
bunt: reliqua q oia nature impulsu obeunt. Ac si cer-
tā febricitantiū nature notitiā haberemus: nō (arbi-
tror⁹) dubitarem⁹ corū aliquos assidue in aq; frī-
gidis citra balneū lauare. Nā q sint quidā qui eam
desiderent: vel ex ijs quos iuuat constare potest: vt q
bus frigida lauatio baudqua q cōtulisset: nisi cōtē-
porē opportunū ad eā affectū habuissent. Verū qm
exacta nobis affectū notitiā non est: ac maxima ex-
roze impendet noxa: vtiq; eiū impdī presidia recusa-
mus: potissimū in febrilibus bectis: qn per has et
pauci sanguinis: ⁊ nudū carne: ⁊ ex pers adipsū red-
ditū corpus est. Nullū em bi solidarū partiū muni-
men habent: quod frigide vim sine noxa excipiat: sed
protinus similibus ipsis partibus occurrit: qbus
oēs aianctum actiones obueniunt. Iuuenis vero cū
abunde sit carnis estatistempore: atq; in febris sum-
mo vigore: modo nulla viscerum pblegmone subit:
si in frigida se coniecit sudabit. Quod si frigide la-
uationi sit assuet⁹: securus remedio ref. Acq; de eius-
modi corporibus post age. Qui aut ex calida ⁊ siccā
intemperie bectica febricitant: ac potissimū q tam
marasmodos sūt: ijs vbi tale presidiū petūt tutum
non est in totā coniecte: que vt nec gracilibus ⁊ ibe-
cillis: qui estate calida ⁊ sicca: longa via peracta refri-
geratione indigent. Nā neq; bis tutus est frigidi so-
lū vsus: nisi pri⁹ fuerint in balneo equaliter exalsa-
ti. Quippe simile quiddā nobis accidere videt⁹: cū
in frigidū solū post balneū ingredimur: ei quod ser-
ro accidit cū tingit⁹. Et em tū refrigeramur: tū robo-
ramur: quāadmodū ⁊ illud: vbi cādēs tā redditū fri-
gida mergit⁹. Atq; vbi rei cā ad imbecilla corpora in-
uēte sunt balnee: q ea precalfaciāt atq; ad frigidū so-
lū preparant. Non dissimile quiddā faciunt ⁊ qui si
ne balneo frigida vrant: cū scilicet se ab exercitatio-
ne in eā saltu dimittunt. Si quidē cuiusmodi nobis
est balneū: eiusmodi est illis exercitatio: vt q non itē
calfaciāt: sed etiā insiti caloris motū extrosum cōci-
ter: sic vt ⁊ frigide impeti occurrat: ⁊ quo min⁹ violē-
ter in profundū ruens viscerū aliqd feriat aduerse-
tur atq; probeat. Nam neq; ipsam frigide substā-
tiam: neq; eius qualitatem omnino integrā vsq; ad
viscera pertingere est salubre: immo fatius ⁊ tutius
est solam eius qualitatem per ea que intercedunt

(ut sic dicam) propagatā: citra substantiam ad profundum permeare. Jam qui bectica febricitantes ad balneū accedunt: nisi in frigidam sint dimissi: nihil tuuantur. Qui enim aliter febricitant eorum solide partes nondum difficile separabile calorem continent. Itaque etiam ex sudoribus: una cum insensibili transpiratione: abūde bis remediū est. Et sane diatriarū febriū ipsam propemodum substantiam vacuari per beccontingit. In ijs quoque ex siccitate et caliditate febribus becticas videntur solidarum partium affectus candēti ferro est similis. Quo utique minus eos in balneis calcescisse dūtaxat humectasseque cōtēti esse debemus: quippe cum sic alimētum incrementumque febri prebuerimus. Imo melius erit ut meris in frigidā extinguamus calorem. At in hoc metus est ne corpus in diuersa transferas: ac frigidū reddas. Quis hoc negat? Non tamen propterea vitio dandum est quod prospere ex presidio succedit. Nec propterea quod mensura eius deprehendi est difficilis: propterea est deserendum. Siquidem si aliter liceret tum ceteras becticas febres: tum marasmodos sanare: consultus esset tutiore via insisteret. Nunc quoniam totum curationis momentum in refrigerando humectandoque consistit: omnibus vero refrigerantibus auxilijs propter corporis horum gracilitatem noxa imminet: necessarium arbitror: Ebucydidis est cōsiliū: agentes aliqd vel periclitari. Quibus enim alia salutis ratio non est: et que unica videtur: ea dubia est: necessum arbitror bis est aduersos periculis ire. Sed nec error ipse aut morisiferus est aut irremediabilis. Siquidem quos in extinguenda febre aqua frigidā in contrarium affectum transiit: hos licet in toto quod sequitur tempore calfaciēdo sanare. Jam nec periculum par est nec frigidū affectus nec etiam ipsius remediorum. Indici cauius nāque tum prius in huius operis septimo: tum in libro de marasmo: tum ante hos in libris de tuenda sanitate: fieri non posse ut solidarū partium siccitas cōsummate sanetur. At si fieri id posset: utique fieri posse ut nō fenesceret qui ea victus ratione viretur. Si igitur insanabilis solidarū partium siccitas est: tum expeditissima in eā per becticas febres via patet: melius est boiem in frigidā intē perire transferre ac cui curationem adhibeamus habere. Quippe qui id fecerit: is postea noxam oppugnauerit. Qui vero pestiferam insisteret viam sine: is desperatam egrotāti salutem fecerit. Quāto itaque factus est aliquid non nulla fiducia vel cum periculo facere: quam spe adempta certo perire: tāto profecto satius est potentibus presidijs pugnare quam nihil agere. Ergo illico eos qui bectica febricitant omni ratione refrigeremus antequam progressi in marasmodum peruenerint. Quem autem marasmodum plane tam occupauit: hunc sanare nec cōtraueris. Nam et si calorem eius extinxeris: attamen siccitas que relinquitur: senectutis ritu boiem conficiet: tātis per nimirū victurū: quoad solide eius partes reniti aduersus summam siccitatem valebunt. Atque maluerit fortasse propinquorū egrotantis aliquis marasmodum egrotans ipse aliquo spatio in sentis habitu uiuere quam illico mori. Itaque curare hos quoque cum prefatione expedit: ac in alterum transferre marasmodum: quē iam nominare sentū ex morbo insuentimus. Neccebit enim bis non tantum plures dies: verū etiam menses uiuere. Ego nāque cum iuuenē quēdā qui ita laborabat: sanassem reficiēs dēinde: ac sensū eius imbecillitate pro senū ratione tractans: nō solum in mentes: sed etiam annos viuū seruari. Nec est quod hic citius modi marasmi curationē audire desideres: ut potestum in huius operis septimo: dū siccitas et frigidas intēperies sanauimus: traditam potestate: tum operis de sanitate tuenda ea in parte que senibus alēdis est delegata. Presens autem liber nō marasmodum: sed becticarū febriū curationē docendā permittit. Ex quo gñe sunt quā marasmos grece dicūt: de quibus tū alia nō pauca dixim? quā nō modo rationis: sed etiam usus tui dictio probauimus: tum illud: scz nō oportere balneū (ut Philippus facit) formidare qui cauit? fortassis eo utitur: ad eum modum quo in ceteris solemus febribus quas vel pblegmone vel putrescentes succi accenderunt. In his enim nihil offendes etiam si in frigidā egrū nō mereris: sed eum (ut mos est) perfundas primū tepida: postea que veluti ex sole tātū est uo tepet: mox hac etiam paulo frigidiorē. In bectica vero febribus: id quod remediū affert: calide solum nō est: sed frigide: ad quā balnee egrotantis preparat corpus: eque ut reliquorū omnium qui per sanitatē lauantur. Porro nō propter id modo videtur mihi Philippus ignorare quam laboratis res balneū sit in ijs qui marasmode bectica laborant: quod tā extenuatos in frigide folio tingere nemo audeat: aut saltē vltimam aquā ipsi frigidam infundere: sed etiam quod sepe altera coniuncta febris est que vel ex humores putrescētia: vel pblegmone sit excitata: tum nō quod tali bectica laborantiū mortiferū est vitium. Ac propterea quidam nō recte omnia que bis exhibentur: culpant cum non sit illis imputanda culpa: sed affectui. Ergo recēssitis denuo que diximus: hūc disputationi finē imponemus. Quicūque bectica febre laborat: atque ex bis precipue qui tā marasmode bectica febricitant: modo bis alia nulla febris nec ex putrescente humore nec pblegmone sit adiuncta: eos oēs audacter lasuabis: sed propterea citra oēm laborē: ne vires resoluas. Quod ipsum cum noceat vebementer: occasio sit balnei culpadi. Quod citra laborē dixi: id ita intellego. Ego eger in balneū super lectulo: deponet: in cuius prima e tribus domo nudet: ac transierat in sindonē castentem prompe in idipsum paratam. Sint autē quatuor qui hāc teneant a quoque simi vnus. Ac si quides prima domus? satis calida sit: eger i ea nudat? i secundā portet: sin tibi frigidior videt: nō nudus sed cooperatus vel alia sindone minime frigida: vel tali aliquo inuolucro. Edest autē sindonē eā qua portabit esse valētiorē oportere. Aut si imbecilla p se sit: duplicari eā erit satius. Ego autē media domus nō tantum sit media: sed etiam tēperie: tāto scz prima calidior quāto est tertia frigidior. In hac domo oleus tepidum esto: quo eger super sindone illat? primus pfundat. Hoc facto tertiā ingrediatur domū: ducatque hominē vbi solū est. Sic ut p tres balnei domos dūtaxat transierit. Per quas nec celeris gradu transibit i quē egrū portat: scz tātis per in prioribus domibus morabit: dū in altera transierat tū a lectulo. In media nō dū pfundatur oleo. Esto autē et aer cuiusque domus nec summo calore: nec etiam frīgens: sed admodū tēperatus: et modice hūidus. Id fiet si aqua tēperata ex labro sit liberaliter plecta: sic ut pfluat p oēs domos. In ipsa nō solij aqua mediocriter mozet: idque in sindone sustinet? nulla infusione ad: cuiusmodi i alijs vti solem? adhibita. Imo nec capiti ei? ifundi quicquid velim: cū

Bal. pare tertia.

ZZ 2

fit satis id quoque bis terre vna cum toto corpore in aqua mergitur: demissum mediocriter deorsum syndone: ac rursus per quatuor iuvenes qui eum portant leuata. Ad hoc hinc eductus in frigidam semel totus tingatur vel breuissimo quidem spacio illic moratur. Porro qui eum portant: tum reliqua omnia curiose esse edoctos conueniunt: tum celeritatem tingendi: non documenti modo verum etiam precepti loco preter cetera habere. Protinus vero alter paratam habens syndonem ipsi iniiciat ac deinde aliam. Tum in lectulo collocatus primum spongiis de tergeatur: deinde mollibus linteis. Nec comitentur qui eum detergebunt: ut violentius eum contrectent: sed quos ad fieri potest blandissime. Post deinceps ac vestibus amictum: rursus super lectulo in domum ubi cibatur reducent ac nutriant. Sane dictum supra est in horum commendariorum septimo: ubi sicca ventriculi intemperiem sanauimus: domum balneo debere coniungi. Ac de balneis quidem satis (quod ad rem propositam spectat) batenus. Sequi predicta videtur: ut de nutrimenti facultate precipiamus. Sane humidum esse ac frigidum quod bectici febribus sit conducturum nemo nescit. Eius modi vero sunt: tum pessime cremor cum frigidus sumitur: tum aliqua similiter prassane cremori condita. Id vero est ex aqua: et exiguo porri et aniciborum sale oleo et aceto. Eodem modo preterea ipsi qui sic laborant est et exiguum in aqua frigida panis. Ceterum nullius horum pura frigiditas esse deditur sicuti portio. Quippe hec mature tum incalescit: tum per corpus digeritur. Illa cum plusculum teporis in ventriculo moratur: ipsum fortassis refrigerant si fuerint immodice frigida. Ad id vero tam febris traxerit dandum quoque asinum lac est: sed diligenter obseruato ne in ventriculo coeat. Id hoc interim ipse nos eger docebit: utpote suscipi nature peritus. Interim id a nobis inueniendum est: paulatim ad eius usum accedentibus. Ac expedita quidem ratio est ad symptoma declinandum: si melius admisceas: aut salis quo vescimur exiguum. Ceterum abstinendum (quoad fieri potest) in bectici febribus a melle est: atque idcirco etiam a mulsis. Quippe prout in bile: et sicciore acriorisque caloris febres reddit. Dandus itaque principio est asini lactis non plus cyathus: veluti a me datum videris: sed introducto in ipsum cubitulum asino quo nullum tempus in serponat: sed eger id protinus bibat: contemplantibus diligenter nobis: ac conferentibus arterie motum qui a sumpto lacte agit: cum eo qui ante id sumptum fuit. Si effi corruptum sit: eiusmodi inuenies pulsus cuius modi in ortu ventris afflictione accidere nosti. Sin autem corruptum non sit: et maiores et valentiores reddis eos inuenies. Itaque etiam licebit cum postea exhibebis modum lactis dimidium cyathum adaugeas: ac deinde rursus alium dimidium adijcias: sicque sensim usque ad mediocrem modum addas. Modi vero non lactis tamen: sed etiam reliquorum ciborum omnium mete quibus attentus eris in septimo huius operis: ubi ventriculi sanauimus intemperies sunt tradite. Nam cum primum in eo librum frigidum eius intemperie batenus inuenerat pro posuerimus: ut totum iam corpus gracile reddiderit: in dicauimus quo pacto quis simul ambo probe sit sanaturus: tum ventris intemperie: tum corporis gracilitate. Ideoque fortasse sit satis: quo minus multa scribamus ad illum te librum pro reliquis omnibus scribis remittam. Eum enim similes affectus sunt: similia numerum remedia postulant. Ceterum quanto becticius

febrim affectus est calidior: tanto utique frigidiora requirit auxilia: et simul maiorem sollicitudinem ne valentibus auxiliis preces quicquam ledamus. Atqui tam marasmo vigetur eos sicut dictum est lauabis. Quos hoc bectica premit: non dum tamen marasmo tractatur eos licet etiam sine syndone subiecta laues: utpote viribus adhuc valentes. Inferri tamen et hos in domum vel super lectulo: vel saltem alio quopiam idoneo conueniet. Ad hoc ipsos seipsum ingrediens ad calidam duci quo in ea moretur. Atqui ex his minus sunt valentes: eos non tantum est permittere in frigidam natationem descendere: sed foris potius ipsos perfundes primum: tepida secundo frigida. Esto autem preparata in labro aqua frigida (quam scis ex eo semel hausta perfundere simul totum iam lauat) possit ea frigiditate: ut nulla eundem qualitate nec prozorus frigidari nec tepidarum preferat: sed qualis ea que fontana vocatur: que et frigoris quod tam ferit et teporis qui resoluunt est in medio. Ac si quidem omnia curiose administrabunt: cum quod ad balneum: cum quod ad nutrimenta spectat: utique sanandi iam eius quod marasmus consumit spes est. Sin error vel in vno committatur: is reliqua subuerit omnia. Quippe cum exitialis horum affectus sit: ne leuissimum quidem errorem tolerat: ac si quis talis est seruatus: huic carnosam portionem marasmus occupauerat. Ipsis vero solidis sicant fieri nequit ut homo prozorus persanetur: sed omnino vel statim cum febris ipsa fugauerit: vel postquam in eum affectum est transiit: quae sentium ex morbo vocamus. Nam primum eius modi febris: postquam primum humiditate ex qua nutritur: depascit. Hinc vero ad carnosum genus transiit: quod circa tum fibrosas tum membranofas partes solidorum corporum heret. Ita deinde ipsas solidas popularur. Si quidem in singulis simplicium ac primarum quas vocamus partium (ut in dissectionibus es commixtas) alia portio substantie eorum est veluti fibrosa: alia membranosa alia carnosae: sicut exempli causa cum vena vna tunica habeat: et eam tenuem licet fibras in ea inuenire multas que sunt araneas quibusdam interstitiis cōtexe quibus utrisque ipsa propria vene substantia adnascitur. Nec alia in alijs partibus habetur: nec vllum commune nomen est nacta. Ceterum docendi causa nihil verat eam carnosam substantiam voces: vel certe butus particule carne que in ventriculo quidem sit alia: in iocinoze alia: similiter in arteria et musculo. Vocatur autem caro tantum ea que in musculo est: reliquarum nulla homines carnem vocant: preterquam admodum pauci: sed que in visceribus: seu iocinoze: renibus: liene et pulmone visuntur: eas pareuchymata (quasi affusiones dixeris) grece vocat. Que in intestinis ventriculo stomacho et iocinoze sunt: sine nomine relinquunt. Tu tamen de nominibus non laborabis. Illud potius intelliges singularium particularum substantie mole ex tali maxime completam esse natura: que utique (ut in sinuosius viceribus videre licet) et perire et regnari potest. Ac vero nec fibrosa: nec nervosa membranosa vere natura eandem generationem habere cernitur. Nec fas est eiusmodi singularium partium fibras a malignis febribus liquari sicuti carnes: quando animal ipsum priusquam be prozorus sint siccat: interemerunt. Sane sunt et quas marasmodos febres vocant: vniuersae ex eorum genere que colligantur. Sed in eo differunt quod que portio carnis in his colligatur: ea semper vaporis vice digerit: in illis defluit in ventrem. Cernit hoc

etiā in carnisbus dum in craticulis torrentur eunden-
ter fieri. Si quidē ab aliquibus plurima liquatio de-
fluat: ferturq; in prunas largiter. Aliquādo nihil oī-
no: qđ vtiq; sentias defluere videt: etiā si par sit pru-
narū subdita copia. Quippe feris subus aut nihil
omnino: aut plane minimū est qđ defluat: cicuribus
plurimū. Quantoq; magis vel adipe vel carne atal
abundat: tanto profecto quod ab ipsius carnisbus dū
in craticulis torrentur defluit cernitur copiosius. Ad
eundē itaq; modū in calidissimis febribus si carnes
humide ac molles cum adipsis copia fuerint: eas sen-
su liquari deprehendas. Sin sine adipe et sicce sint:
in marasmodos febres transiunt. Clarissimo vultus
et argumēto sunt infirmi qui per aluū quod liqua-
tur excernunt: qui nū prius vel morbi violentia vel
medicorū incitio moriantur in marasmodos febres
incidunt. Si quidē quoad materiā vberem habēt
banc colluant: vbi illis tum adeps: tū caro mollis
deflect: duras et egre liquidabiles carnes siccant: a qui-
bus propter siccitates nihil defluit: veluti nec ab ijs
que sale sunt siccat: si quis bas quoq; torere parās
pari cum alijs igni admoueat. Nam et sicciores eap
carnes reddunt: et coxi ritū durabunt: nec defluet
ex his vlla sensibilis liquatio. Nec igitur cū scias: et
colligantū febriū iisdem methodis curā agas: tūz
ad frigidaz exhibendam. p̄primū propertans: tū
ijs que humecent et refrigerent nutrent. Adulsa
vero intmicissimam censetis: qua tamen vti p̄terosq;
medicorum in eiusmodi febribus vides. Verum de
colligantibus febribus differere i postea. Itebire: q̄
ut de his bectis febribus que in pestilentijs conti-
gunt: cuiusmodi ea est que nunc publice grassat. Di-
cetis nāq; de hac inter pestilentes febres. Reliqua
rum vero tum bectiarū: tum quas marasmodos vo-
camus abunde mihi sanationis methodum tradid-
isse video.

¶ Valenti methodus medendi vel de morbis curan-
dis Thomā Linacro Anglo interprete.
¶ Liber undecimus.

Febriū quas putre

scens accendit humor: prime reme-
diorum indicationes dicte prius sunt
quo loco eas quemadmodū duas
et tres efficias docui: etiam si velis
vnam. Tūc vero quod in alijs fe-
bribus fecimus ut ex primis generibus diductis ad
vltimas vsq; species diuidendo perueniremus: idēz
et in proposita differētia facere sentemus: illud prius
admonentes quod etiam in libris de pulsi ostendī-
mus: siue primas differentias: siue prima genera: si-
ue maxime generales ideas: siue quomodocūq; aliter
appellare libeat: modo exactam rei notitiā serues
nihil interfuturum. Ac febriū quidem becticas in eo qui il-
li succedit: qui totius operis est decimus. In quibus
non propria modo cuiusq; sed etiam communium
pleraq; explicauit. Nunc quemadmodū que ex putre-
scentibus humoribus excitentur: metodo sine sanā

de aggredi statui. Que curationem indicant: prout
in duo diuiduntur affectus quem curam. et partem
egrotantis temperies sunt. Licet autem ea (ut dictū
est) et vna summa interpretemur: d scentes vnam esse
omnium morborum communem curationis indica-
tionem: nempe contrarietatem ipsam qua rursus di-
uisa duas existere: morbo scilicet ex ijs que sibi con-
traria sunt adhibenda remedia indicante: laborantis
vero temperie vna cum ipso morbo contrarietatis mē-
suram desinentē. Porro dictum in illis est ambien-
tē quoq; nos aerē vnam efficere indicationem posse
et cum primam sectionem in duo facimus: ambien-
tē vel egritudinis causas vel sanitatis a numeranduz
esse. At vero cum sanitatis cause sint omnia que san-
tatem efficiunt: vna certe earum est quod auxiliū re-
mediumve vocatur: quod pro varijs rationibus et
vltima et prima sanitatis causa recte dicitur. Quip-
pe tēpore vltima erit propterea quod tempore et na-
tura et ars et fortuna priores eo sanitatis causę
se sunt. Prima vero est quatenus id laborantis cor-
pus tangit: alteratq; eius affectum: ac propter alte-
rationem quam id facit cum egra corpora ad san-
tatem perducuntur: ars et artifex sanitatis cause sūnt
non quod hec morbos primum summoveant: sed quod
alia materiā ad id commoda intercedente: quod aux-
iliū appellatur. Siquidē sanguinis missio quā
phlebotomia vocant: ipsa quidē per se hoc quod
id dictum est nomen possidet. A cum domini maluz
affect: ex causis sit morbisicis: contra cum profect ex
sanis. Ac propterea cum proficit vocatur auxiliū
sicut profecto omnis materiā que quomodolibet cor-
pus alterat quo tempore inuat auxiliū dicitur. Ad
eundem modum et ambien-
tis propriū pro natu-
ra sua nomen est aer. Relatus tamen ad nos alias
auxiliū et sanitatis causarum vnus efficiunt: alias
contrariū ijs: nempe morbisicā. At quonā ac-
ri tum ex presente celi statu: tum anni tempore: tū re-
gionis natura: siue in humido sicco calido et frigido
mutationes accedunt: ex illorum rursus vno quoq;
alie particulares indicationes oriuntur. Ac fortuna
quidē: et ars et artifex: materiā interveni agūt:
natura vero per seipsam. Ea ex tribus his partibus
constat: ex spiritus substantia et ex earum que vere
dicuntur solide substantia (quas alibi ex semine ge-
nitā conditas esse monstrauim) et tertia ab ijs car-
nosa: que cuiusq; particule est sua. Singule autem eas
dictarum triū propriam pro natura sua tū qualita-
tem habent tū quantitatem. Ac qualitas quidē ea
rū ex congrua temperie humiditatis: calidi: et frigidi
di consistit. Quātitas vero solidarū partium par sem-
per manet: sed ijs qui adhuc in augēt numero dū
taxat: qui vero absoluti iam sunt etiam magnitudi-
ne. Carnose vero substantie magnitudō variat etiaz
si preterea non augeat animans. Pari modo et spūs
substantia: tū non quolibet momento tū minor: tūz
maior conspicit. Ergo etiā supra ea que indicatio-
nes prestare prius dixim: virtus vel sola in ijs tri-
bus que modo cōprehendim? simul cūnumeratis ad-
ditur: vel si tēperamentū seorsum sit discretū in ipo.
Atq; hoc ipsum rursus bifariā quoq; ut ostensū est
scindit: et in originālē naturā: et in acquiritū affectū
sic nūtrū ut ex illis et alijs que prius dicta sunt p̄-
pria quedaz cuiusq; curationis ratio indicet. Sepe
autē adscita tēperies ad efficientes causas reducta:

Gal. pars tertia.

illis indicationē suā concedis. Ad hūc itaq; modum ex etate arte ⁊ consuetudine indicationē remediorū suggeri dixim⁹: confentireq; inter se oēs tā dictas indicationes. Siquidē in ijsque magis sunt speciales contineri semper que magis sunt generales. Agi vero in vsum q̄ magis sunt particulares: scilicet ex magis generaliū sectione inuentas. Prima nāq; oīm curationis indicationū que ex ipso qui curat morbo accipit contrarietate prescribit. At qm morborū plura sunt genera cutq; eorū sua erit contrarietas. Uerū cetera in presens omittant. Proponat aut nobis ad presentē disputationē dūtaxat morbi quem curamus genus in intemperie esse positū. Id igitur per contrariā ipi intēperies sanabit. At qm vniuersū febriū generis intēperies est calor: nimirū per frigiditatem curabit: sic oēs indicationes inter se cōcordant. Nā siue dixeris absoluto sermone febrem per contrariā sanandā esse: siue adiiciens per ea que contrario sunt temperamento: nulla pugnantia in sermōe erit. Similiter nec si per frigida sanandā febrem esse dixerimus. Sed nec si diuidentes id dicamus aliquando sanare nos febrem per ea que effectu frigida sunt: aliquando per ea que potestate: aliquando ⁊ per ea que ex accidenti refrigerant: aut etiā ista contingentes: nulla pugnantia cū ijs que dicta sunt in sermōe erit. Pari modo nec si quis dicat que actu: potestate: vel ex accidenti calfaciant: ea febres deteriores reddere q̄ prius fuerant. Lōtraq; effectu: facultate: vel ex accedente refrigerent ea febres sanare. Quippe indicatio que ab effectu sumit in tot numero particulares indicationes est diducta. De vero ipse particulares indicationes materias inueniūt: iuxta eas methodos que in opere de medicamentis sunt tradite: qm illarū principiū idest in quo finita est curandi affectus diuisio. Ac maxime quidē in soluendo morbo intellegit curationē: sed per abusionē etiā mixtū gen⁹ qd tū ex vera curatione: tū prouisione: quam prophylactice pars artis prestat cōponit. Ac diatarū quidē febriū ⁊ bectricarū vera ⁊ propria curatio est. Earū vero que ex putrescentib⁹ excitant humorib⁹ vocata curatio: prophylactice quoq; sibi adiūxit: cui⁹ officium est causam que morbū creat adimere. Sane notūminat hec ipsa quoq; pars artis curatrix que vtrq; ab ea que pure sincerē prophylactice dicit in eo distincta ē: qd sub hac tā sensibilibiter ex ipsa causa morbus gignit in prophylactice est futurus. Atq; notūbus quidem quisq; prout vult vtrā: (id est cū semper monere oportet): sed remediorum indicationes que a rebus singulis prestat seruet: quando si vel vnam aliquā eaz pretereat: ad positionem tum magnitudinis illius: tū facultatis curatio claudicabit. Porro quemadmodum ab effectu ad materias presidiolum peruenimus: eodem modo ab singulis reliquorū generū primorū descendendum ad eas est: veluti a virtute. Nam ea morbo ceu aduersariū est opposita: propositūq; medico est huic omni ratione optulari ac subuenire. Ergo quis primus est a virtute scop⁹: aut quenā indicatio prima? Nā hic quoq; loqui pro arbitrio possis: scilicet virtutē ipsam vnum scopum ac primū: sed quod indicet statuens: qd vero ab ea indicatur: alterum ⁊ secundum. Itaq; cum monstratū sit virtutē sui custodiam prescribere: sicut et morbum se tollendum: erit rursus in virtute secundus scopus: siue quod indicat ipsa custodia: sicut in

morbis ipsozū sublato. At vero custodia similitum exhibitionē indicabit sublato contrariorū. Quivero virtū substantia tū ex spiritu: tū ex carnosa specie tū solidis ⁊ si complectur: ex ijs que similia sunt moliri cutq; suam custodiam conueniet. Spiritui ex respiratione ac transpiratione ⁊ qui ex sanguinis atrolitur vapore. Liceat vero hic quoq; volenti vel grece ⁊ p̄p̄dōm quasi aerationē dicas: vel sanguinis attenuationē: vel in balitū solutionē: vel vtrūq; libuerit appellare. Solidarū vero generi ex solido nutrimento. Carnoso generi per eā naturā que in medobuniū dorū ac solidorū corporū est. Porro cuiusq; horum modū ex conseruande substantie modo inuenies: q̄ sitatem vero ex ipsarū temperie. Lū vero horum cuiusq; vel optima temperies sit: vel aliquatenus vitiosa: que quidem optima est semper seruari debet: q̄ vero omnino vitio non caret: hec in sanis quidē vel seruanda est vel alteranda: in egris vero seruanda est ea ipsa scilicet ratione qua prius ostendimus maxime esse a consuetudine indicationē: quippe vel temperamentū originale ipsaz seruare: vel ad adscititū inducere. Prestari vero (ut predictū est) modū auxiliorū indicationē ex eo temperamento quod sapiens sit: ita nimirū sicut ex etate: non quam eger prius habuerit: sed quam nunc habeat. Cum vero diuersitas non parua sit in partiū animalis temperamentis: totū propriam cutq; mensuram fore eorū que ipsi sunt similia: nempe ei que terrea est: eorū que magis sunt terrea: ⁊ ei que humida est eorū que sunt humidiora. Ad eundem modum ⁊ ei que magis aerea est: eorū que plus huius substantie in se habeant: sicut calidiorū eorū que magis substantie ignee sunt particeps. Hinc vero tam materias particulares in cibis potione aere ⁊ omnibus peragi solitis inueniendas esse. Ubi vero eorum pugnaverint indicationes alię que superius comprehensa methodo ad ea que agenda sunt inuenienda vtendū esse: perperis scilicet eorum que indicet: tū magnitudine tū dignitate. Quidē dimus esse eligendas eas indicationes esse: quas digniora maiorq; indicantia prescribant: ac dignitate eorū vel vite vel sanitatis respectu indicandā. Ad magnitudinē vero duplicē esse: vel proprie substantie ratione vel declinationis a naturali habitu. Ergo ab his tā methodis agendū exercitemur in genere febriū qd ex putredine nascit. Qm putredo vel equaliter i oibus subsistit vasis vel in maximis maximeq; principalibus: (ea porro sunt inter alas ⁊ inguina) vel vna quapiā particula que vel pblegmonem in se habet: vel etiā citra pblegmonē: veluti in foco quodam principium febris in se continet: in singulis his disferentis seorsum exercitari conueniet. Ac primū eaz tractandam proponemus que vel in maximis vasis vel simul omnibus consistit. Que igitur ex tali affectu oritur febris plane necessum est synochon id est continuā esse. Nec fieri potest vt ea sanetur: nisi inhibita prius putredo sit. Porro ea inhiberi causa etiā durante non potest. Quare summouenda ipsi⁹ causa est: si modo putredo ipsa primū mox febris sanari debet. Ergo que causa putredinis est que se per omnia vasa equalibiter diffundit? Sane memorare prius cōueniet quenā alias putredinis indicata sit causa: sic deinde cur pari modo in oibus aialis partibus fiat inquirere. Ergo ostensum est vbi morborū causas redidimus: illa tū putrescere corpora: q̄ cū

calida humidatq; natura sunt: neq; perfusa: neq; vtilata: in calido humidoq; loco maneat. Quid si in motu sint: ventilenturq; ac perflectur posse ea non putria integraq; seruari: potissimum quecūq; sua ipsorum natura reguntur: sicut animalium et stirpium. Ea namq; sicut in opere de naturalibus facultatibus est proditum) ab initio cōgentos secum motus habent quibus superflua excernunt. Ostensum non minus et in alijs duobus libellis est: quāta sit tum respirationis: tum pulsuum vtilitas ad perflatum ventilationemq; corporis: atq; eius natuum calor rem tuendum. Itaq; si quid in eo manifeste putrescere debeat: dicat transpirationes impeditas esse oportet. At nō qui fieri potest ut ille per totū animal sistatur: nisi vel finibus vasorum styptatis vel tora cute? Porro accidere in finibus vasorum styptatio potest vel ex vehemēti extrinsecus refrigeratione: vel ex succorum qui exterosus in ipsis confertim ruerint: trasfretione: multitudinis: vel lentitū. Accidit hoc illis et ex ijs que in palestra exercent: vel alias obeuntur: et in nere laborioso: vel ambulentis statu cum ex rigore in estum subito est mutatus. Nonnullis hō feruentes ex ira succit: ac fozas simul iperū rueres dicat styptationes effecerunt. Quisq; igitur propositā sanatur est febrē: hic simul cām ei? adinat opz simul, calozē q; in aial excitat? ab ea ē refrigeret. Ac quēadmodū qdē ille sit refrigerādu: p? ē dictū. Eām hō admittit oportebit propria cuiusq; nature inuēta cōtrarieta: utiq; si ex frigida causa styptatum densumq; reditum corpus est: relaxato eo omniq; ratione remisso fin ex obstructioe ita est affectū: bac reclusa. Quod vero recludet: hic quoq; inuētes ad contrarietatis indicationem attentus. Ubi nāq; abundantia humorum est bos vacuabis. Ubi crassi sunt et glutinosi re nues eos ac fluiles efficies. Si plures cause aliqñ coibunt omnibus per contraria occurre. Siquidē fieri potest ut et coarctatū corpus sit: et exigui meat? densati: et multi simul ac leni humores subint. In eiusmodi autē causarum complexu: si recte que prius comprehensa sunt meminimus: cepisse a sanguinis missione cōueniet: ac abundantia vacuata: tum ad extenuādos humores ventre: ab hoc ad remittēda que sunt cōstricta et rarefacienda que sunt densata. Atq; hec quidem a morbi affectu indicatiue sunt sumenda: a viribus autem ista: quonāta bas cibi portiones et spiritus: certa mensura et apta qualitate exhiberi seruabunt. Inuentus autem est quāstatis eozū modus ex virtum substantia: qualitatis hō a temperamento nimirū estimari debet: quēadmodū vires que corpus regunt in bis se habeant. Quippe si valentes sint: audacter vacuantibus pchidij vteris. Nec autem ab effectu morbi fure accepta. Sin infirmiores sint reddite: vacuātia remedia cautius ad ministrabis. Sed et nutrimenti modus hinc tibi est desumendus. Quippe cum vires legitimū robur suum habent: et morbi summus vigor mature expectatur tenuissimo victu licet vti. Lū sine infirmiores nō licet sine graui nora. Sed adijcere ad nutrimenta tan rum oportet quantū est de robore virtū imminutū. atq; ex bis considerantib? accipiendus est nutrimentū modus qualitas hō ex morbi affectu vna cū solido rum corporū quod rum est temperamēto. Ab affectu si is obstructio est que extenuet. A naturali ipsorum semper vna cū consuetudine prout etiam prius est

definitum. Tēpus hō nutritēdi qd quidē ad reliquas spectat febres que ex putredine oriuntur in progressu sermonis dicet. Que hō vntā a principio suo ad finem accessionē habent (de his nāq; presens est sermo) in bis facilius toleratio et cōsuetudo spectari debent: quādo cibis illis eo tempore est offerendus: quo facilius quā in ceteris morbus toleranteoq; potissimum diei tempore quo prius cibari sunt fuerit. Etentim facillime cibū ferent si ex his considerationibus assument. Quod autē frigida quoq; ijs qui ita laborant sit exhibenda cū scilicet tā succi concoquunt: et crassitudo eorum extenuata est: id ex ijs que prius sunt comprehensa manifestum arbitror. Siquidem cū eiusmodi febribus communita quedam cū ambabus habeat tum ijs que ex humorū orie putredine circuitibus quibusdam redeunt tum ijs quas di artas vocamus: merito in vtroq; genere de ipsa mētionē facimus: cū vntam accessionem habeat ut diarie ceterū ex putredine orta multos duret dies. Itaq; etiā vnus cū diarijs cōmune habebit duo cū ijs q ex putredine orie multos durant dies. Reliquum cōtinuarū febrium (quas synochos vocat) gen? duo habet cū diarijs cōmunita nēpe et qd sine putredine sit et qd absq; circuitu. Tertiū hō commune nō ē: cum su vnde in quintū porrigatur diē. Atq; barū quidē cōtinuum febriū prodita prius curatio est. Continuarum vero quas putredo excitauit curatio cū vtriq; generi communis esset etiā nos in ambobus de ipsa differere cogit. Ceterū substantia earū totaq; natura ex eo est genere quod nūc nobis proponitur. In vno autē eorum que ipsis accidunt cum diarijs cōueniebant. Id fuit quod vna in totum tortus morbi accessio erat. Ergo et curatio earū vnu hoc duntaxat commune cum diarijs habeat oportet: in reliquis oibus bifariāz viduatur. Atq; alie quidē curationis indicationes ex cōmuni genere earū que ex putredine sint orie accipiuntur: alie ex ppria earū substantia. Ad eundē hō modum et ceteras natarum ex putredine febriū differentias sanari conueniet: nempe (sicut sepe prius dictus est) indicatione tum a cōmuni ipsarum genere tū vero a cuiusq; propria differentia desumpta. Ergo de nūo repetētes dicamus primū quot sint febriū quas putredo accēdit in vniuersum differente: deinde que nam sit ipsius generis earū cōmunitū vtiliū auxiliorum indicatio: mox que sit singulariū cuiusq; ppria. Par est em̄ profecto et quod omnī earū cōmune est communem habeat indicationē et quod in singulis est propriū quantum a reliquis eiusdē generis est diuersum in tātum et diuersam ab illis fortiatu indicationem. Sūt igitur natarū ex humoris putredine eiusmodi differentie. Vna ex eo quod cause ipsius putredinis tā ad sunt vel non ad sunt. Secunda ex eo qd per totū animal diffusa putredo sit aut eius alij quam partē occupet. Tertia quatenus cū pblegmonē est aut citra banc. Igitur considerandū nobis est quidnā cōmune habeat indicatio que a causa sumit ad huc manente: quidnā ea quā putredo ipsa pstat: ab his deinde quid indicatio putredinis q per totū diffunditur animal aut certe maxime principalia in eo sanguinis vasa: quid eius que in vna cōstit partē: mox deinde earū que in vna partē sunt cōstitū differentias. Quippe aliā esse indicationē eius que cū pblegmonē coniungitur ratio est aliam etiusque sine hac cōstit: rursus in istis etiā ipsi aliā esse pferat

adbu c effectrice causa: aliam vero hac summoza: po
stremo cuiusq; cause adhuc manentis differentias p
omnia que in specieru diuisione sunt inuenta. Siq;
dem hic iam desinam necessum est indicationes que
ex curandis sunt affectibus: post has vero easni
mistrū que ab ipsis curandis suggeruntur particulis
pro iā dicta methodo sumem. Quibus si eas que a
viris prebentur adiecerimus: absoluta nobis me
thodus de febribus sanandis erit. Ergo ordiamur
ab eo quod primū in diuisione indicās fuit. Ea erit
humorū putredo. Ac considerem? quib? maxime in
dteantibus: qbusq; indicationib? vñ curationē eius
inuenire possimus. Principiū vero inuentionis ipa
erit rei natura qua de agitur. Et enim id quoq; inde
mōstrandū morboz didicim? Quenā igitur est pu
tredinis natura? Nēpe mutatio totius putrescentis
corporis substantie ad corrupteliā a calido externo
Non enim profecto a proprio calore corripit quicq;
immo contra proprius quicqd in reb? subsistit: id gli
scit roborat sanū est ac viuū: dū proprio calore regi
tur: veluti nimirū ipsa animantium corpora tametsi
plurimā nature sue portione humidā et calidā sunt
fortia: magnū tamen annorū numerū sine putredi
ne: ac sana viuāq; exiguū si seruet (vt monstratū est)
eorū proprius calor: in cordis quidē corpore per re
spirationē: in reliquis omnib? partib?: tū per cōmu
nitatem quā habent cū corde: tū per alteram respira
tionis specie que per totā agit cutē et transpiratio p
spiratione dicit. His vero lesis: vna etiā naturalis
calor leditur. Alter vero quidam alien? ac preter na
turā in corporib? excitatus: primū quidē ipsos suc
eos propter humiditatem et putrefacit et corrumpit
spatio vero tū adipes inuadit tū etiam carnem. Tā
q igitur in ijs que non viuunt corporibus: primū
quantū eorū tam computruit separant: dein et quod
reliquū est: in frigidū aerem sublato: perspirationē
refrigerantē molliunt: ita vtiq; et putredinem que in
viuis est orta sanabim? id scilicet quod iā corruptū
est: omni ratione vacuantes: quod reliquū est mode
ratis morib?: et refrigerante perspiratu ad exactam
symmetriam reducentes: ac vacuationem eorū per
vriam: defectiones: vomitum: ac sudores molliemus
Post hanc vniotiones mediocres: vna cū ambiētis
temperie adhibebimus. Quomodo autē horū
quodq; recte administrandum sit paulo post estima
bimus. Nunc ad secundum in diuisione transeam?
Nēpe quemadmodum q; cause q putredinem ex
citauit adhuc manentis remediū inueniat. Est au
tem neq; in hoc difficultas vlla: quippe cum per cō
traria tollatur. Itaq; quoniam transpirationis pro
bibitio putredinis occasio fuit: hanc arbitror sum
mouere oportet. At ea cum varijs generibus est or
ta: et densat is eriguis meatibus: et constrictis cor
poribus: et humoribus tum abundantia: tum crassi
tudine: tum lentitia sua obstruentibus: singule ba
rum affectionum curande per contraria sunt. Den
sitas per ea que rarefaciunt. Constrictio per ea que
fundunt. Abundantia per ea que vacuant. Crassitu
do per ea que discant: et lentior ijs que detergent.
Ac si quidem totum corpus dictorum tam singula
occuparint: etiam toti per contraria est succurren
dum. Sin vnam partem quampiam putredo inuas
erit: illi adhibenda iam dicta sunt remedia. Sane
non easdem omnes partes vacuationes medicamē

tave requirēt: cum et temperamentis: et posituris: et
forma: et omni dentis constitutione naturaq; inter
se dissideant. Ergo quemadmodum singulis sit optiū
landum: id postea pro conueniente sermonis ordine
disquiremus: cuius initium a putredine que totum
corp? occupet: que ipsa pūnas quoq; febres quas
synochos vocant excitet faciemus. Ergo a corporib?
bus que sic afficiuntur: expellenda q putruerūt: per
vriam et aliu et sudorem sunt quod si ad os ventris
cui aliquādo sua sponte imperum capiant: etiā per
vomitones. Aliter autem non est quod ea preter na
turam irritet. Ac eorum quiddem que iā dictas va
cuationes promoueant: nō parua materie copia est:
sed maior eorum portio cum calida siccaq; facultate
sit: febrem auget. Itaq; deligēda medico sunt ea q
citra calefactionem siccationemq; valentem suprad
ctas vacuationes prestent: cuiusmodi sunt cremor
prissane: et aqua mulsa: et oxymeli: et apomeli: et apij ra
dix in aqua que potui datur incocta. Nec autē ipsa
ventri quoq; sunt idonea. Qui si nihil reddat iniicē
da per dysterem aqua mulsa cum oleo est. Sane totū
corpus priusq; id vacuaria rarefacere non expe
dit: vbi vacuatum est: vtiq; licebit id medicamento
aliquo cui tepida vis sit rarefacias: cuiusmodi est
quod ex camemelo conficitur. In hoc tempore si vi
num quoq; aquosum bibatur: id omnes vacuatio
nes promouerit: idem faciat et temperatum dulcis
eque lauacrum. Quod si appositum aliquādo in di
ctione vocabulum dulcis non sit: vtiq; id subaus
dire debetis: certo sciens de eo nos in febricitantib?
bus lauacro semper loqui: non bituminoso: aut sul
fureo: aut aluminoso: aut arramentoso: aut salso: aut
marino ipso. Ceterum vbi magnitudo febris resistit
sicut in continuis: nec vinū est vitendum: nec lauacro
nec ijs que habitū rarefaciāt vniotionibus: sed aqua
frigida: sicut prius diximus pota: in his febrilibus
est aptissima: nisi tamen aliquid eorū que predicta
sunt: hanc quoq; prohibeat. Quippe ipsius febris
frigida pota perpetuo est remedium: non tamen pu
trescentium humorum per alium vriam vel sudo
rem vacuandorum. Quo magis exercitatum esse in
ijs quas nūc tradimus methodis oportet: ac i ego
tantibus considerare et que sint ipsius febris reme
dia: et que ipsius vbi per se sola subsistit putredinis
que rursus efficientis hanc cause: atq; huius quoq;
cum per seipsam subsistit. Quippe non semper inter
se consentiunt hec omnia. Sed plerumq; aduersans
tur. Quo casu memores eorū que didicimus: id q
maximum omnium est aggredi oportebit: atq; ei vel
soli vel inagis q ceteris subuenire. Sane scire lz dif
ficile esse acre que iudiciū indigēs: febrē: putredinē:
et effectricem causam: vbi scilicet ipsa quoq; adest: in
ter se conferre: difficilius tamen est si vires quoq; euz
illis vna conferre velis: quod vtiq; sicut ante com
prebensum est: propter vires ipsius respectu semper
est necessarium. Aliquando vero et ex accidenti: sicut
ad morborum sanationem. Hoc vero me offensusur
promissi. Siquidē quod putrescit: si vestis esset aliud
ve inanime corpus: vtiq; ex ijs dūtaxat que predi
cta sunt indicationem caperemus. Nunc cum in vi
uente corpore putredo cōcipitur: quod tum alterare
potest: tum quoquere: tum vtile reddere quicqd pu
trescētū veluti semiputrescēs semimalūq; est: vtiq;
facultatē ei? q naturaliter cōcoquitur excitas firmāq;

que putrescentia sunt sanabis. Itaq; etiā tum maxime eos cū fiducia vel in balneo lauamus vel ijs que habitū rarefaciant medicamentis vtinur vel aquā frigidā vel vinū bibendū damus cū notas humorum cōcoctionis cernimus. Neq; em̄ pulsus dūtaxat vires ad eiusmodi agēda firmas requirimus veluti nec eius facilitatis q̄ voluntarium motum prestat: s; si cut est dictū ipsius potius concoctis. Ergo si i vires cuncte valentes sunt: i febris ardentissima i concoctionis note plane euidenter frigidam homini dare audacter debebis. Constat nāq; talē hominem senem nō esse ex quo omnes illi vires valētes esse pposuimus. Nō si etiā bona corporis habitudine sit: qd̄ eὐσχημονος greci vocāt tū stat? celi calidus ac secus etiā si in frigidā natationem hūc dimittas b̄ audquāq; ledetur. Eiusmodi nāq; tēporis oppositū tate vñ q̄ sese in frigidā contecerunt i proximis. oēs sudarunt i nōnullis eoz alius biliosa reddidit. At si mediocritas est febris i vires nō valide: s; cū notis cōcoctionis: ijs q̄ ita se habent balneū prodest: i vñ potio: tū dō ex vñtionibus ee q̄ rarefaciunt. Id q; multo maxime cū ambiēs est frigidus. Neq; enim aut frigidā in balneo lotionē aut frigidā portione: in eiusmodi celi statu fere expetunt: vtpote respiratu ipso assidue refrigerati: cū si quādo in frigido ambiēte vebementer vñ hominē cōtingat erigua salutis? habenda spes est. Si dō nec concoctionis habeat signa nec vires validas seruari is plane non pōr: quo minus aut idē lauādu in balneo est aut medicamētis ijs que rarefaciant vtendus aut vinū illi dandū frigidā offerenda. In quo em̄ desperata oīno salus est imprudentis consilij fuerit apud vulgū infamare p̄sidia que multis fuisse salutis. Ipse siquēdem aliquos nouit ex amethodis istis medicis q̄ curas q̄ nos gessimus effent imitati ijsdēq; p̄sidij in ijs q̄ proflus morituri erant vñ adeo nihil profecerunt: vt etiā tempēstiuū eoz vsum suspectū formidolosum reddiderint. Verū nos tēpora p̄sidiaq; ijs quos seruati spes est prodimus: qñ egrīs qui infirmabiles sunt ijs nec tempus vllum opportunum nec p̄sidium est. Atq; hoc mihi per omnem sermōnem teneri memoria velim: quo minus p̄cipua illa p̄maxima omnium curationis indicatio cōuelli aliquando posse vtdeatur. Quippe cum dicat Hippocrates contraria esse contrariorū remedia quid vetat oibus febricitantibus frigidā vno ordine exhibere? Verum nec exibenda esse nec subuertitur eo tēpore generalis oīs curationis indicatio. Vñ em̄ ex ijs que actu refrigerant aqua frigida est. Sed i alia plura sunt que partim potestate (vt dictū est) refrigerent partim ex accideni. Quorū alijs propter concursum pugnantium inter se indicationū alias vtinur. Porro tradiditā iā methodus est eius qd̄ cōducit ante alia semp̄ diligendū. Ostēsum p̄terea est ip̄i febris: put febris est aquā frigidā semp̄ eē remediū: qd̄ ad alia spectat nō semp̄ veluti cū ex obstructionē glutinosā i crassā humoris putredo orit̄. Ponat̄ hoc cū hoc redūdāciā in toto esse corpore tū virtutē non imbecillā. In eiusmodi namq; cōplexionibus cū multa preter naturā in corpore sint quedam eozū p̄cedētes causē erunt veluti redundancia cum glutinosā i crassā humoribus. Horum enim vitio obstructio est orta: que morbus instrumentalis est eozū que obstructa sunt corporū. Hic symptoma securū est ipsa trāspirationis retētio:

quā rursus putredo humorū excepit ipsa scilicet febris antecedens quēdā causa. Ergo qui febrē curare vult necesse est putredinē inhibeat. Ita due indicationes se exhibēt altera a febre: altera a putredine. Atq; a febre rursus due: scz vt portio febris q̄ iā accessit est percutitur: que vero in generatione est inhibetur. Aliq; due a putredine: vt i quod putredinis iā factū est sanes: i qd̄ in generatione adhuc est assas. Porro quod in generatione est id perspiratio impedita facit. Ita ab hac quoq; alie due indicatōes nascētur tum vt quod retentum est vacuetur tum quod retinendum est probibeatur. Sane pbibebitur ijs p̄sidij que obstructioni medētur. Lūius rursus ip̄ius quod iam occupauit sanandū est quod futurū est propulsandū. At curabitur quidē qd̄ obstructio nō iā factum est per ea que obstructa liberant ppulsa b̄itur qd̄ futurū est si affluxū obstructum succorū cōpescas. Ergo qd̄ vltimum in ipsa resolutua methodo est inuentū id primū omnīū in curatione est peragendum. Ostēsum em̄ in prioribus libris est: si ijs que obstructiones extimāt vt nō vacuata prius abundātia velimus fore vt nō modo nihil proficiamus sed etiā affectum maiorem reddamus: pugnantibus scilicet inter se indicationibus. At si vacuata prius multitudine ad curandā obstructionē accessimus: medicamentis ijs que obstructiones expēdāt: erit opus. Verū qñ horū pleraq; calida sunt metus est ne tū putredinē tū febrē augeant Itaq; ijs que citra calorem liberare obstructiones valeāt vtinur: vbi autē que obstruunt deterfa dissectaq; sunt per alium vinas i sudores ea vacuare tentandum. Cū vero materie que hec efficiant etiā calide sint necesse est interea tum putredinē augeri tum febrē. Quare quo ad licet id agendū vt que minus calfaciat materia deligatur. Aut si qua inueniri potest que nō calfaciat (quēdamodū in hoc casu balneum) vtique ea est petenda. Hoc vero tempore etiā vires roborare quo i putredinem superent i succos concoquant studebimus. Nō dō febris ip̄ius iā accensū est id refrigerabim? In auxiliorum em̄ inueniendozum ordinē vltima est: que ad hac sumitur indicatio: quāuis alia ratione sit prima quippe cum a febre ceperit inueniendozum p̄sidiozū nunc methodus. Ac si nullum quidem inter rīm vebemens incidat symptoma probibeatq; quo minus auxilia ab initio morbi ad finem ita p̄cedāt celerrime finietur febris. Sin tale quippiam incidat quod totā ad se curationem reuocet necesse est seriū aduentat curationis finis. Siquidem quod ita interuenit oīno vel contrarium est remedijs que ante dictum causari affectuum i symptomatū ordinem sapient: vel oīno nō il saltem confert. Enimvero si eius quod interuenit sanatio ante dicto p̄sidiozū ordīni sit cōtraria necesse est interim cuncta deteriora reddi. Sin nihil originali affectui interuenientis obiter mali correctio nec officit nec prodest: curationis celerritati in mora erit. Si autē nocet necesse est aut vniuersam medicationē in longius spatū trahat aut aliq̄ subsequi periculum: aut etiam fore vtinur. Finge nāq; exempli gratia afflicto interim stomacho syncope incidisse: cui succurrere coacti cibum in tempestiue dederimus: ac vinum cum frigida. Ex horum em̄ vñ tum obstructionem: tum corporis coarctationem: tum putredinem auctas esse necessum est: atq; ex hac auctu: ipsam etiam febrē. Verum vbi tum vñ

tus satis valens est: nec quicquid interuenit: cuiusmodi quā modo diximus ex vitio stomachi ortā syncopem sed nec que aliquādo accidere possunt: aut sanguinis profusus: aut vigilia aut dolor: aut error aliq̄s vel ipsius egrotantis: vel ei? familiaris: ubi inq̄ nihil tale accidit: tot? qui proxime dictus est remediorum ordo: hominē profecto sanabit. Sed nec ipse tamen quocūq; remedio omnia que preter naturā sunt sanant. Nam aqua multa q̄ ad crassos succos extenuādos et glutinosos detergendos: et excretionē promouendā attinet: optimum plane medicamen fuerit in ijs sinobis quos habitus coarctatior et putredo excitarunt. Quatenus vero calorē febriis adaugeret: noxia. Adeo si hic immodicus sit: parcendum: aque multe est: utendūq; prorsus cremore. Quod si difficiles ac contumaces esse obstructions iudicaueris: etiam oxymelite. At hoc ipsum rursus si immodice vitare: et intestina radit: rursim excitat: et nervosa ledit. Adeo si difficile est eiusmodi aliquod auxilium inuenisse quod citra villam noxam magnifice prosit. Ad accedat (ut dictum est) ex complexione ortorum in corpore preter naturam affectuum: vna cum precedentibus eos causis: et sequentibus symptomatis. Nunq̄ tamē propterea preceptum illud quod contrariorum contraria sint remedia: aliquādo verum erit: aliquādo falsum: imo id perpetuo verum est: quādo fieri non potest: ut eorum que preter naturam sint quicquid per aliam villā remediorum specē curetur. Non tamen ex usu est semper omnibus que preter naturam sunt mederi: sed eū sola per se subsistunt. Nam si cum aliq̄ vna incidant: alijs nōnūq̄ est ante illa medēdum: sicut in causis viceribus: ubi ea simul cum pblegmone sunt cōiuncta. Quippe verū in his quoq; manet quod per ea que carne implent: curant. Ceterū his ut priusq̄ pblegmone curaueris nō licet. At interim dum hec sanat: vlcus ipsum adeo non minus quam fuit redditur: ut etiam fiat magis cauū. Quod si ijs que implent medicaminibus ut velis: neq; ipsum impleueris et pblegmone auxeris. Que nāq; carne implent: ea demū implere possunt que pblegmone vacant: nō que pblegmone ad huc sunt oppressa. Hoc itaq; qd in dictione tam est breue: nempe contraria contrariorum esse remedia: potestate deprehēdit maximū. Quippe omnem medēdi methodum confundet: quisquis hanc indicationē neglexerit: cū omnia que preter naturā sunt: ab ijs que ipsis sunt contraria curentur. Cum autem eorum que preter naturam sunt: duplex prima differentia sit: alijs per se subsistentibus: alijs in ipso (ut sic dicam) fieri essentiam suam habentibus: ac vmbre rētu affectus comitantibus: sanatio quidē affectuum ipsorum est sublatio: hanc vero symptomatum amotio sequitur. Quibus quāq; ipsis nihil prima ratione adhibetur: attamē in ijs quoq; perpetuum illud preceptum manet quod contraria contrariorum sunt medele. Quippe cum affectus quos symptomata sequuntur sanamus: symptomata nimirū ipsa in contrarium statū perducim? Quare quecūq; symptomata exiguorū meatū dēfinit inuexit: ea rarefactione tollentur. Quod si ipsi quoq; symptomati qd ex densitate spiramētorū est natum (nempe id est minori quā fuit sit excrementi effluxu: ad apneustian grece vocant) symptomatum genus contrarium opponere velis: ne sic quidem desit quod dixeris. Sunt nāq; plura iusto defluia: iusto paucioribus contraria. Adeo si

cui in symptomatis ipsis libet contraria contrariorum remedia dicere: in ijs quoq; fiat immotus primus ille omnium que preter naturā sunt curationis index. Verum satius est (ut predictimus) eorum que vere et primum curantur: id est affectuum in corpore qui vere sunt subsistentes contraria esse remedia existimes. Quippe actiones eorum: atq; etiam offensas: ut eas in ipso (ut sic dicam) geri esse dixeris: ita subsistere minime dixeris. Nam manum extendere aut flexere ex ijs que absolute sunt dicti non possunt: sed ex ijs que sunt. Adulcorq; minus ipsius immobilitas. Que ipsa quoq; symptoma est eius qui in musculis nervisve se habet affectus. Sed affectum qui ex subsistentium numero est vnus. Contraria postulare remedia. Hunc vero solum contrarium sequi statū que sanitas est. Atq; hanc rursus quādam nature actionem q̄ symptomati tā finito sit contraria. Sed nec nominibus fallit: que sepe alia forma proferuntur quā ut contrariis cōueniat. Sepe plane non sunt. Sed ex ipsa rerū natura contrarium inuenire. Habēs scz quo pro illo discernēdo species pfectus illud contraria esse que sub vno q̄ne plurimū inter se dissentiunt. Ergo si in illo genere qd medietate est intellexeris: (id nō est (ut sepe monstrauimus) qd inter extrema est medius) in finitā quandā contrariorum rerum multitudinē q̄ maioris minorisq; ratione inter se dissideat ex eo inuenies. Verbi gratia. In affectibus tenuius spiramētorum symmetrian intellegens ex vtraq; parte duo immodica q̄ inter se sunt contraria inuenies. In actionibus vero symmetrian vacuorum consideras ipsi quoq; ex vtraq; immodica parte respondent. Verus in paruis spiramētis nomina excessibus non desunt nempe densitas et raritas. In vacuatis posita non sunt. Eosq; sit ut cogamur plures paucioresq; excessus dicere: ita nimirum: ut si densitatis raritatisq; nomina non essent spiramētorū ipsorum alibi plura iusto esse alibi pauciora dicere cogeremur. Ergo (sic ut dixim?) hoc maxie seruare debem? simul etiā in eo nos exercitaret quo celerius cutisq; sic dicti contrarium inueniam? Nō em̄ in corporū modo qualitate verū etiā in quātitate eiusmodi contrarietate inuenias quā vtriq; Aristoteles oppositionem vocat: non contrarietatem. Neq; enim magnū paruo vult esse contrarium: sed in eo quod ad aliquid dicitur oppositū. Neq; multum paucos. Sed nec rarum densos. Neq; relaxatū contracto. Neq; ipsi quod fin naturam est: id quod preter naturam est. Verus Hippocrati omnia id genus contrariorum habent appellationē: sicut etiam Platoni: qui generationes ex contrariis esse dicit. Ostensum quoq; a me in alijs est: nec Aristoteles ipse suam ipsius legem in nominibus seruasse quo loco principia eorum que natura reguntur: materiam speciem et priuationem statuit. Verum quod diuinū Platonē secuti semper testamur cōtinere nomina oportet: minime autē scientiā rerū. Ea nāq; ad salutē hominū magis pertinet: errorisq; in ea finis est perniciosus. Nominibus siue proprie siue improprie vitare ad egrotos id parū attinet. Intellegas id clarius si nō contrariorum contraria: scz quādamodū illis placet: opposita sibi iuuicē ēē remedia dicas. Si qdē multitudinē sanat vacuatio defectū nutrimenta i summa qd exurpat ablatio: qd deficiēs est: adiectio. Itaq; ēē in alio ope recte arbitror a sece dictū. Ad iecina appositio est et detractio: deficiētū quidē appositione

dundantium detractio. Porro deficiunt redundant que quedam in quantitate: quedam in qualitate. In quantitate cum sanguis immodice est auctus: aut rursus minor redditus. In qualitate cum vel calidus: vel frigidus: vel crassus: vel tenuis plus iusto minusve est effectus. Siue igitur contrarietate siue oppositione notare liber: eius indicationis que ab omnibus que preter naturam sunt prebetur: semper meminisse debet: utque esse interius: potissimum quidem ut dicitur prius est: in affectibus: sed tamē et in symptomatibus: quauis eorum nec primum curatio sit: nec proprie contrarietas sed curatio quidem simul cum affectibus: ex accidentibus: contrarietas vero: lucidioris scilicet breuiorisque doctrina causa loquentibus: abusuue. Aerum ad medendi indicationes propositi nobis febrium generis reuertamur. Reperamusque singula genera que in nobis preter naturam sunt: non causarum modo: verum etiam morborum et symptomatum. Et causarum quidem genera sunt multitudo et crassitudo et lentor humoris. Causa simul et symptoma est transpirabilis excrementi retentio. Simili modo causa pariter et affectus est ipsa putredo. Adobus vero tum obstructio tum febris ipsa. Symptoma vero est ipsa transpirabilis excrementi retentio. Ergo indicabitur (ut dictum est) precedentium causarum quilibet proprium aliquid: multitudo ipsa que ex eorum est numero que sunt ad aliquid in predicamento quantitatatis: vacuationem: lentitudo vero et crassitudo que sunt in qualitate affectu: sanationem que per contraria perficitur. Cum vero in plerisque oppositionibus publica nominata non sint: accidit ut qui in rerum scelerata minus sunt periti: fallantur. Cum enim vno nomine nequeunt quod animo concipiunt: nominare: id: ceu prozusus non sit: dimittunt: quemadmodum profecto in glutinosus et crassus succis faciunt. Quippe crassus succus ex aduerso oppositum habet tenuem. Glutinosus vero (sicuti ipse primus grece nominatus) ὀλίγον ἔχον, quasi de tenuium dicas: sicuti vero aliquis dixerit qui a solis corporibus nominandi occasione acciperet: friabile. Siquidem hoc pacto semper videtur Aristoteles oppositione facere: verum non in succis (ut dixi) sed in solidis ipsis. Quod si glutinosi humoris naturam sub ea ratione intellegas: quod (sicut diximus) alias huius egre dissolubilis adberet: non immerito (arbitror) eum qui nec adberet: et ea que adberent deterget: contrarium ipsi statues. Et antecedentium quidem causarum contrarietates abunde sunt dicte. In instrumentali vero morbo: qui est obstructio: contrarium est grece ἐκπύρις: quā reductionē (puto) dixeris. Symptoma et vero quod est transpirabilium retentio: excretio ipsorum contrarium est. At vero in humorum putredine: et excretio et refrigeratio et ventiliatio et semiputridorum concoctio: ex aduerso respondent. Ipsius vero febris refrigeratio oppositio est. Porro quibus methodis materiam que singula modo memoratorum pficiat inuenias: ita diximus? Pugnantibus igitur his (sicut diximus) alias alie tū indicationes vincunt: tū materię: indeque factū est ut quiddā cū ignorassent vna semper vari ex re quaque indicatione: ac si preter naturam sit quod indicet: contrarium id semper indicare: sin secundum naturam se habeat: non contrarium: sed simile: nec medendi bi nec sanitatis ruende methodū cōstituere potuerint. Siquidē cū in primis ipsis indicationibus sunt lapsi: multo pfecto magis in ijs que secuturē erant: decipi debebāt. Debēt enim

(arbitror) edificij fundamenta facta firma: et scapulis poni idonea carina: si quid edificandorum pagendorumque in ijs futurum est firmum. Abi enim prima ipsa basis statim ab initio debilis fuit: qui fieri potest ut quod superstruxeris: futurum infirmum non sit? Itaque quoniam in contrarietibus ex opposita syppatione febribus (neque enim grauari debemus iterum atque iterum sermonem repetere quo nunc saltem medicorum vulgus veram methodum condiscat) quoniam inquam sepius preter naturam posita sunt a quibus indicationes sumuntur: humorum multitudo: crassitudo: lentor: obstructio: transpiratio: nris retentio: putredo: et febris carēs intermissio: atque hec contraria oīno esse adhibenda docebāt: preter hec vero ab ijs que secundum naturam se habebāt: posite indicationes sunt: ex temperamento tū ipsius laborantis partis: tū reliquarum oīm que principes sunt: ex substantie ipsarum quantitate: et ex spiritus ipsius substantie tū quantitate: tū qualitate: eorum vero indicationes non contrariarum erant: sed similitudinē ad ista vero (sicut diximus) dignoscenda: tū etas: tū consuetudo: tū omnes que externe morbo cause fuerit cōtulerunt: utique ortis hinc quoque indicationibus non paucis: oēs profecto inspicere simul medicū decet: quo scilicet intellegat quoniam primum ac maxime: quoniam minus et secundo: quoniam adhuc minus et tertio: atque deinceps quo post quod medicamento sit utendum. Quippe si vires est? qui ex putredine humorum (ut posuit est) febricitat: valentes sine mittendus statim sanguis est: si cruditas ventris non sit: statim morbo incipiente. Sin vires infirme sint: aut etas dissuadeat: incidenda vena non est. Porro dicitur supra est eiusmodi febris in virtute imbecillitas non incidere. Quippe synochos bene habiti corporis ac calentis etatis propria est. At si in pueris incidat qui quatuordecimum annum hactenus non attigit: mitti illi sanguis non debebit: propterea quod tantillius: cum preteritum calidi ac humidum sunt: plurimum corporis substantie quotidie defluat ac digeratur. Ita quod ex incidenda vena molendum nobis fuerat: id vtro nobis ex curasit corporis natura prestat. Quod si quatuordecimum annum excellerit: estimandum est qualis uia eius corporis natura sit: num gracilis et spissa et dura: et copiosus sanguinis: an cōtra. Itaque ita in priori missionem sanguinis adhibebis: in secunda nequaquam. Quin etiam modus vacuandi sanguinis ex ipsius indicationibus summetur. Si enim cui sanguis mittitur: triginta annos natus sit: sed laxus et mollis et pinguis et albus: ac gracilibus venis: huius aut plane sanguinem non mittes: aut parum detrahes. Et oīno quidē non mittes in tempore estatis: et regione estuosa: et celi statu calido ac sicco. Parum detrahes in reliquis tū anni temporibus: tū regione: tū celi statu. Etiam si neque obstructio subesset: nec putredine: sed sola succorum redundancia: propter uiam missionem sanguinis: pro nature sue ratione se haberet. Itaque etiam succorum in omni tū corporis temperamento: tū regione: tū anni tempore: tū statu celi: detrahi par erat quantum supra naturalem statum fuerat inuacuum. Aerum quoniam nec obstructio nec putredo curari per sanguinis missionem potest: ut que alia remedia (ceui prius est monstratum) desiderant: reponi sanguinis aliquid ad curationis spatium debet: quominus inrepestiue nutrire necessitate vlla cogamur. Quantum namque ad eiusmodi pertinet febres: prozusus nutriendum non est. Siquidem offensum prius est solum virtutis respectum esse qui de nutrimento indicatio

nem prebeat. At vero quantum ad id: quod inanitum corpus est: nutrire oportet. Ita necessum est duorum alterum: aut febrem si nutris augere: aut vires si non nutris decipere. Sarius itaque fuerit (ut dictum est) aliquid sanguinis quod proprium partibus animalis nutrimentum sit: reliquas: ac ipse paucas sorbitiones portionesque exhibere sis contentus: quibus utique ceu medicamentis potius quas nutrimentis egemus. Nam id quoque supra (quo minus multa de iisdem adhibere loquamur) est ostensum. Imo de cataplasmatibus ac precordiis perfundendis est loquendum. Quippe plerique medicorum turba unum quiddam hoc quoque ex methodicorum istorum curandi sanctionibus statuit. Omnes que sicut post tertium diem nutriunt: ita etiam oleo prius perfundunt. Unde uno die interposito rursus nutriunt: cataplasma prius imponentes: quod si cutis alius est adstricta: etiam hanc clistere ducentes. Itaque his saltem auctoribus ordinandi victus artem: una hora quis didicerit. Verum non ita se vera res habet. Sed cum ars ipsa tota sit magna: non leuissima eius pars est scientia ordinandi victus. Que utique ex his maxime rebus constituitur: cibo: portione: perfusione: cataplasmatibus: et alii ex clistere ductione. Quippe iisdem medicis cum sanguinis missione in principio etiam solam adhibuerint: reliqua omnem egrum curationem victus mandant. Itaque (ut dixi) unius hore est victus eorum disciplina: quod si quis discit: ingenio valeat: ne business quidem integre: sed minime eius partis: in qua scilicet que nunc dicam audisse licuerit. Qui febricitant si valentes viribus sint: omnibus sanguinem ab initio mittes: perfusosque oleo post tertie accessione: vel multa cum alica nutries: vel sorbitione. Deinceps vero alternis cibabis diebus: sed cataplasma ex artometris prius imponentes. Sicuti vero alii adstringitur: clistere hanc duces. Atque illorum quidem vniuersas ordinandi victus artem: in his verbis iam audisti: non utique in sex mensibus: sed sex versiculis. Verum autem dieteticen: id est victus ordinandi artem: nunc audies. Excalcare precordia cataplasmatibus: aut perfusionibus: non est perpetuum tutum: sed in iis tantum egris quibus in toto corpore nullum errat superfluum. Etenim omnibus extrema est perniciēs. Nam siue redundantia vitæ sit: vel que ad vires: vel que ad vasorum continentiam comparatur: siue etiam in una parte pluribus vitæ extrema sint: omnia ad partem exalfectam trahuntur. Quoties enim vidisti precordia cum plane pblegmone carerent: intra quatuor dies quæ ea gregales isti medici perfundere cepissent: pblegmone: contrabere: cum ego etiam id ipsum tibi praedixissem: iussissemque diligenter ad pblegmone m furum attentus esses. In quibus id maxime intellexisti quantum malum sit vsum qui alienus a ratione sit insuascere. Quippe ubi cum ex iis que ipsimet faciunt: pblegmonas semper excutunt: id non animaduertunt: sed iisdem semper erroribus implicantur: veluti Hippocrates iis accidere dixit: qui binc et inde osium facturas cum vlcere deligabant. Etenim illi cum pblegmonas in vlcere crearent: non tamen destiterunt: rati id adeo non ex deligatura: sed alio quopiam errore incidisse. Et quomodo queso ad aliam curationis rationem se transtulissent: qui vsum sine ratione proficiebantur: scilicet quod ita cum ipsi semper facere essent assueti: tum preceptores suos ante se facere contemplati. Siquis dem huius generis homines ne tentandum quidem

consentire ut ex indicatione quicquid sumant: sed sola experientia sunt contenti. At Hippocrates ab ipsa rei natura idoneum curationis modum inuenit. Quo post ea in vsum veniente: cognitum est quantum esset in priori error. Quin si quis in eiusmodi affectibus: cataplasmatibus et perfusione ex oleo relictis: velit ad curationem quam ratio docet accedere: ipse quanto perire absterrent qui plethorica et que parum pura sunt corpora sic curant: baud magno negotio experientia ipsa iudicabit. Sane accidit ut in eiusmodi morbis diuites potius quam pauperes perperam curentur. In his enim propter ipsorum delicias duplex peccatum non raro committitur: et quod sanguis non mittitur: et a medicis impensior scilicet adhibetur diligentia ut quotidie aliquid circa egrotantis corpus fiat. At inter initia quidem sanguinis missione maior eorum pars propter molities non admittit: tamen magis quam pauperes redduntur sanguinis affectibus sunt obiecti: ut qui magis ruz cibis se impleant: ruz in ocio viuunt. Adedici vero qui eos curant: ubi summum remedium est omissum: aliorum vsum saturatos se quod deficit putant. Huc accedit quod ipsi quoque egrum: quæ vitæ cetera morbum minore cum negotio ingerit: negligentia rati: si quis rursus quid agat: diligentia: cogunt eos precordiis aliquid quotidie admodum uere: sed nec nutritis pfecto ipsis medicis: ut quod facere semper aliquid videtur velint: quod sic se maiorem mercedem accipiuros sperant. Itaque accidit: ut illo ipso tempore pblegmone diutius incipiant: quo iam pauperibus morbus prope modum productus est ad finem. Quippe missio in pponitis febribus inter initia sanguine: non pauperibus modo: verum etiam diutius seruis: plurimis quidem quoniam aliquibus septimo crasi corrigi: nemini feri. At diuites: quod sanguinis copia: et extremorum plerumque pauperes et serui binc: cum sanguinis mittendi permittente remedium: ac quotidie ruz calido oleo perfundantur: ruz laxatibus cataplasmatibus vitantur: pblegmone nimirum aliquando vel in iocundo: vel in vetriculo: vel reliquorum istius viscera aliquo contrahunt: alii in quarto: alii in quinto oes plane in sexto. Nec oblitus arbitror es eius qui dum perfunderetur: commodum difficultate spirandi laborem ruit: omni superuacuo ad precordia caloris ut reuocato. Ergo non binc modo perijit: sed alii quoque infanti quotidie percuti: cataplasmate ipso cucurbitule ritu tori: corporis supuacua in viscera trahere. Non defuerunt profecto et qui cucurbitula quoque ipsa sunt vni: eo ruz consilio: ut circa egrotantem aliquid semper moliri videretur. Saluberrimum autem (ut praedixi) est in febribus venam incidere: non cotinuis modo: verum etiam oibis quas putrescentes humorum coctat: ubi praesertim nec etas nec vires prohibent. Leuata namque quod corpus nostrum regit natura: exonerata quod eo quo velut sacra pmissa: baud egre quod reliquum est vicer. Itaque proprii muneris baud oblita: et coquet quod coquoque est habile: et excerner quod potest excerni. Eorum enim qui in medio sunt corpore (ut isti vocant) puidetia: ubi detracta sanguis non est: maximum plane est malum. Abi detracta est: non maximum. Quamquam sic quoque nocua esse in synochis febribus potest: quippe deusta in medico calore viscera: etiam amplius deurit ac torret. Ergo eiusmodi puidetia illi duxat requiritur: quibus in una particula putredo constitit: si ruz sanguinem prius misserint. Prouidebit autem his non sicut inuiales isti medici puidet: quod statim inter initia relaxat: sed in plerisque prius. Relaxata namque remedia sicut quod in febribus punit evocata: ita si in principio sint admodum: pro eo plerumque

attrahit. Zata est ad huc ad affectu loci fluxione reprimere remittereque hac expedit non ad ipsum attrahere. Que vero reprimere dicuntur si adstringendi vim obtinent in principijs idonea sunt duplici ratione et quod robur affectus particulis inserunt (vñ min⁹ propter affluxu extremorum in se recipiant) et quod eorum quod in ijs ista contenta sunt tenuissimū retrosum exprimant. Quod si tū fluxio humorū per ea remedia cōpescitur tuz densitas quod ex adstringendo in affecta particula relicta est crassiora detinetur: ita rēpestiva relaxatio est: quo ea quod retenta sunt vacues. Precipue autē adstringentib⁹ est utendū ubi in iecur aut ventriculū superuacū p cubuit: quoniam et primorib⁹ admodū he partes sunt et munus suū obeant vel in ipsis morbis est necessum. Porro est non exiguū eorū munus qualeque reliquarū partū: quib⁹ illud modo negotium est ut id quo nutrimentū cōficiat: verū quod rāiopere aialis interit ut si neq⁹ in vetriculo probe alimētū cōcoquat nec in sanguinem in iocinoze mutetur: vñ quod in fame nobis accidit ut cibi penuria exigere in abstinentia cogamur idē tū oibus aialis partibus accidat. Nō est ex ijs quod deuorant quis si ex ijs quod in ista dicitis visceribus cōfecerit alimētū toti corpori suppeditat. Atq⁹ ob hoc nō mirum impensius quā cetera mēbra vetriculus et iecur adstringētia desiderat. Ergo cū ea que ista infixa sunt euocadi tēpus est: tū quoque modice adstringi potestulant quod est adstrictio in principio largius ijs quā ceteris partibus adhibetur id seruandū assidue est quoad saltē quod id indicet causa manet. Causa vero ē (ut paulo ante testati sumus) nutrimentū cōfectio. Si igit⁹ p imbecillitatē partū recte concocierint: nō modo assumpti cibi nulla est vtilitas: sed etiā ventre nō raro ex eius corruptela lacessito expellit quoc⁹ aliqd prius. Ita sive duplex ista noxa toti corpori accedat: cū nec cibo sumpto nutrit et aliquid ex eo quod sibi reposuerat amittat. Huc accedit et quod ciborū cōcoctio siue ea in iocinoze siue in vetriculo sit impoerspā febres intendit ac succi vitio exacerbat. Quo magis in oī febrib⁹ ciborū concoctionē pspicere magnopere oportet. At que eius rei causa roboris quoque instrumentorū quibus perficitur nō leuis habēda est cura. Sane aliq⁹ sunt (ut Hippocrates ait) quod ex eo quod ignorat nō parū lucrificiūt. Arbitratur est iocinozis se pblegmone relaxantibus presidiū curare: ex eo scilicet famā sibi cōparantes quod in agnitione falluntur. Siquidē videtur nonnūq⁹ lineamēta musculi qui a costis ad precordia peruenit persimila iocinozi. Aditū autē minime arbitror: eos qui nec aliqd quic⁹ in arte probe didicerūt nec in agnoscēdis affectis partibus se exercuerunt sic laudem aliquando cōsequi. Verum istos mittam. Nos vel si minima suspicio sit iecur vetriculūve laborare abstinēbium proutinus oleo incoquemus ac eas particulas perfundem⁹. Cū autē duplex sit oī abstinētio facultas et qualitas sit veluti i libris de medicamentis est traditū: vñ in pōtico adstringēdi facultas nō parua est: in reliquis oī⁹ amara quidem qualitas est vebemētissima: adstrictio vero (quā saltē gustu agnoscas) aut plane obscura aut prorsus nulla sentitur. Proinde pōtico ad iocinozis et vetricis pblegmonas eligi prestat. Porro id est tū folio tū vero flore lōge p cetera abstinētia minore: odor quib⁹ nō modo nō infuans versetia aromatiū quid preferēs eliquis oibus plane est sedus. Quare hec fugere cōueniet: vñ autē semper pōtico. Etia reliquorū medi-

camentorū in quibus mixta cū amaritudine adstringēdi vis est aliqd in oleo cōijcere: atq⁹ ad eundē modū ut licet. Ostendim⁹ nāq⁹ in opere quod de medicamentis inscribit⁹ amarā qualitatē preire ac viā adstringēti facere. Quo sit ut medicamentū id genus cibis quod tantū adstringat sit prestātus. Ac si quidē intendere adstrictiōne studes etiā oleū ipsum adstringēdi vim habeat: cuiusmodi est et quod Hispanū vocat⁹: et quod cūz frōdibus oleo preparare solēt: vel quale est crudū quod greci omphacinū vocāt. Sin leuioze vñ adstrictiōne placet aliud olei gen⁹ pparabis: precipue quod tenuiū sit partū quod gen⁹ sabinū est. Optimū tñ ubi adstringere vebementius est opus bistriciū oleū est ut quod ambas in se virtutes habeat et amarā et que adstringat. In penuria vero abstinētiā inter initia vel melinū vel mastichinū vel lentiscinū satisfecerit quod si exigua febris sit etiā vnguentū quod ex nardo cōponitur. Et si autē optimū id quoque neq⁹ enim parū interest inter id et quod vitiōsum est: cum id quod Theopoli in Italia conficiūt noie tantū nardinū vnguentū sit si cū eo quod in Asia sit pferat. Ad antea Laodicee tārū cōponatur: nūc etiā in multis sit oppidis. Quod si inclinatio febris in qua ista moliris: nō plane sit facilis: abstinēbis a nardino: vteris autē hoc tpe rectius melino: aut si id nō est lentiscino: ab hoc vero mastichino. Quinib⁹ nāq⁹ bis nardinū vnguentū valentius exalta scet. Quare si reliquorū copia nō est: rosacē illi admiscebis. Sane myrtinū adstrictio idonea nō est: cū cras florū sit partū quā ut alte descendere possit. Atq⁹ hec quidē exēpli gratia prulū: nā magnā eorū copiam deligere ex medicamentorū libris licet. Ad eūde vero modū et cataplasma cōpositā vim habeat ex ea que tenuitū sit partū ac relaxet: cum vero ex amara et adstringente. Superet autē in ijs ubi scilicet cum repare mere: cum robur addere studem⁹ quod adstringat: ubi tenuare ac detergere ematū: ubi euocare que ex relaxantibus tenuiū maxime sint partū. Siquidē que crasse substātie sunt ea pus motib⁹ sunt accommoda. Eum autem definitū in opere de medicamentis sit: et que vel solam optineant adstringendi vim vel amaritudinem: et que ambas possideant qualitates: maxime diligēda sunt que ambas habēt: ubi ea non ad sunt: ipse amara ijs que adstringant miscetis: ita mimitrū vñ nos in iocinozis pblegmone: ex copiis presentibus cōponere cataplasma vidisti. Erat enim is qui egrotabat medicus quē iam lucernis accēsis inuisimus: quo tpe ab ijs qui talia venditant: nihil emi potuit. Ergo cū inclinātā notabiliter febrem inuenissem: vñ dum occasione pprimū censui: eo certe magis quod suspectam⁹ borā que gallicinio futura erat alterius accessionis instiū allaturā verebatur. In cori in oleo quidem absynthium: in aqua vero coroneū. Dū autē beccoquebant myrobalanū (quod greci myrobalanū pisma vocāt) et treos radicē que intus inuenerat: coruli tribraut⁹. Dein olei et aque que parauerat ipsozōne in lebere immisi: ac ubi modice coxerā myrobalanū et trim vna cū exigua cera inieci. Eo quimus autē coroneū nō in aqua modo: verū etiā per sepe in austero vino. Ac omnib⁹ eiusmodi cataplasmatibus: de ipsa quoque coronei carne interdū admisceamus. Quippe ubi et quod cōfluit copiosum est: et particula ipsa infirmorū adstringēt vim (sicut scis) inuagem⁹. Abi vero tū corp⁹ totū purū est: nec mēbrū ipm imbecillū: nec vitra quod pfluit: ibi in ijs quod miscēt ma-

terijis minitū quidē sit qđ adstringat: copiosius hō
nō solū qđ relaxet: sed etiā qđ amarus est qđ acre.
Qđ si exigua febris sit ac pblegmone nō adeo calēs:
tū eger ipse inedia tolerare valeat: hoc casu digestio-
nem quidē curandi speciem intendes: adstringentem
autē remittēs. Neq; cū amplius ipse saltē pblegmone
cōducere possit: que adstringūt vbi nec affluit quic-
q; et crassus humor affecto loco tenaciter est infixus:
sed (sicut predictū est) trabēde parū curationis ac qđ
adstringant miscendi cōsiliū pbamus quo robur
mēbrozū tueamur. Unde nec colo laborante nec reli-
quorū intestinozū quouis nec musculus qđ in pector-
dijs habent aut ipso peritoneo miscenda adstringē-
tia sunt. Sed nec cū vesica male habet vterusve: mo-
do (ut dictū est) nūq; vltra ad locū fluat: nec sangui-
nis redundātia nec excrementozū copia in toto sunt cor-
poris. Porro renes et pectus in media predictozū con-
ditione sunt: quātū. Iam vtrūculi locinorūq; sollicitu-
dine absunt tanq; reliquozū supergressa. Si quidē in
vtrūculo ac locinore resolut robur est pūctiosissimū:
in illis minime est periculosus. In his hō est quidē
periculosus nō tñ perinde vt in illis: nisi si pus edu-
ceret pectore aut pulmone aliquid sit opus. De liene
pnunciare absolute nō est nec nisi prius definita tñ
corpi totius natura tñ hō affectu qđ curationis tpe
occupauit. Illa si veleger ex ijs sit qđ atre bilis excre-
mentū naturaliter cōgerat: vel etiā eo tpe succus is in
eo abundet necesse est in liene curādo adstringētia re-
liquis admisceas quo visceris robur custodias. Ita
est et excrementa ad se trahet: et cū corpus expurgat:
ipse rursus in vtrūculū excreat: veluti in nālīb; cō-
mētarijs de ijs ē pdictū. Sin nullū oīno sit atre bilis
excrementū aut oīno adstringēdū nō est aut pcissime.
Oseruandū hō; diligēter est nō in liene modo verū
etiā in oibus partib; in quib; humor putrescit: qđ
symptoma maxime sit vebemēs: qđ secūdo loco aut
tertio: quo videlicet affectu ex ipso plane inuēto ido-
reā ei curā adhibeas. Alias nāq; in mēbro affecto ca-
lor superat: alias tumor qđ vel ppter abundantia hu-
moris vel ppter crassitudinē sit durus. Si igit calor
preponderat id agēdū vt sensim per ea que tepentes
calore optinēt digeratur quod genus est tum lini se-
men tum chamemeluz. Quibus adijci vel bordei vel
fabarū farina debet: quippe quorū neutrū exalfacit
Sepe autē (vtrū nō ignoreas) qđ medici attomeli vocāt:
pro cataplasmate eiusmodi pblegmone preparam;
atq; aque aliquid miscemus: ad lienem hō etiā ace-
ti aliquando aliquid. Si hō laborantis pblegmone
paris calor nō multū a natura excessit sed magni-
tudo ei; notabilis fuerit digerere baud timide sine
aqua debebis etiā fenigreci aliquid supradictis im-
miscens. Si veluti scirrhosa duritie pblegmone sit p-
pter humoris quem continet vel crassitudinē vel len-
torem tñ aceti aliquid tñ amara medicamenta simul
immiscēda curabis: potissimū in liene. Et est viscus
hoc ppterea qđ ab locinore crassum humorē trahit:
eiusmodi humoris occasione plerūq; laborat. Quo
magis cataplasmata que ex oxymelite et absinthio et
cappari fiunt illi sunt idonea. Nec igitur cū medicola-
rum vulgus ignoret oēs oleo perfundūt et cataplas-
matis relaxantibus curāt pscūp corpus vacuetur:
omniūq; maxime diuites: quibus nō solū in talibus
obsequunt sed etiā eos lauari in balneo permittunt
Ego hō nec cor; qđ ex putrescente humore febriēt

lauem quēquam: nec relaxantibus cataplasmatibus pri-
usquā supvacua purgati vnt. His vacuatis nō so-
lus audacter lauet; sed etiā cataplasmatibus vnt. In alijs
quidē mēbris: ijs que relaxēt in locinore vero ac v-
triculo: additis etiā que adstringāt. Partus hō ad
pectus quā ad ea est adstringentibus vtendum: quā-
do talia humores qui pblegmone excitant: in pul-
mones et cor nōnunq; reprimūt. Ac cibis potius bo-
rum firmitudini est cōsulendum. Neq; cū sicut in lo-
cinoze et vtriculo: ita hic quoq; tenuissimo victu est
vtendum. In illis nāq; alimētum cōcoquitur: metusq;
est ne ipso pblegmone laborantibus nec nutritū
rite cōcoquantur: et pblegmone augeat. In pectus ve-
ro rātum alimēti iā cōcocti peruenit: quātū vni ipse
particula nutriti de satisfacta. Ac iōge quidē magis
in pulmonis pblegmone abstinendum ab adstringē-
tibus est: quādo in eo ipso quoc; relaxantibus admi-
scendū aliquid actum quodāmodo et euidenter cal-
facientū est. Quippe foras trahere pot; quā repri-
mere in eo debem;. Itaq; etiā cucurbita ptiliter ijs qđ
sic laborāt: si pri; sint vacuati: applicabit. Si hō abū-
dantia succozū (quā vocant pierbozan) in his sit nō
magis ex pulmone in pectus aliquid excrementi trās-
feret quā ex toto corpore attrahet in vtrūq;. Eadez
ratione nec in cerebrū et eius mēbrana; pblegmone
cucurbitulis in morbi initio vtimur: verū vbi nec in-
fluit adhuc quicq; et totū corpus prius est vacuatū.
At reprimētibus in his quoq; inter initia vtendum.
Sed cū oibus cranet mediū occupantibus in altū
descendere reprimētū vim cupimus: eozū qđ preire
ac deducere ea possunt aliquid reprimētibus ad-
miscebimus. Ea sunt quorum substantia ex tenuib;
partibus constat. Sane acetum non modo tenuium
partium est sed etiam non medicorem reprimēdi
vim obtinet. Quo profecto rationabilius in princī-
pijs affectuum ipso vnt rosaceo admiscentes. Pro-
cedente vero tempore etiam spondylii et serpilli (qui-
bus iam non modo partium tenuitas sed etiam cal-
or inest) aliquid admiscere: quo scilicet tempore trā-
sire ad ea que concoquant ac digerant conuenit atq;
hec vtrāq; valentiora quam postulet ipsa pars affe-
cta deligere: cui viribus eorum per ea que interflunt
ossa remittendū. Sane ad eum modum et castoreo
vtimur: cui tamē eo in alijs pblegmone minime vti-
mur: quātū etiā in summa inclinātionē sunt: est effi-
calidius id quā vt pblegmone sit idoneū. At hō lo-
cis circa cerebrū pblegmone ipso iā inclināntibus
est vtilissimum: qm nō continuo his: sed oibus in-
teruenientibus occurrat. Inest autē eiusmodi pbarma-
co et partium tenuitas quod ipsum ijs quorū pelu-
sum obicem trāsmitti vim oportet: est accommodum.
Illud te profecto nō fugit nos singularū particulaz
meatus qui ijs ad superuacuozū emissionē suat pro-
prii fluxiles reddere. Intestino vtrūculo et mesen-
terio et locinorū intestinū rectū. Renibus
vesice locinorū gibbis vene caue et arterie magne et
oibus que in lumbis habentur cū qui vrinis est dele-
gatus. Pulmonibus et pectori ipsam asperā arteri-
am et fauces. Cerebro et ei; inuolutis cū qui pal-
atum et nares descendit. Partur fluxibilitas ijs qđ p se-
dē excerni habēt multa et cibis ijs qui vtrū liquant:
et pbarmaci que modice pnare possunt. Que effi-
aciora sunt vitare oportet: qm pblegmone exacer-
bent. Ad vtrūculū nō; secus et lienem: si quādo pble-

gnone sint verata: nec multa ipsa est visio: quoniam illico in bilem transeat: ac viscerum pblegmonas auget. At excrementa que cum urinis feruntur: per ea que urinas mouent (diuretica greci vocant) promouebis. Non secus que in pectore et pulmone continentur: rursi (per ea scilicet que hanc moueant) vacuabis. Porro in opere de medicamentis cuiusque materiam didicisti: non eorum modo que tam comprehensa sunt: sed etiam que cerebri membranarumque eius superflua per nares emittunt. Etiam horum quoque omnium vberet materie suppellectile in illis commentariis habes. Quare abunde sunt ad rem presentem que hactenus de pblegmona laborantium partium differentia disputauimus. Dicitur enim plura de ijs suis in ea inebriat que omnium tumorum qui preter naturam sunt: curationem comprehendere. Necque enim in presentia dedita opera et studio hunc sermonem sum ingressus: sed preter pensum in eo: sequela quadam rerum inuolante: diueri. Siquidem propositum nobis in hoc libro non fuit ut te partis cuiusque pblegmona obesse curationem docerem: imo ut noxam eorum ostenderem quibus cataplasmata in febribus non vacuato prius toto corpore imponuntur: potissimum ubi intra corpus aliquid pblegmona infestatur. Quippe si ambiens ita calet ut materias valenter liquet: maior noxa etiam modi cataplasmatum succedit quas lotioni in balneo. Quiaque autumat qui quotidie precordia perfundit: et cataplasmatum inducunt: non modo nulla ex ijs noxam: sed etiam magnam visilitatem egris comparari: contra ex lauando non modo nulla visilitatem: sed etiam maximam incommodum: scilicet ignorantes sicut reliquorum omnium que circa egrum administrantur: ita et balnearum naturam. Ego vero de vniuersa earum ut in superioribus disputauimus plenissime. Nunc tantum dixisse est satis: quibusdam prorsus nihil nociturum balneum: quibusdam minus quam cataplasmata. Quod enim in precordiis relaxantia (que illi vocant) presidia faciunt: id balneum in toto efficit corpore. Eoque cum in remissione febris adhibetur: corpore tam medio: critere transpirante: non exiguum afferre commodum: omnia ex eo tum fuliginosa excrementa tum fumida educens. Et si quidem nullius visceris imbecillitas subest: proficit egrotanti: si tamen horroz inter exhibendum non incidit. Tribus enim vis in balneo quod in quacunque febris adhibebis: intentus sis oportet. Vni quod citra horroz sit administratum. Secundo quod nullum prime note viscus sit imbecillius. Tercio quod multitudo crudi humoris in primis venis non contineatur. Horroz namque (ut prius dictum est) non solum intendere iam presentem febrem potest: sed etiam cum non fuit: eam interim excitare. Partes vero imbecille si quatos iam humores magis recipiunt quam antequam quarentur. Et rudiorum vero copia: in totum corpus digerit. Porro si nihil obstat: ex balneis duo hec egro compendia accedant: et quod redundante humorum aliquid vacuabitur: et quod multum febrilis caloris transpirabit. Quod si preterquam quod nulla princeps pars imbecilla sit: etiam inferioris note partium aliqua sit inuoluta: veluti podagricis pedes: et ijs qui articuli visio laborant (καρπιαίτικοι greci vocant) vniuersi corporis articuli: maxima salutis pars egro ex balneo comparabitur: ipsi infirmis partibus que superuacua sunt excipientibus. Assolent enim nonnunquam et citra balneum superuacua in partes infirmas confluere.

Et balneo vero magis: utpote tum succis ipsis per id liquatis: tum vis per quas in eam partem factis. Ambo enim hec ex moderato calore proueniunt necesse est: tum ut humores liquantur: tum ut dilatentur. Proinde sit ut cum secur: ventriculus: pulmones: pectus: vel principium id genus partium aliquid imbecillius sit: maxime ledatur quicunque se lauerint: si illis superuacua in corpore sint: idque ipsi cataplasmate vis: duplex incommodum sentiant: ac quod id nullo redemptum comodo. Quippe balneum tum corpus totum vacuat: tum quod fumidum est ac fuliginosum detegit. Relaxantia cataplasmata: ac siccis facultatis per fusiones ut nihil boni afferunt: sic superuacuum omnem ad imbecillius: quocunque id circa medium corpus sit: contrahunt: siue secur id: siue ventriculus: siue septum transversum: siue mesenterion: siue ieiunum: siue colon: renesve sit. Quod si diligentia ostendere volentes: etiam pectus vna excalfaciatur: vel in ipsum: vel etiam in cor: vel in pulmones superflua rapiunt. Hoc imbecillam partem vel que natura est inextinguibilior: (alij namque alia sic se habent) vel que ex preterdite aliquo morbo inextinguibilis contraxit: vel que in presenti tempore in hac sit perducta. Non enim partium omnium que aut pblegmona laborant: aut putrescentes ibi humores: aut obstructions continent: virtus statim infirma est: promptius tamen in ijs quoque superuacuum qualecunque id sit: in egra parte propter calorem quem affectus excitat: fertur. Quippe particula quam obstructio aut putredo aut pblegmona obsedit: febris ipsa: veluti focus est. Ergo cum hinc propter calorem sua sponte trahantur alia que praeter occasio extrinsecus: ex ijs que potestate excalfaciunt accessit: necesse est affectum intus duci. At vero si quis ut predictum est: toto corpore prius vacuato relaxantibus curet: ubi scilicet maxima febris non adest: vique ipse desit aliqui potest. Tunc vero cum dictum est: lauare citra noxam licet. Lauendum tamen a frigido solio vis est: quando et crudi et putrescentes succi: minus apti ad exbalandum redduntur: si quis in eo morietur. Sane officit ijs etiam si aqua admodum sit frigida: quando sic affectorum tum corpus totum: tum vel maxime afflicta particula diffusi euaporantque postulat. Quo sit ut vel profundius illos aqua idonea soleam: vel si moderate que in natatione est frigeat: ingredi permittos celeriter exire iubere. In progressu tum morbi: quo tempore et absumpta iam superuacua sunt: et tum cruda tum putrescentia concocta: et cataplasmatum relaxantibus: et balneis inter praedevitare. Porro apertissimum in febribus quod intermitunt: et reperiunt: tempus est cum ut dictum est: exbalare iam ceperit febrilis calor. Statim enim corpus ad nutrimentum preparat: huius quoque opportuno tempore ex duplici contextato respectu: nempe summo preecedentis accessus vigore: et future principio. Ad hec namque spectantes: operam dabimus ut quam longissime ab utroque nutriamur. Ergo si spatium quod inter summum prioris accessionis vigorem et sequentis principium interuenit: satis sit amplum: facile est idoneum tempus inuenire. Sin exiguum id fuerit: alterum facias necesse est: ut aut egrum admodum adhuc calentem nutrias: aut sequentis accessionis inuasionem tam tam affuturam. Quo magis presagi medici eiusmodi febribus indiget: quod praeter statim diebus: quanto spatio duratura febris sit: colligat. Quippe si continens fuerit: constat breui finiendam. Si itaque ultra septimum progressura non videbitur: prorsus continendus a cibo eger est: vique si virtutem non defecturam colligam. Sin ad nonum: aut vnde decimum: aut quatuordecimum usque progressura videbitur.

tur aut etiam in septimo sentenda: ceterum eger vires infirmiores habere quam ut in tantum tempus sufficit: necessum erit nutrire: ac deligere: sicut in re ancipiti conuenit: quod minus sit noxium: distinguendo id discernendoque ab eo quod magis sit nocitum: idque tum ex loco afflicto vna cum affectu: tum accessionis et principij et summi etiam vigoris consuetudine. Siquidem ubi vel secur vel ventriculū pblegmone prebendit: perniciosissimum est ante accessionē cibare. Abi bec abest: quibus infirma est virtus: vtilissimū. Aliolem enim ijs qui ita se habent: iocundior quidem afflicto alui defectiones vna cum accessionibus inuadere: ore autem ventriculi vexato: syncope. In alijs vero animallibus instrumentis: quod iam dictis portione respondeat: tum ex situs eorum ratione: tum dignitatis: estimabitis. Ageturque de ipsis postmodum. At summi vigoris et accessionis principij morem sic consideres: censeo. In summo vigore notabis an citra magnitudinem febrilis caloris siccus sit et squalens: an citra siccitatem vrens. Priore namque humectante victu masdefacere quam primū oportet. In secundo dum plurimum caloris se remittat: manere. In principij vero accessionis more estimabis an corporis extrema perfrigeret: et magnam sanguinis reuocationem ad interiora corporis faciat: an omnino corpus non premat. Quippe secundum hoc: ceu facile: cōtemnea. In priore distinguas oportet. Nam si abscq̃ visceris pblegmone: aut succorum redundātia: motus ad interiora in accessibus pollet: nihil offendes paulo ante cibās. Sin vel pblegmone vel redundātia subit: cauenda est ante accessionem cibatio: ceu res maxime noxia.

Galeni methodus medendi: vel de morbis curandis: Thomā linacro anglo interprete.

Liber duodecimus.

Non sunt: sicut non

nulli autem: eque que cum symptoma-
tis consistunt febres: aut februm gen-
erum: aut species differentia: vel: sed ve-
luti cum alius morbus alij morbo: tunc
symptoma symptomatico vno tempore: eodem in corpore
re: copulatur: sic et cum febre incidunt quedam grauiora
symptomata: quibus prospiciat maiore medentis so-
licitudine debet. Nam de leuioribus que februm ge-
nerationi necessario succedunt: adeo omnino non me-
minerunt: ut etiam ceu prozusus non sint: innotinata
ea reliquerint. Atque vel rarer febricitantibus inci-
dunt: vel communem magnitudinem excedunt: seorsus
ab alijs tradenda censent. Sunt porro eorum prime
differentie tres. Aut enim in actionum offensa consi-
stunt: aut in retentorum vacuatozūve immo dico ex-
cessu: aut corporum in forū affectu. Quartū enim ge-
nus numerandū inter symptomata non est: etiam si in
ter symptomata quam maxime non pauci id posuere:
sicut erysipelata: opbrbalmias: vlcera: patoridas: reli-
quaque id genus. Ex predictis vero tribus actionum
quidē offensa si contrahant: sollicitudinem medicū ad
se conuertunt: affectumque deferere cogunt. Idem fa-
ciunt et eozū que retinentur vel expelluntur: excessus.
At genus quod in affectibus consistit: alterius qui-
dem quem curare oportet: affectus est signum: ipsum

tamen nullam seorsum curationem exigit: vtpote cum
affectu vnde nascitur: vna cessans. At enim in summa
dicam: nullū symptoma: quia symptoma est: nec cura-
tionis rationem indicat: nec primū immutat. Adon-
stratum enim est ex morbis ipsis curationis indicatio-
nem prestari: veluti ex causis ipsis prouideretur. Dictū
preterea est et quomodo prouiso ipsa cum medendo
simul sit mixta. Ex accidenti tamen symptomata quo-
que curandi rationem mutant: cause scilicet locum eo
tempore habentia. Eozum omnium cum veluti causae
se curationem immutant: vnum caput est. Dico id
vnum lesionē: siue ea ipsius virtutis sit: siue affectus
nis: quando si nihil ijs officiant: curationem non in-
terpellant. Sed autem vires vigile: dolor: et immo-
dica vacuatio. Affectui vero eadem non vtrique semper:
ceterum magna ex parte nocent: ac potissimum curae fue-
rint immodica. Ob bec igitur sola: curandi ratione
quā ob initio institueramus: ad presens mutata: sym-
ptoma sum mouere primū cogimur. Ergo si labat vi-
res: non tamen vehemēter sunt iam resolute: sed adhuc resistūt
ad symptoma tū sum? attrēt: atque id quā primā sum
mouere maturam? Sin iam resolute vehemēter vires
sunt: non modo symptoma sedare: sed etiam illas firmare per-
peramus. Quod si vno remedio tū symptoma lenit: tū
morbo? curari queat: id vtrique non fuerit symptoma res-
picere: aut symptomatico cā remedia sumere: sed ois
eiusmodi auxiliorū spēs plane morbi curatio est. Ne-
que enim cum lateris dolorē in pleuritide: misso sanguine
vel corpore purgato: sanam? nec cum abscessus discentū
et cum dolore pulsans diuidimus: ac pus emittimus:
eiusmodi curatio symptomatica est: sed cum in dysenterie
ricozū defectibus? ubi vehemēter rodūt: vel tragi suc-
cū: vel bitrini scūū: vel rosaceū ceratū per inferi? indi-
mus: quibus? vtrique pndijs ipsa exulceratio iustinozū non
sanat: maxie si putrescēs: aliqd habeat: sed vires inter-
rim cōquiescūt. Atque id est cōtra symptoma instare:
morbo ad id tēp? neglecto. Quippe ubi virtū robo-
ris fiducia est: adeo non quā per symptoma pugnam?
ut per prius ea non nūquā pndia quā dolore afferunt:
morbo ipsos curem? veluti pfecto dysenterie ipsi:
mordētibus? maxie medicamentū tū potissimū medemur
cum vtrique sit grauissima. Quippe medic? quā quā
genarius cum iam septē noctibus? egrotasset: nec vtrique? ad
modū valentibus? esset: ubi dolor illi capitis vehemens
in dextro potissimū tēpore est oboritur: non expectans
dū amicorū quispiā ad se veniret: sibique nocte venā
incidit. Itaque dolor illi prius cōquiescit. Ceterū illo
go tēpore tū decolor: tū viribus imbecillis: tū exilis
māsit: alique corp? eius desijt (atrophā greci vocant)
sic ut vix pnt inuā habitū reciperet. Est porro hic quos-
que duplex medicorū cōtra dolorē instantiū ratio. Al-
tera qua delitij cubantū subscribunt: altera ex ar-
tis variōe. Quippe si licet egrū doloribus? obnitiē va-
lentibus remedijs vno die psanari: qui tota neglecta
curatio dolori tū est intentus: non id ex artis ratio-
ne sed in egrorantis gratiā facit. At si ex dolore vires re-
soluuntur: atque ex eo periculum impendit: mitigari
dolor: et roborari vires debebunt: quo et morbo resistere:
et curationis spatio sufficere valeant. Quidē nouit
quosdā tū medicos: tū egros: qui dū animosi vident
volebāt: ob id ipsum perierūt: quod fortiter ac viriliter
cōtra dolorē semper sunt teniti: nec quod euz leniret quicquid
ceperūt: sed in asperis et (ut ipsi interpretabantur) affectu
destruētib? auxilijs persueuerāt. Quos sane spa-
tio curatos

cto curatos esse satius fuisset q̄ breui viriliter mori. Quidā autē (vt sibi est visus) generose dysentericos vehementissimo medicamento curans multos vno sanauit die: quosdā vero iugulauit. Erat nāq̄ eius medicandi ratio eiusmodi. Lepas id genus qd̄ greci carton vocant vno die comedendas cum pane dabat: paululū bibendum: postridie mane muriam acerrimā per inferiora infudit: secundū hanc etiam pbarmacū valentissimū. His igit̄ tolerandis quicūq̄ sufficere potuerunt prozsus sunt sanati: aliiq̄ vero conuulsione: aut anime ex dolore defectu: vna cū madoze curis oborto interiere. Esto igit̄ terminus quē non transibitis qui ex arte generose contra morbū pugnat vt tuto medice. Et vero qui dolore mitigar ip̄saz viriū custodia. Vbi vltra pergit crudelis hominis officii facit qui vna cū morbo vitā quoq̄ homini aufert. Qui vero cubitis delicijs subscribit: eiusq̄ voluptatem pro meta gerendorum habet adulatoris. Dm̄mittunt medici eiusmodi excessus cū in alijs quoq̄ remediorū generibus non paucis: tū vel maxime in ijs vocatis anodynīs que ex papauere succo vel akerci femine: vel mandragore radice: vel styrace: vel tali quop̄tā sunt. Nā q̄ qui egris gratificant: in eorū medicamentorū vsu modū excedūt: q̄ qui inēpestiue imodiceq̄ sunt animosi: dum prozsus bozū vsu refugitū dolorib⁹ egros iugulāt. Ergo velut in omni tot⁹ vite tū habitudine: tū actiōe: ita hic quoq̄ consiliū illud sapientis: qui ne qd̄ nimis cōplectemur: habentes pro fine quo tendamus cubitis vilitatē. Quippe si fas est ijs remedijs que morbū auerant qd̄ optam⁹ efficere: abstinendū ab ijs somniferis medicamentis est que vocant anodyna. Sin ex vigilijs q̄ viriū resoluēdis ad mortis discrimen eger tendat: tū profecto inēpestiue eiusmodi medicamentis vrare: scilicet non ignarus corz portis habitū nonnihil ex bis ledendū: lesione tamē q̄ morte potius optādā. Nā si hec admodū magna non sit: salū spatīo eā sarcire licebit. Sin ita est imodica vt nec prolisio spatīo persanari queat: at certe hanc ip̄saz eligendā poti⁹ remur q̄ vt homo pereat. Hac nimirū persuasione ip̄se quoq̄: tametsi omnium maxie ab vsu grauit̄ sopientū abborrens: aliquādo tū ea q̄ colicis exhibeor: ijs qui vel oculoꝝ vel aurīū: vel aliarū partū rebelementissimo dolore cruciant. Interi hō q̄ cum eger ex tenui desillatide: vigilijs: q̄ rebelementi tussi vrgēt: pauxillulū eiusmodi medicamenti effero: facile noxas eius: si quis semel est vsus: spatīo emendatū iri rat⁹. Porro dissident inter seipsa medicamenta. Quippe que plurimum torporē inducentiū si se habētca ad presens magis sūt efficacia: ceteri valentē q̄ remedijs rebellē in corpore frigiditatē relinquūt. Que bozū in se habent minus: calfacientiū vero que admixta sunt plurimum ea quanto sunt ad presens minus efficacia: tanto in futurū minus sunt noxia. Omnia tū id gen⁹ magis sunt salubria si post annū a cōpositione iuant: velut quod ad Pbilonē referūt auctorē: quod ad dolores ex sensus corpore sedandos nullo min⁹ est celebre. Sunt sane q̄ alia medicamenta non pauca ex semib⁹ q̄ pastinaca pisce confecta (greci diaspermaton q̄ trygonos vocant) sicut ad corpore in p̄sens inducendum mītorata: ita in futurū sunt iutorata: atq̄ hec quoq̄ oia vtili⁹ annotina sumunt. Pbilonē hō medicamen etā si duozū iriāre aut quatuor annoz

fit: multo sane est meli⁹: sed nec inutile tñ sequentib⁹ annis ad decimū vsq̄. Quodcūq̄ vltra inuenerant: tanto quidē est min⁹ noxiū quanto est vetustius: ceterū languidus est vtrūq̄: eoq̄ parū nauiter cui⁹ gratia paratū est perficit. Ergo sicuti cauendus est quo ad fieri potest: eiusmodi medicamentorū vsus: ita si necessitas vrgēt: nec admodū noua sunt offerēda: qd̄ frigida que in bis sunt preuallentes vires adhuc habeant: nec ita antiqua vt spē nostrā frustrent: sed vt cōprebensum est: tandū dimittenda sunt quoad violentia refrigerantū ab eozū que calefaciunt vt mittetur. Et talitū quidē medicamentorū vsus eoz qui aduersus symptoma pugnant est proprius: potissimū vbi ex frigida causa dolor est excitat⁹: obsumēt talia plurimū ip̄si affectui ac curationi contumaces eū reddūt. At sanguinis missio: que sez vires nō detrahīt: symptoma spectantis medici op⁹ non est: s; eius qui totū affectū adumere studet. Ad eundē modum q̄ balneum: q̄ purgatio: q̄ fomenta calida: q̄ vini portio. Quozū omniū Hippocrates in apborismis: vbi de oculis dolentibus loquit̄ bis verbis meminit. Quozū dolores meri portio: lautio: fomentū calidum: vel purgatio soluit. Hec nāq̄ omnia dū affectus sanant: vna etā cū ip̄is dolores sedant. Eodem modo nutrimentū (vt in superioribus est dictū) vbi in sicco q̄ squalente corpore stomacho laborante exhibet̄ dū affectū ipsum sanat etā syncope periclitari potest. At non ea que ex redundantia frigidorū incidit: siue resolutio siue stomachi syncope est: alimentū ceu medicamē desiderat: quanq̄ etā in eiusmodi affectibus non solū nutrimentū: sed etā vinū aliqd̄ nō raro egrotanti dare cogimur: non vtrūq̄ quo affectus curemus: sed quo periculū in presens deuellamus. Quippe vacuatio potius q̄ adiectio est hoc genere laborantiū curatio. Licetq̄ quotidie videre sic egrotantiū plurimos medicorū ignorantia perditos. De quibus agere nūc mihi inēpestiū videt̄. Ergo febricitare incipiūt nonnulli vbi magnā crudorū suorum copiam vna cū ozis ventris (quod stomachum vocant) offensione: vel ex cruditatib⁹ vel alia quapiā occasione congesseerūt. His q̄ precordia inflata: et totū corp⁹ amplioze mole quā pro nature modo cernitur: tū color bis ad albidū: quā pro naturali habitu q̄ intereute aqua laborantiū magis simile est mutatus. Nonnullis etā ad nigri⁹ aut liuidi⁹: quos qui dē medici plūbei pallores appellant: oibus pulsus arterie minores sunt q̄ pro caloris ratione: preterea obsecutū omninoq̄ inēq̄les: sepe ea iniquitate quā systematicen greci vocant: semper vero ea que in vno est ictu. Nulli tali talium sanguis mitti sine maximo dispendio solet: cū tamen vacationē desiderent: vtrū nec sāguis missionē nec purgationē sustinēt: vtpote quos sine bis syncope subito adoriūt. Quenā igit̄ est ratio talibus medendi: qui cū vacuari postulent: vacationia presidia non ferūt? Sane nullam aliam bis idoneā vacationē inueniunt: preter eam que ex fritione parat̄. Incipere vero in principio statim morbi oportet: ac primū a crurib⁹ superne deorsum: idq̄ linteis non admodū mollibus: sed aspreminis medice quid habentib⁹. Debet etā radi ab his curis: cū simul q̄ calefieri per ea q̄ digerit egrotus postuler. Debine tota brachia ab humeris vsq̄: atq̄ superne deorsum: simili modo sunt fricanda. Vbi vero artus omnes abunde calore videntur: q̄ metus est ne quis

et multitudine frictionis confusa tā carne lassitudinis sensus superueniat oleo relaxante vteris: quod genus est sabīnū: ab adstringente vero abstinēbis: cuiusmodi bispanū est bistricūq; et quod vna cum germinibus: vel ex oliua ad huc immatura conficit. Hyems vero si fuerit: nībilo deterī? sit si ad digerendū aliquod trāseris: cuiusmodi sicconiū est: aut qđ cū chamemelo cōponit: aut quod apud Egyptios ē in precio. Quod si horū copia non sit: oportebit accepto relaxantiū oleorū aliquo: et in quo nulla sit adstrictio: potissimūq; quod est antiquius: immittere ipsi anetibi quod videbitur satis. Ador vbi in vase duplici tantisper calfeceris: dū mediocriter vīm berbe imbiberit: ungere hoc artus et fricare tunc quocū plurimū debebis: postea oleū quontam tedū iasserat detergere: atq; ad spinā dorsū transire: bancq; totā fricare: primū sicca frictione post oleo. Ab hac rursum ad crura te cōferes: et ab his ab brachijs: extēdū ad spinā: ita totū agens diē in domo pure lucis nec madente. Esto es? dom? et calor media temperie. Sane mulla in qua coctū byssopū fuit bis est aptissima. Seruandūq; ne vel cibuz: vel forbitioem: vel aquā exhibeas: vel oīno liberaliter bibere sinas: nisi mulla trīb? primis dieb? dūtaxat vti: ipse quas dixi partes ordine fricans: eorū solū tēpore intermittes: quo somn? hominē occupauerit. Ad quē etiā allicie: dū? et frictio vberior facit. Itaq; vel hac noīe vīle pīdīū fuerit: medū quod inaniat. At vero nec vberior somn? bis est salutaris: cū nec crudos succos digerī sinat: et viscera grauiora reddat. Sed si quis alī? affectus est qui somnū et vigiliās modicas desideret hic profecto in bis est. Quippe somn? concoquit. Aigīlie digerūt. Quorū verōq; est opus ijs qui ex multitudine crudorū succorū egrotant. Ergo inuicē mediocriter adhibiti tuare se mutuo vtiliter poterūt. Atq; si pulsus bis paru? admodū infirmusq; sit: aut etiā supra bec vebementer inegalit: scire licet extremū periculum esse: faciēda tamen nobis que retuli sunt: nec aliud quicūq; molendū. Sin pulsus robore mediocri sit ac magnitudine: preterea minime inter cūsus et equalis: considera qđ ad aluū spectat: ac si sua sponte cōmode non deijciat: audacter per inferi? aliquid infundes. Accidit nāq; post aquā mullaz: vt qđ in primis ventis que scz circa iecur et mesenterium sunt colligi superuacua solent hac cōmode deijciantur. Qđ si maior iusto superfluoꝝ impetus ad aluū cūct: principio quidē percoquere mullam amplius oportebit. Id nāq; sicut min? aluū subducit ita magis nutrit. Contra crudū vt minus nutrit sic magis subducit. Post bec si superuacua largi? descendāt ne sic quidē sistenda: sed exhibendus pro aqua mulla prīstane cremor est. Si vero fluere pergant: alice forbitioe nutries: pulsūq; interim ratione? obseruata. Aliqñ em subito ad imbecillitatē: vel inegalitatem vel paruitatē mutant. Quo tēpore panē ex vīno diluto exhibere conueniet: vtiq; si nec venter nec securi pblegmone laboret: qñ si hac infestent iam corpore crudis succis referro: plane desperata salus egro ē: pulsibus sic mutatis. Ergo in eiusmodi egri casu te ipsum a culpa immunē prestabis: si mortuū predictis: ac nullo generosioze medicamēto vsus fueris. Quib? vero spes est salutis: (est aut oībus qui ita citra pblegmone egrotant) maximum medico: qđ vtiq; ipsos in principio susceperit: videt mibi dedec? esse

si in syncopen inciderint: quanq; per inscitā medicorū quoridie id fieri cernit. Verū non est qđ vos speremus: aut cū bis nosmet conferam? sed cum eo qđ cum re vera perimus in arte sit: sedū putet egri? anīmo exemplo inquit: ipso nec symptoma predicente: nec ad id preparato aut idē prohibente. Sane dictū a me etiā in superioribus est: qui cataplasmatīs et perfusionibus assidue precordia vexant ipsos i eiusmodi affectib? pblegmone accersere. Adinime igitur est bis vtendum prīusq; superuacua magna ex parte partim vacuata sint: partim concocta: tum vero etiā bis vtaris licet: non tamen dūtaxat relaxas sed ex abstinēbio mediocriter pfundens: si tamen febribus non plane sit magna. Si vero medicari tibi tres primos dies vt dictū est: nībil occurrat incōmodum iisdē ipsis vteris vsq; ad septimum: aqua dūtaxat mulla in qua incoctum byssopum sit contentus. Si quidē longissimū qui ita sunt affecti cibi abstinentias ferunt: corpore scilicet ex crudis ipsis quos cōtinet succis concoquendis alto. Quod si non modo crudi succi sint: sed etiā eo corruptionis peruenerint vt concoqui ad perfectionē non queant: qui sic egrotat eorū desperata est salus. Sed qui si nullus presertim cōmittatur error: seruari possunt: ij aqua solum mulla ad septimum vsq; sunt nutriendi: aut sicubi id res exigit: vel aluo fluente: vel egro mullam fastidiente ad prīstane cremorē est transeundum. Sin hunc quoq; auersetur: alice ad eundem quo prīstana modū et preparabit. Neq; enim ijs qui ita sunt affecti: accēt incōmodū est: immo sicubi crudos affarū succos esse aduerteris: oxymeli p mulla exhibere assidue debebis. Quod si huius assiduus vsus tedio esse ceperit: transire inuicem ad mullam et prīstana conueniet: dein rursus ad oxymeli reuerti. Maxime vero qđ bus tum paruis tum tardus pulsus est: ijs frigidos subesse succos purandum. Iisdem proutinus et color viciatus in toto corpore manifeste cernitur: qđ his nimirū prīus est traditus. Sed fieri fortasse qđ dictū est non posse cuiuspiam videatur: cū nulli febribus citantiū aut tardior aut rarior pulsus fiat. Ceteruz duplici ratione verum esse quod dictum est comperitur. Ana quod euidenter in accessionibus apparat et tardiores et rariores quam pro naturali ipso rū habitu pulsus fieri. Altera, quod reliquis preter accessionē temporibus horum arterie: tū rariuz tū tardius quā alioꝝ quorūvis qualitercūq; febribus citantiū ferunt. Ergo si etas sit et eger frigide positioni assuet? frigidū bute oxymeli dabis. Sin byēs sit: omnibus calidum: tum ijs qui calide: tū ijs qui frigide infueuerūt offeres: eque vt si immodic? etas tis tempore estus sit: etiā qui calide adfuerit sunt frigidū: vtiq; si nullū sit ijs viscus ad iniuriā opportunum. Sane propositis aduersissima sunt tum balneū: tū aer ambiens quoties vel nīmū calidus est vel frigidus. Itaq; vt lauandi bi non sunt: sic reclinandi in domo sunt: estate quidē que frigear: hyeme que caleat. Reduntur nāq; non parum ab vtroq; excessu: videlicet in balneo: estate: et omni caloris incremento crudis humoribus liquatis: ac per oēs corporis partes fluentibus: ita vt metuendus sit ne ad pulmones et cor ferantur: aliquando etiā ne ad cerebrum subeant: cum longe prestat vt circa iecur et primas: venas subsistant. In domo vero immo dice frigida: et hyeme: et deniq; ambire frigido succo

et qui crudi sunt et inepti ad concoquendum manent: et socinoris obstructions: si iuues sunt augent: si nuli sunt: eas crassitudine sua herentes in partibus creat: atque bec quidē agenda sunt ubi a primo die ipse curationē suscepit. Si autē ad eos quos syncope tam premittis accitus: si ea que reruli loca pblegmone vacet: panē exhibebis nō multum: būcūq; ex vino ali quo quod celere in corpus digestionem adiuuet: ita tūq; ad fricciones venies: quas etiā p tradito tam modo ad ministrabis. Ac que quidē estas sit aut regio naturaliter calens et estuās: aut status celi vehemen ter calidus cū frigida vinū dabis: si nihil eiusmodi sit cū calida. Que tamē secūdo et tertio dabit porio: omnino calidā exhibendā curabis. Quippe ad vni uersam eam curationē cuius gratia fricciones adbi buimus calor prestat: utpote crudorum succorū cōco ctionē adiuuās. At quibus ex flaua bili que os vetri culi infestet: syncope incidit: ijs frigida exhibēda po tio est. Vinū tamen quod et calidum natura sit: et de/ ductionem in corpus promoueat: omnib; quos syn/ cope male habet offerre conueniet: distribui nāq; p corpus nutrimentum qđ sumptū est: nō in vētre ma nere volumus. Eōstat autē ex vinctis ea deligenda esse que et flauo sint colore: et substantia tenui: et etate ve/ tera: talia nimirum et boni odoris cōtinuo fuerint. Quinetiam ipse si paululū ubi mixta sint gustes: sen ties calorem per totū corpus trāsmittit. Eterū ama ra pze vetustate: vina ne sunt: presertim que ijs ex/ bibebis quorum os vētriculi flauū bili vget. Talia nāq; simul laudabilē ac nutrītem vini succum tam amiserunt: simul iniucūda cum sint hoc ipso stoma/ chum offendūt. Commodissima igitur bis vina sunt que cum naturaliter austera sūt: lenīem iā adstrin gendū vim propter vetustatem nō exhibent calorem tamē admodū euidentem habent: omnia em̄ que req̄ rimus in ijs quorū stomachus amara bili vexatur: efficient: cū et iucūde sumant: et tum cōcoctionē: tum digestionem in corpus promoucant: et succi vitium mitigent: et corporis hauriū exaltaciō et stomachū ipsum firment. Huiusce generis vinorū optima sunt Surrentinū: Signinū: Sabīnū: Tiburtinū: Aduisuz: omnia quidem italica: et adstringētia: nō tamē pari mō oia. Nam Surrentinū cū mediocriter adstringat: tum calidius ceteris: tum iucundius est ab hoc uos/ bile Tiburtinum. Est em̄ et quoddā imbecillum tibur tinum: quod etiā sicut sauinum leuiter potest adstrin gere. Signinū hō austrius est: sicut etiam signino marsum. Bec omnia vina stomacho qui amara veta tur bili salubria sunt. Ideoq; illis viendum quoties is vel ex ardenti febrī offensus syncope atulerit: vel alias multa in eum bilis fluxerit: vel multā imbi berit. Quid? tamen ex crudis humoribus syncope periculū imminet: sane phalerū tāto iam memora/ tis prestat: quāto tum melioris est succi: tum etiam calidius: utpote qđ et velocius illis per corpus dige retur: et crudis succis cōcoquēdis auxilio erit. Que cū dictorū singula aliud aliud dulce admodū est (quod phastianum vocant) aliud si cum hoc confe ras austerum: si cū signinū et marso dulce: deligendū ad talia secūdum est. Si vero cubans per sanitatem dulcibus vinis insuevit: huic nihil prohibet dulci? phalerū exhibere. Quē in Asia et Grecia et natio/

nibus que bis sunt viciue: ubi copta tam dictorum generum aliquando non est: ex ijs que ille regiones suppeditat: aptissima ad digestionē in corpus sunt Ariusium et Lesbium. Hoc quidem veluti ex ipso no mine patet in Lesbo natum. Ariusium locis quibus dam in Lbio prouenit. Eum vero ita sint in Lesbo oppida: minus certe tum odorū tum dulce in Aduis lene gignit magis et odoratū et dulce in Erubo: dein in Aduisymna. Porro sumenda ex bis sunt quibus marina aqua admixta non est: utpote maximo furor ro incommodo ex ijs quibus est admixta. Alioquin nec assolent in Lesbo nobilibus vinis de quib; nūc agitur marinā: aquam immittere: veluti nec ariusio in Lbio. Prouenit et in Belleisponi Aduis: vinum Surrentino non absumile. Aduisium per eminentiam vocant. Bec omnia vina flaua et odora sunt: et substā tia que inter aquosa crassaq; sit media. Quosē porro substantie sunt adrianum: et sabūm: et albanum: et gaurianum: et tbuscum: et neapolinum amineū: qđ scilicet in locis Neapoli vicinis gignitur: vnde etiaz ita id nominat. In Asia hō et tibecinū: et titacazēnū et tertium ab ijs arsynū. Eōtra hō crassa veluti sapa sunt et scybellites et ibereum: et albates. In Asia hō egeates: et pperinū. Ergo qđ? ex abūditia crudorū būorū syncope incidit: ijs crassa vina ceu noxia aquo sa ceu parū efficacia sunt fugiēda. Deligēda hō eoz sunt media queq; ut predictū est: flaua sint et calida. Nec enim inuentas ex albo vinorū genere calidus ullum: quādo etiam austera: et mediocriter alba: cum inueterauerint fuluioza: quodāmodō reddāt. Nō si aliterq; noiare fuluū colozē velis: h; voces ignē pal lens. Quotquot autē in ipsis calidissima sunt: omnia certe flaua sunt: cuiusmodi in Italia est cecubū. Nō etiā vnū quoddā gen? eiusmodi vinorū ab initio: si scilicet aliqui pueat nō est: verū ex vetustate eo peruenit: ut igneum colozem contrahat: vnde ipsum quoq; no men est sortitū. Non tamen eo omnia perueniunt: cū prius crassentur quā in perlucido flauozē accipiāt. Reliquorū vini generū: austera que mediocriter alba crassaq; sunt: certe nullū ad digestionē p corpus est idoneum. Si tamē abūde inueterauerint: nec aliorū copta sit: uti illis licebit. Sūt hō eiusmodi omnia cū inueterauerint stomacho vitia. Quo hō habeas hō rū quoq; exēplā: tum eius qđ ex Nicomedia affert: memineris velim qđ omnibus est notum: tum sicut amineū: qđ in magnis reponitur siccilibus. Nō enim in paruis seruatur lagūculis: maxime huic est cōtra rium: cum et malum stomacho sit: et capitis dolorem eracitet. Ac semp quidē est id agendum: ut optimum eligas. Si id non est: qđ illi pro iam comprehēsis notis est qđ simillimū. Aptissima nāq; ad deductio nem in corpus sunt Ariusium: et Lesbium. Sed si ca deint: similesq; in Asia: aut Aphrodisiensē peremus: aut austerū Zmolitē: aut aliquod bis similiū: qđ et colozē sit fuluū: et illico cū bibitur: manifeste exaltas ciat. Eōsyderādū hō ante omnia est quali nā egro tantis natura sit. Nam si imbecillū illi caput est: et qđ facile calentibus vinis tēretur: que minus caleat: po ti? sunt offerenda. Sin nūmo admodū caput est: et ta libus vinis delectat: aut etiā circa noxā ea ferre est so lit: baud simile bis vici. Porro sunt quātū ex ipso rū est natura que odora fuluāq; sunt oia caput gra uantia. Eoz iū phalerū: et Zmolites: et Lesbū iūmo capiti noxia sūt. Qualis ē et i phaleris tradit

Bat. pars tertia.

AD AD 2

ta nobis differentia est: talis profecto et in Emolitis habet. Alterum enim admodum est dulcius: alterum austerum cum illo conferat. Valida tamen admodum ambo sunt eorum caput grauantia. Austerum vena ventrem roborant: caputque inter omnia minime tentant. Ceterum ad digestionem in corpus non festinant: quo magis fugienda tibi in anime defectu sunt: non secus quam aqua. Huiusmodi vero ad facile in corpus deductionem: Hippodamantem cum inueterauit est: ipsum quoque ex ea specie cuius tunc dulce pbalerum est: cum vero Emolites. Inest huic et adstrictio manifesta: que tamen in neuro illo est. Itaque etiam salubrius stomacho est. In penuria vero vini quod accommodum viris: syncope sit ei iniqua: ex multitudinem crudi succi oritur: rei que ex bile incidit: coactus propterea vinorum fugere (ut presicimus) oportebit omnia tunc austerum: tunc nouum: itaque crassa: deligere non aquosa magisque si sint antiqua. Talia namque tamen non valenter excalfaciunt: tunc facile in omne corpus deducuntur. Proinde cum celeritas sparsionis in corpus sit his cum fuluis communis: differentia rursus in his erit: quod concoctioni que vel in ventriculo vel venis agitur fulua magis conducit: propterea quod magis excalfacit. Preterea mistibilia sunt et nutrientia: eorum ad succi bonitatem opportuna. Quorum omnium nihil in aquosis vinis est. Nihil enim ex horum substantia in sanguinis mutat species. Sed cum fulua caput feriant: que aquosiora sunt nunc id contristant. Urinas autem preter cetera omnia mouet. A quibus secunda locum obinent: que cum fuluorum maxime sunt tenuia: que etiam ad syncopen potissimum sunt deligenda. Eadissime horum deducuntur in corpus que fulua sunt et crassa: quamquam ea quoque austeris omnibus magis sunt penetrabilia. At vero nutritum hoc magis quam tenuia: ac vitiosos succos celeritate bono sanguine generando corrigunt. Ergo institutum sermonem denique repetam. Quod syncope preceptum virum lapsus sit: id ab alijs ante me dictum est. Sed cum essentia virum quibus regit corpus: tunc in spiritu: tunc in solidorum corporum temperamento consistit: nec nobis etiam vbi integra sunt seruati: et vbi corrupta sunt: ad integrum reuocari omnino debent. Ac quemadmodum fuerit ea per sanitatem conueniat: in opere de tuenda sanitate est preceptum. Quemadmodum vero et in morbis tractum sit aliquatenus et in precedentibus commentarijs est. Non tamen adhuc res rota ad talem qualiter erigit contemplationem est perducta: nec tales methodum habuit quales priores. Quod igitur defuit id nunc adiiciamus. Spiritus substantia vna cum solidis corporibus sic nobis custodienda in morbis sunt ut tunc qualitate: tunc quantitate: quoad fieri licet naturaliter se habeant. Ac siquidem sic prospici bis posset ut nec substantie eorum quicquam aut vacuaretur: aut propterea immutaretur id esset antiquissimum. Sed quoniam in commentarijs de sanitate tuenda offendimus fieri non posse ut id generabili corpori vnicuique contineretur id agendum est: ut que substantie portio defluit: hanc apponendo faciamus: quod alterascit in debita temperiem per conerata alterationem vindicemus. Si igitur tum vacuatio: tum alteratio sensim paulatimque fiant: etiam correctio viriosorum sensim administrabitur. Quod munus ad artem sanitatis tuende spectare est monstratum. Si in confectis et semel vel magna aliquando vacuatio: vel etiam adfectio incidat: et morbus ita efficiatur et incedendi methodum ad eius sanationem

requiremus. Veluti enim mutationem in non natura lem habet: que sensim paulatimque irreperit corrigitur: sanitatis tuende artis sunt partes: ita ea que multum simul irruit sarcire ad medendi peritiam spectat. Ergo animalis spiritus cerebrum veluti fontem effluere ostendimus: qui partim ex inspirando: partim ex eo quod reticularis plexus suppeditat: irrigatur atque alitur. Vitalis spiritus non eque evidens demonstratio erat. Sed tamen in corde cum et arterijs contineri existimare: alienum a ratione non est: eundemque nutrimentum maxime quidem ex inspirando: sed tamen et ex sanguine. Quod si naturalis quoque aliquis spiritus est: utique is quoque in locinore et venis continetur. Sane dictum fuisse de viri essentia est in libris quos de Hippocratis et Platonis placitis scripsimus. Solidorum vero corporum substantia certa esse quantitate: paulatimque desiderat. Eorum nutrimenta mortale genus tuetur. Sed nihil fecius et elementa ex quibus componitur: medicum esse temperie requirit: dictumque subinde est quem admodum temperies ea sit tuenda. Ceterum virum lapsus de quo nunc agere institui: qui quidem solidorum corporum substantie digerere succedit in longissimis morbis subinde incidit: animante autem atrophiam: id est nutrimenti defectu extenuato. Preterea in his febribus acutis que corpus liquant: qui ex substantie temperie mutata prouenit cum vel immodice fuerit calfacta vel frigefacta: vel madefacta: vel siccata: aut horum aliquibus copularis affecta. Alteratio vero in spiritu tum ex vitiosis prouenit succis: tum ex ambiosis malitia que alias alia de causa in hanc esse mutat. Preterea venenatis facultatibus: aut animalium que virus eieciunt venenis. Verum hec a presentis instituto seponantur. Ipsi vero essentia spiritus corruptio: et que futura timeatur: et que iam adest: que tum ex affectu animum incidit: tum ingentis dolore: tum crebris morbis: cuius generis et vigilie sunt: tum ex immodica etus tenuitate: et continenti eum corporum raritudine: tum vero ante hec omnia ex ipso respiratu prohibito: et nutrimenti defectu diligentius corrigi potest: potest scilicet. Sunt porro affectus animi: timor suus et veemens (quem ecplem greci vocant) preterea que contraria huic timori est voluptas maxima: greci periclitia vocant: quasi excessum gaudij dixeris. Scimus enim amborum occasione perisse quosdam. Jam reliqui quam magni timores omnes: et cum his maxime voluptates: et si non iugulant: at certe facile resoluibilem infirmumque spiritum reddunt. Tristitia vero et anxietas: et ira: et cura: eo genere sunt nostre quo frequentes vigilie: quam vires resoluunt. Ac in his quidem omnibus ipsa per seipsam mouet anima: in corporalibus autem actionibus ipsa corpus mouet. Resoluit autem eius robur vitioque motum suorum genere: si modum excedat. De laboribus vero quid attinet dicere quo pacto et veementius aucti quosdam iugulant: et omnes certe lesunt: tamen non sustulerunt. In omnibus eiusmodi casibus videtur egrotantes tum animo linqui: tum viribus resolutis esse: nonnulli vero (ut dictum est) etiam mori: scilicet alias spiritu ipso corrupto alias alterato: alioquando ex parte digesto: non raro: hec vitiaque perpesso. Tractatum autem fuit de his est cum in alijs libris: tunc in his que de Hippocratis et Platonis dogmatibus perdidimus. Ad re hoc propositum: modum quo singula ledere sunt nata: discquirere necesse non est: imo quod ledunt: ab ipsa custodia accipere: ac eo ad vires tuendas

in morbis salubriter uti. Partim modo et si spirituum qui nostrum corpus regunt substantia aliquando plussusto extenuetur: vitioque profecto modo imbecilla fuerit et tanquam temperie alterata: et tanquam dissipabilis vel exhalabilis: vel quocumque modo libet appellasse redidit. Eadem nimirum ratione et si totum corpus transmutatum in immodicam raritudinem sit: facile spirituum substantia digeretur: quod et ipsa tenuium partium sit: et corpus eam non contineat. Ergo nec rarefaciendum immodice egrotantis corpus est si spiritum retineri studeas: sed nec que in eo sunt: per comesta et bibita valenter extenuanda. Ita vero quod ipsorum quoque ciborum ac potuum non levis habenda sit cura ad robur vitium tuendum: ut videlicet tum quantitate modiciorum qualitate exacti exquisitiorque sint: id neminem latere arbitror: sicut illud profecto cuiusque perspicuum: quod etiam substantie quam spiritui attrahimus habenda sit cura: ut vitalesceat tum optima temperie sit: tum ab omni inquinamento purissima: nec aliquid ex metallis aut calidis aut barathris sibi admisceat: aut aliquid ex putredine leguminum: vel olerum: vel animalium: vel cuscutoque rei strabat: aut balneum ex stagnis vel paludibus vel fluuio recipiat. His itaque omnibus prospiciat oportet qui vires illesas tueri vult. Ad hec etiam ipsorum corporum solidiorum: in quibus vitioque vel maxime consistere vitium substantia videtur non parua habenda providentia est: ut scilicet sano temperamento intus: atque hoc quidem omnium partium commune commodum est. Ad robur autem virtutis conseruandum et ad syncopalem accessum neminem quo minus de repente incidat cauendam: singulare presidium est temperamenti custodia: ante omnia quidem trium principiorum: mor vero reliquarum partium quocumque in consortium affecurus: principia secum ex facili trabunt: cuiusmodi est ventriculus: quod propter exquisitum sensum tum alia symptomata non pauca: tum vero syncopen accersit. Porro memoratus iam crudorum humorum affectus si et copia sua vires premant: et propter tum multitudinem tum crassitudinem exiguos animalis meatus obstruant: iam multis nominibus exitialis est: ac syncope opportunos reddit: nempe quod animal sub eo non nutriatur et suffocetur: et quod mediocritas temperamenti eius non solum alteretur: sed etiam exorsum patitur. Quippe erudi succi nutrire priusquam concoquantur nequeunt. Idcirco cum multi sunt grauunt. Si vero spiramenta quibus perspiratio agit obstruant calorem extinguunt: Quod si nec obstruant nec onerent: syncopen in certe non inferunt sed animi deliquia: quas lipopsychias greci vocant. Siquidem resoluunt eiusmodi egrotantes: nisi frequenter nutrantur. Porro exhiberi bis oportebit: non copiose semel: nec que crassa frigidaue potestate nutrimenta sint: sed sicut dixerunt prius est: quod ex genere extenuantium calfacientiorumque sint. Ad eundem modum et medicamenta quocumque saltem medicamenta sumere febricitans homo potest: extenuata calfacientiaque sunt offerenda. His et aquosum vinum idoneum ab initio statim est: si tamen vehementer non febricitent: quod temere in hoc affectu fieri non afolet: magis etiam si qui laborant senes sint: prebendum ipsis postquam exhalatione vinum est: magis etiam si interposita detis spatia mediocritas sint. Sane qui ex eiusmodi succis laborant: hos quotidie accessiones exercent: precipueque ad vesperam: et noctu non mane: nec usque ad meridiem. Atque de ipsis quidem bacterius abunde. Age

modo transeamus ad eos qui contrario quidem butulaborant affectu: sed tamen syncope similiter opprimentur nisi quis sedulo sit attentus. Hi sunt qui pretenues succos habent: sic ut occisione exbalent. Itaque etiam diuersa a iam dictis ratione sunt curandi. Illi namque paulatim et assidue vacuatiuius: propterea quod multa simul vacuatione ferre non poterant. Atque sic se habent: hos paulatim et assidue nutriemus. Quod si a principio hos viribus adhuc valentibus curadone susceperimus: nec paulatim eos cibabimus. Possunt namque in vel quod liberius semel datum est nutrimentum superare. Tanquam autem eos qui ex humoris multitudine syncope periclitantur: prozios ad exitum spectare dicimus: si vel secur bis vel ventriculū pblegmonē obsedit: tunc de quibus nunc agere instituiamus: insanabiles sunt existimandi: si viribus iam languentibus aliquod egrum viscus pblegmonē infestetur: quando nec assidue hos nutrire fas est: sed tantum in remissionibus nec seruare eos si non nutrantur licet. In eiusmodi affectibus mortifera illa species in facie celeriter apparet: nasus acutus: oculi caui: et reliqua que deinceps sunt ascripta. Nam siue multum ex cernant: siue vigilent: siue tristentur: siue non cito nutrantur: prozios et eiusmodi faciem habent. Porro si alii cuius horum aut etiam plurium occasione: tales esse videntur: minus esse malum putabis quam si absque ipsis essent emaciati. Sin absque bis tales appareant: plane pestiferum iudicabis: atque hoc amplius si a principio morbi ea habeant speciem. Neque enim dum concoquat: sufficiant. Atque ob id Hippocrates dixit si quid eiusmodi consentierit: minus subesse periculum putandū. In morbi namque principio (ut predixi) etiam si cum aliquo dictorum in eo sint statū: baudquaquam id bonum est: ceterum minus id periculi minatur quam si cum horum nullo: immo ex spiritu ipso prompte digesto. Non solum autem extenuatis ad eundem modum spiritum horum et sanguine digestio sepe incidere assuevit: sed etiam expulsi cereui per vniuersam corporis molem immoderatus concitata. Id quod incidere maxime ex imbecillitate recitetur: cito solet. Sane nutrire quicquid horum iciderit est ne cesse: sicut etiam corporis summa densare: non secus quam prius rarefacere. Eū enim maxime in affectus distendant: etiam presidiorum specie diuersissima requirunt. Ergo frigidum ipsis aerē adstringentibus comparabimur. qui quomodocumque fiat prius est dictum. Agendum pretere sunt adstrictioribus vnguentis. Eū cibi ipsis dandum qui non admodum prompte dissoluant: non aqua multa: non pristane cremor: sed panis et serbitio ex alica et fructus austeri: qui non facile corrumpantur: tum ipsi per se: tum vero et cum pane: etiam alica que in aqua sit cocta. Dabis vero aliquando ipsis et oua: precipueque eorum vitellos. Albu enim eorum egre concoquitur. Pretere gallinaceorum qui lacte sunt alii testiculos. Itaque suillum cerebrum: sed vel diligenter assum: (quando si cruentum detur: summo opere ledit) vel in albo iure legitime elixum: porro et anetho inter. Denique omni ratione agendum: ut et succorum materiam crassiorē reddas: et curim densas: et exhalationē inhibeas. Vinum vero ipsis aquosum necessarium inter initia est sumptum post cibum. Quod si ex sententia nobis omnia responderint: etiam carni ipsis aliquod nutrimenti post alia dabimus: potissimum post quartum diem: succis qui febre excitauerunt: iam ad concoctionem vententibus. Tali affectu laborans iuuenis: in decimo libro me

minimus: tū quemadmodū (vñ dicit) quotidie nut-
riuerim: idq; ante accessionem potissimū: tum quē
admodū semel dedita opera non exhibito illi cibo:
accessio cū syncope inuaserit. Ergo in omnibus eius
modi curationibus: si tam deprehensus syncope cu-
bans est: omnis sollicitudo medentis ad symptoma
vertitur. Sin nondū ea premittitur: utriusq; curā ba-
bebit: et vt symptoma non incidat: et vt morbus pau-
latim discutatur. Elerius autem hūc discuterem?
si nullus symptomatis subesseret metus. Quippe qui
multitudine crudi succi grauatur: hunc si modo iustā
semel vacationē ferre posset: nec metus aliq; synco-
pes impenderet: semel arbitror vacuaturū a morbo ex-
plicaremus. Eū vero cuius spiritus et succi facile ex-
balant: si ante accessionē cibare non cogeremur: lon-
giorem illi morbus cesserit sit satis. Nunc reliquas oc-
casiones quibus syncope succedunt referemus. De
sunt numero quatuor: dolor vehemens: vigilie: im-
modica ventris inanitio: ac in ijs qui aliena loquū-
tur: aliquando morus: sed et quintam si non displicet
addas: nēpe principiorū inremperie: de qua in cal-
ce libri agemus: idcirco maxime quod dupliciter p-
uenit: vel in nuda qualitate particulis alteratis: vel
vitiōso succo in bas recepto. Deinceps igit de oib;
quē memorauim? est agendū: initio a doloribus sū-
pro. Ergo si causam vnde dolor excitat adimere pos-
sit: ita vtiq; contra symptoma non pugnaueris: sed
egritudinē curaueris. Sed si qua occasione prohibi-
tus: affectus summuouendo intentū esse non licet: ve-
bementiā doloris mitigabis. Verū quōtā nec do-
lorū causas summuouere: nec vebementiā eorū remit-
tere fas est nisi intellexeris cuius vitio is dolor in cu-
dantis corpore excitetur: perpendende prius tū cau-
se dolorum sunt: tum vero signa quibus de dignosci
queant. Nam cū sensus plerūq; parū pateant: bomi-
nē qui in tali speculatione sit exercitat? nimirum po-
stulant. Itaq; cū nobis in alijs operib? non pauca
de dolorū generatione sint precepta: iporūq; omniū
opportū tēpus tā venerit: necessum arbitror totā
eorū rationē summam percurrere. Qm igit in aia
lis corpore omnib? consentientib? sectis non omnes
partes sensiles sunt: manifestū est q; prozusus sunt in
sensiles: eas non dolituras. Igit cū sensilib? duntax-
at dolor accidat: sequens est vt estimem? eiusmodi
ne corpora perpetuo sint dolitura: an vno aliquo tē-
pore: cū videlicet ori? in bis crucians affect? sit. At si
ipsa euidencia nos docet multū esse tēporis quo ni-
hil oīno doleam? non obscurū est certo aliquo tēpo-
re quo scilicet excitat? in singulis que dolent cruciās
affect?: necesse esse ea dolere. Ergo si inuentus nobis
fuerit quēnā affectio ea sit que in sensilibus corpori-
bus orta facit vt animal doleat: vtiq; et quod queri-
mus tā fuerit inuentū. Hinc igit ab ijs naturalib?
nostrijs que omnib? nobis sunt cōdes procedere me-
tudo ad id quod considerandū proponit cōuenter
Porro naturalis notitia nos docet vtiq; id corporis
ex quo sit doliturū: aut continuitatis diuisiones esse
aut alterationē aliquā. Itē em non incommode dictū
ijs est qui ex insectilib? vel insensilib? vel incompacti-
libus elementis corpus cōponunt affectū vnde do-
lor nascatur: prozusus inuenti non posse. Quippe q;
tantūmodo tangunt eorū nihil videt dolorificū. At
talīa corpora tantū tenuitē tangunt. Quod si nō cō-

tingant modo: sed etiā tenuitē in concursu collidat:
ad dolorē creandū nihil plus conferūt: si que collis-
dūtur insensilia statuunt: nisi etiā lapides cum diut-
duntur: dolore affici dicimus. Verū de his latius
alibi: tū in quinto de Asclepiadis placitis differu-
mus. Nūc confessus hoc principū sumentes: necesse
esse vt affectus qui dolore excitet vel diuisio sit vel al-
teratio: illud etiā memoria repetamus: ne alterationis
nē quidē ipam sensim irrepentē: dolore afficiere an-
tē mali posse: sed que dolore animal afficiet: eam muta-
tionē tū confertim faciat: tū vero violentam esse debe-
re. Videntur em corpora non solū cū in non natura-
lem habitū confertim aguntur: tristem grauēq; mu-
tationē sentire: sed etiā in ipso ad naturalem statum
suū reditu: nisi eū paulatim accipiant obiter crucia-
ri. Scimus em qui in vebementi frigore ut fecerūt:
eos cum sese non sensim sed semel calfacere propere
rent: dolore circa vngulum radices adeo vebementi
affectos vt ferre non possent. Illud vero inquirere:
an ipsum quod vebementer exalfacit aut refrigerat
diuisione aliquā continui efficiat: longiore fortasse
disputatione eger. Et vtiq; demonstratū a nobis est
in commentarijs de simplicium medicamentorum fa-
cultatibus. Verū quid agendo: que vebementer vel
exalfaciūt vel refrigerant dolorem inferant: querere
ad rem proposita minime est necesse. Siue em vt sub-
stantie sensibilib? continuitatē diuidentia: siue vt eam
semel et confertim alterantia: id ad eorū inuentiones
que dolorem leuabunt parum refert: modo sciamus
quod violenter aut exalfacit vel refrigerat id sentie-
tia corpora dolore afficere. Ergo si cepisse ab euiden-
tijs conuenter: euidenter autē videntur eorū que
corporibus nostris propinquāt: nec sola esse dolo-
rifica et que vebementer vel exalfaciunt vel refrigeres-
cent: et que substantie continuitates vel incidunt: vel disten-
dunt? vtiq; curationis eorū inuentiones queremus
via aliqua insistentes que a querendoz natura sit
accepta: que merbodos appellatur. Rursus igit sup-
pra repetentes dicamus. Quōtā id querim? quem
admodū in morbis dolore affligamur: vbi nihil no-
bis extrinsecus triste appropinquat: necessum est ali-
quā talē causam in corpore queram?: que scilicet ve-
bementer exalfaciens vel refrigerans: vel substantiā
sensibilis alicuius corporis diuidēs nos excruciet. Ac
primū illud speculabimur: cuiusnam esse nature des-
beat quod continuitatem diuidet. Necesse igit est vel
ruptionem: vel confusionem: vel erosionē esse affectū
eum qui diuisionem continui faciat. At vero ruptio
ex distentione: confusio ex graui quopiā: erosio ex ro-
dente prouenit qualitate. Ergo cū nihil extrinsec? sit
quod vel distēdat: vel grauet: vel erodat: sed ex seipo-
borū aliq; corpus sentiat: neminē latere potest distē-
tionē ab aliqua intrinsecus substantia que multitu-
dine sua corpus se continens distēdat: aut immo-
dica siccitate prouenire: confusionē ex eo q; aliquid
corp? ab externo supercederit: qd vel durū vel ma-
gnū: vel graue: vel simul ambo fuit: erosionē ex suc-
co aliquo cui mordens natura insit. Igitur vbi vbe-
mens dolor vget: scrutandū nobis est an succ? plu-
rimus an spūs cui non sit exiit? an grauis moles an
mordēs humor: an sicc? affect? sublit. Ad hec veluti
inter initia est definitū: an aliquid quod valenter ex-
calfaciat vel refrigeret. Quoz iporū quoz rursum

causae: vel in spiritu vel in humoribus: vel in solidis
 ipsis sunt statuende. Quicquid enim eorum vebemē
 ter excoactum refrigeratū ve sit: quādo qđ vicinū
 est tāgite: graue illi molestūq; redditur. Igītur quē
 admodū singula que cōprehēditus agnoscī possint
 tum vero quod nō omnium habeamus manifestas
 notas: quodq; si aliud quicq; etiā causarum ⁊ affe
 ctuum que sensum fugiunt agnitio ex multa exerci
 tatione: ⁊ curiosa omniū perpendione nobis pariat:
 alibi monstratum est. Nunc id cōsiderare ppositum
 nobis non est: imo solā ipsam medēdi methodū per
 sequi. Ex qua scienter perspecta: quātum auxilium
 compendiumq; medicis non ad p̄sidiorum modo
 curationūq; facultatē: sed etiā ad affectus aliquā
 do agnitionem comparatur: sepe vobis in ipsis ego
 tantibus manifeste ostendī: quozum iam duos tres
 ve qui baud pridem sunt sanati referam. Unus em̄
 vt scis quadragenarius erat: qui cum colo laborare
 putaretur: nō modo nihil est a fomentis tum humi
 dis tum siccis leuatus: sed nec cataplasmatīs nec
 clysteribus quibus scilicet publice vti in eiusmodi
 affectibus solent: verū etiā a plerisq; eorum exacer
 batus. Nam a rutaceo oleo per sedem infuso deteri?
 habuit: itemq; a castoreo: quin etiam vbi mel coctum
 cui pipere assumptis extremis doloribus est afflic?
 Jam cum cremorem cocti fenigreci vna cū melle ac
 cepisset: vebemēter est irritatus. Ipse igitur vbi mor
 dentes succos in tunicis intestinozū immersos cō
 secti: qui scilicet secum vna corrumperent tum ea que
 per inferiorem fecem infusa: tū ea que per os accepta
 exhibui homini nutrimentum quod nō facile corū
 peretur. Deinde cum minus eum cruciatū intelli:
 vitiosos humores purgandos iudicaui. Cum vero
 aptissimū ad eiusmodi vitiosos humores esset me
 dicamentum quod ex aloē componitur quodq; iam
 vulgo picram appellant: vtiq; semel hominem iuste
 purgare non sum ausus qđ doloribus ⁊ inedia duo
 bus iam mensibus manitus esset. Aerum ex modis
 cis quibusdā intervalis ita faciens: quīdecim circi
 ter diebus hominē (vt scis) prozsus sanauit: idq; nul
 lo preterea adhibito p̄sidio. Atq; hic quidem illo
 primū tpe sic est vexatus: nūq̄ prius intestini dolo
 rem expertus. At ali? tūuenis huic quidē erat ppe
 par: sed qui sepe ante colico cruciatu fuerat affectus
 accepto scamonte succo fuit purgatus. Cum autem
 bene largiter fuisset vacuatus: primo quidē die ve
 sperī in balneo lotus: mox p̄sillane cremorē sumens
 post piscē quoq; comedens: nocte ea que ceperat euo
 muī. Secundo die itidem lautus comedit primum
 lactucam: mox autum carnis aliquid in albo iure eli
 xi: ab bac alicam ex aqua sumpsit: vino austero inte
 cro. Vbi vero ab ijs mediocriter se habere est visus:
 etiā tertio die nutritus s̄l̄r est. Reddidit tamē per
 alium plura quam pro cibozū portione: eaq; cū ro
 sione. Deinde quarto die etiā magis dolore sibi ven
 trē sentit: cū se in balneo alicubi frigus accepisse im
 prudentem putasset rutaceū sibi oleū per sedem in
 fundens: nō solū vebemētissime est vexatus: sed etiā
 hquidā deiectionē per magnā habuit qđ facile decla
 rauit atiq; a toto corpore ad loca ventris defert.
 Post deinde per circuitus similis redibat cruciat?
 Audientes autē eius symptomata: intelleximus notā
 ex scamonia in illis maxime intestinis procubuisse:
 que prius etiā fuerat imbecilla: sicut quāsi fluxionis

quidā exortus esset affectus. Ergo quēadmodū hūc
 quoq; sanauerim scis. Abijcere em̄ iussī p̄sidia cos
 lica: alicaq; calēre que cocta in aqua esset. nutriti im
 missis malipunicis granis. Cum autē tota nocte citra
 dolorē dormiūisset: miratus profecto est remediū nō
 uitatem: rogauitq; quid esset bibendum. Deditmus
 itaq; bibendū dilutum rbois cremorē: quo videlicet
 siue aliqua esset in sommo intestino facta exulcera
 tio eam adstringeret: siue etiā ex cōsuetudine aliquid
 ex superioribus locis in partē afflicta conflueret: id
 reprimet p̄randūq; eodez vti iussimus: deinde ad
 vesperam cenare pane puro ex vino aliquo naturalē
 ter austerō. Cēssimus preterea vt austerū quēcūq;
 veller fructum sumeret: siue malū: siue pyrū: siue pu
 nicū. Simili ratione etiā tertio die cibatus: in quar
 to tberiacē bibit: sanusq; omnino est redditus: ac de
 cetero ad consuetudinem reuersus: nullū sensit incō
 modū. Simili genere ⁊ aliū quēdā inestate affectum
 cū sitibūdus admodū esset supra alia que memora
 ui: etiā frigida portione vti permisi. Ergo ne requi
 ras in omni affectu eiusmodi notas qua les in pleu
 ritide vel dysenteria apparet. Quippe scientifica est
 mox bozū id gen? agnitio: certis videlicet definitisq;
 notis cōparata: cum eozū qui proxime sunt dicti cō
 tecturalis agnitio sit: ac solis ijs inueniri portis: quē
 exacte cuiusq; morbi propriā curationē nozint. Qua
 re quonā de hac pposita nūc disputatio est: ipsas p
 se absoluamus. Ille affectuū agnitiones attingam?
 maxime que ex cōtecturalibus notis incipietes cum
 eozū que profunt obfuntq; cognitionē sunt p̄iuncie.
 Adverbū em̄ de ijs atq; etiā exercitatione in ea in
 morbozū agnitionibus fecimus: per se fecimus: quo
 scilicet arte quis instructus in omni egro tum locuz
 qui affligitur: tum ipsius affectu: cōtione sunt iueniat.
 Ergo reuertamur ad affectū qui dolores excitat. Si
 sanguinis abundantia sit quod distendat: veluti in
 pblegmone fieri solet: protinus vbi vires egri valen
 tes sunt: sanguis mittendus est. Sed si is vel sangui
 nis missionem timeat: vel imbecillius vtribus sit tum
 auertendus in diuersum sanguis est: tum per p̄p̄in
 qua deriuāndus. Dictumq; nobis pri? est quēadmo
 dum hec fieri cōueniat. Nō si his peractis dolor etiā
 persistat: patet profecto in egoriā particula impactū
 esse qđ cōtristat. Patet nō nō minus ⁊ quod curatio
 ipsa per digerentia medicamenta sit molienda. Pari
 tatione ⁊ qui ex flatuoso spiritu dolores sunt cura
 bimus: sed simul in his porius tum ex tenuatibus cū
 bis: tum portione: tum per sedem iniectionibus: tum
 cataplasmatīs: tum humidis siccisq; fomentis auxi
 liantes. Sin moles aliqua grauādo cōtrūdēdove do
 lorē excitet: moli ipsi est inendndū. Sin rodēs humor
 est qui affligit: a diuersissima buic sunt que extenuant
 ⁊ calfaciūt. Postulat nāq; buius generis affectus: si
 modo curādus est: vt ea que cōtristat: vacuant: si id
 oino fieri neq̄at: vt per epicta s̄n sanet: si id quoq;
 fieri nō possit: vt que torporē inferat medicamēta ex
 bibeant. Que quāq; sunt reliquoz cōmunia: minus
 tamen hos affectus quam alios ledunt. Quippe te
 nutis consistētie: ⁊ calidarum virtū pleriq; talū bu
 morū sunt. Ediuerso que ex papaueris succo: ⁊ alter
 co: ⁊ eo modo frigidis composita medicamēta sunt si
 mul oino ⁊ refrigerāt ⁊ siccant: qua ratione nō solum
 vt sensui torporē inducētia salutaria sunt: sed etiā vt
 humorū tenuitatē cogētia atq; crassantia: preterea

vehementer calorem refrigerantia. Abi vero crassi glutinosi humores habentur: alienissima sunt quae torporem inducunt: cauendusque magnopere in eiusmodi affectibus eorum usus est. Sed nec alioqui comitat eiusmodi succos: modo soli sunt dolor vehemens. Si vero ex accidenti aliquo contigerit his balituosus spiritus est: qui ex his quibus continetur corporibus erumpere prozusus non potest: grauissimis omnino doloribusque ita se habent cruciant. Porro accidit id illis duplici ex causa: vel obstructione: vel calore. Nam obstructio spiritus cohibet: nec exire permittit: et crassa glutinosaque cum calefuerint: flatuosum spiritum gignere solent. Eiusmodi sane affectus his qui se cibis natura frigidis: et consistentia crassis ac glutinosis referesunt: quando in ipsis intestinorum tunicis flatuosus spiritus continetur potissimum incidit. Nam cum duplices sint: ubi medio earum spatio eiusmodi collectus humor est: in flatulentia mutat spiritum. Sane is et crassus et tardus motus et frigidus est. Abi igitur tunc retinetur: tunc tunicas distendit: tunc succus unde oritur intestini partes quas contingit vehementer refrigerat: duplici occasione affliguntur qui sic laborant. Ac ad tempus quidem ubi torporem faciens medicamentum bisertur: prozusus indolentes reddunt: ceterum affectus his omnino fit maior. Nam et intestinorum tunicis medicamentorum frigiditate densores: minusque flatui transmittendo habiles reddunt: et humor ipse tunc crassior: tunc ad motum ineptior euadit. Itaque et spatium longiore ad egriturationem: et medico qui egregie in arte sit exercitatus est opus. Nisi enim certa ratione postmodum curationem aggredietur: verendum erit ne succi secundo loco in flatuosum spiritum versis: eundem dolorem renouent: unde rursus stupefactentium aliquid medicamentorum exhiberi sit opus: eadem scilicet necessitate regitur. Ac pari modo tertio et quarto et sepe deinceps quo ad homo insanabilis effectus: in malum totius corporis habitum perueniat: et post longa tandem tedia pereat. Quo pacto igitur dolores eos quos frigidus humor in medio intestinorum interclusus excitauit sanare conueniet? Sane non perfusionibus et cataplasmatibus que valenter calfaciant: quippe leni omnes crassique et frigidi humores ab his que calfaciunt: nisi etiam valenter digerant liquantur: ac in flatum mutantur. Oporerebit igitur eos incidere simul et concoquere: quos res tenuantia medicamenta prestabunt: potissimum tamen si calida vehementer non sint. Quod autem bonum quodque ipsorumque maxime deligenda sunt: quae magis flatum discutiant: magisque siccant nemini potest dubium esse. Sepeque ex plebe non paucos audias minus sibi dolere colon affirmantes cum nec ipsi sciataplasma imponitur: nec oleo aliquo perfunduntur nec per clyster aliquid infunditur. Et sane qui generosi animi fortioresque sunt: si mediocriter vtuntur vitu: tunc longiore in tempore percurantur quam qui violenti (ut dictum est) calfacientibus vtuntur. A nullo enim in eiusmodi succis tam est metuendum quam a calore: qui eos liquet atque in flatum vertat: sed digerere non valeat. Audimus namque ex agrestibus operis quempiam qui ubi colicam dolorem sensit: protinus se cinxit: cum cingi ante non solet: comedit autem cum pane allium: nullum dimittens consuetum opus: nec toto die quicquam bibi: sed vespere meracius. Ab his et tota nocte dormiebat: et mane ab omni dolore plane liber surrexit. Est enim profecto allium ex

eorum ciborum genere qui et flatum discutiant: et minime sitim inferant. Sunt qui parum id experti existimant maiorem quam cepas sitim excitare: sed plane errore: cum non modo non maiorem quam cepe: sed nec omnino sitim faciat. Idem omnium plane edulcorum maxime flatum discutit. Itaque ipse certe agrestium thetiacen id appello. Ac si quis vel thetiacas: vel Gallos vel denique qui frigidam regionem incolunt: vesi alijs venerit: non leuiter his hominibus nocuerit. Ac quos ex supradicta causa vehemens intestinorum dolor citra febrem exercet: his et alium esse licet: et thetiacen bibere: quippe qui eiusmodi affectibus magnopere subuenit. Ac si cum febris una talis dolor incidat: principio quidem: si id fuerit: fomentum siccum ex milio est adhibendum. Si ab hoc non quiescant: semen aliquod quod flatum dissipet in oleo quod tenuum sit partium: coquere: mox per linteam: quo purum sit oleum colare: deinde anseris seuum in oleo liquare: et per sedem infundere oporterebit. Si anseris seuum non sit: gallinaceo est vtendum: in primis curandum: ut sit expers salis. Esto autem nec admodum vetus. Licet vero et recentis vti: praesertim anserino. Ac si neque ex hoc remittuntur dolores: secundo rursus inijciendum idem est: adiecta etiam annum castorei: et papaueris succi: utriusque sibi non amplius magnitudine. Olei vero benigni modus esto: excipitur et lanula ex hoc medicamento aliquid. Debebitque appensa foris filio: quam penitus in rectum intestinum dimitti: quo vtiq; et cum libet id facile recipiatur: et euidenter conferat virilitatem. Ad eundem modum et oculorum et aurium dolores qui ex butyris humore: aut spiritu flatu lecto in febre excitantur sedare conueniet: tum fomentum ex milio: quoniam id omnium et leuissimum est: et maxime siccans quodque ab eo defluit: innoxium experisq; rosionis est: tum auribus medicamentum id quod ex castoreo et papaueris succo conficitur infundentibus: quo scilicet ad talia vti solemus. Et liquor quo bec liquantur sapa esto: quo apud nos vocant epsema: plerique medicorum siceon grece appellant. Quod si imponi cataplasma res aliquando suadebit papauerum capitibus in aqua discocitis: ac fenigreci vel bordei vel lini seminis farina aque immixta cataplasma conficiet. Scire autem licet medicamentum quod castoreum recipit: non solum aurium sedare dolorem: sed etiam oculorum et dentium: si auribus instilletur. Itaque vero collyria que ex oppio sunt: vehementer si mos oculorum dolores remittere omnes norunt: vti dicitur (ut praediximus) bis est cum maxima necessitas vti: illud minime ignorabitur periculis ipsas nonnullas ledendas: imbecillioresque in reliqua vitam ex frigore futuras: ceterum saluti hominis in praesens ipsas futura noxia posthabentibus. Siquidem non paucos eorum qui bis sunt vti: eo infirmitatis venisse: ut alij fere nihil omnino viderent: alij propemodum surdi forent: id omnino notum est. Itaque nos si quando cogimur bis vti: postmodum in sanitatis tempore particulas ipsas excalfacimus: nepe auribus oleum id quod solum castoreum habet infundentes: oculis vero collyria quae tantum excalfaciant. Ad quod se munus maxime id probamus quod ex cinamomo conficitur. Ac de doloribus quidem qui ex crassis glutinosis ve aut frigidis succis: vel et vti roso spiritu excitantur: bacen abunde. Sitis namque est eorum omnium curatio: et que per comprehensas iam materias perficiatur: nisi quod is qui spiritum flatuosum comit

tatur propellam quandā curationē est fortius ex cucurbita cū flāma copiosa subinde admoda. Videbiturq; tibi p̄sidiū hoc in huiusmodi affectibus incantamēti cuiusq; simile quid efficere: siue bi in intestinis: siue in quauis corporis particula sunt excitati. Illico efficit cucurbita admoda q̄ spiritu flatuoso cruciatur cum a dolore liberi tū oīno sani reddunt. Quos hō non spiritus modo flatuosus sed etiā humor q̄ sp̄iam vnde is oritur male habet ijs illico ad tempus dolor sedatur: redit tamen vel in sequēte nocte vel post tridie vel etiā tertio die similis dolor: ac potissimum vbi in victu aliquid deliquerint aut importuni paritulas excalfecerint. Tibi hō hoc quoq; maximū in dictis affectus erit: ac curationē pro ratione psequeris nec impense particulas excalfaciens et tenuioria curationis ratione vtens. Quod si in vtre quoq; talium quippiam incidat misceat bi ex acris insecto ne leuantur. Sed percuranda in his primū doloris accessio est admoda scilicet cucurbita: quo vtosus digeratur spiritus. Post id vacuandus humor est infuso per sedē eiusmodi medicamētōrū aliquo. Ego hō oleo quopiam tenuis substantie vti assuēt: rursū incoquens. Porro aliqui in tali curandi ratione vbi oīa acceperunt maximo dolore cruciant postea exiguū interposito spatio exerunt humorē vitreū atq; ex hoc primum simul et a dolore et ab affectu liberant. Quispe per subtila causa que spiritū flatuosum genuit oīa cōquiescunt. His humoribus cōtrariam maxie naturā habent qui tenues sunt atq; acres: sed similē dolorē inferunt: nōnunq̄ aut et puisiones crebras accersunt vtiq; cū in ore ventris sunt collecti: veluti dudum illi contigit q̄ paulopost eruginosum humorē euomuit. Satis hō sit nō eruginosum dicere s; exactā plane eruginē. Talis nāq; erat qualis pulcherrima est erugo. Verū hūc adolescenti cum conuulsione et syncope etiam gutte quedam frigide: et pulsus in summo gradu parui erant. Ex quibus cum conijceres in ore ventris quem publice stomachū vocant rodentes aliquem contineri humorē: dedi illi aquam tepidam bibere: post quā protin⁹ tale quid euomuit quale si ipse facere velles floridissimam eruginē aque misceres. Cum igitur talis humor in ventre constitit vomitu est expellendus: cum in intestinis iniicere per sedem conueniet quod eluere eiusmodi humorem fit aptius. At id deteruium sit omnino oportebit. Cum autem talium pleraq; mordeant commodissime ex his aliū quod deligitur cui roso ab sit. Eius generis maxime est prissane cremor. Tibi vero exhibendi bis sunt qui et boni sint succi nec facile corrumpanur: quorū ex plurimū in p̄iore libro iam traditū habes. Quontam vero etiam eorum qui ex siccitate nimia tenduntur crucianturq; mentionem feci non alienū fuerit de his etiam aliquid apponere. Scire namq; licet eiusmodi affectum si modo curabitur humectationem poscere: ceterum curatu perdifficile esse vel potius q̄ curari oīno non possit si febris occasione est contractus. Succedit maxime extrahi p̄sentidi. Nec sanatum quēpiam ita conuulsorū aut ipse vidit aut alium narrantem auduit. Nam temere conuulsio vel ex plenitudine neruofarū partū incidit: quia ratione eos quos magna pblegmone premittit adozitur vel ex mordente et tenui humore qui neruosa corpora rodit vel ex ingenti frigore quod tale quippiam quale gelu efficit. Atq; betres conuulsiones subinde percurantur. Sz

que ex neruofarū partū siccitate prouenit infansibilis est. Quippe etiam in libro de marasmo docuimus solidorum corporum siccitatem oīno esse insaniabilem. Quo minus adiiciendum quicq; de eiusmodi symptomatis preterea puto: sed nec de ijs que vitio immodice vacuationis vel per alium vel per vomitum vel sanguinis profusionem incidunt: q̄ et antea de his mediocriter sit dictum et post hac dicere sit necessarium: potissimū cum inibi de tumoribus qui preter naturam incidunt erit agendum. Itaq; librum hunc iam claudā: quādo de symptomatis ijs que vtiq; tractatu maxime erāt necessaria et p̄cipue que cum febrium affectibus sunt connexa abunde disserui.

¶ Valent methodus medendi vel de morbis curandis: Thoma Linacro Anglo interprete Liber decimus mustertius.

Uo iā genera mor

borum quēadmodus quis methodo sanet docuimus: alterum in incertipie positū cui antiqua est appellatio alterum cui nos nomen indidimus continūtaris solutiones. De hac primum in tertio quarto quinto ac sexto eorum commētariorum p̄cepimus. Post eam de ijs que in intemp̄ie consistunt vsq; ad duodecimū egimus. In hoc vero totius operis tertio decimo de tumoribus qui preter naturā incidunt differere incipiemus: in quibus scilicet partes a naturali habitu in quantitate recesserunt. Sane sanitatem an naturalem habitum dixeris ad ea que nunc paramus nihil interest. At cum plures specie affectiones in his sint: primum agemus de pblegmone. Expediit enim ab hac cepisse: et quod frequentissime incidit: et quod febres aliāq; symptomata periculosissima excitet. Cum autem veteres pblegōsin (quam inflammationem interpretentur) subinde pblegmōnem appellant sc̄ri volumus nō hoc loco nos de hac pblegmone differere sed ea que supra inflammationem tensionem quoq; in particula facit: quam non modo ipsi tactu deprehendamus sed etiam ipse eger proprio sensu aduertat. Quinetiam pro tensionis modo tangenti quoq; tenitū pars pblegmone obfessa: auctiorq; est q̄ pro naturali habitu: nec dolor illi deest maior minorve. Cum quo nōnunq̄ et pulsationis est sensus cum scilicet malum amplius increuit: ac potissimum cum suppurat. Rubor quoque in parte que pblegmone laborat maior minorve semper visitur. Adeo siue in ipso pedis vestigio: siue in parte interna manus magna pblegmone incubuit: hec quoq; magis rubra videtur quam ante. Et cū demonstratum est pblegmōnem omnem e sanguinis confluxu consistere. Qui alijs statim calidior est quā p natura fuit: omnibus certe in ipsa parte que pblegmone vexatur. Atq; hoc omnium sectarum commune est siue impactum tantum sanguinem in finibus vasorum pblegmōnes causam velint siue intercedentiam eius (parēptosim vocant) in solis arterijs siue obstructionem aliquam: siue in raritatibus ratione contemplabilibus resistentiam. Quo fit vt etiam curationis indicatio omnibus sit cōmunis: nempe vacuatio redundantis in particula pblegmone obfessa sanguinis. Pblegmōnes vero que in generatione ad

buc est duplex indicatio et veluti in reliquis morbis oibus quicquid in gignendo adhuc sunt nec dum abso-
lutionem sunt nacti. Nam quod eorum generatum iam est id medicine artis parti que morbos curat subijci-
tur. Quod in generatione adhuc est parti que futurum morbum precavet. Atque id circa diximus non simpli-
cem sed copositam esse totam de his egritudinibus que in generatione adhuc sunt incedentis sollicitudinem: ex ea scilicet que prouidet: et ea que curat: sicut etiam si o-
no pblegmone laborare adhuc non ceperit sed tamen appareat iam subsistere in corpore gen? aliquid eorum que pblegmone excitare possint in talibus quoque oibus sola prouisio indicatur. At si nulla adhuc in cor-
pore causa subalitur: ijs qui ita se habent ea que san-
tatissimum tunc prouidet. Ergo que cause pblegmone accersere videntur has cum iam in corpore sint cocepte: sed tamen exigue adhuc et incipientes utique ne maiores fiant inhibere conueniet. Atque hoc cauentis pblegmone est officium. Cum vero ea magnitudine sint: ut iam pblegmone creent eas summouere oportet: ac quantum iam pblegmones genitum est sanare. Ac communis omnium pblegmonarum generatio ex sanguinis influxu est copiosioris scilicet quaz sit parti ex usu: veluti tum in libro de tumoribus preter naturam ostendimus: tum in eo qui de inequali intemperamento est inscriptus. Sane copiosior sanguis in-
fluit alia quapiam alijsve particulis aliquando eam mittentibus ac ea que pblegmone laborare incipit recipiente: aliquando particula que affligitur hunc ad se trahente. Partesque mittunt: vel ut copia superua cuius vel ut qualitate molestum vel utroque nomine succum persequuntur. Que attrahunt ea morbofo calore trahunt. Porro in doloribus incipit quidem causa ab eo quod affligitur: sed quicquid est pblegmoneis id superpositis partes efficiunt. Ergo quod ad partem exalfectum vel trahuntur vicini succi (ut nos censemus) vel confluunt (ut Asclepiades putat) euidenter cernitur. Et constat hoc loco ex ipso quod cernitur: sermone fides. At vero que dolent cernuntur ea quoque pblegmone ex dolore pati sed causam eius quidam omnino non assignant quidam nullo modo probabilem. Nostra vero sententia talis est. Docuimus in eo opere quod de naturalibus facultatibus edidimus vnam esse nature facultatem quam excreto-
riam dicimus. Ea suo munere tum fungitur cum trahit aliquid sentit. Annam vero quiddam est ex ijs que eam contristant ipsa que dolorem excitat causa: quicquid ea sit. Hanc igitur eicere dum properat pblegmone interdum in particula coactat. Cum enim prius suis conatibus nihil profecit vehementius ag-
gressa quod infestat expellere sanguinis aliquid spiritus ex superpositis partibus in afflictam simul ex-
primit. Atque hinc fit quod ex dolore particula per portione confluens in ea humoris in tumorem attollit. Quinetiam omnia tumorum qui preter naturam sunt va-
rietates ex eo quod influit natura nascitur. Abi enim flatulenta materia copiosior accessit flatuosi magis: tumores fiunt. Pblegmone vero magis similes ubi sanguis: sicut erysipelati ubi flaua bilis: et tumentio res ubi pituita. Similiter scirrhusi ubi vel crassus vel vehementer lentus humor est qui parti est infixus. Sane crassus humor quodammodo iam melancholicus magis minusve est. Lentus autem ex glutinoso prouenit et bis: sed et ex ipsis aliquando necrosis partibus uti

et cum multum excrementum genuerint. Verum de ceteris tumoribus postea dicetur. Nunc de pblegmone agemus: ac prius: que omnium sunt communia ad disputationem propositis: sic deinde que solius eius vitijs sunt propria adiciemus. Cum igitur particula aliqua pblegmone videri ceperit: videndum est an propter calorem aliquem qui in illa preter naturam sit ortus: an propter dolorem vel ipsius vel propinque alicuius partis hanc contraxerit: quo se ad apta causa: pblegmone non amplius increseat. Post hanc consideratorem proxime illa contraplare: nunquid vicina aliquid particula sanguinem largius ad pblegmone transmittat: deinde num totum corpus sanguine nimium abundet: plethoriam vocat. Nam tibi (arbitror) non excidit: utpote sepe a nobis monstratum superuacanea que valentioribus partibus ob redudantia vel qualitate expellunt: ea in ibecilliores pecubere: atque hinc accidere ut glandule quas adenas vocat facile fluxiones recipiant: et maxime que rariores natura sunt. Quippe valentius est arteriarum et venarum et nervorum et musculorum robur: imbecillius autem ac forte nullum corporum que glandularum sunt nature. Sic igitur fit ut et propter vlcus quod in manus aut pedis digito sit eiusmodi glandule in inguinibus et alis tumescant: tum pblegmone occupentur: cum defluunt ad vltimos artus sanguine priores exceperint. Quinetiam in collo et secus aures sepe numero glandule ijs quibus in collo capite vel aliqua vicina parte vlcus est natum intumescunt. Nominat autem ipsos adenas cum sic intumuerunt bubones. Quod si scirrhusior earum partium pblegmone aliquando fuerit: hec et egre sanabilis est: et struma dicitur. Quenam vero sit strumarum curatio in proximo dicetur libro. Nunc de pblegmone quoniam de ijs differere proposuimus denuo repetentes dicamus quod inhibito eorum incipientium ex generante illas causa tollenda prestatum primumque de ijs que vlcera sequuntur agamus. Postea enim quas prope magnam arteriam aut venam vlcus ortum est celerrime bubones excitant. Cernitur autem aliquando ipsa quoque vena per totum membrum rubra et calens et distenta ac si quis eam tangat dolans. Ergo si vel sanguine totum corpus vel malo succo reddet difficilis curatio redditur. Sin sanum plane sit facilius. Quippe ex-
castacere et humectare modice totum membrum quod dolor mitigetur: oportet. Nosti autem eiusmodi pre-
fidiorum materiam: ipsi utique vlcera tetrapharmacum in linteolo imponens. (Liquatur id oleo pontissimum rosacco: vel si id non sit: relaxant aliquo). Totum vero membrum bapso lane ex calente oleo imburo circums-
dans. Quinetiam ipsi vlcera calidum imponi medicamentum oportet: ac super calidum extrinsecus cataplasma dare: quod ex farina vel bordeacea vel triticcea: vel ambabus mixtis constat. Tumorem autem habeat aquam cum oleo paucillulo. Non secus vero etiam ipsi adent que pblegmone videri cepit: ut mitigetur: imponi debet primo die lana ex oleo calente madens: non autem sicut nonnulli faciunt statim addito sale. Post enim sale vitetur cum et tumor per totum membrum fuerit remissus et dolor vlcis sedatus. Quinetiam macedonicum quod vocant pharmacum similiter sicut tetrapharmacum ipsi vlcera imponere licebit. Etenim similia inter se sunt solo tbure tetrapharmacum macedonicum superante. At si vel plethorici corpus sit vel malo succo reddet

der: curatio per ea que sic valent: fluxionem ad mem-
brū citat. Atqui nec alia villa vti datur. Logimur et
go alias sanguinem mittere: idq; aut vena incisa: aut
mēbris ijs que lesa nō sunt: scarificatis. Ad anu enī
laborate: scarificabis crura. Altero crurum male ba-
bente: reliquum. Has namq; vacuationes indicat ip-
sa copia: sicut etiam succorum vitium: redundantis
succū educationem. Ac plerūq; post hec presidia: glan-
dularum pblegmone definit. Sepe tamen vel ipso q̄
curat: ad corporis vacuationes segnitur: vel ipso qui
laborat: pre molliē eam nō admittente: earum pbleg-
mone maior efficitur: sic vt ad suppurationē perue-
niat. Sed et que phymata quoq; grece appellant: me-
moratis carnibus sic vbi fluxio in eas prociuit: et
tra vlcēis occasionem accidunt. Vbi ergo discente ve-
bementer glandule sunt: aut alia deniq; particula q̄
uis quam pblegmone premittit: cogimur toto corpore
prius vacuato ipsam scarificare. Sane vacuam? to-
tum corpus: sicut in libro de plenitudine diximus: nō
modo cum in redundantē succorum ex habitu: s; etiam
vbi magnitudo morbi suaderet: cum mediocriter
tem succorum cōtinet. Siquidē volo: et mēbris in quo
pblegmone sedet: calorem: etiam si purum ab excremen-
tis totum corpus sit: fluxionis causa sunt. Expedi-
tigitur parci? id hoc casu facere: ac vacuare prout ma-
xime tum etiam laborantis: tū nature cōgruit: estima-
tis preterea tū anni tempore: tū regione: tū hominis
ipsius cōsuetudine: de quibus sepe iam in multis vi-
ximus: sicut etiam si adbibita in sermone nō sint: sub-
audire ea conueniat. Vbi vero pblegmones ipse ve-
luti feruor: iam subsedit: mitigato ijs cataplasmaris
dimissis: ad ea que digerunt: paulatim est trāseundū
ac prius cum mitigato ijs paululū mellis miscen-
dum. Ad hoc triticea farina in totum prozūsus auferen-
da: contentis bordeacea cū melle vberiore. Deinde ad
aliquod eiusmodi digerentū medicamentorū est ve-
niendum: que vel humidā cōsistentia sint: similiter ijs
que in linamentis vel linteolis excipiuntur: (εμμεντα
grece vocant) vel cerati specie. A duris autem abstine-
dum est: quāta plerāq; emplāstra sunt: nam et pbleg-
monarū reliquas cōtrahūt: et rursus pblegmone
in egra parte excitant. Quin si pus aliquod notabile
in suppuratē particula sit cōtētū: nō expediat (quod
nōnulli faciunt) prozūsus incidere: imo exhalationē
moliri medicamentis ad id valentibus: quorū vsus
ex affectu sit cōfecturus. Quippe cum pblegmones
nature quicq; in membro adhuc restat: acriter medica-
menta magis irritant quā digerunt. Eū vero quod
ex pblegmone relinquitur: scirrūsum effectū videtur
fidenter iam valentibus medicamentis vteris: s; ob-
seruato bis in die quē prestent effectū: prius mane:
secundo vespere. Quod si balneo quoq; vtatur: etiam
in eo tempore. Siquādo ergo egrā partem medicamē-
ti acrimonia irritatā videris: ista vt tumentior aut ru-
bicundior sit: aut magis indoleat: miscebis eam in
terea fomento: quod per spongā administrabis. Id
autem aliquādo ex aqua dulci esto: aliquādo etiam
sal habente: vbi scilicet scirrūosiores pblegmone sūt.
Sim aliqñ puris copia medicamenta superet: nec ea
videatur tibi totū digerere posse secare exitū ei quod
digestioni nō cessit: eo potissimū loco opus: quo est edi-
tissimū: quippe tenuissimā etiā illic inuenies cutim.
Ad mineris preterea in sectide et alterius indicatio-
nis que ad effluxū pertinet: atq; ad ambo respiciēs:

ita quod suppurauit incidere: ac deinceps medica men-
tū aliqđ eorū que sine erosione siccant: impone. Quod
si cōpuruisse portio aliqua suppuratōis partis vides
bitur: excidi eā est necesse. Sane quidā in ijs que in
axillis et bubonibus suppurāt: in myrti folij species
semp excidi cutim iubent: qm̄ in ijs laxa ea natura
ter sit: ideoq; omne qđ aduenit p̄dpte recipiens: pre-
terea ip̄i ex leui occāōe pblegmone facile cōtrahāt.
At maximas aliq̄ sectiones faciūt: quarum occasione
particula vbi ad cicatricē est perducta: nō solū turpis
sima redditur: sed etiā sit imbecillior: et que sepe boni
ni ad motus sit in mora. Nec igitur ip̄i vitates: plu-
rimū certe sola incisione: et medicamentis valētē siccā-
tibus: huiusmodi affectus sanauit. Quod si aliqñ
excidere aliquid propter multitudinē: nō puris mos
do: sed etiā corruptarū partū fuit opus: cōtenti era-
mus sectione que myrti foliū imitatur: plane nō ma-
gna. Eū autē in ea excisione longitudo maior: quā la-
titudō sit: esto in bubone longitudo per trāsuersū du-
cta: nō aut per cruris rectitudinē. Quippe ita cū et
inflectim? naturaliter cutis sibi applicat: post excisā
cutim: medicamēto qđ greci mānam vocāt: affectam
partem implebitur. Est autē ea purgamentum tburis:
leui adstrictione predata: atq; hoc nomine etiam
tburē ipso ad nonnulla vtilior. Tbus est puris tan-
tum mouendi facultatē obtinet: vt pote nullā adstrin-
gendi vim habēs. Magis que id facit qđ pinguius
ex eo est: et magis albicans: sicut etiā qđ flauius ex
eo magis est: validi? siccāt. Ad hanc hō: etiā corticis tburis
paululū est admixtur: vnde s; adstringendi vim
habet. Ipse vero cortex tburis tū adstringit: tū siccāt
insigniter. Itaq; etiā ad moderatiorēs sanguinis p-
fusiones eo vrimur solo: sicut etiā ad valentiores: solo
vstro: sed tūc et cribrato: et in mollissimū puluerē redas-
cro. Quin etiā mitigare prius incisam partem (sicut
dicimus est) quantum posere videbitur: oportet: fomē-
tis prius: de in cataplasmate: mox bumectante ali-
quo medicamento aut nō siccante: singulis scilicet ex
trinfecus impositis. Nā in ipso vlcere tū manna (ve-
dictū est) tum ex p̄cidijis que linteolis excipiuntur:
prius ea que pus citant: de in ea que expurgāt: sunt
imponēda: post que: si cautus etiā nō sit: que impleāt
adbibēda sunt. Sin aliter: ea que cicatricē inducunt:
(grece synulotica et epulotica vocant) veluti qđ ex ca-
dmia cōficitur. At qm̄ in borū quoq; vsu plerūq; me-
dicozū nō parū quiddā omittitur: non ab re fuerit
etiā de hoc disserere. Eū nāq; ducere vlcus ad cicatri-
cem incipiūt: ac idonea illi rei medicamenta applicāt
cum iam penitus sit implerum: nec quicquam illi res-
tat cauum. Hinc illis accidit vt cicatrices efficiāt cir-
cumposita cute magis eminentes. Quo igitur illi cu-
ti sint equales: conueniet id genus medicamentis vt
priusquam vlcus ad equalitatem prozūsus sit imple-
tum: imposito super ipsas vlcēis oras ex specilli mu-
crone medicamento aliquo siccō ex ijs que in vlcēz
curatione retulimus: super reliquum linamento dato
quod aliquo medicamento ex ijs que cicatricem in-
ducant: et humida sint consistentia: fuerit imbutum.
Eedente autem prospere curatione: etiam id amoue-
bis: ac postea succo tantum medicamine vlcis: las-
to specilli mucrone ex eo super toto vlcere volutato.
Fozis autem suffecerit linamentum vel siccum: vel
ex vino madens: ac potissimū quod ex mollibus
sit elychnijs: cuiusmodi tharsensia sunt: quoniam illa

quodq; ad vlcera que supererescant submittenda: vñ optineant: atq; hec ducente nos rerum societate: diximus. Nunc ad sermonē de pblegmone reuersi dicam? communē omnīū pblegmonarū curatiōis indicatiōis nē esse vacuationem. Que vero adhuc in generatione sunt: in ijs prior vacuatione est cōfluentis ad affectū locū sanguinis inbibitio. Inbibebitur is cōmode: si ipsam fluxionis causas inuenerim? Sane ea duplex est: aliquid em ex ipsa parte quā pblegmone vexat: turali quē ex alia quaptam aliove. Ex ipsa: quorties aut calidior est facta: aut dolore (sicut ante dixim?) urgetur. Nō ex ipsa: quā vel alia quaptā: vel alijs sup fluū illi transmittitur: vel etiā ex totius corporis affectu. Fit igitur calidius vel propter immodicū motū: vel aliqū ex sole aut igni teporē: vel acre medicamētum. Dolore vero angitur et propter intemperiem: et vulnus: et contusionē: et distorsionē: et tensionem et obstructionē: et spiritū statuofuz. Intēperies extrinsec? illi puenit modo ex succis q in ipso habētur corpe. Et extrinsec? vel ab aliquo venenatorū aialium: vel pbarmaco qd vebemēter exalfaciat aut refrigeret: et ex ambiente nōnū q. Ex ipso hō laborātis corpe: cuius id tam vitiosos succos qui facultate sint dissimilit: cōgessit. His igitur omnibus estimatis: que pblegmone adhuc in generatione sunt: earū causas prius abscindes. Que vero iam facte sunt: eas vitz curabis scindes. Que vero iam facte sunt: eas vitz curabis scindes. Ergo quidnā medēti agendū sit hī torum corpus male sit affectū: et dicta prius tū in his nō pauca sunt: tum in libro de plenitudine: et nunc summas eorū que dicta sunt: recensēbimus. Abi est equabiliter inter se succi sunt adaucti: id est et pletborā greci vocant: nos plenitudinē: et succorū redundantia dixerimus. Abi hō vel flaua bili: vel nigra: vel pituita: vel serosis humoribus refertum corpus est: eum habitū cacochymia: quasi succorum vitium dicas: nominā. Ergo pletborā tum sanguinis missione curatur: tum frequenter balneo: tū exercitatione: tum frictione: preterea digerentibus medicamētis: et preter hec omnia inedia: de quibus in ijs que de sanitate tuenda sunt prodita: dictū abunde est. Succorum vitium purgatione que cuiq; superant succo sit accommodata: corripitur. Dictum porro et de hac est in ea parte operis de sanitate tuenda: que de vitandis morbis est instituta. Illinc igitur hic ea transferas oportebit: ac consideres quo vi maxime expediat. Siquidem si iam febricitet eger: nec exercitatione vacuare exuperantia licet: nec vnctione que exalfaciat: sed nec multa frictione: nec balneo: imo sanguinis missione: vna cum inedia: vel purgatione aliqua. At si nondū febricitat: omnibus iam dictis vtare: optimum quodque ad id quod instat deligens. Illud enim patere vel me tacere arbitror: cum cui crura pblegmone laborant: non esse vel ambulatione: vel cursu exercitandum: sed nec stare illi esse subendum: imo sedenti plurimum fricari: mox manu motu exercitari: illi est satius. At si cui in supernis partibus cepit pars aliqua pblegmone tentari: huic motus ex inambulatione aut cursu est salutaris. Similiter et frictio his quidem ea prior est: que erurib? adhibetur: illis: que in supernis partibus administratur. Quippe preceptū in cōtrarium auersionis: in omnibus talibus commune est. Nec igitur cū vel circa sedem: vel aliqū huic viciū nam partem initium pblegmones incidit: aluū deijciet. Nec cū in vesica: vel colo: vel renibus est cepta:

pbarmaca que vinas puocent: bibenda dabis. Nec si mulieri in vtero vel pudendo infedit: menses huic prouocabis: sed ad partes que maxie longinque sint semper auersionem facies: estimata scilicet tum pblegmones magnitudinem: tum corporis totius statu. Nā si plurima succorum abundantia sit: nec exercitatio: nec balneo sine periculo vtare. Sin exigua sit: licet et per hec vacues. Eterum (quod dixi) bectum in ea parte operis de sanitate tuenda que morbos precat: uet: sunt scripta: tum in libro qui de plenitudine inscribitur: tum in his que de pbleboromia: siue incidēda vena: tum que de purgantium medicamentorum facultatibus edidimus. Sed quod ad cōmonescendum tantum de ijs sit satis: nunc etiam abunde est dictum. Itaq; ad propriam de pblegmone disputationem nunc est veniendum. In qua primum merito verba faciendum de pblegmone prout ab affectu partis cui infedit est orta. Quippe satis constat affectū illuz principio tibi esse sanandū: mox quicquid iam pblegmones est factū. Porro interim ijsdē presidijis ambo tolluntur: veluti cum ex flatulento spiritu et densitate particule dolor est ortus. Hoc enim casu eorum que modice calefaciunt: (que etiaz chalaistica: id est relaxantia siue remittentia vocamus) vsus est commodus: vt qui pariter et cōiuentia corporis laxet: et flatuosum spiritum renuat: et quod pblegmones iam cōflatum est digerat. Ad eundem modum et si ex frigido dominante intemperies sit orta. Nam tunc quoq; calefaciendo: nō solum intemperantia: sed etiam pblegmone vna medebetur. Idem si calor vebementior intemperiem fecit: refrigerantibus presidijis ambo si stes. Siquidem intemperantia contraria semper requirit. Vacuatur autem quod impletum est: non modo medicamentis ijs que digerunt: sed etiam que adstringunt et refrigerant. Adagis que profecto ad incipientes pblegmones frigidis adstringētibz: quā ijs que digerunt: est vrendū. Atq; etiam nū magis vbi crassum quod cōfluit: nō est. Sed si sanguis in partibus quā pblegmone prebendit: vebemēter est impaetus: nō est amplius repercutientibus vrendum: sed tum digerere est tempestiuum. Vbi aut ex animalis punctu morfu vel dolor incidit: duplex sedandi doloris ratio est: vel vitus ipsum vacuando: vel quod dolor excitat: alterando. Sane vacues id eorū medicaminū ope que vebemēter attrahunt. Alteres ijs que sunt cōtraria: idq; vel qualitativis: vel tota substantia. Adonstratū namq; est in libris de medicamentis qui a nobis sunt editi: quedā esse totis substantijs inter se contraria: quedā sola qualitate. Sed et illud indicatum eque est: qd eorum que contraria qualitativis sunt: methodus quepiā sit: eorum que tota substantia sunt aduersa: methodus nō sit: sed omnia sine per experientiam inuenta. Tu igitur quecūq; methodo explorentur: hinc disces. Que experientia tantum deprebendit: ea in his operibus quibus de medicamentis agitur: omnia sunt collecta: vno quod de facultate eorum inscribitur: altero quod de compositione: et tertio quod de facile parabilibus. In quibus operibus ostendimus quenā ex sola experientia quenā ex sola ratione: et quenā ex ambab? inuenta sint pbarmaca. Ergo method? quā hoc opere tradere instituit: in dolorib? vniuersis qui vel ex animalium medicamentorum ve nota excitantur: duplicem indicationē habet: nempe eius quod dolorē creat vacuationē: et

que alteratione. Accidit id tum ex calfactio omnia
tū que circa calefactionem vehementer trahunt: veluti
et cucurbitule et cornua quedā quibus nonnulli cu-
curobitularū vice videntur. Sunt autē et quæ ore suo vltus
exerabunt: egre videlicet particule admoti ipsūque la-
bijs cōpleri. Huc sane pertinet et cauteriū et medica-
menta que cauterijs similiter escaram efficiunt. Atque
hec oīa totā eius quod infestat substantiā exinanunt.
Alterū auxiliorū genus est eorum que qualitatē per cō-
trariā in qualitatē alterant: scilicet exbibentibus no-
bis si vehementer calorem eger vel in ipso demorso loco
vel in toto corpore sentiat auxilia refrigerantia: sicut frigi-
gus sentiat calefacientia. Docuimus autē vtrāque in
ijs operibus que de medicamentis sunt scripta. At ta-
les quidā omnia pblegmone communes medicatio-
nes sunt. Variantur autē pro laborantiū particulaz-
ratione. Efficid id tam quod ostensum est vbi de vicez-
curatione egimus. Nec longo sermone est opus ei quod
meminerit eorum que ibi sunt dicta: sed sat erit paucis
ea transcurrisse. Una itaque indicatio ex ipsis similari-
bus accipitur partibus: altera ex instrumentarijs: et
ea que ex similibus sumitur: modū calfaciendi res-
frigerandi siccandi ac humectandi determinat: quod
ex instrumentarijs: tū locum ipsum per quē vacuare
oportet: tū vacuationis rationē: tū vero in similibus spe-
ciem medicamentorum vbi ipsum pluris minorisque mo-
dum. Ac de similitudine quidē partium indicatū supra
vbi de vlcerebus est tractatum diximus: de instrumen-
taria vero hic agemus. Cū enim pblegmone duplici ratio-
ne a natura recessit et quod pars ipsa multo sanguine
sit referta et quod eadem sit calidior: vtriusque vacuandi in-
dicatio refrigerandi indicatōne vincit: cōtra scilicet
quā in erysipelate. In illo namque refrigeratōis indica-
tio magis vrget quā vacuationis: quāquā vtriusque af-
fectus curandi cōmune caput est infestatis humoris
vacuatio. Ideoque postquam refrigeratū erysipelas est ad
ea quæ digerunt medicamenta cōuertimur. In pblegmo-
ne igitur tantisper est refrigerandū quatenus et ad in-
crementum eius sistendū inbibendūque est cōmodus.
Efficid cū immoderatus calor dolorū excitat atque etiā
aliquid ad egrā partem attrahat vtriusque nomine au-
gescere pblegmone accidit. Ergo quantum refrige-
rationis pblegmone seu calido morbo cōgruit tan-
tū certe et incrementum eius inbibere est aptum. Idem
parem gratiā prestat et cū repercutit id quod affluit.
Quod vero eius quicquid in laborante mēbro conti-
nietur in proximās partes repellit hoc pblegmone
tam gentile medela est. Simili modo et quod modice ex-
calfaciunt: vtriusque interdū ratione profunt quoniam et do-
lorem sedant et quod contentū in laborante particula
est digerant. Quippe dolorē mitigando augeri pble-
gmonas verant: digerendo quod eorum iam conceptū
est sanant. Quoniam igitur momentum omne laborantis
pblegmone partis in redundantis in ipso sanguinis
vacuatione cōsistit: vacuatio autē hoc genus affecto-
rum excogitata est duplex aut translata ad alias par-
tes quæ in egra cōtinebatur sanguine aut foris a cor-
pore expulso: satius profecto est vtriusque vtriusque
tribus diligenter ne qua ex accidenti lesio sequatur. Ergo
cū gentilis sit dictarū vacuationū vtriusque quadruplex
in vniuersum nascitur vacuantiū auxiliorū genus.
Translationis enim sanguinis ad alias partes alterū
genus est vbi ipsa pars quæ pblegmone laborat sangui-
nem abigit. Alterū cū et cōtineat sunt ad se trahūt.

Eius autē que extra corpus educit alterum sensibili
effluxu alterū ratione tantum contemplabili perficit.
Atque id quod sensibili effluxu peragitur alias per ipsas
fit partem in qua pblegmone reuider alias per ea que
vna cum hac aperiuntur. Proinde etiam dissectionū
notitia ad eiusmodi cōfortium intellegendū est opus.
Ergo tum de indicationes pblegmonearū curationē
immutantes a partium natura prestantur: tum supra
bas que tum expositu tum figuratōne partium sumū-
tur. Quas nimirū laborantis locus qua instrumentalis
est indicat. Sunt etiā alie que tum instrumentalium:
tum simularum communes sunt: sicut cum actiones
earum inspicimus: preterea an rara pars sit an densa:
an acuti sensus an bebetis. Ad que omnia inten-
tum esse oportet qui recte curare studet. Quoniam ve-
ro (ut semper testati sumus) non satis est ipsa tantum
vniuersalia nouisse nisi quis etiam in particularib;
se exerceat ita vtriusque et nos nunc faciamus: non tamen
omnia particularia percurrētes: sed ea tantum que
nobis necessaria lectori videbuntur. Proponat itaque
que secus iam pblegmone contrahere cepisset: quæ
nam mali eius commodissima sit curatio queratur.
Omnium ergo primum ab ijs que reuolunt incipiens:
an totum corpus inanitione indigeat cōsiderabis.
Quod si indigere inuenies mox egri virtutē estimas:
bis: possit ne semel iustam vacuationē tolerare. Pri-
mum ergo valida virtus esto. Ab hac estimabis cra-
tem. Nam si puer sit que per defectam venā sit (ut su-
pra est monstratum) vacuationem non feret. Verum
cū pubertatē attigerint iam pueri missione sanguinis
tolerant. Ergo pariter tū reuolūtū tū educēdū quod
ad secur fluit sanguis est interna in dextro cubito in
secta vena propterea quod et e regione et ampla via
eum vena que caua dicitur societatem habet. Hac nō
comparente media secanda est. Quod si nec ea cōstē-
derit reliqua ac tertia est incidenda. Adodū vero va-
cuationis tum ex redundantē modo tum ex reliquis
que in superioribus diximus inuenies etate: natura
tempore anni: regione: et consuetudine: tum ante bec
ipsa laborantis virtute. Hec enim in omnibus sunt cō-
munia. Illud vero interna ne an media an humerali
secanda sit: an ea que iuxta malleolum est an que
in poplite: id vero ex laborante particula indicatur.
ac definitum itaque est in ijs que de incidenda vena scri-
psimus de vacuationibus id genus omnibus: dices-
turque nunc quantum sit ad rem propositā oportu-
num: primumque hoc ipsum non esse scilicet solum ibi
lud satis quod vacuandum sit inuenisse: veluti sen-
tiunt qui amethodon secant colunt: quibus nulla de
laborantium locorum differentia habetur ratio. Nō
enim ratio solum verum etiā vsus ipse indicat aliam
alij parti vacuationem congruere. Siquidē ex ijs quæ
bus oculi tentant pblegmone ceperant nonnullos to-
la purgatione per alium vno die sanatos vidisti. Quā-
rem si quis in locinore cum pblegmone laborare inci-
pit tentet: maximam excubabit pblegmone: eoque ut si
cum in renibus aut vesica incipit que vrinam cū ex-
bibeat aut si cum vterus pblegmone laborat menses
deuocet. Siquis deinde longissime a tentata fluxione par-
te auellere nequaquam ad eā trahere conuenit. Hac
itaque ratione nec si ventrem aut intestina pblegmos
ne occupare iam cepit medicamine quod alium de-
ijciat vtri cōueniat. Eandem cū his indicationē vtri-
us foris sit: sicut cum vrinæ vasis pudenda. At vos

intu vti pudibundis laborantibus in diuersa reuel
lens auxiliū est. greci antispasticon vocant. Eadē ra
tione in oībus que circa caput accidunt purgatio ad
contrarium auerit. Si qua vero circa fauces et pala
tum aut linguam aut deniq; in ore pblegmone labo
rare inceperint: in his omnibus cauenda sunt que pi
tuitam pos euocat. Apoplegmatisimos vocat: quip
pe cū id simile sit ac si deijcere alium in testinis egro
tantesbus velis: aut vrinas mouere cū remibus aueve
sice sit egre: aut vomitū lacessere cum partes stomachi
sint afflicte. Sattus igitur sit vbi partes q in ore sunt
pblegmone accersere ceperint deriuare ad nares. Pa
ri modo venam quoq; vbi be partes sic laborant in
cidere humeralem in manu: si ea non cernitur mediā:
vbi secur pect? pulmo aut cor sic afficiunt internam.
In angina quā synanchen grece vocat: primas i ma
nib? Sedas eas q sub lingua habent. At ijs q in oc
cipite sunt sic afflicti etiā eā q in cubito est necnō eā
q habet in frōte. Renib? hō et vesica et pudēdo et vte
ro sic habentibus eas que in cruribus sunt sit: ac po
tissimum que circa popliteum sunt. Sin minus eas q
iuxta malleolum: ac perpetuo quidem in omnibus q
e directo est. Vbi secur pblegmone inuadit que in dex
tra sunt manu: vbi lienē contra. Itaq; statim prima
vacuationis diuersitas pro particularum diuersita
te variatur: constans communem indicationem non
magis esse vtilitatis quam noxe causam. Siquidem
quod vacuandum sit id communis indicatio est: vñ
de autem aut quomodo vacuatio sit facienda id eger
ipse docet locus. Ad eundem nanq; modum vbi pe
ctus: aut vēter aut partes circa collū caputve pbleg
mone laborāt: excogitātū est artus vincire. Quippe
ipm qd pblegmone infestat vinciedū nō est. Sed si in
manib? pblegmone est orta crura. Sin in crurib? ma
nus: Sed nec refrigerare inter initia aut adstringere
circa laborantis particule indicationē vtilitatis ma
gis quam noxe sunt cause. Itaq; in particulis que cir
ca artus sunt sat fuerit etiam spongiā vel ex frigi
da aqua cui paululū aceti sit immixtū vel aqua sola:
sinponere: sicut etiā ex vino aliquo austero. In ioc
noze vero si pblegmone laborare cepit nemo cōpos
rationis bis vtiatur: imo nec si malino infundas aut
myrto: aut mastichino: aut nardino: aut lentiscino
aut aliquo oleo qd adstringat aut etiā alio quopiam:
cui ab iunibū sit incocū: ne horum quidē vllum con
ueniet frigidum sicut nec vllū cataplasma frigidum.
Sed si mala precipue cotonea vino incoquens cata
plasma ex eo preparaueris: si secur pblegmone labo
rare cepit ne id quidem admoueas frigidum: veluti
nec oleū vt dictum est preparatum vel oculis vel oris
partibus scubi bec tentari pblegmone ceperint. Au
ri vero etiam si acrum cum rosaceo infundas nil ef
fendes. At non est hoc oculis laborantibus vtile: vel
luti nec medicamen quod ex moris cōficiunt: aut ali
ud quippā eorū que stomatica grece dicuntur. Sūt
enī eiusmodi omnia oculis trista quancq; genere sunt
ex ijs que indicentur. Glandulis hō pblegmone ten
tari ceptis sepe solum oleū calens sat fuit. Sed et reli
quis victus ordinandus ijs quibus glandule aut
etiā aliquid circa artus pblegmone tētur rñā tānt
indicationē habere: q tot ac talia exhiberi suber quot
et qualia facillime cōcoquent. Nec quicq; refert alicū
an pissanā an mulsam an puniciū an malum an tale
quippiam exhibeas. At si secur pblegmone infestat

exquisitissimo victu est opus. Eque profecto et si ven
ter sic laborat: quippe munus eorum toti animali est
cōmune. Acceditq; omnibus animalis partib? mas
ximū incōmodum: siue non probe cōcoctum alimen
tum sit: siue non rite in sanguinē conuersum. Atquā
hō partes: tātum alimēti capūt: quāto sunt nutritē
de. Quo sit vt siue ex malo qd probe in ventre sit con
coctum: alimētū ad eas perueniat: siue ex alica siue
ex pissana: nō multū intersit. In iocinoze vero quā
tum referat nutrimentozū differentia: tum quod
maximā in vtrāq; partem vim habeat: bñc discas
licet. Nam expelli e iocinoze oportet quicquid in eo
tum amare bilis: tum saniei que ex pblegmone pro
uenit: est collectum. Id vero fieri nequit nisi et vasa q
sunt in viscere detergeantur: et meatus qui ad ieiū
num pertinet sit apertus. Ergo alica cum et bile in
bereat: et vasa que in viscere sunt condita obstrua
re: et alimētum in totum corpus digeri prohibet.
Poscit ergo tum secur ipsum: tum meatus qui bile
transmittit: cibos et pbarmaca que obstruata reclu
dant. Talia hō omnia sunt leuia quidē minime sed
renui consentia et qualitate mordente. At vero ab
bis vapore rodentibus pblegmone irritantur. Quas
re que citra rosionē ea detergeant indigemus: cuius
modi scilicet mulla est. At nouimus dulcibus omni
bus tum secur tuz lienem maxime inrumescere. Sup
sunt igitur que culpa vacent vt in cibis pissana qd
pe que sine rosione deterget vt in pbarmacis oxymes
in aqua mixtum. Nam et punicum malum et cetra q
adstringunt dum bilis meatum arctāt bilem ipsam
excerni prohibent. Atq; inde iocinozis pblegmone
sunt incommoda preferim ijs que in cauo visceris
cōsistunt. Quib? ad angustias quas facit ipsa pbleg
mone etiā ea que ex adstringentibus et lentis sit ci
bis accedit: ac que mordent ea pblegmonas ipsas q
in cauo sunt visceris magis irritant. Quippe ijsque
in gibbis eius consistunt mutata iam vniunt ea que
assumpta sunt ita vt nec que adstringentia sunt simili
ter adhuc adstringant: nec quod mordens est simili
ter mordeat: nec quod propter lentorem in angustis
vasis berebat similiter etiānum maneat lentu. Est
autem his occasio mutationis duplex: et quod prius
sunt concocta: et quod sanguini qui in iocinoze pri
erat: sunt admixta. Cauro autem iocinozis pblegmo
ne obfesso: protinus etiam venas que in mēterio
sunt: vnam pblegmone laborare est necesse: quando
ex ea que ad portam pertinet omnes sint orie: protu
nus etiam quēcūq; osculis earum inciderūt: vinū suū
ostendere. An tibi ad cōmunem pblegmones curatio
nem parua ex particulis ipsis accedere differtia vi
detur? Adibi sane maxima videtur: quamuis ij qui
Theffali stupiditatem emulantur: cōmunem indica
tione satisfacere putēt. Placet autem nunc ad memo
riam reuocare tibi egregiā eoz curationē quā Thea
geni pbilosopho Eynico addibuerūt. Siq; hāc no
runt plurimi ppter viri famā vt q publice dīputa
re in Traiani circo quotidie sit solitus. Erat q boies
curabat vñ? ex Sorani discipulis noīe Attalus Ijs i
posuit quotidie iocinozi cataplasma ex pane et melle
baud itellegēs viscus hoc mediocriter adstringi debe
re ppterea qd atalib? altricis facultatē pncipiū fire
venosū ab hoc oriat gen? Ita igit vñ? curauit sicut
bubonas meris. Et solis relaxantibus vñs: cataplas

lima ex pane & melle imponens: ac prius oleo calente perfundens: nō sorbitione ex alica cibans. Hec namq̃ tria ferme omnibus nūc ameribodis istis Thebsalijs ad acutozū curationē sufficiunt. Alium autē est mihi scorsum Aitalū monere vt adstringēs aliquid admisceret: nec nudis vteretur relaxantibus: ac de visceris quidem natura nūc ille eram homini diciturus. Id enī fuisse plane a fino fabulā narrare: sed quo me persuasurū hominē arbitrabar: & cui omnes facile assentire video: id tantū exposuit: nempe longā experientia medicos docuisse vt secur mixta medicamentozum materia cura rent. Eam autē scriptā inueniunt in ijs medicozum libris: qui sint de mendici ratione conscripti. St ergo inquis tibi videtur: misce aliquid de absinthij coma diligenter tunsā: cataplasmati. Oleo vero totius herbe aliquid: modice id quemadmodū alios cernis in illo incoquentes. Cataplasmati vero id quod ex vnguētō & palmulis sit: myrobolanū pīesma vocant: & trim: & iunc florem: aut narditidos herbe radicem: aut cypertī miscbis: non inutile sit & ex vīno ea aliquando preparare: ac miscere intermī etia de fece ipsa. Quinetiam aliquid adstringentium incoquere malozum: cuiusmodi cotonea sunt: & que vocantur strubia. Præterea que Rōme abundant: vocata cestiana. Oleum vero (nā id quoq̃ video miscere te) non quodlibet esto: sed vel bispanū: vel bistriciū vel crudum: vel lentiscinū: vel myrtē: vel melinum: vel nardinum vnguentum. Porro altam materiā plurimam esse dixi eozum que incoquere liceret. Nam et lentisci tenera germina: & myrti & rubi: & vitis præsertim siluestris: aqua enantibē vocatā decerpimus. Mō alienum etiam sit: & atticū byssopum tum cataplasmati tum etiam ceratis miscere. Nam & cerata quepiā illi ex eiusmodi materia imponere post cataplasma suasi: & apponere illi tentabam vniuersam deinceps curationē: quo scilicet etiā que a medicis grece epibemata vocantur: ex mixta materia componeret. Nam melius inquam est sublatō cataplasmate aliquid super viscus esse. Aitalus vero sermonem interpellans: nisi multum inquit tibi tribuerem: nūc illud totum tolerassem: nam in quib⁹ superiores medici passi naufragia sunt priusq̃ vera medicina inuenta a nostris esset: ea mihi veluti ignaro suades. Cetera tres (inquit) aut quatuor dies sine me Theagenē ex mea sententia prospicere: & sanum eum penitus cōspicies. Sed quid inq̃ si cū subito pauci: & bi lentī apparuerint sudores: moriatur: recordaberis ne que promiseris: ac de cetero sententiam mutabis? Atq̃ Aitalus post hec abiit irridēs: nec quicq̃ præterea respondēs sic vt neq̃ de alica quicq̃ me consulere permitteret: sed nec quod ex ijs que vrinā ciēt: miscere aq̃ paulo post oporteret: quod scilicet iocinozis gibba essent afflicta. Nam sicut iocinozis cauum per alium purgatur: ceu paulo supra diximus: sic gibba et per ea que modice vrinā mouent: cuius generis est apium. Procedente autem tempore vbi pblegmone iam concoquitur: etiam valentioribus vri licet: affato: & celitica nardo: & pbu: & petroselinō: & smyrnio: & mio: sicut etiam per ventrē vacuare: si cauum afficitur: cnicō cibus admixto: & vrtica: & mercuriali: & epibymo: & filicula: omnibus præterea que modice aluum deiciunt magisq̃ in remissionibus tum bis ipsis audaci⁹ vteduzum: tum vero que bis sunt valentiora: partim in prius sana incoctis: partim tunsis: ac in mollissimū puluerem

redactis: exhibenda vero & bec sunt vel ex pissana: vel ex aqua. Ego namq̃ etiam filicule aliquid in pissana aliquā incocti: & nigri veratri corticē. Etia clystere vacuare eos cōueniet: inter initia vel sale: vel nitro: vel apbrōnitro aque mulse admixto contentis: in remissione vero potissimūq̃ si quid scirrbozum relitū e pblegmone est: etiam valentiora medicamenta miscantibus. Quippe byssopū eo casu aque incoquimus: & origanū: & colocyntida: & minus cēcaprium. Opportunissima namq̃ ad scirrbum sunt secur & lentis: siue quis parū habita de bis ratione: glutinoso cibo vratur: (sicut Aitalus qui Theagenē quotidie alicaz exhibuit) siue nūc offerat quod tum obstructiones erimat: tum detergeat. Verum quod cōtigit Theagenē: vel potius Aitalo: dici est tempus. At em̄ promiserat post tres dies daturum se hominem a iocinozis pblegmone liberatum: tum magis quam prius calēte oleo viscus plurimū perfudit: tum: cataplasmate frequentius est vsus: hac diligentia felicius sibi curationem cessuram sperans: responditq̃ percontantibus de Theagene gloria bundus meliora. Eterum contingit prout ipse prædixeram: subitō hominē mori. Et quod omnium maxime dignum risu fuit: ducebat Aital⁹ secū ex ijs qui de hominis statu rogassent quosdā: quibus ostenderet adeo recte eū se habere: vt ita esset lauandus: letusq̃ cū multis ingressus est domum in qua facebat: cū Theagenē mortuū quidā ex amicis: qui & Lynici quidam erant: & alioqui pbilosopbi: lauare ex more parassent. Itaq̃ etiam vsq̃ ad mortuū accedere: idq̃ vna cū spectatozū cetū Aitalo contigit: vtpote cū nemo intus lugeret. Nā Theagenē nec seruus erat: nec puer: nec mulier: sed eoz soli amici pbilosopbates versabātur: qui iusta qdē mortuozū: extra tamē omnē luctū obibant. Atq̃ hac laude Thebsalius asinus inter multos spectatores est cōsecutus: ostendēs explicatū a pblegmone hominē intra quatuor (vt pollicitus est) dies. Reliqui vero methodici cū innumeros quotidie ingulcent: adeo ratios nē curadi mutare adhuc nolūt vt que a medicis sunt scripta qui artis operibus vere insudarunt: ne vel se mel experiri velint: adeo indelebile vitii vebemens ignoratia est: præsertim si cum superbā sit cōiuncta. Eiusmodi igitur in omnibus sunt Thebsali fecitatores. Nobis aut vitadi eiusmodi errores sunt. At si nūc aliquid suppetat: salte ipsi experientie credendū. Id qd ipse pperuo suadere nō desino ijs qui citra ratios nē parū sunt exercitati. Nā meli⁹ profecto ijs est: qm̄ & rudes sunt: & simul in rationabili methodo: quam nos nūc pdimus: minime exercitati: vt nūc penitus ex ratiocinādo accipiāt. Quippe iocinozis substantia: scirrbus maxie opportuna est: vtpote q̃ naturaliter lutosum q̃pitiā cōtinet: veluti medicus qdā nostri tēporis p iocū dixit. Licetis vero rarior substantia quā iocinozis est: ceterū crebri⁹ scirrbozis vitij affligit propter nutrimentū quo vititur specie. Adonistatū namq̃ est qd crasso nutritur sanguine: qui veluti līm purioris est facillimeq̃ nigra bilis efficit: ideoq̃ etiā ipm melancholicū siue atrum appellamus excrementum: atq̃ hec duo viscera scirrbozis tumoribus tētari: vel experientia ipsa clare indicat. Revers vero: qd conditi sunt: tactum effugiunt. Eteruz bos quoq̃ facile scirrbus deprehendi ratio docet: atque idcirco nepbriitas alias facile solubiles: alias egre solubiles esse: cum renes ambo habeāt que in viscerum vtrosq̃ præ-

dicta sunt inesse: tum substantie qualitate: tum excrementorum que per ea dilabuntur virtutem. Quo fit ut qui crassi succi cibis vescantur: calculi vitio vexent. Ergo quanto trium horum viscerum scirrbus affectus difficilior curantur: tanto magis esse sollicitos oportet ne quis in eos incidat. Adaxime autem (ut dictum est) incidit: qui ipsis pblegmone laborantibus: ipsi cibis videntur qui crassos lentosque succos efficiant. Quibus etiam eiusmodi affectuum medicamina inter omnes conueniunt ea esse que dissecant et dissoluant et frangant. Que utique ex eorum sunt genere que obstructions eruant et detergent: ceterum virtutibus valentiora. Horum non solum materiam: sed etiam facultatem in opere de simplicibus medicamentis exposuimus. Itaque etiam breuior nunc ero: contentus generali facultate: et sola methodo: cum paucis exemplis. Nam cum et facultatum materia iam habeas preparatam: et que curationem vna coincident sint predicta: nihil nunc aliud superest nisi ut proprias cuiusque morbi indicationes commemorem. Et indicantia igitur voco virtutem: naturam etatem: anni tempus: regionem: et consuetudinem: et siqua sunt id genus alia. Proinde de ea que a particulis sumitur indicatio: deinceps dicam: incipio a locinore sumpto. Quippe ubi id pblegmone laborat: que extrinsecus applicantur: ea mixte esse facultatis debere postulat: idque non in generatione pblegmone modo (est enim id omnium pblegmorum commune: quoniam etiam si quis reprimentibus tantum illo tempore utatur: non peccet) sed etiam cum nec affluat amplius quod quam: nec repellit quod in laborante particula continetur possit. Accidit enim hoc quoque multis de causis. Sane in principio tum parum est quod affluit: tum magna ex parte non ita crassum: tum partis ipsius que recipit virtus nonnunquam valentior: utpote nondum lassata: tum quod in afflicta continetur parte: nondum violenter impactum. At cum pblegmone in vigore suo iam consistit: tum multus in ea sanguis continetur: itaque crassior subinde: ac vehementer impactus: tum virtus membris iam est debilior: quam aliqui valentem requirimus: quo scilicet a se superuacua amolitur: quandoquidem baud satis potens est adstringentium presidiorum vis: que sola totum efficiat. Quippe potest hoc cogendis ac constringendis: et veluti de sandis: et exprimendis corporibus: que tenuiora sunt ad circumpositas partes expellere. Cetera nisi etiam laborantis particule virtus aliquid auxilietur: nihil adeo magni efficiat: tum igitur que a pblegmone sumatur vna dumtaxat est indicatio. Hanc grece diaphoresin vocant: latine digestionem: euaporationem dixeris. Hec humores qui in pblegmone obfusa parte continentur: per meatus insensibiles educit. Que vero ab ipsa sumitur parte: ea in diuersas nos partes trahit scilicet robur eius seruari iubens. Locutibus igitur vna contrariis indicationibus: compositum quoque esse medicamentum oportet. At femur si pblegmone laborat: aut tibi: aut cubitus: aut brachium: aut qui in his sunt adenes: causa non est cur horum robori consulas. Hec tibi communis indicatio fit in omnibus istis partibus quarum munus eiusmodi est: ut totum corpus sit ex usu. Ergo nec licent tantum relaxantibus curare oportet: cum hic quoque ex locinore quicquid liosum et melancholicum est expurget: propterea scilicet quod ex eo humore nutritur. Idcirco quoties obstrictio in eum incidit: aut pblegmone: potissimum que scirr-

busa sit: tum ea que obstructions eruant: tum que dissecant: vehementiora erigunt. Nam quale medicamentum locinori est abstinendum: tale est lieni capparitis cortex. Quale rursus locinori quod vocant eupatoriū: tale est lieni scolopendrium. Siquidem similia genere medicamenta: ambo viscera postulant. Et eum tanto valentiora lientis: quanto crassiore virtutis alimento. Scirrro igitur laborantibus ipsis habilia nutrimenta sunt genere quidem eadem: sed maioris minorisque ratione differentia. Itaque et si capparitis ex oxymelite edatur: vtilis sane est utriusque visceri: ceterum nec ipsa pari modo nec similiter mixtum habens oxymeli. Nam et ipsa copiosior: et ex minus diluto oxymelite lieni erit vtilior. Atque hec differentia est que ex maioris minorisque ratione accepta est. At similia genere: vel specie: aut quomodocumque dixisse libet: presidiorum ex actione et compositione indicatio sumpta est. A sociare vero cum vicinis partibus: quod idem cum situ est: illa capiuntur: quod gibba locinoris per renes expurgari oportet: caua vero per inferiorem ventrem. In liene vero alteram duntaxat esse superflui vacuationem: cum per renes agatur: nulla huic visceri vacuandorum pateat. Proinde ubi pblegmone premitur: deiectionis id medicamenti tum detergemus: tum lacsumus: quo remittat deponaturque superuacua. Sane duplex ratio est eiusmodi medicamentorum usus. Cum partes superiores possint laborare: per ea que eduntur ac bibuntur. Cum inferiores: per id quod fit per clysterem infusum. Quandoquidē que eduntur ac bibuntur: eorum vis antequam ad inferiores partes pertineat: resolutur. Que infusa sunt ea omnino ad ieiunium usque ascendere non possunt: imo si admodum nitatis: fortasse tenui etiam intestinum contingant. Ergo illud quoque ex partium positura didicimus: nempe inferioribus intestinorum aliquid esse per clysterem infundendum: superioribus vero: atque etiam ipsi ventri: lieni: et stomacho: superne aliquid exhibendum. Ad hoc loco stomachum: gulam: quam proprie greci stomachum appellant. Nonnunquam etiam ita vocant os videntur: veluti cuius stomachice anima linqui aliquos dicunt. Verum gule que proprie vocatur stomachus: cataplasma super spinam dorsii imponimus: non autem ad pedes. Idem facimus et cum os ventris pblegmone vigeat. Siquidem spine gula constringens: collum et pedes ad ventrem porrecta. Nec igitur hec nouere qui et vesicam imitatur: ideoque omnes vna ratione curant. Nec quoque illud: quod omne membrum pblegmone laborans: nulli curam sibi circumdata habeat spiritus: tenuis sancti foras aliquid dimittit. Eo fit ut ex his quod in ore: et naso: et faucibus: et stomacho: et intestinis: et ventre: et visceribus sunt: aliquid foras effluat. Ad eundem modum etiam ex interna facie pectoris: cum pblegmone premitur: excernitur aliqua sanies. Quod admodum igitur lienis ipse: et locinoris caua per intestina: gibba vero locinoris et renes per vias purgantur: ita pectus ubi interna eius pblegmone tetantur: per membranam qua tegitur (hypepocota vocatur) aliquid in medium sui pulmonumque spatium transmittit: id autem expurgari per eandem quam pulmonum debet. Dabimus igitur istis que sic laborant: medicamenta quibus rematoria sit vis: quibus et via aperiantur: et que deferenda per eas sunt dissecantur ac dissipantur: preterea cum vel crasse substantie sunt: vel glutinosae: qualia in istis sunt: quos impios vocant deligen da tum ex istis sunt: quoad huc pblegmone inualescit: que mediocria sunt. Cum vero plane iam decreuerit aut penitus

aut penitus cessant: et educi excrementa postulant que valētiora sunt. Ergo mediocre in hoc genere est tum pūllane cremor: tū mulla. Galentius autē et vtrice semen: et mulla in quā confectū fuit paululum aliqd acrium barbarū: quales sunt origanū: et hyssopū: et calamintibz: et pulegiū: et thyrice treos radix. Quod si vcl plus horū admisceas: vel irin in molliissimū puluere runfam cribratamq; in mullam immittas: maxime incidens medicamen habebis. Ad eundē modū et qd ex marrubio conficitur oxymeli: alia que eius modi valēter crassiora excrementa que in pectore et pulmone continentur: incidere possunt: omniūque eorum copiam inuenies in operibus ijs que de medicamentis edidimus. Nō solū aut iam dictam remedia dīcorū differentia ex laboris loco didicimus: sed et illud: quod que in summo corporis pblegmone laborant: ea proprijs pblegmones remedijs curentur que in alto sunt corpore: si cum his aliquid acrium medicamentorum sit immixtum. Resoluntur enim eorū vires dum alte descendūt. Hac ratione et cucurbitula (nobile plane auxiliū) est inuenta: tū vt foras euocentur que sunt in alto: tū vt extrinātur atq; eruantur que iam in scitribū abeunt. Vt vī vīdū cucurbita in ipsa parte que pblegmone vrgē: inter inītia nō est: imo postea quā totū corpus vacuaueris: ac ne cessarium est eorum que in egra parte continentur: aliquid educas atq; eruas: aut etiam foras versus attrahas. Generādis autē adhuc vitijs: minime ijs membris que laborare incipiunt: sed que continua/te his sunt: cucurbita imponi debet: auellendi in contrariū causa. Sic nāq; ad mamillas cucurbitas imponimus: cū sanguis exvero profluit: defixio maxime in ipsis cōmunitus pectoris et vteri vas: ei? ore. Sic si ex naribus sanguis pfundit: precordijs maximas cucurbitas affigimus. Sic et omne aliud sanguinis pfuuium: ad contrariū p cōmunes venas auertimus. Sic etiam et sanguinē (si ita est opus) attrahim? Siquidē cū mēses euocare in antmo est: in pube et bubone cucurbita figimus. Preterea cucurbita in occipite defixa: efficax est remediū ad oculoꝝ fluxiones. Vacuari tamen prius totū corpus expediat. Nā si referunt sanguine corpus sit: in quacūq; parte capitis cucurbitam defixeris: totum ipsum implebis. Ergo hec omnis pblegmones cōmunitis indicatio: baudquaquā similiter in qualibet pte ad ministratur. Accedit ad oia que predicta sunt: p nō leui portione: ipsius exhibēdi medicamēti nā. Necq; effi absolute si adstringere incipientē pblegmone est opus: qdlibet adstringēs in ijs q deuoꝝāda sunt: ad bibebimus: sed ea qbus nulla corruptrix admixta vis est. Nā atramētū inter pceptua adstringit: sicut etiā mīst: et fori: et calices: et dīphrīges: et es vstū: et squama eius et flos: verū hec medicamenta noxia deuoꝝata sunt: quo circa stomatidis ea misce re turū non est. Desiuit nāq; ex his aliquid ad vētrem: sed nec aloem probe miscueris ijs medicamentis q pblegmones alicuius eā que intus constitit: deuoꝝāda sunt: qñ buic quoq; admixta purgādi vis est. Eterum vbi pblegmone proz fus inclinaueris: si quis paululum aloes admisceat deiciendi ventris causa: qui proz fus nō defecit: nil ledet. Vtū satius est mercuria li: aut vtrica: aut cinco: aut talū aliquo: aluū sic laboratū subducere. In summa vero: si quis eā q a pib? ipsis prestatur indicationem adimat: nihil obstat

quo minus medicinam nō sex mensibus: sed sex diebus totā perdisceas. At nō nec si que a partibus susmitur indicationem adicias: ita totū qd exigitur ad curationē habearis: nisi etiā inerbodos de medicamētis didiceris: itaq; eas aggrediatur oportet q quis cōsummate sanaturus est morbos. Nūc ei si alicui? medicamēti meminimus: id (vt sepe testati sumus) exempli cā fecimus. Sed adiciamus adhuc ea que de indicatione que a partibus sumit: nondū attigimus: Vessaliorū istorū sectam euidentissime pceptatēs: qui cū nec dissectionis rationem attigerint: nec partū actiones vsusve norint: cū floccos carpentē quēquā cernunt: et festucas legentem: audene oxrbodino caput madefacere: nostro exemplo. Max cur queso nō tboracē potius? Siquidē ex indicatione remedia inueniūt. Sane fieri pot vt etiā corde affecto: pbeniticus qd efficiatur. Empiricus nāq; ab experientia se ait eiusmodi medicamentorū nacum inuentionē. Qui autē et hāc vtuperat: et inquisitionez de actionibus refugit: buic vñ queso succurrit vt p tborace caput in pbenitico madefacere potius eligat? Eterū hoc ipsum oxrbodinū qd capit pbeniticoꝝ applicam? ceu quidā ex amicis dicere solebat: nō solū amerbodos istos Vessali sectatores: sed etiā reliquos manifeste redarguit vniuersos quicūq; p incipē animi partē in corde statuūt. Nā cū alii qd videret quēdā ex Atbinei discipulis caput aceto oleo mixtis perfundere: pbsuit: iussitq; pectori ad mouere id remediū. Quippe lesam in delirio esse partē pncipē: eā autē esse auctore Atbino in corde itaq; non recte relicto pectore caput eū integrā pferit membra vixare: et que negotiū facessere: nūc oxrbodinū infundendo: nūc radēdo: tū spondiliū aut serpillum: aut id genus aliquid admoūdo: imo vero si malū traheret: etiā caltoꝝum: aut etiā cucurbitā. Quippe id esse perfimile ac si cui in femore pblegmone sit: calcone remediū applicet. Quin etiam in letbargicis: nemo est q nō capiti applicet auxilia: nā et id vitiū contrarium quodāmodo secūdū speciem pbenitidi est. Signitur autē in capite: in quo scilicet princeps animi pars residet. Ergo cum buimor qui in capite redundat: frigidus est: insensibilis: et immobilitasq; hominē opprimunt: cū calidus est: perperius potius motus: vna cū rationis noxa. Accidit effi: veluti demonstratū in libris de his est: ex frigore seguita: ex calore immodicus mor? ex buimoris vero vitio dementia. Itaq; incidenda in talibus affectibus vena est statim ab initio: si modo taz valens virtus sit: vt sine noxa missionē sanguinis tolleret: ac nihil prohibeat eorū que de secāda vena restulimus: sicuti vel crudi bñoris copia: vel puerilis etas: vel anni tempus: vel regio in qua sit extremus calor aut frigus. Atq; hoc quidē commune vtriq; vitio: et ei qd cū sopore: et ei qd cū vigilijs incidit. Eodem mune preterea vtriq; est vt oxrbodinū in pncipio admoūcas. Nā repellendus a capite buimor est: q quis is fuerit. Que sequitur: contraria sunt. Max que cū vigilijs confuncta sunt: ea lenire expedit: que cū immobilitate: excitare. Vire ergo cū in summo in cremēto sunt: ijs vitijs que per uigilio et delirio infestāt: perfusiones ex papauerum capitibus applicabimus: odore quoq; naribus obijciemus: ac nars ipas intus: vel frontē ex similib? medicamētis illine m? Quippe sopire ac stupefacere pncipē facultatē

oportet: cerebrum scilicet quod supra modum incaluit refrigerando. In contrariis autem vitij excitare: ac noxij humoris qui citra putredinem et citra febrem alios sopores inuebit: crassitudinem incidere: atque exalfacere. Tales nimium impetus soporis: apoplexias: et caros: et carochas grece vocant. Quod si alij quando humor putrescat: vitij cum febre incidit ea genera: vocat quod morbus grece lethargus. Incoquētes igitur in aceto thymum et pulegium et origanum: aliaque id genus: naribus sic affectorū admovebimus quo vapor ad cerebrum delatus: crassitudinem humoris diffacet. Ad hoc etiam palatum valentibus et acerbis medicamentis vngemus. Ab his vero etiam sternutamentis vitemur: tum ad caput similes presidiolorum facultates accommodabimus: interea semper eorum etiam ad ipsum vici sinapi vehementia: si vitium diu trahat. Quinetiam cucurbitis ad utrumque vitium: si diuturnum sit: vitemur: itemque castoreo: quippe quod ea probe concoquit: si debitus tempore sit adhibendum. Quare hic ad communem rursus curationem redeunt lethargus et phrenitis. Ergo in eiusmodi affectibus manifeste redarguunt et quod Thessali sequuntur omnes: et quisquis medicus principem animi facultatem statuit in corde. Non solum enim iam dictorum presidiolorum destituent copia: sed etiam cui ea pariter accommodabunt: non intellegent. Necque enim tanquam in opobalsamo: vel pleuritide: vel angina tum ab ipso egro affectus locus sentit: tum nobis primatui: partim visu innotescit: sic in lethargo: phrenitide: et epilepsia: et delirio: et convulsionibus: et tetanis: preterea eo quod proprie vocat caroches: se habet. In quibus omnibus presidiolorum formula ex affectus inuenitur natura: locus vero cui maxime sunt applicanda: ex prenoscentis tum actionibus: tum partibus visibus. Illud autem quantum in sermone aliquando omittatur: sepe numero prius dictum est meminisse oportere nos eorum que simul indicent. Eterum in presentem etiam que a partibus sumpta est indicatione: propositum est persequi: veluti statim in ijs que ad caput pertinent: et si non aliud: saltem illud nosse cuius est proprium: obiecta nobis ante cerebrum esse crassam membranam: quod coriis istis externis sit assimilis: post hanc etiam cranium. Itaque resoluti in densis obiectis et duris: presidiolorum que imponuntur vim est necessaria: ac nisi futuras in capitis ossa non ipsa fuisset mollitas: nihil adeo estimandum efficeret pharmaceuti vili extrinsecus impositum. Sed quoniam etiam future: et in his preceptue coronaria: non solum impositi medicamentis qualitates: sed etiam substantiam: si tenuis est: facile intro transmittitur: merito multa circa cerebrum vitia extrinsecus applicatorum remedium facultate iuuatur. Ipse enim in meipso expertus memini: cum infunderet rosaceum frigidum: citissime clarissimeque sensisse me in syncope loco etiam intro penetrationem. Quinetiam plurima diuersitas future vitii in hominibus: si inter se conferantur: etiam ante dissectionem apparet. Vidimus enim in ijs quibus rasum caput fuerat: inter mandendum commissionis ossium in coronali sutura manifestum mortui: sicut facile appareret hominibus illis laxa esse eiusmodi ossium capitis compositionem. Adhuc igitur ad hanc maxime preceptum applicat omnes medici capiti infusiones: videlicet accepta quoniam manus a primis inueterat: ratidoe: ad id opus vehementer. Sed et ipsi quicunque non negligenter ijs fieri assolent antedictum cernentes et quemadmodum futura ea liquido mora appareat: et quemadmodum celerrime

homines hac parte: siue ab externo quopiam refrigeretur: siue exalhiat: id sentiant. Nam preter reliqua: etiam tenuissimum est hoc loco cranium: et rarissimum. Ergo quoties medicamentum cutisque vim vehementer descendere volens hoc maxime loco ipones. Eodem modo etiam fuerit si etiam in frictione id facias: etiam tunc capillis: aut etiam plane abrasis. Quod si videri sit quod applicandum est: si id ex alto effundas: ac veluti torrens ritum illidas: quippe penitus intro ab ictu compellitur. Sicut autem hic vehementior humoris casus conducit: ita in oculis est contrarius. In capite namque os est quod fertur: in oculis membrana quod imbecillaque corpora. Et in capite quod aliud est quod sentit excipit: aliud quod curat: quodque videri non sentit: ita facultate que ex incussu ad ipsum pervenit fruitur. At in oculo non est quod fertur: diversum ab eo quod curat: sed id ipsum quod est curandum: valenter ictus. Ad hoc os capitis sensu caret: oculus accuratissime est sensus. Ergo infundere huic medicamenta oportet: primum superiorem generam blandissime attollentes: mox minime queadmodum in capite incurtentes. Invenit etiam preterea humores minutissime minutemque mordetis nature: quod cum medicamentis sunt infundendi. Aut mihi quod magna consyderatio videtur veteres ad hoc deuenisse humorum: eleatores ex eo quod mordetis minime esset: et glutinosus. Nam ex eo quod minime rodit: modo dicta indicationes ijs compleuit. Ex letore autem: ad indolentiam nonnulli confert. Quippe lenire eiusmodi humores possunt asperitates omnes quicunque acris fluxio excitat: accedit quod crassus ac lerus humor constans quod tenuis et aquosus in loco permanet. Sane quod letum id quod absque ratione sit: cum modo dice incaleat: dolor maxime leniat: id profecto ex roditibus in alio deiectionibus didicisti: i quibus intertum seu illico dolore mitigat quod autem permanere quod in laborate particula eiusmodi humorum expedit manifestum est. Siquidem in ijs que in ventre accidunt: percluserat molestus est: in ijs que in oculis: generam attollere. At vero exquisitus membrum sensus lenire esse quod iniicitur: nihilque in se asperum sabulosum ve habere oino indicat. Hinc igitur excogitatum comode est tum humidum aut videntur: tum que terrea opobalsamice id est oculariis medicamentis miscenda sunt: ea esse cum summa diligentia ad vngue leviganda. Quoties tum dolores his accidunt vehementes: repetitis ijs que de omnium dolorum generatione acceptis: diffuses quoniam ex his affectu dolere oculos in phlegmone de qua nunc sermo proponitur: contingat. Nam aut ex vehementi acris consuetudine humoris ratione: aut quod eorum tunc plenitudine distendunt: aut propter crassorum humorum flatuosi ve spiritus extensione: vehementes in his excitantur dolores. At rationem quidem tum purgationibus medicamentis: scilicet et deorsum revellendo et vacuando curare conuenit: tum ipsi si particule aut humore infuso: quo per eum acris fluxio sine offensa eluatur. Ubi autem decocta iam phlegmone ipsa fuerit: simul corpus vacuatum: tum vitij lavationes in balneo his sunt aptissime: nam et dolor statim sedat: et fluxionem que ad oculos fertur sistunt: maxima quidem eius parte inter lavandum per totum corpus excreta: reliquo vero diluto. At vero distensionem que ex repletionem provenit partis: missione sanguinis: et alius deiectione: et infernari partium frictione: curare conuenit: quod si necessitas aliquando urgeat: ligandis artubus: mox fomētis ipsi laborant pericula ex aqua dulci modo dice calida adhibitis. At humorum vel flatuosi spiritus

extensiones curabimus vacuato prius in his quoque toto corpore: sed et humorum momento deorsum auersio. Mor localibus remedijs (grece topica vocantur) videntur: non tamen medicamentis ijs que percuciant ac repriant: imo ijs que euocent. Fovendi igitur sunt modo proximius: ac sentigreci decoctum ijs infundendum: sed lauato prius curiose senogreco: ne quod si vel pulueris vel sabuli adberens clauis lateat. Est namque medicamentum hoc maxime omnium que oculis applicatur: sine offensa digerens. Deminuisse vero in oculis que membranam docentur: communis preceptorum opus. Quorum unum id est: digerentia medicamenta: ubi redundancia in toto corpore subest: si particulis quibusdam applicetur: implere potius quam educere. Ergo tunc reliquos morbos: tunc vero phlegmonas si cubi curas: nullo euaporante auxilio prius vteris quam totum corpus purgaueris. Illud quoque attendas in omni vitio: nedum phlegmone: opus aliquod totum corpus medicamentis habere esse in humorum tum qualitate tum modo: vna autem aliquam aut duas earum que superapo sitae sunt partium: reducantur suam ad egram transmittere: veluti non raro: sed plane se penumero accidere in oculis videre licet: capite his fluxionem mittente. Manifestum igitur a retro in ijs quoque esse: ipsum prius caput sanandum esse: explorato eius affectu quem superfluorum generatio comitatur. Et diutinas quod oculorum fluxiones curamus oculis ipsis dimissis: atque ad capitis curationem conuersi. Eius vitium si ex genere intemperantiarum sit: curationem ex sibi contrariis sicut prius monstratum est: adhibenda indicat. Plurimum igitur vel frigida interperies caput vitiat: vel humida: nec dubium est quin etiam ambe cogrediantur. Rariores sunt que propter calorem aciem oculis fluxione inmittunt: in quibus baud expedit ijs que ex thapsia et sinapi sunt medicamentis vitio: imo contrariis oino: oleo crudo: thyspano: et rosaceo: tum frequentius ex aqua dulci in balneo lauatione. Atque aliquod cerebrum ipsius fluxione transmittit: debetque huius interperies totius capitis epibematis corrigi. Aliqua vasorum ipsorum vitium est: cum vene vel arterie imbecilliores sunt: sic ut aliorum vasorum superuacua recipiant. Quo casu aliqua earum parte excidit: aut etiam totis bene alie predictis: dura cicatrice quod interest interceptimus: qua diffundit incisae vas partes: continue preterea non sunt: nec ex altera in alteram confluere aliquid possunt. Ceterum cum eorum vasorum que in profundo sunt recondita: ac e superiore ad oculos vna cum nervis perveniunt: vitium est nihil horum agere. Proinde egre curabiles omnes eiusmodi fluxiones sunt. Que non extrinsecus posita vasa sunt: ea vel sine chirurgica resolutione licet: illis medicamentis que robur inferant: grece tonica vocant. Est et quod calidus sanguis: ac vaporum plenus: ad caput ascendit: ac maxime in arterijs redundat. Cui vitio excogitatum saluberrimum remedium medicis est: ut ipsa incidatur arteria. Oportet aurem deorsum capite curiose tangere tum que retro: tum que secundum vtranque aurem sunt arterias: preterea que in fronte: et que in temporibus sunt. Quarum quod calidiores apparebunt: ac maiorem quam alie exhibentes pulsum: be sunt incidende. Quaeque vero et parvae et prope cutem resident: barum vel si partem aliquam excideris: veluti facere in crurum varicibus solemus: aptum erit: nostroque tempore quidam ex oculariis medicis non minime: ex arterijs que in temporibus summis

musculis resident: non exiguum excidit partem. Ac fere quidem cum exciditur arteria: relique eius partes ad sibi continuas retrahuntur. Euentus id magis in ijs arterijs que tum minores sunt: tum minores: exhibent pulsum. Quod si inter nudandum appareat et si vas magnum: aut magnum exhibere pulsum: tutius fuerit vinculo id prius excipere: mox quod in medio est precipere. Sunt autem eiusmodi vincula ex materia aliqua minime putrescibili. Talis autem Rome est ea que Gaeteranorum dicitur: ipsa ex Gallijs aduecta: vendita vero maxime in sacra via que a templo descendit ad fora. Ac horum quidem Rome facilis est occasio. Nilisime enim videntur. At si in alta urbe artem exerceas: consparet filium aliquod ex ijs que serica nuncupantur. Habent enim ea diuites mulieres in multis sub ditte Romanorum locis: potissimum in magnis vrbibus: in quibus multe sunt mulieres id genus. Sin huius facultas non est: ex ijs que inveniuntur in regione quam incolis: deligito materiam que minime sit putrescibilis: cuiusmodi est gracillu chordarum. Nam que facile putrescunt: cito avassis decidunt. Nos vero postquam vndique sunt carne impleta: decidere vincula volumus. Que namque caro in abscessibus vasorum partibus coalescit: ea pro operculo est: ac osculum eorum claudit. Postea vero quam id factum cernitur decidere tam vincula secure possunt. At vero cum venarum partem aliquam excideris: non est opus eas tam impurrescibili materia deligere: sed suffecerit alia quespam. Siquidem in arterijs perpetuus motus insecti vasis ora resoluit. In venis autem postea quam semel sunt utcumque clausae: siue per deligaturam constrictae: siue per medicamentum adstrictae: permittunt circumpositam carnem circa coalescere: potissimum si qui curatur: immorata partem seruet: magisque etiam si toto corpore vacuato supinam habeat: non pernam. Quippe etiam varices ita curamus. Vocatur autem varix vena dilatata: porro dilatata in testiculis et cruribus omnino. Sed quoniam cum hos scriberem commetarios: non pauci amicorum rogant ut in fine operis omnia que ad chirurgiam pertinent: deinceps memorarem: idcirco tractatio de varicibus nunc differatur. Cum vero non pauci speciatim sint oculorum morbi: qui magis specialem curationem desiderant: ne his quidem hoc loco est agendum. Nam qui curiose que predicta sunt legerit: et naturali prudentia fuerit: huic omnia inuenire eorum rationem sequenti: nullo negotio licebit. Qui ita non sunt: ipsi factus fuerit omnium vitiorum que oculis incidunt: curandi rationem priuatim scribere: maxime cum amicorum non pauci ita postulant.

¶ Galeni methodus medendi: vel de morbis curandis: Thoma linacro anglo interprete.

¶ Liber decimus quartus.

De tumoribus qui

preter naturam in corpore consistunt: quot numero: qualesque sint: proditum a nobis singulari volumine fecimus prius est. Quemadmodum autem huius methodo curandi sint: quod vitio docere propria propositi operis perfectio est in horum commentariorum tertio decimo percipere cepimus.

Sal. pars tertia.

III 2

Et quoniam in superioribus de omni febris ratio
ne sermo erat habitus: aptius visum est de pblegmo
ne primum deinde differere: ut quod et frequentissime incide-
ret: et febris subinde accenderet. Ac dictum quod non
bil fuerat in februm curatione inter ceteras earum
causas: etiam de pblegmone. Atque absolutus sermo: et
proprie illi debebatur: in libro qui huc precedit: est
est traditus: in quo methodum curande eius: qualis
esse conveniat: tradidimus: nequaquam tamen auxiliorum ma-
teriam: nisi tantum exempli gratia: sicut in superioribus
fecimus. Haud longe vero a pblegmone abest
alius morbus quem greci erysipelas vocant. Is uti mo-
stratum est: ex bilioso succo nascitur. Sed preterit for-
tassis cum pluribus verbis a pblegmone distingue-
re. Ergo communia amborum sunt: cum tumor qui per
ter naturam fit: tum vero calor. Dissident inter se primum
et maxime colore: quando si is ruber sit: pblegmone
vitium appellant: si pallidus flavus vel ex pal-
lido flavo que mixtus: erysipelas. Preterea pulsatio
magne pblegmone proprium est symptoma: quippe
quod alie magis in corpore dimittitur. Erysipelas in cute
potius consistit quam alie descendit. Tenuis namque substan-
tie est pallide bilis humor. Itaque facile ad ipsam cu-
tem transiit: carnositas raris que corporibus trans-
missis. Cutis vero densitas non eque est huic bili
vis: nisi si admodum tenuis aquosus est. Talis namque
maxime est etiam que quotidie cum sudore exit. Licet
et multorum qui in balneis sudorem sibi strigilibus
detergent: hunc eius videre coloris cuius lotium est
ipsi qui diutius cibo abstinerunt. Necque enim id igno-
ras: quod inedia diu tolerant: eorum pallidus ex aquoso
lotium reddit: mor vero etiam flavus: nisi quis prius hu-
mectante nutrimento potione que squalorem corpo-
ris teroret. Ac corpore quidem pro nature modo se gu-
bernare: a mare bilis succus inuisibiliter exhalat. Pre-
ter nam vero se habente: tum in alijs de quibus post
agerur vitij reddunt: tum vero in eo de quo nunc agi-
tur: quod erysipelas vocant. Tum enim vel longe copiosior
vel crassior: quam pro nature modo redditus universus
ad cutem fuerit: eam tunc perurit: tum in tumorem attollit.
Sed satius est veluti semper non dicimus modo: sed
etiam facimus: ita nunc quoque a rebus non a nomini-
bus initium faciamus: alterumque principium: priore
scilicet commodius: eiusmodi sermoni demus. Tum san-
guis copiosus in aliqua particulam procubuit: sic
ut ab eius particule vasis nequeat contineri: exilitque
aliquid rogis vice ex ipsis vasis in ea musculorum spa-
tia que similibus corporibus ex quibus componuntur inter-
venit: utique tumor ex plenitudine oritur: cui succedit
cutis tressio: et in alta carne cum pulsu dolor: et tunc
nexus quidam: et rubor: et calor: ipsa nimirum cute ea
que subiecta sibi caro patitur: sentiente. Similis iam dicto
et in visceribus affectus oritur. Est enim his quoque sua
quedam caro: quam aliqui parenchyma grece vocant
in qua videlicet sanguis ex refertis vasis balitus spe-
cie exundans: iam dicta symptomata efficit. Atque hic
vnius affectus est sanguine fluxionis soboles: in car-
nosa corpora maxime incidens. Secundus alter bi-
liosus fluxionis germine est: ac circa cutem maxime consi-
stens: tum hanc in qua foris: que omnium partium comu-
ne est regumentum: tum membranosam tunc tenuem quod singulis
internarum est circumdata. Ergo sicut prius affectus
etiam cutis aliquid apprehendit: ita hic quoque aliquid
subiecte sibi carnis occupat. Quod si crassior humor

actiorque sit: summam cuticulam (grece epidermidia
vocant) excoriat: patiens ad profundum aliquam cutis
exulceratio pervenit. Atque hic quidem affectus erysi-
pelas nuncupatur: dupliciter (ut iam dictum est) diversis
tate: quod vel absque exulceratione: vel una cum hac inci-
dat. Prius autem affectus vnius rationis est: vocatur
pblegmone. Tum ergo nec plane biliosa nec sangui-
nea fluxio est: sed ex ambabus mixta: utique ab eo quod in
mixtura exuperat: nomen ipsi indatur. Ac dicat de eo
id quod exuperat: sic ut vel pblegmone erysipelas
id vocem: vel erysipelas pblegmonosum. Ubi neu-
trum vicit: ubi vitium pblegmone erysipelasque mediū
nominetur. Curationis quoque methodus sicuti in alijs
positis: ita et nunc tradatur: initio a simplicibus sumptis.
Ergo oibus quod si per naturam consistunt tumoribus
communis indicatio est. Adieci quoque illud: sic admo-
nens te multitudinis humorum qui eos excident. Nam
si quis hanc vacuet: naturalem habitum membrum red-
dat. Per vacuationem partem modo omnium dupliciter: una
repellentium ad alias partes: altera foras digerentium
per eum qui sensum fugiat balitum. Et quoniam
erysipelas non quantitate modo affligit: sed etiam ex ve-
nientia scilicet inflammatione qualitate ipsa cruciatam
plurimum refrigeratione quam pblegmone requirit. Nec
tamen non periculosa totum corporis est eiusmodi cura-
tio: propterea quod bilis interius aliquod principium
membrum fertur: quippe cum si vel sanguis ipse abundet:
haud tutum sit ex minoris noce membrum fluxio-
nem eius reprimere. Tanquam igitur in illa post totum
corporis vacationem reprimentibus auxilijs
vis sumus: ita nunc quoque faciemus: sed per sanguinis
missionem: medicamentum quod bilem trahat: purgantes:
ipsam vero afflictam particulam refrigerantes. Esto
autem refrigerationis terminus: ipsa coloris mutatio.
Et enim quod purum erysipelas est: statim cum hoc
quiescit. Quod non purum est: sed iam quodammodo pbleg-
monodes: si plusculum refrigeres: humidam cutem pro-
fert. Simne sic quidem quis desistat: nigrat: potissi-
mum in senili corpore: sic ut quedam ita refrigeratozom-
ne digerentibus quidem medicamentis ad perfectio-
nem sanetur: sed scabiosus quidam tumor in particula
derelinquatur. Ergo satius est ubi laborantis parti-
ticule alteratum colore videris: a refrigerantibus ad
stringentibusque: ad contraria transire prius: vel
humida vel nigra proorsus fiat. Porro refrigerantium
materiam in opere de medicamentis est tradita. Sola-
num: et semperivium: et portulaca: et umbilicus vene-
ris: et psyllium: et altercum: et lactuca: et myrtum: et len-
ticula a lacunis siue palustris: et cerata ex aqua admo-
dum frigida: et alia id genus. Ubi vero inflammatio
egrotantis membrum ita desit: cataplasma illi potiusquam
liueat: ex hordei farina (omen lyssin grece vocant) est
ponendum. Quod si iam liuor occupat: incisa cute cat-
aplasma superponendum est: perfundendusque locus
plurimum quidem ex aqua calida: sed et marina aqua et
muria interim conducet. Quinetiam ipsi cataplasmat
eiusmodi aqua vel acetum vel ex alme misceatur. Hoc
tempore etiam coriandrum cum polenta quidam esse salu-
bre erysipelas medicamentum scripserunt. Alij rur-
sus eodem inter initia vis: magne noce occasio labora-
tibus fuisse. Sed rosaceum ceratum cui immixtum sit calicis
aliquid: eodem modo sunt quod perdidit erysipelas per des-
ser: aliaque similes generis nonnulla ex ipsis qualem ex
calfaciat. Quorum nullum est erysipelas medela antequam

videlicet mutatu destinat esse id qđ ab intro fuerat: atq; alteru iam: illi que contrarius euaserit. Quomodo em̃ queso non sit cōtrarius calido affectu frigidus: aut ei quod flauo aut pallido colore est: id qđ liuidū aut nigrū est? Sicuti autē subinde pblegmonē admiscetur erysipelas: ita etiam aliqñ edemati: ac vocet qđ ex ambobus tum est conflatu: erysipelas edematosum: non secus quā vbi ex refrigerando durū egreque resolubile redditur: vocabitur erysipelas scirrhosum. Jam curatio quoq; veluti in oibus compositis: ita in his administrabitur: ac potissimū quidē contra exuperans pugnabitur: non pretermittenda tamen nec ea que ex admixto prestatur faciendorū indicatione. Sicut em̃ ex biliosa fluxione erysipelas ita ex pituita constat edema ipsum rā qđam atq; indolēs moles. Equidē sc̃to aliter quoq; edemata puenire: sicut in pedibus in intercutis aque affectib; et pbiobis: alijs que quibemētes sint malis corporis habitibus. Atq; in illis quidē edema multitudinis eius que hominē premittit: est symptoma: nullam seorsum ppriā curationē requirēs. Nā satis erit: si mō curatione egebit: ipsa tū crura perficere: alias oxyrhodino: alias oleo cū sale: aut etiaz oxyrhodino sal habēte. At si ex pituitoso būore in particulaz in fluxuē edema cōstitit: abūde aliqñ satiffacit spōgia qđ ex aq̃ in q̃ sit aceti aliqd: maduerit. Porro bec ita atq; tēperabunt: vt vel bibi possint: vel vt nō multū supra hoc aceti babeant. Deligare vero spōgia dedebis: ab inferiore parte incipiēs: ac supra finēs. Esto autē spōgia: modo cōductura sit: omnino noua. Huius si occasio nō est: cutis erit: hāc detergebis expurgabisq; nitro: et apbronitro: et aq̃ lixina. Quō si sub his edema nō subīdat: vbi rursus deligabis: pusillū aliqd aluminis cōijces: ac nouā spōgia admouebas. Si noue copia nō sit: melius est eo qđ vulgus vocat elychnion: vtare. Qđ nō ante oīa molle esto: qđ gen? tbarfici est. Lū? si facultas est: audacter vritor vitilius em̃ experire quā spōgia. Addeat vero ex pusca qđ aliquid habeat aluminis: tū (vt prescriptus est) deligē ab inferiore sursum. Sit aut arcatio medietas: veluti in ossis fractura: ac prime qđē fascie infectiones: qđ scilicet inferne incipiunt: magis arcata de: que deinceps sunt: sensim remittende. ceterum nō adeo vt lara sit altq; deligationis pars. Porro idonēū medicamentū ad bec et Glauci est: tum ipsum per se liquatū in pusca: tū vel magis medicamentū nostrum quod ex eo compositum est. Eius compositionem habes in eo opere quod de medicamentis est inscriptum. Sane bacterus a me scripta sunt opera tria: vnum de simplicibus: alterum de cōpositione medicamentorum: et tertium de facile parabilibus. Addeat que mibi adiūcendum quartū: qñ quidē multi amicorū ita suadent. In eo de communibus et pprijs cuiusq; partis et vicij medicamentis age. Verum medicamen illud qđ glaucium bz: non edemata modo: verum multo etiam magis tum erysipelata: tum pblegmonas incipientes sanat: ac potissimū calidas. Manifestum autem quod erysipelatos pblegmonas: et erysipelata pblegmonosa idē medicamentū sanat. Et non eas pblegmonas qđ in scirrhū transferūt: aut erysipelata que iam refrixerunt: aut deinceps vllum scirrhosum affectū sanauerit: de quibus vtiq; in quinto de simplicium medicamentorū facultatibus aliquid est proditum: dicitur vero ei:

nunc. Siquidē humor vnde eiusmodi vitium nascitur: aut glutinosus est: aut crassus: aut vitiosus rationis particeps. Curandi vero eius communis indicatio est: vt qđ preter naturam in particula est: totū vacuetur. Adodus tamē vacuationis eius prius est. Nam detergere id vbi cōtumaciter inheret oportebit. Quō si quis ijs qđ vebemēter trabūt digestū qđ medicamentis vacuare tēter: nec ijs qđ būctēt et exalfaciant molliat ac liquet: buic paucis primis dieb; egregie pcessisse curati o videbit: ceterū qđ de affectu testabit: id insanabile erit: si quidē toto qđ in eo tenuium partiū erat digesto: quod reliquū est: veluti lapidosa cōcretio linquet. Quippe etiā qui in articulat morbo visuntur post: ex būore crasso glutinosoque proueniunt: qñ is non paulatim est digestus: sed violentis medicamentis totus simul siccat. Ad cūdē modū et calculi gñant i renib;: asfo scz in his crasso glutinosoq; succo. Hāc igitur de causa ad scirrhosos affectus nullum vebemēter exalfaciens siccansve medicamentum est aptum: sed ea tantum que cum molliendo digerere commodē possunt: cuiusmodi sunt tum ceruina medulla: tum vitulina: tum seuum bircinum: et taurinum: et leoninum: ad bec: Ammoniacum thymiamā: et Bdellium vitriq; magis que Scyrbicum: quanto videlicet est bumētius. Pari modo et Syrax qui bumētior est: siccoriolior est. His igit indicationibus attende: etiā cōplicatedos affectus sanare poteris: pro subinde iam dicta in oibus cōpositis vitijs methodo. Vbi vero iam tempestiuum fuerit de affectarum partium differentia mentionem facere: quā semper in omnibus tum morbis: tum symptomatis: in memoria habendam censui. Diximus autem non pauca de omnium earum indicatione in libro qui hunc precedit. Siquidē omnū qui preter naturā sunt tumorū: in quibus vtiq; adhuc nō sunt geniti post: prima indicatio vacuatio est. Earum vero partium que iam scirrhū contraxerunt: vacuatio per iam dicta medicamenta perficitur. Vocare que ea malactica: id est molliētia: medici solent. Quoniam autem membrorum alia rā riora naturaliter sunt: alia densiora: etiam vacuatio nē eorū diuersa specie remedia postulare est necessum. Hec igit de causa tū in tendonibus: tū in ligamentis: cū scirrhosa fuerint: visum mibi satis est ei curationē quā per molliētia molimur: aliquid incidenti m admiscere. Ex quorum numero vel in primis aceti est. Interim vero et in alijs partibus quas scirrhos affectu: eo vitimur: vt paulo post dicam. Verum in tendonibus et ligamentis in hunc modū. In aceto acerrimo candētem igni lapidem extinguo: ac si quidem haberi potest: qđ certe in magnis vrbibus rarus non est: pyriten. Sin eius copia nō dat: molarē: greci mpyliten vocāt: scilicet ex quo molas quibus molimus faciunt. Deinde ascendente post infusum lapidi acetū vapore calido: in hoc dimoueri scirrhosum ligamentū vel tendonem cogo: atq; exinde rursus medicamen qđ molliat impono. Oleo tamē nō aq̃ quotidie omnino laborante particulā perfundo. Esto autē id oleum baudquaquā adstringēs: sed plane tenuū partium: cuiusmodi sabinum est. Incoquimus autē oleo interdum althee radice: ac siluestris cucumeris: et si qđ est ei? generis alia. Atq; hoc vroz (vt dixi) quotidie. Ceterum curatio que per acetum administratur vitilis est vitio tam adultor: et cum preparata iam

sub mollioribus pars fuerit. Excogitauit autem et composita quedam ex aceto medicamenta: que inter mollioribus visum: ad unum diem impono. Siquidem acetum visum: modo ea quis modice et debito tempore utatur salutaris eiusmodi affectibus est: seu crassos tumores dissicans ac resoluens: si vel immoderatus: vel in tempore non idoneo: tenues partes violenter absumit: id quod reliquum est: lapidescere sinit. Sed et si quis eo diutius utatur: substantia ipsam nervorum delibauerit. Ob id igitur nec sepe: ac inter initia: nec longo tempore: medicamentis que ex aceto componuntur: ad ligamenta et tendones est utendum. At in liene et carnosus musculi partibus scirrhus affectis: tutius eius est usus. Quippe rare sunt naturaliter de pres: nec est quod metuas ne quod nervus eius vi ledatur. Ac ammoniacum quidem thymiamate cum aceto: etiam alij non pauci lieni imponentes utuntur: ad luti scilicet crassitudinem quod ex utrisque mixtum est redacto. Id que solum ei curatio satis fuit. Ad musculos vero alium sane non vidi. Ego vero etiam sepe sum usus: utrisque mollietum visui interponens. Atque sub illis nulla cernitur evidens utilitas. Sed postea quam mollius per ea scirrhosus tumor est: maximum certe usum ammoniacum aceto liquatum confert. Sufficit autem eo uno alterove die usus: rursus ad mollietatem reuertitur. Ac rursus hic pluribus diebus usus: denuo ad medicamentum quod ex aceto fit redire: siue id ammoniacum: siue quid aliud habeat eorum mollietum que paulo supra sunt comprehensa. Neque enim aliud quicquam est ad mouendum: cuiusmodi scilicet plerique sunt eorum medicamentorum que sicca vocantur. Siquidem inter initia medicamentum probabis. Sed id insanabilis affectionis reliquias relinquet. Ego namque eius rei causa in medio tempore cataplasma te ex albea sum usus. Vocat autem hanc vulgus anadendromalachen. Huius igitur radix seuo liquata: salutare ad talia medicamentum est. Esto autem seuum: si fieri potest: anserinum. Sin id non sit: gallinaceum. Si nec huius facultas sit: suillo utendum. Sed et siluestris malue que passim nascitur folia cum supradictorum aliquo tusa perficiunt. Delitiosa tamen crudis sunt quod modice ante sunt decocta. Ac eiusmodi quidem auxilia: et curationis variatio qualis iam comprehensa est: omnium particularum quod scirrhosis vitij sunt affecte: communia sunt. Ad eundem modum edematum curatio: quod paulo ante memorauimus: comprehensum iam differentiis per particularas variatur. His enim que in precordiis sunt edematiss: nemo frigidam ex pulsa spongia applicuerit veluti nec alij qui in his sunt tumoribus. Jam quod absinthij oleo incoquens: genu vnaquam perfudit. Quis oculum: aut aliquid eorum que intra os sunt: quilibet cumque affectum. At facinorosi egrotati et lieni subinde cum maxima vigilate adhibent. Docet id ipsum et experientia: que vim eorum euidenter indicat: non secus quam ratio. Nos tamen nunc hoc opere sola eam remediorum inuentione que methodo paritur: qualis nam sit differimus. In operibus de medicamentis ambas miscuimus: oia medico cognoscenda esse rationi quod solo inuenta sunt visum quod sola ratione: ad hoc tertio loco quod conferentibus ad inuentionem utrisque. Quibus autem his ille solus comode utatur: quod in hac methodo est exercitatus. Ac de pblegmona quod dicitur: scirrhus et edema satis sumo quod baccen? sunt comprehensa: illo non omisso: quod scirrhum nominamus? tumorem durum quod sine dolore est: non tamen omnino sine sensu. talis enim sanabilis non est: reliqui omnes sicut

egritudo sensibilem ipsam partem affectam reddunt: ita oia non non insensibilem non faciunt: utique si sensibilis natura sit. Ligamenta namque scimus insensibilia esse. Quod si quis eos duratius tumores qui et preter naturam sunt: et omnino insensibiles: scirrhos appellandos esse: reliquos non scirrhos: sed tumores scirrhosos: et se de nominibus litigare sciat: et nos quoties cum eo disputabimus: ita quoque affectum nominabimus. Siquidem is mos noster est: quibus quisque nominibus delectatur: ipsi idem in disputatione cum illo uti. Nunc tempus est ut de inflammationibus differamus: quibus diuersa ab edematibus curatio est. Illa namque: seu diximus: ex pituitoso succo ortum habet: pinde pmentibus nobis cedunt digitum quod admodum alte in ipsa descendunt. Inflationes vero ex flatuoso spiritu collecto nascuntur: alias sub cute: alias sub membranis quod ossibus circumsuntur: aut musculorum sicutumve aliquid includunt. Porro colligit aliquando partem etiam in ventris intestinis: ite que in medio spatiorum horum et peritonei. Differunt quoque hec ab edematibus: quod et pressa digitis non retinent vestigium: et sonitum veluti tympanum reddunt. Itemque quod in causate sensibili subinde continentur: atque hac nonnunquam maxima. Indicatio autem curationis omnium communis est: ut quod preter naturam est: vacuetur: in quocumque id contineatur. Propria vero post hanc communem est: ut tenuissimis et calidis potestate medicamentis. Atque in ventre quidem et visceribus oleum quod tenuissimum est partium: quod dicitur rutam habet incoctam: aut aliquid quod calidorum seminum: cuiusmodi sunt cumini et apij et petroselinum: id prestabit. Aliquando vero et cucurbita bis terve sine incisione medio ventri affixa. Tanta vero ac taliter applicata etiam totum vmbilicum comprehendet. Ac in artubus et musculis quod sub cute: aut etiam membranis quod ossa vestiunt: inflatione orta: si citra dolorem sit: liquor aliquid tenuissimarum partium: cuiusmodi est lixiuum: noua spongia exceptum: satisfecerit: sin dolor quod viger: vngueda pars est oleo quod relaxandi remittendi que vim habeat. Incidunt porro eiusmodi affectus vbi vel musculus vel membrana quod os circumueit: est cotumeliosa. Ac super membrana quod os ambit: antedicta imponenda est spongia. Ad musculos vero (namque vbi aliquid dolent) medicamentum quod magis mitiget: est adhibendum. Quo fit ut ad hos solo lixiuo non utamur: sed immissa ei tum sapa: tum pauculo oleo. Sattus autem fuerit in principio non addidisse lixiui: sed sapa cum vino et exiguo aceto uti: ac quod mediocre sit oleum adijcere: vbi mixta sunt: modice exalfacere: ac lanam non lotam: quam succidam vocant: ipsis imbutam imponere. Quod si eiusmodi lane facultas non sit: ipsius esopus inijciendus miscelle supra dicte est. Quod autem acticus esopus ceteris oibus prestat: tamen a me non dicatur: ipse scis. Quinetiam ceratum quod ex esopo componitur: medicamentum est omnibus notum. Utuntur plurimi eo ad pblegmonas que in precordiis sunt. Ergo butusque aliquid vbi esopus pressus non est: recte inieceris. Debet enim contusi musculi leniri medicamentum cui mixta facultas sit que simul concoquat digeratur et modice adstringat: quoniam si nihil habet adstrictionis: auget aliquando pblegmonas: ac maxime in ijs corporibus quod sanguine abundat. Ergo trium iam comprehensarum indicationum in inflatione ex plaga musculis memores: vbi dolor maior viger: mitigatiua magis ratione vteris: vbi abest: maior vi instabis. Maiorem vim intellego curam breui via preperat ad finem: porro brevis via fit per ea

que valentes habēt vires: be maxime in lixiuo: et aceto habent: post hec in vino. Quoties igit de mitigando non laboras: horū plus in mixturā cōiicies. Rursus ubi repellere studes: vini plus quā horū immittes. porro id optimū in hūc vsum fuerit: si nigrū austerūq; sit. At si digerere males: lixiuū pl^{us} indēs. Accitū hō si his miscebis: ad ambo eris villis mixtura: ppter ea qd acetū mixtas (vt mōstratū est) bz facultates. Abi hō musculus sine dolore est: lz sane in lixiuū penuria p eo a phronitū imittere. Esto autē id minie lapidosum: lz magis spumofum. Est hō qd lapidosum est: durū et spissum: ac egre liqūbile cū tā vīctis liquozib^{us} misceat. Spumofum hō molle est et lasiū: iteq; cādidius quā lapidosum. Hoc itaq; tū celerime ab humore soluit: tū iuuat maxime: vt pore tenuiū partū. Que hō huius generis inflationes ne glecte iuererant: primo qd loco bis ea q ex lixiuo cōponūtur (vt p dicitū est) addibēas: secūdo loco em plasticū aliquod. Dicā aut et horū exēplū. Strigimēta gymnasiōzū feruacata pcola pmiū: sic vt pura sint deinde rursū in cacabū immittis: calcē viūā in farinē specie tūsam insipe ad luti vsq; crassitudinē. Salutare bis est et medicamē qd ex sycomoro cōponit: aliaq; id genus. Nūc em (vt dicitū est) exēpla tātū eorū medicamētōzū scribo: quozū generalis facultas p medētū methodū inuenit. Tāquā hō medicamētōrū hoc loco ponunt exēpla: tū vt tora hec methodus clarius intellegat: tū vt magis nobis ad inueniendā materiā facultas suppetat: sic etiā et affectarū corporis particularū pponunt. Stati ei affectus qdā est qd iuniores pīapīsmū nūcuparū: ppter ea qd ijs q sic sunt affecti: etiā inuitis pudēdū arrigēt: qd vbi viderit qd spā q in bis cōmentarijs est exercitatus: prius intellegat ex inflationū esse genere. Qui em mēmorīa tenuerit tā oīa q in dissectione eius mēbri apparent: tū que de functione eius et vsu in naturalib^{us} libris sunt prodita: is nullo negotio intellegat qd ea uernofus neruus q ppter colis substantiā cōstituit: balitūoso spiritū impletus: affectū hūc excitat. Porro balitūosum spiritū in animalis corpore ex succis q lēte exalīat: nasci didicimus. Quippe vbi tū in istius caloris validus est: tū partis būditas ad summū concocit: vtiq; in tenuem balitūone soluta: insensibilī transpiratu in ambientē effluit. Cōtra vbi vel ingentis calor imbecillus est: vel nālis humor tuz semicocatus: tū crassus: tum glutinosus: ibi crassior excitat balitus quā vt trāspirare possit: ac potissimū sicubi particula ipsa densior est reddita. Mōnūquā vero humor q in mēbro cōtinet: subfrigidus est: pterea crassus et glutinosus: auctior hō calor in balitū eū crassus resoluit. Que res pfecto magnopere tibi ad curationē estimanda discernendaque est. Siqui dē principū ambobus affectibus cōmune est: nēpe totū prius corpus vacuare: modo id capax vacuatio nis sit. Dicitū hō a nobis sepe est de vacuatiū auxiliorū facultate. Ea sunt missio sanguinis: et purgatio tū p ea q subter expellunt: tum per ea q supra: siue ea vomitoria dicere maus: pterea multa frictio: totius dimotio: itē q balneū: potissimū qd ex aq; sit digerētibus. Sz tacta medicamēta illita p balitū digerūt: oīaq; vno hō q calfaciūt siccat. Ex accidenti etiā vacuare indicauim^{us}? et cibi abstinentia: potissimū vbi ambles caler. Ergo qdāq; horū sustinere cubas aptissime potest: hoc est vacuandus: imponēdumq;

ipsi laboranti particule medicamētū: si ea calidior sit effecta: quod ad portionem caloris refrigeret. Sin aliter: inter initia quidem omnino quod modice refrigeret: postea hō id necessum nō est. Pari mō et que citra lumbos sunt particule dēs: eiusdē facultatis medicamēto sunt cōprehēdēde: etiā reliquis victus exbibendus q et flatui aduerset: et siccet. Incidit hō vītium hoc nō sane multis: sed iuuenib^{us} magis quaz alijs etatib^{us}: quo magis bis sanguinis missio pēpue est salutaris: ceu nec erate eorū cā recusante. Scio ei ipse quēdā a me curatū tribus diebus nālē habitū recepisse: sanguine primum misso: deim medicamēto hoc addibito. Leratū ex simplicī rosaceo factū ita liqūū sicut ad fracturas vti solem^{us}? aq; frigidā imbuēs ac simul cū ea subigēs: (nā estatis initū erat) pudēdo ac lūbis iposuit: atq; ita qdē hunc pcuratū similitmō et aliū q post missum sanguinē būdo medicamēto qd ex cbamemelo cōficiat: est vsum. Porro istis etiā nymphēe aliqd potādū exhibeo: saltē i pīcipio moramerine semē: ac si traxerit ad huc vītū: tūc semē copiose comedēdū. Est ei illud cōmune pceptū oīz ferre me quos vītiosus succus creat morborum: q in fine calfaciētib^{us} et siccātib^{us} sit vītēdū: qppe hec qd reliquū būoris est: prorsus absumūt. Sane liguā ita tūctā: cūcūda vidim^{us}? vt ore hominis cōtineri nō posset. Is nec venā inciderat vnuat: et sexagenari^{us} tā erat: horaq; diei fere decima cū ad eū primū accessi. Ac vītus mibi est vītatis mibi pilulis q ex aloē scamonia et colocynthide cōstāt: vespere datis purgād^{us}? ipsi tū particule afflicte suasi refrigeratiū aliqd iponerē: saltē in initio: post em inquā applicabim^{us}? put suadebit eūctus. Aerū id vni medicorū nō placebat: ac ppter ea pilulas qdē sumpsit: de locali tū remedio desibēratio in diē posterū est dilata: quo rēpoze etiā efficāciū aliqd prestiturū quicquid probatū fuisset: spēs tabat: et purgato scilicet iam toto corpore: et humozibus ad inferna reuulsis. Leterū ea nocte eūdētissimū per quietē insōniū: nostrū hominē cōstitū approbauit: ac materiā ipsam medicamētū defecit: lactuce succo collui iubēs: quo ille solo vltus: prorsus est sanatus: nullius alteri^{us} egēs. Qd aut in pīapīsmo vomitorijs potius quā subducētibus sit vītēdū: in lique vītio cōtra: id ex partū situ indicari manifestus est. Nā auersionis in fīriū: (q ab Hippocrate attīspasit dicit^{ur}) nō a substantia: sz a curādū mēbri positū inuētio prestat. Nā vero tēpus monet vt ad aliud tumozū genus trāseamus: atq; a re potius q nomine initū faciamus. Ea nāq; est baud dubie verēq; scietifica doctrina. Qd igitur oībus eiusmodi tumorib^{us} succus aliquis influit: id in libro quē de tumorib^{us} pter naturā scripsimus indicatū est. Qd autē nō idē in omnibus sit: ipse sensus euidenter docet: differētibus nimirū ipis tumoribus non colore modo: verū etiā ijs que ex calore frigore mollitie duritieque spectantur differētij. Ac ruber qdē tūoz euidenter subesse sanguinis indicat humorē: sicuti flauus et pallidus persimilē ipis bilem: subalbidus vero et lax^{us} pīuitā. Sūt aut et pter hos tumorē qdā q colore sint iter rubrū et nigrū medio: cuiusmodi color fusc^{us} est. Ihūc cū in corporis partibus incidat: plerūq; medi corū sepe liuidū: grece pelidnō vocat^{ur}. Rensius aut bis quoq; tumorib^{us} valēs est: ac si venas euidenter res mēbri bz exaltatas eas a crasso et nigriore quodāmodo sanguine cuiusmodi p aliu aliqū nō paucis

hepaticorum excrescuntur: videre licebit. Sūt q̄ medici qui mibi eū non absurde vidētur feci que super visū dolij beret: assimilare. Ergo hic humor: vbi amplus incaluerit aut propter putredinē: aut febrem inflāmantē: nigrā efficit bilē: quā nullū aīal: ne ipsi quidē mures gustauerint. Terra quoq̄ raditur ab ea: ac pres q̄ radūtur: oēs se in altū attollūt: vocat: q̄ is effectus (vt Plato quodā loco inq̄) tū feruor tū fermētatio. Est nāq̄ is humor talis q̄le esse accitū docuimus. Ex quo ipso quoq̄ si in terrā effuderis: idē effecit vīat. Quo min⁹ alienū ē si veteres eiusmodi humorē acidū nominarūt: neque vt pallide bilis amarū. Sane nō raro etiā in vomitionibus talis apparet. Verū sicut paulo ante dixi vñū quoddā vitium esse: p̄tū verū q̄ scirrū: qui p̄ter alia etiā insensilis sit: reliquos tūores: q̄ videlz nūdū sunt oīno insensiles: dupliciter esse a medicis vocatos: nēpe vel scirrōs: p̄pterea q̄ generis scirrōrū sunt: vel scirrōsos tumores: sic z in humoribus q̄ qdē baud dubie nigra est bilis: ea talis est q̄le modo pinximus: certe acida: et terrā fermētū ritu eleuās: tū omni animātū iucūda. Nec vero fieri talis est idonea: bec bifariā nūcupat vel melancholicus humor: vel nigra bilis: scilz et qui sic cā nomināt: affirmaturis aliā esse nigrā: q̄ dū animal nālīter se bz: quoridie gignitur: aliā q̄ ex vīstione cōstat. Ad autē semp̄ precipio: vt noibus cōtemptis: ipsam nature rerū scienciā exerceas: id nūc est faciendū: ac nominādū qdē put succurrit: ceterū oratione sic interpretādū: qdē qdā p̄ter naturam tumores ex eiusmodi nature succo pueniūt cuiusmodi est fer in vino: z amurca in oleo: z quod bispartio rēporis putrescēte humore: p̄pterea qd in vasis sit impactus: exulcerantur. Ergo sicuti reliqua omnia vīta plurimū habent particularem in maioris minoris que ratione differētiā: sic etiam hoc vitium habet. Quippe p̄blegmones alia quidē admodū rubra est alia paulo magis q̄ pro naturali habitu rubra. At species siue generis siue quomodolibet appelles: amobus est idē. Mā z rubriores quā pro nature mō sunt: z dolor omnino cū ipsis est qui ipse quoq̄ magnā habet in excessu defectuq̄ differētiā. Ad eūdem modū nec renixus nec cutis tensio oibus est equalis. Cōmune tamen eorū est tū qd pars magis renititur quā cū naturaliter se haberet: tū qd in tumore quendā attollitur: extenta scilicet attētaque eatenus cute quatenus tumor assurrexit. Simili ratione z vitium qd modo descripsimus: alias cōfusa exiguaq̄: z que vulgū fortasse latere possit: affert symptomata: alias ita vebemētia z magna: z cūctis euīdētia: vt ne puerū qdē clam sint. Verū cōmune illud in oibus p̄ticularibus: qd intelligētiā ad se trahit: vnus id morbz esse ostendit: z vñā sibi appellatōne imponi cogit. At vbi magna qdē oīa sunt: nemo de appellatōne ambigit: s̄ nomināt vno assensu oēs eiusmodi affectū cāctū. Eū autē adhuc incipit: nihil miri est si vulgus lateat: nō secus p̄fecto quā stirpes q̄ e terra iaz exeūt: qñ be quoq̄ peritis tātū agricolis agnoscūt. Ergo qnā in cācro tū cōmunis: tū p̄pria curatōis indicatō sit: oppositiū nūc dicet. Cōmunis igit est vt humor vñ vitium est natū: illico vacues: simili vacuatōis genere ei q̄ in alijs tūoribus supra est cōp̄rēbēsa. Ador p̄hibere: potissimū si fieri pōt: ne de cetero eiusmodi succus in venis colligat. Sin id fieri neq̄: salte eū oīno ex intervallo vacuare: z simul p̄ticu-

lā firmare: ne qd humor reddidit ad eā cōfluat. Velut ergo amare bilis humorē medicamēto qd eū humorē euocare sit aptū educimus: sic z melancholicū educimus vel simpliciter aliquo: cuiusmodi est epibymū pōdo drachmarū quatuor in fero lacris multa ve exbitū: vel cōpositorū aliquo: cuiusmodi nostrū est: qd ex duobus z triginta simplicibus medicamentis est cōpositū. Sz horū materiā in alijs traditam habes. Hic q̄ ad p̄positā methodū p̄prie p̄tinet: dicamus. Post nāq̄ purgatōne illud de oibus eiusmodi affectibus p̄tius est p̄ceptū: qd vel retro regerere humorē: q̄ in mēbro p̄cubuit opz: vel ipsius digerere: p̄pterea qd in principio qdē tam in ipso purgatōis tēpore: quā ante id repellere: vbi tā totū corpus ex q̄ site purgaueris: digerere. Vbi tñ mediocritas tātū purgatō p̄cessit: mixtū esse qd applicabitur p̄pharmacū: ex rēprimēte digerētēq̄ conuenit. Sane ad crasum humorem inutiles sunt tū imbecille: eo qd nullū op̄erep̄ectū efficiant: tū valentes: qd vebemēter tenuiores que in venis sunt sanguinis partes vel digerāt vel retrudāt: crassas vero z melancholicas: quas feci assimilauimus: nec euocent: nec rēprimāt. Ergo si bis inter initia vtēre: vtiq̄ minutus aperte tumor: erit. Ceterū qd reliquum eius est: cōtūmax ad solūdū reddet. Quare medicocritū vitium medicamentis est opus: q̄ nec p̄pter imbecillitatē vincēt: nec p̄pter effectus vebemētiā valēter sanguinē crassas bunt. Ad bec itē que oīno baud mordēat: qñ quidē vitij malignitas ab ijs que mordēt irritatur: ac vt dīci solet effertur. Propter bec igit que vitibus quidē sunt medicocritas: qualitate vero minime mordētia: eiusmodi affecti b̄ sunt idonea. Adarterie hō copia: sicuti in libris de medicamētis est traditū: ex vīlis colorisq̄ metallicis habebit. Quippe q̄ ex bis cōsponuntur vna cū purgatōnibus: ad sanandos incipientes cancores magnā vim habent. Adatores vero sat fuerit si bis p̄hibeātur augeri. Prospicere vero vt qui tam sunt sanati: amplius nō regenerentur: id artis de tuenda sanitate est opus: cuius sane portio est ea que de cibis precipit. Ceterū siqñ cancrum per chirurgiā curare audebis: cepisse quidem abva cuādo p purgatōne melancholico humore opozēbit. Vbi vero totū quod vitiatū est: proflus excideris: sic vt nulla super sit radix: fines effluere sanguinē nec propere eum inbibebis: imo premendo potius vicinas partes: exprimes ex bis crassiorē sanguinē: mox alijs vlcibus similiter curabis. Est tñ z aliud vitium quod ex humore crasso feruenteq̄ nascitur. Incipit hoc plerūq̄ pustula: aliquādo sine bac. Ceterum inter initia quibus hoc instat: sca bunt particulam omnino: mox oritur pustula quedam: qua rupta: vlcus cum crusta gignitur. Sepe vero non vna oritur scabentibus pustula: sed multe exiles velut milij semina: crebre in particula residentes: quibus corruptis similiter crustosum vlcus preuenit. In carbunculis vero qui per Asiam popularim sunt grassant: etiam citra pustulam nonnullis excoriata stas tū curis est. Omnibus tamen: vt dixi: crustosum vlcus sit: modo crusta ipsa cūctis colorum p̄ferente: modo nigrorem. Omnibus p̄pterea bis cū cūposita caro in summam peruenit inflammatio: nem: non tamen colore aspiciunt erysipelatis: imo q̄ adhuc p̄legmōis colore sit nigror: velut si plusculo rubro minus misceas nigri. Quod autē necessario

febriscent qui ita sunt affecti idq; nō mīn? imo magis quam illi quibus erysipelas est pblegmone id vtiq; latere neminē pōt. Sed & incipiendā ab incisa vena curationē esse id quoq; neminē latere arbitror: qui pferim meminerit que in curatione febriū de sanguinis missiōe diximus. Nec illud obscurum sanguinis evacuationem que ad animi defectus vsq; fit adhibita magis his etiā collaturā: nisi tamē aliū quippiā obstat ex ijs que venā incidit venent. Imponi vero sibi laborans particula qd ad inflātionē spectat refrigerātia desiderat. Ceterū ppter humoris crassitudinem atq; etiā malitiā nec fluxionem auertere poteris: & si quando id feceris aliud qppia quod in alto sit corpore offendes. Atqui nec adfluere is pmitterendus est: quin potius inquirenda remedia sunt que cū modice reprimēdo etiā digerere possint. Tale pfecto est tum cataplasma quod ex plāta gline conficitur tū qd ex discocta lente scz miscentib? his nobis micā panis qui furno sit coctus. Esto aut panis nec omnino a fursure purus nec nimis et? habens. Siquidem qui omnino purus est eius subtilitas in curis meatibus berere est apta. Emplastice non greci vocant. Fursuraceus aut crassior est partium. Super ipsum verovlcus valens aliqd imponēdū est medicamentum: cuiusmodi est Andronis passionis vel Polyde liquatq; id cum vino aliquo dulci ad fordū crassitudinē debeat. Porro cōmodissima ad hunc vsum vīna sunt tū tberē tum scybilitē. In quorū incopia sapariendum. Que autem reliq; adhiberi vncibus solent nempe que concoquantur & pus moueant ea nunc adhibenda nō sunt: quando ita putredinem plicules foueris. Quinetiam scarificare eiusmodi tumores post sanguinis missionem alienum non fit. Sunt aut incisiones medicamentis altiores ppter infestantis humoris crassitudinem. Essante vero iam inflātionē vlcus ad cicatrice similiter reliq; vlcibus perducet. Atq; hactenus de carbūculis dixisse sat arbitror. Deinceps de reliquis agam tumoribus orsus a strumis cheradagreci vocant. Existunt de glandulis in scirrosū affectum mutatis. Estq; curatio earum quod ad ipm attinet vitium ijs scirris qui alijs partib? nascuntur communis. Ceterum quod ad ipsius partis naturam spectat: in quibusdam glandulis alias gentinas curationis indicatiōes adiūcūt. Prestiterit fortassis hoc loco de omnibus aliqd clarioris doctrinē gratia distinxisse. Quippe glādule que quod in medio vasorū in diuersas partes diductorū habetur implēt eiusq; diductionis pfirmamento sunt earū baud magnus vltus antmanibus est: sed ex abundantiore prouidentia sicut alia quedam sic vas quoq; glandulas natura fabricauit. Earum vero que vel saluam vel lac vel generale semē ad bec q; pituitosum quēdam humorē in mesenterio vel faucibus vel larynge generant earū maior est vltus. Atque alii qui has non glāduas sed glandulosas vocant corpora vtque non paulo quā relique glandule & rariores sint & magis spōgiosa substantia. Quinetiā in bas tum arterie tum vene perueniunt. Atq; he quidem cum in scirrhoso sunt affectu non aliter q; cetera oēs partes sunt sanāde. Atque in medio vasorū spatio consistunt in ijs alia curationis indicatio prestatur: qua simul cum vitio etiā pars ipsa tollitur. Est hō duplex ea quoq; nēpe vel totū quod vitiatū est exci-

dentib? nobis veluti in cancro vel putrescere id medicamento cogentibus. Porro que cuiusmodi medicamentorū materia sit id i opere de medicamentis est proditū. Adibi vero tempestiuū est de alijs tumorib? docere. Quorū se pīmū abscessus offert: apostema id grece dicitur. Huius duplex itē gen? est. Unum cum pblegmone in pus versa pus ipsum tanq; in sinu aliquo est collectū. Alterū cū nulla pcedere pblegmone humor aliquis statim ab initio: itq; alias specie alius ceterorū oīno acris in parte aliqua colligitur: porro excoriat hic circūposita corpora: spatium videlicet sibi moliens vel inter duas tunicas vel sub certis mēbranis. Excoriat autem omnino ipsa copia distendens: interim vero putredinem quandā tempore contrahens. Sane inueniuntur in huiusmodi abscessibus cum scalpello sunt diuisi proprietates qdam non pauce nec humorum modo sed etiam solidorū quorundam corporū. Siquidem vngulum pilorum ossium testarum lapidū et porū fragmentorū similia inuenta in his corpora sunt. Ac humorum ipsorū alius veluti lutum vel cenum vel olei quidā limus vel vini sex alius adeo grauiter olens vt oēs auerferentur. Verum hec rarius incidunt. Frequentissima vero huius morbi sunt tria generat quorū singula propriam appellationē grece sunt sortita. Ea sunt atberomata steatomata & meliceris: a similitudine ptenzorū in his corporū dicta. Est em aliū eorū veluti senū aliud veluti mel aliū pulicule quā atbera vocāt file. Curationis vero eorū indicatiōes sunt cōes: nēpe id qd ptenet vlt digerere vlt totū putredere vel excidere. Aliq; igitur cuiusmodi tumor triplicē curationis rōnem admittūt quorū scz ex tenuiore humore cōstāt. Aliq; duplicem rōnem veluti atberomata: qpe qd tū excidere tū putrefacere h. Steatomata hō sola manū opa curat: cū nec putrefieri possit nec digerere. In ijs vero abscessib? q in alto corpore cōstiterūt ac potissimū in viscerib?: medicamēta q ex arotatis cōponunt maxie sunt vtilia: vt pote quorū vis collectū humorē tū i balitū resoluat tū digerat. Sūt pfecto alia eius generis nō pauca quorū laudatissima sunt tū antidorus q ex viperis cōponit (tberis cen vocāt) tū que atbanasia vocat cū ambrosia: atq; bec quidē sumptuosa: viliorū sane optimū ē nostrū qd ex cretica calamynthēba est cōpositū. Dia hō id genus in ope de medicamētis colligem? qd vti paulo ante dixim? satius arbitror ijs trib? q supra memorauit quo nihil desit subijcere. Qm vero eorū q per chirurgiā sūt curationis indicatiōes aliqd cōe hnt aliqd pprum satius nobis vltum est ea nō distrahēre sz vniuersa in calce hui? operis apponere. Nūc porro tātulū etiā de tumorib? q pter naturā consistunt est adiūcendū qd quicunq; ex his toto genere pter naturā sunt i sui ablatiōem indicēt: cōmuniōis scz indicationi q per oia q totis substantijs a nature habitu recesserūt extēditur subiecti: veluti in steatomatis & atberomatibus se hz. Huius certe gnis est & q my: mecia grece vocat & q acrochordon pterea in vesica calcul? & bypochyma: & in mulierib? mole in vtero gestatio. Ita vero appellat informē carnem. Dianāq; talia summouere in totū pperam? Quorū hō etiā loc? ipe affect? vna quepiā naturalitū ptium est prima indicatio est vt affect? sanet. Scda ab hac si insanabilis is sit: vt vna cū vitio quoq; ipsa excidat: sicut i cancro oib? vlcib? q curationē respuūt.

Ecōtratio vero in suffusione qđ hypochyma vocāt
victi in prima indicatione ad aliā ea locū qui mino-
ris sit momēti trāfferim? Nō defunt qui bec quoq;
vacuare sint agresse: sicut in ijs q̄ chirurgia tractan-
tur dicam. Nūc illud dixisse sufficiet qđ humor qui
in hydrocelis vītur alienus a corpis substantia ro-
ta natura sit: sicut etiā que in ascitis cōtinet̄ aqua.
Quarum certe vacationē vel medicamētis q̄ dige-
rant mollimur vel chirurgia: in hydrocele quidē im-
misso siphone in ascite hō adhibita pūctiōe quā pa-
racētesin vocāt. Porro excidit̄ vna cū affectu ipso ve-
luti in ijs q̄ ante cōprehensa sunt etiā pars affecta
stat̄ in berniosis aliqđ peritonēi. Pari mōr columel-
la aliqñ vna cū vitio ipso excidit̄. Tridēq; in cruri-
bus et testiculis vna cū varicibus ipse vene. Ad bec
tunica in naso cū polypo et foratus dens cū forami-
ne: verū ex his nullū est quod ad naturālē habitum
possit reduci. In columellavero id oīno est conandū
nec pperandū ad eam excidendā: sed qñ exilis est et
ad loci tenuitatem redacta: tum est auferenda. por-
ro talē ea reddet longi temp? at qualē Hippocra-
tes in presagis descripsit paucorū dierū numerus
eque vero et cetera que in magnitudine naturālē ha-
bitū excesserūt: in quibus innumerāda sunt oīa qui-
bus supercreuit̄ caro et encārthides et qui in sede rby-
mi dicunt̄. Sūt ex istiusmodi vicerib? et que ambli-
gua sint specie veluti cicatrices que supra circūposi-
tam cutim multū extant: item q̄ in oculis sunt pter-
gia. Curationis tamē eorū indicatio manifesta est.
Siquidem talia oīa amouere oportebit: atq; id age-
re vt rōnibus quibus id fiat pensitatis optimā tem-
per earū deligas. Sane optime rōnes triplē iudicā-
tur ex eis tps curādī breuitate tū ex curando citra
dolorē tum ex maxime tute curādo. Rursus vt tuto
cures tria ppra sunt quibus intentus sis oportet.
Unū primūq; vt oīno absolutiōe operis cōsequa-
ris. Alterum vt sicubi hūc non cōsequaris saltem cu-
bantem nō ledas. Tertiū vt vitii non facile reuertat̄.
Istis cōsiderationib? si optimā curationis viā
iudicaueris inueniet̄ in omnibus que nūc pposui-
mus quando potius chirurgie et quando poti? me-
dicamentorū ope sit curandū. At chirurgie quidem
studium in ijs pferit̄ que nūc sunt proposita ad
interemptiōē eorū festinat: vt que qđ in alalis cor-
pore toto gñe pter naturā habet id prorsus tollens
dum sibi pponat. Quod si perficere nequeat proxi-
mū illud cōsiliū bz vt vitium transferat veluti in
hypochymatis. Quod vero ex medicamētis petitur
primū buc tendit vt quod pter naturā est tum va-
cuet tum digerat: quod si per mēbrā naturā aut etiā
vitij rebellōē fieri nō licet: vt id tum in pus vertat
tum putrefaciat: hoc vero scđo loco destināt. Quip-
pe ita in columelle vitio facimus: primū scz ad natu-
rālē habitū eā reuocare tentantes: id si consequi nō
est: prorsus amputantes: idq; vel chirurgie opera vt
per caustica medicamēta: verū medicamenta meli?
est in tractationē de ijs afferam? (quando quidem
tribus itz proditis aliā quoq; adiiciendā statuim?)
ac chirurgiā in calce huius operis apponam?. Nō
est igitur quod in his amplius immoremur: sz trāf-
eundū ad ea que similem ijs que comprehensa sunt
curationē desyderāt. Ea sunt tum que in numero et
magnitudine conueniēte modum excedunt: tum q̄
in ambobus deficiunt. Dixi hoc loco conuenientem:

quod si conferentem vel conducentem vel secundum
naturam vel vtilem alibi vsurpauero eadem sermo-
nis vis erit. Ac dictum quidem de his est alibi latius
Ceterum redigere in memoriā summariū oīa etiam
hoc loco alienū non fuerit. Omniū ergo que i cor-
pore habentur primū cuius maxime indigem? est
ipsa particularū minime impedita functio. Hanc ve-
ro q; possidemus natura idcirco publice dicim? ex-
petere nos secundum naturā agere. Et q; hoc ipsū
cum eo quod est secundū naturam vel naturaliter se
habere est coniunctū: merito profecto nihil interesse
arbitramur scđm naturam habere an secundū na-
turā agere dicamus. Quin et sine additiōe interm-
grece dicim? expetere nos τοῦ κατὰ φύσιν ὕψος
sub audito in dictione vel habere vel agere vel ambobus
Latinitas ppter articuli fortassis inopiam ea signa
desinitur. Atq; bec quidē causa est cur medicis
recte vsurpata vox bec secundū naturā sit de omni-
bus que in corpore ex sententiā nostra esse cupimus
Scire aut̄ hz in ijs q̄bus natura deficit nec primū
nec ppter seipsum secundū naturā a nobis expeti-
t̄ ppter actionem et ex accidente. Siquidem se-
rus digitus nonnullis ab ipso statim ortu est conge-
nitus et quintus defectit: et alia quedam similia ali-
qua in numero aliqua in legitima quāritate vitiosa
Ac siquidem bec plurimū recta vero rara vident̄: cō-
tra quā nūc de nature operib? statuerem? vtiq; non
tuentes vt nunc sed auferentes ea. Bec tō memoriā
tua nunquā excidat: cū sit ad nominū vsum vtilis q̄
tum fallere in cōsideratos possunt tū discordie pbā-
tisan excitare sicubi alter dicat totū quod pter na-
turā est esse tollēdū: alter qđ nocet aut inutile est aut
incommodat actioni. Ergo denovo repetentes de re-
bus loquamur quando de nominibus est nobis de
finitum: hinc ozi cōiuncta cōprehensio tam morbis
sunt ea que vel magnitudine vel nūero a debito na-
ture sunt aliena: in quibus amputare quidem con-
ueniet quod magnitudine vel numero redundat res-
ficere aut̄ fingere qđ desit: vbi videlicet fieri id licet.
Quintus nāq; digitus aut tale aliud membrū me-
dico certe facere non licet sed vni? nature opus sunt
omnia talia. Verum in totum tollere quod numero
redundat aut precipitare aliqđ eius quod magni-
tudine modū excessit bec nobis quoq; licent. Siqui-
dem ex medici officiis vnum est nec id leuissimū vbi
in corpulentia eo deuenit corpus vt nec ingredi sine
molestia nec sedem propter ventris molem continge-
re sed nec respirare libere possit hanc liquare ac tol-
lere eque nimirū vt cū corpus ali desinit (atropbiā
grece vocant) qđ genus quos vomica male habet pa-
tiuntur: huic quoq; reficendo pspicere. Sepe autem
euenit vt non totum corpus sed vna quepiam pars
ex atropbiā tabescat: quaz scz vel neruorū resolutio
vel ipsi? intemperamētū occupauit. Opporuneq;
tam de curatione horū cōsiderabimus ozi ab ijs
qui corpulentia nuntum onerantur. Ostensum ve-
ro in libris est qui de temperamentis sunt inscripti
quod calidior sicciorq; temperies exilis corpus red-
dit. Ergo id agendum vt nimirū obesi corporis
temperamentum tale esse faciamus si modo ad debi-
tum modum redibit. Sane docuimus tum in illo
opere tum nullo secius in opere de tuenda sanita-
te quod acuta exercitatio et tenuans victus et id ge-
nus medicamenta et animi cogitatio temperamētū

tum non solum calidius sed etiā siccus ac propterea corpus exilius redditur. igitur in exercitationibus? ceterum cursum est idoneus. Tenuatis vero victus materia seorsum singulari libro est posita. Quod si medicamenta quoque requireret etiā hec in opibus que de medicamentis conscripsi sunt edita: quāquā referuntur eorum nunc quoque que sunt efficacissima: quibus ubi demere nimiam obesitatem studeas vtaris suadeo. Ergo que ad articularia vitia quidā exhibere solent que seorsum valentē dissipandi facultatē habent ipsa tu quoque cum nimia obesitate curabis vitiorum. Sunt porro talia rure semel presertimque siluestris vna cum ipsis corymbis et aristolocia rotunda et minus centaurei et gentiana et polium. Preterea ex vna ciceribus ea quod pollentes sunt vires veluti petroselinum. Unūquodque cum taliū tū ipsū per se tum vero mixta vniuersa et extenuare potēter succos et vacuare sunt habilia primum quidem sensibilibus per vias partim per insensibiles transpirantur: sed et sal quod ex coibustis sit vigis potēter extenuat. Adultique cum vel graciliores vel mediocriter habitudinis essent ex eiusmodi medicamentorum portione perierunt sanguine ipsorum excocto. Ruerat autē ea propterea quod liberatos aliquos articulares vitij viderat: minime seorsum estimantes quod tē partes eorum quod sanati fuerat humidiorum pituitosiorum erat qualis nimirum obeforum est: in quibus eiusmodi medicamentorum securus est usus. Ipse namque iuuenē quēdā quadraginta cretiter annos natū oppidoque obefum percuravi vsus tū antidoto quod aduersus articulares vitia est composita tū sale theriaco ipsaque theriace ac reliquo extenuanti vitru et pro exercitatio cursu veloci. Porro preparavi boiem ad cursum perficiendo primum linteis aspersis quoad cutis ruberet dein statim cum oleo quod in se digerēs aliquod medicamentum habuerat: quoque post cursum rursus viebar. Talia medicamenta sunt tum siluestris cucurbitæ radix tum albea tum gentiana tū aristolocia tū panacis radix tum polium tū centaurei. Per hyemē vero etiā a balneo dicto oleo boies reuocasse profuerit. Verū cibū exhibere nō statim a balneo sed interposito somno cōueniet. Quod si velis etiā rursus antecibum lauari permittes. Magis etiam ad rem prouidebit si aque ipsi digerendi facultas insit. Ac si quēdā talem aliquā sponte natā habemus ipsa vtemur: cuiusmodi in Lesbo videtur a Adirylene stadiis quadraginta: sin minus ipsi similes aliquam moliemur. Est porro ea que in Adirylene conspicitur et vitribus et colore talis qualis vitis fiat si quis florē salis maris miscat. Hec ipsa aqua etiā hydropicis et reliquis tumefactis idonea ē: ut pote valenter desiccās ita profecto ut prepinguis? ac precipue si quis cogat in ea celerissime natare nec post lauationē prorsus esse bibere sed somno interposito aut omnino saltem quiete. Sane illud est sciendū atque ab eo qui obesitatem curat predicendū quod aliqui ex multo simul obito moru et febris boiem tentari est credibile et quod febris ad rem propositam nō aliena erit: vitis si medicus recte oīa faciat. Etiam perspicuum est ubi ex lassitudine febris citatim quē ita curant quod sopita eorum febre rursus ad eandē curationis formulā redibunt. Sane fugere in ipsis curandis conueniet et vna que multum nutrit cuius generis crassa sunt: ut vero vel aquosis id est colore albis et substantia tenuibus vel quibus mare est admixtū. At ubi eos qui extenua-

ti sunt reficere in aīo est ipsis vniū exhibebim? pingue cibum vero qui succum efficiat crassum exercitationes paucas frictionem mediocrem: ac ut summa complectar omnia iam comprehensis contraria molimur. His vero etiā picari commodum est: idque tribus quatuorve diebus. Quippe id ad carnem instaurandam egregium medicamentum est: adeo si quod singulare membrum hoc vitio laborat id hoc presidio restituetur. Ac nobis quidem in omnibus ferme hoc vniū satisfecerit: siquidem humectat et calefacit sanguinis multitudine accita. Ergo nec assidue id egroranti corpori admouere conueniet: nec cum cōueniet sepe illinitre verum in hyeme bis in estate semel id fecisse est satis. Quibus vero a natali die genitalia sunt membra quedam ipsis etiā magones perorum hoc ipso presidio succurrunt vna cum certa percussione quam grece τρικεον vocant. Est porro et illius mediocritas quedam: ut seorsum plus iusto nec min? fiat. Ea talis est. Ferulas paruas ac leues modice illitas gracilibus partibus incuriunt donec modice attollantur: quippe in hoc summa rei est: veluti Hippocrates de perfusione aque calide dixit. Primum quidem pars intumescit post gracilescit. Ergo quibuscumque particulis bonam habitudinem reddere studemus has et fricare et perfundere et percutere et picare oportebit: tantisper dum intumescant: hoc ubi sit prorsus desistere perisquam digerere ceperint. Etiam que calefaciunt omnia sicuti attrahere ita etiā digerere sunt apta. Si ergo peristes dum quod attracum est digeratur operam luseris. Ad hunc modum mago quidā prorsus nates pueri fame consumptas breui auxit percussu mediocri quod tūdie vsus aut saltem alternis diebus: item moderata picatione. Ceterum quibus totum corpus est extenuatū ipsis lauari quoque post cibū est idoneū. Veluti autē metus erat ne tenuantibus auxilijs febris succederet corpore seorsum modice per hec calefacto: sic ipsis qui a cibo lauantur tūcū est ne sibi secur obstructur potissimum propter ciborum species: quippe cum aliter quoque obstructe soleat quod succū crassius gignit si quis bis liberalius vtiat. Abi igitur alias id efficiere solent multo profecto promptius idem post balneū facient. Incidit tū ex tali viciu diutius exhibito etiā calculi in renibus generatio: quod vitij cur omnibus non contingat satis patet. Quippe incredibile nō est quibusdam vel densos admodum esse renes vel perangusta venarum in locinore ora: quibusdā contra esse habita. Horumque dignior nulla plane certa est: sed percontandum assidue ab eo qui iam dicto modo est cibatus num quis illi grauitatis sensus in dextris precordiis et circa renes sit. Quod si quid tale aliqui senserit prorsus cappari ex oxymelite in principio cibationis donec cōstituerit grauitas dabitur. Ad membra vero quod egre reficiebant ac plusculū iam refrigerata erant vsus aliquādo et thapsiam sum: alias ea ex melle mēbris illiniens alias etiam ex cerato. Siquidem attrahit ea quoque partibus quibus superponit sanguinis copiam. Quibus autem exiguum aliqd pudendi preputio de naturali deest quantitate ipsis non raro citra thapsiam sola tentione debitū modū reddidit membranulam mollē firmāque cuti gummi illite circumuoluēs. Satis autem constat quod etiam membranule finem parti subiecte agglutinari gummi oportebit. Siquidem et siccatur

cito et sine dolore adstringit. Porro cuti preputij ex interna parte rotundū aliqd ac mediocre supponit prius oportebit: qd vix posteaquā agglutinata mēbranula est facile eximas. Eorū vero qui ebapna pputiū adducūt quidā rotundū id e plumbo fecerūt veluti solenariū quoddā: mor illi extrinsecus pputij cutim circumdant ac molli loro deligant. Fueritq; et id nōnunquā vtile vtiq; quib; multa desit cutis. Quibus aut exiguū est qd dēst ijs (vt cōprehensum est) sola mēbranula circumdata sufficiat: vbi aut citā dabitur cuti et agglutinabitur subtus impositi solenariū prius oportebit. Ego vero cū nihil eorum psto est modicū charte inuoluēs immittēte pro fulcramento pputij soleo: vt postea cū plane coaluit qd foris est circumdatū exēpto qd fulcuerat facile mietat is qui curat. Eōstat vero hoc quoq; vitiū ex eo morborū esse genere qd naturālē magnitudinē est egressum alias putrescētē pputio incidens alias ab ipso ortu minore quā par erat cōgenito. Subijcitur aut duplici cōturbatō: interm in superna pudendi parte circulo incisa cute quo videlicet eius vitare soluta eatenus deorsum trabatur quoad glandē cōoperat: interm vero scalpō ex interna pte qua glādis initū est excoriata mor deorsum tracta ac deinde (vt supra cōprehensum est) molli quopiā deligata. Dicemus autē de eiusmodi rōnibus in sermōnis progressu eque pfecto vt decurrit id genus que colobomata greci appellāt. Quippe ita vocant que in labijs aut naribus aut aure deficiunt. Nam morbo do quadā curantur bec quoq; primum quidez incisa vtiq; cute deinde ad ductis cōiunctis que inter se cutum oris ac vtriūsq; qd callosus est detracto mor que reliqua sunt adfuit atq; agglutinat. Eiusdē generis sunt et quas in maiore oculi angulo rheas das grece vocant vtiq; vel minuto vel prozusus pdis to ipso angulo. At prozusus quidē perditio eo oīno in sanabile relinquitur vitiū. Adnuto vero ijs que mo dice adstringūt curatur si tamē totū corpus primum ante purgaueris dein caput. Sunt mediocriter adstringentia et que e glaucio cōponunt et croco et que nardina vocant. Item in pms que ex vino sunt cōfecta. Et vero summa cōplectar quibus perit aliqd substantie maxime quidē id agēdū vt ei quā simillimā faciendā curem: si id fieri neq; saltē aliqd quod eundē pster vsum machinabimur. Erīt aut pfectior id eatenus simile. Et em cū ossis tibiē nōnunq; excidēre portione cogimur ad alterā loco eius substantiā pducendā carnē elicientibus medicamentis naturā ipsam puocamus. Que vtiq; inter initia velut dura est caro: postmodū calli durioris firmitudinē accipit: ac temporis spatio roborata ad ingressum ossis loco fibbilis. Quinetā vbi internodia digitorū excidimus in excisorum loco alterā (qualē pcedimus) naturā prouenire cernimus. Quod autē venas quoq; sensibiles generatas aliquando vidimus prius est dictum: rerū has nō tam similes ijs que prius perierant quā easdem renasci dixeris: veluti in cauis viceribus carnē. Cicatrix vero que in hac calli modo durata gignit ea cuti quidez est quā simillima: cutis tñ non est: quando et densior eavisa tactuq; sentitur et tōne ex eo quod pilos nō edit intellegitur. Nec igit si presto tibi ad manum semper erūt que tibi in curationibus peragenda sint minime requires. Adibi vero iam tempestiuū est ad alia

morborū genera transire sed quibus est cum supra comprehensis societas. Ergo serpens vlcus qui berpes grece dicitur is eiusdem est generis cum exulcerato erysipellate. Ramez vero quam sarcocelen vocat cum scirrhis. At vitia que opbiafin alopecia et priolofin appellant ex eo sunt morborum genere in quibus naturale aliqd est amissum: eque nimirum vt myrmecia eorum est que toto genere sunt preter naturam. Porro triplex omnium horum est differentia. Quedam namq; ex mutatione consistunt solidarum partium sicut myrmecia et leuce et vitiligo et ossis caries quā spbacelon vocant et elephas et scabies et lepra. Quedam cum prius omnino non fuerint postmodum sunt orta: veluti meliceris et atberomata et steatomata: atq; alio modo elmyntes et ascarides et ceria: (ita enim vocant longam latamq; elmyntes) omniaq; que supra diximus in abscessibus calloso substantie aut lapillis aut ossibus aut alijs quibusdam id genus similia inueniri. Itaq; attentum esse semper oportet in omnibus que preter naturam habentur atq; diligēter aduertere ex quo ea genere sint si modo illud recte a nobis dictum est primam faciē dorum indicationem vnde ad omnia que deinceps sunt administranda initium capietur a genere ipso sumi. Herpetas namq; biliosus precreat succus. Quo fit vt eatenus eiusdez sit cū erysipellate generis: atq; butus quoq; magis etiam cū eo qd exulceratum est. Differt autē ab erysipellate humoris tenuitate. Est enim admodū tenuis qui berpetē excitat adeo pfecto vt nō solum omnes interiores partes que vtiq; carnosae sint transcat sed etiam cutim ipsam ad summam vsq; cuticulam: (epidermida greci vocat) quā solam propterea quod ab ea remouatur tum erodit tum credit: quando si hanc quoq; sudoris vice transcat haudquaquam vlcus exulceret. Quippe id vicerum que ex mordente humore oriuntur que nimis tum spontanea vocant cōmune est quod humor qui ea facit sistit actardat: porro ex eo quod alter humor altero sit tenuior crassior ve vicerū differentie q; ex profunditate spectantur proueniunt. Huius certe generis est et que pbagedena grece dicitur et exulcerati canceri. Quorum omnium communis curatio est vt inbibeat primum humoris confusio post sanetur vlcus. Propria vero cutisq; tñ ex mēbris inuenitur natura tum ex humoris non solum specie s; etiam quantitate. At tenuissimus quidez in eiusmodi humoribus est is qui exulceratum berpetem excitat: crassissimus qui cancerum. Proximum ab his locum occupat quod ad crassitudinem attinet qui pbagedenas creat. Harum species quedam sunt q; L bironta ac Telephia grece dicuntur. Nam alie quedam eiusmodi appellatōnes sunt sed inutiles et superuacue. Siquidem ad curationē pernosci oportet humoris tuz copiam tñ crassitudinis tenuitatq; ei modum tum potētiam: veluti statim in berpete qm humor tenuis est (vt q; ex genere flauo sit bilis) vbi summam cuticulam in transitu perripit: vtiq; cum digestus is est permittit cicatricez vlcē induci. Itaq; si quis toto prius corpore purgato mor que influēt humoris resimant reuerantq; medicamentis vtatur tam berpetem curauerit. Sin neutrum horū fecerit s; tñ ea q; cicatricē inducunt adhibuerit: vtiq; exulceratā cuticulā ita sanauerit: prime tñ illi quominus exulceretur nō cōsuluerit. Postmodū nō illa

quoque cicatrice indurata: que ipsi continua est exulceratur: idque longo spatio seu malo ipso serpente sit do nec humor vii ortu est sit vacuat? Et cum Rome mulier quedam illustris cum berpete in malleolo habet primum quidem medicamentum quod algaz recipit est vsa. Hoc cum prius cicatrix induceret prima illi summa curis est excoriata veluti ex desquamatis. Cui cum de inde superpositum medicamentum est rursus illi continua est exulcerata. Idque ita assidue perrexit donec ad genu exulceratio perueniret: cum interim quidvis potius pati quam medicamentum quod bilem traheret purgari parata esset. Itaque etiam quod fieri in talibus assuevit quam plerique culpam non culpam a denato ex alga medicamentum aliud admoueri iussit. Deinceps igitur quod ex sandice componit utebatur. At vero id quoque quod exulceratum iam fuerat sanauit quod vero nunc exulcerabat non iniecit sed iam ad bubones versus vitium ascenderat ipsa necessitate coacta ferus se lactis sumptura annuit. Immitteres igitur claculum minimum scammonie inuitam purgauimus ac sanauimus. Ergo cuius gratia hec dicta sunt denuo res pergamus. Postquam commune omnium que sub eodem genere vitiorum sunt indicationem acceperis: utique non hanc in particularibus exequeris sed reduces semper ad differentiam quam affectibus tum sporis causis sit accedenda: sicut de spontaneis ostensus est vlcerebus. Accuabis namque cum qui redundat humor exulceratur aliquando medicamento quod flauam purgat bilem sepe eo quod nigra: modo eo quod mixta est facultatis: quod sepe bile simul et pituitam educat: veluti in altero berpetum genere: quae a similitudine quam habet cum miltio cenchris tan grece appellant. Quippe is non protinus vlcus facit quemadmodum alter sed admodum exiguas pustulas ad speciem miltii: que ipse interposito spatio in vlcus abeunt. Ideo non sine ratione quibusdam visum est in eiusmodi vitio bile esse aliquid pituitae admixtum. Incidunt sane nonnunquam et circa vebemem totius corporis humorum vitium in partibus vlcera quae baud difficulter medicamentis que reprimendi digerendi mixtas facultates habent curantur. Ac reprimunt quidem non solum ea quae adstringunt sed etiam que sine adstrictione refrigerant: digerunt vero que calefaciunt. Constatque quod in generatione vlcis erupere debent que reprimendi facultatem habent ubi non amplius confluit in egerantem particulam vitiosus humor que digerunt. Siquidem exiguum vitiosum humoris etiam si quis ad viscera et magnas venas retrudat: nullum profecto quod sensu percipiatur malum committit. At si etiam non leuis quantitas sit in princeps aliquod membrum aliquando prociuit: ubi sepe prius nature vitibus totum corpus expurgantis non sit vel per deiectionem vel urinas vel cutim quae totum corpus includit vacuatus. Atque flauae quidem bilis vacuatio est facilis: pituitae vero ac potissimum eius que crassior glutinosiorque est stemque nigre bilis difficilior: quo magis purgantis medicamenti ope indigent. In berpete vero quoniam tenuis humor est quod id vitium creat: abunde est etiam alium leuiter soluisse vel urinas per ea que id modice efficiunt citasse. Verum quoniam de medicamentorum modo proditum etiam aliquid in superioribus est non parum autem in operibus que proprie bis sunt dicata: satis sit sermone nihil ultra proferre: quando satisfacere etiam ei qui attentus erit hec possumus. Nec enim nos ea et multis accepimus. Verum

bonum qui prudens sit et diligens et mente exercitatus ipsa rerum natura quid agendum sit suggerit. Ubi vero etiam inueniendi viam ab alio quis traditas ceperit: bute facillimum est per eam viam progredi. Huius rei amplum testimonium fuerit quod eiusmodi viri artem maximis operibus illustrarunt. Qui vero parum sunt prudentes: id nihil praeterea inueniant etiam si tota vita infinitos artis effectus conspexerint. Plurima namque inueniuntur bodieque que apud maiores nostros non fuerunt inuenta: veluti nunc rome quidam excogitauit quemadmodum acrobordonas et myrmecias ore sancti. Verum de prioribus utpote a cure tantibus minus est mirum: de myrmecias vero potissimum que cum summa cure profusius sunt equales mirum videbatur. Verum tamen has quoque certa primum labiorum applicatione seu sucru ad se traxit atque a radice euulsit: deinde primoribus apprehensam dentibus totam simul exemit. Sed et scalpro ad myrtacei folij speciem formato et ferramento eo quod scolopemacherion greci vocant quispian manibus exercitatus facile eas excidat: cum propolis lineamentis a circumposita cute circumscripta discernantur. Et quoque et valente aliqua pinna circulo myrmeciae imposita ipsam educimus. Debet propterea pinna fistula esse myrmeciae crassitudini par: ut eam vndique profusus constingat. Que postea circumacta: ac simul deorsum impulsu celerissime ita myrmeciam etiam cum ipsa radice totam educet. Constat vero et quod finis ipse pinne que eam circulo secabit non tenuis mordo sed etiam acutus et firmus esse debet. Itaque tunc galli veteris pinna tum vel magis aquile ad huiusmodi est comoda. Abscindere vero ab his tantum radicem versus oportet quatenus relique partis fistula complecti myrmeciam possit. Sane ex ipsa statim abscissione si modo scite fiat etiam acumen ipsi. comparabis. Atque hoc quidem ratio inuenit non casus. Nam quod hec vehementer attrahentibus sursum velle et putrefaciuntibus encabatur: ratione ab aliquo est inuentum: qui ipsam postea vsus experientia rem comprobauit. Quedam namque etiam ante experientiam fiduciam de se manifeste praebent: veluti aculeum ac telum quod modo infixum sit eximendum esse: itaque arenulas si que oculo inciderunt. Quedam ratione certe excogitant confirmant autem ipso vsu. Quo autem facilius etiam per te eiusmodi vias ad curationum comparandam copiam inuenias: non tacebit aliquod huius generis exemplum proponere. Nos minamus autem id genus in numero particularum vitium. Quoniam enim quedam deficiunt sicut deus vel digitus vel e naso naris vel auris quoniam particula vel pudendi pellis: quedam redundant veluti sextus digitus et que grece exostoses dicuntur et deest illi qui naturalibus adnascuntur: a dimere quidem quod superuacuum est sane baud difficile est: aliud vero perducere quod simile ei sit quod deest id in quibusdam quidem facile in quibusdam difficile: in alijs plane fieri non potest. Si namque carnosum sit quod deest: baud magno negotio id reficias. Atque et rei in causis vlcerebus tradita methodus est. Sin os sit ipsum quod deest instaurare non est ceterum aliud pro eo durum officium id licet. Dicitur vero etiam in precedentibus est de reficiendis venis: nepe quod aliquando nouas alias sensibilibus progenitas videmus aliquando omnia tractantibus non puenerunt. At si digitus deest vel tale quod propria restituere id prius non licebit

Sane proditū et de prepurio prius est quēadmodū id quisprius insinuat. At que in naso vel aure vel labio sunt curia: ea quidē vt refecisse nō lz ita decozem aliqūē bis adijcere lz si quis diuisam vtrinq; cutim mox in vñ cōductā queat agglutinare. Alia nō ratione hūc morborū generi adnumerant atberomata et leatomata et melicerides et ascarides et ceria et elmyntes preterea q̄ in articulos et pulmones incidunt calli quos poros vocāt: itemq; qui in renibus et vesica inueniunt calculi. Quippe in oibus bis cōmunit est substantie gñatio que ante nō fuit. Contra fit in alopecia et opbiāsi et ptilosi: item caluitie in q̄bus amissio p̄cūle est que vtilis fuerat. Tanquam igit in ceteris morib; in quibus gigni quippiam volumus id agimus vt nature motus liberos mini meq; impedire reddamus: eodē certe modo et in pilis amissis. Quippe nature opus est veluti in sinuosis viceribus gñatio carnis eidem in capite et cilijs pductio pilorum. Ergo si recordaberis ea que in naturalibus libris nostris de pilorū gñatione didicisti vtiq; ex ipsi amissionis eorū causas inuenies. Siq̄dem ostendit in bis est qd ex succis q̄ per cutim trāspirant quod limosum est id pilos tū a p̄ncipio gignit tūm decetero veluti succrescendo auger. Hoc igitur quorties vel prozsus perit vel redditum est vitiū: toties pilos corrumpt est necesse. Corruptum tū nōq; stirpes tpe duplici de causa: alias nutritie succo destitute: alias nō idoneo vte. Ac prozsus q̄dem perditio eo qui pilos alar succo caluities orit. Eodē vitatio tum quas opbiāses grece vocant tū alopecia pueniunt. At p̄mū quidē ex naturali eorum tum ortu tum mutatione etiam alienā a natura causam inuestigabis. Abbinē curationis rationē inuenies. Que vtiq; per indicationes ad id qd omnibus iam dictis in quibus vel aliud quoduis vitiū vel etiam vlcus ex humoris vitio incidit commune propositū est reducitur. Si quidem et inbibere qd influit et absumere ac digerere qd iam egrotatem locū occupauit cōueniet. Ergo ceu in viceribus siliis purgationē nocētis succi p̄mū addidisti: eodē modo in pilis ipsi ab hac p̄mū curationē inchoabis: scz diligētē p̄t? estmās qd dolor cutis sit cui? certis corruptos pilos. Mā si is albidior quā p̄ nature habitu sit: p̄tustosi humoris purgationē exhibebis: sin pallidior eiusmodi bilis purgationē: non secus quā si nigrior cōspicitur que nigrā detrahant bilem offeres. Sane ad vitiosi humoris specie certius agnoscendā nō leue tibi adiūmētū precedēs vitus cōferet: p̄sertim intellegēti quā ciborū nigre bilis succū colligāt quānam pallide et p̄tuste. Ergo cū iam plane purū expurgatione corpus existimas cū qui in cure cōtinet humorē digerētibus medicamentis discutes: sic tū vt in bis caueas ne adeo calida acritas admoueas vt cutis erulceret. Quertā ea que valēter siccāt cauere cōueniet: ne videlicet cū vitiatō humoris etiā vtilē qui conluit assumas: veluti in caluitie fit. Nec igitur ipse aduertens admiscuit p̄mū ijs medicamentis que alopecia sanaret exiguū thapsie. Deinde considerans quotidie quēadmodū egrotatis natura ab hac esset affecta: vbi vltumefactā placentū vel quodāmodo excoziam vtilis: illo quidē die medicamētū abstiniuit: illeus autem particulā vel galli vel anseris liquato seuo: p̄pterea quod hec magis tenuis sunt partitū alijs descē-

dunt. Deinde postero die si quidē aliqūd iam dictorum remanserat simili modo illeus. Sin nihil tale apparuerat rursus medicamētū sum vltus. Atq; vt id alte dimitteretur etiā cutim p̄t? linteis infricuit quoad manifeste rubra fieret. Vtū si a balneo vltiusmodi medicamētū volēs: idispsum ex balneo facit cernes quod prius ex frictione habebas. Itā eos quoq; quibus perire ex cilijs pili (quos grece p̄t? los nominant) similibus genere medicamentis sanabis. Deliges autem materiā oculis idoneā: nec p̄ negligentiam cōmittes vt medicamentū intra tunicas eorū confluat: itaq; sicca turtora sunt: de quibus eq̄ ac de ceteris in nostris de medicamentis operibus est proditum. Nunc est (quod dixi) abunde est sola genera medicamentorū pretermissa particulari materia trāscurrere: queminus de ijsdem identidem dicere cogar. Ergo quecūq; ab ipsa nature moderatōne sunt aliena ea tollere conueniet. Quecūq; vero sub hac se tenent ceterum quodāmodo eorum puntur ea seruare quatenus licet oporterebit. Sane dictum a nobis est aliqua ambigue nature esse. Nec illud non dicū qd eorū que aliena sunt quedā tota substantia sunt aliena logica scz inquisitione nec ad curationes in quibusdam affectibus perinde vtili. Siq̄dē p̄t? gñā a sanitatis habitu alienū eē patere cuius arbitror. Nō tū idē substantie rōne quemadmodū atberoma et meliceris est alienū: sanatio vero butus quoq; dū parū adhuc est et molle p̄ ea que de tergent p̄ficur: cuius generis sunt que itachomastica vocant. Vbi magnū durūq; euasit chirurgian postulat. Simili rōne et aquilariū (quas bydatidas vocāt) que magne sunt chirurgia curabis. Que parue sunt siccātib; medicamentis iuuant. At chazitiū (estēti id quoq; ex vitijs q̄ oculis infestāt vñ) cuius toto genere alienū a natura sit aufert postulat. Ad eundē modū et pus ab oculis quos hypopyus vocāt. Vtū id plerūq; medicamentis digerit. Hypochyma vero itā incipies digerit: vbi dū cōstitit nō p̄t. Etate vero nostra ocularius quidā medicus cui iusto nomen erat etiā cōcussio capitis multos hypopyus sanauit. Collocavit cū eos in sella rectos: ac capita eorū vtrinq; a lateribus apprehendēs mox quatēbat adeo vt manifeste descendere pus ipsi viderem. Mānt autē horū pus deorsum p̄pter grauitatē substantie tamen hypochymatis nequaquā manentib; nisi admodum ea quis diligenter impingit coheret. Etēti leuius est: ac vt ita quis assimilet nebule similiū hypochyma quā pus: quanquā horum quoq; ipsozū quedam (hypochymatum dico) serosioris humoris sunt. Nec autē p̄tione ad presens discutiuntur. Interposito tamen baud longo spatio oculinus quidā deorsum fertur. At qñ pus qd in oculis est digerere placet: collyrijs que myrtam habēt maxime vtētur: que vtiq; et diasmyrnes greci p̄t? vocāt: bis certe min? sed reliq; melius faciunt que dialibanu vocāt. Que vero impense siccant ad presens certe valenter vacuant: sed quod reliquum est ita cogunt vt egre resolut possit: veluti de scitib; sis tumoribus prius est cōprebendum. Subinde vero multū simul puris vacuabimus diuisa tunica ea que coruus est specie paulo supra locū quo committuntur inter se tunice rnuerſe. Mouinant porro locum grece alij trīm alij stephanon id est coronam. Quo fit vt hoc quoq; vitiū tribus subijciatur va-

cuandi modis & chirurgie que simul multū aut totum expellit & per medicamenta que paulatim & ei que ad alium transfert locum veluti cōcussioni. Sūt profecto ex genere eorum que tota substantia preter naturam sint & ascarides & elmyntes siue & teretes sine siue etiā late. Quocirca et prius eas expelli e corpore conuenient. Expelles autē si prius encæueris. Necantur autem amarīs medicamētis. Aliuē res nāq; obfistunt in testinīs adherentes: at mortue expelluntur vna cum stercore. Expelluntur cum hoc etiam viue sed stupefacte & vt ita quis dixerit semel mortue facit. At teretes quidē abfintiblum perime re potest. Latevebementiora medicamēta desiderāt. Pari modo que ascaris grece dicit. Verū de medicamentorū copia dicere nō est p̄sentis p̄positi. Quare, hic iam huic quoq; libro finem imponamus.

Ad lectorem.

Pro his viginti galeni libris quibus ille tres precipuas medicinas partes est cōplexus. Linacro Anglo qui eos summa qua potuit fide vertit lector can dide quisquis ex ijs fructus percepisti bene p̄ceteris.

Finis.

Libri primus seu particula prima libri Galeni de oculis a paucis annis translatus de greco in latinum a demetrio greco.

Capitulum primum de oculorum & partium eorum et operationum suarum notitia est necessaria volentibus curare oculos: et quod crystallus est pars principalis oculi cui cetera subserviunt.

Portet medicum

oculorum curā habere volentē prius eorum naturam optime cognoscere vnumquodq; esse mēbrū infirmum ideo curatur vt ad naturā suā p̄prie sanitatis cōuertatur. Sed scientia

nature membri & vniuscuiusq; compositi nō potest comprehendī nisi partes totū cognoscant. Qui igitur oculorū naturā scire desiderat p̄mo oēs partes quibus constructi sunt intelligat: noscat cognitionē cuiusq; partis: & que fuerit illius: necessitas: & quō quēq; pars illa cōponatur: vnde de difficultatib; dicamus. Sciamus itaq; quod oēs mēbra cōpositū bz p̄prie actionem p̄pter quam factum fuit: quā actio nō cū vna suarū partium operat. Cetera vero illi operanti ministrant. Sic & de oculis est qui cum de multis partibus diuersis cōpositi sunt: visus est p̄prie sit cum vna suarū partium. i. humore qui dicitur crystallus. Ceteri vero humores atq; pānculī: sunt p̄pter inuamentū ipsius quod explanabimus: cum de omnibus disputabimus.

Capitulum secundum de colore: figura: & situ crystalli & humorū vitrei & albuginis. Et de tribus tunicis que sunt post vitreum. Et de tribus que sunt ante albugineum. Et tela aranea.

Crystallus est humor albus: splendidus lucidus nō omnino rotundus. Sed aliquatū planus qui locatus est in medio oculorū. Albus est splendidus vt cito varicos colores recipiat: qz albū et splendidū corpus cito et velociter coloribus opponitur sicut in claro vitro fieri patet. Rotundus ne cito patitur qz om

nis forma rotunda non cito patitur p̄pter angulos suos. Parum latus vt lumen sumere possit. Si enim rotundus esset lumen nō cito sumere posset: qz in loco vno stabilis non esset in medio locatus: vt cetera partes sibi ministrarent quedā quibus defendit quēdam quibus adiunatur: vnde necessario in medio si bi ministrantiū fuit. Quod autem in ea sit visus testat quod videmus in cataractis: aqua enim cum inter crystallum & spiritū steterit neq; possit spiritus per aqua ad crystallū transire lumen amputat visuale: sed aqua ablata lumen reparatur. Crystallus autem in medio duorum locatur humorū: quorum vnus retro est qui dicitur geleydos. i. vitreus quasi vitrum lucidius. Alter vero est qui est quasi albumē ouis & dicitur anagoydos. Post vitreū sunt tres pānculī quorum primus vitreū circumdat quasi terbe: inde & terbina dicitur. Post hūc est alius filis secundine & dicitur secundina. Iuxta quē est tertius qui ossa cōiungit: durus & solidus: vñ & scleros vocat. Ante anagoydō sunt tres pānculī quorum vnus anagoydō cōiungit eūq; circumdat qui est quasi vnea eiusq; color nigredini p̄tinet: vñ vocat eū ragadīos. i. vnea. Antebūc est alter cornu filis vñ cornidos. i. cornea dicitur. Iuxta hūc: est alius qui penit nō circumdat sicut alij inter se cū oīno iungunt: qz si cornea ab ea optret: spūs eā p̄forare nō posset: iter crystalli & anagoydō est tela aranea. Et nūc videamus examē vniuscuiusq; ipsorū. Et primo de vitreo tribusq; pānculis post cum existētib;.

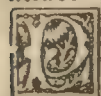
Capitulum tertium quod crystallus vitreo nutrit. Et quod nervi optici soli concavi & de cerebro veniūt recti dura & pia matre ad loca oculorū. Et de tribus tunicis que sunt post vitreum.

Iteam igitur ita: oēs mēbra necessarii est vt habeat cibū: quo restauret id quod calore naturali & accidentali intus et extra dissolutū. Eibus hō mēbro conueniens est: quē sibi mēbrū bene assimilāt. Crystallus ergo cibus est sic necessarius vt ipa sit albiissima et clarissima & ob hoc cū sanguine in sui naturā sumere non possit necessario vitreum habuit mediārē qui mediocris est inter naturā sanguinis & crystalli. Albius enim sanguine est & minus albus quē crystallus: bicaut vitreus humor est de sanguine in venis subtilis & arterijs digesto: vñ mutat est a suo colore i spēm vitrei. Ipse enim venę & arterie sunt de terbina qui procedit a subtilib; cerebri pānculis. Meruū qz quē spūs ducitur circūdantib; qui nerui cōcauius est: quod plantus dicem; vt pateat: natura enim a cerebro sensum & voluntariū motū oībus tribuēs mēbris p̄ nervos mediātes duos nervos a cerebro p̄dētes ad oculos mittit: quorum vnus durus est vñ sit motus alter mollis et cōcauius: neq; p̄ter ipm in toto corpore cōcauius alius est: quod ideo fuit vt aīatus spūs vñsum faciēs per euz duccret. Cerebrū hō duob; pānculis ē operatū: vno subtili: molli: altero duro & grosso: subtilis autē secundine affilat: qz venas & arterias bz qui cerebro p̄dest qz nuerit & defendit eū cū suis arterijs & venis: grossus hō defendit solūmodo ab ossib; capitis appropinquatib; et. Oēs enim nerui a cerebro p̄dētes istis pānculis sunt opti donec a capitis ossib; egrediantur: si hī nerui ad oculos veniētes: his duab; pānculis circūdant: vñ molli pānculo cōcauius nerui circūregit: & extendit in modū tele cū suis venis. Est enim terbe vitreum humor & cooperiens: vitreus autem

humor: mediū crystalloydis retināventis et arterijs ad vitreum porrat cibum: et cum suis nervis sensus et spirituum visibilem ad crystalloyda ducit. Subtilis autem pāniculus qui secundina dicitur quo nervus circumtegitur cum alio qui retinā dicitur conunctus illi: secundo loco crystalloydi iunctus est cui secundina prestat auxiliū: qz suis venis et arterijs nutrimentum porrat ad retinā: et defendit eam ne rumpat. Durus autē pāniculus subtili confungitur eūqz circūdat qui ad hoc valet oculis qz eos ab offe defendit in quo locati sunt: ne eis sua duritie noceat est et quasi ligamentū oculorum. Sufficiant hec de tribus humoribus: et tribus panniculis post crystalloydū existentibus.

¶ Capitulū quartum de tribus tunicis ante crystallinū tunicis que sunt post ipsum. Et de suavitatis barū et albuginis. Et de coniunctiva et musculis qui movent oculos et palpebram: et sustinent nervos opticos.

Pāniculi vero tres ante crystallinū existentes taliter sunt: dixim⁹ enim cerebrum pāniculos cooperire: nervos qd ad oculos venientes circūdare: sed tamē in oculis existentes dividuntur: et faciunt duos: vterqz tamen ad mediū crystalloydos iungitur in loco qui dicitur yris. Super cornu vero est pāniculus cerebrū cooperiens: qui a duro pāno pcedit: et pāniculus qui vnea dicitur ab illo quē secundinā dicunt pcedit: qui ut diximus iungitur duro qui cooperit ut dictū est secundinā. Pāniculus vero exterior: i. secundina sup corneam pcedit. Cornea vero ad hec necessaria est ut crystalloydū defendat: ne ab exterioribus qz dur⁹ pāniculus est patiatur. Hec autem subtilissima: alba et dura est subtilis. Et alba ut cito spūs eam penetra- re possit. Dura ne propter subtilitatem cito rūperetur. ¶ Vnea trib⁹ de causis necessaria est: vna ut corneā nutriat qz venas vñ nutriat bñe nequit. Alia nō ut media sit inter corneā et crystalloydū: ne cornea duricie sua noceat crystalloydi. Tertia ut coadunet lumen suo colore nigredini pñcie. Omne em̄ lucidū lumen dissipat: nigrū nō coadunat. Vnea ergo multitudine venarū habuit et arteriarū ut corneā nutriat. Adollis fuit ne crystalloydū iheret nocumētū. Propos bz villos in qbz aqua coadunat aliquā ex cataracta: lentis autē exteri⁹ ē ne cornea sibi noceat. Color ei⁹ sicut color celi ut lumen sicut dixim⁹ coadunet: i medio ei⁹ foramen est: p qd lumen egredit⁹: et intrinsecus plena est humore qui dicitur anagoydos ut faciat crystallinū a cornea distare: enagoydos alterius iuvaminis est qz crystallinū defendit ne ab exteriori aere desiccetur et humectat vneā ne noceat crystalloydū. Sed inter crystalloydum et enagoydos qdam est pāniculus tenuissim⁹ sicut tenuissimū cepe vel araneā tela: qz mediū operit crystallinū ut eū ab vnea defendat. Ideo qz qdam medici dixerūt oculorū pāniculos septem esse: dixerūt alij sex: alij quinqz: qdā quatuor: qdam tres: nōnulli duos: quorū discordia nō erat in re. Dicentes em̄ septē cōputabāt retinā secundinā scitros araneā vneā corneā: cōiunctivā. Qui em̄ sex retinā nō esse pāniculū dicebāt: asserentes defensorum pāniculū qdā esse retinā pot⁹ nutrire qz custodire. Sed qz quinqz autumabant araneā nō pāniculus: sz crystallinū pte esse dicebāt neqz cōiunctivā. Dicentes autē quatuor: cōtendebant cōiunctivā non esse

pāniculū sed ligamētū oculorū: neqz retināz nec araneā telam. Tres esse dicentes vneā et secundināz vñ esse dicebant pāniculū: qz vneā a secundina proedit: et retinā et araneā vñ pāniculū: et scitrosim et corneā vñ pāniculū. Qui duos dixerunt scitros: et corneā vñ intendebant: et secundinā et corneā vñ. Retinā vero et araneā et cōiunctivā non esse pāniculos. Intento ergo antiquorū erat vna. ¶ Hūc de coniunctiva dicam⁹ de qua bucul⁹ tacuim⁹. Scien- dū ergo lacertos oculis esse necessarios: quibus possent moveri et visibilibus reb⁹ opposit. Ideoqz septē habēt lacertos: quorū vnus movet oculos et gnares: alter versus tempora: tertius sursum: quartus deorsum: quintus firmat et corroborat nervū vñ visus pcedit: duo alij alligant cōiunctivā ne vis⁹ ad corneā tendat et operiūt lacertos ibi existentes in angulis oculorū. Tres iterū supiores palpebras movent: vnus superius et duo inferius: inferiores vero palpebre nullum habent motum.

¶ Particula secunda est de ortu nervorum sensus a cerebro. Et triplici specie regitiue hūris. Et de nervis opacis et ipsorū coniunctione: et spiritib⁹ visib⁹. Et de mō quo fit visio. Et sex sunt capitula. ¶ Caput primum qz omnes sensus a cerebro procedunt: et ab ipso procedunt septem paria nervorum: et ceteri nervi a nucha.

Necessē est qz naturā oculorū vult scire pñt⁹ cerebri naturam optime cognoscat. Vñus em̄ ab eo pcedit et superior etus actio ad se cōvertitur. Cerebrū autem frigidius et humidius ceteris mēbris est: qd postea explanabimus. Intitū enim est sensus et voluntarij motus ac regitiue virtutis. Nullū enī aliud mēbrū hac actio ne fungit⁹: sed cerebrū: bis em̄ modis opat⁹ vel per se vel p viā adiuvantis: insit⁹ a diuinate sensum agit et motū volūtariū. Infra sunt nervi qz duobus sunt modis: qdam a cerebro: qdam a nucha pcedūt: nucha tñ de cerebro est: vnde cerebrū fundamentū nervorū est oīum. Sed duris nervis voluntariis mor⁹ efficitur: dū nervi cum lacertis componunt⁹. Lacerti em̄ de nervis sunt et carne et ligamento compositi et ligamenta ab ossibus pcedunt. Adolles nervi qnqz sensus faciunt: qbus oībus subtilior et acutior est visus: qui sensus igneus est et igneam bz naturā: i. splēdore et ruborem: et lumen ignee est nature: qz cum coadunat⁹ intus ignis ex eo succenditur. Post visum est auditus: post quē olfactus: post olfactum gust⁹: qz quod sentit⁹ est aquosus et aque pertinet. Sapor em̄ qui sentitur nō aliquid est qz aqua alicuius corp⁹ siccat⁹ admixta calore operante: proinde antiq⁹ saporem vocauerūt cibum. i. liquore. Ceteris sensibus tactus grossior est: qui quidem sentit⁹ qd terreum est et terre pertinet. i. durus: molle: calidū: frigidū: et sic cum: et que ex his pcedunt. Om̄s autē nervi sensum habent tactualē sed nō volūtariū motū ut diximus qz duri nervi tantū volūtario motu funguntur: sed molles duri sunt sensibiliores: procedunt vero duri plus a nucha. ¶ A cerebro autē pcedunt septem paria nervorū quorū primū et scdm par ad oculos veniūt: vñ est cōcauū p quē sensus visus fit per quēz aiatus spūs visum dās ad oculos tēdit. Scdm par oculi lacertos et palpebras movet. Tertiū ad linguā tendit dāns ei sensum saporabilē. Quartum ad palatū gustabilem sensum facit. Quintū ad aures sensum audit⁹.

sum auditu facies. Sextu ad viscera descendit: et p ea diuidit oas ei tactu. Septimu mouet lacertos lingue. Eterti quib? mouent man? pect? pedes? et dor sum? caput de nucha procedut. Sic cerebrū cū istru mento. i. neruis motū agit et sensum.

¶ Cap. iij. De trina actione virtutis regitue: et de aiali spiritu et natura cerebri.

Regitua ho actio per se solū trib? modis ē pbata in frōre: rō in medio: memoria in puppi. Cerebrū aut bz quatuor cōcauita res q dicunt vtrūque: due sunt pater: tia in puppi: quarta inter prozā et puppim: in qbus semp est aiatus spūs cū quo act? ut dixim? sit. Spū ritus aut aiatus de vitali sit q vitalis in corde gñatur? nascit. A corde eff? due vene ad cerebrū: ascen dūt q sub? cerebrū venientes multis diuidunt? mo dis: et p telate faciūt qñ rebe: p quas spūs vitalis a corde ad cerebrum duct? i illo rebi morat? quousqz mūdificet et subtiliet. Deinde purificat? ad mediū vē triculū cerebri redit: ibiqz aliquantulū pmanēs sub tiliat: postea ad puppim vadit vtrūculū: sed via que est a medio ad puppim nō est apta: bz. n. portā in q qdā obstatulū est cui? forma ei pnea: quā anotho mici vermē vocāt: sed semp claudit? vñ cū spūs qui est in puppi fuerit mor? sit memoria: et cū eo q est in medio sit intellect? et rō: et cū illo q est in prozib? sit sensus cōis et pbata: hic est disputatio cerebri sue q actionis. Cerebrū aut nā frigida est et būda. Frigida duab? de cāis. Una ppter multitudinē sui motus cū quo sūt intellect? et imaginatio. Scōa pp motiōnē q ab eo dirigit? vñ sūt sensus et volūtati? mor? ne cā sue motiōis calidissimū faciū incederet: et incē sum cōsumeret ampl? . Si cerebrū calidū esset me moria instabilis esset: caput. n. calidū mobile est nā liter frigidū ecōtra. Admōrie ho reges et stabilitas ē neccia: qd sic testat? qz calū cerebrū būtes instabiles et imobiles sūt. Būditas aut cerebri duab? de cāis ē neccaria. Una ne ex motu nimio desiccaret? mor? ei calozē facit: caloz ho desiccāt būditatē. Alia vt in eo velociter imaginatio formaret? et cito sensum q eam dirigit suscipere posset: et velociter ad audita discer nēdū mouent rursus vt nerui ab eo pcedētes mol les essent. Impossibile est em a duro molle vel a mol li durū gñari: p inde proza mollior est puppi: qz de proza molles de puppi durt nerui procedūt: quib? motus voluntati? ius sit.

¶ Capitulū tertium de neruis opticiis et eozuz dif ferentijs a ceteris neruis.

Al insit mvisus optime scire desiderat: nāz vtriusqz nerui visibilis iuestiget: vt bñ co gnoscat: vbi cū ceteris neruis cōcat: et vbi discrepat. Deinde de visibili spū pquirat q tenus sciat: cū quib? spūritib? pueniat et in quo dis crepat: postea ho de ipo visu quō sit: qd in hoc capi tulo plane describā. ¶ Primo itaqz neru? par quem supra dixim? cū vtroqz cerebri pāticulo descendere et secū visibilē spū ducere cū ceteris neruis sensum fa cientib? duob? modis puenit. Uno qz vt aliq a cere bri pra descendit. Alio qz et ipe nobilis est: discrepat tñ ab eis sex modis. ¶ Primo qz maior ceteris est a cerebro et a nucha pcedētib? . Adagn? ho qz cōcau? est: n. n. esset paru? neccario subtilis esset: vñ cito frā gibilis: cui? pcauitas neccario fuit larga: vt nullā pareret oppilationē: et ideo magn? fuerit. ¶ Scōo di

scrapat: qz solus concauus est: vt et? concauitas sen sui ostendat: que concauitas tendit vsqz ad locū in quo pannicul? oculorū qui rechina dicit se create i cipit: qd facile sensus patet si anet homia cernat: in choat quoqz ipsa concauitas ab vtroqz cerebri ven triculo q est in cerebri proza: i quo tñ loco pcauitas videri nō pōt qz subtilissima et angustissima est: qd foramen qui vult aspice querat in cerebro magno tñ aialiū in boza sēs qua occidunt. Laueat tñ ne in estate calidove tepore fiat et vtroqz cerebri pannicu los tangat caute ne frangan? et in fine illoz panni culorū inueniat illū neruū parē ab vtroqz vtrūcu lo procedentē: poteritqz videre qualiter ipsa conca uitas ab ipsis vtrūculis inchoetur. ¶ Tertio discre pat qz vtroqz visibilis neruus intrinsecus est mollis simus vt facile sentire possit: extra aliquantulū dū rus vt a passione sit illelus. ¶ Quarto qz per bñc pa rē neruū multa spūrit? per oēs neruos sensum et mo tū voluntariū faciēs ducatur. Ipse tñ non subtili taliter sed sola virtus eius per eos vebitur. Per il lū aut parē multa sue essentē quantitas gerit. Oculi em cū sint nobilissime actionis: vadit ad eos mul tū de substantia spiritus vsqz ad panniculū qui dicit tur vnea: hoc fuit neccariū ad adiuuanduz visum.

¶ Quinto cū ceteri nerui quāto sunt a cerebro remo tiores tanto duriores: et a propria natura mutētur: iste extrinsecus mollissimus intrinsecus vero solidis simus vt exterior mollities interiozem duritiē tūca tur ne qñ desiccetur cuius mollitiē et si aliquantulū inueniens induraret: tamen ad oculos venientes in na turā quā in cerebro existens habuerat conuertit? in panniculo em qui rechina dicitur mollis efficitur vt in naturā cerebri procellatur: siqz quasi rebe: deinde et rechina dicit. ¶ Sexto qz laudabilior eius pprie tas bec est: hic em par neruus cū ab vtroqz proze vē triculo separatus egrediatur non recto itinere sicut exierat vadit: sed per interiora capitis torquetur: et ad ossa nariū veniens commiscet? sic vt vtrūqz foras mina fiant vnū ibidē. Nerū separantur et recto itine re vt egressi fuerant vadūt: vnusqz de dextro venter culo exiens ad dextrū oculū tendit de sinistro ad si nistrū: de quozū coniunctione et separatione plures antiquozum diuerse senserunt.

¶ Capitulū quartū de opinionibus circa cām cōiū ctionis neruoz opticoz: et de causa quare nō vnicus extitit grossus a medio primi vtrūculi cerebri.

Vidā bec ideo fieri dicebant vt si vn? ledge retur altius subuenteret aliq eos ideo esse cō iunctos: qz oīs sensus ab vno fundamento procedit: quozū snia prozū vana est. Ma tura em tā optime tā fortiter mēbra cōpleuit vt nul lā timeant passionis occasionē: nec solū nerui visum ferentes ab vno loco exeūt sed oēs ab eodē loco egre diuntur: neqz tamen postea coniunguntur. Nonnul li ob hoc eos dicunt coniungi: vt vnus ab alio con forct? si em separati essent propter itineris longitu dinē rumpereēt quod quidē nō impossibile est: s; tamen non est via tā longa: vt in ea rūpi debeāt. Alij sic aut quozū inrentio vera est spūritū visibilū venien te ad oculos neccie est: vt vno oculo clauso tot? spū ritus ad aliū veniat: quod non fieri posset nisi nerui prius separati coniungerent? et iteqz separarent? qd bui? experimentū testant. Si aliqd corp? sup nasuz ponat vtroqz ad videndū directo sit visus debilito: et

¶ Bal. pars tertia.

DD

obscuros: sed vno clauso sit visus in altero fortior: quod in veris fuerat: quod vtriusque cernere nequiverat vnum sol: clarissime aspicitur: et hoc ideo quod spiritus qui in vitro fuerat ad vnum conuertitur: altero enim clauso alteri pupilla clarior efficitur. Alij alio modo sentiunt quorum sententia est necessaria: nisi nervi ad oculos directi primum contingerent et postea separarentur: necessario res vna dupla visui appareret: cum enim res visibilis videri non possit nisi visu oculorum pupillas creante: ipse autem visus pleneas rectas egrediat et recto tramite ante se percipiat: sicut videmus radios solis per angustam domum ingredi et linee ipse anguste sunt: in exordio sunt: deinde paulatim dilatantur: sicut in vitro oculo quasi quedam pleneas forma. Necesse est ut vtriusque visus lineatim directus et in loco ubi est res videnda coniungatur: ea equaliter perit: deinde quousque ad pupillam perveniat conuertatur: necesse est ut exordium virtutis a pupilla equaliter egrediat: et per vnam superficiem ambo ambulet. Quorum exordia sunt in locorum vtriusque nervi coniunguntur: ibi vnum idem facit: et sic ex vtraque pupilla a suo loco egressus videnda recte videt: eaque sicut est comprehensum: quoniam si vna pupilla a suo loco inferi vel superius mutaretur: res superiorem pupilla visa superius videretur: sicut dupla apparet per quod oculis tria fuerunt necessaria: scilicet pupilla fundativa visus: locus ubi vtriusque coniungitur nervus: recte etiam linee virtutis recte per ea transierat: nec est causa quare nervi ad oculos venientes primum coniunguntur: sed tamen quodam sic obijciunt. Cum illos duos necessarii sit coniungere: quare non statim vnum facit est solum duo. Quibus est respondendum: vnum ideo non fuit quia cerebrum medio extre non potuit maxime quia magnus est vtriusque: sicut magna quodam concavitas illi est ubi paulatim foramina cerebro coniunguntur: per quam cerebrum suum supfluitatem expellit: vta etiam in qua ad nares ducit ibi constat: illa autem concavitas et bec via ibi esse non posset si nervus ibi locaretur. Nares enim sunt in media facie: inde nisi earum foramina cerebro opposita essent olfactus non esset quia ergo cerebro bec loca rebus his comprehensa sunt: necesse fuit ut nervi visum ferentes non ab vno loco egredirentur quos natura in vno loco coniungit. Idem foramen habere faciens: deinde ut separatim ad vtrumque oculum irent setuntur.

Capitulum quintum de aiatu spiritus et visibilibus: et quod visibilibus spiritus substantiatur ad oculos pervenit et ad aliorum sensuum organa solum perveniunt eorum spiritus intrinsecus.

Visibilis ut diximus spiritus de spiritu nascitur animato a ventriculis prore cerebri procedens: ibique mundificatur ut diximus: cum de cerebri natura disputavimus: quod spiritus spiritualiter est sensibilis: quod visus vnius est ex sensibus ceteris dignior et nobilior: porro ipse habet proprietatem quam nullus aliorum animalium habet. Animalis spiritus in cerebri ventriculis existens sensum et voluntarium mandat motum: virtus enim spiritus per nervos penetrat ad cetera membra: essentia vero in proprio permanet loco: sicut sol totum aerem illuminat: ipse tantum in vno loco stat sed ad oculos non solum spiritus visibilis spiritus sed ipse spiritus essentialiter dirigitur et tanta eius quantitas quanta est necessaria illuc adducitur quod vtriusque nervi testificatur. Et etiam hoc testificatur quia vnum oculo clauso ad pupillam alterius tota virtus conuertitur causa nervorum coniungentium: inde foramen panis

nervi qui dicitur vna pre multitudinem spiritus necessario dilatatur: aperto vero oculo cum spiritus ad eum reuertitur foramen vna ad propriam redigitur mensuram. Hoc signo etiam si observari possit cognoscitur si vno oculo clauso pupilla alteri dilatetur: spiritus enim visibilis in eo esse demonstratur: unde aqua que transiit et oppilat: ablata visus redditur. Si vero non dilatetur hoc ideo est quia nervus per quem spiritus ducitur oppilatus est: unde etiam cum ceteri nervi nullam babeant concavitatem quod spiritus animalis spiritus non ipsemet essentialiter per eos ducitur: oculorum nervi vero necessario concavi fuerunt: ut spiritus substantialiter per ipsos transire possit. Ceteri autem non sunt concavi: tunc per corpus divisi et a suo fundamento remoti leuiter eruperentur: vel quod tanta spiritus quantitas sensui motui volutario non est necessaria quantitas fuit. Nullus enim sensus preter visum sentit: dandum rem nisi et coniungatur: visus autem pupillas egrediens longe remota sentit: unde multa spiritus quantitas necessaria est: ideo nervi necessario concavi facti sunt.

Capitulum sextum. De modo quo fit visio.

Videndum est quomodo fiat visus. Diximus ergo cum aliqua res videtur necessario: vel aliquid ex ea dirigitur visus per quod quod ipsa sit cognoscitur vel virtus visus ad eam mandatur: vel aliquid medium est inter visum et rem visam per quod ipsa cognoscitur. Sic potest ergo inuestigare quod bonum certum sit omnes philosophi concordari sunt: quod res non possit videri nisi per foramen pupille. Si ergo ad visum a re videnda aliquid dirigitur siue sit spiritus: siue sit forma: siue qualitas: siue quantitas mensurata quod ad illud angustum foramen intra re: poterit: que etiam spiritus esse potest que ad oculos diuer foramen in momento re videnda deducatur: quod quod impossibile est spernari. Quod autem visibilis spiritus pupillam exiens solus ad rem videndam vadit: eiusque quantitas magnitudinem comprehendit falsum est. Ipse enim spiritus non tante est quantitas ut adeo dilatari possit: ut tot et tantas rerum ambiat quantitates: cum in vno momento multa et diuersa et maxima individua comprehendimus. Ad tertium ergo membrum conuertamur quippe aer corpora circundans si clarus et lucidus fuerit supplementum visui facit quod nervi cerebro quia sicut splendor solis: sic spiritus recipit virtutem. Sicut enim solis splendor superiorem aeris extremitatem percussens totum aerem penetrat: eique clarificat: sic visibilis spiritus pupilla egressus mox totum aerem penetrat: et extensus per loca remota mutatur ea in suam naturam: quod fit cum aer in toto tuncus est quod in sole palam fieri videtur. Si enim aliquid corporis in aere ponatur cum solis splendor illud nequeat penetrare forma illi corporis post se obscura apparet. Causa quia non suscipit aer lumen nisi sit continuus: nec solis splendor separatum a se aerem mutat: quoniam si actio splendoris fortiter in aere operata fuisset: posset in eadem actione permanere splendor solis absente. Sed vtriusque bac carent proprietate: quod neque solis nec spiritus splendor sua actionem aeri ipso absente potest dimittere: recte ergo causa dativa luminis ablata ipso momento lumen ab aere auferit. Eodem modo de nervis intelligitur: quod si nervus fuerit incisus: quia cerebro diuisus illico membrum cui sensum dabat sit insensibile. Propterea bec duo sic

Debent esse coniuncta id est aer et spiritus sicut nervi in cerebro: et quia aer in altera mutat actione sicut cum calefit vel infrigidatur: et in qualitate rei calefacientis vel infrigidantis permanet. Lumen tamen non idem in aere operatur: ipso enim absente et lumen ab aere amputat. Deinde necesse est semper: ut aer continua tim illuminetur: hoc enim nisi fuerit nullo modo lucidus fieret: sic et nervi cerebro faciunt supplementum quia licet de substantia sint cerebri duriores tamen sunt lucidiores et passionibus subiaceant: unde aliquantum a natura cerebri sunt mutati. Sed nervi duobus modis sunt. Quidam enim motum faciunt: quidam sensum et facientes sensum molles sunt: operantes motum sunt duri. Et quia nervi duri motum habent tactuale molles tamen nervi non inveniunt illam cum duris nervis habere societatem. Sed ipsi duri hoc faciunt: quod tactus ceteris sensibus est grossior. Sensus autem visibilis quod ceteris sensibus est acutior et subtilior. Ideo nervus spirituum visibilis servatur ceteris sensibilibus: nervus cerebri est propinquior. Quia igitur oculi in aere agunt sicut cerebri in nervis: ideo multa quantitate spiritus habuerunt ut in aere rem suam faciant. Sicut nervi proprias res sunt cerebri: visus autem primo colores sentit quod ei proprium est: deinde corpus in quo fundati sunt: sicut gustus prius sentit sapores: postea fundamenta eorum. Gustus tamen et ceteri sensus rem sentientiam ad se venturam expectant: visus vero ab oculis elongatur: et per aerem extendit quousque ad corpus perveniat coloratum: hac de causa solus visus sentit formam corporis: ac quantitate: et cum eius colore motum rationabiliter non tamen essentialiter sentit quod nullus habet ceterorum nisi tactus accidentaliter: verbi gratia. Si quis per tenebras ambulans fuisse in manu duxerit eo amplius non potest penetrare: sed per corpus solidum fieri impossibile est. Ausus autem habet alteram proprietatem: quod incidens supra corpus leue solidum et lucidum rectus ad pupillam convertitur unde extertat: unde in speculo vel in alijs splendidis corporibus videmus formam nostram prope non stantibus: et si quis studiose in oculo alterius cernit: videt in eo suam faciem: causa quod visus ad pupillam convertitur propter splendorem puniculi qui aranee tela dicitur: est enim supra ebullitum sicut adeps superius coagulatur et quasi rutilans clara est. Aer tamen quantumvis pro ceteris solus per aerem motum rei faciente sentit: non tamen arbitretur sicut cecus cum fusce sentire: quod aer mox ut rem sentit eam visui ministrat: que proprietas soli inest visui aerem valet in sui mutare naturam. Alteri etiam dignioris est proprietatis quod non solum recte sed ex transverso conspiciat necessario: cum multus spiritus a cerebro ad oculos dirigitur: rursus spiritus pupillam exiens et aerem percutiens mutat eum in suam naturam. Recte ergo visus igneus dicitur. Auditus aereus: gustus aquosus: tactus terreus: olfactus fumosus: quattuor enim elementa sensus quattuor constituunt: ut unusquisque eorum unum ex his comprehendat: ea cum in natura sua sunt: vel aliud mutantur vel aliquid accidentia partitur discernat preter quos quattuor sensus fuit alius qui fumosa comprehendere: fumus enim in sua natura medicioris est cum elementa non nisi quattuor sint. Sed visus qui ad hoc est ut colores comprehendat necessario lumineus fuit: solum enim quod lucidum est convertitur in colores: testatur hoc aer qui cum clarus et lucidus sit facile in colores mutatur. Nam palam est: quia si quis can-

didus indutus faciat sub arboze color vestimentorum in frondium colorem mutatur: unde patet aerem in illum colorem fuisse muratum. Videmus etiam sepe aerem in colore lucidi parietis mutari: illiusque colorem per aerem ad illud corpus mutari: maxime si paries viridis vel rubeus fuerit vel citrini coloris: et sicut solis splendor eum ad suam mutat naturam: sic et colores in suas eum qualitates convertunt. Similiter et lumen visibilis spiritus mox ut aerem percussit ipsum immutat. Nec tria sunt que aerem sine vilo temporis spatio immutent: id est lumen solis: fulgidus color: et lumen visibilis spiritus. Palam ergo visum cum fieri nisi aeris mediocritate: quod sensus testatur. Antiqui etiam concordant dicentes aerem esse veluti veluti ramos: et conveniens est instrumentum non fuerit lucidus vel aliorum corporum lucidorum lumine illuminatus: et sic servare aerem visum sicut cerebro nervi. Sicut enim cerebrum non sentit quod oculi comprehendunt nisi nervis mediantibus: sic et oculi nihil sentiunt: nisi lucidi aeris mediante.

Particula tertia est de prima et universali medicina intentione: et de rebus naturalibus: non naturalibus: et contra naturam: et de generibus et speciebus et causis et accidentibus morborum. Cuius sunt quinque capitula.

Capitulum primum de prima medicine intentione: et de necessariis ad eam.

Porro medicum pro omnibus primam et universalem medicine intentionem providere et eam particulariter dividendo ad individuum ducere. Prima autem medicine intentio est que bifariam dividitur: aut enim infans consimilibus custoditur: aut in egris cum per contrarium sanitas redditur: quorum prime necessaria est rerum naturalium scientia. Naturalibus enim agnitis percipiunt ea que sunt similia sanitati: et sic etiam cognoscuntur que sunt contraria: similibus ergo servatis contrariis prohibitis sanitas custoditur. Secunde autem intentionis duo sunt necessaria: non naturalium: scilicet et contra naturam rerum scientia. Sanitas enim infirmo cum quadam mutatione restauratur: quam mutationem qui facere vult necesse est sciat ad quid mutare debeat: nisi enim sciat de quo et ad quid mutandum debeat mutare: non securus est quin unde convenit non immutari mutet: et nisi novit ad quid debet mutare: ad id quod non oportet convertere poterit. Sanitas infirmo redditur commutatione rerum contra naturam ad naturalia: unde et ista sciri debent ad que illa transmutatur: et illa etiam que ad illa convertitur.

Capitulum secundum: De rebus naturalibus: non naturalibus: et contra naturam.

Es autem naturalis duobus est modis: generalis et specialis. Generalis dicitur esse humani corporis complexio et uniuscuiusque corporis compositio. Complexio quidem multipliciter est: scilicet etas: consuetudo: aer et. Naturalis complexio est secundum differentiam sexus ut in mare et femina vel secundum eventum ut est complexio spermaticum vel spirituum de quibus fit. Consuetudo sex modis est. Primo ex aere et eius mutatione que mutat et consuetudo localis est vel temporalis aut cum aliquid in

Salpers tertia.

DD 2

type contingit. Secundo ex motu vel quiete. Tercio ex repletionem vel inanitione. Quarto ex somno vel vigilia. Quinto ex repletionem vel abstinentia. Sexto ex aie acciden-
 tis. Spalis est ut dicitur que triplex est naturalis: vitalis: aialis: et vltima aiale itegim? cu de cerebri ois purauimus. Aialis est q cor et arterias facit pulsare. Nalis triplex est gnatua: pascitua: et augmentatiua. Pascitua quadruplex est aperitiua: reitua: digestiua: et expulsiua. Res aut extra nam duplex est: aut est nocumetu actiois: aut qd ex eo gnat duplex est: aut est sine mediatoze et morbo dicit: aut cu mediatoze et ca vocat. Qd aut actiois nocumeto generatur accis noiat qd itez duplex est. s. aut ex diuersis corporis qualitatib: aut a qualitatib: diuersis a corpe egredientib. Corporis qualitas diuersitas qnq modis est. Snt em qualitates q consentiunt. Qui ergo egro sanitate vult restaurare deceter dz inuestigare sept res nales que sunt. Elementa: coplexioes: bnores: mebra: vtutes: sps et opationes: et que sequunt eas: vt etates: colores: figuras: distantia inter masculu et feminu. Et res nales q sunt sex. Aer: cib: et potus: inanitiu et repletio: mor: et qes: somn: et vigilia: et accidetia aie. Tria extra nam q sunt morbo: ca morbo: et accidentia morbum concomitantia.

Capitulum tertiu de generib: et spib: morboru.

Morbus generaliter triplex est: quia corpus compositio trina est. Prima in membris simplicibus ex elementis compositis in quibus quedam morbi species generant que duobus modis sunt: vel simplicibus vel compositis. Simples: calida: humida: frigida et sicca. Compositi vero sunt calide et sicce: calide et humide: frigide et humide: frigide et sicce. Secunda compositio est in membris que composita vocantur ex simplicibus compositis in qua sunt morbi quatuor modi: aut secundum formam membrorum: aut secundum compositionem: aut secundum magnitudinem: aut secundum numerum. Secundus formam quinq modis in figura: foraminis: concavitate: lenitate et asperitate. Secundum compositionem dicitur cu a loco mutant: vel in loco malo ponuntur. Secundum magnitudinem bifarie: vel ultra modum vel infra. Secundum numerum similiter: vel ultra modum vel infra. Ultra modum naturaliter vel extra naturam. Tertia compositio est corporis totius ex compositione simplicium et compositorum membrorum facta in qua morbus generatur: qui separatio iuncture vocatur. Hec sunt genera morborum et species.

Capitulum quartu de causis morborum.

Causa aut morbi est generaliter sicut genus sed spaliter est triplex. Causa ei morbi simplicis aut calidum facit morbum et est septupla. Nimirum motus aie vel corporis: passio: calor exterior: angustia: pororum: putredo: res acuta et acceptio: cibi paruitas. Aut frigidum facit morbum et est octo modis: tactus reru: frigidarum: acceptio earum: multitudo cibi et paruitas: oppilatio pororum et largitas: nimius motus: et quies. Aut facit morbum siccum et est quadruplex: sicce rei percussio: cibi siccitatis paruitas: nimius motus. Aut facit morbum humidum: et est contraria proxime dicere. Sed simplicibus morbis quos dixim? cu ma existentib: commiscetur. Eae intrans eae q sunt: vire? mebru ipellens: debilitas recipientis: materie multitudo: pororum largitas: defectio pascitue virtutis. Causa morbi compositi vel est fm figuram vel formam vel fm comitatem vel asperitatem vel lenitatem. Secundum figuram aut per quantitatem spermatis vel qualitatem vel propter aliquod accides quod infans patitur qn nascitur: vel cum lac fugit: vel propter alia. Secundum foramen vel propter oppilationem vel propter coactionem. Oppilatio fit a fortitudine reitue vel defectione expulsiue vel propter frigiditatem et siccitatem vel ligature stricturam. Coactionem facit aliqd in nascens vel in membro incidens vt est cinis: lapis: veruice. Largitas foraminis coactionis contraria est. Asperitas de genere separationis est iuncture cu non est a caliditate quod post plam? dicim?. Lenitas est asperitati contraria. Corruptio loci fit cu mebra a naturalibus suis locis mutantur vel separatione vel mollitie concatenationis membrorum. Adagnitudinis causa est multitudo materie vel fortitudo nature. Paruitas membrorum cu contrario est: aut propter incisionem. Adagnitudo in numero aut naturalis est ex spermatis abundantia: aut accidentalis vt lapis in vesica. Paucitas autem est e contrario separationis iuncture triplex causa est incisio exterior? facta vt igne vel ense: vel interior? vt ex acutis cbimis aut de extensione: vel exteriori vt cu fune: vel interiori vt ex grossa vetustate: aut de fractura: vel exteriori vt a lapide: vel interiori vt ex grossis cinis.

Capitulum quintum de accidentibus membrorum.

Accidentia sunt tria. s. nocumetu actiois: diuersitas egredientium a corpe: diuersitas qualitatum corporis sensibilium: quorum duorum causa est nocumetu actiois. Actiones tres sunt: aialis: nalis: vitalis. Nocumetu actiois triplex est. Nam ois actio tria patitur vel ex toto offert vel minuit vel mutat verbi gratia: tact? aut amputat? et de pelippos: aut minuit et titillatio vocatur: aut a sua natura mutat: et tunc corrupta vocatur. Causa horum duorum est frigiditas tertij gradus et iuncture separatio. Palam? ergo est qd cu nocumetu actiois morbo? fit. Albo? tunc nocet actioni sine mediatoze: id nocumetu actiois est significatio morbi: nec est dria inter accides et significationem nisi in nra intentione: quia nra intentio est in nocumetu actiois et id ad quod sequitur nocumetu morbum vocant: et illi in sequentia accidentia dicim?. Albo? aut dicim? cum accidentia: vni morbo cognito cu accidentia scire volum? dicim? accidentia significationes. Particula quarta de accidentibus: et morbis oculo rum: et neruorum suorum: et musculorum: et palpebrarum. Cuius sunt quatuordecim capitula.

Capitulum primum. De accidentibus morborum oculorum in generali.

Ed quia intentio huius libri est patefacere significationes morborum oculorum: prius oportet scire eorum accidentia: vt via qua ad morbi notitiam ventamus: sit nota. Accidentia ergo oculorum sunt tripliciter: nocumeta actionis: et que ex illis sequuntur: id est diuersitas in oculis: scilicet sensibilitatis qualitas: et diuersitas ab eis existentium. Nocumetu autem actionis oculorum est fm quantitatem actionis id est eorum que sunt actionis: vel animalis vel naturalis. Nocumetu naturalium actionum est quod accidit quatuor virtutibus naturalibus: animali vero accidit quod sensui et voluntario motui accidit. Actiones animales tantum duas

spēs sensus habent. Nocumentum naturalis actio-
nis in hoc loco non oportet notari: quoniam in hoc
non differunt oculi a corpore toto: sequitur enim no-
cumenta tactus: ut sunt mollities: titillatio et dolor:
ita oculis ut toti corpori accidit. Accidentia vero vi-
sus et voluntarij motus que oculi patiuntur hic opor-
tet dici.

Capitulum secundum. De diuisione accidentium oculi et
de declaratione membrorum diuidentium.

Sciendum itaque quod accidentia que oculis co-
tingunt: aut in eius instrumento sunt: aut i
sua virtute: aut in ministris. Instrumentum
visus est humor crystallinus qui patitur: vel
vnum ex octo similibus morbis: vel ex compositis
morbis cum a suo loco mouetur vel iuncture separa-
tione. Si mutatur a loco sursum vel deorsum in vtro-
que oculo vident rem duplicem: si mutatur dextrorsum
vel sinistrorsum non apparet res duplici. Aëris vi-
sus a cerebro per concavum neruum descendit: unde
de eius passio vel de nerui vel de cerebri sit infirmi-
tate. Quorum infirmitas triplex est: simplex que est
vna de octo: vel officialis ut apostema et opacitas aut
iuncture separatio. Ministris visus sunt humores et
panniculi et spiritus qui in oculis septem habentur
quorum illi sex qui sunt ante crystallum: sunt forame-
næ. i. pupilla albugo oue: spiritus qui est in pupilla et
quantitas pupille que corona dicitur.

Capitulum tertium. De accidentibus pupille.

Pras contingunt quatuor: largitas: angus-
tia: mutatio de loco: et tortuositas. Largi-
tas vel naturalis est vel accidentalis. Acci-
dentalis est: vel de extensione panniculi
quo regitur: cuius extensio de passione est vix: vel de
multitudine albuminis oue. Passio vix aut simplex
est ut siccitas: aut composita ut apostema. Angustia
pupille: vel naturalis est vel accidentalis: de mollitie
que mollities de nimia sit humiditate dominante et
lubricum faciente: aut de albuginis paruitate. Largi-
tas pupille siue naturalis siue accidentalis semper est
mala quia spiritum spargit. Sed angustia si propter res
de qua facta est stricta maxime nalis est bona quia
spiritum coadunat: accidentalis tamen molesta est non tamē
ideo: quia angustia: sed propter de qua facta est stricta
maxime si fuerit propter albuginis paruitatem. Du-
plex enim malum est. Anum quia crystallinus est disco-
operitus ad lumen. Aliud quia ex paruitate albugi-
nis defecatur mutatio pupille de loco: vel naturalis
est vel accidentalis. Accidentalis consideret. Pan-
niculi qui sunt iuxta pupillam contumescunt et vulne-
rantur consolidantur. Nec tamē mutatio non multum
est mala. Separatio iuncture si sit in vix et non sit
perforata non multum nocet visui: quia si perforaretur
currat humor albugineus et vix tunicam contra git ara-
nee. Unde quinque accidentia generat. Anum quod vix
crystalline propinquat: nec habet unde cooperiatur
atque spiritus visibilis de cerebro procedens non co-
adunatur in pupilla: sed egreditur ab ea et disper-
gitur.

Capitulum tertium. De accidentibus albuginis humoris.

Abus in quantitate et qualitate patitur:
in quantitate si augmentatur: unde vi-
sus obscuratur vel minuitur: unde nequit
crystallinum cooperire in qualitate scilicet
et liquoze et celi colore: liquoze si parū

grossus fuerit longinqua videre non sinit: et propinqua
bene discernit. Si sit grossissimus omnino visum oc-
cupat et amputat et cataracta dicitur que vel in par-
te vna vel in multis locis dispersa est in vix vel in
pupille medio vel circa eam. Si sit in medio omnia
perforata videntur infirmo. Partem enim quam vi-
dere nequit putat concavum esse. Si circa pupillam
multa in vna hora vix non permittit videre propter
paruitatem pincervisus. Si grossitudo dispersa sit
et particulariter sit diuisa que videtur putat esse quas
si stricta: unde patiens cernit quasi muscas et similia
quod pueri et febricitantes plurimum patiuntur.
Color si mutetur omnia coloris istius esse putatur:
utpote si fuerit plumbeus omnia fumosa apparebunt
et tenebrosa: sic et si fuerit alterius coloris. Idem ipse
color in visis omnibus apparebit. Et tamen quod ad
cataractam preparati sunt et de quorum stomacho
fumus ad caput ascendit: et patientibus fluit de nas-
tribus reuma.

Capitulum quintum. De accidentibus visibilis
spiritus.

Spiritus visibilis in qualitate et quantitate
patitur. In qualitate utpote si fuerit
subtilis unde bene discernit: ac res opti-
me comprehendit: vel grossus unde ad remo-
ta loca penetrat: et longinqua videt vel paucus par-
uus ad remota se elongare non valens sed solus pro-
pinqua cernens.

Capitulum sextum. De accidentibus corneæ.

Anus vel panniculus corneæ quo pupilla
regitur: si quomodo patitur visui nos-
cet: cuius nocumentum propter se vel propter
aliud sit. Propter se tria morborum ge-
nera patitur: scilicet simplicem compositionem et se-
parationem iuncture. Simplex ut humiditas: siccitas:
humiditas visui nocet propter quantitatem ut
si fuerit multa omnia sicut fumus et nebula apparet
bunt: vel propter qualitatem utpote si rubea fuerit
omnia videntur rubea facit veluti qui patiuntur se vel
contingit. Si autem citrina fuerit: citrina apparebunt
omnia sicut icterici sit. Siccitas spasmum generat
unde visui nocet si multa: multum visus ergo quan-
doque ex toto amputatur. Separatio iuncture si fue-
rit perforata cornea duobus modis visui nocet. Uno
modo propter putredinem in illo vulnere congrega-
tam. Secundo quia crystallinus secundo lumini fit vi-
sibilis. Passio corneæ que propter aliud sit: vel propter
coniunctiuam vel propter palpebram est. Propter con-
iunctiuam: si ungula nascatur in ea vel fiat apostema
corneam operiens: sed passio corneæ et coniunctivæ et
aliarum partium oculorum non nocet visui nisi acci-
dentaliter.

Capitulum septimum. De accidentibus motu voluntarij oculorum.

Affio motus voluntarij oculorum est tri-
plex. Vel enim amputatur et mollities voca-
tur: vel minuitur et tremor et titillatio dicitur.
Aut propter lacertos cum ut oportet moue-
tur: et spasmus nuncupatur: quorum trium vnum
quodque sit: aut propter cerebrum: aut propter ner-
uos: aut propter lacertos: sed diuersitas mollitiei ac
spasmi lacertorum oculos mouentium est secundum
diuersitatem motionis eorum. Quod quomodo videatur vel
unde procedat in fine sexti capituli planius dicitur.

Gal. pars tertia.

DD 3

Capitulum octauum prædicit morbos oculo-
rum inapparentes et occultos. Et primo sequit de
apparentibus.

Morbi oculorum vel sensui apparent et facili-
me cognoscuntur: vel latent et eorum notitia est
obscura: quorum significationes intellectu-
ali inuestigatione comprehenduntur. Ince-
piendum igitur a morbis sensui apparentibus et ostē-
dendum in quo loco oculorum appareant et nascantur.
Morbi ergo qui sensui apparent vel sunt in coniu-
ctura vel palpebra vel in angulo oculorum: aut in
cornea vel vnea: vel inter vneam et cristallinam. In
coniunctura septem sunt: scilicet petia: vngula: ob-
thalmia: tumor: duritia et similia. Petia est sanguis
fluens de aliqua arteria vel vena incisa quam pati-
tur ex ictu. Angula est superfluitas nervosa aut car-
nosa: excedens se ab vngulo ad pupillam et prohibens
visum. Ophthalmia triplex est que visum turbat. Eu-
sus causa vel exterior est sicut fumus: sol: pulvis: et si-
milis: vel interior sicut humores ad coniunctivam
fluentes. Sed prima ophthalmia mala est. Causa est
primo ablata morbi: imputat. Secunda vero postquam cau-
sa amputat habet et signa que habet cetera membra
cum patiuntur a qua que sunt tumor: inflammatio: durities
lachryme: rubor: plenitudo venarum oculi. Tertia ces-
teris est fortior: quia et alias habet significationes. Acu-
me enim palpebre inuerset extrinsecus: eiusque motio
quauis sit et albugine ascendit super nigredinem.
Tumor est quadruplex. Unus fit ex grossa ventosita-
te. Secundus ex flegmatico humore non grosso. Tercius
ex flegmate grosso. Quarta ex melancholia: quod dicitur
scitros: qui oes sic adinuicem discernunt. Primus cunctis
subito sicut videmus seniores in estate pati propter
muscarum morfus. Scitros et tertius paulatim sunt sine
magno dolore et mollitie minor in secundo quam in ter-
tio: quorum color est sicut color totius corporis. Quarta
replurimum fit in angulis oculorum et aliquando dilata-
tatur et ascendit ad supercilia: durus multum habens
dolorē. Eius dolor plūbeus est qui multotiens sequi-
tur varias et diurnas ophthalmias et maxime quod mul-
lieribus contingit. Duritia nascitur in oculo toto: na-
scitur et in palpebris quod motum graue facit cum dolor et
rubor: nec patiens valet oculos aperire cum a somno
surrexerit atque sunt lachryme falsæ et nitrosæ. Pudor
et rubor in toto corpore palpebris sunt ex humiditate
taribus falsis aut acutis si nulla est plena grossi san-
guinis: que cum inflatur rubet fit coloris. Est et proflua
que pudorem et timorem facit.

Capitulum nonum De passionibus palpebrarum
et angulorum suorum.

Passiones palpebre quedam sunt cōes mor-
bis totius corporis sicut verruce: scrophu-
le et similia. Nascuntur vel extrinsecus vel
intrinsecus. Extrinsecus sicut est gressities
que est quasi pinguedo viscosa relata nervis et pan-
niculis. Nascunturque in palpebra superior: intrinsecus
scabies grandio petrositas et viscositas. Scabies quod
duo modis est: una dicitur dextro: alia crassior: ter-
tia stoppis: quarta leui. Prima secunda leuior est que
magis aspera dolorem et grauitatem facit. Atque cum
in oculis humiditatem generat. Tertia dura est et as-
perior: quia palpebre interioris quasi fissura est. Quar-
ta ceteris deterior est et durior ad sanandum. Gran-
do est tumor grossus in interioribus coagulatus et quasi

grando videatur. Immuscatio est quedam viscositas
palpebram cum pupilla tuncens siue in eius albedi-
ne siue in eius nigredine: vel utraque palpebras si-
mul tuncens: qualis fit propter vulnera in oculis.
Item nocuentum palpebre triplex est. Unum: ceteris
palpebre superioris: ne oculi albedo possit co-
operiri: quod aut est naturaliter aut cum palpebre
toritura mala sit. Aliud est palpebre breuitas. Tercium
est palpebre inuersio: aut propter allopiciem: quā-
do nascitur: aut propter aliquod vulnus. vel propter
carnem superfluum in carnibus natis. Rasura: vul-
nus nascuntur in eis sicut et in corpore toto in extre-
mitate pupille. Pili superflui ad interiora conuersi
nocent et pili aliquando a palpebris cadunt. Nascun-
tur ibi pediculi et orideoli. Pili superflui in interiori-
bus palpebre nascuntur qui pungunt et ad oculos
humorem ad eos vnguentem: aut propter allopiciem:
et aliquando cum duritia grossitie palpebre et rubo-
re. Orideolus est apostema nascens in extremitate pal-
pebre quorsum grandio lachryme. Arsum est vulnus
inter oculos et nates: quod si fuerit neglectum fiet ex
eo fistula putrefaciens os: et quandoque putredo fluit
per foramen ad nates: aliquando ad palpebram eius-
que cartilaginem putrefacit: et si palpebra digitis ta-
cta fuerit: putredo ab ea affluit: grandio et lachryme
noctue sunt oculis. Lachryme causa eius existens
apostemate in foramine inter oculos et nates existen-
te qui hoc habent semper lachrymas patiuntur vel
sunt lachryme ex conamine medicorum acutas me-
dicinas in scabie ponentium.

Capitulum decimum De passionibus corneæ.

Passio in cornea nascens vel propter oculos
vel propter totum corpus causatur: in qua
tamen infirmus magnum dolorem sentit in
nervo et patitur extensionem in pannicu-
lis oculorum qui panniculi ruborem et extensionem
sentiant ascendere: et maxime si ambulat aut mouet
capitis dolorem patitur: et ab oculis subriles et acuti
humores fluunt: neque potest acuta collyria: neque va-
lent oculis imposita. Passio corneæ propria est vul-
nus macula obscuritas sanies et talia multa septem
nominibus dicta: quarum quatuor intrinsecus: tres
vero sunt superficiei tenus. Intrinsecus hec sunt. Pri-
ma est vulnus cutis color est quasi fumus quandā
partem nigredinis operiens. Secunda vulnus plū pri-
mo concauum: sed tamen albidius. Tertia vulnus
partem albedinis et nigredinis operiens. Pars tamen
qua tegitur albedo rubei coloris est: que vero
super nigredinem stat alba est. Quarta est vulnus
quoddam in modum facule putrefactum. Passio-
nes vero exteriores hec sunt. Prima est quoddam vul-
nus concauum et angustum. Secunda est vulnus
concauum sed largius. Tertia vulnus plus ceteris
putrefactum: hoc obliuioni tradito oculorum pan-
niculi putrescent: que omnis corneæ passionis ali-
quando curabiles: aliquando incurabiles sunt. Cau-
sa duplex est: aut propter diuersitatem vulnerum: aut
propter diuersitatem materierum in vulnere existen-
tium: et cornea de multis corticibus composita est:
vno super alium locato. Aliquando vulnus in primo
aliquando in secundo: nonnunquam in tertio cortice na-
scitur propter materiam que in quantitate multa est aut
pauca: aliquando alba: aliquando nigra: modo subriles

modo grossa: calida sola vel acuta vel nitrosa vel dulcis. Ad post tertium cortice molestius est quod post secundum: et post primum: salubrius quod sit in superficie. Deterius quod est post oes cortices. Adhuc tertia si fuerit multa calida paries magnum in oculo sentit dolorem: multitudo enim materiei facit extensio nem et calidum dolorem. Item salubrius est quod non est in loco pupille: deterius quod in loco pupille: quod si scindatur vulnus non sumus securi quin per vucam pupilla egrediat: et fluat humiditas oculo: quod si vulnus super pupilla sit vulnere sanato visus offendit.

Capitulum undecimum De egressione vucæ et passionibus eius.

Egressio vucæ quattuor modis fit. Aliquando enim egreditur parum: ut videtur pustulas esse putent. Sed si discrete inspicias vucæ sunt oculi et vucæ infirmi oculi: et earum colores sunt dissimiles scias pupillam egredi. Si vero similes apostema ibi ortum esse aliquando patet: et tunc satis apparet eam esse egressam. Tertius modus est cum tantum egreditur ut palpebre minus preualeant et pupilla palpebram pungentes iungendo dolorem inferant et hunc modum melon dicunt. Quartus modus pumos grece latine dicitur clauus: quia egrediens pelliculas vucæ superficiem operit: unde et forma fit quasi clauus. Passiones vucæ sunt dilatatio aut contractio. Dilatatio autem fit duobus modis: aut ex nulla causa patenti: vel propter percussionem: vel propter apostema: vel propter aliam passionem.

Capitulum duodecimum De cataracta.

Alter vucæ et cristallini humoris aqua nascitur coagulata: prohibens spiritum visibilem a pupilla exire: que passio si est incipiens obscura est perfecta vero facillime cognoscitur. Sed qui ad hanc venturi sunt passionem ante oculos cernices volat: quibusdam autem quasi flammæ apparet: incipientibus autem visus amputatur: et color pupille amputatur: huius aquæ color est diuersus: quedam autem aeris quedam vitro assimilatur: alia est quasi albi habes color: alia quasi celi color: alia quasi viride: alia quasi venetum. Unde antiqui cataractas veneticos oculos appellauerunt: sed differētia quod venetici oculi duobus modis sunt: vel propter aquam si nimiam fuerit coagulata: vel propter scitatem quod patitur cristalloys. Species aque que aeris assimilatur facile potest curari: licet eius accidētia sint que supra diximus. Secunda vero species quoad curabilis est: quoad non: quod sic dignoscitur quod si vno oculo clausa pupilla alterius dilatatur possibile est sanari: sint autem minime causa quod nervus cōcauius quo visibilis spiritus ad pupillam ducitur: oppilatus est. Hec cataracta ex passione stomachi procedit: vel cerebri: sic discernitur. Si apparitio in vno oculo fuerit: vel in utroque: sed diuersæ cataracta ex cerebro esse intelligitur: si in utroque equaliter stomachi esse cognoscitur. Item si modo plus modo minus apparuerint: ita quod stomacho minus digerere maior sit. Item si passio de stomachi arsurā vel ardore murmurauerit. Item si ex pigra ista imaginatio decreuerit: cum enim non fuerit huius cataracta pigra videtur nihil esse proficua. Si fuerit propter cerebrum plurima ex frenetica nascitur passio: quia frenesis est apostema calidum nascens in cerebri proza: sitque quasi fuligo calore semper humore de quo nascitur deficiente. Et per venas circa cerebrum et oculos ad oculos substantiam penes

trā: talia enim apparere facit. Sufficit de passionibus oculorum visui apparentibus. Oportet de his dicere que difficile intelliguntur quia intrinsecus nascuntur.

Capitulum decimūtertium De passionibus oculi natis inus et occultis.

Passiones intrinsecus nascentes sunt molles que dicitur paralyticæ: et desiccatio que spasmus vocatur. Paralyticæ autem triplex est: vel enim motum amputat vel visum: vel utrumque. Sed visu amputato absque causa manifesta vel etiam minorato notabiliter propter nervi cōcaui passionem vel propter visibilis spiritus paruitatem fit. Nervus patitur constrictionem vel iuncturæ separationem: et tunc necessario visus corrumpitur: nec enim manifestatur nisi rationabili investigatione comprehendatur: verbi gratia: si visus absque manifesta causa: vel minuitur vel offertur: interrogetur patiens an grauitatem sentiat in proza capitis aut erga frontem: quo id patiente scias humores humidissimos ad cōcauum nervum fluxisse eumque oppilasse vel apostema ibi generasse. Potest enim a libro investigari si vno oculo clauso pupilla alterius non dilatatur nervum oppilatum esse non dubitatur seu manifestatur. Item patiens interrogetur si in capite fuerit percussus: vel propter casum aliquem vulneratus quod si fuerit nec pupilla exierit post nec magis subito virtus conuersa fuerit: scias nervum esse contractum. Si autem propinqua viderit et non longinqua et non parua: scias spiritum visibilem esse defectum. Quod si longinqua et minime propinqua viderit: et si meridie vespere vero non sicut accidit sentitur: scias causas esse grossitatem spiritus vel suam commixtionem cum turbidis humoribus. Hec sunt accidētia in substantia oculorum latentia. Sed passiones oculorum in mollibus locis nascentes: aut sunt propter cerebrum: aut propter nervos: aut propter lacertos. Si propter cerebrum necessario in utroque oculo corrumptur motus: si propter nervum ista pars oculorum offenditur que ab illo nervo regitur. Quod si nervus non in toto patitur sed in parte motus lacerti quod nervus illi pertinet corrumpitur: nonnunc passio in nervo: sed in essentia lacerti nascitur.

Capitulum decimūquartum De musculis qui movent oculos et palpebras: et de vijs per quas fluunt humores ad oculos.

Lacerti autem oculorum sunt ut diximus duodecim: quorum quinque oculi ipsi moventur: tribus virtusque nervi fundamentum corroboratur et per eos oculi seorsum moventur. Reliqui quattuor palpebras movent. Passio vero lacerti tota est duplex: molles et spasmus. Quod si lacerti motus oculorum molles fiant: oculi sue gravitatis causa descendunt inferius: et cum palpebris se insigunt. Si autem spasmauerint versus oculos torquentur: et sic nervi ut spasmantibus in eadem parte qua ipsi patiuntur oculi torquentur. Tres vero lacerti virtusque nervi fundamentum corroborantes oculos superius eleuatos: si spasmanantur oculi non patiuntur: imo inde confortantur: si autem mollescantur oculis nocet: quod extra egrediuntur. Oculis ergo absque ulla percussione existētibz visusque permanente scias nervos esse mollescentes: quod si fuerit ex percussione nervorum fracturam esse cognoscas: si nervus qui palpebras sursum movet mollescantur: palpebra

Est pars tertia.

DD 4

deorsum caderet: si spasmat non valet oculum claudere lacertis quibus interius mouent palpebre mollificationis oculi non claudunt si spasmant palpebre superius non eleuant. Quod si lacerti in parte patiente non patiuntur: nec palpebre in loco eius attinent patiunt. Humores autem ad oculos fluunt: vel per venas supra cranium exites: vel per eas sub craneo existentes. Si per venam supra cranium manauerint: fridus et temporum vene grosse sunt et extense: unde valet si incidant vel desiccatis: uia emplastra vel cataplasmata apponant. Si autem hec non apparuerint: scias humores per venas que sub craneo sunt manare.

¶ Particula quinta est de virtutibus medicinarum sapientium morbos oculorum. Cuius sunt capitula sex.

¶ Capitulum primum. De distinctione medicinarum oculorum penes saporos.

Et oculorum passionem voluit curare eorum medicinas et virtutes earum operis cognoscere: quod maxime saporibus ostendunt. Sapor enim virtutes innuit. Unde sciendum quod que ad linguam veniunt et nihil in ea faciunt: insipida vocantur. In insipida autem vel sunt simplicia sicut aqua vel composita nulla tamen qualitate prevalente. Quod si aliqua preualuerit: erit aliquantulum frigiditati attinens vel attinens sicut medicina quod dicitur oppilativa: que duobus modis est: aut terrestris et sicca sicut ematibites et turtia et carbina et bis filia: vel viscosa: ut ouis albugo oleum ompbacinum. Quibus aer dominatur linguam partem faciunt vel cum delectatione vel cum nocumeto. Que delectatio non inferunt necessarium patet quod quibus ea faciunt eis si misia sunt. Lingua ergo delectantia humane complexioni sunt similia. Humana autem complexio temperate calida est et humidior: hinc ergo et omnia linguam delectantia et humana corpora aqua repida delectant. Delectatione ergo facientibus si aqua dominetur dulcia sunt si aer vinctuosa crassa. Ideoque omne nutrimentum vel dulce vel vinctuosum vel compositum ex utroque. Quibus non preter istos saporum alii dominatur: non nutritur: sed sunt propter medicinam. Que non nocent faciunt liguefactionem: que punctionem species est separationis inficure. Separatio enim inficure aut nimia constrictione fit aut incisione. Que incisione faciunt calida sunt: quod nimia constrictionem frigida sunt. Item lingua separantia aut multum aut parum separant. Multum separantia grossa sunt terrestris et dura amara. Que non multum separant falsa vocantur. Que non subtilia et ignea dicuntur acuta. Que autem constringunt vel sunt grossa terrestris vel subtiliata et aquosa terrestris et grossa multum constrictiva et pontica sunt. Que vero minus constrictiva sunt stipitica subtilia dicuntur acetosus.

¶ Capitulum secundum. De speciebus saporum et impressionibus quas in lingua faciunt.

Sapores autem sunt isti: dulcis: vinctuosus: amarus: salus: acutus: ponticus: stipiticus: acetosus. Ponticus coadunat et linguas premit non solum superficiei tenus: verum et interiori inrinfecus: unde oppilat et asperat stipiticus similiter: sed falsus lauat et mundificat. Amarus magis falso mundificat: exasperat et excoziat. Acutus vero mordet pungit et calefacit. Acetosus non sine calefactione. Dulcis humectat et lenit asperitatem lingue et delectationem tribuit. Vinctuosus

aliter sed debilius. Sapidus de genere dulcedinis aquositate non habet sibi contrarium: etiam in sapido dulcedo ratio la sentit: unde fructus a terra sublimes sunt dulces et per pinguis sapido: quod humiditas eorum vicina est humiditati sapidi. Ponticus ergo terrestris est frigidus: acetosus: aquosus: amarus: terrestris calidus: igneus: dulcis calidus et terrestris vinctuosus: acutus. Ponticus quoque pororum scimus coadunatus: constrictivus: ingrossativus: refrigerativus et desiccativus. Acetosus incidit: subtilizat: aperit: mundificat: attrahit: dissolvit: incidit. Amaras mundificat lauat: attenuat et calefacit. Salus coadunat: oppilat: desiccatur: non multum calefacit. Dulcis mollificat: maturat: et moderate calefacit. Vinctuosus humectat et mollit sine humectatione. Et sciendum quod ponticus et acetosus sunt in infirmitate equeles: sed ponticus terrestris acetosus aquosus est quod et sensu per et intellectu. Eadem enim in initio fructus ponticos esse sue arboris filices: sicut oliua: vicia: coctana: granata et filia: quorum quidam pro sunt pluris temporis humectant: et cum sua humiditate et ponticitate acetositate recipiunt. Deinde sapor paulatim mutat quousque dulcis fiat: sed nonnulli ad dulcedinem veniunt nullamque acetositatem. Sed maturatio fructuum fit calore quod duobus est modis. Una naturaliter fit in fructuum essentia ex proprio temporis calore. Alia ex calore solis. Item sensus per quod videmus ponticum linguam infirmitate et desiccare quod est eminentis frigiditatis actio. Palam igitur ponticum frigide complexionis esse. Item acetosus subtilis est etiam penetrabilis: cuius causa est calor in eo ebulliens. Item per ponticum grossum esse et terrestris. Acetosum non subtilis et aquosum: quod sic certificatur. Invenimus fructus in initio ponticos esse et frigidos quousque ponticitatis minoratio: aut est propter solis calorem: aut propter humiditatem: aut propter utrumque. Si propter solis calorem maturatur et dulcoratur sicut castanea. Si autem propter humiditatem grossam sunt fructus pontici. Si autem propter humiditatem aquosam mutat et quasi aerea fiat acetosi. Si causa caloris et aquose humiditatis mutantur dulces fiunt. Si non humiditas aerea fuerit sunt vinctuosi. Item ponticus et amarus sunt calidi: sed dulcia sunt in caliditate et humiditate temperata: sic vinctuosa: unde vitis nunc humane conveniunt quod in humiditate et calore temperata sunt. Amara non sunt calidiora dulcibus et sicciore: quod arbitratione probatur. Nis liquor si naturaliter vel extraneo calore coquat in primis dulcoratur: sed augmentato calore fit amari saporis: sicut mel cum inueterat et etiam super prunas excoquit. Item coctus dulcia et amara mundificant et lauant: sed dulcia cum modum mine et delectatione. Amara non moderate quia et iuncturam separant. Acuta et falsa: calida et sicca sunt: acuta tamen calidiora et sicciore quasi ignea: unde incendunt et elidunt. Ideoque exterius posita mundificant et superflua carne in vulneribus nata corrodunt. Salva non potius data grossos humores de pectore et capite educunt: epilepsie repugnant: neque enim velociter ut acuta penetrant: neque in eis est tanta grossitudo ut diu morentur ingredi sicut pontica. Salva non terrestris: et calida sunt sed minus quam amara. Et hac ratione saporos investigat.

¶ Capitulum tertium. De virtutibus medicinarum primis secundis et tertijs et suis effectibus.

Mirus autem medicine diversa intelligit. Est enim primitiva: secundaria: tertia. Primitiva quidam quadruplex est: calida: frigida: humida: et sicca: quare una quousque quatuor gradus habet: vinctuosus graduus est initium medicum atque

finis. Que igitur primo gradu imutat a suo temperamento: si hoc mutatio sensui non apparet. Que autem in secundo corpore a temperamento mutatur: sed non multum apparet. In tertio gradu manifeste mutatur: si non corrumpitur. Que non in quarto gradu est mutatur et corrumpitur: si calida cum sterilitate destruit frigida cum dormitatioe. Que non in quarto gradu sicca sunt necessario separantur: curas et primitiua habet virtutem. Secundaria virtutem habetia vocantur maturatiua: mollitiua: oppilatiua: aperitiua: mūdificatiua: grossatiua: incisiua: incisiva: putrefactiua: carnis depascitiua: carnis generatiua: solidatiua: doloris mitigatiua. Adaturatiua et mollitiua calida sunt. Adaturatiua etiam necesse est ut in se habeat calorem quantum membro curando necessarium sit ne minuat vel augmentet suam naturalem humiditatem. Adollitiua calidiora et humidiora esse oportet: quia membra mollitiuis egētia duritatem habent: cuius causa est humor grossius frigidus et viscosus: unde calida necessaria sunt: quia grossitatem et coagulationem illi? cibum dissolvant. Oportet ergo ne ille calor sit nimis? ne illi? cibum subtilitate resoluta quod grossius est indurecat atque putrefeat. Item necesse est ut calor ei? sit in fine primi gradus: sicut bellium sigia galbanum armoniacum: tum cum medulla vitulina: caprina: bouina et filia. Adaturatiua: si sunt calida et humida oppilationem tamen quandam oportet bene quod possit oppilare: quia illis oppilationis calor interius adunat et corroborat: unde et digestiua et ceterae actiones naturales viget sicut facit oleum cum aqua calida: farina frumētum cum aqua: mica panis: sepium porcinum: vel camelinum: pice: resina: guma cyprēsi: cera cum oleo: thus et filia. Nec ergo oppilationem facit: si non tantum ut oppilatio dissolutioni repugnet. Si igitur mollitiua butius esse oportet induratiua necessaria erunt frigida sicut porculaca: psillium: lens: aqua strigini et similia. Oppilatiua adeo poros oppilat ut facile aptum non possint: unde necesse est ea esse terrestria viscosa: nulla punctione facienda: quod si pigritum membra ferre non possunt et attenuant poris: aperiunt: et sic oportet ea esse absque calore nimio et frigore. Aperitiua dicuntur esse contraria ut grossas materiam attenuant: quod virtus in amaris et microsis inuenitur sicut sunt piceos: amigdala amara: nitrum: orobum: lupinus: diptamus. Sed aperitiua quod si puritate et ponticitate habet extra posita non aperit sed potius viscerum aperit oppilationem. Admūdificatiua sunt necessaria quasi aptiua tamen debiliores lauant et mundificant: ut viole fabae dulces amigdale et filia. Adedictina corpori mūdificans temperate calefacit nec desiccatur nec grossitatem habet sicut camomilla: malua sam buccelon: radix golene et filia. In grossatiua est quasi oppilatiua costrictiua oris venarum grossa est et frigida: stiptica omni carnes resolutione. Incisiua multum calida est sicut allium: cepa: fel tauri et similia. Putrefactiua subtilissima est vastans primo superficiem. Carnis minuitiua est quasi putrefactiua debilior: tamen cicatrizatiua est sicca et stiptica: si incisiua aliquando carnem generat si modice vulneribus apponitur. Attractiua dicitur naturaliter et accidentialiter. Naturaliter cuius attractio est cum calore et subtilitate sicut sagapinum. Accidentialiter cuius propter putredinem virtus innascitur sicut fermento doloris mitigatiua puenit habere calorem silem caloris: cor poris but? secundam habet virtutem tertiam habet virtutem quod lapide frangit: pectus et pulmonem ad screandum iuuat: lac et sperma generat: vinum et menstrua puocat: medicina attenuans: radices nimietate taloris lapide frangit ut radix capparis: radix calamēti: vterque belleborus

acerum squilicū. Si enim multum habent calorem lapide frangere videntur. Si nimium calorem non habuerint et cum aliquo humido accipiunt ad screandum utiliora sunt: si autem quantum sunt calidiora: et tamen in statu temperamenti pueniunt siccitate quod non habebat lac et sperma generat: si autem multo plus calidiora fiant: sed non sicciora in vltimitate menstrua puocant ut acorus: petroselinum: sileleos: et similia que sunt calida nec nimis sicca.

Capitulum quartum De diuisione medicinarum sumptarum a plantis et mineralibus et animalibus et exemplis earum. **E**dictina oculorum scire volentem virtutes medicinarum suarum oportet prius cognoscere. Sciendum itaque quod oculorum medicatiua quedam de nascentibus: terre quedam de metallis: quedam de animalibus sunt. De nascentibus est ut gummi asla scrapis nū: et euforbium: myrruba: opium: dragagantū: galbanum: sarcocolla: oculi licio: armoniacum: aut ypoqstidos: acacia: maratrum: fenugrecum: rose: memitbe: aloes: amigdale vel sicut galla: aut flos rose et frōdes: aut folium aut lignum ut caisia et cinnamomum: vel et cortex eburis vel mādagoze: vel spicanardi. De metallis sicut ematibres: sal armoniacum: eris erugo: arsenicum: catbinia: niterum: calcantū: plumbum: antimonium: ferrum: ferrugo. De animalibus aliquando sunt humores sicut fel lac albugo oui et vrina: aliquando membra eorum ut cornea castoreum: quarum omnium virtutes singulariter ostendam.

Cap. v. spālter agit de istis medicamentis et earum affectibus. **S**ic ceteris gummis calidior est: incēdit et dissoluit. Sagapinum calidum est et subtile mūdificat et attenuat maculas oculorum: valet quoque cataracte et obscuritati quod fit ex turbiditate. Euforbium subtile incensum est. Adyrba calida et sicca: pustulas oculorum absque dolore mūdificat. Thus calidum in secundo gradu: siccat in primo. Guma arabica frigida est et sicca oppilatiua est: dragagantū similiter. Sarcocolla desiccatur et consolidat sine nocumēto oculi. Licium temperatum est in calore unde mūdificat et attenuat grossitudinem super pupillam nascentem. Armoniacum apostema oculorum mūdificat et dissoluit. Rosa refrigerat. Ademitbe similiter. Succus ypoqstidos pfortat et refrigerat. Acacia similiter. Adādragoza refrigerat dolore placat quod dormitione puocat. Adaratrum valet cataracte: maculas mūdificat. Adalū cocumūz oppilat et refrigerat. Gallā repugnat humoribus ad oculos fluentibus et membra confortat. Crocus maturat. Balauista refrigerat: repugnat: desiccatur et confortat. Spica dissoluit et attenuat. Cinamomū calefacit: maturat atque desiccatur et confortat. Ematibres desiccatur et valet aspirati palpebrarum: carnem superflua manducat: sal mūdificat et desiccatur. Silt sal armoniacum. Arsenicum cum rodit et incēdit: carnem dissoluit et minuit. Catbinia desiccatur atque costringit et mūdificat quod incensat: lora superfora agit sine punctione: adiuuat etiam oculorum vulnera: maxie si humida et quod desiccatur ea. Plumbum desiccatur. Antimonium desiccatur et costringit et calefacit. Eris vltimum vulnera consolidat. Cerusa desiccatur et infrigidat. Calcantū desiccatur costringit et calefacit. Turcia desiccatur et infrigidatur sine dolore: maxie si lora est: valet etiam vulneribus pustulis et lachrymis oculorum. Ferrugo desiccatur costringit: valet quoque contra pustulas spinosissimas. Eris erugo carnem minuit et attenuat. Sciendum est quod oēs felliculi sunt sicci et attenuati quod mixte oculi medicamentis versus acuiunt. Albugo oui pfortat et oppilat. Lac lauat mūdificat. Castoreum scindit atque maturat.

Capitulum sextum De noue potentijs et medicina oculorum et suis effectibus.

Ec est diuersitas specierum medicine oculis pertinentium. Oppiliatiua. Colatiua. Adū diffusiua. Aperitiua. Putrefactiua. Lōstricū ua. Lōtractiua. Adaturatiua. Dormitiua. Oppiliatiua duobus modis est: terrestribus et sicca vel humida et viscosa. Terrestris desiccatur humores calidos et subtiles ad oculos fluentes: maxime si ibi sint vulnera quibus oportet adhiberi mundato capite prout necesse est: et toto corpore fluxus humorum celsiter desiccatur humores qui in oculorum venis latitant: et ad oculorum panniculos prohibet penetrare: transactioque humorum cursu: causaque fluxionis eorum preterita: bec medicina non amplius dā dari: ne dolor oculorum augmentetur: quia panniculi oculorum nimia humorum multitudine eriguntur: unde et quicquid findunt. Mutus in medicine posteritas non in pauco declarat: tpe: quoniam aliqui opat et si ratio non expostulat scilicet vulneribus in oculis apparentibus vel corrosione in cornea existente vel vicia egrediente acutis tamen humoribus ad eos fluxionibus: non audemus desiccatiua ponere. Stricis est illis positus humores fluere prohibentur unde dolor augmentatur: quia si medicina apponatur materie ad oculos fluentis acumen augmentatur. Adolitiua hoc seu dissolutiua seu maturatiua: si dentur humores quidem maturantur: sed tamen in vulneribus caro non generatur neque vulnus sanatur. Acetosis frigidis applicatis: punctura et morsura et tumor in oculis generantur. Nulla igitur medicina conuenit huic passioni nisi que inter calidum et frigidum temperata est: vel temperamento vicina de quo eacit rucia lota: carbintia vsta et lota similiter: cerusa lota. Alia autem medicina oppiliatiua scilicet humida: viscosa: quam diximus: valet in hoc loco modis duobus. Uno quod non pungit sed dolorem mitigat. Alio quia ledit asperitatem ex humorum fluxu faciam: vulnera enim lauat unde dolor mitigatur: quia grossi humores acuti mundificant. Sed cum oculo medicina sepius metallina est: quia vero oculi sensum habent acutum cum metallina viscosa et humida misceantur: ne asperitatem faciat sicut albumen oui: fenugrecū: lac: gummi arabicum dragagatū et similia. Ad medicina aperitiua dissolutiua necesse est: ut sic acuta: quam non expedit ponere in pustulis corneae: nisi res maturatiua: propter sui duritiam non valeat. Similiter cum apostema tunicarum panniculorum et pellicularum maturatiuis non curatur. Acuta imponantur quibus: tamen maturatiua misceantur sicut assa: ferapinum: euforbium: cinnamomum: amomum: acorus: asarum: castia folium spica. Adū diffusiuarum et colariuarum quedam mundificant et colant modicum: et valent contra paruas pustulas et vulnera: sicut carbintia: rubus: cornu ceruinum et caprinum: et ut dicit Galenus antimonium. Queda vero nimium mundificant que dvalent a vngulas scabies palpebrarum prudozes et grossas pustulas: ut eris erugo: dragagantum: sal armoiacum: que omnia pungunt. Sed cum lauantur eorum punctio minoratur. Putrefactiua valent veruste scabiei et asperitati: vngulam verustam purgant: et pruriginem si longi temporis est curant: ut arsenicum: calcantum et similia. Constrictiua medicina etiam temperate actionis est et optime prohibet humorem fluentem pu

stulas et vulnera: ut rosa: solitū: crocus: memibetibus fortiter stringit et fluxum humorum amputat. Lōstricū tractiua magnum generant dolorem: que etiam valet commixta cum medicina visum acutem: quia oculos coadunat. Et est optima contra asperitatem palpebrarum: sicut est balauitia: cortex thuris: ferrugo: calcantum: succus ypoquistidos: succus viciae agrestis acatia: memibe. Nec enim lauant et lintunt asperitatem. Adaturatiua conuenit apostematibus oculorum et doloribus propter humores clausos in interioribus corneae. Sicut myrris: crocus: castoreum: fenugrecū: licium: sarcocolla: mellicratum et similia. Soporose dolorem magnū patientibus valent: tunc scilicet cum doloris magnitudine perire videntur. Laute tamen adhibeantur quia visum defectant et nonnunquam amputant. Hecirco non sepe apponantur vel appositis calefactiua misceantur. Alia sunt opium: mandragora: et similia.

Particula sexta est de apostematibus et doloribus et ipsorum curis in generali: postea de ipsis ut in sunt oculis peria: pruritus: carbones: et pilis: vulneribus: his furis pustulis corneae: pāno: scabie: cataractis: oculoruz exitu: et collyrijs multis contra morbos oculi. Quis sunt capita duodecim.

Capitulum primum De apostematibus et causis ipsorum in generali.

Maximo studio curatio passionum quas sexta particula scripsim? necesse est esse: dere. Ac primo de obthalmia quoniam quod proposuimus tractabimus: sed quod obthalmia de genere est apostematum magnum quod facit dolorem decet nos de apostematibus generaliter tractare deinde ad ea que in oculis sunt peruenire. Diximus secundo quod causa omnium apostematum sunt humores ad membra fluentes: cuius causa vel interior est vel exterior. Interior vix superabundantia materie. Exterior ut percussio. Causa fractura vulnus et similia. Preterea membri preparatio ad recipienda superflua quatuor modis est: aut propter membri defectum: aut raritatem: vix largitatem ad membra tendentem: aut propter sue virtutis attractionem: fortitudinem vel sui locationem naturalem. Defectio membri aut naturalis est aut accidentalis: naturalis ut curis quam constituit natura defectiua ut superflua ab interioribus ad exteriora: a nobilibus ad ignobilia expulsa facilius suscipere possit. Accidentaliter ut ex infirmitate preterita. Raritas membri: ut teneritas maxillarum et inguinum. Attractiue membri fortitudo sit in membris fortibus propter nimium calorem qui calor aut naturalis est aut accidentaliter. Propter situalē positionem sicut si inferius locatum fuerit humores cum ad corporis inferiora maxime descendunt: sed materia que defluit aut est humor: aut est ventositas. Si humor: aut sanguineus: aut aquosus: aut flegmaticus: aut melancolicus. Ventositas autem cum non sit subtilis non generat tumorem. Sanguis autem si temperari caloribus est: flegmones generat. Si calidior et subtilior crispilam generat. Sed calidissimus facrum ignem facit: et variolas. Aquosus tumor est qui hydropisis dicitur flegmaticus: si fuerit subtilis tumor: si grossus apostema generat quod interior est quod

ptingue seuum. Melancolicus autem cancrū generat
vērositas autē si fuerit tumor. Hec est diuersitas apo
stematum que diuersa exigunt medicamina.

Capitulum secundum De curis apostematum.

Apostemata ergo que fiunt ex sanguine cali
dissimo si eorum causa extrinseca fuerit nec
corporis extiterit plenitudo medicaminē dis
solutiuo et percussiuo curet: circapellatio
quoque vel incisio adhibebit: circapellatio
fit intrinseca ab initio non dentur mollitiua vel disso
lutiua cum plusque necesse est dissolutiua a locis remo
tis ad apostema attrahant. Sed neque repugnantiā au
demus apponere ne materia ad membra principalia
puertatur. In initio ergo curatiois floborbomia cor
pus purgetur: deinde apponatur repugnantiua et de
siccatua temperie facientia ut sua siccitate resistat hu
moribus: ne ad tumorem perueniant loci et temperie
complexionis confortent loci ut superfluum materiam
deuincant. Sciendum quoque omnia apostemata quatuor
reporā habere. Initium augmentum: statum: et de
clinationem. In initio ergo conuenit repugnantiua pos
si calori. Repugnantiua tenuis materia dissoluta in
parte et grossa remanente mollitiua et dissolutiua pos
sunt nonnunquam in augmento magno dolore existēte
stiptica medicamina et refrigerantiua ponimus nimio do
lore coacti soporiferā adhibemus. Medicina sanguis
molentis apostematis id est herisipile que cum nimio est
dolore et calore si causa eius fuerit extrinseca ab initio
mollitiua et dissolutiua fit. Si autem intrinseca fue
rit primo detur coleraz rubea pharmacia purgans: de
inde si opportunum est: floborbomemur: postea medici
na infrigidans et humectans apponatur. Calore tran
sacto dissolutiua aptet. Apostema cuius materia fue
rit sanguis grossus si cum vulnere punctione et putredine
fit in initio floborbomia subuenias: deinde vulne
ra medicamina corrosiua mundificatiua curantur: sed ta
men consideraui apostematis magnitudinem ex calore
quia si magnum fuerit repugnantiua pones: si calidissimum
fortem caue medicaminem. Aquosum apostema
vel solutione vel incisione curetur. Prima autem spe
cies flegmatis que est: ut mel curat constrictiuis vel
confortatiuis et solidatiuis sicut est vinum mixtum cum
lino et nitro: oportet autem a leuioribus incipere sic
ad fortiora procedere. Quod si fuerit inueteratum apo
stema cum incisura et dissolutiua et superius ligentur
fortiter et inferius leuiter. Secundum genus flegma
tis taliter curatur dissolutiuis: putrefactiuis et incisi
uis. Tertium vero putrefactiuis et incidentibus:
dissolutiua vero non valent. Quartum genus stilo in
sensu curatur. Melancolicum apostema id est can
cer difficile curatur: non incidatur cutis incisio mul
tis inconueniens est modis. Primo quia sincopin ge
nerat si locus multas venas habuerit. Secundo quia
membra principalia non patiuntur membrum liga
ri neque sanguinem constringi nisi cum cauterio: et in
loco aliquando nascitur in quo non audemus caue
rum apponere: in bulus igitur initio corpus ad tem
peramentum oportet reuocari et ad bonum cum flo
rborbomia et pharmacia et dieta et similibus immutari.
Apostema de ventositate factum dissolutiuo curatur.

Capitulum tertium De causis et cura doloris
in generali.

Alor duobus est modis subita qualitate
imitatione et iuncture separatione. Mutatio
vel est de frigore vel de calore: unde cau
sam eius non oportet inuestigare. Separatio
iuncture tribus modis fit: incisione fractura prepa
ra. Incisio vel extrinseca est cum cladio: vel intrinseca
ut cum acuta humorum qualitate. Fractura autem fit
de exterioribus sicut solidis et grossis corporibus po
derantibus: aut de interioribus ut de apostematibus
de exterioribus si sit lapis locum in quo scindit cons
culcat propter utraque loci extremitates: qui depressus
necessario extenditur. Iunctura que separatur de in
terioribus taliter fit augmentata materia concanita
tes replet: membrorum doloremque generat. Materia
vero humorum est vel ventositas vel acuta qualitas.
Ideoque sex sunt cause doloris: ebullitio nimis: ven
tositas non habens exitum: magnū apostema vel durum
humorum acuitas vel vulneris siccitas vel caliditas
vel frigiditas. Si dolor propter nimis ebullitum fue
rit ipso purgato cessabit. Si propter grossam ventos
itatem cibo subtili et potu calidius fomentis et cata
plasmatibus curatur. Si ex apostematibus ipsorum
curatio est dolorum amputatio. Si ab humorum qua
litate processerit incensura necesse est ebullitum purga
ri siue in bonum mutari cum medicina doloris miti
gatiua que signum sufficiat soporiferā imponamus ut
dolor mitigetur. Quod si de frigidis grossis et viscos
is humoribus processerit soporiferā caueamus: quia
non est tantus dolor qui de his nascitur. Si grossa
ventositas exitum non habens causa fuit doloris: res
attenuatiua et dissolutiua adhibenda erit: ut ventosi
tas dissoluatur et humores desiccantur. Sic etiam de
ceteris contraria contrariis oppone.

Cap. iij. De causis et cura dolorum oculorum.
Culi vero patiuntur ex apostemate vel pro
pter acutos humores ad ipsos fluentes: vel
propter pellicularum suarum extensionem
ab humorum plenitudine: aut inclusione
grossorum humorum et viscosorum: vel grosse ventos
itatis in loco illo. Si sit propter acutos humores
pharmacia detur: materia deorsum ducatur: et oculi
cum albumine oui lauentur. Purgato corpore et apo
stematē maturari incipiente balneum diligenter ap
retur. Quod si dolor fuerit propter humores interi
clusos totum corpus maxime purgetur: deinde cale
facientibus viatur et oculi cum decoctione fenugreci
lauentur et ante purgationem totius corporis dissolu
tiua et calefactiua caueantur quia ad apostema plus
attrahunt que dissolunt. Sciendum que humores ad
oculos veniunt vel de omnibus partibus vel de solo
capite: si de solo capite solum caput expedit purgari
postea confortari et ad temperiem duci: ne ultra ma
los humores generet plurimumque digerit humores:
debet etiam confortare cor et corroborare et tempera
ri quando arterie in causa sunt quare humores ad
ipsos defluunt que si supra cranium fuerint: desicca
tiuum cataplasma et emplastrum apponatur: his non
proficientibus incendantur. Nonnunquam dolor fit in
oculis propter sanguinis coagulationem in venis
oculorum clausi: unde plene videntur et oculorum
essentia sanguinolenta que passio curatur: vinum pota
tione tamen balneo precedente.

Capitulum quintum De obthalmia et eius cura.

Diximus qd oborbalmia est apostema calidū nascēs in cōiunctiua: et ostendim? curā apostematū solis oculis pertinen-
tiū. An qz oculi sensum habēt acutissi-
mū? et dolore ferre nequeūt nō temere cu-
rentur foris medicamine: sed cū reb? do-
lores mitigantibus tēperentur: et fiat qd apponendū
est humidū et viscosum in loco in quo cōgruit immi-
scetur vel palpebra suauiter eleuata medicina gurra-
tim inicitur: et ab initio nō nimio exstēte dolore me-
dicina aliquid stipticitatis habēs sicut collyrium in
quo est acaria pōatur: etiā dissolutiū et maturatiū
medicamē sicut crocus et litium: similiter et stiptica vt
myrrba et castoreū tibus masculinuz. Collyriū quoqz
si multū stipticū fuerit bumefiat cū albumine oui las-
cie et apozimare fenugreci. Nec si fecerim? in vno die
dolor remittetur et passio declinabit: qua declinante
balneū succedat: deinde collyriū priore forti? impona-
tur sicut nebulā: vt cōstringat et cōfortet oculos: tamē
parū acuti collyrij cū eo misceat et parū a medio ad
multū ascēditur. Qd si oborbalmia cum nimio dolore
fuerit ponat ab initio collyriū qd dī diarodon aspe-
ron. Apostemate vero decrefcente diarodō erimoni im-
ponatur et calefiat sepiissime si nimio punget dolore:
et si dolor nō sit multus sufficit semel aut bis: et hec ca-
lesfactio fiat de melliloto fenugreco et similib? . Cata-
plasmāt quozqz croco melliloto coriandro oui vitello
pane loto in vino. Sed si dolor nimis fuerit misceat
illi cataplasmati apozima papaueris: vnguentū fas-
ciū de croco memibe litio gūmi et aloē ponat supra
frontē. Si calidi sunt hūiores ram? portulace citonij:
vel ramī vel succ? portulace fillij strigni et filia. Si ca-
lidus nō fuerit multū puluis molēdini myrrba tibus
albumē oui. Humozib? vero frigidis exstētibus: sul-
phur: pix liquida: colofonia et similia apponantur.

Cap. vii. De curis petie tumoris prurit? oculoꝝ.

Apetie sanguinis colūbe pavonis et
omnia talia profunt si cū tūre modic-
co misceantur appoximabūt et calefa-
ctio decoctiōis bordei et bysopi pdest.
Oculoꝝ tumores habētibus fiat cata-
plasma ex vultu passis et melliloto vel
aceto. Si tñ apa nō dissoluatradix trita admisceatur
tumorē nōdū dissoluto: succus colūbe apponāt: prur-
dor sicut apostema curetur purgatiōe corporis: et dis-
solutione materie intus clausa et collyrij et cataplas-
matibus et fomentatione aque calide in nocte oculis
apponatur: que mixta cū oleo rosato aut in ouo ana-
tis prudorē amputat: et oleū rosatū tēperate catm ses-
petm oculis colericā iponim? medicina vt lachrymas
in eis puocet quib? lauentur et mollescent. Prudor
cū nimio fluxu humozū medicina Archistrati curat.
Capitulum septimum De carne addita in oculis
et cura eius et carbonis.

Carnes addite ppter vulnera fuerint
nō curant nisi chirurgia excrescētia su-
perflue carnis: acuta medicina curetur si
cut erugine eris: sulphure et filibus. Si
aut caro oculoꝝ excreuerit superflua nō
curabitur nisi chirurgia: qd si locus ille
tumidus fuerit valet aliū gūmi cū memibe et vino:
nascitur etiā que dda in oculis qd dicitur carbon: et si
cut apostema curatur: cūqz sanie habuerit sicut vul-
nus curatur sanie habens. Quidā medici ponunt in

bac passione memibe dragagantū rutbam succū ma-
ligranati lanam vstam vel myrrbam et aloem. Huic
passioni valent armoniacum cum aceto et aliquando
admiscemus cum eis de bordeo et jedoario et capita
muscarum et cera cataplasmata.

**Capitulum octauum De pilozum ablotione et re-
medio contra casum pilozum.**

Dilis ablaris lauant loca ipsorū aquis
latis et aluminosis: et vngatur loca pi-
loꝝ palpebre cum albumine oui et al-
lumie ita pbsagria et sarnina idest ster-
core colūbino. **Collyrium savor valet**
ad pilos cadentes de palpebris. **Reci-**
pe ossiuz dactilozū. 3. iij. carbine. 3. ij. **Aliud savor.**
Recipe antimonij calcā. i dragagati pondus equale:
que omnia cū melle temperata terantur: deinde colly-
riū fiat. Si aut pilis cadentibus palpebre appareāt
grosse sterus muris cū melle temperatū valet. Sup-
flui pilī de palpebris sunt amputadi. Quidā dicunt
pilos nō vitra nasci: si radicibus pilozū extractis san-
guine testudinis vel dentibus caninis loc? vngatur.
Cap. ix. De curis vulnerū et fissuraz in generali.

Oportet pmo vniuersaliter dicere de vul-
neribus: postea vero de his que propria
sint oculis. Omne vulnus vel cōcauum
est tñ vel fixū. Si multū fuerit fixū tris-
na inirende curat. Jungam? vtrāqz par-
te et suamus studiose et curemus ne incidat puluis vel
pilus. Qd si magnū vuln? fuerit nec pars parti possit
cōiungi nec sanies pmaneat in concauitate: necesse
est vti desiccatiuo medicamine: vt finita sanie vulnus
impleatur carne. Cuius cōpositio est cum causa vel
morbo vel accidenti. Si cū causa sunt humores ad il-
lud fluentes: corpus purgetur pbarmacia et cum flo-
borbomita: diēta quoqz tēperetur: deinde desiccatiuis
fecetur. Quod si fuerit cū morbo vel est simplex vel
cōpositus. Si morbus simplex est ad temperic mem-
broꝝ reducatur. Quod si cōpositus vel vt naturam
suam membrū egrediat vel vulnus multū cōcauū
sit: duplex medicina necessaria est. Una qua membrū
ad temperamentū redeat. Altera qua cōcauitas car-
ne repleatur. Impleatur ergo medicamine desiccatis
uo inūdicatiuo qd humores coadunatos destruat:
vulnuseqz a putredine mūdificet. Sed vt per poros
possint egredi superflua vinum subtile et cōtinuo qd
latet sensum. Aliud grossum qd vt lutum in corpore
coadunatur: et hic duo superflua plus in vulnerib? qd
alicubi sunt ppter loci defectionē atqz dolorē necessa-
ria est desiccatiua et mūdificatiua medicina: qd mundi-
ficetur et desiccet superfluitatis sordities. Omne ē vel
cōcauū est vel fissū. Et si fuerit cū accidēte sicut cū do-
lore mitigatiua cōueniūt: fissura si parua sit: nō est ne-
cessaria nisi cōiunctio partiū. Et parū medico eger nisi
locus vulneris partem amiserit: que pars vel caro est
vel cutis vel vtrūqz si sit cutis apponatur stiptica vel
desiccatiua vt locus induratus cuti assimilect. Mōnū
q acute medicina facit hoc accidētali ter. Valida me-
dicina paulatim apposita facit hoc accidentaliter: et
locū sua siccitate indurat. Adulta vero quantitas ex
ea loco opposita resoluit causā et minuit fissurā. Qd si
caro a vulnere sit amota in initio carnis generatiua
expediūt deinde qd locus mūdetur et cuti assimilect: qd
omne medicina que vulnerib? ppter necesse est siccā
est: que tñ propter causas qdqz cauenda est. Parum

ficca erit ne multū siccas carnē pbsbeat gñari. Adun
difficiliū quoq; sicca esse oportet: vt putredinē mun
der vulnera cōsolidās. Desiccatiua esse debet ea q̄ ge
nerat carnē: q̄ nec moridicatiua sit nec roditiua: sed sti
ptica vt caro induret cutiq; assimile. Nec est dispu
ratio vniuersalis vulnerum ꝛ medicina.

¶ Capitulum decimū. De vulneribus oculorū: pustulis
in cornea: pano: vngula ꝛ scabie.

Sed vulneribus oculorū si sint simplicia inū
dans ꝛ colans congruit medicina: q̄ humo
res cito vndiq; fluunt ad oculos ppter acu
mē sensus eorū. Qd si vulnus cū tumore sit
vel nimio dolore apponunt colliriā q̄ tbus ꝛ metal
la vsta intrāz cataplasmata nec pungiatiua cataplas
mentur. Aliquādo tamē si putredo vulneri insti: col
latiua tūc apponat. Sed intueri oportet an vulnus
carnē rodit. Inuestigandū quoq; vnde humores ad
oculos fluxerint: quo pfecto caput ꝛ corpus expedit
purgari. Deinde apponere colliriā desiccatiua: nul
lamq; facientia punctiōe sicut ea q̄ respiciunt casus
cū dant cū lacte vel cū apozimate fenugreci. Si dolor
est nimius aliqñ soporifera medicamina apponunt
fluxu hō humorū cessante eis stiptica apponant. Pre
uidendum tamē ne vnda egrediat: cui egredienti sti
pticum cōuenit adiutoriu. Collectio ꝛ pustulle in cor
nea nascentes curant cū causa maturatiua mediocri
ter collatiua: sicut colliriū recipientē croci tbus myz
rham castoreū apozima fenugreci. Qd si nō inueni
runt ꝛ tumor nō dissoluatur calidum ꝛ aperitiuū ap
pone sicut serapinum ꝛ euforbiū ꝛ similia. Pannū in
oculorum albedine natus colatiua ꝛ mundificatiua
curetur. Qd si fuerit subtilis sufficit succus rubet pa
paueris vel apozima minoris centauree cū melle. Si
grossus fortiora dari necesse est: sicut picem liquidaz
es vsti nitrū stercus muris myrham sal armonia
cum ꝛ similia. Si aliquid ex eo remāserit: gallā acat
iam ꝛ calcantiū appone vngula ꝛ scabies. Si dure
sint etiā ꝛ veteres incidere eas vel excoziare optimuz
est. Si autē subtiles appone vstum calcantum fel
porcinum: sal armoniacum. Mis nondum proficien
tibus appone medicinam putrefacientes atq; roden
tem. Scabies non stipticis est curanda que si sit cum
vulnere magnos prudens cōuertatur palpebra ꝛ cū
hoc excoziatur. Est quedam passio oculorum quā qui
ba buerint vespere non vident quos floborborinari
conuenit de cephalica brachij ꝛ vntur pharmacia
ꝛ clysteribus ꝛ caput purgantibus ꝛ gargarismate
ꝛ sternutatio mundificetur vena auri incidat. Ocu
lis mel cum allumine ꝛ sale armoniaco apponatur: ꝛ
cum epate caprino fumigetur: bec omnia profunt.

¶ Capitulum vndecimū. De cataracta: egressu oculo
rum ꝛ pectia.

Cataracta idest visus defectio sic curat. La
put ꝛ totum purgetur vt diximus. Dieta sit
tenuis. deinde vtatur collirijs fenugrecum
mel serapinum asarum tbus recipientibus
ꝛ oppobalsamum ꝛ armoniacum. Valet quoq; si ves
na epatica incidatur ꝛ sanguisuge timporibus ap
ponantur. Oculis extra ventosa in collo apponatur.
Oculi ligentur ꝛ aqua falsa suffumigentur. Pectia cu
ratur cum sanguine oculis instillato: deinde cum al
bumine oui oleoꝝ rosarum ligentur.

¶ Capitulum duodecimū. De collirijs multis ad
oculorum egritudines.

Ollyziū qd dicitur diarodon in modū pīpe
ris valens in augmēto doloris obrbalmie.
℞. carbinie ceruse añ. 3. xliij. rosarū. 3. xij. gū
mi amidi añ. 3. j. drag. 3. liij. ꝛ. f. aloes. 3. vj. ꝛ.
pera cū aqua pluuiali ꝛ in forma. Aliud in initio obr
balmie qd etiā vetuste valet. ℞. acacie. 3. liij. gūmi. 3.
xliij. carbinie. 3. xxxvj. tēpera cū vino pontico ꝛ croco
añ. 3. xij. tempera cū aqua pluuiali: bec oia a Paulo
sunt ordinata. Ista hō Galenus dicit. ¶ Colliriū
valēs ad dissoluendū apostema die vno ꝛ ad obrbal
miam. ℞. antimonij acatie añ. 3. lxx. carbinie. 3. ix. eris
vsti loti. 3. xij. ceruse. 3. xij. myrbe. 3. vj. sulphuris. 3.
vj. castorei opij calcanti vsti añ. 3. vj. gummi. 3. ix. tem
pera cū albumine oui i vno die ē validissimū. ¶ Aliud
Pauli. ℞. endimie croci gummi añ. 3. liij. eris vsti. 3.
xliij. ceruse rosarū añ. 3. xij. polij croci calcanti opij
añ. 3. vj. aloes spice castorei añ. 3. j. ꝛ. tēpera cū aqua
curat hō obrbalmiā ꝛ būores vel ppter dolorē vl ve
rus vulnꝛ fluētes. ¶ Aliud. ℞. endimie acatie gummi
añ. 3. ix. antimonij triti. 3. xx. castorei opij: añ. 3. vj. licij.
3. liij. ꝛ. f. myrbe. 3. xij. spice aloes añ. 3. liij. gūmi dra
gaganti calcanti. añ. 3. j. ꝛ. tēpera cū vino ꝛ aqua mir
tina. ¶ Aliud ad supiora. ℞. acatie gummi añ. 3. ix. plū
bi loti. 3. xxx. spice cassie añ. 3. vj. rosarū carbinie añ.
3. xxx. ceruse ꝛ aloes opij croci añ. 3. ix. castorei licij añ.
3. liij. ꝛ. f. tempera cum albumine oui valet vulneri
bus ꝛ omnibus passionibus oculorum vetustis ꝛ pu
trefactis. ¶ Aliud in statu conueniens cum albumi
ne oui in declinatione cum aqua. Recipe carbinie ves
tuse ꝛ lore ceruse añ. 3. vj. amidi dragaganti. añ. 3. liij.
tusquiam. 3. j. ꝛ. f. croci. 3. vj. memie be: sarcocolle añ. 3.
vj. opij. 3. liij. dragaganti. 3. vj. croci. 3. liij. gūmi apij. 3. j.
ꝛ. f. tēpera cū aqua. ¶ Aliud valēs in augmēto obrbal
mie Recipe carbinie ceruse añ. 3. xliij. rosarū. xij. gū
mi amidi añ. 3. liij. dragaganti. 3. liij. ꝛ. f. aloes. 3. liij.
tēpera cū aqua: valet in vulneribus ꝛ būoribus vul
nerosis ꝛ lachrymis ex oculis fluētibus. ¶ Aliud vas
lens ad vilitatē obrbalmie ꝛ vulnera ꝛ adustiones ꝛ
ad mūdificandū vulneris putredinē. Recipe antimo
nij vsti carbinie rosarum añ. 3. xliij. ceruse trite. xliij.
opij. 3. vj. tēpera cū aqua. ¶ Aliud nimio dolori cōueni
ens ꝛ liq; dissimos būores ad oculos fluentes repris
mens. Recipe rosarū. 3. vj. ꝛ. f. opij spice añ. 3. j. ¶ Ali
ud rosarū. 3. xliij. croci. vj. eris vsti. 3. j. f. tēpera
cū aqua pluuiali. Recipe rosarū. 3. xliij. cineris locoꝝ
vbi es fundit. 3. vj. croci: opij: gūmi. añ. 3. vj. tēpera
cū aqua pluuiali. ¶ Aliud. Recipe gūmi. 3. liij. draga
ganti. 3. j. ꝛ. f. tēpera cū aqua pluuiali. Aliud. Recipe
myrbe. 3. lxx. rosarū. xl. croci. vj. ꝛ. f. tēpera cū vino.
¶ Aliud valet nimio dolori pustulis cōcauis putri
dis vulneribus cornee: oculosq; exētes comprimit
omnēꝝ oculorū passionē ad sanādū difficillimā cu
rant. Recipe rosarū. 3. centū. vliij. gummi. xxxvj. carbi
ni vste ꝛ lore. 3. xij. croci. xij. opij: antimonij. 3. liij. ꝛ. f.
iarri spice. 3. liij. myrbe. liij. tēpera cū aqua pluuiali.
¶ Colliriū pauli. Recipe eris vsti dragaganti vsti añ.
3. vliij. croci. ij. nicti. 3. j. coquant ad mellis spissitudi
nem. Aliud eiusdē valet scabiei palpebrarū veteriq;
obrbalmie: saniem ꝛ vulnera aurū ꝛ os rodentia sa
nat. Recipe eris vsti. 3. liij. myrbe. 3. j. ꝛ. f. piper ꝛ cro
ci vini añ. 3. ix. Colliriū Pauli. ℞. carbinie auri ꝛ ar
genti. 3. liij. tēpera cū aqua pluuiali. ¶ Colliriū Ori
basij valens in initio obrbalmie ꝛ vulneribus. ℞. ca
binie ceruse dragaganti. ana. 3. xliij. antimonij gūmi

Saleni

vst. añ. 3. xxi. plumbi incensi tute. ana. 3. xliij. amidi. xvi. gummi. ix. cris vsti: dragaganti. añ. 3. vi. myrbe opij. añ. 3. 5. Q Aliud valēs vstioni vucē egredi pbi/ bens subueniēs vulnerib⁹. Recipe antimonij vsti ce/ ruse. ana. 3. xxiij. myrbe. 3. iij. amidi. xix. dragagati. xij. gūmi. vi. tēpera cū aqua pluuiali. Q Aliud valēs pustulis vulnerib⁹ saniosis ⁊ nimio dolori duresq ob/ tbalnie. R. carbinie vste ⁊ lore. 3. xxiij. antimonij lori ⁊ vsti. xviij. amidi. iij. plūbi incensi ⁊ lori. xij. tute myr/ be. añ. xij. tēpera cū aq. Q Aliud. R. tute. 3. xij. carbi/ nie lore ceruse. añ. 3. xxiij. antimonij incensi ⁊ lori. xviij. myrbe opij. añ. 3. l. ⁊ 5. dragati. xij. tēpera cū aqua. Q Alio vrsinum asperitati palpebrar⁹ ⁊ scabi/ ei. Recipe calcit. 3. iij. carbinie. 3. l. ad solē cū vino suf/ ficienter agita. Q Aliud. Recipe. gra. carbinie. 3. vi. cal/ canit gra. xxx. pip. gra. xxx. viij. specie. 3. l. ⁊ 5. al. 3. iij. ⁊ 5. carbinia ⁊ calcantū trituran⁹ sufficienter ⁊ agita: deinde cū pipere spica cōmisce ⁊ tēpera. Q Alio valēs scabiei ⁊ hūoribus ad oculos fluētib⁹ veteriq pas/ sioni ⁊ pustulis. Recipe. carbinie galle rosarū gūmi croci. añ. 3. iij. opij. 3. i. oia puluerizata cū vino ad so/ lem sufficiēter agita. Q Ad oculos caliginosos ⁊ san/ guinolentos: aloes tritū cū albumine oui mītrifice p/ dest: si aloē nō habueris: canabis trita idē facit. Q Ad oculos dolētes ⁊ lachrymas stringēdas ⁊ pruritum tollendū collige mel dispumatū ⁊ ex eo vnge folia be

Succidanea.

dere ⁊ superasperge puluerē tartari ⁊ oculis suppo/ ne per noctē: experrū est. Itē celidonia cocta in aqua si ex ea oculi fomentent⁹ dolentib⁹: pdest. Itē coriā/ drū viride: tritū admixto lacte mulier⁹ oculis suppo/ ne dolorē ⁊ tumorē tollit. Idē facit radix cucurbitę agrestis trita ⁊ imposita: Fel caprimū cū melle an/ tiquo mixtū ⁊ inunctum oculoꝝ caliginē destruit. Q Ad pannū de oculis māducandū tartarū albi oui rasurā ossis sipie facto puluere mīte donec corrodaf vitellum oui tritū succoꝝ apij mixtū ⁊ inunctū san/ guinem spargit. Ablyntbiū viride cū albumine oui tritū ⁊ nocte suppositum sanat. Q Ad tumorē cal/ dum ⁊ sanguinem oculoꝝ: morgelina domestica cū albumine oui trita ⁊ etiā imposita prodest. Q Ad tus/ moris dolorē calidū berbā violariam cū oleo ros. te/ re ⁊ superpone mīre suuat. Galet etiam malignanati succus in vase eneo vel stāneo coque ⁊ cola ⁊ cū opus fuerit vtire. Item. Recipe plantaginis centauree vn/ gule caballine pullegij betonice comedreos apij feni/ culi radicū: partes equales pone in olla noua ⁊ intra sparge fenugrecum. Item lictum in rodofcomata gut/ tatim impositum valet. Item auripigmentū pannū lineum vel lancum ⁊ humum hominis combure in olla bene argillata.

Q Explicit liber Saleni de oculis.

Q Joānes Petrus Ualla Placentinus suo magistro Lodouico Bonaciolo: Artium ⁊ Medicine doctōri eximio: Salutem dicit eternam.

Cram in atroci mea egritudine patris tui Nicolai medici doctissimi: necron tua iugez: ac di/ ligentissimam mecum sepe versans animo: cupiebam erga te ingratus non videri. Ambigēs igit⁹ qd facerē qd meū erga te animū aperiret: quodq tibi placitum foret patrem meū con/ suluit: quo commonitus tue p̄fessionis Saleni opusculum succidaneozum medicaminum latinū faciendū esse existimauit: quo tuis erga me curis laboribusq succedat: ac pro me tibi gratiam referat patriq tuo. Alia pro te tuoq patre vbi locus fuerit libētissime repensuro. Nec nos latet q̄ gratus hic Saleni liber tibi futurus sit. Tum ob rē materiam electissimam: Tum ob Sa/ leni mirificam arte medicine doctrinam. Proinde iam ipsum Salenum audi ⁊ me mutuo amore p̄oseque/ re: quod certe facis: scio. Vale.

Q Saleni Succidanea Joanne petro Ualla Placen/ tino interprete.

Am reciprocorum

medicaminum notum sit libruz scri/ ptis Dioscoridē necnō Pbulitionē ⁊ Iheripbonē. Nos quoq paucula de ijs scribere nō detractabimus: qū quidē vtilissima in medicina cognos/ scēda huius res traditio est: siquidē expedit medico in morboꝝ curis esse circūspecto. Frequēter multis euenit medicis vt q̄ ad curā viderent vtilia desydera/ rent: p̄teritē q̄ illoꝝ loco fuerāt admittēda. Proin/ de latere neutiq opz medicamenta: planeq agnosci debēt simpliciū medicaminū vtres: quo ī omnē curā sit expeditio diligētia. Eū igit meū ipe scribere sta/ tuerim de hac re vera tibi edificare cupienti qd sentia paucis explicabo. Referāq qd mibi cōtingit Alexā/ drie. Eū tibi mulier morbo atroci moritura obligue/ sceret: cui cām nūc memorare necesse nō est: vt mor/ bo occurrerē lychnida mibi exposulauit: qua nō iue/ ta cōfestim iussi semen acanthij afferri: quo propere periturbato vtire de narib⁹ pfluere cessauit sanguis

sanitatisq restituta est: quā a tā graui morbo libera/ tā pleriq spectātes: rogārūt me vt aperirē qd lychni/ dis quā ex q̄stā loco dederim. Eūq acanthij semen exhibuisse me respōdissem p̄cib⁹ cōrēderūt vt succi/ daneoz medicaminū libzū construerē: quibus obre/ perare constituens: bec ita p̄scripsi.

Q Saleni Quēsta in Hippocratem.

Quid significat te/

nus ⁊ pallida vrina: nēpe incocta substantiam: colore concoctam: im/ becillitatemq nature. Colore nāq quod facillē cōcoctu cōcoxit: nō vitz substantia q̄ sit collatu difficilis. Qd si ita diu feretur a periculo immunis perdurare bo/ mo non poruerit: quoad morbus concoquatur. Ad/ modum namq tenuis vrina: perniciosam significat cruditatem quatenus calor: quod tenuium partium est depascitur. Quid significat tenue ⁊ fuluum: nempe tenue sub/ stantia: ⁊ fuluum colore: melius est pallido: sed tamē substantia incocta.

Quid significat rufa vrina? nepe inconcoctionem: nō interitum: sed nō tam cito concoquitur. Est nāq; ex sanguine putrido: qui necdum perfectam accepit concoctionem: nec etiā suum colozē: ob hoc morbum significat dūturniorem. In cōtinuis autē febribus vī multa sanguinis excitatis excernitur vrina rufa: et crassa cum hypostasi rufa: manifestumq; ex colozē: et profusionis substantia quod assistit incoctum esse: egritudine certe incocte vrina flaua quidem colozē: substantia vero tenuis.

Quid significat tenue mictum: et foris turbulentū? vtiq; inconcoctum ex circūfluentia crassi flatus: significat vero naturam incepisse concoquere.

Quid significat crassa mictura et pinans crassa? talis mictura ita permanens est vt iumentorum: putrescere ac vigere significat crassos humores et spiritus vt feruorem. In his capitis dolor: aut tam pressus est: aut mox affuturus propter perturbationes: ac fumidas exhalationes: que sunt in humoribus.

Quid significat crassum emittitū: et deinde duras? quiescere qdē in humoribus? ebullitionē: et attenuari: moderatā significat quantitātē vti discernēdi ēē pncipiū.

Quid significat mictū tenue: et idē perdurās? extreme incoctionē id significat: nā si natura ad concoctionē inclinare temptasset neutiq; tale excreuisset. Hoc autē fit aut vritū imbecillitate: aut obstructione: oppilationeq; aut ob egritudinis longitudinē. Max qm longa quartana est in pncipio ob multitudinē et materie difficultatē vrina directū difficilis tenuis mingit. Aerū tenuis minuit ob oppilationē lecoris aut renū. Eterū ex loci dolore dinoscit. Adingit sane tenuis et alba etiā in estuosis febribus: que causi nominant: significatq; amentia imminere. Lausus nāq; febris copiat significat bilis: at diuturna vrina nō est: manifestumq; facit in vasis bilis nō manere: sed sua ad cerebrū euolut ac volitare leuitate: ac si amens nō sit. Hinc notis fore: qd si tā est: mingitq; tenuē et albā cū interclusa febris moritē primā fore pñdicit: neq; efferebit vites sustinebit p febrim estuosam immissē bilis acorem et discerptionem iam putrescentis.

Quando nā oleose gignunt vrine? Consuevit febris primo quidē pingue liquefacere deinde carnē: postremo solida exurit corpa: pingui ergo exusto oleose excernunt vrine: sensim autē eliquescit pinguedo: inde pncipiū hy et ascēsus et vigorē. In pncipio itaq; col liquefactiois oleosi colozis vrinas facit: vt ambigū sit aquose ne sint an oleose. At i ascēsu oleū esse appet vt olei mixtionē tā habere videatur. Aerū in vigore tā tā colozē q substantia oleū esse dixeris: idq; renū est dūtaxat: aut toti? corpis: ac si renū sit dūtaxat aceruatim bmoī excernit multitudē cū multo calozis sensu circa renes: sin toti? corpis pedetēti sumit itermetū.

Quid significat eruose hypostasēs? cū tā depasta pi gustudo est: et reliq; eliquescit caro et eruasas i vrinis excernit hypostasēs. Eterū aut renū est: aut toti? corpis: ac si ex renib? fuerit vrina et decocta est: et eruasas excernit hypostasēs: si cruda toti? corpis ē malū.

Quid significat fursurace hypostasēs? cum febris depasta fuerit pinguedinē ad vasorū pfundū in putrefactione tā tales euadūt angustiores foliosis: ets tū crassiores excernunt qnq; ex vesica: at si febris affuerit toti? corpis est malus si min? vesice soli? ac si vrina fuerit inconcocta morbus totius est corporis: sin decocta soli? vesice: verū locū suū obinet dolor.

Quid pñciat foliose? cū solida oblanguescunt: primo nāq; multū abradunt ac si cū febris vniuersus affligitur corpus: si secus sola vesica. Ex vesica quidē sunt cōcocte: et toto autem corpore crude.

Quid pñcedūt in vrinis hypostasēs precipites ac suspenses? cū febris pfundū vasorū cōpzebenderit: et maiore latitudinē assumpserit: et lōgitudinē ampliorē sunt fursurū hypostasēs: vocantq; pñcipitēs. Eterū pñcipia duo significat: aut enim sanguinis torridā vim pñciat: aut solidorū corporū validas colliquefactionē ac si alba sit hypostasis solidorū est corporum langor: sin rufa id a sanguine.

Quid significat grauiter olens? tabem: et nature furam extinctionem.

Quid atre significat vrine? Lacte pfecto be et crasse oīno sūt et pñciosē. Rarissime aut pñsus nūq; arruētiū tenuis vrina. Migrū certe corp? aut propter tostū efficit sanguinē: aut ob toti? corpis refrigerationē: aut melācholico hūore purgato. Trine itaq; be sunt differētiē: q crassissimas obinent substantias: ac crasse inueniātur atre vrine necesse est. In acutis pfecto egritudinib? pñciosā vt plurimū atra vrina est.

Lū male olēs: et hypostasis atra fuerit in egritudinē acutā lapsus: talē vrinā emingēt nō mori ipossibile est. Si sublatio sit atra minus malū: sicut si nebulā vel subnebulā habeat siles: mit? est malū. Si qdē attrus qnq; frigiditatē ostēdit: qnq; calitatē: seu quoquo mō vim torridā. Si igit lūidū pñ? migat: deinde ita fiat attrū fritatē obtinet. Si fuluū ancessit: inde in attrū cōuertat tostū ex nimio calore ostēdit sanguinē attrū euasisse. Nos vtiq; ne pñceat qrtana et melācholica dissoluta amētia attras excernit vrinas: et crassas. Zies nosi nāq; tales frequēter emigūt cū lāguēs ita lē apparet. Nullā nāq; digōnē: et apparitionē intēdit in redū dāctā melācholiciā. At nos ista pñciosā esse pñuclamus in acutis egritudinib?: cū tam vritis q femis nris atre vrine existunt esse pessimas: at infantibus si aquosas. Adinus vero erūt pñciosā atre vrine licē habētū inualidū: ac nō exfluatōe: at ex frigiditate attratus luefcit quodammodo sanguis: sicut aliorū quorundam: at id ex humoris melācholici refusione.

¶ Finis Quaestorum Gale. in Hippocratem.

Galeni ars medicinalis interprete Nicolao leonis ceno.

Res sunt oēs do

ctrine que ordinē inbēt. Prima quidem ex notione finis: que per resolutionē fit. Secunda ex compositione constat eorum que ex resolutione fuerint inuenta. Tertia ex diffinitionis dissolutione: cui nunc incumbimus. Licet autem huiusmodi doctrinam appellare nō tantum diffinitionis dissolutionem: sed et explicationē vt nō nulli vocant: vel resolutionem vel diuisionem: vel (vt nōnulli alij) explanationem: vel expositionem vt alij. Conati sunt et Herophilorum quidam talem facere doctrinam quemadmodum Heraclides Erythreus. Conati sunt et eam que per compositionem et ipsi Herophilij: et quidam Erasistrati secretatores et Atbenus Ataleus. Meminem tamen ante nos eam que oritur a notione finis: scripsisse compertimus: ex

qua omnes artes via quadam atq; ordine constituitur: sed illam quidem alio pertractauimus loco. Hic vero diffinitiuam faciemus doctrinam que quantus ab ea que ex resolutione consistit et dignitate: et ipso docendi ordine linquitur tantum et ad totius compendium: et ad singulorum memoriam prestare inuenitur: sufficienter enim facillime memorie commendatur ex diffinitionis dissolutione vniuersa. Quoniam totius artis capita in se optima diffinitio complectitur quam quidam substantialem vocant: ex aduerso distinguentes alij que notionales appellantur: ille siquidem ab his que accidunt rebus diffinitis: be vero ab ipsa essentia constituuntur. Elaborata autem est a nobis particulatim et in pluribus conscripta tractatus totius medicine contemplatio quibus vti quis possit ad triplicem doctrinam. Nunc vero diffinitiuam aggrediemur: hoc vnum apponentes quod solum capita: et quedam veluti conclusiones eorum que alibi latius sunt demonstrata nunc a nobis dicuntur.

Quid est medicina.

Cap. ij.

Medicina est scientia salubrium et insalubrium: et neurozorum. Nihil vero differt et si quis loco insalubrium egrozum dixerit. Nomen vero scientie communius non autem proprie accipere oportet. Salubre autem: et insalubre: et neutrum vnu quod tripliciter dicitur: hoc quidem ut corpus: hoc autem ut causa: hoc vero ut signum. Et enim corpus quod sanitatem natura suscipere aptum est et causas que eandem efficere: vel conservare: et signum quod potest indicare. Hec omnia salubria greci appellare consueverunt: eadem ratione et susceptiua morborum corpora: et eosdem efficientes: conservantesque causas: et signa indicantia insalubria vocant: nec aliter corpora neutra causas signave dixerunt: et fin quidem primam rationem atq; precipuam causarum salubrium est medicina scientia propter eas autem: et aliarum secundo quidem loco insalubrium: et tertio neurozorum. Et post has eodem modo corporum primo quidem et hic salubrium: Secundo loco insalubrium: tertio neurozorum. Eadem de signis dicendum. In actionibus autem prima quidem est corporum cognitio que habetur ex signis: post hec earum que in ipsis inuentio causarum.

Quot modis dicitur effectiuum: indicatiuum: et susceptiuum.

Cap. iij.

Ed quoniam et effectiuum: et indicatiuum: et susceptiuum dupliciter vnuquodque dicitur: hoc quidem simpliciter: hoc vero ut nunc nosse oportet amborum esse medicine scientiam. Ipsum vero simpliciter duobus dicitur modis et quod semper: et quod ut plurimum de quorum vero medicina pertractat. Neutra vero et causa et corpus et signum: et quod simpliciter dicitur: et quod ut nunc tripliciter vnuquodque appellatur: hoc quidem quia neutrius contrariorum est particeps: hoc vero quia vtriusque: hoc vero quia aliquando vnius: aliquando illius: horum autem ipsorum secundum rursus duobus dicitur modis: aut quia vtriusque contrariorum ex equo participat: aut quia aliquando plus alterum. Est vero et in tota diffinitione si verba animaduertimus ambiguitas quedam quam et ipsam dissolvere oportet. Cum enim dicitur medicinam esse scientiam et salubrium et insalubrium et neurozorum significatur et quod

omnium particularium: et quod quorundam et quod qualium. Sed omnium quidem indefinitum quoddam est: atque impossibile quorundam diminutum: atque artificiosum carens qualium vero artificiosum pariter atque sufficiens ad omnia artis particularia: quod etiam dicitur in medicine diffinitione comprehendit. Primus igitur de corporibus dicere aggrediemur qualianaz sint: et salubria: et insalubria et neutra: post hec de signis: et causis differemus.

De corpore salubri.

Cap. iij.

Salubre simpliciter corpus est quod ab ipso nature ortu bonam habet temperaturam in simplicibus et primis particulis: atque in his que ex illis componuntur instrumentis est commensuratum. Salubre vero nunc est corpus quod in presenti est sanum: est vero et hoc eo tempore quo sanum existit bonam habens temperaturam: et commensurationem non tamen optimam at sibi propriam: ipse vero salubris simpliciter corporis tale quidem est semper id quod est optima temperantia predictus ac maxime est commensuratum: ut multum aures quod est a constitutione optima non valde admodum deficit.

De corpore insalubri.

Cap. v.

Insalubre vero simpliciter est corpus quod ab ipso ortu nature: vel inconstitibus partibus malam habet temperaturam: vel in instrumentariis incommensurationem: vel vtriusque vitium. Insalubre vero nunc est corpus quod eo tempore quo tale dicitur egrotat: neque obscurum est quod et hoc ipsum eo quo dicitur tempore egrotans vel inconstitibus malam habet temperaturam: vel in instrumentariis incommensurationem: vel vtrumque. Est vero et semper insalubre quod ex ipso nature ortu vel pessimam habet temperaturam in simplicibus: et primis particulis omnibus vel aliquibus: vel his que obtinent principatum vel in instrumentariis incommensurationem existit. Similiter autem in his: vel omnibus vel aliquibus: vel illis que obtinent principatum. Et multum vero insalubre est corpus quod ab huius quidem vitio recedit nondum mediocritatem attingit.

De corpore neutro.

Cap. vi.

Neutra vero et neutrum corpus tripliciter dicebatur: vnum quidem quod neutrius erat extreme dispositionis particeps: aliud autem quoniam vtriusque: aliud quoniam aliquando vnius: aliquando vero illius. Iuxta primum significatum. Neutrum erit corpus quod exquisitum medium est: et saluberrimi: et insaluberrimi corporis: et huius hoc quidem simpliciter tale: quod ab ipso ortu nature ita est constitutum: hoc vero ut nunc quod in presenti tempore medium exquisitum existit saluberrimi atque insaluberrimi corporis. Ipse autem simpliciter semper quidem tale est id quod in omnibus erantibus tale perdurat: ut multum aures quod nonnullas recipit mutationes. Iuxta vero secundum significatum neutrum erit corpus quod ab ipso ortu nature contrarium simul est particeps dispositionum: aut scilicet in vna parte: aut in duabus differentibus: in vna quidem si fin alteram oppositionem effectuarum qualitarum bonam habuerit temperaturam: vel etiam secundum vtramque sed in formatione

formatione vel magnitudine: vel numero partium: vel situ delinquant: aut contra in his quidem recte se habeat vel omnibus: vel quibusdam peccet aut in temperatura. In differentibus vero partibus iuxta omnes oppositiones potest quidam simul particeps esse contrariorum. Et semper quidem tale quod per omnes crates in eodem perseverat: ut multum vero quod aliqua ex parte euariar: ita vero et nunc neutrum erit corpus? iuxta finem si significatur: quod vel parte in una bec quidem sibi salubria existit: illa vero insalubria vel in differentibus ita afficitur partibus: iuxta vero tertium significatum neutrum erit. Corpore quod aliquando quidem salubre aliquando vero insalubre existit: ut nonnullis accidit quod in puericia salubritate corporis vigent: cum vero ad iuventutem pervenerint insalubres euadunt: aut contra. In uno autem tempore quod ita est neutrum consistere nequit latere? non si accipiat contingit. Nolumus autem quod nunc dupliciter dicat. Salubre igitur et neutrum corpus? quod modis dicat: quale unum quod sit sufficienter explicauimus. De signis vero deinceps dicendum.

De signis salubritatis. Cap. lxxv.

Sunt autem et ex his salubria quidem quorum presentia indicant sanitatem: et futura prenuuntiant: et preterita memorie subiiciunt. Insalubria vero que et presentem indicant egritudinem et futura prenuuntiant atque preterita memorie subiiciunt. Eadem ratione neutra dicuntur quod neutra dispositione ostendunt: prenuuntiant et memorie subiiciunt: et que nihil omnino de dispositionibus indicant vel nihilo magis salubrem quam insalubrem dispositionem ostendunt et partim quidem salubres: partim vero insalubres indicant dispositionem et quod aliquando quidem salubrem aliquando vero insalubrem et bec quod finem tria tempora veluti salubria et insalubria appellantur. Vocantur autem nonnulla a verustioribus medicis bec omnia signa prenuuntiantia quod presentia ac preteritorum indicantia: usus vero non parum? atque prenuuntiantia: atque indicantia minor autem ex his que memorie subiiciunt. Cum vero sint salubria corpora bec quod simpliciter bec vero ut nunc que et bene valentia dicunt. Salubrium simpliciter corporum duplicem diximus esse differentiam quoniam nonnulla quidem semper: nonnulla vero ut multum essent talia et semper quidem que optimam constitutionem fortiter sunt: ut multum vero que non magnopere ab illa recedunt.

De signis optime constitutionis. Cap. lxxvi.

Num autem digniores sume sunt ab his que secundum essentie rationem ipsis inveniunt et ab his que ex necessitate consequuntur operationibus: scilicet qui proprie accidentia vocantur. Ab essentia quidem ipsa eorum que optimam habent constitutionem commensuratione consimilium quidem in caliditate frigiditate humiditate et siccitate. Instrumentorum vero in quantitate ac numero eorum ex quibus componuntur ac preterea formatione situ partium singularum ac totius instrumenti. Ex his vero que ex necessitate consequuntur consimilia quantum quidem attinet ad tactum a mediocritate que in mollitie ac duritie consistit. Quatum vero ad aspectum a colore optimo et leuitatis: atque spiritus mediocritate. In operationibus ac perfectione: quam et ipsarum virtutum appellamus. Ab his vero que instrumentarias partes consequuntur

a commensuratione et pulchritudine omnium totius corporis instrumentorum ac preterea eorum quod ipsis insunt virtute operationum. Prime igitur constitutionis corporum signa indicantia sunt bec. Eorum autem que ab ipsa deiciunt: et adbuam salubria existunt nonnulla quidem in consimilium temperatura vitium aliquod paruum habent: nonnulla vero in instrumentariorum commensuratione: hoc quod per exiguum: accidit autem hoc vel in omnibus vel in aliquibus aut in vtriusque vitiorum vero genera eadem sunt his que virtutem perficiunt: temperatura quidem in consimilibus. Numerus autem et formatio et magnitudo et situs in instrumentariis: vtriusque vero communis unitas quam et ipsorum continuitatem appellamus: in his autem ipsis generibus sunt corporum insalubrium vitia finem vtriusque insalubritatis modum. Terminus autem qui vtriusque distinguit est operationum lesio sensibilis. Quero ab optima corporum constitutione breue aliquid deficit: revera quidem et ipsa in aliquo sunt offensa: non tamen id sensus comprehenditur. Distinguntur vero ex eo: quod magis minusve in operationibus existit: ac quia causis que egritudine parium non eque resistunt: que autem simpliciter insalubria sunt corpora distinguuntur: ob id quod facile a causis que morbos commutendi vim habent superantur. Et quoniam in vigore operationum plurimum deficiunt. In medio autem amborum collocantur ea que neutra exquirunt appellatur et cum latitudine quadam. Quo sit ut tota sanitatis latitudo in tres partes quarum singule latitudinem habent non parvam diuidatur. Erit autem prima quidem salubrium corporum secunda neutrorum tertia insalubrium. Post que deinceps sequuntur que iam egrorant corpora que sensibilibus operationum lesionibus distinguuntur. Que igitur dolore in festantur: et quorum motus sunt vitiosi: aut omnino interierunt manifestam habent determinationem. Que vero imbecilles edunt operationes in magnis quod distantibus facile discernuntur. In paruis vero ambigua sunt: atque idcirco in eo genere notre collocantur que neutrius contrariorum participat dispositionem quam et ipsam neutram dicimus appellari. Ita tamen ut eorum omnium sensus sit iudex: non ipsa natura rerum inspicatur ne periculum sit in dogma perpetue passibilitatis incidere: et quidem signa sanorum corporum: sed que insalubria: salubriaque: et neutra existunt quantitate distantia differunt duobus inuicem contrariis terminis a nobis statutis optima videlicet constitutione corporis: et nuper facta egritudine: ac deinceps considerantibus vtri eorum viciniora sunt ea que ad examen corpora veniunt. Que enim proximiora sunt optime constitutioni salubria. Que vero ab hac longius distant atque ad ea que iam egrorant magis accedunt insalubria. Que autem intermedia atque equaliter ab vtriusque distare videntur neutra. Optime igitur constitutionis corporis indicia explicauimus. Eorum vero que ab ipsa deficiunt totidem sunt numero genera que in magis et minus secari possunt. Cum autem in tres latitudines diuisa sint corporum insalubris simpliciter indicia trademus. Ex his enim et relique due latitudines innotescunt. Generaliter igitur prius a nobis in eo quem de optima constitutione sermonem habuimus specialiter autem nunc dicitur: si prius partes diuiserimus.

Sal. pars tertia.

pp

¶ Quot sunt differentie partium.

Capitulum. ix.

QUANTUM vero earum quatuor vniuersae differē-
tiae quoniam nonnullae earum principia q̄
iam existunt. Alique vero ab ipsis origi-
nem habent: alique nec altarum gubernan-
tioni participant: neque aliunde gubernantur: quum in-
stans habeant a natura potentias a quibus regun-
tur. Quedam vero sunt quae instas simul et aliunde
emanantes habent. Principia igitur sunt Cerebrū
Hepar: Testiculi. Ab his vero ortum habet at-
que eisdem subministrant. Nerui quidem et spinalis
medulla: cerebro: Cordi vero arterie: Hepati ve-
ne. Ipsa vero seminaria vasa Testiculis. Quae autem
a seipsis gubernantur sunt Cartilago: Os: Copu-
la: seu ligamentum: Membrana: Adenes: Adeps: La-
ro simplex. Reliquae vero partes cum vna cum istis
habeant ex seipsis regimen arterijs: neruis: et venis
insuper egerunt. Capillorum autem atque vnguium
neque regimen vllum est sed generatio tantummodo.
De igitur sunt partium differentie.

¶ De signis cerebri.

Capitulum. x.

INDICIA autem singularum temperatu-
re sumpto a cerebro initio deinceps di-
cemus. Sunt vero quinque vniuersa ge-
nera quae ipsius naturam ostendunt. Pri-
mum quidem totius capitis dispositio.
Secundum vero sensibilibus operationum virtus et
vitium. Et tertium actuum. Quartum earum quae
tenent principatum. Et quintum naturalium. Aliud
vero genus praeter haec omnia ea quae extrinsecus ad-
uenit alteratio. Et quidem totius capitis dispositio
ex magnitudine et figura sumit atque capillis.

¶ De paruitate et magnitudine capitis. Capitulum. xi.

QUANTUM igitur caput vitiose constitu-
tionis cerebri proprium est indicium
magnum vero non necessario indicat
donam cerebri compositionem: sed si q̄
dem ob insitae virtutis robur: quae mul-
tam atque optimam materiam afforma-
uerit: eueniat optimum est signum: at si ob materiae
tantum multitudinem baudquaquam bonum. Distin-
guenda vero sunt haec et ex figura ipsa: et ex his quae ab
eo habent ortum: a figura quidem ipsa si concinna.
Semper enim hoc bonum est signum: ex his autem
quae ab eo ortus habent: si valida est ceruix: et si alijs
ossibus optime consistat: atque omnis praeterea neruo-
sa substantia boni sit habitus ac robur habeat intē-
tum. Propria autem capitis figura est veluti si exco-
gitares sphaeram: exquisitae rotundam: cetera constru-
ctam paulatim vtrinque depressam. In hac enim ne-
cesse est ut postiores prioresque partes plus gibbe-
fiant quam sphaerae conueniat. Quae vero vtrinque consistunt
magis recte: quod si ea quae secundum occiput emi-
nentia aliquatenus minuatur simul intueri oportet
neruos: atque ceruicem vna cum ossibus alijs. Nam
si secundum naturam constiterint materiae defectu non
virtutis imbecillitate contingit. Illis vero non recte
se habentibus principium est debile sed magna ex
parte defectus qui occipiti eueniunt consequitur eo-
rum quae ante diximus imbecillitas: rarissimeque alijs

ter euenire consuevit. Caput autem quod secundum
occiput in acuties tendit animaduertere oportet bis
dem adhibitis distinguendi rationibus quibus an-
tea in capite grandiori facto videbamus. Truplimum
vero et hic optimum est signum figura concinna eius
partis quae cerebro adhaeret quam nonnulli medici
posterius cerebrum appellare consueverunt quae ad-
modum et posterius existit ea figura quae graecae littere
alpha formam habet praefinitam. Est vero huiusmodi
pars spinalis medulae principium et eius ratione ner-
uorum omnium in toto animali qui actionibus ob-
seruiunt. Ipsa autem pars posterior per seipsam pau-
cos admodum sensitivos obtruncat: neruos: plurimos
vero actiuos sicut et anterior sensitivos quidem plu-
rimos paucos admodum actiuos: quare ubi bene
fuerit affecta vtraque pars robustas habebunt eas quae
ab ipsis deriuationes. Eadem quoque distinctiones
adhibende sunt ad partes capitis anteriores ad fro-
tem attinentes: quae etiam ad posteriores earundem
quae et paruitatem et magnitudinem inspicere oportet
et atque eisdem figuram et sensus ibi collocatos visus
gustum: atque odoratum. Nec enim si inuicem indi-
cant atque attestantur: et quae a principijs oriuntur
principij virtutem et vitium: et principium ea quae
ab ipso nascuntur.

¶ De operationibus obtinentibus principatum. Capitulum. xii.

QUANTUM autem operationum quae obtinent: prin-
cipatum. Virtus ac vitium sunt ipsi prin-
cipij seorsum tantummodo indicia. Quocir-
ca autem operationis principatum obtinen-
tes quae a solo principio proueniunt. Ingenium qui-
dem igitur subtilis cerebri substantiam indicat: rar-
ditas vero intellectus crassam: discendi vero facilis
tas formarum facile susceptiuam. Memoria autem
stabilem ac firmam. Sicut et discendi difficultas for-
marum non facile susceptiuam: et obliuio fluidam.
Mobilitas quoque in operationibus calidam. Stas
bilitas autem frigidam. Adhuc autem duo iudicio-
rum genera mihi videor praetermisisse. De quibus
sum ab initio me dicendum pollicitus quorum alte-
rum ad operationes attinet naturales. Alterum ve-
ro ad ea quae extrinsecus occurrant. Erit autem in
vtrisque sermo communis.

¶ Signa bonae temperature cerebri. Capitulum. xiii.

QUIDEM cerebrum soletur donam
quatuor primarum qualitarum tem-
peraturam omnia quae diximus habe-
bit moderata. Et excrementa quae vel
per palatum: vel aures: vel nares: vel
oculos expurgantur: haec quoque modis
cefe habebunt atque ab his quae extrinsecus occurrant
minime ledetur: quae scilicet vel calefaciunt: vel frige-
faciunt: vel humectant: vel exsiccant. Talibus igitur
capilli capitis cum adhuc sunt infantes subruffi: cum
vero pueri subflauis: cum iam adoleuerint flauis sunt
medijs sunt inter eos qui omnino sunt crispi et sim-
plices: non tamen facile caluitium patiuntur. Quae
vero dicuntur ac posterius dicenda indicia sunt ac-
cipere oportet ut in bonis habentibus reperiri habitatio-
nibus. Quae autem ad capillos attinent: non ad locorum istis

sed ad humorum quoque temperaturam qui cerebri temperature proportionem respondent sunt referenda. Si vero calidius sit quam oporteat. In altera vero oppositione bonam habeat temperaturam: si quidem in caliditate excesserit omnia que dicuntur validiora erunt indicia: sed si parvus fuerit excessus imbecillitas. Communis autem hec ratio statuatur in omnibus partibus quarum in temperaturis vniuersis indicia sumus traditur.

Signa calidi cerebri.

Capit. xliij.

Cinceps igitur signa caliditatis cerebri preter ea que nuper diximus sunt per ea que circa caput dia rubicunda et calida magis: et que in oculis vene magis sensus parent. Capilli quoque in his ita rim in lucem editis habet in capite ortum et cum plurimum in caliditate a mediocri temperatura recesserint nigri: et robusti: et crispi sunt. Eius vero non multum subflauum quidem ab initio sunt dei de nigrescant ac progredientibus etatibus calidius patiuntur: atque eo magis qui plus modico sunt calidiores. Excrementa vero que per palatum: et nares: et oculos: et aures pauca: et concocta ipsis existunt cum integram habuerint sanitatem. Eum vero eis caput repletur continuo enim ac tum preteritum cum nulla vix seruauerint rationem tale quid eis accidit plura quidem in ipsis excrementa: sed non inconcocta generantur implenturque atque aggrauantur eorum capita a calidis cibis et potibus: odoribus: atque hisce omnibus que extrinsecus occurrant: in quorum numero est et qui nobis circumfunditur aer. Sed preter ea magis si non solum natura calida: sed etiam humiditas talia corpora extiterint. Breuibz autem somnis huiusmodi temperature contente sunt neque admodum profundis.

Signa frigidi cerebri.

Capit. xv.

Rigidioris vero quam oporteat cerebri indicia sunt plura in propriis meatibus excrementa et capilli recti et ruffi: et stabiles et qui longo post natiuitatem tempore nascuntur tenues: atque ab initio male nutriti et facile a causis frigidis offenduntur: atque hoc ipso offensionis tempore distillationibus: et grauedinibus capiuntur neque si tetigeris partes ad caput attinentes admodum calide sentiuntur. Neque si inspexeris rubicundam apparentem: et oculorum vene omnino visum effugiunt: et somno leni quodammodo sunt.

Signa siccis cerebri.

Capit. xvi.

Siccioris autem cerebri indicia sunt pauca superfluitates effluentes et sensuum perspicacitas. Sunt autem ad vigilias prompti et capillos habent robustos et qui celerrime eis genitis innascuntur: crispis autem potius sunt quam recti. Eto autem calidus sunt.

Humidi cerebri indicia.

Capit. xviij.

Amidioris vero cerebri indicia capilli plani: et nequaquam calidi sunt. Sensus autem turbulenti: et excrementorum multitudo somni multi atque profundis et hec quidem simplices sunt intemperature.

Signa calidi et siccis cerebri.

Capit. xviij.

Compositae autem primum calida et sicca secundum quam et superfluitatibus capere et sensibus videntur: et plurimum videntur et cito calidi fiunt. Et prima quidem capillorum generatio celerrima est ac plurimo abundans alimento. Capillos vero habent nigros: et crispos et tangentes caput calidi sentiunt: et sunt rubicundi: usque ad etatem consistentie.

Signa calidi et humidi cerebri.

Capit. xix.

In vero humiditas adungatur caliditati paruum virisque qualitibus superantibus mediocritatem color bonus: et que circa oculos calidiora: vene magne et plura excrementa: et mediocriter cocta et capilli recti subflauis et non facile calidi fiunt. Implentur vero atque aggrauantur eorum capita a calidis. At si humectentur tunc multo magis excrementorum habent multitudinem. Et si plurimum caliditas atque humiditas creuerit his caput egritudinibus est obnoxium: atque excrementis abundans: et quod facile a calcificantibus atque humectantibus offendatur. Hauserit vero semper eis aduersatur atque optime in aquilone se habent: non tamen diu vigilare possunt: et cum se ad somnum conuerterint: simul graui somno tentantur: et vigilant et somnia habent inaginationibus plena visus eis turbulenti neque satis sensibus videntur: quod si plurimum in caliditate cerebri a mediocritate recesserit paululum autem humidus extiterit calide temperaturae indicia quidem superabunt cum quibus leuia que dam humiditatis signa coniungentur veluti si longe quidem humidius paululum vero calidius vehementia quidem erunt ac manifesta humiditatis indicia debilia autem caliditatis. Communis vero hec ratio in omnibus compositis intemperaturis existit.

Signa frigidi et siccis cerebri.

Capit. xx.

Rigide vero et sicce cerebri intemperature frigidum: et minime coloratum sui ratione caput reddunt: semper enim memoria repetenda que a nobis ab initio est distinctio posita: ut preterea aduertamus quantum ex humorum temperatura alterentur que circa ipsum consistunt. Proterius autem huiusmodi temperaturae venis carentes habet oculos et a causis frigidis facile leduntur. Quare et inaequali sanitate fruuntur quoniam nonnulli qui leuissima habent capita: et excrementorum moderatos effluxus. Nonnulli vero et grauedinibus et distillationibus minima ex causa capiuntur.

De sensibus.

Capit. xxi.

Sensus autem eorum in iuuetute quidem omnes videntur: atque omni vitio carent sed progrediēte etate cito marcescunt. Et ut summarim dicam omnes sceleratissima circa caput senectute ostendunt. Quare et cito canes fiunt. Capilli vero ipsis quidem genitis vix creunt: et male nutriuntur: et ruffi sunt. In progressu autem etatis superante magis frigiditate caliditatem quam siccitate humiditatem multum non caluescunt. Contra vero si contigerit siccitatem quidem plurimum dominari: humiditatem frigiditatem vero caliditati parum calidi fiunt bi.

Est pars tertia.

pp 2

Signa cerebri frigidi et humiditatis.

Lap. xxiij.

Unde vero et frigide cerebri tempera-
ture faciunt homines graui somno ten-
tari: et ad somnum facile conuerti sensu-
bus quoque minime rigentes atque excre-
mentis redundantes: et qui caput frigi-
ditati ac repletioni habent obnoxium ac destillatio-
nibus et grauedinibus facile tentantur: neque tamen
ubi calui sunt. Hec igitur indicia sunt cerebri tempe-
rature a quibus si progrediaris ad vnuquodque sensu-
rium dignotiones transferre licebit.

De oculis.

Lap. lxxij.

Ed sufficiet de oculis facere mentio-
nem. Quicunque tangentibus quidam
nifeste calidi existunt: et facili ac crebro
motu sciuntur et venas latas habent:
ubi calidi omnes sunt: frigidi vero his
contrarij: et humiditatis quidem molles simul et multa hu-
miditate pleni: siccit vero duri simul et aridi. A simili-
bus autem sue temperature causis facile offenduntur
iuuantur autem a modico contrario: vniuersi: sed hoc
quidem commune in omni cuiuscunque partis tempe-
rature dignotione oportet meminisse.

De magnitudine oculorum.

Lap. lxxij.

Magnitudo oculorum quidem ubi concinnit-
as addit et operationum virtus multitu-
dinem bene temperate substantie ostendit ex
qua sunt conformati que si desint multam
quidem substantiam non tamen bene temperatam
ostendunt.

De paruitate oculorum.

Lap. lxxv.

Arustas vero oculorum adiuncta quidem
concinnitate ac vtriusque operatione paucam
quidem sed bene temperatam substantiam
ostendit ex qua sunt conformati. Si vero so-
ciam habuerint inconcinnitatem quandam atque ope-
rationum vtriusque tunc paucam simul ac vitiosam ma-
teriam ostendunt.

De colore oculorum.

Lap. lxxvj.

De vero ad colores attinent ita distingue-
re oportet. Glauca quidem oculi qui pura
humiditate: ac non multa prefulgentia
les sunt ob splendidi luminis abundantiam.
Contra vero nigri et qui intermediam naturam ser-
uant causas quoque in intermediis habent.

De glaucedine et nigredine
oculorum.

Lap. lxxvij.

Zaucus igitur oculus fit vel propter ma-
gnitudinem vel propter splendorem hu-
moris qui a grecis cristalloides nominatur
vel propter situm prominentem: aut pro-
pter tenuitatem: et aquet humoris qui in pupilla existit
paucitatem et puritatem: atque omnibus quidem in
vnum conuenientibus fit glaucissimus oculus. Quod
si aliqua ad sint: aliqua vero non tunc maior minor
ve glaucedo contrahitur. Nigri vero oculus fit aut
ob paruitatem cristalloidis aut propter profundum
situm vel quoniam splendidi ac fulgidus exqui-
situs non est: vel quoniam tenuis humor vel superabundat:

vel purus non existit: vel propter vnam aliquam ex
his quas antediximus causas aut propter omnia fieri
confucit. In ipsis autem magis et minus (ut ante
diximus) reperitur. Tenuis igitur humor quo ma-
gis ad aque naturam accedit: et superabundat humi-
diorum oculum ostendit: quem admodum si crassior
ac minor fiat sicciorum. Cristalloides autem si qui-
dem durior existat sicciorum efficit oculum. Si vero
mollior humidiorum sic et si plus modico tenuem hu-
morem excesserit sicciorum. Si autem defecerit con-
trarium.

De cordis temperaturis.

Lap. lxxij.

Cordis autem temperaturis deinceps di-
cendum est. Si prius hec in memoria reuoca-
uerimus quod vnuquamque partem seipsa vel
calidiorum: vel frigidiorum: vel sicciorum: vel
humidiorum dicimus factam non alicui rei alteri co-
parentes sed ad seipsam: sic enim vniuersi extiterit:
cor natura frigidissimum multo sane calidiorum tem-
peraturam possidebit calidissimo cerebro.

Signa cordis calidi.

Lap. lxxix.

Calidioris igitur cordis ut admodum qui ei
proprius est: atque conueniens indicia quedam
sunt inseparabilia: et propria magnitudo re-
spirationis: et pulsus velocitas: et frequentia:
et audacia: et ad actiones natura prompta: quod si mul-
tum in caliditate excesserit: tunc furibunda quedam
iracondia: et temeritas adsunt. Est autem his thorax
bispidus: et presertim pectus: et quicumque hypochond-
drijs partes proximiores. Adagna vero ex parte ca-
lidi cordis temperatura vniuersum corpus calidum
reddit nisi hepar vehementius obstitit. Dicemus
autem paulo inferius totius corporis indicia. Est
quidem et flatitudo thoracis caliditatis indicium noster
hic quoque cerebrum plurimum obstitit: quoniam
ei magna spinalis medulla respondet: tante vero
erunt magnitudine verberis: quanta et spinalis me-
dulla: quare et spina vniuersa. Constat vero tho-
rax ad eam spina partem que Aethiaphrenum id
est dorsum dicitur: tanquam ad carinam navis. Quare
necessario eius longitudo equabitur dorso. Latitu-
do vero erit pro vertebrarum ratione: quando ad
proportionem earum crassitudinis fuerit confusus.
Cum vero cordis caliditas superans perflauerit ac
dilatauerit in primo sui ortu thoracem erit eiusdem
caliditati proportionem respondens. Quare cum ca-
put paruum: thorax autem latus extiterit maximum
hoc tibi fuerit cordis caliditatis indicium. Cum ve-
ro magno existente capite paruum fuerit propriissi-
mum bocerit cordis frigidioris signum. Si vero ca-
put fuerit proportionem respondens tunc alijs signis
de corde distinguens: ex ipsius thoracis amplitu-
dine nihil assumens.

Signa cordis frigidi.

Lap. lxxx.

In frigidiorum vero corde pulsus mino-
res existunt quam modo nature conue-
niat. Non tamen necessario tardiores
vel rariores. Respiratio autem si qui-
dem tanto thorax minor extiterit: quan-
to cor frigidius pulsibus erit propor-

hic lo-
cus i ois
bus fe-
re exem-
plaribus
grecis de
praua
uar est.
Ita em
grece
scriben-
du fuit.
Et de me
i son h
kata
tomos
sou ths
i theas
ou m
kotes
pauo
vov al
la kal
brady
tepa
kal apa
tot epa
dei noi
vi to

losto: etionalis. Si vero maior fuerit: & pro frigiditate ve-
bementia non minor: et tantum: sed etiam tardior:
& rarior. Tales autem timidi natura sunt: & sine au-
dacia: & segnes: & nudum pectus habent. De
clius vero paruitate distinguendum ut dixim? pri?
Eodem modo & de totius corporis caliditate.

Signa cordis siccit

Capitulum xxxj.

Sic aut siccus pulsus efficit duriores et
iram non promptam quidem sed feram: et
que non facile sedari queat magnas ex
parte uniuersum corpus siccus existit nisi
si hepar obstituerit.

Signa cordis humidit.

Capitulum xxxij.

Cordis vero humidioris signa pul-
sus molles: & inores ad iram quide
procliuus sed tales que facile sedari
possit: & uniuersum corpus humidu
existit: nisi hepar obstituerit. Si uero
vero coniugationem qualitatū pri-
marum vitiose cordis temperatur
ita se habent.

Signa cordis calidi & siccit

Capitulum xxxij.

Calidit siccit cordis: pulsus duri sunt
& magni: & veloces: & frequentes: et
respirationes magne: & veloces: & fre-
quentes: & multo magis ad velocita-
tem ac frequentiam vergunt thorace
cordi non aucto proportionaliter.
Si vero pre cunctis pectus habent
maxime hirsuti: & hypochondria. Ad actiones aut
prompti sunt: & tracundi: & impudentes: & mores ty-
rannicos habent: etiam ad furorē faciles: non faci-
le vero placabiles: de totius autem corporis tempe-
ratura: & thoracis amplitudine bis que ante dixim?
proportionaliter est distinguendum.

Signa cordis calidi & humidit.

Capitulum xxxij.

Si vero caliditas una cum humiditate
dominabitur: minus quidem bis quos
antea diximus: hi sunt hirsuti: ad actio-
nes vero nihilominus prompti non ta-
men feriores est animus: sed ad iram pro-
clius tantummodo. Pulsus vero magni: ac molles:
& veloces: & frequentes existunt: & respiratio: cum
thorax cordi fuerit proportionalis eandem pulsū
formam seruabit. Si vero minor existerit tanto illis
velocior erit: & frequentior quanto & thorax minor
existerit. Si aut multa facta fuerit euerio in tempe-
ratura: ac si hoc presertim in humiditate contigerit
preter ea que diximus contingunt etiam ex putredine
morbi bis qui in ipsis fuerint humoribus: corruptis
ac putrefactis. Expirationes aut maiores sunt ac ve-
lociores inpirationibus: & submissio arterie in pul-
sibus veloc.

Signa cordis bñt & fridi. Capitulum xxxv.
Amidioris vero: & frigidioris cordis pul-
sus quidem molles. Adoribus autem ne-
quaquam audaces: sed timidi & segnes exi-

sunt. Tales etiam glabrum pectus habent minime
q̄ iram retinent: sicuti & ad iram non admodū sunt
prompti. Que vero ad thoracem: & uniuersum atri-
nent corpus distinguere oportet sicuti ea que ante
diximus.

Signa cordis frigidi & siccit.

Capitulum xxxvj.

Rigidius vero cor & siccus: pulsus
quidem duriores reddit: & paruos
respirationem autem si quidem tho-
rax paruitates cordis frigiditatem p-
portionalē habuerit moderatam.
Si vero maior existerit iram ac tar-
dam. Vero pre omnibus minime
ad transcendendum prompti: cum autem coacti fuerint
transci quibusdam retinent iram. Habent autem ma-
xime omnium nudus pectus. De paruitate au-
tem thoracis: ac preterea totius corporis frigiditas
te similiter distinguendum. Unum illud commune
in hisce omnibus memoria reperentibus: q̄ quecū-
q̄ de moribus siue nunc: siue quouis alio sermone ex-
plicata sunt ad temperatū cognitiōe: non de opti-
mis moribus aut vitiosis qui ex philosophia homi-
nibus aduentunt sed de infirmitatibus ac naturali-
bus nos exposuisse.

Signa calidi hepatis.

Capitulum xxxvij.

Hepatis calidioris indicia venarum la-
titudo flaua bilis abundantior. In co-
sistenti vero etate etiam atra calidior spūs
sanguinis: atq̄ eadem ratione corp⁹ uni-
uersum nisi obstituerit cor. His venter &
hypochondria hirsuta.

Signa hepatis frigidi.

Capitulum xxxvij.

Rigidioris vero angusta venarum pectus
ta abundantior sanguis frigidior: & toti⁹
corporis habitus nisi a corde calefiat. Uē-
ter illis glaber est: atq̄ hypochondria.

Signa hepatis siccit.

Capitulum xxxix.

Siccioris autem sanguis quidem crassior &
minime abundans: vene duriores & totius
corporis habitus siccior.

Signa humidit hepatis.

Capitulum xl.

Amidioris autem sanguis quidem abun-
dantior: atq̄ humidior vene autem mol-
lores. Ita vero & uniuersum corpus nisi
si partes ad cor attinentes obstituerint.

Signa cali & siccit hepatis.

Capitulum xli.

Alidioris vero simul ac siccioris hepatis
indicia hypochondria plurimum bis pda
sanguis crassior simul ac siccior: flaua bilis
plurima est consistente autem etate & atra
venarum autem latitudo: & durities. Sic vero & uni-
uersum corpus se habet: nam que ex corde caliditas
originem habet potest obtundere eam que ab hepate
nascitur frigiditatem. Sicuti & frigiditas calidita-
tem: siccitatem vero non potest humiditas cor ad con-
trarium habitum transferre. Adedia vero inter has
que dicte sunt ea que ab hepate bñditas oritur. Ada-
gis enim a cordis siccitate superatur q̄ siccitas ab
humiditate min⁹ autem caliditate: ad huc vero mul-
to minus frigiditate. Nec enim inter omnes qualita-
tes

Sal. pars tertia.

PP 3

tes que ab hepate eueniunt facillime videntur. Ziq̃
autem q̃ cum in vnum conuenerint versuſq̃ princi
pij temperatur totum exquisite secundum illas affi
citur corpus: paulo vero inferius ipsius dicuntur
indicia.

Signa hepatis calidi & humid. **Cap. xliij.**

Amidius autem: ac simul calidius hepar
minus quidem q̃ calidius: & siccus hypo
bondria reddit bispida. Plurimum vero
sanguinis: & venas amplas: habitusq̃ cali
dorem atq̃ humidiorē facit: nisi obstitit cor. Si
vero amplius in ambabus qualitatibus a nature
modo recedat a morbis qui ex putredine: ac vitiosis
humoribus sunt facillime capitur. Adhuc autē ma
gis si plurimum augeatur humiditas: caliditas ve
ro non ita. Si autem contra parum: quidem humidi
tas crescat. Plurimum vero caliditas minime vitio
sis humoribus laborant.

Signa hepatis humid & frigid **Cap. xliij.**

Amidius autem & frigidus hepar hypo
bondria glabra sanguinem vero ad pi
uite naturam accedentem generat: cui ve
narum angustia: sic reliquum afficit cor
pus: nisi a corde ad contrariam naturam
transferatur.

Signa hepatis frigidi & sicc. **Cap. xliij.**

Rigidus autem & siccus hepar cum pau
co sanguine & venarum angustia efficit cor
pus: atq̃ frigidus: & hypochondria gla
bra: nisi & hic cor dominetur.

Signa calide frigide humide & sicce tē
perature testiculorum. **Capitulum. xlv.**

Temperatura vero testiculorum calida qui
dem ad venere proclius: & masculorū ge
neratrix & secunda celeritēq̃ genitalis
partes obsepi piliis: simul autem & circum
iacentes attingit partes: frigidior vero contraria effi
cit: & humida quidem multo & humido semine abu
dat. Sicca paucū & modice crassum gignat semen.

Signa calere: & sicce tēperature testiculorum. **Cap. xlvj.**

Alidior vero ac siccior & crassissimum se
men habet: & fecundissima est ac celeriter ab
instro procreus ad coitum excitat animal.
Sed & his genitales partes citissime bisp
de sunt: atq̃ omnes que circumstant supra quidem
vsq̃ ad umbilicum infra vero vsq̃ ad media femo
ra petulca igitur est: & ad libidinem prona butusce
modi temperatura statim vero satiat: & si cogatur
offenditur.

Signa cale & hūide tēperature testiculorum. **Cap. xlvij.**

Autem caliditas humiditati coniunga
tur bursuti quidem tales minus: plus ve
ro semine abundant non tamen plus cere
ris appetunt: sed minores detrimento pre
ter modum veneris indulgent: quod si satis excre
uerint: & caliditas & humiditas non sine detrimen
to a veneris abstinent.

Signa frigide et humide temperature testiculo
rum. **Capitulum. xlvij.**

Sed vero frigidiorē & humidiorē tē
peraturam testiculi habuerint partes
circumposite glabre sunt: & tarde rem
veneram exercere incipiunt: neq̃ pro
ni ad actus butusmodi sunt. A quosq̃
vero & tenuē ipsis est semen: & infecun
dum & feminarum generatiuum: vel omnino non ge
nerans.

Signa fride & sicce tēperature testiculorum. **Cap. xlix.**

Rigidior vero & siccior temperatura simi
lis quidem in reliquis est antedictis: cras
sius vero in ipsa semen existit: atq̃ omnino
paucum.

De habitu totius corporis **Capitulum. l.**

Optus autem corporis habitus diximus:
& superius quomodo & hepatis: & cordis
naturam sequantur: ei autem magis assy
milatur quod vnam aliquam ex primis q̃
litatibus potentiorē habuit: quas & effectivas ap
pellant. Totius vero corporis habitus in illis ma
xime dicitur partibus que prae oculis subijciunt
tur. Sunt vero he: musculi qui omnia ambiunt ossa:
carnes quedam compositae ex prima & simplici carne
& preterea fibris quibus innascuntur: propria em
musculorum substantia bis duobus constat: que ve
ro ad ipsos vasa pertingunt: veluti riuus quidā sunt
qui non substantiam complent: sed eis subministrat
ut in vita permaneant. Dicuntur igitur & horum tē
perature inditia in bene temperata habitatione: nā
que male temperate sunt cures permutant ex seip
s formantes & quedam ex inditijs corrumpunt. Ita in
bene temperata regione: si quis se tēpore estans nu
dum soli exposuerit permutabit inditia que ex colo
re: & duritie: & mollitie sumuntur. Si vero quēdam
dum bonam temperiem obtrinet locus ita & ipse be
ne temperato viciu vsus fuerit ut qui neq̃ se nudum
singulis diebus in sole plurimum torrefaciat: neq̃ si
cuti pleriq̃ more puellarum: continue in vmbra des
gat: hic certa: atq̃ exquisita temperature inditia pre
se feret: tanquā igitur ipse hoc futuro sermone nūc ad
ipsum accedemus.

Signa moderate tēperature **Capitulum. li.**

Moderate tēperature inditia fm totum aīa
lis habitū. Color quidē ex rubro & albo cō
mixtus: capilli vero flauī: & vplurimū me
diocriter crispī. Carnositas autē mediocri
tas in qualitate & quāritate. Mediū est effi ex q̃
te butusmodi corp? inter oēs excessus: ut q̃ ad ip
s dicant: & cognoscant: nā & crassum corp? ad hoc cō
paratū dicit crassum: & tenue ad hoc eodē mō: & car
nosum & macilentū: & pingue: & durū: & molle: & bisp
pidū & glabū: nullū igitur bonū corpus: est mediocri
tate habens. Sed qualis polylecti regula ad sum
mū toti? peruenit mediocritatis: adeo ut neq̃ tangē
tibz molle videat: neq̃ durū: neq̃ frigidū: inspicie
tibz vero neq̃ bursutū: neq̃ glabū: neq̃ crassum:
neq̃ tenue: aut aliquē aliū hīs excessum vel defectū.

De corpore calidiorē. **Capitulum. liij.**

Accūs autē i caliditate a medio recedunt:
nō tñ in humiditate & siccitate: bec q̃tū ad
earnosuz gen? attinēt (de bocei pñs est ser
mo) vident qdē tangētib? calidiora tantū
quantum & eorum temperatura calidior tanto ves
ro magis bursuta sunt q̃to & calidiora: & min? pin

guedinis habent: colorem autem rubrum: et capillos nigros habent.

Signa frigide temperature.

Cap. liij.

Rigidioris autem temperature indicia sunt pilorum carentia: pinguedo: et frigiditas que tangentibus obuiat. Color autem vna cum capillis rufus: et vbi frigiditas excesserit luidus quodammodo existit: quem nonnulli medici colorem plumbeum appellant.

Signa sicce temperature.

Cap. liij.

Siccior autem temperatura tanto magis est: et durior bona temperatura quanto maior est siccitas. In reliquis autem eodem modo se habet.

Signa humidie temperature.

Cap. liij.

Humidior etiam in reliquis quidem eodem modo se habet. Adilius autem carnosus et mollior et quidem secundum coniugationem qualitarum primarum facie intemperature compositam habet indiciorum formam.

Signa calide et sicce temperature.

Cap. liij.

Alidior simul: ac siccior est vrsuta magis: ac calida et dura existit: et pinguedine caret tenuisq; est: et capillos nigros habet. Si vero multum in caliditate excedat: color quoq; niger illi adest.

Signa calide et humide temperature.

Cap. liij.

Alidior autem: et humidior temperatura mollior: et calidior et carnosior tanto est bona temperatura quantum et verisq; qualitatibus aucta fuerit. Quod si plurimum augeatur cito similiter a putredinis corripitur morbis quoniam et humorum vitio prompte laborat. Si vero parum quidem humidior sit multo vero calidior: molliores quidem parum vrsutemodi sunt his qui bonam habent temperaturam et magis carnosius: non parum vero vrsutiores: et tangentibus non parum calidiores. Nigri vero eis capilli: et caro pinguedine caret. Si vero paulo quidem calidior multo vero humidior: mollior bis caro est: et multa: et color commixtus est ex albo et rubro et tangentibus paulo calidiores. Et ut summam dicatur omnibus temperature coniugationibus semper superexcedentis qualitatibus indicia eminebunt.

Signa frigide et humide temperature.

Cap. liij.

Rigidior autem atq; humidior temperatura: si parum quidem utraq; augeatur capillis nuda est: et alba: et mollis: et crassa: et pinguis. Si vero magis excesserit reliqua quidem sunt secundum proportionem augmenti qualitarum: color autem vna cum capillis rufus quemadmodum si plurimum utraq; augeatur luidus. Si vero qualitarum augmentus fuerit inaequalis et usque superexcesserit indicia eminebunt.

Signa frigide et sicce temperature.

Cap. liij.

Autem frigiditas vna cum siccitate equaliter augeatur: natura durior: ac tenuis: et glabrum corpus habent: et tangentibus frigidum: pinguedo tamen ipsis et si graciles sunt per carnes dispersa. Capilli autem et color frigiditatis modum: ac proportionem sequuntur. vbi veroca-

lida: et sicca temperatura in tempore decrementi: in frigidum et siccum labitur habitus: tunc vbi graciles sunt et duri atq; atra bilis in eis dominatur: et ob id nigri simul: et vrsuti euadunt. vbi igitur altera qualitas plurimum dominatur: altera vero parum a mediocritate recedit superabunt eius que dominatur: exilia autem erunt alterius qualitatibus indicia. In omnibus vero de quibus supra diximus et postea dicemus: commune est temperature indicium si membrum facile frigesit: vel frigiditatis: vel raritatis. Si vero non facile: vel caliditatis: vel densitatis. Si vero a desiccantibus offendatur: et aridum et siccum: et non facile mobile fiat siccitatis quemadmodum et si ab humectantibus grauiter se habeat humiditatis. Insuper cere autem oportet si eandem omnes musculi seruant temperaturam: vel minime eandem: atq; in omnibus antem aduertere subiectorum ossium quantitatem. Non enim gracile videtur membrum cum tamen non sit gracile quo ad musculos attinet. Sed propter ossium tenuitatem tale videtur sic et crassius quibusdam plerumq; apparet non ob ossium amplitudinem sed ob multitudinem carnis que vel aucta vel diminuta: vel durior aut mollior effecta siccus aut humidus membrum offendit. Pauca igitur: ac dura siccus multa autem et mollis humidus. Sic et intermedia spacia similitudinum corporum ut plus: vel minus humide substantie in seipsis continent: vel crassius: vel tenuius: vel humidius: vel siccus membrum offendunt. Humidius quidem vbi subtilior: et plurima est humiditas: siccus vero vbi crassior simul et minor. Ipse enim solide corporis partes que vere solide sunt: ac prime nullo modo possunt effici humidiores. At satis est si quis eas celeriter exsiccati prohibeat. Inter septa autem in ipsis spacia hac vel illa humiditate complere possibile. Nec vero est proprium partium similitudinem alimentum quod ex appositione fit: non per vasa attrahitur: communis autem hec ratio et omnium partium existit: iterum insalubrium atq; insalubrium causarum doctrina repetetur: nunc autem ea que ordine sequuntur attingamus.

Signa siccit ventriculi.

Cap. lx.

Ventriculi indicia eius quidem qui natura siccior existit si celeriter subundi fiant et paucus eis sufficiat potus: et plurimum autem aggrauentur fluctuationibus infestentur aut superfluitet id quod abundet cibis delectantur siccioribus

Ventriculi indicia eius quidem qui natura humidior existit si neque subundi fiant: et superabundans humidum facile tolerant: et cibis gaudeant humidioribus.

Signa calidi ventriculi.

Cap. lxij.

Alidior vero natura ventriculus melius quidem concoquit quam appetat: et multo magis quecumque dura sunt et non facile alterationem suscipiunt. Nam que facile alterantur in ipso corumpuntur gaudetque calidis potibus: ac cibis: neque a frigidioribus lam percipit noxam si modice ipsis utatur.

Gal. pars tertia.

PP 4

Rigidus vero natura ventriculus ad appetendum quidem plurimum viget ad concoquendum autem minime tales preferim ci-
bos qui frigidi sunt et non facile alteratio-
nem suscipiunt. Et ita itaque in ipso accescit atque ideo
acidis eructationibus talis ventriculus plurimum
abundat: et gaudet quidem frigidis sed ab eorum usu
in modico offenditur. Ita et ea que extrinsecus frigi-
da occurrant nequit longiori tempore tolerare quae
admodum neque calidus calida. Adale vero tempera-
ture que morbi ratione ventriculum occupant hoc
differunt ab his que naturales existunt quoniam con-
traria non autem similia appetunt quemadmodum
naturales.

De malis temperaturis in ventriculo contu-
gis. Capitulum. lxiij.

Male autem temperature in ventriculo con-
tingat ex compositione simplicium cognos-
cuntur. Oportet autem eas que iam sunt
dicte diligenter advertere easdem ab his que
dicuntur distinguentes: non solum enim ventriculus
siccus et minime sitientes facit: et frigidi calidi-
ve por appetentes. Sed ea quoque viscera que in tho-
race sunt ut cor: et pulmo. Sed qui ob horum sitient
caliditatem plus inspirant et longius expirant: atque
estum in thorace sentiunt non sicut qui ventriculi ra-
tione in hypochondriis caliditatem patiuntur: et cum
potauerint non statim sedatur sitis et magis cum fri-
gidum hauserint quam cum calidum nimis. Refrigerat
autem eosdem et frigidi aeris inspiratio: que nihil eos
tuat qui ventriculi ratione sunt sitibundi. Ita et hi
qui contrario modo se habent a frigida inspiratione
sensibilem sentiunt effectum.

Signa pulmonis frigidi. Capitulum. lxxv.

Et hoc maximum sit frigidi pulmonis
indicium. At vero frigidum inspiran-
tes manifeste dolorem sentiunt: et frigi-
ditatem ita et caliditas est ipsis amica:
sed et pituite excrementa cum sreatu et
tussi expiunt.

Signa pulmonis siccit. Capitulum. lxxvj.

Pulmonis autem siccitates excrementis va-
cant: et pituita: et vocem claram efficiunt: quae
admodum humiditates obscuram reddunt
ac raucam: et cum vehementius: aut acuti-
us loqui studuerint tunc intercidunt excrementa.

De voce.

Capitulum. lxxvij.

Qui tamen ipsa vocis magnitudo a ca-
liditate: sicut neque paruitas a frigidita-
te fit: sed altera quidem asperae arterie la-
titudinem sequitur et vehementiorem ef-
fectum. Paruitas vero a contrariis ad-
venit causis. Quare neque semper: neque primum: sed
ex accidenti: et solas naturales temperaturas: non
autem adventicias vocis magnitudo: aut paruitas
sequitur. Quoniam etenim talia instrumenta tem-
perature ratione sunt facta: ad hec autem consequi-
tur ususmodi vox. Idcirco contingit ex voce de na-
turali temperatura ratiocinari.

Am et lenis vox arterie lenitatem conse-
quitur: sicut et aspera asperitatem. Leni-
tas igitur arterie moderatam sequitur
temperaturam: asperitas vero siccitatem.
Asperitas etenim fit ab inequalitate vi-
ri corporis. Arteriam vero duram similitudinem par-
tium ex quibus constat siccitas: inequalem vero dis-
perse in eisdem humiditatis defectus.

De Voce acuta. Cap. lxxij.

Odem modo neque acuta natura vox sine an-
gustia faucium neque gravis sine latitudine
fieri potest. Angustia igitur ab inertia: atque
innata nascitur frigiditate. Latitudo autem
a caliditate differentiis igitur naturalibus vocum: ve-
que ex affectu aliquo sunt sunt proportionales: que
et ipse indicia sunt causarum a quibus originantur de
quibus in libris de voce sufficienter distincti. Reliquae
vero partes animalis interiores exilia habent tem-
perature indicia tentandum tamen ea ex iuvantibus
atque nocentibus agnoscere: ac praeterea naturalium po-
tentiarum operationes. Dicitur vero est in tertio de
causis accidentium: quod cuiusque potentie virtus: et vir-
tum temperatura principalis existat temperaturarum
itaque indicia iam explanavimus.

Signa nature instrumentariae.

Cap. lxx.

Inter magnitudinem vero et formatio-
nem: vel numerum: vel situm quorumque
quidem sensibus subiicitur errata cog-
niti facillima sunt: que autem sensu
percipi nequeunt quedam cognitiones
habent difficilem: quedam vero facilem.

Lapittis igitur magnitudo: ac figura: et cerebri simul
in propatulo sunt. Et de his antea diximus: sic et
thoracis sunt: quorumque ad scapulas: et humeros: vel
brachia vel cubitos: vel extremas manus: vel coxas
dices: vel femora: vel tibias: vel pedes attingunt non est
difficile agnoscere: siue secundum formationem: siue
secundum magnitudinem ex his aliquid non recte se
habeat: siue secundum numerum vel partium ex quibus
constant compositionem singularum etiam ope-
rationis detrimenta facile patent. Quae autem intra
corpus sunt non omnia possunt agnosci.

De ventriculo. Cap. lxxi.

Cuiusdam enim ventriculum adeo par-
vum: ac rotundum: ac primum secundum
hypochondria situs habentem inspe-
xi manifeste ex circumscriptione propria: et
videntibus: et tangentibus apparet.

De Vesica. Cap. lxxij.

Inter et cuiusdam vesicam contigit intueri
ita expositam: ac parvam: ut si quando
viam tardius excerneret tumor qui-
dam circumscriptus manifeste cerneretur
non tamen aliud ex interioribus quicquam
mihi unquam manifestum prebuit indicium. Tentare autem
oportet quod maxime fieri potest virtutem ipsorum: ac
virtutum: et si non certissima scientia: artificiosa saltem
conjectura comprehendere veluti exempli gratia in
bepate.

De bepate.

Cap. lxxij.

Vidi enim aliquos & quidem plures quibus uene erant angustae: & totum corpus colore priuatum qd si plusculum ei de assumpsisent qui praefertim flatibus excitandis aptus esset: & crassius: ac telus: nonnulli quidem ueluti podus quendam insidens: atq; suspensum in profundo dextre bypocostiorum partis sentiebant. Nonnulli uero cum quadam natione dolorem sentientes. In his quidem uerisimile est hepar esse paruū: atq; angustos meatus habere.

De homine pituitoso uomente bilem. Cap. lxxiiij.

Aterum uidi cuius totus habitus pituitam pre se ferebat: quotidie tamē bilem pallidam euomebat. Censui igitur inspicienda alui excrementa: in quibus minimum bilis apparebat. Quare coniectura quadam comprehendē eū meatum qui biliosum egurgitat humorem non minimā eiusdem partem ad inum uentriculi locum quā greci pyloroni: id est hostiarū uocant effundere: ut in quibusdam apparet animalibus ex quibus dicitur qd plurimum ad eorum que latent sensum confert cognitionem ea que ex sectionis inspectione habet perita & operationum: atq; uilitatū inuēto. Quicūq; igitur facultatem dignoscendī huiusmodi corpora que ita lapsa sunt consequi cupit oportet ipsum in sectionibus: ac in operationum: atq; uilitatum inuentionibus exercitari. Scripsimus uero de omnibus seorsum in tractatibus alijs de quibus in fine libri omnino proposui facere mentionem: ut discendī cupidī intelligane quēcūq; discere optauerint ex quoniam possint haurire tractatu. Sed tamē de hisce satis.

Quomodo cognoscatur corpa egrotantia. Cap. lxxv.

Quēcūq; uero ut nunc insalubria sunt: hoc est que tam egritudinem patiuntur dignoscere & hec ipsa oportet. Que quidem subijciunt sensui: ex eorū que ipsi insunt sū natura pmutatione in magnitudine colore: figura: numero: & situ: & ea que est sū duritiē & molitiem: & frigiditatem: & caliditatem differentia. Que autem uisum effugunt ut summam dicam ex operationum lesionibus aut his que excernuntur aut doloribus: aut tumoribus praeter naturam: aut horum quibusdam: uel omnibus.

Signa cerebri patientis. Cap. lxxvi.

Articulatim autem que quidem sunt in cerebro egre dispositiones: aut dementie speciei: aut sensibilibus imaginationum lesionibus aut actuum qui sū electionem fiunt aut ex his que excernuntur per palatum: uel nares: uel aures: aut horum qui ei dolores eueniunt differentijs.

Signa cordis patientis. Cap. lxxvij.

Cae uero in corde sunt ex difficilis anhelus speciebus: & tremulis motib; qui ipsi cōtingunt: ex pulsibus quoq; eius atq; artieriarum & ab excandescētia sū celeritate aut tarditate a febribus: & refrigerationibus: & in colore differentijs: ac eis qd ipsi adueniunt doloribus.

Signa hepatis patientis. Cap. lxxviij.

He autem in hepate ex defectu humorum atq; abundantia: & ad id quod praeter naturam euerfione & colore malo ac praeter ea ex pmutatione nature in his que ad alimentū diductionem: aut superfluitatum attinent excretionem: sed & ex grauitatibus & tumoribus: & doloribus non modo his qui in eo ortum habent uerum: & in illis qui cōpariēdi ratione proueniunt: quēcūq; dum in aliqua: uel spiritus grauis uel iussis specie.

Signa uentriculi patientis. Cap. lxxix.

Sic & uentriculi affectus agnoscitur ubi in cōcoctione & appetitu humidit: uel siccit alimētū: uel superfluitatum excretionē desinquitur. Ita etiam ex singulibus etuuationibus nauicis: uomitibus & ipsis eorum que euomuntur speciebus.

Signa thoracis patientis. Cap. lxxx.

Tha & thoracis agnoscuntur affectus expirandi difficultatibus iussibus & doloribus qui in ipso sunt: & ex eorū que cum iussis expiuntur differentia. Sic & asperae arterie egritudines difficiles anhelus: & iusses & dolor in loco: & que expiuntur & uocis offensiones ostendunt. Secundum uero eandem proportionē: & in alijs omnibus accidit partibus. Nam ex tumore: dolore: & operationum lesione & excrementorum differentia sumuntur indicia. Excrescentie autem non naturales in inflammationibus durisq; ac laxis tumoribus: & erepsilatis sunt explorande. Dolor autem quēcūq; obsederit locum: aut continuatae solutionem: aut subitam alterationem ostendit. Soluitur autem continuata incisione exesione: fractione & tensione: alteratur uero substantia a caliditate: frigiditate: humiditate: siccitate: leditur autem operatio tripliciter aut quia de bilis: aut quia uisose: aut quia nullo modo fit.

De differentia eorum que excernuntur. Cap. lxxxj.

Quēcūq; autem excernuntur: nonnulla quidem sunt ueluti partes patientium: locorum: nonnulla uero tanq; excrementa. Que uero in ipsis naturaliter conueniunt singula propriam facient iudicationem. Dictum est autem de hisce omnibus plenus in tractatu de membris passis quem nullus ante nos aut in artem redegit: aut ad absolutam perfectionem deduxit quemadmodum & in omnibus alijs euenit quibus initium quidem aliquod ab antiquis est datum non tamen absolutū est opus egrotantium itaq; corporum ex tractatu illo indicia sunt sumenda. Eorum autem qui in egritudine lapsi sunt: & qui sanitati restituendi praesens doctrina complectitur.

Signa future egritudinis. Cap. lxxxij.

Eorum igitur indicia quibus egritudinis periculum imminet mediam formā habent inter ea que sanis: & que egrotantibus eueniunt: siquidem sanis omnia sū naturam insunt praeter naturam ho egrotantibus: quatenus egrotant in cōfinito autem horum ea que sunt corporum neutrorū indicia quorum nonnulla quidem sunt ex eorum ges

nere que secundum naturam sed vel qualitatibus: vel quantitativibus: vel temporibus permutata: quedam autem ex his que preter naturam et minora his que egritudinibus adsunt: atque idcirco de quidem eorum dispositiones que in egritudine casura monstrantur: sunt ex neurozorum genere atque una ea que ipsa indicant signa. Primo enim hec sanitatem ostendunt secundo autem egritudinem: et sunt eadem signa secundum ad aliquid habitudinem: neutra et insalubria: que quidem presentem dispositionem insalubria. Neutra que vero futuram premonstrant insalubria. Eadem vero ratione et quecumque egrotantibus signa salutaria apparent dicuntur quidem salubria: qua futuram sanitatem ostendunt: dicuntur etiam egra quatenus presentem ostendunt egritudinem. Neque in ambiguo est quod que sunt utroque indicativa neutra dicuntur: secundum unum quoddam neutri vocabuli significatum: neque vero mirari oportet eadem signa tres in diversis habitudinibus servare rationes que et salubria: et egra et neutra dicantur: secundum vero alterum significatum quecumque his qui a morbo referuntur insunt signa neutra appellamus: neque in alio significato accipiunt ea que sensibus insunt. Hec quidem omnia in pluribus et conceptibus et rationibus subiiciuntur: quecumque vero in his qui integra sanitate fruuntur inter salubria tantummodo computantur. Et quecumque egritudinibus insunt neque futuram prenunciant sanitatem soli: et hec egrozorum conceptui subiiciuntur. Sed de his quidem postea dicetur: nunc que futuram premonstrant egritudinem prius exequamur. Cum vero sit eorum differentia duplex prius ea pertractemus que quantitativibus vel qualitatibus vel temporibus: non autem propriis speciebus ab eo quod secundum naturam evariant: veluti ciborum appetentia intentia: vel dissoluta aut que non servant tempus consuetum: aut que ad edulia non visitata ferantur: aut excretiones cibi superfusum tatum que aut pauciores aut plures: aut humidiores: aut duriores existant. Sic humidiorum excrementorum: vel defectus vel superabundantia preter consuetudinem naturalem aut in colore: aut in consistentia varietas aliqua. Aut in tempore excretionis: vel gille plures: ac somnus aut non consueto tempore. Eodem modo potus plurius: aut paucioris calidi: aut frigidi insolens appetitus sicuti et circa rerum venerarum usum immodica aut intempestiva concupiscentia: et plures aut pauciores sudores his qui sint oportuni: et ad motus torporis: aut si moveri tentaverint gravitas: aut rebemens exsolutio menstruum occultatio: vel immodica: aut diminuta evacuationio. Sic et que per ora venarum (greci hemorroidas appellant) sit sanguinis effusio. Sed non eadem que prius in cibo potuque voluptas sunt future indicia egritudinis ebetudinisque animi non naturalis: aut oblitio quedam inconsuetas: aut somni qui pluribus imaginationibus abundant quam prius auditus: et odoratus visusque ebetiores: aut turbulentiores: et ut simpliciter dicam quecumque secundum naturam inveniunt: hec quidem augmenta: hec vero comminuta: hec vero temporibus quibusdam aut qualitatibus immutata. Siquidem et ipsius corporis moles aut maior: aut minor: aut magis alba: aut magis rubra quemadmodum liuidior: aut nigrior: rufiusque ac sternutamenta: et status plures aut pauciores his

qui secundum naturam sic et quecumque per nares: vel palatum: vel aures per quos meatus cerebrum: expurgatur vel temporibus: vel quantitativibus: vel qualitatibus immutata: hec igitur omnia ex genere eorum sunt que secundum naturam. Alioquin autem ventris: vel in ore ventriculi: vel in aliquo intestinozorum: aut cum alius subducitur: aut cum vomitus excitatur aut cum mingitur: siue aliquis alius dolor mediocri ex genere quidem existit eorum que preter naturam: non tamen qui ita se habent egrotare dicuntur: sicuti neque qui capite gravantur: aut dolent: aut vigilant: cum nondum in consuetis impediantur operationibus. Hic enim in butulicemodi dispositionibus terminus est. Atque idcirco in eo quod ad aliquid eandem dispositionem egram atque neutram appellabimus. Illam pro vigore potentie que vel facile substat: vel vincit unaqueque ex his quas antea diximus: non morbus est: nec neutra dispositio: sic et quecumque in sensibus: non in eo quod magis: aut minus invicem differunt: sed toto genere sunt preter naturam. Et hec sunt signa morborum donec modica fuerint: et nondum hominem a consuetis operibus sufficiunt amovere. Alia vero sunt in gustu quidem cum vel salis vel amari: vel alicuius alterius qualitatis sapor nobis indicatur siue in omnibus que bibuntur: aut manducantur aut preter quod aliquid assumatur salvia ipsa talis sentiat. In odoratu autem quando alicuius virtus qualitatis sensum habemus nullo odore presentis: aut cum plura differentia naribus admoveamus omnia veluti similia sentimus. Scipius vero: nihil sentimus: aut aliquid fetens etiam si nihil adsit quod feteat. Quantum vero ad auditum soni: et strepitus ad id quod preter naturam pertinet. Quemadmodum in visu quecumque ante oculos apparere creduntur nigra: et atra: et cerulea: et rufa: et flava: et nonnulla rotunda: nonnulla autem oblonga: quedam gracilia quedam crassa oculis precepi videntur. In sensu autem tactus cum inequalitas aliqua: vel spissitudo: vel gravitas: vel tenetio: vel torpida: vel ulcerosa dispositio in toto corporis habitu sentitur: sic et in singulis partibus vel tenetio: vel compressio: vel morbus: vel gravitas: quando modice fuerint: ac minime firme neutram quidem dispositionem adesse demonstrant: futuram vero egritudinem prenunciant.

Signa corporum egrotantium. Cap. lxxxiij.

Que iam in egrotantibus signa videntur ex quibus nonnulla salutem nonnulla moriem potest videri. Prima quidem salubria: altera vero genere quidem egra: secundum speciem autem perniciose dicuntur. Sumuntur autem ut universatim dicamus ex operationum virtute ac vitio. Secundum partes vero ex particularium operationibus: quarum genera antea diximus. Primum quidem eorum que principia existunt. Secundum vero illorum que a principijs ortum habent. Et tertium eorum que ex seipsis gubernantur: a principijs autem quasdam derivationes habent. Quartum si quidem genus eorum que tunc diximus: ex se quidem ad aliquid prenoscendum inutile est. Secundum: accidit

autem et ex his aliquando precognitiones erunt quæ admodum et excrementis ex his quidem compatiendi ratione: excrementis autem semper quoniam coctionis: et incoctionis signa continent. Quare fieri non potest quin omnino significant: aut naturam materiet: aut materiam naturæ: aut neutrum neutro dominari. Salubria quidem signa dicuntur natura superante: insalubria vero superata. Neutra autem que pugnas habent equales. Sed que quidem manifestam indicant coctionem ex salubribus sunt. Si cuti que cruditate egra: que vero neque coctionem: neque cruditatem ostendunt: ex neutrorum sunt natura. Sunt vero et neutraqueque nunc quidem hoc: nunc vero contrarium significant veluti digitus denigrati. Talia sunt etiam critica idest decretoria accidentia de quibus omnibus in libris de crisi dictum est. Sicuti etiam de his que ad unamquamque attinent operationem in his libris in quibus de causis accidentium agitur. Quare omnium horum singulorum materiam ex eisdem libris colligere oportet. Ego vero prolixitate parcens hic sermone designis fines faciam: transgrediar autem ad illum qui de causis.

De causis salubribus insalubribus ac neutris. Cap. lxxxij.

Quoniam vero et harum be quidem salubres: be autem insalubres: be vero neutre. Primum de causis salubribus erit sermo: quia vero et harum nonnullæ quidem conservatrices: nonnullæ vero effectrices. Sunt autem: et tempore: et dignitate priores conservatrices. Incipendum est a conservatricibus. Quum igitur non unum tantum sit sanum corpus: sed plura ut supra diffinivimus in eorum singulis propria erit causa conservatrix. Siquidem omnis causa in eo quod ad aliquid existit. Hic igitur denuo sumendum initium ab optima corporis constitutione: ac que et salubria sunt considerandum. Eorum autem inuentionem ipsius rei natura insinuat. Si enim impatibile atque inalterabile esset corpus. Semper optima constitutio perduraret: neque artis presidio indigeret. Quoniam vero alteratur: corrumpitur: et vertitur: neque eundem servat prioris status tenorem: ea ratione auxilium desiderat.

Quot modis nostrum corpus alteretur. Cap. lxxxv.

Secundum quot igitur alteratur modis tot auxiliorum hoc est causarum conservatricum genera habebit: quas ex his que dicta sunt liquet esse ex correctivorum genere. Sed quia paulatim correctiones faciunt antequam omnis ingratum noxa non preservantes a futuro malo: sed presentis status conservatrices medici appellant. Alteratur igitur corpus a nonnullis quidem necessario a quibusdam vero non necessario. Dico autem necessario que nulla est evitandi ratio: non necessario autem reliqua. Nam aerem quidem nos ambientem semper attingere: comedereque ac bibere: et vigilare et dormire est necessarium: cibus autem et exitialibus feris obviare non necessarium. Quare circa primum causarum genus versatur ars corporis conservatrix: circa secundum autem minime. Quot igitur numero sint ea que ex necessitate corpus alte

rat distinguentes proprium in singulis eorum causarum salubrium genus inveniemus. Quæst igitur unum quidem ex ambientis facris. adbesu alterum vero ex motu: et quiete et totius corporis et partium singularum tertium ex somno et vigilia: quartum ex his que assumuntur. Quintum ex his que excernuntur et retinentur. Sextum ex anime affectionibus. Ex his necesse est aliquo modo affici corpus. Ab ære quidem ambiente: quia aut calefit aut frigitur: aut exiccatur: aut humectatur vel secundum horum patitur conurbationem aut in toto alteratur substantia ex motu vero et quiete: cum veraciter modum excesserint: aut calefactum: aut refrigeratum: aut humectatum: aut exiccatum: vel aliquid secundum horum patiens conurbationem. Sic et ex somno et vigilia ipsius parti est necessarium secundum eandem rationem. Et ex anime affectionibus: et ex his que assumuntur: aut excernuntur aut retinentur: hec siquidem omnia partim quidem evidenter: partim vero per alias causas medias alterant corpus: et sanitatem corrumpunt: et de horum singulis seorsum scripsimus in tractatu qui de salubribus inscribitur. Omnia igitur nunc dicta genera materie quedam sunt salubrium causarum: ut visu oportuno adhibito cause sunt conservatrices: atque salubres. Sed ubi a modo deliquerint insalubres redduntur unde etiam liquet ex his nullam harum rerum exteriorum: aut salubrem: aut insalubrem: a nobis existimari oportere at easdem potius quandoque quidem salubres: quandoque vero insalubres in eo quod ad aliquid esse. Nam ubi motum corpus desiderat exercitatio quidem salubris otium autem insalubre: cum vero eget quiete otium quidem salubre exercitatio autem insalubris eodem modo de cibis et potibus: et de alijs omnibus statuendum. Horum enim singula quando ut necessitas corporis exigit cum mensura: ac qualitate opportuna adbibentur salubria sunt. At cum citra omnem necessitatem: ac præter modum afferuntur insalubria. Atque hec due sunt circa salubre et insalubre intentiones rei scilicet que adbibetur qualitas: ac quantitas. Neque enim est rationi consentaneum etiam temporis occasiones: que in his que dicta sunt continentur veluti certum aliquid ab eisdem diversum introducere. Si enim tali: et tanta re allata egeat corpus nemini dubium: quin etiam in tempore opportuno afferatur occasio. Siquidem temporis inde ortum habet quoniam fluxibiles: ac facile mutabile est mortale corpus ac pro transmutationis modo alijs alio tempore eget auxilijs. Quare non est tertium aliquid præter ea que dicta sunt tempus. Sepius autem eo tantum tertio quodam ob eam quam diximus causam ad docendum uti consuevimus. Quoniam vero in his ipsis intentionibus: et aliæ cause salubres: et id quod propositum est genus continentur iustus easdem repetamus. Optime igitur corporis constitutioni cum circumfusum aer fuerit intemperie positus earum rerum de quibus nuper diximus quietis scilicet ac motus: Somni: Vigilie et eorum que assumuntur: atque excernuntur quantitas moderata conveniet. Cum vero aer a temperie recesserit tantum a medio critate cuariare oportet quantum fuerit ab optima temperatura recessus. Hi vero sunt medicocritæ terminis in ære quidem ambiente: ut neque horum reat propter frigens: neque sudet propter calidum. In exerci-

tijs autem cum primum lassari ceperit. Corpus cō-
festim quiescere. In cibis autem coctionis perfectio
et excrementorum modus in quali quantosq; conue-
niens equalis vero in his quodammodo est coctio-
ni appetitus. Quare neq; preside egent qui singulo-
rum que assumuntur quantitatem merentur. Opti-
ma siquidem natura quantum appetit: tantum etiā
concoquit. Sic et somno modum ipsa natura presi-
dit: his qui optimam corporis constitutionem sunt
sortiti. Et tunc a somno excitantur cum corpus am-
pliori quiete non eget. Eumq; talem victus ratione
adhibuerint nullum est in eorum excrementis deli-
ctum: que vel per ventrem: vel per urine meatus: vel
per totum corpus egeruntur. Nam priora quidem
ex modo eorum que assumuntur temperantur. Pos-
tum vero corpus salubriter persari facit exercitij
usus moderatus. Quies autē ab ipsis cauēri opor-
tere omnes animi immodicos affectus: videlicet Ire:
Tristitie: Furoris: Timoris: Inuidie. Nec enim al-
terant atq; a naturali statu corpus auerunt.

¶ De veneris.

Cap. lxxvj.

Enereorum vero iuxta Epicuri sen-
tentiam nullus est usus salubris. Re-
vera autem confert. Si tantum inter-
ualli in eorum usu adhibeatur. At ne-
q; resolutio aliqua sentiat: et ipse se
ipso homo quodammodo leuior factus
ac melius spirare videatur. Tempus vero ad vten-
dum opportunum. Eum omnium in rerum circums-
tantiam exquisita mediocritate corpus fuerit con-
stitutum. Eum scilicet neq; supra modum plenum:
neq; vacuum extiterit. Aut in calore: aut frigore: aut
siccitate: aut humiditate excesserit corpus. Quod si
aberrare contigerit parvus sit error. Adhuc autē
illi calefacto magis q̄ infrigidato: et pleno q̄ vacuo
et humecto potius corpore q̄ exiccato uti veneris.
Horum autem singulorum que dicta sunt: qualitas
in ipsa corporis constitutione est eligenda. Exercitij
quidem in quo totius corporis partes equa pro-
portione mouentur. Ita ut non alie quidem vitra
modum fatigentur. Alie vero citra. Libet autem: et
potius optimam habeant temperiem. Sunt enī na-
ture conuenientiores que optima fuerint predita te-
peratura. Eadem in reliquis etiam est ratio adhibē-
da. At si quod ab optima constitutione defecerit cor-
pus: non autem vehementer: et be que ipsius sanita-
tem cause conseruant ad proportionem mutabun-
tur. Sed cum multa sint huiusmodi corpora per
singula genera seorsum dicendum. Quod igitur in
temperatura euariat instrumentarium autē par-
tium seruat commensurationem duplicem habet sa-
lubrium causarum formam. Alteram quidem earum
que ipsius conseruant temperaturam. Alteram vero
eam que ad optimā transferunt. Que ita ipsius tem-
peraturam conseruant tantum a causis optime tem-
perate nature distabunt quātum et totius corporis
temperatura ab illa euariabit. Calidiora siquidem
corpora calidioris victus rationem exposcunt. Fri-
gidiora autem frigidioris: et sicciora siccioris: et hu-
midiora humidioris ac secundum coniugationem
calidiora: ac sicciora calidioris ac siccioris: eadez in
reliquis etiam coniugationibus proportionem serua-
ta. Recte siquidem causarum mixturam materia: qui na-
turales earum potentias agnouerit. Veluti q̄ mor-

bus: defectus alimentij vigilię excretio: et omnes an-
imi affectus corpus exiccant. At que his cōtraria exte-
runt humectant. Ita vero et calefacientia: et refriger-
tantia vite instituta et ciborum: ac potuum: atq; ve
simpliciter dicam: omnium que corpori afferuntur
materias quis noscens: atq; potentias salubribus
victus causis similia similibus afferendo. Siquidez
eius propositum fuerit eandē in qua acceperit cor-
poris seruire temperaturā. Quod si permutare atq;
ad melius traducere statuerit alterum est hic salu-
brium causarum genus: his quidem quas nuper di-
ximus contrarium: equaliter vero declinans ad al-
teram partem a bene temperatis: et medijs que
optimis conuenire naturis dicebamus. Calidior si-
quidem ac siccior temperatura a calidioris ac siccio-
ris victus ratione ad exactissimum bene temperatu-
re habitum minime transfertur. At salum erit usus
necessarius que tantum eis que bene temperata exte-
runt frigidiora sicciora: atq; humidiora quantum et na-
tura naturam in caliditate et siccitate superabat. Nā
tale causarum genus naturales corrigit intemperā-
tias. Alterum vero de quo supra diximus tempera-
turam conseruat. Est autem virtusq; vicissim apud
medicos usus necessarius. Nam cum plurimum sup-
petit ocij: corrigrere oportet: ac semim ad meliora
transfere. Neq; enim natura patitur eas que subit-
to fiunt alterationes hominem autē necessarijs occu-
pationibus districtum in eodem prestat habitu con-
seruare. Quo pacto igitur? hoc ipsum primum cau-
sarum genus conseruatuum appellamus. Nam for-
te magis alteratiuum et curatiuum: et naturalius de-
fectuum correctiuium vocare conueniat. Quoniam
ad vniuersum sanitatis genus referentes: non ad
eas que secundum speciem differentias quecūq; sa-
nos conseruant conseruatiua omnia vocamus: siue
preter id q̄ sanitatem conseruant ad melius totam
traducant temperaturam: siue pristinum statum mo-
do habitum tueantur: at que deteriores statum effi-
ciunt insalubria. Quecūq; igitur similem habent in
omnibus corporis partibus intemperiem: eadem
egent procuratione: que vero dissimilem: dissimili.
Nam fieri potest ut ventriculus frigidior sit q̄ opor-
teat. Caput vero calidius: atq; vitrumq; proprijs
egeat auxilijs: ac ratione eadem singule alie partes
cum fuerint aut preter modum humidiores: ac sic-
ciores: aut calidiores: aut frigidiores: sue intempe-
rie victum exigunt accommodatum. Neq; igitur mo-
do eodem omnes tales corporis partes exercerib-
mus: neq; equaliter humectabim⁹ aut exiccabimus
aut tale aliud quippiam agemus. Plenus vero de
his dixim⁹ volum⁹ne illo qd de salubrib⁹ inscribit.
¶ De causis salubribus partium instrumentaria-
rum.

Cap. lxxxvij.

Instrumentarium autem partium cau-
se salubres queadmodum et hic ab opti-
ma cōstitutione delinquit: ita et inuicē
distabūt. Alie. n. sunt salubres errorib⁹
bus q̄ in formatione cōsistūt: alie bis q̄
in magnitudine vel numero: vel positu. In formatio-
ne igitur plures cōtingūt errores. Nā et figura partis
et si qua in ea cauitas est secundū naturā: vel meas-
tus: vel ossificū: vel asperitas: vel leuitas qñ a natu-
rali mediocritate recesserit. Siquidez parum hoc pa-
tiantur: salubrium corporum reitinent appellationē.

Si vero amplius insalubrius. Quod si tantus fuerit recessus: ut operationi afferat detrimentum: ita egrotare dicuntur. Secundum quantitatem autem excessus: atque defectus ad eandem ducit differentias. In numero hoc siue una siue plures quicquid ex similibus partibus fuerint aut deficient aut superabundent. Ex hoc genere etiam sunt quicquid in nobis substantie preter naturam consistunt. Reliquum est aliud genus: quod ad situm cuiuslibet simplicis attinet partis: in quo et ipso quattuor sunt omnes differentie: prima quidem que optima existit: secunda vero que parum euarlat: atque adeo salubre adhuc efficit corpus. Et tertia que insalubre quando amplius a modo recesserit. Et quarta que tam egrum recessu plurimum reddit. Quicquid igitur partes in figura delinquant: veluti que blase varre et oblique appellantur: be quum nuper natus adhuc tenellus est formatione: atque alligatio: ne ad naturalem traducuntur habitum. Quod si ita aucto infante ad duriciem peruenierint emendari non possunt. Sic erozes quidem qui ad cauitatem attinent: cum adhuc augeri perseverant correctio nem admittunt. Cum autem iam ad vitium peruenierint nullus est remedio locus. Lautes igitur quiere atque alligatio parue redduntur. Adagne vero partium operatione: et spiritus retentione: sic et quicquid foramina oraq. Et quidem que naturalem magnitudinem partes exuperant quiere: ac cum moda alligatio minores redduntur augentur autem et naturali motu: et frictione moderata: et quibus cunctis alijs plus sanguinis attrahere natura apris. Deficientes vero partes quicquid ex sanguine oruz babuerunt corrigi quidem non est impossibile: que autem ex semine prope modum impossibile existit licet tamen aliquando loco eorum alia facere que vsum baud dissimilem present. Earum vero omnium natura opifex est: medicus autem minister. Que vero numero excedunt bis ablatis causa salubris existit. Inspicere vero oportet in quibus id fieri possit. Nam si impossibile appareat transponere tentandum est. Eadem est et earum que in situ vitia sunt emendatio. Neque in obscuro est quod duo septus: aut tria vitia eandem partem possunt occupare sicuti in eo qui ventriculi parum simul atque rotundum: atque aduersus septum habuit incumbentem. In ipso etenim magnitudo formatio: ac situs erant deprauati: temperatura quoque frigidior existebat: hic nullo artificio ad naturalem habitum transferri poterat. At ne adeo infestaretur erat remedio locus. Nam quoniam repleto ventriculo difficultate spirandi premebatur: minus cibi ac magis alimentum oportuit et qui non difficulter subduceretur ter die assuinebat. Alteri hoc cui obstructio insipere ob vasorum angustiam septus conungebat: extenuans victus pro remedio inuentus est.

De Solutione continuitatis.

Cap. lxxviiij.

Aliquum igitur id morbi genus est quod et similibus et instrumentarijs partibus cōe existit solutio scilicet prinitatis quā quicquid prius forte bis vñq adesse negaret quē intergra sanitate fruuntur quoniam semper sit passio. Quem sane latet eandem in omnibus generibus fore dubitationem. Nisi enim operationis lesio sensibilis: sanitatem ab egritudine separet: quā litatem tamen modo dispositionis introspicimus

perpetue passibilitatis dogma necessario recipiemus cum nullus sit qui omnes operationes optimas habeat. Sed de hoc quidem: ut quod ad logicam pertinet pertineat contemplationem seorsum consideret. Salubres vero causas ut bis quos nemo dubitat egrotare: deinceps percurramus a mala temperatura exordium facientes. Hic vero prius distinguamus que omnes fere medici pretermittunt alias quidem esse salubres causas eius temperature que iam facta est. Alias autem illius que et adhuc fit: sicuti etiam alias eius que futura est. Huius itaque postremo be quidem in preseruatua arius parue continentur: be vero in salubri. Prime autem inter omnes in curatiua tantummodo: sed eius quam mediam inter vitamque locauimus in preseruatua et curatiua. Jam enim factam: atque existentem egritudinem curare oportet sed que non dum quidem adest: at futura est prohibendum est ne fiat: ab ea que est in corpore dispositione. Eius autem que adhuc fit quod futurum est curare opus est. Quod autem futurum prohibere ne fiat. Prohibebis autem sublata ea dispositione quam sequi natura apra est. Talis vero dispositio causa antecedens appellatur. Facta autem egritudo curabitur soluta ea dispositione a qua primum ea que secundum naturam leditur operatio: quam quidem et ipsam morbi essentiam dicimus esse.

De communissima intentione curatiua.

Cap. lxxxix.

Curatio vero vnam precipuam ac communissimam habet intentionem ad id quod est dispositioni auferende contrarium. Ex hoc siquidem genere sunt causae ille omnes que sanitates efficiunt. Secundum partem vero ex vnicuique dispositioni contrarijs. Salido igitur affectui causa frigida contraria existit: frigido autem calida eademque in ceteris proportionem. Etenim si omne immoderatum est preter naturam: moderatum vero secundum naturam: necesse est omnino ut immoderatum ab immoderato contrario ad mediocritatem redigatur. At manifestum est quod secundum potentiam non autem imaginationem: et calefaciens: et refrigerans et quicquid alia huiusmodi oportet assumere. Toco autem secundum potentiam quod re ipsa vere tale existit quale esse dicitur: secundum imaginationem autem quod ex proprio quidem sensu tale esse imaginamur cum tamen vere tale non sit. Sed qua sint hec ratione distinguenda diximus in his libris in quibus de simplicium medicamentum potestatibus agitur. Ad inuentionem autem salubrium causarum quicquid quidem ut ad eam que iam facta est egritudinem cause salubres existunt via illa doctrine vrendum qua id quod imaginamur ab eo quod talem habet potestatem separatur. Quicquid vero ut ad eam que adhuc fit: et hac eadem via: atque illa preterea ex qua egritudinum cause inuentuntur. Esto enim si ita contigerit in humoribus putrescentibus accendi febrem. Indicatio in huiusmodi est euacuatio atque alteratio: hec quidem que putredinem finiat manente adhuc substantia euacuatio vero que totam ex corpore substantiam educat. Sed dicat quidem alterationis species concessio existit. Quam ubi inuenerimus a quibus nam causis fieri contingat tunc vtriusque eorum que hoc pacto salubria sunt scientiam tenebimus. Euacuatio

nes autem sunt: et per sanguinis emissionem: et per
steris usum et per vine vias atque eam que per cutem
fit transpirationem: ac preterea per eam que fit ad
partes oppositas attractionem: atque ad alias propin-
quas derivationem. Nam et ad hoc idem genus pertinet ci-
tare menstrua atque ora venarum: quod greci bemozboidas
appellat apire: ac per palatum naresque expurgare. Eius
igitur et hic materiam inueniuntur quibus in qualitate: et
quantitate: et modo usus adhibitis euacuatio fit: in ipsa
artis prece salubria inueniuntur: atque eorum omnium inuentione
traditur in eo vniuius quod de arte curatiua inseri-
bitur. Eadem ratione in alijs tribus intemperatu-
ris si vnum commune preceptum obseruabimus: vt
vnamquamque prius que efficit causam rescindamus.
Deinde ita ad illam que ab eadem causa facta est egres-
sione accedamus: causam salubrem inuentionem faciemus.
Secundo compositas intemperaturas ex simplicibus co-
positio demonstrabit salubria precepta. Eiusdem quoque
studuerimus per magnitudine intemperature eisdem pueniens
inuenire remedium veluti si contigerit quod in decem qui-
dem numeris ad caliditatem maiorem ea que natu-
re conueniat decidat corpus. Septem vero ad siccitatem
maiores: tunc salubrem causam in bulis mor-
di affectibus esse oportebit decem quidem numeris
frigidozem: septem vero humidiozem. Si igitur ipsi
particule patienti admoveatur tale remedium: tanto
erit frigidius: atque humidius quantum exigit partis
effecte indicatio. Quod si particula affecta in penis
tribus locis sita sit machinari oportet insuper tale in
ventre salubre remedium: cuius vis nequaquam in itine
re antea soluitur. Si itaque calidius esse oportuerit
eo quod est moderatum non solum tantam habeat ca-
liditatem quantum exigit morbus: sed ultra eandem
mensuram tantum adiciatur quantum ex situ vt per-
tingere possit ad locum patientem sit necessarius. Si
vero frigidius: non simpliciter tantum frigiditatem
oportet augere: sed et materia quoque prius est animad-
uertenda. Si enim crassa sit non admodum poterit ad
profunda penetrare: at potius contrarium prestabit
effectum spissando superficiem: atque densando: at si
tenuioribus partibus conflet: poterit sane plurimum
subire profundum. Idem in humectantibus: atque exi-
cantibus accidit: in quibus crassitudo: atque subtili-
tas partium substantie est inspicienda. A situ quidem
loci vt nuper diximus inuenit indicatio salubre re-
medium. A formatione autem: et situ simul quando
effluxus sensibiles: atque ad alium locum foraminibus
patentes habuerint: aut his omnino caruerint. Quod
enim effluxus ad principales deferri partes cognos-
uerimus auertemus atque ad illas impellemus que
nullum habent principatum. Illud vero manifestum
quod earum que intemperaturam efficiunt causarum cu-
ratio fit per euacuationem. Nam ipse intemperatu-
re sola alteratione sanantur.

Curatio Solutionis continuatatis in parte car-
nosa. Cap. xc.

Continuatatis autem solutionis curatio
intentionem quidem habet vniorem: quod
in partibus quidem instrumentariis im-
possibilis est. In similibus vero non
semper possibilis. At quandoque sicut in
carnosis sanitas conglutinatione perfici-
tur: nihil vero differt neque si coactum appellaueris
ipsam vero antecedit quando vulnus minus exite

rit partium applicatio distantium que ex formatio-
nis genere existit: vt autem hec ipsa firma: ac stabili-
lis fiat: et alligatio cogens in vnum que distant et fibu-
le: et future viles sunt. Coalescere autem facit ea que
in vicem distant: ac pristinam restituit vnitatem ipsa
natura. Nostrum vero opus est vt diximus applica-
re extrema distantium partium atque vt in vnum co-
acta sunt conseruare et tertio loco cauere ne quid las-
tra vlcetis intercidat. Et quarto ipsam partis subs-
tantiam conseruare salubrem. Sed quo pacto: et pri-
mum et secundum impleamus officium dictum est:
Tertium vero in cogendo in vnum partes distantes
exequemur si nihil extrinsecus incidere permittamus
quoniam sepius vsu conuenit vt pilus aut oleum: aut
aliqua alia humiditas interueniens earum que con-
pulande sunt partium vnitatem impediat. In eo autem
quod sequitur tempore per suffusiones tertia inten-
tio retinetur. Ipsam vero suffusionem ex eiusdem et
contrarij loci diuisione et figura oportuna compo-
randum. Partis autem substantiam salubrem cum mediocri-
ter excitabit conseruabimus. Hec quidem est solute conti-
nuitatis curatio cum ipsa sola seorsum in carnosa par-
te constitit. Quod si alicui alteri morbo coniungat plu-
res sunt indicationum interuenientes quas in compositione
copulatoz sine vt cuius appellare libuerit doctrina
tradem. In present autem tradem ad reliquas vnitatis
solutiones accedendum.

De solutione continuatatis in osse.

Cap. xcj.

Ratio igitur est continuitatis in osse solu-
tio que quantum ad intentionem primam
insanabilis existit. Quo vero ad secundam
quodammodo sanabilis fit. Prima igitur
intentio est coactus partium qui ob ossis duritiem
fieri non potest. Secunda alligatio que fit callo super-
nato partes fractas circū alligat. Alii autem ge-
neratio qua quidem ex materia et a natura fit: est et
ad alia communis. Qua vero formam ossis vicinam
habet ex eiusdem fit alimento. Adolle vero et puerile
os coalescere potest: sed perraro fit talis affectus
quin cum altero societur. Magna enim ex parte mu-
sculi adiacentes vna corporibus alijs fractis efflu-
pantur. Quare et curationis intentio oritur du-
plex quarum altera quidem circa ossa: altera vero cir-
ca corpora adiacentia versatur. Sed hec quidem in
carnosarum partium complicatis dicitur affectibus.
Nunc vero de fractionibus dicendum. Quoniam enim
barum sanitas callositate procuratur: vt autem cal-
lus generetur proprij ossis alimenti superfluitatem
nature suggerere oportet. Hac vero superfluitatem
in qualitate et quantitate seruire modum est necessa-
rium. Unde et ratio victus est adhibenda que tantum
ac talem influere ossibus sanguinem preparet qua-
lis: et quantum generando callo sit opportunus. Quo-
niam vero per fracti ossis cavernas idem effunditur
sanguis eiusdem qualitate: et multitudinem anti-
maduere oportet: atque ita vel sicciorem: vel humi-
diozem victum instituere: sed hec omnia in libris in
quibus de curandi ratione tractatur plene sunt explicata.

De punctura nerui et chorde. Cap. xcij.
Eruui vero et tondons punctura propter
sensus vehementiam: et quoniam hec
pars principio continuatur: prompta
est ad neruorum conuulsionem excitanda: cum presertim cum nihil extros

sum expirat obsecato cutis vulnere. Aperiendus est igitur: atque ericadum substantia tenui que vsq; ad tina nerui offensi possit penetrare. De his vero exa-
cie diximus in libris de arte medendi conscriptis. In simplicibus quidem huius generis affectibus salubrium causarum forma talis existit. In composi-
tis vero complicatur vlcibus. Prima quidem ca-
uitas quam non alterum affectum: sed vlcis diffe-
rentiam esse arbitrantur. Est autem non differentia
vulscemodis res. Sed alteri aliquod totius egritu-
dinis genus in quo ipsius substantie factura facta
est. Et quidē curatio in duplici morbo duplices eri-
git intentionē. Nam cōtinuitatis solutio vnitae sub-
stantie autē cura generatione indiget. Paulo ve-
ro supra gnationis intentiones expositae sunt. Quod
autem primum quidē hunc affectū oporteat sanare:
dum vnitae restituere tentare. Ipsa rerum natu-
ra commonstrat. Nam itaq; repletum quidez fuerit
cauum: vulcus vero ad equalitatem perductum: al-
teram intentionē aboleri contingit. Nam media exi-
stente inter labia vlcis ea carne que nuper est ge-
nita partes quidem distantes vniri est impossibile.
Unde fit vt alia sit intentio perquirēda. Intentionē
autem consequemur ex eo quod est secundum natu-
ram ipsi parti comparando. erat autem eadem cute
obducī naturale. Quare hoc ipsum a nobis procu-
randum: aut si hec intentio effectum sortiri non po-
test simile aliquid cuti carnem. s. que cutis nature vi-
cina sit instaurandum. Est autem vultusmodi que
et sicca et calli similitudinem prae se fert. Ad cicatrices
igitur obducendam necessarie erunt exiccantia: ac si
ne morbo actare adstringentia medicamina. Ita et si
sordites aliqua fuerit adnata intentio quidez erit
abstergendi. Et erit medicamen salubre absterfium
eorundem vero materiam in libris in quibus de me-
dicaminibus agitur scriptum. Et quidem si aliqua
inflammatio vel attritio aut tumor praedurus: vel
mollis: et laxus cum vlere fuerit: quos eorum cu-
rationi intendere oportet eas sequendo vias: ac ra-
tiones quas prius exposuimus. Sic et si aliquid vl-
ceri illabitur: ad illabentium curationem intendē-
dum. Eodem pariter modo si aliqua intemperies vlcē-
rarum locum obfederit ad eiusdem intemperiei re-
media antea veniendum. Sed de his quidem satis.

De speciebus morborum secundum for-
mationem. Cap. xclij.

Manc vero transeundum est ad forma-
tionis genus quod in plures secatur
differentias. At ab eo quod euidentis-
simum existit cordium est sermonis
factendum: quod ex figure permuta-
tione contingit. In his igitur qui ad
buc crescunt: possibile est plurium partium figuraz
emendare. In his autem qui iam aucti sunt mini-
me. Intentio tamen quoad fieri potest curationem
adhibere ad contrarium euerfionis adducendo. Si
vero fractione aliqua non recte conformata alicu-
sus membri figura fuerit vitata: cui substantia cal-
losa innasci praueuerit. Si quidem hec ad huc recēs
extiterit perfringere oportet: ac rursus recte afforma-
re. Deinde callum superinducere.

De obstructione.

Cap. xclij.

Si vero et obstructio ex eodem genere
egritudinum que quidem ex lentis: et
crassis humoribus fit: vna et ipsa has
bens intentionem morbo contrarias.
Dico autem operationem. Laus ve-
ro salubres sunt abstergentia atq; in-
cidentia medicamina. Que vero fit a stercore duro:
quod intersepit intestinum: primum quidem habet
duritici remedium ex humidis pinguibusq; chy-
steribus: demum ex acris euacuationem exposcet
Que autem a lapide fit in vesica in presenti quidem
transpositionem requirit: integre vero sanitatis cau-
sa incisionem: et extractionem. Humiditas autē que
preter naturā continetur sanatio in omnimoda eua-
cuatione consistit quemadmodum etiam in suppu-
ratis. Immodica autem repletio immodica euacua-
tione curatur: vt cum sanguis intra venas redūdat.
Sic et quibuscunq; vel in ventriculo vel in intesti-
nis: vel arteria aspera: vel pulmōe pus aut sanguis
continetur integra euacuatio est necessaria. Super-
flui autem cibi: aut potus ad huc recētis assumptio
ab euacuatione corrigitur. Quocunq; igitur in pulmo-
ne: vel pectore continentur cum tussi educuntur: aut
a medicaminibus extenuantibus. Quocunq; vero
in hepate vel venis: vel arterijs: vel renibus: aut per
vrinam: aut per ventriculum. Sed per vrinam quis-
dem ab his que vehementer extenuant. Per ventres
vero ab his que attrahendi aut aperiendi ora vim
habent. Quocunq; vero in superiorē ventre compre-
buntur per vomitum: que autem in inferiori per
subductionem. Sed quocunq; sub cute per sectionē:
vel ignem aut per medicamina adurentia. Sic vero
aliquando quocunq; in aliqua naturali cauitate: vt
in thorace. Et vt summum dicam quicquid preter
naturaz in aliquibus partibus continetur: sanatio
nis intentio est ablatio que si fieri non possit trans-
positio. Que vero nō sunt ex genere preter naturaz:
at quantitate damnantur. In his intentio est abua-
cuario. At inuentio eorum que ad ipsorum sanatio-
nem perducunt partim quidem ex affectu. Plurimum
vero ex ipsis affectis particulis sumuntur.

De asperitate: et ileustate. Cap. xcv.

Quocunq; partes vero ob id qd exaspera-
te naturalem amiserint habitum: his
leuitas naturalis est restituenda: ossa
quidem leuigando: arteriam autē vel
linguam leniendo humidis que nihil
mordeant: et lentorem habeant. Sed quibuscunq; le-
uitas inest non naturalis asperitas est reuocanda
medicaminibus que sufficienter abstergant: et parū
adstringant. Quocunq; vero vel obstructiones: vel
angustie meatuum alias sequantur egritudines ab
illarum curatione prius est incipiendum. Ostensuz
si quidem est in libro de differentijs morborum qd
inflammationibus et duris laxisq; tumoribus et sic
citatis aliquādo immodicis ac preterea vitiosis
partium continentū figuris: ea que nuper dixim?
sepius adueniunt: sicut et quibusdam tumoribus
eorum que sunt in ambitu corporum. Quod si non
nulla ex proxime dictis inuicē complicantur varias
habebūt indicationes. Sufficiet autem in vno exem-
plo habuisse sermonem quantam de omnibus in li-
bris de arte curadi plenius sumus exequi. Suppo p mato-
natur? cuius particule multitudinē sanguinis influi ra: sed B

Hic lo-
cus vas-
rto ino-
scribit i
exempla
rib? gre-
cis pri-
mus mo-
dus est.

oro. de
vna ad
Zauo.

scriptu/ adeo ut intendantur in ea venenō maiores tantum
ra tarat/ sed etiam parue: que prius sensus effugiebant. Nūc
a Leoni/ vero iam plene visu comprehenduntur sicuti plerū
ceno: 13a/ q in oculis ob tunice albedinē manifestissime patet
mōacho/ Par siquidem est q 7 alia vasa que latent sensum
cā sequē/ iam plena distendantur: nondum 7 ipsa ob paruita
te appro/ temvisui manifesta 7 iam periculum imminet: ne qd
ex vasis exudat ad spacia vacua que in medio sunt
scripu/ effundatur aut ne iam parū aliquod sit effusum bu
ra vñ me/ ius quidem affectus sanatio intentionem habebit
lor: si di/ ab evacuationem. Si quidem morbus erat immoder
ogadica/ rara partis repletio. Necessarium igitur est: ut aut
uqōv/ superfluitas retrocedens euacuetur: aut per ipsam
nullibi i/ patientem particulam. Retrocedet autem: vel impul
exēplari/ sa: vel attracta: vel trāmissa: vel horum vno aliquo
bus gre/ modo: vel omnibus. Per locum vero patientem
cis repi/ euacuabitur: partim quidem manifeste: 7 sensibili
re tertia/ ter: partim vero in vapores resoluta. Si igitur vni
scriptu/ uersum corpus plus equo plenum fuerit: per partiē
ra q ois/ rem locum minime euacuandum. Nam si scarifica
b 7 alijs/ tionibus aut sectionibus sensibilibus euacuabimus
mlio: iu/ plus ratione exstati doloris attrahemus. Si vero
dicat/ et quod vi caloris ad partem attrahetur q disperfus.
in qbus/ Quod si in eo elaborabimus: ut quod influxit retro
dā exem/ cedat corpus plenum non admittet. Ad hoc igitur
plari?/ ambo totum corpus euacuare oportet aut omnino
grecis i/ ad contraria loca retrahere: quod patienti particule
uenitur:/ influit. Quo perfecto opere prius a parte repellen
est bec/ dum mox dispergendum. Quanto enim aliter per
ogadica/ maiora per minora sit tanto expeditior est euacua
ma qōv/ tio. A patiente vero loco adstringendo ac refrigeran
vov/ do repellimus sed 7 exinanita loca attrahunt ad se
i. quēci/ ipsa quecumq; repercutiuntur. Hoc si quidem osten
q p ma/ sum est in eo volumine in quo de potentiss naturas
fora: sen/ libus agitur. Et vasa preterea vigore ex medicamē
sus aut/ nibus adstringentibus addito a se ad alia remittēt.
est: q re/ Si igitur hac via superfluum omne retrocesserit be
soto de/ ne se res habet. At si aliquid fuerit in parte retentus
bet seq/ coniecturandum erit id lentum ac crassum existere.
repulsi/ At ea que ratione iam coactum atq; adstrictum: ut
nē: 7 tūc/ cum difficultate solui possit. Fieri autem potest etiā
adhibe/ si non eius nature sit: ut ad spacia que in medio sit
ri: qñ p/ effusum in quo casu tunc ad id veniendum esse tem
uentēdū/ pus suadet: ut hoc ipsum quod reliquum est per pa
ē ad ma/ tientem locum euacuemus: imponendo supra iacen
fora au/ tibus partibus ea que influentem humorem repel
ilia sic/ lendi vim habēt. Maxime vero euacuabis si in spa
ti in pre/ tijs intermedijs aliquid contineri coniectura asse
fenti lo/ queris: 7 scarificationum auxilio 7 medicaminum
co facit/ que vim habeant dispergendi. Sed quoniam bec om
Bal. q i/ nia vires calidas habent eiusdem vero temperatu
sequent/ re opus est mordere quando modum excesserit cauē
bus po/ da ex eis sunt vehementissime calida lactum prefer
nitur me/ tim cui patiens locus inter summa fuerit. Neq; eff
dicamia/ parvus excitabitur dolor: si preter proprium affe
resoluti/ ctus insuper mordeatur omnisq; preterea dolor: flu
ua inter/ ctiones commouet. Quod igitur mediocre calidi
maiora/ tatē obrinet in his sensus doloris non inuehit: atq;
auxilia/ eo amplius omni dolore vacat si humidus extiterit.
ita scrip/ Et quidem quicquid per summa beret potens est id
bens. medicamē dispergere quod etiā validas nō habue
rit ad dispergendum vires. Quod si summe quidem

partes omni noxa catuerint. Id vero quod euacu/ Maxime
si oporteat in penitioribus partibus fuerit intus vero euacu
dendus: atq; augendus dispergentis medicaminis euabis
calor cum duarandum sit ne prius q profundas si in spa
attigerit partes interius vires amittat. Neq; tamen tjs ier
ex eo superiores partes aliquem dolorem sentient: medijs
cum omni vacent affectu. Quare numero bec duo aliquid
simul inurant ac calidozum: pariter atq; acrum continet
medicaminum vium 7 summe partes que tolerant: ei conies
7 profunde que egent. Nec igitur ex patiente parti cura al
cula indicatio assumebatur. Deinceps vero n quid sequens
ad sanitatem deficiat consideremus. Neq; enim par 7 scarifi
uum aliquid deesse videtur. Affectus partes in quib; carionū
fluctuonis superfluitas retinetur. Nonnulli quidem auxilio
igi. ut rare 7 laxare: 7 molles natura existunt. Nonnulli 7 medij
le autem dense: 7 presse: ac dure. Priores igitur faci caminū
euacuatur: relique autem acrioribus euacuanti babeat
bus: ac preterea tenuiores partes habentibus egēt: dispergen
atq; eo etiam magis quanto profundiores sunt ba di.
buerint. Nec igitur tibi tursus sit indicatio altera a
particulę patientis substantia. Alia vero a formatio
ne simul ac situ. Supponatur enim si ita contigerit
in hepate esse proxime dictum affectum in angustis
vasorum finibus impactis humoribus. Qui vel len
ti ac tenaces: vel crassi existant: vel superabundent.
Nonne in pzinpru est pzinum quidem crassiciem
vna cum leniore: 7 tenacitate: cibus: ac potibus exte
nuantibus ad subtiliorum partium substantia trāf
ferri oportere. Secundo autem loco non per angus
tos atq; inuisibiles: sed latiores meatus quicquid
infestum existit esse euacuandum. Sunt enim in he
pate vene non minus amplitudine q numero exces
dentes terminatur autem be quidem in gibbis ad
venam causā: be vero in cauis ad portas vnde baud
difficile tibi futurum vbiq; pressit: ac stipati hūo
res fuerint eodem expedite euacuare intrade vene ci?
dem ad venitem cum bis que attrahendi vim hab
bent medicaminibus quicunq; ex ipsis in venis ad
caua hepatis pertinentibus acceruat. Ad vane ves
ro meatus promouendo per cauam venam quicunq;
q in venis ad eam pertinentibus sunt. Sed preter
supradictas alia est indicatio ab hepate ipso: velus
ti a venarum principio. Nam cum nō tantum seip
sum regere natura aptū sit: ut pletq; animalis par
tes sed venis preterea virtutem largiatur periculuz
imminet: ne si eius vigoz madefaciētib; ac relax
antibus cataplasmatibus fuerit resolutus: 7 ipsuz
primus: ad sui opus atq; omnes subinde vene ci?
ratione imbecilles efficiantur. Quare in eius cura
tionibus aliqua ex adstringētib; miscere oportet
Sed quoniam in profundo ad modum loco situm
est: dubitanduz est ne adstringentis medicaminis
vis debilitetur nisi ab aliqua altera subtilium par
tium substantia: qualis aromatum est traducatur.
Melius vero fuerit: si 7 ipsum adstringens medica
mē vnum proutinus ex aromatum genere fuerit: naz
si duas habuerit natura infinitas qualitates: ac pote
states valentius operabitur. Et quidem euacuatur
quod preter naturam in membrum confluit. Ser
uet autem humorum modum nature conuenientes.
Quare 7 illa animaduersio a nobis est in hoc adhi
benda ne quid ab humoris confluentis qualitate
eiusdem membri temperies sit alterata si pituite na
turam tenuerit ad frigiditatem. Si vero bilis ad ca
liditatem

licitate ut hanc ipsam curates intemperie sanari re-
ficiamus. Curabimus autem contrariam ex aduerso
affertentes qualitatem quoadmodum in intemperatura
tum curationibus diximus: quantum unumquodque ca-
lidius aut frigidius factum est tantum refrigerantes: aut
calefacientes. Quare ut hic rursus agnoscenda est ip-
sius secundum naturam temperies. Nam quo pacto scie-
mus quantum in frigiditate: ac caliditate a nature mo-
do recesserit: aut quoniam a frigefaciendo supersedebimus
si nos latuerit ea que est secundum naturam calidi-
tas. Ita vero? si frigidius effectum calefaciemus igno-
rantes frigiditatis naturam modum: neque oportune calefa-
cere: neque in tempore a calefaciendo desistere poterimus.

De morbo secundum numerum. Cap. xcvj.

Ed quoniam de his satis diximus. Transi-
re iam tempus ad ea in quibus numerus
non est secundum naturam. Eum vero du-
plex sit eorum differentia quibus quidem
aliqua particula deficit: in istis est alteram effi-
cere subministrando nature eo quo diximus paulo
ante modo. At quibus superabundant hanc reseca-
re oportet: aut scalpello aut igne: aut medicamine
quod videri vim habet. Nec igitur omnia sanare pos-
sibile est: at non eque omnia generari possunt: ut in li-
bro de semine diximus. Quedam vero sunt que: si ge-
nerari possunt licet tamen pro ipsis alterum efficere
quoadmodum in osse ex toto sublato alteram substan-
tiam in eius sede reponere a carne atque osse differentem.
Est enim que in eius gignitur loco quedam veluti caro
callosa: vel callus carnosus: et processu temporis ma-
gis ac magis ad calli duriciem transfertur. Eum ab
initio carnis potius imiteretur naturam. Quacumque
parte sublata: cum neque eandem secundum speciem substan-
tiam neque similem efficere possemus. Tertia nobis intentio
quedam decoris inuenire quoadmodum in mutilationibus.

De morbo secundum magnitudinem. Capitu. xcviij.

Communicat autem hoc genus totum cum eo
quod ad magnitudinem pertinet. Nam quod-
cumque ex eo est secundum naturam. Illi propin-
quum existit. Ad vero tantum se iunctum est: ac
separatum: quod inter ea que sunt e genere non naturali conume-
ratur. In quo quidem prima intentio est ablatio. Si
vero hec impossibilis existat. Secunda est transposi-
tio quemadmodum in suffusionibus. Quocumque vero non
integris partibus sed partium tantummodo particulis
deficiunt: aut excedunt nature modum resectio qui-
dem: vel generatio in his que deficiunt. Ablatio ve-
ro et ablatio in his que superabundant. Quare ne-
que in ipsis altera intentio: neque medicamentum for-
ma genere diversa.

De morbo secundum situm. Cap. xcviij.

Ed iam veniendum est ad reliquum salubris-
simi generis quod ea corpora emendat que
in situ sunt viciata veluti luxationes et inte-
stinum in scorto: sit autem hoc ex violenta ten-
sione: atque impulsu. Hoc vero ex dilatato: ac rupto
continente: quare et duplex sanandi modus: alter qui-
dem ad oppositam partem ei a qua facta est permu-
tatio intendendo: atque impellendo: alter vero id quod
continet firmitus solidiusque reddendo. Quibus ve-
ro vis: ac rationibus singula inueniri possunt in li-
bris de arte curandi explanauimus.

De causis preseruatiuis.

Cap. lxx.

Consequens est ut ea omnia exequamur
quocumque in superiori sermone dicere dis-
tulimus: vocant autem eadem preseruati-
ua. Est autem horum triplex secundum genus
differentia. Prima quidem vis qui integra frui-
tate. Secunda vero etiam qui non integra valet tertia
etiam qui egrotat. Primum igitur genus ad salubrem
attinet artes: atque in duas (ut antea diximus) diuidi-
tur partes. Secundum vero ad preseruatiuam spectat:
tertium ad curatiuam. Hoc autem vniuersum genus
circa humores precipue negociatur: quos neque letos
esse oportet: neque crassos: neque aquosos: neque pluri-
mos: neque vehementer calidos: ac frigidus: neque mor-
daces: neque putredini obnoxios: neque veneni nature
affines. Nam ubi aucti fuerint generant morbos.
Augentur vero nonnunquam eadem ex causa que ab
initio generauit. Illud autem plerumque accidit ut sua
alteratione inficiant eos qui sunt in corpore humo-
res. Intentio vero: et horum sanationis duplex exis-
tit alteratio et euacuatio. Alterantur igitur vel ab
ipso corpore concocti: aut ab aliquibus alijs facul-
tatibus que vim medicamentum habent. Equorum
numero etiam sunt ea que extrinsecum ferarum vene-
nis aduersantur: ac preterea pharmaca que venena
appellantur transmutant. Euacuatur autem satis
calidis medicamentis et purgationibus: et clyst-
eribus: et sudoribus: et vomitibus. De igitur sunt com-
munes euacuationes. Propter autem ex locis in quibus
coacervantur: assumuntur ut libris de salubri-
bus ostendimus: tertio presertim ac quarto in quibus
de lassitudinibus egimus: ac reliquis dispositio-
nibus que lassitudini natura proxime sunt. Promp-
tius enim euacuatur per ventrem quocumque in primis
venis continentur superfluitates. Que autem in vis-
ceribus in hepate sunt: per urinem meatus. At que in toto cor-
pore per sudorem sicut que in capite: vel per palatum
vel per nares: vel per vtriusque. Que vero sunt in spatio spe-
ctoris latoribus per guttur simul ea cussi que in reni-
bus sunt: vel vesica per urinam. At attrahendi ex omni lo-
co ad oppositas partes corporis indicatio est ad quam maxime
distantia. Derivatio vero ad vicina. Quocumque ve-
ro huiusmodi curant dispositionem causas salu-
bres appellamus sicut insalubres eas que adaugent.
Et neutras que neque obsunt: neque iuuant. Posset ve-
ro quispiam neque omnino causas appellare quoad-
modum maior pars sophistarum qui rerum quidem
differentiam inuenire contemnunt. Plurimum vero
temporis in nominibus conerunt: contra quos in alijs
vberius differuimus. At pars quidem artis preseruati-
ua talis est.

De parte artis que conualescentes reficit: et sen-
sus congruit. Cap. c.

Conualescentes reficit: atque restaurat in conuale-
scentibus ac sensibus locum habet. Que ve-
ro sit horum dispositio: et a quibus precipue
causis ad naturalem reductur habi-
tum in libris in quibus de medendi arte tractauimus
abunde explicauimus. Sed nunc per capita di-
cet. Dispositio quidem igitur talis est. Optimum
quidem sed exiguum est sanguis. Atque vna cum ipso
spiritus animalis: atque vitalis. Ipse vero parti-
cule solide sicciores: et idcirco eorum vires sunt im-
becilliores. Atque earundem ratione corpus vniuersum
sal: pars tertia. Q. Q.

sum frigidus. Cause vero salubres hanc emendat
dispositionem ut vno comprehendat capite sunt que
cunq; presentaneum atq; securum exhibent alimen-
tum: secundum partem autem in motibus modera-
tis et cibis poribusq; ac somnis consistunt. Sunt vero
motus materie vehicula: ambulationes: frictiones et
balneae: et vbi non parum se ex his profecisse senserint
paulatim se ad consueta operam transferant. Libros
autem assumant in principio quidem humidos et co-
coqui faciles: neq; frigidos: ac cum progressi fuerit
eos etiam qui plurimum prestant alimentum. Potus ve-
ro opportunus est vinum etatem quidem habens me-
diocrem. In substantia autem purus: atq; perlucidus
quod, s. vel subflauum vel album existat: atq; suavi-
ter olens. Gustui vero neq; aqueus: omnino: neq; cu-
aliqua insigni qualitate: aut dulcedine: aut acritu-
dine: aut amaritudine sentiat: ut autem proxime di-
ximus de hisce omnibus in libris de arte curandi co-
scriptis plenius disseruimus. Nunc enim neq; omnia
particularim recensere est nostri propositi institutum.
Sed solum capitulum mentionem facere intendimus
eorum que in alijs voluminibus latius explicauimus.
Quorum omnium si prius: et numerum et quali-
tatem exposuero finem libro imponam. Diximus itaq;
q; prius q; alter est liber in quo de constitutione ar-
tis medicine disseruimus. Antecedunt autem ei alij
duo de constitutione artium: sed bi quidem vna cum
hoc cui nunc extremam manus adiecit: seorsum
sunt ab alijs libris in quibus plenior doctrina ex-
plicetur. Illi vero talem inter se ordinem habent. De
elementis quidem secundum Hippocratem librum.
Post hunc autem tres de temperaturis ex quibus
quidem duo sunt de temperaturis animalium. Ter-
tius vero de his que simplicium medicaminum sunt.
Quam ob rem et tractatum illum in quo de simpli-
cium medicaminum potestatibus agitur: nemo re-
cte intelligentia assequi potest: nisi prius tertij libri
de temperaturis integram cognitionem fuerit adeptus.
Est et alius liber parvus qui ordine sequitur duos
prioros alios de temperaturis. Inscrbitur autem
de inequali temperatura. Similiter autem et hunc alij
duo parui alter quidem de optima corporis consti-
tutione: alter de bono habitu. Alius vero tractatus
est qui tres complectitur libros de potentijs naturalibus
quem si quis legere velit post librum de tempe-
raturis: siue post librum de elementis utrunq; esse
consentaneum. Post hunc in pluribus alijs libris de
operationibus animalibus disseruimus: sed qm ad
eorum demonstrationes non parum conferunt que per se-
ctiones ostendunt in illis exercitari oportet. Est aut
maxime inter alios utilis ille tractatus qui de sectio-
ne aggressibus inscribitur. Alij autem sunt post eum
plures duo quidem de discordia sectionis: vnus ve-
ro de sectione mortuorum post quos sequuntur bi in
quibus agitur de sectione viuorum. In alijs vero
busbusdam particularim ob eos scriptimus qui in-
troducuntur de ossibus: sectio quoq; musculorum et
neruorum et arteriarum et venarum et quedam alia bus-
fiscemodi ex eodem numero existunt et liber etiam in
quo queritur nunquid in arterijs continetur san-
guis naturaliter. Qui vero earundem partium ope-
rationes demonstrant duo quidem sunt de motu mus-
culorum: tres autem de pectoris: et pulmonis motu.

post quos sequitur liber de causis respirationis. Post
hunc liber de voce. De principatu autem anime: et de
omnibus alijs que de naturalibus: vel animalibus
operationibus in questionem trabuntur in longo
scriptimus libro qui de dogmatibus Socratis: et
Platonis inscribitur. Ad eiusdem generis contem-
plationem pertinet liber de semine seorsum conscrip-
tus: et amplius de sectione secundum Hippocratem.
Quos omnes ordine sequitur tractatio de utilitate
partium. Ad dignoscendas autem egritudines vti-
lis est liber ille in quo de membrorum passionibus
agitur. Idem ille in quo de pulsibus scribitur: in
quo et precognitiones edocemus: librum vero de pul-
sibus precedunt alij duo: alter qui de usu respira-
tionis: et qui de usu pulsuum. Is vero de pulsibus
in quatuor diuiditur partes primam: que eorum dis-
ferentias. Secundam que dignationes. Tertiam que
eorum causas. Quartam que illam que per eosdem
sit continet precognitionem. Ex eodem genere est il-
le qui bis qui introducuntur de pulsibus scribitur
est. At vero in animo est alium scribere librum velut
ti quoddam omnium istorum compendium quem
inscribam vel artem de pulsibus vel compendium.
Ad hanc quoq; iuuant contemplationem que a me
exponuntur et simul iudicantur in libro Archigenis
de pulsibus. Ad precognitionem autem plurimum
confert liber de crisis idest decretis nature: quem
precedit alter de decretorijs diebus. Sed liber etiam
qui de difficili anhelitu inscribitur: et ad dignoscen-
dum presentem affectum: et ad prescienda bona vel
mala que egrotanti sunt euentura conducit. Et igitur
omnes atq; vna cum ipis tractatus quidam vno
tantum libro comprehensi cogniti utiles sunt sicut il-
lis qui de principantibus causis inscribitur et de
medicinali experientia: et de extenuante riscu: et qui
de venarum sectione ad Erasistratum: et qui de tus-
moribus preter naturam et qui de multitudine: atq;
q; alij preterea similes. Pre ceteris autem ad curan-
di scientiam maxime necessarius existit: qui de mor-
borum differentiis agit et de accidentibus: et tertius
preter illos in quo morborum causas explicauimus.
Post quos sunt tres alij qui accidentis causas ex-
plenant. Sunt etiam de medicamentorum simplici-
um viribus libri de quibus supra meminimus. Et
qui de medicamentorum compositione quos sequi-
tur libri de arte curandi bis qui de salubribus inscri-
buntur: seorsum a nobis conscriptis. Quod vero an-
te hosce omnes prius exercitari oporteat in libris
de demonstratione. Si quis hanc artem cum ratio-
ne sit tractaturus monstratum est a nobis in libro qui
de optima inscribitur berea. De alijs autem libris:
et commentationibus a nobis scriptis transigere nunc
minime necessarium. Cum de hisce omnibus alibi
scimus tractaturi in vno fortassis aut duobus li-
bris qui ita inscribentur. Galenus de voluminibus
ab eo conscriptis.

¶ Cesar optatus neapolitanus nicolao leoniceno viro excellentissimo. S.D.

Atque quorum mos fuit probatissimus: vir Clarissime: ut si quis rerum peritela prestantissimi haberetur. Illum etiam docti viri in dubijs: et obscuris tanquam apollinem consulerent. Hoc tecum nostris temporibus merito: non modo nostri Itali: sed alienigenae identidem agunt. Dubitauimus proximis diebus dum de virtutibus naturalibus scriberemus de virtute formatiua: materia quidem difficillima et ab omnibus exoptata. Quod tua ad nos doctissima et facundissima epistola ita expedijst: ut nemo sit qui in illa: amplius aliquid desideret. Nam tu Aristotelis et Platonis dubios de formatiua sermones: et Hippocratorum digerim: clarum sit illorum commenta in hoc sicuti in alijs multis ab Aristotelis et Galeni opusculis plurimum aberrasse. Nec mirum quandoquidem opera Galeni deprauata: et adeo mutila conferatur: ut ab illis recte sensa elici non possint iudicio omnium qui sapiunt. Absit assentatio. Tu nos sterces berosantes. Tu primus: verusque Galeni interpres: in te vno confidimus omnes: qui latinum et in egrum claudium Galenum nobis reddas. Age igitur mi Nicolae quandoquidem in te omnis nostra: et posterorum sita sit spes eam ne frustreris: collige: ede: quas diu parturis Galeni translationes: ut illis fruamur. Kal. Sept. AD.D.vj.

Vale.

¶ Nicolai leoniceni de formatiua virtute epistola ad doctissimum virum cesarem optatum neapolitanum.

Transit verior opinio

Nico Galeni ne an Aristotelis de virtute illa: quam neoterici formatiua vocant. Et sit ne eadem virtus substantia vel accedens tua a me epistola queris: quod nihil aliud est quere: nisi quid sit virtus formatiua tantopere a medicis atque philosophis decantata. Ut autem ex eadem epistola accepti. Cum dec ipsa questio inter te ac doctissimum virum Franciscum caballum multis audientibus ageretur. Calceographus quidam inopportuna interpellatione superuenit: qui meas ex Galeno translationes: quas mirum in modum cupit imprimere: efflagitauit. Quas tu calceographi vocas inopportunitatem: ego pro bono omne accipio: quod videlicet futurum sit ut be atque alie similes: que quot die tractantur a medicis questiones facillime dissoluantur. Si modo eadem translationes alijs que basatenus fuere in vsu clariores ac fideliores: ut sane laborant facere ab te atque alijs tui similibus iudicantur. Sed de his quid acturus sis te priuata epistola admonuit. Interim dum ille publicantur: nolui tuus super re questita desiderium commorari: que tam habet ambiguitatem: ut pene in explicabilis videatur: nam et illi ipsi inter quorum opiniones me arbitrum facti: vni sunt etiam atque etiam addubitatione de virtute formatiua quid esset. ¶ Galenus si quidem in quodam suo libello: cui titulum fecit de formatiua fetus: ingenue fateatur se causam que nos format ignorare: et quoniam libellus idem nondum in latinam translatus est linguam. Galeni verba illud restantia quod diximus non grauabor apponere. Sunt autem hec. Equidem fateor me de causa que format fetum dubitare: nam cum videam summam in hac formatione sapientiam ac facultatem: neque illam que semini inest animam: quam Aristotelis sectatores vegetabilem vocant. Platonici autem cons-

cupiscibilem. Stoici vero neque omnino animam: sed naturam appellant: fetum formare existimo: cuius nullius sit sapientie particeps: sed omnino irrationalis: neque vero ab hac omnino possum discedere propter magnam filiorum ad parentes similitudinem. Ab anima autem rationali: que post partum viget in tota vita: puto abscedendum: quoniam nos antefactionem neque corporis partes neque operationes cognoscimus. Cum vero quidam ex platonicijs preceptoribus mihi dixisse animam: que per totum extenditur mundum esse illam que format conceptus baud equidem indignam iudicaui: cui talis ars atque facultas ascriberetur. Non potui autem adduci: ut etiam scorpiões per balangia: muscas: viperas culices: vermes ab eadem formati putarem: proxima esse cuidam impletati talem opinionem arbitratus. Neque vero mihi videtur rationabile materie animam ad tantum artificium peruenire. Hoc igitur vnum de causa animalia formante reor posse pronunciaris: quod sit ars atque sapientia summa. Sicut et quod post formationem in tota vita corpus tribus motionum principijs gubernetur: et illa que ex cerebro per nervos ac musculos fit: et altera que ex corde per arterias: altera que ex epate per venas. Ex quibus autem principijs ita ausus sum opinari in multis ostendit tractatibus: ac precipue in quo de anime agitur speciebus: nullibi tamen ausus sum substantiam anime demonstrare: nondum enim a quopiam linealibus demonstrationibus probatum inueni: an sit corporea vel incorporea: an omnino eterna vel corruptibilis: ut in libro de anime speciebus explicatus. Nec quidem Galenus. Ex quibus verbis apparet ipsum non satis habuisse constitutum quidnam foret de illa virtute que animalia format sentiendum: nisi quod videtur propter eam quam nati continent generantium similitudinem ad animam vegetabilem que semini inest: ut ait: declinare: quam etiam opinionem: tanquam Hippocratis idem Galenus sequitur in libro de semine: quemadmodum Aliaz vedum eius verba ostendunt: que eodem libro in hunc generatim modum scripta legunt. Rursus vero ad primam uiam esse animalis structuram sermonem transferamus: et ut nos formati bis ordine certo et modo quodam clarioze procedat tuam.

Gal. pars tertia.

QQ 2

primus
tota dē

Secū
quo cō
ceptus.
Tertius
quo qñ
planta.

Quar
tū i quo
infās
qñ aial

totū conceptus opificiū in quatuor tēpora distri
buimus. Prīmū quidem in quo vel p abortus: vel
per sectiones adhuc forma sentinis p̄ualere cōspī
citur: quo quidem in tēpore p̄e omnibus admirā
bus Hippocrates nondū conceptum nominat aut
malis structurā: s; veluti nuper diximus in sextana
genitura que excedit: cū quidē sanguine plena fuerit
Eorū vero cerebriū ē par nondū articulationē ē for
mā receperint: quandam tñ coagulationē ē magni
tudine effatu dignā habuerint. Secundū hoc tēpus
existit in quo carnosa tam est ē non tā similis genitū
re substantia conceptus. Quare neq; Hippocratem
inuenies vñdō spēm geniture nomine appellātem:
sed iam conceptum vocāte: vt diximus. Tertiū sub
inde tempus quo tā vt diximus tria principia ma
nifeste videntur. Relique vero partes quāda veluti
subscriptiōne ē vmbra tñ tantū designationem ostē
dunt: nam satis conspicuam circa tria principia for
mationē inueberis: exiliorē carū que ad Venere
pertinent partū: ē multo magis illarū que manus
pedesq; cōstituunt: be em̄ posterius (vt sic dixerim)
ramificatur: simili em̄ vocabulo Hippocrates vñ
tur dū vult ostēdere eā quā hñt ad ramos p̄porio
nē. Quartū dō ē vltimū tēpus est qñ tā manus tpe
des sunt articulati: quo non amplius fetus: sed in
fās ab admirabili Hippocrate cōceptus nomina
tur: quo tempore ē calcitare: ē tā vt perfectū aial mo
uerit in q̄r: verū nō est: vt nūc de eo tanq; de aial fa
ctā mentionē: nā sicut plāta omnē habuit a semine
generationē ac formationem statim ab initio nō ses
cus atq; illa duplex ostēdēs motus principū ac for
mationis. Qualis em̄ est plantis radicatio in parti
bus terre inferioribus talis est in ipsis cōceptibus
in vtero fm̄ locos arteriarū ac venarū initio. Qua
lis etiā est trūcus in plantis versus superius: tales
propagines feribus a tribus principijs exorūt. Rur
sus aut̄ sicut plāte duplicē hñt ex semine exortū: nā
sursum qdē trūcū pducūt ē ramos vsq; ad vltima
germina opantur: radices aut̄ ad inferiora partiun
tur: sic ē feribus multe sunt partitiones venarū atq;
arteriarū: que veluti trūci in totū cōceptū tāq; radi
ces in vterū terminant. Quare nō iniuria possemus
Aristotele in hac parte reprehēdere: nō ob id tantū
q; illa nō pviderit que oportuit ipsū pvidere: verū
etiā q; suozū oblitus est dogmatū: ē nature opera
aliter in plantis: aliter in aialibus explicauit. Nam
cū in plantis intraretur semē in se nō secus q; prin
cipium efficiēs etiā materiale cōprehendere: alte
rū tñ istozū aialibus admittit. Atq; hoc vñū sufficiē
bat homini nature operum peritissimo geniture vñ
litate cōmonstrare. Si em̄ non alijs potentijs natu
ra seminis efficit plantā: alijs autem aialia: que in
plantis videntur transſerre ad aialia: nam eandem
inuenies in vtrifq; proportionem. nam plantę semē
eger terra: vt ex illa nutriatur: atq; augeatur. S; ob
easdem causas ē nostrum corpus vtero eger. Radī
ces sibi generat planta quibus attrahat alimentū ē
terra: ē loci vasa que sunt fetus radices: truncum ex
se semen proferit: ē ab hoc ramos deinde alios super
alios rursus ramulosos vsq; ad extremam germinā
nat. Hic quoq; intrare aozem ē cauaz venam ē spē
nam. Rursus autem ab his p̄pagines multas que
veluti rami in alios minores diuiduntur: qui rur
sus scinduntur in alios nūq; cessante propagatione

donec ad vltimas veniat germinationes. Si dō san
guineam hanc plantam cernis: aut carneam: nō p̄o
pterea oportet existimare aliud esse q; plantam: nāz
opifex idem vtrifq; est. s. anima vegetabilis. Verum
illud aduersas q; bec planta futura est animal: non
q; illam quam prius habuit potentiam abijctat: sed
alteram superacquirat: debet autem de loco ad lo
cum moueri: cum iam perfecta est ē soluta ab vtero.
Verum non posset hoc facere si frigida foret: vt stir
pes: ē non haberet ingrediendi instrumenta: vt igit
moderatum calorem obtineret quantus nature an
malis cōgruit ē loca posset cōmutare duo obtinuit
principia: alterum instrumentozū que calorem seruat
naturalem: alterū eozū que omnibus fm̄ electiones
actibus subministrant. Sed his quidem posterius
vetur. Principium vero vegetabile primūz omniū
habet quod non ex sanguine sed ex ipso semine ar
teriam: ē venas: et neruum: ē os: ē membranā effi
cit. Nam ē bec antea superiori sermone a nobis fuit
exposita. Ex his Galeni verbis liq̄do apparet fm̄
Hippocratis op̄inonem: quam Galenus hoc loco
sequitur: semen esse animatum: ē virtutem formati
uam que arterias: venas: neruos: ē similia efficit in
strumēta esse anime vegetabilis potestate. Neq; ali
Galenus sensit ex eiusdem Hippocratis auctorita
te: cum in prima particula afforismozū in expositio
ne. xv. afforismi scriptū sit bec verba. Huc quoq; ani
mum aduerte: q; alijs quidem ratio difficilis. Sol
autem Hippocrati atq; eius sectatoribus facili: ne
q; enim aliud quicq; est quod ab initio formauerit
animal: sicut rursus neq; quod auxerit vel vsq; ad
mortem nutriuerit: nisi calor hic naturalis: de quo
nunc sermo habetur. Bec quidem Galenus. Quem
nemo puerit ob id a seipso: aut ab Hippocrate dis
sentire: q; aliquando animalis formationem anime
tribuit vegetali: que in semine existit: veluti in libro
de semine: aliquando calori naturali: vt in prima
particula afforismozū. Nam hoc quoq; Hippo
cratis est dogma eandem rem esse animam et calorem
tem naturalem sue corporis temperaturam quam
complexionem vocant: et licet Galenus multis in lo
cis fateatur se anime substantiam ignorare: sicut et
causam animalium condicem in libro de genera
tione fetus in pluribus tamen animam esse quan
dam temperaturam: tum ex Hippocratis tum ex
sua etiam op̄inione nobis insinuat. Sed quoniam
hoc commune Hippocratis atq; Galeni dogma a h
bi latius explanauimus aduersus Conciliatores:
qui differentia. xviij. butulscemodi op̄inonem Hip
pocratis quidem esse concedit. Sed a Galeni dog
matibus omnino conatur eximere. Hoc in loco suffi
ciet eiusdem Galenus verba tantummodo addu
cere: que in libro de palpitacione ē rigore: ita scribū
tur. Totum quidem corpus conspirare et confluere
arbitroz. Calorem vero naturalem non aduentitium:
neq; posteriorem generatione animalis: sed ip
sum primum et ab initio congenitum et natura
atq; anima nihil aliud existit q; iste calor: ita q; si sub
stantiam ipsius per se mobilem et semper mobilem
intelleris: non aberrabis. Si ergo calor iste nati
uus a nostre generationis initio semini inditus est
anima illa: que nos genuit secundum Hippocra
tis op̄inonem non differt Galenus: vel a seipso vel
ab Hippocrate: cum Hippocratis op̄inonem: ab

Planta
carnea.

Semen
esse aia
rum fm̄
Gal. et
Hipp.

Animal
calor nā
lis ē cō
p̄o idē
fm̄ Ga
le. Hippo
crata.

quando sectatus vel animā vegetabilem vel calorem naturalem semini indurū ait esse membrorum animalis optimam sic. Tu vero ex his que sunt a nobis hactenus examinata tam per te collige: quid de virtute animalia formatiua opinione nonnunquam scripturarum. Quamvis autem facile foret super eadem re Aristotelem sententiam explicare. Sic enim tue questioni melius possemus satisfacere. Sed mos fuit huius philosophi res difficiles admodum intra obscuritate tractare. Simili astutus ait nonnulli: quo septa piscis aramēto aquam infuscat: ne a piscatoribus capiatur. Adnotandum tamen est pro viribus: ut partim ex eius scriptis: partim expositis: qui clarissimi habentur in secta peripateticorum: que fuerit opinio Aristotelis de virtute qua formatiua vocant eliciamus. De hac ipsa tamen etiam Aristotelem dubitasse Galenus testatur libro. ij. de complexionibus: ubi ita scribit. Atque autem a veritate aberrant una quidem et communis ratione: quoniam de omni corpore et una partium conatur demonstrare secundo loco: quia virtutis naturalis formatricis non meminerunt: que artificiosa est et consentaneas moribus anime particulas format. De hac enim etiam Aristoteles dubitauit: ne forte diuinius quoddam principium existat: et non finitum calidum et frigidum: humidum et siccum. Scribit autem hec verba Galenus aduersus illos qui ex nascenti humilitate humilitatem: ex aduicinate siccitatem ex oculorum itidem magnitudine humiditatem arguebant: quos dupliciter a vero inquit deitare: et quia ex uno membro totius corporis complexionem putabant posse diuincari: et quia formationis opus solis qualitatibus tribuebant. Dubitasse autem Aristotelem: an hec sit naturae opus calido: frigido: humido: et sicco operantis: an alterius cause diuinius: constat ex verbis eius que circa finem quarti metheozorum scripta leguntur in hunc modum. Talia autem a frigido et calido et motibus sunt commixtis. Que vero ex his constant partes dissimilares vnde viderentur: veluti caput: manus: aut pes. Sed quodammodo quod fiat es vel argenti frigiditas causa est: et motus eius. Quod autem ferrum vel pibiala: vel capsula: non etiam: sed hic quidem ars. Hic vero natura causa: vel alia causa. Hec quidem Aristoteles: qui cum superius calidum: et frigidum atque horum motus partium similiarium animalis causas assignasset postea subinfert. Que vero ex his constant scilicet partibus similiaribus partes dissimilares: non ex primis qualitatibus: vel ex alijs que ex primis ortum habent: veluti ex mollicie et duricie: aut reliquis: de quibus inibi loquitur Aristoteles suam essentiam sortuntur. Sed sicut es quidem et argentum: a calido et frigido atque eorum motibus generantur: que vero ex his constant veluti pibiala aut ferrum non eandem habent causam generationis: eodem modo se res habet in partibus dissimilariibus animalis: que constant ex similiaribus: differunt tamen in hoc quod pibiale quidem et ferre: quarum altera fit ex argento: altera ex ferro ars causa est. Partium autem dissimilariū animalis natura vel alia causa. Ex his verbis postremis Aristoteles fuisse ambiguum apparet: natura ne an alia causa superior sit partium dissimilariū operatrix: quarum causas non possumus ad primas secundasve qualitates referre. Galenus quoque duas virtutes facit totius generatiue:

altera que per calidum. Que alteratiua virtus: seu immutatiua prima. Que formatiua: seu ars optima: siue virtus agens precepto sui creatoris agit: ac frigidum et humidum: ac siccum quam vocat ipse alteratiuam: Autem immutatiua primam: que virtus: ut inquit Gal. lib. i. de virtutibus naturalibus: facit os: cartilaginem: neruum: membranas: ligamentum: venas: et reliqua huiusmodi: que secundum primam animalis generationem natura operatur. Et autem ait Autem finia Gal. volens ut videtur interpretari: que dat neruo complexionem propriam: et ossi complexionem propriam: alteram quam et Gal. et Autem. quod formatiuam nominant: que ut inquit Gal. facit membrorum similiarium compositionem: eorum que innascuntur complicationem: et in intestinum propriam et formam cauitatis interioris. Et autem Autem. scribit: que precepto sui creatoris facit membrorum lineationem et ipsorum figuracionem et coactionem et foramina: et lenitatem: et asperitatem: et eorum situm: et ipsorum conuultates. Hanc virtutem Gal. ait esse artificiosam vel potius artem optimam atque supremam. Autem. ex precepto sui creatoris omnia: que agit operantem. Hec vero illa est de qua Gal. atque Arist. in verbis supra allegatis dubitarunt: ne sit virtus diuina: quia que ut agit qualitatibus primarum aut secundarum. Hanc autem Aristotelis dubitationem quidem recentiores philosophi ac medici: qui arabum doctrinam sequuntur inibi videtur accipere ex. ij. libro de gene. animalium: ubi Aristoteles. Theodoro interprete scribit hec verba. Inest enim in semine omnium quod facit ut sint fecunda semina videlicet quod calor vocatur. Idem non ignis non talis facultas aliqua est. Sed spiritus qui in semine spumosoque corpora continet: et non qui in eo spiritus est. proportionem respondens elemento stellarum. Quam ob rem ignis nullum animal generat. Neque constitui quicquam densis vel humidis vel siccis videtur. At vero solis calor et animalium non modo qui in semine continetur: vel cum etiam si quid excrementi sit quod diuersum a natura tamen id quoque principium habet vitale. Ceterum calorem in animalibus contentum: nec ignem esse: neque a igne originem ducere: apertum tam ex his est. In his verbis Aristoteli non dubitanti: sed plane asserenti similis est. Comperit enim iam esse inquit: non autem etiam dubitari sit ne calor naturalis contentus in animalibus ignis: an natura aliqua elemento stellarum proportionalis. Neque adeo hoc loco de virtute formatiua seminis loquitur: de qua ait Galenus ipsum dubitasse quantum de alteratiua siue immutatiua: que secundum Galenum facit os carnem neruum et ossa: et omnes denique partes similes animalis de quibus neque ambigit Aristoteles quin ut calidum: frigidum: humidum: ac siccum generentur: ut constat ex verbis libri. iij. metheozorum: paulo antea in medium adductis: et ex multis locis libri de generatione animalium probari potest. Atque ex illo precipue secundi de generatione animalium ubi ita scribit. Ortus similiarum frigore calore ve agitari consistunt coquantur: alia frigidum alia calido: quarum rerum differentias alibi exposuimus ante scilicet que humore igneque res solubiles que humore insolubiles igneque insolubiles sint per venas igitur et meatulas quosque alimentum resudans: quemadmodum aqua per crudusculam cum

tem in carnem: aut carnis proportionalem conuer-
titur frigore consistens: ex quo fit: ut caro ab igne re-
soluatur. Sed que terrena admodum oriuntur pa-
rum humoris calorisq; adepta: bec dum refrigerantur
humore cum calore euaporante duram terrenamq;
formam capiunt: ut vngues cornua vngule rostra:
quamobrem igne bec molliuntur. Sed humore non
nulla liquecunt: ut ouorum putamina. Merui et os-
sa calore interiore conficiuntur siccificante humore.
Quamobrem ossa resoluta ab igne non possunt quo
modo testa indissolubilis est. Hoc in loco Aristotel.
palam facit se de ortu simularum idem sensisse: quod
etiam lib. iij. meteororum: neq; vel minimum de
ipsis dubitasse quin calido: frigido: humido: et sicco
eorum generatio perficiatur que est alteratiue virtu-
tis operatio. Sed potius de dissimularibus quorum
structura et compositio admirabilis non videtur ad
primas qualitates posse referri. Nam et. iij. lib. me-
teorum ad quem nos remittit hoc loco cum ait
se harum rerum differentias alibi exposuisse. Na-
turam fatetur calido: frigido: humido: siccoque vien-
tem partes similes animalium efficere: partes au-
tem dissimiles: ut caput manus et pedes: non ita
videri constitui. Sed ab alia causa atq; aliter opera-
te: forte autem quispiam existimauerit Aristot. lib. ij.
de gener. animalium: ubi ea verba scribit. Quam-
obrem ignis nullum animal generat: neq; constitui
quitq; densis vel humidis vel siccis: videri virtutem
potius formatiuam nobis innuere q; alteratiuam:
Quam certum est auctore Galeno Auicenna ve et re-
liquis medicis in membrorum simularum genera-
tione per has agere qualitates ex quibus ait Aristo-
teles nihil videri constitui: nos autem ita opinan-
tes atq; obijcientibus respondemus non negare
simpliciter Aristotelis calorem esse causam saltem in-
strumentariam partium animalis. Sed calorem
ignem hoc est ab igne factu q; ut inq; idem Aristot. lib.
ij. meteororum est excessus et veluti feruor: ut i libris
de gene. et corrup. testat glacies pportione respondet.
Sicut ei illa humidis coheretio est p excessum frigoris:
sic ignis feruor caloris est et superabundantia: qua-
re ut et mibi aut nihil ex glacie: aut igne generatur.
At autem hoc in lib. ij. de generatione animalis ni-
hil ex humidis: aut siccis ignitis id est igne perustis
generari videtur. Sic enim verior sensus Aristotelis
explicatur q; in verbis que habentur in translatione
Theodori: neq; constitui q; densis vel humidis vel sic-
cis videt. Has enim qualitates scilicet humiditates et
siccitates tanq; principia passiva conferre ad con-
stitutionem animalium: non negat Aristoteles. Euz
calor viuificus agit in ipsas: quem ait esse propor-
tionalem calori stellarum: qualis est qui in semine
continetur. Sicut enim calor celestis agens in lu-
tum ex eo generat animalia ita et calor seminis in
materiam sibi conuenientem idem operatur: quare
hic calor semini inditus non calor celestis ut quida
opinantur: sed calori celesti proportionalis ab Ari-
sto. dicitur: sicut enim est duplex ignis secundum
Aristote. alter in concavitate orbis lune qui viuifi-
cus est: alter qui est feruor et caloris excessus: ita et
geminus calor: alter quo natura vitur tanq; instru-
mento ad animalium generationem: alter quem ars
adhibet ad suorum operum perfectionem. Calores

autem habentem principium vitale: non solum in se-
mine contineri. Sed etiam in excrementis que a mo-
do nature recesserunt. Aristoteles ait: quorum tamē
excrementorum calorem nemo sane mentis: aut ces-
lestem: aut diuinum existimauerit. Quare quantum
ad hunc locum attinet: baud quāq; ex eo mibi vide-
tur Auerrois: aut Conciliator. Auer sequens disse-
rentia quadragesima octaua posse concludere q;
Aristotelis virtutem formatiuam: que est calor semi-
nis: vel eo vitur tanq; instrumento: diuinis princi-
pijs assimilauerit: vel q; eam rem diuinam et intel-
lectum nominauerit: atq; a corpore seperabile su-
dicauerit: que omnia putat Conciliator: differentia
allata ex alijs verbis Aristotelis que eodem loco li-
bri secundi de generatione animalium: scripta inue-
niuntur euidenter ostendi. Eum tamen bis que Ari-
stotelis eodem loco determinat sint omnino contra-
ria verba Aristotelis que a Concilia. allegantur se-
cundum antiquam translationem bec sunt. Venti-
ture corpus in quod egreditur id quod animalis
principij: et hoc quidem seperabile existens a cor-
pore in quo apprehenditur quid diuinum. Talis
autem quod vocatus intellectus: que verba expo-
nens Concilia. ait: q; considerans Aristote. virtutem
formatiuam non habere organum adhuc figuratus
in massa spermatica vocauit eam seperabilem: ipsi
tamē seperabilitas est alia ab ea que intellectus lon-
geq; minor: ille namq; seperabilis est omnino: bec
autem virtus diuina practica pre alijs nobilitata
generationis virtutibus: cum ipsa sit simplex et im-
materialis fere non immediate materiam attingens:
indigit subiecto magis distincto eam vehiculante
ad membrorum generationes et formas dandas co-
uenientes: hoc autem fuit spiritus: est enim corpus
subtile vehiculum virtutis. Egit etiam instrumen-
to cum sit simplex: sicut alie mixtorum virtutes: bus
ius autem virtutis duplex existit instrumentu: vnu
quidem est calidum celeste quod est viuificatiuum
continuu: nunq; vero peremptiuum faciens anima-
ta ad aliquam celi conformitatem accedere. Agit effi-
ci ad consistentiam et continentiam eorum maxima
ceu omnis virtus celestis facit constitui: sicut et ines-
se contineri substantias generatas: et id dignius
est instrumentorum quo ea medio actus nobiliores
exercet: generatum inesse tali magis finitans. Est
etiam ipsi aliud instrumentum secundarium scilicet
calidum elementare quod quidem non habet
omnisariam viuificare et continentiam causare:
nisi calido reguletur celesti. Demum subiungit Con-
ciliator q; huiusmodi duplex calidum in frugum dis-
tinguit maturatione secundu Galenu q; rto: de sim-
plici medicina. Bec quidē omnia Conciliator. Que
si liceat tam celebris fame erate nostra viro contra-
dicere: non consonant loco Aristot. quem ipse addu-
cit: ex libro. ij. de generatione animalium: nam ut a
postremis verbis eius incipiam: in quibus esse vir-
tutis formatiue duplex instrumentum nititur des-
monstrare: non coherere illa Aristoteli: ex his que
antea diximus de duplici igne: et duplici calore sa-
tis arbitror esse perspicuu: et adhuc magis ex verbis
ipsius Aristot. etiam secundum antiquā translati-
onem: que pro sua expositione allegat Conciliator: pos-
sumus demonstrare: nā calidū celeste non esse instru-

Dub. in
Aristo.

Respō.

Auerro
12. met.
cō. 18. et
7. meta
cō. 31.
Concilia-
tor.
dīta.
48.

Conci-
ver.

Contra
cō. et
Auerro

mentū virtutis formatiue: aut alteri virtutis virtu-
ti formatiue ministrantis indicat verba Aristotelis
que in antiqua habentur translatione. Omnium q̄
dem in spermate inexistit q̄s continua facit esse sper-
mata vocatum calidum: hoc autem non ignis neq̄
talis virtus est: sed interceptus in spermate et in spu-
moso spiritu: et in spiritu natura proportionalis exi-
stens altorum ordinationi. In his verbis Aristote-
les apertissime ostendit calorem illum qui facit semē
esse secundum: de quo hic agit: non esse extrinsecum
seminis: qualis est celestis: sed ipsi semini inexistentez
subiungit tamen hunc calorem non esse ignem neq̄
talem virtutem: ne quis forte existimaret: q̄ eēt calor
igneus: hoc est talis ignis: q̄ vim habet destruēdi mas-
gis q̄ generandi: et non calor: sed feruor potius atq̄
excessus caloris nominatur: vt supra dixim⁹ ex eius-
dem Aristotelis auctoritate. Naturam autem huius
caloris: que est generatrix et non peremptrix conten-
tam in semine vel spiritu seminis: nō ait Aristoteles
esse celestem: sed proportionalem: vel vt habetur in no-
ua translatione Theodori: proportionem respondentem
elemento stellarum. Unde non sequitur. Calor se-
minis non est calor igneus: ergo est calor celestis. Est
enim calor tertius elementum ignis qui facit ad gene-
rationem: atq̄ ideo dicitur calori celesti proportio-
nalis. Illa vero est multo magis consecutio necessa-
ria. Calor seminis est proportionalis calori celesti:
ergo non est calor celestis: quod enim alteri est pro-
portionale non est idem quod illud alterum. Adens in
anima est proportionalis oculo i corpore: ergo mēs
non est idem quod corporeus oculus. Neq̄ inficias
eo calorem celestem esse causam generationis anima-
lium: quoniam testante alibi Aristotele. Sol et homo
generat hominem: sed nego esse instrumentum intrin-
secum seminis: de quo hoc loco libet secundi de gene-
ratione animalium intelligit Aristoteli. cum quid sit il-
lud quod facit semen secundum nōitur declarare.
Hoc enim in semine continetur: vt verba Aristotelis
planissime ostendunt. Adorus autem eternus ut vo-
lubilitum corporum et forme intellectuales sunt extra
semen vt clarius est q̄ vt egeat demonstratione. Ba-
lenus quoq̄: quem ad ostendendum calorem dupli-
cem allegat Eōcl. libro quarto de simplici medicina
non aliud eodem libro voluit nisi q̄ preter calorem
seminum intrinsecum ex quibus fruges generantur
qui calor est anima ipsorum seminum: sicut Galenum
etiam calor celestis ad frugum complementum exiga-
tur sed neq̄ ex verbis Aristotelis a Conciliatore ad-
ductis differentia. xlvij. Corpus autem geniture et
elicitur q̄ Aristoteles virtutem formatiuam seminis
vel intellectum vocauerit vel quid diuinū: aut a cor-
pore separabilem iudicauerit. Hoc enim omnia repu-
gnant his que paulo supra in eodem loco determina-
uerat: cum mentem solam extrinsecus accedere solam
esse diuinā: nihilq̄ eius communicare cum corpore:
hoc est esse a corpore separabile ostendit. Si soli bec
menti conueniunt sicut Aristoteli. quomodo paulo post
easdem etiam virtutis formatiue tribuit proprietates
et q̄ mens appellatur: et q̄ sit separabilis: et q̄ res di-
uina sit. Unde illud quoq̄ de ea colligi posset: q̄ etiā
de foris accederet: nam translatio Theodori: que et si
de foris et multo clarior est antiqua bec omnia ostēdit
que dicimus si verba que allegantur a Conciliatore
de virtute formatiua: et non de illa que proprie mens

appellatur: et sola separabilis est: dicta intelligatur
siquidem pro illis verbis a Conciliatore adductis
habentur bec alia in translatione Theodori. Corp⁹
autem geniture in quo semen animalis principij contē-
tum vna prouenit partim separabile a corpore in q̄
bus diuina pars comprehenditur qualis est q̄ mēs
appellatur: partim inseparabile et c. Adapta bec ver-
ba virtuti formatiue vt vult Eōclia. debere adapta-
ri: et plane sequentur illa que antea diximus: virtutē
scilicet formatiuam mentem appellari: et esse partem
diuinam: que comprehenditur in semine: et preterea
esse separabilem ex quibus etiā vt diximus: colligi il-
lud posset ipsam venire de foris. Sed bec omnia etiā
in propatulo falsa visus est animaduertisse Conci-
liator. vnde adiur⁹ a barbarea translationis obscuritate mi-
ra glosmata excogitauit que nunq̄ vt arbitror Ari-
stoteles somniauit. Ait enim virtutem formatiuā nō
mentem vel intellectum simpliciter ab Aristoteli nomi-
nari: sed intellectum vocatum ad differentiam intel-
lectus potentialis et agētis. Sed velim scire a Eō-
clia. aut Conciliatoris secretoribus: vbi nunq̄ lege-
rim⁹ apud Aristotelem vocatū esse intellectus proprie-
tatem sicuti potentiale et agens. Nonne hoc quod
dam est nugamentum si ita dicatur: q̄ virtus forma-
tiua ab Aristotele intellectus vocatus vocetur: neq̄
enim hanc fugit Concilia. nugationem etiam si pro
verbo vocatur posuerit nominatur: ita scribens: nō
minauit autē eā Aristoteli intellectū vocatū. Si pro ver-
bo nominauit vocauit dixeris apertam videbis nu-
gationē. Sed et translatio Theodori que habet q̄lis
est que mens appellatur manifestissime destruit Con-
cilia. expositionem. Alibi quoq̄ Aristoteli. per vocatū in-
tellectum non virtutem formatiuam sed ipsum solū
nudūq̄ intellectū: qualis est qui intellectus agēs no-
minatur nobis vedit intelligendū: vt cū .j. lib. de aia
timeū taxat non recte dicentē aiam esse magnitudi-
nē his verbis. Primū quidē igitur non recte dicentē
cū aiam dicat esse magnitudinē totius vtz talem eē
vult qualis vocatus intellectus: vocatum autem in-
tellectum significare hoc loco intellectum agentem: li-
cet ex Themistij paraphrasi coniectari: cui consentit
etiam expositio commentatoris: que ait Themistii in
verbis suis per animam intellectum significasse et nō
virtutem formatiuam. Ait preterea Conciliator q̄
considerans Aristoteles virtutem formatiuam non
habere organum adhuc figuratum in massa sperma-
tica vocauit eā separabilem. Sed meminerit Conci-
liator non ea ratione aliquam virtutem vocari apud
Aristotelem a corpore separabilem: quia nō habeat
organum figuratum: sed quia non habeat organum
corporeum: vel vt verbis Aristotelis utar: quia eius
actio non cōmunicat cum corpore: talis enim ipse vt
tur ratione in hoc ipso de quo disputamus loco: vo-
lens probare solam mentem extrinsecus accedere: ni-
hil enim cum eius actione communicat actio corpo-
ralis. Reliquæ autem potentie animæ cum sint inse-
parabiles: vt ait per se accedere non possunt. Quor-
um inquit principiorū actio corporalis est: bec si
corpore inesse non possunt: verbis gratia: ambulare
sine pedib⁹: itaq̄ extrinsec⁹ ea venire impossib⁹ est
In primo etiā libro de anima: vbi dubitat si e aia
a corpore separabilis an nō: in hūc modū dādis ac
definiri posse questionē Ari. arbitrat⁹: vt si sit ani-
me op⁹ aut affectio propria possit continēti: vt aia

Eōcl.
glosa
mata.Eōclia
Conci

seorsum a corpore sit. Quia autem Aristoteles per operationem anime propriam intelligat non illam que sit sine organo figurato: s; organo corporeo simpliciter indicant verba Themistij sensum philosophi in loco statim alla: explicantis. Sunt autem bec que verbis paulo ante adductis subiunguntur. Si uerbil est soli anime proprius: immo corpus ad oia munia in societatem participatumq; recipitur: siue illud hoc est quod oculis cernit: quod. s; forma ista: que sub obtutum venit et figura monstratur: siue interitus et latentius aliud quale comminiscetur. Placito non potest contingere ut seorsum a corpore beatus obmaneat: alioquin otiosum aliquid natura creauerit: quod defendi non potest. Ex his satis arbitror esse ostensum non posse virtutem formatiuam que ut etiam concludit Concliator: habet corpus subtile pro instrumento aliquo modo separabilem nominari secundum Aristotelis opinionem. Quod autem neq; res diuina ab ipso vocetur illa ratione probatur: quia cum corpore aduenit: semine scilicet quod est excrementum alimenti. Absurdum autem videtur ut alicui excremento res quepiam diuina tribuat: natura et ob similem rationem negauit Aristoteles virtutem intellectualem: que res diuina sit: cum semine prouenire: quod sit excrementum alimentum: unde eam extrinsecus accedere pronuntiavit. Si ergo Concliator virtutem formatiuam rem concedit esse diuinam. Ergitur autem id concedere si verba illa omnia: corpus autem geniture: in quo semen animalis principij contentum vna prouenit partis separabile a corpore: in quibus res diuina comprehenditur: qualis est que mens appellatur: de virtute formativa dicit ab Aristotele intelligantur. Hanc q; virtutem et non solum intellectualem accedere extrinsecus vna cogit fateri quod nos posse colligi ex Concliatoris sententia etiam antea significauimus: cuius presertim Aristoteles virtutem: de qua loquitur in verbis adductis: non aliquo modo separabilem: sed simpliciter separabilem et non quasi diuinam: sed oia non diuinam et talem qualis que mens appellatur esse nobis insinuauit. Quod animaduertens Adicbael episcopus: cuius plures habentur in libris Aristotelis grece scripte expositiones: in quibus presertim liquis desunt Alexandri commentationes: hunc locum exponens: non de alia vi vult bec verba ab Aristotele scribi q; de ea de qua etiam paulo supra idem Aristoteles in eundem fere sensum bec verba scripserat. Restat igitur ut mens sola extrinsecus accedat eaq; sola diuina sit. Nihil enim cum eius actione communitur actio corporalis: sequentia enim verba que in greco codice ita se habent: Ὅθεν τις τοῦτος σωματικὸς συνπαθεῖς ἔχει τὸ πάθος τοῦ σώματος. ὅθεν τις τοῦτον χωριστὸν ὁ σωματικὸς ὁσὸς ἐμπέρι λαμβάνεται τὸ θεῖον: τὸν ὅτιον ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦτον φέρει τὸν ὅτιον ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦτον φέρει τὸν ὅτιον. Hoc est: si verum volumus facere translationem: et q; verbum ex verbo. Geniture autem corpus in quo vna prouenit semen principij anime: hoc quidem a corpore separabile in quibus pars diuina comprehenditur: qualis est que mens appellatur. Hoc autem inseparabile: hoc geniture semen dissoluitur et. Bec inq; verba actus Adicbael episcopus precedentibus co-

sonare supplendo verbum relatiuum cuius: atq; ita legendo. Geniture autem corpus in quo vna prouenit semen principij anime: cuius scilicet anime hoc quidem est separatum veluti qui de foris intellectus: hoc vero inseparabile scilicet pars rationalis: ex hac Adicbaelis episcopi expositione liquido constat virtutem seminis formatiuam: neq; intellectum vocatum ab Aristotele nominari: neq; separabilem illo modo ab ipso censi: bec enim non virtuti formatiue: s; illi que intellectus: aut mens ab Aristotele dicitur accommodatur. Est autem et altera expositio eorum dem verborum Aristotelis apud cardinalem Bessarionem in platoniarum defensionum libro. ij. cap. xij. studentem probare idem sensisse cum Platone Aristotelem de vitione anime cum corpore per medium aliquod corpus nature excellentis quale erat vehiculum illud aie a Platone descripto ex corpore lucido cerebreoq; contractum: quod quidem vehiculum quidam Platonis calumniator dignus irrisione iudicarat. Verba Bessarionis loco allegato sunt bec. Eumero hac ratione vitionis extremorum per medium usq; adeo necessariam et Aristoteles ipse putauit: ut idem fere loco de generatione animalium. ij. dixerit. Antoneq; aie cum corpore hoc corruptibili fieri statuerit intercedere alio corpore diuiniore ipsis elementis ac separato. Dis inq; aie virtus aliud fortis corpore videtur: et his qd diuini? que vocantur elementa: atq; ut anime inter se nobilitate vel ignobilitate differunt: talis natura corporis inuicem differt. Et paulo post de eodem corpore loquens. Hoc inquit non ignis est: neq; vlla talis potentia: s; spiritus qui in semine illo genitali spumeoq; concipitur: et natura que in ipso spiritu analogia est elementis stellarum: quinetiam paulo post id ponit partim a geniture corpore separatam: partim non separatam: quod scilicet crassius ac materialius humidum atq; aquosum sit. Hoc enim dissolui ac dissolui per totum sperma existit tanq; in lacte coagulum. Nulla igitur ratio est cur irridere Platone aduersarius debeat q; aiam existit mauerit cum excellentis nature corpore ad generationem accedere. Bec Bessarion ad verbum volens: ut diximus conuenire Aristoteles cum Platone super aie vehiculo demostrare. Non differt autem bec expositio verborum Aristotelis a prima Adicbaelis episcopi recitata: nisi in eo q; separabilis atq; inseparabilis differentia altera partibus anime tribuit scilicet intellectuali et irrationali altera corpori quod est vehiculum anime: quod Aristoteles esse separabile dicit in quibus pars diuina comprehenditur quasi altera scilicet irrationalis et appetitus aie vehiculum habeat: atq; subiectum crassius et a corpore hoc corruptibili inseparabile: nam cum ipsa sit corruptibilis subiectum quoq; habuit corruptibile. Ut enim inquit sicut aie inter se nobilitate vel ignobilitate differunt: sic talis natura corporis inuicem differt. Hanc etiam opinionem Aristoteles atq; Platonis super eodem vehiculo aie concordiam tangit Themistius in paraphrasi primi libri Aristoteles de anima: ubi illo sententia recitat quod oia bec que sub aspectum et oculos recidunt et subiecta sunt nobis ab aia respuunt diuinam quandam et celestem naturam adhibere: qua animus atq; mens sit. Probabilis enim ait Themistius et ratione nostra. Nam apud Platone vehiculum illud rarum ac spiritum didum nihil aliud q; ingenium e quo animus post est endit. Apud Aristoteles quoq; nam quada aie tribuitur inuenias que quanto corpori propositione respondeat: quam et

Eardis
nalis
Bessa
rion

mscha
el epbe
sius
Ari. ex
posito.

Them
stius.

ad omnium animalium animas pertinere censuit. Videtur ergo Arist. fm istos viros nō minus Aristotelice q̄ etiam Platonice secrete familiares loco illo libri secundi de generatione animalium: quem vna Venerijs vidimus non de virtute loqui formatiua: sed de vehiculo anime: quod partim sit separabile: et partim inseparabile. An vero vehiculum hoc preferim lucidum et erberum quod ad animam pertinet rationalem in semine aliquando contineatur: vt videntur verba Arist. significare: cum inquit. Corpus autem geniture in quo semē animalis principiis contentum: vna prouenit partim separabile: nō paruas habere possit dubitationem quam etiam augent verba Themistij supra recitata que inueniunt naturam illam quinto corpori proportionalem quas Arist. anime tribuit ad omnium animalium animas pertinere. Sed hunc alterius questionis scrupum bis quicquid Platonice q̄ etiam Aristotelice discipline sunt studiosi nos in cōmune discutiendum relinquimus. Nec tantū sufficiat annotasse: que ad eius loci libri secundi de generatione animalium: quē vna Venerijs vidimus: aliquā faciunt intelligentiā. et omni no probant hoc duo verba intellectū vocatū longe aliud apud Aristotelem q̄ virtutē seminis: q̄ formatiuam vocant significare. Tu vero fortassis nō. hoc solū: sed quid omnino sit virtus informatiua fm Aristotelem a me scire desiderans: id scz quod etiā Galenus a philosophis discere mūi in modū affectauit: et tamē apud ipsos nō potuit inuenire: vt verba testantur que ab eodem Galeno in libro de fetus generatione scripta inueniuntur in hunc modū. Nam ad ea de quibus precipue in hac intendim' tractatione descendentes ostendimus philosophos: neq; illa que a medicis sunt recte quesita digna vllis inquisitione existimasse. Sed cū dixere formati a natura conceptū putasse se plus aliquid dixisse: q̄ nomē notitue vulgaris. Nemo enim est tā rudis atq; bebeti in genito qui nesciat causam esse aliquā conceptus generationis q̄ naturā vocamus omnes. Eius tamen ignorantes substantiā. Ego vero sicut ostēdi nostris corporis opificiū summa pre se ferre sui p̄doris sapientiam simul ac potestatem (ita opto) vt mibi philosophi ostendāt quis sit ille opifex deus: ne aliquis sapiens ac potens: qui quidem prius excogitauerit quale oporteat singulorum animalium corpus formare: deinde facultatem adhibuit qua talem affingeret qualem antea mente cōceperat: deusne inq; an anima alia q̄ diuina neq; effi illam q̄ naturā vocant: siue corporea: siue incorporea sit fm substantiam: an tantū dicent sapientie fastigiū prouenire: cuius esse illaz penitus expertē asseuerat: vnde non sit verūmīle tāto hanc vsum fuisse in fetu formando artificio. Nā et p̄curij et aliorū qui omnia aut absq; prouidentia fieri tampridē est explosa sententia: atqui necessariū est vel fm aliquē motū ratione atq; arte carere ad aliquem optimū finem pertinere fetus formationem vel sicuti quē visu admiranda cōstruunt: vbi bis aliquod motus principium inde re ipsi recedunt: que vero ab ipsis fuere constructa vsq; ad modicū temporis mouentur artifice: ita et deos vbi tot tribuerunt plantarum motuum idoneas atq; animalium seminibus successiones vacante ipsos: et nihil subinde agere. Sed primum ex his non oportet refellere cum sit opinione hominum re-

probatum: ad quas presertim hic sermo a nobis habeatur. Secundum autē diligentem exigit persectationem: an fieri possit: vt talis quales inueniuntur oculis humor geniture ad tantū numerū motuum sibi inuicem succedentiū sufficere valeat: neq; ostendat in aliquo: donec ad finem perueniat opportunum. Nam sicut videt' incredibile: vt quod sit a fortuna in tanta partium multitudine nō aberret: ita temerarium apparet opinari eam motuū consecutionem esse artificiosam que ab ea sit substantia q̄ ipsi esse irrationalē asseuerant. In his verbis Galen' nō tra Arist. sto. et alex. rat Arist. atq; eius expositorem Alexā. qui causam generationis animalium ad potentia quādā referunt irrationalē: quā naturā vocat: atq; eius motus quibusdam motibus ab arte factis assimilant: qui spōtini dicuntur: quibus initū dat q̄ aliqui tangendo mouet: deinde ipso cessante ab opere: prima pars mota mouet alia: et ista subinde alia: atq; ita deinceps: adeo vt videantur omnes citra primā sponte moueri: que tamē principū sue motionis aliunde habuerunt. scilicet mouente primum. Sic em' et in generatione animalis fm Arist. videtur cōtingere: nā pater est ille qui semini indit vim quādā motricē: que mouet materiā: sanguinem. scz menstrum: quem mater exibat. Primus autē motus secundum ciet. Secundus tertius. Tertius quartū: vsq; ad complementū generationis. Tale assignari modū a philosophis peripateticis nostre generationis. Et tunc verba Arist. scdo de genera. animalium: vbi querit causam efficientem membrorum animalis. Proponit autē questionē hoc modo. Sed hoc loco nō ex quo oriuntur querimus: sed a quo partes corporis generantur. Aut. n. extrinsecus aliquid in genitura et semine instrumentum agit: idq; aut pars aliqua anime: aut anima: aut habens animā est: postea ad vtrāq; partem Arist. argumentatur: et rationibus si nō veris saltem verisimilibus pbat nō esse possibile: vt aliquid extrinsecū vniquodq; viscerū: aut alias partes efficiat. Unde videtur posse cōcludi q̄ pars aliqua intrinseca sit illa que omnia facit. Sed hanc quoq; destruit cōclusionē: et demū volēs totā solvere dubitationē: scribit hec verba. Nec igitur soluere conandum est. Fortasse. n. aliqd ex his que dixim' nō simplex est: vt ab extero nihil effici possit: nā et est vt possit: et est vt nō possit. Sed semē an id a quo semē dicamus: nō bil refert: qz motū quē illud moueat semen in seipso continet: fieri autē pōt: vt hoc ab hoc moueatur: et hoc ab hoc sit perinde: quasi admirabilia illa sponte nā: partes em' habent vim modo quodā etiam cum quiescunt: quartū primā vbi extrinsecus aliqd mouerit statim proxima actu efficitur. Et igitur in spōtinis illis quodāmodo illud mouet: quod nihil nūc tangit. Sed ante tergit: sic id a quo semē: aut quod semē efficit mouet: cū aliquid tergeret: quāq; nō ad huc tangit: et motus qui inest quodā efficit modo vt edificatio edes. Igitur aliquid esse quod efficiat: sed non ita vt hoc quicq; nec perfectum inesse primum agens apertum iam est. Quomodo modum autē vniū quodq; fiat accipiendum hinc est: hoc initio omnia quecunq; aut natura: aut arte efficiuntur ab eo quod actu est sunt: ex eo quod potentia tale est. Semē igitur tale est motūq; habet et principium tale: vt motu peracto pars existat: queq; eadem sitq; animata. Non est enim facies nisi animam habeat neq; caro.

Gal. cōtra Arist. sto. et alex.

Verba Gal. of tātis de vir. for.

sed corrupta equivoce dicitur facies aut caro: per
inde quasi lapidea aut lignea facta sit. Simul au-
tem partes similes et instrumentales: siue officia-
les efficiuntur: et quoadmodum non securum non aliud
instrumentum dixerimus factum ab igne solo: sic non pe-
dem: non manum: eodem modo ne carnem quidem: nam
etiam quocumque aliquod officium est. Dura igitur: mollis:
lenta: rigida et quicunque alij affectus partibus insunt
animatis a caliditate et frigiditate effici possunt. Et
ratio qua iam caro aut os est non potest. Sed a motu
proficiente efficitur ab eo quod genuit: quodque actu
est id quod potentia est: id ex quo significatur: quomodo
motus in his quocumque agitur: que arte efficiuntur. Ferrum
enim durum aut molle efficitur calore vel frigore: at ve-
ro ens a motu instrumentorum qui artis obrinet ra-
tionem. Ars enim principium formae eius quod efficitur
est: sed in alio. Ad hoc autem nature in ipso est: ab
altera profectus natura que actu obtinet formam.
Hec quidem Aristoteles. Ex quibus liquido apparet ipsam
a Galeno notari: que naturam tantum: et nihil aliud esse
dixerit causas generationis animalium: atque eius mo-
tus spontaneis motibus assimilaverit. Sed et Alexan-
der expositor Aristotelis apud grecos nobilissimus
eundem modum explicat animantium generationis: et pla-
ne naturam a qua nec generantur potentiam esse irra-
tionalem asseuerat. Licet autem commentarii Alexandri: ne-
que in libris de generatione animalium: neque in aliis
de naturali auscultatione etate nostra habeantur:
Simpli- Simplicius tamen inter expositores Aristotelis au-
cius. ctorum: et ipse clarissimus exponens primum librum eiusdem
Aristotelis de naturali auscultatione: ubi de causis
agit precipue exemplari atque formali adducit verba
Alexandri: que non parum faciunt ad intellectum verbo-
rum Aristotelis: que nos supra ex. ij. lib. de generatio-
ne animalium recitauimus: et post diligentem verborum
Alexandri examinationem demum quid si bi videat ad-
iungit. Atque duorum expositorum Aristotelis de ge-
neratione naturali sententiam hoc loco subiiciemus
quasi non minus ad id quod tu queris de virtute forma-
tiua secundum Aristotelem videntur conducere. Ex quibus
insuper constabit illos errare: qui auctore Aristotele
eandem virtutem vocant intellectum: quod idem Alexander di-
cit esse irrationalem: et quidem Aristoteles. consone: qui libro
secundo de naturali auscultatione ea que a natura
sunt his que ab intellectu ex aduerso distinguit. Non
eodem modo: inquit Alexander in his que gratia alicuius
sunt omnibus finis se habet: et exemplar. Sed
quocumque quidem per electionem et artem et rationem sunt
in his necessarium est finem: cuius gratia alia sunt fa-
gnoscens gnoscens cogitatur: et tamen signum proponit et exemplar eo-
rū que futura sunt. In his autem que a natura sunt non
natura: ita: neque enim per electionem natura operatur: neque secundum ratio-
le i quo rationem que ipsi insit: potentia enim irrationalis natu-
differet. ra est: sed principio indito materie que et principij et
eorum que ab ipso: et ex ipso futura sunt: est susceptiua
hoc primum ipsi materie inditum fecit quidem illud: cuius
est effectum: cum presintum quoddam sit: quod vero ex
ipso factum est aliud efficit: nam singulum ipsorum eius quod
sequitur est effectum atque motum: si nihil impediatur
et hoc versus ad aliquem finem et formam naturalem: cu-
tus erat principium id quod primum fuit materie indi-
tum. Quoadmodum enim in his que neruo impelluntur
ubi artifex principium motus indiderit primum hoc sit
sequens motum: et illud deinceps alterius: donec

per quandam successionem motus in omnibus peraga-
tur: nisi aliquod obstaculum interueniat: et hoc totum sit
non mouentibus primis subsequencia per aliquam ra-
tionem: aut electionem ipsis inexistentem. Sic autem et
mandata seminis natura atque facultas proprie ma-
terie: ut ipsa mouere: illa autem moueri apta est: poten-
tia vero indita ex motu primo aliam rursus facit mo-
tionem atque potentiam nunquam cessantibus motibus: do-
nec simile ei a quo mandata est generetur: et vel idem
specie vel genere: sicut in multis contingit: et alijs que
ex dissimilibus generantur. Hec quidem Alexander: que
verba Simplicius: ut dixi: non cessat idem in dubi-
tationem reuocare: et tandem sui iudicii calculum appo-
nit ita scribens. Adhuc autem que de generatione res-
rum naturalium dicuntur. scilicet Alexandri: mihi animad-
uersione digna videntur. Si enim quod prius inijci-
tur ipsum quidem illud effectum: cuius est effectum:
et quod ex hoc factum est: aliud et singulum illud quod se-
quitur ipsum est effectum: atque motum versus ad finem
et formam naturalem: cuius erat principium: quod pri-
mum materie fuit insectum. Si inquit ita generatio per-
ficatur: et prius granum germen emittit: germen culmum
culmus spica: quomodo perfectiora sunt ab imper-
fectis. Deinde quid sit totum causa assignata non pos-
sumus. Nam cum una forma sit una etiam causarum esse
oportet ante particulares. Omnino autem si prioribus
alteratis sequentia sunt illa que precedunt materie
magis rationem obtinebunt: et non caude efficientis:
nunc enim efficiens causa alterata opus euadit. Pre-
terea si non quodcumque ex quocumque generatur. Sed ex
eo quod tale potentia est: manifestum est: quod germen
potentia culmum. Omne autem quod potentia est ma-
teriale est et non effectum. Quare germen materia cuius
mi rationabiliter diceretur minime autem efficiens
causa. Deinde omne quod ex potentia ad actum per-
uenit ab altero quod actu sit perducitur ad actum.
Si igitur germen non est actu culmum: nunc efficiet cul-
mum actu. Omnino autem si vniuscuiusque natura et
causa motionis simile si bi subiectum: et non alteri fa-
ciat: liquet quod natura seminis semine faciat: et natura ho-
minis hominem. Quomodo autem proprie hominem
faciat ea que est in semine: que nondum est hominis
natura antequam homo fiat. An sicut dictum est antea
ipsa simul facit et sic: quia aptitudinem habet: et vita
quedam exurgens est et ad formam excitata. Si quidem
natura virilis seminis et mulieris naturam habet que
transmutari desiderat: et ad animal perfici. Quia au-
tem proprie efficiens est et proxima causa est materiam
natura atque paterna. In stirpibus vero natura trini-
ci: et terra: cum forma secundum actum in patre precedat et
matre: et in rationibus que actu insunt in terra: secundum
quas ea que potentia sunt ad actum perducuntur: atque
hoc modo natura eius quod generatur si factua di-
citur: ita factua est: ut et ipsa simul fiat. Que hoc pro-
prie factua est: que actu talis existit: quasi natura si-
milis est generatrix. Et omnia intermedia illi gratia
preaccipit: et si interim alteratur natura: dum si-
mul sit et facit: vnum tamen ordinem seruat conti-
nuatum versus ad finem: ad quem cum peruenit cessat
ab opere. Dicit autem Aristoteles. quod natura sunt: quocumque ab
aliquo principio: quod ipsis insit continuo mota: ad alium
que finem peruenit: in quo cessant a motu. Quare et in
boie preassumpta est generis ratio: et secundum illam sit id quod sit
patre quod daret principium motus: et versus ad finem motus

Contra
Al.Primum
argumē-
tum.
Secundum.
Tertium.
Quartum
Quintum

nem per semen: sicut in his que neruo impelluntur
 artifex incidit principium motus et imperium ad finem
 secundum illam que in ipso preexistit rationem totius ordinis
 te morionis: materna autem natura adhuc primus
 specificante. Quod autem potentia irrationalis natura nomi-
 nat: que propter finem aliquem agit et ordinatim pro-
 cedit secundum numeros et prefinitas measuras. An duplex
 est efficiens ratio: altera quidem: que cum cognitione fa-
 cit quod solum putat expositor rationem: altera sine co-
 gnitione: et ad seipsam conuersione: ordinate autem et
 determinate: et propter finem aliquem principale. Et
 quemadmodum quod non cognoscit irrationale vo-
 catur ad rationem cognoscentem comparatum: sic illud
 quod temere et absque ordine facit irrationale est: si ad il-
 lud quod ordinate et determinate ac gratia alicuius
 agit conferat. Sicut igitur secundum hanc rationem sunt:
 ea que natura constant sic secundum exemplar: non tanquam
 efficienti notum atque propositum: sed sicut efficiente suo
 esse: et non per electionem assimilante sibi quod sit: quem
 admodum anulus sigillum. Aristoteles quoque in libro
 ii. de generatione contra Empedoclem disputans na-
 turam concedit esse rationem. Sed quod sine cognito-
 ne efficientis est ordo et prefinitus finis in actione?
 Et cum res naturales talem habent constitutionem quod
 sine cognitione aliqua ipso esse seruant ordinem et
 consecutionem: et in prefinitum desinunt finem: sicut
 et que neruo impelluntur: verum quo modo sine effi-
 cientis cognitione ordo est et finis in efficientia prefi-
 nitus? Enim res naturales talem habent constitu-
 tionem: quod cause sine cognitione ipso esse seruant ordi-
 nem in generatione et consecutione: ut in eorum que
 neruo impelluntur euenit motu. At res naturales vel
 casu sunt: quod absurdum sit dicere: vel ipsa seipsa ta-
 lia constituunt: vel aliqua alia causa: vicinque res se
 se habet cognita omnino substantia talis euasit. Nam
 quod meretur potentias ad illa que sunt cognoscentes
 virtutes efficiat. Quare rectum est ut naturam po-
 tentius concausam dicamus proximas vero causas co-
 rum que generantur et corrumpuntur celestium cor-
 porum motus: secundum quos hec inferiora transmutantur.
 Superiores autem causas rationes horum motuum in
 anima sitas: et adhuc supra has formas intellectu-
 ales: ex quibus primis delibatur omnibus lux formalis
 pro natura et aptitudine recipientis. Hec quidem
 Simplicius: qui et ipse sicut Galenus absurdum puta-
 uit generationem animalium soli nature: ut que sit
 potentia irrationalis et experta cognitionis. Quare ma-
 ius eam concausam nominare: siue instrumentale su-
 periores autem causas sicut animam ipsam mentem exi-
 mias et formas intellectuales hoc est ideas potiores
 causas iudicauit. Quare qui animam virtutem formati-
 uam vocat ab Aristotele intellectum melius fortassis dice-
 rent eam esse supremum intellectus instrumentum: de
 quo tamen Aristoteles generationem naturalem natura-
 liter tractans nullam facit mentionem: quin potius
 ii. libro. de naturali auscultatione. nolens causam separatam
 attingere: ne doctrinam theologicam cum physica con-
 fundere: naturam negauit consilio agere: ac ratione:
 et de ea tanquam de potentia irrationali loquutus est:
 quod verborum sensum etiam in sua expositione sequitur:
 est Alexas. Simplicius vero: qui ipsum potuit Platoni
 Aristotelem studuit facere consentire: ne nature opera si-
 ne cognitione aliqua et veluti casu facta videretur:
 illis non modo naturam ac celum: sed preterea animas et for-

mas intellectuales per causas arrogauit: atque ita Ga-
 leni dubitationi satisfecit: cui propter temerarium visum
 est: tot morionum consecutionem tanquam artificiosam
 fieri a potentia: quam philosophi dicunt esse irrationalem. Sicut et
 Scotus et quidam ex recentioribus Scoti sectatores simi-
 li ratione negauerunt: semel autem eius virtutem sufficiens
 esse principium generationis animalium: et concausam po-
 tentius: non quidem generationis membrorum animalis sed al-
 terationis magis precedentis esse dixerunt. Precipuas
 autem causas eiusdem generationis deum et calorem celestem
 virtuti diuine consentientem asserere non dubitarunt:
 nisi tamen plus ad Platonem quam ad Aristotelem dog-
 ma declinare. Nam naturam causam esse generationis
 animalium: licet Simplicius platonizans eam mallit concau-
 sam nominare: constat ex verbis antea recitatis: ex libro ii.
 de generatione anima. ubi assignans Aristotelem. inter
 artem atque naturam diuina ita scribit. Ars est prin-
 cipium formamque eius quod efficitur: sed in alio: mo-
 tus autem nature in ipso est ab altera. perfectus natu-
 ra: que actu obtinet formam. Loquitur autem hoc in
 loco Aristoteles de motu nature in semine exstantis quum
 generatur animal: que siue causa sit: siue concausa genes-
 rationis animalium non paruum adhuc affert quod
 ipsa sit phantibus dubitationem. Atque anima vel vir-
 tus anima: aut nam seu potentia naturalis: que de imper-
 fectiori transit ad perfectius: et causa est generationis
 substantie: ut Simplicius in predicamentis vides-
 tur existimare inueniens. In omni autem mundo si
 qua generatio prouebitur non aliter quam per poten-
 tiam ad substantiam prouebitur atque perficitur:
 materiaque cum recipit formam per potentiam ad ipsam pue-
 bit: quemadmodum in animabus ex mobilibus? vel ad perfectum
 ab actu puebit. Loquitur autem Simplicius inibi de naturali po-
 tentia quam vult esse secundam speciem qualitatis: de qua eodem
 loco etiam hec verba protulit. Est autem vniuersaliter hoc
 genus exstantis omnibus: que quouis modo perficiuntur: ne-
 que. n. oino ab imperfecto ad perfectum appropinquat aliud perue-
 nit: nisi media ad sit potentia addens quod illud quod
 deficit ad perfectum complementum aut suscipiens a perfectius
 mo. Hanc potentiam naturalem in Simplicio in libris de
 physica auscultatione. nam vocat: et vult esse principium: prius
 passiuum: partim actiuum: ut verba eiusdem Simplicii su-
 pra a me recitata demonstrant: et cum nam multis modis
 dicat: de materia. scilicet forma et compositio et generatione
 et causa efficiente eiusdem generationis: que tamen ita
 efficiens: ut et fiat nature hoc ultimo modo dicte: vult
 Simplicius. precipue conuenire nature definitionem ab Ari-
 stotele. libro ii. de naturali auscultatione assignatam. Nam
 quoque hoc modo accepta sentit idem Simplicius. esse ab anima
 differere. At. n. Aristoteles atque Platonem non eodem modo dis-
 cere naturam esse principium motus corporis: sicut et animas
 quam natura non est principium morionis actiue: sed passi-
 ue magis et allegat Aristoteles dicentem libro vii. de physica
 auscultatione: quod corpora naturalia non sunt ex se mo-
 bilia sicut animata. Possent. n. et se sistere: et a motu ces-
 sare: si possent mouere seipsa: quare subiungit Simplicius.
 videri nam esse aptitudinem quandam admoueri et per-
 fici que veluti de sub et supra germinat: et sua aptitu-
 dine prouocat causas perficientes. Si enim esset mutus prin-
 cipium: ut aliquid mouens non esset inter ipsam ce-
 animam: et causam primam mouere differentia. Sed quam
 corpora longe ab indiuisibili: atque incorporea nam di-
 stantia: atque ab illa quam secundum ipsum esse vita consistit mor-
 tua facta sunt: et per seipsa nihil spiritus: atque ad om-

Scotus

Simpli-
cius.Nam mu-
tis.

nem vitam refrigerata: vltima quandā vite speciem
in seipſis habuerūt: quod est ſm potentia et apertus
dinem hanc quā naturā vocamur. Propter quā etiā
morta moueri poſſunt et trāſmutari: et hoc ipſum
quod dicitur naſci: et adinuicem paſſiue quodāmodo
de agere: neque enim ſincere ſunt horum actiones: ſed
paſſibiles: vnde oīa corpora naturalia mota mouen-
tur. Atque illud qđ pprie immobile eſt: ipſum eſt qđ
mouet: vt ait Ariſtote. Et his verbis Simplicij atq̃

Nā eē alijs ſupra recitatis apparet naturā: que eſt mortis
formati nis p̃ncipiū in ſemine: cū generatur animal: non
uā itū eſſe aīam: neque virtutē aīalem: ſed naturā: liquidez
tē n̄ aīa ſm ipſuz natura ab aīa differt: et eſt ea imperfectior
ſz Sim. Et que ſit p̃ncipiū nō minus paſſiū q̃ actiū
et potentia quedā viuans in animalis ad animē in-
troductionem in materiā: quā naturā Alexan. vo-
cat p̃mū p̃ncipiū materiē mandātū: vt verba ei?

Error. Auer. Quare mirandum eſt de
indicat a Simplicij allegata. Quare mirandum eſt de
Auer. qui in expoſitione libri. vii. de prima p̃bia ait
Alexan. videri conſentire ei quod ab Ariſto. dicitur
eodem lib. loco quo ſcribit ſemē facere ſicuti que ab
arboribz habet poteſtate ſpecie: et his etiam que in eā
dem ſi an ſcribuntur ab Ariſto. lib. xvi. de animali-
bus: poſtmodum in commēratione eiſdem loci pro-
p̃riam et Ariſtorelis recitans opinionem: ſcribit hec
verba. Nos autē dicimus q̃ cum conſiderata fuerit
demonſtratio Ariſtorelis in hoc loco ſuper hoc q̃ for-
me materiales ſunt generantes formas materiales:
apparebit q̃ ſemina ſunt illa que dant formas rerū
generatarum a ſeminibus per formas quas dede-
runt ſemina generantia: in generabilibz autem non
ex ſe. i. caſu apparebit q̃ corpora celeſtia ſunt illa q̃
dant illis aliquid loco ſeminum et virtutum: q̃ ſunt
in ſeminibus: et in eis que generant ex ſemine: et q̃
oīa ita ſunt virtutes naturales diuine generantes
ſibi ſimilia: ſm q̃ artes generāt ſua artiſciata: et id
dixit Ariſto. lib. de animalibus: q̃ hec erunt ſimiles
intellectui. ſ. quia agūt actiones intellectuāles: et iſte
virtutes aſſimulant intellectui in hoc: q̃ nō agunt p̃
inſtm̄ corpore et in hoc differunt iſte virtutes gene-
ratiue: quas medici vocant formatiuas a virtutibz
naturalibus: que ſunt in corporibus animalibz. Iſte
enim agunt nō actione intellectus operatiui: ſz agūt
per instrumenta terminata: et mēbra p̃pria. Virtus
autē inſtrumentaria non agit per mēbrum p̃prium. Et
ideo dubitat Gal. et dicit nescio: virtum iſta virt? ſit
creator: aut nō: ſed vtr non agit: nū p̃ calore q̃ eſt in
ſemine: non ita q̃ ſit forma in eis: ſicut aīa in calore
naturalis: ſz ita q̃ ſit inſeſa in eis: ſicut aīa eſt inſeſa
in corporibus celeſtibus. Et ideo Ariſto. magnificat
hanc virtutem: et attribuit illam p̃ncipijs diuinis
non naturalibus: ſed iſtam virtutem ſe intelligere: dū
ſeparata eſt: eſt impoſſibile. Admirandum eſt inq̃ de
Auer. q̃ hec omnia Ariſto. aſcribat ſm Alexan. expo-
ſitionem: qui naturam ſeminis potentiam ait eſſe ir-
rationalem: nēdum ipſam vocet intellectum: aut agē

Quare tem ratione intellectus operatiui: ob quam differt
Ga. du ab alijs virtutibus naturalibus: que non ita agunt
bitauit ſed per instrumenta terminata et mēbra p̃pria:
d forma verum hec omnia neque eſſe conſentanea Ariſto. neque
etiā nū ex verbis eius que. ij. libro de generati. animalium
qd crea ſcripta inueniuntur: elici poſſe ſatis antea demum
tor. ſtrauiſus. Neque vero Gal. ob id dubitauit: verum
virtus formatiua eſſet creator an creatura: quia vi-

deret ipſam non agere per instrumentum: proprius
ſcilicet aliquod membrum figuratum. Sed propter
ſummu eius artiſciū quod videbatur vires nature
trāſcendere: atq̃ ideo in hoc nō eſt cōcor Ariſt. atq̃
Alexā. eius expoſitori: vt videt Auer. velle medicum
philosopis cōſultare: inter quos alibi diſcidiū que-
rit. Sed longe diſſentēs: qm̄ illi naturā facerēt potē-
tiā irrationalē mirabiliū operū que apparent in
ſe. animalis autorē. Nō ſolū autē Auer. male in
ſua cōmē. allegat Alexā. quaſi eadem cū Gale. de vir-
tute forma: ſentientē: ſed Themistū etiā nō recte ar-
bitratur: cū Auer. de datore formarum conuenire
Themistū. ſiquidem quid opineretur de his que ex ſemi-
ne generantur animalibus: manifeſtū ſe facit in pa-
ra. libroz de anima Ariſt. j. lib. cap. xj. vbi cōtra.
Themistū diſputat: et alios qui baudquaſ ſufficienter
de anima ſcripſiſſent. Nam neque quēadmodum
affectū diſpoſitū eſſe corpus animandum deberet
eſſe: neque que cognatio inter animam et corpus, ba-
beatur: vñq̃ diſſent. Tandem in ſine capitis ſcri-
bit hec verba. Si ſi artium ea eſſet natura: vt in ſuis
instrumentis habitare: atq̃ in ea ingredi ſua ſpon-
te poſſent: vtiq̃ tibicinum in tibias: non in lyraz in-
traret: lyrcinicum in lyraz: non in tibiam tranſiret:
ſgitur et animas in ſuis aliquid propriū corpus: ſi
ſuū anime instrumentū corpus eſt diuertere oportet:
bit: vix diuertere: immo non diuertere: ſed fabricatur
architectaſq̃ ſibi cōueniēs accommodatūq̃ iſtm̄ de
format ipſa ſibi: et p̃parat domiciliū nō deſormatū
ante et p̃paratum. Denum ſubit. Nō eſt quemad-
modū cythara dedolat p̃r? et condit. Tū demū ad-
biberetur ad muſicā: ita et corp? ornat ante iſtrumētoz
mor aīe ſumē dū offert. Quale tgr ſingul? aīe corp?
iſtm̄q̃ diuertere: itē q̃ rōne aīa illō ſibi p̃fingeret ne-
glectū a Themistū penit? et retro habitū. Et his ver-
bis Themistū apparere nō vere de ipſo exiſtimari q̃
idē dixerit de virtute forma. qđ Auer. Nā Auer. vt re-
fert Themistū. ſupra allata cōmēratione: credidit oēs
formas eſſe ab intelligentia agēte: quā vocat datore
formatū. Themistū. vero non agens ſeparatū: ſed aīaz
ipſam formare ſibi corp? qđ ſubit liqđo inſinuat. Tū
videt ſenſiſſe ſemē maris: qđ architectaſ et fabricat
ſm Ari. eſſe aīatū: qm̄ ei? aīa eſt illa que ex mā: quas
ſemina prebet ſuū ſibi facit domiciliū. Neque eſt Semen
aīa patris generantis: alioq̃n migraret a corpore i cor aīatūſz
pus: neque ob eādē rōne aīa abstracta quā ſm Themistū
int. opz bis que ex putrida natura generant dare ſtium.
creationē lineationē et aīam. In bis autē q̃ ex ſemine
nō ſit neceſſariū: cū aīa ſeminiſgħante ſemini inſerta
ſufficientes ſit formare et aiare mā ſibi cōuenientem.
Semē autē maris: qđ vicē gerit artiſciū atq̃ archite-
ctū eſſe animatū ſm ſententiā Ariſto. nō repugnat bis
q̃ ab eodē auctore ſcribunt lib. ij. de gene. ant. vbi q̃
rit: babeat ne ſemē aīam. et ex ſuo ſermone vtr ſentire
q̃ ſemē ſit aīatū potētia qđ dē: ſed ea q̃ geometer dor-
miēs vtr vigilās qđ dē: nō aut opans dr geometer. De
q̃ tē potētia forte intellexit Ari. li. ij. de aīa cū ita ſcri-
bit. Semē autē et fruct? potētia tale corp? eſt. ſ. aīarū
vel p̃ ſemē intelligit Ariſto. ſanguinē mēſtruū: et hoc
videt innuere Themistū. in eiſdem locis paraphraſi: ita ſcri-
bēs. Plane ex bis q̃ dicta ſunt liquere arbitror aīaz:
neque cadaueris: neque ſemis p̃fectionē eē: atq̃ qz de
ſijr: atq̃ qz nōdū iuita p̃moriū ē. Itē atq̃ nō pōt
ampli? vitā b̄re: atq̃ pōt qđ dē: ſz nōdū b̄z. Pōt vero

Error
Auerro.
duplica-
tus.
Themistū
ſus.

Auer. a
Themistū
ſentit.

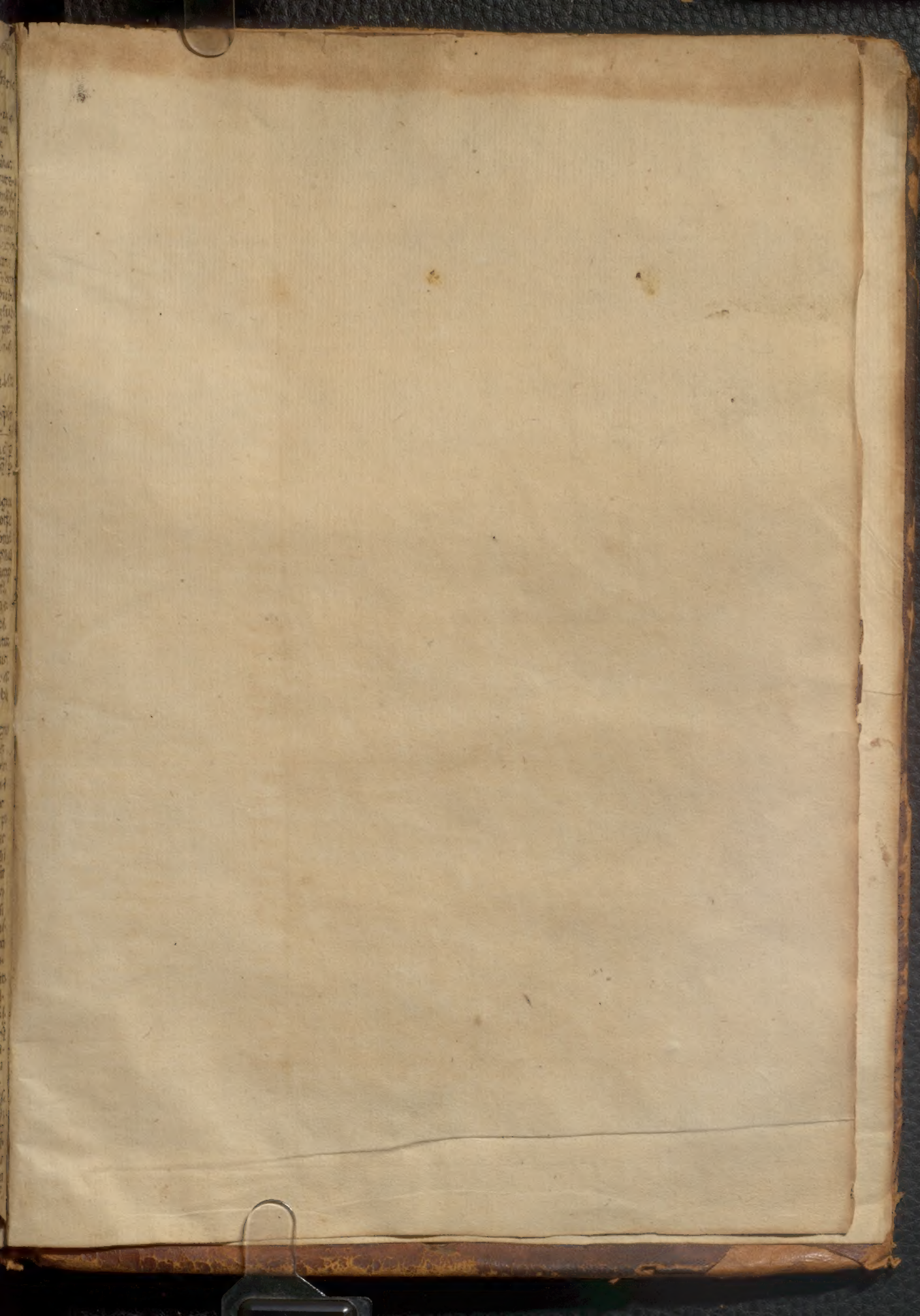
quā fieri organicum potest: et vitam accipere. Quē
admodū enim ferrum informe rude atq; potestase
ferra est: ita quoq; quia potest in ferram id genus ex-
ci: nōdum tamen est ferra: sed tunc erit cum aciem ⁊
figuram habilem ad secundum acceperit: ita ⁊ ge-
nitura seminalis potentia animal: quia potest in or-
ganicum corpus exculpit: nondum tamen est animal:
sed tunc erit cū per se ali et indolescere poterit. Hec
verba Themistij si de semine maris intelligantur.
Arist. dogmati non cōdrebunt: qui voluit maris se-
men non esse causam materialem: sed efficiētē tan-
tūmodo. Ipse quoq; Arist. in primo libro de gene-
ratione animalium quid sit genitura: quid semē ostē-
dit his verbis. Genitura igitur vocatur: quod a ge-
nerante pueniens causa est: que prima obtinet prin-
cipiū generatiōis: v3 in his que cōtre naturā voluit.
Semen est quod ex illis cōiunctibus originē trahit
quale semen omnium plantarū est: et animalū non
nullorū in quibus semen distinctum non est: veluti
quod ex mare ⁊ femina primum miscetur quasi cō-
ceptus: promiscuus quidam aut animal. Hec enim
tam habent qd ex ambobus requiritur. Ex quibus
verbis Aristotelis liquet qd illud qd pprie semē dī-
citur: vtrūq; partem cōplectitur materialem. s. ⁊ effi-
cientem: materialis est illa que ferro informi ppoz-
tione responder. Nam sicut illud pōt in ferram ex-
cudit: ita hoc potest in corpus organicum exculpit: ne-
q; perturbet aliquem id quod in translatione babe-
tur genitura: quasi plus de maris semine q̄ femine
Aristo. intellexerit: nā i codice greco Themistij: sper-
ma legitur. i. semē: ⁊ forte translator nō sine rōne ver-
bo genitura addidit seminalis: ne ex toto Aristote-
le dogma puerteret: qui nullo mō vult geniturā. i. ma-
ris semen vicē materie p̄stare. Vocabulū enim geni-
tura pprie significat illud quod diximus. Semē au-
tem licet ⁊ ipsum apud Arist. aliqui pro genitura ca-
piatur: vt in eo ipso loco quo ponit inter semen ⁊ ge-
nituram differentiam: postea subiungit. Natura au-
tem eius quod semen vocatur: proprium tamen ei?
significatū est mixto geniture ⁊ sanguinis mēstrui.
Sic ergo apparet Themistij virtutē formatiua non
in aīa separata: vt ei ascribit Lōmenta. sed in semī-
ne maris aīato posuisse: ⁊ hoc ex paraphrasi librorū
de aīa quas videtur citare Lōmentator: cum ait lib.
xij. de prima p̄bia: cōmentā. xvij. Themistij apte
dixisse illud alterū esse. s. aīam abstractā dante aīato
creationem lineationem et aīam. Quid vero idem
Themist. senserit i paraphrasi lib. xij. de prima p̄bia:
quo in loco eius sententiā etiā Lōment. adducit: nō
autem asserere: qm illud opus Themistij non extat.
Quo vero ex his collige quid gratij veteres Aristoteli
expositores de virtute senserint formatiua: quā
aliq; naturā seu potentia naturālē: sicuti Alexā. atq;
Simplicius: aliq; aīam seminis sicuti Themistij? esse
dixerūt. Quid vero arabes atq; latini recentiores
p̄bāt: atq; theologi de eadem virtute fuerint opinati
promptum tibi erit ex eorū libris accipere. Lōmen-
tator qdē lib. xij. de prima p̄bia. cōmentatione. xvij.
multas arabum recitat opiniones: ⁊ tandem appo-
nit suam: quā ait esse Aristoteli. Cum tamen eade ma-
gna ex parte etiam Platonis existat: quē nīlilomi-
nus Lōmenta. interimi damnat: nam cū multa scri-
psisset: que ait esse in libris de aīalibus declarata de
calore solis atq; stellarum: et caloribus generantib?

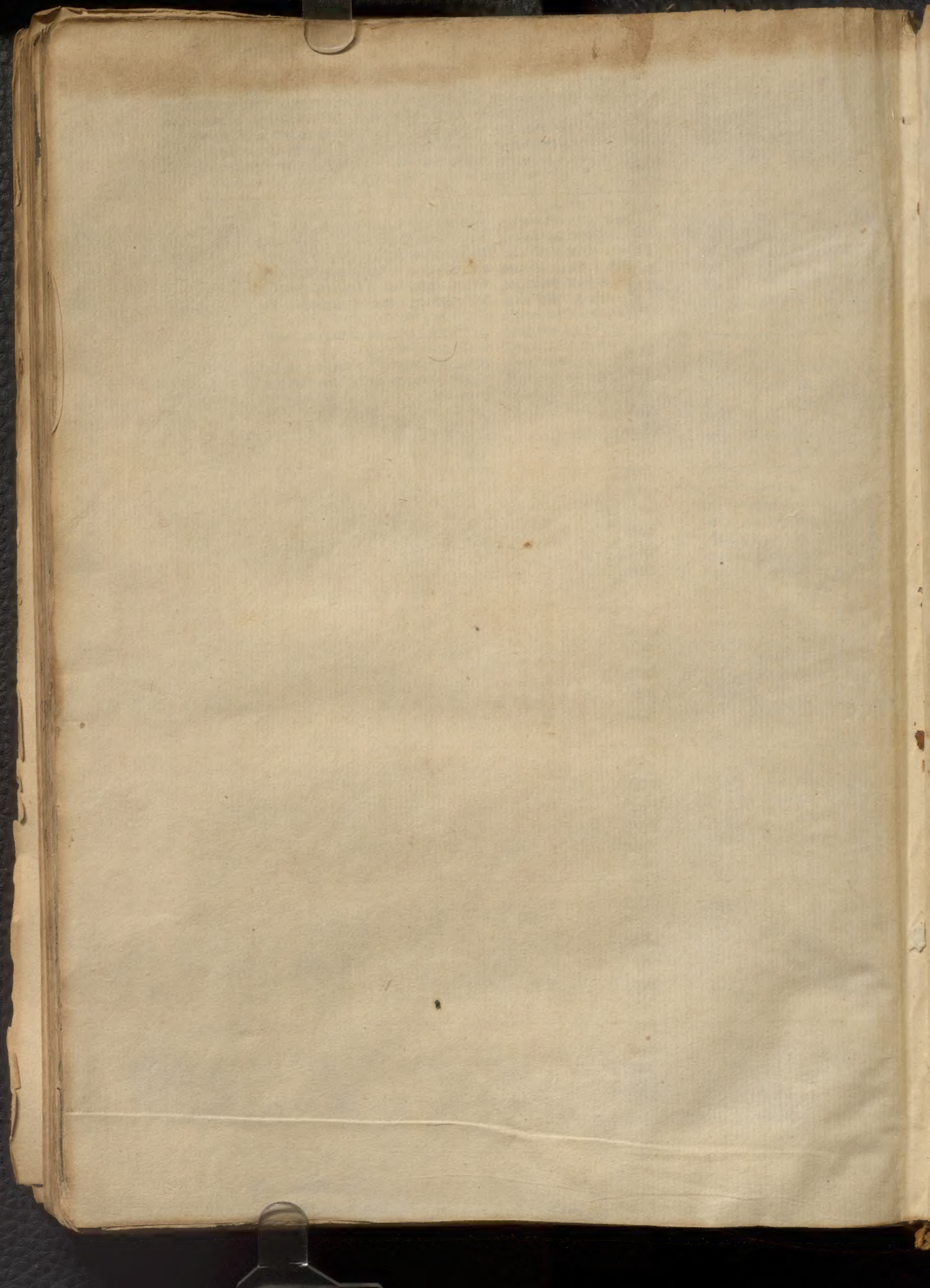
species animalium ex caloribus celestibus deriua-
tis: ait postmodum eosde calorē propriam habes-
re mensuram ab arte diuina intellectuā: que est s. Quid a
mīlis vni forme vni? artis p̄ncipalis sub qua sunt uetro.
artes plures. Secundum hoc igitur ait esse intelligē platonē
dum q natura facit aliquid perfecte ⁊ ordinate: q; zans.
uis non intelligat: quasi esset rememorata ex virtus
tibus agentibus nobilioribus: que dicuntur intelli-
gentie. Postmodum subiungit. Hic autem propor-
tiones ⁊ virtutes que sunt in elementis ⁊ moribus
solis: ⁊ aliarum stellarū sunt be: quas reputat Pla-
to esse formas ⁊ eas intendit: sed longe inspiciebat
eas. Quapropter dicit formas esse. Hec quidē Auer-
rois qui platonizans: vt dicit: Platonē damnat. Nā
naturam non esse causam principalem: sed instrumē-
talem: ⁊ agere aliquid perfecte atq; ordinate: vt dī-
recta est a virtutibus agentibus nobilioribus: que
dicuntur intelligentie: est Platonis dogma potius q̄
Aristo. qui in p̄biloſophia naturali in qua agitur
de generatione animantium: parū de eiusmodi cau-
sis abstractis loquutus est: ne vt retro diximus dua-
rum disciplinarū precepta confunderet. Sed cū idē
Arist. in multis locis: ⁊ libro de auscultā. naturali: ⁊
de generatione animalium naturam arti similē tra-
dat. Ars vero fm rationes proprias ad earū simi-
litudinē sua opera fabricans liquet ex hoc qd etiam
natura eodem modo facit: quare nīl frustra facit.
Si ergo natura non est primum efficiens: alia autē
est causa vniuersalis omnium rerum: sicuti natura
naturalium clarum est qd illa omnium que genera-
tur rationes preaccipit ⁊ causas: ⁊ ad easdem ratio-
nes ea que generantur exsimilat. De vero rationes
sunt Platonis idee: que in mente optice ad his qui
Platonis placita vere interpretantur site intelligen-
tur. Et has etiam concedit Lōmentator: cum mē-
suram calorē naturalis: a quo aīalia generantur:
est prouenire ab arte diuina intellectuā: que est s.
mīlis vni forme vni? artis p̄ncipalis: sub qua sunt
artes plures: licet postea dicat Lōmenta. Platonem
cuius sensus ignorauit: aliud de ideis existimasse: ⁊
longe illas insperisſe contendat: ⁊ demum p̄ferat
Aristo. opinionem super generatione rerum natura-
lium: que tamen due opinionēs non multū videbū-
tur discrepare: si p̄ter celum: atq; naturam cause
etiam ille superiores mens. s. eximia ⁊ forme intelle-
ctuales adhibeantur: quando ⁊ simpliciter tractam
contra Alexan. de generatiōe naturali: ⁊ natura po-
tentia irrationali dubitationem non magis Plato-
nice q̄ etiam Aristotelice soluit quam solutionem vi-
detur Lōmenta. mirum in modum in suis verbis
approbare qui pariter: ⁊ ipse virtutes que sunt in se-
minibus non actu animatas: sed tantum potentia
esse vult: et esse potentias naturales. Postmodum in-
sinuat cum ait naturam facere aliquid perfecte ⁊ or-
dinate: quis non intelligat. Animam autem mun-
di per omnem naturam inuectam a Themistio asse-
rit: propter ea animalia que ortu spontali de mate? aīa mī-
risa putri proueniunt. Non est adeo Aristotelis disſo? dī ēt fm
num vt videtur Auer. existimare: quando quidē ⁊ Themist.
ipse Arist. lib. iij. de gene. animalium volens: quos ⁊ Arist.
modo eadem animalia que sine semine ortum bas ēt tacite
bent generentur exponere his vtitur verbis. Gener-
rantur autem in terra humoresq; animalia et plante
quoniam humor in terra spiritus in humore calor

Quid
gēitura.
Quid se-
men.

Virtutē
formati-
uā in se-
mine nō
aīa fm
Themist.

[illegible]

Osler
Room

G153t
1528 2

#428052767

